K 4/—

40 [illegible]

Ferraris (Lucio d. c.1760

10 vols in 4 (Venice 1770)

£125.00

ST JOSEPH'S GLASGOW

DIV Theol Moral
SHELF A
No 4

ADMOD. REV. PAT.

F. LUCII FERRARIS

BIBLIOTHECA.

1—4
f 28.–

BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

NEC NON

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA, &c.

De principalioribus, & fere omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, & prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, SUMM. PONTIF. CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACR. CONGREGATIONUM DECRETIS, SACR. ROT. ROM. DECISIONIBUS AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate Collecta, Adaucta, Ordine Alphabetico congeſta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA

AB ADM.

R. P. LUCIO FERRARIS

Soler-Alexandrino, Ordinis Regular. Obſerv. Lectore Jubilato Exprov. Examinat. Synod. ac S. Officii Conſultore.

POST PLURES ITALICAS

EDITIO POSTREMA AUCTIOR ET EMENDATIOR

Cui præter ea, quæ Clariſſ. ANONYMUS Juriſconſultus Romanus ſuis locis adjecerat, ſublatis de medio quæ conſpirantibus Catholicorum fere omnium Imperantium legibus proſcripta ſunt, acceſſerunt ex aliena manu permulta tum THEOLOGIAM, tum maxime JUS CANONICUM & Civile concernentia, eaque ſcitu digniſſima, & omnibus præſertim ECCLESIASTICIS VIRIS apprime utilia & neceſſaria.

TOMUS PRIMUS.

A — B

VENETIIS, MDCCLXX.

TYPIS VINCENTII RADICI

SUPERIORUM PERMISSU.

LECTORI BENEVOLO MONITUM.

Bibliothecam Canonicam, Juridicam, Moralem, Theologicam &c. Clariſſimi LUCII FERRARIS Ordin. Minor. Regular. Obſervant. tibi exhibemus; Opus ſane, quod præ cæteris tum ob argumenti varietatem, utilitatem, atque præſtantiam, tum ob ſelectam germanamque ſolidarum frugum copiam, qua delectantur Sapientes, litteratorum omnium calculis comprobatur, & uſu frequentiſſimo commendatur. Quid in hac noſtra noviſſima Editione præſtiterimus, res ipſa loquitur. Id enim primum nobis curæ fuit, ut doctrina illa, naturalibus publici Juris principiis & ſanctiſſimis Eccleſiæ primævæ regulis adverſa, quæ conſpirantibus Catholicorum fere omnium Imperantium proſcripta legibus, quaſi lapis offenſionis, in cauſa foret, cur Opus cæteroquin præſtantiſſimum a regionis cujuſque optime conſtitutæ finibus procul arcendum foret, omnino tolleretur de medio, ne injurioſæ Principibus opiniones quaſi lues quædam ſubditorum cæca pectora inficerent, neve humanis commentis Poteſtatum, quas Deus conſtituit, auctoritas poſthaberetur. Eo deinde animum intendimus, ut Viri Sacrarum Litterarum, Juriſque publici peritiſſimi operam ſuam impenderent aliis pluribus emendandis, quæ opere in longo fas eſt quandoque ſphalmata obrepere. Plura etiam ex optimis fontibus derivarunt, quibus Bibliotheca noſtra quaſi peregrinis ditata mercibus effloreſceret; ut non imminuta, ſed maximi fœnoris additione amplificata videatur. Hujuſmodi additamenta, quæ vel Eccleſiaſticum vel Civile Jus concernunt, ſunt illa, quibus verba hæc præcedunt: ADDITIONES NOVISSIMÆ; neque parvo quidem uſui Cauſidicis, & ipſis Judicibus ea futura eſſe confidimus. Mox dicti etiam Viri id principaliter ſibi propoſuerunt, ut vel ſupplerent quæ ab Auctore omiſſa fuerant, vel quæ declaranda erant, declararent, vel confutarent quæ confutari debebant. Interdum vero non deſtiterunt jam dicta ab Auctore aliis firmare Auctoritatibus, vel alio modo illuſtrare. Præmonitum autem te volumus, quod cum Romanam Editionem utpote auctiorem ſecuti fuerimus, eas animadverſiones adjicere non prætermiſimus, quibus Theologi quidam univerſam Bibliothecam, ubi opportunum videbatur, illu-

illuſtrantes, nonnulla præſertim, quæ nimium benigniori Ethicæ patrocinari pii doctique Viri merito querebantur, ut ad ſanam tutamque morum regulam caſtigarentur, ſedulo incubuere. Quod factum fuit vel adnotatis in ipſo textu nonnullis, vel Additionibus ſequenti ſigno * diſtinctis, quæ multa quoque habent ad Sacram Eruditionem pertinentia. Cæterum Studioſorum commodo conſulentes ſingulis articulis, quæ extabant prius in Veneta Editione Summaria, ut vocant, præfigere conſtituimus; adeo ut noſtræ huic ſane Editioni nil omnino deſiderandum, immo cæteris aliis ipſa præferenda jure merito videatur. Reliquum eſt ut ſubnectamus, nihil detractum nos velle famæ Celeberrimi Auctoris, Additamentis hiſce ſive Theologiam, ſive Eccleſiaſticum & Civile Jus concernentibus; tanti enim Viri diligentiam agnoſcimus, laborem admiramur, & ſuſpicimus. Sed validus iſte meſſor reliquit aliis aliquas quas colligerent ſpicas, ſicuti & Auctores Additionum aliis reliquiſſe ultro profitentur. Hæc de *noſtra hujus Operis* editione habuimus, quæ diceremus. Cæterum vale.

NOMINA AUCTORUM
QUI IN HOC OPERE REFERUNTUR.
ET DECLARATIO

Siglarum, quæ in eorum Citatione brevitatis cauſa adhibentur.

Abb. Nicolaus de Tudeſchis Benedictinus *Abbas* Monacenſis, Archiepiſcopus *Panormitanus*, qui utroque nomine citatur. Scripſit Commentaria in libros Decretalium. Conſilia. Quæſtiones Practicas &c.

Abbaud. Abbaudus *Abbas*. De fractione Corporis Chriſti Exſt. inter Analect. Mabiloni.

Abell. Ludovicus Abbelly Epiſcopus Ruthenenſis. Medulla Theologica.

ab Inſul. Petrus ab Inſula Ordin. Min. *Doctor Nobilis*. Comment. in Pſalmos Davidis, in 4. libros Sententiarum &c.

a Borg. Ludovicus a Borgia. Propugnaculum Theolog. pro Conceptione B. M. V.

Abul. Alphonſus Toſtatus Epiſcopus *Abulenſis*, quo nomine ſolet citari. Commentaria in Sacram Scripturam. *Hic ſtupor eſt mundi, qui ſcibile diſcutit omne.*

Act. Eccl. Mediolan. Acta Eccleſiæ Mediolanenſis. Sunt ſeptem Concilia Provincialia noviſſimæ Bergomi impreſſa.

Ægid. Roman. Ægidius Romanus e Columnenſium familia, Ordinis S. Auguſtini Prior Generalis, Archiepiſcopus Bituricenſis, S. Thomæ Aquinatis quondam Auditor, *Doctor Fundatiſſimus*. In primum, & ſecundum Sentent., in Canticum, in Epiſtolam ad Rom. &c.

Alban. Cardinalis Albanus. Tractat. de poteſtate Papæ &c.

Albert. Magn. Albertus ob ſingularem ſapientiam cognomento *Magnus*, natione Suevus, Ord. S. P. Dominici, Epiſcopus Ratisbonenſis. Scripſit Summam Theol. & in Magiſtrum, & alia pene innumera, quæ Trithemius recenſet.

Albert. Albertus de Albertis Soc. Jeſ. Paradoxa moralia de ornatu mulierum.

Alciat. Andreas Alciatus, Juriſperitus maximus. Scripſit in Jus Civile, & de multis aliis.

Aldan. Aldanus. Compendium Canonicarum Reſolutionum.

Alemanic. Alexander Alemannicus. Ord. Min. *Doctor Illibatus*. Comment. in Apocalyp. in 4. lib. Sent.

Alenſ. Alexander de Ales, ſeu *Alenſis*, Ord. S. P. Franciſci, *Doctor Irrefragabilis*, S. Bonaventuræ, Scoti, ac, ſecundum multos, etiam Divi Thomæ Præceptor; Hinc dictus *Doctor Doctorum*. Scripſit in Magiſtrum, & in varios libros Sacræ Scripturæ.

Alex. ab Alexand. Alexander ab Alexandro Miniſter Generalis totius Ordinis Minorum, Scripſit in Magiſtrum Sentent., Summam Quæſtionum S. Bonaventuræ, in 4. libros Sent., Tractatum de Uſuris, Poſtillam in Eccleſiaſticum, Iſaiam, Tobiam, in Evangelium Joannis, in Epiſtolam Sancti Pauli, & multa alia.

Aloz. Joannes de Aloza Soc. Jeſu. Flores Summarum, ſive Alphabetum Morale caſuum Conſcientiæ.

Altogr. Lælius Altogradus Juriſconſult. Conſilia.

Alvar. Didacus Alvarez Dominicanus. Archiepiſcopus *Tranenſis*. Commentarium in Iſaiam &c.

Alvar. Pel. Alvarus Pelagius Ord. S. P. Franciſci, Epiſcopus Sylvenſis. De planctu Eccleſiæ: In 4. libros Sent. &c.

Alviſ. Vincentius Alviſet Benedictinus. Murenulæ ſacræ veſtis.

Amalar. Fortunatus Amalarius, Epiſcop. Trevirenſis, Alcuini diſcipulus. Scripſit in 4. libros de Divinis Officiis, de Myſteriis Miſſæ &c.

Ambroſ. S. Ambroſius Romanus, Archiepiſcopus Mediolanenſis, Doctor Eccleſiæ. Plura ſcripſit ſtudio Monachorum S. Mauri collecta, & typis data.

Amendol. S. Thomas Amendolia Ord. Prædicatorum. Opera Moralia de ſeptem Sacramentis.

Amen. Ludovicus de Ameno. Ord. Minor. Practica criminalis de delictis, & pœnis.

Ameyd. Theodorus Ameyden, alias Ameydenius, Advocatus Romanus. De officio, & juriſdictione Datarii, necnon de Stylo Datariæ.

Ammon. Ammonius Chriſtianus Philoſophus, Originis & Plotini Ægyptii Magiſter. Scripſit de conſonantia Matris, & Jeſu; Item Canones Evangelicos.

a Moſtaz. Franciſcus a Moſtazo J. U. D. De cauſis piis in genere, & in ſpecie.

S. Anaſt. S. Anaſtaſius Sinaita, Epiſcopus Antiochenus. Scripſit Anagogicas contemplationes in Hexameron.

Anaſtaſ. Biblio. Anaſtaſius S. R. E. Bibliothecarius. Hiſtoria Eccleſiaſtica de vitis Romanorum Pontificum.

Anchar. Petrus de Ancharano Juriſconſultus. Scripſit in Decretales, & Clementinas.

Andr. Joannes Andreas Jur. Super Decretales Gloſ. ad Jus Can.

Andres. Antonius Andres, ſeu Andreas Hiſpanus, Ord. Minor *Doctor Dulcifluus*. In 4. libros Sentent. &c.

Angelom. Angelomus Gallus Lexovienſis Monachus S. Benedicti, Scripſit in 4. lib. Regum, & in Canticum.

Angelus a Clavaſ. Angelus a Clavaſio Ord. S. P. Franciſci; Summa Angelica.

Joſeph Angles Ordin. Minor. Flores Theologicarum Quæſtionum. *Angles.*

Petrus Annatus. Apparatus Methodicus ad Theologiam poſitivam. *Annat.*

S. Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus, natione Italus ex Ordine S. Benedicti. Commentaria in Matthæum, Meditationes, Orationes &c. *S. Anſel.*

Joannes Carolus Antonellus J. U. D. Epiſcopus Ferentinus. De Juribus & oneribus Cleric., de Regimine Eccleſiæ, de tempore Legati, de loco Legati, &c. *Antonell.*

S. Antoninus Florentinus ex Ord. Pr. Florentiæ Archiepiſcopus. Summa Theologica. Summa Hiſtorialis &c. *S. Anton.*

S. Antonius de Padua Ord. Minor natione Luſitanus. Scripſit Expoſitionem Myſticam in omnes ferme Sacræ Scripturæ libros, Concordantias S. Scripturæ, & multa alia typis impreſſa Lugduni, & noviſſime Pedeponti una cum operibus S. P. Franciſci duobus voluminibus comprehenſa. *S. Anton. Pad.*

Antonius a Venetiis Ord. Min. Eccleſia Jeſu Chriſti contra Picennium, *Italice*. *Anton. a Venet.*

Antonius Guevara ex Ord. Min. Epiſc. Mondorenſis, Concionator, Chronographus, & a Conſiliis Caroli V. Imp. Scripſit Montem Calvariæ, & Horologium Principum, & Libros Epiſtolarum &c. *Anton. Guev.*

Guido Bojius Archidiaconus Bononienſis, Edidit Commentarium in Decretum Gratiani *Roſarium* inſcriptum. Eſt & alter Archidiaconus Bononienſis, Joannes de Anania dictus, qui edidit Commentaria in Decretales, & Volumen unum Conſiliorum. *Archid.*

Petrus Arcudius. De concordia Eccleſiæ occidentalis, & orientalis in ſeptem Sacram. adminiſtratione. *Arcud.*

Angelus Gambellinus ab Aretio ſua patria ſic dictus. Edidit Commentarium in Inſtituta, Conſilia &c. *Aretin.*

Franciſcus Aretinus Ord. Min. Scripſit in libros Sentent. Practic. Criminal. &c. *Aretiſt.*

Bartholomæus Fumus Ord. Prædicator. Armilla aurea, quo etiam nomine citatur. *Armila.*

Antonius Arnaldus de frequenti Communione &c. *Arnald.*

Claudius Arnaudus Theſauri Sac. Rituum Epitome. *Arnaud.*

Franciſcus Arias. Tractatus de Bello, & ejus juſtitia. *Arius.*

Ariſtoteles Stagirita Nicomachi filius, Platonis diſcipulus, Alexandri Magni Præceptor; natus ante Chriſtum ann. 372. ſcripſit pene innumera. *Ariſtot.*

Rodericus Arriaga Soc. Jeſu. Diſputationes Theologicæ in Divum Thomam. *Arriaga.*

Franciſcus Arriba Ord. Min. De concordia liberi arbitrii, Prædeſtinationis, & Gratiæ. *Arrib.*

Ricardus Arſdekin Societ. Jeſ. Theologia Polemica, Practica, Sacra. *Arſd.*

Arturus a Monaſterio, O. M. Martyrolog. Franciſcanum. *Artur.*

Franciſcus Aſculanus Ord. Minor. *Doctor Succinctus*. Scripſit in 4. lib. Sent. Reportata &c. *Aſculan.*

Aſteſanus, Ord. Min. Summa Aſtenſis. *Aſteſan.*

S. Athanaſius Epiſc. Alexandrinus. Opera multa Græca, Latine verſa, aucta, & illuſtrata a Bened. S. Mauri. *S. Anaſt.*

Raphael Averſa a S. Severino Cler. Regul. Minor. De Euchariſtia &c. *Averſa.*

S. Auguſtinus Aurelius Hypponenſis Epiſcopus. Opera cum notis Benedictinorum Congregationis S. Mauri. *S. Auguſt.*

Avicenna Hiſpalenſis Arabs Medicus celeberrimus, Plurima ſcripſit de re Medica Alchimia, Logica, Mataphyſica &c. *Avicen.*

Petrus Aureolus Franciſcanus Card. & Aquenſ. Arch. *Doctor Facundus, & Elegans* Commentaria in univerſam Sac. Scripturam; in quatuor libros Sent. &c. *Aureol.*

Auctor Operis imperfecti in Matthæum, qui non eſt Chryſoſtomus; & licet Homiliæ illæ 54. Operibus Chryſoſtomi inſerantur, ſcatent tamen hæreſibus, ut patet Homilia 49. &c. *Auctor Operis Imperfecti.*

Joannes Azorius Soc. Jeſu. Inſtitutiones Morales &c. *Azor.*

B

Ludovicus Babenſtueber, Ord. S. Benedicti. Curſus Theologiæ, & Philoſophiæ Thomiſticæ. *Babenſt.*

Benedictus Bacchinus Ord. S. Benedicti, De Eccleſ. Hierarchiæ originibus. *Bacchin.*

Rugerius Bacconius Ord. Min. *Doctor Mirabilis*, eruditus in omni ſcient. genere. Scripſit Comment. in 4. lib. Sentent., de poteſtate mirabili artis, & naturæ, & fere de omni Scientia, & arte. *Baccon.*

Joannes de Baccho, ſeu Bacchonius Ord. Carmel. *Doctor Reſolutus*. Scripſit in 4. Sententiarum &c. *Baccho.*

Andreas Baccius Elpidianus. De duodecim gemmis S. Scripturæ, De Thermis &c. *Bacci.*

Didacus Baeza Soc. Jeſ. Comm. Allegorici, & Morales de Chriſto figurato in veter. Teſtam. in Evang. &c. *Baez.*

Bail. Ludovicus Bail Doctor Theolog. Summa omnium Conciliorum.

Baling. Antoninus Balingen Soc. Jeſ. in pomeridiana Colloquia, & ex Scriptura indicem moralem.

Baldel. Nicolaus Baldellus Soc. Jeſ. Diſputationes ex Theologia Morali.

Baldus. Petrus Baldus de Ubaldis JC. Peruſinus, diſcipulus Bartoli. In Jus Civile, & Canonicum &c.

Bancel. Ludovicus Bancelius, Ord. Præd. Curſus Theologiæ Moralis & Scholaſticæ.

Band. Joannes Bandolezer, Soc. Jeſ. De Ethica Chriſtiana, ſeu Regula morum.

Bannes. Dominicus Bannes, Ord. Præd. Commentaria Scholaſtica in primam partem, & ſecundam ſecundæ D. Thomæ &.

A. Barb. Auguſtinus Barboſa, Epiſc. Uxentinus in Jus Civile, Canonicum, de Jure Eccleſ. de Offic. Epiſcopor. & Parochi &c.

P. Barb. Petrus Barboſa JC. De præſcriptionibus.

Baro. Bonaventura Baro Ord. Min. Scotus defenſus, & amplificatus, de Angelis.

Baron. Cæſar Baronius, Congregationis Oratorii Card. Annales Eccleſiaſtici &c.

Bart. Bartolus, celeberrimus JC. Commentar. in Jus Civile, & Canonicum &c.

Bart. a S. Fauſto. Bartolomæus a S. Fauſto, Ciſtercienſis, Theſaurus Relig. Speculum Confeſſar. & Pœnitentium.

Baruſal. Hieronymus Baruſaldus, Commentaria ad Rituale Romanum.

S. Baſil. S. Baſilius Magnus Cæſareæ Epiſc. Eccleſ. Doct. Opera multa Græca, Latine verſa cum Notis Benedict. S. Mauri.

Baſſet. Clemens Baſſettus, Ord. Min. Viridarium Scoticum.

Baſſ. Eligius Baſſæus, Cappucinus. Flores totius Theologiæ practicæ.

Baſſol. Joannes Baſſolius Ord. Min. *Doctor Ordinatiſſimus*. In 4. lib. Sent. Miſcellan. Philoſophica, & Medica &c.

Battagl. Marcus Battaglini Epiſc. Noceriæ Hiſtoria univerſalis omnium Conciliorum, &c. *Italice*.

Bauld. Michael Bauldry, Ord. S. Benedicti. Manuale Sacr. Cæremoniarum.

Baun. Stephanus Baunes Societ. Jeſ. Summa Caſuum Conſcientiæ.

Becannus. Martinus Becanus, Soc. Jeſ. Summa Theol. Scholaſticæ, Analogia veter. & novi Teſt., de juſtitia & Jure &c.

Bech. Suicardus Bech, Ord. Min. Conciones morales de gravitate peccati.

Beda. Beda Anglo-Saxo Giruvicenſis Ord. S. Benedicti, dictus *Venerabilis*, Comment. in Sac. Scripturam, &c.

Beja. Ludovicus de Beja, Auguſtinianus. Reſponſiones Caſuum Conſcientiæ.

Bellamer. Ægidius Bellamera, Canoniſta. Scripſit Comment. in Decretum Gratiani.

Bellarin. Joannes Bellarinus, Cler. Reg. Doctrina Concilii Trid. explicata.

Ven. Bell. Ven. Robertus Bellarminus, Soc. Jeſ. Card. & Archiep. Capuanus. Controverſiæ, & alia opera Theologica &c.

Belleg. Franciſcus Bellegamba, Soc. Jeſ. *De Jubileo*, &c.

Bellet. Joannes Maria Bellettus, Diſquiſitio Clericalis, &c.

Beltrand. Beltrandus a Turri, Ord. M. Card. *Doctor Famoſus*. Scripſit in Evangelia, & Epiſtolas, & in 4. libros Sententiarum, &c.

Benedict. XII. Benedictus XIII. Orſinus Ord. Præd. Opuſcula Liturgica, Concilium Romanum, &c.

Benedict. XIV. Benedictus XIV. Bononienſis de Lambertinis. De Servorum Dei Beatificatione, & Can. Sanct. &c.

Benvenut. Cæſar Benvenuti Can. Reg. Lateranenſis. Inſtructio pro Sacerdote celebrante in Miſſa privata, & ſolemni, de vita communi Clericorum &c.

Benzon. Rutilius Benzonius. Speculum Epiſcoporum &c.

Berchor. Petrus Berchorius, Ord. S. Benedicti. Repertorium Morale utriuſque Teſtamenti.

Berlend. Franciſcus Berlendi, Cler. Reg. De obligationibus ad Altare.

Bernal. Auguſtinus Bernal, Soc. Jeſ. De Sacrament. in genere, de Euchariſtia, & Ordine.

S. Bernar. S. Bernardus Abbas Claravallenſis, *Doctor Mellifluus*. Opera multa ſtudio Hoſtli 6. tom. in fol. impreſſa.

S. Bernardin. S. Bernardinus Senen. Ord. S. P. Franciſci. Opera multa 5. tom. in fol. Pariſiis impreſſa.

Bernin. Dominicus Berninus, Hiſtoria omnium hæreſum. *Italice*.

Bero. Auguſtinus Bero. In Jus Canonicum. Conſilia &c.

Bertachin. Joannes Bertachinus. Tractatus de Gabellis, &c.

Berteau. Bartholus Berteau. Regula prudentis, & pii Confeſſarii.

Beſut. Innocentius Beſutius, Presbyter Brixienſis, Doctor Theologiæ. Anatome converſationis amatoriæ pro diſciplina juvenum conjugia quærentium.

Beyerlin. Laurentius Beyerlinch, Theologus, & Archipresbyter Antuerpienſis. Theatrum vitæ humanæ.

Biblioth. Bibliotheca maxima veterum Patrum, & antiquorum Scriptorum Eccleſ. tom. 27. Lugduni impreſſa.

Binsfeld. Petrus Bisfeldius, Suffraganeus Trevirenſis. De Confeſſionibus Maleficorum, & Sagarum: Paſtorale de uſuris.

Biſſus. Bernardus Biſſus, Benedictinus. Hierurgia, ſive rei Divinæ peractio.

Birar. Franciſcus Birarius, Ord. Ciſterc. Sententiæ Ss. Patrum, de Immaculata Conceptione, de veteri Monachatu, & Regulis Monaſticis.

Bizozer. Joannes Baptiſta Bizozerius. Summa Caſuum Conſcientiæ.

Blanchin. Joſephus Blanchinius, Presbyter Congreg. Or. Enarratio Pſeudo-Athanaſiana in Symbolum.

Blondel. Franciſcus Blondellus. Hiſtoria Kalendarii Romani.

Boſquill. Lazarus Andr. Boſquillotius. Tractatus Hiſtoricus de Liturgia Sacra.

Boich. Henricus Boice, J. U. D. Comment. in libros Decretalium &c.

Boethius. Boethius prænomine Manlius Torquatus Severinus, Conſul Romanus, ſapientia, eloquentia, & pietate illuſtris a Theodorico Rege Gothorum una cum Symmacho Socero ſuo interfectus. Scripſit de Conſolatione Philoſophiæ, de Trinitate &c.

Boileau. Jacobus Boileau. De Corpore, & Sanguine Domini, Hiſtoria Flagellantium &c.

Boldet. Marcus Antoninus Boldettus. Obſervationes ad Cœmeteria Sacra.

Bolland. Joannes Bollandus, & alii Patres Soc. Jeſ. Acta Sanct. a menſe Januar. ad Aug. &c.

Bona. Joannes Bona, Ciſtercienſis Cardin. De Sacrificio Miſſæ, Manuductio ad Cœlum &c.

Bonacin. Martinus Bonacina, Doctor utriuſque Juris. Opera Moralia.

Bonagrat. Bonagratia Habenſis, Cappucinus. Summa Quæſtionum Regularium.

Bonal. Franciſcus Bonal, Ord. M. Chriſtianus hujus temporis.

Bonan. Philippus Bonanni, Soc. Jeſ. De omnibus Ord. Regul. & Militar. ſub propriis Habitibus, & Inſigniis.

Bonart. Oliverius Bonartius, Soc. Jeſ. De Horis Canonicis &c.

Bonæſpei. Franciſcus Bonæſpei, Carmelita. Commentarii tres in Theol. Scholaſticam. Eliæ viſio, De Immaculata Conceptione B. M. V.

S. Bonav. S. Bonaventura totius Ord. Min. Octavus Generalis, *Doctor Seraphicus, & Cherubinus* Card. Epiſc. Albanenſis. Commentar. in Sac. Scripturam, in 4. Sent., & alia plurima opera 7. tom. in fol. comprehenſa.

Bonett. Nicolaus Bonettus, Ord. M. *Doctor Proficuus*. Scripſit Poſtillam in Gen. Comment. in 4. libros Sententiarum.

Bonfad. Julius Bonfadinus. Theſaurus Eccleſiaſtic. deciſionum.

Bonfrer. Jocabus Bonfrerius, Soc. Jeſ. Comment. in varios Sac. Scripturæ libros.

Bordon. Franciſcus Bordonus, Tertii Ord. S. P. Franciſci. Propugnaculum humanæ libertatis, & multa alia opera.

Boſco. Joannes a Boſco, Ord. Min. Theologia Sacramentalis.

Boſquier. Philippus Boſquieri, Ord. Min. Echo Concionum, de rebus in carcere geſtis a S. Joanne Baptiſta, & alia tribus tomis in fol. impreſſa.

Boſſ. Joannes Angelus Boſſius, Barnabita. De triplici Jubileo, de ſcrupulis &c.

Boſſuet. Jacobus Benignus Boſſuet. De poteſtate Eccleſiaſtica, & de multis aliis.

Boucat. Antonius Boucato, Ord. S. Franciſci de Paula. Theologia Patrum Dogmatica, Scholiſtica, Poſitiva.

Bondevv. Michael Bondevvius. Ventilabrum Medico-Theologic.

Bover. Zacharias Boverius, Ord. Min. Cenſura in 4. libros de Republica Eccleſiaſtica Antonii de Dominis. De Symbolo veræ, & falſæ Religionis, Conſultatio de ratione veræ Fidei.

Boyvin. Joannes Gabriel Bovvin, Ord. Min. Theologia Scholaſtica, & Moralis ad mentem Scoti &c.

Branden. Georgius Branden, Can. Auguſtan. Collectanea ſuper Concordatis inter Sedem Apoſtolicam, & Nationem Germaniæ.

Braſch. Joannes Baptiſta Braſchius. De libertate Eccleſiæ in conferendis Beneficiis.

Breno. Carolus Franciſcus a Breno, Ord. Min. Manuale Miſſionariorum Orientalium.

Brentan. Ignatius Brentanus, Ord. S. Benedicti. Cronologia Mundi Chriſtiani a Chriſto naſcente ad ann. 1726.

Brinkel. Gualterius Brinkellius, Ord. Min. *Doctor Bonus*. Scripſit in 4. lib. Sentent. Diſtinctiones Scholaſticas.

Brognol. Candidus Brognolus Ord. Min. Manuale Exorciſtarum, ac Parochorum, &c.

S. Bruno. S. Bruno, vulgo Aſtenſis, patria Solerinus, Ord. S. Benedicti, Epiſc. Signinus. Scripſit Commentar. in Sac. Scripturam, Homilias in Evangelia, de Sacramentis, & Eccleſiaſticis ritibus &c.

Bul. Rom. Bullarium Romanum in fol. in plures tom. diſtributum.

Burghab. Adamus Burghaber, Soc. Jeſ. Tres Centuriæ Caſuum.

Buongiov. Simon Buongiovanni, Ord. Min. Sylva Sacrarum Cæremon. Monita pro Miniſtris inferioribus Sacri Altaris.

Burius. Guillelmus Burius. Romanorum Pont. brevis notitia.

Buſſemb. Hermanus Buſſembau, Soc. Jeſ. Medulla Theologiæ Mor.

Butr. Antonius de Butrio, Bononienſ. JC. Commentar. in Decretales, & in Sextum.

Bzov. Abrahamus Bzovius Ord. Præd. Continuatio Annalium Baronii.

C

Caſſab. JOannes Cabaſſutius, Congr. Oratorii, Praxis, & Theoria juris Canonici. Notitia Eccleſiaſtica, & Hiſtorica Concilior. & Canonum.

Cabrin. Joſeph Cabrinus, Direct. Ordinandorum in forma Catec.

Joan-

Cach. ran. Joannes Cacheranus, Clericor. Regular. Theologia Aſſertiva.

Cæremon Cæremoniale Papale, ſeu Sacrar. Cærem. & Rit. Eccleſiaſtic. S. R. E., editum a Chriſtophoro Marcello Corcyren. Epiſcopo.

Cæremon. Cæremoniale Epiſcoporum noviſſime impreſſum.

Cajetan. Thomas de Vio, vel Vius, Ord. Prædic. Card. Scripſit in Summam Theologicam S. Thomæ Aquin, in Sacram Scripturam, & plura alia.

Calderin. Joannes Calderinus, Juriſconſultus. Commentar. in Decretales &c.

Calep. Ambroſius Calepinus. Dictionarium linguæ Latinæ.

Calmet. Auguſtinus Calmet, Ord. S. Benedicti. Comment. in Sac. Script., Dictionar. Biblicum, &c.

Calvin. Joannes Calvinus, alias Chauvin, J. U. D. Magnum Lexicon Juridicum.

Camar. Ignatius de Camargo, Doct. Salmanticenſ. Societ. Jeſu. Regula honeſtatis Moralis.

Campion. Franciſc. Maria Campionus Lucenſis. Cong. Matris Dei. Inſtructio pro ſe præparandis ad audiendas Confeſſiones.

Cancer. Jacobus Cancerius JC. Variæ Reſolutiones.

Candel. Antonius a Candelaria, Ord. Min. Opuſcul. Caſuum Conſcientiæ. Supplement. &c.

Caniſ. Henricus Caniſius. Lectiones antiquæ cum obſervationibus Jacobi Baſnagii.

P. Caniſ. Petrus Caniſius, Soc. Jeſ. De Sacramentis, & peccatis.

Can. Melchior Canus, Ord. Prædic. Epiſcopus Canarienſ. Loci communes Theologici.

Cantel. Petrus Joſephus Cantelius, Hiſtoria Metropolitanarum Sedium.

Capell. Marcus Antonius Capellus, Ord. Minor. De Summo Pontificatu Petri, de Succeſſione Epiſcopi Romani in eumdem Pontificatum, & de Appellation. Eccl. African.

Capiſuc. Raymundus Capiſuccus, Ord. Prædic. Card. Quæſtiones morales, & Dogmaticæ &c.

Carac. Landulfus Caracciolus, Ord. Minor. Archiep. Amalphitan. *Doct. Collectivus*. Scripſit in 4. Evangelia, & in 4. Libros Sententiarum &c.

Caram. Joannes Caramuel Ciſterc. Epiſc. Vigevan. Theologia fundamentalis, Moralis, Theolog. Regular. &c.

Caranz. Barthol. Caranza, Ord. Prædic. Summa Conciliorum.

Carden. Joannes de Cardenas, Soc. Jeſ. Prima Criſis Theologica. Secunda Criſis Theologica circa propoſitiones ab Innocentio XI. damnatas &c.

Carel. Hieronymus Carellus, Ord. Minor. Doctrina Sacror. Rit. ſuper Rubricas Breviarii Romani ad uſum Monialium ad modum Dialogi. *Italice*.

Caren. Cæſar Carena J. U. D. De Officio Inquiſitorum.

Caron. Raymundus Caron, Ord. Minor. Controverſiæ Fidei contra Judæos, & Hæreticos.

Carthag. Joannes a Carthagena, Ord. Minor. Homiliæ Sacræ.

Caſarub. Alphonſus Caſarubios, Ordin. Min. Compendium Privilegiorum.

Caſpenſ. Ludovicus Caſpenſis Cappucinus. Theologia Sacra.

Caſtrenſ. Paulus Caſtrenſis, Juriſconſultus. Conſilia, &c.

De Caſtro Alphonſus de Caſtro, Ord. Min. De Hæreſibus &c.

Caſtron. Hugo de Caſtronovo, Ord. Minor. *Doctor Scholaſticus*. Scripſit in 4. libros Sententiarum, Reportata, de finali judicio &c.

Caſtropal. Ferdinandus de Caſtropaleo, Societ. Jeſ. Opera Moralia.

Catharin. Ambroſius Catharinus, Ord. Præd. Scripſit in Cajetanum &c.

Cavalier. Joannes Michael Cavalieri, Ord. Eremit. S. Auguſtini. Commentar. ad Decreta Sacræ Congreg. Rit. &c.

Ceccoper. Franciſcus Ceccoperius. Lucubrationes Canonicæ.

Cened. Petrus Ceneda. Practicæ & Canonicæ Quæſtiones, Collectanea Juris Canonici &c.

Chapeauv. Joannes Capeauville, Pro. Vicarius Leodienſis. Theſaurus Caſuum reſervatorum.

Chaſſan. Barthol. Chaſſanæus, J. U. D. Catalogus gloriæ mundi.

Chaſſ. Bruno Chaſſaing, vel Chaſſainus, Ord. Minor. De Privilegiis Regularium.

Cherubin. Flavius Cherubinus. Compendium Bullarum.

Er. Chok. Eraſmus a Chokier, JC. De juriſdictione Ordinarii.

Jo. Chok. Joannes a Chokier, Leodienſis Canonicus. In regulas Cancellariæ, de commutationibus Beneficiorum &c.

S. Chryſologus. S. Petrus Chryſologus, Archiepiſcopus Ravenn. Sermones aurei. Sermones in Evangelia. Opera varia.

S. Chryſoſtomus. S. Joannes Chryſoſtomus, Archiep. Conſtantinopolitanus. Opera varia græca, latine verſa, & in XI. Tomos diſtributa cura Monachorum S. Mauri.

Ciaccon. Alphonus Ciacconius, Ord. Præd. Vitæ & res geſtæ Pontificorum Romanorum, & Cardinalium.

Cienfueg. Alvarus Cienfuegos, S. J. Card. Ænigma Theologicum.

Clarus. Julius Clarus, Alexandrinus, Celebris Juriſconſul. Practica Criminalis. Opera juridica. Receptarum Sententiarum opera omnia.

Clericat. Joannes Clericatus, Præpoſitus Patavinus. Deciſiones Canonicæ & Sacramentales, de Sacrificio Miſſæ, &c.

Collegium Salmant. Collegium Salmanticenſe. Curſus Theologicus, Scholaſticus, Dogmaticus, & Moralis, &c.

Comit. Paulus Comitolus, Soc. Jeſ. Conſilia, ſeu Reſponſa Moralia.

Confect. Joannes Baptiſta Confectius *Juris Canonici Doctor*. Collectio Privilegior. Ordin. Mendicantium, & non Mendicantium.

Ægidius de Coninch, ſeu Conning, aut Konnig, Soc. Jeſ. De actibus humanis, Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, Cenſuris &c. *Coninch.*

Antonius de Corduba, ſeu Cordubenſis, Ord. Minor. Scripſit Opera Moralia, & in Regul. Fratrum Minor. *Cordub.*

Jacobus Corenus, Ord. Minor. Clypeus patientiæ. *Coren.*

Franciſcus Longus a Coriolano, Cappucin. De Caſibus reſervatis; Summa Conciliorum. *Coriolan.*

Corpus Juris Canonici. *Cor. J. Can.*

Corpus Juris Civilis, *Cor. J. Civ.*

Pyrrhus Corradus, Canonicus Neapolitanus. Praxis Diſpenſationum. Praxis Beneficiaria. *Corrad.*

Robertus Cottonius, Ord. Minor. *Doctor Amœnus*. Scripſit in libros Sententiarum. Abbrevationes ſuper eaſdem Sententias. Diſceptationes Magiſtrales, &c. *Cotton.*

Didacus Covarruvias, JC. inſignis. Commentarium in V. & VI. Decretal. In Clementinas, de Regul. Juris. Varias Reſolutiones &c. *Covar.*

Laurentius Cozza, Generalis totius Ord. Minor. Card. Hiſtoria Polemica de Græcorum ſchiſmate, Vindiciæ Areopagitæ, Commentarii in Librum S. Auguſtini de hæreſibus, &c. *Cozza*

Ludovicus Creſpinus a Borgia, Epiſc. Orioleſis. Quæſtiones Selectæ Morales. *Creſp.*

Claudius La Croix, Soc. Jeſ. Theologia Moralis. *Croix.*

Chronologia Seraphica Michaelis Angeli a Neapoli, & Julii a Venetiis Ord. Minor. *Chronolog. Seraph.*

Joannes de la Crux, Ord. Præd. Directorium conſcientiæ, de Statu Religionis, & de Privilegiis. *Crux.*

Jacobus Cujacius, JC. Multa juris opera confecit decem voluminibus Pariſiis impreſſa. *Cujac.*

Joannes Alphonſus Curiel, *Doctor Salmaticenſis* in ſecundam ſecundæ Divi Thomæ. *Curiel.*

S. Cyrianus. Opera per Joannem Dodwellum collecta. *S. Cyprianus.*

S. Cyrillus Alexandrinus Epiſc. Opera græca; latine edita a Joanne Auberto. *S. Cyrill. Alex.*

S. Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſc. Opera cum notis, & diſſertationibus Antonii Auguſtini Tonttè. *S. Cyrill. Hier.*

D

LUcas Dacherius, Cong. S. Mauri. Spicilegium, ſive Collectio veterum aliquot Scriptorum. Regula Solitariorum, ſeu exercitia pietatis. *Dacher.*

Joannes Dallæus. De jejuniis, & Quadrageſima, de confeſſione auriculari. *Dallæus.*

S. Joannes Damaſcenus. Opera varia græca, latine edita cum notis le Quien. Ord. Præd. *Damaſc.*

Stephanus Daoix, Canonicus Regul. S. Auguſtini. Lexicon Juris Civilis, & Canonici, &c. *Daoix.*

Cajetanus de Alexandris, Clericus Regularis. Confeſſarius Monialium. *De Alexand.*

Simon de Caſſia. Commentar. in Evangelia. *De Caſſia.*

Tiberius Decianus: Juriſconſultus. Reſponſa &c. *Decian.*

Philippus Decius, Juriſconſultus Mediolanenſis. In Decretales &c. *Dec.*

Gratianus, Ord. S. Benedicti Decretum. *Decret.*

Jacobus de Graſſis, Congr. Caſſinen. Deciſiones aureæ. *De Graſ.*

Vicentius de Juſtis, nobilis Lucenſis. De impedimentis, & diſpenſationibus Matrimonialibus. *De Juſt.*

Thomas Delbene, Cleric. Regular. De immunitate Eccleſ. & de locis Theologicis, &c. *Del bene.*

Joan. de Lugo, Soc. Jeſ. Card. De juſtitia, & jure, De Sacramentis, De Incarnat. Reſponſa Moralia, &c. *De Lugo*

Angelus Dei Pas, Ord. Min. Comment. in Marcum. *Del Pas.*

Martinus Antonius Delrio, Soc. Jeſ. Diſquiſitiones Magicæ, Commentar. in Cantica, &c. *Delrio.*

Stephanus Deſchamps; Soc. Jeſ. Quæſtio facti circa opiniones probabiles. *Deſch.*

Antonius Diana, Clericus Regularis; Reſolutiones Morales &c. *Dian.*

Joannes Bernardus Diaz. Calaris Archiepiſc. Practica criminalis Canonica. *Diaz.*

S. Dionyſius Areopagita. Opera cum Scholiis S. Maximi, & paraphraſi Pachymeræ græce, & latine. *S. Dionyſ. Areop.*

S. Dionyſius Carthuſianus. De quatuor hominis noviſſimis, De Immaculata Conceptione, &c. *S. Dionyſ. Cart.*

Hyacinthus Donatus, Ord. Præd. Praxis rerum Regularium, &c. *Donat.*

Laurentius a Dript, Ord. S. Benedicti Anti-Decalogus Theologus politicus, &c. *Dript.*

Baptiſta Du Hamel, Profeſſor, Pariſiens. Theologia Speculatrix, & practica. *Du Hamel.*

Sebaſtianus Dupaſquier, Ord. Minor. Philoſophia, & Theologia Scholaſtica. *Dupaſq.*

Ludovicus Elius Dupinius, *Doctor Sorbonicus*. Nova Bibliotheca Auctorum Eccleſiaſticorum cum Tractatu de antiqua Eccleſiæ diſciplina, &c. *Dupin.*

Bartholomæus Durandus, Ord. Minor. Clypeus Theologiæ Scholaſticæ, Fides vindicata, &c. *Durand.*

Guillelmus Durandus, JC. Speculum juris tripartitum, ob id dictus *Speculator*. *Guil. Durand.*

Joannes Stephanus Durandus. De ritibus Eccleſiæ Catholicæ. *Jo. Steph. Durand.*

Andreas Duvallius, Regius in Sorbona Profeſſor. In S. Thomam. De poteſtate Pontificis. *Duval.*

E

Eventr. ADamus Eventreich. Soc. Jeſ. Principiorum de uſu probabilis opinionis declaratio.

Eliz. Michael de Elizalde, Societ. Jeſ. Recta doctrina morum.

Engel. Ludovicus Engel, Ord. S. Benedicti. Collegium univerſi Juris Canonici.

Engelgr. Henricus Engelgrave, Soc. Jeſ. Lux Evangelica, Meditationes ſacræ, Cœlum Empyreum, &c.

S. Epiphanius. S. Epiphanius Salaminæ Cypri Epiſcopus. Panarium contra hæreſes, Anchoratum Fidei, de ponderibus, & menſuris, de vita Prophetarum &c.

Eſcob. Antonins de Eſcobar & Mendoza Soc. Jeſ., Univerſa Theologia Moralis.

Eſparſ. Martinus de Eſparſa, Soc. Jeſ. Curſus Theologicus.

Eug. Eugenius Lombardus, idest Cardinalis Sfondratus, Ord. S. Benedicti, Regale Sacerdotium.

F

A. Faber. ANtonius Faber, Juriſperitus celeberrimus. Sabaudiæ Senatus Proto-Præſes; plurima de Jure egregie ſcripſit 4. tomis in fol. impreſſa, &c.

M. Fabr. Mathias Faber, Soc. Jeſ. Concionum tripartitum: Una Fides.

Ph. Faber. Philippus Faber, Ord. Minor. Scripſit in 4. libros Sententiarum.

X. Faber. Xaverius Faber, Ord. Minor. Compendium de caſibus reſervatis.

Fagnan. Proſper Fagnanus, Juriſconſul. Romanus. In libros Decretalium.

Fagund. Stephanus Fagundez, Soc. Jeſ. in præcepta Eccleſiæ, & Decalogi, de juſtitia & contractibus.

Fargna. Franciſcus de Fargna, J. U. D. De jurepatronatus.

Farin. Proſper Farinacius. J.C. Romanus. Deciſiones Rotæ Romanæ Theoria criminalis, Conſilia, &c.

Felin. Felinus Sandæus, Rotæ cauſarum Auditor, Commentarii in libros Decretalium.

Fenech. Joannes Lucas Fenech, J. U. D. Romæ Parochus Flores caſuum conſcientiæ.

Fevardent. Franciſcus Fevardentius, Ordin. Minorum. Theumachia Calviniſtica, Hiſtoria Jobi, Homiliæ, &c.

Filarg. Petrus Filargus Ord. Minor. *Doctor Refulgidus*, deinde Summus Pontifex ſub nomine Alexandri V. Scripſit Commentar. in 4. libros Sententiar. Quodlibeta, Regulas Cancellariæ, &c.

Fil. Vincentius Filliucius, Soc. Jeſ. Moralium qq. curſus Appendix poſthuma de ſtatu Cleric. Beneficiis, &c.

M. Frances. Michael Antonius Frances de Urritigoiti, Archidiac. Cæſarauguſtanus. De Eccleſiis Cathedralibus.

Th. Frances. Thomas Frances de Urrigoniti, Ord. Min. Sanctorale Apoſtolicum, & Seraphicum, de Conceptione B. M. V.

S. Pat. Franciſ. S. P. Franciſcus Aſſiſiates Patriarcha Minorum. Scripſit Opuſcula varia, Orationes diverſas Epiſtolas, Collationes Monaſticas, Apophtegmata, Familiaria Colloquia, Prophetias, Parabolas, Oracula, & Sententias, ac varia alia typis impreſſa Lugduni, & noviſſime Pedeponti una cum Operibus S. Antonii de Padua duobus tomis in fol.

Franciſ. a Marc. Franciſcus a Marca Ord. Minor. *Doctor Illuſtratus*. Scripſit in 4. Evangeliſtas, in 4. libros Sent. &c.

Franciſ. De Cand. Franciſcus de Candia, ord. Min. *Doctor Fertilis*. Scripſit 4. libros Sententiar. & alia multa.

Francolin. Balthaſſar Francolinus, Soc. Jeſ. Tyrocinium Theologicum, Diſciplina Pœnitentiæ, &c.

Franc. Philippus Francus JC. Comment. in Decretales &c.

Froſſ. Claudius Eraſſen. Ordin. Minor. Scotus Academicus. Diſquiſitiones Biblicæ, &c.

Fraxinel. Paulus Fraxinellus. De Sacerdotum obligationibus ad Miſſas pro aliis ex juſtitia celebrandas, &c.

Fug. Vincentius Fuga, Hiſtoriæ, & Geographiæ in Seminario Patav. Lector. Notitiæ Orbis ſacri, & profani.

S. Fulgen. S. Fulgentius Epiſc. Ruſp. Opera Theologica.

Fumus. Bartholomæus Fumus. Vide *Armilla*.

G

Biel. GAbriel Biel, Tubingæ Profeſſor. In 4. libros Sententiar. & Expoſitio Canonis Miſſæ.

Gail. Andrea Gaillus. Practicæ obſervationes.

Galatin. Petrus Glatinus, Ord. Minor. De arcanis Catholicæ veritatis adverſus Judæos in Apocalyſim, &c.

Galfrid. Galfridus de Fontibus, Ordin. Minor. *Doctor Venerandus*. In 4. libros Sentent. Quodlibeta, &c.

Galli. Franciſcus Galli, JC. Brixianus De contractibus.

Gandav. Henricus Gandavenſis *Doctor Solemnis*. Scripſit in lib. Sent. Catalogum Scriptor. Eccleſiaſticor. &c.

Garz. Nicolaus Garzias, Canonicus Abulenſis. De Beneficiis, de Diſpenſationibus, &c.

Gavant. Bartholomæus Gavantus, Cleric. Regul. Sancti Pauli. Theſaur. Sacror. Rit. in Rubricas Miſſal. & Breviar. Manuale Epiſcop. Praxis Diœceſanæ Synodi. Viſitationis Epiſcopalis. Octavarium Romanum.

Gaudent. Gaudentius, Cappucinus, Theologia Scholaſtica ad mentem S. Bonaventuræ.

Gelen. Victor Gelen Ord. Min. Summa pract. Theol. myſticæ.

Genuen. Marcus Antonius Genuenſis. Praxis Archiepiſcopalis Curiæ Neapolitanæ.

Gerſon. Joannes Gerſon, cognomento Cancellariæ, ex Ordine Cœleſtinorum, & ipſe Cancellarius Pariſienſis. Plurima ſcripſit 4. tomis diſtincta.

Hieronymus Gigas, Juriſperitus. De penſionibus Eccleſiaſticis; de crimine læſæ Majeſtatis &c. *Gigas.*

Gjuniparus, Ord. Minor. Defenſio juris Pontificii. *Giunip.*

Georgius Gobat, Soc. Jeſ. Experientiæ Sacramentales. Quinarium Tractatuum, &c. *Gobat.*

Dionyſius Gothofredus, JC. Scripſit originem juris, Praxim Civilem, Annotationes in Jus. *Gothofred.*

Joannes Baptiſta Gonet, Ord. Prædic. Clypeus Theologiæ Thomiſticæ, de Legibus, &c. *Gonet.*

Franciſcus Gonzaga, Generalis totius Ord. Minor. Epiſc. Papien. deinde Mantuanus De origine Religionis Franciſcanæ. *Gonzag.*

Emmanuel Tellez Gonzalez *Canoniſta celeberrimus*. Commentar. in Decretales. *E. Gonz.*

Hieronyimus Gozalez. Gloſſema ad Regul. VIII. Cancellariæ. De reſervatione menſium, & alternativa Epiſcoporum. *H. Gonzal.*

Thyrſus Gonzalez, Soc. Jeſ. Fundamenta Theologiæ moralis, &c. *D. Gonza.*

Joannes Baptiſta Gormaz, Soc. Jeſ. Curſus Theologicus. *Gorm.*

Vincentius Gotti, Ord. Præd. Card. Colloquia Theologico-Polemica. Theologia Scholaſtico-Polemica, Veritas Religionis Chriſtianæ. &c. *Gotti.*

Antonius Goudin; Ordin. Prædic. Theologia, & Philoſophia Thomiſtica. *Goudin.*

Jacobus de Graſſis. Vide *de Graſſis*. *Graſſ.*

Ludovicus Granatenenſis, Ord. Præd. Philoſophia Chriſtiana. Vita Chriſti, de Oratione, & Meditat. &c. *Granat.*

Joannes Grancolas. Antiquæ Liturgiæ, vetus Eccleſiæ Sacramentarium, Tract. de Miſſa, & Officio Divino, &c. *Grancol.*

Gratianus, Ord. S. Benedicti. Compilator Decreti, ſeu primæ partis Juris Canonici. *Gratian.*

Ignatius Hyacinthus Amat de Graveſon, Ord. Præd. Tract. de Scriptura Sacra, de Myſteriis & annis Chriſti, Hiſtoria Eccleſiaſtica, &c. *Graveſon.*

S. Gregorius Magnus Papa. Opera multa ſtudio Benedictinorum S. Mauri 4. tomis in fol. impreſſa. *S. Greg.*

S. Gregorius Nazianzenus Epiſc. S. Hieronymi Præceptor cognomento Theologus. Orationes in dies Feſtos. Apologetici libri quatuor, Carmina de virginitate, &c. *S. Greg. Nazian.*

S. Gregorius Neocæſarienſis in Ponto Epiſc. cognomento Thaumatureus, Auditor Origenis, cui inſcripſit Panegyricum Euchariſtiæ; item brevem Fidei Confeſſionem, &c. *S. Greg. Neocæſ.*

S. Gregorius Nyſſenus Epiſc. S. Baſilii frater. De SS. Trinitate. de Reſurrectione, de octo Beatitudinibus, de Vera Virginitate, &c. *C. Greg. Nyſſen.*

Joannes Guallenſis, Ord. Minor. Tractatus Aſcetici de Pœnitentia. *Guallen.*

Sebaſtianus Guazinus, JC. Tractatus ad defenſam Reorum, & condemnatorum. *Guazin.*

Dominicus Gubernatis, Ordin. Minor. Orbis Seraphicus, &c. *Gubern.*

Guevara, Vide. *Antonius Guevara*. *Guevara.*

H

LUdovicus Habert, Doctor Sorbonicus, Praxis Pœnitentiæ, Opus Theologiæ integrum, de Legibus, &c. *Habert.*

Alexander Hallenſis, Ord. Minor. Commentar. in Apocalypſim, &c. *Hallen.*

Gabriel Henno, Soc. Jeſ. De ſcientia media, de Euchariſtia. *G. Henno.*

Franciſcus Henno Ord. Minor. Theologia Dogmatica, Moralis, Scholaſtica. *F. Henno.*

Henricus a S. Ignazio, Carmelita. Ethica amoris. *Henric.*

Henricus Henriquez, Soc. Jeſ. Summa Theologiæ Moral. *Henriq.*

Guillelmus Henricx, Ord. Minor. Theologia Scholaſtica, & Moralis. *Henricx.*

Franciſcus de Herrera, Ord. Minor. Manuale Theologicum Parochorum, &c. *Herr.*

S. Hieronymus Eccleſiæ Doctor. Opera plurima ſtudio Monach. S. Mauri quinque tom. in fol. impreſſ. *S. Hier.*

S. Hilarius Pictavienſis Epiſc. Opera varia cum notis Monachorum S. Mauri. *S. Hilar.*

Alphonſus Hojeda. De incompoſſibilitate Beneficiorum, &c. *Hojed.*

Homobonus de Bonis, Ord. Clericor. Regul. S. Pauli. Theologia Moralis. *Homob.*

Henricus de Seguſia Card. & Epiſc. Hoſtien. quo nomine communiter appellatur. Summa aurea Commentar. in Decretales, &c. *Hoſtienſ.*

Hugo Carenſis Card. Ord. Præd. Commentar. in univerſam S. Scrip. Concordantiæ Biblior. Speculum Sacerdotum, &c. *Hug. Car.*

Hugo de S. Vict. Canonic. Regul. S. Auguſtini. Comment. in Pentateuchum, lib. Reg. Pſalm. &c. *Hugo de S. Vict.*

Gaſpar Hurtado. Soc. Jeſ. de Sacramentis, &c. *G. Hurt.*

Petrus Hurtadus de Mendoza, Soc. Jeſ. De Fide, Spe, & Charitate, Juſtitia, actibus humanis &c. *P. Hurt.*

Thomas Hurtado, Clericus Regularis Minorum, De reſidentia &c. *P. Hurt.*

I

Jankov. JOſeph Jankovinch a Valcovarino, Ordin. Minor. Promptuarium Commiſſarii Viſitatoris.

Janſen. Leonardus Janſen, Soc. Jeſ. Theologia Moralis.

Javel. Chriſtophorus Javellus Ord. Præd. Epitome in univerſam Moralem.

Illſung. Jacobus Illſung. S. J. Theologia practica univerſa.

Imolen. Alexander Tertagnus. Imolenſis JC. Conſilia, &c.

Jo. Andr. Joannes Andreas. Vide *Andreas Joannes*.

S. Joan. de Capiſt. S. Joannes de Capiſtrano. Ordin. Minor. De auctoritate Papæ, in Extravagant. &c,

Jord. Pax. Jordanus Pax. Opera varia de rebus ſacris, Epiſcopis, ac Beneficiis.

S. Iren. S. Irenæus Epiſcop. Lugdunenſ. Opera multa cum notis Benedictinorum græc. & latin.

S. Iſidor. S. Iſidorus Epiſc. Hiſpal. Enarrationes in S. Script. liber Etymologiarum, &c.

Jul. Clar. Julius Clarus. Vide *Clarus*.

Juven. Gaſpar Juvenius, Presbyter Oratorii. Commentar. Hiſtoricus, & dogmaticus de Sacramentis. Inſtitutiones Theologicæ. Compendium Theologiæ.

Junip. Adrepanus Juniperus, Ord. Min. De caſibus reſervatis.

S. Juſt. M. S. Juſtinus Martyr. Opera varia græca, & latina cum notis variorum edita.

K

Kazemb. KIlianus Kazemberger, Ord. Min. Supplementum Theolog. Moral. P. Patricii Sporer.

Kellen. Ludovicus Kellen, Ord. Minor. Medulla Cedri, ſeu Conciones Dominicales &c.

Kempis. Thomas a Kempis. Opera multa edita a Sommalio.

Kerchm. Simon Kerchm, Soc. J. Diſſertatio de actibus humanis. In quartum Decretalium.

Kerchove Gaudentius Kerchove, Ord. Minor. Commentar. in ſtatuta S. P. Franciſci.

Keul. Mathias Keul, Ordin. Min. Roſetum Seraphicum, ſeu Compendium operum S. Bonaventuræ, &c.

Krimer. Ferdinandus Krimer Soc. Jeſ. Quæſtion. Canonic. in quinque libros Decretalium.

Kriſper. Creſcentius Kriſper, Ord. min. Nubila Janſeniſmi, & Queſnellianiſmi, &c.

Kugler. Joannes Kugler, Soc. Jeſ. Tractat. Theologic. Canonicus, de Sponſalibus, & Matrimonio.

L

Labbe. PHilippus Labbe, Soc. Jeſ. Ampla collectio Conciliorum. 18. Voluminibus in fol. impreſſa. Bibliotheca Bibliothecarum. Concordia Chronologica, &c.

La Croix. Claudius la Croix. Vide *Croix*.

La Haye. Joannes La Haye, Ord. Min. In tot. Sac. Scripturam cum verſionibus, &c.

Lallem. Joannes Lallemandet; ord. min. Curſus Theologicus.

Lambert. Proſper Lambertini. Vide *Benedictus XIV.*

Llamas. Hieronymus Llamas Doctor Theol Summa Eccleſ. ſive Inſtructio Confeſſar. Methodus curandi animas.

Llamaz. Thomas Llamazavez, Ord. Min. Theologia Schotiſtica.

Lancell. Joannes Paulus Lancellotus, Juriſperitus celeberr. Inſtitutiones Juris Canonici cum doctiſſimis notis.

Lanter. Carolus Lanterius, Ord. Min. Diſputationes in libros Sententiarum, &c.

Lantuſca. Angelus a Lantuſca, Ord. Minor. Theatrum Regularium, &c.

a Lapide. Cornelius a Lapide, Soc. Jeſ. Commentar. in ſacram Scripturam.

La Selve. Zacharias la Selve, Ord. Min. Annus Apoſtolicus.

Lauren. Laurentius Brancatius de Lauræa. Ord. Minor. Card. Polyanthea Sacror. Can. coordinat. a Joanne Paulo Paravicino.

Lauren. Auguſtinus Laurentius, Soc. Jeſ. Syntagmata Theologica.

Layman. Paulus Layman, Soc. Jeſ. Theologia Moralis. In libros Decretales.

Leander. Leander a SS. Sacramento, Ord. SS. Trinit. Quæſtiones Morales Theologicæ.

B. Ledeſ. Bartholomæus Ledeſma, Dominicanus Epiſc. Antequerenſis. De Sacramentis.

P. Ledeſ. Petrus Ledeſma, Ord. Præd. Theologia Moralis.

Ledrov. Petrus Lambertus Ledrov, Ord. Eremit. S. Aug. Epiſc. Porphyrienſis. De contritione, & attritione.

Legnano. Joannes de Legnano, JC. In Decretales &c.

S. Leo M. S. Leo Magnus I. Papa. Opera varia duobus tomis in fol. edita.

Leo. Joannes Franciſcus Leo Epiſc. Teleſiæ. Theſaurus fori Eccleſiaſtici.

Leitan. Franciſcus Leitan; S. J. Clypeus Pontificiæ Dignitatis.

Leſſius Leonardus Leſſius, Soc. Jeſ. De juſtitia, & jure, Auctarium, &c.

Leurenius Petrus Leurenius, Soc. Jeſ. Forum Eccleſiaſticum, Forum Beneficiale, De Vicario Epiſcopi.

Lezana. Joannes Baptiſta de Lezana Carmelita. Summa quæſt. Regularium. Conſulta moralia, &c.

Lichettus. Franciſcus Lichettus Ord. Minor. In libros Sententiarum, Quodlibet &c.

Lira. Nicolaus de Lira, dictus communiter Liranus, Ord. Minor. Scripſit Poſtillas, & Commentarios in univerſam Bibliam, in 4. libros Sententiarum, in Epiſtolas, & Evangelia, &c.

Lohner. Tobias Lohner, Soc. Jeſ. Inſtitutiones pro Confeſſariis, de Miſſa, Divino Officio, &c.

Petrus Lombardus. Vide *Magiſter Sententiarum.* *Lombard.*

Ludovicus Lopez, Ord. Præd. Inſtructorium Conſcientiæ. De contractibus &c. *Lopez.*

Joannes Lorinus Soc. Jeſ. Comment. in varios Sacræ Scripturæ libros. *Lorinus.*

Ludovicus Bertrandus Loth, Ord. Præd. Reſolutiones Theologicæ. *Loth.*

Melchior Lotterius JC. De re Beneficiaria, &c. *Lotterius.*

Joannes Baptiſta de Luca Card. Opera plurima Canonica, & Civilia, &c. *Luca.*

Joannes de Lugo Card. Soc. Jeſ. De juſtitia, & jure, da Sacramentis, Reſponſa Moralia, &c. *Lugo.*

Franciſcus Lugo, Soc. Jeſ. frater Joannis. De Sacramentis. *Lugo.*

Rymundus Lullus, Ord. Minor. Scripſit in 4. libros Sentent. Lib. de virtutibus, & peccatis, & innumera alia opera cujuslibet generis. *Lullus.*

Chriſtianus Lupus Ord. S. Auguſtini. Opera varia in 13. tom. in fol. comprehenſa. *Lupus.*

M

JOannes Mabillonius Cong. S. Mauri. De re Diplomatica, de Liturgia Gallicana, Iter Italic. &c. *Mabillon.*

Franciſcus Macedo Ord. Min. Collationes Scoti cum D. Thoma. Medulla Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, &c. *Macedo.*

Petrus Lombardus Epiſc. Pariſien. dictus *Magiſter Sententiarum*, quia Theologiam redegit in ſententias in 4. libros diſtributas, quas ſequentes Theologi explicarunt, & ampliarunt. *Magiſter Sent.*

Joannes Major, Profeſſor Pariſienſis. In 4. libros Sententiar. in Matthæum, &c. *Major.*

Franciſcus Mairon. Ord. Minor. *Doctor Illuminatus*, Diſcipulus Scoti. Fuit inventor maximi actus Sorbonici, in quo Laureandus duodecim continuis horis ſolvit difficultates ſexaginta Arguentium; in cujus memoriam, ſeu præmium ſemper unus Franciſcanus actus Sorbonicos aperit, & Dominicanus alter claudit; unde in Gallia hoc currit adagium, *Franciſcanus aperit, Dominicanus Sorbonam claudit.* Scripſit in 4. libros Sentent. in S. Script. & plurima alia opera. *Mairon.*

Joannes Malderus Epiſc. Antuerpien. Scripſit in primam S. Thomæ. Comment. in Cantic. Canticorum &c. *Malderus.*

Joannes Maldonatus, Soc. Jeſ. Comentar. in præcipuos veteris Teſtamenti libros. *Maldona.*

Valentinus Mangionus. S. J. De Religioſa paupertate. *Mangion.*

Joannes Henricus Manigiard. Praxis Paſtoralis, ſeu Manipulus Theologiæ Moralis. *Manigia.*

Aloyſius Manſi JC. Conſultationes. *Manſi.*

Franciſcus Mantica Card. De conjecturis ultim. volunt. *Mantica.*

Carolus Maranta. Speculum aureum. *Maranta.*

Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſien. Concordia Sacerdotii, & Imperii, &c. *de Marca.*

Jacobus Marchantius, Decanus Convenſis. Reſolutiones Paſtorales. *J. March.*

Petrus Marchantius Ord. Minor. Tribunal Sacramentale, &c. *P. March.*

Adamus de Marſica, Ord. min. Epiſc. Elienſis, *Doctor Illuſtratus.* Commentar. in 4. libros Sent. Elucidarium Sacræ Scripturæ, &c. *Marſica.*

Doctor Marta, JC. Summa totius Succeſſionis legalis. *Marta.*

Silveſter Marulus. Oceanus Religionum. *Marulus.*

Joſephus Maſcardus JC. De probationibus. *Maſchard.*

Joannes Antonius Maſſobrius, Archipresbyter Cathedralis Alexandriæ, J. U. D. Praxis habendi concurſus, &c. *Maſſobr.*

Bartholomæus Maſtrio, Ordin. Minor. Theologia Moralis, Philoſophia, & Theologia Scholaſtica. *Maſtrio.*

Auguſtinus Matthæus, Ord. Min Opus Dogmaticum Officialis Curiæ, Cautela Confeſſarii, &c. *Matthæu.*

Silveſter Maurus, Soc. Jeſ. Quæſtiones Theologicæ. *Maurus.*

Carolus de Mean, JC. Definitiones ad Jus Civile. *Mean.*

Ricardus Mediavilla, Ord. Minor. *Doctor Solidus & Copioſus.* Scripſit in univerſ. S. Script., in 4. lib. Sentent., &c. *Mediavil.*

Bartholomæus de Medina, Ord. Præd. Expoſitiones in 1. 2. S. Thomæ. *B. Medin.*

Joannes Medina, Theologus Complutenſis. De reſtitutione, de contractibus, de Pœnitentia, &c. *J. Medin.*

Michael Medina, Ord. Minor. De Pœnitentia ſalutari, de Purgatorio, de recta Fide in Deum, &c. *M. Medi.*

Andreas Mendo, Soc. Jeſ. Statera Opinionum benignarum in Controverſ. Moralibus circa Sacramenta, ac Præcepta Decalogi, & Eccleſiæ. Epitome Opinionum Moralium. *Mendo.*

Franciſcus Menenius ſcripſit de origine Ord. Militar. &c. *Menen.*

Hieronymus Mengo, Ord. Minor. Flagellum Dæmonum. *Mengo.*

Jacobus Menochius, JC. Papien. De præſumptionib., de arbitrariis Judic. quæſtionibus, &c. *Menoch.*

Cajetanus Maria Merati, Cleric. Regul. Obſervationes, & additiones ad Gavantum. *Merati.*

Julius Mercorus, Ord. Præd. Baſis Theologiæ Moralis. *Mercorus.*

Mercurialis Merlinus J. U. D. De Legitima, de Pignoribus. *Merlinus.*

Martinus Meuriſſe, Ord. Minor. Tractatus de SS. Trinitate, &c. *Meuriſſe.*

Ludovicus Miranda, Ord. Minor. Manuale Prælatorum Regularium, &c. *Miranda.*

Rubertus Miræus, Decanus Antuerpienſis. Bibliotheca *Miræus.*

theca Eccleſ. Origines Equeſtrium Ordinum. Chronica Ciſtercienſium, Præmonſtraten. &c.

Miſſorius. Raymundus Miſſorius, Ord. Minor. Diſputationes Criticæ de non iterando Baptiſmo.

Molfeſius. Andreas Molfeſius, Theatinus. Promptuarium triplicis Juris Divini, Canonici, & Civilis, ſeu ſumma Moralis Theologiæ.

Molina. Ludovicus Molina, Soc. Jeſ. De juſtitia, & jure, &c.

Momigno. Evangeliſta Momigno, Ord. Minor. Directorium Superior. Regular., & Eccleſiaſticorum.

Monacell. Franciſcus Monacellus. Formularium Legale practicum fori Eccleſiaſtici.

Monach. Joannes Monachus Card. Gloſſam compoſuit in ſextum, & in Extravagantes communes.

Montanus. Petrus Montanus, Ord. Minor. Enarratio Paſſionis Dominicæ, &c.

de Monte Lauduno. Guillelmus de Monte Lauduno Juriſperitus, Repertorium in aliquot titulos juris Civilis, Commentar. in Clementinas, & Extravagantes, &c.

Montoya. Lucas de Montoya Ord. Minor. Chronica Min.

Morand. Joannes Morandus, Clericus Regularis. Theologia Moralis ſpeculativa.

Moreri. Ludovicus Moreri, Gallus. Dictionarium Hiſtoricum, &c.

Murator. Ludovicus Antonius Muratorius Doctor Collegii Ambroſiani. Anecdota notis, & Diſquiſitionibus aucta. Philoſophia Moralis. Hiſtoria rerum Italicarum, &c.

Morigia. Paulus Morigia. Scripſit de Origine Religionum.

Morinus. Joannes Morinus, Congr. Oratorii. De Pœnitentia.

Moronus. Illuminatus Moronus, Ord. Min. Centum Reſponſa. &c.

Moya. Matthæus de Moya, Soc. Jeſ. Quæſtiones ſelectæ Morales.

Munieſſa. Thomas Munieſſa, Soc. Jeſ. Stimulus Conſcientiæ.

Murga. Petrus Murga, Ord. S. Benedicti. Opera Canonica, & Moralia.

N

Nat. Alex. NAtalis Alexander, Ord. Præd. Opera multa noviſſime Lucæ impreſſa.

Natta. Marcus Antonius Natta. Conſilia, &c.

M. Nav. Martinus Navarr. Doct. Hiſpanus, Canonic. Reg. Commentarii in Jus Canonic. Enchiridion, ſive manuale, &c.

P. Nav. Petrus Navarra, ſeu Navarrus Doct. Hiſp. De damnis illatis redintegrandis, & reſtitutione in foro Conſcientiæ.

de Narb. Didacus de Narbona. Tractatus de ætate ad omnes actus humanos requiſita, &c.

Navat. Tiburtius Navat, Ord. minor. manuductio ad praxim executionis Litterarum Pœnitentiariæ.

Neudeche. Sigiſmundus Neudeche, Ord. minor. Schola Religioſa.

de Nevo. Alexander de Nevo, JC. Commentar. in Libros Decretalium, &c.

Neuffer. Bruno Neuffer, Ord. minor. Abſolutiſſima Polyanthea Theologico-moralis Canonica.

Nicolius. Hieronymus Nicolius J. U. D. Romanus, deinde Ord. Eremit. S. Auguſtini. Scripſit Lucubrationes utriuſque Juris, Floſculos, ſeu Notabilia, &c.

Nicolartz. Laurentius Nicolartz. Compendioſa praxis Beneficiaria ex Concordatis Germaniæ.

Novarin. Ludovicus Novarinus, Cleric. Regul. Anima omnium ſcientiarum in novum Teſtamentum, &c.

Noris. Henricus Noris, Ord. Eremitar. S. Auguſt. Card. Opera varia 4 tomis impreſſa.

Nugnus. Didacus Nugnus, Ord. Præd. Commentar. in III. partem S. Thomæ. De Sacramentis, &c.

O

Odonus. GErardus Odonus, Ord. minor. Patriarcha Antiochenus, *Doctor Moralis*, Scripſit in 4. Libros Sentent. in varios Libros S. Script., Officium de Stigmatibus S. P. Franciſci, quod hodie a Minoritis recitatur.

Okamus. Guillelmus Okamus, Ord. min. *Princeps Nominalium*. Scripſit in 4. libros Sententiarum. Compendium Theologiæ. De Sacramento Altaris, & plurima alia eximia opera.

Oldradus. Oldradus cognominatus de Laude. Opus juris eruditione plenum edidit ſub titulo Conſiliorum, &c.

Oliva. Joannes Paulus Oliva, Soc. Jeſ. Stromata, ſive Commentarium in Sacra Script. Conciones habitæ in Palatio Apoſtolico.

Onnate. Petrus de Onnate, Soc. Jeſ. De contractibus.

Origenes. Origenes Alexandrinus ob infatigabile ſtudium cognominatus Adamantius, Clementis Alexandrini diſcipulus. Scripſit, teſte Epiphanio, sex millia libror. & pene in totam S. Script. Exempla græca, & latina.

Orſi. Joſeph Auguſtinus Orſi, Ord. Præd. M. S. P. Diſſertationes Hiſtoricæ de Capitalium criminum abſolutione. Diſſertatio Theologica de invocatione Spiritus Sancti in Liturgiis Græcorum, & Orientalium, &c.

H. Oſorius. Hieronymus Oſorius Epiſcopus, Commentarius in Eccleſiaſten, & Cantica, &c.

J. Oſorius. Joannes Oſorius, Soc. Jeſ. Conciones in Dominicas, & Feſta totius anni. De Gloria, & Nobilitate Civili, & Chriſtiana.

Ovando. Joannes Ovando, Ord. Minor. Diſcurſus prædicabiles de myſteriis Fidei.

Oudin. Caſimirus Oudin, Ordin. Præmonſtraten. Commentarius de Scriptoribus Eccleſiæ antiquis. Supplementum de Scriptoribus Eccleſiaſticis a Bellarminio omiſſis, &c.

Ovidius Naſo, Italus, Sulmonenſis Poëta clariſſimus. Scripſit metamorphoſeon libros 15. de arte amandi, de Faſtis, Triſtibus, & Ponto, in quam ab Auguſto Cæſare relegatus fuit, & obiit anno Chriſti 19. *Ovidius.*

Franciſcus Oviedo, Societ. Jeſ. De Fide, Spe, & Charitate. *Oviedo.*

P

ANtonius Pagius, Ord. Minorum. Critica Hiſtorico-Chronologica in Annales Card. Baronii. *A. Pagius.*

Franciſcus Pagius, Ord. Minorum. Breviarium Hiſtorico-Chronologico-Criticum Romanor. Pontific. geſta complectens &c. *F. Pagius.*

Sforzia Pallavicinus Romanus, Soc. J. Card. De univerſa Theologia Aſſertiones, Hiſtoria Concilii Trid., &c. *Pallavic.*

Petrus a Palude, Dominicanus. Commentar. in Libros Sententiarum. *Paludan.*

Martinus Panger, Ord. Minor. Theologia Scholaſtica ad mentem Scoti. *Panger.*

Cæſar Panimolle J. U. D. Deciſiones Civiles, Morales, & Criminales. *Panimol.*

Abbas Panormit. Vide *Abbas*. *Panormit.*

Joannes Paulus Paravicinus, Clericus Regul. S. Pauli. Polyanthea Sacror. Canonum. *Paravic.*

Flaminius Pariſius Advocat. Romanus. De Reſignatione Beneficiorum, &c. *Pariſius.*

Thomas Paſcucius. Compendium ad Conſultationes Canonicas Jacobi Pignatelli. *Paſcucius.*

Zacharias Paſqualigus, Cleric. Regul. De Sacrificio novæ Legis. Variar. Quæſtion. Moral. & Canonicar. Centuriæ, &c. *Paſqualig.*

Petrus Maria Paſſerinus, Ord. Præd. De electione Canonica. De hominum ſtatibus, & Officiis, &c. *Paſſerin.*

Engelbertus Pauch, Ord. Min. Tertia vinea Seraphica, ſeu Tertius Ordo a S. P. Franciſco inſtitutus. *Pauch.*

Pax Jordanus, vide *Jordanus Pax*. *Pax Jord.*

Franciſcus Pegna Rotæ Decanus. Directorium Inquiſitorum. *Pegna.*

Pelagius, vide *Alvarus Pelagius*. *Pelagius.*

Carolus Pellegrinus. Praxis Vicariorum. *Pellegrin.*

Franciſcus Pellizarius, Soc. Jeſ. Manuale Regularium. Tractatus de Monialibus. *Pellizar.*

S. Raymundus de Pennafort Ord. Præd. Summa cum notis Joannis, & cum integro Textu Sacror. Canonum. *Pennafort.*

Gabriel Pennotus, Canonic. Regul. Later. Hiſtoria tripartita de origine Canonicor. Regularium. Propugnaculum libertatis humanæ. *Pennottus.*

Marcus Antonius Peregrinus. De jure Fiſci, &c. *Peregrin.*

Antonius Perez, Ord. S. Benedicti. Elucidatio 4. Evangeliſtarum, &c. *An. Perez.*

Antonius Perez, Ord. Minor. In primum Librum Sententiarum, &c. *An. Perez.*

Antonius Perez, Soc. Jeſ. In primam partem S. Thomæ, &c. *An. Perez.*

Martinus Perez, Soc. Jeſ. De Divinis Eccleſiaſticis traditionibus, de Trinitate, de Matrimonio, &c. *M. Perez.*

Joſeph Maria Perimezzius, Ord. Minimor. Diſſertationes Theologicæ dogmaticæ, & Scholaſticæ. *Perimez.*

Alexander Peſantius J. U. D. In univerſam D. Thomæ Theologiam. *Peſantius.*

Dionyſius Petavius, S. J. De Doctrina temporum, de Incarnatione, de Eccleſiaſtica Hierarchia, &c. *Petavius.*

Vincentius Petra, Card. Commentaria ad Conſtitutiones Apoſtolicas. *Petra.*

S. Petrus Damianus, Card Opera varia Pariſiis impreſſa. *S. Petr. D.*

Petrus Bleſenſis. Opera varia cum notis, Pariſiis impreſſa. *Petr. Bleſ.*

Benedictus Petſchacher, Ord. S. Benedicti. De reſtitutione, &c. *Petſchach.*

Laurentius de Peyrinis, Ord. Minimor. De Privilegiis Regularium. Subditus. Prælatus. Formularium, &c. *de Peyrin.*

Franciſcus Phœbeus, S. J. Inſtitutiones Juris Canonici. *Phœbeus.*

Mauritius Philippi, Ord. Min. Directorium Conſcientiæ, &c. *Philipp.*

Joannes Chryſoſtomus Philippinus, Theatin. Tractatus de privilegiis ignorantiæ. *Philippin.*

Paulus Piaſecius J. U. D. Archid. Varſavienſis. Praxis Epiſcopalis, & Eccleſiaſtica. *Piaſecius.*

Carolus Bartholomæus Piazza. Necrologia, ſeu diſcurſus Myſteriorum Sacrorum Rituum, & Cæremoniarum in funeribus, & exequiis Mortuorum, &c. *Piazza.*

Jacobus Pignatelli. Conſultationes Canonicæ. Conſult. noviſſimæ de præcipuis Controverſiis ſpectantibus ad Fidem. *Pignatel.*

Joannes Pineda, Soc. Jeſ. Commentar. in varios Sacræ Scripturæ Libros. *Pineda.*

Franciſcus Pinthevean, Soc. Jeſ. de Attritionis ſufficentia cum Sacramento Pœnitentiæ. *Pinthev.*

Henricus Pirhing, Soc. Jeſ. In Libros Decretales, ſeu Juris Canonici Methodus nova. *Pirhing.*

Franciſcus Maria Pitonius Epiſcopus Imeriæ. Diſceptationes Eccleſiaſticæ. *F. Piton.*

Joannes Baptiſta Pitonus. Conſtitutiones Pontificiæ, & Romanar. Congregationum Deciſiones. *J. B. Piton.*

Franciſcus de Platea, Ord Minor. Summa Myſteriorum Religionis Chriſtianæ. De Matrimonio. De Cenſuris. De Uſura, & reſtitutione &c. *Platea.*

Jacobus Platelius, Soc. Jeſ. Synopſis curſus Theologici. *Platelius.*

Platina. Bartholomæus Platina. Hiſtoria Pontificum.

Plettemb. Hunoldus Plettemberg, Soc. Jeſ. Introductio ad Jus Canonicum. Notitia Curiæ Romanæ.

Polancus. Joannes Polancus Soc. Jeſ. Directorium ad Confeſſarii, ac Confitentis munus rite obeundum. Appendix ad Directorium. Methodus adjuvandi eos, qui moriuntur.

Pontas. Joannes Pontas, Juris Canonici Doctor, Dictionarium caſuum conſcientiæ.

B. Pontius Baſilius Pontius, Auguſtinianus. De Matrimonio.

J. Pontius Joannes Pontius, Ord. Minor. Curſus Theologicus, & Philoſophicus.

Portel. Laurentius Portel, Ord. Minor. Dubia Regularium, Reſponſa Moralia.

Porter. Franciſcus Porter, Ord. Minor. Syſtema Decretorum Dogmaticorum.

Poſnan. Petrus Poſnanienſis, Ord. Minor. Inſtitutiones Sacræ in Dominicas totius anni.

Poteſtas. Felix Poteſtas Ord. Minor. Examen Eccleſiaſticum.

Pratus. Hieronymus Pratus, Soc. Jeſ. De Card. Dignitate, & Officio.

Prapoſitus. Joannes Antonius a S. Gregorio S. Ambroſii Mediolani Præpoſitus, deinde Alexandriæ Epiſcop. & Card. In Decretum Gratiani, in 4. Decretal. & Clementinas &c.

Privitera Franciſcus Privitera, Ord. Minor. Manuale Antiſtitum, ſeu dextra. & ſiniſtra Epiſcoporum.

Puteob. Claudius Puteobonellus, Cleric. Regul. S. Pauli De Sacramentis, &c.

Q

Quadrat. MArcurianus Quadrati, Ord. Minor. Explicatio Amos Proph. Homil. in Joelem Prophet. &c.

Quarant. Stephanus Quaranta, J. U. D. Summa Bullarii.

Quareſm. Franciſcus Quareſmius, Ord. Minor. Elucidatio Hiſtorica, Theologica, & Moralis Terræ Sanctæ &c.

Quart. Paulus Maria Quarti. Cleric. Regul. Rubricæ Miſſal. Rom. Commentariis illuſtratæ. De Proceſſionibus, Tractatus Jubilei Anni Sancti &c.

Quintanadv. Antonius de Quintanadvenas, Soc. Jeſ. Singularia Theologiæ Moralis.

Quirin. Angelus Maria Quirinus, Congr. Caſſinen. Cardin. Orthodoxa veteris Græciæ Officia in latinum ſermonem converſa cum Diatribis. Officium Quadrageſimale Græcum recognitum, & caſtigatum, &c.

R

Rada. JOannes Rada, Ord. Minor. Controverſiæ inter S. Thomam, & Scotum ſuper 4. libros Sententiarum.

S. Raym. S. Raymundus de Pennafort. Eide *Pennafort*.

Raynald. Jo. Dominicus Raynaldus, Canonic. S. Petri de Urbe. Obſervationes Criminales, Civiles, & Mixtæ.

Raynaud. Theophilus Raynaudus, Soc. Jeſ. de Beneficiis Eccleſiaſticis. Opera varia Moralia.

Rebel. Ferdinandus Rebellus, Soc. Jeſ. De Juſtitia, de Religione, de Charitate &c.

Rebuf. Petrus Rebuffus, JC. Pariſienſis. Praxis Beneficiorum.

Reding. Auguſtinus Reding., Ord. S. Benedicti, Theologia Scholaſtica.

Redu. Juſtus Redu, Ord. Minor. Opus Canonico-Politicum, &c.

Redoan. Guillelmus Redoanus, Epiſcopus Nilionenſis. De Spoliis Eccleſiæ, de Simonia &c.

Regin. Valerius Reginaldus, Soc. Jeſ. praxis Fori Pœnitentialis. De prudentia Confeſſarii, &c.

Reiffenſt. Anacletus Reiffenſtuel, Ord. minor. Jus Canonicum univerſum cumtractatu de Regulis Juris. Theologia moralis, & Tractatus de Bulla Cruciatæ.

Requeſ. Joſeph Maria Requeſenius, Soc. Jeſ. Selectæ Diſputationes.

de Rhod. Georgius de Rhodis, Soc. Jeſ. Theologia Scholaſtica.

A. Ricc. Aloyſius Riccius Canonic. Neapolitanus. Praxis aurea Fori Eccleſiaſt. &c.

P. Ricc. Petrus Andreas Riccius, Ord. Ciſtercienſ. Synopſis, Decreta, & Reſolutiones Sac. Cong. Immunitat.

Richard. Richardus de Mediavilla, Ord. minor. *Doctor ſolidus*. In 4. libros Sentenarium, &c.

Richel. Joannes Richelme, Ord. min. Veritas pro modeſtia.

Ripa. Joannes Franciſcus Ripa, JC. In Jus Canonicum, & Civile. Reſponſa, &c.

Rocca. Hieronymus Rocca, Epiſc. Iſolanus. Diſputationes Juris ſelectas.

G. Roder. Gaſpar Rodericus, JC. De annuis reditibus &c.

H. Roder. Hieronymus Rodericus, Ord. minor. Reſolutiones quæſtionum Regularium ad formam Compendii.

Rodriq. Emmanuel Rodriquez, vel Rodericus Ord. minor. Quæſtiones Regular. & Canonic.

Ronc. Conſtantinus Roncaglia. Cong. Matris Dei. Quæſita Dogmatica. & Moralia, aliaque Opuſcula Moralia.

de Roſa. Thomas de Roſa, Epiſcopus Cavenſis. De Executoribus Litterarum Apoſtolicarum.

Roſell. Joſeph Roſell, Carthuſianus Praxis deponendi conſcientiam dubiam, & ſcrupuloſam.

Roſignol. Gregorius Roſignolus, Clericus Regular. S. Pauli. Opera Civilia, Canonica, & Theologica.

de Roſm. Paulus Roſmer, Soc. Jeſ. De actibus humanis, de juſtitia, & jure, de Pœnitentia.

Rota Romana, & ejus Compendium Mediolani quinque Voluminibus impreſſum. *Rota. Rom.*

Thomas Franciſcus Rotarius, Clericus Regularis S. Pauli. Theologia Moralis Regular. *Rotar.*

Franciſcus Roxas, Ord. min. Catena aurea Eccleſiæ Doctorum in Hiſtoriam Evangelic. *Roxas.*

Paulus Rubeus. Juriſconſultus. Annotationes ad deciſiones Rotæ Romanæ, &c. *Rubeus*

Guillelmus Rubionus. Ord. Minor. Commentar. in 4. libros Sententiarum. *Rubion.*

S

EMmanuel Sa, Soc. Jeſ. Aphoriſmi Confeſſariorum. *Sa vel Saa.*

Franciſcus Sabinus Bononienſis, Ordin. Min. Lux Moralis. *Sabin.*

Alexius Salamanca, Ordin. Minor. de Republica. Chriſti. *Salam.*

Joannes de Salas, Soc. Jeſ. In 2. 2. S. Thomæ. De Contractibus. &c. *Salas.*

Carmelitæ Diſcalceati Collegii Salmaticenſis. Curſus Theologicus &c. *Salm.*

Michael de Salon, Sive Salonius, Auguſtinianus. De Juſtitia, & iure, &c. *Salon.*

S. Salvianus, Epiſcopus Maſſilienſis. Opera varia cum notis Baluzii Pedeponti noviſſime impreſſa. *S. Sal.*

Bartholomæus de Salutiis. Ord. Minor. Porta ſalutis animæ pœnitenti patefacta, &c. *Salut.*

Franciſcus Maria Samuelus. Ord. Prædic. Praxis obſervanda in Eccleſiaſticis ſepulturis, &c. *Samuel.*

Joannes Sanchez, Jur. U. D. Diſputationes ſelectæ. *J. Sanch.*

Thomas Sanchez, Soc. Jeſ. Opus mortale in Decalogum. De Matrimonio. Conſilia, ſive Opuſcula &c. *T. Sanch.*

Sanctorius de Meſphi, Ord. minor. Commentar. ſuper ſtatuta Generalia Ord. Seraphici, &c. *Sanctor.*

Ludovicus a Savaria. Juris Pontificii Interpres, Canonicus, & Vicarius Generalis Cæſarauguſtæ. Tractatus de juriſdictione Adjunctorum. *Sarav.*

Gregorius Sayrus, Ordin. S. Benedicti. Clavis Regia. Theſaurus caſuum Conſcientiæ. De Cenſuris. &c. *Sayr.*

Joannes Maria Sbogar Cleric. Regul. S. Pauli. Theologia Radicalis. *Sbog.*

Jacobus Sbrocius, ſeu Sbrozzius. De Vicario Epiſcopi. *Sbroc.*

Sigiſmundus Scaccia. De Appellationibus, de Judiciis, &c. *Scacc.*

Joannes Jacobus Scarfantonius. Animadverſiones ad Lucubrationes Canonicas Franciſci Ceccoperii. *Scarfant.*

Gregorius Scherius, Ordin. min. De Deo uno, & Trino. *Scher.*

Antonius Thomas Schiara, Cleric. Regular. Theologia bellica. *Schiar.*

Ludovicus de Schildere, Soc. Jeſ. De principiis formandæ conſcientiæ. *Schild.*

Libonius Schmelinch. Ord. minor. Galea ſalutis. *Schmel.*

Joannes Baptiſta Scortia. In ſelectas Pontificum Conſtitutiones. *Scort.*

Joannes Duns, natione Scotus, Scotiſtarum Parens, & Magiſter. *Doctor Subtilis, & Marianus*. Opera Plurima tomis 16. in fol. Lugduni impreſſa. *Scot.*

Joannes Maria Scribonius, Ord. Minor. Pantalithia, ſeu ſumma totius veritatis Theologicæ &c. *Scribon.*

Sellius De Selectis Canonicis &c. *Sel.*

Franciſcus Selva. De Beneficiis &c. *Selv.*

Joſeph Seſſa, J. U. D. Tractatus de Judæis. *Seſſa.*

Silveſter Mazzolini de Prierio, Ord. Prædicat. Magiſter Sac. Pal. Summa Silveſtrina. *Silveſt.*

Jacobus Simanchus Pacenſis Epiſc. De Catholicis Inſtitutionibus. *Simanc.*

Sixtus Senenſis Ord. Prædic. Scripſit libros Bibliothecæ Sanctæ &c. *Sixt. Sen.*

Bartholomæus Soccinus, JC. Conſilia &c. *B. Soccin.*

Marianus Soccinus prioris nepos, JC. In Libros Decretalium &c. *M. Soccin.*

Hieronymus de Sorbo, Cappucinus, Compendium Privilegiorum &c. *de Sorb.*

Dominicus Scotus, Ord. Præd. In libros Sententiarum, de juſtitia, & jure &c. *D Sot.*

Petrus de Soto, Ord. Præd. De natura, & gratia, Manuale Clericorum, ſeu de Inſtitutione Sacerdotum. *P. Sot.*

Franciſcus Spe, Soc Jeſ. Cautio Criminalis, ſeu de Proceſſibus circa Sagas. *Spe.*

Alexander Sperellus Epiſcopus Eugubinus. Deciſiones Fori Eccleſiaſtici, &c. *Sperel.*

Henricus Spondanus Epiſcopus. Continuatio Annalium Eccleſiaſticorum Card. Baronii. *Spondan.*

Patritius Sporer, Ord. minor. Theologia Moralis ſuper Decalogum, & Sacramentalis. Tyrocinium Sacramentale practicum. *Spor.*

Statuta Ord. minor. Michaelis Archangeli a Sambuca ejuſdem Ordinis. *Stat. Ord. Min.*

Stephanus a S. Paulo Carmelita. Theologia Moralis. *Stephan.*

Stephanus Gratianus J. U. D. Romanus. Diſceptationes forenſes. *Stephan. Grat.*

Didacus Stella. Ordin. Minor. Commentaria in Lucam. Meditationes de amore Dei. *Stell.*

Matthæus Stoz, Soc. Jeſ. Tribunal Pœnitentiale. *Stoz.*

Samuel Strychius JC. De cautelis Contractuum, de *Strych.*

ſuc-

ſucceſſione hæreditatis, & de actionibus, & præſcriptione.

Suar. Franciſcus Suarez, Soc. Jeſ. *Doctor Eximius*. De Auxiliis & libero Arbitrio, de Angelis, de Religione, &c.

Sylv. Sylva Sacrarum Cæremoniarum. Vide *Buongiovanni*.

Sylvei. Joannes Sylveira, Carmelita. Commentar. in Sacram Scripturam.

Sylvi. Franciſcus Sylvius Duacenſis Profeſſor, & Decanus. Commentar. in Divum Thomam. Variæ reſolutiones Caſuum, &c.

T

Taber. JOannes Baptiſta Taberna, Societ. Jeſ. Synopſis Theologiæ practicæ.

Tabien. Joannes Tagnatius de Tabia, ſeu Tabiana, Ordin. Præd. Summa Tabiena, ſeu Summa Summarum.

A. Tambur. Aſcanius Tamburinus, Congregationis Valliſumbroſæ. De jure Abbatum, & Abbatiſſarum, &c.

T. Tambur. Thomas Tamburinus, Soc. Jeſ. In Decalogum, de Confeſſione, Communione, Sacrificio, Sacramentis. Contractibus, &c.

Tancred. Vincentius Tancredus, Soc. Jeſ. Quæſtiones Morales, de Matrimonio, de Virtute Religionis.

Tanner. Adamus Tannerus, Soc. Jeſ. De Verbo Dei ſcripto, & non ſcripto, de judice Controverſiarum Fidei, &c.

Tataret. Petrus Tataretus, doctrinæ Ordin. minor. addictiſſimus. Commentar. in 4. libros Sententiarum, &c

Tertag. Vide *Imolenſis*.

Tertull. Quintus Septimius Tertullianus Carthaginenſis. Opera varia curante Jacobo Pamelio tomis quinque in fol. Rothomagi impreſſa.

Tert. Pr. Tertullianus Prædicans Michaelis Vivien. Ord. minor.

Theril. Antoninus Therillus Soc. Jeſ. Fundamentum Theologiæ Moralis, ſeu de conſcientia probabili.

Theſaur. Emanuel Theſaurus Comes Patritius Taurinenſis. Jus regnandi Apoſtolicum.

Theul. Bonaventura Theul, Ordin. minor. Theologia Moralis Scoti.

S. Thom. S. Thomas Aquinas, Thomiſtarum Parens, & Magiſter, Ordin. Præd. *Doctor Angelicus*. Summa Theologiæ. In libros Sententiarum. In Libros Ariſtotelis. In Sac. Scripturam &c.

Thomaſſin Ludovicus Thomaſſinus, Congregationis Oratorii. Vetus, & nova Eccleſiaſtica diſciplina circa Beneficia, & Beneficiatos. Theologia dogmatica. Diſſertationes in Concilia Generalia, & particularia.

Tiburt. vel. Nav. Tiburtius Navar, Ord. minor, Manuductio ad praxim executionis Litterarum Sacræ Pœnitentiariæ.

Tiraq. Andreas Tiraquellus JC. Pariſienſis. De privilegiis piæ cauſæ &c.

Tirin. Jacobus Tirinus, Soc. Jeſu. Commentar. in vetus, & novum Teſtamentum.

Titelm. Franciſcus Titelmannus, Ordin. min. Commentar. in Matth. & Joannem, in omnes Epiſtol. Canonic. &c.

Tolet. Franciſcus Toletus, Soc. Jeſ. Card. Commentar. in Evangel. Joannis. Summa Theologiæ, ſeu Inſtructio Sacerdotum.

Tombol. Tombolin. Felix Tombolini JC. Firmanus. De Officio Notarii, ac de ejus origine, dignitate, & præſtantia: ac de Notarii requiſitis, &c.

Tome. Petrus Tome, Ord. min. *Doctor invincibilis*. Comment. in 4. libros Sententiarum. De Conceptione B. M. V. &c.

Tondut. Petrus Franciſcus de Tondutis. Quæſtiones, & Reſolutiones Canonicæ, & Civiles.

Tonel. Hippolytus Tonellus. Sacrum Enchridion, ea, quæ ad Sacrificium Miſſæ ſpectant, ob oculos ponens.

Tournel. Honoratus Tournely, *Doctor Sorbonicus*. De Sacramentis, De ſuffragiis. Indulgentiis, Legibus, Cenſuris, & de univerſa Theologia &c.

Toſtat. Vide *Abulenſis*.

Trovamal. Joannes Baptiſta de Trovamala, Ordin. min. Edidit Summam, dictam *Roſſela*.

Trull. Joannes Ægydius Trullenchus, Doctor Theologiæ. Praxis Sacramentorum.

Turrecrem. Joannes de Turrecremata, Ord. Præd. Card. Epiſcopus Sabinen. Diſputatio de Azimo, & Fermentato, & de Tranſubſtantiatione, &c.

Turr. Aloyſius Turrianus, Soc. Jeſ. Summa Theologiæ Moralis. De Fide, Spe, & Charitate, de Juſtitia. Opuſcula Theologica, &c.

Tuſch. Dominus Tuſchus Card. Practicæ concluſionis juris.

V

Valaſc. THomas Valaſcus, Advocatus Luſitanus. Allegationes ſuper varias materias.

Franciſcus Valens, ſeu Valente, Soc. Jeſ. Concordia juris Pontificii cum Cæſareo. *Valens.*

Gregorius de Valentia. Soc. Jeſ. Commentar. in totam Summam Divi Thomæ. Controverſ. Fidei &c. *Valent.*

Joannes Valerius, Carthuſianus. Differentia inter Forum Conſcientiæ, & Judiciale. *Valer.*

Zegerus Bernardus Van-Eſpen. In jus Eccleſiaſticum univerſum, de Simonia circa Beneficia &c. *Van-Eſp.*

Guillelmus Varro, Ord. min. *Doctor Fundatus*, Præceptor Scoti. Scripſit in 4. libros Sententiarum, in Ariſtotelem, Quodlibeticas Quæſtiones, &c. *Varr.*

Gabriel Vaſquez, Soc. Jeſ. In I. primæ S. Thomæ, & in 2. ſecundæ, & in 3. primæ. De Incarnatione, de cultu Adorationis, &c. *Vaſq.*

Andreas Vega, Dominicanus. De Juſtificatione, de Gratia, Fide, Operibus, & meritis. *Veg.*

Felix Venanus. In jus Canonicum. *Venan.*

Joannes Baptiſta Ventriglia, Epiſcopus Caſertanus. Praxis rerum notabilium, præſertim Fori Eccleſiaſtici. *Ventrigl.*

Angelus Maria Verricellus Cler. Regular. Quæſtiones Morales & Legales, &c. *Verricel.*

Ferdinandus Ughellus Ord. Ciſtercienſis. Italia Sacra, ſive de Epiſcopis Italiæ, & Inſularum adjacentium. *Ughel.*

Bartholomæus Ugolinus, Ord. Eremitar. S. Auguſtini, Tractatus de Hæreticis, de Cenſuris, & Irregularitatibus, de Sacramentis, &c. *Ugolin.*

Franciſcus de Victoria, Ord. Præd. Scripſit in Univerſam Summam Divi Thomæ. Item Prælectiones treſdecim de bello, de homicidio, &c. *Victor.*

Claudius Viexmuntius Pariſienſis. Salutaris Pœnitentia peccatoris. *Viexm.*

Joannes Vigerius, Ord. minor. Commentar. in libros Sententiarum. *Viger.*

Henricus de Villalobos Ord. minor. Candelabrum aureum, de Sacramentis, & Cenſuris. *Villal.*

Gerlacus Vinitor, Vicarius ad S. Urſulam Coloniæ, Compendium de Sacramentis. Compendium Sacrorum Rituum, & Cæremoniarum. *Vinit.*

Petrus Antonius a Venetiis, Ord. minor. Viridarium Seraphicum *Italice*. *Viridar. Seraph.*

Dominicus Viva Soc. Jeſ. Curſus Theologicus Scholaſticus, Damnatæ Theſes ab Alexandro VII. Innocentio IX. Alexandro VIII. Opus Morale De Jubileo, &c. *Viv.*

Franciſcus Vives. Sylva communium opinionum. *Vives.*

Philippus de Volpiliere Theologia Speculativa, & practica. *Volpil.*

Dominicus Urſaya, JC. Romanus. Diſceptationes Eccleſiaſticæ. Practica Criminalis &c. *Urſay.*

Lucas VVadingus, Ord. minor. Annales Minorum cum Indice, & continuatione. *L. Vvading.*

Petrus VVadingus, Societ. Jeſ. De Contractibus in genere, & in ſpecie. *P. Vvading.*

Henricus VVagnerech., Soc. Jeſ. Commentarius Exegeticus in Decretales. *Vvagner*

Jacobus VVeiſtner, Soc. Jeſ. Inſtitutiones Canonicæ. *VVeiſtner*

Marcellus Vulpe Praxis Judic. Fori Eccleſiaſtici. *Vulp.*

X

MAximus Xanthorus. Divinum Theatrum. *Xanthor.*

Y

YVO Carnutenſis, Ordin. Canonicorum Regularium S. Auguſtini Scripſit Volumen Decretorum de Divinis, & Eccleſiaſticis Officiis &c. *Yvo Carn.*

Z

FRanciſcus Zabarella Card. Commentar. in Decretales, & Clementinas, In Vetus, & novum Teſtamentum. Volumen Conſiliorum, &c. *Zabarell.*

Adrianus Zacharia, De Expoſitione SS. Sacramenti. *Zachar.*

Paulus Zacchias Medicus Romanus. Quæſtiones Medico-Legales. *Zacch.*

Melchior Zambranus Paſtor Segobienſis. Auræ deciſiones Caſuum Conſcientiæ. *Zambr.*

Lælius Zecchius ſeu Cecchinus, JC. Canonicus Brixienſis. De republica Eccleſiaſtica, &c. *Zecch.*

Thomas Zerola Epiſcopus Minoricenſis. Praxis Epiſcopalis. Praxis Sacramenti Pœnitentiæ. *Zerol.*

Henricus Zoeſius J. U. D. Lovanii. In Jus Canonicum univerſum. *Zoeſ.*

Franciſcus Zypæus JC. Vicarius Generalis Antuerpiæ. Reſponſa de Jure Canonico. De Juriſdictione Eccleſiaſtica. Jus Pontificium novum. *Zyp.*

Prætermittuntur hic brevitatis gratia alii multi citati Auctores, ex quo eorum nomina licet in citationibus abbreviata, de ſe ſatis patent. Et hac ipſa de ratione omittitur Index Auctorum allegator. in Additionibus, nam facile quiſque poteſt eos intelligere.

INDEX

Titulorum, ſeu Materiarum, quæ in hoc Primo Tomo continentur.

A

ABBAS. Pag. 1
Abbatiſſa. 7
Abbreviatores. 10
Abigeatus. 11
Abjurantes. ibid.
Abortus. 12
Abſens. 15
Abſolvere, Abſolutio. 17
Abſtinentia. 24
Abuſus. 25
Acceptio perſonarum. ibid.
Acceſſio, ſeu adjunctio. 26
Acceſſorium. ibid.
Accuſare qui poſſint vel non? ibid.
Accuſari qui poſſint vel non? 27
Accuſator. 27
Accuſatus. ibid.
Acedia. 32
Acolythus. ibid.
Actor. 33
Adjuncti. 34
Adminiſtratio, Adminiſtrator. 35
Adoptio. 37
Adoratio. ibid.
Advenæ. ibid.
Adulterium. 38
Advocatus. 44
Æquivocatio. 47
Ætas. ibid.
Affectio Beneficii. 50
Affiliatio Religioſorum. ibid.
Affinitas. 51
Aggreſſor. 54
Agnus Dei. ibid.
Alchimia. 56
Alienare, Alienatio. 59
Alimenta. 68
Alluvio. 76
Altare. 77
Altare privilegiatum. 80
Alternativa. 84
Amortizatio. 89
Amphibologia. 90
Anima. ibid.
Anniverſarium. 91
Annunciatio B. V. M. 94
Annulus. ibid.
Annus. 95
Annus probationis. 96
Annus Sanctus. 98
Antiquata propoſitio. 100
Apocrypha propoſitio. ibid.
Apoſtaſia. ibid.
Apoſtolus. 104
Apoſtoli, ideſt Litteræ miſſoriæ. 110
Appellatio. 111
Applicatio Miſſæ. 130
Approbatio pro Confeſſionibus excipiendis. ibid.
Aqua Benedicta. 141
Arbiter, Arbitrator. 142
Arbor conſanguinitatis, & affinitatis. 148
Archidiaconus. 149
Archiepiſcopus. 152
Archimandrita. 160
Archipresbyter. 161
Arctatus ratione Beneficii. 163
Arma. ibid
Aromataria, Aromatarius. 166
Arrha. 167
Aſperſorium. 169
Aſſaſſinium. ibid.
Aſſecuratio, Aſſecurator. 171
Aſſiſtentia, Aſſiſtere. 174
Aſtrologia, Aſtrologus. 175
Attentio. 176
Attritio. 177
Avaritia. ibid.
Auditor, Auditores. 178
Augurium. 183
Aurora. ibid.
Auſpicium. ibid.

Bac-

B

BACCHANALIA. *ibid.*
Baculus. 184
Baldachinum. 185
Bannitus, Bannum. 186
Baptiſmus. 189
Barbitonſores. 204
Beatificatio, Beatus. *ibid.*
Bellum. *ibid.*
Benedictio, Benedicere. 211
Benedictio Epiſcopalis. 212
Benedictiones variæ. 21
Beneficium, Beneficia. 219
Beneficiatus. 271
Beneplacitum Apoſtolicum. 28
Beſtialitas. 28
Biblia Sacra. *ibid.*
Bigamia, Bigamus. *ibid.*
Birretum. 28
Blaſphemia. *ibid.*
Bona Eccleſiaſtica. *ibid.*
Bona Laicalia. 29
Breve, Bulla. 29
Bulla Cruciatæ. 29



ADM. REVERENDI
P. F. LUCII FERARRIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
Canonica, Juridico-Moralis, Theologica.

ABBAS.

SUMMARIUM.

1 ABbas in Hebræo, ſeu Syro vocabulo idem eſt, & ſignificat quod in latino Pater.
2 Abbates alii ſunt Sæculares, & alii ſunt Regulares.
3 Abbates ſæculares ſunt illi, qui habent Beneficia Eccleſiaſtica cum titulo Abbatiæ, & iſti ſunt in quadruplici differentia.
4 Quidam ſunt, qui non ſolum Juriſdictionem habent in ſubditos, ſed etiam Pontificalia inſignia geſtant, quaſi Epiſcopi.
5 Quidam ſunt, qui licet Abbatialem dignitatem habeant, non habent tamen Epiſcopalem juriſdictionem, nec utuntur inſigniis Epiſcopalibus.
6 Quidam ſunt, qui in quibuſdam Cathedralibus Eccleſiis in Choro, & Comitiis digniorem locum obtinent, ex quo ſuppreſſis, vel deſtructis Collegialibus, aut Conventualibus Eccleſiis, quibus præerant, tamquam primæ dignitates in Cathedrales tranſierunt cum titulo Abbatum, & privilegia præcedentiæ in Choro, & Comitiis.
7 Quidam ultimo ſunt, qui ſolum habent Abbatias in Commendam, & non in Titulum, & nec iſti Abbates commendatarii poſſunt uti habitu, & inſignis Epiſcopalibus, exceptis aliquibus ſpecialiter privilegiatis.
8 Abbates Regulares, qui ſunt vere Prælati, ſunt in triplici differentia.
9 Quidam ſunt, qui nedum habent ſub ſe Regulares ſubditos, ſed inſuper habent Territorium proprium, in quo Epiſcopalem Juriſdictionem, & aliquando etiam temporalem exercent.
10 Quidam ſunt, qui ſub ſe habent tantummodo Regulares ſubditos, quibus præſunt.
11 Quidam tandem ſunt Abbates ſolo nomine, ſeu Titulares, qui actu nullos ſubditos habent.
12 Abbates alii ſunt benedicti, & alii non benedicti: Abbates qui petunt benedici, debent, recipere benedictionem ab Epiſcopo, non autem ab aliis Abbatibus alias benedictis.
13 Abbates ſemel benedicti cum uſu Bireti, ſi transferantur ad aliam Abbatiam cum uſu Mitræ, non indigent alia benedictione.
14 Iſta benedictio non eſt de eſſentia, nec ſimpliciter neceſſaria ad hoc ut Abbates ea, quæ ſunt Ordinis, & ſui officii exercere poſſint, ſed potius videtur eſſe de ſolemnitate: cum etiam Abbates Regulares non benedicti poſſint libere, & licite facere, & exercere omnia, quæ poſſunt Abbates benedicti, ut conſtat ex pluribus Conſtit. Pontif.
15 Sic conceſſit Eug. IV. Abbatibus Cong. S. Juſtinæ de Padua.
16 Item S. Pius V. Abbatibus Canonicorum Regularium.
17 Item Julius II. Abbatibus Olivetanis.
18 Item alii ſummi Pontifices Abbatibus Baſilianis, & alii aliis aliarum Religionum; ſicuti etiam pluries pro omnibus Abbatibus Regularibus declaravit Sacra Congr.
19 Eſt tamen hodie attendendum generale decretum editum de mandato Alex. VII. per extenſum adductum infra ſub n. 31. & noviſs. Conſtit. Bened. XIII. quæ hic ad litteram datur. In qua tamen Conſtitutione, ut vides, non ſunt comprehenſi Abbates habentes privilegia, ut ſine benedictione exercere poſſent actus Abbatiales, vel quod poſſent benedici a ſuis Superioribus Regularibus. Quod verum eſt de habentibus Privilegia prædicta ex conceſſione, non autem per communicationem, quæ ad hoc locum non habere idem Pontifex ibi declarat.
20 Abbates Eccleſiæ ſæcularis, & ab Ordinario exemptæ, ac Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectæ uſum Mitræ habentes, dum in ſua Abbatiali Eccleſia Divinis ſolemniter interſunt, poſſunt abſente Epiſcopo ſuos Canonicos aſſumere ad ſibi aſſiſtendum, & eamdem in eos Juriſdictionem exercere, quam Epiſcopus exercet in ſuos.
21 Abbates, & alii quicumque, quantumvis exempti intra fines alicujus Diœceſis exiſtentes, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non poſſunt amplius cuiquam, qui Regularis ſibi ſubditus non ſit, Tonſuram, & Minores Ordines conferre.
22 Nec etiamſi alii Regulares non ſubditi, & Clerici ſæculares afferant dimiſſorias ſuorum reſpective Superiorum.
23 Imo talis ordinatio Abbatum conferentium Ordines Minores ſibi non ſubditis, licet cum dimiſſoriis ſui Superioris, eſſet irrita, & invalida.
24 Abbates licet in Parochos, & Parochianos Juriſdictionem habeant, quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopum, nequeunt ſuis ſubditis ſæcularibus Litteras dimiſſorias, ad Ordines ſuſcipiendos concedere.
25 Imo neque Epiſcopus, cui commendatum eſt Monaſterium exemptum, poteſt ſibi ſæculares ſubditos ratione dicti Monaſterii ordinare.
26 Neque ipſe Epiſcopus tamquam Abbas, nec alius Prælatus loci poteſt ſubditis ſæcularibus nullius Diœceſis concedere Litteras dimiſſorias, ſed has debet concedere Epiſcopus vicinior.
27 Abbates, & alii Prælati habentes Jura quaſi Epiſcopalia, ſi non habent jus congregandi Synodum, & in ea Examinatores eligendi, non poſſunt indicere concurſum pro Parochialibus Eccleſiis vacantibus.
28 Si vero tales Abbates, & alii Prælati habeant jus congregandi Synodum, & eligendi Examinatores, poſſunt pro Parochialibus ſibi omnimode ſubjectis concurſum inſtituere.
29 An Abbates, & alii Prælati jura Epiſcopalia habentes gaudeant facultate diſpenſandi, & abſolvendi, conceſſa Epiſcopis a Tridentino? Remiſſive.
30 Abbates, & alii Prælati juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes quo ad uſum Pontificalium, & quo ad Benedictiones, Indulgentias, & alia, tenentur ſervare formam præſcriptam in decreto generali Sacræ Congregationis Rituum ab Alexandro VII. approbato 1659. die 27. Sept.
31 Affertur dictum decretum cum ſui declarationibus.
32 Abbas exemptus non poteſt ab Epiſcopo excommunicari ex ejus ordinaria auctoritate.

33 *Abbati Regulari non habenti juriſdictionem quaſi Epiſcopa-
lem, nec Territorium ſeparatum, concedi non ſolet Indul-
tum conſecrandi Eccleſias noviter ædificatas.*
34 *Abbas, & Abbatia S. Eliæ Terræ Carbonis non eſt* Nul-
lius, *nec habet Territorium ſeparatum, & Juriſdictionem
quaſi Epiſcopalem.*
35 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 47.

1 ABBAS in Hebræo, ſeu Syro vocabulo,
idem eſt, & ſignificat, quod in latino
Pater: c. fi. de Reg. Gloſs. *in Clem. 1. de reſ.*
S. Aug. *ep.* 177. S. Hier. & S. Thom. *in ep.
ad Galatas c. 4.* Liranus *in ead. epiſt. &
eod. capite*, & paſſim alii. Abbates au-
2 tem alii ſunt Sæculares, & alii ſunt Re-
gulares, ut in *c. Tranſmiſſa*, ubi Gloſs.
verb. Abbates, de renunc. & in *c. Cum*
3 *ad Monaſterium de ſtatu Monachorum.* Abbates ſæculares ſunt
illi, qui habent Beneficia Eccleſiaſtica cum titulo Abba-
tiæ: *c. cum de Beneficio*, ubi Gloſſ. *in fin. de Præbendis in*
4 6. & iſti ſunt in quadruplici differentia. Quidam ſunt,
qui non ſolum Juriſdictionem habent in ſubditos, ſed etiam
5 Pontificalia inſignia geſtant quaſi Epiſcopi. Quidam ſunt
qui licet Abbatialem dignitatem habeant, non habent ta-
men Epiſcopalem Juriſdictionem, nec utuntur inſigniis Epiſ-
6 copalibus. Quidam ſunt, qui in quibuſdam Cathedralibus
Eccleſiis in Choro, & Comitiis digniorem locum obtinent;
ex quo ſuppreſſis, vel deſtructis Collegialibus, aut Conven-
tualibus Eccleſiis, quibus præerant tamquam primæ digni-
tates, in Cathedrales tranſierunt cum titulo Abbatum, &
7 privilegio præcedentiæ in Choro, & Comitiis. Quidam
ultimo ſunt, qui ſolum habent Abbatias in Commendam,
& non in Titulum, & nec iſti Abbates Commendatarii
poſſunt uti Habitu, & inſignis Epiſcopalibus; *ex decreto
Sacr. Congreg.* 1593. 27. *Octob.* exceptis Commendatariis B.
Mariæ Farfenſis, & S. Salvatoris ex conceſſione Urbani
VIII. Conſt. incip. *Romanus Pontifex die* 13. *Nov.* 1628.
8 Abbates Regulares qui ſunt vere Prælati, & appellatio-
ne Prælatorum in ſacris Canonibus veniunt, ut colligitur
*ex c. Decernimus de judiciis, & c. præſenti de officio Ordinarii
in 6. & cap. ut Apoſtolica de privilegiis in 6.* ſunt in tripli-
9 ci differentia. Quidam ſunt, qui nedum habent ſub ſe Re-
gulares ſubditos, ſed inſuper habent Territorium proprium,
in quo Epiſcopalem Juriſdictionem, & aliquando etiam tem-
poralem exercent, ut ſunt Abbates Caſſinenſes, Abbates
S. Mariæ Tremitanæ Inſulæ Congregationis Lateranenſis,
10 & alii hujuſmodi. Quidam ſunt, qui ſub ſe habent tan-
tummodo Regulares ſubditos, quibus præſunt, juxta tex-
tum *in c. Cum ad Monaſterium verſ. Abbas vero, & c. in ſin-
gulis de ſtat. Monach.* ut ſunt Abbates Lateranenſes, S. Be-
nedicti, & alii, qui ex Privilegio utuntur Pontificalibus
11 Inſigniis. Quidam tandem ſunt Abbates ſolo nomine, ſeu
Titulares, qui actu nullos ſubditos habent, vel quia fortaſſe
Monachi locum reliquerunt, vel quia Monaſterium eſt alio
translatum, vel quia eſt alicui ſæculari Clerico in Com-
mendam traditum, ut advertit Abbas *conſil.* 101. *in quæſt.
n. 1. verſ. Nam Papa, lib. 1.* Card. Tuſch. *tom. 1. litt. A.
concluſ.* 3. *n.* 21. Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 1. diſput.* 3.
quæſt. 1. & alii.
12 Abbates alii ſunt benedicti, & alii non benedicti. Ab-
bates, qui petunt benedici, debent recipere benedictionem
ab Epiſcopo, non autem ab aliis Abbatibus alias benedi-
ctis: *Sac. Rituum Congreg. in una Cammacenſi 6. Decembris*
13 1632. Et Abbates ſemel benedicti cum uſu bireti, ſi tran-
ſferantur ad aliam Abbatiam cum uſu Mitræ, non indi-
gent alia benedictione: *ead. Congreg. in una Bituntina* 25.
Febr. 1606.
14 Iſta autem benedictio non eſt de eſſentia, nec ſimpliciter
neceſſaria ad hoc ut Abbates ea, quæ ſunt Ordinis, & ſui
officii, exercere poſſint, ſed potius videtur eſſe de ſolem-
nitate, cum etiam Abbates Regulares non benedicti poſ-
ſint libere, & licite facere, & exercere omnia, quæ poſ-
ſunt Abbates benedicti, ut conſtat ex pluribus conceſſioni-
15 bus Pontificiis; & præcipue Eugenii IV. pro Abbatibus Con-
gregationis S. Juſtinæ de Padua in ſua Conſtitut. edita 1436.
pridie Kalendas Julii anno 6. Pontificatus ſub his verbis:
*Volens inſuper, quod Prælati Congregationis præfatæ, licet bene-
dictionis munus non acceperint, perinde tamen Monaſteria ipſius
Congregationis regere, & adminiſtrare, ac omnes actus in ipſis
valeant exercere, & inſignia deferre, ac ſi munus hujuſmodi*
16 *fuiſſent conſecuti.* Et Pii V. pro Abbatibus Canonicorum
Regularium 1566. 17. Kalendas Februarii anno primo ſui
Pontificatus his præciſis verbis: *Nec non ſingulis ipſorum Mo-
naſteriorum Abbatibus pro tempore exiſtentibus (tametſi munus
benedictionis non ſuſcepiſſent) quod omnibus, & ſingulis pri-
vilegiis, prærogativis, immunitatibus, exemptionibus, favori-
bus, gratiis, indulgentiis, indultis, quibus tam Ordinis, &
Congregationis prædictorum, quam aliorum Monaſteriorum,
& Ordinum, Abbates in Generalibus, & Provincialibus Con-
ciliis utebantur, potiebantur, & gaudebant, ac uti, poti-
ri, & gaudere poterant, quomodolibet in futurum uti, po-*
17 *tiri, & gaudere libere, ac licite poſſint & valeant.* Et Julii
II. pro Olivetanis 1507. pridie Kalendas Junii anno octa-
vo ſui Pontificatus, præciſis his verbis: *Præfatique ſic ele-
cti, ſeu nominati abſque alicujus dictæ Sedis, vel alterius pro-
viſionis, vel diſpenſationis adminiculo, etiam præter hoc, quod
eis munus benedictionis impendatur, ipſis Monaſteriis, & Prio-
ratibus, ad quæ ſic electi vel nominati fuerint, præeſſe, ac il-
la in ſpiritualibus, & temporalibus regere, ac omnes actus ibi-
dem exercere, & inſignia deferre, ac ſi munus hujuſmodi ſu-
ſcepiſſent.* Et pro Baſilianis extant privilegia Eugenii IV. 18
Paulii III. Gregorii XIII & Pauli V. & expreſſe declara-
vit *Sac. Congr. Conc.* 16. *Febr.* 1619. quod Abbates Regu-
lares de jure conferre poſſint Ordines Minores ſuis ſubdi-
tis, licet non ſint benedicti, quod etiam confirmavit *ead.
Sac. Congr. in una Panormitana die* 16. *Martii* 1647. Vide
tamen infra *n.* 31. Decretum per extenſum adductum Sa-
cræ Rituum Congreg. cor. Alexand. VII. editum 27. Se-
ptembris 1659. & ſequentem noviſſimam Conſtitut. Bened.
XIII. 6. Maji 1724.

BENEDICTUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

COmmiſſi &c. Cum itaque, ſicut accepimus, Abbates
Regulares perpetui, non quidem ratione Tituli, quia
ad triennium, vel ſexennium, aut aliud limitatum tempus
eliguntur, ſed ratione adminiſtrationis, quia ab unius Mo-
naſterii regimine, expleto limitato tempore, transferun-
tur ad aliud, ab Epiſcopis, in quorum Diœceſibus ſita ſunt
Monaſteria, benedictionem obtinere, imo & petere negli-
gant: hinc eſt quod Nos gravi ejuſmodi abuſui pro Paſto-
ralis officii debito opportune conſulere, ac providere cu-
pientes, de nonnullorum Venerabilium Fratrum Noſtrorum
S. R. E. Cardinalium, & aliquot inſuper Romanæ Curiæ
Prælatorum ſuper hoc a Nobis ſpecialiter deputatorum con-
ſilio, ſuadentibus etiam Epiſcopis, & aliis Eccleſiarum Præ-
latis in præſenti Sacro Concilio congregatis; nec non Mo-
tu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione No-
ſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac noſtra
perpetuo valitura Conſtitutione injungimus, præcipimus,
ac diſtricte mandamus omnibus, & ſingulis Abbatibus Re-
gularibus, licet perpetuis ſolummodo ratione adminiſtratio-
nis, ut præfertur, qui Monaſteriis cujuſcumque Ordinis,
Congreg. ac Inſtituti de cætero præficientur, ut infra an-
num, a die eorum electionis computandum, ſolemnem bene-
dictionem ab Epiſcopis, in quorum Diœceſibus Monaſteria
conſiſtunt, juxta ritum in Pontificali Romano præſcriptum,
omnino ſuſcipiant, vel ſaltem, eam ter ab ipſis humiliter po-
ſtulent, ſervata forma ſancita in *c. Statuimus de ſupp. neg.
Prælator.* Quod ſi ſecus fecerint, ab officio per annum ſint
ipſo jure ſuſpenſi. Volumus autem, & expreſſe declaramus,
quod ipſimet Abbates electi, durante præfato termino, ac
interim omnia munia Abbatialia libere, ac licite exercere
poſſint, & valeant. Quodque Abbas ſemel benedictus ite-
rum benedictionem petere, vel obtinere non teneatur, ta-
metſi ad gubernium diverſorum Monaſteriorum, aliarum
etiam Diœceſum, translatus extiterit.
Quoniam vero nonnulli ex prædictis Abbatibus Regulari-
bus, Apoſtolicis, ut aſſeritur, muniti ſunt privilegiis, qui-
bus ampla ipſis tribuitur facultas ſuſcipiendi benedictionem a
quocumque, quem maluerint, Catholico Antiſtite, gratiam,
& communionem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ habente: Nos
juſtis, & rationabilibus adducti rationibus, motu, ſcientia,
ac poteſtatis plenitudine paribus, ſtatuimus, atque decerni-
mus, ut hujuſmodi Abbates in poſterum non a quocumque
Antiſtite; ſed a Diœceſano tantum Epiſcopo, vel a Metro-
politano, infra prædictum terminum, benedictionem omni-
no ſuſcipere teneantur. Et quatenus ille, quem Abbas ele-
gerit, tertio humiliter requiſitus ipſi petitam benedictionem
impertiri detrectet, aut negligat, tunc, & eo dumtaxat ca-
ſu, eamdem benedictionem a quocumque Catholico Antiſtite
Abbas libere ſuſcipere poſſit, & valeat, ac ita perpetuis fu-
turis temporibus ubique ſervari volumus, & mandamus.
Cæterum ejuſmodi Indulta exemptiva ab obligatione ſu-
ſcipiendi benedictionem a proprio Epiſcopo illis dumtaxat
Abbatibus, quibus ab Apoſtolica Sede directe conceſſa fue-
rant juxta modum ſupra expreſſum, ſuffragentur. Reliquis
autem Abbatibus, qui ea ex generali tantum Privilegiorum
aliis ordinibus, Congregationibus, vel Inſtitutis conceſſorum
communicatione ſibi competere prætendunt, minime ſuffra-
gari poſſe, nec debere decernimus, & declaramus.
Quo vero ad Abbates, quibus a Romanis Pontificibus
Prædeceſſoribus Noſtris indultum fuit, ut a ſuis Superioribus
Regularibus, vel ab eorum Prælatis delegatis, benedictio-
nem ſumere poſſint: vel etiam per ſpeciale Indultum Apo-
ſtolicum conceſſum fuit, ut electi habeantur pro benedictis
ab ipſo Summo Pontifice, nihil omnino innovandum eſſe
ſancimus, & Apoſtolica, quibus gaudent, privilegia ubi-
que inconcuſſe obſervari præcipimus, & mandamus.
Univerſos demum Epiſcopos, atque etiam Archiepiſcopos,
a quibus benedictio tribuenda erit, eorumque Officiales,
Aſſiſtentes, & Miniſtros quoſcumque in Domino hortamur,
ac admonemus, ut occaſione ſimilium benedictionum excu-
tiant, ac prorſus emundent manus ſuas ab omni munere:
quin etiam prædictis Præſulibus ſub pœna Interdicti ab uſu
Pontificalium per annum vetamus, ac inhibemus, ne eam
an-

ante, quam poſt eaſdem benedictiones, earumque intuitu, cujuſcumque generis, aut ſpeciei, etiam bellariorum, & comeſtibilium, munera, vel xenia a quoquam recipere audeant. Illiſque præterea diſtricte injungimus, ut ab omni abſtineant ſolemni pompa, quæ ſumptus, quantumvis modicos, etiam prandii ſecum ferant; Cum ejuſmodi ſacræ functiones ab interna, ſolidaque potius Benedicentium, ac Benedicendorum religione, & pietate, quam ab externa, & vana apparatus magnificentia debeant commendari.

Decernentes præſentes litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo; quod prædicti, & alii quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, vel habere quomodolibet prætendentes, cujuſvis ſtatus, gradus, Ordinis, Congregationis; ac Inſtituti exiſtant, ſeu alias ſpeciali nota digni, illis non conſenſerint, & ad ea vocati, & auditi, ſeu cauſæ, propter præſentes emanaverunt, adductæ, & ſufficienter juſtificatæ non fuerint, ſive ex alia quacumque, quantumvis juſta, legitima, & privilegiata cauſa, colore, prætextu, & capite etiam in corpore juris clauſo, etiam enormis, ac enormiſſimæ læſionis, nullo umquam tempore impugnari, redargui, infringi, in controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci poſſe; ſed ſemper firma, & efficacia exiſtere, ac fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit quomodolibet in futurum, inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari. *Sicque* & non aliter in premiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam de latere Legatos, & Apoſtolicæ Sedis Nuncios, alioſve quoslibet quavis præeminentia, dignitate, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, ac auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus præmiſſis, &, quatenus opus ſit, Noſtra, & Cancellariæ Apoſtolicæ Regula de jure quæſito non tollendo, aliiſque Apoſtolicis, ac in univerſalibus, provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, nec non Eccleſiarum, Monaſteriorum, Collegiorum, Ordinum: Congregationum, & Inſtitutorum quorumlibet, aliiſque quibuſvis, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, uſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis quibuſcumque Ordinibus, Congregationibus, ac Inſtitutis prædictis, eorumque Monaſteriis, & Abbatibus ſub quibuſvis tenoribus, & formis, & cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis decretis etiam Motu proprio, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſi; confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro ſufficienti illorum derogatione de illis, eorumque tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio facienda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores, formas, & occaſiones, ac alia etiam ſpeciali expreſſione digna præſentibus pro pleno, & ſufficienter expreſſis, inſertis, ac ſervatis reſpective habentes, hac vice dumtaxat, illis alias in ſuo robore permanſuris, ac premiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ac derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Ut autem præſentes litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus illas, ſeu exempla ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, nec non Cancellariæ Apoſtolicæ Curiæque generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, affigi, & publicari, ſicque publicatas, & affixas omnes, & ſingulos quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent: utque ipſarum præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides tam in judicio, quam extra illud ubique adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo hominum liceat paginam hanc Noſtræ Voluntatis, Sanctionis, præcepti, mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto pridie nonas Maij Pontificatus noſtri anno primo.

P. M. Card. Prodat.

E. Card. Ovilerius

Viſa de Curia J. C. Archiepiſcopus Amaſenus

Loco ✠ Plumbi.

L. Martinetus,

Abbates Eccleſiæ ſæcularis, & ab Ordinario exemptæ, 20
Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectæ uſum Mitræ habentes, dum in ſua Abbatiali Eccleſia pleno jure ſubjecta divinis ſolemniter interſunt, poſſunt abſente Epiſcopo ſuos Canonicos aſſumere ad ſibi aſſiſtendum, & eamdem in eo juriſdictionem exercere quam Epiſcopus exercet in ſuos *S. Congr. Rit. in una Alex. S. Petri in Bergolio 7. Febr.* 1602.

Abbates, & alii quicumque quantumvis exempti intra fines 21
alicujus Diœceſis exiſtentes, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, non poſſunt amplius cuiquam, qui Regularis ſibi ſubditus non ſit, Tonſuram, & Minores Ordines conferre. Expreſſe *Conc. Trid. ſeſſ. 23. de ref. c. 10.*

Nec etiamſi alii Regulares non ſubditi, & Clerici ſæcu- 22
lares afferant dimiſſorias ſuorum reſpective Superiorum: ut reſcripſit Epiſcopo Eugubino *S. Congr. Epiſc. & Regul. 3. Nov.* 1593. & expreſſe declaravit *S. Congr. 13. Nov.* 1641. *Sacra Congreg. Eminentiſſ. Cardinalium Concilii Trident. Interpretum utraque parte informante re, & ſcriptis, ac rationibus hinc inde deductis mature examinatis, inhærendo deciſioni Rotæ Romanæ ſub die 27. Aprilis 1582. coram bon. mem. Card. Seraphino de ordine fel. rec. Clementis Papæ VIII. factæ, nec non declarationibus ejuſdem S. Congr. dictæ deciſioni conformibus, ſubſecutis, cenſuit, improbata opinione contraria, Abbates Regulares Benedictinos ejuſdem Congr. Caſſinenſis, ſeu alterius Congr. vel Ordinis, aut Inſtituti, habentes etiam jura Epiſcopalia, uſumque Mitræ, & baculi, & benedicendi, ac facultatem primam Tonſuram, & Minores Ordines conferendi, non poſſe dictam Tonſuram, vel Minores Ordines, niſi ſuis ſubditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congr. Ordinis, vel Inſtituti, & etiamſi habeant litteras dimiſſorias Superiorum ſuorum Regularium, & conſenſum Ordinariorum, intra quorum Diœceſum fines ipſi Regulares ordinandi exiſtunt; Et multo minus perſonis ſæcularibus etiam habentibus Litteras dimiſſorias a ſuis Ordinariis. Ac propterea inhibet Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis inferioribus tam ſæcularibus, quam Regularibus, ut in futurum concedere non audeant ſupradictas Litteras dimiſſorias hujuſmodi Abbatibus directas, nec ab iſtis recipi. Quod ſi ſecus fiat, tam concedentes, quam Ordinantes a collatione Ordinum ſuſpenſi remaneant, præter alias pœnas arbitrio ejuſdem S. Congr. reſervatas. Quam declarationem fel. rec. Urbanus VIII. die 17. Jan. 1642. ad ſe delatam approbavit, & inviolabiliter obſervari juſſit.* Imo ta- 23
lis ordinatio Abbatum conferentium Ordines minores ſibi non ſubditis licet cum dimiſſoriis ſui Superioris eſſe irrita, & invalida, ut Eminentiſſimo Card. Giptio referente decrevit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. die 27. Junii* 1631. in qua fuit reſolutum, *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carrapoli Ordinis Cæleſtiner. cum litteris dimiſſorialibus Vicarii Generali; Camplen. eidem Abbati directis, eſſe male promotum, atque ideo indigere nova promotione, ut teſtatur* Sellius *in ſelect. Canon. c. 19. num.* 8. Novarius *in Lucerna Regul. verb. Ord. n. 2.* & cum multis aliis tenet Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 2. allegat. 3. num. 11.* & in Concil. Trident. *ſeſſ. 23. num. 5. & in Collectan. Deciſion. Apoſtol. verb. Abbas n. 17.* Pignatell. 1. *conſult.* 356. *num. 2. & 3. & tom. 4. conſult. 188. num. 4.* & ſic etiam alias decreverat *Sacra Congr. Concil. in una Gravinenſ. die 26. Auguſti* 1616.

Abbates licet in Parochos, & Parochianos Juriſdictionem 24
habeant quaſi Epiſcopalem privative ad Epiſcopum, nequeunt ſuis ſubditis ſæcularibus Litteras dimiſſorias ad Ordines ſuſcipiendos concedere: *Concil. Trid. ſeſſ. 23. de refor. cap.* 10. ubi expreſſe habet *Nec ipſi Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque etiam Eccleſiarum Cathedralium Litteras dimiſſorias aliquibus Clericis Sæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant, ſed horum omnium Ordinatio, ſervatis omnibus, quæ in hujus Sacroſanctæ Synodi decretis continentur, ad Epiſcopos intra quorum Diœceſis fines exiſtant, pertineat; non obſtantibus quibuſvis privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus;* & ſic pluries decrevit Sacra Congregatio Concilii, & potiſſimum, *Cardinalis Farneſius obtinens in Commendam Abbatias S. Zeni, & Farſæ, in quibus habet jura Epiſcopalia, dubitavit, an poſſet dimiſſorias ad Ordines concedere, Sacra Congregatio reſpondit, non poſſe, licet die 26. Januarii 1635. hæc facultas fuerit conceſſa Cardinali Barberino, ſicut etiam facultas faciendi concurſus, ut habetur in regeſtis Sacræ Congregationis Epiſcoporum 29. Aprilis 1641. Vide verb. Ordo art. 5. num. 49.* Imo 25
propoſito dubio, *An Epiſcopus, qui commendatum eſt Monaſterium exemptum, poſſit ſibi ſæculares ſubditos ratione dicti Monaſterii ordinare non obſtante Capite 10. ſeſſ. 23. Concilii: Sacra Congreg. cenſuit non poſſe, quia ordinaret eos ſubditos tamquam abbas, non tamquam Epiſcopus.* Et hoc ipſum ſæ- 26
pius declaravit etiam *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul.* quæ cenſuit ſubditis ſæcularibus nullius Diœceſis, non poſſe concedi litteras dimiſſorias a Prælato loci, vel ejus Vicario, imo neque a Vicario, Apoſtolico, ſed ab Epiſcopo viciniori, ut in *Putinianenſi 16. Januarii* 1596. *in Nullius Carpenſis 15. Decemb.* 1603. *& 22. Nov.* 1604. *& 14. Junii* 1606. *& in Nullius Altamuræ 9. Auguſti* 1604. Vide *verb. Ordo, art. 3. n. 10.*

Abbates, & alii Prælati habentes jura quaſi Epiſcopa- 27
lia, ſi non habent jus congregandi Synodum, & in ea Examinatores eligendi, non poſſunt facere, & indicare concurſum pro Eccleſiis Parochialibus vacantibus; colligitur ex

Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 18. & ex Conſtitut. S. Pii V. incip. *In conferendis Beneficiis*, ex declaratione Sacr. Congreg. Concil. tradita Epiſcopo Palentino *die* 24. *Octobris*. 1673. & ex alia Salamantina. Veronen. & Ravennatenſi, in qua ſic dicitur: *Commendatarius Abbatiæ exemptæ exiſtentis intra fines alicujus Diœceſis, & habens jura quaſi Epiſcopalia non poteſt facere concurſum Beneficiorum Curatorum ſed hoc ſpectat ad Epiſcopum, in cujus Diœceſi eſt Abbatia, qui electo magis idoneo mittet eumdem ad Commendatarium*,

28 Si vero tales Abbates, & alii Prælati habeant Jus congregandi Synodum, & Examinatores eligendi pro proprio Territorio omnimode exempto, poſſunt pro Parochialibus ſibi omnimode ſubjectis concurſum inſtituere, ut declaravit *Sacra Congregatio in cap.* 18. *Concilii Tridentini* his verbis: *Ex hoc verbo* (Ordinarius) *colligitur hoc decretum locum habere in inferioribus Prælatis: Unde inferior Epiſcopo, qui omnimodam juriſdictionem habet Epiſcopalem, nec alicui ſubditur, ſed eſt immediate ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, nullius Diœceſis proprium Territorium habens, ſi habet Jus congregandi Synodum, & legitime conſtat illam congregaſſe, & elegiſſe Examinatores, poterit concurſum inſtituere, examinare, & approbare, ac Oeconomos, & Vicarios deputare: Denique omnia alia, quæ ſuper hoc decretum permittuntur, præſtare*. Ita cum aliis refert Garcias *de Benef. part.* 9. *c.* 2. *n.* 130. qui teſtatur, idem tenuiſſe Rotam ex ſententia *Sac. Congr. in una Forosempronienſ. Parochialis* 15. *Januarii* 1593. *&* 7. *Maji ejuſdem anni coram D. Mantica*, & in *qua Tarviſina juriſdictionis* 17. *Februarii* 1595. coram D. Litta. Vide verb. *Con-*

29 *curſus articul.* 1. *num.* 8. An Abbates, & alii Prælati Jura Epiſcopalia habentes gaudeant facultate diſpenſandi, & abſolvendi conceſſa Epiſcopis Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 6. vide verb. *Irregularitas, quo ad ejus diſſolutionem, & diſpenſationem Art.* 3. *n.* 13. *& ſeq.*

30 Abbates & alii Prælati Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, quo ad uſum Pontificalium, & quo ad benedictiones, indulgentias, & alia, tenentur ſervare formam præſcriptam in Decreto generali Sacræ Congregationis Rituum ab Alexandro VII. approbato 1659. *die* 27. *Septembris*, & declarationes emanatas ſuper eodem Decreto anno 1660. *die* 20. *Julii*. Et ad hoc, ut quiſque præ oculis habeat quid circa illa poſſit, vel non poſſit, hic ad litteram ſubnectuntur.

D E C R E T U M.

Circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum a Sacra Rituum Congregatione ordinaria habita coram Sanctiſſimo Aleſſandro VII. emanatum die 27. *Sept.* 1659.

31 SAcrorum Rituum Congregatio tollendis, ac eliminandis circa Eccleſiaſticos Ritus, qui irrepſerunt, abuſibus ſedulo intenta, poſt Epiſcoporum Cæremoniale evulgatum (quo quidquid ad ipſos in Sac. Cæremoniis pertinet abunde præſcripſit), idem quo ad inferiores Prælatos, qui Pontificalium uſum fruuntur, præſtandum curare neceſſarium exiſtimavit, ut exceſſus aboleantur, uniformiſque inducatur Sacrorum Ritus in omnibus, eo præſertim tempore, quo privilegia ipſi perperam interpretantes, obtendenteſque, parum obſequi ſtudent decretis pluries ab eadem Sacra Congregat. hac in remet evulgatis, aut ipſa ignorare prætendunt. Quamobrem omnia ſimul, ut unico conſpiciantur obtutu, cogerere, perque capita digerere conſtituit, quo facilius obſerventur.

I. Super Altari, in quo ſacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam apponant Candelabrum.

II. Cathedram, ſeu ſedem fixam, & permanentem in eorum Eccleſiis ne detineant, ſed tribus ipſis diebus, quibus ex antiquis decretis tantummodo Pontificaliter celebrare eſt iis permiſſum, mobili Sede, ſeu Cathedra utantur, quam nihilominus ſimplici ſericeo panno coloris Feſtivitati congruentis obducere poterunt, non auro contexto, aut phrygio, ſive baſilico opere exornato.

III. Baldachinum adhibere ſupra ſedem poterunt non pretioſum, aut aureum, ſed ſimplex, & eo, quod Altari ſuperimponitur, materia, & opere inferior. Ad ipſam autem per duos tantum gradus in Presbyterii ſuperficie ſtratos aſcendatur.

IV. Non abacum alium præter parvam menſam, & in cornu Epiſtolæ parare faciant, in qua duo candelabra cum candelis, nec non Mitra, Calix, Miſſale, Thuribulum, Navicula, & reliqua ad celebrationem neceſſaria collocentur. Prope vero menſam eamdem parieti hærens Baculus paſtoralis aptetur.

V. Dies vero, quibus ſolemniter ipſis celebrare conceditur, ſint de præcepto feſtivi, vel alii, in quibus ipſis Pontificaliter celebrare Feſtivitatis ratio exigat, nempe Patroni Loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Eccleſiæ. Abſtineant autem ab hujuſmodi Pontificalium uſu in Officiis, & Miſſis Defunctorum quocumque die, etiam feſtivo, & de præcepto.

VI. Ad Eccleſiam accedentes, licet Pontificaliter Divina peracturi, iiſdemque abſolutis ab altari receſſuri, a ſuis Canonicis, vel Monachis (ut mos eſt Epiſcoporum) ne aſſociari ſe ſinant.

VII. Præter duos ſacrificii Miniſtros, Diaconum nempe Evangelii, & Subdiaconum Epiſtolæ, duo alii tantum Diaconi cum Dalmaticis, & unicus Presbyter cum Pluviali eis aſſiſtant. Duo inſuper Capellani, qui de Mitra, & baculo, ac totidem Acolyti pro Candelabris inſerviant; præterea ſex alii Canonici, vel Monachi, duo ſcilicet Pluvialibus, duo Planetis, totidemque Tunicellis induti divinis hujuſmodi intereſſe valeant, qui tamen non in ſedibus, ſeu ſtallis choralibus, ſed in ſcamnis abſque poſtergalibus panno viridi laneo copertis ſitu congruo accomodatis, moxque illinc removendis, conſideant.

VIII. Mitram pretioſam, niſi illis expreſſe a S. Sede indultum, non adhibeant. Sub Mitra pileolum nigri tantum coloris induant, Baculum Paſtoralem albo velo appenſo deferant; ab iiſque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubjectas prorſus abſtineant, & neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, Inſigniis prædictis utantur, vel penes ſe perferri faciant.

IX. Regulares Rocchetum non deferant, niſi ex tali ordine fuerint, cui indumentum hujuſmodi competat.

X. Invitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valeant, nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti, in propriis Eccleſiis uti poſſunt privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis indulto.

XI. Sacras veſtes ex Altari non ſumant, niſi Pontificaliter Divinis vacaturi.

XII. Indulgentias impartiri, vel publicare non audeant, abſque expreſſo Sanctæ Sedis indulto.

XIII. Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tantum Pontificalibus, nec non Veſperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis licere ſibi tantum meminerint. Privatim vero Populis, quamvis pleno jure ſubjectis, niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit, etiam Pontificalibus induti per Eccleſiam incedentes, benedicere non præſumant. *

XIV. Præſente Epiſcopo ſine ſpecialis Sedis Apoſtolicæ permiſſu, etiam Pontificaliter celebrantes, a benedictionibus ceſſent.

XV. Si Epiſcopus aderit, ipſius Sedes in cornu Evangelii uno ſaltem gradu eminentior Abbatiali eſt erigenda, hæcque altero gradu humilior, ut dictum eſt, in cornu Epiſtolæ collocetur. A latere Epiſcopi Canonici Cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi Monaſterii, & Abbatialis Eccleſiæ conſideant. Confeſſionem cum celebrante Epiſcopus faciat, iiſque thus thuribulo imponat, Evangeliorum textum oſculetur, & populo ſolemniter (quamvis Abbas ipſe Pontificaliter celebret) benedicat. Epiſcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret) pariter duplici, ac ſubinde Canonici, vel Monachi Abbatialis Eccleſiæ unico tantum ductu thurificentur.

XVI. Abſtineant tamen Epiſcopi ubi conſuetudo contraria non viget a frequenti hujuſmodi acceſſu ad Eccleſias exemptas in ſimilibus actibus, ut liberius Abbates valeant ſuis uti privilegiis.

XVII. In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monaſtichorum, necnon in veſtitionibus Monialium, & emiſſione profeſſionis earumdem, etiam pleno ſibi jure ſubjectarum, in benedictionibus ſacræ ſupellectilis, cæteriſque actibus, (Miſſarum, Veſperarum, & Matutinorum ſolemnis ter tantum in anno, ut præfertur, exceptis), neque in Eccleſiis, Oratoriis, aliiſque locis tam publicis, quam privatis quantumvis exemptis, eiſdemque Abbatibus pleno jure ſubjectis Mitram, Baculum, & quævis alia Pontificalia inſignia, niſi de expreſſa Sedis Apoſtolicæ conceſſione adhibeant.

XVIII. Eccleſiaſticam Supellectilem pro ſervitio dumtaxat ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum benedicant.

XIX. Reliqua Pontificalia extra loca ipſis Abbatibus ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta Campanarum benedictiones, Calicum, & ſimilium, in quibus ſacra adhibetur unctio, nec non Minorum Ordinum collationes.

XX. Concionatoribus, qui eorum ſubditis Verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri non præſumant, ſed Epiſcopis, quibus hujuſmodi Jus privative competit, omnino dimittant.

XXI. In Miſſis privatis, quo ad indumenta, Cæremonias, Miniſtros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem a ſimplici Sacerdote non diſcrepent; ac proinde ſacra veſtes induant in Sacriſtia, neque utantur Cruce pectorali, unico ſint contenti Miniſtro, aquam cum pelvi, & urceolo argenteis ſibi miniſtrari non ſinant, duaſque tantum candelas ſuper Altari adhibeant.

His autem Sanctiſſimo relatis, & in Congregatione Sacrorum Rituum ordinaria habita coram Sanctitate ſua per Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. Cardinalem Brancaccium accurate perlectis, mature diſcuſſis, Sanctitas Sua ea approbavit, & pro omnimoda eorumdem obſervatione typis mandavit,

* Idem etiam innuitur Conſt. incip. *Exemplis* a BENED. XIV. *Tom.* 2. *Bull. pag.* 426. ubi formam benedictionis præſcribit, quam infra verbo *Benedictio* referemus.

davit imprimi, ad valvas affigi, & publicari, ut elapſo termino ſex menſium a die publicationis eorumdem omnes, & ſingulos uſu Pontificalium gaudentes, tum Sæculares, tum Regulares quantumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes afficiant, & arctent, ac ſi omnibus, & ſingulis eadem exhibita, vel perſonaliter præſentata, intimata, ſeu notificata fuiſſent. Indulſitque præterea locorum Ordinariis, ut auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint, imo debeant, præfatos etiam per cenſuras compellere.

Cumque nonnulli ex dictis Abbatibus, & Prælatis proprium habere poſſint territorium, juraque Epiſcopalia, nulliſque ſubdantur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi exceſſerint, valeant, eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ſi aderint, ſin minus ab Archiepiſcopis, in quorum Provinciis, vel ab Epiſcopis, Romano tantum Pontifici ſubjectis, intra; vel prope quorum Diœceſis limites eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tamquam a Sancta Sede Delegatis ad hujuſmodi Decretorum obſervationem prædicti omnino cogantur. Die 27. Septemb. 1659.

J. Epiſcopus Sabinen. Card.
Sacchettus.

Loco ✠ Sigilli.

Franciſchus Mariæ Phœbeus Sac. Rit. Cong. Secr.

Declaratio Decreti Sac. Rit. Cong. emanati die 27. Septembris 1659. circa uſum Pontificalium pro Congregat. Caſſinenſium,

„ PRocurator Generalis Congreg. Caſſinenſium Sanctiſſi-
„ mo humiliter ſupplicavit, ut dignaretur præcipere
„ Congreg. Sacrorum Rituum, ut quæ Abbatibus Caſſinen-
„ ſinenſibus particulari Apoſtolicæ Sedis Indulto ex vetitis,
„ ac præter expreſſa in Decreto noviſſime ſuper uſu Pon-
„ tificalium edito adhibere liceat, prævia diſcuſſione decla-
„ ret. Sanctiſſimus autem Oratoris preces ad eamdem Con-
„ gregationem traſmiſit, reſcripſitque per Eminentiſs. D.
„ Cardin. Franciottum notulam dubiorum ſupplici libello
„ ſubnexam in ipſa Congregatione referri, quæ
„ Ad §. quartum Decreti, quo prohibetur uſus præter-
„ quam unius abaci, aſſerentibus Monachis hactenus ab im-
„ memorabili tempore eorum Abbates adhibere conſueviſſe
„ ſecundum Abacum ad pelves, & urceolos exponendos,
„ cenſuit ſervandum eſſe Decret.
„ Ad §. quintum, quo tribus diebus tantum de præcepto
„ &c. Pontificalis celebratio permittitur, exponentibus Mo-
„ nachis taxativam hujuſmodi non extendi ad uſum Ponti-
„ ficalium ſine Baldachino, ac propterea ex Indulto Ale-
„ xandri II. ſibi competere uſum Pontificalium in exequiis
„ nobilium virorum; Sacra Congreg. cenſuit hujuſmodi pri-
„ vilegium tantummodo ſuffragari Monaſterio Cavenſi, nec
„ ad alia Monaſteria extendi.
„ Ad §. ſextum, quo inacceſſu Abbatis Divina peracturi,
„ & receſſu ejuſdem poſt Divina abſoluta, prohibetur aſ-
„ ſociatio more Epiſcoporum, aſſirmantibus Monachis, ſe
„ ab immemorabile tempore ſimili aſſociatione uſos eſſe,
„ atque indecorum videri, ut Abbas Pontificaliter pera-
„ cturus divina, ſolus Eccleſiam petat; Sacra Congregatio
„ cenſuit annuendum eſſe petitis, modo non extra, ſed
„ intra ſepta Monaſterii ſeſe ad Eccleſiam conferant.
„ Ad §. ſeptimum, quo taxatur numerus Miniſtrorum,
„ exponentibus Monachis, Abbatem indigere Miniſtris ad
„ libitum ad candelam, ad intortitia elevationis, & ad
„ candelabra Evangelii, ad Mitram, & baculum; Sacra
„ Congregatio cenſuit indulgendos fore alios quatuor Mi-
„ niſtros Cotta indutos, præter expreſſos in Decreto.
„ Ad §. octivum, quo uſus Mitræ pretioſæ, & baculi
„ ſine velo appenſo vetitus eſt, aſſerentibus Monachis, Mi-
„ tram pretioſam ipſis de jure competere, velum quoque
„ nunquam eos conſueviſſe baculo appenſum adhibere, nec
„ eſſe de ritibus Romanæ Eccleſiæ, ſed Ambroſianæ tan-
„ tum; Sacra Congregatio cenſuit quo ad Mitram, ſervan-
„ dam eſſe diſpoſitionem *c. ut Apoſtolica de privil. in* 6. quo
„ ad baculum vero ſervandum eſſe Decretum.
„ Ad §. decimum, quo prohibetur uſus Pontificalium in
„ aliena Eccleſia, licet exempta, quamvis Abbas ad ipſam
„ fuerit invitatus, exponentibus Monachis, eos inibi Pon-
„ tificalibus Inſignis hactenus uſos eſſe, idque a Jure ipſis
„ permiſſum præſumere; Sacra Congregatio cenſuit ſer-
„ vandum eſſe Decretum.
„ Ad §. undecimam, quo ſacras veſtes ex Altari ſumere
„ Abbates privatim celebraturi prohibentur, aſſerentibus
„ Monachis, ſe hactenus tali privilegio gaviſos eſſe; Sacra
„ Congregatio cenſuit ſervandum eſſe Decretum.
„ Ad §. decimum tertium, quo diſponitur, ne Abbates
„ extra Pontificalia, Pontificali more, ac trina Crucis pro-
„ ductione, necnon privatim occurrente populo, tum Pon-
„ tificaliter induti, etiam per Eccleſiam incedentes bene-
„ dicant: aſſerentibus Monachis, Abbates in Miſſis priva-
„ tis hactenus Epiſcopali more benedixiſſe, & Pontificali-
„ bus præſertim indutos, per Eccleſiam tranſeuntes occur-
„ renti populo benedictionem elargiri conſueviſſe; Sacra
„ Congregatio cenſuit ſervandum eſſe Decretum.
„ Ad §. decimum quartum, quo in præſentia Epiſcopi
„ Abbatibus detegatur facultas benedicendi ſolemniter, e-
„ tiam in Pontificalibus; aſſerentibus Monachis ex privi-
„ legio ipſis, etiam preſente Epiſcopo, benedictiones hu-
„ juſmodi competere; Sacra Congregatio cenſuit ſervandum
„ eſſe Decretum.
„ Ad §. decimum quintum, quo traditur ordo inferiori-
„ bus Prælatis Divina Pontificaliter peragendi, præſente-
„ que Epiſcopo Loci Ordinario, exponentibus Monachis,
„ Epiſcopo vetitum reperiri ingreſſum in eorum Eccleſias
„ ipſis invitis; Sacra Congregatio cenſuit ſervandum eſſe
„ Decretum.
„ Ad §. decimum ſeptimum, quo uſus Mitræ, & reli-
„ quorum Inſignium Pontificalium, præterquam tribus an-
„ ni diebus, abrogatus eſt, ſuggerentibus Monachis, inde-
„ corum videri, ut in Ordinibus conferendis, in conſecra-
„ tionibus, in receptionibus, & profeſſione Monachorum,
„ & Monialium Abbates Mitram nonadhibeant; Sac. Con-
„ Congr. cenſuit indulgendum fore, ut ea tantum utantur
„ in actu Ordinationum, & benedictionum cum ſacro oleo.
„ Ad §. decimum octavum, quo vetita eſt Abbatibus be-
„ nedictio Sacræ ſupellectilis pro uſu alienarum Eccleſia-
„ rum, aſſerentibus Monachis, etiam pro aliena Eccleſia
„ ex Apoſtolico indulto eis licitum eſſe Eccleſiaſticam ſu-
„ pellectilem benedicere; Sacra Congregatio mandavit exhi-
„ beri indultum authenticum ex Archivio Apoſtolico deſum-
„ ptum ac interim abſtineri.
„ Ad §. vigeſimum primum, quo in Miſſis privatis pro-
„ hibentur Abbatibus quivis ritus, & prerogative ad Epiſ-
„ copos privative ſpectantes, exponentibus Monachis, Ab-
„ bates Caſſinenſes hactenus in Miſſis privatis, adhibuiſſe
„ quatuor Candelas, Miniſtros ad lotionem manuum, & duos
„ Aſſiſtentes cum Cotta &c. Sacra Congr. cenſuit ſervan-
„ dum eſſe Decretum, præſentiſque declarationis Decretum
„ Typis imprimi poſſe conceſſit die 12. Junii 1660.
„ Prædictis autem Sanctiſſimo relatis, Sanctitas ſua &
„ approbavit, & Decretum editum die 27. Sept. 1659.
„ omnino exequi, & ſervari mandavit. Verum quoad §.
„ quintum, ſextum, ſeptimum, octavum, & decimum ſe-
„ ptimum, ad limites tantum præſentis declarationis, &
„ non alias, ſalva quavis contraria verbaliter expreſſa diſ-
„ penſationem privilegiorum particularibus Monaſteriis
„ Congr. Caſſinenſium conceſſorum. Die 20. Julii 1660.

J. Epiſcopus Sabinen. Card. Sacchettus.

Loco ✠ Sigilli.

Frac. Maria Præbeus Sac. Cong. Rit. Secret.

Anno a Nativitate D. N. Jeſu Chriſti 1660. indictione 13. die vero 3. Febr. Pontific. autem SS. in Chriſto Patris, & D. N. D. Alex. Divina providentia P. VII. anno ejus quinto, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum, & Cancellariæ Apoſtolicæ, & in acie Campi Flore, ut moris eſt, per me Andream Caſtruccium Apoſt. Curſ.

Laurentius Barbigionus Curſorum Magiſter.

Abbas exemptus non poteſt ab Epiſcopo excommunicari 32
ex ejus ordinaria auctoritate: *Sac Congr. Epiſc. in Nullius*
Burgi S. Sepulchri 25. *Febr.* 1712. *Ponente Card. Coloredo*, ut
refert Urſaya *tom.* 3. *p.* 1. *diſc.* 15. Abbati Regulari non 33
habenti Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nec Territorium
ſeparatum, concedi non ſolet indultum conſecrandi Eccle-
ſias noviter ædificatas: *Sac. Congr. Rit. in Pragenſi prætenſi*
Indulti 31. *Auguſti* 1715. ut refert Urſaya *tom.* 1. *part.* 1.
diſcept. 10. Abbas, & in Abbatia S. Eliæ Terræ Carbonis 34
non eſt Nullius, nec habet Territorium ſeparatum, & Ju-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem: *Sac. Congr. Conc. in An-*
glonen. 17. *Novemb.* 1714. ut refert Urſaya *tom.* 2. *part.* 1.
diſc. 9.

Additio ex Auctore.

Clemens VI. in decretali, *Apoſtolica; de priv. in* 6. decre- 35
vit, ut Abbates, & alii exempti, quibus uſus Pontifica-
lium eſt a Sede Apoſtolica conceſſus, in Provincialibus Con-
ciliis, & Epiſcopalibus Synodis uti poſſint Mitris tantum-
modo auro friſiatis, non tamen aureas, vel argenteas lami-
nas habentibus: Prælati autem non exempti, ſed qui uſum
Pontificalium habent, in iiſdem ſacris conventibus, Mitris
puris dumtaxat, & ſimplicibus, albis, & planis uterentur.
BENED. XIV. Conſtit. incipien. *Cauſarum* Tom. 2. Bull.
pag. 350.

Abbates inter Monachos Ruthenos Ord. S. Baſilii, in acti- 37
bus Monaſticis præcedere non debent Proto-Archimandri-
tas; extra vero actus Monaſticos, ſolitum ſervari debet,
ita ut ubi uſus invaluit, ut Abbas præcedat Proto-Archi-
mandritam, in poſterum etiam eadem præcedentia ab Ab-
bates pertineat. BENEDICT. XIV. conſt. incipien. *Inter*
plures Tom. 1. Bullarii §. 16. quo ſenſu ab Auctore dici-
tur in appendice, ſimplices Abbates aliquando Superioribus
Generalibus præcedere.

Abbates habentes jus Mitræ & Baculi etiam ſi Titulares 38
Commendatarii ſint, ſive Sæculares, ſive Regulares, præ-
cedunt in Synodo Canonicis etiam Cathedralis capitulariter
non intervenientibus: BENED. XIV. de Synodo Diœc. lib.
3. cap. 10. n. 5. & Cæremoniale Epiſcoporum lib. 1. cap.
31. Inter Abbates vero præcedit, qui dignitatem prior ſit
aſſecutus: Idem Pontifex loc. cit. n. 6. & cap. fin. diſt. 17.
& cap. 2. 15. & 16. *de Majoritate & obedientia*.

Habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent ſuffra- 39
gium

gium in Concilio Provinciali, ac ſubſcribunt, & jus etiam habent interveniendi Conciliis Generalibus. Idem lib. 8. cap. 2. n. 5.

40 Abbatum aliorumque Prælatorum Regularium juriſdictionem temporalem, & ſpiritualem in ſubditos Sæculares habentium Reſidentiæ exemptæ ſunt a viſitatione, & correctione Epiſcoporum, etiam quoad curam animarum: hoc eſt, nullum Epiſcopi exercere poſſunt juriſdictionis actum in Parochos, & Parochianos, in quos Abbates, & alii Superiores Regulares dictam juriſdictionem habeant, niſi tamen Epiſcopi alia de cauſa & titulo ſint in quaſi poſſeſſione majoris juris: BENED. XIV. conſt. incip. *Firmandis* Tom. 1. Bull. n. 12. & ſeq.

41 Inter Abbatem Commendatarium Cryptæ Ferratæ & Epiſcopum Tuſculanum lis terminatur a BENEDICT. XIV. per conſtitutionem incipientem: *Inter multa*, Tom. 1. Bull. ac decernitur, Monaſterium, & Monachos exemptione paſſiva gaudere; in Territorio vero ejuſdem Cryptæ Ferratæ ex immemorabili conſuetudine Tuſculanum Epiſcopum juriſdictionem exercere, ideoque ad eum jus in Clerum, & Populum illius Abbatiæ pertinere. Abbati præterea nonnulla privilegia de novo concedit, ſcilicet conferendi Sacramentum confirmationis ſemel in anno; approbandi Confeſſarios pro ſæcularibus in perpetuum: recipiendi examina teſtium pro ſtatu libero; concedendi licentias publicationum Matrimonii; cognoſcendi in prima inſtantia cauſas civiles menſæ Abbatialis etiam ad forum Eccleſiaſticum ſpectantes.

42 Abbatia Farfenſis ſingularibus privilegiis ab Urbano VIII. cumulata fuerat; tum vero ex ampla nimis juriſdictione lites, & alia ſequerentur incommoda, BENED. XIV. conſtit. incip. *Dum univerſi*, Tom. 2. Bull. Abbatis juriſdictionem reſtrinxit, ab illa diſmembrando varias Eccleſias, Oppida, Monaſteria, & Loca Pia in variis Diœceſibus exiſtentia; reſervato tamen Abbati jure Patronatus Eccleſiaſtico in Eccleſias, & Beneficia diſmembrata.

43 Abbates, Priores, aliique, qui ſpirituali juriſdictione quaſi Epiſcopali in ſuis Monaſteriis, & Eccleſiis, eorumque Territoriis ab omni alia Epiſcoporum Diœceſi omnimode ſeparatis potiuntur, Limina Apoſtolorum viſitare, & Eccleſiarum ſuarum ſtatum exponere debent. Qui in Italia ſunt, & Inſulis adjacentibus, tertio anno, reliqui vero quinto, ita ut illi tertio quoque anno, iſti vero quinto redeunte idem inſtitutum repetere debeant, quæ annorum ſupputatio a tempore captæ poſſeſſionis, & ſuſcepti Monaſteriorum, & Eccleſiarum regiminis & curæ incipiat. Qui vero neglexerint, eos ab ingreſſu Eccleſiæ, ac etiam ab adminiſtratione tam ſpiritualium, quam temporalium, nec non a perceptione fructuum ſuorum Monaſteriorum tandiu ſuſpendantur, donec a contumacia reſipiſcentes relaxationem hujuſmodi a Sede prædicta meruerint obtinere: BENEDICTI XIV. Conſtit. incip. *Quod Sancta* Tom. 1. Bull.

44 Abbates hujuſmodi ſi Romæ ſint, coram S. R. E. Card. ſi vero extra Urbem, vel coram Nuntio Apoſtolico, aut coram Catholico Epiſcopo tanquam delegato Sedis Apoſtolicæ jurare debent, ſe ſacras Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli memorias perſonaliter ac per ſeipſos viſitaturos; formula autem juramenti ibidem præſcripta recenſetur infra *verb. Juramentum*.

Nota: Additiones ab Auctore factæ collatæ fuerunt cum Apoſtolicis Conſtitutionibus, & ad earum normam emendatæ, atque auctæ.

Supplementa Aucteris ex Tertia editione.

45 Abbati Generalis Ordinis Monachorum S. Hieronymi Congregationis Italicæ Indultum conceditur interveniendi Cappellis Pontificiis, locuſque cum aliis Abbatibus Generalibus eidem aſſignatur in conſueto ſcamno, immediate poſt alios modernos & pro tempore exiſtentes Ordinum Monaſticorum Abbates Generales, & cum habitu Prælaticio ipſi alias a Sede Apoſtolica conceſſo, ſeu juxta ritum cum Pontificalibus indumentis; Benedicti XIV. Conſtitut. incip. *Romanorum Pontificum*.

46 Abbatia Fuldenſis in Epiſcopatum erigitur, cum omnibus juribus, & prærogativis, præſervato tamen ſtatu Regulari; itaut idem Epiſcopus, & Abbas Fuldenſis ſit, & nuncupetur. Benedictus XIV. in Tomo 4. ſui Bullarii Conſtit. incip. *In Apoſtolica Dignitatis apice*. Fuldenſis vero diœceſis, & Epiſcopatus, Moguntinæ Archiepiſcopali Eccleſiæ jure Metropolitico declaratur ſubjectus ab eodem Bened. XIV. Conſtit. incip. *Saluberrimum*.

47 Pactiones, Capitulationes, ſeu concordata ante electionem ſeu poſtulationem inita cum eligenda Abbatiſſa, vel Prioriſſa, ſive Monaſterium, & Capitulum ex ſolis fœminis, ſive utriuſque ſexus perſonis conſtet, Innocentiana Conſtitutione abrogatur. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Paſtoralis regiminis*, in qua confirmatur Decretum Congregationis Conſiſtorialis, quo fuit declaratum ſub Conſtitutione Innocentii XII. ſuper Capitulationibus Sede vacante initis, comprehendi etiam Monaſteria, & Collegia utriuſque ſexus, necnon eadem Conſtitutione prohiberi quaſcumque pactiones, & Capitulationes, etiam per ſe honeſtas, & licitas.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Abbatibus exemptis parce diſſerit Auctor. Dignitas 1
vero materiæ exigit ut de ipſis paullo latius diſſeratur. Ii triplicis ſunt ſpeciei. Alii, *primæ ſpeciei* dicti, qui principaliter cum certis locis ab Epiſcoporum juriſdictione eximuntur, & nonniſi per conſequentiam aliqua donantur juriſdictione non in Populum & Clerum, ſed in Perſonas eorum locorum. Alii, nuncupati *ſecundæ ſpeciei*, qui, nonnullis exceptis quæ nominatim prohibentur, obtinent, quæ ad Epiſcopos pertinere dicuntur *Lege juriſdictionis*, in Populum & Clerum aliquorum Oppidorum, remanentibus tamen oppidis illis in Diœceſibus ſuorum Epiſcoporum, & ſic Epiſcopis competentibus cunctis quæ ad eos *jure ordinis* & *Lege Diœceſana* pertinent, quæ vetita ſunt ipſis Abbatibus *ſecundæ ſpeciei*, tum quæ Epiſcopis in Loca exempta ſunt delegata. Alii, *tertiæ ſpeciei* vocati, qui plenius obtinent quæ ad Epiſcopus *lege juriſdictionis* pertinent, in Populum & Clerum certorum Oppidorum, iis a Diœceſibus ſuorum Epiſcoporum ſeparatis, adeoque Epiſcopis minime competentibus, quæ ad ipſos pertinent *jure Ordinis*, *Legeque Diœceſana*, ſed tantum quæ delegata ipſis ſunt Loca Nullius. Confer *Card. Petra in comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtitut. 6. Alexand. III. ſect. 1. n. 1. & plur. ſeq. & Conſtit. 4. Callixti III. ſect. 1. num. 6. & plur. ſeq. Clement. in ſua Concord. Paſtoral. p. 1. cap. 4. a n. 64. ad fin.*

Num dari queant Abbates exempti *exemptione*, ut ajunt, 2
nativa, conſule *Clement. in ſua concord. Paſtoral. part. 1. c.
5. a num. 18. ad fin.* Regulariter vero Abbates evadunt ex- 3
empti vel privilegio Pontificio, vel præſcriptione, ſeu quod idem eſt, vel *exemptione dativa*, vel *exemptione præſcriptiva*.

Quod attinet vel privilegium Pontificium, quum nulla 4
in re magis peccatum ſit, quam in falſandis id genus privilegiis Pontificiis, ut ſunt antiquæ querelæ *Petri Bleſenſis* in Epiſt. 68. nomine *Ricardi Archiepiſcopi Cantuarienſis* ſcripta *ad Alexandrum III.* & dolet *Hericou t. in Legib. Eccleſ. ſuo ordin. reſtit. p. 1. c. 11.* §. 11. Prudenti proinde conſilio in jure canonico ſtatutum eſt, ut in controverſiis de exemptione non niſi exhibitis Autographis judicium ferri poſſit, ut jamdudum præſcripſere *Alexander III. in cap. Accepimus de Fide Inſtrument. & Bonifac. VIII. in cap. Quam
Perſonæ de privileg. in* 6. Quinimo examinanda ſunt Auto- 5
grapha juxta rigidas illas artis criticæ Regulas, quas ad detegendum utrum ea vera ſint an falſa circa qualitatem chartæ, formam ſcripturæ, adjunctionem fili, & alia id genus propoſuit *Innocent. III. in c. Licet, & in cap. Quam gravi de crimine falſi*. Conferendus de hiſce Regulis omnino eſt *Rouſſeaud de la Compe in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Exemptio ſect. 8. diſt. 5. per tot.*

Privilegium Pontificium, ut importet exemptionem vel 6
primæ, vel *ſecundæ*, vel *tertiæ ſpeciei*, debet eſſe clariſſimum, nam in quovis dubio contra exemptionem utpote Epiſcopis præjudicialem & ſic odioſam reſpondendum eſt. *Zypeus conſult. canon. 1. n. 1. tit. de Privileg. Vaneſpen Jur. Eccleſ. univerſ. par. 3. tit. 12. c. 5. num. 3. & ſeq.* Antiquitus non conſueviſſe Romanos Pontifices concedere privilegium niſi requiſito conſenſu Epiſcopi, cujus juriſdictioni præjudicium irrogabatur, demonſtrant *Thomaſſ. de veter. ac nov. Eccleſ. diſciplin. t. 1. lib. 3. c. 38. per tot. Hericourt in Legib. Eccleſ.
ſuo ordini reſtitutis part. 1. c. 11.* §. 7. Quibus vero verbo- 7
rum formulis tributa nec ne cenſeri debet exemptio *primæ ſpeciei*, quibus exemptio *ſecundæ ſpeciei*, & quibus demum exemptio *tertiæ ſpeciei*, longum eſſet tradere. Vide *Cardinalis Petra in Commentar. ad Conſt. Apoſtol. Conſtitut. 6. Alex. III. ſect. 1. fer per tot. Clement. in ſua concord. Paſtoral. p. 1. cap. 6. fere per tot.* & potiſſime Decretales a Summo Pontifice BENED. XIV. editas *Spiren. Juriſdictionis*, *in Converſana Juriſdictionis*, *tum in Tuſculanæ Juriſdictionis*. Quod ſi
cupias interpretationem hujuſmodi Privilegiorum pro exem- 8
ptione *tertiæ ſpeciei* conſule Deciſiones Rotæ *in Marſican. ſen. ſeu Nullius Juriſdictionis ſuper bono jure 7. Junii 1700. coram bon. mem. Muto, & in Brittinorien. ſeu Nullius Forapompilien. Juriſdictionis 28. Aprilis 1725. coram bon. mem. Cerr.*

Quod vero concernit præſcriptionem, ſi de exemptione 9
vel *primæ* vel *ſecundæ ſpeciei* agatur, ſufficit immemorabilis, vel centenaria, vel quadragenaria cum titulo colorato. At ſi quæſtio ſit de exemptione *tertiæ ſpeciei*, non niſi immemorabilis efficax eſt, uti definitum fuit in reformationem antiquæ ſententiæ alias a Rota amplexæ in celebri decreto *Congregationis particularis* exarato *a R. P. D. Proſpero Lambertini* & approbato *a S. M. Clem. XI.* die 14. Januarii 1721. Cenſuitque *Rota in S. Angeli Lombardorum juriſdictionis* 4. *Febr.* 1756. §. 19. *cor. Reverendiſ. P. D. Buſſio*, mox dictum decretum non eſſe Legem novam, ſed Legis veteris declarationem, atque hinc locum habere etiamſi agatur de caſu ante ipſum jam per rem judicatam definito, qui in gradu
reſtitutionis integrum revideatur. Sublatam vero ab hoc de- 10
creto non fuiſſe obſervantiam in *linea interpretativa* Privilegii Pontificii patet ex ipſo decreto.

Ex quibus actibus præſcriptione acquiratur exemptio *pri- 11
mæ ſpeciei*, tradunt *Franceſ. de Eccleſ. Cath. c. 30. n. 156. Rot. in recent. dec. 76. n. 11. p. 10. cor. Molin. dec. 76. n. 18. & deci. 846. n. 109. optime in Oſnaburgen. Jurid. 29. Januar.* 1725. *fer. per tot. cor. bon. mem. Cerr.* At facile haud eſt digno-

gnoſcere quibus ex actibus præſcriptione acquiratur exem-
15 ptio *ſecundæ ſpeciei*, tum exemptio *tertiæ ſpeciei*. Vicinitas
enim quæ intercedit Poteſtatem Abbatis *ſecundæ ſpeciei* in-
ter, & poteſtatem Abbatis *tertiæ ſpeciei* ſæpe in cauſa eſt,
ut qui actus ſufficiunt ad præſcriptionem exemptionis *ſe-*
cundæ ſpeciei, ii per errorem trahantur ad præſcriptionem
exemptionis *tertiæ ſpeciei*, ut conqueritur *Clement. in ſua*
19 *concordia Paſtorali p. 1. c. 4. n.* 89. Ad vitandum errorem
hunc oportet unam ab altera poteſtate diſtinguere, limiteſque
uniuſcujuſque ſtatuere ut dignoſci inde poſſit quinam actus
proprii ſint unius, & quinam alterius præſcriptionis.
17 Abbati *ſecundæ ſpeciei*, exceptis literis dimiſſoriis, & ex-
communicationibus, quæ, monitionibus præmiſſis ad finem
revelandi pro rebus ſubtractis aut deperditis, feruntur, &
ſi agatur de Abbate non regulari, ſed ſæculari, cognitio-
ne cauſarum matrimonialium & criminalium, tum appro-
batione Confeſſariorum, & Concionatorum, cætera fere
competunt, quæ ad Epiſcopos pertinent lege juriſdictionis,
tum *voluntariæ*, ut ſunt collatio Beneficiorum, Inſtitutio
Clericorum a Patronis præſentatorum, deſtinatio Officia-
lium, & quæcumque nullo judiciali ſtrepitu peraguntur,
tum *contentioſæ*, ut ſunt poteſtas jus dicendi in cauſis Ec-
cleſiaſticis, & delicta puniendi pœnis Eccleſiæ, ut poſt alios
tradant *Clement. in ſua Concord. Paſtoral. part. 1. c. 4. n.*
85. ad n. 98. P. Gaudent. a Janua de Viſitat. tom. 1. c. 3.
18 *dub. 9. ſect. 2. n. 4.* Et ut recte monet *Clement. loco mox*
citato n. 94. exercere ſolet Abbas ſecundæ ſpeciei actus
juriſdictionis *vel cumulative cum Epiſcopo* (ſunt ejus verba)
vel privative ad eum juxta formam privilegii vel præſcriptio-
19 *nis*: Utroque tamen caſu retinet Epiſcopus ea quæ ſunt
Ordinis, ut ſunt ordinatio Clericorum, adminiſtratio Criſ-
matis, diſtributio olei ſancti, & alia id genus, quæ ſunt
Legis Diœceſanæ, ut ſunt viſitatio, exactio cathedratici &c.
quæ vetita eſſe ipſi Abbati *ſecundæ ſpeciei* modo dictum eſt,
& quæ Epiſcopis in Loca exempta ſunt delegata, ut præter
mox adductos firmat *Card. de Luc. de juriſd. diſc. 1. n. 9.*
20 Aliter vero ſe res habet quoad Abbatem *tertiæ ſpeciei*. Huic
enim, demptis literis dimiſſoriis cum excommunicationi-
bus, quæ feruntur præmiſſis monitionibus ad finem reve-
lationis pro ſubtractis aut deperditis rebus, omnia compe-
tunt quæ ſunt tum *voluntariæ*, tum *contentioſæ* juriſdictio-
21 nis, & quidem *excluſo* ſemper Epiſcopo. Quinimo Epiſco-
pus nec retinet quæ ſunt *Legis Diœceſanæ*, imo nec quæ
ſunt ordinis, quum poſſit Abbas *tertiæ ſpeciei* pro iis adire
quemlibet Epiſcopum, ut firmant *Card. Petra in Comment.*
ad conſtit. Apoſtol. conſtit. 5. Innocentii IV. ſect. unic. n. 29.
& duob. ſequent. & rurſus *conſtit. 14. ejuſdem Pontificis n.*
52. & demum *conſtit. 4. Calliſti III. ſect. 2. n. 90. Pignatell.*
conſult. Canon. tom. 7. conſult. 8. n. 89. 90. & 102. Rot. cor.
Zaratt. deciſ. 10. n. 20. & plur. ſeq. in Marſicen. ſeu Nul-
lius Juriſdictionis ſuper bono jure 7. Junii 1700. §. Inſuper,
& §. Itaque cor. bon. mem. Mut. & in Britinorien. ſeu Nul-
lius Foropompilien. Juriſdict. 28. Apr. 1725. §. Hanc vero cor.
22 *bon. mem. Cerr.* Solumque Epiſcopus ea exercere valet quæ
ſpeciatim delegata ſunt in Loca Nullius.
23 Patet ex his quod ad acquirendam præſcriptione exemptio-
nem *ſecundæ ſpeciei* ſatis eſt docere de exercitio actuum *vo-*
luntariæ & contentioſæ juriſdictionis in Clerum & Populum
alicujus Loci, vel privative ad Epiſcopum, vel cumulative
cum ipſo Epiſcopo.
24 Ad acquirendam vero præſcriptione exemptionem *tertiæ*
ſpeciei minime ſufficit probare exercitos fuiſſe in Clerum;
& Populum alicujus oppidi actus juriſdictionis voluntariæ,
& contentioſæ, Abbati *ſecundæ ſpeciei* permiſſos, ſed doce-
re omnino oportet de exercitio itidem eorum actuum ju-
riſdictionis *voluntariæ & contentioſæ*, qui mox dicto Abbati
ſecundæ ſpeciei ſunt prohibiti, tum & maxime de excluſio-
ne Epiſcopi non modo ab iis, ſed & ab actibus *Legis Diœ-*
ceſanæ, & *Ordinis*, ut firmavit *Rot. in Burgen. Juriſd. S.*
Joannis ſuper territorio ſeparato 10. *Dec.* 1725. §. 2. & 21.
Junii 1726. §. 1. & 2. & 9. *Jan.* 1728. §. 8. *cor. bon. mem.*
Ratt. inter impreſſ. *dec.* 163. *n.* 4. & 28. *Mar.* 1735. §. 5. & 20.
Jan. 1736. §. 2. *cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſio*, & 16. *Maji.*
1738. §. 5. *cor. clar. mem. Calcagnin.*
25 Silentio omittendum haud eſt, dari Abbates *tertiæ ſpeciei*
per quamdam fictionem. Hi ſunt quibus non eſt territorium
cum Clero, & Populo, & non niſi Privilegio Pontificio,
eoque ſpecialiſſimo & clariſſimo dari poſſunt. Conſule de
ipſis *Card. de Luc. de Juriſd. diſc. 28. n. 7. Card. Petr. in*
comment. ad Conſtitut. Apoſtol. Conſtit. 6. Alexandr. III. n. 6.
& plur. ſequent. Clement. in ſua Concord. Paſtoral. part. 1.
cap. 6. a n. 35. ad plur. ſeq. Rot. in Burgen. Juriſd. S. Joan-
nis ſuper territorio ſeparato 26. *Martii* 1735. §. 18. & 20. *Jan.*
1736. §. 3. *cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſio* & 11. *Maji* 1738.
§. 7. *cor. clar. mem. Calcagnin.*
26 De modis quibus Abbates exemptionem amittere poſſunt
plene agit *Chokier. de Juriſdict. in exempt. part. 3. per tot.*
27 Id unum inculcandum eſt, quod ſi Abbas exemptus ſit ſi-
mul immediate S. Sedi ſubjectus, ad amiſſionem exemptio-
nis minime efficax eſt quadragenaria, ſed omnino requiri-
tur centenaria, idque ratione præjudicii, quod inde obvenit
Eccleſiæ Romanæ, ut ex tex. *in Cap. Quum dilecta §. 4.*
de confirmat. util. vel inutil. poſt antiquos firmant *Lotter.*
de Re Benefic. lib. 1. quæſt. 24. n. 244. & ſeq. mox laudatus
Chokier de Juriſd. in Ex. p. 3. qu. 12. a n. 4. ad plur. ſeq.

ABBATISSA.

SUMMARIUM.

1 *Nulla Monialis poteſt eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, quæ non habeat annos quadraginta ætatis, & annos octo ſaltem Profeſſionis Regularis.*

2 *Annus quadrageſimus debet eſſe completus.*

3 *Si non reperiretur in Monaſterio Monialis quadragenaria, poſſet eligi, quæ annos triginta exceſſerit, & quinque ſaltem annis poſt Profeſſionem recte vixerit.*

4 *Quo ad hanc ætatem neque Epiſcopus, neque Nuncius, vel alius Superior poteſt diſpenſare.*

5 *Si eligatur aliqua non habens talem ætatem, electio ipſo jure eſt nulla.*

6 *Si in Monaſterio reperiretur una ſola habens ætatem requiſitam a Concilio, ipſa deberet eligi, niſi eſſet penitus inhabilis ex alio capite.*

7 *Non poteſt eligi alia, quæ deficiat a dicta ætate, aut tempore per ſolum menſem, licet ſit habilior illa, quæ habet requiſitam ætatem, & tempus.*

8 *Non poteſt in Abbatiſſam eligi illegitima.*

9 *Neque corrupta.*

10 *Neque quæ fuit publice pœnitentiata;*

11 *Neque Vidua.*

12 *Neque Cæca.*

13 *Neque Surda.*

14 *Neque tertia ſoror viventibus aliis duabus ſororibus.*

15 *Soror poteſt eligi in Abbatiſſam immediate poſt aliam ſororem.*

16 *Si vero alicui per ſtatutum contrarium prohiberetur, tale ſtatutum eſſet obſervandum, nec ibi ſoror poſſet eligi in Abbatiſſam immediate poſt aliam Sororem.*

17 *Electio Abbatiſſæ debet fieri per vota ſecreta.*

18 *Si vota non ſint ſecreta electio eſt nulla.*

19 *Imo etiamſi ex ignorantia vota non exhibeantur ſecreta, adhuc electio eſt nulla.*

20 *Electio Abbatiſſæ remanet canonica per vota ſecreta, licet Præſes electionis accipiat vota oretenus exhibita præſentibus duobus, vel tribus probatis viris, qui vota audiant, & notent.*

21 *Colligitur ex disjunctiva Concilii, audiat, vel accipiat, & declaravit Sac. Congreg.*

22 *In electione Abbatiſſæ de jure communi habent vocem activam omnes Moniales Chorales profeſſæ ejuſdem Monaſterii.*

23 *In aliquibus tamen Religionibus, & Monaſteriis de jure ſpeciali ſuarum Conſtitutionum vocem non habent niſi poſt aliquos annos Profeſſionis.*

24 *Si reperiretur aliqua Monialis infirma, quæ nollet renunciare juri ſuo, poſſet Præſes mittere ad ipſam duas prudentes Moniales quæ ab ipſa diligenter votum exquirerent, & poſtea ipſi Præſidi referrent; aut poſſet ipſa mittere ſcriptum, & ſigillo munitum ſuum votum.*

25 *Si in aliquibus Monaſteriis vigeret conſuetudo, quod etiam Converſæ in tali electione votarent, eſſent manutenendæ in ſua poſſeſſione votandi.*

26 *Si electio Abbatiſſæ fiat per ſchedulas, & in apertione ſcrutinii reperiantur plures ſchedulæ, quam ſint vocales, adhuc electio erit valida, ſi ademptis ſuperfluis, remanet adhuc major pars.*

27 *Valida, & canonica eſt electio, quoties major pars Capituli Monialium concurrit in unam.*

28 *Excipiuntur electiones Abbatiſſarum Ordinis Caſſinenſium, pro quibus ut canonica dicatur electio, duæ ex tribus partibus vocalium debent concurrere.*

29 *Nec Epiſcopus, nec alius Superior poteſt ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ, quamvis vota Monialium eſſent paria, & Moniales in electione non concordarent.*

30 *In caſu, quo Moniales non eſſent concordes in eligenda Abbatiſſa, quid agendum?*

31 *Prælati Regulares tenentur ſignificare Ordinario diem electionis Abbatiſſarum ſibi ſubjectarum, ut per ſe, vel per alium poſſit intervenire ſi velit, & ipſum expectare, ſi expreſſe declaravit velle per ſe, vel per alium intervenire.*

32 *Si autem vocatus, & admonitus de tempore electionis noluerit intervenire, neque per ſe, neque per alium, tunc Superior Regularis poſſet procedere ad electionem, quæ eſſet canonica, & valida.*

33 *Epiſcopus, ſeu Vicarius non poteſt ſecum ducere ad intereſſendum etiam Notarium.*

34 *Neque poteſt exquirere, ſeu recipere vota Monialium, ſed illa debent exquiri, & accipi a Superiore Regulari, ſciente, & audiente eodem Epiſcopo.*

35 *Neque poteſt Moniales ante actum electionis perſonaliter audire, & interrogare in materia ad electionem ſpectante.*

36 *Neque poteſt per ſe, vel per alium adnotare vota Monialium.*

37 *Neque jus habet confirmandi Abbatiſſas electas; ſed publicandæ & confirmandæ ſunt a Prælato Regulari.*

38 *Neque poteſt intervenire per ſe, vel per alium confirmationibus annualibus ipſarum Abbatiſſarum.*

39 *Electio Abbatiſſæ debet publicari ſtatim ac eſt ſecuta, ſignificando quot ſuffragia habuerit ipſa, & quot aliæ Moniales.*

40 *Si facta publicatione Abbatiſſæ, Moniales ſtatim opponant ſe elegiſſe aliam, quid agendum?*

41 *Mo-*

41 *Moniales non poſſunt electionem Abbatiſſæ compromittere in Epiſcopum, vel alium Prælatum.*
42 *Nec poteſt Monialis concurrens cum alia ad Abbatiſſatum cedere votum ſuum Superiori Præſidenti electioni, ut illud eimetipſi redonet ad ſuperandam Æmulam in votis.*
43 *Electio, ut ſit valida, requirit, ut in ipſam concurrat ſaltem major pars Capituli.*
44 *Sufficit autem quicumque exceſſus ultra medietatem, quamvis eſſet ſolum unius medii voti.*
45 *Electio, ut ſit valida, n*on *dum debet eſſe facta a majori parte Capituli, ſed etiam a saniori.*
46 *Unde ad validitatem electionis non ſufficit, quod Abbatiſſa ſit electa a majori parte Capituli, niſi ea major pars ſit etiam ſanior.*
47 *Sic etiam ad validitatem electionis non ſufficit, quod Abbatiſſa ſit electa a ſaniori parte Capituli, niſi ea ſanior pars ſit etiam major.*
48 *Dummodo major pars non elegerit ſcienter indignam, quia in tali caſu remaneret valida electio facta a ſaniori, licet minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio.*
49 *Perſona indigna quæ ſit.*
50 *Electio facta a ſaniori parte Capituli, non ſolum invalida eſt, ſed inſuper per ſubſequentem conſenſum aliarum ratificari non poteſt.*
51 *In dubio an major, vel minor pars ſit ſanior, præſumitur ſanior pars major numero, niſi conſtet de oppoſito.*
52 *Quæ pars Capituli debeat dici ſanior?*
53 *Abbatiſſæ non poſſunt durare in Officio Abbatiſſatus ultra triennium, & eo elapſo debent vacare per integrum triennium a die finiti regiminis inchoandum.*
54 *Unde ſi intra triennium moriatur Abbatiſſa, vel alio modo vacet officium, non poteſt eligi in Abbatiſſam, quæ immediate præceſſit in Officio.*
55 *Neque eligi poterit in Vicariam, quæ gubernet Monaſterium in capite per aliquod conſiderabile tempus; Imo neque in Vicariam nova Abbatiſſa; Praxis tamen videtur contraria.*
56 *Nec Abbatiſſa confirmata pro ſecundo triennio ex diſpenſatione Sacræ Congregationis, poteſt iterum eligi a Monialibus ad tertium triennium ſine nova diſpenſatione.*
57 *Imo expleto triennio officium Abbatiſſæ non poteſt ab Epiſcopo prorogari; nec etiam ſub nomine Vicariæ, vel alterius tituli præficere gubernio uſque ad novam electionem.*
58 *Abbatiſſa propter juramentum fidelitatis præſtandum Domino ſæculari cauſa Feudi ſui Monaſterii poterit licite exire, ſi tale Juramentum per procuratorem præſtare nequiret.*
59 *Secus tamen poſt Bullam S. Pii V.*
60 *Abbatiſſa quamvis non habeat facultatem commutandi, ac diſpenſandi in votis ſuarum Monialium, habet tamen facultatem irritandi vota ipſarum.*
61 *Abbatiſſa poteſt præcipere Monialibus in virtute S. Obedientiæ & in conſcientia obligare.*
62 *Abbatiſſa poteſt inſtituere Beneficia, & Cappellanias conferre.*
63 *Et ſic Abbatiſſa eſt capax conferendi Parochialem, & Parochum nominandi, & inſtituendi, quem Ordinarius ad regimen animarum idoneum approbaverit.*
64 *Poteſt etiam Abbatiſſa cum legitima cauſa privare Clericos ſibi ſubjectos Beneficiis jam illis collatis.*
65 *Non poteſt tamen Abbatiſſa ipſos Clericos ſuſpendere, prout ſuſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica: ſicuti neque interdicere, aut excommunicare.*
66 *Abbatiſſa non poteſt cum ſuis Monialibus proprie diſpenſare in obſervantiis regularibus, & Eccleſiaſticis.*
67 *Et ſi aliquando videatur in ipſis diſpenſare, ſolum facit miniſterialiter ex commiſſione ſui Prælati; vel ſolum declarando, quod hic, & nunc jejunium V. G. ſeu aliquod aliud præceptum ceſſet obligare.*
68 *Neque poteſt ſuis Monialibus publice benedicere, ſed ſolum eo modo, quo parentes ſolent benedicere propriis filiis.*
69 *Neque poteſt prædicare, niſi hortando Moniales in Capitulo.*

1 NUlla Monialis poteſt eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, quæ non habeat annos quadraginta ætatis, &
annos octo ſaltem Profeſſionis Regularis, *ex Conc. Trid. ſeſſ.*
2 *25. cap. 7. de Regular. & Monialibus.* Et annus quadrageſimus debet eſſe completus, ex *S. Cong. Conc. in una Neap.*
3 *die* 24. *Sept.* 1678. Si vero non reperiatur in Monaſterio
Monialis quadragenaria, poſſet eligi; quæ annos triginta
exceſſerit, & quinque ſaltem annis poſt Profeſſionem recte vixerit, *ex eodem Concilio ibid.*
4 Et quo ad hanc ætatem neque Epiſcopus, neque Nuncius, vel alius Superior poteſt diſpenſare: nemo enim Summo Pontifice inferior poteſt diſpenſare in lege Conciliari.
5 Et ſi aliqua eligatur non habens talem ætatem a Concilio
requiſitam, electio ipſo jure eſſet nulla, ut declaravit *S. Congr. in una Viterbienſi* 16. *Maji* 1623.
6 Et dato quod in Monaſterio reperiretur una ſola habens
ætatem requiſitam a Concilio, ipſa deberet eligi, niſi eſſet
penitus inhabilis ex alio capite. Non enim poteſt eligi alia,
7 quæ deficiat a dicta ætate, aut tempore etiam per ſolum
menſem, licet ſit habilior illa, quæ habet requiſitam ætatem, & tempus; *ex S. Congr. in una Viterbien. S. Roſæ* 25. *Martii* 1623.
8 Non poteſt in Abbatiſſam eligi illegitima, ejus enim electio facta ſine Apoſtolica diſpenſatione eſt nulla: *ex S. Congr.*
Concil. in una Nullius 27. *Ap.* 1630. Neque corrupta, ex *S.* 9
Congr. 25. *Martii* 1616. Neque quæ fuit publice pœniten- 10
tiata, licet ex gratia pœnæ remiſſionem obtinuiſſet, niſi
pœnitentia fuiſſet tantum ſalutaris; ex *S. Congreg. in una Vicen.* 1603. 3. *Oct.* & *in una Jannenſi* 1636. 14. *Mart.* Ne- 11
que vidua ſine diſpenſatione Apoſtolica ex *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in una Caſſanen.* 29. *Januar.* 1585. & *in alia ſub die* 15.
Julii 1616. Neque cæca ex *c. Hinc etiam, §. 5. Cæcus, diſt.* 49. 12
Neque ſurda, ex *c. Conſtitut. de verbor. Significat. in 6.* 13
Neque tertia Soror viventibus aliis duabus Sororibus, quia 14
abſque diſpenſatione ipſis adhuc viventibus caret voce activa, & paſſiva, ex *S. Congr.* 26. *Aug.* 1616. Non prohibetur 15
tamen a jure communi quin Soror poſſit ſuccedere immediate Sorori in officio Abbatiſſatus; ex *Sac. Congr. Epiſc. & Reg. in una Ulixipon.* 19. *Apr.* 1619. & *in una Meſſanen.* 17. *Jan.*
1642. Si vero alicubi per ſtatutum contrarium prohiberetur, 16
eſſet tale ſtatutum obſervandum, nec ibi Soror poſſet immediate ad Sororem eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, ex *S. Con. in una Medial.* 21. *Jun.* 1600. & 11. *Ap.* 1645. *in una Portuenſis* 25. *Novem.* 1640. & *in una Meſſanenſ.* 26. *Apr.* 1652.
Electio Abbatiſſæ debet fieri per vota ſecreta; ex *Con.* 17
Trid. ſeſſ. 25. *c.* 6. *de Reg. & Monial.* Et proinde electio eſt 18
nulla ſi vota non ſint ſecreta, ex Eodem Conc. ibid. & ex
Sac. Congr. in una Melphitenſ. electionis Abbatiſſæ 3. *Auguſti*
1696. Imo etiamſi ex ignorantia vota non exhibeantur ſe- 19
creta, adhuc electio eſt nulla, ex *Sac. Congr. Concilii, quæ ut refert.* Sperell. *deciſ.* 161. *n.* 34. *decrevit ſic: Electio Abbatiſſæ, facta per vota non ſecreta per ignorantiam hujus Decreti (nempe c. 6. ſeſſ. 25. de Regul. & Monial.) non valet, nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, ut valeat: Sanctiſſimus tamen diſpenſat conſideratis circumſtantiis.* Per hoc tamen Præſes ele- 20
ctionis accipiat vota oretenus exhibita Præſentibus duobus,
vel tribus probatis viris, qui vota audiant, & notent, non
tollitur ſecretum, & talis electio eſt Canonica ex *decreto S. Congr. Concilii* relato a Garcia *de Beneficiis p.* 5. *c.* 4. *n.*
190. Per disjunctivam enim *audiat*, vel *accipiat*, qua uti- 21
tur Concilium loco citato, datur libertas, ut electio Abbatiſſæ fiat per ſchedulas, ut videtur ſignari per ly verbum
accipiat, vel oretenus, ut videtur ſignari per ly verbum
audiat, & ſic declaravit *S. Congr.* ut referunt plures Doctores cum Donato *prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 6.
In electione Abbatiſſæ de jure communi habent vocem 22
activam omnes Moniales Chorales profeſſæ ejuſdem Monaſterii *c. Indemnitatibus de elect. in 6.* In aliquibus tamen Re- 23
ligionibus, & Monaſteriis de jure ſpeciali ſuarum Conſtitutionum vocem non habent niſi poſt aliquos annos Profeſſionis: unde ſemper attendenda ſunt ſtatuta, Conſtitutiones, & conſuetudines Monaſteriorum, quas ſervare jubet
Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *de Regul. & Monial.*
Et ſi reperiretur aliqua Monialis infirma, quæ nollet re- 24
nunciare juri ſuo, poſſet Præſes mittere ad ipſam duas prudentes Moniales, quæ ab ipſa diligenter votum exquirerent, & poſtea ipſi Præſidi referrent, aut poſſet ipſa mittere ſcriptum. & ſigillo munitum ſuum votum. Non enim
infirmæ debent contemni, cum jus habeant ad electionem,
non minus quam ceteræ. Vide verb. *Electio n.* 4. *n.* 37. ubi
citantur Doctores, & adducitur ratio.
Si vero in aliquibus Monaſteriis vigeret conſuetudo, quod 25
etiam Converſæ in tali electione votarent, eſſent manutenendæ in ſua poſſeſſione votandi, ut decrevit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Barchinonenſ.* 18. *Apr.* 1698. & *in Ilerdenſ.* 4.
Dec. 1669. Si electio Abbatiſſæ fiat per ſchedulas, & in a- 26
peritione ſcrutinii reperiantur plures ſchedulæ, quam ſint
vocales, adhuc electio erit valida, ſi, demptis ſuperfluis,
remanet major pars: *S. Cong. Epiſ. & Regul* 17. *Nov.* 1628. 27
& *S. Cong. Conc. in Aquinatenſ.* 23. *Aug.* 1692. Unde valida, & canonica eſt electio, quoties major pars Capituli Monialium concurrit in unam, ut ſtatuit Nicolaus V. 9. *Mar.*
1447 Conſtit. incip. *Digna redimur*, & *Sac. Congr. Epiſ. in* 28
Balneoregien. 17. *Sept.* & 24. *Nov.* 1690. Exceptis tamen
electionibus Abbatiſſarum Ordinis Caſſinenſium, pro quibus,
ut Canonica dicatur electio, duæ ex tribus partibus vocalium debent concurrere, ut decrevit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 3. *Dec.* 1676. & 20. *Junii* 1698. 29
Nec Epiſcopus, nec alius Superior poteſt ferre ſuffragium
in electione Abbatiſſæ, quamvis vota Monialium eſſent paria, & Moniales in electione non concordarent: *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* 5. *Martii* 1619. & *S. Congr. Conc.* 23. *Maji* 30
1621. Sed in caſu quo Moniales non eſſent concordes in
eligenda Abbatiſſa, quia Monaſterium non debet manere
ſine capite, Epiſcopus, ſive alius Superior deberet præfigere illis certum tempus, in quo concordarent; quod ſi
eo elapſo non conveniſſent in eligendo, tunc Superior deberet ipſe nominare eam, quam judicaret magis idoneam,
& deputare in Abbatiſſam, ut decrevit *Sac. Cong. in una Cremonenſ.* 22. *Oct.* 1592. & *in una Aſſiſien.* 20. *Nov.* 1595.
& *in una Melphiten.* 3. *Auguſti* 1696. 31
Prælati Regulares tenentur ſignificare Ordinario diem
electionis Abbatiſſarum ſibi ſubjectorum, ut per ſe, vel per
alium poſſit intervenire ſi velit, & ipſum expectare, ſi expreſſe declaraverit velle per ſe vel per alium intervenire:
alioquin ſi ante tempus ſignificatum ad electionem procederent, poſſunt ab ipſo puniri ex Conſtit. Gregorii VI. incip. *Inſcrutabilis*, & *Sac. Congr. Conc. in reſponſione ad dubia eidem ſuper tali Conſtitutione propoſita.*

Si

32 Si autem vocatus, & admonitus de tempore electionis,
noluerit intervenire, neque per ſe, neque per alium, tunc
Superior Regularis poſſet procedere ad electionem, quæ eſ-
ſet canonica, & valida ex declaratione *Sac. Concilii die 4.*
Maji 1675. alias ut perdocte defendit Pignatell. *t.* 8. *con-*
ſult. 120. electio penderet omnino ab ejus voluntate.
33 Epiſcopus, ſeu Vicarius non poteſt ſecum ducere ad in-
tereſſendum etiam Notarium, ex *d. declaratione S. Congr.*
34 *Conc.* 4. *Maji* 1675. Neque exquirere, ſeu recipere vota Mo-
nialium, ſed illa debent exquiri, & accipi a Superiore Re-
gulari, ſciente tamen, & audiente eodem Epiſcopo, ut ex-
35 preſſe declaravit *Sac. Cong. Concil.* 10. *Febr.* 1650. Neque
poteſt Moniales ante actum electionis perſonaliter audire,
& interrogare in materia ad electionem ſpectante, ut *Sac.*
36 *Cong. reſcripſit Epiſc. Anconitano* 4. *Oct.* 1678. Neque poteſt
per ſe, vel per alium adnotare vota Monialium, ex *Sac.*
Congr. Epiſc. & Regul. 10. *Junii* 1671.
37 Neque jus habet confirmandi Abbatiſſas electas *ex Sac.*
Cong. Conc. apud Fagnan. *de privil. c. Cum Capella ad du-*
bium 5. eidem occaſione Ballæ propoſitum, ad quod expreſſe
reſpondit, *Jus confirmandi Abbatiſſas minime fuiſſe Epiſcopis per*
Conſtitutionem attributum, ſed publicanda & confirmanda ſunt a
38 *Prælato Regulari, utpote Superiori immediato earum.* Neque
poteſt intervenire per ſe, vel per alium Confirmationibus
annualibus ipſarum Abbatiſſarum, quæ penes quoſdam Regula-
res quotannis fiunt *ex S. Cong. Epiſ. & Reg.* 15. *Maji* 1671.
39 Electio Abbatiſſæ debet publicari ſtatim ac eſt ſecuta, ſi-
gnificando quot ſuffragia habuerit ipſa, & quot aliæ Moniales
c. Quapropter 42. *de election.* ibi: *mox publicentur.* Suarez *de Rel.*
t. 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 22. Pellizarius *de Monial. c.* 10. *n.*
40 108. & alii paſſim. Et ſi facta publicatione Abbatiſſæ Mo-
niales ſtatim opponant ſe elegiſſe non illam, quæ fuit publica-
ta, ſed aliam, Lavorius *ex variis lucubrationibus tit.* 4. *c.* 24. *n.*
56. & ex ipſo Tamburin. *de Jure Abbatiſſarum diſp.* 28. *q.* 10.
n. 3. Pellizarius *de Monial. c.* 10. *n.* 109. & alii dicunt, *Sac.*
Congr. in una Lucienſi declaraſſe in tali caſu, Moniales om-
nes iterum audiri debere per perſonam non ſuſpectam, ut
ſic de veritate conſtet, & electio cenſeatur canonica.
41 Nec Moniales poſſunt electionem Abbatiſſæ in Epiſco-
pum, vel alium Superiorem, vel Prælatum compromittere.
Sic expreſſe tenet Donatus *t.* 4. *prax. Rer. Reg. tract.* 6. *q.*
15. *n.* 4. ubi dicit ſic tenere communiter noviſſimos Doctores.
Vide ver. *Elect. art.* 4. *n.* 29. ubi ex plurimis Claſſicis Doctori-
bus, & pluribus S. Cong. declarationibus concludimus ele-
ctionem quorumcumque Superiorum Regularium non poſſe
fieri per viam compromiſſi, aut inſpirationis, ſed ſolum per
vota ſecreta, ut ſtatuit Concilium Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 6. *de Reg.*
42 Nec poteſt Monialis concurrens cum alia ad Abbatiſſatum
cedere votum ſuum Superiori Præſidenti electioni, ut illud
eimetipſi reddat ad ſuperandam æmulam in votis, quia
cum ex dictis ſupra *n.* 29. nec Epiſcopus, nec alius Supe-
rior poſſit ferre ſuffragium in electione Abbatiſſæ, nec poſſit
ab alio delegari ad ſe ipſum eligendum, ſicuti nec ad ſeip-
ſum in Beneficio inſtituendum, *ex c. Cum ad noſtram* 7. *de*
Inſtitutionibus, ibi: *Cuſtodiam ipſam recipere non potuit a ſe*
ipſo, cum inter dantem, & accipientem debeat eſſe diſtinctio
perſonalis; ſed nec ab alio, cum Jus conferendi alius non ha-
beret: hoc eſſet revera ſeipſam eligere, quod nullatenus
poteſt ex dictis *art.* 1. *de electione n.* 28. & *art.* 2. *n.* 6.
Juribus, & Doctoribus ibi adductis: Ut enim dicit Gloſſa in
c. Cumana 30. *de election. in fine caſus*: *Vox electi non auget*
numerum, quod repetit infra verb. *Ad majorem partem*, ibi:
Perſona electi non auget numerum eligentium.
43 Electio enim ut ſit valida requirit, ut in ipſam concur-
rat ſaltem major pars Capituli, ita ut ſi ſint 40. vocales,
requiritur ut electa habeat ad minus vota 21. *c. Cumana* 30.
de elect. & c. Sicut 23. *eod in* 6. quod non verificaretur, ſi inter
ipſa vota 21. computaretur etiam votum, ſeu vox electæ.
44 Sufficit autem quicumque exceſſus ultra medietatem, quam-
vis eſſet ſolum unius medii voti, ut ſi eſſent 38. vocales,
20. vota ſufficerent. Cum enim Jura nullibi dicant exceſ-
ſum ultra medietatem debere eſſe unius integri voti, ſed
ſolum indiſtincte dicant, quod ad hoc ut ſit valida, debet
eſſe facta a majori parte Capituli, debet ſufficere qualiſ-
cumque exceſſus, quia ubi lex non diſtinguit, neque nos
diſtinguere debemus, *c. Quia circa* 22. *de privileg.* & *l. de*
pretio 8. *ff. de Publiciana in rem action.* & expreſſe tenent
Abbas *in c. cap. Cumana n.* 9. Card. de Luca *de Parochis*
diſc. 1. *n.* 18. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 6. *n.* 139.
Sannig. *ibid. cap.* 4. *n.* 9. Paſſerin. *de elect. cap.* 19. *n.* 18.
cum aliis, & docet praxis.
45 Electio autem ut ſit valida nedum debet eſſe facta a ma-
jori parte Capituli, ſed etiam a ſaniori, ita ut debeat eſſe
facta copulative, & a majori, & a ſaniori parte Capituli.
Communis, textu expreſſo *in cit. c. Quia propter* 42. *de elect.*
ibi: *In quem omnes, vel major, & ſanior pars Capituli con-*
ſentit. In omnibus Univerſitatibus, Communitatibus, &
Collegiis non valet niſi quod geſtum eſt ſimul & a majori,
& ſaniori parte Capituli, ut *cap.* 1. *de his quæ fiunt a ma-*
jori parte Capituli, cum ſimilibus.
46 Unde ad validitatem electionis non ſufficit quod Abbatiſſa
(idem dic de aliis) ſit electa a majori parte Capituli, niſi
ea major pars ſit etiam ſanior, ut clare habetur *in c. Eccl. veſtra*
57. *de elect.* & notat ibi Gloſſa, & communis Doctorum.
47 Sic etiam ad validitatem electionis, non ſufficit quod Ab-
batiſſa (idem dic de aliis) ſit electa a ſaniori parte Capi-
tuli, niſi ea ſanior pars ſit etiam major, ut clare habetur
in c. Cumana 50. *de elect.* & notat ibi communis Doctorum
teſte Reiffenſtuel *l. c. n.* 146. *Vide ver. Electio art.* 4. *n.* 44.
Dummodo tamen major pars non elegerit ſcienter indignam 48
(vel indignum) quia in tali caſu major pars pro illa vice
privata exiſteret jure eligendi, & ſic valida eſſet, & re-
maneret electio de digna (vel de digno) facta a ſaniori,
licet minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio, textu expreſſo
in c. Cong. 53. *de elect.* in cujus ſummario ſic præciſe habe-
tur: *Si major pars Capituli ſcienter eligit indignum, valet ele-*
ctio de digno, a minori parte, etiam ex eodem ſcrutinio facta.
Perſona autem indigna eſt illa, quam ſacri Canones, Con- 49
ſtitutiones Pontificiæ, & ſtatuta Ordinis inhabilem decla-
rant, ut notat Sanctorus *in compendio verb. Electio n.* 15.
Vide *verb. Electio art.* 4. *n.* 40. & *ſeq.*
Electio facta a minori parte Capituli, non ſolum invali- 50
da eſt, ſed inſuper per ſubſequentem conſenſu aliarum (ſeu
aliorum) ratificari non poteſt, ut expreſſe habetur *in c. Audiſtis*
29. *de elect.* ibi: *Cum tamen ex poſt facto nequiverit convaleſcere,*
quod ab initio non valebat, quoniam electio, quæ fuerat irrita ipſo
Jure, per ſubſequentem conſenſum .... non poterat eſſe rata, & in
ejus ſummario ſic præciſe dicitur: *Electio per minorem partem*
Capituli facta non tenet; nec per ſubſequentem conſenſum ra-
tificari poteſt. Tum quia electio debet celebrari omnibus vo-
calibus in unum collegialiter, ſeu capitulariter congrega-
tis, & non ſingulariter tantum ex dictis ſub *verb. Electio*
art. 4. *n.* 14. adductis ibi juribus, & Doctoribus.
In dubio an major, vel minor pars ſit ſanior, præſumi- 51
tur ſanior major pars numero, ut habetur expreſſe *in cit. c.*
Eccl. veſtra 57. *de elect.* ibi; *Cum ubi major numerus eſt, Zelus*
melior præſumatur, cum ſimilibus, & tenet communis Docto-
rum cum Fagnano, *in c. Cum in cunctis n.* 4. *de his, quæ*
fiunt a majori parte Capituli. Et in ſpecie valere electionem
Abbatiſſæ a majori parte factam traditur *in c. Indemnitati-*
bus 43. §. *ſi vero de elect. in* 6. & reſolvit Reiffenſtuel *lib.*
1. *decr. tit.* 6. *n.* 150. Hinc præſumptio ſtat in favorem ha-
bentis plura vota, quæ eo ipſo, quod ſint plura, etiam ſa-
niora eſſe, atque reſpectum ad digniorem habuiſſe, cenſen-
da ſunt, niſi aperte conſtet de oppoſito, ut ſi habens plura
vota juxta Sacros Canones, Conſtit. Pontificias, aut ſtatu-
ta Ordinis eſſet inhabilis, V. G. quia conſtaret, quod pro
conſequendo Abbatiſſatu (idem dic de aliis dignitatibus)
dediſſet aliquod temporale munus, vel a manu, vel a lin-
gua, vel ab obſequio, vel conſtaret electrices ſic pacto con-
veniſſe; ſi tu eliges me in Abbatiſſam, ego te eligam in
Vicariam; ſi tu dederis mihi, vel meæ Amicæ tuum vo-
tum, ego dabo tibi meum, vel amicæ tuæ; ſi tu in hac
electione ſuffragata fueris pro meis dependentibus, ego in
alia ſuffragium feram pro tuis, & hujuſmodi. Vid. ad rem
verb. *Electio art.* 4. *per tot. & ſignanter n.* 36. 59. & 64.
Quænam autem pars Capituli debeat dici ſanior? variant 52
Doctores: Multi enim cum Gloſſa *c. in Geneſi* 55. *verſ. ad*
Zelum de elect. dicunt, quod illa cenſetur ſanior, quæ eſt
juſtior, & majori ratione nititur, & auctoritate; Alii au-
tem dicunt, quod illa eſt pars ſanior, quæ conſtat perſonis
dignitate, ætate, ac tempore Officii, nec non & prudentia,
pietateque magis conſpicuis; nam præcellentes in prædictis
habent voces ponderoſas, ut loquitur Abbas *in c. Eccleſia*
veſtra 57. *de electione n.* 15. Præſumitur tamen ſanior ma-
jor pars numero juxta dicta *num. antecedenti.*
Abbatiſſæ non poſſunt durare in Officio Abbatiſſatus ultra 53
triennium, & eo elapſo debent vacare per integrum trien-
nium a die finiti regiminis, & adminiſtrationis inchoandum.
Gregor. XIII. 1. Jan. 1583. Conſt. incip. *Expoſcit debitum.*
Unde ſi intra triennium moriatur Abbatiſſa, aut alio modo 54
vacet officium, non poterit eligi in Abbatiſſam, quæ im-
mediate præceſſit in officio, quia non vacavit per triennium.
Neque eligi poterit in Vicariam, quæ gubernet Monaſte- 55
rium in capite per aliquod conſiderabile tempus; imo ne-
que in Vicariam novæ Abbatiſſæ, nam Pontifex in citat.
Bulla præcipit, *ut elapſo triennio careant omni prorſus aucto-*
ritate, ac a regimine, & adminiſtratione Monaſterii per trien-
nium abſtineant; quæ verba prohibent eam eligi ante elapſum
triennium, etiam in Vicariam, cum Vicaria non careat om-
ni prorſus auctoritate, regimine, & adminiſtratione Mo-
naſterii; ipſa enim debet vices Abbatiſſæ ſupplere, cum
Abbatiſſa eſt infirma, vel quando non eſt præſens in acti-
bus Communitatis, cum ad hoc eligatur. Praxis tamen vi-
detur eſſe contraria.
Nec Abbatiſſa confirmata pro ſecundo triennio ex diſpen- 56
ſatione Sacræ Congreg. poteſt iterum eligi a Monialibus
ad tertium triennium ſine nova diſpenſatione, quia gratia,
& privilegium concedit quidem id, quod de jure non po-
teſt haberi, ſed non alterat naturam rei conceſſæ; & i-
deo cum officium Abbatiſſarum de jure requirat, quod ex-
pleto triennio, vacet per aliud integrum triennium juxta
citatam Gregorianam, dum conceditur pro tempore, in quo
non poſſet conferri, cenſetur conceſſum abſque alteratione
ſuæ naturæ, & ideo cum fuerit expletum, requiret, quod
ſubſequatur triennalis vacatio; ſic decrevit S. Cong. de-
putata ab Innocentio XII. pro cauſis Congregat. Caſſinen-
ſium 26. *Februar.* 1694. *in reſponſione ad quintum dubium.*
Imo expleto triennio, officium Abbatiſſæ non poteſt ab E- 57
piſcopo prorogari, nec eam ſub nomine Vicariæ, vel alterius
ti-

tituli præficere gubernio uſque ad novam electionem, quia
elapſo triennio debet ex citata Conſtit. Gregorii XIII. ſtatim
carere omni prorſus auctoritate, regimine, & adminiſtratio-
ne Monaſterii per aliud triennium a die finitæ adminiſtra-
tionis inchoandum, & ſic declaravit S. C. Epiſ. & Regular.
in Andrien. 20. *Februarii* 1615. *& in Mazarienſ.* 18. *Martii* 1700.
58 Abbatiſſa propter juramentum fidelitatis præſtandum Domi-
no ſæculari cauſa Feudi ſui Monaſterii poteſt licite exire,
ſi tale juramentum per Procuratorem præſtare nequeat; &
tunc poteſt ſecum ducere honeſtam ſocietatem, dummodo
accedat licentia Superioris, & ſtatim preſtito juramento
revertatur; ut colligitur *ex c.* 1. *§. verum de ſtat. Regul. in* 6.
& tenent Tamburin. *de jure Abbatis diſp.* 20. *q.* 2. *n.* 5. Sanchez,
59 & multi cum Barboſa *de jur. Eccleſiaſt. l.* 1. *c.* 44. *n.* 79.
Secus tamen poſt Bullam S. Pii V. incipien. *Decori*.
60 Abbatiſſa quamvis non habeat facultatem commutandi,
ac diſpenſandi in votis ſuarum Monialium, cum hoc perti-
neat ad ſpiritualem juriſdictionem, cujus ipſa eſt incapax,
tamen facultatem habet irritandi vota ipſarum, cum hoc
ſpectet ad poteſtatem dominativam, quæ competit Abbatiſ-
ſæ in Moniales ſubjectas, magis quam competat parentibus
in filios. Monialium enim voluntas ratione voti obedientiæ
translata eſt in voluntatem Abbatiſſæ, unde ſi de communi
poſſunt parentes ratione poteſtatis dominativæ vota filiorum
irritare, a fortiori poterit Abbatiſſa irritare vota ſuarum
Monialium ſubditarum. *Sic Doctores communiter*.
61 Abbatiſſa poteſt præcipere Monialibus in virtute Sanctæ
Obedientiæ, & in conſcientia obligare, non poteſtate juriſdi-
ctionis; quam non obtinet, ſed poteſtate dominativa ſpiritua-
li, quam ex vi voti ei tradunt Moniales, quæ ideo eidem
obedire tenentur, cum votum obedientiæ obliget Moniales
tamquam ſubditas ad obediendum Abbatiſſæ tamquam le-
gitimæ Superioriſſæ; *Sic Doctores magis communiter*.
62 Abbatiſſa poteſt inſtituere Beneficia, & Capellanias con-
ferre, ut deducitur ex *c. Dilecta de Majorit. & obedient.* &
Rota *part.* 20. *dec.* 44. *n.* 13. quia hoc præſtat Abbatiſſa
quo ad titulum, & poſſeſſionem tantum, non autem quo ad
poteſtatem, quam habet Beneficiarius, quo ad juriſdictio-
nem fori externi, nam hoc accipit ab Epiſcopo, ſeu Præ-
lato, qui admittit, & auctorizat collationem, & inſtitu-
tionem, & tota Abbatiſſæ inſtitutio, & collatio in nomi-
natione conſiſtit; juxta *c.* 1. *de Monach.*
63 Et ſic Abbatiſſa eſt capax conferendi Parochialem, &
Parochum nominandi, & inſtituendi, quem Ordinarius ad
regimen animarum idoneum approbaverit, ut declaravit *S.
Cong. Concilii in una Mediolanenſi* 17. *Dec.* 1701.
64 Poteſt etiam Abbatiſſa cum legitima cauſa privare Cle-
ricos ſibi ſubjectos Beneficiis jam illis collatis, auferendo
ſcilicet, quod illis dedit, nempe titulum, & poſſeſſionem,
nam poſita hac ablatione cenſetur Pontifex auferre jus ſpi-
rituale; quia ſicuti Beneficium confertur dependenter a de-
ſignatione Abbatiſſæ, & collatione tituli, & poſſeſſionis,
ita etiam cenſetur conſervari juriſdictio a Summo Pontifi-
ce dependenter ab iiſdem, quibus ſublatis, etiam reliqua
65 alia tolluntur. Rota *p.* 9. *tom.* 2. *dec.* 429. *n.* 16. *&* 20. Non
poteſt tamen Abbatiſſa ipſos Clericos ſuſpendere, prout ſuſ-
penſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, ſicuti neque interdicere,
aut excommunicare, quia caret ſpirituali juriſdictione, ut
colligitur ex *c. Dilecta de majorit. & obedient.* & Rota *di-
cta part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 429. *n.* 17. *&* 18.
66 Abbatiſſa non poteſt cum ſuis Monialibus proprie diſpen-
ſare in obſervantiis Regularibus, & Eccleſiaſticis, quia hoc
proprie ſpectat ad juriſdictionem ſpiritualem, cujus fœmi-
67 na eſt incapax. *Communis*. Et ſi aliquando videatur in ipſis
diſpenſare, ſolum facit miniſterialiter ex commiſſione ſui
Prælati; vel ſolum declarando, quod hic, & nunc jejunium
V. G. præceptum recitandi officium, ſeu aliquod aliud præ-
ceptum ceſſet obligare; & ſic intelligenda ſunt privilegia,
quæ videntur concedere Abbatiſſæ facultatem diſpenſandi.
68 *Commun.* Neque poteſt ſuis Monialibus publice benedicere
ſed ſolum eo modo, quo parentes ſolent benedicere propriis
filiis, cum munus benedictionis proveniat ex poteſtate cla-
vium, quæ non competit fœminis. *Commun.* Neque poteſt
prædicare niſi hortando Moniales in Capitulo; nam mulier
quamvis ſit docta, & ſancta, non debet docere ex *c. Mu-
lier. de conſecr. diſt.* 4.

Supplementa noviſſima Auctoris.

1 ABbatiſſarum nomine donantur Prioriſſæ Monialium Or-
dinis Prædicatorum. Sic ex Bullario Inclyti Ordinis
Prædicatorum *tom.* 7. in Indice rerum notabilium ex Con-
ſtitut. Pauli III. incip. *Apoſtolicæ Sollicitudinis*, allata in
ejuſdem Bullarii *tom.* 4. *pag.* 375.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 VAria fuit diſciplina Eccleſiæ circa ætatem quæ in Ab-
batiſſa concurrere debet. *Leo I. in c. Nemo* 78. *diſtinct.*
præſcripſit ætatem quadraginta annorum. *Gregorius I. in c.
Juvenculas* 38. *q.* 1. ætatem requiſivit ſexaginta annorum. *In-
nocentius IV. in c. Indemnitatibus* 43. *de Elect. in* 6. contentus fuit
ætate triginta annorum completorum. Hodie vero ex diſ-
poſitione *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 7. *de Reg.* neceſſaria eſt ætas
40. annorum, eorumque completorum, ut, relatis pluribus
reſolutionibus S. Congreg. Concilii Interpretum firmant,
Graz. de Beneſic. part. 7. *c.* 4. *n.* 71. *Mattheucc. in Official.
Curiæ c.* 1. *n.* 4. Quinimo ſecundum *Concilium Tridentinum
loco mox citato*, neceſſe inſuper eſt, ut Abbatiſſa octo poſt
profeſſionem annis in eodem Monaſterio vixerit.
Electionem Abbatiſſæ, quæ utraque, vel alterutra mox 2
dicta qualitate careat, irritam, & quidem ipſo jure, eſſe
tenent *Barboſ. jur. Eccleſ. univ. lib.* 1. *c.* 45. *n.* 19. *Tam-
burrin. de jur. Abbatiſſ. diſp.* 28. *q.* 2. *n.* 7. At eam non ip-
ſo jure irritam, ſed irritandam eſſe firmat *Pellizzar. de Mo-
nial. c.* 10. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *n.* 92.
Quod ſi inter Moniales Monaſterii nulla ſit hiſce quali- 3
tatibus prædita, & Superior electioni præſidens judicaverit
non expedire quod eligatur Abbatiſſa ex alio Monaſterio,
eligi tunc poterit aliqua Monialis ejuſdem Monaſterii, quæ
annum trigeſimum exceſſerit, & quinque ſaltem poſt pro-
feſſionem annis in eo recte vixerit, Epiſcopo tamen, aut
ſuperiore Monialium conſentiente; *Conc. Trid. ubi ſupra*.
Si duæ Moniales ad Abbatiſſatum concurrant, quarum 4
altera ſit ætatis quadraginta annorum, ſed nec octo nec
quinque poſt profeſſionem annis eo in Monaſterio vixerit,
altera tametſi quinque vel octo annis poſt profeſſionem vi-
xerit in illo Monaſterio, ætatem tamen haud habeat qua-
draginta annorum, primam eſſe præferendam cenſet *Suarez
de Religion. tra.* 8. *lib.* 2. *c.* 5. *n.* 10. Remittendum vero eſſe ne- 5
gotium hoc arbitrio ſuperioris, qui penſatis aliis qualitati-
bus eam præferat quam magis idoneam exiſtimavit, tenet
Pellizzar. de Monial. c. 10. *ſect.* 2. *ſubſect.* 1. *n.* 93.
Num in Electione Abbatiſſæ perpetuæ locum habeat for- 6
ma *c. Quia propter de elect.* negat Paſſerin. de *elect. c.* 40. *n.* 23.
affirmat vero cum aliis *Scarfantom. ad Ceccoper. t.* 3. *addit.*
12. *n.* 3. Adhæſiſſe videtur Rota *Paſſerino in Leodien. Prioriſſa-
tus* 12. *Maji* 1747. *cor. R. P. D. Cunilliac.* dum §. *Eademque* cen-
ſuit neceſſe haud eſſe quod Scrutatores ſint de gremio, ſi
ita videatur Superiori qui electioni præſidet.
Plura ſpecialia in electione Abbatiſſæ ſancita ſunt ab *In- 7
nocentio IV. in c. Indemnitatibus de elect. in* 6. de quibus vide
Schmier in juriſ. Canon. civil. lib. 1. *tra.* 3. *c.* 1. §. 3. *n.*
787. *& plur. ſeq.* Omittendum vero haud eſt quod Rot. *in
Leodien. Abbatiſſatus impreſſ. poſt Tambur. de Jur. Abbat. dec.*
17. *n.* 5. *& ſeq.* cenſuit ſpeciale & hoc eſſe in electione 8
Abbatiſſæ, quod non ſufficiat major pars, ſed requirantur
duæ ex tribus partibus, nec jus eligentium inhabilem con-
ſolidetur in eligentibus habilem. At idem ſacrum Tribunal
mutavit poſtmodum ſententiam, definiitque ſufficere ad ele-
ctionem Abbatiſſæ majorem partem, & jus eligentium inha-
bilem conſolidari in eligentibus habilem, ut videre eſt in
Colon. Abbatiſſ. cor. Carillo dec. 252. *n.* 6. *& ſeq.* Et in hoc
poſtremo ſenſu ſtetit etiam noviſſime in *Leodien. Prioriſſ.*
12. *Maji* 1747. §. 3. *cor. R. P. D. Cunilliac.*
Quod ait *Auctor. n.* 53. *& ſeq.* de triennio a *Greg. XIII.* 9
præfinito Abbatiſſatui, id intelligendum eſt de Monaſteriis
intra, non item extra Italiam exiſtentibus. *Roder. q. Regul.
t.* 1. *qu.* 16. *art.* 2. *Tamburin. de Jur. Abbatiſſ. diſp.* 31. *q.*
1. *n.* 12. Quinimo in ipſa Italia in Collegiis, ſeu Univerſi- 10
tatibus mulierum oblatarum, quæ tria vota non emittunt,
locum haud habere Gregorianam Conſtitutionem præter mox
adductos monet *Caſtellin. de elect. canon. c.* 5. *n.* 33.
De poteſtate ordinaria Abbatiſſæ conſule *Pellizzar. de Mo- 11
nial. c.* 10. *ſect.* 2. *ſubſect.* 2. *per tot.* Num Abbatiſſa capax eſſe poſ- 12
ſit exemptionis tertiæ ſpeciei, de qua dictum eſt in antece-
denti additione affirmant *Card. Petr. in comment. ad Conſt. Ap.
Conſt.* 7. *Urb. IV. n.* 37. *P. Gaudent. a Janua de viſit. t.* 2. *c.* 7.
dub. 21. *ſect.* 4. *n.* 6. Verumtamen ut monent mox *laudati Auct.* 13
ea per Vicarium exercere teneatur illa, quæ conditioni mu-
liebri haud congruunt. Inter Abbatiſſas, quæ pollent hac
tertia ſpeciei exemptione, referri ſolet Abbatiſſa Monaſterii
S. Benedicti Civitatis Cuperſani. At agitata cauſa in Rota 14
ſuccubuit Abbatiſſa, ut patet ex Deciſionibus in *Converſana
Juriſd. ſuper territorio ſeparato* 27. *Nov.* 1750. *&* 14. *Junii*
1751. *cor. bon. mem. de Vais*.
Si Abbatiſſa citra qualitatem exemptionis *ſecundæ*, vel 15
tertiæ ſpeciei jus habeat conferendi Beneficia, minime jus ha-
bet deſtituendi, & multandi Clericos, & Beneficiatos. *Card.
Petr. in Comment. ad Conſtit. Apoſt. Conſtit.* 7. *Urban. IV.
num.* 48.

ABBREVIATORES.

SUMMARIUM.

1 *Abbreviatores unde dicti?*
2 *Abbreviatores nihil ultra taxam recipere poſſunt, & ſi ex-
ceſſerint, ſubjacent variis pœnis.*
3 *Abbreviatores admittuntur per gradus a minori ad majorem
Parcum, eorum officia ſunt compatibilia cum aliis Curiæ
officiis, & ſunt reſignabilia.*
4 *Abbreviatores de Parco majori gaudent privilegiis Referen-
dariorum utriuſque ſignaturæ, eiſque conceditur portio pa-
nis, & vini in Palatio Apoſtolico.*
5 *Eorum Beneficia vacant in Curia, licet decedant extra Urbem.*
6 *Abbreviatores ſunt Papæ familiares, & commenſales, no-
biles Comites Palatini, poſſunt creare Doctores cum privi-
legiis Univerſitatis, & etiam creare Notarios.*
7 *Poſſunt declarare nobiles tres perſonas.*
8 *Poſſunt creare Milites auratos.*
9 *Alia ad rem remiſſive.*

Ab-

Abbreviatores de Parco Majori.

1 ABBREVIATORES (ſic appellati, quia ipſi brevi com-
pendio concipiunt impetrata a Summo Pontifice in ſup-
plicationibus, & poſtea latius in litteris extendunt) nihil
2 ultra taxam recipere poſſunt; Et ſi exceſſerint, ſubjacent
variis pœnis: Martin. V. Conſtit. 3. incip. *In Apoſtolica*.
3 Abbreviatores admittuntur per gradus a minori ad majo-
rem Parcum, eorum officia ſunt compatibilia cum aliis Cu-
riæ officiis, ſunt reſignabilia, aliqua confert Vicecancella-
rius, reliqua Summus Pontifex: Sixtus IV. Conſtitut. 16.
4 incip. *Divina*. Abbreviatores de Parco majori gaudent Pri-
vilegiis Referendariorum utriuſque Signaturæ, eiſque con-
ceditur portio panis, & vini in Palatio Apoſtolico: Paulus
5 V. Conſtit. 2. incip. *Romani Pontificis*. Eorum beneficia va-
cant in Curia, licet decedant extra Urbem: *Extrav. com-
mun. cap. Ex debito* 1111.
6 Abbreviatores ſunt Papæ familiares, & commenſales, no-
biles, Comites Palatini, poſſunt creare Doctores cum pri-
7 vilegiis Univerſitatis, & etiam creare Notarios. Poſſunt
8 declarare nobiles tres perſonas. Et creare Milites aura-
9 tos, & multa alia privilegia eis conceſſit Leo X. Conſtit.
incip. *Summi*. (*)

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE Abbreviatorum inſtitutione, numero, & officio late
diſſerunt *Cobell. in not. Card. cap.* 22. *Ciampinus de Ab-
breviat. de parc. major. cap.* 1. *& ſeqq. Van-Eſpen in jus Ec-
clef. Univ. part.* 1. *tit.* 23. *cap.* 1. *n.* 9. *& ſeqq.* aliique,
quos recenſet *Rigant. in Comment. ad Regul.* 1. *Cancell.* §.
2 4. *n.* 149. Alii ſunt *de majori*, alii *de minori Parco*, ita ap-
pellati a loco Cancellariæ, in quem conveniunt, qui vul-
3 go *Parcus* nuncupatur. Prælati *de majori Parco* quoddam
quaſi Tribunal conſtituunt, & decidunt dubia, quæ oriri
contingit ſuper litterarum formulis, vel clauſulis, & de-
cretis in eis adjiciendis, ac etiam ſuper emolumentorum
ſolutionibus, aliiſque emergentibus. *Cardin. de Luca in relat.
Cur. Roman. diſcurſ.* 44. *num.* 3. *Van-Eſpen in Jus Eccleſ.
Univerſ. part.* 1. *tit.* 23. *cap.* 1. *num.* 12. Prælati *de mino-
ri parco*, id tantum curant, ut Bullæ ferantur, & tra-
4 dantur Prælatis *de majori Parco*. Minuta confecta per Præ-
latum ſeu *Abbreviatorem de Parco majori* ad quem ſpectat
de turno, mittitur poſtea ad alium Abbreviatorem, ut re-
videat, & reviſa traditur Scriptori Bullarum.
5 In collegio Abbreviatorum *de Parco majori* ſeptem antiquio-
6 res majora percipiunt emolumenta. Antianitatem ad effe-
ctum hujuſmodi pinguioris participationis competere illi,
qui primo inter *Abbreviatores* admiſſus fuit, licet non exer-
cuerit, nequaquam vero illi, qui poſtea admiſſus, prius
tamen officii ſui munus expleverit, definivit Rota *in Ro-
mana emolumentorum Abbreviatores* 26. *Novemb.* 1691. *&* 10.
Martii 1692. *coram Urſino*.
7 Optime ſcribit Auctor *n.* 5. eorum beneficia vacare in Cu-
ria, licet decedant extra Urbem, nam *Abbreviatorum* om-
nium beneficia ſunt reſervata reſervatione perſonali, *Ri-
gant. in Comment. ad Regul.* 1. *Cancell.* §. 4. *n.* 159. 216.
8 *&* 245. qua de re alia concurrente coæquali perſonali re-
ſervatione, nec etiam eorum beneficia veniunt ſub indulto
Cardinalium, *Rigant. ad dictam Reg.* 1. *dicto* §. 4. *n.* 207.
& ſeqq. & dicto n. 216.
9 De præcedentia *Abbreviatorum* cum alio officiali Cancella-
riæ, qui *Corrector* dicitur, vide S. Rotæ deciſionem *coram
Seraph. deciſ.* 716.

A B I G E A T U S.

ABIGEATUS. *Vide verb. Furtum num.* 14. *&* 15.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 ABIGEI, qui etiam Abigiatores a Collatore *Legg. Mo-
ſaicar. & Roman. tit. XI.* & abactores *a Paulo lib.* 5.
ſent. tit. 18. *& ab Impp. in L.* 8. *C. de repud.* a Græcis ve-
ro ἀπελάται nuncupantur, proprie ſunt, qui pecora ex
paſcuis, vel ex armentis, vel ſtabulis ſubtrahunt, & quo-
dammodo deprædantur, abigendique ſtudium, quaſi artem
exercent, equos de gregibus, vel boves de armentis abducen-
2 tes: *L.* 1. §. 1. *de abig. Juſtin. Novell.* 22. Non omnes abi-
gei cenſentur qui pecus abigunt, ſed potius pro numero,
& conditione abactarum animalium, vel fures, vel *Abigei*
3 ſunt. *Abigei*, ſi decem oves, vel capras quatuor, aut quin-
que ſues, unum equum, vel bovem abegerint, ſive præ
finitum numerum una vice, ſive pluribus abegerint,
& numerum illum adimpleverint: *L. ult.* §. *pr. &* §. 2. *ff. h.
tit. L. aut facta* 16. §. *quantitas* 7. *ff. de pœnis*. Circa nu-
merum non omnes in unam abierunt ſententiam: liquet
enim Paulum *lib.* 1. *ſent. tit.* 18. §. 1. in alia omnia abiiſſe
dum ait: *abactores ſunt qui unum equum, duas equas, toti-
dem boves, capras decem, aut porcos quinque abegerint*. Sic
quoque *abactorem* deſcribit Papinianus *Reſponſ. lib.* 4. *fin.*

Cujacius *ad d. loc. Pauli*, textum emendat, & Rittershu-
ſius in contextum recepit Cujacii emendationem, notatur
tamen a Schultingio *in ver. Juriſpr. ante Juſt. ad dictum lo-
cum Pauli n.* 3. Quid de Aſinis & Mulis majoribus ne an
minoribus animalibus ſint accenſendi vide *Ant. Matthæum
de crimin. lib.* 47. *tit.* 8. *c.* 1. *n.* 4. Abigeos autem a furi-
bus quantitate ſeu numero diſcerni traditum eſt nam qui
ovem unam, ſuem unam ſurripuerit, ut fur coercetur: *L.
Quantitas* 16. *ff. de pœnis*. Si quis oves vel boves aberran- 4
tes, aut equos in ſolitudine relictos abduxerit, fur potius
quam *abigeus* dicendus eſt. *L.* 1. §. 1. *in fin. ff. hoc tit.* Qui
pecora abegerit, de quorum proprietate controverſiam fa-
ciebat, & vere putaverit ſua eſſe, nec *abigeis* accenſendus,
ſed potius ad civilem tantum *examinationem*, remittendus,
dicta L. 1. §. *ult. ff. h. tit.*
Non ſola quantitate, ſed ex animo etiam atque ſtudio, 5
& arte abigendi, hoc diſcernitur, ut Cujacius *libr.* 1. *obſ.
capit.* 20. oſtendit. Loco etiam, nam qui non ex paſcuo,
ſed ſtabulo, aut alio loco, non ex armento, abigit, fur
eſt, non *abigeus*, *L.* 1. §. 1. *ff. de abig.* Ut fures tenentur 6
civili actione in duplum vel quadruplum, quo caſu ſine
inſcriptione agitur: *L.* 8. *de Juriſdict. Cod. Theodoſ. lib.* 2. *tit.*
1. ut abactores, ceſſante actione civili extra ordinem accu-
ſantur, quo caſu neceſſaria eſt inſcriptio, *Cod. lib.* 9. *tit.*
37. *L.* 1. *Cujacius dicto lib.* 1. *obſ. dicto c.* 20. *Calvinus in
Lex Jurid. v. abigei*, Jac. Gothofredus *in Comment. ad Cod.
Theodoſ. lib.* 2. *tit.* 1. *Leg.* 8. ſcilicet libellus accuſatorius
ſuper crimine commiſſo: quod ubi accuſans non probave-
rit, ad talionem tenebitur, *L. penul. Cod. de accuſ. L.* 2.
§. *fin. ff. de adult.*
Plerumque in opus publicum perpetuum, aut tempora- 7
rium damnati fuerunt *L.* 1. *ff. hoc titul.* aut relegati, vel
ordine moti, ſi honeſtiore loco nati eſſent *dicta Lege* 1. §.
penul. ff. hoc. tit. niſi cum ferro abegiſſent, beſtiis objici pote-
rant *d. L.* 1, *ff. pen. L.* 2. *ff. h. tit.* vel frequentius crimen
perpetraſſent, nam tunc etiam pœna augebatur *L. aut fa-
cta* 16. §. *ult. ff. de pœn.* & ex reſcripto D. Hadriani *ad gla-
dium damnari ſolent* dicta *L.* 1. *pr. ff. h. tit.* per illa verba
ad gladium damnari, utrum ludum Gladiatorium intellige-
re debeamus per ultimum ſupplicium gladio irrogandum:
Vide *Cujacium* 13. *obſ.* 10. *Ant. Matth. de criminibus lib.*
47. *tit.* 8. *c.* 2. *n.* 3. & diſſentientes *P. Fabr. lib.* 3. *Seme-
ſter. c.* 11. *Sande deciſ. Friſic. lib.* 5. *tit.* 9. *Voiſenbach. ad
Pandect. hoc tit. n.* 18. *Voet. Commen. ad Pandect. lib.* 47.
tit. 14. *n.* 2.
Nunc autem pœna eſt arbitraria, & penſandæ veniunt 8
circumſtantiæ, & non raro reducitur ad pœnam extraordi-
nariam *Caball. reſolut. criminal. c.* 160. *n.* 7. *Carpzov. part.*
2. *quæſt.* 86. *num.* 36. *& num.* 37. *cum ſeqq.* tenet, quod
ſtatutum imponens ultimum ſupplicium contra fures, com-
prehendit etiam abigeos, at contrariam ſententiam ſolide
tuetur *Raynald. reſol. criminal. c.* 14. *num.* 222. *ac plur.
ſeqq.* In Apulia tantum ſtatuta eſt per conſtitutionem Re-
gni *delicti fines* pœna quadrupli.
Si vero non ex paſcuis, aut ſylvis, ſed a ſtabulis aba-
ctum ſit pecus, non *plenius*, ut vulgo legimus *in L. ult.* §.
ff. h. t. ſed *lenius* coercendos eſſe abactores, contendit Cu-
jacius 6. *obs.* 8. fiſus actoritate Græcorum, qui legunt
πραότερον id eſt *mitius*, quorum ſententiam & verba addu-
cit, cum qua ſententia concordat alia, quæ habetur *in
Eclog. βασιλ. lib.* 60. *tit.* 25. *c.* 2. & qui cum ſequuntur:
Gothofredus ad *d. L. ult.* §. 1. *n.* 54. *Voet. Comment. ad
lib.* 47. *tit.* 14. *n.* 3. *digeſt. Leonin. emendat. lib.* 3. *c.* 12.
n. 8. cui tamen ſententiæ non accedunt Ant. Matthæus *de
crim. lib.* 47. *tit.* 8. *c.* 2. *n.* 2. *Harprectus in Comment. ad
lib.* 4. *Inſtit. tit.* 1. *n.* 109. *Hunnius in reſolut. ad Treulter.
vol.* 2. *diſp.* 30. *th.* 2. *lit.* S. *Schulting. In vet. Juriſprud.
ante-Juſtin. ad lib.* 5. *tit.* 18. *n.* 10. *Recept. ſent. Pauli*, nam
& Latini Codices, & Florentinus habent *plenius*, & ſi le-
gas *lenius* minus bene Calliſtrato cum Paulo *dicto lib.* 5. *tit.*
18. §. 2. *Recept. ſent.* conveniet. Receptatores abigeorum
D. Trajanus in decennium extra Italiam relegari juſſit. *L.*
3. §. 3. *ff. de abigeis*.
Qui de abigeatu, ejuſque pœna plura cupit, adeat *Jodo-* 9
cum Dambouderium in prax. rer. criminal. c. 113. *Petr. Greg.
Toloſanum Syntag. jur. lib.* 37. *c.* 5. *Ludovicum a Peguerra q.
criminal.* 29. *& DD. ad tit. digeſt. de abigeis*, *&* qui multa
de *abigeis* ex jure, & bonis ſcriptoribus collegit *Jan. Lan-
glaum ſemeſtr. lib.* 8. *c.* 1.

A B J U R A N T E S.

S U M M A R I U M.

1 *Sacerdotes ſæculares abjurantes de levi non impediuntur
exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtrare, ac fi-
delium confeſſiones audire.*
2 *Secus in abjurante de vehementi.*
3 *Regulares abjurantes etiam de levi inhabiles ad omnes Re-
ligionis ſuæ gradus & officia redduntur.*
4 *Abjurantes de vehementi hæreſim, de qua fuerunt accuſa-
ti, vel vehementer ſuſpecti, ſi poſtea cadant in eam rea-*

(*) Addit. Auctoris vide verb. *Inſignia num.* 52.

liter, & plene probetur, tractantur quadam Juris fictione ut relapſi.

5 Abjurantes hæreſim formaliter, ſi poſtea recepent hæreticos, donent eis munera, vel impendant favores, vel non poſſint excuſari quod fecerint ob aliud motivum, tractantur ut relapſi.

1 SAcerdotes ſæculares abjurantes de levi non impediun-
tur exercere omnes Ordines, & Sacramenta miniſtra-
2 re, ac fidelium Confeſſiones audire. Secus in abjurante de
vehementi. *S. Cong. Generalis Inquiſitionis 6. Martii* 1596.
3 Regulares abjurantes etiam de levi inhabiles ad omnes Religionis ſuæ gradus, & officia redduntur, *ex Decr. Urb. VIII.* edito in Congr. S. Officii Inquiſitionis *die* 1. *Oct.* 1626. præciſis his verbis. *Sanctiſſimus Dominus Noſter juſtis de cauſis animum ſuum moventibus, decrevit, & ſtatuit, ut in poſterum Regulares omnes cujuſcumque Ordinis, Religionis, Societatis, & Inſtituti, quibus pro delictis ad Sancta Inquiſitionis Officium ſpectantibus, pœnitentiæ genus aliquod impoſitum fuerit, ſalutaribus pœnitentiis exceptis, eo ipſo ad omnes Religionis ſuæ gradus, & officia inhabiles cenſeantur. Et deinceps etiamſi pœnitentiæ tempus expleverint, vel gratiam receperint, ad illa tamen promoveri nullatenus poſſint, niſi prius obtenta a Sanctiſſimo Domino noſtro, vel ab hac Congregatione coram Sanctitate Sua habenda, ſpeciali, & expreſſa rehabilitationis gratia. Alias promotio qualibet nulla ſit, & promoventes ipſi privationem ſuorum officiorum, ac præterea vocis activæ, & paſſivæ ipſo facto incurrant, ad quæ reſtitui niſi ab eodem Sanctiſſimo Domino noſtro, vel ab eadem Sacra Congreg. coram Sanctitate Sua habenda non poſſint. Præſens autem Decretum omnibus Superioribus Religionum intimare mandavit idem Sanctiſſimus Dominus noſter.*
4 Abjurantes de vehementi Hæreſim, de qua fuerunt accu-
ſati, vel vehementer ſuſpecti, ſi poſtea cadant in eam rea-
liter, & plene probetur, tractantur quadam juris fictione
5 ut relapſi; *cap. accuſatus de Hæreticis in* 6. Abjurantes Hæ-
reſim formaliter, ſi poſtea recepent hæreticos, donent eis
munera, vel impendant favores, & non poſſint excuſari,
quod fecerint ob aliud motivum, tractantur ut relapſi; *c.
accuſatus de Hæreticis in* 6. §. *ille quoque*.

Nova Additiones ex aliena manu.

1 AD abjurationem omnes hæretici tenentur, alias Ec-
cleſiæ Dei reconciliari nequeunt *cap. ſi quis* 42. *c. in
Eccleſia* 68. 1. *quæſt.* 1. *cap. ſi quis* 8. *c. ſaluberrimum, cap.
2 donatum* 1. *qu.* 7. Plura de *abjuratione* collegit doctiſſimus
3 Ant. Auguſtinus *in Epit. lib.* 11. *tit.* 78. De ejus differen-
tiis ac requiſitis multa cumularunt Eymericus *in* 3. *part.
directer.* ubi Penna *Comment.* 37. Jouſa *l.* 2. *For. Inquiſ. c.*
40. Carena *de offic. Inquiſ. part.* 3. *tit.* 11. Salelles *de mater.
Tribunal. S. Inquiſ. l.* 5. *cap.* 3. *per tot.* Simancas *de Catholic.
tit.* 11. *& in Enchir. tit.* 53.
4 Priſcis Eccleſiæ temporibus conſueviſſe hæreticos poſt *abju-
rationem* ſuorum errorum ungi ſacro Chriſmate in fronte,
oculis, naribus, ore, & auribus, probat Menardus *in notis
ad libr. Sacram. D. Gregorii fol.* 113. *Abjuratio* hæreſis li-
bello oblato omnibus hæreticis ſemper injuncta fuit. Non-
nulli etiam ut Novatiani ultra *abjurationem* chriſma reci-
piebant, *Concil. Nicæn.* 1. *can.* 9. *& Nicæn.* 2. *can.* 2. Aliis
hæreticis ſacramentum quod ob hæreſim omiſſum fuerat mi-
niſtrabatur, ut eruitur ex *Epiſtol. Syricii ad Himerium cap.*
1. *ex Conc. Arelatenſi* 1. *can.* 1. *Arelatenſi* 2. *can.* 19. *Arauſican.*
1. *can.* 1. *ex epiſtol. Innocentii I. ad Vitricium, & Leonis I. ad
Ruſticum.* Alii vero hæretici, qui confirmationis ſacramen-
tum non pernegabant, tantum per pœnitentiam reconcilia-
bantur, ut patet ex D. Gregorio Magno *l.* 9. *Regeſt. Epiſt.*
161. & ex illis verbis quæ ex quadam Eccleſiæ Græcæ ca-
nonum collectione, refert *Petrus de Marca in not. ad can.*
5 2. *Concilio Claramont.* Quatuor vero copulative requiruntur
ad hoc ut hæreticus ad Catholicam Fidem reverſus, pœ-
nam devitet ultimi ſupplicii. Primum ut extemplo *abjuret*
errorem ſuum *cap. ad abolendam* 9. *de hæret.* Secundum ut
ſponte id faciat *dicto cap. ad abolendam*; quando autem di-
catur incontinenti, & ſponte redire, conſule *Abbatem in
cap. excommunicamus l.* 1. *nu.* 10. *de hæret. & Jacob. Simanchium de Cathol. inſtit. tit.* 47. *n.* 7. Tertium eſt, ut *abjuret* publice ſecundum arbitrium proprii Epiſcopi *dicto cap. ad abolendam.* Quartum ut de peccato condigne ſatisfaciat per pœnitentiam, & aliam pœnam pecuniariam ſibi indicendam, ut *in dicto cap. ad abolendam, & ibi Butrius num.* 6. *Abbas n* 5. *&* 6. *Marian. Socin. n.* 8. *in cap. ut commiſſi de hæretic. in* 6. Hactenus de abjuratione in ſenſu Canonico.
6 *Abjurare* etiam in alia ſignificatione accipitur, & verbum judiciarium eſt, & ut Servius *in* 8. *Æneid.* ſcribit: rem creditam perjurio negare denotat. Vide Tullium *Epiſt.* 1. *ad Attic.* unde *abjuratio* rei creditæ abnegatio interprete *Iſidoro* 5. *Etymol. c.* 26. & *abjuratum* pretium *in conſtit.* 4. *Cod. de veſt. holoſ. & aurat. lib.* 11. dicitur ſecundum Accurſium, pretium amiſſum pro ea re quod dederat licet juret ſe dediſſe.

ABORTUS.

SUMMARIUM.

1 *Contra procurantes, conſulentes, & quomodocumque concurrentes ad abortum, nedum fœtus animati, ſed etiam inanimati, edita eſt rigidiſſima Conſtitutio a Sixto V.*
2 *Affertur talis Conſtitutio.*
3 *Gregorius tamen XIV. talem rigidiſſimam Conſtitutionem in aliquibus moderavit, quæ hic ut omnibus pateat per extenſum adducitur.*
4 *Ab hac Gregorii XIV. Conſtitutione moderata eſt illa Sixti V. ſolum in duobus, quæ aſſignantur.*
5 *Omnes pœnæ a Sixto V. ſtatutæ, una cum pœnis ab utroque Jure contra homicidas voluntarios inflictas remanent in ſuo robore, & adhuc hodie incurruntur a procurantibus abortum fœtus jam animati.*
6 *Ab omnibus autem ſupradictis pœnis, excommunicatione excepta, nemo diſpenſare & abſolvere poteſt, niſi Summus Pontifex.*
7 *Approbantes, ſeu ratum habentes abortum ſuo nomine factum, omnes ſupra recenſitas pœnas incurrunt, ſi ratum habeant; & approbent ante factum.*
8 *Minime vero ſolum poſtquam ſciverint factum.*
9 *Procurantes abortum fœtus evadunt irregulares, etiam in dubio an fœtus ſit animatus.*
10 *Irregularitas pro abortu fœtus animati eſt reſervata Pontifici, nec poteſt diſpenſari ab alio, quam ab ipſo.*
11 *Imo procurantes abortum malis medicamentis non gaudent immunitate Eccleſiaſtica.*
12 *In hac materia abortus duæ ſunt damnatæ propoſitiones, quæ aſſeruntur.*

COntra procurantes, conſulentes, & quomodocumque 1
concurrentes ad abortum, nedum fœtus animati, ſed
etiam inanimati, rigidiſſimam edidit Conſtit. Sixtus V. quæ
ut ab omnibus commode integraliter ſciri poſſit, hic ad lit-
teram tota adducitur.
Effrænatam perditiſſimorum hominum contra divinæ le- 2
gis præceptum, de non occidendo, peccandi audaciam, atque licentiam, Sanctiſſimis legibus, variiſque Conſtit. ſæpius repreſſam animadvertentes, cogimur nos quoque in ſupremo juſtitiæ throno a Domino conſtituti, juſtiſſima ratione ſuadente, vetera jura partim innovando, partim ampliando, eorum etiam immunitatem pari pœna propoſita coercere, qui immaturos fœtus intra materna viſcera adhuc latentes crudeliſſime necare non verentur. Quis enim non deteſtetur tam execrandum facinus, per quod nedum corporum, ſed quod gravius eſt, etiam animarum certa jactura ſequitur? Quis non graviſſimis ſuppliciis damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine inſignitam, pro qua redimenda Chriſtus Dominus noſter pretioſum ſanguinem fudit, æternæ capacem beatitudinis, & ad conſortium Angelorum deſtinatam a beata Dei viſione excluſit, reparationem cæleſtium Sedium quantum in ipſo fuit impedivit, Deo ſervitium ſuæ creaturæ ademit? Qui liberos prius vita privavit, quam illi a natura propriam lucem accipere, aut ſe materni cuſtodia corporis ab effrænata ſævitia tegere potuerint? Quis non abhorreat libidinoſam impiorum hominum crudelitatem, vel crudelem libidinem, quæ euſque proceſſit, ut etiam venena procuret ad conceptos fœtus intra viſcera extinguendos, & fundendos, etiam ſuam prolem prius interire, quam vivere, aut ſi jam vivebat, occidi, antequam naſci nefario ſcelere moliendo? Quis denique non damnet graviſſimis ſuppliciis illorum ſcelera, qui venenis, potionibus, ac maleficiis mulieribus ſterilitatem inducunt, aut ne concipiant, ne pariant maleficis medicamentis impediunt? Maleficos, inquit Dominus ad Moyſen, non patieris vivere: nimis enim impudenter contra Dei voluntatem ſe opponit (qui, ut Sanctus Hieronymus ait, dum natura recipit ſemen, receptum confovet, confotum corporat, corporatum in membra diſtinguit, dum inter ventris anguſtias Dei manus ſemper operatur; Idemque corporis Creator, & animæ eſt) impie deſpicit bonitatem figuli, id eſt Dei, qui hominem plaſmavit, fecit, & voluit; Siquidem, ut Sanctus teſtatur Ambroſius, non mediocre munus eſt Dei dare liberos propagatores generis. Divinum donum eſt fæcunditas parientis, eodemque tempore diro hoc flagitio privantur liberis parentes, qui generaverant; vita filii qui generati ſunt, matres conjugii præmiis, terra quæ ab his coleretur, mundus, qui ab iiſdem cognoſceretur, Eccleſia, quæ devoto numero plebis aucta gauderet. Unde non immerito ſexta Synodo Conſtantinopolitana ſancitum eſt, ut perſonæ, quæ dant abortionem facientia medicamenta, & quæ fœtus necantia venena accipiunt, homicidæ pœnis ſubjiciantur, ſed & veteri Concilio Ilerdenſi cautum eſt, ut qui conceptos ex adulterio fœtus necare non puduerint, vel qui in ventris Matrum potionibus aliquibus colliſerint, ſi poſtea pœnitentes ad Eccleſiæ manſuetudinem recurrant, omni tempore vitæ ſuæ fletibus, & humilitati inſiſtant; Si vero Clerici fuerint, Officium miniſtrandi eis recuperare non liceat, omneſque tam Eccleſiaſticæ, quam prophanæ leges gravibus pœnis afficiunt eos, qui in utero Matris puerperium interimi,

aut

aut ne mulieres concipiant, ſive ut conceptos fœtus ejiciant, nefarie machinantur.

§. 1. Nos igitur poſt repreſſam eorum temeritatem, qui Matrimonii jura violare, & quantum in ipſis eſt vinculum indiſſolubile diſſolvere præſumunt, quive turpioribus quibuſdam inceſtis ſe inquinare non erubeſcunt, hoc quoque malum quantum viribus nobis a Domino traditis contendere poſſumus, noſtris potiſſimum temporibus exterminare volentes: Omnes, & quoſcumque tam viros, quam mulieres cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, etiam Clericos Sæculares, vel cujuſcumque Ordinis, ſæculares quavis dignitate, & præeminentia Eccleſiaſtica mundana fulgentes, qui de cetero per ſe, aut interpoſitas perſonas abortus, ſeu fœtus immaturi, tam animati, quam inanimati, formati, vel informis ejectionem procuraverit percuſſionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribuſque mulieri prægnanti impoſitis, ac aliis etiam incognitis, vel maxime requiſitis rationibus, ita ut re ipſa abortus inde ſecutus fuerit, ac etiam prægnantes ipſas mulieres, quæ ſcienter præmiſſa fecerint, pœnas tam divino, quam humano jure, ac tam per Canonicas ſanctiones, & Apoſtolicas Conſtitutiones, quam civilia jura adverſus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu, & re ipſa patraverint, propoſitas, & inflictas (quorum omnium tenores his noſtris litteris pro expreſſis, & ad verbum inſertis habemus) eo ipſo incurrere, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuimus & ordinamus, ipſaſque pœnas, leges, & Conſtitutiones ad caſus præfatos extendimus.

§. 2. Eos vero, qui Clerici fuerint, omni privilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſticis, quæ ſic vacatura noſtræ, & Sedi Apoſtolicæ diſpoſitioni perpetuo reſervamus, ipſo facto privamus, & in futurum inhabiles ad ea ſuſcipienda decernimus, adeo ut illi, qui hoc delictum commiſerint, non ſecus, atque ii qui ſua voluntate homicidium perpetraverint juxta Concilii Trident. Decreta, etiamſi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, ad ſacros Ordines promoveri, aut in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare nullo modo poſſint, nec illis aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam non habeant animarum, conferri licet, ſed omni Ordine, ac Beneficio, & officio perpetuo careant.

§. 3. Nec non & illos, qui Clerici non fuerint, & talia perpetraverint, non ſolum pœnas incurrere ſupra narratas, ſed etiam inhabiles ad Ordines, & alia prædicta decernimus, & declaramus.

§. 4. Volentes quod hi, qui foro Eccleſiaſtico ſubjecti, ut præfertur, deliquiſſe comperti fuerint, per Judicem Eccleſiaſticum depoſiti, & degradati, Curiæ, & poteſtati ſæculari tradantur, quæ de eis illud capiet ſupplicium, quod contra laicos vere homicidas per divinas leges, ac Civilia jura eſt diſpoſitum.

§. 5. Præterea eiſdem pœnis teneri omnino ſtatuimus eos, qui ſterilitatis potiones, ac venena potionibus propinaverint, & quo minus fœtum concipiant, impedimentum præſtiterint, ac ea facienda, & exequenda curaverint, ſive quocumque modo in his conſuluerint, ac mulieres ipſæ, quæ eadem pocula ſponte ac ſcienter ſumpſerint.

§. 6. Quocirca mandamus univerſis, & ſingulis Judicibus Ordinariis & Delegatis, tam Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, quibus contra Criminum reos etiam quo ad cauſas hujuſmodi, de jure, vel ratione delicti, aut perſonarum legitime competet juriſdictio, ita tamen ut inter eos præventionis locus ſit, ut in his delictis, quæ ut plurimum in occulto perpetrantur, contra quoſcumque, non ſolum per accuſationem, & delationem, verum etiam per inquiſitionem, ac ſimplicem denuntiationem procedant, ac ad illa probanda teſtes alias de jure inhabiles, eorumdem tamen Judicum arbitrio, habita ratione perſonarum, cauſarum, & qualitatum illarum, ac circumſtantiarum quarumcumque, admittant, & in eos, qui culpabiles fuerint, prout per Nos ſancitum eſt, demum animadvertant.

§. 7. Inſuper ut immaniſſimi hujus delicti gravitati non ſolum temporalibus, verum etiam ſpiritualibus pœnis proſpiciamus, ac provideamus, omnes, & ſingulos cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis exiſtentes, tam Laicos, quam Clericos Sæculares, & cujuſcumque Ordinis Regulares, nec non mulieres ſæculares, & quemcumque Ordinem profeſſas, qui, vel quæ, vel uti principales, vel ut ſociæ conſciæve ad tale facinus committendum, opem, conſilium, favorem, potionem, vel alia cujuſcumque generis medicamenta ſcienter dederint, ac etiam ſcribendo litteras privatas, vel apochas, vel alias verbis, aut ſignis juverint, aut conſuluerint, ultra ſupradictas pœnas, ipſo facto nunc prout ex tunc excommunicamus, & pro excommunicatis declaramus.

§. 8. Decernentes, ac declarantes, quod per quæcumque Jubilea, & Indulgentias, per Nos, & Succeſſores noſtros, etiam anno Jubilei, aut alio quovis tempore, etiam Cruciatæ Sanctæ Jubilei, vel quovis alio titulo conceſſas, & concedendas, nec non per quaſcumque litteras Apoſtolicas quibuſvis Principibus, ſeu ad eorum inſtantiam per Nos, & Succeſſores noſtros pariter conceſſas, & concedendas, ac etiam vigore privilegiorum Mare magnum, vel alias quomodolibet nuncupatorum, quibuſvis Congregationibus Regularium, aut Epiſcopis vigore Concil. Tridens. vel alias per Nos, & Prædeceſſores noſtros quomodocumque conceſſorum, vel in futurum concedendorum, ne perſonæ ſic ut præfertur delinquentes, & excommunicatæ, præterquam in mortis periculo abſolvi valeant, nec non iis Clericis, qui hujuſmodi delicta perpetraverint, etiamſi eorum crimen occultum fuerit, ſuper irregularitate præmiſſorum occaſione contracta, nec per locorum Ordinarios, nec per alios quavis auctoritate fungentes, quam per Nos, & Rom. Pontific. noſtros Succeſſores; & tunc nonniſi urgentiſſimis de cauſis diſpenſari poſſit. Ac tam abſolvendi, quam diſpenſandi facultatem hujuſmodi etiam quo ad forum conſcientiæ in caſibus ſuperius expreſſis, Nobis, & Succeſſoribus Noſtris dumtaxat reſervamus.

§. 9. Statuentes ſic in præmiſſis univerſis, & ſingulis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, in quavis cauſa, & inſtantia judicari, & definiri debere, irritumque, & inane, quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 10. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, aut aliis legibus aliter forſan circa præmiſſa diſponentibus, aut in caſibus præfatis diſtinguentibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 11. Volumus autem, &c. Nulli ergo &c.

Dat. Romæ in Monte Quirinali An. Incarn. Dominicæ 1588. 4. Kal. Novemb. Pont. noſtri anno tertio.

Gregorius tamen XIV. hanc rigidiſſimam Sixti V. Conſtitutionem in aliquibus moderavit, quæ pariter, ut in quibus conſiſtat ejus moderatio omnibus pateat, hic per extenſum ſubnectitur.

Sedes Apoſtolica pia Mater aſſidue ſentiens ponderis ſibi incumbentis in procuranda ſalute animarum, pretioſo Chriſti Domini ſanguine redemptarum, gravitatem, & magnitudinem, in re tanti momenti, ut par eſt, magis in dies ſollicita, eumdemque optimum finem ſemper ante oculos propoſitum habens, nihil unquam intentatum prætermittit eorum, quæ ad Fidelium animas in viam ſalutis dirigendas judicat pertinere. Quare nemini mirum videri debet, ſi interdum quidem contumacium fidelium audaciam pœnarum ſeveritate deterret. Rurſus eiſdem, ſi ad cor redire velint, & peccati veniam humiliter expoſcere, maternum aperit ſinum, viamque ad pœnitentiam ſternit faciliorem, ac manſuetudine congrua rigorem temperat, prout in Domino conſpicit ſalubriter expedire.

§. 1. Dudum ſiquidem fel. record. Sixtus Papa V. Prædeceſſor noſter, juſtitiæ Zelo accenſus, contra procurantes abortum fœtus tam animati, quam inanimis, ejuſque graviſſimi ſceleris participes, & adjutores, nec non contra eos, qui mulierum fœcunditatem impedirent, & ſterilitatis potiones, ſeu venena præberent, Conſtitutionem edidit, ſub dato 4. Kal. Novembris Pontificatus ſui anno tertio, per quam ultra diverſas ſpirituales, & temporales pœnas, etiam inter alia Excommunicationis ſententiam contra eos promulgavit, ſibique, & Succeſſoribus ſuis tantum abſolvendi facultatem reſervavit, prout in eadem Conſtitut. plenius continetur.

§. 2. Cum igitur poſtmodum experientia docuerit, ex remedio hujuſmodi non, quæ ſperabatur, utilitatem, & fructum proveniſſe, verum potius multis Satanæ malitia ad peccandum inductis difficiliori ob ſoli Sedi Apoſtolicæ reſervatam abſolvendi facultatem, reddito ad pœnitentiam aditu, eos a nefariis hujuſmodi flagitiis perpetrandis non ſolum non retraxiſſe, ſed etiam plurimorum ſacrilegiorum, graviſſimorumque peccatorum, & ſcelerum occaſionem dediſſe. Nos propterea animadvertentes, gladium Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, præſertim quoad Cenſuras, & pœnas ſpirituales, ita exercendum eſſe, ut ad medicinam tendat, non ad perniciem animarum, æternumque Paſtorem, cujus vices in terris gerimus, quantum (divina ejus gratia adjutrice) poſſumus, imitari volentes, qui venit animas hominum ſalvare, non perdere, neminique quantumcumque graviter, & enormiter deliquerit, viam ſalutis præcluſit, quin potius ad eam aſſequendam copioſa remedia adhibuit, ac nobis reliquit, & ſimul utilius cenſentes, ubi nec de homicidio, nec de animato fœtu agitur, pœnas non imponere duriores illis, quæ per Sacros Canones, & leges prophanas ſunt inflictæ, habita ſuper hoc cum Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Card. ſuper negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum deputatis, matura deliberatione, de eorum Conſilio Conſtitutionem prædictam ſic duximus moderandam, ut a peccato, & excommunicatione contra perſonas ibi expreſſas lata, tam quoad eos, qui hactenus deliquerunt, quam quoad illos, qui poſt noſtram Conſtitutionem in eiſdem caſibus deliquerint, quilibet Presbyter, tam ſæcularis, quam cujuſvis Ordinis Regularis ad Chriſti fidelium confeſſiones audiendas, & ad hos caſus ſpecialiter per loci Ordinarium deputatus plenam, & liberam in foro conſcientiæ tantum, abſolvendi habeat facultatem, eamdem prorſus, quam idem Sixtus V. Prædeceſſor noſter, ſibi ac ſuis Succeſſoribus reſervavit.

§. 3. Quo vero ad pœnas procurantium Abortum fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel ſumentium venena

venena

nena ſterilitatis, aut quocumque modo auxilium, vel con-
ſilium eis dantium, in prædicta Conſtitutione contentas,
Conſtitutionem præfatam in ea parte, ubi de his agit, ad
terminos juris communis, ac S. Canonum, & Conc. Trid.
diſpoſitionem, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium,
tam quoad præterita, quam quoad futura, perpetuo redu-
cimus, perinde ac ſi eadem Conſtitutio in hujuſmodi par-
te nunquam emanaſſet.

§. 4. Non obſtantibus eadem Prædeceſſoris noſtri Con-
ſtitutione, quam quoad reliqua omnia, præter contenta in
hac noſtra Conſtitutione, in ſuo robore omnino permanere
volumus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 5. Volumus autem, &c. §. 6. Nulli ergo &c.

Dat. Romæ in Monte Quirinali An. Inc. Dom. 1591.
prid. Kal. Junii Pont. noſtri anno I.

4 Unde ex hac Gregorii XIV. Conſtitutione aperte colli-
gitur, quod illa Sixti V. ſolum ſit moderata in duobus,
quantum ſcilicet ad abſolutionem ab excommunicatione,
quæ per Sixtum reſervabatur Summo Pontifici, & nunc per
Gregorium poteſt abſolvi ab Epiſcopo, & a quolibet Con-
feſſario per ipſum ſpecialiter deputato, & quantum ad pœ-
nas procurantium abortum fœtus adhuc inanimati, vel præ-
bentium mulieribus, ſeu ſumentium venena ſterilitatis,
quas Gregorius reduxit ad terminos juris communis, au-
ferendo illas rigidas pœnas a Sixto in hac ſua peculiari
Conſtit. inflictas, puta excommunicationem, irregularitatem,
privationem omnis privilegii Clericalis, inhabilitationem
ad omnia officia, & beneficia, privationem ipſorum offi-
ciorum, & beneficiorum jam obtentorum, & degradatio-
5 nem cum traditione Curiæ ſæculari talis degradati. Quæ
tamen omnes una cum pœnis ab utroque jure contra ho-
micidas voluntarios ſtatutis remanent in ſuo robore, &
adhuc hodie incurruntur a procurantibus abortum fœtus
jam animati quocumque modo ſive per ſe, ſive per alium,
ſive directe, ſive indirecte, ſive conſulendo, ſive auxilium,
aut favorem præſtando, ut clare patet legenti ipſas duas
6 Conſtitutiones ad hunc finem per extenſum relatas. Ab
omnibus autem ſupradictis pœnis, excommunicatione ex-
cepta, nemo diſpenſare, & abſolvere poteſt, niſi Summus
Pontifex, cum Sixtus V. diſpenſandi, & abſolvendi ab il-
lis facultatem ſibi, & ſucceſſoribus ſuis expreſſe reſerva-
verit præciſis his verbis in fine §. 8. contentis: *Ac tam
abſolvendi, quam diſpenſandi facultatem hujuſmodi, etiam
quoad forum conſcientiæ in caſibus ſuperius expreſſis, Nobis, &
Succeſſoribus noſtris dumtaxat reſervamus*. Et Gregorius XIV.
ſolum moderavit quantum ad abſolutionem a peccato, &
excommunicatione; qua ſtatuit, quod non obſtante ſtrictiſ-
ſima reſervatione Sixti, poſſit nunc in foro conſcientiæ
abſolvere Epiſcopus, & quilibet Confeſſarius ſive ſæcula-
ris, ſive Regularis ab Epiſcopo ſpecialiter deputatus, ut
patet in fine §. ſecundi. *Quilibet Presbyter..... ſpecialiter
per loci Ordinarium deputatus, plenam, & liberam in foro con-
ſcientiæ tantum abſolvendi habeat facultatem, eamdem pror-
ſus, quam idem Sixtus V. Prædeceſſor noſter ſibi, ac ſuis Suc-
ceſſoribus reſervavit*.

7 Approbante., ſeu ratum habentes abortum ſuo nomine fa-
ctum omnes ſupra recenſitas pœnas incurrunt, ſi ratum ha-
8 beant, aut approbent ante factum; Minime vero ſi ſolum
poſtquam ſciverint factum, quia in priori caſu ſunt cauſa
influxiva, non autem in ſecundo, & omnes quomodocum-
que concurrentes, ſeu influxum habentes ad abortum fœ-
tus animati dictas pœnas incurrunt ex Conſtitutione Sixti
V. incip. *Effrænatam*, & non moderatam quod illas per
Conſtitutionem Gregorii incip. *Sedes Apoſtolica*.

9 Procurantes abortum fœtus evadunt irregulares etiam in
dubio, an fœtus ſit animatus, ſicut evadit irregularis, &
ut talis eſt habendus, qui dubitat an aliquem occiderit, ut
colligitur ex *cap. Ad audientiam* 12. *& cap. Significaſti* 18.
10 *de homicidio*. Et hæc irregularitas pro abortu fœtus anima-
ti eſt reſervata Pontifici, nec poteſt diſpenſari ab alio, quam
ab ipſo: ex citata Conſtitutione *Effrænatam*.

11 Imo procurantes abortum malis medicamentis non gau-
dent immunitate Eccleſiaſtica: *Sac. Congr. Conc.* 3. *Decemb.*
12 1632. In hac materia abortus duæ ſunt damnatæ propoſi-
tiones ab Innocentio XI. Prima 34. in ordine eſt iſta: *Li-
cet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella de-
prehenſa gravida occidatur, aut infametur*. Secunda 35. in
ordine eſt hæc: *Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu
in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primum incipe-
re eamdem habere cum paritur, ac conſequenter dicendum erit,
in nullo abortu homicidium committi*. Sic in *Dec.* edito 2.
Martii 1679.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 ABortus, vel *abortum*, vel *abortio* idem ſignificant *L.* 30.
§. quod dicitur 2. *ff. de Acq. hæred. L.* 38. *§. qui abor-
tionis ff. de pœn.* Effluxiones quæ a Græcis ἐκρύσεις, appel-
lantur, improprie *abortus* a Phyſicis dicuntur, & intra ſe-
ptimum diem a conceptione ut plurimum contingunt: Hip.
in lib. de ſept. part. & Ariſtot. *lib.* 7. *de hiſt. animal. cap.*
3. *Aborſus* vero, & *abortus* diſtinguuntur a Nonio Marcel-
lo *de propriet. Sermon. cap.* 5. ut ſit *aborſus*, qui primis men-
ſibus cum conceptio facta eſt: *Abortus*, prope tempus pa-
riendi. Dicitur autem fieri *abortum*, cum mulier non tem-
peſtive fœtum in lucem protulit vel ob aliquas ſine dolo
malo obvenientes cauſas, de quibus egerunt *Hippocrates
Aphoriſ.* 12. *lib.* 3. *& in lib. de nat. puer.* Galenus *in Com.
ad Aphor. Hipp. lib.* 5. *Aphoriſ.* 30. 31. 34. 45. *&* 55. *& lib.*
3. *de facult. nat.* Ariſtotel. *Sect.* 1. *probl.* 9. plinius *lib.* 14.
c. 18. *& alib. paſſim*, A. Gellius *Noct. Attic. lib.* 3. *c.* 16. &
ex Juriſperitis Menochius *conſil.* 248. *num.* 11. *lib.* 3. *& lib.*
6. *præſumpt.* 52. *a n.* 22. Peregr. *Conſ.* 11. *n.* 4. *lib.* 3. Ma-
rius Giurba *in Conſuet. Senat. Meſſanen. c.* 10. *gloſſ.* 1. *n.* 6.
vel ob vim ventri illatam, ut ante tempus partum edat,
Ulpianus in L. 1. *§. toties verſ. idem erit* 4. *ff. de ventr. in
poſſeſ. mitt. Abactum* ventrem dixit Saulus *lib.* 4. *Sent. tit.*
9. §. 6. fœtum venenis, & medicamentis ejectum, *abactos
partus*, Optatus Afer; unde *abigere* partum, venenis, & me-
dicamentis expellere, & enecare ſignificat, *in L.* 4. *ff. de
extraor. crimin. L.* 8. *ff. ad L. Cornel. de Sicar. L.* 39. *ff. de
pœn.* apud *Ciceronem pro Cluentio, & Suetonium in Domitian.
cap. penult.*

Apud Cultiores Gentes tale facinus ſeveris legibus coerci- 2
tum fuit, obſervante Alphonſo a Garanza *de part. cap.* 16.
n. 1. *§. unic. de abort. procur. & ejus pœn.* Romanis diver-
ſam ſtetiſſe ſententiam quoad liberos in utero clauſos, pro
comperto eſt. Verum expulſionem violentam nequidem ad
infanticidii crimen referebant, cædem autem infantum jam
natorum plectendam judicabant. Diverſitatem enim inter
editos, & *edendos* conſtituebant, in illos dumtaxat crimen
infanticidii cadere, non æque in hos, idque ex principiis
Philoſophorum, & maxime Stoicorum. Stoici enim, & 3
Philoſophorum nonnulli fœtum in utero matris portionem
viſcerum eſſe putabant, non animal, *Plutarch. lib.* 5. *de plac.
Philoſ. c.* 15. *c.* 26 *&* περὶ Στωικ. ἐναντ. *L. Senec. in Epiſt. ult.
Lyſias in orat.* περὶ ἀμβλώσεως, cujus meminit *Harpocration in
verb.* ἀμφιδρόμια, *Theo Sophiſta cap.* 2. *progym. & Galenus in
libro* εἰ ζῶον τὸ κατὰ γαστρός. Eodem modo JCti Romani, qui 4
ut plurimum Stoicæ Philoſophiæ addicti erant; vide Me-
rillium *Obſ. lib.* 1. *cap.* 8. *& ſeqq. Schilterum in manuduct.
Philoſ. moral. c.* 1. *§.* 5. *& ſeq. Bohemerum Exercit. ad Pandect.
exercit.* 2. *de Stoica JCtorum Philoſophia*; ſupponebant, fœtum
nondum editum, nec *hominem*, nec in *rebus humanis* eſſe,
ut *in L.* 10. *§.* 1. *ff. de vul. & pupil. ſubſt. L.* 7. *de ventr.
in poſſ. mittend. L. penult. de his quæ pro non ſcript. L.* 164.
de V. S. Talem fœtum *hominem ſperatum* dicebant. *L.* 14.
Cod. de fiduc. libert. Animal vero eſſe negabant *L.* 1. *§.* 8.
ff. unde cognat. idem omnino Papinianus *in L.* 9. *ff. ad Leg.
Falcid.* Ulpianus *in L.* 1. *§.* 1. *de ventr. inſpic.* Triphoninus
in L. Cicero ff. de pœn. Marcellus non *animal*, ſed ſpem ani-
mantis eſſe ſcribit *L.* 2. *ff. de mort. infer.* Ideoque leviorem
pœnam abacti partus poſuerunt *L.* 4. *ff. de extraord. crimin.
L. ſi mulierem ff. ad Leg. Corn. de Sicar.*

His jactis fundamentis inferebant, matrem fœtum expel- 5
lentem homicidii, aut infanticidii ſupplicio haud eſſe coer-
cendam; vide Jo: Franc. Ramos *de pœn. parricid. lib.* 7. *p.*
257. Punita tamen erat *extra ordinem*, ſi aliis injuriam hoc
ipſo intulerat, ut marito, cujus intererat fœtum ſervari *L.*
1. *§.* 3. *ff. de inſpic. ventr.* etiam poſt divortium vel mor-
tem mariti *L.* 4. *ff. de extr. crimin. L.* 39. *ff. de pœn. L.* 8.
ff. ad L. Cornel. de Sicar. hac de cauſa poſt divortium ma-
rito integrum erat, uxori etiam neganti, ſe gravidam eſſe,
facta inſpectione ventris, cuſtodes apponere.

Major poteſtas patri conceſſa erat in necandis in *ventre* 6
infantibus, & *abigendo* ab uxore fœtu, cum etiam occiden-
dorum liberorum jam natorum ſuo modo poteſtatem habe-
ret *L.* 11. *de lib. & poſthum.* quo reſpicit etiam formula
adoptionis tradita a Gellio *lib.* 5. *Noct. Attic. c.* 1.

Chriſtiani primi fuere, qui id in Gentilibus notarunt, 7
Tertullianus *in Apolog. c.* 9. Minutius Felix *in Octavio cap.*
30. & fœtum aſſeruerunt eſſe *animal*, Lactantius *de opific.
Dei c.* 17. Tertullianus *loc cit.* neque eſſe partem matris,
D. Auguſtinus *contr. Julian. lib.* 6. *c.* 5. *In can. ſi ad ma-
tris de conſecr. diſtinct.* 4. Vide Kortholdum *de pagan. ob-
trect. lib.* 3. *cap.* 9. *§.* 43. *& ſeqq.* Unde damnatæ ſtatim a 8
Chriſtianis fuere *abactiones partuum* Romanis uſitatæ, pro-
ut ultra mox laudatos innuit D. Auguſtinus *lib.* 1. *de nupt.
& concupiſc. c.* 17. relatus a Gratiano *in c.* 7. *C.* 32. *q.* 2.
dum utrumque improbat, tum perdere in utero fœtum, an-
tequam vivat, tum etiam poſtquam vivere cœpit.

Quo factum eſt, ut graviorem pœnam *abacti partus* an- 9
tiqui Canones definierint. Eam vero deinceps alii mitiga- 10
runt, *Can.* 21. *Con. Ancyr. & Photius Nomocan. tit.* 13. *c.* 10.

Maxime in Jure Canonico obtinuit ea diſtinctio, qua uſi 11
ſunt Tertullianus *de anim. c.* 37. D. Auguſtinus *in c. quod
vero* 8. *in c. Moyſes* 9. 32. *q.* 2. & quam approbavit Inno-
centius III. *in c. ſicut ex litterarum* 20. *de homic.* inter fœ-
tum animatum, & nondum animatum, ut primo caſu de-
linquens tanquam homicida puniatur, *c. ſi aliquis* 5. *de homic.
c. conſuluiſti in fin.* 2. *q.* 5. ſecundo vero caſu mitius agen-
dum ſit, & ita quidem, ut nec irregularitatem incurrat
Clericus, *dicto c. ſicut ex litterarum*, *Gloſſa in dicto c. ſi ali-
quis*. Hanc vero diſtinctionem *a c.* 21. *Ex d.* recte deduxerunt,
quidquid obganniant L' Empereur *de L. Hebr. forenſ. c.* 8. *§.* 2.
& Bohemerus *in jus Eccleſ. Proteſtant. lib.* 5. *tit.* 10. *§.* 26.
& ſeqq. ut poſt alios probant Sancta Cruz *de Hippocr. Philoſ.
ſuper text.* 66. & a Garanza *de part. c.* 1. *§.* 2. *n.* 12.

Succeſſit Conſtitutio Sixti V. quæ refertur ab Auctore, 12
& *tom.* 2. *bullar. magn. pag.* 648. ex qua eruitur.

Suc-

I. Clericos, tale quid perpetrantes indiſtincte irregulares eſſe, Laicos vero inhabiles ad ordines ſuſcipiendos.

II. Foro Eccleſiaſtico ſubjectos degradandos, & Curiæ Sæculari tradendos, ut ultimo ſupplicio afficiantur.

III. Eaſdem pœnas exercendas contra eos, *qui ſterilitatis potiones, & venena potionibus propinaverint, &, quominus fœtum concipiant, impedimentum præſtiterint; ac ea facienda & exequenda curaverint* contra mulieres ipſas, *quæ eadem pocula ſponte, & ſcienter ſumpſerint*.

IV. Omnes in hoc reatu deprehenſos ipſo facto excommunicatos judicandos eſſe.

V. Hanc cenſuram a ſolo Pontifice, & quidem ſpeciali diſpenſatione ſolvendam eſſe, nec cenſeri remiſſam per quamcumque indulgentiam, aut Jubilea &c.

13 Subſecuta poſtea eſt Conſtitutio Gregorii XIV. adducta ab Auctore, & relata *in Bullar. Magn. tom. 2. p. 709.* qui in nonnullis capitibus *Sixtinam* correxit Bullam, ut appoſite obſervat Auctor.

14 Qua vero pœna puniatur is, qui abortionis poculum dedit abortu non ſequuto, non una eſt DD. ſententia. Nonnulli, relati a *Farinacio q. 122. part. 5. n. 96.* voluerunt, eamdem pœnam infligendam eſſe ei, qui tentavit occidere infantem, & ſic abortum facere, ac ſi occidiſſet. Contrarium tenet ipſe *loc. cit. n. 97.* quia conatus non punitur eadem pœna, effectu non ſequuto, ac ſi effectum ſequatur. Ideo infligendam eſſe putat pœnam mitiorem, ut puta relegationis.

15 Tandem obſervandum eſt etiam a jure communi varias in præbentes abortioni cauſam ſtatutas eſſe pœnas, quæ pro varietate caſuum vel augentur vel minuuntur. Vide Caranza *de part. c. 16. §. 2.*

16 A quo tempore vero pro vitali habendus ſi fœtus, non una eſt Philoſophorum, & JCtorum ſententia. Vide *Gregor. Lopez in L. 8. tit. 8. par. 7. gloſ. 2. Ant. Theſaurum deciſ. 2. n. 2. Gothofred. ad L. 3. §. fin. de ſuis & leg. hered. ad L. Cicero ff. de pœn. Paul. Zachiam in quæſt. med. leg. tit. 2. quæſt. 9. & 10. Lelium Zachiam de caſib. reſerv. ſuper caſu 9. Anguſt. Barboſam de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 51. caſ. 9. n. 137. & Alphonſum a Caranza*, qui rem totam arbitrio judicis remittit *de part. c. 1. §. 2. n. 35.* Multi ex auctoritate Gloſſæ in eam abierunt ſententiam, poſt diem XL. in maſculis, LXXX. in fœminis intrare animam in fœtum conceptum, eumque ab hoc tempore *animatum* cenſeri, *Farinac. in oper. crim. q. 122. p. 6. num. 143. Martin. Azpilcuet. ad tit. 10. de homic. conſ. 46. n. 2.*

17 Illud non omittendum eſt; Si mulier, quæ fœtum in utero habeat, morbo aliquo laboret, cui nonniſi cum internecione embryonis medicina fieri poſſet, & Medicus abortionis poculum dederit, quo fœtus abactus ſit, hoc impune licere, & extra pœnam pronunciat Medicum Mar. Socin. *in cap. ſi aliqui n. 8. de homicid.* ubi ſex affert rationes, licet poſtea cum Felino *primo verſ. quod autem de muliere dict. tit.* rem in medio relinquat.

18 Menochius *de arb. jud. q. caſ. 357. n. 19.* diſtinguit, utrum impetrata prius facultate a Magiſtratu, poculum abortionis dederit, nec ne? Si prius, tutum eſſe, in quam ſententiam diſceſſit *Theſaur. dec. Pedem. dec. 12. n. 10. Viv. dec. 82. n. 11. Farinac. oper. crim. part. 5. q. 122. n. 124.* Si poſterius extraordinariam pœnam vix effugere Medicum, docet.

19 Diſtinguunt quoque D. D. inter fœtum animatum, & inanimatum: Illo caſu extra culpam eſſe negant, hoc ſecus; & ſi probabile ſit utrique imminere mortem, tenent ſine culpa remedium matri adhiberi poſſe. Sed id etiam publica auctoritate fieri debere volunt *Covarr. ad Clement. Furioſus §. 3. n. 1. Zoeſ. ad tit. decr. homic. n. 38.* vide *Sanch. de matr. tom. 2. diſp. 20. lib. 9. n. 7. & ſeqq. Franc. Ranchin. in Comment. ad Jusjur. Hippocr. leg. 5. q. 1. Stry. diſſert. Jurid. tom. 9. diſp. 11. c. 2. §. 25.*

A B S E N S.

A r t i c u l u s I.

Abſens quo ad electionem.

S U M M A R I U M.

1 *Abſens vocari debet ad electionem, vel per nuncium, vel per epiſtolam, ubi locus eſt certus: ubi vero eſt incertus debet vocari per edictum, alioquin quod in ejus abſentia fieri contigerit, eo inſtante irritari debebit.*

2 *Abſens, ut expectari debeat, parum refert an ſit intra, vel extra Provinciam, quando commode vocari poteſt.*

3 *Abſens non poteſt ſuffragium ſuum dare per litteras.*

4 *Abſens legitime impeditus de jure communi poteſt ſuffragium dare per procuratorem.*

5 *Procurator poteſt conſtitui nedum de Collegio, ſed etiam extraneus.*

6 *Si procurator ſit de gremio Capituli, tenetur Capitulum illum admittere; ſecus ſi ſit extraneus.*

7 *Quod Capitulum poſſit admittere extraneum, nulli eſt dubium.*

8 *Dicitur notanter de jure communi poſſe abſentem conſtituere procuratorem: quia de jure particulari, maxime penes Regulares attendendæ, & obſervandæ ſunt ſpeciales conſuetudines, & propriæ Conſtitutiones cujuslibet Religionis, & Capituli, ſeu Conventus.*

9 *In ordine Fratrum Minorum abſentium vota ſuppleri non poſſunt neque per procuratorem.*

ABſens vocari debet ad electionem, vel per nuncium, 1
vel per epiſtolam, ubi locus eſt certus: ubi locus eſt
incertus, debet vocari per edictum: alioqui quod in ejus
abſentia fieri contigerit, eo inſtante, irritari debebit; *cap.*
Cum in Eccleſiis de præbendis in 6. c. Coram dilecto de elect. c. Quod
ſicut 28. de elect. c. B. M. 36. de elect. in 6. Rota *part 18.*
r. 1. dec. 5. n. 8. Abſens, ut expectari debeat, parum refert, 2
an ſit intra, vel extra Provinciam, quando commode vocari
poteſt: Gloſſ. *in c. Cum in Eccleſiis 33. verb. ſi commode de præbend.*
1. dec. 5. n. 7. Abſens non poteſt ſuffragium ſuum dare per
litteras, *c. Si quis juſto 46. de elect. in 6.* etiamſi nullius de 3
Collegio velit eſſe procurator ejuſdem, nec ipſe, nolente
Capitulo, extraneum valeat deputare, quia votum non eſt
ante ſcrutinium, ſed in ipſo ſcrutinio ſecreto ſigillatim
tantummodo exprimendum, *c. Si quis §. fin. de elect. in 6.*

Abſens legitime impeditus de jure communi poteſt ſuffragium dare per procuratorem; *c. Quia propter 42. §. Illud autem, de elect. in 6. cap. Si quis juſto 46. eodem titulo.* 4

Et procurator poteſt conſtitui ne dum de Collegio, ſed etiam extraneus, cum hac tamen differentia, quod ſi procurator ſit de gremio Collegii tenetur Capitulum illum admittere: *cap. Quia propter 42. §. Illud autem de elect. in 6.* 5

Si autem procurator non ſit de gremio Capituli, ſed extraneus, poterit Capitulum illum acceptare ſi velit, ſed non tenetur acceptare ſi nolit, cum non teneatur extraneum admittere, ut colligitur *ex cap. Si quis juſto 46. §. abſens de elect. in 6.* & clare explicat Gloſs. *ibi verb. Nolente Capitulo*, & expreſſe habetur *in cit. c. Quia propter 42.* ubi dicitur, *& tunc ſi noluerit, uni committat de Collegio vicem ſuam.* 6

Quod vero poſſit Capitulum admittere extraneum, nulli eſt dubium, cum Capitulum poſſit cedere favori ſuo, & extraneum admittere ad eligendum, ut colligitur *ex cap. Scriptum eſt 40. de elect. in 6. & c. Cum Eccleſ. 3. de cauſ. Poſſeſſ.* 7

Dixi autem notanter de jure communi poſſe abſentem conſtituere procuratorem ad ſuo nomine ſuffragandum, quia de jure particulari, maxime penes Regulares, attendendæ, & obſervandæ ſunt ſpeciales conſuetudines, & propriæ Conſtitutiones cujuslibet Religionis, Capituli, ſeu Conventus, ut recte cum multis aliis notat Paſſerinus *c. 10. de elect. n. 32.* 8

In ordine enim Fratrum Minorum per ſtatuta Generalia *cap. 8. §. 3. n. 20.* expreſſe cavetur, quod abſentium vota ſuppleri non poſſint, nec alicui ſuum votum committere, aut per Procuratorem ſuffragari in Capitulis, vel Congregationibus liceat. Alia vide verb. *Electio.* 9

Novæ Additiones ex aliena manu.

QUod dicitur de vocatione Abſentium ad electionem, id locum ſibi vindicat, ſi agatur de electione illa, in qua ſervanda eſt forma: *c. Quia propter de elect.* ut eſt electio Prælati, ex cujus obitu viduata remanſit Eccleſia. 1

Cæterum quod attinet ad electionem Dignitatum Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum poteſt impune omitti vocatio Abſentium, quum hæc Beneficia jure extraordinario, puta vel ſtatuto, vel diuturna conſuetudine, ſint electiva, quinimo in plerisque Eccleſiis ſunt collativa: *Rouſſeaud de la Combe in ſua Juriſprudentia Canonica verbo Abſens ſect. 1. num. 4.*

Ad electionem vero in qua ſervari debet forma. *c. Quia propter de elect.* vocandi ſunt Abſentes, qui ſunt eo in loco, unde intra ſtatutum electionis tempus *commode* venire poſſunt. Quamque definitum in jure haud ſit, quinam cenſeri debeat locus ille, unde quis *commode* venire valeat, dicendum eſt in primis, *commoditatem* illam referendam eſſe non ad Electores, ſed ad Eccleſiam. Probeque advertit *Louvrex diſ. can. 4. n. 51. & ſeq.* determinandum id eſſe a conditione temporum & perſonarum, & ſignanter an ſubſit aliqua neceſſitas accelerandi electionem, V. G. ob periculum infractionis, vel abuſum ſæcularis poteſtatis, ſimiliſve cauſæ. Hoc autem periculo ſecluſo locus ille pro commodo habendus, ubi poſſint Abſentes intra electionis tempus adeſſe, & præſentes nimium non coarctentur, nec ad ultimam temporis extremitatem redigantur, nulla facta diſtinctione an ſit intra vel extra Provinciam aut Diœceſim. Vis enim haud ſtat in qualitate Locorum, ſed in diſtantia, quum contingere poſſit, ut exiſtens in Provincia vel Diœceſi magis diſtet a loco electionis, quam exiſtens extra illam. 2 3

Electorem, qui abſuturus eſt, poſſe aliquem de Capitulo conſtituere, ut contingente poſtea vacatione ſuffragium nomine ipſius ferat, tenet *Louvrex dicta diſſ. canon. 4. num. 36.* cum hac tamen conditione, ut Canonicus tempore vacationis vel ſaltem electionis in eo exiſtat loco, unde commode intra electionis tempus venire poſſit, & nihilominus ibidem aliquo impedimento detineatur. Alia ad materiam vide apud eumdem *Louvrex dicta diſſert. canon. 4. a num. 33. ad n. 54.* 4

Articulus II.

Abſens quo ad Chorum.

S U M M A R I U M.

1 *Abſens beneficiatus, ut fructus, & diſtributiones lucretur, duo requiruntur, ſcilicet juſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarii, non autem Capituli.*
2 *Cauſa juſta abſentiæ eſt qualibet vera infirmitas.*
3 *Pro qua venit etiam cæcitas.*
4 *Non vero ſurditas.*
5 *Abſentia pro evidenti Eccleſiæ utilitate.*
6 *Pro negotiis & cauſis Capituli.*
7 *Pro ſervitio Curæ animarum annexæ ſuo Beneficio.*
8 *Et pro quolibet officio, & munere ad hoc a Summo Pontifice privilegiato.*
9 *Diſtributiones a Canonicis abſentibus amiſſæ debentur Canonicis intereſſentibus.*
10 *Quæ diſtributiones, & fallentiæ Canonicorum abſentium debentur etiam Canonicis Jubilatis vigore Indulti, etiamſi Choro non interſint, quatenus eis non obſtet ſtatutum, vel conſuetudo contraria Eccleſiæ.*
11 *Etiamſi diſtributiones eſſent auctæ poſt obtentam Jubilationem.*
12 *Et iſtæ fallentiæ Canonicorum abſentium debentur etiam Canonicis, qui Papæ, vel Cardinalibus inſerviunt cum indulto percipiendi diſtributiones pro diebus, & horis, quibus actualiter in tali ſervitute occupantur.*
13 *Alia remiſſive.*

1 ABſens beneficiatus, ut fructus & diſtributiones lucre-
tur, duo requiruntur, ſcilicet, juſta cauſa abſentiæ,
& licentia Ordinarii, non autem Capituli, Gloſs. in *cap.
Relatum in verbo Prælatorum*, & ibi Abbas in 4. *notabili*,
de Clericis non reſidentibus, & Rota *part.* 1. *deciſ.* 608. *n.*
1. *in Calaguritana Fructuum, & diſtributionum* 26. *Maji* 1614.
2 Cauſa autem juſta abſentiæ eſt quælibet vera infirmitas, *c.*
3 1. *De Clerico non reſidente lib.* 6. Pro qua venit etiam cæcitas
ex declaratione *Sac. Congr. Epiſc. & Regul.* 11. *Auguſti* 1618.
4 *& Sac. Congr. Conc.* 20. *Julii* 1629. Non vero ſurditas,
quia ſurdus, ut diſtributiones lucretur, debet præſentiam
præſtare in Choro, *ex Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Theanen.*
5 12. *Martii* 1619. Abſentia pro evidenti Eccleſiæ uti-
6 litate, *ex cap. unico de Clerico non reſident. in* 6. Pro ne-
gociis, & cauſis Capituli, *ex Sacr. Cong. Epiſc. & Regul.*
7 *in Saonenſi* 21. *Aug.* 1604. Pro ſervitio curæ animarum an-
nexæ ſuo beneficio, & pro adminiſtratione Sacramentorum
in ſua propria Eccleſia, *ex Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in*
8 *una Laudenſi* 24. *Nov.* 1617. Et pro quolibet officio, &
munere ad hoc a Summo Pontifice privilegiato, *Communis*,
9 *c. Propoſuit* 4. *de conceſſion. prabend.* Diſtributiones a Canoni-
cis abſentibus amiſſæ debentur Canonicis intereſſentibus,
ex Sac. Cong. Conc. in S. Severini 16. *Julii* 1695. *& in Catha-*
10 *nenſ.* 18. *Julii* 1699. Quæ diſtributiones, & fallentiæ Ca-
nonicorum abſentium debentur etiam Canonicis Jubilatis
vigore Indulti, etiamſi Choro non interſint, quatenus eis
non obſtet ſtatutum, vel conſuetudo contraria Eccleſiæ,
ex Sac. Congreg. Concil. in Romana 19. *Apr.* 1692. *& in Aqui-*
11 *pendii* 23. *Martii* 1697. Etiamſi diſtributiones eſſent auctæ
poſt obtentam Jubilationem, ut ead. *Sac. Cong. bis declara-
vit in Bononien.* 16. *Julii* 1696. *&* 20. *Apr.* 1697.

12 Et iſtæ fallentiæ Canonicorum abſentium debentur etiam Canonicis, qui Papæ, vel Cardinalibus inſerviunt cum indulto percipiendi diſtributiones pro diebus, & horis, quibus actualiter in tali ſervitute occupantur, *S. Congr. Conc. in Romana* 27. *Jan.* 1691.

13 Alia vide verb. *Beneficiatus*, verb. *Canonicus*, verb. *Diſtributiones*, verb. *Reſidentia*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 EPiſcopus, qui ſimul ſit Canonicus, tametſi choro non interſit, nihil amittit vel fructuum, vel diſtributionum, eo quia abeſſe ſemper cenſetur ex legitima cauſa, *Rouſſeaud de la Combe in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Abſen. ſect.* 3. *diſtinct.* 1.

2 Abſentes a choro ratione ſervitii, quod præſtant Epiſcopo,
habentur pro præſentibus juxta *c. de cætero*, *& c. Ad au-
dientiam de Cleric. non reſident.* De his autem ſtrictim agit
Auctor in *verb. Canonic. art.* 5. *n.* 38. *&* 39. At frequens adeo
eſt hæc materia, ut abs re haud ſit plura de ea verba facere.
3 De quatuor vero diſſerendum eſt ad plenam materiæ tractatio-
nem. Primo de ſervitio, quod efficit, ut Abſentes a choro ha-
beantur pro præſentibus. Secundo de Perſonis, quas aſſumere
valet Epiſcopus pro ſui ſervitio, tum earum numero. Tertio de
effectibus, ad quos habentur pro præſentibus. Et quarto de-
mum videndum eſt anidem jus competat Prælatis inferioribus.

4 Ad primum quod attinet, illud ſervitium, ſecundum *verba & mentem* mox indicatorum textuum, efficere valet, ut Abſentes pro præſentibus habeantur, quod præſtatur *Epiſcopo qua Epiſ.* & ſic in neceſſitatem vel utilitatem ſuæ Eccleſiæ: *Fagnan. in d. c. de cætero n.* 13. *Scarfanton. ad Ceccoper. lib.* 2. *t.* 11. *n.* 21. At res eo proceſſit, ut qualecumque ſervitium quod præſtatur Epiſcopo, idem operetur. Refertur enim a *Barboſa de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 53. *ſub. n.* 143. Reſolutio S. Cong. Concilii interpretis, qua dictum fuit ſervitium *Præfecti cubiculi* hujus efficaciæ eſſe. Altera, eaque recentior, habetur apud *Scarfanton. ad Ceccoper. libr.* 2. *tit.* 11. *n.* 18. reſolutio ejuſdem Sacræ Congregationis, qua eadem efficacia tributa eſt ſervitio *Secretarii*.

Quod concernit ſecundum, ſi ſtandum ſit verbis utriuſque 5
textus, ſolum aſſumere poteſt Epiſcopus pro ſui ſervitio Ca-
nonicos. An autem aſſumere valeat Canonicum Doctora- 6
lem vel Magiſtralem? Affirmat *Barb. de Canonic. c.* 25. *ſub
n.* 7. De dignitatibus controvertitur, an eas itidem aſſumere 7
queat. Vide *Roſſeaud de la Combe in ſua Juriſp. Canon. verb.
Abſens ſect.* 3. *diſt.* 2. *artic.* 1. *n.* 1. *&* 2. Major eſt con- 8
troverſia, an poſſit Beneficiarios aſſumere. Negat cum aliis
Monet. de diſtribut. quotid. part. 2. *q.* 8. *nu.* 8. At *Scarfanton.
ad Ceccopen. lib.* 2. *t.* 11. *n.* 20. refert reſolutionem d. Sac.
Congregationis, qua permittitur Epiſcopo aſſumere etiam
Beneficiarios. Illud tamen inter omnes convenit, non ſo- 9
lum ab Eccleſia Cathedrali, ſed & a quibuſvis Eccleſiis Col-
legiatis, poſſe Epiſcopum perſonas de quibus diſſeritur aſ-
ſumere. Vid. *Fagnan. in d. c. de cætero n.* 14. *Louvrex diſſ.
canon.* 23. *n.* 43. Non poteſt tamen aſſumere niſi duos. At- 10
que hinc eſt, quod ſi in Diœceſi exiſtant plures Collegia-
tæ, aſſumere valeat vel duos Canonicos, vel duos Benefi-
ciarios ex Eccleſia Collegiata ſibi beneviſa, nequaquam vero
duos ex unaquaque Collegiata Eccleſia ipſius Diœceſis, *Lou-
vrex d. differt. canon.* 23. *d. nu.* 43.

Quoad tertium, non dubitatur haberi pro præſentibus ad 11
effectum perceptionis fructuum præbendæ. De diſtributioni- 12
bus vero res non eſt adeo expedita. *Rouſſeaud de la Combe
in ſua Juriſprudentia Canon. verb. Abſenſ. ſect.* 3. *diſt.* 2. *art.*
1. *ſub. n.* 7. tenet, percipere debere diſtributiones quoti-
dianas, quæ ex ipſis fructibus præbendarum proveniunt,
non item diſtributiones Manuales dictas, quæ ſcilicet ex
particularibus fundationibus originem ducunt. At hanc di- 13
ſtinctionem rejicere cum aliis videtur *Louvrex. d. differt.
canon.* 23. *n.* 41. In caſu vero quo omnes fructus conſiſtunt 14
in diſtributionibus, percipere poſſunt duas ex tribus parti-
bus, *Fagnan. in d. capitulo de cætero n.* 29. *& ſeq. Scarfant.
ad Ceccoper. lib.* 2. *tit.* 11. *n.* 15. Cenſet tamen *Louvrex d.* 15
differt. canon. 23. *n.* 42. quod Canonici, qui ab Epiſcopo
principaliter aſſumpti ſunt in utilitatem Eccleſiæ, ut ſi
vocati fuerint ad ſtatuendum de iis quæ pertinent ad Ec-
cleſiæ officia, vel Miniſtros, vel ſi a Capitulo deſtinati ſint
ad dandum Epiſcopo conſilium, vel aſſenſum in caſibus, in
quibus Epiſcopus petere tenetur, diſtributiones percipere
debeant.

Reliquum eſt ut de quarto diſſeratur. Eatenus vero Præ- 16
latis inferioribus licitum eſt aſſumere itidem duos vel Ca-
nonicos, vel Beneficiarios, quatenus accedat conſenſus Ca-
pituli, & ſimul concurrat utilitas Eccleſiæ. Conſule *Scar-
fanton. ad Ceccoper. lib.* 2. *tit.* 11. *n.* 14.

Articulus III.

Abſens quoad Judicia.

S U M M A R I U M.

1 *Abſens nemo poteſt judicari, nec condemnari, niſi ſit contumax.*
2 *Si vero abſens legitime citatus contumax fuerit, ac ceſſante legitimo impedimento noluerit comparere, tunc poteſt judicari, & condemnari.*
3 *Abſente parte contumaci, etiam lite non conteſtata, poteſt etiam cauſa terminari.*

ABſens nemo poteſt judicari, nec condemnari, niſi ſit con- 1
tumax, *c. Abſens cauſ.* 2. *q.* 9. unde omnia acta, quæ
fiunt abſente reo non contumaci, ſunt nulla, *cap. Omnia
cauſ.* 3. *q.* 9. Si vero abſens legitime citatus contumax fue- 2
rit, ac ceſſante legitimo impedimento noluerit comparere,
tunc poteſt judicari, & condemnari, *c. Cum Bertoldus* 18.
de ſententia, & re judicata. Legitime enim citati, & con-
tumaciter abſentes habentur pro præſentibus *l. Properan-
dum* §. *ſin autem reus, juncta gloſſa verſ. Dei præſentia cap.
De judiciis*. Unde abſente parte contumaci, etiam lite non 3
conteſtata, poteſt etiam cauſa terminari, *c. Veritatis de do-
lo, & contumacia*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUando Abſentes criminum rei condemnari de Jure civili nequierint? Quando Abſentes citandi edictis fuerint, & bona eorum adnotanda? quando ob contumacem abſentiam Fiſco cedant, quando non? Vide *Voet. in Commentar. ad Pandect. lib.* 48. *tit.* 17. *nu.* 1.

Articulus IV.

Abſens quoad abſolutionem a peccatis & cenſuris.

S U M M A R I U M.

1 *Abſens non poteſt confiteri per nuncium, & per litteras, ejuſque Confeſſio, & abſolutio ſic a Confeſſario abſente obtenta, eſt nulla, & invalida.*

2 *Sic etiam invalida eſſet abſolutio, ſi Confeſſarius pœnitentem præſentem audiret, & poſtea per litteras eum abſentem abſolveret.*

3 *Valida eſt Confeſſio ſi per litteras pœnitens mittat peccata Confeſſario abſenti qui ea legat, & huic factus præſens dicat, accuſo me de peccatis illis, quæ ſcripſi, & peto abſolvi. Sicuti etiam ſi præſens peccata ſcripta det Confeſſario legenda, & poſtea dicat, de iſtis peccatis hic ſcriptis me accuſo, & peto abſolvi. Non eſt tamen hoc faciendum ſine rationabili cauſa.*

4 *Imo multi volunt hoc extra caſum neceſſitatis eſſe illicitum.*

5 *Abſens etiam invitus extra Confeſſionem Sacramentalem poteſt abſolvi a Cenſuris.*

1 ABſens non poteſt confiteri per Nuncium, & per litteras, ejuſque confeſſio, & abſolutio ſic a Confeſſario abſente obtenta, eſt nulla, & invalida, quia pœnitente abſente non poteſt verificari forma eſſentialis abſolutionis, in qua dicitur, *abſolvo te*, quæ particula *Te* ex genere ſuo eſt demonſtrativa perſonæ præſentis, ſupra quam cadere debet abſolutio; & colligitur ex *cap. Quem pœnitet* 88. *de pœnitentia. diſt.* 1. & expreſſe ex Clementis VIII. Conſtitut. incipient. *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens*, emanat. 20. *Julii* 1602. in qua contrariam opinionem, & aſſertionem damnavit, ut falſam, temerariam, & ſcandaloſam, & ſub pœna excommunicationis Papæ reſervatæ prohibuit eam doceri, & in praxim deduci.

2 Sic etiam invalida eſſet abſolutio, ſi Confeſſarius pœnitentem præſentem audiret, & poſtea per litteras eum abſentem abſolveret, quia Clemens VIII. damnavit nedum abſentis Confeſſionem, ſed etiam abſentis abſolutionem disjunctive: damnavit enim propoſitionem dicentem, *Licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*: neque enim in hoc etiam caſu verificaretur forma ſubſtantialis abſolutionis, cum non haberetur præſens perſona demonſtrata ut præſens per illam particulam *Te*. Sic communiter Doctores.

3 Valida autem eſt Confeſſio ſi per litteras pœnitens mittat peccata Confeſſario abſenti, qui ea legat, & huic factus præſens dicat, accuſo me de peccatis illis, quæ ſcripſi, & peto abſolvi. Sicuti etiam ſi præſens peccata ſcripta det Confeſſario legenda, & poſtea dicat, de iſtis peccatis hic ſcriptis me accuſo, & peto abſolvi; quia ſic implet præceptum Confeſſionis vocalis, dum voce confitetur, peccata ibi ſcripta eſſe ſua, & de illis habet dolorem requiſitum, & ſiſtitur in præſentia Confeſſarii, ut verificetur forma ſubſtantialis Confeſſionis per illam particulam *abſolvo te* demonſtrativam perſonæ præſentis, ut ſuperius dicebatur, adeoque valida erit abſolutio. *Et fere communis* inter Doctores cum la Croix *lib.* 6. *p.* 2. *n.* 1196. Gobat. Lugo, Arriaga, & aliis paſſim, qui tamen recte monent, hoc non eſſe faciendum abſque rationabili cauſa, cum ſit contra communem praxim Eccleſiæ.

4 Imo multi apud la Croix *l. c. n.* 1197. volunt, hoc extra caſum neceſſitatis eſſe illicitum, & colligunt ex Benedict. XI. Extravagant. Inter cunctos *de privileg.* ubi ſic habet, *Niſi articulus neceſſitatis occurrat Sacerdoti facienda eſt oris confeſſio, prout ſcriptum eſt, corde ad juſtitiam creditur, ore autem ſit confeſſio ad ſalutem*, & *cap. Quem pœnitet* 88. *de pœnit. diſt.* 1. ubi ſic habetur: *Præcepit Dominus mundandis ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens corporali præſentia confitenda peccata, non per nuncium, non per ſcriptum manifeſtanda, quia ſi per vos peccaſtis, per vos erubeſcatis; erubeſcentia enim ipſa partem habet remiſſionis.*

5 Abſens etiam invitus extra Confeſſionem Sacramentalem poteſt abſolvi a Cenſuris, quia cum valeant cenſuræ in abſentes latæ, a fortiori valebit eorum abſolutio abſentibus data. *Eſt communis* cum Pirhin. *in jus Canon. lib.* 5. *tit.* 39. *n.* 164. Anaclet. *l.* 5. *dec. tit.* 39. §. 8. *n.* 267. Pac. Jordan. *elucubr.*

6 *l.* 14. *tit.* 2. *n.* 180. Sic etiam abſens poteſt diſpenſari ab irregularitate, ut *S. Cong. Conc. die* 27. *Febr.* 1666. in una Andegavenſi diſpenſationis reſpondit, *Abſentiam hujuſmodi non obſtare.*

ABSOLVERE ABSOLUTIO.

ARTICULUS I.

Abſolutio a quibus, & de quibus dari poſſit, vel non poſſit?

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopi non poſſunt abſolvere a caſibus, & Cenſuris publicis reſervatis Summo Pontifici.*

2 *Neque a caſibus, & cenſuris occultis in Bulla Cœnæ contentis, & maxime ab hæreſi.*

3 *Sic deducitur ex verbis ipſius Bullæ Cœnæ, & ſic declararunt varii Summi Pontifices, & pluries S. Cong. Concilii.*

4 *Et clariſſime conſtat ex tertia propoſitione inter damnatas ab Alexandro VII.*

5 *Poſſunt tamen Epiſcopi abſolvere a caſibus occultis reſervatis Summo Pontifici extra Bullam Cœnæ.*

6 *Impediti perſonaliter adire Pontificem, vel in perpetuum vel ad longum tempus poſſunt Epiſcopi directe abſolvere pro utroque foro, etiam ab omnibus caſibus publicis reſervatis Papæ a Jure, aut ab homine, etiam hæreſis, & in Bulla Cœnæ contentis.*

7 *Cum hac tamen advertentia, quod ſi impedimentum eſt perpetuum, abſolvuntur ſine ullo onere comparendi; ſi tamen impedimentum eſt ſolum ad tempus, debent abſolvi cum onere adeundi Pontificem ceſſante impedimento.*

8 *Aſſignantur qui in Jure cenſentur legitime impediti adire Pontificem.*

9 *Per ly* Regula *intelliguntur Regulares, qui poſſunt abſolvi a ſuis Prælatis Generalibus, & Provincialibus.*

10 *Per ly* Mors *intelliguntur conſtituti in articulo mortis.*

11 *Per ly* Sexus *intelliguntur mulieres, quæ ob fragilitatem ſexus ſunt ſpecialiter diſpenſatæ.*

12 *Per ly* Hoſtis *intelliguntur, qui propter inimicorum capitales inſidias nequeunt ſine periculo occiſionis, aut alterius gravis damni iter aſſumere.*

13 *Per ly* Puer *intelliguntur pueri, qui ratione ſuæ puerilis ætatis non ſunt capaces longi itineris.*

14 *Per ly* Officialis *intelliguntur illi, qui ex officio turbam arcendo Clericos percutiunt, etiam aliqualiter culpabiliter.*

15 *Per ly* Delicioſus *intelliguntur illi qui ſunt ita delicatæ complexionis, ut laborem adeundi Sedem Apoſtolicam nequeant ſuſtinere.*

16 *Per ly* Inops *intelliguntur qui ſunt ita pauperes, ut ſua inopia impediti nequeant Pontificem adire.*

17 *Per ly* Æger *intelliguntur infirmi, & valetudinarii.*

18 *Per ly* Senes *intelliguntur omnes, qui ratione ſenilis ætatis laborioſum iter nequeunt ſuſtinere.*

19 *Per ly* Sodalis *intelliguntur Clerici viventes in communi in eodem Collegio, qui ſi ſe mutuo percutiant, poſſunt ab Epiſcopis ſuis abſolvi.*

20 *Per ly* Janitor *intelliguntur oſtiarii, qui prætextu, & cauſa ſui officii Clericos male percutiunt.*

21 *Per ly* Adſtrictus *intelliguntur qui non ſunt ſui Juris, ſed ſubjacent alterius poteſtati, ut ſervi, & filii familias, qui invitis dominis, & parentibus nequeunt adire Pontificem.*

22 *Per ly* Dubius *intelliguntur, qui dubitant an revera Clericos percuſſerint, & nequeunt ſe certificare, licet ab aliis pro talibus cenſeantur.*

23 *Per ly* Levis ictus *intelliguntur, qui leviter Clericos percutiunt, iſti enim poſſunt a ſuis Epiſcopis abſolvi.*

24 *Per ly* Debilis *intelliguntur, qui ratione debilitatis virium, labores itineris ſuſtinere non valent.*

25 *Per ly* Cauſæ *intelliguntur omnes illi, qui habent aliquam juſtam cauſam, propter quam rationabiliter cenſeantur non poſſe adire Pontificem.*

26 *Impediti perſonaliter adire Pontificem non tenentur mittere Procuratorem, vel ſcribere ad Sacram Pœnitentiariam pro obtinenda abſolutione a caſibus & cenſuris Papæ reſervatis.*

27 *Si impediti adire Pontificem, ſint etiam impediti adire Epiſcopum, probabilius non poſſunt a caſibus publicis reſervatis Papæ abſolvi in foro conſcientiæ a Parocho, aut alio Confeſſario.*

28 *Sicuti etiam impediti adire Epiſcopum pro caſibus Diœceſanis ſibi reſervatis publicis non poſſunt abſolvi ab inferiori extra caſum neceſſitatis.*

29 *Prælati Regulares, uti Generales, & Provinciales poſſunt abſolvere ſuos ſubditos ab omnibus caſibus, a quibus poſſunt Epiſcopi abſolvere ſuos Diœceſanos.*

30 *Imo poſſunt abſolvere ſuos ſubditos etiam ab omnibus caſibus in Bulla Cœnæ contentis, quinque ſolum exceptis, qui aſſignantur.*

31 *Quinimo ex ampliſſima conceſſione S. Pii V. poſſunt ſuos ſubditos abſolvere ab omnibus caſibus, excepto homicidio voluntario injuſto, & mutilatione commiſſa poſt ingreſſum in Religionem.*

32 *Unde majorem, & ampliorem facultatem abſolvendi, & diſpenſandi habent Prælati Regulares in ſuos ſubditos, quam Prælati ſæculares in ſuos Diœceſanos.*

33 *Nec iſta tam ampla privilegia Prælatorum Regularium ſunt revocata* ad num. 35.

36 *Imo Julius II. expreſſe declaravit, quod non obſtante Bulla*

* Miror doctum Auctorem ex ſupra relatis Benedicti XI. verbis non agnoviſſe extra neceſſitatem validam eſſe non poſſe Confeſſionem ſcripto factam Sacerdoti præſenti, cum generali illa expreſſione tantum; *Accuſo me de peccatis illis, quæ ſcripſi*. Nam ſi Pontifex Maximus, *extra articulum neceſſitatis, Sacerdoti confeſſionem oris faciendam eſſe decernit*, & jubet; ergo præceptum adeſt de confitendis ore peccatis. Quod quidem præceptum Florentina Synodus ſatis aperte deſignavit, cum dixit, Sacramentum Pœnitentiæ oris confeſſione perfici; & Sanctus Thomas aſſeruit *lib.* 1. *quæſt.* 6. *artic.* 2. dum ſcripſit *ex Eccleſiæ inſtitutione teneri homo, qui poteſt, ut verbo confiteatur, non ſolum propter hoc, ut ore confitens magis erubeſcat, & qui ore peccavit, ore purgetur, ſed etiam quia ſemper in omnibus Sacramentis accipitur id cujus eſt communior uſus. Unde & in manifeſtatione peccatorum convenit uti verbis quibus homines communius & expreſſius ſuos conceptus ſignificare conſueverint*. Si præceptum hoc adeſt, confeſſio per litteras facta valida haberi non poteſt; neque enim converſus, & abſolutus in Pœnitentiæ Sacramento exiſtimari poteſt, qui dum Clavium poteſtati peccata exhibet contra Eccleſiæ præceptum agit. Imo peccat mortaliter, inquit Alphonſus de Ligorio lib. 6. num. 493 *qui extra neceſſitatem, totam confeſſionem ſcripto, vel nutu facit, ac conſequenter non abſolvitur*. Itaque opinio ſupra ab Auctore expoſita ut improbabilis rejicienda eſt. Caveant itaque Confeſſarii, ne facile confeſſiones ſcriptas admittant, ut ſoli ipſi legant, & Pœnitentes nihil dicant, niſi forſitan dum Confeſſarius peccata ſcripta legit, pœnitens interrogatus, ea ſe commiſiſſe fateatur, ad ſingula reſpondendo; ut monet Auctor Theol. Petrocorienſis.

Cum a poſſint Prælati Regulares abſolvere ſuos ſubditos juxta ſua privilegia.

37 *Et Sacra Congr. Epiſc. & Regul. facto verbo cum Clemente VIII. abſolute decrevit, quod omnes Bullæ, & decreta derogatoria privilegiorum Regularium, quantum ad facultatem abſolvendi a caſibus Papæ reſervatis, ſunt intelligenda ſolum in ordine ad ſæculares, non autem in ordine ad ſuos ſubditos Regulares.*

38 *Nec officit, quod de ſtylo Curiæ, ſeu Sacræ Pœnitentiariæ ſoleant quandoque Regulares recurrentes ab ipſa abſolvi, & diſpenſari ſuper aliquos ex caſibus Papæ reſervatis.*

39 *Nec per hoc quod Sacra Pœnitentiaria abſolvat, & diſpenſet Regulares, ſi qui ad ipſam recurrant, ſequitur quod non ſit in Prælatis Regularibus talis poteſtas.*

40 Viva tamen *refert Sac. Congr. declaraſſe, non poſſe Prælatos Regulares abſolvere ab hæreſi occulta ſuos ſubditos.*

41 *Confeſſarii Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere ſæculares ab omnibus caſibus, & cenſuris reſervatis Papæ, exceptis contentis in Bulla Cœnæ.*

42 *Exceptis etiam caſibus reſervatis Epiſcopis in ſuis reſpectivè Diœceſibus.*

43 *Et exceptis etiam intra Italiam, & extra Urbem aliis ſex dictis Clementinis* ad num. 46.

47 *Adducitur Decretum Clementis XI. quo omnibus Confeſſariis, etiam Pœnitentiariis Baſilicarum Urbis, & aliis privilegiatis interdicitur, ne pœnitentes a quibuſdam Cenſuris, & caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis abſolvant.*

48 *In articulo mortis, quilibet ſimplex Sacerdos non approbatus, quamvis ſit Excommunicatus, Degradatus, Irregularis, Apoſtata &c. ſi non adſit alius Confeſſarius, poteſt quoslibet fideles a quibuſvis caſibus, & cenſuris etiam quomodocumque reſervatis abſolvere.*

49 *Talis ampla facultas extenditur etiam ad probabile periculum mortis.*

50 *In Jure quoad rem pro eodem ſumuntur periculum, & articulus mortis.*

51 *Si in periculo, & articulo mortis adſit Confeſſarius approbatus promptus ad Confeſſionem excipiendam, probabilius non poteſt ſimplex Sacerdos abſolvere* ad num. 52.

53 *Abſoluti in articulo mortis, ſeu periculo a caſibus reſervatis, qui habent annexam cenſuram, ſi convaleſcant, tenentur Papæ, vel Epiſcopo reſpectivè ſe præſentare, mandata ipſius humiliter ſuſcepturi, & parti læſæ pro ut juſtitia ſuaſerit, ſatisfacturi.*

54 *Quod ſi elapſo mortis periculo, cum commode poſſint, non ſe præſentent Papæ, vel Epiſcopo reſpectivè, & parti læſæ tenuant in quantum poſſunt ſatisfacere, reincidunt in excommunicationem.*

55 *Abſoluti vero in periculo, vel articulo mortis a caſibus reſervatis, qui nullam habent annexam Cenſuram, ſi convaleſcant, non tenentur ſe præſentare Superiori.*

56 *Aſſignatur ratio diſparitatis.*

57 *Abſoluti in tali periculo a caſibus reſervatis habentibus annexam cenſuram, licet non indigeant nova abſolutione, poſſunt tamen adhuc urgeri a Superiore, qui poteſt contra eos procedere, donec etiam pro foro externo abſolutionem obtineant.*

58 *Abſolutio non poteſt dari extra articulum mortis a Sacerdote non approbato, & non habente juriſdictionem.*

59 *Et a fortiori nequit dari in nullo caſu a laico.*

60 *Abſolvendi facultas delegata non poteſt ſubdelegari.*

61 *Abſolutio non poteſt dari a ſimplici Sacerdote non approbato, neque pro ſolis peccatis mortalibus dubiis.*

62 *Imo ſimplex Sacerdos non eſt permittendus, quod abſolvat neque a ſolis peccatis venialibus.*

63 *Quid importent abſolutiones Generales quas Prælati Regulares in fine Viſitationis, & in quibuſdam anni Solemnitatibus dare conſueverunt ſuis ſubditis Religioſis; Et quid importent abſolutiones in articulo mortis dari ſolitæ moribundis? Et quid importent abſolutiones, quæ dantur a Prælatis, ſeu Præſidibus ante electiones Capitulares:* Remiſſive.

1 EPiſcopi non poſſunt abſolvere a caſibus, & Cenſuris publicis reſervatis Summo Pontifici *ex cap. Cum inferior*
2 *de majorit. & obed.* Neque a caſibus, & Cenſuris occultis in Bulla Cœnæ contentis, & maxime Hæreſi, ut clare deducitur ex verbis ipſius Bullæ Cœnæ §. 21. ubi expreſſe Epiſcopis eſt adempta facultas abſolvendi a caſibus in ipſa Bulla reſervatis, quomodocumque etiamſi per cujuſcumque Concilii decreta prius conceſſa. *Ceterum*, dicit Bulla, *a prædictis ſententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo, cautione præſtita, abſolvi poſſit, etiam prætextu quarumvis facultatum, & indultorum quibuſcumque perſonis ſæcularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Epiſcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipſiſque Ordinibus, & eorum Monaſteriis, Conventibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hoſpitalibus, & aliis locis piis, nec non laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cujuſvis Concilii decreta verbo, litteris, aut alia quacumque ſcriptura in genere, vel in ſpecie conceſſorum, & innovatorum, aut concedendorum, & innovandorum.*

3 Unde cum nullum Concilium niſi Tridentinum *ſeſſ. 24. de reform. cap.* 6. conceſſerit Epiſcopis facultatem abſolvendi a reſervatis occultis, manifeſte patet, quod Bulla Cœnæ, quantum ad caſus in ipſa contentos, revocavit, & revocat facultatem Epiſcopis a Concilio conceſſam, alias ſuperflua eſſent verba illa Bullæ, *Ac cujuſcumque Concilii decreta*; Et ſic teſte Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. par. 2. allegat. 4. num.* 24. Pignatell. *tom. 1. conſult.* 291. Pegna, Piaſec. Fagnan. & aliis, declaratum eſt a Pio V. Gregorio XIII. & Clemente VIII. & pluries a Sac. Congregat. Concil. præſertim *die 21. Auguſti* 1609. *die 7. Julii* 1617. *die 5. Novembris* 1644. &, ut refert Delbene, præciſis his verbis *Congregatio cenſuit huic Decreto Concilii Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. non tantum in crimine hæreſis, ſed in omnibus caſibus comprehenſis in Bulla Cœnæ Domini Pii V.*
eſſe derogatum; Et clariſſime ultimo conſtat ex Decreto 4
Alexandri VII. de anno 1665. 24. Septembris damnantis hanc propoſitionem tertiam in ordine: *Sententia aſſerens Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Junii in Conſiſtorio Sacr. Congr. Eminentiſs. Cardinalium viſa & tolerata eſt.*

Poſſunt tamen Epiſcopi abſolvere a caſibus occultis re- 5
ſervatis Summo Pontifici extra Bullam Cœnæ *ex Concilio Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap.* 6. ubi habentur præciſa hæc verba: *Liceat Epiſcopis . . . . in quibuſcumque caſibus occultis etiam Apoſtolicæ Sedi reſervatis delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ, gratis abſolvere.*

Et impeditos perſonaliter adire Pontificem, vel in perpe- 6
tuum, vel ad longum tempus poſſunt Epiſcopi directè abſolvere pro utroque foro etiam ab omnibus caſibus publicis reſervatis Papæ, a jure, aut ab homine etiam hæreſis, & in Bulla Cœnæ contentis; *c. Mulieres, c. ea noſcitur, cap. de*
cetero, c. de Monialibus titul. 39. *de ſentent. excomm.* Eſt au- 7
tem advertendum, quod ſi impedimentum eſt perpetuum abſolvuntur ſine ullo onere comparendi. Si tamen impedimentum eſt ſolum ad tempus, debent abſolvi cum onere adeundi Pontificem ceſſante impedimento, non ad obtinendam abſolutionem, cum jam ſint directè, & plene abſoluti, ſed ad obediendum mandato Papæ, *cap. Ea noſcitur, cap. Quamvis 58. de ſent. excomm.* alias non comparendo elapſo impedimento reincidunt in aliam ſimilem excommunicationem *ex cap. eos qui, de ſent. excomm. in 6. cap. de cetero tit. 39. de ſent. excomm.*

Quinam autem cenſeantur in Jure legitime impediti adi- 8
re Pontificem, iſtis ſequentibus quatuor verſiculis, pro faciliori omnium captu, oſtenditur.

Regula, mors, ſexus, hoſtis, puer, Officialis,
Delitioſus, inops, ægerque, Senexque, Sodalis,
Janitor, adſtrictus, dubius, cauſæ, levis ictus,
Debilis, abſolvi ſine ſumma Sede merentur.

Per ly *Regula*, intelliguntur Regulares, qui poſſunt abſol- 9
vi a ſuis Prælatis Generalibus, & Provincialibus ex variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & præcipue ex Conſtit. Sixti IV. incipient. *Regimini*; Pauli III. *Licet debitum*; & S. Pii V. incipient. *Romani Pontificis*, & alia ejuſ-
dem incip. *Dum ad Congr.* Per ly *Mors*, intelliguntur con- 10
ſtituti in mortis articulo, *c. Quamvis 58. de ſent. excomm.*
Per ly *Sexus*, intelliguntur mulieres, quæ ob fragilitatem 11
ſexus ſunt ſpecialiter diſpenſatæ, *c. 13. Ea noſcitur, &c.*
Mulieres de ſent. excomm. Per ly *Hoſtis*, intelliguntur, qui 12
propter inimicorum capitales inſidias nequeunt ſine periculo occiſionis, aut alterius gravis damni iter aſſumere, *c. de ce-*
tero, &c. Quamvis de ſent. excomm. Per ly *Puer*, intelliguntur 13
pueri, qui ratione ſuæ puerilis ætatis non ſunt capaces longi
itineris, *c. Pueri de ſent. excomm.* Per ly *Officialis*, intelli- 14
guntur illi, qui ex officio turbam arcendo Clericos percutiunt etiam aliqualiter culpabiliter, *c. Veniens 16. & c. Cum*
voluntate 54. de ſent. excomm. Per ly *Delitioſus*, intelliguntur 15
illi, qui ſunt ita delicatæ complexionis, ut laborem adeundi Sedem Apoſtolicam nequeant ſuſtinere, *c. Mulieres de ſent. ex.*
Per ly *Inops*, intelliguntur, qui ſunt ita pauperes, ut ſua 16
inopia impediti nequeant Pontificem adire, *c. Quamvis de ſen.*
excomm. Per ly *Æger*, intelliguntur infirmi, & valetudi- 17
narii, *Cap. Ea noſcitur, & c. Quamvis de ſent. excomm.* Per 18
Senex, intelliguntur omnes, qui ratione ſenilis ætatis laborioſum iter nequeunt ſuſtinere, *c. ea noſcitur, &c. Quam-*
vis de ſent. excomm. Per ly *Sodalis*, intelliguntur Clerici 19
viventes in communi in eodem Collegio, qui ſi ſe mutuo percutiant, poſſunt ab Epiſcopis ſuis abſolvi, niſi forte ratione enormitatis delicti gravior pœna eis debeatur, ut colligitur *ex c. Quoniam de vita & honeſt. Clericor.*

Per ly *Janitor*, intelliguntur oſtiarii, qui prætextu, & 20
cauſa ſui Officii Clericos male percutiunt, *c. Veniens 16. &*
c. Cum voluntate 54. de ſent. excomm. Per ly *Adſtrictus*, intelli- 21
guntur, qui non ſunt ſui Juris, ſed ſubjacent alterius poteſtati, ut ſervi, & filii familias, qui invitis Dominis, & parentibus nequeunt adire Pontificem, *ex c. Mulieres, &c.*
Relatum de ſent. excomm. Per ly *Dubius*, intelliguntur, qui 22
dubitant, an revera Clericos percuſſerint, & nequeunt ſe certificare, licet ab aliis pro talibus cenſeantur, *c. Cum de-*
ſideres §. 2. de ſent. excomm. Per ly *Levis ictus*, intelliguntur 23
qui leviter Clericos percutiunt; iſti enim poſſunt a ſuis

24 Epiſcopis reſpective abſolvi *ex c. Pervenit de ſent. excomm.* Per
ly *Debilis*, intelliguntur qui ratione debilitatis virium labo-
res itineris ſuſtinere non valent, *c. Quamvis 58. de ſent.*
25 *excomm.* Per ly *Cauſa*, intelliguntur omnes illi, qui habent
aliquam juſtam cauſam, propter quam rationabiliter cenſe-
antur non poſſe adire Pontificem, *c. de cætero, &c. Ea no-*
ſcitur de ſent. excomm.

26 Impediti perſonaliter adire Pontificem non tenentur mit-
tere Procuratorem, vel ſcribere ad ſacram Pœnitentiariam
pro obtinenda abſolutione a caſibus, & cenſuris Papæ reſer-
vatis, quia jura præſcribunt ſolum, ut rei perſonaliter adeant
Pontificem, & ubi lex non aggravat, neque nos aggravare
debemus Pœnitentes ultra id, quod a jure exigitur. Sic
communiter Doctores cum Barboſa *par. 2. de offic. & poteſt.*
27 *Epiſc. allegat. 41. n. 7.* Et ſi impediti adire Pontificem, ſint
etiam impediti adire Epiſcopum, probabilius non poſſunt a
caſibus publicis reſervatis Papæ abſolvi in foro conſcientiæ
28 a Parocho, aut a Confeſſario: Sicuti etiam impediti adire
Epiſcopum pro caſibus Diœceſanis ſibi reſervatis publicis
non poſſunt abſolvi ab inferiori extra caſum neceſſitatis, quia
jura in dictis impedimentis pro caſibus Papæ reſervatis con-
cedunt recurſum ad ſolum Epiſcopum, & pro caſibus re-
ſervatis Epiſcopo ad nullum alium inferiorem reperitur con-
ceſſus pro abſolutione recurſus, cum non ſit tam difficilis
perſonalis acceſſus ad ipſum, uti communius tenent Docto-
res cum Leandro *de cenſuris tr. 2. diſp. 17. q. 62.*, Suarez *diſp.*
30. *de pœnit. ſect.* 3. Felic. Poteſt. *tom. 1. p. 4. n.* 3352. *& ſequent.*
Vaſquez, Bonacina, Navar., Maſtrio, Lugo, & aliis teſte
P. Viva *ad propoſ. 3. Alexandr. VII. ſub n.* 7. ubi dicit in
praxi non eſſe recedendum ab hac noſtra ſententia, quam-
vis probabilem cenſeat contrariam opinionem, quam tenent
Reiffenſtuel *lib. 1. decr. tit. 7. n.* 397. Perez-Dicaſtill. Bo-
ſius, Palaus, Tamburinus, & alii.

29 Prælati Regulares, uti Generales, & Provinciales, poſ-
ſunt abſolvere ſuos ſubditos ab omnibus caſibus, a quibus
poſſunt Epiſcopi abſolvere ſuos Diœceſanos, *c. Abbates de*
30 *privil. in 6. &* Conſtit. S. Pii V. incip. *Romani Pontificis*.
Imo poſſunt abſolvere ſuos ſubditos etiam ab omnibus caſi-
bus in Bulla Cœnæ contentis, quinque ſolum exceptis, ſci-
licet Schiſma, Hæreſis cum relapſu, Falſificatio Litterum
Apoſtolicarum, Delatio prohibitorum ad Infideles, & con-
ſpiratio in Romanum Pontificem ex Conſtit. Sixti IV. in-
cip. *Exponi nobis feciſti*, Pauli III. incip. *Licet debitum*, &
31 S. Pii V. incip. *Dum ad Congreg. Caſſinenſium.* Quæ S. Pii
V. Conſtitutio pro Caſſinenſibus, cum quibus communicant
ceteri alii Regulares, ampliſſimam facultatem concedit Præ-
latis Regularibus in ſuos ſubditos, cum, ut eam legenti pa-
tet, complectatur etiam caſus publicos pro utroque foro,
& nullum alium caſum excipiat, niſi homicidium volunta-
rium injuſtum, & mutilationem commiſſam poſt ingreſſum
32 in Religionem; Adeoque majorem, & ampliorem faculta-
tem abſolvendi, & diſpenſandi habent Prælati Regulares in
ſuos ſubditos, quam Prælati ſæculares in ſuos Diœceſanos, ut
refert Sanctorius *de pœnis c. 28. q. 3. in tomo typis dato Romæ* 1649.
ex reſponſo habito a Domino Coccino Rotæ Decano, &
Sacræ Pœnitentiariæ Regente, cum ſupra quibuſdam caſi-
bus ſibi a diverſis commiſſis ipſum conſuluiſſet, *Miror*, reſ-
pondit ei Decanus & Regens, *miror quod vos ad ſacram Pœ-*
nitentiariam confugiatis, cum in veſtris privilegiis majorem
Pœnitentiariæ facultatem habeatis.

33 Nec poteſt dici, quod iſta tam ampla privilegia Prælato-
rum Regularium ſit revocata, quia ſunt ſolum revocata
quoad facultatem abſolvendi ſæculares, non autem quoad ſuos
ſubditos, ut patebit percurrenti exacte omnes Bullas deroga-
tivas privilegiorum Regularium, quarum nulla revocat ſu-
pradictam facultatem eis conceſſam pro abſolutione, & diſ-
34 penſatione ſuorum ſubditorum: Motivum enim, quo Summi
Pontifices conceſſerunt Regularibus hanc ampliſſimam facul-
tatem, fuit, ut patet ex his præciſis verbis, *Ut dicti Ordinis*
Profeſſoribus omnis vagandi tollatur occaſio, & ad Sedem A-
poſtolicam recurrendi ſubtrahatur pro poſſe neceſſitas &c. quod
35 motivum ſemper ſubſiſtit, & a Summis Pontificibus ſemper
intenditur, eo vel maxime cum ſit deſumptum ex jure com-
muni Canonico *cap. Cum ſingula de præbend. in 6. cap. Ut*
periculoſa, Ne Clerici, vel Monachi in 6. & cap. Cum illorum
de ſent. excomm. §. Si Clauſtrales.

36 Imo Julius II. die 27. Februarii 1510. in ſua Conſtit. in-
cip. *Julius II. &c. Thomæ de Vio &c. Exponi nobis feciſti*, declaravit
expreſſe, quod non obſtante Bulla Cœnæ, quæ ſingulis an-
nis renovatur, & legitur, poſſint Prælati Regulares juxta
ſua privilegia abſolvere licite perpetuis temporibus ab om-
nibus caſibus in ea contentis, exceptis quinque ſupra recen-
ſitis; *ac ſi prædicta Bulla in Cœna Domini non eſſet facta,*
37 *nec fieret.* Et ut ex Peregrino, & Naldo refert Peyrinus *in*
Conſtit. 6. Julii II. n. 21. Sacra Congregat. Epiſc. & Re-
gul. facto verbo cum Sanctiſſimo Clemente VIII. abſolute
decrevit, quod omnes Bullæ, & decreta derogatoria privile-
giorum Regularium quantum ad facultatem abſolvendi a
caſibus Papæ reſervatis, ſunt intelligenda ſolum in ordine
ad ſæculares, non autem in ordine ad ſuos ſubditos Regu-
lares. *Vide verb. Prælatus Regularis a n. 22. ad 29.*

38 Nec officit quod de ſtylo Curiæ, ſeu Sacræ Pœnitentiariæ
ſoleant quandoque Regulares recurrentes ab ipſa abſolvi, &
diſpenſari ſuper aliquos ex caſibus Papæ reſervatis, quia ut per-
docte ait Donatus *t. 1. p. 1. tr. 13. q. 17. n. 26.* vel id ſit ad ube-
riorem cautelam, vel quia recurrentes facultatem ſuorum Præ-
latorum ignorant. Nec per hoc quod Sacra Pœnitentiaria 39
abſolvat, & diſpenſet Regulares, ſi qui ad ipſam recurrant,
ſequitur, quod non ſit in Prælatis Regularibus poteſtas pro
hujuſmodi abſolutionibus, & diſpenſationibus in ſuos ſubdi-
tos. Sicuti nec id ſequeretur, ſi aliquis Regularis faculta-
tem ſui Prælati ignorans recurret ad Epiſcopum, & Epiſcopus
ipſum abſolveret, & diſpenſaret; unuſquiſque enim utitur jure
ſuo, ut notavit Felix Poteſtas *tom. 1. p. 4. c. 5. n.* 3422. & Por-
tellus *verb. Diſpenſare n.* 28. Viva tamen ad prop. 4. Alex. VII. 40
n. 7. refert ex Mendo *S. Con. Card.* 17. *Nov.* 1628. declaraſſe non
poſſe Prælatos Regulares abſolvere ab hæreſi occulta ſuos ſubdi-
tos. Unde vide *verb. Prælatus Regularis n.* 30. & tene ſicut
ibi: & verb. *Irregularitas art. 3. a n. 17. ad 20.*

Confeſſarii Regulares poſſunt in foro conſcientiæ abſolvere 41
ſæculares ab omnibus caſibus & cenſuris reſervatis Papæ ex
Conſt. Pauli III. incip. *Cum inter cunctas de anno* 1545. 3. *Julii*,
exceptis tamen contentis in Bulla Cœnæ, ut expreſſe excipit
dicta Conſtitutio his verbis: *Exceptis contentis in Bulla, quæ in*
die Cœnæ Domini ſolita eſt legi. Exceptis etiam caſibus reſervatis 42
Epiſcopis in ſuis reſpective Diœceſibus, ex Decreto *S. Cong.*
Conc. 10. *Sept.* 1577. ex Conſt. Clementis X. incip. *Superna*, &
Alexandri VII. damnante ſub die 24. *Sept.* 1665. hanc pro-
poſitionem: *Mendicantes poſſunt abſolvere a caſibus Epiſcopo re-*
ſervatis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate: ex *Sac. Cong.*
Conc. in Andrien. 24. *Nov.* 1710. *in eadem* 24. *Januarii* 1711. *in*
Colonien. 16. *Nov.* 1720. Et denique etiam exceptis intra Ita- 43
liam, & extra Urbem aliis ſex dictis Clementinis, ex quo de
mandato expreſſo Clementis VIII. fuerint reſervati *a Sacra*
Congr. Epiſc. & Regul. in declaratione ſui Decreti editi die 9. *Ja-*
nuarii 1601. facta per aliud Decretum editum *anno imme-*
diate ſequenti 1602. 26. *Novembris*, quod eſt, ut ſequitur.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa ejuſdem De- 44
creti interpretationem, atque obſervationem emerſiſſent, eadem
Sacra Congregatio, ne ullus deinceps obſcuritati, ſcrupulo, am-
biguitati locus relinquatur, & clarius appareat, in quibus ca-
ſibus, vigore ejuſdem Decreti reſervatis, intelligatur prohi-
bita abſolutio, ſpeciali mandato ejuſdem S. D. N. Clementis
Papæ VIII. ſimiliter vivæ vocis oraculo ſuper ea re habito ipſum
Decretum ita moderatur, & declarat, videlicet ſub ejuſdem
prohibitione illos tantum in poſterum comprehendi caſus, qui in
Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta continentur.

Ac propterea Violationis immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis 45
Gregorii XIV. Violationis Clauſuræ Monialium ad malum finem:
Provocantium, & Pugnantium in duello juxta Decr. Concil.
Trid. & Conſtit. Gregorii XIII. incip. Ad tollendum. Injicien-
tium violentas manus in Clericos juxta Canonem: Si quis ſua-
dente diabolo 17. q. 4. ac juris diſpoſitionem: Simonia realis
ſcienter contracta: Atque etiam confidentia beneficialis. Item om-
nes caſus, quos Ordinarii locorum ſibi reſervarunt, vel in po-
ſterum reſervabunt. In quibus omnibus jam enumeratis caſibus
duntaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Con-
feſſiones, eadem Sac. Congreg. vult, & mandat, dictum De-
cretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere: ac pro-
pterea declarat, eos quidem Sacerdotes, tam Sæculares, quam
Regulares, qui aliquo ex privilegiis, indultis, & facultatibus
in ſupradicto Decreto expreſſis ſuffulti fuerint, poſſe juxta eo-
rum privilegia, indulta, & facultates, uſu ante idem Decre-
tum receptas, & quæ ſub aliis revocationibus non comprehendun-
tur, tantum, & non alias abſolvere a caſibus in præſenti decla-
ratione non comprehenſis, aliis vero Sacerdotibus hujuſmodi pri-
vilegia non habentibus nihil de novo concedit: hæc ſunt ver-
ba præciſa Decreti quantum ad noſtrum propoſitum.

Unde cum S. Cong. de ſpeciali mandato Clementis VII. in
hoc Decreto excipiat ſolum facultate abſolvendi caſus con- 46
tentos in Bulla Cœnæ, caſus reſervatos Epiſcopis, & alios
recenſitos ſex intra Italiam, & extra Urbem, & quo ad om-
nes alios poſitive, & expreſſe confirmet facultatem omnimo-
dam abſolvendi, quam Regulares, & alii privilegiati habebant
ante Decretum incip. *S. Cong.* emanatum de mandato ipſius
Clem. VIII. *die 9. Jan.* 1601. evidentiſſime ſequitur, poſſe
Regulares (ex diſpoſitione hujus Dec. quæ attente eſt perpen-
denda) abſolvere ab omnibus aliis caſibus Papæ reſervatis,
quia revera libere, & ſine contradictione hanc facultatem in
uſu habebant ante dictum Decretum ex Conſtit. Pauli III.
emanata 3. Junii 1545. incip. *Cum inter cunctas*; adeoque nullus
remanet ambigendi locus de hac Regularium facultate.

Hic juvat adducere Decretum Clem. XI. quo omnibus 47
Confeſſariis etiam Pœnitentiariis Baſilicarum Urbis, & aliis
privilegiatis interdicitur, ne pœnitentes a quibuſdam cenſuris,
& caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis abſolvant, & abſolutiones,
ſi forte obtentæ fuerint, nullæ, ac irritæ declarantur,

Quoniam Sanctiſſimus Dominus noſter Clem. XI. pro paſtorali
in commiſſum ſibi Gregem zelo, & pro Eccleſiaſticæ diſciplinæ
recta ratione conſervanda deputavit Cong. particularem Emi-
nentiſſimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium Sancti Clemen-
tis, Paulutii Majoris Pœnitentiarii, & Fabroni, nec non RR. PP.
Corradini Sanctitatis ſuæ Auditoris, mei infraſcripti S. Cong.
Conc. & hujus deputatæ Secretarii, ac RR. PP. Damaſceni Con-
ſultoris Sancti officii, & Alfari Conſultoris Theologi S. Pœniten-
tiariæ; Eadem Congreg. conſiderata reformatione facultatum of-
ficii Sacr. Pœnitentiariæ a felici recordatione Innoc. XI in ejus
Conſtitut. edita 3. Septembris 1692. cenſuit, a Sanctiſſimo placue-
rit, præcipiendum eſſe omnibus, & quibuſcumque Presbyteris
tam ſæcularibus, quam Regularibus in Urbe ad Confeſſiones au-
diendas deputatis, ut ne in poſterum etiam in foro conſcientiæ
abſolvant extra mortis articulum quoſcumque pœnitentes tam

Incolæ Urbis, quam ad eam confluentes ab infraſcriptis caſibus, nempe a caſu publico violatæ Clauſuræ ad malum, ſeu inhoneſtum finem, a Presbytericidio publico, & a caſu publico violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis Gregorii XIV. incip. Cum alias nonnulli; & etiam in caſu occulto dictæ violationis Immunitatis, ſi fuerit ſecuta auctoritate publica, idque omnino ſervari ab omnibus, & quibuſcumque Confeſſariis in Urbe degentibus, cujuſcumque Religionis, Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, ac Congregationis, quacumque ſpeciali nota explicandis, prout explicati latius fuere in Decreto Sac. Cong. Epiſc. & Regularium die 9. Menſis Januarii 1602. ſub fel. record. Clemente VIII. ac illius confirmatoriis, & innovatoriis ſub fel. record. Paulo V. die 7. Januarii 1617. Urbano VIII. die 7. Novembris 1628. editis. Ac ſub præſenti prohibitione comprehendi etiam Pœnitentiarios Baſilicarum Urbis, & ab omnibus Confeſſariis prædictis eam obſervari ſub iiſdem pœnis, & cenſuris, eo ipſo, & abſque ulla alia declaratione incurrendis, quæ continentur in præfatis Decretis. Noverintque Pœnitentes abſolutionem, ſi quam in poſterum obtinuerint a præfatis caſibus in præſenti Dec. expreſſis, eſſe nullam, nulliuſque roboris, & momenti, eaque omnia obſervari, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis abſolvendi a prædictis caſibus, ſub quibuſcumque tenoribus tam ante, quam poſt dicta Dec. tam particularibus perſonis, quam ratione Religionis, Societatis, vel Inſtituti obtentis, & juxta latam derogationis formam in iiſdem Dec. contentam, quæ in præſenti repetita cenſeatur, & non obſtantibus omnibus, quæ idem Clem. VIII. Paulus V. & Urb. VIII. voluerunt non obſtare. Rurſus declarando, prout declaratum fuit in præfatis Decretis, quod circa alios caſus Sanctæ Sedi Apoſt. reſervatos, non expreſſos in præſenti Dec. (exceptis illis, quæ continentur in Bulla in die Cœnæ Domini legi conſueta) ita intelligatur præſervata facultas abſolvendi Confeſſariis privilegiatis in Urbe degentibus, quatenus tamen eam habeant ex legitimis privilegiis, non revocatis, & in uſu exiſtentibus, ac juxta eorum tenorem tantum exequendis. Aliis vero in Urbe Confeſſariis privilegia non habentibus, nihil de novo, ſicuti per præfata Decreta, ita per præſens cenſeatur conceſſum.

Facta per me infraſcriptum hac die decima tertia Menſis Maii 1711. relatione prædictæ reſolutionis Sanctiſſimo Domino Noſtro; Sanctitas ſua eam, omniaque, & ſingula in ea contenta cum omnibus clauſulis derogatoriis benigne probavit, ac inviolabiter in poſterum ſervari præcepit ab omnibus ut ſupra expreſſis, præſenſque Decretum in forma ſolita publicari juſſit, atque mandavit. Vincentius Petra Secretarius.

48 In articulo mortis quilibet ſimplex Sacerdos non approbatus, quamvis ſit Excommunicatus, Degradatus, Irregularis, Apoſtata &c. ſi non adſit alius Confeſſarius, poteſt quoſlibet fideles a quibuſvis caſibus, & Cenſuris etiam quomodocumque reſervatis abſolvere, quia in articulo mortis nulla eſt reſervatio, & Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 7. nullum excipit Sacerdotem, ſed ampliſſime loquitur his verbis: *Veruntamen pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœni-*
49 *tentes a quibuſvis peccatis & cenſuris abſolvere poſſunt*. Vide tamen verb. *Sacerdos n.* 38. Quæ ampla poteſtas extenditur etiam ad probabile periculum mortis, ut tenet communior Doctorum cum Barboſa *part.* 2. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*
50 25. *n.* 81. In Jure enim quo ad rem pro eodem ſumuntur periculum, & articulus mortis: *Cap.* 29. *Si quis ſuadente* 17. *q.* 4. *cap. Eos qui de ſent. Excomm. in* 6.

51 Si in periculo, & articulo mortis adſit Confeſſarius approbatus, qui promptus ſit ad Confeſſionem excipiendam, probabilius non poteſt ſimplex Sacerdos abſolvere, ut communius ſentiunt Doctores, quia tota ratio, propter quam conceditur ſimplici Sacerdoti facultas tunc abſolvendi, eſt, ut dicit Trid. cit. *ne hac ipſa occaſione aliquis pereat*, ſcilicet inconfeſſus propter defectum Confeſſarii; ergo ceſſante tali motivo, & neceſſitate propter præſentiam prompti Confeſſarii approbati, ceſſat facultas in Sacerdote non approbato juxta regulam quam tradit Abbas in *c. Cum venerabilis, de conſuetudine in fine. Cum aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio, quatenus urget neceſſitas*. Et deducitur etiam ex *Concil. Carthagin. III.* relato in *cap. Presbyter* 14. *Cauſ.* 26. *q.* 6. *Presbyter inconſulto Epiſcopo non reconciliet pœ-*
52 *nitentem, niſi, abſente Epiſcopo, ultima neceſſitas cogat*: adeoque Epiſcopo præſente non ſubſiſtit neceſſitas pro danda abſolutione a Presbytero, & in noſtro caſu a ſimplici Sacerdote in præſentia Confeſſarii approbati. Et confirmatur *ex cap. Excommunicamus, de ſent. excomm. inter extravagant.* ubi ſic ſtatuitur: *Decernimus etiam, ut nullus hanc incurrens excommunicationis ſententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum abſque ſpeciali mandato noſtro abſolutionis beneficium valeat obtinere, niſi forſan ad Nos habere acceſſum non poſſet in mortis articulo conſtitutus*. Unde cum in noſtro caſu habeatur acceſſus, imo promptus ſit præſens Confeſſarius approbatus, ſequitur, quod abſolutio non poſſit impendi a ſimplici Sacerdote, & ſic declaravit *Sac. Congr. Concil.* ut refert Pignatell. *tom.* 10. *Conſult.* 163. *n.* 13. Sicque reſpondit Gregorius XIII. apud Molinam *tract.* 3. *de Juſtit. diſp.* 63. *n.* 5. & apud Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 12. *n.* 14. ubi ex aliis teſtatur de communi. Vide verb. *Complex peccati*.

53 Abſoluti in articulo, ſeu periculo mortis a caſibus reſervatis, qui habent annexam Cenſuram, ſi convaleſcant, tenentur Papæ, vel Epiſcopo reſpective, ſe præſentare, mandata ipſius humiliter ſuſcepturi, & parti læſæ prout Juſtitia ſuaſerit, ſatisfacturi; *cap. De cetero, c. ea noſcitur, c. Quamvis, & cap. Quo de his de ſent. excomm.* & expreſſe ex Bulla Cœnæ his verbis: *Niſi in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc niſi de ſtando Eccleſiæ mandatis, & ſatisfaciendo cautione præſtita abſolvi poſſit, quia non niſi ſub hoc onere abſolvi poſſunt*. Quod ſi, elapſo mortis periculo cum com- 54
mode poſſint, non ſe præſentent Papæ, vel Epiſcopo reſpective, & parti læſæ renuant, in quantum poſſunt, ſatisfacere, reincidunt in Excommunicationem, *ex cap. Eos qui, de ſentent. excomm. in* 6. & ex Decreto *Sacræ Congr. Epiſcop. & Regul.* 7. *Dec.* 1646.

Abſoluti vero in tali periculo, vel articulo mortis a ca- 55
ſibus reſervatis, qui nullam habent annexam cenſuram, ſi convaleſcant, non tenentur ſe præſentare Superiori, quia onus ſe præſentandi, quod ſupracitata Jura in illo articulo imponunt, eſt ſolum pro caſibus reſervatis habentibus annexam cenſuram, & exceptio firmat regulam in contrarium. Et ratio diſparitatis eſt, quia a peccatis reſervatis non ha- 56
bentibus annexam Cenſuram in articulo, ſeu periculo mortis abſolvuntur directe, & pro utroque Foro ſine ulla alia obligatione; A peccatis vero reſervatis habentibus annexam Cenſuram abſolvuntur in articulo ſeu periculo mortis tantum pro Foro conſcientiæ interno cum obligatione adhuc ſe præſentandi Superiori pro Foro externo, ut mandata ejus accipiant, & ſe obedientes, & obſequentes oſtendant Eccleſiæ, vel Superioribus, quibus fuerunt contumaces, quod non evenit in habentibus caſus ſimpliciter reſervatos ſine annexa Cenſura. Imo ſic abſoluti, licet non in- 57
digeant nova abſolutione, ex quo prior fuerit valida, poſſunt tamen adhuc urgeri a Superiore, qui poteſt contra eos procedere, donec etiam pro Foro externo abſolutionem obtineant, ut pluries declaravit *Sacra Congr. in Compſan.* 14. *Junii* 1619. *in Oppiden.* 8. *Junii* 1621. *& in Militen.* 30. *Sept.* 1622. Vide verb. *Excommunicatio quo ad abſolutionem pro Foro Conſcientiæ &c. art.* 7. *num.* 4.

Abſolutio non poteſt dari extra articulum mortis a Sa- 58
cerdote non approbato, & non habente Juriſdictionem, alias eſt nulla, *c. Omnis utriuſque* 22. *de pœnit. & remiſſ. cap. Si Epiſ.* 2. *eod. tit. in* 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* Et a fortiori nequit dari a Laico *lib.* 3. *Conſtit. Apoſt. c.* 10. Leo X. Conſtit. 40. incip. *Exurge*, Conc. Trid. 59
ſeſſ. 14. *c.* 6. *& Can.* 10. Unde ſacramentaliter abſolvens cum non ſit Sacerdos, fit ſuſpectus de hæreſi, & eſt cogendus ab Inquiſitoribus abjurare de vehementi, & licet eſſet minor 25. annorum, dummodo compleverit 20. eſt degradandus, & brachio ſæculari tradendus, ultimo ſupplicio afficiendus, ex Clement. VIII. Conſtit. 91. incip. *Etſi alias*, & Urban. VIII. Conſtit. 79. incip. *Apoſtolatus officium*, Ab- 60
ſolvendi facultas delegata non poteſt ſubdelegari: *De offic. & poteſt. Judicis Delegati cap. & §. fin.*

Abſolutio non poteſt dari a ſimplici Sacerdote non appro- 61
bato, neque pro ſolis peccatis mortalibus dubiis, cum nullam habeat juriſdictionem. Imo ſimplex Sacerdos non eſt 62
permittendus, quod abſolvat neque a ſolis peccatis venialibus, ut decrevit Innocen. XI. 12. *Februarii* 1679. in decreto de communione quotidiana, in cujus fine habentur præciſa hæc verba: *Non permittant, ut venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, ſeu Ordinario*. (Et nulla quoque declaratur a BENEDICTO XIV. Conſtit. incipien. *Apoſtolicæ*).

Quid importent abſolutiones Generales, quas Prælati Re- 63
gulares, in fine Viſitationis, & in quibuſdam anni Solemnitatibus dare conſueverunt ſuis ſubditis Religioſis? Et quid abſolutiones in articulo mortis dari ſolitæ moribundis? Et quid abſolutiones, quæ dantur a Prælatis, ſeu Præſidibus ante electiones Capitulares? Vide verb. *Prælatus Regularis a num.* 67. *ad* 73.

Articulus II.

Abſolutio quibus dari poſſit vel non?

Summarium.

1 *Abſolutio dari poteſt moribundo, qui petiit Confeſſarium, licet ipſo adveniente, jam obmutuerit, & nulla dare poſſit ſigna pœnitentiæ* ad nu. 2.

3 *Abſolutio probabilius dari poteſt ſub conditione, etiam moribundo, qui nullum pœnitentiæ ſignum dedit, nec dare poteſt, ſi ipſe prius probe, ac Chriſtiane vixit, & Sacramenta frequentavit*, uſque ad n. 7.

8 *Abſolutio dari poteſt ei, qui eſt in occaſione proxima involuntaria, nec eſt in ſui poteſtate eam removere, dummodo tamen vitare conetur periculum formale peccandi per actus proprios.*

9 *Affertur ratio.*

10 *Datur ad hoc monitio Confeſſariis.*

11 *Abſolutio tamen dari non poteſt ei, qui eſt in occaſione proxima voluntaria, nec vult eam, cum poſſit, deſerere, licet ſub prætextu cujuſcumque utilitatis, commodi, vel boni ſpiritualis, vel temporalis, ſui, vel proximi.*

12 *Habetur clare ex pluribus propoſitionibus damnatis, hic dantur.*

13 *Oſtenditur etiam ratione.*

14 *Abſolutio dari non poteſt conſuetudinario, & recidivo, qui ſem-*

ſemper labitur in iiſdem peccatis ſine ulla ſpe emendationis, nec facit quantum in ſe eſt pro tali conſuetudine peccaminoſa deſerenda.

15 *Aſſertur ratio*, ad n. 16.

17 *Si vero conſuetudinarius, ſeu recidivus, poſt ultimam ſuam Confeſſionem ſe vel paulum emendavit, nec tot peccata, ut ordinarie ſolitus erat, commiſit, & aliquem conatum ad ſe emendandum adhibuit, debet abſolvi.*

18 *Cum recidivæ peccata ſunt ex ſola fragilitate intrinſeca, poteſt pœnitens toties abſolvi, quoties Confeſſarius judicat eum ſerio dolere, & proponere impoſterum ſe emendare.*

19 *An ſint abſolvendi nec ne illi conſuetudinarii, ſeu recidivi, qui in aliqua Confeſſione minora afferunt peccata, & in alia, majora, & ſic viciſſim longo tempore ſua peccata continuant; & quomodo cum iſtis procedendum?*

20 *Abſolutio dari non debet, ſed differenda iis, qui propria culpa, & negligentia ignorant principalia Myſteria Fidei, & alia ſcitu neceſſaria ad ſalutem.*

21 *Abſolutio dari nequit a Confeſſario ſuo complici in peccato carnis. Et ſi detur, eſt nulla. Et Confeſſarius audens eum abſolvere incurrit Excommunicationem Papæ reſervatam.*

22 *An abſolutio nequeat dari etiam complici in quocumque alio peccati mortali, non carnali?*

1 Abſolutio dari poteſt moribundo, qui petiit Confeſſarium, licet ipſo adveniente jam obmutuerit, & nulla dare poſſit ſigna pœnitentiæ. Habetur ex *Conc. Araux. I. can. 12. ex Concil. Carthag. III. c. Ægrotantes 75. de conſec. diſt. 4. & ex Conc. Carthag. IV. can. 76.* his verbis: *Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, in caſu dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim converſus fuerit, dent teſtimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam* Id ita expreſſe ſtatuitur a S. Leone Papa *c. his qui, Cauſa. 26. q. 6.* his verbis: *Quod ſi aliqua ægritudine fuerint aggravati, ut quod paulo ante poſcebant ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant, teſtimonia eis fidelium, & circumſtantium prodeſſe debebunt, ut ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur.* Sic etiam habetur ex Rituali Romano, auctoritate, & mandato Pauli V. edito, quod titul. de Sacram. Pœnit. ſic ordinavit: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægro deficiat, nutibus, & ſignis conetur Sacerdos, quo ad ejus fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere, quibus utcumque, vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam confitendi deſiderium*
2 *ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* Ubi ly *abſolvendus eſt*, intelligendum eſt de abſolutione ſacramentali abſolute impertienda, & non tantum ſub conditione, niſi forte de aliquo prædictorum ſignorum certo non conſtet, ſed dubium ſit; tunc enim erit danda abſolutio ſolum ſub conditione, ne exponeretur Sacramentum periculo nullitatis.

3 Abſolutio probabilius dari poteſt ſub conditione etiam moribundo, qui nullum pœnitentiæ ſignum dedit, nec dare poteſt, ſi ipſe prius probe, & Chriſtiane vixit, & Sacramenta frequentavit. Sic tenet expreſſe Barboſa *in Collect. ad Conc. Trid. ſeſſ. 14. de Sacr. pænit. c. 5. n. 2.* citans pro hac ſententia Vivaldum, Antonium de Litteratis, Homobonum de Bonis, Molfeſium, Carolum de Baucio, & Bartholomæum de S. Fauſto. Idem docent Marcantius, Herincx, Pontius, Boſco, Baſſæus, Anacletus, Felix Poteſtas, Schilder *tract. 6. n. 39.* citans Gregorium XV. in ſuo Memoriali Confeſſariorum, quod ediderat, quando erat adhuc Archiepiſcopus Bononienſis, S. Antoninus, & Sacerdotale Rom. *p. 261.* dicens, *Poſſe abſolvi moribundum aſſuetum frequentare Confeſſionem, quamvis repentino caſu oppreſſus ſacramentum non petierit.* Hanc ſen-
4 tentiam vocat nunc communem Moya *q. 4.* pro qua refert ſexdecim Auctores, qui eam abſolute tenent, & alios longe plures, qui defendunt ut probabilem, & ex præcepto charitatis in praxi tenendam, ad quos accedunt Gobat. Tambur. Eſcob. Card. Averſa, Quarti, Arſdech. Sporer, Bonagratia, Gormaz, & alii. Et probatur ratione, quia vita Chriſtiana atque Catholica hactenus probe, & publice peracta in hujuſmodi caſu, ac extrema neceſſitate talis moribundi, eſt ſufficiens accuſatio ſui, & confeſſio, cum alia major fieri nequeat; adeoque poteſt ſub conditione abſolvi. Antecedens probatur, quia ille, qui petit confeſſionem, vel ſaltem dedit ſigna petitæ confeſſionis, poteſt in mortis articulo abſolvi, ſed homo Chriſtiane, & Catholicæ vivens hoc ipſo petiit, deditque ſigna Confeſſionis pro mortis articulo petitæ, adeoque &c. Minor probatur, quia per decurſum totius vitæ Chriſtianæ ſæpius, ac præſertim frequentando Sacramenta Eccleſiæ, vel faciendo conſuetum examen conſcientiæ, imo & devote pluries orando, *Pater noſter*, & *Ave Maria*, per ly *dimitte nobis debita, noſtra*, vel *ora pro nobis peccatoribus nunc, & in hora mortis noſtræ*, fatentur ſe peccatores, petuntque omnia pro felici hora mortis neceſſaria, & opportuna; ſed inter hæc eſt præcipue Confeſſio, & abſolutio Sacramentalis in mortis articulo obtinenda; ergo &c. Tum quia de 5
tali viro probo in articulo mortis conſtituto prudenter dubitari poteſt, an prius Confeſſionem petierit, & non fuerit auditus, aut aliquod ſignum externum dederit, quod non fuerit viſum; imo dubitari poteſt, an etiam de facto aliquod ſignum externum det, quod propter ejus virium imbecillitatem non videatur, aut non percipiatur, adeoque poterit ſub conditione abſolvi, eo quod ob probe antea peractam vitam præſumi, ac ſperari poſſit, ipſum hic, & nunc petere confiteri, & ſacramentaliter abſolvi. Tum etiam quia in du- 6
biis aut opinionibus circa neceſſaria ad ſalutem, tutior pars eſt amplectenda, ſed in caſu agitur de re neceſſaria ad ſalutem, & adeſt dubium, aut opinio pro utraque parte; adeoque ſub conditione abſolvendus, cum hoc tutius ſit pro ejus æterna ſalute. Nihil enim mali fit in conferenda tali abſolutione conditionata; eo enim ipſo quod apponatur conditio, *ſi es capax, ego te abſolvo* &c. & vitatur omne periculum ſacrilegii, & irreverentiæ Sacramenti, & conſulitur ſaluti æternæ moribundi, quæ in tali extrema neceſſitate eſt ab omnibus ex charitate procuranda. Sicut enim 7
Sacramentum Baptiſmi in caſu extremæ neceſſitatis poteſt conferri ſub conditione in materia dubia, ut in lixivio, aqua roſacea, vel nivali, vel etiam in parte dubia, ut in digito, manu &c. cum in tali caſu tutius conſulatur ſaluti animæ infantis, quam nullo modo cum baptizando: ſic a pari in caſu noſtro poteſt ſub conditione dari abſolutio ſacramentalis tali moribundo extreme indigenti, cum tutius conſulatur ſuæ extremæ ſaluti dando ei abſolutionem conditionatam, quam nullo modo eum abſolvendo. *Sacramenta* enim cum fuerint a Chriſto inſtituta in ſalutem fidelium, in caſu extremæ neceſſitatis de mente Legiſlatoris cedunt juri ſuo, *ne exponantur periculo nullitatis*, ut fideles non exponantur periculo damnationis; eo vel maxime quod talis conditio, ut jam dictum eſt, ſalvat reverentiam Sacramenti, quia ſi moribundus non ſit capax abſolutionis, non fit Sacramentum.*

Abſolutio dari poteſt ei, qui eſt in occaſione proxima in- 8
voluntaria, nec eſt in ſui poteſtate eam removere, dummodo tamen vitare conetur periculum formale peccandi per actus proprios, ſcilicet primo per verum, & firmum dolorem de præteritis; ſecundo ſi ſit occaſio luxuriæ, per intenſum, & ſolidum propoſitum ſolus cum ſola non loquendi, & totis viribus mulieris aſpectum, & illecebras vitandi; tertio per verum propoſitum, & promiſſionem ſeparationis cum primum erit poſſibilis phyſice, vel moraliter; quarto per fervidam orationem, & petitionem divini auxilii, & frequentiam Sacramentorum, maxime Confeſſionis cum eodem prudenti Confeſſario. Et ratio eſt quia occaſio peccandi in 9
ſe non eſt peccatum, niſi ſit voluntaria, & qui in ea eſt, potius dicitur eam pati, quam ei ſe exponere, poſitis enim dictis propriis actibus cenſetur pro quanto in ſe eſt, eam abſolute, & efficaciter nolle, ut tradit D. Baſilius *in conſtitut. Monaſt. c. 4. fol. 489.* ubi dicit, *in hujuſmodi caſibus hominem non amare periculum, ſed illud invitum ſubire.* Talis occaſio involuntaria contingere poteſt in filiofamilias cum famula Domini, inter fratres, ſorores, filios, & filias ejuſdem familiæ, & alios ſimiles conjunctos, qui non ſunt ſui juris habitantes in eadem domo ſub cura ejuſdem Domini ſeu Parentis. Sic tenent communiter Doctores, 10
qui tamen monent Confeſſarios, ut cum iſtis ſe gerant ſicuti cum recidivis, differendo aliquando abſolutionem, & difficiles ſe oſtendendo ad eos abſolvendos, ut ſic perterriti facilius emendentur, & ſupradictos proprios actus efficacius eliciant, ſine quibus nequirent abſolvi, cum deficerent in adimplendis, quæ ſunt in ſua poteſtate, & tenentur omnes adimplere nulla ſuffragante excuſatione ad vitandum peccatum mortale.

Abſolutio tamen dari non poteſt ei, qui eſt in occaſione 11
proxima voluntaria, nec vult eam, cum poſſit, deſerere, licet ſub prætextu cujuſcumque utilitatis, commodi, vel boni ſpiritualis vel temporalis ſui, vel proximi. Clare conſtat 12
ex pluribus propoſitionibus damnatis, ut ex 41. in ordine damnata ab Alexandro VII. die 18. Martii 1566. his verbis: *Non eſt obligandus concubinarius ad ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, vulgo Regalo, dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam, & aliæ epu-*

* P. Daniel Concina, qui in animadverſionibus ad Pontaſium, Auctoris noſtri opinionem, quæ communior eſt, probaverat, in Theologia Chriſtiana, quam ibidem ſcripſerat, retractavit, ne eorum præjudicium afferret opinioni, qui confeſſionem neceſſariam hujus ſacramenti materiam exiſtimantes, negant omnino eum abſolvi poſſe, qui confeſſionis ſigna ſenſibilia non dederit; quia deficientibus actibus pœnitentis neceſſaria materia deſideratur, ſine qua perfici ſacramentum nequit. Sed certum omnino non eſt, actus pœnitentis materiam hujus ſacramenti eſſe; cum Tridentina Synodus non ſacramenti materiam, ſed quaſi materiam dixerit; cumque Theologi bene multi non materiam ex qua ſacramentum fit, ſed circa quam ſacramentum verſatur, actus illos conſtituant. Dum vero in pœnitente ea præceſſerint, quæ Auctor commemoravit, ſatis veriſimile eſt, & confeſſionis deſiderium per anteactam vitam ſignificatum, & alios actus in illo reperiri, qui ad impertiendam abſolutionem dubiam ſaltem materiam ſuppeditent: ergo ſub conditione abſolvi poterit; eo vel magis, quia iis, qui antea confeſſionem petiere, ſi ſaltem per teſtes id Sacerdoti ſit notum, abſolutio concedenda eſt, ut liquet ex allatis ab auctore monumentis, & etiam ex decreto Urbani VIII. qui 24. Februarii 1632. rogatus ab Inquiſitore Luſitaniæ, num valide *abſolvi poſſit ægrotus, qui coram uno teſte ſigna contritionis dedit, ſupervenienti autem Confeſſario nullo externo ſigno confitendi voluntatem oſtendit, reſpondit, huic ægroto poſſe impertiri abſolutionem, nec id repugnare decreto Clementis VIII. cum diverſam contineat rationem.* Itaque ſi abſolvendi ſunt, qui antea petiere confeſſionem, quia actus illi præcedentes veluti præſentes haberi poſſunt; cur ii abſolvendi non erunt, quorum vivendi ratio prudentem Confeſſarium certum facit, voluiſſe in mortis articulo ſacramenta recipere, ac prudenter etiam dubitare permittit, confeſſionem antea petiiſſe, licet a nemine fuerit auditus? Nec audiendus Concina eſt, dum ait, Deum, quando vult alicujus ſalutem, velle etiam eadem voluntate media a Chriſto præſcripta pro ſalute obtinenda. Nam abſolutionem hanc medium eſſe præſcriptum dicimus, & occurrentem Sacerdotem, qui probo Chriſtiano, quem confeſſionem petiiſſe præſumimus, Sacerdotalem abſolutionem impertiatur, beneficium quoddam eſſe putamus divinæ miſericordiæ, quo Deus illi opitulari decreverit.

epulæ tædio magno concubinarium afficerent; & alia famula nimis difficile inveniretur; & ex 61. in ordine damnata ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult omittere, quin imo directe, & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit*, & ex alia ejuſdem Pontificis 62. in ordine: *Proxima occaſio peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliqua utilis, aut honeſta non fugiendi occurrit*, & ex altera ejuſdem 63. in ordine: *Licitum eſt quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali, no-*
23 *ſtro, vel proximi*. Et oſtenditur ratione, quia ut quis non teneatur deſerere occaſionem proximam peccandi mortaliter, nulla cauſa eſt ſufficiens, niſi ſola impotentia phyſica, vel moralis deſerendi illam occaſionem proximam, nam quoties poteſt quis eam derelinquere, tenetur, quia quilibet, ſi poteſt, tenetur evitare proximum periculum ſummi mali, quale eſt peccatum mortale, juxta illud Matthæi 18. *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & projice abs te*; aliter non eſſet diſpoſitus ad obtinendam abſolutionem ratione evidentis periculi, adeoque non abſolvendus, ut concludit Sanctus Carolus Borromæus *part. 4. actor. Eccleſ. Mediol. inſtruct. Confeſſ. circa medium*, his verbis: *Sciant denique* (Confeſſores) *ſe non poſſe iis impendere beneficium abſolutionis, qui peccati mortalis occaſionem omnem fugere ſerio non propoſuerint*. Et Sanctus Thomas de Villanova *Concione in feria 6. poſt Dom. 4. Quadrageſimæ*, ait: *Vadat, & concubinam e domo pellat, pecuniam alienam reſtituat &c. & tunc ad Confeſſarium redeat, & abſolvatur, hic rectus eſt ordo, hunc Ordinem non tranſgrediaris*.

(Accedit etiam, pœnitentem, ut ſit rite diſpoſitus, debere affectum peccati excludere, & peccatum deteſtari: ergo deteſtari quoque debet peccandi occaſionem. Quomodo vero eam deteſtabitur, qui non vult illam deſere?)

24 Abſolutio dari non poteſt conſuetudinario, & recidivo, qui ſemper labitur in iiſdem peccatis ſine ulla ſpe emendationis, nec facit quantum in ſe eſt juxta monita prudentis Confeſſarii pro tali conſuetudine peccaminoſa deſerenda; adhibendo ſcilicet ſerium conatum, quo tentationibus, ac occaſionibus reſiſtat, ſed potius cupiditatibus ſuis ſemper frena relaxat; conſtat clare ex propoſitione damnata ab Innocentio XI. 2. Martii 1679. in ordine 62. *Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nulla appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio, dummodo ore proferat ſe dolere, &*
25 *proponere emendationem*. Et ratio eſt, quia cum in iſto nullum appareat verum ſignum doloris, aut propoſitum emendandæ vitæ, ex quo nullum ſerium conatum adhibeat ad reſiſtendum tentationibus, & peccandi occaſionibus, ſed potius voluntarie ſuis cupiditatibus ſemper frena relaxet, abſolutio nedum non ipſum ſolveret, ſed & cum ipſo etiam Confeſſarium ligaret, ut docet S. Ambroſius *lib. 2. de pœnit. cap. 9.* his verbis: *Nonnulli ideo poſcunt pœnitentiam, ut ſtatim ſibi reddi communionem velint, hi non tam ſe ſolvere cupiunt, quam Sacerdotem ligare; ſuam enim Conſcientiam non exuunt, & Sacerdotis induunt, cui præceptum eſt, nolite*
26 *dare Sanctum canibus*. Et quod ſimilibus conſuetudinariis, ſeu recidivis non ſit danda abſolutio, donec emendentur, aperte inſinuat S. Carolus Borromæus *part. 4. actor. Eccleſ. Mediol. titul. Inſtructio Confeſſorum* his verbis: *Prorogranda eſt adhuc abſolutio his, qui licet ſe peccatum dimiſſuros polliceantur, ab illo tamen non ſeparandos Confeſſor ſuſpicetur, ut ſunt ii, & præſertim juvenes otioſi, qui ſolent majoris temporis parte aleis, crapulis, amoribus, peccatis carnalibus, blaſphemiis, inhoneſtis converſationibus, diſſenſionibus, odiis, & detractionibus vacare, ut qui a multis annis in eiſdem peccatis perſeverarunt, nec ut emendentur laborant*.

27 Si vero conſuetudinarius, ſeu recidivus poſt ultimam ſuam Confeſſionem, ſe vel paulum emendavit, nec tot peccata, ut ordinarie ſolitus erat, commiſit, & aliquem conatum ad ſe emendandum adhibuit, debet abſolvi, cum ſic oſtendat ſe habere verum dolorem, & firmum propoſitum ſe emendandi, quod ſufficit ad veram pœnitentiam, licet aliquoties ſit iterum relapſus; ſiquidem ejuſmodi aliquis relapſus non eſt ſignum falſæ pœnitentiæ, ſed potius fragilitatis humanæ; plurimi enim etiam probitate conſpicui relabuntur interdum, & contra bona propoſita firmiter concepta, de-
28 nuo peccant. Cum enim recidive peccata fiunt ex ſola fragilitate intrinſeca, uti ſit in mollitie, delectationibus moroſis, odiis, blaſphemiis, & ſimilibus, docent communiter Doctores ordinarie poſſe pœnitentem toties abſolvi, quoties Confeſſarius judicat eum ſerio dolere, & proponere in poſterum ſe emendare, quia eſt rite diſpoſitus, ut maxime liquet in illo, qui poſt ultimam Confeſſionem non peccata comiſit, ut antea ſolitus erat; unde & Matthæi 18. Petro interroganti: *Quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei, uſque ſepties? dixit Jeſus, Non dico tibi uſque ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties*, hoc eſt toties, quoties vere doluerit, ſigna emendationis dederit, veniamque rogaverit, juxta quod S. Hieronymus relatus *cap. Septies diſt. 3. de pœnitent.* ait: *Non ſolum ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi convertatur ad pœnitentiam, peccata condonantur*.

29 Major difficultas eſt, ſint ne abſolvendi necne illi conſuetudinarii, ſeu recidivi, qui in aliqua Confeſſione minora afferunt peccata, & in alia majora, & ſic viciſſim longo tempore ſua peccata continuant, aliquoties ſe vincendo, & aliquoties iterum relabendo, ac numerum peccatorum augendo? Cum iſtis dicerem, quod a Confeſſariis non ſit procedendum nec per nimiam ſeveritatem, nec per nimiam clementiam, ut nec nimia ſeveritas terreat, nec nimia clementia palpet. Habemus enim non pauca luctuoſa exempla, quod nimia ſeveritas Confeſſariorum fuerit potius pœnitentibus occaſio ruinæ ſpiritualis, ac deſperationis, quam ſalutis, cum ſic deterritis ſit eis odioſa confeſſio, & plurimi a pœnitentia totaliter receſſerint, & per hoc S. Leo Epiſt. 91. omnes ſic admonet Confeſſarios: *In diſpenſandis Dei donis non debemus eſſe difficiles, nec accuſantium ſe lacrymas, gemituſque negligere, cum ipſam pœnitendi affectionem ex Dei credamus inſpiratione conceptam*. Nec minora habemus exempla, quod nimia Confeſſariorum clementia non paucos cum ſe ipſis perdiderit pœnitentes: cum nimia clementia potius foveat peccata, quam minuat, juxta id, quod obſervat Bellarminus *Concion. 8. in Dominica 4. Adventus* dicens: *Nec enim eſſet hodie tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet etiam tanta facilitas abſolvendi*, & ideo nimia hæc indulgentia reprobatur in Synodo Gebennenſi *p. 4. tit. 9. c. 5.* ſub motivo, quod per hanc nimiam facilitatem abſolvendi *pereat, tum Presbyterorum, tum pœnitentium multitudo infinita*. Unde cum ſimilibus pœnitentibus magna eſt neceſſaria prudentia, & diſcretio in Confeſſariis, ut hinc per graviora exhortationum motiva eos deterreant a relapſu, & peccatis, & illinc dulciora divinæ gratiæ, paſſionis Dominicæ, & invocationis Sanctorum linimenta proponendo, erigant in fiduciam, & ſpem chriſtianam, atque iteratam peccatorum deteſtationem, & firmius emendationis propoſitum, ſicque cum Evangelico Samaritano ſciant opportune vulneribus ſauciatorum oleum, ac vinum infundere; ut S. Auguſt. & S. Thomas 3. *part.* 80. *art.* 10. *ad* 3. ajunt *Faciat unuſquiſque quod ſecundum fidem ſuam pie credit eſſe faciendum*.

Abſolutio dari non debet, ſed differenda iis, qui propria 20
culpa, & negligentia ignorant principalia Myſteria Fidei, & alia ſcitu neceſſaria ad ſalutem: habetur expreſſe de mente Innocent. XI. damnantis ſub *die 2. Martii* 1679. hanc propoſitionem in ordine 64. *Abſolutionis capax eſt homo, quamvis laboret ignorantia Myſteriorum Fidei, etiamſi per negligentiam etiam culpabilem neſciat Myſterium SS. Trinitatis, & Incarnationis Domini Noſtri Jeſu Chriſti*. Et clare traditur etiam a Sancto Carolo Borromæo *part. 4. actor. Eccleſ. Mediol. Inſtruct. Confeſſorum circ. med.* præciſis his verbis: *Quicumque rationis uſum attigerit, ſub reatu peccati mortalis omnes ſymboli Apoſtolici, quo Eccleſia utitur, articulos ſcire tenetur ſaltem quo ad ſubſtantiam: Item Dei & Eccleſiæ præcepta, quæ ſub mortali peccato obſervanda ſunt, quæque ſolent in ſcholis Doctrinæ Chriſtianæ comparari. Ubi ergo pœnitens hæc ignorarit, ſi quam primum ad ea diſcendum non acquieverit abſolvi non debet. Imo ſi ad ea diſcendum ſe diſpoſitum ſignificaverit, interrogandum, num alias de ea negligentia a Confeſſore ſive ipſe ſit, ſive alius, aut Paſtor, monitus fuerit, ſi quidem pro modulo diligentiam ad hoc non adhibuerit, tandiu illi abſolutio differatur, donec huic officio penitus ſatisfecerit. Quod ſi nondum admonitus fuerit, abſolvatur quidem; ſed de ſupradictis, ut poterit, inſtruatur*. (Adeſt hac de re Conſtitut. BENEDICTI XIV. incip. *Et ſi*, qua decernitur ignorantibus myſteria Fidei, tenenda neceſſitate *medii*, denegandam eſſe abſolutionem: ignorantibus vero ſua culpa neceſſaria neceſſitate præcepti rejiciendam in aliud tempus abſolutionem; quandoque tamen abſolvi poſſe, ſi pœnitens dolens de ſua culpabili vincibili ignorantia, ſerio promittat confeſſario, operam ſe impenſe daturum, qua divinæ gratiæ præſidio diſcat etiam neceſſaria neceſſitate præcepti.)

Abſolutio dari nequit a Confeſſario ſuo complici in pec- 21
cato carnis; Et ſi detur, eſt nulla, & Confeſſarius audens eum abſolvere, incurrit Excommunicationem Papæ reſervatam. (Eſt etiam reſervata Summo Pontifici abſolutio calumniatorum quoad ſollicitationem in confeſſione; atque abſolutio a cenſuris in eo latis, qui mercimonium exercent ſuper elemoſynis Miſſarum, ut conſtat ex Conſt. 20. & 22. ejuſdem Pontificis.) Vide verb. *Complex peccati a n. 1. ad 3.*

An abſolutio nequeat dari etiam complici in quocumque 22
alio peccato mortali, non carnali? Vide *ibid. n.* 4.

ARTICULUS III.

Abſolutio quomodo, & ſub qua forma dari poſſit, & debeat, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Abſolutionis Sacramentalis verba neceſſaria, & ſufficientia aſſignantur.*

2 *Licet ſpeculative loquendo ſola illa duo verba* Abſolvo te, *vel æquivalentia ſint de eſſentia formæ abſolutionis, æque neceſſario exprimenda neceſſitate Sacramenti.*

3 *In praxi tamen tutius tenendum eſt requiri tanquam de eſſentia Sacramentalis illa verba* a peccatis tuis, *vel ſaltem* a peccatis.

4 *Aliter Confeſſarius peccaret mortaliter, & exponeret Sacramentum probabili periculo nullitatis ſine neceſſitate, & contra juſtiſſimam voluntatem pœnitentis.*

5 Abſolutio eſt valida, ſed illicita ſi detur aliis verbis, quæ tamen non mutent ſenſum formæ ordinariæ, nec actum judicii: & afferuntur variæ ſimiles formæ.
6 Omnes dictæ, & conſimiles formæ ſunt validæ,
7 Sunt tamen illicitæ.
8 Abſolutio autem data his verbis: Ego te mundo a peccatis tuis, vel aliis verbis conſimilibus a pluribus cenſetur inſufficiens. Et qui eam daret ſub ſimilibus verbis peccaret mortaliter, ſicuti mortaliter peccaret, qui extra caſum neceſſitatis voluntarie relinqueret, Ego, & in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
9 Omiſſio vero aliarum precum, ſi fiat aliqua rationabili cauſa, non eſt nequidem peccatum veniale.
10 Aſſignatur digna praxis ſervandæ in uſuali adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ.
11 Urgente aliqua gravi neceſſitate V. G. periculo mortis inſtantis, poteſt Confeſſarius breviter dicere: Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris, & peccatis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.
12 Abſolutionis verba non præciſe, & nude indicant, & declarant pœnitentem eſſe a Deo abſolutum, ſed vere, & per modum ſententiæ judicialis important abſolutionem pœnitentis a peccatis loco Dei a Confeſſario velut a Judice pronunciatam.
13 Abſolutio non eſt valida, ſi proferatur modo deprecativo.
14 Abſolutio nequit dari abſenti per nuncium, & per litteras.
15 Abſolutio poteſt dari ab uno pluribus ſimul.
16 Talis abſolutio eſſet non quidem formaliter, ſed virtualiter, & æquivalenter multiplex, & eſſent tot Sacramenta, quot homines ponentes aliquam Confeſſionem, & dolorem cum propoſito.
17 Similiter poteſt dari abſolutio uni a pluribus ſimul.
18 Talis abſolutio licet ſit illicita, eſt tamen valida. Imo poſſunt dari caſus, qui aſſignantur, in quibus nedum ſit valida, ſed etiam licita.
19 Imo in illis caſibus, ut volunt varii claſſici DD. per plures ſic intentas, & obtentas a Pœnitente abſolutiones conferretur major gratia, & eſſent plura Sacramenta.

1 ABſolutionis Sacramentalis verba neceſſaria, & ſufficientia
ſunt: Abſolvo te a peccatis tuis, vel alia æquipollentia
actum judicialem ſententiæ abſolventis ſufficienter exprimentia:
habetur ex Conc. Floren. in Decreto unionis, ubi dicit:
Forma hujus Sacramenti eſt: Ego te abſolvo &c. & ex Trid.
Seſs. 14. cap 3. ubi dicit: Docet præterea Sancta Synodus Sacramenti
Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ejus vis ſita
eſt, in illis Miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo &c.
quibus quidem de Eccleſiæ Sanctæ more preces quædam laudabiliter
adjunguntur, ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam
ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem
2 ſunt neceſſariæ. Licet autem ex prædictis ſola illa duo verba
Abſolvo te, vel æquivalentia, ſint de eſſentia formæ abſolutionis,
ac neceſſario exprimenda neceſſitate Sacramenti,
maxime ſpeculative loquendo, ut ſuſtinent D. Th. 3. p.
q. 84. art. 3. in corp. Scotus in 4. diſt. 14. q. 4. §. ex hoc
ſequitur, Suarez, Lugo, Gonet. Coninch. Amicus, & alii
magis communiter.
3 In praxi tamen tutius tenendum eſt, requiri tamquam de
eſſentia formæ ſacramentalis etiam illa verba a peccatis tuis,
vel ſaltem a peccatis, quia in inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ
facta eſt a Chriſto expreſſa mentio peccatorum; Quorum
remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis,
retenta ſunt, Jo. 20. ergo ſi quia in Sacramenti Baptiſmi inſtitutione
dictum eſt: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Sancti, invocatio Trinitatis dicitur eſſentialis, ita quia in
inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ dictum eſt, quorum remiſeritis
peccata, expreſſio eorumdem peccatorum erit eſſentialis;
adeoque tutius addenda ſunt illa verba a peccatis tuis,
vel ſaltem a peccatis. Eo vel maxime, quod abſolutio a
peccatis debet determinate ſignificare remiſſionem peccati,
quia non plus efficit, quam determinate ſignificet, cum ſit
forma practica, & non ſpeculativa, atqui illa verba, abſolvo
te, non ſignificant determinate remiſſionem peccatorum,
dum de ſe ſint indifferentia ad ſignificandam remiſſionem,
vel cenſuræ, vel peccati, vel pœnæ; adeoque &c. Tum
quia Concilium Florentinum in Decreto unionis, & Trid.
ſeſſ. 14. cap. 3. expreſſe dicunt, formam Sacramenti Pœnitentiæ
eſſe verba Ego abſolvo te, addita particula &c. quæ
ex genere ſuo indicat quid aliud ab enunciato in illis verbis
Ego abſolvo te, adeoque ultra illa tutius erunt addenda
etiam iſta a peccatis tuis, vel ſaltem a peccatis.
4 Aliter Confeſſarius peccaret mortaliter, & exponeret Sacramentum
probabili periculo nullitatis ſine neceſſitate, &
contra juſtiſſimam voluntatem pœnitentis, ut dicit Gobat.
tr. 7. n. 150. cum aliis, & maxime poſt damnationem factam
ab Innoc. XI. 2. Martii 1679. hujus propoſitionis primæ in
ordine: Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem
probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore, niſi id
vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi.
Hinc ſententia probabili tantum utendum non eſt in collatione
Baptiſmi, Ordinis Sacerdotalis, aut Epiſcopalis.
5 Abſolutio eſt valida, ſed illicita, ſi detur aliis verbis, quæ
tamen non mutent ſenſum formæ ordinariæ, nec actum judicii;
ſic valide abſolvitur, ſi dicatur: Ego tibi remitto, vel
condono peccata tua; Solvo te a peccatis tuis; Tibi a me remittuntur
peccata tua; Abſolvo dominationem veſtram, vel majeſtatem
veſtram, ſi Confeſſarius ſic dicat reverentiæ cauſa:
Nos abſolvimus te a peccatis tuis, ſi ly Nos denotet dignitatem
perſonæ ſingularis abſolventis, ut ſi ſit Prælatus. Tu
a me abſolveris a peccatis. Franciſcus, vel Dominatio veſtra,
ſeu Majeſtas veſtra a me abſolvitur a peccatis. Jubeo, volo te
abſolutum eſſe a peccatis. Omnes enim iſtæ, & conſimiles 6
formæ ſunt validæ, quia eſt in iſtis tantum mutatio accidentalis,
cum verba retineant ſenſum a Chriſto intentum;
ſunt tamen illicitæ, quia ſit contra conſuetudinem & præ- 7
ſcriptum Eccleſiæ.
Abſolutio autem data his verbis, Ego te mundo a pecca- 8
tis tuis, vel aliis verbis conſimilibus, a pluribus cenſetur
inſufficiens, quia non videtur ſignificare abſolutionem per
modum ſententiæ judicialis, qualis requiritur ad Sacramentum
Pœnitentiæ, utpote quod per modum judicii eſt a
Chriſto inſtitutum, adeoque qui eam daret ſub ſimilibus
verbis peccaret mortaliter, cum ſemper mortale ſit extra
caſum neceſſitatis uti materia, & forma dubia in Sacramentis,
ſicuti ſecundum multos peccaret etiam mortaliter, qui
extra caſum neceſſitatis voluntarie relinqueret Ego, & in
nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Omiſſio vero alia- 9
rum precum, ſi fiat aliqua rationabili cauſa, V. G. in magno
concurſu Pœnitentium, in frequentioribus, & brevioribus
Confeſſionibus, non eſt ne quidem peccatum veniale,
cum nullimode ſpectent ad eſſentiam abſolutionis Sacramentalis,
nec ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſint neceſſariæ,
ſed ſolummodo de Eccleſiæ Sanctæ more laudabiliter
adjungantur, ut expreſſe docet Tridentinum cit. ſeſſ.
14. c. 3. verbis relatis n. 1.
Pro digna autem, & practica uſuali adminiſtratione Sa- 10
cramenti pœnitentiæ conſultum eſt, ut laudabiliter practicatur
a multis, quod Confeſſarius dicat Pœnitenti antequam
incipiat Confeſſionem, Dominus ſit in corde tuo, & in
labiis tuis, ut rite, & competenter confitearis peccata tua, In
nomine Patris formando ſignum Crucis verſus eum, & Filii,
& Spiritus Sancti Amen. Denique rite peracta confeſſione,
& injuncta pœnitenti prius ſalutari pœnitentia, dicat, ut
præſcribit Rituale Romanum juſſu Pauli V. editum, Miſereatur
tui Omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat
te ad vitam æternam. Deinde dextera verſus pœnitentem
elevata: Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem omnium
peccatorum tuorum tribuat tibi Omnipotens, & miſericors Dominus,
Amen. Poſtea: Dominus Noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat,
& ego auctoritate ipſius te abſolvo ab omni vinculo excommunicationis,
ſuſpenſionis (hoc verbum Suſpenſionis omittitur
in Laicis), & interdicti in quantum poſſum, & tu indiges;
Deinde Ego te abſolvo a peccatis tuis in nomine Patris,
& Filii, & Spiritus Sancti, amen. Et ultimo: Paſſio Domini
noſtri Jeſu Chriſti, merita B. Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum,
quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſint tibi in
remiſſionem omnium peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium
vitæ æternæ, Amen. Urgente vero aliqua gravi neceſ- 11
ſitate, ut puta periculo mortis inſtanti breviter Confeſſarius
dicere poterit: Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris, &
peccatis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen,
ut ad litteram docet Rituale Romanum.
Abſolutionis verba non præciſe, & nude indicant, & 12
declarant pœnitentem eſſe a Deo abſolutum, ſed vere per
modum ſententiæ judicialis important abſolutionem pœnitentis
a peccatis loco Dei a Confeſſario velut a Judice pronunciatam.
Et ratio eſt, quia, in formis Sacramentalibus
verba id vere efficiunt, quod ſignificant, verba autem abſolutionis
Sacramentalis vere ſignificant abſolutionem in
perſona propria Sacerdotis, & non meram declarationem
abſolutionis jam poſitæ, ut clare patet ex tenore verborum,
quæ profert audita Confeſſione ipſe Sacerdos, dicit
enim; Ego te abſolvo a peccatis tuis; abſolvere enim non eſt
præciſe declarare, adeoque Confeſſarii vere abſolvunt, &
non tantum indicant, ſeu declarant pœnitentes eſſe a Deo
abſolutos: Et ſic habetur ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 6. de
Miniſtro hujus Sacramenti, & abſolutione: Quamvis autem
abſolutio Sacerdotalis alieni beneficii ſit diſpenſatio, tamen
non eſt ſolum nudum miniſterium..... declarandi remiſſa eſſe
peccata, ſed ad inſtar actus judicialis ab ipſo velut a Judice
ſententia pronunciatur, & etiam ex Can. 9. ejuſdem ſeſſionis,
& capitis his verbis; Si quis dixerit abſolutionem Sacramentalem
Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum Miniſterium
pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti
&c. Anathema ſit.
Abſolutio non eſt valida ſi proferatur modo deprecativo, 13
V. G. abſolvat te Deus, Oro Deum, ut te abſolvat, vel ſimilibus
deprecativis verbis. Eſt communis Doctorum. Et ratio
eſt, quia Sacramentum Pœnitentiæ eſt a Chriſto inſtitutum
per modum Judicii, ut habetur ex Trident. ſeſſ. 14. c. 2. &
6. mox citato; ubi aſſerit, Confeſſarium eſſe judicem, hocque
Sacramentum exerceri per modum judicii; ſed non poteſt
eſſe tale, niſi intercedat ſententia Judicis judicativa, in
judiciis enim ſententia non profertur deprecando, ſed jubendo,
adeoque &c. Tum quia Chriſtus non dixit pro quorum
peccatis oraveritis, ſed quorum peccata remiſeritis, remittuntur;
Cum enim Chriſtus dedit Sacerdotibus poteſtatem remittendi
peccata, eis dicens, quorum remiſeritis peccata, remittuntur
eis, Joan. 20. Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt
ſoluta & in cœlo, Matth. 18. manifeſte oſtendit, quod in illius

lius poteſtatis exercitio ea debent uſurpare, verba, quæ
hujus vim, & amplitudinem certius exprimant; ſed verba
iſta *Ego te abſolvo &c.* ſtatuta a Concilio Florentino *in De-
creto unionis*, & a Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 3. vim illam, &
amplitudinem expreſſius pro certo declarant, quam hæc
alia deprecativa *oro Dominum, ut te abſolvat, abſolvat te
Deus*, & ſimilia; adeoque &c.

14 Abſolutio nequit dari abſenti per nuncium, vel per litte-
ras; *eſt communis*, & colligitur *ex Can. Quem pœnit.* 88. *de
pœnit. diſt.* 1. ubi habetur præciſa verba: *Præcepit enim Do-
minus mundandis, ut oſtenderent ora Sacerdotibus, docens cor-
porali præſentia confitenda peccata non per nuncium, non per
ſcripturam manifeſtanda. Dixit enim ora monſtrare, & om-
nes, non unus pro omnibus; non alium ſtatuatis nuncium, qui
pro vobis offerat munus a Moyſe ſtatutum, ſed qui per vos pec-
caſtis, per vos erubeſcatis, erubeſcentia enim ipſa partem ha-
bet remiſſionis; ex miſericordia enim hoc præcepit Dominus, ut
neminem pœniteret in occulto, in hoc enim quod per ſe ipſum
dicit Sacerdoti, & erubeſcentiam vincit timore offenſi, fit ve-
nia criminis*. Et habetur expreſſe ex Clem. VIII. conſtit.
incip. *Sanctiſſimus*, emanat. 20. Julii 1602. his verbis: *Hanc
propoſitionem, ſcilicet, licere per litteras, ſeu internuncium Con-
feſſario abſenti ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente
abſolutionem obtinere ad minus uti falſam, temerariam, &
ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit; præcepitque, ne deinceps
iſta propoſitio publicis, privatiſque locutionibus, concionibus, con-
greſſibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo caſu proba-
bilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo de-
ducatur. Quod ſi quis illam docuerit, imprimi fecerit, aut de
ea etiam diſputative tractaverit, (niſi forſan impugnando) vel
ad praxim directe ſeu indirecte deduxerit, præter excommunica-
tionem latæ ſententiæ, quam ipſo facto incurrat, & a qua non
poſſit (præterquam in articulo mortis) ab alio abſolvi quacum-
que dignitate fulgente, etiam S. Romanæ Eccleſiæ majori Pœ-
nitentiario, niſi a pro tempore exiſtente Romano Pontifice abſol-
vi, aliis etiam pœnis arbitrio infligendis, ſubjaceat*. Vide verb.
Abſens quoad abſolutionem.

15 Abſolutio poteſt dari ab uno pluribus ſimul, uti de facto
ab eodem Confeſſario ſimul abſolvuntur multi milites ante
prælium, & etiam in naufragio, aut incendio, vel aliis
ſimilibus caſibus ab uno ſolo Confeſſario multi præſentes in
eodem periculo abſolvuntur, dicendo *Abſolvo vos a peccatis*;
Sic communiter tenent Tamburin. *de Confeſſ. lib.* 2. *c.* 10.
n. 4. Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 6. *n.* 141. Coninch. Azor. Averſ.
16 & alii paſſim, Et talis abſolutio eſſet, non quidem forma-
liter, ſed virtualiter, & equivalenter multiplex, & eſſent
tot Sacramenta, quot homines ponentes aliquam Confeſſio-
nem, & dolorem cum propoſito, la Croix *lib.* 6. *p.* 2. *nu.*
17 615. & alii communiter. Similiter poteſt dari abſolutio uni
a pluribus ſimul, uti tenent ſupracitati Doctores; quamvis
enim ſit illicitum, quod pœnitens confiteatur eadem pec-
cata duobus, vel pluribus Sacerdotibus ſimul, & ab eiſ-
dem duobus, vel pluribus Sacerdotibus ſimul abſolutionem
accipiat, ex quo ſit contra conſuetudinem Eccleſiæ, ut cum
18 multis ſentit Suarez *diſp.* 8. *ſect.* 4. *n.* 2. *de Pœnit.* tamen
abſolutio erit valida: Imo poſſent dari caſus, in quibus ne-
dum eſſet valida, ſed etiam licita, ut ſi moribundo, qui
confeſſionem petiit, adveniant duo Sacerdotes, & uterque
illum ſenſibus deſtitutum abſolvat, vel ſi in naufragio aut
incendio aliquis multis Sacerdotibus præſentibus confitea-
tur, ut ab illis abſolvatur, vel ſi pœnitens bona fide id
faceret, exiſtimans ita licere; in his enim, & ſimilibus ca-
ſibus valida, & licita eſſet utraque abſolutio ſimul data,
cum utraque concurreret ad gratiam Sacramentalem, ex
quo non ſit major ratio de una, quam de altera.

19 Imo, ut volunt Card. de Lugo *diſp.* 13. *de Sacramento
Pœnit. ſect.* 7. *n.* 166. & 172. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.*
647. Averſa *q.* 12. *ſect.* 3. & alii in illis caſibus, ſi Pœni-
tens ita confiteretur pluribus, ut intenderet a quolibet ſeor-
ſim, & independenter ab altero abſolutionem obtinere, per
utramque abſolutionem conferretur major gratia, quam per
unam ſolam; quia non eſt cur unum Sacramentum impe-
diatur a ſuo effectu producendo, propter conſortium alte-
rius Sacramenti; ſicut enim abſolutiones illæ, ſi non ſi-
mul, ſed ſucceſſive præſtarentur, ſingulæ darent effectum
ſuum, & utraque conferret plus gratiæ, quam una ſola,
ſic ſimul exhibitæ dabunt eumdem effectum, quem darent
ſucceſſive, & eſſent plura Sacramenta, quia vere eſſent plu-
ra judicia, & multiplicaretur abſolutio, quæ in recto im-
portatur, & virtualiter multiplicaretur etiam dolor, &
Confeſſio; adeoque ſingulis illis abſolutionibus ſimul datis
correſponderent diverſæ gratiæ, cum quælibet illarum de-
beret habere effectum diverſum. (*a*)

ABSTINENTIA.

SUMMARIUM.

1 *Abſtinentia a carnibus eſt præcepta pro omnibus diebus Ve-
neris, & Sabbathi.*

2 *Item pro toto tempore Quadrageſimæ.*

3 *Item pro quatuor anni temporibus.*

4 *Item pro variis vigiliis, quæ enumerantur.*

5 *Si vigiliæ incidant in die Dominica, non fit in ipſis abſtinen-
tia, ſed anticipatur in Sabbatho.*

6 *Sic etiam debet anticipari feria 4. Vigilia S. Joannis Ba-
ptiſtæ ſi cadat in die Corporis Chriſti.*

7 *Non poteſt tamen anticipari Vigilia S. Matthiæ, etiamſi oc-
currat ultima die Bacchanalium.*

8 *Si Nativitas D. N. J. C. accidat in die Veneris diſpenſan-
tur omnes ab abſtinentia carnis, exceptis iis, qui tenentur
voto, vel regulari obſervantia.*

9 *Tempore Quadrageſimæ adeſt præceptum abſtinendi nedum a
carnibus, ſed etiam ab ovis, & lacticiniis.*

10 *Abſtinentia nimia a cibo, vel potu, vel ſomno impediens
aliquem, ne poſtea ſuis poſſit fungi officiis, eſt mala, &
peccaminoſa.*

11 *Abſtinentia ab omni cibo, & potu ultra terminum natura-
lem ſeptem, aut novem, aut ad ſummum undecim dierum
in iis, qui vita ſanctimoniæ excellunt, conſtito facti ve-
ritate, cenſenda eſt ſupernaturalis, & miraculoſa.*

12 *Deducitur ex variis exemplis Scripturæ Sacræ.*

13 *Et ſic habetur de multis Sanctis.*

14 *Abſtinentia diuturna ab omni cibo, & potu poteſt dari na-
turaliter, etiam ſine miraculo.*

ABſtinentia a carnibus eſt præcepta pro omnibus diebus 1
Veneris, & Sabbati, *de conſecrat. diſt.* 3. *cap. de uſu
carnium & diſt.* 5. *c. Quia dies*, & Nicolaus primus *ad con-
ſulta Bulgaror. c.* 5. *de obſervat. jejunior.* Item pro toto tem-
pore Quadrageſimæ, *lib.* 5. *conſtit. Apoſt. c.* 12. Concil. Se-
nonen. *c.* 7. *de conſecrat. diſt.* 5. *c. Quadrageſima*, Concil. 2
Colon. II. *p.* 9. *c.* 6. Concil. Tolet. VIII. *c.* 9. Nicolaus I.
ad conſulta Bulgaror. c. 5. *de obſerv.* Jejun. Concil. Clara-
montan. *c.* 23. & Concil. Sabinen. *c.* 17. Item pro quatuor 3
anni temporibus, Calliſt. I. *epiſt.* 1. *diſt.* 76. *c. Jejunium*,
c. ſtatuimus, Concil. Sabinen. *c.* 17. Nicolaus I. *ubi ſupra*,
Concil. Oxonienſ. *c.* 1. & Concil. Mediolan. I. *part.* 2. *tit.* 4
de jejunio. Item pro vigiliis Natalis Domini, Pentecoſtes,
Aſſumptionis B. M. Virginis, Feſti omnium Sanctorum,
Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ, S. Laurentii, & omnium
Apoſtolorum, exceptis SS. Philippi, & Jacobi, & B. Joan-
nis Evangeliſtæ Vigiliis, quoniam illorum ſolemnitas infra
ſolemnitatem Paſchalem, iſtius autem infra Natalem Domi-
ni celebratur, *de obſervat. Jejun. c. Conſilium*, Concil. Me-
diol. I. *part.* 2. *tit. de jejun.* & Concil. Eſordienſ. I. *c.* 1.
Si Vigiliæ incidant in die Dominica non fit in ipſa ab- 5
ſtinentia, ſed anticipatur in Sabbato, *de obſervat. jejun. c.
ex parte, & cap. Conſilium*. Sic etiam debet anticipari feria
4. Vigilia Sancti Joannis Baptiſtæ, ſi cadat in die Corpo- 6
ris Chriſti, Urban. VIII. *in append.* 2. *conſtit.* 43. *Cum eve-
nire*. Non poteſt tamen anticipari Vigilia Sancti Matthiæ, 7
etiam ſi occurrat ultima die Bacchanalium. (Non poteſt
anticipari vigilia hæc ex arbitrio, & Epiſcopi auctoritate;
poteſt vero auctoritate Pontificia: & BENEDICTUS XIV.
epiſtola ad omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos ditionis Ec-
cleſiaſticæ dat. 3. Januarii 1751. eam a die Bacchanaliorum
in quam incidebat, in Sabbatum præcedens tranſtulit, mo-
nitis Eccleſiaſticis, & Regularibus, ne anticipatione illa,
illaque diſpenſatione uterentur) *S. R. Congr.* 23. *Januar.*
1694. Si Nativitas Domini N. J. C. accidat in die Vene- 8
ris, diſpenſantur omnes ab abſtinentia carnis exceptis iis,
qui tenentur voto, vel regulari obſervantia. Nicolaus I.
Conſult. Bulgaror. c. 5. *de obſervat. Jejun.* Honorius III. *c.
Explicari de obſerv. jejun.* qui Epiſcopo Pragenſi ſuper hoc
puncto interroganti reſpondit: *Explicari per Sedem Apoſtoli-
cam poſtulaſti &c. Reſpondemus, quod illi, qui nec voto, nec
Regulari obſervantiæ ſunt adſtricti, in ſexta feria ſi Feſtum
Nativitatis Dominicæ die ipſo venire contigerit, carnibus pro-
pter Feſti excellentiam veſci poſſunt ſecundum conſuetudinem
Eccleſiæ Generalis. Nec tamen hi reprehendendi ſunt, qui ob
devotionem voluerint abſtinere*.
Tempore Quadrageſimæ adeſt præceptum abſtinendi, ne- 9
dum a carnibus, ſed etiam ab ovis, & lacticiniis *diſt.* 4. *c.
Denique*, Concil. Mediolanenſ. I. *part.* 1. *tit. de jejunio*,
ubi habentur præciſa verba: *Sancta Tridentina Synodus Paſto-
res omnes hortatur, atque obteſtatur, omnem diligentiam ad fi-
deles cohortandos, ut ea, quæ ad domandam carnem conducunt,
præſertim ciborum delectum, & jejunium omni ſtudio ample-
ctan-*

---

* Non adeo facile pronunciandum eſt, validam non eſſe abſolutionem verbis deprecativis contentam; nam licet Græci aliique Orientales deprecante formula uterentur etiam Concilii Florentini tempore, ut ex eorumdem Euchologiis conſtat, tamen Patres, quibus id erat apprime cognitum, nihil hac in parte mutandum cenſuere, deinde Clemens VIII. & BENEDICTUS XIV. Græcis ſub Latinis Epiſcopis degentibus præceperunt, ut Latinos abſolvendo uterentur forma indicativa, ſed in abſolutione Græcorum deprecativam formam adhibere non prohibuerunt; etſi probe noſſent hanc illos uſurpare. Quorſum vero id niſi quia ratum exiſtimavere pœnitentiæ Sacramentum etiam deprecativa Græcorum formula collatum? Denique Orientales, vel hæc verba habent *abſolvat te Deus per me*, vel *per humilitatem meam*, vel verba illa ſubaudiuntur, ſicut dum in Baptiſmo ajunt, *Baptizatur Servus Dei &c.* ſubintelligitur *a me*. Ergo Miniſterium Sacerdotis deprecans forma exprimit, & ipſam Sacerdotis abſolventis actionem ita declarat, ut ipſum veluti Dei Miniſtrum peccatores pœnitentes a peccatis abſolvere deſignet. Non eſt ergo irritum per hanc collatum formulam Sacramentum.

(*a*) Addit. Auctoris vide verb. *Confeſſarius Art.* I. *nu.* 85.

ſtantur; Itaque ejus nos auctoritati, & SS. Canonum decretis innitentes edicimus, ut omnes carne, cæteriſque omnibus, quæ a carne trahunt originem, ut ovis, lacte, caſeo, butiro, & hujuſmodi per totam Quadrageſimam abſtineant; & conſtat aperte ex propoſitione 32. in ordine damnata ab Alexand. VII. 18. Martii 1666. *Non eſt evidens, quod conſuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadrageſima obliget*.

10 Abſtinentia nimia a cibo, vel potu, vel ſomno, impediens aliquem, ne poſtea ſuis poſſit fungi officiis, eſt mala, & peccaminoſa, *de conſec. d. 5. c. Non mediocriter*: ubi præciſe dicitur: *Non mediocriter errant, quibuno magno præferunt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel jejunium charitati, aut vigilias præferat ſenſus integritati, ut propter abſtinentiam immoderatam, atque indiſcretam Pſalmorum, vel officiorum decantationem, aut amentiæ, aut triſtitiæ notam incurrat?* Et ſic expreſſe docet S. Thomas in *diſt. 15. q. 3. ar. 4. quæſtiuncul. 1. in corpore* his verbis: *Si vero aliquis in tantum virtutem naturæ debilitet per jejunia, & vigilias, & alia hujuſmodi, quod non ſufficiat debita opera peragere, puta Prædicator prædicare, Doctor docere, Cantor cantare, & ſic de aliis, procul dubio peccat*: ſicut etiam peccaret vir, qui nimia abſtinentia ſe impotentem redderet ad debitum uxori reddendum. Et hoc Divus Thomas confirmat ex iſtis Sancti Hieronymi verbis relatis in ſupracit. *c. Non mediocriter. Rationabilis homo dignitatem amittit, qui jejunium charitati, vigilias ſenſus integritati præfert*.

11 Abſtinentia ab omni cibo, & potu ultra terminum naturalem ſeptem, aut novem, aut ad ſummum undecim dierum in iis, qui vitæ ſanctimonia excellunt, conſtita facti veritate, cenſenda eſt ſupernaturalis, & miraculoſa, cum ex ſententia Ariſtotelis, & aliorum liqueat hominem continuo indigere alimento, ideoque nutritionem in vivente numquam ceſſare, neque hominem ſecundum naturam a nutritione vacare poſſit vita ſalva, adeoque ut lethalis ſit inedia, quæ ſeptimum diem exceſſerit ex ſententia Hippocratis *lib. 1. de princip. ſeu de carnibus n. 21.* Macrob. *de ſomn. Scipion. l. 1. c. 6.*, Turrecolanc. *in Epitom. delict. lib. 2. c. 21. n. 2.* Zachia *q. 7. n. 2.*, Marc., Marion. Aulus Gell., Sennert., & alii, ex relatione Plinii *Hiſt. nat. lib. 2. c. ultim.* licet non cenſeatur lethalis uſque ad ſeptimum diem tantum, eſt tamen lethalis inedia, ſi undecimum diem exceſſerit.

12 Et revera quod talis abſtinentia in vitæ ſanctimonia excellentibus ſit ſupernaturalis, & miraculoſa, deducitur ex variis exemplis Scripturæ Sacræ, & aliis de multis Sanctis virtute conſpicuis, qui ſola Euchariſtiæ ſumptione, divinarumque rerum contemplatione longam abſtinentiam ſervarunt abſque omni alio cibo, & potu. De Moyſe enim habetur Exod. 34. *Fuit ergo ibi cum Domino quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit*: Et Deuteron. 9. verſ. 6. *Et perſeveravit in monte 40. diebus, & 40. noctibus panem non comedens, & aquam non bibens*, & verſ. 18. *Et procidi ante Dominum ſicut prius 40. diebus, & noctibus panem non comedens, & aquam non bibens*: ubi ab Expoſitoribus communiter panis pro omni genere ciborum, & aqua pro omni genere potus accipitur; ſicuti etiam accipitur abſtinentia Eliæ pergentis ad montem Dei Oreb. 3. Regum c. 19. *Qui cum ſenex eſſet, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius 40. diebus & 40. noctibus, uſque ad montem Dei Oreb.* Et prætermiſſa abſtinentia quadraginta dierum, & quadraginta noctium Chriſti Domini *Matth. 14. & Luc. cap. 4.* de Joanne Baptiſta habetur *Matth. cap. 11. Venit enim Joannes neque manducans, neque bibens*.

13 Et ſic habetur de multis Sanctis, ut de S. Catharina Senenſ. declaravit Pius II. in Conſt. ipſius Canonizationis his verbis: *Summa hujus Virginis abſtinentiæ fuit. Inventa eſt aliquando a die Cinerum uſque ad Aſcenſionem Domini jejunium perduxiſſe ſola Euchariſtiæ communione contenta*. Sic certo conſtat de S. Lud. Pio Galliæ Rege, qui ultimis quadraginta diebus vitæ ſuæ poſt ſumptam Sacram Euchariſtiam ab omni cibo, & potu abſtinuit. Sic de illo Sacerdote, qui totidem dies abſque omni alimento Romæ vixit ſub Leone X. Sic de Palumba Interamnenſi tempore Innoc. VIII. Sic de plurimis aliis, quorum diuturna abſtinentia poſt Sac. Commun. cum certa vitæ ſanctimonia conjuncta vere ſupernaturalis, & miraculoſa eſt cenſenda, ut ſolide docet Daniel Sennertus *t. 2. pract. lib. 3. p. 1. ſect. 2. c. 2.* ad differentiam abſtinentiæ eorum, qui ſanctitate non claruerant, nec clarent, quam dicit eſſe naturalem: Et circa iſtas abſtinentias, quæ interdum prædicantur, & adſtruntur in quibuſdam Sanctitate minus illuſtribus eſt bene cavendum, ne etiam fictitiæ, & fraudolentæ ſint vel ope Dæmonis, ut non pauca ſunt habita; & in dies adhuc habentur exempla.

14 Abſtinentia diuturna ab omni cibo, & potu poteſt dari naturaliter ſine miraculo, ut pluribus exemplis, & auctoritatibus probat Pignatell. *t. 4. conſ. 43.* adducens aliquos ſic vixiſſe nedum ad 40. annos, ſed etiam ad ducentos; adducens inſuper unum, qui nunquam manducavit, neque dormivit, & Puellam, quæ nullo præter aerem cibo ad decimum ætatis annum pervenit, & grandior facta nupſit, & prolem ſuſcepit. Vide ibi ipſum ubi 28. cauſas adducit.

ABUSUS.

SUMMARIUM.

1 *Abuſus præſupponit uſum, & abuti proprie eſt ad alium uſum re uti, quam in quem ea comparata eſt.*

2 *Privilegium omnino meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate.*

3 *Abuſus eſt facere Proceſſionem cum Sanctiſs. Sacramento de nocte feria quinta, & ſexta majoris hebdomadæ, & ideo prohibendum eſt ne fiat.*

4 *Abuſus eſt, ut Superior Monaſterii, licet habeat juriſdictionem ſpiritualem, & temporalem, faciat ante ſe deferri Crucem more Archiepiſcoporum.*

5 *Abuſus eſt, ut Canonicus, Clericus, vel Subdiaconus antiquior præferatur Canonico Presbytero moderniori.*

6 *Abuſus antiqui in Proceſſionibus tollendi ſunt cum magna cautela, ne majora ſcandala ſequantur.*

7 *Abuſus, ſeu abuſiones Sæcularium ſunt duodecim, & enumerantur.*

8 *Abuſus, ſeu abuſiones Religioſorum, vel Clauſtralium, ſunt etiam duodecim, & enumerantur.*

9 *Abuſus in Baptiſmo, in Confeſſione, in Euchariſtia, in Matrimonio, in Ordine, & in Sacra Scriptura, pœnæ quæ ſint?* remiſſive.

ABuſus præſupponit uſum, & abuti proprie eſt ad alium 1
uſum re uti, quam in quem ea comparata eſt *l. 19. & 34. §.*
2. de uſuf. Privilegium omnino meretur amittere, qui permiſſa 2
ſibi abutitur poteſtate *11. q. 4. c. priv.* Unde abuſus nullius
ſunt effectus. Rota Rom. *p. 9. t. 2. deciſ. 400. n. 44.* Abuſus 3
eſt facere proceſſionem cum Sanctiſſimo Sacramento de no-
cte feria quinta, & ſexta majoris hebdomadæ, & ideo pro-
hibendum eſt ne fiat, *Sac. Congr. Rit. in Mantuana 8. Au-*
guſti 1606. Abuſus eſt, ut Superior Monaſterii, licet habeat 4
juriſdictionem ſpiritualem, & temporalem, faciat ante ſe
deferri Crucem more Archiepiſcoporum, *Sac. Cong. Rit. in*
Corropoliten. Nullius 4. Martii 1606. Abuſus eſt, ut Canoni- 5
cus, Clericus, vel Subdiaconus antiquior præferatur Cano-
nico Presbytero moderniori, *Sac. Cong. Rit. in Trop. 17. Junii*
1606. Abuſus antiqui in Proceſſionibus tollendi ſunt cum 6
magna cautela, ne majora ſcandala ſequantur, *Sac. Congr.*
Rit. 13. Maji 1603.

Abuſus, ſeu abuſiones ſæcularium ſunt duodecim. 1. Sa- 7
piens ſine operibus. 2. Senex ſine Religione 3. Adoleſcens ſine obedientia. 4. Dives ſine eleemoſyna. 5. Fœmina ſine pudicitia. 6. Dominus ſine virtute. 7. Frater contentioſus. 8. Pauper ſuperbus. 9. Rex iniquus. 10. Epiſcopus negligens. 11. Plebs ſine diſciplina. 12. Populus ſine lege. Sic Gloſſa *in Clementina, Ne in agro, de ſtatu Monachorum verb. Curias Principum circa finem*, ubi dicit quod Sanctus Cyprianus librum fecit de his duodecim abuſionibus ſæcu-
li. Abuſus, ſeu abuſiones Religioſorum, vel Clauſtralium, 8
quibus tota Religionis machina corrumpitur, ſunt etiam duodecim. 1. Prælatus negligens. 2. Diſcipulus inobediens. 3. Juvenis otioſus. 4. Senex obſtinatus. 5. Monachus Curialis. 6. Monachus Cauſidicus. 7. Habitus pretioſus. 8. Cibus exquiſitus. 9. Rumor in Clauſtro. 10. Lis in Capitulo. 11. Diſſolutio in Choro. 12. Irreverentia circa Altare. Sic Gloſſa *loc. cit. verb. Curias Principum, in principio*, ubi dicit, quod tales enumerat Hugo *lib. 2. de anima Clauſtro*.

Abuſus in Baptiſmo, in Confeſſione, in Euchariſtia, in 9
Matrimonio, in Ordine, & in Sacra Scriptura, pœnæ quæ ſint? Vide verb. *Pœna art. 2. a num. 31. ad 49.*

ACCEPTIO PERSONARUM.

SUMMARIUM.

1 *Acceptio perſonarum quid ſit?*

2 *Qui in judiciis, concurſibus communium bonorum & honorum diſtributionibus, ſeu beneficiorum collationibus anteponit unam perſonam alteri, & illi confert quod iſti ex merito juſtitiæ debetur, committit grave peccatum acceptionis perſonarum.*

3 *Ad peccatum acceptionis perſonarum neceſſarium eſt, quod res uni potius, quam alteri debeatur, qualicumque juſtitiæ debito. Si enim neutri nullo modo debeatur, ſed mere liberaliter donetur, etiam ſpectata Charitatis obligatione, tunc nullum committitur peccatum acceptionis perſonarum.*

ACceptio perſonarum eſt vitium juſtitiæ diſtributivæ 1
oppoſitum, quo ſive in jure dicendo, ſive in bonorum communium, aut honorum diſtributione, id quod alicui ex debito juſtitiæ eſt conferendum, datur, & attribuitur alteri, non ob juſtam cauſam, & meritum ejus ad ipſam rem, ſed potius ob conditionem, & qualitatem ipſius Perſonæ ad talem rem non pertinentem; ſic ſentiunt *Doctores*
communiter. Unde qui in judiciis, concurſibus, communium 2
bonorum, & honorum diſtributionibus, ſeu beneficiorum collationibus, perſonam divitem, potentem, nobilem parentem, amicam, & commendatitiis munitam anteponit perſonæ pauperi commendatitiis, & dictis conditionibus deſtitutæ, conferendo illi ob tales conditionibus, & qualitates id, quod iſti pauperi ex merito juſtitiæ debetur committit grave peccatum acceptionis perſonarum contra expreſſam prohibitionem Levit. 19. *Non conſideres perſonam pauperis, nec honores vultum potentis, recte judica proximo tuo*. In judiciis enim, cauſis non eſt habenda acceptio perſonarum; *de regulis juris in 6. regula 12.* juxta id quod hebetur expreſſe *Eccleſiaſtico. 42. Ne accipias perſonam*,

ut delinquas, & Jacobi 2. explicite declaratur: *Si accipitis perſonam, peccatum operamini*. Unde S. Auguſtinus relatus a Divo Thoma 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *in corpore* dicit: *Nec ſane quantum arbitror putandum eſt leve eſſe peccatum in perſonarum acceptione habere fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſi illam diſtantiam ſedendi, ac ſtandi ad honores Eccleſiaſticos referamus: Quis enim ferat eligi divitem ad Sedem honoris Eccleſiæ contempto paupere inſtructiore, atque ſanctiore?*

3 Ad peccatum autem acceptionis perſonarum neceſſarium eſt, quod res uni potius, quam alteri debeatur qualicumque juſtitiæ debito: Si enim neutri nullo modo debeatur, ſed mere liberaliter donetur, etiam ſpectat Charitatis obligatione, tunc nullum committitur peccatum acceptionis perſonarum juxta illud Matthæi 20. *An non licet mihi quod volo facere?* Et circa hoc docet D. Thomas 2. 2. *q.* 63. *art.* 1. *in corpore*, quod *duplex eſt dati, unaquidem pertinens ad juſtitiam, qua ſcilicet aliquis dat alicui, quod ei debetur, & circa tales dationes attenditur perſonarum acceptio; alia eſt datio ad liberalitatem pertinens, qua ſcilicet gratis datur alicui, quod ei non debetur, & in hac donatione non habet locum perſonarum acceptio, quia quilibet abſque injuſtitia poteſt de ſuo dare quantum vult, & cui vult*. Et ſic etiam docet S. Antonius 2. *par. Summæ Theolog. tit.* 1. *cap.* 20. *In his, quæ dantur mere ex liberalitate, non ex debito, non habet locum acceptio perſonarum, ſi datur magis uni perſonæ, quam alteri, quia ſuum eſt quod dat & nemini debet, & iure ſua unuſquiſque eſt moderator, & vindex.*

Nova Additiones ex aliena manu.

1 ACceptio perſonarum brevius definitur ab Eſpenio *Jur. Eccleſ. Univ. part.* 2. *tit.* 31. *c.* 1. *n.* 1. *Injuſtitia, qua præfertur perſona perſonæ propter cauſam indebitam.*

2 Contra acceptiones perſonarum in beneficiis Eccleſiaſticis conferendis, extant quærelæ Bracharenſis Archiepiſcopi, coram Patribus Concilii Tridentini, apud Pallavicinum *in hiſt. Concil. Trid. lib.* 23. *cap.* 7. *n.* 7.

3 Omnia Jura clamant, ut meliores, & ſanctiores eligantur, & ideo peccant contra juſtitiam diſtributivam, qui omiſſo digniore eligunt dignum, ut *notant DD. in cap. conſtitutis decretal. de appell. Covarruv. in relect. c. peccatum de R. J. in* 6. §. 7. *n.* 4. *Fagnan. in c. cum dilectus decretal. de conſuet. n.* 19.

4 Patroni etiam laici eligere tenentur digniorem, ut contra *Lambertinum* probat Covarruv. *loc. cit. n.* 5. ſed ad evitandas lites, & diſcordias præſentatio Patroni de digno, omiſſo digniore in Foro externo irritari nequit: ut notant Canoniſtæ *ad cap.* 3. *decret. de Jur. Patron.*

5 Unde deſumenda major capacitas: & quomodo de ea inquirendum: & quam grave delictum ſit accipere perſonam in collatione beneficiorum, conſule Eſpenium in *Jus Eccleſiaſt. Univ. part.* 2. *tit.* 31. *c.* 3., & 4.

ACCESSIO ſeu, ADJUNCTIO.

Vid. verb. Dominum *art.* 3. *a. n.* 13. *ad* 69.

ACCESSORIUM.

SUMMARIUM.

1 *Acceſſorium naturam ſequi congruit Principalis.*
2 *Acceſſorii idem eſt judicium, quod Principalis.*
3 *Non alterat principalem diſpoſitionem, ſed illi omnino famulatur.*
4 *Videtur conceſſum, cui eſt conceſſum principale.*
5 *Acceſſorium non tenet, ſi non tenet principale, ad quod ſequitur.*
6 *Corruit principali deficiente.*

1 ACceſſorium naturam ſequi congruit Principalis; *de re-*
2 *gulis juris in* 6. *regul.* 42. Acceſſorii idem eſt judicium
3 quod principalis: Rota Roman. *p.* 2. *dec* 97. *n.* 2. Non alte-
rat principalem diſpoſitionem, ſed illi omnino famulatur:
4 Rota *p.* 11. *dec.* 147. *n.* 15. & 16. Videtur conceſſum cui
eſt conceſſum principale; Rota *par.* 5. *t.* 2. *dec.* 432. *n.* 3.
5 Acceſſorium nec tenet, ſi non tenet principale, ad quod ſe-
quitur; *de fide inſtrumentor. c. inter dilectos in fine*. Corruit
6 principali deficiente: Rota *p.* 7. *dec.* 261. *num.* 10. & 11.

Nova additiones ex aliena manu.

1 IN argumento *Principalis*, & *Acceſſorii* illud inprimis ſpectare oportet, quodnam principalis, quodnam alterius acceſſorii loco habendum ſit. Generatim autem nihil certi in jure definitum eſt; cum ſæpe eadem res modo pro principali, modo pro acceſſoria accepta reperiatur. Sic quandoque fundus Villæ acceſſio eſt; licet regulariter Villa pro fundi acceſſione gabeatur *l.* 8. & 10. *in princ. ff. quib. mod. uſufr. amitt.*

2 In univerſum ſic habeto: Pro *Principali* non quod pretioſius eſt, ſed quod *prævalet* æſtimandum erit. Sæpe namque id, quod ſpectato ejus pretio minus eſt, pro principali habetur: hinc habere pro principali oportet aurum, non gemmam illo incluſam, *l. cum aurum* 12. §. 13. *de aur. argen. &c. legat.*: veſtimentum, non ſubſutum, *l. tigni* 7. §. 2. *ad exhiben.*, & §. 26. *lib.* 2. *tit.* 1. *inſtit*, 1, ſolum, non ædificium, *d. lib.* 7. §. 10., & 12.

Verum & hoc perpetuum neque eſſe videtur; cum, ut cetera taceam, in *l.* 20. *ff. de aur. arg. &c. legat.*: diſerte ſancitur, aurum incluſis gemmis cedere debere. At ibi non aurum, ſed gemmæ ſunt Principale.

In dubio vero rei *prævalentia* æſtimanda eſt, vel ex uſu rei, vel ex conſuetudine patris familias, aut etiam ex rei viſu aſpectuve, *l.* 26. *l.* 28. & *l.* 32. §. 5. *eod. tit.*

Porro circa hoc idem argumentum, *Acceſſorii* ſcilicet, & *Principalis*, duæ occurrunt regulæ in *tit. ff. de reg. jur.* puta regula, CXXIX. & CLXXVIII., quæ iiſdem prorſus conceptæ ſunt verbis; niſi quod in poſteriori lege voce *plerumque* temperatur quod in priori generaliter fuerat prolatum.

At his in regulis, quid pro principali, quid pro acceſſorio habendum ſit, magna cura non eſt; cum inibi pro principali æſtimetur cauſa illa, quæ princeps eſt, primumque, ut ita dicam, *mobile* in aliquo negotio, quo principaliter inſtituitur, agiturve; ut monet *Jac. Gothfred. in comm. ad dd. ll.* Acceſſoria vero dicuntur ea; quæ licet a præfato principali cauſa ſecreta, ac diviſa ſunt, eamdem tamen tanquam παρακολουθήματα i. e. conſectaria ſequuntur ſive ex conventione partium, ſive ex natura negotii, ſive ex conſuetudine.

Definitur autem in dd. regulis, quod ea omnia, quæ acceſſionum locum obtinent, omnino extinguantur, ubi principalis cauſa vel *ab initio*, vel *ex poſt facto* non conſiſtit. Quod ut planum faciam, unum, aut alterum in medium afferam exemplum; etſi ob materiæ vaſtitatem plures fingi poſſint ſpecies, de quibus conſule *Pet. Fabr. in comm. ad tit. de reg. jur. dd. ll.* 120., & 178. & *citat. Jacob. Gothof. eod.*

Ab initio igitur ſi principale non conſiſtit, nec acceſſorium locum habere poteſt: ſic dos eſſe non poteſt, ſi nuptiæ conſiſtere nequeant, *l.* 3. *ff. de jur. dot.* nihil ſine hæredis inſtitutione in teſtamento ſcriptum valet, ut pupillaris ſubſtitutio, *l.* 1. *in fin ff. de vulg. & pupill.* §. 5. *Inſtitut. de pupill. ſubſtit.*

Ex poſtfacto pariter ſi principalis cauſa extinguitur, neque iis, quæ ſequuntur locus eſſe poteſt, Ita debitore liberato per conſequentias fidejuſſor quoque dimittitur, *l.* 47. *l.* 69. *in fin. l.* 38. *ff. de fidejuſſor.*: inſuper crediti obligatione deficiente, pignorum quoque perſecutio perempta eſt *l.* 6. *ff. de nat. fœnor.*

At hæ eædem regulæ non ita perpetuæ cenſeri debent, ut nullam recipere queant limitationem. Quandoque enim etſi principale infirmetur, acceſſorium nihilominus conſiſtit. Sic in re teſtamentaria, inducta hæredis inſtitutione, quæ teſtamenti fundamentum eſt, libertates tamen, & cetera legata nonnunquam valent, *l. proxime* 3. *in fin. ff. de his quæ in teſt. delen.*; Et hodie, quando ex præteritionis cauſa hæredis inſtitutio infirmatur, legata ceteraque in teſtamento ſcripta conſiſtere indulſit Juſtinus *Aut. ex cauſa* 6. *de lib. præt.* In materia pariter pignoris, perſonali obligatione ſublata, pignoris vincula durare dicuntur *l.* 2. *C. de luit. pignor.*: & ſi quis pro parte hæres extitit, niſi totum debitum exolvat, ſuam portionem ex pignoribus recipere non poteſt. *l.* 1. *C. eod. tit.* Ceteras exceptiones ad alias materias pertinentes vide apud citatos auctores.

De aliis vero regulis ad materiam *Principalis*, & *Acceſſorii* ſpectantibus conſule *Tulden. de juriſprud. extemp. lib.* 1. *c.* 16. *per tot.*

ACCUSARE QUI POSSINT, VEL NON?

SUMMARIUM.

1 *Omnes accuſare poſſunt criminaliter in cauſis propriis.*
2 *In defendendis injuriis ſibi illatis, & morte ſuorum propinquorum.*
3 *In crimine Hæreſis.*
4 *In crimine Sacrilegii.*
5 *In crimine Beneficii, ſeu Magiæ.*
6 *In crimine Aſſaſſinii, & Graſſationis per vias publicas.*
7 *In crimine falſæ Monetæ.*
8 *In crimine Simoniæ.*
9 *In crimine læſæ Majeſtates, & aliis ſimilibus criminibus atrociſſimis.*
10 *Non poſſunt tamen neque in ſupradictis accuſare: Primo mente capti, & furioſi.*
11 *Secundo Excommunicati.*
12 *Tertio capitales inimici.*
13 *Quarto Clerici, & Religioſi, præſertim ſi eſſet infligenda pœna ſanguinis.*
14 *Si tamen pro arcenda ſua, & ſuorum injuria; vel pro utilitate, & defenſione ſuæ Eccleſiæ eſſet neceſſaria accuſatio, deberent expreſſe ſe proteſtari contra pœnam ſanguinis ad evadendam irregularitatem.*
15 *In aliis cauſis, & criminibus accuſare non poſſunt: Primo excommunicati.*
16 *Secundo infames, viles, & crimino ſi.*
17 *Tertio Pagani, Hæretici, & Judæi non poſſunt Chriſtianos accuſare.*
18 *Quarto inimici capitales, & graves. Item cohabitantes, & frequenter verſantes cum inimici accuſati*, ad n. 19.
20 *Quinto omnes illi, qui ſubornati alias falſum teſtimonium dixerunt, vel pecuniam ad accuſandum, vel non accuſandum acceperunt; ſicuti etiam pauperes non notabene fama.*
21 *Sexto jam accuſati de aliquo delicto, niſi prius ſe innocentes probaverint.*

22 St-

22 *Septimo liberi accuſare non poſſunt parentes , nec e contra parentes liberos .*
23 *Nec fratres, aut ſorores ad invicem.*
24 *Nec liberi patronum, aut ejus hæredem.*
25 *Octavo Clerici & Religioſi; Poſſunt tamen Religioſi accuſare ſuum Prælatum.*
26 *Nono furioſi , & mente capti .*
27 *Decimo impuberes , ſeu pupilli, & mulieres .*
28 *Undecimo Milites , & Magiſtratus.*
29 *Duodecimo Laici non admittuntur ad accuſandos Clericos , niſi tamen Laicus injuriam ſibi , & ſuis a Clericis illatam perſequatur .*
30 *Parochiani quoque , & Patronus Eccleſiæ de crimine civiliter agere poſſunt contra Rectorem Parochiæ , vel beneficii , ut amoveatur a beneficio.*

1 OMnes accuſare poſſunt criminaliter in cauſis propriis
cauſ.4.q.6. c. omnibus, ubi expreſſe dicitur : *Omnibus ,*
quibus accuſatio denegatur , in cauſis propriis accuſandi licentia
2 *non eſt deneganda*. In defendendis injuriis ſibi illatis, & morte
ſuorum propinquorum , *cauſ.2. q.1. c. prohibente* , ubi habetur:
Hi tamen omnes ſi ſuam injuriam exequantur , mortemque pro-
3 *pinquorum defendant , ab accuſatione non excluduntur*. In cri-
4 mine hæreſis *c. in fidei 5. de hæret. in 6.* In crimine ſacrile-
gii *c. In primis §. de perſona Januarii 2. q. 1. & c. Si quis ſua-*
5 *dente 17. q. 4. §. qui autem*. In crimine Veneficii , ſeu Ma-
6 giæ , *arg. l. ult. cap. de maleficiis*. In crimine Aſſaſſinii , &
Graſſationis per vias publicas, *l. Divus Adrianus ff. de custo-*
7 *dia reor. argum. l. 2. non ideo minus C. de accuſat.* In crimine
8 falſæ monetæ *l. 2. Cod. de falſa moneta* . In crimine Simoniæ
9 *c. Sane 15. q. 3.* In crimine læſæ Majeſtatis, & aliis ſimili-
bus criminibus atrociſſimis *arg. l. 7. & 8. ff. ad leg. Jul. Maje-*
10 *ſtat. c. de accuſat. & cap. Veniens 15. q.3.* Excipiuntur tamen,
ut neque in ſupradictis accuſare poſſunt . I. Mente capti ,
& furioſi , quia non intelligunt, quæ geruntur: *l. dummodo*
11 *2. §. 1. ff. de procurat.* II. Excommunicati *cap. 1. de exceptis* ,
12 & hoc , ut ſuæ contumaciæ vitium reprimatur . III. Capi-
pitales inimici , *c. 2. cauſ. 3. q. 5.* quia ut advertit Decia-
nus *pract. Crim. l. 3. c. 25. n. 7. & 8.* ſi capitales inimici ad ac-
cuſandum inimicum in præfatis criminibus admitterentur ,
plures injuſte, & innocenter condemnarentur propter ratio-
nem adductam in mox laudato *c. 2. cauſ. 3. q. 5. Ne irati no-*
13 *cere cupiant, aut læſi ſe ulciſci velint* . IV. Clerici, & Re-
ligioſi, præſertim ſi eſſet intelligenda pœna ſanguinis *cap.*
14 *Sententiam 9. Ne Clerici vel Monachi* . Si tamen pro arcenda
ſua , & ſuorum injuria , vel pro utilitate, & defenſione ſuæ
Eccleſiæ , eſſet neceſſaria accuſatio , deberent expreſſe ſe
proteſtari contra pœnam ſanguinis ad evadendam irregula-
ritatem , *cap. 2. de homicid. in 6.*
15 In aliis cauſis, & criminibus accuſare non poſſunt , Primo
Excommunicati *c. Omnes 7. cauſ. 3. q. 4. c. 1. & 2. cauſ. 4. q. 1.*
16 Secundo Infames, viles, & crimineſi *c. infames 17. cauſ. 6.*
17 *q. 1. c. Alieni cauſ. 2. q. 7. c. Conſtituimus cauſ. 3. q. 5.* Tertio
Pagani, Hæretici, & Judæi non poſſunt Chriſtianos accu-
18 ſare, *c. Pagani 24. cauſ. 2. q. 7.* Quarto inimici capitales, &
graves *c. 2. cauſ. 3. q. 5. ne irat.* , ut dicit ibi textus, *nocere*
19 *cupiant , aut læſi ſe ulciſci velint* . Et propter eamdem ratio-
nem repellantur ab accuſatione etiam cohabitantes , & fre-
quenter verſantes cum inimicis accuſati, quia amici accu-
20 ſatoris cenſentur eſſe inimici accuſati, *c. 1. diſt. 93.* Quinto
omnes illi , qui ſubornati alias falſum teſtimonium dixe-
runt, vel pecuniam ad accuſandum , vel non accuſandum
acceperunt ; ſicuti etiam pauperes , qui minus quam quinqua-
ginta aureos in ſuis bonis habent, ut expreſſe habetur *c. Pro-*
hibentur cauſ. 2. q. 1. niſi tamen iſti pauperes eſſent tam bonæ
famæ, ut ab omni ſuſpicione merito liberi Judicis judicio cen-
21 ſerentur, *c. Si quis c. quærendum 18. cauſ. 2. q. 1.* Sexto jam
accuſati de aliquo delicto, iſti enim nequeunt alium accu-
ſare, nec reaccuſare ſuum accuſatorem, niſi prius ſe purga-
verint, & ſe probaverint innocentes , *c. 1. & 3. cauſ. 3. q. 11.*
22 *c. fin. de teſt.* Septimo Liberi accuſare non poſſunt parentes ,
Novell. 115. c. 3. §. 3. Nec e contra eorum parentes liberos *arg.*
23 *l. 3. Cod. de patria poteſt* . Nec Fratres , aut Sorores ad invicem
l. Si magnum 13. Cod. de his , qui accuſare non poſſunt , niſi
24 crimen ſit leve , *l. Si Sororem 18. Cod. eod.* Nec liberi patro-
25 num , aut ejus hæredem *l. qui accuſare 8. ff. hoc tit.* Octavo
Clerici , & Religioſi *cap. Sacerdotes 51. cauſ. 2. q. 7. c. Sicut*
cauſ. 2. q. 7. Et maxime ſi eſſet infligenda pœna ſanguinis
c. ſententiam 9. Ne Clerici , vel Monachi; alias ſine proteſtatio-
ne fierent irregulares, *c. 1. de homicid. in 6.* Poſſunt tamen
Religioſi accuſare ſuum Prælatum , quia intereſt Monaſte-
rii, ne habeat malum Prælatum , *c. Ex part. 11. de accuſation.*
26 Nono furioſi, & mente capti, quia quæ geruntur, non in-
telligunt *l. dummodo 2. §. 1. ff. de procurat.* & mortuis æqui-
parantur *l. qui ad certam ff. locati*. Et ſurdi, & muti a natu-
27 ra *arg. l. 1. §. 3. ff. de poſtulando*. Decimo impuberes , ſeu
pupilli, & mulieres, *c. prohibentur cauſ. 2. q. 1.* ubi expreſſe
habetur ; *prohibentur accuſare alii propter ſexum, vel ætatem,*
28 *ut mulier , & pupillus*. Undecimo Milites, & Magiſtratus ,
ne illi avocentur a Caſtris , & iſti ab officio occaſione ac-
29 cuſationis *l. 8. ff. de accuſat. c. prohibentur cauſ. 2. q. 1.* Duo-
decimo, Laici non admittuntur ad accuſandos Clericos pro-
pter reverentiam Clericis debitam *cap. 1. & 2. cauſ. 2. q. 7.*
& quod præſumantur eſſe infeſti Clericis, ſicut dicit Pon-
tifex *in c. 3. de immunit. Eccleſ. in 6.* Niſi tamen laicus inju-

riam ſibi , & ſuis a Clericis illatam perſequatur *c. de cetero*
14. de teſtibus. Parochiani quoque , & Patronus Eccleſiæ de 30
crimine civiliter agere poſſunt contra Rectorem Parochiæ,
vel Beneficii , ut amoveatur a Beneficio ; quia ipſorum in-
tereſt habere bonum Parochum . Denique omnes, qui accu-
ſare non poſſunt in lege civili, nec etiam accuſare poſſunt
in Canonica , *c. Nos ſequent. cauſ. 6. q. 1.*

Novæ additiones ex aliena manu .

ACcuſationum eleganter deſcribit *Antonius Matthæi ad lib.* 1
48. ff. tit. 13. cap. 1. num. 1. his verbis: *Accuſatio nihil*
aliud , quam criminis ad Judicem delatio atque executio vindi-
ctæ publicæ cauſa facta : Sin autem ejus etymon inquiras , 2
eam dictam eſſe a cauſa non a cudo vel cuſo contra *Priſcia-*
num ſentit *Hotomannus* .
Inter eos qui accuſare haud poſſunt , ſunt infames. At de 3
notatis infamia juris id intelligendum recte monet *Anton.*
Matthæi ubi ſupra n. 8. ubi rationem etiam reddit , cur hæ
perſonæ accuſare nequeant .
Pauperes accuſare nec poſſunt . Exceptionem vero quam 4
affert Auctor de Pauperibus illis, qui integris moribus ſint,
non probat , *Anton. Matthæi eod. loco n. 9.*
Filium familias accuſare poſſe, dummodo Pater conſentiat, 5
ſentiunt nonnulli , At ſunt, qui tenent Patris conſenſum non
requiri, idque quia Filius familias in cauſis publicis pro Pa-
treſamilias habetur , *L. 9. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni juris* .
Prior opinio probabilior videtur, nam permiſſum nec eſt Fi- 6
lio familias proponere actionem injuriam ſine Patris conſenſu,
niſi ſit vilis & contemnenda Perſona Patris , *L. 17. §. Filio fa-*
milias, & §. Interdum ff. de Injur. Nec obſtat quod Filius fa- 7
milias in cauſa publica pro Paterfamilias habeatur. Nomine
enim cauſæ publicæ non venire accuſationem appoſite notat
Anton. Matthæi loc. cit. n. 5.
Deterior eſt conditio ſervorum, ſi accuſare ſolum poſſunt 8
de iis criminibus, de quibus permiſſum eſt omnibus accuſare ,
puta majeſtatis, fraudatæ annonæ , falſæ monetæ &c. , *L. 53.*
ff. de Judic. Num de his criminibus permiſſum ſit ſervo accu- 9
ſare etiam dominum , vide *Anton. Matthæi loco pluries laudato n. 4.*
Communis ſchola requirit in Accuſatore minimum annos 10
viginti, eo quia minor viginti annis nec teſtis in crimina-
libus cauſis eſſe poteſt , *L. in teſtimonium ff. de Teſtibus* . At di-
ſplicet hæc ſententia *Antonio Matthæi eod. loco n. 3. non enim ut*
in Fide teſtis , ita in fide Accuſatoris ſalus Rei vertitur. Con- 11
currere tamen debet in Accuſatores ea ætas , quæ poſtula-
re & in publicum procedere valeat , id eſt ætas 18. anno-
rum. Quinimmo Accuſatori hujus ætatis annorum 18. Cu- 12
rator adeſſe in judicio debet , *L. 1. ff. de Poſtuland. L. 4. C. de*
Auct. præſt.
Familiares & domeſtici num Patrem familias accuſare va- 13
leant, & nomine eorum quinam veniant, videbis *apud Anton.*
Matthæi ibid. n. 14. Id autem non omittendum , maritum 14
& uxorem utpote venientes nomine domeſticorum a mutua
accuſatione removeri , excepto adulterii crimine , nec non
ſuppoſiti partus, & veneni parati , *L. 1. C. Ad L. Juliam de*
Adult. L. 2. §. ſi publico L. 13. §. Judex ff. eod. L. 30. §. 1. ff. ad L.
Cornel. de Falſ.
Singulares qualitates requiruuntur in eo, qui Epiſcopum 15
accuſare intendit , *C. 15. c. 2. q. 7.* Non enim alii admitendi
quam *idonei* , & *probatiſſimi viri qui & ſuſpicionibus & ſcele-*
ribus careant. Sunt enim *a Deo judicandi* , *non ab humanis ,*
aut prava vita Hominibus lacerandi , ſed potius ab omnibus Fi-
delibus portandi .

ACCUSARI QUI POSSINT VEL NON?

S U M M A R I U M.

1 *Accuſari non poſſunt Primo infantes, furioſi, & mente capti.*
2 *Minores tamen, quia jam doli capaces ſunt, accuſari , vel puniri poſſunt, pœna tamen mitiori.*
3 *Secundo accuſari non poſſunt nec pueri , qui ante plures annos delictum commiſerunt , & illud jam præſcripſerunt.*
4 *Sic delicta carnis præſcribuntur , & abolentur lapſu quinquennii.*
5 *Excipitur tamen ſtuprum.*
6 *Et adulterium cum inceſtu .*
7 *Tertio, ſemel accuſati , & jam abſoluti , iterum accuſari non poſſunt de eodem crimine .*
8 *Si tamen ſecundus accuſator ſuam, vel ſuorum injuriam perſequatur, & doceat primam accuſationem ignoraſſe , vel primum accuſatorem non fideliter egiſſe, ſed prævaricatum fuiſſe, adhuc audiri debebit .*
9 *Quarto abſentes non poſſunt accuſari , poſſunt tamen accuſari, ut a Judice legitime citentur .*
10 *Quinto accuſari non poſſunt Magiſtratus temporales, vel Præſides , aut Legati Provinciarum durante eorum officio, niſi delinquant circa officium; vel crimen notorium ſit.*
11 *Sexto accuſari non poſſunt Chriſtiani ab infidelibus, hæreticis, & Judæis.*
12 *Denique accuſari non poſſunt omnes, qui Superiorem ſe non agnoſcunt.*
13 *Accuſatio contra Prælatos , ſeu Superiores non eſt de facili admittenda.*

ACcuſari non poſſunt primo Infantes , Furioſi, & mente 1
capti, iſtis enim ob defectum rationis delicta non impu-

tantur; *l. Infans 12. ff. ad l. Corn. de Sicariis*, *l. Divus 14. ff. de*
offic. Præſidis. Minores tamen, quia jam doli capaces ſunt,
accuſari, & puniri poſſunt, pœna tamen mitiori, habita ra-
tione ætatis, & imprudentiæ, *cap. 1. de deliƈtis pueror. l. au-*
3 *xilium 37. ff. de minoribus l. fere in omnibus 108. ff. de R. J.* Se-
cundo, accuſari non poſſunt nec pueri, qui ante pluresan-
nos deliƈtum commiſerunt, & illud jam præſcripſerunt.
4 Sic deliƈta carnis præſcribuntur, & abolentur, lapſu quinquen-
nii, poſt quod nec accuſari, nec puniri poſſunt; *l. Marit. 29.*
5 *ff. ad l. Jul. de adult. & l. Adult. Cod. eodem*. Excipitur tamen
ſtuprum per vim illatum, *l. Marit. ff. ad leg. Jul. de Adult.*
6 *§. fin.* Et adulterium cum inceſtu, *l. vim paſſa §. præſcri-*
ptione ff. eodem, & etiam raptus *l. qui cœtu ff. ad leg. Jul.*
de vi publica, quia iſta deliƈta ſicuti cetera alia, quæ deli-
ƈta carnis non ſunt, ad ſui abolitionem, & præſcriptionem
20. annorum ſpatium requirunt, *l. Querela falſi Cod. ad leg.*
Corn. de falſis, ubi habetur, *querela falſi temporalibus præſcri-*
ptionibus non excluditur, niſi viginti annorum præſcriptione,
7 *ſicuti cætera quoque fere crimina*. Tertio, ſemel accuſati, &
jam abſoluti, iterum accuſari non poſſunt de eodem crimine,
cap. de his. 6. de accuſat. & l. licet 6. § ultim. ff. Nauta, Caupo-
8 *nes &c.* Si tamen ſecundus accuſator ſuam, vel ſuorum in-
juriam perſequatur, & doceat primam accuſationem ignoraſ-
ſe, vel primum accuſatorem non fideliter egiſſe, ſed præva-
ricatum fuiſſe, adhuc audiri debebit, *l. ſi quis 11. Cod. de*
accuſat. quoniam ut ibi dicitur *res inter alios judicata aliis non*
9 *præjudicant*. Quarto, Abſentes non poſſunt accuſari, & ſen-
tentiari, *cap. 1. cauſ. 2. q. 8. & l. Abſentem 6. Cod. de accu-*
ſat.; poſſunt tamen abſentes accuſari, ut a Judice legitime
citentur, *l. 1. §. 2. ff. de Requir. vel abſent. damn.*, qui ſi
intra præfixum terminum non comparent, deſcribuntur, &
arreſtantur eorum bona, & elapſo anno eis ad ſe defendendos
conceſſo *a l. 1. ff. & Cod. de requirend. reis*, bona eorum arre-
ſtata fiſco remanent, *l. fin. de requir. & abſent. damn.*, niſi pro-
baverint fuiſſe legitime impeditos, *arg. l. ſuccurritur 9. ff. Ex*
10 *quibus cauſis*. Quinto, accuſari non poſſunt Magiſtratus tem-
porales, vel Præſides, aut Legati Provinciarum durante eo-
rum officio, niſi delinquant circa officium, vel crimen noto-
rium ſit; *l. hos accuſare 12. ff. de accuſat.* In reliquis autem
differtur accuſatio uſque ad terminum officii, data interim ab
eis cautione de judicio fiſci; *l. ſi adult. 33. §. ult. ff. ad leg. Ju-*
11 *liam de adult.* Sexto, accuſari non poſſunt Chriſtiani ab infi-
delibus, Hæreticis, & Judæis, *cap. Pagani cauſ. 2. quæſt. 7.*
12 Denique accuſari non poſſunt omnes, qui ſuperiorem ſe non
agnoſcunt, ut Papa, Imperator, Rex &c. *cap. nemo 13.*
cauſ. 9. c. Aliorum 14. cap. facta 15. cauſ. 9. q. 3.
13 Accuſatio contra Prælatos, ſeu Superiores non eſt de facili
admittenda *ex Concil. Lateranenſ. 3. cap. 8.* ubi reddens ratio-
nem habet præciſa verba: *Quia dicit Concilium, non poſſunt*
omnibus complacere, cum ex officio teneantur non ſolum argue-
re, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuſpendere, non-
numquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt,
& inſidias patiuntur. Ideo Sanƈti Patres provide ſtatuerunt,
ut accuſatio Prælatorum non facile admittatur, ne concuſſis co-
lumnis corruat ædificium, niſi diligens adhibeatur cautela, per
quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationi janua
præcludatur: ita Concilium ad litteram.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 Legati, præſides Provinciarum, quique Reipublicæ cauſa
abſunt, accuſari non poſſunt, dummodo tamen non de-
traƈtandæ Legis cauſa abſint; ſi enim quis vel negotii ſui obeun-
di gratia, vel evitandæ accuſationis liberam legationem impe-
tret, eamdem cum reliquis abſentibus fortunam ſubibit, nem-
pe ut requirendus annotetur, ejuſque bona obſignentur, *L. ab-*
ſentem 6. c. de accuſ. L. 2. c. de exhib. & tranſmitt. reis: ibique di-
ſerte Antonius Matthæi *ad tit. de Accuſat. c. 3. n. 2.*
2 Si crimen pluribus Legibus vindicetur, accuſatus ex una Le-
ge, accuſari, & reus fieri non poteſt ex alia ob idem crimen
admiſſum, ut (exploſa Accurſii, cæterorumque veterum gloſ-
ſographorum ſententia) apprime Antonius Matthæi loco cita-
to *n. 4.* deducit ex *L. Senatus 4. ff. de accuſation.*
3 Servi accuſari quidem poſſunt de crimine, nonnullis tamen
exceptis, iis ſcilicet in quibus bonorum pars publicatur, vel
quorum pœna eſt Civitatis, vel libertatis ademptio. Non ideo
tamen pœnam ſervi evadent eorumdem criminum rei; Alia
enim, ſed extra ordinem, duriori pleƈtentur, ut ad *L. hos*
accuſ. 12. §. ult. ff. de accuſat. advertit *loco citato num. 1. Anto-*
nius Matthæi.

ACCUSATOR AD QUID TENEATUR?

S U M M A R I U M.

1 *Accuſator tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis.*
2 *Accuſator tenetur probare crimen quod objicit.*
3 *Et ſi non probat, tenetur ſubire pœnam talionis.*
4 *Iſtis tamen noſtris temporibus videtur hanc pœnam talionis abiiſſe in deſuetudinem. Si quis tamen eſſet convitus, quod innocentem vere malitioſe accuſaſſet; deberet adhuc puniri pœna talionis.*
5 *Accuſator nedum in ſcriptis tenetur dare accuſationem, ſed præter ſcripta debet in perſona ſe conferre ad Judicem.*
6 *Accuſator oblato jam libello non poteſt amplius deſiſtere ab accuſatione.*
7 *Poteſt tamen deſiſtere impune ante libellum oblatum, etiamſi publice, & coram Judice prius dixerit ſe accuſatorem.*
8 *Accuſator tenetur ad expenſas, ſi accuſatus ſe purgat.*
9 *Accuſator accuſans ob pecuniam, puniendum eſt exilio, vel durius, & tenetur reſtituere, nec unquam poteſt eſſe Judex, aut teſtis.*
10 *Accuſans Clericum ſi non probat per tres, vel ſaltem duos teſtes, excommunicatur.*

Accuſator tenetur ſe ſubſcribere ad pœnam talionis, San- 1
ƈtus Damaſus *Epiſt. 4. cap. 7. cauſ. 4. cap. nullus introdu-*
catur. Et tenetur probare crimen, quod obiicit *cauſ. 2. q. 8. cap.* 2
Qui crimen cauſ. 2. quæſt. 7. cap. Si quis Epiſcopus, Presbyter &c.
Et ſi non probat, debet ſubire pœnam talionis, ideſt pœnam, 3
quam reus pati debuiſſet, ſi crimen probatum fuiſſet, S. Da- 4
maſus *poſt Epiſt. 7. decret. 1. cauſ. 2. quæſt. 3. cap. Calumniator*.
Iſtis tamen noſtris temporibus videtur hæc pœna talionis abiiſ-
ſe in deſuetudinem, & commutata per contrariam conſuetu-
dinem in pœnam arbitrariam, & extraordinariam, ex quo
propter talionis pœnam multi etiam a juſta accuſatione fue-
rint deterriti, & ſic deliƈta manſerint pluries impunita non
ſine gravi Reipublicæ damno. *Si quis tamen eſſet* conviƈtus,
quod innocentem vere malitioſe accuſaſſet, deberet adhuc pu-
niri pœna talionis, vigore Conſtitutionis S. Pii V. incip. *Cum*
primum, in qua innovatur pœna talionis, & præſertim in illis
locis, & Regionibus, in quibus juſtis de cauſis per ſuas pecu-
liares leges mandatur, ad præcludendam viam calumniis, &
impoſturis, adhuc obſervari ſuperius citata decreta Sanƈti Da-
maſi de pœna talionis. Vide verb. *Pœna art. 2. n. 24.*
Accuſator nedum in ſcriptis tenetur dare accuſationem jux- 5
ta *cauſ. 2. q. 8. cap. Accuſatorem*, ſed præter ſcripta debet in
perſona ſe conferre ad Judicem, *cauſ. 5. q. 2. cap. Relatum,*
& q. 8. cap. ult.
Accuſator, oblato jam libello, non poteſt amplius deſiſtere ab 6
accuſatione, quia intereſt Reipublicæ ne deſeratur accuſatio
jam inchoata, ſive ſit vera, ſive ſit falſa: Si enim eſt vera, eam
proſequi oportet, ne deliƈta maneant impunita, ſi vero falſa
eam proſequi expedit, ut calumniator debite puniatur, *l. in*
Senatus conſultum 10. §. 5. ff. ad S. C. Turp. & Aut. qui ſemel,
Cod. Quomodo, & quando, l. Viles 11. §. 3. ad leg. Juliam de
adult. Poteſt tamen deſiſtere impune ante libellum oblatum, 7
etiamſi publice, & coram Judice prius dixerit ſe accuſatorem,
cap. Licet 14. de accuſat. Accuſator tenetur ad expenſas, ſi 8
accuſatus ſe purgat, *de accuſat. cap. Accedens l. Qui crimen.*
3. Cod. de his, qui accuſ. & incurrit infamiam, *l. Si pro eo*
2. Cod. de his, qui accuſ. Accuſator accuſans ob pecuniam 9
puniendus eſt exilio, vel durius, & tenetur reſtituere, nec
umquam poteſt eſſe Judex, aut teſtis, *cauſ. 1. q. 1. cap. ult.*
Accuſans Clericum, ſi non probat per tres, vel ſaltem duos 10
teſtes, excommunicatur, *cauſ. 3. q. 4. c. Placuit*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

Tria olim Accuſatorem præſtare oportebat de Jure Ro- 1
mano, ut legitime accuſationem inſtitueret; Delationem
ſcilicet, Inſcriptionem, & Subſcriptionem. Primo enim no- 2
men rei ad Prætorem deferebat poſtulans, ut inter reos recipe-
retur. Secundo inſcribebat. Inſcriptio autem erat profeſſio 3
accuſatoris profitentis ſe detuliſſe nomen rei; fiebatque por-
reƈto Judici libello, vel querela apud aƈta publica. His ac-
cedebat ultimo loco Subſcriptio, qua accuſator teſtabatur ſe
profeſſum eſſe, ad talionis pœnam ſemet obligando. Cau-
tionem vero, & inſcriptionis formam, modum, ac ſolemni-
tates erudite & copioſe demonſtrat Antonius Matthæi *cap. 6.*
per tot. de Accuſat.
Probandi onus accuſatori incumbit, Quibus autem modis 5
crimen accuſati probandum ſit, patet ex *L. ult. c. de probat.*
Tres ibi afferuntur probationis ſpecies. Teſtes ſcilicet, Ta-
bulæ, & indicia, ſive argumenta, quæ tamen extent luce
clariora. Quare falli manifeſto eos, qui in criminali Judi- 6
cio tabulis & argumentis probandi vim negant eſſe, evin-
cit more ſuo nervoſe & doƈte *Antonius Matthæi de probat. cap. 1.*
n. 3. & cap. 6. fer. per tot.
Pœna Accuſatoris oblato jam libello ab accuſatione deſiſten- 7
tis ex *S. C. Turpilliano* Neronis temporibus edito hæc eſt. I. 8
punitur extra ordinem mulƈta quinque librarum auri fiſco appli-
candarum, *L. 3. ff. de prævaricat.* 2. Ab inſtituta accuſatione, ſi 9
perſequi eam velit, repellitur, *L. 2. & 3. ff. ad Turpillian.* 3.
Infamia notatur, & ad expenſas, & damna condemnatur, *L. 3.* 10
c. qui accuſare. L. Spurii 6. §. qui Judicis ff. de accuſat.
Excipias tamen ab iiſdem pœnis fœminam, atque mino- 11
rem, niſi tamen paƈto, aut pretio accepto ab accuſatione
deſiſtant, *Leg. 1. §. accuſat. 10. ff. ad Turpillian. Gonzalez c. 14.*
n. 5. de Accuſat.

A C C U S A T U S.

S U M M A R I U M.

1 *Accuſatus fatigandus non eſt, ſi accuſator non eſt legitimus.*
2 *Accuſatus non poteſt puniri, niſi convincatur.*
3 *Accuſatus non poteſt alium accuſare, niſi prius ſe purget a crimine.*
4 *Accuſatus pendente accuſatione, non poteſt eſſe teſtis.*
5 *Accuſatus non tenetur reſpondere, niſi vocetur.*

6 *Accuſato danda ſunt omnia capitula, in quibus accuſatur, nomina, & dicta teſtium, ut poſſit ſe defendere, excepto caſu hæreſis, quia in hoc non dantur nomina.*

7 *Accuſatus etiamſi non ſit convictus, vel accuſator deficiat, adhuc tenetur ſe purgare canonice.*

8 *Accuſatus, & non convictus, ſi dum ſe purgat, deficit, habetur ut reus.*

9 *Bona fama accuſati non ſolum facit præſumptionem innocentiæ, ſed abſtergit præſumptionem contrariam.*

10 *Accuſatus non tenetur veritatem fateri Judici, etiamſi interrogetur ſub juramento, quando non ſervato juris ordine interrogat, ideſt nondum habitis de delicto manifeſtis indiciis, non præcedente infamia aut ſemiplena probatione.*

11 *Aſſignatur conveniens modus ad evitandum perjurium in occultanda veritate Judici non legitimo, ſeu non ſervanti Juris ordinem.*

12 *Accuſatus tenetur fateri crimen Judici legitimo ſervato Juris ordine interroganti, & præcipienti ſub juramento de dicenda veritate; maxime loquendo de confeſſione delictorum non inferentium pœnam capitalem. & alias ſimiles graviſſimas pœnas; alias non excuſabitur a peccato mortali, & perjurio.*

13 *Affertur ratio* ad nu. 14.

14 *Loquendo vero de confeſſione, & manifeſtatione delictorum inferentium pœnam capitalem, vel alias graviſſimas pœnas, ſunt duæ extremæ ſententiæ: Prima ſententia abſolute ſuſtinet teneri ſemper ſub mortali accuſatum, ſeu reum legitime interrogatum fateri veritatem, etiam ſi propter talem confeſſionem eſſet morte plectendus, & ſine tali confeſſione haberet fundatam ſpem morte evadendi* ad n. 16.

17 *Secunda ſententia ſuſtinet non teneri reum fateri ſuum delictum, ſi propter illud plectendus ſit pœna capitali, vel triremium, aut alia ſimili, ſi nullum grave damnum Reipublicæ timeatur, & dicit excuſari a perjurio celando veritatem per reſtrictionem, aut æquivocationem externam* ad num. 19.

20 *Afferuntur reſponſiones ad rationes pro prima ſententia adductas* ad n. 23.

24 *Accuſatus ſeu reus, qui crimen ſemel negavit injuſte, & cum juramento, non tenetur illud confiteri poſt latam ſententiam.*

25 *Imo probabile eſt nec ante ſententiam ad id teneri, donec iterum interrogetur niſi immineat damnum tertio.*

26 *Quinimo probabilius eſt nec teneri ad ſe publice retractandum, nec poſſe ad id obligari a Confeſſario in articulo mortis, quando non obſtante delicti negatione reus convictus eſt, & damnatus ducitur ad patibulum, vel jam in ipſo patibulo moriturus exiſtit.*

27 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia* ad n. 28.

29 *Accuſatus, ſeu reus, qui metu, vel vi tormentorum mentitus ſibi falſum crimen impoſuit, ob quod ſit morte plectendus, tenetur ſe retractare, ſi tali retractatione impediri poſſit mors ipſius, vel infamia, aut qualibet aliorum damna, ob quæ negare tenebatur. Secus vero ſi ad hæc nihil prodeſſet ſua retractatio.*

30 *In tali caſu quid eſſet reo conſulendum?*

31 *Accuſatus ex præſumptione falſa, a Judice interrogatus non tenetur confiteri propoſitionem veram, ubi, iſta confeſſa, condemnandus eſſet in foro externo de crimine, aut debito, ad quod revera in foro conſcientiæ non tenetur.*

32 *Adducitur ratio.*

33 *Clarificatur variis exemplis* ad num. 35.

36 *Talis ſententia, & allata exempla non ſubjacent damnationi factæ ab Innocent. XI. in propoſitionibus 26. 27. & 28.* ad num. 37.

38 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia* ad num. 42.

43 *Accuſatus, ſeu reus interrogatus a Judice, ut ſub juramento dicat quantum mercis V. G. apud ſe retineat, excuſatur a perjurio, etiamſi cum juramento neget partem mercis, ne ſolvat gabellam, evidenter injuſtam, ſuppoſito, quod in iis circumſtantiis non interrogetur legitime.*

1 ACcuſatus fatigandus non eſt, ſi accuſatur non eſt legiti-
2 mus, *de accuſat. c. 1.* Accuſatus non poteſt puniri niſi
3 convincatur, Nicolaus I. *reſponſ. ad conſult. Bulgar. c.* 86. Ac-
cuſatus non poteſt alium accuſare niſi prius ſe purgat a cri-
4 mine, *cauſ. 3. q. 11. c. neganda*, *Steph. I. epiſt.* 2. Accuſa-
tus pendente accuſatione non poteſt eſſe teſtis, *de teſt. cap.*
5 *fin. Non debet*. Accuſatus non tenetur reſpondere niſi voce-
6 tur, Damaſus *c. 5. q. 2. c. Vocatio ad Synodum*. Accuſato
danda ſunt omnia capitula, in quibus accuſatur, nomina, &
dicta teſtium, ut poſſit ſe defendere, excepto caſu hæreſis,
7 quia in hoc non dantur nomina, *de accuſat. c. Qualiter*. Ac-
cuſatus etiamſi non ſit convictus vel accuſator deficiat, ad-
huc tenetur ſe purgare canonice. *Concil. Lateran. III. in ap-*
8 *pend. p. 50. c. 65.* Accuſatus, & non convictus, ſi dum ſe
purgat, deficit, habetur ut reus, *Concil. Lateran. III. in ap-*
9 *pend. part. 50. c. 65. de Simonia cap. 13. & 15.* Bona fama
accuſati non ſolum facit præſumptionem innocentiæ, ſed
abſtergit præſumptionem contra ipſum, Rota Roman. *part.*
9. tom. 1. deciſ. 345. n. 62. cum ſequent.

10 Accuſatus non tenetur veritatem fateri Judici, etiamſi in-
terrogetur ſub juramento, quando non ſervato juris ordine
interrogat, ideſt nondum habitis de delicto manifeſtis indi-
ciis, non præcedente infamia, aut ſemiplena probatione, ut
colligitur *ex c. Qualiter & quando 17. & c. Cum oporteat 19. & c.*
Inquiſitionis 21. de accuſat., ubi Judex prohibetur procedere
ad inquiſitionem, & examinationem reorum niſi Juris ordine
ſervato, adeoque hoc non ſervato cum ipſe interroget ut per-
ſona publica de delictis ipſi tamquam Judici de Jure manifeſtan-
dis, nullam poteſt reo obligationem imponere ad dicendam ve-
ritatem, cum jus hanc facultatem ipſi non concesſerit. D.
Thomas 2. 2. *q.* 69. *ar. in c.* ubi aperte ait, *Aliud eſt veritatem*
tacere, aliud eſt falſitatem proponere, quorum primum in aliquo
caſu licet, non enim aliquis tenetur omnem veritatem confiteri, ſed
illam ſolum, quam ab eo poteſt, & debet requirere Judex ſecundum
ordinem juris, puta cum præceſſit infamia ſuper aliquo crimine,
vel expreſſa indicia apparuerunt, vel etiam cum præceſſit probatio
ſemiplena, falſitatem tamen ſupponere in nullo caſu licet... Sic
ergo, concludit S. Doctor Angelicus: *Sic ergo reo, qui accu-*
ſatur, licet ſe defendere veritatem occultando, quam confiteri
non tenetur per aliquos convenientes modos.

Conveniens autem modus ad evitandum perjurium in occul- 11
tanda veritate Judici non legitimo, ſeu non ſervanti juris
ordinem, eſt vel tacere, vel reſpondere ſe paratum eſſe ſa-
tisfacere interrogationi a legitimo Judice, juris ordinem ſer-
vante promananti.

Tenetur tamen accuſatus fateri crimen Judici legitimo, 12
& ſervato juris ordine interroganti, & præcipienti ſub jura-
mento de dicenda veritate, alias non excuſabitur a peccato
mortali, & perjurio. Sic tenent S. Thomas 2. 2. *q.* 69. *ar.* 1.
Covarruvias, Layman, Navarrus, Leſſius, Sannig., San-
chez, Toletus, & omnes alii communiter. Et ratio eſt, quia 13
quilibet tenetur obedire Superiori legitime, & juſte præci-
pienti. Sed Judex ſervato juris ordine procedens legitime,
juſta præcipit, dum ſub juramento præcipit de dicenda ve-
ritate ſuper delicto, de quo habetur ſemiplena probatio &c.
ergo. Tum quia Jus præcipiendi in Judice, & debitum obe-
diendi in reo ſunt correlativa, ergo ſi Judex legitimus ha-
bet verum jus, ſeu poteſtatem præcipiendi, accuſatus, ſeu
reus habebit ſtrictum debitum obediendi, & veritatem di-
cendi. Tum etiam quia ſi Judex non haberet hoc jus, & 14
poteſtatem obligandi reos ad fatendo crimina, repleretur or-
bis atrociſſimis delictis ſub hac ſpe ea ſic occultandi, & pœ-
nas debitas evadendi, adeoque &c.

Loquendo vero de confeſſione, & manifeſtatione delicto- 15
rum inferentium pœnam capitalem, vel alias graviſſimas pœ-
nas, ut Triremes, confiſcationem omnium bonorum, & ſi- 16
miles, abeunt in diverſa Doctores. Communis, & prima
ſententia abſolute ſuſtinet teneri ſemper ſub mortali, accu-
ſatum, ſeu reum legitime interrogatum fateri veritatem,
etiamſi propter talem confeſſionem eſſet morte plectendus,
& ſine tali confeſſione haberet fundatam ſpem mortem eva-
dendi. Sic D. Thomas 2. 2. *q.* 9. *ar.* 1., D. Antoninus, En-
ricus, Gabriel, Aragon., Cordub. Paludanus, Tabiena, Ar-
milla, Navarrus, Valentia, Toletus, Graffius, Salon, Pe-
trus de Ledeſma, Sayrus, Bannez, Philiarcus, Gonet, Co-
varruvias, Malderus, Thomas Sanchez, Didacus Perez, Si-
mancas, Antonius Gomez, Archidiaconus Panormitanus,
Bernardus Diaz, Guttierex, Lucas de Penna, Evarardus,
& alii poſt S. Auguſtinum, qui in *Pſalm.* 30. *enar.* 2. *n.* 12.
habet præciſa verba: *Timendo mori mentitur, & moritur an-*
tequam moriatur, qui ideo mentiebatur, ut viveret. Mentiri vis
ne moriaris, & mentiris, & morieris; & cum vitas unam mor-
tem, quam differre poteris, auferre non poteris, incidis in duas,
ut prius in anima, poſtea in corpore moriaris; & pro rationi-
bus adducunt præcipue jus, quod habet Judex legitimus ad
interrogandum, & præcipiendum ſub juramento de verita-
te dicenda, & ſtrictum debitum, quod habet Reus juris or-
dine interrogatus ad obediendum, & veritatem manifeſtan-
dam, cum aliis mox laudatis *n*, 13. & 14.

Secunda ſententia ſuſtinet non teneri reum fateri ſuum 17
delictum, ſi propter illud plectendus ſit pœna capitali, vel
triremium, aut alia ſimili, ſi nullum grave damnum Rei-
publicæ timeatur: & dicit excuſari a perjurio celando ve-
ritatem per reſtrictionem, aut æquivocationem externam,
reſpondendo, V. G. *non commiſi delictum*, ſubintelligendo
ad manifeſtandum tibi ſub culpa ad me prodendum.

Verum hæc ſententia quam laxioris Ethices ſectatores o- 18
lim propugnarunt, & forte adhuc propugnant, præterquam
quod æquivocationes per reſtrictiones mentales a S. Sede
damnatas, patrocinetur, civilem ſocietatem perturbat, ju- 19
diciariam a Deo hominibus traditam poteſtatem eludit. Hanc
obligationem veritatis aperiendæ Judici legitimo interrogan-
ti, ſervato juris ordine, ipſa ratio naturalis oſtendit, tan- 20
tum abeſt, ut quis poſſit æquivocationibus & reſtrictionibus 21
uti. Ne multa congeram, Catechiſmi Concilii Trident. au-
ctoritatem præ oculis pono, *De reis autem*, inquit 3. par. c. 22
9. *& Sontibus, vult eos Deus verum confiteri, cum ex judicii* 23
formula interrogantur; eſt enim teſtimonium, ac prædicatio qua- 24
dam illa confeſſio Laudis, & gloriæ Dei. Hac de cauſſa ajebat
Cardin. Pullus p. 6. ſententiarum c. 53. *Nihil ergo aliud reo*
conſulendum: niſi ut abhorrens perjurium, pœnam potius a ju-
dice temporali temporalem ſuſcipiat, quam ea paulliſper dilata,
ab æterno mereatur æternam.

Accuſatus, ſeu reus, qui crimen ſemel negavit injuſte, 25
cum Juramento, non tenetur illud confiteri poſt latam ſen-
tentiam, quia finito Judicio finitur obligatio rei, cum con-
feſſio ordinetur ad conficiendum Judicium; *Sic communiter*
Doctores. Imo probabile eſt, nec ante ſententiam ad id te-
neri

neri (etiamſi ſit in poteſtate Judicis) donec iterum inter-
rogetur, niſi immineat damnum tertio, quia tunc tenere-
tur illud reparare, vel parti ſatisfaciendo pro omnibus ſuis
26 damnis, vel ſe retractando, & veritatem confitendo. Imo
probabilius eſt, nec teneri ad ſe publice retractandum, nec
poſſe ad id obligari a Confeſſario in articulo mortis, quan-
do non obſtante delicti negatione, reus convictus eſt, &
damnatus ducitur ad patibulum, vel jam in ipſo patibulo
moriturus exiſtit: Sic ſentit Card. de Lugo *tomo 2. diſp.* 40.
ſect. 1. *n.* 19. Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 3. *c.* 7., Navarrus,
Seguerra, Salcedo, Emmanuel, Navarra, Sayrus, Sa, Phi-
liarcus, & multi alii; & ratio eſt, quia pro tunc non du-
rat amplius interrogatio Judicis, jam enim Judex functus
eſt officio ſuo prolata ſententia, imo jam eſſet inutilis in-
terrogatio, cum non deſerviat ad deciſionem cauſæ: Tum
quia ſequendo contrariam ſententiam daretur locus iniquæ
aliquorum Judicum conſuetudini, qui ſimulant ſe reum dam-
nare ad mortem, ut in illo articulo conſtitutus fateatur
ſuum crimen; quod ſi fateatur, eum de facto morte ple-
ctunt, ſi vero non fateatur, reducunt ad carcerem: non er-
go debet Confeſ. cogere reum in illo diſcrimine ad faten-
dum ſuum crimen cum tanto periculo; eo vel maxime quod
ſic exponeretur reus etiam proximo periculo damnationis
æternæ, cum poſſet de facili dari, quod reus nollet Con-
feſſarii inſinuatione cum conſcientia erronea crederet ſe te-
27 neri, & ſic moreretur, adeoque damnaretur. Nec valet di-
cere, quod ejus taciturnitas redundaret in detrimentum,
& ſcandalum accuſatoris, teſtium, & Judicis apud populum
28 male detari ſententia inconfeſſi ſentientem. Non valet,
quia præſumptio ſtat ſemper pro ſententia juridice, & juſte
prolata, & creditur reum negaſſe, eo quod non cenſebat ſe
obligari ad fatendum, ſicuti revera non tenebatur, ſed po-
tius tueri illam qualemcumque vitæ ſpem, quam poterat
habere, adeoque non tanti momenti eſſet detrimentum, &
ſcandalum accuſatoris, teſtium, & Judicis apud populum,
ut per hoc poſſet obligari reus ad publicam criminis con-
feſſionem cum tanto ſui periculo (a).

29 Accuſatus, ſeu reus, qui metu, vel vi tormentorum men-
titus, ſibi falſum crimen impoſuit, ob quod ſit morte ple-
ctendus, tenetur ſe retractare, ſi tali retractatione impediri
poſſit mors ipſius, vel infamia, aut quælibet aliorum dam-
na, ob quæ negare tenebaatur, quia ſi non ſe retractaret
in tali caſu videretur voluntarie continuare cauſam ſuæ
mortis, & aliorum infamiæ, ſeu damnorum, quæ ratione
ſuæ falſæ confeſſionis ſequerentur, quæ omnia ſi poſſet ſua
retractatione impedire, & nollet, non poſſet abſolvi, cum
30 non eſſet diſpoſitus. Si vero confeſſionis falſæ retractatio
nihil prodeſſet ad revocandam ſententiam prolatam ſuæ mor-
tis, nec ad impedienda aliorum damna, & infamiam, non
teneretur ſe retractare, cum jam penitus inutilis eſſet ejuſ-
modi retractatio. Sic fere communiter Doctores, qui dicunt
in tali caſu conſulendum eſſe reo, & ita fieri ſolitum, ut
ſaltem ante mortem publice fateatur ſe metu, ſeu vi tor-
mentorum contra veritatem confeſſum fuiſſe, quia licet non
totaliter, magna tamen ex parte aliorum infamia minuere-
tur, & multi probabiliter crederent magis retractationem
in mortis articulo conſcientiæ ſtimulis factam, quam con-
feſſionem præteritam tormentis extortam.

31 Accuſatus ex præſumptione falſa, a Judice interrogatus
non tenetur confiteri propoſitionem veram, ubi iſta confeſſa
condemnandus eſſet in foro externo de crimine, aut debi-
to, ad quod revera in foro conſcientiæ non tenetur, & iſte
non ſolum coram Deo eſſet immunis a mendacio, ſed etiam
a perjurio, ſi ita negaverit: ut ſolide ſuſtinet Navarrus *in*
c. Humana aures 22. *q.* 5. *per tot.*, de Lugo *diſp.* 40. *de Juſtitia, &*
jur. ſect. 1. *n.* 4., Sanchez, Covarr., Baldus, Hippolitus, Sco-
tus, Fagundez, Jaſon, Silveſter, Sayrus, Diana, Anaclet.
cum aliis paſſim, & colligitur ex mente S. Gregorii Papæ
c. Humana aures 22. *q.* 5. *& c. Intelligentia* 6. *de verbor. ſignific.*,
32 & S. Thomæ *q.* 69. *ar.* 1. Et ratio eſt, quia in tali nega-
tione, vel juramento nulla a parte rei intervenit falſitas,
ergo nec mendacium, vel perjurium; antecedens probatur,
quia interrogatus vel adjuratus non tenetur attendere ad
verba nude, ſeu materialiter ſpectata ipſius Judicis, ſed po-
tius ad ejus intentionem, & mentem, *quia*, ex Divo Gre-
gor. relato ubi ſupra: *non debet aliquis conſiderare, ſed vo-*
luntatem, & intentionem, quia non debet intentio verbis deſer-
vire, ſed verba intentioni; ſed interrogatus a Judice ex præ-
ſumptione falſa delicti, vel debiti, negans propoſitionem ut-
pote falſam in ſenſu a Judice principaliter intento, atten-
dit ad intentionem Judicis interrogantis, & non ad ipſius
verba nude, & materialiter prolata, ergo &c. Tum quia
accuſatus non tenetur fateri veritatem, quando interroga-
tur injuſte, *c. Qualiter, & quando* 17. *& c. Inquiſitionis* 21. *de*
accuſat., & ſi Judex ſciret veritatem, & accuſati innocen-
tiam, non poſſet ipſum interrogare ex Sancto Thoma *q.* 69.
ar. 1. & aliis paſſim, ne illam injuſte diffamaret, aut viam
aperiret ad injuſtam ejus condemnationem, qualis ex gravi
præſumptione licet a parte rei, & ante Deum falſa ſeque-
retur, ut ſupponit Concluſio, ſi accuſatus abſolute confite-
retur propoſitionem illam.

Et totum hoc clarificatur a Doctoribus variis exemplis. 33
Lugo *diſput.* 40. *de juſtitia, & jur. ſect.* 1. *n.* 4. affert exemplum
de Tito, qui ex præſumptione falſa commiſſi homicidii ju-
dicialiter interrogatur, an exierit ex tali domo, & tali tem-
pore ſtricto enſe, quod totum verum eſt, & etiam ſemiple-
ne probatum, ſed cum ipſe ſit innocens a tali homicidio,
& ſuus exitus fuerit ob aliam cauſam, poteſt licite cum ju-
ramento negare talem exitum, ne alioquin licet innocens
condemnetur ob tam gravem præſumptionem tamquam reus
illius homicidii, cum ſic non mentiretur, ſed reſponderet
juxta debitam intentionem Judicis interrogantis ſecundum
ſuperius dicta. Covarruvias *variar. reſol. c.* 1. *n.* 3. poſt Bald.
in Rubr. C. de fid. inſtrum. n. 30. & Hippol. *ſing.* 177. & multos
alios, dicit, quod ſi Claudius V. G. petat a me centum Scu- 34
ta, quæ mihi mutuavit, & ego ſecreto, ſive abſque teſti-
bus ipſi vere jam ſolvi, poſſim ſine ullo crimine hanc ejus
petitionem negare, prout in ea petitione Actoris propoſitio
continetur, quia inquit, nullum hic intervenit mendacium
ea ratione, quod Actor in eo libello aſſerat centum mihi
mutuaſſe, & adhuc me eſſe ſibi de illis debitorem; hoc enim
falſum eſt, cum ei omnia illa ſcentum ſcuta ſolverim, &
ideo petitio ea forma, qua fit, & Judici exhibetur, falſa
eſt, juſteque a me negari poteſt in genere. Idem affert, &
tenet Jaſon *in l. Manifeſtæ §.* 7. *ff. de jure jurando*: ubi de hoc
ipſo caſu loquens poſt Imolam & Geminianum, & alios con-
cedit poſſe me jurare, quod mihi nihil mutuaſti, nempe ex
quo tibi debitor ſim, prout nunc in Judicio prætendis. San-
chez *lib.* 1. *de Matrimon. diſp.* 10. *n.* 27. affert exemplum de eo,
qui ficte promiſit Matrimonium; Sicque certus ſit, quod in 35
foro conſcientiæ vi hujus promiſſionis, utpote fictæ, non
teneatur ducere puellam, cui talis promiſſio facta eſt, &
quia ſi in judicio fateretur talem promiſſionem, cum inter-
nam fictionem probare non poſſet, in foro externo certiſ-
ſime ad eam ducendam eſſet condemnandus, ideo poſſet ſine
mendacio negare illam promiſſionem ſub dicto modo. Alia
ab aliis afferuntur conſimilia exempla, quæ ne nimis in lon-
gum trahantur, reliquuntur videnda penes ipſos, & præci-
pue apud Navarrum, Silveſtrum, Sporer, Cardenas, Sua-
rez, de Lugo, Sanchez, & la Croix.

Nec valet dici, quod hæc ſententia, & allata exempla 36
videantur damnata ab Innocentio XI. die 2. Martii 1679. in
iſtis tribus damnatis propoſitionibus 26. 27. & 28. in ordi-
ne: Propoſitio 26. *Si quis vel ſolus, vel coram aliis, ſive in-*
terrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quo-
cumque alio fine juret ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit,
intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam
diem ab ea, in qua fecit, vel quod vis aliud additum verum;
revera non mentitur, nec eſt perjurus. Propoſitio 27. *Cauſa*
juſta utendi his amphibologiis eſt, quoties id neceſſarium, aut
utile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas,
vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occul-
tatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa. Propoſitio 28. *Qui*
mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel offi-
cium publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali
præſtare juramentum, quod de mandato Regis a ſimilibus ſo-
let exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non
tenetur fateri crimen occultum.

Non valet, inquam, quia in iſtis tribus propoſitionibus 37
damnantur ſolum reſtrictiones pure mentales, ſeu amphibolo-
logiæ, quæ fiunt per reſtrictionem mentalem, addendo ver-
bis aliquid ſola mente retentum, ut pro certo notant Car-
denas *differt.* 19. *c.* 4. *n.* 35. Sporer *tom.* 3. *in præcep. Decalog. c.*
1. *ſect.* 3. *n.* 104., & alii; talis autem non eſt in caſu noſtro,
cum noſtra exemplificata negativa reſponſio nihil addat ſola
mente retentum, quinimmo correſpondeat menti Actoris,
& Judicis interrogantis, qui modus reſpondendi ad mentem
interrogantis eſt liciciſſimus, cum proprie loquendo non ſit
amphibologia, ſed juſta veritatis declaratio, quamvis eam non
percipiat, qui interrogat, ut docet Suarez *tom.* 4. *diſput.* 23.
ſect. 6. *n.* 5., Cardenas *differt.* 19. *c.* 4. *n.* 48. & Lugo Card *diſp.*
23. *de pœnit. ſect.* 4. *n.* 75., ubi dat hoc exemplum *Qui habet unum*
panem ſibi omnino neceſſarium, vere reſpondet ſe nullum habere
ei, qui petit panem commodatum, quia nullum habet, quem com-
modare poſſit; de quo ſolo ille interrogat, & loquitur. Et ſic
docet etiam S. Thomas *in* 4. *diſt.* 21. *q.* 3. *ar.* 1. *q.* 1. *ad* 2.
ubi agens de obligatione ſigilli, qua obſtringitur Confeſſarius,
ait: *Si præcipiatur ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ,*
quod dicat, ſi quid ſcit de peccato, non debet dicere, quia de-
bet æſtimare quod intentio præcipientis ſit, ſi ſciat ut homo.

Nec valet inſtare, quod ille vere mentitur, *qui aliud cogi-* 38
tat mente, quam ore profert juxta Gloſſam *in cap. Is autem*

d. 2.

(a) At cum oppoſita huic ſententia ſit probabilior, fatentibus adverſariis, a Caballutii animadverſione recedendum nullatenus eſſe videtur. En verba Celeberrimi Canoniſtæ. l. 4. jur. Can. Theor. & Pr. c. 4. n. 4., ubi relata ex Leſſio Auctoris ſententia, ſubdit: *Iſta quidem probabiliter profert Leſſius: ſed cum idem multo aſſerat eſſe probabiliorem ſententiam oppoſitam, nego licere ſive illi reo judice interrogato diffiteri, ſive Confeſſario reum ſic male affectum abſolvere. Eſt enim contra jus naturale, ac bonam fidem, ſi quis ubi ſubeſt periculum mortalis culpæ, opinionem eligat minus probabilem, & minus tutam, relinquendo probabiliorem ſimul & tutiorem. Sed prudens Sacerdos recuſabit abſolvere reum, ut indignum, ſimulque præſtolabitur eventum. Aut enim reus diffitens dimittetur, dimiſſus porro non tenebitur poſt hæc apud judicem confiteri. . . . . vel e contra non confeſſus condemnabitur; eoque caſu cum nihil ſuperſit quod amplius metuat, Confeſſarius illum facilius ad confitendum judicialiter ſcelus ſuum adiget; ad hoc enim obligatur quamdiu eſt ſub juridica poteſtate detentus.*

d. 2. q. 2. verb. Inſtitutæ, & juxta *cap. Homines ead. cauſ.* 22. *q. 2. Ream linguam non facit niſi mens rea*, id eſt aliud mente putans, quam lingua dicit, propter quod *c. Humanæ aures* 22. *q.* 5. expreſſe, & notanter dicitur: *Humanæ aures verba noſtra talia judicant, qualia foris ſonant: Divina vero ju-*
39 *dicia talia ea audiunt, quia ex intimis proferuntur*. Unde cum exemplis allatis aliud quis cogitet mente; quam ore proferat, quia affirmat V. G. ſe non promiſiſſe Matrimonium, quod ſcit ſe verbis promiſiſſe, ſequitur talem ſic reſpondentem, & negantem, vere mentiri, & ſi juramento negavit, vere eſſe perjurium, cum juramentum in foro conſcientiæ ſit interpretandum juxta intentionem recipientis juxta *c. Quacumque art.* 22. *quæſt.* 5. ubi habentur præciſa verba, *Quacumque arte verborum quiſque juret, Deus tamen qui conſcientia eſt teſtis, ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit.*

40 Non valet, inquam, inſtantia, quia ut ſolide probat Navarrus in *comment. c. Humanæ aures &c. q.* 2. *n.* 13. falſum eſt quod talis aliud cogitat mente, quam ore proferat; quinimmo ſic reſpondens mente cogitat, & vere ſcit, ſe non promiſiſſe Matrimonium, cum illud (ut ſupponit caſus noſter) ſolum ficte promiſerit, adeoque iſte ore profert, quod vere mente cogitat, & ſcit ſic verum eſſe in conſcientia, nec obligari ad tale fictum Matrimonium, licet teneretur in pœnam fictionis ad compenſationem omnis damni inde puellæ ſic deceptæ ſubſecuti.

41 Et licet juramentum *cit. c. Quacumque arte*, ſit interpretandum juxta mentem recipientis, & regulariter reſpondendum ſit interroganti juxta mentem, & intentionem ipſius; ſecus autem quando quis interrogatur, & adjuratur alia mente & intentione ab illa, qua juſte & legitime deberet interrogari, & adjurari: ut in noſtro caſu, ſicuti notant Doctores ex Sancto Thoma *loc. cit. n.* 13. & expreſſe Navarrus *in cit. comment. c. Humanæ aures &c.* & Suarez *t.* 4. *in* 3. *p. diſp.* 33. *ſect.* 6. *n.* 7. ubi dicit non mentiri Confeſſarium, qui cum urgetur interrogatus, an talis fœmina confeſſa ſit adulterium, abſolute negat, licet per Confeſſionem ſciat revera illud commiſiſſe; quia tunc reſpondet ad intentionem interrogantis; En ejus verba præciſa: *Alius modus, & melior eſt, ut reſponſio accomodetur intentioni debitæ interrogantis, quæ eſſe debet, an alius taliter ſciat, ut reſpondere teneatur; quo ſenſu vero negat audiviſſe. Dices, hunc ſenſum repugnare interrogationi, nam qui interrogat, an audierit in confeſſione, hoc ipſo excludit omnem alium modum. Reſpondetur id verum eſſe ex ejus formali intentione; illi tamen imputari repugnantiam in ipſis verbis, & interrogatione: alium vero uti jure ſuo reſpondendi juxta mentem legitimam, quæ ineſſe deberet.*

42 Et hoc potiſſimum verificatur in ſuppoſitis noſtris caſibus, in quibus intervenit juſtiſſima cauſa ſic reſpondendi, ne alioquin innocens ex præſumptione falſa delicti, vel debiti injuſte condemnetur, ad quod facit Canon *Intelligentia* 6. *de verbor. ſignificat.* ubi dicitur: *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi, quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubjectus*. Cum igitur noſtræ allatæ reſponſiones dentur, & quidem viridice juxta cauſas dicendi, nempe juxta eas cauſas, ex quibus judex interrogavit, & accuſatus, ſeu reus reſpondere debuit, ſequitur evidenter ipſam reſponſionem non eſſe mendacem, neque perjuram.

Accuſatus, ſeu reus interrogatus a Judice, ut ſub jura- 43
mento dicat, quantum mercis V. G. apud ſe retineat, excuſatur a perjurio, etiamſi cum juramento neget partem mercis, ne ſolvat gabellam evidenter injuſtam, ſuppoſito quod in iis circumſtantiis non interrogetur legitime. Sic enim poteſt reſpondere ad mentem interrogantis, ut mox dicebatur, & non mentiri, quia habens V. G. centum menſuras tritici, vini, olei, & ſimilium, & negans ſe habere plures, quam viginti, verum dicit ad mentem interrogantis, nam Judex ſolum interrogat de illis, ex quibus debet gabellam ſolvere, & cum non debeat ſolvere eam gabellam injuſtam, verum eſt ad mentem interrogantis, quod non habeat eas, ex quibus debeat ſolvere gabellam, cum ſupponatur quod juſte debeat gabellam ſolvere ſolum pro viginti menſuris, & non pro pluribus. Sic expreſſe Cardenas *differt.* 19. *c.* 7. *n.* 77., Lugo Card. *loco ſuperius cit. ſub n.* 13., Suarez *l. c. ſub n.* 15. & alii, & colligitur ex S. Thoma *l. c. ſub n.* 13. cum juxta ſuam mentem ibi expreſſam non mentiatur Confeſſarius, dum reſpondet ad intentionem, quam debet æſtimare in præcipiente; quem ſecutus Suarez *l. c.* dicit interrogatum *uti jure ſuo reſpondendi, juxta mentem legitimam, quæ ineſſe deberet*. Vide ſupra *n.* 15. *

Novæ additiones ex aliena manu.

ACcuſatus de Jure civili non ſolum accuſantem accuſare 1
prohibetur, verum & filium, patrem, vel matrem ipſius accuſantis, idque procedit non ſolum de eodem, ſed & de diverſo crimine, *L.* 15. *qui Reus* 5. *ff. de public. judic. L. negando* 19. *Cod. qui accuſ. non poſſ. c. negando il* 2. 3. *qu.*
11. Clar. *in §. fin. q.* 14. *n.* 127. Delatus de crimine pu- 2
blico, ab alio ſuper eodem crimine deferri nequit, *L. qui*
de crimine 9. *Cod. de accuſat.* Si autem abſolutus fuerit in lo- 3
co delicti, an iterum rite accuſari valeat in loco domicilii, vel originis, diſtinguendum cum *Sorg. de Juriſprud. forens. tom.* 9. *c.* 1. *n.* 77. Si abſolutio jure abſque fraude fuerit facta, ubique valet: Si per fraudem, tunc alibi rite inſtituitur accuſatio. Item condemnatus in uno loco ad juſtam pœ- 4
nam fide præſtita de hujuſmodi ſententia, alibi & accuſationem, & pœnam evitabat, ſecus ſi minorem culpa tulerit pœnam in priori loco, *Farinac. in prax quæſt.* 4. *n.* 3.
Accuſatus in Foro Eccleſiaſtico, & in eo abſolutus poteſt 5
iterum in foro laico accuſari, quoties delictum ſit mixti fori, *Bald. in L. placet Cod. de ſacroſ. Eccleſ. Aret. conſ.* 58. *Sorge de Juriſpr. for. tom.* 9. *cap.* 1. *num.* 77.
Pari modo ſemel accuſatus, & abſolutus ab obſervatione 6
Ju-

* Plura ex hoc delenda videbantur articulo doctiſſimis Romanis Cenſoribus, qui opus Superiorum juſſu examinaverant, quæ nimis laxa ac optatæ in humana ſocietate felicitati inimica arbitrabantur. Ne vero detruncatum imperfectumque opus vulgaſſe nos conquererentur Lectores, nil ex eo detraximus, ſed ſatis eſſe duximus brevi hac animadverſione noſtra minus tutas opiniones ab Auctore ex aliena ſententia afferas indicare atque refellere. Laxas autem hujuſmodi de reorum obligationibus opiniones ex eo quod benigniores Caſuiſtæ ortas arbitramur, quod ii de accuſato ac coram Judice conſtituto reo diſputantes ad ea unice attenderint, quæ compatientis affectus ſuggerant. Nam hac unice via philoſophando reum ab illa poſſumus obligatione liberare, qua interroganti ac præcipienti Judici reſpondere ac verum fateri tenetur; atque hac unice via exiſtimabimus Judicis interrogationem eludere, ac veritatem occultare reum poſſe, dicendo V. G. *non commiſi*, *non feci*, eo animo ut exprimere dumtaxat velit, *non commiſi*, ut tibi o Judex, vel non rite interroganti, vel grave mihi malum pœnæ afferre volenti, manifeſtem. Hæc lane atque iis ſimilia conſideranti miſeram rei conditionem humani ſuggerunt affectus. At ſi humanæ ſocietatis ac Reipublicæ bonum conſideretur, ſi ad leges attendamus, quæ pro ſecuritate ac communi noſtra felicitate conſtitutæ ſunt, ſi cogitemus Principes eorumque Miniſtros locum in terra Dei tenere, dum vindictam de reis ſumendo ea præſtant, quæ ad optatam hominis ſecuritatem neceſſaria ſunt, in contrariam facile ſententiam ibimus. Nam fures, homicidæ, aliique hujus furfuris homines, furando, occidendo, vel aliud quidquam ſimile committendo, ſecuritatem ac pacem illam lædunt, cujus cauſa civilem homines ſocietatem inierunt. At ad hanc hominibus ſecuritatem reſtituendam, neceſſe eſt, ut fures, aliique facinoroſi homines agnoſcantur & puniantur, ut notum ſit quos timere debeamus, & ut ex horum punitione alii quoque compeſcantur. Niſi enim qui fures ſint, quique facinoroſi homines agnoſcantur, timor ille ex hominum cordibus non depellitur, quo tranquillitas læditur ex ſecuritate orta: & niſi cogniti puniantur ac pœnarum terrore contineantur alii, tranquillitas illa in humana ſocietate non viget. Itaque ad bonum ſocietatis ſpectat hujuſmodi reorum confeſſio atque punitio. Accedit etiam reos illos libere facendo ſponte ſe ſubjeciſſe pœnæ graviſſimæ a lege contra hujuſmodi delinquentes conſtitutæ. Quis ergo hos ab obligatione excuſet confitendi delictum ea unice de cauſa, quia ex tali confeſſione, magnum ipſis imminet pœnæ malum? Huic enim malo ſeſe libere ſubjecere contra legem pro publico bono ac totius populi ſecuritate conſtitutam, peccando. Rurſus legitimus Judex ſervato juris ordine interrogando ac præcipiendo, ut reus veritatem fateatur, ſupremæ poteſtatis miniſterium exercet, ac ordinationem illam inculcat, quam Deus per rectam rationem ſtabilivit, ut homines ſecuri ac felices in ſocietate vivant; ergo qui interrogationi & præcepto hujuſmodi non obtemperat, Dei ordinationi reſiſtit; qui vero Dei ordinationi reſiſtit; peccat. Atque hinc habes quam ineptum ſit adverſariorum effugium, qui ut ab hac reum obligatione abſolvant, præceptum Judicis ajunt humanum eſſe, ideoque cum gravi incommodo homines non obligare. Numquid mere humanum præceptum eſt ordinatio illa, quæ ex lege Dei æterna per rectam rationem manifeſtata pendet?

Ajunt vero Judicem poteſtatem utique habere præcipiendi ſub pœna, non vero ſub culpa. Sed quis æquo animo id ferat? An non culpa ſemper ſupponit pœnam? *Pœna enim*, inquit doctiſſimus Dominicus Soto, *atteſtante vel ipſo nomine, tam connatam habet connexionem ad culpam, ut pœna atque rem atque juſtum nomen habeat, niſi ſit pro culpa impoſita; pœna ſiquidem, ut ait S. Thomas, non debetur niſi peccato.*

Dices vero, ſi res ita ſe habet, cur Benedictus XIII. in Concilio Romano vetuit ne a reis criminaliter inquiſitis jus jurandum exigeretur. At non video quo nixus fundamento auctor noſter Benedictinam hanc Conſtitutionem in benignioris opinionis præſidium attulerit. Nam illa opinionem hanc jugulat potius quam roboret. Initio enim illius Conſtitutionis aſſeritur, in more fuiſſe poſitum apud plerosque Judices, ut, ſive conſuetudine, ſive ex Eccleſiaſticis nonnullis decretis, reos inquiſitos etiam jure jurando ad verum fatendum compellerent. Hunc vero morem non iniquum, ſed conſuetudine ſaltem vim legis habente roboratum fuiſſe aſſeritur, de medio vero tollendum decernitur, quia experientia compertum erat, nil profuiſſe ad extorquendam a reis confeſſionem. Si Pontifex Maximus potuiſſe cenſet Judices præceptum de veritate dicenda etiam jure jurando roborare, ut Judices ex reis veritatem confeſſionis extorquerent, quis dicat cenſuiſſe præceptum iſtud reos non obligare in conſcientia?

Sed veniamus ad reliqua, quæ laxiora ſunt. Nam mentiri hominem nulla ex cauſa poſſe Doctores quoque fatentur, quos Auctor ſequitur. At reus reſpondendo ut ſupra indicavimus mentitur. Nemo enim non videt hominem interrogatum num ex. gr. datum furtum fecerit, reſpondendo *non feci*, *non commiſi*, mentiri. Si reus ita reſpondeat nihil ultra cogitando, nemo negat mentiri. Ergo mentitur etiam dum animo ita ſecum ſtatuit, ut dicere velit, *non feci ut dicam tibi*. Nam mentalis illa reſtrictio verborum ſenſum non variat; ergo ſi abſque reſtrictione verba illa præ ſe mendacium ferunt, per reſtrictionem illam a mendacio excuſari non poſſunt. Ajunt vero reſtrictionem illam pure mentalem non eſſe, quia ex circumſtantia illegitimæ interrogationis, aut gravis pœnæ ob confeſſionem ſubeundæ intelligitur reum neſcire ad dicendum. Sed hæ ſunt reſtrictiones illæ mentales, quas Auctores tuebantur, quorum propoſitiones, ab Auctores relatas, Innocentius XI. damnavit. Deinde non poſita illa reſtrictione; reus dicendo *non commiſi*, mentiretur, non obſtante externa illa circumſtantia, ergo reſtrictio pure mentalis eſt, ad ſummum animum excludere poteſt mentiendi in reo, non vero mendacium, quod etiam ab eo committitur, qui animo non contendat *falſitatem in opinione conſtituere fallendo ipſum*, ut ait S. Thomas 2. 2. quæſt. 110. art. 1. in corp. itaque concludo cum eodem Sancto Doctore 2. 2. quæſt. 119. art. 1. in corp. *Si Judex hoc exquirat quod non poteſt ſecundum Ordinem juris, non tenetur ei accuſatus reſpondere, ſed poteſt vel per vel appellationem vel aliter licite ſubterfugere: mendacium tamen dicere non licet.*

Atque hæc addenda cenſui, non ut Clariſſimo Auctori quidpiam detraherem, ſed ut Romanis cenſoribus morem gererem, & ut in hac Bibliotheca ea quoque Ethicæ Chriſtianæ principia Lectori ſuppetant, quæ ad nimiam in reis cohibendam mentiendi licentiam cum a Patribus, tum a ſanioribus Theologis diſputata ſunt; & quæ ad conſulendum eorum æternæ ſaluti, atque ad ſovendam tuendamque in humana ſocietate ſecuritatem illam, ſine qua optata felicitas non conſiſtit, neceſſaria videntur. Præter reſtrictiones mentales, de quibus hactenus dixi, aliud quoque in Auctore minus tutum viſum eſt, quod de Confeſſario aſſerit, qui rei ad mortem damnati confeſſionem exceperit de delicto, quod Judici commiſiſſe negaverat, ait; Confeſſarium nec poſſe nec debere reum ad illud fatendum delictum obligare. Verum ſi animadvertatur, Confeſſarium procurare debere rei pœnitentis contritionem, ac patrati ſceleris deteſtationem, ac obligare illum debere ad reſarciendum datum per commiſſum delictum ſcandalum, ad conciliandum juſtitiæ per Judicem adminiſtratæ ſuum nitorem, ac debitum obſequium, & ad removendam omnem ex populo de iniqua ſententia ſuſpicionem, non video, qua ratione opinio illa defendi queat. Nam confeſſio illa plurimum ad deteſtationem delicti, contritionemque confert, ad removendum ſcandalum, ad comprobandam æquam, latam in eum ſententiam, atque etiam ad oſtendendum populo veram ſuam converſionem, & contritionem, neceſſaria eſt. Hæc ſi expendantur, facile erit intelligere tutam non eſſe generalem illam aſſertionem.

Judicii, ſi nova ſupervenerint argumenta, iterum accuſationis & novi Judicii aleam ſubibit, *L. libellorum §. quod ſi libelli ff. de accuſat.* Intra quantum tempus vero hæc ſecunda accuſatio, ſi nova ſuperveniant indicia, poſſit inſtitui, videſis *Serg. loco cit. num. 78. per tot.*

8 Item abſolutus per tranſactionem ab alio accuſari legitime poteſt, ſi ſua intererit, cum unius remiſſio alteri obeſſe
9 non debeat, *L. 4. §. pen. ff. de ſepulchro violato*. Quare ut tranſactio plene ſortiatur effectum facienda eſt cum omnibus habentibus jus accuſandi, vel inquirendi, ideoque etiam cum Fiſco, *Carav. tit. 271. num. 23.*

10 Rite autem inita tranſactione accuſatum inter, & accuſatorem lite pendente ante ſententiam, vel ſaltem pendente appellatione, accuſatus morte, vel alia corporali pœna plecti nec poteſt nec debet, *de Franch. deciſ. 370. prope fin. Serg. tom. 9. cap. 70. num. 34.*

11 Reus accuſatus, ſi ſemel gratiam a Principe impetraverit, & criminis abſolutionem fuerit conſecutus, nequit amplius de eodem delicto poſtulari, moleſtiis, & pœnis affici ab eodem Principe, *L. 10. Cod. de ſentent. paſſis. Clarus in pract. q. 59. verſ. & hæc quidem.*

12 Princeps enim facultate *aggratiandi* Reos pollet in criminalibus, eamque poteſt alteri delegare, *Serg. d. tom. 9. cap. 1. num. 82.*

13 Reus ſe ipſum denuncians, vel accuſans abſolvendus eſſe videtur de jure civili per *text. in L. un. Cod. de famoſ. libell.* cum Reipublicæ interſit crimina non remanere occulta, *L. eum. qui 18. ff. de injur. & famoſ. libell.* Conſule *Serge loco cit. num. 85.* ubi contraria reprobata ſententia, rem rationibus & exemplis firmat (*)

ACEDIA.

SUMMARIUM.

1 *Acedia ut ſic tripliciter ſumi poteſt, & aſſignatur.*
2 *Acedia ſumpta primis duobus modis non eſt peccatum, ſed ſolum tertio modo.*
3 *Acedia quid ſit.*
4 *Hæc acedia ſumitur dupliciter, ſcilicet generaliter, & ſpecialiter.*
5 *Acedia generaliter ſumpta in quo conſiſtat?*
6 *Acedia ſpecialiter ſumpta in quo conſiſtat?*
7 *Acedia generaliter ſumpta poteſt eſſe peccatum mortale, vel veniale, & aſſignatur quando unum, & quando alterum.*
8 *Acedia generaliter ſumpta de ſe, & ex ſuo genere quando eſt plene voluntaria, ac deliberata, eſt ſemper peccatum mortale.*
9 *Poteſt tamen aliquando eſſe ſolum veniale.*
10 *Acediæ Filiæ ſunt ſex, & enumerantur.*
11 *Malitia quid ſit, & quale peccatum?*
12 *Rancor quid ſit, & quale peccatum?*
13 *Puſillanimitas quid ſit, & quale peccatum?*
14 *Deſperatio quid ſit, & quale peccatum?*
15 *Torpor circa præcepta quid ſit, & quale peccatum?*
16 *Evagatio mentis quid ſit, & quale peccatum?*

1 ACcedia ut ſic tripliciter ſumi poteſt. Primo ſumitur pro
quodam corporis torpore, & virium naturalium hebetudine ad laborem ſuſcipiendum, qualis torpor, hebetudo,
ſeu gravedo accidere ſolet circa meridiem, vel ob ſolis ardorem, vel ob ſumptam refectionem. Secundo ſumitur pro
paſſione appetitus ſenſitivi operis laborem, & difficultatem
refugientis. Tertio ſumitur pro quodam faſtidio rerum ſpi-
2 ritualium, ſeu tædio bene operandi. Acedia primis duobus
modis ſumpta non eſt, ſecundum ſe, peccatum, ſed ſolum
tertio modo ſumpta; unde ſolum de iſta erit ſermo.
3 Acedia igitur eſt torpor mentis bona ſpiritualia inchoare
abhorrentis, & inchoata perficere faſtidientis. *Eſt in re com-*
4 *muni.* Hæc Acedia dupliciter ſumitur, ſcilicet generaliter,
5 & ſpecialiter. Acedia generaliter ſumpta conſiſtit in omni
faſtidio, tædio, & torpore animi bona ſpiritualia facere ne-
gligentis, & ſic ſumpta non eſt ſpeciale vitium, quia om-
ne vitium illi virtuti oppoſitum, de cujus bono, & exer-
citio triſtatur quis, in quantum eſt laborioſum, & corpori
moleſtum, vel delectationis ejus impeditivum, ita ut ſi tri-
ſtetur de bono continentiæ, ſit Luxuria, ſi de bono Abſti-
6 nentiæ, ſit Guloſitas, & hujuſmodi. Acedia ſpecialiter
ſumpte, ſeu prout eſt ſpeciale vitium, conſiſtit in tædio,
ſeu triſtia de bonis ſpiritualibus, & divinis, ut ad nos per-
tinentibus, ut ſi quis doleat, ſeu triſtetur de amicitia, &
gratia Dei, pro qua conſervanda, & de gloria, & beati-
tudine æterna, pro qua conſequenda, dura, & difficilia ſunt
practicanda, & delectabilia fugienda.

Acedia generaliter ſumpta aliquando eſt peccatum mortale, & aliquando veniale. Tunc eſt peccatum mortale, quando ratione talis Acediæ committitur aliquod opus prohibitum, vel omittitur aliquod opus præceptum ſub mortali. Tunc autem eſt peccatum ſolum veniale, quando opus commiſſum non eſt prohibitum, & opus omiſſum non eſt præceptum ſub gravi: vel quando in omiſſione, vel commiſſione deficit plenus conſenſus, & advertentia, vel quando lex, ſeu præceptum adimpletur quidem, ſed cum diſplicentia, & triſtitia. *Communis.* Acedia autem ſpecialiter ſumpta ex ſe, & genere ſuo, quando plene voluntaria, ac deliberata, eſt ſemper peccatum mortale, quia directe repugnat Charitati Dei; ratione enim talis Acediæ aperte vilipenduntur Dei amicitia, & gratia, & æterna gloria, ſeu beatitudo, cum reputentur indigna, ut comparentur difficili virtutum exercitio, vitiorumque fuga obtineantur, quod eſt Deum poſtponere viliſſimis creaturis, & indigniſſimis ſenſualibus, & brutalibus delectationibus. Poteſt tamen eſſe ſolum peccatum veniale, ſi nimirum media, ſeu opera injuncta pro tali conſequendo fine adimpleantur quidem, ſed cum aliqua negligentia, triſtitia, aut diſplicentia, quin tunc eſt tantum animi remiſſi languor, qui non charitati, ſed ſolum ejus fervori adverſatur. *Communis.*

Filiæ Acediæ ſex enumerantur a S. Gregorio *lib. 31. Moral. c. 17.* ſcilicet Malitia, Rancor, Puſillanimitas, Deſperatio, Torpor circa præcepta, & Evagatio mentis circa illicita, & impertinentia. *Malitia* non ſumitur hic prout eſt quid commune omnibus vitiis, ſed accipitur ſpecialiter pro ea malitia, qua quis odio habet ipſa bona ſpiritualia ſecundum ſe; vellet ea non eſſe: dolet, quod bene fecerit; cuperet non fuiſſe natum, vel creatum a Deo: vellet non agnoviſſe Chriſtum, & hujuſmodi, adeoque ipſa beneficia Dei contemnit. Talis malitia ſic ſumpta ex genare ſuo eſt peccatum mortale, niſi excuſet imperfectio actus. *Rancor* etiam non accipitur hic communiter pro omni odio, ſed ſolum pro quadam indignatione contra eos, qui ad divina, ſpiritualia, & ſalutaria hortantur, & inducunt; Talis rancor eſt ex ſe ſolum peccatum veniale, niſi conjungatur cum gravi odio. *Puſillanimitas* eſt animo dejecto, ſeu mollities, qua quis formidat aggredi ea, quæ ſunt perfectionis, ne aliquando deficiat, ut cœlibatum amplecti, Religionem ingredi, jejunia, aut caſtigationes, ſeu mortificationes exequi; Talis puſillanimitas eſt de ſe ſolum peccatum veniale, niſi concurrat tranſgreſſio mortalis alicujus præcepti, vel voti. *Deſperatio*, intellige, conſequendæ æternæ beatitudinis, eſt graviſſimum peccatum in Spiritum Sanctum, ſi pleno rationis conſenſu fiat. *Torpor circa præcepta* eſt voluntas gravedinis impatiens, indeque quæ ſunt ex præcepto facienda, vel penitus omittens, vel tarde, & pigre faciens; Talis torpor poteſt eſſe peccatum mortale, vel veniale, prout præcepta vel penitus omittuntur, vel tarde, & pigre adimplentur. *Evagatio mentis* eſt, qua quis in exercitio operum ſpiritualium evagatur circa illicita, aut ſaltem impertinentia; Et hæc reſpective ob ipſam mentem ſe ad diverſa diffundere volentem dicitur *Mentis importunitas*; reſpective ad cognitionem, *Curioſitas*; reſpective ad locutionem, *Verboſitas*, reſpective ad potentiam loco motivam, *Corporis inquietudo*; reſpective ad propoſitum, *Inſtabilitas*. Talis evagatio mentis de ſe eſt ſolum peccatum veniale; erit tamen mortale, ſi fiat notabiliter eo tempore, quo requiritur ex præcepto mentis attentio, ut in auditione Miſſæ; recitatione Horarum &c.

ACOLYTHUS.

SUMMARIUM.

1 *Acolythus idem eſt, ac Ceroferarius.*
2 *Acolythi officium aſſignatur.*
3 *Acolythus non poteſt diſpenſare Euchariſtiam.*
4 *Acolythi ſive alii Clerici in Minoribus non ſunt aſſumendi ad cantandam Epiſtolam, vel Evangelium, etiamſi ſit penuria Diaconorum, & Subdiaconorum.*
5 *Contrafacientes debent puniri.*
6 *Acolythus, ſeu alius Clericus, qui ſolemniter cantat Epiſtolam cum Tunicella, & reliquis ſacris veſtibus, ſed abſque Manipulo, debet petere diſpenſationem Irregularitatis ad cautelam, & idem eſt dicendum de Clerico non Diacono, qui cantat Evangelium ſine ſtola.*

ACOlythus idem eſt, ac Cerophterarius *d. 21. c. Cleros*. Aco- 1
lythi officium eſt lumina accendere, & deferre, urceolos 2
vini, & aquæ ad Miſſæ Sacrificium præparare, *diſt. 25. c. Perlectis. Conc. Mediol. 2. p. 2. tit. de Acolythis*. Acolythus non po- 3
teſt diſpenſare Euchariſtiam, *diſt. 24. cap. Nullus*.

Aco-

(*) Prudens Lector pro oculis habeat hæc S. Auguſtini verba L. de Mendacio, c. 3. t. 6. opuſ. collect. 707. *Ille mentitur, qui aliud habet in animo, & aliud verbis, vel quibuslibet ſignificationibus enunciat. Unde etiam duplex cor dicitur eſſe mentientis, idest, duplex cogitatio: una rei ejus quam veram eſſe, vel ſcit, vel putat, & non profert; altera ejus rei, quam pro illa profert, ſciens falſam eſſe, vel putans.* Obſervet an qui theoricam ſequitur a num. 31. ad finem uſque tituli comprehenſam, aliud habeat in animo, & aliud verbis; an duplicem cogitationem: unam ſcilicet, rei ejus quam veram eſſe, vel ſcit, vel putat, & non profert; alteram vero ejus rei quam pro illa profert, ſciens falſam eſſe, vel putans. Quid ſi rem ita ſe habere perſpexerit, num mentiri cum S. Auguſtino [illegible] cat: Et quando quidem juramento res prolata firmatur, cum perjurii reum [illegible] afferat, quidquid dici poſſit in contrarium, cum videlicet veritatem conſiteri nullatenus obligari, aut talia non eſſe mendacia, cum reſtrictiones pure mentales non adhibeantur. Hæc etiam (pace tanti auctoris, vel potius Authorum, [illegible] rim, a quibus inclytus author hæc deſumpſit) ſubterfugia ſunt, non alio tendentia niſi ut propoſitiones a S. Sede damnatas, aliquo ſpecioſo titulo adhuc [illegible] gentur.

4 Acolythi, ſive alii Clerici in minoribus non ſunt aſſumen-
di ad cantandam Epiſtolam, vel Evangelium, etiamſi ſit pe-
nuria Diaconorum, & Subdiaconorum, *Sac. Rit. Congr. in*
5 *una Alexandrina* 15. Martii 1608. Et contrafacientes debent
puniri, ſed non pœna valde rigoroſa, ſi cantaverint ſine
ſtola, vel manipulo reſpective, *Sac. Rit. Congreg. in una*
Lucan. 9. *Januar.* 1601.

(Advertendum eſt, quod Sac. Rit. Cong. *in Collen.* 5. Ju-
lii 698. decrevit, quod deficiente Subdiacono pro Miſſa ſo-
lemni, data neceſſitate, poteſt permitti per Superiores, ut
ſubſtituatur conſtitutus in Minoribus Ordinibus ad cantan-
dam Epiſtolam paratus ſine Manipulo.)

6 Acolythus, ſeu alius Clericus, qui ſolemniter cantat Epi-
ſtolam cum Tunicella, & reliquis ſacris veſtibus, ſeu abſ-
que Manipulo, debet petere diſpenſationem Irregularita-
tis ad cautelam; & ſimile eſt dicendum de Clerico non Dia-
cono qui cantat Evangelium ſine ſtola, *Sac. Congr. Conc.* 23.
Aprilis 1604. apud Nicol. *Lucubrationum utriuſque Juris Ca-
nonici, & Civilis, par.* 2. *fol.* 220. (*a*).

Nova additiones ex aliena manu.

1 ACOlythi, ſeu Acolythi græce, latine ſonant Ceropheta-
rii juxta Iſidorum. Sed rectius latine appellantur *Co-
mites, Aſſeclæ* juxta Duarenum *de Beneſic. lib.* 1. *cap.* 14. qui
opinatur, eos ideo fortaſſe ſic dictos, quod Epiſcopos, quo-
cumque proficiſcerentur, comitabantur. Nec ſane hoc longe
a vero abeſt. De veteri enim Eccleſiæ diſciplina fuiſſe, ut
Epiſcopi, ac Presbyteri comites ſibi, tanquam perpetuos vi-
tæ teſtes, Clericos adjungerent, teſtantur *can.* 58. & 60.
2 *cauſ.* 2. *quæſt.* 7. & *Greg. Turonen. lib.* 6. *cap.* 36. Præterea ma-
gnam fuiſſe Acolythorum fidem, itaut propter Eccleſiaſtica
negotia ipſi tanquam Tabellarii ab Epiſcopis mitterentur
ad Epiſcopos, habetur ex *Cypriano lib.* 2. *epiſt.* 8. & 10. *ac lib.*
3. *epiſt.* 7, 11, & 24. Sed aliæ tandem Acolythis datæ fue-
runt partes, de quibus *Concil. Carthag. IV. can.* 6., forſan quia
charitate deinde deferveſcente, illorum teſtimonium Epiſ-
copi, & Presbyteri ægre ferre cœperunt.

2 Acolythos præterea, uti & tres alios minorum Ordinum
Clericos, meminiſſe primus videtur Cornelius *epiſt. ad Fab.
apud Euſeb. lib.* 6. *c.* 43. Auctor Epiſtolæ ad Antiochenos falſo
Ignatio adſcriptæ *lib.* 3. *cap.* 11, & *lib.* 8. *cap.* 26, & Au-
ctor Canonum, qui dicuntur Apoſtolorum *can.* 69. de aliis
minoribus Clericis mentionem habent, ſed de Acolythis, ne
verbum quidem. At hoc inde promanavit, quod non fuit cer-
tus, nec ſemper ubique idem Clericorum minorum numerus
in Eccleſia primitiva. Sic. *Joann. Chryſoſtomum* a Lectoratu,
nullo alio interjecto ordine, ad Diaconatum fuiſſe promotum,
teſtes ſunt *Pallad. in ejus vita*, & *Socrates l.* 6. *c.* 3. Facit quo-
que *can.* 13. *Conc. Sardicen.*, tum mos Græcæ Eccleſiæ,
quam unum tantum Clericorum minorum ordinem, nempe
Lectoratum, adoptaſſe ab antiquis uſque temporibus ſcimus;
initium aliter *Morinus de Ordin. exerc.* 15. *cap.* 1. aliter ſtatuit
Schelſtratus Conc. Antioch. reſtitut. diſſ. 4. *cap.* 17. *art.* 2.

3 Non eſt igitur, ut Acolythorum ordo cum aliis minorum
Clericorum Ordinibus ab Apoſtolis repetatur, ut placet Ba-
ronio *ad Ann.* 44. *num.* 78, Bellarmino *de Clericis lib.* 1. *c.* 11,
& Schelſtrato *loc. cit.*, ſpuriis & apocryphis quibuſdam vete-
ribus monumentis allegatis, tum adducto *ſeſs.* 23. *Conc. Trid.
cap.* 17. *de reformat.* Non enim laudata Synodus ſi recte per-
pendatur, id ſenſit.

4 Hinc non probari ab Apoſtolis fuiſſe minores Clericos in-
ſtitutos, aperte docent *Card. Bona Rer. Liturg. lib.* 1. *c.* 25.
num. 17. & *Amalar. Fortunat. de Offic. Eccl. lib.* 2. *cap.* 6.
At ii, quibus Sacr. Trid. Synodi verba prout litteraliter ſo-
nant, accipere religio eſt, non aliter ſententiam ſuam ſuſtinere
poſſunt, quam dicendo poſſe minores Clericos ſua origine Apo-
ſtolicæ inſtitutionis dici, quatenus comprehendebantur Dia-
conatu; cum olim omnes Diaconorum eſſent partes illæ, quæ
creſcente Fidelium numero fuerunt poſtea partitæ ac tributæ
minoribus Clericis in Diaconorum levamen inſtitutis. Adeun-
dus eſt *Van-Eſpen. jur. Eccl. univerſ. p.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2.

ACTOR.

SUMMARIUM.

1 *Actor dicitur is, qui petit, & ad Judicium provocat.*
2 *Actori incumbit onus probandi.*
3 *Actore non probante, reus abſolvitur.*
4 *Actor petens rem ex certa cauſa, ſi cauſam non probat, ſuc-
cumbit.*
5 *Actor non tenetur jurare, ſi plene probat.*
6 *Actor tenetur ſequi forum rei.*
7 *Actor non poteſt mitti in poſſeſſionem abſente reo.*
8 *Poteſt tamen mitti in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ, ſi lite non
conteſtata, reus eſt contumax.*
9 *Actor obtinens poſſeſſionem coram Judice, non tenetur coram
eo reſpondere de proprietate, ſi eſt alterius fori.*
10 *Actore, & reo ejuſdem Civitatis exiſtentibus, neuter conve-
niatur extra eam.*

Fer. Bib. Tom. I.

11 *Actor non admittitur ad litigandum, niſi det libellum in
ſcriptis.*
12 *Actor citans, & non comparens in termino, tenetur ad ex-
penſas eo uſque factas a reo.*
13 *Actor non poteſt exigere a reo ſcripturas contra reum.*
14 *Actori non licet quod nec reo licet.*
15 *Actor excommunicatus non poteſt agere. Imo actor excommu-
nicatus a Judice eſt repellendus ex officio, etiamſi reus non
opponat.*
16 *Poteſt tamen ipſe excommunicatus in Judicio conveniri, &
debet per alium in judicio reſpondere, ne videatur de ſua
malitia commodum reportare.*

ACtor dicitur is, qui petit, & ad Judicium provocat, 1
l. in tribus ff. de judiciis. Actori incumbit onus proban- 2
di, *l.* 8. & *l. Actor.* 23. *cod. de edend. l.* 2. *ff. de probat.* Actore 3
non probante reus abſolvitur, *l. qui accuſare, ubi Doctor. Cod.*
de edend. Ut Eccleſiaſtica beneficia &c. c. unic. Actor petens rem 4
ex certa cauſa, ſi cauſam non probat, ſuccumbit, *de ſentent.*
& *re judicata in* 4. *c. Abbas.* Actor non tenetur jurare ſi ple-
ne probat, *de prob. cap. Sic conſuetudo.*
Actor tenetur ſequi forum Rei, *c. experientia cap. ſi quis* 6
cum Clerico 11. *q.* 1. Concil. Lateran. III. *de teſtibus cogend.*
c. 7. Rota Rom. *p.* 1. *deciſ.* 103. *num.* 3. & *part.* 13. *dec.*
70. *n.* 72. Actor non poteſt mitti in poſſeſſionem abſente reo, 7
Conc. Lateranenſ. III. *in appendic. de dolo, & contumac.* &
eod. tit. cap. Ad hæc cum contingat. Poteſt tamen mitti in poſ- 8
ſeſſionem cauſa cuſtodiæ, ſi lite non conteſtata reus eſt con-
tumax. *Ut lite non conteſt. cap. Tuæ Fraternitatis.* Actor 9
non obtinens poſſeſſorium coram Judice, non tenetur co-
ram eo reſpondere de proprietate, ſi eſt alterius Fori, *De*
judiciis cap. Significaverunt. Actore, & Reo ejuſdem Civita- 10
tis exiſtentibus, neuter conveniatur extra eam, *de reſcriptis*
in 6. *cap. Statutum* §. *cum reo.*
Actor non admittitur ad litigandum, niſi det libellum in 11
ſcriptis, *de oblation. cap. Significantibus.* Actor citans, & 12
non comparens in termino, tenetur ad expenſas eouſque fa-
ctas a reo, *Conc. Lugdun. Gen. I. de dolo, & contumac. in*
6. *c.* 1. Actor non poteſt exigere a reo ſcripturas contra 13
reum: *de prob. c.* 1. Actori non licet, quod nec reo licet: 14
de regulis juris in C. Regula 32. Actor excommunicatus non 15
poteſt agere: *de exception. cap. Dilecti filii.* Imo Actor ex-
communicatus a Judice eſt repellendus ex officio, etiamſi
reus non opponat: *de exception. in* 6. *cap.* 1. Poteſt tamen 16
ipſe excommunicatus in judicio conveniri, & debet alium
in judicio reſpondere, ne videatur de ſua malitia commo-
dum reportare: *de Judiciis Intelleximus.*

Nova additiones ex aliena manu.

DE Actore celebris eſt juris Regula, quam tradit Ulpia- 1
nus *lib.* 26. *ad Edictum* relatus *in L.* 41 *ff. de Reg. jur.*
ſcilicet; *Non debet actori licere, quod reo non permittitur.* Fa-
vorabiliores enim rei, quam actores in jure noſtro ſunt.
Hinc & aliæ ſequuntur regulæ. Multa enim actori prohi-
bita ſunt, quæ reo permittuntur; & e converſo: Quod acto-
ri licet, multo magis reo permittitur, ut explicat concin-
ne Gothofredus ad *reg. jur. Reg.* 20.
Differentia quoque ſtatuitur maxima in jure actorem in- 2
ter, & Reum in eo, quod actor poſſit una tantum actione
in eodem judicio experiri: Reum autem e contra permiſ-
ſum ſit varias ſimul exceptiones cumulare, multiplicare,
immo pro libitio variare, *L. qui* 51. *L. nemo* 8. *ff. de except.*
Gothofredus *ad regul. juris reg.* 43.
Actoris conditionem in cauſa meliorem fieri poſt litis con- 3
teſtationem, nequaquam vero deteriorem, probat idem Go-
thofredus egregie de more pluribus rationibus, quas cumu-
lat *ad reg. juris reg.* 87.
Actor nequit pro libitu a judicio incœpto deſiſtere, *Auth.* 4
qui ſemel C. quomodo & quando. Poteſt autem terminus ei
a Judice præfiniri, intra quem probationes ſuas in medium
deducat, alias Reus abſolvatur.
Non ſemper dicitur actoris perſonam in judicio ſuſtinere 5
is, qui primo provocavit; Sic V. G. in judicio in vim *L.*
diffamari Actor ille eſt, qui convenitur, Reus autem eſt il-
le, qui uti diffamatus agit. Remedium enim *L. diffamari*
actio proprie non eſt, ſed imploratio officii in judiciis, un-
de Diffamatis Reorum beneficia competere certi juris eſt;
ideo Diffamato loco Reorum eſſe praxi receptum, & com-
muniori DD. calculo oſtendit *Mundius de diffamation. in*
proœm. n. 59, & *ſeq.* ſolide refutata nonnullorum ſententia,
qui cum Decio *conſ.* 847. *n.* 10. in contraria ſunt opinione.
Actor non ſolum libellum Judici offerre, ſed amplius 6
eumdem tenetur Parti intimare, ut exinde reus commode
poſſit deliberare, velit necne liti cedere, vel eidem inſiſte-
re, *L.* 3. *cod. de edend. cap.* 2. *de libell. oblat.* Debet inſu-
per in libello obligationis titulum, & cauſam deducere,
Sorge *juriſpr. for. t.* 8. *cap.* 41. *num.* 2. & 3.
Deſerta inſtantia, Actor, niſi expenſas reo obtulerit, au- 7
diendus non eſt, dummodo perſona non ſit privilegiata,
Urſill. ad Afflict. dec. 70. *num.* 3. Item ſi inſtituto nulliter

(*a*) Addit. Auctoris vide verb. *Miſſa Artic.* 12. poſt Decret.

primo judicio, novum inſtituat, tenebitur prius Reo omnes expenſas reficere: Quæ ſi forte illiquidæ fuerint, partis juramento poterunt liquidari, ſi ejus error in primo judicio fuerit notorius, *Afflict. dec. 70. num. 4. per tot*: quod tamen non probat omnino *Urſill. ibid.*

ADJUNCTI.

SUMMARIUM.

1 *Pro adjunctis debent initio cujuslibet anni eligi a Capitulo duo de gremio Capituli, & ad quid?*

2 *Unum tantum debet eſſe utriuſque votum, & alter poteſt Epiſcopo accedere.*

3 *Si ambo ab Epiſcopo diſcordes fuerint aliquo actu, ſeu interlocutoria, vel definitiva ſententia, tunc intra ſex dierum ſpatium cum Epiſcopo debent tertium eligere.*

4 *Et ſi in electione tertii etiam diſcordent, electio devolvitur ad viciniorem Epiſcopum, & juxta eam partem cum qua tertius convenit, articulus, in quo erat diſcordia debet terminari, alius proceſſus, & inde ſecuta ſunt nulla.*

5 *Capitulum Eccleſiæ in Cathedralem erectæ poſt Tridentinum, quæ prius non erat exempta, ſed in omnibus Epiſcopo ſubjecta, nequit habere Adjunctos, ſeu conjudices.*

6 *De mandato Concilii Tridentini tenetur Capitulum initio cujuslibet anni duos eligere, qui cum Epiſcopo contra Capitulares procedere debeant.*

7 *Iſti duo debent neceſſario eſſe de gremio Capituli.*

8 *Et omnes tenentur præſtare juramentum in loco Capitulari in manibus ipſius Capituli ſtatim ſecuta electione.*

9 *Si Capitulum in principio anni illos duos non elegerit, poteſt Epiſcopus procedere per ſe ſolum, dummodo prius illud moneat.*

10 *Epiſcopo nolente, vel non valente contra Capitulares delinquentes procedere, non devolvitur Juriſdictio ad Adjunctos.*

11 *Nec nolentibus, aut non valentibus Adjunctis, ſeu conjudicibus contra Capitularem procedere, Juriſdictio non devolvitur ad Epiſcopum, ſed ſemper ad Superiorem.*

12 *Ut valeant ſententiæ, & decreta in caſibus hujuſmodi ſunt exprimenda, & pronuncianda ſub nomine ſimultaneo Epiſcopi, & Adjunctorum.*

13 *Solus autem Epiſcopus ſine Adjunctis poterit in principio ad informationem ſummariam, & neceſſariam detentionem Rei procedere in criminalibus ex incontinentia provenientibus; & in aliis atrocioribus delictis, quando de fuga timetur.*

14 *Solus Epiſcopus ſine Adjunctis poteſt procedere contra Capitulares, quando totum Capitulum deliquit.*

15 *Si reperiatur unus in Capitulo, qui non deliquerit, iſte procedet ſimul cum Epiſcopo.*

16 *Dummodo tamen delictum non ſit in Perſonam Epiſcopi, vel in contemptum ejus, vel ubi Epiſcopus habeat intereſſe; quia tunc facultas procedendi contra Capitulares devolvitur ad proximum Superiorem.*

17 *Poteſt etiam ſine Adjunctis viſitare corpus Eccleſiæ Cathedralis, & Sacramentum, Reliquias, veſtes, ornamenta, cæteraque ad cultum divinum deſtinata, Capellas &c.*

18 *Poteſt etiam viſitando ſine Adjunctis peccata, & exceſſus Capitularium corrigere, punire, & emendare.*

19 *Poteſt etiam ſine Adjunctis procedere in perſona Capitulares delinquentes in exercitio Curæ animarum, quam obtinent extra Eccleſiam Capitularem.*

20 *Poteſt etiam ſine Adjunctis procedere ad privationem Canonicorum ex cauſa quod ordines ſuis Præbendis annexos non ſuſceperint.*

21 *Poteſt ſine Adjunctis exigere rationem adminiſtrationis operum piorum ad curam Capituli ſpectantium, dummodo non procedat ad privationem, vel alias criminaliter in forma Judicii.*

22 *Epiſcopus poteſt ſine Adjunctis procedere contra Capitulares ob non reſidentiam, dummodo non procedat ad privationem.*

23 *Poteſt etiam Epiſcopus ſine Adjunctis procedere ad ſubtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas contra Canonicos habentes Capitulum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, niſi aliqua urgens cauſa in aliud tempus differri non patiatur.*

24 *Poteſt ſine Adjunctis procedere contra Penſionarios habentes vocem in Capitulo.*

25 *Poteſt ſine Adjunctis rationem exigere ab Officialibus ex gremio Capituli conſtitutis ſede vacante, niſi velit criminaliter ad eorum punitionem, & correctionem procedere.*

26 *Poteſt ſine Adjunctis procedere ad pœnas contra Capitulares non obſervantes Feſtum S. Auguſtini ab eo indictum.*

27 *Nequit Epiſcopus ſine Adjunctis procedere contra Coadjutores Canonicorum Cathedralis, ſi ex forma coadjutoriæ colligatur ipſi Coadjutori conceſſa fuiſſe omnia privilegia, quæ habent Canonici.*

28 *Nequit Epiſcopus ſine Adjunctis avocare ad ſe cauſas pendentes contra Capitulares exemptos coram Vicario Foraneo procedente cum Adjunctis a Capitulo deputatis.*

29 *Nequit Epiſcopus procedere contra Adjunctos Juriſdictionem ſuam perturbantes, niſi adhibeat in dicto Judicio alios conjudices a Capitulo eligendos.*

30 *Nequit Epiſcopus, ſi juſtis motivis allegetur ſuſpectus, cognoſcere de cauſis, niſi procedat cum Adjunctis.*

31 *Epiſcopus duarum Cathedralium conjunctarum poteſt in qualibet ipſarum maluerit, Tribunal erigere, ibique in cauſis Capitularium procedere cum ſuis reſpective Adjunctis, non obſtante conſuetudine immemorabili in contrarium.*

32 *Epiſcopus in viſitatione, & cauſis Capitularium poteſt uti ſuo proprio Notario, dummodo non ſit ſuſpectus Capitulo.*

33 *Et poteſt etiam aſſumere ſuum proprium Fiſcalem.*

34 *Et in caſu, quo ipſe Fiſcalis, vel præſertim Notarius eſſet declaratus ſuſpectus; electio alterius Notarii ſpectabit ad Epiſcopum.*

35 *Adjuncti poſſunt eſſe omnes, qui ſunt de Capitulo.*

36 *Et etiam dignitates obtinentes in eadem Eccleſia, licet capitulares non ſint.*

37 *Adjuncti, ſi ea de cauſa ſine fraude tempore Divinorum officiorum abſint, privandi non ſunt quotidianis diſtributionibus.*

38 *Cum iſtis duobus Adjunctis a Concilio præſcriptis, nedum Epiſcopus, ſed etiam ejus Vicarius procedere poteſt contra Capitulares.*

39 *Et etiam Vicarius Capitularis Sede vacante.*

PRO Adjunctis Concil. Trid. *ſeſ. 15. de reformat. cap. 6.* 1
ſtatuit, ut Capitulum initio cujuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum conſilio, & aſſenſu Epiſcopus, vel ejus Vicarius, tam in formando proceſſu, quam in ceteris omnibus actibus uſque ad finem cauſæ incluſive coram Notario tamen ipſius Epiſcopi, & in ejus domo, aut conſueto
Tribunali procedere teneatur. Unum tantum ſit utriuſque 2
votum, poſſitque alter Epiſcopo accedere. Quod ſi ambo 3
ab Epiſcopo diſcordes in aliquo actu, ſeu interlocutoria, vel definitiva ſententia fuerint, tunc intra ſex dierum ſpa-
tium cum Epiſcopo tertium eligant. Et ſi in electione ter- 4
tii diſcordent, ad viciniorem Epiſcopum electio devolvatur, & juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat diſcordia, terminetur; alias proceſſus, & inde ſecuta nulla ſint, nulloſque producant juris effe-
ctus. Huc uſque Concilium. Privilegio tamen hujus decreti 5
non gaudet Eccleſia in Cathedralem erecta poſt Tridentinum, quæ prius non erat exempta, ſed in omnibus Epiſcopo ſubjecta, & ſic talis Eccleſiæ Capitulum nequit habere Adjunctos, ſeu Conjudices, ſed in omnibus, ut prius, ſubjacet abſolute Ordinario, ut declaravit *Sacra Congreg. Concilii teſte Armendar. tit. 6. de Viſitat. num. 67. & l. 7. de Epiſc. num. 88. Et Sacra Congreg. Epiſcopor. in una Vienn. 5. Febr.* 1700.

De mandato igitur Sacri Concilii tenetur Capitulum ini- 6
tio cujuslibet anni duos eligere, qui cum Epiſcopo contra
Capitulares procedere debeant. Iſti duo debent neceſſario 7
eſſe de gremio Capituli ex præciſis verbis Concilii, *eligat ex Capitulo duos*, ſicut & tertius electus in caſu diſcordiæ, ut declaravit *Sacra Congreg. Concil. ſemel in Palentina, & bis in Conchenſ. teſte Card. de Lugo reſponſ. moral. lib. 5. dub.*
13. n. 12: Et omnes tenentur præſtare Juramentum in loco 8
Capitulari in manibus ipſius Capituli ſtatim ſecuta electio-
nes *ex Sac. Congr. Concil. in Mapricens. 16. Martii* 1652. Si 9
Capitulum in principio anni illos duos non elegerit, poteſt Epiſcopus procedere per ſe ſolum, dummodo illud moneat prius; ſic reſolutum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.* teſtatur
Piaſec. *in prax. Epiſcop. par. 2. cap. 2. num. 9.* Epiſcopo no- 10
lente, vel non valente contra Capitulares delinquentes procedere, non devolvitur juriſdictio ad Adjunctos, ut reſolvit *Sacra Congreg. Concil.* teſte Ludov. a Saravia *in ſpeciali*
tract. de juriſdict. Adjunct. q. 5. Nec nolentibus, aut valen- 11
tibus Adjunctis, ſeu Conjudicibus contra Capitularem procedere, juriſdictio devolvitur ad Epiſcopum, ſed ſemper ad Superiorem: Sic decrevit *Sac. Congr. Concil.*, ut refert Ar-
mendar. *l. 7. de Epiſc. num. 89.* additque ipſa *Sac. Congreg.* 12
Concil., teſte Pignatell. *tom. 9. conſult. 129. num. 15.* quod, ut valeant ſententiæ, & decreta in caſibus hujuſmodi, ſint exprimenda, & pronuncianda ſub nomine ſimultaneo Epiſcopi, & Adjunctorum: V. G. *Ego N. Epiſcopus de conſilio, & aſſenſu N. & N. Adjunctorum ita pronuntio*; alias proceſſus, & inde ſecuta eſſent nulla, *ex eadem Sacra Congreg. in una Hiſpalen. 1. Sept.* 1589.

Solus autem Epiſcopus ſine Adjunctis poterit in principio 13
ad informationem ſummariam, & neceſſariam detentionem Rei procedere in criminalibus ex incontinentia provenientibus, & in aliis atrocioribus delictis, quando de fuga timeatur. Habetur expreſſe ex ipſo *citat. Concil. ſeſſ. 25. c. 6.* ibi *In criminalibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in decreto de concubinariis, & atrocioribus delictis depoſitionem, aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne judicium eludatur, & ideo opus ſit perſonali detentione, poſſit initio ſolus Epiſcopus ad ſummariam informationem, & neceſſariam detentionem procedere, ſervato tamen in reliquis ordine præmiſſo. In omnibus autem caſibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti, ac perſonarum delinquentes ipſi in loco decenti cuſtodiantur.* Et tunc ratione fugæ, quæ timetur, poteſt Epiſcopus procedere etiam abſque monitione, & alia forma, ut decrevit *Sacra Congreg. Concil.* teſte Nicol. Garc. *de beneſic. part. 11. cap. 10. num. 136. declarat. 7.* & Armend. *Leg. unica num. 7. & 8.*

Solus Epiſcopus ſine Adjunctis poteſt procedere contra 14
Capitulares, quando totum Capitulum deliquit: ſic deciſum fuit *a Sac. Congr. Concil.* teſte Seraphin. *deciſ. 1060. num. 6.*

Ludo-

Ludovic. a Saravia *tract. de juriſdict. Adjunctor. q.* 5. *n.* 4.
15 *& q.* 6. *per totum; ubi num.* 8. aſſerit, quod ſi reperiatur
unus in Capitulo, qui non deliquerit, iſte procedet ſimul
16 cum Epiſcopo, dummodo tamen delictum non ſit in Perſo-
nam Epiſcopi, vel in contemptum ejus, vel ubi Epiſcopus
habeat intereſſe, quia tunc facultas procedendi contra Ca-
pitulares devolvitur ad proximum Superiorem, ut deciſum
fuiſſe a *Sacr. Congr. Concil.* refert Armend. *l.* 7. *de Epiſcop.*
num. 90. & Ludovic. a Saravia *d. q.* 6. *num.* 5. *&* 6. Po-
17 teſt etiam ſine Adjunctis viſitare corpus Eccleſiæ Cathedra-
lis, & Sacramentum, Reliquias, veſtes, ornamenta, cete-
raque ad cultum divinum deſtinata, Capellas, Capellanias,
dotationes, anniverſariorum inſtitutiones, memorias defun-
ctorum, pia opera, & bona fabricæ, ſeu Eccleſiæ, ut de-
crevit *Sacr. Congr. Concil.* teſte Armend. *in addit. ad reco-*
18 *pil. legum Navarræ lib.* 1. *tit.* 7. *de Viſitat. num.* 123. Poteſt
etiam viſitando ſine Adjunctis peccata, & exceſſus Capitu-
larium, quos correctione, & punitione dignos repererit,
corrigere, punire, & emendare, non tamen pœna ordina-
ria, ſed ea, quæ ad morum magis emendationem, quam pu-
nitionem reſpiciat: ſic decidit *Sacr. Congr. Conc. in Orielen.*
27. *Martii* 1632. *in reſponſ. ad* 5. Adjunctis enim uti in his
non tenetur Epiſcopus contra Capitulares, ſive extra viſi-
tationem, ut cenſuit *Sac. Cong. Conc. in Gerunden.* 19. *Decemb.*
19 1739. Poteſt etiam ſine Adjunctis procedere in perſonam
Capitularem delinquentem in exercitio Curæ animarum,
quam obtinet extra Eccleſiam Capitularem, quia tunc non
punitur ut Canonicus, ſed uti Curatus. Ita Seraphin. *deciſ.*
1058. *per tot.* Lotter. *de re beneſic. lib.* 1. *q.* 25. *n.* 61. *in fin.*
20 Poteſt etiam ſine Adjunctis procedere ad privationem Ca-
nonicorum ex cauſa, quod ordines ſuis Præbendis annexos
non ſuſceperint. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr. Concil.* re-
ferunt. Aloyſ. Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſ. reſol.* 448. *n.*
2. *&* 3. Ludov. a Saravia *tract. de juriſdict. Adjunctor. q.* 18.
21 Poteſt ſine Adjunctis exigere rationem adminiſtrationis ope-
rum piorum ad curam Capituli ſpectantium, dummodo non
procedat ad privationem, vel alias criminaliter in forma
Judici. *S. Cong. Conc. in Oriol.* 27. *Mart.* 1632. *in reſponſ. ad* 7.
22 Epiſcopus poteſt ſine Adjunctis procedere contra Capitu-
lares ob non reſidentiam, dummodo non procedat in pri-
vationem, ſed pœnas a Sac. Concil. Trid. præſcriptas, *Sac.*
Congreg. Concil. 27. *Martii* 1632. *in Orielenſ. in reſponſ. ad* 13.
23 Poteſt etiam Epiſcopus ſine Adjunctis procedere ad ſubtra-
ctionem fructuum, & multas ab eo impoſitas contra Cano-
nicos habentes Capitulum eo tempore, quo Divina officia
celebrari debent, niſi aliqua urgens cauſa in aliud tempus
differri non patiatur *Sacra Congr. Concil.* 27. *Martii* 1632. *in*
24 *dic. Oriol. in reſponſ. ad* 11. Poteſt ſine Adjunctis procedere
contra Penſionarios habentes vocem in Capitulo, quia licet
admittantur in Capitulo, & in eo habeant vocem, non poſ-
ſunt tamen dici de Capitulo. Rota Rom. *part.* 1. *Recent.*
deciſ. 416. *num.* 6. & deciſum fuit a *Sacr. Congr. Conc.* ut
refert Armend. *cit. tit. de Viſit. num.* 6. *de Epiſcop. num.* 91.
25 Poteſt ſine Adjunctis rationes exigere ab Officialibus ex gre-
mio Capituli conſtitutis Sede vacante, niſi velit criminali-
ter ad eorum privationem, & correctionem procedere. Sic
decrevit *Sacra Cong. Concil.* ut refert Nicol. Garc. *de beneſic.*
part. 5. *cap.* 7. *num.* 23. & in *Gneſen.* 14. *Apr.* 1725. *ad* 1.
26 *dub.* Poteſt ſine Adjunctis procedere ad pœnas contra Capi-
tulares non obſervantes Feſtum S. Auguſtini ab eo indictum,
ut cenſuit *Sac. Cong. Concil. in Hiſpadens.* 7. *Septembris* 1630.
27 Nequit Epiſcopus ſine Adjunctis procedere contra Coa-
djutores Canonicorum Cathedralis, ſi ex forma Coadjutoriæ
colligatur ipſi Coadjutori conceſſa fuiſſe omnia privilegia,
quæ habent Canonici. *Sac. Cong. in Barbaſtr.* ubi propoſito
dubio, an Epiſcopus poſſit per ſe ſine Adjunctis procedere
contra Coadjutores Cathedralis, *Die* 9. *Novembris* 1630. *cen-*
ſuit, Epiſcopum non poſſe procedere contra hujuſmodi Coadjutores
abſque adjunctis, quatenus ex forma Coadjutoriæ ipſis conceſſa
28 *fuerant omnia privilegia, quæ habent Canonici.* Nequit Epiſ-
copus ſine Adjunctis avocare ad ſe cauſas pendentes contra
Capitulares exemptos coram Vicario Foraneo procedente
cum Adjunctis a Capitulo deputatis. *Sacra Congr. Concil. in*
Burgenſ. ubi quæſitum fuit. Primo: An Archiepiſcopus poſ-
ſit ad ſe avocare cauſas pendentes contra Capitulares exem-
ptos coram ſuo Vicario Foraneo procedente cum Adjunctis
a Capitulo deputatis? Secundo: An appellatio in talibus
caſibus poſt latam ſententiam detur ad ipſum Archiepiſco-
pum? *Die* 17. *Septembris* 1627. *ad primum cenſuit, non poſſe*
Archiepiſcopum avocare, ut cognoſcat ſolus, ſed bene cum Adjun-
ctis. Ad ſecundum non dari appellationem a Vicario ad Archie-
29 *piſcopum, ſed cauſam devolvi ad Sedem Apoſtolicam.* Nequit
Epiſcopus procedere contra Adjunctos Juriſdictionem ſuam
perturbationes, niſi adhibeat in dicto Judicio alios Conju-
dices a Capitulo eligendos: *Sac. Congreg. Concil. in Orielenſ.*
5. *Aprilis* 1631. Nequit Epiſcopus, ſi juſtis motivis allegetur
30 ſuſpectus, cognoſcere de cauſis, niſi procedat cum Adjunctis,
Sac. Congr. Epiſcop. in Nuſcana Gravaminis 10. *Novemb.* 1699.
& in Sulmon. Redditionis rationis 3. *Sept.* 1692.
31 Epiſcopus duarum Cathedralium conjunctarum, poteſt in
qualibet ipſarum maluerit, Tribunal erigere, ibique in cau-
ſis Capitularium procedere cum ſuis reſpective Adjunctis,
non obſtante conſuetudine immemorabili in contrarium; per
Concilium enim eſt ſublata immemorabilis quo ad locum
Tribunalis, proceſſus, & carceris, cum *dict. ſeſſ.* 25. *de re-*
format. c. 6. ſtatuat, quod Epiſcopus procedere teneatur *in*
ejus domo &c. quæ non de materiali, ſed de formali, ubi
ſcilicet Epiſcopus cum ſua familia eligit reſidere, intelligi-
tur, *ad l. Nec in ea §. ſed domus ff. ad leg. Jul. de adult. &*
l. Lex Cornelia §. domum de injur. & famoſ. libell. datur enim
optio Epiſcopo, vel Vicario, ut quo magis in loco velint,
procedant contra Capitulares; & Epiſcopus poteſt ſedere
pro Tribunali in quocumque loco ſuæ Diœceſis maluerit,
ex Sacra Congreg. Concil. his verbis: *In cauſa Calvaten. ad*
inſtantiam Rota dubitatum fuit, an Concil. cap. 6. *ſeſſ.* 25. *ſu-*
ſtulerit immemorabilem conſuetudinem circa locum tractandi cau-
ſas cum Adjunctis, & retinendi carcerem, quando, ut in illa
cauſa, ſunt duæ Cathedrales unitæ, & Epiſcopus prætendit ha-
bere Canonicum alterius Civitatis in ea, in qua reſidet, carce-
ratum, & ibidem tractari cauſam cum Adjunctis Civitatis, de
qua eſt carceratus Canonicus? Sac. Congreg. Concil. 7. *Septem-*
bris 1630. *cenſuit ſublatam eſſe immemorabilem per Concilium*
in caſu, & ad effectum, de quo agitur. Epiſcopus in Viſita- 32
tione, & cauſis Capitularium poteſt uti ſuo proprio Nota-
rio, ut expreſſe decrevit ipſum Concilium, *coram Notario*
tamen ipſius Epiſcopi, dummodo non ſit ſuſpectus Capitulo,
ut declaravit *Sacra Congr. Conc.* teſte Armend. *lib.* 1. *tit.* 6.
de Viſitat. num. 38. Et poteſt etiam aſſumere ſuum proprium 33
Fiſcalem, qui intervenire ſolet in criminibus Canonicorum
reorum, vel alium quem magis voluerit deputare, nec tene-
ri ad ſumendum Capellanum de Choro, ut deciſum fuiſſe *a*
Sac. Congr. Conc. refert Armend. *lib.* 1. *de Viſitat. tit.* 18. *&*
lib. 7. *de Epiſcop. n.* 91. *&* 92. *in fin.* Et in caſu, quo ipſe 34
Fiſcalis, vel præſertim Notarius eſſet declaratus ſuſpectus,
electio alterius Notarii ſpectabit ad Epiſcopum, *ex Sacra*
Congr. Conc. teſte Pignatell. *t.* 9. *conſult.* 119. *n.* 21.
Adjuncti poſſunt eſſe omnes, qui ſunt de Capitulo, ut ſta- 35
tuit expreſſe Concilium: *Eligat ex Capitulo duos*. Et etiam 36
dignitates obtinentes in eadem Eccleſia, licet Capitulares
non ſint; ut colligitur ex eodem Concilio, quod cum dicat,
qui vero non obtinent Dignitates, nec ſunt de Capitulo, vide-
tur inſinuare, quod qui obtinent dignitates, licet Capitula-
res non ſint, Adjunctorum prærogativa gaudere poſſint, ut
ſolide reſolvit Ludovic. a Saravia *tract. de Adjunct. Juriſdict.*
q. 21. *num.* 8. Barboſ. *in Conc. ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *num.* 51. Et
deducitur clare ex *Sacra Congr. Conc.* quæ menſe Septemb.
1618. pro tertio eligendo Adjuncto in caſu diſcordiæ inter
Epiſcopum, & duos Adjunctos, ſtatuit ſic: *Sac. Congr. Car-*
dinalium Concilii Tridentini interpretum cenſuit, tertium, qui
eligitur in cauſa diſcordiæ inter Epiſcopum, & Capitulum ex
præſcripto cap. 6, *ſeſſ.* 25. *ejuſdem Concil. debere Canonicatum,*
vel Dignitatem in eadem Eccleſia obtinere. Adjuncti ſi ea de
cauſa ſine fraude tempore Divinorum Officiorum abſint, pri-
vandi non ſunt quotidianis diſtributionibus, ut ſolide reſol-
vit Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 19.
Aloyſ. Ricc. *part.* 4. *ſuæ praxis rerum fori Eccl. reſol.* 591.
Barboſa *de offic. & poteſt Epiſc. part.* 3. *alleg.* 73. *num.* 6. *&*
in Conc. ſeſſ. 25. *cap.* 7. *num.* 8. & alii paſſim. Ipſi enim ab-
ſunt propter Eccleſiæ utilitatem ex officio ſibi attributo.
Cum iſtis duobus Adjunctis a Concilio præſcriptis, ne dum 38
Epiſcopus, ſed etiam ejus Vicarius, procedere poteſt con-
tra Capitulares, ut habetur expreſſe ex verbis Concilii: *vel*
ejus Vicarius. Et etiam Vicarius Capitularis Sede vacante, 39
cum quantum ad hanc Juriſdictionem plene ſuccedat Epiſco-
po, ut cum Adjunctis, vel ſine illis poſſit procedere in om-
nibus caſibus, in quibus cum Adjunctis, vel ſine illis poterat
procedere Epiſcopus, ut deciſum fuiſſe *a S. C. Conc.* refert
Ludovic. *tract. de Juriſd. Adjunct. q.* 17. *num.* 35. & cum
aliis tenent Barboſa *in Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *de ref. c.* 6. *n.* 14.

Novæ additiones ex aliena manu.

Electioni Adjunctorum, tanquam Conjudicum utrum aſſi- 1
ſtat, an reſiſtat jus commune vide *Piton. diſcep. Eccleſ.*
16. *per tot. Rot. coram Molines deciſ.* 761. *a n.* 6. *ad plur. ſeq.*
Quod ſcribit Auctor *num.* 35. Adjunctos eſſe poſſe omnes 2
de Capitulo, intellige de illis, qui vere ſunt de Capitulo. 3
Quocirca eligi in Adjunctos poſſunt Canonici, qui cum Præ-
lato efformant Capitulum, non item alii Beneficiarii *Aſſiſi*
dicti, niſi ſtatuto, vel conſuetudine faciant cum aliis Ca-
pitulum, ut tradit *Loter de re Beneſic. libr.* 1. *quæſt.* 25. *n.*
63. *& ſeq.*
Vicario Capitulari recuſato, non eſſe illi dandos Adjunctos, 4
ſed recurrendum eſſe ad Capitulum, ut eligat Arbitros pro
cognoſcendis cauſis ſuſpicionum, & alteri non ſuſpecto cau-
ſam deleget, firmat *Piton. diſcept. Eccleſ.* 124. *per tot.*

ADMINISTRATIO, ADMINISTRATOR.

S U M M A R I U M.

1 *Ordinarii locorum poſſunt exigere juramentum de fidelitate adminiſtrandi ab Adminiſtratoribus locorum, & legatorum piorum.*
2 *Poſſunt ab ipſis rationes, & computa adminiſtrationis exigere tam in Viſitatione, quam extra per ſuum Delegatum.*
3 *Ordinarii poſſunt rationes adminiſtrationis exigere, etiamſi Teſtator, ſeu Fundator id expreſſe prohibuerit, diſponendo quod Legatum eſſet nullum, quando Epiſcopus ſe immiſceret,*

ret, & rationem exquireret ab Executore, & Adminiſtratore, ad num. 5.

6 *Ab Ordinariis poteſt ordinari, quod Adminiſtratores locorum piorum ſingulis annis rationem reddere teneantur.*

7 *Item Adminiſtratores locorum piorum privatorum, qui ſecundum Juris communis diſpoſitionem viſitari non poſſunt, ad redditionem rationis per Ordinarium cogi poſſunt.*

8 *Adminiſtratores piorum locorum etiam exemptorum nullam rationem reddentes, Epiſcopo poſthac eam reddere tenentur.*

9 *Quod ſi aliis eam reddere conſueverunt, cum illis adhibendus erit etiam Epiſcopus principaliter; & non ſolum in ratione reddenda adhibendus eſt Epiſcopus; verum etiam in deliberatione facienda, nec ſatis erit deliberatio facienda a deputatis.*

10 *Ordinarii poſſunt compellere Syndicos, & Miniſtros Monaſterii Monialium Regularibus ſubjecti, ad exhibendos libros receptorum, & expenſarum dicti Monaſterii pro redditione rationis adminiſtrationis bonorum illius, etiam ſine præſentia Miniſtri Provincialis, cui ſubeſt dictum Monaſterium, quatenus interpellatus recuſet intereſſe ad num. 11.*

12 *Redditio rationis adminiſtrationis danda eſt Ordinariis etiam a locis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, ad num. 14.*

15 *Pia loca exiſtentia ſub immediata protectione Regum ad hoc, ut ſint immunia a viſitatione Ordinariorum, debent eſſe talia a primæva ſua fundatione.*

16 *Si enim alia pia loca, aut Eccleſiæ, & Hoſpitalia accipiantur ex poſt a Rege ſub immediata ſui protectione, non eximuntur a Juriſdictione Ordinarii. ad n. 18.*

19 *Ordinarii poſſunt cogere quoſcumque Adminiſtratores piorum locorum, & Eccleſiarum, imo etiam Canonicos Cathedralis ad exhibendos, & aſportandos libros adminiſtrationis etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in loco reſidentiæ, & permanentiæ Epiſcopi.*

20 *Et ſi valde longe diſtent ipſi Adminiſtratores a Civitate, ſeu a loco reſidentiæ Epiſcopi, non debent cum nimio incommodo accerſiri ad Civitatem, ſed in eo loco debet aliquis deputari ad ipſos computus recipiendos.*

21 *Et ad hunc finem reddendi fideliter quotannis ſuos computus, & rationes tenentur omnes adminiſtratores conficere librum rationum.*

22 *Qui liber debet continere data, & accepta, ex qua cauſa nominatim, & qua die; aliter non dicitur legitime conſcriptus, nec legitime reddita ratio.*

23 *Nec ſufficit ſi loco libri exhibeantur pagina quædam manu Adminiſtratoris conſcripta.*

24 *Nec poſſunt ipſi Adminiſtratores exhibitionem librorum, & redditionem rationum faciendam Epiſcopo effugere prætextu quod ſoliti fuerint ipſos computus, & rationes reddere aliis.*

25 *Imo ſi reperti fuiſſent, quod in adminiſtratione male ſe geſſiſſent, poſſunt ab Epiſcopo amoveri, etiamſi eſſent dati a Teſtatore, cum prohibitione, ne rationes reddere teneantur Epiſcopo.*

26 *Pro labore autem reviſionis computorum locorum piorum nequeunt Epiſcopi aliquam mercedem, ſeu propinam exigere, ſed hoc munus gratis tenentur implere, non obſtante quacumque contraria conſuetudine.*

27 *Regulares non debent, nec poſſunt eſſe Adminiſtratores bonorum temporalium Monaſteriorum Monialium, etiam ſibi ſubjectarum, ad num. 30.*

31 *Epiſcopus per ſe exigere poteſt rationem adminiſtrationis a Vicario Capitulari, & ab omnibus Officialibus, ſeu Adminiſtratoribus Sede vacante a Capitulo deputatis, ac illos in aliquo delicto repertos punire.*

32 *Imo nedum Epiſcopus poteſt, ſed etiam debet Syndicatum facere Vicario, & aliis Officialibus punire.*

33 *Et ſecundum multos, Epiſcopus ſcienter, & negligenter omittens exigere hanc rationem adminiſtrationis, non eſt immunis a culpa, etiam gravi.*

1 ORdinarii locorum poſſunt exigere juramentum de fidelitate adminiſtrandi ab omnibus Adminiſtratoribus locorum, & legatorum piorum. *Sac. Congr. Concil. in Aliphana*
2 *18. Julii 1705. & 8. Maii 1706.* Poſſunt ab ipſis rationes, & computa Adminiſtrationis exigere, tam in Viſitatione, quam extra, etiam per ſuum Delegatum, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis. *Conc. Trident. ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. de reform. Sacra Congreg. Concil. in Giſpalenſ. 11. Januarii 1695. & in Ferentina 15. Martii 1674. Sacra Congreg. Epiſcopor. in Cæſaraugustan. 29. Novembris 1588. & Sacra Congr.*
3 *Immunit. 4. Septembris 1668. in Carinolen.* Ordinarii non obſtante quod a Teſtatore, & lege fundationis, excludantur expreſſe a reviſione computorum adminiſtrationis, poſſunt ſupplere negligentiam Executorum, & Adminiſtratorum, & illos removere, ſi male adminiſtrent, & ab illis poſſunt rationem exigere, etiamſi Defunctus diſpoſuiſſet, quod Legatum eſſet nullum, quando ſe immiſceret Epiſcopus, & rationem requireret ab Executore, & Adminiſtratore, quem voluit, & vult a nemine poſſe cogi ad reddendam rationem. Sic deducitur *ex cap. Tua nobis de teſtament.* ubi Fagnan. *num.* 16. ita deciſum fuiſſe teſtatur his verbis: *Et rurſus cum quæſitum eſſet, an Epiſcopus in fundatione excluſus a viſitatione Hoſpitalis, quia in fundatione ſit cautum, ne ſe adminiſtrationi, Viſitationi, aut correctioni immiſceat, poſſit ſe immiſcere in caſu negligentiæ Adminiſtratorum? Sac. Congr. cenſuit poſſe juxta caput Tua nobis de teſtam.* Et hæc deciſio fuit iterum confirmata *a Sac. Congr. Concil. in una Civitatis Plebis 10.* 4
Decembris 1695. in qua bis reſolvit, Epiſcopum, tamquam Executorem omnium Legatorum piorum, poſſe ad formam dicti capitis *Tua nobis de Teſtam.* cogere Adminiſtratores ad exequendam, & adimplendam Teſtatoris voluntatem, non obſtante quod expreſſe excluderetur in Teſtamento. Et ra- 5
tio eſt, quia exactio computorum Adminiſtrationis eſt munus publicæ poteſtatis introductum ad bonum commune, unde a privato Teſtatore impediri nequit; privata enim Teſtatoris diſpoſitio non poteſt generalem conſtitutionem Legis, vel Canonis immutare, & ideo voluntati Defuncti irrationabili ſtandum non eſt, licet expreſſe, & abſolute diſpoſuiſſet, ut dicebamus, quod alias legatum irritum eſſet, & in diverſam cauſam bona ejus expenderentur, ut ſolide defendunt Molina *diſp.* 251. *n.* 8. Pirhing. *de teſtament. ad finem.* Paſſerin. *in cap. Religioſus §. Sane n. 106. cum ſequent. de teſtament. in 6.* Piaſec. *praxis Epiſcop. part. 1. cap. 3. art. 5. de viſitat. benefic. ſimpl. num. 9.* Silveſter *verb. teſtament. 2. q. 8. circa finem arg. Clement. unic. hoc tit. & Authent. Licet cod. de Epiſcopo & Clericis*, & cum multis aliis Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. tom. 2. lib. 3. cap. 27. n. 41. & 42.* Reinffenſtuel *lib. 3. decretal. tit. 26. num. 821.*

Ab Ordinariis poteſt ordinari, quod Adminiſtratores locorum piorum ſingulis annis rationem reddere teneantur. *Sac.* 6
Cong. Conc. in Medialan. 9. Auguſti 1569. apud Pignatell. *t. 7. conſul.* 15. *n.* 29. Item Adminiſtratores locorum piorum privatorum, qui ſecundum Juris communis diſpoſitionem viſitari non poſſunt, ad redditionem rationis per Ordinarium 7
cogi poſſint juxta terminos Trid. *cap. 9. ſeſſ. 22. de reform.* quod loquitur abſolute, & abſolute debet intelligi, nulla habita ratione Juris communis. *Sac. Cong. Conc. in dicta Medi-* 8
dialan. 9. Auguſti 1569. Adminiſtratores piorum locorum etiam exemptorum nullam rationem reddentes, Epiſcopo poſthac eam reddere tenentur. Quodſi aliis eam reddere con- 9
ſueverunt, cum illis adhibendus erit etiam Epiſcopus principaliter; & non ſolum in ratione reddenda adhibendus eſt Epiſcopus, verum etiam in deliberatione facienda, nec ſatis erit deliberatio facienda a deputatis. *Sic in d. Mediol.* 10
23. Aug. 1576. Ordinarii poſſunt compellere Syndicos, & Miniſtros Monaſterii Monialium Regularibus ſubjecti ad exhibendos libros receptorum, & expenſarum dicti Monaſterii pro redditione rationis adminiſtrationis bonorum illius, etiam ſine præſentia Miniſtri Provincialis, cui ſubeſt dictum Monaſterium, quatenus interpellatus recuſet intereſſe. *Sic Sac. Congr. Concil. in Foroſemp on. 11. Martii 1662. & Urbinatenſ. 10. Mart. 1663. ad cap. 9. ſeſſ. 22. de reform.* Et ſic 11
etiam ſtatuerat Greg. XV. Conſtitut. incipient. *Inſcrutabili*, tribuens facultatem Epiſcopis, ut adhibitis etiam Superioribus Regularibus poſſent compellere tales Adminiſtratores ad reddendam rationem ſingulis annis ſuæ adminiſtrationis, & ex rationabili cauſa eos amovere, ſi Superiores Regulares prius admoniti id facere detractaverint, vel neglexerint, & non teneri ejuſmodi cauſam ſignificare Superioribus Regularibus, ſed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Epiſcoporum, quorum conſcientiam Sacra Congreg. ſerio oneravit, ne facultate ſibi in hac parte attributa, quoquo modo abutantur, ejus rei in diſtricto Dei judicio rationem redditurì, ut declaravit *Sac. Congr. Conc. 1623. in reſp. ad* 22. Vide Peyrin. fol. 342.

Redditio rationis adminiſtrationis danda eſt Ordinariis etiam a locis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. 12
Et ratio eſt, quia exceptio locorum, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione, non legitur, niſi *in cap. 8. ſeſſ. 22. de ref.* in quo capite, uti legenti patet, agitur tantum de jure viſitandi, non autem *in cap. 9. ejuſdem ſeſſionis*, ubi agitur de rationibus Ordinario reddendis. Caput enim 8. reſtringit ſe ad diſpoſitionem Juris communis, dicens *In caſibus a Jure communi conceſſis*, ſed cap. 9. loquitur indiſtincte, & generaliter etiam in caſibus a jure jam non conceſſis, ut pluries declaravit *Sac. Cong. Conc.* & expreſſe *in Gravinen.* 13
9. Auguſti 1569. Et ideo ut refert. Pignatell. *tom. 1. conſult. 45. Sac. Cong. Conc.* ſæpius reſpondit, & ſignanter in Neapolitana ut ſequitur: *Sac. Congr. &c. cenſuit cap. 8. ſeſſ. 22. de reformat. Conc. Trident. intelligi, & habere locum in caſibus a Jure communi permiſſis. Licere tamen Ordinario ab eis rationem adminiſtrationis exigere ex decreto cap. 9. ejuſdem ſeſſ. nul-* 14
la habita ratione Juris communis. Ex quo patet, dicit citatus Doctor, Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in rationibus exigendis, quam in Viſitatione piorum locorum, ideoque non mirum, ſi quo ad viſitationem excipit loca ſub Regum protectione exiſtentia, ſecus vero quoad reddendas rationes, ut etiam notavit Barboſa *collect. 13. Apoſtolicar. deciſionum, verb. Adminiſtrator*, ubi affert decretum *ſupradictæ Congr. Conc. 11. Auguſti 1618.*

Et circa hæc pia loca exiſtentia ſub immediata protectione 15
Regum advertendum eſt, quod ad hoc etiam, ut ſint immunia a Viſitatione Ordinariorum, debent eſſe talia a primæva ſua fundatione, cum hæc protectio non concedatur, niſi a Sede Apoſtolica, & in ipſo actu fundationis dumtaxat: Si enim alia pia loca, aut Eccleſiæ, & Hoſpitalia accipiantur ex poſt a Rege ſub immediata ſui protectione, 16
non eximuntur a Juriſdictione Ordinarii, ut patet in reſponſionibus datis ad ſequentia dubia. In una Meſſana fuit

dubi-

dubitatum primo: *An Hoſpitale, alias non exemptum, ſi ac-
cipiatur a Rege ſub immediata ſui protectione, eximatur a Ju-
riſdictione Ordinarii, ita ut ab eo viſitari non poſſit juxta Sa-
cri Concil. Trident. diſpoſitionem ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.*
Secundo: *An Hoſpitale, in quo Rex habet Juſpatronatus, ſi
alias exemptum non fuerit, viſitari poſſit ab Ordinario?* Ter-
tio: *An per immemorabilem conſuetudinem non viſitandi ali-
quod Hoſpitale excludatur Ordinarius a Jure illud impoſterum*
17 *viſitandi?* Die 11. Decembris 1621. Sac. Congreg. Concil.
ad primum dubium reſpondit: *Hoſpitale alias non exemptum
non ideo eſſe immune ab Ordinarii Juriſdictione, etſi acceptum
fuerit a Rege ſub immediata ejus protectione, ac propterea hoc
non obſtare quominus ab Archiepiſcopo viſitari valeat.* Ad ſecun-
dum: *Hoſpitale, in quo Rex habet Juſpatronatus, ſi alias exem-
ptum non fuerit, utique poſſe ab Ordinario viſitari.* Ad ter-
tium: *Ejuſmodi conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe ſubla-
tam decreto Capitis 8. ſeſſ. 22. de reform. ac proinde per eam
nequaquam excludi Ordinarium a Jure Hoſpitalia viſitandi.*
Et ratio eſt, quia Concilium *cap. 8. ſeſſ. 22. de reformat.*
in quo excipiuntur loca, quæ ſub protectione Regum exi-
18 ſtent, nequaquam Juriſdictioni Ordinarii in aliquo deroga-
vit, aut detraxit reſpectu talium locorum, ut reſpondit *Sa-
cra Congr. Concil. 12. Decemb. 1601. in una Neapolitana.* Nec
tribuit aliquam novam exemptionem prædictis locis, ſed
tantum præſervavit, ſi quam prius habebant, ut ſæpius de-
claravit *Sac. Congr.* & ſignanter re diligenter examinata die
12. *Decembris* 1601. *in eadem Neapolitana.*

19 Ordinarii poſſunt cogere quoſcumque Adminiſtratores pio-
rum locorum, & Eccleſiarum, imo etiam Canonicos Cathe-
dralis ad exhibendos, & aſportandos libros adminiſtrationis
etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in loco reſidentiæ,
& permanentiæ Epiſcopi, *Sac. Cong. Conc. in Narnien.* 8.
20 *Augusti* 1693. *in Montis Faliſci* 27. *Auguſti* 1695. *in Hiſpalenſ.*
18. *Auguſti* 1695. *& in Calaguritana Viſitationis* 18. *Junii* 1701.
Et ſi valde longe diſtent ipſi Adminiſtratores a Civitate,
ſeu a loco reſidentiæ Epiſcopi, non debent cum nimio in-
commodo acceſiri ad Civitatem, ſed in eo loco debet ali-
quis deputari ad ipſos computus recipiendos. *Sacra Congr.
Conc. in Cajetan.* 12. *Julii* 1599. *& in S. Agathæ Gother.* 27.
21 *Septemb.* 1687. Ad hunc finem reddendi fideliter quotannis
ſuos computus, & rationes, tenentur omnes adminiſtrato-
res conficere librum rationum, *l. 1. §. officio ff. de tutor. &
22 rat. diſtrah.* Rota Roman. *part. 1. recentior. deciſ.* 540. *num.*
4. Qui liber debet continere data, & accepta, ex qua cau-
ſa nominatim, & qua die, aliter non dicitur legitime con-
ſcriptus, nec legittime reddita ratio, *l. cum ſervus ff. de
23 condit. & demonſtrat.* Rota Rom. *part.* 1. *recent. deciſ.* 540.
24 *num.* 5. Nec ſufficit, ſi loco libri exhibeantur paginæ quæ-
dam manu Adminiſtratoris conſcriptæ, nam folia, & liſtæ
non ſufficiunt pro ratione reddenda, Rota *part. 1. recen. d.
deciſ.* 540. *num.* 4. Nec poſſunt ipſi Adminiſtratores exhibitio-
nem librorum, & redditionem rationum faciendam Epiſco-
po effugere prætextu, quod ſoliti fuerint ipſos computus,
& rationes reddere aliis, quia vigore Concil. Trident. prin-
cipaliter in illis eſt adhibendus Epiſcopus, & ſpecialiter ipſis
eſt ſic reddenda ratio. *Sacra Congr. Concil. in Converſan.* 2.
25 *Martii* 1697. *& in Milevitana* 20. *Martii* 1700. Imo ſi reper-
ti fuiſſent, quod in adminiſtratione male ſe geſſiſſent,
poſſent ab Epiſcopo amoveri, etiamſi eſſent dati a Teſtato-
re, cum prohibitione, ne rationes reddere tenerentur Epiſ-
copo: colligitur *ex cap. Tua nobis 17. de Teſtament.* ubi ha-
betur; *licet etiam a Teſtatoribus id contingeret interdici*, & ex
Clement. unic. in fine de teſtament. ubi habetur *quocumque non
obſtante*. Sic tenent Pignatell. *tom. 8. Conſult.* 17. *num.* 9.
Monacell. *part. 1. titul. 1. form.* 14. *num.* 6. & 42. Vide ſu-
26 pra ſub num. 3. 4. & 5. Pro labore autem reviſionis com-
putorum locorum piorum, nequeunt Epiſcopi aliquam mer-
cedem, ſeu propinam exigere, ſed hoc munus gratis tenen-
tur implere, non obſtante quacumque contraria conſuetudi-
ne, prout mandat taxa Innocentiana. Et ratio eſt, quia
Ordinarius habet redditus Menſæ, ut onera officii ſuſti-
neat; *cap. Statutum de reſcript. in 6.* & *Sacra Congr. Concil.
in Panormit.* 4. *Martii* 1690.

27 Regulares quamvis ex Conſtit. Gregorii XV. incipient.
Inſcrutabili ſupponantur poſſe eſſe Adminiſtratores bonorum
temporalium Monaſteriorum Monialium ſibi ſubjectarum, his
verbis §. 5. expreſſis: *Adminiſtrantes bona ad hujuſmodi Mo-
naſteria Sanctimonialium etiam Regularibus ſubjectarum pertinen-
tia, ſive Regulares extiterint, ſive ſæculares:* tamen nullimo-
de videtur expedire, quod ad tales adminiſtrationes Mona-
ſteriorum, & aliorum exterorum locorum piorum procurato-
rias, & factorias deputentur, cum tales adminiſtrationes,
& factoriæ ipſos nimis diſtrahant a regulari diſciplina, &
Monaſtica obſervantia. Imo Sellius in *ſelect. Canonic. c.* 20.
num. 3. Gavant. *in Manual. Epiſc. verb. Monialium cura in
temporalibus*, Joannes Maria Novarius *in lucerna Regular. verb.
Adminiſtratores nu.* 1. Barboſa *in collect. deciſion. Apoſtolic. Col-
lectan.* 13. *verb. Adminiſtrator*, dicunt a *Sacra Congreg. Conc.*
fuiſſe deciſum non poſſe Regulares quoſcumque, cujuſcum-
que gradus, & præeminentiæ, etiamſi Superiores fuerint,
deputari pro Adminiſtratoribus bonorum temporalium Mo-
nialium. Et Fratribus Minoribus eſt expreſſe prohibitum ab
Innocentio IV. qui ſtatuit, quod in Monaſteriis Monialium,
in quibus prædicti Fratres Minores deputati fuerint ſervi-
io Monialium, in ſpiritualibus dumtaxat deſerviant; ſic
ipſe *conceſſ.* 495. & ſub graviſſimis pœnis fuit eis inter-
dictum a Cardinali Matthæo Ordinis Protectore in ſuo de-
creto incip. *Hieronymus tituli Sancti Pancratii* confirmato ad
litteram a Clement. VIII. in ſua Conſtitutione incip. *Roma- 30
num Pont. decet*. Et generaliter loquendo adminiſtratio tem-
poralium non ſolet concedi Regularibus a Pontifice, & ſi
aliquando adducatur conceſſa, præſumitur falſa, *ex cap. Ad
noſtram de confirmatione utili* &c. ubi habentur præciſa verba:
*Quidam Canonici Neman. Eccleſiæ a nobis litteras confirmationis
ſuper adminiſtrationibus ſuis obtinere laborant, religionis ſuæ
conditione ſupereſſe. Cum igitur Regularibus perſonis non conſue-
verit Apoſtolica Sedes aliqua perſonaliter confirmare; mandamus
quatenus confirmationes, quas ab ipſis Canonicis (cum Regula-
res exiſtant) noveritis taliter impetratas, denuncietis irritas,
& inanes.* 31

Epiſcopus per ſe exigere poteſt rationem adminiſtrationis
a Vicario Capitulari, & ab omnibus Officialibus, ſeu Ad-
miniſtratoribus Sede vacante, a Capitulo deputatis, ac illos
in aliquo delicto culpabiles repertos punire; habetur expreſ-
ſe a Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c.* 16. his verbis:
*Epiſcopus vero ad eamdem Eccleſiam vacantem promotus, ex eis,
quæ ad eam ſpectant, ab eiſdem OEconomo, Vicario, & aliis
quibuſcumque Officialibus, aut Adminiſtratoribus, qui Sede va-
cante fuerunt a Capitulo, vel aliis in ejus locum conſtituti,
etiamſi fuerint ex eodem Capitulo, rationem exigat Officiorum,
Juriſdictionis, Adminiſtrationis, aut cujuſcumque eorum mune-
ris, poſſitque eos punire, qui in eorum Officio, ſeu Adminiſtra-
tione deliquerint, etiamſi prædicti Officiales, redditis rationibus,
a Capitulo, vel a deputatis ab eodem abſolutionem, aut libe-
rationem obtinuerint.*

Imo nedum Epiſcopus poteſt, ſed etiam debet Syndica- 32
tum facere Vicario, & aliis Officialibus Capituli, quia Con-
cilium non conſulit, aut hortatur Epiſcopum, ut recipiat
rationem adminiſtrationis officii a Vicario, & aliis Officia-
libus, ſeu Adminiſtratoribus a Capitulo deputatis; ſed ei
præcipit, & imperat, ut patet ex illis verbis *rationem exi-
gat*. Et per conſequens ſecundum multos Epiſcopus ſcien- 33
ter, & negligenter omittens hanc rationem adminiſtratio-
nis exigere contra præceptum Concilii, non eſt immunis a
culpa, etiam gravi, ex textu ſatis claro *in cap. Nulli fas diſt.*
19. & aliis Juribus ad hoc probandum adductis a Fagnan.
*in cap. quoniam n. 22. de Conſt. & in cap. A crapula n. 21.
de vita, & honeſtate Clericor.*, & a Monacell. *tom. 3. tit. 1.
form. 41. num. 1. & 2.*

Novæ additiones ex aliena manu.

DEſignato ab Apoſtolica Sede Minore in futurum Eccle- 1
ſiæ Præſulem, eidem Adminiſtrator tam in ſpirituali-
bus, quam temporalibus deputatur; ſpectat vero hæc depu
tatio ad Apoſtolicam Sedem *Cap. Eccleſ. Cathedral. de ſup- 2
plen. neglig. Prælat. in 6. cap. Is cui 42. de Elect. in 6. Rebuff 3
tract. de nominat. quæſt. 8. num.* 29. Adſignaturque Admini
ſtratori congrua ex redditibus Eccleſiæ, Rigant. *in reg. Can-
cell. 8. §. 2. n. 39. tom. 2.*

Aliquando permittit Sedes Apoſtolica Capitulis, vel Nun- 4
ciis Apoſtolicis, ut dictos Adminiſtratores deputent, a ſe
tamen confirmandos ſuo arbitrio, Rigant. *in reg. Cancell.
8. num. 40. tom. 2.*

Quænam vero ſint facultates hujus Adminiſtratoris expo- 5
nit Bonifacius VIII. *in cap. Is cui 42. de elect.* in 6. Poſſunt 6
Beneficia conferre, eorum permutationes recipere, *Pariſ. de
reſignat. lib. 7. quæſt. 24. num. 17. Leurin. de poteſt. Vic. in re
benef. Rot. dec. 424. tom. 4. coram Anſaldo.* Item poſſunt Ad-
miniſtratores in ſpiritualibus Vicarios generales in propria
Diœceſi conſtituere, *Sbroz. de Vic. Epiſc. lib. 1. quæſt. 18. n.
7. Rigant. in reg. Cancell. 8. tom. 2. num.* 46. quem plura de 7
Adminiſtratore Eccleſiæ Cathedralis vel Metropolitanæ diſ- 8
ferentem ibidem conſulas.

De Adminiſtratoribus Eccleſiarum quæri ſolet, num iiſ-
dem permiſſum ſit retinere aliquam portionem eleemoſyna- 9
rum Miſſarum pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, Alta-
rium, inſervientium, omniumque utenſilium? Urbanus VIII.
decreto ſancivit, *permittendum non eſſe, ut Eccleſiæ, aut Loca* 10
*Pia, ſeu illarum Adminiſtratores de eleemoſ. Miſſarum celebran-
darum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione
expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione.* Ac paulo
poſt: *Niſi cum Eccleſiæ & Loca pia alias non habeant reddi- 11
tus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſint,
& tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere
valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ ſacrificio
neceſſario ſunt ſubeunda.* Et tertio ſubjicit: *Et nihilominus
eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, ex-
penſis ut ſupra deductis, abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot
præſcriptæ fuerint ab offerentibus eleemoſynas.*

In hanc ſententiam edictum quoque tulit Clemens XI. die
23. Decemb. anno 1706. Extat etiam decretum Sac. Con- 12
gregat. die 14. Maii anno 1729. Conſule Ben. XIV. *Inſti-
tut. Eccleſ. inſt. 56. n. 13.*

ADOPTATIO. Vide verb. *Impedimenta matrimonii ar. 1.
a n. 74. ad 78. ubi de ipſa.*

ADORATIO. Vide verb. *Veneratio Sanctorum per tot.*

ADVENÆ. Vide verb. *Lex art. 3. a n. 28. ad 48.*

ADUL-

ADULTERIUM.

ARTICULUS I.

Adulterium, quoad ejus eſſe, & diviſionem.

S U M M A R I U M.

1 *Adulterium quid ſit?*
2 *Adulterium aliud eſt ſimplex, & aliud eſt duplex, & quale ſit utrumque?*
3 *Adulterium duplex eſt neceſſario in Confeſſione aperiendum.*
4 *Qui concumbit cum conjugata, etiam conſentiente marito, committit adulterium.*
5 *Qui accedit ad ſuam uxorem, putans ſe accedere ad alienam, committit adulterium objective.*
6 *Conjux in actu conjugali cum ſua, ſe moroſe delectans in alia velut præſente, addit ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam.*
7 *Adulterium etiam concupiſcentia committitur.*

1 ADulterium eſt illicitus concubitus cum perſona conju-
2 gata: *cauſ.* 32. *q.* 4. *cap. Nemo blandiatur.* Adulterium aliud eſt ſimplex, & aliud eſt duplex; Adulterium ſimplex eſt, cum ſolutus concumbit cum conjugata, vel conjugatus
3 cum ſoluta; Adulterium duplex eſt, cum conjugatus concumbit cum conjugata. Et hoc ſecundum eſt neceſſario in confeſſione aperiendum, quia tunc duæ injuriæ committuntur in utriuſque conjugem innocentem, ac fidem duplicem conjugalem, duplexque Sacramentum Matrimonii; ſic
4 paſſim Doctores cum Azorio, Leſſio, Filuccio, Bonacina, Lugo, Dicaſtill., & la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1055. Qui concumbit cum conjugata, etiam conſentiente marito, committit adulterium, quia adhuc irrogat magnam injuriam fidei conjugali, & *Sacramento* Matrimonii, & ideo ab In-
5 nocentio XI. die 2. Martii 1679 fuit merito damnata ſequens propoſitio 50. in ordine: *Copula cum conjugata conſentiente marito non eſt adulterium, adeoque ſufficit in Confeſſione*
6 *dicere ſe eſſe fornicatum.* Qui accedit ad ſuam uxorem, putans ſe accedere ad alienam, committit adulterium, non quidem realiter, ſed objective. Burghaber *centur.* 1. *cauſ.*
7 70. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1052. & alii paſſim. Sicuti ſi conjux in actu conjugali cum ſua, ſe moroſe delectet in alia, velut præſente, etiam addit ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam. Sanchez mox citandus, Burghaber *loc. cit.* La Croix *loc. cit.* & alii paſſim. Adulterium etiam concupiſcentia committitur *cauſ.* 32. *qu.* 5. *cap. Qui viderit;* & ſic tenent Sanchez *de Matrimon. lib.* 9. *d.* 17. *nu.* 6. Burghaber *centur.* 1. *caſu* 70. Claudius la Croix, Vaſquez, Caſtropalaus, Mendo, & alii magis communiter, quia fides Matrimonii exigit, ut Conjux ne quidem mentem, ſive cogitationem ſimplicem ponat in alia, mutuo enim ſibi tradunt non tantum corpora, ſed etiam animos.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 ADulterium, ut nonnulli voluerunt, inde dictum, quod adulter uterum alterius terat. Pudicius Alciatus 7. *Parerg.* 5. tradidit, quod ſit ad alterius thorum, vel, ut alii brevius, ad alterum ire. Eſt ergo adulterium, ut innuit *Auctor* vitiatio ejus, quæ alteri nupta eſt.

Jure Romano adulterium in *nuptam* tantum committebatur *L.* 6. §. 1. *ff. ad Leg. Jul. de adult.* & dicebatur *adulter* qui corrumpebat alienam matrem familias *L.* 225. *ff. de V. S.*, ſtuprator qui virginem, viduamve *d. L.* 6. §. 1. *L.* 34. *ff. ad Leg. Jul. de adulter.* Id vero perpetuum non fuit; utroque enim verbo Lex Julia promiſcue, & καταχρηστικῶς utitur, *L.* 101. *ff. de V. S.*

3 Eccleſiæ vero Patres recte conſtituerunt, a marito quoque adulterium in *innuptam* committi, quia in novo fœdere ſumma matrimoniorum eſſet ſanctimonia, & monogamiæ repugnaret, fidem uxori præſtitam violare vago concubitu. Vide Tertullianum *de Monogam. cap.* 9. Lactantium *lib.* 6. *Divin. Inſtit. cap.* 23. D. Auguſtinum *Sermon.* 51. *pag.* 294. *tom.* 5. *oper. edit. Pariſ. & in lib. de bono conjug. cap.* 4. *tom.*
4 6. *pag.* 321. Unde enata diſtinctio inter adulterium *ſimplex*,
5 & adulterium *duplex*, quam refert *Auctor*: Hæc tamen diſtinctio, in *foro*, ut loquuntur, *poli*, non *fori* procedit: coram cæleſti tribunali adulter erit, qui ſua non contentus in aliis rumpit latus; non tamen in tribunali ſæculi pœnam adulterii patietur, niſi libidinem expleverit cum aliena matre familias. Conſule *Clarum lib.* 5. *Sent.* §. *adulterium n.* 2. *Caccialupum in repet. L. ſi qua illuſtris num.* 58. *Cod. ad S. C. Orſic. Farinacium quæſt.* 141. *n.* 66. *& ſeq. Anton. Matthæum de crimin. lib.* 48. *tit.* 3. *cap.* 1. *num.* 12.

6 Dividitur etiam adulterium in *verum*, & *præſumptum*, ſed de diviſione iſta agemus *in v. Divortium.*

7 A Lege Julia de adulteriis non coercebatur, qui ſe junxiſſet ancillæ, ſive propriæ, ſive alienæ, ſed potius infamia quadam facti laborabat, & extra ordinem pro modo ad-
8 miſſi criminis coercebatur, *L. ult. ff. de offic. Præſid.* A Domino ancillæ actione de ſervo corrupto, aut Legis Aquiliæ ſi immatura corrupta ſit, aut injuriarum ſi matura viro, conveniri poterat. *L. inter liberas* 6. *L. ſtuprum* 34. *ff. ad Leg. Jul. de adulter. L. etſi libidine* 25. *Cod. ad Leg. Jul. de adult. &*
L. ult. ff. de offic. præſid. L. ſtuprum 25. *ff. de injur.* Cum libertina adulterium committitur, ut indicat Papianus *in L. ff. ad Leg. Jul. de adulter.* nec refert ingenuo an libertino nupta ſit, *L. Adulter.* 38. *ff. ad leg. Jul. de adulter.* 9

Nec cum fæmina vili atque abjecta adulterium committitur ex Conſtantini conſtitutione *L. quæ adulterium* 29. *Cod. ad L. Jul. de adulter*, late, & docte ſuo more Gothofredus, *ad l.* 9. *Cod. Theod. tit.* 6. *Leg.* 1. 10

Si pudicitiam proſtituerit uxor alicujus, an incidant in Legem Juliam, tam ipſa, quam qui cum ea rem habuerunt? 11 DD. fere unanimiter diſtinguendum cenſent, ut mulier quidem ob proſtratam pudicitiam adulterii pœna puniatur, necnon is qui primus eam corrupit: reliqui mœchi extra ordinem. *Vide Clarum* §. *adulterium num.* 27. *in addit. Farinac. q.* 141. *num.* 85. *& ſeq.* Diſtinguit vero Ant. Matthæus *de crimin. l.* 48. *tit.* 3. *cap.* 1. *n.* 6. inter eam quæ, marito deſerto, paſſim & ſine delectu, meretricio more ſe proſtituit, & eam, quæ ſtupratoribus quidem corpus committit, non tamen maritum deſerit, nec paſſim & ſine ullo delectu id facit. In illam crimen adulterii ceſſare ait, in iſtam non. Poſſet & ex hiſtoria juris diſtingui, inter eam, cui profiteri quæſtum licuit, & eam cui non licebat. Illa ſi profeſſa fuerit, infra legis curam eſt; non hæc. Profiteri autem quæſtum vilioribus dumtaxat & plebeis licuit, non etiam honeſtioribus; fiebatque profeſſio olim apud Ædiles *Tacit.* 1. *Annal.* ex quo ſane liquet, non omnem quæ vulgo corpus præbet, extra legis pœnam eſſe, ſed eas dumtaxat, quæ id facere prohibitæ non erant.

Cum uxore *injuſta* an adulterium committatur? Adi *Ant. Matthæum de crimin. d. lib.* 48. *tit.* 3. *cap.* 1. *num.* 7. Voet 13 *Comment. in Pand. lib.* 48. *tit.* 5. *num.* 7. Quæ vero apud Romanos diceretur conjux *injuſta*, conſule tum ipſum Ant. Matthæum, tum Cujacium 6. *obſer.* 16. & Briſſonium *in libr. ſingul. ad L. Jul. de adult. coercend.*

Cum aliena Concubina adulterium non eſt, quod non niſi 14 in matrem familias committitur, *L. ſi uxor* 13. *L. ſi quis uxorem* 6. *ff. ad Leg. Jul. de adult.* nam cum ea uxor non ſit, lege Julia de adulteriis teneri nequit: imo neque ſtupri, committitur namque ſtuprum virginem vel viduam honeſte viventem: Concubina enim neque virgo eſt, neque vidua honeſte vivens *L. item legato* 49. §. *Parvi autem ff. de legat.* Igitur utrumque crimen & adulterii, & ſtupri ceſſet neceſſe eſt L. 1. §. 1. *ff. de concubin. L. cum tabulis* 16. §. 1. *ff. de his quæ ut indign. auf.*

An cum ſponſa adulterium committatur? Frequentiori cal- 15 culo interpretes probaverunt committi teſte Farinacio *qu.* 141. *n.* 52. Confer *Harpprechtum, ad Inſtit. lib.* 4. *tit.* 18. §. *Item Lex Julia* 4. *num.* 24. *& ſeq. Brunnem annum Com. in Pand. lib.* 48. *tit.* 5. *ad Leg.* 3. *num.* 7. Non defuerunt quibus placuit, adulterium committi dumtaxat cum ſponſa de præſenti, non de futuro, *Clarus d. lib.* 5. *ſent.* §. *adulterium num.* 8. *Gomeſ. ad Leg.* 80. *Taur. n.* 47. quorum ſententiam impenſe defendere conatus eſt *Covarruvias par.* 1. *de ſponſal. & matrim. c.* 1. *num.* 6. *cum ſeq.* notatus *a Franc. Sarmiento Select. interpr. lib.* 1. *cap. n.* 1. *& ſeq. & ab Ant. Matthæo loc. cit. n.* 9. In alia omnia diſceſſit Jo: Voet *Commen. in Pand. lib.* 48. *tit.* 5. *n.* 9. qui voluit, cum aliena quoque ſponſa non adulterium in *ſpecie*, ſed potius ſtuprum *proprie* dictum committi.

Si quis ſe junxerit cum ea, quam bona fide putabat ſolu- 16 tam eſſe, cum vere nupta eſſet, ſtupri, non adulterii tenetur, *arg. L. hæc verba* 12. *& L. penult. ff. ad L. Jul. de adult.* Confer *Farinac. quæſt.* 141. *num.* 82. *& ſeq.* E converſo ſi 17 adulterare volens, præter ſpem ſtupraverit, tamquam adulterum puniendum eſſe voluit Farinacius *d. quæſt.* 141. *num.* 101., a qua ſententia divortium facit Antonius Matthæus *de crimin. lib.* 48. *tit.* 3. *cap.* 2. *num.* 6.

Si maritus ab hoſtibus captus ſit, aut ſuæ, publicæve rei 18 cauſa diu abfuerit, & interim cum aliis uxor ſe commiſcuit, non erit immunis a legum pœna *L.* 13. §. *ſi quis plane ff. ad Leg. ult. de adult.* Maxime de Jure Canonico, vetat enim jus Canonicum uxorem abſentis alii nubere, quantocumque tempore abfuerit, antequam certum de morte mariti nuncium acceperit, *capitul. In præſentia de ſponſal. capitul. Dominus de ſecund. nupt.*

Quid pronunciandum ſi quis duas ſimul uxores duxerit, ſtu- 19 pri, an adulterii ſpeciem dicemus? Stuprum appellant Imp. Valerianus & Gallienus *in L. eum qui duas* 18. *Cod. ad Leg. ult. de adult.* & ita poſt Accurſium plerique interpretes ſcripſerunt *Gloſſ. in d. Leg.* 18. *Clarus* §. *Fornicatio num.* 31. *Covarruv. de matrim. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *num.* 10. Non deſunt tamen quibus contrarium placuit, inter quos familiam ducit Menochius *de arbitr. jud. lib.* 2. *cent.* 5. *num.* 105. *& ſeq.* Is exiſtimat committere bigamum *adulterium*, pœnam tamen arbitrio judicis infligendam eſſe, contra quam ſententiam inſurgit *Ant. Matth. d. lib.* 48. *tit.* 3. *cap.* 1. *n.* 13.

Sunt & alii, qui licet adulteri vere non ſint, pœna ta- 20 men adulterii puniuntur, de quibus conſule ſæpe laudatum A. Matthæum *loc. cit. num.* 14. *& ſeq.* & Voetium *Com. in Pand. lib.* 48. *tit.* 5. *paſſim.*

Ar-

Articulus II.

Adulterium, quoad ejus pęnas.

S U M M A R I U M.

1 *Adulterium ſemper fuit punitum graviſſimis pœnis.*
2 *Jure Divino puniebatur lapidatione.*
3 *Jure Civili Legis Juliæ pœna erat ultimum ſupplicium.*
4 *Jure Canonico dabatur publice Clerico adultero pœnitentia decem annorum, & Laico ſeptem annorum.*
5 *Clericus adulter deponebatur, & Laicus excommunicabatur.*
6 *Et approbata eſt pœna ab Imperatore Juſtiniano ſtatuta, ut adulter, vel adultera detrudatur in Monaſterium ad agendam perpetuo pœnitentiam.*
7 *Jure Canonico aufertur adultero Jus exigendi debitum conjugale, & conceditur quod innocens poſſit facere divortium, quoad thorum, & habitationem, dummodo fiat auctoritate Judicis Eccleſiaſtici.*
8 *Quoad hanc facultatem faciendi divortium maritus, & uxor ſunt paris conditionis.*
9 *Propter adulterium adhuc uxor privatur dote, & maritus adulter donatione propter nuptias, ſive dotalitio.*
10 *Per Jus Canonicum correctum eſt Jus civile. Hinc non licet Patri, aut Marito occidere adulterum deprehenſum in fragranti cum filia, aut uxore adultera.* Ad n. 13.
14 *Maritus occidens propria auctoritate uxorem adulteram neque excuſatur totaliter a delicto etiam a Jure Civili, ſed pœna adhuc afficitur aliqua.*

1 ADulterum cum graviſſimum ſit peccatum *cauſ.* 32. *q.* 4.
2 *cap. Nemo blandiatur*, ſemper fuit punitum graviſſimis
3 pęnis. Jure divino puniebatur lapidatione. *Levit.* 20. *n.* 10.
Deuteronom. 22. *n.* 22., *Daniel.* 13. 42. & *Jo.* 8. *n.* 5. Jure Civili
Legis Juliæ pęna erat ultimum ſupplicium *l. Quamvis* 30.
§. final. Cod. ad leg. Juliam de adulter. §. Item lex Julia de
4 *adulter. inſtitut. de public. Jud.* Jure Canonico dabatur publice
Clerico adultero pęnitentia decem annorum, & Laico
ſeptem annorum: *cap. Presbyter. diſt.* 83. *cap. Devotam* 27.
5 *q.* 1. Clericus adulter deponebatur, & Laicus excommu-
6 nicabatur: *cap. ſi quis Epiſcopus* 27. *quæſt.* 1. Et approbata eſt
pęna ab Imperatore Juſtiniano *Novella* 134. ſtatuta, ut adulter,
vel adultera detrudatur in Monaſterium ad agendum
perpetuo pęnitentiam, *cap. intelleximus* 6. *de adulteriis*, *cap.*
7 *Gaudemus de converſ. conjug. cap. Conſuit de appellationibus.*
Et Jure Canonico adhuc aufertur adultero Jus exigendi debitum
conjugale, & conceditur, quod innocens poſſit facere
divortium quoad thorum, & habitationem: *cap. ex litteris*
5. *de Divort.* dummodo fiat auctoritate Judicis Eccleſia-
8 ſtici: *capitul. Porro* 3. *de Divort.* Et quoad hanc facultatem
divortium faciendi maritus, & uxor ſunt paris conditionis,
ut poſſit tam mulier innocens divertere a reo marito, quam
9 maritus innocens a rea uxore: *cap. ſi quis uxorem* 32. *q.* 1.
Et propter adulterium adhuc uxor privatur dote, & maritus
adulter donatione propter nuptias, ſive dotalitio: *cap.*
Plerumque 4. *de donatione inter virum, & uxorem*, Vide verb.
dos art. 1. *n.* 17.
10 Per Jus Canonicum correctum eſt Jus civile, *l. Patri* 20.
ff. ad l. Jul. de adult. & ib. l. ſi adult. & l. Marito, ubi vide-
11 batur licere Patri, aut marito impune occidere adulterum
13 deprehenſum in fragranti cum filia, aut uxore adultera;
12 & quamvis maritus, qui inventum Clericum cum uxore
turpiter agentem occidit, mitius puniatur: *cap. ſi vero* 3.
de ſentent. excom. tamen ipſi nequaquam licet in foro conſcientiæ
propria auctoritate occidere adulterum, aut uxorem
adulteram in fragranti deprehenſam; *cap. Inter hæc* 6.
cauſ. 33. *q.* 2. ubi Nicolaus primus ſcribens Albino Archiepiſcopo
expreſſe declarat, non licere uxorem adulteram interficere
ſecundum Leges Eccleſiaſticas, quia Jure Pontificio
non ita grave ſcelus ducitur adulterium pati, ac uxorem
occidere, *cap. ſi quod verius* 33. *q.* 2. quod eſt Divi
Auguſtini de adulterinis conjugiis *libr.* 2. *cap.* 15. ubi vocat
rem nefariam, ſic adulteram occidere. Et Leges Civiles
permittentes talem occiſionem non dant aliquod Jus
in conſcientia ſic occidendi, ſed ſolum volunt, ut talis occides
non poſſit in foro externo puniri, ut indulgeant ejus
vehementi, & juſto dolori, ſicut Eccleſia non liberat a peccato
Maritum occidentem Clericum repertum in adulterio
cum ſua uxore, licet eum declaret non incurrere excommunicationem,
a qua excuſat vehementia juſti doloris eum
14 impellentis; *cap. ſi vero* 3. *de ſent. excomm.* Imo neque excuſatur
totaliter a delicto etiam Jure Civili occidens
adulteram; ſed pœna adhuc afficitur aliqua, *in l. ſi adulterium
§. Imperator ff. ad leg. Juliam de adulter.* & privari
debet lucro, quod alioquin ex conſuetudine, vel pacto habiturus
eſſet dotis; *l. ſi ab hoſtibus §.* 1. *ff. ſol. matr.* quam
dotem lucratur, ſi eam accuſet apud legitimum Judicem,
& non propria auctoritate occidat: *cap. Plerumque §.* 4. *de
donat. inter vir. & uxor. l. conſenſu* 8. *Cod. de repudiis*, *Novella*
117. *cap.* 8. & 9. Hinc merito ab Alexandro VII.
24. Septembris 1665. fuit abſolute damnata ſequens propoſitio
19. in ordine: *Non peccat maritus occidendo propria auctoritate
uxorem in adulterio deprehenſam.*

Novæ additiones ex aliena manu.

DE variis apud varias gentes adulterii pœnis, vide Joſ. 1
Laurentium *tract. de adult. & meretr. tom.* 8. *Antiq.
Græcar. Gronovii pag.* 1403. *& ſeqq.*, Hoffmannum *de diſſenſ.
jur. in puniend. adulter. crim.* Dempſterum *Paral. ad Roſin.
antiquit. lib.* 8. *cap.* 24. Janum Langlæum *Otia Semeſtr. lib.*
8. *cap.* 7., Juſtum Lipſiem *Excurſ. ad Tacit. Annal. lib.* 4.
litt. A. De pęna adulterii apud Romanos ante Legem Ju- 2
liam omnium diligentiſſime egerunt *Gottofr. Lengnich. in
differt. de origine atque progreſſu pœnæ adulterarum apud Roman.
& Jo: Guil. Hoffmannus in libro ſingulari ad Leg. Jul. de
adult. toto cap.* 1. Nullam vero certam ſtatutam fuiſſe pœnam
deprehenditur, ſed majorum more, impudicarum mulierum
coercitationem, propinquis ac neceſſariis mandatam,
qui eas pro arbitrio ſtatuerent, ut oſtendit Suetonius
in Tiber. cap. 35. Idem & Tacitus *Annal. lib.* 2. *cap.*
50. Hoc autem ex Romuli legibus fluxiſſe, indicat locus
Dionyſii Halicarnaſſei *lib.* 2. *antiq. Rom. pag.* 95. Deinde
Lege Julia per Auguſtum lata, propoſitam fuiſſe relegationem
in paganis, in militibus deportationem, non vero im- 3
poſitam fuiſſe pęnam ultimi ſupplicii, ut ſentit Auctor. *n.*
3., pluribus poſt Briſſonium *in lib. ſingul. ad Legem Jul. de
adult.* adſtruit Anton. Matthæus *de crimin. lib.* 48. *tit.* 3.
cap. 2. *num.* 1.; Idque poſt alios luculenter probarunt *Ger.
Noodt in Dioclet. cap.* 15. *ſeqq. & Hoffmanus in d. lib. ſingul.
ad Leg. Jul. de adulter. pag.* 84. *& ſeqq.* Confer. etiam *Scultingium
ad lib.* 2. *ſent. Pauli tit.* 27. *Harprectum in lib.* 4.
Inſtit. tit. 18. *§. item Lex Julia* 4. *n.* 79., *& ſeqq.* Non po- 4
teſt ergo capitalis dici pęna, niſi eo ſenſu, quo interdum 5
etiam capitales pęnæ dicuntur eæ, quæ non niſi infamiam
irrogant. Poſtea ultimum ſupplicium adulteræ non minus,
quam adultero, impoſitum fuit, ſed quo auctore incertum
eſt. Harprectus, *loc. cit. num.* 82. poſt Antonium Delrio
in repet. Leg. tranſigere 18. *Cod. de tranſact. nu.* 113. a D.
Pio, & a Divis Fratribus pęnam capitalem contra adulteros,
impoſitam fuiſſe, autumat. Conſtantinum auctorem fuiſſe
hujus pęnæ mortis, exiſtimarunt *P. Faber lib.* 1. *Semeſtr.
cap.* 4., *Ant. Faber lib.* 2. *Conject. cap.* 20., *Balduinus de Legib.
Conſtant. pag.* 190. *Pithœus in collat. Leg. Moſaic. & Roman.
tit.* 4. *de adulter.* Ante Conſtantini tempora capitalem pœnam
conſtitutam fuiſſe probabile putat *Voet. Comment. ad lib.*
2. *Pand. titul.* 15. *de tranſact. numer.* 18. Vide *Ravardum
lib.* 4. *Varior. cap.* 6. *in fin. Jacob. Gothofredum ad L.* 4. *Cod.* 6
Theod. quor. appellat. non recipit. Non contenti ſimplici ultimi
ſupplicii irrogatione Conſtantinus, ac Conſtans Impp.,
adulteros culeo inſui juſſerunt, *Leg.* 5. *Cod. Theod. quor
appellat. non recip. Lib.* 11. *tit.* 36. Cumque *in d. Leg.* 4. *Cod.
Theodoſ.* conſtituiſſent, *ſacrilegos nuptiarum tanquam manifeſtos
parricidas, inſuere culeo vivos, vel exurere judicantem
oportet*; Tribonianus *culei* loco, pœnam *gladii* tempore Juſtiniani
probatam ſubſtituiſſe videtur, *in L.* 50. *Cod. ad Leg.
Jul. de adult.* Confer. *Voet. ad d. tit. de tranſact. n.* 18.

Juſtinianus ſervata in maſculis pęna capitali, fęminas adul- 7
teras verberatas in monaſterium detrudi juſſit, conceſſa licentia
maritis, ut etiam didit *Auctor*, eas intra biennium recipiendi.
Novella 133. *cap.* 10., unde deſumta *Authent. ſed
hodie Cod. ad Leg. Jul. de adulter.* Cui conſonat Jus Canonicum
locis ab Auctore laudatis. Marito recuſante eam de- 8
nuo recipere, Monialis fieri cogebatur, ſed citra vota.
Vide *Bohemerum Comment. in Decretal. lib.* 5. *tit.* 16. *§.* 22.

Clericus adulter non ſolum deponitur, ſed ulterius in Mo- 9
naſterium detruditur ex decreto Concilii Aurelianenſis *cap.* 7.
relat. in cap. ſi quis Clericus 81. *diſt. Covarruvias de ſponſal. art.*
2. *cap.* 7. *§.* 7. *num.* 28. *Grilland. de diverſ. crimin. lib.* 3.
quæſt. 2.

Quibus pęnis adficerentur adulteri medio ævo, vide apud 10
*V. Cl. Carolum Dufreſne Du-Cange in Gloſſ. ad ſcript. med. & infim.
Latinit. verb. adulterium.*

Hodie per totam, ac pene per univerſam Europam, 11
ex conſuetudine leviores pęnæ introductæ ſunt, nempe pecuniariæ,
aliæque leviores. *Menochius de arbitr. jud. quæſt.
lib.* 2., *Cent.* 5. *caſ.* 419. *num.* 74., *& ſeqq.*, cum aliis *apud
Harprectum de publ. jud. §. item Lex Julia lib.* 4. *Inſtit. Sorge
Juriſpr. Forenſ. tom.* 9. *cap.* 40. *num.* 19. *de Franchis deciſ.* 240. *n.*
9., *& ſeqq.* ubi *de Luca in obſerv. n.* 5., *de Marin. diverſ. alleg.*
100. *num.* 16.

Præter arbitrariam pęnam ſuſtinent etiam adulteri rei 12
familiaris jacturam; nempe ſi uxor adulterium commiſerit,
retinet maritus dotem, donationem propter nuptias, & ex
paraphernis tantum portionem quanta eſt tertia dotis *Novell.*
117. *c.* 8. Reliqua bona addicuntur Monaſterio, niſi adſint
deſcendentes, quibus bes, vel aſcendentes, quibus triens
defertur *Novell.* 134. *cap.* 10. Si commiſerit adulterium ma- 13
ritus, repetit uxor dotem, lucratur donationem propter
nuptias, & ex reliquis bonis tantum, quantum tertia
pars donationis propter nuptias efficit: quod ſupereſt, Fiſco
vindicatur, niſi adſint deſcendentes, vel aſcendentes,
ad tertium uſque gradum, qui Fiſco præferuntur *d. Novell.*
117. *cap.* 9., *d. Novell.* 134. *cap.* 10. *& ult.*

Poſt mortem etiam mulieris adulteræ, ſi hæredes ejus do- 14
tem petant, poteſt vir ſe exceptione adulterii tueri. Vide
Ant. Matthæum lib. 48. *de crimin. tit.* 3. *cap.* 2. *n.* 8., *Petr. Barbo-*

ſam

ſum ad Leg. 2. p. 1. num. 132. ff. ſolut. matrim., *Mean Obſ. & re judic. obſ.* 660. *n.* 43.

15 Mulier, quæ hoc crimine ſe involvit, ſi habeat patrem, ratione ejus quod deliquit, pater non privabitur dote. Neque enim patitur æquitas, ut delictum filiæ patri noceat. Confer *Perezium ad lib. 9. Cod. tit. 9. ad Leg. Jul. de adult. num. 37. Ant. Mattheum de crimin. lib. 48. tit. 3., cap. 3. n.*

16 10. Aliud dicendum de adventitia dote *juxta Novell.* 117. *cap.* 13. quæ uxoris eſt propria, ceditque marito propter adulterium; niſi extraneus, a quo dotem accepit, illam ſibi reddi fuerit ſtipulatus. *Salicetus & alii ad L. 24. ff. de*

17 *jure dot.* Et hoc quidem nominatim cautum fuerat conſtitutione Juſtiniani *L. ult. Cod. de repud.* Sed cum deperdita eſſet, ſententiam ejus ex *lib.* 23. *Βασιλ.* eruditi reſtituerunt.

Verum hæc omnia, quæ de amiſſione dotis recenſuimus, obtinent, niſi adſint cauſæ, ob quas hujus criminis rei excuſentur.

18 I. Eſt, quando utrinque peccatum eſt, recte enim mulier maritum agentem ad dotem, ex hac cauſa repellit, per adulterii objectionem ex ratione, quod paria delicta mutua compenſatione tollantur, *L. 39. ff. ſolut. matr.*, *L. 10. ff. de compenſ.* Late *Sanchez de matrim. lib. 10. diſp.* 9.

19 II. Cauſa eſt, ſi de conſenſu mariti, uxor hoc crimen admiſerit, vel eo non prohibente, cum alio commercium habuerit, utique non cadet ſua dote, *L. 26. Cod. ad L. Jul. de adult. l. 47. ff. ſolut. matrim.*

20 III. Si mulier per violentiam fuerit oppreſſa, quia non poteſt de adulterio accuſari, *l. 20. Cod. ad Leg. Jul. de adult.*

21 IV. Cauſa, ſi maritus in adulterio deprehenſam, vel adulterii damnatam non dimittat, ſed in matrimonio retineat, & conjugale debitum exolvat. Videtur enim is injuriam condonaſſe, *Perezius ad tit. Cod. ad Leg. Jul. de adut.* Adeo ut ſi poſtea uxor in idem crimen relabatur, prius illud amplius in judicium deduci nequeat, ſed poſteriori adulterii nomine tantum agendum ſit. *Covarruvias de matrim. pag. 2. cap. 7. §. 6. n.* 11.

22 V. Si abolitio intervenerit, aut etiam ſine abolitione maritus deſtiterit ab accuſando, *L. 16. Cod. ad Leg. Jul. de adult.*

23 VI. Si maritus ante motam adulterii quæſtionem moriatur, late *P. Barboſ. p. 1. l. 2. ff. ſolut. matr. n. 119.*, *Gomez ad l. 80. Tauri n.* 86.

24 VII. Si in adulterio deprehenſam maritus occiderit, neque enim tunc dotem lucrabitur, qui lucro indignum ſe reddit, propria auctoritate jus ſibi dicens, *L. 10. §. 1. ff. ſolut. matr.*

25 VIII. Cauſa, ſi tempus accuſationi præſcriptum lapſum ſit. *Perezius ad d. tit. Cod. ad Leg. Jul. de adult. n.* 46.

26 Adulterii accuſatio quinquennio perimitur a die admiſſi criminis durante matrimonio, *L. 5. Cod. ad L. Jul. de adult. L. 29. §. 7.*, *& L. 31. ff. eodem.* Soluto matrimonio, ſex menſium ſpatio, ita computandorum, ne excedant quinquennium continuum a die patrati criminis numerandum, *L. mariti 29. §. ſex menſium, & ſeqq. L. quinquennium 31. ff. ad Leg. Jul. de adult. L. 5. & 28. Cod. eodem L. 1. §. accuſationem*

27 *ff. ad S. C. Turpillian.* Sed advertendum tamen eſt, quod de adulterio perpetuo excipi poteſt, *Mean* poſt alios *in obſ. & re judic. obſer. 328. n. 5.*, *& obſ. 660. n.* 42.

28 Si mulier, commiſſo adulterio, defuncta ſit, & hæredes ejus dotem repetant, maritus contradictionis modo objicere adulterium poteſt, atque ita dotis lucrum ſibi tueri. Confer *Farinacium quæſt. 142. num. 59. & ſeqq.*, *P. Barboſam ad L. 2. p. 1. num. 232. ff. ſolut. matrim. Mean obſ. & re jud. obſ. 660. num.* 43.

29 Varie apud Interpretes diſputatur, an marito adulteræ, ante inſtitutam actionem defuncto, hæredes ejus adulteram dotem repetentem, exceptione criminis repellere poſſint? In hac quæſtione diſtinguunt nonnulli penes *Farinacium qu. 142. num. 113.*, *Bruſſ. part. 2. de matr. c. 21.*, *Coſtal. ad L. 15. ff. ſolut. matr.*, utrum maritus injuriam diſſimulaverit, an ignoraverit, vel morte præventus exequi non potuerit. Si diſſimulaverit, hæredes ejus uxorem repellere non poſſunt: ſi ignoraverit, vel exequi non potuerit, non prohibentur hæredes adulteram repellere. Franciſcus Duarenus vero *in leg. 15. ff. ſolut. matrim.* vult, nihil intereſſe, diſſimulaverit ne, an ignoraverit maritus flagitium uxoris. Etenim ratio, cur leges dotem adulteræ marito addicunt, hæc certe eſt, ut habeat hoc ſolatium injuriæ maritus. At nihil injuria ad hæredes mariti attinet. Igitur nec dotis lucrum ad eos pertinere debet. In Duareni etiam militat caſtra A. Matthæus *de crimin. lib. 48. tit. 3. cap. 3. n.* 9.

30 Propter oſcula, non illa quidem officii, aut pudici affectus, ſed libidinis, quæ *ſuavia* a Donato appellantur, an mulier dotem amittat? Affirmant *Carrerius de homic. §. 6. n. 254.*, *Catellianus Cotta in memorabil. v. mulier propter*; & hanc eſſe communem ſententiam fatetur *Cæſar Coſta lib. 1. var. dubit. jur. cap. 39.*, & probant *Lara in L. ſi quis a liberis §. ſi quis ex his n. 77. ff. de liber. agnoſc.* & *A. Matthæus ubi ſupra n.* 12. Negant vero *Alciatus 4. Parerg. 10.*, *Coraſius ad L. 2. ff. ſolut. matr. n. 15. Menochius lib. 2. de arbitr. caſ. 287. a n. 7. Ant. Conſtant. de dot. cap. 6. a num. 36. Covarruvias de ſponſ. p. 2. c. 7.*, *§. 6. num. 3.*, *P. Tholoſanus in ſyntag. Jur. lib. 2. cap. 23.*, *P. Barboſa ad L. 2. p. 1. in princ. num. 70. & ſeqq. ff. ſolut. matrim. Perezius ad tit. Cod. ad Leg. Jul. de adult. n.* 39.

Exponenti quærelam criminalem de adulterio a principio, non competere amplius actionem civilem pro lucro dotis, voluerunt *Alv. Velaſquez tom. 2. conſul. & rer. jud.*, *conſul. 169. n. 19. Sorge Juriſprud. Forenſ. tom. 9. cap. 40. n.* 27. Contrarium tenet & verius *Ant. Matthæus dict. lib. 48. tit. 3. cap. 2. n.* 3.

Quoad poteſtatem patris, vel mariti, occidendi adulterum & adulteram, Confer *DD. ad titulos Digeſt. & Cod. ad Leg. Jul. de adulter. A. Matthæum de crimin. lib. 48. tit. 3. c. 3. numer. 13.*, *& ſeqq.* & quod ſpectat ad accuſationem adulterii, & effectus ſententiæ, vide *A. Matthæum loc. cit. cap.* 8.

ARTICULUS III.

Adulterium, quoad caſus, in quibus propter ipſum nequit fieri divortium.

SUMMARIUM.

1 *Primo nequit fieri divortium propter commiſſum adulterium, ſi uterque conjugum illud commiſerit.*

2 *Secundo nequit fieri divortium, ſi ipſe maritus proſtituat uxorem, vel uxor cum conſenſu mariti adulterium committat.*

3 *Tertio nequit fieri divortium propter adulterium, ſi mulier nupſit alteri, ex quo vere credidit maritum ſuum fuiſſe mortuum.*

4 *Quarto nequit fieri divortium, ſi uxor ex errore concubuit cum altero viro latenter in ejus lectum ingreſſo, putans eſſe ſuum verum maritum, & e contra.*

5 *Quinto nequit fieri divortium propter adulterium commiſſum a muliere vi oppreſſa, & omnino involuntarie*, ad n. 6.

7 *Sexto nequit fieri divortium propter adulterium, ſi poſt adulterium vir ſibi reconciliavit uxorem, vel uxor virum petendo, & reddendo debitum* ad n. 8.

9 *An in caſu, quo maritus male, & injuſte tractet uxorem, negando ei alimenta, & debitum conjugale, eamque Domo expellendo, & tunc ipſa adulterium committat, poſſit ipſe maritus divortium facere?* ad n. 10.

PRimo nequit fieri divortium propter commiſſum adulterium, ſi uterque conjugum illud commiſerit; *cap. fin. de* 1
adult. & c. Tua Fraternitas 7. de adult. & ſtupr. lib. 5. tit. 16. ubi Innocentius III. habet hæc præciſa verba: *Tua Fraternitas requiſivit, utrum aliquo denegante uxori ſua in adulterio deprehenſa debitum conjugale, ſi ipſe poſtmodum cum alia perpetret adulterium, manifeſte cogi debeat, ut eamdem maritali affectione pertractet. Super quo tibi reſpondemus, quod cum paria crimina compenſatione mutua deleantur, vir hujuſmodi fornicationis obtentu ſuæ uxoris nequit conſortium declinare*, & idem *cap. intelleximus, eodem titulo*, ſuæ deciſionis hanc adducit rationem: *Cum*, inquit, *Matrimonii Jus in utroque læſum conſiſtat, paria delicta mutua compenſatione tollantur*; & S. Auguſtinus *in capite Nihil 32. q. 6.* dicit, *nihil iniquius eſſe, quam fornicationis cauſa dimittere uxorem, ſi & ipſe convincitur fornicari*, occurrit enim illud Apoſtoli ad Rom. c. 2. n. 1. *in quo enim alterum judicas, te ipſum condemnas; eadem enim agis, qui judicas.* Et expreſſe S. Th. *in primo diſt. 35. q. unica art. 1. ad ſecundum. Quando uterque fornicatur, divortium celebrari non poteſt.*

Secundo nequit fieri divortium propter adulterium, ſi 2
ipſe Maritus proſtituat uxorem, vel uxor cum conſenſu mariti adulterium committat, *cap. Diſcretionem, de eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ lib. 4. tit.* 13. ubi Innocent. III. ſcribens ad Præpoſitum Magdeburgenſem jubet, quod vir prior cogatur redire ad ipſam, & maritali eam affectione tractare, cum adulterium ei non poſſit objicere, qui adulterandam tradidit, præſertim *invitam*, & ut inquit lex, non poteſt improbare Maritus mores, quos ipſe, aut ante corrupit, aut poſtea probavit, *l. cum mulier 46. ff. ſoluto matrimonio.* Et ſic expreſſe tenet S. Thom. *in 4. diſt. 35. q. unic. art. 1. in corpore*, ubi excipiens caſus, in quibus nequit fieri divortium propter adulterium, dicit, quod ſecundus caſus exceptus eſt, *Si ipſe uxorem proſtituerit.*

Tertio nequit fieri divortium propter adulterium, ſi mu- 3
lier nupſit alteri, ex quo vere credidit maritum ſuum fuiſſe mortuum, *cap. Cum per bellicam cladem 1. cauſ. 34. qu.* 1. ubi Leo Papa ſcribens Nicetæ Aquilejenſi Epiſcopo *Epiſt. 77. cap. 1. & ſeq.* præcipit, ut mulieres, quæ aliis viris nupſerant, ex quo putaverint, & crediderint maritos ſuos in bellica clade mortuos fuiſſe, cogat ad ipſos redeuntes redire, & ſi aliquæ ita poſteriorum virorum amore ſint captæ, ut malint, his cohærere, quam in legitimum redire conſortium, jubet eas excommunicationis vinculo innodari, donec redeant. Et ſic expreſſe D. Thomas *in 4. diſt. 35. 35. quæſt. unica art. 1. in corpore*, ubi inter caſus exceptos a jure faciendi divortium propter adulterium, enumerat iſtum per hæc præciſa verba: *Si uxor virum ſuum mortuum probabiliter credens propter longam ejus abſentiam alteri nupſerit.*

Quarto nequit fieri divortium propter adulterium, ſi uxor 4
ex errore concubuit cum altero viro latenter in ejus lectum ingreſſo, putans eſſe ſuum verum maritum, colligitur ex *cap. In lectum mariti cauſ. 34. quæſt. 1. & 2. & ex cap. Si virgo neſciens cauſa pariter 34. quæſt. 1. & 2.* Adulterium enim

ſine

ſine dolo non committitur, *ff. de adult. l. penult.* & qui co-
gnoſcit conjugatam ignoranter non committit adulterium;
arg. Extr. de ſentent. excommunicat. Si vero aliquis. Et expreſ-
ſe ſic docet D. Thomas *in 4. diſt. 35. quæſt. unica art. 1. in
corp.* ubi dicit non poſſe dimitti uxorem fornicantem, *ſi la-
tenter cognita eſt ab aliquo ſub ſpecie viri lectum ſubintrante.*
5 Quinto nequit fieri divortium propter adulterium commiſ-
ſum a muliere vi oppreſſa, & omnino involuntarie, colli-
gitur *ex cap. Tolerabilius cauſ.* 32. *q.* 5. ubi dicitur, quod
virgo proſtitui poteſt, ideſt per vim, *adulterari non poteſt*, id-
eſt, ita ut ſit rea adulterii, niſi conſentiat; Ut enim, in-
quit S. Hieronym. *in c. De pudicitia* 6. 35. *q.* 9. *non poteſt
fieri, ut niſi quis mœchetur prius in corde, mœchari poſſit in
corpore*; & per hoc S. Auguſtinus *lib.* 3. *de Civit. Dei c.* 19.
in cap. Propoſito cauſ. 32. *q.* 5. dicit, quod Lucretia a Tar-
quinio vi oppreſſa non commiſit adulterium: *Mirabile dictu*,
ait S. Doctor, *duo fuerunt, & adulterium unus admiſit. Cor-
pus enim mulieris*, ut proſequitur S. Hier. loco mox citato
non vis maculat, ſed voluntas, & a violento ſtupratore eripi
6 *nec ipſa poteſt pudicitia.* Immo quamvis corpus violenter cor-
rumpatur, ſi pudicitia mentis ſervetur illæſa, caſtitas du-
plicatur; Sicut B. Lucia, ut patet in ejus feſto lectione 6.
intrepide reſpondit Paſchaſio: *ſi invitam juſſeris violari, ca-
ſtitas mihi duplicabitur ad coronam.* Et ideo S. Thom. *in 4.
diſt.* 35. *q. unic. art.* 1. *in corpore* inter caſus in quibus ne-
quit Maritus dimittere uxorem, enumerat iſtum expreſſe
dicens: *Si fuerit vi oppreſſa.*
7 Sexto nequit fieri divortium propter adulterium, ſi poſt
adulterium vir ſibi reconciliavit uxorem, vel uxor virum ad
invicem petendo, & reddendo debitum conjugale. Colligitur
ex c. Si illic 29. *cauſ.* 23. *q.* 4. ubi Gelaſius Papa ſcribit Ge-
runtio, Joanni, Germano, & Petro Epiſcopis ſic; *Si illic,
ubi hæc acta ſunt, præſentibus utriſque conſtiterit, & ſatisfe-
ciſſe Stephanum, & ſupplicatione ſuſcepta, eum, qui male tra-
ctatus eſt, ignoviſſe, ſemel in ablatione remiſſa punitio, recidi-
vo dolore non debet iterari. Divina ſcilicet imitatione Clemen-
tia, quæ dimiſſa peccata in ultionem redire non patitur.* Et Au-
ctor Gloſſæ *in Decretalem Clementis III. c. Plerumque, de do-
nat. inter virum, & mulierem, verb. Nec reconciliata* expreſ-
ſe dicit, quod ſi *reconciliata fuerit, poſtea illam fornicationem
objicere non poterit, quia ei remiſit hoc, quod ipſi licet ſecun-
dum Evangelicam veritatem*, & hoc aperte habetur etiam ex
l. crimen 11. *cod. de adult. & ſtupr. leg.* 9. *tit.* 9. ubi Ale-
xander Imperator ait: *Crimen adulterii Maritum retenta in*
8 *Matrimonio uxore, inferre non poſſe, nemini dubium eſt.* Ex
quo enim conjux innocens poſt cognitum adulterium conju-
gis rei, adhuc reddit, & petit debitum, cenſetur ei con-
donaſſe, & ſe ſpoliaſſe ſponte jure ſuo ad divortium, adeo-
que non poteſt amplius conjugem reum dimittere, niſi ite-
rum aliud adulterium committat, quia dicit S. Antoninus 3.
part. tit. 2. *c.* 21. §. 5. *Tunc enim eum videtur ſibi reconci-
liaſſe, unde non poteſt innocens amplius denegare debitum adul-
tero, niſi recidivaret*, Et ſic iam docuerat Sanctus Thomas
loc. citato in 4. diſt. 35. *quæſt. unic. art.* 1. *in corpore*; ubi
loquens de caſibus, in quibus maritus innocens nequit di-
mittere uxorem adulteram, hunc inter alios adducit, nem-
pe, *ſi reconcillaverit eam ſibi poſt adulterium perpetratum car-
naliter eam cognoſcens.*
9 An autem in caſu, quo maritus male, & injuſte tractet
uxorem, negando ei alimenta, & debitum conjugale, eam-
que e Domo expellendo, & tunc ipſa adulterium commit-
tat, poſſit ipſe maritus divortium facere? Affirmative reſ-
pondent contra varios alios negative ſuſtinentes, Sanchez,
Dicaſtill. & Burghaber apud la Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.*
433. Roſignol. *de effectibus Matrimonii contract.* 15. *de Ma-
trim. VI. prænot.* 11. *ſect.* 9. *num.* 5. Reiffenſtuel *lib.* 4. *De-
cretal. tit.* 19. *num.* 70. Piring. *ibid. n.* 12. Coning. *diſput.*
35. *de divortio n.* 8. & alii plures per clarum textum *in c.
ſignificaſti* 4. *de Divortiis*, ubi maritus non tenetur uxorem
recipere, quamvis ipſa allegaverit, & exceperit, quod il-
le cauſa fuerit, ipſam injuſte expellendo, ubi Gloſſa verb.
Materiam rationem dat, quia uxor nulla ratione induci de-
bet ad Adulterium, *arg. c. Ita ne* 3. *cauſ.* 32. *q.* 5. *& c.
Sacris* 5. *de his, quæ vi, metuſve. Et in c. Ex Litteris* 5.
de divortiis. Non auditur uxor allegans ſe adulteraſſe, eo
quia Maritus ei neceſſaria alimenta denegavit, quia ut ait
Gloſſa *ibid. verb. Compulſas, non eſt ignoſcendum ei, quæ
prætextu, ſeu obtentu paupertatis turpiſſimam vitam egit*, ut
expreſſe dicitur *in leg. Palam* 43. §. 5. *ff. de ritu nuptia-
rum*. Deberet enim uxor potius omnia mala ſuſtinere,
quam adulterium committere, *arg. cit. c. Ita ne* 3. *cauſ.*
32. *qu.* 5. ibi: *Potius qualibet mala tolerare decernat, quam
malo conſentire, & citat. capit. Sacris* 5. *de his quæ vi, me-
tuſv.*, ibi: *Cum pro nullo metu debeat quis peccatum mortа-
le incurrere*: Tum quia Maritus per hoc, quod ſupradictam
cauſam adeo remotam adulterii dederit, non cenſetur in
10 illud conſenſiſſe, vel intendiſſe. Secus autem eſſet dicen-
dum, ſi maritus injuſte expuliſſet uxorem a Domo, vel
debitum conjugale, aut neceſſaria alimenta denegaſſet ea
intentione, ut ob neceſſitatem adulterium perpetraret:
Tunc enim perinde eſſet, ac ſi in adulterium conſenti-
ret; per text. *in c. Si tu* 24. *cauſ.* 27. *q.* 2. ubi expreſſe
dicitur: *Si tu abſtines ſine uxoris voluntate, tribuis forni-
candi licentiam, & peccatum illius tuæ imputabitur abſtinen-
tiæ.* Et S. Thom. *in prima ad Corint.* 7. *lect.* 2. ubi enu-
merans caſus, in quibus Maritus non poteſt ob cauſam for-
nicationis uxorem dimittere, dicit: *Tertius eſt, quando
ipſe ei occaſionem fornicandi dedit, ut quia non vult reddere
debitum*, maxime ſi ob id prudenter prævidere potuerit a-
dulterium uxoris. Sic recte conciliant utramque ſenten-
tiam, ac interpretantur Jura ſupra adducta La Croix *loc.
cit.* 433. Ferdinandus Krimer, & Raphael Averſa apud
ipſum. Item Roſignol. *loc. cit.* cum Cajetano, & Sanchez
ibi allegatis, Piring. *loc. cit. num.* 12. Sanch. de *Matrimon.
lib.* 10. *diſp.* 5. *num.* 6. & alii paſſim, tum ex aliis. Vide
verb. *Divortium num.* 60.

Novæ Additiones ex aliena manu.

De cauſis, ob quas fieri poteſt, vel non, divortium, fuſiori calamo agemus, Deo dante, cum de divortio verba faciemus, ubi etiam de præſumptionibus, & indiciis adulterii &c.

Additiones Noviſſimæ.

Quamvis Eccleſia teneat Matrimonium Fidelium ra- 1
tum & conſummatum non poſſe quacumque ex cau-
ſa etiam adulterii diſſolvi quoad vinculum, fatetur tamen
ipſum diſſolvi poſſe quoad torum & cohabitationem.
Hujus diſſolutionis ſive ſeparationis cauſam legitimam 2
eſſe uxoris adulterium indubitatum eſt.

Ratio ſeparationis ob adulterium aſſignatur a Divo Thoma *in IV. Sentent. Diſt.* 35. *quæſt.* 1. *art.* 1. „ Dominus, „ inquit, dimittere uxorem conceſſit propter fornicatio- „ nem, in pœnam illius qui fidem fregit, & in favorem „ illius qui ſervavit, ut non ſit adſtrictus ad reddendum „ debitum ei qui non ſervavit fidem.

Quoad divortium ſive ſeparationem ex adulterio, utri- 4
uſque conjugis par conditio eſt. Eccleſia enim in hac cau-
ſa non cognoſcit differentiam inter virum & uxorem. Pro-
inde æquale eſſe jus mariti & uxoris ad dimittendam com-
partem adulteram multis auctoritatibus probari poſſet.
Maritus uxori injuriam remiſiſſe videtur, ſi poſt adulte- 5
rium commiſſum, & a ſe cognitum, eam cognoverit, uti
poſt Sanctum Thomam probat cum Theologis & Canoniſtis
Sanchez *lib.* 10. *de Matrimonio Diſput.* 14.
Similiter neque maritum adulterum poſſe ob adulterium 6
uxoris eam dimittere, docuit jampridem Sanctus Auguſti-
nus *lib.* 1. *de Sermon in Monte cap.* 28. E quo ſumptus vi-
detur *Can.* 1. *cauſ.* 32. *q.* 6. „ Nihil iniquius, ait, quam
„ fornicationis cauſa dimittere uxorem, ſi & ipſe convin-
„ citur fornicari. Occurrit etiam illud ad Rom. cap. 2.
„ v. 1. *In quo enim judicas alterum, teipſum condemnas;
„ eadem enim agis quæ judicas.* Quapropter quiſquis forni-
„ cationis cauſa vult abjicere uxorem, prior debet eſſe a
„ fornicatione purgatus. Quod ſimiliter & de fœmina di-
„ xerim. “
Divortium ſive ſeparatio ob adulterium ſine auctoritate 7
judicis fieri nequit.
Cauſa proinde hujus ſeparationis ipſi legitime probanda 8
eſt; neque ſufficit eam alteri conjugi eſſe certam, niſi
ipſi judici talis probetur; quod de adulterio intelligendum
eſſe manifeſtum eſt.
Sed facta etiam ſeparatione quoad torum & cohabitatio- 9
nem judicis erit providere, ut quantum poſſibile eſt incon-
tinentiæ periculum adimatur, neque pubblico cum ſcanda-
lo vivant; quemadmodum deciditur in *Can.* 5. *cauſ.* 32.
quæſt. 2. *& in cap.* 19. *tit. De Converſ. Conjug.*

ARTICULUS IV.

Adulterium quoad varia reſpectu Adulteri, & Adulteræ.

SUMMARIUM.

1 *Adulter accuſatus de adulterio, lite pendente, non eſt privandus poſſeſſione.*
2 *Adulter, ſi lite non conteſtata, eſt contumax, poteſt excommunicari.*
3 *Adulter tenens concubinam pulſa uxore, vel ea retenta, ſi monitus eam non pellat, ſed adhuc cum ea adultere vivat, debet excommunicari.*
4 *Adulter, qui ut ſuam libidinem libere, & ſine obice expleat, procurat carcerari maritum alicujus, vel conſanguineos mulieris, eſt ultimo ſupplicio puniendus.*
5 *Adulterans cum Judæa, vel Gentili excommunicatur.*
7 *Adulter emendatus poteſt negare debitum & dimittere uxorem, quæ perſeverat in adulterio, & non vult ſe emendare.*
7 *Immo adulter emendatus, & a fortiori maritus numquam adulter, tenetur in conſcientia dimittere uxorem, ſi nolit ſe ab adulterio emendare, & in illo cum ſcandalo perſeverare.*
8 *Adultera, nec etiam mortuo marito, poteſt Matrimonium contrahere cum ſuo adultero.*
9 *Adultera poſt pœnitentiam poteſt contrahere Matrimonium cum ſuo Adultero, dummodo non fuerit cauſa mortis ſui viri.*
10 *Adultera poſt pœnitentiam a viro recipienda eſt.*

11 *Adultera ſeparata a viro propter adulterium perdit dotem, & dotalitium.*

12 *Adultera ſeparata ſi impudice vivit, eſt punienda pœna mortis.*

13 *Adultera occidens fœtum animatum, ſeu natum infantem, excommunicatur, & punitur, ut homicida.*

14 *Si conjuges ſint ambo adulteri, ſed unus publice, & alter occulte, conjux adulter occulte licet poſſet in foro exteriori facere divortium, & dimittere conjugem adulterum publice, & Juridice ſic probatum, tamen in foro conſcientia tenetur omnino debitum ei reddere, & in gratiam, & unionem conjugalem retinere.*

1 ADulter accuſatus de adulterio, lite pendente, non eſt
2 privandus poſſeſſione; *L. lite pendente* &c. *c. Laudabi-*
lem Adulter, ſi lite non conteſtata, eſt contumax, poteſt
3 excommunicari; *Ut lite non conteſtata non procedatur cap.* 1.
Adulter tenens concubinam, pulſa uxore, vel ea retenta,
ſi monitus eam non pellat, ſed adhuc cum ea adultere vi-
vat, debet excommunicari. *Concil. Ravennat.* 1. *ſub Cle-*
4 *ment. V. cap.* 29. Adulter, qui ut ſuam libidinem libere,
& ſine obice expleat, procurat carcerari maritum alicu-
jus, vel conſanguineos mulieris, eſt ultimo ſupplicio pu-
5 niendus, Sixtus V. *conſtit.* 46. incip. *Ad compeſcendum.*
Adulterans cum Judæa, vel Gentili excommunicatur. *Con-*
6 *cil. Illiberit. cap.* 78. Adulter emendatus poteſt negare de-
bitum, & dimittere uxorem, quæ perſeverat in adulte-
rio, & non vult ſe emendare; colligitur ex *cap. Dixit*
Dominus; & *ex cap. Si quis cauſ.* 32. *qu.* 1. Sic tenent S.
Bonaventura *in* 4. *diſt.* 35. *reſponſ. ad dubium* 12. S. An-
7 toninus 3. *part. ſummæ tit.* 1. *c.* 2. §. 6. cum communi.
Immo adulter emendatus, & a fortiori maritus numquam
adulter, tenetur in conſcientia dimittere uxorem, ſi nolit
ſe ab adulterio emendare, & in illo cum ſcandalo perſeve-
ret. Habetur *cap. Si vir* 3. *de adulteriis*, *& ſtupro*, his
verbis: *Si vir ſciens uxorem ſuam deliquiſſe, quæ non egerit*
pœnitentiam, ſed permanet in fornicatione, vixerit cum illa,
reus erit, & ejus peccati particeps. Sic habetur etiam *cap.*
Sicuti cauſ. 32. *quæſt.* 1. his verbis: *Sicut crudelis eſt, &*
iniquus, qui caſtam dimittit, ſic fatuus, & injuſtus eſt, qui
retinet meretricem, nam turpitudinis patronus eſt, qui crimen
celat uxoris; & expreſſe etiam *cap. Dixit Dominus cauſ.* 32.
quæſt. 1. ubi adducuntur hæc verba præciſa S. Hieronymi:
Cum illa unam carnem diviſerit, & ſe fornicatione ſeparave-
rit a marito, non debet teneri, ne virum quoque ſub maledi-
cto faciat, dicente Scriptura Proverb. 18. *num.* 13. *qui adul-*
teram tenet, ſtultus, & impius eſt. Sic tenent Divus Au-
guſtinus *lib.* 2. *Retract. cap.* 19. S. Thomas *in* 4. *diſt.* 35.
quæſt. unic. art. 2. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 39. *art. in cap.*
& alii paſſim.
8 Adultera, nec etiam mortuo marito, poteſt Matrimo-
nium contrahere cum ſuo adultero: *c. Nullus ducat* 1. *c.*
9 *Illud vero* 3. *cap. Relatum eſt* 4. *cauſ.* 31. *q.* 1. Adultera
poſt pœnitentiam poteſt contrahere Matrimonium cum ſuo
adultero, dummodo non fuerit cauſa mortis ſui viri: *cap.*
10 *Si quis vivente cauſ.* 31. *qu.* 1. Adultera poſt pœnitentiam
a viro recipienda eſt; *cap. Quod autem* 7. *cauſ.* 32. *qu.* 32.
ubi expreſſe dicitur: *Nunc autem, poſtquam Chriſtus ait*
adulteræ, nec ego te condemnabo, vade, deinceps noli pecca-
re, quis non intelligat debere maritum ignoſcere, quod videt
ignoviſſe Dominum amborum? Nec jam ſe debere adulteræ di-
cere, cujus pœnitentis crimen Divina credit miſericordia dele-
11 *tum*: Adultera ſeparata a viro propter adulterium perdit
dotem, & dotalitium; *cap. Plerumque* 4. *de donationibus,*
12 *quæ fiunt.* Adultera ſeparata, ſi impedice vivit, eſt punien-
da pœna mortis. Sixtus V. *Conſtit.* 46. incip. *Ad compe-*
13 *ſcendum.* Adultera occidens fœtum animatum, ſeu natum
infantem excommunicatur, & punitur ut homicida. Six-
tus V. Conſtit. incip. *Effrænatam*; Gregor. XIV. Conſtitut.
incip. *Sedes Apoſtolica.*
14 Si conjuges ſint ambo adulteri, ſed unus publice, & al-
ter occulte, conjux adulter occulte, licet poſſet in foro
exteriori facere divortium, & dimittere conjugem adulte-
rum publice, & juridice ſic probatum; tamen in foro con-
ſcientiæ tenetur omnino debitum ei reddere, & in gra-
tiam & unionem conjugalem retinere, colligitur aperte ex
cap. Nihil iniquius can. 32. *quæſt.* 6. ubi adducuntur hæc
præcitata verba S. Auguſtini: *Nihil iniquius, quam fornica-*
tionis cauſa dimittere uxorem, ſi & ipſe convincitur fornica-
ri, occurrit enim illud Apoſtoli ad Rom. 2. 1. *in quo enim*
alterum judicas, te ipſum condemnas, eadem enim agis, quæ
judicas. Quapropter quiſquis fornicationis cauſa vult abjicere
uxorem, prior debet eſſe a fornicatione purgatus. Et ſic de-
fendit S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 35. *in expoſit. litt. dub.* 2.
his verbis: *Quæritur utrum vir, qui fornicatur in occulto,*
poſſit dimittere uxorem, quæ fornicatur in aperto? Reſpondeo
dicendum quod talis fornicans non debet eam dimittere, nec
poteſt ſine peccato in conſpectu Dei, licet poſſit in conſpectu Ec-
cleſiæ, pro eo quod, uxori non defuit jus excipiendi, quamvis
deſit probatio. Et ſic expreſſe docet S. Thomas *in* 4. *diſt.*
35. *quæſt. unic. art.* 6. *ad* 5. *Si adulterium viri ſit occultum.*
Per hoc non aufertur Jus excipiendi contra accuſationem viri
uxori adulteræ, quamvis deſit ſibi probatio, & ideo peccat vir
divortium petens, & ſi poſt ſententiam de divortio uxor petat
debitum, vel reconciliationem, vir tenetur ad utramque.

Supplementa Auctoris, e II. Editione.

Adulterium præcedens, ſecluſa machinatione & fide futuri matrimonii, non eſt impedimentum dirimens matrimonium. Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 113. incip. Redditæ §. 22.

Novæ additiones ex aliena manu.

QUod ſcribit Auctor *n.* 8. Adulteram nec etiam mortuo marito, poſſe matrimonium contrahere cum adultero, accuratiori indiget diſcuſſione.

De Jure Civili abſolute nuptiæ prohibitæ ſunt adulterum inter, & adulteram, *L.* 13. *ff. de his, quæ ut indign.*, *L.* 11. §. 11. *ad Leg. Juliam de adult. L.* 27. *Cod. eodem, Novell.* 134. *cap.* 12. Antiquo jure Canonico idem obtinuiſſe conſtat ex Concilio Triburienſi *relat. in Cap.* 4. *Cauſ.* 31. *quæſt.* 1. *ex cap.* 1. *&* 3. *v. Cauſ.* 31. *quæſt.* 1. *Gratianus* vero in nota ſubjecta, hunc textum ad caſus duos, poſtea receptos reſtrinxit, contra mentem Concilii, ut animadvertunt Eruditi, *Cujacius ad cap.* 1. *de eo qui dux. in matr. quam poll. per adult. Van-Eſpen in Jur. Eccleſ. Univ. part.* 2. *tit.* 13. *cap.* 7. *num.* 5. *Bohemerus in decretal. lib.* 4. *tit.* 7. §. 1. Diſciplina hæc ſtetit uſque ad Sæculum XIII., & XIV. *Eſpenius loc. cit. n.* 6. *& ſeqq.*

Verum poſtea reſtringi cœpit hæc prohibitio ad duos potiſſimum caſus. I. Si ſibi fidem dederint, de contrahendo matrimonio, vel ſi de facto matrimonium initum ſit, licet ſciretur alterum conjugem adhuc vivere; ſive id contigerit ante, ſive poſt commiſſum adulterium, uti ſtatuitur *in cap. fin. decretal. eodem.* II. Si adulter maritus aliquid machinatus fuerit in mortem Conjugis ſuæ, vel mariti adulteræ, ut cum ea contrahere poſſet; vel adultera in mortem ſui mariti, vel uxoris adulteri, *cap.* 3. *decretal. eodem.*

Quoad primam ſpeciem obſervandum, non deſiderari, ut hæc promiſſio fiat cum juramento, immo nuda ſufficit, ſive vera, ſive ficta, *Gonzalez ad lib.* 4. *Decretal. tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 4. Nec requiritur, ut ſit reciproca, ſed ſufficit ut unus promittat & alter tacendo acceptet, *Pontius de matrim. lib.* 7. *cap.* 45. Requiritur vero, quod adulterium ſit vere patratum, nec ſola promiſſio de ducenda alia, uxore mortua, ſat eſt, nec matrimonium impedit, *cap. ſi quis ult. Decretal. eodem*, nec ſi ante copulam receſſerunt a promiſſione futuri matrimonii, *Frailench. de matrim. diſp.* 11. *dub.* 6.

Quod alteram ſpeciem concernit, I. Requiritur machinatio, & conſpiratio in mortem alterius, licet mors non ſit ſecuta, *Gonzalez ad dict. lib.* 4. *Decretal. tit.* 7. *cap.* 8. *numer.* 4. II. In eum finem fieri debet machinatio, ut matrimonium contrahi poſſit inter adulterum, & adulteram, *Bohemerus ad l.* 4. *Decretal. tit.* 7. §. 4. III. Quod homicidium revera ſequatur, nec ſufficit ejus ratihabitio, *Leander de matrim. quæſt.* 6. IV. Idem obtinet, etiamſi ſine adulterio in necem conjugis conſpirarint; neque intereſt proprio facto, an alieno ferro evenerit homicidium, dummodo ambo in conjugis necem machinati ſint, cum *intentione* contrahendi matrimonium, *cap.* 1. *&* 6. *Decretal. eodem cap.* 1. *de converſ. infidel.*

Sed ſi conjux non polluit, nec machinata eſt in necem viri, ſed tantum fidem dedit de contrahendo cum ipſo, mortuo marito, tunc locum obtinet quod ſcribit Auctor, ut peracta pœnitentia, poſſint matrimonium ſimul contrahere, *cap.* 6. *&* 8. *Decretal eodem. Gonzalez loco cit.*

Pariter quod ſcribit Auctor *n.* 10. Adulteram poſt pœnitentiam a viro eſſe recipiendam, intellige ſi libet marito. Conſule *Bohemer. in Decretal. l.* 5. *tit.* 17. §. 22. Neceſſitatem enim haud important verba illa D. Auguſtini *lib.* 2. *cap.* 6. *ad Pollent.*, relata *in c.* 7. *cauſ.* 32. *quæſt.* 1., quibus innititur Auctor. Jure enim antiquo Romano, ſine metu lenocinii, id marito non licuit, ut clare indicat *Lex* 9. *Cod. ad L. Juliam de adult.*, quod pariter *L.* 2. §. 2. *ff. eodem* cautum eſt. Aliter SS. Patres docuerunt, quia matrimonium ejecta adultera durare etiam *D. N. Jeſus Chriſtus* voluit, quare marito integrum eſſe ſcripſerunt uxorem denuo recipere, confer *Bohemerum loco laudato.*

ARTICULUS V.

Adulterium quoad obligationem Genitorum ratione prolis adulterinæ.

SUMMARIUM.

1 *Genitores adulteri tenentur præſtare alimenta proli adulterinæ, ſi ipſa non habeat unde aliunde ſuſtentetur.*

2 *Quamvis per Jus civile fuerit vetitum, ne proles ex damnato concubitu a patre aleretur.*

3 *Hoc tamen Jus civile ſic prohibens ut minus conſentaneum naturali pietati fuit ſublatum per Jus Canonicum.*

4 *Tali Juri Canonico nunc ſtandum eſt in omni foro.*

5 *Mater tenetur alere prolem primo triennio, & poſt hoc triennium tenetur eam alere pater, donec proles ſua induſtria ſe poſſit juvare.*

6 *Adulter ſciens prolem eſſe ſuam, & nullam habens juſtam ratio-*

*rationem dubitandi, ſi adultera ſit impotens ad reſti-
tutionem, tenetur ipſe reſtituere impenſa in alenda pro-
le adulterina, & filia dotanda, & compenſanda dam-
mna, quæ filii legitimi in diviſione hæreditatis patiun-
tur.*
7 *Si adulter dubitet, an proles adulterina ſit a ſe genita,
vel ab aliis; ipſe, & ſinguli alii ſecundum proportio-
nem dubii tenentur ad partialem reſtitutionem alimen-
torum, & partis hæreditariæ legitimis ſubtractæ.*
8 *Si unus ex adulteris ſit nobilior aliis, & ditior, debet
plus contribuere, quam minus nobiles, & minus di-
vites.*
9 *Adultera non tenetur cum periculo vitæ, & magnæ infa-
miæ manifeſtare prolem ſpuriam ad reparanda damna
legitimorum* ad n. 10.
11 *Proles ſpuria non tenetur credere Matri aſſerenti non eſſe
legitimam.*
12 *Adultera quæ ad evitandam mortem, & magnam infamiam
non tenetur manifeſtare ſuum adulterium, tenetur ta-
men quantum in ſe procurare omni meliori modo, ut
illatum damnum legitimis compenſetur.*
13 *Et ſi nullo alio modo tale damnum compenſari poſſit, tene-
tur proli ſpuriæ perſuadere, ſi aliunde idonea ſit, ut ſta-
tum Eccleſiaſticum, vel Religioſum amplectatur, vel vi-
tam cælibem ducat.*
14 *Parentes, qui ſine debitis modis, & cautionibus liberos ſuos
exponunt clam ad Hoſpitalia, aut alia loca pia, gra-
viter peccant, ſi poſſint aliter eis providere.*
15 *Excuſantur tamen a culpa qui cum debitis cautionibus
clam noctu exponunt ad Hoſpitalia, ad vitandam in-
famiam, & tegendum delictum, ſeu quia nequeunt eos
alere aliter.*
16 *Sed ſi divites ſint, tenentur reſtituere Hoſpitali, ſeu loco
pio, vel cuicumque alteri expenſas in prolem ſuam fa-
ctas*, ad n. 17.

1 GEnitores adulteri tenentur præſtare alimenta proli a-
dulterinæ, ſi ipſa non habeat unde aliunde ſuſtente-
tur: habetur expreſſe *cap. Cum haberet de eo, qui duxit
in Matrimonium &c.* præciſis his verbis: *Sollicitudinis tuæ
intererit, ut uterque parentum liberis ſuis, ſecundum quod eis
ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtret.* Eſt communis
2 Doctorum ſententia. Quamvis enim Jure civili fuerit ve-
titum, ne proles ex damnato concubitu, a patre aleretur,
ut patet *Authent. Ex complexu, Cod. de inceſt. nupt.* ubi ha-
bentur hæc præciſa verba: *Ex complexu nefario, ſeu ince-
ſtu, ſeu damnato, liberi, nec naturales ſunt nominandi, om-
nis paternæ ſubſtantiæ indigni beneficio, ut non alantur a pa-
tre, & in §. fin. in Authent. Quibus mod. nat. effic. ſui*,
ubi habentur iſta: *Omnis, qui ex congreſſibus, aut nefariis,
aut inceſtis, aut damnatis proceſſerit, iſte neque naturalis no-
3 minatur, neque alendus eſt a parentibus.* Hoc tamen Jus Ci-
vile ſic prohibens, ut minus conſentaneum naturali pietati,
eſt ſublatum per Jus Canonicum *cit. cap. Cum haberet, de
4 eo qui duxit in Matrimonium, quam polluerat in adulterio, in
fine*; Cui Juri Canonico nunc ſtandum eſt in omni foro,
& ita nunc de facto ſervatur etiam in foro ſæculari, ut
teſtatur Covarruvias *in Epitome 4. decret. part. 2. cap. 8.
§. 6. num. 8. 9. 10. & 12.* Paleotus apud *Theſaurum deciſ.
212. num. 2.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia Parentes
5 Jure naturali tenentur alere prolem ſi poſſint; cum hac
tamen diſtinctione, quod Mater tenetur alere prolem pri-
mo triennio, vel ſuis ſumptibus curare ali, ſi poſſit; &
poſt hoc triennium tenetur eam alere Pater, donec proles
ſua induſtria ſe poſſit juvare; ut habetur expreſſe *l. Ne
filium 9. Cod. de patria poteſt. & cap. Ex litteris, de conver-
ſione infidelium*, ubi decernitur filios poſt triennium alendos
eſſe a Patre, & ſic tenent Doctores communiter.
6 Adulter ſciens prolem eſſe ſuam, & nullam habens ju-
ſtam rationem dubitandi, tenetur, ſi adultera ſit impotens
ad reſtitutionem, reſtituere impenſa in alenda prole adul-
terina, & filia dotanda, & compenſare damna, quæ filii
legitimi in diviſione hæreditatis patiuntur. Sic colligitur
ex cap. Si culpa, final. de injuriis, & damno dat. ubi Gre-
gorius IX. ſic præciſe dicit: *Si culpa tua datum eſt dam-
num, vel injuria irrogata, ſeu aliis irrogantibus opem forte tu-
liſti ... Jure ſuper his ſatisfacere te oportet; nec ignorantia
te excuſat, ſi ſcire debuiſti ex facto tuo injuriam veriſimiliter
poſſe contingere, vel jacturam*; unde cum ex adulterio ſoleat
contingere generatio prolis cum damno mariti, & ejus le-
gitimorum filiorum, ſequitur teneri adulterium ad com-
penſationem talium damnorum, ſi non fuerint compenſata
a matre adultera, cum per ſuum adulterium cauſam dede-
rit talibus damnis. Et ſic in terminis habet S. Antoninus
2. *part. ſumm. Theolog. tit. 2. cap. 7. §. 7.* præciſis his ver-
bis: *De adultero autem, cujus eſt filius, dicendum videtur:
quod ſi ſcit, vel credit veriſimiliter illum eſſe ſuum, ubi ma-
ter ipſa ſatisfacere non valet, videtur, quod teneatur de ex-
penſis educationis patri putativo, quia cauſam efficacem dedit
tali damno ... de hæreditate, vel dote, ſi dotaretur a puta-
tivo, teneri videtur ad arbitrium boni viri, attenta ſua fa-
7 cultate.*
Si alter dubitet, an proles adulterina ſit a ſe genita,
vel ab aliis, qui eadem die verb. gr. adulteram cognoverunt,
ipſe, & ſinguli alii ſecundum proportionem dubii, tenen-
tur ad partialem reſtitutionem alimentorum, & partis hæ-
reditariæ legitimis ſubtractæ. Et ratio eſt, quia qui oc-
caſionem damni dat, damnum dediſſe videtur, textu ex-
preſſo *in cap. Si culpa 9. de injuriis, & damno dato, L. Qui
occidit 30. §. 3. ff. Ad leg. Aquil.* ſed ſinguli occaſionem ho-
rum damnorum dederunt, habendo ſimul copulam per ſe
cauſativam talium damnorum, & ſinguli communi opera ſint
cauſa talis incertitudinis, quæ injuſte impedit, ne ab uno
determinato poſſit exigi debita reſtitutio, & compenſatio, er-
go ſinguli tenentur pro rata dubii ad ratam reſtitutionis.
Confirmatur, quia ſicuti ſi duo ſagittas projiciant in equum
Petri, quorum una ipſum interficit, licet neſciatur cujus
ſagitta interfectus ſit, tenentur ſinguli compenſare illud
damnum proportione dubii, cum conſtet utrumque cauſam
injuſtam illius damni appoſuiſſe, & ab illis vere damnum
proveniſſe; Sic a pari cum in noſtro caſu ſinguli ſuo adul-
terio generationis cauſam dederint, & conſtet ex illis ve-
re prolem genitam fuiſſe, licet neſciatur a quo determi-
nate, debent ſinguli pro proportione dubii damna illa com-
penſare. Sic tenet Molina *diſp.* 103. *num.* 3. Vaſquez 1.
2. *diſput. 66. cap. 8. n.* 47. Salas, Azorius, Caſtropalao,
Villalobos, Turrianus, Martinez, Bardi, Illſung. Bonaci- 8
na, Oviedo, Claudius la Croix, Mendo, & alii. Et Men-
do, Salas Caſtropal. Diana, Oviedo, & alii dicunt; quod
ſi unus ex adulteris ſit nobilior aliis, & ditior, debeat plus
contribuere, quam minus nobiles, & minus divites, quia
ex ſe ditiores, & nobiliores debent filiis præſtantiora ali-
menta ſuppeditare.
Adultera non tenetur cum periculo vitæ, & magnæ in- 9
famiæ manifeſtare prolem ſpuriam ad reparanda damna le-
gitimorum, colligitur ex *cap. Officii de pœnitentiis, & remiſ-
ſionibus lib. 5. tit. 38.* ubi Innocentius III. conſultus de qua-
dam muliere, quæ partum ſibi inſigni artificio ſuppoſue-
rat, eſſet ne abſolvenda, cum crimen ſuum timeret mari-
to detegere, ſic reſpondit: *Quoniam igitur poſtulas edoceri,
utrum ei hac fraude durante, ſit pœnitentia injungenda; reſ-
pondemus, quod ſicuti mulieri, quæ ignorante marito de adul-
terio prolem ſuſcepit, quamvis id viro ſuo timeat confiteri, non
eſt pœnitentia deneganda, ita nec illi debet pœnitentia denega-
ri*; ex qua Pontificia reſponſione manifeſte ſequitur, quod
non peccet non detegendo crimen, nam ſi peccaret non eſ-
ſet admittenda ad pœnitentiam; Et ratio eſt, quia plura con-
tingerent damna in detectione proprii criminis ad exclu-
dendam prolem ſpuriam ab hæreditate, quam in tacitur-
nitate ejuſdem cum præjudicio prolis legitimæ, cumque
ex duobus malis majus ſit evitandum, debebit uxor potius
tacere, quam propalare delictum; antecedens eſt clarum,
quia ut ſupponitur in detectione adulterii adeſſet periculum
propriæ vitæ, & magnæ ſuæ infamiæ, ultra ſcandalum ma-
riti; & aliorum, & in taciturnitate eſſet ſolum jactura
hæreditatis, quæ deberet dividi cum prole ſpuria; nemo
autem tenetur indemnitati alterius conſulere cum majori
detrimento proprio in rebus ſuperioris ordinis; Vita au-
tem eſt longe ſuperioris ordinis, quam omnes res tempo-
rales, cum nullo pretio ſit æſtimabilis; Et de fama habe-
tur Proverb. 22. 1. *Melius eſt bonum nomen, quam divitiæ
multæ, & cap. Deteriores 15. cauſ. 6. quæſtion.* 1. de mente
Anacleti Papæ habetur, quod majus malum ſit ablatio fa-
mæ, quam bonorum temporalium: *Deteriores ſunt, qui Do-
ctorum vitam, moreſque bonos corrumpunt, his qui ſubſtantias
aliorum, prædiaque diripiunt.*
Confirmatur, quia dato etiam quod adultera detegeret 10
ſuum adulterium, non propterea hoc redundaret in com-
modum, & utilitatem prolis legitimæ, vel aliorum, qui
de jure deberent ſuccedere, quia nec ipſa adultera eſſet
credenda, cum ex regulis Juris, alleganti ſuam turpitudi-
nem nulla debeatur fides, præſertim cum præjudicio alte-
rius, ut in præſenti caſu; eo vel maxime quod ingenium
mulierum ſæpe ſæpius eſt alios præter modum amare, &
alios odiſſe. Nec proles ſpuria teneretur ei credere, ut 11
fatentur omnes Canoniſtæ *in cap. Per tuas 10. de probatio-
tibus*, & Juriſperiti *in leg. ſi poſthumus 14. ff. de liber. &
poſthumis*. Ab omnibus receptum eſt, quod nequidem pro fo-
ro conſcientiæ detur obligatio habendi fidem uni homini
etiam omni exceptione majori, ſi ideo grave damnum eſſet
ſubeundum, quia ſic daretur occaſio multis fraudibus, men-
daciis, perjuriis, & injuſtitiis, ut colligitur *ex cap. Licet
univerſis cap. Veniens, cap. Cum a nobis de teſtibus, & atte-
ſtationibus*. Tum quia cum ipſe filius & ſua, & publica o-
pinione ſit legitimus, non tenetur cum tanto ſuo incom-
modo ſe putare illegitimum, niſi convincatur, obſtante præ-
ſumptione, quæ habetur ex Matrimonio, quod natus ſit ex
nuptiis, ut dicit Gloſſa in *cap. Officii de Pœnitentiis, & re-
miſſionibus, verb. deneganda*; præciſis his verbis; *Ipſa non
poteſt detegere ſuppoſitionem, quæ habetur ex Matrimonio, quod
filius natus ſit ex nuptiis.* Cum igitur in ordine ad prolem
legitimam illa detectio non poſſit prodeſſe, nulla adeſt ra-
tio, cur debeat fieri, maxime cum periculo propriæ vitæ,
& famæ: Sic docet Scotus *in 4. diſt. 10. q. 2. ſub fin.* S.
Antonin. 2. *par. tit. 2. cap. 7. §. 4.* Covarruvias, Innoc.
Panormitan. Cajetan. Medina, & alii ſatis communiter.
Adultera, quæ ad evitandam mortem, & magnam in- 12
famiam non tenetur manifeſtare ſuum adulterium, cum ni-
hil ſperat profuturum, tenetur tamen quantum in ſe pro-
curare omni meliori modo, ut illatum damnum legitimis

compenſetur, Verb. gr. de ornatu corporis, & aliis ſumptibus detrahendo, & ſi habeat bona paraphernalia, & alia, quæ ultra conſueta obſequia debita marito, & familiæ ſuis viribus, & induſtriis potuit acquirere, plus proli legiti-
13 mæ, quam ſpuriæ relinquendo. Et ſi talibus modis, vel aliis conſimilibus damnum compenſari non poſſit, tenetur proli ſpuriæ perſuadere, ſi aliunde idonea ſit, ut ſtatum Eccleſiaſticum, vel religioſum amplectatur, vel vitam cælibem ducat, ad ſic quantum poſſibile eſt, compenſandum damnum illatum proli legitimæ; colligitur ex *cit. cap. Officii de pœnitentiis, & remiſſionibus*, & tenent Doctores communiter.

14 Parentes, qui ſine debitis modis, & cautionibus liberos ſuos exponunt clam ad hoſpitalia, aut alia loca pia, graviter peccant, ſi poſſint aliter eis providere, *L. Necare ff. de liberis agnoſc.* ubi dicitur: *Necare videtur non tam is, qui partum præfocat, ſed & is, qui abjicit, & alimentum negat, & qui in publicis locis miſericordiæ cauſa ædificatis ex-*
15 *ponit, quam ipſe non habet.* Excuſantur tamen a culpa, qui cum debitis cautionibus clam noctu eos exponunt ad hoſpitalia, ad evitandam infamiam, & tegendum delictum,
16 ſeu quia nequeunt eos alere aliter; Sed ſi divites ſint, tenentur reſtituere hoſpitali, ſeu loco pio, vel cuicumque alteri expenſas in prolem ſuam factas; Reditus enim illi relicti ſunt, ut ſubveniatur pauperibus, adeoque injuſte agunt illi, qui cum divites ſint, & teneantur liberis ſuis alimenta ſubminiſtrare, cogunt ad alendos illos ex pauperum bonis; Sic ſentiunt omnes Doctores contra Henriquez, & paucos alios, qui putant hoſpitalia, & alia loca pia eſſe inſtituta, non ſolum, ut indigentiæ pauperum conſulatur, ſed etiam, ut vitentur pericula prolis, quæ non ſemel in flumen projiceretur, vel alio modo necaretur, niſi ſic exponi, & nutriri poſſet ad evitandam infamiam; ſed cum bona eorum pace, & venia, tenendum eſt cum
17 communi, quod parentes divites ſint obligati in conſcientia reſtituere hoſpitali, ſeu alteri cuicumque expenſas pro alenda ſua prole factas cum dicamus, quod ad evitandam ſuam infamiam, & delictum occultandum poſſint parentes prolem ſpuriam hoſpitali exponere dummodo expenſas pro ea factas occulte compenſent, & ſic evitatur etiam prætenſum periculum occiſionis prolis. Vide verbo, *Parentes*, ubi multa ad rem. (a)

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE obligatione Genitorum alendi prolem adulteram,
2 vide, quæ dicemus *v. Alimenta*. Videndum nunc, an facta tori ſeparatione, propter uxoris adulterium, teneatur maritus uxori inopi alimenta præſtare? Julius Clarus *lib. 5. Senten. §. Adulterium num. 17.* eam fovet ſententiam, quam communem appellat, teneri maritum alimenta præſtare uxori adulteræ: nam licet uxor ſit adultera, non propterea deſinit eſſe uxor, *cap. 2. de divort.* Contraria ſententia obtinuit apud DD. Proteſtantes, qui ſomniant, ob adulterium conjugis matrimonium diſſolvi, non ſolum quoad torum, ſed etiam quoad vinculum. Vide *Voet. Comment. in Dig. lib. 25. tit. 3. de agnoſcend. & alend. liber. n. 8.*

3 Adultera quando teneatur manifeſtare prolem ſpuriam, ad reparanda damna legitimorum, late agit Covarruvias *part. 1. in Releſt. ad cap. peccatum de reg. jur. in 6. n. 4. & 8.*

4 Lepida ſane eſt cautela, quæ refertur ab Alciato *lib. 3. de præſumpt. præſ. 37. & 39. Parerg. 12.* cujuſdam adulteræ, quæ cum plures liberos haberet, quorum unus eſſet ex adulterio conceptus, eis accerſitis, ad mortem veniens dixit: *Filii mei unus veſtrum eſt natus ex adulterio, & ideo bona mei mariti detinet indebite: ego vero priuſquam ex hac vita migrem, ne moriar in hoc peccato, cum vobis nuncupare intendo, niſi vos invicem remiſeritis omne jus, quod habet alter adverſus alterum.* Tunc filii, cum quilibet de ſe ipſo dubitaret, mutuo ſeipſos ab eo onere abſolverunt, & liberarunt, juſque invicem ſibi remiſerunt. Ejuſdem cautelæ obiter meminit *Jo. Major in 4. diſtinct. 15. quæſt. 17.* quæ tamen improbatur a Covarruvia *d. loc. num. 8.*

ADVOCATUS.

ARTICULUS I.

Advocati officium quibus ſit a lege prohibitum?

SUMMARIUM.

1 *Advocati officium exercere prohibentur Pagani, Hæretici, & Excommunicati.*
2 *Item Minores 17. annis, muti, cæci, omnino ſurdi, furioſi, & amentes perpetuo, ſervi, fœminæ, ſodomitæ, damnati pœna capitali, vel calumnia publici Judicii, qui a Senatu amoti ſunt, & omnes infames.*
3 *Item Judices, vel aſſeſſores non poſſunt in ea cauſa eſſe Advocati.*
4 *Item Clerici in Sacris conſtituti, aut Beneficium Eccleſiaſticum habentes nequeunt in foro ſæculari Advocatum agere, niſi in cauſa propria, vel propriæ Eccleſiæ, vel in cauſa conſanguineorum intra quartum gradum; quando alium æque bonum Advocatum illi habere non poſſunt, vel in cauſa perſonarum miſerabilium.*
5 *Item Monachi, & Religioſi omnes, etiam Canonici Regulares, niſi pro utilitate ſui Monaſterii, & accedente ſimul mandato proprii Prælati Regularis.*
6 *In foro autem Eccleſiaſtico poſſunt Advocatum agere Clerici in Sacris, & Beneficiati, etiam pro Laicis.*
7 *Nullus autem Clericus poteſt contra Eccleſiam a qua Beneficium obtinet, exiſtere Advocatus, vel Procurator pro extraneis.*

ADvocati officium exercere prohibentur Pagani, Hæretici, & Excommunicati, *cap. 21. q. 1. cap. Excommunicatus 1. de Hæreticis: cap. Nemo de pœnitentia diſt. 1. Leg. Nemo, Cod. de poſtulat.* Item Minores 17. annis, muti, cæci, omnino ſurdi, furioſi, & amentes perpetuo, ſervi, fœminæ, ſodomitæ, damnati pœna capitali, vel calumnia publici Judicii, qui a Senatu amoti ſunt, & omnes infantes: *cap. Infames 3. q. 7. circa initium, & leg. 1. §. 1. ff. de Poſtulat.* Item Judices vel Aſſeſſores non poſſunt in eadem cauſa eſſe Advocati *cap. 1. & 2. cauſ. 4. quæſt. 4.* Item Clerici in ſacris conſtituti, aut Beneficium Eccleſiaſticum habentes, nequeunt in foro ſæculari Advocatum agere, niſi in cauſa propria, vel propriæ Eccleſiæ, vel in cauſa etiam conſanguineorum intra quartum gradum, quando alium æque bonum Advocatum illi habere non poſſunt, vel in cauſa perſonarum miſerabilium, *cap. Clerici, & cap. Cum Sacerdotis, de Poſtul.* Item Monachi, & Religioſi omnes, etiam Canonici Regulares, niſi pro utilitate ſui Monaſterii, & accedente ſimul mandato proprii Prælati Regularis *lib. 1. decretal. tit. 37. cap. 2. de Poſtulando*. In foro autem Eccleſiaſtico poſſunt Advocatum agere Clerici in Sacris, & Beneficiati, etiam pro Laicis, ut colligitur *ex cap. per Venerabilem, qui filii ſint legiti* & cum aliis tenet Fagnan. *in cap. 1. n. 7. tit. 7. de Poſtuland.* Nullus autem Clericus poteſt contra Eccleſiam, a qua Beneficium obtinet, exiſtere Advocatus, vel Procurator pro extraneis, *cap. ultimo §. Clericus, de Poſtulando.*

Novæ additiones ex aliena manu,

PRæter illos, qui ab Auctore recenſentur, ſunt & alii, qui Advocatum agere prohibentur, vel Canonicis ſanctionibus, vel Lege Civili, vel ſententia Judicis, vel reverentiæ, conſcientiæve cauſa. Conſule Gonzalez *ad lib. 1. decretal. tit. 37. de poſtul. ad cap. 3. num. 6. Bohemerum ad d. tit. Decretal., Gothofredum in Comment. ad cod. Theod. lib. 2. tit. 10. L. 1. & 2. Voet. Comment. in Pand. lib. 3. tit. 1. de poſtul. Noodt in dictum tit. ff. & DD. ibidem, & ad tit. Cod. de poſtul. Strykium diſſ. jur. tom. 2. diſp. 2. membr. 6. num. 2. & ſeqq., & 13. per tot. Reibach. proceſſ. Civil. tit. 18. num. 4. Hilligerum in Donell. enucleat. lib. 18. cap. 3. LL.*

Advocati, qui poſtulare prohibentur ob bonum publicum, nec etiam litigatorum conſenſu poſtulare poſſunt, *L. 7. ff. de poſtul., Perezius ad tit. de poſtul., Gonzalez ad lib. 1. Decret. tit. 37. cap. 3. n. 6. in fine.*

Is, cui uno in loco Judicis unius decreto advocationis munus interdictum ſit, alio in loco, & coram alio Judice non prohibetur, niſi concurrat infamiæ nota, quæ eum comitatur, *L. ex ea cauſa 9. ff. de poſtul. arg. L. relegatorum §. interdicere 10. ff. de interdict. & relegat.* Si is, qui prohibetur, poſtulaverit, pœna pecuniaria extra ordinem coercetur, *L. 1. §. removet 6. ff. de poſtul.* Clerici, qui contra Eccleſiam, a qua Beneficium tenent, poſtulaverint, tamquam ingrati, ipſo facto cenſentur privati beneficio, ut poſt alios tenet *Fagnanus ad cap. Cum Sacerdotis de poſtul. num. 14.*, quod ex moribus Feudorum ductum videtur, quorum naturam habent beneficia Eccleſiaſtica, *Bohemerus ad lib. Decretal. tit. 37. §. 10.*

Num vero Clericus contra Eccleſiam advocare prohibitus, nihilominus cauſæ litigatorum conſiliis & ſcriptis inſervire poterit? Extra judicium ei permiſſum cenſet Pignatellus *tom. 4. Conſul. conſul. 191. n. 3.*; nam pœnæ ſtrictiſſime ſunt accipiendæ, *cap. pœnæ d. 1. Weſemb. in paratitl. ff. tit. de poſt. n. 5.* In judicio non item: *Perinde enim eſt*, ſunt verba *Pignatell. loco mox citato, ſcriptis an abſque ſcriptis aliquis in judicio advocet; Wamius in diſput. 2. ad proceſſ. Jud. theſ. 5. n. 26.*

De Advocatis Eccleſiarum, qui antiquitus frequentes erant, vide *Du Freſne, du Cange in Gloſſ. ad ſcript. med. & infim. latin. v. Advocati, & Thomaſſinum de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl. p. 3. lib. 2. cap. 55.*

Additiones Noviſſimæ.

ADvocati variis nominibus deſignantur; dicuntur enim Cognitores, Oratores, Patroni, Cauſidici, Togati;

Vide

(a) Addit. Auctoris vide verb. *Impediment. Matrimonii Artic. I. num. 109.*

Vide Gothofredum *in Paratit. l. ad lit. Cod. Theod. De po-*
ſtulando & Gibalinum 2. *de negot. lib. 6. cap. 3. art. 9.*
num. 11.
2 Advocati vocantur ex eo quod in conſilium advocen-
tur, ut Aſconius Pedianus Ciceronis interpres notavit ad
ipſum *de Divinat.*
3 Advocati munus obire poſſunt omnes qui nominatim non
reperiuntur prohibiti,
4 Prohibentur autem quidam lege Civili, quidam Conſtitu-
tione Canonica, alii autem ſententia judicis.
5 Lege Civili prohibentur munus Advocati obire Hære-
tici.
6 Item Minores decem & ſeptem annis quia in his adhuc
infirmum judicium eſſe deprehenditur.
7 Tertio fœminæ propter ſexum, nec etiam pro liberis:
hoc namque officium omnino virile eſt.
7 Ob caſum prohibentur etiam cæci, & aliqua inſigni
turpitudine deformati, ut muliebria paſſi, judicio publico
damnati, & qui operas locarunt ut cum beſtiis pugnarent;
niſi tamen pro pupillis aut minoribus, ut eorum tutores
& curatores poſtulent; quia tunc officii neceſſitas eos a
pœna excuſat.
9 Etiam lege Civili prohibentur pro aliis poſtulare qui ju-
10 dices arbitrive in cauſa ſunt. Item Decuriones contra Pa-
11 triam; Vaſſallus contra Dominum; ſicuti etiam pater, fi-
12 lius, fraterve in ea cauſa quæ agitatur coram eo; quæ
prohibitiones cum publicam auctoritatem reſpiciant, ut ſic
Magiſtratus dignitas conſervetur, non poſſunt litigatorum
conventione unquam mutari.
13 Conſtitutionibus Eccleſiaſticis poſtulare prohibentur judi-
ces Ordinarii in ſuis territoriis; ut notatur *in Cap. un.*
de Offic. Advocat.
14 Secundo Monachi, ex decreto Xiphilini quod extat a-
pud Edmundum Bonfidium *lib. 2. jur. Oriental.* quod intel-
ligendum eſt niſi neceſſitate Eccleſiæ ſuggerente, & ſimul
Abbatis juſſu intercedente; quæ duæ conditiones requi-
runtur ut licitum ſit quandoque Monachis advocationis of-
ficium ſuſcipere. Videatur Canon Concilii Tarraconenſis
citatus ab Innocentio III. in *Cap. 2.*
15 Deinde Eccleſiaſticis legibus arcentur ab advocationis
munere Clerici, tam in majoribus, quam in minoribus Or-
dinibus conſtituti; cujus tamen prohibitionis non una eſt
exceptio, ut *in cap. 1. & ult. De poſtulando* notatur.
16 Verum licet Clericis poſtulare inhibeatur pro aliis co-
ram judice Seculari, poſſe eos tamen coram Eccleſiaſtico
Judice etiam ſuper Seculari negotio advocatorum officium
obire communiter tradunt Abbas, Martha, Velaſcus, &
Barboſa.
Caſus quibus Clerici etiam coram Judice Seculari poſtu-
17 lare poſſunt ſunt ſequentes: Primus eſt quoties in cauſa
propria aut Eccleſiæ ſuæ, miſerabiliumque perſonarum pa-
trocinium præſtant, ut docent Majolus, Salcedo, Barbo-
ſa, Garzias & alii plurimi. Secundus caſus eſt, cum pa-
18 trocinantur pro conjunctis perſonis, vel ratione ſangui-
nis, vel ſpirituali cognatione, vel pro Canonicis ſuis, ut
19 tenent Barbaſa & Garzias prædicti. Tertius, dum non co-
ram judice ſeculari pro tribunali ſedente, ſed domi ſuæ
conficiendo juris allegationes, alicui ex partibus patroci-
nantur, ut reſolvit Thomas Sanchez *lib. 6. Summ. Cap. 3.*
20 *num. 32.* His caſibus alium adjungunt Barboſa & Frago-
ſus, dum Clerici in uno negotio patrocinium præſtant,
& eo negotio finito, in alio; quia Clericis prohibitum eſt
non uni, ſed pluribus negotiis ſecularibus ſe immiſcere.
21 Illud etiam apud omnes liquet, Clericos etiam in majori-
bus Ordinibus conſtitutos, beneficia non habentes, poſſe
etiam coram judice ſeculari poſtulare, ut ſic propriæ ne-
ceſſitati conſulant.
22 Circa Clericos vero in minoribus Ordinibus conſtitutos,
licet primis Eccleſiæ temporibus nulla prohibitio in eis
poſtulandi reperiatur; immo dum *Can. 6. & 83.* Apoſto-
lorum, & in aliis Eccleſiæ ſanctionibus a Gratiano com-
pilatis in *diſt. 88.* prohibetur Clericis negotiis ſecularibus
ſe immiſcere, ſpecialiter cavetur de Presbyteris & Dia-
conis, ad cæteros vero inferioribus gradibus initiatos non
protrahebatur: tamen a temporibus Concilii Conſtantinop.
idem de Sacerdotibus ac de Clericis in minoribus conſti-
tutis Ordinibus ſtatutum fuit. Videatur Canon II. ejuſ-
dem Concilii; cui accedit deciſio Alexandri III., ex qua
deducitur hujuſmodi prohibitionem coram judice ſæculari
procedere dummodo Clerici minores Eccleſiæ ſtipendiis ſu-
ſtententur; ut pluribus relatis reſolviſſe videtur Vela *Diſ-*
ſert. 43. num. 29.

ARTICULUS II.

Advocatus quid in exercitio ſui officii licite poſſit, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Advocatus non poteſt ſuſcipere patrocinium cauſæ, quam cognoſcit eſſe injuſtam.*

2 *Et ſi eam ſuſcipit, graviter peccat, & tenetur ad reſtitutionem pecuniæ acceptæ a ſuo Cliente, & damni contra juſtitiam cauſati parti adverſæ.*

3 *Si autem cauſa Clientis a principio videbatur Advocato juſta, vel ſaltem probabilis, aut dubia, & in progreſſu cognoſcat eſſe injuſtam, tenetur ſtatim eam deſerere, & Clientem ſuum inducere ut a lite deſiſtat, aut cum parte adverſa componat, abſque tamen ejus damno.*

4 *Aliter peccaret, & ad reſtitutionem teneretur.*

5 *Advocatus, qui propter negligentiam, ſuam ignorantiam, vel imprudentiam, cauſam a ſe ſuſceptam male defendit, tenetur etiam ad reſtitutionem.*

6 *Ipſe Advocatus mortaliter peccat, ſi cum non ſit idoneus, officium Advocati exerceat.*

7 *Sicuti etiam mortaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur, ſi cauſam ſui Clientis pro viribus non defendat, & omittat negligenter, aut malitioſe adducere Jura, & fundamenta ad cauſam facientia, & neceſſaria.*

8 *Advocatus, qui contra debitam fidelitatem detegit adverſario ſecreta, & fundamenta cauſæ ſui Clientis, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem, ſi propter hoc Cliens perdidit cauſam, quam ſine tali detectione fuiſſet victurus.*

9 *Immo Advocatus aperiens adverſario ſecretas ſcripturas, & alia ſecreta ſui Clientis, dicitur falſarius.*

10 *Sic graviter peccat Advocatus utrique parti ſimul, & ſemel inſerviens.*

11 *Immo talis Advocatus haberetur ut prævaricator.*

12 *Peccat etiam ſi in eadem cauſa velit eſſe Advocatus, & Judex.*

13 *Item peccat graviter Advocatus adducens ſcienter falſas leges, vel abrogatas, vel bonas malitioſe in falſos ſenſus detorquens, falſas ſcripturas, aut falſos teſtes producens; immo ſcienter utens falſis pro veris, falſi crimen incurrit.*

14 *Item peccat Advocatus plures cauſas accipiens, quam ſupra vires expedire poſſit, niſi Clientes de hoc moniti, attenta eximia Advocati peritia, ſint contenti.*

15 *Advocatus graviter peccat, & ad reſtitutionem tenetur, ſi cum præjudicio Clientum, cauſarum expeditiones notabiliter ipſis invitis differat, vel falſis cavillationibus innixus quærat ſuperfluas, & non neceſſarias dilationes in gravamen partis.*

16 *Immo in cauſa Matrimoniali Advocatus procurans, ut cauſa malitioſe differatur, vel ut Matrimonium non ſortiatur effectum, excommunicatur.*

17 *Advocato non licet paciſci cum ſuo Cliente de quota litis, ideſt de dimidia, tertia, vel quarta parte ejus ſibi attribuenda, ſi cauſam reportaverit,*

18 *Nec ipſi Advocato licet paciſci cum Cliente de pretio poſt inchoatam litem, ſed vel ante captam, vel poſt finitam.*

19 *Nec ipſi Advocato licet cum Cliente aliquem contractum inire.*

20 *Nec ipſi Advocato licet alienas lites redimere, & cauſas litigioſas emere,*

21 *Nec ipſi Advocato licet convitiis, & probris Advocatum partis adverſæ onerare.*

22 *Et pro talibus conviciis, & exceſſibus poſſunt puniri a Judice, & maxime ſi etiam in ipſum injurias effuderint.*

23 *Nec ipſi Advocato licet pro arbitrio pretium exorbitans a Cliente exigere, ſed ſolum moderatum, prout a lege taxatum, vel ſi non eſt taxatum a lege, juxta praxim fori, & regionis, attenta magnitudine, & parvitate cauſæ, & laboris.*

24 *Advocatus tenetur egenis in extrema, vel gravi neceſſitate gratis patrocinari, alias ſi requiſitus recuſet, graviter peccat ratione legis debitæ charitatis.*

25 *Immo ad hoc poteſt a Judice compelli ſub pœna pecuniaria, & etiam privationis officii.*

26 *Hoc autem intellige, ubi non reperitur deputatus, & ſtipendiatus proprius Advocatus pauperum.*

27 *Non tenetur tamen Advocatus pauperum patrocinium præſtare gratis Viduis, & pupillis, ſi ſint divites.*

28 *Nec ipſe, ſicut nec alii, tenetur eſſe Laureatus.*

29 *Advocatus antequam cauſam patrocinandam ſuſcipiat tenetur examinare ejus æquitatem, & probabilitatem, & ſincere, prout eam cognoſcit, indicare ſuo Clienti; aliter ſi falſa promiſſione, vel inani ſpe victoriæ ad expenſas inducat, nec ei aperiat periculum litis perdendæ, quo cognito Cliens litigaturus non fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem.*

30 *In cauſis autem probabilibus & dubiis quoad utramque partem poteſt ſuſcipere patrocinandam quam maluerit, etiam minus probabilem, dummodo moneat Clientem de minori probabilitate.*

ADvocatus non poteſt ſuſcipere patrocinium cauſæ, quam 1
cognoſcit eſſe injuſtam, *l. Rem non novam §. advoca-*
ti, Cod. de judiciis. Et ſi eam ſuſcipit, graviter peccat,
& tenetur ad reſtitutionem pecuniæ acceptæ a ſuo Clien- 2
te, & damni contra juſtitiam cauſati parti adverſæ; Et
ratio eſt clara, quia agit contra conſcientiam patrocinan-
do cauſam injuſtam, quam ſi talem ſciret Cliens, non pro-
duceret, nec pecuniam inſumeret, nec pars adverſa inju-
ſte gravaretur, adeoque cum totius utriuſque partis damni
cauſa ſit ejus aviditas lucri temporalis, ſequitur manifeſte
cum

eum teneri ad integram reſtitutionem. Et ſic expreſſe te-
net S. Auguſtinus *epiſt.* 153. *alias* 54. *num.* 25. in qua
Advocatum alloquens ait: *Redde quod accepiſti, quando con-
tra veritatem ſtetiſti, iniquitate adfuiſti, judicem feſelliſti,
juſtam cauſam oppreſſiſti, de falſitate viciſti.* Sic S. Thomas
2. 2. *q.* 71. *art.* 3. *in corpore*; S. Antonin. & alii commu-
3 niter. Si autem cauſa Clientis a principio videbatur Advo-
cato juſta, vel ſaltem probabilis, aut dubia, & in progreſ-
ſu cognoſcat eſſe injuſtam, tenetur ſtatim eam deſerere,
& Clientem ſuum inducere, ut a lite deſiſtat, aut cum
parte adverſa componat, abſque tamen ejus damno. *Leg.
Rem non novam §. patroni, Cod. de judiciis.* Et ſic tenet
expreſſe S. Thom. 2. 2. *q.* 71. *art.* 3. *ad* 2. S. Raymun-
dus *in ſum. lib.* 2. *tit.* 5. §. 39. S. Joannes Capiſtranus *tit.*
1. *tract. Speculum conſcientiæ intitulato §. reſtat ultimum n.*
29. S. Antoninus cum communi. Dicitur ſignanter, abſque
tamen ejus damno, quia Advocatus non poteſt ſuadere com-
poſitionem cum damno partis adverſæ, quando certe co-
gnoſcit cauſam eſſe injuſtam; compoſitio enim habet locum,
4 quando res eſt dubia; Aliter peccaret, & ad reſtitutionem
teneretur, quia daret cauſam damno, quod ex tali com-
poſitione, ſeu tranſactione alteri parti juſtam cauſam defen-
denti emergeret; compoſitio enim, vel tranſactio non fit
niſi aliquo dato, & retento, vel remiſſo, quod datum, &
retentum, ſeu remiſſum in tali compoſitione conſulta ab
Advocato ſuo Clienti cauſam injuſtam foventi eſſet peni-
tus injuſte ablatum ab alia parte cauſam juſtam tuenti, a-
deoque reſtituendum.

5 Advocatus, qui propter negligentiam, ſuam ignoran-
tiam vel imprudentiam, cauſam a ſe ſuſceptam male de-
fendit, tenetur etiam ad reſtitutionem, quia cauſæ patro-
cinium ſuſcipere non debet, niſi ſit ad id idoneus, & de-
bitam tali cauſæ curam afferat, ut expreſſe habetur *in c.
Si culpa fin. de injuriis & damno dato lib.* 5. *tit.* 36. ubi
Gregorius IX. habet præciſe hæc verba: *Si culpa tua eſt
damnum, vel injuria irrogat . . . aut hæc imperitia tua, ſi-
ve negligentia evenerunt: jure ſuper his ſatisfacere te oportet;
nec ignorantia te excuſat, ſi ſcire debuiſti, ex facto tuo in-
juriam veriſimiliter poſſe contingere vel jacturam.* Sic tenet
S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 71. *art.* 3. S. Raymundus *in ſumm.
l.* 2. *tit.* 5. §. 39. S. Bernadinus Senenſis *ſerm.* 35. *in Dom.*
6 4. *Quadr. cap.* 4. *tom.* 1. & alii communiter. Ipſe enim
Advocatus mortaliter peccat, ſi cum non ſit idoneus, of-
7 ficium advocati exerceat, *leg. Nemini, ff. de Advocat.* Si-
cuti etiam mortaliter peccat, & ad reſtitutionem tenetur ſi
cauſam ſui Clientis pro viribus non defendat, & mittat
negligenter, aut malitioſe adducere jura, & fundamenta
ad cauſam facientia, & neceſſaria, cum ad hoc ex juſtitia
ſit ſtricte obligatus vi ſui officii, & recepti ſalarii. *Leg.
Properandum §. illo procul dubio, Cod. de judiciis, & leg.
Advoc. Cod. de Advoc. diver. judicior. & Canone Irreligioſum
d.* 87. ubi Gelaſius Papa ſimilia ſic habet: *Irreligioſum prorſ-
ſus, & execrabile judicamus, ſi quiſquam, vel extraneos in
ſua tuitione ſuſceptos non omni fide, & tota animi ſui educa-
verit ſanctitate.*

8 Advocatus, qui contra debitam fidelitatem detegit Ad-
verſario decreta, & fundamenta cauſæ ſui Clientis, pec-
cat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem, ſi propter hoc
Cliens perdidit cauſam, quam ſine tali detectione fuiſſet
9 victurus, *cap. Si quis de Clericis* 12. *q.* 2. Immo Advoca-
tus aperiens adverſario ſecretas ſcripturas, & alia ſecreta
cauſæ ſui Clientis dicitur falſarius; *leg.* 1. §. *Is, qui de-
poſita ff. ad leg. Cornel., de falſis*, & ut falſarius eſt punien-
dus, *leg. Si quis aliquid §. Si quis inſtrumentum ff. de pœ-
10 nis.* Sic graviter peccat Advocatus utrique parti ſimul,
& ſemel inſerviens pro eadem cauſa, quia repugnat, ut
utramque partem æque defendat, neceſſe enim eſſet, ut
vel ſecreta unius partis alteri revelaret, illamque, ex pro-
priis ſuis ſecretis documentis impugnaret, vel neutri par-
ti ſpecialiter aſſiſtendo, cauſam malitioſe protraheret, con-
11 tra *leg. Quiſquis vult, Cod. de Advoc.* Immo talis Advoca-
tus haberetur, ut prævaricator *L.* 1. *cod. de Advoc. diverſ.
12 judicior. & leg.* 1. *de prævaricatoribus.* Peccat etiam, ſi in
eadem cauſa velit eſſe Advocatus, & Judex, quia debet
inter utrumque eſſe defferentia perſonalis, cum duo officia
contraria in eadem cauſa eidem exercere non liceat, *leg.
13 Quiſquis vult. cod. de Advoc.* Item peccat graviter Advo-
catus adducens ſcienter falſas Leges, vel abrogatas, vel
Leges bonas malitioſe in falſos ſenſus detorquens, falſas
ſcripturas, aut falſos teſtes producens, immo ſcienter u-
tens falſis pro veris, falſi crimen incurrit, *cap. Dura ſæ-
pe, & ſequent. de crimine falſi, & leg.* 1. *ff. ad legem Cor-
14 neliam de falſis.* Item peccat Advocatus plures cauſas ac-
cipiens, quam juxta vires expedire poſſit, niſi Clientes
de hoc moniti, attenta eximia Advocati peritia, ſint con-
15 tenti. Et graviter peccat, & ad reſtitutionem tenetur, ſi
cum præjudicio Clientum cauſarum expeditiones notabili-
ter ipſis invitis differat, vel falſis cavillationibus innixus
quærat ſuperfluas, & non neceſſarias dilationes in grava-
men partis, *Leg. Quiſquis vult, Cod. de Advoc. & leg. Pro-
16 perandum §. illo procul. dubio Cod. de Judic.* Immo in cauſa
Matrimoniali Advocatus procurans ut cauſa malitioſe dif-
feratur, vel ut matrimonium non ſortiatur effectum, ex-
communicatur. *Conc. Exon. cap.* 4.

17 Advocato non licet paciſci cum ſuo Cliente de quota li-
tis, ideſt de dimidia, tertia, vel quarta parte ejus ſibi at-
tribuenda, ſi cauſam reportaverit, aut vicerit, quia pro-
pter malas artes, quibus uti poſſet Advocatus ad repor-
tandam cauſam ſpe aliquotæ conventæ illectus, ſic paciſci
graviſſime prohibetur, *leg. Sumptus* 53. *ff. de pactis, leg. Si
qui Advocator. Cod. de poſtulando, & Canon. Infames §. ar-
ceantur* 3. *quæſt.* 7. Nec ipſi Advocato licet paciſci cum Clien- 18
te de pretio poſt inchoatam litem, ſed vel ante cœptam,
vel poſt finitam; quia poſtquam ſuas ſcripturas, & funda-
menta ipſi aperuit, cogetur quodlibet pretio ſtare ne pro-
datur, *cap. Infames* 3. *q.* 7. Nec ipſi Advocato licet cum 19
Cliente aliquem contractum inire, *leg. Quiſquis vult, Cod.
de Advoc. & cap. Infames* 3. §. *Præterea* 3. *quæſt.* 7. quia
Cliens durante lite contrahens cum Advocato contractum
Verb. gr. emptionis, vel venditionis, facile cogeretur con-
trahere cum ſuo præjudicio propter timorem litis perden-
dæ, ſicuti ægrotus cogeretur cum ſuo damno contrahere
cum Medico propter timorem perdendæ vitæ, ſi in caſu
repulſæ a Medico ſibi irato relinqueretur; *arg. leg. Medi-
cus ff. de variis, & extraord. cognit.* Nec ipſi Advocato li- 20
cet alienas lites redimere; & cauſas litigioſas emere: *leg.
Si qui* 5. *Cod. hoc tit. & cap. ult. de alienat. Judic. mutan-
di cauſa*; quia ſic litigioſus Advocatus lucri cupidus faci-
le ſuſcitaret intricatas aliorum cauſas, forte a principali-
bus nunquam intendendas, unde pax inter homines, &
tranquillus Reipublicæ ſtatus continue pertubaretur, cum
non parvis modo horum, modo illorum vexationibus. Nec 21
ipſi Advocato licet conviciis, & probris Advocatum partis
adverſæ onerare, *leg. Quiſquis vult, Cod. hoc tit. & §. ar-
ceantur*, ubi dicitur, quod tales convicioſi Advocati apud
prudentes, & graves viros ſuam opinionem imminuant, &
cauſam Clientis non parum vulnerent, & infirment. Et pro 22
talibus conviciis, & exceſſibus poſſunt puniri a Judice, &
maxime ſi etiam in ipſum injurias effunderint, *arg. 1. de
pœnis in* 6. *& leg. Nullum* 14. *Cod. de teſt.* Nec ipſi Advo- 23
cato licet pro arbitrio pretium exorbitans a Cliente exi-
gere, ſed ſolum moderatum, prout a lege eſt taxatum, vel
ſi non eſt taxatum a lege, juxta praxim fori, & regionis
attenta magnitudine, vel parvitate cauſæ, & laboris: *leg.
Quiſquis vult, Cod. hoc tit. & can. Infames §. apud urbem*
3. *q.* 7.

Advocatus tenetur egenis in extrema, vel gravi neceſ- 24
ſitate gratis patrocinari, alias ſi requiſitus recuſet, gravi-
ter peccat ratione legis debitæ charitatis; *Eſt communis
doctorum.* Immo ad hoc poteſt a Judice compelli ſub pœna 25
pecuniaria, & etiam privationis officii per text. *in l. Pro-
videndum* 7. *Cod. hoc tit.* & in Statu Eccleſiaſtico eſt hoc
expreſſe præceptum a Paulo V. Conſtit. 71. incipient. *Uni-
verſi.* Et hoc intellige, ubi non reperitur deputatus, & 26
ſtipendiatus proprius Advocatus pauperum, quia ubi adeſt
non tenentur alii; cum ipſe teneatur ex Juſtitia, & Offi-
cio ratione ſtipendii, & privilegiorum, & maxime privile-
gii fori, quo gaudet etiamſi ſit Laicus, ut declaravit Sacra
Congregatio Immunitatis in *Beneventana* 20. *Julii* 1655.
Non tenetur tamen Advocatus pauperum patrocinium præ- 27
ſtare gratis Viduis, & Pupillis, ſi ſint divites, quia cen-
ſetur deputatus, & ſtipendiatus ſolum pro pauperibus, ut
tenet Pirhing. *in Jus Canon tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 37. §. 1. *aſ-
ſert.* 3. Sperell. *deciſ.* 256. *num.* 31. & alii paſſim. Nec 28
ipſe, ſicuti nec alii, tenetur eſſe Laureatus; Advocati e-
nim officium requirit ſolam doctrinam, non Doctoratum,
Rota Rom. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 357. *n.* 10. *&* 11. Ad- 29
vocatus, antequam cauſam patrocinandam ſuſcipiat, tene-
tur examinare ejus æquitatem, & probabilitatem, & ſin-
cere, prout eam cognoſcit, indicare ſuo Clienti; aliter ſi
falſa promiſſione, vel inani ſpe victoriæ ad expenſas indu-
cat, nec ei aperiat periculum litis perdendæ; quo cognito
Cliens litigaturus non fuiſſet, tenetur ad reſtitutionem,
ut communiter tenent Doctores. In cauſis autem probabili- 30
bus, & dubiis quoad utramque partem, poteſt ſuſcipere
patrocinandam, quam maluerit, etiam minus probabilem,
dummodo moneat Clientem de minore probabilitate, quia
utraque pars habet Jus producendi ſua fundamenta in judi-
cio, & ſic Advocatus jus utramque patrocinandi; non enim
ſemper eſt verius, quod videtur probabilius, & fortaſſe
aliud poterit eſſe judicium Judicis, cum ſæpe cauſa, quæ
uni minus probabilis, alteri probabilior appareat. Sic te-
nent communiter Doctores (*a*).

Nova additiones ex aliena manu.

QUid licitum, veritumve ſit Advocatis vel ratione ſui 1
officii, & ſuæ perſonæ, vel Clientis, vel adverſarii,
vel cauſæ; conſule Strykium, *Differtat. jurid. tom.* 2.
diſp. 13. *per tot.*

Ut homines eo magis incitarentur ad munus Advocatiæ 2
capeſſendum, multa commoda & privilegia ſunt conceſſa
Advocatis. Ea Strykius *differt. jurid. tom.* 1. *diſp.* 15. *per
tot. & Schimier in juriſpr. Canor. Civil. lib.* 2. *tract.* 1. *cap.*
2. *ſect.* 3. §. 6. ad duo genera revocant, nempe ad per-
ſonalia, & realia. Privilegia *perſonalia*, quæ ſcilicet ma-
gis

(*a*) Addit. Auctoris vide verb. *Privilegium Art. I.* in fine.

3 gis perſonam, quam patrimonium ſpectant ſunt I. Nobilitas
4 argum. L. providendum 7. C. de poſtul., L. cum advoc. 8. C. de
5 advoc. diverſ. judic. L. ult. Cod. de Decurion. II. Participatio
privilegiorum militarium arg. 1. advocati 14. Cod. eodem,
illis exceptis, quæ ob ignorantiam militibus conceſſa ſunt.
6 III. Immunitas a tortura, argumento a militibus deducto
7 ex L. miles 8. Cod. de quæſt. IV. Immunitas a carcere, in
cujus locum Advocato delinquenti honeſtum cubile aſſignan-
8 dum arg. d. L. miles 8. V. Exemptio a pœnis, quæ ma-
gis ignominioſæ ſunt, uti ſuſpendium, fuſtigatio &c. arg.
L. aut facta 16. §. 3. L. capitalium 28. §. 2. & ult. ff. de
9 pœnis. VI. Quod inconſulto Principe tormentis ſubjici ne-
queunt. Matheſil. in pract. §. expedita n. 37. Benius de pri-
vileg. Juriſconſultor. privil. 39. num. 6. Saur. in tract. de
10 torturali quæſtione. VII. Quod Advocatus fabrum mallean-
tem vicinum, vel alium opificem ſtrepiteram artem exer-
centem expellere poſſit: ne malleorum ſtrepitu ſua per-
turbentur ſtudia, Ripa in l. 1. ff. ſolut. matr. num. 132.
Menoc. Arbitr. judic. quæſt. caſ. 237. n. 3. & ſeqq. Marc. de-
ciſ. part. 1. q. 644. Ritter. de privil. Aud. diſp. 3. ad Authen.
11 Habita tom. 2. Alia etiam privilegia perſonalia Advocato-
rum recenſet Strykius d. diſp. 13. cap. 2.
12 Privilegia realia, quæ non tam perſonam, quam patri-
13 monium reſpiciunt, ſunt I. Immunitas ab oneribus, & mu-
neribus, realibus, & perſonalibus arg. L. Medicos 6. C. de
14 de Profeſſ. Med. juncta L. Grammaticos 2. cod. eodem. II. E-
xemptio a recipiendis hoſpitibus, & militibus, L. Sanci-
mus 6. cod. de Advoc. div. judicior. L. petitiones 5. §. 2. eod.
de advoc. div. judic. Tabor. de matat. p. 3. §. 2. c. 2. art. 2.
§. 4. Kelock de contribution. cap. 17. III. Prælatio filiorum,
15 quoad officium advocati ſupra extraneos, dicta L. petitiones
5. §. 5. Brunnemannus Com. Cod. ad L. jubemus 4. §. 5. de ad-
voc. diver. judic. IV. Beneficium competentiæ, ratione cu-
16 jus ultra quam poſſunt creditoribus ſatisfacere non tenen-
tur, arg. L. miles 6. in princ., & L. item miles 18. ff. de
re judic. Diſſentiunt hac in re Donellus lib. 27. cap. 9., E-
menkel Baro L. 2. de privil. milit. c. 19. Harpreſt. §. 38. In-
ſtit. de action. num. 12. & 13. Sed contrariam ſententiam
17 benigniorem eſſe ſtatuit Hiliger. in Donel. Enucl. d. lib. 27.
cap. 9. litt. N. & hujuſmodi privilegium etiam ad ſtudio-
ſos transfert Rebuffus de privileg. Scholar. num. 112. V. Jus
18 petendi ſalarium, ſeu honorarium, ſeu ſtipendium impenſi
laboris, cap. non licet 71. C. 11. q. 3. quod antea per Legem
Cinciam non licebat, qua de re adi, ſi vacat, eruditam
diſſertationem Brummeri ad Legem Cinciam.
19 Circa ſalarium multæ prærogativæ Advocatis compe-
tunt. Prima eſt, quod ſalarium poſſint exigere, etſi nihil
de eo conventum ſit, in ea quantitate, quam pro modo
litis, Advocati facundia, & fori conſuetudine præſtari æ-
20 quum eſt, L. Præſeſ. 1. §. 10. ff. de extraord. cogn. Secun-
da, quod adnumeretur peculio quaſi caſtrenſi, L. fori 5. L.
21 cum Advocatio 8. cod. de adv. div. judicior. Tertia, quod
integrum debeatur Advocato, ſi per eum non ſteterit, quo-
minus operam ſuam Clienti uſque ad finem litis exhibue-
rit; ut ſi infirmitate correptus, aut omnino mortuus fue-
rit, d. L. Præſes 1. §. 13. ff. de extraord. cogn. cui ſuffra-
gantur textus in L. ſed addes 19. §. ult. & L. qui operas
22 38. in pr. & §. 1. ff. locati; & ſic ſalarium initio anni
ſolutum ob cauſam ſupervenientem ab hæredibus repe-
ti non poteſt, Anton. Faber in rational. ad L. qui ope-
ras ff. locati, Gail. lib. 1. obſ. 44. n. 12. Magen. in Cynos.
Advoc. c. 9. n. 28. Sunt, qui prærogativam hanc ſolis Ad-
vocatis Fiſci tribuunt; ſed ad Advocatos omnes ea exten-
ditur ab Hiligero in Donel. lib. 18. c. 13. lit. KKK. Carpz.
p. 2. dec. 136. num. 20. & ſeqq. Gail. 1. obs 43. n. 12. Mev.
23 ad jus Lubecenſ. lib. 3. tit. 8. not. 7. n. 28. Quarta præro-
gativa, quod poſthabitis reliquis creditoribus prius ſit nu-
merandum, exemplo ejus per quod res eſt meliorata, Jaſon.
in L. 2. n. 51. ff. ſolut. matrim. Alciatus præſ. 43. reg. 3.
n. 8. At hæc prærogativa quando locum habeat nec ne,
vide Strikium d. diſp. 15. c. 3. n. 9. Carpzov. Juriſprud. For.
p. 1. c. 28. def. & 36.
24 De delictis, quibus Advocati ſe privilegiis indignos red-
dunt, conſule Strikium d. diſp. 15. c. 4. per tot.

EQUIVOCATIO, ſeu amphibologia. Vide verb. Accuſatus a n. 31. ad 43. & verb. Juramentum art. 1. a nu. 13. ad 26. ac verb. Reſtrictio mentalis per tot.

ÆTAS.

SUMMARIUM.

1 Ætas incipit a die nativitatis, non autem a die Baptiſmi.

2 Juriſtæ ſeptem ætates hominis diſtinguunt, quæ aſſignantur.

3 Ætas pro prima Tonſura, & Ordinibus Minoribus requiſita aſſignatur.

4 Ætas pro Subdiaconatu, Diaconatu, Presbyteratu requiſita aſſignatur.

5 Anni requiſiti pro dictis tribus ſacris Ordinibus ſufficiunt incepti.

6 Pro Epiſcopatu requiruntur anni triginta completi. In Regno tamen Galliæ ex Concordatis ſufficit, ut eligendus Epiſcopus inchoarit 27. annum.

7 Pro Cardinalatu ex Tridentino requiritur eadem ætas, quæ requiritur pro Epiſcopatu, etiamſi eſſent Cardinales Diaconi. Ex Sixto V. tamen in Diaconum Cardinalem aſſumi poteſt qui ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus.

8 Pro Papatu nulla certa ætas reperitur conſtituta.

9 Ex cap. tamen Indecorum 3. de ætat. & qualitat. præficiendor. poteſt deduci, quod ſicuti in aliis eligendis, ita immo a fortiori in ipſo requiratur ætatis maturitas.

10 Ætas requiſita ad Beneficium ſimplex obtinendum eſt ætas 14. annorum.

11 Si vero in fundatione Beneficii ſit ſtatutum, ut illud etiam conferri poſſit minori quatuordecim annorum, ſeu Fundator expreſſe voluerit ſufficere, quod præſentatus eſſet Clericus prima Tonſura, tunc poteſt ſufficere etiam ſola ætas ſeptem annorum.

12 Hæc ætas ſeptem annorum ſufficit ad penſionem obtinendam, nec ad eam exigitur ætas quatuordecim annorum.

13 Ætas ſufficiens ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Collegiata eſt ætas 14. annorum.

14 Et hoc eſt intelligendum, ſi talis Canonicatus ex ſua fundatione, vel ſtatu, aut conſuetudine, nullum requirat Sacrum Ordinem: alias providendus deberet habere ætatem requiſitam ad illud Sacrum Ordinem.

15 Et hæc ætas quatuordecim annorum ſufficit etiam in Collegiata, in qua ſpectat cura animarum Canonicis non uti ſingulis, ſed uti unitis.

16 Et adhuc hæc ætas 14. annorum ſufficit etiam ad obtinendam dimidiam penſionem in Eccleſia Cathedrali.

17 Ætas requiſita ad dignitates quaſcumque, quibus ſubeſt cura animarum, ſeu ad Beneficia curata, eſt ætas 25. annorum ſaltem inceptorum.

18 Et hæc ætas 25. annorum inceptorum requiritur etiam ad dignitatem Eccleſiæ Cathedralis, cui ſit diſtributio Miſſæ cantatæ per turnum infra hebdomadam.

19 Hæc autem ætas 25. annorum inceptorum non exigitur, nec eſt neceſſaria, quando dignitati, vel Canonicatui cura animarum non ſubeſt principaliter, ſed ſolum accesſorie eſt ipſi unita.

20 Ætas requiſita ad dignitates, vel Perſonatus, quibus nulla ſubeſt cura animarum in Cathedralibus eſt ætas 22. annorum.

21 Hi 22. anni debent eſſe taliter completi, ut neque Epiſcopus poſſit in hoc diſpenſare.

22 Ad Canonicatus Cathedralis, ubi eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum, requiritur illa ætas, quam exigit ordo Canonicatus.

23 Ad Canonicatus Cathedralis, ubi non eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum, requiritur ætas annorum 22. inceptorum.

24 Ætas requiſita ad Dignitates, & Perſonatus in Eccleſiis Collegiatis, eſt ætas etiam 22. annorum ſicuti in Cathedralibus.

25 Et ſecundum multos alios, non requiritur ætas 32. annorum, ſed ſufficit ætas 14. annorum.

26 Ætas requiſita ad Generalatum, Provincialatum, Abbatiatum, cæteraſque ſimiles Dignitates, Juriſdictione quaſi Epiſcopali gaudentes de Jure communi eſt ætas 30. annorum completorum.

27 De jure autem municipali, & particulari attendendæ ſunt Conſtitutiones cujuſque Religionis.

28 Ad hoc, ut aliqua Monialis cujuſcumque ſit Religionis, poſſit eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam, debet habere quadraginta annos completos ætatis, & ſaltem octo Profeſſionis Regularis.

29 Quod ſi non reperiretur in Monaſterio Monialis quadragenaria, poſſet eligi, quæ annos triginta exceſſerit, & quinque ſaltem annis poſt Profeſſionem recte vixerit. Et ſi aliqua eligatur non habens talem ætatem a Concilio requiſitam, electio ipſo jure eſt nulla.

30 Ætas requiſita, & ſufficiens ad ſponſalia eſt ſeptennium completum tam in maſculis, quam in feminis.

31 Ætas requiſita, & ſufficiens ad Matrimonium eſt ætas pubertatis, ſcilicet 12. annorum in feminis, & 14. in maſculis, niſi malitia ſuppleat ætatem.

32 Et hæc ætas debet eſſe completa in utriſque.

33 Ætas requiſita ad profeſſionem Regularium eſt ætas 16. annorum completorum, tam virorum, quam mulierum in quacumque Religione.

34 Ad receptionem autem Novitiorum non eſt aliqua ætas Jure communi requiſita. Ex Decreto autem Sacræ Congregationis Novitia recipi non poteſt cauſa induendi habitum profeſſionis in Religione, niſi duodecim annis ſit major; Sicuti nec etiam Novitius recipi poteſt, niſi habeat ſaltem annos duodecim. Vide tamen verb. Monialis art. 1. n. 72.

35 Converſi autem nequeunt recipi ante vigeſimum ætatis ſuæ annum.

36 Ætas ſufficiens ad peccatum mortale regulariter eſt ſeptennium, a quo incipit obligatio Confeſſionis Sacramentalis.

37 Ad communionem quamvis ſufficiat ætas diſcretionis, ſeu uſus rationis in iis, qui tali ætate ſunt capaces concipiendi debitam devotionem circa hoc Sacramentum, tamen

men regulariter loquendo non eſt concedenda communio Euchariſtica, niſi habentibus ætatem undecim, vel duodecim annorum, niſi in aliquibus anticipetur propter eorum ſingularem &c.

38 *Ætas qua pueri, & puellæ obligantur ad audiendam Miſſam, & ad abſtinendum a carnibus, regulariter, etiam eſt ſeptennium.*

39 *Ætas, qua adoleſcentes incipiunt obligari ad Legem jejunii eſt ætas 21. annorum completorum.*

40 *Regulares autem licet nedum annum vigeſimum primum expleverint, tenentur a die emiſſæ Profeſſionis ad omnia jejunia præcepta in ſua Religione.*

41 *Ad jejunia vero Eccleſiaſtica, quæ nullo modo præcipiuntur in ſua Religione, non obligantur antequam annum 21. expleverint, ſicuti alii fideles*

42 *Ætas requiſita, & ſufficiens pro Patrinis Baptiſmi, & Confirmationis eſt ætas uſus rationis, ſeu ſeptennii. Nec refert, an Patrinus ſit minoris ætatis, quam Baptizatus, & confirmatus.*

43 *Ætas requiſita, & ſufficiens ad votum, ſeu ad vovendum eſt ea ætas uſus rationis. ſeu ſeptennii, qua ſufficit ad peccatum mortale perfecto actu humano, & directe in ſe volitum.*

44 *Ætas requiſita, & ſufficiens ad incurrendam cenſuram, licet aliqui credant, quod ſit ætas duodecim ſaltem annorum, tamen tenendum eſt de rigore Juris ſufficere illam ætatem, in qua pueri ſunt doli capaces, etiam ante annos pubertatis.*

1 ÆTas incipit a die nativitatis, non autem a die Baptiſmi, *Sac. Cong. Conc. in Crotonen.* 4. *Decemb.* 1627.
2 Rota Rom. *part.* 18. *tom.* 1. *Decis.* 263. *n.* 13. Juriſtæ ſeptem ætates hominis diſtinguunt. Prima eſt infancia, quæ durat uſque ad ſeptimum annum tam in maſculis, quam in fœminis. Secunda eſt pueritia, ſeu impubertas, quæ in fœminis durat uſque ad duodecimum, in maſculis vero uſque ad decimum quartum annum completum. Tertia eſt Adoleſcentia, ſeu pubertas, quæ in utriſque durat uſque ad annum vigeſimum quintum completum. Quarta eſt Juventus, quæ durat uſque ad annum quadrageſimum. Quinta eſt virilitas quæ durat uſque ad quinquageſimum, vel ſexageſimum. Sexta eſt Senectus, quæ durat uſque ad ſeptuageſimum, cum ſupra 70. ſit proprie ætas decrepita, ut tenet Sac. Rot. Rom. *part.* 6. *deciſ.* 45. *n.* 8. Septima eſt decrepitas, quæ durat uſque ad mortem, ſeu uſque ad annum centeſimum, cum ex Rota Rom. *part.* 11. *deciſ.* 314. *nu.* 4. ultra centeſimum annum ætas ſit inveriſimilis.

3 Ætas requiſita pro tonſura, & Ordinibus recipiendis. Pro prima Tonſura, & primis tribus Minoribus, Oſtiariatu ſcilicet, Lectoratu, & Exorciſtatu, ſunt anni ſeptem completi, *c. in ſingulis diſt.* 77. Pro Acolythatu ſunt anni 22. completi, *cit. c. in ſingulis diſt.* 77. & colligitur *ex text. & Gloſſ. in cap. de iis diſt.* 28. *& c. Cum nullus, de*
4 *temporib. Ordin.* 6. Pro Subdiaconatu ſunt anni 22. Pro Diaconatu anni 23. Pro Presbyteratu 25. ex Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. c.* 12. ubi habet præciſa hæc verba: *Nullus impoſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus*
5 *tus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoveatur.* Qui anni requiſiti a Trident. pro his tribus ſacris Ordinibus ſufficiunt incepti, ut tenet communis Doctorum, & in praxi receptum eſt cum Gloſſ. *in Clement. ultim. hoc ti-*
6 *tulo.* Pro Epiſcopatu anni triginta completi, *c.* 1. 2. & 4. *Diſt.* 78. & Trident. *ſeſſ.* 7. *c.* 1. *de reform. ex c. Cum in*
7 *cunctis, de elect.* In Regno tamen Galliæ ex concordatis 27. annum. Pro Cardinalatu ex Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 1. requiritur eadem ætas, quæ requiritur pro Epiſcopatu, etiamſi eſſent Cardinales Diaconi; Ex Sixto V. tamen Conſtit. incip. *Poſtquam verus*, in Diaconum Cardinalem aſſumi poteſt, qui ſaltem in 22. ſuæ ætatis anno
8 fuerit conſtitutus. Pro Papatu nulla certa ætas reperitur conſtituta, cum etiam Adoleſcentes, & Juvenes fuerint interdum ad Pontificatum aſſumpti, ut Benedictus IX. decem annorum puer, uti teſtantur Graveſon *Hiſtor. Eccleſiaſt. tom.* 4. *fol.* 89. *primæ impreſſionis Romanæ*, Vincentius Fuga *Notitia Orbis Sacri, & Profani fol.* 187. & alii. Joannes XI. tertio & vigeſimo anno vix expleto, uti refert dict. Vincentius Fuga *loc. cit. fol.* 180. ſeu viginti quatuor annos natus, ut ſcribit Berninus *in Hiſtoria omnium Hæreſum tom.* 2. *ſæculo X. cap. unic. fol.* 187. & alii. Joannes XII. vix natus annos duodeviginti, uti tradunt dict. Graveſon *loc. cit. fol.* 71. dict. Vincentius Fuga *loc. cit num.* 180. &
9 alii. Vide verb. *Papa art.* 1. *num.* 54. Ex cap. tamen *Indecorum* 3. *de ætate, & qualitate præficiend.* poteſt deduci, quod ſicuti in aliis eligendis, ita, immo a fortiori, in ipſo requiritur ætatis maturitas, quia dicit Canon: *Indecorum eſt, ut hi debeant Eccleſias regere, qui non noverunt gubernare ſeipſos; Cum ad Eccleſiarum regimen tales perſonæ ſint admittendæ, quæ diſcretione præmineant, & morum fulgeant honeſtate.*

10 Ætas requiſita ad beneficium ſimplex obtinendum, eſt quatuordecim annorum, Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *de reform.* his verbis: *Nullus ante decimum quartum annum Beneficium poſſit obtinere*, & annus quartusdecimus ſufficit, quod ſit inceptus, ex declaratione *Sac. Cong. Con.* teſte Armend. *in addit. ad recop. Legum Navarræ, lib.* 1. *tit.* 20. *l.* 1. *de ætatib. n.* 5. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *in princip. num.* 90. & alii: Si vero in fundatione Beneficii ſit ſtatutum, ut illud etiam conferri poſſit minori quatuordecim annorum, ſeu Fundator expreſſe voluerit ſufficere, quod præſentatus eſſet Clericus primæ Tonſuræ, tunc non requiritur ætas quatuordecim annorum, ſed poteſt ſufficere etiam ſola ætas ſeptem annorum. Sic decrevit *Sac. Congr Conc.* ut teſtatur Sac. Rot. Rom. *in Monopolitana Beneficii, ſeu Cappellaniæ* 6. *Junii* 1622. *coram Merlino*, & *in Corduben. Cappellaniæ* 5. *Decembr.* 1629. *coram Coccino Decano.* Similibus autem fundationibus non fuit derogatum per Concilium Tridentinum loco citato, ut fuit deciſum *a Sac. Congr. ejuſdem Concilii* teſte Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *in princip. num.* 91. Ricc. Navar. & alii; Tunc enim ſtandum eſt Juris communis diſpoſitioni, ſecundum quam etiam Clericus primæ Tonſuræ, & in ſeptimo anno conſtitutus erat capax ſimplicis Beneficii, *c. Si eo tempore, de reſcriptis*, & Rota Rom. *part.* 2. *in Granaten. Cappellaniæ Dec.* 194. *n.* 2. 12. *Januarii* 1606. *coram Reverendiſſimo Lugdunen.* Et hæc ætas ſeptem annorum ſufficit ad penſionem obtinendam, nec ad eam exigitur ætas quatuordecim annorum requiſita per Tridentinum ad Beneficia Eccleſiaſtica; Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Cong. Concilii* referunt Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *num.* 26. Lezana, Barboſa, & alii.

Ætas ſufficiens ab obtinendum Canonicatum in Eccleſia Collegiata eſt ætas quatuordecim annorum; ſuper his enim Canonicatibus nihil innovavit Concilium Tridentinum, ut cenſuit *Sac. Cong. Conc.* teſte Gallet. *in Margarita caſuum Conſcientiæ verb. Canonicus* 3. *pag.* 29. cum Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. *n.* 29. Piaſec. *in praxi nova Epiſc. cap.* 5. *num.* 21. *pag.* 350. Armend. *lib.* 1. *de ætate n.* 8. Aloyſio Ricc. & aliis: adeoque ſtandum eſt pro his Canonicatibus Juris communis diſpoſitioni, ſecundum quam ſufficit ætas 14. annorum pro his obtinendis, *cap. ſuper inordinata* 35. *juncta Gloſſ. verb. pueri, de Præbend.* Et hoc eſt intelligendum ſi talis Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ ex ſua fundatione, vel ſtatu, aut conſuetudine nullum requirat Sacrum Ordinem, alias deberet providendus eſſe conſtitutus in illis Sacris Ordinibus, quos requireret talis Canonicatus, vel in ea ætate, qua infra annum a Jure ſtatutum poſſet ad illos Ordines promoveri, ut cum communi ſentit Aloyſius Riccius *in praxi aurea reſol.* 139. *num.* 3. Et hæc ætas quatuordecim annorum ſufficit etiam in Collegiata, in qua ſpectat Cura animarum Canonicis, non uti ſingulis, ſed uti unicis; Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.* referunt Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. in princip. n.* 92. Ricc. Piaſec. Barboſ. & tenet Rot. Rom. *part.* 10. *deciſ.* 32. *num.* 33. Et adhuc hæc ætas quatordecim annorum ſufficit etiam ad obtinendam dimidiam portionem in Eccleſia Cathedrali. Concilium enim Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 12. ubi requirit ætatem neceſſariam ad Ordines ſacros pro Canonicatibus & portionibus in Cathedralibus, non loquitur de dimidiis portionibus, ut ipſum legenti patet; nec ejus verba debent extendi ad dimidias portiones in iiſdem Cathedralibus; pro quibus dimidiis portionibus nec requiruntur Ordines, prout deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.* referunt Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 5. *num.* 94. Didac. Narbona *tra. de ætate ad omnes humanos actus requiſita, anno quatordecimo q.* 57. *num.* 5. Campan. & alii.

Ætas requiſita ad dignitates quaſcumque, quibus ſubeſt Cura animarum, ſeu ad Beneficia Curata, & regimen Eccleſiæ Parochialis, eſt ætas viginti quinque annorum ſaltem inceptorum; *c. Cum in cunctis* 7. *§. inferiora de election. juncto c. Licet Canon*, 14. *eodem titulo in* 6. ubi habentur præciſa verba: *Decernentes, collationes de Parochialibus Eccleſiis, his, qui non attigerint vigeſimum quintum annum, de cætero faciendas, viribus omnino carere*; & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 12. ubi habet: *Nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus animarum Cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem* 25. *ſuæ ætatis annum attigerit.* Et hæc ætas 25. annorum inceptorum requiritur etiam ad dignitatem Eccleſiæ Cathedralis, cui ſit diſtributio Miſſæ cantatæ per turnum infra hebdomadam, cum habeat onus annexum, ac proinde teneatur per ſe adimplere, *Sac. Cong. Conc. in Cretonen.* 4. *Decembris* 1627. Hæc autem ætas 25. annorum inceptorum requiſita ad obtinendas Eccleſias Parochiales, ſeu dignitates, quibus ſubeſt Cura animarum, non exigitur, nec eſt neceſſaria, quando dignitati vel Canonicatui cura animarum non ſubeſt principaliter, ſed ſolum acceſſorie eſt ipſi unita: Sic decrevit *Sac. Con. Conc.* his verbis. *Si aliqua Parochialis eſſet unita alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis acceſſorie, ſufficiunt viginti duo anni.* Ita refert Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *n.* 4. Gallet. *in Margarita caſuum conſcientiæ verb. Canonicatus* 5. *& verb. Parochus*, Aloyſius Ricc. Garzias, & alii; & ita fuiſſe in Rota deciſum refert Seraphin. *dec.* 1183.

Ætas requiſita ad dignitates, vel Perſonatus, quibus nulla ſubeſt Cura animarum in Cathedralibus, eſt ætas 22. annorum; Concil. Trident. *Seſſ.* 24. *de reform. c.* 12. præciſis his verbis; *Ad cæteras autem Dignitates, vel Perſonatus, quibus animarum Cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, & viginti duobus annis non minores adſciſcantur*; Quibus

anni

anni viginti duo debent eſſe completi, taliter quod neque
Epiſcopus poſſit in hoc diſpenſare, ut cenſuit *Sac. Congr.*
Conc. 20. *Septemb.* 1631. dicens: *Dignitatem in Eccleſia Ca-*
thedrali non habentem animarum curam non poſſe conferri,
niſi ei qui habuerit 22. *annos completos, & Epiſcopum non*
22 *poſſe diſpenſare.* Ad Canonicatus Cathedralis ubi eſt facta
diſtributio Sacrorum ordinum, requiritur, illa ætas, quam
exigit ordo Canonicatus, ideſt ad Canonicatum Subdiaco-
nalem ætas 21. annorum, Diaconalem ætas 22. annorum,
& Sacerdotalem ætas 24. annorum; cum reſpective omnes
ſint ſic in tali ætate, ut infra annum poſſint aſcendere ad
ordinem a ſuo Canonicatu requiſitum; Sic expreſſe Triden-
tinum *cit. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 14. *Neminem etiam dein-*
ceps ad dignitatem Canonicatuum, aut Portionem accipiant,
niſi, qui eo Ordine Sacro aut ſit initiatus, quem illa digni-
tas, Prabenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate, ut in-
fra tempus a jure, & ab hac Sancta Synodo ſtatutum initia-
23 *ri valeat.* Ad Canonicatus autem Cathedralis, ubi non eſt
facta diſtributio Sacrorum ordinum, requiritur ætas an-
norum 22. inceptorum; ſic *Sac. Cong. Conc. in una Algarb.*
ubi ſicuti refert Nicolaus Garzias *de Beneſic. part.* 7. *c.* 4. *n.* 29.
cenſuit, quod etiam in Eccleſia, ubi non fuit facta diſtri-
butio Sacrorum Ordinum, requiritur quod proviſus de Ca-
nonicatu ad minus attingat 22. annum, & quod collatio facta
habenti 20. tantum non valet; ſed ad minus debet eſſe con-
ſtitutus in vigeſimo primo anno, ita quod poſſit infra annum
ad ſacrum Subdiconatus ordinem promoveri, ut declaravit
eadem Sac. Cong. Conc. die 4. *Auguſti* 1654.
24 Ætas requiſita ad dignitates, & Perſonatus in Eccleſiis
Collegiatis ſecundum multos eſt etiam 22. annorum, ſicuti
in Cathedralibus: ſic tenent, & deciſum fuiſſe *a Sac. Con-*
gr. Conc. referunt Nicolaus Garzias *de Beneſic. part.* 7. *cap.*
4. *num.* 59. *&* 62. Amendariz, Didacus de Narbona, Fi-
liuccius, Caſtropolao, & Fagnan. *in cap. Cum in cunctis*
num. 48. *& ſequent. de election.* & eorum ratio eſt, quia
Trident. *loc. cit. cap.* 12. in principio dicit: *In Eccleſiis præ-*
ſertim Cathedralibus, ubi illa particula *præſertim* videtur
25 includere alias præter Cathedrales. At ſecundum multos
alios ad Dignitates, & Perſonatus in Collegiatis non re-
quiritur ætas 22. annorum, ſed ſufficit ætas annorum 14.
juxta diſpoſitionem Juris communis, *cap. Super inordinato*
juncta gloſſa verb. Pueri de Prabend. Et ratio iſtorum eſt,
quia Concil. *loc. cit. cap.* 12. loquitur ſolum de Eccleſiis
Cathedralibus, & non de Collegiatis; dicit enim, *Cum di-*
gnitates in Eccleſiis præſertim Cathedralibus, adeoque non ex-
tendendum eſt ad Collegiatas; nec illa particula *præſertim* vi-
detur includere alias præter Cathedrales, ſed ſolum vi-
detur innuere, quod hæc ætas, quodam ſpeciali Jure re-
quiratur ad dignitates in Cathedralibus, cum iſtæ quodam
ſpeciali fine ſint inſtitutæ, ut Epiſcopos in miniſterio, &
officio præ aliis immediatius adjuvarent, & tamquam lu-
cernæ ſuper Candelabro in Cathedralibus præ aliis Eccle-
ſiis eminentioribus omnibus aliis prælucerent exemplo vir-
tutum, *ut qui eas*, dicit ibi Concilium, *obtinerent, pietate*
præcellerent, aliiſque exemplo eſſent, atque Epiſcopos opera, &
officio juvarent: & pro hac ſententia ſtant, & ſic deciſum
fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* referunt Gonzalez *ad regul.* 8.
Cancell. gloſſ. 9. *n.* 82. Piaſec. Aloyſius Ricc. Novar. Squi-
lanr. Zerol, de Luca *de Canonicis d.* 5. *num.* 2. Barboſa *in*
Trident. ſeſſ. 24. *cap.* 12. *n.* 13. *& part.* 3. *de offic. & poteſt.*
Epiſcopi alleg. 60. *num.* 67. Aized. & Fr. Emanuel *qq. re-*
gul. tom. 1. *q.* 11. *art.* 2. *& in addit. ad Bullam compoſitio-*
nis num. 4. ubi ait, Chriſtophorum Velam Archiepiſcopum
Bargenſem contuliſſe dignitatem Scholaſticæ Collegiatæ Ec-
cleſiæ de Aquillar de Campo cuidam Scholari, qui non ha-
bebat majorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur
ſuper hoc, fuiſſe judicatum collationem eſſe Canonicam,
& Juridicam.
26 Ætas requiſita ad Generalatum, Provincialatum, Abba-
tiatum, cæteraſque ſimiles dignitates Juriſdictione quaſi
Epiſcopali gaudentes de jure communi, eſt ætas 30. anno-
rum completorum. Colligitur *ex c. Cum in cunctis de election.*
& ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Conc.* referunt Riccius
in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut. 56. *part.* 4. Joann. Maria
27 Novarius *in Lucerna Regular. verb. ætas*, & alii. De jure
autem particulari, & municipali attendendæ ſunt Conſtitu-
tiones cujuſque Religionis, cum variæ varia diſponant de
ætate requiſita ad omnes reſpective Prælaturas, Dignitates,
28 & officia Ordinis. Ad hoc ut aliqua Monialis, cujuſcum-
que ſit Religionis, poſſit eligi in Abbatiſſam, ſeu Prioriſ-
ſam, debet habere quadraginta annos ætatis, & ſaltem o-
cto Profeſſionis Regularis. Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 7. *de Regu-*
larib. & Monialib. & annus quadrageſimus debet eſſe com-
pletus ex *Sac. Cong. Conc. in una Neapolitana* 24. *Septembris*
29 1678. Quod ſi non reperiretur in Moneſterio Monialis
quadragenaria, poſſet eligi quæ annos triginta exceſſerit,
& quinque ſaltem annis poſt Profeſſionem recte vixerit, ex
eodem Concil. *ibidem*. Et ſi aliqua eligatur non habens ta-
lem ætatem a Concilio requiſitam, electio ipſo Jure eſſet
nulla, ut declaravit *Sac. Cong. Concil. in una Viterbienſi* 16.
Maji 1623. Vide Verb. *Abbatiſſa n.* 3. *&* 5.
30 Ætas requiſita, & ſufficiens ad ſponſalia eſt ſeptennium

completum tam in maſculis, quam in fœminis, *cap. Litteras*
4. *cap. Acceſſit* 5. *& cap. Ad diſſolvendum* 13. *de deſponſ. im-*
pub. Ætas requiſita, & ſufficiens ad Matrimonium eſt ætas 31
pubertatis, ſcilicet ætas 12. annorum in fœminis, & 14.
in maſculis, niſi malitia ſuppleat ætatem, *princ. Inſtit. de*
Nupt. & leg. 4. *ff. de ritu Nupt. cap. Puberes* 3. *cap. Atte-*
ſtationes 10. *& cap. fin. de deſponſat. impub.* Et hæc ætas 32
debet eſſet completa in utriſque, *cap. Ex litteris de de-*
ſponſat. impub. Ætas requiſita ad Profeſſionem Regularem 33
eſt ætas ſexdecim annorum completorum tam virorum,
quam mulierum in quacumque Religione, Conc. Trid. *ſeſſ.*
25. *de Regular. & Monial. cap.* 15. ubi habet præciſa verba:
In quacumque Religione, tam Virorum, quam Mulierum Profeſ-
ſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum. Ad rece- 34
ptionem autem Novitiorum non eſt aliqua ætas Jure com-
muni requiſita, immo *ex cap. Nullus, de temp. Ord. in* 6.
colligitur etiam in infantili ætate poſſe novitios ad habi-
tum admitti. Ex decreto tamen *Sac. Cong. Epiſcop. & Re-*
gular. 1. *Martii* 1608. Novitia recipi non poteſt cauſa in-
duendi habitum Profeſſionis in Religione, niſi duodecim
annis ſit major; Sicuti nec etiam Novitius recipi poteſt,
niſi habeat ſaltem annos duodecim, ex decreto *Sac. Cong.*
Conc. 20. *Martii* 1611. Vide tamen verb. *Monialis art.* 1. *n.* 72. 35
Converſi autem nequeunt recipi ante vigeſimum ætatis ſuæ
annum. Clemens VIII. Conſtit. incip. *Cum ad regularem di-*
ſciplinam, ubi in fine §. *tertii* habet præciſa verba: *Ipſi au-*
tem Converſi non recipiantur ante vigeſimum ætatis ſuæ annum.
Ætas ſufficiens ad peccatum mortale regulariter eſt ſe- 36
ptennium, in ipſo enim ſeptennio regulariter dicitur quiſ-
que perventus ad annos diſcretionis, a quibus incipit ob-
ligatio Confeſſionis Sacramentalis; *cap. Omnis utriuſque, de*
pœnit. & remiſſ. ubi habentur præciſa verba: *Omnis utriuſ-*
que ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis pervenit, omnia
ſua peccata ſemel in anno confiteatur proprio Sacerdoti. Ad 37
communionem autem quamvis ſufficiat ætas diſcretionis,
ſeu uſus rationis, in iis, qui in tali ætate ſunt capaces
concipiendi debitam devotionem circa hoc Sacramentum,
tam regulariter loquendo non eſt concedenda communio
Euchariſtica, niſi habentibus ætatem undecim, vel duode-
cim annorum, niſi in aliquibus anticipetur propter eorum
ſingularem præ aliis de hoc Sacramento devotionem, & ple-
niorem de eo cognitionem.
Ætas, qua pueri, & puellæ obligantur ad audiendam 38
Miſſam, & abſtinendum a carnibus, regulariter eſt pariter
ſeptennium completum, quia tunc præſumuntur habere ſuf-
ficientem uſum rationis; Septennio enim completo habent
tantum uſum rationis, ut ſufficiat in utriſque ad contra-
henda ſponſalia, *ex cit. cap. Litteras* 4. *cap. Acceſſit* 5. *& cap.*
Ad diſſolvendum 13. *de deſponſione impuberum*, & ſic tenent
magis communiter Doctores cum Sanchez, Azorio, Bonaci-
na, Torn. Baſſ. & aliis multis. Ætas, qua Adoleſcentes 39
incipiunt obligari ad legem jejunii eſt ætas 21. annorum
completorum, quia Eccleſia illos ſolum obligat, qui inci-
piunt corpore conſiſtere; communiter autem creſcunt om-
nes, & firmantur ſaltem uſque ad annum vigeſimum pri-
mum completum, Regulares autem, licet nedum annum vi- 40
geſimum primum expleverint, tenentur a die emiſſæ Pro-
feſſionis ad omnia jejunia præcepta in ſua Religione, quia
per votum renunciarunt privilegio ætatis, & obligatio Re-
gulæ eſt diſtincta ab obligatione temperantiæ, quam inten-
dit Lex Eccleſiæ. Ad jejunia vero mere Eccleſiaſtica, quæ 41
nullo modo præcipiuntur in ſua Regula, non obligantur,
antequam annum vigeſimum primum expleverint, ſicut alii
fideles; quia Eccleſia nullo præcepto obſtringit magis eos,
quam alios fideles: nec Regula, ut ſupponitur, aliquid diſ-
ponit de iſtis jejuniis mere Eccleſiaſticis Et ſic tenent Sil-
veſter, Azorius, Sa, Fagundez, Sanchez, Tabiena, Sil-
vius, & alii magis communiter.
Ætas requiſita, & ſufficiens pro Patrinis Baptiſmi, & 42
Confirmationis, eſt ætas uſus rationis, ſeu ſeptennii: Nec
refert, an Patrinus ſit minoris ætatis, quam Baptizatus,
& Confirmatus, quia nullo præcepto, ſeu Canone requiri-
tur, ut ſit majoris ætatis; ut tenet Barboſa *de offic. & po-*
teſt. Epiſcop. allegat. 36. *n.* 39. Ledeſma, Sayr. Gobat, & a- 43
lii paſſim. Ætas requiſita, & ſufficiens ad votum, ſeu ad
vovendum eſt ætas uſus rationis, ſeu ſeptennii, quæ ſuf-
ficit ad peccatum mortale perfecto actu humano, & dire-
cto in ſe volitum. Sic Doctores fere communiter. Ætas 44
requiſita, & ſufficiens ad incurrendam Cenſuram, licet ali-
qui credant, quod ſit ætas duodecim ſaltem annorum, ta-
men tenendum eſt de rigore Juris ſufficere illam ætatem,
in qua pueri ſunt doli capaces, etiam ante annos puberta-
tis, ut clare ſupponitur *cap. ult. de ſent. Excomm.* (a).

Nova additiones ex aliena manu.

ALiquando multum intereſt probare diem natalem alicu- 1
jus. De eo autem quæritur, an is probari poſſit ex
libris Baptiſmi, in quibus adnotatus ſit. Multi in ea ſunt
ſententia probari poſſe. At contrarium tenent *Bohemer. in* 2
Decretal. lib. 2. *tit.* 22. §. 2. Idem Auctor *in jure Parochial.*
ſect. 4. *c.* 1. §. 30. *& rurſus in Animadverſ. ad Inſtit. Fleur.*

(a) Addit. Auctoris verb. *Credo Artic.* 2. in fine, & verb. *Matrimonium Artic.* 2. in fine.

part. 2. cap. 6. §. 10. Lit. I. Capyc. Latro deciſ. 166. num. 52. Rot. in Tullen Coadjutoria 13. Junii 1629. §. ſecundo idem objectum cor. Normann. impreſſa apud *Alphonſ. de Leon. de offic. Cappellan. quaſt. 4. ſect. 6.* Idemque videtur fuiſſe ſenſus *S. Congregationis Concilii interpretis in Peruſina Reſtitutionis in integrum 1. Auguſti* 1750. in qua petita nullitate profeſſionis eo ſub motivo, quod perpenſis die natali adnotato in libro Baptiſmorum, & die profeſſionis adnotato in Regeſtis ejuſdem, deficerent aliquot horæ ad juſtam ætatem Profeſſi, *S. Congregatio* cenſuit defectum paucarum horarum utique ſufficere ad nullitatem profeſſionis, at non probari diem natalem ex libro Baptiſmorum. Libri enim baptiſmorum ubi ad præſcriptum Concilii Tridentini *ſeſs. 24. c. 2. de Reform.* conſcripti, & conſervati ſunt, probant utique baptiſmum, compaternitatem, & alia quæ coram Parochis vi proprii officii geruntur; nequaquam vero attendi poſſunt circa ætatem, & ſimilia, quæ Parochi ex aliorum relatione habent, & quorum cognitio ad officium ipſorum Parochorum minime pertinet.

De ætate requiſita ad ſimplicia beneficia fundata ante
3 *Concilium Tridentinum* non levis quæſtio eſt. Sunt qui tenent, non requiri ætatem quatuordecim annorum ab ipſo *Concilio Tridentino* ſtatutam pro ipſis beneficiis ſimplicibus aſſequendis, ſed ſufficere ætatem ſeptem annorum de jure antiquo requiſitam, cui Fundator ſe conformaſſe præſumitur. Vide *Nover. quaſt. forenſ. part. 1. quaſt. 71. n. 5. & ſequent. Leuren. For. Beneficial. part. 2. ſect. 1. cap. 2. §. 3. quaſt. 160. Rot. in recent. deciſ. 403. n. 17. & ſequent. part. 4. tom. 2. corp. Merlin. deciſ. 40. an. 13. ad plur. ſequent. & in Valentina Beneficii 8. Maji 1747. §. 15. cor. bon. mem. Vicecom.* At eidem ſupremo Tribunali alias placuit hæc diſtinctio; quod aut conſtat Fundatorem vel expreſſe, vel tacite indicium aliquod dediſſe, quod contentus erat ætate impuberi, &
4 in hoc caſu nova diſpoſitio *Concilii Tridentini* non afficit hoc beneficium ex ratione illa, quod *Concilium Tridentinum* voluntati Fundatorum minime derogavit. Aut vero non conſtat, Fundatorem vel expreſſe vel tacite ſignificaſſe, quod dicta ætate contentus erat, & in diſparatiſſimo hoc caſu nova diſpoſitio Concilii Tridentini afficit hoc beneficium quamvis antea fundatum. Vide *Rot. in Gerunden. Beneficii 25. Junii* 1723. §. *Nec evitari, & ſequenti cor. bon. mem. Cerr. & in Theleſina ſeu Cerretana Beneficii 16. Junii* 1754. §. 17. *cor. R. P. D. Elephantut.*

De ætate ad omnia Beneficia ſuperiora, & inferiora tum ſæcularia tum regularia requiſita, adi, ubi res poſtulat,
5 *Joannem de Laur* in peculiari tractatu ita inſcripto. De ætate vero ad omnes humanos actus requiſita, conſule pro re nata *Didacum Narbonæ* in tractatu pariter ita inſcripto.

AFFECTIO Beneficii. Vid. verb. *Beneficia art. 8. per tot.*

AFFILIATIO RELIGIOSORUM.

SUMMARIUM.

1 *Affiliatio Religioſorum quando dicatur fieri?*
2 *Ut hujuſmodi affiliatio ſit valida tria concurrere debent, & aſſignantur.*
3 *Quo ad conſenſum Conventus a quo, & ad quem Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. aliquando diſpenſat, & afferuntur ad hoc varia diſpenſationes uſque* ad n. 7.
8 *Sic ſimiles reſolutiones Sac. Congr. ex particularibus facti circumſtantiis in uno, vel altero caſu editæ, non ſunt generaliter ſervanda, nec faciunt ſtatum pro omnibus aliis caſibus &c.*
9 *Affiliationes, an fieri debeant vetantibus etiam illis Religioſis veris quidem filiis illius Conventus, in quo fiunt, ſed in aliis Conventibus Religionis commorantibus; vel a ſolis Religioſis commorantibus de familia in Conventu in quo fiunt, ſive ſint illius filii, ſive non? uſque* ad num. 12.
13 *Sacra Congregatio Epiſcop. & Regular. in cauſis affiliationum ſolet pra oculis habere bonas qualitates Religioſi affiliati, quo caſu ſolet ſanare aliquas nullitates, & ſupplere aliquos ſolemnitatis defectus.*
14 *Nec ſolet dicta Sac. Congr. attendere ad pratenſas, & objectas violentias, & metum quibus ab adverſariis interdum aſſeritur procurata affiliatio.*
15 *Apud Fratres Minores de Obſervantia, & Reformatos non habentes Filiationes Conventuales, Incorporatio, & tranſitus ad alienam Provinciam quomodo facienda?*
16 *Nullus inferior Superioribus Generalibus, etiamſi ſit Viſitator in ampliſſima forma deputatus, poteſt aliquem incorporare niſi conformiter ad ſtatuta Generalia.*
17 *Tollitur auctoritas Miniſtri Polonia incorporandi Fratres unius illarum Provinciarum in aliam.*
18 *Incorporatio Albanenſium in aliena Provincia interdicitur, & rogantur Superiores Generales, ut ab ipſa abſtineant, nec permittant.*
19 *Ab incorporatione recedentium pœna.*
20 *Pro aliis Religionibus, ſeu Congregationibus non habentibus Filiationes Conventuales, attendenda ſunt quoad hoc propria cujuſque Conſtitutiones.*

1 AFfiliatio Religioſorum ſolet frequenter fieri, cum ſæpe ſæpius reperiantur Religioſi, qui juſtis de cauſis, eorum Superioribus beneviſis, affiliantur Conventibus, ſeu Monaſteriis, aut Provinciis diverſis ab illis, in quibus profeſſionem emiſerunt, quæ Profeſſio operatur veram Religioſam filiationem. Ad hoc ut hujuſmodi affiliatio ſit va- 2
lida, tria concurrere debent, ſcilicet Licentia Superioris, Conſenſus Religioſorum illius Conventus, cujus erat filius, & ſitus, in quo fit affiliatio; ut notat Fontan. *ad Conſt. ord. Pred. verb. affiliationes n. 4.* Urſaya *Inſtit. Crim. lib. 4. tit. 7. num.* 93.

Quamvis autem juxta affiliationis naturam concurrere ſem- 3
per debeat conſenſus Conventus a quo, & ad quem; ex particularibus tamen facti circumſtantiis Sac. Cong. Epiſc. & Regul. aliquando diſpenſat, ut de facto circa conſenſum Conventus, a quo diſpenſavit die 24. *Aprilis* 1705. cum quatuor Religioſis Conventualibus, qui affiliati fuerunt Conventui S. Mariæ Gratiarum Albani cum ſequenti tamen clauſula: *Ita tamen ut omnia bona, & eleemoſynæ ab omnibus quomodocumque acquiſita primo Conventui incorporata intelligantur.* Et *die* 10. *Januarii* 1719. in una Neapolitana 4
favore Baccalaurei Anſelmi Viani Conventualis reſpondit pro gratia affiliationis cum derogatione conſenſus Religioſorum Conventus a quo, & ad quem, ut patet ex Decreto ſequentis tenoris.

Sacra Congregatio &c. attentis relationibus P. Vicarii Gene- 5
ralis, & P. Procuratoris Gener. Ordinis, ac itidem attentis ſpecialibus circumſtantiis, & rationibus, benigne remiſit arbitrio ejuſdem Vicarii Generalis, ut Oratorem affiliet in præfato Conventu, non obſtante defectu conſenſuum Conventus a quo, & ad quem, ita tamen, ut Jura quæſita primo dicto Conventui integra, & illibata remaneant. Non obſtante &c. Romæ 20. Januar. 1719.

Attenta facultate nobis conceſſa, aggregamus in Filium Con- 6
ventus noſtri S. Antonii extra portam Medinam Neapolis Patrem Baccalaureum Anſelmum Viani Sacerdotem, non obſtante defectu conſenſus amborum Conventuum, a quo ſcilicet, & ad quem, remanente tamen integro, ac illibato Jure acquiſito omnium bonorum Conventui a quo, juxta Decretum ejuſdem Sacra Congregationis non obſtantibus &c. Fr. Joſeph Balarati Vicarius Generalis.

Non acquieſcentibus autem oppoſitoribus, repropoſita cau- 7
ſa die 12. Martii 1719. reſcriptum fuit; *Pro omnimoda executione Decreti Vicarii Generalis, & amplius cauſa non proponatur.* Idemque practicatum fuit ab eodem *Sacr. Congr. Epiſcopor. & Reg. an.* 1687. *in una Florentina* ad inſtantiam Conventus Sanctæ Crucis Florentiæ, quæ reſolutio in publica forma adducta fuit *in dicta Neapolitana anno* 1719.

Advertendum tamen eſt hic, quod ſimiles reſolutiones 8
Sacrarum Congr. ex particularibus facti circumſtantiis in uno, vel altero caſu editæ, non ſunt generaliter ſervandæ, nec faciunt ſtatum pro omnibus aliis caſibus, in quibus eædem circumſtantiæ non concurrant, ut diſtinguendo obſervat Rota *in Hiſpalenſ. Juris votandi 4. Febr.* 1697. §. *diſtinguentes, coram Cardin. Caprara*, ibi: *Declaratio ipſa Sacra Congregationis facit legem generalem ubique ſervandam, niſi ſuper ſpecialitate alicujus caſus fuerit conſulta*: Sic Urſaya *tom.* 3. *part.* 2. *diſcept.* 16. *numer.* 306. *& lib.* 1. *tit.* 10. §. 4. *Inſtit. Crimin. n.* 149. *& ſeq.* cum multis aliis ibi citatis. Vide verb. *Declarationes, & Decreta.*

An autem tales affiliationes fieri debeant votantibus eti- 9
am illis Religioſis, veris quidem filiis illius Conventus, in quo fiunt, ſed in aliis Conventibus Religionis a Superioribus legitime collocatis, vel a ſolis Religioſis commorantibus de familia in Conventu, in quo fiunt, ſive ſint illius filii, ſive non, variant Doctores, & varie ſæpius reſpondit *Sac.* Cong. Epiſc. & Regul. juxta diverſas 10
circumſtantias perſonarum, locorum, temporum, & hujuſmodi. *In Eugubina enim* 29. *Martii, &* 27. *Aprilis* 1703. *ponente Emin. Tanara* nedum admiſſa fuit pro valida aggregatio Patris Pagnini Lucenſis ad Monaſterium S. Petri Eugubii Congregationis Olivetanæ, ſed ulterius in concurſu verorum filiorum ejuſdem Monaſterii prælationem obtinuit ad Abbatiam tunc vacantem, non obſtante quod aggregatio facta fuiſſet cum ſolo conſenſu, & præſentia duorum ex 14. Religioſis veris filiis ejuſdem Monaſterii, quorum 12. tempore aggregationis moram faciebant in aliis Monaſteriis Religionis. Et *in Neapolitana Affiliationis* 11. *Aprilis* 11
1704. *ad relationem Eminentiſſimi Gabrielli*, in cujus termini majorpars Religioſorum Conventus S. Antonii extra Portam Medinam Neapolis Ordinis Minorum Conventualium S. P. N. Franciſci, cui facta fuit affiliatio P. Magiſtri Bonaventuræ de Nicolao moram faciebat in diverſis Conventibus Religionis.

In una autem Dominicanorum die 26. Novemb. 1706. ea- 12
dem Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. ad validitatem affiliationis per viam legis demandavit ut infra. *In cauſa Provinciæ Lombardiæ pro Dominicanis; Filiationes, & Transfiliationes reſpectu utriuſque Conventus a quo, & ad quem faciendas eſſe in Capitulis Conventualibus, per ſecreta ſuffragia cum interventu duarum ex tribus partibus omnium filiorum, computatis tam præſentibus, quam abſentibus, abſentes vero, quatenus numerus præſentium non aſcendat ad duas integras partes reſpectu omnium, eſſe omnino expectandos uſque ad complementum dictarum duarum partium ex tribus ſub pœnam nul-*

ſitatis quarumcumque affiliationum, & transfiliationum hujuſ-
modi. Pro cujus Reſcripti executione reſpondit *die* 13. *Mar-*
tii 1710. pro eiſdem Dominicanis ibi: *Dominicani de Lom-*
bardi; Transfiliationem non ſuſtineri, & procedendum eſſe ad
novam propoſitionem Fr. Campolini, ſervata forma poſtremi De-
creti Generalis.
13 Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in cauſis affiliationum
ſolet præ oculis habere bonas qualitates Religioſi affiliati,
quo caſu etiamſi aliqua concurrat nullitas, vel ſolemnita-
tis defectus, ſolet illas ſanare, vel per ſe ipſam quando
illius facultates ad id ſe extendunt, vel reſcribere ad D.
Secretarium cum Sanctiſſimo pro ſanatione, quando agitur
de defectu, qui Summi Pontificis auctoritate ſanari, &
ſuppleri, debet, ut practicavit ead. *Sac. Congr. in Quiten.*
24. *April.* 1693. *ponente Eminentiſſim. Nigrono* mediante Re-
ſcripto: *Cum Sanctiſſimo pro ſanatione Capituli cum omnibus*
inde ſecutis, confirmato *die* 21. *Auguſti ejuſdem anni ad re-*
14 *lationem Eminentiſſimi Mariſcotti*. Nec ſolet D. Sacr. Con-
gregat. attendere prætenſas, & objectas violentias, & me-
tus, quibus ab adverſariis interdum aſſeritur procurata af-
filiatio ut practicavit in *D. Neapolitana Affiliationis* 11. *A-*
prilis 1704. in qua eadem Sac. Congr. nedum attendere no-
luit affectatas atteſtationes, & depoſitiones aliquorum Re-
ligioſorum, ſed nec etiam relationem Patris Procuratoris
Generalis circa prætenſas violentias, & metum, quibus
aſſerebatur procurata affiliatio.
15 Quoad Fratres Minores de Obſervantia, & Reformatos,
qui non habent Filiationes Conventuales, pro incorpora-
tione eorumdem in aliena Provincia diverſa ab illa, in qua
Profeſſionem emiſerunt, habetur in ſuis Generalibus Con-
ſtitutionibus ſtatutum ut ſequitur: „ Nemini liceat in a-
„ liena incorporari Provincia, niſi nativus fuerit ejuſdem;
„ & tunc de utriuſque Provinciæ Capitulari conſenſu, &
„ poſtquam incorporandus in illa Provincia biennio ſaltem
„ commoratus fuerit, incorporetur, niſi Superiori Gene-
„ rali aliter viſum fuerit, Declarantes, quod quomodo
„ incorporatus locum, & præcedentiam non a die habitus,
ſed a die incorporationis obtineat.
16 „ Ordinatur quod nullus inferior Generalibus valeat in-
„ corporare quempiam fratrum in aliena Provincia, niſi
„ conformiter ad ea, quæ in ſtatutis Generalibus ſunt or-
„ dinata; ſed neque ad hunc effectum incorporandi ſuffi-
„ ciat auctoritas, quæ Viſitatoribus datur, quamvis in
„ forma data ſit ampliſſima, & cum poteſtatis plenitu-
„ dine.
17 „ Tollitur auctoritas Miniſtri Poloniæ incorporandi Fra-
„ tres unius illarum Provinciarum in aliam ſub pœna pri-
„ vationis mandantibus, & recipientibus. Sic ad litteram
„ in compilatione ſtatutorum Sambucæ *cap.* 2. §. 8. *num.* 31.
„ 32. & 33.
18 Pro Provincia Albaniæ in Congregatione Generali cele-
brata Romæ die 20. Martii 1679. ſtatutum fuit, ut infra.
„ Si quis frater ejuſdem Provinciæ in alia incorporetur,
„ perpetuo privatus ſit actibus legitimis; nec poſſit inſti-
„ tui Lector, aut Prædicator; De his vero, qui in alie-
„ nis Provinciis jam incorporati ſunt, Reverendiſs. P. Com-
„ miſſarius Generalis informationem capiat de modo, quo
„ fuerunt incorporati, & ſi ipſos non legitime incorpo-
„ ratos inveniat, ſtatim excorporatos declaret, & ad pro-
„ priam Provinciam remittat. Rogat autem Diffinitorium
„ Generale Reverendiſſimos Patres Miniſtrum, & Com-
„ miſſarium Generalem, ne impoſterum aliquem præfatæ
„ Provinciæ Religioſum auctoritate propria in alia incor-
„ porent, aut quomodocumque incorporari permittant,
„ cum adeo in propria pro ejuſdem conſervatione, & ani-
„ marum ſalute neceſſarii ſint.
19 In Capitulo ſeptuageſimo tertio Generali celebrato Ro-
mæ 1. Junii 1664. habetur proviſum, ut infra quoad re-
vertentes ad propriam Provinciam poſtquam fuerunt in-
corporati in alia; ibi *num.* 14. „ Statuitur, quod de no-
„ vo revertentes ad propriam Provinciam in aliena in-
„ corporati non gaudeant præcedentia, niſi a die novæ
„ receptionis, & incorporationis, ſubeantque taxam per
Conſtitutionem Generalem Segovienſem, videlicet.
„ Quicumque in alia Provincia incorporatus ad ſuam re-
„ verti impetraverit, in ſuæ mobilitatis pœnam non
„ recipiatur niſi per bimeſtre Caparonem portaverit; Si
„ autem de mandato Prælatorum pro utilitate ſuæ Pro-
„ vinciæ, ad inſtantiam maxime Patrum ejuſdem Provin-
„ ciæ reverterit, nulla afficiatur pœna „. Chronolog. Or-
din. *tit. de incorpor. pag.* 622. *col.* 2. Theatrum Regul. *verb.*
incorporatio.
20 Pro aliis autem Religionibus ſeu Congregationibus non
habentibus Filiationes Conventuales, attendendæ ſunt quoad
hoc propriæ cujuſque Conſtitutiones.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 GEneralis, aut Provincialis an poſſint aliquem *adfiliare*
alicui Conventui ſine hujus conſenſu, & *exfiliare* ab
alio Conventu, confer *Hurtad. Reſol. Moral. de reſid. Sac.*
2 *lib.* 4. *Reſol.* 6. *ſubreſ.* 1. *Bordon. Reſolut.* 79. *n.* 16. Quan-
do Conventus ex *filiatione* acquiſivit ſolam ſpem ad bona
profeſſi, profeſſus eam ſecum transfert in ſecundum Con-
ventum, cujus de novo efficitur filius. *Bordon. ubi ſupra*
num. 21. *Gloſſa cap. unic. cauſ.* 18. *quæſt.* 1. Si in Religio- 3
ne probatus adſit uſus, ut Profeſſus de licentia Superiorum
habeat aliquot reditus, penſiones, libellos, eos ſecum
transferet quoad uſum uſque ad ſuam mortem, *Hurtad. loc.*
laud. Reſol. 6. *ſubreſ.* 4. *num.* 1. & 2. Generalem, Con- 4
ventu reſiſtente, non poſſe bona acquiſita profeſſi tranſ-
ferre in ſecundum Conventum, tradit Bordonus *loc. cit.*
num. 26.
Non idem procedit de tranſitu ab una Religione ad ali-
am, ac de uno Conventu in alium, in quo de novo *adfilia-*
tur; nam in primo caſu, ut quis ſecum transferat ea, quæ 5
habet ad Religionem, ad quam tranſit, non ſufficit con-
ſenſus Religionis *a qua*, ſed requiritur beneplacitum Apo- 6
ſtolicum; in tranſitu vero de uno Conventu in alium, ſuf-
ficit conſenſus Capituli conventus *a quo*, una cum licen-
tia aut Generalis, aut Provincialis, *Hurtad. de congr. Ec-*
cleſ. Reſol. 2.

AFFINITAS.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Affinitatis eſſe, contractionem, & gradus.

SUMMARIUM.

1 *Affinitas quid ſit?*
2 *Ut contrahatur affinitas debet copula eſſe perfecta ad generationem prolis ſufficiens per ſeminum commixtionem, taliter quod licet virginitatis clauſtrum frangatur, ſeu penetretur; ſi tamen extra vas muliebre effunditur, non contrahitur affinitas.*
3 *Immo ita dependet affinitas ex ſeminum commixtione, ut ipſa nec contrahatur ex Matrimonio rato nondum conſummato, licet ex eodem oriatur impedimentum publicæ honeſtatis.*
4 *Affinitas contrahitur ex copula perfecta habita cum femina prorſus invita, & retinente, & etiam dormiente, aut ebria, & e contra cum ſimili viro dormiente, ebrio &c. ad n.* 5.
6 *Affinitas Jure antiquo dirimebat Matrimonium uſque ad ſeptimum gradum.*
7 *At novo, & hodierno Jure ex copula licita dirimit Matrimonium ſolum uſque ad* 4. *gradum.*
8 *Et affinitas orta ex copula illicita dirimit ſolum uſque ad ſecundum gradum ad n.* 9.
10 *Affinitas non parit affinitatem.*
11 *Hinc unus poteſt ſucceſſive ducere duas fœminas, quæ nupſerunt duobus fratribus; Duo fratres poſſunt ducere duas ſorores, & unus eorum poteſt ducere Matrem, & alter filiam, Pater, & filius poſſunt ducere matrem, & filiam, Pater, & filius poſſunt ducere matrem, & filiam; & ſic de filiis ſimilibus affinibus.*
12 *Licet antiquo Jure tria fuerint genera affinitatis, cujus ſecundum, & tertium genus complectebatur ſupradictos, & ſimiles caſus.*
13 *Novo tamen, & hodierno Jure eſt unicum tantum genus affinitatis, ſcilicet inter virum cognoſcentem, & conſanguineos fœminæ cognitæ, & e contra inter fœminam cognitam, & conſanguineos viri cognoſcentis.*
14 *Ad dignoſcendos gradus affinitatis ſufficit cognitio arboris conſanguinitatis, cum juxta gradus conſanguinitatis computentur etiam gradus affinitatis.*
15 *Aſſignantur nomina propria Conſanguinitatis.*
16 *Item aſſignantur nomina propria Affinitatis.*

AFfinitas eſt propinquitas quarumdam perſonarum orta ex 1
copula carnali licita, vel illicita unius cum conſangui-
neo, vel conſanguinea alterius. *Eſt communis inter Doctores*;
& colligitur *ex l. Non facile §. ſed quoniam, ff. de grad. af-*
finitatis & Gloſſ. in decretal. arboris affinitatis cauſ. 35. *quæſt.*
5. §. *Eſt autem*, ubi dicit quod, *affinitas eſt perſonarum pro-*
ximitas ex coitu proveniens, omni carens parentela. Ut con- 2
trahatur affinitas, debet copula eſſe perfecta ad generatio-
nem prolis ſufficiens per ſeminum commixtionem, taliter
quod licet virginitatis clauſtrum frangatur, ſeu penetretur,
ſi tamen extra vas muliere effunditur, non contrahitur af-
finitas, *cap. Lex divina* 18. *cauſ.* 27. *quæſt.* 2. ubi Benedi-
ctus primus ſic ait: *Sed neque oſculum parit propinquita-*
tem, quod nullam facit ſeminis commixtionem, & ſic dedu-
citur *ex cap. Extraordinaria pollutio* 11. *cauſ.* 35. *quæſt.*
10. & *cap. Porro* 3. *cauſ.* 35. *quæſt.* 5. & in præciſis ter-
minis ſic habet S. Thomas *in* 4. *diſtin.* 41. *quæſt. unic. art.*
quæſtiuncula. 4. *ad* 2. *Quantumcumque aliquis clauſtra puderis*
invadat, vel frangat, niſi commixtio ſeminum ſequatur, non
contrahitur ex hoc affinitas. Immo ita dependet affinitas ex ſe- 3
minum commixtione, ut ipſa nec contrahatur ex Matrimonio
rato nondum conſummato, licet ex eodem oriatur impedi-
mentum publicæ honeſtatis, ſic Gloſſ. *in cap. Si quis deſponſa-*
verit 37. *q.* 2. *in fin.* cum communi. Et ratio eſt quia conjuges
per Matrimonium ratum, & non conſummatum, non fiunt
duo in carne una, cum tales ſolummodo fiant per carnalem
commixtionem, & perfectam conſummationem, ut expreſſe
habet S. Thomas *in* 4. *diſt.* 42. *q. unica art.* 1. *quæſtiunc.* 4.

ad 2. his verbis: *Vir, & mulier efficiuntur in carnali copula una caro per commixtionem ſeminum.*

4 Affinitas contrahitur ex copula perfecte habita cum fœ-
mina prorſus invita, & renitente, & etiam dormiente,
ebrio &c. *cap. Diſcretionem de eo, qui cognovit conſanguineam*,
& ratio eſt quia ille coitus altero etiam invito, vel dor-
miente, aut ebrio aptus eſt ſecundum ſe ad generationem,
ut in dies experientia demonſtrat, & clare conſtat ex fa-
cto filiarum Lot *Geneſ. c. 19. n. 33. & ſeqq.* ubi Scriptura
teſtatur duas filias Lot concepiſſe de Patre ſuo ebrio, licet
ille non ſenſerit, non quando filiæ accubuerunt, nec quan-
5 do ſurrexerunt. Tum quia ad contrahendam affinitatem non
requirit voluntas perſonarum ſe invicem carnaliter cogno-
ſcentium, ſed ſufficit ipſa carnalis cognitio etiam perſonæ
invitæ, & quantum ex ſe nolentis, textu expreſſo in *cit.
cap. Diſcretionem*, ergo ſicuti ex tali carnali cognitione, &
ſeminum commixtione oritur unitas inter perſonas ſe co-
gnoſcentes, & carnaliter commiſcentes juxta illud *Geneſ.
2. Erunt duo in carne una, & 1. ad Corint. 6. qui adhæret
meretrici, unum corpus efficitur*, ita ex ipſa inter conſangui-
neos fœminæ carnaliter cognitæ, virum carnaliter cogno-
ſcentem, & inter cognſanguineos viri carnaliter co-
gnoſcentis, & fœminam carnaliter cognitam oritur affini-
tas, ſeu impedimentum affinitatis.

6 Affinitas jure antiquo dirimebat Matrimonium uſque ad
ſeptimum gradum: *cap. Nullum: & cap. Æqualiter, cauſ.
7 35. quæſt. 3.* At novo, & hodierno Jure affinitas ex copu-
la licita, ideſt conjugali dirimit matrimonium tantum uſ-
que ad quartum gradum, ut expreſſe habetur *cap. Non de-
bet 8. de conſanguinitate, & affinitate* præciſis his verbis:
*Prohibitio copulæ conjugalis quartum conſanguinitatis, & affini-
tatis gradum de cætero non excedat, quoniam in ulterioribus
gradibus jam non poteſt abſque gravi diſpendio hujuſmodi pro-*
8 *hibitio generaliter obſervari.* Et affinitas orta ex copula il-
licita, ideſt ex fornicaria, vel adulterina dirimit Matri-
monium ſolum uſque ad ſecundum gradum, ut expreſſe
ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de Refor. matrimon. capit. 4.*
his verbis: *Præterea Sancta Synodus graviſſimis de cauſis ad-
ducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione
contractam inducitur, & Matrimonium poſtea factum dirimit,
ad eos tantum, qui in primo, & ſecundo gradu conjungun-
tur, reſtrinxit: in ulterioribus vero gradibus ſtatuit hujuſmo-
di affinitatem Matrimonium poſtea contractum non dirimere.*
9 Et latius declaravit S. Pius V. in Conſtitut. incipient. *Ad
Romanum* edita 18. *Novembris* 1566. his præciſis verbis: *Nos
omnem ambiguitatem tollere, & animarum tranquillitati,
quantum cum Deo poſſumus, conſulere volentes, declaramus,
& auctoritate Apoſtolica decernimus nullum hodie impedimen-
tum remanere, quominus in ulterioribus gradibus hujuſmodi
libere, & licite Matrimonium contrahi poſſit.*

10 Affinitas non parit affinitatem; Eſt definitum in Concil.
Generali Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. & habetur *cap.
Non debet, de conſanguinitate, & affinitate*; carnaliter enim
ſe cognoſcentes contrahunt quidem affinitatem cum alte-
rius reſpective conſanguineis: non autem cum affinibus.
Hinc eſt quod unus poteſt ſucceſſive ducere duas fœminas,
quæ nupſerunt duobus fratribus, duo fratres poſſunt duce-
re duas ſorores, & unus eorum poteſt ducere Matrem, &
alter filiam, Pater, & filius poſſunt ducere matrem, &
filiam, & ſic de aliis ſimilibus affinibus, quia ex carnali
commixtione fit quidem vir affinis cum conſanguineis fœ-
minæ, & e contra, non tamen conſanguinei ipſius viri
affines cum conſanguineis fœminæ, & e contra, ut expreſ-
ſe definivit Innocent. III. *in cap. Quod ſuper, de conſangui-
nitate & affinitate. Super eo igitur quod Pater, & Filius cum
Matre, & Filia, Avunculus, & Nepos cum duabus ſororibus
contrahunt Matrimonium, taliter tibi duximus reſpondendum,
quod licet omnes conſanguinei viri ſint affines uxoris, & om-
nes conſanguinei uxoris, ſint viri affines; inter conſanguineos
tamen uxoris, & viri, eorumdem ſcilicet viri, & uxoris con-
jugio nulla prorſus eſt affinitas contracta, propter quam inter*
12 *eos Matrimonium debeat impediri.* Licet enim antiquo Jure
tria fuerint genera affinitatis cujus ſecundum, & tertium
genus complectebatur ſupradictos, & conſimiles caſus, ut
poteſt videri *in cap. de propinquis cauſ. 35. quæſt. 10.* & *cap.
Fraternitatis*, & *cap. Porro ead. cauſ. 35. & quæſt. 10.* No-
13 vo tamen, & hodierno Jure eſt unicum tantum genus affi-
nitatis, ſcilicet inter virum cognoſcentem, & conſangui-
neos fœminæ cognitæ, & e contra inter fœminam cogni-
tam, & conſanguineos viri cognoſcentis: & hoc genus e-
rat primum inter tria dicta genera, quorum ſecundum,
& tertium eſt modo penitus ſublatum ab Innocentio III.
*capit. Non debet 8. de conſanguinit. & affinit. in Concil. Ge-
neral. Lateranenſ.* IV. præciſis his verbis: *Cum ergo prohi-
bitiones de conjugio in ſecundo, & tertio affinitatis genere mi-
nime contrahendo, & de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis
cognationi viri non copulanda prioris, & difficultatem frequen-
ter inducant, & aliquando pericula pariant animarum, cum,
ceſſante prohibitione, ceſſet effectus, Conſtitutiones ſuper hoc
editas Sacri approbatione Concilii revocantes, præſenti Conſti-
tutione decernimus, ut ſic contrahentes libere copulentur.*

14 Ad dignoſcendos gradus affinitatis ſufficit cognitio ar-
boris conſanguinitatis, cum juxta gradus conſanguinitatis
computentur etiam gradus affinitatis, ideſt quot gradi-
bus conſanguinitatis aliquæ Perſonæ conjunctæ ſunt viro
cognoſcenti, totidem etiam gradibus affinitatis conjungun-
tur mulieri cognitæ, & e contra quot gradibus conſan-
guinitatis aliquæ Perſonæ conjunctæ ſunt mulieri cogni-
tæ, totidem etiam gradibus affinitatis conjunguntur viro
cognoſcenti; ſic quia Soror V. G. mulieris cognitæ eſt ipſi
mulieri conſanguinea in primo gradu, erit etiam in primo
gradu affinis viro cognoſcenti, & ſic contra, quia Frater
V. G. mariti, ſeu viri cognoſcentis eſt ipſi viro cognoſcenti
conſanguineus in primo gradu, erit etiam in primo gradu
affinis uxori, ſeu mulieri cognitæ, & ſic dicendum eſt pro-
portionaliter, & gradatim de reliquis aliis, *cap. Porro 3.
cauſ. 35. quæſt. 5.*

Unde ad uberiorem notitiam juvat hic adducere nomina 15
propria tam Conſanguinitatis, quam Affinitatis, prout addu-
cuntur a Lohner *part. 4. in Inſtruct. Paſtor. pag. 198.* & La-
Croix *lib. 6. part. 3. num. 602. & 699.* Nomina igitur Con-
ſanguinitatis ſunt hæc *Pater, Mater, Filius, Filia: Frater,
Frater ex Patre*, ideſt Frater ex ſolo Patre, ſeu Frater con-
ſanguineus; *Frater uterinus*, ideſt Frater ex ſola matre;
Frater germanus, ideſt Frater ex patre, & matre. *Soror*,
& hæc ſive ex ſolo patre, & ex ſola matre, ſive ex pa-
tre, & matre, uti dictum eſt de Fratre; *Avus*, ideſt ma-
gnus pater: *Avus paternus*, ideſt pater patris; *Avus ma-
ternus*, ideſt pater matris; *Avia*, ideſt magna mater; *Pro-
avus*, ideſt pater avi: *Proavia*, ideſt mater aviæ; *Aba-
vus*, ideſt pater proavi: *Abavia*, ideſt mater proaviæ; *At-
avus*, ideſt pater abavi: *Atavia*, ideſt mater abaviæ; *Tri-
tavus*, ideſt pater atavi: *Tritavia*, ideſt mater ataviæ; *Ne-
pos*, ideſt filius mei filii, ſeu meæ filiæ. *Nepos ex filio*, id-
eſt filius mei filii. *Nepos ex filia*, ideſt filius meæ filiæ.
Neptis ex filio ideſt filia mei filii. *Neptis ex filia*, ideſt filia
meæ filiæ; *Pronepos*. ideſt filius mei nepotis: *Proneptis*, id-
eſt filia meæ neptis; *Abnepos*, ideſt filius mei pronepotis:
Abneptis, ideſt filia meæ proneptis. *Atnepos*, ideſt filius
mei abnepotis: *Atneptis*, ideſt filia meæ abneptis; *Patruus*,
ideſt frater patris, *Patruus Magnus*: id frater avi; *Propa-
truus*, id eſt frater proavi; *Avunculus* ideſt frater matris.
Avunculus magnus, ideſt frater avi materni; *Proavunculus*,
ideſt frater proavi materni; *Amita*, ideſt ſoror patris; *A-
mita magna*, ideſt ſoror avi, ſeu aviæ paternæ; *Proamita*,
ideſt ſoror abavi, ſeu abaviæ paternæ; *Abamita*, ideſt ſo-
ror abavi, ſeu abaviæ paternæ; *Matertera*, ideſt ſoror ma-
tris; *Matertera magna*, ideſt ſoror avi, ſeu Aviæ mater-
næ; *Promatertera*, ideſt ſoror proavi, ſeu proaviæ mater-
næ; *Nepos ex fratre*, ideſt filius fratris: *Nepos ex ſorore*,
ideſt filius ſororis; *Neptis ex fratre*, ideſt filia fratris; *Ne-
ptis ex ſorore*, ideſt filia ſororis. *Patrueles*, ideſt filii, aut
filiæ duorum fratrum; *Conſobrini, & conſobrina*, ideſt filii,
& filiæ duarum ſororum; *Amitini, & Amitina*, ideſt fi-
lii, & filiæ amitæ, ſeu filii, & filiæ fratris, & ſororis.
Sobrini, & Sobrina, ideſt Nepotes, & Neptes duarum ſo-
rorum.

Nomina autem Affinitatis ſunt hæc: *Socer*, ideſt pater 16
uxoris, vel mariti: *Socrus*, ideſt Mater mariti, vel uxo-
ris; *Conſocer*, ideſt frater uxoris, vel mariti: *Conſocrus*,
ideſt ſoror matris mariti, vel uxoris; *Proſocer*, *So-
cer magnus*, ideſt pater ſoceri, ſeu avus mariti, vel uxo-
ris; *Proſocrus*, ſeu *Socrus magna*, ideſt mater ſocrus, ſeu
avia uxoris, vel mariti. *Gener*, ideſt maritus meæ filiæ;
Congener, ideſt maritus alterius meæ filiæ; *Progener*, ideſt
gener mei filii, & filiæ; *Nurus*, ideſt uxor mei filii. *Con-
nurus*, ideſt uxor alterius mei filii; *Pronurus*, ideſt Nurus
mei filii, aut filiæ; *Levir*, ideſt frater mariti, aut uxoris,
Glos, ideſt ſoror mariti, aut uxoris; *Fratria*, ideſt uxor
fratris; *Sororius*, ideſt maritus ſororis; *Janitrices*, ideſt u-
xores duorum fratrum; ſic dictæ, quaſi eamdem januam
terentes, vel per eamdem januam intrantes; *Sororum mariti*,
ideſt mariti duarum ſororum; *Vitricus*, ideſt alius maritus
meæ matris: *Noverca*, ideſt alia uxor mei patris; *Privi-
gnus*, ideſt filius mei mariti ex alia priori uxore, vel fi-
lius meæ uxoris ex alio priori marito: *Privigna*, ideſt filiam
mei uxoris ex alio priori marito. Vide *cap. Quod autem &
cap. Primo gradu 6. cauſ. 35. q. 5.* ubi multa ad rem.

Novæ additiones ex aliena manu.

AFfinitas oriens ex copula illicita quoad impedimentum 1
matrimonii, non item quoad alia jura Affinibus in-
ter ſe tributa attenditur, *cap. 6. & 10. de eo qui cogno-
vit Conſang. uxor. ſuæ. Lauterbach. de Jur. Affinit. cap. 3.
§. 2. Farinac. de Teſtib. quæſt. 54. num. 74.* Quo fit ut 2
in Statutis nomine *Affinium* regulariter haud veniant hi,
inter quos ex illicita copula orta eſt affinitas, quum
minime conveniat, ut Stuprator, Conſanguineos ſtupra-
tæ affines nominet, & viceverſa, *Lauterbach. loco citat.
num. 74.*

Ipſa affinitas proveniens ex copula licita, videlicet ma- 3
trimonio, eo ſoluto, durare intelligitur pro impediendo
duntaxat novo matrimonio, non item pro aliis effectibus,
Fontanell. deciſ. Cathalon. 13. n. 4. Rot. cor. Tanar. deciſ. 4
272. n. 4. Sed quæſtionis eſt, utrum id ſibi locum vindi-
cet, ubi nullæ ſuperſunt matrimonii reliquiæ, puta libe-
ri, an itidem iis ſuperſtitibus. Conſule *Alexandr. conſil. 207.
lib. 6. Tiraquell. in tract. ceſſan. cauſ. in princip. num. 27.
& 29.*

& 29. Seſſ. deciſ. Aragon. 414. n. 2. Fontanell. d. deciſ. 13. num. 5.

5 Quum quis caviſſet quod in dotalibus ſubſidiis ſemper præferrentur, *I ſui Parenti e Conſanguinei*; ſub appellatione *de' Parenti* juxta communem loquendi uſum venire etiam Affines, & quidem ultra decimum gradum, quidquid ſit in ſenſu juris, decidit Rota *in Romana, ſeu Albanen. ſubſidiorum dotalium 10. Decembris 1756. coram R. P. D. Frangipan.* At omittendum haud eſt quod deciſio hæc eſt ſub reviſione.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt diſpenſationem Affinitatis in impedimentis ortis ex ea.

SUMMARIUM.

1 *Affinitas orta ex copula illicita in nullo gradu cujuſcumque lineæ irritat Matrimonium de Jure naturæ, adeoque in omni gradu etiam lineæ rectæ eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice.*

2 *In affinitate orta ex copula illicita pluries Sancta Sedes diſpenſavit.*

3 *Affertur, & ſolvitur objectio* ad num. 4.

5 *Affinitas orta ex copula licita in nullo gradu lineæ tranſverſalis dirimit Matrimonium Jure naturæ, ſed ſolum Jure Eccleſiaſtico, adeoque in omni gradu eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice.*

6 *In affinitate orta ex copula licita plurimi Summi Pontif. diſpenſarunt in primo gradu lineæ tranſverſalis.*

7 *Sic in Lege veteri Jacob Sanctiſſimus duxit Liam, & Rachelem Sorores, & Judas dedit eidem mulieri duos fratres in maritos.*

8 *Affinitas orta ex copula licita probabilius non dirimit Matrimonium de Jure naturæ neque in primo gradu lineæ rectæ aſcendentium, & deſcendentium; adeoque etiam iſta eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice cum graviſſimis, & juſtis cauſis inter Vitricum, & Privignam, Novercam, & Privignum, Socerum, & Nurum, Socrum, & Generum*, ad num. 11.

12 *Affertur, & ſolvitur objectio*, ad num. 14.

15 *Affertur, & ſolvitur alia objectio*, ad num. 17.

18 *Alia ad rem* remiſſive.

1 AFfinitas orta ex copula illicita in nullo gradu cujuſcumque lineæ irritat Matrimonium de Jure naturæ, adeoque in omni gradu etiam lineæ rectæ eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice; *Sic Sanchez lib. 7. de impedimentis diſp. 65. num. 9.* Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 6. num. 6. & 8.* & Navarrus, & alii magis communiter cum Caſtropalao *d. 4. punct. 8. num. 10.* ubi dicit certum eſſe, quod affinitas orta ex copula illicita ſit Juris poſitivi tantum, quia in illa diſpenſat Sacra Pœnitentiaria, quod alias non poſſet, ſi eſſet de Jure naturali; immo cum hic agatur de valore Sacramenti, non eſſet licitum agere ſecundum hanc ſententiam, ſi oppoſita cenſeretur vere pro-
2 babilis; Et quod Sancta Sedes pluries diſpenſaverit in affinitate orta ex copula illicita, teſtantur paſſim Canoniſtæ, & Doctores & *ſignanter 8. Aug. 1607. & 20. Julii 1628.* & ratio eſt quia talis affinitas eſt ſolius Juris Canonici, & Eccleſiaſtici, in quo nemine contradicente poteſt diſpenſare, & in dies de facto diſpenſat Sancta Sedes; non enim poteſt dici, quod ſit Juris naturalis, quia filius non inclinatur ad exhibendam reverentiam mulieri, quam pater cognovit extra Matrimonium, neque naſcuntur ex fornicationibus
3 amicitiæ, ſed odia. Nec valet objicere quod ex Divo Gregorio relato *in c. Nec eam, cauſ. 35. quæſt. 3.* inceſtuoſus ſit, & abominabilis Deo, & cunctis hominibus coitus, quo quis ducit in uxorem eam, quæ fuit uxor proprii conſanguinei, vel ab eo illicite eſt cognita, adeoque eſſe contra Jus naturæ, alias non eſſet coitus ille inceſtuoſus, & abo-
4 minabilis cunctis hominibus. Non valet, inquam, quia textus ille Divi Gregorii eſt intelligendus ſtante definitione Eccleſiæ prohibentis hujuſmodi Matrimonia, non autem quod ſint prohibita Jure naturæ; ipſe enim non dicit, quod ſit abominabilis talis coitus omnibus hominibus etiam extra Eccleſiam Chriſtianam, cum prohibitio Eccleſiæ non poſſit extendi ad eos, qui ſunt extra Eccleſiam, ſed loquitur aperte de omnibus ſolis hominibus Chriſtianis, cum dicat, Chriſtianos non poſſe tale Matrimonium inire, quia apud bonos homines eſſet infeſtus ut egregie exponit Sanchez *lib. 7. diſp. 65. n. 14. in fine*.

5 Affinitas orta ex copula licita, ſeu conjugali in nullo gradu lineæ tranſverſalis dirimit Matrimonium Jure naturæ, ſed ſolum Jure Eccleſiaſtico, adeoque in omni gradu eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice; ſic tenent S. Thom. Scotus, & alii communiter, & colligitur *ex cap. final. de divortiis lib. 4. tit. 9.* ubi Innocent. III. concedit converſis ad fidem, ut deſponſatas viduas relictas a ſuis fratribus poſſent ſibi, tamquam legitimas uxores retinere. *Propter infirmitatem gentis ejuſdem*, inquit Pontifex, *concedimus*,
6 *ut Matrimoniis contractis cum relictis fratrum utantur*. Et ſic cum affinibus in primo gradu lineæ tranverſalis diſpenſarunt pluries Summi Pontifices, ut Alexander VI. cum Emmanuele Luſitaniæ Rege, ut ſucceſſive duceret in Matrimonium duas Sorores: Julius II. cum Henrico VIII. Angliæ Rege, ut nuberet Catharinæ Aragoniæ viduæ Fratris ſui Arturi; quæ diſpenſatio conſultis prius celeberrimis Europæ Univerſitatibus fuit confirmata etiam a Clemente VII. Clemens VIII. cum Rege Poloniæ, ut nuberet ſorori ſuæ defunctæ uxoris. Et aliæ plurimæ habentur conſimiles Pontificiæ diſpenſationes, ut de Ludovica Maria Gonzaga Clivenſi, quæ nupſit ſucceſſive duobus fratribus Ladislao Sigiſmundo, & Joanni Caſimiro Poloniæ Regibus; de Dorothea Sofia de Neoburgo, quæ nupſit ſucceſſive duobus fratribus Odoardo, & Franciſco Parmæ Ducibus; de Comite Starembergenſi, & aliis, quos nimis operoſum eſſet omnes adducere. *Sic in lege veteri* Jacob 7
Sanctiſſimus duxit Liam, & Rachelem ſorores *Geneſ. 29.* & Judas *Geneſ. 38.* dedit eidem mulieri duos fratres in maritos. Et *Deuteronomii 27.* jubebat Lex Moſaica, ut frater duceret uxorem fratris ſine liberis defuncti, ex quibus aperte deducitur, affinitatem non eſſe impedimentum irritans de Jure naturæ in primo gradu lineæ tranſverſalis, alias ſupradicta omnia fieri non potuiſſent.

Affinitas orta ex copula licita, ſeu conjugali probabilius 8
non dirimit Matrimonium de Juri naturæ, neque in primo gradu lineæ rectæ aſcendentium, & deſcendentium, adeoque etiam iſta eſt diſpenſabilis a Summo Pontifice cum graviſſimis, & juſtis cauſis inter Vitricum, & Privignam: Novercam, & Privignum: Socerum, & Nurum, Socrum, & Generum. Sic Divus Thomas 2. 2. *quæſt. 154. art. 9. in ſolution. ad 3.* ubi inter ſolos parentes, & filios clare dicere videtur prohiberi Jure naturæ Matrimonium. Scotus *in 4. diſt. 41. §. ad quæſt.* Alenſis, Cajetanus, Abulenſis, Hurtadus, Carpenſis, Sanchez, Henriquez, Tancred. Poncius, Meratius, Bonacina, Diana, Gutierez, Villalobos, Averſa, Brancatius, Vera Crux, Sà, Rebellus, Albertus Pichius, Joannes Præpoſitus, Armilla, Petrus Ledeſma, Vega, Navarr. Caſtropalao, Dicaſtill. Pignatell. Krimer, Kugler, Maſtrius, Roſignolus,
& alii recentiores paſſim. Et probatur, quia ſi talis affi- 9
nitas dirimeret Matrimonium de Jure naturæ, tale Matrimonium fuiſſet ſemper interdictum apud omnes gentes, cum Jus naturæ omnes æque afficiat, ſed hoc non, quia certum eſt fuiſſe conſuetudinem apud Perſas, ut filius mortuo Patre uxorem ipſius, id eſt ſuam Novercam duceret; & ex relatione Valerii Maximi *lib. 5. cap. 7.* & Plutarchi *in vita Demetrii* habemus exemplum apud Grecos Novercæ conceſſæ Privigno; Seleuchus enim Rex tradidit filio ſuo Antiocho Stratonicam propriam uxorem, & tale factum laudat ipſe Valerius Maximus: *Et 3. Regum cap. 2.*
Adonias Filius David petiit in uxorem Abiſac Sunamiti- 10
dem, quæ erat uxor Patris ſui David, ut conſtat ex *2. Regum cap. ultim.* ergo affinitas orta ex copula licita non dirimit Matrimonium Jure naturæ neque in primo gradu
lineæ rectæ. Tum quia non eſt ſic forte vinculum affini- 11
tatis, ſicut vinculum conſanguinitatis, ut etiam ipſum dirimat Matrimonium de Jure naturæ in primo gradu lineæ rectæ, quia inter ipſos affines nulla reperitur Superioritas, contra cujus reverentiam ſit uſus Matrimonii, ſicuti reperitur inter conſanguineos in primo gradu lineæ rectæ, nam relatio naturalis ſuperioritatis, ex qua oritur naturalis reverentia debita Superiori, fundatur ſolum inter eas perſonas, quæ dant, & accipiunt eſſe naturale per naturalem generationem, quales ſunt parentes, & filii, non autem affines in proprio gradu lineæ rectæ, ut de ſe patet, adeoque &c.

Nec valet obiicere illud Apoſtoli *1. ad Corinth. cap. 5.* 12
omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui aliquis habeat; & illud *Gen. 49.* ubi Jacob maledixit Ruben primogenito ſuo, eo quod dormierat cum Bala noverca ſua, & illud *Amos 2.* ubi refertur tamquam magnum ſcelus, quod Pa-
ter, & filius eamdem fœminam cognoverint. Non valet, 13
inquam, nam, ut explicant Sanctus Anſelmus, Cajetanus, Sedulius, & alii paſſim Doctores, Apoſtolus tam acriter reprehendit illam fornicationem, quia adhuc vivebat pater, cujus uxorem filius invaſerat ipſo invito, & renitente, ut etiam colligitur ex *2. ad Corinth. 7. verſ. 12.* ubi pater dicitur *injuriam paſſus*, ut recte advertit Tirinus *in*
prima ad Corinth. cap. 5. Et eadem de cauſa maledictus 14
fuit Ruben, quia Patris adhuc viventis torum violaverat cum magna irreverentia, & impietate, & ſic etiam *Amos 2.* illa fœmina erat alterius uxor, qua ratione hæc erant atrociſſima adulteria, adeoque acerrima increpatione digna.

Nec valet etiam objicere quod *ex cap. 1. de conſanguin.* 15
&c. Æqualiter, &c. de propinquis cauſ. 35. q. 3. eodem modo abſtinendum ſit a conjugio cum affinibus, ac cum conſanguineis; quod videtur etiam æqualiter vetari, *Levit. 18. turpitudinem matris tuæ, & uxoris patris tui non diſcooperies*: ubi per ly *turpitudinem matris tuæ* importatur primus gradus conſanguinitatis in linea recta, & per ly *uxoris patris tui* importatur primus gradus affinitatis etiam in linea recta, cum talis ſit gradus Privigni reſpectu Novercæ, uti ſupponitur iſta, adeoque cum ex Scriptura, &

ex Sacris Canonibus eodem modo prohibeatur conjugium
cum propria Matre, & cum Noverca, evidenter ſequitur,
quod ſicuti de Jure naturæ eſt prohibitum conjugium cum
propria Matre , ita eodem Jure naturæ eſt prohibitum
16 etiam cum Novarca. Non valet, inquam, quia Canones,
qui loquuntur de æqualitate conſanguinitatis, & affinita-
tis, non declarant, ut legenti patet, quæ ſint de Jure na-
turæ, ſed ſolum vetant Jure Eccleſiaſtico conjugia in illis
gradibus lineæ rectæ, quoad affinitatem, in quibus Jure
naturæ vetantur conjugia lineæ rectæ, quoad conſangui-
nitatem; adeoque Pontifex poteſt in illis diſpenſare, ut-
pote de novo Jure Eccleſiaſtico juxta id, quod reſcripſit
Innoc. III. Præpoſito, & Capitulo Cameracenſi *in cap. Pro-
poſuit 4. de conceſſion. prabend.* his verbis: *Secundum plenitu-*
17 *dinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare*. Ad
illud *Levit.* 18. reſpondetur, quod ſimul ibi ponuntur gra-
dus conſanguinitatis & affinitatis propter quamdam, quam
inter ſe habent, ſimilitudinem, non tamen quia in iis gra-
dibus eodem modo, ſeu eodem Jure naturæ ſit interdictum
Matrimonium, cum, ut *num.* 3. diximus, inter affines in
primo gradu lineæ rectæ nulla reperiatur ſuperioritas,
contra cujus reverentiam ſit uſus Matrimoni, ſicuti repe-
ritur inter conſanguineos in primo gradu lineæ rectæ; ip-
ſa enim naturalis ſuperioritas, ex qua oritur naturalis re-
verentia debita ſuperiori, fundatur ſolum inter parentes,
qui dant, & filios, qui accipiunt eſſe naturale per natu-
ralem generationem, non autem inter Novercam, quæ nul-
lum dat, & Privignum, qui nullum ab ipſa naturale accipit
eſſe per naturalem generationem. Scriptura enim *loco cit. n.*
7. cum dicit; *turpitudinem Matris tua non diſcooperies*, ſubdit
immediate: *Mater tua eſt*, volens innuere, me judice, ſtri-
ctam naturalem reverentiam debitam genitrici, a qua ac-
cepit eſſe naturale; cum autem ibi *nu.* 8. dicit *turpitudi-
nem uxoris patris tui non diſcooperies*, ſubdit ſolum: *turpitu-
do enim patris tui eſt*, volens ſic innuere, ni fallor, non
tam ſtrictam, & naturalem, ſicuti propriæ Matri deberi
reverentiam Novercæ, a qua non accepit eſſe naturale,
ſed reverentiam ei debitam eſſe ſolummodo, ne macule-
tur, & violetur torus Patris, cum quo facta eſt una ca-
ro; quod non irritat Matrimonium de Jure naturæ, ſicu-
ti de facto non irritat, ut diximus *n.* 5. 6. 7. cum uxore
fratris, licet ipſa jam facta fuerit una caro cum fratre per
Matrimonium; unde ſicuti non obſtante, quod inter fratrem,
& ſororem de Jure naturæ irritum ſit Matrimonium, &
uxor fratris facta ſit una caro cum ipſo, poteſt adhuc ipſa
Fratria ex diſpenſatione Pontificis juſta de cauſa duci a Le-
viro; ita non obſtante, quod inter parentes, & filios de
Jure naturæ irritum ſit Matrimonium, & Noverca facta
ſit una caro cum Patre, poterit adhuc ipſa Noverca ex di-
ſpenſatione Pontificis juſta de cauſa duci a Privigno.
18 Alia vide verb. *Debitum conjugale*, & verb. *Diſpenſati
Matrimonialis*.

Nova additiones ex aliena manu.

1 POteſtas diſpenſandi ſuper nuptiis Affinium inde depen-
det, utrum nuptiæ inter ipſos Affines prohibitæ ſint
de jure duntaxat poſitivo, an itidem de jure naturali, nam
nulla eſt poteſtas diſpenſandi in nuptiis prohibitis de jure
2 naturali. In linea autem tranſverſa prohibitas eſſe inter
affines nuptias de jure tantum poſitivo concors fere ſenten-
3 tia eſt. Magna autem quæſtio eſt, utrum inter affines in li-
nea recta prohibitæ nuptiæ etiam ſint de jure ſolummodo
4 poſitivo, an de jure quoque naturali. Qui quæſtiones de
jure naturali decidebant ex jure Romano, antequam ſcien-
tia juris naturalis coli cœpiſſet, ii ut plurimum tenebant
prohibitas etiam eſſe de Jure naturali, argumento *Legis ul-*
5 *tima ff. de Condict. ſin. cauſ.* At ex quo poſt *Hug. Grotium*
ſcientia juris naturalis coli cœpit, prohibitio hæc non ju-
ri naturali, ſed juri poſitivo tributa eſt. Vide *Puffendor. de
jur. natur. & gen. lib.* 6. *cap.* 4. *& ſequent. dueb.* Quid
6 autem ſentiendum ſit de opinione *Grotii de jure belli &
pacis lib.* 2. *cap.* 5. §. 13. qui prohibitionem hanc adſcri-
bit juri divino voluntario univerſali, conſule *Coccejum ad
d.* §. 13. *verb. Gradibus Affinitatis*.
AGGRESSOR. Vide verb. *Homicida a num.* 25. *ad* 28.
& verb. *Immunitas art.* 2. *n.* 94. 95.

AGNUS DEI.

SUMMARIUM.

1 *Agni Dei unde ſint dicti; & quando ſoleant a Papa ſo-
lemniter benedici?*
2 *Circa Agnos Dei Gregorius XIII. edidit Conſtitutionem, in
qua ſub pœna excommunicationis nemini reſervata om-
nes cujuſcumque gradus, & conditionis afficientis prohi-
bet, ne ſimiles Agni Dei inaurentur, aut alio colore
pingantur, & nullo modo venales fiant.*
3 *Non videtur tamen per hanc Conſtitutionem prohibitum ta-
les Agnos Dei thecis aureis, argenteis, ſericis, criſtal-
linis, aut vitreis in girum circumornare, aut coronare.*
4 *Nec videtur prohibitum, ſi jam antecedenter depicti ſint,
eos ſic retinere, dummodo non retineantur ad vendendum.*
5 *Nec tamen videtur prohibitum eos vendere ratione ſolius
materiæ, ceræ ſcilicet, ex qua conficiuntur, aut auri,
& argenti, vel hujuſmodi, quibus ornantur &c.*
6 *Non eſt licitum cereos Agnos Dei liquefacere una cum
alia cera, ut poſſint ſic multiplicari Agni Dei, niſi
ad hoc habeatur ſpeciale privilegium.*
7 *Agnos Dei tangere, ſeu contrectare, licet per ſe & abſolute
non videatur licere niſi Clericis in Sacris conſtitutis, uſus
tamen obtinuit, ut etiam Laicis, & feminis attingere
liceat.*
8 *Ad hac adducitur noviſſima diſpoſitio.*
9 *Agnorum Dei virtus aſſertur* ad num. 11.
12 *Subnectuntur Supplementa noviſſima Auctoris.*

AGni Dei ſic dicti, & nominati a figura Agni, quæ ſu- 1
per tali cera a Papa benedicta imprimitur, ſolent a
Summo Pontifice pontificaliter induto variis ſacris cæremo-
niis ſolemniter benedici primo anno, & ſeptimo Pontifi-
catus infra octavam Paſchæ. Circa iſtos Gregorius XIII. 2
edidit Conſtitutionem incipientem: *Omni certa*; in qua ſub
pœna excommunicationis nemini reſervatæ omnes cujuſcum-
que gradus, & conditionis afficiente prohibet, ne ſimiles
Agni Dei inaurentur, aut ullo colore pingantur, & nullo
modo venales fiant. Unde per hanc Conſtitutionem eſt ex-
preſſe prohibitum ipſos Agnos Dei depingere, inficere mi-
nio, notare, aut colorem aliquem illis imponere, aut
quidquam aliud ſuperinducere, & ipſos venales proponere,
aut tenere, ut vendantur Simoniaco pretio, ideſt ut ven-
dantur ratione benedictionis, aut carius, quia benedicti
ſunt; eſt enim vera, & realis ſimonia pretio temporali æſti-
mare ſacram benedictionem. Non videtur tamen per hanc 3
Conſtitutionem prohibitum tales Agnos Dei thecis aureis,
argenteis, ſericis, cryſtallinis, aut vitreis in girum cir-
cumornare, aut coronare, uti de facto videmus in dies
fieri a Religioſis, & probis ſæcularibus, etiam Magnati-
bus, ut potiori devotione cuſtodiantur; Pontifex ſolum pro-
hibet ea, quibus albedo, & mundicia illorum veluti in-
trinſece inficitur, ut conſtat ex iſtis præciſis verbis ſuis:
*Verum eos albos, & mundos Agnum illum purum, & innocen-
tem repræſentantes, qui occiſus pretioſiſſimo Sanguine ſuo nos
redemit, decenter, ac reverenter a cunctis haberi, deferri, &
cuſtodiri præcipimus.* Nec videtur prohibitum, ſi jam ante- 4
cedenter depicti ſint, eos ſic retinere, dummodo non reti-
neantur ad vendendum. Sanchez *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 43.
num. 28. Diana, Lezana, & alii. Nec pariter videtur pro- 5
hibitum eos vendere ratione ſolius materiæ, ceræ ſcili-
cet, ex qua conficiuntur, aut auri, & argenti, vel hujuſmodi,
quibus, ornantur, & impenſarum in eis conficiendis, & de
uno loco ad alium portandis, uti de facto videmus quotidie
ſic vendi Patenas, & Calices licet conſecratos, abſque la-
be ſimoniæ. Sic Sanchez *de præceptis Decalog. lib.* 2. *cap.* 43.
n. 29., Bonacina, Diana, Lezana, & alii.
Non eſt licitum cereos Agnos Dei liquefacere una cum 6
alia cera, ut poſſint ſic multiplicari, niſi ad hoc habeatur
ſpeciale privilegium, quia, ut dicit Gobat. *in Exper. tract.*
3. *n.* 332. illa liquefactio eſt profana nimis actio repugnans
menti Pontificum ſibi tam rigide, & conſtanter reſervan-
tium poteſtatem benedicendi, ſeu ſacrandi ceram; non eſt
igitur eorum mens, ut per commixtionem data opera fa-
ctam profana vertatur in Sacram. Et colligitur ex mente
Pauli V. qui in Conſtitut. 43. incipiente *Romanum*, conce-
dit Monachis Sanctæ Mariæ Fulienſis, ut ipſi ſoli, & non
alii poſſint renovare Agnos Dei factos. Agnos Dei tange- 7
re, ſeu contrectare, licet per ſe abſolute non videatur li-
cere, niſi Clericis in Sacris conſtitutis, ex quo ipſi Agni
Dei, non ſolum ſint ſacri, & benedicti, ſed etiam oleo
Sacro, & Chriſmate conſecrati, & ut etiam colligitur *ex
cap. Sacratus diſt.* 23. tamen ut recte advertunt Sanchez *in
Decalog. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 27. Diana, & alii paſſim,
nunc uſus obtinuit, ut etiam laicis, & fœminis liceat
attingere; eo vel maxime ſi hoc fiat ex pietate, & devo-
tione, vel ut imponantur in aliqua capſula, aut thecis au-
reis, & argenteis, vel hujuſmodi, ligentur, & ornentur,
ut decentius cuſtodiantur.
Ad hæc juvat hic adducere ſequentem noviſſimam diſpo- 8
ſitionem in Bullario Clementis XI. impreſſam.

EDICTUM

Quo Sacrarum Reliquiarum, Sacrarumque cerarum *Agnus
Dei* nuncupatarum venerationi conſulitur.

*Nicolò per la Miſericordia Divina Arciveſcovo di Capua,
del Titolo de' SS. Silveſtro, e Martino a' Monti della S. R.
C. Prete Card. Caracciolo, della Santità di N. S. Provica-
rio Generale &c.*

LA Santità di noſtro Signore volendo col ſuo Appoſtolico
zelo provvedere, che alle Sacre Reliquie de' Santi, le
quali furono vive membra di Chriſto, e Tempio dello Spiri-
to Santo, come ancora alle Cere benedette, e conſecrate
col Sacro Criſma da' Sommi Pontefici, chiamate comune-
mente *Agnus Dei*, ſi conſervi la dovuta riverenza, ed
onore

onore, e che ſi levino affatto tutti gli abuſi, inerendo alla diſpoſizione de' Sacri Canoni, e del Concilio di Trento *nella ſeſſ. 25. de Invocatione, & Veneratione, & Reliquiis Sanctorum*, alle Conſtituzioni Appoſtoliche, ed alli Editti ſpeciali altre volte emanati d'ordine de' Sommi Pontefici ſuoi Predeceſſori, particolarmente di S. Pio V. e della San. memor. di Clemen. VIII. quelli confermando, e reſpettivamente rinovando, ed ampliando.

Parimente ordina, ed expreſſamente comanda, che neſſuna perſona ardiſca, nè preſuma dipingere, o miniare, o pur far dipingere, o miniare in oro o alcuna ſorte di colore *gli Agnus Dei* benedetti, nè in tal modo venderli, o ritenerli per farne vendita, ſotto pena di ſcomunica *ipſo facto* impoſta nella Bolla della San. mem. di Gregorio XIII. ed altre pene riſervate a noſtro arbitrio, volendo che da tutti ſi debbano decentemente tenere, portare, e cuſtodire bianchi, mondi come rappreſentanti quell' innocentiſſimo, e Divino Agnello, di cui portano impreſſa l' immagine.

E perchè la San. mem. di Paolo V. nella ſua Bolla, che comincia: *Romanum licet Pontificem* deſtinò ſolamente i RR. Monaci di San Bernardo, e di S. Pudenziana di Roma al Sacro Officio di fare detti *Agnus Dei*, e di rinovarei rotti colle ſtampe, che ſi conſervano nel Palazzo Appoſtolico; Quindi ſe alcuno ardiſſe di tenere, e fare ſtampe falſe de' medeſimi, o fabbricare *Agnus Dei*, falſi, o in qualſivoglia modo formare la cera in forma d' *Agnus Dei*, incorrerà nella pena della Galera per dieci anni riſpetto agli Uomini, e della Carcere per dieci anni, o fruſta riſpetto alle Donne.

Nella qual pena incorrerà ancora chiunque diſtribuirà ſcientemente detti *Agnus Dei* falſi, come, ſe foſſero veri, o benedetti, o ſcientemente ſpaccierà Reliquie falſe, o commetterà furto ſacrilego di Sacre Reliquie, e di *Agnus Dei* benedetti, o materà ed altererà malizioſamente il nome, o il numero del Sommo Pontefice impreſſo in ciaſcheduno *Agnus Dei* benedetto.

Similmente la Santità Sua in materia tanto Sacra ò Religioſa, rinovando le pene impoſte da' Sacri Canoni contro li Simoniaci, oltre le pene infraſcritte, vuole, e comanda, che neſſun Orefice, Coronaro, Tornitore, Artefice de' Reliquarj, o di qualunque arte, o Profeſſione, Regattiere, o Rivenditore, ovvero altra perſona di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione ardiſca publicamente, nè privatamente vendere, far vender, o tenere per vendere in caſa, bottega, o in moſtra di detta bottega, o altrove, qualſivoglia ſorte di Sacre Reliquie, o *Agnus Dei*, nè pure piccole parti di eſſe, ancorchè foſſero congegnate, e commeſſe dentro Croci, Immagini, Statue, Urne, Corone, Reliquiarj, o altri ſimili ornamenti di qualunque ſorte e molto meno eſporle venali nelle ſtrade, Piazze, Fiere, Mercati, Camere locande, Portici delle Chieſe, o Conventi, ed altri luoghi pubblici, nè anche con altre robe vendibili; Permettendoſi ſolamente, di ritenere nelle loro caſe, e botteghe, o moſtra di eſſe, e nei luoghi ſuddetti i ſemplici ornamenti, collo ſpazio, o circolo di eſſi voto ſenza Reliquie, ed *Agnus Dei* ad effetto di vendere ſemplicemente i ſuddetti ornamenti.

Per pubblica comodità de' fedeli, e conſervazione di dette coſe Sacre ſi permetterà con noſtra licenza da concederſi gratis a quelli Artefici de' Reliquarj, che ſaranno cogniti all' infraſcritto Cuſtode delle Sacre Reliquie, e approvati da noi, o da Monſignor Vicegerente, collocare in ornamenti decenti quelle Reliquie, che verranno diſpenſate parimente gratis dalla noſtra Cuſtodia, o da Monſignor Sacriſta del Palazzo Appoſtolico, e vendere il puro valore di detti ornamenti, come di ſopra; Come anche accomodare quelle Relique, ed *Agnus Dei*, che ſaranno portati da particolari per loro uſo, e ritenerli in bottega, ſin tanto che ſaranno accomodati, e riſtituiti a' medeſimi Patroni, ſenza poterli giammai tenere in moſtra, nè guarniti, nè ſguarniti, come ſi è ordinato.

Ed affinchè non poſſa dubitarſi dell' identità, e verità delle Sacre Reliquie, la cui ricognizione, ed approvazione deve aſſolutamente farſi dal Veſcovo del luogo, ſecondo la forma del detto Concilio Tridentino; Parimente d' ordine eſpreſſo della Santità ſua, ſi proibiſce a qualunque perſona di qualſivoglia ſtato, grado e condizione di far fede alcuna, Inſtromento, e Scrittura pubblica, o privata di eſtrazione, donazione, conſegna, traslazione, o altro contratto in queſta materia di Reliquie ſenza noſtra licenza in ſcritto, fuorchè a tergo dell' Autentiche, poſſa ſcriverſi la donazione della ſteſſa Reliquia autenticata,) nè li Stampatori di ſtamparle, ma debbano riconoſcerſi, ed autenticarſi da Noi, o da Monſignor Vicegerente noſtro, e rogarſene gratis il detto Cuſtode delle Sacre Reliquie, o li Notari del noſtro Tribunale, altrimenti oltre le pene infraſcritte le Relique diſpenſate in altra forma non s' averanno per autentiche.

Siccome per il medeſimo fine, e ſotto l' iſteſſe pene ſi proibiſce ad ogni Artefice, e qualſiſia perſona, ancorchè Eccleſiaſtica, di aprire ſenza la noſtra licenza, o ſenza la preſenza di Monſignor Vicegerente, o dell' infraſcritto Cuſtode le ſcatole di Relique ſigillate col noſtro ſigillo, o di Monſignor Sacriſta, e li Reliquiarj autentici di Chieſe, anche a fine di accomodarle nelli medeſimi, o altri Reliquiarj, nè ſervirſi di dette Scatole per uſi profani, e ſimilmente ad altri Rettori, o Miniſtri delle Chieſe di concedere veruna Reliquia delle medeſime, o parte di eſſe, ſenza legittima facoltà, nè di eſporre qualſiſia Reliquia alla pubblica venerazione ſenza la noſtra autentica, o ricognizione, ed approvazione.

Finalmente, per l' eſatta oſſervanza del preſente Editto, la Santità Sua comanda, che ſia inviolabilmente eſeguito da tutti di qualſiſia ſtato, grado, condizione, e ſeſſo, ancorchè Eccleſiaſtici, Secolari, o Regolari, ovvero degni di ſpecial menzione, ſotto la pena di Scudi ducento d' oro, da applicarſi ad uſi pii, e la quarta parte all' Accuſatore, quale ſarà tenuto ſegreto, e della carcerazione, e dell' eſilio, ed anco della Galera, ſecondo la qualità delle traſgreſſioni, e delle Perſone, ed alli Regolari ſotto pena della privazione di voce attiva, e paſſiva, ed altre pene corporali a noſtro arbitrio oltre le perdita delle Reliquie, *Agnus Dei*, e loro ornamenti. E ſi procederà ancora per inquiſizione, o in altro modo più proficuo alla Corte, in ciaſcuno de' capi ſuddetti; E pubblicato, ed affiſſo ne' luoghi ſoliti, dopo tre giorni comprenderà tutti, come ſe foſſe a ciaſcuno perſonalmente intimato. Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 14. Ottobre 1716.

N. Card. Caracciolo Pro-Vicario.

M. A. Canonico Boldetti Cuſtode delle Sacre Reliquie.

N. A. Canonico Cuggio Secret.

Die menſe, & anno, quibus ſupra, ſupradictum Edictum affixum, & publicatum fuit ad valvas Curiæ Innocentianæ, & in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Franciſcum Rota Tribunalis Eminentiſſimi Vicarii Curſorem Decan.

Agnorum Dei virtutem non parvam eſſe pro beneficio, & utilitate fidelium teſtatur Durandus *in Rationali Divin. Offic. lib. 6. cap.* 79. ubi dicit vim habere contra fulgura, fulmina, grandinem, incendia, & tempeſtates, ventos, vel imbres. Martinus Delrius addit habere virtutem magnam contra Dæmonem, a cujus poteſtate plures vi talium Agnorum Dei fuerunt liberati, & præcipue Nobilis vir in Auſtria 1591. & femina obſeſſa in Bavaria, & etiam alia conſimilis eodem tempore, ut teſtatur ipſe *lib. 6. cap. 2. ſect. 3. quaſt. 3. Diſquiſition. variar.* Multa de eorum effe- 10
ctibus ſcripſit Vincentius Bonardus, & Petrus Matthæus *in 7. Decretal.* dicit, quod cum conſecrantur a Pontifice, poſtulatur a Deo, ut eos devote geſtantibus tribuat, quæ breviter ſequentibus verſibus complexus eſt Pater Fruſius, ut adducit Delrius loco citato.

Poſtulat in primis ſacrati aſpectus ut Agni
Agnum ad cœleſtem concita corda levet,
Utque ſalutiferæ memores vitæque, necisque
Criminis, & vitii noxia vincla terant.
Hoſtis ut inſidias Stygii, ac certamina vincant
Decipulas mundi, carnis, & illecebras.
Corporeos nobis morbos, caſuſque repelli
Præſertim horriferos, mortificoſque petit.

Alios etiam verſus virtutem, & efficaciam Agnorum Dei 11
exprimentes adducit Quaranta verb. *Agnus Dei*, & dicit ab Urbano V. fuiſſe miſſos ad Græcorum Imperatorem cum tribus Agnis, & ſunt ſequentes:

Balſamus, & munda cera cum Chriſmatis unda
Conficiunt agnum, quod munus do tibi magnum,
Fonte velut natum per myſtica ſanctificatum.
Fulgura deſurſum depellit, & omne malignum.
Peccatum frangit, ut Chriſti ſanguis, & angit.
Prægnans ſervatur, ſimul & partus liberatur.
Munera fert dignis, virtutem deſtruit ignis.
Portatus munde de fluctibus eripit undæ.
Morte repentina ſervat, ſatanæque ruina.
Si quis honorat eum, retinet ſuper hoſte trophæum.
Parſque minor tantum, tota valet integra quantum.
Agnus Dei miſerere mei,
Qui crimina tollis, miſerere nobis.

Supplementa Auctoris e III. Editione.

De Ritu & uſu Cerearum Formarum, quæ benedici, 12
& conſecrari ſolent a Romano Pontifice, Formula impreſſa de mandato SS. D. N. Benedicti Pp. XIV. anno 1752.

PErvetuſtus in Eccleſia Romana ritus eſt ille, quo Summi Pontifices benedicere, & conſecrare ſolent Cereas Formas, quæ *Agnus Dei* vulgo appellantur. In Ordine Romano, qui eruditorum judicio antiquior eſt ſæculo octavo, innuitur præfatus Ritus; In Cæremoniali vero ejuſdem Romanæ Eccleſiæ deſignantur materia, forma, & preces

in

in hujuſmodi conſecratione adhibendæ, quæ ſacras continent, myſticaſque ſignificationes.

Conficiuntur hi *Agnus Dei* ex cera alba, pura, virginea, quo humana denotatur natura a Chriſto, virtute Divina, ſine ulla mixtione, aut contagione culpæ, in puriſſimo Mariæ Virginis utero aſſumpta. Agni imago in illis imprimitur, Agni illius immaculati ſymbolum, qui pro humana reparatione in Ara Crucis immolatus eſt. Adhibetur Aqua benedicta, quo nimirum elemento, cum in veteri, tum in novo Fœdere, præclara Sacramenta, & prodigia a Deo effecta ſunt. Miſcetur in ea Balſamum, quo bonus Chriſti odor ſignificetur, quem in omni actu, & converſatione redolere debent Chriſtifideles. Superinfunditur Chriſma, quo res aliæ Divino cultui ſpecialiter addictæ veluti Templa, Altaria, Sacerdotes, præparari ſolent, ac conſecrari, atque in eo præſtantiſſima virtutum omnium Charitas figuratur.

In Aqua igitur prius benedicta, ac Balſamo, & Chriſmate mixta, Cerei illi *Agnus Dei* immerguntur, & Summus Pontifex, tam ante, quam poſt merſionem ſanctiſſimis precibus Deum exorat, ut eas formas benedicere, ſanctificare, & conſecrare dignetur, iiſque tantam impertiat virtutem, ut quicumque recta fide, ac vera pietate iiſdem uſus fuerit, hæc dona, ac beneficia conſequatur.

I. Ut aſpectu, vel contactu Agni in Cereis illis formis impreſſi excitentur Fideles ad memoranda ſub eo Symbolo Redemptionis noſtræ myſteria, conceptiſque grati animi ſenſibus Divinam in nos bonitatem benedicant, venerentur ac diligant: fidentes fore, ut per eam, peccatorum veniam obtineant, & maculas omnes abſtergant.

II. Ut ad vivificæ Crucis ſignum in iiſdem Cereis impreſſum maligni Spiritus contremiſcant, & fugiant, faceſſant grandines, ſubſidant venti, diſſipentur tonitrua, abigantur turbines, fulgura, & tempeſtates.

III. Ut Divinæ benedictionis virtute, non prævaleant diabolicæ fraudes, inſidiæ, & tentationes.

IV. Ut Parturientes cum fœtu incolumes ſerventur, eumque feliciter in lucem emittant.

V. Ut iiſdem devote utenti nulla dominetur adverſitas, nulla noceat peſtilentia, aeriſque corruptio, nullus comitialis morbus eum corripiat, nulla maris tempeſtas, nullum incendium, nulla inundatio, nulla adverſus eum prævaleat malignitas.

VI. Ut in proſperis, adverſiſque caſibus Divina protectione muniatur, ab humanis, vel diabolicis inſidiis, a ſubitanea, & improviſa morte, a cunctis denique malis, & periculis liberetur, per Vitæ, ac Paſſionis Jeſu Chriſti myſteria.

Mirabiles hujus Sacri virtutes explicatæ jam olim fuere, atque his verſibus comprehenſæ:

Pellitur hoc ſigno tentatio Dæmonis atri,
Et pietas animo ſurgit, abitque tepor.
Hoc aconita fugat, ſubitaque pericula mortis,
Hoc & ab inſidiis vindice, tutus eris.
Fulmina ne feriant, ne ſæva tonitrua lædant,
Ne mala tempeſtas obruat, iſtud habe.
Undarum diſcrimen idem propulſat, & ignis,
Illaque ne noceat vis inimica valet.
Hoc facilem partum tribuente, puerpera fœtum
Incolumem mundo proferet, atque Deo.
Unde, rogas, uni tam magna potentia ſigno?
Ex Agni meritis, haud aliunde fluit.

Quæ quidem beneficia; & gratiarum dona a bonorum omnium Largitore Deo fidelibus tribui, ac concedi, virtute hiſce Sacris Cereis communicata per benedictionem, ac precationes in primis, quas Chriſti Vicarius Romanus Pontifex univerſæ Eccleſiæ nomine in eorum conſecratione fundere ſolet, res eſt firmiter omnino credenda, ac variis, eximiiſque miraculis ſæpiſſime confirmata. Quod ſi optatus non ſemper obtineatur effectus, id non defectui virtutis rei ſacræ, ſed vel infirmæ, exiguæque utentium Fidei, ac devotioni, vel alteri occultæ cauſæ Deo compertæ, ac probatæ tribuendum eſt.

Sic ad litteram habetur in Appendice V. ad Tomum Tertium Bullarii Benedicti XIV.

ALCHIMIA, ALCHIMISTÆ.

SUMMARIUM.

1 *Alchimia ad faciendum aurum, vel argentum turpis lucri gratia pro commerciis contractuum, vel pro mixtione monetarum eſt illicita, & expreſſe prohibita.*

2 *Et contrafacientes mortaliter peccant.*

3 *Alchimiſtæ, & Alchimiam fieri curantes, aut mandantes ſunt infames; & ſi aurum, vel argentum chimicum vendant, vel dent in ſolutum, aut expendant, tenentur tantundem de vero, & bono auro pauperibus erogare: vel ſi ipſi pauperes ſint, pœnam aliam in corpore, arbitrio Judicis ſubire tenentur; Et ſi fuerint Clerici, privandi ſunt Beneficiis, & ad alia obtinenda redduntur inhabiles.*

4 *Adducitur ad hoc Pontificia Conſtitutio.*

5 *Ex hac Conſtitutione deducitur, quod etiam utentes ſcienter tali moneta, aut auro, vel argento alchimico in damnum tertii, tenentur tantundem de vero, & bono auro pauperibus erogare, ſi facta debita diligentia damnificati remaneant adhuc ignoti.*

6 *Si vero ipſi damnificatis, vel eorum hæredibus reſtitui poteſt, delinquens tenetur reſtituere eiſdem.*

7 *Et licet hæc pœna erogationis tantundem auri, & argenti in pauperes, vel reſtitutionis propriis perſonis damnificatis, ſeu eorum hæredibus, videatur ſententia ferenda, tamen in Foro conſcientiæ obligat ante ſententiam Judicis.*

8 *Per allatam Conſtitutionem tenent nonnulli Doctores non damnari abſolute artem chimicam faciendi aurum, vel argentum; niſi quando, vel fieret ope Dæmonis, vel quando non valeret effici verum aurum, & argentum.*

9 *Multi vero alii, & plures media via incedentes tenent per talem Conſtitutionem non quidem abſolute damnari, & puniri artem Chimicam in ſe, ſed damnari, & puniri, quando quis prætendit facere verum aurum, vel argentum, & illud pro vero expendere.*

10 *Alii tandem tenent abſolute eſſe damnatam, & reprobatam artem Alchimiæ faciendi aurum, & argentum.*

11 *Affertur ratio pro hac tertia ſententia, exemplis demonſtrans ſæpe ſæpius diabolicis præſtigiis Chimicam artem exerceri.*

12 *Ex ſupradictis concluditur, quod quamvis ars chimica phyſice defendi poſſit, maxime in magnis, & divitibus Principibus, in quibus ceſſant pericula ſuperſtitionis, & damnificationis Reipublicæ.*

13 *Moraliter tamen improbatur, & maxime in non nimis divitibus, & privatis omnibus, in quibus hæc ars eſt plena periculis.*

14 *Alchimiſtæ hac arte depauperantur, familiæ neceſſaria ſubtrahunt, quorum defectu ad non paucas ſuperſtitiones, & præſtigia recurritur, cum ſemper hac arte decipiantur ipſi, & alios decipiant.*

15 *Alicubi adeſt Lex, ne cui ſine permiſſu Principis ſub pœna capitis liceat Alchimiam exercere; quam Legem expediret etiam alibi ferri.*

16 *Alia remiſſive.*

ALchimia ad faciendum aurum, vel argenteum turpis 1
lucri gratia pro commerciis concita, eſt expreſſe prohibita, *c. Spondent, Extravagant. comm. Joann. XXII. lib. 5. de crimine falſi.* Et ratio eſt quia aurum, vel argentum chimicum non habet veri auri, & argenti naturalis perfectionem, neque virtutes & proprietates omnes, adeoque nequit confici, & uti pro commerciis contractuum, cum ſic eſſet manifeſta juſtitia, & damnum tertii; neque ut in medicamentis quis eo utatur, cum veri auri vires ſalutares non habeat, quin potius nocivas qualitates ab igne carbonario, & venenato hydrargyrio contrahat; Neque ut quis eo utatur pro mixtione monetarum, cum ſic monetas adulterare redundaret in nimium aliorum præjudicium, & foret unum caput criminis monetarii, juxta aliam Conſtitutionem ejuſdem Pontificis *in c. Prodeunt, extravagant. Singular. tit. de crimine falſi.*

Et contrafacientes mortaliter peccarent, cum notabili- 2
ter læderent proximum. Sic tenet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 2. *ad* 1. Alber. Brun. *in tract. de Monet. Augment. præſuppoſ.* 1. *num.* 13. Sylveſter *verb. Alchim.* Farinac. *q.* 115. *de crim. læſ. Majeſt.* Pignatell. *tom.* 9. *conſ.* 2. *n.* 75. Martinus Delrius *lib.* 1. *cap.* 5. *q.* 4. Paulus Comitolus *lib.* 3. *quæſt.* 33. Joann. Crot. Anaclet. & alii.

Alchimiſtæ, & Alchimiam fieri curantes, aut mandan- 3
tes ſunt infames; & ſi aurum, vel argentum chimicum vendant, vel dent in ſolutum, aut expendant, tenentur tantundem de vero, & bono auro pauperibus erogare; vel ſi ipſi, ut ordinarie contingit, pauperes ſint, pœnam aliam in corpore, arbitrio Judicis, ſubire tenentur. Et ſi fuerint Clerici privandi ſunt Beneficiis, & ad alia obtinenda redduntur inhabiles. Habetur expreſſe in Conſtitutione Joannis XXII. *c. Spondent, Extravagant. comm. lib. 5. de crimine falſi*, quæ ut ab omnibus recte percipiatur, hic per extenſum adducitur.

„ Spondent, quas non exhibent, divitias pauperes Alchi- 4
„ miſtæ, pariter qui ſe ſapientes exiſtimant, in foveam
„ incidunt, quam fecerunt. Nam haud dubie hujus artis
„ Alchimiæ, alterutrum ſe profeſſores ludificant, cum ſuæ
„ ignorantiæ conſcii, eos, qui ſupra ipſos aliquid hujuſ-
„ modi dixerint, admirentur, quibus cum veritas quæſita
„ non ſuppetat, diem cernunt, facultatis exhauriunt, iidem-
„ que verbis diſſimulant falſitatem, ut tandem, quod non
„ eſt in rerum natura, eſſe verum aurum, vel argentum
„ ſophiſtica tranſmutatione confingant; eoque interdum
„ eorum temeritas damnata, & damnanda progreditur,
„ ut fictis metallis cudant publicæ monetæ characteres ſi-
„ dis, oculis, & non alias Alchimicum fornacis ignem,
„ vulgum ignorantem eludant. Hæc itaque perpetuis vo-
„ lentes exulare temporibus, hac edictali Conſtitutione
„ ſancimus, ut quicumque hujuſmodi aurum, vel argentum
„ fecerint, vel fieri ſecuto facto mandaverint, vel ad hoc
„ ſcienter, dum id fieret, ſcientibus miniſtraverint, aut

„ ter, vel auro, vel argento uſi fuerint vendendo, vel
„ dando in ſolutum, verum tanti ponderis aurum, vel
„ argentum pœnæ nomine inferre cogantur in publicum
„ pauperibus erogandum, quanti alchimicum exiſtet, circa
„ quod eos aliquo prædictorum modorum legitime con-
„ ſtiterit deliquiſſe, facientibus nihilominus aurum, vel
„ argentum alchimicum, aut ipſo (ut præmittitur)
„ ſcienter utentibus perpetuæ infamiæ nota reſperſis.
„ Quod ſi ad præfatam pœnam pecuniariam exſolvendam
„ delinquentium ipſorum facultates non ſufficiant, pote-
„ rit diſcreti moderatio Judicis pœnam hanc in aliam
„ (puta carceris, vel alteram juxta qualitatem negotii,
„ perſonarum differentiam, aliaſque attendendo circum-
„ ſtantias) commutare. Illos vero, qui in tantæ igno-
„ rantiam infelicitatis proruperint, ut nedum nummos
„ vendant, ſed naturalia Juris præcepta contemnant, ar-
„ tis excedant metas, Legumque violent interdicta, ſcien-
„ ter videlicet adulterinam, ex auro, & argento alchi-
„ mico cudendo, ſeu fundendo, cudi, ſeu fundi facien-
„ do monetam hac animadverſione percelli jubemus, ut
„ ipſorum bona deferantur carceri, ipſique perpetuo ſint
„ infames: Et ſi Clerici fuerint delinquentes, ipſi ultra
„ prædictas pœnas, priventur Beneficiis habitis, & prorſus
„ reddantur inhabiles ad alia habenda."

5 Ex hac Conſtitutione deducitur, quod etiam utentes ſcienter tali moneta, aut auro, vel argento alchimico in damnum tertii, teneantur tantum de vero, & bono auro pauperibus erogare, ſi facta debita diligentia, damnificati remaneant adhuc ignoti. Si vero ipſis damnifi-
6 catis, vel eorum hæredibus reſtituit poteſt, delinquens tenetur reſtituere eiſdem per ea, quæ habentur *in cap. Cum te, de uſur.* ibique Doctores, & a Leſſio *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 49. Molina *tom.* 2. *diſp.* 746. & ab aliis paſ-
7 ſim. Et licet hæc pœna erogationis tantundem auri, & argenti in pauperes, vel reſtitutionis propriis perſonis damnificatis, ſeu eorum hæredibus, videatur indigere miniſterio Judicis, & ſic videatur ſententia ferenda, tamen in foro conſcientiæ obligat ante ſententiam Judicis Jure naturali in quantum ſit ſequutum damnum tertii, cui abſque alia ſententia eſt facienda reſtitutio, quam primum fieri poteſt, ut habet Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 2. *num.* 72. & alii.

8 Per hanc Extravagantem Joannis XXII. ſupra allatam tenent multi Doctores non damnari abſolute artem chimicam faciendi aurum, vel argentum, niſi quando vel fieret ope Dæmonis, vel quando non valeret effici verum aurum, & argentum; Cum autem hæc ars faciendi verum aurum, & argentum, dicunt ipſi, ſit poſſibilis, & vera in ſe, licet in hoc, vel in illo particulari non ſemper verificetur defectu peritiæ, ſequitur non eſſe prohibitam, neque punitam. Sic Pichus *in tract. de auro.* Oldrad. *conſ.* 74. Tadiena, & Sylveſter *verb. Alchimia*, Fab. *de monet. tract. de emption.* Abbas *in cap.* 2. *de ſortileg.* & alii cum Hiero. Zanet. qui *in tract. de For. Conſc. num.* 131. dicit hanc ſententiam eſſe communem.

9 Multi vero alii, & plures media via incedentes tenent per hanc Extravagantem non quidem abſolute damnari, & puniri artem chimicam in ſe, ſed damnari, & puniri, quando quis prætendit facere verum aurum, vel argentum, & illud pro vero expendere, cum hoc ſit contra juſtitiam, ex quo aurum alchimicum non habet intrinſecam perfectionem, & virtutem, & valorem veri auri naturalis, adeoque nequeat quis eo uti in commerciis, nec cum ipſis liceat ſolvere debita, quod vergeret in nimium damnum tertii. Sic Divus Thomas 2. 2. *quæſt.* 77. *artic.* 2. *ad* 1. Albert. Brun. *in tractat. de monet. augm. præſuppoſ.* 1. *num.* 13. Farinac. *quæſt.* 115. *de crim. læſ. Majeſt.* Sylveſter *verb. Alchimia*, Joann. Crot. *in tract. de teſt. rub. in cauſ. Civil. quis poſſit eſſe teſtis num.* 179. Pignatell. *tom.* 9. *conſ.* 2. *num.* 75. & alii.

10 Alii tandem tenent abſolute eſſe damnatam, & reprobatam artem Alchimiæ faciendi aurum, vel argentum. Sic Sanchez *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 40. *num.* 51. Summa Angelica, Valentia, & Margarita Decreti Gratiani edita per Patrem Martinum Ordinis Prædicatorum Domini Papæ tunc Pœnitentiar. & Cappell. ubi *verb. Alchimia* habetur expreſſe: *Alchimia videtur eſſe ars reprobata, quia qui credit unam ſpeciem poſſe transferri in aliam, vel ſimiliem, niſi ab ipſo Creatore, Infidelis eſt, & Pagano deterior*, & citat. *cauſam* 20. *quæſt.* 5. *cap. Epiſcopi circa finem*, in qua cauſa habentur ad litteram iſta verba: *Quiſquis ergo credit poſſe aliquam creaturam, aut in melius aut in deterius immutari; aut transformari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt,*
11 *procul dubio infidelis eſt, & pagano deterior.* Et ratio eſt, quia ars Alchimiæ eſt expoſita multis fraudationum periculis, & ſæpe dæmon ſe illi operationi ingerit, ut pluribus exemplis compertum eſt, & præcipue de præſtigiatore quodam Diabolico, qui poſtquam per artem Chimicam fingendo facere verum aurum, plures decepiſſet, ab Anaſtaſio Imperatore detectus in Caſtello relegatus miſere periit, ut ex Cedreno refert Martinus Delrius, & de Marco Bragadino, qui cum ſuæ artis chimicæ præſtigiis multoties verum aurum confectum finxiſſet, ita ut a nonnullis Rex auri Venetiis appellaretur, tandem a Duce Bavariæ, ad quem confugerat, de ſuis præſtigiis convictus, & morti adjudicatus, cum ad patibulum duceretur, confeſſus eſt nunquam a ſe in vita factum fuiſſe aurum, nec ſe credere illius faciendi ullam inter homines artem exſtare. Sic refert Paulus Comitolus *lib.* 3. *quæſt.* 33. *reſponſ. moral. n.* 5. ſic concludens: *Aurea furca digna confeſſio.*

Ex his omnibus concludendum eſt, quod quamvis ars 12
chimicam phyſice defendi poſſit, maxime in magnis, & divitibus Principibus, in quibus, ex quo agant cum conſilio ſapientium, ceſſant pericula ſuperſtitionis, & damnificationis Reipublicæ; Moraliter tamen improbatur, 13
& maxime in non nimis divitibus, & privatis omnibus, in quibus hæc ars eſt plena periculis, cum iſti ſoleant ipſam exercere ſolummodo turpis lucri gratia, & auro illo uti intendant ad commercia, medicinas, & monetarum mixtionem; & dato etiam, quod ipſi ad iſta non eſſent eo uſuri, periculum evidens eſt, ne utantur hæredes, quod ut dictum eſt *num.* 1. eſt omnino illicitum.
Ultra quam quod iſti hac arte depauperantur, familiæ neceſ- 14
ſaria ſubtrahunt, quorum defectu ad non paucas ſuperſtitiones, & præſtigia recurritur, cum ſemper hac arte decipiantur ipſi, & alios decipiant, *ſpondendo*, ut dicit Pontifex, quas non exhibent divitias pauperes Alchimiſtæ, redditi de die in diem miſerabiliores, & cum magno etiam aliorum præjudicio ad extremam uſque redacti miſeriam; quare eos, ut fallaces, mendaces, & vanitatis amatores, ac Reipublicæ noxios ſub graviſſimis pœnis damnavit Joann. XXII. *in cit. cap. Spondent.* Sic tenent Turreblanca *de Jure ſpirit. lib.* 11. *cap.* 4. *num.* 47. *cum ſequent.* Barboſa *tom.* 6. *additamenta ad collect. Doctor. fol.* 142. Franciſcus de Pavinis *in Apoſtilla ad Extravagant. Joann. XXII. num.* 12. Martinus Delrius *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. §. *Denique*, Paulus Comitolus *lib.* 3. *quæſt.* 33. Schnorrenberg. Anaclet. D. Thomas, Sylveſter, Farinac. Joann. Crot. Pignarell. cum aliis cit. pro ſecunda ſententia: & a fortiori Sanchez, Summa Angelica, & alii citat. pro tertia ſententia, & omnes tenentes non poſſe ab Alchimiſtis fieri verum aurum, ut Avicenna relat. ab Ægidio Com. *quodlibet.* 3 *quæſt.* 8. *meteorologia lib.* Ipſe Ægidius ibi, Averroes *in paraphraſi in* 2. *lib. de generation. animal.* Conciliator *different.* 209. Cardenas *lib.* 10. *de varietate rerum cap.* 51. Toſtatus,
Palat. Chaſſan. Penna, Binsfel. & alii citati a Turre- 15
blanca *loco ſuperius citat.* Unde ex his omnibus patet, dicit Martinus Delrius *lib.* 1. *cap.* 5. *quæſt.* 4. *fol.* 69. *verb. Quarto, optimam eſſe (quam ajunt Angliæ) Legem, ne cui ſine permiſſu Principis ſub pœna capitis liceat Alchimiam exercere; quam Legem expediret etiam alibi ferri.*

Alia ad rem, vide verb. *Falſum, Falſarius num.* 36.

Novæ additiones ex aliena manu.

ALchimia, ſeu Chimia eſt *Ars ſacra, ſeu ſtatoria auri* 1
conficiendi ἱερὰ τέχνη ἢ θεία, ut legitur in lexico hujus Artis. Χημεία a veteri Scriptore, Joanne Antiocheno apud Suidam, Ἀρχημία ab infimis Græcis Scriptoribus appellatur. Cur *Chimia* hæc ars dicatur, non adhuc liquet. *Vide P. Lambecium lib.* 6. *Biblioth. Cæſar. pag.* 174. *Georgium Syncellum pag.* 14., *& Menagium in verb. Alquimie.* De ortu & progreſſu hujus artis, conſule Olai Borrichii diſſertationem, *de ort. & progreſſu Chimiæ.*

Saniores omnes putant hanc tranſmutationem fictitiam 2
eſſe, alii totis lacertis pugnant pro veritate hujus tranſmutationis; rationes utriuſque partis late referunt Pereira *de Magia lib.* 1. *cap.* 12. Valentia 2. 2. *diſput.* 6. *quæſt.* 13. *punct.* 2. *difficul. ult.* & latius *Martinus del Rio lib.* 1. *diſq. Mag. cap.* 5. *quæſt.* 1. *ſect.* 2. *&* 3.

Qui de vaniſſima Alchimiæ arte plura cupit, adeat Wil- 3
helmum Aniſſonum *in Philoſophia Piroteehnica*, Chriſtianum Adulphum, Balduinum *in Auro hermet.*, Becherum *in Phyſic. ſubter.*, *& in ſupplem. ſecund. in Phyſic. ſubter. ſeu de tranſmut. metal. in aur.* Blavvenſteinum *in Interpellat. pro lapide philoſoph. contra A. Kircherum*, Carantam *de natura auri artefacti*, Clauderum *de tinctura univerſali*, Borellum *in Biblioth. Chymic.*, Rogerium Bacconem, *Miroir d'Alquimie*, Barlet *le vray & methodique cours de la Phyſique reſolutive vulgairement dit Chymie.* Et qui contra Chymicos ſcripſerunt *Major. Exam. fucorum pſeudo chymicorum detect.* La Sferza degli Alchimiſti, *Uden. nonrentia Chimic. Eraſm. in Dialog. de Alchym.*

ALIENARE, ALIENATIO.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ veniunt ſub nomine Alienationis bonorum Eccleſiaſticorum Mobilium, & Immobilium.

SUMMARIUM.

1 *Alienatio bonorum Eccleſiæ ſine juſta cauſa, & debita ſolemnitate eſt prohibita triplici Jure, ſcilicet Divino, Civili, & Canonico.*

2 *Alienationis nomine venit omnis actus quo dominum rei di-*

rectum, vel utile, aut uſufructus, ſeu Jus in alterum transfertur.

3 *Alienari prohibentur immobilia, & pretioſa mobilia Deo dicata.*

4 *Et quantum ad præſens veniunt etiam nomine immobilium ſervitus prædiorum, Jura piſcandi, venandi & ſimilia.*

5 *Sic etiam veniunt nomine immobilium cenſus, & annui reditus.*

6 *Sic tandem nomine immobilium quantum ad præſens venit certa ſumma pecuniæ ſpecialiter deputata ad emptionem immobilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, vel ad ædificandam Eccleſiam, aut pro graviſſimis Eccleſiæ neceſſitatibus.*

7 *Nomine mobilium pretioſorum, quæ alienari non poſſunt, veniunt quæ ſunt de theſauro Eccleſiæ, vel quæ propter pretium, artem, raritatem, & antiquitatem conferunt Eccleſiæ ſpecialem ſplendorem, & ſimilia excedentia valorem viginti quinque aureorum.*

8 *Sic nomine mobilium pretioſorum veniunt inſignes Reliquiæ Sanctorum, maxime ſi in Eccleſiæ muro ſint clauſæ, vel ibi perpetuæ ſepulturæ traditæ.*

9 *Item nomine mobilium pretioſorum inalienabilium veniunt illa mobilia, ex quorum fructibus annui reditus ſolent percipi ab Eccleſia, ſeu Monaſterio.*

10 *Item nomine mobilium pretioſorum inalienabilium veniunt arbores frugiferæ, ſeu prædio neceſſariæ, ut illis ſublatis prædium reddatur graviter deterius; Unde Beneficiatus incidere faciens tales arbores in bonis Eccleſiæ, & in proprios uſus convertens, dicitur alienare, & Cenſuras incurrit.*

11 *Non peccant tamen, nec incurrunt tales Cenſuras Beneficiati incidere facientes arbores inutiles, & nocivas.*

1 ALienatio bonorum Eccleſiæ ſine juſta cauſa, & debita ſolemnitate eſt prohibita triplici Jure, ſcilicet Jure Divino; Levitic. *cap.* 25. & 27. Jure Civili. *leg. Jubemus* 2. *Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*, & Jure Canonico, *cap. Apoſtolicus* 13. *cap. Sine exceptione* 52. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *cap. fin. de rebus Eccleſ. non alienand.* Clement. 1. *eodem titul. Extravagant. Ambitioſæ eodem titul. Inter communes*, & Tridentin. *de reform. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *& ſeſſ.* 25. *cap.* 11.

2 Alienationis nomine venit omnis actus, quo dominium rei directum, vel utile, aut uſusfructus ſeu Jus in alterum transfertur; ideſt donatio, permutatio, venditio, emptio, ceſſio, conceſſio, hypotheca, emphyteuſis; colligitur ex *cap. Nulli* 5. *hoc titulo*, ex *cap. Apoſtolicos* 12. *quæſt.* 2. & expreſſe habetur *in Extravagant. Pauli II.* incipiente: *Ambitioſæ, ſub hoc titulo inter communes*, præciſis his verbis: *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur, conceſſionem, hypothecam, locationem, & conductionem ultra triennium, nec non infeudationem, vel contractum emphyteuticum præterquam in caſibus a Jure permiſſis, ac de rebus, & bonis in emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis, & cum Eccleſiarum evidenti utilitate, ac de fructibus, & bonis, quæ ſervando ſervari non poſſunt pro inſtantis temporis exigentia, hac perpetuo valitura Conſtitutione præſenti fieri prohibemus.*

3 Alienari prohibentur immobilia, & pretioſa mobilia Deo dicata, citat. Extravagant. *Ambitioſæ* ſub initio; Et nomine immobilium veniunt omnia, quæ loco moveri non poſſunt, ut prædia, Domus, agri, & ſimilia.

4 Et quantum ad præſens veniunt etiam nomine immobilium ſervitutes prædiorum, ut Jura piſcandi, venandi, & ſimilia, ut *leg. ultim. §. fin. Cod. de præſc. long. temp.* ibi: *Eodem obſervando, & ſi res non ſoli ſint, ſed incorporales, quæ in Jure conſiſtant, velut uſusfructus, & cæteræ ſervitutes*, & concordat *Clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis*; his verbis: *Jura, reditus, aut poſſeſſiones ejuſmodi Monaſterii.*

5 Sic etiam veniunt nomine immobilium cenſus & annui reditus, ut expreſſe habetur *in Clement. Exivi §. cumque annui reditus, de verborum ſignificatione* his præciſis verbis: *Cumque annui reditus inter immobilia cenſeantur a Jure.* Sic etiam nomine immobilium veniunt Jura, & Actiones ad immobilia, colligitur *ex c. 2. de rebus Eccleſiæ non alienand. in 6.* ubi Jura & Actiones ad immobilia æquiparantur immobilibus, ibi: *bona immobilia, aut Jura Eccleſiar.* & *leg. Qui ad actionem habet ad rem recuperandam ipſam rem habere videtur.*

6 Sic tandem nomine immobilium, quantum ad præſens, venit certa Summa pecuniæ ſpecialiter deputata ad emptionem immobilium, cenſuum, vel mobilium pretioſorum, vel ad ædificandam Eccleſiam, aut pro graviſſimis Eccleſiæ neceſſitatibus, maxime ſi cum Superioris auctoritate, & Clericorum conſenſu ad id fuerit retenta, colligitur *ex leg. 3. Quid ergo, ff. de contraria, & util. action. tutel.* ubi pecuniam ad prædiorum comparationem depoſitam Tutor alienare non poteſt. Sic tenent Engel *lib. 3. titul. 13. num. 7.* Anaclet. Azorius, Quaranta, & plurimi alii cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſ. part. 3. alleg. 95. num. 41.*

7 Nomine mobilium pretioſorum, quæ alienari non poſſunt, veniunt quæ ſunt de theſauro Eccleſiæ, vel quæ propter pretium, artem, raritatem, & antiquitatem conferunt Eccleſiæ ſpecialem ſplendorem, ut ſunt vaſa aurea, argentea, veſtes pretioſæ, gemmæ, ornamenta pretioſa, copioſa bibliotheca librorum, & ſimilia excedentia valorem viginti quinque aureorum, prout declaraſſe Sacram Congreg. referunt Valdes, & alii apud Donatum *tom. 1. tract. 14. qu. 48.* Vide infra *art. 3. num. 3. & 4.* Sic Engel *de rebus Eccleſ. non alienand. lib. 3. tit. 13. num. 5.* Pirhing. *eod tit. num. 12.* Azorius, Anaclet. & cum pluribus Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 95. num. 39.*

Sic etiam nomine mobilium pretioſorum veniunt inſi- 8
gnes Reliquiæ Sanctorum, maxime ſi in Eccleſiæ muro ſint clauſæ, vel ibi perpetuæ ſepulturæ traditæ, quia certo pretio non æquentur, ſunt tamen ſupra omne pretium; Lezana *cap. 10. num. 4. in princip. & verb. alienare num. 14.* Riccius *in praxi part. 1. deciſ. 63.* Engel, Bonacina, & cum pluribus Barboſa *ſupra cit.* Modica autem Reliquia jam facta alienabilis poteſt alienari ſine Sedis Apoſtolicæ facultate ex Decreto *Sacr. Cong. Rit. in Aſcenſ. 8. Julii* 1602. apud Barboſ. *deciſ. Apoſt. verb. Reli-
quia Sanctor.* Item nomine mobilium pretioſorum inalie- 9
nabilium veniunt illa mobilia, ex quorum fructibus annui reditus ſolent percipi ab Eccleſia, ſeu Monaſterio, ut grex ovium, armentum bovum, præſepium equorum; non autem eorum fructus, cum licitum ſit vendere, & alienare arietes, hircos, hædos, vitulos, equos, & hujuſmodi. Sic Molin. *tit. 1. de juſtitia, & jure diſp. 465. num. 4.* Filliucius, Pirhing. *hoc tit. numer. 12.* Sanig. Bonac. & alii cum Barb. *loc. cit.*

Item nomine mobilium pretioſorum inalienabilium ve- 10
niunt arbores frugiferæ, ſeu prædio neceſſariæ, ut illis ſublatis prædium reddatur graviter deterius. Unde Beneficiatus incidere faciens tales arbores in bonis Eccleſiæ, & in proprios uſus convertens dicitur alienare, & Cenſuras Extravagantis Pauli II. incip. *Ambitioſæ*, & Trident. *ſeſſ. 22. cap. 11.* incurrit, ut deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. referunt Gallet *Margarita caſuum conſcientiæ verb. Bona pag. 27. & Bonacina diſp. 1. qu. 18. punct. 4. n. 7.* cum Barboſa *in Trident. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* Non
peccant tamen, nec incurrunt tales Cenſuras Beneficiati 11
incidere facientes arbores inutiles, ac nocivas, V. G. quando ob denſitatem, & vicinitatem ſunt impedimento aliarum augmento, vel quando loco earum reponuntur arbores fructiferæ, ſeu magis fructiferæ; Hæc enim, & ſimilia ſunt utilia fundo, & ſecundum regulas Agriculturæ: Sic Lezana *verb. Alienare num. 15.* Quaranta *in Summ. Bull. verb. Alienat. num. 33.* Peyrin. & alii paſſim. Vide infra *art. 4. nu. 15. ad 17.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Attendenda ſunt, quæ tradit Card. Petra *tom. 5. com- 12
ment. ad Conſtit. 5. Pauli II. ſect. 2. num. 15.* de Superiore Regulari incidere faciente arbores fructiferas in proprio Viridario; Videtur ſimile dubium fuiſſe propoſitum in *Sacra Cong. Concilii ſub die 27. Junii* 1665. ibi: *Nonnulli Regulares religioſæ conſcientiæ ſupplices petunt, ut per hanc Sacram Congregationem declaretur, an Prælatus, ſive Superior Regularis poſſit incidere, ſeu incidi facere in ſuo Monaſterio, ſeu Viridario arbores fructiferas, ibidem exiſtentes & incidendo, ſeu incidi mandando, incidat in pœnas comminatas* in Extravag. *Ambitioſæ, de reb. Eccl. non alien.* & in decretis generalibus hujus Sac. Congregationis *de reb. Regul. alien.* Sac. Congregatio cenſuit: *Non reſpondendum, niſi in caſibus particularibus tom. 24. decret. pag.* 535. Et quidem optima ratione, quia aliquando in Viridariis opus eſt arbores renovare, & alias eradicare pro majori utilitate ipſius, & ſic debet conſiderari fructus comparative ad Viridarium, & non ad ſingulas arbores. Unde in dubio *Inciſionis arborum 29. Julii* 1684. Sacra Congregatio dixit, *Ad mentem*, quæ fuit non incidiſſe in pœnas contentas in decr. *de reb. Eccl. non alien.* Prælatum Regularem, qui arbores inciderat, alias ſubrogando in aptiori loco: Et alia quoad inciſionem Arborum, vide late Paſſerin. *de ſtatu hom. tom. 1. quæſt. 185. art. 7. num.* 340. *& ſeq.* ubi dictus Paſſerinus inter alia notabilia ſub *num.* 367. aſſerit quod incidi licite poſſunt arbores, ſi materia ſit parva, & ex inciſione fundus non reddatur notabiliter deterior, citans ad id Rotam *deciſ. 553. part. 2. recent.* Peyrin. Lezanam, Donatum, Marinum, & concludit quod non dubitat hujuſmodi notabile detrimentum non eſſe arbitrarium, & conſiderandum tam ex quantitate, & qualitate arborum, quam ex fine, ad quem fuerunt plantatæ. Unde poteſt contingere quod in ordine ad pœnas incurrendas, nec inciſio quinque, ſex, decem, & amplius arborum, ſi ſint parvæ & vix natæ ferat modicum nocumentum, & quod contra, unius ſolius ſingulariſſimæ in ſuis qualitatibus ſit notabiliter æſtimanda, & reddat fundum notabiliter deteriorem.

Novæ additiones ex aliena manu.

REum Eccleſiæ alienatio regulariter eſt prohibita. 13
Subjectum hujus regulæ (inquit Bohemer. in decretal. lib. 3.

lib. 3. tit. 13. §. 18.) *reſpicit bona eccleſiaſtica, prædictarum alienationum. Illa quaſcumque res immobiles non tantum ad Eccleſias; ſed etiam ad Monaſteria, aliaque pia ſodalitia, ut & ordines militares pertinentes complectuntur &c. Hæc alienatio videlicet comprehendit omnem actum, per quem ad translationem dominii ſive in totum ſive pro parte ſimiliſque juris in re devenitur &c. adeoque nequidem in rebus Eccleſiaſticis permiſſum eſt conſtituere pignus, aut ſervitutem realem, aut uſufructum &c.*

2 De origine, progreſſu, ſatis variis, & præſenti ſtatu prohibitæ alienationis rerum Eccleſiæ, vid. *Gonzal. in comment. ad cap. 1. num. 5. & ſequent. tit. 10. lib. 3. Decretal.*, & qui caute tamen eſt legendus, *Bohemer. in Decretal. d. lib. 3. d. tit. 13. a §. ad plur. ſequent. Rouſeaud. de La Combe in ſua Juriſprudentia Canon. verb. Alienatio Bonor. Eccleſ. Sect. 1. fere per tot.*

3 Bona Eccleſiæ vel ſunt communia, vel ſunt menſalia. Illa in genere ad patrimonium Eccleſiæ ſpectant; Hæc ſpeciatim deſtinata ſunt ad ſuſtentationem eorum, qui Eccleſiis inſerviunt, & officio ſacro annectuntur, *Bohemer. ubi ſupra §. 16. & ſequent. dub.*

4 Bona communia licet prohibita ſint alienari, poſſunt tamen alienari cum ſolemnitate Canonica. De bonis vero menſalibus gravis quæſtio eſt, an ea cum ſolemnitate Canonica alienari queant. Negat *LinKer. Reſponſ. 2. nu. 71.* Affirmat vero *Harpreſt. Reſponſ. 57. n. 75.* Eique adhærere videtur *Bohemer. loc. citat. §. 24. & plur. ſequent.* Si ſtetur priori opinioni alienatio bonorum menſalium non docto de ſpeciali conſenſu Papæ, ne tempore quidem immemorabili convalidatur, *Lincker. ubi ſupra*.

5 Sub prohibita alienatione rerum Eccleſiæ venire jus percipiendi fructus, nequaquam vero commoditatem fructuum firmat *Lanfredin. Reſpon. Eccleſ. 16. n. 16.*

ARTICULUS II.

Alienatio quoad cauſas, & ſolemnitates Juris ad eam requiſitas.

SUMMARIUM.

1 *Cauſæ juſtæ, ob quas bona Eccleſiæ alienari poſſunt, ſunt quatuor. Prima eſt evidens Eccleſiæ neceſſitas.*
2 *Secunda eſt manifeſta Eccleſiæ utilitas.*
2 *Tertia eſt pietas.*
4 *Quarta eſt incommoditas.*
5 *Solemnitates requiſitæ ad alienationem bonorum Eccleſiaſticorum ſunt pariter quatuor. Prima quod præcedat tractatus capitularis.*
6 *Secunda, quod adſint conſenſus totius Capituli, vel ſaltem majoris, aut ſanioris partis.*
7 *Tertia, quod fiat ſubſcripto a Capitularibus.*
8 *Quarta, quod interveniat conſenſus Superioris talis Eccleſiæ, & conſenſus Summi Pontificis.*
9 *Conſenſus autem Patroni non requiritur ad alienationem rerum Eccleſiaſticarum, ſi accedat auctoritas, & Beneplacitum Summi Pontificis.*

1 CAuſæ juſtæ, ob quas bona Eccleſiæ alienari poſſint, ſunt quatuor. Prima eſt evidens Eccleſiæ neceſſitas, cui aliter ſubveniri non poteſt, verb. gr. ſi Eccleſia ære alieno ſit gravata, nec habeat, unde aliter ſolvat, aut quando ſimilis cauſa neceſſitatis extremæ id depoſcit: habetur *in Clement. I. de rebus Eccleſiæ non alienandis*, ubi excipitur caſus neceſſitatis his verbis: *niſi neceſſitas Monaſterii hoc expoſcat*, & *cap. 1. de pignoribus hoc tit.* his aliis verbis: *niſi juſtiſſima neceſſitate exigente.*

2 Secunda eſt manifeſta Eccleſiæ utilitas, verb. grat. ſi res aliqua Eccleſiæ alienetur ad aliam meliorem emendam, vel in aliam meliorem commutetur; habetur *cap. Sine exceptione 12. quæſt.* 2. his verbis, *niſi forte aliquid harum faciat, ut meliora proſpiciat, & cum totius Cleri tractatu, atque conſenſu id eligat, quod non ſit dubium profuturum Eccleſiæ*, & expreſſe *cap. Ut ſuper 8. §. final. hoc titul.* præciſis verbis: *Poſſeſſiones vero, quæ Eccleſiæ tuæ minus ſunt utiles, pro aliis utilioribus de fratrum tuorum, & ſanioris partis conſilio, & aſſenſu alienandi, ſeu commutandi liberam concedimus facultatem*; Unde non ſufficit, quod Eccleſia non damnificetur, ſed requiritur manifeſta melioratio, & evidens lucrum tempore alienationis, ut juxta *cit. Cap. Sine exceptione 12. quæſt.* 2. decidit Sac. Rota in Bononienſi 16. *Novem.* 1621. *cor. Reverendiſs. Domino Coccinio Decano*.

3 Tertia eſt pietas, verb. grat. ſi bona Eccleſiæ alienentur pro redimendis captivis, pro alendis pauperibus tempore magnæ famis, pro augmentatione cœmeterii ad ſepulturam Fidelium, pro ædificatione Eccleſiæ, *cap. Aurum 12. quæſt.* 2. ubi ex S. Ambroſio *lib. 2. de officiis cap.* 28. habetur quod pro his, & ſimilibus liceat vaſa ſacra frangere, vendere, & pretium erogare, ſi non alia ſuppetant; & *leg. Sancimus* 21. *Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*, habetur expreſſe, quod *abſurdum non eſt animas hominum quibuſcumque vaſis vel veſtimentis præferri.*

4 Quarta eſt Incommoditas, V. G. ſi res alienanda plus incommoditatis, quam commoditatis Eccleſiæ afferat, ut ſi multum diſtet, vel fructus non poſſint percipi, niſi cum magno diſpendio: *cap. Terrulas 12. quæſt.* 2. Et ſic tenent Gloſſa *in Summa cauſ.* 12. Abbas *in cap. Nulli n.* 5. Fagnan. *in 6. cap. Nulli num. 7. hoc tit.* Barboſa *lib. 3. Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 30. Silveſter *verb. Alienatio q.* 1. Covarruvias *reſol. 1. cap. 17. num.* 2. Molina *diſp.* 468. Navarr. Layman. & alii communiter.

Solemnitates requiſitæ ad alienationem bonorum Eccleſiaſticorum ſunt pariter quatuor; Prima, quod præcedat tractatus capitularis, ideſt Prælatus cum Capitulo, vel Conventu conſulcet, an expediat talem rem alienare, necnon: *cap. Sine exceptione, cap. Tua nuper 8. de his, quæ ſiunt a Prælatis cap. 1. hoc tit. n.* 6. 5

Secunda; quod adſit conſenſus totius Capituli, vel ſaltem majoris, aut ſanioris partis ipſius, *cap. Sine exceptione 11. quæſt. 2. & cap. Ut ſuper 8. final. hoc tit.* ubi habentur præciſa verba: *de fratrum tuorum, & ſanioris partis conſilio, & conſenſu.* 6

Tertia, quod fiat ſubſcriptio a Capitularibus, *cap. 1. de his quæ ſiunt a Prælatis*, ubi expreſſe dicitur: *Irrita erit Epiſcoporum donatio, & venditio, vel commutatio rei Eccleſiaſticæ, abſque collaudatione, & ſubſcriptione Clericorum.* 7

Quarta, quod interveniat conſenſus Summi Pontificis, 8 *cap. 2. hoc tit. in 6. & cit. Extravag. Ambitioſæ.* Conſenſus autem Patroni non requiritur ad alienationem rerum Eccleſiaſticarum, ſi accedat auctoritas, & Beneplacitum Summi Pontificis, cum ipſi Patroni in rebus, quas Eccleſiis conferunt, nullam habeant poteſtatem, ut expreſſe habetur *cap. Noverint 10. quæſt. 1. ex Concil. Toletan. IV.* his verbis: *Noverint Conditores Baſilicarum in rebus, quas eiſdem Eccleſiis conferunt, nullam ſe poteſtatem habere, ſed juxta Canonum inſtituta, ſicut Eccleſiam, ita & dotem ejus ad ordinationem Epiſcopi pertinere, & cap. de rebus 12. quæſt.* 2. & ſic Rota Rom. *part. 9. tom. 1. dec. 114. n.* 9. Anaclet. Pirhing. *hoc tit. n.* 61. cum aliis paſſim. 9

Novæ additiones ex aliena manu.

DE juſta cauſa requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ diſputari ſolet, utrum ſatis ſit quod intervenerit de tempore initi contractus, an intervenire quoque debeat de tempore executionis Beneplaciti Apoſtolici. *Cardinal. Petra in comment. ad Conſtit. Apoſt. Conſtit. 1. Divi Leonis Magni ſect. 4. num. 132. & plur. ſequent.* mordicus tenet juſtam cauſam requiri de tempore quoque executionis Beneplaciti Apoſtolici, idque etiamſi totus tenor contractus Summo Pontifici fuiſſet expoſitus: Ejuſque ſententiam ſequuta eſt *Rota in Lycin. tranſactionis* 20. *Junii* 1755. *§. 32. cor. Illuſtriſs. Molin.* 1

In tranſactione quando dicatur concurrere evidens Eccleſiæ utilitas, res non eſt adeo expedita, uti in cæteris contractibus. Conſule *Ciarlin. controv. forenſ. lib. 1 cap. 8. n. 64. Urceol. de tranſact. quæſt. 25. num. 18 Niccol. ad Monet. de Decim. adnot. 1. num. 263. Rot. in d. Lycien. Tranſactionis 4. Mar. 1754. §. 20. 17. Januar. 1755. §. 29. & 20. Junii ejuſdem anni §. 3. cor. Illuſtriſs. Molin.* 2

Confirmato jam contractu inito cum Eccleſia, ab eo 3 ſi ipſa Eccleſia recedere velit, tenetur probare defectum 4 juſtæ cauſæ. Contra vero contractu nondum confirmato, Laicus, ſi pro confirmatione inſtet, probare debet juſtam cauſam, *Piton. diſcept. Eccleſ. 153. n. 24. Rot. cor. Coccin. dec.* 1336.

Solemnitatibus requiſitis in alienatione rerum Eccleſiæ, 5 de quibus agit *Auctor a n. 5. ad fin.* aliqui addunt ſubhaſtationem, moti *Auth. Hoc jus porrectum C. de Sacroſan. Eccleſ.* Nulla vero hujus requiſiti occurit mentio in Jure Canonico, ſecundum quod hodie in alienandis rebus Eccleſiæ proceditur. Quocirca neceſſaria haud eſt ſubhaſtatio in alienatione rerum Eccleſiæ. *Brunnemann. in d. Authent. Hoc jus porrectum num. 14. & ſeq. Bohemer. in Decretal. lib. 3. tit. 13. §. 46.*

ARTICULUS III.

Alienatio quoad ea, quæ alienari poſſunt ſine ſolemnitatibus.

SUMMARIUM.

1 *Abſque talibus ſolemnitatibus alienari poſſunt; Primo Terrulæ, aliique fundi ſteriles, & exigui valoris, minuſque utiles Eccleſiæ.*
2 *Canoni*, Terrulas *non fuit derogatum per Extravagantem* Ambitioſæ, *nec per Tridentinum.*
3 *Terrulæ, & res modici valoris ſunt, quæ non æſtimantur ultra viginti ſolidos, ſeu viginti quinque ſcuta aurea.*
4 *Scutum aureum conſtituitur ex Paulis ſexdecim, & ſic 25. ſcuta aurea conſtituunt ſcuta quadraginta monetæ Romanæ; Unde Epiſcopi non poſſunt concedere facultatem alienandi ultra dictam ſummam; Nec conſuetudo in contrarium eſt toleranda.*
5 *Secundo ſine talibus ſolemnitatibus alienari poſſunt immobilia relicta Monaſterio, ſeu Eccleſiæ incapaci ea retinendi* ad n. 6. *V. tamen v.* Syndicus poſt n. 19.

7 Tertio ſine ſolemnitatibus poteſt fieri locatio, atque conductio rei Eccleſiaſticæ ad triennium.

8 Triennium debet intelligi de tribus annis fructiferis.

9 Si locatio rei fructificantis ſingulis annis fiat ad novennium ſimpliciter, & indiviſibiliter eſt nulla, & invalida, etiam pro primo triennio.

10 Si autem locatio fiat ad novennium diviſibiliter ad primum & ſecundum, & tertium triennium, ut uno triennio elapſo, ſemper liberi remaneant contrahentes; tunc valet, & tenet locatio pro primo triennio, quo elapſo, ſi non reſcindatur contractus, valet pro ſecundo, & ſic de tertio.

11 Quarto ſine ſolemnitatibus poſſunt dari in Feudum, vel Emphyteuſim res immobiles Eccleſiæ ab antiquo in Feudum, vel Emphyteuſim dari ſolitæ.

12 Ad hoc autem, ut res Eccleſiæ dicatur ſolita alienari, requiritur, quod præcedat una locatio ſolemnis, vel duæ ſine ſolemnitatibus cum ſpatio quadraginta annorum.

13 Si tamen res Eccleſiæ ſolita alienari ſit denuo incorporata Eccleſiæ, non poteſt locari ſine ſolemnitatibus.

14 Quinto ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt fructus, & alia bona Eccleſiaſtica, quæ ſervando ſervari non poſſunt.

15 Pro bonis, quæ ſervando ſervari non poſſunt, intelliguntur illæ res mobiles, quæ non durant triennio, vel quæ uſu conſumuntur, & non fructificant.

16 Sexto ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt res Eccleſiaſticæ, quando ſumma alienandi inſtaret neceſſitas, & Papa de facili adiri non poſſet, & eſſet periculum in mora.

17 Septimo ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt mancipia Eccleſiæ ſeu ſervi fugitivi, & qui de fuga revocari, retineri non poſſunt.

1 ABſque talibus ſolemnitatibus alienari poſſunt Primo
Terrulæ, aliique fundi ſteriles, & exigui valoris,
minuſque utiles Eccleſiæ: *cap. Terrulas 12. quæſt. 2.* ubi
expreſſe dicitur: *Terrulas, aut vineolas exiguas, & Eccle-
ſiæ minus utiles aut longe poſitas, parvas, Epiſcopus ſine con-
ſilio Fratrum, ſi neceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat faculta-
tem.* Neque huic Canoni *Terrulas* derogatum fuit a Pau-
2 lo II. in Extravaganti *Ambitioſæ*, nec a Concilio Trident.
ſeſſ. 25. c. 11. prout declaravit *Sac. Congr. Conc. 11. Jan. 1596.*
Terrulæ autem, & res modici valoris ſunt, quæ non
3 æſtimantur ultra viginti ſolidos ſecundum Gloſſam *in d.
cap. Terrulas*, & ut cenſuit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.
in una Faventina 22. Maji 1611.* in qua viginti ſolidos ad
ſcuta vigintiquinque aurea aſcendere declaravit, & *in
una Maſſanenſi 29. 1613.* ubi aſſerunt, ſic etiam declaraſſe
Paulum V. & *in Barenſi in reſponſione Archiepiſcopo Viſi-
tanti Sacra Limina die 12. Apr. 1698.* dixit: *Non poſſe
Epiſcopum concedere facultatem ultra viginti quinque ſcuta
aurea.* Et ſcutum aureum conſtituitur ex Paulis ſexde-
4 cim, & ſecundum hanc computationem vigintiquinque
ſcuta aurea conſtituunt ſcuta quadraginta monetæ Ro-
manæ; Unde *in una Papienſi 15 Maii 1710.* cenſuit licen-
tiam conceſſam per Ordinarium pro inciſione arborum
Eccleſiæ in Summa Scutorum 60. non ſuſtineri. Nec va-
let conſuetudo in contrarium, quæ non eſt toleranda,
ut reſpondit *Sac. Cong. in Amalphitana 8. Aug. 1665. in
reſponſione ad primum.*

5 Secundo ſine talibus ſolemnitatibus alienari poſſunt im-
mobilia relicta Monaſterio, ſeu Eccleſiæ incapaci ea re-
tinendi, ut ſunt Monaſteria Ordinis Minorum de Obſer-
vantia S. P. Franciſci Reformatorum, Cappucinorum, &
Clericorum Regularium, ſeu Theatinorum, & ratio eſt,
quia talia bona immobilia non ſunt Monaſterio incorpo-
rata ob incapacitatem ejuſdem, ex *Clementin. Exivi 1 de
verbor. ſignificat. & ex cap. Exiit qui ſeminat § ad hac,
quia de verbor. ſignificat.* pro Minoribus, & ex ſpeciali
Decreto *Sac. Cong. Conc. pro Theatinis*, ut refert Donatus
tom. 1. part. 2. tract. 14. quæſt. 67. his verbis, *Sac. Cong.
Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, cenſuit Religio-
nem Clericorum Regularium Theatinorum, quamdiu Inſtitutum
ſuperius propoſitum retineat, quoad bona immobilia non com-
prehendi in prohibitione nuper edita de rebus Eccleſiæ non alie-
nandis.*

6 Iſti enim omnes cum neque in communi bona immobi-
lia, ut agros, vineas, & ſimilia poſſint poſſidere, ſi quæ
talia eis legantur, poſſunt ea vendere ſine Juris ſole-
mnitate, & pretium expendere in neceſſitatem, ac utili-
tatem Eccleſiæ, vel Monaſterii, ut conceſſit noſtro Or-
dini de Obſervantia Clemens VII. 23. *Novembris* 1526. in
Conſtitutione incipiente: *Nuper.* Vide tamen verb. *Syndi-
cus Apoſt. n. 19.*

7 Tertio ſine ſolemnitatibus poteſt fieri locatio, atque
conductio rei Eccleſiaſticæ ad triennium, cit. Extrava-
gant. *Ambitioſæ*, ubi prohibetur ſolum ſine ſolemnitatibus
fieri *locationem, & conductionem ultra triennium*, adeoque
ſine ipſis cenſetur licita ad triennium; Quod triennium
8 debet intelligi de tribus annis fructiferis, ita ut ſi ali-
cubi prædia locata fructificant ſolum ſingulo biennio,
poſſunt locari ad ſex annos, ut ſic conductores tres poſ-
ſint percipere fructus, cum Conſtitutio *Ambitioſæ* reſpi-
ciat fructus triennales, non autem temporis ſpatium ſi-
ne fructu; tunc enim unum biennium, ſeu triennium
ſemel tantum fructiferum unico æquivalet anno, ut de-
cidit S. Rota Rom. 19. *Junii* 1648. *in una Tiburtina aſ-
ſiduus part. 10. deciſ.* 210. *n.* 7. & ſic tenet Gloſſa *fin. in
leg. Item quæritur §. qui impleto, prope finem, verſ. item quod.
ſi in ruſticis ff. Locati, Conducti*; & ſic Bartol. Bald. Dona-
tus, & alii paſſim. Et circa hoc notandum, quod ſi lo-
catio rei fructificantis ſingulis annis fiat ad novennium 9
ſimpliciter, & indiviſibiliter, eſt nulla, & invalida etiam
pro primo triennio, ſic decidit Rota Rom. 1. *Junii* 1612.
in Aretina bonorum, part. 3. deciſ. 435. *n.* 3. plures alle-
gans Doctores; Nec refert, dicit Rota, quod quamplu-
res teneant contrariam ſententiam, quia non videtur re-
cedendum a prædicta opinione, quam Rota uti veriorem
pluries approbavit, ut *in cauſa Romana devolutionis domus
4. Februarii 1583. coram D. de Rubeis*, & *in alia Placenti-
na decimarum 2. Junii 1585.* & *in alia Brixienſ. locationis
5. Decemb.* 1594. Si autem locatio fiat ad novennium di-
viſibiliter ad primum, & ſecundum, & tertium trien- 10
nium, ut uno triennio elapſo ſemper liberi remaneant
contrahentes, tunc valet, & tenet locatio pro primo
triennio, quo elapſo, ſi non reſcindatur contractus, va-
let etiam pro ſecundo, & ſic de tertio, quia talis loca-
tio non cenſetur facta in fraudem legis, ſed ſolummodo
ad evitanda incommoda, & expenſas in reiteratis contra-
ctibus, & ſcripturis, & ſic tenet Barboſa *de offic. &
poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 95. num. 10. & ſeq.* Guttierez,
Engel, & alii paſſim, & ſic decidit Rot. Rom. 27. *Feb.
1640. dec. 826. cor. Merlino.*

Quarto ſine ſolemnitatibus poſſunt dari in Feudum, 11
vel Emphyteuſim res immobiles Eccleſiaſticæ ab antiquo
in Feudum, vel Emphyteuſim dari ſolitæ: habetur expli-
cite in cit. Extravag. *Ambitioſæ*, in qua a generali pro-
hibitione alienandi res Eccleſiaſticas, expreſſe excipiuntur
res immobiles ab antiquo concedi ſolitæ in Emphyteu-
ſim, præciſis his verbis: *Præterquam de rebus, & bonis in
Emphyteuſim ab antiquo concedi ſolitis*, & ſic tenent com-
muniter Doctores cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.
part. 3. alleg. 95. n. 22. & ſeq.* Rota *in Romana Domus* 27.
Novembr. 1587. *coram Blanchetto*, & *in Imolenſ. bonorum
21 Maji 1593. coram Pamphilio*, dummodo tamen ſolitum
non alteretur, Rota *in dicta Imolenſ. bonorum coram Pam-
philio.* Ad hoc autem, ut res Eccleſiæ dicatur ſolita alie-
nari, requiritur, quod præcedat una locatio ſolemnis,
vel duæ ſine ſolemnitatibus cum ſpatio quadraginta an-
norum. Rota *in Zamoren. Caſtri 15 Decemb. 1507. coram Sera- 12
fino, in Averſana tenimenti 24. Novembris 1581. coram Cantuc-
cio, in Senenſ. prædii 8. Octobris 1584 coram Pamphilio, in Piſa-
na Bonor. 20. Februarii, & 3. Decembris 1584. coram Cantuccio,
& in Romana Domus 13. Januarii 1587. cor. Blanchetto.* Non
tamen requiruntur neceſſario uniformes, Rota *in Piſana
bonorum 20. Februarii 1684. coram Cantuccio.* Et ſufficit,
quod una ſit valida: *Rota in d. Piſana bonor. 20. Februarii
1584. coram Cantuccio.* Si tamen res Eccleſiæ ſolita alie-
nari, ſit denuo incorporata Eccleſiæ, non poteſt locari 13
ſine ſolemnitatibus; Rota *in Mediolan. bonor. 23. Jan. 1593.
coram Orano.*

Quinto ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt fructus, & 14
alia bona Eccleſiaſtica, quæ ſervando ſervari non poſſunt;
habetur expreſſe in cit. Extravagant. *Ambitioſæ* præciſis
his verbis: *Præterquam de fructibus, & bonis, quæ ſervan-
do ſervari non poſſunt pro inſtantis temporis exigentia.* Et pro
bonis, quæ ſervando ſervari non poſſunt intelliguntur il-
læ res mobiles, quæ non durant triennio, vel quæ uſu 15
conſumuntur, & non fructificant: *argum. leg. Quæ Lex §. ul-
tim. de adminiſtrat. Tutorum, & cap. Veſtra, de locato*, Fagnan.
cap. nulli 13. hoc tit. Quaranta, Rebuff. Caſtropalao, & alii
paſſim cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 95. n.*
37. Sexto ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt res Eccle- 16
ſiaſticæ, quando ſumma alienandi inſtaret neceſſitas, &
Papa de facili adiri non poſſet, & eſſet periculum in mo-
ra, ut pro alimonia pauperum urgente neceſſitate, pro
redemptione captivorum, & pro ſimilibus: *cap. Aurum 70.
cap. Gloria Epiſcop. 71. cap. 17. q. 2.* Abbas *in cap. final. nu-
mer. 8. de Eccleſiis ædificandis.* Quaranta, Piaſec. Ugolin.
Ciarlin. Fæliuc. Rebuff. Bonacina, & alii paſſim cum Barboſa
loc. cit. n. 58.

Septimo ſine ſolemnitatibus alienari poſſunt mancipia
Eccleſiæ, ſeu ſervi fugitivi, & qui de fuga revocati, re- 17
tineri non poſſunt, *cap. Terrulas 12. quæſt. 2.* ubi ex Con-
cilio Agathenſi habentur præciſa verba: *ſervos quoque fu-
gitivos, qui revocari non poſſunt, ſimiliter Epiſcopis diſtrahere
licet*, & *cap. Fugitivi eadem cauſ. 12. & quæſt. 2.* ubi ex
eodem Concilio ordinatur expreſſe, quod alienentur fugi-
tivi, qui teneri non poſſunt.

Novæ additiones ex aliena manu.

IN alienatione rerum exigui valoris licet haud requi- 1
rantur ſolemnitates, concurrat tamen oportet juſta
cauſa, *Rouſſeaud de la Combe in ſua Juriſprud. Canon. verb.
Alienatio bonor. Eccleſ. ſect. 4. num. 3.*

Recte monet Auctor. *numer.* 8. quod triennium, intra 2
quod eſt permiſſa locatio bonorum Eccleſiæ, intelligi de-
beat non de triennio temporis, ſed de triennio fructuum,
ſeu de ſpatio intra quod ſit terna fructuum collectio.
Quo ſit, ut ſi fundus aliquis non ſingulis annis, ſed biennio,
vel

vel triennio integros fructus reddat, fieri poſſit locatio bonorum Eccleſiæ ad ſex vel novem annos, ut præter allegatos ab Auctore firmant *Leuren, in Jus Canon. lib. 3. tit. 13. de Reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 145. ſub n. 1. Schmalzger. Jur. Eccleſ. univ. part. 2. tit. 18. de Locat. & Conduct. §. 1. ſub num. 29. Cardin. de Luc. de Loc. & Conduct. diſc. 21. num. 19. Pignatell. Conſult. Canon. to. 4. Conſult. 223. nu. 1. Pacian. de Locat. & Conduct. cap. 14. §. 6. nu. 2.* An & quando Locatio ad novennium vel pro toto novennio vel pro triennio ſuſtineatur necne, vide *Louvrex diſſert. can. 13. a num. 74.*

Articulus IV.

Alienatio quoad eas res, & caſus, in quibus nequit fieri ſine ſolemnitatibus.

SUMMARIUM.

1 *Quamvis primo ſine ſolemnitatibus poſſit fieri alienatio rei Eccleſiaſticæ pro ſolvendis debitis illius, qui bona, & hæreditatem reliquit Eccleſiæ, cum talia bona nondum ſunt Eccleſiæ incorporata;*

2 *Requiritur tamen Beneplacitum Apoſtolicum pro tali alienatione, quando bona ſunt jam Eccleſiæ, vel pio loco plene incorporata;*

3 *Secundo licet ſine ſolemnitatibus, aut Beneplacito Apoſtolico, & Epiſcopi facultate poſſit res Eccleſiæ in aliam tranſmutari;*

4 *Non ſic tamen in ſubrogatione Patrimonii Clericalis, quod alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi, etiamſi in locum ejus ſubrogetur Beneficium.*

5 *Tertio licet ſit multum probabile, quod Prælatus poſſit ſine ſolemnitatibus, & Beneplacito Apoſtolico repudiare legatum factum Eccleſiæ, etiam de rebus immobilibus;*

6 *Tamen probabilius eſt Prælatum non poſſe ſine Beneplacito Apoſtolico repudiare legata, ſeu Hæreditates relictas Eccleſiis, Monaſteriis, & aliis locis piis.*

7 *Afferuntur rationes ad n. 10.*

11 *Quarto ſine beneplacito Apoſtolico, aut ſolemnitatibus nequeunt alienari jura perpetua Eccleſiæ, adeoque neque ſervitus paſſiva imponi, nec activa alienari poteſt ſine Beneplacito Apoſtolico.*

12 *Quinto ſine Beneplacito Apoſtolico nequit fieri ulla tranſactio, qua cedantur jura ſuper bonis prætenſis ab Eccleſia, licet illa non poſſideat, ſed aliquid aliud loco bonorum recipiat.*

13 *Sexto ſine ſolemnitatibus, & Beneplacito Apoſtolico nequit fieri alienatio ab una Eccleſia in aliam, immo neque inter Perſonas ejuſdem Eccleſiæ ad numer. 14.*

15 *Septimo ſine ſolemnitatibus, & beneplacito nequit fieri arborum inciſio, & venditio, quando inciſio, & venditio eſt in magna quantitate cum notabili detrimento fundi, & quando arbores ſunt fructiferæ.*

16 *Poteſt tamen ſine Beneplacito fieri inciſio, & venditio arborum, quando ſunt vetuſtæ, ac inutiles, & indigent renovari, vel quando arbores ſunt nimis denſæ, & opacæ.*

17 *Vel quando arbores ſunt primario deſtinatæ ad cæſionem, ut fructificent in ratione ligni.*

18 *Octavo ſine Beneplacito Apoſtolico non poſſunt bona Eccleſiaſtica, ſive mobilia pretioſa dividi in plura corpora ad hoc ut minuatur valor, & reducantur ad eſſe* Terrularum*, vel, ad æſtimationem minorem quadraginta ſcutis Romanis, ut ſic res fiat auctoritate Epiſcopi alienabilis.*

19 *Hoc enim eſt aperte agere in fraudem legis.*

20 *Nono ſine beneplacito Apoſtolico ſunt nullæ, & invalidæ locationes, ſeu conceſſiones ad longum tempus bonorum, Eccleſiæ, ſeu Capituli, quamvis fiant inter Canonicos, & Beneficiatos ejuſdem Eccleſ. alienantis.*

21 *Decimo ſine Beneplacito Apoſtolico non poſſunt alienari annui cenſus creati ad formam Bullæ Pianæ.*

22 *Immo ſi contractus maneat in ſuo robore, & non ſit reſciſſus, neque poſſunt annui cenſus diminui, & reduci ad minorem fructum abſque requiſitis ſolemnitatibus.*

23 *In caſu autem, quo capitale cenſus fuerit reſtitutum, tunc ſi pro inveſtitione non inveniatur fundus tot reddens reditus, quot reddebat primus, tunc valide, & licite fieri poteſt inveſtitio pro minori reditu.*

24 *Sic pariter valida, & licita eſt inveſtitio pro minori reditu in fundo ſecuro, relicta inveſtitione pro majori reditu in fundo periculoſo.*

25 *Undecimo ſine Beneplacito Apoſtolico nequeunt alienari loca montium, ſeu pecunia collocata in montibus.*

26 *Duodecimo ſine ſolemnitatibus nequeunt alienari bona Eccleſiæ, licet ſint ita Eccleſiæ relicta, vel donata, ut poſſint pro libito ſine ſolemnitatibus alienari.*

27 *Si autem bona aliqua relinquantur Eccleſiæ ſub conditione, ut talia bona vendantur ad aliquem determinatum effectum, tunc poſſunt alienari talia bona ſine ſolemnitatibus, ut ſic adimpleatur mens Teſtatoris.*

28 *Tertiodecimo Regulares quamvis poſſent alias alienare bona ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum nulla petita licentia a Sede Apoſtolica, vel a loci Ordinario ex privilegiis ſibi conceſſis;*

29 *Tamen hodie dicta privilegia non ſubſiſtunt, cum fuerint revocata ab Urbano VIII.*

30 *Affertur ad litteram tenor Decreti.*

32 *Quartodecimo Regulares ſine Beneplacito, & ſolemnitatibus nequeunt transferre bona de uno Monaſterio divite, in aliud Monaſterium, etiamſi ſit ejuſdem Provinciæ, & Religionis.*

32 *Poteſt tamen Prælatus Regularis de conſenſu Capituli Conventualis permutationem facere de aliquibus mobilibus uni Monaſterio ſuperfluis, cum aliquibus aliis mobilibus uni Monaſterio, etiam ſuperfluis. Prohibita eſt autem alienatio immobilium, & mobilium pretioſorum ex uno in aliud Monaſterium, etiam ejuſdem Ordinis.*

33 *Quintodecimo ſine Beneplacito Apoſtolico Regulares nequeunt alienare mobilia pretioſa, neque cum promiſſione & facultate Capituli Generalis.*

34 *Immo Regulares, maxime in Conventibus ſubjectis Epiſcopis, de ſe ipſis neque poſſunt alienationem facere Terrularum, & vincolarum vigore* cap. Terrulas.

35 *Sextodecimo Regulares nequeunt ſine Beneplacito hypothecare bona ſpecialia Monaſterii.*

36 *Poſſunt tamen ſine Beneplacito Apoſtolico hypothecare, ſeu facere hypothecam, & obligationem generalem omnium bonorum Monaſterii. At tunc ſi deberet procedi ad ſubhaſtationem bonorum, requireretur Beneplacitum Apoſtolicum.*

37 *Decimoſeptimo Moniales ſine facultate Sacræ Congregationis nequeunt alienare dotem Choriſtæ ſupranumerariæ, ſed omnino inveſtiri debet.*

38 *Et talis dotis inveſtitio debet fieri in bonis ſtabilibus, vel iis deficientibus, in cenſibus ſecuris.*

39 *Dos autem Converſæ licet ſupranumerariæ, poteſt ſine tali facultate expendi in neceſſitatibus Monaſterii.*

40 *Dotes autem Monialium intra numerum poſſunt expendi in utilitatem Monaſterii cum ſola facultate ſui Superioris.*

41 *Decimoctavo Moniales, & Regulares nequeunt ſine Beneplacito alienare pecuniam relictam Monaſterio, vel deputatam ad emendum bonum immobile, vel mobile pretioſum. Et neque alienare immobilia pro Fabrica Monaſterii. Poſſunt tamen ſine Beneplacito convertere in uſus Conventuum ſpolia defunctorum, vel defunctarum.*

42 *Decimonono Moniales, & Regulares nequeunt ſine Beneplacito pro extinguendis debitis Monaſterii alienare bona, vel pecuniam redactam, ſeu retractam ex redemptione cenſus, ad n. 43.*

44 *Non negarem tamen poſſe pecuniam ex cenſus extinctione, vel mobilium pretioſorum venditione retractam, implicari in extinguendo cenſu ſuper bonis Monaſterii ſine facultate Sacræ Congregationis. Tutius autem eſt exquirere Beneplacitum.*

QUamvis primo ſine ſolemnitatibus poſſit fieri alienatio 1
rei Eccleſiaſticæ pro ſolvendis debitis illius, qui bona, & hæreditatem reliquit Eccleſiæ, cum talia bona nondum ſunt Eccleſiæ, ſeu loco pio incorporata, ex quo per aditionem hæreditatis non cenſeantur acquiri hæredi, niſi illa bona, quæ remanent deducto ære alieno, *l. ſubſignatum §. bono ff. de verbor. ſignific.* cum bona hæreditaria tranſeant in poteſtatem hæredis etiam Eccleſiaſtici tamquam obligata alienationi, & ideo poſtea non tam alienet, quam exequatur obligationem ſuſceptam alienandi pro ſolvendis debitis, ut tenet Pignatell. *tom. 6. conſult. 95. nu. 38.* Monacell. *part. 1. tit. 5.*
formul. 25. n. 24. Panimol. & alii paſſim cum Rota *in Ameri-* 2
na Bonorum 2. Junii 1645. coram Royas; Requiritur tamen beneplacitum Apoſtolicum pro tali alienatione, quando bona ſunt jam Eccleſiæ, vel pio loco plene incorporata, ex Decreto *Sac. Congr. Concil. in una Salutiarum 20. Septembris 1624. lib. 27. Decret. p. 103.*

Secundo licet ſine ſolemnitatibus, aut Beneplacito Apoſto- 3
lico, & Epiſcopi facultate poſſit res Eccleſiæ in aliam tranſmutari, V. G. Calix vetuſtus in Crucem, Silva inutilis in Olivetum, vinea deſerta in pratum, & alia hujuſmodi, quia iſta non eſt proprie alienatio, neque diſtractio, ſed in rem magis utilem, & neceſſariam converſio, ut docent Del bene *tom. 2. cap. 27. dub. 23. n. 11.* Antonius a Spiritu Sancto, cum
aliis paſſim; Non ſic tamen in ſubrogatione Patrimonii Cle- 4
ricalis, quod alienari non poteſt ſine licentia Epiſcopi, etiamſi in loco ejus ſubrogetur Beneficium. Sic decrevit *Sac. Congreg. Concil. 16. Aprilis 1622. lib. 4. pag. 231.*

Tertio licet ſit multum probabile, quod Prælatus poſſit 5
ſine ſolemnitatibus, & Beneplacito Apoſtolico repudiare legatum factum Eccleſiæ, etiam de rebus immobilibus, ut tenent plurimi magni nominis Doctores, ut Jaſon. Fe-
dericus de Senis, Zoeſius, Cardin. de Luca, Barboſa, 6
Silveſter, Sanchez, Caſtropalao, Leſſius, Anacletus, & multi alii; Tamen probabilius eſt, Prælatum non poſſe ſine Beneplacito Apoſtolico repudiare legata, ſeu Hæreditates relictas Eccleſiis, Monaſteriis, & aliis locis piis. Sic tenent Baldus *in l. Contra Juris §. 1. ff. de pactis.* Ancharanus, Angelus Quaranta, Amoſtaz. Tondutus, Tamburinus de Jure Abbatum, Molina, Azorius, Pinellus, Monacelli, Engel, Naldus, Filliucius, Lambertin. & multi alii; ſtando in pacto Juris, etiam Barboſa *part. 2. allegat.*

95.

95. *num.* 54. & Rota Rom. *coram Celſo deciſ.* 8. *num.* 8. Et ratio eſt, quia repudiatio legati in Jure expreſſe dicitur alienatio, *l. Magis puto* §. *fundum*, *ff. de rebus eorum, qui ſub tutela* &c. ubi habentur præciſa verba: *Fundum autem legatum repudiare ſine Prætoris auctoritate non poteſt, eſſe enim & hanc alienationem, cum res ſit pu-
8 pili, nemo dubitat*. Tum quia nedum prohibetur, ut defendit Barboſa *l. c.* alienatio rerum Eccleſiaſticarum acquiſitarum, ſed etiam acquirendarum; hujuſmodi enim res tranſeunt in Eccleſiam ipſo Jure, & poſſeſſio abſque traditione in eam transfertur, *l. fin. cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*; accedit *textus in l. Qui actionem*; *ff. de Regul. Jur.* ubi dicitur: *Qui actionem habet ad rem recuperandam, ipſam rem habere videtur*. Immo illas res cedere non poteſt Præla-
9 tus, niſi prius ſaltem ordine intellectus intelligatur adiiſſe, & ita potius eſt in acquiſito, quam in acquirendo, adeoque &c. Tum etiam quia Prælatus tenetur procurare utilitatem Eccleſiæ ſibi commiſſæ, eidemque acquirere quantum poteſt, alias tenetur de ſuo ſatisfacere, ex *Conc. Bracarenſ. relat. in c. Quicumque* 12. *q.* 4. & Gloſſ. *ibid. verſ. aut neglectum*. Prælatus autem repudiando legatum factum Eccleſiæ non procuraret ipſius Eccleſiæ utilitatem; nam non acquirere eſt inſidiari *leg.* 1. §. *Confertur*, *ff. de collation. bonor.* ubi præciſe habetur: *Ceterum ſi id egerit, ne quid acquireret, hic etiam ſibi inſidiatus eſt*. Vide verb. *Legatum* 133. & *ſeq.* & Cardin. Petram *tom.* 1. *Comment. ad Conſtit. V. Pauli II. ſect.* 2. *a n.* 78. ubi multa habet ad rem.

11 Quarto ſine Beneplacito Apoſtolico, aut ſolemnitatibus nequeunt alienari Jura perpetua Eccleſiæ, adeoque nec ſervitus paſſiva imponi, nec activa alienari poteſt ſine Beneplacito Apoſtolico. Quaranta *in ſumma Bullar. verb. Alienatio n.* 21. Corrad. *praxis diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 4. *n.* 15. Piſacec. Paſſerin. Monacell. & ſic decrevit *Sac. Congreg. Concil. in Albanen.* 21. *Junii* 1698. in qua, ut refert Monacell., agebatur de impoſitione ſervitutis immittendi ſigna, & appodiandi ſuper muros Conventus PP. Minorum Conventualium.

12 Quinto ſine Beneplacito Apoſtolico nequit fieri ulla tranſactio, qua cedantur Jura ſuper bonis prætenſis ab Eccleſia, licet illa non poſſideat, ſed aliquid aliud loco bonorum recipiat. Rota *coram Coccino deciſ.* 301. *num.* 1. *Add. ad Burat. dec.* 690. *num.* 18. *in fin. Adden. ad Gregor. deciſ.* 418. *num.* 17. & ſic decrevit *Sac. Cong. Concil. in Aſculana Beneplaciti* 14. *Febr.* 1699. reprobando opinionem aliquorum Doctorum putantium tranſactionem, ſive concordiam de rebus ad Eccleſiam aliquo modo ſpectantibus, eidem tamen adhuc non incorporatis, neque ab eadem poſſeſſis, fieri poſſe abſque Beneplacito Apoſtolico, ſi renunciet, aut dimittat pro alicujus rei certæ acquiſitione.

13 Sexto ſine ſolemnitatibus, & Beneplacito Apoſtolico nequit fieri alienatio ab una Eccleſia in aliam; immo neque inter Perſonas ejuſdem Eccleſiæ; ne, ut tenet Rota *par.* 7. *deciſ.* 191. *num.* 12. detur occaſio diſcooperiendi unum Altare pro altero cooperiendo in diminutionem Divini cultus, & colligitur clare *ex cap.* 1. *De rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. ubi fuit declarata invalida alienatio decimarum facta ab una Eccleſia in aliam ſine requiſitis ſolemnitatibus, quia dicit textus, *Tractatus ſolemnis, & diligens, quia in talibus conceſſionibus perpetuis, & alienationibus rerum Eccleſiaſticarum exigitur, non fuit habitus in eiſdem*. Et ad hoc facit etiam *cap. Sine exceptione* 12. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. ubi generaliter prohibentur fieri donationes, venditiones, permutationes, aliaſque omnes alienationes rerum Eccleſiaſticarum ſine ſolemnitatibus requiſitis, adeoque ibi cenſentur etiam prohibitæ alienationes de una Eccleſia in aliam, cum ubi Lex nos diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus, *leg. Non diſtinguemus ff. de recept. arbitr. leg. Preſ. ff. de officio Præſidis cap. Quia circa* 22. *de privileg. cum ſimilibus*; & Lex generaliter loquens, generaliter ſit intelligenda, *leg.* 1. §. *generaliter ff. De legat. præſt.* Et hanc ſen-
14 tentiam tenent Rota *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 234. *nu.* 23. Abbas *in cap. Sicut noſtri n.* 4. *De Jurejurand.* Redoan. Navarr., Rebuff., Gratian., Seraphin., aliique plurimi ſecundum praxim Curiæ Romanæ, quam talem eſſe teſtantur etiam Doctores contrariæ ſententiæ, & ſic declaravit *Sac. Cong. Concil. in una Neapolitana* 24. *Januar.* 2632. his verbis: *Sacra* &c. *Dubio propoſito mature diſcuſſo cenſuit, permutationem inter duas Eccleſias abſque ſolemnitatibus factam, effectuatam minime ſuſtineri, & Rectores ipſarum Eccleſiarum incidiſſe in pœnas cap.* 21. *ſeſſ.* 22. *de Reformat. & Extravagantis Ambitioſæ*, & in Viſitatione SS. Liminum Epiſcopi Carthaginenſis 11. Junii 1712. ad primum.

15 Septimo ſine ſolemnitatibus, & Beneplacito nequit fieri arborum inciſio, & venditio, quando inciſio, & venditio eſt in magna quantitate cum notabili deterioratione fundi, & quando arbores ſunt deſtinatæ ad afferendum fructum annuum, & non ſunt cæduæ, ut ſunt nuces, caſtaneæ, poma olivæ, & aliæ hujuſmodi primario deſtinatæ ad fructum annuum; harum enim alienatio cadit ſub prohibitione, cum defectu ipſarum fundus notabiliter deterioretur; Sic tenet Rota *part.* 2. *deciſ.* 553. *num.* 1. & Do-
16 ctores paſſim. Poteſt tamen ſine Beneplacito fieri inciſio, & venditio arborum, quando ſunt vetuſtæ, ac inutiles, & indigent renovari, ut ſunt vites vetuſtæ, malus, arantia vetus, & aliæ hujuſmodi, vel quando arbores ſunt nimis denſæ, & opacæ, cum denſitas, & opacitas, ſeu umbra impediat, & noceat fructibus, & ex tali inciſione fundus evadat fructuoſior; Vel quando arbores ſunt primario deſtinatæ ad cæſionem, ut fructificent in ratione ligni, ut ſunt arbores ſilvæ cæduæ, nemoris, & hujuſmodi, quæ renaſcuntur, & per inciſionem ſunt in fructu, & per earum inciſionem fundus non deterioratur, ſed melioratur, adeoque earum inciſio, & venditio non eſt prohibita, cum fructus non prohibeantur alienari ex cit. Extravagant. *Ambitioſæ* ipſos expreſſe excipiente his verbis; *præterquam de fructibus*. Sic Rota *ubi ſupra* cum Doctoribus paſſim. Vide Card. Petram *tom.* 5. *comment. ad Conſtitut.* 5. *Pauli II. ſcol.* 2. *a num.* 12. *ad* 15. ubi plura decreta affert ad rem.

Octavo ſine Beneplacito Apoſtolico non poſſunt bona 18
Eccleſiaſtica, ſive mobilia pretioſa dividi in plura corpora, ad hoc ut minuatur valor, & reducantur ad eſſe *Terrularum*, vel ad æſtimationem minorem quadraginta Scutis Romanis, ut res fiat auctoritate Epiſcopi alienabi-
lis. Hoc enim eſſet aperte agere in fraudem legis, & abſ- 19
que ſolemnitate alienare, quæ ſine ipſa ſunt inalienabilia per cit. Extravagant. *Ambitioſæ*, & alia ſuperius citata Jura; & ideo eſſet totaliter illicita, & invalida talis fraudulenta alienatio ratione malæ fidei, tam alienantis, quam emptoris fraudi ſcienter conſentientis; Et ſic Clemente VIII. approbante declaravit Sac. Congr. deputata ſuper moderatione Brevis Gregorii XIII. circa bona Eccleſiarum Diœceſis Parmenſis ad Livellum conceſſa 7. *Octobris* 1602. *in reſponſione ad primum dubium*.

Non ſine Beneplacito Apoſtolico ſunt nullæ, & invali- 20
dæ locationes, ſeu conceſſiones ad longum tempus bonorum Eccleſiæ, ſive Capituli, quamvis fiant inter Canonicos, & Beneficiatos ejuſdem Eccleſiæ alienantis, adeoque ſunt reſcindendæ non obſtante contraria conſuetudine, quæ corruptela dicitur, ut declaravit *Sac. Congreg. Concil. in Aſtenſ.* 26. *Junii* 1688. *confirmata* 24. *Januar.* 1699. & *in Tarent.* 5. *Martii* 1701. & *Sac. Congr. Epiſc. Biteren.* 20. *Decembris* 2697.

Decimo ſine Beneplacito Apoſtolico non poſſunt aliena- 21
ri annui cenſus creati ad formam Bullæ Pianæ, quia cum ipſi cenſus ſint conſtituti ſuper rebus immobilibus, qui ſingulis annis fructificant, connumerantur inter bona immobilia ex *Clement. Extra* §. *cumque annui reditus, de verbor. Significat.* & Rota *part.* 12. *deciſ.* 413. *num.* 70. Immo ſi
contractus maneat in ſuo robore, & non ſit reſciſſus, ne- 22
que poſſunt annui cenſus diminui, & reduci ad minorem fructum abſque requiſitis ſolemnitatibus, quia diminutio reditus eſt ſpecies alienationis, ut clare docent Ricc. *Deciſ. Cur. Archiepiſc. Neapol.* 134. *part.* 1. *per tot.* & *in praxi part.* 1. *reſol.* 88. *num.* 2. Donatus *tom.* 2. *p.* 2. *tract.* 14. *q.*
58. *num.* 1. & alii paſſim. In caſu autem, quo capitale 23
cenſus fuerit reſtitutum, tunc ſi pro inveſtitione non inveniatur fundus tot reddens reditus, quot reddebat primus, ut ſi V. G. primus fundus reddebat quinque pro centum; nunc non inveniatur niſi fundus, qui reddat quatuor, tunc valide, & licite fieri poteſt inveſtitio pro minori reditu, cum res tanti valeat quanti vendi poteſt: *Leg.
pretia rerum ff. ad leg. Falcidiam*. Sic pariter valida, & 24
licita eſt inveſtitio pro minori reditu in fundo ſecuro, relicta inveſtitione pro majori reditu in fundo periculoſo; nam ſic utilius geruntur res Eccleſiæ, cum plus valeant quatuor V. G. certa, quam quinque, vel ſex periculoſa.

Undecimo ſine Beneplacito nequeunt alienari loca Mon- 25
tium, ſeu pecunia collocata in Montibus; quia pecunia ſic applicata eſt fructifera, cum pariat Jus exigendi quot annis certæ pecuniæ ſummam, adeo ut talis pecunia collocata in Montibus ſeu ipſa Loca Montium connumerentur inter bona immobilia, quæ ſine Beneplacito alienari non poſſunt. Sic Federicus de Senis, Gabriel, Peregrin., Seraphin., Alciat., Donat., Bonacina, & alii paſſim, & Rota Rom. *part.* 5. *deciſ.* 177. *num.* 38. & *deciſ.* 355. *n.* 28. & *part.* 6. *deciſ.* 177. *num.* 38. & *deciſ.* 355. *num.* 28. & *part.* 6. *deciſ.* 73. *n.* 15. & *part.* 12. *dec.* 413. *nu.* 72. & 73.

Duodecimo ſine ſolemnitatibus nequeunt alienari bona 26
Eccleſiæ, licet ſint ita Eccleſiæ relicta, vel donata, ut poſſint pro libito ſine ſolemnitatibus alienari, quia, cum res legata Eccleſiæ, ſtatim Teſtatore defuncto efficiatur Eccleſiaſtica miniſterio legis, diſpoſitio hominis non poteſt conſtitutionem Canonum immutare. *Gloſſ. in cap. Tua nobis verb. interdici de teſtam.* Quaranta *in Summa Bullar. verb. Alienatio num.* 31. Barboſa *de offic.* & *poteſt. Epiſ. par.* 3. *allegat.* 95. *num.* 70. Ventrig. Donat. Paſſerin. Diana, Monacelli, & alii, & expreſſe Corrad. *prax. diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 7. *num.* 5. his verbis: *Advertendum eſt tamen, quod ſub Pontificatu Urbani VIII. magna deſuper orta fuit controverſia, nam ita ferente caſu, poſt multa hinc inde deducta coram bonæ memoriæ Ægidio Urſino Datario, ac pluribus Advocatis informantibus, re etiam ad ipſum Urbanum delata, fuit reſolutum negative, nempe prohibitionem alienationis rerum Eccleſiæ, locum ſibi vendicare etiam in caſu, quo res ita donatur, vel legatur Ec-*

*cleſiæ, ut poſſit alienari ſine ſolemnitatibus, quia nihilominus
illa requiruntur, non obſtante dicta voluntate, quæ tamquam
illicita, ſervanda non eſt.* Hinc tamen obſervandum eſt,
quod ſi bona aliena relinquantur Eccleſiæ ſub conditione,
ut talia bona vendantur ad alienum determinatum effe-
27 ctum, V. G. ut ex illorum pretio emantur Lampades,
vel Candelabra argentea, vel Calices, vel alia ad Dei
cultum, vel ut dotentur Virgines, & ſimilia, tunc poſ-
ſunt alienari talia bona ſine ſolemnitatibus, ut ſic adim-
pleatur mens Teſtatoris, ut tenent communiter Doctores.

28 Tertio decimo Regulares quamvis poſſent alias alienare
bona ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum, nulla pe-
tita licentia a S. Sede Apoſtolica, vel a loci Ordinario,
ex privilegiis ſibi conceſſis a variis Summis Pontificibus,
ut a Leone X. Clemente VIII. & aliis, & præcipue a Gre-
gorio XIII. in ſua Conſtitutione incip. *Apoſtolica Sedis*, &
in alia incip. *Ex incumbenti*. Tamen hodie dicta privilegia
29 ſunt revocata per ſpeciale decretum juſſu Urbani VIII.
a Sac. Cong. Conc. editum 7. Septembris 1624., & Regulares
non habentes ſpeciale privilegium poſterius tali Decreto,
non poſſunt alienationem facere ſub gravibus pœnis in
Decreto contentis, quæ ut ab omnibus commode ſciri
poſſint, datur hic ad litteram tenor Decreti.

30 ,, Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini
,, interpretum, rerum experimento edocta, quantum Re-
,, ligiones accipiant detrimenti ex bonorum immobilium,
,, & pretioſorum mobilium detractionibus, quas crebro
,, faciunt Regulares Apoſtolicis privilegiis innixi, ac
,, proinde operæ pretium putans illorum facultatem ali-
,, qua ratione compeſcere, ſpeciali Santiſſimi Domini
,, Noſtri juſſu Generalibus, & Provincialibus, Capitu-
,, lis, vel Congregationibus, Abbatibus Generalibus,
,, & quibuſcumque aliis Superioribus Regularibus cujuſ-
,, vis Ordinis, Congregationis, Societatis, Inſtituti in-
,, tra fines Europæ exiſtentibus, omnium rerum, & bo-
,, norum immobilium, ac pretioſorum mobilium, alie-
,, nationem, omneque pactum, per quod ipſorum domi-
,, nium transfertur, cenſus perpetuos, ſeu vitalitios, hy-
,, pothecam, locationem, & conductionem ultra trien-
,, nium, ceſſionem in Feudum, vel Emphyteuſim, præ-
,, terquam in caſibus a Jure permiſſis, fieri perpetuo pro-
,, hibet, atque interdicit abſque illius Cong. Concilii ex-
,, preſſa licentia in ſcriptis, & gratis concedenda, ſub
,, pœna privationis omnium officiorum, quæ tunc obti-
,, nebunt, vociſque activæ, & paſſivæ, ac perpetuæ in-
,, habilitatis ad illa impoſterum obtinenda, quam ipſo fa-
,, cto abſque alia declaratione incurrant, ſublata etiam
,, Generali, & Protectori illam moderandi, ac relaxandi
,, facultate, pœnis nihilominus Apoſtolicarum Conſtitutio-
,, num, & præſertim felicis recordationis Pauli II. quæ
,, incipit: Ambitioſæ, in ſuo robore permanſuris. Alie-
,, nationes vero, pacta, cenſus, hypothecas, locatio-
,, nes, conductiones, & conceſſiones quaſcumque con-
,, tra hujuſmodi prohibitionem faciendas, Sanctitatis Suæ
,, auctoritate ipſo jure, nullas, atque irritas decrevit.
,, Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus
,, Apoſt. in favorem quarumcumque Perſonarum, atque
,, Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium,
,, Militiarium etiam S. Joannis Hieroſolymitani, Congre-
,, gationum, Societatum, ac cujuſvis alterius Inſtituti,
,, etiam neceſſario, & individuo exprimendi, Monaſterio-
,, rum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac loco-
,, rum Regularium quorumcumque, nec illorum, etiam
,, juramento, confirmatione Apoſt. vel quavis firmitate
,, alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus, etiam im-
,, memorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, &
,, privilegiis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, &
,, cum quibus vis etiam derogatoriarum derogatoriis, ali-
,, iſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non ir-
,, ritantibus Decretis, etiam de motu proprio, & ex
,, certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudi-
,, ne, aut alias quomodolibet, etiam per viam commu-
,, nicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vici-
,, bus approbatis, & innovatis, etiamſi pro illorum ſuf-
,, ficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus,
,, & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad ver-
,, bum, non autem per clauſulas generales idem importan-
,, tes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, & ali-
,, qua alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hu-
,, juſmodi præſentibus pro expreſſis habentes, quibus,
,, quoad ea, quæ præſenti Decreto, ac prohibitioni ad-
,, verſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, ſpe-
,, cialiter, & expreſſe Sanctitatis ſuæ auctoritate dero-
,, gat, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Ro-
,, mæ die 7. Septembris 1624. Coſm. Cardin. de Torres.
,, Loc. ✠ Sigilli. Proſper Fagnanus Sac. Cong. Secret. Cum
,, poſt editum Decretum de rebus Regularium non alienan-
,, dis compertum ſit, Regulares, qui eodem Decreto pro-
,, hibentur cenſus imponere ſuper bonis ad eorum Mona-
,, ſteria pertinentibus, loco cenſuum hujuſmodi pecunias
,, ad cambium, vel mutuo accipere cum ſolutione lucri
,, ceſſantis, & damni emergentis; Cumque ex hujuſmodi
,, contractu eludatur mens Sac. Cong. cui in primis in vo-
,, tis fuit conſulere Religionum indemnitati: quæ ex im-
,, poſitione cenſuum hujuſmodi plurimum læduntur, S. D.
,, N. approbante dictavit, & declaravit, hujuſmodi con-
,, tractum eſſe contra mentem Decreti ut ſupra editi:
,, ideoque non licere Regularibus pecunias, ut proponi-
,, tur, accipere, acſi acceperint, in ipſius Decreti pœnas
,, ipſo facto incidere. Datum Romæ 21. Martii 1626.
,, Coſ. Card. de Torres. Loc. ✠ Sigilli Proſper Fagnanus
,, vide Card. Petram tom. 4. Conſtit. 6. Benedicti XII. n. 9.
,, 22. 23. 41. & per tot. ubi plura ad rem.

Quarto decimo Regulares ſine beneplacito, & ſolemni- 31
tatibus nequeunt transferre bona de uno Monaſterio divite
in aliud Monaſterium, etiamſi ſit ejuſdem Provinciæ, &
Religionis, quia talis translatio eſt alienatio, per quam
transfertur dominium directum, aut utile, quod eſt
prohibitum ab Extravagante *Ambitioſa* & a Decreto *Sacr.
Congr. Conc. num. antecedenti allato*, cum Extravagans, &
decretum habeant pro principali fine indemnitatem ſin-
gularum Eccleſiarum, & Monaſteriorum in particulari,
ut in ſingulis conſervetur commode Divinus Cultus cum
congrua ſuſtentatione Religioſorum ibi degentium, qui
finis non ſervaretur, ſi bona unius Conventus, vel Mo-
naſterii poſſent in aliud etiam ejuſdem Religionis, &
Provinciæ transferri, & alienari; ſed hoc potius eſſet
unum Altare ſpoliare pro altero veſtiendo cum diminu-
tione divini cultus, quod nullatenus fieri debet per text.
in cap. Cum cauſam 36. *de Praebend. Clement. Quia contin-
git* 2. *de Religioſis Domib. Novella* 6. *collat.* 1. *tit.* 6. *cap.*
2. §. *Si*. Sic expreſſe decrevit *Sac. Cong. Concil. in una
Congregationis Montis Oliveti* 27. *Julii* 1647. *tom.* 18. *De-
cret. pag.* 375. ibi: *Sacra &c. cenſuit non eſſe concedendam
facultatem convertendi, ut inquit, gli avanzi de' frutti de'
Monaſterj ricchi, e ben governati in ſolutionem debitorum, quæ
ab aliis Monaſteriis ſolvi debent*. Ita refert & tenet Card.
Petra *tom. 4. comm. ad Conſt. 6. Benedicti XIII. n.* 38. Et te-
nuit Rota recent. *part. 5. deciſ.* 571. *n.* 6. *part. 7. deciſ.* 191.
n. 11. & tenent paſſim Doctores. Poteſt tamen Prælatus Re-
gularis de conſenſu Capituli Conventualis permutationem
facere de aliquibus mobilibus uni Monaſterio ſuperfluis
cum aliquibus aliis mobilibus alteri Monaſterio etiam ſu-
perfluis, ut ſic per viciſſim ſuperflua commutata in vi-
ciſſim neceſſaria, vel utilia commodo, & utilitati utri-
uſque Monaſterii conſulatur. Non poteſt autem fieri per-
mutatio, ſeu alienatio immobilium, ſeu mobilium pretio-
ſorum ex uno Monaſterio in aliud etiam ejuſdem Ordinis
ſine Beneplacito Apoſtolico. Sic *Sac. Congr. Concil. in una
Regularium Alienationis*, in qua ad inſtantiam Procuratoris
Generalis Ordinis Prædicatorum, propoſito dubio: *An
alienationes, de quibus agitur in Decreto de Rebus Regular.
non alienand. quatenus inter Monaſteria ejuſdem Ordinis, &
quidem cum utriuſque contrahentis Monaſterii utilitate fiant,
ita prohibita, atque interdicta, cenſeantur, ut abſque Sacræ
Congregationis licentia perfici non poſſint*, ſub die 27. Februarii
1665 reſpondit, *Ita eſſe prohibitas*; quam declarationem pro-
bavit Sanctiſſimus, ut refert Cardin. Petra *tom. 4. Commen-
tar. ad Conſtitution. 6. Benedicti XII. num.* 36.

Quintodecimo ſine Beneplacito Apoſtolico Regulares ne- 33
queunt alienare mobilia pretioſa, neque cum conſenſu
Diffinitorii, & approbatione Capituli Generalis, ut de-
claravit *Sacra Congregatio Concilii in Seguien. Alienationis
mobilium pretioſorum die* 15. *Martii* 1692. in qua cum pro-
poneretur, Miniſtrum Provincialem Minorum de Obſer-
vantia Provinciæ Croatiæ cum conſenſu Diffinitorii, &
approbatione Capituli Generalis, bona fide ſine aſſenſu
Apoſtolico alienaſſe ex Sacrario Eccleſiæ Beatæ Mariæ
Tarſactenſis (ubi triennio ſteterat Beata Virgo Laureta-
na) Calices, Patenas, & alia mobilia pretioſiora, gem-
mis, & auro contexta; eo potiſſimum, quia mobilia per-
vetuſta erant, nec quotidiano uſui accommodata, eorum-
que pretium in Provincialium Conventuum egeſtates, &
in uſualia ipſius Eccleſiæ ornamenta erogaſſet; propoſitis
idcirco dubiis I. *An dicta alienatio mobilium pretioſorum fue-
rit, & ſit valida II. An alienans ſine Beneplacito Apoſtolico
in aliquam inciderit?* Sacra Congregatio reſpondit *ad I. Ne-
gative. Ad II incidiſſe in pœnas Sacrorum Canonum, Conſti-
tutionum Apoſtolicarum, & Decreti ſan. mem. Urbani VIII &
pro abſolutione ſupplicet Sanctiſſimo*. Sic præciſe refert Card.
Petra *Tom. IV. Commentar. ad Conſtit. 6. Benedicti XII. num.* 9.
& Tom. 5. Commentar. ad Conſtitut. 5. Pauli II. ſect. 2. n. 2.

Immo Regulares, maxime in Conventibus ſubjectis Epi- 34
ſcopis de ſeipſis neque poſſunt alienationem facere terru-
larum, & vineolarum vigore *cap. Terrulas*, cum ad talem
alienationem requiri facultatem, & decretum Ordinarii
declaravit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Tropien. Aliena-
tionis* 11. *Januarii* 1592.

Sextodecimo Regulares nequeunt ſine Beneplacito Apo- 35
ſtolico hypothecare bona ſpecialia Monaſterii cum hypo-
theca, & oppignoratio ſpecialis ſit omnibus expreſſe pro-
hibita, *cap. Nulli 5. rebus Eccleſ. non alienandis*; & talis
intelligatur, quæ ſpecialiter prohibetur in cit. Extrava-
gant. *Ambitioſa*, & Decret. *Sacræ* Congreg. Concil. juſſu
Urbani VIII. edit. & relat. *ſupra num.* 30. Unde Regu-
lares nequeunt nedum cenſuario nomine, ſed neque ad
cambium, vel mutuo accipere pecuniam cum ſolutione lu-
cri ceſſantis, & damni emergentis, nec pro tali mutuo obli-
gare, ſeu in pignore dare res ſacras, aut mobilia, ut decrevit
eadem *Sac. Cong. Conc. in Romana 1. Septemb.* 1657. & confir-
ma-

mavit 26. *Martii* 1689. & de Prælato Regulari, qui abſque licentia Sanctæ Sedis, & Superiorum ſui Ordinis oppignoraverat ſex candelabra argentea, declaravit *die* 1. *Octobris* 1672.

36 Poſſunt tamen ſine Beneplacito Apoſtolico hypothecare, ſeu facere hypothecam, & obligationem generalem omnium bonorum Monaſterii; aliter Regulares nullos contractus inire poſſunt; cum in omni contractu de conſueto apponatur clauſula obligatoria bonorum, & ſine hac clauſula nullos invenirent Creditores, qui vellent eis ſuccurrere in ſuis neceſſitatibus, quod pro eis nimis durum eſſet; & ideo Sacra Congregatio Concilii decrevit, hypothecam generalem non eſſe eis prohibitam, prout refert Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Nulli liceat* 5. *de rebus Eccleſ. non alienandis n.* 32. his verbis: *Demum hanc ſententiam approbabit meo tempore Sac. Congreg. Concil. in contractibus Regularium; nam propoſito dubio: An in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis, comprehendatur generalis hypotheca, nec ne? Sacra Congregatio cenſuit non comprehendi.* Et in eodem ſenſu fuit *ead. Sacra Congregatio in Romana Beneplaciti* 13. *Januarii* 1691. in qua cum Patres Sancti Pauli de Arenula Domum emiſſent, ac pro parte pretii non ſoluti ſolvere promiſiſſent fructus recompenſativos cum hypotheca bonorum omnium Conventus, reſervato, quatenus opus eſſet, Beneplacito Apoſtolico, quod tamen nunquam impetrarunt, reſolutum fuit in nullam pœnam incidiſſe. Sic refert, & tenet Cardin. Petra. *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtit.* 5. *Benedict. XII. n.* 29. ubi citat Rotam Romanam, Card. de Luca, Giballinum, Merlinum, Panimoll. Caſtropal. & alios, dicitque id eſſe communiter receptum. Si tamen vigore generalis hypothecæ deberet procedi ad ſubhaſtationem bonorum, tunc requireretur Beneplacitum Apoſtolicum, ut declaravit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular.* 28. *Aprilis* 2648. & tenuit Rota *deciſ.* 261. *num.* 11. *coram Roya.*, & tradunt paſſim Doctores apud Panimoll. *deciſ.* 60. *ad notat.* 3. *num.* 73. & Cad. Petram *loc. cit. num.* 30.

37 Decimoſeptimo Moniales ſine facultate Sacræ Congregationis nequeunt alienare dotem ſupranumerariæ Choriſtæ. Sic decrevit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Aretina* 14. *Martii* 1597. ſed omnino inveſtiri debet; *Eadem Sac. Con-*
38 *greg. Epiſcop. & Regular. in Mediolanenſi* 12. *Martii* 1602.
Et talis dotis inveſtitio debet fieri in bonis ſtabilibus, vel iis deficientibus in cenſibus ſecuris, *Eadem Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Ferrarienſ.* 14. *Novembris* 161.

39 Dos autem Converſæ licet ſupranumerariæ poteſt ſine tali facultate expendi in neceſſitatibus Monaſterii, quia præceptum inveſtiendi dotes ſupranumerarias, intelligitur ſolum de Choriſtis, prout declaravit eadem *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Caſtellana* 13. *Maji*, *& in Parmenſ.* 15.
40 *Septemb.* 1603. *& in Fulginatenſ.* 14. *Novemb.* 1625. Dotes
tamen Monialium intra numerum poſſunt expendi in utilitatem Monaſterii cum ſola facultate ſui Superioris, ut declaravit eadem *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in Ferrarien.* 23. *Martii*, *& Ariminenſ.* 22. *Maji* 1601.

41 Decimoctavo Moniales, & Regulares nequeunt ſine Beneplacito Apoſtolico alienare pecuniam relictam Monaſterio, vel deputatam ad emendum bonum immobile, vel mobile pretioſum, quia licet pecunia ex ſe, nec ſit bonum immobile, nec mobile, nec mobile pretioſum; ut relicta tamen, & deputata ad emendum bonum immobile, debet haberi pro bono immobili; & ut relicta, & deputata ad emendum bonum mobile pretioſum, debet haberi pariter pro mobili pretioſo: Unde cum immobilia, & mobilia pretioſa ex *cap. Nulli liceat* 5. *de bonis Eccleſiæ non alienandis*, ex cit. Extravagant. *Ambitioſæ*, & *allat. decret. Sacræ Congregationis Concilii* 7. *Septembris* 1724. *&* 21. *Martii* 1726. prohibeantur alienari ſine Beneplacito Apoſtolico; ſine ipſo pariter nequit alienari talis pecunia relicta, vel deputata ad emenda talia bona immobilia, vel mobilia pretioſa *arg. l. Ita conſtante* 26. *ff. de Jure Dotium*. Et ſic tenet Rota *in Veneta pretii, ſeu nullitatis contractus* 13. *Novembris* 2602. *coram Pamphilio & in peruſina Cenſus* 2. *Martii* 1708. *coram Card. Scotto* Pignatell. *tom.* 6. *conſult.* 93. *num.* 21. *& ſequent.* Lezana *tom.* 2. *cap.* 19. *num.* 59. Redoan *de rebus Eccleſ. non alienand. quæſt.* 16. *num.* 15. Card. Petra *tom.* 5. *commentar. ad Conſtit.* 5. *Pauli II. ſect.* 2. *num.* 31. & alii paſſim. Et neque poſſunt alienare ſine Beneplacito Apoſtolico immobilia pro Fabrica Monaſterii, *Sacr. Congreg. Concil.* 13. *Martii* 2615. Poſſunt tamen ſine Beneplacito convertere in uſus Conventuum Spolia ſuorum Religioſorum defunctorum, vel Religioſarum defunctarum, quia vere non ſunt pecunia deſtinata ad emptionem, Unde *Sac. Congr. die* 28. *Februarii* 1654. *tom.* 19. *decret. pag.* 319. propoſito dubio; *N. Superior Regularis quærit pro quiete ſua conſcientia: An ſi ipſe pecunias provenientes ex Spolio Religioſi Defuncti, juxta conſuetudinem Monaſterii pure abſque aliquo vinculo depoſuerit in banco publico Civitatis; illas poſſea juxta eamdem conſuetudinem erogando in dictum uſum, & neceſſitates urgentes ipſius Monaſterii ob penuriam, & infirmitates ſupervenientes, ut ex partitis libri ejuſdem Monaſterii liquere aſſeritur, inciderit in pœnas expreſſas in Decreto de rebus Regularium non alienandis inhærente etiam Conſtitutione Pauli II. eo quod prius non obtinuerit licentiam, Sacra Congr. ſecundum ea, quæ proponuntur* reſpondit, *non incidiſſe*; ſic refert Cardin. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Conſtit.* 5. *Pauli II. ſect.* 2. *numer.* 33.

Decimonono Moniales, & Regulares nequeunt ſine 42
Beneplacito Apoſtolico pro extinguendis debitis Monaſterii alienare bona, vel pecuniam redactam, ſeu retractam ex redemptione cenſus *Sac. Conc. Cong.* 19. *April.* 1619. Et ratio eſt, quia quamvis Jura concedant alienationem rerum Eccleſiæ interveniente neceſſitate; non tamen concedunt, quod fiat non ſervatis debitis ſolemnitatibus, ſed ſolum permittunt non ſervari ſolemnitates, quando neceſſitas eſt adeo urgens, ut non patiatur tales ſolemnitates ſervari, ut inter alios notat Cardinal. *in Clement.* 1. *n.* 29. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Villadieg. *tract. de leg. q.* 11. *in fine*, alios adducens, Abbas *in cap. fin. de Eccleſ. ædificand.* Turrecremata *in Summa lib.* 12. *quæſt.* 2. Redoan *de rebus Eccleſ. non alienand. quæſt.* 19. *n.* 34. & habetur *ex cap. Placuit* 12. *p.* 2. Sed neceſſitas extinguendi debita Monaſterii non eſt tam urgens, ut non patiatur ſervari requiſitas ſolemnitates, cum de facili poſſint Creditores expectare, donec habeatur Beneplacitum
pro validitate contractus, adeoque &c. Et pari ratione 43
nequit alienari pecunia redacta, ſeu retracta ex redemptione cenſus, quia cum talis pecunia ſucceſſerit loco rei, *arg. leg. Ita conſtante* 26. *ff. de Jure dot.* ſicut non poteſt res ipſa alienari pro extinctione debiti, ita neque etiam ipſa pecunia ſine debita ſolemnitate; *arg. l. Si pupillorum §. ſi Prætor ff. de rebus eorum*. Et ſic tenet Turrecremata *loc. cit.* Redoan, Riccius, Genuenſ. Vaſquez, & alii plurimi, & ſic ſtatuit Rota Rom. *in Veneta Nullitatis contractus* 13. *Novembris* 1602. *coram Pamphilio*.

Non negarem tamen poſſe pecuniam ex cenſus extin- 44
tione, vel mobilium pretioſorum venditione retractam implicari in extinguendo cenſu ſuper bonis Monaſterii ſine facultate Sacræ Congregationis, ut docent Anton. de Spiritu Sancto *tract.* 3. *diſput.* 6. *ſect.* 6. *n.* 1169. Felix Poteſtas *tom.* 1. *n.* 927. Donatus *tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 74. cum aliis ibi allegatis, quia ſicut onerare fundum Monaſterii eſt alienatio, ita illum exonerare erit reacquiſitio, ad quam non requiritur Beneplacitum. Tutius autem, & conſultius eſt exquirere Beneplacitum: quia Donatus *loc. cit. in fine* teſtatur, quod hodie ex Decreto Sacræ Congregationis Regularium ſervatur contrarium.

Supplementa Auctoris, e II. Editione.

Diſtinctio in ſubjecta materia recepta hæc eſt, quod 1
ſcilicet aut Eccleſia nullum adhuc jus vel ad rem, vel in re nacta eſt, & in hoc caſu nec tranſactio, nec quilibet alius actus cadit ſub prohibitione *Extravagantis Ambitioſæ*, eo quia non de amittendo, ſed de non acquirendo agitur, de quo nihil fuit diſpoſitum in dicta *Extravaganti Ambitioſæ*. Aut vero Eccleſia jus aliquod ad rem vel in re jam acquiſivit, & in hoc diſperato caſu tam tranſactio, quam quilibet alius actus, per quem ad remiſſionem hujus juris quæſiti devenitur, continetur ſub prohibitione *Extravagantis Ambitioſæ* ex ea ſolidiſſima ratione, quod verbum *Alienationis* in dicta *Extravaganti* latiſſime accipitur, comprehenditque omnem actum, per quem transfertur, vel remittitur non ſolum quidquid eſt dominii Eccleſiæ, verum, & quodlibet jus eidem Eccleſiæ quæſitum. Ita nulla habita ratione an Eccleſia poſſideat nec ne diſtinguunt *Cardin. Petr. in Comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit.* 5. *Paul. II.* quæ eſt hæc *Ambitioſæ* de qua diſſeritur, *ſect.* 2. *n.* 73. *& plur. ſequent. Valeron. de Tranſact. tit.* 4. *quæſt.* 1. *n.* 23. *& plur. ſequent. urceol. eod. tract. quæſt.* 24. *a n.* 27. *ad plur. ſequent. Sanfelic. deciſ.* 280. *n.* 3. *Add. ad Buratt. deciſ.* 773. *n.* 5. *Rot. cor. ubald. deciſ.* 334. *n.* 17. *cor. Molin. deciſ.* 1161. *n.* 15. *& cor. Anſald. deciſ.* 189. *n.* 7.

Hinc colligitur, errare *Tondut. quæſt. benefic. lib.* 1. *cap.* 2
19. *n.* 4. aſſerentem Eccleſiam ſine ſolemnitatibus tranſigere poſſe de hæreditate ſibi delata, eaque adita, ut eo improbato firmant *Andreol. controv.* 372. *n.* 6. *& ſequent. Card. Ant. de Luc. ad de Franch. deciſ.* 14. *n.* 7. Quinimmo nec
procedi poſſe cum opinione *Tonduti*, ſi Eccleſia in illo 3
ipſo actu, in quo hæreditatem adit, de eo tranſigat, vel alio modo diſponat, firmant *Cardin. Petr. in Comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit.* 5. *Pauli II. ſect.* 2. *n.* 83. *Sanfelic. deciſ.* 280. *ſub num.* 3.

Olim controverſia haud caruit, num fieri poſſit aliena- 4
tio ſine ſolemnitatibus ab una in aliam Eccleſiam. Affirmat inter alios *Tamburin. de Jur. Abbat. t.* 3. *diſput.* 13. *quæſt.* 2. *n.* 19. At negativæ opinioni adhæſit *Rot. in Compoſtellana Permutationis* 1. *Decembris* 1749. *a §.* 2. *ad §.* 13., & in confirmatoria 6. *Martii* 1750. *§.* 2. *cor. Reverendiſſ. Molin.*

Etiamſi agatur de Regularibus exemptis, aſſenſus aliena- 5
tionibus rerum exigui valoris nequit præſtari ab eorum Prælato, ſed præſtandus eſt ab Epiſcopo, ut reſcripſit S. Congregatio Concilii interpres *in Converſana juriſdictionis* 8. *Maji* 1751. *ad dub.* 26. Abbatem vero pollentem exemptione tertiæ ſpeciei poſſe aſſenſum hunc præſtare, fir-
mant *Bohemer. in Decretal. lib.* 3. *tit.* 13. *§.* 4. *Florens de* 6
Men. variar. quæſt. lib. 3. *qu.* 24. *n.* 7. *Tamburin. de Jur. Abbat. tom.* 3. *diſput.* 13. *quæſt.* 5. *n.* 2. *Rot. cor. Anſald. deciſ.* 319. *n.* 36. Intellige tamen niſi agatur de rebus pro-
prii Monaſterii, idque, quia nemo ſuam auctoritatem in 7
rem ſuam præſtare valet. Hoc vero caſu aſſenſus non ab Epiſcopo, ſed a Summo Pontifice eſt præſtandus, *Tamburin. de Jure Abbat. tom.* 3. *diſput.* 13. *quæſt.* 5. *n.* 2.

ARTICULUS V.

Alienatio quoad modum ſuccurrendi Eccleſiæ per ipſam enormiter læſæ, & quoad actiones ipſi Eccleſiæ competentes.

SUMMARIUM.

1 *Si alienatio facta fuit invalide ob non ſervatas ſolemnitates, ſuccurrendum eſt Eccleſiæ per totalem reſciſſionem contractus.*
2 *Si vero alienatio fuit valida ob omnes ſervatas ſolemnitates, & poſtea appareat Eccleſiam fuiſſe enormiter læſam, ſuccurrendum eſt Eccleſiæ remedio reſtitutionis in integrum.*
3 *Eccleſia tamen tenetur in tali caſu refundere pretium, aliaſque expenſas in utilitatem ipſius factas, & melioramenta, quæ augent valorem bonorum alienatorum, reficere.*
4 *Ad ſuccurrendum Eccleſiæ poteſt rem alienatam repetere, non ſolum ſucceſſor male alienantis, ſed etiam ipſe male alienans.*
5 *Quamvis juraverit ſe non repetiturum.*
6 *Et in defectum male alienantis, & ejus ſucceſſoris quilibet Clericus rem male alienatam repetere poteſt.*
7 *Eccleſia læſa per malam alienationem duplicem habet actionem: Primam contra Perſonam male alienantem, ut damnum illatum Eccleſiæ reſarciat.*
8 *Et hæc actio etiam contra Hæredes male alienantis inſtitui poteſt.*
9 *Secundam actionem habet in rem contra poſſeſſorem rei male alienatæ, ut reſtituat rem cum fructibus.*
10 *Rem Eccleſiæ male alienatam ſcienter, mala fide recipiens non facit fructus ſuos, ſed tenetur eos reſtituere una cum melioramentis.*

1 SI alienatio facta fuit invalide ob non ſervatas ſolemnita-
tes, ſuccurrendum eſt Eccleſiæ per totalem reſciſſio-
nem, & annullationem contractus. Si vero alienatio fuit
valida ob omnes ſervatas ſolemnitates, & poſtea appa-
reat Eccleſiam fuiſſe enormiter læſam, ſuccurrendum eſt
Eccleſiæ remedio reſtitutionis in integrum; *cap. Ad no-*
3 *ſtram 11. de rebus Eccleſ. non alienand. & cap. 1. de reſtitu-*
tione in integrum. Eccleſia tamen tenetur in tali caſu re-
fundere pretium, aliaſque expenſas in utilitatem ipſius
factas, & melioramenta, quæ augent valorem bonorum
alienatorum, reficere, quia Eccleſia, quæ eſt pia, & cul-
trix Juſtitiæ, non debet locupletari cum alterius damno,
cit. cap. Ad noſtram, & cap. Locupletari 48. de Regulis Ju-
ris in 6. Et ſic expreſſe decrevit *Sacr. Cong. Epiſc. in una*
Biteren. 5. Martii 1693.
4 Ad ſuccurrendum Eccleſiæ poteſt rem alienatam repe-
tere non ſolum ſucceſſor male alienantis, *cap. 2. de pre-*
cariis, ſed etiam ipſe male alienans, *cap. Si quis Presby-*
5 *terorum 6. hoc tit. juncta Gloſſa verb. Alienator*; quamvis
juraverit ſe non repetiturum, cum hoc ſit illicitum, *arg.*
6 *cap. Intellecto 32. de Jureſjurando.* Et in defectum male
alienantis, & ejus ſucceſſoris quilibet Clericus rem ma-
le alienatam repetere poteſt, *cit. cap. Si quis Presbytero-*
rum in fine: ubi Alexander III. decrevit, quod in caſu
illegitimæ alienationis liceat quibuſcumque Eccleſiaſti-
cis vocem contradictionis afferre, & cum fructibus poſ-
ſint alienata repoſcere, & Eccleſiaſtica auctoritate ful-
ciri.
7 Eccleſia læſa per malam alienationem, duplicem ha-
bet actionem; Primam contra Perſonam male alienan-
tem, ut damnum Eccleſiæ illatum reſarciat, *cap. Mone-*
mus 12. quæſt. 2. & leg. 3. Cod. Si tutor vel Curator in-
8 *tervenerit, juncta Gloſſ. in cap. Si quis Presbyterorum verb.*
Alienata hoc tit. Et hæc actio etiam contra hæredes ma-
le alienantis inſtitui poteſt, cum Hæres cenſeatur eadem
Perſona cum Defuncto, juxta *Authen. de Jurejur. §. 1.*
coll. 1. & ſuccedat in omne jus defuncti, *leg. Cum Hæres*
9 *ff. de diverſ. temporal. praeſcription.* Secundam actionem ha-
bet in rem contra poſſeſſorem rei male alienatæ, ut re-
ſtituat rem cum fructibus; *cit. cap. Si quis Presbyterorum*:
ubi, ut patet in numero antecedenti, dicitur expreſſe,
10 ut cum fructibus poſſit alienata repoſcere; Et merito;
quia rem Eccleſiæ male alienatam ſcienter, & mala fi-
de recipiens non facit fructus ſuos, ſed tenetur eos re-
ſtituere una cum melioramentis, *leg. Jubemus 14. §. Sane*
Cod. de Sacroſanctis Eccleſ. Et ſic tenet Abbas *in cap. Si*
quis Presbyteror. 6. de rebus Eccleſ. non alienand. Pirhing.
& alii paſſim.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE reſtitutione fructuum in hoc judicio latiſſime plu-
ribus diſtinctis caſibus agit *Romaguer. in Synodal. Ge-*
rund. lib. 3. cap. tit. 5. cap. 1. a num. 28. ad fin.

ARTICULUS VI.

Alienatio quoad pœnas male alienantium, & ad ipſam cooperantium.

SUMMARIUM.

1 *Prima pœna eſt, quod talis alienatio facta non ſervatis requiſitis ſolemnitatibus ipſo Jure ſit nulla, adeoque reſcindenda.*
2 *Et hæc nullitas, ſeu invaliditas eſt intelligenda pro Foro externo &c.*
3 *Secunda pœna eſt quod tam alienantes, quam alienata recipientes, & ſubſcribentes incurrant Excommunicationem majorem.*
4 *Et hæc Excommunicatio non eſt reſervata.*
5 *Ab hac tamen Cenſura incurrenda excuſantur alienantes, & cooperantes ex ignorantia Juris, vel Facti, dummodo talis ignorantia non fuerit craſſa, & ſupina.*
6 *Ab hac Cenſura incurrenda excuſantur etiam illi, qui bona Eccleſiæ alienarunt abſque debitis ſolemnitatibus, ſi pœnitentia, aut alio titulo ducti alienationem revocarunt ante realem, & pacificam traditionem.*
7 *Tertia pœna eſt, quod Epiſcopi, vel Abbates male alienantes ſubjacent Interdicto ingreſſus in Eccleſiam, & ſi per ſex menſes talem pœnam contumaciter ſuſtinuerint, ab adminiſtratione Beneficii, & Dignitatis ſint ſuſpenſi.*
8 *Inferiores autem Prælati, Commendatarii, & alii Eccleſiarum Rectores Beneficiis, quorum bona male alienaverint, ſint ipſo facto privati.*
9 *Regulares autem, qui immobilia, & mobilia pretioſa alienant, locant, vel diſtrahunt, cenſus, & hypothecas ſpeciales conſtituunt abſque facultate Sacræ Congregationis præter pœnas cit. Extravag.* Ambitioſæ, *incurrunt ipſo facto pœnam privationis officiorum, inhabilitatis ad illa, vocis activæ, & paſſivæ.*
10 *Et has pœnas incurrunt abſque alia ſententia declaratoria.*
11 *Neque valet ad effugiendas recenſitas pœnas adducere non uſum Conſtitutionis,* Ambitioſæ.
12 *Recenſitæ autem pœnæ non incurruntur, ſi ubi adeſt neceſſitas, & evidens Eccleſiæ utilitas, & pietas, alienantur bona Eccleſiæ modici valoris cum facultate Epiſcopi.*
13 *Quoad pœnas male alienantium bona Eccleſiaſtica attendenda eſt noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. in qua ſub pœna Excommunicationis, nullitatis actus, &c. multa prohibentur, quæ aſſignantur.*
14 *Subnectuntur Supplementa Auctoris.*

PŒnæ male alienantium, & cooperantium ſunt va- 1
riæ. Prima eſt, quod talis alienatio facta, non ſer-
vatis requiſitis ſolemnitatibus, ipſo jure ſit nulla, adeo-
que reſcindenda, *cap. Sine exceptione 12. quæſt. 2. cap. Si*
quis Presbyter 6. hoc Clement. 1. & extravagant. Ambitioſæ
de reb. Eccleſ. non alienand. inter communes. Et hæc nulli- 2
tas, ſeu invaliditas eſt intelligenda pro Foro externo;
nam pro Foro interno, ſeu conſcientiæ valida eſt aliena-
tio rei Eccleſiaſticæ, quæ ſit auctoritate Superioris, alio-
rumque, quorum intereſt, conſenſu ſine ulla fraude, ac
dolo ex juſta cauſa neceſſitatis, vel utilitatis Eccleſiæ,
aut pietatis, quamvis prætermiſſa fuerit formula Juris.
Sic Abbas *in cap. Quia plerique n. 31. de immun. Eccleſ.*
& cap. Requiſivit n. 19. de in integrum reſt. ubi probat,
quod omnis contractus in Foro conſcientiæ validus ſit,
liciteque retineatur res per ipſum acquiſita, quando in
eo fuit ſervatum, quod Jus naturale præſcribit, ſcilicet,
abſentia deceptionis, & verus contrahentium conſenſus,
licet non fuerit ſervata forma præſcripta a Jure poſiti-
vo: Et ſic tenent Innocent. Riccius, Layman, Engel,
Azorius, Navarrus, Zoeſius, Anacletus, & alii paſ-
ſim.
Secunda pœna eſt quod tam alienantes, quam alienata 3
recipientes, & ſubſcribentes, incurrant Excommunica-
tionem majorem; *cap. Apoſtolicos, cap. Non liceat de rebus*
12. quæſt. 2. cap. Si quis Presbyt. & Extravagant. Ambi-
tioſæ. Et iſta Excommunicatio non eſt reſervata, ut pa- 4
tet ex textu ipſo Extravagantis *Ambitioſæ.* Ab hac ta-
men Cenſura incurrenda excuſantur alienantes, & coope-
rantes ex ignorantia Juris, vel Facti, dummodo talis
ignorantia non fuerit craſſa, vel ſupina, ut expreſſe ha-
betur *cap. Ut animarum periculis 2. de Conſtitutionibus libr.* 5
1. tit. 2. in 6. & tenent Barboſa in Extravagant. *Ambi-*
tioſæ n. 23. Navarr. Quaranta, Filiuccius, Bonacin. &
alii communiter. Ab hac Cenſura incurrenda excuſan-
tur etiam illi, qui bona Eccleſiæ alienarunt abſque de- 6
bitis ſolemnitatibus: ſi pœnitentia, aut alio titulo du-
cti alienationem revocarunt ante realem, & pacificam
traditionem, *cap. Si quis Presbyter. 6. hoc tit.* Barboſa *loc.*
cit. Covar. Quaranta, Navarr. Filiuc. & alii.
Tertia pœna eſt, quod Epiſcopi, vel Abbates male alie- 7
nantes ſubjacent Interdicto ingreſſus in Eccleſiam, & ſi per
ſex menſes talem pœnam contumaciter ſuſtinuerint, ab ad-
miniſtratione Beneficii, vel dignitatis ſint ſuſpenſi. Inferio- 8
res

res autem Prælati, Commendatarii, & alii Eccleſiarum Rectores Beneficiis, quorum bona male alienaverint, ſint ipſo facto privati, ut habet expreſſe cit. Extravagant. *Ambitioſæ*.

9 Regulares autem, qui immobilia, & mobilia pretioſa alienant, locant, vel diſtrahunt, cenſus, & hypothecas ſpeciales conſtituunt abſque facultate Sac. Cong. Conc. præter pœnas cit. Extravagant. *Ambitioſæ* incurrunt ipſo facto pœnam privationis Officiorum, inhabilitatis ad illa, vocis activæ, & paſſivæ ex Decreto *Sac. Cong. Conc. 6. Septemb.* 1624. juſſu Urbani VIII. edito, & per extenſum ſupra relato *art. 4. n. 30.* Et has pœnas incurrunt abſque alia ſententia declaratoria, ut reſpondit *Sacr. Cong. Conc. in Romana pro Ciſtercienſibus 1. Septembris* 1657. & confirmavit 26. *Martii* 1689. in reſponſione ad ſequentia dubia:

1. An Abbates, qui præſunt Monaſteriis ære alieno Cenſuario nomine gravatis, teneantur dictos Cenſus redimere, quamvis tempore anteceſſorum factos?
2. Quatenus teneantur, an negligentes incidant in pœnas contentas in Decreto de rebus Regularium non alienandis?
3. An ad effectum incidendi in eas, opus ſit præcedenti declaratione?
4. An Superioribus Regularibus liceat mutuo accipere pecunias abſque Monachorum conſenſu capitulariter requiſito?

Die 26. Martii 1689. confirmando Decretum anno 1657. latum, reſpondit.

Ad primum teneri.

Ad ſecundum incidere.

Ad tertium ad effectum eas incurrendi, non requiri declarationem.

Ad quartum non poſſe. Lib. 21. deciſ. fol. 56.

11 Neque valet ad effugiendas recenſitas pœnas adducere non uſum Conſtitutionis *Ambitioſæ*, quia non uſus non eſt allegabilis, cum ubique præſumatur, recepta, ut tenet Pignatell. *tom. 9. conſult.* 116. *n.* 4. Giarlin. *contr.* 105. *n.* 111, & 112. Genuenſ. Ventrigl. Monacell. & alii paſſim, & ſic expreſſe declaravit *Sac. Cong. Conc. in Wladiſlavien.* 1. *Julii* 1647. in qua cum adduceretur, dictam Extravagantem *Ambitioſæ* non eſſe uſu receptam in illis partibus, adeoque non eſſe neceſſarium Beneplacitum Apoſtolicum, reſpondit præciſis verbis: *Non uſum Dictæ Conſtitutionis allegabilem non eſſe, & abſque Beneplacito alienationes fieri non licere, Sic lib.* 16. *decretal. pag.* 335. & *in una Mediolanenſ.* 13. *Novembris* 1655 *cenſuit, bona Eccleſiarum, & piorum locorum non poſſe alienari, nec concedi ſola auctoritate Archiepiſcopi, ſed omnino requiri Beneplacitum Apoſtolicum ad præſcriptum Conſtitutionis Paulinæ, non obſtante prætenſo allegato non uſu, ſeu conſuetudine*, & *die* 20. *ejuſdem facta relatione Sanctiſs. approbavit lib.* 19. *decret. pag.* 535.

12. Recenſitæ autem pœnæ non incurruntur, ſi ubi adeſt neceſſitas, & evidens Eccleſiæ utilitas, & pietas, alienantur bona Eccleſiæ modici valoris cum facultate Epiſcopi, qui auctoritate ſibi attributa *in cap. Terrulas* 12. *quæſt.* 2. cui nunquam fuit derogatum, licentiam concedere poteſt alienandi res Eccleſiaſticas, quæ non excedunt valorem quadraginta Scutorum Romanorum, ut cenſuit *Sacr. Cong. Epiſcop. in una Tarentina* 22. *Maji* 1601. & in *una Meſſanenſi* 29. *Novembris* 1613. ubi dicit ſic etiam declaraſſe Paulum V. Vide ſupra *art.* 3. *num.* 1. 2. 3.

13 Quoad pœnas male alienantium bona Eccleſiaſtica, attendenda eſt noviſſima Conſtitutio felicis recordationis Summi Pontificis Benedicti XIV. incip. *Univerſalis Eccleſia*, in qua ſub pœna Excommunicationis, nullitatis actus, & contractus, & ſub omnibus pœnis ſtatutis contra alienantes bona Eccleſiæ prohibet Clericis alienare commodum recipiendi fructus, ſeu vendere, & diſtrahere pro toto tempore vitæ ſuæ, aut per decurſum longi temporis reditus, & proventus ſuorum Beneficiorum recipiendo ab emptore una, aut pluribus ſolutionibus illam quantitatem pecuniæ, quam ipſi Beneficiati pro ſpatio dicti longi temporis, aut ſuæ vitæ probabiliter eſſent conſecuturi.

Additio ex Auctore.

14 Attendenda ſunt quæ tradit Card. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Conſt.* 5. *Pauli II. ſect.* 2. *num.* 5. de Superiore Regulari incidere faciente arbores fructiferas in proprio Viridario; videtur ſimile dubium fuiſſe propoſitum *in Sac. Congreg. Conc. ſub die* 27. *Junii* 1665. ibi: *Nonnulli Regulares religioſa conſcientia ſupplices petunt, ut per hanc Sacr. Congregat. declaretur, an Prælatus, ſive Superior Regularis poſſit incidere, ſeu incidi facere in ſuo Monaſterio, ſeu Viridario arbores fructiferas ibidem exiſtentes, & incidendo, ſeu incidi mandando, incidat in pœnas comminatas* in Extravagant. *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alienan.* & in Decretis generalibus hujus Sacr. Congregationis *de reb. Regul. non alien.* Sacr. Congreg. cenſuit: *Non reſpondendum, niſi in caſibus particularibus tom.* 4. *decret. pag.* 536. Et quidem optima ratione, quia aliquando in Viridariis opus eſt arbores renovare, & alias eradicare pro majori utilitate ipſius, & ſic debet conſiderari fructus comparative ad Viridarium, & non ad ſingulas arbores. Unde in dubio *Inciſionis arborum* 29. *Julii* 1684. Sacr. Congreg. dixit, *Ad mentem*, quæ fuit non incidiſſe in pœnas contentas in decr. *de reb. Eccleſ. non alienat.* Prælatum Regularem, qui arbores incideret, alias ſubrogando in aptiori loco: Et alia quoad inciſionem arborum, vide late Paſſerin *de ſtatu hom. tom.* 1. *quæſt.* 185. *art.* 7. *num.* 340. *& ſequent.*, ubi dictus Paſſerinus inter alia notabilia ſub num. 367. aſſerit, quod incidi licite poſſunt arbores, ſi materia ſit prava, & ex inciſione fundus non reddatur notabiliter deterior, citans ad id Rotam *deciſ.* 553. *part.* 2. *recent.*, Peyrin., Lezanam, Donatum, Giarlinum, & concludit, quod non dubitat hujuſmodi notabile detrimentum non eſſe arbitrarium, & conſiderandum tam ex quantitate, & qualitate arborum, & fine, ad quem fuerunt plantatæ. Unde poteſt contingere quod in ordine ad pœnas incurrendas nec inciſio quinque, ſex, decem, & amplius arborum, ſi ſint parvæ, & vix natæ ferat modicum nocumentum, & quod contra unius ſolius ſingulariſſimæ in ſuis qualitatibus ſit notabiliter æſtimanda, & reddat fundum notabiliter deteriorem.

Novæ Additiones ex aliena manu.

DE pœnis alienantium bona Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus conſule Cardinal. *Petr. in Comment. ad Conſt. Apoſtol. Conſtitut.* 5. *Paul. II. ſect.* 4. *per tot.* ubi de meliorationibus, & fructibus quoque plura occurrunt.

ALIMENTA.

SUMMARIUM.

1 *Alimentorum nomine generaliter veniunt omnia, quæ ſunt neceſſaria ad honeſtam, & congruam vitæ humanæ ſuſtentationem.*

2 *Hinc pro alimentis venit in primis cibus, & potus.*

3 *Nomine cibi, & potus quid veniat?*

4 *Item pro alimentis venit veſtis ſeu veſtitus.*

5 *Nomine veſtis, ſeu veſtitus quid veniat?*

6 *Item pro alimentis venit habitatio.*

7 *Nomine habitationis quid veniat?*

8 *Item pro alimentis veniunt expenſæ pro Medicis, & medicinis.*

9 *Item reſpectu perſonæ alicujus dignitatis, & ſtatus veniunt pro alimentis equi, ſervitores, & familia.*

10 *Item pro alimentis veniunt expenſæ ad addiſcendas artes honeſtas, & diſciplinas juxta conditionem Alimentarii.*

11 *Item pro alimentis veniunt ea, quæ ſtatui perſonarum poſſunt convenire.*

12 *Item pro alimentis veniunt expenſæ pro funere ſi Alimentarius moriatur.*

13 *Item pro alimentis veniunt ea, quæ neceſſaria ſunt ad conſequenda ſupradicta pro alimentis intellecta.*

14 *Alimenta debent præſtari ſervato ordine, & gratia conjunctionis, ut qui proximior eſt, & magis conjunctus ea ſubminiſtrare teneatur.*

15 *Hinc in primis tenentur Parentes alimenta præſtare Filiis.*

16 *Non ſolum tenentur Parentes alimenta præſtare Filiis legitimis, ſed Spuriis.*

17 *Cum hac tamen differentia, quod Mater tenetur alere Filios primo triennio; & poſt triennium tenetur Pater uſque ad emancipationem.*

19 *Nomine alimentorum aliud intelligitur reſpectu Patris, & aliud reſpectu Matris: & aſſignatur ad quid teneatur Mater, & ad quid Pater.*

19. *In defectum Patris tenetur alimenta præſtare Filiis etiam illegitimis, & ſpuriis Avus paternus, vel alii aſcendentes, & in defectum aſcendentium paternorum hæc obligatio devolvitur ad Matrem.*

20 *Deficiente Matre, tenetur Filiis alimenta præſtare Avus, aliique aſcendentes materni.*

21 *Mortuis Parentibus, & Avis, Filii, & Nepotes etiam ſpurii alendi ſunt ab eorum reſpective hæredibus.*

22 *Clericus tenetur alimenta præſtare Filiis ex damnato, & ſacrilego complexu, etiam in Sacerdotio ſuſceptis, & deficiente patrimonio, poteſt eos alere ex fructibus Beneficii.*

23 *Parentes, aliique ſupra recenſiti non tenentur alimenta præſtare Filiis, & Nepotibus, ſi ipſi aliunde habeant, quo ſufficienter ſe poſſint alere, vel aliqua arte polleant, qua honeſte juxta conditionem proprii ſtatus ſine dedecore poſſint ſibi victum quærere.*

24 *Item Pater non tenetur præſtare alimenta Filio, ſi ſine juſta cauſa nolit habitare cum ipſo.*

25 *Secus autem ſi ex juſta cauſa nollet Filius cohabitare cum Patre.*

26 *Alimenta ſunt per Patrem infidelem præſtanda Filio noviter converſo ad Fidem, & in ea quantitate, qua tenebatur Pater ante converſionem ejuſdem Filii &c.*

27 *Alimenta debent a Parentibus præſtari Filiis ſecundum decentiam ſtatus, & conditionis ipſorum.*

28 *In controverſia pro taxandis alimentis, attendi debet non ſolum dignitas perſonarum, & facultatum copia, ſed etiam ætas Alimentarii, & conſuetudo regionis.*

29 *Facta ſemel taxatione alimentorum, vel per Judicem, vel per partes inter ſe, ſi contingat patrimonium Patris decreſc-*

creſcere, poterit Pater de alimentis diminuere decrementum; & ſi contingat tale patrimonium augeri, tenebitur etiam augere alimenta juxta incrementum.

30 Pater tenetur juxta decentiam proprii ſtatus, non ſolum alimenta præſtare Filio, ſed etiam ipſius uxori, quamvis eam duxerit ſine dote ipſo conſentiente.

31 Immo etiamſi eam duxerit indotatam ipſo Patre invito, & diſſentiente.

32 Pater tenetur ſic præſtare alimenta etiam uxori ſui Filii illegitimi, ac ſpurii.

33 Pater tenetur alimenta præſtare etiam Filiis emancipatis, ſi aliunde non habeant quo ſe alant.

34 Et etiam tenetur alere ſaltem in ſubſidium Filiam nuptam viro pauperi non habenti, unde ipſam alat.

35 Pater tenetur alimenta præſtare etiam Filio excommunicato.

36 Cum hac tamen advertentia, quod Filio ſua culpa pertinaciter perſeveranti in Excommunicatione, non tenetur præſtare alimenta niſi juxta neceſſitatem, & Filio ſine culpa perſeveranti in Excommunicatione, tenetur præſtare alimenta juxta decentiam ſui ſtatus.

37 Item Pater tenetur regulariter præſtare alimenta juxta neceſſitatem naturæ Filio Hæretico.

38 Item Pater tenetur præſtare alimenta juxta neceſſitatem naturæ Filio bannito, quamvis ſtatutum ſit, ne ei præbeantur.

39 Pater tenetur præſtare alimenta Filio Monacho juſte ejecto a Religione, ſi ipſe aliunde non habeat quo ſe alat; Ad id enim non tenetur Religio.

40 Sic nec Religioſi præclariſſimæ Societatis Jeſu, qui poſt vota ſimplicia ante ſolemnem Profeſſionem a dicta Societate dimittuntur, ulla ab eadem Societate prætendere poſſunt alimenta, aut congruam ſuſtentationem, licet dum in ea viverent titulo Religioſæ paupertatis, ad Sacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoti fuerint.

41 Monachus, ſeu Regularis injuſte ejectus, poteſt compellere Monaſterium, ſeu Religionem ad alimenta futura, & etiam præterita, ſi illa mutuo accepit.

42 Sic etiam lite pendente pro validitate expulſionis, Ejectus debet ali ex bonis Monaſterii, donec ſit lata ſententia, de juſtitia, aut injuſtitia expulſionis.

43 Alimenta non ſunt præſtanda a primo Monaſterio Regulari, aut Moniali ad aliud tranſeunti, quamvis penes primum Monaſterium remanent dos, & alia bona.

44 Alimenta præſtare tenetur Monaſterium Regulari in aliud Monaſterium incluſo pro Pœnitentia peragenda.

45 Alimenta præſtare tenetur Religio Regularibus detentis in carceribus S. Officii, dummodo Religio non ſit de iis, quæ in communi non poſſident.

46 Alimenta a Novitia ſolvi non debent Monaſterio ſi eamdem teneatur recipere, & ad Habitum, & ad Profeſſionem ſine dote. Secus autem ſi dicatur ſolum a Teſtatore quod Monaſterium teneatur eamdem recipere ad Profeſſionem ſine dote.

47 Monachus, ſeu Monialis pendente lite ſuper validitate ſuæ Profeſſionis, ſi ſine debita licentia degat extra Monaſterium, non poteſt ab ipſo alimenta prætendere.

48 Si vero ex aliqua cauſa collocetur de ordine Sacræ Congregatonis in alio Monaſterio, donec cauſa terminetur, tunc debet habere etiam ibi alimenta a proprio Monaſterio.

49 Filii tenentur alimenta præſtare Parentibus indigentibus, ſicuti Parentes ipſis præſtare tenentur.

50 Hinc Filius quamvis obſtrictus voto Relig. non poteſt Religionem ingredi exiſtentibus Parentibus in extrema neceſſitate, qui non poſſint ſubſiſtere ſine ope Filii.

51 Quid ſi Filius exiſtentibus ſuis Parentibus in extrema, vel gravi neceſſitate Religionem ingrediatur, & profiteatur?

52 Filius Religioſus Profeſſus nequit a Religione exigere ad ſubveniendum ſuis Parentibus in extrema, vel gravi neceſſitate, niſi accedat ſuorum Superiorum licentia.

53 Non deſunt tamen magni nominis Doctores ſentientes contrarium.

54 In qua neceſſitate poſſit, & debeat Filius prius ſuccurrere Parentibus, quam aliis quibuſcumque?

55 Frater dives tenetur alimenta præſtare Fratri pauperi.

56 Etiamſi Frater ſit Filius naturalis.

57 Et etiamſi ſit Spurius.

58 Et licet quod bona non provenerint a communi Patre.

59 Tenetur etiam Frater dives alimenta præſtare Sorori pauperi.

60 Etiamſi ſit ſoror ſolum uterina.

61 Patruus Nepotem, & e converſo Nepos Patruum alere tenetur in ſubſidium.

62 Et id procedit etiamſi agatur de Nepote naturali, & Spurio.

63 Vel etiamſi agatur de Nepote ex Fratre naturali, vel Spurio.

64 Et quamvis bona non procedant a communi ſtipite.

65 Et quod dicitur de Patruo reſpectu Nepotis, dicitur etiam de Nepote reſpectu Patrui, qui, ſi ſit pauper, alendus eſt a Nepote.

66 Etiamſi agatur de Patruo naturali.

67 Conjuncti ratione Sanguinis, & naturalis pietatis tenentur inter ſe præſtare vitæ ſubſidia.

68 Maritus tenetur alimenta præſtare uxori, ſi dotem recepit.

69 Maritus tenetur alimenta præſtare Uxori, etiamſi ſine dote eam duxerit, ſi ſcienter indotatam accepit, nec dos fuit ei promiſſa, nec Jus aliquod ſibi reſervavit ad dotem.

70 Si autem Maritus Uxorem duxit ſine dote numerata, cum dote tamen promiſſa, & conventa in determinata quantitate, fide data de ſolutione; & poſtea eamdem non poſſit exigere, tunc de rigore Juris non tenetur alimenta eidem Uxori præſtare.

71 In tali autem caſu Maritus teneretur alimenta præſtare Uxori ex æquitate, & honeſtate.

72 Si Uxor ſine neceſſaria cauſa recedat, & divertat a Marito, Maritus non tenetur ei alimenta præſtare, quamvis dotem ab ea acceperit. Secus vero ſi ob juſtam cauſam recederet, ſeu diverteret a Marito.

73 Si autem nec ſua, nec culpa Mariti, receſſerit, tenetur Maritus illam alere.

74 Si Maritus ſit inops, & Uxor dives, tenetur hæc alimenta illi præſtare.

75 Alimenta debentur Uxori ab heredibus Mariti, qui dotem detinent pro anno luctus.

76 Etiamſi ipſa Uxor aliunde ſit dives.

77 Item etiamſi dotis fructus ad alimenta præſtanda non ſufficiant.

78 Pro alimentis, quæ hæredes Mariti Uxori præſtant pro anno luctus, non tenetur Uxor in illorum favorem impendere ſuas operas, ſive obſequiales, ſive artificales.

79 Poteſt Uxor ſine labe uſuræ convenire cum hæredibus Mariti pro alimentis ſibi debitis pro anno luctus, ut certam quantitatem ſibi conferant.

80 Si illa quantitas conventa non excedat onera alimentorum, quamvis excedat valorem fructuum dotis, adhuc poteſt ſine labe uſuræ exigi.

81 Uxor vidua non ſolum intra annum luctus poteſt ab hæredibus Mariti detinentibus dotem exigere alimenta, ſed etiam poſt annum luctus, ſi in mora fuerint reſtituendi eamdem.

82 Hæredes Mariti tenentur alere Uxorem viduam, ſi ſit indotata, inops, & non habeat aliunde, quo ſe poſſit alere.

83 Item hæredes Uxoris tenentur alere Maritum inopem, qui non habet aliunde, quo ſe alat.

84 Extante controverſia inter Patrem, & Filium ſuper alimenta præterita, probabilius eſt, quod poſſint compelli ad compromiſſum.

85 Secus autem eſt dicendum quoad alimenta futura.

86 Alimenta præterita non præſtita a Patre Filio, qui eadem acquiſivit mendicando, vel alio modo non oneroſo, non poſſunt a dicto Filio repeti neque quoad eorum æſtimationem.

87 Si autem Filius pro ſibi providendis dictis præteritis alimentis non ſibi a Patre præſtitis, cum aliunde non haberet, contraxerit aliquod debitum per mutuum, tunc Pater tenetur ſolvere illud debitum, ſeu mutuum reſtituere.

88 Renuente Patre alimenta debita præſtare Filio cum poſſit, poteſt idem Filius alimenta repetere a die petitionis.

89 Alimenta debetur Filio aſſerenti ſe eſſe Filium, quamvis Pater neget, ſi ſit in quaſi poſſeſſione Filiationis.

90 Si autem non ſit in quaſi poſſeſſione Filiationis, debet Judex ſummarie cognoſcere, & ſi conſtiterit de ſummo Juris ejuſdem petentis, debebit decernere alimenta, & litis expenſas, donec in plenario Judicio lis Filiationis abſolvatur.

91 Alimenta ſunt a Patre iterum præſtanda Filio, quamvis hic culpoſe conſumpſerit quantitatem ſibi aſſignatam pro eiſdem alimentis.

92 Alimenta quando, & quomodo debeantur Patrono Beneficii a Beneficiato?

93 Clerici privati Beneficiis Eccleſiaſticis, ad quorum Titulum ordinati fuerunt, nullum Jus habent pro conſecutione almientorum ſuper eorum fructibus, quamvis non habeant aliunde, quo ſe alere poſſint.

94 Clericus a Beneficio ſuſpenſus, ſi aliunde non habeat, debet ex fructibus illius alimenta percipere.

95 Parentes, & alii exponentes infantes in publicis Hoſpitalibus aliiſque locis, aut ante oſtium alterius, an, & quando teneantur refundere alimenta, ſeu reſtituere expenſas.

96 Si Filius in querela inofficioſi Teſtamenti in prima inſtantia obtinuerit pro ſe ſententiam, ſunt ei decernenda alimenta, & litis expenſæ uſque ad finem ejuſdem litis per ultimam ſententiam.

97 Immo quamvis in prima inſtantia nondum fuerit ſententiam conſecutus, ſi tamen habeat validas præſumptiones pro ſe ipſo, & foveat bonum Jus, poteſt exigere etiam in eadem prima inſtantia per Judicem ſibi decerni alimenta, & litis expenſas.

98 Alimenta, & litis expenſæ, pendente lite ſuper inofficioſo Teſtamento, debentur etiam multis aliis, qui aſſignantur.

99 Alimenta, & ſumptus litis debentur cuicumque Actori pauperi, quando cum paupertate concurrit etiam præſumptio boni Juris.

100 Alimenta enim nunquam ſolent denegari pauperi Actori ſtante paupertate cum præſumptione boni Juris.

101 Et dicta concluſio locum habet indiſtincte, ſive Judicium ſit univerſale, & agatur ad univerſitatem bonorum, ſive particulare, & lis agatur ſuper re particulari.

102 Alimenta ſi ſint debita ex ſola diſpoſitione Juris, non poteſt alimentarius ſine cauſa ea exigere extra domum hæredis.

103 Aſſignatur, qualis poſſit eſſe talis cauſa juſta.

104 *In tali tamen quæſtione qualis ſit juſta cauſa petendi alimenta extra domum, remittitur arbitrio Judicis a Jure regulando.*

105 *Et Judex etiamſi alimenta eſſent legata in domo, poteſt cogere hæredem ex juſta cauſa ad ea præſtanda extra domum.*

106 *Si alimenta ſint debita ex ſola diſpoſitione hominis, ſeu Teſtatoris; & Teſtator ſimpliciter alimenta legaverit abſque alia adjectione, tunc Legatarius facultatem habet habitandi ubi vult, & hæres tenetur eidem alimenta præſtare.*

107 *Quæ concluſio procedit etiam in legato alimentorum facto a viro Uxori, quæ poteſt habitationem eligere ubi vult, ibi petere alimenta.*

108 *Si autem teſtator alicui alimenta legaverit in domo, vel ſub conditione, vel cum onere morandi, vel habitandi in domo, vel cum hæredibus, vel per aliud æquipollens conſtet de tali voluntate Teſtatoris, tunc Legatarius non poteſt alimenta exigere extra domum hæredis. Nec alimenta præterita poterit Legatarius petere, ſi non habitaverit in domo hæredis; Ad quem effectum non ſufficit Legatarium habitare in eadem domo, niſi comedat cum hærede.*

109 *Quæ tamen concluſio non habet locum, quando aliter hæredi viſum fuerit.*

110 *Sicuti nec habet locum, ubi agitur de legato facto mulieri in domo hæredis, quæ nec commode, nec honeſte ibi manere poteſt.*

111 *Sic ſi mulier, cui fuerunt legata alimenta, ſit copulata Matrimonio, non tenetur percipere alimenta ex menſa hæredis.*

112 *Idem procedit, quoties concurrit aliqua juſta cauſa, quo caſu, non obſtante onere habitandi cum hærede, Legatarius poteſt petere alimenta etiam extra domum.*

113 *Quæ opinio procedit etiamſi alimenta eſſent legata ſub hac lege, ne poſſint peti extra domum.*

114 *Alimenta a quibus ſint Prædicatori præſtanda?* ad n. 116.

117 *Alia ad rem* remiſſive.

1 ALimentorum nomine generaliter veniunt omnia, quæ
ſunt neceſſaria ad honeſtam, & congruam vitæ hu-
manæ ſuſtentationem; *Communis* per claros textus *in l.
Legatis alimentis 6. & l. Rogatus 23. ff. de Alimentis, velciba-
riis legatis, l. Verbo victus 43. leg. Et cetera, l. Inſtratum 45.
& l. Quos nos 234. §. 2. ff. de verbor. ſignificat.*
2 Hinc pro alimentis venit in primis cibus, & potus,
*cit. l. Legatis 9. & citat. l. Rogatus 23. ff. de Alimentis,
vel cibariis legatis, cit. l. Verbo victus 43. & l. Quos nos 234.*
3 *§. 2. ff. de verbor. ſignificat.* Nomine autem cibi veniunt
panes, carnes, & alia edulia pro qualitate, & conditio-
ne perſonarum. Surdus *de alimentis titul. 4. quæſt. 8.*, Me-
nochius *de præſumption. lib. 4. præſumpt. 152. num. 13. &
ſequent.*, Roſignolus *de effectibus Matrimonii contract. 15. de
Matrimonio IX. prænot. 8. num. 2.* Nomine vero potus ve-
niunt vinum, cereviſia, & alia potionis genera, & etiam
aqua, ubi eſt venialis, textu expreſſo *in l. Si alimenta 1.
ff. de Alimentis, vel cibariis legatis*: ibi: *Si alimenta fue-
rint legata, dici poteſt, etiam aquam legato ineſſe, ſi in ea
regione fuerint legata, ubi venundari aqua ſolet.* Et con-
cordat *l. Mela 14. § 3. ff. eodem.*
4 Item pro alimentis venit veſtis, ſeu veſtitus: *citat. l.
Legatis alimentis 6. citat. l. Rogatus 23. ff. de Alimentis,
vel cibariis legatis, leg. Veſtis 23. ff. de auro, & argent. le-
gat., l. Verbo victus 43. & leg. Quos nos 234. §. 2. ff. de verbor.
ſignificat.* Nomine autem veſtis, ſeu veſtitus veniunt ea
5 omnia, quæ ad corporis tegumentum inſerviunt, ſive ſint
lanea, ſive linea, ſive ſerica, ſive alterius, vel pretioſo-
ris, vel deterioris conditionis, & valoris, calceamenta,
& ea etiam, quæ ad accubandum ſunt deſtinata, ut le-
ctus, culcitræ, ac omnia tegumenta, & ornamenta, quæ
lecto accedunt, & ſimilia, per clarum *text. in cit. l. Ve-
ſtis 23. §. 1. ff. de auro, & argento legat.* ibi: *Veſtimento-
rum ſunt omnia, lineaque, vel ſerica, vel bombicina, quæ
induendi, præcingendi, amiciendi, inſternendi, injiciendi, in-
cubandive cauſa parata ſunt, & quæ his acceſſionis vice ce-
dunt, quæ ſunt inſita picturæ, clavique, qui veſtibus inſuun-
tur*, & concordant *l. Et cetera 44. l. In ſtratum 45. & l.
Quos nos 234. §. 2. ff. de verbor. ſignificat.* & notat Gloſſa
communiter recepta *in cit. l. Veſtis.*
6 Item pro alimentis venit habitatio: *cit. l. Legati ali-
menti 6. & citat. l. Rogatus 23. ff. de alimentis, & cibariis
legatis.* Nomine autem habitationis generaliter veniunt
7 etiam utenſilia, ſeu ſupellectilia; ſicut enim ſine habita-
tione non poteſt quis vivere, ita ſine dictis utenſilibus,
ſeu ſupellectilibus non poteſt habitare, *arg. l. Labeo 7. §.
1. ff. de ſupellectili legata.* Menochius *de præſumptionib. lib.
4. præſumpt. 157. numer. 23.* Simon de Pretis *de interpret.
ultim. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 11. n. 41.* Roſignol.
loc. cit. n. 4. & alii.
8 Item pro alimentis veniunt expenſæ pro Medicis, &
medicinis requiſitis ad ſanandam infirmitatem Alimenta-
rii, cum ſine eiſdem præſumatur vix vivere poſſe, *per
text. in l. Quos nos 234. §. 2. ff. de verbor. ſignificat.*, Bar-
tolus *in l. Legatis alimentis 6. ff. de Alimentis, & cibariis lega-
tis*, Miſinger. *pract. centur. 3. obſerv. 12.*, Martha *de ſucceſſ.
part. 4. qu. 18. art. 7. n. 8.* Roſignol. *loc. cit. n. 5.*, &
alii cum Rota recent. *part. 18. to. 2. dec. 815. n. 24. & 25.*
9 Item reſpectu perſonæ alicujus dignitatis, & ſtatus,
veniunt pro alimentis equi, ſervitores, & ſimilia. Me-
noch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 157. n. 28.*, Simon de
Pretis *loc. cit. interpret. 1. dub. 11. n. 59.*, Fagundez *in De-
calog. lib. 4. cap. 21. n. 8., & cap. 24. n. 2. & ſequent.*,
Roſignol. *loc. citat. n. 5. verſ. Ad ſecundum genus*, & alii
cum Rota recent. *par. 9. tom. 1. dec. 341. n. 33. & 34.*
Item pro alimentis veniunt expenſæ ad addiſcendas ar- 10
tes honeſtas, & diſciplinas juxta conditionem Alimenta-
rii, *l. Cum plures 12. §. 3. ff. de adminiſtrat. & pericul. Tu-
tor. l. Qui filium 4. ff. ubi pupillus educari debeat, L. Quod
plerumque 2. Cod. de alimentis pupillo præſtandis* cum ſimili-
bus. Menoch. *loc. cit. præſumpt. 191. n. 12. in fine.* Joan-
nes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Cleric. cap. 15. n. 15.*
Roſignol. *loc. citat. num. 5. in fine*, & alii cum Rota re-
cent. *part. 9. tom. 1. deciſ. 341. num. 33. & 34.*
Item pro alimentis veniunt ea, quæ ſtatui, & condi- 11
tioni Perſonarum poſſunt convenire, ut reſpectu Nobi-
lium Equitum congruæ recreationes, venationes & ſimi-
lia. Joan. Angelus Boſſius *tract. de effect. Matrimon. part.
2. cap. 2. n. 61. in fine*, Fagundez *in Decal. lib. 4. cap. 21.
n. 8. & cap. 24. n. 2.* Roſignol. *loc. cit. n. 6.* & alii.
Item pro alimentis veniunt expenſæ pro funere, ſi Ali- 12
mentarius moriatur: Quamvis enim proprie alimentorum
nomine non veniant dictæ expenſæ, computantur tamen
lato modo inter alimenta, cum ſint neceſſariæ ad conve-
nientem corporis Alimentarii defuncti curam. Molina *de
Juſtitia tom. 1. diſput. 168. §. Alimenta*, Roſignol. *loc. cit.
n. 6. in fine*, & alii.
Item pro alimentis veniunt ea, quæ neceſſaria ſunt ad 13
conſequenda omnia ſupradicta pro alimentis intellecta;
Unde quando titulo alimentorum tribuendum eſt vinum,
contribuenda ſunt etiam vaſa, quibus continetur; textu
expreſſo *in l. Si cui vinum 3. l. Cui vinum 6. & l. Vino le-
gato 14. ff. de Tritico, vino, & oleo legato.* Item ſi pro ali-
mentis tribuendi ſint cibi, tribuenda ſunt etiam vaſa,
& alia ad coquinam, & menſam neceſſaria, & ſic de
aliis ſimilibus, *arg. l. Labeo 7. §. 1. ff. de ſupellectili lega-
to*, Simon de Pretis *loc. citat. dub. 1. n. 41. & ſequent.*,
Surdus *de alim. titul. 4. quæſt. 3. n. 4.*, Menoch. *loc. cit.
præſumpt. 157. num. 17.*, Roſignol. *loc. cit. n. 7.*, & alii.
Conceſſo enim fine, etiam media, quibus ad eum perve-
nitur, conceſſa intelliguntur, *cap. Præterea 5. cap. Pru-
dentiam 21. & cap. Suſpicionis 39. de officio Delegati.*, & *l.
Cui Juriſdictio 2. de Juriſdictione*, cum ſimilibus.
Alimenta præſtari debent ſervato ordine, & gradu con- 14
junctionis, ut qui proximior eſt, & magis conjunctus, ea
ſubminiſtrare teneantur. Rota recent. *part. 18. tom. 1.
deciſ. 330. n. 7.*
Hinc in primis tenentur Parentes alimenta Præſtare 15
Filiis, *l. Si quis a liberis 5. ff. de agnoſcendis, & alendis li-
beris, l. unuſquiſque 2. Cod. de infantibus expoſitis.* Non ſo- 16
lum tenentur Parentes alimenta præſtare Filiis legitimis, 17
ſed etiam ſpuriis, ex damnato coitu natis. Vide verb. *Fi-
lius n. 127.* Cum hæc tamen differentia, quod mater te-
netur alere Filios primo triennio, & poſt triennium te-
netur Pater uſque ad emancipationem. Vide dict. verb. *Fi-
lius n. 128.*
Nomine alimentorum aliud intelligitur reſpectu Patris, 18
& aliud reſpectu Matris; reſpectu enim Matris intelligi-
tur ſolum lac; plus enim non tenetur Mater præſtare fi-
liis; Unde ſi ipſis alia neceſſaria ſubminiſtraverit ſine ani-
mo donandi, poteſt repetere a Patre. Vid. d. verb *Filius
n. 129.* Si autem Mater nequeat ipſa lac præbere proli,
tenetur Pater ſuis impenſis nutricem conducere. *Si vero*
poſſit, ipſamet tenetur præſtare, vel ſuis impenſis nutri-
cem conducere; niſi alicubi aliud ferat legitima conſue-
tudo. Vid. d. verb. *Filius n. 130.*
In defectum Patris, ſi is videlicet pauper ſit, aut pe- 19
rierit, tenetur alimenta præbere Filiis etiam illegitimis,
& ſpuriis Avus paternus, vel alii Aſcendentes; & in de-
fectum aſcendentium paternorum; hæc obligatio devolvi-
tur ad Matrem. Vid. dict. verb. *Filius n. 131.* Deficiente 20
autem Matre, tenetur Filiis alimenta præſtare Avus,
aliique Aſcendentes materni, *l. Si quis a liberis 5. §. 5.
ff. de agnoſcendis, & alendis liberis, & l. Non quemadmodum
8. ff. eodem.* Vid. dict. verb. *Filius n. 132.*
Mortuis Parentibus, & Avis, Filii, & Nepotes etiam 21
Spurii alendi ſunt ab eorum reſpective hæredibus, colli-
gitur *ex l. Si quis a liberis 4. §. 17. de agnoſcendis, & alen-
dis liberis, l. Qui filium 4. ff. ubi pupillus educari debeat.
Authentic. Licet Cod. de naturalibus liberis, & ex l. Si quis
igitur habens Filios, Authentic. Quibus modis naturales effician-
tur ſui.* Et ratio eſt, quia obligatio, quam habent Paren-
tes, & Avi alendi Filios, ac Nepotes, non ſolum eſt per-
ſonalis, ſed etiam realis, & non ſolum afficit perſonam,
ſed etiam bona ejuſdem perſonæ, adeoque deficiente per-
ſona obligata, remanent ejuſdem bona obligata, ad quoſ-
cumque hæredes etiam extraneos tranſeant, quia quivis
moriendo non potuit eximere bona propria ab illo onere,
cui Jure naturali erant obnoxia; *arg. Authentic. Res, quæ;
Cod. Communia de Legatis*, Rota recent. *part. 6. deciſ. 255.
num. 22. & 24. part. 8. deciſ. 167. num. 23. part. 18. tom.
1. deciſ. 331. num. 1. & tom. 2. deciſ. 561. num 10.* Ro-
ſignol *loc. cit. num. 12. & 16.* cum pluribus ibi allega-
tis. Vide verb. *Filius n. 133.*

Cle-

22 Clericus tenetur alimenta præſtare Filiis ex damnato, & ſacrilego complexu, etiam in Sacerdotio ſuſceptis, & deficiente patrimonio, poteſt eos alere ex fructibus Beneficii. Abbas *in cap. 1. num. 4. de cohabit. Cleric. & Mulier.*, Navarr. *in tract. de ſpoliis Clericor.* §. 10. *num.* 11. *Surdus de alimentis tit.* 1. *qu.* 10. *num.* 29., Pignatell. *t.* 9. *conſult.* 139. *num.* 211. cum aliis ibi allegatis. Vid. dict. verb. *Filius num.* 134.

23 Parentes, aliique ſuprarecenſiti non tenentur alimenta præſtare Filiis, & Nepotibus, ſi ipſi aliunde habeant, quo ſufficienter ſe poſſint alere, vel aliqua arte polleant, qua honeſte juxta conditionem proprii ſtatus ſine dedecore poſſint ſibi victum quærere, *l. Si quis a liberis* 5. §. *L. ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*; Et Bartolus *ibid.* §. *Sed ſi filius*. Antonius Theſaurus *deciſ.* 211. *num.* 14. Petrus Barboſa *in l.* 1. *part.* 4. *num.* 62. *& ſequent. ff. ſoluto Matrimonio*. Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 78. *num.* 32. Carpanus *ad ſtatut. Mediolan. deciſ.* 317. *num.* 48. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 4. *num.* 7. Navarr. *in Manual. cap.* 14. *nu.* 17. Molina *de juſtitia tom.* 1. *deciſ.* 160. §. *Alimenta*, Bonacina *de præcept. diſp.* 6. *quæſt. unica punct.* 6. §. 1. *num.* 3. & plurimi alii, quos congerit, & ſequitur Joannes Angelus Boſſius *de effect. Matrimon. part.* 2. *cap.* 1. *nu.* 27. Alimenta enim debent præſtari, ſi neceſſitas adſit; & non aliter. Vid. dict. verb. *Filius num.* 135.

24 Item Pater non tenetur præſtare alimenta Filio, ſi ſine juſta cauſa nolit habitare cum ipſo. Jaſon *in l. Quidam cum Filium nu.* 6. *ff. de verb. obligat.* Romanus *in l. Sicut dotem* §. *Transgrediamur in fin. ff. Soluto Matrimonio*. Aſcanius Clemens *de patria poteſtat. effect.* 17. *nu.* 32. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ tom.* 3. *cap.* 552. *num.* 41. *&* 44. Rota Roman. *deciſ.* 117. *num.* 1, *poſt tom.* 1. *conſil. Farinacii*, Roſignol. *loc. cit. diſquiſit.* 1. §. 8. *num.* 3. & ipſo teſte alii magis communiter. Et ratio eſt, quia Pater non tenetur alere Filium, niſi quatenus indigeat, & aliunde non habeat, quo ſufficienter ſe poſſit alere; Filius autem in hac hypotheſi aliunde habere poteſt congrua alimenta redeundo ad domum, & habitationem paternam, adeoque &c. Tum quia eodem Jure, quo Pater tenetur præbere alimenta Filio indigenti, tenetur Filius obſequia præſtare Patri, & cum eodem cohabitare, adeoque ſi Filius ſine juſta cauſa nolit debita obſequia præſtare Patri, & cum eodem cohabitare, non poterit a Patre prætendere debita alimenta, nec Pater tenebitur ea ipſi præſtare, quia fruſtra Legis auxilium invocat, qui committit in Legem; *cap. qui fruſtra* 14. *de Uſuris, & arg. Fruſtra ſibi fidem* 75. *de Regul. Jur. in* 6. & Gloſſ. ibid. verb. *Fruſtra circa medium*. Et qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet: *arg. l. Ea conditione* 3. *Cod. de conditionibus inſertis*.

25 Secus autem, ſi ex juſta cauſa nollet Filius cohabitare cum Patre; Tunc enim Pater teneretur alimenta præſtare Filio etiam extra domum paternam degenti, Pontanus *De alimentis cap.* 5. *num.* 5., Molina *de primogenit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 74., Molina Theologus *de Juſtit. & Jure tom.* 3. *diſp.* 616. *nu.* 10., Menochius *de Arbitrar. caſ.* 170. *num.* 12., Roſignol. *loc. cit. num.* 5., Rota Roman. *deciſ.* 617. *poſt tom.* 1. *conſil. criminal. Farinacii per textum in l. Cum hi* 8. §. 8. *& ſequent. ff. de tranſactionibus*. Cauſæ autem juſtæ, ob quas Filius poſſit nolle cohabitare cum Patre, debent recognoſci, & approbari Judicio viri prudentis, ſeu arbitrio Judicis. Vide infra *num.* 102. *& ſequent.* & diſcurre proportione ſervata, ut *ibi*.

26 Alimenta ſunt per Patrem infidelem præſtanda Filio noviter converſo ad Fidem, & in ea quantitate, qua tenebatur Pater ante converſionem ejuſdem Filii; Immo debet ei tradere integram portionem ſuæ hæreditatis; & ad id tenentur ſub pœna Excommunicationis Principes ſæculares eum compellere textu expreſſo *in cap. Judæi* 5. *de Judæis, & Saracenis*, & concordat. *l. Cognovimus* 19. §. *Sed ne videamur Cod. de Hæreticis*. Et id noviſſime ſtatuit, confirmavit, & ampliavit Clemens XI. Conſtitut. incip. *Propagandæ per univerſum*, quæ per extenſum traditur ſub ver. *Hæbreus num.* 21. Vide *ibi*, ubi multa ad rem.

27 Alimenta debent a Parentibus præſtari Filiis ſecundum decentiam ſtatus, & conditionis ipſorum; Colligitur expreſſe *ex l. Si cui* 14. *ff. de annuis legatis, l. Mela* 14. *& leg. cum alimenta* 22. *ff. de alimentis, vel cibariis legatis, leg. Tutor* 13. *ff. de adminiſtrat. Tutorum, l. Si inſtituta* 27. §. 3. *ff. de inofficioſo teſtamento, leg. Jus alimentorum* 2. *ff. Ubi pupillus educari debeat*, cum ſimilibus.

28 In controverſia pro taxandis alimentis, attendi debet non ſolum dignitas perſonarum, & facultatum copia, ut per citata Jura, & alia ſimilia tenent omnes, cum certum ſit, non eamdem quantitatem taxandam eſſe pro perſona vili, ac pro nobili, pro paupere, ac pro divite; Sed etiam attendenda eſt ætas Alimentarii, cum non eadem alimenta debeantur pro parvulo, ac pro adulto, ſed ſemper præſtanda ſint majora juxta incrementum ad certum tempus: *Per text. in l. Jus alimentorum* 3. *ff. Ibi pupillus educari debeat, l. Cum unus* 10. *l. Alimenta* 16. §. 2. *ff. de alimentis, vel cibariis legatis*. Item conſideranda eſt conſuetudo Regionis, cum experimento conſtet, quod non juxta eamdem pompam, & ſplendorem vivatur in una Regione, ac in alia etiam inter perſonas æqualis conditionis. Sicque iſtis omnibus attentis, controverſia inter partes pro quantitate, & qualitate alimentorum, componenda eſt per regulatum Judicis arbitrium, ut expreſſe habetur *ex l. Officio Judicis* 2., *l. Jus alimentorum* 3. *ff. ubi pupillus educari debeat, l. Quod plerumque* 2. *Cod. de alimentis præſtandis, l. Si quando negotium* 7. *Cod. de ordine cognitionum*.

Facta ſemel taxatione alimentorum, vel per Judicem, 29
vel partes inter ſe, ſi contingat patrimonium Patris decreſcere, poterit Pater de alimentis diminuere juxta decrementum; & ſi contingat tale patrimonium augeri, tunc tenebitur etiam augere alimentum juxta incrementum. Sic expreſſe colligitur *ex cit. l. Jus alimentorum* 3. §. 3. *ff. Ubi pupillus educari debeat*.

Pater tenetur juxta decentiam proprii ſtatus non ſolum 30
alimenta præſtare Filio, ſed etiam ipſius uxori, quamvis eam duxerit ſine dote, Patre ipſo conſentiente, Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 38. *n.* 2. Bartolus *tract. de alimentis n.* 16. Covarruvias *de ſponſalibus part.* 2. *cap.* 8. §. 6. *n.* 5. *in fine*, Crottus *in l. Si conſtante n.* 160. *ff. ſoluto Matrimonio*, Menoch, *de arbitr. caſ.* 348. *n.* 14. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 10. *n.* 8. Joann. Angelus Boſſius *tract. de effect. Matrimon. part.* 2. *c.* 4. *n.* 95. Bonacina *de præcep. diſp.* 6. *q. unic. punct.* 6. § 1. *n.* 2. *in fine*. Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 5. *n.* 9. Megala *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 23. *q.* 1. *num.* 67. Rota recent. *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 617. *n.* 2. *per text. in l. Si quis a liberis* 5. §. 12. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis* 5. §. 12. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis, l. Si filia nupta* 20. §. 1. *ff. Familiæ Erciſcundæ*.

Immo Pater tenetur dictam uxorem Filii alere, etiamſi 31
indotatam duxerit, ipſo invito, & diſſentiente, ſi ipſe Filius aliunde non habeat, quo ſeipſum, & illam alere poſſit. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 38. *num.* 15. Ruinus *conſil.* 144. *num.* 18. *lib.* 5. Crottus *loc. cit. n.* 160. Roſignolus *loc. cit. n.* 9. Sanchez *lib.* 4. *de Matrim. diſp.* 26. *n.* 21. Joannes Angelus Boſſius *loc. cit. n.* 95. Megala *loc. cit. n.* 67. *& ſeq.* Gloſſa *in c. Admonere* 33. *q.* 2. Rota Recent. *c. deciſ.* 617. *n.* 2. *per cit. Jura in l. Si quis a liberis* 5. §. 12. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis, & l. Si filia nupta* 20. §. 1. *ff. Familiæ Erciſcundæ*. Et ratio eſt, quia licet Filius uxorem indotatam duxerit invito, & contradicente Patre, Pater ipſe adhuc compellitur præſtare alimenta Filio, cum per hoc non ceſſet Jus ſanguinis, & naturalis pietatis, ratione cujus Jura diſponunt alimenta eſſe præſtanda a Patre Filiis juxta decentiam, & conditionem ſui ſtatus, ſed in omni caſu, quo Pater tenetur præſtare alimenta Filio, tenetur etiam ea præſtare nurui, ſeu uxori ejuſdem Filii, cum hæc etiam loco Filiæ habeatur; Cinis *in l. Ubi adhuc quæſt.* 16. *num.* 4. *Cod. de Jure dotium*. Menochius *de arbitrar. caſ.* 348. *n.* 13. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 38. *nu.* 5. Ruinus *citat. conſil.* 144. *n.* 8. Barbatius *in c.* 2. *n.* 46. *de Foro competent.* Roſignol. *loc. cit. nu.* 9. Gloſſa *in cit. cap. Admonere verb. Patrem* 33. *quæſt.* 2. adeoque &c. Tum quia alere talem uxorem eſt onus Filii, adeoque ſi Filius aliunde non habeat, quo ſe ipſum, & illam alere poſſit, tenebitur ad id Pater, cum Pater teneatur ad onera Filiorum; *textu expreſſo in tit. l. Si quis a liberis* 5. §. 12. *de agnoſcendis & alendis liberis*.

Pater tenetur ſic præſtare alimenta etiam uxori ſui Fi- 32
lii legitimi, ac ſpurii; Joannes Nicolaus Lucidorus *de illegit. Clericorum c.* 22. *n.* 15. Joann. Angelus Boſſius *loc. cit.* Paleotus *de Nothis c.* 47. *n.* 7. Roſign. *loc. cit. n.* 10. & alii. Et ratio eſt, quia ex *cap. Cum habere* 5. *De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluerat adulterio*, Pater tenetur præſtare etiam Filiis, quomodocumque illegitimis, alimenta, & omnia neceſſaria, inter quæ veniunt enumeranda etiam alimenta uxoris, ut in terminis tenent Covarruvias *de ſponſalibus part.* 2. *cap.* 8. §. 6. *nu.* 56. Peregrinus *De Jure Fiſci lib.* 3. *tit.* 18. *nu.* 63. Boſſius *loc. cit.* Roſignol. *loc. cit.* & alii.

Pater tenetur præſtare alimenta etiam Filiis emancipa- 33
tis, ſi aliunde non habeant, quo ſe alant, textu expreſſo *in citat. l. Si quis a liberis* 5. §. 1. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*. Et ratio eſt clara, quia alimenta non debentur Filiis a Parentibus ratione patriæ poteſtatis, ſed Jure ſanguinis, & naturalis pietatis, quod non diſſolvitur per emancipationem, *per text. in l. Jura ſanguinis* 8. *ff. de Regul. Jur. &* §. *At hi* 10. *&* §. *Minus* 11. *Inſtit. de Hæreditatibus, quæ ab inteſtato*.
Et ob id etiam tenetur Pater ſal- 34
tem in ſubſidium alere Filiam nuptam viro pauperi non habenti unde ipſam alat; Joann. Angelus Boſſius *loc. cit. c.* 5. *n.* 152. Roſignol. *loc. cit. n.* 13. & alii.

Pater tenetur alimenta præſtare etiam Filio excommu- 35
nicato, cum Excommunicatio non eximat ab obſequiis a Jure naturali debitis Filio; Surdus de alimentis *tit.* 1. *q.* 19. *n.* 13. Pontanus de alimentis *cap.* 2. *n.* 14. Megala *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 2. *q.* 2. *nu.* 15. Roſignol. *loc. citat. præn.* 10. *nu.* 16. & alii
paſſim. Cum hac tamen advertentia, quod ſi Filius ſua 36
culpa pertinaciter perſeveret in Excommunicatione, cum poſſit ab illa abſolvi, Pater non tenetur ei alimenta præſtare niſi juxta neceſſitatem naturæ; quia præſtando pinguiora alimenta tali Filio pertinaci in Excommunicatione, tribueret ei anſam perſeverandi in ea: & e contra ſubtrahendo ei talia pinguiora alimenta, ſubtraheret etiam anſam talis perverſæ perſeverantiæ. Si vero Filius ſine ſua culpa perſeveret in Excommunicatione, tenetur Pater ei

præ-

præſtare alimenta juxta decentiam, & convenientiam ſui ſtatus, *arg. c. Inter alia* 31. *de ſentent. Excommunicat.* ubi habetur, quod per ſupervenientem ſententiam Excommunicationis non liberetur Pater a debito obſequio, ad quod antea tenebatur; Nec ipſa Excommunicatio privat bonis, & Juribus temporalibus, quibus Excommunicatus gaudebat ante eamdem Excommunicationem. Joann. Angelus Boſſius *tract. de effect. Matrim. part.* 2. *c.* 5. *n.* 119. Azorius *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 4. *q.* 8. Trulench *in Decalog. lib.* 4. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 10. Roſignol *l. c. n.* 17. & alii.

37 Item Pater quamvis non teneatur præſtare alimenta juxta decentiam, & convenientiam ſui ſtatus, & conditionis Filio in Hæreſi pertinaci propter rationem numero antecedenti adductam, tenetur tamen regulariter ei præſtare alimenta juxta neceſſitatem naturæ, quia non ceſſant Jura ſanguinis, & naturalis pietatis, ex eo quod Filius inciderit in Hæreſim, & in ipſa pertinax perſeveret, præſertim cum ſic poſſit ſubeſſe ſpes, eum quandoque ab Hæreſi revocandi. Joann. Angel. Boſſius *l. c. nu.* 123. Roſignol. *l. c. n.* 18. Fagundez *in Decalog. lib.* 4. *c.* 2. *n.* 7. Azorius *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 4. *quæſt.* 10. & alii. Dicitur tamen notanter *Regulariter*, quia ſi Filius Hæreticus per falſa dogmata niteretur alios ad Hæreſim perducere, tunc tamquam actuaſi publico hoſti, & rebelli Eccleſiæ, & Catholicæ patriæ poſſent juſte denegari alimenta etiam ei neceſſaria ſecundum exigentiam naturæ propter mox dicenda a ſimili, numero ſequenti.

38 Pater quamvis non teneatur præſtare alimenta juxta decentiam, & convenientiam ſui ſtatus, & conditionis Filio bannito, quia videtur indignus favoribus Juris Civilis qui contra Jura civilia enormiter deliquit, ut bannitus; cum fruſtra Legis auxilium invocet, qui committit in Legem, *cap. Quia fruſtra* 14. *Uſuris*; Tamen regulariter tenetur ei præſtare alimenta juxta neceſſitatem naturæ: quamvis ſtatuto cautum ſit, ne ei præbeantur. Et ratio eſt, quia Jura Civilia, & municipalia derogare nequeunt Juri naturæ, & ſanguinis *per text. in l. jura Sanguinis* 8. *ff. de Regul. juris*, *&* §. *At hi* 10. *&* §. *Minus* 11. *Inſtit. de hæreditatibus, quæ ab inteſtato*. Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia ſi Filius bannitus eſſet perduellis patriæ, & in ipſam inveheretur, tunc poſſet Pater juſte ei denegare alimenta etiam neceſſaria juxta exigentiam naturæ, quia bonum patriæ, & amor erga eamdem debet prævalere amori erga Filium, & bono ejuſdem, & plus patriæ debemus, quam parentibus, textu expreſſo *in l. Minime* 36. *ff. de Religioſ. & ſumptib. Fun.*

39 Pater tenetur præſtare alimenta Filio Monacho juſte ejecto a Religione, ſi ipſe aliunde non habeat, quo ſe alat; Azorius *part.* 2. *cap.* 4. *quæſt.* 9. Filiuccius *tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 3. *numer.* 35. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 10. *nu.* 21. & alii. Et ratio eſt, quia ex eo quod factus fuerit Monachus, ſubinde ob ejus culpam ejectus a Religione non deſinit eſſe ejuſdem Patris Filius, nec deficit titulus naturalis pietatis; Et aliunde ex eo, quod juſte ejectus ſit a Religione, deſinit eſſe Filius Religionis, nec Religio intelligitur ſe obligaſſe ad alimenta ei præſtanda, niſi pro tempore, quo eidem inſerviret. Vide verb. *Ejectio n.* 45.

40 Sic nec Religioſi præclariſſimæ Societatis Jeſu, qui poſt vota ſimplicia ante ſolemnem Profeſſionem a dicta Societate dimittuntur, ulla ab eadem Societate prætendere poſſunt alimenta, aut congruam ſuſtentationem, licet dum in ea viverent, titulo Religioſæ paupertatis ad Sacros Ordines, etiam Presbyteratus, promoti fuerint. Sic noviſſime expreſſe ſtatuit Benedictus XIII. Conſtitut. incipient. *Injuncti Nobis*. Vide *ibid. num.* 46. ubi affertur per extenſum.

41 Monachus, ſeu Regularis, injuſte ejectus poteſt compellere Monaſterium, ſeu Religionem ad alimenta futura, & etiam præterita, ſi illa mutuo accepit. Per talem enim injuſtam ejectionem non amittit ejectus Jura Monaſterii, ſeu Religionis, nec deſinit eſſe ejus Filius, adeoque non eſt, cur Religio non teneatur eumdem Profeſſum alere, cum injuſta ejectio perinde ſit, ac ſi non eſſet ejectio. Idem enim eſt aliquid non eſſe factum, ac nulliter factum: *arg. l. Si ſe non obtulit* 4. §. 6. *ff. de re judicata*, & quod nullum eſt, nullum producit effectum, *cap. Illud* 8. *de Jurepatronat.* Vide *ibid. num.* 47.

42 Sic etiam lite pendente pro validitate expulſionis, Ejectus debet ali ex bonis Monaſterii, donec ſit lata ſententia de juſtitia, aut injuſtitia illius. Vide *ibid. num.* 48.

43 Alimenta non ſunt præſtanda a primo Monaſterio Regulari, aut Moniali ad aliud Monaſterium tranſeunti, quamvis penes primum Monaſterium remaneat dos, & alia bona, Card. Petra *tom.* 4. *comment. in Conſtitut.* 16. *Eugenii IV. num.* 17. cum pluribus ibi adductis, teſtans ſic ſpecialiter quoad Monialem tranſeuntem deciſum fuiſſe, Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 5. *cap.* 15. *num.* 14. *verſ. Poſtmodum* ubi adducit reſolutionem Congregationis particularis ab Urbano VIII. deputatæ, Surdus *de alimentis tit.* 9. *q.* 17. *n.* 1. *&* 16. *& ſequent.* & alii.

44 Alimenta præſtare tenetur Monaſterium Regulari in aliud Monaſterium incluſo pro pœnitentia peragenda. In tali enim caſu, cum non ſolvatur ab obedientia primi Monaſterii, merito ab ipſo alendum eſſe decernitur, *cap. De lapſis* 5. *cauſ.* 16. *q.* 6. Covarruvias *in cap. num.* 20. *de Teſtamentis*; Sanchez *in Summa lib.* 7. *cap.* 32. *n.* 46. Molina *de juſtitia tom.* 10. *diſp.* 40. Card. Petra *loc. cit. num.* 18. & Alii.

Alimenta Religio præſtare tenetur Regularibus detentis in carceribus S. Officii, dummodo Religio non ſit de iis, quæ in communi non poſſideant, Card. Albit. *de Inconſtantia in fide cap.* 22. *num.* 62. *&* 63. Card. Petra *loc. cit. num.* 18. Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 62. *num.* 34. & alii. 45

Alimenta a Novitia ſolvi non debent Monaſterio, ſi eamdem teneatur recipere, & ad Habitum, & ad Profeſſionem ſine dote. Secus autem ſi dicatur ſolum a Teſtatore, quod Monaſterium teneatur eamdem recipere ad Profeſſionem ſine dote; Card. Petra *tom.* 3. *Comment. in Conſt.* 12. *Innocent. IV. num.* 51. *&* 52. ita explicans reſponſionem quamdam *Sacræ Congregationis in Spoletana alimentorum* 23. *Auguſti* 1670. *lib.* 23. *decret. pag.* 399. ubi propoſito dubio, *An ſint ſolvenda prætenſa alimenta Monaſterio Monialium?* Sacra Congregatio reſpondit *Negative*. 46

Monachus, ſeu Monialis pendente lite ſuper validitate ſuæ Profeſſionis, ſi ſine debita licentia degat extra Monaſterium, non poteſt ab ipſo alimenta prætendere, præſertim attento Decreto Concilii Tridentini *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regularib.* quod non poſſit audire Profeſſus, niſi reaſſumpto habitu ad Monaſterium redierit; cui ſi t lis Monachus, vel Monialis obtemperaſſet, non egeret alimentis: Unde ſi debet imputare: neque ex ſua contumacia poteſt reportare commodum, per textum *in cap. Non omnis* 2. *cauſ.* 5. *quæſt.* 5. ubi ex verbis S. Auguſtini expreſſe dicitur: *Utilius eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus, Juſtitiam negligebat, quam eſurienti panis frangitur, ut injuſtitiæ ſeductus acquieſcat*. Ideoque nullam meretur indulgentiam, ut habetur *in l. penult. Cod. de Jure dotium*, *in l. Si fidejuſſor* §. *Si neceſſaria ff. Qui ſatiſdare cog. & cap. Intelleximus de Judic.* & late probat pluribus ad- 47
48 ductis Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 177. *num.* 4. Si vero ex aliqua cauſa collocetur de ordine Sac. Congregationis in alio Monaſterio, donec cauſa terminetur, tunc debet habere etiam ibi alimenta a proprio Monaſterio, quia per ipſum non ſtat in hoc permanere, *arg. cap. Cum non ſtat* 66. *de Regul. jur. in* 6. & in terminis *Card. Petra tom.* 2. *commentar. in Conſtitut.* 7. *Innocent. III. ſect. unica num.* 17.

Filii tenentur alimenta præſtare Parentibus indigentibus, ſicuti Parentes ipſi ex dictis præſtare tenentur; *Communis* per clarum textum *in l. Si quis a liberis* 5. §. 1. *ff. de agnoſcendis & alendis liberis*: ibi: *Et magis puto etiamſi non ſint liberi in poteſtate, alendos a parentibus, & vice mutua alere parentes debere*, & *ibidem* §. 16. ibi: *Parens quamvis alia Filio ratione naturali debeat*. Rota recent. *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 62. *nu.* 24. ubi plura ad id adducit. 49

Hinc Filius quamvis obſtrictus voto Religionis non poteſt Religionem ingredi exiſtentibus Parentibus in extrema neceſſitate, cui non poſſint obſiſtere ſine ope Filii. Vide verb. *Filius num.* 100. 50

Si filius exiſtentibus ſuis Parentibus in extrema vel gravi neceſſitate Religionem ingrediatur, & profiteatur, Profeſſio eſt valida, ſed illicita; Unde ſi aliter ipſis ſubvenire nequeat, tenetur exire. Non tenetur autem, nec poteſt exire, ſi ſine egreſſu poſſit ipſis ſubvenire ſuis operibus, & induſtria. Vid. *ibid. num.* 101. 51

Filius autem Religioſus Profeſſus nequit a Religione exire ad ſubveniendum ſuis Parentibus in extrema, & valde gravi neceſſitate, niſi accedat ſuorum Superiorum placitum, & facultas. Vide *ibid. num.* 102. 52

Non deſunt tamen magni nominis Doctores ſuſtinentes 53
contrarium. Vide *ibid. num.* 103. In qua autem neceſſi- 54
tate poſſit, & debeat Filius prius ſuccurrere Parentibus, quam aliis quibuſcumque; Vide verb. *Neceſſitas a nu.* 24. *ad* 37. & verb. *Filius a num.* 91. *ad* 99.

Frater dives tenetur alimenta præſtare Fratri pauperi; *l. Mutus* 74. *ff. de Jure dotium*, *l. Qui filium* 4. *ff. Ubi pupillus educari debeat*; *Authent. Quibus modis naturales efficiantur ſui* §. *Si quis igitur habens*; Rota recent. *deciſ.* 441. *num.* 3. *cum ſequent. part.* 33. *deciſ.* 7. *num.* 1. *part.* 14. *deciſ.* 164. *num.* 11. & ſæpe alibi, & Doctores communiter. 55

Etiamſi Frater ſit Filius naturalis. Rota *par.* 1. *dec.* 538. *numer.* 1. *&* 4. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 92. *num.* 2. Bartolus *in leg. Si quis a liberis* §. *Utrum num.* 5. *ff. de agnoſcendis & alendis liberis*. Ripa *in l.* 1. *ff. ſoluto Matrimonio*. Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 25. *num.* 28. *cum ſequent.* 56
Molina *de Hiſpan. primogenit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 64. & alii. 57
Et etiamſi ſit ſpurius. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 92. *nu.* 7. *&* 10. *part.* 7. *dec.* 30. *n.* 4. *cum ſequent.* Surdus *loc. cit. quæſt.* 25. *num.* 33. Corbul. *in l. Si quis a liberis* §. *Idem ſcripſit n.* 89. *verſ. Hæc ſententia*, *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*, & alii, *arg.* §. *Si quis igitur habens*; *Authentic. Quibus modis naturales efficiantur ſui*, ubi licet textus loquatur de Filio naturali, ejus tamen ratio cum ſit una & eadem, etiam in Filio ſpurio procedit, ut recte obſervat Rota *cit. deciſ.* 92. *num.* 10. Surdus *cit. quæſt.* 25. *n.* 28. & alii.

Et licet quod bona non provenerint a communi Patre; 58
Rota *part.* 1. *deciſ.* 138. *num.* 4. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 92. *n.* 11.

Tenetur etiam Frater dives alimenta præſtare Sorori pau- 59
pe-

peri, Rota *part. 3. deciſ. 532. num. 2. Gloſſ. in l. Qui filium. verb. Hac aliter., ff. ubi pupillus educari debeat*, Bartolus *in l. 3. in fin. Cod. de alendis liberis*. cum aliis allegatis per Surd. *de alimentis tit. 1. q. 25. in princip.*

60 Etiam ſi ſit ſoror uterina ſolum; *l. In omnibus 1. §. 2. ff. de Tutel. & rationibus diſtrahend. l. Tutor, §. In ſolvendis, ff. de adminiſtrat. Tutor. l. Qui Filium, ff. Ubi pupillus educari debeat*. Annot. *ad deciſ. 460. num. 141. part. 4. t. 2.* Rotæ recent.

61 Patruus Nepotem, & e converſo Nepos Patruum alere tenetur in ſubſidium. Rota recent. *part. 7. deciſ. 194. num. 4. part. 5. tom. 1. deciſ. 408. num. 12. part. 14. deciſ. 204. num. 9.* Crottus *in l. Filius familias §. Divi. num. 31. in fine, ff. de Legatis*. Ripa *ibid. num. 4.* Ferdinandus Loaz. *ibid. num. 96.* Pontan. *de alimentis tit. 1. quæſt. 8. num. 1. & 6. prope finem*, & plurimi alii apud Rotam *cit. deciſ. 194. num. 4. cum ſequentibus per text. in l. Si quis a liberis 5. §. 2. ff. de cognoſcendis, & alendis liberis. & in cap. 1. verb. Amitam, de cohabitat. Cleric. & cap. Cum quidam §. final. de Jurejurand.* & *in Epiſtola 1. Apoſtoli ad Timoth. cap. 5. num. 8.* Ubi, dicitur cum qui ex ſua familia nato non ſubvenit, Fidem negare, & Infideli deteriorem effici, ibi: *Si quis autem ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, Fidem negavit, & eſt Infideli deterior.* Et pro hac opinione fuit pluries judicatum in variis ſupremis Tribunalibus, & ſignanter in ſupremo Caſtellæ Conventu; item in alio ſupremo Caſtellæ Senatu; in Regia Aragonenſi Audientia, in ſupremo Conſiſtorio Regni Siciliæ, in ſacro Conſilio Neapolitano, & in Sacro Rotæ Romanæ Tribunali *in Romana alimentorum 13. Junii 1613. coram bonæ memoriæ Patriarcha Manzanedo, & in alia Romana decis. 14. Martii coram Merlino*, ut ex aliis teſtatur Rot. recent. *part. 7. deciſ. 194. n. 8. ad 13.*

62 Et procedit etiamſi agatur de Nepote naturali, vel ſpurio, Rota *part. 5. tom. 1. deciſ. 92. num. 18.*, Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 25. num. 28.* & alii *arg. §. Si quis igitur habens, Authentic. Quibus modis naturales efficiuntur ſui, & cap. Cum haberet 5. de eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluerat.*

63 Vel etiamſi agatur de Nepote, ex Fratre naturali, vel ſpurio, quia Filii Fratris ſubingrediuntur locum Patris in commodo recipiendi alimenta, ex late deductis per Surdum *de alimentis tit. 1. quæſt. 23. per tot.* & per Rotam *in Romana alimentorum 3. Junii 1613. coram Patriarcha Manzanedo*, Rota recent. *part. 7. deciſ. 30. num. 5. a 7. ex cit. Juribus num. antecedent.*

64 Et quamvis bona non proveniant a communi ſtipite; quia quando alimenta debentur ratione Sanguinis, non eſt curandum unde bona proveniant, num a communi ſtipite, an aliunde, Rota *part. 1. deciſ. 538. num. 4. & 5. part. 7. deciſ. 194. num. 67.* Merelcot. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 83. num. 4.* Gratian. *diſp. forenſ. 563. n. 21. tom. 3.* Molina *de primogenit. Hiſpan. lib. 2. cap. 16. ſub num. 59.* & alii.

65 Et quod dicitur de Patruo reſpectu Nepotis, dicitur etiam de Nepote reſpectu patrui, qui ſi ſit pauper alendus eſt in ſubſidium a Nepote, Rota *in d. Romana alimentorum 13. Junii 1613. coram Patriarcha Manzanedo, & part. 7. recent. deciſ. 194. num. 4. & ſequent. & 19.* cum pluribus Doctoribus ibi allegatis.

66 Etiamſi agatur de Patruo naturali; Rota *in d. Romana alimentorum, & cit. part. 7. deciſ. 194. num. 5. & ſequent.* cum plurimis aliis ibi allegatis; *arg. ex citat. Juribus ſub num. 62.*

67 Conjuncti enim ſanguinis, & naturalis pietatis tenentur inter ſe præſtare vitæ ſubſidia, Rota *part. 7. recentior. deciſ. 194. num. 34. & ſequent. per text. in cap. Eſt probanda 86. diſt. 16.* ibi: *Proximos ſeminis tui ne deſpicias, ſi egere cognoſcas; melius eſt enim, ut ipſe ſubvenias tuis, quibus pudor eſt ab aliis ſumptum depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidium neceſſitatis.* Natura autem non facit differentiam inter conjunctos naturales legitimos, ac inter illegitimos, *§. Si quis ſane non habens 1. in Authentic. ſeu Novella 74. collat. 6. Quibus modis naturales efficiantur legitimi.* Et *§. Si vero filios 3. cap. 12. Authentic. ſeu Novella 89. collat. 7. Quibus modis naturales efficiantur ſui, leg. Adoptivus §. Serviles verſ. Unde nec vulgo ff. de ritu nuptiar.* cum ſimilibus, adeoque &c.

68 Maritus tenetur alimenta præſtare Uxori, ſi ab eadem, vel ab ejus Patre, vel aliis conſanguineis dotem recepit, *Communis per text. in l. Qua legatorum 14. ff. Ut in poſſeſſione legatorum, l. Si Filia §. 1. ff. Familiæ Ercifcund. l. Si cum dotem § Sin autem ff. ſoluto Matrim.* cum ſimilibus.

69 Maritus tenetur alimenta præſtare Uxori, etiamſi ſine dote eam duxerit, ſi ſcienter indotatam accepit, nec dos fuit ei promiſſa, nec Jus aliquod ſibi reſervavit ad dotem, Rota recent. *part. 4. tom. 3. deciſ. 617.* Surdus *de alimentis tit. 1. quæſt. 38. num. 13.* Innocent. *in cap. Per veſtras de donat. inter virum, & uxor. in fine*, Lara *in l. Si quis a liberis §. Si quis ex his, num. 21. ff. de agnoſcendis, & alend. liberis.* Roſignol. *de effectibus Matrimonii contract. 15. de Matrimon. VI. diſquiſit. 1. §. 19. num. 2.* Molina *tom. 2. de Juſtit. diſput. 425. §. Si marito dos*, Sanchez *de Matrimon. lib. 9. diſp. 5. num. 8.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia ex quo duxit Uxorem ſine dote, & promiſſione dotis, videtur ſponte ceſſiſſe cuicumque Juri ad eamdem, & voluiſſe pro dote accipere ipſius Uxoris perſonam; unde ſibi imputari debet, ſi nullam dotem exegerit, teneturque ad uxorem alendam.

Si autem Maritus uxorem duxit ſine dote numerata, 70
cum dote tamen promiſſa, & conventa in determinata quantitate, fide data de ſolutione, poſtea eamdem non poſſit exigere, tunc de rigore Juris non tenetur alimenta eidem Uxori præſtare; Rota *part. 2. recent. deciſ. 470. num. 4.* Sanchez *de Matrimon. lib. 9. de debito conjug. diſput. 5. num. 2.* Roſignolus *loc. cit. num. 7.* & alii. Et ratio eſt, quia dos ideo datur Marito, ut ex illa tamquam ex pretio, ſeu ex fructibus ipſius ſuſtineat onera Matrimonii; *l. Pro oneribus 20. Cod. de Jure Dotium, l. Dotis fructum 7. ff. eod.* adeoque dote non ſoluta, non tenetur Maritus alimenta præbere Uxori, quia cum deficit id, propter quod aſſumitur onus, debet & ipſum onus deficere.

Dicitur autem notanter *de rigore Juris*, quia in tali caſu Maritus tenetur præſtare alimenta Uxori ex æquitate, 71
& honeſtate; *arg. l. Si cum dotem 22. §. 7. ff. ſolut. Matrimonio*, ut recte docent Joannes Angelus Boſſius *tract. de effect. Matrimon. cap. 6. num. 29. & tract. de dote cap. 2. num. 141.* Vallerus *de different. inter utrumque For. verb. Uxor different. 2. in fine.* Roſignol. *loc. cit. num. 7.* & alii. Et ratio eſt, quia cum Maritus ex vi Matrimonii ſervare debeat cum Uxore individuam vitæ unitatem; nimis inhumanum eſſet, ſi ei negaret congrua alimenta, quando ipſa aliunde habere non poſſet, adeoque &c.

Si uxor ſine neceſſaria cauſa recedat, & divertat a 72
Marito, Maritus non tenetur ei alimenta præſtare, quamvis dotem ab ea acceperit. Secus vero ſi ob juſtam cauſam recederet, ſeu diverteret a Marito, Joann. Lupus *in cap. Per veſtras de donat. inter vir. & uxor. not. 3. in princip. num. 13.* Barboſa *2. part. Rubric. ff. ſoluto Matrimon.* Roſignol. *loc. citat. §. 22. num. 5. & 6.* Vide verb. *Uxor. num. 24.*

Si vero nec ſua culpa, nec culpa Mariti receſſerit, 73
tenetur Maritus illam alere. Lara *in l. Si quis a liberis §. Si quis ex his ff. de agnoſcendis. & alendis liberis.* Sanchez *de Matrimonio lib. 9. diſp. 4. n. 25.* Roſignolus *loc. cit. num. 7.* & alii recte notantes, ſi uxor recedat a Marito ob periculum infectionis, ex morbo contagioſo Mariti, & hujuſmodi, tunc Maritum teneri ipſam alere. Et ratio eſt, quia, ut expreſſe habetur *in cap. Sine culpa 23. de Regul. Juris in 6. Sine culpa (niſi ſubſit cauſa) non eſt aliquis puniendus*, & concordat *l. Sancimus 22. cod. de pœnis*, cum ſimilibus, adeoque Uxor recedens a Marito ſine ulla ſua culpa non eſt privanda alimentis ſibi debitis a Marito.

Si Maritus ſit inops, & Uxor dives, tenetur hæc ali- 74
menta illi præſtare, Lara *in l. Si quis a liberis §. Si quis ex his num. 14. ff. de agnoſcendis, & alendis liberis.* Bartolus *tract. de alimentis num. 49.* Speculator *tit. Qui Filii ſint legitimi §. unic. num. 40.* Bertachinus *in repert. l. V. verb. Uxor aliter verſ. Uxor dives*, Roſignol. *loc. cit. diſquiſit. 1. §. 23. num. 4.* & alii per text. *in l. Si cum Dotem 22. §. 7. ff. ſoluto Matrimonio*, ibi: *Quid enim tam humanum eſt, quam fortuitis caſibus mulieris Maritum, vel Uxorem viri participem eſſe?* Sicuti enim Maritus in caſu indigentiæ Uxoris tenetur eam alere, ita Uxor dives in caſu indigentiæ Mariti tenetur ei alimenta præſtare.

Alimenta debentur Uxori ab hæredibus Mariti, qui do- 75
tem detinent pro anno luctus. Rota *part. 3. deciſ. 269. num. 1.* & communis Doctorum per clarum text. *in l. Unica §. 7. Cod. de rei uxoriæ actione.*

Etiamſi ipſa Uxor aliunde ſit dives; *arg. tit. l. unica §.* 76
Exactio, Cod. de rei uxor. actione; ubi indefinite, & ſine ulla reſtrictione ſtatuitur, quod Uxor vidua pro anno luctus ſit congrue alenda ab hæredibus Mariti, ſi pro illo anno dotem retineant, nec ullam facit diſtinctionem de Uxore divite, aut paupere, adeoque neque nos diſtinguere debemus, & excipere Uxorem divitem, cum ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus, *cap. Quia circa 22. de privil. l. de pretio 8. ff. de Publiciana in rem action. l. Non diſtinguemus 32. ff. de receptis Arbitr. l. Præſes 3. ff. de Officio Præſidis.* Tum quia Maritus recepta dote tenetur Uxorem alere, quantumvis aliunde ſit dives, per text. *in leg. Dotis fructum 7. ff. de Jure dotium, & l. Pater pro filia 17. ff. de doli mali, & metus exceptione*, adeoque etiam hæredes non reſtituta dote tenebuntur eamdem alere, quantumvis aliunde divitem. Et ſic tenent Joannes Angelus Boſſius de dote *cap. 20. num. 86. & tract. de aliment. obligat. cap. 11. n. 759.* Leotardus *de uſuris qu. 30. n. 33.* Roſignol. *de dote part. 2. prænot. 22. n. 42.* Baldus, Alexander Corduba, & alii ab ipſo citati contra Joannem Andream, Campergium, & Caſtropalaum.

Item etiamſi dotis fructus ad alimenta præſtanda non 77
ſufficiant. Rota *part. 3. deciſ. 269. n. 1.* Roſignol. *loc. cit. n. 50.* cum pluribus aliis ibi allegatis, *arg. cit. l. unic. §. 7. Cod. de rei uxoriæ action.* Sicuti enim Maritus tenetur ad alendam Uxorem, quamvis dotis fructus non ſufficiat, ita etiam ejus hæredes, quamdiu dotem retinent.

Pro alimentis, quæ hæredes Mariti Uxori præſtant 78
pro anno luctus non tenetur Uxor in illorum favorem impendere ſuas operas, ſive obſequiales, ſive artificiales. Campeggius *de dote part. 2. q. 16.* Jo. Angelus Boſſius *de ali-*

alimentis obligat. c. 11. *num.* 759. cum aliis ab ipſis ibi allegatis. Roſignol. *loc. cit. num.* 74. & alii. Et ratio eſt, quia quando Lex determinat emolumentum aliquod, V. G. alimenta ex aliqua cauſa onerosa, ille, qui obligatur ad alendum, non poteſt aliquod onus præſcribere alimentario, quia non ſuo, ſed Legis judicio tradit per text. *in l. Si adrogator* 22. *ff. de approbationibus*; adeoque neque hæredes, qui intra annum luctus tenentur præſtare alimenta Uxori viduæ ratione ſuæ dotis ab ipſis detentæ, poſſunt ipſam obligare ad operas artificiales, & obſequiales.

79 Poteſt Uxor ſine uſuræ labe convenire cum hæredibus Mariti pro alimentis ſibi debitis pro anno luctus, ut certam quantitatem ſibi conferant. Navarrus *in commentar. de uſuris num.* 68. *& in Manual. cap.* 17. *num.* 213. Covarruv. *variar. reſolut. l.* 2. *c.* 1. *verſ. ſexto*. Auguſtinus Barboſa *Collect. ad c. ſalubriter n.* 9. *de uſur. Lettard. de uſur. q.* 30. *n.* 28. Franciſcus Molin. *de ritu nupt. l.* 3. *q.* 39. *num.* 69 *& ſeq.* Roſignol. *l. c. n.* 50. Et ratio eſt clara, quia illa quantitas non deducitur in pactum ob ſolam dilationem temporis in reſtituendo; quod utique eſſet uſurarium, ſed ſolum in compenſationem alimentorum eidem Uxori debitorum; quod nullam uſuræ labem continet; cum ſic ſolum exigatur, & conferatur quantitas certa pro ſpecie, ſeu Jure certo.

80 Si illa quantitas conventa non excedat onera alimentorum, quamvis excedat valorem fructuum dotis, adhuc poteſt ſine labe uſuræ exigi. Covarruvias *l. c. c.* 1. *n.* 3. Franciſcus Molin. *l. c. q.* 39. *n.* 74. Surdus *de alimentis tit.* 10. *q.* 44. *n.* 27. Roſignol. *l. c. n.* 55. Trullench. *t.* 2. *ſumma lib.* 7. *c.* 4. *num.* 23. Salas *de uſuris dub.* 30. *n.* 10 & alii. Et ratio eſt, quia cum hæredes Mariti retinentes dotem teneantur pro anno luctus conferre alimenta Uxori juxta decentiam ſtatus, nulla habita ratione, an fructus ipſius dotis adæquent dicta alimenta per text. *in l. unica §.* 7. *de rei uxoriæ actione* indefinite loquentem, poterit ipſa Uxor juſte ſine labe uſuræ exigere quantitatem correſpondentem oneri eorumdem alimentorum, quamvis excedentem valorem fructuum dotis.

81 Uxor vidua non ſolum intra annum luctus poteſt ab hæredibus Mariti detinentibus dotem exigere alimenta, ſed etiam poſt annum luctus, ſi in mora fuerint reſtituendi eamdem. Navarrus *in comment. de uſuris num.* 67. Salonius 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 2. *controv.* 15. *num.* 7. Leotardus *de uſur. quæſt.* 30. *n.* 57. Sotus *de Juſtit. & Jur. lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 2. *circa finem*; Theſaurus *deciſ.* 43. *num.* 4. Roſignol. *loc. cit. num.* 57. & alii. Et ratio eſt, quia injuſtum eſt, ut dotem detineant, & fructu dotis gaudeant, & alimenta non conferant; cum is, qui dotem recipit, intelligatur tacite ſe obligaſſe ad alimenta tradenda, donec dos reſtituatur, per textum *in leg. Dotis fructus in princip.* 7. *§. de jure dotium, l. Si cum dotem* 22. *§* 8. *ff. ſoluto Matrimonio*.

82 Hæredes Mariti tenentur alere Uxorem viduam, ſi ſit indotata, inops, & non habeat aliunde, quo ſe poſſit alere. Rota recent. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 30. *num.* 2. *cum ſeq. &* 10. *& ſeq.* cum pluribus ibi adductis.

83 Item hæredes Uxoris tenentur alere Maritum inopem, qui non habet aliunde quo ſe alat; Cum inter Virum, & Uxorem ad imparia non ſit judicandum. Rota *loc cit. num.* 1. *&* 20. cum pluribus ibi allegatis, per textum expreſſum in *cap. Si quis uxorem* 3. *cauſ.* 32. *quæſt.* 1.

84 Extante controverſia inter Patrem, & Filium ſuper alimenta præterita, probabilius eſt, quod poſſint compelli ad compromiſſum. Sic tenere cenſentur Joannes Baptiſta Saminiatus *Controv* 81. Blanchus *de compromiſſ. quæſt.* 4 *ſub tit. de quibus cauſis poſſit compromiſs. fieri n.* 19 Surdus *de alimentis tit.* 8. *privil.* 61. *n.* 33. Caſtillus *de alimentis cap.* 70. *per tot.* Urxeolus *de tranſact. qu.* 49. *num.* 1. & alii, qui omnes excipiunt ſolum quoad alimenta futura; adeoque cenſet id poſſe fieri quoad alimenta præterita; per textum expreſſum *in l. de alimentis* 8. *Cod de tranſactionibus*, ibi *de alimentis præteritis, ſi quæſtio deferatur, tranſigi poteſt*. Et ſic expreſſe docet Roſignol. *de effectibus Matrimon. contract.* 13. *de Matrimon. IX. pranot.* 13. *num.* 2.

85 Secus autem eſt dicendum quoad alimenta futura, ut expreſſe defendunt Corduba a Lara *in l. Si quis a liberis §. Parens n* 50. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*; Borellus *de compromiſſ. §.* 2 *gloſſ.* 1. *n.* 308 Colerius *de alimentis lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 59. Saminiatus *Controv* 81. *n.* 81. *& ſeq.* Novarius *ad pragmat. Regni tit. de Arbitris coll.* 2. *ſub n.* 4 Roſignol. *loc. cit. num.* 3. aliique citati *n antecedenti*: & ita reſolutum fuiſſe in Senatu, & Sacro Concilio Neapolitano referunt Novarius, Saminiatus, & Roſignolus *loc. cit.* Et ratio eſt, quia cauſa pro alimentis futuris eſt executiva, & omnino privilegiata, tam ratione ordinis, & temporis, quam ratione etiam probationum: *l. Senatus conſultum* 1 *§* 12. *& l. Si quis a liberis* 5. *§* 8. *ff de agnoſcendis, & alendis liberis*. Bartolus *in l. de alimentis n.* 3. *Cod de tranſact.* Caſtillus *de alimentis cap* 4. *n.* 1. & eſt celerrimæ expeditionis, nec dilationem patitur, cum interim Filii de vento vivere nequeat. Borell. *conſil.* 71. *n.* 37. *per text. in l.* 2. *ff de re iudicata*. Surdus de alimentis *tit.* 8. *privil.* 11. *& privil.* 70. Giurba *deciſ.* 4. *n.* 45. *verſ. ſed alimenta*. In cauſis autem executivis, & celerrimæ expeditionis compromiſſum non admittitur. Baldus *in l.* 1. *in princip. ff. de tranſact.* Alexander *conſil.* 82. *n.* 4. *lib.* 1. Maſtrillus *deciſ.* 270. *n.* 49. adeoque &c. Tum quia ſuper alimentis futuris non poteſt fieri tranſactio ſine auctoritate Prætoris, Alimentarius cogi poteſt ad tranſigendum; textu expreſſo *in cit. l. de alimentis* 8. *Cod. de tranſact.* ibi: *De futuris autem ſine Prætore, ſeu Præſide interpoſita tranſactio nulla Auctoritate Juris cenſetur*, adeoque ſuper ipſis nequit fieri compromiſſum, cui pari paſſu procedant tranſactio, & compromiſſum.

86 Alimenta præterita non præſtita a Patre Filio, qui eadem acquiſivit mendicando, vel alio modo non oneroſo, non poſſunt a d. Filio repeti, neque quoad eorum æſtimationem. Alexander *in l. de alimentis in princip. Cod. de tranſact.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 60. *n.* 19. *&* 20. Fontan. *de pactis nupt. clauſ.* 5 *part.* 1. *n.* 100. *& clauſ.* 6 *gloſſ.* 2. *par.* 3. *n.* 35. Megala *par.* 4. *lib.* 2 *cap.* 23. *quæſt* 1. *n.* 26. Azorius *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *quæſt.* 16. Roſignol. *loc. cit. pranot.* 14. & alii. Et ratio eſt, quia Pater tum Jure naturali, tum Jure civili tenetur præſtare alimenta Filio ſolum cum iis indiget, nec aliunde ſibi ea providere poteſt, ut patet ex *l. Si quis a liberis* 5. *§* 7. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*. In ordine autem ad dicta alimenta præterita, Filius jam non amplius eis indiget, & penitus ceſſavit neceſſitas: cum de iis ſibi modo non oneroſo providerit, adeoque &c.

87 Si autem Filius pro ſibi providendis dictis præteritis alimentis non ſibi a Patre præſtitis cum aliunde non haberet, contraxerit aliquod debitum per mutuum, tunc Pater tenetur ſolum illud debitum, ſeu mutuum reſtituere. Bartolus *in l. Libertis quos §. Manumiſſis n.* 3. *ff. de alimentis, & cib. Legat.* Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 60 *n.* 22. Fontanella *clauſ.* 6. *gloſſ.* 3. *part.* 3. *n.* 37. Joann. Angelus Boſſius *tract. de effect. Matrimon. part.* 2. *cap.* 15. *n.* 882. Merenda *Controverſ. Jur t.* 4. *lib.* 22. *cap.* 29. *num.* 3. Roſignol. *loc. cit. n.* 3. & alii. Et ratio eſt, quia tunc neceſſitas alimentorum perſeverat in debito contracto pro ipſis providendis, cum hoc ſubſtituatur in Jure loco eorumdem alimentorum, adeoque Pater obligatus ad alimenta, tenebitur ad debitum contractum pro illis, ſi, ut debuerat, non ſubminiſtravit; & Filius aliunde non habuit, quo ſibi illa provideret.

88 Renuente Patre alimenta debita præſtare Filio, cum poſſit, poteſt idem Filius alimenta repetere a die petitionis. Stephanus Gratian. *diſcep. forenſ. t.* 1. *cap.* 54 *n.* 11. Surdus *de aliment. tit.* 8. *privil.* 60. *n.* 60 Vincentius de Franchis *deciſ.* 605 *n* 6 *&* 9 *in fine*. Fontanella *de pact. nupt. cauſ.* 6. *gloſſ.* 2. *part.* 3 *n* 53. *& ſequent.* Lancellottus *de attent.* 2 *part. cap.* 1. *Limit.* 24. Fontanus *de alimentis cap* 12. Roſignol *loc. cit. n.* 8 & alii. Et ratio eſt, quia ſi alimenta peti ſolent ſolum a die latæ ſententiæ, & non a die petitionis, debitor eorumdem poſſet ſuis cavillationibus, & ſubterfugiis diu ſententiam protrahere, & Alimentarium eludere, ſicque commodum ex ſua malitia, & dolo reportare, quod nullatenus eſt dicendum, *per text. in cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, ibi: *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare*; *leg. Non fraudantur* 134. *§.* 1. *de Regul. Juris*, ibi: *Nemo ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem facere poteſt*, adeoque &c.

89 Alimenta debentur Filio aſſerenti ſe eſſe Filium, quamvis Pater neget, ſi ſit in quaſi poſſeſſione Filiationis. Bartolus *in l. Si neget.* 7. *ff. de agnoſcendis, & alendis liberis*, Molina *de Primogenit. lib.* 2. *cap* 16. *num.* 36. Covarruvias *Practic. cap.* 7. *num.* 8. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 2. *cap.* 238. *num.* 43. Paſchalis *de patria poteſt. cap.* 2. *num.* 7. Molina Theologus *de Juſtit. tom.* 3. *diſp* 616 *num.* 15. *verſ. quando autem*. Roſignol. *loc. cit. diſquiſit.* 1. *§.* 10. *num.* 2. Rota Rom. *dec.* 21. *num.* 2. apud Verallum. Et ratio clare deducitur a paritate eorum, quæ habentur *in l. Si quando* 7. *§. Quod ſi ei, Cod. de ordine cognit.* ubi ſtatuitur, quod ſi ille, qui eſt in quaſi poſſeſſione libertatis, fuerit ſpoliatus bonis ab eo, qui ſe Dominum aſſerit, & talem ſe eſſe contendit, debet ab eodem habere pendente lite alimenta, & litis expenſas, adeoque dicendum eſt etiam in hoc caſu cum id æquitas poſtulet, ne defectu neceſſariorum decidat dictus Filius a ſuo bono jure, quod fovet.

90 Si autem non ſit in quaſi poſſeſſione Filiationis, debet Judex ſummarie cognoſcere, & ſi conſtiterit de ſummo Jure ejuſdem petentis, debebit decernere alimenta, & litis expenſas, donec in plenario Judicio lis Filiationis abſolvatur, texto expreſſo *in l. Si quis a liberis* 5. *§.* 8. *ff. de agnoſcend. & alend. liberis*, & concordat *l. Si Judex* 10. *ff. de his qui ſui, vel alieni juris ſunt*, ſic expreſſe docet cum pluribus ibi allegatis Roſignol. *loc. cit. num.* 3.

91 Alimenta ſunt a Patre iterum præſtanda Filio, quamvis hic culpoſe conſumpſerit quantitatem ſibi aſſignatam pro eiſdem alimentis. Baldus *in l. Si captivi ad fin. Cod. de Epiſc. & Clericis*. Jaſon *in l. Si cum dotem §.* 1. *n.* 7. *& ſequent. § ſoluto Matrim.* Fontanella *de pactis nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſſ.* 1. *part* 1. *num.* 78. Azorius *part.* 2. *cap.* 4. *qu* 12. Merenda *controv. var. lib.* 4. *cap* 34. *num* 6. Roſignol. *loc. diſput.* 2. *§.* 1. *num.* 2. & alii. Et ratio eſt clara, quia Pater tenetur de Jure naturæ ad præſtanda alimenta neceſſa-

ceſſa-

ceſſaria Filio, tale autem Jus naturæ adhuc viget, quamvis Filius portionem ſibi aſſignatam pro alimentis culpoſe in commeſſationibus, ludis, & meretricibus conſumpſerit; Cum Jura naturalia nullo extrinſeco accidenti tolli poſſint per text. *in l. Eae obligationes* 8. *ff. de capite minutis*, *l. Jura ſanguinis* 8. *ff. de Regulis juris*, *& §. Sed naturalia* 21. *Institut. de Jure naturali*; adeoque extante Filio in neceſſitate alimentorum, non obſtante tali culpabili conſumptione, adhuc tenetur Pater iterum alimenta præſtare.

92 Alimenta quando, & quomodo debeantur Patrono Beneficii a Beneficiato, Vide verb. *Juſpatronatus art.* 4. 4. *a n.* 114. *ad* 132.

93 Clerici privati Beneficiis Eccleſiaſticis, ad quorum Titulum ordinati fuerunt, nullum Jus habent pro conſecutione alimentorum ſuper eorum fructibus, quamvis non habeant aliunde, quo ſe alere poſſint. Sic Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. n.* 410. cum Pignatello; ubi tefatur pluries Sacram Congregationem Concilii declaraſſe, Poſſe ipſos ob ſua demerita privari Beneficiis abſque ulla Præſervatione alimentorum; & ſignanter *in Firmana* 30. *Maji* 1665. *in Romana* 18. *Martii* 1684. *& in Vercellenſ.* 15. *Decembris* 1690. uti refert *tom.* 2. *tit.* 23. *formula* 3. *n.* 22. *& in Aſculana* 13. *Auguſti* 1707. *ad* 1. ubi de Canonico Collegiatæ, qui Canonicatum loco Patrimonii pro congrua ſuſtentatione ſubrogari obtinuerat.

94 Clericus a Beneficio ſuſpenſus, ſi aliunde non habeat, debet ex fructibus illius alimenta percipere. Gloſſ. *in c. Cum Vintonenſis Eccleſia* 25. *de electione verb. Adminiſtrent*, & alia Gloſſ. *in c. Studeat* 39. *diſt.* 50. *verb. Et ſui*. Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 3. *tom. n.* 8.

95 Parentes, & alii exponentes infantes in publicis Hoſpitalibus, aliiſque locis, aut ante oſtium alterius, an & quando teneantur refundere alimenta, ſeu reſtituere expenſas. Vide verb. *Parentes a n.* 34. *ad* 32.

96 Si Filius in querela inofficioſi Teſtamenti in prima inſtantia obtinuit pro ſe ſententiam, ſunt ei decernenda alimenta, & litis expenſæ uſque ad finem ejuſdem litis per ultimam ſententiam. *Communis*, *&* certa per Textum expreſſum *in l. Si injuſta* 27. §. 3. *de inofficioſo Teſtamento*.

97 Immo quamvis in prima inſtantia circa querelam inofficioſi Teſtamenti nondum fuerit ſententiam conſecutus, ſi tamen habeat validas præſumptiones pro ſe ipſo, & foveat bonum Jus, poteſt exigere etiam in eadem prima inſtantia per Judicem ſibi decerni alimenta, & litis expenſas. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 2. *c.* 236. *n.* 4. Molina *de primogenit. Hiſp. cap.* 15. *n.* 36. Alter Molina Theologus *de juſtitia tom.* 3. *Diſput.* 616. *n.* 16. Merenda *Controv. Jur. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 30. *n.* 2. Paſchalis *de patria poteſtat. part.* 2. *c.* 3. *n.* 60. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 6 *gloſſ. d. part.* 4. *n.* 26. Roſignol. *loc. cit. diſquiſit.* 1. §. 11. *n.* 3. Annot. *ad deciſ.* 617. *n.* 18. *cum ſequent. n.* 26. *cum ſeq. n.* 136. *cum ſeq. part.* 4. *t.* 3. cum pluribus Rotæ deciſionibus ibi allegatis, & ibidem *n.* 138. Notatur quod cit. *Lex ſi inſtituta* 27. §. 3. *ff. de inofficioſo Teſtamento* procedit etiam in hoc caſu, quando Filius, ſeu alius collitigans pauper, & fovens bonum Jus etiam in prima inſtantia petit alimenta, & ſumptus litis, & ibi ad id adducuntur clariſſimi Doctores, & Rotæ deciſiones. Et ratio eſt, quia cum conſtat de bono jure Actoris, eadem ratio pro exigendis dictis alimentis, & litis expenſis militat, quando nulla obtenta ſententia verſamur adhuc in prima inſtantia, ac quando jam eſt obtenta ſententia in prima inſtantia in ordine ad proſequendam cauſam in ſecunda inſtantia appellationis: Si quidem ratio, ob quam Jura decernunt eſſe præſtanda dicta alimenta, & ſumptus litis eſt inopia Agentis, ſeu collitigantis, ne pauper collitigans ob impotentiam cogatur ſuum bonum Jus, & litem deſerere; quæ ratio ut de ſe patet, habet locum in utroque caſu; Ubi autem eadem eſt ratio, eadem eſt Legis diſpoſitio; *l. ideo* 27. *ff. de Legibus*, *l. Illud* 32. *ff. Ad Leg. Aquiliam*, *c. Inter corporalia* 2. *de tranſlat. Epiſcop.* Cum ratio Legis ſit anima Legis; *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.*

98 Alimenta, & litis expenſæ, pendente lite ſuper inofficioſo Teſtamento, debentur etiam Filiis emancipatis, ſi ſint pauperes, & foveant bonum Jus. Item Filiis Legitimis per ſubſequens Matrimonium. Item Filiis in utero exiſtentibus ventris nomine. Filiis adoptivis. Item Nepotibus per lineam virilem deſcendentibus extantibus debitis conditionibus. Item Patri, Avo, & Aſcendentibus adverſus hæredes Filii, Nepotis, &c. Item Fratribus, & Sororibus indigentibus. Item Filiis illegitimis, & ſpuriis. Sic quoad omnes Sapientiſſimus Pater Roſignol. *loc. cit. diſquiſit.* 1. §. 12. cum pluribus ibi allegatis *arg. cit. l. Si inſtituta* 27. §. 3. *ff. de inofficioſo Teſtamento*, aliiſque Juribus ab ipſo adductis.

99 Alimenta, & ſumptus litis debentur cuicumque Actori pauperi, quando cum paupertate concurrit etiam præſumptio boni Juris; Annotat. *ad deciſ.* 617. *a n.* 18. *Rota recent. part.* 4. *t.* 3. Rota *p.* 2. *deciſ.* 729. *n.* 1. *p.* 3. *deciſ.* 81. *n.* 1. *part.* 4. *t.* 2. *deciſ.* 223. *n.* 1. *deciſ.* 423. *n.* 2. *cum ſeq. part.* 8. *dec.* 124. *n.* 6. *p.* 11. *deciſ.* 211. *n.* 1. *p.* 12. *deciſ.* 152. *n.* 1. *deciſ.* 263. *n.* 15. *part.* 13. *deciſ.* 398. *n.* 1. *p.* 14. *deciſ.* 204. *n.* 15. *p.* 16. *deciſ.* 117. *n.* 5. *part.* 18. *t.* 1. *deciſ.* 402. *n.* 1. & ſæpe alibi. Alimenta enim, 100
& ſumptus litis nunquam ſolent denegari pauperi Actori ſtante paupertate cum præſumptione boni Juris; Quæ opinio a toto Orbe communi applauſu eſt recepta, tam ab Italis, Germanis, Hiſpanis &c. quam ab omnibus Scribentibus Pontificiis, Cæſareis, Regentibus, Conſulentibus, Antiquis, & Modernis; *Annotat. ad dec.* 617. *a n.* 26. *ad* 28. *Rota Romana part.* 4. *tom.* 3. ubi plurimæ ad id allegantur ejuſdem deciſiones cum ſuis Juribus.

101 Et dicta concluſio locum habet diſtincte, ſive Judicium ſit univerſale, & agitur ad univerſitatem bonorum, ſive particulare, & lis agitetur ſuper re particulari; adeo ut contraria opinio plenis votis ſit reprobata, d. *Annotat. ad dec.* 617. *n.* 29. *cum ſequent. part.* 9. *t.* 3. Rota *p.* 2. *deciſ.* 749. *n.* 5. *part.* 9. *t.* 1. *deciſ.* 50. *n.* 10. *part.* 13. *deciſ.* 398. *n.* 11. *p.* 18. *t.* 1. *deciſ.* 307. *n.* 2. *cum ſequent.* & ſæpe alibi. Cauſa enim, ob quam præſtari debent alimenta, & ſumptus litis non conſiſtit in eo, quod agatur magis ad unam rem, quam ad aliam, de cujus boni Juris præſumptione conſtat; ſed ideo præſtatur, ne pauper ob inopiam cogatur deſerere ejus bonum Jus, & litem; *Annotat. ad cit. deciſ.* 617. *num.* 33. *cum ſequent.* Rota *in Faven. Decis* 23. *Novemb.* 1641. *coram Cerro*, & ſæpe alibi.

102 Alimenta ſi ſint debita ex ſola diſpoſitione Juris, non poteſt Alimentarius ſine cauſa ea exigere extra domum hæredis. Rota recent. *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 680. *n.* 9. Et hæc concluſio eſt innixa rationi, ut ſic minus gravetur hæres. Rota *ibid. n.* 13. cum pluribus ibi citatis; Roſignolus *loc. cit. diſquiſit.* 1. §. 9. *n.* 3. cum variis aliis ibi allegatis. Et ratio eſt, quia quando alimenta ſunt debita ex ſola diſpoſitione Juris, regulariter debentur ſolum in ſubſidium; ut ſic provideatur Alimentario aliunde non habenti, quo ſe alere poſſit; ſufficienter autem providetur Alimentario, ſi ei alimenta præſtentur in domo hæredis, adeoque non poteſt ſine juſta cauſa ea exigere extra ipſius hæredis domum, ut ſic minus graviter hæres juxta allegatam rationem Rotæ.

103 Juſta autem, & ſufficiens cauſa exigendi alimenta extra domum hæredis eſt, ſi hæres ſit rixoſus, & iracundus, vel habeat uxorem rixoſam, & iracundam; vel habeat Perſonas ſimiles in domo; *Annot. ad deciſ.* 636. *num.* 147. *ad* 149. *Rota part.* 4. *tom.* 3. Vel ſi Legatarius non habitet cum hærede propter aliquod odium vigens inter eos; *Ead. Annot. num.* 250. Vel ſi inter Legatarium, & hæredem agitetur aliqua lis, etiam ſuper eiſdem alimentis; *Ead. Annot. num.* 162. *cum ſeq.* Et ipſa Rota *part.* 4. *t.* 3. *deciſ.* 199. *part.* 18. *t.* 1. *deciſ.* 307. *n.* 15. *part.* 19. *t.* 1. *deciſ.* 241. *num.* 20. *cum ſeq.* Vel ſi vigeant diſcordiæ, & lites criminales inter alendum, & hæredem. Rota *part.* 15. *deciſ.* 256. *num.* 13. Quod procedit etiam in Filio adſtringente Patrem ad alimenta ſibi præſtanda; Rota *ibid. n.* 14. *& par.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 241. *num.* 21. Et idem procedit quoad Fratrem litigantem cum altero Fratre, qui pariter poteſt ab eodem petere alimenta extra domum; Rota ib. *cit. deciſ.* 241. *num.* 19. *cum ſequent.* Vel ubi hæredi prætendenti alimenta in domo, præſtare obſtat Legatarii Profeſſio in Religione; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 199. *num.* 6. Vel ubi Legatarius vult cum propria uxore, & filiis habitare; Rota *ibid. n.* 6.

104 In hac tamen quæſtione qualis ſit juſta cauſa petendi alimenta extra domum, remittitur arbitrio Judicis a Jure regulando; *Annotatio ad d. deciſ.* 636. *num.* 172. *Rota part.* 4. *tom.* 3. ubi plures ad id allegantur Doctores, & Rotæ deciſiones. Et Judex, etiamſi alimenta eſſent legata in Domo, poteſt cogere hæredem ex juſta cauſa ad 105
ea præſtanda extra domum; *cit. Annot. ad deciſ.* 646. *n.* 173. & ipſa Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 137. *n.* 18. *par.* 19. *tom.* 1. *dec.* 241. *n.* 19. *cum ſeq.*

106 Si autem alimenta ſint debita ex diſpoſitione hominis, ſeu Teſtatoris, tunc aut Teſtator ſimpliciter alimenta legavit abſque alia adjectione, & hoc caſu Legatarius facultatem habet habitandi ubi vult; & hæres tenetur eidem alimenta præſtare; *dict. Annot. ad dec.* 536. *n.* 73. *cum ſequ.* & ipſa Rota *par.* 15. *dec.* 256. *n.* 10.

107 Quæ concluſio procedit etiam in legato alimentorum facto a Viro Uxori, quæ poteſt habitationem eligere ubi vult, & ibi petere alimenta: *dict. Annot. ad dec.* 636. *n.* 77. *ad* 81. ubi traditur ex Doctoribus, hanc opinionem veluti communiter receptam ſemper fuiſſe, & in praxi obſervatam. Et ratio ſupradictorum eſt, quia in hoc caſu legatum cenſetur factum a Teſtatore favore Legatarii, & non hæredis, ideoque ipſius Legatarii commodum attendendum venit: cum ſemper in dubio favore ipſius libertatis judicandum ſit; *l. Inter pares*, *ff. de re judicat. l. in obſcura*, *l. Quoties*, *l. Libertas*, *ff. de regul. Juris*, *l. Julia*, *ff. de manumiſſ.* & expreſſe *dict. Annotat. ad dec. numer.* 52.

108 Aut Teſtator tunc alicui alimenta legavit in domo; vel ſub conditione, vel cum onere morandi, vel habitandi in domo, vel cum hæredibus, vel per aliud æquipollens conſtat de tali voluntate Teſtatoris, & in eo caſu Legatarius non poteſt alimenta exigere extra domum hæredis: Ad quem effectum non ſufficit, Legatarium habitare in eadem

domo, niſi comedat cum hærede, tunc onus habitandi, & comedendi cum hærede, cenſetur adjectum favore ipſius hæredis, *dict. Annot. ad dec.* 636. *a n.* 103. *ad* 112. ubi ad id afferuntur plures Doctores, & Rotæ deciſiones cum variis Juribus.

109 Quæ tamen concluſio non habet locum, quando aliter hæredi viſum fuerit, quia cum dictum onus in hoc caſu fuerit adjectum favore hæredis, iſte poterit dicta alimenta præſtare extra domum, etiam invito Legatario; *dict. Annot num.* 124. *cum ſequentibus*, cum pluribus Juribus, & Doctoribus ibi allegatis.

110 Sicut neque habet locum, ubi agitur de Legato facto Mulieri in domo hæredis, quæ nec commode, nec honeſte ibi morari poteſt, puta, quia ipſa eſt juvenis, & hæres pariter eſt juvenis & luxurioſus, tunc enim poterit ipſa petere alimenta extra domum hæredis, quia dicta conditio morandi cum hærede appoſita Legato, tam quam turpis, in illo caſu habetur pro non ſcripta, *dicta Annotat. ad dec.* 636. *num.* 129. *cum ſeq & n.* 145. *cum ſeq.* cum pluribus Juribus, & Doctoribus ad id allegatis.

111 Sic ſi mulier, cui fuerunt legata alimenta, ſi copulata Matrimonio, non tenetur percipere alimenta ex Menſa hæredis. Rota *part.* 14. *dec.* 442. *num.* 10.

112 Idem procedit, quoties concurrit aliqua juſta cauſa, quo caſu, non obſtante onere habitandi cum hærede, Legatarius poteſt petere alimenta etiam extra domum hæredis; *dict. Annotat. ad dec.* 636. *a n.* 147. *ad* 171. ipſa Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 199. *n.* 6. *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 680. *num.* 14. *part.* 15. *deciſ.* 256. *num.* 12.

113 Quæ opinio procedit etiamſi alimenta eſſent legata ſub hac lege, ne poſſint peti extra domum. Rota *part.* 7. *tom.* 2. *dec.* 369. *n.* 18. Quænam autem ſit ad id juſta, & ſufficiens cauſa, vide ſupra *num.* 102. 103. 104.

114 Conſuetudo, ut populus alimenta præſtet Prædicatori, eſt ſervanda, & ſufficit decennalis. Ripa *conſil.* 1. *n.* 44. *de conſuetud.* Surdus *conſil.* 63. *n.* 17. *vol.* 1. Sperell. *deciſ.* 70. *num.* 1. Beller. *diſquiſit. Cleric. tit. de Clerico debitore* §. 15. *num.* 7. Campanil. *in diverſ. Jur. Canonic.* 12. *cap.* 23. *num.* 17. Leo *in Theſaur. For. Eccleſ. part.* 1. *cap.* 8. *n.* 6. & fuit clariſſimo cautum per Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.* 4. ibi: *Impenſis eorum, qui ea præſtare, vel tenentur, vel ſolent*, & ſic pluries reſolvit Sac. Cong. ut teſtatur Sperell. *l. c. n.* 1. Ad cujus laudabilis conſuetudinis obſervantiam Epiſcopus populum cogere poteſt per tex. *in c. Ad Apoſtolicam* 42. *de Simonia*, & ex ſententia Sacræ Cong. tenet Leo *l. cit. n.* 6.

115 Ceſſante autem dicta conſuetudine, non populus, ſed Epiſcopus, vel reſpective Parochus, ſi reditus Beneficii ſint ſufficientes, tenetur alimenta præſtare Prædicatori. Sperell. *loc. cit. num.* 15. Tondutus *quæſt. & reſolut. Beneficial. lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 14 Frances *de Eccleſiis Cathedralibus cap* 18. *num* 126 Barboſa in Trid *ſeſſ.* 5. *de Reformat. cap.* 2. *a num.* 9. & *ſeſſ* 24. *de Reformat. cap* 4. *num* 10. & ſupracitati cum aliis; Et ratio eſt, quia cum munus prædicandi ſpectet ad Epiſcopum, & reſpective ad Parochum ex Concil. Trid *cit. ſeſſ.* 5. *de Refor. cap.* 2. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. ſequitur ipſum teneri ſuis ſumptibus Prædicatorem alere; quia, dum is, ad quem pertinet actus, illum per ſubſtitutum peragere poteſt, tenetur id facere ſuis ſumptibus, per tex. *in l. Sed ſi hæreditas* 11. §. 1. *ff. Ad exhibendum*, *c. Inter cætera* 15. *de Offic. Ordinarii*, ibi: *Quibus ipſi, dum indiguerint, congrue neceſſaria ſubminiſtrent*, & ibi tradit Abbas, Surdus *de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 59. *num.* 7. 8. & 9. Riccius *in Prax. For. Eccleſ. deciſ.* 536. *num.* 1. Tondut. *loc. cit. n.* 14. Frances *l. c. n.* 121.

116 Excipe tamen, ſi adeſſet aliquod Legatum vel reditus ſufficiens pro alimentis, & mercede Prædicatoris, tunc enim nullus alius eſſet moleſtandus, ut ex ſententia Sacræ Congr. firmat Leo *l. c. n.* 6. Sperell. *l. c. n.* 16. & alii.

117 Alia ad rem. Vid. Verb. *Adulterinus*, verb. *Filius*, verb. *Juriſpatronatus*, verb. *Neceſſitas*, verb. *Parentes*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

118 Relate ad ea, quæ tradita ſunt in hoc *art. n.* 45. affertur Decretum Supremæ & Univerſalis Inquiſitionis Romanæ, quo Fratres Minores de obſervantia, Reformati & Cappucini declarantur exempti a ſolutione alimentorum pro iis, qui in dicto Tribunali carceri ſunt mancipati.

Feria III. die 15. Julii 1732.

Lectis Litteris P. Inquiſitoris Regii datis die 13. Junii proximi, quibus ſignificat PP. Ordin. Min. Obſervant. dictæ Civitatis recuſare ſolutionem alimentorum, quæ ab illa Inquiſitione præſtantur P... in carceribus dicti S. Officii detento, & ad carceres arbitrio Sacræ Congregationis, ob prætenſam ſollicitationem in Confeſſione damnato, cum perpetua inhabilitatione ad audiendas Confeſſiones Sacramentales, & ideo ſupplicat ei reſcribi, quomodo ſe gerere debeat, & relato decreto edito die 3. Auguſti 1707. & Epiſtola illius vigore ſcripta P. Inquiſitori Arimini in ſimili caſu, nempe Cappucinos, Fratres Ordin. Min. Obſer. Min. Obſer. Reformat. alioſque Regulares, qui dietim vivunt ex eleemoſynis, non teneri ad ſolutionem expenſarum cibariarum,

Eminentiſſimi dixerunt: *Servandum Decretum editum die* 3. Auguſti MDCCVII.

Novæ additiones ex aliena manu.

AD dignoſcendum, quid nomine alimentorum veniat, 1
& quomodo taxanda ſint, inſpicere oportet, qua ex
cauſa debeantur. Multum enim intereſt, utrum alimen-
ta ex contractu, vel legato, an vero ex ſola pietate &
concurrente legis præcepto debita ſint. Si ex contractu
debeantur, videndum quid actum ſit inter contrahentes.
Alimenta autem in genere conventa præſtari debent juxta 2
commodam Alimentariorum ſuſtentationem, habito reſpe-
ctu ad gradum familiæ, & conſuetudinem loci, *Rot. in
Ariminen. Alimentorum* 27. *Jun.* 1749. §. *Sed quod maxime*,
cor. bon. me. Lana.

Si debeantur ex legato, Teſtatoris voluntas ſpectanda 3
eſt. Si de ea non conſtet, id præſtandum quod Teſtator 4
præſtare ſolitus erat. De hoc ſi neque conſtet, ex facul- 5
tatibus Defuncti ex dignitate Perſonæ, & charitate ejus
cui alimenta relicta, ſtatui de alimentorum præſtatione o-
portet, *Voet. in Commen. ad Pandect. lib.* 33. *tit.* 1. *n.* 6.

Si debeantur ex pietate, circa modum alendi multum 6
Officio Judicis videtur eſſe tribuendum. Venit autem,
quod etiam, obſervat *Auctor*, non modo victus, & ami-
ctus pro qualitate & conditione Perſonarum alendarum,
& earum quæ alimenta præbent, ſed etiam habitatio, 7
medicamenta quoque valetudinis curandæ cauſa adhibita,
Voet. in comment. ad Pandect. lib. 25. *tit.* 3. *num.* 4. An e- 8
tiam in ſtudia ſumptus, in artes liberales aut mechani-
cas, confer eumdem *Auctorem eodem loco*. Inter hos, qui
ex officio pietatis alimenta præſtare tenentur, primo lo- 9
co occurrit Pater. Quod ſi Pater inops ſit, aut mortuus, 10
onus alendi ad Matrem ſpectat. Deficiente, aut inope 11
Patre, atque Matre, alendi ſunt Nepotes aliique deſcen-
dentes ulteriores ab Avo paterno atque materno, cæte- 12
riſque Aſcendentibus. Viceverſa Parentes inopes alendi
etiam a liberis. Fratres quoque ac Sorores inopes a fra- 13
tre aut ſorore ali placuit, ſive germani, ſive conſangui-
nei, ſive uterini ſint. Cognatis autem omnibus remotio-
ribus, qui ſunt ultra fratres & ſorores, alendi onus a 14
jure impoſitum haud eſt. Conſule late de his omnibus
differentem *Voet. loc. cit. num.* 5. *ad plur. ſequent.* ubi de 15
eo etiam agit, an affinitatis vinculum in eodem gradu ad
alendum obliget, ad quod vinculum cognationis adſtrin-
git.

In concurſu plurium ad alendum obligatorum, cui o- 16
nus alendi imponendum ſit, vide *Carpzov. definit. For. part.*
2. *Conſtit* 10. *defin.* 19.

De modis, quibus ceſſat obligatio præſtandi alimenta 17
ex officio pietatis, plene *Voet. ubi ſupra num.* 14. *& plur
ſequent.* An Patrem vel Avum liberet ab alendi neceſſi- 18
tate, quod jam bonorum partem liberis unde ſe exhibe-
rent aſſignaverit, & ea per prodigalitatem aut infortu-
nium diſſipata ſit, adi *Voet. ibid. num.* 5. *& Rot. in Roma-
na alimentorum* 13. *Januarii* 1747. *cor. Reverendiſſ. Buſſio.*

Ex quibus Pater filiis alimenta extra paternam domum 19
præſtare teneatur, agit Rota *in Peruſina aſſignamenti* 5.
Aprilis 1745. *cor. Illuſtriſſ. Caprar.* An & quando alimen- 20
ta promiſſa ab aliquo in ſua domo, debeantur etiam ex-
tra illam, diſcutit idem Sacrum Tribunal *in Reatina ali-
mentorum ſuper quarto dubio* 1748. *cor. bon. mem. Lana.*

De alimentis an debeantur ex fideicommiſſo aſcenden- 21
tali, & tranſverſali ulterioribus vocatis ad ipſum,
vide Rot. *in Fabrianen. alimentorum* 2. *Martii* 1742. *cor.
bon. mem. Vitecom. in Romana annui legati ſcutorum* 2000.
17. *Februarii* 1745. *cor. eodem*, *& in Romana alimentorum*
13. *Januarii* 1747. *cor. Reverendiſſ. Buſſio*, ubi agitur de ali- 22
mentis ex fideicommiſſo tranſverſali præſtandis illis, qui
non immediate poſt actualem poſſeſſorem ſunt ſucceſſuri,
ſed vix habeant potentiam ſuccedendi.

An Creditores jus habeant ſuper annua præſtatione re- 23
licta filio titulo alimentorum, expreſſo nomine legitimæ,
tractat Rot. *in Romana Legitima* 3. *Decembris* 1742. *&* 11.
Martii 1745. *cor. R. P. D. Canilliac.*

Beneficiatus an & quando ex reditibus ſui beneficii 24
præſtare teneatur alimenta Patrono, tum de aliis ad hoc
ipſum argumentum pertinentibus, vide Rot. *in Salernita-
rum* 11. *Januarii* 1712. *&* 20. *Junii ejuſdem anni coram cl.
mem. Scott.* 10. *Decembris pariter ejuſdem anni*, *&* 22. *Fe-
bruarii* 1723. *cor. Falcon. inter impreſſ. deciſ.* 6 *&* 8. *de alim.*
De alimentis præſtandis a Monaſterio Monacho vel 25
Moniali tum intra tum extra ipſum Monaſterium, fere
omnibus diſtinctis caſibus agit *Card. Petr. in Comment.
Apoſt. Conſtit.* 7. *Innocentii III. ſect. unic. per tot.*

ALLUVIO. Vid. verb. *Dominium artic.* 3. *a numer.* 47. *ad* 50.

ALTARE.

SUMMARIUM.

1 *Altare unde dictum, & quid ſit?*
2 *Altare eſt duplex, unum fixum, ſeu ſtabile, & immobile, & alterum portatile, ſeu viaticum, & mobile. Altare fixum, & ſtabile quale ſit?*
3 *Altare portatile, ſeu mobile quale ſit?*
4 *Utrumque hoc Altare debet eſſe lapideum.*
5 *Sufficit tamen eſſe lapideum in ea parte, quæ ſupponitur Altari, & in qua materia conſecranda eſt apponenda.*
6 *Et hæc ara lapidea debet eſſe ſaltem tantæ latitudinis, ut in ea commode capi poſſit pes Calicis, & Hoſtia conſecrata.*
7 *Altari portatili, ſeu viatico nequeunt hodie uti Regulares quicumque quantumvis olim privilegiati; Immo neque Epiſcopi, & majores Prælati, etiamſi eſſent Cardinales; juxta tamen poſteriorem Pontificiam declarationem.*
8 *Altaris conſecratio de Jure communi non poteſt fieri, niſi per Epiſcopum.*
9 *Nec poteſt ſimplex Sacerdos Altare conſecrare de ſola commiſſione, & facultate Epiſcopi.*
10 *Poteſt autem Simplex Sacerdos Altaria conſecrare ex privilegio, & commiſſione Summi Pontificis.*
11 *In una ſola Miſſa poteſt Epiſcopus conſecrare plura Altaria in eadem Eccleſia.*
12 *Abbates, qui ſunt hoc privilegio ſuffulti, nequeunt hodie conſecrare, niſi Altaria ſuarum Eccleſiarum ad n.13.*
14 *In Altaris conſecratione ſtando in rigore Juris non videtur neceſſaria, & de eſſentia repoſitio ſacrarum Reliquiarum ad n. 16.*
17 *In praxi tamen non eſt recedendum a communi uſu, & conſuetudine Eccleſiæ, & opinione Canoniſtarum, quod ſcilicet debeant reponi Reliquiæ in conſecratione Altarium.*
18 *Nullatenus tamen eſt reponenda particula Hoſtiæ conſecratæ, quando deficiunt Particulæ Sanctorum in conſecratione Altaris.*
19 *Solet autem reponi, & includi in fovea Reliquiarum nomen Epiſcopi conſecrantis, & Sancti illius, in cujus honorem Altare conſecratur.*
20 *Altare fixum, & ſtabile execratur, ita ut nova indigeat conſecratione: Primo quando menſa Superior, ſeu lapis ſuperpoſitus, qui ſigillum continet, ita enormiter, & notabiliter frangitur, & diminuitur, ut pars, quæ remanet, nequeat amplius commode continere Calicem, & Hoſtiam cum Patena.*
21 *Si autem non enormiter, ſed ſolum modice lapis confringatur, aut diminuatur, ut adhuc Calix cum Patena ſecundum majorem ſui partem in eo commode ſtare poſſit, tunc Altare non amittit conſecrationem.*
22 *Quando autem remanet dubium, an Altare ſit enormiter fractum, vel non, tunc relinquitur judicio Epiſcopi.*
23 *Secundo execratur Altare fixum, quando lapis, ſeu menſa ſuperior conſecrata amovetur ab inferiori ſtructura, ſeu baſi, cui eſt immobiliter fixa.*
24 *Non execratur tamen, ſi ſuperior tabula non eſt immobiliter affixa ſtructuræ inferiori, ſed commode de loco ad locum una cum ſepulcro transferri poteſt.*
25 *Tertio Altare fixum execratur, quoties ſepulcrum Altaris, ſeu repoſitorium, ubi reconduntur Reliquiæ, frangitur, removetur, vel minuitur,* ad n. 26.
27 *Execrato Altari fixo, & immobili, non execratur Eccleſia, nec econtra.*
28 *Violatio autem, ſeu pollutio Eccleſiæ concernit totam Eccleſiam, & per hoc polluta, ſeu violata Eccleſia, polluuntur, ſeu violantur omnia Altaria in ea fixa.*
29 *Altare portatile, ſeu mobile execratur ſolummodo, quando ita frangitur, & diminuitur, ut ea Pars, quæ remanet, non ſit amplius apta commode continere Calicem, & Patenam cum Hoſtia; & quando Anguli ipſius, in quibus Chriſma ponitur, notabiliter, & enormiter franguntur; & quando frangitur, vel loco movetur repoſitorium Reliquiarum.*
30 *Per aliam autem modicam fractionem, per ſeparationem a lignis, & per mutationem loci non execratur.*
31 *Execrato Altari portatili, & mobili, non execratur Eccleſia, nec econtra.*
32 *Sic pariter polluta, ſeu violata Eccleſia, non cenſetur pollutum, ſeu violatum Altare portatile* ad n. 33.
34 *Nullum Altare ſive fixum, ſive portatile execratur ex eo, quod in ipſo celebraverint excommunicati, interdicti, & degradati.*
35 *In Eccleſia non conſecrata an poſſit conſecrari Altare fixum ſine Summi Pontificis auctoritate?*
36 *In Eccleſia conſecrata nulli licet erigere Altare ſtando in Jure communi ſine Epiſcopi conſenſu ſub pœna depoſitionis Clericis, & Excommunicationis Laicis. In Eccleſiis tamen non conſecratis poteſt Altare erigi a Presbyteris.*
37 *Sic etiam Altare ab Epiſcopo conſecratum, aut in Eccleſia conſecrata erectum, nequit deſtrui ſine permiſſione Epiſcopi.*
38 *In Eccleſiis vero non conſecratis quilibet ſuo Jure poteſt Altare non ſacratum deſtruere.*
39 *Altaris lapis profanatus, ſeu execratus poteſt vendi, & licite teneri ab emptore, dummodo in loco honeſto, & decenti.*
40 *In Altari non conſecrato nemo celebrare poteſt.*
41 *In ipſo celebrans peccat mortaliter.*
42 *Non requiritur tamen quod Altare fixum ſit conſecratum, ſed ſufficit, quod alterutrum, ideſt fixum, vel mobile ſit conſecratum.*
43 *Altaria, quæ ambigua ſunt de conſecratione, debent conſecrari.*
44 *In Altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantavit, non poteſt alius Sacerdos eadem die celebrare.*
45 *Hoc tamen ſi alicubi obſervaretur, eſſet intelligendum, niſi adeſſet licentia ejuſdem Epiſcopi.*
46 *Tale autem decretum nunc exolevit.*
47 *In Altari Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſolus Papa celebrat, nec aliis permittitur, niſi mediante Brevi Pontificio.*
48 *Altare erectum ſuper ſepulcra, non poteſt conſecrari, ſed prius replendus eſt locus ille, & ſi jam ſepultum fuerit in eo aliquod cadaver, eſt prius extrahendum, ſeu ejus oſſa, & cineres, & locus replendus ad n. 49.*
50 *Et per hoc ſepulturæ debent eſſe remotæ ab Altaribus, ut Sacerdos celebrans non cogatur pedibus inſiſtere ſuper defunctorum corpora; tribuſque cubitis oſtium ſepulcri diſtare debet ab Altaris pedale, ſeu ſcabello, ut ipſum ſepulcrum, pedale, ſeu ſcabellum non attingat.*
51 *Patroni habentes Altaria in Eccleſiis Regularium deſtituta neceſſariis, ac vetuſtate collabentia, & ruinam minantia in grave dedecus Eccleſiarum hujuſmodi, moneri debent ab Ordinariis, ut infra brevem aliquem, ſed competentem terminum ea reſtaurent, dotent, aut ornent, alioquin ſi id facere detrectaverint, vel demoliantur hujuſmodi Altaria, vel iidem Patroni omni Jure, & Actione in iis competentibus priventur.*
52 *Altare majus, licet ex veteri conſuetudine ſit, ut orientalem mundi plagam reſpiciat, ſicuti etiam antiqua conſuetudine Eccleſiæ verſus Orientem ædificabantur.*
53 *Id tamen nec univerſaliter in Eccleſia fuit receptum, nec modo eſt neceſſarium, niſi ſecundum quamdam decentiam, quando commode fieri poteſt.*
54 *In Altari majori Eccleſiarum Cathedralium non debet aſſervari Sanctiſſimum Sacramentum propter functiones Pontificales; debet tamen in tali Altari majori ſervari in Eccleſiis Parochialibus, & Regularibus.*
55 *Altaria, & Cappellas in Regularium Eccleſiis, etiam per Sæcularium Confraternitates conſtructa viſitare non poteſt Epiſcopus.*
56 *Non debet unum Altare diſcooperiri, ut aliud cooperiatur.*

ALtare ab altitudine eſt in primis nomen ſortitum apud 1
antiquos Ethnicos, qui ſecundum Lotter. *de re beneſic.*
lib. 1. *q.* 30. *num.* 4. Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2.
alleg. 27. *num.* 20. Lezan. *verb. Altare* & alios, in ædificiis a terra elevatis ſacra faciebant Diis Superis, in terra Diis terreſtribus, in effoſſis Diis inferioribus: apud Latinos vero Altare dicitur a forma, & ritu, quaſi *alta res*, ſeu *alta ara*, & deſcribitur, quod ſit *Menſa, ſuper quam conficitur, & offertur Euchariſtia Sacramentum, & Sacrificium*. Et hoc Altare eſt duplex, unum fixum, ſeu ſtabile, & immobile, & alterum portatile, ſeu viaticum, & mobile. Fixum, & ſtabile eſt, quod alicui lo- 2
co affixum immobiliter in eo conſiſtit, ut ſunt Altaria,
quæ communiter in Eccleſiis reperiuntur. Portatile, ſeu 3
mobile eſt, quod pro commoditate, vel neceſſitate Sacerdotis, aut aliorum de loco in locum moveri, & transferri poteſt, per hoc *cap. ultim. de privilegiis in* 6. vocatur Altare Viaticum pro commoditate itinerantium, ſeu 4
viatorum. Et utrumque hoc Altare debet eſſe lapideum,
cap. Altaria de conſecrat. diſt. 1. *ex Conc. Agathenſ. cap.* 6.
ubi habentur præciſa verba: *Altaria ſi non fuerint lapidea Chriſmatis unctione non conſecrentur*. Hoc tamen debet 5
intelligi, quod ſufficiat eſſe lapideum in ea parte, quæ ſupponitur Altari, & in qua materia conſecranda eſt apponenda, uti in praxi fieri conſpicimus, & ut decrevit *Sac. Cong. Rituum in Cajetana* 10. *Novembris* 1612. in qua cenſuit Altare ligneum cum ara lapidea permitti debere, non obſtante Conſtitutione Synodali.

Et hæc ara lapidea debet eſſe ſaltem tantæ latitudinis, 6
ut in ea commode ſtare poſſit pes Calicis, & Hoſtia
conſecrata, ut tenent communiter Doctores. Altari por- 7
tatili, ſeu viatico nequeunt hodie uti Regulares quicumque quantumvis olim privilegiati, immo neque Epiſcopi, & majores Prælati, etiamſi eſſent Cardinales ex noviſſimo Decr. *Clemen. XI. edito* 15. *Decembris* 1703. in quo expreſſe derogat omnibus privilegiis etiam clauſis in corpore Juris, & interdicit uti tali Altari portatili, ſeu viatico Epiſcopis, & his majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus Dignitate fulgentibus, & quibuſcumque Regularibus quantumvis privilegiatis: Vide verb. *Miſſa art.* 5. *num.* 8. ubi ad litteram refertur ipſum Decretum; unde niſi adſit ſpecialis conceſſio, & novum privilegium poſterius ipſo Decreto, nulli hodie licebit uti Altari portatili, ſeu viatico. Vide tamen verb. *Oratorium num.* 70. ubi affertur poſterior Pontificia declaratio.

8 Altaris conſecratio de Jure communi non poteſt fieri, niſi per Epiſcopum, *capit. Quamvis diſt.* 60. *capit. Nullus Presbyterer. & cap. Concedimus de conſecrat. diſt.* 1. Nec poteſt ſimplex Sacerdos Altare conſecrare de ſola com-
9 miſſione, & facultate Epiſcopi, quia Epiſcopus non habet poteſtatem in Jus commune Canonicum: Jus autem Canonicum expreſſe interdicit talem conſecrationem Presbyteris, *cap. Miniſtrare* 26. *quæſt.* 6. per hæc verba: *Conſecrare Altare Presbyter non præſumat.* Poteſt autem
10 ſimplex Sacerdos Altaria conſecrare ex privilegio, & commiſſione Summi Pontificis, cum Summus Pontifex habeat omnimodam facultatem ſuper Jus commune Canonicum, & ſolum de Jure Canonico poteſtas conſecrandi Altaria ſit reſervata Epiſcopis: *cap. Quamvis diſt.* 68. *& cap. Nullus Presbyter.* 2. *diſt.* 1. *de conſecrat.* Et de facto Leo X. conceſſit Fratribus Ordinis Minorum proficiſcentibus ad Indias Orientales, & Paulus III. Presbyteris Societatis Jeſu, ut in locis remotiſſimis infidelium, ubi Epiſcoporum copia non habetur, poſſint Altaria conſecrare, ut refert Rodriq. *tom.* 1. *Reſp. qq.* 28. *art.* 2. In una ſola Miſſa poteſt Epiſcopus conſecrare plura Altaria in eadem Eccleſia, *cap. Cum ſit* 5. *hoc tit.* ubi præcile habetur: *Noveris, quod plura in Eccleſia Altaria ſi-*
12 *mul poteris conſecrare.* Abbates, qui ſunt hoc privilegio ſuffulti, nequeunt hodie conſecrare niſi Altaria ſuarum Eccleſiarum, ut pluries decrevit Sacra Cong. & ſignanter *in cauſ. Placentina inter Epiſcopum Placentinum ex una, & Abbatem S. Sixti ejus Civitatis Ordinis S. Benedicti Congr. Caſſinenſis parte ex alia ſuper Jure conſecrandi quæcumque Altaria fixa, aut portatilia: die* 16. *Auguſti* 1644. *Sacr. Rituum Congreg. proponente Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Card. Franciotto, auditis partibus, & attentis privilegiis Ordini prædicto ab Apoſtolica Sede conceſſis, cenſuit non licere Abbati conſecrare Altaria, niſi pro uſu propriarum Eccleſiarum, & Religioſorum ejuſdem Ordinis tantum, & ita ſervari mandavit.* Et ſic expreſſe decrevit
13 coram SS. Domino Noſtro Alexandro VII. 27. *Septembris* 1659. in decreto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopis inferioribus conceſſorum *num.* 19. & in declaratione ejuſdem Decreti pro Congregatione Caſſinenſium 20. *Julii* 1660. Vide verb. *Abbas num.* 31.

14 In Altaris conſecratione, ſtando in rigore Juris, non videtur neceſſaria, & de eſſentia repoſitio Sacrarum Reliquiarum, quia in Jure, ubi fit mentio de conſecratione Altaris, nihil prorſus dicitur de repoſitione Reliquiarum: Unde *in cap. Altaria* 2. *de conſecrat. diſt.* 1. *ex Concil. Agathenſ.* ubi ſtatuitur, quomodo Altaria ſint conſecranda, ſolum requiritur Unctio Chriſmatis, & Sacerdotalis, nempe Epiſcopalis benedictio: habentur enim ibi ſolum hæc præciſa verba: *Altaria placuit non ſolum unctione Chriſmatis, ſed etiam Sacerdotali benedictione ſacrari;* & in ſummario hujus Canonis præciſe dicitur: *Chriſmatis unctione, & Sacerdotali benedictione ſacrantur Altaria.* Et probatur ratione, quia Reliquiæ ex natura
15 ſua non habent vim ſanctificandi, nec ſunt aliquod Sacramentale ab Eccleſia inſtitutum ad ſanctificandum, ſicut eſt Chriſma, Aqua benedicta &c. Neque adeſt aliquod præceptum reponendi Reliquias in Altaris conſecratione, quia *in cap Placuit, de conſecrat. diſt.* 1. quod eſt Achilles adverſariorum, reprobatur ſolummodo abuſus erigentium Altaria in Villis, & agris in memoriam Martyrum, ubi nulla certa, & fundata memoria, ſeu notitia de ipſis aderat; ſed fingebatur per inanes revelationes, & proinde hujuſmodi Altaria eſſe evertenda, ſi fieri poteſt, tamquam ſuperſtitioſa, quia erant incitamentum ad colendam memoriam Martyrum, ubi non aderat. Non autem Canon vult everti talia Altaria, quaſi ſint nulliter conſecrata defectu Reliquiarum Sanctorum Martyrum; quod clare conſtat ex eo, quod ibi ſubditur, quod ſcilicet nulla memoria Martyrum acceptetur, niſi ex fideliſſima origine ſit; Et hoc clariſſime
16 patet talem Canonem integre legentibus. Adde quod in antiquis Miſſalibus legitur hæc Rubrica: „ Si Reliquiæ „ non fuerint in Altari, omittatur illa particula oratio„ nis, quæ dicitur poſt Confeſſionem, ſcilicet, Oramus „ te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum Re„ liquiæ hic ſunt, “ quæ Rubrica eſſet ſuperflua, ſi ſine Reliquiis Altaria conſecrari non poſſent; Et pro hac opinione ſtant Sotus, Suarez, Vaſquez, Fagundez, Reginald. Rodriquez, Card. de Lugo, Conninch. Hurtad. Palaus, Trullench. Caſpenſ. Lezana, Granad. Zerol. Valer. Leand. Dicaſtill. Tambur. Quaran. Filliucc. Franciſcus Lugo: Garzias cum Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 93. *num.* 32. & 33. Layman. Roſignol. & aliis.

17 In praxi tamen non eſt recedendum a communi uſu, & conſuetudine Eccleſiæ, & opinione Canoniſtarum, quod ſcilicet debeant reponi Reliquiæ in conſecratione Altarium: *cap. Placuit* 26. *de conſecrat. diſt.* 1. & ſummarium talis Canonis, ubi præciſe dicitur, *Evertantur Altaria, quæ ſine Sanctorum Reliquiis eriguntur.* Gloſſ. *in cap. Fabrica init. de conſecrat. diſt.* 1. & in d. *cap. Placuit, verb. Reliquiæ:* Abbas, Archidiaconus, Hoſtienſ. Azorius, Tuſchus, Durand. Silveſter, Bonacina, Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. capit.* 7. *numer.* 7. S. Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 3. *in corp.* ubi expreſſe dicit: *Conſecratur Altare cum Reliquiis Sanctorum;* & maxime ad hoc facit ut verificetur oratio, quam dicit Sacerdos, dum ad Altare aſcendit: *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum, tuorum, quorum Reliquiæ hic ſunt;* adeoque pertinere debet, dicit Layman. *lib.* 5. *tract.* 5 *cap* 6. ad Eccleſiarum Prælatos providere, ut pia hæc antiqua, & laudabilis conſuetudo reponendi Reliquias in Altaribus perſeveret, quantum commode fieri poteſt, maxime poſt Decretum 13. *Septembris* 1593. dicens: *Reliquiæ, quibus in Altaris Conſecratione utitur Epiſcopus, debent eſſe Sanctorum ab Eccleſia approbatorum.*

Nullatenus autem reponenda eſt particula Hoſtiæ con- 18
ſecratæ, quando deficiunt Reliquiæ Sanctorum in conſecratione Altaris, prout exiſtimavit Durand. *in Rational. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 23. & Bacconius approbare videtur; Hoc enim eſſet pervetere uſum Sacramenti, & eſſet nimis indecens, & irrationabile; ut tenet Sylveſter verb. *Altare num* 4. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. diſput.* 81. *Section.*
5. Lugo *de Sacrament. Euchariſt. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num* 75. 19
& alii. Solet autem reponi, & includi in fovea Reliquiarum nomen Epiſcopi conſecrantis, & Sancti illius, in cujus honorem Altare conſecratur cum cæremoniis, & ritibus Eccleſiæ conſuetis, de quibus Suarez *tom.* 3. *diſt.* 80. *ſect.* 5. Azorius *Inſtitut. Moral. part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *quæſt.* 8. Valer. Reginald. Roderic. & alii.

Altare fixum, & ſtabile execratur ita ut nova indi- 20
geat conſecratione; Primo quando menſa ſuperior, ſeu lapis ſuperpoſitus, qui ſigillum continet, ita enormiter, & notabiliter frangitur, & diminuitur, ut pars, quæ remanet, nequeat amplius commode continere Calicem, & Hoſtiam cum Patena; *cap. Ad hæc ſi Altare* 1. *cap. Quod in dubiis* 3. *de conſecrat. Eccleſ. vel. Altar.* Si
autem non enormiter, ſed ſolum modice lapis confringa- 21
tur, aut diminuatur, ut adhuc Calix cum Patena ſecundum majorem ſui partem in eo commode ſtare poſſit, uti V. G. ſi partes in cornibus tantum, vel ipſa cornua confringantur, aut minuantur, tunc Altare non amittit conſecrationem, neque debet denuo conſecrari; habetur expreſſe *cap. Ligneis* 6. *hoc tit.* his præciſis verbis: *Cum tabula Altaris enormiter læſa non fuerit, nec Altare debet denuo conſecrari.* Quando autem remanet dubium, an Altare ſit enormiter fractum, vel non; tunc relinquitur judicio Epiſcopi, qui ex re oculis ſubjecta facilius dignoſcere poterit, an ſit ſecuta execratio, & Altare debeat denuo conſecrari. Sic Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 27. *num.* 26. Piaſec. Ugolin. Miranda, Layman, Pirhing. Anaclet. & alii paſſim.

Secundo execratur Altare fixum, quando lapis, ſeu 23
menſa ſuperior conſecrata amovetur ab inferiori ſtructura, ſeu baſi, cui eſt immobiliter affixa; *cap. Ad hæc* 1. ubi expreſſe dicitur: *Si Altare motum fuerit . . . . debet denuo conſecrari,* & *cap. Quod in dubiis* 3. ubi expreſſe habetur: *Altare vero in quo tabula, cui conſecrationis benedictio Pontificali Miniſterio adhibetur, remota fuerit . . . debet non immerito conſecrari.* Non execratur tamen, ſi ſu- 24
perior tabula non eſt immobiliter affixa ſtructuræ inferiori, ſed commode de loco ad locum una cum ſepulcro transferri poteſt, quia tunc, ut dicit Sylveſter *verb. Altare quæſt.* 10. ipſa tabula, ſeu menſa eſt Altare portatile: Sic etiam Archidiaconus, Roderic. Roſignol. & alii paſſim.

Tertio Altare fixum execratur, quoties ſepulcrum 25
Altaris, ſeu repoſitorium, ubi reconduntur Reliquiæ, frangitur, removetur, vel minuitur, quamvis enim ſtando in rigore Juris repoſitio Reliquiarum non ſit de eſſentia conſecrationis Altaris, ut fuit dictum *num.* 14. & per hoc non videatur deperdi conſecratio per fractionem, remotionem, ſeu minutionem repoſitorii Reliquia-
rum; Tamen quia ſtando in praxi fuit dictum *num.* 17. 26
non eſſe recedendum a communi conſuetudine Eccleſiæ reponendi Sacras Reliquias in Conſecratione Altaris, ideo dicitur, quod per fractionem, remotionem, vel minutionem talis ſepulcri, ſeu repoſitorii amittatur conſecratio, quia ut dicit Layman *lib.* 5. *tract* 5. *cap.* 6. *num.* 9. cum Sepulcrum hoc cenſeatur præcipua pars Altaris, merito ob ejus fractionem, remotionem, vel minutionem, ipſum Altare notabiliter confractum vel imminutum æſtimatur; adeoque licet ipſe *n.* 8. teneat non eſſe neceſſariam repoſitionem Reliquiarum in conſecratione Altaris, nihilominus putat ſervandam eſſe Eccleſiarum conſuetudinem communi Doctorum ſententia firmatam, ut Altaria iterum conſecrentur, & ſic tenent Barboſa de *Offic. & poteſt. Epiſc. Allegat.* 26. *num.* 25. Silveſter, Azorius, & Canoniſtæ paſſim *arg. cap. Ad hæc* 1. *hoc tit.* ubi expreſſe habetur: *Si Altare motum fuerit, aut lapis ille ſolummodo ſuperpoſitus, qui ſigillum continet, confractus, aut etiam diminutus, debet denuo conſecrari,* & colligitur etiam ex *cap. Placuit de conſecrat. diſt.* 1. & ex ſummario talis capitis ubi dicitur: *evertantur Altaria, quæ ſine Sanctorum Reliquiis eriguntur.* Et *Sac. Rit. Congreg.* 3. *Martii* 1603. ſic decrevit: *Altare portatile tunc conſecrationem amittit, quando frangitur, vel*
loco movetur repoſitorium Reliquiarum. 27

Execrato Altari fixo, & mobili, non execratur Eccleſia; nec e contra; *cap. Ad hæc* 1. *hoc tit.* ubi præciſe habetur:

tur: *propter hoc* (ideſt ex quo ob execrationem Altaris il-
lud denuo conſecretur) *propter hoc nequaquam reiterare*
ſuam conſecrationem Eccleſia conſuevit, & in ejus ſummario
dicitur: *Amoto Altari vel lapide continente ſigillum, recon-*
ſecrabitur Altare, non autem Eccleſia. Polluta autem, vel
violata Eccleſia, polluitur etiam, vel violatur Altare in
ea fixum; Et ratio diſparitatis eſt, quia conſecratio Ec-
cleſiæ eſt diſtincta a conſecratione Altaris, conſecratio
enim Eccleſiæ conſiſtit in parietibus, & conſecratio Al-
taris in integritate ipſius; Unde poteſt dari, quod exe-
cretur Altare V. G. per confractionem ſuperioris tabu-
læ, & tamen conſecrata manet Eccleſia, ex quo rema-
neant illæſi, & intacti ſui parietes, & e contra Eccleſia
execretur, combuſtis, vel deſtructis ſuis parietibus, &
tamen conſecratum remaneat Altare, ex quo adhuc illæ-
ſum & intactum conſiſtat. Violatio autem, ſeu pollutio
28 Eccleſiæ concernit totam Eccleſiam, & per hoc polluta,
ſeu violata Eccleſia, polluuntur, ſeu violantur omnia
Altaria in ea fixa, ut bene advertunt Abbas *in cap. Pro-*
poſuiſti 4 *de conſecrat. Eccleſiaſt.* Silveſter, Pirhing. & alii
communiter.
29 Altare portatile, ſeu mobile execratur ſolummodo,
quando ita frangitur, & diminuitur, ut ea pars, quæ
remanet, non ſit amplius apta commode continere Cali-
cem, & Patenam cum Hoſtia, & quando Anguli ipſius,
in quibus Chriſma ponitur, notabiliter, & enormiter
franguntur; *cap. Ad hæc* 1. *cap. Quod in dubiis* 3 *& cap.*
Ligneis 6. *de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* & quando frangi-
tur, vel loco movetur repoſitorium Reliquiarum; *Sac.*
Cong. 5. *Martii*.
30 Per aliam autem modicam fractionem, per ſeparatio-
nem a lignis, quibus aliquando innititur, vel circumda-
tur, & per mutationem loci, non execratur, cum Alta-
re portatile, ſeu mobile, hoc ſpeciali fine conſecretur,
ut mobile ſit, & de loco ad locum transferatur: & alle-
gata Jura in *cap. Ad hæc, cap. Quod in dubiis, & cap. Li-*
gneis; de conſecrat. Eccleſ. vel Altar. intelligenda ſunt ſo-
lummodo quoad amotionem de Altaribus fixis, & immo-
bilibus. Et ſic ſentiunt Silveſter *verb. Altare* § 19 Ta-
biena, Roſignolus, Barboſa, Azorius, Amoſtaz, Suarez,
Card. de Lugo, Petra, & alii paſſim.
31 Execrato Altari portatili, & mobili non execratur Ec-
cleſia, nec e contra execrata Eccleſia execratur Altare
portatile, quia ſi, ſicut dictum eſt *n.* 27. execrato Alta-
ri fixo non execratur Eccleſia, nec e contra propter ra-
tionem ibi adductam, multo minus execrato Altari por-
tatili execratur Eccleſia, nec e contra, cum inter Alta-
re portatile, & Eccleſiam ſit minor connexio, quam in-
ter Eccleſiam, & Altare fixum. Sic pariter polluta, ſeu
32 violata Eccleſia non cenſetur pollutum, ſeu violatum
Altare portatile, quia licet polluta Eccleſia cenſeatur
etiam pollutum Altare fixum, ex quo pollutio, ſeu vio-
latio Eccleſiæ totam Eccleſiam afficiat, adeoque etiam
omnia Altaria in ea fixa, & contenta, utpote unum cor-
pus cum ipſa Eccleſia efficentia: non tamen polluta, ſeu
violata Eccleſia debet cenſeri pollutum, ſeu violatum
Altare portatile, cum hoc non habeat tantam connexio-
nem cum ipſa Eccleſia, ſicut Altare fixum, & cenſeatur
33 eſſe extra Eccleſiam, cum extra ipſam transferatur de
loco in locum juxta exigentiam, & commoditatem Per-
ſonæ privilegiatæ; Sic Azorius *tom.* 1. *lib.* 11. *cap.* 27.
q. 11. Amoſtaz, Silveſter, Petra, & alii. Nullum autem
Altare, ſive fixum, ſive portatile execratur ex eo, quod
34 in ipſo celebraverint excommunicati, interdicti, & de-
gradati, ut Honorius III. reſpondit *cap. A nobis de Sacra-*
mentis non iterandis.
35 Altare fixum conſecrari non poſſe ſine licentia Summi
Pontificis in Eccleſia non conſecrata tenent Barboſ. *Jur.*
Eccleſ. univerſ. lib. 2. *cap* 7 *n.* 12., Quart *part.* 1. *tit.*
20. *dub* 2 Tambur. *de ſacrif. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1 *num* 2.,
Ventrigl *tom.* 2. *annot.* 20. *n.* 13 *ex cap. Nullus Presby-*
ter, & cap. Placuit de conſecrat. diſt. 1. Sed ex his teſti-
bus nihil elicitur, quod faciat ad rem, ut conſideranti
patebit, & praxis eſt in contrarium, ut docet, & ob-
ſervat Paſqualig *de Sacrificio novæ Legis tractat.* 1. *de Al-*
tari qu. 673. *n.* 6. teſtans in Urbe in ſua Eccleſia S. An-
dreæ de Valle Cardinalem Maffæum Barberinum poſtea
Urbanum VIII. ſine ulla licentia tunc regnantis Pontifi-
cis conſecraſſe Altare inibi erectum pro ſua Familia. Et
rurſus fuiſſe ibi conſecrata alia duo Altaria ſine tali li-
centia. Et ſic etiam tenet Suarez *tom.* 3. *in* 3. *diſp.* 81.
ſect. 5. & alii. In Eccleſia conſecrata nulli licet erigere
36 Altare ſtando in jure communi ſine Epiſcopi conſenſu ſub
pœna depoſitionis Clericis, & Excommunicationis Lai-
cis; *cap. Nullus Presbyter de conſecr. diſt.* 1. *& cap. Quam-*
vis diſt. 68. *& ibi* Gloſſa. In Eccleſiis tamen non conſe-
cratis poteſt Altare erigi a Presbyteris, Gloſſa *in d. cap.*
Quamvis diſt. 68. Azorius *tom.*, 1. *lib.* 10. *cap.* 27. *qu.* 6.
& alii.
37 Sic etiam Altare ab Epiſcopo conſecratum, aut in Ec-
cleſia conſecrata erectum nequit deſtrui ſine permiſſione
Epiſcopi. In Eccleſiis vero non conſecratis quilibet jure
38 ſuo poteſt Altare non conſecratum deſtruere. Et proba-
tur ex paritate rationis, quæ eſt inter erigere, & de-
ſtruere. Sicut enim in Eccleſia conſecrata nulli licet Al-
tare erigere ſine conſenſu Epiſcopi, *ex cit. cap. Nullus*
Presbyter. ita nulli licet ſine ejus conſenſu tale Altare de-
ſtruere; & ſicut in Eccleſiis non conſecratis poteſt erigi
Altare a Presbyteris ſine alia facultate, ex Gloſſa *in cit.*
cap. Quamvis; ita etiam ſine alia facultate, poterit tale
Altare deſtrui. Sic ſentiunt Barboſa, Azorius, Tamburrin.
& Quart. lociscitatis Lezana *in ſumma v. Altare n.* 12 & alii.
Altaris lapis profanatus, ſeu execratus poteſt vendi, & 39
licite teneri ab emptore, dummodo in loco honeſto, &
decenti, *Sac. Rit. Cong. in Reatina* 9. *Maii* 1606. In Alta- 40
ri non conſecrato nemo celebrare poteſt; *cap. Altaria* 2.
de conſecr. diſt. 1.
Et in ipſo celebrans peccat mortaliter, cum hæc ſit
tranſgreſſio gravis Legis, & conſuetudinis Eccleſiaſticæ, 41
in qua nec Epiſcopus diſpenſare poteſt. Non requiritur
tamen, quod Altare fixum ſit conſecratum, ſed ſufficit
quod alterutrum, ideſt vel fixum, vel portatile ſit conſe- 42
cratum. Sic Suarez *tom.* 3. *in* 3. *par. diſp.* 81. *ſect.* 5. Le-
zana, Bonacina, & alii paſſim. Et ſic ſtricte eſt vetitum
celebrare in Altari non conſecrato, quod præcipitur con-
ſecrari Altaria, quæ ambigua ſint de conſecratione, an- 43
tequam ſuper illa Miſſæ celebrentur; *cap. Eccleſ. de con-*
ſecr. diſt. 1 ubi habentur præciſa verba, *Altaria, quæ am-*
bigua ſunt de conſecratione, conſecrantur.
In Altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantavit, non po- 44
teſt alius Sacerdos eodem die celebrare, *cap. final. de conſe-*
crat. diſt. 2. ubi habentur præciſa verba: *In Altari, in quo*
Epiſcopus Miſſam cantavit; Presbyter eodem die aliam celebrare
non præſumat, & in ſummario dicitur præciſe: *Presbyter in*
Altari Miſſam non celebret, in quo eadem die Epiſcopus celebravit.
Hoc tamen ſi alicubi obſervaretur, eſſet intelligendum ni- 45
ſi adeſſet licentia ejuſdem Epiſcopi, aut neceſſitas ſic fa-
ciendi, prout exponit Gloſſ. *ibid.* addens hoc fuiſſe ſtatu-
tum propter Epiſcopi reverentiam. Verum hoc decretum 46
exolevit, ut obſervat Claudius la Croix *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 316.
Azorius, Layman, Caſtropal. Tambur. Dicaſtill. Pignatell.
qu. 1235. adeoque quoad hoc eſt ſtandum Regionis con-
ſuetudini, ut notat Lezana *verb. Altar. n.* 11. Vide infra 47
n. 61. In Altari Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli
ſolus Papa celebrat, nec aliis permittitur, niſi mediante
Brevi Pontificio, ut teſtatur Bertachin. *in repert. verb. Miſ-*
ſa, & Cæremonial. editum ſub Leone X *l.* 3. *ſect.* 1. *tit.*
de Bullis pro celebr. ſupr. Altari S. Petri. Sic Pign. *tom.* 4.
conſult 31. *n* 13. & noviſſime Card. Petra *tom.* 4. *in Conſt.*
1. *Gregor. XI. fol.* 155 *n.* 10.
Altare erectum ſuper Sepultura non poteſt conſecrari, 48
ſed prius replendus eſt locus ille, & ſi jam ſepultum fue-
rit in eo loco aliquod cadaver, eſt prius extrahendum,
ſeu ejus oſſa, & cineres, & locus replendus, *c. Præcipien-*
dum 13. *quæſt* 3. *cap. Non oportet de conſecr. diſt* 1. & tradunt
communiter Gloſſ. *ibidem*, Divus Antoninus 3. *part. tit.* 12.
cap. 6 §. 9. Tabiena, Armilla, Piaſec. Gavant. Card. Pe-
tra & alii paſſim. Et ſic pluries decrevit *Sac. Cong. Epi-*
ſcop. & Regular. & ſignanter in *Interamnen.* 13. *Septembr.*
1593. *Altaria, ſub quorum predellis cadavera ſunt ſepulta,*
licet propterea conſecrationem non amittant, debent tamen in-
terdici, donec dicta cadavera, vel Altaria ipſa in alium de-
ferantur locum. Et in eadem 8. *Febr.* 1599. *Epiſcopo, che*
non permetteſſe, che ſotto gli Altari, e per quanto circonda la
predella ſiano cadaveri, nè ſepulture etiam ſotterranee, & eſ-
ſendone, le faceſſe riempire di muro, eſſendo così ordine della
riforma, e diſpoſizione de' Sacri Canoni.
Et cum Epiſcopus exinde appoſuiſſet Interdictum Ec- 49
cleſiæ Fratrum S. Auguſtini, quia hujuſmodi ſepulturas
replere diſtulerat; *Sac. Cong.* 30 *Martii* 1594. *mandavit*
Fratres prædictos parere debere, & *in Miſſanen.* 2. *Maji* 1601.
all' Arciveſcovo: quanto alli Altari, ſotto i quali, o nel mez-
zo ſono ſepolti Prelati, o Laici, non pare, che in modo alcuno
ſi abbia da tollerare, che vi ſi celebri per l' avvenire, onde
voi vi provvederete: niſi oſſibus amotis ſepulcrum terra replea-
tur, eadem *Sacr. Cong. in una S. Dominici* 15. *Junii* 1635.
ſic refert Pignatel. *tom.* 4 *conſult.* 32. *n.* 2 & noviſſime
Card. Petra *t.* 2. *comm. in conſt.* 3 *Cœleſtini III. n.* 12. *fol.* 50
108. Et per hoc ſepulturæ debent eſſe remotæ ab Altari-
bus, ut Sacerdos celebrans non cogatur pedibus inſiſtere
ſuper defunctorum corpora; tribuſque cubitis oſtium ſe-
pulcri diſtare debet ab Altaris pedali, ſeu ſcabello, ut
ipſum ſepulcrum, pedale, ſeu ſcabellum non attingat,
tradit Pign. *n.* 5. & Cardinal. Petra *loc. cit.*
Cum Altaria in Regularium Eccleſiis quandoque repe- 51
riantur de aliorum Jurepatronatus, quibus nulla, vel exi-
gua ſane eſt dos aſſignata, quæque paramentis neceſſariis
privata, ac vetuſtate conſumpta, ruinam minentur in gra-
ve dedecus Eccleſiarum hujuſmodi, & ad Divini Cultus
præjudicium, moneri debent Patroni hujuſmodi a loco-
rum Ordinariis, ut infra brevem aliquem, ſed compe-
tentem terminum ea reſtaurent, dotent, ac ornent, alio-
quin ſi id facere detrectaverint, vel demoliantur hujuſmo-
di Altaria, vel iidem Patroni omni Jure, & Actione,
in iis competentibus priventur. *Sac. Congr. Epiſcop. & Re-*
gul. in Mutinen. 16. *Januar.* 1604. refert Barboſ. *de Jure Ec-*
cl. univerſ. l. 2. *c.* 7. *n.* 28. *& collect. dec. Apoſt. verb. Altare*
num. 6. Vide verb. *utenſilia num.* 10. Altare majus licet
ex

ex veteri conſuetudine ſit, ut Orientalem Mundi plagam
reſpiciat, cum etiam antiqua conſuetudine ſervatum ſit,
ut verſus Orientem Eccleſiæ ædificarentur, ut teſtatur
Clemens *lib. 2. Apoſt. Conſtit. cap. 61.* Durand. *in Rational. l. 1. cap. 4.* Piaſec. Azorius, Bonacin. Barboſa, & alii: Id ta-
53 men nec univerſaliter in Eccleſia fuit receptum, nec mo-
do eſt neceſſarium, niſi ſecundum quamdam decentiam,
quando commode fieri poteſt, ut patet ex uſu, & praxi
Eccleſiarum Urbis, & Orbis: Lezana *verb. Altare num.*
9. Suarez *tom. 3. in tertia par. diſput. 81. ſect. 5.* Vaſ-
quez *3. par. diſput. 238. cap. 2.* & alii paſſim.

54 In Altari majori Eccleſiarum Cathedralium non debet
aſſervari Sanctiſſimum Sacramentum propter functiones
Pontificales, debet tamen in Altari majori ſervari in Ec-
cleſiis Parochialibus, & Regularibus, ut pluries fuit de-
claratum a *Sacra Congreg. Epiſc. & Regul.* his verbis:
*Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti in Cathedralibus non
debet eſſe in Altari majori propter functiones Pontificales,
quæ ſiunt verſis renibus ad Altare. In Parochialibus ve-
ro, & Regularium Eccleſiis debet eſſe in Altari majori
regulariter tamquam digniori. In Lucenſi* 10. *Febr.* 1597.
In Aquilana 29. *Aug.* 1594. *In Caſertana* 28. *Novembris*
55 1594. Altaria, & Cappellas in Regularium Eccleſiis, etiam
per Secularium Confraternitates conſtructa viſitare non po-
teſt Epiſcopus. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in Pa-
pien.* 22. *Aug.* 1615. *& in Tarraconen.* 22. *Jan.* 1616. *apud
Barboſ. loc. cit.*

56 Non debet unum Altare diſcooperiri ut cooperiatur
aliud, *cap. Cum cauſam 36. de Præbend. Clement. Quia
contingit 2. de Religioſ. domib. 6. Novella 6. collat. 1. tit.
6. cap. 2. §. Si vero.* Fagnan. *lib. 3. Decretal. in cap. Ex
parte 8. de Clericis non reſident. num. 46.* Rota recent.
par. 11. deciſ. 72. num. 9. & part. 15. deciſ. 177. nu. 5.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

57 Altarium numerus in Eccleſiis Græcorum augeri per-
mittitur; Benedictus XIV. tom. I. Conſtit. 57. incip.
Etſi §. 6. Item Altaria plura in Eccleſiis Græcorum Mel-
58 chitarum permittuntur; Idem Conſtit. 87. incip. *Deman-
data* §. 9.

59 Super Altari in quo Miſſæ celebrantur, juxta Rubricæ,
& Pontificalis præſcriptum Crux collocari debet. Amplia,
etiamſi in ipſo Altari aſſervetur Sanctiſſima Euchariſtia in
tabernaculo. At ſi expoſitum ſit ipſo Altari SS. Sacramen-
tum, ſervetur conſuetudo loci; Benedict. XIV. tom. 2.
Conſtit. 17. incip. *Accepimus*, in qua inter alia eruditiſſi-
me adducta pro ſervanda conſuetudine loci collocandi, vel
non, Crucem in Altari, quando expoſitum eſt in ipſo SS.
Sacramentum, adducit Decretum editum *a S. R. C. die
2. Septembris* 1741. quæ poſtquam omnia diligenter, ac-
curateque perpendit, decrevit, ut quælibet Eccleſia mo-
rem & inſtitutum, quod antea ſervaverat, in poſterum
60 quoque retineret. Si in Tabula Altaris Crucifixi imago
depicta, aut cælata ſit, eaque potiorem locum in ipſa tabula
obtineat, omitti poteſt Crux inter candelabra; Idem *Ibid.*
ubi ad id adducit Decretum *Sacræ Rituum Congreg. ſub* 16.
Junii 1663. quod recenſet Meratus *tom. 1. par. 1. tit. 20. de
præparatione Altaris, num. 6. & in indice decretorum eod.
tom. p. 2. num.* 400. Vide in noſtro tomo X. *decreta S. R.
C. n. 247. & 428.*

Supplementa Auctoris, e III. Editione.

61 Ad Altare, ad quod Epiſcopus eo die Sacrificium obtulit,
nequit ſimplex Sacerdos celebrare, niſi prius obtenta ab
Epiſcopo licentia: Bened. XIV. *Conſtit. incip. In poſtremo.*
Concordant tradita ſupra *a n.* 44. ad 46.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 NUm primi Chriſtiani ad ſacra conficienda myſteria,
Altaria, Templaque habuerint, haud conveniunt Cri-
tici. Confidenter, ut ſolet, negat hæreticus *Bohemer. in
Decretal. lib. 13. tit. 40. §. 51.*

2 Affirmat vero, & quidem rectius *Bing. Origin. Eccleſ. lib.
8. cap. 1. § 13., & ſequent.* Adde *Thomaſſin. de veter. & nov.
Eccleſ. diſciplin. part. 3. lib. 1. cap. 2. num. 11., & rurſus c.
3. num. 3. & 4, & Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univ. par. 2. tit.
5. cap. 8. num. 1.*

3 Diſputatur etiam inter Eruditos, num uſus Altaris porta-
tilis primis Eccleſiæ temporibus invaluerit? *Van-Eſpen. Jur.
Eccleſ. univ. part. 2. tit. 5. num. 10.* putat, aras viaticas VII.
Eccleſiæ ſæculo primum in uſum fuiſſe; quod idem ſenſiſ-
ſe videtur *Thomaſſin. citat. oper. part. 1. lib. 2. cap. 25. n.
3.* Verum in alia ſententia eſt Gatt. *de uſu Alt. portat.
cap. 1. num. 11.*, cum ejus uſum ab Apoſtolorum uſque
temporibus repetat.

4 Ejuſmodi porro mos celebrandi in aris viaticis ſtetit
uſque ad tempora Concilii Tridentini, quod *ſeſſ. 22. cap.
9. de obſervan. & evitand.*, cum magnus circa id irrepſiſ-
ſet abuſus, diſtricte inhibuit Epiſcopis, ne amplius alibi.
quam in Eccleſiis, Oratoriiſque divino cultui nominatim
deſtinatis, ſecretiſque ac privatis domibus, Miſſæ ſacrifi-
cium celebrare facerent &c. Quo factum eſt, ut hodie niſi
a Summo Pontifice aræ portatilis privilegium impertiri
poſſit: nec amplius, ut antea, illud indiſcriminatim con-
cedere valent Epiſcopi, niſi neceſſitate urgente, ut pu-
ta ob ruinas, peſtem, incendia, expeditiones militares
&c. Unde ejuſmodi poteſtatem haud omnimode fuiſſe Epi-
ſcopis ſublatam, ſed tunc tantum, cum neceſſitas non ur-
geat, juſtaque non adſit cauſa, contendunt *Rodriguez in
ſumm. verbo Miſſa, & Gatt. cap. 9. num. 7.*, qui *& toto
cap. 10.* fuſe expendit cauſas, propter quas uſus altaris
viatici non eſt denegandus.

Ex his, patet antiquata etiam circa hoc fuiſſe quæcum- 5
que privilegia ante Trid. tempora Regularibus conceſſa;
quod & pluries ſtatuit S. C. Concilii interpret., ut vide-
re eſt apud laudatum auctorem *a num. 1. uſq. ad 10. cap.
13.*; ubi & is recenſet nonnulla ejuſmodi privilegia qui-
buſdam Regularium ordinibus poſt *Concilium Trident.* con-
ceſſa; quæ ideo vigere etiamnum demonſtrare pro virili
parte conatur.

At ipſis Epiſcopis tale privilegium per *Conc. Trid.* mi- 6
nime ademptum fuiſſe conſtat: Adeoque Epiſcopi uti eo
poſſunt etiam in domibus Laicorum, ut in aliena Diœce-
ſi ſiti. Quod vero ita eſt intelligendum: ut Epiſcopi ejuſ-
modi privilegio uti non poſſint, niſi ad propriam com-
moditatem, & (ut habetur ex noviſſimis Pontificum de-
clarationibus relatis a Benedicto XIV. epiſtola data 2. Ju-
nii 1751. ad Primat. &c. Poloniæ) tantum domi propriæ
habitationis, ubi ſcilicet vel moram trahunt ab ordinario
domicilio in caſibus a jure permiſſis, aut ob impetratam
Sedis Apoſtolicæ licentiam abſentes; vel hoſpitatio exci-
piuntur viſitationis, itineriſve occaſione.

Verum præfati privilegii prætextu nec Epiſcopis per- 7
miſſum eſt in ara viatica offerre in Navi, &, ut quibuſ-
dam viſum, in Urbe; licet circa hoc poſterius contra
ſentiat *Gatt. cit. op. cap. 12.*

Nulli igitur permiſſum eſt in Navi offerre, niſi ex ſpe- 8
ciali Apoſtolico privilegio; quod raro impertiri ſolet. *Gatt.
cap. 11.* ubi etiam de peculiaribus quibuſdam ejuſmodi con-
ceſſionibus mentio eſt.

Quod demum aræ viaticæ privilegio gaudeant S. R. E. 9
Cardinales, res ipſa loquitur. Sed præter eos, nullos alios
quacumque auctoritate ac juriſdictione pollentes dicto pri-
vilegio frui, cum tantum reſpiciat Epiſcopos, & quidem
conſecratos, aut ſaltem Præconizatos, pluribus oſtendit
ſæpe *cit. Gatt. d. cap. 12. a num. 18. uſq. ad 22.*

ALTARE PRIVILEGIATUM,

SUMMARIUM.

1 *Altare privilegiatum ſolet concedi a Summis Pontifici-
bus ad tempus, vel in perpetuum pro uno, vel pro
pluribus, aut ſingulis hebdomadæ diebus juxta nu-
merum Miſſarum quæ ſolent celebrari in Eccleſia,
in qua reperitur tale Altare.*

2 *Affertur tenor Litterarum pro conceſſione Altaris pri-
vilegiati.*

3 *Septennium incipit a die datæ Brevis, & non a die
publicationis.*

4 *Clauſula in Brevi ſolita apponi:* dummodo in dicta
Eccleſia tot Miſſæ quotidie celebrentur, *quomodo
debeat intelligi?*

5 *Sub generali Indulgentiarum ſuſpenſione, quæ fit anno
Jubilæi non comprehenduntur Altaria privilegiata,
nec aliæ Indulgentiæ pro ſolis defunctis conceſſæ.*

6 *Altaria privilegiata pro defunctis non comprehenduntur
ſub clauſula illa:* Volumus autem, ut ſi alias Chri-
ſti fidelibus dictam Eccleſiam viſitantibus aliqua alia
Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum e-
lapſum duratura conceſſa fuerit, præſentes Litteræ
nullæ ſint; *Nec ſub alia clauſula conſimili.*

7 *Affertur ad hæc Decretum.*

8 *Miſſæ celebratæ de Feſto currente in Altaribus privi-
legiatis in diebus, quibus non licet Miſſas de Re-
quiem celebrare, habent eamdem vim, & Indulgen-
tias, perinde ac ſi eſſent celebratæ Miſſæ de Re-
quiem, ſeu Defunctorum.*

9 *Et hoc ſive Altaria ſint privilegiata in perpetuum, ſi-
ve ad tempus, ſive pro omnibus, ſive pro aliquo ſo-
lo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, ſive ex
obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione Miſſæ
celebrentur, nedum in Feſtis duplicibus, ſed etiam in
Dominicis, & Octavis, & omnibus aliis diebus, in
quibus juxta Rubricas Miſſæ defunctorum celebrari
non poſſunt.*

10 *Per hujuſmodi Miſſas celebratas de Officio currente in
Altaribus privilegiatis ſatisfit injunctis obligationi-
bus, ac ſi in ipſis privilegiatis Altaribus fuiſſent
celebratæ Miſſæ de Requiem, ſeu Defunctorum.*

11 *Altare privilegiatum quotidianum, & perpetuum con-
ceditur Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathe-
dralibus totius Orbis Catholici Eccleſiis.*

12 *Tranſlato legitima auctoritate Altari privilegiato de
loco ad locum adhuc durat Indulgentia, ſi ipſa ſit*
con-

conceſſa Altari in reverentiam alicujus Sancti, vel Myſterii, in cujus honorem dedicatum ſit.

13 *Supplementa Auctoris ad n. 38.*

1 ALtare privilegiatum ſolet concedi a Summis Pontificibus ad tempus, vel in perpetuum, pro uno, vel pro pluribus, aut ſingulis hebdomadæ diebus juxta numerum Miſſarum, quæ ſolent celebrari in Eccleſia, in qua reperitur tale Altare, & per hoc attendendæ ſunt Litteræ conceſſionis, quæ ſolent eſſe, ut ſequitur, pro conceſſione.

CLEMENS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

2 „ VOlentes Eccleſiam veſtram, in qua Altare privilegiatum non eſt erectum, dummodo in ea ſeptem Miſſæ quotidie celebrentur, & in ea ſit Sancti, vel Sanctæ N. N. nuncupatum, hoc ſpeciali dono illuſtrare, Dei miſericordia confiſi, ut quandocumque Sacerdos aliquis Miſſam Defunctorum in die commemorationis Defunctorum, & ſingulis diebus infra octavam illius, ac feria ſexta cujuslibet hebdomadæ pro anima cujuſcumque Fidelium Defunctorum, ad præfatum Altare celebrabit, anima ipſa de theſauro Eccleſiæ per modum ſuffragii indulgentiam conſequatur, ita ut Domini Noſtri Jeſu Chriſti ſuffragantibus meritis a Purgatorii pœnis liberetur, concedimus, præſentibus ad ſe-

3 „ ptennium tantum valituris. Datum Romæ &c. „ Septennium hoc incipere non a die Gratiæ conceſſæ Romæ, ſed a die publicationis factæ per loci Ordinarium ſenſerunt hactenus Doctores, ſed hodie aliter eſt ſentiendum, ex quo emanavit decretum hoc Sacræ Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſitæ: An attentis verbis, quæ in Brevibus Indulgentiarum apponi ſolent, *præſentibus ad ſeptennium tantum valituris*, ſeptennii initium a die publicationis Brevis deſumendum ſit? *Eadem Sac. Cong. die 18. Maji 1711. declaravit, non a die publicationis, ſed a die datæ Brevis ſeptennii tempus incipere. Et facta relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro per me infraſcriptum Secretarium die 20. ejuſdem menſis, Sanctitas Sua Congregationis ſententiam approbavit. I. M. Card. Gabriellius Præfectus. Raphael Coſmus de Hieronymis Secretarius. Romæ typis Cameræ Apoſtolicæ 1711.*

4 Clauſula in Brevi ſolita apponi, *dummodo in dicta Eccleſia tot miſſæ quotidie celebrentur*, debet intelligi juxta declarationem datam de mandato Sanctiſſimi a Sacra Congregatione Concilii ad ſequentia dubia: „ Primo, an abſentibus Religioſis ex cauſa Prædicationis tempore Quadrageſimæ & Adventus, vel quando occaſione Feſtivitatum, vel Funerum, aut ſimilium, a Superioribus ad celebrandum alibi tranſmittuntur, Indulgentiæ conceſſæ cum certo numero Miſſarum, qui ob dictas cauſas adimpleri non poteſt, prorſus ceſſent, vel pro eo tempore, quo dictus numerus Miſſarum non fuerit adimpletus, ſint ſuſpenſæ, vel potius remaneant in ſuo robore?

„ Secundo, an idem ſit ſtatuendum deficiente præfixo numero Miſſarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Regularium, quam Secularium?

„ Tertio, an pariter idem ſit ſtatuendum deficiente prædicto numero Miſſarum ob abſentiam ab Eccleſiis ſæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & menſes?

„ Sacra Congregatio Concilii Tridentini &c. 30. Julii 1701. reſpondit:

„ Ad primum, quo ad primam partem pro tempore Adventus, & Quadrageſimæ remanere ſuſpenſas, non autem in reliquis, dummodo raro contingat.

„ Ad ſecundum remanere ſuſpenſas.

„ Ad tertium proviſum in primo.

5 Sub generali Indulgentiarum ſuſpenſione, quæ ſit anno Jubilæi, non comprehenduntur Altaria privilegiata, nec aliæ Indulgentiæ pro ſolis defunctis conceſſæ, *Sac. Congr.*

6 *Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſita 24. Januarii* 1700. Altaria privilegiata pro Defunctis non comprehenduntur ſub Clauſula illa: *Volumus autem ut ſi alias Chriſtifidelibus dictam Eccleſiam viſitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes Litteræ nullæ ſint*; nec ſub alia clauſula conſimili, *Sac. Congregat. 13. Junii 1676.* quod decretum utpote alia comprehendens, & de mente Sanctiſſimi Innocentii XI. editum per extenſum hic datur.

7 „ Cum a Sacra Congregat. Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis Præpoſita Cameracenſis Archiepiſcopus quæſiviſſet, quæ vis, & ſententia Clauſulæ (quæ hodie Brevibus *Indulgentiarum* apponi ſolet) Volumus autem ut ſi alias Chriſti fidelibus dictam Eccleſiam quolibet anni die viſitantibus aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura, conceſſa fuerit, præſentes litteræ nullæ ſint: Sacra Congregatio re diligentius examinata, clauſulam ſic explicandam cenſuit, ſi videbitur Sanctiſſimo Domino Noſtro; Ea minime contineri Altaria privilegiata pro Defunctis, neque Indulgentias, aut certo perſonarum generi conceſſas, ut Confraternitati, Regularibus, & Capitulo, aut certum pium opus in ipſa Eccleſia peragentibus, ut Litanias, aliaſve hujuſmodi preces recitantibus, ac iis qui Chriſtiana Doctrina erudiuntur, vel alios erudiunt, & qui Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti expoſitioni cum oratione quadraginta horarum interſunt, neque ſtationum Urbis, & ſeptem Altarium Indulgentias inſtar ſeptem Altarium Baſilicæ Vaticanæ conceſſas, neque demum quæ pro unica vice conceduntur. Cæterum ſi alia Indulgentia ſive plenaria, ſive non plenaria in perpetuum, vel ad tempus, tum ab eodem, tum ab alio Romano Pontifice generatim Chriſtifidelibus Eccleſiam, vel aliquod ejus Altare, ſeu Cappellam viſitantibus eodem anni die, vel diverſo conceſſa fuerit, de qua non fiat in Litteris Apoſtolicis mentio, has Litteras ob adjectam Clauſulam eſſe prorſus irritas ac nullas. Datum die 23. Junii 1676. „ De his autem facta relatione ad Sanctiſſimum Dominum Noſtrum die 16. Martii 1677. Sententiam Congregationis approbavit. Cardinalis Maximus. Michael Angelus Riccius Secretarius. „

Miſſæ celebratæ de Feſto currente in Altaribus privilegia- 8
tis in diebus, quibus non licet Miſſas de Requiem celebrare, habent eamdem vim, & Indulgentias perinde ac ſi eſſent celebratæ Miſſæ de Requiem, ſeu Defunctorum. Et
hoc ſive Altaria ſint privilegiata in perpetuum, ſive ad 9
tempus, ſive pro omnibus, ſive pro aliquo ſolo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, ſive ex obligatione, ſive ex ſola Fidelium devotione Miſſæ celebrentur nedum in Feſtis duplicibus, ſed etiam in Dominicis, & octavis, & omnibus aliis diebus, in quibus juxta rubricas Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſint; Et per hujuſ-
modi Miſſas celebratas de officio currente in Altaribus 10
privilegiatis ſatisfit obligationibus, ac ſi in ipſis privilegiatis Altaribus fuiſſent celebratæ Miſſæ de Requiem, ſeu Defunctorum. Sic expreſſe fuit definitum ab Innocentio XI. *die 4. Maji 1688.* in ſua Conſtitutione incipien. *Alias*, confirmativa, ampliativa, & declarativa Conſtitutionis Alexandri VII. incip. *Creditis*, & Conſtitutionis Clementis IX. incip. *Cum felicis*. Vide verb. *Miſſa art. 14. num.* 10. 11. & 12. ubi omnes tres iſtæ Conſtitutiones ad litteram adducuntur, & ſub *num.* 13. alia noviſſima reſolutio.

Altare privilegiatum quotidianum, & perpetuum con- 11
ceditur a Benedicto XIII. Patriarchalibus, Metropolitanis, & Cathedralibus, ut infra.

Pro Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus totius Orbis Catholici Eccleſiis, Altare privilegiatum quotidianum, & perpetuum.

BENEDICTUS PP. XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

OMnium Saluti paterna Charitate intenti, ſacra interdum loca ſpiritualibus Indulgentiarum muneribus decoramus, ut inde Fidelium Defunctorum animæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque Sanctorum ſuffragia meritorum conſequi, & illis adjutæ ex Purgatorii pœnis ad æternam Salutem per Dei miſericordiam perduci valeant. Volentes igitur omnes, & ſingulas Patriachales, Metropolitanas, & Cathedrales totius Orbis Catholici Eccleſias, in quibus Altare privilegiatum quotidianum perpetuum forſan non reperitur conceſſum, & in eis Altare per Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos reſpective locorum gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ habentes ſemel tantum deſignandum, hoc ſpeciali dono illuſtrare auctoritate Nobis a Domino tradita, ac de Omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate, ut quandocumque Sacerdos aliquis Sæcularis, vel cujuſvis Ordinis, Congregationis, ſeu Inſtituti Regularis Miſſam Defunctorum pro anima cujuſcumque Chriſtifidelis, quæ Deo in charitate conjuncta ab hac luce migraverit, ad prædictum Altare celebrabit, Anima ipſa de theſauro Eccleſiæ per modum ſuffragii Indulgentiam conſequatur; ita ut ejuſdem Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ac Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Sanctorumque omnium meritis ſibi ſuffragantibus a Purgatorii pœnis liberetur, concedimus, & indulgemus: Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem, ut præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 20. Julii 1724. Pontificatus noſtri anno primo.

E. Card. Oliverius.

Tranſlato legitima auctoritate Altari privilegiato de loco 12
ad locum, adhuc durat Indulgentia, ſi ipſa ſit conceſſa Altari in reverentiam alicujus Sancti, vel Myſterii, in cujus

jus honorem dedicatum ſit, ita ut cenſeatur idem Altare, licet tranſlatum. Immo etiamſi Imago ſit alia ejuſdem myſterii, vel Sancti, quia renovatur, vel reſtauratur repræſentatio; moraliter enim cenſetur idem Altare, Gobat *tom.* 2. *tract.* 4. *num.* 143. cum aliis ibi citatis. Vide *ibi* multa ad rem.

Additio ex Auctore.

13 Super Altari, in quo Miſſæ celebrantur, juxta Rubricæ & Pontificalis præſcriptum, Crux collocari debet; amplia etiamſi in ipſo aſſervetur Sanctiſſima Euchariſtia in Tabernaculo, at ſi expoſitum ſit in ipſo Altari Sanctiſſimum Sacramentum, ſervetur conſuetudo loci: Benedictus XIV. *tom.* 2. *Conſtit.* 17. incip. *Accepimus*, in qua inter alia eruditiſſime adducta pro ſervanda conſuetudine loci collocandi, vel non, Crucem in Altari, quando expoſitum eſt in ipſo Sanctiſſimum Sacramentum, adducit Decretum editum *die* 2. *Septembris* 1741. *a Sacr. Rit. Congreg.*, quæ poſtquam omnia diligenter accurateque perpenderit, decrevit, ut quælibet Eccleſia morem & inſtitutum, quod antea ſervaverat, in poſterum quoque re-
14 tineret. Si in Tabula Altaris Crucifixi imago depicta aut cælata ſit, eaque potiorem locum ipſa Tabula obtineat, omitti poteſt Crux inter candelabra: Idem *ibidem*, ubi ad id adducit Decretum *S. C. R. ſub* 16. *Junii* 1663. quod recenſet Meratus *tom.* 1. *part.* 1. *tit.* 20. *de præparatione Altaris num.* 6. & *in Indice Decretorum eodem tom. part.* 2. *num.* 400. Vide. vero. *Reſolutiones Sacr. Congreg. in Indice* 1. *Merati dict. num.* 400. ubi affertur dictum Decretum.

15 Altari a Pontifice conſecrato plura privilegia adnectuntur, nempe quod in ipſo nemo celebret ſine ſpeciali Pontificis Indulto, ut patet de hujuſmodi Altaribus in Eccleſiis Lateranenſi, Vaticana, aliiſque Patriarchalibus Urbis exiſtentibus. Sixtus autem Quintus in Altari, ad quod Sacrum fecerat, cum ritum Canonizationis mei Sancti Didaci perageret, quodque Pontificium declaravit, ac Philippo Catholico Regi dono miſit, permiſit Cardinalibus, Epiſcopis, Abbatibus Mitratis, primis dignitatibus in Eccleſiis Metropolitanis, & Cathedralibus, ac Generali meæ Seraphicæ Religionis, & Priori Monaſterii S. Laurentii, Miſſam celebrare diebus feſtis Domini, Beatiſſimæ Virginis, Feria V. in Cœna Domini, in celebritate Sanctorum Omnium, ac S. Didaci, ut patet ex ejus diplomate *ſub die* 20. *Auguſti* 1578. promulgato.

16 Benedictus vero XIV. in Altari, quod ſolemniter conſecravit Romæ in Eccleſia S. Antonii Luſitanorum, ac in eo celebravit, & Joanni Portugalliæ & Algarbiorum Regi fuit miſſum, permiſit abſque ulla dierum aut Sacerdotum limitatione, ut ipſe Rex, aliique Luſitaniæ Reges pro tempore futuri ſuo nomine & S. Sedis Apoſtolicæ facultatem impertiant Sacrum faciendi, pro certo habens, id ipſum negotium cum tali cautela ac prudentia ab ipſis pertractandum eſſe, ut nihil umquam futurum ſit, quod rationi parum conſentaneum videatur: ipſumque Altare perpetuo privilegiatum declaravit, ac Regi Luſitaniæ pro tempore, item Reginis, cæteriſque eorum conſanguineis & affinibus uſque ad tertium gradum incluſive, plenariam Indulgentiam quoties confeſſi & Sacra Synaxi refecti ante ipſum Altare preces ad Deum effundent pro hæreſum extinctione, Chriſtianorum Principum concordia, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, conceſſit: Sic *tom.* 1. *in ſua Conſtitut.* 116. incip. *Dilectus Filius*.

18 Altarium numerus in Eccleſiis Græcorum augeri permittitur; Benedictus XIV. *tom.* 1. *Conſtitut.* 57. *incip. Et ſi* §. 6. Item Altaria plura in Eccleſiis Græcorum Melchitarum permittuntur. Idem *Conſtit.* 87. incip. *Demandatum* §. 9.

20 Indultum Altaris privilegiati perpetui conceditur pro ſingulis Cathedralibus Eccleſiis Maronitarum, & eorum Eccleſiis Parochialibus, in quibus aliud Altare privilegiatum ſive perpetuum, ſive ad tempus conceſſum non reperitur, nec ſufficiens Miſſarum numerus celebratur, & conceditur Altare privilegiatum pro uno die in hebdomada, per Ordinarium loci deſignando, ad viginti quinque annos: Sic Benedictus XIV. *Conſtit.* 79 incip. *Nuper*, ubi id demandat Patri Fr. Jacobo a Luca mei Seraphici Ordinis de Obſervantia Conventus S. Sepulcri, ejuſque dependentium, Viſitatori ac Commiſſario Apoſtolico.

21 Miſſa pro Defunctis celebrata in Altari privilegiato non ſuffragatur, nec Indulto ſatisfit, niſi ſit de Requiem, licet in indulto non exprimatur, *Sacr. Rit. Cong.* 1. *Junii* 1601. *in Piſtorien.* & 13. *Julii ejuſdem anni in Toletana*. Intellige tamen pro illis diebus, quibus ſecundum Ritum non prohibentur Miſſæ defunctorum, quia pro illis diebus, quibus ſecundum ritum non licet Miſſas de Requiem celebrare, Miſſæ celebratæ de Feſto occurrente in Altaribus privilegiatis habent eamdem vim, & Indulgentias, ac ſi eſſent ibi celebratæ de Requiem, per Apoſtolicas declarationes citatas ſupra *num.* 10. & allatas ſub verb. *Miſſa art.* 14. *a num.* 10. *ad* 13.

23 An privilegium in Altari privilegiato perpetuo *ad dies non impeditos* ante declarationem Alexandri VII. conceſſum ſuffragetur univerſim etiam diebus impeditis feſto poſt illam declarationem? Reſpondit *Negative Sacr. Indulg. Cong.* 26. *Julii* 1725.

24 Sub generali Indulgentiarum ſuſpenſione, quæ fit anno Sancto, non comprehenduntur Altaria privilegiata, nec aliæ Indulgentiæ pro ſolis Defunctis conceſſæ, Benedictus XIII die 10. Januarii 1745.

25 Intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Eccleſia non licet exponere tabellam ſupra januam Eccleſiæ *Indulgenza per li Morti*, ſed tantum ſuper ipſo Altari privilegiato conſuetis verbis, *Altare privilegiatum pro defunctis*, *Sacr. Rit. Cong.* 13. *Auguſti* 1667. *in Romana*.

26 Cum in Indultis Altarium privilegiatorum hæc adjici ſoleat clauſula: *dummodo in dicta Eccleſia tot Miſſæ quotidie celebrentur*; quæritur, an attenta dicta clauſula, neceſſaria omnino ſit ſingulis diebus celebratio Miſſarum in Indultis hujuſmodi præfinitarum, vel potius ſufficiat aliquibus, licet non omnibus, diebus cujuslibet hebdomadæ? Sacra autem Congregatio Concilii reſpondit *affirmative quoad primam partem*, *negative quoad ſecundam*, *ac proinde celebrationem Miſſarum in Indultis præfatis*, *ut præfertur*, *præfinitarum omnino neceſſariam eſſe ſingulis diebus in eadem Eccleſia*; Ita *die* 3. *Junii* 1694. approbante Innocentio XII. die 11. Septembris.

27 In Collegiata S. Caroli Civitatis Mutinenſis datur Altare privilegiatum pro omni Feria Hebdomadæ ea lege, ut ſingulis diebus in Eccleſia legantur triginta Miſſæ, ſed contingit, quod tempore æſtivo per quatuor menſes vix legantur decem, aut duodecim: E contra aliis octo menſibus numerus ita excreſcit ultra triginta, ut ſi divideretur in omnes dies anni æqualiter, haberentur ſingulis diebus triginta quatuor Miſſæ. Quæritur, an & pro quo tempore conceſſum privilegium ſuffragetur? Reſpond. *Suffragari pro tempore*, *quo triginta Miſſæ in Eccleſia celebrantur*, *Sacr. Cong. Indulgent.* 10. *Junii* 1720.

28 Altare maius Fratrum Minorum Conventualium Montis Fuſculi Diœceſis Beneventanæ habet perpetuum privilegium cum reſtrictiva ad Sacerdotes ejuſdem Eccleſiæ, conceſſum a Gregorio XIII. Cum autem in Brevi habeantur hæc verba: *In Eccleſia duodecim Sacerdotibus ornata*, & nunc tantum exiſtant ſex Sacerdotes, quæritur, an privilegium adhuc ſubſiſtat? Reſpond. *negative Sacr. Congr. Indulg.* 16. *Julii* 1725.

29 In Eccleſia B. V. Terræ Forigii Sanctiſſimus conceſſit Altare privilegiatum pro duabus feriis hebdomadæ ad ſeptennium ſub duabus conditionibus. I. Ut in ea Eccleſia quotidie legantur quatuordecim Miſſæ. II. Ut ſoli Sacerdotes præfatæ Eccleſiæ illo privilegio uti poſſint. Sed Epiſcopus has Indulgentias non publicavit. Interrogatus a Sacra Congregatione reſpondit, ſe credidiſſe, conditiones non verificari, quia Miſſæ ibi fundatæ, & Confratrum, & Montium vix aſcendunt ad numerum 3400. ut proinde in diem vix referantur decem. Aliæ Miſſæ adventitiæ Sacerdotum adventantium ſunt quidem plures quam quatuordecim, ſe tamen credidiſſe, Pontifice noluiſſe alligare Indulgentias eventui accidentali non ſtabili. Secundo illa Eccleſia non eſt Collegialis, nec Parochialis, nec receptitia, adeoque non videtur habere Sacerdotes proprios, prout in Brevi exprimitur. Quæritur, an nihilominus Epiſcopo injungenda ſit publicatio Indulgentiarum? Reſpond. *affirmative Sacr. Congreg. Indulgent.* 25. *Septembris* 1713.

30 Clemens IX. an. 1668. 3. Julii per Breve conceſſit Romæ Eccleſiæ S. Andreæ Camaldulenſium Indulgentiam plenariam in Feſto S. Andreæ, & S. Gregorii, & in dedicatione, & per octavam Defunctorum in perpetuum applicandam pro Defunctis. Conceſſum eſt a Clemente VIII. privilegium perpetuum ad Altare per Cardinalem Salviati conſtructum. 3. A Paulo V. pro privilegiatis declarantur per Breve Altare S. Andreæ, & S. Silveriæ. Cum vero, Eccleſia renovata, deſtructa fuerint Altaria, & nova facta, petitur, 1. Confirmatio Indulgentiæ conceſſæ a Clemente IX. 2. Confirmatio privilegii a Clemente VIII. conceſſi. 3. Confirmatio privilegii Pauli V. Reſp. Ad 1. *non indigere confirmatione*. Ad 2. *idem*. Ad 3. *itidem confirmatione non indigere*; *Ita Sac. Congreg. Indulg.* 13. *Septembris* 1723.

31 Cappucini in loco Stanz Conſtantienſis Diœceſis, diruta quadam Eccleſia, in qua habebatur Altare privilegiatum, petunt pro nova Eccleſia ſimilem gratiam; Reſpond. *negative Sacr. Congregat. Indulg.* 18. *Julii* 1712.

32 Tuderti deſtructo Oratorio Sodalitatis S. Mariæ Gratiarum, illud in alio loco reædificatum eſt. Quæritur 1. an Indulgentiæ perſeverent in nova Eccleſia? 2. an, & quæ de novo concedendæ? Reſpond. *gratia tranſlationis Indulgentiarum pro Confratribus tantum*, *Sacr. Cong. Indulg.* 16. *Februarii* 1732.

33 Moniales Monaſterii S. Blaſii Civitatis Juſtinopolitanæ obtinuerunt aggregationem ad Baſilicam Lateranenſem, & conſuetam communicationem privilegiorum. Horum intuitu contendunt, non ſolum ſe lucrari poſſe Indulgentias ejuſdem Baſilicæ præter Indulgentias ſui Ordinis, ſed etiam ſe frui poſſe perpetuo privilegio Altari illius Baſilicæ conceſſo. Petunt declarari, an vi aggregationis ad Baſilicam Lateranenſem conceſſum intelligatur privilegium Altaris? Reſpond. *negative*, *Sacr. Cong. Indulg.* 9. *Maii* 1719.

In

34 In Cathedrali Murana erat Altare privilegiatum perpetuum conceſſum a Gregorio XIII. Verum cum an. 1694. ea per terræmotum paſſa fuerit, Altare fuit alibi in eadem Eccleſia, & ſub eodem titulo B. V. noviter extructum. Quæritur, an nihilominus gaudeat privilegio? *Reſp. affirmative, Sacr. Cong. Indulg. 13 Septemb. 1723.*

35 Patres Oratorii S. Philippi Mantuæ exponunt, ſuæ Eccleſiæ a Clemente XI. conceſſas eſſe omnes Indulgentias, & gratias, quæ ſunt Romæ in Oratorio S. Philippi in Vallicella. Cum vero ibi ſint duo Altaria privilegiata, quæritur 1., an in prædicta generali communicatione Indulgentiarum & gratiarum comprehendatur privilegium perpetuum pro duobus Altaribus? 2. an ſaltem unum Altare privilegiatum quotidianum abſque expreſſione numeri Miſſarum? Reſpond. ad 1. *negative*. Ad 2. *Altare privilegiatum ad ſeptennium juxta numerum Miſſarum, quæ in Eccleſia Oratorum quotidie celebrantur, Sac. Cong. Indul. 25. Martii 1725.*

36 Conceſſio unius Altaris privilegiati quotidiani perpetui facta a Sanctiſſimo D. N. D. Benedicto Papa XIV. Eccleſiis Fratrum Miniſtro Generali totius Ordinis S. Franciſci ſubjectorum.

Intus

BEATISSIME PATER.

„ Frater Raphael a Lugagnano Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci Miniſter Generalis ad pedes S. V. humillime provolutus exponit, quod ſan. mem. Benedictus XIII. ſub die 24. Decembris 1725. dignatus fuit omnia Altaria privilegiata quotidiana variis Eccleſiis dicti Ordinis in perpetuum jam conceſſa approbare & confirmare. Iis vero ejuſdem Ordinis Eccleſiis, quæ tali privilegio quotidiano in perpetuum non gaudebant, conceſſit illud, ſed proportionate ad Miſſarum numerum, quæ in eis celebrantur, videlicet pro quinque feriis in hebdomada, iis Eccleſiis, in quibus 25. Miſſæ quotidie celebrantur. Pro quatuor feriis iis, in quibus 20. pro tribus, in quibus 15. & ſic gradatim. Cum autem, Beatiſſime Pater, comprobaverit experientia, hoc minime ſufficere ad ſatisfaciendum Populorum devotioni, & ex alia parte variæ quotidie inſurgant difficultates, ex eo quod non ſemper idem Miſſarum numerus in dictis Eccleſiis celebretur, nec celebrari valeat; Ideo enixe S. V. ſupplicat Orator, ut, prævia revocatione privilegii Altarium pro determinatis hebdomadæ feriis, ut ſupra per ſan. mem. Benedictum XIII. conceſſi, dignetur cuilibet Eccleſiæ Fratrum Oratoris juriſdictioni ſubjectæ, Altari privilegiato quotidiano perpetuo non decoratæ, unum concedere, ab Ordinariis Locorum ſemel deſignandum, & hoc per Reſcriptum, ſeu aliter, ut S. V. beneviſum fuerit.
„ Et Deus &c.

Foris.

SS. D. N.

D. BENEDICTO PAPÆ XIV.

Pro Miniſtro Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci.

Reſcriptum Sanctiſſimi.

Ex audientia Sanctiſſimi die 17. Decembris 1748.

„ Sanctiſſimus benigne annuit pro gratia juxta petita, pro Miſſis tamen, quæ a Fratribus Minoribus S Franciſci in Altaribus per Ordinarios reſpective deſignandis, celebrabuntur; & voluit etiam gratiam hujuſmodi per hoc præſens Reſcriptum perinde valere, ac ſi per Apoſtolicas Litteras in forma Brevis ſolitis omnibus muniti clauſulis expedita fuiſſet.

Joſeph Levizzani Secretarius.
Loco ✠ Sigilli.

Romæ ex Typographia Rev. Cam. Apoſtolicæ 1748.

Præſens tranſumptum concordat cum ſuo originali, in quorum fidem &c. Datum Romæ ex Aracœli die 21. Decembris 1748.
Loco ✠ Sigilli.

Fr. Joſeph Maria de Fano Procurator Generalis Ordinis.

Supplementa noviſſima e III. Editione.

53 ALtare privilegiatum quotidianum ad ſeptennium, in perpetuum, a SS. D. N. Clemente XIII. conceditur omnibus Eccleſiis Parochialibus Orbis Chriſtiani, Decreto tenoris ſequentis.

URBIS ET ORBIS.

SAnctiſſimus Dominus N. Clemens Papa XIII. prævio Voto S. Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſitæ, indulſit die 19. Maji 1759 omnibus Eccleſiis Parochialibus Orbis Chriſtiani Altare privilegiatum quotidianum ad ſeptennium, quo expleto Sanctitas Sua præcipit omnibus Epiſcopis, Abbatibus, & Sede vacante, Vicariis Capitularibus pro unaquaque ſuarum Diœceſum Parœcia pro confirmatione ejuſdem Privilegii ad ſeptennium. Idque fieri jubet ſub unico tantum Brevi, atque vult, hoc unicum Breve ſuffragari omnibus uniuſcujuſque Diœceſis Eccleſiis Parochialibus. Ne autem Parochi expenſis graventur, vetat omnibus tum Epiſcoporum, tum Abbatum Officialibus, ſub pœna nullitatis præfati Privilegii, ne quicquam penitus exigant a Parochis, ſive pro ipſis certiorandis, ſive in expediendis litteris pro deſignatione Altaris privilegiati in eorum Parœciis.

Ad rem quoque addendum eſt ſequens noviſſimum De- 34
cretum *Sacr. Cong. Indulgentiarum*, quo Altaria omnia cujuſcunque Eccleſiæ privilegiata declarantur pro die Commemor. omnium Fidelium Defunctorum perpetuis futuris temporibus.

D E C R E T U M

Sacræ Congregationis Indulgentiis, & Sacris Reliquiis præpoſitæ.

CUm ex veteri more, & laudabili Eccleſiæ inſtituto die ſecunda Novembris omnium Defunctorum memoria recoli, eorumque animæ ab univerſis Chriſtifidelibus orationibus eleemoſynis, aliiſque piis operibus, & Eccleſiæ ſuffragiis, potiſſimum vero acceptabili Sacroſanctæ Miſſæ Sacrificio juvari ſoleant, SS. D. N. Clemens PP. XIII. ex paterna ſua charitate erga omnes fideles tam vivos quam defunctos, Animabus eorum, qui ex hac mortali vita in gratia & charitate Dei, nondum tamen omnibus mundanis ſordibus expiatis, deceſſerunt, de inexhauſto Catholicæ Eccleſiæ theſauro abundantius ſuffragari quam maxime cupiens, ut celerius e Purgatorii pœnis liberatæ ad æternam gloriam per Dei miſericordiam pervenire valeant, de conſilio VV. S. R. E. Cardinalium Indulgentiis, Sacriſque Reliquiis præpoſitorum, univerſali hoc Decreto perpetuis futuris temporibus valituro benigne concedit, ut Miſſa die prædicta Commemorationis Defunctorum a quocumque Sacerdote ſeculari, vel cujuſlibet Ordinis & Inſtituti Regularis celebranda, gaudeat Privilegio, ac ſi eſſet in Altari privilegiato celebrata, decernendo tamen, ut nonniſi conſuetam eleemoſynam unuſquiſque Sacerdos pro dicta Miſſa licet privilegiata accipiat, & in ea tantum quantitate, quæ a Synodalibus Conſtitutionibus, ſeu a Loci conſuetudine regulariter præfinita fuerit. Quibuſcumque in contrarium facientibus non obſtantibus.

Datum die 19. Maji 1761.
N. Card. Antonellus Præfectus
Loco ✠ Sigilli.
I. de Comitibus S. Cong. Indulg. Secret.

Nova additiones ex aliena manu.

QUamplures, eæque non leves circa hoc argumentum 1
a Theologis, & Canoniſtis excitantur quæſtiones, quæ
ſunt legendæ apud *Paſqualig. de Sacrific. nov. leg. tom.*
1. tit. de Sacrific. oblat. in Altar. privileg. quæſt. 729 & plur.
ſequent.; dum nos pauca tantum de more indignitabimus,
quæ Canoniſtarum magis propria ſunt.
Quæri igitur ſolet: An inter eas Religiones, quæ ha- 2
bent communicationem privilegiorum, fiat etiam commu-
nicatio Altarium privilegiatorum? Et fieri non poſſe ſta-
tuit *Paſqualig. cit. loco quæſt. 756.*, quia licet inter ejuſ-
modi Religiones etiam circa Indulgentias facta ſit privi-
legiorum communicatio a *Leone X. Conſtit. 32. tom. 1 Bul-*
lar.; tamen communicatio cadit tantum ſuper iis Indul- 3
gentiis, quæ conceduntur ipſis Religioſorum perſonis, &
ideo non ſe extendit ad Indulgentias directe conceſſas pro
Defunctis, quales ſunt illæ Altarium privilegiatorum.
Quoniam vero favore quarumdam Religionum conceſſa 4
fuerunt a SS. Pontificibus quædam ſpecialia privilegia
quoad Altaria privilegiata; inſpiciendus, & perpenden-
dus tunc eſt tenor conceſſionis; Hinc enim ſi primo & 5
directe concernat erectionem Altarium privilegiatorum, aut
Indulgentias conceſſas pro Defunctis; non eſt locus com-
municationi; ſi conceſſio primum & per ſe contineat gra-
tias perſonales, per quas alicujus Religionis perſonis con-
ceditur facultas applicandi Indulgentias, quas Pontifex 6
intendit concedere: ejuſmodi eſt privilegium conceſſum
Religioni Conventualium; quod ſcilicet Prior Conventus
poſſit ſemel pro ſemper deputare Altare, in quo Religio-
ſus Conventualis celebrans Miſſam de Requiem pro
aliqua anima, eam liberet a Purgatorio: communicatum
intelligitur tale privilegium, ut videre eſt apud eumdem
Auctorem *ibid. quæſt. 757.*

7 Deinde *quæſt.* 761. clare citatus *Paſqualig.* demoſtrat, quod non deſtruatur ejuſmodi privilegium, ſi Altare, cui fuit annexum, ex parte notabili deſtruatur, etiamſi conſecrationem amitteret, dummodo tamen remaneat ſecundum majorem ſui partem; quia in ejuſmodi conceſſionibus reſpectus habetur ad Altare ſecundum totum ſuum eſſe materiale, non vero ſecundum formam conſecrationis.

8 Verum, ſi in conceſſione Indulgentiæ deſtinetur Altare ut alicui Sancto dicatum, mutata deinde dedicatione, puta ſi loco illius Sancti alius ſubſtituatur, prorſus perit privilegium, quia mutata eſt illa Altaris qualitas, quæ contemplata fuit a Pontifice, & illum movit ad Indulgentiam concedendam tali Altari in ſpecie, ſeu nominatim dicato tali Sancto, *ead. quæſt. num.* 6.

9 Si Pontifex in conceſſione non deſignavit Altare, ſed eum deſignandum reliquit, facta ſemel deſignatione unius Altaris, nequit alterum deſtinari, nam pro una vice tantum delegata cenſetur ejuſmodi deſtinatio, cum Pontificis diſpoſitio reſtringatur ad certum caſum, ut juxta *text. in l. bove §. hoc ſermone ff. de verb. ſignific.* firmat *dict. Paſqualig. dict. oper. quæſtion.* 762.

10 Dubitari etiam poteſt: num, quando ex diſpoſitione Teſtatoris celebranda eſt vel in perpetuum, vel ad tempus Miſſa in Altaribus privilegiatis, poſſit tum in Altaribus privilegiatis de tempore diſpoſitionis exiſtentibus, tum in Altaribus privilegiatis poſtmodum erectis celebrare? Et poſſe tenet *ſæpe cit. Paſq. quæſt.* 746. *ejuſd. op.*

ALTERNATIVA.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Beneficia.

S U M M A R I U M.

1 *Alternativa quo ad Beneficia quando inceperit?*
2 *Unde ſic dicta?*
3 *Ut hanc Alternativam obtineant Epiſcopi, quid ab ipſis agendum?*
4 *Ex tempore habita notitia regiſtrationis ſuarum Litterarum facta in Dataria Apoſtolica incipit Epiſcopus gaudere Jure Alternativæ, qua operatur, ut menſes alternati ſubrogentur loco aliorum.*
5 *Et ſic menſis quo Epiſcopus gaudet Alternativa, non eſt amplius Apoſtolicus, ſed ordinarius.*
6 *Epiſcopus in Alternativa lucratur Menſes* Aprilis, *&* Octobris, *& cedit Martium pro Februario, & Septembrem pro Auguſto. Menſes autem, Junii, & Decembris nec lucratur, nec cedit, ſed illos retinet, ut prius, & ideo menſes fixi ſolent appellari.*
7 *Papa in Alternativa retinet ſibi medietatem ſuorum octo menſium, ſcilicet Januarium, Majum, Julium, & Novembrem, in quibus nullo caſu vult competere Jus aliquod Ordinario etiam perpetuo reſidenti, & ideo vocantur menſes fixi, & perpetuo reſervati Sedi Apoſtolicæ.*
8 *Ita etiam Epiſcopus in Alternativa retinet ſibi medietatem ſuorum quatuor Menſium, ſcilicet Junium, & Decembrem, in quibus nullum Jus competit Papæ, etiamſi poſt acceptationem Alternativæ Epiſcopus non reſederit, & ideo Menſes Junii, & Decembris vocantur Menſes fixi pro Epiſcopo.*
9 *Contrarium tenent non improbabiliter alii.*
10 *In aliis duobus Menſibus ex quatuor conceſſis Epiſcopo, nempe Martius, & September, Epiſcopus, qui acceptavit Alternativam, non poteſt providere Beneficia vacantia in ipſis.*
11 *Epiſcopus habens duas Eccleſias poteſt acceptare Alternativam pro una, & non pro alia; & ſi velit ea potiri pro utraque, debet utriuſque nomine eam explicite acceptare.*
12 *Si pro utraque acceptavit reſidendo in una poteſt providere Beneficia alterius.*
13 *Secuta acceptatione Alternativæ, non poteſt Epiſcopus ab illa recedere ſine conſenſu Papæ; nec e contra Papa ſine conſenſu Epiſcopi.*
14 *Si acceptatio Alternativæ fiat ab Epiſcopo in aliquo menſe Apoſtolico, non incipit uſus illius, niſi toto menſe elapſo; E contra vero ſi fiat in menſe proprio Epiſcopi, tunc incipit uſus illius a die acceptationis, adeo ut menſis ordinarius a dicta die fiat Apoſtolicus, & reſervatus.*
15 *Alternativa incipit, ac reſpective deſinit a media nocte primi, & ultimi diei Menſis uniuſcujuſque ſpectantis.*
16 *Ut Alternativa ſuffragetur Epiſcopo, debet conſtare de illius acceptatione, & ſubſecuta admiſſione in Dataria.*
17 *Ejus acceptatio probatur in libro Alternativarum ipſius Dataria.*
18 *Ut Epiſcopus poſſit uti Alternativa requiritur ejus reſidentia in ſua Diœceſi.*
19 *Non poteſt ea uti etiamſi abſit ex juſtiſſima cauſa; etiam pro ſervitiis Sedis Apoſtolicæ.*
20 *Nec poteſt ea uti etiamſi abſit in tribus menſibus permiſſis a Concilio, vel cum licentia Superiorum.*
21 *Nec poteſt ea uti etiamſi ex juſta cauſa abſit ad duos dies tantum, & interea vacet Beneficium.*
22 *Item nec ea uti poteſt, etiamſi abfuerit timore mortis, vel violentia impeditus.*
23 *Si Epiſcopus reſideat initio menſis, & non poſtea, totum tempus ſequens eſt Apoſtolicum.*
24 *Si Epiſcopus non reſideat initio menſis, totus menſis eſt Apoſtolicus.*
25 *Alii tamen ſentiunt contrarium.*
26 *Præſentia Epiſcopi debet eſſe ordinata ad effectum permanendi, & reſidendi in ſua Eccleſia, non autem caſualis affectata, & fraudulenta.*
27 *Hinc etiamſi de tempore, quo ſequitur vacatio, ipſe Epiſcopus reperiatur in reſidentia occaſionaliter, ſeu affectate, non ſuffragatur.*
28 *Epiſcopus ut poſſit uti Alternativa debet reſidere in ſua formaliter Diœceſi, nec ſufficit eſſe in loco etiam viciniſſimo.*
29 *Immo, ut ei proſit Alternativa, debet eam acceptare dum manet in propria Civitate, aut Diœceſi, nec poteſt inſtare pro tali acceptatione, dum reperitur præſens in Romana Curia.*
30 *Alternativa conceditur ſolis Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, non autem Prælatis, & Collatoribus inferioribus, nec Cathedrali Capitulo.*
31 *Alternativa conceſſa Epiſcopo reſidenti comprehendit Beneficia tam intra, quam extra Diœceſim exiſtentia, collatio dummodo ad eum ſpectet.*
32 *Alternativa habet locum ſolum in Beneficiis, quæ ſunt liberæ collationis Epiſcopi.*
33 *Non autem in Beneficiis, quæ non ſunt liberæ, ſed ſimultaneæ collationis Epiſcopi cum Capitulo, aut ad præſentationem, electionem, ſeu de conſilio, conſenſu, vel interventu Capituli, vel aliorum.*
34 *Si autem collatio Beneficiorum pertinentium ad Epiſcopum una ſimul cum Capitulo, vel cum aliis ex concordia partium ſit alternis vicibus cuilibet reſervata in ſuo turno, poteſt Epiſcopus uti Alternativa in dictis Beneficiis vacantibus in anno, vel turno ſuo, & in menſe alternato:*
35 *Epiſcopus poteſt uti Alternativa, quamvis collatio pro certo genere Perſonarum fuerit reſtricta.*
36 *Item poteſt Epiſcopus uti alternativa etiam in Parochialibus, licet in ipſarum collatione requiratur examen, & Examinatorum approbatio.*
37 *Item poteſt Epiſcopus uti Alternativa pro Beneficiis in poſterum vacaturis, non autem pro medio tempore vacatis inter unam, & alteram Alternativam.*
38 *Alternativa ex ſimplici facultate optandi Canonicis conceſſa, ceteris deficientibus requiſitis non ceſſat.*
39 *Ceſſat tamen Alternativa ſtante Statuto per Papam confirmato, in quo non ſolum datur facultas optandi, ſed expreſſe diſponitur optionem habere vim validæ collationis, & proviſionis.*
40 *Excluſa cenſetur Alternativa ex Quaſi poſſeſſione Epiſcopi libere conferendi Beneficia.*
41 *Secus vero ſi Epiſcopus non ſit in hac quaſi poſſeſſione, etiamſi bonum Jus foveat ſuper proprietate.*
42 *Quaſi poſſeſſio conferendi Beneficia ſufficit ad excludendam Alternativam, quando lis non eſt inter Epiſcopum, & Capitulum, ſed inter proviſos.*
43 *Quando unus eſt proviſus ab Epiſcopo, qui dicitur reſediſſe, & alter eſt proviſus a Papa, quia Epiſcopus negatur reſediſſe, tunc proviſo ab Epiſcopo incumbit probare, quod Epiſcopus vere reſederit.*
44 *Alternativa quando expiret?*

ALternativa quoad Beneficia ortum duxit a Nicolao V. 1
de anno 1447. ut notat Pyrrhus Corradus *in praxi Beneficiaria lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 8. Ipſe enim Nicolaus V. ut dicit Rota Romana recent. *par.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 121. *num.* 13. fuit Auctor Regulæ nonæ, alias octavæ Cancellariæ, in qua reſervantur Summo Pontifici menſes Januarii, Februarii, Aprilis, Maji, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris, & conſequenter conceduntur Ordinariis menſes Martii, Junii, Septembris, & Decembris. 2
Et exinde ad alliciendos Epiſcopos ad reſidentiam, conceduntur eis alii duo menſes, ita ut jam alternatim cum Papa poſſint providere; Papa quidem in menſibus *Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris, & Novembris*, Epiſcopi vero, qui hanc Gratiam acceptaverint, in menſibus *Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti,* Octobris, & *Decembris.* Et hæc Gratia dicitur communiter *Alternativa*, & ſic expreſſe appellatur in prædicta Regula nona Cancellariæ, alias octava, ut videri poteſt in ipſa ad litteram relata *verb. Beneficia art.* 9. *reg.* 9.

Hac Alternativa ut gaudeant Epiſcopi, requiritur, quod 3
per Patentes Litteras manu propria ſubſcriptas, ſuoque ſigillo munitas, & in ſua reſpective Civitate, vel Diœceſi datas expreſſe declarent, ſe hujuſmodi Alternativam acceptare; & Litteras ipſas ad Datariam Summi Pontificis tranſmittant, quibus ab eo receptis, & recognitis, ac in libro ad id deputato regiſtratis, tunc ſolum, & non antea poſſunt incipere uti Gratia talis Alternativæ. Sic expreſſe ſtatuitur in citata Regula nona, alias octava Cancellariæ, ut videri poteſt *loc. cit.*

Ex

Ex tempore igitur habitæ notitiæ regiſtrationis, ſeu an-
notationis ſuarum Litterarum factæ in Dataria Apoſtolica
incipit Epiſcopus gaudere jure Alternativæ; quæ opera-
tur, ut menſes alternati ſubrogentur loco aliorum, Ro-
5 ta recent. *part.* 3. *dec.* 379. *n.* 2. Et ſic menſis, quo E-
piſcopus gaudet Alternativa non eſt amplius Apoſtolicus,
ſed Ordinarius, Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 336. *ſub. n.* 1.
& *part.* 13. *deciſ.* 127. *n.* 23. Unde ceſſat reſervatio ra-
6 tione menſis, & illa inducta per *Extravagant. Ad regimen*,
Rota *d. deciſ.* 127. *n.* 5. Hinc Epiſcopus in alternativa
lucratur menſes *Aprilis*, & *Octobris*, & cedit Martium
pro *Februario*, & *Septembrem* pro *Auguſto*, menſes autem
Junii, & *Decembris* nec lucratur, nec cedit, ſed illos re-
tinet, ut prius, quos ideo menſes fixi ſolent appellari,
Barboſa *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 53. *n.* 40.
Rota & alii mox citandi ſub *n.* 8.

7 Unde notandum eſt, quod ſicuti Papa retinet ſibi me-
dietatem ſuorum octo menſium, ſcilicet Januarium, Ma-
jum, Julium, & Novembrem, in quibus nullo caſu vult
poſſe competere Jus aliquod Ordinario etiam perpetuo
reſidenti, ut patet in citat. Regul. nona, alias octava
Cancellariæ, & ideo vocantur menſes fixi, & perpetuo
reſervati Sedi Apoſtolicæ, ſive Epiſcopus gaudeat Alter-
nativa, ſive non, ut obſervat, & tenet communis Do-
ctorum cum Rota recet. *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 440. *num* 5.
part. 9. *tom.* 1. *deciſ.* 298. *num.* 4 *part* 9. *tom* 2. *deciſ.* 389.
num. 6. *deciſ.* 468. *num.* 3. *part.* 13. *deciſ.* 223. *n* 8. *part.*
16. *deciſ.* 192. *num.* 6. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 232. *num.* 3.
part. 11. *tom.* 2. *deciſ.* 5540. *num.* 16. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.*
8 468. *num.* 8. & ſæpe alibi. Ita æquiſſimum eſt, quod
etiam Epiſcopus ſibi retineat medietatem ſuorum qua-
tuor menſium, ſcilicet *Junium*, & *Decembrem*, in quibus
nullum unquam Jus poſſit competere Papæ, etiamſi poſt
acceptationem Alternativæ Epiſcopus non reſederit, &
ideo menſes *Junii*, & *Decembris* appellantur menſes fixi
pro Epiſcopo: Non enim poteſt dici, quod concedantur
a Papa per Alternativam Epiſcopo, quia licet in ea fiat
mentio etiam de his duobus menſibus cauſa demonſtra-
tionis, conditio tamen, & onus reſidentiæ, non cenſe-
tur appoſitum reſpectu illorum, ſed aliorum quatuor,
qui per Alternativam de novo conceduntur. Dicti autem
duo menſes cum jam fuerint proprii Epiſcopi ſine Alter-
nativa, remanent proprii, & fixi pro Epiſcopo, ſive Al-
ternativa ſit acceptata, ſive non, etiamſi poſt acceptatio-
nem Epiſcopus non reſederit; Sic Rota *in una Papienſi
Beneficii* 10. *Aprilis* 1617. in qua reſponſum fuit quoad di-
ctos duos menſes fixos, quod nulla poteſt conſiderari re-
ſervatio, ex eo quod Papa neque in prima parte Regu-
læ, neque in ſecunda eos reſervat, & ita illos fixos e-
tiam appellat; Rota *in una Giennen. Canonicatus penes Eu-
ratt. deciſ.* 242. *num.* 1. ibi: *Nam Canonicatus, de quo a-
gitur, non eſt reſervatus ratione menſis, cum vacaverit de men-
ſe Junii, qui ſemper eſt Ordinarius, & fixus* Et ita tenet
Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopi part* 3. *alleg.* 13. *n.* 38.
& 45. Card. de Luca *de Beneſic. diſ.* 18. *n* 4. *diſc.* 93. *n.*
13. & 14. Garzias *part.* 5. *cap.* 1. *ſub n.* 56. *circa finem*, & fu-
ſe Pyrrhus Corrad. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 2. & 4. ubi teſtatur ſic
tenere, & ſervare Datariam, & Cancellariam.

9 Contrarium tamen non improbabiliter tenent Gonza-
lez *ad Regul.* 8. *Gloſſ.* 43. *ſub num.* 122. Lotter. *quæſt.* 41.
num. 38. & alii, quia Papa concedit Epiſcopo Gratiam Al-
tarnativæ acceptanti, ut poſſit omnia Beneficia vacantia
in menſibus *Februarii*, *Aprilis*, *Junii*, *Auguſti*, *Octobris*,
& *Decembris* conferre, quandiu apud Eccleſiam, & Diœ-
ceſim ſuam reſederit duntaxat: Unde ſi non reſideat in
menſibus *Junii*, & *Decemb.*, conferre, dicunt ipſi, non po-
terit, quia ſic intrat reſervatio, cum conceſſum ſub con-
ditione reſidentiæ, cenſeatur denegatum ſub contraria
conditione, videlicet abſentiæ, ſeu non reſidentiæ ad
textum *in l. Pecuniam*, *ff. Si cert. pet. l. Item quia*; *ff. de
pactis* cum aliis adductis per Gonzalez. *loc. cit.* Tum quia,
ut dicit Antonel. *de tempore legal. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 25. ideo
per Alternativam Papa concedit ſex menſes Epiſcopo, cui
alias non dantur, niſi quatuor, ut cum hoc lucro, &
augmento compenſentur neceſſitas, & obligatio reſidendi
in omnibus ſex menſibus; *arg. l. Eum qui* 30. *ff. de jure-
jurand. & l. Fundi partem* 79. *ff. de contrahen. emption.*

10 Quantum ad alios duos ex quatuor menſibus conceſſis
Epiſcopo, nempe *Martium*, & *Septembrem*, dicendum eſt
abſolute, quod Epiſcopus, qui acceptavit Gratiam alter-
nativæ, non poſſit providere Beneficiu vacantia in ipſis,
quando ipſe non reſidet, quia jam effecti ſunt reſervati
Papæ, cum iſti duo menſes, qui alias erant Ordinarii,
vigore acceptationis Alternativæ fuerint effecti Apoſto-
lici; Sic Rota *in Sulmonen. Alternativæ* 14. *Maji* 1610. *co-
ram Card. Lancellotto*, in qua cum dubitatum fuiſſet, An
collatio Beneficiorum vacantium in menſibus *Martii*, &
Septembris Epiſcopo a ſua Diœceſi abſente, ad Epiſcopum,
vel potius ad Summum Pontificem ſpectaret? Reſpondit
abſolute ſpectare ad Summum Pontificem, cum iſti duo
menſes, qui alias ſunt Ordinarii, per acceptationem Al-
ternativæ efficiantur Apoſtolici. Sic refert, & tenet ſo-
lide reſpondens contrariis Aloyſius Riccius *in praxi fori
Eccleſiaſt. deciſ.* 684. *in prima edit. & reſolut.* 682. *in ſe-
cunda edit.* & antea fuiſſe deciſum *in una Maurianen. Ca-
nonicatus* 15. *Novembris* 1593. ac etiam ſæpe, refert Gon-
zalez *Gloſſ.* 43. *num.* 133. & tenet Pyrrhus Corrad. *loc.
cit. num.* 5. Barboſ. *loco cit. num.* 36. Caſtropal. *in opere mo-
rali tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.* 2. *punct.* 23. §. 21. *num.* 4.
Card. de Luca *de Beneſic. diſc.* 18. *n.* 4. *diſc.* 93. & *num.*
13. & 14. & alii plures contra Anaſtaſ. Germon. Mone-
tam, Fraciſcum Leonem, & alios.

Epiſcopus habens duas Eccleſias poteſt acceptare 11
Alternativam pro una, & non pro altera, & ſi velit ea
potiri pro utraque, debet utriuſque nomine eam explici-
te acceptare; Sic expreſſe *cit. Regul.* 9. *alias* 8. Card. de
Luca *de Beneſic. diſc.* 19. *num* 5. & *diſc.* 27. *n.* 20. Gon-
zalez, Leurenius, & alii paſſim. Et ſi pro utraque acce-
ptavit, reſidendo in una poteſt providere Beneficia alte- 12
rius, Card. de Luca *de Beneſic. diſc.* 27. *num.* 6. Rota ibi
ab ipſo citata *in Maurianen. & Acien.* & alii.

Secuta acceptatione Alternativæ non poteſt Epiſcopus 13
ab illa recedere ſine conſenſu Papæ; nec e contra Papa
ſine conſenſu Epiſcopi, ut expreſſe habetur *in cit. Regul.*
9. *alias* 8. *Cancellariæ*, cum ejuſdem acceptatio ſit quaſi
contractus initus inter Papam, & Epiſcopum; Papa enim
ex ſuis octo menſibus quatuor communicant duos Papæ;
Rota recent. *part.* 3. *deciſ.* 221. *n.* 8. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.*
76. *num.* 8. Barboſa *loc cit. n.* 36. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancel-
lariæ Gloſſ.* 43 *n.* 106. & *Gloſſ.* 58. *n.* 14 & alii communiter. 14
Si acceptatio Alternativæ fiat ab Epiſcopo in aliquo men-
ſe Apoſtolico, non incipit uſus illius, niſi toto menſe ela-
pſo; e contra vero ſi fiat in menſe proprio Epiſcopi,
tunc incipit uſus illius a die acceptationis, adeo ut men-
ſis Ordinarius a dicta die efficiatur Apoſtolicus, & reſer-
vatus, Rota *part.* 10 *deciſ.* 49. *n.* 23 *cum ſeq.* & *n.* 32. *cum ſeq.* &
deciſ. 299. *n.* 4. & 8. & communis Doctorum; & ratio
eſt, quia acceptatio, vel non acceptatio Alternativæ eſt
in ſola facultate Ordinarii, qui ſi acceptaverit in princi-
pio alicujus ſui, menſis, ſibi imputare debet, cum po-
tuiſſet expectare finem talis menſis, ſi vero acceptavit in
aliquo menſe Apoſtolico non eſt rationis conſonum, ut hoc
Papæ præjudicet, cum etiam ipſe poſuerit in facultate Epi-
ſcopi, quando velit acceptare Alternativam, Rota *part.* 10.
deciſ. 49. *num.* 28. & *deciſ.* 117. *num.* 23. & Doctores
paſſim.

Alternativa incipit, ac reſpective deſinit a media no- 15
cte primi, & ultimi diei menſis unumquemque ſpectantis, 16
Rota *p.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 98. *n.* 5. Ut alternativa ſuffra-
getur Epiſcopo, debet conſtare de illius acceptatione,
ſubſecuta admiſſione in Dataria, Rota *part.* 15. *deciſ.* 5.
num. 2. quatenus nempe miſerit Litteras acceptationis ad
Datarium, a quo receptæ, & recognitæ fuerint, Rota 17
part. 10. *deciſ.* 49. *num.* 28. & habetur totum ex *Regula*
9. *alias* 8. *Cancellariæ*. Et ideo ejus acceptatio probatur
ex libro Alternativarum ipſius Datariæ, Rota *part.* 1.
deciſ. 154. *n* 2. *part.* 3. *deciſ.* 349. *n.* 1. *part.* 4. *tom.* 1.
deciſ. 105. *num.* 2. *part.* 11. *deciſ.* 108. *num.* 3. 18

Ut Epiſcopus poſſit uti Alternativa, requiritur ejus re-
ſidentia in ſua Diœceſi, Rota *part.* 2. *deciſ.* 64. *num.* 2.
conceditur enim Epiſcopis quandiu apud Eccleſias, aut
Diœceſes ſua vere, & perſonaliter reſederint duntaxat, 19
ut expreſſe dicitur *in cit. Regul.* 9. *alias* 8. *Cancellariæ*.
Unde non poteſt ea uti, etiamſi abſit ex juſtiſſima cau-
ſa, etiam pro ſervitio Sedis Apoſtolicæ, etiamſi pro exer-
citio ſui officii Inquiſitoris Generalis; Barboſ. *loc. cit. n.*
34. Card. de Luca *Beneſic. diſc.* 18. *num.* 9. *diſc.* 93. *nu.*
16. *Annot. ad Concil. diſc.* 4. *n.* 10. Gonzalez *ad regul.* 8.
Cancellariæ Gloſſ. 43. *num.* 84. Corradus *loc. cit. n.* 33. A-
loyſius Riccius, Gallet. Stephanus Gratianus, Garzias, 20
Caſtropal. & alii paſſim. Nec poteſt ea uti, etiamſi abſit
in tribus menſibus permiſſis a Concilio, vel cum licen-
tia Superiorum, Rota *part.* 7. *deciſ.* 98. *num.* 9. 10. &
11. Card. de Luca *de Beneſic. diſc.* 93. *num.* 15. Corrad.
loc. cit. num. 42. Garzias & alii cum la Croix *lib.* 4. *n.*
477. qui dicunt, ſic declaraſſe *Sacram Congregationem*, Bar-
boſa *loc. cit. num.* 35. cum aliis, qui referunt ita etiam 21
declaraſſe *Sanctiſſimum*. Nec poteſt ea uti, etiamſi ex ju-
ſta cauſa abeſſet ad duos dies tantum, & interim va-
caſſet Beneficium, quamvis toto menſe reſediſſet, ſed re-
quiritur reſidentia actualis, quando incipit vacare Benefi-
cium, Rota *in Segobienſi ſub die* 26. *Martii* 1604. quam refert,
& ſequitur Caſtrop. *in opere morali tom.* 2. *tract.* 13. *diſp.*
2. *punct.* 23. § 1. *num.* 2. Barboſ. *loc. cit. num.* 34. La 22
Croix *loc. cit. num.* 477. & alii paſſim. Item nec ea uti
poteſt, quamvis abfuerit timore mortis, vel violentia im-
peditus, Caſtropal. *loc. cit. num.* 3. Garzias, & alii cum
Leurenio apud la Croix *loc. cit.* contra Gonzalez *loc. cit.
Gloſſ.* 43. *num.* 200. 23

Si Epiſcopus reſideat initio menſis, & non poſtea, to-
tum tempus ſequens eſt Apoſtolicum, quia menſis a die
quo ob non reſidentiam Epiſcopi factus eſt Apoſtolicus
perſeverat ſemper talis, quamvis Epiſcopus ad reſiden-
tiam; Lotter. *lib.* 2. *q.* 40. *n.* 87. la Croix *l. c. n.* 479. Barb *l.
c. n.* 43. Card. de Luca *de Beneficiis diſc* 28. *n.* 9. & *diſc.*
93. *n.* 18. Rota apud Martinum Andeam *deciſ* 110. *n.* 16.
17. 18. ubi late materia diſcutitur, & in *Calven. Paro-
chialis* 13. *Junii* 1612. *cor. Pentingerio*. Et ſi Epiſcopus non
reſideat initio menſis, totus menſis eſt Apoſtolicus, & ſic toto
menſe caret privilegio Alternativæ; quia menſis ſemel Apo-

ſtolicus, ſemper eſt talis, Lotter. *loc. cit. a nu.* 54. Barboſa *loc. nu.* 43. la Croix *loc. cit.* Card. de Luca *loc. cit.* & idem tenuit Rota *in Segobienſ. Beneficii 26. Martii 1604. coram Juſto, & in Papienſ. Beneficii 10. Aprilis 1617. coram Martino Andrea, & in dicta Calvenſ. Parochialis 23. Junii 1642. coram Peutingerio.*

25 Nihilominus Gonzalez *ad Regul.* 8. *Gloſſ.* 43. *n.* 140. Garzias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 1. *n.* 697. & alii defundunt contrarium, volentes quod ſi Epiſcopus redeat ad reſidentiam, poſſit uti privilegio Alternativæ quoad Beneficia vacantia poſt reditum, quia, dicunt ipſi, non eſt neceſſaria continuata reſidentia totius menſis, ſi enim Papa id voluiſſet, utique, cum potuiſſet exprimere, expreſſiſſet, *arg. cap. Inter corporalia 2. de translat. Epiſcop. §. Sed neque iſtud cap. Ad audientiam 12 de decimis, & cap. Quia circa 22. de privileg.* Tum quia illa dictio *Quamdiu* appoſita in dicta Regula nona, alias octava Cancellariæ, tempora dividit, & poteſt verificari in qualibet parte menſis, in qua Epiſcopus reſidet, juxta textum *in l. Si quis ita legaverit 8. ff. de Cond. & demon.*

26 Dicta tamen Regula concedens Epiſcopo Privilegium Al-
ternativæ, quamdiu apud ſuam Eccleſiam vere, & perſo-
naliter reſederit, intelligi debet de præſentia ordinata ad
effectum permanendi, & reſidendi in ſua Eccleſia, non
autem de caſuali, affectata, ſeu fraudulenta, & malitio-
ſa; non cum animo permanendi, ſed recedendi, *arg. text.
in §. l. 1 habitare ff. de his, qui dejecerint, vel effunde-
rint, & in l. Poſtliminii §. captivus, ff. de cap. & poſtlimin.
reverſ.* Non enim habetur pro reſidente, qui ut plurimum
in alio loco extra Diœceſim habitat, Milin. *deciſ.* 171.
Gregor. *deciſ.* 70. Antonell. *de tempore legal. lib.* 3 *cap.* 1.
num. 30. Card de Luca mox citandus cum variis aliis Sa-
27 cræ Rotæ Deciſionibus. Hinc etiamſi de tempore quo ſe-
quitur vacatio ipſe Epiſcopus reperiretur in reſidentia oc-
caſionaliter, ſeu affectate, non ſuffragaretur, Card. de
Luca *de Beneſic. diſc.* 18. *nu.* 9. *& diſc.* 93. *nu.* 17 cum va-
riis Rotæ deciſionibus ibi citatis, Antonell. *loc. cit. nu.* 30.
& alii paſſim. Et ratio eſt, quia ſic aperiretur via, &
additus multis fraudibus, videns enim Epiſcopus immi-
nentiam vacationis alicujus Beneficii poſſet ad reſiden-
tiam accedere, & ſecuto caſu, & facta proviſione, ſta-
tim diſcedere, & ſic ſemper imminente aliqua vacatione
redire, & ſecuto caſu recedere contra diſpoſitionem utriuſ-
que Juris, tum Civilis *l. In fundo ff. de rei vindicat.* ibi:
Neque malitiis indulgendum eſt; Cum hi ff. de tranſact.
ibi: *Non debet via aperiri malitiis; & l. Si Legatoribus
Cod. de Legatis* ibi: *Ut non accipiat fructus ſuæ callidita-
tis.* Tum Juris Canonici, *cap. Ex litteris 2. de dolo, &
contumac.* ibi *Non attendentes malitiam, & dolum nulli pa-
trocinari debere, cap. Sedes 15. de reſcriptis* ibi: *Quia fraus,
& dolus ei patrocinari non debent; cap. Ex tenore 16. eod.
tit.* ibi: *Quia fraus, & dolus alicui patrocinari non de-
bent; cap. Tuæ 12. de Cleric. non reſident.* ibi *Cum fraus
& dolus nemini debeat patrocinium impertiri.*

28 Epiſcopus, ut poſſit uti Alternativa, debet reſidere in
ſua formaliter Diœceſi; nec ſufficit eſſe in loco etiam vi-
ciniſſimo, quia conceſſio præciſe dicit *quamdiu apud Ec-
cleſias, aut Diœceſes ſuas vere, & perſonaliter reſederint
duntaxat*, Barboſa *cit. allegati* 53. *nu.* 34. La Croix *loc. cit.
num.* 478. Garzias, Caſtropal. & alii paſſim. Immo ut ei
29 proſit Alternativa, debet eam acceptare, dum manet in
propria Civitate, vel Diœceſi, nec poteſt inſtare pro ta-
li acceptatione, dum reperitur præſens in Romana Cu-
ria; ſed oportet quod prius vadat, & redeat ad ſuam
Diœceſim, indeque Litteras acceptationis ad Datariam
tranſmittat: Corradus *cit. l.* 3. *cap.* 6. *nu.* 16. ubi dicit,
non ſemel viſum fuiſſe denegari talem Gratiam Epiſcopis in
Curia Romana præſentibus eam petentibus; *arg. cit. Re-
gulæ nona, alias octava, Cancellariæ*, quæ expreſſe requi-
rit ut Litteræ talis acceptationis ſint datæ in ſua propria
Civitate, vel Diœceſi, ibi: *In ſua quiſque Civitate, vel
Diœceſi datas declarare.* Et ratio eſt, quia cum conceſſio
talis Alternativæ fiat ad hoc, ut Epiſcopi alliciantur ad
reſidendum in ſuis Civitatibus, vel Diœceſibus, proinde
vult Papa, quod hujuſmodi reſidentia incipiat ab accepta-
tione Alternativæ, & quod Litteræ prædictæ accepta-
tionis dentur in propria Civitate, vel Diœceſi, alias au-
tem nihil fiat, Gonzalez *ad dictam Regulam 8. Gloſſ.* 62.
nu. 20. Corrad. *loc. cit. nu.* 16. Garzias, Caſtrop. & alii.

30 Alternativa conceditur ſolis Patriarchis, Primatibus,
Archiepiſcopis, & Epiſcopis, non autem Prælatis, & Col-
latoribus inferioribus, nec Cathedrali Capitulo; Rota *in
Salamantina Alternativæ 22. Octobris 1581. cor. Robuſte-
rio*, Card. de Luca *de Beneſic. diſc.* 93. *num.* 12. *& in Sum-
mario num.* 100. Leuren. *quæſt.* 570. Garzias *part.* 5. *cap.* 1. *nu.*
683. *& ſequent.* Riccius *in praxi part.* 3. *reſolut.* 4. *&* 5.
Coccin. *dec.* 51. Gonzal. Caſtrop. cum la Croix *loc. cit. n.* 480.
Et hoc non ſolum colligitur ex littera Regulæ 9. alias 8. quæ
loquitur tantum de ipſis, ſed etiam ex ratione, quæ fuit
ejus cauſa, alliciendi ſcilicet Epiſcopos ad reſidentiam,
quæ ratio non adeo in Prælatis inferioribus deſideratur,
neque Capitulis congruit. Alternativa conceſſa Epiſcopo
31 reſidenti comprehendit Beneficia tam intra, quam extra
ſuam Diœceſim exiſtentia, dummodo collatio ad eum
ſpectet, Rota *part.* 15. *deciſ.* 291. *nu.* 8. *cum ſequent.*

Alternativa habet locum ſolum in Beneficiis, quæ ſunt 32
liberæ collationis Epiſcopi; Sic expreſſe ipſamet Regula 9.
alias 8. Cancellariæ per verba mox citanda. Rota recent.
parte 3. *deciſ.* 165. *num.* 3. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 247. *nu.*
2. *par.* 10. *deciſ.* 299. *num.* 11. *part.* 11. *deciſ.* 319. *num.*
3. *part.* 13. *deciſ.* 127. *num.* 9. *part.* 15. *deciſ.* 30. *num.*
12. Car. de Luca *de Beneſic. diſc.* 5. *ſub n.* 8. *& ſeq. diſc.* 17. *n.*
4. *diſc.* 18. *num.* 2. *&* 10. *& diſc.* 93. *num.* 4. Antonell.
loc. cit. num. 32. Gonzalez, Garzias, Caſtropal. Leure-
nius cum La Croix *loc. cit. num.* 480. & alii paſſim. Non
autem in Beneficiis, quæ non ſunt liberæ, ſed ſimulta- 33
neæ collationis Epiſcopi cum Capitulo, aut ad præſenta-
tionem, electionem, ſeu de conſilio, conſenſu, vel in-
terventu Capituli, vel aliorum; Habetur expreſſe ex
verbis dictæ Regulæ 9. alias 8. Cancellariæ, ibi: *Ad li-
beram ipſorum duntaxat, non autem aliorum cum eis di-
ſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem, nec etiam
cum conſilio, vel conſenſu, ſeu interventu Capitularium,
vel aliorum, aut alias pertinentibus*, Rota *part.* 3. *deciſ.*
683. *n.* 1. *deciſ.* 686. *num.* 4. *part* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 245. *num.* 1.
deciſ. 336. *num.* 3. *part.* 10. *deciſ.* 49. *num.* 1. *&* 14. *deciſ.* 299.
num. 15. *&* 19. *part.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 635. *num.* 3. *&* 5. *part.*
19. *tom.* 1. *deciſ.* 274. *num.* 8. Et ſic communis Doctorum
cum ſupra citatis.

Si autem collatio Beneficiorum pertinentium ad Epiſcopum una ſimul cum Capitulo, vel cum aliis, ex concordia partium ſit alternis vicibus cuilibet reſervata in ſuo turno, juxta *Clementin. 2. & ibi Gloſſ. in verbis alternis vicibus, de Jure patron.* poterit Epiſcopus uti Alternativa in dictis Beneficiis vacantibus in anno, vel turno ſuo, & in menſe alternato. Rota *in Salamantina Alternativæ 22. Octob. 1581. coram Robuſterio*, Garzias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 1. *nu.* 726. ubi dicitur hoc procedere etiamſi concordia non ſit confirmata, Antonell. *loc. cit. num.* 35. Leurenius *quæſt.* 582. La Croix *loc. cit. num.* 480. & alii; & ratio eſt, quia Beneficia ſtante hujuſmodi concordia, & turno dicuntur pertinere ad liberam collationem Epiſcopi, & non una cum Capitulo ſeu cum aliis; totum enim Jus conferendi pro illa vice cenſetur translatum ex vi concordiæ in illum ſolum, qui eſt in turno, & non dicitur diviſus ulus tantum, ſed totum Jus conferendi eſt penes ipſum ſolum, etiam jure proprio, & non jure communi. Tum quia Alternativa eſt favorabilis, & conſequenter late interpretanda in favorem Epiſcoporum, *arg. cap. Odia 15. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Favores convenit ampliari; & ex cap. Olim 16. de verb. ſignif.* Beneficia Principum ſunt largiſſime interpretanda. 34

Epiſcopus poteſt uti Alternativa, quamvis collatio pro 35
certo genere Perſonarum fuerit reſtricta. Rota *part.* 10.
deciſ. 279. *num.* 18. Non enim collationis libertas ad effe-
ctum Alternativæ excluditur eo quod Epiſcopus teneatur
conferre certo generi Perſonarum. Rota *part.* 2. *deciſ.*
600. *num.* 5. Card. de Luca *de Beneſic. diſcept.* 93. *num.*
5. Gonzalez, Garzias, La Croix *loc. cit. num.* 480. Item
poteſt Epiſcopus uti Alternativa etiam in Parochialibus, 36
licet in ipſarum collatione requiratur examen, & Exami-
natorum approbatio, cum nihilominus ſolus Epiſcopus di-
catur conferre. Rota *part.* 2. *deciſ.* 600. *num.* 10. Leurenius
quæſt. 581. La Croix *loc. cit. num.* 480. & alii. Non
enim impeditur Alternativa ex eo, quod collatio fieri
debeat cum approbatione, & teſtimonio alicujus, quia
nihilominus dicitur libera. Rota *ibid. numer.* 10. Item po- 37
teſt Epiſcopus uti Alternativa pro Beneficiis in poſterum
vacaturis non autem pro medio tempore vacatis inter
unam, & alteram Alternativam. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *de-
ciſ.* 76. *numer.* 9. ubi decidit, non poſſe Epiſcopum pro Be-
neficiis vacatis poſt expiratam primam Alternativam ex
morte Pontificis, qui eam conceſſerat, uti alia Alternativa
obtenta a Succeſſore Pontifice, ſed iſta nova Alterna-
tiva poſſe ſolummodo uti pro Beneficiis in poſterum va-
caturis.

Alternativa ex ſimplici facultate optandi Canonicis conceſſa, cæteris deficientibus requiſitis non ceſſat, quia quando factum poſitivum, vel conſilium, aut conſenſus alterius perſonæ non debet intervenire in ipſa collatione, ſed ſimpliciter Ordinarius adſtringitur Beneficium conferre optanti, vel digniori, aut habenti certam qualitatem, tunc ad effectum Alternativæ collatio Epiſcopi adhuc dicitur libera, cum limitatum tantum, & reſtrictum ſit Jus conferendi paſſivum, non autem activum, quod penes ipſum remanet abſolutum, & liberum, dum ſolus confert privative quoad omnes. Rota *part.* 13. *deciſ.* 127. *num.* 10. *&* 11. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 45. *num.* 19. cum quatuor ſequentibus, ubi ſub *numer.* 23. ſpecialiter loquitur de optime. Garzias *de Beneſic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 476. & alii. Cum enim Epiſcopus ſolus conferat, nullum reſpectu Alternativæ adeſt impedimentum, licet in cui dando non ſit abſoluta poteſtas, & Beneficium cuicumque conferre non poſſit, Rota *cit. nu.* 12. 13. Gonzalez, & Garzias *loc. cit.* & alii. Ceſſat tamen Alternativa ſtante ſtatuto per Papam confirmato, in quo non ſolum datur facultas optandi, ſed expreſſe diſponitur optionem habere vim validæ collationis, & proviſionis. Rota *cit. part.* 13. *dec.* 127. *num.* 14. ubi citat aliam deciſionem *in Urgellen. Sacriſtiæ 3. Junii 1624. coram* 38

Pa-

Patriarcha Manzanedo, & aliam in *Meſſanen. Decanatus* 1.
Februarii 1641. *cor. Cunozatto*.
Excluſa cenſetur Alternativa ex quaſi poſſeſſione Epi-
40 ſcopi libere conferendi Beneficia. Rota *part.* 10. *de-*
ciſ. 49. *num.* 21 Secus vero ſi Epiſcopus non ſit in hac
41 quaſi poſſeſſione, etiamſi bonum Jus foveat ſuper proprie-
tate. Rota *part.* 15. *deciſ.* 30. *num.* 31. Adeoque quaſi
42 poſſeſſio conferendi Beneficia ſufficit ad excludendam Al-
ternativam, quando lis non eſt inter Epiſcopum, & Ca-
pitulum, ſed inter proviſos. Rota *part.* 10. *deciſ.* 49. *n.*
4. Quando unus eſt proviſus ab Epiſcopo, qui dicitur
43 reſediſſe, & alter eſt proviſus a Papa, quia Epiſcopus
negatur reſediſſe, tunc proviſo ab Epiſcopo incumbit pro-
bare, quod Epiſcopus vere reſederit; Cum enim velit
gaudere privilegio reſidentiæ, tenetur eam probare. Gon-
zal. Garzias, Caſtrop De Luca, Leuren. cum La Croix
loc. cit. num. 482. & alii paſſim.
Alternativa expirat per mortem Papæ concedentis, &
44 per mortem Epiſcopi, cui fuit conceſſa, non enim tran-
ſit ad ſucceſſores. *Rota part* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 76 *num.* 7.
La Croix *loc. cit. num.* 483. Leurentius, & alii communi-
ter. Item expirat per translationem Epiſcopi ad aliam
45 Eccleſiam. Card. de Luca *de Beneſic. diſc.* 93. *num.* 22. La
Croix *loc. cit. num.* 483. & communis aliorum. Item ex-
pirat ſtatim ac declaratur, Epiſcopum ſcienter, & mali-
tioſe ſeſe intromiſiſſe in menſes Papales, & in Beneficia
aliorum diſpoſitioni, aut Sedi Apoſtolicæ alias quomodo-
libet reſervata, vel affecta; aut impediviſſe proviſiones
Papales: Habetur ſic expreſſe ſancitum in dicta *Regula* 9.
alias 8. *Cancellaria*, & tenet communis Doctorum. Item
47 expirat quando Epiſcopus renunciat, & renunciatio eſt
acceptata a Papa. Habetur expreſſe *in cit. Regula* 9 *alias*
8. & tenet communis Doctorum cum Rot *part* 11. *deciſ.*
108. ubi dicit quod quando conceditur Alternativæ diſſo-
lutio, nihil aliud agitur, niſi acceptationem ſemel factam
cancellare, atque ceſſare ex libro Datariæ, in quo de-
ſcribi ſolet, adnotando in margine acceptationis diem,
menſem, & annum, quo fuit diſſoluta.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 REfert *Auctor* alternativæ originem cum *P. Corradi* ad
annum 1447. Sed confundit Regulam menſium cum
alternativa: illa enim ortum habuit dicto anno ſub *Ni-*
colao V. hæc vero indulgeri cœpit ſub *Paulo II.* circa an-
num 1470. Confer *Riganti in Com. in* 2. *P. Regul. IX. Can-*
cell. §. 1. *n.* 4. *& ſeqq.* Merito propterea Lotterius *de re*
benef. lib. 2. *quæſt.* 37. *n.* 10., cavendum eſſe ait *a deciſ.*
396. *coram Cavalerio*, aſſerente tempore Sixti IV. ad Pon-
tificatum aſſumpti an. 1471. alternativam non adhuc fuiſ-
ſe in uſu
2 Alternativa proprie *gratia* non eſt, ſed *contractus* Ponti-
ficem inter & Epiſcopum, *Amyden. de ſtylo Datar. lib.* 1.
cap. 29. *num.* 3., *& ſeqq. Reſ. de reſid. Epiſcop. cap. fin.*
num. 18.
3 Quamvis ut notat Auctor litteræ patentes ſubſcriptæ
ab ipſomet Epiſcopo, & proprio ſigillo munitæ requiran-
tur ad effectum gaudendi Alternativa, earumque formu-
lam referant *Gonzalez ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 62. *n.*
33., *Van-Eſpen in Jus Eccleſ. univ. part.* 2. *tit.* 23., *cap.*
6. *num.* 18., aliique; Tamen limitatur primo hæc regu-
4 la, ſi facta fuit acceptatio per publicum inſtrumentum,
illudque Datarius admiſit: Poterit enim Epiſcopus hoc
in caſu uti beneficio alternativæ, *Garz. de benef. part.* 5.
cap. 1. *num.* 156., *Corrad. in prax. Benef. lib.* 3. *cap.* 6. *n.*
24., *Riganti loc. cit.* §. 2. *num.* 3.
5 Rurſus licet debeant eſſe ſubſcriptæ ab ipſomet Epi-
ſcopo, tamen fuit admiſſa alternativæ acceptatio, cum
ſubſcriptione Vicarii Generalis, nomine Epiſcopi Chira-
gra impediti, *Gonzalez Gloſſ.* 63 *num.* 43. *Leuren. in For.*
benef. part. 2. *ſect.* 3. *cap.* 1. *quæſt.* 574. *num.* 4.
6 Demum licet debeant eſſe proprio Epiſcopi ſigillo mu-
nitæ, tamen ſi per Datarium fuerint admiſſæ, licet non
adeſſet ſigillum, adhuc valebit acceptatio. *Corrad. lib.* 3.
cap. 6. *num.* 24. *Riganti loc. mox cit. num.* 5.
7 Alternativa hæc a Sixti V. tempeſtate non conceditur
(quod etiam obſervat *Auctor*) niſi Patriarchis, Archie-
piſcopis, & Epiſcopis. Hinc ſi Epiſcopus uti Abbas, &
8 poſſeſſor Monaſterii jus habeat conferendi beneficia a Mo-
naſterio dependentia, non poteſt, in illorum collatione
gaudere alternativa, quia ea non confert, uti Epiſcopus
ſed tamquam Abbas, & Collator inferior, *Cardin. de Lu-*
ca de benef. diſc. 93. *num.* 12. *Piton. diſcept.* 95. *num.* 12.
9 Sed contrarium locum obtinet, quando Abbatia eſt in-
corporata, & ſubjective unita menſæ Epiſcopali, *Piton.*
diſt. diſcept. 95. *num* 22, *Riganti poſt alios ad d. regul.* 9.
Cancell. in p. 2. §. 1. *num* 16., & Rota a prius deciſis
recedendo *coram Herrera deciſ* 148. *num.* 4. *&* 5 confirma-
tis 6. *Maji* 1726. *cor. Criſpolto*, 20. *Januar.* 1727. *coram*
Nunez, *&* 16. *Januarii* 1728. *coram Coso*.
10 An & quando Alternativa conceſſa Epiſcopis, iis ſuf-
fragetur etiam pro beneficiis unitis Sedi Epiſcopali, ipſiſ-
que extra diœceſim exiſtentibus, plene diſcutit *Rota in*
Cæſaraguſtana Beneficii 17. *Martii* 1747. *coram Clemente*.
11 An beneficio alternativæ gaudere poſſint Prælati infe-
riores, habentes territorium ſeparatum cum juriſdictione
Epiſcopali? Negativam tuentur *Van-Eſpen in Jus Eccleſ.*
univ. part. 2, *tit.* 23. *cap.* 6. *num.* 5., *Proſper de Territ. ſe-*
parat. quæſt. 27. *num.* 41., *&* 42. *late Piton. diſcept. Ec-*
cleſ. 95 *a n.* 24 *& ſeqq. & n.* 39 *in fine*, quos confer.
Ut alternativa magis ſit Epiſcopis proficua, quo men- 12
ſe ab ipſis acceptari debeat? *Vide Rigant. ad dict. Regul.* 9.
Cancellar. §. 3.
Alternativa, ut innuit *Auctor num.* 32. habet locum ſo- 13
lum in beneficiis, quæ ſunt liberæ collationis Epiſcopi. 14
Beneficium autem liberæ collationis ad hunc effectum di-
citur illud, quod excludit factum, ſeu concurſum alte-
rius; nam ubi requiritur electio, præſentatio, nomina-
tio, conſenſus, conſilium, interventus, aut quocumque
alio modo diſpoſitio alterius, beneficium non dicitur li-
beræ collationis; *Van-Eſpen d. tit.* 23. *cap* 6 *num* 21.,
Rigant. poſt alios *ad d. Regul* 9 § 4 *n* 5. Et ad hunc
effectum magis attenditur quaſi poſſeſſio, quam proprie- 15
tas, *Gonzalez Gloſſ.* 45 § 2. *per tot. Garz. de benef. part.*
5. *cap.* 1. *num* 478 *Rigant. loc mox cit. num.* 6, *&* 7.
Quod ſcribit *Auctor num* 34. in beneficiis ſimultaneæ 16
collationis Epiſcopi cum Capitulo, ſi collatio ex concor-
dia partium ſit alternis vicibus cuilibet reſervata, in ſuo
turno poſſe Epiſcopum gaudere alternativa: intellige ſi
diviſio percutiat ſubſtantiam, & proprietatem juris con-
ferendi, nec ſufficit, quod inter ipſum & Capitulum di-
viſum fuerit ſolum exercitium ſimultaneæ, juxta rece-
ptiorem ſententiam, quam reprobato nominatim *Gonza-*
lez, firmant *Barboſa Vot. deciſ.* 95 *num.* 10. *& ſeqq. Piton.*
de contr. Patron alleg. Diſcept. n. 17., *Rigant loc. proxime*
citat. n. 29., *&* 30.
Pariter alienum a vero videtur, quod ait *Auctor cit. n.* 17.
34. *hoc procedere etiamſi concordia non ſit confirmata*; quia
quando concordia ſuper illius diviſione inita, aut non fuit
per Sedem Apoſtolicam confirmata, aut confirmata fuit
cum clauſula *ſalvis Apoſtolicis reſervationibus*, tunc nec
favore Epiſcopi locus erit alternativæ in proviſione be-
neficiorum ſimultaneæ collationis cum Capitulo; confer
ſæpe laudatum *Rigant. d.* §. 4. *num.* 31.
Quid autem in terminis optionis, an dicatur benefi- 18
cium liberæ collationis, quod velle videtur *Auctor num.*
32., quando debetur optanti? Vide Rigant. *ad dict.* § 4.
num. 13. *& ſeqq*, qui negativam tuetur.
Quando diviſio ſimultaneæ collationis inter Epiſcopum, 19
& Capitulum eſt facta per menſes, & tunc ſi Epiſcopo
contingant *Martius*, & *September*, habet locum alternati-
va, ſecus ſi *Junius*, & *December*, quia alias Capitulum
amitteret jus conferendi beneficia, in dictis Menſibus va-
cantia, *Garzias de beneſic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 711., *Ri-*
gant. d. § 4. *num.* 32.
Stante ſimultanea beneficiorum collatione inter Epiſco- 20
pum, & Capitulum, non poteſt Epiſcopus ad illius divi-
ſionem provocare, & cogere Capitulum invitum ad divi-
dendum, *Rota in Hiſpalen. Diviſionis ſimultaneæ* 11. *Februa-*
rii 1697. *coram Muto*, *&* 4. *Junii* 1700. *coram Priol.*
Epiſcopo negligente conferre Beneficia in Menſibus al- 21
ternatis vacantia, devolutio fit immediate ad Papam,
Lotterius de re benef. lib. 2. *quæſt.* 25 *num.* 36., *Rigant. d.*
§ 4. *n.* 46., *& ſeqq.*
An Epiſcopus poſſeſſor Eccleſiæ, in qua Cardinalis in- 22
dulto gaudeat conferendi Beneficia in octo Menſibus re-
ſervatis, poſſit vigore alternativæ conferre beneficia in
ſex menſibus alternatis vacantia? Vide *Card. de Luca de*
Benef. diſc. 126. *per tot.*
Quæ, & qualis reſidentia requiratur, ut ſuffragetur al- 23
ternativa, & quando, & quomodo ceſſet, ultra ea, quæ 24
ab Auctore obſervantur, confer late diſputantem *Rigant.*
in d. part. 2. *Regul* 9. *Cancell.* § 5., *&* 6.

Additiones Noviſſimæ.

CUm in aliquibus Eccleſiis quoad ordinariam Benefi- 1
ciorum proviſionem Epiſcopi ſuffragium ſuffragio Ca-
pituli omnino æquivaleat, ita ut & Epiſcopus & Cano-
nici ſuum jus diverſo loco diverſoque tempore & modo
dare poſſint; hinc quemadmodum hæc ſuffragia in diver-
ſas eodem tempore perſonas non raro concurrebant, ad
vitandam quamcumque diſcordiam laudabilis inolevit uſus
(ait Cardinalis de Luca) hujuſmodi juris exercitium di-
videndi per alternativam, ſeu per menſes & tempora,
ut quilibet nomine conſortis totum jus abſque hac diſcre-
pantia exerceat.
Quod ſi collatione ſpectante ad Capitulum, hoc vice 2
ſua conferre negligat, devolutio fiet tali caſu non ad Epi-
ſcopum, qui eſt par collator cum Capitulo, ſed ad Ar-
chiepiſcopum ſive Metropolitanum, ait Garzias *de Benefi-*
ciis part. 10. *cap.* 3. *num.* 35. „ quia diviſio non tollit aut
„ mutat jus devolutionis quæ eſt ad proximum Superio-
„ rem, & non ad eumdem inferiorem, qualis eſt in hoc
„ caſu Epiſcopus „.
Si alternativa vigeat inter Patronum laicum & Eccle- 3
ſiaſticum, jus Patronatus pro vice Eccleſiaſtici totum
cenſetur Eccleſiaſticum.
Alternativa, quæ inter Papam & Epiſcopum in favo- 4
rem reſidentiæ introducta eſt, pendet a mero beneplacito
Epi-

Epiſcopi, qui eam gratiam acceptare velit; qua ut fruatur, acceptationem ipſam per patentes litteras manu propria ſcriptas ſuoque ſigillo munitas declarare, & litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis ſuæ tranſmittere tenetur.

5 Hanc gratiam uti perſonalem reſpectu Epiſcopi acceptantis, morte ipſius expirare, ejuſque ſucceſſorem debere denuo acceptare ſi uti voluerit, notat Gonzalez *Gloſſ.* 58. *n.* 18.

6 Immo ſi Epiſcopus poſt acceptationem alternativæ tranſlatus ſit ad alium Epiſcopatum, ſi alternativa hac uti deſideret, tenetur eam de novo acceptare, quia illam prius ut Epiſcopus talis Diœceſis acceptaſſe cenſetur.

7 Ubi autem Epiſcopus ſemel alternativam acceptavit, non poteſt pro libitu ſuo ab ea recedere, ut ibidem monet Gonzalez *num.* 14. quia acceptatio eſt menſium commutatio: ideſt Epiſcopus, qui ut cæteri ordinarii Collatores, habebat quatuor menſes liberos; nimirum Martium, Junium, Septembrem & Decembrem, acceptando alternativam, permutat hos quatuor menſes cum ſex aliis, ſcilicet, Februario, Aprili, Junio, Auguſto Octobri & Decembri; quæ permutatio cum ſit adinſtar contractus cum Pontifice, non poteſt ab eo ſine conſenſu Pontificis reſiliri. Sic expreſſum legitur ipſa Regula, quæ dicit: „ Et poſt *factam* acceptationem & admiſſionem, in Dataria neutri parti liceat, niſi concordi conſenſu ab ea „ recedere.

8 Inferri inde poſſe videtur, quod ſi Epiſcopus acceptata alternativa non reſideat, non poſſit nequidem conferre Beneficia vacantia in Martio aut Septembri; quæ indubie conferre potuiſſet, ſi alternativam non acceptaſſet. Cum enim menſes illi, qui alias erant e quatuor ordinariis juxta priorem partem Regulæ per acceptationem Alternativæ, ſint facti *Apoſtolici*, non poteſt Epiſcopus per non reſidentiam eos facere ordinarios; uti probat ipſe Gonzalez *Gloſſ.* 43. *num.* 122.

9 In inſtitutione Alternativæ nihil aliud inſinuare voluit Curia Romana, niſi ut Epiſcopi alternativam veluti gratiam a Sedis Apoſtolicæ beneplacito dependentem poſtularent & agnoſcerent; cum tamen Epiſcopi jure proprio, ſive jure dignitatis ſuæ Epiſcopalis ſint omnium Beneficiorum intra limites ſuæ Diœceſis conſiſtentium quaſi naturales Collatores; ita ut dum eis alternativa menſium annuitur nihil ipſis tam de novo dici debeat accedere, quam pars aliqua illius juris, quod ipſis titulo ſuæ dignitatis competebat, & per reſervationes Pontificias erat ſubſtractum, rurſus reſtitui.

10 De quo jure Ordinariorum, nec non de prætenſione Curiæ Romanæ attribuentis ſummo Pontifici omnium Beneficiorum plenam proviſionem querebatur altiſſime Franciſcus de Vargas, qui, cum in Concilio Tridentino quibuſdam Patribus videretur diſcutiendam eſſe materiam beneficialem, ſcribit ejus ſe eſſe opinionis, „ ut in hac „ materia tractanda ante omnia deberet eſſe plena libertas examinandi & decidendi: atque ante omnia neceſſarium eſſe probare, quod jus Papa prætendere queat „ providendi de Beneficiis, cujuſcumque ſint conditionis; quod ubi fiet, clare adſtruam (ajebat) ex principiis & fundamentis Juris naturalis, divini & humani, nec non ex priſtina Eccleſiæ praxi, ex varia mutatione, quæ circa Eccleſiæ Diſciplinam contingit, ex „ Jure Canonico, priſtino & hodierno, ex naturali ratione, ac ex ea quam recta politia requirit neceſſitate, per hæc omnia principia (ait) probaturus ſum, „ Romanum Pontificem non habere tale jus diſponendi „ de Beneficiis, quali hodie utitur, quod nullatenus minueret ſuam dignitatem aut auctoritatis plenitudinem.“

11 Quam ſententiam per extenſum referre hic inſtituimus, ut innoteſceret, quibus optimis conſiliis ducti quidam Imperantes hujus temporis operam ſuam impendant, ut alternativa in Collationibus & electionibus Capitula ſive Epiſcopos inter & Apoſtolicam Sedem de medio omnino tollatur, ea potiſſimum de cauſa, ut dignitati Epiſcopali ſive Capitulari ea jura rurſus tandem reſtituantur, quæ per Pontificias reſervationes, cum nulla quidem ratione Pontifici competerent, ipſis naturalibus collatoribus fuerant abuſive ſubtracta.

ARTICULUS II.

Quoad aliqua Miſcellanea.

SUMMARIUM.

1 *Alternativa ut verificatur ſatis eſt alteram partem eſſe veram.*
2 *Alternativa regulariter eſt electionis, non ordinis.*
3 *Fallit ſi Alternativa ſit poſita inter diverſas Perſonas, & in primo nominatis ſubſit major ratio.*
4 *In Alternativis electio regulariter eſt debitoris.*
5 *Fallit in debitore moroſo, & doloſo.*
6 *Item fallit in Legatis alternativis.*
7 *Item fallit in Pœnis Alternative appoſitis.*
8 *Item fallit, quando Alternativa eſt poſita in favorem creditoris.*
9 *In Alternativa prohibitione ſufficit alterum verificari.*
10 *Alternative petens non cenſetur præciſe alterum petere.*
11 *Obligatus ad duo alternative, poteſt præſtare, quod maluerit, ut liberationem conſequatur.*
12 *Alternativa, ſeu Turnus inter Regulares eligendi alternatim modo ex una, modo ex alia Natione Superiores ſum Generales, tum Provinciales, alioſque officiales, an congruat, & liceat.*
13 *Electio coarctata ad paucos eligibiles, eſt ipſo Jure nulla; & hic multa ad rem.*
14 *In illis Regionibus, & Provinciis ubi talis Alternativa pro pace, & quiete, & pro ſervanda Juſtitia diſtributiva, legitime introducta, & conceſſa eſt, niſi vere defecerint Religioſi capaces, eſt omnino ſervanda, alias electio eſſet nulla.*
15 *Ad hoc, ut Alternativa legitime introducatur, debet concedi a Sancta Sede, vel fulciri ejus ſpeciali auctoritate; & hic multa ad rem.*
16 *An talis Alternativa concedi, ſeu demandari poſſit a Capitulis Generalibus.*
17 *Subrogatio in Definitoriis Provinciarum Minorum habentium Alternativam quomodo facienda?*

ALternativa, ut verificetur, ſatis eſt alteram partem 1
eſſe veram; Alternativæ enim natura eſt, ut alterum ſufficiat, *cap. Inter cæteras* 4. *de reſcriptis*, *cap. In Alternativis* 70. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *In alternativis .... ſufficit alterum adimpleri*; *l. Si quis ita ſtipulatus fuerit*; & *ſ. Si quis ita ſtipuletur ff. de verborum obligatione*, Rota *recent. part.* 2. *deciſ.* 719. *n.* 2. *part.* 6 *deciſ.* 285. *n* 5. *p.* 12. *dec.* 156. *n.* 5. *p.* 3. *dec.* 119. *n* 6. & *dec.* 226. *n.* 5. & ſæpe alibi Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Inter cæteras* 4. *de reſcriptis n.* 2. & *lib.* 3. *in cap. Qualiter* 9. *de Clericis non reſident. n.* 32. & alii communiter.
Alternativa regulariter eſt electionis, non ordinis; ſuf- 2
ficit enim ut verificetur, quod altera pars eligatur, &
adimpleatur ex ſupra citatis Juribus, Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cit. cap. Inter cæteras n.* 47. & alii paſſim. Fallit
ſi Alternativa ſit poſita inter diverſas Perſonas, & in pri- 3
mo nominatis ſubſit major ratio, quam in poſterioribus in ſecunda parte Alternativæ comprehenſis; Tunc in Alternativa ordinem inducit, non electionem: & ad ſecundam partem Alternativæ perveniri non debet, niſi in ſubſidium, & in defectum primæ; Colligitur *ex cap. Metropolitano* 90. *juncta Gloſſa in verb. Ex Presbyteris diſt.* 63. ubi cum jubeatur, ut Metropolitano defuncto, in ejus locum ſubrogetur alius ex Presbyteris vel Diaconis, Gloſſa notat illis verbis eſſe deſignatum ordinem, ideſt ut ex Diaconis Metropolitanus non eligatur, niſi deſint Presbyteri. Item probat *text. in l. Hæredes mei §. fin. ad Trebell.* ubi Fidei commiſſum relictum alternative nepotibus, vel cæteris cognatis, non debetur cæteris cognatis, donec extant nepotes, qui prædilecti præſumuntur; colligitur etiam *ex l. Si fundum ſub conditione*, *§. His verbis ff. de leg.* 1. & *cap. Mandato de præbend. in* 6. & expreſſe dicit Gloſſa *in cap. In alternativis* 70. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Sunt tamen quædam Alternativæ, in quibus debet ordo ſervari*, Fagnan. *loc. cit. n.* 48. & alii.
In alternativis electio regulariter eſt debitoris, *cap. In* 4
alternativis 70 *de Regul. in* 6 ibi: *In alternativis debitoris eſt electio*, *l. Plerumque* 10. *§. final. ff. de Jure Dot.* & *§. Huic autem qui loco* 32. *Inſtit. de Action.* Rota recent. *part.* 3. *deciſ.* 49. *n* 2 *p.* 15 *dec.* 288. *n* 3. *p.* 17. *dec.* 88. *n.* 1. & *dec.* 122. *n.* 8. & ſæpe alibi, Card. de Luca *de locat. diſc.* 17. *ſub n.* 6 Fagnan. *loc cit. num* 42. & alii paſſim. 5
Fallit tamen in debitore moroſo, vel doloſe ſe gerente, & litem conteſtante, quo caſu dicta electio transfertur in creditorem, Rota *part.* 17. *deciſ.* 88. *n.* 2. *part.* 19. *tom* 2. *deciſ.* 362. *n* 9. Item fallit in Legatis alternativis, quorum electio in dubio eſt Legatarii, Gloſſa *in l. Lucio in*
verb. Vendicare ff. de legat. 2. Alexand. *in l. Qui duos ff. de* 6
legat. 1. Imola *in cit. cap. Inter cæteras* 4. *de reſcriptis n.* 5. Felinus *ibid. n.* 4. Fagnan. *ibid. n.* 43. Bald. *in d. leg. Lucio*, Decius *in cit. cap. in alternativis*, & alii. Item fallit
in pœnis alternative appoſitis, quarum electio eſt Judi- 7
cis, & non rei, & ſic debitoris, Gloſſ. final. *in cap. A crapula de vita, & honeſtat. Clericorum*; quam ſequuntur
Doctores communiter, teſte Fagnano *loc. cit.* Item fallit 8
quando alternativa eſt poſita in favorem creditoris, quo caſu creditor in ea habet electionem, Rota recen. *part.* 2. *deciſ.* 264. *num.* 1. *part.* 17. *tom.* 2. *deciſ.* 215. *num.* 4.
In alternativa prohibitione ſufficit alterum verificari, 9
ut ſit locus pœnæ, *l. Si quis ita ſtipulatus in fine ff. de verborum obligatione*, Decius *in cap. In Alternativis verſ. Ad ſecundam partem appone de Regul. Juris in* 6. Fagnan. *lib.* 4. *Decretal. in cap. Inſinuante* 7. *Qui Clerici vel voventes n.* 53. & alii. Alternative petens non cenſetur præciſe alterum petere, *§. Huic autem*, *Inſtit. de action.* Fagnan. *lib.*
1. *Decretal. in cap. Inter cæteras* 4. *de reſcriptis n* 4. & *in* 10
cap. Super litteris 20. *tit. eod. n.* 36. & alii paſſim. Obligatus ad duo alternative poteſt præſtare, quod maluerit, ut liberationem conſequatur, *l. penult. Cod. de condict. in-*
deb. & *cap. Referente, de præbend. Gloſſ. in cit. cap. Inter cæ-* 11
teras in verb. iſtorum, quam communiter Doctores recipiunt, teſte Fagnano *ibid. num.* 4.

Alter-

12 Alternativa ſeu Turnus inter Regulares eligendi alternatim modo ex una, modo ex alia Natione Superiores, tum Generales, tum Provinciales, alioſque Officiales, an congruit, & liceat nec ne? plene diſputatur per Fagnanum *in cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudine a num.* 37. & per Card. de Luca *de Regularibus diſc.* 3. *a num.* 9. ubi conſtituitur regula negativa firmata per Sacram Rotam *part.* 1. *recent. deciſ.* 65 *num.* 7 *&* 8. Quod ſcilicet iſte Turnus potius eſt in Jure prohibitus, & contra naturam electionis, & talis electio eſt minus tuta, maxime in parvis Religionibus, & Provinciis, ubi Electores ratione talis Alternativæ, ſeu Turni ſæpius coguntur neglectis vere dignis, & undequaque Religioni, ſeu Provinciæ proficuis, eligere minus dignum, & Religioni, ſeu Provinciæ undequaque inutilem. Sic ſe docuiſſe experientiam teſtatur Fagnanus, qui non erat Regularis; Quid vero teſtarentur Regulares hac in die, experientia edocti? Quum me peritiores, & undequaque experti ſſimos alloquar, ipſi teſtentur.

Scio tamen, quod electio coarctata ad paucos eligibiles
13 eſt ipſo jure nulla, ut advertunt Portell. *de dub. verb. Election.* 4. Lezana *quæſt. Regul. part.* 1. *cap.* 15. *num* 11. Barboſ. *Vot. deciſ.* 35. *num.* 65. *& ſeq.* Sigiſmund a Bononia *de elect. dub.* 52. Caſtellin *eod. tract. cap.* 3. *n* 7. Paſſerin. *eod. tract. cap.* 2. *num* 12. *&* 48. Card. de Luca *de Canonic. deciſ* 2. *num.* 2 Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſcept* 13. *num.* 13. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia in his caſibus magis obligat Lex divina prohibens eligere indignum, quam Lex poſitiva limitans electionem ad certum genus perſonarum, ut conſiderat Paſſerin. *de elect. cap.* 2. *n* 12. *&* 48. ubi de reſtrictione ad quinque Religioſos, & refert ita reſolutum a *Sac. Congr Concil.* Et Rodriquez *qu Regular. tom.* 2. *quæſt.* 51. *art* 11. refert irritationem trium electionum ob paucitatem eligendorum, quem in terminis Alternativæ inter Criollos, & Hiſpanos refert, & ſequitur Solorzan. *De Jur. Ind. lib* 3. *cap* 26. *num* 102. *& ſeq.* Et reſpectu P. Franciſci Montani Crioli, electi Provincialis immediate ante P. Martinum de Jxar, reſolvit *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Quiten. Confirmationis electionis anno* 1690. Ponente Card. Carpineo, in qua neglecta fuit dicta Alternativa eodem defectu non probatæ exiſtentiæ Hiſpanorum eligibilium. Sic refert Urſaya *loc. cit. n.* 15.

In illis autem Religionibus, & Provinciis, ubi talis
14 Alternativa, pro pace, & quiete, & pro ſervanda Juſtitia diſtributiva legitime introducta, & conceſſa eſt, niſi vere deficerent Religioſi habiles, & capaces, eſt omnino ſervanda, alias electio eſſet nulla ex adductis per Paſſerin. *de elect. cap.* 2. *num.* 6. Caſtellin. *eod. tract cap.* 11 *n.* 31. per Urſayam *tom.* 3. *part* 2. *diſcep* 15. *num.* 111. & alios paſſim; & ſervandam eſſe reſpondit noviſſime *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Hydruntina pro Reformatis die* 29. *Aprilis* 1712. in qua propoſitis tribus ſequentibus dubiis a Cardin. S. Clementis fuerunt reſoluta ut ſequitur.

Dub. I. An ſit ſervanda Alternativa, ſeu concordia in Provincia S. Nicolai de anno 1690. *ſeu potius ſit exequendum Laudum in caſu?*

Dub. II. An dicta Provincia ſit realiter dividenda in duas partes, & quatenus affirmative?

Dub III. An ſit diſtribuenda in tres diſtrictus in caſu &c.

Ad primum Affirmative, quoad primam partem, Negative quoad ſecundam & amplius.

In reliquis proviſum in primo.

15 Ad hoc vero, ut Alternativa legitime introducatur, debet concedi a S. Sede, vel fulciri ejus ſpeciali auctoritate, prout fuſe ex multis oſtendit Petrus de Baiſio *in ſuo directorio election.* quem citat, & ſequitur Donatus *Rer. Regular. prax. tom.* 2 *quæſt.* 32. *num.* 2 & alii; Et ſic a Leone X. in *Bulla Unionis* fuit conceſſa Alternativa Ordini Minorum de Obſervantia pro eligendo Miniſtro Generali alternatim, modo ex Familia Ultramontana, modo ex Familia Ciſmontana; Et in hac Ciſmontana Familia ab Alexandro VII ſub die 30. Auguſti 1664 in Brevi incip. *Illius, qui Charitas eſt*, & ab Innocentio XI. ſub die 3. Junii 1688. in Brevi incip. *Inter graviſſima*, fuit ſtabilita Alternativa pro eligendo Commiſſario Generali alternatim uno triennio ex Reformatis, & altero triennio ex Obſervantibus. Et die 10 Maji 1706. a Congregatione particulari deputata a Sanctiſſimo, a quo fuerat ultra ſexennium prorogatum Capitulum Generale, fuit reſolutum, ut interim, ne violaretur Alternativa, duo eligerentur Vicecommiſſarii Generales, unus pro Obſervantibus, alter pro Reformatis, effectu ſubſecuto ex Sanctiſſimi approbatione, & electione dictorum duorum Vicecommiſſarior. Generalium, ſcilicet P. Cœleſtini a Mediolano pro Obſervantibus, & P. Antonii a Monte Buſo pro Reformatis; Et ſic ſæpe ſæpius fuit a Sancta Sede conceſſa Alternativa aliis Religionibus, & variis particularibus Provinciis.

16 An autem talis Alternativa concedi, ſeu demandari poſſit a Capitulis Generalibus? reſpondendum eſt cum diſtinctione; Aut conſentiunt Patres habentes Jus, & Intereſſe in electionibus & tunc fieri poteſt, ea ratione, quia eædem Partes poſſunt proprio Juri renunciare. Aut vero Partes non ſunt concordes, & tunc illa demandari non poteſt a Capitulis Generalibus. Ita Paſſerin. *de elect. cap.* 2. *n.* 61. Urſaya *tom* 3. *part.* 2 *diſcept* 15. *num* 113. & alii. Niſi forte Capitula Generalia ipſam concederent, aut demandarent ex permiſſione, & approbatione Sedis Apoſtolicæ, ex cujus permiſſione, & approbatione, ita poſſe Capitula Generalia in Ordine Prædicatorum teſtatur Donatus *loc. cit. n.* 2. ejuſdem Inclyti Ordinis Sapientiſſimus Filius.

Pro Ordine Minorum de Obſervantia in Capitulo Gener. 17
Mediolani celebrato 1729. 4 Junii in Conventu S. Angeli, (cui interfui & ego ut, quamvis immerito, Provincialis,) fuit ſtatutum ut ſequitur, ibi *num* 44 *In Provinciis habentibus ex auctoritate legitima Alternativas, ſtatuitur, ut deficiente in Definitorio aliquo Patre, non ſubrogetur loco ipſius Pater dignior Provinciæ, ſed dignior illius partis, in qua defectio accidit.*

Novæ additiones ex aliena manu.

DEfuncto Commiſſario Generali Patrum Minorum Obſervantium, & Reformatorum, num Vice-Commiſſarius eligendus ſit ex illa ipſa familia, cujus erat defunctus Commiſſarius Generalis, vigore Alternativæ, in dicto Ordine vigentis, conſule *Lanfredinum reſpon. Eccleſ.* 38. *per tot.*

Plura alia afferri hic poſſent, ſed magis congruum ducimus de iis ſuis locis differere.

AMORTIZATIO.

Additiones Noviſſimæ.

AMortizatio juxta hodiernum loquendi uſum nihil aliud 1
eſt, quam indulgentia, diſpenſatio, & conceſſio facta iis, quos *Manus Mortuas* vocamus, bona immobilia acquirendi & poſſidendi.

Cum præter Manſum Eccleſiaſticum, cujus nomine 2
venit ea portio agri quæ ipſi Eccleſiæ in dotem aſſignari ſolebat, vel Presbytero Eccleſiæ deſervienti, cum aliquot mancipiis, quæ quidem portio ab omnibus oneribus immunis erat, nulla acquiſitio bonorum immobilium fieri poſſet a Communitatibus, niſi Principis conſenſus accederet; neceſſarium viſum fuit hujuſmodi indulgentiam concedere, quotieſcumque Principi ipſi conſtitit, Paſtoribus, ſeu Monaſteriis non eſſe ſufficienter proviſum de competentia.

Quia vero per hujuſmodi Conceſſionem Rei publicæ 3
damnum infertur, & bona immobilia e poteſtate ſeculari ſubducuntur, adeoque impoſitionibus gravari non poſſunt, ſicuti cætera bona in manibus Laicorum exiſtentia: hinc factum eſt (ait Anſelmus in ſuo Triboniano Belgico *cap.* 87. §. 2.) ad vitanda incommoda, ſeu rationes, ob quas prohibitum eſt Eccleſiaſticis & Monaſteriis acquirere, ut bona amortizanda ſubjicerentur & obnoxia redderentur impoſitionibus, talliis, contributionibus, cæteriſque aliis oneribus, perinde ac ſi eſſent in poteſtate ſeculari.

Hinc conſequens eſt, illa tantum bona cenſeri debere 4
amortizata, quæ a Juriſdictione ſeculari per Principem ſunt exempta, litteris deſuper rite expeditis, vel quæ a 70. aut 80. annis tanquam amortizata per Eccleſiaſticos poſſeſſa ſunt.

Cum autem Principes expendiſſent tantam jam bono- 5
rum copiam penes Corpora Eccleſiaſtica poſſideri, ut ex illis ſe honeſte ac ſufficienter intertinere poſſint; attenta etiam magna Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, Conventuum, Cappellaniarum & fundationum multitudine per quam ſuos ſubditos multum gravari aſſerunt; optima lege vetuerunt ne bona immobilia ultra transferrentur in Monaſteria, aliaque Corpora Eccleſiaſtica, niſi obtentis prius litteris amortizationis.

Non deſunt, qui auſu temerario ſcribere & docere ten- 6
tarunt Principes ſeculares ſimilem legem ferendo ſuam excedere poteſtatem, eamque legem tanquam immunitati & libertati Eccleſiaſticæ contrariam omnino eſſe reprobandam.

Verum quamplurimi Theologi melioris notæ, quorum 7
tractatus inſerti leguntur Tomo III. Monarchiæ Imperii per Melchiorem Goldaſtum, quibus æquitas, & juſtitia hujus legis ſolidiſſime aſtruitur, & Principum auctoritas in ferenda ſimili lege vindicatur, probarunt in hac lege Principem non diſponere de rebus Eccleſiæ, ſive ad Eccleſiam jam ſpectantibus, ſed de rebus ſuæ juriſdictioni plane ſubjectis & eatenus ſibi propriis; ac propterea poſſe ſtatuere, ne ad Eccleſiaſticos, ſive *Manus-Mortuas* bona illa transferantur; præſertim quod per eam translationem quodammodo ejus juriſdictioni ſubtrahantur, nec jura Principis ſalva & integra eſſe poſſint.

Quapropter ſicut privatus quiſque poteſt præcavere ne 8
ſua bona ad Eccleſiam transferantur citra violationem libertatis Eccleſiaſticæ, non dubium, quin idem liceat Principi, ſi ex ea translatione ſua jura intereunt prævideat.

Dolendum ſane quod Eccleſiaſticorum & Religioſorum 9
quorumdam nimia aviditas copulandi agrum agro, Principes coegerit, ſubditis ſuis hujuſmodi legem imponere, ita ut hic merito applicari poſſet, quod occaſione ſimilis legis ſuo tempore dixit Sanctus Ambroſius: „ legem non

„ repre-

„ reprehendo, ſed doleo, quod talem legem meriti fue-
„ rimus.

AMPHIBOLOGIA. Vide verb. *Accuſatus a num.* 31. *ad* & verb. *Juramentum art.* 1. *a num.* 23. *ad* 25. ac verb. *Reſtrictio mentalis per tot*; ac verb. *Virtus a numer.* 34. *ad* 75.

ANIMA.

SUMMARIUM.

1 *Anima rationalis, ſeu intellectiva per ſe eſt forma hominis; contrarium eſt hæreſis.*
2 *Anima rationalis, ſeu intellectiva eſt immortalis, & contrarium aſſerens eſt hæreticus.*
3 *Anima rationalis non eſt ex ſubſtantia Dei, & hoc aſſerens eſt hæreticus.*
4 *Nec ſimul cum carne naſcitur.*
5 *Sed eſt certum, & firmum, quod a Deo creatur.*
6 *Animæ hominum non fuerunt omnes creatæ in privilegio mundi.*
7 *Nec antequam uniantur corpori ſunt creatæ extra, & contrarium aſſerens eſt hæreticus.*
8 *Nec ſunt duæ animæ in uno homine, & contrarium aſſerens eſt Anathema.*
9 *Nec eſt una anima in omnibus hominibus, ſed in quolibet eſt propria, & hoc aſſerens eſt hæreticus.*
10 *Et iſta anima infunditur, & multiplicatur ad multiplicationem corporum, & contrarium aſſerens eſt hæreticus.*
11 *Animæ mortuorum non vident ea, quæ apud nos geruntur, & quæ nobis bona, malave accidunt ſuopte ingenio minime aſſequuntur.*
12 *Tribus autem modis ea ſcire poſſunt, ſcilicet, aut Divino ſpiritu eas illuſtrante, aut beatis Angelis, qui rebus noſtris præſto ſunt, indicantibus, aut aliis Animabus, quæ ad eadem loca demigrant, Deo permittente nunciantibus.*
13 *Animabus beatis ſiunt notæ noſtræ preces, vel ad eas deferentibus Angelis, vel in Verbo videntibus.*
14 *Animæ, quæ ſine peccato poſt Baptiſmum ſeparantur a corpore Cœlo recipiuntur, ſic etiam animæ, quæ pœnas condignas pro peccatis ſolverunt ſive in corpore, ſive in Purgatorio.*
15 *In Purgatorio patiuntur pœnas, quibus debuerant in Vita ſatisfacere.*
16 *In Purgatorio juvantur ſuffragiis Fidelium.*
17 *Poſt Purgatorium in Cœlum aſcendunt, ibi vident Deum ſicuti eſt.*
18 *Animæ, quæ ſunt in Purgatorio ſunt ſecuræ de ſua ſalute.*
19 *In Purgatorio non ſunt amplius in ſtatu merendi.*
20 *Ipſæ Animæ quærentes requiem, & horrentes pœnas non peccant.*
21 *Liberatæ a pœnis per ſuffragia Fidelium, dum in Cœlum recipiuntur non minus beantur, quam ſi per ſe ipſas ſatisfeciſſent pro illis pœnis.*
22 *Animæ in Purgatorio exiſtentes an poſſint pro nobis orare, vel aliquid de congruo mereri, vel impetrare? Duæ ſunt opiniones contrariæ. Affertur prima negativa cum ſuis rationibus.*
23 *Affertur ſecunda affirmativa cum ſuo fundamento.*
24 *Affertur, & ſolvitur inſtantia contra ſententiam affirmativam.*
25 *Affertur & ſolvitur adhuc alia inſtantia.*
26 *Affertur, & ſolvitur adhuc alia inſtantia.*
27 *Animas in gratia decedentium non recipi in Beatitudinem niſi poſt diem Judicii aliqui docuerunt; & varii dicunt hujus ſententiæ fuiſſe etiam Joannem XXII*
28 *Tamen ipſum fuiſſe ſententiæ contrariæ multis oſtenditur*, ad num. 30.
31 *Animas juſtorum ante diem Judicii viſuras eſſe intuitive Deum poſt purgatam pœnam, ſi cum aliquo reatu ex hac vita deceſſerint, expreſſe definivit Benedictus XII.*

1 ANima rationalis, ſeu intellectiva per ſe eſt forma hominis; Contrarium eſt hæreſis, *Clement. I. de fide Catholica, Conc. Viennenſ. Generale* 15. § *porro*; ubi fuit ſic definitum præciſis his verbis: quod *quiſquis deinceps aſſerere, defendere, ſeu tenere pertinaciter præſumpſerit, quod anima rationabilis, ſeu intellectiva non ſit forma corporis humani per ſe, & eſſentialiter, tanquam hæreticus ſit cenſen-*
2 *dus*. Anima rationalis, ſeu intellectiva eſt immortalis, & contrarium aſſerens eſt hæreticus, ut habetur ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, ſed præcipue *Matthæi* 10. ex verbis Chriſti; *Nolite timere, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere, ſed eum timete, qui poteſt animam, & corpus in gehennam perdere*, ex quo præcipue loco ſtatuit Eccleſia in Concilio Lateranenſi *ſub Leone V. ſeſſ.* 8. immortalitatem animæ firma Fide tenendam eſſe, & omnes, qui eam mortalem aſſerunt, tanquam hæreticos damnandos his verbis: *Damnamus & reprobamus omnes aſſerentes animam intellectivam mortalem eſſe, & hoc in dubium vertentes, cum illa non ſolum vere, & per ſe, & eſſentialiter humani corporis forma exiſtat, verum & immortalis, quod manifeſte conſtat ex Evangelio*. Anima rationalis non 3
eſt ex ſubſtantia Dei, & hoc aſſerens eſt Hæreticus, ſicut Manichæus, & Priſcillianus, *Conc. Bracharen. I. cap.* 4
5. Nec ſimul cum carne naſcitur per Adamum, ut multi Sancti Patres antiqui dubitarunt, & dixerunt eſſe rem inſolubilem in hac vita, ut colligitur ex Gregor. I. *lib.* 7. *ex regul. cap.* 54. his præciſis verbis: *De origine animæ inter Sanctos Patres requiſitio non parva verſata eſt: ſed utrum ipſa ab Adam deſcenderit, an certe ſingulis detur, incertum remanſit, eamque in hac vita inſolubilem faſſi ſunt. Gravis enim eſt quæſtio, nec valet ab homine comprehendi, quia ſi de Adam ſubſtantia anima cum carne naſcitur, cur non etiam cum carne moritur? Si vero cum carne non naſcitur, cur in ea carne, quæ de Adam prolata eſt, obligatis peccatis tenetur? ſed cum hoc ſit incertum &c.* Sed eſt cer- 5
tum, & firmum, quod a Deo creatur, ut ſtatuit credendum eſſe Concilium *Lateranenſ. IV. ſub Innocentio III. cap.* 1. *de Fide, & ſumma Trinitate.*

Animæ hominum non fuerunt omnes creatæ in princi- 6
pio Mundi; Leo I. *epiſt.* 39. *cap.* 10. Concil. *Conſtantinop.* 3. *General.* 6. *action.* 11. Nec antequam uniantur corpori 7
ſunt creatæ extra, & contrarium aſſerens eſt hæreticus; Concil. *Bracharenſe* 1. *cap.* 6. Nec ſunt duæ animæ in uno homine, & contrarium aſſerens eſt anathema; Concil. 8
Conſtantinop. 4. *General.* 8. *cap.* 10. Nec eſt una anima in hominibus, ſed in quolibet eſt propria, & contrarium aſſerens eſt hæreticus; Leo X. *Conſt.* 4. incipient. *Apoſtolici*. Et iſta anima infunditur, & multiplicatur ad multi- 10
plicationem corporum, & contrarium aſſerens eſt hæreticus; *Concilium Lateranenſe V. ſeſſion* 8.

Animæ mortuorum non vident ea, quæ apud nos ge- 11
runtur, & quæ nobis bona, malave accidunt ſuopte ingenio minime aſſequuntur. Tribus autem modis ea ſcire poſſunt, ſcilicet, aut divino Spiritu eas illuſtrante, aut 12
Beatis Angelis, qui rebus noſtris præſto ſunt, indicantibus, aut aliis animabus, quæ ad eadem loca demigrant, Deo permittente, nunciantibus. Sic expreſſe D. Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis agenda c.* 13. 14. 15. 16. & 13
lib. de anima, & Spiritu cap. 20. Et quod animabus beatis noſtræ preces ſint notæ, inficiari non poſſumus, vel ad eas deferentibus Angelis Sanctis, ut ſignificant D. Dionyſius *in* 2 *cap. Cœleſt Hierarch* vel in Verbo videntibus, ut placet D. Gregorio *l.* 12. *moral. cap.* 13. quem citat, & ſequitur D. Thomas 2. 2. *q* 83. *art.* 4. nam de rebus noſtris in Verbo vident ea, quæ eos decet videre, ut ibi inquit idem S. Thomas, & tenent S Bonaventura, Scotus, & alii paſſim. Animæ, quæ ſine peccato poſt 14
Baptiſmum ſeparantur a corpore, cœlo recipiuntur; Sic etiam animæ, quæ pœnas condignas pro peccatis ſolverunt, ſive in corpore, ſive in Purgatorio; *Conc. Florent. ſeſſ. ultim in Litteris unionis.*

In Purgatorio patiuntur pœnas, quibus debuerant in 15
vita ſatisfacere; *Idem Concil. ibid.* In Purgatorio juvan- 16
tur ſuffragiis Fidelium, ut Miſſis, orationibus, Indulgentiis, & aliis, quæ fieri ſolent pro eis per Eccleſiam; *Item Concilium ibid.* Poſt Purgatorium in Cœlum aſcen- 17
dunt, & ibi vident Deum ſicuti eſt; *Idem Concil ibid.* Animæ vero, quæ cum peccato mortali decedunt, in Infernum deſcendunt, & ibi diſpares pœnas patiuntur pro diſparitate culparum, *Idem Conc. Florent. ibid.* Animæ, 18
quæ ſunt in Purgatorio ſunt ſecuræ de ſua ſalute, Leo X. *in Bulla contra Luterum*. In Purgatorio non ſunt am- 19
plius in ſtatu merendi, *Idem ibid.* Ipſæ Animæ quæren- 20
tes requiem, & horrentes pœnas non peccant, *Idem ibid.* 21
Liberatæ a pœnis per ſuffragia Fidelium dum in Cœlum recipiuntur, non minus beantur, quam ſi per ſe ipſas ſatisfeciſſent pro illis pœnis, *Idem ibid*

Animæ in Purgatorio exiſtentes an poſſint pro nobis ora- 22
re, vel aliquid de congruo mereri, vel impetrare? duæ ſunt opiniones. Prima eſt S. Thomæ 2. 2. *q* 83. *art.* 11. *ad* 3. *& in* 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 5. *q.* 2. *ad* 2. Alexand. *part.* 4. *q* 26. *n.* 3 *art.* 4. *ad* 4. Azorii *Inſtitut. moral. p.* 1. *lib.* 9. *cap.* 10. *q.* 12. & plurium aliorum dicentium, eas non poſſe pro nobis orare, nec aliquid nobis mereri, vel impetrare. Et ratio eſt, dicunt ipſi, quia Animæ Purgatorii non ſunt in ſtatu orandi pro aliis, & aliquid impetrandi, ſed potius in ſtatu, ut oretur pro illis, quam ut ipſæ orent pro aliis, ſunt enim debitrices, & in carcere propter debita propria. Tum quia cum adhuc Deum non videant, non poſſunt cognoſcere, quæ nos hic facimus, aut cogitamus, nec quibus indigemus, nam ut ait D. Auguſtinus *lib. de cura pro mortuis agenda c.* 13. mortui ignorant, quæ nos hic agimus, adeoque fruſtra orarentur a nobis, cum noſtras orationes cognoſcere nequeant. Secunda ſententia eſt Bellarmini *lib.* 2. *de Purgatorio* 23
cap. 15. Suarez *diſp.* 42. *ſect.* 2 *n.* 9 Fabri Faventini *in* 4. *ſentent. diſt.* 19 *diſp.* 36. *q. unica num.* 105. Maſtrii *in Theologia Morali diſp.* 24. *q.* 2. *art.* 3. *n.* 42. *de Purgatorio*, Alteſani *lib.* 3. *tit.* 38. *art.* 1. Brancati *diſp* 26 *art.* 6. Ricardi *in* 4. *diſt.* 45. *art. ultim. quæſt.* 2. *&* 3. Soti *in* 4. *diſt.* 46. *q.* 3. *art.* 1. Valentiæ, Medinæ, & plurium alio-

aliorum cum la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 1337. volentium Animas Purgatorii poſſe pro nobis orare, & aliquid nobis de congruo mereri, vel impetrare. Et ratio eſt, quia animæ Purgatorii ſunt Sanctæ, & Deo caræ, & quamvis ab ipſo affligantur, non tamen affliguntur tamquam ab inimico, ſed tamquam a juſto Judice, & Patre benigno. Cum igitur nos ex charitate diligant, & ſint gratiſſimæ in recompenſatione orationum, aliorumque bonorum operum, quæ in earum ſuffragium a nobis fiunt, pie, & rationabiliter credendum eſt eas pro nobis orare, eo vel maxime quod innumera beneficia referantur paſſim a ſcriptoribus ab Animabus Purgatorii præſtita ſuis devotis ſtatim ac fuerunt rogatæ.

24 Nec valet dicere, quod ipſæ non poſſunt ſcire orationes noſtras, aliaque bona opera in earum ſuffragium facta, nec cognoſcere indigentias noſtras. Non valet, inquam, quia licet hæc ſcire nequeant ex ſe ipſis, poſſunt tamen intelligere ex relatione animarum, quæ ex vivis ad illas accedunt, ut docet S. Auguſtinus *loc. cit.* & ex Sanctis Angelis, qui ſine dubio res noſtras cognoſcunt, ut S. Auguſtinus *ibid.* probat, vel ex alio Dei munere, & adjutorio, *cap. Fatendum eſt* 29. *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. Ex 2. enim *Machabæorum cap. ult.* habetur, quod Onias, & Jeremias in Limbo orabant pro viventibus, & pro ſancta Civitate, & tamen nec illi videbant indigentias viventium, & ſanctæ Civitatis.

25 Nec valet etiam dicere, quod Animæ Purgatorii ſint debitrices, & in carcere propter debita propria. Ibique maximis tormentis afficiantur, adeoque non poſſe pro nobis orare, ſed potius indigere, ut pro ipſis oretur. Non valet, inquam, quia etiam nos debitores ſumus, & tamen pro aliis oramus, & quamvis ſint debitrices, & in carcere, hoc tamen non obſtante ſunt in gratia, & gratæ Deo, & ideo poſſunt pro nobis orare. Nec facit, quod ibi maximis tormentis afficiantur, quia ut notat Bellarminus loco citato, Dives in Inferno orabat pro Fratribus ſuis, *Luc.* 16. & tamen erat in tormentis majoribus, quam ſint animæ in Purgatorio. Et Martyres in hoc mundo in tormentis conſtituti orabant pro ſe, & aliis, ut patet de Sancto Stephano *Actor.* 7. Tum quia animæ Paſchaſii, & S. Severini licet in pœnis Purgatorii adhuc exiſterent, tamen miracula operabantur, ut referunt S. Gregorius *lib.* 4. *Dialogorum cap.* 4. & S. Petrus Damianus *in Epiſtola de miraculis ſui temporis*, adeoque poſſunt a fortiori orare pro nobis.

26 Nec valet tandem dicere, quod ipſæ non poſſunt pro nobis orare, & intercedere, ſeu aliquid impetrare, quia ſunt nobis inferiores. Non valet, inquam, quia animæ Purgatorii, quamvis nobis ſint inferiores ratione pœnarum, tamen ſunt ſuperiores ratione gratiæ, & Charitatis, in qua jam confirmatæ ſunt. Tum quia in hoc mundo nos oramus pro Epiſcopis, & Summis Pontificibus, qui ſunt nobis ſuperiores, & etiam oramus pro illis, quos non dubitamus eſſe ſanctiores, ſicut orabant Chriſtiani olim pro Apoſtolo Paulo, qui eorum orationes petebat, *ad Rom.* 15. & alibi.

27 Licet animas in gratia decedentes non recipi in Beatitu-
dinem, niſi poſt diem Judicii, aliqui docuerint, & varii
dicant hujus ſententiæ fuiſſe etiam Joannem XXII. ta-
men ipſum fuiſſe ſententiæ contrariæ oſtenditur; Primo
28 auctoritate Doctorum Pariſienſium, qui eodem anno, quo
illam opinionem erroneam damnarunt, palam profeſſi
ſunt eam ſententiam a Pontifice productam eſſe, non
quod veram crederet; ſed ſolum indagandæ veritatis gra-
tia, præciſis his verbis: *Advertenteſque, quod multorum fi-
de dignorum relatione audivimus, quod quidquid in hac ma-
teria ſua Sanctitas dixit, non aſſerendo, ſeu opinando retulit,
ſed ſolummodo recitando.* Sic Spondanus *ad annum* 1334.
Hiſtor univerſ. Pariſienſ. ad eumdum annum, Natalis Alexand.
Sæcul. 14. *diſp.* 11. *artic.* 2. *Juven diſſ.* 4. *cap.* 2. Card.
Petra *in Conſtitut.* 4. *Benedict. XII. num.* 12. Secundo ex
29 verbis ipſiuſmet Pontificis in Epiſtola ad Philipp. Valeſ.
Regem: *Adhuc in iiſdem Litteris Regiis vidimus contineri,
quod a pluribus dicebatur, quod Nos miſereamus Geraldum
Generalem Minorum Pariſios ad docendum, & prædicandum,
quod animæ ſeparatæ a corpore, & a pœnis purgatæ divinam
eſſentiam uſque poſt reſurrectionem corporum non videbunt; ad
quod dicimus, ut aſſerimus coram Deo, quod nunquam hoc
cor noſtrum intravit, nec exivit ab ore*, Sic Wading. *in re-
geſt. ad annum* 1333. Card. Petra *ubi ſupra num.* 13. &
hanc fuiſſe ſuam mentem clarius conſtat ex aliis ipſius
Pontificis verbis in Epiſtola relata a Guarnieri *l.* 2. *de
Eccleſia militante cap* 22. *num.* 130. *Ecce*, ait Pontifex,
*ecce quod noſtram intentionem, quam circa ſtatum animarum
habemus, & habuimus, ſerie præſentium declaramus: Fatemur
ſiquidem, & credimus, quod animæ purgatæ ſeparatæ a
corporibus ſunt in Cœlo, Cœlorum regno, & Paradiſo cum Chri-
ſto in conſortio Angelorum congregatæ, & vident Deum facie
ad faciem, & Divinam eſſentiam clare in quantum conditio,
& ſtatus patitur animæ ſeparatæ.* Mattheucci, *controverſ.*
6. *cap.* 4. *num.* 59. & Joannes Villanus *lib.* 11 *cap.* 9. di-
cit intellexiſſe ex fratre ſuo, qui in Palatio ipſius Joan-
nis XXII. commorabatur, ipſum Pontificem die 3. De-
cembris 1334. palam profeſſum fuiſſe hanc ſententiam ſe
habere, & antehac ſe habuiſſe, & ſic Maimburgus ipſe
lib. 6. *de Imperii occaſu*. Wading. & Card. Petra *loc. cit.*
n. 13. 30. & ſic ex Bulla Canonizationis S. Ludovici E- 30
piſcopi Toloſani incip. *Sol oriens in* § 18. expreſſe dicit:
*Tandem glorioſam reſolutus in mortem, qui hic vivus ambu-
lavit in innocentia a medio domus ſuæ ad Deum ſuum contem-
plandum in gaudio facie revelata* (nota) *in ſuæ innocentiæ
eſt ingreſſus*: & ſimilia habet in Bulla Canonizationis S.
Thomæ de Aquino incip. *Redemptionem*, in qua apertiſſi-
me profitetur, *Cœlum credentibus, & humilibus patere. A
Chriſto in Cœlos aſcendente reſeratam dudum clauſam in ſe
credentibus januam Paradiſi.* Ipſum Sanctum Thomam *devi-
cto, triumphatoque mundo in perpetuas æternitates receptum in
patria ejus animam Cœlum poſſidere*; Et pariformia habet
etiam in Bulla Canonizationis S. Thomæ Herfordienſis
Epiſcopi incip. *Unigenitus*. ex quibus omnibus clariſſime
patet, fuiſſe Joannem XXII. ſententiæ contrariæ, cum
nullimode potuiſſet ita loqui, ſi Beatitudinem Sanctorum
ad extremum uſque Judicii diem differri crediſſet.

Animas juſtorum ante diem Judicii viſuras eſſe intui- 31
tive Deum poſt purgatam pœnam, ſi cum aliquo reatu ex hac vita deceſſerint, expreſſe definivit Benedictus XII. in ſua Conſtit. incip. *Benedictus Deus*, præciſis his verbis: *Definimus quod ſecundum communem Dei ordinationem Animæ Sanctorum omnium mox poſt mortem ſuam, & purgationem præfatam in illis, qui purgatione hujuſmodi indigebant, etiam ante reſumptionem ſuorum corporum, & Judicium generale poſt Aſſumptionem Domini Noſtri Jeſu Chriſti in Cœlum fuerunt, ſunt, & erunt in Cœlo Cœlorum regno, & Paradiſo Cœleſti cum Chriſto, Sanctorum Angelorum conſortio aggregatæ, & poſt Chriſti Jeſu paſſionem, & mortem viderunt, & vident, & videbunt divinam eſſentiam immediate ſe bene, & clare, & aperte illis oſtendentem, & quod nihilominus in die Judicii omnes homines ante Tribunal Chriſti cum ſuis corporibus comparebunt reddituri de factis propriis rationem, ut recipiat unuſquiſque propria corporis prout geſſit, ſive bonum, ſive malum.* Quod autem hoc non determinavit Joannes XXII. eſt, quia cum ad deciſionem ſe præpararet, fuit morte præventus, ut teſtatur idem Benedictus XII. in cit. Conſtitut. *Benedictus Deus*, his verbis, *Cumque idem Prædeceſſor noſter, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad deciſionem ſe pararet, tamen morte præventus, ſicut Domino placuit, perficere illud nequivit.*

ANNIVERSARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Anniverſarium quid ſit?*

2 *In communi, & ſtricto ſenſu ſumitur anniverſarium pro onere, ſeu adimplemento oneris impoſiti ad ſuffragia ſingulis annis pro defunctis impartienda ea anni die, qua accidit, & recurrit mors Inſtitutoris.*

3 *Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu ſunt quotannis celebrandæ, poſſunt cantari etiamſi ipſorum obitus dies inciderit in Feſtum duplex majus.*

4 *Advertendum hic tamen eſt, quod decretum loquitur de Anniverſariis, & Miſſis cantandis ex diſpoſitione Teſtatorum, non autem ad placitum vivorum.*

5 *Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem; quæ certo die dici debent, ut die tertia, ſeptima, & trigeſima, eo impedito, transferri poſſunt in ſequentem diem.*

6 *Varii autem recte dicunt anticipari poſſe, ut citius ſuccurratur Defunctis.*

7 *Unde clare patet nullimode poſſe cani Miſſas de Requiem ad ſolum placitum vivorum in duplicibus, & quandocumque eſt officium excludens duplicia.*

8 *Habens injunctum onus faciendi celebrari Anniverſarium quindecim V. G. vel viginti Miſſarum pro anima Fundatoris, non tenetur celebrari facere Miſſam cantatam.*

9. *Ipſæ tamen Miſſæ privatæ, licet legatæ de mente Teſtatoris, nequeunt dici, & legi de Requiem, ſi ejus dies Anniverſaria incidat in duplici, & quandocumque eſt officium excludens duplicia.*

10 *Anniverſarium ordinatum a Teſtatore pro anima ſua ſine declaratione, an pro una vice, vel an in perpetuum, præſumendum eſt pro perpetuo* ad num. 12.

13 *Onera in fundo impoſita pro Anniverſariis tranſeunt cum eodem fundo.*

14 *Anniverſarium relictum a Teſtatore, ut celebretur pro anima ſua in Eccleſia, in qua ſtatuit ſepeliri, ceſſat ſi Teſtator culpabiliter ſeipſum occiderit, aut in puteum ſe projecerit.*

15 *Si autem Anniverſarium fuerit ordinatum a Teſtatore pro ſua anima & animabus ſuorum, non ceſſat quamvis Teſtator culpabiliter ſe occiderit.*

16 *Anniverſaria non fixa, & alia ſimilia, quæ ex expreſſa voluntate Teſtatorum & Fundatorum prohibentur dari abſentibus ex quacumque cauſa, & jubentur dari ſolummodo ipſos*

ipſis phyſice, & corporaliter intereſſentibus, non participantur ab habentibus Indultum a Papa, ut etiam in abſentia poſſint participare omnes, & quaſcumque Diſtributiones ordinarias, & extraordinarias, & quocumque nomine nuncupentur.

17 *Teſtator conditionem, ac legem quam vult, in ſuo Teſtamento, & Legatis, rebuſque ſuis dare, & apponere poteſt.*

18 *Papa potius piæ voluntati Teſtatorum adhæret, quam præjudicet.*

19 *Nec obſtant verba illa generalia in Indulto apposita, ſcilicet*, omnes, & quaſcumque diſtributiones ordinarias, & extraordinarias, & quocumque nomine nuncupentur.

20 *Afferuntur ad hoc plura Decreta Sacræ Congregationis Concilii* ad num. 23.

24 *Ex quibus omnibus ſatis conſtat, quod Indultum quantumcumque amplum non comprehendat Anniverſaria non fixa, & pro ſolis vere, & corporaliter intereſſentibus a Teſtatore relicta, niſi in Indulto ſit expreſſa voluntas Papæ Teſtatoris menti clare derogantis, & etiam talia Anniverſaria Indultario explicite indulgentis.*

25 *Nec talia Anniverſaria poſſunt reponi in diſtributionibus quotidianis per Epiſcopum.*

26 *Anniverſaria autem fixa, & alia ſimilia, in quibus non adſit contraria diſpoſitio Teſtatoris, & Fundatoris participantur ab Indultariis, ac ſi perſonaliter intereſſent.*

27 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris* ad num. 43.

1 2 ANniverſarium ſecundum Gloſſ. *in cap. Cum creatura, de celebratione Miſſarum*, dicitur *quod pro Defuncto fit anno revoluto a die mortis ſuæ*. Unde in communi, & ſtricto ſenſu ſumitur anniverſarium pro onere, ſeu adimplemento oneris impoſiti ad ſuffragia ſingulis annis pro defunctis impartienda ea anni die, qua accidit, & recurrit mors
3 Inſtitutoris. Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu ſunt quotannis celebrandæ, poſſunt cantari etiamſi ipſorum obitus dies inciderit in Feſtum duplex majus, ut decrevit *Sacr. Congr. Rit.* 22. *Novemb.* 1664. & Alex. VII. 22. *Jan.* 1667. in decreto incip. *Credita*. Advertendum hic tamen eſt, quod Decretum loquitur de Anniverſariis, & Miſſis can-
4 tandis ex diſpoſitione Teſtatorum, non autem ad placi-
5 tum vivorum. Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ certo die dici debent, ut die tertia, ſeptima, & trigeſima, eo impedito transferri poſſunt in ſequentem diem, *Sacra Rit. Congreg* 27. *Septembris* 1607. & 19. *Maji* 1614. Cerſetus autem, Raymundus, & la Croix *lib.* 6. *part.* 2.
6 *num.* 510. recte dicunt anticipari poſſe, ut citius ſuccurratur Defunctis. Unde clare patet, nullimode cani poſ-
7 ſe Miſſas de Requiem ad ſolum placitum vivorum in duplicibus, & quandocumque eſt Officium excludens duplicia; cum poſſit ſic ſatisfieri eorum piæ voluntati, & petitioni, vel anticipando, vel transferendo in diem non impeditam, ne violentur Rubricæ, & decreta hoc vetantia.

8 Habens injunctum unus faciendi celebrari Anniverſarium quindecim V. G. vel viginti Miſſarum pro anima Fundatoris, non tenetur celebrari facere Miſſam cantatam, quia niſi aliud exprimatur in fundatione, tale Anniverſarium intelligitur de quindecim, vel viginti Miſſis privatis eadem Anniverſaria die celebrandis in loco Hæredi, ſeu Beneficiato beneviſo. *Sacr. Congreg. Concil. in Placentina* 3. *Januarii* 1691. Ipſæ tamen Miſſæ privatæ,
9 licet legatæ de mente Teſtatoris, nequeunt dici & legi de Requiem, ſi ejus dies Anniverſaria incidat in duplici, & quandocumque eſt officium excludens duplicia, *Sacr. Cong.* 28. *Auguſti* 1627. & 21. *Junii* 1670.

10 Anniverſarium ordinatum a Teſtatore pro anima ſua ſine declaratione, an pro unica vice, vel an in perpetuum, præſumendum eſt pro perpetuo, quia in diſpoſitione indefinita quando diſpoſitum eſt iterabile, non intelligitur de unica vice, per textum *in leg. Cum quidam, ff. de ann. legat.* prout explicat Cumanus *in leg. Eum qui Kalendis in princip. de verb. ſignificatione*; ſed dies Anniverſaria recipit reiterationem, ut eleganter tenent Lancellotus *deciſ. in dict. leg. cum quidam*, & Barboſa *in leg. divortio, §. quod in anno* 11. *ff. ſolut. Matrimon.* Anniverſarium enim ſecundum communem conceptum non reſtringitur ad unum annum, ut dicit Perez *de Anniverſ. & Cappell. lib.* 1. & 3. *numer.* 13. Et ad hoc facit textus *in l.*
11 *Annua* 20. *§. atria, ff. de annuis legat.* ubi cum Atria diſpoſuiſſet, ut ex reditu cœnaculi, & horrei ſui poſt ejus obitum daretur quædam ſumma Sacerdoti, aliiſque miniſtris in die nundinarum, quas ibi poſuit, reſponſum fuit, quod illa ſumma non ſemel tantum, ſed in perpe-
12 tuum danda eſſet. Et etiam textu *in l. Defuncta in fin. ff. de uſufructu*, ubi cum eſſet legata ſexta pars fructuum oleris, quam Teſtator habebat in agro, reſponſum fuit, non pro anno, ſed quotannis intelligi relictum. Sic Perez *de Anniverſ. & Cappellan. lib.* 1. *cap.* 3 *num.* 9. & *ſeq. per tot.* & alii plures ab ipſo cit. cum Roſignol. *de Eucharist. quæſt.* 23. *art.* 3. *num.* 3.

13 Onera in fundo impoſita pro Anniverſariis tranſeunt cum eodem fundo, quia Teſtator, ex quo fundum illum aſſignavit pro onere Anniverſarii, ut ex ejus fructibus, ſeu reditibus onus ejuſdem perſolvatur quotannis, intelligitur ipſum fundum obligaſſe, per illa enim aſſignationem talis fundi quodammodo ſeparavit ipſum fundum a cætero corpore ſuorum bonorum, ſeu ſuæ hæreditatis, ut firmiori vinculo fundum illum obſtringeret, ne obligatio Anniverſarii facile dilaberetur; & patet a pari, quia quando Teſtator aſſignat determinatum fundum pro alimentis alicui præſtandis, tunc fundus ille intelligitur hypothecatus pro eiſdem alimentis, ut notat Gloſſa *in leg. Lucius, de aliment. Legat. textus in leg.* 2. *ff. eodem titul.* adeoque idem dicendum eſt, quando aſſignantur fundus pro Anniverſariis, ut expreſſe tenet Guido Papa *deciſ.* 576. Salzar *de uſu, & conſuetudine cap.* 21. *num.* 34. Tiraquel. Petrus, Jacobus, Maſcardus, Roſignol. & alii paſſim.

Anniverſarium relictum a Teſtatore, ut celebretur pro 14
anima ſua in Eccleſia, in qua ſtatuit ſepeliri, ceſſat ſi Teſtator culpabiliter ſe ipſum occiderit, aut in puteum ſe projecerit, *cap. Pro obeuntibus* 13. *quæſt.* 2. ubi pro impiis, qualis eſſet, qui culpabiliter ſe interficeret, expreſſe prohibetur orari his verbis: *Non tamen pro impiis, quamvis Chriſtiani fuerint, tale quid agere licebit*; ex quo autem per hanc ſanctionem Gregorii Papæ oritur prohibitio orandi, & adimplendi Legatum, Legatum ipſum deſinit per textum *in leg. Cum lare §. falſam, ff. de condit. & demonſt. & leg. Si quis ita legaverit §. fin. ff. de adimen. leg.* Sic Perez *de Anniverſ. & Cappell. lib.* 1. *cap.* 11. *fere per totum*, Turrecremata, Covarruvias, Menochius, Roſignolus, & alii paſſim. Si autem Anniverſarium fuerit
ordinatum a Teſtatore pro ſua anima & animabus ſuo- 15
rum, non ceſſat, quamvis Teſtator culpabiliter ſe ipſum occiderit, quia licet tale Anniverſarium non poſſit conſequi effectum in favorem Teſtatoris, qui ſe ipſum culpabiliter occidit, poteſt tamen conſequi in favorem aliorum, in quorum ſuffragium eſt inſtitutum, in hac enim, & ſimili diſpoſitione æque principaliter veniunt ſuffragia pro animabus ſuorum, nec ſunt ita neceſſario connexa ſuffragia pro animabus ſuorum cum ſuffragiis pro anima ſua, ut iſtis ceſſantibus, debeant etiam illa ceſſare, ſicuti illa non ceſſarent, etiamſi certo conſtaret, Teſtatorem ſuffragiis non amplius pro ſe ipſo indigere, ex quo certo ſciretur ipſum jam eſſe in Gloria perfecte beatum.

Anniverſaria non fixa, & alia ſimilia, quæ ex expreſ- 16
ſa voluntate Teſtatorum, & Fundatorum prohibentur dari abſentibus ex quacumque cauſa, & jubentur dari ſolummodo ipſis phyſice & corporaliter intereſſentibus, non participantur ab habentibus Indultum a Papa, ut etiam in abſentia poſſint participare omnes, & quaſcumque diſtributiones ordinarias, & extraordinarias, & quocumque nomine nuncupentur. Et ratio eſt, quia Teſtator conditionem, ac legem, quam vult, in ſuo Teſtamento, & Legatis, rebuſque ſuis dare, & apponere poteſt; *leg. In re mandata, Cod. mandat. leg. Cum acutiſſimi in fin. Cod. de Fideicom. l. ex facto ff. de hæred. inſtit.* Quæ non minus, quam leges Juris Communis ſervandæ ſunt, *leg. Plane* 94. *§.* 1. *de Legatis* 1. *l. Paulo* 27. *§* 1. *ff. de Legat. III.* & contra quas nunquam præſumitur Papam voluiſſe diſpenſare, Loter. *de re beneſic. lib.* 2. *quæſt.* 43. *n.* 63.

Immo Papa potius piæ voluntati Teſtatorum adhæret, 18
quam præjudicet, ut recte dixit Rota Rom *part.* 9 *deciſ.*
158. *n.* 24. Nec obſtant verba illa generalia in Indulto 19
appoſita, ſcilicet, *omnes & quaſcumque diſtributiones ordinarias, & extraordinarias, & quocumque nomine nuncupentur*; quia hæc reſtringi debent ſolummodo ad eas, quæ debentur ex proviſione Juris communis, non autem ex proviſione hominis, quæ facit ceſſare proviſionem Legis, & dum Papa huic hominis proviſioni ſpeciatim, & expreſſe non derogat, ejus Reſcripta, & Indulta ſecundum diſpoſitionem Juris communis ſemper interpretanda ſunt, *cap. Cum dilectis, & ibi Gloſſa verb. Jure communi de conſuetud.* Caſſad. *deciſ.* 38. *num.* 7 *ſuper regul.* Gonzal. *ad regul.* 8. *Gloſſa* 4 *num.* 135. Paſſerin. *cap. unic. de Cleric. non reſident. in* 6 *num.* 133. Moneta, Cened. Caſtropal. Panimol. Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 134. *num.* 11. Rota *part.* 3. *deciſ.* 194. *num.* 3. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 361. & *part.* 7. *dec.* 59. *num.* 7.

Et ſic fuit pluries deciſum a Sacra Congregatione, & 20
ſignanter in Neapolitana Indulti, quod fuerat conceſſum Canonico Neapolitano cauſa ſtudii cum ſequentibus verbis; „ Omnia, & ſingula dicti Canonicatus, Præbendæ, „ proventus, fructus, reditus, jura, & emolumenta quæ„ cumque, necnon diſtributiones etiam quotidianas ordi„ narias, & extraordinarias quomodolibet nuncupatas, „ & in quibuſvis rebus conſiſtentes, ac undequaque pro„ venientes, ac etiam ſolis præſentibus, & Divinis Of„ ficiis, ſinguliſque diurnis, & nocturnis Horis intereſ„ ſentibus dari, & præſtari ſolitas, & ad te ſi in dicta „ Eccleſia perſonaliter reſideres, ac Officiis, & Horis „ prædictis aſſidue intereſſes, ſpectantibus, & pertinenti„ bus, percipere, & exigere &c. „ Diſputatis ſubſcriptis
dubiis *in Sacra Congr. Conc.* 20. *Februarii* 1677. Primo, 21
„ An Canonico Ragna debeantur integræ diſtributiones „ quotidianæ & omnia, quæ loco diſtributionum quoti„ dianarum ſuccedunt? Secundo, an emolumenta in-

„ tereſ-

„ tereſſentium Anniverſariis? Tertio, Funeralibus? Quar-
„ to, Miſſis aſſignata? *Sacra Congregatio* reſpondit affirma-
„ tive quoad diſtributiones, in reliquis negative. *Et*
„ *eidem reſpondit* Sacra Congreg. Epiſcop. in Monopolita-
„ na 9 Sept. 1667. *Et idem* in una Bituntina Anniver-
„ ſariorum, *In qua cum quæſitum fuiſſet*, An vigore In-
„ dulti Jubilationis Canonicus Jubilatus percipere vale-
„ ret perinde ac ſi Choro perſonaliter intereſſet emolu-
22 „ menta Anniverſariorum? Sacra Congregatio Concilii
„ die 1. Julii 1679. reſpondit negative. „ Et ſimiliter
in Romana 5. *Martii* 1678 *in Nevarienſ.* 29. *Novembris*
1681 *& Peruſina* 17 *Julii* 1688. ubi fuit deciſum Cano-
nico Jubilato deberi etiam, quæ proveniunt ex emolu-
mentis Proceſſionum, & Anniverſariorum, & aliorum,
dummodo Teſtatorum voluntas non obſtet. Et ſic etiam
23 *in Romana Jurium Canonicalium* 5. *Maji* 1703. *in qua ad*
dubium: „ An Indultum vacandi a Choro, aliiſque Divi-
„ nis Officiis ex cauſa infirmitatis conceſſum, valeat e-
„ tiam pro Laudemiis, quindemniis, Capitulis, Anniver-
„ ſariis, Feſtivitatibus, Proceſſionibus, ac quibuſcumque
„ functionibus in Eccleſia peragendis, ita ut lucrari de-
„ beat omnia emolumenta communia nuncupata, & e-
„ tiam victualia, & Candelas? *Reſpondit* affirmative, e-
„ tiam quoad laudemia, exceptis anniverſariis, & aliis
„ obventionibus non fixis, & in quibus diverſimode fue-
„ rit a Teſtatore diſpoſitum; „ quæ etiam confirmata
fuit *die* 20. *Junii* 1705.

24 Ex quibus omnibus ſatis conſtat, quod Indultum quan-
tumcumque amplum non comprehendat Anniverſaria non
fixa, & pro ſolis vere, & corporaliter intereſſentibus a
Teſtatore relicta, niſi in Indulto ſit expreſſa voluntas
Papæ Teſtatoris menti clare derogantis, & etiam talia
25 Anniverſaria Indultario explicite indulgentis. Nec talia
Anniverſaria poſſunt reponi in diſtributionibus quotidia-
nis per Epiſcopum, quia commutatio voluntatis Teſta-
torum ſpectat ad Summum Pontificem, ut declaravit *Sa-*
cra Congreg. Conc. in Elboren. 12. *Martii* 1592. Anniverſa-
26 ria autem fixa & alia ſimilia, in quibus non adſit contra-
ria diſpoſitio Teſtatoris, & Fundatoris participantur ab
Indultariis, acſi perſonaliter intereſſent, cum taliter pri-
vilegiati pro intereſſentibus habeantur, quia licet Papa
non faciat vere præſentes tales privilegiatos, qui revera
tales non ſunt, facit tamen tales quoad effectus inde re-
ſultantes, cum fictio Principis idem operetur, ac veri-
tas; & ſic ficti præſentes, habeantur pro vere præſenti-
bus, ut egregie Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæſt.* 52. *n.*
43. *& lib.* 3 *quæſt.* 15. *num.* 64 *quæſt.* 52. *num.* 45 *&*
lib 3. *quæſt.* 15. *num.* 64. *&* 65. Pignatell. *tom.* 3 *conſult.*
19 *num* 33 *& ſequent.* ubi dicit, ſic obſervari in Baſi-
licis Urbis quoad diſpenſatos per breve, & ſic tenuit Ro-
ta *dec.* 1251. *n.* 16. *&* 17. *coram Seraphino*.

Additio ex Auctore.

27 Anniverſarium, uti jam diximus ſupra num. 1. ſecun-
dum Gloſſam in Cap. *Cum Creatura*, *de celebratione Miſſa-*
rum, numerari debet a die obitus illius, pro quo cele-
brandum venit, & non a die Sepulturæ, ut colligitur
etiam clare ex verbis ſequentium Decretorum, *recurren-*
te obitus die, & clarius ex verbis Decreti 19 Junii 1700.
ibi: *Dummodo ſermo ſit de die vere anniverſaria a die obitus*.
Ubi ly *vere* expreſſe declarat veram, & non fictam diem
obitus. Nec obſtat ly *depoſitionis diem* in Anniverſarii Miſ-
ſa repertum, cum talis dies æque proprie pro die obitus
aptus ſit recipi, ubi dies obitus nonniſi improprie pro
die Sepulturæ accipi valet, ut recte exponit doctiſſ. P.
Cavalieri *loc. cit cap.* 4 *num.* 7. qui tamen *ibidem n.* 8.
aliter cenſet de diebus tertia, ſeptima, & trigeſima, cre-
dens harum numerationem petendam eſſe non a die obi-
tus, ſed a die Sepulturæ, uti & nos docebimus ſub verb.
Miſſa art. 14. *n.* 15., quamvis non deſint, ut ipſe refert
loc. cit. n. 6., qui ex verbis Collectæ Miſſæ *Pro anima famuli*
tui, quam hodie de hoc ſæculo migrare juſſiſti, liberum cen-
ſeant ab utroque die numerationem petere, cum Eccleſia
per dicta verba videatur totum temporis ſpatium ab in-
ſtanti mortis uſque ad ſepulturam pro uno die reputare
in favorem recens mortui; quod revera ſine contradictio-
ne a variis in praxim deduci in dies conſpicimus.

28 Anniverſaria, & Miſſæ cantatæ de Requiem relictæ ex
diſpoſitione Teſtatorum; quotannis in dies ipſorum obitus,
etiam in duplici majori contingentes poſſunt celebrari, &
proinde in Decreto die 5 *Auguſti* 1662. edito non com-
prehenduntur *S. R. C.* 22. *Novembr* 1664. *in Novarien.*

29 Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ ex diſpoſi-
tione Teſtatorum cum cantu ſunt quotannis celebrandæ,
poſſunt cantari, etiamſi ipſorum obitus inciderit in feſto
duplici majori, non tamen de præcepto; *Sacr. Rit. Con-*
greg. 20. *Julii* 1669. annuente Clemente IX. 13. *Auguſti*
ejuſdem anni in Decreto Generali.

30 In Anniverſario occurente in feſto duplici 2. claſſis
non poteſt cantari Miſſa de Requiem. *S. R. C.* 6. *Julii*
1698. *in Collen.*

31 Infra octavas privilegiatas non poteſt cantari Miſſa De-
functorum in anniverſario, & officio ſolemni. *S. R. C.* 5.
Julii 1698. *in Collen.*

Biblioth. Ferrar. Tom. I.

Miſſæ cantatæ mortuorum infra octavam Corporis Chri- 32
ſti non ſunt celebrandæ, niſi præſente Corpore. *S. R. C.*
12. *Septemb.* 1671. *in Nuſcana.*

Anniverſaria, & aliæ Miſſæ pro defunctis certo die di- 33
cendæ, eo impedito, poſſunt transferri in diem ſequen-
tem. *S. R. C.* 17. *Septembr.* 1608.

Ex privata devotione Parochianorum petentium ſæpius 35
per annos anniverſaria pro Defunctis parentibus, fratri-
bus, amicis, & aliis Defunctis, poteſt in ruralibus Ec-
cleſiis cantari Miſſa ſolemnis de Requiem in feſto dupli-
ci minori, altera Miſſa cantata de feſto, ubi adſunt plu-
res, vel ſaltem duo Sacerdotes, dummodo ſermo ſit de die
obitus. *S. R. C.* 19. *Junii* 1700. *in Curien.*

Anniverſaria, ſive Miſſæ quotidianæ cantatæ de Re- 35
quiem relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum pro certis die-
bus, hiſque impeditis die Dominico, ſeu alio feſto de præ-
cepto, cantari poſſunt in diebus ſubſequentibus, ſeu an-
tecedentibus, in quibus occurrunt officia de duplici ma-
jori, non tamen de præcepto, præcipue de Sanctis ali-
cujus Ordinis, non relicta tamen Miſſa in cantu de du-
plici minori occurrente, quatenus adſit obligatio cantandi.
S. R. C. 4. *Maji* 1686. *in una Canon. Regul. Latera.*

In Eccleſiis Parochialibus ruralibus, in quibus per an- 36
num plerumque unus tantum Sacerdos celebrat, & ſine
cantu, poteſt dici Miſſa de Requiem, quando anniverſa-
ria ex Teſtatorum diſpoſitione, recurrente obitus die, in-
cidunt in feſtum duplex minus. Non idem tamen dicen-
dum eſt de diebus 3. 7. & 30. ſed ſervetur Decretum
generale editum 5. Auguſti anno 1662 quod incip. *Cum*
Sanctiſſimus. *S. R. C.* 19. *Junii* 1706. *in Curien.*

In diebus relictis a Teſtatore 3. 7. & 30. Miſſa ſole- 37
mnis de Requiem poteſt cantari etiam in duplici majo-
ri, dummodo non ſit feſtum de præcepto, & non ſit du-
plex 1. vel 2. claſſis. *S. R. C.* 27. *Septemb.* 1669.

Non valentes ſatisfacere anniverſariis Defunctorum in 38
diebus ferialibus, poſſunt ipſa adimplere in feſtis dupli-
cibus, non tamen de præcepto. *S. R. C.* 3. *Martii* 1629.
in Papien.

Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ certo die 39
dici debent eo impedito, transferri poſſunt in ſequentem,
prout tranſtulit *S. R. C* 19 *Maji* 1614. *in Turritana.*

In die anniverſarii, & depoſitionis non poteſt cantari 40
Miſſa Defunctorum loco conventualis. *S. R. C.* 5. *Julii*
1698. *in Collen.*

Miſſa conventualis non poteſt celebrari pro anniverſa- 41
rio, ſed cantandæ ſunt duæ Miſſæ. In die vero depoſi-
tionis dicenda eſt Miſſa pro Defuncto, non obſtante con-
traria conſuetudine. *S. R. C.* 12. *Julii* 1628. *in Januen.*

Quando adeſt obligatio, & onus faciendi diverſa anni- 42
verſaria ſtatis diebus, in quibus occurrunt feſta duplicia,
ſive ſemiduplicia, nec non etiam tempus quadrageſimale,
& quatuor tempora, vigilia, & ſimilia, Miſſa Conven-
tualis nullo pacto eſt omittenda, ſed utraque Miſſa can-
tanda eſt, altera de die, altera de requiem, etiamſi occur-
rat feſtum duplex, dummodo non ſit feſtum de præcepto,
ad hoc ut Teſtatorum voluntates adimpleantur, & licite
eleemoſyna lucrari poſſit, ut declaravit *S. R. C.* 1 *Septemb.*
1607. *in Pampilonen. &* 29. *Nov.* 1618. *in Januen.*

Convivia, & prandia tolerari poſſunt in Anniverſariis 43
Defunctorum, ubi eſt conſuetudo, præſertim ſi ita a
defuncto cautum fuiſſet in diſpoſitione teſtamentaria, ha-
bita ratione pauperum, qui de illis participant, ſed pro-
videndum erit, ut abſit exceſſus ſumptuum, & quidquid
poteſt eſſe ſcandali. *Sac. Cong. Epiſcop.* 6. *Decembris* 1588.
Sic prædicta Decreta refert, & ſcite explicat eruditiſſi-
mus P. Cavalieri *in Agenda Defunctorum*.

Novæ additiones ex aliena manu.

NUM Epiſcopus ea, qua ſecundum *Concil. Tridentinum* 1
ſeſſ. 25. *c.* 4 *de Reform.* polleat facultate reducendi in
Synodo Diœceſana numerum Miſſarum, uti poſſit quoad
Anniverſaria, conſule *Fagnan in cap. Ex parte n.* 30. *de*
Conſtit. Tum an Epiſcopus valeat immutare Anniverſaria 2
in Miſſas Conventuales de die, adi *Paſqualig. de Sacrif.*
nov. Leg. to. 2. *tit. de Reduct. Miſſar. quæſt.* 188 *per tot.*

De quæſtione, quam tractat *Auctor n.* 10. an ſcilicet 3
Anniverſarium ordinatum a Teſtatore pro anima ſua nul-
lo alio expreſſo cenſeri debeat perpetuum, confer *Louvrex*
differt. can. 23. *n.* 46. *& plur. ſequent.*

Quid juris ſi quis Eccleſiæ, in qua ſepulturam elegit, 4
legatum reliquit pro Anniverſario, & deinde mutato con-
ſilio alibi ſepeliri voluit, legato expreſſim haud revoca-
to, vide *Louvrex loc. cit. n* 50. *& ſequent.*

Si Teſtator fundum aliquem vel reditum annuum præ- 5
exiſtentem & antea conſtitutum pro Anniverſario reli-
querit, fructus & proventus ab Eccleſia percipiendi ſunt
ea die qua cedunt. Sin autem Teſtator reditum annuum 6
ab hærede ſuo præſtari voluerit, ſolutio facienda eſt eo
tempore, quo anniverſarium celebrari debet, *Louvrex*
eod. loc. nu. 52. Quod ſi fundus vel reditus annuus, ſu-
per quo fundatum eſt Anniverſarium, in totum, vel par- 7
tem perierit, magna quæſtio eſt an ab hærede alius ſit
præſtandus? Alibi de ea agemus; interim legendus *Lou-*
vrex ubi ſupra a n. 353.

8 De abſentibus ex cauſa infirmitatis, ex cauſa ſtudii, ob utilitatem Eccleſiæ, tum de Canonicis in ſervitio Epiſcopi occupatis, & demum de Canonicis jubilatis, an & quando participent de Anniverſariis, videndus idem *Louvrex in pluries citata diſſert. 23. a nu. 36.*

ANNUNTIATIO B. MARIÆ VIRGINIS.

SUMMARIUM.

1 *Si Feſtum Annuntiationis B. M. Virginis occurrat in Feria 6. in Paraſceve, vel in Sabbato Sancto, transfertur ejus Officium cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus, ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, protracto ad aliam diem Feſto in ea occurrente, niſi fuerit duplex primæ Claſſis.*

2 *Notandum primo, quod ſi alicubi in prædicta Feria ſecunda occurreret duplex primæ claſſis, ibidemque Annunciatio celebraretur ſub eodem ritu, adhuc duplex illud eſſet transferendum, & celebranda Annuntiatio.*

3 *Notandum ſecundo, quod licet Annuntiatio ſit ſecundæ Claſſis, ſi tamen haberetur reponendum officium translatum primæ Claſſis, nihilominus in prædicto caſu eſſet agendum de Annuntiatione.*

4 *Notandum tertio, quod protracta ulterius Annuntiatione ob Feſtum altioris ritus in ea occurrens, non ideo protrahenda eſt obligatio audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus.*

5 *Si ſimul transferenda ſint Feſta S. Joſeph, & Annuntiationis prius reponatur Annuntiatio, deinde S. Joſeph.*

6 *Annuntiationis Feſtum non licet celebrare in majori hebdomada.*

7 *Nec poteſt fieri ejus Officium in Dominicis Quadrageſimæ, niſi in Eccleſiis ſub Annuntiationis invocatione dedicatis.*

8 *Nuperrima conceſſio Clementis XIII. quoad Annuntiationis Feſtum in Diœceſi Venetiarum.*

1 SI Feſtum Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis occurrerit in feria ſexta in Paraſceve, vel in Sabbato Sancto, transfertur ejus Officium una cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, protracto ad aliam
2 diem Feſto in ea occurrente, niſi fuerit duplex primæ Claſſis; *Sacra Rituum Congreg. 11. Martii* 1690. Notandum primo, quod ſi alicubi in prædicta Feria ſecunda occurreret duplex primæ Claſſis, ibidemque Annuntiatio celebraretur ſub eodem ritu, adhuc duplex illud eſſet transfe-
3 rendum, & celebranda Annuntiatio. Notandum ſecundo, quod licet Annuntiatio ſit ſecundæ Claſſis, ſi tamen haberetur reponendum Officium translatum primæ Claſ-
4 ſis, nihilominus in prædicto caſu eſſet agendum de Annuntiatione. Notandum tertio, quod protracta ulterius Annuntiatione ob Feſtum altioris ritus in ea occurrens, non
5 ideo protrahenda obligatio audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus. Si ſimul transferenda ſint Feſta S. Joſeph, & Annuntiationis, prius reponatur Annuntiatio, deinde S. Joſeph, non obſtante decreto edito in
6 contrarium *ſub die 12. Junii 1728. Decretum eſt 14. Junii*
7 1692. Annuntiationis Feſtum non licet celebrare in majori hebdomada. *Sac. Congr. Rit. 15. Martii* 1614. Nec poteſt fieri ejus Officium in Dominicis Quadrageſimæ, niſi in Eccleſiis ſub Annuntiationis invocatione dedicatis. *S. C. R. 1. Septemb.* 1612.
8 Demum SS. D. N. Clem. XIII. ſub die 19. Julii 1760. conceſſit, ut Annuntiationis Feſtum in Diœceſi Venetiarum celebretur cum Octava, etiamſi transferendum occurrat.

ANNULUS.

SUMMARIUM.

1 *Annuli prius ad ſignandum ſunt adinventi.*

2 *Annuli ſignatorii, & ſigilla promiſcue fuerunt uſurpata ab utroque Jure.*

3 *Progreſſu tamen temporis ad virorum, & mulierum ornatum, & luxuriam ut in dies cernitur fuerunt mutati.*

4 *Annulus Piſcatoris quid ſit?*

5 *Quare dicatur annulus Piſcatoris?*

6 *Hic annulus Piſcatoris maxima cuſtodia ſervatur ab intimo Papæ familiari, & poſt Papæ mortem ſtatim frangitur per Cardinalem Camerarium.*

7 *Annuli uſus in Miſſa prohibetur Protonotariis non participantibus, & Doctoribus quibuſcumque, & Canonicis Cathedralium.*

8 *Poſſunt tamen Canonici Miſſam celebrare cum annulo aureo & de rigore uti ſed ſine gemma & ſine aliqua effigie. Benedictus tamen XIII. noviſſime in Concilio Romano ſtatuit in Miſſæ celebratione eſſe deponendum.*

9 *Communionem de manu Epiſcopi capiens, antequam capiat ipſam communionem debet manum Epiſcopi oſculari, non autem annulum.*

ANnuli primum ad ſignandum ſunt adinventi. Et hoc initium conſtat ex lege Civili, cum cauſa cuſtodiæ uſurpentur *in leg. Cum pater 77. §. pater pluribus ff. de legat. 2. & leg. argento, & ornamento ff. de auro, & argento legat.* & Macrob. *lib. 7. Satur. cap. 23.* expreſſe ait: *Veteres non ornatu, ſed ſignandi cauſa annulum circumferebant*; & idem dicit Polydor. Virg. *lib. 2. cap. 21.* Card. Petra *tom. 1. §. 3. Proœmial. num. 50.* & aperte colligitur ex pluribus Sacræ Scripturæ locis, vetuſtiſſimum fuiſſe morem annulos pro obſignando adhibere, ut 3. *Regum c. 21. n. 8.* ubi de Jezabele contra Naboth habetur: *Scripſit itaque litteras ex nomine Achab, & ſignavit eas annulo ejus. Eſther cap. 3. num.* 12. de Aman nomine Aſſueri contra Judeos habetur: *Litteræ ſignatæ ipſius annulo miſſæ ſunt per Curſores Regis &c. Eſther. cap. 8. num. 8.* habetur, *ſignantes litteras annulo meo*, & ibidem num. 10. *ipſæque epiſtolæ ..... annulo ipſius obſignatæ ſunt. Daniel. cap. 6. num. 17.* de lapide ſupra lacum Leonum habetur, *quem obſignavit Rex annulo ſuo, & annulo optimatum ſuorum*; & *ibidem cap. 14. nu.* 10. de oſtio Templi Bel habetur: *Signa annulo tuo*, & *nu. 13. ſignantes annulo Regis.*
Hine annuli ſignatorii, & ſigilla promiſcue fuerunt uſur- 2
pata ab utroque Jure, ut *in Canon. 2. diſt. 73.* & *in leg. Signatorius 74. ff. de verbor. ſignificat. leg. Argumento 25. §. ornamenta ff. de auro, & argento legato.* Progreſſu ta-
men poſtea temporis cum uſus luxuriantis ætatis hos an- 3
nulos ſignatorios pretioſis gemmis cœperit decorare, quod prius ad ſignandum fuerat adinventum, ad virorum, & mulierum ornamentum, & luxuriam, ut in dies cernitur, fuit mutatum.
Annulus Piſcatoris eſt ſignum, ſeu ſigillum illud ex ce- 4
ra rubra, quo ſignantur Brevia. Et dicitur Annulus Piſca- 5
toris, ex quo contineat imaginem Divi Petri modo, quo e navicula in mari piſcabatur, & eo ſimpliciter uſum fuiſſe Divum Petrum traditur, ut optime de ſuo more obſervat Eminentiſſimus Petra *t. 1. comment. ad Conſtit. Apoſt. §. 2. proœmial. num. 1. & 2.* Hinc Annulus Piſcatoris maxima cuſtodia ſervatur ab intimo Papæ Familiari, & poſt
Papæ mortem ſtatim frangitur per Cardinalem Camera- 6
rium; *idem ibidem num.* 9. Annuli uſus in Miſſa prohibe-
tur Protonotariis non participantibus, & Doctoribus qui- 7
buſcumque, & Canonicis Cathedralium; *Sacra Congreg. Rituum 13. Februarii 1625. & 20. Novembris* 1628. Poſſunt tamen Canonici Miſſam celebrare cum annulo au-
reo, & de rigore uti, ſed ſine gemma, & ſine aliqua effi- 8
gie; *Sacra Congregat. Rit. 4. Auguſti* 1663. Benedictus XIII. *in Concil. Rom. titul. 16. cap.* 3. ſtatuit in Miſſæ celebratione eſſe deponendum. Communionem de manu Epiſcopi ca-
piens, antequam capiat ipſam communionem, debet ma- 9
num Epiſcopi oſculari, non autem annulum; Bauldry *in Manuali Sacrar. Cæremon. cap. 29. nu. 4.* & alii (*).

Novæ additiones ex aliena manu.

ANnulum ferre prohibitum eſt Clericis, iis exceptis, 1
quibus competit ex officio dignitatis, *cap. 15. de vit.* 2
& honeſtat. Clericor. Ii autem, quibus competit ferre annulum ex officio dignitatis, ſunt Epiſcopi, & Abbates, quibus jus Pontificalium eſt conceſſum: Confer *Gonzal. in d. cap. 15. de Vit. & boneſt. Clericor. num. 13.*
Plura de annulis congeſſerunt *Kochier in Face Hiſtor.* 3
cent. 2. cap. 12. & 97. Henricus Kidſecius de jur. aurei annuli, Calvin. in Lexic. & Du-Cange in Gloſſario ad Scriptores med. & infim. Latinit. verb. Annulus.

Additiones Noviſſimæ.

Annuli tamquam ornamenti Pontificalis meminit vetus 1
Ordo Romanus, ubi & tres verborum formulæ, per quas annulus tradi poſſit, referuntur; quarum ſola tertia hodiernæ formulæ conformis eſt.
Et ante annos mille Concilium Toletanum IV. *Can.* 28. 3
ornamentis Epiſcopalibus annumeraviſſe annulum conſtat; ut proinde hanc cæremoniam jure merito admodum antiquam dicat Morinus *de Sacris Ordinat. cap. 2. num. 5.*
Attamen quia apud Alcuinum, Amalarium, & Raba- 3
num de annulo ſummum eſt ſilentium, argumentum eſt ſat plauſibile, ſerius in Gallia & Germania fuiſſe notam hanc cæremoniam.

4 Græ-

(*) Epiſcopis inter reliqua ſui Ordinis inſignia traditos annulos, mille & amplius annorum teſtimonia habemus tum in Ordine Romano, & aliis Sacramentorum antiquiſſimis libris, tum &c. Verba ſunt Cardinalis Bona *Rer. Liturg. l. 1. cap. 24. §. 13.* Item primis etiam Eccleſiæ ſæculis, Chriſtiani utebantur annulis nuptialibus, quos ferreos fuiſſe ſcribit Tertullianus de Habitu Mulierum *cap. 15.* Videndus & Clemens Alexandrinus l. 3. Pædag. *cap. 11.*

4 Græcos quoque Epiſcopos annuli uſum ignorare, teſtatur Jacobus Goar in *Notis ad Rituale Græcorum*.

5 Quidquid ſit de antiquitate hujus ritus, formula, qua utitur Conſecrator Epiſcopus, Annulum in digitum annularem dexteræ manus Conſecrati immittens, hæc eſt: *Accipe annulum, fidei ſcilicet ſignaculum; quatenus Sponſam Dei, Sanctam videlicet Eccleſiam, intemerata fide ornatur, illibate cuſtodias*.

6 Quoad annulum Sponſalitium, ſive Nuptialem, Rituale Romanum præſcribit, ut ſponſus annulum benedictum de manu Sacerdotis acceptum imponat digito annulari ſiniſtræ manus ſponſæ, Sacerdote dicente: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

7 Apud veteres antiquiſſimus eſt annuli uſus; tam enim apud Romanos, quam apud Hebræos moris fuiſſe, ut in omni pactione loco arrhæ annulus daretur, ex Plinio & Hiſtoria Sacra *Geneſis* 38. obſervat Baronius ad annum 57. atque ex hujuſmodi uſu fluxiſſe videtur, ut cum ſpondentur nuptiæ, Sponſus, loco arrhæ, Sponſæ det annulum.

8 Apud antiquos Chriſtianos annulis ſponſalitiis inſculpeum fuiſſe ſignum fidei, quod eſt Hieroglyphicum amoris & concordiæ, monet ibidem Baronius.

9 Hanc annuli ſignificationem non obſcure inſinuat Nicolaus I. in reſponſis ad Bulgaros apud Gratianum *Cauſ.* „ 30. *q.* 5. *Can.* 3. „ Poſtquam arrhis Sponſam ſibi Spon- „ ſus per digitum fidei annulo inſignitam deſponderit. Et apertius Iſidorus apud idem Gratianum ibidem *can.* 7. „ Quod in primis nuptiis annulus a Sponſo Sponſæ da- „ tur, fit hoc nimirum vel propter mutuæ fidei ſignum, „ vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda „ jungentur. Unde & quarto digito annulus idem inſe- „ ritur, quod in eo vena quædam (ut fertur ſanguinis ad „ cor uſque perveniat. „

10 Eamdem myſticam annuli ſignificationem indicat formula traditionis annuli ex Paſtorali Mechlinienſi, nec non benedictionis, in qua juxta Rituale Romanum dicitur: *Benedic, Domine, annulum hunc, quem nos in tuo nomine benedicimus, ut quæ eum geſtaverit, fidelitatem integram ſuo Sponſo tenens in pace & voluntate tua permaneat; atque in mutua charitate ſemper vivat*.

ANNUS.

SUMMARIUM.

1 *Annus unde ſit dictus?*

2 *Annus ut recte accipiatur in Sacris Canonibus, Bullis, Decretis, Statutis, & ſimilibus eſt regulandus ſecundum regulas a Theologis, & Canoniſtis obſervatas, ut ſequitur.*

3 *Primo ſi Leges, Bullæ &c. aſſignent annum in genitivo, tunc requiritur annus completus.*

4 *Secundo ſi aſſignent annum per accuſativum, & præpoſitionem* ad *ſufficit quod anni ſint incepti.*

5 *Tertio ſi aſſignent annos in accuſativo cum præpoſitione* per *requiruntur anni completi.*

6 *Quarto ſi aſſignent cum præpoſitione* ante *& cum accuſativo, tunc ſufficiunt incepti.*

7 *Quinto ſi aſſignent annos cum præpoſitione* poſt *& accuſativo, intelligendum eſt de annis completis.*

8 *Sexto ſi aſſignent annum cum præpoſitione* in, *& in ablativo, ſufficit annus inceptus.*

9 *Septimo ſi in Bullis, Decretis &c. nulla reperiatur aliquando ex ſupradictis particulis, & res ſit dubia an debeat intelligi de annis inceptis, vel completis, tunc in materia favorabili ſufficiunt anni incepti, & in materia odioſa requiruntur anni completi.*

10 *Anni initium non ubique eodem tempore, ſed diverſo pro diverſis Regionibus, & variis ſtylis calculatur. Antiqui tam Hebræi, quam Ethnici incipiebant annum a Kalendis Martii uti incipiunt adhuc in dies Aſtrologi, & alii communiter pro calculandis Kalendis menſium.*

11 *Moderni in actibus privatis, & epiſtolis annum incipiunt a die prima Januarii, quo tempore plurimi annum calculant, & incipiunt in omnibus actibus familiaribus, & etiam Judicialibus ſuorum Tribunalium, uti ſignanter fit Romæ in omnibus ſuis Tribunalibus etiam Sacrarum Congreg.*

12 *In actibus vero publicis, & inſtrumentis annum incipiunt a die 25. Decembris, uti ſignanter fit a Notariis in Italia.*

13 *In Bullis Pontificiis initium anni in data fit a die Incarnationis 25. Martii.*

14 *In Brevibus Papæ a die Nativitatis 25. Decemb.*

15 *In Decretis Sac. Congr. a die Circumciſionis 1. Januarii.*

16 *Unde ne æquivocis laboremus, attendendus eſt proprius Stylus uniuſcujuſque Regionis, & Tribunalis.*

1 ANnus, ut tenet Varro *lib.* 5. *de lingua latina*, dicitur ab annulo, eo quod in ſe ipſum redeat. Et Archidiaconus *in cap. Si propter num.* 3. *verſ. annus dicitur, de reſcript. in* 6. exiſtimat, annum dici ab *ana* quod eſt *circum*, & *nonas* quaſi circumiens, *per text. in cap. Quadrageſima, de conſecrat. diſt.* 5. Annus enim ubi incipit, ibi deſinit, & reſolvitur, ut inquit Baldus *conſult.* 458. *in fin. vol.* 1. Gloſſa & DD. *in leg. ita vulneratus §. æſtimatio ff. ad leg. Aquiliam*, & qua hora incipit, finitur; Bartol. *in leg.*
Libellorum ff. de accuſationibus. Annus ut recte accipiatur 2
in Sacris Canonibus, Bullis, Decretis, Statutis, & ſimilibus, eſt regulandus ſecundum ſequentes regulas a Theologis, & Canoniſtis obſervatas.

Primo ſi Leges, Bullæ, &c. aſſignent annum in genitivos 3
ut ſi dicatur: Ne quid fiat ab aliquo, niſi fuerit verb. grat. 20. annorum, tunc requiritur annus completus; Silveſter *in ſumma verb. ætas quæſt.* 2. Azorius *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 5. *cap.* 28. §. *Dubiæ eſt quæſtionis*, Portellus *in dub. Regular. verb. Annus*, Lozana, & alii.

Secundo, ſi aſſignent annum per accuſativum, & præ- 4
poſitionem *ad*, ut ſi dicant ad quatuor annos, ſufficit, quod ſint incepti; *l. Qui filium ff. ad Trebellianum*, & ſupracitati Doctores.

Tertio, ſi aſſignent annos in accuſativo cum præpoſi- 5
tione *per*, verb. grat. ſi dicatur per ſeptem annos, requiruntur anni completi; *leg. Non putabam, & leg. Si annos ff. de condit. & demonſtrat.* & citati Doctores.

Quarto, ſi aſſignent annos cum præpoſitione *ante*, & cum 6
accuſativo verb. grat. ſi dicatur ante annos viginti duos, vel viginti quinque, tunc ſufficiunt incepti: colligitur ex *Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 12., ubi aſſignans annos requiſitos ad Ordines Sacros recipiendos, dicit ante viginti duos, ante viginti tres, ante viginti quinque, quod de annis inchoatis praxis Eccleſiæ demonſtrat.

Quinto, ſi aſſignent annos cum præpoſitione *poſt*, & 7
accuſativo, V. G. ſi dicatur poſt decem annos, tunc intelligendum eſt de annis completis: colligitur *ex Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 11. ubi præcipit, ut nulli promoveantur ad Sacros Ordines, niſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi gradus minorum Ordinum, quod de anno completo per Doctores intelligitur.

Sexto, ſi aſſignent annum cum præpoſitione *in*, & in 8
ablativo, V. G. ſi dicant, quod fiat aliquid in anno quinto, ſufficit annus quintus inceptus, itaut quocumque die illius quinti anni fieri poſſit, cum per quemcumque diem ſit inchoatus ille annus quintus, dicatur id fieri in anno quinto.

Septimo, ſi in Bullis, Decretis &c. nulla reperiatur 9
aliquando ex ſupradictis particulis, & res ſit dubia, an debeat intelligi de annis inceptis, vel completis: tunc in materia favorabili ſufficiunt anni incepti. *leg. Ideo de uſucap. l. de ætat. de Teſtament. leg. ad Rempublicam ff. de municip.* & in materia odioſa requiruntur anni completi, *leg. In omnibus de action. & obligat. leg.* 3. §. *minorum ff. de minoribus*, & Rota Rom. *part.* 1. *deciſ.* 175. *num.* 7. cum pluribus ibi citatis.

Anni initium non ubique eodem tempore, ſed diverſo 10
pro diverſis Regionibus, & variis ſtylis calculatur. Antiqui tam Hebræi, quam Ethnici incipiebant annum a Kalendis Martii, ut incipiunt adhuc in dies Aſtrologi, & alii communiter pro calculandis Kalendis menſium. Moderni in actibus privatis, & epiſtolis annum incipiunt a die prima Januarii, quo tempore plurimi annum calculant, & incipiunt in omnibus actibus familiaribus, & etiam Judicialibus ſuorum Tribunalium, uti ſignanter fit Romæ in omnibus ſuis Tribunalibus etiam Sacrarum Con-
gregationum. In actibus vero publicis, & Inſtrumentis 12
annum incipiunt a die 25. Decembris, uti ſignanter fit a Notariis in Italia, ut teſtatur Rota Romana *part.* 4. *tom.*
3. *deciſ.* 596. *num.* 1. In Bullis Pontificiis initium anni in 13
data fit a die Incarnationis 25. Martii. In Brevibus Papæ 14
a die Nativitatis 25. Decembris. In Decretis Sacrarum 15
Congregationum a die Circumciſionis 1. Januarii. Unde 16
ne æquivocis laboremus, attendendus eſt proprius ſtylus uniuſcujuſque Regionis, & Tribunalis, quia ut docte obſervat præcipue in data Bullarum, & Brevium Pyrrhus Corradus *in praxi diſpenſat. Apoſtolor. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 47. & 49. ſi in Bulla, vel Brevi ſtylus proprius non ſervetur, adeſſet ſuſpicio falſitatis; *cap. Quam gravi de crimine falſi*, niſi hinc inde probaretur veritas per textum *in leg Sacri affatus* 6. *de diverſis reſcriptis*, Barboſa *ibidem num.* 6. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1269. Rebuff. *in prax. benefic. tit. Opponi quæ contra Bullam poſſint n.* 27. *p.* 150.

Novæ Additiones ex aliena manu.

ANnus inceptus quando haberi poſſit pro completo, & 1
quando non, tradit *Voet. in Comment. ad Pandect. l.* 44. *tit.* 31. Subdit vero idem Auctor eodem loco, quod *ubi de momento in momentum tempus computandum eſt, diſputari ſubinde poteſt, quo tempore hora lapſa intelligatur, an incipiente præludio, an pulſu primo Campanæ horarum numero deſignantis, an pulſu finito. Definitum vero Ultrajecti fuit ex judicio Mathematicorum, præludium ſequentis horæ eſſe finem præcedentis, ne præludium longius, aut brevius horam anticipet, vel retardet.*

Agit quoque *laudatus Auctor ubi ſupra num.* 2. *& duobu*[s]
ſequent. de anno continuo, & de anno utili, & utrumque 3
ele-

eleganter explicat. Hic autem omittendum haud eſt,
quod quoties in ſtatutis fit ſimpliciter mentio anni, utrum
de anno continuo, an de anno utili intelligi debeat, non
levis quæſtio eſt; *Anton. Matthaeus de Actien. lib. 2. cap.*
4 *6. num. 26. Van-Leuwen cenſur. For. part. 1. lib. 4. cap.*
20. num. 8. ſentiunt de anno continuo intelligendum eſſe.
Contra vero *Groenewveg. ad tit. inſtit. de Perpet. & Tempo-*
5 *ral. Action. num. 4. ſequent.* tenet intelligendum eſſe de
anno utili.

6 De actionibus, quæ de jure civili ſpatio unius anni
præſcribuntur, conſule *Cujacium de diverſ. præſcript. cap.*
20. per tot.

7 De anno qui plura cupiat, adeat Calvin. in Lexic. *Ver-*
bo Annus, tum Du-Cange *in Gloſſ. ad Script. med. & infim.*
latin. Annus.

ANNUS PROBATIONIS, SEU NOVITIATUS.

SUMMARIUM.

1 *Annus probationis inſtitutus eſt, ut Religio probet mores Novitii, & Novitius auſteritatem Religionis.*

2 *Annus probationis ſive in maſculis, ſive in fœminis incipit ſolum a die ſuſceptionis habitus.*

3 *Habitus Regularis de eſſentia, & ſubſtantia eſt deferendus a Novitiis per annum probationis.*

4 *Annus probationis nequit fieri in habitu ſæculari.*

5 *Pro admittendis ad annum probationis, ſeu Novitiatus licet in Jure nulla reperiatur ſtatuta præciſa ætas;*

6 *Tamen ex Sacra Cong. requiritur quod ſaltem attingant quintum decimum annum.*

7 *Puella, quæ non complevit annum duodecimum, recipi poterit interim pro educanda.*

8 *Sed regulariter Novitia veſtiri non poteſt ante XIV. annum expletum, & tunc de licentia Sacræ Congreg. ſi velit eſſe formaliter Novitia ante 15. expletum.*

9 *Converſi nequeunt recipi ante vigeſimum ætatis ſuæ annum.*

10 *Annus probationis debet eſſe continuus, ita ut Novitius annum probationis animo Religionem deſerendi interrumpens, licet per duas horas ſolas, teneatur incipere de novo annum Novitiatus.*

11 *Si tamen Novitius non exiviſſet a Monaſterio, ſed animo fugiendi intra Clauſtrum aliquantiſper latitaſſet, non propterea annus probationis cenſeatur interruptus.*

12 *Immo annus Novitiatus non interrumpitur, etiamſi Novitius retento habitu perterritus ſeveritate, vel iracundia, aut minis Superioris, aut Magiſtri Monaſterium abdite exeat cauſa ſe celandi, dummodo habeat animum redeundi.*

13 *Et de uno, qui a Religione S. Franciſci de Paula per ſpatium 20. horarum extra Monaſterium ſine Habitu permanſit, declaravit Sac. Cong. poſſe tolerari de exitu cum Habitu, & animo redeundi.*

14 *Annus Novitiatus non interrumpitur, ſi Novitius Habitu Religionis indutus a Monaſterio ex ſui Superioris licentia exeat cauſa peregrinandi ad ſtationes, vel ad alia loca pia, vel inviſendi parentes, aut cognatos, ægrotantes, vel emendicandi, aut recreandi, aut alia hujuſmodi cauſa.*

15 *Vel etiamſi ob adverſam valetudinem maneat extra Monaſterium*

16 *Annus tamen Novitiatus interrumpitur a Novitia, quæ infirma morbo contumaci remittitur curanda domum eo pacto, ut reverſa recipiat Novitiatum a capite* ad n. 17.

18 *Abſque tamen caremoniis ad evitandas expenſas.*

19 *Sed ſi Novitiatus annum expleverat, poſteaque ex cauſa ſupradicta de conſenſu Monialium, & Superioris exiit, poteſt cum redit, admitti ſine novo Novitiatu.*

20 *Annus Novitiatus non dicitur interrumpi, nec diſcontinuari a Novitiis, qui completo anno probationis propter infirmitatem ante emiſſam Profeſſionem cum licentia Superiorum exeunt.*

21 *Immo neque deberet alium annum Novitiatus emittere, qui finito, & integre completo anno probationis exiret etiam ſine licentia.*

22 *Sic etiam Novitius, qui finito anno probationis fuit Habitu ſpoliatus poteſt iterum admitti, & profiteri abſque novo Novitiatu.*

23 *Secus ſi Habitum ſponte depoſuiſſet.*

24 *Et ſic etiam non interrumpitur Novitiatus a Novitio ſeu Novitia, ſi intra annum Novitiatus a Capitulo dimittatur, & Habitu Religionis expolietur, & poſtea mutata ſententia ad Habitum reſtituatur antequam exeat a Monaſterio.*

25 *Annus Novitiatus debet eſſe completus de momento in momentum.*

26 *Adeo ut Profeſſio facta nondum completo anno etiam per modicum tempus eſſet nulla.*

27 *Immo debet eſſe ita completus, & integer, ut anno biſſextili debeat neceſſario expectari lapſus diei, qui tunc de novo additur ad n. 28.*

29 *Anno probationis completo non poteſt a Superioribus Regularibus ultro protrahi tempus probationis, non ſolum reluctante Novitio.*

30 *Sed neque ipſo Novitio conſentiente.*

31 *Monialibus elapſo tempore Novitiatus, ſi habiles ſint, præfigendus eſt terminus 15. aut 20. dierum ad deliberandum, num velint profiteri, nec ne; & ſi renuant profiteri, continuo remittendæ ſunt ad parentes, aut conſanguineos.*

32 *Aliqua rationabili, aut juſta cauſa interveniente poſſunt Superiores annum probationis, & Profeſſionem prorogare ad breve tempus.*

33 *Tempus, ad quod uſque poſſunt Superiores Profeſſionem prorogare ex juſta cauſa, eſſet V. G. uſque ad quintum, & ſextum menſem, maxime ſi Novitius, vel Novitia de præſenti eſſet inhabilis ad profitendum, & adeſſet ſpes ſuperventuræ habilitatis.*

34 *Si autem propter aliquam pertinacem infirmitatem, vel aliam cauſam eſſet protrahenda Profeſſio ultra ſex menſes, tunc pro facultate eſſet adeunda Sedes Apoſtolica ad n. 35.*

36 *Annus Novitiatus, ſicuti, & Profeſſio ſub pœna nullitatis debet neceſſario fieri in Conventibus deſignatis, & dantur ad hoc Decreta ad n. 37.*

38 *Ex talibus Decretis manifeſte patet non poſſe extra Conventus deſignatos fieri neque Novitiatum, neque Profeſſionem ſub pœna nullitatis.*

39 *Decreta in Clauſula irritante loquuntur copulative, & abſolute volunt, quod tam Novitiatus, quam Profeſſio fiat in Conventibus deſignatis, aliter ſive Novitiatus, ſive ſola Profeſſio fiat extra ipſos, Profeſſio erit abſolute nulla.*

40 *Non obſtant tamen allegata Clementina Decreta quin poſſit aliquis a Superioribus ad Habitum recipi in Conventu non deſignato, ut ſic ejus Filius inſtituatur, dummodo poſtea tranſmittatur ad Conventum deſignatum, & ibi integrum annum Novitiatus peragat, incipiendo a die reſidentiæ, & Religioſe convictus in tali deſignato Conventu, & ipſo ſic completo in eodem deſignato Conventu Profeſſionem emittat.*

41 *Talis Novitius inſpecto effectu dicitur admiſſus, & receptus in Conventu deſignato.*

42 *Licet enim indutus fuerit Habitu Regulari in Conventu non deſignato, non tamen fuit ibi indutus ut Novitiatum perageret in tali Conventu non deſignato, ſed ut Novitiatum perageret integre in Conventu deſignato, & ibi Profeſſionem emitteret.*

43 *Annus Probationis non poteſt renunciari neque a Novitio, neque a Monaſterio.*

44 *Annus probationis, ſeu Novitiatus ad valide profitendum exigitur etiam in Religione Hieroſolymitana.*

ANnus probationis inſtitutus eſt, ut Religio probet mo- 1
res Novitii, & Novitius auſteritatem Religionis;
habetur expreſſe *cap. Apoſtolicam, de Regularibus, & cap. Is,*
qui Monaſterium; & *cap. cap. Non ſolum, de Regularib. in 6.*
Et hic annus probationis ſive in maſculis, ſive in fœmi- 2
nis incipit ſolum a die ſuſceptionis Habitus, ſive ab eo-
dem die, quo in Habitu Religionis Novitii incipiunt ſe-
qui communem aliorum Religioſorum vitam, *ex Conc.*
Trid. cap 15. ſeſſ. 35. de Regularib. Habitus enim Regula- 3
ris de eſſentia, & ſubſtantia a Novitiis eſt deferendus
per annum probationis, ut expreſſe habetur ex eodem *Con-*
cil. ibid. præciſis his verbis. *Nec qui minori tempore, quam*
per annum poſt ſuſceptum Habitum in probatione ſteterit, ad
Profeſſionem admittatur; Profeſſio autem antea facta ſit nul-
la, nullamque inducat obligationem; Sic tenent communi-
ter Doctores, & Gloſſ *in cap. final. verb. Habitus 17. q.*
2 & *in cap. Super eo de Regular.* ubi expreſſe dicit, proba-
tionem debere fieri in Habitu Monachali, & *cap. Statui-*
mus, de Regularibus, alioquin, inquit, *non poſſet probare au-*
ſteritatem Monachalem, quæ magna ex parte in veſtibus conſi-
ſtit. Et quod in Habitu ſæculari nequeat fieri Novitia- 4
tus, expreſſe decrevit *Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. in una*
Senogallien 17. April. 1602. & *in una Mediolan. 25. Octobr.*
ejuſdem anni 1602

Pro admittendis ad annum Probationis, ſeu Novitia- 5
tus licet in Jure nulla reperiatur ſtatuta præciſa ætas,
& in Conſtitut. Clementis VIII. incip. *Cum ad Regula-*
rem, dicatur præciſe: *Quiſque recipiendus in aliquo Ordine*
Regulari etiam Mendicantium in ea ſit ætate conſtitutus,
quam ejus Ordinis in quo recipitur, Regularia Inſtituta, &
ordinationes requirunt; *Tamen ex Sacra Congreg.* ut refert 6
Nicol. *in Floſcul verb. Novitius num. 5.* fuit ſic decre-
tum: *Recipiendi Novitii decimum quintum ſaltem ætatis ſuæ*
annum attingant; in una Theatinorum 16. *Julii* 1632. &
in una Obſervantium 7. *Aprilis* 1634. Et pro puellis *ibid.*
num. 25. refert fuiſſe ſic deciſum. Puella quæ non com- 7
plevit annum duodecimum recipi poterit interim proedu- 8
canda; *in una Venetiarum 21. Novembris* 1600. Sed regu-
lariter Novitia veſtiri non poteſt ante 14. annum exple-
tum; & tunc de licentia Sacræ Congregationis, ſi velit
eſſe formaliter Novitia ante 15. expletum; *in una Peru-*
ſien. 5. Novembris 1602. Pro converſis autem Religioſis

a Clem.

a Clem. VIII. in ſua citat. Conſtit. incip. *Cum ad Regu-*
larem fuit ſic ſtatutum ; *Ipſi autem Converſi non recipian-*
tur ante vigeſimum ætatis ſuæ annum.
10 Annus probationis, ſeu Novitiatus debet eſſe continuus,
ita ut Novitius annum probationis animo Religionem de-
ſerendi interrumpens, licet per duas ſolas horas, tenea-
tur incipere de novo annum Novitiatus, ex Decreto Sac.
Congreg. Concil. quæ ut refert Fagnan. *in cap. Ad no-*
ſtram, de Regul. num. 27. *& in cap. Inſinuante, qui Cleri-*
ci, vel voventes num. 36. interrogata a Procuratore Ge-
nerali Ordinis Minorum, *An Novitius, qui a Monaſterio,*
ut aliam Religionem ingrederetur, abierat, ac duas tantum
horas in alio Conventu moram traxerat, ac ſtatim deinde fa-
cti pœnitens reverſus fuerat, teneretur incipere novum annum
probationis? Reſpondit, teneri ab eo die, quo rediit. Si ta-
11 men, dicit Fagnan. *loc. cit. in cap. Inſinuante*, Novitius
non exiviſſet a Monaſterio, ſed animo fugiendi intra clau-
ſtra aliquantiſper latitaſſet, non propterea annus proba-
tionis cenſeretur interruptus, ut ex facto reſpondit Na-
12 varr. *conſ.* 33. *Puer quidem de Regularib.* Immo ſecundum
Galv. *conſ.* 12. *num.* 17. Tamburin. *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.*
7. *num.* 18. Bartholom. de Vecchis, & Barboſam *Jur. Ec-*
cleſ. univerſ. lib. 1. *cap.* 42. *num.* 128. annus Novitiatus
non interrumpitur etiamſi Novitius recento Habitu per-
territus ſeveritate, vel iracundia, aut minis Superioris,
aut Magiſtri, Monaſterium abdite exeat, cauſa ſe celan-
13 di, dummodo habeat animum redeundi. Et de uno, qui
a Religione S. Franciſci de Paula per ſpatium 20. hora-
rum extra Monaſterium ſine Habitu permanſit, declara-
vit *Sacra Congregatio Epiſcop. & Regular.* 11. *Auguſti* 1626.
poſſe tollerari de exitu cum habitu, & animo redeundi.
Sic apud Barboſam *loc. citat. num.* 124.
14 Annus Novitiatus, ſeu probationis non interrumpitur,
ſi Novitius Habitu Religionis indutus e Monaſterio ex
ſui Superioris licentia exeat cauſa peregrinandi ad ſtatio-
nes, vel ad alia loca pia, vel inviſcendi parentes, aut
15 cognatos ægrotantes, vel mendicandi, ſeu recreandi, aut
alia hujuſmodi cauſa: vel etiamſi ob adverſam valetudi-
nem maneat extra Monaſterium; Ita tenent Jacob de
Graff. *in aur. deciſ. part.* 1. *lib.* 3 *cap.* 9. *num.* 18. Fr.
Emmanuel. *quæſt.* 15. *art.* 7. Peyring. Gonzalez, Stepha-
nus Gratian. Barboſa *Juris Eccleſ. univerſ. lib.* 1. *cap.* 42.
num. 126. cum aliis, & Bartholomæus de Vecchis *diſp.*
16 *dub.* 3. *num.* 13. ubi refert, fuiſſe ita a Sac. Congr. deci-
ſum. Annus tamen Novitiatus, ſeu probationis interrum-
pitur a Novitia, quæ infirma morbo contumaci remitti-
tur curanda domum, *ex Sacra Cong. in una Neapolitana*
17 14. *Decembris* 1593. *&* 4. *Auguſti* 1597. Eo pacto ut re-
verſa reincipiat Novitiatum a capite, ut decrevit *eadem*
Sacra Cong. in una Venetiarum 14. *Decembris* 1605. *& in*
18 *Trauenſ.* 15. *Septembris* 1634. 10. *Februar.* 1645. *&* 12.
Aprilis 1647. Abſque tamen cæremoniis ad evitandas ex-
penſas; In Neapolitana 26. *Novem.* 1624. Sed ſi Novitia-
19 tus annum expleverit, poſteaque ex cauſa ſupradicta de
conſenſu Monialium, & Superioris exiit, poteſt, cum
redit, admitti ſine novo Novitiatu, *in Neapolitana* 8. *No-*
vembris 1619. ſic refert Nicol. *in Floſcul. verb. Novitia n.*
39. *&* 40.
20 Annus probationis non dicitur interrumpi, nec diſcon-
tinuari a Novitiis, qui completo anno probationis pro-
pter infirmitatem ante emiſſam Profeſſionem cum licen-
tia Superiorum de Monaſterio exeunt; Sic Divus Anto-
ninus, Joannes Andreas, Silveſter, Sanchez, Lopez, &
alii paſſim, Gloſſa *in cap. Eum qui de, Regul. Juris in* 6.
quæ dicit, eum, qui certus eſt, certiorari amplius non
oportere, & ſic etiam fertur fuiſſe reſponſum ad dubium,
an is qui Habitu Regulari ſuſcepto per annum integrum
manſit in Religione, eoque lapſo gravi morbo correptus,
& propterea Profeſſione nequaquam amiſſa, permiſſu Su-
periorum ad ſæculum rediit, poſſit inde ad triennium
morbo liberatus, & ad Monaſterium reverſus, protinus
emittere Profeſſionem, vel potius per alium annum ſtare
in probatione teneatur? *Die* 27. *Februarii* 1596. *Sacra*
Congr. cenſuit, poſſe ſtatim emittere Profeſſionem non expectato
alio probationis anno, niſi Religionis, aut Perſonæ conditio ſit
immutata; idque Superior Religionis animadvertere diligenter
debere.
21 Immo neque deberet alium annum Novitiatus emittere,
qui finito, & integre completo anno probationis exiret
etiam ſine licentia; nam propoſito dubio, an Novitia,
quæ finito anno probationis exivit e Monaſterio abſque
licentia Ordinarii, iterum reverſa poſſit ſine nova proba-
tione ad Profeſſionem emittendam admitti? *Die* 12. *Fe-*
bruarii 1598. *Sac. Congregat. cenſuit poſſe, niſi conditio Reli-*
gionis, aut Perſonæ ſit immutata, idque a Superioribus Mona-
ſterii diligenter eſſe diſpiciendum. Sic tenet & refert Fagna-
nus *in cap. Qui Presbyterum, de pœnis, & remiſſ. n.* 117.
22 Sic etiam Novitius, qui finito anno probationis, fuit
habitu ſpoliatus, poteſt iterum admitti, & profiteri ab-
que novo Novitiatu: ſecus ſi Habitum depoſuiſſet. *Sa-*
cra Congr. in una Obſervantium 25. *Aprilis* 1616. apud Ni-
24 col. in *Floſcul. verb. Novitiatus num.* 11. Et ſic etiam non
interrumpitur annus Novitiatus a Novitio, ſeu Novitia,
ſi intra annum probationis, ſeu Novitiatus a Capitulo
dimittatur, & Habitu Religionis expolietur, & poſtea
mutata ſententia ad habitum reſtituatur, antequam exeat
e Monaſterio, quia in hoc caſu Habitus dimiſſio non eſt
cum effectu egreſſionis. Suarez, Vecch. Peyring, & alii
paſſim.
Annus probationis, ſeu Novitiatus debet eſſe comple- 25
tus de momento in momentum, colligitur *ex cap. Non*
ſolum de Regularibus in 6. ubi habentur præciſa verba:
Diſtrictius inhibemus, ne ante annum probationis elapſum quem-
piam ad Profeſſionem veſtri Ordinis recipere præſumatis; & ex
Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 15. nullam declarante
Profeſſionem illius, *qui minori tempore, quam per annum*
poſt ſuſceptum Habitum, in probatione ſteterit; quod indicat,
annum probationis debere eſſe integrum, & completum
de momento in momentum, ut expreſſe declaravit *Sac.*
Congr. Concil. 1. *Febr.* 1613. Adeo ut Profeſſio facta, non- 26
dum completo anno etiam per modicum tempus, eſſet nul-
la, *ex eadem Sac. Congregat. Concil. quæ* 21. *Januar.* 1617.
declaravit, Profeſſionem emiſſam non completo anni curriculo
etiam per duas horas tantum non valere.
Immo debet eſſe ita completus, & integer annus Novi- 27
tiatus, ſeu probationis, ut anno biſſextili debeat neceſſa-
rio expectari lapſus diei, qui tunc de novo additur, cum
illi duo dies pro uno computentur, *arg. tact. in l. Mino-*
rem 3. *ff. de minoribus, & in l. Cum biſſextus ff. de verbor.*
ſignificat. & in cap. Quæſivit eodem titulo. Et ſic expreſſe
habetur ex Sac. Congr. Concil. *quæ in una Patavina* 2. 28
Junii 1527. *cenſuit, non valere Profeſſionem reſpectu anni biſ-*
ſextilis cujuſdam, qui ingreſſus eſt Religionem 27. *Martii,*
& die 26. *ejuſdem Menſis ſequentis anni currente anno biſſex-*
tili emiſit Profeſſionem. Et in una Andegavenſi 31. *Auguſti*
1533. *eadem Sacra Cong. Concil. cenſuit, Profeſſionem emiſſam*
a Fratre Ordinis Recollectorum S. Franciſci in anno biſſextili
non expectato lapſu diei, qui illi anno accreſcit, eſſe invali-
dam, ut emiſſam ante lapſum anni præſcripti a Conc. Trident.
Anno probationis completo, non poteſt a Superiori- 29
bus Regularibus ultro protrahi tempus probationis, non
ſolum reluctante Novitio, cum hoc eſſet nimis ei gra-
voſum, *arg. cap. Ad Apoſtolicam, de Regularibus*; ſed neque
ipſo Novitio conſentiente, cum expreſſe obſtet Concilium
Trident. quod cum *cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de regularib.* præfixe-
rit pro probatione terminum unius anni, in *cap.* 16. im- 30
mediate *ſequent.* præcipit per hæc præciſa verba: *ut fini-*
to tempore Novitiatus Superiores Novitios, quos habiles invene-
rint, ad profitendum admittant, aut a Monaſterio ejiciant:
contra quam Conciliarem diſpoſitionem Superiores Regu-
lares, & omnes Papa inferiores nequeunt diſpenſare. *Ex-*
travagant. Sancta Romana §. quidam autem; & ibi Gloſſa in
verb. Concilii de Religioſis domibus. Et juxta hoc Tridenti-
ni Decretum *Sacra Congregatio Concilii*, teſte Miranda *qu.*
8. *de Monialibus art.* 3. declaravit, Monialibus elapſo tem- 31
pore Novitiatus, ſi habiles ſint, præfigendum eſſe termi-
num quindecim, aut viginti dierum, ad deliberandum,
num velint profiteri, nec ne; & ſi renuant profiteri,
continuo remittendas eſſe ad parentes, aut conſangui-
neos.
Aliqua tamen rationabili, & juſta cauſa interveniente 32
ſentio cum Rodriguez, Suarez, Miranda, Navarr. San-
chez, Leſſio, Fauſt. Fagnan. & aliis, poſſe Superiores an-
num probationis, & Profeſſionem prorogare ad breve tem-
pus, & proinde verba illa Concilii *finito tempore* intelli-
genda eſſe civiliter, & cum moderata latitudine, & quan-
do nulla ſubeſt rationabilis & juſta cauſa prorogandi, &
ſic declaravit *Sacra Congregatio* 21. *Maji* 1597. ut refert
Aldan. *in Compend. Canon. reſolut. lib.* 1. *tit.* 25. *num.* 10.
Tempus autem, uſque ad quod poſſunt Superiores Pro- 33
feſſionem prorogare ex juſta, & rationabili cauſa, dice-
rem eſſe uſque ad ſextum menſem, maxime ſi Novitius,
vel Novitia de præſenti eſſet inhabilis ad profitendum, &
adeſſet ſpes superventuræ habilitatis, ut declaravit S.
Pius V. *pro Patribus Dominicanis in eorum Conſtitutione ad*
text. 11. *cap.* 14. *de Novit. diſt.* 1.
Si autem propter aliquam pertinacem infirmitatem, vel 34
aliam cauſam eſſet protrahenda Profeſſio ultra ſex men-
ſes, tunc pro facultate eſſet adeunda Sedes Apoſtolica,
& ſic fuiſſe deciſum *a Sac. Congreg.* refert Fagnan. *in cap.*
Ad Apoſtolicam de Regul. num. 9. 10. 11. pro Novitia lon-
ga infirmitate correpta, quæ cum pro remedio adiiſſet
Sacram Congregationem Concilii, *ipſa Sacra Congregatio*
cenſuit agendum cum Sanctiſſimo, ut concedatur prorogatio ul-
tra menſes ſex a finito anno, donec duret ſpes recuperandæ ſa-
nitatis; Sanctiſſimus annuit, ut concedatur iſta prorogatio; &
ibidem refert *Sacr. Congr.* cenſuiſſe opus eſſe, ut Sanctiſ-
ſimus daret dilationem Olimpiæ Spinulæ Novitiæ, quæ
verebatur, ne emiſſa Profeſſione bona ſua apud Mercato-
res exiſtentia recuperare non poſſet, Sanctitas ſua indul-
ſit ſex menſes ultra annum Novitiatus, ut manere poſſet 35
in Monaſterio abſque Profeſſione.
Annus Novitiatus, ſicuti, & Profeſſio ſub pœna nulli- 36
tatis debet neceſſario fieri in Conventibus deſignatis ex
Decretis Clementis VIII. Et ut clare hoc pateat, dan-
tur hic ad litteram ipſa Decreta. Decretum primum
editum 12. *Martii* 1596. ſic præciſe habet: „ Præcipimus
„ omnibus Generalibus, ut de cætero neminem ſub quo-
„ vis prætextu, aut colore ad Habitum Regularem ad-
„ mittant, niſi in Conventibus auctoritate noſtra deſi-

„ gnan-

,, gnandis; Inſuper ſancimus, ut quo ad hujuſmodi Con-
,, ventus per Nos deputati non fuerint Superiores a rece-
,, ptione quorumcumque Novitiorum, ſive ad Habitum,
,, ſive ad Profeſſionem omnino abſtine---; *Et infra*: Re-
,, ceptiones vero & Profeſſiones quaslibet eorum qui con-
,, tra hujuſmodi Decretum admiſſi fuerint, nullas, &
37 ,, irritas eſſe ex nunc decernimus. *Secundum Decretum edi-*
,, *tum* 30. Junii 1599. *habet præciſa verba*: Sanctiſſimus
,, cum diſtricte prohibuerit, ne quis ad ſuſcipiendum ha-
,, bitum Religionis admitteretur, profiteretur ve, quoni-
,, que Monaſteria, & Conventus aliquot deſtinarentur,
,, quia tamen non obſtante tali prohibitione cognovit non-
,, nullos prætextu licentiarum receptos, & admiſſos fuiſ-
,, ſe, tunc denuo præcipit, ne quemquam niſi per Litte-
,, ras in forma Brevis ad Habitum Regularem ſuſcipien-
,, dum niſi in Conventibus deſignandis, recipere, aut re-
,, ceptos ad Profeſſionem admittere ullo modo audeant;
,, quinimmo receptos contra primam prohibitionem etiamſi
,, imperfectum Habitum, aut ſine cappucio gerant, omni-
,, no ejicere debeant. *Et infra*: Receptiones vero & Pro-
,, feſſiones quaslibet eorum, qui contra Decretum admiſ-
,, ſi fuerint, nulla & irrita eſſe ad quemcumque effectum
,, ex nunc decernit, & declarat.
38 Ex iſtis Decretis manifeſte patet, non poſſe extra Con-
ventus deſignatos fieri neque Novitiatum, neque Profeſ-
ſionem ſub pœna nullitatis, ſunt enim clara verba Pon-
tificis, & Novitiatum, & Profeſſionem extra tales Con-
ventus emiſſam irritantia: ,, A receptione quorumcum-
,, que Novitiorum ſive ad Profeſſionem omnino abſti-
,, neant ..... Ne quis ad ſuſcipiendum Habitum Reli-
,, gionis admitteretur, profiteretur que .... Ne ab Habi-
,, tum Regularem ſuſcipiendum, niſi in Conventibus de-
,, ſignandis, recipere, aut receptos ad Profeſſionem ad-
,, mittere nullo modo audeant. Receptiones vero, &
,, Profeſſiones quaslibet eorum, qui contra hujuſmodi De-
,, cretum admiſſi fuerint, nullas, & irritas ad quemcum-
,, que effectum ex nunc decernit, & declarat." Ubi vi-
des, quod Decreta in clauſula irritante loquuntur copu-
lative, & abſolute volunt, quod tam Novitiatus, quam
Profeſſio fiant in Conventibus deſignatis, aliter ſive
Novitiatus ſolus, ſive ſola Profeſſio erit abſolute nulla,
cum talis ſit natura copulæ; *l. Si heredes ff. de condit. in-
ſtit. Si quis ita ſtipulatus in fine ff. de verbor. oblig. & cap.
Ex parte de reſcriptis*, ut late probant pluribus adductis
Fagnanus *lib. 4. decret. cap. Inſinuante*; *Qui Clerici, vel vo-
ventes*, Pignatell. *tom. 9. conſult.* 183. *n.* 56. *& conſult.* 175.
a n. 24. Morin. *reſſenſ.* 82. *n.* 94. *& ſeq.* Paſſerin. *de ſta-
tu homin. quæſt.* 189. *art.* 10. *n.* 334. Donatus *tom.* 2. *p.* 2.
tract. 8. *q.* 2. *&* 4. *urſaya tom.* 8. *part.* 1. *diſput.* 33. *n.*
34. *Matthæuc. Offic. cur. cap.* 34. *n.* 20. & alii plures. Vi-
de verb. *Profeſſio num* 19.
40 Non obſtant tamen ſupra allegata Clementina Decre-
ta, quin poſſit aliquis a Superioribus ad habitum recipi
in Conventu non deſignato, ut ſic ejus Filius inſtitua-
tur, dummodo poſtea tranſmittatur ad Conventum deſi-
gnatum, & ibi integrum annum Novitiatus peragat in-
cipiendo a die reſidentiæ, & Religioſi convictus in tali
deſignato Conventu, & ipſo ſic completo in eodem Con-
ventu deſignato Profeſſionem emittat, quia ſic ſalvatur fi-
nis Summi Pontificis, qui fuit, ut Novitii probarentur
in Conventibus ſtrictioris obſervantiæ, atque ibi probati
per integrum annum, & idonei reperti ad Profeſſionem
admitterentur, vel ſi inhabiles e Monaſterio ejicerentur
ad præſcriptum Tridentini *cap.* 15. *&* 16. *ſeſſ.* 25. *de Re-
gularib.* Verba enim illa: *Præcipimus, ut de cætero neminem
ſub quovis prætextu ad Habitum Regularem admittant*, vel
ſimilia, intelligenda ſunt cum effectu, *arg. cap. Relatū de
Cleric. non reſident. cap. Aut verba de pœnit. diſt.* 1. Gloſſ.
in Extravag. Suſcepti, in verb. Cum affectu, ne Sede vacant.
Feder. de Senis *conſ.* 10. *caſus talis eſt, in fine*, Fagnan.
in lib. 4. *Decret. cap. Inſinuante, Qui Clerici, vel voventes
num.* 46.
41 Talis autem Novitius inſpecto effectu dicitur admiſſus,
& receptus in Conventu deſignato, ubi per annum de
momento in momentum completum probat auſteritatem
Religionis, & Religio mores illius juxta textum *in cap.
ad Apoſtolicam de Regularib.* & ibi poſtea ad ſolemnem
Profeſſionem admittitur, ad præſcriptum Concilii Tri-
dentini *cap.* 16. *verſ. finito tempore Novitiatus ſeſſ.* 25. *de
Regularib.* & juxta ipſa Clementina Decreta ſuperius al-
legata. Licet enim indutus fuerit habitu Regulari in
42 Conventu non deſignato, non tamen fuit ibi indutus ut
Novitiatum peragerет in tali Conventu non deſignato,
ſed ut Novitiatum perageret integre in Conventu deſi-
gnato, & plene completo in tali Conventu deſignato ibi
Profeſſionem emitteret, juxta Decreta Clementis VIII.
die 12. *Martii* 1595. *&* 20 *Junii* 1599. & Urbani VIII.
die 2. *Aprilis* 1632. a quo declarantur ſolum invalidæ Pro-
feſſiones eorum, qui annum probationis non fecerint in
Conventibus ad recipiendos Novitios deſignatis. Sic ſoli-
de cum pluribus aliis Fagnan. *loc. cit.*
43 Annus probationis poſt Concil. Trident. non poteſt re-
nunciari neque a Novitio, neque a Monaſterio; *Concil.
Trident. ſeſſ.* 25 *de Reg. c.* 15. ubi irritat omnes Profeſ-
ſiones factas ante annum Novitiatus emiſſum; Decretum
autem irritans inducit formam, qui renunciari non po-
teſt, ut notat Bald. *in l.* 1. *n.* 2. *verſ. in contrarium ff. de
liber. & poſth.* & Albert. Brun. *in tract. de forma fol.* 3.
col. 1. ubi enim eſt data forma, conſenſus partium non
operatur, Gloſſ. *in c. Statutum in princip. in verb Commit-
tatur, de reſcript. lib.* 6. & ita anno probationis renuncia-
ri non poſſe ſæpius declaraſſe *Sacram Congr. Concilii* te-
ſtatur Fagnan *lib.* 3. *Decretal. in cap. Ad Apoſtolica, de Re-
gul. n.* 24. & tenet Barboſa *in Trident. ſeſſ.* 25. *de Regul.
cap.* 16. *num.* 33. Navarr. Roderic. Fr. Emmanuel. & alii
communiter
Annus probationis, ſeu Novitiatus ad valide profiten- 44
dum exigitur etiam in Religione Hieroſolymitana, *ex ſta-
tut.* 28. *de reception. Fratr.* & ſic declaravit *Sac. Congreg.
Conc.* ut referunt Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 1.
num. 620. & Stephan Gratian. *diſcept. forenſ* 163. *n.* 17.
& Fagnan. *lib.* 5. *Decretal. in cap. Qui Presbyterum de Pœ-
nit. & remiſſ.* Excipiuntur tamen Bohemi quibus indultum
eſt, ut non teneantur eſſe in probatione niſi per ſex men-
ſes, *ut ordinat.* 39. *de reception. Fratr. in nov. &* 36. *in an-
tiq.* Sic Fagnan. *loc. cit.* Alia vide verb. *Profeſſio*.

Novæ additiones ex aliena manu.

De jure antiquo annus probationis conſenſu mutuo 1
utriuſque Partis, Novitii nempe & admittentium il-
lum ad profeſſionem diminui poterat; ſecus vero de jure
novo Concilii Tridentini, ut recte obſervat Auctor *nu-
mer.* 43.
Equites Ordinum militarium, ſecluſo proprio ſtatuto, 2
emittere profeſſionem valent nondum completo anno pro-
bationis, propterea quod Concilium Tridentinum ſolum-
modo comprehendit Religioſos in commune viventes,
ſtrictam paupertatem, caſtitatem, & obedientiam profi-
tentes, quales non ſunt Equites Ordinum militarium. Ad-
didi ſecluſo proprio ſtatuto, nam Equites S. Joannis ſta-
tutum habent, ne poſſint profeſſionem emittere ante 16.
ætatis annum completum, & ante annum probationis exa-
ctum, confer *Schlmazgrueber Jur. Eccleſ. univ. lib.* 3. *part.*
5. *tit.* 31. §. 4. *num.* 49.
Commendatarii Monaſteriorum, quæ Capita Ordinum 4
ſunt intra ſex menſes profeſſionem ſolemnem emittere de-
bent, vel cedere commendas, *Concilium Tridentinum ſeſſ.*
25. *cap.* 21. *de Regular.* Idem Auctor *eodem loco n.* 56.
Moniales S. Dominici ſi legitimam ætatem habeant, & 5
judicio Medici in articulo mortis conſtitutæ ſint, poſſunt
probationis anno nondum completo profeſſionem emittere
ex privilegio conceſſo a ſan. mem. Pio V. in conſtit. 109.
hujus Pontificis *Bullar. nov. tom.* 2. Verum hæc profeſſio
ſolum operatur, ut Monialis profeſſa capax ſit Indulgen- 6
tiarum, & aliarum gratiarum, quas in articulo mortis
Profeſſæ, & Profeſſi conſequuntur. Cæterum ſi Monialis
convaleſcat, ut cætera jura Profeſſis competentia parti- 7
cipare poſſit, probationis annum complere debet, & de-
nuo profeſſionem emittendo prius editam ratam habere;
Donat. tom. 2. *Prax Regul. tract.* 9. *q.* 16 *num.* 1. *&* 2.
Gaudent vero mox dicto Privilegio alii Novitii utriuſque
ſexus cujuſcumque ordinis, modo cum Ordine Divi Do- 8
minici in privilegiis communicent, *Mirand. in Manual.
Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 21. *art.* 10. *in fine*
Quædam novitia in ætate erat profeſſionem emitten- 9
di, tum annum probationis compleverat; nondum tamen
profeſſionem emiſerat. Correpta gravi morbo profeſſionem
emiſit, & deinde obiit. Quæſtio exorta fuit, utrum pro-
feſſio hæc facta dicenda eſſet juxta *jus commune & Conci-
lium Tridentinum*, an ſecundum *mox dictum Pianum Pri-
vilegium*. Magni erat momenti hæc quæſtio ob effectus di-
verſos, qui ab una & altera profeſſione promanant. Si
enim profeſſio referebatur *ad Pianum Privilegium*, dos Mo- 10
nialis ſpectare nequibat ad Monaſterium. Delata autem
cauſa ad Rotam, ea decidit profeſſionem emiſſam dici de-
bere conformiter ad Jus *commune, & Concilium Tridenti-
num*. Vide *Barchinonen. decis* 26. *Junii* 1630. *cor. Reveren-
diſſ. Corrado*.

ANNUS SANCTUS.

SUMMARIUM.

1 *Annus Sanctus unde ſumpſerit originem, & denomina-
tionem?*
2 *Apud Chriſtianos conſuevit vocari Annus Sanctus ille uni-
verſalis Jubileus qui certis revolutis temporibus pro in-
tegro anno Romæ ſolet indici.*
3 *Licet varii cenſeant Anni Sancti, ſeu magni Jubilei in-
choationem, & inſtitutionem derivare a Bonifacio VIII.*
4 *Tamen reperitur etiam ante ea tempora fuiſſe celebratos
Jubileos.*
5 *Immo multi referunt principium Jubilei ad tempora Apo-
ſtolorum Petri, & Pauli.*
6 *Et alii expreſſe referunt Jubileos celebratos ann.* 49. *&*
50. *poſt Chriſtum natum.*

7 *An-*

7 *Annus Sanctus quare a Bonifacio VIII. fuerit indictus pro unoquoque centeſimo?*

8 *Annus Sanctus ſic a Bonifacio diſpoſitus, fuit ſtatim a Deo tamquam ſibi gratiſſimus miraculis comprobatus.*

9 *Et tanta fuit ipſa multitudo populi ex omnibus mundi partibus ad lucrandum hunc magnum Jubileum accurrentis, quod ex omnibus nationibus quæ ſub Cœlo ſunt ſine Romanis, ſemper, & continuo peregrinorum ducenta millia connumerabantur abſque venientibus, & recedentibus.*

10 *Et quod mirum eſt, huic pene infinitæ hominum multitudini nihil ad victum defuit, & pretio ſatis commodo.*

11 *Annus Sanctus a Bonifacio VIII. pro unoquoque centeſimo determinatus, fuit poſtea redactus ad quinquageſimum a Clemente VI.*

12 *Deinde Urbanus VI. inſtituit, ut ob memoriam annorum triginta trium, quibus Chriſtus Dominus in Terris vixit, Jubileus celebraretur quovis anno trigeſimo tertio.*

13 *Hanc Urbani reductionem ad triginta tres annos ratam habuerunt, & ſervarunt Martinus V. & Nicolaus V.*

14 *Exinde Paulus II. ſtatuit ut in poſterum Jubileus perageretur anno quolibet vigeſimo quinto, ut ſic omnis ætas tanti Theſauri particeps efficeretur.*

15 *Et hoc tempus 25. annorum determinatum a Paulo II. fuit ab omnibus ejus ſucceſſoribus uſque ad præſens ſervatum.*

16 *Annos Sanctus publicatur die Aſcenſionis Domini præcedentis anni.*

17 *Annus Sanctus incipit a primis Veſperis Nativitatis Domini, & durat uſque ad primas Veſperas ejuſdem Nativitatis Domini anni ſequentis.*

18 *Porta Sancta quare ſic dicta?*

19 *Porta Sancta quibus cæremoniis aperiatur, ad n. 20.*

21 *Porta Sancta quibus cæremoniis claudatur, ad n. 22.*

23 *Dum Porta Sancta Baſilicæ S. Petri ab ipſo Summo Pontifice, & aliæ Portæ Sanctæ aliarum Baſilicarum a ſuis reſpective Cardinalibus deſtitutis aperiuntur, & clauduntur, recitantur variæ, & determinatæ preces.*

24 *Pro Anni Sancti jubileo lucrando indictæ ſunt variæ Eccleſiæ viſitandæ. Bonifacius VIII. determinavit viſitandas eſſe Baſilicas Apoſtolorum Petri, & Pauli.*

25 *Clemens VI. addidit viſitandam Baſilicam Lateranenſem.*

26 *Gregorius XI. adauxit viſitandam Baſilicam S. Mariæ Majoris de Urbe, prout uſque ad præſens ſervatur.*

27 *Interdum juſtis de cauſis fuerunt ſubrogatæ aliæ Eccleſiæ prædictis Baſilicis.*

28 *Tales Baſilicæ debent viſitari per triginta vices a Romanis, & incolis Urbis, & per quindecim vices ab exteris.*

29 *Quandoque autem dignis de cauſis fuerunt redactæ ad minores vices, & data etiam facultas Pœnitentiariis Baſilicarum tales viſitationes diminuendi.*

1 ANnus Sanctus ab anno Jubilei veteris legis ſumpſit ori-
ginem, & denominationem, unde ſicuti apud He-
bræos annus ille pleniſſimæ remiſſionis ſanctificabatur. &
Jubileus vocabatur: *Sanctificabiſque annum quinquageſi-
mum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus terræ,*
2 *ipſe enim eſt Jubileus. Levit. cap. 25. n. 10.* Sic apud Chri-
ſtianos conſuevit vocari annus Sanctus ille univerſalis Ju-
bileus, qui cæteris revolutis temporibus pro integro anno
Romæ ſolet indici, & etiam juxta S. Iſidorum Hiſpalen.
in Origin. lib. 5. hic Jubileus interpretatur remiſſionis an-
3 *nus*. Et licet Polydorus Virgilius, & varii alii cenſeant,
anni Sancti, ſeu magni Jubilei inchoationem, & inſtitu-
tionem derivare a Bonifacio VIII. ex quo ipſe vere ma-
gnum Jubileum inſtituerit pro anno 1300. ut clare con-
ſtat ex ejus *Extravagat. incip. Antiquorum, de pœnit. &*
4 *remiſſ.* Tamen reperitur etiam ante ea tempora fuiſſe ce-
lebratos Jubileos, ut oſtendunt Navarrus *de Jubileo not.*
1. & Benzonius *lib. 3. cap. 4.* Cardinal Laurea, Panzirol.
5 Panvin. Victorell. Turrecremata, & multi alii; Et Palaus
§. 1. principium Jubilei refert ad tempora Apoſtolorum
Petri, & Pauli; Et Gerard. *in hiſtor. lib. 13. pag.* 410.
ſuſtinet anni Jubilei inſtitutionem, vel ab ipſis Apoſtolis
ortam, vel ab eorum immediatis Pontificibus; Et Scaliger.
in Euſeb. part. 18. & Petavius *in Rational. tempor.* tele-
6 runt Jubileos celebratos ann. 49. & 50. poſt Chriſtum na-
tum. Et Joannes Card. Monachus teſtatur in cit. Extra-
vagant. *Antiquorum*, quod ex ipſius Bonifacii ore audi-
vit, *ſe ad hujuſmodi Conſtitutionem edendam impulſum eſ-
ſe, quia vulgatum eſt, quod talis Indulgentia in annis cen-
teſimis a Nativitate Chriſti olim concedi ſolebat.*
7 Annus Sanctus a Bonifacio VIII. fuit indictus pro uno-
quoque centeſimo, & ex quo ipſe Pontifex percepiſſet,
incolas Romanos una voce tenere, quod, qui Baſilicam
Sancti Petri viſitarent unoquoque centeſimo, plenariam
indulgentiam conſequerentur, & de facto comperiſſet 1.
die Januarii 1300. turmatim populum Romanum ad limi-
na Apoſtolorum convolare, & in dies augeri peregrino-
rum concurſum, omnes uno ore ex majorum relatione
exclamando in Baſilica Sancti Petri maximam eſſe pec-
catorum expiationem, & ſignanter propriis auribus audi-
viſſet a quodam ſene ætatis annorum 107. quod ſuus Pa-
ter proximo tunc elapſo centeſimo Romam petiiſſet, ipſum-

que in ſua ultima voluntate admonuiſſet, ut venturo ſæ-
culo tantum ſpiritualem theſaurum lucrifacere non omit-
teret, Cardinalium, & Romani populi ſupplicationibus an-
nuens die 22. Februarii ſupradicti anni 1300. Feſto Cathe-
dræ S. Petri Antiochiæ recurrente, magni Jubilei cele-
britatem quolibet centeſimo recolendam inſtauravit. Sic
refert Cajetanus de Stephaneſchis Card. S. Georgii ad ve-
lum aureum, ſeu Velabrum, & ipſius Bonifacii affinis
*in ſuo libro de anno centeſimo inſerto tom. 6. Biblioth.
Patrum.*

Annus ſic a Bonifacio diſpoſitus, fuit ſtatim a Deo tan- 8
quam ſibi gratiſſimus Miraculis comprobatus. Plurimi enim
in Sanctorum Apoſtolorum Baſilicis a diverſis morbis, &
infirmitatibus liberati ſunt, & præſertim varii a Dæmoni-
bus obſeſſi, a quibus exibant clamantia, & dicentia, quod
non ſolum ab Apoſtolis a multitudine animarum populi
Chriſtiani virtute Sancti Jubilei cogebatur exire, & quod
ex dictorum Apoſtolorum meritis animæ in Purgatorio
exiſtentes a pœnis liberatæ Gloriam æternam jam obti-
nere meruerunt: ſic diffuſe refert Raynald. *ad ann.* 1300. 9
n. 7. E tanta fuit ipſa multitudo populi ex omnibus mun-
di partibus ad lucrandum hunc magnum Jubileum accur-
rentis, quod ex omnibus nationibus, quæ ſub cœlo ſunt,
ſine Romanis, ſemper, & continuo peregrinorum ducen-
ta millia connumerabantur, abſque venientibus, & rece-
dentibus, ut teſtatur S. Antoninus *part. 2. hiſt. tit. 20.
cap. 8. §. 11.* Et quod mirum eſt, huic pene infinitæ mul- 10
titudini, nil ad victum defuit, & pretio ſatis commodo,
itaut ſenſibiliter cognoſceretur eſſe ſpeciale opus Dei, ut
narrat Brietius *in Annal. ad n.* 1300.

Annus Sanctus a Bonifacio VIII. pro unoquoque cen- 11
teſimo determinatus 1300. in ſua *Conſtitut. incip. Anti-
quorum*, fuit poſtea redactus ad quinquageſimum a Cle-
mente VI. 1350. in ſua *Conſtitut. incipient. Unigenitus*, &
ſic 1350. fuit prima vice Jubileus quinquaginta annis an-
ticipatus. Deinde Urbanus VI. creatus Pontifex 1378. in- 12
ſtituit, ut ob memoriam annorum triginta trium, quibus
Chriſtus Dominus in terris vixit, Jubileus celebraretur
quovis anno trigeſimo tertio, ut late ſcribunt Benzonius
lib. 3. cap. 6. & Sanctarellus *cap. 1. dub. 3.* Et hanc Urba- 13
ni reductionem ad triginta tres annos ratam habuerunt,
& ſervarunt Martinus V., & Nicolaus V., ut enunciat
Paulus II. in ſua Conſtitutione incip. *Ineffabilis providen-* 14
tia, in qua anno 1470. ut omnis ætas tanti Theſauri par-
ticeps efficeretur, ſtatuit ipſe Paulus II. ut in poſterum
Jubileus peragеretur anno quolibet 25. Et hoc tempus 25. 15
annorum a Paulo II. determinatum fuit ab omnibus ejus
Succeſſoribus uſque ad præſens ſervatum. Poſt ipſum enim
annos Jubileos indixerunt Sixtus IV. pro anno 1475. Ale-
xander VI. pro anno 1500. Clemens VII. pro anno 1525.
Julius III. pro anno 1550. Gregorius XIII. pro anno 1575.
Clemens VIII. pro anno 1600. Urbanus VIII. pro anno
1625. Innocentius X. pro anno 1650. Clemens X. pro
anno 1675. Innocentius XII. pro anno 1700. qui tamen
non potuit ipſum claudere ex quo obierit die 28. Se-
ptembris ejuſdem anni 1700. & ipſum clauſit Clemens XI.
qui fuit electus Pontifex Max. die 23. Nov. ejuſdem anni
1700. Benedictus XIII. pro anno 1725. Et Bened. XIV.
pro anno 1750.

Anno Sancto imminente, die Aſcenſionis Domini ante 16
Annum Sanctum maximo apparatu in Baſilica Sancti Pe-
tri poſt Evangelium recitatur publice Pontificis Diploma
de proximi anni Jubileo; Et annus Sanctus incipit a pri- 17
mis Veſperis Nativitatis Domini, & durat uſque ad pri-
mas Veſperas ejuſdem Nativitatis Domini anni ſequentis,
cum hac tamen diverſitate, quod Veſperæ initio anni Ju-
bilei dicuntur poſt aperitionem Portæ Sanctæ, at in fine
ejuſdem anni Jubilei dicuntur antequam ipſa porta San-
cta claudatur, unde Jubileus perſeverat, dum porta San-
cta ſiſtit aperta; Et vocatur Sancta eo quia, qui per eam, 18
ut decet, ingrediuntur, ſanctitatem, ſeu Gratiam Divi-
nam conſequuntur, & dum ea clauditur, benedicuntur
lapides, calx, & alia id genus.

Porta autem Sancta aperitur, ut ſequitur. In vigilia 19
Nativitatis Domini inſtituitur mane ſupplicatio celeberri-
ma, cui intereſt Summus Pontifex cum Cardinalibus, Prin-
cipum Legatis, Prælatis &c. Poſt meridiem Pontifex e
ſacello Palatii ſe confert ad Eccleſiam Sancti Petri, æque
ac reliquæ clauſam, ejuſque portam muratam, quæ dici-
tur *porta Sancta*, ter ipſe malleo argenteo percutit, Sum-
mus Pœnitentiarius bis, tunc a Fabris murariis disjicitur
murus foribus Eccleſiæ Sancti Petri appoſitus, cujus o-
mnes lapides, ac cæmentum magna cum devotione acci-
piunt Populus Romanus, ac peregrini. Deinde Pontifex 20
Templum ingreditur, intereſtque Veſperis ſolemnibus, &
interim cum magno comitatu Cardinalis Decanus pergit
ad aperiendam portam Sanctam Baſilicæ S. Pauli, & Car-
dinales Archipresbyteri ad aperiendas Portas Sanctas quiſ-
que ſuæ reſpective Baſilicæ Lateranenſis, & Sanctæ Ma-
riæ Majoris. Poſtquam autem per totum annum dictæ Sa- 21
cræ Baſilicæ viſitatæ fuerunt, paulo ante Nativitatem
Domini edicitur, Portam Sanctam Divi Petri claudendam
eſſe in vigilia Nativitatis ejuſdem Domini poſt Veſperas,
quas præceſſit non minus ſolemnis a Palatio Apoſtolico
ſupplicatio, quam quando aperienda erat.

22 Unde poſtquam ipſe Summus Pontifex, & poſtmodum
ipſe Summus Pœnitentiarius in medium liminis ingreſſum
ipſius Portæ Sanctæ jecit calcem trulla, ſeu cochleari
argenteo, ternoſque lapides poſuit, tunc mox in altum,
latumque murus erigitur, manetque integer donec re-
23 deat alius annus Sanctus. Et dum Porta Sancta Baſilicæ
Sancti Petri ab ipſo Summo Pontifice, & aliæ portæ Sanctæ
aliarum Baſilicarum a ſuis reſpective Cardinalibus deſti-
natis aperiuntur, & clauduntur, recitantur variæ, &
determinatæ preces, quas præ aliis refert Navarrus in
fine ſui commentarii.
24 Pro anni Sancti Jubileo lucrando indictæ ſunt variæ
Eccleſiæ viſitandæ. Bonifacius VIII. determinavit viſi-
tandas eſſe Baſilicas Apoſtolorum Petri, & Pauli. Cle-
25 mens VI. addidit viſitandam Baſilicam Lateranenſem. Et
26 Gregorius XI. adjecit viſitandam Baſilicam Sanctæ Ma-
riæ Maioris de Urbe, prout uſque ad præſens ſervatur,
& ſemper exprimuntur Baſilicæ viſitandæ in Conſtitu-
tionibus, quæ publicantur per Summos Pontifices in in-
dictione hujuſmodi magni Jubilei anni Sancti. Interdum
27 tamen juſtis de cauſis fuerunt ſubrogatæ aliæ Eccle-
ſiæ prædictis Baſilicis, ut contigit ſub Urban VIII.,
a quo fuit deputata viſitanda Eccleſia Sanctæ Mariæ
Transtyberim loco Baſilicæ S. Pauli extra mœnia ratione
peſtis, quæ tunc temporis graſſabatur in Urbe, & Re-
28 gno Neapolitano, & Siciliæ. Et tales Baſilicæ debent
viſitari per triginta vices a Romanis, & incolis Urbis,
& per quindecim vices ab exteris in gratiam laborum,
29 & pœnarum itineris. Quandoque tamen ad minores vi-
ces fuerunt redactæ dignis de cauſis a variis Summis Pon-
tificibus, & data etiam facultas Pœnitentiariis Baſilica-
rum tales viſitationes diminuendi, ut obſervat Archie-
piſcopus Tarſenſis Maria Phebæus *in ſuo libro de progreſſu
celebritatis anni Jubilei*. p. 240
Alia ad rem, Vid. verb. *Jubileum*.

ANTIQUATA propoſitio. Vide verb. *Propoſitiones damnatæ, num.* 44. Apocrypha propoſitio. Vide *ibid. n.* 43. Apocryphæ Indulgentiæ. Vide verb. *Indulgentia art.* 4. *per tot.* Athea propoſitio. Vide dict. verb. *Propoſitiones damnatæ num.* 29.

APOSTASIA, APOSTATA.

SUMMARIUM.

1 *Apoſtaſia ex vi nominis quid ſignificet, & importet?*
2 *Apoſtaſia eſt triplex, ſcilicet Apoſtaſia a Fide, ab Obedientia, a Religione profeſſa, Sacro Ordine. Quid ſit Apoſtaſia a Fide?*
3 *Apoſtata a Fide ille dicitur, qui in totum a Fide Chriſti recedit, ſive totaliter eam deſerit.*
4 *Apoſtaſia differt ab Hæreſi ſolum ſecundum magis, & minus, ex quo Apoſtaſia deficiat a Fide Chriſti totaliter, & Hæreſis ſolum partialiter.*
5 *Apoſtata Chriſtum, & Fidem Chriſtianam, quam ſuſcepit, totaliter abnegat, Hæreticus vero non totaliter eam abnegat, ſed ſolum partialiter ſecundum unum vel aliquos Articulos.*
6 *Apoſtatæ incurrunt omnes pœnas, quas incurrunt Hæretici.*
7 *Et inſuper incurrunt alias majores, & graviores, quam ipſi Hæretici.*
8 *Nec ſuffragatur eis pœnitentia, uti ſuffragatur Hæreticis. Et ſi alios ſeducant ſpoliantur omnibus, & capitali ſententia damnantur.*
9 *Quæ autem pœnæ de Jure ſint ſtatutæ Hæreticis, & conſequenter Apoſtatis?* remiſſive.
10 *Apoſtatæ a Fide in Turcarum ditionibus exiſtentes, ſi ibi redeant ad pœnitentiam, omnino debent abjurare Apoſtaſiam coram Fidelibus captivis, quibus dederunt ſcandalum in propriis carceribus publice, & explicite; at coram infidelibus non videtur hoc neceſſarium, ſed ſufficit, ut coram ipſis abſtineant ab actibus infidelitatis, deponantque habitum proteſtativum falſæ Religionis, &c.*
11 *Apoſtatæ reverſi ad Fidem in terris infidelium tuta conſcientia omnem habitum indiſtincte deferre poſſunt nationis diſcretivum, dummodo non ſit proteſtativus falſæ Religionis, donec nanciſcantur occaſionem transfugiendi ad Fideles.*
12 *Nec proinde arcendi ſunt a ſuſceptione Sacramentorum, ſi propoſitum habent profitendi Fidem, quando Juridice de illa interrogentur.*
13 *Apoſtatam pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, & in terris infidelium exiſtentem abſolvere debet Confeſſarius, abjurata prius verbo Apoſtaſia in Foro conſcientiæ; & ſi per aliquod temporis ſpatium ſupervixerit, poterit abjurare in balneo coram Fidelibus.*
14 *Quod ſi non poterit, relinquat Chyrographum ſuæ abjurationis, ſaltem ſigno Crucis conſcriptum.*
15 *Quod ſi neque hoc poſſit, committat Confeſſario, ut ſuam abjurationem Fidelibus manifeſtet.*
16 *Non autem tenetur pœnitens tunc in periculo vitæ conſtitutus, etiam ſuadentibus Turcis ſum periculo vitæ, Fidem Catholicam, quam tunc, abjurata infidelitate, amplexus eſt, confiteri, ſed eorum ſuaſionibus eludere, vel non reſpondere, vel æquivocis verbis utendo.*
17 *Apoſtaſia a Fide per Chyrographum fraude Dæmonis facta, nullum Jus illi tribuit, & reconciliatus eſt Apoſtata abſque eo quod Dæmon cogatur Chyrographum reddere.*
18 *Nec valet dici illud eſſe requirendum ad probandam Apoſtaſiam Malefici.*
19 *Apoſtaſia ab Obedientia late capta quid ſit?*
20 *Apoſtaſia ab Obedientia ſtricte & proprie loquendo quid ſit?*
21 *Apoſtaſia a Religione proprie loquendo quid ſit?*
22 *Qui a Religione profeſſa etiam ſine legitima facultate ad aliam laxiorem Religionem tranſiret, non eſſet rigoroſe, & proprie Apoſtata.*
23 *Apoſtaſiam vere incurrit, & dicitur Apoſtata, qui a Religione temere diſcedit cum animo non amplius redeundi, etiamſi retineat Habitum* ad n. 24.
25 *Quamvis ex dictis colligatur rationem formalem Apoſtaſiæ proprie dictæ in hoc præciſe conſiſtere, quod diſceſſio a Religione fiat cum animo non amplius redeundi, adeoque eos, qui cum animo redeundi diſcedunt non eſſe proprie Apoſtatas, ſed fugitivos.*
26 *Tamen in praxi communiter accipiuntur, & tractantur, ut veri Apoſtatæ, qui extra Clauſtra ſine Superiorum licentia Habitu etiam retento, & cum animo redeundi ad Religionem, vagantur.*
27 *Sic pro eodem ſumuntur in Decretis de Apoſtatis, & ejectis.*
28 *Et pro etiam ſumuntur a Clemente X, Conſt. incip.* Paſtoris æterni vices.
29 *Non eſt tamen Apoſtata Regularis, qui injuſte, & notabiliter gravatus a Superiore recta ad Generalem, Provincialem, aut alios, ad quos de Jure accedit abſque licentia Superioris.*
30 *In tali caſu ipſe Religioſus non recedit ab Obedientia, ſed dicitur appellare de facto, quamvis antea non appellaverit.*
31 *Regulares non ſunt deterioris conditionis, quam ceteri homines, qui ab injuſtis gravaminibus poſſunt appellare, & ad majores Judices recurrere.*
32 *Solvitur inſtantia, quæ adducitur ex Tridentino ad* n. 34.
35 *Solvitur inſtantia, quæ adducitur ex ſtatutis variarum Religionum ad* n. 36.
37 *Debet tamen talis Religioſus ad Superiorem majorem ſine Obedientia confugiens eſſe ſic notabiliter, & manifeſte gravatus, ut evidenter conſtet, vel de facili probari poſſit non habere aliud remedium, niſi ut ad majorem Superiorem confugiat, & ſic apud illum ſe ipſum tueatur.*
38 *Ad juſtificandum autem ſuum recurſum, & ut nulla pro Foro etiam externo ſit Apoſtaſiæ umbra, & ſuſpicio fugæ, nec contra eum militent ſancita a Sac. Congr. Regul. expediret, immo eſſet ſic inſtruendus, ut prius ipſe recurrens peteret facultatem a Superiore gravante majorem Superiorem adeundi, & tali facultate ſibi negata, peteret teſtimoniales Apoſtolos a teſtibus fide dignis de petita, & ſibi denegata tali facultate.*
39 *Et dato quod nec tales teſtimoniales Apoſtolos poſſet obtinere; aut potendo tales Apoſtolos, aut licentiam, aliquod majus gravamen certo timeret, tunc nulla petita licentia, & nullis teſtimonialibus, poſſet recta via Superiorem adire pro neceſſario ſublevamine.*
40 *Immo, ut tenent plurimi, in tali caſu periculoſo, poſſet etiam Regularis Habitum dimittere abſque incurſu Apoſtaſiæ, & ſic directe ad Superiorem accedere, dummodo vero, & certo timeat, quod in itinere capiatur, & reducatur per vim ad manus Superioris gravantis* ad num. 41.
42 *Quinimmo vitandi periculi cauſa licet Clericis arma deferre.*
43 *Et etiam ad vitanda talia pericula licet eis comam deferre.*
44 *Regularis cum Litteris Obedientialibus itinerans, & ad liberius divagandum Habitu Regulari in itinere dimiſſo, & in veſte ſæculari incedens, non eſt Apoſtata.*
45 *Nec etiam talis Regularis cenſendus eſt fugitivus.*
46 *Ligatur tamen Excommunicatione lata in Regulares temere Habitum dimittentes vagandi cauſa.*
47 *Et hanc Excommunicationem etiam incurrit, qui Habitum defert, ſed ita coopertum, ut cognoſci non poſſit.*
48 *Regulariter quantumcumque Habitus etiam ex lascivia relinquatur, ac cooperiatur, ſi non relinquatur animo deliberato illum non reaſſumendi, non contrahitur Apoſtaſia.*
49 *Pœnæ Apoſtaſiæ a Religione, ſeu ſtatu Religioſo de Jure communi ſunt ſequentes: Prima eſt Excommunicatio, quæ ipſo facto incurrit, ſi fiat Apoſtaſia cum dimiſſione Habitus.*
50 *Secus autem ſi Apoſtaſia fiat cum retentione Habitus.*
51 *Secunda pœna eſt Suſpenſio ab Ordinibus Sacris, quos Apoſtata ſuſcepit durante Apoſtaſia.*
52 *Et ſi durante ſuſpenſione celebret, vel alios Ordines exerceat, fit Irregularis.*
53 *A qua Irregularitate licet de Jure communi non poſſit diſpenſare niſi Papa, de Jure tamen particulari per privilegia poſſunt ab ipſa diſpenſare cum ſuis Subditis omnes Præfati Regulares.*

54 *Tertia pœna eſt quod durante Apoſtaſia Regularis Apo-ſtata exiſtat privatus privilegiis ſuæ Religionis.*

55 *Præter autem has pœnas a Jure communi ſtatutas ſunt etiam aliæ, ut privatio vocis activæ, & paſſivæ, carceris, flagellationis, jejunii, & hujuſmodi, quæ diverſimode a qualibet Religione in particulari pro ſuis Apoſtatis ſunt impoſitæ; & ideo circa iſtas poteſt quiſque conſulere proprias, & particulares ſuæ Religionis Conſtitutiones.*

56 *Apoſtatas, & fugitivos recipientes, retinentes, vel occultantes, aut eis pro fuga, & Apoſtaſia conſilium, aut auxilium præſtantes, peccant mortaliter, & ipſo facto Excommunicationem incurrunt.*

57 *Prælati, ſeu Superiores Regulares tenentur fugitivos, ſeu Apoſtatas requirere, & revocare, & eos cogere ut ad Ordinem revertantur ad n. 60.*

61 *Apoſtatæ a Religione debent recipi ſalva Regulari diſciplina, dum pœnitentes redeunt, non obſtantibus Conſtitutionibus prohibentibus recipi eos, qui ter apoſtatarunt.*

62 *Apoſtaſia a Sacro Ordine, & Apoſtata ab illo dicitur, cum quis a perfectiori ſtatu Clericali, quem in manu Epiſcopi, edito continentiæ voto aſſumpſit, ad ſtatum Laicalem, vel etiam conjugii, dimiſſo ſuo Habitu propria temeritate ſe transfert.*

63 *Pœnæ Apoſtaſiæ a Sacro Ordine ſunt ſequentes. Prima eſt Excommunicatio non latæ ſed ferendæ, ſi Clericus Apoſtata non contraxerit Matrimonium; ſi vero in Sacris conſtitutus contraxerit Matrimonium, erit latæ ſententiæ.*

64 *Secunda eſt pœna infamiæ, quam ipſo facto incurrit.*

65 *Tertia pœna eſt Irregularitas, ſi Apoſtata a Sacro Ordine Matrimonium contrahat.*

66 *Quarta pœna eſt amiſſio privilegii ordinis Clericalis.*

67 *Quinta pœna eſt quod tales Apoſtatæ, qui nec minis, nec blanditiis induci poſſunt ad reaſſumendum Habitum abjectum, poſſint ab Epiſcopo duro carceri mancipari.*

68 *Subnectuntur Supplementa Auctoris ad n. 73.*

1 APoſtaſia ex vi nominis ſignificat quandam deſertionem,
vel receſſum a Deo in aliquo bono, in quo homo
2 tenebatur perſeverare, vel ex præcepto, vel ex voto;
Unde quia a Deo tripliciter recedere poſſumus ſecundum
tres modos conjunctionis debitæ ad ipſum, ſcilicet per
Fidem, Obedientiam, & Religionem profeſſam, vel Sa-
crum Ordinem ſuſceptum, ideo triplex eſt Apoſtaſia,
ſeu defectio, ſcilicet a Fide, Obedientia, Religione pro-
feſſa, vel Sacro Ordine ſuſcepto; Ita communiter Docto-
res cum Divo Thoma 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. & Gloſſ. *in
cap.* 1. *de Apoſtatis*. Apoſtaſia a Fide (quæ propriiſſime
Apoſtaſia eſt, & a communi poſt Gloſſ. *in cap.* 1. *de Apo-
3 ſtatis verb. Apoſtata, Apoſtaſia perfidiæ* vocatur) eſt to-
talis diſceſſus, ſeu defectio a Fide Chriſtiana; Unde Apo-
ſtata a Fide ille dicitur, qui in totum a Fide Chriſti re-
cedit, ſive totaliter eam deſerit, ut ſi Chriſtianus effici-
tur Judæus, vel Turca, ſive Paganus; *l.* 1. & 2. *Cod. de
Apoſtat. cap. non poteſt.* 24. *cauſ.* 2. *quæſt.* 7. Pirhing. *lib.* 5.
tit. 9. §. 1. Farinac. *tract. de Hæreſi q.* 183. §. 2. *n.* 13. Syl-
veſter *verb. Apoſtaſia*, & alii communiter.
4 Hinc Apoſtaſia differt ab Hæreſi ſolum ſecundum ma-
gis, & minus, ex quo Apoſtaſia deficiat a Fide Chriſti
totaliter, & Hæreſis ſolum partialiter; Apoſtata enim di-
5 citur, qui Chriſtum, & Fidem Chriſtianam, quam ſuſce-
pit, totaliter abnegat; Hæreticus vero non totaliter ab-
negat, ſed ſolum partialiter ſecundum unum, vel aliquos
Articulos, ideoque magis late patet Apoſtaſia, quam Hæ-
reſis; omnis enim Apoſtata eſt Hæreticus, ſed non om-
nis Hæreticus eſt Apoſtata, ut de ſe patet; quia licet
Lutherani, Calviniſtæ, & alii Hæretici vulgo, & im-
proprie dicantur Apoſtatæ; vere tamen, & proprie lo-
quendo non ſunt Apoſtatæ a Fide Chriſti, cum adhuc
Chriſtiani ſint ad differentiam verorum Apoſtatarum, qui
amplius non ſunt Chriſtiani, ſed vel Judæi, vel Pagani
ſecundum ſectam, quam amplexi ſunt.
6 Unde Apoſtatæ ultra quam quod incurrunt omnes pœ-
nas, quas incurrunt Hæretici, ut expreſſe habetur *cap.
Contra Chriſtianos* 13. *de Hæreticis in* 6. præciſis his ver-
bis: *Contra Chriſtianos, qui ad ritum tranſierint, vel re-
dierint Judæorum &c. erit tamquam contra Hæreticos, ſi
fuerint de hoc confeſſi, aut per Chriſtianos, ſeu Judæos con-
victi, & ſicut contra fautores, receptatores, & defenſores
Hæreticorum, ſic contra fautores, receptatores, & defen-
7 ſores talium eſt procedendum*. Et tenent communiter Do-
ctores; Adhuc tamen alias majores, & graviores incur-
runt, quam ipſi Hæretici; cum Apoſtatæ ſemper quandiu
vivunt, & poſt mortem uſque ad quinquennium accuſari,
& in ſuis puniri poſſint, *l. Si quis* 2. & *l. Apoſtatarum* 4.
8 *Cod. de Apoſtatis*; Nec ſuffragatur eis pœnitentia, uti ſuf-
fragatur Hæreticis, *l. Hi qui* 3. *Cod. de Apoſtatis*; ubi aper-
te dicitur: *Lapſis enim, & pœnitentibus ſubvenitur, per-
ditis vero, hoc eſt Sanctum Baptiſma profanantibus, nullo
remedio ſuccurritur*; Et ſi alios ſeducant, ſpoliantur omni-
bus bonis, & capitali ſententia damnantur, *l. Cum* 5. *Cod.
9 de Apoſtatis*. Quæ autem pœnæ de Jure ſint ſtatutæ Hæ-
reticis, & conſequenter Apoſtatis, Vide ſuo loco verb.
Hæreſis.

Apoſtatæ a Fide in Turcharum ditionibus exiſtentes, ſi 10
ibi redeant ad pœnitentiam, omnino debent abjurare A-
poſtaſiam coram Fidelibus captivis, quibus dederunt ſcan-
dalum, in propriis carceribus publice, & explicite; at
coram infidelibus non videtur hoc neceſſarium, ſed ſuf-
ficit, ut coram ipſis abſtineant ab actibus infidelitatis, de-
ponantque habitum proteſtativum falſæ Religionis, & cu-
rent ut ſucceſſu temporis cognoſcant etiam infideles vel ab
ipſis, vel ab aliis eorum abjurationem, licet id cum pe-
riculo vitæ; *Sacra Congr. Sanctiſſimæ Inquiſitionis* 18. *Julii*
1630. *Sacr. Cong. de Propag. Fide ſub die* 7. *Apr.* 1629. quam
refert Laurent. de Peyrinis *de privileg. Regul. tom.* 3. *in
addit. ad Conſtit. Leonis X. cap.* 4. *n.* 26. *pag.* 430.
Apoſtatæ reverſi ad Fidem in terris infidelium tuta 11
conſcientia omnem habitum indiſtincte deferre poſſunt na-
tionis diſcretivum, dummodo non ſit proteſtativus falſæ
Religionis, donec nanciſcantur occaſionem transfugiendi
ad Fideles; Nec proinde arcendi ſunt a ſuſceptione Sa- 12
cramentorum, ſi propoſitum habent profitendi Fidem,
quando Juridice de illa interrogentur; *Sacra Congregatio
de Propaganda Fide* 7. *Apr.* 1629. cujus meminit Laurent.
de Peyrin. *loco ſuperius cit. num.* 27. *Sac. Congreg. Rom.
& univerſalis Inquiſitionis coram Sanctiſſ. D. N. Urbani VIII.*
18. *Julii* 1630. apud eumdem Laurent. de Peyrinis *dict.
cap.* 4. *n.* 41. cenſuit deponendum eſſe habitum infidelium,
quatenus ſit proteſtativus falſæ Religionis; ſi vero ſit æ-
quivocus, poteſt illum deferre, quod ſi ex illa delatione
ratione perſonæ aliqua orietur ſuſpicio, tenetur aufu-
gere quam primum poterit.
Apoſtatam pœnitentem in articulo mortis conſtitutum, 13
& in terris infidelium exiſtentem abſolvere debet Confeſ-
ſarius, abjurata prius verbo Apoſtaſia in Foro conſcien-
tiæ, & ſi per aliquod temporis ſpatium ſupervixerit po-
terit abjurare in balneo coram Fidelibus: Quod ſi non
poterit, relinquat Chirographum ſuæ abjurationis ſaltem 14
ſigno Crucis ſubſcriptum: Quod ſi neque hoc poſſit, com- 15
mittat Confeſſario, ut ſuam abjurationem Fidelibus mani- 16
feſtet. Non autem tenetur pœnitens tunc in periculo vitæ
conſtitutus, etiam ſuadentibus Turcis cum periculo vitæ
Fidem Catholicam, quam tunc, abjurata infidelitate, am-
plexus eſt, confiteri, ſed eorum ſuaſionibus eludere, vel
non reſpondere, vel æquivocis verbis utendo; *Sac. Congr.
S. Rom. & Univerſalis Inquiſitionis* 18. *Julii* 1630. teſte
Laurent. de Peyrinis *d. cap.* 4. *n.* 42.
Apoſtaſia a Fide per Chirographum fraude Dæmonis 17
facta nullum jus illi tribuit, & reconciliandus eſt Apo-
ſtata, abſque eo quod Dæmon cogatur Chirographum red-
dere, cum in tali caſu ſufficiat vera pœnitentia commiſſi
criminis, ſeu Apoſtaſiæ, ex illo enim Chirographo nul-
lum jus acquiritur Dæmoni, ut bene advertit Lupus *in
Edictis Inquiſ. part.* 3. *lib.* 22. *diſ.* 5. *art.* 2. *diff.* 2. Nec 18
valet dici illud eſſe requirendum ad probandam Apoſta-
ſiam Malefici, quia neque ad hoc eſt neceſſarium, cum
corpus delicti apoſtaſiæ non oporteat per ſcripturam pro-
bari, dum de eo conſtat per confeſſionem ipſius rei:
Card. Albit. *de inconſtat. in Fide cap.* 32. *n.* 153.
Apoſtaſia ab Obedientia late capta eſt omnis mortalis 19
Divinæ Legis tranſgreſſio, ut docet D. Thomas 2. 2. *q.* 12.
art. 1. *ad* 1. juxta illud Eccleſiaſt. 10. *Initium ſuperbiæ ho-
minis apoſtatare a Deo*. Stricte tamen, & proprie loquen- 20
do Apoſtaſia ab Obedientia ſumitur pro receſſu a manda-
tis Eccleſiæ, cum quis ex ſuperbia, vel contemptu Schiſ-
matice reſiſtit Eccleſiæ legitime præcipienti, vel ſuis Ca-
nonibus, Conciliaribus Decretis, & juſtis Legibus obtem-
perare contumaciter recuſat; colligitur *ex c.* 2. *de majorit.
& obedientia, & c.* 1. *cauſ.* 3. *q.* 4. *& c.* 2. *ejuſdem cauſ.
& quæſt.* ubi præciſe dicitur: *Tranſgreſſores enim ſponte
Legis ſuæ, ejuſque violatores Apoſtatæ nominantur*; &
hujus Apoſtaſiæ præcipua ſpecies eſt Schiſma, de quo vi-
de verb. *Schiſma*.
Apoſtaſia a Religione proprie loquendo eſt criminoſa di- 21
ſceſſio a Religione cum animo non amplius redeundi ad
Regulare Inſtitutum. Dicitur *criminoſa diſceſſio* ad deno-
tandum, quod ad incurrendam veram Apoſtaſiam, debet
eſſe temeraria diſceſſio, & facta ſine licentia Superioris,
unde Apoſtatæ non ſunt, qui diſcedunt cum legitima fa-
cultate, vel liberantur a Regulari obſervantia, vel ad E-
piſcopatum legitime transferuntur, juxta *Clement.* I. *de
elect.* Dicitur autem *cum animo non amplius redeundi ad
Regulare Inſtitutum*, ad denotandum, quod ut incurratur
vera Apoſtaſia, debet habere animum deliberatum nun-
quam redeundi, ſive ad ſuum derelictum, ſive ad aliud
quodcumque Regulare Inſtitutum. Unde qui a Religione 22
profeſſa etiam ſine legitima facultate ad aliam laxiorem
Religionem tranſiret non eſſet rigoroſe & proprie Apo-
ſtata, quia, ut inquit Innocentius *in cap. Intelleximus in
fine de ætat. & qualit.* in nullo venit contra ea, quæ ſunt
de ſubſtantia Ordinis, cum ſemper ſit in alicujus obedien-
tia, nam non dicitur Apoſtata proprie, niſi qui ad ſæ-
culum redit, & tenet Gloſſ. *in cap. ult. de Apoſtatis*, Ab-
bas, Joannes Andreas, Archidiaconus, Silveſter, Fagnan.
Pirhing. Rodrig. Cajetan. Layman, & alii plurimi.
Apoſtaſiam vere incurrit, & dicitur Apoſtata, qui a 23
Religione temere diſcedit cum animo non amplius rede-
undi, etiamſi retineat Habitum, nam nihil refert, an

cum, vel ſine Habitu diſcedat, dummodo habeat animum
deliberatum non amplius redeundi, ſicut Habitus non fa-
cit Monachum, ſed Profeſſio Regularis, *cap. Porrectum*;
cap. Ex parte, de Regularib. Ita retentio Habitus tantum
non debet facere quempiam eſſe in Religione, ut æquali-
ter fiat diſſolutio, & colligatio vinculi; *l. Nihil. eſt, de
Reg. Jur. Leg. Ab emptione. Cod. quando licet, §. item per*
24 *acceptillationem, Inſtit. quib. mod. obligat. tollat.* Et expreſſe
a Clemente VIII. in decreto pro reſervatione caſuum edi-
to 26. *Maji* 1593 vocatur Apoſtaſia ſive fiat abitu re-
tento, ſive dimiſſo, præciſis his verbis: *Apoſtaſia a Re-
ligione ſive Habitu dimiſſo, ſive retento, quando eo pervenit,
ut extra ſepta Monaſterii, ſive Conventus fiat egreſſio.* Quod
decretum fuit etiam confirmatum ab Urbano VIII. 21.
Septembris 1624. Sic tenet Abbas *in cap. 1. num. 2. de
Apoſt.* Farinac. *tract. de Hæreſi quæſt.* 183. §. 1. *num.* 62.
Cajetanus, Sanchez, Rodriquez, Ancelus, Sylveſter, Pi-
rhing. Anaclet. Donatus, & cum plurimis aliis Pigna-
tell. *tom. 7. conſ.* 68. *num.* 5.

25 Quamvis autem ex dictis colligatur rationem forma-
lem Apoſtaſiæ proprie dictæ in hoc præciſe conſiſtere,
quod diſceſſio a Religione fiat cum animo non amplius
redeundi, adeoque eos, qui cum animo redeundi diſce-
26 dunt, non eſſe proprie Apoſtatas, ſed fugitivos: Tamen
in praxi communiter accipiuntur, & tractantur ut veri
Apoſtatæ, qui extra Clauſtra ſine Superiorum licentia
Habitu etiam retento, & cum animo redeundi ad
Religionem vagantur, prout refert Sanctor. *com. in ſta-
tut. Relig. S. Franciſci cap.* 2 *ſtatut.* 61. eſſe definitum
per ſtatuta Papilia Julii II. *cap.* 7. *part.* 3. præciſis
his verbis: *Intelligimus autem Apoſtatam omnem, qui ſine
licentia, vel contra obedientiam ſuorum Prælatorum per
terras, loca, ſeu patrias cum Habitu, vel ſine, cum ſocio,
27 vel ſine illo iverit, atque quomodolibet diſcedentem.* Et ſic
pro eodem ſumuntur in Decretis de Apoſtatis, & eje-
ctis a *Sac. Congregat. Conc. juſſu Urbani VIII 21. Septem-
bris* 1624. *editis*, ubi §. 3. expreſſe dicitur: *Rurſus ſtatuta*
„ ut fugitivi, & Apoſtatæ ſive Habitum Regularem de-
„ ferant, ſive non, poſſint, ac debeant ab Epiſcopis lo-
28 „ ci, ubi moram trahunt, in Carceres conjici, ac Supe-
„ rioribus Regularibus conſignari ſecundum Regularia ſta-
„ tuta puniendi. Et pro eodem etiam ſumuntur a Clemen-
te X. in Conſtitut. incip. *Paſtoris æterni vices* edita 18. Fe-
„ bruar. 1675. in qua habetur præciſe: Ut Regulares
„ Apoſtatæ & fugitivi &c. tunc pœnarum ipſis pro-
„ pter Apoſtaſiam hujuſmodi inflictarum, vel infligenda-
rum &c.

29 Non eſt tamen Apoſtata Regularis, qui injuſte, & no-
tabiliter gravatus a Superiore recta via ad Generalem,
30 Provincialem, aut alios, ad quos de Jure, accedit abſque
licentia Superioris. In tali enim caſu talis Religioſus non
peccat, nec recedit ab obedientia, ſed dicitur appellare
de facto, quamvis antea non appellaverit. Appellatio au-
tem ex Paſqualigo ad Lauretum de Franchis *part. 1. n.* 1359.
eſt defenſio contra injuſtitiam, & præſidium innocen-
tiæ; & defenſio per omnes eſt de Jure naturæ, adeoque
Regularibus nedum licita, ſed & neceſſaria, ut per ma-
jorem Superiorem a gravamine Superioris inferioris libera-
31 rentur. Non eſt enim dicibile, utpote nimis durum, quod
ex proprio ſtatu Regulares ſint deterioris conditionis, quam
cæteri homines, qui ab injuſtis gravaminibus poſſunt ap-
pellare, & ad majores Judices recurrere, *cap. Sugge-
ſtum. cap. Paſtoralis Officii de appellationibus. lib.* 2. *tit.* 28.
Et ſic tenent Lezana *ſum. tom.* 1. *cap.* 16. *nu.* 8. Peyrin.
de ſubdito quæſt. 1. *cap.* 20. Ameno *de delictis tit.* 2. §. 1.
Apoſtaſia num 27. Pignatell. *tom.* 10. *Conſult.* 24 *nu.* 27.
& plurimi apud ipſum, Pirhing. Bonacina, Tamburin.
& alii.

32 Nec officit, quod Concilium Trid. *cap.* 4. *ſeſſ.* 25. *de Re-*
„ *gular.* decernat: Nec liceat Regularibus a ſuis Conven-
„ tibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos ac-
„ cedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint; Qui
„ vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento repertus
„ fuerit, ab Ordinariis locorum tamquam deſertor ſui In-
„ ſtituti puniatur. Nam, ut inquit Rodriguez *tom.* 1 *qu.
Regul* 30. *art.* 3. & Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 24. *nu.* 28. non
eſt credendum, Concilium voluiſſe derogare Juri naturali
de ſe defendendo ab injuſte gravante, & iniquo oppreſſo-
re, & loqui voluiſſe de Religioſis ſic injuſte gravatis, &
inique oppreſſis, ſed ſolum de illis, qui ſine vera cau-
ſa, & ſolo apparenti, levi, ac emendicato prætextu re-
33 currunt, uti illa dictio *prætextu* ſignificare videtur. Mens
igitur Concilii fuit providere, ne Regulares ex quocum-
que levi, inani, & colorato prætextu vagandi, & ſe ſub-
trahendi a Superiorum obedientia occaſionem quærant,
ut ſæpiſſime in dies accidebat, & per hoc præcepit tales
Regulares eſſe puniendos tamquam ſui Ordinis deſertores,
etiamſi ſimilibus emendicatis prætextibus accedendi ad
Superiores a Conventu, vel Monaſterio ſine facultate di-
ſcedant; non autem prohibere ne in cauſa veri, & realis
notabilis gravaminis præſentis, vel imminentis ad majo-
res Superiores poſſet haberi recurſus, eo vel maxime,
quod non eſt petenda licentia ab illo, ad cujus gravamen
tollendum agitur. Et ſic declaratum fuiſſe a Sac. Con-
gregat. refert Rodriguez *loco citato*; Et tenent Navarr.
comm. 2. *de Regul. num.* 67. *juxta Gloſſ. in cap. Cum Paſtoris* 2. *q.*
7. *& arg. cap. Ex parte de accuſ.* Suarez *de Religione tom.*
4. *l.* 2. *cap* 102. *num.* 4. Quaranta, Ameno, & alii plu-
rimi. In tali enim caſu præſumitur licentia tacita Supe- 34
rioris *ad quem*, ut optime dicit Suarez *tom.* 4. *tract.* 5. *l.*
3. *cap.* 1. *num.* 6. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *num.* 9. Pigna-
tell. *tom.* 10. *conſult.* 24 *num.* 28 Barboſ. *in Concil. ſeſſ.*
25. *cap.* 4. *num.* 9. cum Arrogon. & plurimis aliis ibi ci-
tatis.

Nec etiam obſtat, quod in multis ſtatutis variarum Re- 35
ligionum declaretur Apoſtata, qui ſine obedientia extra
Conventum iverit *etiam prætextu ad Superiores accedendi,
etiamſi recta via coram Superiore ſe ſiſtat*, ut ſignanter ca-
vetur in Conſtitutionibus Minorum de obſervantia *ſtatut.
Sambucan. cap.* 2. §. 8. *num.* 5. nam ut optime dicit Sancto-
rum in compendio Commentariorum ſuper ipſa ſtatuta
Minorum, verb. *Apoſtaſia, & Apoſtata num* 7. ſtatuta re-
curſum, & confugium ad Superiorem non condemnant
abſolute, ſed frivolum, & ſub prætextu ob cauſas ſcili-
cet leves, & frivolas: *Non enim eſt Apoſtata qui ſupra mo-
dum gravatus ad Superiorem ſine licentia confugit. Poen. c.* 9.
qu. 2. *& conſtitut. c.* 3. *ſtatut.* 22. Et talem non eſſe Apoſtatam
tenent etiam Lantuſcha *verb. Appellatio n.* 8. Ameno *de deli-
ctis tit.* 2. §. 1. *Apoſtaſia n.* 31. Matteucci *Official. quoad Apo-
ſtatas n.* 16. *&* 17. Rodriguez, Portell. ex noſtris.

Et a fortiori non eſt Apoſtata Regularis recurrens re- 36
cto tramite ad Urbem a gravaminibus Superiorum ſine eo-
rum licentia, dummodo non vagetur, & ſe præſentet R.
P. D. Secretario Sac. Cong. ut pluries fuit Decretum, &
ſignanter in *Valentina* 6. *&* 27. *Junii* 1698. Monacell. *tom.* 1.
in Appendic. adnotat. ad Decret. de Ejectis *num.* 1. Urſaya *Inſtit.
Criminal. lib.* 1. *tit.* 8. *nu.* 29.

Debet tamen talis Religioſus ad Superiorem majorem 37
ſine obedientia confugiens eſſe ſic notabiliter, & manife-
ſte gravatus, ut evidenter conſtet, vel de facili probari
poſſit, non habere aliud remedium, niſi ut ad majorem
Superiorem confugiat, & ſic apud illum ſe ipſum tuea-
tur. Ad juſtificandum tamen ſuum recurſum, & ut nulla 38
pro Foro etiam externo ſit Apoſtaſiæ umbra, & ſuſpicio
fugæ, nec contra eum militent ſancita *a Sac. Congreg. Re-
gular. anno* 1587. in decreto incipient. *Quoniam nonnulli
Regulares vagandi ſtudio &c.* & a Sixto V. in ſua Con-
ſtitut. incip. *Ad Romanum ſpectat* §. 20. & a Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap* 4. *ſuper receſſu Regularium ſine Obe-
dientialibus a Conventibus*, his verbis: *Nec liceat Regulari-*
„ bus a ſuis Conventibus recedere etiam prætextu ad Su-
„ periores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vo-
„ cati fuerint: Qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis
„ obtento repertus fuerit ab Ordinariis locorum tamquam
„ deſertor ſui inſtituti puniatur: expediret, immo eſſet
ſic inſtruendus, ut prius ipſe recurrens peteret faculta-
tem a Superiore gravante adeundi majorem Superiorem,
& tali facultate ſic negata, peteret teſtimoniales Apoſto-
los a teſtibus fide dignis de petita, & ſibi denegata tali
facultate.

Et dato quod nec tales teſtimoniales Apoſtolos poſſet 39
obtinere propter aliquem timorem, vel reſpectum, aut
aliam cauſam in teſtibus, ſeu potius petendo tales teſti-
moniales Apoſtolos, aut licentiam, aliquod majus grava-
men certo timeret, quod niſi feſtinanter, & occulte diſce-
deret, ſtatim incarceraretur, & adderentur gravamini-
bus gravamina, tunc nulla petita licentia, & nullis te-
ſtimonialibus, poſſet recta via Superiorem adire pro ne-
ceſſario ſublevamine, quia nemo tenetur ſibi majus ma-
lum procurare, & in tali caſu, licet non verbo, facto
diceretur appellare, quod plus eſt: *cap. Dilecti filii* 2. *de ap-
pellat.* & Gloſſ. *ibi*: Navar. Pignatell. Suarez. Peyrin.
Ameno, Nicolius, & alii ſupracitat. Immo plurimi, ut 40
Peyrinus cit ex Portello *in addit. ad dubia Regular. Verb.
Habitus num.* 3. Diana *tom,* 3. *tract.* 2. *reſolut.* 115. & alii te-
nent, quod in tali periculoſo caſu poſſit etiam Regularis
Habitum dimittere abſque incurſu Apoſtaſiæ, & ſic inco-
gnitus directe ad Superiorem accedere, dummodo vere,
& certo timeat, quod in itinere capiatur, & reducatur
per vim ad manus Superioris gravantis. Et hoc eſt juxta
capus Clerici officia, ubi expreſſe dicitur: *Niſi juſta cauſa*
„ timoris exegerit Habitum transformari, & Gloſſa ibi
„ explicite: Clericus juſta de cauſa poteſt poſtponere Ha-
„ bitum Clericalem, nec cenſetur Apoſtata, & Gloſſ. in
„ cap. Ut periculoſa, Ne Clerici, vel Monachi in 6.
„ verb. temere, ubi habet præciſa verba: Ex cauſa licet
„ Habitum transformare, ſi juſta ſit, puta timor.

Et quod Regularis dimittens Habitum ad evitanda pe- 41
ricula non ſit Apoſtata, tenent expreſſe Sylveſter *verb. Ha-
bitus n.* 3. Divus Antonin. *in* 3. *part. tit.* 24. *c.* 33. & Pignatell.
tom. 10. *conſult.* 24. *c.* 14. *num.* 14. cum plurimis aliis ibi ci-
tatis. Addo quod evitandi periculi cauſa licet Clericis
arma deferre juxta Gloſſ. *in cap. Clerici arma*, ubi dicit:
*Clerici arma portare non debent ſine juſta cauſa: Juſtam
cauſam intellige, ſi per loca periculoſa tranſitum faciant, tunc
poſſunt portare arma ad terrorem latronum.* Et etiam ad evi-
tanda pericula licet eis comam deferre, Gloſſ. *in cap. Cle-
ricus neque Comam*, ubi dicit, quod cum quidam repre-
henderetur a Papa, ſic pro ſua juſta defenſione reſpon-
dit.

Taliter

Tutius ut peterem Laici ſub imagine Romam;
Fas fuit, ut ſinerem luxuriare comam.

44 Regularis cum Litteris Obedientialibus itinerans, & ad
liberius divagandum Habitu Regulari in itinere dimiſſo,
& in veſte ſæculari incedens, non eſt Apoſtata, quia ex
ſuperius dictis ratio formalis Apoſtaſiæ eſt, quod diſceſſio
a Religione fiat cum animo deliberato non amplius re-
deundi, hic autem Regularis, ut ſupponitur, haberet ani-
mum, & voluntatem iterum redeundi ad clauſtra ſub obe-
dientia Superiorum, & in tantum dimiſit Habitu Regula-
rem, ut liberius ſub veſte ſæculari divagaretur; Sanchez
lib. 6. Moral. cap. 8. n. 5. Pirhing. *lib. 3. tit. 31. ſect. 5. nu.* 187.
45 & alii. Nec etiam talis Regularis cenſendus eſt fugitivus,
quia receſſit a Conventu ſeu Provincia cum legitima fa-
cultate ſuorum Superiorum.
45 Ligatur tamen Excommunicatione lata in Regulares te-
mere Habitum dimittentes liberius vagandi cauſa, *ut pe-*
riculoſa, Nec Clerici vel Monachi in 6. ibi: *Ut periculoſa,*
Religioſis vagandi materia ſubtrahatur, diſtinctius inhibe-
mus, ne de cætero aliquis Profeſſus temere Habitum di-
47 *mittat. Si quis autem temerarius violator extiterit, Ex-*
communicationis incurrat ſententiam ipſo facto. Et hanc Ex-
communicationem etiam incurrit, qui Habitum defert,
ſed ita coopertum, ut cognoſci non poſſit, ut cum mul-
tis a ſe citatis tenet Peyrin., *de ſubdito c.* 26. & facit
Gloſſ. *in Clementin. de vita, & honeſtat. Cleric. c. Quo-*
niam qui verb. extrinſece. Et ratio eſt clara, quia licet
ipſe non dimittat Habitum materialiter, dimittit tamen
formaliter, & deferre illum coopertum alio Habitum,
idem eſt ex Quaranta *Summ. Bull. verb. Apoſtata*, ac il-
lum non deferre, & ita faciliter poteſt libere vagari de-
ferendo Habitum coopertum, ac ſi nullo modo ipſum de-
ferret; & per hoc Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regul. c.* 19.
decrevit ſic: *Ne detur licentia cuiquam Regulari occulte*
ferendi Habitum ſuæ Religionis.
48 Regulariter autem quantumcumque Habitus etiam ex
laſcivia relinquatur, vel cooperiatur, ſi non relinquitur
animo deliberato illum non aſſumendi, non contrahitur
Apoſtaſia, ut reſpondit Oldrad. *conſ. 102. in hanc rem edi-*
to, & tenet Rodrig. *tom. 1. q. Regul. 30. art.* 1. Pignatell. *t.*
10. conſ. 24. num. 15. Peyrin. & alii &c.
49 Pœnæ Apoſtaſiæ a Religione, ſeu ſtatu Religioſo de Ju-
re communi ſunt ſequentes. Prima eſt Excommunicatio,
quæ ipſo facto incurritur, ſi fiat Apoſtaſia cum dimiſſione
50 Habitus, ut expreſſe habetur *in cap. Ut periculoſa 2. ne*
Clerici vel Monachi in 6. Secus ſi Apoſtaſia fiat cum re-
tentione Habitus, quia nullus textus dictam Excommuni-
cationem infligens allegari poteſt. Ipſe enim textus *cap.*
ut periculoſa, quem aliqui in contrarium allegant, loqui-
tur ſolum de illis, qui Habitu dimiſſo diſcedunt. ibi: [illegible]
de cætero aliquis [illegible] *temere Habitum dimitt*[illegible] &c. Sic
tenet Gloſſ. [illegible] *ſemp. Ordinand. verb. Apoſtata*. Abbas *in cap.*
fin. n. 2. de Apoſt. Sach. *lib. 2. moral. c. 8. n.* 20 Pirhing. *hoc*
tit. num. 9. Sylveſter, Oſtienſ. & alii communiter.
51 Secunda pœna eſt ſuſpenſio ab Ordinibus Sacris, quod
Apoſtaſia, *cap. Conſulationi, de Apoſt. & reiter. Baptiſm. l.*
52 5. & 9. Et ſi durante ſuſpenſione celebret, vel alios Ordi-
nes exerceat, fit Irregularis, *cap. Cum æterni, de ſentent.*
& re jud. lib. 2. tit. 14. in 6. & cap. cum medicinalis, de ſen-
53 *tent. excomm. pariter in* 6. A qua Irregularitate licet de Ju-
re communi non poſſit diſpenſare niſi Papa, ut clare in-
nuunt dicti duo Canones *Cum æterni*; & *cum medicinalis*
de Jure tamen particulari per privilegia poſſunt ab ipſa
diſpenſare cum ſuis ſubditis omnes Prælati Regulares; ut
patet ex conceſſione Sixti IV. in Bulla Maris Magni inci-
pient. *Regimini*; Pauli III. incipien. *Licet debitum* & S. Pii
V. incip. *Dum ad Congregationem Caſſinenſem*. Vide verb.
Irregularitas art. 3. num. 16. & 17.
54 Tertia pœna eſt, quod durante Apoſtaſia Regularis A-
poſtata exiſtat privatus privilegiis ſuæ Religionis; Concil.
Trident. *ſeſſ. 25. de Regul. cap.* 19. ubi expreſſe dicit: *Inte-*
55 *rim vero nullo privilegio ſuæ Religionis juvetur*. Præter
autem has pœnas a Jure communi ſtatutas, ſunt etiam
aliæ, ut privatio vocis activæ, & paſſivæ, carceris, Fla-
gellationis, jejunii, & hujuſmodi, quæ diverſimode a qua-
libet Religione in particulari pro ſuis Apoſtatis ſunt im-
poſitæ, & ideo circa iſtas poteſt quiſque conſulere pro-
priæ, & particulares ſuæ Religionis Conſtitutiones, in
quibus fere omnibus eſt impoſita Excommunicatio ipſo fa-
cto incurrenda ab Apoſtatis, & fugitivis, ſive Habitu re-
tento, ſive dimiſſo fiat Apoſtaſia, aut fuga.
56 Apoſtatas, & fugitivos recipientes, retinentes, vel oc-
cultantes, aut eis pro fuga, & Apoſtaſia conſilium, aut
auxilium præſtantes, peccant mortaliter, & ipſo facto
Excommunicationem incurrunt, ut patet ex pluribus Con-
ſtitutionibus Pontificiis citat. a Caſarub. *in compendio pri-*
vilegior. verb. Apoſtata ab ordine, ubi *n.* 19. ſignanter re-
fert Conſtitutionem Innocentii VIII. qua in favorem Or-
dinis Minorum Regularis obſervantiæ ſtatuit ut *recipien-*
tes, & detinentes hujuſmodi Fratres a ſuis Conventibus ſi-
ne licentia ſuorum Superiorum recedentes, ſint ipſo facto
Excommunicati, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis,
& Litteris Apoſtolicis in genere, vel in ſpecie quibuslibet
locis, vel Perſonis per Sedem Apoſtolicam conceſſis, &
impoſterum concedendis. Et fere idem ſtatuerunt alii Pon-
tifices pro aliis Ordinibus, ut videri poteſt etiam apud
Hyacinth. Donat. *tom. 1. tract. 7. q.* 22. Mirandam *tom.*
1. quæſt. 51. art. 1. Pellizar. *tom. 2. tract. 8. cap. 8. ſe-*
ction. 4.
Prælati ſeu Superiores Regulares tenentur fugitivos, 57
ſeu Apoſtatas requirere, & revocare, & eos cogere, ut
ad Ordinem revertantur. Sic expreſſe præcipitur a Grego-
„ rio IX. in cap. Ne Religioſi 24. de Regular. lib. 3. tit. 31.
„ Ne Religioſi vagandi occaſionem habentes propriæ ſa-
„ lutis detrimentum incurrant, & Sanguinis eorum de
„ Prælatorum manibus requiratur, ſtatuimus ut Præſiden-
„ tes Capitulis celebrandis ſecundum ſtatutum Concilii
„ Generalis (ſcilicet Lateranenſis ſub Innocentio III. cap.
„ 22. quod refertur cap. In ſingulis de ſtatu Monachorum)
„ ſeu Patres Abbates, ſeu Priores fugitivos ſuos, & eje-
„ ctos inobedientes invenerint, eos excommunicent, &
„ tandiu faciant ab Eccleſiarum Prælatis excommunica-
„ tos publice nunciari, donec ad mandatum ipſorum hu-
„ militer revertantur.
Nec valet dicere, hunc Canonem ſic præcientem fuiſſe 58
conſuetudine abrogatum, quia ut ſolide probat Fagnanus
in hoc capite, *Ne Religioſi de Regular. n. 4. & ſeq.* hæc obli-
gatio, quæ incumbit Prælatis inquirendi, & reducendi fu-
gitivos, & Apoſtatas, oritur ex Jure Divino, quo tenen-
tur omnes, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves
ſuas curare, & errantes reducere; fugitivi vero, & Apo-
ſtatæ non deſinunt eſſe ſubditi Prælatorum Regularium,
ideoque conſuetudo contraria non revocandi illos, cum
nutriat peccatum, tam ex parte Superiorum, quam Sub-
ditorum, qui extra Religionem vagando, propriæ ſalu-
tis detrimentum incurrunt, ut dicitur in principio ipſius
capitis *Ne Religioſi &c.* non valet; Eo vel maxime quod 59
hæc obligatio perquirendi, & reducendi ad ordinem fu-
gitivos, & Apoſtatas fuit renovata, & iterum impoſita
Superioribus Regularibus de mandato Urbani VIII. a Sa-
cra Congregat. Concilii in ſuis Decretis editis 21. Septem-
bris 1624. in quibus §. 4. ſic præciſe præcipitur: „ Rur-
„ ſus ſtatuit, ut fugitivi, & Apoſtatæ ſive habitum Re-
„ gularem deferant, ſive non poſſint, ac debeant ab E-
„ piſcopo loci, ubi moram trahunt in carceres conjici,
„ ac Superioribus Regularibus conſignari ſecundum Re-
„ gularia Inſtituta puniendi; Utque ipſi quoque Superio-
„ res teneantur (nota attente) eos perquirere, ad Reli-
„ gionem reducere, atque efficere, ut apprehendantur. „
„ Quæ obligatio eos perquirendi, & ad Religionem re-
ducendi fuit iterum innovata, & confirmata ab eadem S.
Congr. in Decreto juſſu Innocentii XII. edito 24. *Julii* 1694.
in §. primo [illegible] præciſa verba: *Quoque ad præ*[illegible]*ptam*
legem Sanctæ memoriæ Gregorii IX. [illegible] *in cap. final. de Regula-*
rib. annuatim fugitivi requirantur, & reſpective cogantur ad
Clauſtra reverti. Apoſtatæ a Religione debent recipi, ſal- 61
va Regulari diſciplina, dum pœnitentes redeunt; non ob-
ſtantibus Conſtitutionibus prohibentibus recipi eos, qui
ter apoſtatarunt. *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in una*
Carthuſianorum 15. Decembris 1603.
Apoſtaſia a Sacro Ordine, & Apoſtata ab illo dicitur, 62
cum quis a perfectiori ſtatu Clericali, quem in manu E-
piſcopi edito continentiæ voto aſſumpſit, ad ſtatum Laica-
lem, vel etiam conjugii, dimiſſo ſuo Habitu propria teme-
ritate ſe transfert: *c. Præterea Clerici 1. de Apoſtat.* Gloſſ. ibi
verb. *Apoſtaſia* Hoſtienſ. *in ſumm. n. 1. &* 2. Sanctus Thom.
2. 2. *q. 12. art. 1. in corp.* Pirhing. & eſt *in Jure commu-*
nis. Pœna Apoſtaſiæ a Sacro Ordine ſunt ſequentes. Pri- 63
ma eſt Excommunicatio non lata, ſed ferenda, ſi Cleri-
cus Apoſtata non contraxerit, Excommunicatio erit la-
„ tæ ſententiæ; „ arg. c. 1. Apoſtatis, & Clementin.
„ unic. de conſanguinit. & affinit. *ubi expreſſe habetur*:
„ Clericos in Sacris conſtitutos Ordinibus Matrimonia
„ contrahentes refrænare metu pœnæ ab hujuſmodi eo-
„ rum temeritatis audacia cupientes, ipſos Excommuni-
„ cationi ipſo facto decernimus ſubjacere: Abbas *in cap.*
1. de Apoſtatis, Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſp.* 48.
Pirhing. *de Apoſtat. num.* 5. Secunda eſt pœna infamiæ, 64
quam ipſo facto incurrit, ideoque ab accuſando, & teſti-
monio ferendo repellitur, *arg. cap. Alieni erroris, cauſ.* 2.
quæſt. 8. & cap. Beatus Prædeceſſor, cauſ. 3. quæſt. 4.
Pirhing. *lib. 5. tit. 9. num.* 5. Diaz *in pract. Crim. cap.*
115. *num.* 2. Anaclet. *lib. 5. tit. 9. num.* 29. Tertia pœ-
na eſt Irregularitas ſi Apoſtata a Sacro Ordine Matrimo- 65
nium contrahat, quia in tali caſu eſſet bigamus ſimilitu-
dinarius, *cap. Nuper a nobis, & cap. A Nobis fuit lib.*
1. tit. 21. Anaclet. *lib. 5. tit. 9. de Apoſtat.* & alii. Quarta 66
pœna, eſt amiſſio privilegii Ordinis Clericalis, ita ut per-
cutiens Clericum Apoſtatam non incidat in Canonem, *Si*
quis ſuadente, cauſ. 17. q. 4. Sic colligitur *ex cap. Præterea*
Clerici lib. 5. tit. 8. de Apoſtatis, & cap. Perpendimus, de
ſentent. excomm. lib. 5. tit. 39. & maxime ſi talis Apoſtata
tertio monitus ab Epiſcopo, non reſipiſcat, nullo privile-
gio Clericali gaudere debet; *cap. In audientia lib. 5. tit.* 39.
ubi de ſimilibus Apoſtatis expreſſe dicitur; *De privilegio*
Clericorum ſubſidium aliquod habere non debent. Abbas *in*
cap.

cap. 2. §. 5. & 6. de Apoſtat. Farinac. *tract. de Hæreſ. quæſt.*
183. *n.* 123. Pirhing. *loc. cit. num.* 5. Quinta pœna eſt,
quod tales Apoſtatæ, qui nec minis, nec blanditiis in-
67 duci poſſunt ad reaſſumendum abjectum Habitum, poſſint
ab Epiſcopis duro carceri mancipari, ut expreſſe habe-
tur *in* 6. *A nobis l.* 5 *t.* 9. *de Apoſtatis, Tales ſi volueris,
poteris ſub gravi cuſtodia carcerare, ita quod ſolummodo vita
ſibi miſera reſervetur, donec a ſua præſumptionis nequitia re-
ſipiſcant*, Abbas, Pirhing. Anaclet. *lib.* 5. *tit.* 9. *de Apo-
ſtatis*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

68 APoſtatæ, & fugitivi Regulares quomodo abſolvantur
a Summo Pœnitentiario, aſſignatur a Benedicto XIV.
tom. 2. Conſt. 95. incipient. *Paſtor bonus* §. 33. Quoad
Apoſtatas, vel fugitivos Regulares ad Apoſtolicam Pœ-
nitentiariam recurrentes: ſervetur laudabilis ejuſdem
praxis, ut ſcilicet Major Pœnitentiarius, audito prius,
ſi in Urbe adſit, Ordinis Superiore, ſeu Procuratore
Generali, injungat Apoſtatæ, ſeu fugitivo, intra tem-
pus arbitrio ipſius Majoris Pœnitentiarii taxandum, re-
ditum ad proprium Ordinem. Interim vero ſi expediat,
a cenſuris eumdem abſolvere, vel abſolvi mandare poſ-
ſit, cum reincidentia, ſi intra dictum tempus minime
redierit (dilata tamen uſque ad actualem reditum diſ-
penſatione ſuper Irregularitate, ſi forte eam inſuper con-
traxiſſet) & alias prætera pœnas, ſive de jure commu-
ni, ſive ex ſtatutis Ordinum, propter Apoſtaſiam, ſeu
fugam inflictas, diſcrete moderari, commutare, vel etiam,
juxta peculiares circumſtantias, condonare poſſit. Si ve-
ro caſus ejuſmodi ſit, ut re præſertim in Signatura di-
ſcuſſa, cenſeatur expedire, quod abſque reditu ad pro-
prium, tranſitus eidem ad alium ordinem concedatur;
poſſit Major Pœnitentiarius iſtud etiam concedere, ad-
hibitis tamen iis cautionibus, quas ad refrænandam va-
gandi licentiam neceſſarias, ſeu opportunas judicaverit;
nec non illa præ oculis habendo, quæ infra circa tran-
ſitum diſponentur. Nemini autem Regulari quacumque
de cauſa permittere valeat, ut in habitu ſæculari, ſeu
Clerici Sæcularis, in perpetuum extra Clauſtra vivere
poſſit.
70 Apoſtatæ nullatenus admittuntur ad allegandam quam-
cumque cauſam ſuper nullitate Profeſſionis Regularis,
ſed ad Monaſterium redire coguntur; Idem *t.* 2. *Conſt.* 47.
incip. *Si datam hominibus*. Apoſtatæ declarantur illi, qui
71 poſt unicam ſententiam latam pro nullitate Profeſſionis,
etiam appellatione non interpoſita, habitum abjecerint;
72 Idem *ibidem*. Item ii, qui poſt ſibi indultam reſtitutio-
nem in integrum e Religionis clauſtris migrare præſu-
mant; Idem *ibid.*
73 Ibidem addenda eſt noviſſima ſequens Conſtitutio feli-
cis recordationis Summi Pontificis Benedicti XIV. incip.
Paſtoris æterni, qua Regulares Apoſtatæ ad ſuos Ordines
cum pœnarum condonatione revocantur.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad futuram rei memoriam.

PAſtoris æterni vices, licet immeriti, gerentes in ter-
ris, paternæ charitatis noſtræ partes eſſe reputamus,
ut oves, quas ſatanæ verſutia a caulis domini abduxit,
ad eaſdem opportunis rationibus reducere, & ne in per-
petuum pereant, quantum Nobis ex alto conceditur,
providere ſtudeamus. Itaque in præſenti anno Jubilei,
anno ſcilicet remiſſionis & gratiæ, quem ad totius Ca-
tholicæ Eccleſiæ conſolationem, atque ædificationem,
apertis atque largiter prolatis ſpiritualium gratiarum diſ-
penſationi Noſtræ divinitus creditarum theſauris indixi-
mus, & benedicente Domino, maximo cum animi No-
ſtri gaudio celebramus, pietatis Noſtræ viſcera erga Re-
gulares profeſſionis ſuæ deſertores aperire, eoſque ad
Chriſti ovile, ſuos videlicet cujuſque Ordines, extra
quos, luporum rapacium inſidiis, atque periculis expo-
ſiti, miſere vagantur, quantum divina benignitas largiri
dignabitur, ut ad ſalutarem vitæ normam, quam ample-
xi fuerant, velut poſtliminio reverſi vota ſua Domino
reddere ſtudeant, revocare cupientes, ac fel. rec. Urba-
ni VIII., Clementis X., Innocentii XII., & Benedicti
XIII. Romanorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum,
qui annis Jubilei tunc inſtantibus ſeu currentibus, ejuſ-
modi Regularium deſertorum reductioni provide conſu-
luerunt, veſtigiis inhærentes, auctoritate Apoſtolica te-
nore præſentium miſericorditer indulgemus, ac ſtatui-
mus, & decernimus, ut Regulares Apoſtatæ & fugitivi
cujuſcumque ſint Ordinis tam Mendicantium, quam non
Mendicantium, Congregationis, Societatis, & Inſtituti
etiam neceſſario exprimendi, qui citra Montes intra
quatuor, ultra Montes vero intra octo menſes a publi-
catione earumdem præſentium Litterarum inchoandos,
ſua ſponte ad ſuam quiſque Religionem redierint, tunc
pœnarum omnium ipſis propter Apoſtaſiam hujuſmodi
inflictarum vel infligendarum, remiſſionem atque impu-
nitatem aſſequantur. Ita tamen, ut debeant a ſuo quiſ-
que Superiore humiliter petere abſolutionem, & coram
eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; & vi-
ceverſa Superior benigne illos teneatur ab hujuſmodi pœ-
nis abſolvere, & paterna charitate complecti; cui pro-
pterea ad effectum præmiſſum duntaxat, quatenus opus
ſit, omnem facultatem neceſſariam dicta auctoritate ha-
rum ſerie impertimur.

Non obſtantibus quibuſvis Apoſtolicis ſeu in Univerſa-
libus, Provincialibuſque Conciliis editis, generalibus vel
ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, ac quo-
rumvis Ordinum, Congregationum, Societatum, & Inſti-
tutorum, aliiſve quibuſvis etiam juramento, confirma-
tione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſta-
tutis, & conſuetudinibus, ſtilis, & uſibus etiam imme-
morabilibus; Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris
Apoſtolicis etiam Ordinibus, Congregationibus, Societa-
tibus, & Inſtitutis hujuſmodi, illorumque Generalibus,
& aliis Superioribus, ac Perſonis quibuslibet, ſub qui-
buſcumque verborum tenoribus & formis, ac cum qui-
buſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque effica-
cioribus, efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, irritanti-
buſque, & aliis decretis, etiam motu proprio, & de
Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ac conſiſtorialiter, &
alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum in gene-
re vel in ſpecie conceſſis, & quantiſcumque vicibus ite-
ratis, approbatis, confirmatis, & innovatis; Quibus
omnibus & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti dero-
gatione de illis eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpe-
cifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum,
non autem per clauſulas generales idem importantes men-
tio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut alia ex-
quiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenores hujuſmodi,
ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & for-
ma in illis tradita obſervata, exprimerentur, & inſere-
rentur, præſentibus pro plene & ſufficienter expreſſis &
inſertis habentes, illis aliis in ſuo robore permanſuris,
ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter,
& expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Ut autem &c.

Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incar-
nationis Dominicæ 1749. pridie Idus Januarii Pontifica-
tus Noſtri anno decimo.

Novæ Additiones ex aliena manu.

GRavis eſt quæſtio illa, quam obiter examinat Au- 1
ctor *num.* 22. utrum verus Apoſtata a Religione ſit
ille, qui ad aliam Religionem diſcedit animo illam in-
grediendi, ſed non petita licentia a Superiore Religio-
nis quam deſerit. Negant cum Auctore loco citato *Fa-
gnan. in cap. ultim. n.* 11. *& ſequent. de Apoſt. Genzal. ibid.
n.* 4. & alii.

At cum aliis affirmat *Suarez de Religion t.* 4. *tract.* 8. 2
lib. 3 *cap.* 12. *a n.* 17. Media via pariter cum aliis in-
cedit *Farinac. prax. quæſt.* 183 *n.* 105. ubi diſtinguit, &
Apoſtaſiæ pœnas evitare tenet eum, qui intrat Religio-
nem aliquam quæ ejuſdem eſt Regulæ tametſi habitus di- 3
verſi ab illa e qua eſt egreſſus. Secus ſi intrat Religio-
nem, quæ ſimul eſt diverſi habitus, diverſæque Regu-
læ; hunc & Apoſtatam eſſe, pœniſque ſubjici Apoſtata-
rum concedit.

In quæſtione de qua agit Auctor *n.* 23. *& ſequent.* an
ſcilicet ad Apoſtaſiam a Religione requiratur dimiſſio ha- 4
bitus. *Schmier. Juriſprudent. Canon. Civil. lib* 5. *tract.* 2. *cap.*
3. *ſect.* 1. *n.* 74. *& ſequent.* relatis opinione affirmativa
Fagnan. in d. cap. ultim. n. 7. *de Apoſtat.* aliorumque, &
negativa opinione *Genzal. in eod. cap. ultim. n.* 4. & pa-
riter aliorum, ita concludit: *Attamen quoad excommuni-
cationem lata ſententia incurrendam juxt. cap. Ut periculoſæ* 2.
*Ne Cleric. vel Monach. uti & quoad amiſſionem Privilegiorum
Ordinis præcedente ſaltem ſententia declaratoria juxta Conci-
lium Tridentinum ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 19 *infligendam
requiritur habitus dimiſſio. At quoad irregularitatem, quam Re-
ligioſus Apoſtata ſacros Ordines in Apoſtaſia ſuſceptos etiam
poſt converſionem & reditum ad Monaſterium exercere nequit,
in cap. ultim. de Apoſt. nulla fit diſtinctio num habitum depo-
ſuerit vel retinuerit.*

Ricciull. de Jur. Perſon. extr. grem. exiſtent. lib. 6. *de Apo-* 5
ſtat. Fidei lib. 7. *de Apoſtat. a ſtat. Ordin. Cleric. & lib.* 8.
de Apoſtat. a ſtat. Relig. Regular. ex ratione inſtituti agit
Theophilus quoque Raynaud. hoc ipſum argumentum tra-
ctat in opere cui titulus: *Juda Poſteri Apoſt. a Religioſis
Ordin. lucubrato*. Conſule utrumque, dum res ita poſtulat.

APOSTOLUS.

SUMMARIUM.

1 *Apoſtolus idem eſt ac latine Miſſus.*
2 *Apoſtoli omnes fuerunt baptizati Baptiſmo Chriſti.*
3 *Apoſtolus Petrus inter ipſos fuit baptizatus a Chriſto ſuis propriis manibus, a Petro Andreas, Jacobus, & Joannes, & ab eis cæteri.*

4 *Apoſtoli omnes a Chriſto ordinati ſunt Sacerdotes, & Epiſcopi ad n.* 5

6 *Apoſtoli omnes immediate a Chriſto, & non mediante Petro, acceperunt munus Apoſtolatus, ſicque juriſdictionem, & auctoritatem ubique terrarum prædicandi verbum Dei, fundandi Eccleſias, & creandi Epiſcopos ad* num. 7.

8 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia ad n.* 11.

12 *Apoſtoli ſinguli poſuerunt ſuum articulum in Symbolo, & veriſimilius juxta ordinem traditum a Scoto meo Doctore.*

13 *Ordo a Scoto traditus fundatur in ſacra Scriptura ad* n. 14.

15 *Apoſtolorum Canones indicantur in c.* Placuit 4. *diſt.* 16.

16 *Afferuntur dicti Apoſtolorum Canones.*

17 *Apoſtolorum traditiones non poſſunt in dubium revocari, & ab omnibus ſunt obſervandæ.*

18 *Apoſtolorum Litteras contemnens eſt Hæreticus.*

19 *Apoſtoli cum Chriſto habuerunt uſum, & dominium aliquorum mobilium, & affirmare contrarium eſt hæreticum.*

20 *Apoſtoli cum Chriſto multa habuerunt, de quibus poterant diſponere.*

21 *Apoſtolorum præceptum de pecunia non habenda, non fuit rigoroſum.*

1 APoſtolus idem eſt ac latine Miſſus, *Concil. Aquiſgran. ſub Ludovico Pio c.* 9. ubi habentur præciſa verba: *Apoſtoli in Latina lingua Miſſi interpretantur, quia ipſos miſit Dominus evangelizare ad illam nationem omnium populorum.* Et Gloſſ. *in cap. Cordi nobis, tit.* 15. *de Appellat. in* 6. *verb. Petat, & additio*, ubi habet: *Sic etiam de Apoſtolis dicimus, quod a Deo, vel de Cælo miſſi fuerint.* Apoſto-
2 li omnes fuerunt baptizati Baptiſmo Chriſti, *cap. Quando ab Hieroſolymis*; *& cap. Si eos, de conſecrat. diſt.* 4. Cum hac tamen advertentia, quod ſolus Petrus inter ipſos
3 fuit baptizatus a Chriſto ſuis propriis manibus; Scribit enim Evodius Petri ſucceſſor in Epiſcopatu Antiocheno, a Chriſto ex Mulieribus ſolam Virginem Matrem, & viris baptizatum ſolum Petrum, a Petro Andream, Jacobum, & Joannem, ab iis cæteros; Sic referunt Euthimius *in cap.* 3. *Joann.* & Nicephorus *lib.* 2. *hiſtor. cap.* 3. & tenet Bellarminus *lib.* 1. *de Romano Pontifice cap.*
4 . Apoſtoli omnes a Chriſto ordinati ſunt Sacerdotes, & Epiſcopi; *Cap. ultim. lib.* 8. *Conſtit. Apoſtolicar.* ubi habetur præciſe: *A Moyſe conſtituti ſunt Pontifices, Sacerdotes, & Levitæ; a Chriſto autem Salvatore noſtro Nos tredecim Apoſtoli; ab Apoſtolis vero Ego Jacobus; & Ego Clemens, & alii nobiſcum, ne omnes iterum recenſeamus: Communiter vero a Nobis omnibus Presbyteri, Diaconi, Hypodiaconi, & Lectores.* Et quod a Chriſto fuerint ordinati Sacerdotes,
5 habetur præciſis verbis in Concil. Triden. *cap.* 1. *de Sacrificio Miſſæ ſeſſ.* 22. *In Cœna noviſſima Corpus, & Sanguinem ſub ſpeciebus panis, & vini Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, &* Canon. 2. *Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in meam Commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum, anathema ſit.*

6 Apoſtoli omnes immediate a Chriſto, & non mediante Petro, acceperunt munus Apoſtolatus, ſicque juriſdictionem, & auctoritatem ubique terrarum prædicandi verbum Dei, fundandi Eccleſias, & creandi Epiſcopos, ut colligitur aperte ex verbis ipſiuſmet Chriſti *Joan.* 20. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos*; Quibus verbis dicunt Patres, & præcipue Chryſoſtomus, Cyrillus, & Theophylactus factos fuiſſe Chriſti-Vicarios; immo ipſum Chriſti Officium, & auctoritatem accepiſſe, & ſicuti Pater Filium miſit ſumma poteſtate præditum, ideo, addit Cyrillus, adjecit Chriſtus: *Sicut miſit me*, ut intelligeremus in Apoſtolica auctoritate eis a Chriſto tributa contineri omnimodam poteſtatem Eccleſiaſticam, & *Lucæ* 6. expreſſe habetur; *Vocavit diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos nominavit*; & *Joan.* 6. *Nonne ego vos duodecim elegi?* Et Paulus Apoſtolus expreſſe dicit, ſe auctoritatem, & juriſdictionem habuiſſe a Chriſto, & inde probat ſe eſſe verum Apoſtolum: *Galat.* 1. *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per hominem, ſed per Jeſum Chriſtum, & Deum Patrem*; & *ibidem*, ut oſtenderet ſe non accepiſſe auctoritatem a Petro, vel aliis Apoſtolis, ait: *Cum autem placuit ei, qui me ſegregavit ex utero Matris meæ, & vocavit per gratiam ſuam, continuo non acquievi carni, & ſanguini, neque veni Hieroſolymam ad anteceſſores meos Apoſtolos, ſed abii in Arabiam, & iterum reverſus ſum Damaſcum; Deinde poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum &c.* & *cap.* 2. *Mihi enim, qui videbantur eſſe aliquid, nihil contulerunt.* Et quod par fue-
7 rit omnium Apoſtolorum poteſtas, & juriſdictio adminiſtrandi per totum Orbem terrarum abſque ulla limitatione, habetur etiam *in cap. In novo diſt.* 21. his verbis: *Cæteri vero Apoſtoli cum eodem*, idest Petro, *pari conſortio honorem, & poteſtatem acceperunt.* Et *cap. Loquitur Dominus cauſ.* 24. *q.* 1. *Hoc erant utique & cæteri Apoſtoli, quod fuit & Petrus, pari conſortio præditi, & honoris, & poteſtatis*, Et ſic tenet Bellarmin. *de Rom. Pontific. lib.* 4. *cap.* 22. & 23. & multi apud ipſum, Barboſ. *part.* 1. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. tit.* 1. *num.* 31. Pirhing. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 31. *num.* 40. Anaclet. *lib.* 1. *tit.* 31. *n.* 71. & alii plurimi cum communiori.

Nec valet objicere Canonem *cap. Ita Dominus, diſt.* 19. 8
ubi Leo Papa videtur innuere Apoſtolos non recepiſſe juriſdictionem immediate a Chriſto, ſed a Petro his verbis: *Hujus muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apoſtolorum Officium pertinere voluit, ut in Beatiſſimo Petro Apoſtolorum omnium ſummo principaliter collocaret, ut ab ipſo quaſi quodam capite dona ſua velut in corpus omne diffunderet.* Non valet, inquam, quia ex Canone illo nullimode
poteſt deduci voluiſſe Pontificem innuere, quod Apoſtoli 9
receperint juriſdictionem immediate a Petro, ſed ſolum voluit ibi Pontifex (ut Canonem, Summarium, & ejus expoſitionem legenti patet) arguere quoſdam Epiſcopos, qui contra Eccleſiam Romanam erigebant cervicem, & contra ipſos probare, quod non deberent recedere ab Eccleſia Romana ita a Deo confirmata, & in Petri ſoliditate corroborata, ut nulla temeritas hominum, nec portæ Inferi adverſus eam poſſint unquam prævalere, & quicumque a Petri ſoliditate, cujus vice Papa fungitur, recedere voluerit, ſit deponendus, quod nos ultro fatemur, & inſuper cum Cypriano Papa in Canone *Loquitur Dominus, cauſ.* 24. *quæſt.* 1. dicimus, quod, *quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam parem poteſtatem tribuat, & dicat, ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos, tamen, ut unitatem manifeſtaret, unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem auctoritate ſua diſpoſuit. Hoc utique erant cæteri Apoſtoli, quod Petrus fuit: pari conſortio præditi & honoris, & poteſtatis, ſed exordium ab unitate proficiſcitur, ut Eccleſia Chriſti una monſtretur.* Quia igitur 10
voluit Chriſtus exordium Eccleſiæ ſumere ab unitate capitis ex omnibus Apoſtolis, qui erant Paſtores, & Epiſcopi conſtituti, Petrum ſelegit, qui omnibus præeſſet, & eſſet caput Eccleſiæ; quoniam ſi in Eccleſia non eſſet unum Caput, cui reliqua membra obtemperarent, non poſſet Corpus Eccleſiæ unum eſſe, ſed membra Eccleſiæ ſine Capite inter ſe diſſiderent, & in partes abirent;
Licet enim Chriſtus æqualem poteſtatem fundandi ubi- 11
que terrarum Eccleſias creandique Epiſcopos dederit omnibus Apoſtolis, tamen voluit inter ipſos eſſe quamdam diſcretionem, ut ſcilicet Petrus eſſet eorum Caput, & tamquam ſuus in tota Eccleſia Vicarius, ordinariam, & perpetuo duraturam haberet poteſtatem, quæ una cum Officio Vicariatus Chriſti deinde tranſiret ad legitimos ejus Succeſſores Romanos Pontifices, & Apoſtoli Petrum recognoſcerent tamquam eorum Caput, & Principem, & ſua juriſdictio eſſet ſolummodo perſonalis, & extraordinaria propter neceſſitatem illius temporis, & primæ fundationis Eccleſiæ; adeoque in ſe ipſis terminatura, nec tranſitura ad ſuos ſucceſſores, quales ſunt Epiſcopi Papa inferiores. Melchiades *in Epiſt. Decretali*, Anacletus Papa *cap. In novo diſt.* 21. & idem Anaclet. *cap. Sacroſancta, diſt.* 22.

Apoſtoli ſinguli poſuerunt ſuum articulum in Symbo- 12
lo; Varii tamen variant in aſſignando ordine, quo quiſque Apoſtolus ſuum articulum poſuit; Et inter omnes veriſimilior videtur ordo, quem tradit Doctor meus Subtilis *in* 3. *diſt.* 25 *quæſt. unic.* Sic Petrus poſuit primum articulum, ſcilicet: *Credo in Deum Patrem Omnipotentem, Creatorem Cœli, & Terræ.* Joannes poſuit ſecundum, ſcilicet: *Et in Jeſum Chriſtum Filium ejus unicum Dominum noſtrum.* Jacobus Zebedæi poſuit tertium, ſcilicet: *Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.* Andreas poſuit quartum, ſcilicet: *Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & ſepultus.* Philippus poſuit quintum, ſcilicet; *Deſcendit ad inferos.* Thomas poſuit ſextum, ſcilicet: *Tertia die reſurrexit a mortuis.* Bartholomæus poſuit ſeptimum, ſcilicet: *Aſcendit ad Cœlos, ſedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis.* Matthæus poſuit octavum, ſcilicet; *Inde venturus eſt judicare vivos, & mortuos.* Jacobus Alphæi poſuit nonum, ſcilicet; *Credo in Spiritum Sanctum.* Simon Zelotes poſuit decimum, ſcilicet; *Sanctam Eccleſiam Catholicam, Sanctorum Communionem.* Judas Jacobi poſuit undecimum, ſcilicet; *Remiſſionem peccatorum.* Sanctus Mathias poſuit duodecimum, ſcilicet: *Carnis reſurrectionem, vitam æternam.* Et hic Scoti ordo fundatur in Sacra Scriptura; Nam *Actorum cap.* 13
1. *n.* 13. hoc eodem ordine referuntur Apoſtoli poſt Chriſti in Cœlos Aſcenſionem; *Et cum introiſſent in Cœnaculum, aſcenderunt, ubi manebat Petrus, & Joannes, & Jacobus & Andreas, Philippus, & Thomas, Bartholomæus, & Matthæus, Jacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Judas Jacobi; Et exinde cecidit ſors ſuper Mathiam, & annumeratus eſt cum undecim Apoſtolis*, ibi *n.* 26. Unde veriſimilius eſt, 14
quod ſinguli Apoſtoli poſuerint ſuos Articulos in Symbolo ab ipſis confecto, juxta ordinem poſt Chriſti Aſcenſionem inter ſe obſervatum, & a S. Luca hic *Actorum cap.* 1. *n.* 13. relatum.

Apoſtolorum Canones indicantur *in cap. Placuit, diſt.* 15
16. Dicti autem Canones Sanctorum Apoſtolorum per 16
Clementem a Petro Apoſtolo Romæ ordinatum Epiſcopum in unum congeſti, ſunt ſequentes.

I. Epiſcopus a duobus, aut tribus Epiſcopis ordinatur.

II.

II. Presbyter ab uno Epiſcopo ordinator: item Diaconus & reliqui Clerici.

III. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, præter ordinationem Domini, quam de Sacrificio inſtituit, alia quæpiam, puta aut mel, aut lac, aut pro vino ſiceram, aut confecta quædam, aut aves, aut aliqua animalia, aut legumina ſupra Altare obtulerit, ut qui contra ordinationem Domini faciat, deponitor: Excepto novo frumento, & uva opportuno tempore. Præterea licitum non eſto aliud quippiam admovere ad Altare, quam oleum in Candelabrum, & incenſum, oblationis tempore. (*)

IV. Omnium aliorum pomorum primitiæ Epiſcopo, & Presbyteris Domum mittuntor, non ſuper Altare. Manifeſtum eſt autem, quod Epiſcopus, & Presbyteri inter Diaconos, & reliquos Clericos eas dividunt.

V. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus Uxorem ſuam prætextu Religionis non abjicito; ſi abjicit, ſegregator a communione; ſi perſeverat, deponitor.

VI. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſæculares curas non ſuſcipito, alioquin deponitor.

VII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſanctum diem Paſchæ ante vernum æquinoctium cum Judæis celebraverit, deponitor.

VIII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quicumque ex Sacerdotali conſortio, oblatione facta, non communicaverit, cauſam dicito. Et ſi bona ratione ſubnixa ſit, veniam promeretor. Sin minus dixerit, a communione excluditor, tamquam qui populo auctor offenſionis fuerit, mota contra eum ſuſpicione, qui obtulit.

IX. Quicumque Fideles Eccleſiam ingrediuntur, & Scripturas audiunt, neque apud preces, & ſanctam communionem permanent: eos tamquam qui ordinis in Eccleſia perturbationem inducant, a communione arceri oportet.

X. Si quis cum excommunicato, licet in domo, preces conjunxerit, iſte communione privator.

XI. Si quis cum depoſito Clerico, ut cum Clerico, preces conjunxerit, deponitor & ipſe.

XII. Si quis Clericus, aut Laicus a communione ſegregatus, ſeu nondum in communione receptus ad aliam profectus Civitatem ſine commendatitiis Literis receptus fuerit, a communione excluditor, tam qui recepit, quam qui receptus eſt. Si excommunicatus fuerit, in longius illi tempus Excommunicatio protenditor.

XIII. Epiſcopo, qui Parochiam ſuam derelinquerit, alteri inſilire nefas eſto, licet a pluribus ad hoc compellatur, niſi rationabilis aliqua cauſa ſubſit, quæ hoc ipſum facere vi adigat, nempe quod plus lucri, & utilitatis his, qui illic conſtituti ſint, verbo pietatis conferre poſſit: neque hoc tamen a ſe ipſo, ſed multorum Epiſcoporum judicio, & exhortatione maxima.

XIV. Si quis Presbyter, aut Diaconus, aut quicumque tandem de Clericorum conſortio, relicta Parochia ſua, in aliam conceſſerit, & omnino tranſmigratione facta Præter voluntatem ſui Epiſcopi in alia Parochia moram traxerit, hunc jubemus, ne porro in miniſterio publico ſit Eccleſiæ, maxime ſi accerſente ipſum Epiſcopo ejus redire contemnat; perverſo illic ordine perſeverans, ut Laicus tamen ibi Laicorum in communionem admittitor.

XV. Quod ſi Epiſcopus, ad quem acceſſerint pro nihilo reputata vacationis a miniſterio Eccleſiaſtico pœna, quæ cotra eos definita eſt, ipſos ut Clericos ſuſceperit, a communione excluditor, ut perverſi ordinis magiſter.

XVI. Qui poſt Baptiſmum duabus implicitus fuit nuptiis, aut concubinam habuit, is Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut denique in conſortio Sacerdotali eſſe non poteſt.

XVII. Qui viduam duxit, aut divortio ſeparatam a viro, aut meretricem, aut ancillam, aut aliquam quæ publicis mancipata ſit ſpectaculis, Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, aut denique ex conſortio Sacerdotali eſſe non poteſt.

XVIII. Qui duas Sorores duxit, aut Conſobrinam Clericus eſſe non poteſt.

XIX. Clericus, qui fidejuſſiones dat, deponitor.

XX. Si quis humana violentia eunuchus factus eſt, aut in perſecutione amputata ei ſunt virilia, aut ita natus fuit, & dignus eſt, efficitor Epiſcopus.

XXI. Qui ſibi ipſi virilia amputavit, Clericus non efficitor, fuit enim ipſius homicida eſt, & inimicus creationi Dei.

XXII. Si quis cum Clericus eſſet, virilia ſibi ipſi amputaverit deponitor, homicida etenim ſui ipſius eſt.

XXIII. Laicus, qui ſe ipſum mutilavit per tres annos a communione ejicitor, puta, quia ipſe vitæ ſuæ poſuit inſidias.

XXIV. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus in fornicatione, aut perjurio, aut furto deprehenſus deponitor: non tamen a communione excluditor: Dicit enim Scriptura: Bis de eodem delicto vindictam non exiges; Eidem conditioni conſimiliter, & reliqui Clerici ſubduntor.

XXV. Ex his qui cælibes in Clerum pervenerunt, jubemus, ut Lectores tantum, & Cantores (ſi velint) nuptias contrahant.

XXVI. Epiſcopum, aut Presbyterum aut Diaconum, qui vel Fideles delinquentes, vel Infideles injuriam inferentes percutit, & terrorem ipſis per hujuſmodi vult incutere, deponi præcipimus. Nuſquam enim Dominus hoc nos docuit. Immo vero contra, cum ipſe percuteretur, non repercutiebat eum laceſſeretur conviciis, non reddebat convicium, cum pateretur, non comminabatur.

XXVII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, ob certa crimina juſte depoſitus attingere Miniſterium, quod aliquando tractaverat, præſumpſerit, omnino hic ab Eccleſia abſcinditor.

XXVIII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, pecuniæ interventu, hanc Dignitatem nactus fuerit, deponitor tam ipſe, quam qui eum ordinavit & omnino a communione abſcinditor, quemadmodum Simon Magus a me Petro.

XXIX. Si quis Epiſcopus ſæcularium Magiſtratuum familiaritate uſus, per ipſos Eccleſiam nactus fuerit, deponitor; ſegregantor quoque a communione quicumque cum ipſo communionem habent.

XXX. Si quis Presbyter proprium aſpernatus Epiſcopum, ſeorſum conventicula egerit, & Altare erexerit, cum de nullo crimine Epiſcopum in pietate, ac juſtitia condemnarit, deponitor, quaſi qui Principatum ambiat: Tyrannus enim eſt. Conſimiliter, & reliqui Clerici, qui ſuum illi calculum apponunt; Laici vero a communione ſegregantor; Atque hæc poſt unam, & item alteram, ac tertiam Epiſcopi exhortationem funto.

XXXI. Si quis Presbyter, aut Diaconus per Epiſcopum a communione excluſus ſit, hunc neutiquam ab alio fas eſto ſuſcipi, quam ab eo, qui ipſum a communione excluſit, niſi forte fortuna Epiſcopus, qui ipſum a communione ſegregavit, defunctus ſit.

XXXII. Nemo peregrinorum Epiſcoporum, aut Presbyterorum, aut Diaconorum ſine commendatitiis ſuſcipitor Litteris, & ſi eas obtulerit attentius in diſquiſitionem vocantor: Et quidem ſi Prædicatores pietatis fuerit ſuſcipiuntor: ſin minus, ubi neceſſaria ipſis ſuppeditaveritis, ad communionem, & ulteriorem ipſos conſuetudinem non admittitote, multa enim obreptionem fiunt.

XXXIII. Cujuſque gentis Epiſcopus oportet ſcire, quinam inter ipſos primus ſit, habereque ipſum quodammodo pro capite, neque ſine illius voluntate quidquam agere inſolitum; illa autem ſola quemque pro ſe tractare, quæ ad Parochiam ejus & loca ipſi ſubdita attinet. Sed neque in illa citra omnium voluntatem aliquid facito; Ita enim concordia erit, & Deus glorificabitur per Dominum in Sancto Spiritu.

XXXIV. Epiſcopus extra terminos ſuos in Civitatibus, & Regionibus ſibi non ſubjectis ordinationes facere non præſumito; Si vero præter voluntatem eorum, qui Civitates illas, aut Regiones detinet, id feciſſe convictus fuerit, deponitor tam ipſe, quam etiam hi, quos ordinavit.

XXXV. Si quis ordinatus Epiſcopus miniſterium, & curam populi ſibi commiſſam non ſuſceperit, hic a communione ſejunctus eſto tamdiu, donec ſuſceperit obedientiam accommodans. Similiter autem Presbyter, & Diaconus; Si vero non præ voluntate ſua, ſed præ malitia populi non ſuſceperit, maneto ipſe quidem Epiſcopus; Clerus vero ejus Civitatis a communione ſegregator; eo quod tam inobedientem populum non corripuerit.

XXXVI. Bis in anno Epiſcoporum celebrator Synodus: ac pietatis inter ſe dogmata in diſquiſitionem vocanto: neque non in Eccleſiis incidentes contradictiones dirimunto: ſemel quidem quarta feria Pentecoſtes, ſecundo duodecima Hyperberetæi, idest Octobris.

XXXVII. Omnium rerum Eccleſiaſticarum curam Epiſcopus gerito, & eas diſpenſato, quaſi inſpectante Deo. Non licitum autem ei eſto quidpiam ex iis ſibi tamquam proprium aſſumere, aut cognatis ſuis elargiri, quæ Deo dedicata ſunt; quod ſi pauperes illi, ſint, ut pauperibus ſubminiſtrato, non tamen horum prætextu res Eccleſiæ venundato.

XXXVIII. Presbyteri, & Diaconi abſque voluntate Epiſcopi nihil peragunto: ipſius enim fidei populus Domini commiſſus eſt, & pro animabus ab ipſo repetetur ratio.

XXXIX. Manifeſtæ ſunto privatæ res Epiſcopi, ſi modo & privatas habet: manifeſtæ item ſunto Dominicæ: ut privatas quidem res Epiſcopus cum moritur, quibus vult & quomodo vult, relinquendi facultatem habeat: neque occaſione Eccleſiaſticarum rerum intercidant res Epiſcopi, qui nunquam uxorem, & liberos, cognatos, aut ſervos habet. Juſtum enim eſt quod Deum pariter, & homines, ſimul ne Eccleſia per ignorationem rerum Epiſcopi, damni aliquid ſuſtineat, ſimul ne Epiſcopus, aut cognati ejus prætextu Eccleſiæ obladantur, aut etiam qui illum generis proximitate contingunt, incidant in negotia, ejuſque mors implicetur diffamationibus.

XL. Præ-

(*) *Hic Canon ab aliquibus dividitur in duos.*

XL. Præcipimus, ut Epiſcopus res Eccleſiæ in poteſtate habeat. Nam ſi pretioſæ hominum animæ fidei ejus committendæ ſunt; multo utique magis oportuerit, & de pecuniis mandatum dare, ut illius arbitratu diſpenſentur, neque non cum timore Dei, ſummaque ſollicitudine per Presbyteros, ac Diaconos erogentur in pauperes. Percipiat autem & ipſe (ſi modo indiget) quantum ad neceſſarios ſuos, & hoſpitio exceptorum fratrum uſus opus habet, ne quo modo ipſe poſteriorem loco habeatur, quam cæteri. Ordinavit enim Lex Dei, ut qui Altari inſerviunt, de Altari nutriantur, quando nec milites unquam ſuis annonis hoſtibus arma inferunt.

XLI. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatibus indulget, vel deſinito, vel deponitor.

XLII. Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector, qui conſimilia facit, vel deſinito, vel a communione ſejungitor; Similiter & Laici.

XLIII. Epiſcopus, aut Presbyter aut Diaconus, qui uſuras a mutuum accipientibus exigit, vel deſinito, vel deponitor.

XLIV. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui cum hæreticis preces conjunxerit, duntaxat a communione ſuſpenditor. Si vero etiam ipſos tamquam Clericos aliquid agere permiſerit, deponitor.

XLV. Epiſcopum, aut Presbyterum, qui hæreticorum Baptiſma, aut Sacrificium ſuſceperint, deponi præcipimus. Quæ etenim conventio inter Chriſtum, & Belial, aut quæ particula Fidelis cum infidelis?

XLVI. Epiſcopus, ut Presbyter, ſi eum, qui verum Baptiſma habeat, iterum baptizaverit, aut pollutum ab impiis non baptizaverit, deponitor: ut qui Crucem: & mortem Domini derideat, neque diſcernat veros Sacerdotes a Sacerdotibus impoſtoribus.

XLVII. Si quis Laicus, cum unam a ſe uxorem abjicit, alteram duxerit, aut ab alio dimiſſam, a communione ſegregator.

XLVIII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter ſecundum ordinationem Domini non baptizaverit in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, ſed in tres principio carentes, aut tres Filios, aut tres Paracletos, deponitor.

XLIX. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter in una initiatione non tres immerſiones, ſed unam duntaxat, quæ in mortem Domini detur, peregerit, deponitor. Non enim dixit Dominus: In mortem meam baptizate, ſed profecti docete omnes gentes baptizantes eos in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

L. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut quivis omnino de Sacerdotali conſortio, nuptiis, & carnibus, & vino abſtinuerit, non propterea quo mens ad cultum pietatis reddatur exercitatior, ſed propter abominationem, oblitus, quod omnia pulchra valde, & quod maſculum, & fœminam Deus creavit hominem, ſed diffamationibus laceſſens creationem Dei vocat ad calumniam, aut corrigitor, aut deponitor, aut ex Eccleſia rejicitor. Conſimiliter Laicus.

LI. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter eum, qui a peccato revertitur, non recipit, ſed rejicit, deponitor, eo quod Chriſtum offendat, qui dixit, ob unum peccatorem, qui reſipiſcat, gaudium oboriri in Cœlo.

LII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus carnibus, & vino Feſtivis diebus non utatur, idque per abominationem, non propter exercitationem ad cultum pietatis, deponitor, tamquam qui cauterio notatam habet conſcientiam, & multis auctor ſit offendiculi.

LIII. Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, a communione excluditor: excepto tamen eo, qui neceſſario in itinere in commune divertit hoſpitium,

LIV. Si quis Clericus Epiſcopum contumelia affecerit, deponitor, Principi enim populi tui non maledices.

LV. Si quis Clericus contumelia affecerit Presbyterum, aut Diaconum, a communione ſegregator.

LVI. Si quis Clericus mancum, aut mutum, ſurdumve aut cœcum, aut eum, cui vitioſus inceſſu eſt, ſubſannaverit, communione privator; conſimiliter, & Laicus.

LVII. Epiſcopus, aut Presbyter, qui negligentius circa Clerum, vel populum agit, neque in pietate eos erudit, a communione ſegregator. Si vero in ea ſocordia perſeveraverit, deponitor.

LVIII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter Clerico ex inopia laboranti neceſſaria non ſuppeditaverit, a communione rejicitor; Sin perſeverat, deponitor, ut qui Fratrem ſuum necaverit.

LIX. Si quis falſo inſcriptos impiorum libros tamquam Sacros in Eccleſia ad populi & Cleri corruptionem publicaverit, deponitor.

LX. Si accuſatio contra Fidelem inſtituatur de fornicatione, aut adulterio, aut quacumque alia actione prohibita, & convinctus fuerit, in Clerum non producitor.

LXI. Si quis Clericus per metum humanum, vel Judæi vel Græci, vel Hæretici negaverit, ſi quidem nomen Chriſti, ab Eccleſia rejicitor, ſi vero nomen Clerici, deponitor; pœnitentia tamen ductus, ut laicus recipitor.

LXII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut omnino quicumque ex Sacerdotali conſortio comederit carnes in ſanguine animæ ejus, aut a beſtiis abreptum, aut ſuffocatum, deponitor: hoc enim Lex prohibuit. Sin vero Laicus fuerit, a communione excluditor.

LXIII. Si quis Clericus, aut Laicus Synagogam Judæorum, aut Hæreticorum conventiculum ingreſſus fuerit, ut preces cum illis conjungat, deponitor, & a communione excluditor.

LXIV. Si quis Clericus in concertatione aliquem pulſaverit, & uno ictu, ac pulſatione interemerit, deponitor propter temeritatem ſuam. Sin vero Laicus ſit, arcetor a communione,

LXV. Si quis Clericus dominicum diem, aut Sabbatum, uno ſolo dempto, jejunare deprehendatur, deponitor, ſin Laicus, a communione ejicitor.

LXVI. Si quis virginem ſibi non deſponſatam admota vi detinet, a communione ſuſpenditor. Non licitum autem eſto aliam ducere: ſed eam detineto, quam ſollicitavit, quamvis paupercula ſit.

LXVII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus ſecundam ab aliquo ordinationem ſuſceperit, deponitor tam ipſe, quam qui ipſum ordinavit: niſi forte conſtet ordinationem eum habere ab Hæreticis. Qui a talibus baptizati, aut ordinati ſunt, hi neque Fideles, neque Clerici eſſe poſſunt.

LXVIII. Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, aut Lector, aut Cantor Sacram Quadrageſimam Paſchæ, aut quartam feriam, aut Paraſceve non jejunaverit, deponitor, præterquam ſi imbecillitate impediatur corporis: Sin Laicus ſit, communione privator.

LXIX. Si quis Epiſcopus, ut Presbyter, aut Diaconus aut omnino quicumque ex Clericorum conſortio cum Judæis jejunaverit, aut communem Feſtum diem cum ipſis egerit, aut Lautitia Feſti, nempe azyma, aut aliud hujus generis ab eis ſuſceperit, deponitor: Si Laicus, a communione ſegregator.

LXX. Si quis Chriſtianus oleum ad Sacra Gentilium, aut in Synagogam Judæorum in Feſtis eorum detulerit, aut lucernas incenderit, a communione excludito.

LXXI. Si quis Clericus, aut Laicus ceram, aut oleum ex Sancta ſubripiat Eccleſia, a communione ſejungitor.

LXXII. Vas aureum, & argenteum ſanctificatum, aut velamen, linteumve nemo amplius in ſuos uſus aſſumito; iniquum enim eſt. Cæterum ſi quis deprehenſus fuerit, excommunicatione mulctator.

LXXIII. Epiſcopum de aliquo per fide dignos accuſatum homines, ab Epiſcopis vocari neceſſarium eſt. Et ſi quidem comparuerit, & confeſſus, convictuſque fuerit, cenſura irrogator Eccleſiaſtica. Si vero vocatus non obtemperaverit, ſecunda quoque vice vocator, miſſis duobus ad ipſum Epiſcopis. Quod ſi per contumaciam, nec ſic quidem comparuerit, Synodus ſuam contra ipſum pronuntiato ſententiam, nec quid tergiverſando, detrectandoque judicium lucrifacere videatur.

LXXIV. In dictionem teſtimonii contra Epiſcopum Hæreticus non admittitor, ſed neque Fidelis, ſi ſolus ſit; In ore enim duorum, aut trium teſtium conſiſtet omne dictum.

LXXV. Item non oportet Epiſcopum Fratri, aut Filio, aut alteri cognato humano gratificari affectu. Neque enim Eccleſiam Dei conferre debet in hæredes; Enimvero ſi quis id fecerit, irrita permaneto ordinatio: ipſe autem Excommunicatione percellitor.

LXXVI. Si quis oculo defectus, aut obtuſo crure exiſtat, & dignus ſit, Epiſcopus efficitor: non enim mutilatio corporis ipſum polluit, ſed inquinatio animæ.

LXXVII. Qui vero mutuus, ſurduſve, & cæcus eſt, Epiſcopus non efficitor: non quia oblæſo corpore eſt, ſed ne Eccleſiaſtica impediantur munia.

LXXVIII. Si quis Dæmonem habeat, Clericus non efficitor: ſed neque cum Fidelibus preces fundito; Mundatus vero recipitor, & ſi dignus fuerit, efficitor.

LXXIX. Qui ex vita gentili advenerit, & baptizatus eſt, aut ex converſatione prava; eum juſtum non eſt protinus promoveri in Epiſcopum. Injurium enim eſt, eum, qui non prius ſpecimen, & documentum de ſe præbuerit, aliorum Doctorem exiſtere, niſi alicubi dono Divinæ hoc fiat.

LXXX. Dicimus, quod non oporteat Epiſcopum, aut Presbyterum publicis ſe adminiſtrationibus immittere: ſed vacare, & commodum ſe exhibere uſibus Eccleſiaſticis. Animum igitur inducito hoc non facere, aut deponitor. Nemo enim poteſt duobus Dominis ſervire juxta præceptum Dominicum.

LXXXI. Servi, ſi in Clerum promoveantur citra Dominorum voluntatem, hoc ipſum operatur redhibitionem: Si quando vero ſervus quoque gradus ordinatione dignus videatur (qualis & noſter Oneſimus apparuit, & Domini conſenſerint, manuque emiſerint,) & domo ſua ablegaverit, efficitor.

LXXXII. Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui militiæ vacaverit, & ſimul utrumque retinere voluerit, tam Officium Romanum, quam functionem Sacerdotalem, deponitor. Quæ enim Cæſaris ſunt, Cæſari: & quæ Dei, Deo.

LXXXIII. Quiſquis Imperatorem, aut Magiſtratum contumelia affecerit, ſupplicium luito, & quidem ſi Clericus ſit, deponitor; ſi Laicus a communione removetor.

LXXXIV. Sunto omnibus vobis Clericis ſimul, & Laicis venerandi, ac ſacri Libri, veteris quidem Teſtamenti, Moyſis quinque, Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium, Jeſu filii Nave unus, Judicum unus, Ruth unus, Regnorum quatuor, Derelictorum ex libro dierum duo, Heſter unus, de Machabæorum geſtis tres, Job unus, Pſalterium unus, Salomonis tres, Proverbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum, Prophetarum duodecim: Unus Eſayæ, Jeremiæ unus, Daniel unus. Inquiritor autem a vobis extrinſecus, ut adoleſcentes veſtri addiſcant item Sapientiam eruditi Syrach. Noſtra vero, hoc eſt novi Teſtamenti Evangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Joannis: Pauli Epiſtolæ quatuordecim, Petri Epiſtolæ duæ, Joannis tres, Jacobi una, Judæ una, Clementis Epiſtolæ duæ, & præceptiones, quæ vobis Epiſcopis per me Clementem in libris octo nuncupatæ ſunt, quas omnibus publicare non oportet ob quædam arcana, quæ in ſe continet: Et actiones noſtras Apoſtolorum (*).

Apoſtolorum traditiones non poſſunt in dubium revocari, & ab omnibus ſunt obſervandæ. Concil. Epheſin. *in Epiſt. civil. ad Theodoſium*. Marcell 1 *Epiſt. 1. Apoſtolor. Canones* Apoſtolorum Litteras contemnens eſt hæreticus, *cap. Quod autem cauſa. 24. q. 3.* Apoſtoli cum Chriſto habuerunt uſum, & dominium aliquorum mobilium, & affirmare contrarium eſt hæreticum, *cap. Cum inter. Extravagant. Joann. XXII. de verbor. ſignificat.* Apoſtoli cum Chriſto multa habuerunt, de quibus poterant diſponere; *cap. Quia quorumdam, Extravag. Joan XXII. de verbor. ſignificat.* Apoſtolorum præceptum de pecunia non habenda, non fuit rigoroſum; *cap. Quia quorumdam ibidem §. Adhuc licet*; ubi poſt multa habentur hæc præciſa verba: *Præterea Auguſtinus dicit expreſſe, quod illud non fuit præceptum, ſed poteſtas recipiendi neceſſaria ab iis, quibus prædicabant Evangelium quam ſervare Apoſtolis licuit, vel etiam non obſervare.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 PLura de Apoſtolis ab Auctore aſſeruntur, quæ non ſolum in controverſiam revocantur, ſed etiam ut falſa exploduntur ab omnibus ætatis noſtræ eruditis Viris. Nos vero tum ea, quæ omiſit ipſe, ſupplebimus, tum ea indicabimus, quæ ex auctoribus hac de re ſuſpectiſsimis confidenter aſſeruit. Apoſtolos itaque Chriſtus Dominus legit duodecim non generis nobilitate, non honoribus, nec litteris conſpicuos, ſed *idiotas elegit, ut confunderet Mundum*, teſte Auguſtino *tract. 7. in Joannem*; & *humiliter natos, inhonoratos, illiteratos, ut quidquid magnum eſſent & facerent, ipſe in eis eſſet & faceret*, ut idem aſſerit S. Pater *lib. 18. de Civit. Dei cap. 49.* Rem præclare exponit Ambroſius *lib. 5. in Lucam cap. 6.* per hæc verba: *adverte cœleſte conſilium: non ſapientes aliquos, non divites, non nobiles, ſed Piſcatores, & Publicanos, quos dirigeret, elegit, ne traduxiſſe prudentia, ne redimiſſe divitiis, ne potentia, nobilitatiſque auctoritate traxiſſe aliquos ad ſuam gratiam videretur, ut veritatis ratio, non diſputationis gratia prævaleret.*

2 Origine Galilæi fuere. Nam Angeli *Actorum 19.* Viros Galilæos appellarunt, & Judæi diverſarum nationum Galilæos eoſdem dixere, dum eos audientes mirarentur dicentes: *Nonne omnes iſti, qui loquuntur Galilæi ſunt? quomodo nos audivimus loquentes noſtris linguis Magnalia Dei.*

3 Qui fratres Domini dicuntur, ortum ex Tribu Juda habuere; reliquos vero ex Tribu Zabulon & Nephtali fuiſſe tradunt Hieronymus *in Eſaiam cap. 9.* & Theodoretus *in Pſal. 67.*

4 Præter duodecim a Chriſto ſelectos tres alii recenſentur Apoſtoli, S. Mathias in locum Judæ proditoris ab Apoſtolis ſuffectus, atque Paulus & Barnabas peculiari Sancti Spiritus inſtinctu Apoſtolatus munere inſigniti. Nec deſunt, qui dicant, S. Joannem Baptiſtam Apoſtolum fuiſſe Æterni Patris. Hieronymus *in cap. 1. ad Galatas*, ait, *Unde & nos poſſumus intelligere Joannem quoque Baptiſtam & Prophetam & Apoſtolum appellandum; Siquidem ait Scriptura*: Fuit homo miſſus a Deo, cui nomen erat Joannes.

5 Inquiri hic quoque ſolet, num fuerint Apoſtoli matrimonio conjuncti. Tertullianus *lib. de Monogamia cap. 8.* *Petrum ſolum*, inquit, *invenio Maritum per Socrum.* Eamdem ſententiam clarius exponit Hieronymus *lib. 1. adverſus Jovinianum cap. 14.* *Quamquam excepto Apoſtolo Petro non ſit manifeſte relatum de aliis Apoſtolis, quod uxores habuerint: & cum de uno ſcriptum ſit, ac de cæteris tacitum; intelligere debemus ſine uxoribus eos fuiſſe, de quibus nihil tale Scriptura ſignificat.* Paulo vero infra ſubdit: *Petrus & cæteri Apoſtoli, ut ei* (hoc eſt Joviniano) *ex ſuperfluo interim concedam, habuerunt quidem uxores, ſed quas eo tempore acceperant, quo Evangelium neſciebant. Qui aſſumpti poſtea in Apoſtolatum reliquerunt officium conjugale. Nam cum Petrus ex perſona Apoſtolorum dicit ad Dominum*: Ecce nos reliquimus omnia & ſequuti ſumus te: *reſpondit ei Dominus*: Amen dico vobis, quoniam nemo eſt, qui dimiſerit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, qui non recipiat multo plura in ſæculo iſto, & in ſæculo futuro vitam æternam. Et *epiſt. 50. ad Pammachium cap. 8. Apoſtoli vel Virgines vel poſt nuptias continentes fuerunt.* Ambroſius autem in ea eſſe videtur ſententia *lib. 4. in Lucam cap. 4.* ut non ſolum Petro, ſed etiam Andreæ uxor fuerit, & quidem ſoror uxoris ipſius Petri: ait enim, *forraſſis in typos mulieris illius Socrus Simonis & Andreæ variis criminum febribus caro noſtra languebat.* Auctor Commentarii in Epiſtola S. Pauli (qui non Ambroſius, ſed Hilarius quidam Sardus ſecta Luciferianus & Anabaptiſta a viris eruditis cenſetur, & quem S. Hieronymus falſe irridens orbis deucalionem appellat *adverſus Luciferianos cap. 9.*) *in epiſt. 1. ad Cor. cap. 11.* ſcripſit: *Omnes Apoſtoli exceptis Joanne & Paulo uxores habuerunt.* At obſcuri ſuſpectique auctoris ſententia fidem non meretur, præſertim dum cum iis, quas recitavimus, auctoritatibus comparatur. Ferunt nonnulli, Petrum ante 6 Apoſtolatum ex conjuge filiam Petronillam ſuſcepiſſe: Etſi aliqui arbitrantur, Petronillam filiam Petri ſpiritualem duntaxat fuiſſe, eodem prorſus modo quo idem Petrus *epiſt. 1. cap. 5. verſ. 13.* Marcum filium ſuum appellavit; idque comprobat etiam Baronius *ad annum 69. §. 3.*

7 Quantum ad Apoſtolorum baptiſmum probandum nequiquam videtur Auctoris aſſertio, quam ſolum Petrum a Chriſto, Apoſtolos vero reliquos ab ipſo Petro baptizatos contendit. Evodius enim ille, cujus ipſe ſententiam ſequitur, non is eſt, qui Antiochenam Sedem poſt Petrum occupavit. Nam epiſtola illa, quæ inſcribitur lumen, & ex qua ſententiam illam decerpſit Nicephorus, veteribus omnibus ignota fuit, ut Baronius *ad annum. 71. §. 13.* animadvertit, ac nonniſi ut alterius obſcuri Evodii ſive ſuſpecti Auctoris fœtus, haberi poteſt. Nec tanta haberi poteſt fides Moſcho haud multæ auctoritatis ſeptimi ſæculi Scriptori, dum id ex jam amiſſo quinto hypotypoſeon Clementis Alexandrini libro comprobare ſtudet. Nam ſcimus, in ſuo Prato Spirituali plures hunc habere fabellas; & aliunde conſtat, etiam Alexandrinum Clementem apocryphis plerumque uſum fuiſſe. Satius ergo ducimus, id hac in re tenere, quod indubiæ fidei auctores Patreſque tradiderunt. Auguſtinus *epiſt. 265 alias 108.* ait, „ Scriptum eſt, quando baptizatus „ ſit Apoſtolus Paulus, & ſcriptum non eſt, quando „ baptizati ſint alii Apoſtoli: Verumtamen etiam ipſos „ baptizatos intelligere debemus ſive baptiſmo Joannis, „ ſicut nonnulli arbitrantur, ſive, quod magis credibi„ le eſt, baptiſmo Chriſti. „ Nam Chriſtus apud *Joannem cap. 13. verſ. 10.* lotos illos ac mundos eſſe affirmat. Ambroſius vero *in Lucam cap. 18.* omnes a Chriſto baptizatos fuiſſe pro certo ſtatuit: nam ait: „ lavit eos Jeſus; lavacrum aliud non quærebant. Uno „ enim Chriſtus baptiſmate omnia ſolvit baptiſmata. „ Similia habet Hilarius Pictavienſis *in Matth. cap. 20.* ubi ſcribit, Apoſtolos ſequutos eſſe Chriſtum *in regeneratione* in lavacro baptiſmi, in fidei ſanctificatione, in adoptione hæreditatis.

Apoſtolis in ultima cœna poteſtatem contulit conficiendi Euchariſtiam, dum poſtquam dixerat *Accipite & manducate*, ſubjunxit, *hoc facite in meam commemorationem*. 8 9 Sed poſt reſurrectionem eiſdem ligandi ſolvendique poteſtatem fecit per illa verba, „ quodcumque ligaveritis „ ſuper terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcumque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cœ„ lis. „ Quoad extraordinariam eorumdem poteſtatem, 10 nil Auctori addendum cenſeo. At certa res eſt, Petrum, Apoſtolorum Principem, atque caput totius Eccleſiæ fuiſſe conſtitutum, cui jure ordinario, Succeſſores quoque transferendo, jus, ſeu poteſtas eſſet in Univerſam Eccleſiam, cum privilegio conjuncto, quo errare non poſſet, dum gregi ſibi concredito ea, quæ Chriſtus Eccleſiæ ſuæ revelavit, inculcaret, proponeret, & explicaret. Nam ſoli Petro dictum eſt: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam*: Soli Petro munus injunctum eſt etiam Fratres, hoc eſt, Epiſcopos in Fide confirmandi: *Et tu aliquando converſus confirma Fratres tuos*: Soli denique Petro poſt trinam de ſuo erga Chriſtum amore Confeſſionem, dictum legimus; *Paſce oves meas, paſce agnos meos.* Iis ſane, cum ſpectato verborum tenore, tum ex perpetua & conſtanti Eccleſiæ traditione edocemur, hanc Petro, ejuſque Succeſſoribus præ cæteris fuiſſe Apoſtolis conceſſam prærogativam, ut fundamentum illud ſit, quo tota Chriſti Eccleſia regitur; Ut Caput ſit, ac Princeps totius Chriſtianæ Reipublicæ; Ut ille ſit Paſtor, qui univerſum Chriſtianum populum, omneſque per Univerſum Orbem conſtitutos Epiſcopos, concredita ſibi a Chriſto doctrina, regere debeat; Ut ille denique Judex ſit, cujus ſententia, quæ errori obnoxia eſſe non poteſt, ortæ de Religione controverſiæ finiantur.

Non

(*) *Iſte Canon ex Bail, & aliis hic, eſt apocryphus, quia omittit varios libros Canonicos, & alios non Canonicos admittit.*

11 Non negamus, Apoſtolos condidiſſe Symbolum, Chriſtianæ ſcilicet doctrinæ compendium, quo fideles veluti propriæ Fidei teſſera uterentur. Perpetua enim & conſtans hac de re univerſæ Eccleſiæ traditio id extra controverſiam ponit. Nam initio v. ſæculi cum de hoc Symbolo ex profeſſo tractare Patres cœpiſſent, nemine contradicente veluti traditum ab Apoſtolis Fidei regulam jam antea ab omnibus Eccleſiis ſuſceptam univerſim receptum ac commendatum fuit. Teſtatur id Ruffinus *in expoſitione Symboli*, Hieronymus *in Epiſtola ad Pammachium*, Ambroſius tum variis in locis, tum præſertim *in ſermone ultimo de jejunio Eliæ*, Auguſtinus *de Fide & Symbolo*, Maximus Taurinenſis *homilia de traditione Symboli*, Petrus Chryſologus *ſermone 65. in Symbolum Apoſtolorum*, Cœleſtinus Papa *in Epiſtola ad Neſtorium*, Caſſianus *lib. 6. de Incarnatione cap. 3.*, ac Leo I. *Epiſtola 27. quæ eſt ad Pulcheriam Auguſtam, atque alibi*. Ii omnes, aliique illius ætatis Patres duo teſtantur, ſcilicet omnes per univerſum diſperſas Eccleſias hanc Fidei regulam habuiſſe, & crediſſe omnes Eccleſias ab Apoſtolis hanc fuiſſe profectam. Itaque v. Eccleſiæ ſæculo, Eccleſiæ omnes Symbolum, quod ab Apoſtolis confectum crederent, habuerunt; nec ſcimus ab aliquo ante xv. Eccleſiæ ſæculum fuiſſe id in dubium revocatum. Quamobrem certo ſtatui poſſe videtur, rem ita ſe habere.

Sed clariora quoque ſuppetunt ad rem demonſtrandam. Primum, quia veriſimile non eſt, Apoſtolos Fidei compendium non edidiſſe, quod Catechumenis memoriæ mandandum eſſet, & quo veluti teſſera fideles diſcernerentur ab aliis. Deinde quia hujuſmodi Symboli mentio occurrit quoque apud Patres ſecundi, & tertii ſæculi, qui palam faciunt, Eccleſias omnes ab Apoſtolis illud ſuſcepiſſe. Irenæus *lib. 1. adverſus hæreſes cap. 1.* de regula veritatis immobili verba facit, *quam quiſque per batiſmum acceperit*: & *cap. 2.*, *Eccleſia*, inquit, *per univerſum Orbem uſque ad fines terræ ſeminata ab Apoſtolis & Diſcipulis eorum accepit eam Fidem, quæ eſt in unum Deum Patrem Omnipotentem &c.*; ubi veluti paraphraſi explicatum exhibet Apoſtolorum Symbolum. Tertullianus circa finem ſecundi ſæculi *libro de velandis Virginibus* ejuſdem Fidei confeſſionis mentionem facit, eamque Fidei regulam Chriſtianis omnibus communem vocat, cujus initium eſſe ait; *Credo in unicum Deum Omnipotentem &c.*; Idemque repetit cum *adverſus Praxeam cap. 2.* tum *alibi paſſim*. Cyprianus quoque ejuſdem meminit Symboli *Epiſtola, quæ eſt ad Magnum, atque alia ad Numidiæ Epiſcopos ſcripta*. Itaque a Patribus trium priorum ſæculorum ſatis indicatum habemus Symbolum per Apoſtolos confectum.

Ex quo facile concludere eſt, Patres quinti ſæculi, qui litteris illud tradidere, ac veluti in Eccleſias omnes ab Apoſtolis derivatum commendavere, perpetuam atque conſtantem omnium ſæculorum traditionem fuiſſe ſequutos. Reliqua vide apud Natal. Alexand. Matthæum Petit Didier *in obſervationibus ad Bibliothecam Dupini*, Cellier, aliolque Theologos, qui Hæreticos ac intemperatos illos Criticos confutaverunt, qui aut certum non eſſe Apoſtolos hujuſmodi Symbolum confeciſſe cum Calvino & Eraſmo aſſeruerant; aut paulatim ab Eccleſia fuiſſe confectum cum Kinchio, & Baſnagio docuerunt, vel denique ab Epiſcopis & Presbyteris Eccleſiæ Romanæ repetendum eſſe cum Voſſio, atque Pachero arbitrantur.

12 Hactenus a nobis indicata oſtendunt quidem, *Apoſtolos diſceſſuros ab invicem normam prius futuræ ſibi in commune prædicationis conſtituiſſe, atque hanc credentibus dandam eſſe regulam ſtatuiſſe, ab ipſis compoſitam*, ut ſcribit Ruffinus *in expoſitione Symboli*, non vero quemlibet ſuum articulum pronunciaſſe, ut ex Auctore ſermonis *de tempore* falſo Auguſtino adjudicati Auctor noſter aſſeruit. Nam ad id certo aſtruendum Antiquorum traditio deeſt, & varietates, quæ in Symbolo occurrebant quinto Eccleſiæ ſæculo, dum ſcripſit Ruffinus, valde ſuſpectam faciunt incerti illius Scriptoris auctoritatem, qui prædictum *de tempore* ſermonem conſcripſerat: Etenim articulus de deſcenſu Chriſti ad inferos neque in Symbolo Eccleſiæ Romanæ, neque in Orientalibus reperiebatur, ut refert ipſe Ruffinus, ſed Fides illis ſubjectis verbis continebatur *ſepultus eſt*, ex ejuſdem Ruffini obſervatione: Item articulus de Sanctorum Communione in Symbolo Eccleſiæ Aquilejenſis, atque in Græcis Latiniſque antiquis Symbolis deſiderabatur; Sicut etiam articulus de Vita æterna, qui articulo de Carnis reſurrectione incluſus reputabatur in Symbolis pleriſque, quæ pro fine habebant, *Carnis reſurrectionem*. Id autem demonſtrare videtur, non extitiſſe prioribus ſæculis traditionem de duodecim articulis ita a duodecim Apoſtolis confectis, ut ſuum quiſque pronunciaverit; Hæc enim traditio, ne illa occurreret variatio, obſtitiſſet. Quamobrem ſtatuendum videtur, fuiſſe quidem Fidei compendium ab Apoſtolis confectum, quo veluti teſſera uterentur fideles, ſed incertum omnino eſſe, num ab uno alteri communicatum fuerit, num omnes ſimul convenerint, vel num ſinguli ſuum articulum pronunciaverint.

Quantum ad Canones Sanctorum Apoſtolorum, quos ex *Capit Placuit* per Clementem Romanum in unum congeſtos aſſerit Auctor, hæc ex Joanne Doniatio adnotare neceſſarium exiſtimavimus.

13 Certum eſt, a temporibus Apoſtolorum, atque adeo ab ipſis Apoſtolis de rebus Fidei ac morum haberi cœpta Concilia, ut vel ex Apoſtolorum actibus liquet. Unde nihil mirum, ſi antiquiſſima Regularum Eccleſiaſticarum collectio aut collectionis inſtar ſub Canonum Apoſtolicorum nomine prodierit, quam J. C. Beveregius, qui nuper in Anglia Synodicon edidit, Codicem Canonum Eccleſiæ primitivæ merito dici poſſe opere proprio contendit.

14 Hæc ſub Clementis Romani Epiſcopi titulo una cum octo libris Apoſtolicarum Conſtitutionum vulgata eſt: nec deſunt qui Apoſtolis has Regulas aſſignaverint: atque in eo numero eſſe videtur Juſtinianus *Nov. 6. in fine præfat.* & Balſamon *in can. 2. Synodi Trullanæ*. Eaque de cauſa inter Hagiographa recenſentur a Joanne Damaſceno, & aliis. Turrianus & Salmeron e Societate Jeſus in Concilio Hieroſolymitano, quod in actibus Apoſtolorum memoratur, editas arbitrantur; & collectio Arabica, e Bibliotheca Boldejana a jam nominato Beveregio laudata, in ſummo Sionis conditas, atque a Clemente Petri diſcipulo enunciatas refert. Contra *in præfat. Nomo-Canonis* Photius, Hincmarus, aliique, in quibus ipſi Quini-ſextæ Synodi Patres, non Canones Apoſtolorum vocant, ſed *Canones, qui dicuntur Apoſtolorum*.

15 Clementem ſane eorum Auctorem, aut editorem fuiſſe plurima ſunt, quæ diſſuadeant; præſertim vero quod non pauca his Canonibus contineantur partim ab Eccleſiæ Romanæ uſu aliena, ut prohibitio jejunandi Sabbato *can. 65.* partim quæ tempore S. Clementis recepta fuiſſe, ac certo jure conſtituta non facile probari poſſit: qualia forte Provinciarum Eccleſiaſticarum & Parochiarum ſeu Diœceſeon Epiſcopalium diſtributio, Concilia Metropolitanorum annua, bonorum ad Eccleſiam pertinentium ab Epiſcopi bonis diſtinctio, quo pertinent Canones 14. alias 15. 35. 38. & 40. Sed quamvis Eruditorum fere conſenſu nec Canones illi, nec Conſtitutiones & alia Clementi adſcripta opus eſſe credantur aut Apoſtolorum, aut etiam Clementis Papæ, nihil tamen ambigitur, quin tum hæ, tum illi ſatis expreſſa ſervent antiquæ diſciplinæ veſtigia, quæ Auctorem oſtendunt non doctum modo & pium, ſed priſcum quoque, nec tertio Chriſti ſæculo poſteriorem.

16 De tempore vetuſtæ hujus collectionis parum conſtat. Dubitari quidem non poteſt, quin non modo ante Chalcedonenſem *can. 2. Chalced. ex 30. Apoſt.*, & Epheſinam Univerſales Synodos cogniti eſſent, cum in illis Synodis horum Canonum aliqui non obſcure indicentur; ſed & ante Concilium Antiochenum, quod eorum non paucos innovavit, atque adeo Nicænum Œcumenicum 1. in lucem prodiiſſe, facile probari poteſt, cum in hoc Canones illi partim inſinuentur, partim etiam palam laudentur. Canon quippe Apoſtolicus ſextus deſignatur canone 9. Concilii Nicæni, ubi de criminis alicujus reis ad Ordines præter Canonem promotis agitur. Canon 13. ſive 14. Apoſtolorum de migrationibus Epiſcoporum & Clericorum indicatur canone 15. & 16. Nicænis. Canon quoque 62. Apoſtolorum de lapſis non promovendis Canone Nicæno 10. demonſtratur. Aperte vero reperi videntur Nicæno 1. Canon Apoſtolicus 21. & ſeqq. de Enuchis per vim factis a Clero non arcendis. Canone autem 2. Nicæno, qui eſt de recens baptizatis non ſtatim promovendis contra Canonem Eccleſiaſticum, quid aliud quam Canon Apoſtolorum 80. ſcribitur? Canone denique Nicæno 15. qui tradit de excommunicatis ab Epiſcopis unius Provinciæ ſervandum eſſe Canonem, qui ab aliis Epiſcopis eos admitti prohibet, nonne manifeſte ad Canones Apoſtolorum 12. alias 13. & 32. alias 33. refertur?

17 Nondum innotuiſſe hanc collectionem anno Chriſti 258. quo agitabatur controverſia de baptiſmo hæreticorum inter Stephanum Summum Pontificem illorum baptiſma recipientem, atque B. Cyprianum Carthaginenſem, & Firmilianum Cæſareæ in Cappadocia Epiſcopum illud reſpuentes, & eo inducit Illuſtr. Petrus de Marca *lib. 3. de Concord. Sacerd. & Imp. c. 2.* quod Firmilianus cum Sanctorum Petri, & Pauli quædam loca non ſatis perſpicua in ſuam ſententiam adduceret, eamque conſuetudine Aſiaticorum tueretur; non tamen meminit Canonum Apoſtolorum 46. 47. quos profecto, ſi illi tum in lucem prodiiſſent, minime omiſſurus fuiſſet, utpote qui ejus ſententiam manifeſte adſtruerent. Damnatur enim Canone 46. Epiſcopus & Presbyter hæreticorum baptiſmum admittentes; & Canone 47. deponi jubetur is, qui pollutum ab impiis (ideſt ab Hæreticis baptizatum) non baptizaverit, non minus quam is qui rite & ſecundum veritatem baptizatum adhuc baptizaverit. Hinc conjicit Eruditiſſimus Præſul, paulo poſt illam Firmiliani adverſus Stephanum contentionem, forte & ejus occaſione, editos, aut collectos fuiſſe hos Canones, paulo ſcilicet poſtquam Iconii in Lycaonia viciniarum Orientis Regionum Epiſcopi frequenti Synodo conveniſſent; quæ Synodus eadem ſanxerat, quæ duobus illis Canonibus Apoſtolorum 46. & 47. continentur.

18 Verum nuperus Synodici Editor ante laudatus probat, horum Canonum aliquos antiquiſſimis tum Græcis, tum Latinis Patribus longe ante Iconienſe Concilium cognitos fuiſ-

fuiſſe, Clementi Alexandrino, ac circa Tertulliano annum Chriſti 195. Origeni non multo poſt, & Cypriano, qui anno 253. paſſus legitur, Indicantur ab iis verb. grat. Canones 7. 17. 31. 47. 50. 61. 81. deque iis rebus habita jam ante Concilia. Nam Cypriano teſte *in Epiſtola ad Jubajanum*; jam ejus tempore ſtatutum fuerat, ut hæretici ad Eccleſiam Catholicam converſi baptizarentur, *cum*, inquit, *jam multi anni ſint, & longa ætas, ex quo ſub Agrippino bonæ memoriæ viro convenientes unum in Epiſcopi hoc ſtatuerint*; quod de Epiſcopis Africanis accipiendum eſt; Agrippinus enim Carthaginenſis Epiſcopus fuerat. Idem autem, ut diximus, Canone Apoſtolorum 47. conſtitutum reperitur. Paſcha quoque cum Judæis celebrari non debere, quo pertinet Canon Apoſtolicus 7. alias 8. Synodi plures ante annum 198. ſanxerant, Romana ſub Victore I. Palæſtina, Pontica, Gallica &c. de quibus Euſebius *lib. 5. Eccleſ. hiſtor. c. 22.* & Beda; ex quibus patet, recte Hincmarum conjeciſſe, editos fuiſſe aut collectos Canones, qui dicuntur Apoſtolorum; iis temporibus, quibus nondum libere Concilia celebrabantur.

29 Quod attinet ad horum Canonum auctores, locumve, ubi primum prodierint, ex 1. illorum Canonum colligi poteſt conditos non eſſe ab Epiſcopis Aſianæ Diœceſeos, ut qui 14. luna *Paſcha* celebrarent a temporibus S. Polycarpi. Et ſiquidem omnes ſimul, eodemque loco eſſe compoſitos conſtaret; minus impeditam quæſtionem facere Hyperberetæi menſis habita mentio Can. 38. quo nomine cum October lingua Syro-Macedonica, uſu tunc per Syriam, & Orientem, ſignificetur, apparet, hunc Canonem in Syria conceptum; unde ſequeretur cæteros quoque iiſdem e locis manaſſe. Verum non deſunt, qui ſatis probabiliter conjiciant, diverſis in Synodis, diverſiſque temporibus editos. Huic ego ſententiæ ſic accedo, ut magnam partem ex Conciliis, quæ in Orientis præſertim tractibus ſub finem ſecundi, & initium tertii ſæculi habita ſunt, partim ex moribus, qui per earumdem Regionum Eccleſias invaluerant, tertio currente ſæculo, ſive unius, ſive, quod veriſimilius videtur, plurimum Antiſtitum opera collectos exiſtimem; neque aliud voluit Illuſtriſſimus Marca, cum paulo poſt Iconienſem anni 258. Synodum in lucem exiiſſe ſcripſit hanc Collectionem. Itaque Orientales Epiſcopi ſub illud tempus antiquas diſciplinæ regulas & traditiones vel ab Apoſtolis acceptas revera, vel quas ab iiſdem accepiſſe videri volebant, in unum codicem conjecerunt: cui ut majorem conciliarent auctoritatem, *Canones Apoſtolorum* appellarunt, & Clementem Petri Diſcipulum, ac Succeſſorem pro illorum collectore venditarunt: idque forte, quemadmodum non inſcite ſuſpicatur Marca, ut Stephano Romano Pontifici vetuſtioris longe Pontificis nomen opponerent.

30 Numerum horum Canonum alii alium conſtituunt. Græci 85. habent, vel 84. duobus in unum collatis. Apud Latinos nonniſi 50. numerantur. At *Canon 2. diſt. 16.* ſub nomine Zephyrini Papæ ſexaginta; vel quemadmodum alii legunt, ſeptuaginta agnoſcit. Quamquam Bellarminus errorem in numero ſuſpicatur; & Polycarpus ex eodem Zephyrino quinquaginta tantum numerat. Verum hæc lis ſatis facile dirimi poterit, ſi dicamus, ſub nomine Apoſtolorum revera proditos fuiſſe quinque & octoginta Canones: Sed veris Apoſtolorum, aut Apoſtolicorum virorum traditionibus ac regulis quædam ab Hæreticis fuiſſe admixta, ita ut corrupti ac interpolati prodierint; quod & Epiphanius obſervavit; unde nihil mirum ſi non omnes ubique recepti fuerint, præſertim cum in Oriente compoſiti non pauca contineant ex moribus Orientalium Eccleſiarum ab Occidentalium uſu aliena.

31 Auctoritatem eorum confirmare videtur, uti jam dictum eſt, Tertullianus *lib. adverſum Praxeam*, dum Canones Apoſtolorum ſcribit eſſe nobis per manus traditos: S. Athanaſius *in Synopſi* (ſiquidem ea vere Athanaſii) ubi eos numerat inter Hagiographa; Synodus ſexta in Trullo *Can. 2.* jubens eos poſthac firmos, & ſtabiles permanere; atque omnium maxime S. Joannes Damaſcenus *lib. 4. de fide orthod. cap. 14.* qui eos inter Scripturas Sacras videtur recenſere. Accedit quod a Dionyſio Exiguo inſerti ſunt initio Codicis Canonum Eccleſiæ Romanæ, atque ab Iſidoro corpori Canonum præfixi, cujus in præfatione relata *Can. 4. diſt. 16.* eos cæteris Conciliis ſe præponere ait: *propter eorum auctoritatem; & quod SS. Patres eorum ſententias Synodali auctoritate roboraverunt, atque inter Canonicas Conſtitutiones poſuerunt*: quæ verba ſine dubio ad dictum Canonem 2. Synodi Quini-Sextæ referenda ſunt, cum illius quoque verba initio ejus *Canonis 4. diſt. 16.* habeantur: ideoque tribui non poſſunt Iſidoro Hiſpalenſi ante illam Synodum defuncto. Sunt tamen alterius Iſidori, qui ejus corpus Canonum amplificavit; qua de re infra. Contra Gelaſius Papa *Can. 3. diſt. 15.* & vetus Iſidori *Can. 15. diſt. 16.* eos apocryphis adſcribunt: poſterior enim ab hæreticis ſub nomine Apoſtolorum compoſitos fuiſſe affirmat. Ad hæc concilianda obſervandum eſt, Apocrypha eſſe duorum generum, alia quippe omnino rejecta, atque damnata ſunt ab Eccleſia Catholica; alia non improbata quidem, ſed e numero Canonicorum, quibus a nonnullis inſerebantur, rejecta. Hoc poſteriore ſenſu Apocryphi ſunt omnes illi Canones nomine Apoſtolorum inſcripti; priore vero ſenſu illa duntaxat, quorum ſententia receptæ in Eccleſia doctrinæ adverſatur. Generaliter vero, quamvis omnes a Græcis admittantur: a Latinis tamen ex parte tantum, hoc eſt Quinquaginta priores recipiuntur, ex Urbano II. apud Gratianum §. *Verum ſciendum* poſt *Can. 6. diſt. 32.* ex Humberto Cardinali ſub nomine Leonis IX. *Can. 3. diſt. 16.* quos ſequitur Hincmarus Rhemenſis in *Opuſc. 55. Capitulor.*, illi nimirum qui a Dionyſio Exiguo relati ſunt in Codicem Canonum. Quin & in quinquaginta illis prioribus multa contineri, quæ temporum progreſſu apud Catholicos Occidentis non plene obſervantur, & res ipſa docet, & palam profitetur Martinus Perezius *de traditionibus p. 3. c. de auctoritate Canon. Apoſtolic.* adeo ut Michael Medina *lib. 5. de Sacratorum hominum continentia c. 165.* ſcribere auſus ſit, vix ſex, aut octo in Latina Eccleſia obſervari: Quod ſane hyperbolice dictum, cum nec tertia pars eorum in deſuetudinem abierit; & vix duo, treſve reperiantur, quos palam Eccleſia repudiet: Hi ſunt *Quadrageſimus ſextus* cum *Quadrageſimo ſeptimo* de Baptiſmate Hæreticorum non recipiendo (quos tamen duos Canones adhibita diſtinctione ſervari adhuc non abſurde dici poteſt, & *Quinquageſimus* de trina merſione in Baptiſmo neceſſaria uſurpanda. Nam *ſextus* de Uxore ab Epiſcopo, aut Presbytero non abiicienda, alium habet intellectum ab eo, quem nonnulli putant; fortaſſe & *decimus* de iis, qui Eccleſiam ingreſſi communionem non percipiunt; & *Vigeſimus* de Clerico fidejuſſionibus inſerviente, ac *Vigeſimus Septimus*, qui non omnibus Clericis, ſed Lectoribus tantum, Cantoribuſque conjugium permittit. Vide Joan. Beveregium *in Pandectis Canonum, ſive Synodico*, & Joan. Baptiſtam Cotelerium *in notis ad Clementem*. Videatur etiam Van-Eſpen *part. V.*

APOSTOLI, IDEST LITTERÆ MISSORIÆ.

S U M M A R I U M.

1 *Apoſtoli unde dicti?*
2 *Apoſtolorum nomine in Jure veniunt Litteræ dimiſſoriæ, quibus reus dimittitur a Judice inferiori ad ſuperiorem, qui per eos Apoſtolos inſtruitur de cauſa, & proceſſu.*
3 *Iſti Apoſtoli, qui petuntur in cauſa appellationis, interdum vocantur Epiſtolæ, & interdum Dimiſſoriæ.*
4 *Apoſtolorum quinque ſunt ſpecies, ſcilicet Apoſtoli Conventionales, Dimiſſorii, Reverentiales, Refutatorii, & Teſtimoniales.*
5 *Qui ſint Apoſtoli Conventionales?*
6 *Qui ſunt Dimiſſorii?*
7 *Qui ſint Reverentiales?*
8 *Qui ſunt Refutatorii?*
9 *Qui ſint Teſtimoniales?*
10 *Si Judex requiſitus non tradit Apoſtolos, & appellanti eos deneget, & poſtea procedit, in cauſa, non valet proceſſus, niſi renunciatum fuiſſet appellationi.*
11 *Si appellans non petat Apoſtolos infra triginta dies, cenſetur renuntiare appellationi.*
12 *Et ſi Judex illos denegat, vel infra præmiſſum tempus malitioſe, aut negligenter ei tradere prætermittit, non valet ejus interim confectus proceſſus.*
13 *Triginta dies ſunt terminus ad petendum Apoſtolos.*

APoſtoli dicuntur derivari a verbo græco *Apo*, quod la- 1
tine valet idem ac *De*, & *Stolon*, quod latine idem
valet ac *Miſſio*, quaſi Dimiſſio alicujus cauſæ, quam fa-
cit unus Judex ad alium. Sic Hoſtienſis relatus *in cap.
Cordi nobis tit. 15. de appellat. in 6. verb. petat.* Unde
Apoſtolorum nomine in Jure veniunt Litteræ dimiſſoriæ,
quibus reus dimittitur a Judice inferiori ad Superiorem,
qui per eos Apoſtolos inſtruitur de cauſa, & proceſſu;
colligitur *ex cap. Ut ſuper, de appell. in 6.* & expreſſe
Gloſſa *in cap. Cordi nobis, de appell. in 6. verb. pet.* &
Gloſſ. *notabil. in Clement. cap. Si a Judicibus, de appell. verb.
Nota Apoſtolos; & in cap. Quamvis rigor Clement. de ap-
pel.* Et iſti Apoſtoli, qui petunt in cauſa appellationis, in- 2
terdum vocantur Epiſtolæ, & interdum Dimiſſoriæ, Gloſſ.
ibid. in Clementin. c. de appell. Quamvis rigor verb. Nota, 3
& dicuntur Dimiſſoriæ, quia ad eum, ad quem appella-
tur, cauſa dimittitur; Joann. Andreas in *l. Dimiſſoriæ ff.
de verbor. ſignificat. num. 3.* Fagnan. *in cap. Significaſti de
Officio Archidiacon. & Communis*. Apoſtolorum quinque 4
ſunt ſpecies, ſcilicet Apoſtoli Conventionales, Dimiſſorii,
Reverentiales, Refutatorii, & Teſtimoniales. Apoſtoli 5
Conventionales ſunt illi, qui dantur a parte adverſa ap-
pellationem admittente, ſive judicialiter tacente, vel re-
futante Judice, ſive extrajudicialiter ſine Judicis inter-
ventu; *cap. Sæpe contigit, de appellat.* Dimiſſorii ſunt il- 6
li, per quos Judex dimittit appellantem ad Judicem ad
quem, quia appellationi detulit, & eam admiſit, *c. Ab eo,
cauſa 2. quæſt. 6.* Reverentiales ſunt illi, per quos Judex 7
ob reverentiam Superioris appellati defert appellationi, cui
alias deferre non tenebatur; *cap. 1. de appellation. in 6.* 8
Refutatorii ſunt illi, quos dat Judex non deferens appella-
tio-

tioni , exprimendo ſimul cauſam , cur appellationem non
admiſerit , *cap. Cordi nobis , de appellat. in 6.* Teſtimoniales
9 ſunt illi , qui non conceduntur a Judice , ſed ab hone-
ſtis , & probis viris , qui teſtantur , eum tempore &
modo debito Apoſtolos petiiſſe , & ſibi fuiſſe denegatos ;
Sic Gloſſ. *notabil. in cap. Si a Judicibus Clementin. de ap-
pell. verb. Nota Apoſtolus.* Et Gloſſ. *cap. Cordi nobis , de ap-
pellat. in 6. verb. Petat in additione.* Speculator *in part. 4.
tit. de appellat. §. Sequitur* , Joannes Andreas , & alii paſſim.
10 Si Judex requiſitus non tradit Apoſtolos , & appellan-
ti eos denegat , & poſtea procedit in cauſa , non valet
proceſſus , niſi renunciatum fuiſſet appellationi , *cap. Ut
ſuper , de appellation. in 6.* ubi expreſſe dicitur: *Si vero non
exhibuerit , ſi forte in cauſa procedat (niſi appellationi renun-
ciatum fuiſſet) ejus invalidus , & irritus ſit proceſſus* , &
cap. Ab eo , ubi etiam expreſſe dicitur : *ut ſi is , a quo
appellatur , Apoſtolus appellanti non tribuat requiſitus , ex
tunc ſi forte in cauſa procedat (niſi appellationi renunciatum
11 fuerit) ejus invalidus ſit Proceſſus* . Si appellans non petat
Apoſtolos infra triginta dies , cenſetur renunciare appel-
12 lationi . Et ſi Judex illos denegat , vel infra præmiſſum
tempus malitioſe , aut negligenter ei tradere prætermiſ-
ſit , non valet ejus interim confectus proceſſus ; *cap. Ab
eo , de appell. in 6.* ubi dicitur expreſſe: *Ab eo , qui appel-
lat , infra triginta dies inſtanter Apoſtoli peti debent , & ei-
dem infra dictum tempus a Judice exhiberi ; alias præſumitur
appellationi ſuæ renunciare appellans , ſi eos infra idem tem-
pus petere prætermittat , etiamſi vadat , aut mittat ad appel-
lationem hujuſmodi proſequendam . Illud autem , quod felicis
recordationis Innocentius Papa IV. Prædeceſſor noſter ſtatuen-
dum decrevit , ut ſi is , a quo appellatur , Apoſtolos appellanti
non tribuat requiſitus , ex tunc ſi forte in cauſa procedat (ni-
ſi appellationi renunciatum fuerit) ejus invalidus ſit proceſ-
ſus , tunc demum obtinet , cum Judex ſuper hoc cum debita
inſtantia , loco & tempore , congruo requiſitus eos expreſſe de-
13 negat , vel infra præmiſſum tempus malitioſe , aut negligenter
illi tradere prætermittit* . Et quod triginta dies ſint termi-
nus ad petendum Apoſtolos , habetur clare etiam *in leg.
Judicibus Cod. de appellat.* Et Rot. Rom. *part. 10. deciſ.
164. num. 7.*

Novæ additiones ex aliena manu .

1 APoſtoli , dimiſſoriæ ſcilicet litteræ , ab ἀποστέλλω *re-
mitto* dicti ſunt: ἀποστολὲ , ideſt Apoſtole , remiſſio
eſt . Ab *Apoſtolo miſſio* , non autem *ſtolio* , ut Auctor pu-
tat , id quod notavit Calvin. in ſuo *Lexico juridico verbo
Apoſtoli* .
2 Apoſtolorum autem , qui Libelli pariter dimiſſorii ap-
pellantur , formam atque ſolemnia de Jure Romanorum
veteri exponit Briſſonius *ex leg. 1. ff. de libell. dimiſſor.*
3 ubi Marcianus hæc habet : *Poſt appellationem interpoſitam
litteræ dandæ ſunt ab eo , a quo appellatum eſt , ad eum ,
qui de appellatione cogniturus eſt , ſive principem , ſive quem
alium . Quas litteras dimiſſorias , ſive Apoſtolos appellant .
Senſus autem litterarum talis eſt* : APPELLASSE , *puta*
LUCIUM TITIUM , A SENTENTIA ILLIUS , QUÆ
INTER ILLOS DICTA EST . *Sufficit autem petiiſſe intra
tempus dimiſſorias inſtanter & ſæpius , ut etſi non accipiatur ,
id ipſum conteſtetur* . Vide Briſſonium ipſum , ex quo ex-
ſcripſimus , *de formulis lib. 5. formul. 179.*
4 De Jure quoque Eccleſiaſtico Apoſtolorum uſum te-
ſtandæ Appellationis gratia habitum fuiſſe quoties Ro-
mam ad Summum Pontificem provocaretur , patet ex
Concil. Lugdunen. an. 1245. nec non *ex epiſt. Hildeberti Epiſc.
Cenomanenſis epiſtola* 82. quam refert Du-Freſne *verb. Apoſt.*
5 Adeo autem religioſe mos hic & forma obſervari debe-
bat , ut Judex ſuperior ad quem fuerat appellatum , de
cauſa non judicaret , niſi conſtitiſſet , Apoſtolos per Ap-
pellantem poſtulatos fuiſſe , atque impetratos , cujus ob-
ſervantiæ negligentiam , quæ aliquantulum irrepſerat ,
graviter redarguit *Concil. Narbonen. ann. 1430. apud Mar-
tene tom. 4. Anecd. col. 354.*

A P P E L L A T I O.

Articulus I.

Quoad ea , quæ concernunt Appellationis eſſentiam ,
diviſionem , & finem.

S U M M A R I U M.

1 *Appellatio quid ſit ?*
2 *Appellatio eſt duplex , Judicialis una , & Extrajudicialis
altera .*
3 *Appellatio Judicialis quæ ſit ?*
4 *Appellatio Extrajudicialis quæ ſit ?* ad n. 5.
6 *Appellatio Judicialis , & Extrajudicialis tripliciter diffe-
runt inter ſe , & aſſignatur hæc triplex differentia ad*
num. 8.
9 *Appellatio alia eſt rationalis , ſeu legitima , & eſt illa
quæ fit juſta de cauſa , ac ſervatis jure ſervandis ,
& iſti legitimæ Appellationi tenetur Judex regulariter
deferre.*
10 *Alia eſt Appellatio fruſtratoria , & eſt illa , quæ ſolum-
modo morandæ ſolutionis , aut protrahendæ litis cauſa
interponitur , & iſti non tenetur Judex deferre . Immo
ſic injuſte appellans omnino puniendus eſt.*
11 *Alia eſt Appellatio frivola , ac levis , & eſt illa , quæ
fit ex minimis , ac frivolis , ſeu futilibus rationibus ,
& iſti pariter non tenetur Judex deferre , ſed merito po-
teſt eam ſic cognitam ſtatim rejicere.*
12 *Appellatio propter tres cauſas potiſſimum introducta eſt ,
quæ tres cauſæ aſſignantur* ad n. 14.
15 *Fieri poteſt , ut , licet ſententia prioris Judicis ſit formali-
ter juſta , iſque recte proceſſerit , tamen ea a Judice ap-
pellationis propter novas allegationes reſcindi debeat .*

APpellatio eſt ab inferiori ad Superiorem Judicem pro- 1
vocatio ratione gravaminis illati , vel inferendi fa-
cta ; *cap. Placuit 2. q. 6. Eſt in jure communis* . Eſt igitur 2
duplex , Judicialis una , & Extrajudicialis altera ; *cap. Cor-
di nobis , cap. Concertationi , de appellation. in 6. & Clementin.* 3
3. eod. t. Appellatio Judicialis eſt , quæ fit ab actu judi-
ciali , ſcilicet a ſententia Judicis , ſive definitiva , ſive in-
terlocutoria , qua quis ſe gravatum exiſtimat , aut cum
quis citatur a Judice dato nimis brevi tempore perem-
ptorio , tunc ſic gravatus habet juſtam cauſam appellan-
di juxta *cap. 1. de dilation.* vel cum Judex delegatus jux-
ta exceptionem partis , quod v. g. vi impetrati Reſcripti
Apoſtolici conveniri non poſſit , admittere non vult ,
tunc ea pars tamquam aggravata ad Superiorem appella-
re poteſt , juxta *cap. Significante 31. & cap. Rodulphus 35.
de Reſcriptis* . Appellatio Extrajudicialis eſt , quæ fit ab 4
actu aliquo extrajudiciali , quo quis ſe gravatum exiſti-
mat , vel probabiliter gravandum timet ; ut ſi quis inju-
ſte ſit captus , vel incarceratus , vel nominatus , & obli-
gatus ad tutelam , ad quam non tenetur , tunc poteſt , ſi
ſe gravatum ſentit , appellare ; *l. 1. §. Si quis Tutor ff. Quan-
do appelland. ſit* . Sic etiam Appellatio Extrajudicialis di- 6
citur , quæ fit contra electiones , collationes , & provi-
ſiones , ex quibus ſe quis gravatum ſentit ; *cap. Concerta-
tioni , de Appellat in 6.*
Appellatio Judicialis , & Extrajudicialis tripliciter diſ-
ferunt inter ſe . Primo , quia Appellatio Judicialis ſuppo-
nit Judicium eſſe cœptum , cum ſit provocatio a Judice
inferiore ad Superiorem . Appellatio vero Extrajudicia-
lis non ſupponit Judicium inceptum , ſed ipſum Judi-
cium , ſeu cauſam incipit , tunc enim ſolum incipit cau-
ſa , cum interponitur ipſa Appellatio Extrajudicialis , &
ideo magis proprie dicitur provocatio ad cauſam , ut ha-
betur *cap. Cum ſit Romana* his verbis ; *Sacri Canones etiam
extra Judicium paſſim appellare permittitur : Nec ſolent hu-
juſmodi dici Appellationes , ſed provocationes ad cauſam .* Se-
cundo differunt , quia Appellatio Judicialis ſupponit ne- 7
ceſſario Judicem *a quo* , & Judicem *ad quem* ; Extrajudi-
cialis vero non neceſſario ſupponit Judicem *a quo* , cum
poſſit extrajudicialiter appellari etiam contra alium quem-
cumque gravantem diſtinctum a Judice . Tertio differunt ,
quia Appellatio Judicialis etiam mere , & ſimpliciter
propoſita ſuſpendit executionem , & facit in contrarium 9
attentata revocari ; *cap. Poſt appellationem §. Appellation.
cauſ. 2. q. 6. & cap. Dilecti filii , de Appellation.* Extraju-
dicialis autem non ſuſpendit executionem , nec facit in
contrarium attentata revocari , niſi ſit bene , & rationa-
biliter propoſita , expreſſa etiam cauſa legitima appellan-
di , quæ ut talis ſit a Superiore admiſſa , ut colligitur
ex cap. Conſtitutus 45. de Appellat. & ex cap. Cum inter 16. 9
de election. ubi expreſſe habetur : *Appellationem illam dici-
mus legitimam non fuiſſe , unde per eam electio non potuit im-
pediri .*
Appellatio alia eſt rationabilis , ſeu legitima , & eſt
illa , quæ fit juſta de cauſa , ac ſervatis jure ſervandis ,
& iſti legitimæ Appellationi tenetur Judex regulariter
deferre ; *cap Cum Appellationibus de Appellat. in 6.* Alia
eſt Appellatio fruſtratoria , & eſt illa , quæ ſolummodo
morandæ ſolutionis , aut protrahendæ litis cauſa inter-
ponitur , ut *l. Tutor. ff. de uſuris* , & iſti non tenetur
Judex deferre ; *cap. Cum ſpeciali , de Appellat.* Immo ſic
injuſte appellans omnino puniendus eſt : *cap. Omnino cauſ.* 10
2. quæſt. 6. Alia eſt Appellatio frivola , ac levis , & eſt
illa , quæ fit ex minimis , ac frivolis , ſeu futilibus ra-
tionibus , & iſti pariter non tenetur Judex deferre , ſed
merito poteſt eam ſic cognitam ſtatim rejicere ; *cap. Cum* 11
*Appellationibus frivolis , de Appellat. in 6. & cap. Cum pa-
rati eſſemus de Appellationibus lib. 2. tit. 28.* in cujus Sum-
mario habetur expreſſe : *Appellatio frivola non excuſat in-
feriorem , quominus teneatur obedire Superiori , & ut de con-
temptu puniatur .*
Appellatio propter tres cauſas potiſſimum introducta 12
eſt . Prima eſt , ut gravamen inique oppreſſis illatum re-
moveatur ; *cap Suggeſtum 15. de Appellat.* ubi Alexander
III. ſcribens Archiepiſcopo Eboracenſi *de motivo editæ ſuæ
Decretalis* ſic præciſe dicit : *Non ad deprimendam cujuſque
Juſtitiam , ſed ad removendum gravamen nos feciſſe cognoſcat* ,
& *cap. Cum ſpeciali 51. de Appellat.* ubi §. *Porro* , haben-
tur

tur præciſa verba : *Cum appellationis remedium non ſit ad*
defenſionem iniquitatis , ſed ad præſidium innocentiæ inſtitu-
13 *tum*. Secunda eſt , ut iniquitas Judicantium , aut impe-
ritia corrigatur ; *l. 1. §. 1. de appellat. & relat.* ubi ex-
preſſe dicitur : *Appellandi uſus iniquitatem Judicantium ,*
14 *vel imperitiam corrigit*. Tertia , ut ex propria ignorantia ,
vel negligentia læſus jus ſuum conſequi poſſit ; nam quæ
in prima inſtantia Judicis nec allegata , nec probata ſunt ,
ea in ſecunda , ſeu coram Judice Appellationis ab utra-
que litigantium parte allegari , & probari poſſunt , dum-
modo ea faciant ad deciſionem cauſæ : *l. Prolatum 4. Cod.*
de temp. appellat. cap. Cum Joannes 10. de fid. inſtrument.
15 Unde fieri poteſt , ut , licet ſententia prioris Judicis ſit
formaliter juſta , iſque recte proceſſerit , tamen ea a Ju-
dice Appellationis propter novas allegationes reſcindi de-
beat , ut patet exemplo *in cit. cap. Cum Joannes* , ubi
expreſſe habetur ; *Sententiam vero Judicum prædictorum , qui*
alias juſte pronunciaſſe noſcuntur (cum hujuſmodi exceptio co-
ram ipſis nec probata fuerit , nec objecta) quoad dictum Ca-
pitulum infirmamus.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 APpellatio extrajudicialis , definiente *Lyncker. tract. de*
Gravam. extrajudic. cap. 1. ſect. 1. §. 2. Eſt provocatio
a gravamine per Judicem , vel Partem extra judicium illato ,
vel inferendo . Veſtigia hujus appellationis paſſim in Jure
2 Canonico occurrunt . Videſis *Cap. 5. de appellat. cap. 8.*
eod. tit. in 6. & Clemens 3. pariter eod. titul. De Jure ve-
3 ro Civili hæc appellatio minime permiſſa erat , ut con-
futato *Lyncker.* probat *Boehmer. in Decretal. lib. 2. tit.*
28. §. 2.
4 Gravamina extrajudicialia , a quibus appellare licet de
Jure Canonico , vel a *Parte* proficiſcuntur , vel a *Judice* .
A *Parte* multifariam gravari quis poteſt extra judicium ;
quod exemplis illuſtratur *in cap. 8. de appellat. in 6.* Plu-
5 ra ſuppeditat *Lyncher. d. tract. cap. 3. part. 1.* , veluti ſi
quis inique a Collegio Opificum excluditur , ſi alicui ini-
que alimenta denegantur , ſi quid in præjudicium juriſ-
patronatus attentatur , ſi alienatio in præjudicium alte-
rius ſuſcipitur &c. Huc etiam pertinent gravamina ,
quæ a Judice non *qua tali* , ſed *qua privato* procedunt .
6 Hujuſmodi vero appellatio non eſt proprie talis , ſed
potius provocatio ad cauſam , quæ naturam *ſimplicis que-*
relæ habet . *Cap 5. de appell.* Sequitur hinc , quod non ad
7 Superiorem ſtatim recurrendum ſit , ſed ad eum Judi-
cem , qui de tali gravamine cognoſcere in prima inſtan-
tia valet . Proinde ſi Magiſtratus ut privatus gravavit ,
hic coram Magiſtratu ſuo ordinario primæ inſtantiæ con-
venitur , nec præciſe fatalia obſervanda ſunt ; *Lyncher. d.*
tract. cap 7. part. 2. §. 4.
8 A Judice , *qua tali* gravari quis extra judicium potiſ-
ſimum dicitur , quando Judex de facto , & ſic non judi-
cialiter procedit , ſcilicet abſque omni , vel ſufficienti
cauſæ cognitione aliquid decernendo , vel mandando in
præjudicium alterius ; & quando aliquid decernit ante li-
tem conteſtatam . Exornat hoc *Lyncher d. tract. cap. 3.*
part. 2. §. 1. uberrima exemplorum ſerie , veluti ſi dene-
9 gantur proceſſus , juſtitia denegatur &c. Accedit autem
hæc appellatio extrajudicialis ad naturam appellationis
proprie dictæ . Quo fit , ut dirigatur ad Superiorem , in-
terponenda ſit intra decem dies a tempore ſcientiæ com-
putandos , & intra annum finienda ſit , licet hoc fatale
juſtificandæ appellationis in Praxi vix obſervetur , *Boeh-*
10 *mer. in Decretal. lib. 2. tit. 28. §. 6.* Vide , ſi plura cu-
pias de appellatione hac extrajudiciali , *Lyncher. ſæpe dict.*
tract. de gravam. extrajud.
11 In appellatione judiciali Appellans , quæ in prima In-
ſtantia non probavit , adhuc probare , & non deducta de-
ducere poteſt ; *L. 4. Cod. de temp. Appellat. Strych. in uſu*
modern. Pandect. lib. 49. tit. 1. § 15.
12 De differentia Appellationem inter & Relationem , tum
de forma & ſolemnitate Relationis , conſule *Jacob. Gotho-*
fred. in comment. ad Cod. Theodoſian. lib. 11. tit. 29.

ARTICULUS II.

Appellare quis poſſit , vel non poſſit ?

SUMMARIUM.

1 *Appellare poteſt omnis a Judice injuſte gravatus .*
2 *Etiamſi quis juraverit ſtare ſententiæ , vel præcepto , ſi injuſte gravetur , appellare poteſt .*
3 *Etiam Excommunicatus , ſi injuſte opprimatur , & gravetur , appellare poteſt .*
4 *Immo non ſolum ille , qui gravatus exiſtit , ſed etiam alii , quorum intereſt , appellare poſſunt .*
5 *Procurator pro Domino , & Tutor pro Pupillo , vel Minore .*
6 *Pater , & Mater pro Filio , cujus cauſa deſerta eſt .*
7 *Filiusfamilias pro Patre , & Matre .*
8 *Procurator , & geſtor negotii alieni , dummodo Dominus mox id ratum habeat .*
9 *Epiſcopus pro ſuo Clero , Abbas pro ſuo Monacho , Civitas pro Cive , Dominus pro ſubdito , vel ſervo .*
10 *Clericus , vel Monachus pro ſua Eccleſia , vel Monaſterio .*
11 *Utraque pars litigantium appellare poteſt ab eadem ſententia continente plures articulos , quatenus in aliquibus utrique parti eſt contraria .*
12 *Si eadem ſententia plures reperiantur gravati , licet ceteris non appellantibus , unus ſolus appellet , iſte debet audiri , & ejus appellatio pro omnibus prodeſt , ſi eadem ſit ratio , & cauſa pro omnibus .*
13 *Appellare non poteſt primo , qui appellationi renunciavit , vel expreſſe , vel tacite negligendo fatalia , vel proſequendo litem coram Judice a quo .*
14 *Secundo , qui ſententiam contra ſe latam expreſſe , vel tacite , ipſoque facto approbavit .*
15 *Tertio , qui appellationi partis adverſæ non detulit , in eadem cauſa appellare non poteſt .*
16 *Quarto , qui confeſſus eſt , & convictus in Judicio .*
17 *Quinto , qui eſt excommunicatus , non poteſt appellare extrajudicialiter appellatione , quæ ſe habet per modum provocationis : Poteſt tamen appellare judicialiter appellatione , quæ rationem defenſionis habet .*
18 *Sexto appellare non poteſt ille omnis , cujus nihil intereſt appellatio .*

APpellare poteſt omnis a Judice injuſte gravatus , *cap.* 1
Omnis oppreſſus 3. & ſeq. cauſ. 2. q. 6. & cap. Paſtoralis
53. de appellat. Appellatio enim eſt remedium defenſionis ,
& præſidium innocentiæ ; *cap. Cum ſpeciali 61. §. Porro ,*
& *cap. Suggeſtum 15. de appellat.* Adeoque jure naturæ 2
omnibus injuſte gravatis permiſſa eſſe debet , ita ut etiam
qui juraverit ſtare ſententiæ , vel præcepto , ſi injuſte
gravetur , appellare poſſint : *cap. Ad hæc 20. de appell.*
Etiam excommunicatus , ſi injuſte opprimatur , & gra- 3
vetur , appellare poteſt ; *cap. Cum inter 5. cap. Dilecti 8. &*
cap. Significaverunt 11. de exceptionibus . Immo non ſolum 4
ille , qui gravatus exiſtit , ſed etiam alii , quorum inte-
reſt , appellare poſſunt ; *l. 1. de appellationibus recipiendis ,*
cap. Non ſolent. cauſ. 2. quæſt. 6 Sic Fidejuſſor appellare
poteſt pro principali debitore ; *l. A ſententia ff. de appellat.*
recipiend. Procurator pro Domino , & Tutor pro Pupil- 5
lo , vel Minore ; *l. Tutor ff. de appell.* Pater , & Mater 6
pro Filio , cujus cauſa deſerta eſt ; *l. 1. §. 1. de appellation.*
recipiend. Filiusfamilias pro Patre , & Matre ; *l. Ex conſen-* 7
ſu 23. §. Filiusfamilias , juncta Gloſſa *verb. Nimiſi Patris*
ff. de appellation. Procurator , & geſtor negotii alieni , dum- 8
modo Dominus mox id ratum habeat ; *citat. l. 1. de appel-*
lat. recipiend. & cit. cap. Non ſolent. 2 quæſt. 6. Epiſcopus 9
pro ſuo Clero , Abbas pro ſuo Monacho , Civitas pro Ci-
ve , Dominus pro ſubdito , vel ſervo ; *cap. Cum ſuper 17.* 10
de ſentent. & re judicat. & cap. Dilectis filiis , de appell.
Clericus , vel Monachus pro ſua Eccleſia , vel Monaſte-
rio ; *citat. l. 1. de appellat. cap. Non ſolent 2. quæſt. 6. cap.*
Dilectis filiis , de appellat. Utraque pars litigantium appel- 11
lare poteſt ab eadem ſententia continente plures articu-
los , quatenus in aliquibus utrique parti eſt contraria ,
ut docet Gloſſa *in cap. Significaverunt verb. Abſolvit , de*
exceptionibus , & patet exemplo *in cap. Si duobus 10. de ap-*
pellat. & cap. Raynucius 26. & cap. Raynaldus 16. de Te-
ſtament. ubi a ſententia prolata utraque pars appellaſſe
legitur . Si eadem ſententia plures reperiantur gravati , 12
licet , cæteris non appellantibus , unus ſolus appellet ,
iſte debet audiri , & ejus appellatio pro omnibus pro-
deſt , ſi eadem ſit ratio , & cauſa pro omnibus ; *cap. una*
ſententia 72. de appellationibus , ubi expreſſe habetur : *Una*
ſententia pluribus condemnatis , ſi unus ſolus ad appellationis
beneficium convolaverit , illius victoria juri communi cæteris
ſuffragatur , ſi communi jure juventur , idemque negotium , &
eadem cauſa defenſionis exiſtat .
Appellare non poteſt primo , qui appellationi renun- 13
ciavit , vel expreſſe , vel tacite , negligendo fatalia ; *cap.*
Perſonas 4. cap. Cum ſit 5. de appellat. vel proſequendo li-
tem coram Judice a quo ; *cap. Gravatum 20. de Officio De-* 14
legati . Secundo , qui ſententiam contra ſe latam expreſ-
ſe , vel tacite , ipſoque facto approbavit ; *l. ultim. §. final.*
Cod. de temp. appellat. citat. cap. Gravatum ; & Gloſſa *fi-*
nal. de Officio Delegati . Tertio , qui appellationi partis ad-
verſæ non detulit , in eadem cauſa appellare non poteſt ; 15
cap. Conſtitutis 23. cap. An ſit 42. de appellat. Quarto , qui
confeſſus eſt , & convictus in Judicio ; *l. 2. Cod. Quorum* 16
appellat. non recipiend. cap. Ei , qui 41. §. Nullus etiam cauſ.
2. quæſt. 6. cap. Per tuas 10. de probat. cap. Romana 3. de
appellat. in 6. Quinto , qui eſt excommunicatus , non po- 17
teſt appellare extrajudicialiter appellatione , quæ habet
ſe per modum provocationis , cum excommunicato provo-
care non licet ; *cap. Intelleximus de Judiciis* ; poteſt tamen
appellare judicialiter appellatione , quæ rationem defenſio-
nis habet ; *cap. Cum inter 5. cap. Dilecti 8. cap. Significave-*
runt 11. de exceptionib. ut dictum eſt *numer. 3. antece-*
dent. Sexto , appellare non poteſt ille omnis , cujus ni-
hil intereſt appellatio ; *l. 1. ff. de appellation. recipiend.* & 18
cap. Non ſolent cauſ. 2. quæſt. 6. ubi habentur præciſa ver-
ba : *Non ſolent audiri appellantes , niſi hi quorum intereſt* ;

& *cap.*

& *cap. Cum inter* 16. *de election.* ubi præciſe dicitur: *Cum niſi, quorum intereſt audiri non ſoleant appellantes, appellationem illam dicimus legitimam non fuiſſe.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE communione appellationis breviter agit hic *Au-*
ctor numer. 12. At latius diſſerendum de ea eſt.
Communio Appellationis, definiente *Stryckio juridic. diſ-*
ſert. tom. 5. *diſput.* 20. *cap.* 1. *num.* 75. *eſt participatio be-*
neficii ex interpoſita ab Altero appellatione Legum auctoritate
Alteri indulta: Quibus autem a Legibus hæc participatio
ſit indulta, videndum eſt.
2 Communis in primis eſt appellatio omnibus conſortibus
ejuſdem litis, licet illi expreſſe non appellaverint, vel
adhæſerint; & quidem *quoad omnes effectus*, qui ex ipſa
appellatione derivant; *Stryckius ubi ſupra cap.* 2. *num.* 1.
3 *& plur. ſequent.* Notandum vero eſt, quod ſi ſententia,
a qua eſt appellatum, contineat res individuas, indiſtin-
ĉte omnibus prodeſt appellatio; ſin autem circa res di-
viduas verſetur, ſequentia hæc concurrant oportet, ut
proſit appellatio cæteris litis conſortibus. I. Ut ex ea-
dem cauſa ſint omnes condemnati. II. Ut eadem defen-
ſionis ſit cauſa. III. Ut uterque jure communi fretus ap-
4 pellaverit, non ſi ex ſingulari jure ac ratione impetra-
verit appellationem. IV. Ut unus autem appellaverit. Si
enim omnes appellaverint, alterque eorum in proſecutio-
ne appellationis defecerit, conſortes ejus appellatione non
juvabuntur. V. Ut conſortes cum Appellante eumdem
non item diverſum habeant Procuratorem. VI. Ut reli-
qui conſortes ſententiæ non acquieverint. VII. Ut intra
decem dies ſciverint eſſe appellatum. VIII. Demum ut
contrarium prius non fuerint confeſſi Conſortes. Vide
de his omnibus fuſe diſſerentem *Stryckium d. cap.* 2. *a*
num. 17. *ad num.* 59.
5 His vero concurrentibus prodeſt appellatio omnibus li-
tis conſortibus, licet appellans proteſtatus fuerit, ſe ra-
tione ſui intereſſe, nequaquam vero in commodum reli-
6 quorum appellare. Et non modo in civilibus, ſed etiam
7 in criminalibus. Quinimmo in criminalibus appellatio unius
reliquis prodeſt, quamvis ii acquieverint ſententiæ, nec
alterius appellatione juvari voluerint.
8 Communis præterea eſt Appellatio parti adverſæ, id-
9 eſt Appellato; *L. Ampliorem. C. de Appellat.* Diſtingui ve-
ro oportet, utrum a tota ſententia, an a certis tantum
10 capitibus fuerit appellatum. Priori caſu liberum eſt Ap-
11 pellato, an interpoſitæ appellationi adhærere velit nec
12 ne. Adhæſio autem intra decem dies fieri debet. Eaque facta
13 nequit appellans appellationi renunciare. Quod ſi non adhæ-
ſerit, poteſt Appellans ſuæ appellationi renunciare an-
tequam citationem contra partem adverſam extraxerit,
ac appellationem interpoſitam proſequi inchoaverit. Poſt-
14 quam autem appellationem ſuam Appellans inchoavit,
Appellatus ſe non minus appellatione juvare poteſt, ac
ſi ipſe appellaſſet, vel appellationi adhæſiſſet, & judex
appellationis poteſt corrigere ſententiam in favorem Ap-
pellati etiam eo non petente; Confer *Stryckium citat.*
15 *diſſertat. cap.* 3. *a num.* 1. *ad plur. ſequent.* ubi de eo e-
tiam inquirit, an Judex Appellationis debeat Appellantem
condemnare in expenſas, tum in uſuras intermedii tem-
poris.
16 Poſteriori autem caſu videndum utrum ſententia capi-
tula contineat connexa, an ſeparata. Si contineat capi-
17 tula ſeparata, appellatio non eſt Appellato communis.
18 Sin autem capitula connexa contineat, appellatio eſt com-
munis Appellato. Connexio autem æſtimanda eſt non ex
rebus, ſed ex cauſa petendi, ita ut ſi hæc una ſit, Ca-
pitula, quæ in actionem veniunt, tametſi concepta ſint
de rebus diverſis, adhuc tamen cenſeantur connexa;
Stryckius d. cap. 3. *a num.* 61. *ad num.* 81. Vide quoque
19 eumdem *a num.* 82. *ad finem*, ubi de his etiam diſſerit,
an ſcilicet communis ſit appellatio, ſi utraque Pars ap-
pellavit ſeorſum: an appellanti proſit, quod appellatus
proſecutus ſit appellationem deſertam: & demum an e-
tiam in cauſis criminalibus appellatio proſit Parti ad-
verſæ?
20 Reliquum eſt, ut examinetur, an & quando appella-
tio communis ſit tertio, qui in lite non fuit. Sed ne
longiores ſimus, quam par eſt, conſule de hac materia
Stryckium in d. diſſert. cap. 4. *per tot.*

ARTICULUS III.

A quo Judice, & ad quem appellari poſſit, vel non poſſit?

SUMMARIUM.

1 *Appellari poteſt ab omnibus Judicibus Judicem Superiorem cognoſcentibus.*
2 *Hinc a Principe Supremo non habente Superiorem appellari non poteſt.*
3 *A Papa appellari non poteſt.*
4 *Neque appellari poteſt a Concilio Generali legitime congregato, & approbato.*
5 *Neque appellari poteſt a ſententia totius Congregationis Cardinalium.*
6 *Sic etiam ſicuti nequit appellari a ſententia Imperatoris, Regum, aliorumque Principum ſuprema auctoritate gaudentium, ita neque poteſt appellari ab eorum ſupremis Conſiliis, & Tribunalibus.*
7 *Appellatio regulariter fieri debet gradatim ad proximum, & immediatum Superiorem ejus, a quo appellatur, non autem omiſſo medio ad remotum, & mediatum.*
8 *Et hoc juremerito fuit cautum, ne juriſdictiones Judicum confundantur, ſed cuilibet ſua juriſdictio conſervetur.*
9 *Excipiuntur tamen plures caſus. Primo ad Papam ab omnibus appellari poteſt immediate omiſſis cunctis Judicibus intermediis in cauſis Eccleſiaſticis, ac Spiritualibus, & a ſubjectis ſuæ juriſdictioni temporali etiam in cauſis temporalibus.*
10 *Secundo appellari poteſt immediate ad Legatum Papæ in tota ſua Provincia, omiſſis Judicibus intermediis.*
11 *Tertio appellari poteſt immediate ad Superiorem; verb. grat. ad Metropolitanum, omiſſo medio Epiſcopo, ſi id conſuetudo legitime præſcripta permittat.*
12 *Quarto poteſt appellari immediate ad Superiorem, omiſſo medio, ſi habetur privilegium.*
13 *Quinto, & ſic poſſunt Scholares indebite gravati appellare immediate ad Superiorem, puta Imperatorem, omiſſo medio, ex ſpeciali privilegio ipſis Scholaribus conceſſo.*
14 *Sic etiam ratione privilegii poſſunt immediate appellare ad Superiorem Viduæ, Pupilli, aliæque miſerabiles Perſonæ.*
15 *Sexto ab Officiali, ſeu Generali Vicario Epiſcopo appellatur, omiſſo Epiſcopo, immediate ad Archiepiſcopum.*
16 *Septimo, quando Epiſcopus litigat cum ſuo ſubdito, tunc eligendi ſunt Arbitri, a quorum ſententia appellandum eſt immediate ad Papam omiſſo medio.*
17 *Octavo quando Judex intermedius eſt inhabilis, quia v. gr. eſt excommunicatus, ſuſpenſus, hæreticus, negat Juſtitiam, vel ſua ſponte cauſam remittit ad Superiorem.*
18 *Si utraque pars litigantium appellat a ſententia ſui Judicis, v. gr. Epiſcopi, & una appellet ad Archiepiſcopum, & altera immediate ad Papam, poteſt Archiepiſcopus procedere contra alteram partem, ſi neſciat eam appellaſſe ad Papam, & ipſa pars citata ab Archiepiſcopo tenetur comparere* ad n. 19.
20 *Appellari non poteſt regulariter loquendo a Judice ſæculari ad Papam, niſi litigantes ſint temporali juriſdictioni Papæ ſubjecti* ad n. 21.
22 *De Appellationibus Regularium monitum.*

APpellari poteſt ab omnibus Judicibus Judicem Supe- 1
riorem cognoſcentibus. Cum enim Appellatio ſit quæ-
dam ſpecies defenſionis, quæ datur oppreſſis contra in-
juriam Judicis, *l.* 1. *ff. de appellat. & c. Cum ſpeciali* 61.
§. *Porro de appellat.* ab omnibus Judicibus, qui injuſte gra-
vant, regulariter appellari poteſt, *c. Omnis* 3. *c. Ad Ro-*
manam 8. *cauſ.* 2. *q.* 6. Nec injuriam facit Judici, qui
ab ejus ſententia appellat; *l. Et in majorib. Cod. de appellat.*
& relat. ubi expreſſe dicitur: *Neque enim judicem oportet*
injuriam ſibi fieri exiſtimare, quod litigator ad provocationis
auxilium convolavit. Notatur autem dicitur, *Judicem Su-* 2
periorem cognoſcentibus, ut ſciatur non poſſe appellari a
Principe ſupremo non habente Superiorem; *l.* 1. *ff. A*
quibus appellare non licet, ubi expreſſe dicitur: *Stultum eſt*
illud admonere, a Principe appellare fas non eſſe, cum ipſe ſit,
qui provocatur. Et Gloſſa ibi exponens *verſic. Stultum* di-
cit, ideſt *Supervacuum, quia omnes ſciunt.* Unde a Papa 3
appellari non poteſt: *c. Ipſi ſunt, & c. Cuncta per mun-*
dum cauſ. 9. *q.* 3. Ipſe enim in terris, ut Vicarius Chri-
ſti, Superiorem non recognoſcit, & de eſſentia appella-
tionis eſt, ut fiat ab inferiori ad Superiorem, per quem
ſententia inferioris corrigatur. Neque appellari poteſt a 4
Concilio Generali legitime congregato, & approbato,
quia una cum Romano Pontifice, qui illud approbavit,
repræſentat totam Eccleſiam, a cujus ſententia nequit
appellari, quia injuriam facit judicio Generalis Conci-
lii, ſi quis ſemel judicata, ac recte diſpoſita revolvere,
& publice diſputare contenderit, ut dicitur *in l. Nemo*
4. *Cod. de Summa Trinitat.* Neque appellari poteſt a ſen- 5
tentia totius Congregationis Cardinalium, ut tradunt com-
muniter Doctores apud Dianam *in Summa verb. Appella-*
tio nu. 6. Sic etiam ſicuti nequit appellari a ſententia
Imperatoris, Regum, & omnium aliorum Principum ſu- 6
prema auctoritate gaudentium, *ex l.* 1. §. 1. *ff. A quibus*
appellare non licet: Neque poteſt appellari ab eorum ſu-
premis Conſiliis, quia eorum ſententia nomine Supremi
Principis lata, ejuſdem ſententia cenſetur, ut tradit Ma-
ranta *de Ordine Judic. part.* 6. *act.* 2. *n.* 240. Pirhing. *lib.*
2. *tit.* 28. *ſect.* 6. *nu.* 81. & alii.
Appellatio regulariter fieri debet gradatim ad proxi- 7
mum, & immediatum Superiorem ejus, a quo appella-
tur, non autem, omiſſo medio, ad remotum, & media-
tum. Sic expreſſe colligitur *ex c. Dilecti filii* 66. *de appellat.*
ubi appellatio, quæ, omiſſo Diœceſano Epiſcopo, fuit

facta

facta immediate ad Archiepiſcopum, exceptione partis con-
trariæ oppoſita, non habuit effectum, & ſententia lata ab
Officiali, ideſt Vicario ipſius Archiepiſcopi de mandato
Honorii III. fuit declarata irrita: colligitur etiam *ex cap.
Romana §. Ab Archidiaconis, de appellat. in 6. & cap. An-
teriorum §. ita tamen cauſ. 2. q. 6. & l. Imperatores ff. de
appellat.* ubi ſtatuitur, Appellationem eſſe gradatim facien-
dam, & appellantem diverſimode eſſe remittendum ad Ju-
dicem immediatum, & proximum juxta *dict. l. §. Si quis*
8 *ff. de appellat.* Et hoc jure merito fuit cautum, ne juriſ-
dictiones Judicum confundantur, ſed cuilibet ſua juriſdi-
ctio conſervetur; *cap. Pervenit ad nos, cauſ. 11. quæſt. 1. &
l. Nemo cum Gloſſa verb. Auxilium Cod. de juriſdict.
omnium Judicum*: & ne Judex medius per contemptum
præteritus videatur, atque, ut partium laboribus, & ex-
penſis parcatur, Vivian. *in Rational. hic*, Pirhing. *lib. 2.
tit. 28. ſect. 4. §. 3. num.* 88. Scavia, Anaclet. & alii.
9 Excipiuntur tamen plures caſus, in quibus ob ſpecialem
rationem poteſt appellari ad Superiorem mediatum, omiſſo
Superiore medio, ſeu proximo. Et primo ad Papam ab
omnibus appellari poteſt immediate, omiſſis cunctis Judi-
cibus intermediis in cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus;
& a ſubjectis ſuæ juriſdictioni temporali, etiam in cauſis
temporalibus; *cap. Si quis veſtrum, cap. Ad Romanam,
& cap. Quoties cauſ. 2. q. 6. & cap. Si duobus 7. de ap-
pellat.* Papa enim eſt Judex ordinarius omnium Chriſtia-
norum habens concurrentem poteſtatem cum omnibus Or-
dinariis; *cap. Cuncta per mundum, cauſ. 9. quæſt. 3. & cap.
ultim. de foro competenti*; ideo ab omnibus appellari po-
teſt immediate ad ipſum in cauſis Eccleſiaſticis, ac Spiri-
tualibus, & a ſuæ juriſdictioni temporali ſubjectis, etiam
10 in cauſis temporalibus. Secundo appellari poteſt immedia-
te ad Legatum Papæ in tota ſua Provincia, omiſſis Judi-
cibus intermediis, ſcilicet Epiſcopo, Archiepiſcopo &c. *c.
1. de Officio Legati*. Legatus enim in ſua Legatione, &
Provincia vices Papæ gerit; Abbas *in cap. Dilecti filii n.
12. & 19.* Maranta *part. 6. tit. de appellat. num.* 371. Pir-
11 hing. & alii communiter. Tertio appellari poteſt imme-
diate ad Superiorem, verb. grat. Metropolitanum,
omiſſo medio Epiſcopo, ſi id conſuetudo legitime præ-
ſcripta permittat; *cap. Romana 3. de appellat. in 6.* Quar-
to poteſt appellari immediate ad Superiorem omiſſo me-
dio, ſi habeatur privilegium; Privilegium enim eſt Lex
13 privata, *c. Abbate 25. §. contra, de verbor. ſignificat.* Quinto,
& ſic poſſunt Scholares indebite gravati appellare imme-
diate ad Superiorem, puta Imperatorem, omiſſo medio,
ex ſpeciali Privilegio ipſis Scholaribus conceſſo *in Au-
thent. Habita Cod. Ne Filius pro Patribus* 4. Sic etiam ra-
14 tione privilegii poſſunt immediate appellare ad Superio-
rem Viduæ, pupilli, aliæque miſerabiles Perſonæ, ut col-
ligitur ex *l. unic. Cod. Quando Imperator inter Pupillos*.
15 Sexto ab Officiali, ſeu Generali Vicario Epiſcopi appel-
latur, omiſſo Epiſcopo, immediate ad Archiepiſcopum,
ne videatur appellatio fieri ab eodem ad eumdem, ſeu ad
ſe ipſum, cum Vicarii Generalis, & Epiſcopi unum indi-
viſum ſit Tribunal, ſeu Auditorium; *cap. Romana 3. de
appellat. in 6.* Rota Romana *part. 13. deciſ.* 182. *num.* 5.
16 *& part. 14. deciſ. 115. num.* 210. Septimo quando Epiſco-
pus litigat cum ſuo ſubdito, tunc eligendi ſunt Arbitri,
a quorum ſententia appellandum eſt immediate ad Pa-
pam, omiſſis mediis; *cap. ab Arbitris, de Offic. delegati in
6.* Gloſſa *ibi*, Abbas, Scaccia, Pirhing. & alii paſſim.
17 Octavo, quando Judex intermedius eſt inhabilis, quia v.
gr. eſt excommunicatus, ſuſpenſus, Hæreticus, negat Ju-
ſtitiam, vel ſua ſponte cauſam remittit ad Superiorem, ut
colligitur *ex cap. Si is, cui 10. de Officio Delegati in 6.* &
tenet Abbas *in cap. Dilecti filii, de Appell.* Soccin., Fe-
lin., Scavia, Marant., Pirhing., Anaclet., & alii paſſim.
18 Si utraque pars litigantium appellet a Sententia ſui Ju-
dicis, verb. grat. Epiſcopi, & una appellet ad Archie-
piſcopum, & altera immediate ad Papam, poteſt Archie-
piſcopus procedere contra alteram partem, ſi neſciat eam
appellaſſe ad Papam, & ipſa pars citata ab Archiepiſcopo
tenetur comparere, vel per ſe, vel per Procuratorem,
aliter ſi contumax parere contemnat, poterit ab Archie-
piſcopo, ſeu Judice inferiore excommunicari, & Excom-
municatio valebit, non obſtante, quod ipſa appellaverit ad
Judicem Superiorem, ſeu ad Papam; *cap. Si duobus tit.
28. de appel.*, ubi ſic præciſe habetur: *Si duobus coram
ſuo Judice litigantibus, alter ad noſtram, alter ad ſui Ju-
dicis audientiam ſuper eodem negotio appellaverit, & il-
le, qui ad ſuum Judicem appellavit, ad diem appellatio-
nis veniens ſe ad eum appellaſſe proponit, eo tacito, quod
adverſarius ejus ad audientiam Romani Pontificis appel-
larat; Si legitime citatus, nec venit, nec reſponſalem
miſit, aut etiam alias parere contemnit, tenebit Excommu-
nicationis ſententia in eum pro contumacia promulgata;
Niſi Judex cognoverit eum ad audientiam Romani Ponti-
19 ficis appellaſſe.* Et ratio eſt clara, quia Judex inferior ha-
bet juriſdictionem ordinariam in talem, donec ea per ex-
ceptionem, ſive oppoſitionem appellationis ad Papam,
ſeu Superiorem elidatur, adeoque hac appellatione ad Pa-
pam, ſeu Superiorem non oppoſita, vel ſaltem ſibi non pa-
tefacta, poterit contra legitime citatum, & contumacem
procedere uſque ad promulgationem Excommunicationis,
ſicuti contra alios contumaces; & ſic tenent hoc loco Ab-
bas, Barboſa, Scavia, Pirhing., Anaclet., & alii.
Appellari non poteſt regulariter loquendo a Judice Sæ- 20
culari ad Papam, niſi litigantes ſint temporali juriſdictio-
ni Papæ ſubjecti, *cap. Si duobus 7. §. Denique de appellat.*
ubi Alexander III. ſuper hoc conſultus ſic præciſe reſpon-
dit: *Denique quod quæris, ſi a Civili Judice ante Judi-
cium, vel poſt, ad noſtram audientiam fuerit appellatum,
an hujuſmodi Appellatio teneat? Tenet quidem in his, qui
ſunt noſtræ temporali juriſdictioni ſubjecti: in aliis vero,
etſi de conſuetudine Eccleſiæ teneat, ſecundum juris rigo-
rem credimus non tenere*; Et in ejus Summario ſic etiam
præciſe habetur: *A Civili Judice, qui non eſt de tempo-
rali juriſdictione Eccleſiæ, non appellatur ad Papam*. De 21
Appellationibus Regularium nulla hic doctrina ſubjicien-
da videtur; cum enim per imperantium leges fere ubique
nunc temporis Cauſarum Regularium tum Civilium, tum
Criminalium cognitio Regiæ poteſtati ſæculari omnino
vindicata ſit, ſupervacanea eſſet quæcumque juriſprudentia,
tia, quæ ut exemptioni Regulari ſolummodo innixa ab
Auctore noſtro in anteactis editionibus quoad hanc ma-
teriam exponitur, & ſuſtinetur.

Novæ additiones ex aliena manu.

PRimam partem hujus Articuli exornat more ſuo *Clet- 1
zelius de appellatione c. 4.* pluribus diſcuſſis quæſtio-
nibus, inter quas ſunt, *an appellari queat a Judice non
admittente appellationem a Judice protrahente juſtitiam, a
Judice excedente fines delegationis, a Judice exequente*,
aliæque id genus.
Exornat idem *Auctor*, & ſecundam partem. Non in- 2
congrue quæri hic poteſt, utrum a ſententia ſubdelegati
ad ſubdelegantem, an vero ad ſubdelegantis Superiorem
interponenda ſit appellatio?
Multi tenent, appellandum eſſe ad ſubdelegantem alle- 3
gato *text. in L. unic. c. Qui pro ſua juriſdict.* *Vaconius a
Vacuna lib. 6. declar. 84. num.* 9. & ad *d. L. unicam* re- 4
ſpondet legendum eſſe: *Ad nos jure judicia remeabunt,
non autem ad eos*. Diſtinguunt alii, num totum ſubdele-
gatum ſit, an vero pars, ut hic ad ultimum delegan-
tem, illic ad primum devolvatur appellatio. Vide *Gil-
chen. in d. L. unic. per tot. & Cletzelium de appellat. c.
4. a num. 19. ad plur. ſequent.*
Celebris eſt etiam in hac materia & magna Interpretum 5
contentione agitata quæſtio, num a ſententia Judicis Ec-
cleſiaſtici in cauſa ſæculari lata appellari poſſit ad Supe-
riorem laicum. Vide diſſidentes inter ſe opiniones apud
Cletzelium de appellat. d. c. 4. num. 32. & ſequent.
Omiſſiſque aliis quæſtionibus, de quibus hic agit *idem* 6
Auctor omnino hic videndus, claudat additionem hanc
quæſtio hæc: Si quis in appellatione erraverit, ut quum
ad unum appellare deberet, ad alium appellaverit, num
cauſa remittenda ſit ad priorem Judicem, an vero ad pri-
mum tamquam deſerta, executioni mandanda? Movet 7
dubitationem, quod currunt decem dies de momento ad
momentum a tempore ſcientiæ, ita ut aut non interpo-
ſita, aut non jure interpoſita appellationem, hujuſmodi
error poſt decem dies corrigi nequeat. Petenda autem re-
ſolutio hujusquæſtionis ex *L. 1. §. 3. ff. de appellat.*, ut ſi
quis ad parem vel majorem appellaverit, ad alium tamen pro
alio, inea cauſa ſit, ut ei error non noceat, ſi ad minorem no-
ceat. Quod ita intelligendum, non ut intercidat appella-
tio, ſed ad medium Superiorem remittenda veniat, niſi 9
appellans data opera medium Superiorem prætergrediatur,
& ipſum tamquam appellationis Judicem recognoſcere no-
luerit, Si itaque medius Judex ſe opponat, & definiatur 10
ad illum appellandum fuiſſe, intercidit appellatio, ut
exemplo illuſtrat *Greverus ad Gail concluſ.* 111. *num.* 5.
quum ratio diſtæ Legis 1. §. 3. *ff. de appellat.* ceſſare vi-
deatur.
Alias ſi alium pro alio quis adeat, nihil oberit, ac pro eo 11
habebitur, atque ſi is aditus ſit, qui adiri debuit. *L. 5. §.
3. ff. de appell. recip. vel non*, modo ad minorem non ap-
pellaverit, nam niſi intra decem dies iterum appelletur
ad competentem Judicem, nihil ei hic error proderit, *d.
L. 5. §. 3. & ſeq. ff. de appellat. recip. vel non*. Ex juſta ta-
men cauſa probabiliter ignoranti ad quem appellandum, 12
eaque propter appellanti ad alium Judicem quam deberet;
decurſis fatalibus, beneficio reſtitutionis in integrum ſub-
veniendum, *Cletzel. de appell. cap. 4. ſub num.* 30.
Ne quis itaque erret, conſultius eſt, ut dicat: *Appello* 13
ad talem Judicem, aut ad quemcumque alium competentem.
Ita enim appellando ſuſtinetur hæc alternativa appellatio. 14
Hoc vero cum temperamento intelligi debet, modo intra
decem dies certioretur, quis ſit Judex appellatus. Sin au- 15
tem ſimpliciter appellatum, non expreſſo Judice, intel-
ligitur ad Superiorem competentem appellatum, *Cletze-
lius ubi ſupra*.

Articulus IV.

A quibus ſententiis, & quibus caſis Appellatio fieri poſſit vel non?

S U M M A R I U M.

1 *Duplex eſt ſententia, una definitiva, & altera Interlocutoria.*
2 *Sententia Definitiva quæ ſit?*
3 *Sententia Interlocutoria quæ ſit?*
4 *Quare dicatur ſententia Interlocutoria?*
5 *Sententia Interlocutoria ſubdividitur in mere Interlocutoriam, & in interlocutoriam habentem vim Definitivæ, & quæ ſit utraque?* ad n. 7.
8 *De jure Canonico appellari poteſt ab utraque ſententia, ſcilicet Definitiva, & Interlocutoria.*
9 *In appellatione facta in Judicio ab Interlocutoria decem requiruntur, quorum ſi unum ſolum defuerit, non valebit appellatio.*
10 *Primum eſt cauſa gravaminis illati, vel comminati.*
11 *Secundum, ut cauſa hujuſmodi ſit probabilis.*
12 *Tertium, ut ſit vera.*
13 *Quartum, ut ſit expreſſa.*
14 *Quintum, ut appellantis petitio non ſit admiſſa.*
15 *Sextum, ut ſit facta appellatio, eo quia petitio non ſit admiſſa.*
16 *Septimum, ut fiat appellatio in ſcriptis.*
17 *Octavum, ut petantur Apoſtoli.*
18 *Nonum, ut ſi appellatus hoc petierit, veniat inſtructus appellans.*
19 *Decimum, ut appellatio fiat intra decem dies.*
20 *De Jure Civili appellari poteſt ſolum a ſententia Definitiva; ab Interlocutoria vero etiamſi prædicta decem concurrant, non poteſt appellari niſi in quibuſdam caſibus.*
21 *Ad dignoſcendum, qui ſint hujuſmodi caſus, in quibus de Jure Civili poteſt appellari ab Interlocutoria, traduntur communiter a Doctoribus duæ Regulæ, quæ aſſignantur,* ad num. 23.
24 *Concilium vero Tridentinum ſtatuit, quod quantum ad hujuſmodi appellationes conformiter Juri Civili procedatur etiam in Jure Canonico.*
25 *Unde ex Decretis Concilii aperte colligitur poſſe in Judicio univerſaliter loquendo appellari in quatuor caſibus tantum.*
26 *Primo a ſententia Definitiva, quod procedit etiam in cauſis Viſitationis, & Correctionis.*
27 *In cauſis prædictis tamen poteſt Definitivam ſententiam admittitur appellatio devolutiva tantum, non autem ſuſpenſiva, niſi gravamen eſſet irreparabile; quia tunc liceret appellare quoad devolutivum, & ſuſpenſivum.*
28 *Secundo appellari poteſt ex Conc. Trid. a ſententia habente vim Definitivæ.*
29 *Tertio appellari poteſt ex Tridentino a ſententia Interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, quando gravamen hujuſmodi per ſententiam Definitivam reparari non poteſt.*
30 *Quarto appellari poteſt ex Tridentino a ſententia Interlocutoria, quotieſcumque a ſententia Definitiva appellari non poteſt.*
31 *Extra hos recenſitos caſus ab Interlocutoria, vel quovis alio gravamine ante Definitivam ſententiam hodie in Judicio appellare non licet, uti licebat de jure veteri.*
32 *Inhibitio autem iſta Concilii comprehendit ſolum appellationes Judicialiter factas in Judicio, non autem appellationes Extrajudicialiter factas extra Judicium.*
33 *Ex ſupraſirmatis univerſalibus concluſionibus varii inferuntur caſus, in quibus appellatio admittitur ab Interlocutoria, vel quia vim Definitivæ habet, vel quia damnum irreparabile continet.*
34 *Primo appellari poteſt ab injuſta articulorum admiſſione, vel ab eorum denegata juſta admiſſione.*
35 *Secundo appellari poteſt ab admiſſione, vel rejectione teſtium.*
36 *Tertio appellari poteſt a rejectione probationum.*
37 *Quarto appellari poteſt a victore ab expreſſa abſolutione expenſarum.*
38 *Quinto appellari poteſt a delatione juramenti in litem alteri parti per Judicem facta.*
39 *Sexto appellari poteſt, quando datur dilatio ad probandum adeo brevis, ut ex brevitate poſſit deficere facultas probandi.*
40 *Septimo appellari poteſt a ſententia, qua Judex pronunciat aliquem tormentis eſſe ſubjiciendum, utpote continente damnum irreparabile.*
41 *Octavo appellari poteſt a ſententia Interlocutoria, ut quis in carcerem conjiciatur.*
42 *Nono appellari poteſt a condemnatione ad Triremes quo ad effectum ſuſpenſivum.*
43 *Decimo appellari poteſt a privatione Beneficii quo ad effectum ſuſpenſivum.*
44 *Undecimo appellari poteſt, quando Judex ſe pronuntiat competentem, vel incompetentem.*
45 *Duodecimo appellari poteſt a ſententia lata, qua quis excluditur ab aliquo Officio publico tamquam infamis.*
44 *Tertiodecimo appellari poteſt a ſententia legitimationis Perſonarum.*
47 *Quartodecimo appellari poteſt a Decreto denegationis copiæ actorum, vel inſtrumentorum communium.*
48 *Caſus, in quibus Jura prohibent appellare, recenſentur, & brevibus verſibus adducuntur.*
49 *Primo per ly* Sublimis Judex *denotatur ſublimitas, ſeu Excellentia Judicis ſupremi, verb. gr. Papæ, Concilii Generalis, Imperatoris, Regis, Principis ſuprema auctoritate gaudentis, a quibus appellari non poteſt.*
50 *Secundo per ly* Scelus *denotatur cauſa Criminaliter mota, in qua non admittitur appellatio ab illis, qui jam ſunt de crimine convicti, & confeſſi.*
51 *Tertio per ly* Executio *denotatur, quod non poteſt appellari ab executione ſententiæ, quæ tranſiit in rem judicatam.*
52 *Quarto per ly* Pactum *intelligitur, quod appellare nequeunt, qui in Judicio tranſegerunt.*
53 *Quinto per ly* Contemptus *intelligitur, quod contemptus Judicis, qui ſit a vero contumaci legitime citato, & contumaciter comparere renuente, impedit, quo minus a ſententia in contumacem lata appellari poſſit.*
54 *Sexto per ly* Res minimæ *denotatur, quod res exigui momenti non merentur appellationem, & protractionem litis.*
55 *Septimo per ly* Dilatio nulla *denotatur, quod quando res non patitur dilationem, tunc appellari non poteſt ſaltem quo ad effectum ſuſpenſivum.*
56 *Octavo per ly* Clauſula quæ removet, *denotatur, quod quando a Supremo Principe delegatur alicui cauſa cum Clauſula* appellatione remota, *tunc amplius appellari non poteſt.*
57 *Nono per ly* Res quæ notoria conſtat *indicatur, quod in notoriis, quæ per evidentiam rei nulla poſſunt tergiverſatione celari, non poteſt appellari.*
58 *Decimo per ly* Et textus juris clarus *denotatur, quod non poteſt appellari circa id, quod Judex ſecundum clarum juris textum decrevit, & definivit.*
59 *Undecimo per ly* Poſſeſſio *denotatur, quod a ſententia lata in poſſeſſorio non datur appellatio, ſi poſſeſſorium ſit momentaneum, ſed ſummariiſſimum.*
60 *Si vero poſſeſſorium ſit ordinarium, & magni præjudicii, in iſto locum habet appellatio.*
61 *Duodecimo per ly* Fatum *intelliguntur fatalia, ſeu tempora appellationi præfixa, quibus elapſis, non poteſt amplius appellari.*

AD faciliorem captum eſt præmittendum, duplicem 1
eſſe ſententiam, unam definitivam, interlocutoriam
alteram. Definitiva eſt illa, quæ principalem cauſam, ſeu 2
controverſiam in Judicium deductam definit, eique finem
imponit per abſolutionem, vel condemnationem. Sic deſumitur *ex l. 1. ff. de re judicata*, & eam ita definit Gloſſ.
in Clement. unica verb. Definitiva de Sequeſtr. poſſeſſ. Abbas
ad Rubr. de ſentent. & re judicata num. 4. Hoſtienſ. *in*
Summa n. 1. de ſent. & re judic. Durand. Pirhing., & 3
alii paſſim. Interlocutoria vero eſt illa, quæ non ſuper
principali cauſa, & controverſia, ſed ſuper aliquo emergente, vel incidente articulo inter principium, & finem
cauſæ fertur, ut v. g. ſuper dilationibus dandis, vel teſtibus producendis, recipiendis, examinandis, repellendis,
& ſimilibus rebus incidenter in Judicio ſe offerentibus;
Sic Gloſſ. *cit. loc.* Abbas, & Hoſtien. pariter *loc. cit.* Maranta *part. 6. Speculi aurei tit. de ſentent. n. 3.* Speculator,
Durand. *Et eſt in re Communis*, Et dicitur *Interlocutoria*, 4
vel quia Judex in iſta ſententia cauſam non definit, ſed
interloquitur inter principium, & finem, vel quia inter
partes loquendo ſine ſolemnitate ſcripturæ pronunciat, ut
ex multis a ſe citatis tenet Fagnan. *in cap. Super eo, de*
appellat. n. 38. Unde quidquid Judex decernit, & ſtatuit
inter principium, & finem litis conteſtatæ ante ſententiam
definitivam, pertinens ad ipſam litem conteſtatam, dicitur ſententia *interlocutoria. Eſt in re Communis.*

Et hæc ſententia Interlocutoria ſubdividitur in mere 5
Interlocutoriam, & in Interlocutoriam habentem vim
definitivæ. Sententia mere Interlocutoria eſt illa mox de- 6
finita. Sententia vero interlocutoria habens vim definitivæ eſt illa, quæ quidem cauſam principalem non definit, eam tamen ferme perimit, ut deducitur *ex l. Poſt ſententiam, Cod. de ſentent. & interlocut. omn. Jud.* ubi dicitur: *Nec cauſam ullam interlocutiones plerumque perimunt:* Dicitur enim notanter *Plerumque*, quia interlocutio aliquando rem firme perimit, ut ex aliis Anaclet. *lib. 2. tit. 27. §. 1. num. 17.* & proinde talis ſententia Interlocutoria dicitur habere vim ſententiæ Definitivæ, ut eſt omnis illa ſententia poſt quam non ſperatur alia ſententia ferenda in eadem inſtantia, eo quod ipſi finem imponat, ut ſententia abſolutoria ab obſervatione Judicii. Sic etiam ſententia, 7
per quam pronunciatur appellationem eſſe deſertam, quia per talem quoque ſententiam finitur inſtantia, vel per quam alicui multa imponitur, vel præcipitur aliquid eſſe dandum, vel faciendum, vel per quam finitur Officium Judicii, ut ſi Judex interloquendo pronunciat ſe non eſſe Judicem competentem, vel per quam definitur unus articulus ſubſtantialis controverſiæ principalis, vel per quam admitti-

mittitur, vel rejicitur exceptio peremptoria, & aliæ ſimiles, ut videri poteſt apud Felinum *in Rubr. de ſentent. & re judicat.* Marant. Pirhing, Anaclet. Alexand. Jaſon. & alios.

8 De Jure Canonico appellari poteſt ab utraque ſententia, ſcilicet Definitiva, & Interlocutoria, habetur expreſſe *in c. Super eo 2. de Appellat.* præciſis his verbis: *Sacri Canones ante, & poſt litis conteſtationem, & in prolatione ſententiæ, & poſt, ſingulis facultatem tribuunt appellandi. Leges autem Sæculares appellationem (niſi in caſibus) ante ſententiam* (ſcilicet definitivam, quæ nomine ſententiæ abſolute poſitæ intelligitur, *Albas bien. 6.*) *non admittunt*; & colligitur etiam *ex c. Cum ſit 5. de appellat. & c. Cordi*,
9 *de appellat. in 6.* In appellatione tamen facta in Judicio ab Interlocutoria decem requiruntur, quorum ſi unum
10 ſolum defuerit, non valebit appellatio. Primum eſt cauſa gravaminis illati, vel comminati, ut colligitur *ex c.*
11 *Cum ceſſante 60. de appellation.* Secundum, ut cauſa hujuſmodi ſit probabilis, ideſt talis, ut ſi forte probata, deberet legitima reputari, ut habetur *in c. Ut debitus 46. & c. Cum ſpeciali 61. §. Exceſſu, de appellat. & c. Roma-*
12 *na, §. Cum autem; de appellat. in 6.* Tertium, ut ſit ve-
13 ra, ut expreſſe habetur *c. Interpoſita 70. de appellat.* Quar-
14 tum, ut ſit expreſſa, *c. Cum Cauſam 62. & cit. c. Ut debitum 49. de appellat.* Quintum, ut appellantis petitio non ſit admiſſa, ut *in cit. c. Interpoſita 79. de appellat.* Sextum,
15 ut ſit facta appellatio, eo quia petitio non ſit admiſſa, ut expreſſe cavetur *in c. Dilecto filio 63. de appellat.* Septimum, ut fiat appellatio in ſcriptis; *c. Cordi nobis 1. de ap-*
16 *pellat. in 6.* ibi: *Cauſam appellationis in ſcriptis aſſignare*
17 *depreperet.* Octavum, ut petantur Apoſtoli; *cit. c. Cordi nobis*, ibi: *petat Apoſtolos.* Nonum, ut ſi appellatus hoc petierit, veniat inſtructus appellans, *cit. c. Cordi nobis*,
19 *§. Poſt hoc.* Decimum, ut appellatio fiat intra decem dies *c. Bonæ memoriæ 3. de confirmat. utili, vel inutili, c. Cum inter 13. & c. Quoad ad conſultationem 15. de ſentent. & re judic. c. Romana 3. §. Si vero, & c. Concertationi 8. de appell. in 6.*

20 De Jure Civili appellari poteſt ſolum a ſententia Definitiva; Ab Interlocutoria vero, etiamſi prædicta decem concurrant, non poteſt appellari, niſi in quibuſdam caſibus *cit. c. Super eo 2. de appellat. l. Aperitiſſime, Cod. de Jud. l. fin. Cod. de ſentent. Interlocutor. omn. Jud. & l. Ante ſententiæ tempus, Cod. Quorum appellat. non recip.* Et ad di-
21 gnoſcendum, qui ſint hujuſmodi caſus, in quibus de jure civili poteſt appellari ab Interlocutoria communiter a Do-
22 ctoribus traduntur duæ regulæ. Prima eſt, quod ubi poſt Interlocutoriam non expectatur alia Definitiva, tunc licet ab hujuſmodi Interlocutoria appellare etiam de Jure Civili, ut colligitur ex Gloſſ. *fin. Authent. Habita, Cod. Ne Filius pro Patr*, dum ait, a ſententia, qua quis pronuntiat, ſe non eſſe Judicem competentem, licitum eſſe appellare, quia non expectatur alia definitiva, & hanc regulam aſſignant *in c. Super eo, de appellat.* Abbas *nu. 2. verſ. & qui ſint iſti caſus*, Franc. *in not. verſ. Et comm. concluſus eſt.* Præpoſit. *n. 6. verſ. & eſt alia regula*, Fagnan.
23 *n. 27.* Pirhing. *l. 2. tit. 28. ſect. 3. n 32.* Lanfranc. & alii. Secunda regula eſt, quod, quotieſcumque gravamen ante definitivam illatum, per ipſam Definitivam, vel per appellationem a Definitiva reparari non poteſt, tunc ab hujuſmodi gravamine etiam de Jure Civili licitum eſt appellare, ut colligitur ex Gloſſa *in Clement. 1. in verb. ipſo Jure, de hæres. & l. 2. ff. de appellat.* & hanc regulam etiam aſſignant citati Doctores pro prima regula.

24 Concilium vero Tridentinum *ſeſſ. 13. c. & ſeſſ. 24. c. 20. de reform.* ſtatuit, quod quantum ad hujuſmodi appellationes, conformiter Juri Civili procedatur etiam in Jure Canonico; nam decrevit; quod *In cauſis Viſitationis & correctionis, ſive habilitatis, & inhabilitatis, nec non in Criminalibus ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus Vicario Generali ante definitivam ſententiam ab Interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur; Nec Epiſcopus, ſeu Vicarius appellationi hujuſmodi, tamquam frivolæ, deferre teneatur, ſed ea quacumque inhibitione ab appellatione Judice emanata, nec non omni ſtylo, & conſuetudine etiam immemorabili, contraria non obſtante, ad ulteriora valeat procedere, niſi gravamen hujuſmodi per Definitivam ſententiam reparari, vel ab ipſa Definitiva appellari non poſſit, quibus caſibus ſacrorum, & antiquorum Canonum ſtatuta illibata perſiſtant*, ſunt verba præciſa Concilii *ſeſſ. 13. cap. 1.* quod Decretum *ſeſſ. 24. c. 20.* extendit ad omnes cauſas ad Forum Eccleſiaſticum pertinentes. Unde
25 ex iſtis Concilii Decretis aperte colligitur, poſſe in Judicio, univerſaliter loquendo appellari in quatuor caſibus tantum.
26 Primo a ſententia Definitiva, ut *c. c. 20. ſeſſ. 24.* expreſſe dicitur, *niſi a Definitiva*, quod procedit etiam in cauſis Viſitationis, & Correctionis, ut patet *in cit. c. 1. ſeſſ. 13.* licet in his appellatio executionem non ſuſpendat, ut decernitur in ipſo *c. 1. ſeſſ. 13. in c. 10. ſeſſ. 24.* per expreſſa hæc verba: *Nec in his, ubi de Viſitatione, aut morum Correctione agitur, exemptio, aut alia inhibitio, appellatio, ſeu querela etiam ad Sedem Apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quæ ab his mandata, aut judicata fuerint*
27 *quoquo modo impediat, aut ſuſpendat.* Et ſic in cauſis prædictis poſt Definitivam ſententiam admittitur appellatio devolutiva tantum, non autem ſuſpenſiva, niſi gravamen eſſet irreparabile, quia tunc liceret appellare quoad utrumque effectum, ſcilicet devolutivum, & ſuſpenſivum, ut declaravit *Sacra Congregatio Concilii* teſte Fagnano *in cap.*
Super eo, de appellat. nu. 30. Secundo appellari poteſt, ex 28
Concilio, a ſententia habente vim Definitivæ, ut expreſſe habetur *cap. 20. ſeſſ. 24.* per hæc præciſa verba: *Vel a Definitivæ vim habente.* Tertio poteſt appellari, ex
Concilio, a Sententia Interlocutoria, vel alio quocumque 29
gravamine, quando gravamen hujuſmodi per ſententiam Definitivam reparari non poteſt, *cit. cap. 1. ſeſſ. 13.* per hæc præciſa verba: *Niſi gravamen hujuſmodi per Definitivam ſententiam reparari . . . . . . non poſſit.* Quarto
poteſt appellari, ex Concilio, a ſententia Interlocutoria, 30
quotieſcumque a ſententia Definitiva appellari non poteſt, *cit. c. 1. ſeſſ. 13.* per hæc verba: *Vel ab ipſa Definitiva appellari non poſſit.*

Extra autem hos recenſitos caſus ab Interlocutoria, vel 31
quovis alio gravamine ante Definitivam ſententiam hodie in Judicio appellare non licet, uti licebat de jure veteri, *ex c. Super eo, de appellat. in 6.* cum iſti Canones quatenus permittunt appellationem ante ſententiam Definitivam a quocumque gravamine, ſint modificati, & reſtricti a Concilio, & redacti ad terminos juris Civilis, *Ne rei criminum plerumque ad evitandas pœnas, & Epiſcoporum ſubterfugienda judicia, querelas, & gravamina ſimulent, & appellationis diffugio Judicis proceſſum impediant; ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur*, ut loquitur Concilium *c. 1. ſeſ. 13.* Inhibitio
autem iſta Concilii comprehendit ſolum appellationes Ju- 32
dicialiter factas in Judicio, non autem appellationes extrajudicialiter factas extra Judicium, ut declaravit *Sac. Congreg.* ejuſdem Concilii interpres: „ Nam propoſito dubio, an Decretum Concilii ſeſſ. 24. c. 20. in principio „ locum habeat, quando Ordinarius extrajudicialiter pro„ cedendo gravat partes, adeo ut non liceat partibus a „ tali actu extrajudiciali ad alios Superiores Judices ap„ pellare, ſeu reclamare, quatenus id Jus permittat, ſed „ omnino cauſa gravaminis in prima inſtantia coram eo„ dem Ordinario cognoſci debeat, Reſponſum eſt hoc ca„ ſu non habere locum Decretum Concilii. Ut jura, „ quæ permittunt appellationem extra Judicium a quo„ cumque gravamine etiam reparabili per Definitivam „ ſententiam, ut in d. c. Cordi, in hoc non ſunt corre„ cta a Concilio, ſed ea tantum parte, in qua conce„ dunt poſſe appellari ab Interlocutoria, vel alio grava„ mine Judicialiter illato; „ Sic deciſum fuiſſe refert Fagnan. *in c. Super eo, de appellat. n. 37.*

Ex ſupra autem firmatis univerſalibus concluſionibus 33
varii inferuntur caſus, in quibus appellatio admittitur ab Interlocutoria, vel quia vim Definitivæ habet, vel quia
damnum irreparabile continet. Primo ab injuſta articulo- 34
rum admiſſione, vel ab eorum denegata juſta admiſſione appellari poteſt. Bald. *in leg. Poſt ſententiam 9. n. 4. in fine. Cod. de ſentent. & Interlocut.* Mațcard. *de probat, conc. 131. & ſequent.* & multi alii cit. a Barboſa *in Concil.*
Trident. ſeſſ. 24. c. 20. num. 22. Secundo appellari po- 35
teſt ab admiſſione, vel rejectione teſtium, an ſcilicet teſtes admittendi ſint, vel non admittendi? Stephanus Gratian. *c. 14. num. 15. c. 77. num. 13.* Salgad. *c. 1. n. 151.* Olea *deciſ. 25. num. 14.* Barboſ. *loc. cit. num. 24.* Tertio appellari poteſt a rejectione probationum. Marant. *de Ord.*
Jud. part. 6. tract. de deciſ. judicii n. 44 in fine. Trivis. 36
Venet. *deciſ. 4. part. 1.* Surd. *deciſ. 36. n. 15.* Scaccia, & alii cum Barboſa *loc. cit. num. 25.* Quarto appellari poteſt a victore ab expreſſa abſolutione expenſarum. Stephan. Gratian. Marchiæ *deciſ. 30. num. 1. & 2.* Gam.
Luſit. *deciſ. 65. num. 1.* Barboſa *loc. cit. num. 27.* cum 38
Salgaldo *c. 1. num. 176.* Quinto appellari poteſt a delatione juramenti in litem alteri parti per Judicem facta; Lancellot. *de attent. part. 2. c. 12. limit. 30. num. 190.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancellar. Gloſſ. 1. §. 1. in annot. n. 195.* Barboſa *loc. cit. num. 28.* cum Seraphin. *de privileg. juram. privileg. 102. nu. 15. limit. 4.* Sexto appellari poteſt,
quando datur dilatio ad probandum adeo brevis, ut ex 39
brevitate poſſit deficere facultas probandi: *de appellat. qu. 17. limit. 47. in princip. memb. 1. num. 36,* Salgald. *c. 1. num. 118.* Barbol. *loc. cit. num. 29.* Septimo appellari poteſt a
Sententia, qua Judex pronunciat aliquem tormentis eſſe 40
ſubjiciendum, utpote continente damnum irreparabile. Aloyſius Ricc. *in collect. deciſ. collect. 642. verſ. 2. & in praxi rerum fori Eccleſiaſtici reſolut. 405. verſ. Tertiat*, Zerola *in prax. Epiſcop. part. 1. verb. Appellat.* Scaccia *diſſ. quæſt. 16. limit. 47. num. 143.* Barboſ. *l. c. num. 30.* Fagnan. *c. Super eo de appellat. num. 39.* Octavo appel-
lari poteſt a ſententia Interlocutoria, ut quis in carce- 41
rem conjiciatur, quia affert damnum irreparabile. Piaſec. *in praxi Epiſc. part. 2. cap. 2. num. 100.* Aloyſius Ricc. *in d. praxi reſolut. 505. n. 4. verſ. primus;* Barboſ. *loc. c. nu. 31.* Fagnan. *loc. cit. nu. 40. & ſeq.* ubi *num. 44.* dicit ſic fuiſſe declaratum *a Sacr. Congr. Concil.* Nono appellari po-
teſt a condemnatione ad Triremes quoad effectum ſuſpen- 42
ſivum. Aldan. *in Compend. Canon. reſolut. lib. 1. tit. 8. n. 9.* ubi dicit ita fuiſſe reſolutum a *Sac. Congreg. Epiſcop.*

&

& Regul. in Averſana 22. *Januarii* 1591. Decimo appel-
43 lari poteſt a privatione Beneficii quoad effectum ſuſpen-
ſivum, Adan. *loc. cit.* 4. *n.* 10. ubi aſſerit ſic fuiſſe de-
ciſum *a Sacr. Cong. Epiſc. & Reg. in Mileviana* 1. *Junii*
1604. Undecimo appellari poteſt, quando Judex ſe pro-
44 nunciat competentem, vel incompetentem, Marant. *de
Ordin. Jud. part.* 6. *tract. de dec. Jud. aſſ.* 1. *n.* 43. Ste-
phan Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 47 *n.* 15. Scaccia, Sal-
gado, & alii cum Barboſa *loc. cit n.* 23. Duodecimo ap-
pellari poteſt a ſententia lata, qua quis excluditur ab
45 aliquo Officio publico tamquam infamis. Gam. Luſit. *dec.*
139. *n.* 1. Barboſ. *l. c. n.* 34. Tertiodecimo appellari po-
teſt a ſententia legitimationis Perſonarum, veluti ſi pars
46 oppoſuerit non eſſe quem Tutorem, non Procuratorem,
aut legitimo mandato carentem, non Filium, & ſimi-
lia, vel e contra. Scaccia *cit. q.* 17. *limit* 6. *membr.* 73.
n. 73. Pacian. *de probat. l.* 1. *c.* 68. *ſub n.* 48. Salgad *cit.
part.* 2. *c.* 1. *n.* 47. Barb. *l. c. n.* 47. Barb. *n.* 34. Quar-
47 todecimo appellari poteſt a Decreto denegationis copiæ
Actorum, vel inſtrumentorum communium Aloyſius Ricc.
cit. reſolut. 405. *verſ. Sextus* : Salgado *cit. part.* 2. *c.* 1. *n.*
72. & alii cum Barboſ. *l. c n.* 35. Sunt etiam alii ca-
ſus, in quibus appellari poteſt a ſententia interlocuto-
ria, & maxime in materia de Cenſuris, & correctione
morum, ſed de iſtis diffuſius agetur in articulo ſequen-
ti, & hic ſubnectuntur ſtatim caſus, in quibus Jura pro-
hibent appellare.
48 Caſus, in quibus Jura prohibent appellare ſunt plures,
& ideo ut facilius maxime a Tyronibus memoriæ reti-
neantur, in ſequentibus verſibus præcipue adducuntur.

Sublimis Judex, Scelus. Executio, Paſſum,
Contemptus, & Res minima. dilatio nulla,
Clauſula quæ removet Res quæ notoria conſtat.
Et textus juris clarus, Poſſeſſio, Fatum.

49 Primo per ly *Sublimis Judex* denotatur ſublimitas, ſeu
excellentia Judicis ſupremi, V. G. Papæ, Concilii Ge-
neralis, Imperatoris, Regis, Principes ſuprema auctori-
tate gaudentis; a quibus appellari non poteſt, ut dictum
eſt *ſupra art.* 3. *n.* 1. & 2. Secundo per ly *Scelus* deno-
tatur cauſa Criminalis criminaliter mota, in qua non
50 admittitur Appellatio ab illis, qui jam ſunt de crimine
convicti, & confeſſi, *l.* 2. *Cod. Quorum appellationes non
recipiuntur*. Tertio per ly *Executio* denotatur, quod non
51 poteſt appellari ab executione ſententiæ, quæ tranſit in
rem judicatam, *l.* 4 *de Appellat. l. Ab execut.* 5. *Cod.
Quorum appell. non recip.* Quarto per ly *Paſſum* intelligi-
52 tur, quod appellare nequeunt qui in Judicio tranſege-
runt; *c.* 1. *& ultim. de tranſactionibus l. Cauſas* 15. *& l.
Minorem* 20. *Cod. de tranſact.* ſicuti nec appellare poſ-
ſunt, qui cauſam per delationem juramenti voluntarii,
aut Judicialis terminarunt; *leg. Non erit* 5. §. 2. *ff. de ju-
rejurando*, pepigerunt de acquieſcendo ſententiæ Judicis,
& non appellando. *l. ult.* § *fin. Cod. de tempor. appellat.
& l.* 1. *ff. A quibus appellare non licet*, ubi expreſſe dicitur.
*Si quis ante profeſſus fuerit ſe a Judice non provocaturum,
indubitate provocandi auxilium perdidit*. Quinto per ly *Con-*
53 *temptus* intelligitur, quod contemptus Judicis, qui ut a
vero contumaci legitime citato, & contumaciter com-
parere renuente, impedit quominus a ſententia in contu-
macem lata appellari poſſit, quia appellatio datur ſolum
gravato, & oppreſſo, non vero rebelli, & contumaci,
ne ſit iniquitatis defenſio; *l.* 1. *Cod. Quorum appellat. non*
54 *recip. l. Contumacia, ff. de re judicata*. Sexto per ly *Res
minima* denotatur, quod res exigui momenti non meren-
tur appellationem, & protractionem litis, ſaltem ſpecta-
tis diverſarum Regionum Conſtitutionibus; In Camera
enim Imperiali non admittitur appellatio, niſi in cauſis,
quæ non ſint minus 100. Imperialium, ut refert Gail. *l.*
1. *pract. obſervat.* 123. & in Curia Romana, niſi in cau-
ſis excedentibus ſaltem quinque Ducatos auri de camera,
& in Curia Neapolitana, niſi in cauſis excedentibus tal-
tem valorem duarum unciarum, & pariformiter in aliis
Regionibus, ut refert Barboſa *in c. de Appellat.* 11. *hoc
tit.* Quod tamen aliter ſe habet de Jure Canonico, ex
quo pro eſt appellari etiam pro rebus minimis, ut expreſ-
ſe habetur *c. de appellationibus pro cauſis minimis* 11. *hoc
tit.* quia appellatio non eſt fundata ſuper quantitate gra-
vaminis, ſed ſuper injuſtitia ſententiæ, & iniquitate,
ſeu imperitia Judicis, *l.* 1. §. *de appellat.* ibi: *Appellandi
uſus iniquitatem judicantium, vel imperitiam corrigit*; Inju-
ſtitia autem, & imperitia Judicis intervenire poteſt etiam
in cauſis minoribus, & ideo etiam Jus Civile ipſis ap-
pellare permittit; *l. Et in majoribus, Cod. de appell.* ubi
expreſſe dicitur: *Et in majoribus, & in minoribus negotiis
appellandi facultas eſt*.
55 Septimo per ly *Dilatio nulla* denotatur, quod, quando
res non patitur dilationem, tunc appellari non poteſt,
ſaltem quoad effectum ſuſpenſivum, ne cum periculum
ſit in mora, interim res pereat, aut grave præjudicium
patiatur propter dilationem cauſatam ab appellatione, ut
ſi agatur ſuper futuris alimentis, de aperiendo Teſtamen-
to, de erogando tritico in uſum Militum, & ſimilibus,
quæ dilationem non patiuntur ſine magno gravamine,
ideo ne interim, dum pendet appellatio, hoc præjudi-

cium habeatur, prohibetur in iſtis appellatio, ſaltem
quoad effectum ſuſpenſivum; *leg. Si res* 7. *ff. de appellat.* 56
recipiend. Octavo per ly *Clauſula quæ removet* denotatur,
quod, quando a Supremo Principe delegatur alicui cauſa
cum clauſula *Appellatione remota*, tunc amplius appellari
non poteſt; *l.* 1. §. *fin. ff. a quibus appellare non licet, & cap.
Paſtoralis* 53 *de appellat.* ſed de hac clauſula diffuſius age-
tur *infra in* 6. *articulo*. Nono, per ly *Res quæ notoria con-*
ſtat indicatur, quod in notoriis, quæ per evidentiam rei 57
nulla poſſunt tergiverſatione celari, non poteſt appellari,
quia tunc talis appellatio ſolummodo ad differendam li-
tem, & impediendam executionem ſententiæ interpone-
retur; *Cap. Cum ſis Romana* 5. *in fin. c. Pervenit* 13. *cap.
Conſult.* 14. *de appellat.* Sic etiam convictus in Judicio,
ſimulque ſponte confeſſus appellare non poteſt; *l. Obſer-
vare Cod. Quorum appellationes non recip. & cap. Ei, qui
appellat. cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi expreſſe dicitur: *Nullus etiam
Homicidarum, Veneficorum, Maleficorum, Adulterorum, item-
que eorum, qui manifeſtam violentiam commiſerunt, argumen-
tis convictus teſtibus ſuperatus, voce etiam propria vitium,
ſcelusque confeſſus audiatur appellans*. Decimo per ly *Et* 58
textus juris clarus denotatur, quod non poteſt appellari
circa id, quod Judex ſecundum clarum Juris textum de-
crevit, & definivit; *l. Si res* 7 §. *ff. de appellat, recip. c.
Conſuluit* 29. *de appellat.* Et ſic v. g. ſi Epiſcopus jubeat
Clerico nullam juſtam excuſationem habenti, ut reſideat
in ſuo Beneficio, & is appellet, non eſt admittenda ejus
appellatio; *c. reſolutum* 4. *de Cleric. non reſidentes*. Undeci-
mo per ly *Poſſeſſio* denotatur, quod a ſententia lata in
poſſeſſorio non datur appellatio, ſi poſſeſſorium ſit mo-
mentaneum, ſeu ſummariſſimum; *l. l. unic. Cod Si mo-* 59
mentanea poſſeſſione fuerit appellat & cap. Ei qui appellat. §.
De poſſeſſione cauſ. 2. *qu.* 6 ubi expreſſe dicitur: *De poſ-
ſeſſione etiam, & ejus momento, ſi cauſa dicatur, (quæ ſen-
tentia interlocutoria appellatur) quamvis provocatio interpoſita
fuerit, tamen lata ſententia ſortitur effectum*. Si vero poſ- 60
ſeſſorium ſit ordinarium, & magni præjudicii in iſto lo-
cum habet appellatio; *cap. Cum ad Sedem* 15. *de reſtitut.
ſpoliat & Clementin. unic. de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* Et
ratio diſcriminis eſt, quod in poſſeſſorio momentaneo eſt
ſuperflua appellatio, quia ejus præjudicium, & grava-
men, utpote momentaneum, poteſt ſtatim in momento re-
parari per Judicium ordinarium, ſeu petitorium; Con-
demnatus enim in poſſeſſorio poteſt ſtatim rem contro-
verſam recuperare in petitorio, & ſic poſſeſſio parti ad-
verſæ adjudicata durabit momento, ſeu modicoſſimo tem-
pore, ut conſtat exemplo in *c. Cum Eccleſia* 2. *c. Cum di-
lectus* 6. *de cauſ. poſſeſſionis, & proprietatis*: In poſſeſſorio
autem Ordinario, ſeu petitorio, cum non poſſit aliter re-
parari ejus præjudicium, & gravamen, eſt neceſſaria ap-
pellatio, utpote ad hunc finem inſtituta; *c. Omnis oppreſ-
ſus* 3., *& ſeq. cauſ.* 2 *quæſt.* 6 *c. Suggeſtum* 15. *c. Paſto-
ralis* 53. *c. Ex cum ſpeciali* 61. *de appellat.* Duodecimo per
ly *Fatum* intelliguntur fatalia, ſeu tempora appellationi 61
præfixa, quibus elapſis, non poteſt amplius appellari, &
de iſtis diffuſius agetur infra *in articulo ſeptimo*.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE jure civili, ut tradit *Auctor*, nonniſi a ſententia 1
definitiva appellari poteſt. De jure vero Canonico 2
permiſſa quoque fuit appellatio a ſententia interlocuto-
ria. In *Concil. Tridentino Joannes Gropperus* ſummopere ad-
laboravit, ut appellatio a ſententia interlocutoria tolle-
retur. Placuit vero eidem *Concilio* ſancire appellationem
non eſſe recipiendam ab interlocutoria ſententia, niſi
vim definitivæ habente, & cujus gravamen per appella-
tionem a definitiva reparari nequeat.
Dicitur interlocutoria ſententia vim definitivæ habe- 4
re, ex qua per neceſſariam conſequentiam totius cauſæ
deciſio quodammodo pendet, *Gail* 1. *obſerv.* 130. *num.* 8.
quod variis illuſtrat exemplis *Altimar. de nullit. ſentent.
part.* 1. *quæſt.* 85. *per. tot.* Huc pertinet, ſi ei, qui pro-
bare haud tenetur, onus probandi per ſententiam inter- 5
locutoriam imponatur; Si ſuper exceptionibus perempto- 6
riis juramento delato, vel relato pronuncietur; Si habita 7
appellatio pro deſerta; Si rejecti teſtes; Si probatio ela- 8
pſo jam termino probatorio recipiatur, vel rejiciatur; Si 9
quis ab inſtantia abſolvatur; Si rejiciatur inſtrumenta, vel 10
denegetur recognitio; Si rejiciantur articuli tamquam im- 11
pertinentes; Si ſuppletorium vel purgatorium deferatur; 12
Si productio inſtrumentorum noviter repertorum poſt 13
concluſionem in cauſa denegetur. Dicitur vero ſenten- 14
tia continere gravamen irreparabile, quod neque per ap- 15
pellationem a ſententia definitiva reparari poteſt; *Lyn-
cker. de gravam. extrajudic. part.* 40. *n.* 2. Quale autem
gravamen illud ſit, erui poteſt ex *cap.* 12. *de appellat. in*
6. Diſtinguitur enim in eo inter gravamina, quæ judi- 16
cium reddunt nullum, aut negotio principali præjudi-
cant, & ea, quæ Judicium non reddunt nullum, nec
parant præjudicium negotio principali. Illa per appella-
tionem a definitiva ſententia emendari, & reparari poſ-
ſunt, non vero hæc, niſi ſpeciatim ab iis appellatum fuerit.
Omittendæ hic haud ſunt plures, quæ intercedunt, 17

differentiæ appellationem ab interlocutoria inter, & ap-
pellationem a definitiva. Prima eſt circa fatale interpo-
nendæ appellationis. Decennium utique in utroque caſu
obſervandum eſt, ſed in appellatione a ſententia definiti-
va illud ſtatim incipit currere a tempore publicatæ ſen-
tentiæ, ad cujus publicationem neceſſario citare oportet
litigantes. Sententiæ interlocutoriæ talem ſolemnem pu-
blicationem ſemper non deſiderant, neque eſt neceſſe,
ut Partes ad ejus publicationem ubique citentur. Ubi
18 ergo ſolemnis publicatio haud deſideratur, a tempore
ſcientiæ, & quidem certæ & ſpecificæ, fatale currere
incipit, *Altimar. de nullit. ſequent. q. 251. n. 27. Mevius
par. 5. deciſ. 269.*

19 Secunda differentia eſt, quod appellatio a definitiva fie-
ri poteſt vel viva voce, vel in ſcriptis, ſed ab interlo-
cutoria ſemper in ſcriptis facienda eſt; *c. 1. de appellation.
in 6.* Excipiuntur tamen ſententiæ interlocutoriæ vim
20 definitivæ habentes; Ab iis enim in voce appellari poſſe
tenent *Gail. 1. obſer. 130. num. 5.* & *Scacc. de appellat.
quæſt. 3. num. 12.*

21 Tertia differentia eſt, quod appellari a definitiva inde-
finite poteſt, nec neceſſe eſt, ut gravamina ſchedulæ ap-
pellationis inferantur, ſed ſufficit ſi Appellans ſe grava-
tum eſſe aſſerat; *l. cum quidam ff. de appell.* At in appel-
latione ab interlocutoria ſpecifica expreſſio gravaminum
22 fieri neceſſario debet, *c. 59. d. titul. & cap. 1. eod. tit.
in 6. Gail. 1. obſerv. 130. numer. 1. Mevius part. 17. deciſ.
7. num. 13.*

23 Quarta differentia ſuperiori conſectaria eſt, quod in ap-
pellatione a definitiva licet afferre novas cauſas ſi forte
Appellans aliquas expreſſerit; ſecus vero in appellatione
ab Interlocutoria, nam Appellans nonniſi cauſas in ap-
pellatione nominatim expreſſas proſequi poteſt, *Clementin.
15. de appellat. Cletzelius de appellat. Cap. 5. num. 57. &
ſequent.*

25 Quinta differentia, eſt quod appellari a definitiva de-
bet ad Judicem proxime ſuperiorem, ab interlocutoria
vero appellari valet ad Judicem æqualem; Vide *Bohemer.
in Decretal. lib. 2. tit. 28. §. 14.*

27 Sexta differentia eſt, quod appellatio definitiva ſtatim
28 ſuſpendit Officium Judicis; Sed in appellatione ab inter-
locutoria duo hæc ſingularia concurrunt. I. Quod ſi Ju-
dex inferior non deferat appellationi, ante inhibitionem
in cauſa procedere valeat. II. Quod Superior Judex non
ſtatim decernat inhibitionem, ſed antea cognoſcendum
de veritate gravaminum, inquirendumque, utrum ap-
pellatio admitti debeat; nec ne; *Cap. 3. §. Quod ſi objicia-
tur, de appellat. in 6. Gail. 1. obſerv. 130. n. 7. & obſerv.
144. num. 4. Bohemer. ubi ſupra §. 15.*

29 Septima differentia eſt, quod in appellatione a defini-
tiva locum habet Beneficium *Legis 4. C. de temp. appellat.*
ſcilicet non deducta deducendi, & non probandi; non
30 item in appellatione ab interlocutoria, *Mevius part. 2.
dec. 153. & dec. 235. part. 3. dec. 84. & part. 8. dec. 48.
31 & ſequent.* Limita tamen ſi agatur de appellatione ab in-
terlocutoria, quæ vim definitivæ habeat; Vide *Bohemer.
eod. loc. §. 16. & duob. ſequent.* ubi alias tradit differentias.

32 Silentio demum nec illud eſt prætereundum, quod ſi
eſt reformata ſententia interlocutoria in inſtantia appel-
lationis, tota cauſa ad Judicem Appellationis devolvitur,
neque locus eſt remiſſioni, *cap. 59. de appellat. Gail. 1
obſerv. 131. n. 1.* idque quia Judex, qui ſemel gravavit
ſemper gravare præſumitur. Quinimmo ad ipſum obti-
33 net, ſi pro parte tantum reformata fuerit ſententia,
Mynſing. art. 4. obſervat. 46. per tot. Excipe tamen, ſi ſu-
34 per eo puncto incidenti, an Judex inferior ſit competens,
nec ne, pronunciaſſet Judex, & in appellationis inſtan-
tia hanc ſententiam Judex Superior reformaſſet, Con-
reoque reſponſionem impoſuiſſet, non poſſet non ex na-
tura rei remiſſio cauſæ ad Judicem prioris inſtantiæ de-
cerni, uti pronunciatum refert *Berger. in elect. diſcept.
Forenſ. ad Proceſſ. Saxon. tit. 35. §. 8. n. 2.*

ARTICULUS V.

Quandonam ſit prohibita, vel non Clericis Appellatio a correctione Superioris, & a Cenſuris?

SUMMARIUM.

1 *Appellatio a legitima correctione Superioris, eſt omnibus ſubditis ſive Clericis prohibita.*

2 *Appellatio tamen admittitur a correctione Superioris, ſi in corrigendo modum excedat.*

3 *A correctione morum facta a Prælato, ſeu Superiore extrajudicialiter, ſeu paternaliter, & ad pœnitentiam nullo formato proceſſu Judicario, admittitur appellatio ſubditi ſolum quoad effectum devolutivum, non autem quoad ſuſpenſivum* ad n. 4.

5 *Hinc Appellatio quoad effectum ſuſpenſivum non admittitur a Viſitatione Eccleſiæ Cathedralis, & Perſonarum ipſius ab Epiſcopo facienda, nec ideo poteſt appellatione ſuſpendi.*

6 *Nec appellatio datur a Decreto facto in Viſitatione per Epiſcopum.*

7 *Appellationis cujuſcumque prætextu nequaquam poteſt impediri, ſeu retardari Diœceſana Synodi celebratio.*

8 *Nec appellatione a Decretis, & Conſtitutionibus Synodalibus, quæ fuerunt a Sede Apoſtolica confirmata, poteſt illarum executio impediri, nec retardari.*

9 *A mandato de reſidendo in Viſitatione edito non datur appellatio ad effectum ſuſpenſivum, ſed ſolum ad effectum devolutivum.*

10 *A correctione morum facta a Prælato, ſeu Superiore Judicialiter formato proceſſu Judiciario admittitur appellatio ſubditi, & quoad devolutivum, & quoad ſuſpenſivum.*

11 *Appellatio a Cenſuris abſolute ab homine latis admittitur ſolum quoad effectum devolutivum, non vero quoad ſuſpenſivum* ad n. 14.

15 *Appellatio a Cenſuris ab homine latis ſub conditione admittitur, nedum quo ad devolutivum, ſed etiam quoad ſuſpenſivum ante conditionis eventum, etiamſi conditio non ſervetur* ad n. 16.

17 *Appellatio a Cenſuris comminatis admittitur etiam quoad utrumque effectum, ſcilicet devolutivum, & ſuſpenſivum.*

18 *Hinc ſi quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat excommunicari, hic poterit appellare, & Ordinarius tenebitur huic appellationi deferre.*

19 *Econtra vero ſi quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat declarari incidiſſe in Excommunicationem, hic non poterit appellare, nec Ordinarius tenebitur ſimili appellationi deferre.*

20 *Ad uberiorem notitiam, & ſolidiorem confirmationem præſentis materiæ adducitur declaratio Sacræ Congregationis Epiſcoporum de mandato Clementis VIII. edita.*

21 *Adducuntur alia Decreta pro hac materia edita a Sacra Cong. Concilii.*

APpellatio a legitima correctione Superioris eſt omni- 1
bus ſubditis ſive Clericis prohibita, ut habetur ex-
preſſe *in c. Reprehenſibilis 26. de appellat.* ubi de ſubditis,
ſeu Clericis ſæcularibus ſic ſtatuitur: *Nec ſubjecti contra
diſciplinam Eccleſiaſticam in vocem appellationis erumpant. Si
vero quiſpiam pro ſua neceſſitate crediderit appellandum, com-
petens ei ad proſequendam appellationem terminus præfigatur,
infra quem, ſi forte proſequi neglexerit, tunc Epiſcopus libere
ſua auctoritate utatur.* Appellatio tamen admittitur a cor- 2
rectione Superioris, ſi in corrigendo modum excedat;
c. Irrefragabili 13. de Offic. Judic. Ordinar ubi ſic expreſſe
habetur: *ut autem correctionis, & reformationis Officium li-
bere valeant exercere, decernimus, ut executionem ipſorum
nulla conſuetudo, vel appellatio valeat impedire, niſi formam
in talibus exceſſerint obſervandam.* Tunc enim Superior po-
teſtate ſua abutitur, & ſubditum injuſte gravat, & ideo
ad reparandum tale gravamen poteſt ſubditus appellare,
ut colligitur etiam ex *cap. Priore 31. de appellat. & c. Su-
per quæſtionem §. Nos autem, de Officio Delegati, c. Licet de
Officio Ordinar. & c. Inquiſitionis, de accuſat.*

A correctione morum facta a Prælato, ſeu Superiore 3
extrajudicialiter, ſeu paternaliter, & ad pœnitentiam
nullo formato proceſſu Judiciario, admittitur appellatio
ſubditi ſolum quoad effectum devolutivum, ita quod po-
teſt quidem Judex *ad quem* cognoſcere de prætenſo exceſ-
ſu in corrigendo, ſed interim non impeditur executio eo-
rum, quæ ab ordinario Judice, ſeu Superiore decreta
ſunt, *cap. Irrefragabilis 13. de Offic. Ordinar.* ibi: *Decer-
nimus, ut executionem ipſorum, nulla conſuetudo, vel appel-
latio valeat impedire*, & aperte habetur ex Concil. Trid.
ſeſſ. 22. c. 1. ibi: „Nec appellatio executionem hanc
„ quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat &
„ ſeſſ. 24 cap. 10. *ibi*: Ut Epiſcopi aptius, quem re-
„ gunt, populum poſſint in officio, atque obedientia
„ continere, ſtatuitur, ut omnibus iis, quæ ad viſita-
„ tionem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum
„ ſpectant, jus habeant etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ
„ delegati ea ordinandi, & exequendi, quæ illis pro
„ ſubditorum emendatione, & Diœceſis ſuæ utilitate ne-
„ ceſſaria videbuntur; nec in his, uti de viſitatione, &
„ morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibi-
„ tio appellatio, ſeu querela etiam ad Sedem Apoſtoli-
„ cam interpoſita executionem quoquomodo impediat,
„ aut ſuſpendat. *Et ſic cenſuit Sac. Congr. Concil.* Nam 4
„ conſulta, an in cauſis viſitationis, & correctionis ap-
„ pellari poſſit poſt Definitivam? reſpondit poſſe, ita ta-
„ men, ut appellatio non ſuſpendat executionem, ut ſan-
„ citum eſt cap. 10. ſeſſ. 24. & c. 1. ſeſſ. 2 *Item* conſul-
„ ta an Decretum c. 10. ſeſſ. 24. ſuſtulerit appellationem
„ devolutivam? cenſuit non ſuſtuliſſe devolutivam, ſed
„ ſuſpenſivam tantum;" Sic teſtatur Fagnan. *in cap. Ad
noſtram, de appellat. num. 8. & 9.* Hinc Appellatio ad ef-
fectum ſuſpenſivum non admittitur a viſitatione Eccleſiæ 5
Cathedralis, & Perſonarum ipſius ab Epiſcopo facienda,
nec ideo poteſt appellatione ſuſpendi, *Sacr. Cong. Conc. in
Oriolenſi 27. Martii 1632. in reſponſ. ad 6.* Nec appellatio 6
datur a Decreto facto in viſitatione per Epiſcopum;
Sac. Cong. Rit. in Granatenſi 24. Septembris 1605. Appel- 7
latio-

lationis cujuſcumque prætextu nequaquam poteſt impediri, ſeu retardari Diœceſanæ Synodi celebratio, *Sacr. Congr. Conc. in Orielenſi 27. Martii 1632. in reſponſ. ad 17.* Appellatione a Decretis, & Conſtitutionibus Synodalibus, quæ fuerunt a Sede Apoſtolica confirmatæ, non poteſt illarum executio impediri, nec retardari; *Sac. Cong Conc. in d. Orieleoſi in reſp. ad 18. dub.* A mandato
9 de reſidendo in viſitatione edito, non dari appellationem ad effectum ſuſpenſivum, ſed ad effectum devolutivum tantum, deciſum refert Armend. *in addit. ad recep. Legum Navarræ lib. 1. tit. 6. & lib. 5. § 2. n 2*

10 A correctione morum facta a Prælato, ſeu Superiore, judicialiter formato proceſſu judiciario, admittitur appellatio ſubditi quoad utrumque effectum, ſcilicet devolutivum, & ſuſpenſivum, ut colligitur ex *cap. Irrefragabili 13. de Offic. Judic. Ordinar. in princip.* ubi dicitur: *niſi formam in talibus exceſſerint obſervandam*, & tenent Gratian. *Marchia deciſ.* 188. *num.* 4. Cevall. *de cognit. per viam viol. p. 2. q.* 113. *num.* 14 *&* 15. Piaſec. *in prax. Epiſcop. p. 2. cap. 3. n.* 61. Barboſa in Concil. Trid. *ſeſſ. 13. c. 1. n.* 8. & alii plurimi, & ſic cenſuit *Sacra Cong. Concil.* Nam conſulta ab Auditore Cameræ, an, cum Epiſcopi, ſervata Tela Judiciaria, ferunt ſententiam definitivam contra delinquentes, habeant locum Decreta Concilii de Viſitatione loquentia, & præcipue *cap. 10. ſeſſ. 24.* adeout Appellatio ad effectum ſuſpenſivum nullatenus deberet admitti, etiamſi ſententia lata fuerit ad puniendum delictum blaſphemiæ, vel adulterii; *Sacra Congregatio cenſuit Appellatione correctionis morum non comprehendi blaſphemiæ, & adulterii correctionem, ſeu punitionem, quando Epiſcopus judicialiter proceſſit, cognovit, & pronunciavit: Ideoque ſi Epiſcopus in dictis duobus criminibus judicialiter proceſſit, admittendam eſſe appellationem, etiam ad effectum ſuſpenſivum. Et Sanctitas ſua Congregationis ſententiam approbavit, ut ſi Epiſcopus judicialiter proceſſit ad definitivam, non comprehendatur hic caſus appellatione correctionis morum, & datur appellatio etiam ſuſpenſiva, nedum in prædictis duobus caſibus blaſphemiæ, & adulterii, ſed etiam in omnibus aliis ſimilibus, ubicumque Epiſcopus judicialiter proceſſit.* Sic tenet, & refert Fagnan. *in cap. Ad noſtram, de appellat. num. 14. & 15.* Vide ſupra *in art. 4. num. 7.*

11 Appellatio a Cenſuris abſolute ab homine latis admittitur ſolum quoad effectum devolutivum, non vero quoad ſuſpenſivum; *cap. Paſtoralis 53. de appellat.* Ipſa enim cenſura verb. gr. Excommunicatio trahit ſecum executionem, adeo ut per ſubſequentem appellationem, non ſolum ea non ſuſpendatur, ſed etiam non impediatur ejuſdem denunciatio, ſive quominus Judex talem excommu-
12 nicatum eſſe denunciare, & declarare poſſit, non obſtante appellatione, ut expreſſe decernitur *in cit. cap. Paſtoralis § Verum*, ubi cum ab Epiſcopo Pariſienſi quæſitum fuiſſet ex Pontifice Innocentio III. ſi Judex Eccleſiaſticus Epiſcopus v. gr. in Diœceſanum ſuum ſententiam Excommunicationis proferat, ille vero ab ea tamquam irrationabiliter, ſeu injuſte lata appellet, utrum Epiſcopi juriſdictio cenſeri debeat, quod pendente appellatione ſuſpenſa ſit, ac dormiter, proinde ac ſi ante latam Excommunicationem appellatio facta fuiſſet, an vero nihilominus eumdem denunciare poſſit, & Eccleſiaſticis Beneficiis Clericum ipſum privare; Sic præciſe reſpondit Pontifex: *Nos itaque reſpondemus, quod cum executionem Excommunicatio ſecum trahat, & Excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipſum Excommunicatum denunciare poteſt, ut ab aliis vitetur, & illi proventus Eccleſiaſtici merito ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur.* Et ſic etiam currit de Suſpenſione, ut habetur *in c. Is cui 20. de ſentent. excomm. n. 6.* præciſis his verbis: *Sane*
13 *ſicut Excommunicatio, ſic ab Officio, vel ingreſſu Eccleſiæ lata Suſpenſio, aut ipſius effectus per appellationem ſequentem minime ſuſpenduntur.* Idem pariter eſt dicendum de In-
14 terdicto, *c. Ad hæc 37. de appellat.* ubi præciſe habetur: *Ad hæc quoniam ſub Interdicto aliqui conſtituti appellant, & deinde illud ſervare contemnunt, quid in hoc caſu ſervandum ſit, conſulere voluiſti. Noveris igitur, quod ſicut poſt appellationem excommunicari non poſſunt, ſic Interdictum nequeunt, cui ante appellationem eos conſtat ſuppoſitos, declinare*; & clariſſime innuitur in hujus capitis Summario his verbis; *Sententia Interdicti non ſuſpenditur per appellationem ſequ.* Et ratio eſt, quia cum Cenſuræ Eccleſiaſticæ ſint medicinales, & principaliter ſint ad corrigendum; *c. Cum medicinalis 1. de ſentent. excomm. in 6.* fuit per allegatos Canones juſtiſſime diſpoſitum, quod per appellationem ſubſequentem non ſuſpendantur, ne prætextu frivolæ appellationis quandoque impediatur medicinalis correctio. Unde fiat, quod Appellatio a Cenſuris ab homine latis non pariat effectum ſuſpenſivum, ſed ſolum devolutivum, ex quo Judex, *ad quem* appellatur de juſtitia latæ Cenſuræ, & interpoſitæ ab illa appellationis, cognoſcere poſſit, ac debeat; *Eſt Communis.*

15 Appellatio a Cenſuris ab homine latis ſub conditione admittitur non ſolum quoad effectum devolutivum, ſed etiam quoad ſuſpenſivum ante conditionis eventum, etiamſi conditio non ſervetur. Habetur clare, & expreſſe *in cap. Præterea 40. de appellat.* præciſis his verbis: *Præterea requiſiti fuimus, ſi quis Judex ita protulerit ſententiam: niſi Sempronius infra 20. dies ſatisfecerit, ſe excommunicatum vel ſuſpenſum, aut interdictum eſſe cognoſcat: ille, in quem fertur ſententia, medio tempore appellans, ad diem ſtatutum minime ſatisfecerit, utrum ille ſententia tali ligetur, aut interpoſitione appellationis tutus exiſtat; Videtur autem nobis, quod hujuſmodi ſententiam appellationis obſtaculum debeat impedire.* & clariſſime innuitur in ejus Summario: *Sententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti lata ſub conditione, ſuſpenditur, ſi ante conditionis eventum fuerit appellatum.* Et ratio eſt, quia in tantum a Cenſura abſolute lata non admittitur appellatio quoad ſuſpenſivum, in quantum ipſa jam arctat Cenſuratum ante appellationem, cum cenſura abſolute late ſecum trahat executionem, ex *cap. Paſtoralis 53. de appellat.* & Cenſura lata ſub conditione non arctat Cenſuratum ante poſitam conditionem, cum conditionale nihil ponat in eſſe, niſi purificata conditione, adeoque ante eventum conditionis poteſt libere appellare quoad ſuſpenſivum, *cum per appellationem ſit ſuſpenſa ipſius* (ſcilicet Judicis) *juriſdictio*, ut expreſſe habetur *c. Si a Judice 10. de appellat. in 6.* Ap-
pellatio a Cenſuris comminatis admittitur etiam quoad 17
utrumque effectum, ſcilicet devolutivum, & ſuſpenſivum. Et ratio eſt, quia licet illarum ſententia ſit potius Interlocutoria, quam definitiva, ut notat Innocent. *in c. Per tuas*, Joann. Andreas. *in c. Venerabilibus, de ſentent. excommun. in 6.* & Doctores paſſim, *Rubr. de re judicata*, tamen ſemper infert gravamen, quod per appellationem reparari non poteſt, & ideo ante ſententiam admittitur appellatio ab hoc futuro gravamine, ita ut ſi a comminata cenſura, verb. gr. Excommunicatione appellatum fuerit, Excommunicatio poſtea lata ſit ipſo jure
nulla; cavetur *c. Per tuas 40. de ſenten. Excommun.* Hinc 18
deducitur, quod ſi quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat excommunicari, hic poſſit appellare, & Ordinarius tenebitur huic appellationi deferre, quia agitur de gravamine, quod ſi non reparetur per appellationem, eſt aliunde irreparabile, ut de ſe patet, cum Cenſura ſtatim ac eſt fulminata, trahat ſecum executio-
nem, ex *cit. c. Paſtoralis 53. de appellat.* E contra vero 19
ſi quis citetur ad adducendam rationem, quare non debeat declarari, ſe incidiſſe in Excommunicationem, hic non poterit appellare, nec Ordinarius tenebitur ſimili appellationi deferre. *Sacra Congr. Concil. in Tropien. 16. Martii 1619. & in Nocera ſrenſ. 22. Februarii 1620.* Et ratio eſt, quia cum a declaratoria detur appellatio etiam ſuſpenſiva præterquam in judicialibus, *c. Solet inſin. de ſentent. Excomm. in 6.* Felin. *in c. Rodulphus n. 43. de reſcript.* Rota *dec. 2. num. 3. de dil., & caut. in novis*, illius comminatio non infert gravamen, quod reparari non poſſit per appellationem a Definitiva, & ideo in hac comminatione non admittitur appellatio, ſicut in alia. Et hanc differentiam inter comminationem Excommunicationis jam latæ tradunt Felin. *in c. Cum non ab homine n. 12. de Jud.* & Duen. *in regul. 12. num. 8.* & ſæpius probavit *Sacra Congr. Concil.* ut refert, & tenet Fagnan. *in c. Super eo n. 50 de appellat.*

Ad uberiorem notitiam, & ſolidiorem confirmationem 20
præſentis materiæ placet hic referre per extenſum declarationem Sacræ Epiſcoporum Congregationis de mandato, & approbatione Clementis VIII. editam 16 *Octobris* 1600. quæ eſt, ut ſequitur.

„ Ad tollendas ambiguitates, & controverſias juriſdictio-
„ nales, quæ inter appellationum, & prioris inſtantiæ Ju-
„ dices, non ſine partium diſpendio, curſuſque Juſtitiæ
„ impedimento, & ſæpe cum ſcandalo oriuntur; Sacr.
„ Cong. cauſ. Epiſcoporum præpoſita, facta prius rela-
„ tione Sanctiſſimo D. N. Clementi Papæ VIII. ac San-
„ ctitatis ſuæ mandato vivæ vocis oraculo deſuper ha-
„ bito in hunc, qui ſequitur, modum ab omnibus, ad quos
„ ſpectat, in poſterum ſervari debere mandavit, & mandat.

„ Metropolitani, Archiepiſcopi, Primates, aut Patriar-
„ chæ, Suffraganeos, eorumque ſubditos non judicent, niſi
„ in caſibus a Jure expreſſis.

„ Item & alii quivis Superiores, etiam Nuncii, vel
„ Legati de Latere ſpecificam facultatem majorem non
„ habentes, cauſas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum
„ inferiorum Judicum pendentes ad ſe non advocent, niſi
„ per viam legitimæ appellationis ad ipſorum Tribunalia
„ ferantur, tunc appellantes, ab inferiorum Juriſdictio-
„ nibus, quo ad alias cauſas, eximi non poſſunt.

„ Appellationes nunquam recipiantur, niſi per publica
„ documenta, quæ realiter exhibeantur, prius conſtiterit
„ appellationem a ſententia definitiva, vel habente vim
„ definitivæ, aut a gravamine quod per definitivam repa-
„ rari non poſſit in caſibus a jure non prohibitis per
„ legitimam perſonam, aut intra debita tempora fuiſſe
„ interpoſitam, ac proſecutam.

„ Dum cauſæ coram inferioribus Judicibus pendent,
„ ante definitivam ſententiam, vel habentem vim defi-
„ nitivæ de gravamine illato, Superiores cognoſcere
„ non valeant, licet citra præjudicium curſus cauſa-
„ rum ſe id facere conteſtentur, nec ad hunc effectum
„ liceat eis inhibere, aut ſimpliciter mandare, ut ipſis
„ copia proceſſus tranſmittatur etiam expenſis appel-
„ lantis.

„ In-

„ Inhibitiones poſt appellationem ſicut præmittitur receptam, non concedatur, niſi cum inſertione tenoris ſententiæ, aut Decreti definitivi, aut vim definitivi habentis, vel damnum per definitivam irreparabile continentis; alias inhibitiones, & proceſſus, & inde ſecuta quæcunque ſint ipſo Jure nulla, eiſque impune non parere liceat.

„ Si appellans aſſerat ſententiæ, aut appellationis exemplum culpa Judicis a quo aut Actuarii haberi non poſſe, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda. Sed eis tantum, ad quos pertinet, injungi poterit, ut ſoluta condigna mercede, Actorum exemplum authenticum appellandi intra brevem aliquem competentem terminum tradatur; Caveat tamen Judex a quo niſi vere appellatum fuerit in cauſa appellabili, interim aliquid in præjudicium appellantis attentet, & ſi per actum publicum; aut per teſtium depoſitiones conſtiterit, Acta denegari appellanti, Judex appellationis mandato tradendi Acta poſſit adjicere, ne interim aliquid novi contra appellantem attentetur.

„ A ſententia autem Definitiva contra verum contumacem prolata, appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quævis proviſio, quandiu appellans in hujuſmodi vera contumacia perſtiterit, concedatur.

„ Ab executione Decretorum Sacri Concilii Trid. aut Viſitationis Apoſtolicæ, appellationes a Metropolitanis non recipiuntur, neque etiam quando Epiſcopi virtute ejuſdem Sacri Concilii Trident. procedunt uti Sedis Apoſtolicæ delegati in cauſis, quæ ſub eorum juriſdictione ordinaria non comprehenduntur, ſalva tamen in hoc caſu Legatorum, & Nunciorum Apoſtolicorum auctoritate.

„ In cauſis vero Viſitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum devolutivum tantum appellationes admittantur, niſi de gravamine per Diffinitivam irreparabili agatur, vel cum Viſitatos citata parte, & adhibita cauſæ cognitione Judicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quo ad effectum ſuſpenſivum.

„ Cur a gravamine, quod per Definitivam reparari nequit ut indebitæ incarcerationis, vel torturæ, aut Excommunicationis etiam comminatæ, appellatur, non niſi viſis Actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine, appellatio admittatur, aut inhibitio, vel proviſio aliqua concedatur.

„ Cauſa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur, carcere permanebit, quoad Judex ad quem appellatum eſt, viſis actis, & cauſa cognita aliter decreverit; Et tunc ſi a Judicis ad quem Decreto vim Definitivæ habente fuerit appellatum, is nihil mandare, aut pro ſui decreti executione attentare poterit, donec per Judicem Superiorem aliud fuerit ordinatum.

„ Acta originalia proceſſus primæ inſtantiæ ad Judicem Appellationis Notarius mittere non cogatur, niſi probabilis aliqua falſitatis cauſa, & ſuſpicio incidat, quæ Judicialiter objiciatur, & tunc terminata cauſa, remittenda ſunt ad Ordinarium, ut in ſuo Archivio conſerventur.

„ Cenſura Eccleſiaſtica contra appellantem prolata relaxari, ut nulla declarari per Judicem appellationis non poſſit, niſi auditis partibus, & cauſa cognita, tuncque ſi conſtiterit eam juſtam eſſe, ad Judicem, qui excommunicavit, appellans remittendus eſt, ut ab ipſo juxta Sacros Canones, beneficium abſolutionis, ſi humiliter petierit, debitamque emendationem præſtiterit, obtineat: Si vero injuſtam eſſe clare appareat, Superior abſolutionem impediat; Si autem dubitatur, honeſtius eſt, ut ad Excommunicatorem intra brevem aliquem competentem terminum eidem præfigendum abſolvendus remittatur, licet etiam Superior hoc caſu idipſum per ſe præſtare jure poſſit.

„ Abſolutio ad cautelam, non niſi parte citata, & viſis Actis, cum dubitatur de nullitate Excommunicationis ab homine prolatæ, vel a jure, ſi occurrat dubium facti, vel probabile dubium juris, concedenda erit, tunc ad tempus breve cum reincidentia, & præſtita per Excommunicatum cautione de ſtando juri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantum; & ſi juxta formam a jure præſcriptam apparebit, aliquem ob manifeſtam offenſam excommunicatum fuiſſe, debitam etiam ſatisfactionem præſtare: Si vero ob contumaciam manifeſtam, expenſas quoque reficere, ac inſuper cavere de judicio ſiſti coram Excommunicatore, qui teneatur, priuſquam ad cautelam abſolvatur.

Romæ in Sac. Cong. die 16. Octob. 1600.

Alex. Cardin. Florent.

Hieron. Agutius Secret.

Inſuper die 15. Maji 1700. circa hanc materiam fuerunt edita a Sac. Congr. Concilii alia Decreta in cauſa Inſulæ, ſeu Regni Sardiniæ, quæ pariter ad litteram cum propoſitis dubiis hic adducuntur.

1 An quando Ordinarii ad evitanda ſcandala procedunt, non citata parte, nec adhibita cauſæ cognitione in cauſis Viſitationis, aut Correctionis morum poſſit Judex Delegatus Apoſtolicus appellationem ſimpliciter admittere?

2 An ab Interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, quod tamen poteſt reparari per ſententiam Definitivam, valeat appellationem admittere?

3 An quando appellatur a gravamine, quod per Definitivam reparari nequit, ut carcerationis, torturæ, aut Excommunicationis, poſſit appellationem admittere, aut inhibitionem, vel aliam inhibitionem concedere non viſis Actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine?

4 An Cenſuras Eccleſiaſticas in appellantem prolatas valeat relaxare, aut nullas declarare, non auditis partibus, nec cognita cauſa?

5 An valeat abſolutiones ad cautelam concedere, non citata parte, nec viſis Actis, nec præſtita cautione ab appellante de ſtando juri, & parendo mandatis Eccleſiæ?

6 An ab executione Decretorum Sacri Concilii Trident. valeat appellationem admittere?

7 An valeat cauſas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum Judicum inferiorum pendentes ad ſe avocare, vel illorum curium impedire ſub quolibet prætextu, præterquam per viam legitimæ appellationis fuerint ad ipſius Tribunal delatæ?

8 An valeat appellationem recipere, niſi per publica documenta (quæ realiter exhibeantur) prius conſtiterit appellationem a ſententia Definitiva, vel habente vim Definitivæ, aut a gravamine, quod per Definitivam ſententiam reparari non poſſit in caſibus a jure non prohibitis per legitimam Perſonam, & intra debita tempora fuiſſe interpoſitam, & proſecutam?

9 An valeat inhibitionem concedere poſt receptam appellationem abſque inſertione tenoris ſententiæ, aut Decreti Definitivi, aut Definitivi vim habentis, etiamſi appellans aſſerat culpa Judicis a quo, vel Actuarii exemplum habere non poſſe, non juſtificato impedimento, & an in cauſa poſſint inhibitiones impune ſperni?

10 An valeat appellationes in ſecunda inſtantia recipere a Decretis, ſeu ſententiis Suffraganeorum, omiſſo medio Curiæ Metropolitanæ.

11 An in cauſis de ſui natura appellabilibus, in quibus dictus Judex proceſſit, valeat appellationem quo ad effectum ſuſpenſivum denegare?

Sacra Congreg. die 15. Maji 1700. reſpondit:

Ad 1. Negative quoad effectum ſuſpenſivum.
Ad 2. Negative.
Ad 3. Negative quoad cognitionem cauſæ in gradu Appellationis tantum, & affirmative quoad brevem ſuperſeſſoriam.
Ad 4. Negative.
Ad 5. Negative preterquam in caſu abſolutionis ad breve tempus, & tunc cum obligatione de ſtando juri, & parendo mandatis Eccleſiæ.

Ad 6. Negative.	*Ad 7. Negative.*
Ad 8. Negative.	*Ad 9. Negative.*
Ad 10. Negative.	*Ad 11. Negative.*

Novæ additiones ex aliena manu.

QUod tradit *Auctor n. 6.* non admitti appellationem 1
quoad effectum ſuſpenſivum a decreto lato in viſitatione; ita diſtingue: Aut decretum illud concernit res ad
cultum divinum, morumque correctionem pertinentes, &
non habet locum appellatio quoad effectum ſuſpenſivum.
Aut dictum decretum reſpicit alia negotia, quæ nil com- 2
mune habent cum cultu divino, morumque correctione,
& quoad ipſum effectum ſuſpenſivum procedit appellatio: *Van-Eſpen Jur. Eccleſ. univerſ. part. 1. tit. 17. cap. 4.
n. 3. & ſequent.* Card. de Luc. *in annot. ad Concil. Trident.
diſcurſ. 5. fer. per tot.* Ventrigl. *de Juriſdict. Archiep. cap. 121.
num. 5. & 6.* Rot. *cor. Rem. bald. deciſ. 294. num. 3. cor.
Dunozett. jun. deciſ. 333. num 3. & cor. Caprar. deciſ. 523.
num. 5.*

A ſententia excommunicationis, ut advertit *Auctor*, 3
appellari nequit. Idem dicendum eſt (ut ait Murg. *de* 4
Appellat. part. 1. quæſt. 17. num. 648.) *de ſuſpenſione ab ingreſſu Eccleſiæ, ab officio, ſive ab alia re mere ſpirituali &
animam concernente: quia hæc pariſicantur excommunicationi
quoad hunc effectum ſuſpenſivum &c. ALIUD in ſuſpenſione* 6
a beneficio, vel ab alia re temporali, tunc enim appellatio ſuffragatur quoad utrumque effectum.

Tametsi a ſententia declaratoria incurſus cenſurarum 7
appellari queat; Id tamen fallit, ſi dicta ſententia declaratoria lata ſit in executionem mandati executorialis rei
judicatæ, nam ut ſit tandem aliquando litium finis, non
admittitur ab ea appellatio, *Murg. de appell. part. 1. q. 7.
§. 2. diviſ. 12. n. 227.* Quod ipſum obtinet quoque quan- 9
do Judex in mandato dicit: *Niſi infra ſex dies, quem terminum tibi damus, obedieris &c.* Idem Auctor loco citato.

De appellatione ab ipſa ſententia incurſus cenſurarum 10
hæc

hæc habet Marg. de appell. part. 1. quæſt. 7. §. 2. diviſ. 12. p. 328. Sed eſt notandum, quod a ſententia declaratoria incurſus cenſurarum ſolum appellare licet quoad effectum devolutivum, non vero quoad ſuſpenſivum. Interim enim habendus eſt appellans pro excommunicato, donec Judex ad quem ſuper excommunicatione pronunciet.

Articulus V.

Appellatio quoad vim, & effectus Clauſulæ: *Appellatione remota.*

S U M M A R I U M.

1 *Cauſas committere cum clauſula* appellatione remota, *poteſt ſolus Papa in cauſis Eccleſiaſticis ubique terrarum, & in cauſis profanis Papa in locis ſuæ temporalis Juriſdictionis, Imperator, Reges, & omnes Principes ſupremi in ſuis reſpectivis ditionibus.*

2 *Unde nec Legatus a Latere poteſt ſub illa clauſula ſubdelegare.*

3 *Nec Sacra Congregatio Cardinalium.*

4 *Nec Signatura Juſtitiæ.*

5 *Vi Clauſulæ:* appellatione remota, *cenſetur prohibita omnis appellatio, quæ a Jure expreſſe conceſſa non reperitur.*

6 *Per clauſulam:* appellatione remota *non ſolum non prohibentur appellationes a Jure expreſſe conceſſæ cum adjecto;* non obſtante clauſula appellatione remota, *ſed neque prohibentur appellationes a Jure expreſſe conceſſæ, & approbatæ, licet ſine tali adjecto* non obſtante clauſula, appellatione remota ad n. 7.

8 *Clauſula* appellatione remota, *plures operatur effectus, quorum principaliores aſſignantur. Primus effectus eſt, quod tollat omnem appellationem, quæ non reperitur expreſſe in Jure conceſſa.*

9 *Secundus effectus eſt, quod non ſuſpendatur juriſdictio Judicis a quo, nec iſte tenentur deferre appellationi, ſed poſſit ſententiam ſuam mandare executioni, antequam ſciat per Judicem ad quem fuiſſe receptam appellationem, & ſibi inhibitum, ne ad ulteriora procedat.*

10 *Tertius effectus eſt, quod Judex non deferens tali appellationi, quantumvis probabili, non punitur, nec incidit in pœnam* cap. Decreto 11. cauſ. 2. quæſ. 6.

11 *Quartus effectus eſt, quod Reſcriptum poſterius non revocet prius datum ſub tali clauſula* appellatione remota, *niſi prioris Reſcripti, & talis clauſulæ faciat expreſſam mentionem.*

12 *Quintus effectus eſt, quod attentata poſt talem appellationem non revocantur a Judice ad quem per viam attentati, vel nullitatis.*

13 *Sextus effectus eſt quod teneat Excommunicatio lata in contumaciam poſt appellationem ipſius a Judice date cum clauſula* appellatione remota: *dummodo tamen appellatio illa non ſit in caſibus expreſſe ad appellandum a Jure approbatis.*

1 CAuſas committere cum clauſula *appellatione remota* poteſt ſolus Papa in cauſis Eccleſiaſticis ubique terrarum, & in cauſis profanis Papa in locis ſuæ temporalis juriſdictionis, Imperator, Reges, & omnes Principes ſuprema juriſdictione gaudentes in ſuis reſpective Ditionibus, *leg. 1. §. fin. ff. A quibus appell. non licet, cap. Super Quæſtionum A titulis 27. cum ibi notat de Offic. Delegati;* & ſic tenent communiter Doctores hic, ut teſtatur Ab-
2 bas *num.* 4. Unde nec Legatus a latere poteſt ſub illa Clauſula ſubdelegare, *ex cit. cap. Super quæſtionum §. Si ve-*
3 *ro.* Nec Sacra Congreg. Cardinalium, ut teſtatur Fagnan. *in cap. Paſtoralis num. 3. de appellat.* ſe non ſemel audiviſſe Urbanum VIII. dicentem, Congregationem Cardinalium non poſſe dare clauſulam *appellatione remota*, Quam
4 nec Signatura Juſtitiæ dare poteſt; Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. cap. 10.* Fagnan. *loc. cit. mox*, & alii cum Rota apud Card. Seraphin. *deciſ.* 856. *num.* 2.

5 Vi clauſulæ *appellatione remota* cenſetur prohibita omnis appellatio, quæ a Jure expreſſe conceſſa non reperitur, ut habetur expreſſe *cap. Paſtoralis 53. de appellat.* præciſis his verbis: *Quæſiviſti, utrum quando inhibetur appellatio in Reſcripto, fruſtratoria tantum inhibita videatur? Nos igitur attendentes, quod per appellationem fruſtratoriam, etiamſi non fuiſſet inhibita, negotium non debeat impediri, reſpondemus, quod quælibet provocatio intelligitur removeri, quæ a Jure non indulgetur expreſſe, ſed ſi appellans fuerit gravatus injuſte, gravamen hujuſmodi per Superiorem poterit emendari.* Et clariſſime in ejus Summario: *Per clauſulam* appellatione remota *inhibetur omnis appellatio, quæ a Jure non indulgetur expreſſe.*

6 Per clauſulam *appellatione remota*, non ſolum non prohibentur appellationes a jure expreſſe conceſſæ, cum adjecto, *non obſtante clauſula appellatione remota*, ſed neque prohibentur appellationes a Jure expreſſe conceſſæ, & approbatæ, licet ſine tali adjecto, *non obſtante clauſula appellatione remota*; Ita Hoſtienſ. *in cit. cap. Paſtoralis verb. Expreſſe;* Abbas *ibid. num.* 14. citans Doctores communiter, & ſequuntur Fagnan. *in cap. Paſtoralis, n.* 24. Pirhing *lib. 2. tit. 28. de appellat. num.* 70. Anaclet. *ibid. num.* 289. Et ratio eſt, quia ubi jura permittunt expreſ- 7
ſe appellationem, gravamen eſt notorium, & manifeſtum, ſed clauſula *appellatione remota*, non poteſt impedire appellationem, ubi gravamen eſt notorium, & manifeſtum. Superior enim committens cauſam cum clauſula *appellatione remota*, exiſtimat Judicem non injuſte gravaturum partes, *arg. cap. Secundo requiris 41. de appellat.* alias non poſſet juſte committere cauſam cum tali clauſula, quia ſic cenſeretur velle gravamen alterius, adeoque a Judice notorie, & manifeſte gravante poteſt appellari, non obſtante quod cauſa ſit ei commiſſa cum clauſula *appellatione remota;* Colligitur *ex cap. Ex conqueſtione 10. de reſtitut. Spoliator.* & Gloſſa *ibi verb. Poſt appellationem;* ubi ſic præciſe dicit: *Et ita tenuit appellatio, licet eſſet inhibita in Litteris, quia remotio appellationis non impedit appellationem, ubi manifeſte quis gravatur;* & hanc Gloſſam ſequuta eſt Rota apud Puteum *deciſ.* 414. *lib.* 3. & colligitur etiam ex variis aliis Juris Canonici Capitulis, ſcilicet ex *cap. Significante 34. cap. Rodulphus 35. cap. Significavit 36. de Reſcript. cap. Exhibita 19. de Judic. cap. Dilecti 8. cap. Dilecta 10. cap. Significaverunt 21. de except.* ex quibus omnibus, & aliis ſimilibus conſtat, appellationem admitti, ubi adeſt gravamen notorium, & manifeſtum, licet cauſa ſit alicui commiſſa cum clauſula *appellatione remota;* Joann. Andreas *in cit. cap. Paſtoralis numer.* 12. Hoſtienſ. Abbas, & alii loco ſupracit. cum Lancelot., Seraphin., Scaccia, Marcheſ., Gonzalez, & Barboſa cum pluribus aliis a ſe cit. *tract. de Clauſul. clauſula 9. num.* 20. & Rota *part. 3. deciſ. 117. n.* 1.

Clauſula *appellatione remota* plures operatur effectus, 8
quorum principaliores ſunt: Primus effectus eſt, quod tollat omnem appellationem, quæ non reperitur expreſſe in jure conceſſa, *cap. Paſtoralis 53. de appellat.* Secundus effectus eſt, quod non ſuſpendatur juriſdictio Judicis *a quo*, 9
nec iſte teneatur deferre appellationi, ſed poſſit ſententiam ſuam mandare executioni, antequam ſciat per Judicem *ad quem* fuiſſe receptam appellationem, & ſibi inhibitum, ne ad ulteriora procedat, *cap. Paſtoralis 28. §. Præterea, de Offic. Jud. Delegati;* Abbas *loc. cit.* Pirhing. *loc. cit.* & Barboſa citans plures alios *clauſ. 9. n.* 9. Ter- 10
tius effectus eſt, quod Judex non deferens tali appellationi quamvis probabili, non punitur, nec incidit in pœnam *cap. Decreto 11. cauſ. 2. quæſt.* 6. Cum enim hoc ſit ei a Jure expreſſe conceſſum, & ſic Juris auctoritate eam non admittat, nec Principis Majeſtatem contemnit, nec peccat, adeoque nec ullam pœnam meretur, *cap. Qui peccato 4. cauſ. 23. q. 4. & l. Gracchus 34. Cod. Ad Leg. Juliam de adulter.* Hoſtienſ. *in cap. Paſtoralis n.* 9. Abbas *ibid. num.* 10. Fagnan. *ibid. num.* 29. Pirhing. Anacl. Barboſa *cit. clauſ.* 9. Quartus effectus eſt, quod reſcriptum poſterius non revocet prius datum ſub tali clauſula *appel-* 11
latione remota, niſi prioris reſcripti, & talis clauſulæ faciat expreſſam mentionem; Abbas *loc. cit. num.* 14. hoc probans ex *cap. Ex conqueſtione 10. & notatis ibid. de reſtitut. Spoliator.* Quintus effectus eſt, quod attentata poſt ta- 12
lem appellationem non revocantur a Judice *ad quem* per viam attentati, vel nullitatis, quia cum per eam appellationem non ſuſpendatur juriſdictio Judicis *a quo*, omnia ab eo acta erunt valida, licet poſſint exinde a Superiore revocari per viam querelæ, ut concludunt Hoſtienſ. *n.* 9. Joann. Andr. *n.* 4. Butrius *num.* 3. Abbas *num.* 11. Pirhing. & alii plurimi. Sextus effectus eſt, quod teneat Excommunicatio lata in contumaciam poſt appellationem ipſius a Judice dato cum clauſula *appellatione remota;* 13
dummodo tamen appellatio illa non ſit in caſibus expreſſe ad appellandum a Jure approbatis; Abbas *in cit. cap. Paſtoralis 53. num* 9. Scaccia *de appellat. q. 17. limit. 22. n.* 56. Barboſ. *tract. de clauſulis, clauſul 9. n* 15. Francus *in cap. Paſtoralis, de appellat num.* 7. & alii. Plures adhuc hujus clauſulæ effectus enumerantur a Doctoribus, ſed ut minus principales relinquuntur videndi apud Abbatem *in cap. Ut debitus 59. num. 14 de appellat.* Francum *in cap. Paſtoralis col. 3. circa med. verb Operatur ergo primo;* Præpoſit. *num. 32. verſ. Succedit tertia quæſtio principalis*, Alex. *n. 30. & ſeq.* & Barboſ. *in cit. clauſ.* 9.

Novæ additiones ex aliena manu.

COncluſioni ab *Auctore* poſitæ *n.* 1. quod nonniſi Prin- 1
cipes cauſas committere valeat cum clauſula, *Appellatione remota*, conſectaria eſt hæc altera, quod ſcilicet Delegati a Principe ſub hac clauſula ſubdelegare nequeant, idque quia ſi ſubdelegarent, indirecte ſibi tribuerent facultatem delegandi ſub clauſula, *Appellatione remota:* cum eo, quo delegati ſunt, modo ſubdelegatio inſtitui debeat. Confer *Bohemer. in Decretal. lib. 2. tit. 28. §.* 10.

De

2 De vi hujus clauſulæ *Appellatione remota* diſſidentes inter ſe Doctorum opiniones recenſet, *Bohemer. loco citato* §. 21. & 22. Quoad effectum vero ab *Auctore num.* 13. relatum, nempe quod virtute hujus clauſulæ valeat excommunicatio poſt appellationem lata, nota, id eatenus verum eſſe, quatenus Judex adamuſſim ſervata forma commiſſionis procedat, nec partem gravet, *Rot. cor. Ludoviſ. deciſ.* 91. *num.* 10.

3 Illud hic prætereundum haud eſt, hanc clauſulam non præjudicare Tertio, qui pro ſuo intereſſe appellare intendit. *cap.* 15. *de Offic. & Poteſt. Jud. delegat. Brunemann. diſſert. de Appellat. Reſcript. Princip. remot. cap. ultim.* nec eſſe per eam ſublata alia juris remedia. Primo enim facultas recuſandi Judicem non eſt prohibita, *c.* 3. & 9. *de Appellat.* Secundo integrum eſt gravato remedium ſupplicationis, vel reſtitutionis in integrum, *Gail.* 1. *obſerv.* 33. *num.* 5. Tertio non eſt impedita querela nullitatis; *Bohemer. ibidem* §. 23.

4 De altera, eaque potentiori clauſula *Omni & quacumque appellatione remota*, confer *Scacc. de Appel. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 96.

ARTICULUS VII.

Appellatio quoad Fatalia.

SUMMARIUM.

1 *Appellationum Fatalia quid ſint?*
2 *Fatalia dicuntur a Fato, ſive morte.*
3 *Appellationum Fatalia ſeu tempora appellationis ſunt quadruplicia. Prima ſunt Fatalia, ſeu tempora interponendæ appellationis. Secunda ſunt Fatalia ſeu tempora petendi Apoſtolos. Tertia ſunt Fatalia, ſeu tempora præſentandæ appellationis. Quarta ſunt Fatalia, ſeu tempora finiendæ appellationis.*
4 *Fatalia, ſeu tempora interponendæ appellationis de jure antiquo erant duo dies in cauſa propria, tres in cauſa aliena, ſeu procuratorio nomine actitata.*
5 *De jure vero novo ſunt decem dies a die gravaminis illati, vel latæ ſententiæ, & ſcientiæ numerandi.*
6 *Iſti decem dies ad appellandum conceſſi incipiunt currere ſtatim a momento habitæ notitiæ de illato gravamine, & data ſententia.*
7 *Hoc decendium currit de momento in momentum.*
8 *Et taliter debet currere de momento in momentum, ut etiam debeat eſſe continuum, ita ut in eo decendio includantur etiam Feriæ, nec propter ipſas cenſeatur prorogari.*
9 *Fatalia, ſeu tempora petendi Apoſtolos.* Remiſſive.
10 *Fatalia, ſeu tempora præſentandæ appellationis de Jure Civili ſunt ſex menſes.*
11 *De jure vero Canonico nullum reperitur determinatum tempus, ſed videtur relictum diſpoſitioni Judicis a quo.*
12 *Fatalia, ſeu tempora finiendæ appellationis de jure ſunt duodecim menſes, & ex cauſa neceſſaria, & evidenti biennium, ita tamen, ut Judex a quo ſecundum locorum diſtantiam, & Perſonarum, & negotii, ſeu cauſæ qualitatem, prout expediens judicaverit, poſſit brevius tempus præfigere.*
13 *Hoc tempus eſt numerandum non a die latæ ſententiæ, ſed a die interpoſitæ appellationis.*
14 *Taliter quod, ſi ipſe appellans, ceſſante juſto impedimento, non fuerit proſecutus, neque terminaverit, debet ejus appellatio cenſeri deſerta.*
15 *Et ſic tenebit ſententia prius lata.*
16 *Fatalia, ſeu tempora unius anni, & ex juſta cauſa biennii ad proſequendam, & finiendam appellationem a Jure conceſſa, non currunt legitime impedito.*
17 *Impedimenta legitima, quorum quodlibet ſufficit, ut appellans etiam elapſo biennio habeat jus ad proſequendam appellationem, enumerantur a Canoniſtis communiter ſex; & primum ſe tenet ex parte appellantis, ſcilicet ratione propriæ impotentiæ.*
18 *Secundum impedimentum provenire poteſt ex parte appellati.*
19 *Tertium impedimentum provenire poteſt ex facto utriuſque, ſcilicet appellantis, & appellati.*
20 *Quartum impedimentum provenire poteſt ex parte Judicis ad quem.*
21 *Quintum impedimentum provenire poteſt ex facto tertii.*
22 *Sextum impedimentum provenire poteſt ex caſu fortuito.*
23 *Ad hoc tamen, ut unumquodque ex dictis impedimentis ſufficiat ad proſequendam appellationem poſt elapſum biennium, debet eſſe reale, & veridicum, & ut tale evidentiſſima probatione conſtet.*
24 *Et hoc onus probandi eſſe verum, & legitimum impedimentum incumbit appellanti.*
25 *Immo nedum appellanti incumbit onus probandi verum eſſe, & reale impedimentum, ſed inſuper probare debet, quod diligentiam adhibuerit ad removendum tale impedimentum, & appellationem proſequendam.*
26 *Solus enim ille dicitur ex juſta, neceſſaria, & evidenti cauſa impeditus, qui poſt adhibitam diligentiam adhuc remanet impeditus; Non vero ille, qui de facili poteſt tollere impedimentum, & non tollit.*

APpellationum Fatalia ſunt illa tempora, intra quæ 1
debet inchoari, & terminari cauſa appellationis; aliter appellatio, ſeu facultas appellandi ſit deſerta, & extinguitur; *Eſt in re Communis*. Et iſta dicuntur Fatalia 2
a Fato, ſive a morte, prout colligitur ex *l.* 2. *Cod. de temporib. in integrum reſtitut.* ubi expreſſe dicitur: *Pater tuus in Fata conceſſit*; Sicut enim mors extinguit totaliter hominem, ita lapſus temporis pro appellatione conceſſi extinguit appellationem, ita ut, ipſo elapſo, cenſeatur etiam elapſa, & totaliter deſerta appellatio, & rata maneat prior data ſententia; Sic Abbas *in cap. Ex ratione* 8. *num.* 8. *de appellat.* Scaccia *quæſt.* 15. *de appellat. num.* 1. Maranta *part.* 6. *Speculi aurei, tit. de appellat. nu.* 232. & alii communiter.

Appellationum Fatalia, ſeu tempora appellationis ſunt 3
quadruplicia. Prima ſunt Fatalia, ſeu tempora interponendæ appellationis. Secunda Fatalia, ſeu tempora petendi Apoſtolos. Tertia Fatalia, ſeu tempora præſentandæ appellationis. Et quarta Fatalia, ſeu tempora finiendæ appellationis; Engel, Pirhing. & alii *hoc loco, & eſt in re Communis*. Fatalia interponendæ appellationis, ſeu 4
tempora conceſſa ad appellandum, quibus elapſis, elabitur etiam, & extinguitur facultas appellandi, de jure antiquo erant duo dies in cauſa propria, & tres in cauſa aliena, ſeu procuratorio nomine actitata; *l.* 1. §. *Biduum ff. Quando appelland. ſit*; *leg. Eos* 6. §. *Sint autem. Cod. hoc tit.* & *cap. Biduum* 29. *quæſt.* 6. De jure vero novo ſunt 5
decem dies a die gravaminis illati, vel latæ ſententiæ, & ſcientiæ numerandi, *Eſt Communis*; & expreſſe habetur in *Authent. Hodie* juxta Gloſſa *ib. Cod. de appellat.* & *cap. Anteriorum* 28. *cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi expreſſe habetur: *Sancimus, omnes appellationes, ſive per ſe, ſive per Procuratores, ſive per Defenſores, vel Curatores, & Tutores ventilentur, poſſe intra decem dierum ſpatium a recitatione ſententiæ numerandorum Judicibus ab his, quorum intereſt, afferri*. Et clariſſime in ejus Summario; *Infra decem dies remedium appellationis conceditur*. Et expreſſe etiam habetur *in cap. Quod ad conſultationem* 15. *de ſentent. & re judicata* præciſis his verbis: *Cum poſt decem dierum ſpatium ſententia in auctoritatem rei tranſeat judicatæ, qui ad provocationis ſubſidium infra id temporis non recurrit, appellandi ſibi aditum denegare*. Iſti decem 6
dies ad appellandum conceſſi incipiunt currere ſtatim a momento habitæ notitiæ de illato gravamine, & data ſententia, *cap. Concertationi* 7. *de appellat in* 6. ubi expreſſe dicitur: *Quiſquis ex eis* (ſcilicet electionibus, poſtulationibus, proviſionibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus) *Quiſquis ex eis gravatum ſe reputans per appellationis beneficium gravamen illatum deſideraverit revocari, infra decem dies, poſtquam ſciverit, ſi velit, appellet. Poſt decendium vero eidem aditus non pateat appellandi*. Et hoc decendium currit de momento in momentum, ta- 7
liter quod, ſi ſententia lata ſit contra præſentem hora vigeſima, v. g. primæ diei menſis, decendium debeat currere uſque ad horam vigeſimam diei undecimæ ejuſdem menſis, ad hoc ut ſit integrum, & completum, cum horæ antecedentes ad vigeſimam primæ diei, in qua lata eſt ſententia, non ingrediantur tale decendium, & ideo Gailus *lib.* 1. *practic. obſerv.* 139. *num.* 5. Pirhing. *lib.* 2. *tit.* 28. *num.* 135. Anaclet. *ibid. num.* 159. cum aliis monent Notarios, ut in inſtrumento appellationis, non tantum diem: ſed etiam horam interpoſitæ appellationis exacte notent, ad hoc ut certo ſciatur, quando decendium ſit elapſum, nec ne. Et colligitur ex Gloſſa *in Clementin. Sicut, de appellat. verb. A die*, ubi dicit: *Ergo videtur, quod illa pars diei, in qua appellatur, cedat lucro appellantis, nec computetur in anno, & in hoc differat a tempore appellationis interponendæ*, quod currit de momento ad momentum. Et taliter debet currere de momento ad momen- 8
tum, ut etiam debeat eſſe continuum, ita ut in eo decendio includantur etiam Feriæ, ne propter ipſas cenſeatur prorogari; *l.* 1. *Cod. de Feriis*; *l. Sive* 3. §. *Feriæ Cod. de dilation.* & Doctores ſupracitat.

Fatalia, ſeu tempora petendi Apoſtolos, vide ſupra in 9
verb. *Apoſtoli*, ideſt *Litteræ miſſoriæ*.

Fatalia, ſeu tempora præſentandæ appellationis, ideſt 10
præſentandi Apoſtolos, & introducendæ coram Judice *ad quem* appellationis, ſecundum jus Civile ſunt ſex menſes, intra quos computandos, & numerandos a die interpoſitæ appellationis, & non a die latæ ſententiæ, debent præſentari Apoſtoli, & appellatio introduci coram Judice *ad quem*; *l.* 2. & 3. *Cod. de temporib. appellation.* Camera Spirenſ. *part.* 2. *tom.* 30. Gailus *lib.* 1. *practic. obſerv.* 140. *numer.* 2. & 3. Pirhing. *lib.* 2. *tit.* 28. *num.* 145. Sanmig. *ibid. cap.* 6. *numer.* 9. Anaclet. *ibid. numer.* 167. De jure tamen Canonico nullum reperitur determi-

natum

natum tempus ad præſentandos Apoſtolos, ſeu ad præſentandam, vel introducendam appellationem coram Judice *ad quem*, ſed videtur relictum diſpoſitioni Judicis *a quo*, qui ſecundum locorum diſtantiam, ac Perſonarum, & negotii, ſeu cauſæ qualitatem debet præfigere congruum terminum, intra quem appellatio præſentetur Judici *ad quem*, aliter elapſo tali termino habeatur appellatio pro deſerta, *cap. Cum ſit* 5. *& cap. Ad aures* 83. *de Appellat. & Clementin. Quandiu* 4. *de appellat.* Et ſic tenent Scaccia *quæſt.* 15. *de appellat. n.* 12. Engel. *lib.* 2. *tit.* 28. *num.* 48. Pirhing. *ibid. num.* 145. Anaclet. *ibid. num.* 168. & alii paſſim.

12 Fatalia, ſeu tempora finiendæ, ſeu proſequendæ uſque ad finem appellationis, de jure ſunt duodecim menſes, ſeu annus integer, & ex cauſa neceſſaria, & evidenti biennium, ita tamen, ut Judex *a quo* ſecundum locorum diſtantiam, & Perſonarum, & negotii, ſeu cauſæ qualitatem, prout expediens judicaverit, poſſit brevius tempus præfigere, ut habetur expreſſe *in cap Cum ſit Romana* 5. *de appellat* his verbis: *Si ante ſententiam, vel poſtea fuerit appellatum, hujuſmodi appellantibus annus indulgetur, aut ex neceſſaria, & evidenti cauſa biennium, niſi forte Judex, a quo appellatum fuerit ſecundum locorum diſtantiam, & Perſonarum, & negotii qualitatem reciſius tempus fuerit moderatus*. Et concordat *Clementin. Sicut appellationem* 3. *de appellat ex Authent. Ei qui appellat. Cod. de temporibus appellat.* Et hoc tempus eſt numerandum, non
13 a die latæ ſententiæ, ſed a die interpoſitæ appellationis, ut expreſſe habetur ex *Clement. Sicut appellationem* 3. *de appellat.* his verbis: *Infra annum a die interpoſitionis ipſius* (ſcilicet appellationis) *proſequi, & finire tenetur*
14 *appellans*. Taliter quod ſi ipſe appellans, ceſſante juſto impedimento, non fuerit proſecutus, neque terminaverit, debet ejus appellatio cenſeri deſerta, ut præciſe ſtatuit *cit. Clementin. Sicut appellationem*, his verbis: *Quod ſi juſto impedimento ceſſante, non fecerit, debebit ejus appel-*
15 *latio deſerta cenſeri*. Et ſic tenebit ſententia prius lata, ut expreſſe ſtatuitur *in cap. Cum ſit Romana* 5. his verbis: *Infra quod, ſi is, qui appellaverit, cauſam appellationis non fuerit proſecutus, tenebit ſententia, ſi poſt ſententiam appellaverit, & a cauſa ſua cecidiſſe videtur, nec amplius ſuper eodem negotio audietur appellans*. Concordat *cap. Ei qui appellat, cauſ.* 2. *quæſt.* 6. his verbis: *Ei qui appellat, impertitur annus, intra quem ſecundum ſe communiter cum ad litem exequatur, aut (ſi juſta interceſſerit cauſa) alius annus indulgeatur, quo tranſacto, lite non completa, maneat ſententia rata*; & jam ſic fuerat ſtatutum *in Authent. Ei, qui appellat, Cod. de temporibus appellat*; Et *eſt communis*.

16 Fatalia, ſeu tempora unius anni, & ex juſta cauſa biennii ad proſequendam, & finiendam appellationem a jure conceſſa non currunt legitime impedito, ſi quis enim intra tale tempus propter legitimum impedimentum interpoſitam appellationem proſequi intermiſit, etiam poſt elapſum biennium debet admitti ad ipſam proſequendam, ut expreſſe habetur *cap. Ex ratione* 8. *de appellat.* his verbis: „ Verum ſi appellationem, biennio elapſo, interpo„ ſita a ſententia contra vos prolata proſecuti non eſtis, „ dummodo proſecutionem ipſius per impotentiam vos „ conſtiterit omiſiſſe nolumus, quod juſtitiæ veſtræ de„ beat præjudicium generare; “ & Gloſſa ibi, Abbas, Hoſtiens, & Canoniſtæ communiter, a quibus ſex in ſpecie aſſignantur pro impedimentis legitimis quorum quod-
17 libet ſufficit, ut appellans etiam elapſo biennio habeat jus ad proſequendam appellationem. Primum igitur legitimum impedimentum ſe tenet ex parte appellantis, ſcilicet ratione propriæ impotentiæ, quia v. g. propter infirmitatem, vel propter inopiam, aut hujuſmodi, non potuit intra tempus ſtatutum appellationem proſequi, & terminare, *cit. cap. Ex ratione* 8. expreſſo verbo *per impotentiam*, & Gloſſa ibi, Innocentius, Abbas, & *commu-*
18 *nis*. Secundum legitimum impedimentum provenire poteſt ex parte appellati, ſi v. g. is per ſe, vel per alios impediat appellantem, ne intra tempus ſtatutum poſſit cauſam appellationis terminare, ut petendo fruſtatorias dilationes, vel per ſuas cavillationes prorogando judicium, & hujuſmodi; Abbas *in cit. Cap. Ex ratione num.* 8. *verſ. Quandoque impedimentum provenit ex facto ſolius appellati*, Alexander de Nævo *ibid. n.* 27. Scaccia *q.* 15. *de appellat. num.* 61. Pirhing. *lib.* 2 *tit.* 28. *num.* 165. & alii.
19 Tertium legitimum impedimentum poteſt provenire ex facto utriuſque, ſcilicet appellantis, & appellati, ut ſi v. g. uterque in Arbitros compromittat, vel de utriuſque expreſſo conſenſu differatur tempus ad proſequendum, *Clementin. Quandiu* 4. *de appellat.* ubi expreſſe ſic dicitur: „ Quando appellationis perſecutio per compro„ miſſum, vel alios de partium expreſſo conſenſu differtur, „ tempus ad proſequendam eamdem ab homine, vel a ju„ re præfixum currere nolumus appellanti.
20 Quartum impedimentum legitimum provenire poteſt ex parte Judicis *ad quem*, ſi v. g. Judex *ad quem* noluerit, vel nequiverit intra tempus ſtatutum appellationem audire, & expedire, *Authent. Si appellatione, Codic. de temporibus appellationis* ubi ſtatuitur, quod ſi Judex cauſam appellationis in definitis diebus ſuſcipere differat, nullum præjudicium partibus, vel uni earum penitus fiat; Et Baldus in ejus Summario ſic præciſe ait: *Si ſtat per Judicem appellationis, non currunt Fatalia*, & *cap. Ex inſinuatione* 50. *de appellat.* ubi expreſſe dicitur: *Lis, quæ in Conſiſtorio ſperatur inferri abſque damno moræ, intacta permaneat, donec ipſam faciat introduci, & a Proceribus dirimi juxta morem*. Quintum legitimum impedimentum prove- 21
nire poteſt ex facto tertii, v. g. Procuratoris, qui ex negligentia, vel dolo, debito tempore non eſt proſecutus appellationem, vel alterius tertii, qui dolo, & malitia appellationis proſecutionem impedivit, licet enim tunc currant tempora appellationis, tamen appellans habet actionem ad intereſſe contra malitioſe impedientem, vel contra Procuratorem doloſum, & negligentem; l. *A procuratore* 13. *Cod. Mandati*, & ſi non eſt ſolvendo, appellans reſtitui debet in integrum ad proſequendam appellationem, Gloſſa *in cap. Ex ratione* 8. *de appellat.*, *verb. Impotentiam*, ubi præciſe dicit: „ Si vero dolo alicujus „ privati circumventus appellat, & appellationem non „ fuit proſequutus, tunc currunt tempora appellationis, „ ſed habet recurſum contra doloſum ad intereſſe, qui ſi „ ſolvendo non ſuit, reſtituitur appellans ad proſecutio„ nem ſuæ appellationis, “ *ff. De eo per quem fac. erit. l. Ex hoc Edicto, ff de dolo, l. Et eleganter §. Si Dolo*. Et ſic Abbas *in cit. cap. Ex ratione num.* 8 Alexander *ibid. num.* 69. *&* 70. & alii. Sextum legitimum impedimentum provenire poteſt ex caſu fortuito, ut ſi appellans, vel ejus Procurator ſit ab hoſtibus captus, vel via ad Judicem ſit ab hoſtibus, inundatione aquarum, vel morbo contagioſo impedita, & hujuſmodi, quia imputari non debet ei, per quem non ſtat, ſi non faciat, quod per eum fuerit faciendum; *Regul. Juris* 41. *in* 6.

Verum tamen eſt, quod unumquodque ex iſtis impe- 23
dimentis, ad hoc ut ſufficiat ad proſequendam appellationem poſt elapſum biennium, debet eſſe reale, & veridicum, & ut tale evidentiſſima probatione conſtare, ut
colligitur *ex cap. Ex ratione* 8. *de appellat.* ibi §. *Conſtiterit*. 24
Et hoc onus, probandi eſſe verum, & legitimum impedimentum, incumbit appellanti, ut expreſſe habetur *l. fin. §. Illud etiam, Cod. De temporib. appellat* præciſis his verbis: *Niſi ipſe appellator evidentiſſimis probationibus poſſit oſtendere, ſe quidem ſumma ope niſum voluiſſe litem exercere, per Judicem autem ſtetiſſe, vel aliam inexcrabilem cauſam*
ſubſecutam, propter quam hoc facere minime valuit. Immo 25
nedum appellanti incumbit onus probandi, verum eſſe, & reale impedimentum, ſed inſuper probare debet, quod diligentiam adhibuerit ad removendum tale impedimentum, & appellationem proſequendam, ut colligunt Doctores ex ipſa mox cit. *l. fin. §. Illud. etiam* per illa verba: „ Niſi ipſe appellator evidentiſſimis probationibus poſ„ ſit oſtendere, ſe quidem ſumma ope niſum, voluiſſe li„ tem exercere, “ alioquin probatio non concluderet, & conſequenter nec relevaret, *arg. leg. Qui Commeatus, ff. de re militari*. Solus enim ille dicitur ex juſta, neceſſaria, & evidenti cauſa impeditus, qui poſt adhibitam diligentiam adhuc remanet impeditus, non vero ille, qui de facili poteſt tollere impedimentum, & non tollit; Iſte enim nedum non dicitur vere impeditus, ſed potius dicitur volens illud impedimentum pati, qui enim poteſt facere, ut poſſit conditioni parere, jam poſſe videtur; *l.* 174. *ff. de Reg. jur.* Sic Gailus *lib.* 1. *pract. obſerv.* 143. *n.* 1. *& ſeq.* Pirhing. *lib.* 2. *tit.* 18. *num.* 171. Anaclet. *ibid. num.* 177. & alii paſſim.

Novæ additiones ex aliena manu.

A Sententia dubia, eaque ad inſtantiam Partium a Ju- 1
dice declarata, utrum intra decem dies ab ejus publicatione, an intra decem dies a declaratione ipſius ſit appellandum, vide *Strykium in uſu Modern. Pandectar. lib.* 49. *tit* 1. §. 4.

A ſententia conditionali (intellige lata ſub conditioni- 2
bus intrinſecis, & negotio principali cohærentibus) quando itidem ſit appellandum, conſule *Clerzel de appellat. cap.* 5. *numer.* 4. *& ſequen.*

Procuratore exiſtente apud acta, eoque non appellan- 3
te, an poſt decem dies a lata ſententia Dominus appel-
lare queat? Affirmat *Fachineus controverſ. lib.* 10. *cap.* 97. 4
Negat vero ex textu *in L.* 1. §. *final. ff. Quand. appell. juncta l.* 4 §. 2. *ff. de Tempor. Appellat. Fachineus* confuta-
to, *Clerzel de Appell. c.* 5. *num.* 22. *& plur. ſequent.* Ubi 5
tamen ſi agatur de Procuratore ad unum actum conſtituto.

Quæſtionis vero eſt, an id ipſum obtineat, ſi Procu- 6
rator, qui non appellavit, ſit non ſolvendo? Domino remedio reſtitutionis in integrum ſuccurrendum eſſe tenet *Gail.* 1. *obſerv.* 45. *num.* 7. Addit vero *Lancellot. de At-*
tentat part. 2. *cap.* 14. *num.* 4. dummodo ipſe Dominus 7
ſe læſum probet, nimirum bonum jus in cauſa fovere: Vide de hac ipſa quæſtione *Clerzel. eod. loco num.* 25. *& plur. ſequent.*

Decendium an & a quo tempore contra Tertium cur- 8
rat, diſcutit idem *Clerzel. loc. cit. num.* 14. *& plur. ſeq.*

Quod dicitur de tempore appellationis interponendæ a 9
ſententia definitiva, ſive interlocutoria lata, transferendum, & obſervandum in gravamine tam judiciali, quam

extrajudiciali illato, a die nimirum gravaminis intra de-
10 cendium eſſe appellandum. Intellige tamen hoc cum temperamento, ſi gravamen ſit momentaneum, nam a gravamine ſucceſſivo, quamdiu illud durat, ſine temporis præfinitione appellari poteſt, *Gail. 1. obſerv. 139. n. 13. Lancellot. de Attentat. cap. 12. limit. 50. n. 149.*

11 In appellatione extrajudiciali an petendi ſint Apoſtoli, vide *Cletzel. dicto loco n. 63.*

12 Quum appellanti conceditur annus, & ex cauſa Biennium, ſi is partim negligens, partim impeditus fuerit, ut per menſem impeditus, alia autem parte negligens, anne concedendum biennium? Conſule *Cletzel. ubi ſupra num. 101. & plur. ſequent.*

13 An Judex tempora appellationis arctare, & viceverſa propagare poſſit, diſcutit etiam & quidem recte idem *Auctor ibidem a n. 123.*

ARTICULUS VIII.

Appellatio coram quibus, quomodo, & quoties fieri debeat, & poſſit?

SUMMARIUM.

1 *Appellatio regulariter debet fieri coram Judice* a quo ad n. 2.

3 *Si vero copia Judicis* a quo *haberi non poſſit, tunc appellatio debet fieri coram Judice* ad quem, *& intimari Judici* a quo.

4 *Si vero neque haberi poſſit copia Judicis* ad quem, *tunc in defectum utriuſque Judicis appellari poteſt coram viris honeſtis, vel ſaltem coram uno honeſto adhibitis ei teſtibus.*

5 *Dato quod aliquis juſto metu cadente in conſtantem virum correptus non auderet appellare coram Judice* a quo, *tunc ſufficeret, quod coram honeſtis viris intra decem dies proteſtaretur ſe velle appellare a ſententia contra ſe injuſte lata, ſed detineri juſto timore Judicis* a quo.

6 *In tali enim caſu ejus proteſtatio haberetur pro vera appellatione* ad n. 7.

8 *Appellatio poteſt fieri duplici modo. Primo modo illico, ſeu incontinenti a ſententia lata, ſeu ut alii dicunt* ſtante pede, *& Judice adhuc pro Tribunali ſedente, & tunc ea fit viva voce.*

9 *Hoc autem ſolum procedit in appellatione a ſententia Definitiva.*

10 *Secundo modo poteſt fieri ex intervallo, intra tamen decem dies.*

11 *Appellatio poteſt fieri, nedum per hæc verba expreſſe* appello, *vel* provoco, *ſed etiam per alia æquipollentia.*

12 *Appellatio poteſt fieri, nedum ſcriptis, & verbis, ſed etiam facto, dummodo ſerventur ea, quæ ad appellationem ſunt neceſſaria, ſcilicet, quod appellans* facto *iter arripiat ad legitimum Superiorem, petat Apoſtolos, & exprimat cauſam gravaminis.*

13 *Aliter ſi negligenter ipſos Apoſtolos petere prætermittat, cenſetur renunciaſſe appellationi.*

14 *Appellatio generalis ſuper omnibus cauſis, quæ contra appellantem quovis tempore poſſint moveri, non poteſt fieri, & non admittitur.*

15 *Poteſt tamen fieri appellatio generalis reſpectu cujuſcumque gravaminis, quod in aliqua determinata cauſa, ſibi quis timeat eſſe inferendum.*

16 *Aſſignatur ratio differentiæ.* ad n. 7.

18 *Appellatio a ſententia Interlocutoria, vel a gravamine extrajudiciali, debet fieri in ſcriptis petendo Apoſtolos, & expreſſa in ſpecie cauſa rationabili appellationis, aliter eſt invalida.*

19 *Nec ſufficit, quod cauſa rationabilis exprimatur in genere.*

20 *Immo adeo neceſſe eſt in hac appellatione cauſam in ſpecie exprimere, ut appellans ab interlocutoria non poſſit alias cauſas in appellatione proſequi, nominatim duntaxat antea in ea expreſſas.*

21 *Appellatio vero a ſententia Definitiva, ſi ea fiat ſtatim, ac eſt lata ſententia, & adhuc Judice pro Tribunali ſedente, & nondum ad alia divertente, poteſt fieri viva voce.*

22 *Si vero fiat ex intervallo, etiam ipſa debet fieri in ſcriptis, aliter eſt invalida.*

23 *In appellatione a Definitiva non eſt neceſſe exprimere cauſam appellationis in ſpecie, ſed ſufficit dicere in genere* appello, *quia gravatus ſum, vel quia lata ſententia eſt injuſta, nulla expreſſa in ſpecie cauſa, vel gravamine,* ad n. 24.

25 *In eadem cauſa non poteſt ab eodem tertio appellari a ſententia, quæ fuit bis confirmata.*

26 *Et hoc verum eſt, non ſolum in appellatione a Definitiva, ſed etiam in appellatione ab Interlocutoria.*

27 *Immo hoc verificatur etiam in ſententiis, quæ non tranſeunt in rem judicatam.*

28 *Et hoc adeo verum eſt, ut nec Papa, nec alius Princeps Supremus poſſit poteſtate ordinaria per viam Reſcripti concedere, quod tertio appelletur ab eodem in eadem cauſa; Licet poſſit per viam Privilegii, & ex certa ſcientia hoc Princeps concedere.*

29 *Poteſt tamen ab eodem appellari pluries, ſi pluries gravetur ſuper diverſis articulis, licet in una eademque cauſa.*

30 *In eadem cauſa, & ſuper eodem articulo licet utrique parti collitigantium bis appellare ſucceſſive,* ad n. 31.

32 *Et adhuc quilibet tertius, cujus intereſt, poteſt appellare, non obſtante, quod utraque pars litigantium jam bis appellaverit.*

APpellatio regulariter debet fieri coram Judice *a quo*, 1
alioquin eſt nulla, & non habet effectum ſuſpenſi-
vum, neque devolutivum; Colligitur ex *cap. Ut debitus*
59. de appellat. ubi ſic habetur: *Cum autem ex rationa-*
bili cauſa putaverit appellandum, coram eodem Judice,
cauſa probabili appellationis expoſita &c. Superior de appel-
latione cognoſcat; Et in ejus Summario dicitur: *Appellans*
ante ſententiam tenetur exprimere cauſam rationabilem co-
ram ipſo Judice a quo; & colligitur etiam in *cap. Si ju-*
ſtus metus 73. de appellat. & Gloſſ. *ibid.* expreſſo verbo
Coram Judice a quo; Et ſic tenent Barboſa *in cap. Ut de-*
bitus num. 5. de appellat. Scaccia *tract. de appell. quæſt. 6.*
num. 1. & ſeq. Pirhing. *lib. 2. tit. 28. de appellat. n. 83.*
Rota Romana *in una Salernitana Contributionis* 14. *No-*
vembris 1614. *coram Dunozetto*, & *eſt Communis*; Et ra- 2
tio eſt, quia per appellationem agitur principaliter de ſu-
ſpendenda, & reſcindenda ſententia Judicis *a quo*, adeo-
que coram ipſo, & non coram parte, vel aliis eſt appel-
landum, ne ipſe Judex ignarus de tali interpoſita appel-
latione, ulterius ſe tali cauſæ immiſceat; Si vero copia 3
Judicis *a quo* haberi non poſſit, tunc appellatio debet fieri
coram Judice *ad quem*, & intimari Judici *a quo*, ne am-
plius ſe tali cauſæ immiſceat & ſi adhuc illi ſe immiſcuerit,
acta per ipſum poſſint tamquam attentata revocari; *l. 1.*
§. Dies autem ff. Quando appellandum ſit, cap. Biduum 29.
§. Si quis cauſ. 2. q. 6. Innocent. *in cap. ult. in fin. de*
appell. Jo. Andreas, *ibid. n. 9.* Francus *in cap. Appellat.*
n. 24. Pirhing. *loc. cit. n. 83.* & alii. Si autem neque ha- 4
beri poſſit copia Judicis *ad quem*, tunc in defectum utriuſ-
que Judicis appellari poteſt coram viris honeſtis, vel ſal-
tem coram uno honeſto, adhibitis ei teſtibus, vel ſi fieri
poteſt coram Notario, qui adhibitis teſtibus conficiat au-
thenticam atteſtationem quod talis in ſui, & talium te-
ſtium præſentia appellaverit, ut colligitur ex *c. Ut circa 4.*
de elect. in 6. ubi dicitur: *Appellantes in Inſtrumento pu-*
blico, ſeu Litteris ſuper appellatione confectis omnia, &
ſingula exprimant .... coram Perſonis authenticis, aut Per-
ſona, quæ ſuper hoc teſtimonium perhibeant veritati; Ab-
bas *in cap. Si juſtus metus 73. de appellat. num. 3.* Ale-
xander de Nævo *ibid. n. 9.* Scaccia *de appellat. q. 6. n. 18.*
& ſeq. Pirhing. Anaclet. & alii.

Et dato, quod aliquis juſto metu cadente in conſtan- 5
tem virum correptus, non auderet appellare coram Ju-
dice *a quo*, tunc ſufficeret, quod coram honeſtis viris in-
tra decem dies proteſtaretur, ſe velle appellare a ſenten-
tia contra ſe injuſte lata, ſed detineri juſto timore Judi-
cis *a quo*. In tali enim caſu ejus proteſtatio haberetur pro 6
vera appellatione, ut expreſſe habetur *in cap. Si juſtus me-*
tus 73. de appellat. præciſis his verbis: *Si juſtus metus,*
quo minus appellaveris, te excuſat, ad appellationis reme-
dii beneficium convolaſſe, dummodo infra tempus quo li-
cite provocatur, ... in præſentia bonorum virorum, conte-
ſtatione ſuper hoc propoſita, cauſas appellationis duxeris ex-
primendas. Et in ejus Summario dicitur; *Juſtus metus ex-*
cuſat, adeoque non appellans habetur pro appellante, ſi fuerit
proteſtatus, & appellationis cauſas duxerit exprimendas.
Gloſſa *ibi*; Abbas, Barboſa, & alii paſſim *ibidem*. Et ra- 7
tio eſt, ne propter gravem metum cadentem in conſtan-
tem virum præcludatur aditus, & medium ad juſtam de-
fenſionem gravaminum, ad quæ reparanda eſt inſtituta
appellatio; *cap. Suggeſtum 15. & cap. Cum Speciali 51. de*
appellat. Vide *ſupra art. 1. n. 4.*

Appellatio poteſt fieri duplici modo. Primo modo illi- 8
co, ſeu incontinenti a ſententia lata, ſeu ut alii dicunt,
ſtante pede, & Judice adhuc pro tribunali ſedente, ideſt
eo nondum ad extraneos actus divertente, & tunc ea fit
viva voce; *l. Litigatoribus* 14. junct. Gloſſ. verb. *Illico*,
l. A ſententia 5. §. fin. ff. de appellat. & ſufficit, quod ap-
pellans dicat *Appello*, *l. 2. ff. de appell.* & hoc ipſum fa-
ciat per Notarium ſcribi in Actis. Maranta *de ordin. judic.*
part. 6. in act. 2. num. 124. & ſeq. Pirhing. *lib. 2. tit. 28.*
de appell. num. 101. Anaclet. *ibid. n. 119.* Hoc autem 9
ſolum procedit in appellatione a ſententia Definitiva, nam
Appellatio ab Interlocutoria, vel a gravamine aliquo de-
bet fieri in ſcriptis, ut expreſſe ſtatuitur *in c. Cordi no-*
bis 1. de appellat. in 6. Sancimus igitur, ut ſi quis in judi-
cio, vel extra ſuper Interlocutoria, vel gravamine aliquo
ad nos duxerit appellandum, cauſam appellationis in ſcriptis
aſſignare deproperet. Secundo modo poteſt fieri ex interval- 10
lo, intra tamen decem dies, juxta *Authent. Hodie cum*
Gloſſ. *ibid. Cod. de appellat. & cap. Anteriorum 28. cauſ. 2.*
quæſt. 6.

quæſt. 6. & tunc ea facienda eſt in ſcriptis per Libellum, qui vocatur *Appellatorius*, in quo Libello debet exprimi quis appellat, contra, quem, & ſententia, a qua ſit appellatio. *l.* 1. *§. final. ff. de appellat.* & *ibi* Gloſſ. verb. *Libellos* Marant. *loc. cit.* Anaclet. *lib.* 2. *tit.* 28. *de appellat. num.* 120. Pirhing *ibid. num.* 101. & alii communiter.

11 Appellatio poteſt fieri, nedum per hæc verba expreſſa *Appello*, vel *Provoco*; ſed etiam per alia æquipollentia, dicendo, v. gr. Committo, vel ſubjicio me appellationi Papæ, vel alterius ſuperioris, ex quo ſim nimis gravatus, vel ſimilia, tunc enim per ſimilia verba cenſetur quis vere, & valide appellaſſe, & acta ex poſt contra ipſum a Judice *a quo* pro attentatis habentur, ut clare patet ex *c. Ad audientiam* 34. *de appellat.* præciſis his verbis; „ Ad audientiam noſtram noveris perveniſſe, „ quod cum Zamorenſis Epiſcopus G. Presbyterum Eccleſiæ S. Jacobi Zamorenſis multipliciter moleſtaret, „ tandem idem Presbyter ſe, & Eccleſiam ſuam noſtræ „ protectioni ſubjecit; Licet autem prædictus Presbyter „ ex ſimplicitate forte verbum Appello non expreſſerit, „ quia tamen poſtquam ſe, & ſua noſtræ protectioni „ ſubjecerat, non debuit ſine cauſæ cognitione aliqua „ ſententia condemnari, mandamus quatenus (ſi ita tibi „ conſtiterit) ſententiam, quam præfatus Epiſcopus in „ eumdem Presbyterum tulit, denuncies non tenere. " Et in ejus Summario dicitur: *Si præcedente gravamine quis ſubmittit ſe protectioni Superioris habetur pro appellante, dummodo ſervaverit ea, quæ in appellatione ſunt neceſſaria.*

12 Appellatio poteſt fieri, nedum verbis, & ſcriptis, ſed etiam facto, dummodo ſerventur ea quæ ad appellationem ſunt neceſſaria, ſcilicet quod appellans *facto* iter arripiat ad legitimum Superiorem, petat Apoſtolos, & exprimat cauſam gravaminis *cap. Olim* 7. *de dolo, & contumacia*, ubi expreſſe dicitur: *Et ſi non verbo, facto tamen intelligitur provocaſſe, arrepto itinere ad Sedem Apoſtolicam, & cap. Dilecti filii* 52. *de appellat.* ubi inſuper dicitur, quod *plus ſit ad Sedem Apoſtolicam facto provocare, quam verbo*. Et in ejus Summario dicitur: *Itineris arreptio habet vim appellationis, ſi ſerventur ea quæ ſervari debent in appell.*, idest iter arripiens ad Papam, ſeu alium legitimum Superiorem, quamvis, non exprimat verbum *Appello*, vel *Provoco*, habetur pro vero appellante; Dum-
13 modo petat Apoſtolos, exprimendo cauſam gravaminis. Aliter ſi negligenter ipſos Apoſtolos petere prætermittat, cenſetur renunciaſſe appellationi, cum ad ipſam appellationem non ſufficiat ſola itineris arreptio, aut miſſio ad Superiorem, textu expreſſo *in cap. Ab eo* 6. *de Appellat. in* 6. ubi ſic præciſe ſtatuitur: *Alias præſumitur appellationi ſuæ renunciare appellans, ſi eos (ſcilicet Apoſtolos) infra idem tempus petere prætermittat, etiamſi vadat, aut mittat ad appellationem hujuſmodi proſequendam*. Abbas *in cit. cap. Dilecti filii num.* 4. Anaclet. *lib.* 2. *de appellat. tit.* 28. *n.* 123. Pirhing *ibid. n.* 105. & alii.

14 Appellatio generalis ſuper omnibus cauſis, quæ contra appellatorem quovis tempore poſſint moveri, non poteſt fieri, & non admittitur, *cap. inter cætera* 1. *de appellat.*, ubi expreſſe habetur: *Super eo, quod Abbas Sancti Apollinaris in Clauſtro a te appellationem interpoſuit generalem ſuper omni cauſa, quæ adverſus eum aliquo tempore poſſit moveri, ita nos exinde vedarguimus. Nec hujuſmodi appellationem duximus admittendam*. Et in ejus Summario ſic dicitur: *Appellatio generalis reſpectu cauſæ non valet*. Nec etiam poteſt fieri appellatio generalis, & vaga ſuper omnibus gravaminibus, quæ ſibi poſſint contingere, *c. Conſuluit* 18. *de Appel.*, ubi dicitur: *Quod ſi generaliter appellationem quis interponeret ab omni gravamine, quod ſibi*
15 *poſſet contingere, hujuſmodi appellatio tenere non debet*. Poteſt tamen fieri appellatio generalis reſpectu cujuſcumque gravaminis, quod in aliqua determinata cauſa ſibi quis timet eſſe inferendum; *cit. cap. Conſuluit §.* 2. ubi ſic habetur: „ Si vero ab aliquo Judice ſuper omni gra„ vamine, quod in una cauſa ſibi poſſit inferri, quam„ quam generalis appellatio ſit interpoſita, appellationi „ tamen ejus eſt ab eodem Judice deferendum. " Ratio
16 autem quare non poſſit fieri appellatio generalis ſuper omnibus gravaminibus, & poſtea poſſit fieri reſpectu cujuſcumque gravaminis ſibi inferendi in aliqua determinata cauſa, ratio, inquam, eſt, quia appellatio eſt inſtituta ad removendum gravamen certo jam alicui illatum, vel jam cœptum de præſenti in aliqua parte inferri, ut colligitur ex *l.* 1. *§. de appellat. & relat. cap. Suggeſtum* 25. *& c. Cum ſpeciali* 51. *de appellat.* Per appellationem autem generalem ſuper omnibus cauſis, & ſuper omnibus gravaminibus, nullum de præſenti poteſt removeri gravamen, cum nullum adhuc ab imperitia, & iniquitate Judicis ſit generaliter appellanti illatum, adeoque non admittitur ſimilis generalis appellatio, cum ceſſante cau-
17 ſa ceſſet effectus, textu expreſſo *in cap. Cum ceſſante cauſa* 60 *de appellat.* Non ſic vero in appellatione reſpectu cujuſcumque gravaminis ſibi inferendi in aliqua certa, & determinata cauſa, quia per iſtam appellationem removetur de facto gravamen, vel quod jam ſupponitur fuiſſe illatum, vel quod prætenditur de præſenti ſaltem in aliquo talis cauſæ articulo inferri; Unde propter con-

nexionem, & unitatem, quam habet articulus cum tota cauſa, & tota cauſa cum articulo, gravamen illatum ſuper uno articulo cenſetur contingere quodammodo totam cauſam, adeoque hæc valet Appellatio, & non illa, ut expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Conſuluit* per præciſa verba concludit: *Generalis appellatio, ſi fiat in omnibus cauſis, non valet, ſi fiat in una tantum, bene valet*; Abbas, Barboſa, & alii communiter *in cit. cap. Conſuluit* 18. *de appellat.*

Appellatio a ſententia Interlocutoria, vel a gravamine 18
extrajudiciali debet fieri in ſcriptis, petendo Apoſtolos, & expreſſa in ſpecie cauſa rationabili appellationis, aliter eſt invalida, & appellator reputatur non appellans, *c. Cordi nobis* 1. *de appellat. in* 6. præciſis his verbis: *Sancimus igitur, ut ſi quis in Judicio, vel extra ſuper Interlocutoria, vel gravamine aliquo ad nos duxerit appellandum, cauſam appellationis in ſcriptis aſſignare ſe properet, petat Apoſtolos, quos ei præcipimus exhiberi*, & poſtea *§. Quod ſi appellator*, ſic ſequitur: *Quod ſi appellator, quæ præmiſſa ſunt, non obſervet, reputabitur non appellans, & ad prioris Judicis redibit examen in expenſis legitimis condemnandus*. Et quod debeat 19
exprimi in ſpecie cauſa rationabilis, & non ſufficiat exprimi in genere, habetur, etiam *in cap. Ut debitus honor* 59. *de appellat.* his verbis: *Statuimus, ut ſi quis coram idoneo Judice convenerit adverſarium, ille ante ſententiam ad Superiorem Judicem abſque rationabili cauſa non provocet*, & ibi infra: *Cum autem ex rationabili cauſa putaverit appellandum coram eodem Judice cauſa probabili appellationis expoſita, ... Et ſi minus rationabiliter eum appellaſſe conſtiterit, illum ad inferiorem remittat*, ex quibus verbis clare patet non ſufficere exprimere cauſam appellationis in genere, ſed debere, exprimi in ſpecie, ut de ejus rationabilitate poſſit Judex cognoſcere. Mar. *part.* 6. *Speculi aurei titul. de appell. n.* 153. Scaccia *qu.* 4. *de appell.* Anacl. *lib.* 2. *tit.* 28. *de appel. num.* 95. & 97. & alii paſſim. Immo adeo neceſſe eſt in
hac appellatione cauſam in ſpecie exprimere, ut appel- 20
lans ab Interlocutoria non poſſit alias cauſas in appellatione proſequi, niſi nominatim duntaxat antea in ea expreſſas, ut expreſſe ſtatuitur *in Clement. Appellat.* 5. his verbis *Appellanti ab Interlocutoria, vel gravamine Judicis non licet alias cauſas proſequi, quam in appellatione ſua nominatim duntaxat expreſſas*; & ſic etiam colligitur ex *c. Cum cauſam* 62. Gloſſ. *ibi* verb. *Dummodo, de appellat.*

Appellatio vero a ſententia Definitiva, ſi ea fiat ſta- 21
ſtim ac eſt lata ſententia, & adhuc Judice pro Tribunali ſedente, & nondum ad alia divertente, poteſt fieri viva voce; *l. Litigat.* 14. juncta Gloſſa *v. Illico*; *l. A ſententia* 5 *§. fin. ff. de app.* Si vero fiat ex intervallo, etiam ipſa debet fieri in ſcriptis, aliter eſt invalida; *l. Eos* 6. *§. Si quid autem*, & Gloſſa *ibi v. Libellos, & cap. Poſt appellationem cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi expreſſe dicitur. *Et hujuſmodi appellationes in ſcriptis fieri debent*, & Gloſſa *ibi v. In*
ſcriptis. In appellatione a Definitiva non eſt neceſſe ex- 23
primere cauſam appellationis in ſpecie, ſed ſufficit dicere in genere *Appello*, quia gravatus ſum, quia lata ſententia eſt injuſta, nulla expreſſa in ſpecie cauſa, vel gravamine; *l.* 2. *ff. de appell. & cap. Cordi nobis* 1. *de appell. in* 6. ubi expreſſe dicitur: *His, quæ in appellationibus a Definitivis ſententiis interpoſitis antiquitus ſtatuit non mutatis*, ubi Gloſſa verb. *Statuit* exponit, *quod appellans in eis appellationis cauſam non teneatur exprimere, ſed ſufficit dicere: Appello ab illa iniqua ſententia*. Et ratio clara eſt, quia in appellatione a Definitiva fruſtra exprimeretur cauſa in ſpecie, cum de hac Judex *a quo*, utpote jam functus ſuo officio, amplius cognoſcere non debeat, nec valeat, ad differentiam appellationis ab Interlocutoria, in qua Judex *a quo* poteſt adhuc de gravamine cognoſcere, illudque revocare, & eo revocato, in cauſa principali adhuc procedere, ut habetur expreſſe *in cap. Cum ceſſante cauſa* 60 *de appellat.* & clariſſime in ejus Summario præciſis his verbis: *Si Judex a quo eſt appellatum a gravamine, illud revocat, poteſt in principali cauſa procedere.*

In eadem cauſa non poteſt ab eodem tertio appellari a 25
Sententia, quæ fuit bis confirmata *l. Unic. Cod. Ne liceat in una, eademque cauſa ter provocare & cap. Sua nobis* 65. *de appellat.* & in ejus Summario, ubi expreſſe dicitur: *Ab eadem ſententia ab eodem tertio appellare non licet*. Et
hoc verum eſt, non ſolum in appellatione ab Interlocu- 26
toria: Reiffenſtuel. *lib.* 2. *decretal. tit.* 28 *n.* 31. Pirhing. *ib. num.* 130 Scaccia *tract. de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 1.
n. 3. Barb. *in cap. Sua nobis* 65. *de app. num.* 2. cum aliis 27
multis. Immo hoc verificatur etiam in ſententiis, quæ non tranſeunt in rem judicatam licet enim poſſit cauſa de novo inchoari, non poteſt tamen tertio appellari; Abbas *in cap. Sua nobis n.* 2. Barboſa *ibid. num.* 2. Pirhing. *lib.* 2. *tit.* 28. *de appellat. n.* 126. Anaclet. *ibid. num.* 312. Et hoc adeo verum eſt, ut nec Papa, nec alius Princeps ſuprema auctoritate gaudens poſſit poteſtate ordinaria per viam reſcripti concedere, quod tertio appellatur ab eodem in eadem cauſa, licet poſſit per viam Privilegii, & ex certa licentia hoc Princeps concedere. March. *de commiſſ. part.* 2 *de commiſſ. ſuper nullit. cap.* 2. *n.* 1. *fol.* 140. Scaccia *l. cit. num.* 2. Barboſa *loc. cit. n.* 2. Pirhing. *loc. cit.* Anaclet. *loc. cit. num.* 315 & alii paſſim.

Poſſet tamen ab eodem appellari pluries, V. G. centies, 29

& milies, ſi centies, & milies gravaretur ſuper diverſis
articulis, licet in una, eademque cauſa; *cap. Quoties E-
piſc. 16. cauſ. 2. q. 6.* ubi præciſe habetur, *Quoties Epiſcopi ſe
a ſuis Comprovincialibus, vel a Metropolitano putaverint præ-
gravari . . . . mox Romanam appell. Sedem.* Gloſſa *in c. Dire-
ctæ 39. de appell. verb. Appellare*, ubi habet hæc præciſa
verba: *Immo ante ſententiam ſi gravaretur, quis poſſet ap-
pellare pluries, quam ſecundo, vel tertio, vel quarto, quo-
ties ſuper diverſis articulis gravaretur, quia ſuper unoquoque
articulo licitum eſt appellare, ſi gravaretur.* Abbas *in c. Sua
nobis, de appell. n. 7.* Pirhing. *l. 2. tit. 28. de appell. num.
127.* Scaccia *in tract. de appell. quæſt. 17. num. 18. & 40.*
Barboſa *in cap. Sua nobis 46. de appell. num. 2.* cum va-
30 riis aliis. In eadem cauſa, & ſuper eodem articulo li-
cet utrique parti collitigantium bis appellare ſucceſſive,
& ſic in eadem cauſa, & ſuper eodem articulo poſſunt
utrinque interponi quatuor appellationes. Detur caſus,
V. G. quod Petrus contra Paulum litigans appellet a ſen-
tentia contra ſe lata, & ſuccumbat, tunc Petrus poteſt
adhuc ſecundo appellare, & ſi in ſua ſecunda appella-
tione obtineat victoriam cauſæ, tunc Paulus ejus adver-
ſarius poterit etiam ipſe appellare, & erit tertia appel-
latio in eadem cauſa, & ſuper eodem articulo, & ſi ſe-
ratur ſententia contra ipſum Paulum, poterit adhuc Pau-
lus appellare, & erit quarta appellatio in eadem cauſa,
& ſuper eodem articulo, poſt quam quartam appellatio-
nem nec Petro, nec Paulo licebit amplius appellare cum
jam uterque bis appellaverit, & ſic victoriæ cauſæ re-
manebit illi, qui in quarta, & ultima appellatione ſen-
tentiam favorabilem obtinendo tres conformes ſententias
in eadem cauſa, & ſuper eodem articulo reportavit.
31 Sicuti pariter dicendum eſt de eo, qui non ſucceſſive,
ſed interpolatim modo uno, modo altero litigantium ap-
pellante tres habuit conformes favorabiles ſententias;
arg. Ut Calumniis litigantium 1. de ſentent. & re judicata;
Abbas *loc. cit. n. 8.* Barboſa, Scaccia, Pirhing. *locis ſu-
32 pracitatis*. Poſt totum hoc autem poteſt adhuc quilibet
tertius, cujus intereſt, appellare, non obſtante quod u-
traque pars litigantium jam appellaverit. Scaccia *in
tract. de appellat. quæſt. 17. limit. 1. num. 63.* Barbaſa *in
cap. Sua nobis 65. de appellat. num. 2. in fine*, Pirhing *lib.
2. tit. 28 n. 127.* & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE formula appellationis, quæ antiquitus obtinuit,
2 tum de appellatione, quæ fieri dicitur apud acta,
3 ſeu ut ait *Lex 14. c. de Appell.* illico, ac demum de ap-
pellatione *facto ipſo*, veluti itinere arrepto verſus Ro-
manam Eccleſiam jure Canonico inducta, vide *Cletzel.
de appel. c. 5. n. 34 & plur. ſeq.*
4 De appellatione coram honeſtis viris, an & quando
locum habere poſſit, vide *Boehmer. in Decretal. lib. 2.
tit. 28. §. 27. Stryck in uſu modern. Pandect. lib. 49. tit. 4. §. 4.*

ARTICULUS IX.

Appellatio quando, & in quibus pariat, vel non, effectum ſuſpenſivum, vel devolutivum?

SUMMARIUM.

1 *Appellationis effectus principaliter eſt duplex, ſcilicet ſuſpenſivus & devolutivus.*

2 *Effectus ſuſpenſivus eſt, quod appellatio ſtatim liget manus Judicis* a quo, *& ejus juriſdictionem ſuſpendat, ut ad executionem ſententiæ a ſe latæ procedere non poſſit.*

3 *Effectus devolutivus eſt, quod appellatio totam cauſam cum ſuis acceſſoriis devolvat ad Judicem* ad quem, *ita ut is, cognita Juſtitiam appellationis, poſſit cauſam principalem cum ſuis acceſſoriis examinare, & ſi opus fuerit, novam ſententiam ferre.*

4 *Appellatio a ſententia Definitiva regulariter parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis* a quo.

5 *Juriſdictio tamen Judicis* a quo *ſuſpenditur ſolum reſpectu illius cauſæ, in qua appellatur, non autem reſpectu aliarum.*

6 *Poteſt tamen appellans recuſare Judicem* a quo *tanquam ſuſpectum etiam in aliis cauſis.*

7 *Dummodo aliæ cauſæ non ſint de notoriis, & manifeſtis.*

8 *Appellatio a Definitiva in variis item caſibus non parit effectum ſuſpenſivum Juriſdictionis Judicis* a quo, *& primo in caſibus a jure expreſſis, & ſupra allegatis in articulo 4.*

9 *Secundo appellatio a Definitiva non parit effectum ſuſpenſivum in iis, quæ tendunt ad faciliorem exitum, ſeu finem cauſæ appellationis; dummodo Judex* a quo *ſe abſtineat a cognitione ipſius cauſæ appellationis.*

10 *Tertio Appellatio a Definitiva non parit effectum ſuſpenſivum Juriſdictionis Judicis* a quo *in exceſſibus, & criminibus, quæ committuntur ab appellante poſt appellationem.*

11 *Quarto Appellatio a Definitiva non parit effectum ſuſpenſivum in Cenſuris Eccleſiaſticis abſolute inflictis, ad num. 13.*

14 *In Cenſuris autem ab homine latis ſub conditione, vel comminatis, appellatio ante conditionis eventum parit effectum ſuſpenſivum.*

15 *Quinto Appellatio a Definitiva non parit effectum ſuſpenſivum in cauſis piis, in cauſis ſubſidii charitativi, in cauſis alimentorum futurorum, in cauſis præcedentiæ, & in aliis cauſis hujuſmodi, quæ celeritatem requirunt, & dilationem non patiuntur.*

16 *Appellatio a ſententia Interlocutoria, ſi ſit ſuper aliquo articulo, ſive quæſtione incidenti, vel gravamine ita connexo cum cauſa principali, ut cauſa principali non diſcuſſa, nec poſſit definiri, & diſcuti ille articulus, ſeu quæſtio incidens, vel gravamen, parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis, Judicis, nedum ſuper illo articulo, ſeu quæſtione incidenti, vel gravamine ſuper quo appellatum eſt, ſed etiam ſuper cognitione ipſius cauſæ principalis.*

17 *Appellatio ab Interlocutoria, etiamſi ſit ſuper aliquo articulo, ſine quo cauſa principalis terminari poteſt, adhuc parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis* a quo, *nedum ſuper illo articulo, in quo eſt appellatum, ſed etiam ſuper cognitione ipſius cauſæ principalis, ad num. 18.*

19 *Appellatio legitima, ultra effectum ſuſpenſivum, parit etiam effectum devolutivum, ita ut cauſæ cognitio devolvatur ad Judicem* ad quem *appellatur, & ipſe de Juſtitia appellationis cognoſcere debeat, & non Judex* a quo; *Immo Judex* ad quem *non ſolum cognoſcere poteſt de Juſtitia appellationis, ſed etiam hac probata, cauſam principalem examinare, & ſententialiter definire poteſt.*

20 *Appellatio a ſententia Definitiva devolvit ad Judicem* ad quem, *non ſolum cauſam principalem, ſed etiam ejus acceſſoria, ad n. 21.*

22 *Nec tunc ipſe Judex* ad quem *poteſt cauſam remittere ad Judicem* a quo, *ſed tenetur propria ſententia eam ultimare, & definire.*

23 *Appellatio a ſententia Interlocutoria, ſi ſit probata legitima, devolvit totam cauſam ad Judicem* ad quem.

24 *Si vero appellatio ab Interlocutoria non fuerit probata legitima, & rationabilis, debet Judex* ad quem *remittere cauſam principalem Judici* a quo, *& irrationabiliter, & frivole appellantem in expenſis condemnare.*

25 *In caſu autem, quod Judex* a quo *jam ipſi appellationi frivolæ, & illegitimæ detulerit, concedendo v. g. Apoſtolos dimiſſorios, vel reverentiales, tunc Judex* ad quem *non obſtante quod appellatio ſit frivola, & illegitima, adhuc poteſt in tota cauſa procedere, ipſamque totaliter terminare, nec tenetur uti prius ipſum remittere Judici* a quo.

APpellationis effectus principaliter eſt duplex, ſcilicet 1
ſuſpenſivus, & devolutivus. Effectus ſuſpenſivus eſt, 2
quod appellatio ſtatim liget manus Judicis *a quo*, & ejus
juriſdictionem ſuſpendat, ut ad executionem ſententiæ a
ſe latæ procedere non poſſit; *l. Unica ff. Nihil innovari
appellatione interpoſita*, ubi præciſe dicitur: *Appellatione in-
terpoſita, medio tempore nihil novari oportet*; *cap. Venientes 19.
de Jurejurando*, ubi præciſe dicitur: *Vos ſententias appellatione
ſuſpenſas executioni mandatis* & *cap. Dilectis filiis §. de ap-
pellat.*, ubi præciſe habetur: *Cum interim appellatione in-
terpoſita procedere non debuerit ad ſententiam exequendam.* Ef- 3
fectus devolutivus eſt, quod appellatio totam cauſam cum
ſuis acceſſoriis devolvat ad Judicem *ad quem*, ita ut is,
cognita Juſtitia appellationis, poſſit cauſam principalem
cum ſuis acceſſoriis examinare, & ſi opus fuerit, no-
vam ſententiam ferre, *l. Eos qui §. 1. Cod. de appellat. cit.
cap. Dilectis filiis 55. de appellat.* in cujus Summario ſic
præciſe habetur: *Per appellationem legitime interpoſitam, prin-
cipale cum acceſſoriis ad Judicem appellationis defertur*; con-
cordat *cap. Ut debitus honor 59. de appellat. & cap. Ray-
naldus 18. de Teſtamentis.*
Appellatio a ſententia definitiva regulariter parit effe- 4
ctum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis *a quo*, *cap. Si a
Judice 10. de appellat. in 6.* ubi expreſſe dicitur: *Cum per
appellationem ſit ſuſpenſa ipſius juriſdictio*, adeo ut Judex,
appellatione pendente, non poſſit ſententiam a ſe latam
executioni mandare abſque vitio attentati, ut patet ex
citatis juribus *numero antecedenti l. Unica ff. Nihil innova-
ri appellatione interpoſita, cap. Venientes 19. de Jurejuran-
do, cap. Dilectis filiis 55. de appellat. junctis cap. Cum ad
Sedem 15. §. fin. de reſtitution. Spoliatorum.* Eſt tamen
hic advertendum, quod per appellationem juriſdictio
Judicis *a quo* ſuſpenditur ſolum reſpectu illius cauſæ, 5
in qua appellatur, non autem reſpectu aliarum, quia
appellans eximitur per appellationem a juriſdictione ſui
Judicis Ordinarii ſolum in illa cauſa, in qua appellavit;
cap. Cum teneamur 17. de appellat. & Gloſſ. *ibi verb.
Prætermiſſo* his verbis: *Et ſic videtur, quod in eo tantum*

arſiun-

articulo, ſuper quo appellatur, exemptus eſt a juriſdictione Judicis ſui Ordinarii; adeoque non ſuſpenditur ejus juriſdictio in aliis cauſis, quin cognoſcere de illis poſſit, & patet expreſſe *in cap. Ad hæc 6. de appellat.* ubi habentur hæc præciſa verba: „ Ad hæc, ſi in una cauſa quis ap„ pellaverit, & dependente appellatione, aliquod crimen „ committat, vel prius commiſiſſe dicatur, vel modo „ etiam accuſetur, aut conveniatur de alia re, ſuper „ qua non ſit appellatum, & illam proferri contingat ad „ audientiam Judicis, a quo in alio negotio appellavit, „ eum poteſt, ſi voluerit, tamquam ſuſpectum vitare, „ alioquin debebit ejus ſtare Judicio, maxime ſi ſuus „ Ordinarius Judex exiſtat; *& clariſſime etiam in ejus Sum„ mario ſic*: Coram Judice, a quo appellavi in una cau„ ſa, poſſum in alia conveniri, niſi eum recuſem, ut „ ſuſpectum. “ Et *cap. Propoſuit 24. de appellat.* ubi dicitur, quod appellans *non minus teneatur in aliis, ſuper quibus appellatum non eſt, reſpondere*: & etiam clariſſime in ejus Summario ſic: *Appellans ab Ordinario in una cauſa, in aliis coram eodem reſpondere tenetur.* Poteſt tamen
6 appellans recuſare Judicem *a quo*, tamquam ſuſpectum etiam in aliis cauſis; quia, cum gravaverit in cauſa, a cujus ſententia appellavit, periculum eſt, & ſuſpicio, ne etiam in aliis cauſis gravet, ut habetur expreſſe *in cit. cap. Ad hæc* his verbis: *Eum poteſt, ſi voluerit, tamquam ſuſpectum vitare*; & etiam *in cit. Propoſuit*, his verbis; *Judex tamen, a quo appellatur (quia illi omnino ſuſpectus eſt) eum non debet ad reſpondendum ſuper aliis compellere, niſi pro crimine adeo gravi, & manifeſto, quod ipſo alias merito ſit damnandus.* Ex quibus clare patet, poſſe Judi-
7 cem recuſari, ut ſuſpectum in aliis cauſis, dummodo non ſint de notoriis, & manifeſtis, quia in notoriis non eſt locus nec recuſationi, nec appellationi, cum appellatio, & recuſatio in iſtis æquiparentur, textu expreſſo *in cap. Super eo 12. de appellat.* his verbis: *ubi appellationis remedium tollitur, ſicut appellationi, ita recuſationi non eſt aliquatenus deferendum.*

8 Appellatio a definitiva in variis item caſibus non parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis *a quo*. Et primo in caſibus a jure exceptis, & ſupra allegatis *in articulo quarto*, in quibus jura, ut *ibi* videri poteſt, poſt ſententiam prohibent appellari; Colligitur ex *cap. Non ſolum 7. de appellat. in 6.* ubi ſic habetur: *Innovata poſt appellationem a definitiva ſententia interjectam, debent ſemper (exceptis caſibus, in quibus jura poſt ſententiam prohibent appellare) ante omnia per appellationis Judicem revocari.* Per ly enim *exceptis caſibus &c.* clare demonſtratur, non ſuſpendi juriſdictionem Judicis *a quo* per appellationem in caſibus, in quibus jura prohibent appellari; Et ratio eſt manifeſta, quia appellatio, quæ fit contra juris prohibitionem, habetur pro infecta, *ex cap. Imperiali, cauſ. 25. quæſt. 3. ibi*; *Imperiali conſtitutum eſt Sanctione aperte, ut ea, quæ contra Leges fiunt, non ſolum inutilia, ſed etiam pro infectis habenda ſint*; & *ex Regula 64. Juris in 6. ibi*: *Quæ contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi*; Quod autem nullum eſt, atque infectum, nullum parit effectum, ut conſtat *ex cap. Illud 8. cap. Cum laici 10 & cap. Suggeſtum 20. de jurepatronatus.* Secundo appellatio a definiti-
9 va non parit effectum ſuſpenſivum in iis, quæ tendunt ad faciliorem exitum, ſeu finem cauſæ appellationis, dummodo Judex *a quo* ſe abſtineat a cognitione ipſius cauſæ appellationis; Colligitur ex *cap. Cum teneamur 17. de appellat.* ubi deciditur, quod Judex *a quo* appellationis poſſit reformare poſſeſſionem, a qua appellans, pendente appellatione, fuerat turbatus, & ejectus; Sic enim præciſe dicitur in ejus Summario: *Si appellans turbatur in poſſeſſione, ſuper qua fuit appellatum, Judex a quo poteſt illam poſſeſſionem ſibi reformare, appellatione in ſuo ſtatu permanente*: Et deſumitur etiam *ex cap. Ex litteris 2. de Matrimonio contract. contra Interdictum Eccleſ.* ubi licet Judex *a quo* detulerit appellationi de quadam cauſa Matrimonii: Nihilominus diſtrictius interdixit, ne appellans a valore talis Matrimonii nuberet alteri, donec cauſa ipſius Matrimonii debitum ſortiretur effectum, ibi: *Cujus appellationi Archiepiſcopus deferens eidem ſub Excommunicationis interminatione deſtrictius interdixit, ne cui nuberet, donec cauſa ipſa finem debitum ſortiretur*; Et Gloſſa hic præciſe, dicit, quod *licet Judex deferat appellationi, nihilominus mihi poteſt interdicere, ne faciam id, propter quod appellavi.* Sic etiam Abbas *in cap. Cum teneamur num. 1.* Barboſa *ibi n. 3.* Alexander de Nævo *ibi n. 7. & 8.* Scaccia, Maranta, Pirhing., & alii.

10 Tertio appellatio a definitiva non parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis *a quo* in exceſſibus, & criminibus, quæ committuntur ab appellante poſt appellationem, *cap. Præterea 22. de appellat.* ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Præterea de his, qui ad Sedem Apoſtolicam appellant, & poſtea gravia committentes, ſe dum conveniuntur, appellatione tuentur, duximus reſpondendum, quod eos appellatio non debet in ſua iniquitate tueri, quominus eorum exceſſus Cenſura Canonica puniantur*; Et ſic præciſe dicitur: *Appellans ab Ordinario, poſtea de delicto ab eo commiſſo puniri poteſt per ipſum Ordinarium.* Et Gloſſa *ibi verb. Gravia*, ubi ſic ait: *Quoniam ſi ſuper articulo aliquo appellatio facta eſt, ad ea quæ poſtea emergunt, non extenditur, quia in aliis remaneat ſub juriſdictione Judicis ſui.* Appellatio enim, ut patet ex textu, non debet delinquentem in ſua iniquitate tueri, cum iſta ſit inſtituta, ut relevet appellantes ab oppreſſione injuſta, non ut juſtitiam pervertat; Eo vel maxime quod per appellationem non ſuſpenditur juriſdictio Judicis *a quo*, niſi in ea ſola cauſa, ſuper qua eſt appellatum, ita ut in aliis retineat liberam, & plenam juriſdictionem, & poſſit, prout de jure, libere procedere, *ex cap. Ad hæc in 6. cap. Cum teneamur 17. & cap. Propoſuit 24. de appellat. & cap. Romana 3. de appellat. in 6. §. Cum vero*, ubi ſic expreſſe habetur: *Cum vero is, qui ad Remenſem Curiam ſuper aliqua cauſa vocem appellationis emittit; nihilominus in cauſis aliis Ordinarii ſui juriſdictioni ſubjiciatur, Remenſis Archiepiſcopus, vel Officialis ipſius nequaquam juriſdictionem ipſam in aliis impediant, ut ab ejuſdem Ordinarii poteſtate totaliter eximant taliter appellantem*; & tenent Abbas *in cit. cap. Præterea n. 2.* Alexander de Nævo *ibidem n. 4.* Pirhing. *lib. 2. tit. 28. de appellat. n. 224.* & alii. Quar-
to appellatio a definitiva non parit effectum ſuſpenſivum 11
in Cenſuris Eccleſiaſticis abſolute inflictis. Et in primis quod non pariat effectum ſuſpenſivum Excommunicationis abſolutæ latæ, habetur *in c. Paſtoralis 53. de appellat.* Quod pariat effectum ſuſpenſivum Suſpenſionis abſolute
latæ, habetur aperte *in cap. Is, cui 20. de ſententia Ex-* 12
communicationis in 6. Et quod neque pariat effectum ſuſpenſivum Interdicti abſolute lati, habetur *in cap. Ad hæc 37.*
de appellat. Vide ſupra *in articulo quinto n. 11. & ſequent.* 13
ubi afferuntur citati textus pro iſtis tribus Cenſuris. In Cenſuris autem ab homine latis ſub conditione, vel com-
minatis, appellatio ante conditionis eventum parit effe- 14
ctum ſuſpenſivum, ut habetur expreſſe *in cap. Præterea 40. de appellat. & cap. Per tuas 40. de ſententia Excommun.* Vide ſupra *in art. 5. n. 15. & ſeq.* Quinto appellatio a de-
finitiva non parit effectum ſuſpenſivum in cauſis ſubſidii 15
Charitativi, in cauſis alimentorum futurorum, vel penſionis aſſignatæ loco alimentorum, in cauſis Præcedentiæ, in cauſis pertinentibus ad Viſitationem, & a Decreto Epiſcopi viſitantis Confraternitatem Laicorum, & compellentis Adminiſtratores ad reddendum computa, in cauſis, ubi quis condemnatur ad ſolvendum ſalarium famulis, vel mercedem Operariis, in cauſis Dotis, & in cauſis illis, quæ celeritatem requirunt, & dilationem non patiuntur: In omnibus enim iſtis aſſignatis, & aliis conſimilibus caſibus appellatio non parit effectum ſuſpenſivum, & non obſtante appellatione proceditur ad executionem ſententiæ: Sic Barboſa *in cap. ut debitus 59. de appellat. n. 15.* cum pluribus aliis Doctoribus ibi citatis.

Appellatio a ſententia Interlocutoria, ſi ſit ſuper ali- 26
quo articulo, ſive quæſtione incidenti, vel gravamine ita connexo cum cauſa principali, ut cauſa principali non diſcuſſa, nec poſſit definiri, & diſcuti ille articulus, ſeu quæſtio incidens, vel gravamen, parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis, nedum ſuper illo articulo, ſive quæſtione incidenti, vel gravamine, ſuper quo appellatum eſt, ſed etiam ſuper cognitionem ipſius cauſæ principalis: ut habetur expreſſe *in cap. Super eo 10. de appellat.* præciſis his verbis: *Super eo, quod ſollicitudo tua quæſivit, prudentiæ tuæ duximus reſpondendum, quod ſi de aliqua exceptione quæſtio oriatur, & exinde appellationem fieri contingat, eidem exceptioni erit merito ſuperſedendum, & ſi principalis cauſa ſine illa terminari non poterit, ei nihilominus ſubſedeatur.* Et clariſſime in ejus Summario ſic: *Subſedetur propter articulum, in quo appellatum eſt, etiam ſuper principali cauſa, ſi ſine illo art. expediri non poteſt.* Appel-
latio ab Interlocutoria, etiamſi ſit ſuper aliquo articulo, 17
ſine quo cauſa principalis terminari poteſt, adhuc parit effectum ſuſpenſivum juriſdictionis Judicis *a quo*, nedum ſuper illo articulo, in quo eſt appellatum, ſed etiam ſuper cognitione ipſius cauſæ principalis. Sic tenet Gloſſa *in cap. Super eo 10. de appellat. verb. Terminari*, Abbas *n. 4. & ſequent. hoc tit.* hanc opinionem appellans communem, & eam probans *ex cap. Non ſolum 7. & c. Si a Judice 10. de appellat. in 6.* Anaclet *lib. 2. tit. 28. de appellat.*
n. 228. & alii. Et ratio eſt, quia ſi Judex *ad quem* de- 18
beret ſolum cognoſcere ſuper articulo incidente, ſuper quo appellatum eſt, & Judex *a quo* poſſet, & deberet procedere ſuper cauſa principali, continentia cauſæ divideretur, & appellans in eadem cauſa cogeretur comparare coram diverſis Judicibus, quod nimis diſpendioſum, & durum eſſet; & ideo prohibitum *in l. Nulli 10. Cod. de Judiciis, & in cap. Diſpendia litium 3. de Reſcriptis in 6.* Tum quia nimis durum eſſet appellanti, nedum ratione diſpendii, ſed etiam ratione ſuſpicionis, & inimicitiæ Judicis *a quo* jam gravatus appellavit, ſi deberet iterum coram ipſo cauſam proſequi, & ab eo expectare ſententiam, cum maxime propter hoc ſuſpecti, & inimici prohibeantur eſſe Judices, *c. Quod ſuſpecti, cauſ. 3. quæſt. 5.* ibi: *Quod ſuſpecti, & inimici Judices eſſe non debeant; & ipſa ratio dictat, & pluribus probatur exemplis.*

Appellatio legitima, ultra effectum ſuſpenſivum, parit 19
etiam effectum devolutivum, ita ut cauſæ cognitio devolvatur ad Judicem *ad quem* appellatur, & ipſe de juſtitia appellationis cognoſcere debeat, & non Judex *a quo*;

Immo

Immo Judex *ad quem*, non ſolum cognoſcere poteſt de Ju-
ſtitia appellationis, ſed etiam, hac probata, cauſam prin-
cipalem examinare, & etiam ſententialiter definire po-
teſt; *l. Eos, qui §. 1. Cod. de appellat. c. Dilectis Filiis* 55.
& c. ut debitus honor. 58. *de appellat.* Appellatio a ſenten-
tia definitiva devolvit ad Judicem *ad quem*, non ſolum
20 cauſam principalem, ſed etiam ejus acceſſoria; *c. Dile-
ctis filiis* 55. *de appellat.* in cujus Summario ſic præciſe
habetur: *Per appellationem legitime interpoſitam principale cum
acceſſoriis ad Judicem appellationis defertur*, & Gloſſa *ibi* verb.
Principale, ubi dicit: *Quod idem juris, debet eſſe in acceſ-
ſorio, quod in principali*. Et ſic per talem appellationem
21 a Definitiva devoluta tota cauſa cum ſuis acceſſoriis ad
Judicem *ad quem*, ipſe debet judicare, an bene, vel ma-
le fuerit judicatum a Judice *a quo*; & ſi invenit, quod
bene judicaverit, debet confirmare latam ſententiam,
ſententiando quod a Judice fuerit bene judicatum, & ab
appellante male appellatum, & ſi invenit, quod Judex
a quo male judicaverit, debet latam ſententiam caſſare,
vel ipſam reformare, aliquid addendo, vel detrahendo,
prout de jure opus fuerit, ſententiando, quod ab appel-
lante fuerit bene appellatum, & a Judice male judica-
22 tum. Nec tunc ipſe Judex *ad quem* poteſt cauſam remit-
tere ad Judicem *a quo*, ſed tenetur eam propria ſenten-
tia ultimare, & definire; *l. Eos, qui, Cod. de appellat.
& c. Ei, qui appellat, cauſ.* 2. *quæſt.* 6. *§ Ab eo*, ubi ſic
præciſe habetur; *Ab eo autem, qui de appellatione cogno-
ſcit, non poteſt fieri receſſus ad Judicem, a quo fuerit provo-
catum; quapropter remittendi litigatores ad provincias, remo-
tam ſibi occaſionem, atque excluſam penitus intelligant, cum
ſuper omni cauſa interpoſitam provocationem, vel injuſtam
tantum liceat pronunciare, vel juſtam*, & Gloſſ. *in cit. c. ut
debitus, verb. Alioquin*.
23 Appellatio a ſententia Interlocutoria, ſi ſit probata le-
gitima, & ex rationabili cauſa proveniens, devolvit to-
tam cauſam, ejuſque cognitionem ad Judicem *ad quem*:
qui tunc non debet cauſam remittere ad Judicem *a quo*,
ſed ipſemet etiam de cauſa principali cognoſcere, &
ipſam terminare, ſeu ſententialiter definire; *c. ut debitus
honor* 59. *de appellat.* ubi dicitur expreſſe: *Alioquin ipſe
24 procedat*. Si vero Appellatio ab Interlocutoria non fuerit
probata legitima, & rationabilis, debet Judex *ad quem*
remittere cauſam principalem Judici *a quo*, & irratio-
nabiliter, & frivole appellantem in expenſis alteri Par-
ti condemnare; *cit. c. ut debitus honor* 50. *de appell.* ibi:
Cum autem (ſcilicet quis ante ſententiam) *ex rationabili
cauſa putaverit appellandum coram eodem Judice, cauſa pro-
babili appellat, expoſita, tali videlicet, quæ ſi forte probata
deberet legitima reputari, Superior de appellatione cognoſcat:
Et ſi minus rationabiliter eum appellaſſe conſtiterit, illum ad
inferiorem remittat, & in expenſis alteri parti condemnet,
alioquin ipſe procedat*. In caſu autem quod Judex *a quo* jam
25 ipſi appellationi frivolæ, & illegitime detulerit conce-
dendo verb. gr. Apoſtolos Dimiſſorios, vel Reverentia-
les, tunc Judex *ad quem*, non obſtante, quod appellatio
ſit frivola, & illegitima, adhuc poteſt in tota cauſa pro-
cedere, ipſamque totaliter terminare, nec tenetur uti
prius ipſam remittere Judici *a quo*, cum ipſe per talem
delationem factam appellationi frivolæ cenſeatur abdicaſ-
ſe a ſe omnem juriſdictionem quoad illam cauſam; *c. Cum
appellationibus* 5. *de appellation. in* 6. *§ Si vero*, ubi ſic
præciſe habetur: *Si vero Judex admittat eamdem* (ſcilicet
appellationem frivolam) *licet tam appellatio, quam ipſius
Judicis delatio a Superiore valeant refutari, quia tamen Ju-
dex ipſe quantum in ſe fuit, a ſe juriſdictionem abdicavit
eamdem, appellationi deferens minus juſte: totius cauſæ deci-
ſio in Superioris eſt poteſtatem tranſfuſa, nec eſt illi cauſa de
neceſſitate ulterius remittenda*; In tali caſu igitur erit in
plena libertate Judicis *ad quem* talem cauſam remittere,
vel non, prout ſibi libuerit, Judici *a quo*. Sic etiam
Gloſſa *in cit. c. Cum appellationibus*; Ancharanus *ibi num.*
2. Anaclet. & alii.

Nova additiones ex aliena manu.

1 DE effectu appellationis, in quo tam appellantis & ap-
pellati, quam Judicis *a quo*, & Judicis ad quem ap-
pellatum, officia continentur, adiſis *Cleric. de appellat.
cap. ſext. & ultim. per tot.* Materia enim hic addenda, &
præſertim a laudato Auctore exornata, ampla adeo eſt,
ut intra anguſtos limites hujus additionis coarctari haud
patiatur.

ARTICULUS X.

Appellatio quoad attentata, & revocationem eorum.

SUMMARIUM.

1 *Attentata idem ſunt ac innovata contra Jus, lite, ſeu
appellatione pendente.*
2 *Merito dicuntur innovata, quia, ſi nihil innovetur, ſeu
non fiat aliquid novi, non vocatur attentatum, ſed po-
tius continuatum.*
3 *Attentare non dicitur is, qui facit actum continuativum.*
4 *Additur* contra Jus *ad denotandum, quod ea, quæ fiunt
de novo poſt appellationem ex conceſſione Juris, non di-
cuntur proprie attentata.*
5 *Attentata, pendente appellatione a ſententia Definitiva,
revocantur ante omnia per remedium* Attentati; *ita
ut Judex* ad quem *ante omnia debeat penitus revoca-
re, nedum ea, quæ ſunt innovata poſt appellationem
interpoſitam ſed etiam ea omnia, quæ ſunt innovata,
& mutata medio tempore inter ſententiam, & Appella-
tionem, perinde ac ſi poſt eamdem appellationem inno-
vata fuiſſent; dummodo poſtea intra decem dies appel-
latum ſit.*
6 *Non ſolum innovata poſt appellationem a Definitiva ſen-
tentia interjectam debent ſemper ante omnia per appel-
lationis Judicem penitus revocari, ſed etiam ea omnia,
quæ medio tempore inter ſententiam, & appellationem,
quæ poſtmodum infra decendium interponitur, ab eadem
contingit innovari, ac ſi poſt appellationem eamdem in-
novata fuiſſent, ad n.* 7.
8 *Attentata autem, pendente appellatione a ſententia In-
terlocutoria, ſeu a gravamine, non revocantur ante
omnia, ſed debet prius juſtificari cauſa appellationis.*
9 *Aſſignatur ratio differentiæ, ad n.* 10.

ATtentata, prout ad præſens ſpectat, idem ſunt ac 1
innovata contra Jus, lite, ſeu appellatione penden-
te. Colligitur *ex l. unica, ff. Nihil novari appellatione in-
terpoſita, & ex toto titulo* 16. *ut lite pendente, nihil innove-
tur*. Et merito dicuntur innovata, quia, ſi nihil innove- 2
tur, ſeu non fiat aliquid novi, quod antea inceptum non
fuerit, non vocatur attentatum, ſed potius continuatum.
Attentare enim non dicitur is, qui facit actum conti- 3
nuativum, ideſt, qui continuat actum præcedentem,
quia lis, ſeu appellatio non debet quemcumque ſua poſ-
ſeſſione privare, & nemo tenetur deſiſtere a continuatio-
ne ſui juris, aut poſſeſſionis propter aliquam appellatio-
nem. Franciſcus Herculanus *tom.* 5. *Tractatuum. tract. de
attentatis c.* 3. *n.* 4. *& ſeq.* Scaccia *quæſt.* 4. *de appellat. n.* 70.
Franchus *in. Cum teneamur* 17. *de appellat. n.* 1. alii cum
Rota *Deciſion.* 44. *n.* 1 *&* 2. *de appellation. in noviſ.* Et 4
additur *contra Jus* ad denotandum, quod ea, quæ fiunt
de novo poſt appellationem ex conceſſione juris, non di-
cuntur proprie *attentata*; Et ſi Judex *a quo* poſt appel-
lationem præfigat appellanti terminum ad recipiendos Apo-
ſtolos, vel ad proſequendam appellationem, & ſimilia,
non committit vitium *attentati*, quia hæc facit ex con-
ceſſione juris, *c. Perſonas* 4. *de appellation. & Clementin.
Quamvis, de appellation.* Sicuti etiam non diceretur Ju-
dex *a quo* aliquid innovare, vel attentare, ſi poſt appel-
lationem præ timore dilapidationis fructuum faceret eos
ſequeſtrari, cum ei concedatur a jure, *c. Quoties poteſt,
cauſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi ſic expreſſe dicitur: *Quoties poſt au-
ditam cauſam Judicem poſſeſſor appellat, fructus poſſeſſionis,
de qua agitur* (*dum ſequendæ audientiæ eventus dubius eſt*)
merito ſequeſtrantur; & c. Ab eo 3. *de ſequeſtr. poſſeſſion. &
fructuum*: ibi: *Ab eo, qui a ſententia provocavit, fructus
poſſeſſionis* (*ſi diſſipentur ab ipſo*) *poſſunt, lite pendente, ra-
tionabiliter ſequeſtrari*.
Attentata, pendente appellatione a ſententia Definiti- 5
va, revocantur ante omnia per remedium *Attentati*, ita
ut Judex *ad quem* ante omnia debeat penitus revocare,
nedum ea; quæ ſunt innovata poſt appellationem inter-
poſitam, ſed etiam ea omnia, quæ ſunt innovata, & mu-
tata medio tempore inter ſententiam, & appellationem,
perinde ac ſi poſt eamdem appellationem innovata fuiſſent:
dummodo poſtea infra decem dies appellatum ſit: Sic præ-
ciſe habetur *in c. Non ſolum* 7. *de appellation. in* 6. Non ſolum
innovata poſt appellationem a Definitiva ſententia inter-
jectam debent ſemper (exceptis caſibus, in quibus jura poſt 6
ſententiam prohibent appellare) ante omnia per appella-
tionis Judicem penitus revocari, ſed etiam ea omnia, quæ
medio tempore inte ſententiam, & appellationem, quæ
poſtmodum infra decendium interponitur ab eadem, con-
tingit innovari, ac ſi poſt appellationem eamdem inno-
vata fuiſſent. Et ratio eſt, quia appellatio a Definitiva
eximit appellantem a juriſdictione Judicis *a quo* quoad il-
lam cauſam, a cujus ſententia appellavit, ita liter quod
durante appellatione, reſpectu illius cauſæ non ſit amplius
proprius ejus Judex, adeoque quidquid interim Judex *a quo*
circa eam innovat, ſeu attentat, eſt ipſo jure invalidum,
tamquam factum a Judice non ſuo, & incompetente; *c. At*

ſi Cle-

ſi Clerici 4. de Judiciis, ibi: *Sicut etiam ſententia a non ſuo Judice lata non tenet, ita & facta confeſſio coram ipſo; Et Regul. 26. de Regulis Juris in 6. Ea quæ fiunt a Judice, ſi ad* 7 *ejus non ſpectant officium, viribus non ſubſiſtunt*. Ratio autem quare revocanda ſint ante omnia etiam innovata, & attentata medio tempore inter ſententiam, & appellationem, quæ poſtmodum infra decendium interponitur, ut dicit citatus textus, eſt, quia ſententia lata a Judice *a quo* non tranſit in rem judicatam, niſi poſt decendium elapſum, textu expreſſo *in c. Quod ad conſultationem 15. de ſententia, & re judicata*, & intra ipſum decendium ſtat in libertate condemnati appellare, vel non, a ſententia Definitiva Judicis *a quo*, juxta textum expreſſum *in Authentic. Hodie; & in c. Anteriorum 28. cauſ. 2. quæſt 6.* adeoque intra id temporis a jure conceſſi ad appellandum nequeunt aliqua innovari a Judice *a quo*, aliter ea omnia tamquam attentata ſunt revocanda ſtatim a Judice *ad quem*, ut præjudicialia contra jus libertati appellandi.

8 Attentata autem, pendente appellatione a ſententia Interlocutoria, ſeu a gravamine, revocantur ante omnia, ſed debet prius juſtificari cauſa appellationis, & cauſa juſtificata, & probata, tunc revocantur, niſi tamen Judex *ad quem*, poſt devolutam ad ſe cauſam per appellationem canonice inhibuerit Judici *a quo*, ne ulterius procederet, quia tunc omnia innovata a Judice *a quo* poſt inhibitionem eſſent ante omnia reducenda in ſtatum priſtinum per ipſum Judicem *ad quem*, textu expreſſo *in c. Non ſolum, de appellation. in 6. §. illa vero*, ibi; *Illa vero, quæ poſt appellationem interpoſitam ante Definitivam ſententiam innovantur, donec appellationis Cauſam veram eſſe conſtiterit, revocari, non debent, niſi Judex appellationis (poſtquam ſibi conſtiterit per appellationem emiſſam ex cauſa probabili fore ad ſe negotium devolutum) inhibeat canonice Judici, a quo appellatum eſt, ne procedat; tunc enim quidquid poſt inhibitionem hujuſmodi fuerit innovatum, eſt (licet cauſa eadem non ſit vera) per eumdem appellationis Judicem ante omnia in ſtatum priſtinum reducendum*. Ratio autem quare attentata, pendente appellatione a ſententia Definitiva, debeant ſta-
9 tim, & ante omnia revocari, & attentata, pendente appellatione ab Interlocutoria, non debeant revocari, niſi poſtquam fuerit juſtificata appellatio, & conſtiterit veram eſſe cauſam appellandi, ratio, inquam, differentiæ, & diſparitatis eſt, quia per ſententiam Definitivam finitur officium *a quo*, qui poſtquam ſententiam pronunciavit, deſinit eſſe Judex, *l. Judex 55. de re judicata*, & per appellationem ab ea devolvitur tota cauſa ad Judicem *ad quem*, ſtatim ſuſpenſa omni juriſdictione Judicis *a quo* abſque ulla juſtificatione cauſæ appellandi: Unde ſi Judex *a quo* ulterius ſe immiſceret cauſæ illi, procederet ſine juriſdictione, & invalide ageret, ut colligitur *ex c. At ſi*
10 *Clerici 4. de Judiciis*. E contra vero per appellationem ab Interlocutoria, non finitur totaliter Officium Judicis *a quo*, qui poſtquam ſententiam pronunciavit, remanet adhuc Judex, *l. Quod juſſit 14. ff. de re judicata*, nec per appellationem ab ea devolvitur taliter cauſa ad Judicem *ad quem*, ut ſtatim remaneat ſuſpenſa omnis juriſdictio Judicis *a quo* abſque ulla juſtificatione cauſæ appellandi, quia Judex *a quo*, non obſtante tali appellatione, poteſt adhuc in cauſa procedere, ſi revocet gravamen, *c. Cum ceſſante 60. de appellat.* & priuſquam remaneat ſuſpenſa juriſdictio Judicis *a quo* quoad effectum revocandi attentata, debet allegari, & probari cauſa rationabilis appellandi, *c. Ut debitus honor 59. de appellat.* & per hoc in appellatione ab Interlocutoria neceſſe eſt, ut prius conſtet de veritate cauſæ appellationis, ut ex eventu litis ſciatur, an attentata ſint revocanda, nec ne, Gloſſa *in cit. cap. Non ſolum 7. de appellation. in 6. §. Illa vero, verb. Ante definitivam*, & ibi Doctores paſſim.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE attentatis quoque fuſe æque ac docto more ſuo agit idem *Clerzel, de appellat. illo ipſo c. 6. citato in præcedentib. addition.*

Articulus XI.

Appellatio quoad aliquos caſus, in quibus moraliter eſt illicita, vel licita.

S U M M A R I U M.

1 *Appellatio eſt illicita, & contra Juſtitiam, cum interponitur cum ſolo fine, ut cauſa longius protrahatur, & & ne contra ſe juſta ſententia proferatur, & ſic appellans tenetur de damnis illatis.*

2 *Affertur clariſſima ratio.*

3 *Appellatio eſt penitus illicita in cauſa, quam appellans ſcit eſſe injuſtam, & talis appellans tenetur ad integram reſtitutionem damnorum illatorum.*

4 *Appellatio eſt illicita, & peccaminoſa, ſi fiat a Judice Catholico ad Judicem Acatholicum, ſeu alterius Fidei.*

5 *Condemnatus a Judice non habente ſufficientes probationes pro illo condemnando, licet revera ſit Reus coram Deo, nihilominus poteſt ab illa ſententia licite appellare.*

6 *Ipſe enim condemnatus, uti non ſufficienter convictus in tali caſu, juſtiſſime appellaret.*

7 *Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad n. 31.*

APpellatio eſt illicita, & contra juſtitiam, cum interponitur cum ſolo fine, ut cauſa longius producatur, 1 & ne contra ſe juſta ſententia proferatur, & ſic appellans tenetur de damnis illatis; Colligitur *ex cap. Omnino 27. cauſ. 2. quæſt 6.* ubi ſic præciſe habetur: *Omnino puniendus eſt, ut quoties injuſta appellatio pronunciatur, ſumptus, quos, dum ſequeretur, adverſarius impedit, reddere cogatur, non ſimplices, ſed quadruplos*. Et ratio eſt clara, quia talis appellans magnam injuriam infert judici, *a quo* appellat, & magnam injuſtitiam committit in proxi- 2 mum, quem cogit ad indebitas expenſas protrahendo injuſte cauſam ſua iniqua appellatione; Sic Divus Thomas 2. 2. *quæſt. 69. art. 3. in corpore* his præciſis verbis: *Duplici de cauſa contingit aliquem appellare. Uno quidem modo confidentia juſtæ cauſæ, quia ſcilicet injuſte a Judice gravatur, & ſic licitum eſt appellare . . . Alio modo aliquis appellat cauſa afferendæ moræ, ne contra eum juſta ſententia proferatur, & hoc eſt calumnioſe ſe defendere, quod eſt illicitum . . . facit enim injuriam & Judici, cujus Officium impedit, & adverſario ſuo, cujus Juſtitiam, quantum poteſt, perturbat; Et ideo ſicut dicitur cauſ. 2. quæſt. 6. omnino puniendus, cujus appellatio injuſta pronuntiatur*. Et corroboratur auctoritate S. Bernardi *lib. 9. de conſideratione 2. num. 7. Iniqua autem omnis appellatio, ad quam juſtitiæ inopia non cogit. Appellare non ut graves, ſed ſi gravaris licet . . . qui igitur non gravatus appellat, liquet, quia, aut gravare intendit, aut tempus redimere. Non eſt autem ſuffugium appellatio, ſed refugium.*

Appellatio eſt penitus illicita in cauſa, quam appellans 3 ſcit eſſe injuſtam, & talis appellans tenetur ad integram reſtitutionem damnorum illatorum; Deſumitur *ex cit. c. Omnino 27. cauſ. 2. quæſt. 6.* in cujus etiam Summario expreſſe habetur; *Injuſte appellans omnino puniendus eſt*. Et confirmatur *ex cap. Cum ſpeciali 41. de appellation. §. Porro*, ubi Pontifex Innocentius III. declarat appellationem inſtitutam fuiſſe, ne innocentes in cauſis juſtis a Judicibus ſubalternis opprimantur, non vero ut in cauſis injuſtis iniquitas appellantium defendatur, ibi: *Cum appellationis remedium non ſit ad defenſionem iniquitatis, ſed in præſidium innocentiæ inſtitutum*. Et ad hoc facit auctoritas S. Bernardi *lib. 3. de conſideratione cap. 3.* amplexa, & adducta a S. Antonino *tom. 3. Summ. Hiſtorialis pag. 48. editionis Lugdunenſis anni 1587.* his verbis: *Non eſt appellatio ſuffugium, ſed refugium: ſed antidotum verſum eſt in venenum*. 4

Appellatio eſt illicita, & peccaminoſa, ſi fiat a Catholico ad judicem Acatholicum, ſeu alterius fidei; Habetur expreſſe *in cap. Catholicus 32. cauſ. 2. quæſt. 6.* his verbis: *Catholicus, qui cauſam ſuam ſive juſtam ſive injuſtam ad Judicium alterius Fidei Judicis provocat, excommunicatur*. Et in ejus Summario ſic clariſſime dicitur: *Excommunicatur Catholicus, qui committit cauſam ſuam judicio alterius Fidei*. Et ſic tenet expreſſe S. Thomas 2. 2. *qu. 69. art. 3. ad primum*, his verbis: *Quia non præſumitur eſſe reſiſtendo, ubi vera Fides non eſt; ideo non licet Catholico ad Infidelem Judicem appellare ſecundum illud cauſa 2. qu. 6. cap. Catholicus &c.* Nam & Apoſtolus 1. *ad Corinthios cap. 6. num. 5. & 6.* arguit eos, qui judicio contendebant apud Infideles; Verba Apoſtoli ſunt iſta præciſa: *Ad verecundiam veſtram dico: ſic non eſt inter vos ſapiens quiſquam, qui poſſit judicare inter Fratrem ſuum, ſed Frater cum Fratre judicio contendit, & hoc apud Infideles*. Et in Summario hujus capitis clariſſime dicitur; *Corripit eos, quod in Judicio contenderent coram Judice Ethnico*.

Condemnatus a Judice non habente ſufficientes proba- 5 tiones pro illo condemnando, licet revera ſit Reus coram Deo, nihilominus poteſt ab illa ſententia licite appellare, quia licet ſit Reus coram Deo, & in Foro interiori, non eſt tamen Reus in Foro exteriori, & coram judice, qui ferre debet ſententiam juxta allegata, & probata, non habeat ſufficientes probationes ad ferendam talem ſententiam condemnationis, poterit condemnatus licite ab ipſa appellare tamquam illegitime prolata. Colligitur *ex cap. Ei, qui appellat. 41. cauſ. 2. qu. 6. §. Item ſententia:* ubi ſic præciſe habetur; *Item ſententia contra ſolitum ordinem Judiciorum a Præſide prolata auctoritatem rei judicatæ non habet*. Et ſic habetur etiam *in l. Prolatam 4. Cod. de ſententiis, & interlocutionibus omnium judicum lib. 7. tit. 45.* Ipſe enim condemnatus, uti non ſufficienter con- 6 victus, in tali caſu juſtiſſime appellaret, uti deſumitur *ex c. Nos in quemquam 1. cauſ. 2. qu. 1.* per hæc præciſa verba S. Auguſtini ibi adducta: *Nos in quemquam ſententiam ferre non poſſumus, niſi aut in convictum, aut ſponte confeſſum*: Et in Summario hujus capitis expreſſe dicitur: *Damnari non valet, niſi aut convictus, aut ſpon-*

te confeſſus. Vide ſupra verb. *Accuſatus num*, 5. 6. & 7.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

7 APpellationes omnes, & Inhibitiones, per quas retarde-
tur executio, aut impediatur proceſſus ad ulteriora
in iis, quorum executio a Tridentino, vel Conſtitutioni-
bus Apoſtolicis commiſſa eſt Locorum Ordinariis, addita
clauſula: *appellatione, vel inhibitione quacumque poſtpoſita*,
ne a Tribunalibus recipiantur, ſtatuit Benedictus XIV.
Conſtit. incip. *Ad militantis*. Quæ appellationes, inhibi-
8 tioneſque ſi concedantur, præterquam hoc ejus ſtatutum
violatur, nullæ ſunt; *ibid*. §. 38.
9 Excipiuntur tamen caſus, qui forte occurrerint ſingula-
res ab hac regula eximendi; tunc vero ne dentur moni-
toria, citationeſque vetat, niſi prius in ſupplici libello ad
hoc porrigendo facti circumſtantia peculiaris clare expo-
natur cum aliquo documento ſemiplene ſaltem eamdem
circumſtantiam verificante; *ibid*. §. 39. Et Notarii non ſer-
10 vantes talem formam, infamiam & inhabilitatem incur-
runt, cum pœnis pecuniariis, *ibid*. §. 40.
11 Appellatio admitti nequit niſi legitime interpoſita, &
in caſibus a jure permiſſis; Benedictus XIV. *tom*. 1 *Con-
12 ſtit*. 48. incip. *Ad militantis* §. 43. Appellatio a grava-
mine admitti nequit, niſi probato gravamine non repara-
bili per definitivam; Idem *ibid*.
13 Appellatio in ſuſpenſivo non admittitur in cauſis, qua-
rum executio a Tridentino demandata eſt Ordinariis ap-
14 pellatione remota; Idem *ibid*. §. 5. In his permittitur ſo-
15 lum recurſus, & appellatio in devolutivo; idem *ibid*. §.
38. Excipiuntur caſus aliqui particulares a Judice Supe-
riore expendendi, in quibus præſcribitur forma concedendi
inhibitiones; Idem *ibid*. §. 39. Notarii non ſervantes præ-
16 dictam formam, infamiam & inhabilitatem incurrunt cum
pœnis pecuniariis; Idem *Ibid*. §. 40.
17 Appellatio ſuſpenſiva, ubi locum non habet, non in-
telligitur inducta per ea, quæ diſpoſita ſunt circa valo-
rem citationum Cameralium in partibus; Idem *tom*. 1. *Con-
ſtit*. 115. incip. *Romanæ* §. 14.
18 Appellatio ab irrationabili judicio Epiſcopi a Sancto Pio
V. permiſſa eſt in devolutivo tantum; Idem *Conſtit*. 68.
incip. *Cum illud* §. 2. Sicut etiam tacite a Concilio Tri-
dentino; Idem *ibid*. §. 15. Appellatio ab irrationabili ju-
19 dicio Epiſcopi infra decem dies a die collationis eſt in-
terponenda; idem *ibid*. §. 7. ibique traditur forma trans-
20 ferendi Acta coram Judice *ad quem*. Appellatio ab irra-
tionabili judicio Epiſcopi non permittitur non probato gra-
vamine, tam quoad doctrinam ex actis, quam quoad reli-
21 qua ſaltem extrajudicialiter; Idem *ibid*. Intellige tamen
ubi ſervata fuerit in concurſu & examine forma ibi præ-
22 ſcripta; Idem *ibid*. In hujuſmodi appellationis judicio Ju-
dex *ad quem* non poteſt pronunciare niſi comperto gra-
vamine, & ſecundum acta tam quoad doctrinam, quam
23 quoad reliqua; Idem *ibid*. §. 16. In iis vero, quæ Epiſco-
pus a quo ex informata conſcientia ipſi revelaverit, omni-
modam fidem ei habebit, & ſecreti legem cuſtodiet; Idem
24 *ibid*. Et in hujuſmodi judicio duæ conformes faciunt rem
judicatam; Idem *ibid*. §. 17.
25 Appellatio a judicio Epiſcopi ſuper Parochiali liberæ col-
lationis admittitur in devolutivo tantum; Idem *tom*. 2.
26 *Conſtit*. 4. incip. *Redditæ*. Appellatio a judicio Epiſcopi in-
ſtituentis, ſi id conforme ſit judicio Patroni præſentan-
27 tis, non admittitur niſi in devolutivo. Idem *ibid*. Si vero
Epiſcopus poſtponendum cenſuerit eum, quem Patronus
Eccleſiaſticus tanquam digniorem præelegerat, hujus ap-
pellatio admittitur etiam in ſuſpenſivo; Idem *ibid*.
28 Appellatio a ſententia lata ſuper nullitate Matrimonii in
quacumque inſtantia ſemper ſuſpendit executionem; Idem
29 *tom*. 1. *Conſtit*. 33. incip. *Dei miſeratio* §. 11. Appellatio in
cauſis Matrimonialibus præcludi nequit per acta pœnalia in-
ter partes inita; Idem *t*. 1. *Conſtit*. 85. incip. *Nimiam* §. 7.
30 Appellatio a ſententia pro nullitate Profeſſionis Regula-
ris prolata, a Defenſore Profeſſionum eſt interponenda, &
31 proſequenda; Idem *tom*. 2. *Conſtit*. 47. incip. *Si datam*. Ap-
pellatio ab unica ſententia lata pro nullitate Profeſſionis,
32 ſemper ſuſpendit executionem; Idem *ibid*. Et licet non in-
terpoſita fuerit, res non dicitur judicata, nec Profeſſus
exire poteſt e Clauſtris; Idem *ibid*.
33 Appellantes ad futurum Concilium excommunicantur,
& reſpective interdicto ſubjiciuntur; Idem *tom*. 1. *Conſtit*.
34 14. incip. *Paſtoralis* §. 2. Appellantes a gravamine vel fu-
tura executione Litterarum Apoſtolicarum ad poteſtatem
Sæcularem excommunicantur; Idem *ibid*. §. 13.
25 Clericus ob crimen occultum ab Epiſcopo ſuſpenſus a
ſuſceptis, vel a ſuſcipiendis Ordinibus, non poteſt appel-
lare, ſed tantum ſuas querelas ad Sedem Apoſtolicam de-
ferre. Et ſi appellet, ac in Ordine miniſtret, incurrit ir-
regularitatem; Idem *de Synodo Diœceſana*, *lib*. 7. *cap*. 71.
a num. 3. *ad* 5. Vide infra ad verb. *Ordo* in fine, ubi ad
id afferuntur varia Decreta.

APPLICATIO Miſſæ. Vide verb. *Miſſa artic*. 2. & 7. & *per tot*.

APPROBATIO PRO CONFESSIONIBUS EXCIPIENDIS.

ARTICULUS I.

Quoad varia, quæ concernunt Confeſſariorum approbationem.

SUMMARIUM.

1 *Approbatio eſt authenticum judicium, ſeu declaratio de idoneitate, & ſufficientia Sacerdotis ad audiendas confeſſiones facta ab habente poteſtatem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem*.

2 *Hinc patet quod approbatio non ſit collatio Juriſdictionis, ſed iſta duo inter ſe differunt*.

3 *Approbatio enim eſt actus intellectus, ſeu judicium, quo Epiſcopus, vel Superior ſolum judicat Sacerdotem A. V. G. eſſe idoneum, & ſufficientem ad audiendas Confeſſiones*.

4 *Collatio vero Juriſdictionis eſt actus voluntatis, quo Superior confert, ſeu dat tali Sacerdoti poteſtatem in ſuos ſubditos ad audiendas eorum Confeſſiones*.

5 *Approbatio ſtare poteſt ſine Juriſdictione*.

6 *Approbatio Ordinarii prerequiritur ad valide abſolvendum ſæculares*.

7 *Approbatio prærequiritur etiam ad valide abſolvendum a peccatis venialibus, & a peccatis mortalibus alias confeſſis, ad nu*. 9.

10 *Approbatio ad beneplacitum, ſeu abſque temporis limitatione conceſſa non expirat per mortem, vel amotionem ab officio ipſius concedentis*.

11 *Approbatio ad beneplacitum quibuſcumque etiam Regularibus conceſſa, quandocumque revocari poteſt*.

12 *Et poteſt reduci ad tempus limitatum*.

13 *Quo tempore limitato elapſo, expirat ſine alia revocatione*.

14 *Ante vero finitum tale tempus, non poteſt ſine cauſa revocari. Immo, ſine gravi cauſa, neque prorogatio debet denegari*.

15 *Approbatio Confeſſariorum pro locis exemptis pertinet ad Epiſcopum, intra cujus Diœceſim exiſtunt loca exempta, non autem ad Prælatum Loci*.

16 *Secus vero ſi Locus ſit nullius Diœceſis*.

17 *Generaliter loquendo approbatio poteſt dari ab Epiſcopis, ab eorum Vicariis in ſpiritualibus, a Vicariis Capitularibus Sede vacante, ab Abbatibus, Commendatariis, Prioribus, & aliis habentibus proprium Territorium, & a Generalibus, & Provincialibus Regularibus quoad ſuos ſubditos*.

18 *Approbatio poteſt dari etiam ab Epiſcopis electis, & confirmatis, licet nondum conſecratis*.

19 *Non autem ab Epiſcopis præciſe electis, & nondum conſecratis, & præciſe Titularibus*.

20 *Quod dari poſſit a Vicariis Generalibus, Capitularibus, Abbatibus, Commendatariis, Generalibus, & Provincialibus oſtenditur ad n*. 23.

24 *Approbatio nequit dari a Parochis pro ſuis Parochianis*.

25 *Immo Parochi nequidem poſſunt ſibi in Confeſſarium eligere ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

26 *Approbatio an dari poſſit a Nunciis, & Legatis in ſuis reſpective Provinciis? ad n*. 30.

31 *Licet Nuncii, ſive Legati in ſuis Provinciis dicantur Ordinarii, non tamen ſunt Ordinarii naturales, ſed quaſi Extraordinarii, & ſuperinducti*.

32 *Nec ex quo dicatur quod Nuncii, & Legati poſſint in ſuis Provinciis omnia, quæ poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, ſequitur quod poſſint omnia ſimpliciter, & abſolute quæ poſſunt Epiſcopi, ad nu*. 33.

34 *Quamvis Nuncii habeant poteſtatem Epiſcopali majorem, non tamen ſimpliciter, ſed ſolum ratione eorum, quæ Epiſcopis non competunt, aut non conceduntur*.

35 *Non conſtat Nuncios habere privilegium approbandi Confeſſarios, & Ordines conferendi in ſua Provincia abſque licentia Diœceſani*.

36 *Ex hucuſque adductis videtur ſequi, quod Nuncii non poſſint approbare Confeſſarios, nec Ordines conferre ſine licentia Diœceſani*.

37 *Unde niſi Nuncii, & Legati ſpeciali facultate ſint muniti poſt Concilium Tridentinum in prædictis caſibus, & cauſis ab ipſo Epiſcopis reſervatis, nullatenus ſe ingerere poſſunt*.

38 *An hæc ſpecialis facultas ſit eis poſt Concilium conceſſa?*

39 *Approbatio debet dari ab Epiſcopo illius loci, in quo Confeſſarius Confeſſiones audit ad nu*. 40.

41 *Hinc Sacerdos, ſive Sæcularis ſive Regularis approbatus in una Diœceſi, non poteſt audire Confeſſiones extra illam*.

42 *Regulares in Diœceſi in qua ſunt approbati, poſſunt audire Confeſſiones omnium Sæcularium, etiam ex aliis Diœceſibus confluentium*.

43 Im-

43 *Immo Regulares in Diœceſi, in qua ſunt approbati, poſſunt abſolvere confluentes ex aliis Diœceſibus, caſibus in ipſis reſervatis, niſi eoſdem pœnitentes noverint in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro obtinenda abſolutione migraſſe.*

44 *Approbatio petita, & non obtenta ab Ordinario, licet injuſte denegetur, non ſufficit, nec pro Confeſſario ſæculari, nec pro Regulari ad num. 46.*

47 *Approbatio Ordinarii pro Confeſſionibus ſæcularium eſt neceſſaria Regularibus, etiamſi ſint Lectores, & in Theologia Magiſtri.*

48 *Immo ipſi ſicuti, & ceteri alii Sacerdotes poſſunt examinari, etiamſi eſſent Examinatores Synodales, non obſtantibus privilegiis etiam Cruciatæ.*

49 *Regulares prævio examine ſemel approbati, non poſſunt iterum ab eodem Epiſcopo examinari.*

50 *Immo nedum non poſſunt ab eodem Epiſcopo iterum examinari, ſed neque ab eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpendi, niſi nova ſuperveniente cauſa, quæ ipſas Confeſſiones concernat.*

51 *Interveniente tamen aliqua rationabili, & juſta cauſa, poſſunt ab eodem Epiſcopo ſuſpendi.*

52 *Quilibet Confeſſarius quantumvis Regularis ſimpliciter approbatus ab Epiſcopo anteceſſore, poteſt iterum examinari, & ſi minus idoneus repertus fuerit, reprobari ab Epiſcopo ſucceſſore.*

53 *Quamvis autem iterum examinare eos poſſint, non tamen ad hoc aliqua Lege obligante tenentur.*

54 *Licet autem poſſint iterum examinari ab Epiſcopo ſucceſſore, non tamen iterum examinari poſſunt a Vicario Capitulari Sede vacante, nec ab ipſo revocari poteſt eorum facultas, & approbatio habita ab Epiſcopo, ſeu Ordinario Defuncto, ad n. 57.*

58 *Et neque Vicarius Apoſtolicus examinare poteſt approbatos ab Epiſcopo.*

59 *Et multo minus Vicarius Generalis Epiſcopi.*

60 *Regulares generaliter idonei reperti debent ſine limitatione temporis, loci, & perſonarum approbari ad differentiam eorum, qui non adeo idonei reperti, poſſunt admitti cum limitata facultate ad arbitrium Ordinariorum.*

61 *Et hoc expreſſe decretum, nedum a Sacr. Congr. Epiſc. & Regular. ſed etiam a Clemente X. in Conſtit. incip. Superna.*

62 *Ex quibus clare patet quod approbare Regulares cum limitata facultate relinquitur arbitrio Ordinariorum, ſolum quoad illos, qui non adeo idonei reperti fuerint; quoad illos vero qui ad audiendas Confeſſiones idonei generaliter reperti fuerint, generaliter quoque, & indiſtincte abſque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum decernitur eſſe admittendos.*

63 *Regulares ſine approbatione Ordinarii nequeunt excipere Confeſſiones Tertiariorum, qui vivunt in propriis domibus, licet habeant requiſita pro Tertiariis.*

64 *Poſſunt autem Regulares ſine approbatione Epiſcopi, & cum ſola approbatione ſui Prælati Regularis audire Confeſſiones illorum ſæcularium, qui ſunt vere de familia in ſuis Monaſteriis, & continui commenſales.*

65 *Secus vero illorum, qui tantum ipſis deſerviunt, & cum Sæcularibus exteris extra Monaſterium habitant, & vivunt.*

66 *Vere autem de familia, & continui commenſales ad fruendum hoc privilegio dicuntur omnes Oblati, Donati, ſeu Tertiarii, atque etiam ſæculares, qui Religioſis deſerviunt, & intra eorum Monaſteriorum ſepta, ac domos reſident, & ſub eorum obedientia vivunt, licet non ratione voti, ſed ratione ſervitutis.*

67 *Iſti namque eximuntur a ſubjectione Ordinariorum, & gaudent privilegiis Religioſorum, quibus inſerviunt, quamvis ſalario ſint ſtipendiati.*

68 *Hinc famuli Religioſorum diu, noctuque degentes in eorum Monaſteriis, ſub omnimoda ſubjectione eorum Prælatorum poſſunt abſolvi a Confeſſariis Regularibus approbatis a ſolo ſuo Prælato Regulari, ſine approbatione, & facultate Epiſcopi, ſeu Ordinarii Loci.*

69 *Hoc tamen privilegio non gaudent ſæculares illi, qui tantum ipſis Monaſteriis deſerviunt, ſed in eis non ſunt de familia, nec continui commenſales, & cum ſæcularibus exteris extra Monaſteria habitant & vivunt.*

70 *Nec hoc privilegio gaudent advenæ, qui in Monaſteriis Regularium infirmantur.*

71 *Regulares approbati ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, nequeunt omnes ſimul unius Conventus ſuſpendi a Locorum Ordinariis.*

72 *Nec Confeſſarii Regularium reſtringi debent ad duo pro quolibet Eccleſia.*

73 *Confeſſarii ubicumque, etiam Romæ approbati, licet etiam ſint Regulares, non poſſunt hodie audire Confeſſiones extra territorium approbantis abſque licentia Ordinarii loci.*

74 *Unde revocatum remanet privilegium conceſſum a Sixto V. Congregationi Presbyterorum S. Mariæ de Vallicella de Urbe; Et fortaſſe etiam aliis, ſive principaliter, ſive per communicationem quod approbati ſemel in Urbe, non indigeant iterum ab Ordinariis approbari, ſed ſufficiat ſe coram eis præſentare, ad num. 75.*

76 *Confeſſarii etiam Regulares in vim Bullæ Cruciatæ a pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confeſſiones electi, nullatenus Confeſſiones hujuſmodi audire poſſunt ſine approbatione Ordinarii Loci, in quo ipſi pœnitentes degunt, & Confeſſarios eligunt, vel ad excipiendas Confeſſiones requirunt.*

77 *Nec ad hoc ſuffragatur approbatio ſemel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum locorum, & Diœceſum obtenta, etiamſi pœnitentes ſuditi forent illorum Ordinariorum, qui Confeſſarios electos approbaſſent.*

78 *Confeſſiones autem aliter deinceps faciendæ, & excipiendæ (præterquam in mortis articulo) declarantur nullæ, & invalidæ, & Confeſſarii ipſo jure pronunciantur ſuſpenſi, & rigide puniendi ab ipſis Locorum Ordinariis.*

79 *Quæcumque contraria opinio damnatur, & contraria conſuetudo aboletur, ac proinde omnibus Chriſtifidelibus prohibetur, ne ſupradictam opinionem docere, vel tueri, aut ad praxim deducere quovis modo præſumant ſub pœna Excommunicationis per contrafacientes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, reſervata Papæ abſolutione.*

80 *Approbatus in una Diœceſi, non poteſt in alia Diœceſi, in qua non ſit approbatus, excipere Confeſſionem alicujus habentis licentiam, ſeu privilegium eligendi quemcumque Confeſſarium.*

81 *Hinc Epiſcopus vigore privilegii ſibi conceſſi* in cap. fin. de pœnit. & remiſſ. *nequit extra ſuam Diœceſim ſibi eligere Sacerdotem non Subditum, qui non ſit approbatus a proprio Loci Ordinario.*

82 *Immo Epiſcopus extra ſuam Diœceſim non poteſt confiteri neque Regulari, qui non ſit approbatus ab Ordinario Loci.*

83 *Et ſic virtute facultatis datæ in Jubileis ſeu in Bullis etiam Cruciatæ nequeunt pœnitentes eligere ſibi Confeſſarios non approbatos ab Ordinario Loci, in quo Confeſſiones ſunt excipiendæ.*

84 *Parochus poſt amiſſum Beneficium non poteſt abſque nova approbatione audire Confeſſiones, nec etiam tempore Jubilei, niſi forte fuiſſet prius approbatus ſine limitatione temporis independenter a Beneficio Parochiali.*

85 *Parochus non indiget alia approbatione ad audiendam Confeſſionem ſui Parochiani extra propriam Parochiam & Diœceſim. Varii autem tenent contrarium.*

86 *Cappellani Militum, ſeu Miſſionarii caſtrenſes, in caſibus, in quibus non adeſt Breve Apoſtolicum aliter diſponens, debent approbari ab Ordinario Loci, non autem a Cappellano Regio.*

87 *Immo quatenus adſit Breve, eſt inſpiciendum, an fuerit Perſonale conceſſum alicui Regi, vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi.*

88 *Et quatenus non appareat diſpoſitio Brevis Apoſtolici, ſunt obſervanda Generalia Decreta Sacræ Congregationis Concilii, quæ hic ad litteram dantur.*

89 *Approbatio poteſt dari ab Ordinario etiam extra propriam Diœceſim exiſtente, ad num. 90.*

91 *Regularis approbatus ab aliquo Epiſcopo, dum in ejus Diœceſi verſatur, ſive ut hoſpes, ſive cum domicilio, ſi poſtquam tranſierit ad diverſam Diœceſim, redeat ad propriam, in qua fuit approbatus, non indiget ibi nova approbatione, ſed virtute illius prioris nondum revocatæ, poteſt ibi Confeſſiones audire.*

92 *Immo Regularis redeundo ad Diœceſim in qua fuit approbatus, nedum recuperat approbationem, & poteſt Confeſſiones audire adhuc vivente eodem Epiſcopo, ſed etiam mortuo, quamvis ſucceſſor ejus advenerit; dummodo iſte approbationes prædeceſſoris non revocaverit.*

93 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris, ad num. 95.*

APprobatio eſt authenticum judicium, ſeu declaratio 1
de idoneitate, & ſufficientia Sacerdotis ad audiendas
Confeſſiones, facta ab habente poteſtatem Epiſcopalem,
vel quaſi Epiſcopalem. *Eſt in re communis*, & additur *ly*
quaſi Epiſcopalem ad denotandum, quod etiam Prælati
exempti Regularium poteſtatem quaſi Epiſcopalem habentes,
examinare, & approbare poſſunt Confeſſarios pro
Regularibus ſibi ſubjectis. Hinc patet, quod approbatio 2
non ſit collatio Juriſdictionis, ſed iſta duo inter ſe differunt;
Approbatio enim eſt actus intellectus, ſeu judi- 3
cium, quo Epiſcopus, vel Superior ſolum judicat Sacerdotem
A. v. gr. eſſe idoneum, & ſufficientem ad audiendas
Confeſſiones; Collatio vero Juriſdictionis eſt actus
voluntatis, quo Superior confert, ſeu dat tali Sacerdo- 4
ti poteſtatem in ſuos ſubditos ad audiendas eorum Confeſſiones,
& ſic clare patet, quod collatio Juriſdictionis,
neceſſario præſupponat approbationem, cum Epiſcopus,
ſeu Superior nolit quemquam poſſe ſuorum ſubditorum

Confeſſiones audire, niſi prius ſaltem natura judicaverit
ipſum eſſe idoneum, & ſufficientem. Approbatio ſtare poteſt
5 ſine juriſdictione, ut ſi Epiſcopus non obſtante judicio de
idoneitate Sacerdotis, cum adhuc non deputaret ad au-
diendas Confeſſiones; *Sic cum communi Sporer tom.* 3.
part. 3. *c.* 6. *ſect.* 1. *quaſt.* 3. *num.* 669. Reginaldus *lib.*
1. *num.* 168.

6 Approbatio Ordinarii prærequiritur ad valide abſol-
vendum ſæculares, ita ut Confeſſio ſcienter habita apud
Confeſſarium non approbatum ſit penitus invalida, ut
colligitur *ex Concil. Tridentin. ſeſſion.* 23. *cap.* 15. *de refor-
mation.*, ubi ſic ait: „ Quamvis Presbyteri in ſua Ordi-
„ natione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant de-
„ cernit tamen S. Synodus, nullum, etiam Regularem
„ poſſe Confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audi-
„ re, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale
„ Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis vi-
„ debitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur,
„ & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privi-
„ legiis, & conſuetudine quacumque, etiam immemora-
„ bili, non obſtantibus, “ ubi ſignanter notanda eſt illa
particula *Non poſſe*, quæ cum ſit negativa, importat ca-
rentiam exercitii Juriſdictionis, adeo ut in actum valide
abſolvendi exire non poſſit; Et ſic ſtatuerunt varii Sum-
mi Pontifices Leo X. *die* 9. *Decembris* 1516. in Conſtitut.
incip. *Dum intra mentis*, apud Confectium, Gregorius XV.
nonis Febr. 1622. Conſtit. incip. *Inſcrutabili Dei provi-
dentia*, Urbanus VIII *die* 12. *Septembris* 1628. Conſtitut.
incipient. *Cum ſicut accepimus*, & Innocentius X. *die* 15.
Maji 1648. Conſtit. incip. *Cum ſicut accepimus* ubi confir-
mavit decretum Sacræ Congregationis ſpecialiter deputa-
tæ ſuper iis Controverſiis inter Epiſcopum Angelopo-
litanum, & Patres Societatis Provinciæ Mecicanæ, quæ
Congregatio ad nonum cenſuit, *Prædictos Religioſos nequa-
quam poſſe in Civitate Angelopolitana Confeſſiones Sæcularium
audire ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani*. Inſuper idem
Pontifex in hac Conſtitutione ſtatuit: *Contravenientes ab
Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato coerceri, & pu-
niri poſſe, etiam Cenſuris Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis
ſanctæ memoriæ Gregor. XV. quæ incipit: Inſcrutabili Dei pro-
videntia: ac proinde memoratis Religioſis, qui hujuſmodi ap-
probationem, & licentiam ſe obtinuiſſe non docuerunt, potuiſſe
Epiſcopum, ſive ejus Vicarium Generalem præcipere ſub pœna
Excommunicationis latæ ſententiæ, ut a Confeſſionibus audien-
dis, & Verbi Dei prædicatione abſtinerent*, ſunt ejus præci-
ſa verba: Et quod Regularis Sacerdos, qui abſque præ-
via Epiſcopi approbatione Confeſſiones perſonarum ſæ-
cularium audiret, poſſit etiam pœnis Cenſurarum puniri,
declaravit etiam *Sac. Congr. Concil. in Neapolitana* 14. *April.*
1626. *lib.* 18. *decret. pag.* 73.

7 Approbatio prærequiritur etiam ad valide abſolvendum
a peccatis venialibus, & peccatis mortalibus alias con-
feſſis: Et ratio eſt, quia licet materia ſit libera; abſo-
lutio tamen eſt ſententia, & actus Judicii, qui ſi exer-
ceatur in non ſubditum, eſt nullus, *c. At ſi Clerici* 4 *de
Judiciis*, *& Regul.* 26. *de Regulis Juris in* 6. & expreſſe ha-
betur ex Trident, *ſeſſ.* 14. *c.* 7. his verbis: *Quoniam igi-
tur natura, & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in
ſubditos duntaxat feratur; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei
fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius mo-
menti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum
profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet Ju-
riſdictionem*. Tum quia Concilium Trident. in decreto allato
numero præcedenti, ubi definit, ad validitatem abſolutionis re-
quiri approbationem, nullum ponit diſcrimen inter abſo-
8 lutionem a mortalibus, & abſolutionem a venialibus, ſed
ſimpliciter dicit, ut legenti patet, ad abſolutionem a pec-
catis requiri Epiſcopi approbationem, qua ſola confer-
tur Confeſſariis Juriſdictio in pœnitentes, unde cum ſi-
ne approbatione nullam habeant Juriſdictionem in pœni-
tentes, ſine ipſa invalida erit abſolutio etiam a veniali-
bus; omnis enim poteſtas abſolvendi a peccatis, quam
Presbyteri in ſua Ordinatione accipiunt, per hoc Conci-
lii Decretum eſt ipſis penitus ſuſpenſa, antequam appro-
9 bationem obtineant. Unde jure merito oppoſitæ opinio-
nis uſus fuit prohibitus ab Innocentio XI. 12. *Februarii*
1679. in decreto de Communione quotidiana, & Confeſ-
ſione venialium incip. *Cum ad aures*, ubi ſic præciſe præ-
cipitur Ordinariis: *Non permittant, ut venialium Confeſſio
fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordina-
rio*. Sic Maſtrius *diſp.* 21. *q.* 8. *n.* 202. Faber, Brancatus,
Felix Poteſtas, Matthæucci, & alii paſſim.

10 Approbatio ad beneplacitum, ſeu abſque temporis li-
mitatione conceſſa non expirat per mortem, vel amotio-
nem ab officio ipſius concedentis, quia ejus beneplacitum,
& voluntas, eo ipſo quod non fuerit revocata, morali-
ter perſeverare cenſetur, ut tenent communiter Docto-
res; eo vel maxime quia ipſa eſt quædam gratia, *quæ
morte non perimitur concedentis, ex cap. Si ſuper gratia, de
Officio Delegati lib.* 1. *tit.* 14. *in* 6., & hoc etiam *re inte-
gra*; ideſt etiamſi concedens deceſſerit priuſquam habens
talem approbationem Confeſſiones excipere inceperit, ci-
tato *c. Si ſuper gratia, & c. Si tibi nulla, de Præbendis*. Et
colligitur etiam ex Conſtit. S. Pii V. incip. *Romani Pontificis
providentia*, & ex Conſtit. Clem. X. incip. *Superna*, ubi ex
quo dicatur, quod poſſit a ſucceſſore revocari approba-
tio facta a Prædeceſſore, ſupponitur evidenter, quod
non ſit revocata per mortem, aut amotionem præciſe e-
juſdem prædeceſſoris. Vide verb. *Gratia ut eſt gratioſum* 11
Reſcriptum n 8. Approbatio ad beneplacitum quibuſcum-
que etiam Regularibus conceſſa, quandocumque revoca-
ri poteſt, *Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in una Papienſi* 19. 12
Martii 1619. Et poteſt reduci ad tempus limitatum *Sacr.* 13
Cong. Concil. in una Patavina 7. *Januar.* 1654. Quo tem-
pore limitato elapſo, ſine alia revocatione; *Ead. Sacr.
Cong. in una Toletana* 18 *Septemb* 1595 *& in una Conſen-
tina* 1. *Mart.* 1595. Ante vero finitum tale tempus, non 14
poteſt ſine cauſa revocari; Immo ſine gravi cauſa, neque
prorogatio debet denegari. *Sacr. Congr.* 27. *Martii* 1615.
& 14. *Febr.* 1648.

Approbatio Confeſſariorum pro locis exemptis pertinet 15
ad Epiſcopum, intra cujus Diœceſim exiſtunt loca exem-
pta, non autem ad Prælatum loci, ex Conſtitut. Gre-
gorii XV. incip. *Inſcrutabili*. Secus vero ſi locus ſit nul- 16
lius Diœceſis; quia in tali caſu Prælati propriam Diœ-
ceſim, & ſeparatum Territorium habentes poſſunt pro ſuis
ſubditis Confeſſarios approbare *Sacr. Congr. Conc. in Nicaſtr.*
4. *Januar.* 1595. *& Nullius Marruggio* 20 *Auguſti* 1630.

Generaliter loquendo approbatio poteſt dari ab Epiſco- 17
pis, ab eorum Vicariis in Spiritualibus, a Vicariis Capi-
tularibus, *Sede vacante*, ab Abbatibus, Commendatariis,
Prioribus, & aliis habentibus proprium Territorium, in
quo ex privilegio Papæ exerceant Juriſdictionem Epiſco-
palem privative quoad Epiſcopos, & a Generalibus, &
Provincialibus Regularibus quoad ſuos ſubditos. *Eſt Com-* 18
munis. Quod poſſit dari ab Epiſcopis, definit expreſſe
Tridentinum *cit. cap.* 15. *ſeſſ.* 23. & hoc procedit etiam
in Epiſcopis electis, & confirmatis, licet nondum conſe-
cratis, quia per confirmationem confertur eis Juriſdictio
in ſubditos, a quo promanat facultas approbandi. Non au- 19
tem ſic de Epiſcopis præciſe electis, & nondum confir-
matis, & præciſe Titularibus, quia iſti per nudam ele-
ctionem, & Titulum, non habent Juriſdictionem in ſub-
ditos. Suarez *tom.* 4. *diſp.* 28. *ſect.* 5. Reginald *lib.* 1. *n.* 181.
Roſignolus, & alii. Quod dari poſſit a Vicariis Genera- 20
libus, patet, quia Vicarius Generalis habet poteſtatem
ordinariam Juriſdictionis, & conſtituit unum Tribunal
cum Epiſcopo, cujus vices in Juriſdictionalibus ſuſtinet.
Quod dari poſſit a Vicariis Capitularibus, ratio eſt evi- 21
dens, quia Vicarius Capitularis ſuccedit Epiſcopis in Ju-
riſdictionalibus, quæ jure Ordinario competunt eidem E-
piſcopo, *cap. Cum olim, de major. & obedien.* Quod dari poſ- 22
ſit ab Abbatibus, Commendatariis &c. ratio eſt, quia in
ſuis reſpective Territoriis plena poteſtas Juriſdictionis ſpe-
ctat ad ipſos Abbates Commendatarios &c. privative
quoad Epiſcopos. Quod poſſit dari a Generalibus, & Pro- 23
vincialibus quoad ſuos ſubditos, eſt clarum, quia ipſi in
ſuos ſubditos habent Juriſdictionem uti Epiſcopalem, adeo-
que dicuntur venire nomine Epiſcopi: *Eſt communis*, &
colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. ubi non
derogat hoc jus antiquum competens Regularibus, ſed ſo-
lum eſt ſermo de Confeſſariis ſæcularium, & habetur ex
Decreto Clementis VIII. *edito* 26. *Maji* 1593. confirmato
ab Urbano VIII. *Septem.* 1624.

Approbatio nequit dari a Parochis pro ſuis Parochia- 24
nis. Et ratio eſt, quia Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 15. requirit
approbationem Epiſcopi, ſeu ſaltem habentis Juriſdictio-
nem quaſi Epiſcopalem independenter a quocumque alio
præterquam a Romano Pontifice; Parochus autem licet
habeat Juriſdictionem in ſuos Parochianos, non habet ta-
men Epiſcopalem, & independentem, ſed ſolum limita-
tam, & dependentem. Sic Barboſa *de Offic. & Poteſt. E-
piſcopi part* 2. *Allegat.* 25. Nugnus *in addit. quaſt.* 8. *art.* 25
6. *dub.* 6. Lugo *diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 6. Vaſquez, Bona-
cina, & alii paſſim; & ſic decrevit *Sacr. Cong. Epiſcop.
& Regul.* 20. *Auguſti* 1602. Immo Parochi ne quidem poſ-
ſunt ſibi Confeſſarium eligere ſimplicem Sacerdotem non
approbatum ab Ordinario; nam Alexander VII. *die* 24.
Septem. 1665. damnavit hanc propoſitionem 16. in ordi-
ne: *Qui Beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in
Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*.

Approbatio, an dari poſſit a Nunciis, & Legatis Apo- 26
ſtolicis in ſuis reſpective Provinciis, variant Doctores. Poſ-
ſe Nuncios, & Legatos pro ſuis Provinciis approbare quoſ-
cumque Sacerdotes, tenent multi, & expreſſe Leſſius *in
Auctuario verb. Confeſſarius, caſu* 1. Pellizarius *tom.* 6. *c.* 2.
num. 1. Gobat. *tract.* 7. *num.* 56. ubi dicit D. Nuncium
N. N. certo ſuo facto non probaſſe *anno* 1671. & idem
tenere videtur Barboſa *in lib.* 1. *Decretal. tit.* 30. *c. Cum
non ignoratis num.* 2. ubi ait; *Legatus tamen poteſt in ſua
Provincia, quantum Ordinarius in ſua Diœceſi*; Tuſchus
verb. Legatus concluſ. 158. ubi ait: *Legatus Apoſtolicus in
ſua Provincia habet ordinariam Juriſdictionem: quidquid po-
teſt Epiſcopus in ſua Diœceſi reſpectu Juriſdictionis, poteſt
Legatus in ſua Provincia*; Et ſic tradunt Speculator *tit.
de diſpenſat §. Conſequenter num.* 4. *& tit. de Legato §.
Nunc oſtendendum num.* 54. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Can-
cellariæ. Gloſſ.* 25. *num.* 15. Abbas *in c.* 1. *de Officio Le-
gati num.* 2. Sylveſter *verb. Delegatus quaſt.* 12. *&* 14.
Roſella *verb. Legatus num.* 4. Gutierez *quaſt. Canon.*

lib.

lib. 1. *c.* 21. *n.* 6. Rebuff. *in praxi Beneficiar. tit. de unio-*
ne n. 24. Pirhing. *lib.* 1. *tit.* 30. *n.* 4. Henriquez *lib.* 14.
de Irregular. cap. 18. *n.* 2. Sannig. *lib.* 1. *tit.* 30. Pontius
de Matrim. lib. 5. *cap.* 10. *n.* 7. Azorius *part.* 2. *lib.* 5. *c.*
27. *quæſt.* 3. Viva *de Jubileo quæſt.* 9. *art.* 1. Riccius *in*
praxi reſolut. 263. *n.* 2. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1494.
Ugolin. *de Offic. Epiſcopi c.* 2. §. 1. Immo Nuncii in ſua
27 Provincia gerunt vices Sedis Apoſtolicæ ; *cap. Mandata.*
de præſumpt. ubi ſic habetur : *Proinde ſuper cunctas Eccle-*
ſias Siciliæ te vices Sedis Apoſtolicæ miniſtrare decernimus .
28 Et in ea Provincia Summi Pontificis gerunt perſonam ,
ut tradunt Vitalin. *in Clementina* 2. *Offic. Ordinar. n.* 13.
Villadieg. *p.* 1. *quæſt.* 9. & Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.*
485. *num.* 2. adeoque poſſunt Nuncii , & Legati pro ſuis
Provinciis approbare quoſcumque Sacerdotes ad audien-
das Confeſſiones .
29 Non poſſe autem Nuncios Apoſtolicos approbare Con-
feſſarios pro ſuis Provinciis , tenent plurimi cum Pignat.
qui *tom.* 2. *conſult.* 6. ſolide probat non poſſe Nuncios ,
nec approbare Confeſſarios , nec Clericos ordinare in ſua
Provincia ; & probat ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.*
5 *de reformatione* , ubi habentur præciſa verba : „ Nulli
„ Epiſcopo liceat cujuſvis privilegii prætextu Pontifica-
„ lia in alterius Diœceſi exercere , niſi de Ordinarii Lo-
„ ci expreſſa licentia , & in perſonas eidem Ordinario
„ ſubjectas tantum . Si ſecus factum fuerit , Epiſcopus ab
„ exercitio Pontificalium , & ſic ordinati ab excutione
Ordinum ſint ipſo Jure ſuſpenſi . “ Et idem diſponit Con-
cilium *ſeſſ.* 14. *cap.* 2 *& ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reformat.* ubi
expreſſe præcipit quod unuſquiſque a proprio Epiſcopo
ordinetur , & addit „ quod ſi quis ab alio promoveri pe-
„ tat , nullatenus id ei etiam cujuſvis generalis , aut ſpe-
„ cialis reſcripti , ac privilegii prætextu , etiam ſtatutis
„ temporibus permittatur , niſi ejus probitas , ac mores
Ordinarii ſui teſtimonio commendentur . „ Et clariſſime
ſeſſ. 7. *cap.* 21. *de reformat.* his verbis : „ Facultates de
„ promovendo a quocumque , non ſuffragentur , niſi ha-
„ bentibus legitimam cauſam , ob quam a propriis Epi-
„ ſcopis ordinari non poſſint , in Litteris exprimendam ,
„ & tunc non ordinentur , niſi ab Epiſcopo in ſua Diœ-
30 „ ceſi reſidente , ac pro eo Pontificalia exercente . “ Et
hoc idem ſæpius declararunt Sacræ Congregationes , pro-
ut patet in ſequentibus declarationibus ab eodem addu-
ctis „ die 9. Martii 1593. in Taurinenſi Sac. Rit. Con-
„ gr. cenſuit , Nuncium Apoſtolicum non debere exerce-
„ re Divina in Eccleſia Archiepiſcopi abſque ejus licen-
„ tia . Sacr. Congreg. Concil. die 16. Aprilis 1934. in
„ Taurinenſi ; Nuncius Apoſtolicus ſi promoveat ad Or-
„ dines Sacros ſuæ Provinciæ Clericos abſque facultate
„ Sedis Apoſtolicæ , ipſe , & ordinati incurrunt in pœ-
„ nas impoſitas a Sacro Concilio Tridentino ſeſſ. 23. c.
„ 8. de reformat. *Tertio* in Taurinenſi 23. Auguſti 1653.
„ ſupplicat Nuncius Taurinenſis pro reſolutione : An ipſi
„ Nuncio Jus competat abſque licentia Epiſcopi Diœce-
„ ſani Ordines in propria Cappella conferendi habenti-
„ bus Litteras Dimiſſoriales a propriis Epiſcopis , ut poſ-
„ ſint a quocumque Epiſcopo ordinari ? Sacr. Cong. &c.
„ reſpondit , Jus ordinandi non competere Nuncio abſ-
„ que licentia Diœceſani . “ Monacell. autem *part.* 2.
tit. XIII. formul. 4. *n.* 42. *citat. idem Decretum in contra-*
„ *rium* . Hinc , ſequitur Pignat. *ſub. n.* 4. Innocentius
X. ex voto Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regul. ne-
gotiis præpoſitæ *ſub die* 30. *Septemb.* 1660. prohibuit Car-
dinali Sabellio Legato Bononienſi , ne ſe ingereret mate-
riis ſpiritualibus , quas Concilium Tridentinum Ordina-
rio remittit , ut eſt Clauſura Monialium approbatio Con-
feſſariorum , Collatio Ordinum , & hujuſmodi , & ſic ci-
tat , & tenet Eminentiſs. Petra *tom.* 1. *ſect.* 1. *Conſtit.*
unica Urbani II. n. 44. Et *Sacr. Congreg. Concil. in Ferra-*
rien. Juriſdictionis 12. *Januarii* 1705. reſolvit non poſſe
Cappellanum Arcis Ferrarienſis audire in eadem Arce
Confeſſiones cum licentia Eminentiſſimi Legati , a quo
deputatur abſque licentia Eminentiſſimi Epiſcopi , ut *in*
lib. 34. *decret. fol.* 6. Vide verb. *Legatus n.* 35. ubi refe-
runtur aliæ reſolutiones ad rem.
31 Et licet Nuncii , ſive Legati in ſuis Provinciis dican-
tur Ordinarii , non tamen ſunt Ordinarii Naturales , ſed
quaſi Extraordinarii , & ſuperinducti , & ſic odioſi ex
Gloſſ. *in Clement* 2. *de Officio Ordin. verb. Nolumus* & ibi
Vital. *n.* 7. Abbas *in cap. Si quis contra* , *de Foro compet.*
n. 4. Creſcen. *dec.* 20. *de Præbend.* Puteus *lib.* 2. *deciſ.* 45.
in fin. Gonzalez *in reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 21. *n.* 30. Caſſad.
deciſ. 5. *n.* 3. *&* 11. *de decret. & reſerv.* & Rota *deciſ.*
32 206. *num.* 3. *part.* 1. *div.* Nec ex quo dicatur , quod Nun-
cii , & Legati poſſint in ſuis Provinciis omnia , quæ poſ-
ſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus , ſequitur , quod poſ-
ſint omnia ſimpliciter , & abſolute , quæ poſſunt Epiſco-
pi , quia hoc non verificatur in iis , quæ a Sacris Cano-
nibus , & Concilio Tridentino expreſſe proprio Ordinario
reſervata ſunt , cum ad hæc non extendantur facultates
generales , ut in terminis fortioribus Legati a latere ,
33 firmat textus *in cap. Studuiſti . De Offic. Deleg.* Et quod
Nuncii non poſſint omnia ſimpliciter , & abſolute in ſuis
Provinciis , quæ poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus , cla-
riſſime habetur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *cap.* 13. ubi ſic
præciſe decernitur : *Præſentati , ſeu electi , vel nominati a*
quibuſvis Eccleſiaſticis perſonis , etiam Sedis Apoſtolicæ Nun-
ciis , ad quævis Eccleſiaſtica Beneficia , non inſtituantur , nec
confirmentur , neque admittantur , etiam prætextu cujuſvis
privilegii , ſeu conſuetudinis , etiam ab immemorabili tempore
præſcriptæ , niſi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati ,
& idonei reperti . Quamvis enim Nuncii habeant poteſta-
tem Epiſcopali majorem , non tamen ſimpliciter , ſed ſo-
lum ratione eorum , quæ Epiſcopis non competunt , aut
non conceduntur ; Majoritas enim attenditur reſpectu
privilegiorum , quæ Pontifex Nunciis concedit . Non con- 35
ſtat autem Nuncios habere privilegium approbandi Con-
feſſarios , & Ordines conferendi in ſua Provincia abſque
licentia Diœceſani ; Immo conſtat , quod Nuncii Juriſdi-
ctionem Epiſcoporum non debent enervare , neque con-
fundere , *cap. Pervenit* 39 *cauſ.* 11. *quæſt.* 1. & neque ha-
bere ; ut decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de re-*
form. nec in iis , quæ ſpectant ad Epiſcopos ſe ingerere ,
ut ſtatuit Urbanus VIII. 27. *Aprilis* 1641. in decreto
confirmatorio Reformationis Tribunalis Nunciaturæ Hiſpa-
niarum his verbis : *Et in concedendis licentiis ſuſcipiendi*
Ordines extra tempora a Jure ſtatuta tenorem ſuarum facul-
tatum adamuſſim obſervet , illarumque fines non excedat , mi-
nuſve cuique Litteras Dimiſſoriales ad ſuſcipiendum Ordines
concedat , ſed hujus rei curam propriis Ordinariis relinquat ,
quibus qualitas perſonarum , quæ ad Ordines volunt promove-
ri , & neceſſitas , aut utilitas Eccleſiarum , cognita ſunt , &
ut cenſuit pluries Sacra Congregatio , & Innocentius X.
die 30. Septembris 1650. ut patet *ſupra n.* 30.
Adeoque ex hucuſque adductis videtur ſequi , quod 36
Nuncii non poſſint approbare Confeſſarios , nec Ordines
conferre ſine licentia Diœceſani , aliter contemnerentur
caſuum reſervationes , & eximerentur a Juriſdictione Epi-
ſcopi Presbyteri quo ad examen , & approbationem Do-
ctrinæ , & morum , & ſequeretur , quod Epiſcopus non
poſſet quoſcumque ſuos Clericos præſertim in Sacris con-
ſtitutos abſque eorum præcedenti examine , & Commen-
datitiis Litteris quacumque auctoritate promotos a ſuſce-
ptorum Ordinum exercitio ſuſpendere , quod eſt contra
Concilium Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *de reformat.* Unde niſi 37
Nuncii , & Legati , infert Fagnan. *in cap. Ad noſtram , de*
Conjugio ſervorum n. 3. ſpeciali facultate ſint muniti , poſt
Concilium Tridentinum in prædictis caſibus , & cauſis
ab illo Epiſcopis reſervatis , nullatenus ſe ingerere poſ-
ſunt . An autem hæc ſpecialis facultas ſit eis poſt Con-
cilium conceſſa , viderint ipſi . Hoc pro certo refert Pa-
ſcucc. *in compend. ad conſult. Canon. Jacobi* , Pignatell. *p.* 2. 38
tit . de Nunciis Apoſtolicis pag. 1128. fuiſſe eis *a Sacr. Con-*
gr. Inquiſit. die 16. *Maji* 1630. conceſſam facultatem ab-
ſolvendi ab Hæreſi in utroque Foro , cum poteſtate eam
communicandi aliis ſibi beneviſis pro Foro conſcientiæ .
Approbatio debet dari ab Epiſcopo illius Loci , in quo 39
Confeſſarius Confeſſiones audit , quia ſpectat ad Epiſco-
pum , ne quis in ſua Diœceſi confeſſiones audiat , qui ab
eo non eſt judicatus idoneus ; unde quilibet Confeſſarius ,
ſive Sæcularis , ſive Regularis approbatus in una Diœce-
ſi , non poteſt ſæcularium Confeſſiones in alia Diœceſi
audire , niſi etiam in tali Diœceſi ſit approbatus , quia
ut refert , & tenet Fagnan. *in c. Ne pro dilatione , de pœ-*
nitentiis , & remiſſionibus n. 10. Sac. Congr. interpretando 40
Bullam Jubilei , & ex ejus ſententia Sanctiſſimus declara-
vit Bullam eſſe intelligendam de Ordinariis eorum , qui
audiunt Confeſſiones , non autem de Ordinariis pœniten-
tium ; Unde approbatio debet haberi ab Ordinario Con-
feſſarii , non autem ab Ordinario pœnitentis ; Et per hoc 41
Sacerdotes , ſive Sæcularis , ſive Regularis , approbatus in
una Diœceſi , non poteſt audire Confeſſiones extra illam ,
ut ſimiliter alias reſolvit Sac. Cong teſte ipſo Fagn. *ibid.*
n. 65. & ut ſtatuit de Regularibus Clemens X. in ſua
Conſtitutione incip. *Super* , præciſis his verbis : *Ad hæc Re-*
ligioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua Diœceſi
audiendas approbatos , non poſſe in aliena Diœceſi eas abſque
Epiſcopi Diœceſani approbatione audire , quamvis pœnitentes
ſubditi ſint ejus Epiſcopi , a quo ipſi Religioſi jam fuerant ap-
probati . Sic tenent Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 35. Cardenas
in ſecunda Criſi diſp. 2. *n* 217. Navarr. Barboſa , Tambu-
rin. & alii paſſim .
Regulares in Diœceſi , in qua ſunt approbati , poſſunt 42
audire Confeſſiones omnium Sæcularium etiam ex aliis
Diœceſibus confluentium , quia ipſi habent Juriſdictionem
a Papa ex Clementina *Dudum , de ſepulturis* , ut notat Gloſſ.
in c. Antefigurationem caſus , de pœnit. & remiſſ. lib. 6. cujus
Juriſdictio non reſtringitur ad limites alicujus Territo-
rii ; *cap. Cuncta per mundum , cauſ.* 9. *q.* 3. ſed univerſus
orbis eſt ſua Diœceſis , *cap. Per principalem , cauſ.* 9. *quæſt.*
3. & ſic tenet , & teſtatur Fagnanus *in cap Omnis , de*
pœnitentiis , & remiſſionibus n. 79. declaraſſe Sacram Cong.
Concilii . Immo Regulares in Diœceſi , in qua ſunt ap- 43
probati , poſſunt abſolvere confluentes ex aliis Diœce-
ſibus , a caſibus in ipſis reſervatis , niſi eoſdem pœnitentes
noverint in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim pro
abſolutione obtinenda migraſſe ; Ita expreſſe Clem. X.
in Conſtit. incip. *Superna.* §. 6. his verbis : *Poſſe autem*

Regularem Confeſſorem in ea Diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia Diœceſi, a peccatis in ipſa reſervatis, non autem in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ab alienam Diœceſim pro abſolutione migraſſe.

Approbatio petita, & non obtenta ab Ordinario, licet
44 injuſte denegetur, non ſufficit nec pro Confeſſario Sæcu-
lari, nec pro Regulari, ut colligitur ex Concilio Trident.
ſeſſ. 23. *c.* 15. ut requirit actualem approbationem cum de-
rogatione quorumcumque privilegiorum, & conſuetudi-
num, quantumvis immemorabilium, eo quia illa particu-
la conditionalis, *Niſi*, eam vim habet, ut ſi conditio re-
quiſita non ponatur re ipſa, non ſequatur effectus: Et
45 licet Regularibus fuerit in *Clementina dudum, de ſepult. l.*
3. *tit.* 7. §. *ſtatuimus* conceſſum circa hoc ampliſſimum
privilegium præciſis his verbis: *Si vero iidem Prælati præ-
fatis Fratribus ad Confeſſiones, ut præmittitur, audiendas
electis, hujuſmodi exhibere licentiam recuſaverint. Nos ex tunc
ipſis, ut confeſſiones ſibi confiteri volentium libere, liciteque
audire valeant, & eiſdem pœnitentias imponere ſalutares, at-
que eiſdem Beneficium abſolutionis impertiri gratioſe concedimus
de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis*. Huic tamen fuit deroga-
46 tum a Concilio Trident. *dict. ſeſſ.* 23. *c.* 15. ubi expreſſe
excludit etiam Regulares per illam particulam, *Nullum
etiam Regularem*, per quem facit Regulares quantum ad
approbationem communes cum cæteris aliis Sacerdotibus;
per ipſum enim Concilii Decretum, ut refert Fagn. *in c.
Omnis, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, *n.* 61. declaravit Sa-
cra Congr. reſtringi, quod ſtatutum fuerat in dict. Cle-
ment. *Dudum* §. *Statuimus*, nempe ut Regulares approba-
ti ad audiendas Confeſſiones a ſuis Superioribus, poſſent
audire Confeſſiones ſæcularium etiam ſine licentia Ordi-
nariorum, ſi tamen illam petiiſſent; & ſine juſta cauſa
ab ipſis non obtinuiſſent; & clariſſime fuit etiam deroga-
tum ab Alex. VII. 24. Septembris damnante ſequentem
propoſitionem 13. in ordine: *Satisfacit præcepto annuæ Con-
feſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo
injuſte reprobato*, & a Clemente X. *undecimo Kalendas Julii*
1670. in ſua Conſtit. incip. *Superna*, ut eam legenti pa-
tet.

47 Approbatio Ordinarii pro Confeſſionibus ſæcularium eſt
neceſſaria Regularibus, etiamſi ſint Lectores, & in Theo-
logia Magiſtri, ut decrevit S. Pius V. *octavo Idus Auguſti*
1571. Conſtit. incip. *Romani Pontificis* præciſis his ver-
bis: Ne ſuper his pro debito paſtoralis Officii, prout te-
nemur, ſalubriter providere volentes, tenore præſen-
tium, hac noſtra Conſtitutione perpetua ſancimus, decer-
nimus, & declaramus, Decretum Concilii Tridentini
de approbatione Regularium audiendis Confeſſionibus ſæ-
cularium propoſitorum ab Epiſcopis facienda, obſervari
debere, etiam in omnibus Regularibus quorumcumque
Ordinum, etiam Mendicantium, etiam ſub Regulari di-
ſciplina viventibus, etiamſi ſint Lectores aut in Theolo-
gia etiam de Superiorum ſuorum licentia, graduati, vel
promoti, vel a ſuis Magiſtris Generalibus, vel Provin-
cialibus Miniſtris, ſæcularium Confeſſionibus audiendis
expoſiti. Immo ipſi ſicuti & ceteri alii Sacerdotes poſſunt
48 examinari, etiamſi eſſent Examinatores Synodales, non
obſtantibus privilegiis, etiam Cruciatæ, ut plenius no-
viſſime declaravit Innocent. XII. *Aprilis* 1700. in Conſtit.
incip. *Cum ſicut*, apud Monacell. *tom.* 3 *tit.* 2. *form.* 9. *nu-
mer.* 3.

49 Regulares prævio examine ſemel approbati, non poſ-
ſunt iterum ab eodem Epiſcopo examinari; Sic S. Pius
V. in mox cit. Conſt. incip. *Romani Pontificis* his verbis:
*Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Civitate, & Diœ-
ceſibus ſuis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Epi-
ſcopo iterum non examinari*. Quod item declaravit Sac. Con-
gr. Concilii his verbis: *Congr. Concilii, cenſuit Regulares ad
audiendum ſæcularium Confeſſiones in Civitate, & Diœceſi ab
Epiſcopi prævio examine approbatos, iterum ab eodem exami-
nandos non eſſe: ceterum poſſe iterum a ſucceſſore examinari
juxta Conſtitutionem Sanctæ Memoriæ Pii V. dat. octavo Idus
Auguſti* 1621. Et idem ſtatuit Clemens X. in Conſtit. *Su-
50 perna*, per verba mox adducenda. Immo nedum non poſ-
ſunt ab eodem Epiſcopo iterum examinari, ſed neque
ab eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpendi, niſi nova ſu-
perveniente cauſa, quæ ipſas Confeſſiones concernat, ut
decernit dictus Clemens X. in cit. Conſtit. *Superna* §. 5.
per hæc præciſa verba: Regulares vero ad ejuſmodi Con-
feſſiones audiendas prævio examine ſimpliciter, & abſque
ulla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo, ſecus au-
tem ſi ab ejus Vicario, aut ab anteceſſoribus Epiſcopis
approbatos, non poſſe ab eodem, qui ſic approbavit, ite-
rum examinari, aut ab eiſdem Confeſſionibus audiendis
ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas revocari, niſi nova
ſuperveniente cauſa, quæ ipſas Confeſſiones concernat,
de qua tamen haud neceſſarium eſſe, ut in actis conſtet;
nec eam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare,
51 ſed Sedi Apoſtolicæ duntaxat, ubi eam ſibi aperiri po-
ſtulaverit. Interveniente tamen aliqua rationabili, & ju-
ſta cauſa poſſunt ab eodem Epiſcopo ſuſpendi, prout ſta-
tuit idem Clemens ſic proſequendo: Porro ſi Regulares
cum ſcandalo, aut alias inhoneſte vivant, vel aliquod de-
lictum committant, per quod rationabili Epiſcopi judicio
videantur a Confeſſionibus ſuſpendi, in quo ipſius Epiſco-
pi conſcientiam oneratam eſſe volumus, cum præcipua
Miniſtri Sacramenti Pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integri-
tas, ac morum honeſtas; utique eam cauſam ad Confeſ-
ſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare,
quominus ab eam poſſit Epiſcopus Regulares a ſemetipſo
approbatos ſuſpendere, aut repellare a Confeſſionibus au-
diendis.

Quilibet Confeſſarius quantumvis Regularis ſimpliciter 52
approbatus ab Epiſcopo anteceſſore, poteſt iterum exami-
nari, & ſi minus idoneus repertus fuerit, reprobari ab
Epiſcopo ſucceſſore. Sic Sanctus Pius V. in cit. Conſtit.
incip. *Romani Pontificis*, præciſis his verbis: *A ſucceſſore
autem Epiſcopo pro majori conſcientiæ ſuæ quiete examinari
de novo poterunt, & ſi minus idonei reperti fuerint, reprobari*.
Item citat. Sac. Congreg. Concilii per hæc verba: *Cete-
rum poſſe iterum a ſucceſſore examinari*, & idem ſanxit Ur-
ban. VIII. 20. *Auguſti* 1629. & Clemens X. in cit. Con-
ſtit. incip. *Superna*, per illa verba: *Secus autem ſi ab ejus
Vicario, aut ab anteceſſoribus Epiſcopis approbato*. Et ratio
juſta, & congrua videtur, ut Epiſcopi ſucceſſores plenius
cognoſcere poſſint idoneitatem, & ſufficientiam Miniſtro-
rum, qui in tanto Miniſterio debent eſſe eiſdem coadju- 53
tores. Quamvis autem iterum examinare eos poſſint, non
tamen ad hoc aliqua Lege obligante tenentur, cum alle-
gata Jura concedant eis præciſe potentiam facultativam,
& nullo modo coarctivam, ut ea legenti patet.

Licet autem poſſint iterum examinari ab Epiſcopo ſuc- 54
ceſſore, non tamen iterum examinari poſſunt a Vicario
Capitulari Sede vacante, nec ab ipſo revocari poteſt eo-
rum facultas, & probatio habita ab Epiſcopo, ſeu Ordi-
rio defuncto. Sylveſter *verb. Confeſſ. n.* 49. Antonell. *de
de regimine Eccleſiæ lib.* 4 *cap. ult. n.* 79. Miranda *in Ma-
nuali Prælator. tom.* 1. *quæſt.* 45. *art.* 7. *in fin.* Stephanus
Fagundez *de Eccleſiaſtic. præc. lib.* 7. *c.* 1. *n.* 28. Ceſpe- 55
des, Roſignolus, & alii paſſim. Et colligitur ex privile-
gio Clementis IV. in Conſtit. incip. *Exiſtentibus veſtræ De-
votionis*, quam fert Rodriquez *tom* 1. *fol.* 1036. & Con-
fectius *pag.* 16. præciſis his verbis: „ Exigentibus ve-
„ ſtræ Devotionis meritis, votis veſtris libenter annui-
„ mus, & petitiones veſtras, quantum cum Deo poſſu-
„ mus, favorabiliter exaudimus. Ex parte ſiquidem ve-
„ ſtra fuit propoſitum coram Nobis, quod licet vobis a
„ nonnullis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, &
„ aliis Eccleſiarum Prælatis audiendi Confeſſiones ſubdi-
„ torum ſuorum, nec non prædicandi, & aliqua vota in
„ alia pietatis opera commutandi, in ſuis Civitatibus, &
„ Diœceſibus, licentia ſit conceſſa: quia tamen ipſis
„ Prælatis decedentibus, uti licentia hujuſmodi, Eccle-
„ ſiis ſic vacantibus, dubitatis, Nobis humiliter ſuppli-
„ caſtis, ut providere vobis ſuper hoc paterna diligentia
„ curaremus. Veſtris igitur ſupplicationibus inclinati;
„ præſentium auctoritate vobis concedimus, ut in hujuſ-
„ modi caſu, poſſitis uti tandiu libere prædicta licentia,
„ donec viduatis Eccleſiis proviſum fuerit de Paſtore "
*Nulli ergo &c. Dat. Peruſii XIII. Kalend. Julii Pontificat.
noſt. an. primo*. Et hoc etiam clare deducitur ex cit. Con-
ſtit. S. Pii V. incip. *Romani Pontificis providentia*, ubi fa-
cultas iterum examinandi, & revocandi datam ab ante-
ceſſore Epiſcopo approbationem, tribuitur Epiſcopo ſuc- 56
ceſſori, præciſis his verbis: *Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro
majori conſcientiæ quiete examinari de novo poterunt, & ſi mi-
nus idonei reperti fuerint, reprobari*; ex quibus verbis patet
facultatem hanc revocandi approbationem, & iterum exa-
minandi reſtringi ad Epiſcopum ſucceſſorem. Et ſic ex-
preſſe decrevit *Sac. Congreg. Concilii in Faventi* 5. *Septem-* 57
bris 1603. & in Aquenſi 28. *Julii* 1604. ut refert Nico-
lius *part.* 2. *lucubrat. Canon. lib.* 5. *tit.* 38. *de pœnit. & re-
miſſ. num.* 9. his verbis: *Regulares prævio examine approbati
ab Epiſcopo Defuncto, non poſſunt a Capitulo, ſeu ejus Vica-
rio, Sede vacante, examinari propter privilegium Clementis IV.*
Et neque Vicarius Apoſtolicus examinare poteſt appro- 58
batos ab Epiſcopo. *Eadem Sac. Congreg. in una Civitatis
Caſtellana* 22. *Febr.* 1592. Et multo minus Vicarius Ge- 59
neralis Epiſcopi. *Ead. Sacr. Congreg. in una Reatina* 8. *Ju-
nii* 1599. apud Nicol. *loc. cit.*

Regulares generaliter idonei reperti debent ſine limi- 60
tatione temporis, locorum, & perſonarum approbari; ad
differentiam eorum, qui non adeo idonei reperti, poſ-
ſunt admitti cum limitata facultate ad arbitrium Ordi-
nariorum; Sic decrevit *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul.
die* 2 *Julii* 1587. his præciſis verbis: „ Regulares, qui ad
„ Confeſſiones audiendas idonei generaliter ab Ordinariis
„ eorumque Examinatoribus reperti, & probati fuerint,
„ generaliter quoque, & indiſtincte abſque alia limita-
„ tione temporis, certorumque locorum, aut generis
„ perſonarum admittantur in Diœceſi propria. De cæ-
„ teris vero, qui non adeo idonei reperientur, ſi petie-
„ rint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur,
„ ipſos cum limitata facultate, prout eiſdem Ordina-
„ riis magis expedire videbitur, probare, & admitte-
„ re. " Et hoc ipſum decernitur a Clemente X. in ſæ-
pe citata Conſtitut. incipien. *Superna* præciſis his verbis:

„ illos

„ Illos autem Religioſos, qui ad Confeſſiones audiendas
„ idonei generaliter reperti fuerint ab Epiſcopis, genera-
„ liter quoque, & indiſtincte abſque aliqua limitatione tem-
„ poris, certorumque locorum, aut generis perſonarum in
„ Diœceſi propria admittendos. Quoad cæteros vero, qui
„ non adeo idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti,
„ arbitrio Ordinariorum relinqui ipſos cum limitata facul-
„ tate, prout eiſdem Ordinariis magis expedire videbitur,
62 „ probare, & admittere. „ Ubi vides, quod approbare
Regulares cum limitata facultate, relinquitur arbitrio
Ordinariorum ſolum quoad illos, qui non adeo idonei re-
perti fuerint: quoad illos vero, qui ad audiendas Confeſſio-
nes idonei generaliter reperti fuerint: generaliter quoque,
& indiſtincte abſque aliqua limitatione temporis, certorum-
que locorum, aut generis perſonarum decernitur eſſe ad-
mittendos, ut tam ex decreto Sacræ Congregationis,
63 quam ex Conſtitutione Clement. X. expreſſe, & clare
patet.

Regulares ſine approbatione Ordinarii nequeunt excipe-
re Confeſſiones Tertiariorum, qui vivunt in propriis Do-
mibus, licet habeant requiſita pro Tertiariis. Sic decrevit
Sac. Congr. Epiſc. & Regul. die 20. Decemb. 1616. his
verbis: *Sac. Congreg. &c. ſtatuit juxta multas ejuſdem
Cong. reſponſiones non poſſe Sacerdotes Regulares audire
Confeſſiones Sacramentales Mulierum Tertii Ordinis, quæ
de pœnitentia dicuntur, niſi ab Ordinario approbati fuerint
ad Confeſſiones ſæcularium audiendas*, & idem ſtatuit Sac.
Congreg. Conc. ut refert Nicolius *in Floſculis verb. Ter-
tiariæ num.* 2. ſub iſtis terminis: *Sac. Congreg. Cardina-
lium Concilii Tridentini Interpretum ſæpius cenſuit minime
poſſe Sacerdotes Regulares, Mulierum Tertii Ordinis, quas
de pœnitentia, vel Bizochas vocantur, Confeſſiones Perſona-
rum ſæcularium audiendas; Quemadmodum nec poſſe illis
Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtrare in die
Paſchalis Reſurrectionis Sanctiſſimi Domini Noſtri Jeſu
Chriſti*, & ſic tenet Fagnanus *in c. Omnis, de pænit. &
remiſſ. num.* 61. *& ſeq.* Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 34. *nu.*
32. Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. collectan.* 700. *nu.*
6. & alii paſſim, & noviſſime Eminentiſſimus Petra *tom.*
4. *in Conſtitut.* 15 *Martini V. num.* 9. ubi dicit ſupradi-
ctas reſolutiones eſſe intelligendas de Tertiariis habentibus re-
quiſita, ex quo de his, qui non habent requiſita, nequeat
cadere diſputatio, cum illi uti Laici omnino reputentur.

64 Poſſunt autem Regulares ſine approbatione Epiſcopi, &
cum ſola approbatione ſui Prælati Regularis audire Con-
feſſiones illorum ſæcularium, qui ſunt vere de familia in
65 ſuis Monaſteriis, & continui commenſales. Secus vero il-
lorum, qui tantum ipſis deſerviunt, & ſæcularibus extra
Monaſterium habitant & vivunt. Sic ſtatuit *Sac. Congreg.
Concilii* 14. *Auguſti* 1568. Decreto hujus tenoris: *Præla-
ti Regulares, ſeu alii Religioſi Confeſſores non poſſunt au-
dire Confeſſiones ſæcularium, qui deſerviunt ipſorum Mo-
naſteriis abſque approbatione, vel licentia Epiſcopi; ſecus
autem, ſi illi Sæculares ſint vere de familia, & conti-
nui commenſales*; & ſic expreſſe decrevit Clemens X. in
in ſæpius laudata Conſtit. incip. *Superna*, præciſis his ver-
bis: *Cæterum in Monaſteriis, & etiam Collegiis, ubi juxta
Regularia Inſtituta vivitur, poſſe tam Prælatos Regula-
res, quam Confeſſores Regularium eorumdem Monaſterio-
rum, ſeu Collegiorum audire Confeſſiones illorum ſæcula-
rium* (intellige ſine approbatione Epiſcopi) *qui inibi ſunt
vere de familia, & continui commenſales. Non autem il-
lorum, qui tantum ipſis deſerviunt*; & colligitur etiam ex
Concilio Tridentino *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* ubi has
perſonas continue commenſales, & de familia in Mona-
ſteriis Regularium excipit omnino a Juriſdictione Epiſco-
porum, præciſis his verbis: *Præter eas, quæ ſunt de illo-
rum Monaſteriorum, ſive locorum familia, perſonæ tam
Regulares, quam ſæculares*, ut circa hoc ex citat. Sac.
Congregatione advertit, & tenet Fagnan. *in c. Omnis, de
pænitentiis, & remiſſionibus num.* 63. & Barboſa *ad ſeſſ.*
23. *cap.* 15. *Concil. Trid. num.* 11. Pignatell. *tom.* 10. *conſult.*
30. *num.* 35. & alii paſſim.

66 Vere autem de familia, & continui commenſales ad fruen-
dum hoc privilegio dicuntur omnes Oblati, Donati, ſeu
Tertiarii, atque etiam ſæculares, qui Religioſis deſer-
viunt, & intra eorum Monaſteriorum ſepta, ac Domos
reſident, & ſub eorum obedientia vivunt; licet non ra-
67 tione voti, ſed ratione ſervitutis. Iſti namque eximuntur
a ſubjectione Ordinariorum, & gaudent privilegiis Reli-
gioſorum, quibus inſerviunt, quamvis ſalario ſint ſtipen-
diati, ut colligitur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 11.
his verbis: *Exceptis tamen iis, qui prædictis locis, aut
militiis actu inſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos re-
ſident, ſub que eorum obedientia vivunt*, & deducitur cla-
re etiam ex citato decreto Sacræ Congregationis, & ex
cit. Conſt. *Superna*, ubi ut ſæculares fruantur hoc privile-
gio, non requiritur niſi, ut ibi *ſint vere de familia, &
68 continui commenſales*. Uti de facto ſunt etiam Religioſo-
rum famuli diu noctuque degentes in eorum Monaſteriis
ſub omnimoda ſubjectione eorum Prælatorum, & per hoc
Confeſſarii Regulares poſſunt eorum Confeſſiones excipe-
re cum ſola approbatione ſui Prælati Regularis, & ſine
approbatione, & facultate Epiſcopi, ſeu Ordinarii Loci.
Hoc tamen privilegio non gaudent ſæculares illi, qui tan-
tum ipſis Monaſteriis deſerviunt, ſed in eis non ſunt de
familia, nec continui commenſales, & cum ſæcularibus
exteris extra Monaſteria habitant, & vivunt, ut expreſſe
ſtatuit Clemen X. per illa verba: *Non autem illorum,
qui tantum ipſi deſerviunt*; Sic Turanus *tit. de Confeſſ. n.*
12. *pag.* 117. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 4. *de Miniſtr. Sacr.
Pænit. num.* 3297. Donatus *praxis Reg. tom.* 3. *tract.* 4. *qu.*
7. *numer.* 3. & alii. Nec hoc privilegio gaudent advenæ, 70
qui Monaſteriis Regularium infirmantur, ex Decreto
Sacræ Cong. Concilii, quæ *in una Monopolitana* 27. *Sep-
tembris* 1630. *cenſuit, non licere Fratribus abſque licentia
Epiſcopi, vel Parochi adminiſtrare Sacramenta advenis,
qui in eorum Conventibus infirmantur, &, ſi decedant,
non poſſe ſepeliri in eorum Eccleſiis*, & ſic jam decreve-
rat *Sac. Congreg. Concil.* 31. *Julii* 1627.

Regulares approbati ad Confeſſiones Sæcularium audien- 71
das nequeunt omnes ſimul unius Conventus ſuſpendi a lo-
corum Ordinariis; Sic expreſſe decrevit *Sacr. Congreg.
Epiſc. & Regul.* 20. *Novembris* 1615. decreto tenoris ſe-
„ quentis: „ Cum Sacræ Congregationi Cardinalium ne-
„ gotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum inno-
„ tuerit, Confeſſarios Regulares graviter conqueri, quod
„ ab Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis ab
„ audiendis confeſſionibus, quavis ex cauſa indiſcrimina-
„ tim ſuſpendantur; ac propterea ſæpe contingere, ut ab
„ eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordina-
„ riis, omnibus ſimul unius Conventus Confeſſariis, Con-
„ feſſiones audiendi facultas adimatur, Illuſtriſſimi ejuſdem
„ Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri poſſe, ut
„ hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie con-
„ tingat, re mature perpenſa, ad omnem ſcandali mate-
„ riam ſubmovendam, & quo magis ſpirituali piarum
„ mentium conſolationi conſulatur, ſtatuunt, & decla-
„ rant, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Or-
„ dinariis, ad quos Confeſſarios approbandi Jus ſpectat,
„ Confeſſarios Regulares, alias ab ipſis libere approbatos,
„ ab audiendis Confeſſionibus poſthac ſuſpendere minime
„ licere, niſi ex nova cauſa, eaque ad Confeſſiones per-
„ tinente, vel ob non ſervatum Interdictum ab ipſis Or-
„ dinariis appoſitum. Statuunt inſuper, eoſdem Archie-
„ piſcopos, & locorum Ordinarios Confeſſiones audiendi
„ facultates omnibus ſimul unius Conventus Regularibus
„ Confeſſariis, eadem Sacr. Congregatione inconſulta, nul-
„ lo pacto adimere poſſe; „ & hoc abſolute etiam ſta-
„ tuit Clemens X. in toties citat. Conſtitut. incipient.
„ *Superna*, præciſis his verbis: *Attamen Confeſſiones au-
„ diendi facultatem omnibus ſimul unius Conventus Regu-
„ laribus Confeſſoribus adimi ab Epiſcopo, inconſulta Sede
„ Apoſtolica, nullatenus poſſe*. Nec Confeſſarii Regula- 72
rium reſtringi debent ad duos pro qualibet Eccleſia, *Sacr.
Congreg.* 2. *Martii* 1646. relat. a Nicol. *in Floſculis verb. Con-
feſſarius num.* 6.

Confeſſarii ubicumque, etiam Romæ approbati, licet 73
etiam ſint Regulares, non poſſunt hodie audire Confeſſio-
nes extra Territorium approbantis abſque licentia Ordina-
rii Loci, Urban. VIII. in Conſtitut. incipient. *Cum ſicut ac-
cepimus. edit. Septemb.* 1628. in qua revocavit omnia pri-
vilegia quibuſcumque conceſſa, Confeſſiones ſæcularium
audiendi abſque examine, & approbatione Ordinarii. Un-
de revocatum remanet privilegium conceſſum a Sixto V. 74
Congregationi Presbyterorum ſæcularium S. Mariæ de
Vallicella de Urbe; Et forte ſe etiam aliis, ſive princi- 75
paliter, ſive per communicationem, quod approbati ſe-
mel in Urbe non indigeant iterum ab Ordinariis appro-
bari, ſed ſufficiat ſe coram eis præſentare; Nicol. *part.*
2. *lib.* 5. *tit.* 38. *de pænit. & remiſſ. num.* 10. & alii.

Confeſſarii etiam Regulares in vim Bullæ Cruciatæ a 76
pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confeſ-
ſiones electi, nullatenus Confeſſiones hujuſmodi audire
poſſunt ſine approbatione Ordinarii Loci, in quo ipſi pœ-
nitentes degunt, & Confeſſarios eligunt, vel ad excipien-
das Confeſſiones requirunt. Nec ad hoc ſuffragatur ap-
probatio ſemel, vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum lo- 77
corum, & Diœceſum obtenta, etiamſi pœnitentes ſubdi-
ti forent illorum Ordinariorum, qui Confeſſarios electos
approbaſſent. Confeſſiones autem aliter deinceps facien- 78
dæ, & excipiendæ (præterquam in mortis articulo) de-
clarantur nullæ & invalidæ; & Confeſſarii ipſo Jure pro-
nuntiantur ſuſpenſi, & rigide puniendi ab ipſis Locorum
Ordinariis. Quæcumque contraria opinio damnatur, & 79
contraria conſuetudo abolетur, ac proinde omnibus Chri-
ſtifidelibus prohibetur, ne ſupradictam opinionem doce-
re, vel tueri, aut ad praxim deducere, quovis modo
præſumant ſub pœna excommunicationis per contrafacien-
tes ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, reſer-
vata Papæ abſolutione; Innocentius XII. in Conſtit. inci-
pient. *Cum ſicut, edita* 19. *Aprilis* 700.

Approbatus in una Diœceſi non poteſt in alia Diœce- 80
ſi, in qua non ſit approbatus, excipere Confeſſionem ali-
cujus habentis licentiam, ſeu privilegium eligendi quem-
cumque Confeſſarium. Hinc Epiſcopus vigore privilegii
ſibi conceſſi *in cap. fin. de pænit. & remiſſ.* nequit ex- 81
tra ſuam Diœceſim ſibi eligere Sacerdotem non ſubditum,
qui non ſit approbatus a proprio loci Ordinario, ita,
audita relatione Sacræ Congregationis, declaravit Gre-
gorius XIII. *die* 1. *Decembris* 1582. Immo Epiſcopus ex-
tra ſuam Diœceſim non poteſt confiteri neque Regula-
ri,

ri, qui non ſit approbatus ab Ordinario loci; *Sac. Congr.*
3. *Octobris* 1609. *in reſponſione ad primum*, Nicol. *part.*
2. *Lucub. Canon. lib.* 5. *titul.* 38. *de pœt. & remiſſ. nu.*
83 10. Et ſic virtute facultatis datæ in Jubileis, ſeu in Bullis etiam Cruciatæ nequeunt pœnitentes eligere ſibi Confeſſarios non approbatos ab Ordinario loci, in quo Confeſſiones ſunt excipiendæ; *Sacr. Congreg. Concilii in Limana* 29. *Januarii* 1633. & ſic etiam ab ipſa Sacra Congregatione fuit reſponſum Archiepiſcopo Valentino per ſequentia verba: *Congregatio Concilii reſpondet, approbatum ab alio, quam a Valentino Archiepiſcopo in Diœceſi Valentina non cenſeri approbatum ab Ordinario*, quæ verba Emmanuel Rodriguez *in expoſitione Bullæ Cruciatæ* §. 5. teſtatur, ſe legiſſe in Epiſtola miſſa ad prædictum Archiepiſcopum, & eam referunt etiam Lezana *in Summa* qq. *Reg. cap.* 19. *num.* 39. Lugo *diſp.* 21. *de Sacrament. Pœnit. ſect.* 2. *num.* 34. & alii.

84 Parochus poſt dimiſſum Beneficium, non poteſt abſque nova approbatione audire Confeſſiones, nec etiam tempore Jubilei, niſi forte fuiſſet prius approbatus ſine limitatione temporis independenter a Beneficio Parochiali. Sic Barboſa *in ſect.* 23. *capit.* 15. *Concil. Trid. num.* 21. cum multis ibi citatis, Suarez, Henriquez, Gobat, Lu-
85 go, Sporer, Viva, & alii paſſim. Parochus non indiget alia approbatione ad audiendam Confeſſionem ſui Parochiani extra propriam Parochiam, & Diœceſim, quia Parochus omnis ex Jure habet in ſuos Parochianos, ubicumque reperiantur, ordinariam Juriſdictionem quoad ea, quæ ad Forum internum pertinent, adeoque tamquam proprius ejus Paſtor ſatis a Concilio Tridentino cenſetur pro illo ubicumque audiendo approbatus. Sic Illſung. *tract.* 6. *diſp.* 6. *num.* 177. & alii multi cum Leurenio *de Foro Beneſ. part.* 1. *q.* 434. *num.* 1. Ludovicus Thomaſſinus *diſcipl. Eccleſ. part.* 4. *lib.* 1. *cap.* 60. *num.* 10. Natalis Alex. *in Theol. Dogmatic. & moral. de Sacram. Pœnit. reg.* 9. *pag.* 696. & alii paſſim cum Barboſ. *in Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *num.* 20. & late Fagnan. *in cap. Ne pro dilatione* 16. *de Pœnit. & remiſſ. nu.* 29. cum multis aliis. La Croix *l.* 6. *part.* 2. *num.* 1516. Varii autem tenent contrarium.

86 Cappellani Militum, ſeu Miſſionarii caſtrenſes in caſibus, in quibus non adſit Breve Apoſtolicum aliter diſponens, debent approbari ab Ordinario loci, non autem a
87 Cappellano Regio. Immo quatenus adſit Breve, eſt inſpiciendum, an fuerit Perſonale conceſſum alicui Regi, vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi, ut propoſito dubio in *Sac. Con. Conc. in Nazarten. facultatis approbandi Confeſſarios: An approbatio Confeſſariorum pro Sacramentalibus militum Confeſſionibus audiendis pertineat ad Cappellanum Regium, vel ad Ordinarium Loci? die* 22. *Martii* 1687. *reſpondit, pertinere ad Ordinarium Loci*. Breve enim, quod aderat reſpectu Regis Catholici, videbatur ex variis circumſtantiis non extendi ad Regna extra Hiſpanias; & per hoc eſt diligenter, & caute attendenda natura Brevis Apoſtolici, a cujus diſpoſitione eſt ſemper pe-
88 tenda regula in ſimilibus caſibus. Et quatenus non appareat diſpoſitio Brevis Apoſtolici, ſunt obſervanda generalia Decreta *Sacræ Congregationis Concilii edita die* 6. *Martii* 1694. in dubio Juriſdictionis Cappellanorum exercitus occaſione, & tempore, quo Milites e variis Germaniæ partibus in Italiam irrumpebant; cum enim tunc fuerit ei remiſſa cognitio a *Sacra Congr. S. Officii*, ab illa fuerunt propoſita, & reſoluta infraſcripta dubia.

Primo. *An Cappellani cujuſvis exercitus, ſive Regulares; ſive Sæculares Catholici poſſint adminiſtrare Militibus in præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, Extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare contigerit.*

Secundo. *An aſſiſtere Matrimoniis Militum cujuſcumque Nationis degentium in præſidiis cum militaribus fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedente probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi, ſub cujus Parochia manent?*

Tertio. *An idem cum Militibus degentibus in caſtris, & ſtationibus hybernis, vel æſtivis?*

Quarto. *An idem cum militibus in actuali expeditione poſitis?*

Quinto. *An idem cum Militibus nubere volentibus cum fœminis non militaribus, ſed Italis non originariis loci, ſive Diœceſis, in qua reperiuntur?*

Sexto. *An, & quid pro ſanatione geſtorum in præteritum, & faciendorum in futurum ſuper prædictis omnibus pro certa regula Sanctiſſimo conſulendum, & ſtatuendum ſit?*

Ad 1. 2. 3. 4. *&* 5. *reſpondit Negative, ad* 6. *in præteritum non eſſe inquietandas conſcientias quoad Sacramentum Pœnitentiæ. Quo vero ad Matrimonia ſine ſpeciali facultate Apoſtolica, vel ſine licentia Ordinarii loci, vel Parochi non ſervata forma Sacri Concilii Tridentini in cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonii, pro ſanatione, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro placuerit, renovato tamen conſenſu etiam coram Confeſſario approbato, qui teneatur tradere teſtimonium renovationis dicti conſenſus Parocho illius loci, in quo fieri contingat hujuſmodi renovationem.*

Proviſio in futurum, differatur in prima proxima Congregatione, in qua conſulendum erit, ac deliberandum. Sub die 20. *Martii ejuſdem anni ſuper proviſione, Congregatio dixit, Secretario cum Sanctiſſimo pro tali proviſione, & ſanatione*. Apud Petram tom. 2. *in Conſt.* 12. *Innoc. III. num.* 18.

Approbatio poteſt dari ab Ordinario etiam extra pro- 89
priam Diœceſim exiſtente, quia approbare Confeſſarios non eſt actus juriſdictionis contentioſæ, quæ exigat exerceri in proprio Tribunali, ſed voluntariæ, quæ extra proprium Territorium communiter exerceri poteſt. Ugolin. *de poteſt. Epiſcopi c.* 4. §. 14. *nu.* 4. Cardinal. Tuſch. *litt.* 1. *concluſ.* 546. Stephanus Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 127. Barboſ. *de Offic.*, *& poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 6. *num.* 16. Lugo *in reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 17. *& diſp.* 21. *de Pœnit. n.* 37. ubi dicit, quod Epiſcopus v. gr. Oſtienſis Romæ exiſtens poteſt approbare Sacerdotem Romanum pro ſua Diœceſi Oſtienſi, & talis Romanus Sacerdos poſſet Confeſſiones audire in Diœceſi Oſtienſi, non tamen poſſet Romæ audire Confeſſiones Civis Oſtienſis ibi exiſtentis, quia, dum Sacerdos ille Romæ commoratur, non eſt ſubditus ullo modo Epiſcopi Oſtienſis, nec Epiſcopus Oſtienſis eſt Ordinarius Civis Oſtienſis Romæ commorantis, adeoque non eſſet approbatus a ſuo Ordinario, prout requiritur ex Tridentino, nec ab Ordinario illius Diœceſis, in qua Confeſſiones, audiret, prout requiritur ex cit. Conſt. incip. *Superna*, & ex aliis Declarationibus citatis ſupra, *ſub nu.*
39. *& ſeq.* Cum autem talis Sacerdos Romanus perget ad 90
Diœceſim Oſtienſem, tunc incipiet eſſe approbatus a ſuo Ordinario ex vi approbationis præteritæ factæ ab Epiſcopo Oſtienſi, & adhuc virtualiter manentis, quia tunc incipit eſſe ſubditus illius, & ſubjacere ejus foro & correctioni, atque adeo habere illum pro ſuo Ordinario in ordine ad illud Miniſterium.

Regularis approbatus ab aliquo Epiſcopo, dum in ejus 91
Diœceſi verſatur, ſive ut hoſpes, ſive cum domicilio, ſi poſtquam tranſierit ad diverſam Diœceſim, redeat ad primam, in qua fuit approbatus, non indiget ibi nova approbatione, ſed virtute illius prioris nondum revocatæ, poteſt ibi Confeſſiones audire, quia iterum fit ſubditus ejuſdem Epiſcopi, a quo fuit approbatus, atque ideo eſt jam approbatus ibi a ſuo Ordinario. Suarez *diſ.* 28. *ſect.* 7. *num.* 9. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 7. *in fin.* Amicus *diſp.* 15. *nu.* 135. *de ſatisfact. Sacramental.* Lu-
go, & alii paſſim. Immo Regularis redeundo ad Diœce- 92
ſim, in qua fuit approbatus, nedum recuperat approbationem, & poteſt Confeſſiones audire adhuc vivente eodem Epiſcopo, ſed etiam mortuo, quamvis ſucceſſor ejus advenerit; dummodo iſte approbationes prædeceſſoris non revocaverit; Et ratio eſt, quia Regularis redeundo ad priorem Diœceſim, a qua receſſerat, recuperat jura, quæ antecedenter habebat, perinde ac ſi non receſſiſſet gauderet facultate excipiendi Confeſſiones ſubditorum illius Diœceſis, licet jam mortuo Epiſcopo approbante, quinimmo etiam adveniente ſucceſſore, donec ab iſto fuerint facultates revocatæ, ut patet ex adductis *ſupra num.* 10. *&* 14. adeoque &c. Sic Rodriquez *in Bulla Cruciatæ* §. 9. *num.* 5. Nugnus *in addit. ad tertiam partem qu.* 8. *art.* 3. *dub.* 1. *concluſ.* 2. Joannes Valerus *verb. Abſolutio deffer.* 1. *nu.* 19. Tamburin. *de Jure Abbat. diſp.* 3. *qu.* 14. *nu.* 2. Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 2. *nu.* 44. ubi cum pro ratione adducta ipſum Regularem iterum fieri ſubditum ejuſdem Epiſcopi, a quo, vel ab ejus prædeceſſore fuit prius approbatus, ſupponit evidenter recuperare approbationem, licet jam mortuo Epiſcopo approbante, & adveniente Epiſcopo ſucceſſore.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

QUoad Approbationem pro Confeſſionibus excipiendis, 93
Locorum Ordinarii in approbatione Confeſſariorum tenentur eos obligare ad attente legendas, & accurate obſervandas Conſtitutionem Gregorii XV. incip. *Univerſi Dominici Gregis* editam contra Confeſſarios ſollicitantes, & Conſtitutionem Benedicti XIV. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, ut expreſſe præcipitur in hac ultima Conſtitu-
tione §. *Volumus denum, ac præcipimus*. Et expediret, ut 94
legenda una ſimul traderetur ejuſdem declaratio incip. *Apoſtolicis muneris*, ab eodem Benedicto XV. facta, utpote ad ejus intelligentiam, & obſervantiam neceſſaria, & a nobis ob id ad Verb. *Complices peccati* adducta ſub n. 23. Vide *ibi*.

Supplementum alterum e III. Editione.

APprobatio ad audiendas Confeſſiones nihil prodeſt extra 95
Diœceſim Epiſcopi approbantis. Iſque etiamſi Sacerdos approbatus excipere vellet Confeſſionem perſonæ ſubditæ Epiſcopo, qui ipſum approbavit. Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Apoſtolicum miniſterium*. Vide ad id etiam ſuperius hoc ipſo artic. dicta a num. 39. ad 43.

Novæ

Nova additiones ex aliena manu.

1 PRimis Eccleſiæ ſæculis, præcipuam auctoritatem, &
curam excipiendi Confeſſiones, penes Epiſcopos ſte-
tiſſe, pluribus oſtendunt Morinus *de diſciplin. Eccl. in ad-
miniſtr. Sacr. Pœnitent.* & Eſpenius *in Jur. Eccleſ. univ.
part. 2. tit. 6. cap. 5.* Hæc Epiſcoporum auctoritas poſt
ſæculum VII. ſenſim Presbyteris communicari cœpit. Hinc
2 deprehendimus, Libros, & Canones Pœnitentiales, octa-
vo, & ſequentibus ſæculis conditos, præcipue ad ipſos
Presbyteros verba dirigere, cum antiquiores Canones ſo-
los Epiſcopos reſpicient.
3 Non tamen omnibus Presbyteris, ſed fere ſolis Paro-
chis reſpectu ſuorum Parochianorum, hæc auctoritas
competebat; & pluribus ſæculis abſolutio ab alieno Sa-
cerdote ſine licentia proprii obtenta nulla habita fuit,
quod non obſcure innuit Concilium Lateranenſe ſub In-
nocentio III. ſæculo XIII. celebratum, *relat. in cap. Omnis
utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* Videſis Eſpenium,
ſed non ſine cautione, *loc. cit.*
4 Sæculo XIII. cœpit impertiri facultas excipiendi con-
feſſiones Fratribus Mendicantibus a variis Summis Pon-
tificibus, & ſenſim aliis Presbyteris; non ſine turbis &
controverſiis, ut refert Matthæus Pariſienſis *ad an.* 1146.
& eruitur ex *Defenſorio Curator.* Richardi Archiepiſcopi
Amacani, & *Sermone ad Popul. Pariſ. ex parte univerſ. ſu-
per facto Bullæ Mendicant. an.* 1409. Jo. Gerſonii, ab opu-
ſculo *contra Guillelmum de S. Amore* D. Thomæ, *ex de-
fenſione privilegior. Fratr. Mendicant. contra defenſorium Cu-
rator Richardi Archiepiſc. Armacani* Rogerii Chonnoli, &
a pluribus opuſculis S. Bonaventuræ, qui etiam pro pri-
vilegiis Mendicantium calamum ſtrinxit.
5 Succeſſit S. Synodus Tridentina *ſeſſ. 23. cap. 15. de Re-
form.* decernens, nullum Presbyterum, etiam Regularem
poſſe confeſſiones ſæcularium excipere, nec ad id ido-
neum reputari, niſi ab Epiſcopo approbationem accipiat;
excepto tantum Presbytero Parochiale beneficium obti-
nente.
6 Quoniam vero nonnulli Regulares venditabant, quod
a Concilio Tridentino abrogata non erant omnia eorum
privilegia; Idcirco Urbanus VIII. in Conſtitutione, quæ
incipit: *Sicut accepimus, edita die 12. Septemb.* 1628.; &
eſt in *Bullario Romano Cherubini tom. 4. Conſtit. 92. §. 103.*
motu proprio, clauſulis ampliſſimis, ex certa ſcientia,
ac de plenitudine Apoſtolicæ poteſtatis, revocavit, caſ-
ſavit, ſuſtulit, abrogavit, & annullavit, omnia & quæ-
cumque privilegia dicto decreto Concilii Tridentini con-
traria omnibus & ſingulis Religioſorum Ordinibus, quan-
documque, & quomodocumque conceſſa, *etiamſi talia eſ-
ſent, ut de iis ſpecialis, ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo
ad verbum merita habenda foret.*
7 Atque hinc ſicuti Presbyteri Sæculares beneficium Pa-
rochiale, ſeu Curatum non obtinentes nullam ordinariam,
ſeu beneficio annexam juriſdictionem habent, cujus vi-
gore confeſſiones poſſint excipere, ſed ſolam *delegatam*,
8 ſive *vicariam*; ita Presbyteri Regulares, nullam curam
obtinentes, ſolam habent juriſdictionem *delegatam*, per
Epiſcopi approbationem. Convenitque naturæ hujus *dele-
gatæ* juriſdictionis, ut pro arbitrio, & voluntate delegan-
tis reſtringi, & coarctari ad tempus, perſonas, atque
9 materiam poſſit. Contrariam aſſertionem primum Clerus
Gallicanus notavit, ac poſtmodum Alexander VIII. in
decreto ad Epiſcopum Andegavenſem, *falſam, temera-
riam, ſcandaloſam in hæreſim & ſchiſma inducentem, S. Con-
cilio Tridentino & Sedi Apoſtolicæ injurioſam*, declaravit.
Eſpen. loc. cit. cap. 6. n. 18.
10 Hinc a vero alienum eſſe puto, quod ſcribit *Auctor n.*
50. Epiſcopum haud poſſe ſuſpendere Regulares ab excipien-
dis confeſſionibus, niſi nova ſuperveniente cauſa, quæ
ipſas confeſſiones concernat; Contrarium enim reſolutum
fuit a S. Cong. Concilii interprete *in una Paravina 8.
Novembris 1596. ad ſecundum dubium*; Fuit enim dictum,
facultatem, & approbationem ad beneplacitum conceſſas
poſſe per Epiſcopum abſque cauſa revocari; Vide *Cleri-
cat. de Sacram. Pœnit. deciſ.* 38. *n.* 20.
11 Eo magis poterit Epiſcopus ſuſpendere Regulares a
Confeſſionibus audiendis, ſi ſuperveniat cauſa, quæ ipſam
12 Confeſſionem concernat, ut vult *Auctor loc. cit.*, quinimmo
& ſi ſuperveniat alia quævis legitima cauſa, ut puta, ſi
prædicti Regulares inhoneſte vivant, vel aliquod ſcanda-
lum dent, aut delictum committant, ut reſpondit Sacra
Congregatio *in una Oriolen. 30. Auguſti* 1630 *apud Barbo-
ſam lib. 1. Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 43. *n.* 209. Et notat
13 *Pignatellus tom 4. conſult.* 174. *num* 21. ex pluribus de-
claratoribus Sacr. Congregationis, non teneri Epiſcopum
pandere ipſis Regularibus cauſam, ob quam eorum ali-
quos ſuſpendat a Confeſſionibus excipiendis, ſed ſatis eſ-
ſe, ſi eam S. Congregationi aperiat, ubi ab ea fuerit in-
terpellatus; Vid. *Clericat. dict. deciſ.* 38. *n.* 22.
14 Quod tradidit *Auctor num. 34. & ſeqq.* Regulares non
poſſe iterum examinari a Vicario Capitulari Sede vacan-
te, nec ab ipſo revocari poſſe facultatem, & approbatio-
nem habitam ab Epiſcopo; cum hac diſtinctione intelli-
gendum. Si Confeſſarii Regulares habuerint illimitatam
licentiam audiendi Confeſſiones ab Epiſcopo, eo mortuo,
non poſſunt obligari a Vicario Capitulari ad novam licen-
tiam recipiendam, & multo minus ad ſubeundum novum
examen. Aliter vero ſe res habet, ſi licentia limitata
fuit ad Epiſcopi concedentis beneplacitum; Quum enim
ea expiret morte ipſius Epiſcopi, tenentur Regulares com- 15
parere coram Vicario Capitulari pro nova approbatione,
quatenus ipſe velit, novum examen ſubire; Confer *Cle-
ricat. d. deciſ.* 38. *num.* 24.
Qua pœna puniendus ſit Regularis, qui abſque appro- 16
batione & licentia Epiſcopi, ſe pro Confeſſario gerat,
conſule ſæpe laudatum *Clericat. loc. mox cit. num.* 30. *&
deciſ.* 40. *n.* 12.

ARTICULUS II.

Quoad varia, quæ concernunt approbationem Regularium & Dependentium ab eorum Superioribus.

SUMMARIUM.

1 *Regulares pro Confeſſionibus ſuorum Regularium non indi-
gent approbatione Epiſcopi, ſed ſolum ſui Prælati Re-
gularis.*
2 *Confeſſarii approbati pro Fratribus ſine expreſſa excluſione
Novitiorum, poſſunt valide abſolvere etiam ipſos Novi-
tios*, ad n. 4.
5 *Novitii abſque licentia Prælatorum Ordinis poſſunt vali-
de confiteri, & abſolvi a peccatis, etiam in Religione
reſervatis per quemcumque Confeſſarium ab Ordinario
pro ſæcularibus approbatum*, ad n. 7.
8 *Confeſſarii approbati pro Fratribus poſſunt valide abſolve-
re Juvenes Profeſſos ſub cura Magiſtrorum degentes ni-
ſi Prælatus Regularis in approbatione expreſſe excluſe-
rit tales Juvenes Profeſſos.*
9 *Regulares itinerantes, ſeu tempore Concionum, vel alte-
rius occaſionis extra Conventum exiſtentes, nec copiam
Confeſſarii approbati propriæ Religionis habentes, poſſunt
confiteri cuilibet Confeſſario ſive Regulari, ſive Sæcu-
lari.*
10 *Immo ſecundum plurimos poſſunt tales Regulares confiteri
cuicumque ſimplici Sacerdoti, ſive Sæculari, ſive Re-
gulari, licet a nullo Ordinario approbato*, ad nu-
mer. 13
14 *Tenentur tales Religioſi, ſi habeant caſus reſervatos, ſe
poſtmodum ſiſtere Superiori ſuo, aut alteri Religioſo fa-
cultatem habenti, ut ei confiteantur, & a caſibus re-
ſervatis directe abſolvantur.*
15 *Regulares quamvis ab Epiſcopis approbati, nequeunt vir-
tute privilegiorum audire Confeſſiones Regularium alte-
rius Ordinis, niſi forte ipſi Religioſi, qui volunt audi-
ri in Confeſſione, licentiam habeant ſuorum Prælato-
rum.*
16 *Si vero Regularis habeat legitimam facultatem a ſuo Præ-
lato eligendi ſibi Confeſſarium extra ſuum Ordinem,
poterit eligere etiam ſimplicem Sacerdotem ſive Sæcula-
rem, ſive Regularem non approbatum ab Epiſcopo*, ad
num. 17.
18 *Regularis, qui inſcio, vel invito Prælato ſui Ordinis, ap-
probatur ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones in ſua
Diœceſi, licet eas illicite audiat, tamen eas valide ex-
cipit.*
19 *Si vero in aliqua Religione habeatur Conſtitutio a Sede
Apoſtolica, vel condita, vel approbata, qua cavetur,
quod nullus Religioſus ſine ſui Prælati facultate ſe
præſentet Ordinariis ad approbationem pro Confeſſionibus
obtinendam, & aliter obtenta revocetur; tunc nedum
illicite, ſed etiam invalide Confeſſiones audiret.*
20 *Generalis Regularium poteſt ſuos ſubditos a ſe, vel a
ſuis prædeceſſoribus, vel aliis quibuſcumque Superiori-
bus ad audiendas Confeſſiones approbatos, eoſdem ab
eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpendere etiam ex cau-
ſa occulta, & extrajudicialiter.*
21 *Tempore Jubilei poſſunt omnes Regulares confiteri peccata
ſua Sacerdotibus ab Ordinario approbatis, tam Sæcula-
ribus, quam cujuſvis Ordinis Regularibus.*
22 *Et poſſunt abſolvi a caſibus ſuo Superiori Regulari reſer-
vatis.*
23 *Equites S. Joannis Hieroſolymitani poſſunt confiteri cum Re-
gulari Sacerdote a ſuo Superiore tantum approbato, ſi-
cuti poſſunt alii Regulares.*

REgulares pro Confeſſionibus ſuorum Regularium non 1
indigent approbatione Epiſcopi, ſed ſolum ſui Præ-
lati Regularis, quia ex quo Prælati Regulares habeant
Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos, com-
petit eis hæc facultas approbandi ad Confeſſiones a Jure
communi, & antiquo, nec eſt revocata a Concilio Tri-
dentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 15. quia ibi fit ſolum ſermo de Con-
feſſa.

feſſariis ſæcularium, ut legenti patet, & expreſſe habetur ex Decreto Clementis VIII. edito 26 *Maii* 1593. ubi ſic præcipit ipſis Regularibus Prælatis: *Superiores in ſingulis domibus deputent duos, tres, aut plures Confeſſarios pro ſubditorum numero majori, vel minori, iique ſint docti prudentes, ac charitate praditi, qui a non reſervatis eos abſolvant, & quibus etiam reſervatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit &c.*, quod Decretum fuit etiam confirmatum ab Urbano VIII per Decret. Sacr. Congr. Conc. *die* 21. *Septem.* 1624. addendo quod ſequitur: *Sanctitas ſua deinceps declaravit, ut ſi hujuſmodi Regularium Confeſſariis caſus alicujus reſervati facultatem petentibus, Superior dare noluerit, poſſint nihilominus Confeſſarii illa vice Pœnitentes Regulares etiam non obtenta a Superiore facultate abſolvere.*

2 Confeſſarii approbati pro Fratribus ſine expreſſa excluſione Novitiorum poſſunt valide abſolvere etiam ipſos Novitios. Nec obſtant, ut cenſent aliqui, Decreta Clemen-
3 tis VIII. pro Novitiis, ubi §. 17. ſic dicitur: *Magiſtro ſoli Novitiorum Confeſſiones audiendi cura committatur. Liceat autem Superiori etiam locali, ſi ita expedire judicaverit, vel per ſeipſum, vel per alium ab eo deputandum ſemel, aut bis anno eorumdem Novitiorum Confeſſiones audire*, quia iſtæ ordinationes non ſunt per modum præcepti, ſed ſolum per modum Regulæ, & Conſilii, unde ſtatutis Regularibus non derogant, nec minus irritant Confeſſiones aliter factas; Sic in iſtis terminis tenet Molfeſ. *par.* 1. *ſumm. tract.* 7. *c.* 14. *num.* 83. *ex Peyrin. pag.* 298. quæ verba ſunt impreſſa immediate poſt ad verba *cit. Decret.* §. 17. *in Familiare Regularium typis Dat. Neapoli* 1706. *a Patre*
4 *Joſepho a Neapoli*. Et talem eſſe mentem Pontificis, colligitur etiam ex illis ſuis verbis: *Liceat autem Superiori etiam locali, ſi ita expedire judicaverit, vel per ſeipſum vel per alium ab eo deputandum ſemel, aut in bis anno eorumdem Novitiorum Confeſſiones audire*, cum Superior Localis de Jure non habeat facultatem alios approbandi ad valide abſolvendum. Unde etiam Bordonus *reſol.* 4. *num.* 11. tenet Confeſſiones Novitiorum factas alteri a Magiſtro eſſe validas, quia cenſet, Decreta Clementis VIII. pro Novitiis non obligare ſub culpa.

5 Novitii abſque licentia Prælatorum Ordinis poſſunt valide confiteri, & abſolvi a peccatis, etiam in Religione reſervatis per quemcumque Confeſſarium ab Ordinario pro
6 ſæcularibus approbatum. Quia Novitii ante Profeſſionem non ſunt vere, & realiter Religioſi, licet gaudeant favoribus, & privilegiis Religionis, ſed quoad hoc ſunt inſtar ſæcularium, adeoque cuicumque Confeſſario approbato ab Ordinario confiteantur, valida erit eorum Confeſſio.

7 Tum quia Novitii ante Profeſſionem non obligantur ſub culpa ad obſervationem Regulæ, & ſtatutorum Religionis, adeoque neque ligantur hoc ſtatuto de confitendo ſoli Magiſtro Novitiorum. Rodriquez *tom.* 1. *quaſt.* 22. *art.* 11. Miranda *tom.* 2. *quaſt.* 34. *art.* 16. Portell. *verb. Novitii abſolutio*, Melphi *in c.* 6. *ſtatut.* 7. *quaſt.* 10. Felix Poteſtas *t.* 1. *part.* 4. *de Miniſt. Pœnit. num.* 3798. *ſupplement. Theol. Decaleg. cap.* 2. *ſect.* 3. *de ſtatu Religioſo num.* 127. Diana & alii cum Patre Kerchove *in ſtatut. Generalia cap.* 1. §. 7. *nu.*
8 4. Confeſſarii approbati pro Fratribus poſſunt valide abſolvere Juvenes Profeſſos ſub cura Magiſtrorum degentes, niſi Prælatus Regularis in approbatione expreſſe excluſerit tales Juvenes Profeſſos, quia in tali caſu Confeſſarii non eſſent approbati quoad ipſos Juvenes Profeſſos, ſicuti non ſunt approbati quoad mulieres Confeſſarii illi, qui ab Ordinariis approbantur pro ſolis viris cum expreſſa excluſione feminarum, Melphi, & Felix Poteſtas *loc. mox cit.*

9 Regulares Itinerantes, ſeu tempore concionum, vel alterius occaſionis extra Conventum exiſtentes, nec copiam Confeſſarii approbati propriæ Religionis habentes, poſſunt confiteri cuilibet Confeſſario, ſive Regulari, ſive Sæculari. Sic conceſſit Innocentius VII. Patribus Ordinis Prædicator. in Conſtitut. incipient. *Provenit ex veſtræ devotionis affectu, edita ſextodecimo Kalendas Novemb.* 1405 & Sixtus IV. Fratribus Minorib. in Conſtitution. incipient. *Supplicari Nobis humiliter feciſtis* die 12. Auguſti 1479. apud Confect. reticendo alias conſimiles conceſſiones factas ab aliis Pontificibus aliis Regularibus, cum ſit ſuperfluum omnes alias conceſſiones ſingillatim adducere, ex quo alii communicent in hoc privilegio cum ipſis. *Eſt communis ſententia Doctorum*, quia per licentiam itinerandi, vel aliam legitimam occaſionem extra Conventum permanendi, conceditur illis implicite talis fa-
10 cultas. Immo Suarez *de pœnit. diſp.* 28. *ſect.* 4. cum multis aliis, *Sa in ſumma verb. Confeſſor. num.* 6. Sporer *Theolog. Sacramental. part.* 3. *cap.* 6. *ſect.* 1. *num.* 685. Lezana *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 27. Corduba *ſuper Regul. S. Franciſci cap.* 7. *qu.* 3. *punct.* 1. Burg. *cent.* 2. *caſ.* 8. Roſignol. *de Sacrament. Pœnitent. quaſt.* 7. *art.* 16. *nu.* 5. Tambur. & alii multi contra Vaſquez cum paucis, tenent poſſe tales Regulares confiteri cuicumque ſimplici Sacer-
11 doti ſive Sæculari, ſive Regulari licet a nullo Ordinario approbato, quia Regulares non ſunt adſtricti confiteri Confeſſariis approbatis ab Epiſcopis, cum ante Concilium Tridentinum adſtricti non eſſent, & per Concilium nihil ſit immutatum circa Confeſſiones Regularium; nam in Decreto *ſeſſ.* 23. *c.* 15. ubi requirit approbationem Epiſcopi, non comprehendit Confeſſarios Regularium, ſeu Religioſorum, ſed ſolummodo Confeſſarios ſæcularium, præciſis his verbis: *Nullum etiam Regularem poſſe ſæcularium etiam Sacerdotum audire*. Nec alibi reperitur requiſita hæc approbatio Ordinarii pro Confeſſariis Re-
ligioſorum, ſicuti reperitur requiſita pro Confeſſariis 12
Monialium, ut docetur in ſequenti articulo. Nec a ſuis Superioribus iſti Religioſi itinerantes, aut ex-
tra Conventum aliquo tempore exiſtentes coarctantur, & 13
reſtringuntur ad Confeſſarios ab Ordinario approbatos, ut ut ſupponitur; quia aliter ſic coarctati, & reſtricti ſine ullo dubio nequirerent confiteri Sacerdotibus non approba-
tis. Tenentur tamen tales Religioſi, ſi habeant caſus reſer- 14
vatos ſe poſtmodum ſiſtere Superiori ſuo, aut alteri Religioſo facultatem habenti, ut ei confiteantur, & a caſibus reſervatis directe abſolvantur.

Regulares quamvis ab Epiſcopis approbati nequeunt vir- 15
tute privilegiorum audire Confeſſiones Regularium alterius Ordinis, niſi forte ipſi Religioſi, qui volunt audiri in confeſſione, licentiam habeant ſuorum Prælatorum. Sic Clemens XIII. in Conſtitutione incipient. *Romani Pontificis data* 13. *Novembris* 1599. ubi declarat in omnibus Indultis numquam fuiſſe mentem Sedis Apoſtolicæ dare licentiam ulli Religioſo, vel Moniali confitendi alicui contra diſpoſitionem ſuorum Superiorum: ſed inquit, *noſtra intentionis exiſtere, quod iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubjecti ſint,*
Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo declaramus. 16
Si vero Regularis habeat legitimam facultatem a ſuo Prælato eligendi ſibi Confeſſarium extra ſuum Ordinem, poterit eligere etiam ſimplicem Sacerdotem, ſive Sæcularem, ſive Regularem non approbatum ab Epiſcopo, quia, ut dicit Navarrus *in Enchirid. cap.* 4. *in additam. ad primum dictum*, Concilium Tridentin. nihil circa Confeſſarios Regularium innovavit de Jure antiquo. De jure autem antiquo habentes licentiam eligendi Confeſſarium, poterant eligere Sacerdotem ſimplicem, etiam ab Epiſcopo non approbatum, & ad hoc faciunt dicta, & adducti Doctores *ſub num.* 10. 11. *& ſeq.*

Regularis, qui inſcio, vel invito Prælato ſui Ordinis, 18
approbatur ab Ordinario ad audiendas Confeſſiones in ſua Diœceſi, licet eas illicite audiat, ex quo peccet contra Obedientiam, & voluntatem Superioris, tamen eas valide excipit, cum in eo concurrant omnia requiſita in Miniſtro ad validitatem talis Sacramenti, ſcilicet Ordo Sacerdotalis, approbatio Epiſcopi, & Juriſdictio Delegata; ſicut enim Epiſcopus poteſt conferre Juriſdictionem in ſuas oves Sacerdoti alterius Diœceſis, inſcio, vel invito Epiſcopo illius alterius Diœceſis, ita poterit conferre etiam Regulari inſcio, vel invito ſuo Superio-
re. Si vero in aliqua Religione habeatur Conſtitutio a 19
Sede Apoſtolica, vel condita, vel approbata; qua cavetur quod nullus Religioſus ſine ſui Prælati facultate ſe præſentet Ordinariis ad approbationem pro Confeſſionibus obtinendam, & aliter obtenta revocetur, tunc nedum illicite, ſed etiam invalide Confeſſiones audiret. Sic Miranda *tom.* 1. *qu.* 45. *art.* 12. Laym. *lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 10. *n.* 105. *de Sacram. Pœnit.* Lezana *tom.* 1. *c.* 19. *num.* 12. Navarr. *in c.* 1. *de Pœnit. diſ.* 6. *n.* 73. Sporer., Tambur. & alii plurimi.

Generalis Regularium poteſt ſuos ſubditos a ſe, vel 20
ſuis prædeceſſoribus, vel aliis quibuſcumque Superioribus ad audiendas Confeſſiones approbatos, eoſdem ab eiſdem Confeſſionibus audiendis ſuſpendere, etiam ex cauſa occulta, & extrajudicialiter, ut declaravit *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in una Theatinorum* 2. *Julii* 1617. apud Nicol. *in lucubrat. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 38. *de Pœnit. & remiſſ. num.* 91. *in fine*, & refert etiam Barb. *in Conc. ſeſſ.* 23. *c.* 15. *num* 50.

Tempore Jubilei poſſunt omnes Regulares confiteri pec- 21
cata ſua Sacerdotibus ab Ordinario approbatis, tam ſæcularibus, quam cujuſvis Ordinis Regularibus. In Bulla enim non ſit mentio, niſi de Ordinario eorum, qui
audiunt Confeſſiones, non autem de Ordinario Pœniten- 22
tium. Et poſſunt abſolvi a caſibus ſuo Superiori Regulari reſervatis. Alexander VII. Conſtitut. incipient. *Unigenitus* apud Nicol. *in Floſculis*, *verb. Jubileum num.* 6. Et ſic antea declaraſſe Gregorium XIII, teſtatur Peyrin. *de privileg. Regul. tom.* 3. *c.* 4. *n.* 3. *pag.* 1324. ac Murga *in tr. de Benefic. Eccleſiaſt. q.* 2. *n.* 121. *pag.* 44

Equites S. Joannis Hieroſolymitani poſſunt confiteri cum 23
Regulari Sacerdote a Superiore tantum ſuo approbato, ſicuti poſſunt alii Regulares. Sic Barboſ. *in Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 15. *n.* 10 Navarr. *in tract. de elect. & variat. fori qu.* 69. *num.* 23. *ſect.* 2. Aloyſius Ricc. *in praxi part.* 4. *reſol.* 170. *num.* 2. & alii paſſim.

Supplementa noviſſima Auctoris.

Circa tradita in hoc *art.* 4. *num.* 9. *ad* 11. obſervanda 24
eſt noviſſima Conſtitutio Benedicti XIV. incip. *Quod communi*, in qua revocat peculiare ſtatutum Ordinis Cappucino-

norum, quo ipſis vetitum erat, ne Confeſſariis extra proprium Ordinem unquam confiteri poſſent. Etenim obſervato, quod ſimilia ſtatuta ſecum afferre ſolent incommoda, *propter quæ* (refert ibi) „ non ſine aut conſcientiæ angore, aut populorum offenſione adimpleri poſſe, alias, nonnulli Fratrum præſertim Ordinum Prædicatorum, Minorum S. Franciſci, aliorumque Superiores ſerio cogitantes, ſuper hujuſmodi ſtatutis Ordinum ſuorum diſpenſationem ab eadem Sede Apoſtolica ſibi impertiendam curarunt. *Et relato deinde dicto ſtatuto Cappucinorum, & quæ ex ejus obſervantia oriebantur & cum conſcientiarum angoribus poterant oriri mala, ſic pergit*: Hiſce malis opportunum Apoſtolicæ providentiæ noſtræ remedium afferre cupientes, motu proprio & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine; ac prævia cujuſcumque ſtatuti, ſeu decreti, ut præmittitur, a generali definitorio editi, & per generalia dicti Ordinis Capitula approbati, etiam ab Apoſtolica Sede præfata confirmati revocatione, tenore præſentium ſtatuimus, decernimus ac mandamus, ut quilibet ex Fratribus dicti Ordinis, ſive in Sacro Presbyteratus Ordine conſtitutus, cujuſcumque ſtatus, gradus, dignitatis, & conditionis, ſive laicus, ſive converſus fuerit, qui de Superiorum ſuorum licentia, quacumque ex legitima cauſa, titulo, & occaſione, ſive prædicandi Verbum Dei quocumque tempore, ſive ſacras miſſiones peragendi, ſive iter agendi & alicubi commorandi, ubi nullus Conventus, ſeu Hoſpitium, nulluſque Frater dicti Ordinis confeſſarius reperitur, libere & licite poſſit ac valeat quemlibet Presbyterum ſæcularem, ab Ordinario loci, vel Regularem a ſuo Superiore Regulari ad Sacramentales confeſſiones excipiendas approbatum adire, eique peccata ſua confiteri, atque ab ipſo obtinere Sacramentalem abſolutionem, etiam quoad caſus per Conſtitutiones, & ſtatuta Regularia dicti Ordinis reſervatos, incurſaſque proinde cenſuras recepta ſalutari pœnitentia, præſtitaque obligatione ſe ſtatim, quoad ipſi permiſſum fuerit, coram ſuo Regulari ſuperiore præſentandi, ac de novo ſuper caſibus, & cenſuris hujuſmodi abſolutionem impetrandi.

Nova additiones ex aliena manu.

SCribit *Auctor n. 10. & ſeqq.*, Regulares itinerantes, ſeu tempore concionum, vel alterius occaſionis extra Conventum exiſtentes, nec copiam Confeſſarii approbati propriæ Religionis habentes, poſſe confiteri cuicumque ſimplici Sacerdoti, ſive Sæculari, ſive Regulari, licet a nullo Ordinario approbato. Sed non obſtante turba Moraliſtarum, qui pro hac Sententia, tanquam pro aris, & focis pugnant, eam fortiter confutat *Clericat. de Sac. Pænitent. dec. 39. per tot.* Quinimmo idem *Auctor n. 3.* hanc
3 ipſam inhabilitatem eligendi in Confeſſarium Sacerdotem a nemine approbatum ad ipſos Prælatos Regulares extendit.

Articulus III.

Quoad ea, quæ concernunt approbationem Confeſſariorum pro Monialibus.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſarii Monialium debent eſſe approbati ab Ordinario loci, quamvis ſint Regulares, pro Monialibus ſibi ſubjectis* ad n. 2.

3 *Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum auditæ a Confeſſariis Regularibus ſine approbatione Epiſcopi ſunt nullæ.*

4 *Neque Superiores quicumque, etiamſi ſint Generales, poſſunt ſine approbatione Epiſcopi audire Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum.*

5 *Licet iidem Confeſſarii ſint generaliter approbati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones ſæcularium, adhuc eſt eis neceſſaria ſpecialis approbatio pro Monialibus ſibi ſubjectis.*

6 *Nec approbati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones Monialium unius Monaſterii cenſentur approbati ad audiendas Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii.*

7 *Etiam Confeſſarii Extraordinarii indigent ſpeciali approbatione Epiſcopi.*

8 *Nec ſemel approbati, cenſentur ſemper approbati.*

9 *Nec in vim unius approbationis poſſunt plures Monialium etiam ejuſdem Monaſterii Confeſſiones audire, ſed toties debent ab Epiſcopo approbari, quoties caſus deputationis contigerit.*

10 *Immo tales Confeſſarii indigent approbatione Ordinarii ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, non obſtante etiam contraria conſuetudine immemorabili.*

11 *Confeſſarii non approbati ſpecialiter ad audiendas Confeſſiones Monialium, neſciunt earum Confeſſiones audire neque tempore Jubilei.*

12 *Approbatus pro Monialibus unius Monaſterii, neque tempore Jubilei cenſetur approbatus pro Monialibus alterius Monaſterii.*

13 *Confeſſarius præſentatus ad excipiendas Confeſſiones Monialium Regularibus ſubjectarum, debet abſolute rejici, vel per totum triennium approbari, non vero ad tempus brevius.*

14 *Nulla ex Monialibus ſubjectis Regularibus ſentiens ſe non gravatam mortali culpa, poteſt de venialibus valide confiteri Sacramentaliter cuicumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario.*

15 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris.*

COnfeſſarii Monialium debent eſſe approbati ab Ordi- 1
nario loci, quamvis ſint Regulares, pro Monialibus
ſibi ſubjectis; Gregor. XV. in Conſtitut. incip. *Inſcruta-
bili* his verbis: *Confeſſores vero ſive Regulares, ſive Sæcula-
res quomodocumque exempti tam Ordinarii, quam Extraordi-
narii ad Confeſſiones Monialium, etiam Regularibus ſubjecta-
rum audiendas nullatenus deputari valeant niſi prius ab Epi-
ſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbationem, quæ gra-
tis concedatur, obtineant*, & ſic expreſſe etiam *Sacra Con-
gregatio Concilii in declaratione dictæ Conſtitutionis in reſpon-
ſione ad ſextum*: Quæ Sacra Cong. poſito ſub. num. 7. 2
hoc quæſito: *An Superiores Regulares ſimiliter ante ipſius
Conſtitutionis publicationem electi, ſeu deputati alia indigeant
Epiſcopi approbatione pro Confeſſionibus Sanctimonialium ſibi
ſubjectarum audiendis?* Sic etiam reſpondit: *Ad ſeptimum
Superiores Regulares electos, ſeu deputatos ante ipſius Conſti-
tutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat au-
diendi Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum, poſſe, durante
eorum officio, pergere ſine alia Epiſcopi approbatione in Con-
feſſionibus audiendis, illarum tantum, quæ ſponte, ac proprio
motu id ab eis petierint. At vero eos, qui poſt Conſtitutionem
eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum
Officiis, ſeu Dignitatibus, expleto jam tempore a Conſtitutio-
nibus cujuſcumque Ordinis, vel alias legitime præfinito ad
aliud tempus confirmabuntur, nequaquam poſſe Sanctimonialium
Confeſſiones audire, niſi prius a Diœceſano Epiſcopo idonei ju-
dicati, atque approbati fuerint*. Inſuper declarans, Con- 3
feſſiones Monialium auditas a talibus Superioribus Regu-
laribus ſine approbatione Epiſcopi, eſſe nullas, ut patet
ex reſponſione ad hoc octavum quæſitum: 8. *An Confeſ-
ſiones, quas audiunt Superiores Regulares electi, ſeu deputati,
vel confirmati poſt publicationem, & ſcientiam tenoris dictæ
Bullæ, non obtenta Epiſcopi approbatione, ſint nullæ, atque
irritæ nec ne? Ad octavum, Confeſſiones hujuſmodi nullas,
atque irritas eſſe*; apud Fagnan. *in cap. Cum Cappella, 16.
de Privilegiis fol. 257.* Et quod non poſſint Superiores Re-
gulares & neque ipſi Generales audire Confeſſiones Mo- 4
nialium ſibi ſubjectarum ſine approbatione Epiſcopi, ite-
rum declaravit *S. Congreg. Concilii*: nam propoſito dubio
pro parte Abbatis Generalis Vallumbroſanorum; *An ipſe
poſſet audire Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum abſque
præcedenti approbatione Epiſcopi Diœceſani? Eadem Congrega-
tio ſub die 13. Novembris 1637.* reſpondit, *non poſſe*. Vide
tamen infra n. 15.

Licet autem ſint iidem generaliter approbati ab Epi- 5
ſcopo ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, adhuc eſt eis
neceſſaria ſpecialis approbatio pro Monialibus, ut expreſ-
ſe declaravit *Eadem Sac. Congr. in reſponſione ad nonum*, &
Clemens X. in Conſtitut. incipien. *Superna* præciſis his
verbis: *Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum
ſæcularium Confeſſiones audiendas, nequaquam cenſeri appro-
batos ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum,
ſed egere quo ad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione*. Nec ap-
probati ab Epiſcopo ad audiendas Confeſſiones Monialium
unius Monaſterii, cenſetur approbati ad audiendas Con-
feſſiones Monialium alterius Monaſterii; *Citat. Sac. Cong.* 6
apud Fagnan. *in reſponſ. ad Decimum*, & *cit.* Conſtitut.
Superna his verbis: *Atque approbatos pro audiendis Confeſſio-
nibus Monialium unius Monaſterii, minime poſſe audire Con-
feſſiones Monialium alterius Monaſterii.*

Etiam Confeſſarii extraordinarii indigent ſpeciali ap- 7
probatione Epiſcopi. Nec ſemel approbati, cenſentur 8
ſemper approbati. Nec in vim unius approbationis, poſ- 9
ſunt plures Monialium etiam ejuſdem Monaſterii Con-
feſſiones audire, ſed toties debent ab Epiſcopo approba-
ri, quoties caſus deputationis contigerit. *Eadem Sacra
Congregat. in reſponſione ad undecimum*, & citata Conſtitu-
tione *Superna* his verbis: *Itidemque Confeſſores Extraordina-
rios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monia-
lium Confeſſiones pro una vice audiendas, haud poſſe ex dicta
deputatione in vim approbationis hujuſmodi illarum Confeſſiones
audire, ſed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus
deputationis contigerit.*

Immo tales Confeſſarii indigent approbatione Ordina- 10
rii ad audiendas Confeſſiones Monialium ſibi ſubjecta-
rum, non obſtante etiam contraria conſuetudine imme-
morabili, ut decrevit *Sacr. Congreg. Concilii in Cadurcen.
12. Julii 1618. in reſponſione ad ſecundum*: præciſis his
verbis: *Ad ſecundum, Confeſſarios etiam Extraordinarios Mo-*

pialium etiam Regularibus ſubjectarum poſt Conſtitutionem Gregorii XV. hac de re editam nullatenus poſſe earum confeſſiones audire, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbentur, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, lib. 18. Decretor. pag. 60.

11 Confeſſarii non approbati ſpecialiter ad audiendas Confeſſiones Monialium nequeunt earum Confeſſiones audire, neque tempore Jubilei. Deducitur ex cit. Conſtitution. Gregor. XV. incipient. *Inſcrutabili*, & Clemente X. incipient. *Superna*, ubi declaratur, Confeſſarios approbatos generaliter ad audiendas Confeſſiones ſæcularium, non poſſe audire Confeſſiones Monialium ſine ſpeciali approbatione pro ipſis; Et hoc etiam clare habetur ex declaratione *Sac. Cong. miſſa ad Epiſcopum Abulenſem anno* 1593. & relata ab Arauxo *in ſelecta tract.* 1. *qu.* 8. *ſect.* 9. *n.* 5. in qua decernitur, quod approbatus ad audiendas Confeſſiones certi generis Perſonarum, vel in certa Eccleſia, non cenſetur approbatus ſimpliciter, ac proinde quod non poteſt virtute Jubilei eligi ad audiendas Confeſſiones aliarum Perſonarum, aut extra Eccleſias ſibi deſignatas, & ſic tanto minus ad audiendas Confeſſiones Monialium ſine ſpecifica approbatione pro ipſis: Viva *qu.* 9. *art.* 2. Molfeſius, Pellizzarius, Alfonſ. de Leon, Fauſtus, & alii. Et ſic etiam poteſt dici, quod appro-
12 batus pro Monialibus unius Monaſterii, neque tempore Jubilei cenſetur approbatus pro Monialibus alterius Monaſterii; cum Clemens X in ſua Conſtit. incip. *Superna* abſolute: & ſimpliciter ſtatuat, ut jam declaraverat *Sac. Cong. Conc.* ſuper Conſtit. Gregor. XV. *Inſcrutabili* in reſponſione ad nonum: *Approbatos pro audiendis Confeſſionibus Monialium unius Monaſterii, minime poſſe audire Confeſſiones Monialium alterius Monaſterii.*

13 Confeſſarius præſentatus ad Confeſſiones excipiendas Monialium Regularibus ſubjectarum, debet vel abſolute rejici, vel per totum triennium approbari, non vero ad tempus brevius, prout declaravit, & reſpondit *Sacr. Congr. Epiſcopor. & Regular. in Catanienſ. ad favorem PP. Minorum de Obſervantia ſub die* 4. *Maji* 1696. reſcribendo Epiſcopo prout ſequitur: *Riferito in Sacra Congregazione dall' Eminentiſſimo d' Adda tutto ciò che V. S. ha rappreſentato in ordine all' approvazione fatta da lei per un ſol anno del Confeſſor Ordinario deputato dal Provinciale della Provincia Oſſervante di Sicilia per le Monache del Monaſtero di S. Chiara d' Aderno di coteſta Diceſi, ſoggetto all' Ordine de' Minori Oſſervanti di S. Franceſco, queſti Eminentiſſimi miei Signori ſono ſtati di ſenſo ch' ella o ammetta il Confeſſor deputato a compire il Triennio, o aſſolutamente lo rigetti, e che in avvenire debba così oſſervarſi dal principio dell' approvazione di ſimili Confeſſori. Glielo ſignifico, e il Signor Iddio la proſperi.* Nulla ex Monialibus, quæ ſubjiciuntur Regu-
14 laribus, ſentiens ſe non gravatam mortali culpa, poteſt de venialibus valide confiteri Sacramentaliter cuicumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario, prout reſcripſit *Sacra Congregat. Concilii in Januenſ.* 9 *Junii*, 1557. apud Nicol *in lucubrat. Canon. tom.* 2. *lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 11. Paſcuc. *in compend. ad conſult. Canon. Jacobi Pignatelli, part.* 2. *tit. de Monialibus.*

Supplementa noviſſima Auctoris.

15 Quo ad dicta in hoc *art. n.* 4. advertendum nunc eſt, Prælatos Regulares, ſcilicet Generales, & Provinciales poſſe licite, & valide excipere Sacramentales Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum abſque approbatione, & facultate Epiſcoporum ſolidiſſime oſtendi, & probavi in Appendice Tract. XI. Curſus Theologiæ Moralis celeberrimi Collegii Salmaticenſis *Edition. Veneta Anni* 1755. *apud Nicolaum Pezzana, cap.* 6. *punct.* 2. §. 1. *n.* 74. ad quæſitum: An Prælati Regulares indigeant ſpeciali approbatione Epiſcopi Diœceſani pro excipiendis confeſſionibus Monialium, quæ ſub gubernio eorum exiſtunt: Relatis prius contrariis, ſtatim *ſub n.* 75. ſic concluditur: Sed his non obſtantibus, dicendum eſt, Prælatos Regulares, ſcilicet Generales, & Provinciales non indigere approbatione Epiſcoporum, ut confeſſiones Monialium, quæ ipſorum Regularium juriſdictioni ſubduntur licite & valide excipere queant. Quæ quidem ſententia definita fuit auctoritate, & declaratione SS. D. N. Benedicti XIII. quæ in Bulla incipien. *Paſtoralis Officii* §. 8. ſic expreſſe præſentem difficultatem reſolvit; ibi: *ab hujuſmodi tamen lege & ordinatione ad ſupplicationem dilecti filii noſtri Ludovici S. R. E. Cardinalis Belluga, & Moncada nuncupati, eximimus Superiores Generales, ac etiam Provinciales cujuſvis Ordinis Regularis quibus, ut Confeſſiones Monialium ſibi ſubjectarum duntaxat abſque hujuſmodi ſpeciali approbatione Epiſcopi Diœceſani audire licite & valide poſſint, permittimus & indulgemus.* Et ibidem *n.* 76. ſic ſubjungitur: Probatur reſolutio hæc unica ratione, (qua forte motus id Pont. Pont. Bened. hanc exceptionem poſuit) quia quoties aliquis eſt verus Parochus reſpectu aliquorum, non indiget approbatione Epiſcopi pro audiendis eorum confeſſionibus; ſed Prælati Regulares, Generales, & Provinciales ſunt veri Parochi ſuarum Monialium: ergo poſſunt abſque ſpeciali Epiſcopi approbatione illarum confeſſiones audire. Probatur minor. Generalis, & Provincialis habent juriſdictionem ordinariam in Moniales, quæ ſunt ſub eorum regimine, ſuntque veri earum Paſtores, non ſecus ac Domini Epiſcopi; (ſic diximus de Privilegiis *c.* 4. *n.* 1. & 2.) ſed Epiſcopi ſunt vere Parochi ſuarum ovium; ergo, & Prælati Regulares, Generales, & Provinciales ſunt vere Parochi ſuarum Monialium. Confirmatur. Nam Summus Pontifex conferens Superioribus Religionum juriſdictionem ordinariam in ordine ad confeſſiones Monialium illis ſubjectarum, ipſo facto illos judicat idoneos, & conſequenter illos approbat. Si ergo illos approbat, Epiſcopi approbatio minime requiritur. Explicatur. Juriſdictio ordinaria expedita, & abſoluta eſt officio Generalis, & Provincialis annexa; ſunt enim Parochi reſpectu ſuorum ſubditorum & ad obtinendam Generalis, vel Provincialis &c. nulla requiritur Epiſcopi approbatio; ergo nec ad fuendum juriſdictione ordinaria expedita & abſoluta opus eſt illis Epiſcopi approbatione; ergo nec pro audiendis confeſſionibus Monialium ſuæ juriſdictionis erit neceſſaria. *Hæc ibi ad literam*: Nec valet dicere, quod dicta Conſtitutio edita fuit tantummodo pro Regnis Hiſpaniarum; non valet, inquam, quia etiam Conſtitutio Benedicti XIV. incip. *Suprema*, edita fuit ſolummodo pro Regnis Portugaliæ, & Algarbiorum, & confirmata pro dictis Regnis alia ejuſdem Pontificis Conſtitutione incip. *ubi primum*. Et tamen idem SS. Pontifex ad eliminandas erroneas opiniones, ac pravas interpretationes quorumdam Doctorum volentium dictas duas Conſtitutiones, utpote ad Luſitaniæ regnorum ac ditionum opportunitatem accommodatas, & pro iiſdem ſolummodo emanatam extra ipſa regna non obligare, & generalis definitionis & legis vim & auctoritatem habere temere negantium (ſunt verba Pontificis) aliam edidit Conſtitutionem incip. *Ad eradicandum pravum*, qua daclaravit dictas duas conſtitutiones, quamvis emanatas ſolummodo pro Luſitaniæ regnis atque ditionibus, tamen ubique locorum ac temporum generalis definitionis & legis vim & auctoritatem habere. Et quidem merito; ubi enim eadem eſt ratio, eadem eſt legis diſpoſitio: *L. Ideo* 27. *ff. de legibus*, *L. Illud* 31. *ff. ad leg. Aquiliam c. inter corporalia* 2. *de Translat. Epiſcop.* cum ſimilibus; cum ratio legis ſit anima legis; *Leg. cum ratio ff. de bonis damnatorum.* (*)

Novæ additiones ex aliena manu.

NUM Moniales ex lege fundationis, tum ex conſuetudine jus habere queant eligendi in Confeſſarium aliquem ab Epiſcopo approbandum? Affirmat *Zypæus conſult. canon. lib.* 3. *tit. de Regular. conſult.* 5. *num.* 7.

De eo quoque noviſſime diſputatum fuit in Sac. Congregatione Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſita, an Moniales ex conſuetudine eligere in Confeſſarium valeant aliquem de approbatis ab Epiſcopo, fierique ab ipſis hæc electio poſſit abſque interventu Epiſcopi, vel alterius ab ipſo deſtinandi, & demum teneatur Epiſcopus Confeſſarium ab iis electum confirmare; Reſolutumque fuit: poſſe Moniales vigore conſuetudinis eligere in Confeſſarium aliquem de approbatis ab Epiſcopo, modo tamen approbatus ille ſit pro Monialibus; & electionem fieri poſſe ab iis abſque Archiepiſcopi, vel ejus Deputati interventu; & teneri Epiſcopum Confeſſarium electum confirmare quatenus non adſit legitima cauſa non confirmandi. Vide reſolutiones *in Brunduſina Januarii* 1571. & *Februarii* 1755. ad 1. 2. & 3. *dub.*

AQUA

(*) Ex quo Benedictus XIII. in Bulla incipien. *Paſtoralis Officii*: ut notat Clariſſ. Auctor (quamquam mihi percurrenti Conſtitutiones præfati Pontificis nullatenus occurrerit,) pro Regnis Hiſpaniarum Generalibus, & Provincialibus Superioribus, ut Monialium ſibi ſubjectarum Confeſſiones abſque Epiſcopi approbatione audire poſſint; quomodo inde regula generalis firmetur, idem eis ubique locorum licere, non video. At, inquit, Benedictus XIV. Conſtitutiones *Suprema*, & *ubi primum* editas pro Portugalliæ ditionibus, in alia Conſtitut. *Ad eradicandum*, declaravit ubique locorum definitionis vim ſibi vindicare. Verum inclytus Canoniſta non ignorat differentiam, quæ intercedit inter Conſtitutiones, quæ pravum aliquod dogma, vel reprobandam aliquam conſuetudinem rectæ Sacramentorum adminiſtrationi adverſantem, damnant, & Conſtitutiones aliquod ſpeciale Privilegium largientes. Priores firmam & immobilem ubique locorum habent auctoritatem. Aliæ vero Provinciarum limites, in quorum favorem conceſſæ ſunt, non excedunt. Hæc vel ipſis tironibus notiſſima ſunt. Ex his prudens diſcere poteſt lector, non omnia privilegia, quæ nonnunquam a quibuſcumque venditantur, ſecluſo examine eſſe admittenda.

A Q U A   B E N E D I C T A.

S U M M A R I U M.

1 *Aqua benedicta eſt duplex & qua ſit? ad n. 2.*
3 *Diaconi nequeunt aquam luſtralem benedicere.*
4 *Aqua luſtralis benedictio, ſi fieret a Sacerdote excommunicato, vel ſuſpenſo, ipſe Sacerdos evaderet irregularis.*
5 *Aqua benedicta non eſt Sacramentum, ſed ſolum eſt quoddam Sacramentale.*
6 *Aqua luſtralis benedictio eſt facienda ſingulis quibuſque diebus Dominicis (exceptis Dominicis Paſchæ, & Pentecoſtes.)*
7 *Aqua benedicta aſpergendus eſt populus, & Altare cum Antiphona* Aſperges*, vel alia qua pro tempore occurret, & Pſalmo, vel verſu* Miſerere mei Deus.
8 *Hæc aqua benedicta aſperſio in Dominicis diebus fieri debet per ipſum Celebrantem, etiam quod ſit prima Dignitas, vel alia Dignitas, non obſtante contraria conſuetudine.*
9 *Aqua benedicta aſperſio debet fieri ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus, & Canonicis, incipiendo ab iis, qui in dextro cornu exiſtunt, non unico ictu in circulum.*
10 *Aqua benedicta, vel oleum benedictum, ſi deficere videatur, & alia aqua benedicta, vel oleum benedictum haberi non poſſit, poteſt reparari per additionem alterius aquæ non benedictæ, vel reſpective alterius olei non benedicti in minori quantitate.*
11 *Aquæ benedictæ Aſperſorium Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam debet miniſtrari a prima Dignitate, vel digniore Canonico.*
12 *Accedenti vero ad Eccleſiam Collegiatam, ſeu ad quamcumque aliam, etiam Regularium, porrigendum eſt a Digniore illius Eccleſiæ, ad quam accedit Epiſcopus, ſive Legatus, ſive alius Prælatus, non vero a prima Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis quatenus ibi adſit.*
13 *Prælato Referendario, & Gubernatori Civitatis accedenti ad Eccleſiam datur aqua benedicta per contactum Aſperſorii ab aliquo Miniſtro Cotta induto, non autem per traditionem Aſperſorii, quo ſe ipſum ſignet, & alios per Aſperſionem.*

1 AQua benedicta eſt duplex; Una ordinata ad conſecrationem, vel reconciliationem Eccleſiæ pollutæ ſanguine, vel ſemine, quæ benedicitur ſolum ab Epiſcopo cum vino, & cinere, ut *in c. Propoſuiſti 4. & c. Aqua 9. de Conſecrat. Eccleſ. vel Altaris* 8. Alia ordinata ad
2 aſperſionem hominum, vel domorum, & aliarum rerum inſervientium ad uſum noſtrum, & ad repellendos inviſibiles inimicos, quæ benedicitur a Sacerdote cum Sale, ut *in cap. Aquam ſale conſperſam, de conſecrat. diſt.* 3. Quam
3 Diaconi benedicere non poſſunt, ut colligitur ex dicto *cap. Aquam ſale &c. & ex cap. Perlectis, §. ad Presbyterum, diſt.* 25. ubi dicitur quod *ad Presbyterum pertinet benedicere Dona Dei*. Et ideo cum hujus aquæ luſtralis be-
4 nedictio ſit certi ordinis Sacerdotalis, ſi fieret a Sacerdote excommunicato, vel ſuſpenſo, ipſe Sacerdos evaderet irregularis, *argument. cap. Si quis Epiſcopus* 1. & 2. *cauſ. 11. quæſt. 3. cap. Cler. cap. Latores, cap. Illud, & cap. Fraternitati tuæ, de Clerico excommunicato celebrante.*
5 Aqua benedicta non eſt Sacramentum, quia non infundit gratiam, nec remittit peccata ex opere operato, ſed ſolum eſt quoddam Sacramentale aliquo modo delens venialia, in quantum excitat mentem ad quandam elevationem, & devotionem actualem, quæ eſt virtualis contritio de venialibus, ea diluens; Unde aqua benedicta habet virtutem hominum ſanctificativam; in quantum excitat devotionem, & purificativam, in quantum per eam venialia diluuntur, & ablutivam ſterilitatis rerum mundanarum, ſicut Sal ſuo Eliſæo ſanavit aquæ, & terræ ſterilitatem. 4. *Reg. cap.* 2. *n.* 20. 21. & 22. & virtutem averſivam inſidiarum Diaboli, & defenſivam a malis Phantaſmatibus. Alexander I. *Epiſt.* 1. *cap* 5. & *cap. Aquam ſale conſperſam* 20. *diſt.* 3. *de conſecrat.* ubi ſic præciſe habetur; *Aquam ſale conſperſam .... populis benedicimus, ut ea cuncti aſperſi ſanctificentur & purificentur; Quod & omnibus Sacerdotibus faciendum eſſe mandamus; nam ſi cinis vitulæ ſanguine aſperſus populum ſanctificabat atque mundabat, multo magis aqua ſale aſperſa, Divinisque precibus ſacrata populum ſanctificat, atque mundat. Et ſi ſale aſperſo, per Eliſæum Prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt, quanto magis Divinis precibus ſacratus Sal ſterilitatem rerum aufert humanarum & coinquinatos ſanctificat, atque mundat, & purgat, & cætera bona multiplicat, & inſidias Diaboli avertit, & a phantaſmatum verſutiis homines defendit*; & ſic colligitur etiam ex *cap. Nec quamquam diſt. 4. de conſecr.*
6 Aquæ luſtralis benedictio eſt facienda ſingulis quibuſque diebus Dominicis (Paſchæ, & Pentecoſtes; ut habet Gravant. ex Miſſali Rom. *in Manuali Epiſc. verb. Aqua*
7 *benedicta*) Et ea aſpergendus eſt populus, & Altare cum Antiphona *Aſperges*, vel alia, quæ pro tempore occurret, & Pſalmo, vel verſu, *Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam*. Sic expreſſe *Concil. Ravennaten. ſub Clem V. cap* 9. *Leo IV. homil. de cura Paſtorali. Concil. Mediolanen. I. part.* 2. *tit. de offic. Sacriſtæ*. Et hæc 8
aquæ benedictæ aſperſio in Dominicis diebus fieri debet per ipſum Celebrantem, etiam quod ſi prima Dignitas, vel alia Dignitas, non obſtante contraria conſuetudine, quæ potius corruptela, quam conſuetudo dici debet, cum ſit contra Rubricas Miſſalis Romani, & diſpoſitionem Cæremonialis Epiſcopor. *lib.* 2. *cap.* 30. quæ tollit omnem contrariam conſuetudinem. *Sac. Cong. Rituum in Peruſina* 29. *Novembris* 1632. Et quod hujus aquæ bene- 9
dictæ aſperſionem eſt ſciendum, debere fieri ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus, & Canonicis, incipiendo ab iis, qui in dextro cornu exiſtunt, non unico actu in circulum. *Sac. Congr. Rit. in Peruſina* 20. *Decembr.* 1601.

Aqua benedicta, vel Oleum benedictum, ſi deficere vi- 10
deatur, & alia aqua benedicta, vel Oleum benedictum haberi non poſſit, poteſt reparari per additionem alterius aquæ non benedictæ, vel reſpective alterius olei non benedicti in minori quantitate, quia tunc tota aqua fiet benedicta, ſicuti totum oleum redditur benedictum: *c. Quod in dubiis* 3. *de conſecrat. Eccleſ. vel Altar.* quia ut Gloſſ. ibi *verb. conſecrato: Sacrum tamquam dignius trahit ad ſe non ſacrum*. Et ſic diſponit Rituale Roman. *rubr. de Sacrament. Baptiſmi, & Extremæ unctionis*; Et taliscreditur eſſe voluntas Eccleſiæ, quam uſus, & Doctorum traditio.

Aquæ benedictæ Aſperſorium Epiſcopo accedenti ad 11
Eccleſiam debet miniſtrari a prima Dignitate, vel digniore Canonico. *Sac. Congr. Rit. in Salamantina* 16. *Julii*
1605. & *in Sarzanenſ.* 12. *Martii* 1612. Accedenti vero ad 12
Eccleſiam Collegiatam, ſeu ad quamcumque aliam, etiam Regularium, porrigendum eſt a Digniore illius Eccleſiæ, ad quam accedit Epiſcopus, ſive Legatus, ſive alius Prælatus, non vero a Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis, quatenus ibi adſit. *Sac. Congr. Rit. in Camarinenſ* 15 *Martii* 1608. *ibi*: „ Sac. Rit. Congr. inhærendo aliis Decretis alias hac de re emanatis cenſuit, Aſperſorium aquæ benedictæ porrigendum eſſe „ Epiſcopo a Priore Eccleſiæ Collegiatæ, dum ibi accedit Epiſcopus; non autem a prima Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis; & *idem reſolvit* in „ una Bononienſ. 14. Februarii 1632, *ibi*: Sac. Rit. Congr. reſpondit, Aſperſorium Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo Domino Cardinali Legato aliquam Eccleſiam occaſione publicæ Proceſſionis, ſeu quacumque alia de cauſa ingredienti, non ab Archidiacono, ſeu aliis de Capitulo Metropolitanæ porrigi debere, ſed a Digniore illius Eccleſiæ, ad quam Eminentiſſimus & Reverendiſſimus Cardin. Legatus accedit, & ita in poſterum ſervari mandavit: & *iterum* die 8. Februarii „ 1648. *ibi*; Sac. Rituum Congreg. reſpondit, Epiſcopo „ Rhegienſi extra ſuam Cathedralem in aliam Eccleſiam, „ ſive Sæcularium, ſive Regularium ingredienti Aſperſorium porrigi debere per Digniorem illius, ad quam „ Epiſcopus accedit, & nullo modo per Dignitates, aut „ Canonicos Cathedralis, & ita in caſu propoſito ſervari mandavit." Et rurſus declaravit *die* 12. *Martii* 1665. in cauſa inter Archiepiſcopum, & Abbatem, ac Monachos S. Vitalis Ravennæ, quod accedente Domino Archiepiſcopo ad præfatam Eccleſiam una cum Capitulo Metropolitano ad exercendum Pontificalia in die Feſto, debeat Abbas tradere, & porrigere Aſperſorium aquæ benedictæ eidem Archiepiſcopo immediate, non autem Archidiacono, vel alteri de Capitulo, qui illud porrigat Archiepiſcopo; Et cum fuerint pro parte dicti Capituli exhibiti articuli ad probandum ex Literis remiſſorialibus antiquam conſuetudinem porrigendi per Abbatem Aſperſorium primæ Dignitati, *ead. Sac. Cong. die* 6. *Junii* 1666. *denegandos eſſe cenſuit*.

Prælato Referendario, & Gubernatori Civitatis, acce- 13
denti ad Eccleſiam datur aqua benedicta per contactum Aſperſorii ab aliquo Miniſtro Cotta induto, non autem per traditionem Aſperſorii, quo ſeipſum ſignet, & alios per Aſperſionem, ut auditis partibus *Sac. Cong. Rit. declaravit in Æſina* 7. *Junii* 1704.

Supplementa noviſſima Auctoris.

Aqua benedicta non ſe ſignat Sacerdos, dum e Sacriſtia 14
celebraturus procedit. Sic expreſſe eruditiſs. P. Cavalieri in *agenda defunctorum c.* 12. *n.* 3. ubi ineluctabile argumentum deſumit ex Rubrica, quæ nulla mentione facta ſuper Crucis ſigno, Sacerdotem manu ſiniſtra tenentem Calicem, & manu dextra ſuper burſam ad Altare facit incedere; ubi quoties requirit ſignum crucis, illud ſemper aperte indicat. Et urget adhuc, quod eadem Rubrica, Cruci tum Sacriſtiæ, tum Altaris majoris, ſi ante illud Sacerdotem tranſire contingat, velato capite reverentiam præſcribit, ne detracta e burſa manu (concordes exponunt Auctores,) aliquid e Calice decidat. Hinc, quum quid ſimile facile evenire poſſet, ſi Sacerdos, dum e Sacriſtia ad Eccleſia procedit ſumere deberet aquam luſtra-

luſtraſem, & ſe ſigno Crucis ſignare, & aliunde inſuper facile humectaret burſam; quid unquam per ſilentium ſuper Crucis ſigno credi poteſt voluiſſe Eccleſiam, niſi quod hoc minime fiat? Hæc ille; & quidem recte, nam hanc praxim vigere apud Sacerdotes Rubricarum exactos obſervatores ſcio.

ARBITER, ARBITRATOR.

SUMMARIUM.

1 Arbiter unde ſit dictus?

2 Arbitri vocabulum varias habet acceptiones.

3 Arbiter proprie, & ſtricte quis ſit?

4 Arbitrorum duplex eſt genus: Alii ſunt Arbitri Juris, ſeu neceſſarii, & alii Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii.

5 Arbitri Juris, ſeu neceſſarii qui ſint?

6 Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii qui ſint?

7 Arbitri Juris, ſeu neceſſarii in multis differunt ab Arbitris voluntariis, ſeu Compromiſſariis. Et primo quia Arbitri Juris, ſeu neceſſarii compelli poſſunt ad hoc onus accipiendum; Non ſic autem Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii.

8 Poſſunt tamen Arbitri voluntarii compelli ad illud implendum, ſi acceptaverint.

9 Niſi aliquod ſuperveniens neceſſarium ac grave impedimentum eos excuſet.

10 Secundo differunt, quia Arbitri Juris habent juriſdictionem, non ſic autem Arbitri voluntarii, qui habent ſolum quamdam notionem.

11 Tertio differunt, quia a Laudo Arbitrorum Juris appellari poteſt; Secus autem a Laudo Arbitrorum voluntariorum.

12 Licet autem a Laudo Arbitrorum voluntariorum non detur proprie appellatio; Tamen ſi eorum Laudum ſit manifeſte injuſtum, poteſt Officium Judicis implorari, ut illud ad juſtitiam reducatur ſecundum boni viri judicium.

13 Arbitri nomen, quamvis in lata, & generali acceptione poſſit etiam convenire Arbitratori, & amicabili compoſitori, ſtricte tamen, & proprie iſti inter ſe differunt.

14 Amicabiles compoſitores ſtricte, & proprie ſumpti qui ſint?

15 Arbitratores ſtricte, & proprie ſumpti qui ſint?

16 Sententia Arbitratorum vocatur Arbitramentum. Illa autem Arbitrorum vocatur Arbitrium, ſeu Laudum.

17 Arbitri ſtricte, & proprie ſumpti qui ſint?

18 Inter Arbitrium, & Arbitratorem multæ intercedunt differentiæ, quæ aſſignantur.

19 Etiam inter Arbitrum præſertim voluntarium, & Judicem multæ intercedunt differentiæ, quæ aſſignantur.

20 Arbiter Juris non multum differt a Judice.

21 Aſt tamen proprie non eſt Judex, nec Ordinarius, nec Delegatus, ſed ad ſimilitudinem Delegati.

22 In Arbitros compromittere generaliter loquendo poſſunt omnes qui habent rerum ſuarum liberam adminiſtrationem: Secus autem non.

23 In ſpecie loquendo in Arbitros compromittere non poſſunt multi, qui aſſignantur.

24 Arbitri eſſe poſſunt generaliter loquendo omnes, vel jure non prohibentur, & aſſignantur varii, ad n. 27.

28 In ſpecie loquendo Arbitri eſſe non poſſunt multi, qui aſſignantur.

29 Licet fœminæ nequeant eſſe Arbitrices, poſſunt tamen eſſe Arbitratrices.

30 Immo fœminæ poſſunt etiam eſſe Arbitrices, ſi habeant juriſdictionem de jure communi, vel ſecundum conſuetudinem Regionis.

31 Item licet Religioſi nequeant eſſe Arbitri, poſſunt tamen cum conſenſu Superiorum eſſe Arbitratores.

32 Sic etiam licet nemo poſſit eſſe Arbiter in re propria, poteſt tamen eſſe Arbitrator.

33 Ita pariter licet Laicus nequeat in cauſſis ſpiritualibus eſſe Arbiter, poteſt tamen eſſe Arbitrator.

34 Inſuper accedente auctoritate Judicis Eccleſiaſtici Laicus conjunctim cum Clerico poteſt eſſe etiam Arbiter in cauſa ſpirituali, & valet Laudum ab ipſis prolatum.

35 Laici poſſunt eſſe Arbitri in cauſſis Civilibus Clericorum.

36 Compromiſſum tam de Jure Civili, quam de Jure Canonico poteſt fieri in Judicem ut in Arbitratorem etiam reſpectu cauſſæ coram ipſo agitatæ.

37 An etiam utroque Jure poſſit fieri tale Compromiſſum in Judicem ut in Arbitrum?

38 Compromiſſum poteſt fieri in unum, duos, vel plures Arbitros, pari, vel impari numero.

39 Conſultius tamen eſt, ut impari numero aſſumantur.

40 Unde quando plures arbitri impari numero electi non concordant, ſtari debet arbitrio majoris partis concordantis.

41 Quid ſi ipſi omnes diſcordent in taxanda aliqua quantitate?

42 Si duo eliguntur Arbitri, ea conditione, ut ſi inter ſe diſcordent, eligant aliquem tertium innominatum, tunc tale compromiſſum, & ſecutum inde Laudum non valet.

43 Immo tale Compromiſſum, & ſecutum inde Laudum erit invalidum, etiamſi duo illi Arbitri concorditer eligant dictum tertium innominatum.

44 Si autem eligantur duo Arbitri ea conditione, ut ſi inter ſe diſcordent, ſibi aſſocient tertium nominatum & determinatum, tunc tale Compromiſſum, & inde ſecutum Laudum erit validum.

45 Arbiter de iis tantum ferre poteſt Arbitrium, de quibus in ipſum factum eſt Compromiſſum.

46 Poteſt tamen Arbiter cognoſcere, & arbitrari de illis, quæ ita ſunt cohærentia, & connexa cum cauſſa principali, ut hæc ſine illis commode expediri non poſſint, licet ipſa non ſint in Compromiſſo expreſſa.

47 Item poteſt Arbiter arbitrari ſuper fructibus perceptis ex re, de qua in ſe factum eſt Compromiſſum.

48 Item poteſt Arbiter ſtatuere, ſeu aſſignare diem ſolutioni faciendæ.

49 Quamvis Arbiter Compromiſſarius non poſſit punire partem contumacem in parendo, niſi in Compromiſſo ſit ſpecialiter cautum, poteſt tamen eam condemnare ad ſolvendas expenſas ob dictam ſuam contumaciam ab altera parte factas.

50 Coram Arbitro Compromiſſario non poteſt fieri reconventio.

51 Nec etiam talis reconventio poteſt fieri coram Arbitro Juris electo non ad totam cauſſam, ſed ſolum ad certum cauſſæ articulum.

52 Poteſt tamen dicta reconventio fieri coram Arbitro Juris electo ad totam cauſſam.

53 Arbiter tenetur per ſe ipſum Laudum ferre.

54 Arbiter Laudum pronunciare debet in præſentia partium compromittentium, niſi aliter in Compromiſſo ſit cautum.

55 In Arbitros poteſt fieri Compromiſſum ſuper qualibet cauſſa, ſeu re, de qua in jure non ſit expreſſe prohibitum.

56 In jure prohibentur committi in Arbitros cauſſæ illæ, quæ ob ſui gravitatem, & præjudicii periculum a majoribus Judicibus ſunt expediendæ.

57 Primo igitur non poteſt fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſſa criminali criminaliter intentata.

58 Secundo nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſſa liberali.

59 Tertio nequit fieri Compromiſſum ſuper cauſa Matrimoniali carnali. Poteſt tamen ſuper cauſa Matrimoniali ſpirituali.

60 Quarto nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſa reſtitutionis in integrum, niſi coram eis mota ſit incidenter.

61 Quinto non poteſt fieri Compromiſſum in Arbitros de iis, quæ vergunt in præjudicium Eccleſiæ.

62 Sexto nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſſis jam deciſis, & in rem judicatam tranſactis.

63 Septimo nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper omnibus cauſſis majoribus Judicibus reſervatis.

64 Quando Compromiſſum ſimpliciter factum eſt, & Laudum necdum receptum, aut homologatum, datur ex eo actio ad intereſſe.

65 Quando Laudum eſt receptum, vel homologatum, datur ex eo exceptio, & actio in factum.

66 Si in Compromiſſo appoſita ſit pœna, tunc ſub ea ſtandum eſt Laudo per Arbitros pronunciato.

67 Pœna tamen ſoluta non compellitur pars nolens ſtare Laudo.

68 Excipe tamen primo: Niſi dicto Compromiſſo pœnali adjecta ſit clauſula: Rato manente Compromiſſo, & Arbitrio, ſeu Laudo ſuper eo lato.

69 Excipe ſecundo, Niſi Compromiſſo, adjectum ſit jumentum de ſtando laudo.

70 Si nullo interveniente legitimo impedimento ſolutio non fiat intra tempus ab Arbitro præfixum, tunc pœna committitur, quamvis poſt lapſum dictum tempus ſolutio offeratur.

71 Secus tamen interveniente legitimo impedimento.

72 Item pœna non committitur, ſi pars altera poſt lapſum præfixum tempus ſolutionem oblatam accipiat.

73 Si pro ſolutione facienda non fuerit ab Arbitro præfixum certum tempus, tunc facienda eſt poſt modicum tempus arbitrio boni viri, ſeu Judicis taxandum.

74 Contra iniquum Laudum, ſeu injuſtam ſententiam Arbitri competunt tria præſertim remedia, quæ aſſignantur.

75 Compromiſſum, & Arbitrorum Officium, ſeu poteſtas finitur multis modis, & primo finitur per ſententiam definitivam ſuper tota cauſa compromiſſa prolatam.

76 Hinc ſemel ſic lata ſententia, Arbiter nihil in ea addere, vel minuere, nec ſi in ea erraverit eam mutare, aut corrigere poteſt.

77 Immo ſemel ſic definitive lata ſuper tota cauſa ſententia, nec poteſt eam exequi.

78 Si

78 *Si Compromiſſum habeat plures articulos, & Arbiter ſuper uno articulo pronunciaverit, an hanc ſententiam poſtea mutare poſſit?*

79 *Secundo finitur Compromiſſum, & Officium, ſeu poteſtas Arbitrorum per lapſum termini in Compromiſſo præfixi.*

80 *Tertio finitur recuſatione ipſorum Arbitrorum ſuſpectorum.*

81 *Quarto finitur acceptilatione.*

82 *Quinto finitur judicio.*

83 *Sexto finitur pacto.*

84 *Septimo finitur interitu rei, de qua erat ipſum Compromiſſum, niſi tamen in tali caſu aliquis litigantium interſit.*

85 *Octavo finitur morte utriuſque, ſeu etiam unius tantum compromittentium, niſi ſecus in Compromiſſo fuerit expreſſum.*

86 *Nono finitur morte Arbitrorum.*

87 *Decimo finitur etiam morte unius ſolius Arbitri, ſi plures ſint, niſi ſecus in Compromiſſo ſit expreſſum.*

1 ARbiter dictus eſt ab arbitrando, cenſendo, & æſtimando: Eſt enim Arbiter quilibet vir bonus ad aliquod negotium æſtimandum, & terminandum aſſumptus, ut ſic quid ſibi de re aliqua videatur, pronunciet. Sic Doctores communiter per text. *in l. Quis 52. Cod. de Decurionibus.*

2 Arbitri vocabulum varias habet acceptiones: Interdum enim ſumitur pro teſte, ut Geneſ. *cap. 39. n. 11.* ibi; *Accidit autem quadam die, ut intraret Joſeph domum, & operis quidpiam abſque Arbitris faceret.* Aliquando accipitur pro domino alicujus rei, de qua pro ſuo arbitrio, ſeu libitu diſponere poteſt, unde *quiſque dicitur rei ſuæ moderator, atque Arbiter; leg. In re mandata 25. Cod. Mandati.* Quandoque Arbiter capitur pro Judice ſive ordinario, ſive delegato, ut *in l. Arbitrum 9. & l. Ab Arbitro 10. ff. Qui ſatiſdare coguntur, leg. Quiſquis 6. Cod. de poſtulando.*

3 Proprie autem, & magis ſtricte quantum ad noſtrum propoſitum, Arbiter eſt is, qui ſive ex Juris, ſeu Legis præſcripto, ſive ex partium conventione conſtituitur, eligitur, ut circa exortam controverſiam ſuum, ſeu judicium pronunciet. *Sic in re Communis.*

4 Arbitrorum duplex eſt genus: Alii enim ſunt Arbitri Juris, ſeu neceſſarii, & alii Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii, *Communis* per text. *in l. Societatem 76 ff. pro Socio.*

5 Arbitri Juris, ſive neceſſarii ſunt illi, qui ex neceſſitate, ac præſcripto Legis, aut Statuti, vel a Judice, vel a partibus conſtitui debent, & de iſtis varia habentur exempla in Jure, ut *in c. Suſpicionis 39. de Officio Delegati, c. Si contra 4. & c. Ab Arbitris 11. eod. in 6.* ubi jubentur eligi Arbitri ad cognoſcendum, cur Judex pro ſuſpecto recuſetur; item *in cap. Paſtoralis 14. de Reſcriptis*, ubi ſtatuitur eligendos eſſe a partibus Arbitros ad dijudicandam cauſſam inter diverſos Judices ſuper revocatione Litterarum Apoſtolicarum diſcordantes. Item *in c. Si Clericus 46. cauſ. 11. quæſt 1.* ubi ſi Epiſcopus cum Clerico ſibi ſubdito controverſiam habeat, ea decernitur decidenda per Arbitros de utriuſque partis conſenſu electos. Et ſic de aliis. *Communis.*

6 Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii ſunt illi, qui ſponte, & nullo Jure præcipiente ex libero partium conſenſu, ſeu Compromiſſo conſtituuntur; Hinc dicuntur *Voluntarii* ad denotandum, quod nulla Juris, ſeu Legis neceſſitate, ſed libera partium voluntate eliguntur, & *Compromiſſarii* appellantur, quia ex concordi partium compromiſſo aſſumuntur. *Communis.*

7 Arbitri Juris, ſeu neceſſarii in multis differunt ab Arbitris voluntariis, ſeu Compromiſſariis. Primo quia Arbitri Juris, ſeu neceſſarii compelli poſſunt ad hoc munus ſuſcipiendum: *cap. Cum ſpeciali 61. de appellat.* Arbitri autem voluntarii, ſeu Compromiſſarii compelli non poſſunt ad illud munus, ſeu Compromiſſum acceptandum, ſed libere illud poſſunt ſuſcipere, aut reſpuere, prout ei placuerit, *l. Labeo 3. ff. de Receptis, qui arbitrium receperunt.* Et ratio hujus diverſitatis eſt, quia Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii aſſumuntur libere, & extra neceſſitatem juriſdictionis, ut dicitur *in cit. l. Labeo, §. 2.* Arbitri Juris, ſeu neceſſarii aſſumuntur ex neceſſitate, ſeu præſcripto Juris, habentque juriſdictionem; Unde ſicut munus judicandi eſt neceſſitatis, & neceſſario acceptari debet *l. Munerum 18. §. Judicandi, ff. de muneribus, & honoribus*, ita etiam hoc munus arbitrandi, ſeu judicandi ex præſcripto Legis. Pirhing. *lib. 1. decret. tit. 43. num. 4.* Reiffenſtuel *ibid. num. 20.* & alii paſſim.

8 Quamvis autem Arbitri voluntarii, ſeu compromiſſarii ex dictis compelli nequeant ad compromiſſum acceptandum, compelli tamen poſſunt ad illud implendum, ſi acceptaverint, textu expreſſo *in cit. leg. Labeo, §. 2.* Niſi aliquod ſuper-
9 veniens neceſſarium, ac grave impedimentum eos excuſet ut invaletudo, propriorum negotiorum neceſſaria occupatio, urgens profectio, inimicitiæ capitales inter eos, & litigatores, ſuſceptum munus aliquod Reipublicæ, & hujuſmodi, textu expreſſo *in leg. Licet autem 15. & leg. Et ſi 16. ff. de Receptis, qui arbitrium receperunt.* Pirhing. *cit. num. 4.* Reiffenſtuel *cit. num. 20.* & alii paſſim.

Secundo differunt, quia Arbitri Juris, ſeu neceſſarii 10
habent juriſdictionem, & quamdam coercitionem a Lege ipſis datam ad expedienda omnia, quæ ad cauſam definiendam ſunt neceſſaria, ut citare partes, teſtes compellere, eoſque examinare, ac punire, ſi ſint inobedientes; *cap. Suſpicionis 39. de officio Delegati*, & ibi Gloſſa verb. *Ad quæ omnia.* Arbitri vero voluntarii, ſeu Compromiſſarii nullam habent juriſdictionem, & coercitionem, ſed tantum cognitionem, ſeu notionem quamdam, *l. Ait Prætor 5. ff. de re judicata*, ac notat Abbas *in cap. Cum dilectus 6. n. 3. de Arbitris.* Iſti enim Arbitri totam poteſtatem a partibus compromittentibus accipiunt: privati autem juriſdictionem, ſeu poteſtatem publicam conferre non poſſunt; *leg. Privatorum 3. Cod. de juriſdiction. omnium Judic.* Hinc Arbitri voluntarii, ſeu Compromiſſarii non poſſunt compellere teſtes ad comparendum, nec eos, ſi delinquant, punire, nec partibus compromittentibus imperare, niſi quatenus ipſæ per compromiſſum ſponte ſe obligarunt, Gloſſ. *in cit. cap. Cum dilectus 6. verſ. Niſi de Arbitris.* Molina *tract. 5. de juſtitia diſp. 23. num. 11.* Pirhing. *loco citato num. 3* Reiffenſtuel. *loco citato num. 18. & 19.* & alii.

Tertio differunt, quia ab Arbitrio, ſeu Laudo Arbi- 11
trorum Juris, ſeu neceſſariorum appellari poteſt, *l. Arbitror. 9. ff. Qui ſatiſdare coguntur, cap. Ab arbitris 11. de officio Delegati in 6.* & Gloſſa final. *ibidem.* Ab Arbitrio autem, ſeu Laudo Arbitrorum voluntariorum, ſeu Compromiſſariorum appellari non poteſt, *l. Diem proferre 27. §. 2. & l. Non diſtinguemus 32. §. 14. ff. de Receptis, qui arbitrium receperunt, leg. Ex ſententia 1. Cod. de receptis Arbitris.* Et ratio diverſitatis eſt, quia, cum partes compromittere in Arbitros Juris, ſeu neceſſarios teneantur neceſſitate Legis, ſeu coactione Judicis, æquum eſt, ut pars, quæ ſe gravatam ſentit, ab eorum Arbitrio, ſeu Laudo, vel ſententia appellare poſſit; Econtra autem cum partes non neceſſitate Legis, nec coactione Judicis, ſed mera, & ſpontanea ſua voluntate Arbitros voluntarios, ſeu Compromiſſarios eligant, & ſe obligent ad ſtandum eorum Arbitrio, ſeu Laudo, æquum eſt, quod non impugnent illud, & pars, quæ ſe gravatam ſentit, ſibi imputare debet, ſi omiſſo Judice competenti, a quo ſi læſa fuiſſet, appellare potuiſſet, voluit adire Arbitrum, a cujus Arbitrio, ſeu Laudo non datur appellatio, textu expreſſo *in cit. l. Diem proferre 27. §. 2. ff. de receptis*, ibi: *Stari autem ſententia Arbitri, quam de re. dixerit, ſive æqua, ſive iniqua ſit, & ſibi imputet, qui compromiſit*; Gloſſa *fin. in cit. cap. Ab arbitr.* Abbas *in cit. cap. Suſpicionis num. 7.* Engel *l. 1. decret. tit. 43. num. 7.* Pirhing. *ib. n. 5.* Reiffenſtuel *ib. num. 57* & alii paſſim.

Licet autem ab Arbitrio, vel Laudo Arbitrorum vo- 12
luntariorum, ſeu Compromiſſariorum non detur proprie appellatio, tamen ſi eorum Laudum, ſeu Arbitrium ſit manifeſte injuſtum, poteſt Officium Judicis implorari, ac poſtulari, ut illud ad juſtitiam reducatur ſecundum boni, ac prudentis viri judicium; & interim contra executionem dicti injuſti, iniqui, ſeu doloſi Arbitrii, vel Laudi dabitur exceptio *doli mali*, per text. *in cit. leg. Non diſtinguemus 32. § 14. ff. de Receptis, qui Arbitrium, & in l. Arbitrorum 3 Cod. de receptis Arbitris*, & *in cap. Non ſine 2. §. Quoniam, de Arbitris.* Sic Gloſſa margin. *in cit. cap. Ab arbitris in fine.* Abbas *in cit. cap. Non ſine num. 14. & 15.* Engel *loc. cit. num. 8* Pirhing. *loc. cit. num. 5* & alii.

Quamvis nomen Arbitri in lata, & generali acceptio- 13
ne poſſit etiam convenire Arbitratori, & amicabili compoſitori, ſtricte tamen, & proprie iſti inter ſe differunt. Nam amicabiles compoſitores ſtricte & proprie ſumpti, ſunt qui nullo præcedente compromiſſo, vel pacto partium, ſponte, ac proprio motu, ſeu rogatu alicujus extranei diſcordantes partes amicabiliter componunt, &
pacificant. *Authent. Si vero, Cod. de Judic.* Et iſti amica- 14
biles Compoſitores non ſunt proprie dicti, nec Arbitri, nec Arbitratores, ut colligitur, *ex leg. Pomponius 13 §. Recepiſſe, ff. de receptis, qui Arbitrium*; Molina *tract. 5. diſp. 30. num. 9.* Pirhing. *loc. cit. num. 8.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 4.* & alii.

Arbitratores ſtricte & proprie ſumpti, ſunt illi, qui 15
a partibus eliguntur, in ipſoſque compromittitur ad perficiendos ſuos contractus, vel damna illa reſarcienda, & alia negotia extrajudicialia expedienda, ut cum in contractu emptionis, venditionis, ſocietatis, tranſactionis &c. a partibus eligitur tertius, ut extrajudicialiter recognoſcat, quid æquum ſit, ut una pars det alteri ex cauſa talis contractus, vel æſtimet pretia rerum, aut operarum, ſeque deſuper contractu arbitretur, & diſcordantes partes concordet, cuilibet tribuendo portionem ipſi contingentem; Vel cum a partibus tertius eligitur, ut pro injuria, vel damno illato, lædens tantum det læſo, quantum ipſe fuerit arbitratus. Abbas *in cap. Quintavallis 23. num. 8. de jurejurando.* Bartolus *in l. 1. §. Et poſt operis novi num. 5. ff. de operis novi nunciat.* Pirhing. *loc. cit. num. 9. verſ. Alii.* Reiffenſtuel, *loc. cit. num. 8.*
ac alii. Et horum Arbitratorum ſententia a DD. voca- 16
tur *Arbitramentum.* Illa autem Arbitrorum *Arbitrium*, ſeu *Laudum.* Pirhing. *loc. cit. num. 6.* Reiffenſtuel *loc. cit num. 12.* & alii paſſim.

17 Arbitri ſtricte & proprie ſumpti, ſunt illi, qui ſive ex Legis præſcripto, ſive ex partium conventione aſſumuntur ſuper lite, ſive ad cognoſcendum, & arbitrandum circa controverſiam ſuper re litigioſa exortam; *arg. l. Non diſtinguemus* 32. §. 16. *ff. de receptis. qui arbitrium receperunt*. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 8. Pirhing. *loc. cit. n.* 1. Sanig. *tit. de Arbitris cap.* 1. Abbas *loc. cit.* Speculator *tit. de Arbitris §. Arbiter n.* 3. & alii.

18 Unde in multis differt Arbiter ab Arbitratore. Primo quia Arbiter Aſſumitur ſuper lite, & Arbitrator ſuper contractu, ut patet ex dictis *num.* 15. & 17. Secundo quia Arbiter debet procedere juris ordine ſervato *arg. l. Pomponius* 13. §. 2. *ff. de receptis*. Non ſic autem Arbitrator, qui ſolum extrajudicialiter atque ex æquo, & bono rem componit, ut patet ex dictis *num.* 15. Tertio quia Arbitri ſententiæ ſtandum eſt, ſive æqua ſit, ſive iniqua, *l. Diem proferre* 27. §. 2. *ff. de receptis, qui Arbitrium*; Non ſic vero ſententiæ Arbitratoris, quæ ſi fuerit injuſta, reducitur ad arbitrium boni viri, *l. Societatem* 76. §. *Arbitrorum*, & *l. Unde* 79. §. *Porro pro ſocio*. Quarto quia Arbiter nequit quis eſſe in re ſua; *leg. Si de re ſua* 52. *ff. de receptis* &c. Bene tamen poteſt quis eſſe Arbitrator in propria re, ſeu oſtenſa; Dummodo juſte arbitretur, alioquin recurritur ad arbitrium boni Viri *l. Si cum ea* 3. *Cod. de dotis promiſſione*. Quinto quia ſententia Arbitri proprie dicti proprio nomine dicitur *Arbitrium* ſive *Laudum*; Sententia vero Arbitratoris proprie dicti dicitur *Arbitramentum* ex dictis *ſupra num.* 16 & notat Abbas *in cit. cap. Quintavallis* 23. *de jurejurando*, ubi viginti duas affere differentias, quæ brevitatis gratia apud ipſum videndæ relinquuntur.

19 Arbiter præſertim voluntarius, ſeu Compromiſſarius in multis etiam differt a Judice. Primo quia Judex etiam invitus dari poteſt, *l. Munerum* 18 §. *Judicandi*, *ff. de muneribus*, cum ſimilibus ibidem a Gloſſa adductis. Arbiter autem voluntarius, ſeu Compromiſſarius, non niſi volens, cum nemo invitus cogatur arbitrium ſuſcipere, licet illud ſemel ſuſceptum cogatur adimplere, *l Labeo* 3. §. 1. *ff. de recep.* Secundo quia a ſententia Judicis appellari poteſt, *l.* 1. *& tot. tit. de appell.* Non ſic vero a ſententia Arbitri, *leg. Ex ſententia Arbitri* 1. *Cod. de receptis Arbitris*. Tertio quia Arbiter latam a ſe ſententiam invalidam mutare, ſeu retractare non poteſt, *l. Qualem* 19. *in fine*, *& leg. Quia Arbiter* 21. *ff. de receptis* &c. Judex autem ordinarius poteſt, *l. Si Præſes* 6 *Cod. Quomodo, & quando Judex* &c. Quarto, quia Arbiter Compromiſſarius Laudum ſuum executioni mandare non poteſt, quia jurisdictionem nullam habet, *l. Ait Prætor* 5. *ff. de re judicata*, *l. Cum antea* 5. *Cod. de receptis Arbitrio*, ſeu executio demandatur Judici ordinario ipſius Rei, *cit. l. Cum antea*, & firmant DD paſſim. Judex vero poteſt, *cap. Quærenti* 26. *de offic. delegati*, & patet ex *to. ff & Cod. de Judiciis*, & *lib.* 2. *Decretal. tot.* 1. *tit de Judiciis*, cum ſimilibus. Quinto quia Arbiter compromiſſarius non poteſt teſtes cogere, nec punire contumaces, quia ex mox dictis juriſdictionem non habet, niſi in Compromiſſo hoc actum fuerit; Judex autem poteſt, *l Conſenſiſſe* 2. §. *final. ff. de judiciis* cum ſimilibus. Sexto Arbiter non poteſt delegare Arbitrium; *l. Non diſtinguemus* 32. §. 16. *ff. de receptis* &c. Judex vero delegare poteſt vices ſuas, *l. More.* 5. *ff. de juriſdiction. l.* 1. *ff de officio ejus, cui mandata eſt juriſdictio*. Septimo, quia ex Laudo Arbitri neque actio, neque exceptio rei judicatæ datur, ſed pœnæ petitio; *l. Si contra* 2. *Cod. de receptis Arbitris* cum ſimilibus, niſi expreſſe, vel tacite ſit approbatum, *l. Cum antea* 5. *Cod. eod.* Ex ſententia vero Judicis datur, ut patet *tot. tit. ff. & Cod. de re judicata*, *& except. rei judicat.* Octavo quia in Arbitrium venit ſolum id, de quo actum eſt, ut veniret; *l. Quid tamen* 21. §. 6. *de receptis* &c. Stricti enim juris eſt; In judicium autem veniunt omnia, quæ expreſſe ne venirent, non prohibentur, *l. Solemus* 61. *ff. de judiciis*. Nono, quia reconventio non habet locum coram Arbitro Compromiſſario, cum non poſſit judicare, niſi de his tantum, ſuper quibus in ipſum extitit Compromiſſum; Locum autem habet coram Judice, *cap. Cum dilectus* 6. *de Arbitris*. Plures aliæ differentiæ referuntur a Durand. *in ſpecul. tit. de Arbitris §. Differt.* Hiltrop. *in proceſſ. part.* 1. *tit.* 9. *n.* 19. *& pluribus ſeq.* Pirhing. *loc. cit. num.* 9. apud ipſos videndæ.

20 Arbiter Juris, ſeu neceſſarius, quamvis non multum differat a Judice, cum ad inſtar Judicis habeat juriſdictionem, & coercitionem quamdam, *cap. Suſpicionis* 39. *de Offic. Delegati* juncta Gloſſa *ibib. verb. Ad quos omnia*, poſſitque ab eo appellari non minus ac a Judice, *cap. Ab arbitris* 11. *de officio delegati in* 6. Proprie tamen non eſt Judex, nec Ordinarius, nec Delegatus, ſed ad ſimilitudinem Delegati. Sic Gloſſa *in cit. cap. Suſpicionis verſ. Ad quos omnia*; ubi horum neceſſariorum Arbitrorum juriſdictionem appellat *quaſi ordinariam*, quæ dictio *quaſi* minuit, & indicat, quod non ſit plene ordinaria, nec mere delegata, quia Princeps eos non elegit, ſed conſenſus partium, jure ſic diſponente, ac proinde eſſe quaſi mixtam ex utraque, licet magis videatur accedere ad delegatam, quam ad ordinariam, *arg. cit. cap. Suſpicionis* & *cit. cap. Ab arbitris*, utpote quæ duo capitula tractant de illis Arbitris Juris, ſeu neceſſariis, & tamen ſunt collocata ſub *tit. de officio delegati*, & non ſub *Titulo de Officio Ordinarii*. Multum enim valet argumentum a ſituatione Rubricæ, ut notat Gloſſa *in cap. Bonæ memoriæ* 3. *verb. Prima tandiu, de confirmat. utili, & in cap. Tibi qui* 12. *verb. Certe, de Reſcriptis in* 6. & *in cap. Statuimus* 1. *verb. Conſervatores, de officio delegati in* 6. *& in Clement. unic. verb. Executores, de officio delegati*, Abbas *in cap Ultim. n.* 22. *de ſententia, & re judicata* expreſſe dicens: *Valet argumentum a ſituatione Rubricæ*, ut notatur *in cap. Tibi qui* 12. *de Reſcriptis in* 6. *cap. Si ſuper gratia* 9. *de officio delegati in* 6. *cap. Bonæ memoria* 3. *de confirmat. utili*, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 18. *&* 21. & *in proœmio lib.* 1. *Decretal.* §. 6. *num.* 103. 104. & 105. cum aliis ibi allegatis.

In Arbitros compromittere generaliter loquendo poſſunt 22
omnes, qui habent rerum ſuarum liberam adminiſtrationem; Secus autem non. Colligitur ex *l. Non ſolum* 4. *Cod. de prædiis minor. & cap. Cum tempore* 5. *de Arbitris*, & tenent Abbas *in cit. cap. Cum tempore num.* 3. Barboſa *in Collect. num.* 2 *hoc tit.* Pirhing. *loc. cit. num.* 10. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 32. *& ſeq.* & alii paſſim.

In ſpecie loquendo, in Arbitros compromittere non 23
poteſt: Primo Pupillus ſine Tutoris auctoritate, niſi fidejuſſerit, a quo pœna peti poſſit, textu expreſſo *in l. Si pupillus* 25. *ff. de receptis, qui Arbitrium &c.* Secundo compromittere nequit Minor ſine ſui Curatoris auctoritate, *l. Labeo* 3. juncta Gloſſa verb. *Commiſſa*, *& verb. Dabitur. ff. de receptis qui &c.* Tertio Servus, *leg. Non diſtinguemus* 32. §. *Si ſervus ff. eod.* Quarto Procurator ſine ſpeciali mandato Domini, *cap. Per tuas* 9. *de Arbitris*, & ibi Abbas *num.* 2. Gloſſa *in cap. Qui ad agendum* 4. *verb. Paciſci, de Procuratoribus in* 6. Quinto Religioſus ſine licentia ſui Superioris non poteſt compromittere, etiamſi adminiſtrationem habeat, Hoſtienſis *in Summa hoc. tit num.* 7. Pirhing. *loc. cit. num.* 11. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 37. Sexto Clericus ſine Auctoritate Ordinarii nequit facere Compromiſſum de bonis Eccleſiaſticis, per quod obligetur Eccleſia, aut d... præjudicio Eccleſiæ, cujus eſt Rector, *cap. Pervenit* 3. ſuncta ibi Gloſſa *final. de Arbitris*. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 37. Pirhing. *loc. cit. num.* 11. Immo ſi tale Compromiſſum eſſet celebratum in forma, quæ alienationem induceret, neque poſſet fieri etiam cum auctoritate Ordinarii, per text. *in Extrav. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienandis*, & *in cit. cap. Cum tempore* 5. *de Arbitris*. Quinimo ubi Compromiſſum celebretur in forma, quæ alienationem inducat, neque poteſt fieri de rebus Eccleſiæ ab ipſomet Ordinario, ſeu Prælato quocumque ſine ſolemnitatibus requiſitis ad alienationem, per text. *in cit. Extrav. Ambitioſæ*; & *in cit. cap. Cum tempore*, cum ſimilibus, & concordant Doctores communiter.

Arbitri eſſe poſſunt generaliter loquendo omnes, qui 24
jure non prohibentur. *Communis* per text. *in l. Labeo* 3. §. *final. ff. de receptis, qui Arbitrium*: Quicumque enim non prohibetur expreſſe, per conſequentiam admittitur, *l. Cum Prætor* 12. *ff. de judiciis cap. Cum apud* 25. *de ſponſalibus*, cum conceſſum intelligatur, quod expreſſe non prohibetur, *arg. l. Teſtimonium* 1. § 1. *de Teſtibus*: *& leg. Mutus* 43. §. 1. *ff. de Procuratoribus*. Unde Arbitri eſſe poſſunt non ſolum illi, qui ſunt integræ famæ, ſed etiam infames, textu expreſſo *in l. Pedius* 7. *ff. de receptis &c.* & *cap. Infames* 2. §. *Cognitiones cauſ.* 26
3 *quæſt.* 7. Et non ſolum privati, ſed etiam qui in Magiſtratu ſunt, Arbitri eſſe poſſunt, licet tales non poſſint cogi, ut Arbitrium recipiant, *l. Labeo* 3. § *final.* 27
& l. Nam. Magiſtratus 4. *ff. de receptis*. Item arbitri eſſe poſſunt etiam Filiifamilias, cum illi etiam in rebus ſuorum Genitorum Arbitri eſſe poſſint, *l. Sed & Filiusfamilias* 5. *& leg. Quin etiam* 6. *ff. de receptis &c.*

In ſpecie loquendo Arbitri eſſe non poſſunt. Primo 28
Servi, *l. Pedius* 7. *ff. de receptis &c. & cap. Infames* 2. §. *Si quis vero in fin. cauſ.* 3. *quæſt.* 7. Secundo Pupilli furioſi, muti, & ſurdi, *l. Sed etſi* 9. *ff. de receptis*. Tertio minoris 20. annis *leg. Cum Lege* 41. *ff. eod.* In majorem autem 20. annis poteſt quidem compromitti, at ſi is ſit minor 25. annis, & compromiſſum temere acceptando, atque arbitrium pronunciando læſus fuerit, reſtituitur in integrum, textu expreſſo *in cit. l. Cum Lege*. Quarto Religioſi privati, niſi id expoſcat ſuorum Monaſteriorum utilitas, & ſuorum ſuperiorum conſenſus accedat. Gloſſa *in leg. Pedius* 7. §. *Ultim. verb. Nullum ſit, ff. de receptis &c.* Durandus *tit. de Arbitris* §. *Sequitur num.* 29. & 40. Engel *lib.* 1 *decret. tit.* 43. *n.* 6. Sanig. *eod. cap.* 2. *num.* 3. Pirhing. *loc. cit. num.* 24. Reiff. *loc. cit. num.* 40. & alii; Monachi enim non poſſunt eſſe forenſis judicii ſuſceptores, *cap. De præſentium* 20 *cap. Monachi* 33. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1. Quinto fœminæ, licet ſummæ, atque optimæ opinionis ſint, textu expreſſo *in l. Sancimus* 6. *Cod. de receptis Arbitris*; ſicut enim fœminæ nequeunt fungi officio Judicis, textu expreſſo *in l Cum Prætor* 12. § 2. *ff. de judiciis*, *& in l. Fœmina* 2 *ff. de Regulis Juris*; *& in cap. Infamis* 1. *cauſ.* 3. *quæſt.* 7. ita neque officio Arbitri, cum Arbitria redacta ſint ad inſtar judiciorum, textu expreſſo *in leg. Compromiſſum* 1. *ff. de receptis, qui Arbitrium &c.*

Licet

29 Licet autem fœminæ ex dictis nequeant eſſe Arbitræ, ſeu Arbitrices, ideſt nequeant pronunciare Arbitrium propriæ dictum, poſſunt tamen eſſe Arbitratrices, ideſt pronunciare Arbitramentum, ſicque ratione Compromiſſi in ſe facti tamquam in Arbitratrices, ſeu amicabiles compoſitrices poſſunt partes pro bono, & æquo componere, ut colligitur per contrarium ſenſum ex *cap. Dilecti* 3. *de Arbitris*, ubi dicitur, quod fœminæ *ab omni ſunt judiciali examine ſeparandæ*, ergo, ſecus de cognitione extrajudiciali in Arbitramento, ſeu amicabili compoſitione, quæ ſit extra judicium, & ordinem judiciorum non requirit. Sic Abbas *in cit. cap. Dilecti nu.* 2. *& in cap. Quintavallis* 23. *num.* 1. *de jurejurando*, Durandus *tit. de Arbitris* §. *Poteſt n.* 1. *& ſeq.* Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 43. Pirhing. *loc. cit. num.* 19. Molina *tract.* 5. *diſp.* 39. *n.* 4. & alii. Im-
30 mo fœminæ poſſunt eſſe etiam Arbitrices, ſicque proferre Arbitrium, ſi habeant Juriſdictionem de jure communi, vel ſecundum conſuetudinem Regionis, tunc enim ſicut judicare, ita & arbitrari poſſunt. *cit. cap. Dilecti* 4. *de Arbitris*, *& cap. Vereor* 22. *cauſ.* 8. *q.* 1. Abbas *in cit. c. Dilecti* 4. *de Arbitris*, *& cap. Vereor* 22. *cauſ.* 8. *qu.* 1. Abbas *in cit. cap. Dilecti n.* 1. Durandus *loc. cit. num.* 2. Enguel *loc. cit. n.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 42. Pirhing. *loc. cit. num.* 17. *& ſeq.* & alii.

31 Item licet ex dictis *ſupr. n.* 28. Religioſi nequeant eſſe arbitri, poſſunt tamen cum conſenſu ſuorum Superiorum eſſe Arbitratores, quia Arbitramentum, ſeu amicabilis compoſitio ſit extra judicium, & ordinem judiciarium non requirit. Abbas *in cit. cap. Quintavallis* 23. *n.* 13. *de jurejurando*. Molina *loc. cit. num.* 5. Pirhing. *loc. cit. n.* 24.

32 Sic etiam licet nemo poſſit eſſe Arbiter in re propria cum ſententiam, ac jus ſibi dicere, ſibique imperare non poſſit, textu expreſſo *in l. Si de re ſua* 51. *ff. de receptis qui arbitrium &c.* poteſt tamen quis in re propria eſſe Arbitrator, *leg. Veluti* 77. *ff. Pro ſocio*; Molin. *cit. diſp.* 39. *num.* 9. Pirhing. *loc. cit. n.* 24. *in fine*.

33 Ita pariter licet Laicus nequeat in cauſis ſpiritualibus eſſe Arbiter, textu expreſſo *in c. Contigit* 8. *de Arbitris*, poteſt tamen eſſe Arbitrator, ſeu amicabilis compoſitor. Sic Fagn. *in cit. cap. Contingit nu.* 20. plurimos alios citans, & teſtans de communi, Pirh. *l. c. n.* 23. Decius *inc.* 2. *de judiciis n.* 4. affirmans hanc eſſe communem opinionem, & ab ea non recedendum; quidquid afferant aliqui in contrarium. Et ratio eſt, quia Arbiter procedit inſtar judicis, ſervato ordine judiciali, per text. *in leg. Compromiſſum* 1. *ff. de receptis*, *qui arbitrium*, & *in leg. Rem non novam* 14. *Cod. de judiciis*, adeoque nequit Laicus eſſe Arbiter in cauſis ſpiritualibus, ne dicatur in ipſis eſſe Judex, quod ei expreſſe prohibitum *in cap. Decernimus* 2. *& cap. Quanto* 3. *de judiciis* cum ſimilibus; Non ſic tamen Arbitrator, qui eligitur ſolum, ut aliquid æſtimet, & ſine ordine judiciario dicat, & arbitretur, quid ſibi videatur, & amicabiliter componat, ut *Inſtit. de empt. & vendit.* §. *Pretium*, *leg. Societatem* 6. *ff. Pro ſocio* cum ſimilibus; Tum quia *in cit. cap. Decernimus* 2. *de judiciis*, *& ſeq.* non univerſim prohibentur Laici tractare negotia Eccleſiaſtica, cum Laici poſſint eſſe Procuratores in cauſis ſpiritualibus, textu expreſſo *in cap. Non indiſcrete* 1. *de Procuratoribus in* 6. ſed ſolum prohibentur tractare negotia Eccleſiaſtica judicando, & diſponendo, non autem ut nudi miniſtri, ſicuti ſunt Arbitratores. Unde *in cit. cap. Contingit* 8. *de Arbitris* eſt ſermo de Arbitro, & non de Arbitratore.

34 Inſuper accedente auctoritate Judicis Eccleſiaſtici, Laicus conjunctim cum Clerico poteſt eſſe etiam Arbiter in cauſa ſpirituali, & valet Laudum ab ipſis prolatum, *cap. Per tuas* 9. *de Arbitris*, quia Compromiſſum de re ſpirituali factum in Laicum & Clericum ſimul ſuſtinetur propter mixturam Clerici, ut patet *in cap. Ex parte tua* 10. *de Arbitris*; nam magis dignum trahit ad ſe minus dignum, ut res potius valeat, quam pereat, *cap. Quod in dubiis* 3. *& cap. Abbate* 25. *de verb. ſignific.* Quod procedit, etiamſi unus tantum ſit Clericus, & plures Laici, ut patet *in cit. cap. Ex parte tua*. Sic Fagnan. *in cit. cap. Contingit* 8. *de Arbitris n.* 8. *& ſeq.* cum pluribus ibi citatis, Covarr. *c.* 24. *practic. qu. n.* 1. Pirhing. *loc. cit. n.* 22. Reiff. *loc. cit. nu.* 44. & alii.

35 Laici poſſunt eſſe Arbitri in cauſis Civilibus Clericorum, ſeu ſuper rebus temporalibus ipſorum, & ab ipſis Clericis poteſt in Laicos fieri tale Compromiſſum etiam ſine auctoritate Superioris, ſeu Judicis Eccleſiaſtici. Sic colligitur ex *cit. c. Contingit* 8. deſumpto argumento a ſenſu contrario, & *ex c. Expoſita verb. Compromiſit*; Abbas *in cit. c. Dilecti* 4. *de Arbitris n.* 8. poſt Hoſtienſem, & Joan. Andream, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 45. Pirhing. *loc. cit. n.* 22. *verſ. Limitatur ſecundo*, & alii.

36 Compromiſſum tam de jure Civili, quam de Jure Canonico poteſt fieri in Judicem, ut in Arbitratorem, ſeu amicabilem compoſitorem etiam reſpectu cauſæ coram ipſo agitatæ. *Communiſſima* omnium tum Juriſtarum, tum Ca-
37 noniſtarum. An autem utroque jure poſſit fieri tale Compromiſſum in Judicem, non ſolum ut Arbitratorem, ſed etiam ut in Arbitrum; variant Doctores. Aliqui enim apud Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in c. ex parte* 10. *de Arbitris n.* 20, volunt tale Compromiſſum poſſe quidem fieri in Judicem de jure Canonico per text. *in cap. Cum tempore* 5. *cap. Cum olim* 7. *cap. ex parte* 10. *c. Cum a nobis* 12. *de Arbitris*, *c. Cauſam* 8. *de elect. & c. Litteras* 14. *de præſumptionibus*. At non de Jure Civili per expr. text. *in l. Sed etſi* 9. §. 2. *ff. de receptis*, *qui arbitrium*, ubi expreſſe ſic habetur: *Si quis Judex ſit, arbitrium recipere ejus rei, de qua Judex eſt, in re ſe compromitti jubere prohibetur Lege Julia &c.* Alii autem apud ipſum Fagn. *loc. cit. num.* 21. exiſtimant nec de jure Civili, nec de jure Canonico compromitti poſſe in Judicem ordinarium tamquam Arbitrum, ſed ſolum tamquam in Arbitratorem, amicabilem compoſitorem. Alii tandem probabilius ſuſtinent poſſe ſeu tale Compromiſſum utroque jure fieri in Judicem, ſive ordinarium, ſive delegatum, non ſolum ut in Arbitratorem, ſed etiam ut in Arbitrum etiam reſpectu cauſæ coram ipſo agitatæ; dummodo id fiat a partibus ſponte, & non jubente dicto Judice. Sic Gloſſa *in cit. cap. cum tempore verb. Magdeburgenſi*, & Abbas *ibid. n.* 5. *de Arbitris*, & alia Gloſſa *in cap. infames* 2. §. *Si quis vero in verb. Judex cauſ.* 2. *q.* 7. Joan. Tancredi. Vincent. Philipp. & Goff. *in cap. final. de rerum permutat.* quos refert, & ſequitur Joannes Andr. *in cap. ex parte* 10. *de Arbitris in gloſſ.* 1. *num.* 9. *&* 10. Vallenſis *de Arbitris* §. 2. *n.* 4. Sannig. *ib. cap.* 2. *num.* 2. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 47. Pirhing. *loc. cit. n.* 12. & eſt fere communis opinio Canoniſtarum, ut ex Abbate *loc. cit. n.* 5. teſtatur Fagnan. *loc. cit. nu.* 22. *verſ. Tertia*, *& ultima opinio*. Et quod id fieri poſſit de Jure Canonico patet ex citatis Juribus ſupra pro prima ſententia. Tota difficultas eſt quoad Jus Civile, quod videtur reſiſtere *in cit. l. Sed etſi* 9. §. 2. *ff. de receptis &c.* At dicta Lex intelligenda eſt hoc ſenſu, nempe quod ibi ſolum prohibeatur, ne Judex cogat partes litigantes, ut cauſam in ipſum compromittant; non autem eſt ibi prohibitum acceptare compromiſſum, ſi ſponte a partibus fiat in ipſum Judicem, & non eo jubente, & hæc intelligentia deſumitur ex ſubjunctis ibid. verbis: *in re ſe compromitti jubere prohibetur*, ubi particula *in re*, non disjunctive, ſed copulative accipienda eſt, ut patet ex *cit. cap. Infames* 2. §. *Si quis vero cauſ.* 3. *quæſt.* 7. ubi refertur integer §. *Si quis Judex* dictæ Legis *Sed etſi*, & loco illius dictionis *re* ponitur copula & atque ita ubi Lex Civilis dicit *in re ſe compromitti*, Lex Canonica quaſi jus Civile exponendo dicit *& in ſe compromitti*, adeoque dictio *re* in dicto §. *Si quis Judex* eſt accipienda copulative: Nec eſt novum ut dictio illa *re* fiet copulative, ut *in leg. Sæpe*, *ff. de verborum ſignificat. & in leg. Cum quidem*, *Cod. eodem*, & conſequenter tenendum eſt, quod in dicta Lege *Sed etſi* prohibeatur ſolum ne Judex cogat partes litigantes, ut cauſam in ipſum compromittant, non autem prohibeatur, ne acceptet compromiſſum a partibus ſponte factum in ipſum; Tum quia Lex Civilis dubia, & obſcura intelligenda eſt juxta claram, & certam Legem Canonicam. Si enim in dubiis, & obſcuris pro interpretatione Legis recurritur ad conſuetudinem, ut in *l. Si de interpretatione*, *ff. de Legibus*; *& in cap. Cum dilectus*, *de conſuetudine*, a fortiori recurrendum eſt ad Jus Canonicum, quod eſt majoris auctoritatis, quam conſuetudo, arg. a ſimili *in cap. Quis neſciat* 11. *diſt.* 11. adeoque cum per allegatos Canones ſupra pro prima ſententia ſit id clare deciſum de Jure Canonico, tenendum eſt etiam de Jure Civili; cum non ſit ponenda differentia inter Jus Canonicum, & Jus Civile, niſi ubi clare id reperitur expreſſum, *arg. cap.* 1. *de nov. oper. nunciat.* & ſint jura Juribus concordanda, *cap. Cum expediat*, *de elect. in* 6. & conſequenter clara hujus articuli deciſio in Jure Canonico, ſervanda eſt etiam de Jure Civili per text. *in cit. cap.* 1. *de novi operis nunciatione*, ubi expreſſe dicitur quod *Leges non dedignantur Sac. Can. imitari*. Sic pluribus adductis Fagn. *l. c. a n.* 22. *ad* 33. & omnes ſupracitati, aliique plures.

Compromiſſum poteſt fieri in unum, duos vel plures 38
Arbitros pari, vel impari numero. *Communis*, per text. *in* 6. *Sane* 1. *in cap. Non ſine* 2. *& cap. Innotuit* 12. *de Arbitris*, *& l. Item ſi unus* 17. §. *Si in duos*, *ff. de receptis*, *qui arbitrium &c.* Conſultius tamen eſt, ut impari 39
numero aſſumantur, ut ſi non omnes in judicando, ſeu arbitrando conſentiant, ſeu conveniant, ſaltem major pars reperiatur, cujus arbitrio ſtetur, & ſic cauſa concludatur; *l. Item ſi unus* 17. §. 6. *ff. de receptis*, *qui arbitrium receperunt*, *cap. Sane* 1. *de Arbitris*. Unde quando plures Arbitri impari numero electi non concordant, ſtari debet arbitrio, ſeu ſententiæ majoris partis concordantis; *cit. l. Item ſi unus* 17. §. 7. *& l. Sicut tribus* 18. *ff. de receptis &c. c. Sane* 1. *de Arbitris*, *& cap Si ex tribus* 1. *eod. in* 6.

Si tres v. g. ſint electi Arbitri, & omnes inter ſe diſcor-
dent in taxanda aliqua quantitate, ut ſi unus taxet in quin- 40
decim, alter in decem, & tertius in quinque, ſtari debet minori ſummæ, ſeu quantitati, quia in hanc minorem ſummam omnes conſenſerunt textu expreſſo *in l. Diem* 27. §. *ff. de receptis &c.* & *in c. Si ex tribus* 1. *de Arbitris in* 6. In ſumma enim majori continetur & minor; *l. In eo,* 41
quod plus 110. *ff. de Reg. juris*, adeoque qui taxavit in 15. aut 10. cenſetur etiam taxaſſe in quinque, & ſic illi minori ſummæ ſtandum eſt.

Si duo eligantur Arbitri ea conditione ut ſi inter ſe di- 42
ſcordent, eligant aliquem tertium innominatum, tunc tale

Com-

Compromiſſum, & ſecutum inde Laudum non valet, textu expreſſo *in cit. lib. Item ſi unus* 17. §. 5. *ff. de receptis &c. & in c. Innotuit* 12. *de Arbitris*, addita ratione, quia Arbitri illi ſemel diſcordantes poſſent etiam diſcordare in aſſumendo tertio. Immo tale compromiſſum, & inde ſecutum Laudum erit invalidum, etiam ſi duo illi Arbitri concorditer eligunt dictum tertium innominatum.

43 Colligitur clare *ex cit. cap. Innotuit* 12. *de Arbitris*, ubi licet duo Arbitri habentes poteſtatem aſſociandi ſibi tertium innominatum concorditer illum elegerint, adhuc tamen Compromiſſum & Laudum inde ſecutum declaratum fuit invalidum. Et ratio eſt, quia tale Compromiſſum a principio jam fuit invalidum, per *cit. l. Item ſi unus* 17. §. 5. *ff. de receptis &c.* Quod autem ab initio non valet, neque poſtea convaleſcit. *l. Quod initium vitioſum eſt* 19. *ff. de Regul. Juris*, *c. Non firmatur* 18. *de Regul. Juris in* 6. Sic Gloſſa final. *in c. cap. Innotuit*, & Abbas *ibid. num.* 8, ubi addit contrariam opinionem Gloſſæ *in d. l. Item ſi unus*; & pauchorum aliorum indubitanter non eſſe verum, Bartol. *in d. l. item ſi unus* §. *Si in duos*, Specul. *tit. de Arbitris* §. *fin. num.* 20. *verſ. Sed pone in eligendo*, Pirhing. *l. c. n.* 43. *verſ. Notandum ſexto*, Reiffenſtuel *l. cit. n.* 55. & alii.

44 Si autem eligantur duo Arbitri ea conditione, ut ſi inter ſe diſcordent, ſibi aſſocient tertium nominatum & determinatum, puta Franciſcum, tunc tale Compromiſſum, & Laudum inde ſecutum erit validum, quia tunc in aſſumendo tertium diſſentire non poſſunt, textu expreſſo *in cit. l. Item ſi unus* 17. §. 5. *ff. de receptis*, *&c.* Pirhing. *loc. cit. n.* 42. *verſ. Notandum quarto*; Reiff. *l. c. n.* 54. & alii paſſim.

45 Arbiter de iis tantum ferre poteſt Arbitrium, de quibus in ipſum factum eſt Compromiſſum; tota enim ſua poteſtas dependet ex Compromiſſo, nec illius fines poteſt excedere. *Communis* textu expreſſo *in l. Non diſtinguemus* 32. §. 15. *&* §. 21. *ff. de receptis &c*, & *in c. Cum dilectus* 6. *de Arbit.*

46 Poteſt tamen Arbiter cognoſcere, & arbitrari de illis, quæ ita ſunt cohærentia, & connexa cum cauſa principali, ut hæc ſine illis commode experiri non poſſit, licet ipſa non ſint in Compromiſſo expreſſa. Sic Gloſſa *in cit. c. Cum dilectus verſ. Niſi de his*; & Abbas *ib. num.* 10. Gloſſa *in cit. l. Non diſtinguemus* 32. §. 15. *verb. Laudum.* Pirhing. *loc. cit. n.* 49. *verſ. Excipienda*. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 64. teſtans de communi, & deſumitur *ex c. Præterea* 5. *& c. Prudentiam* 21, §. *Sexta*, *de officio delegati*, ubi commiſſa cauſa principali, etiam acceſſorium committi videtur, licet non ſit ſpecialiter expreſſum: Acceſſorium enim natura ſequi congruit principalis, *cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. *juncta* Gloſſa *ibid. verb. Acceſſorium*.

47 Item poteſt Arbiter arbitrari, ſeu pronunciare ſuper fructibus perceptis ex re de qua in ſe factum eſt Compromiſſum. Gloſſa *in cit. leg. Non diſtinguemus* 32. §. 15. *verb. Cautum* hoc probans inter alia *ex leg. Ad rem mobilem*, *& leg. Ad Legatum*, *ff. de Procuratoribus* Pirhing. *loc. cit. n.* 49. *verſ. Excipienda*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 67.
48 & alii. Tales enim fructus veniunt acceſſorie ad cauſam principalem commiſſam, unde & hic locum habent *jura n. anteced. adducta*. Item poteſt Arbiter ſtatuere, ſeu aſſignare diem ſolutioni faciendæ *l. Quid tamen* 21. §. *Solutioni*, *& l. Celſus* 23. *ff. de receptis &c.* Gloſſa *in cit. c. Cum dilectus verb. Niſi de his*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 65. Pirhing. *l. c. n.* 49. *verſ. Excipienda*.

49 Quamvis Arbiter Compromiſſarius, ſeu voluntarius non poſſit punire partem contumacem in parendo, niſi in Compromiſſo id ſpecialiter cautum ſit, ut dictum eſt *ſupra n.* 10. poteſt tamen etiam condemnare ad præſtandas expenſas, quas ob ſuam contumaciam pars altera fecit; Per hoc enim non dicitur, quid fieri extra, vel ultra, ſed juxta Compromiſſum, cum id ſpectet ad intereſſe alterius partis comparentis, Joan. Andreas *in cit. c. Cum dilectus n.* 6. Abbas *ibid. n.* 12. id probans ex dicta *leg. Non diſtinguemus* 32. §. 5. *ff. de receptis &c.*

50 Coram Arbitro Compromiſſario non poteſt fieri reconventio textu expreſſo *in cit. c. Cum dilectus* 6. *de Arbitris*, Abbas *ibid. n.* 7. Pirhing. *loc. cit. n.* 50. Reiffenſtuel
51 *loc. cit. n.* 60. & alii paſſim. Nec etiam talis reconventio poteſt fieri coram Arbitro Juris, ſeu neceſſario, quando iſte electus eſt, non ad totam cauſam, ſed ſolum ad certum cauſæ articulum, v. g. An Judex ſit ſuſpectus? ut *in c. Suſpicionis* 39. *de officio delegati*. Talis enim articulus ſine alia reconventione expediri debet, ne progreſſus cauſæ principalis retardetur, *c. Legitima* 2. *de appellat. in* 6. Abbas *l. c.* Reiffenſtuel *l. c. n.* 61. & alii.

52 Poteſt autem dicta reconventio fieri coram Arbitro Juris, ſeu neceſſario, ſi ſit electus ad totam cauſam, ut ſi Clericus contra Epiſcopum ſuum litem moveat *c. Si Clericus* 46. *cauſ.* 11. *q.* 1. Arbiter enim Juris, ſeu neceſſarius electus ad totam cauſam habet Juriſdictionem adinſtar Judicis delegati: *cap. Suſpicionis* 39, *de officio delegati* juncta Gloſſa *ibid. verb. Ad quos omnia*, Sic Abbas *in cit. c. Cum dilectus n.* 7. Reiffenſtuel *l. c. n.* 62. Pirhing. *loc. cit. n.* 51. teſtans de communi.

53 Arbiter tenetur per ſe ipſum Laudum, ſeu ſententiam ferre, nec poteſt ad id alium delegare, niſi hoc ſit ei expreſſe commiſſum, textu expreſſo *in l. Non diſtinguemus* 32. §. 16. *& l. in Compromiſſis* 45. *ff. de receptis &c.* Et ratio eſt, quia cenſetur Compromiſſum eſſe factum in talem certam perſonam ex ſpeciali fiducia: ſeu confidentia erga ipſam; Gloſſa *in cit. cap. Cum dilectus* 6. *de Arbitris verb. Niſi de his*, Pirhing. *loc. cit. n.* 51. *verſ. Infertur ſecundo*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 62. & alii paſſim.

Arbiter Laudum, ſeu ſententiam pronunciare debet in 54
præſentia partium Compromittentium, niſi in Compromiſſo ſit ei ſpecialiter conceſſum, ut parte utraque vel altera earum abſente, cauſam definire poſſit, textu expreſſo *in l. Diem* 27. §. 4. *ff. de receptis &c.* & colligitur *ex c. Ex parte* 10. *de Arbitris*, ibi: *In tua præſentia partibus conſtitutis*. Unde Arbiter partes citare poteſt, ac debet ut ad certum diem, & locum, in quo Arbitrium, ſeu Laudum pronunciandum eſt, compareant. Colligitur ex *cit. cap. Ex parte*, *& l. Quid tamen* 21. §. 8. *ff. de receptis &c.* Et quidem poteſt Arbiter citare partes per Nuncium, vel per Epiſtolam, textu expreſſo *in l. Sed & interpellatur* 49. §. 1. *ff. de receptis &c.* ibi: *Arbiter adeſſe litigatores, vel per nuncium, vel per Epiſtolam jubere poteſt.* Sic Gloſſa *in cit. cap. Cum dilectus verb. Niſi de his*, Molina *tract.* 5. *diſp.* 43. *n.* 1. Pirhing. *loc. cit. n.* 52. & alii.

In Arbitros poteſt fieri Compromiſſum ſuper qualibet 55
cauſa, ſeu re, de qua in Jure non ſit expreſſe prohibitum. Quod enim non prohibetur expreſſe, per conſequentiam admittitur *l. Cum Prætor* 12. *ff. de judiciis*, *& c. Cum apud* 23. juncta Gloſſa *ibid. verb. Prohibitorum*, *de Sponſalibus*. Sic Hoſtienſis *in ſumma de Arbitris n.* 5. Speculator *de Arbitris* §. *Reſtat*, *n.* 3. Molina *tract.* 5. *de juſtitia diſp.* 40. *in princ.* Reiffenſtuel *l. c. n.* 69. Pirhing. *loc. cit. n.* 24. & alii communiter.

In Jure autem prohibentur committi in Arbitros cauſæ 56
illæ, quæ ob ſui gravitatem, præjudicii periculum a majoribus Judicibus ſunt expediendæ. Sic colligitur ex *leg. Non diſtinguemus* 3. §. 6. & 7. *ff. de receptis &c.* ubi plures aſſignantur, quæ in Arbitros committi non poſſunt, *ex c. Cauſa* 9. *de in integrum reſtit.* ubi variæ ſpecificantur, addita ratione quod in ipſis, *Cum majores Judices exigant*, *Arbiter nequit aſſumi*.

Primo igitur non poteſt fieri Compromiſſum in Arbitros 57
ſuper cauſa criminali criminaliter intentata, textu expreſſo *in cit. c. Cum cauſa* 6. *de reſtit. in integrum*, *cit. leg. Non diſtinguemus* 32. §. 6. *de receptis*. Talis enim criminalis cauſa exigit majores Judices veram juriſdictionem habentes, quorum publica auctoritate ſunt crimina condigne punienda, & non privatorum arbitrio remittenda, Pirhing. *loc. cit. n.* 25. *verſ. Tertio*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 75. Zoeſius *tit. de Arbitris n.* 19. & alii paſſim. Poteſt tamen aſſumi Arbiter in cauſa criminali, quando eſt ſolum Civiliter intentata ut patet ex *c. Veniens* 16. *& c. Quintavell*, 23. *de jureſjurando*. Sic Gloſſa *in cit. l. Non diſtinguemus* §. 6. *verb. Famoſo delicto*, Abbas *in cit. c. Cauſa n.* 4. Molina *cit. diſp.* 40. *n.* Pirhing. & Reiffenſtuel *loc. cit.*

Secundo nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper 58
cauſa liberali: textu expreſſo *in cit. c. Cauſa*, & *cit. l. Non diſtinguemus* §. 7. ubi hæc additur ratio, quia *favor libertatis eſt*, *ut majores Judices habere debeat*: Cauſæ enim liberales, in quibus agitur de hominis libertate, ingenuitate, vel libertinitate, ſunt de majoribus, adeoque majores exigunt Judices, nec ſufficiunt Arbitri, quamvis tamen iſti incidenter de cauſa ſtatus cognoſcere poſſint, juxta *l. Cum proponas* 6. juncta Gloſſa *fin. Cod. de rebus creditis*, Molina *l. c. num.* 2. Pirhing. *l. c. verſ. Secundo*, & alii.

Tertio nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cau- 59
ſa Matrimoniali carnali. *Communis* per text. *in c. Ultim. de tranſact.* & *cit. c. Cauſa* juncta Gloſſa *ib. verb. In matrimoniali*; ſpectato enim jure communi ſolus Epiſcopus de his cognoſcit, ut patet ex *c. Accedentibus* 12. *de exceſſibus Prælator.* & ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reform.* Poteſt tamen id fieri ſuper cauſa Matrimonii ſpiritualis, ut eſt cauſa electionis, ut patet ex *c. Ex parte* 10. *de Arbitris c. Cum inter* 21. *de election. c. Niſi eſſent* 22. *de præbendis*. Fagnan. *in cit. c. Ex parte num.* 3. 4. *&* 5. ubi plures alios allegat, Pirhing. *l. c. verſ. Primo*. Molina *l. c. n.* 4. Abbas *l. c. n.* 4. & alii.

Quarto nequit Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſa 60
reſtitutionis in integrum, niſi coram eis mota ſit incidenter: talis enim cauſa ſolum coram Judicibus ordinariis adminiſtrationem habentibus, vel eorum delegatis tractari, & finiri poteſt, textu expreſſo *in cit. c. Cauſa* 9. *de in integrum reſtitutione* juncta Gloſſa *ib. verb. Incidenter*, ubi id probat in pluribus, Abbas *ib. n.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 71. teſtans de communi.

Quinto non poteſt fieri Compromiſſum in Arbitros de 61
iis, quæ vergunt in præjudicium Eccleſiæ. Unde Prælati, & Clerici exempti, & immediate ſubjecti Sedi Apoſtolicæ nequeunt compromittere ſine conſenſu Summi Pontificis in præjudicium exemptionis, quia id verteret potius in præjudicium Sedis Apoſtolicæ tollendo ejus jus in exemptos ſibi reſervatum, quam ipſorum Exemptorum; *c. Cum tempore* 5. §. *final. de Arbitris*. Nec exempti poſſunt renun-

nunciare juris exemptionis, *c. Si diligenti 12. de Foro compet. l. Jus publicum 38. ff. de pactis*, adeoque neque ſupra ipſum exemptionis jus facere Compromiſſum, quia ex eo poſſet fieri Arbitrium contra exemptionem; Pirhing *l. c. n. 26. & ſeq.* Reiffenſtuel *l. c. n. 78.* Engel *l. cit. n. 4.* & alii paſſim.

62 Sexto nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper cauſis jam per legitimam ſententiam deciſis, jamque in rem judicatam tranſactis; *c. Expoſita 12. de Arbitris*, Gloſſa *ib. verb. Cum parte altera*, Innocentius, & Joan. Andr. *ibid. n. 3.* Pirhing. *loc. cit. n. 30. & 31.* Reiffenſtuel *l. c. num. 79.* & alii paſſim: Cum enim Compromiſſum æquiparetur tranſactioni: *c. Per tuas 9. de Arbitris*, & tranſactio, ſive compoſitio fieri debeat de re dubia, & lite incerta *l. 1. ff. de tranſactionibus*, ſequitur, quod non poſſit in Arbitros compromitti ſuper cauſis per certam, & indubicatam ſententiam deciſis, & jam in rem judicatam tranſactis, & ſicjam redditis claris, certis, ac indubiis.

63 Septimo nequit fieri Compromiſſum in Arbitros ſuper omnibus cauſis majoribus judicibus reſervatis. *Communis* per text. in *cit. c. Cauſa 9. de in integrum reſtitutione*, ibi: Cum majores judices exigant, *Arbiter nequit aſſumi*: & *cit. l. Non diſtinguemus 32. §. 6. & 7. ff. De receptis, qui arbitrium &c.*

64 Quoad vim, ſeu obligationem, aut effectum Compromiſſi in Arbitros, & Laudi per ipſos pronunciati tenendum eſt, quod quando Compromiſſum factum eſt ſimpliciter, nulla adjecta pœna, & Laudum nondum a partibus fuit receptum, nec expreſſe, ideſt ſubſcriptione, ſeu verbis, quod non diſpliceat arbitrium factum, nec tacite, ideſt taciturnitate decem dierum illud roborando, quod vocant *homologari* per *text. in l. Cum antea 5. Cod. de receptis Arbitris*, tunc ex eo datur actio ad intereſſe contra non ſtantem Compromiſſo, ſeu Laudo lato, ut ſolvat alteri parti quanti ejus intereſt Compromiſſum, aut Laudum ſervatum eſſe; Colligitur *ex c. Per tuas, Verb. Ratum haberi*, & Abbas *ib. n. 10.* Gloſſa *fin. in cit. l. Diem proferre*, Pirhing. *loc. cit. n. 61.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 83.* & alii. Et quamvis ex pacto nudo, ut hic intervenit, videatur non dari actio per Jus Civile *in Leg. Juris gentium 7. §. 5. ff. de pactis*; Tametſi de Jure Canonico etiam ex pacto nudo oritur actio, ideſt jus exigendi in judicio illud, de quo inter paciſcentes conventum fuit, ut contra paucos tenent Canoniſtæ communiter, teſte Reiffenſtuel *l. 1. Decretal. tit. 35. num. 31.* per text. *in cap. Antigonus 1. de pactis* juncta Gloſſa *final. ibidem*, & *cap. Qualiter 3. eod.* Et inſuper ſecundum hodiernos mores etiam in Foro Civili datur actio ex pacto nudo, prout tradunt uno ore Interpretes, teſte Chriſtophor. Clingenſperger *lib. 3. Inſtit. tit. 14. q. 10.* & Reiffenſtuel *loc. cit. num. 37.* idque merito, ut ſubjungit ibidem, ne forum externum diſcordet ab interno.

65 Quando Laudum per Arbitros pronunciatum vi Compromiſſi in ipſos abſolute, & ſine adjectione pœnæ facti a partibus expreſſe receptum fuit, aut ſaltem per ſilentium decem dierum homologatum, ſeu tacite approbatum, tunc iſtud indiſtincte obſervandum, & executioni mandandum eſt, ac datur ex eo exceptio, & actio in factum ad petendam coram Judice ordinario executionem Laudi, *l. Ne in Arbitris 4. & l. Cum antea 5. Cod. de receptis Arbitris*; *cap. Per tuas 9. de Arbitris*, ubi Gloſſa *verb. Ratum haberi*, & Abbas *n. 8.* Pirhing. *loc. cit. n. 62.* Reiffenſtuel *l. cit. n. 86.* & alii paſſim.

66 Si in Compromiſſo appoſita ſit pœna, tunc ſub eadem pœna ſtandum eſt Laudo per Arbitros pronunciato, & contra partem Laudo ſtare recuſantem datur actio ad ipſam compellendam in Judicio, ut dictam ſolvat. *Communis* per text. *in cit. cap. Per tuas 9. de Arbitris, & in l. Ex Compromiſſo 2. ac l. Diem proferre 27. §. 2. ff. de receptis &c.* & concordat *l. Ex ſententia 1. Cod. de receptis Arbitris*, addita hac ratione, quia *ob hoc invicem pœna promittitur, ut metu ejus a placitis non recedatur*.

67 Dicta autam pœna ſoluta, pars nolens ſtare Laudo non poteſt compelli ad illi ſtandum, ſeu ad illud executioni mandandum. *Authent. Decernit jus, Cod. de receptis Arbitris*, ubi expreſſe dicitur, quod *præſtita pœna liceat a judicatis* (ideſt a ſententia Arbitri) *recedere*, & concordat *l. Ex ſententia 1. Cod. eod.* & concordat *l. Ex Compromiſſo 2. ff. de receptis &c.* Quando enim Compromiſſo adjicitur pœna, tunc Compromiſſum evadit conditionatum, ſeu alternativum, ut videlicet vel ſtetur Compromiſſo, vel ſolvatur pœna, prout condemnatus elegerit, ideo enim pœna adjicitur, & invicem promittitur, ut metu ejus a placitis non recedatur, ut expreſſe cavetur *in cit. l. Ex ſententia*. Sic Gloſſ. *verb. Metu*, Abbas *in cit. cap. Per tuas n. 15.* Engel *l. 1. decret. tit. 43. n. 15.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 88.* Pirhing *l. cap. n. 77.* & alii paſſim.

68 Excipe tamen primo: Niſi in dicto compromiſſo pœnali adjecta ſit clauſula: *Rato manente Compromiſſo, & Arbitrio ſeu Laudo ſuper eo lato*, ideſt ut non obſtante ſolutione pœnæ adhuc ſententia Arbitrorum rata maneat: Tunc enim Contraveniens non ſolum pœnam ſolvere, ſed etiam ſententiam Arbitrorum exequi tenetur, quia tunc in effectu duplex Compromiſſum intervenire cenſetur, unum pœnale, ſeu obligans ad ſolutionem pœnæ, ſi non ſervetur, & alterum purum, ſeu ſimplex, vi cujus non obſtante ſolutione pœnæ agi poteſt in Judicio ad ipſum compellendum pro obſervantia, & executione Laudi; Gloſ. *final. in cap. Dilecti 4. de Arbitris*, & *ibid.* Abbas *n. 17.* Maranta *in ſpeculo aureo part. 6. §. de n. appellat. n. 263.* Gail. *lib. 1. obſerv. 150. num. 14* Card. Tuſchus *litt. C. concluſ. 300. n. 2.* Pirhing *loc. cit n. 69.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 91.* & alii paſſim, *arg. l. penult. ff. de tranſaction. & l. Cum proponis 37. Cod. eod.* ubi habetur, quod ſi tranſactioni adjecta ſit pœna cum clauſula: *Rato manente pacto*, tranſgreſſor & ad pœnam compelli poteſt; & ad tranſactionem obſervandam.

69 Excipe ſecundo; *Niſi Compromiſſo præter pœnam tranſgreſſori ſtatutam adjectum ſit juramentum de ſtando Arbitrio ſeu Laudo*; quia tunc tranſgreſſor poteſt compelli, & ad ſolvendam pœnam, & ad obſervandam, ſeu exequendam ſententiam Arbitri, ſeu Arbitrorum ratione appoſiti juramenti, quod omnino ſervari debet, *cum non vergat in æternæ ſalutis diſpendium, nec redundet in alterius detrimentum*, *cap. Quamvis 2. de pactis in 6.* cum ſimilibus. Gloſſa *in cap. Non ſine 2. verb. Sacramentum*, & Abbas *ibid. n. 8. de Arbitris*, Molina *tract. 5. diſp. 35. n. 22.* Pirhing. *loc. cit. n. 70.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 89.* & alii: Tum quia juramentum appoſitum pacto, ſeu Compromiſſo pœnali habet vim clauſulæ: *Rato nihilominus manente pacto ſeu Compromiſſo*, ut poſt Baldum notat Abbas *in cap. Per tuas 9. n. 14. de Arbitris*: Cardin. Tuſchus *litt. C. concl. 300. n. 4.* Barboſ. *clauſul. 118. n. 3.* & alii.

70 Si nullo interveniente legitimo impedimento, ſolutio non fiat intra tempus ab Arbitro præfixum; tunc pœna committitur, quamvis poſt lapſum dictum tempus ſolutio offeratur quia ſemper verificatur, quod intra præfixum tempus ſolutio facta non fuerit. *Communis*, textu expreſſo *in l. Celſus ait 23. ff. de receptis &c.* Quod ſi ob aliquod legitimum impedimentum, ſeu juſtam cauſam intra præfixum tempus non ſit facta ſolutio, tunc pœna non 71
committitur; dummodo poſtea condemnatus quam primum poterit, ſolvat *Communis*, textu expreſſo *in cit. leg. Celſus ait §. 1.* Item pœna non committitur, ſi pars 72
altera poſt lapſum præfixum tempus ſolutionem oblatam accipiat, quia ſponte illam ſolutionem acceptando cenſetur ceſſiſſe juri ſuo. *Communis*, textu expreſſo *in cit. l. Celſus ait §. 3.*

73 Si pro ſolutione facienda non fuerit ab Arbitro præfixum certum tempus, tunc facienda eſt poſt modicum tempus arbitrio boni viri, ſeu Judicis taxandum; *Communis*, textu expreſſo *in l. Quid tamen 21. §. 12. ff. de receptis &c.* & concordat text. *in leg. Quod dicimus 105. ff. de ſolutionibus*, ibi: *Debere ſtatim ſolvere, cum aliquo temperamento temporis intelligendum eſt, nec enim cum Sacco adire debet*. Et tale temperamentum, ſive modicum tempus in actione reali cenſetur eſſe ſpatium decem dierum, ut cavetur *in l. Promiſſor Stichi 31. §. Si ſine die, ff. de conſtituta pecunia*; ibi: *Sed modicum tempus ſtatuendum eſt non minus decem dierum, ut exactio celebretur*: In actione autem perſonali ſpatium 4. menſium; *l. Eos, qui 2. & l. Sancimus 3. Cod. de uſuris rei judicatæ*, *cap. Quæreus 26.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Quadrimeſtre, de officio Delegati*.

74 Contra iniquum Laudum, ſeu injuſtam ſententiam Arbitri tria præſertim remedia competunt. Primo exceptio doli, ſi compromittens conventus actione ex ſtipulatu ad pœnam præmiſſam ſolvendam apponat excepionem doli mali, quod nempe altera pars Arbitrum pecunia corruperit, ſeu ſi adverſarium callide circumvenerit, & hujuſmodi; *leg. Ita demum 31. ff. de receptis &c.* Vel quod Arbiter effectus ſit ſuus inimicus, *leg. Non diſtinguemus 32. §. 14. ff. eod.* Vel quod per ſortes, aut per gratiam arbitratum ſit; *leg. Arbitrorum 3. Cod. de receptis Arbitris*. Secundo ſi Laudum contineat manifeſtam, & evidentem iniquitatem, poteſt officium Judicis implorari, ac poſtulari, ut illud ad juſtitiam reducatur ſecundum boni, ac prudentis viri judicium, etiamſi compromiſſum fuerit juramento confirmatum, quia regulariter compromittentium in aliquem mens eſt, ut intendant ſe obligare ad ſtandum ejus arbitrio, ſi juſtum, & æquum ſit, non vero ſi immodice aut inique arbitratus fuerit, textu expreſſo in *l. Si libertus 30. ff. de operis Libertorum*, ibi: *Si Libertus ita juraverit dare ſe quot operas patronus arbitratus ſit non aliter ratum fore arbitrium patroni, quam ſi æquum arbitratus ſit. Et fere ea mens eſt perſonam arbitrii ſuſtinentium, ut quia ſperent eum recte arbitraturum id faciant, non quia vel immodice obligari velint*. Niſi expreſſe in eo compromiſſo conventum fuerit, ut arbitrium qualecumque fuerit, ſive æquum ſive iniquum ſervetur, aut ex circumſtantiis conſtiterit, id partes ſuo in Compromiſſo intendiſſe, quia tunc locum haberet *l. Diem proferre 27. §. 2. ff. de receptis &c.* ibi: *Stari autem debet ſententia Arbitri, quam de re dixerit, ſive æqua, ſive iniqua ſit & ſibi imputet, qui compromiſit*; Et hoc colligitur ex *l. Societatem 76. verſ. Arbitrorum ff. Pro ſocio*: ibi: *Unum ejuſmodi* (arbitrium), *ut ſive æquum, ſive iniquum parere debeamus, quod obſervatur cum ex Compromiſſo ad Arbitrum itum eſt*. Tertio ſi compromittens per Laudum ab Arbitro pronunciatum ſit læſus ultra dimidium juſti pretii poteſt intentare remedium Legis *Rem majoris pretii 2. Cod. de reſcindenda venditione*. Sic pluribus adductis, & citatis

Pirhing. *l. cit. nu.* 79. & Reiffenſtuel, *loc. cit. a nu.* 76. *ad* 99. aliique plures.

75 Compromiſſum, & Arbitrorum officium, ſeu poteſtas finitur multis modis. Et primo finitur per ſententiam definitivam ſuper tota cauſa compromiſſa prolatam; *Communis* per text. *in leg Qualem* 19. *ff. de receptis &c.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Arета*. Hinc ſemel ſic lata ſenten-
76 tia Arbiter nihil in ea addere, vel minuere, nec ſi in ea erraverit, eam mutare, aut corrigere poteſt, cum poſtquam ſuper tota cauſa definitive pronunciarit, damnando, vel abſolvendo, totum ſuum expleverit officium, & Arbiter eſſe deſierit; *Communis*, textu expreſſo *in cit. leg. Qualem* 19. §. 2. *& l. quia Arbiter* 20 *ff. de receptis &c* Im-
77 mo ſemel ſic definitive lata ſuper tota cauſſa ſententia, nec poteſt dictam ſuam ſententiam exequi, quia cum ſolum cenſeatur electus ad pronunciandum, ſeu ſententiandum, pronunciatione facta, ſeu lata ſententia, extinguitur omnis ejus poteſtas, & executio dictæ ſententiæ fieri debet a Judice ordinario Rei; *leg. Cum antea* 4. *Cod. de receptis Arbitris*, *cap. Si quis* 4. *de Foro competenti*. Vide dicta *ſupra num.* 19.

78 Fuit autem notanter dictum in concluſione *Super tota cauſa*. quia ſi Compromiſſum contineat plures converſos articulos, & ita factum ſit, ut Arbiter de omnibus ſimul pronunciet, ſeu ſententiet, & ipſe de uno ſolum ſententiam dixerit, & nondum de aliis, poterit ipſam mutare, cum non valeat, nec habeatur pro vera ſententia, ex quo non ſit ſervata forma mandata Compromiſſi; Si autem ita factum ſit Compromiſſum, ut de ſingulis ſeparatim poſſit pronunciare, cum ſic cenſeantur plura eſſe Compromiſſa, tunc pronunciata ſententia ſuper uno articulo, non poteſt amplius ipſam mutare, quia quantum ad illum articulum deſiit eſſe Arbiter, licet adhuc Arbiter perſeveret quoad alios articulos, de quibus nondum pronunciavit, ſeu ſententiavit. *Sic textus expreſſus in l. Quid tamen in princ.* 21. *ff. de receptis &c.* & tenent Pirhing. *loc. cit. n.* 84. *loc. cit. n.* 102. & alii paſſim.

79 Secundo finitur Compromiſſum, & poteſtas, ſeu officium Arbitrorum, per lapſum termini, ſeu temporis, aut diei in Compromiſſo præfixi, & expreſſi. *leg. Quid tamen* 21. §. 5. *l. Non diſtinguemus* 32. §. 3. *ff. de receptis &c.* Non finiretur tamen Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum, ſi partes tempus præfixum prorogarent, vel in ipſo Compromiſſo Arbitris facultatem concederent tempus prorogandi, dato quod impedimentum ſententiam, ſeu Laudum pronunciandi interveniat *cit. leg Non diſtinguemus* 32. §. 21. *&* 22. *& l. Arbiter* 33. *ff. de receptis &c.*

80 Tertio finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum recuſatione ipſorum Arbitrorum ſuſpectorum; *Communis* per text. *in l. Sed ſi in ſervum* 9. §. 5. *& in l. Non diſtinguemus* 32. §. 14. *ff. de receptis &c.*

81 Quarto finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum Acceptilatione; *cit. l. Non diſtinguemus* 32. §. 3. *de receptis &c.* ibi: *Acceptilatione*, ut ſi uni compromittentium acceptilata ſit pœna, non cogitur Arbiter Laudum proferre, ſed Compromiſſum expirat *l. Pomponius* 13. *in princip. ff. de receptis &c.* Tali enim Compromiſſo ſtatur ſolum metu pœnæ, quæ ſi eſt acceptilata uni, videtur & alteri compromittentium acceptilata. Gloſſa *in cit. l. Pomponius vero. Alteri*, Pirhing. *loc. cit. n.* 95. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 2009. & alii paſſim.

82 Quinto finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum Judicio; *cit. l. Non diſtinguemus* §. 4. ibi: *Judicio*, ut ſi unus compromittentium ab Arbitris recedat, & coram Judice ordinario cauſſam, de qua erat Compromiſſum in Judicium deducat: Tunc enim quamvis pars recedens pœnam Compromiſſo adjectam incurrat, tamen cauſſa non amplius coram Arbitris, ſed coram eodem ordinario Judice agitanda eſt; *Communis* textu expreſſo *in l. Si quis rem* 30. *ff. de receptis &c.*

83 Sexto finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum Pacto, ſeu tranſactione; *cit. leg. Non diſtinguemus* §. 3. ibi: *Pacto*, ut quando inter ſe partes compromittunt ſuper cauſſa compromiſſa poſtea tranſigitur, *cit. leg. Non diſtinguemus* §. 6. *ff. de receptis &c.* ſeu quando partes concorditer a Compromiſſo recedunt. *Omnis enim res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*, textu expreſſo *in Cap. Omnis res.* 1. *de Regul. Juris.*

84 Septimo finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum interitu rei, de qua erat ipſum Compromiſſum, & erat Laudum pronunciandum. Niſi tamen in tali caſu aliquid litigantium interſit, videlicet propter fructus, & partus ipſius rei, quia tunc non obſtante interitu rei principalis, adhuc de his Arbiter Laudum proferre poſſet; *Communis* per text. *in cit. l. Non diſtinguemus* 32. §. 5. *ff. de receptis &c.*

85 Octavo finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum morte utriuſque, ſeu etiam unius tantum compromittentium, niſi ſecus in Compromiſſo fuerit expreſſum; *cap. Ex part.* 10. *de Arbitris*, *& leg. Diem proferre* 27. §. 1. *ff. de receptis &c.* Compromiſſum enim non tranſit ad hæredes; niſi id fuerit expreſſum, ut dicitur *in cit. l. Diem proferre* §. 1. ibi: *Si hæredis mentio, vel cæterorum facta in compromiſſo non fuerit, morte ſolvetur Compromiſſum.* Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 204. Pirhing. *loc. cit. n.* 18. & alii paſſim.

Nono finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum 86
morte eorumdem Arbitrorum. *Communis* per text. *in cit. l. Non diſtinguemus* §. 3. ibi: *Morte*: & *cap. Uno Delegatorum* 42. *de officio delegati.*

Decimo finitur Compromiſſum, & poteſtas Arbitrorum 87
etiam morte unius ſolius ex ipſis, ſi plures ſint, niſi ſecus in Compromiſſo ſit expreſſum, ſcilicet ut uno eorum defuncto, vel impedito, alii procedere adhuc poſſint; *Communis* textu expreſſo *in cit. c. Uno delegatorum*, 42. *de officio delegati*: ibi: *vel Arbitrorum rebus humanis exempto eorum officium expiravit Niſi aliud in delegatione, aut compromiſſo fuiſſet expreſſum.* Et ratio eſt, quia niſi ſecus expreſſum ſit, ita in plures Arbitros cenſetur factum compromiſſum, ut omnes judicent, *arg. l. Duo* 39. *ff. de rejudicata*, ibi: *Duo ex tribus judicibus, uno abſente, judicare non poſſunt, quippe omnes judicare juſſi ſunt*, & concordat text. *in l. Si unus* 17. §. 12. *ff. de receptis &c.* ibi: *Si plures ſunt qui Arbitrium receperunt, nemo unus cogendus erit ſententiam dicere, ſed aut omnes, aut nullus*, & *ibid.* §. 7. ibi: *Si in tres fuerit compromiſſum, ſufficere quidem duorum conſenſum, ſi præſens fuerit & tertius; alioquin abſente eo, licet duo conſentiant, Arbitrium non valere, quia in plures fuit compromiſſum, & potuit præſentia ejus trahere eos in ejus ſententiam, & in leg. Sicuti tribus* 18., *& in l. Diſtinguemus* 32. §. 13. *ff. eod.* cum ſimilibus.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE variis Arbitrorum generibus, tum de differentiis Ar- 1
bitros inter & Arbitratores conſule, ſi lubet, *Gonzal. in cap.* 1. *num.* 7. *& ſequent. de Arbitr. Bohemer. in Decretal. lib.* 1. *tit.* 43. §. 1. *Voet. in Commentar. ad Pandect. lib.* 4. *tit.* 8. *n.* 2

Quando quis electus in Arbitratorem, & non in Arbi- 2
trum dici queat, expendit *Rota in Regien. Penſionis ſuper executione Laudi* 21. *Junii* 1748. §. 7. & in confirmatoria 30. *Junii* 1749. §. 5. *& ſequent. cor.* 6. *m. Vicecom.*

Quod ſcribit Auctor n. 28. Religioſos privatos nequire 3
eligi in Arbitros, id in Fratribus minoribus locum duntaxat habet; nam quod attinet ad ſimplices etiam Mo- 4
nachos, ii tum in Arbitros, tum in Arbitratores eligi poſſunt. Vide, mox citatam *Regien. Penſionis ſuper executione laudi locis laudatis.*

Sententiam Auctoris *nu.* 37. quod ſcilicet etiam de Ju- 5
re civili Judex eligi a partibus *volentibus* in Arbitrium poſſit, tuetur *Stryckius in uſu modern. Pandect. lib.* 4. *tit.* 8. §. 4., putat vero *Legem* 9. §. 2. *ff. de Recept. Arbitr*, quæ videtur obſtare, intelligendam eſſe de Judice Pedaneo, quippe qui non libere, ſed ad formulam præſcriptam adſtricta poteſtate gaudebat.

Sententiam ab Arbitrio prolatam hoc nomine impugna- 7
ri haud poſſe, quod is non proceſſit præmiſſis neceſſariis probationibus firmavit *Rot. cor. Ratt dec.* 102. ea reddita ratione, quod potuit ſe extrajudicialiter informare.

De jure civili, ſententia ab omnibus Arbitris præſen- 8
tibus proferri debet, itaut vel uno eorum abſente prolata nullitatis vitio laboret; niſi aliud actum ſit, *L. non diſtinguemus* 32 §. *cum in plures* 13. *ff. de Recept. & qui* 9
Arb. At de jure Canonico ſi legitime omnes citati fuerint, nec juſtum allegaverint impedimentum, quominus adeſſent, licet duobus præſentibus, abſente tertio perinde ad negotii commiſſi examen accedere, illudque ſua dirimere ſententia, ac ſi tertius legitime vocatus præſens 10
ſit, *Cap. ultim. de Arbitr. in* 6. Id ſumma ratione ſtatutum fuit a Jure Canonico. Uti enim recte obſervavit *Voet. in comment. ad Pandect. lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 16. abſoluta illa neceſſitas præſentiæ omnium Arbitrorum non raro malitiis atque calumniis poſſet anſam præbere, dum aliquando unus aut gratia, aut odio, aut ſordibus corruptus ſui copiam non faceret, & ita quæſtiones malitioſa abſentia diutius protelarentur, ac manerent indeciſæ.

Si tres fuerint electi Arbitri, quorum unus poſtea in- 11
habilis repertus ſit, an ſententia a duobus prolata valida ſit, vide diſſidentes inter ſe opiniones apud *Stryckium jurid diſſ. t.* 4. *diſp.* 25. *cap.* 9. *n.* 26.

Arbitrorum eſt omnia definire, de quibus compromiſ- 12
ſum eſt, idque per ſententiam definitivam. Non poſſunt tamen fines Compromiſſi excedere. An ſub generali Compromiſſo contineantur quæſtiones futuræ: An poſſint Arbitri dilationem ſolutionis dare: An compenſationem objectam admittere, verba ſententiæ obſcuræ interpretari, conſule *Voet. in Comment. ad Pandect. l.* 4. *tit.* 8. *num.* 18.

Non ſuſtineri pactum juratum de non petenda redu- 13
ctione ad Arbitrium boni viri, tenet *Serge juriſprud. Forenſ. tom.* 8. *cap.* 34. *num.* 51.

De Arbitrio Feudali adi *Stryckium juridic. differt. tom.* 14
7. *diſput.* 2. *per tot.*

ARBOR CONSANGUINITATIS, & AFFINITATIS.

Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *num.* 34. *&* 35. & verb. *Affinitas num.* 14.

ARCHIDIACONUS.

SUMMARIUM.

1 Archidiaconus unde dictus?

2 Primis Apoſtolorum temporibus in ſingulis Civitatibus Epiſcopalibus ſeptem Diaconi conſtitui ſolebant, ex quibus, qui ceteris antiquior erat appellabatur Archidiaconus, & ejus officium erat curare, ut ceteri Diaconi rite ſuo munere fungerentur.

3 Poſtea vero Archidiaconi auctoritas eſt ſic adaucta, ut Vicarius Epiſcopi in omnibus eſſet.

4 Immo ſic excrevit Archidiaconi auctoritas, ut nedum Vicarius natus Epiſcopi fuerit conſtitutus, ſed etiam Epiſcopi oculus appellatus.

5 Et ob hanc tantam ſuam elevatam auctoritatem, & dignitatem Archidiaconus antefertur Archipresbytero, & Archipresbyter Archidiaconi Juriſdictioni ſubjacere tenetur.

6 Affertur ratio.

7 Archidiaconus de Jure debet præcedere Archipresbytero, quamvis non ſit Sacerdos.

8 Si tamen ſit Sacerdos, debet præcedere Archypresbytero, abſente Epiſcopo, in celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, & aliis ſolemnioribus functionibus.

9 Excipitur tamen caſus funeralium, in quibus Archipresbytero curam animarum exercenti ratione ſtolæ danda eſt præcedentia.

10 Multa de Jure communi pertinent ad officium Archidiaconi. Primo Clericis, & Miniſtris Eccleſiæ præcipere omnia ea, quæ ab ipſis juxta ſuos gradus ſunt obeunda, & de tertio in tertium annum, ſi Epiſcopus non poſſit, Diœceſim totam viſitare, & cuncta, quæ emendatione, & correctione indigent, corrigere, & emendare.

11 Hodie tamen Diœceſis viſitatio debet fieri per Epiſcopum, vel eo impedito per ſuum Vicarium Generalem quolibet anno, vel ſaltem quolibet biennio compleri, ſi Diœceſis ſit nimis ampla, & vaſta.

12 Secunda ad ipſum ſpectat Eccleſiaſticum, & Divinum Officium diſponere, Lectiones Clericis diſtribuere, Acolythos inſtituere, & omnes alios Clericos dirigere in iis, quæ in Altaris Miniſterio agere debent.

13 Tertio ad Archidiaconi officium pertinet principaliorem Sacrorum Vaſorum, & Eccleſiæ cuſtodiam habere.

14 Quarto ad ipſum attinet Eccleſias ſui Archidiaconatus ſemel in anno viſitare, nec ſæpius, niſi forte talis cauſa emerſerit, propter quam ipſum oporteat præfatas Eccleſias viſitare.

15 Quo ad hoc tamen ſtatuit Tridentinum, quod Archidiaconi, Decani, & alii inferiores in Eccleſiis, ubi hactenus viſitationem exercere legitime conſueverunt, debeant aſſumpto Notario de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſeipſos tantum viſitare, & viſitationis ſuæ rationem Epiſcopo intra Menſem reddere; & depoſitiones teſtium, ac integra acta ei exhibere teneantur, non obſtantibus quacumque conſuetudine, exemptione, vel privilegio.

16 Quinto ad Archidiaconum pertinet inſtitutio corporalis, tam in Beneficiis, quam in Dignitatibus, ſicut etiam examinatio Clericorum ordinandorum, & eorum, qui Beneficiis Eccleſiaſticis præficiendi ſunt.

17 Quantum vero ad examen promovendorum ad Ordines, hodie ex Tridentino competere ignoſcitur Epiſcopo cum aſſiſtentia Virorum peritorum.

18 Et quantum ad examen eorum, qui præficiendi ſunt ad Parochiales, eſt ſtatutum a Tridentino, quod hoc ſpectet ad Examinatores ſynodales.

19 Hæc, & alia de Jure communi ſpectant ad officium, & poteſtatem Archidiaconi.

20 Aſt hodie attendenda eſt cujuſque Eccleſiæ ſpecialis conſuetudo.

21 In quibuſdam igitur Eccleſiis Archidiaconus exercet Juriſdictionem in Clericos, & Parochias Civitatis, & certum diſtrictum adjacentem, qui fines Archidiaconatus dicuntur.

22 In quibuſdam aliis non unus tantum, ſed plures Archidiaconi ſunt conſtituti, qui totam Diœceſim in certas partes diſtributam regunt tamquam Vicarii Epiſcopi perpetui.

23 In quibuſdam aliis Archidiaconus habet tantum præeminentiam inter Canonicos ſine ulla Juriſdictione, & Adminiſtratione.

24 In quibuſdam aliis nequidem habet præcedentiam ad omnes, ſed hanc habet alia prima Dignitas.

25 In quibuſdam aliis nullus eſt Archidiaconus, & ejus Officium peragit Archipresbyter, vel Præpoſitus, vel Decanus, vel Primicerius, vel alia prima Dignitas diverſo nomine nuncupata.

26 De Archidiaconi Officio, Dignitate, & præeminentiis plurima ſæpe ſæpius inſuper diſpoſita ſunt a Sacris Congregationibus, quæ pro omnium commodo hic adnotantur.

27 In Choro igitur tanquam prima Dignitas poſt Pontificatem aliis Superior, & major habetur, & ipſi in Choro permanenti ſpectat in principio Matutini, Horarum Canonicarum, & Veſperarum intimare Pater noſter; quo dicto eidem pariter ſpectat ſua manu ſignum dare, ut incipiatur Domine labia &c. vel Deus in Adjutorium, & hujuſmodi.

28 Archidiaconus, ut prima Dignitas, debet exercere Officium Presbyteri aſſiſtentis cum Pluviali Epiſcopo celebranti juxta formam Cæremonialis, illique Candelam, & Palmam benedictam miniſtrare, dummodo ſit in Sacerdotali Ordine conſtitutus.

29 Non autem Archipresbyter.

30 Et recuſans cogendus eſt pœnis, & Cenſuris Eccleſiaſticis.

31 Et dum in aſſiſtentia eſt apud Epiſcopum, intelligitur præſens in Choro tam in Eccleſia Cathedrali, quam in alia.

32 Ubi autem Archidiaconus non eſt prima Dignitas, Officium ſupradictum ſpectat ad primam Dignitatem.

33 Archidiaconus, qui ſuſtinet baculum Epiſcopi, dum celebrat ſolemniter, thuriſicandus eſt immediate poſt Diaconos aſſiſtentes.

34 Etiamſi ſit primus Archidiaconus, & habeat alias prærogativas.

35 Archidiaconus, qui ſedet a dextris Epiſcopi celebrantis in Cathedrali, a dextris pariter ſedere debet, cum celebrat in Collegiatis.

36 Archidiaconus, ad quem de conſuetudine Eccleſiæ ſpectat abſente Diacono convocare Capitulum, & in eo proponere, ac reſolutiones accipere, id poteſt, etiamſi non ſit in Sacris,

37 Archidiaconus habens Juriſdictionem contentioſam debet eſſe Doctor promotus in publico Gymnaſio, ſeu Univerſitate, alias gradus ei non ſuffragatur.

38 Archidiaconus, qui vel curam animarum habet, vel Juriſdictionem in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poteſt, debet eſſe Magiſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico.

39 Archidiaconus, qui vere Cura animarum, & omni prorſus Juriſdictione caret, non comprehenditur in decret. Conc. Trid. ſeſſ. 24. quo ad qualitatem Doctoratus, vel Licentiaturæ in eo requiſitam.

40 Si vero Archidiaconus ſit prima Dignitas in Cathedrali, debet eſſe Doctor, quamvis non habet Curam animarum, nec contentioſam Juriſdictionem. Contrarium tamen fuit reſolutum poſterioribus Decretis.

41 Archidiaconus, qui ex privilegio eſt Prothonotarius, non lucratur fructus, & Diſtributiones ſui Archidiaconatus, ſi cum habitu Prothonotarii in Eccleſia, Choro, & Proceſſionibus, ac Divinis Officiis aſſiſtat.

42 Et ſi voluerit in Eccleſia uti habitu Prothonotarii, reputatur tamquam extraneus, & ei locus aſſignandus eſt non inter Dignitates, & Canonicos, ſed poſt Abbates.

43 Nec poteſt in publicis functionibus in aſſiſtentia Epiſcopi, & aliis actibus ſibi tamquam Archidiacono competentibus uti habitu Prothonotarii, ſed ſuo habitu Canonicali.

44 Poteſt tamen uti habitu Prothonotarii in actibus non competentibus ſibi tamquam Archidiacono.

45 Archidiaconus Prothonotarius non ex Altari, ſed ex Sacriſtia, ut faciunt ceteræ Dignitates, & Canonici, debet ſumere paramenta pro Miſſa privata celebranda in Eccleſia Cathedrali.

46 Licet Archidiacono ſolita ſedes in choro adimi non poſſit, attamen Vicarius Generalis Epiſcopi illum tam in Choro, quam ubilibet præcedere debet.

47 Vicarius enim Generalis, abſente Epiſcopo, debet habere primum locum ſuper omnes dignitates, & Canonicos, non obſtante conſuetudine, aliiſque in contrarium.

48 Dummodo tamen ipſe non ſit de gremio Capituli quia tunc ſedere debet in ſuo ſtallo Canonicali, ſi diſtributiones quotidianas lucrari velit.

49 Hac occaſione de Vicario, & Archidiacono advertendum eſt, quod iſti inter ſe ſic differunt; Primo quia Archidiaconus eſt perpetuus ratione Dignitatis, cui Officium Vicarii eſt annexum, ideoque vocatur Vicarius natus, & a Jure datus; & Vicarius Generalis eſt temporalis, revocabilis, & Vicarius ab homine conſtitutus.

50 Secundo Archidiaconus habet Juriſdictionem propriam ab Epiſcopali diſtinctam, ideoque datur appellatio ab Archidiacono ad Epiſcopum; & Vicarius Generalis habet idem Tribunal cum Epiſcopo.

51 Tertio mortuo Epiſcopo, vel civiliter, vel phyſice, expirat Juriſdictio Vicarii Generalis; non tamen Archidiaconi.

52 Archidiaconus quamvis ex cap. Ad hæc 7. & c. Ut noſtrum 9. de Offic. Archidiac. deberet examinare Ordinados, illoſque Epiſcopo præſentare; tamen hodie non tenetur Epiſcopus ipſum vocare, ut interſit examini Ordinandorum.

53 Sic etiam non tenetur Epiſcopus eum vocare, ut interſit cum Examinatoribus Synodalibus, nec ipſe debet cum ipſis neceſſario intervenire examini inſtituendorum ad Parochiales.

54 Immo nedum Archidiaconus non habet Juriſdictionem ad ſu-

ſupradicta, quæ ſibi a Concilio, & Sacra Congregatione ſunt limitata, ſed neque habet facultatem, & Juriſdictionem ad multa alia, quæ ſibi a Jure ipſo ſunt ſpecialiter interdicta,

Ut committere Curam animarum, vel dare Inſtitutionem auctorizabilem.

56 *Dare Litteras Dimiſſoriales ad Ordines.*
57 *Exercere Juriſdictionem in Regulares.*
58 *Excommunicare.*
59 *Suſpendere ad longum tempus.*
60 *Unire Eccleſias.*
61 *Cauſas Matrimoniales cognoſcere.*
62 *Deponere Beneficiatos.*

1 ARchidiaconus ſic dictus eſt, quaſi Princeps Diacono-
rum, ſeu primus inter Diaconos; Græca enim ſi-
gnificatione *Arches* denotat *primum, ſeu Principem, &*
2 *Diaconus, Miniſtrum, diſt. 21. cap. Cleros, & Clericos.* Et
primis Apoſtolorum temporibus in ſingulis Civitati-
bus Epiſcopalibus ſeptem Diaconi conſtitui ſolebant, ut
conſtat *ex cap. 6. Actuum Apoſtolorum, & ex cap. Dia-
coni 12. & cap. Diaconi ſeptem 13. diſt. 93.* ex quibus,
qui ceteris antiquior erat appellabatur Archidiaconus, &
ejus Officium erat curare ut ceteri Diaconi rite ſuo mu-
nere fungerentur, ut inter alios refert Azorius *part. 2.*
3 *inſtit. lib. 3. cap. 14. qu. 1.* Poſtea vero Archidiaconi au-
ctoritas eſt ſic adaucta, ut Vicarius Epiſcopi in omnibus
eſſet, ut expreſſe dicitur *in cap. Ut Archidiaconus 1. de
Offic. Archidiaconi*, his verbis: *Ut Archidiaconus poſt Epi-
ſcopum ſciat ſe Vicarium eſſe ejus in omnibus &c. & cap.
Ad hæc 7. eodem titulo*, dicitur: *Secundum vero Romani or-
dinis conſtitutionem major poſt Epiſcopum, & ipſius Epiſcopi
Vicarius reperitur.* Et tenet Rota *part. 11. deciſ. 160. n. 22.,
& part. 14. deciſ. 189. num. 18. & 19.* ubi dicit, Archi-
diaconum eſſe Vicarium Epiſcopi, licet non aſſumptum
ab Epiſcopo, ſed datum a Jure habentem perpetuam Vi-
cariam, & ordinariam juriſdictionem.

4 Immo ſic excrevit Archidiaconi auctoritas, ut nedum
Vicarius natus Epiſcopi fuerit conſtitutus, ſed etiam E-
piſcopi oculus appellatus; ut in Epiſtola Divi Clementis
Papæ, *cap. Diaconi Eccleſiæ 7. diſt. 93. Diaconi Eccleſiæ
ſint tamquam oculi Epiſcopi; & in cap. Ad hæc 7. de Officio
Archidiaconi* Innocent. III. ſic expreſſe *ait: Item in Epi-
ſtola B. Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri oculus Epiſcopi Ar-
chidiaconus appellatur, ut loco Epiſcopi per Epiſcopatum pro-
ſpiciens, quæ corrigenda viderit, corrigat, & emendet.* Et in
Epiſtola Evariſti *cap. Diaconi 72. diſt. 93. Diaconi, qui quaſi
oculi videntur eſſe Epiſcopi*; & in Concil. Trid. *ſeſſ. 24.
cap. 12. verb. Archidiaconi: Archidiaconi etiam, qui oculi*
5 *dicuntur Epiſcopi.* Et ob hanc tantam ſuam elevatam au-
ctoritatem, & Dignitatem Archidiaconus antefertur Ar-
chipresbytero & Archipresbyter Archidiaconi Juriſdi-
ctioni ſubjacere tenetur, *cit. cap. Ad hæc 7. de Officio Ar-
chidiaconi*, ubi ſic expreſſe dicitur; *Archipresbyteri, qui a
pluribus Decani nuncupantur, ejus Juriſdictioni ſe noverint*
6 *ſubjacere.* Cum enim Archidiaconus ratione majoris ju-
riſdictionis & Miniſterii immediatius miniſtret, & aſſiſtat
Epiſcopo, quam ipſe Archipresbyter, debet ei præcede-
re, quamvis Ordine ſit ei inferior; Sicuti Cardinales,
ex quo immediatius aſſiſtant ſummo Pontifici, ut ejus ad-
miniſtrent negotia, ratione hujus majoris Officii, & ad-
miniſtrationis præcedunt Epiſcopos Ordine majores. A-
7 deoque debet de Jure præcedere Archipresbytero, quam-
vis non ſit Sacerdos, ut tenuit etiam Rota *p. 3. deciſ.*
8 *244. num. 2. & ſeq.* Si tamen ſit Sacerdos, cum in tali
caſu ſit par in Ordine, & major in Adminiſtratione,
debet præcedere Archipresbytero, abſente Epiſcopo, in
celebratione Miſſarum in diebus ſolemnibus, & aliis ſo-
lemnioribus functionibus, prout decrevit *Sacr. Rit. Cong.
in Regienſi 9. Dec. 1600.* his verbis: *Cenſuit Sacr. Congreg.
Archidiaconum dictæ Eccleſiæ, qui prima Dignitas poſt Ponti-
ficalem exiſtit, & Sacerdos nunc eſt, non quidem ex obliga-
tione, ſed ex ſua voluntate, & devotione in decantatione Miſ-
ſarum in diebus, ſolemnibus, delatione Sanctiſſimi Sacramen-
ti, benedictione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & aliis
hujuſmodi actibus, & functionibus Sacerdotalibus, Epiſcopo
abſente, præferendum eſſe Archipresbytero, neque allegatam
conſuetudinem, quæ legitime probata non fuit, eidem Archi-
presbytero ad excludendum Archidiaconum Sacerdotem in caſu,
de quo agitur, ſuffragari.* Sic etiam *in Sancta Agatha Go-
thorum 23. Martii 1602. & in Juvenacenſ. 17. Novembris
1607. & in Baren. 19. Januarii 1608. & in Pennen. 24.
Januarii 1615. & Rota part. 3. deciſ. 244. 11. Decembris 1609.
in Viterbien. celebrationis Miſſarum.*

9 Excipitur tamen caſus, in quo de eadem Cathedrali
concurrat in funeralibus Archidiaconus, qui eſt prima
Dignitas, & Archipresbyter, qui eſt ſecunda, & cui
incumbit Cura animarum, & defert ſtolam, quia cum
Archipresbyter, dum in Eccleſia facit officium, præce-
dat Archidiacono, ei præcedere debet etiam in via, nul-
la probata ex alterius parte conſuetudine in contrarium.
Sic Sac. Congr. Rituum in una Trojana die 14. Maji 1613.
declaravit dandam eſſe præcedentiam Archypresbytero ra-
tione ſtolæ, ut refert Lavor. *verb. lucubr. tom. 1. tit. 2.
cap. 3. num. 211.* Barboſ. *Juris Eccleſ. univerſ. lib. 1. cap. 25.
de Archidiac. num. 49. Et collect. 40. Apoſtol. deciſ. num. 23.
Et de Canon. & Dignitat. cap. 5. num. 49.*

Multa de Jure communi pertinent ad Officium Archi-
diaconi; Primo: Clericis & Miniſtris Eccleſiæ præcipe- 10
re omnia ea, quæ ab ipſis juxta ſuos gradus ſunt obe-
unda, & de tertio in tertium annum, ſi Epiſcopus non
poſſit, Diœceſim totam viſitare, & cuncta, quæ emen-
datione, & correctione indigent, corrigere, & emenda-
re; *cap. Ut Archidiaconus 2. de Offic. Archidiaconi.* Hodie
tamen Diœceſis viſitatio debet fieri per Epiſcopum, vel 11
eo impedito per ſuum Vicarium Generalem quolibet an-
no, vel ſaltem quolibet biennio compleri, ſi Diœceſis ſit
nimis ampla & vaſta; *Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 3.*
Secundo: Ad ipſum ſpectat Eccleſiaſticum, & Divinum
Officium diſponere, Lectiones Clericis diſtribuere, Aco- 12
lythos inſtituere, & omnes alios Clericos derigere in iis,
quæ in Altaris Miniſterio agere debent; *cap. Officium ve-
ro 2. eodem tit.* Tertio; Ad Archidiaconi Officium perti-
net principaliorem Sacrorum Vaſorum, & Eccleſiæ cu- 13
ſtodiam habere; *cap. Ea quæ 3. eodem titulo.* Quarto: Ad
ipſum attinet Eccleſias ſui Archidiaconatus ſemel in an- 14
no viſitare, nec ſæpius, niſi forte talis cauſa emerſerit
propter quam ipſum oporteat præfatas Eccleſias viſitare,
cap. Mandamus 6. eodem tit. Quoad hoc tamen ſtatuit
Conc. Trid. *cit. ſeſſ. 24. & cap. 3.* quod Archidiaconi, 15
Decani & alii inferiores in Eccleſiis, ubi hactenus viſita-
tionem exercere legitime conſueverunt, debeant aſſumpto
Notario de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſeipſos tan-
tum viſitare, & viſitationis ſuæ rationem Epiſcopo intra
menſem reddere, & depoſitiones teſtium, ac integra acta
ei exhibere teneantur, non obſtantibus quacumque con-
ſuetudine, exemptione, vel privilegio. Quinto: Ad Ar- 16
chidiaconum pertinet inſtitutio corporalis tam in Benefi-
ciis, quam in Dignitatibus, ſicut etiam examinatio Cle-
ricorum Ordinandorum & eorum, qui Beneficiis Eccle-
ſiaſticis præficiendi ſunt, ita tamen ut poſtea Epiſcopo
præſententur, & ab eo approbentur, *cap. Ad hæc 7. &
cap. Ut noſtrum 9. eodem tit.* Quantum vero ad examen 17
promovendorum ad Ordines, hodie ex Concil. Trident.
ſeſſ. 23. cap. 7. de reform. Epiſcopo cum aſſiſtentia Viro-
rum peritorum competere dignoſcitur. Et quantum ad 18
examen eorum, qui præficiendi ſunt ad Parochiales, eſt
ſtatutum a Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 18.* quod hoc ſpectet
ad Examinatores Synodales. Hæc & alia de Jure com- 19
muni ſpectant ad Officium, & poteſtatem Archidiaconi,
ut videre eſt *in toto ſuo titulo.*

Aſt hodie attendenda eſt cujuſque Eccleſiæ ſpecialis 20
conſuetudo, cum iſta Juri communi ſcripto in Officiis
prævaleat; *cap. Cum olim 6. de Conſuetud. & cap. Ad hæc
2. exceſſib. Prælator.* Innocent. *in cap. Ut Archidiaconus 1.
de Offic. Archid. & in cap. Cum olim 6. de Conſuetud.* Sil-
veſter *in ſumm. verb. Archidiaconus num. 1.* & Gloſſ. *in cit.
cap. Ad hæc 2. de exceſſib. Præl. verb. Conſuetudines*, ubi
dicit quod Juriſdictio Archidiaconi potius ex conſuetu- 21
dine, quam ex Jure juvatur. In quibuſdam igitur Eccle-
ſiis Archidiaconus exercet Juriſdictionem in Clericos, &
Parochias Civitatis, & in certum diſtrictum adjacen- 22
tem, qui fines Archidiaconatus dicuntur. In quibuſdam
aliis non unus tantum, ſed plures Archidiaconi ſunt
conſtituti, qui totam Diœceſim in certas partes diſtri-
butam regant tamquam Vicarii Epiſcopi perpetui. In 23
quibuſdam aliis Archidiaconus habet tantum præeminen-
tiam inter Canonicos ſine ulla Juriſdictione, & Admini- 24
ſtratione. In quibuſdam aliis nequidem habet præceden-
tiam ad omnes, ſed hanc habet alia prima Dignitas. In 25
quibuſdam aliis nullus eſt Archidiaconus; & ejus Offi-
cium peragit Archypresbyter, vel Præpoſitus, vel De-
canus, vel Primicerius, vel alia prima Dignitas diverſo
nomine nuncupata; Sic Azorius *part. 2. inſtitut. lib. 3.
cap. 14. q. 7.* Cardin. Tuſchus *verb. Archidiaconus concl.
482. num. 1.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 24. num. 37.*

De Archidiaconi Officio, Dignitate, & præeminentiis 26
plurima ſæpe ſæpius in dies diſpoſita ſunt a Sacris Con-
gregationibus, quæ ut commode ab omnibus ſciri poſ-
ſint, placet hic referre, prout referuntur a variis Docto-
ribus, & ſignanter a Barboſa *in Collectan. Apoſtolicar. deciſ.
verb. Archidiaconus, de Canonicis, & Dignitatibus cap. 5. &
ſeq. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 24.* In Choro igitur 27
tamquam prima Dignitas poſt Pontificalem aliis Supe-
rior, & major habetur, & ad ipſum in Choro perma-
nentem ſpectat in principio Matutini, Horarum Canoni-
carum, ac Veſperarum intimare *Pater noſter*, quo dicto
ad eundem pariter ſpectat ſua manu ſignum dare, ut
incipiatur *Domine labia &c.* vel *Deus in adjutorium meum
&c.* ad ipſum etiam ad Primam pertinet dicere, *Dies &
actus noſtros &c. Adjutorium noſtrum*, & *Deus nos benedi-
cat &c.* Ad Completorium, *Noctem quietam &c. Benedicat
& cuſtodiat nos &c.* & in fine horarum, & Matutini,
Dominus det nobis &c. & antequam per ipſum detur ſi-
gnum finis, nemo, Officio expleto, e Choro egredi va-
let. *Ita Sac. Cong. Epiſc. & Reg. in Theatina ſub die 18.
April. 1617. Sic etiam in Aprutina 18. April. 1627. & in
Caſſanen. 16. Septembris 1633.*

Archidiaconus, ut prima Dignitas, debet exercere Offi- 28
cium Presbyteri aſſiſtentis cum Pluviali Epiſcopo celebranti

juxta

juxta formam Cæremonialis, illique Candelam & Palmam
benedictam miniſtrare, dummodo ſit in Sacerdotali Ordi-
ne conſtitutus; *Sac. Cong. Rit. in Brixien.* 28. *Maji* 1616.
29 *& in Reatina* 10. *Januarii* 1690. Non autem Archipresby-
30 ter; *Eadem Sac. Congr. in Vercell.* 7. *Auguſti* 1610. Et
recuſans, cogendus eſt pœnis, & Cenſuris Eccleſiaſticis,
31 ut in dicta *Brixienſi* 27. *Maji* 1616. *& dict. Reatina* 10.
Januarii 1990. Et dum in aſſiſtentia eſt apud Epiſcopum,
intelligitur præſens in Choro, tam in Eccleſia Cathedra-
32 li, quam in alia, ut *in Camerin.* 15. *Martii* 1608. Ubi
autem Archidiaconus non eſt prima Dignitas, Officium
ſupradictum ſpectat ad primam Dignitatem. *Sac. Cong.
Rit. in Brixienſ.* 28. *Maji* 1616.

33 Archidiaconus qui ſuſtinet baculum Epiſcopi, dum ce-
lebrat ſolemniter, thurificandus eſt immediate poſt Dia-
conos aſſiſtentes. *Sac. Congr. Rit. in Bracharen.* 28. *April.*
34 1600. Etiamſi ſit primus Archidiaconus, & habeat alias præ-
35 rogativas. *Ead Sac. Cong. in eadem cauſa* 18. *Januarii* 1608.
Archidiaconus, qui ſedet a dextris Epiſcopi celebrantis in
Cathedrali, a dextris pariter ſedere debet, cum celebrat
36 in Collegiatis; *Sac. Cong. Rit. in Theleſina* 2. *Martii* 1602.
Archidiaconus, ad quem de conſuetudine Eccleſiæ ſpe-
ctat, abſente Decano, convocare Capitulum, in eo pro-
ponere, ac reſolutiones accipere, id poteſt etiamſi non
ſit in Sacris, cum iſte ſit actus Juriſdictionis, qui com-
petit Archidiacono etiam in Sacris non conſtituto, & ad
Decanum non ſpectat ratione Ordinis, ſed antiquitatis, &
ſuperioritatis. *Sac. Cong. Conc.* referent. Nicol. Garz. *de
Beneſic. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 26.

37 Archidiaconus habens Juriſdictionem contentioſam, de-
bet eſſe Doctor promotus in publico Gymnaſio, ſeu Uni-
verſitate, alias ei non ſuffragatur, cum Doctoratus ex
privilegio ad hujuſmodi Dignitatem nequaquam promove-
ri poſſit *ex Bulla* 63. *S. Pii V. Sac. Cong. Conc.* quam re-
ferunt Squilant. *de privileg. Cler. cap.* 4. *num.* 114. Navarr.
in Regul. Canon. concl. 4. *n.* 4. Nicol. Garz. *part.* 7. *cap.*
38 7. *num.* 40. Archidiaconus qui vel curam animarum ha-
bet, vel Juriſdictionem, juxta *titul. de Officio Archidiaco-
ni* in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poteſt, debet eſſe Ma-
giſter, ſeu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure
Canonico. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *& Sacr. Congr. Conc.*
39 referente Piaſec. *in praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 20.
Archidiaconus, qui vero Cura animarum, & omni pror-
ſus Juriſdictione caret, non comprehenditur in citat. De-
cret. Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. quoad qualitatem
Doctoratus, vel Licentiaturæ in eo requiſitam. *Sac. Cong.
40 Conc.* referente Piaſec. *in praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 5. *nu.*
20. Si vero Archidiaconus ſit prima Dignitas in Cathe-
drali, debet eſſe Doctor, quamvis non habeat Curam
animarum, nec contentioſam Juriſdictionem; *Sac. Cong.
Concil. in Adrien.* 1. *April.* 1628. Poſtea tamen pluries
ſtatuit contrarium, & ſignanter *in Lavellen.* 12. *Januar.*
1697. *& in Cortonen.* 16. *Februarii* 1704. apud Monacell.
t. 3. *ſupplement. ad* 1. *tom. nu.* 212. Vide ipſum *ibi*, ubi
multa habet ad rem; & dicit quod clauſula in Bullis
proviſionis Archidiaconatus apponi ſolita, ſcilicet *Quod
infra annum Lauream Doctoralem ſuſcipere tenearis*, po-
tius de ſtylo Scriptorum quam ex voluntate Papæ hodie
apponi ſolet, & ideo tamquam vana a Sac. Congregatio-
ne Concilii ſpernitur.

41 Archidiaconus, qui ex Privilegio eſt Protonotarius,
non lucratur fructus & Diſtributiones ſui Archidiacona-
tus, ſi cum habitu Protonotarii in Eccleſia, Choro, &
Proceſſionibus, ac Divinis Officiis aſſiſtat. *Sac. Cong. Rit.
in Aſculana in Apulia* 6. *Martii* 1610. Et ſi voluerit in
42 Eccleſia uti habitu Protonotarii, reputatur tamquam ex-
traneus, & ei locus aſſignandus eſt, non inter Dignita-
tes, & Canonicos, ſed poſt Abbates; *Ead. Sac. Congreg.
43 in dict. Aſculana*. Nec poteſt in publicis functionibus in
aſſiſtentia Epiſcopi, & aliis actibus ſibi tamquam Archi-
diacono competentibus uti habitu Protonotarii, ſed ſuo
habitu Canonicali. *Ead. Sac. Cong. in dict. Aſculana in
44 Apulia* 19. *Novembris* 1611. Poteſt tamen uti habitu Pro-
tonotarii in Actibus non competentibus ſibi tamquam Ar-
chidiacono. *Ead. Sacr. Congreg. in dict. Aſculana, & in
45 Nullius terræ viſciæ* 19. *Januarii* 1612. Archidiaconus Pro-
tonotarius non ex Altari, ſed ex Sacriſtia, ut faciunt cæ-
teræ Dignitates & Canonici, debet ſumere paramenta pro
Miſſa privata celebranda in Eccleſia Cathedrali. *Ead.
Sacr. Congreg. Rit. in dict. Aſculana* 6. *Martii* 1610.

46 Licet Archidiacono ſolita ſedes in Choro adimi non
poſſit, attamen Vicarius Generalis Epiſcopi illum tam in
Choro, quam ubilibet, præcedere debet, ut declaravit
47 *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Theatina* 6. *Julii* 1618.
Vicarius enim Generalis, abſente Epiſcopo, debet habere
primum locum ſuper omnes dignitates, & Canonicos, non
obſtante conſuetudine, aliiſque in contrarium, ſicuti
cenſuit etiam *Sacr. Cong. in Andrien.* 7. *Auguſti* 1610. *&
in Ferrarien.* 20. *Decembris* 1614. *& in Militen.* 15. *Ju-
48 lii* 1619. ubi quod præcedit Capitulo, & Clero. Dum-
modo tamen ipſe non ſit de gremio Capituli, quia tunc
ſedere debet in ſuo ſtallo Canonicali, ſi diſtributio-
nes quotidianas lucrari velit, ut pluries decrevit *Sac.
49 Cong.* Vide *verb. Vicarius Generalis*. Hac occaſione de Vica-
rio, & Archidiacono advertendum eſt, quod iſti inter ſe
ſic differunt; Primo, quia Archidiaconus eſt perpetuus ra-
tione Dignitatis, cui Officium Vicarii eſt annexum, ideo-
que vocatur Vicarius natus, & a Jure datus; & Vicarius
Generalis eſt temporaneus, revocabilis, & Vicarius ab
homine conſtitutus. Secundo, Archidiaconus habet Juriſ- 50
dictionem propriam ab Epiſcopali diſtinctam: Ideoque da-
tur appellatio ab Archidiacono ad Epiſcopum; Et Vica-
rius Generalis habet idem Tribunal cum Epiſcopo; *cap.
Romana* 4. *de appellat.* nec datur appellatio a Vicario ad
Epiſcopum: *cap. Non putamus* 2. *de conſuetud. in* 6. Ter- 51
tio, mortuo Epiſcopo, vel civiliter, vel phyſice, expirat
Juriſdictio Vicarii Generalis; Non tamen Archidiaconi.
Gloſs. *in cap. Ut Archidiaconus* 1. *de Officio Archidiacon.
verb. Vicarius*.

Archidiaconus quamvis *ex cap. Ad hæc* 7. *& cap. Ut* 52
noſtrum 9. *de Offic. Archidiacon.* deberet examinare Ordi-
nandos, illoſque Epiſcopo præſentare; tamen hodie non
tenetur Epiſcopus ipſum vocare, ut interſit examini Or-
dinandorum, ut colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 7.
& expreſſe decrevit *Sacr. Congreg. ſub die* 21. *Junii* 1617.
Sic etiam non tenetur Epiſcopus eum vocare, ut interſit 53
cum Examinatoribus ſynodalibus, nec ipſe debet cum ipſis
neceſſario intervenire examini Inſtituendorum ad Paro-
chiales, ut colligitur ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. &
expreſſe decrevit *Sacr. Congr.* Cum enim, ut refert Fa-
gnan. *in cap. Ad hæc*, 1. *de Offic. Archidiacon. n.* 25. &
Pignatell. *tom.* 4. 181. *num.* 17. in Sac. Congreg. Concilii
Trid. quæſitum eſſet, 1. an facultas de Jure antiquo com-
petens Archidiacono examinandi, nedum promovendos ad
Sacros Ordines, ſed etiam inſtituendos in Eccleſiis, ut
habetur *in cap. Ad hæc, de Offic. Archidiaconi*, ſit ſub-
lata per Conc. Trid. diſpoſitionem, quæ habetur *ſeſſ.* 24.
cap. 18. ubi quoad Eccleſias Parochiales hoc munus de-
mandatur Examinatoribus electis in Synodo; Secundo qua-
tenus ſit derogatum prærogativæ Archidiaconi, ut non
poſſit ſolus hæc facere, an ſaltem debeat intervenire cum
Examinatoribus, licet ipſe non ſit unus ex deputatis in
Synodo? *Sacra Congreg. ad primum cenſuit, Concilium pri-
vaſſe Archidiaconum ſua facultate examinandi; Ad ſe-
cundum reſpondit non debere, niſi ſit unus ex deputatis in
Synodo*.

Immo nedum Archidiaconus non habet Juriſdictionem 54
ad ſupradicta, quæ ſibi a Concilio, & Sacra Congrega-
tione ſunt limitata, ſed neque habet facultatem, & Juriſ-
dictionem ad multa alia, quæ ſibi a Jure ipſo ſunt ſpe-
cialiter interdicta. Ut committere Curam animarum, vel 55
dare Inſtitutionem auctorizabilem, *cap. Cum ſatis* 4. *de
Offic. Archidiaconi*. Dare Litteras Dimiſſoriales ad Ordi- 56
nes; *cap. Significaſti* 8. *eod. tit.* Exercere Juriſdictionem
in Regulares; *cap. Dilecto* 10. *eod. tit.* Excommunicare; 57
cit. cap. Dilecto 10. *eod. tit.* Suſpendere ad longum tem- 58
pus; *cap. Veniens ad nos* 1. *de exceſſib. prælator.* Unire 59
Eccleſias; *cap. Sicut unire eod. tit. de exceſſ. Prælat.* Cau- 60
ſas Matrimoniales cognoſcere; *cap. Accedentibus* 12. *eod.* 61
tit. de exceſſ. Prælator. Deponere Beneficiatos; *cap. Suf-* 62
fraganeis 11. *de electiom.*

Novæ additiones ex aliena manu.

QUod Archidiaconorum dignitas antiquiſſima ſit in Ec- 1
cleſia, & fere a temporibus Apoſtolorum repetenda,
innuere videtur & ipſe Thomaſſin. *vet. & nov. Eccleſ.
diſcip. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 1. Num vero ad id of- 2
ficii aſſumeretur is, quem Epiſcopus arbitratu ſuo, vel
potius quem Diaconi de ſe, utpote magis *induſtrium* ele-
giſſent, non conſtat inter eruditos. Tu interim conſule
Thomaſs. *cit. loc. n.* 2. 4. *&* 11. At nunquam in Eccleſia 3
Occidentali ad ejuſmodi dignitatem evehebatur, qui anti-
quior erat in ordinatione, ut certe viſum eſt Salmaſio *de
Primat. Pap.*, & forte etiam Auctori noſtro *ſub num.* 2.
Num vero idem obtinuerit in Eccleſia Orientali, & præ- 4
ſertim Conſtantinopolitata, haud ſatis liquet, *Thomaſſin.
eod. num.* 12.

Illum autem exploratum eſt, ab initio Archidiaconos 5
minime ea fuiſſe donatos juriſdictione, qua poſterioribus
temporibus, & præſertim poſt Decretalium Greg. IX. li-
bros polluiſſe, nemo eſt, qui ignorat, & fuſe hic tradit
Auctor. Olim enim præcipuum eorum munus erat intra 6
Eccleſiam, in qua vice Epiſcopi officia inter Diaconos,
ac minores Clericos dividebant: Sacra etiam cujuſque Or- 7
dinis inſtrumenta, cum ii ab Epiſcopo ordinabantur, por-
rigebant, *Conc. Carthag.* 4. *can.* 5. 6. *&* 9. Euchariſtiam di- 8
ſtribuebant vel ipſis Presbyteris, licet id indiſcriminatim
permiſſum quoque erat omnibus Diaconis, ut habetur *diſt.* 9
93. ubi hujuſmodi mos improbatur, variaque relata ſunt
Conciliorum decreta audaciam, & ambitionem coercen-
tia Diaconorum, qui etiam ſupra Presbyteros ſeſe extol-
lebant: aliaque tandem intra Eccleſiam peragebant Dia- 10
coni, quæ habes penes *Thom.* præſertim *c. op. c.* 18. *n.* 2.
Extra Eccleſiam quoque munia Archidiaconorum ex- 11
tendebantur, cum iis pupillorum, viduarum, & peregri-
norum cura fuerit demandata, *Thomaſſ. d. cap.* 17. *n.* 10.: 12
collectam e communione pecuniam inter Clericos diſtri-
buerint,

13 buerint, *Iſudat. Auct. d. cap.* 18. *n.* 2. de motibus ordinan-
14 dorum a Laicis, & Clero retulerint, *Conc. Chalced.*
act. 10. Juniores Clericos edocuerint, quæ ſcire ſingulos
oporteret, ſive ad mentes inſtituendas, ſive ad formandos mores. *Conc. Carthag.* 4 *can.* 9. *Greg Turonen. hiſt.*
lib. 6. *cap.* 36.

Tractu vero temporis Juriſdictio etiam Archidiacono acceſ-
15 ſit. Eam ab initio tamquam ab Epiſcopo delegatam in
16 minores tantum Clericos exercuit. Deinde vero juriſdi-
ctio omnis cum voluntaria, tum contentioſa in univerſam Diœceſim mandata Archidiacono fuit, ut omnino
eſſet Epiſcopi Vicarius Generalis in Occidente æque,
17 ac in Oriente, ubi tamen non adeo effrænis præſertim
in Clericos ſuperioris gradus auctoritas fuit; qua de re
abunde *Thomaſſ. cit. op. cap.* 17. 18. & 19. & *noſter Auctor*.

18 Verum cum Archidiaconis diutiſſime, & ſine ullo limite fuerit ab Epiſcopis delegata juriſdictio; hæc ſenſim, ut in ejuſmodi conceſſionibus evenire ſolet, ordinaria exiſtimata fuit, & propterea etiam Sede Epiſcopali
19 vacante exercita. Hinc auctoritas Archidiaconorum non
20 modo in Laicos, & minores Clericos, ſed & in Presbyteros, & Archipresbyteros ipſos extendebatur. de qua
fuſe *Auctor noſter*. Sed eorum poteſtatem in Archipresby-
21 teros fuiſſe per Decretales conſtabilitam ob relatum inibi ſpurium quoddam monumentum ejuſmodi auctoritatem Archidiaconis tribuens, tradit *Van-Eſpen Jur. Eccl.*
22 *univerſ. part.* 1. *tit.* 12. *cap.* 1. *num.* 4. *per tot.* Ex eo inſuper factum, ut Archidiaconi Sacerdotii acceſſione injuriam ſibi fieri putarent, *Hieron. in Ezec. cap.* 18. *Petr. Bleſen. ep.* 123 Quamobrem gradui Archidiaconi quem-
23 dam reſtituendum decernitur in *can.* 8. *diſt.* 74. quod
eum Epiſcopus, ut loco, dignitatemque moveret, aliumque ſibi amicum inſtitueret Archidiaconum, Presbyterum
24 ordinaverat. Tanta autem in exercenda juriſdictione fuit
Archidiaconorum avaritia, ut nonnullæ prodierint Con-
25 ciliorum ſanctiones eam coercentes, & ulterius anſam
dederit Laicis ut Archidiaconatus invaſerint, quo diteſcere ſic poſſent; *Thom. cit. oper. cap.* 19 *num.* 2. & 3.
27 Avaritiæ inſuper Archidiaconorum acceſſit, quod ſic agere poſt annum Chriſti milleſimum cœperint, ut ſuo magis quam vicario jure agere viderentur; unde haud eſſe
27 ferendum fuit viſum, non Presbyteros Presbyteris præeſſe, eiſque neceſſitas impoſita presbyteratus. Tandem
28 eorum quoque contumacia in Epiſcopos fecit, ut hi paulatim juriſdictionem repeterent ſuam, quam Vicariis Generalibus pro arbitrio amovibilibus demandarunt, ut fu-
29 ſe *Auctor*. Hos vero libris Decretalium recentiores eſſe,
patet ex dictis, neque vera mentio eſt in ſexto.

30 Verum ampliſſimam ejuſmodi Archidiaconorum juriſdictionem adhuc hodie in aliquibus Eccleſiis ſtare, tradit *Van-Eſpen. loc. cit. num.* 22. quod & exemplis Eccleſiæ Leodienſis, & Eccleſiæ S. Jacobi Lovanii demonſtrat *n.* 22. 23. & 24.

31 In pleriſque etiam Eccleſiis Belgicis conſuetudinem ademiſſe Archidiaconis omnem plane juriſdictionem contentioſam, ſalva tamen eis extrajudiciali cura & ſollicitudine tum in Clerum, quam in Populum, affirmat mox *cit. Auctor eod. num.* 21.

32 Si plura cupis cum ad veterem, tum ad præſentem diſciplinam ſpectantia, præter hic laudatos Auctores, adire potes Morin. *de Sacris Ordin. par.* 3. *ex* 16. *cap.* 3. Sirmond. *tom.* 1. *oper. p.* 967. caute legendum Bohemer. *ad tit. Decretal. de offic. Archidiac.* & Zypæum *Conſult. can. ad eumdem tit.*

ARCHIEPISCOPUS.

ARTICULUS I.

Quoad ſuum eſſe, & Juriſdictionem, quam habet in tota ſua Provincia.

SUMMARIUM.

1 *Archiepiſcopus unde dictus?*
2 *Archiepiſcopus alio nomine appellatur Metropolitanus, & quare?*
3 *Archiepiſcopus, & Metropolitanus in re ſunt idem.*
4 *Dantur tamen aliqui Archiepiſcopi, qui proprie non ſunt Metropolitani, ex quo nullum habeant Suffraganeum.*
5 *Epiſcopi Metropolitano ſubjecti quare appellantur Suffraganei?*
6 *Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus, ultra Juriſdictionem, quam habet in propria Diœceſi, ſicut ceteri Epiſcopi in ſuis, habet ordinariam Juriſdictionem in omnes Suffraganeos, ſeu Epiſcopos non exemptos ſuæ provinciæ.*
7 *Archiepiſcopus eſt Judex Ordinarius, & competens omnium Epiſcoporum ſuæ Provinciæ.*
8 *Archiepiſcopus poteſt libere ſuam exercere Juriſdictionem, & auctoritatem in omnibus ſequentibus caſibus; Primo poteſt Archiepiſcopus ſuam exercere Juriſdictionem cogendo ſuos Suffraganeos Epiſcopos ad obſervandum eumdem modum in Divinis Officiis celebrandis, quem ſervat Eccleſia Metropolitana.*
9 *Secundo poteſt ſuam exercere Juriſdictionem, quando cauſſa per appellationem ad ipſum defertur.*
10 *Tertio poteſt injungere Epiſcopis Suffraganeis, ut obſervent Sacros Canones in materia Simoniæ, alias ipſe Archiepiſcopus pœnam poterit infligere.*
11 *Quarto poteſt cogere Epiſcopus Suffraganeos ad erigendum Seminarium.*
12 *Quinto poteſt ipſos compellere ad faciendam Synodum.*
13 *Sexto poteſt ipſos cogere ad conſtituendum Archipresbyterum ruralem.*
14 *Septimo poteſt Epiſcopus Suffraganeos ad Concilium Provinciale vocare.*
15 *Octavo poteſt cogere Suffraganeos ad reſidendum apud ſuas Eccleſias.*
16 *Nono poteſt deputare Vicarium, ſeu Officialem in Eccleſia Suffraganea, ſi infra Octo dies poſt mortem Epiſcopi Capitulum non providerit, vel non idoneum elegerit.*
17 *Decimo poteſt cogere, & compellere Suffraganeos pro conſecratione alterius Suffraganei.*
18 *Undecimo poteſt cognoſcere de injuſtitia ſententiæ Excommunicationis Suffraganei.*
19 *Duodecimo poteſt Archiepiſcopus, interveniente cauſſa, ſuos Suffraganeos ſuſpendere, interdicere, & excommunicare.*
20 *Et, Archiepiſcopo abſente, & a ſua Provincia diſtante, id etiam poterit ejus Vicarius.*
id etiam poterit ejus Vicarius.
21 *Tertiodecimo poteſt Archiepiſcopus excommunicare Vicarium, vel Officialem Epiſcopi Suffraganei, cauſſa rationabili exiſtente.*
22 *Aſſignantur tales cauſſæ rationabiles.*
23 *Exceptis dictis & ſimilibus cauſſis, ſi Vicarius delinquat extra Officium, non ſubjacet Juriſdictioni Metropolitani, niſi in caſibus a Jure expreſſis, ſicut ceteri ſubditi Suffraganeorum.*
24 *Quartodecimo poteſt Archiepiſcopus abſolvere ſubditum Suffraganei, quem ipſe non vult abſolvere.*
25 *Quintodecimo poteſt diſponere in ſubditis Suffraganei, quando ipſe denegat diſpenſationem, & diſpenſatio eſt debita ratione perſonæ, loci, ætatis, temporis, pietatis, neceſſitatis, & utilitatis Eccleſiæ.*
26 *Sextodecimo poteſt conferre Beneficia, vacantia per negligentiam Suffraganei.*
27 *Decimoſeptimo poteſt inſtituere præſentatum a Patronis per negligentiam Suffraganei, nam ſi Epiſcopus noluerit inſtituere intra duos Menſes præſentatum in Jure patronatus a Patronis, illum inſtituet Archiepiſcopus, quem poſſunt adire Patroni.*
28 *Decimoctavo poteſt cogere Epiſcopum, & ſubditum pro teſtimonio ferendo, ſi Epiſcopus ſit negligens in compellendo ſubdito ad perhibendum tale teſtimonium, & alia opportuna in cauſſis.*
29 *Decimonono poteſt exequi ultimas voluntates ſubditorum Epiſcopi, ipſo Epiſcopo negligente.*
30 *Vigeſimo poteſt diſpenſare in votis, & juramentis Epiſcoporum Suffraganeorum.*
31 *Vigeſimoprimo poteſt cognoſcere cauſſas ſubditorum Suffraganei, ſi habeant prædium in ſuo Archiepiſcopatu.*
32 *Vigeſimoſecundo poteſt Archiepiſcopus in viſitando Provinciam compellere Suffraganeos, & ſubitos eorum ad ſolvendam Procurationem.*
33 *Vigeſimotertio Archiepiſcopus, dum actu viſitat Provinciam, poteſt ſubditorum Suffraganeorum Confeſſiones audire, ipſos abſolvere atque pœnitentias injungere ſalutares.*
33 *Immo nedum per ſe, ſed etiam per alios, poteſt ſubditos Suffraganeorum abſolvere, etiam a caſibus ſuis reſpective Epiſcopis reſervatis.*
35 *Vigeſimoquarto poteſt concedere Indulgentias per totam ſuam Provinciam, etiamſi non ſit in actu Viſitationis, dummodo ſtatutum Generalis Concilii non excedat.*
36 *Vigeſimoquinto poteſt procedere contra Canonicos Suffraganeorum in caſu inobſervantiæ Cenſurarum ab Epiſcopis latarum, & cognoſcere ipſorum exceſſus in ceſſatione a Divinis.*
37 *Vigeſimoſexto poteſt abſolvere Excommunicatum ſubditum Suffraganei, licet contrarius appellet, & cogere Epiſcopum, ut deferat appellationi.*
38 *Vigeſimoſeptimo poteſt Archiepiſcopus exercere Juriſdictionem in ſubditos ſuffraganeorum, in concernentibus totam Provinciam, ut in tollendo pravam conſuetudinem.*
39 *Vigeſimoctavo poteſt, cum in Provincia ſua Juriſdictionem exercet, punire notorios injuriantes ſibi, nunciis, & familiæ ſuæ, ſive ſuam Juriſdictionem impediant, ſive non.*
40 *Vigeſimonono poteſt interdicere Prædicationis Officium ali-*

aliquibus per totam ſuam Provinciam.

41 *Trigeſimo poteſt exules facere a tota ſua Provincia delinquentes in ſua Diœceſi.*

42 *Trigeſimoprimo poteſt mittere Quæſtores Eleemoſinarum per totam Provinciam pro Fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ.*

43 *Trigeſimoſecundo poteſt mittere Edicta per totam Provinciam in caſibus ad ſuam Juriſdictionem pertinentibus.*

44 *Trigeſimotertio poteſt compellere Abbates, & Regulares Prælatos negligentes, ut Prædicatio Evangelii fiat in Eccleſiis Parochialibus ſubjectis Monaſteriis in nulla Diœceſi exiſtentibus.*

45 *Trigeſimoquarto poteſt ante ſe facere deferri Crucem in tota ſua Provincia etiam per loca exempta.*

46 *Niſi tamen eſſet præſens Legatus Papæ vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate Legati a latere.*

47 *Trigeſimoquinto poteſt populo benedicere per totam ſuam Provinciam etiam in locis exemptis, & extra viſitationem.*

48 *Niſi tamen, ut ſupra, eſſet præſens Legatus, Cardinalis, ſeu Nuncius Apoſtolicus.*

49 *Trigeſimoſexto poteſt in tota ſua Provincia, etiam in locis exemptis, uti Mozzetta, & Rochetto diſcooperto, niſi ut ſupra, ſit præſens Legatus, vel Cardinalis, & ſimiliter in tota ſua Provincia etiam in locis exemptis poteſt uti Pallio.*

50 *Trigeſimoſeptimo poteſt in tota ſua Provincia, etiam in locis exemptis celebrare Divina Officia in Pontificalibus, & alios in ſua præſentia ſine Pontificalibus celebrare facere.*

1 ARchiepiſcopus ſic dicitur tamquam primus, ſeu Prin-
ceps omnium Epiſcoporum ſuæ Provinciæ. *Arche*
enim græce *principium*, vel *Principatum* ſonat, *cap. Cleros*
verb. Archiepiſcopus diſt. 21. Et Archiepiſcopus alio nomi-
2 ne appellatur *Metropolitanus* ſive a menſura, aut numero
Civitatum; *cit. cap. Cleros verb. Metropolitani*, quia Pro-
vincia, cui præeſt Metropolitanus, decem aut undecim
Civitates, & totidem Epiſcopos Suffraganeos olim ſub ſe
continere ſolebat; *cap. Scitote* 2. *cauſ.* 6. *quæſt.* 3. *Gloſſ.*
in cit. cap. Cleros verb. A menſura diſt. 21. Vel potius,
& rectius dicitur Metropolitanus a *Metros*, quod idem
ſonat quod *Mater*, & *Polis*, quod idem ſonat quod *Civi-
tas*, quia videlicet Archiepiſcopalis, ſeu Metropolitana
Eccleſia, in qua reſidet Archiepiſcopus, ſeu Metropoli-
tanus, ſita eſt in Metropoli, ſeu Civitate præcipua, quæ
eſt veluti Mater, ſeu Matrix aliarum Eccleſiarum, ſeu
Civitatum totius Provinciæ; *cit. cap. Cleros diſt.* 21. &
ibi Gloſſ. verb. A menſura. Abbas *in cap. Suffraganeis num.*
2. *de electiom.* Covarruv. *pract. cap.* 19. *num.* 2. Pirhing.
lib. 1. *tit.* 31. *num.* 13. Unde in re Archiepiſcopus, &
3 Metropolitanus idem ſunt, ut deduci poteſt etiam in
textu *in cap. Paſtoralis in princip. de Offic. Ordinarii*, & *in*
Extravagant. Salvator de Præbend. inter commun. Dantur
3 tamen aliqui Archiepiſcopi, qui proprie juxta datam ex-
plicationem non ſunt Metropolitani, ex quo nullum ſub
ſe habent Suffraganeum; ut teſtantur Homobon. *De hu-
mana vita ſtatibus part.* 1. *cap.* 6. Azorius *Inſtitut. Moral.*
part. 2. *lib.* 3. *cap.* 33. *quæſt.* 1. Barboſa *de offic. & poteſt.*
Epiſcop. part. 1. *tit.* 1. *cap* 6. & *lib.* 1. *Juris univerſ. Ec-
cleſiaſt. cap.* 7. *num.* 7. ubi dicit, tales eſſe inter alios
Archiepiſcopos Roxanen. & Lancianen. qui nullum ha-
5 bent Suffraganeum; Quare autem *in Jure*, *ut cit. cap Sci-
tote* 2. *cauſ.* 6. *quæſt.* 3. & *cap. Suffraganeis* 11. *de electiom.*
& *cap.* 1. *de Foro competent. in* 6. Epiſcopi Metropolitano
ſubjecti appellentur Suffraganei, eſt quia ſuffragantur ipſi
in officio Epiſcopali, ſcilicet in conſecrando alios Epi-
ſcopos, in celebrando Concilia, & hujuſmodi. Abbas *in
cap. Suffraganeis*, *de electiom. num.* 1. & alii paſſim.
6 Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus, ultra Juriſdictio-
nem, quam habet in propria Diœceſi, ſicuti Epiſcopi in
ſuis, habet ordinariam Juriſdictionem in omnes Suffra-
ganeos, ſeu Epiſcopos non exemptos ſuæ Provinciæ,
adeoque tamquam Ordinarius, & immediatus eorum Su-
perior poteſt eiſdem præcipere, quæ ad eorum ſpectant
officium, & ſi negligentes ſint, poteſt ipſos etiam per
Cenſuras compellere ad præſtandum ſuum Officium, ut
colligitur *ex c. Quod autem Archiepiſcopus* 1. & *c. Per Pro-
vincias* 2. & 3. *cauſ.* 9. *qu.* 3. *c. Quia Cognovimus* 6. *cauſ.*
10. *q.* 3. & *c. Paſtoralis* 11. §. 1. *de Officio Jud. Ordinarii*,
ubi expreſſe dicitur: *Quod Epiſcopus ſuus eidem* (ſcilicet
Archiepiſcopo) *ſit Metropolitana Lege ſubjectus*: *c. Venerabi-
li* 52. *de ſentent. Excommunicat. c. Romana Eccleſia* 1. *de*
7 *Offic. Ordinarii in* 6. Eſt enim Archiepiſcopus Judex Ordi-
narius, & competens omnium Epiſcoporum ſuæ Provin-
ciæ, unde quicumque habens actionem contra Epiſco-
pum, poteſt illum convenire coram Archiepiſcopo, tex-
tu expreſſo *in cit. c. Quia cognovimus* 6. *cauſ.* 10. *q.* 3.
Abbas *in cit c. Paſtoralis*, & alii paſſim; Qui Archie-
piſcopus poteſt libere ſuam exercere juriſdictionem in
omnibus ſequentibus caſibus.
8 Primo poteſt Archiepiſcopus ſuam exercere juriſdictio-
nem cogendo ſuos Suffraganeos Epiſcopos ad obſervan-
dum eumdem modum in Divinis Officiis celebrandis, quem
ſervat Eccleſia Metropolitana; *c. de his* 14. *diſt.* 12. *Gloſſ.* 9
in cap. Paſtoralis, *de Offic. Ordinarii*, *verb. exceptis*. Secun-
do poteſt ſuam exercere Juriſdictionem quando cauſſa per
appellationem ad ipſum defertur, ſcilicet quando a ſen-
tentia, vel gravamine Epiſcopi legitime appellatur ad
Archiepiſcopum; *c. Cum non ignoretis* 2. *de Offic. Legati* 10
c. Duo ſimul. 9. *de Offic. Judicis Ordinarii*. Tertio poteſt in-
jungere Epiſcopis Suffraganeis, ut obſervent Sacros Ca-
nones in materia Simoniæ; alias ipſe Archiepiſcopus pœ-
nam poterit infligere; *c. Dilectus Filius* 30. *de Simonia*. 11
Quarto poteſt cogere Epiſcopos Suffraganeos ad erigen-
dum Seminarium. *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 18. *de reform.*
Quinto poteſt ipſos compellere ad faciendam Synodum 12
quotannis. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 2. Sexto poteſt ipſos co- 13
gere ad conſtituendum Archipresbyterum ruralem; *c. Ut
ſingulæ Plebes* 2. *de Offic. Archipresbyteri*. Septimo poteſt 14
Epiſcopos Suffraganeos ad Concilium Provinciale vocare,
ut diffuſe ſtatuitur *diſt.* 18. *per totam*, & *in Conc. Trid.
ſeſſ.* 24. *c.* 2. *de reform.* Octavo poteſt cogere Suffraganeos 15
ad reſidendum apud ſuas Eccleſias; *Conc. Trid. ſeſſ.* 23.
de reform. c. 1. & illis ſine legitima cauſſa non reſidenti-
bus applicare fructus Fabricæ Eccleſiæ, aut pauperibus 16
loci, & creſcente contumacia, denunciare Summo Pon-
tifici. *Conc. Trid. ibidem*, & Pius IV. in Conſtit. incip
De ſalute gregis. Nono poteſt deputare Vicarium, ſeu Of- 17
ficialem in Eccleſia ſuffraganea, ſi intra octo dies poſt
mortem Epiſcopi. Capitulum non providerit, vel non
idoneum elegerit. *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 16. *de reform.* Decimo po-
teſt vocare, & compellere Suffraganeos pro conſecratio-
ne alterius Suffraganei, *c. Non debet* 3. & *c. Epiſcopus* 4. 18
diſt. 65. Undecimo poteſt cognoſcere de juſtitia ſenten-
tiæ Excommunicationis Suffraganei; *c. Sollicitudinem* 54.
de appellat. §. *Nos igitur*, *verſ. Si vero Notarium*.
Duodecimo poteſt Archiepiſcopus interveniente cauſa 19
ſuos Suffraganeos ſuſpendere, interdicere, & excommu-
nicare; *c. Venerabili*, *de ſentent. excommunicat.* & *c. Roma-
na Eccleſia* 1. *de Offic. Ordinar. in* 6. Et Archiepiſcopo ab-
ſente, & a ſua Provincia diſtante, etiam ejus Vicarius 20
poteſt ipſos Suffraganeos ſuſpendere, interdicere, & ex-
communicare; *textu claro in cit. c. Romana Eccleſia*. §.
Officiales autem, *de Offic. Ord in* 6. Bertachin. *de Epiſcopo
part.* 7. *lib.* 4. *titul. de Vicario Epiſcopi quæſt.* 10, & *cum* 21
aliis Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. c.* 7. *n.* 28. Ter-
tiodecimo poteſt Archiepiſcopus excommunicare Vica-
rium, vel Officialem Epiſcopi Suffraganei, cauſa rationa-
bili exiſtente; *c. Romana*, *de Offic. Vicarii in* 6. & ibi
Gloſſa *verb. rationabili*. Cauſæ autem rationabiles excom- 22
municandi Vicarium ſunt, quæ referuntur a Gloſſ. *in
cit. c. Romana*, & ab Archidiac. & Gemin. ibi *num.* 6.
ſcilicet, quando Vicarius impedit cauſam appellationis ad
Archiepiſcopum; vel ſi deliquit circa Officium commiſ-
ſum; vel ſi peccaret in his, quæ ſunt Juriſdictionis;
vel ſi uteretur Juriſdictione Epiſcopi excommunicati; vel
ſi non ſervet privilegia Sedis Apoſtolicæ; vel ſi ſit cri-
minoſus, & incorrigibilis. Exceptis tamen his, & ſimi- 23
libus caſibus: ſi Vicarius delinquat extra Officium, non
ſubjacet Juriſdictioni Metropolitani, niſi in caſibus a Ju-
re expreſſis, ſicuti ceteri ſubditi Suffraganeorum, ſed co-
gnitio, & punitio delicti a Vicario extra Officium per-
tinet ad ſuum Epiſcopum, qui habet facultatem à Jure,
prout quivis alius Magiſtratus coercendi Officialem ſuum
appellatione remota, prout diſponitur *in leg. Nulli Officia-
lium*, *Cod. quorum appellat. non recip.* Gratian. *in cap. Et
qui appellat*, §. *Nulli quoque* 2. *quæſt.* 6. Barboſa *de Offic.*
& *poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 4. *n.* 18. 24
Quartodecimo poteſt Archiepiſcopus abſolvere ſubdi-
tum ſuffraganei, quem ipſe non vult abſolvere; *cap. Ad
reprimendam* 6. *de Offic. Judicis Ordinarii*. Quintodecimo 25
poteſt diſpenſare in ſubditis Suffraganei, quando ipſe de-
negat diſpenſationem, & diſpenſatio eſt debita ratione
Perſonæ, loci, ætatis, temporis, pietatis, neceſſitatis, &
utilitatis Eccleſiæ; Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1.
lib. 4. *cap.* 38. *n.* 13. Genuenſ. *in praxi Archiepiſ. Neapol.
cap.* 88. *n.* 3. Barboſ. *de Offic.* & *poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.*
4. *num.* 24. Sextodecimo poteſt conferre Beneficia vacan-
tia per negligentiam Suffraganei; ſi enim ſuffraganeus ſit
negligens ad conferenda Beneficia intra ſemeſtre, tunc
collatio devolvitur ad Archiepiſcopum; *cap. Licet* 3. *de
ſupplenda negligentia Prælator.* Decimoſeptimo poteſt inſti- 27
tuere præſentatum a Patronis per negligentiam Suffraga-
nei, nam ſi Epiſcopus noluerit inſtituere intra duos men-
ſes præſentatum in Jure patronatus a Patronis, illum
inſtituet Archiepiſcopus, quem poſſunt audire Patroni;
Pius V. Conſtitut. incip. *In conferendis edita* 16. *Maji* 1587.
Decimoctavo poteſt cogere Epiſcopum, & ſubditum pro 28
teſtimonio ferendo, ſi Epiſcopus ſit negligens in compel-
lendo ſubdito ad perhibendum tale teſtimonium, & alia
opportuna in cauſis; Abbas *in cap. Si quis contra Clericum*
4. *de Foro competent. n.* 8. Quarant. *in Summa Bullar. verb.
Archiepiſcop. auctoritas n.* 14. Barboſa *in cap. Paſtoralis*, *de
Offic. Ordinarii n.* 11. Decimonono poteſt exequi ultimas 29
voluntates ſubditorum Epiſcopi, ipſo Epiſcopo, negligen-
te, Abbas *in cap. Paſtoralis*, *de Offic. Ordin. in principio*,
Marta *de Juriſdict. par.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Franc. Carpi *de*
exe-

execut. Teſtament. lib. 1. cap. 22. nu. 77. Vigeſimo poteſt
30 diſpenſare in votis, & juramentis Epiſcoporum Suffraga-
neorum, ut cum S. Antonin. Palud. Henriq. Avila, Sayr.
& aliis tenet Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4.
cap. 38. num. 16.* Vigeſimoprimo poteſt cognoſcere cauſ-
31 ſas ſubditorum ſuffraganei, ſi habeant prædium in ſuo
Archiepiſcopatu; *cap. Hanc 3. & cap. Licet 20. de Foro compet.*
Vigeſimoſecundo poteſt Archiepiſcopus in viſitando
32 Provinciam compellere Suffraganeos, & ſubditos eorum
ad ſolvendam Procurationem; *cap. Cum ex Officii ſui de-
bito 16. de Præſcriptionibus, cap. Sopita 14. de Cenſibus, &
cap. Romana Eccleſia 1. de Cenſib. in 6.* Vigeſimotertio Ar-
chiepiſcopus dum actum viſitat Provinciam poteſt ſubdi-
33 torum Suffraganeorum Confeſſiones audire, ipſos abſol-
vere, atque pœnitentias injungere ſalutares, *cap. Perpetuo
declaramus 5. de Cenſibus in 6.* ubi in fine ſic expreſſe di-
citur: *Poteſt etiam idem Archiepiſcopus, dum viſitat, Con-
feſſiones ſubditorum ſuffraganeorum audire ac abſolvere confi-
tentes, & ipſis pœnitentias injungere ſalutares.* Immo ne-
34 dum per ſe, ſed etiam per alios poteſt ſubditos Suffra-
ganeorum abſolvere etiam a caſibus ſuis reſpective Epi-
ſcopis reſervatis, quia eo tempore, quo Archiepiſcopus
Diœceſes Suffraganeorum viſitat, quælibet Diœceſis actu
viſitata cenſetur tamquam ſua, & ipſe habere in ea Ju-
riſdictionem quaſi Epiſcopalem Epiſcopo ſuperiorem; Sua-
rez *tom. 4. diſp. 30. ſect. 3. num. 8. & tom. 5. diſp. 14.
ſect. 2. num. 12.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. cap.
7. n. 89.* cum multis aliis. Vigeſimoquarto poteſt conce-
35 dere Indulgentias per totam ſuam Provinciam, etiamſi
non ſit in actu Viſitationis dummodo ſtatutum Generalis
Concilii non excedat; *cap. Noſtro 15. de pœnitent. & remiſſ.
& ejus Summar.* ubi ſic præciſe dicitur: *Archiepiſcopus in-
tra Provinciam ſuam poteſt concedere Indulgentias ſecundum
36 formam Conc. Gener.* Vigeſimoquinto poteſt procedere con-
tra Canonicos Suffraganeorum in caſu inobſervantiæ Cen-
ſurarum ab Epiſcopis latarum; & cognoſcere ipſorum
exceſſus in ceſſatione a Divinis; *cap. Irrefragabili 13. de
37 Offic. Jud. Ordinarii §. Ceterum.* Vigeſimo ſexto poteſt ab-
ſolvere Excommunicatum ſubditum ſuffraganei, licet con-
trarius appellet, & cogere Epiſcopum, ut deferat appel-
lationi, *cap. Qua fronte 25. §. Sane de appell.*
38 Vigeſimoſeptimo poteſt Archiepiſcopus exercere Juriſ-
dictionem in ſubditos Suffraganeorum in concernentibus
totam Provinciam, ut in tollendo pravam conſuetudi-
nem; *cap. Ad extirpandas 11. & cap. Nimis 18. de Filiis
39 Presbyter. & cap. Ex frequentibus 3. de Inſtitutionibus.* Vi-
geſimooctavo poteſt, cum in Provincia ſua Juriſdictionem
exercet, punire notorios injuriantes Sibi, Nunciis, &
Familiæ ſuæ, ſive ſuam Juriſdictionem impediant, ſive
40 non, *cap. Romana 1. de pœnis.* Vigeſimonono poteſt in-
terdicere Prædicationis Officium aliquibus per totam ſuam
Provinciam; *cap. Tuarum 11. de privilegiis.* Trigeſimo po-
teſt exules facere a tota ſua Provincia delinquentes in
41 ſua Diœceſi; *cap. Non ſine 2. de Arbitris & cap. Tuarum
42 11. de privilegiis.* Trigeſimoprimo poteſt mittere Quæ-
ſtores eleemoſynarum per totam Provinciam pro Fabrica
43 Eccleſiæ Metropolitanæ, *cap. Romana 1. de pœnit. & re-
miſſ.* Trigeſimoſecundo poteſt mittere Edicta per totam
Provinciam in caſibus ad ſuam Juriſdictionem pertinenti-
bus. Gem. & Franc. *in cap. 2. de ſupplend. neglig. Prælat.
in 6.* Quaranta *verb. Archiep. Auctoritas, verſ. 27.* Barboſ.
lib. 1. Juris univ. Eccleſ. cap. 7. num. 79. Trigeſimotertio
44 poteſt compellere Abbates, & Regulares Prælatos negli-
gentes, ut Prædicatio Evangelii fiat in Eccleſiis Paro-
chialibus ſubiectis Monaſteriis in nulla Diœceſi exiſtenti-
45 bus. *Concil. Trid. ſeſſ. 5. cap. 3.* Trigeſimoquarto poteſt
ante ſe facere deferri Crucem in tota ſua Provincia, e-
tiam per loca exempta, *Clemen. cap. Archiepiſcopo 2. de pri-
vil. & exceſſibus privilegiat. & Sacr. Cong. Rit. in Theatina
13. Julii* 1613. Et *Communis* cum Quarant. *verb. Archie-
piſcopi auctoritas verſ.* 28. ubi dicit quod locus exemptus
46 non deſinit eſſe intra Provinciam, & hoc etiam extra
viſitationem. Niſi tamen eſſet præſens Legatus Papæ,
vel Cardinalis non Legatus, ſeu Nuncius cum facultate
Legati a Latere; quia in iſtorum præſentia non poteſt;
Sacr. Congr. Rit. in Taurin. 9. Mart. 1593. *Ead. S. C. 2.
Octob.* 1601.
47 Trigeſimoquinto poteſt populo benedicere per totam
Provinciam, etiam in locis exemptis, & extra viſitatio-
nem, *cit. cap. Archiepiſcopo*, tam benedictione ſolemni,
48 quam ſimplici. Niſi tamen, ut ſupra, eſſet præſens Le-
gatus, ſeu Nuncius Apoſtolicus, quia in præſentia iſtius,
ut decrevit *S. Cong. Rit. in Taur. 9. Mart.* 1593. Archie-
piſcopus debet rogare Nuncium, ut populo benedicat,
qui hoc deinde remittat Archiepiſcopo, ut populus co-
gnoſcat dignitatem Apoſtolicam, & de Legato præſente
decrevit poſſe Archiepiſcopum populo benedicere ſolum
49 ipſo annuente. *Sac. Rit. Cong. 2. Octob.* 1601. Trigeſimo-
ſexto poteſt in tota ſua Provincia etiam in locis exem-
ptis uti Mozzetta, & Rochetto diſcooperto, niſi ut ſu-
pra, ſit præſens Legatus, vel Cardinalis. *Sac. Cong. Rit.
2. Octob.* 1601. & ſimiliter in tota ſua Provincia, etiam
in locis exemptis, poteſt uti Pallio; *cap. Cum ſuper 1.
50 de auctorit. & uſu Pallii.* Trigeſimoſeptimo poteſt in to-
ta ſua Provincia, etiam in locis exemptis celebrare Di-
vina Officia in Pontificalibus, & alios in ſua præſentia
ſine Pontificalibus celebrare facere; *cit. Clement. cap. Ar-
chiepiſcopo 2. de privil. & exceſſibus privil.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

ARchiepiſcopus in tota Provincia benedictionem ſuper 51
populum impertiri poteſt; Bened. XIV. tom. 2. Con-
ſtit. 40. incip. *Exemplis Prædeceſſorum.*

Novæ additiones ex aliena manu.

PRimum eorum nominum, quæ veluti honoraria tra- 1
ctu temporis acceſſerunt dignitati Epiſcopali, fuit qui-
dem illud Metropolitæ, mutuatum proculdubio a Civita-
te Metropoli, quæ in Civili regimine totius provinciæ
mater, & caput erat, & inter cæteras urbes eminebat.
Quo factum fuit, ut Epiſcopus illius urbis & in Eccle- 2
ſiaſtico regimine reliquis honoratior, dignior que haberetur.
tur. Metropolitarum originem, Juraque a temporibus 3
uſque Apoſtolorum repetunt. *Uſſer de Orig. Epiſc. & Me-
tropolit. Petr. de Marc. de Concord. lib. 6. cap. 1. num. 9.*
aliique, qui & Euſebium, Divumque Joannem Chryſoſt.
ſuæ ſententiæ auctores habere ex eo putant, quia hic in
epiſt. 1. ad Timoth., & ille *in hiſt. Eccl. l. 3. cap. 4.* nar-
rant, a Paulo Apoſtolo Titum fuiſſe conſtitutum Epiſco-
pum Eccleſiarum totius Inſulæ Cretæ.
Verum hæc tanti haud eſſe, ut eam Metropolitarum 4
juribus tribuant antiquitatem, demonſtrat *Van Eſpen. Jur.
Eccl. univer. part. 1. tit. 19. cap. 1. num. 3.*, qui ideo il-
lorum tuetur ſententiam, qui eorumdem jura a tempo-
ribus Apoſtolicis proximi deſcendiſſe arbitrantur, & qui-
dem ex quadam conſuetudine. Ut autem res ſe habue- 5
rit, longe quidem ante Concilii Nicæni tempora Metro-
politarum juriſdictio conſtabilita fuit, cum eadem in ejuſ-
dem Concil. canonibus 4. 6. & 7. diſerte conceptèque
confirmetur. Hinc, poſtquam ſenſim præſertimque Con- 6
ciliorum canonibus illorum Jura firmata fuere, cœperunt
Metropolitæ, & Archiepiſcopi vocari; quod nomen non
ante *ſæc. V.* uſurpaſſe Latinos affirmat *Van-Eſp. cit. loc. verſ.* 7
poſtquam, cum illud apud Græcos fuiſſe in uſu tempore
SS. Chryſoſtomi, & Epiphanii conſtet ex *Thomaſſ. vet. &
nov. diſcipl. tom. 1. lib. 1. cap. 3. num. 7.*, ubi & *num.*
10. habetur, ab eo nomine, ut quid faſtus, & ambitio-
nis præſeferente, Africanos abſtinuiſſe. Fuiſſe autem o- 8
mnibus Archiepiſcopis indiſcriminatim nomen quoque
Primatus olim tributum, pluribus docet *Ziegler. de Epiſc.
lib. 1. cap. 11. num. 3. & ſeqq.*, ubi etiam nonnulla cir-
ca hoc argumentum ſcitu digna erudite animadvertit.
Illud quoque ſat compertum eſt, Metropoles Eccleſia- 9
ſticas ad normam Civilium formatas fuiſſe; ita ut, ſi Prin-
cipes provincias diviſiſſent, & Eccleſia eorum diviſiones
adoptaverit. Unde factum, ut Epiſcopi Metropolica ju-
ra ambientes Imperatores adirent, & obtenta ab iis in 10
urbis ſuæ gratiam Metropoleos dignitate, Eccleſiaſtica quo-
que jura Metropolitica invaderent. At poſterioribus tem- 11
poribus Metropolium Eccleſiaſticarum erectio ſejunctim a
Civili regimine, ſibi vindicavit Eccleſia. Et tandem ejuſmodi 12
poteſtas ad unum devoluta eſt Romanum Pontificem,
itaut hodie & Epiſcopatuum, & Archiepiſcopatuum, ſi-
ve Metropoleon inſtitutio erectiove nonniſi auctoritate
SS. Pontificis fiat, *Van. Eſpen. cit. loc. num. 13. Thomaſſin.
vet., & nov. diſcipl. part. 1. lib. 1. cap. 45.* De Archiepi-
ſcoporum vero Juriſdictione pauca adnectam *ſeq. art.*, ut
eorum jura uno aſpectu, & per ſumma capita, ut inſtitu-
ti ratio poſtulat, dignoſci poſſint.

ARTICULUS II.

Archiepiſcopus quoad caſus, in quibus non habet Juriſdictionem.

SUMMARIUM.

1 *Primo non poteſt hodie Archiepiſcopus viſitare Diœceſes Suffraganeorum, niſi cauſſa cognita, & probata in Concilio Provinciali.*

2 *Secundo non poteſt ſe ingerere in cauſſis ſuorum Suffraganeorum, quæ agitantur coram eis in prima inſtantia & ſi ſe ingerat, ſperni poteſt ejus inhibitio.*

3 *Tertio non poteſt exequi ſententias Civiles, nec exigere pœnas Criminales delictorum, ex eo quod ipſe confirmavit ſententiam Suffraganei.*

4 *Quarto non poteſt Archiepiſcopus abſolvere Excommunicatos a Suffraganeis, vel Officialibus ipſorum, niſi in caſu appellationis.*

5 *Quinto non poteſt populos Suffraganeorum excommunicare.*

6 *Sexto non poteſt ad viſitata loca Suffraganei redire denuo, antequam viſitet totam Provinciam, niſi a Diœceſanis locorum requiratur.*

7 *ſeptimo non poteſt recipere Procurationem in pecunia, nec munera a ſubditis Suffraganeorum, & ſi recipit, tenetur reſtituere in duplo.*

8 *Octavo non poteſt cogere ſubditos Suffraganeorum, ut ſuam delegationem accipiant, vel ſententias exequantur.*

9 *Nono non poteſt eſſe Judex competens pro ſalariis Advocatorum, & Procuratorum ſui Fori contra ſubditos Suffraganeorum.*

10 *Decimo non poteſt ferre Cenſuram contra Officiales Suffraganei ex eo, quia citati noluerunt comparere coram eo.*

11 *Undecimo non poteſt in Diœceſi Suffraganeorum ſibi facere Officiales pro cauſis futuris.*

12 *Quod ſi per conſuetudinem tale Jus habeat, non poſſunt Officiales inhibere ante appellationem.*

13 *Duodecimo non poteſt citare in cauſa appellationis ab Epiſcopo, niſi cauſa appellationis fuerit ſufficiens, & legitima.*

14 *Tertiodecimo non poteſt eximere ab Epiſcopo eum, qui ad ipſum appellavit in aliis cauſis, quam in illa appellationis.*

15 *Quartodecimo non poteſt ſtatuere, ut cauſæ quæ per appellationem ad ipſum deferuntur, agitentur alibi, quam in ſua Civitate, vel Diœceſi, aut in eis, in quibus fuit appellatum, vel cauſæ ipſæ conſiſtunt, niſi aliud ſibi competat de conſuetudine.*

16 *Quintodecimo non poteſt dare Viſitatorem Eccleſiæ Suffraganeæ vacanti, ſi Capitulum bene adminiſtrat.*

17 *Sextodecimo non poteſt concedere aliquam exemptionem ſubditis Suffraganeorum in prima inſtantia.*

18 *Decimoſeptimo non poteſt revocare cenſuram latam a proprio Ordinario contra appellantem.*

19 *Decimooctavo non poteſt inhibere Suffraganeis in materia obſervationis Feſtorum.*

20 *Decimonono non poteſt inhibere Suffraganeis, ne ſe ingerant in cauſis Immun. Eccleſiaſt. ſed remittere debet ad S. Sedem Apoſtol. eos, qui recurrunt ad ipſum.*

21 *Vigeſimo non poteſt publicare Monitoria Excommunicationis ad finem revelationis in forma* Significavit, *in Diœceſi ſui Suffraganei.*

22 *Vigeſimoprimo non poteſt expedire Commiſſarium contra ſuos Suffraganeos ſine licentia Sacræ Congregat.*

23 *Vigeſimoſecundo non poteſt concedere dimiſſoria ſub ditis Suffraganeorum cum viſitat Provinciam.*

24 *Sic nec ſine licentia Suffraganei, vel Superioris loci exempti poteſt Ordinare, Chriſmare, Degradare, & alia ſimilia, quæ dicunt Juriſdictionem.*

25 *Archiepiſcopus enim nequit exercere Pontificalia in Eccleſiis Suffraganeorum abſque licentia Epiſcopi Ordinarii.*

26 *Vigeſimotertio non poteſt procedere contra Suffraganeos in cauſis Criminalibus.*

27 *Vigeſimoquarto in caſu, quo Ordinarius nolit ſupplicantibus Ordines conferre non poterit ab Archiepiſcopo, cujus eſt Suffraganeus, compelli ad allegandas cauſas, cur renuat, ſed ad Sedem Apoſtolicam, ſeu Sacram Congregationem Concilii erit recurrendum.*

28 *Vigeſimoquinto non poteſt precipere Suffraganeo, ut expediat aliquam cauſam intra certum terminum.*

29 *Vigeſimoſexto non poteſt vocare Epiſcopos Suffraganeos ad præſtandum ei obedientiam etiamſi eos non cogat, neque per ſe, neque per alios, ſeu per Procuratores ad comparendum.*

30 *Si vero probetur immemorabilis conſuetudo vocandi Epiſcopos, his patientibus, & non contradicentibus, tunc manutenendus eſt Archiepiſcopus in vocandis Suffraganeis, ſed non tenentur Epiſcopi accedere, nec per Procuratores.*

31 *Vigeſimoſeptimo non poteſt ſtatim, & ſimpliciter abſolvere illum, qui de Excommunicatione appellavit ad ipſum, ſed eum remittere debet ad Epiſcopum, qui ſi noluerit ipſum abſolvere, tunc ſolum recepta juratoria cautione, poterit ipſum abſolvere.*

32 *Vigeſimooctavo nihil poteſt facere in Diœceſibus Suffraganeorum, niſi quatenus reperiatur in Jure expreſſum.*

33 *Vel quatenus de conſenſu Epiſcoporum Suffraganeorum ipſi permittitur.*

34 *Vigeſimonono Archiepiſcopus non poteſt concedere inhibitiones in cauſis pendentibus coram ſuis Suffraganeis, nec abſolutiones, quo ad Cenſuras latas ab Epiſcopo in cauſa Immunitatis.*

35 *Trigeſimo Archiepiſcopo injungitur, ut non ſe ingerat in hujuſmodi cauſis pendentibus coram Suffraganeis abſque licentia Sacræ Congregationis.*

36 *Trigeſimoprimo injungitur Archiepiſcopo Metropolitano, ut quatenus Excommunicatus a Suffraganeo, ad ipſum recurrat pro abſolutione, omnino abſtineat, ſed remittat ad ſuum Ordinarium.*

37 *Archiepiſcopus tamen bene ſe gerit procedendo ad Cenſuras contra violatores Immunitatis in Diœceſi Suffraganei, quando Vicarius Capitularis Epiſcopatus Suffraganei eſt negligens in tuenda libertate, & Immunitate Eccleſiaſtica.*

38 *Trigeſimoſecundo Archiepiſcopus Brunduſinus acriter monetur, eo quia præſumpſerit excommunicare Vicarium Generalem, & Actuarium Curiæ Epiſcopalis Suffraganeæ, eo quod non paruerint ejus inhibitioni in cauſa violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ.*

PRimo non poteſt hodie Archiepiſcopus viſitare Diœce- 1
ſes Suffraganeorum, niſi cauſa cognita, & probata in
Concilio Provinciali. Sic ſtatuit *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de re-*
format. Secundo non poteſt ſe ingerere in cauſis ſuorum 2
Suffraganeorum, quæ agitantur coram eis in prima inſtan-
tia, & ſi ſe ingerat, ſperni poteſt ejus inhibitio, *Concil.*
Trid. ſeſſ. 13. cap. 1., & ſeſſ. 24. c. 20. de reformat. Sac.
Congr. Epiſcopor. 29. Apr. 1697. Tertio non poteſt exequi 3
ſententias Civiles, nec exigere pœnas criminales delicto-
rum, ex eo quod ipſe confirmavit ſententiam Suffraganei.
Sac. Congr. Epiſcopor. in una Squillacen. 6. Martii 1618.
Quarto non poteſt Archiepiſcopus abſolvere Excommuni- 4
catos a Suffraganeis, vel Officialibus ipſorum, niſi in caſu
appellationis; *cap. Venerabilibus, de ſentent. excommunic.*
in 6. Quinto non poteſt populos Suffraganeorum excom- 5
municare; *cap. Nullus 8. cauſ. 9. qu. 3.* Sexto non poteſt ad 6
viſitata loca Suffraganei redire denuo, antequam viſitet
totam Provinciam, niſi a Diœceſanis locorum requiratur;
cap. Romanæ 1. §. Ex quo, de Cenſibus in 6. Septimo non 7
poteſt recipere Procurationem in pecunia, nec munera a
ſubditis Suffraganeorum, & ſi recipiat, tenetur reſtituere
in duplo; *cit. cap. Romana §. Procurationes.* Octavo non 8
poteſt cogere ſubditos Suffraganeorum, ut ſuam delegatio-
nem accipiant, vel ſententias exequantur; *cap. Romana*
Eccleſ. §. Nec etiam, de Foro competent. in 6. Nono non 9
poteſt eſſe Judex competens pro ſalariis Advocatorum, &
Procuratorum ſui Fori contra ſubditos Suffraganeorum;
cit. cap. Romana Eccleſia. §. Nec enim, de Foro competent.
in 6. Decimo non poteſt ferre Cenſuram contra Officiales 10
Suffraganei, ex eo quia citati noluerint comparere coram
eo: *cit. cap. Romana Eccl. §. Nec Clericos, de Foro com-*
petent. in 6.

Undecimo non poteſt Archiepiſcopus in Diœceſi Suffra- 11
ganeorum ſibi facere Officiales pro cauſis futuris, ut habe-
tur *in c. 1. de Offic. Jud. Ordinar. in 6.* Quod ſi per con-
ſuetudinem tale Jus habeat, non poſſunt Officiales inhi-
bere ante appellationem; *cit. cap. 1. de Offic. Jud. Ord. n. 1.*
& Sacr. Congreg. Epiſcopor. in una Vulturan. 13. Maji 1603.
Duodecimo non poteſt citare in cauſa appellationis ab E- 13
piſcopo, niſi cauſa appellationis fuerit ſufficiens, & legi-
tima; *cap. Romana 3. §. Cum autem, de appellation. in 6.*
Tertiodecimo non poteſt eximere ab Epiſcopo eum, qui 14
ad ipſum appellavit in aliis cauſis, quam in illa appella-
tionis; *cit. c. Romana §. Cum vero, de appellat. in 6.* Quar- 15
todecimo non poteſt ſtatuere, ut cauſæ, quæ per appel-
lationem ad ipſum deferuntur, agitentur alibi, quam in
ſua Civitate, vel Diœceſi, aut in eis, in quibus fuit ap-
pellatum, vel cauſæ ipſæ conſiſtunt, niſi aliquod ſibi com-
petat de conſuetudine; *c. Ut litigantibus 5. de Officio Ordin.*
in 6. & hoc eſt diſpoſitum, ne augeantur expenſæ. Quin- 16
todecimo non poteſt dare Viſitatorem Eccleſiæ Suffraganeæ
vacanti, ſi Capitulum bene adminiſtret; *c. Eccleſiæ Ca-*
thedrali vacanti 4. de ſupplen. neglig. Prælator. in 6. Sexto- 17
decimo non poteſt concedere aliquam exemptionem ſubdi-
tis Suffraganeorum in prima inſtantia. *Sac. Cong. Epiſcop.*
in una Montiſregalis 2. Decembris 1609. Decimoſeptimo non 18
poteſt revocare Cenſuram latam a proprio Ordinario con-
tra appellantem; *c. Romana §. Sententias, de appellat. in 6.*
Decimo octavo non poteſt inhibere Suffraganeis in mate- 19
ria obſervationis Feſtorum; Ita declaravit *Sac. Congreg.*
Epiſcop. in una Beneventana 11. Januarii 1622. Decimonono 20
non poteſt inhibere Suffraganeis, nec ſe ingerere in cauſis
Immunitatis Eccleſiaſticæ ſed remittere debet ad Sanctam
Sedem Apoſtolicam eos, qui recurrunt ad ipſum. *Sacra*
Congr. Epiſcop. in una Anglonen. 23. Septembris 1624.

Vigeſimo non poteſt publicare Monitoria Excommuni- 21
cationis ad finem revelationis in forma *Significavit*, in
Diœceſi ſui Suffraganei; *c. Romana 1. de Offic. Ordin. in*
6. & Sac. Congreg. Epiſcop. in una Aleſſanen. 15. Septem-
bris 1603.; Vigeſimoprimo non poteſt expedire Commiſ- 22
ſarium contra ſuos Suffraganeos ſine licentia Sacræ Con-
gregationis. Sic *Sac. Congreg. Epiſcopor. in una Umbriat.*
25. *Maji* 1629. Vigeſimoſecundo non poteſt concedere Di- 23
miſſorias ſubditis Suffraganeorum, cum viſitat Provin-
ciam, quia non reperitur hoc in Jure permiſſum. Sic nec 24
ſine licentia Suffraganei, vel Superioris loci exempti po-
teſt Ordinare, Chriſmare, Injungere, Degradare, & alia
ſimilia, quæ dicunt Juriſdictionem; Gloſſ. *in Clement. c.*
Archiep. 2. de privilegiis & exceſſib. privilegiator. Franc.
& Geminian. *in cap. final. de Cenſibus in 6.* Covar. *pract.*
c. 9. n. 2. Barboſ. *l. 1. Juris Eccleſ. c. 7. n. 132. & de*
Offic. & poteſt. Epiſcop. p. 1. tit. 4. n. 40. Archiepiſcopus 25
enim nequit exercere Pontificalia in Eccleſiis Suffraganeo-
rum abſque licentia Epiſcopi ordinarii *Sac. Congr. Epiſcop.*
& Regul. 18. Aprilis 1599.

Vigeſimo tertio non poteſt procedere contra Suffraga- 26
neos in cauſis Criminalibus, nam in delictis majoribus de-
poſitione, aut privatione dignis, cognoſcit ſolus Papa, &
de minoribus Concilium Provinciale, aut Deputandi per

27 ipſum; *Conc. Trident. ſeſſ. 24. de reformat. c. 5.* Vigeſimo-
quarto in caſu, quo Ordinarius nolit ſupplicantibus Ordi-
nes conferre, non poterit ab Archiepiſcopo, cujus eſt
Suffraganeus, compelli ad allegandas cauſas cur renuat,
ſed ad Sedem Apoſtolicam, ſeu Sacram Congregationem
Concilii erit recurrendum, ut dicta Congreg. reſpondit *in
Rhemenſi* 21. *April.* 1668. confirmata *in Calagurritana gra-
vaminum* 16. *Julii* 1695. *in reſponſione ad* 10. Vigeſimo-
28 quinto non poteſt præcipere Suffraganeo, ut expediat ali-
quam cauſam intra certum terminum, puta triginta die-
29 rum. *S. Congr. Epiſcop. in una Murana* 25. *April.* 1612.
Vigeſimo ſexto non poteſt vocare Epiſcopos Suffraganeos
ad præſtandum ei obedientiam, etiamſi eos non cogat,
neque per ſe, neque per alios, ſeu per Procuratores ad
comparendum. *Sac. Congreg. Concil. in Surrentina* 11. *Se-*
30 *ptembris* 1694. Si vero probetur immemorabilis conſuetu-
do vocandi Epiſcopos, his patientibus, & non contradi-
centibus, tunc manutenendus eſt Archiepiſcopus in vocan-
dis Suffraganeis, ſed non tenentur Epiſcopi accedere, nec
Procuratores; *Eadem Sac. Congr. Concil.* 23. *Martii* 1697.
in dicta Surrentina; ubi compilato proceſſu remiſſoriali
fuit iterum cauſa propoſita, & reſolutum *Recedendum a
deciſis, & manuteneri Archiepiſcopum in vocandis Suffra-
ganeis, ſed non teneri Epiſcopos accedere, nec per Procu-
ratores*, apud Petram *tom.* 1. *in Conſtit. unica Honorii II.*
31 *ſect.* 1. *n.* 134. Vigeſimo ſeptimo non poteſt ſtatim, & ſim-
pliciter abſolvere illum, qui de Excommunicatione appel-
lavit ad ipſum, ſed eum remittere debet ad Epiſcopum,
qui excommunicavit; qui ſi noluerit ipſum abſolvere, tunc
ſolum recepta juratoria cautione, poterit ipſum abſolvere;
32 *c. Ad reprimendam* 8. *de Offic. Jud. Ordin.* Vigeſimo octa-
vo nihil poteſt facere in Diœceſibus Suffraganeorum, niſi
quatenus reperiatur in Jure expreſſum; *cap. Paſtorali* 11.
de Offic. Judic. Ordin. c. Romana 5. *cap. Venerabilibus* 7. *de
ſentent. excomm. in* 6. *& c. Romana Eccleſia* 1. *de ſup-*
33 *plend. negligent. Prælat. in* 6. Vel quatenus de conſenſu
Epiſcoporum Suffraganeorum ipſi permittitur, *c. Per ſin-
gulas* 2. *c. Archiepiſcopus* 6. *c. Conqueſtus* 9. *c. Epiſcopo* 10.
34 *cauſ.* 9. *q.* 3. Vigeſimo non Archiepiſcopus non poteſt con-
cedere inhibitiones in cauſis pendentibus coram ſuis Suf-
fraganeis, nec abſolutiones quoad Cenſuras latas ab Epi-
ſcopis in cauſa Immunitatis. *Sacr. Congreg. Immun. in
Majoric.* 16. *Junii* 1614. *lib.* 1. *decret. Paul. pag.* 44. *in
Aceren.* 17. *Januar.* 1703. *lib.* 3. *decret. Valleman. in pag.*
468. *&* 19. *Februar.* 1704. *pag.* 557. *&* 558. *In Motulen.*
11. *Octob. pag.* 622., & 8. *Novembr.* 1704. *lib.* 3. *decretal.
Vallemani* 626.

35 Trigeſimo, Archiepiſcopo injungitur, ut non ſe ingerat
in hujuſmodi cauſis pendentibus coram Suffraganeis abſque
licentia Sacræ Congregationis. *Sacra Congreg. Immun. in
Caputaquen.* 2. *Junii* 1591. *lib.* 1. *decret. Vallemani p.* 49.
& in Biſacen. 6. *Februar.* 1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman.*
36 *pag.* 102. Trigeſimo primo injungitur Archiepiſcopo Me-
tropolitano, ut quatenus Excommunicatus a Suffraganeo,
ad ipſum recurrat pro abſolutione, omnino abſtineat, ſed
remittat ad ſuum Ordinarium. *Sacr. Congreg. Immun. in
Oſtunen.* 13. *Octobr.* 1668. *lib.* 1. *Altoviti pag.* 277. Archie-
37 piſcopus tamen bene ſe gerit procedendo ad Cenſuras con-
tra violatores Immunitatis in Diœceſi Suffraganei, quan-
do Vicarius Capitularis Epiſcopatus Suffraganei eſt negli-
gens in tuenda libertate, & Immunitate Eccleſiaſtica. *Sac.
Congregat. Immunit. in Tricaricen.* 22. *Septembris* 1683. *lib.*
38 1. *decret. Altoviti pag* 88. Trigeſimo ſecundo Archiepiſco-
pus Brunduſinus acriter monetur, eo quia præſumpſerit
excommunicare Vicarium Generalem, & Actuarium Cu-
riæ Epiſcopalis Suffraganeæ, eo quod non paruerint ejus
inhibitioni in cauſa violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ,
cum non poſſit ignorare decreta Sacræ Congregationis ex-
preſſe prohibentia Metropolitanis ſe ingerere in cauſis
Immunitatis pendentibus in Curiis Suffraganeorum; quare
revocet omnia, quæ in hac materia attentavit, & Vica-
rius, & Actuarius non attenta tali Excommunicatione
tamquam irrita, & nulla, exerceant propria munera. *Sac.
Congr. Immunit. in Oſtunen.* 19. *April.* 1693. *lib.* 1. *Decret.
Vallemani pag.* 4.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

39 Archiepiſcopi Bononienſis, Ferrarienſis, Ravennatenſis,
& Urbinatenſis una cum Cardinali S. R. E. Camerario
executores deputantur pro libertate mutui commercii in-
ter ſubditos ditionis Eccleſiaſticæ, Benedict. XIV. tom. 2.
Conſtit. 54. incip. *Quo die*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 JUriſdictio Archiepiſcopi vel Epiſcopos Suffraganeos, vel
2 Subditos, vel Diœceſes ipſorum concernit. Quod atti-
net ad juriſdictionem Archiepiſcopi in Epiſcopos Suffra-
ganeos, ea tanta ab initio fuit, ut prohibiti ipſi Epiſcopi
Suffraganei fuerint aliquid magni momenti agere ſine ejus
3 conſenſu. Quinimmo Archiepiſcopus primas habebat partes
in electione Epiſcoporum ſuæ Provinciæ; adeout citra ejus
4 ſententiam nemo poſſet Epiſcopus conſtitui. Ejus item
erat electos jam Epiſcopos examinare, confirmare, ordi-
nare, inſuperque inſtituere, erudire, ac in eorum mores
animadvertere. Hinc factum, ut Metropolita Epiſcopo- 5
rum diceretur Pater, Magiſter, Judex. Hinc Suffraganeo- 6
rum obligatio juramentum fidelitatis præſtandi ſuo Metro-
politano. Sed ſi de his, ideſt de veteri Metropolitarum
jure plura cupis, adi *Thomaſſ. vet. & nov. diſcipl. lib.* 1.
c. 40. *& ſeq. uſq. ad* 48. *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. p.* 1. *tit.* 19.
cap. 2. *&* 3.

Poſterioribus ſæculis Archiepiſcopi in Epiſcopos Suffra- 7
ganeos juriſdictio aliquam paſſa fuit diminutionem, ſed &
magna adhuc remanſit, & quidem ordinaria. Ejus enim 8
vigore poterat Archiepiſcopus, 1. Epiſcopos Suffraganeos
ad Concilium Provinciale convocare. 2. Eorum negligen- 9
tiam in Epiſcopalis muneris adminiſtratione ſupplere. 3. Eiſ- 10
dem præcipere, quæ aliunde ratione ſui muneris tenentur
exequi, ac contumaces Eccleſiaſticis cenſuris coercere. 4.
Suffraganeorum cauſas cognoſcere. 5. Ipſorum Diœceſes 11
viſitare, aliaque in iis peragere, de quibus Auctor *a nu-* 12
mer. 8. *uſq. ad ult.*

Majorem diminutionem paſſa eſt juriſdictio Archiepi- 13
ſcopi in Suffraganeos Epiſcopos ex jure *Concilii Tridenti-
ni*. Imprimus ex juſtiſſimis illis cauſis, quas expendit *Tho-* 14
maſſ. vet. & nov. diſcip. p. 1. *lib.* 1. *c.* 48. reſervatæ fue-
runt Apoſtolicæ Sedi omnium Epiſcoporum Confirmatio-
nes, Conſecrationes, & etiam electiones; licet de electio-
nibus Epiſcoporum non idem ubique jus ſit; qua de re fuſe
Van-Eſpen Jur. Ec. p. 1. *t.* 13. *per tot.*

Ex Decreto inſuper *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de Refor.* 15
conſtat, cauſas criminales contra Epiſcopos majores, i. e.
quæ depoſitionem, aut privationem ſecum ferunt, Sum-
mo Pontifici reſervatas eſſe; Quod ſane & ante laudatum
Concilium obtinuiſſe, oſtendit idem Auctor *cit. loc. tit.* 18.
cap. 3. ubi & de moribus Belgicis circa eamdem rem.
De minoribus criminalibus Epiſcoporum cauſis ſic in *eo-* 16
dem cap. 5. *de Conc. in fin.* ſancitum deprehenditur, ut
ſcilicet *eæ in Concilio tantum Provinciali cognoſcantur,
& terminentur, vel a deputandis per Concilium provin-
ciale.*

At quoad cauſas civiles, cum nihil circa eas a *Concilio* 17
Tridentino immutatum appareat, manſiſſe Metropolitanos
Judices Ordinarios Suffraganeorum, affirmant *idem Van-
Eſpen cit. cap.* 3. *num.* 12. Barboſ. *de off. & pot. Ep. p.* 1.
tit. 4. *n.* 38. Schmier *Juriſpr. Canonico-Civ. lib.* 1. *tract.* 5.
cap. 4. *ſect.* 2. *§.* 2. *n.* 29.

Sunt tamen qui & in cauſis civilibus nullam Archiepi- 18
ſcopo in Epiſcopos Suffraganeos invitos competere juriſ-
dictionem, præterquam in caſibus a jure expreſſis, tenent:
Vide *Loter. de Re Benefic. lib.* 2. *quæſt.* 22. *n.* 74. *Card.
Petr. in Comment. ad Conſtit. Apoſt. Conſtit.* 2. *Leon. IX.
n.* 8. *& ſequent.*

Quod vero ad cenſuras attinet, licet eas in Suffraga- 19
neos infligendi de jure communi, ut dictum eſt, poteſta-
tem habeant Archiepiſcopi; tamen id agendum cum ma-
gna conſideratione, & nonniſi conſulta S. Cong. Conc.
interprete docet *Card. Petr. cit. loc. num.* 88. *& ſeq.* Hæc 20
vero ad rem habet *Schmier loc. cit. in ſupplem. ad d. cap.* 3.
num. 35. *& plur. ſeq.: Quia ejuſmodi pœnæ, & cenſuræ
Eccleſiaſticæ non dictantur, niſi præcedat culpa, & deli-
ctum; cognitio vero de delicto Suffraganeorum ex num.* 28.
*ad Archiepiſcopum haud ſpectat: ideo prætactum jus Ar-
chiepiſcopi non aliter in uſum deducere poterunt, quam cum
Provinciali Concilio, prout textum in cap.* Venerabilis *poſt
Emanuelem Gonzalez interpretatur Petra, aut ſaltem in
ea hypotheſi, qua Suffraganeus delinquit in officio, & actu,
qui ſpectat ad jus Metropolitanum, per ea, quæ tradit d.
Petra &c., aut denique, in caſu, quo Archiepiſcopus pro-
cedit ad declarationem cenſuræ latæ ab ipſo jure: hanc
enim declarationem etiam contra exemptos fieri poſſe, ſatis
innuit Card. de Luc. &c.* Cenſuras ab Archiepiſcopo la- 21
tas in Vicarium ſui Epiſcopi Suffraganei, qui ipſius man-
datis obtemperare renuit, ſuſtinuit Rot. *in Taurinen. ſeu
Salutiarum exceſſuum* 3. *Feb.* 1747. *&* 5. *Maji ejuſdem
anni cor. R. P. D. Canilliac.*

Circa Jus ſupplendi negligentiam a Suffraganeis in ad- 22
miniſtratione ſui muneris, eſſe qui ſentiant, non aliter
Archiepiſcopis illud competere, niſi in caſibus in Jure
nominatim expreſſis, tradit ſæpe cit. *Schmier eod. loc.
num.* 40.

Ad viſitationem demum quod attinet, eam nonniſi cau- 23
ſa cognita & in Concilio Provinciali probata ab Archie-
piſcopo in Diœceſibus Epiſcoporum Suffraganeorum fieri
poſſe, ſtatuit *Concilium Tridentinum ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de
reformat.* ut obſervatum eſt ab Auctore *num.* 1. Hacte-
nus de juriſdictione Archiepiſcopi in Epiſcopos Suffra-
ganeos.

Juriſdictio Archiepiſcopi in Subditos Epiſcoporum Suf- 24
fraganeorum minime ordinaria eſt, ſed media ordinariam
inter, ac extraordinariam, & ad caſus in Jure expreſſos
reſtricta. Archiepiſcopus enim procedere valet in Subdi- 25
tos Epiſcoporum Suffraganeorum, 1. Dum ab Epiſcopis
Suffraganeis, vel eorum Vicariis Generalibus ad ipſum ap-
pellatur. Nota vero, quod ſecluſa conſuetudine Archie- 26
piſcopus non poteſt deſtinare Officiales in Diœceſibus Epi-
ſcoporum Suffraganeorum pro futuris appellationibus; *cap.
Romana Eccleſia, de Offic. Ordin. in* 6. Num autem idem 27

ubi-

obtineat quoad appellationes jam interpoſitas, conſule
Paſſerin. in d. cap. per tot. ubi & alia ad rem habet. 2.
28 Dum viſitat Provinciam, hoc enim caſu ſaltem in foro
interno Archiepiſcopum omnem juriſdictionem habere
in omnes Provinciæ Incolas, & ſic eorum Confeſſiones
audire, & deinde abſolvere, & pœnitentias ſalutares im-
ponere, liquet *ex cap. Romana §. Sane, de Appell. in* 6. 3.
29 Dum agitur de criminibus notoriis. Ea profecto ſtatutis
pœnis coercere valet Archiepiſcopus ex adeo inexcuſabi-
li Epiſcoporum Suffraganeorum negligentia, *cit. cap. Ro-*
30 *mana §. Sane.* 4. Dum ipſi Archiepiſcopo, vel ſuis infer-
tur injuria, aut uſus juriſdictionis impeditur.

Reliquum eſt, ut diſſeratur de juriſdictione Archiepiſco-
pi in Diœceſes Epiſcoporum Suffraganeorum. Ea pariter re-
31 ſtricta eſt ad caſus in jure expreſſos. Ejus vigore valet 1.
Archiepiſcopus relegare ex tota Provincia delinquentes
in ſua Diœceſi: *arg. cap. Non ſine, de Arbitr. & ibi num.*
2. 2. Mittere quæſtores per totam Provinciam pro reſtau-
randa fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ, *Cap. Romana* 1. *de*
33 *Pœnitent. & Remiſſ. in* 6. 3. Prohibere ex juſta cauſa mu-
nus prædicationis per totam Provinciam, *c. Suarum, de
Privileg.*

Articulus III.

Archiepiſcopus quoad Pallium.

Summarium.

1 *Pallium eſt præcipuum Archiepiſcoporum inſigne, ſeu ornamentum de Corpore Beati Petri ſumptum, in quo Paſtoralis officii plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione ipſis a Papa confertur.*

2 *Pallium quare dicatur de Corpore Beati Petri ſumptum?* ad n. 4.

5 *Quare dicatur*, In quo Paſtoralis Officii plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione confertur?

6 *Archiepiſcopus quamvis ſit conſecratus in Epiſcopum, nequit multa exercere ante receptionem Pallii.*

7 *Adducitur modus, quo Pallium ipſum conficitur, & traditur.*

8 *Uſus Pallii antiquiſſimus eſt, & a quo habuerit originem?*

9 *Adducitur forma qua Prælatus indigens Pallio, illud per ſeipſum petit, & recipit.*

10 *Adducitur forma, qua illud petit, & recipit per Procuratorem.*

11 *Qui Pallium ſunt recepturi, poſtquam fuit petitum in Conſiſtorio, & conceſſum, componunt primum cum Subdiaconis.*

12 *Archiepiſcopus, & quilibet alius, cui uſus Pallii competit, debet infra tres Menſes a die conſecrationis, ſi ante non fuit conſecratus, vel a die confirmationis, ſi jam ante fuit conſecratus, ceſſante juſto impedimento, per ſe, vel per Procuratorem petere Pallium, alias privatur commiſſa ſibi Dignitate*, ad n. 13.

14 *Ante receptionem Pallii non licet Archiepiſcopo, quamvis ſit conſecratus in Epiſcopum, immo etiamſi poſſeſſionem acceperit, nec ſe Archiepiſcopum nominare, nec eos actus exercere, qui ſunt Juriſdictionis majoris, quos non ut ſimplex Epiſcopus, ſed tamquam Archiepiſcopus facere videtur; ut convocare Concilium, viſitare Provinciam, & hujuſmodi.*

15 *Poteſt tamen Archiepiſcopus confirmatus ante receptum Pallium ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis demandare ſuis Suffraganeis, qui licite de ejus mandato poſſunt talia exercere.*

16 *Si vero Archiepiſcopus jam conſecratus in Epiſcopum ante receptum Pallium faciat ea, quæ ſibi proveniunt ex Pallio circa poteſtatem Ordinis, & Chriſmatis &c. tunc ipſa ſunt valida, ſed Archiepiſcopus peccat contra Canones, & Jura.*

17 *Papa in omnibus Miſſarum ſolemniis ſemper, & ubique locorum utitur Pallio.*

18 *Archiepiſcopi tamen, Primates, Patriarchæ, & alii quibus Pallium conceſſum eſt, eo nec ſemper, nec ubique, ſed in Eccleſia tantum ſuæ reſpectivæ Diœceſis, & Provinciæ & certis tantum diebus uti debent.*

19 *Et ipſi poſſunt etiam uti pallio in Eccleſiis exemptis.*

20 *Dies, quibus ipſi Pallio uti poſſunt generaliter enumerantur.*

21 *Particulariter tamen ſunt attendendi dies in cujuſque privilegiis expreſſi.*

22 *Archiepiſcopi, & alii Jus Pallii habentes, nequeunt eo uti extra Miſſarum ſolemnia.*

23 *Nec etiam Pallio uti poſſunt extra Eccleſiam.*

24 *Unde ſi ſub Papilione, ſeu Tentorio in Caſtris, aut in Domo privata extra Eccleſiam, propter neceſſitatem Archiepiſcopus, vel alius Palliatus celebret, Pallio uti non poteſt.*

25 *Sicuti nec etiam ſi Proceſſionaliter, aut alio modo ab Eccleſia exeat.*

26 *Secundum Gloſſam, & alios Archiepiſcopus etiam in Synodo uti poteſt Pallio*, ad n. 27.

28 *Probabile etiam eſt, ſi Altare portatile ob populi multitudinem quam Eccleſia capere non poſſit præ foribus ejus extruatur, Archiepiſcopum in eo ſolemniter cum Pallio celebrare poſſe.*

29 *In hac tamen re ſpectandum eſt, quæ ſit cujuſque Eccleſiæ conſuetudo.*

30 *Archiepiſcopi, & alii Jus Pallii habentes nequeunt ſine ſpeciali privilegio Papæ uti Pallio in aliena Provincia, neque de conſenſu ejus ad quem ſpectat Eccleſia, vel provincia.*

31 *Immo neque Pallio uti poſſunt ibi, etiamſi adſit generalis Regni conſuetudo.*

32 *Et licet ibi Pontifex concedat tali Archiepiſcopo, ut pro conſecrandis ſuis Suffraganeis, vel Clericis Ordinandis poſſit uti Pallio in Eccleſia, & Provincia aliena de conſenſu ejus, ad quem pertinet Eccleſia, hoc tamen eſt ex ſpeciali privilegio ipſi ſoli propter ſpecialia motiva conceſſo; unde ſine nova gratia Pontificis non debet extendi ad alios.*

33 *Tria requiruntur, ut Archiepiſcopus poſſit uti Pallio in aliena Diœceſi, & Provincia, & aſſignantur.*

34 *Archiepiſcopus, & alii Jus Pallii habentes, poſſunt tam in ſua, quam in aliena Diœceſi, & Provincia privatim celebrare ſine Pallio.*

35 *Sic etiam poſſunt, immo debent, ſecluſo ſpeciali privilegio, celebrare ſine Pallio in Miſſis Defunctorum.*

36 *Archiepiſcopus nequit alteri Archiepiſcopo Pallium commodare.*

37 *Pallium eſt privilegium Perſonale, adeoque debet ſequi Perſonam uſque ad mortem, & cum eo ſepeliri.*

38 *Sic Archiepiſcopus tranſlatus ad alium Archiepiſcopatum non poteſt uti Pallio priore, ſed debet obtinere novum Pallium.*

39 *Et in ſecunda Eccleſia non poterit Archiepiſcopus uti niſi Pallio ſecundo ſibi conceſſo contemplatione illius ſecundæ Eccleſiæ.*

40 *Archiepiſcopus mortuus veſtiri debet Pallio poſterius accepto pro ſecunda Eccleſia, & alterum acceptum pro prima Eccleſia debet ſupponi ejus capiti.*

41 *Dato quod Archiepiſcopus retineat duos Archiepiſcopatus ſimul & ſemel, debet habere duo Pallia, unum pro unaquaque Eccleſia.*

42 *Archiepiſcopus, qui renuntiavit Archiepiſcopatui, non poteſt amplius in illa Provincia, neque alibi uti Pallio, quamvis transferatur ad Eccleſiam Epiſcopalem.*

43 *Immo Archiepiſcopus, qui ſponte ſua ſuo ſe Archiepiſcopatu abdicavit, ſi iterum ad eamdem Eccleſiam eligatur, alio indiget Pallio.*

44 *Sicut etiam Archiepiſcopus, qui ſemel habuit Pallium unius Archiepiſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur iterumque redeat ad priorem, indiget novo Pallio.*

45 *Archiepiſcopus vero ſi perdat Pallium a Papa acceptum, vel caſu igne comburatur, poterit abſque illo Pontificalia munia exercere, donec aliud obtineat Pallium, ſicuti in tali caſu petere tenetur.*

46 *Pallium conceſſum, & non traditum Archiepiſcopo, cum non poſſit eo amplius uti, eſt comburendum, & cineres in Sacrario ponendi.*

47 *Subnectuntur Supplementa Auctoris* ad n. 48.

PAllium eſt præcipuum Archiepiſcoporum inſigne, ſeu 1
ornamentum de Corpore Beati Petri ſumptum, in
quo Paſtoralis Officii plenitudo cum Archiepiſcopalis no-
minis appellatione ipſius a Papa confertur. Colligitur *ex
cap. Significaſti* 4. *de electione §. Cum igitur, & cap. Niſi
ſpecialis* 3. *de auctoritate & uſu Pallii*, & ſic Hoſtienſis *in
ſumma hujus tituli n.* 1. Engel & alii paſſim cum Gloſſa
in Rubrica hujus tituli. Dicitur autem *Pallium de Corpore
Beati Petri ſumptum*, quia benedicitur, & conſecratur a
Papa ſuper Altare S. Petri, & de ipſo Altari accipitur 2
ab eo, qui ipſo debet uti, vel per ſe, ſi ſit præſens,
vel per Procuratores, ſi ſit abſens, & ſic aſſumitur de
corpore Beati Petri, ut præciſis terminis dicit Gloſſa *in
cit. cap. Significaſti, verb. Corpore aſſumuntur*, & ut clare
habetur etiam ex ipſomet textu iſtis verbis; *Cum igitur
Sede Apoſtolica noſtra inſignia dignitatis exigitis, quæ de Bea-
ti Petri tantum corpore aſſumuntur*. Vel dicitur *de Corpo-
re Beati Petri ſumptum*, quia ſignificat veluti particulam
Pontificiæ poteſtatis, quæ plenarie ex Chriſti conceſſione 3
reſidet in Beato Petro, ejuſque legitimis ſucceſſoribus,
& partialiter ex Papæ indulto medio Pallio communica-
tur aliis; ut deducitur *ex cit. cap. Significaſti*, nam alii
Prælati inferiores Papa non ſunt vocati in plenitudinem,
ſed ſolum in partem ſollicitudinis Paſtoralis; ut expreſſe
dicitur *in c. Ad honorem* 4. *hoc. cit. §. fin.* his verbis. *Quo-
niam vocati ſunt in partem ſollicitudinis, non in plenitudi-
nem poteſtatis*, & clarius etiam *in c. Qui ſe* 12. *cauſ.* 2. *q.*
7. his verbis: *Ipſa namque Eccleſia, quæ prima eſt ita re-
liquis Eccleſiis vices ſuas credit largiendas, ut in partem ſint
vocatæ ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis*. Vel di-
citur *de Corpore Beati Petri ſumptum*, quia a ſolo Ro-
mano Pontifice propria auctoritate Pallium confertur,
ab aliis vero nonniſi ex privilegio ejuſdem, ut no-
tat Abbas *in citat. cap. Significaſti numer.* 9. Dici-
tur, *In quo Paſtoralis Officii plenitudo cum Archiepiſco-
palis nominis Appellatione confertur*; quia ſicut Epiſcopus

non habet plenum Jus in ſuo Epiſcopatu antequam conſecratus ſit: Ita neque Archiepiſcopus plenum Jus habet in ſua Provincia, priuſquam Pallium recipiat, adeo ut ante Pallii receptionem non poſſit ſe appellare Archiepiſcopum, *cap. Niſi ſpecialis 3. hoc tit.* ibi: *Non tamen deberet ſe Archiepiſcopum appellare priuſquam a nobis Pallium ſuſcepiſſet, in quo Pontificalis Officii plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione confertur*, & Gloſſa ibi: *verb. Nominis*, his verbis: *Et ita licet conſecratus ſit in Epiſcopum, non eſt appellandus Archiepiſcopus ante Pallii receptionem*. Immo Archiepiſcopus quamvis ſit conſecratus in
6 Epiſcopum, nequit multa exercere ante receptionem Pallii, ut infra videbitur.

7 In primis tamen non erit abs re ad uberiorem omnium notitiam hic adducere modum, quo Pallium ipſum conficitur, & traditur, prout adducitur a variis, & ſignanter a Chriſtophoro Marcello Corcyrenſi Archiepiſcopo in Cæremoniali Roman. *lib. 1. ſect. 10. cap. 5* his verbis. „Cura conficiendorum, & conſervandorum Palliorum ad Subdiaconos Apoſtolicos pertinet, qui ex lana munda, & alba illa hoc pacto conficiunt. Sanctimoniales Monaſterii Sanctæ Agnetis, vel Religioſi, qui ſunt in illa Eccleſia, offerunt quotannis Agnos duos albos ſuper Altare illius Eccleſiæ in die Feſtivitatis Sanctæ Agnetis, dum in Miſſa ſolemni cantatur Agnus Dei qui Agni recipiuntur a duobus Canonicis Eccleſiæ Lateranenſis, ab eis poſtea conſignantur Subdiaconis Apoſtolicis, qui Agnos ipſos in paſcua mittunt, quoad veniat tempus opportunum ipſos tondendi. Tempore opportuno advento ex his Agnis lana tondetur, quæ mixta cum alia alba, & pariter munda reducitur in filum, ex quo Pallia hujuſmodi contexuntur; latitudine digitorum trium redacta in orbem quatuor Crucibus nigris, aut purpureis intexta, itaut velut Stolæ Sacerdotales humeros Præſulum ambiant a pectore & renibus particulam pendentem habentia longitudinis palmi, & ſemis, & in eorum extremitatibus laminas plumbeas tenues ad parem latitudinem in fine orbiculatas nigro ſerico textas, inſutas ſupra pendentes particulas ante, & poſt. & ſuper humeros utroſque. Sic confecta Pallia per Subdiaconos portantur ad Baſilicam Principis Apoſtolorum, & per Canonicos Baſilicæ ponuntur ſuper Corpora Petri, & Pauli Apoſtolorum ſub Altari majore, ubi factis ex more vigiliis, illa per noctem dimittunt; Deinde reſtituunt Subdiaconis, qui in loco honeſto ea conſervant.

8 Uſus autem Pallii hujuſmodi antiquiſſimus eſt, & a Lino Pontifice Petri Apoſtoli immediato ſucceſſore habuit originem: ita enim ſcriptum legimus a Maximo Epiſcopo *in Homil. de veſte Sacerdotali*: *In Lege gratia antiquum eſt illud noſtrum Ephod* (ideſt Pallium) *quod noſtri Patriarcha arbitrantur a Lino poſt Petrum II. Romano Pontifice inſtitutum, & in ſingulare poteſtatis privilegium noſtro Duo primis Præſulibus datum*. Et Euſebius Cæſarienſis *in Sermone de Epiphania* ſcribit: *Nihil antiquius veſte illa Sacerdotali Præſulis noſtri, qua illi veſti de veteri Teſtamento ſucceſſit byſſo, auroque contexta, qua in ſignum pleniſſima poteſtatis primus Linus amictus eſt, cui ad typum dedit, & nomen a veteribus accepimus ſcriptoribus, quam appellavit & Pallium.*

9 Cum autem aliquis Prælatus indiget Pallio, illud primo per quempiam ex Advocatis Conſiſtorialibus Procuratorem ab eo ad hoc ſpecialiter conſtitutum a Summo Pontifice in Conſiſtorio inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime petitur. Pontifex excluſo Advocato exquirit Patrum ſententias, an dandum ſit Pallium, deinde committit priori Diaconorum Cardinalium, ut Pallium Prælato, vel ejus Procuratori aſſignet; expediuntur ſuper ea re Litteræ Apoſtolicæ in forma conſueta, & primus Diaconorum Cardinalium imponit locum, & diem, ubi & in quo Pallium conſignare debeat. Id plerumque fieri ſolet in domo ipſius Cardinalis in ſua Cappella; interdum autem in Eccleſia S. Petri, & ſuper maius Altare; & valde condecenter, maxime pro maximis Eccleſiis, & ultramontanis. Statuta die Prælatus ſi eſt præſens, vel ejus Procurator in abſentia cum ſpeciali mandato venit ad locum ordinatum. Adſtant Dominus primum Diaconorum Cardinalium, & Subdiaconus Apoſtolicus cum ipſo Pallio, qui Pallium explicat ſuper medium Altaris. Prælatus ſi eſt præſens, indutus ſuper Rochettum, ſive Superpelliceum Planeta, genuflexus in gradu Altaris, ante Priorem Diaconorum ſtantem in cornu dextro Altaris, ubi legitur Evangelium, petit ſibi dari, & conſignari Pallium, his verbis: *Ego N. electus Eccleſia N. inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime peto mihi tradi, & aſſignari Pallium de Corpore B. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis Officii*. Tunc Dominus primum Diaconorum accipiens Pallium de Altari imponit illud ſuper humeros Prælati genuflexi dicens; *Ad honorem omnipotentis Dei, & B. Maria ſemper Virginis, atque BB. Apoſtolorum Petri, & Pauli, nec non Eccleſia N. tibi commiſſa; tradimus tibi Pallium de Corpore B. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis Officii Patriarchalis, vel Archiepiſcopalis nominis appellatione, ut utaris eo infra Eccleſiam tuam certis diebus, qui exprimuntur in privilegiis ab Apoſtolica Sede conceſſis. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et illud cum Subdiacono aptat, non tamen infigit ſpinulas, & recipit illum ad oſculum pacis. Demum Clericus Cæremoniarum extrahit illi Pallium, & advocatis teſtibus rogat ſe de illo actu, plicat Pallium, & illud portat ad dictum Prælatum, vel illud ſervat in loco Sacro, quoad Prælatus recedat, & tunc dat illi Pallium cum publico Inſtrumento.

Si autem Pallium tradendum ſit Procuratori in abſen- 10
tia Prælati, Procurator indutus Superpelliceo genuflectit, ut de Prælato diximus, & petit Pallium, & jurat in hanc formam; *Ego N. Procur.; & Procurat. nomine, & pro parte Rev. in Chriſto Patris & Dom., Domini N. Electi Eccl. N. inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime peto mihi tradi, & aſſignari Pallium de Corpore B. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis Officii, & promitto illud reverenter portare eidem R. P. Domino N. nec pernoctabo in aliquo loco; niſi una nocte tantum, niſi præpeditus fuero legitime, & tunc in Cathedrali ipſius, & ſi non fuerit Cathedralis, in Collegiata, & ſi non fuerit Collegiata, in Parochiali Eccleſia remittam, & honorifice reponam, ſic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia*. Diaconus autem Cardinalis accipiens Pallium de Altari imponit illud ſuper humeros Procuratoris dicens: *Ad honorem Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Domini noſtri, ac Sancta Rom. Eccleſia aſſigno tibi Pallium de corpore B. Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Officii cum Archiepiſcopalis omninis appellatione, nomine, & pro parte R. in Chriſto Patris Domini noſtri N. & Eccleſia N. ad quam electus, ut eo utatur infra Eccleſiam ſuam certis diebus, qui exprimuntur in privilegiis ab Apoſtol. Sede conceſſis. In nomine Patris &c.* Et in fine Procurator oſculatur illi manum, & rogat Clericum Cæremoniarum, & petit Inſtrumentum, Clericus extrahit illi Pallium, plicat, & reportat, & conſervat in loco Sacro, quouſque Procurator ſit diſceſſurus, & tunc dat illi Pallium, & Inſtrumentum in publica forma.

Qui Pallium ſunt recepturi, poſtquam fuit petitum 11
in Conſiſtorio, & conceſſum, componunt primum cum Subdiaconis, nam illi, ut ſupra diximus, tenent Pallia: Et iſti accipiunt ſecundum valorem, & taxam Eccleſiæ aliquando plus, aliquando minus pro Centenario. Clerici Cæremoniarum, & ipſi ratione Officii ſui, & inſtrumenti mercedem ſuam exigunt ad proportionem taxæ, & valoris Eccleſiarum, non tamen tantum quantum Subdiaconi. Solent etiam, qui Pallium accipiunt dare dono duo Birreta Diacono Cardinali, & totidem ſuis Camerariis; At circa hoc, & de quota nihil firmi ſtatutum legitur, adeoque ſtandum conſuetudini, & praxi pro qualibet differentia temporum, & aliarum circumſtantiarum, & hæc de Pallii occurrentibus Cæremoniis dicta ſufficiant.

Archiepiſcopus, & quilibet alius, cui Pallii jus com- 12
petit debet intra tres Menſes a die conſecrationis, ſi ante non fuit conſecratus, vel a die confirmationis, ſi jam ante fuit conſecratus, ceſſante juſto impedimento per ſe, vel Procuratorem petere Pallium, alias privatur commiſſa ſibi Dignitate, *cap. Quoniam 1. diſt. 100.* ubi ſic præciſe dicitur: *Placuit, ut quiſque Metropolitanus ultra tres Menſes conſecrationis ſuæ ad fidem ſuam exponendam, Palliumque ſuſcipiendum ad Apoſtolicam Sedem non miſerit, commiſſa ſibi careat Dignitate. Sitque Metropolitanis aliis licentia poſt ſecundam, & tertiam commonitionem viduatis Eccleſiis cum conſilio Romani Pontificis ordinando Epiſcopo ſubvenire*; & clariſſime in ejus Summario: *Infra tres Menſes fidem ſuam exponere, & Pallium poſtulare a Romana Eccleſia quiſque Metropolitanus ſtudeat*. Hodie vero ex Triden- 13
tino *ſeſſ. 7. cap. 9* alii tres Menſes dantur ad petendam conſecrationem, qui etiam ad petendum Pallium conſequenter dari cenſetur. Barboſ. *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 7. n. 115.* Ante receptionem Pallii non licet Archiepiſcopo 14
quamvis ſit conſecratus in Epiſcopum, immo etiamſi poſſeſſionem acceperit, nec ſe Archiepiſcopum nominare, ut etiam diximus *n. 5.* nec eos actus exercere, qui ſunt Juriſdictionis majoris, quos non ut ſimplex Epiſcopus, ſed tamquam Archiepiſcopus facere videtur, ut convocare Concilium, viſitare Provinciam, & hujuſmodi, textu expreſſo, *in cap. Quod ſicuti 28. de electione* his verbis: *Præterea cum non liceat Archiepiſcopo ſine Pallio convocare Concilium, conficere Chriſma, dedicare Baſilicas, ordinare Clericos, & Epiſcopos conſecrare; multum profecto præſumit, ſi qui antequam impetret Pallium Clericos ordinare feſtinat, cum id non tamquam ſimplex Epiſcopus, ſed tamquam Archiepiſcopus facere videatur*. Poteſt tamen Archiepiſcopus confirmatus 15
ante receptum Pallium ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis demandare ſuis Suffraganeis, qui licite de ejus mandato poſſunt talia exercere, textu claro *in cap. Suffraganeis 11. de electione*, his verbis: *Suffraganeis alicujus Metropolitani, ad mandatum ipſius poſt confirmationem electionis ſuæ, etſi Pallium non receperit, licitum eſt Electum, qui ad ejus Juriſdictionem pertinet, conſecrare*. Si vero Archiepiſco-
pus jam conſecratus in Epiſcopum ante receptum Pal- 16
lium faciat ea, quæ ſibi proveniunt ex Pallio circa poteſtatem Ordinis, & Chriſmatis &c. tunc ipſa ſunt valida, ſed Archiepiſcopus peccat contra Canones, & Jura, & per hoc fuit dictum ſupra quod *ante receptum*

Pal-

Pallium non licet Archiepiſcopo &c. non autem quod non
poſſit. Azorius *Inſtit. Moral. part. 2. lib. 3. cap. 34.
quæſt. 6.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 7. numer. 17.* &
alii.
17 Quamvis Papa in omnibus Miſſarum ſolemnibus ſem-
per, & ubique locorum Pallio utatur, quia aſſumptus
eſt in plenitudinem Eccleſiaſticæ Poteſtatis, quæ per Pal-
lium ſignificatur, *cit. cap. Ad honorem 4.* & quam habet
in tota Eccleſia Catholica: *cap. Cuncta 17. & cap. Per
principalem 21. cauſ. 9. q. 3.* Archiepiſcopi tamen, Pri-
18 mates, Patriarchæ, & alii quibus Pallium conceſſum eſt,
ut Epiſcopus Oſtienſis, Papienſis, Lucenſis, Bambergen-
ſis, Quinque-Eccleſienſis, & omnes qui ſunt hoc privi-
legio muniti, eo nec ſemper, nec ubique, ſed in Eccle-
ſia tantum ſuæ reſpectivæ Diœceſis, & Provinciæ, &
certis tantum diebus uti debent, quoniam in partem ſolli-
citudinis, & non in plenitudinem poteſtatis, ſunt voca-
ti, textu expreſſo *in cap. Ad honorem 4. de Auctorit. &
uſu Pallii, & cap. Ex tuarum 5. cap. Cum ſis 6. eodem
19 titul. & cap. Pallium 6. diſt. 100.* Et iſti poſſunt etiam
Pallio uti in Eccleſiis exemptis. *Clem. cap. Archiepiſcopo
2. de privilegiis, & Gloſſa ibi verb. Pontificalibus*, & Bar-
boſa *lib. 1. Juris Eccleſ. cap. 7. n. 195.* cum multis aliis
20 ibi citatis. Dies autem, quibus ipſi Pallio uti poſſunt,
generaliter enumerantur a Gloſſa *in cit. cap. Ad honorem
4. hoc. tit.* & partim ad Hoſtienſi *in Summa hoc tit. num.
5.* & ſunt Nativitas Domini, Feſtivitas S. Joannis, & S. Ste-
phani, Circumciſio Domini, Epiphania, Dominica Pal-
marum, Cœna Domini, Sabbatum Sanctum, Tres dies
Reſurrectionis, Aſcenſio Domini, Tres dies Pentecoſtes,
Feſtivitas S. Joannis Baptiſtæ, & omnium Apoſtolorum, Qua-
tuor Feſtivitates Beatæ Mariæ V., S. Michaelis, & Omnium
Sanctorum, Dies Dedicationis Eccleſiarum, Conſecrationis
Epiſcoporum, Ordinationis Clericorum, & dies Anniver-
ſarius ipſius Palliati, atque Feſtivitates principales ſuæ Ec-
cleſiæ Cathedralis. Particulariter tamen ſunt attendendi dies
21 in cujuſque privilegiis expreſſi; *cap. Quia nos 7. de Auctorit.
& uſu Pallii*, his verbis: *Non debes ſemper celebrare cum
Pallio, ſed diebus illis duntaxat, qui in Eccleſia tua pri-
vilegiis ſunt expreſſi.*
22 Archiepiſcopi, & alii Jus Pallii habentes, nequeunt
uti Pallio extra Miſſarum ſolemnia; *cap. Ad honorem 4.
hoc tit.* ibi; *In Miſſarum ſolemniis cap. Pallium 6. diſt. 100.*
ibi: *Pallium tibi tranſmiſimus, quo Fraternitas tua intra
tuam Eccleſiam ad ſola Miſſarum ſolemnia utatur;* & cla-
riſſime in ejus Summario ſic: *Non niſi ad Miſſarum ſolemnia
Archiepiſcopo uti Pallio licet; & cap. Contra 8. eadem diſt.
100.* ibi: *Illud, Frater Cariſſime, non putamus tibi ignotum,
quod pene de nullo Metropolitano in quibuslibet mundi parti-
bus ſit auditum extra Miſſarum tempus uſum ſibi Pallii vin-
23 dicaſſe.* Nec etiam Pallio uti poſſunt extra Eccleſiam:
24 *cap. Cum ſuper, hoc tit.* Unde ſi ſub Papilione, ſeu Tento-
rio in Caſtris, aut in Domo privata extra Eccleſiam
propter neceſſitatem, Archiepiſcopus, vel alius Pallia-
tus celebret, Pallio uti non poteſt. Gloſſa *marg. in cap. Cum
ſis 6. hoc. tit.* Joannes Andreas *num. 3.* Sicuti nec etiam
25 ſi proceſſionaliter, aut alio modo ab Eccleſia exeat, tex-
tu expreſſo *in cap. Cum ſuper 1.* his verbis: *Si vero te Sa-
cris indutum veſtibus Eccleſiam proceſſionaliter, vel alio modo
exire contigerit, tunc tuo Pallio minime uti debes.* Gloſſa ta-
26 men *in cap. Pallium 6. diſt. 50.* dicit, quod Archiepiſcopus
etiam in Synodo uti poſſit Pallio; quod ipſum etiam vide-
tur colligi *ex cap. Quod ſicut 28. de electione §. Præterea*,
27 ubi dicitur quod *non licet Archiepiſcopo ſine Pallio convocare
Concilium. Et quod Archiepiſcopus poſſit uti Pallio in Synodo*
tenet Petra *tom. 5. in Conſt. 3. Pii II. ſect. unica num. 29.
& num. 32.* ubi dicit, *Benedictum XIII ante Pontificatum
ſemper uſum fuiſſe Pallio in Synodis Provincialibus celebratis
28 in Eccleſia Benevent. & S. Carolum in Eccleſia Mediol.* Si-
cuti etiam probabile eſt, ſi Altare portatile ob populi
multitudinem, quam Eccleſia capere non poſſit, præ fo-
ribus ejus extruatur, Archiepiſcopum in eo ſolemniter
cum Pallio celebrare poſſe, quia, ut recte dicit Pirhing.
hoc tit. num. 10. non ſolet haberi ratio ejus, quod per
accidens in aliquo caſu contingit, & cum talis celebra-
tio ſubſtituatur in locum ejus, quæ in Eccleſia fieri de-
29 beret, conſequenter iiſdem privilegiis gaudere debet. In
hac tamen re ſpectandum eſt, quæ ſit cujuſque Eccleſiæ
conſuetudo; Layman *in cap. Cum ſis 6. hoc tit. num. 2.*
Pirhing. *loc. cit.* & alii.
30 Archiepiſcopi, & alii Jus Pallii habentes nequeunt ſi-
ne ſpeciali privilegio Papæ uti Pallio in aliena Provin-
cia, neque de conſenſu ejus, ad quem ſpectat Eccleſia,
& Provincia; *cap. Cum ſuper 1. hoc tit.* ubi uſus pallii
reſtringitur, & conceditur Archiepiſcopo duntaxat in
ſua Eccleſia, ibi: *Tradimus tibi Pallium, ut eo infra Ec-
cleſiam tuam utaris; quod ita intelligitur videlicet infra quam-
libet Eccleſiam Provinciæ tibi commiſſæ;* & clariſſime in ejus
Summario ſic: *Intra quamlibet Eccleſiam Provinciæ ſuæ
Archiepiſcopus Pallio uti poteſt, ſed extra non poteſt.* Immo
31 neque Pallio ibi uti poſſunt, etiamſi adſit generalis Re-
gni conſuetudo, *cap. Ex tuarum 5. hoc. tit.* ubi Innocen-
tius III. reſcribens Archiepiſcopo Compoſtellano decla-
rat, quod *talis conſuetudo dicenda ſit potius corruptela*; Et
in ejus Summario expreſſe dicitur: *Archiepiſcopus extra
ſuam Provinciam Pallio uti non poteſt, etiamſi hoc habeat con-
ſuetudo.* Et licet ibi Pontifex concedat tali Archiepiſco- 32
po, ut pro conſecrandis ſuis Suffraganeis, vel Clericis
Ordinandis, poſſit uti Pallio in Eccleſia, & Provincia
aliena de conſenſu ejus, ad quem pertinet Eccleſia, hoc
tamen eſt ex ſpeciali privilegio ipſi ſoli propter ſpecialia
motiva conceſſo, unde ſine nova gratia Pontificis non
debet extendi ad alios, juxta Gloſſ. *in cap. Cum ſis 6.
hoc. t. verb. Ubicumque*, ubi dicit, quod Archiepiſcopus
extra ſuam Provinciam uti poteſt Pallio *ubicumque, ſi ha-
beat privilegium ad hoc, & ille ad cujus Provinciam, vel Diœ-
ceſim tranſit, id permittat ſecundum caput, Ex tuarum.* Quam
Gloſſam ſequuntur Doctores communiter teſte Ruſæo
apud Barboſ. *lib. 1. juris Eccleſ. cap. 7. num. 108.* Tria 33
enim requiruntur, ut Archiepiſcopus poſſit uti Pallio in
aliena Diœceſi, & Provincia, ut colligitur *ex cit. cap.
Ex tuarum* & notat *ibi* Hoſtienſ. *in fine*, & Abbas *num.
11.* nempe privilegium Papæ, permiſſio ejus, ad quem
ſpectat Eccleſia, & ut una ex cauſis in textu expreſſis
interveniat, ita ut uno horum deficiente, non poſſit uti
Pallio in aliena Provincia, licet habeat pleniſſimam facul-
tatem ejus ad quem ſpectat Eccleſia; quia cum hic Pallium
ſine ſpeciali Papæ Privilegio dare non poſſit, neque uſum
illius concedere poteſt alteri in ſua Eccleſia, vel Provincia
ſine ſpeciali privilegio Papæ.
Archiepiſcopi, & alii Jus Pallii habentes poſſunt tam 34
in ſua, quam in aliena Provincia, & Diœceſi privatim
celebrare ſine Pallio, *c. Quia nos 7. de Auctorit. & uſu
Pallii*, ibi, *Tam in tua quam in aliena Diœceſi potes ſine
Pallio, & Sandaliis celebrare, qui utique in tua Diœceſi non
debes ſemper celebrare cum Pallio, ſed diebus illis duntaxat,
qui in Eccleſia tua privilegiis ſunt expreſſi*, & colligitur
etiam *ex c. Ad honorem 4. hoc titul. & c. Pallium 6. diſt.
100.* ubi circa uſum Pallii fit mentio tantum de Miſſa-
rum ſolemniis. Sic etiam poſſunt, immo debent, ſe- 35
cluſo ſpeciali privilegio, celebrare ſine Pallio in Miſſis
Defunctorum, *cit. c. Quia nos 7. hoc tit.* ibi: *Sicque ſoluta
eſt quæſtio, an ſit licitum pro Defunctis cum Pallio celebrare*,
& ibi Gloſſa verb. Quarta, ubi ſic habet: *quia reſpicere
debet privilegium ſuum, & ſi ſibi continetur, quod poſſit cele-
brare cum Pallio pro defunctis, ita obſervet ſecundum quod
ibi continetur*, & *ibi* Innocent. & Abbas *n. 3. & 6.*
Archiepiſcopus nequit alteri Archiepiſcopo Pallium 36
ſuum commodare; *c. Ad hoc 2. hoc tit.* ibi: *Ad hoc, quod quæ-
ſitum eſt a nobis ex parte tua, utrum liceat tibi Pallium
tuum Metropolitano alii accommodare . . . Reſpondemus, quod
non videtur eſſe conveniens, ut Pallium tuum alicui commo-
des, cum Pallium in Perſonam non tranſeat, ſed quiſque cum
eo debeat (ſicut tua novit diſcretio) ſepeliri.* Et expreſſe
habetur in hujus Summario: *Archiepiſcopus alteri Archie-
piſcopo Pallium ſuum accommodare non poteſt.* Pallium enim,
ut clare deducitur ex ipſo textu, eſt privilegium Perſo- 37
nale conceſſum Perſonæ cum reſtrictione ad locum, ideſt
ad Eccleſias propriæ Diœceſis, & Provinciæ, adeoque
debet ſequi Perſonam uſque ad mortem, & cum ea 38
ſepeliri. Sic Archiepiſcopus tranſlatus ad alium Archie-
piſcopatum, non poteſt uti priore Pallio, ſed debet ob-
tinere novum Pallium; *c. Bonæ memoriæ 4. de Poſtulation.
Prælatorum in fine*, ibi *A vinculo, quo tenebatur Coloccenſi
Eccleſiæ abſolventes, ad Metropolim Strigonienſem tranſferimus,
& ei licentiam tribuimus tranſeundi. Pallium* (nota: erat
enim utraque Eccleſia Archiepiſcopalis) *Pallium ei ad no-
men, & uſum ejuſdem Eccleſiæ tranſmiſſuri*, & Gloſſa ibi
dicens, quod *Pallium datur Perſonæ, ſed contemplatione lo-
ci*, adeoque mutando locum ſeu Eccleſiam, debet & mu-
tari Pallium. Et in ſecunda Eccleſia non poterit Ar- 39
chiepiſcopus uti niſi Pallio ſecundo ſibi conceſſo con-
templatione illius ſecundæ Eccleſiæ: Licet ſecundum poſ-
ſit, & debeat aſportare etiam primum Pallium (cum
Pallium *ex cit. c. Ad hoc 2. hoc tit.* ſequatur Perſonam uſque
ad mortem, & debeat cum eo ſepeliri) ad hoc ut poſ-
ſit cum utroque ſepeliri. Ita tamen, ut mortuus Archie- 40
piſcopus veſtiatur Pallio poſterius accepto pro ſecunda
Eccleſia, & alterum acceptum pro prima Eccleſia ſup-
ponatur capiti ejus, ut docent Innocent. Hoſtienſ. Ab-
bas *in cit. c. Ad hoc 4. hoc tit. num. 2.* & alii paſſim. Et
dato quod Archiepiſcopus retineat duos Archiepiſcopatus 41
ſimul & ſemel, debet habere duo Pallia unum pro una-
quaque Eccleſia, uti accidit in Cardinali de Judice, qui
cum eſſet Archiepiſcopus Montis Regalis, optavit Epi-
ſcopatum Oſtienſem, qui gaudet privilegio Pallii, & e-
tiam pro hac Eccleſia recepit Pallium a Benedicto XIII.
Petra *in Conſt. 3. Pii II. n. 39.* in fine.
Archiepiſcopus, qui renunciavit Archiepiſcopatui, non 42
poteſt amplius in illa Provincia, neque alibi uti Pallio,
quamvis transferatur ad Eccleſiam Epiſcopalem; *c. Ad
ſupplicationem, de renunciatione.* ubi Innocen. III. de Ar-
chiepiſcopo Raguſienſi, qui ob mortis periculum renun-
tiaverat Archiepiſcopatui, & fuerat tranſlatus ad Eccle-
ſiam Epiſcopalem, ſic ſtatuit: *Cui conceſſimus, ut in ipſo
Epiſcopatu abſque uſu Pallii Officium Epiſcopale valeat exer-
cere*, & ſic expreſſe decrevit *Sac. Cong. Rit. in Majoricenſ.
16. Octob. 1604.* Immo Archiepiſcopus, qui ſponte ſuo 43
ſuo Archiepiſcopatu abdicavit; ſi iterum ad eandem Ec-
cleſiam eligatur, alio indiget Pallio. Sicuti etiam Ar-
chie-

chiepiſcopus, qui ſemel habuit Pallium unius Archiepi-
ſcopatus, ſi ab illo ad alium transferatur, iterumque re-
deat ad priorem, indiget novo Pallio. Petra *tom. 5. in
Conſtitut. 3. Pii II. n. 34.* Rodericus a Cunha *in compend.
ad c. Pallium 6. diſt.* 100. Diana *Moral. reſolut. part. 1.
tract. 6. reſolut. 37. verſ. notandum eſt.* Barboſa *lib. 1. Ju-*
45 *ris Ecleſ. c. 7. n. 122. & ſeq.* Archiepiſcopus vero ſi perdat
Pallium, a Papa acceptum, vel caſu igne comburatur, pote-
rit abſque illo Pontificalia munia exercere, donec aliud ob-
tineat Pallium, ſicuti in tali caſu petere Petra *loc. cit. n.* 38.
& Doctores mox citati. Pallium conceſſum, & non tradi-
46 tum Archiepiſcopo cum non poſſit eo amplius uti, eſt
comburendum, & Cineres in Sacrario ponendi. *Sac. Cong.
Rit. in cauſa Urbis Subdiaconorum 4. Maji* 1606.

Additio ex Auctore.

47 Archiepiſcopus in tota Provincia benedictionem ſuper
populum impertiri poteſt; Benedict. XIV. *tom 2. Conſtit.*
48 48. incip. *Exemplis Prædeceſſorum.* Archiepiſcopi Bononien-
ſis, Ferrarienſis, Ravennatenſis, & Urbinatenſis una
cum Cardinale S. R. E. Camerario executores deputan-
tur pro libertate mutui commercii inter ſubditos ditio-
nis Eccleſiaſticæ; Idem *tom. 2. Conſtit.* 53. incip. *Quo
die.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 EGregie fallitur *Auctor* originem Pallii *num.* 8. ab uſ-
2 que temporibus Apoſtolorum repetendo. Porro com-
pertum enim, exploratumque habetur apud omnes magnæ
3 notæ, ac emunctioris naris viros, quod Pallium primi-
tus ornamentum Imperiale, quo forſan Imperatores Gen-
tiles utebantur ad indicandam Pontificiam poteſtatem,
quam una cum ceteris majoribus Reip. liberæ dignitati-
4 bus uſurparunt; Imperatores vero Chriſtiani fuere, quia
ad Epiſcopalem ordinem in Eccleſia cohoneſtandum, ipſum
primo impertiti fuerunt Summo Pontifici, ac Patriarchis,
tum Metropolitanis, & demum etiam aliis Epiſcopis.
5 Quo vero tempore, & a quibuſnam Imperatoribus fue-
rit primum hujuſmodi ornamentum Summo Pontifici,
ceteriſque Patriarchis communicatum, hactenus incom-
pertum eſt.
6 Illud tamen certum eſt, tempore S. Gregorii, & Ju-
ſtiniani Imperatoris tam Eccleſia Latina, quam in Ec-
cleſia Græca Pallium in uſu fuiſſe; ut manifeſtiſſima res
eſt ex illius Epiſtolis (quarum plura fragmenta refert
Grat *diſt.* 100.), atque ex Novellis laudati Imperatoris
Conſtitutionibus.
7 Manifeſtum inſuper ex S. Gregorii Epiſtolis eſt, quod
ipſi quoque Summi Pontifices diu ab initio ejuſmodi or-
namentum tanquam ex munificientia & pietate Impera-
torum profectum, non aliter communicarent aliis, quam
prius obtento illorum aſſenſu. Verum poſterioribus tem-
8 poribus ejuſmodi ornamentum jure ſuo Summi Pontifices
conferre Archiepiſcopis cœperunt; ſed non eadem pror-
ſus forma, & ſolemnibus, quibus nunc utitur Eccleſia.
Quæ quidem omnia ſingillatim hic expendere longum eſ-
ſet; unde tu de Pallii forma, materia, & uſu, antiqui-
tus tam in Eccleſia Græca, quam Latina receptis, con-
ſule *Thomaſſinum*, qui totam rem fuſe, & erudite perſe-
quitur *Vet. & nov. diſcip. part. 1. lib. 2. cap. 53. & ſeq. uſque
ad* 57. Adde *Van-Eſpen. Jus Ecleſ. Univer. part. 1. tit. 19.
cap. 5., & Bohemer. in Decretal. lib. 1. tit. 8. per tot.* qui
tamen caute eſt legendus; In primis autem eruditiſſimam
*Diſſertationem Hiſtorico-Canonicam de Pallio Johannis Caſpa-
ri Barthel*, Herbipoli, ſeu potius Romæ, anno 1753. ſe-
cundo editam, in qua res antea obſcura mirum in mo-
dum illuſtratur. De hodierna vero Eccleſiæ diſciplina
fuſe differit Auctor.

ARCHIMANDRITA.

SUMMARIUM.

1 *Archimandrita unde ſit dictus?*
2 *Archimandrita in propria ſui ſignificatione idem eſt, ac
Abbas Generalis, ſeu ſupremus aliorum Ordinum.*
3 *Archimandrita in rigoroſo ſuo ſignificatu in hoc differt ab
Abbate, quod Abbas, ut ſic, importat ſolum præeſſe
unico Monaſterio, Archimandrita vero, ut ſic, impor-
tat præeſſe pluribus Monaſteriis.*
4 *Abbas enim eſt ſolum Pater, Archimandrita vero eſt pri-
mus, & Princeps Patrum.*
5 *Hoc Archimandritæ nomen maxime in uſu fuit apud Græ-
cos in Oriente.*
6 *In Italia vero cœpit in uſum devenire anno 1094. quo
Rogerius primus Siciliæ Rex quemdam Bartholomæum Mo-
nachis Baſilienſibus præficiendum duxit ſub nomine Ar-
chimandritæ.*
7 *Viciſſitudine tamen temporum rebus in hac Religione varie
mutatis, fuit Apoſtolica auctoritate ſtatutum, ut ſicut
adhuc impræſentiarum ſervatur in Monaſterio S. Sal-
vatoris Meſſanæ, in eo crearetur Commendatarius Archi-
mandrita Prælatus Sæcularis cum omnibus fere proven-
tibus, excepta alimonia pro Monachis, & in eumdem
Prælatum translata eſt Juriſdictio Archimandritæ.*
8 *Juriſdictio, & præeminentia in loca, & ſubditos dicti Ar-
chimandritatus reſidet penes Commendatarium ex Brevi
Urbani VIII.*
9 *Hic Archimandritatus Meſſanenſis eſt de Jurepatronatus Re-
gis, & in maxima veneratione habetur.*
10 *In Cappella Pontificia habet uſum Rochetti, & Cappæ,
& ſedet primus poſt Epiſcopos.*
11 *Palatium hujus Archimandritæ habitantis in Civitate Meſſa-
nenſi, etiam conducititium non fixum, nec cohærens alicui
Eccleſiæ concurrente legitima conſuetudine, gaudet Immu-
nitate, quemadmodum gaudet Palatium Epiſcoporum.*
12 *Idem Archimandrita exercens Juriſdictionem in ſuos ſubdi-
tos, poteſt procedere ad Cenſuras, & alias pœnas juxta
Sacros Canones, & Conſtitutiones Apoſtolicas contra Ma-
giſtratus Laicos, & alios quoſcumque ipſum in exerci-
tio dictæ ſuæ Juriſdictionis perturbantes.*
13 *Item Familiares dicti Archimandritæ etiam ad tempus
conducti durante ſervitio, gaudent privilegio Fori.*
14 *Archimandrita Meſſanenſis non tenetur ad perſonalem re-
ſidentiam.*

ARchimandrita ſic appellatur ex vocabulis Græcis, *Ar-* 1
chos, & *Mandra*, quæ Latine idem ſonant, ac *Pater*,
& *Prælatus* omnium Abbatum, qui ſub eo exiſtunt. Un- 2
de in propria ſua ſignificatione idem eſt ac Abbas Gene-
ralis, ſeu ſupremus aliorum Ordinum, & licet in Ordi-
ne Divi Baſilii varii Superiores locales particularium Mo-
naſteriorum vocentur etiam Archimandritæ, ſicut Supe-
riores locales variarum Religionum vocantur etiam Ab-
bates, cum Archimandrita, & Abbas idem ſint, ut ex-
ponit Gloſſa *in Epiſtol. Inter Clara §. Manifeſtum igitur, in
verb. Archimandrita, Cod. de Summa Trinit. & Fide Catho-
lica.* Fagnan. *in cap. Ut Abbates num. 6. de ætate, & qua-
lit. præficiendor.* Tamen Archimandrita in rigoroſo ſuo ſi- 3
gnificato in hoc differt ab Abbate, quod Abbas, ut ſic,
importat ſolum præeſſe unico Monaſterio, Archimandri-
ta vero, ut ſic importat præeſſe pluribus Monaſteriis.
Abbas enim eſt ſolum Pater. Archimandrita vero eſt pri-
mus, & Princeps Patrum, ut apud Rochum *in Hiſt. Sicil.* 4
Sacr. lib. 4. notitia Archimandritatus Meſſanæ.
Hoc Archimandritæ nomen maxime in uſu fuit apud 5
Græcos in Oriente, & de eo fit mentio per Juſtinianum
in l. Reddentes §. omnes vero, Cod. de Summ. Trinit ibi: *O-
mnes vero Sacerdotes Sanctæ Catholicæ, atque Apoſtolicæ Ec-
cleſiæ, & Reverendiſſimi Archimandritæ Sanctorum Monaſterio-
rum.* Et *in Concilio Generali Epheſino part. 1. num. 5.* nec-
non in *Concilio Chalcedonenſi act. 1.* in quo ſubſcripſerunt
poſt Epiſcopos vigintiduo Archimandritæ. In Italia vero 6
cœpit in uſum devenire anno 1094. quo Rogerius Pri-
mus Siciliæ Rex quemdam Bartholomæum Monachis Ba-
ſilienſibus præficiendum duxit ſub nomine Archimandri-
tæ, & exinde Regum munificentia in Sicilia, & Calabria
varie auctis, & ſatis ditatis Monaſteriis ejuſdem Ordi-
nis, omnes eorum Abbates, ſeu locales Superiores Ar-
chimandritæ ſubjiciebantur, eique ſingulis annis die 6. Au-
guſti in Feſto S. Salvatoris cum ſuis Monachis obedientiam
præſtabant. Viciſſitudine tamen temporum, rebus in hac 7
Religione varie mutatis, fuit Apoſtolica Auctoritate ſta-
tutum, ut, ſicut adhuc in præſentiarum ſervatur in Mo-
naſterio S. Salvatoris Meſſanæ, in eo crearetur Commen-
datarius Archimandrita Prælatus ſæcularis cum omnibus
fere proventibus, excepta alimonia pro Monachis, & in
eumdem Prælatum translata eſt Juriſdictio Archimandri-
tæ, ſolumque retinent Monachi inſtar Canonicorum Ec-
cleſiæ Cathedralis, ut Vicarium Generalem Capitularem
Monachus ejuſdem inſtituti, vacante Sede Archimandritali,
eligant, hocque privilegium alias per Pontifices, & Re-
ges conceſſum, nunc pro antiqui decoris monumento ha-
bent etiam ex declaratione *Sacræ Congregationis*, ut teſtatur
Rocchus Pirrus ejuſdem Ordinis *in vit. S. Baſilii fol.* 378.
Juriſdictio igitur, & præeminentia in loca, & ſubditos 8
dicti Archimandritatus reſidet penes Commendatarium ex
Brevi Urbani VIII. *ſub die 23. Februarii* 1635. in quo
declaratum fuit, Archimandritam Commendatarium ha-
bere Diœceſim propriam, & diſtinctam, ac ſeparatam a
quavis alia Diœceſi cum Juriſdictione ordinaria, & quaſi
Epiſcopali; & cognitione cauſarum Civilium, & Crimi-
nalium privative quoad Archiepiſcopos, & Epiſcopos;
ac nullum Superiorem habere, quam Sedem Apoſtolicam:
nec non cum facultate Beneficia conferendi, Pontificia-
lia cum Mitra gemmata, Baculo Paſtorali, Cruce Pecto-
rali, ac Baldachino exercendi, benedictionem ſolemni-
ter, vel private populo impertiendi, per vias Crucem
argenteam ante ſe per Cappellanum deferri faciendi,
habendique erectum Tribunal in Civitate Meſſanæ, ac
ibi & in quamvis ejus parte deputandi Vicarium Genera-
lem, Aſſeſſorem, Advocatum, & Procuratorem Fiſcalem,
Familiamque neceſſariam pro Juſtitia adminiſtranda, &
Juriſdictionem exercendi in ſuos ſubditos, deferendi habitum
violacei coloris ubique cum Rochetto, & Pileo ex ſerico
viridi ornato, & Mozzetta, aliaque ornamenta Epiſcopalia.
Hic Archimandritatus Meſſanenſis eſt de Jurepatronatus 9
Regis, & in maxima veneratione habetur. In Cappella
Pon-

10 Pontificia habet uſum Rochetti, & Cappæ, & ſedet
primus poſt Epiſcopos, ut notavit Gaſpar Servantius
Magiſter Cæremoniarum Papæ *anno* 1634. & Pignatelli
t. 1. conſult. 105. *n.* 24. Et ſic litteraliter Petra *in Con-
ſtit. 6. Alexandri III. n.* 15.

Palatium hujus Archimandritæ habitantis in Civitate
11 Meſſanenſis, etiam conductitium, non fixum, nec co-
hærens alicui Eccleſiæ, concurrente legitima conſuetu-
dine, gaudet Immunitate, quemadmodum gaudet Pala-
tium Epiſcoporum in locis propriæ Juriſdictionis, licet
non exerceat Juriſdictionem, niſi in proprios ſubditos:
12 Secundo idem Archimandrita exercens Juriſdictionem in
ſuos ſubditos, poteſt procedere ad Cenſuras, & alias pœ-
nas juxta Sacros Canones, & Conſtitutiones Apoſtolicas
contra Magiſtratus Laicos, & alios quoſcumque ipſum
in exercitio dictæ ſuæ Juriſdictionis perturbantes. Ter-
13 tio, familiares dicti Archimandritæ etiam ad tempus con-
ducti durante ſervitio, gaudent privilegio Fori, concur-
rente eadem legitima conſuetudine: *Sacr. Congreg. Immu-
nitatis in una Meſſanenſ. 6. Novemb.* 1634. *lib.* 2 *decr.
14 Paul. p.* 221. Archimandrita Meſſanenſis non tenetur ad
perſonalem reſidentiam ex decreto Sacræ Congregationis
Concilii reſponſivo ad ſequens quæſitum: *An Abbas Com-
mendatarius Monaſterii Ordinis S. Baſilii Nullius Provinciæ
Meſſanenſis Archimandrita nuncupatus Juriſdictionem Spiri-
tualem, & temporalem habens cum uſu Baculi, & Mitræ
non tamen Curam aliquam Regularem, nec Sacramentalem
Monachorum, vel Perſonarum Secularium; teneatur ad perſo-
nalem reſidentiam, & maxime cum Commendatarii hucuſque
non reſederint? Die 4. Aprilis 1646. Sacra Congr. Eminentiſ-
ſimorum Cardinalium Concil. Trident. Interpretum poſt matu-
ram diſcuſſionem cenſuit, ad perſonalem reſidentiam non tene-
ri ſupradictum Archimandritam Commendatarium. Petr. Aloy-
ſius Card. Caraff. Franciſcus Paulutius Secretarius.* Sic re-
fertur a Roccho Pirro *in dicta notitia hujus Monaſterii
fol.* 42.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 ARchimandritarum nomen ex Græcis vocabulis ἀρχὸς,
καὶ μάνδρα originem duxiſſe, optime poſt alios adver-
tit *Auctor num.* 1. Ἀρχὸς enim Græce idem eſt ac *Prin-
ceps, Dux, is qui Imperium obtinet*, μάνδρα *ſpelunca, cubi-
le, grex* eſt & etiam *Monaſterium* apud Gregorium Ale-
xandrinum in *vit. B. Chryſoſt.* Dorothæum *doct.* 23 Nice-
phorum Calliſtum *lib.* 14. *cap.* 51. Alcuinum *Epiſt.* 27.
& lib. 2 *in vit. S. Willibrordi*, in charta Rogerii Regis
Siciliæ apud Rocchum Pirrum *in Hiſtor. Sicil. Sacr. tom.*
1. *pag.* 304. Adde Hæſtenum *diſquiſ. Monaſt. lib.* 3. *tract.*
3. *diſq.* 1. Habertum *in Obſ. ad edict. Patriar. quæ ad Ar-
chimandrit. &c. ſpectant*.

2 Dicta Monaſteria ἀπὸ τῶν μανδρῶν quidam putant, a ſpe-
cubus, & cavernis, in quibus primitus Monachi habita-
runt, *Alciatus in L. ult. de Sum. Trinit. & fid. Cath.* Alii,
3 ut Budæus, a grege Monachorum, qui ſeu *mandræ*, id eſt
3 ovili, præſint paſtores Abbates: quippe Latinis quoque
mandra pro grege paſſim ſumitur, ut apud Juvenalem
Sat. 3. Martialem *lib.* 5.

4 Hinc *Mandrita* pro *Monacho* accipitur in Epithaphio
Gaitelgrimæ Principis Beneventanæ apud Du-Cange *in
Gloſſ. ad Script. med. & inf. Lat. ver. mandrita*, ab Her-
menoldo *in vit. S. Stili cap.* 9. in Concilio Conſtantinopo-
litano ſub Menna *act.* 5 Vide *Gloſſar.* Fabrotti *ad Cedre-
num ver.* μάνδρα.

5 Quare factum ut is, qui *mandritis præerat*, *Archiman-
drita* diceretur quaſi *Princeps Mandritarum*; Avitus Vien-
nenſis *Ep.* 2. *Copioſæ Monachorum multitudinis præpoſitus fuit:
cujus officii perſonas Epiſcopi Orientales Archimandritas ap-
pellant*. Et vetus interpres Concilii Chalcedonenſis *Archi-
mandritam* Monachorum Principem interpretatur. Confer
Du-Cange *in Gloſſ. Med. & inf. Lat. ver. Archimandrita*.

6 Archimandrita non ſolum in hac ſignificatione accipi-
tur, ſed & pro quovis Prælato etiam Archiepiſcopo, ut
in charta Dagoberti Archiepiſcopi Bituricenſis relata a
Du-Cangio *loc. proxime cit.*, in tabulario Eccleſiæ Gratia-
nopolitanæ; Adde Vitam Sancti Gebardi Archiepiſcopi
Salisburgenſis apud Caniſium *t.* 6. *pag.* 1251. *Analecta* Ma-
billonii *tom.* 1. *pag.* 98. Quare Ugutio apud ſæpe lauda-
tum Du-Cange *ver. mandra*; *Archimandrita*, ſcribit, *Prin-
ceps vel Paſtor ovium; unde quadam tranſlatione Epiſcopi,
& Sacerdotes dicuntur Archimandritæ, quaſi Paſtores ovium
Chriſti*.

7 Archimandritarum dignitas apud Græcos alia fuit a di-
gnitate Ἡγουμένου, ſeu Abbatis, licet quandoque promiſcue
accipiantur, ut in Concilio Epheſino *par.* 1. *num.* 30. *in
Novel.* 6. *cap.* 7. *Novel.* 126. & 116. *cap.* 6. §. 2. Vide
8 Habertum *in obſ. ad edict. Patriar. quæ ad Archim. &c.
ſpectant*. Eisque ſuperior in jure Græco Romano, & apud
laudatum Habertum *in Archieratico pag.* 570. Exarcho Mo-
naſteriorum, qui viſitatoris vicem obtinuit, præponi-
tur, ut & Hegumenis, *apud Codinum cap.* 14. §. 19., &
cap. 20. §. 16. Protoſyncellis.

9 Archimandritæ a Patriarchis promovebantur, ut li-
quet ex *Pontificali Eccleſiæ Græc. ſub tit. Ritus elect. & di-
gn. Patriar. Epiſc. & Archim. edit. ab Haberto pag.* 434.
& ex *forma inſtit. Archimandr. apud eundem loc. cit. pag.*
570. Idem Goarius ſcribit in Εὐχολογ. *p.* 240. *Archimandritas
ſuperiores perpetuos a Patriarcha Monaſteriis ſibi ſubjectis
præfectos, hoc Epiſcopali privilegio donatos, ut ſcilicet Lecto-
res ordinare valeant, quo non gaudent ceteri, qui Hygumeni
unde appellantur*.

Sed præ ceteris vim hujuſce vocabuli prodit Rogerius 10
Siciliæ Rex in Sigillo, ſeu Diplomate pro Monaſterio SS.
Salvatoris Meſſanenſis apud Rocchum Pirrum *in Hiſt. Si-
cil. Sacr. lib.* 4. *Notitia Archimandritatus Meſſanæ*, & ex
Græca lingua tranſlato a Conſtantino Laſcari apud Du-
Cange *in Gloſſ. ad Script. Græc. & infim. Græcitat. ſub
ver.* Μανδρίτης, ubi inter alia privilegia a Rogerio conceſ-
ſa Archimandritæ, & illud impertiit: „ habere domina-
„ tionem & propriam poteſtatem in omnibus dictis Mo-
„ naſteriis, & Grangiis ſubjectis, ac Abbatibus, & Mo-
„ nachis, & hominibus omnibus, Clericis, & Laicis,
„ & eorum ſubjectis eiſdem Capitaneis Monaſteriis tam
„ in ſpiritualibus quam in temporalibus, & diligenter
„ examinare & recte judicare, & ad finem cauſas perdu-
„ cere, ſicut Pater Archimandrita, & ſucceſſores ejus,
„ non judicentur ab aliqua perſona, neque alicui reſpon-
„ deant, niſi noſtræ ſoli Celſitudini, & ſucceſſoribus no-
„ ſtris.

Ad quod diploma reſpiciens Card. Petra *Comment. ad* 11
Conſt. Apoſt. tom 2. *ad Conſt.* 5. *Alexandri III* Archiman-
dritarum nomen, inſtitutionem, ac ſeriem, ab eodem
Rogerio Regio deducit; quod non alio ſenſu accipiendum
eſt, quam, vel primum Rogerium in Civitate Meſſanen-
ſi inſtituiſſe Archimandritæ dignitatem, vel ab ipſo au-
ctam fuiſſe. Nam alias falſus in eo eſſet Card. Petra,
cum Archimandritarum mentionem multis ante Rogerium
ſæculis deprehendamus factam fuiſſe in Concilio Epheſi-
no *p.* 1. *num.* 30. *An.* 431. & frequentiſſime poſtea oc-
currat.

Per Conſtitutionem editam ab Alexandro III. anno 12
1175. quæ incipit *Apoſtolica Sedis*, confirmatæ fuerunt
omnes donationes a Rogerio obtentæ, & dictus Archi-
mandritatus receptus fuit ſub protectione Sedis Apoſtoli-
cæ, ita ut veram exemptionem acquiſiverit oraculo, ut
decet, Sedis Apoſtolicæ; quæ omnia privilegia & amplio-
ra tranſlata fuerunt ex brevi Urbani VIII *ſub die* 25.
Februarii 1635. in Abbatem Commendatarium, ut vidit
Auctor num. 8.

Archimandritam Meſſanenſem non poſſe dare dimiſſo- 13
rias ad Ordines ſuſcipiendos reſolutum referunt *Fagnanus
in cap Significaſti, de offic. Archidiac. n.* 26. & *Petra Com.
ad Conſt. Apoſt. ad Conſt.* 6. *Alex. III. in Epit. n.* 17.

Ex concordia inita inter Epiſcopum Meſſanenſem, & 14
Archimandritam a S. Sede approbatam, poſſe Archiman-
dritam indicere, & inſtituere concurſus ad beneficia cu-
rata, in ſua quaſi Diœceſi vacantia, & vacatura refert
SS. D. N. PP. Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 2.
cap. 11. §. 7.

Archimandritæ Meſſanenſi non competere jus convo- 15
candi Synodum reſolutum fuit *a Sacra Congregatione* 5.
Julii 1738. Tamen idem Benedictus XIV. ſuis litteris da-
tis in forma brevis 14 *Januarii* 1741. perſonale privi-
legium Cardinali P. M. Silvio Valenti Gonzagæ con-
ceſſit, celebrandi Synodum in aliquo loco ſuæ juriſdictio-
nis, extra Civitatem Meſſanenſem, quod privilegium ſuf-
fragari noluit futuris Archimandritis, niſi ſimile indul-
tum a Sede Apoſtolica ipſi quoque obtinuerint; Adi *cit.
loc. de Synod. Diœceſan.*

ARCHIPRESBYTER.

SUMMARIUM.

1 *Archipreſbyter idem ſonat ac primus, & Dignior inter Preſbyteros, ſicuti primus, & Dignior inter Diaconos vocatur Archidiaconus, & Primus, & Dignior inter Epiſcopos vocatur Archiepiſcopus.*

2 *Archipreſbyter duplex communiter aſſignatur, unus Urbanus ſeu Civitatenſis, & alter Ruralis, ſeu Foraneus.*

3 *Archipreſbyter Urbanus, ſeu Civitatenſis quis ſit?*

4 *Archipreſbyter Ruralis, ſeu Foraneus quis ſit?*

5 *Officium Archipreſbyteri Urbani Eccleſiæ Cathedralis de Jure communi quale ſit?*

6 *Sicut Archidiaconus Epiſcopo in his, quæ ad Miniſtri Officium pertinent, ex Officio adjuvat; ita Archipreſbyter in his, quæ ad munus Sacerdotis ſpectant, eidem inſervit. Unde uterque eſt Vicarius Epiſcopi a Jure datus.*

7 *Cum hac tamen diſtinctione quod Archipreſbyter eſt Vicarius Epiſcopi quo ad Divinorum celebrationem. Archidiaconus vero quo ad Juriſdictionem ad n.* 8

9 *Vel Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quo ad juriſdictionem, Archipreſbyter vero ad Sacramentalia.*

10 *Vel clarius Archidiaconus eſt Vicarius natus in temporalibus, & Archipreſbyter eſt Vicarius natus Epiſcopi in*

Spiri-

Spiritualibus.

11 *Hodie tamen, quæ iſtis Vicariis natis Epiſcopi de Jure competebant, fere ubique abierunt in deſuetudinem, adeoque reſpectu Officii ab iſtis præſtandi in omnibus, & per omnia ſtandum eſt cujuſque Eccleſiæ laudabili præſcriptæ conſuetudini.*

12 *Archipresbyter debet thurificari duplici ductu, ſicuti Canonici non obſtante Conſtitutione Capitulari cui per Cæremoniale derogatum eſt.*

13 *Archipresbyterum ſedem paratam habere non convenit.*

14 *Archipresbyter ſi non poterit, vel noluerit celebrare, non poteſt Miſſas ſuo arbitrio alteri delegare, ſed Dignitates, & Canonici per ordinem ſubintrant in locum Archipresbyteri*, ad n. 15.

16 *Archipresbyteri ſubſtitutus non debet cantare Miſſas, quæ ad Archipresbyterum pertinent, nec locum, nec honorem incenſi, & pacis ipſius Archipresbyteri recipere.*

17 *Archipresbyter, licet ſit prima Dignitas, in Choro tamen cedere debet primum & Digniorem locum Canonico celebranti.*

18 *Nec debet ſe intromittere in regimine Chori, quod ad ſolum Cantorem pertinet.*

19 *Archipresbyter Vicario Epiſcopi ut Canonico in Choro, Capitulo, Proceſſionibus, aliiſque actibus publicis præcedere debet, ideoque ſolemnes Miſſas canere, aliaſque functiones, quæ Epiſcopo abſente primæ Dignitati competunt, peragere poteſt.*

20 *Archipresbyter ratione ſtolæ in funeralibus, & non Archidiacono primæ Dignitati debetur præcedentia.*

21 *Archipresbyter manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione celebrandi Miſſas abſente Epiſcopo, non obſtante contradictione Vicarii.*

22 *Archipresbyter Collegiatæ paratus præcedit Canonicis Cathedralis.*

23 *Officium Archipresbyteri Ruralis, ſeu Foranei quale ſit?*

24 *Archipresbyter Ruralis licet ſit tamquam Vicarius Foraneus Epiſcopi conſtitutus ad regendum Clerum, & plebem in toto ſuo Vicariatu, habet tamen Juriſdictionem ſubordinatam, & omnimodo dependentem ab Epiſcopo, & ejus Vicario Generali, itaut debeat plene attendere ad facultatem ab ipſis ſibi conceſſam, & nihil contra eorum præcepta agere poſſit.*

25 *Loco Archipresbyteri Ruralis ſucceſſit Vicarius Foraneus.*

26 *Unde diſpenſare ſuper Feſtorum obſervatione ſpectat ad ipſum Vicarium Foraneum, non autem ad Archipresbyterum, ſive Curatum, niſi Vicario abſente.*

27 *Archypresbyter Ruralis non debet aſſociari Presbyteris, & Clericis, neque convenit quod eorum Dignior ad portas Eccleſiæ ei porrigat Aſperſorium, & alia obſequia, quæ ſoli Epiſcopo a Canonicis debentur, non obſtante conſuetudine.*

28 *Archipresbyter Ruralis non habet dignitatem Eccleſiaſticam, ſeu Perſonatum.*

29 *Archibresbyter Ruralis quando accedit in Cathedralem ad præſtandam obedientiam Epiſcopo, vel ut in Synodo interſit, non debet ſedere in Choro ſimul cum Canonicis Cathedralis.*

30 *Archipresbyter, & Canonici Collegiatæ N. excommunicantur, quia carcerari fecerant Clericos ob ſuppoſitum furtum rerum Collegiatæ, & inſtiterant coram Judice Laico, ne excarcerarentur, niſi prævia cautione de non offendendo, & facta retractatione abſolvuntur cum reincidentia.*

31 *Archipresbyter, qui ad vitandum populi tumultum permiſerat extrahi quoſdam confugientes ab Eccleſia, abſolvitur in forma privata, ſicut & alii culpabiles in eadem cauſa.*

32 *Archipresbyter Aepajæ cum aliis familiaribus Ducis N. ob violentam Sacræ Reliquiæ ablationem a Conventu Religioſorum Cenſuras incurrit.*

33 *Et conſtito quod ſe habuerint pro Cenſuratis poſt præſentationem Decreti Sacræ Congregationis, datur facultas illos abſolvendi cum reincidentia, prævia conſignatione Reliquiæ loco depoſiti in Eccleſia dicti Conventus.*

44 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris*, ad n. 39.

1
ARchipresbyter idem ſonat ac primus, & dignior inter Presbyteros, qui videlicet præeſt, atque imperat aliis Presbyteris in iis, quæ ſunt Presbyteralis Officii, ſicuti primus, & dignior inter Diaconos vocatur Archidiaconus, & primus, & dignior inter Epiſcopos, vocatur Archiepiſcopus. *Archos* enim græce, *primum* ſeu *Principem* ſonat latine, & *Presbyter* græce latine *Senior* interpretatur, *non modo propter ætatem vel decrepitam ſenectutem, ſed propter honorem, & Dignitatem Eccleſiaſticam, quam acceperunt,*
2 *Presbyteri nominantur*, *cap. Cleros §. Presbyter diſt.* 21. Archipresbyter duplex communiter aſſignatur, unus Urbanus ſeu Civitatenſis, & alter Ruralis, ſeu Foraneus; *cap. Officium* 3. *de Officio Archipresbyteri*, in quo, ut expreſſe dicit ejus Summarium, *Declaratur quod ſit Officium Archipresbyteri Civitatenſis*, & *cap. Ut ſingula* 4. *hoc titul.* in cujus Summario ſic præciſe dicitur: *Archi-*
3 *presbyterorum & Laicorum Plebania ſua Curam gerit.* Archipresbyter Urbanus, ſeu Civitatenſis eſt, qui in Urbe Epiſcopali conſtitutus ordinarie præeſt cæteris Presbyteris in agenda Cura animarum, & vice Epiſcopi ſupplenda in Divinis Officiis; *cap. Archipresbyter* 1. & *cap. Officium Archipresbyteri* 3. *de Offic. Archipresbyt.* & hic ſolet etiam dici Eccleſiæ Cathedrali Decanus; *cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Archidiac.* ibi: *Archipresbyteri, qui a pluribus Decani nuncupantur*, licet ſoleant etiam appellari Archipresbyteri, ſeu Decani Urbani, vel Civitatenſes, qui in Collegiatis Civitatis præſunt aliis Presbyteris, ut dicit Bar- 4
boſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 25. *num.* 6. Archipresbyter Rularis, ſeu Foraneus, qui etiam Decanus Ruralis, vel Vicarius Foraneus appellatur, *cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Archidiac.* & *Clement. cap. Et ſi principalis Officialis* 2. *de reſcriptis*, *cum Gloſſ. hic verb. Foraneo*, eſt qui extra Civitatem in certa parte Diœceſis, ſeu in ſuo Vicariatu præeſt cæteris Presbyteris per minores titulos, ſive Eccleſias habitantibus, eorum, & Plebis curam, & inſpectionem habet; *cap. Ut ſingula* 4. *hoc titul.* & *cap. Si in Plebibus* 20. *diſt.* 63.

Officium Archipresbyteri Urbani ſeu Civitatenſis Ec- 5
cleſiæ Cathedralis de Jure communi eſt, curare, ut cæteri Sacerdotes Divina Officia, & Miſſas rite celebrent, abſentis Epiſcopi vices ſupplere, vel præſentis munus ſublevare in omnibus his, quæ ſunt Officii Sacerdotalis, ut Miſſarum ſolemnia celebrare, audire Confeſſiones, aliaque Sacramenta Eccleſiæ Fidelibus miniſtrare, Fontem benedicere, aliaque ſimilia Officia Sacerdotalia peragere, vel aliis peragenda injungere, & qualiter iſta peragantur fideliter Epiſcopo referre; *cap. Prælectis* 1. *diſt.* 25. *verb. Archipresbyter vero*, *cap. Ut Archipresbytero* 1. *cap. Miniſterium Archipresbyteri* 2. & *cap. Officium Archipresbyteri* 3. *de Offic. Archipresbyt.* Sicut enim Archidiaconus 6
Epiſcopo in his, quæ ad Miniſtri Officium pertinent, ex Officio adjuvat, ita Archipresbyter in his, quæ ad munus Sacerdotis ſpectant, eidem inſervit; Unde uterque eſt Vicarius Epiſcopi a Jure datus; *cap. Ad hæc* 7. *de Offic. Archidiac.* ibi: *Ipſius Epiſcopi Vicarius reperitur*, & *cap. Ut Archipresbyter* 1. *de Offic. Archipresbyt.* ibi: *Ad vicem ipſius* 7
&c. Cum hac tamen diſtinctione, quod Archypresbyter 8
eſt Vicarius Epiſcopi quoad Divinorum celebrationem; Archidiaconus vero quoad Juriſdictionem, ut dicit Joannes Andreas *in cap.* 1. *de Offic. Archipresbyteri*. Vel, ut in- 9
quit Card. Petra *in eodem loco num.* 1. Archidiaconus eſt Vicarius Epiſcopi quoad Juriſdictionem, Archipresbyter 10
vero quoad Sacerdotalem. Vel ut clarius dicit Card. de Luca *de præeminentiis diſcurſ.* 20 *num.* 13. Archidiaconus eſt Vicarius natus in Temporalibus, & Archipresbyter 11
eſt Vicarius natus Epiſcopi in Spiritualibus. Hodie tamen quæ iſtis Vicariis natis Epiſcopi de Jure competebant, fere ubique abierunt in deſuetudinem; adeoque reſpectu Officii ab iſtis præſtandi in omnibus, & per omnia ſtandum eſt cujuſque Eccleſiæ laudabili præſcriptæ conſuetudini, cum iſta Juri communi ſcripto in Officiis prævaleat, *cap. Cum olim* 3 *de conſuetudine* & *cap. Ad hæc* 2. *de exceſſib. Prælat.* juncta Gloſſ. *hic verb. Conſuetudines*, Innocentius, Silveſter, & alii communiter. 12

Archipresbyter debet thurificari duplici ductu ſicuti Canonici, non obſtante conſtitutione Capitulari, cui per Cæremoniale derogatum eſt; *Sacr. Congr. Rit. in Peruſina* 13
23. *Martii* 1602. Archipresbyterum Sedem paratam habe- 14
re non convenit; *Sacr. Congreg. Rit. in Baren.* 4. *Julii* 1615. Archipresbyter ſi non poterit, vel noluerit celebrare, non poteſt Miſſas ſuo arbitrio alteri delegare, ſed Dignitates, & Canonici per ordinem ſubintrant in lo- 15
cum Archipresbyteri; *Sac. Congregat. Rit. in Tarentina Criptaliarum* 3. *Septembris* 1605. Hoc idem confirmatum fuit in eadem Tarentina cum addito; quod non ſemper uni, & eidem Dignitati, vel Canonico ſunt diſtribuendæ, ſed per ordinem ſucceſſive incipiendo a Digniore, & Seniore, ſervata eorum prærogativa, ut ſic omnes per turnum honorentur; *Eadem Sacra Congr. Rit. in eadem Tarentina* 16
27. *Februarii* 1610. Archipresbyteri ſubſtitutus non debet cantare Miſſas, quæ ad Archipresbyterum pertinent, nec locum, nec honorem incenſi, & pacis ipſius Archipres- 17
byteri recipere; *Sacra Congr. Rit. in Marogen. Nullius* 14. *Decembr.* 1602. Archipresbyter licet ſit prima Dignitas, in Choro tamen cedere debet primum, & digniorem lo- 18
cum Canonico Celebranti; *Sacra Congr. Rit. in Arboren.* 27. *Julii* 1610. Nec debet ſe intromittere in regimine Chori, quod ad ſolum Cantorem pertinet; *Sacra Congreg.* 19
Rit. in Tarentina Criptaliarum 3. *Septembris* 1605 Archipresbyter Vicario Epiſcopi uti Canonico in Choro, Capitulo, Proceſſionibus, aliiſque actibus publicis præcedere debet, ideoque ſolemnes Miſſas canere, aliaſque functiones, quæ Epiſcopo abſente primæ Dignitati competunt, peragere poteſt; *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in* 20
Lancianen. 8. *Martii*, & 31. *Auguſti* 1615. Archipresbytero ratione ſtolæ in funeralibus, & non Archidiacono primæ Dignitati debetur præcedentia; *Sacra Congregat. Rit. in* 21
Nullius, ſeu Trojana 12. *Martii* 1612. & 4. *Maji* 1613. Archipresbyter manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione celebrandi Miſſas abſente Epiſcopo, non obſtante contradictione Vicarii; *Sacra Congregat. Rit. in Tranen* 21. *Febr.* 1604. Archipresbyter Collegiatæ paratus præcedit Canonicis Cathedralis; *Sacra Congr. Rit. in Funden.* 20. *Decembr.* 1601. & 25. *Januar.* 1602.

Offi-

23 Officium Archipresbyteri Ruralis, ſeu Foranei clare
exprimitur *in cap. Ut ſingulæ Plebes 4. de Officio Archipreſbyteri*, his verbis: *ut ſingulæ Plebes Archipreſbyterum habeant propter aſſiduam erga populum Dei, qui non ſolum imperiti vulgi ſollicitudinem gerat, verum etiam Presbyterorum, qui per minores Titulos habitant, vitam jugi circumſpectione cuſtodiat, & qua quiſque induſtria Divinum opus exerceat, Episcopo ſuo renunciet. Nec attendat Episcopus non egere Plebem Archipresbytero, quaſi ipſe eam gubernare valeat, qui etſi valde idoneus ſit, decet tamen ut ſua onera partiatur, & ſicut ipſe Matrici Eccleſiæ præeſt, ita Archipresbyteri præſint Plebibus, ut in nullo titubet Eccleſiaſtica ſollicitudo; cuncta tamen referant ad Episcopum, nec aliquid contra ejus decretum ordinare præſumant.* Ex quibus clare patet, quod Ar-
24 chipresbyter Ruralis, licet ſit tamquam Vicarius Foraneus Episcopi conſtitutus ad regendum Clerum, & Plebem in toto ſuo Vicariatu, habet tamen Juriſdictionem ſubordinatam, & omnimode dependentem ab Episcopo, & ejus Vicario Generali, itaut debeat plene attendere ad facultatem ab ipſis ſibi conceſſam, & nihil contra eorum præcepta agere poſſit, & dubias, & graviores cauſas ad eos pro reſolutione referre debeat, textu ipſo clariſſimo, Gloſſ. ibi *verb. Referant* cum communi.
25 Loco Archipresbyteri Ruralis, de quo loquitur cit. textus *in cap. Ut ſingulæ 4. de Offic. Archipresbyter.* ſucceſſit Vicarius Foraneus, ut tenent communiter Doctores cum Rota *in Parmen. Parochialis coram Rondinino par. 17. recent. deciſ.* 195. *num.* 19. Unde diſpenſare ſuper Feſto-
26 rum obſervatione ſpectat ad ipſum Vicarium Foraneum, non autem ad Archipresbyterum, ſive Curatum, niſi Vicario abſente; *Sacr. Cong. Episcop. in una Ciren. 2. Auguſti 1594. & in una Materana 28. Novembris 1597.* apud Ni-
27 col. *lib. 2. tit. 5. de Feriis n. 2.* Archipresbyter Ruralis non debet aſſociari a Presbyteris, & Clericis, neque convenit quod eorum Dignior in Porta Eccleſiæ ei porrigat Aſperſorium, & alia obſequia, quæ ſoli Episcopo a Canonicis debentur, non obſtante conſuetudine; *Sac. Con-*
28 *greg. Rit. in Baren. 4. Junii 1615.* Archipresbyter Ruralis non habet Dignitatem Eccleſiaſticam, ſeu Perſonatum; Rota *part. 27. recent. deciſ.* 95. *num.* 18. *& part. 19. tom. 2. deciſ.* 469. *num.* 44. Archipresbyter Ruralis, quando
29 accedit ad Cathedralem ad præſtandam obedientiam Episcopo, vel ut Synodo interſit, non debet ſedere in Choro ſimul cum Canonicis Cathedralis; *Sac. Rit. Congr. in Lattera. 14. Januarii 1612.* Archipresbyter, & Canonici
30 Collegiatæ N. excommunicantur, quia carcerari fecerant Clericos ob ſuppoſitum furtum rerum Collegiatæ, & inſteterant coram Judice Laico, ne excarcerarentur, niſi prævia cautione de non offendendo; *Sac. Cong. Immunit. in Potentina 19. Auguſti 1698. lib. 2. decret. Vallemani pag. 172.* & facta retractatione abſolvuntur cum reincidentia; *ibidem.* Archipresbyter, qui ad vitandum populi tumul-
31 tum permiſerat extrahi quoſdam Confugitos ab Eccleſia, abſolvitur in forma privata; ſicut & alii culpabiles in eadem cauſa; *Sac. Congr. Immunit. in Tudentina 7. Julii 1699. lib. 2. decret. Vallemani pag. 231.* Archipresbyter
32 Arpatæ cum aliis familiaribus Ducis N. ob violentam Sacræ Reliquiæ ablationem e Conventu Religioſorum Cenſuras incurrit; *Sac. Cong. Immunit. in una S. Agathæ Gothorum 17. Februarii, & 17. Novembris 1699. pag. 357. & Junii 1700. lib. 2. decret. Vallemani pag. 294.* Et conſtito, quod ſe habuerint pro Cenſuratis poſt præſentationem decreti Sacræ Congreg. datur facultas illos abſolvendi cum reincidentia prævia conſignatione Reliquiæ loco depoſiti in Eccleſia dicti Conventus; *In eod. 12. Januarii 1700. dict. lib. Decret. pag. 266.*

Additio ex Auctore II. Edit.

34 Archipresbyterorum Baſilicarum Urbis juriſdictio abolетur; Benedictus XIV. *tom. 1. Conſtit.* 44. incip. *Quantum §. 3. & 6.* Præterquam quæ concernunt ſervitium Ec-
35 cleſiæ, & correctionem morum; Idem *ibid* §. 11.
36 Archipresbyteri Baſilicarum Patriarchalium Urbis fiunt S. R. E. Cardinales; nec tamen dignitas Cardinalatus inferior judicatur dignitate Archipresbyteri; Idem *tom. 2. Conſtitut.* 36. incip. *Cum a nobis*. Iidem nulla juriſdi-
37 ctione in judicialibus potiuntur poſt reformationem Tribunalium ab Innocentio XII. editam: ſed ſolam paternam, & œconomicam auctoritatem habent in iis, quæ pertinent ad ſervitium Eccleſiæ, diſciplinam, & mores; Idem *ibid.* Inter eos ſolus Archipresbyter Sacroſan-
38 ctæ Baſilicæ Vaticanæ Dimiſſoriales Litteras ſubditis ſuis dat ad ordines ſuſcipiendos, iiſdemque Confirmationis Sacramentum confert toto anni tempore; Cæteris vero infra Octavam Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſingulis anni ad eandem Baſilicam in hunc finem confluentibus, ut habetur in Conſtitutione Benedicti XIV.
39 felicis record., quæ incipit: *Ad honorandam §. Volumus autem* edita 27. Martii 1572. per hæc præciſa verba: „ Inſuper moderno & pro tempore exiſtenti S. R.
„ E. Cardinali Vaticanæ Baſilicæ Archipresbytero, non
„ tam ratione veterum titulorum, jurium, privilegio-
„ rum, atque conſuetudinum, quæ tamen nobis plene
„ cognita eſſe ſupra memoravimus, quam vigore novæ
„ hujus conceſſionis, quam motu proprio ipſi, ejuſdem-
„ que in Archipresbyteratus dignitate Succeſſoribus qui-
„ buſcumque, de Apoſtolica liberalitate tribuimus, præ-
„ ſentium tenore perpetuo concedimus, & Indulgemus,
„ ut ſingulis annis intra Octavam Natalitiæ Solemnita-
„ tis Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, principa-
„ lium hujuſce Almæ Urbis Patronorum, ſingulis vide-
„ licet ſeptem diebus dictam Solemnitatem immediate
„ ſequentibus, in prædicta Vaticana Baſilica, per ſe
„ ipſum, ſi ipſe Episcopali gaudeat charactere, ſin mi-
„ nus, vel etiam ſi ipſe aliquo impedimento detineatur,
„ per ſuum Vicarium Episcopum, aut per alium Anti-
„ ſtitem de gremio Capituli, vel, his deficientibus,
„ etiam per alium quemlibet Antiſtitem ab ipſo depu-
„ tandum, omnibus & ſingulis non ſolum Vaticanæ Ba-
„ ſilicæ inſervientibus, atque ipſius Archipresbyteri ju-
„ riſdictioni, ut præfertur, ſubjectis, & non ſolum ex
„ Civitate Leonina nuncupata, aut ex Septimiano præ-
„ dictis, ſed etiam ex cæteris Urbis Regionibus quibuſ-
„ cumque, & alias undecumque in hunc finem confluen-
„ tibus, Sacramentum Confirmationis perpetuis futuris
„ temporibus adminiſtrare & conferre libere & licite
„ poſſit & valeat.

Nova additiones ex aliena manu.

Sicuti olim in ſingulis Eccleſiis ſub directione Episcopi 1
conſeſſus fuit Presbyterorum, qui Collegium quoddam conſtituerunt; ita in Eccleſiis Cathedralibus poſt ſæ- 2
culum III. idem conſeſſus quodammodo retentus eſt, hoc ad minimum ſenſu, ut plures in iis eſſent Presbyteri.
His primitus præerat Episcopus, & ſic alium directorem 4
hoc Collegium non requirebat. Segniores vero paulatim
facti Episcopi, ea quæ proprie ad ſuum officium ſpecta- 4
bant aliis delegarunt, & vel Diaconis, vel Presbyteris
commiſerunt. Unde Archidiaconi, & Archipresbyteri 5
orti ſunt, qui hoc intuitu Vicarii nati Episcoporum dicuntur.

Episcopum ſolvebant Archipresbyteri in officio ſacro, 6
ſi vel morbo vel alia juſta de cauſa rem divinam facere nequiret; *cap. 1. d. 25. Thomaſſ. de veter. & nov. Eccleſ.*
diſciplin. lib. 2. part. 1. cap. 3. in fine. Cura iis quando- 7
que committebatur pauperum, ægrotantium, viduarum,
pupillorum, & peregrinorum; *Concil. Carthagin. 4. c. 17.* 8
In poteſtate tamen erat Episcopi, utrum curam hanc Archipresbytero, an Archidiacono committere vellet; Idem *Concil. Carthag. 4. loco citato.*

Tetet *Thomaſſin. loc. citat.* §. 2. eos locum Archipres- 9
byterorum primis temporibus tenuiſſe, qui primum in conſeſſu Presbyterorum locum obtinerent, aut primo loco ordinati eſſent, Idemque videtur ſentire *Rouſſeaud de la Combe in ſua Juriſprud. Canon. verb. Archipresbyter ſub*
num. 2. At *Bohemer. in Decretal. lib. 1. tit. 24. §. 49.* in 10
arbitrio Episcopi fuiſſe autumat eligere ex Presbyteris Archipresbyterum.

Aucta Diœceſi Episcoporum, hanc diſtribuerunt in plu- 11
res Decanatus, & ſingulis Decanatibus Decanum, ſeu Archipresbyterum præfecerunt, quem dixere ruralem Ar-
chipresbyterum, qui Presbyterorum ruralium curam ha- 12
beret. Ab his tamen diſtinguebantur Archipresbyteri in Eccleſiis Cathedralibus conſtituti, quales illi erant, de quibus modo diſſeruimus.

Quæ fuerint primis ſæculis munia Archipresbytero- 13
rum, qui plenius ſcire cupit, adeat *Rouſſeaud de la Com-*
be in ſua Juriſprud. Canonic. verb. Archipresbyter n. 2. & 14
plur. ſequent. Quæ vero non ſint eorumdem Archipres-
byterorum munia tradit *Cervin. de Perſon. & Benefic. Ec-* 15
cleſ. lib. 1. tit. 20. per tot. Verum munia Archipresbyterorum non ſunt eadem in omnibus Eccleſiis, in quibus ipſi Archipresbyteri ſunt; *Rouſſeaud de la Combe in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Archipresbyter n. 8.*

ARCTATUS ratione Beneficii Vide verb. *Ordo art. 2. a num 40. ad 45.*

ARMA.

SUMMARIUM.

1 *Arma deferre non poſſunt Clerici.*
2 *Immo eſt eis prohibitum arma deferre ſub pœna Excommunicationis.*
3 *Clericorum arma, & munimenta debent eſſe orationes, & illi qui in quacumque factione arma volentes ſumpſerint, tamquam Sacrorum Canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ Sanctitatis profanatores, amiſſo ſui Ordinis gradu, in Monaſterium pœnitentiæ tradi jubentur.*
4 *Monachi tenentes arma intra ſepta Monaſterii ſine licentia Superioris, ipſo facto incurrunt Excommunicationem.*
5 *Et quamvis hæc Excommunicatio afficere videatur*

tantum Monachos, tamen tam Monachis, quam omnibus Regularibus prohibitum eſt arma geſtare, ſeu tenere, ſive intra, ſive extra Monaſterium, non ſolum propter particularia ſtatuta omnium Religionum, ſed etiam ex Jure communi.

6 Regulares Status Mediolanenſis ſive Monachi, ſive Mendicantes ex decreto Sacræ Congregat. Epiſcop. & Regul. ſi retineant ſclopos tam longiores, quam breviores, aliaque arma prohibita intra Eccleſias, & ſua Monaſteria, incurrunt Excommunicationem latæ ſententiæ, & privationem Officiorum, & Dignitatum ac beneficiorum, ac inhabilitatis ad quæcumque Officia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque ulla alia declaratione. Quod decretum videtur comprehendere generaliter omnes Regulares.

7 Quinimmo Regulares deferentes publice arma poſſunt de mandato Epiſcopi carcerari, ſi ita notorie deferant, & delinquant extra clauſtra, ut populo ſcandalo ſint.

8 Epiſcopus tamen antequam ad hæc devemiat, debet prius publicare Edictum ne Clerici ſæculares, vel Regulares arma deferant, & ſolum, ſi parere detrectent, & contra prohibitionem ita notorie arma deferant & delinquant extra Clauſtra, ut populo ſcandalo ſint, poteſt uti hac facultate.

9 Clerici omnes licite portare poſſunt arma cum juſta, & legitima cauſa V. G. ad ſe & proximum defendendum contra latrones, & hoſtes.

10 Immo in itineribus periculoſis nedum poſſunt ipſi ad terrorem latronum, & hoſtium portare arma ſive defenſiva, ſive offenſiva, ſed etiam poſſunt ſecum ducere ad uberiorem ſecuritatem familiares armatos.

11 Quinimmo ex recepta jam conſuetudine Clerici præſertim ſeculares, dum iter faciunt, arma defenſoria deferre poſſunt.

12 Extra tamen caſum itineris, & ſine juſta & legitima cauſa non poſſunt Clerici licite arma deferre, neque cauſa venationis voluptuoſæ, & clamoroſæ.

13 Et multo magis talis venatio frequens, voluptuoſa, & clamoroſa eſt interdicta Monachis, aliiſque Religioſis.

14 Unde neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis pro ſimili venatione.

15 Affertur ad hoc Decretum Concilii Mediolanenſis.

16 Affertur etiam ad rem Decretum Sac. Cong. Immunitatis.

17 Clerici cum legitima cauſa juxta Sacros Canones diſpenſati, & ab Epiſcopo licentiam habentes geſtandi arma, non comprehenduntur ſub bannimentis Laicalibus.

18 Unde Curia ſæcularis non poteſt a Clericis arma deferentibus prohibita auferre.

19 Nec etiam a Clericis conjugatis.

20 Immo Laici auferentes arma a Clericis Excommunicationem incurrunt.

21 Nec Curia Laicalis poteſt ſine licentia Epiſcopi ad Carceres perducere Clericos cum armis prohibitis receptos, licet poſtea ipſos Curiæ Epiſcopali conſignet.

22 Licet Epiſcopus poſſit concedere licentiam abſolute Executoribus Curiæ ſæcularis, ut perſcrutentur, an Clerici arma deferant, & quod carcerent, ſi reperierint ipſos cum armis, ita tamen ut ad Carceres Eccleſiaſticos ſtatim conducantur: tamen non expedit, nec Epiſcopus debet dare licentiam generalem.

23 Aliquando injungitur Archiepiſcopo, ut perſonali zelo curet, per Clericos non deferri arma, & deferentes condigne puniat; quod ſi Curia ſæcularis illos carcerare attentaverit, procedat Juris remediis pro defenſa libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

24 Arma Clerici carcerati conſignanda ſunt a Laicis Curiæ Epiſcopali.

25 Non licet Curiæ ſæculari auferre arma a Laicis confugientibus ad Eccleſias, & alia loca immunia.

26 Etiamſi dicta arma ſint prohibita.

27 Unde arma ablata a confugitis ſunt omnino reſtituenda.

28 Arma ablata per Curiam ſæcularem a loco immuni ſunt ibidem reſtituenda, vel Epiſcopus ſibi conſignari faciat ad effectum diſponendi juxta Ordines Sac. Cong.

29 Ablatio armorum a confugitis non eſt permiſſa abſque facultate S. Sedis. Et conceditur facultas ad tempus Archiepiſcopo auferendi arma a confugientibus in Eccleſiis etiam exemptis, & aliis locis immunibus; hac tamen conditione, ut arma retineantur apud Curiam Archiepiſcopalem, & ablatio fiat per Miniſtrum ejuſdem Curiæ.

30 Contra auferentes arma a Confugitis procedendum eſt ad declarationem Cenſurarum. Immo laudatur Epiſcopus excommunicans eos, qui confugitos in locis immunibus armis ſpoliarunt.

31 Procedendum prout Juris contra auferentes arma a Miniſtris Curiæ Eccleſiaſticæ.

32 Arma portantes ad Infideles ſunt excommunicati ipſo facto Excommunicatione majori.

33 Hæc prohibitio, & Cenſura magna ex parte lata eſt in Jure communi.

34 Si tamen aliqui Fideles captivi facti a Turcis nequeant aliter redimi, niſi ultra conventam pecuniam, etiam bellica inſtrumenta, & arma tradantur, iſte caſus non eſt comprehenſus ſub Cenſura, dum modica interveniat quantitas, & aliter redemptio fieri non poſſit, ut reſpondit Sacra Congr. Concilii.

ARma deferre non poſſunt Clerici, c. 1. Cum a Judæis, cap. Non pila cap. Clerici, c. Quicumque ex Clero cauſ. 23. q. 8 cap. Clerici arma 2. de vita, & honeſtate Clericor. cap. In audientia 23. de ſentent. excomm. & Clement. cap. Diœceſani 1. de vita & honeſtat. Clericor. in fin. ibi: arma portantes. Immo eſt eis prohibitum arma deferre ſub pœna Excommunicationis, textu expreſſo in c. 2
Clerici arma 2. de vita & honeſt. Clericor. ibi: Clerici arma portantes ...... excommunicantur, quæ tamen Excommunicatio non eſt latæ ſententiæ, ſed ſolum ferendæ per Judicem, ſi Clerici admoniti arma non deponant, ut deſumitur ex ipſo textu, dum dicit, excommunicentur, & notat Abbas ibid. n. 8. & Barboſ. in collect. n. 3. Pirhing. in cit. c. n. 22. Dicit vero Gloſſa ibi verb. Clerici arma, Abbas ibi n. 1. Graſſ. deciſ. aur. part. 2 lib. 3. cap. 7. n. 2. & 7. & part. 3. lib. 2. c. 121. n. 5. Monacell. part. 1. tit. 5. form. 11. num. 5. & alii, quod deferendo arma prohibita peccant graviter, quia ut pro Summario notatur ab ipſo cit. cap. Clerici arma: Tale delictum Excommunicatione dignum, ut patet ex verbo, excommunicentur; Sed Excommunicatio non infertur, niſi pro gravi crimine, cap. Nemo Epiſcoporum 41. & cap. Nullus Sacerdotum 42. cauſ. 11. qu. 3. cum nulla pœna major ſit in Eccleſia, quam Excommunicatio, cap Corripiantur cauſ. 24. quæſt. 3. adeoque, ut inferunt ipſi, & præciſis verbis notatur ibi: armorum delatio Clericis eſt inhibita in tantum quod contrafacientes graviter peccant, Clericorum enim arma, & munimenta debent eſſe orationes, c. Convenior §. quid ergo 3
cauſ. 23. q. 8. & illi, qui in quacumque ſactione arma volentes ſumpſerint, tamquam ſacrorum Canonum contemptores, & Eccleſiaſticæ Sanctitatis profanatores, amiſſo ſui Ordinis gradu in Monaſterium pœnitentiæ tradi jubentur, textu expreſſo in cap. Clerici qui, cauſ. 23. q. 8. his verbis: Clerici qui in quacumque factione arma volentes ſumpſerint, reperti, (amiſſo Ordinis ſui gradu) in Monaſterio pœnitentiæ tradantur.

Monachi tenentes arma intra ſepta Monaſterii ſine licentia Superioris, ipſo facto incurrunt excommunicatio- 4
nem. Clement. cap. Ne in agro 1. §. quia vero, de ſtatu Monachor. Et quamvis hæc excommunicatio afficiat tantum 5
Monachos, ut clare loquitur textus dictæ Clementinæ, & tenet Gloſſ. ibidem verſ. Monachos, Suarez tom. 5. de Cenſuris diſp. 23. ſect. 5 n. 4 & 8 & ſpecialiter inter alios Nicol. qui lib. 5. tit. 39. de ſentent. excommunic. n. 190. pag. 325. ſic præciſe dicit: Sed hæc neque Canonicos Regulares, neque alios Religioſos, immoneque Monachos albos, puta Olivetanos, vel S. Bernardi comprehendit, ſed ſolum Monachos nigros, pro quorum reformatione lata fuit, ut patet, ex principio dictæ Clementinæ. Tamen Abbas in cap. Clerici arma 2. de vit. & honeſtat. Clericor. n. 8. Graſſius in dec. aureis lib. 4. c. 21. n. 19. & alii dicunt tam Monachis prædictis, quam omnibus Regularibus prohibitum eſſe arma geſtare, ſeu tenere, ſive intra, ſive extra Monaſterium, non ſolum propter particularia ſtatuta omnium Religionum, ſed etiam ex cit. cap. Clerici arma 2. de vita, & honeſtat. Cleric. ubi id prohibetur Clericis ſub pœna excommunicationis ferendæ; Religioſi ſunt enim vere Clerici, cum ſint in Sanctum Domini adſcripti, quinimmo in Clauſtris, ſtrictius, quam alii Clerici in ſæculo, Deo famulatum præſtent. Pro Regularibus ſtatus Medio- 6
lanenſis quicumque illi ſint, ſive Monachi, ſive Mendicantes extat decretum Cong. Epiſcop. & Regul. prout refert Naldus in Summa, verbo Religioſus n. 50. hujus tenoris: „ Sac. Cong. S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum juſtis, & gravibus &c. Innovans Decretum Clementis V. de armis ſub pœna excommunicationis intra ſepta Monaſteriorum non tenendis, ſtatuit, ne in Statu Mediolanenſi quiſque Regularis cujuſcumque Ordinis arma cujuſvis generis prohibita, præſertim vero ſclopos retortos, tam longiores, quam etiam breviores intra Eccleſias, ſuave Monaſteria in dicto Statu tenere audeat, vel præſumat ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, quam ſibi reſervavit, ac inſuper privationis officiorum, & dignitatum, ac inhabilitatis ad quæcumque officia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque ulla declaratione incurrenda &c. „ Quod decretum licet quantum ex ſe comprehendat ſolos Regulares Status Mediolanenſis, tamen per illa verba; Innovans Decretum Clementis V. de armis ſub pœna Excommunicationis intra ſepta Monaſterii non tenendis, videtur innuere, quod illa Clementina: Ne in agro comprehendat generaliter omnes Regulares, ſicut itum Decretum illam innovans, comprehendit omnes Regulares particulariter Status Mediolanenſis ſub gravioribus pœnis, & ſic illam Clementinam de omnibus Regularibus videtur intelligere Pirhing. in cap. Clerici arma n. 22. dum dicit, Verum ſi Religioſi (nota, non dicit Monachi) intra ſepta Monaſterii arma teneant abſque Prælati ſui licentia ipſo facto ſunt excommunicati Clem. 1. §. quia vero, de ſtatu Monachor.

Qui-

7 Quinimmo Regulares deferentes publice arma poſſunt
de mandato Epiſcopi carcerari, ſi ita notorie deferant,
& delinquant extra clauſtra, ut populo ſcandalo ſint,
ex decreto *Sac. Congr. Conc. emanato ſub. die* 3. *Febr.* 1635.
in Turritana, quod eſt tenoris ſequentis „ In locis, ubi
„ adeſt abuſus inter Clericos deferendi arma, & Epiſco-
„ pus non habet familiam armatam, debet publicare Edi-
„ ctum, ne Clerici ſæculares, vel Regulares arma defe-
„ rant; & ſi parere detrectent, & ibi neceſſitas expo-
„ ſcit, Miniſtris Curiæ ſæcularis facultatem tribuere,
„ Clericos contra prohibitionem arma deferentes, ca-
„ piendi etiam quoad Regulares, ſi hi ita notorie defe-
„ rant, & delinquant extra Clauſtra, ut populo ſcanda-
„ lo ſint, ac in aliis caſibus in Jure, & conſtitutioni-
„ bus Apoſtolicis expreſſis; ita tamen ut ea, qua decet
„ decentia capiantur, & recto tramite ad Carceres Cu-
„ riæ Eccleſiaſticæ ducantur, *lib.* 15. *decr. pag.* 162. *jux-*
8 *ta diſpoſitionem Concilii c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* Nota ta-
men quod Epiſcopus antequam ad hæc deveniat, debet
prius publicare Edictum, ne Clerici ſæculares, vel Re-
gulares arma deferant, & ſolum, ſi parere detrectent,
& contra prohibitionem ita notorie arma deferant, &
delinquant extra clauſtra, ut populo ſcandalo ſint, po-
teſt uti hac facultate. Clara enim ſunt verba Decreti:
*Debet publicare Edictum, ne Clerici ſeculares & Regulares
arma deferant, & ſi parere detrectent, & ubi neceſſitas ex-
poſcit, Miniſtris Curiæ ſecularis facultatem tribuere Clericos
contra prohibitionem arma deferentes, capiendi, etiam quoad
Regulares, ſi hi ita notorie deferant, & delinquant extra
Clauſtra ut populo ſcandalo ſint.*

9 Clerici omnes licite portare poſſunt arma cum juſta &
legitima cauſa ex gr. ad ſe, & proximum defendendum,
contra latrones, & hoſtes. Gloſſ. *in cit. c. Clerici arma
2. de vit. & honeſtat. Clericor. verb. Clerici arma* Abbas *ib.
n.* 8. Baldus *n.* 2. Socin. *reg.* 30. *limit.* 6. Farin. *q.* 108.
n. 110. Barboſ. *hoc titul. n.* 5. & alii paſſim. Immo in
10 itineribus periculoſis, poſſunt ipſi ad terrorem latronum,
& hoſtium portare arma ſive defenſiva, ſive offenſiva,
ſed etiam poſſunt ducere ad uberiorem ſecuritatem fa-
miliares armatos, textu claro *in c. Maximilianus cauſ.*
23. *q.* 3. ubi inter alia in fine ſic habetur: *Unde factum
eſt, ut eum ad locum, quo fuerat perducendus, deduceret mi-
les armatus; ne illorum pateret inſidiis.* Quinimmo ex rece-
11 pta jam conſuetudine, Clerici præſertim ſæculares, dum
iter faciunt, arma defenſoria deferre poſſunt. Pirhing.
in cit. c. Clerici arma 2. *de vit. & honeſtat. Cleric.* Et hoc
eis pro itinere fuiſſe conceſſum reperitur in quinque
Conciliis, ſcilicet in Moguntino anno 1549 his ver-
bis: *Nulla arma induant, niſi itinerantes.* In Narbonen-
ſi 1551. in Aquenſi ejuſdem anni; *Nec enſem, nec pugio-
nem, nec aliud armorum genus geſtent, niſi propter itineris
neceſſitatem.* In Aquilejenſi 1595. & in altero Narbonenſi
1609.

12 Extra tamen caſum itineris, & ſine juſta & legitima
cauſſa non poſſunt Clerici licite arma deferre, neque
cauſa venationis voluptuoſæ, & clamoroſæ, cum talis
venatio ſit illis expreſſe prohibita a ſacris Canonibus,
Cap. Epiſcop. 1. *de Clerico venatore*, ubi ipſis interdicitur
venatio ſub pœna Suſpenſionis his verbis: *Si Epiſcopus eſt,
tribus menſibus a communione, ſi Presbyter, duobus, ſi Dia-
conus, ab omni Officio ſuſpendatur; c. Omnibus* 2. *de Cler.
Venatore. Conc. Later. IV. can.* 15. *ſub. Innoc. III.* his verb.
Venationem & aucupationem univerſ. Cleric. interdicimus; c.
Quorumdam 1. *diſt.* 34. *c. Qui venatorib.* & *cap. Eſau. diſt.*
86. *ubi S. Hier.* ſic ait: *Eſau Venator erat, quoniam pec-
cator erat, & penitus non invenimus in Scripturis Sanctis
Sanctum aliquem Venatorem*; Et in Concil. Trid. *ſeſſ.* 23.
c. 12. *de reform.* præcipitur, ut Clerici *ab illicitis vena-*
13 *tionibus, & aucupiis abſtineant.* Et multo magis talis ve-
natio frequens, voluptuoſa, & clamoroſa eſt interdicta
Monachis, aliiſque Religioſis *in Clement. cap. Ne in agro
1. §. Porro, de ſtatu Monachor.* quia adhuc magis illos de-
decet, ut eſt communis opinio apud Diaz *in pract. Ca-
non. verb. Venatores cap.* 1. *in addition. lit. C. verb. Recrea-*
14 *tionis* Pirhing. *lib.* 5. *tit.* 24. *de Clerico Venatore n.* 3 Unde
neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis pro ſimili
venatione, quia a *Sac. Congr. Immunit.* fuit declaratum,
licere Epiſcopis concedere Clericis licentiam gerendi ar-
ma ſolum cum legitima cauſa juxta Sacros Canones, *ut
in Carinolen.* 2. *Julii* 1627 *lib.* 4. *decret. Paul. pagin.* 14.
& *in Bellocaſtr.* 18. *Junii* 1618. *lib. decret. Rocci p.* 92. his
verbis: *Epiſcopus cum legitima cauſa juxta Sacros Canones
poteſt concedere Clericis licentiam gerendi arma, nec illi com-
prehenduntur ſub bannimentis Laicalibus*; adeoque cum ex
ſupra adductis aperte conſtet extra caſum itineris, & ne-
ceſſariæ defenſionis ab hoſtibus, & latronibus, Clericos
arma deferre, & præſertim pro ſimili venatione eſſe
contra & non juxta Sacros Canones, ſtat evidenter, quod
Epiſcopi nequeant licite pro iſta ſola cauſa eis licentiam
concedere arma geſtandi.

15 Et per hoc Patres *in Concilio Mediolanenſi* 1 *part.* 1. *tit.
de armis, ludis & ſpect. pag.* 18. una cum S. Carolo con-
gregati ſic abſolute decreverunt: *Idcirco edicimus, ne Cle-
rici arma cujuſvis generis ferant. Quod ſi Epiſcopus probabi-
li juſtaque de cauſa id eis permittendum judicaverit, tunc*

*ſcripto impetrata venia ipſis uti liceat, non tamen publice,
niſi rei, aut facti neceſſitas poſtulet. Omnino baliſta, Arcis,
& ſclopeto, aliiſque hujus generis inſtrumentis ipſis interdici-* 16
mus. Et ſic etiam cenſuit *Sacr. Congreg. Immunit. in Oſtu-
nen.* 1697. in qua, cum Clerus Terræ Sancti Viti illius
Diœceſis recurſum habuiſſet ad dictam Sacram Congre-
gationem pro moderatione Synodi, in qua inter cætera ti-
tul. de vit. & honeſt. Clericor. ſtatutum reperiebatur ſic:
*Ne quis geſtare audeat ſeu afferre arma non prohibita offenſi-
va, videlicet Piſtole, Terzatte, Archibuggi, ſeu ſchioppette,
Spade &c. & altre offenſive ſub pœna exilii ab hac Civita-
te, & Diœceſi per quinquennium &c.* Et cum clar. mem.
Cardin. Caſanatta cui dictæ Synodi reviſio commiſſa fue-
rat, votum dediſſet ita conceptum; *Epiſcopus gratis, &
diſcrete licentiam concedat.* Facta relatione in plena Congr.
ſub dicta die prodiit reſolutio: *Servetur decretum Synodi
prout jacet: vid. verb. Clericus art.* 6. *quoad arma, & ve-
nationem per tot.*

Clerici cum legitima cauſa juxta Sacros Canones di- 17
ſpenſati, & ab Epiſcopo licentiam habentes geſtandi ar-
ma, non comprehenduntur ſub Bannimentis Laicalibus,
Sac. Cong. Immunitatis in Carinolen. 2. *Julii* 1647. *lib.* 4.
decr. Paul. pag. 14. & *in Bellocaſtren.* 18. *Junii* 1618. Un- 18
de Curia ſæcularis non poteſt a Clericis arma deferenti-
bus prohibita auferre. *Ead. Sac. Congr. Immunit. in Adja-
cen.* 18. *Martii* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul. pagin.* 97. Nec
etiam a Clericis Conjugatis, *in Conſentina* 1. *Decemb.* 1638. 19
lib. 3. *decr. Paul. pag.* 80. Immo Laici auferentes arma a
Clericis excommunicationem incurrunt. *Sac. Cong Im-
munit. In una Nullius Abbatiæ S. Vincentii in Vulturno* 26.
Februar. 1695. *lib.* 1. *decr. Valleman. pag.* 173. Nec Curia 21
Laicalis poteſt ſine licentia Epiſcopi ad Carceres perdu-
cere Clericos cum armis prohibitis repertos, licet poſtea
ipſos Curiæ Epiſcopali conſignet. *Ead. Cong. in d. Adja-
cen.* 18. *Martii* 1631. Licet Epiſcopus poſſit concedere li-
centiam abſolute Executoribus Curiæ ſæcularis, ut per-
ſcrutentur, an Clerici arma deferant, & quod carce-
rent, ſi repererint ipſos cum armis, ita tamen, ut ad 22
carceres Eccleſiaſticos ſtatim conducantur; tamen non
expedit, nec Epiſcopus debet dare licentiam generalem.
Ead. Sac. Cong. in dict. Adjacenſi 18. *Martii* 1631. Aliquan-
do injungitur Archiepiſcopo, ut perſonali zelo curet per
Clericos non deferri arma, & deferentes condigne pu-
niat; quod ſi Curia ſæcularis illos carcerare attentave- 23
rit, procedat Juris remediis pro defenſione libertatis &
Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. *S. Sacr. Immunitat. in Tamen-
tina* 1. *Septemb* 1632. *lib. decr. Paul pag.* 209. Arma Cle-
rici carcerati conſignanda ſunt a Laicis Curiæ Epiſcopa-
li *Ead. Sac. Cong. in Papien.* 29. *Sept.* 1674.

Non licet Curiæ Seculari auferre arma a Laicis confu- 25
gientibus ad Eccleſias, & alia loca Immunia; *S. Cong.
Immunit. in Neriton.* 17. *Januarii* 1628. *lib.* 1. *decret. Paul.
pag.* 30. *In Adjacen.* 18. *Martii* 1630. *lib.* 2. *decret. Paul.
pag.* 97. *in Metulana* 11. *Auguſti* 1631. *lib.* 2. *decret. Paul.
pag.* 66. *in Tranen.* 6. *Novembr.* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul.
pag.* 207 Etiamſi dicta arma ſint prohibita; *Ead. Sac.* 26
Cong. in dict. Adjacenſ. 18. *Martii* 1630. & *in Venuſina* 18.
Febr. 1635. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 215. Unde arma ablata
a confugitis ſunt omnino reſtituenda; *Ead. Sac. Cong. in* 27
Januen. 9. *Junii* 1636. *lib.* 3. *decr. Paul. pag* 34. & *in Fa-
nen.* 27. *Martii* 1730. *lib.* 3. *decr. Vallem. pag.* 481. Arma
ablata per Curiam Sæcularem a loco immuni ſunt ibi-
dem reſtituenda; *in Camerinen.* 20. *Februarii* 1629. *lib.* 1. 28
decret. Paul. pag. 124. Vel Epiſcopus ſibi conſignari faciat
ad effectum diſponendi juxta Ordines Sacræ Congregatio-
nis. *Ead. Sac. Congregat. in Neapolitana* 24. *Decembris* 1672.
lib. 1. *decr. Altovit. pag.* 757. Ablatio armorum a confu- 29
gitis non eſt permiſſa abſque facultate S. Sedis; Et con-
ceditur facultas ad tempus Archiepiſcopo auferendi arma
a confugientibus in Eccleſiis etiam exemptis, & aliis lo-
cis immunibus hac tamen conditione, ut arma retinean-
tur apud Curiam Archiepiſcopalem, & ablatio fiat per
Miniſtrum ejuſdem Curiæ. *Sac. Cong. Immunit. in Neapo-
litana* 20. *Januar.* 1654. *lib.* 5. *decr. Paul. pag.* 31 Contra 30
auferentes arma a Confugitis procedendum eſt ad decla-
rationem Cenſurarum; *Ead. Sac. Cong. in Tranen.* 6. *No-
vemb.* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 207. Immo laudatur
Epiſcopus excommunicans eos, qui confugitos in locis
immunibus armis ſpoliarunt. *Ead. Sac. Cong. in Martora-* 31
nen. 15. *Julii* 1636. *lib* 3. *decr. Paul. pag.* 9. Proceden-
dum prout Juris contra auferentes arma a Miniſtris Cu-
riæ Eccleſiaſticæ, *Sacr. Cong. immunit. in Ceſentina* 20.
Novemb. 1657. *l. dec. Rocci pagin.* 42. Arma portantes
ad Infideles ſunt pariter excommunicati ut patet ex-
preſſe his verbis: „ Item excommunicamus, & ana-
„ thematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Tur-
„ cas, & alios Chriſtiani nominis hoſtes, & inimi-
„ cos vel Hæreticos per noſtras, ſive hujus Sanctæ Se-
„ dis ſententias, expreſſe, & nominatim declaratos de-
„ ferunt, ſeu tranſmittunt equos, arma, ferrum, filium
„ ferri, ſtannum, Chalibem, omniaque alia metallo-
„ rum genera, atque bellica inſtrumenta, lignamina,
„ canapem, funes, tam ex ipſos canape, quam ex alia
„ quacunque materia, & ipſam materiam, aliaque hu-
„ juſmodi, quibus Chriſtianos, & Catholicos impu-

„ gnant ... Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis ,
„ quibuſvis Perſonis , Principibus , Rebus publicis per
„ nos, & Sedem prædictam hactenus conceſſis de hujuſmo-
„ di prohibitione expreſſam mentionem non facientibus .

33 Et hæc prohibitio , & Cenſura magna ex parte lata
eſt in Jure communi ; *c. Ita quorumdam 6. c. Significavit
11. c. Quod olim 12. c. Ad liberandam 17. de Judæis , &
Saracenis*; Et in Extravagantibus Clementis V. incip. *Ce-
dit quidem*, & Joann. XXII. incip. *Copioſus de Judæis , &
Saracenis*. Quia vero ſæpe contingit in Provinciis , & In-
34 ſulis proximis , & conterminis locis Turcarum Fideles
in captivitatem duci, & liberari non valent , niſi ultra
conventam pecuniam , bellica etiam inſtrumenta , & ar-
ma tradantur , quæſitum fuit ab Epiſcopo Jadrenſi , an
iſte caſus comprehenſus remaneret ſub prohibitione Bul-
læ , & propoſito dubio in ſequentibus terminis : *An ven-
dentes , & deferentes arma cum hoc ſolo fine redemptionis ca-
ptivorum , incidant in caſu Bullæ ; Sac. Congr. Concilii die
1. Decembris 1695.* reſpondit *Negative , Dummodo medica in-
terveniat quantitas , & aliter redemptio fieri non poſſit*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 ARmorum licet variæ acceptiones ſint , tamen in inhi-
bitione de armis non deferendis arma accipiuntur pro
omnibus illis inſtrumentis , quibus ad nocendum homines
utuntur , & quæ eo animo deferunt ; unde Ictus in *l. ar-
2 matos 9. ff. ad Leg. Juliam de vi publ.* armatos non tan-
tum eos accipiendos eſſe monet , qui tela habuerunt , ſed
etiam quidquid aliud , quod nocere poſſit ; Vide *Panciról.
in tot. Imper. cap. 56. ad Dempſterum ad Roſin. lib. 3. cap. 5.*
3 Armorum delationem , ſeu uſum privatis ut plurimum
prohibitum fuiſſe indicat *l. un. Cod. ut arm. uſus* , adeo
4 ut nec fabris ipſorum uſus permittatur *in Novel. 85. cap.
5 1.* ac nec militibus quidem extra uſum belli , ut probat
6 Arniſæus *lib. 2. de majeſt. cap. 5.* In ſequiori ætate nobi-
les a plebe diſtinxit armorum delatio , unde Guntherus
lib. 3. Liguſt. in Frideric.

„ Utque ſuis omnem depellere finibus hoſtem,
„ Poſſit, & armorum patriam virtute tueri,
„ Quoslibet ex humili vulgo, quod Gallia fœdum.
„ Judicat, accingi gladio concedit equeſtri.

7 Quo ex loco intelligimus, de nobilibus tantum accipien-
dum eſſe Canonem 17. *Concil. Mogunt. 1.* tuncque nobiles
8 enſes accipiebant de altari , ut indicat *Petrus Bleſenſis
epiſt.* 94. & probat *Alteſerra de Duelib. c. 7.*
9 Ob inſtitutum vero, & peculiarem profeſſionem ab ar-
morum uſu arcentur Clerici , cum eorum arma non ſint
gladii, ſed dolor, fletus, orationes, & lacrymæ, *cap. Non
ſila , cap. Convenior 23. q. 8.* , & maxime repugnet habi-
tui, & honeſtati ſacerdotali arma geſtare , & qui arma-
tus incedit , arrogantior fit , & ad injuriam inferendam
proclivis , quod ab honeſtate Clericorum prorſus alienum
eſt ; Vide *Gonzalez ad lib. 3. Decret. tit. 1. de vit. & ho-
neſt. Cleric. per tot.*
10 Sequioribus ſæculis tantus abuſus inoleverat , ut paſſim
Epiſcopi , & Clerici armis ſtipati eſſent , ut refert *Aymo-
nius* agens de Ludovici Imperatoris temporibus , ibi : *Tunc
cœperunt deponi ab Epiſcopis , & Clericis cingula baltheis au-
reis , & gemmis cultris onerata* : Vide *etiam Gregorium Turo-
nenſem lib. 4. cap. 43. Bedam lib. 2. cap. 2. lib. 3. cap. 18.*
& late diſſerentem *Thomaſſin. de vet. & nov. Eccleſ. diſcipl.
p. 2. lib. 3. cap. 44.*
11 Huic malo medicinam fecit *Concilium Liptinenſe can. 2.*
vetando Clericis , Monachiſque , ne arma unquam indue-
rent , aut pugnarent , vel exercitibus intervenirent , niſi
pauciſſimi illi numero Epiſcopi , quorum eſt in caſtris
Principibus, Ducibus & militi ipſi Sacramenta erogare ;
Idem cautum ab aliis Conciliis , quæ poſtea ſucceſſerunt .
Qui plura ſcire cupit , adeat *Roſeaud de la Combe in ſua
Juriſprudentia Canonica v. arme.*
12 Armorum geſtatio Clericis quando ſit interdicta , & quan-
do permiſſa , & qui plura , quæ ad hanc materiam ſpe-
ctant , noſſe deſiderat , conſultat Sperellum *a deciſ.* 122.
ad 118.

AROMATARIA, AROMATARII.

SUMMARIUM,

1 *Regulares non poſſunt Aromatariam tenere niſi pro ſe-
ipſis ; quo caſu viſitari non poteſt a Protomedico.*
2 *Permitti tamen poteſt Regularibus , & Monialibus
præſertim pauperibus vendere medicinalia ſuæ Aro-
matariæ renovandi gratia , maxime pretiis mode-
ratis.*
3 *Nec obſtat Decretum Sacræ Congregationis Viſitationis
Apoſtolicæ edit. 29. Auguſti 1637. in quo prohibet
omnibus Regularibus exercere* ullam artem vena-
lem , ſive Aromatariam *&c. quia ipſum Decretum
non habet locum extra Urbem , ut declaravit Sacra
Congregatio.*
4 *Pro ſolo tamen ſine lucri , & negotiationis nequeunt
Regulares Aromatariam tenere ; Et præſertim in
Statu Mediolanenſi.*
5 *Neque Clerici poſſunt exercere Officium Aromatarii ,
neque in Hoſpitalibus ſine licentia Papæ , vel Sa-
cræ Congregationis.*
6 *Aromatarii non poſſunt ſocietatem contrahere cum Phy-
ſicis , & Chirurgis.*
7 *Aromatarii privilegium prioritatis habent contra quoſ-
cumque alios privilegiatos.*
8 *Itaut in creditis Defunctorum decoctorum præferendi ſint
etiam illis , qui habent obligationem Cameralem.*
9 *Etiam in cauſa Dotis uſque ad ſummam ſcutorum 50.
tantum.*
10 *Aromatariorum libris plena fides eſt adhibenda , ſi eos
tenent ſecundum uſum ſuæ artis ; ſed ſolum per
quinquennium , & debitores eorum uſque ad quin-
quennium tantum intelliguntur obligati , ſi in eorum
libris inveniantur deſcripti.*
11 *Aromatariorum cauſſæ a nullo Judice poſſunt cognoſci ,
niſi a Conſulibus artis , nec ab ullo reaſſumi.*
12 *Aromatariæ defalcationes in computis ex generali con-
ſuetudine fiunt in tertia parte.*
13 *Et in computis defalcum dicitur probatum in conſueta
remiſſione alias obſervata.*
14 *Extractionem ex ſuis libris ſi Aromatarium permitte-
re nolit , præſumitur tacæ remiſſionem negaſſe.*
15 *Peccant Aromatarii ſeu Pharmacopolæ , ſi rudes , &
ignari munus exerceant.*
16 *Item ſi ſine arte , vel diligentia medicamenta conficiant.*
16 *Item ſi quid pro quo in medicamentis conficiendis im-
miſceant , vel unum medicamentum præbeant pro
alio contra Medici præſcriptum , niſi tamen eſſet æque
bonum , & non majoris pretii.*
18 *Ad cognoſcendum autem in ſimilibus caſibus , an ſit
peccatum mortale , vel veniale attendenda eſt gra-
vitas , vel levitas materiæ , in qua delinquunt.*
19 *Sic peccant mortaliter Aromatarii , qui in conficiendis
medicinis aliquando ponunt aromata multum vetu-
ſta , modicam , vel non exactam virtutem habentia ;
& aliquando alia non ita conferentia ponunt loco il-
lorum , quæ ponere deberent , unde medicina infirmo
parum prodeſt , vel forte nocet.*
20 *Et Aromatarii ſic delinquentes , cum nedum charita-
tem , ſed etiam Juſtitiam violent , ad omnia ſecuta
mala , & damna tenentur.*
21 *Sic mortaliter peccant , & fiunt irregulares conficiendo
medicinas ex rebus corruptis , ob quas ſequitur mors
infirmi.*
22 *Sic mortaliter peccant , ſi vendant medicamenta ad
non pariendum , vel ad fœtum expellendum , & rei
fiunt culpæ , & pœnæ cooperantium ad abortum.*
23 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 25.

REgulares non poſſunt Aromatariam tenere niſi pro 1
ſeipſis, quo caſu viſitari non poteſt a Protomedico.
*Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in una Neapolitana 9. Janua-
rii 1602.* idipſum declaravit *Sac. Cong. Immunitatis in Bar-
chinonenſi 21. Novembris 1635.* Permitti tamen poteſt Re- 2
gularibus, & Monialibus præſertim pauperibus vendere
medicinalia ſuæ Aromatariæ renovandi gratia , maxime
pretiis moderatis . *Ead. Sac. Congreg. in Neapolitana 26.
Maii 1603. & in una Dominicorum 11. Octobr. 1647.* Nec
obſtat decretum *Sacræ Congregationis Viſitationis Apoſtolicæ* 3
edit. 29. Aug. 1636. in quo prohibet omnibus Regularibus
exercere *ullam artem venalem , ſive Aromatariam &c.* quia
ipſum Decretum non habet locum extra Urbem , ut de-
claravit *Sacr. Cong. in Neapolitana 5. Octob. 1636.* & con-
ſtat ex verbis ejuſdem met Decreti : ibi : *Regularium in ur-
be , ejuſque diſtrictu exiſtentium* . Pro ſolo tamen ſine lu-
cri , & negotiationis nequeunt Regulares Aromatariam
tenere , cum negotiatio cauſa lucri ſit in Sacris Canoni- 4
bus expreſſe prohibita , & ſignanter *in Concilio Latera-
nenſi 3. ſub Alexandro III. celebrato , part. 27. c. 3.* his
verbis : *Secundum inſtituta Prædeceſſorum noſtrorum ſub in-
terminatione anathematis prohibemus , ne Monachi , vel Cleri-
ci cauſa lucri negotientur* . Et ſic decrevit *Sac. Cong. Con-
cilii in Camarin. 28. Februarii 1693. ad tertium.* Et noviſ- 5
ſime Benedictus XIV. ſub graviſſimis pœnis id prohibuit
pro toto ſtatu & Ducatu Mediolanenſi Conſtitutione in-
cip. *Exponi Nobis* edita die 2. *Martii* 1741. Hinc neque
Clerici poſſunt exercere Officium Aromatarii neque in
Hoſpitalibus ſine licentia Papæ , vel Sac. Congregatio-
nis , *eadem Sac. Cong. in Panormitana 23. Aprilis* 1591.
Aromatarii non poſſunt ſocietatem contrahere cum Phy- 6
ſicis , & Chirurgis ; Gregor. XIII. Conſtit. 29. incip. *Of-
ficii noſtri* , ibi *Neque Medico , ſive Phyſico , ſive Chirurgo cum
Aromatario , neque Aromatario cum Medico ſocietatem ullo
modo inire liceat . Qui aliter fecerit viginti quinque ducatorum
pœna a Collegio Medicorum , ſi Medicus fuerit , ſi vero Aroma-
tarius a Conſulibus Aromatariorum afficiatur* . Aromatarii 7
privilegium prioritatis habent contra quoſcumque alios 8
privilegiatos . Itaut in creditis Defunctorum Decocto-
rum præferendi ſint etiam illis , qui habent obligatio- 9
nem Cameralem . Etiam in cauſa Dotis uſque ad ſum-
mam Scutorum 50. tantum . Clemens VIII. Conſtitut.
47. incip. *Laudabilis* . Aromatariorum libris plena fides

eſt

eſt adhibenda, ſi eos tenent ſecundum uſum ſuæ artis,
ſed ſolum per quinquennium, & debitores eorum uſque
ad quinquennium tantum intelliguntur obligati, ſi in eo-
rum libris inveniuntur deſcripti. Clemens VIII. in cit.
11 Conſtit. *Laudabilis*. Aromatariorum cauſſæ a nullo Judi-
ce poſſunt cognoſci, niſi a Conſulibus artis; nec ab il-
lo reaſſumi. Idem Clemens VIII. in Conſtit. *Laudabilis*,
12 edita pro toto Statu Eccleſiaſtico. Aromatariæ deſalca-
tiones in computis ex generali conſuetudine fiunt in ter-
tia parte. Rota *part.* 14. *dec.* 252. *n.* 8. Et in computis
13 defalcum dicitur probatum in conſueta remiſſione alias
14 obſervata; Rota *ibid. num.* 6. & 7. Extractionem ex ſuis
libris ſi Aromatarius permittere nolit, præſumitur taxæ
remiſſionem negaſſe, Rota *ibid. num.* 15.
15 Peccant Aromatarii, ſeu Pharmacopolæ, ſi rudes, &
16 ignari munus exerceant. Item ſi ſine arte, vel diligen-
17 tia medicamenta conficiant. Item *ſi quid pro quo* in me-
dicamentis conficiendis immiſceant, vel unum medica-
mentum præbeant pro alio contra Medici præſcriptum,
18 niſi tamen eſſet æque bonum, & non majoris pretii. *Ita
Doctores communiter*. Ad cognoſcendum autem in ſimilibus
caſibus, an ſit peccatum mortale, vel veniale, attenden-
19 da eſt gravitas, vel levitas materiæ, in qua delinquunt.
Sic peccant mortaliter Aromatarii, qui in conficiendis
Medicinis aliquando ponunt aromata multum vetuſta,
modicam, vel non exactam virtutem habentia, & ali-
quando alia non ita conferentia ponunt loco illorum,
quæ ponere deberent, unde medicina infirmo parum pro-
deſt, vel forte nocet. *Sic cum communi* Divus Antoninus
20 *part.* 3. *tit.* 8. *cap.* 4. § 6. & Aromatarii ſic delinquen-
tes, cum nedum Charitatem, ſed etiam Juſtitiam vio-
lent, ad omnia ſecuta mala, & damna tenentur; Ho-
mobon. *in Comment. Reſolutor. tract.* 10. *cap.* 4. *q.* 12. Sic
mortaliter peccant, & fiunt irregulares conficiendo me-
21 dicinas ex rebus corruptis, ob quas ſequitur mors infirmi,
quia dant cauſam periculoſam homicidii; Ita cum Ugoli-
no & aliis Bonacina *de Cenſur. diſp.* 7. *q.* 4. *p.* 1. *n.* 11. Bal-
ſæus *in florib. verb. Irregularitas* 7. *n.* 8. Sic mortaliter
22 peccant, ſi vendant medicamenta ad non pariendum,
vel ad fœtum expellendum, & rei fiunt culpæ, & pœ-
næ cooperantium ad abortum, juxta Conſtitutionem Sixti
V. incip. *Effrænatam*, & aliam hujus moderativam Grego-
rii XIV. incip. *Sedes Apoſtolica*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

23 Aromatariorum officinæ in Urbe reductæ ſunt ad ſe-
xaginta; Benedict. XIV. *tom.* 1. *Conſtitut.* 6. incip. *Eſſen-
do Noi* §. 4. Aromatariæ artis exercitium pro ſæculari-
bus & venditio pharmacorum, & medicamentorum pro-
24 hibetur in Urbe omnibus Regularibus, exceptis Hoſpi-
talariis S. Joannis de Deo; Idem *ibid.* Vide dictam Con-
ſtitutionem, in qua inferuntur varia ad id Decreta edi-
ta, & aſſignantur 29. Auguſti 1637. 9. Decembris 1720.
25. Januarii 1722. 11. Martii 1722. 20. Julii 1733. &
11. Octobris 1735. Balſamum tamen Apoplecticum, &
25 Theriaca vendi poſſunt a Regularibus; Idem *ibid.* §. 2.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 DE Aromataria quibus conditionibus permittatur Re-
gularibus, plene diſſerit Rot. in *Barchinonen. Aro-
mataria* 27. *Junii* 1687. & 8. *Maji* 1688. *cor. Rondinino*,
2. *Junii* 1690. *cor. Manuel.* 14. *Januarii* 1692. *cor. Caccia*,
7. *Maji* 1736. & 7. *Martii* 1738. *cor. Clar. mem. Calca-
2 gnin*. Et quando iis dicti nequeat ſatisfactum, conſule
idem tribunal in *Barchinonen. Aromatariarum* 21. *Januarii*
1746. *cor. Clar. mem. Millin*.

ARRHA,

SUMMARIUM.

1 *Arrha ut ſic ſumitur pro pignore, quod traditur pro ſtabilienda obligatione ad non recedendum a facto contractu V. G. emptionis, venditionis, ſeu alterius ſub pœna amittendi tale pignus, ſi ſine legitima cauſa a tali contractu recedatur.*

2 *Specialiter tamen ſolet accipi Arrha pro eo, quod per Sponſos, vel per eorum Parentes poſt Sponſalia datur veluti pignus pro aſſecuratione perficiendi contractum Matrimonii promiſſi.*

3 *Arrha per quid contradiſtinguatur a Sponſalitia largitate.*

4 *Si aliquid detur poſt Sponſalia, & expreſſe exprimatur, quod datur veluti in pignus, & aſſecurationem futuri Matrimonii, tunc non erit Arrha, ſed Sponſalitia largitas.*

5 *Quod autem datur ante Sponſalia, non eſt Arrha, nec Sponſalitia largitas, ſed eſt donum datum ad conciliandum amorem, vel affectum, cujus Dominium poteſt Donataria acquirere ſine ullo onere.*

6 *Et quamvis Donataria viciſſim redonet aliquid Donatori, per hoc non ſpondent Matrimonium, ſed poteſt tantum velle recognoſcere liberalitatem Donatoris.*

7 *Datio tamen Arrhæ ſi fiat inter Sponſum, & Sponſam præſumitur pro matrimonio, niſi probetur contrarium, vel eſſet contraria conſuetudo, vel ætas repugnaret.*

8 *Si vero hoc fiat a Parentibus ſola Sponſalia contrahuntur, vel præſumuntur, eo tamen modo, quo a Parentibus Sponſalia contrahi poſſint.*

9 *Arrhæ licite, & valide dari, & accipi poſſunt in contractu Sponſalitio.*

10 *Arrhæ de Jure communi poſſunt tradi, & conſtitui in quavis quantitate etiam in rebus immobilibus etiam reciproce*, ad num. 11.

12 *De Jure vero municipali Regni Caſtellæ Arrhæ non poſſunt in quacumque quantitate conſtitui, ſed ſolummodo quo ad decimam partem bonorum conſtituentis.*

13 *Sive de Jure communi, ſive de Jure Hiſpano, ſi Arrhæ conſiſtant in immobilibus, ſeu mobilibus pretioſis, quæ ſervando ſervari poſſunt, non poſſunt conſtitui per Pupillos, & Minores inconſultis Tutoribus, & Curatoribus, & abſque Judicis Decreto.*

14 *Si vero Arrhæ conſiſtant in mobilibus, quæ ſervando ſervari non poſſunt, licite tribui per Pupillos, & Minores ſine decreto Judicis.*

15 *Non tamen ſine Tutoris, & Curatoris auctoritate*, ad num. 16.

17 *Injuſte reſiliens a Sponſalibus perdit Arrhas, quas dedit in contractu Sponſalitio.*

18 *Si vero poſtea Matrimonium, ſeu contractum compleat, denuo acquirit.*

19 *Si tamen non qui dedit, ſed ſolum qui recipit Arrhas injuſte reſiliat a Sponſalibus, tunc ſi ſit major viginti quinque annis debet reſtituere Arrhas in duplum, ſcilicet & Arrhas quas accepit, & inſuper tantundem de patrimonio ſuo.*

20 *Si autem ſit minoris ætatis, tenetur reſtituere ſolum id, quod accepit.*

21 *Et ſi uterque contrahentium Arrhas dedit, & accepit, tunc injuſte reſiliens debet perdere quas dedit, & reſtituere quas accepit.*

22 *Pater, vel Mater, ſive Avus, vel Pro-Avus ſi Arrhas pro Filia, Nepte, ſeu Pronepte receperint, vel pro Filio, Nepote, ſeu Pronepote, & ſine legitima cauſa Matrimonium non contrahatur, tenentur ad duplum.*

23 *Si ex cauſa, quam dignoſcere potuerint, & nihilominus receperint, item in duplum.*

24 *Si ex cauſa quam penitus ignoraverint, nec præcognoſcere potuerint, tenentur tantum receptum reddere.*

25 *Patri, vel Matri, ſive Avo, vel Pro-Avo reſtituendæ ſunt Arrhæ, quas dederunt promittentes Filiæ, Neptis, vel Proneptis Matrimonium, ſi iſta noluit adimplere, facientibus ipſis quidquid in ſe eſt, ut vere Matrimonium ſequatur.*

26 *Arrhæ ſponſaliorum nomine datæ non acquiruntur de Jure communi, ſi interea ſponſus, vel ſponſa deceſſerit, niſi cauſam, ut nuptiæ non celebrarentur, Defuncta Perſona jam præbuerit*, ad num. 27.

ARrha ut ſic ſumitur pro pignore, quod traditur pro 1
ſtabilienda obligatione ad non recedendum a facto
contractu, v. g. emptionis, venditionis, ſeu alterius ſub
pœna amittendi tale pignus, ſi ſine legitima cauſa a ta-
li contractu recedatur; *Inſtit. de empt. & vendit. in prin-
cipio*. Specialiter tamen ſolet accipi Arrha pro eo, quod 2
per Sponſos, vel per eorum Parentes poſt Sponſalia da-
tur veluti pignus pro aſſecuratione perficiendi contra-
ctum Matrimonii promiſſi; *l. Arrhis*, *l. fin. Cod. de Sponſalibus & leg.* 1. *ibi Arrharum nomine data; Cod. Si nuptiæ
ex reſcriptis*. Unde Arrha contradiſtinguitur a Sponſali- 3
tia largitate in hoc, quod Arrha detur tamquam pignus
futuri Matrimonii, Sponſalitia vero largitas, quæ ſolet
etiam vocari aliis nominibus Jocalium, donum Sponſa-
litium, Donatio ante nuptias, non datur in pignus fu-
turi Matrimonii, ſed in ſignum amoris, vel affectus. Im- 4
mo ſi aliquid detur poſt Sponſalia, & expreſſe exprima-
tur, quod datur veluti in pignus & aſſecurationem fu-
turi Matrimonii, tunc non erit Arrha, ſed Sponſalitia
largitas, ut recte advertit Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 35. *n.* 2.
Boſco *in Theologia Sacramental. diſp.* 11. *ſect.* 1. *concluſ. n.*
312. & alii plurimi. Quod autem datur ante Sponſalia 5
non eſt Arrha, nec Sponſalitia largitas, quia hæc, ut dixi-
mus, dantur poſt Sponſalia, ſed eſt donum datum ad conci-
liandum amorem, vel affectum, cujus dominium poteſt Do-
nataria acquirere ſine ullo onere. Et quamvis Donata-
ria viciſſim redonet aliquid Donatori, per hoc non ſpon- 6
det Matrimonium, ſed poteſt tantum velle recognoſcere
liberalitatem Donatoris. Datio tamen Arrhæ ſi fiat inter
Sponſum, & Sponſam, præſumitur pro Matrimonio, 7
niſi probetur contrarium, vel eſſet contraria conſue-
tudo, vel ætas repugnaret. Si vero hoc fiat a Parenti- 8
bus, ſola Sponſalia contrahuntur, vel præſumuntur, eo
tamen

tamen modo, quo a Parentibus Sponſalia contrahi poſ-
ſunt, Silveſter, & Tabiena *verb. Arrha num.* 3. & alii.
9 Arrhæ licite, & valide dari, & accipi poſſunt in con-
10 tractu Sponſalitio. *l. Arrhis* 3. *& l. Mulier* 5. *Cod. de
Sponſalibus*. Et *eſt communis*. Arrhæ de jure communi
poſſunt tradi, & conſtitui in quavis quantitate etiam in
rebus immobilibus, etiam reciproce; colligitur *ex cit. l.
Arrhis* 3 *& l. Mulier* 5. *Cod. de Sponſalibus*, quæ tradi-
tionem etiam reciprocam Arrhæ permittendo univerſali-
ter, indiſtincte, & illimitate loquuntur, ac conſequen-
ter univerſaliter, indiſtincte, & illimitate debent intel-
11 ligi, *arg. l. pretio ff. de pub. in rem act.* Tum quia *ex d.
l. Mulier.* 5. *Cod de Sponſal.* habetur, quod poteſt inter
Sponſos conveniri, ut recedens a contractu Sponſalium
Arrhas quadruplo reſtituat. ibi: *Niſi ſpec aliter ex commu-
ni conſenſu inter contrahentes de quadrupli ratione placuit*,
adeoque etiam ſtatim ab initio Sponſalium tanta quanti-
tas Arrharum tradi poterit abſque eo quod lædatur ne-
ceſſaria libertas Matrimonii. De jure vero municipali
12 Regni Caſtellæ Arrhæ non poſſunt in quacumque quan-
titate conſtitui, ſed ſolummodo quoad decimam partem
bonorum conſtituentis; *l. 1. tit. 2. de las Arrhas lib. 3.
for* & hoc fuiſſe inductum ne mutuo ſe conjuges amore
13 ſpolient, aſſerit Sanchez *lib. 6. de Matrim. diſp. 29. num.*
1. Sive de jure communi, ſive de jure Hiſpano, ſi Ar-
rhæ conſiſtant in immobilibus, ſeu mobilibus pretioſis,
quæ ſervando ſervari poſſunt, non poſſunt conſtitui per
Pupillos, & Minores, inconſultis Tutoribus & Curatori-
bus, & abſque Judicis Decreto; & ratio eſt, quia ex
genere ſuo Arrhæ ſiſtendo in Jure communi ſubſtituun-
tur loco pignorum; *l. Arrhis 3. l. Mulier 5. Cod. de Spon-
ſalibus & Arrhis, ibique Gloſſa & in l. unica Cod. Si Re-
ctor Provincia.* Pupilli autem, & Minores ſine auctoritate
Tutorum, & Curatorum, & abſque Decreto Judicis op-
pignorare nequeunt immobilia, *l. Julianus ff. de contrah.
empt. & vendit. & in l. 1. §. Impuberes ff. commodat.* Si ve-
14 ro Arrhæ conſiſtant in mobilibus, quæ ſervando ſervari
non poſſunt, poſſunt licite tribui per Pupillos & Mino-
15 res ſine Decreto Judicis. Non tamen ſine Tutoris &
Curatoris auctoritate. Suarez *l. 3. for. t. 2. de las Ar-
rhas lib. 1. num.* 65. Antonius Gomez *l. 52. Tauri num.*
24. Barbos. *in l. Si ante 6. ff. ſolut. Matrimon.* 24. Et ra-
tio eſt, quia regulare eſt in omnibus fere Regionibus, ut
Pupilli, & Minores iis etiam contractibus translationis
Dominii contrahant accedente Tutoris, vel Curatoris au-
ctoritate etiam ſine decreto Judicis, per quos immobi-
16 lia non transferuntur. Quod autem in hac hypotheſi re-
quiratur Tutoris, vel Curatoris auctoritas, colligitur ex-
preſſe *ex l. Si Curatorem, Cod. de in integrum reſtitut. &
ex l. 2. & l. Mulier., Cod. de Jur. Dot.*
17 Injuſte reſiliens a Sponſalibus perdit Arrhas, quas de-
18 dit in contractu Sponſalitio. Si vero poſtea Matrimonium,
ſeu contractum compleat, denuo acquirit; colligitur *ex
l. Arrhis 3. & l. Mulier 5. Cod. de Sponſalibus. Et eſt com-
munis.* Arrhæ enim, ut dictum eſt, dantur in pignus fu-
turi Matrimonii, & pignora amittuntur ab injuſte rece-
dentibus a contractibus, ut patet in contractibus em-
ptionis & venditionis: *Inſtit. de emp. & vendit. in princip.*
19 Si tamen non qui dedit, ſed ſolum qui recepit Arrhas
injuſte reſiliat a Sponſalibus, tunc ſi ſit major viginti-
quinque annis, debet reſtituere Arrhas in duplum, ſcili-
cet & Arrhas, quas accepit, & inſuper tantundem de
20 patrimonio ſuo. Si autem ſit minoris ætatis, tenetur re-
ſtituere ſolum id, quod accepit, textu expreſſo *in l. Mu-
lier 5. Cod. de Sponſalibus* ibi: *Mulier ſui juris conſtituta,
Arrharum Sponſalium nomine uſque ad duplum teneatur, ideſt
quod accepit & aliud tantundem, ſi poſt completum vigeſi-
mum quintum annum, vel poſt impetratam veniam ætatis hu-
juſmodi Arrhas acceperit. In ſimplicem autem, id eſt tantum-
modo in id quod accepit, ſi minoris ætatis eſt.* Et ſi uterque
21 contrahentium Arrhas dedit, & accepit, tunc injuſte
reſiliens debet perdere quas dedit, & reſtituere quas ac-
cepit, ut ſubeat pœnam dupli præſcriptam *in cit. l. Mu-
lier 6. Cod. de Sponſalibus. Et eſt communis* cum Suarez *l.
1. diſp. 30. num.* 9.
22 Pater vel mater, ſive Avus, vel Proavus, ſi Arrhas
pro Filia, nepte, ſeu pronepte receperint, vel pro filio,
nepote ſeu pronepote, & ſine legitima cauſa Matrimo-
nium non contrahatur, tenentur ad duplum. Si ex cau-
23 ſa, quam dignoſcere potuerint, & nihilominus recepe-
24 rint, item in duplum. Si ex cauſa, quam penitus igno-
raverint, nec præcognoſcere potuerint, tenentur tan-
tum receptum reddere: colligitur expreſſe *ex cit. l. Mu-
25 lier. 5. Cod. de Sponſalibus, & Arrhis.* Patri vel Matri,
ſive Avo, vel Proavo reſtituendæ ſunt Arrhæ, quas de-
derunt promittentes Filiæ, Nepotis, vel Proneptis Ma-
trimonium, ſi iſta nolit adimplere, facientibus ipſis quid-
quid in ſe eſt, ut vere Matrimonium ſequatur, Et ra-
tio eſt quia tales Parentes in hoc culpam non haberent,
adeoque nec pœnam ſentire deberent, impoſſibilitas e-
nim in facti obligatione excuſat a quacumque pœna per
textum *in l. fin. §. idem fuit ff. ad Leg. Rhod. de jact. &
in l. 2. ff. Si quis caut.* Sic Bortolus *in l. continuus §. Illud
ff. de verb. obligat.* Socin. Sen *conſ. 3. num. 9. vol. 1.* Ro-
ſella *verb. Sponſalia num.* 7. Mogelus *eodem verb. num.* 14.
Silveſter *ibid. quæſt. 8. d. 1.* Gutierez *de juram. 1. part.
cap. 44. n. 3.* Molina *tom. 2. de juſtit. tract. 2. diſp.* 167.
verſ. quod ſi 45., Bruellus *de Sponſalibus concluſ. 16. num.*
6. & alii.

Arrhæ Sponſaliorum nomine datæ non acquiruntur de 26
Jure communi, ſi interea Sponſus, vel Sponſa deceſſerit, ſibi
cauſam, ut nuptiæ non celebrarentur, defuncta Perſona
jam præbuerit; colligitur expreſſe *ex l. Arrhis 3. Cod. de
Sponſal. & Arrhis*; Et ratio eſt, quia Arrhæ ſunt veluti
pignora ad perficiendum contractum; Gloſſa *in cit. l. Ar-
rhis in princip. Cod. de Sponſalibus; & in l. unica Cod. Si
Rector Provincia verb. pignora*; pignora autem in ordine ad
contractum non amittuntur, niſi ex aliqua culpa contra-
hentis, ſi contractus non ſequatur, cum amiſſio ſit in pœnam,
& pœna eſſe non poteſt, ubi non eſt culpa; *l. Sancimus 22.
Cod. de pœnis*; uti ſupponitur in hoc caſu, ubi contractus
non perficitur ſolum ratione obitus. Et per hoc dixi, 27
*niſi cauſam ut nuptiæ non celebrarentur, Defuncta Perſona
jam præbuerit*, quia cum tunc ratione præcedentis cauſæ
dici poſſint Sponſalia diſſoluta ex culpa ipſius, eſt in
pœnam ſtatutum, quod Arrhæ a ſuperſtite innocente
acquirantur: *cit. l. Arrhis 3. Cod. de Sponſalibus, & Ar-
rhis*,

Novæ additiones ex aliena manu.

ARrha dicitur, auctore *Iſidoro lib. 10. etymol. cap. ult.* 1
a re pro qua datur, vel ut aliis magis placet a ver-
bo græco ἀρραβὼν quod firmum ſignificat.

Arrha ſimpliciter pignus eſt apud idoneos Auctores; 2
non ſolum enim in argumentum contractæ emptionis, vel
matrimonii, ſed pro qualibet promiſſa re datur, ut com- 3
pleatur. Apud Juriſconſultos arrha, & arrhabo proprie
illud eſt, quod pro emptionibus confirmandis datur.

Arrha in contractu emptionis & venditionis, vel in 4
pecunia numerata, vel in aliis rebus conſiſtere poteſt. 5
Si in pecunia numerata, nihil vetat quominus ab em-
ptore venditori data penes accipientem remaneat pretio 6
imputanda. Sin aliis in rebus, poſt impletum contractum
id quod arrhæ nomine datum fuerat, actione ex empto,
vel condictione ſine cauſa a dante repeti poteſt, *L. 11.
§ 6 ff. de Act. empt.*

Arrha ſæpe datur in ſignum emptionis contractæ & 7
perfectæ, & ulterius utroque ex latere implendæ, ut ita
evidentius probari poſſet de pretio conveniſſe, *L. 35. in
princip. ff. de contr. empt.* Quandoque tamen in indicium 8
emptionis inchoatæ, ac ulterius in ſcriptis aut aliter ſe-
cundum partium voluntatem perficiendæ, *L. 17. in fin.
C. de fid. Inſtrum.* Poſteriori hoc caſu recedi ab emptio- 9
ne inchoata poſſe ſub diſpendio Arrhæ quam quis dedit,
vel reſtitutione duplicatæ, ſi acceperit, liquet *ex d. L.
17. in fin. C. de fid. Inſtrum.* Num autem idem obtinere
debeat in priori caſu, non conveniunt inter ſe DD. Af- 10
firmant *Odofred. Salicet. & Sichard. in d. L. 17. § Illud
C. de fid. Inſtrum. Zoeſius lib. 2. ſingul. Reſponſ. cap. 24 per
tot. Fachin. controverſ. jur. lib. 1. cap. 28 per tot. Trentel.
ſelect. diſput. vol. 1. diſput. 28. th. 8. lit. B. Gomez. var.
reſolut. tom. 2. cap. 2. n. 18.* Et hanc affirmativam opi-
nionem communem dicit *Emmanuel Suarez in Theſaur. re-
cept. ſententiar. verb. Arrhas n.* 274. Negant vero *Voet in com-* 11
*ment. ad Pandect. lib. 18. tit. 1 n. 25. Harpreſt. in com-
ment. ad Inſtit. lib. 3 tit. 24. in princip. a num. 91. ad
plur. ſeq.*, & qui ab *Harpreſt.* plena manu citati ſunt Do-
ctores,

Interveniunt quoque Arrhæ, ſed non ſemper in ſpon- 12
ſalibus. Sunt autem Arrhæ, quatenus in ſponſalibus in-
terveniunt, non ſignum contrahendorum ſponſalium, ſed
ad majorem ſolemnitatem, probationem, & argumentum
contractorum ſponſalium quæ vulgo a ſponſo ſponſæ dari
ſolent, *L. 3. C. de ſponſal.*

Olim in ſponſalibus arrharum nomine plerumque an- 13
nuli tradebantur, *C. Noſtrates 3. cauſ. 30. q. 5. L. Qui-
cumque 5 §. Si item 25. ff. de Inſt. act. L. ex empt[illegible] 11.
§ Si is qui 6. de act. empt. L. donata 36. §. 1. ff de donat.
int. vir. & uxor.* Nec annulis uſæ ſunt Fœminæ, niſi
quos virgini ſponſus miſerat, neque amplius quam binos
aureos in digito habere ſolebat, *Hotomann. de caſt. nupt.
part. 3. cap. 2.*

Mulieris detrectantis nuptias poſt Arrhas olim pœna 14
quadrupli erat, ut indicat *L. 6. Cod. Theod. de ſponſalib.
& ante nupt.*, & ibi *Gothofredus*; *L. un. ſi nupt. ex reſcr.*,
a. L. un. ſi Prov. Rector Cod. Theod. quod pariter indicant
Papiani reſponſa *tit.* 27. Hæc pœna deinde mutata eſt in
duplum, *L. pen. Cod. de ſponſal. & arr.* Vide *Schultingium
ver. Juris anti Juſtin. ad d. loc. Papiniani num.* 3.

Arrhas ſponſalitias in Saxonia non repeti decedente 15
ſponſo, vel ſponſa, ante nuptias, tradit *Carpzov. Juriſpr.
forenſ. part. 3. Conſtit. 19. defin. 13. num. 5. & plur. ſe-
quent.*

ASPER-

ASPERSORIUM.

SUMMARIUM.

1 *Aſperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam miniſtrari debet a prima Dignitate, vel Digniore Canonico, & hoc cum oſculo manus.*

2 *Si vero Præbendæ ſint diſtinctæ, miniſtrandum eſt a primo Canonico Presbytero.*

3 *Epiſcopo tamen accedenti ad Eccleſiam Collegiatam porrigendum eſt Aſperſorium a Priore ejuſdem Eccleſiæ.*

4 *Sicuti ſi accedat ad quamcumque aliam Eccleſiam, ſive Sæcularium, ſive Regularium, miniſtrandum eſt ei Aſperſorium a Digniore illius Eccleſiæ, & nullimode a Dignitate ſeu Digniore Canonico Cathedralis.*

5 *Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam, dum in Choro a Canonicis recitantur Horæ Canonicæ, ſaltem duo ex Canonicis tenentur obviam ire porrigentes Aſperſorium.*

6 *Si Suffraganeus de licentia Epiſcopi deferat Cappam, tenentur duo Canonici ire uſque ad oſtium Eccleſiæ, & dignior debet ei porrigere Aſperſorium, quo Suffraganeus ſeipſum tantum aſpergat.*

7 *Aſperſorium non eſt porrigendum Archipresbytero a digniore Presbytero.*

8 *Aſperſio aquæ benedictæ fieri debet ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus, & Canonicis, non vero unico ictu in circulum.*

9 *Aſperſio aquæ benedictæ fieri debet in Dominicis diebus per ipſum Celebrantem, etiamſi ſit prima, vel alia Dignitas, non obſtante contraria conſuetudine.*

10 *Ad ſolum Parochum Defuncti, etiam interveniente Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ ſpectat aſpergere aqua benedicta Cadaver, antequam levetur de domo, & intonare Antiphonam Si iniquitates.*

11 *Et idem currit, etiamſi defunctus deferatur ad Eccleſiam Regularium.*

12 *Aſperſiones domorum in Sabbatho Sancto ſpectant ad Parochos privative quo ad alios.*

13 *Prælato Referendario, & Gubernatori Civitatis accedenti ad Eccleſiam datur aqua benedicta per contactum Aſperſorii ab aliquo Miniſtro Cotta induto, non autem per traditionem Aſperſorii quo ſe ipſum ſignet, & alios per Aſperſionem.*

1 ASperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam miniſtrari debet a prima Dignitate, vel digniore Canonico *Sac. Congr. Rit. in Salamantina 16. Julii 1605. in Sarzanen. 22. Martii 1618. & in Bononien. 14. Februarii 1632.* Et hoc cum oſculo manus; Cæremonials Epiſcop. *lib.* 1. Gavant. *Manual. Epiſ. verb. Canonicorum munera erga Epiſcopum, num* 9. Si vero Præbendæ
2 ſint diſtinctæ, miniſtrandum eſt a primo Canonico Presbytero. *Ead. Sac. Congreg. Rit. in Placentina 19. Maji* 1607.

3 Aſperſorium aquæ benedictæ porrigendum eſt Epiſcopo a Priore Eccleſiæ Collegiatæ, dum ibi accedit Epiſcopus, non autem a prima Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis. *Ead. Sacr. Congreg. Rit. in Camerinen. 15. Martii 1618.* * concordant, quæ habet Card. Lambert. poſtea Bened. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 105. §. 128.

4 Epiſcopo extra ſuam Cathedralem in aliam Eccleſiam ſive Sæcularium, ſive Regularium ingredienti Aſperſorium porrigi debet per digniorem illius, ad quam Epiſcopus accedit, & nullo modo per Dignitates, aut Canonicos Cathedralis. *Ead. Sacr. Cong. Rit. in Bononien. 14. Februarii 1632. & in Rhegienſi 8. Februarii 1648. & in Ravennaten. 21. Martii 1655.* Vid. verb. *Aqua benedicta, num. 12. in fine.*

5 Si Epiſcopus venerit ad Eccleſiam, dum in Choro a Canonicis recitantur Horæ Canonicæ, ſaltem duo ex Canonicis tenentur a Choro diſcedere, & obviam ire porrigentes Aſperſorium *Ead. Sacr. Congreg. Rit. in Lunen. Sarzanen. 3. Martii 1633.*

6 Si Suffraganeus de licentia Epiſcopi deferat Cappam, tenentur duo Canonici ire uſque ad oſtium Eccleſiæ, & Dignior porrigere ei Aſperſorium, quo Suffraganeus ſe ipſum tantum aſpergat, & pariter eum aſſociare in reditu uſque ad eumdem locum. *Ead. Sacr. Congreg. Rit. 6. Septemb.* 1698.

7 Aſperſorium non eſt porrigendum Archipresbytero a digniore Presbytero, neque alia obſequia ei ſunt præſtanda, quæ ſoli Epiſcopo a Canonicis præſtantur. *Ead. Sacr. Congreg. R. in Baren. 4. Julii 1615.*

8 Aquæ benedictæ aſperſio fieri debet ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus, & Canonicis incipiendo ab iis, qui in dextro cornu exiſtunt, non vero unico ictu in circulum. *Ead. Sac. Cong. Rit. in Peruſina 20. Decemb.* 1601.

9 Aſperſio aquæ benedictæ in Dominicis diebus fieri debet per ipſum Celebrantem, etiamſi ſit prima, vel alia Dignitas, non obſtante contraria conſuetudine, quæ potius corruptela, quam conſuetudo dici debet, cum ſit contra Rubricas Miſſalis Romani, & diſpoſitionem Cæremonialis Epiſcoporum *lib. 2. cap.* 30. quæ tollit omnem contrariam conſuetudinem. *Ead. Sac. Cong. Rit. in Peruſina 29 Novemb.* 1631.

Ad ſolum Parochum defuncti, etiam interveniente Ca- 10
pitulo Cathedralis, ſeu cujuſcumque Collegiatæ ſpectat aſpergere aqua benedicta Cadaver, antequam levetur de domo, & ad eumdem pertinet intonare Antiphonam: *Si iniquitates. Ead Sac. Cong. Rit. in Averſana 15. Septembris 1640. in reſponſione ad tertium, & in Novarien. 21. Septembris* 1651. Vide verb. *Canonicus art. 8. num. 5. 6. 7. 8., & 9.* ubi multa ad rem.

Sic pariter *ead. Sac. Rit. Congreg. in Squillacen. 18. No-* 11
vembris 1606. cenſuit Curatos, in quorum Parochia defunctus obiit, & non Regulares, ad quorum Eccleſiam defunctus portatur, debere benedicere corpus defuncti Ita refert Barboſa *de Offic. & poteſtat. Parochi, cap. 27. num.* 67.

Aſperſiones domorum in Sabbatho Sancto Paſchæ Re- 12
ſurrectionis ſpectant ad Parochos privative quoad alios Eccleſiæ Clericos. Sic poſt alios reſolvit Barboſa *l. cit. cap. 12. num. 11. & 12.* ubi refert *Sac. Congreg. Concilii ſub die 23. Novembris* 1616. decreviſſe Regulares non poſſe in Sabbatho Sancto benedicere domos.

Prælato Referendario, & Gubernatori Civitatis acce- 13
denti ad Eccleſiam datur aqua benedicta per contactum Aſperſorii ab aliquo Miniſtro Cotta induto, non autem per traditionem Aſperſorii, quo ſe ipſum ſignet, & alios per aſperſionem, ut auditis partibus declaravit *ead Sacra Congreg. Rit. in Æſina 7. Junii* 1704.

Novæ additiones ex aliena manu.

MUlta ad hanc materiam pertinentia vide *apud Barbo-* 1
ſam in Sum. Apoſtol. dec. d. collect. 39., & collect. 88. n. 29., collect. 253. num 31.

ASSASSINIUM, ASSASSINUS.

SUMMARIUM.

1 *Aſſaſſinium proprie dictum eſt cum pro pecunia, aut alia re pretio æſtimabili accepta, vel promiſſa de alterius mandato homo incautus occiditur.*

2 *Aſſaſſini proprie dicti ſunt illi, qui pro pecunia, pretio, aut promiſſione occidunt homines incautos, vel occidere ipſos faciunt, & ſic tam occidentes, quam dantes occaſionem ſunt vere aſſaſſini.*

3 *Antequam tamen ſequatur effectus, qui mandatum, & pecuniam dedit propter homicidium, gaudet immunitate.*

4 *Sicuti etiam ipſa immunitate gaudet mandatarius, ſi non ſit ſecuta mors, nec intentatum homicidium.*

5 *Sic etiam gaudet immunitate, tam mandans, quam mandatarius, ſi mandatum, & pecunia intervenerit ad ſolummodo vulnerandum, non autem ad occidendum.*

6 *Aſſaſſini ſunt, & privantur immunitate Eccleſiaſtica, qui receptant, defendunt, vel occultant Aſſaſſinum; dummodo receptantes, defendentes, vel occultantes ſint vere cauſa mortis illatæ per Aſſaſſinium, & cognoſcant Aſſaſſinum eſſe, cui auxilium præſtant, & quatenus tali auxilium præſtent.*

7 *De receptoribus, & occultatoribus eſt textus expreſſus* in cap. Pro humani 1. de homicid. in 6.

8 *Receptatores ſunt, qui ſcientes Aſſaſſinum, ad eum tuendum in domum ſuſcipiunt.*

9 *Immo non in propriis tantum domibus, ſed etiam in alienis, in quas ſuſcipere poſſunt receptantes pœnæ huic ſiunt obnoxii.*

10 *De defenſoribus patet etiam expreſſe, ut* cit. cap. Pro humani 1. de homicid. in 6.

12 *De præſtantibus auxilium docent item paſſim Doctores.*

13 *Aſſaſſini ſunt teſtes, qui pro pecunia decepta perhibent falſum teſtimonium, ob quod Innocens morte punitur.*

14 *Sicuti etiam ſunt Aſſaſſini, qui pecunia, & pretio corrupti, innocentes ad mortem damnant.*

15 *Sic etiam dicuntur Aſſaſſini, & immunitate carent pro pecunia occidentes, ſeu mandantes occidi quemlibet infidelem V. G. Judæum, vel Paganum in ditionibus Chriſtianorum toleratum.*

16 *Aſſaſſinus tamen non dicitur, qui adverſarium, cum quo inimicitias gerebat, ſociis pecunia conductis, occidit.*

17 *Sic etiam non eſt Aſſaſſinus, qui occidit communem inimicum, etiam ſi pecuniam ab altero ad hoc acceperit,*

18 *Nec etiam dicitur Aſſaſſinus, qui ſine pretio, & ſine pretii promiſſione aliquem interficit, ut alteri rem gratam faciat.*

19 *Nec*

19 *Nec etiam eſt Aſſaſſinus, qui occidit aliquem ob ſolam ſpem obtinendi præmium, aut ob ſolas preces, aut alios reſpectus.*

20 *Nec etiam eſt Aſſaſſinus, qui alium occidit ſpe ſuccedendi in bonis occiſi, aut vincendæ litis.*

21 *De primo ad ultimum ad hoc ut poſſit de facili cognoſci, an quis dicatur, & ſit vere Aſſaſſinus, ac privetur Immunitate Eccleſiaſtica ſciendum eſt, quod quatuor principaliter requiruntur.*

22 *Primo requiritur, ut præcedat mandatum ad occidendum.*

23 *Secundo requiritur, quod ad occidendum mandatarius conducatur pretio certo ſoluto, vel certe promiſſo, nec ſufficit vaga, & jactatoria promiſſio.*

24 *Tertio requiritur, ut promiſſio ſit expreſſe acceptata.*

25 *Quarto requiritur, ut conventio, & pecunia data, vel alterius rei æquivalentis promiſſio acceptata ſit pro ipſa occiſione, non autem pro alia re.*

26 *Clerici diffidati Aſſaſſini excluduntur a privilegio Canonis contra percutientes eos, & ſunt ſpoliati omni privilegio Clericali, & ſine alia degradatione cum ſint ipſo Jure degradati, poſſunt occidi, vel verberari ſine Excommunicatione, vel alia pœna.*

27 *Cognitio tamen Aſſaſſinii commiſſi a Clericis non ſpectat ad Curiam Laicalem.*

28 *Nec Judex Laicus ullam habet Juriſdictionem in Clericos ſub prætextu hujus criminis ante ſententiam declaratoriam, quæ non a Sæculari, ſed ab Eccleſiaſtico Judice fieri debet.*

29 *Sic etiam cognitio Aſſaſſinii confugitorum ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum.*

30 *Aſſaſſini veri incurrunt varias pœnas, & primo incurrunt Excommunicationem ipſo facto.*

31 *Quæ tamen Excommunicatio non eſt reſervata.*

32 *Et hæc Excommunicatio incurritur, quamvis intendens occidere, ſolum vulneret, & mors non ſequatur.*

33 *Secundo incurrunt pœnam perduellionis, ſeu diffidationis perpetuæ a toto populo Chriſtiano ipſo facto in perſonam, & bona ſua, ut tamquam publici hoſtes habeantur, ita ut poſſint impune occidi, nedum per Judicem, ſed etiam per quemcumque privatum.*

34 *Requiritur tamen prius ſententia declaratoria Aſſaſſinii patrati.*

35 *Tertio incurrunt pœnam depoſitionis, ſeu privationis omnis dignitatis, Honoris, & Officii, ac Beneficii ipſo facto.*

36 *Et hæc pœna reſpicit tam Laicos, quam Clericos, dummodo prius præcedat declaratoria criminis commiſſi.*

37 *Immo tam mandans, quam mandatarius, & omnis cooperans, effectu ſecuto, incurrunt Irregularitatem.*

38 *Quarto tam mandans, quam mandatarius, & cooperantes eo ipſo immunitate Eccleſiaſtica privantur effectu tamen ſecuto.*

39 *Aliæ autem pœnæ indictæ* in cit. cap. Pro humani 1. de homicid. in 6. *incurruntur etiam effectu non ſecuto.*

1 ASſaſſinium proprie dictum, eſt, cum pro pecunia,
aut alia re pretio æſtimabili accepta, vel promiſſa
de alterius mandato homo incautus occiditur: Unde Aſ-
ſaſſini proprie dicti, ſunt illi, qui pro pecunia, pretio,
2 aut promiſſione occidunt homines incautos, vel oc-
cidere ipſos faciunt, & ſic tam occidentes, quam man-
dantes occiſionem, ſunt vere Aſſaſſini. Colligitur *ex cap.
Pro humani 1. de homicid. in 6.* & ibi Doctores commu-
niter. Antequam tamen ſequatur eſſectus, qui mandatum,
& pecuniam dedit propter homicidium, gaudet Immuni-
tate; *Sac. Epiſc. Congreg. in una Sarzanen. 21. Februarii*
4 1620. Sicuti etiam ipſa immunitate gaudet mandatarius,
ſi non ſit ſecuta mors, nec intentatum aſſaſſinium; *Sac.
Congreg. Immunitatis in Medial. 21. Septemb. 1634. lib. 2. de-
cret. Paul. pag. 121. & in Meliten. 21. Novembris 1690.
lib. decret. Martelli pag. 686.* ubi ſtatuitur, reum confu-
gitum ad Eccleſiam, & ab ea extractum ob intentata aſ-
ſaſſinia, ſed non ſecuta, gaudere Immunitate, & eſſe
reſtituendum, proviſo tamen, ne ex reſtitutione oriantur
5 tur ſcandala. Sic etiam gaudet Immunitate, tam man-
dans quam mandatarius, ſi mandatum, & pecunia inter-
venerit ad ſolummodo vulnerandum, non autem ad oc-
cidendum, ut expreſſe decrevit *Sacr. Congreg. ſuper Epi-
ſcopis in Neapolitana 23. Junii 1628.* per hæc verba: *Gau-
det Eccleſiaſtica Immunitate, qui mandat, & mandatum re-
cipit, vel cooperatur propter pretium acceptum, vel promiſſum
ad faciem ferro cuiquam deformandam, aut vulnerandam,
quia tales improprie dicuntur Aſſaſſini.*

6 Aſſaſſini ſunt, & privantur Immunitate Eccleſiaſtica,
qui receptant, defendunt, vel occultant Aſſaſſinum, dum-
modo receptantes, defendentes, vel occultantes ſint ve-
ra cauſa mortis illatæ per aſſaſſinum, & cognoſcant Aſ-
ſaſſinum eſſe, cui auxilium præſtant, & quatenus tali
auxilium præſtent. Farinac. *de homicid. quæſt. 123. num.
29. & ſeq.* Guttierez *lib. 3. quæſt. 7 num. 53.* Peregrinus
7 *tract. de Immunit. Eccleſiaſt. cap. 7 num. 336.* Pignatell.
tom. 9. conſ. 43. num. 16. De receptatoribus, & occul-
tatoribus eſt textus expreſſus *in cit. cap. Pro humani 1.
de homic. in 6.* ibi: *Aut eos receptaverint, ſeu occultaverint,*
& tradunt Gloſſ. *ibid. verb. receptaverint.* Hoſtienſis ibi
in princip., & num. 25. & alii. Receptatores autem ſunt, 8
qui ſcientes Aſſaſſinum, ad eum tuendum in Domum ſu-
ſcipiunt; *arg. l. 1. & 2. ff. de recept. leg. congruit, ff. de
offic. Præſid.* Immo non in propriis tantum Domibus, ſed 9
etiam in alienis, in quas ſuſcipere poſſunt receptantes
pœnæ huic ſiunt obnoxii; *arg. leg. 1. §. Quod autem, ff.
de ſerv. cor. rupt.* De defenſoribus patet etiam expreſſe
in cit. cap. Pro humani, de homicid. in 6. ibi: *Vel defende-* 10
rit, & firmant ibidem Hoſtienſ. *num. 26.* Joann. Mona-
chus *num. 9.*, & alii. De fautoribus docet Plazza *in epiſt.
de delict. cap. 19. num. 24.* Remig. *de immunit. fall. 15. n.* 11
9. Guttierez *dict. quæſt. 7. num. 13.* Farinac. *de Carcer.
quæſt. 28.* Peregr. *dict. cap. 7. num. 35.* & alii. De præ- 12
ſtantibus auxilium tenent Probus, & Joannes Monachus
in d. cap. Pro humani: de homic. num. 1. litt. C. ubi etiam
ait, quod prohibeatur auxilium omne, per quod inſul-
tans efficitur audacior, & inſultatus timidior. Quod etiam
tradit, Bald. *in l. Non ideo minus col. ult. Cod. de accuſ.*
& late Ancharan. *conſ. 276* Angel. *conſ. 14. col. 2.* Pariſ.
conſ. 166. n. 1. lib. 4. & alii plurimi.

Aſſaſſini ſunt teſtes, qui pro pecunia accepta perhi- 13
bent falſum teſtimonium, ob quod innocens morte puni-
tur. Sicuti etiam Aſſaſſini Judices, qui pecunia, & pre- 14
tio corrupti innocentes ad mortem damnant; ſic tenent
Nicolius *part. 1. leg. 1. tit. 8. de his qui ſunt ſui, num. 32.
amplia 3. num. 4.* Marius Italia *de Immun. lib. 1. cap. 5.
§. 4 & 5. num. 144. & ſeqq.* Curtell. *lib. 1. quæſt. 19.
num. 14. & ſeq.* Peregrin. *dict. cap. 7. num. 42.* Del-
bene *de Immun. cap. 16. dub. 21. ſect. 7. num. 2.* Pigna-
telli *loc. cit. num. 40.* Iſti enim puniuntur leg. Cornelia
de Sicariis, quæ punit omne homicidium dolo illatum,
ſi quis falſum teſtimonium capitalis criminis dixerit, ſi
quis cum eſſet in Magiſtratu pecuniam accepit, ut capi-
talis criminis reus fieret; *l. 1. & 4. ff. ad Leg. Cornel. de
Sicariis.* Unde incurrunt Sicariorum crimen, & pœnam,
atque adeo privationem Immunitatis Eccleſiaſticæ, ut
videtur colligi ex *leg. non ſolum §. Si mandato, ff. de in-
jur.* & ex dict. *cap. Pro humani de homicid. in 6.* ubi ex-
preſſe tales delinquentes vocantur *Aſſaſſini*, & in Con- 15
ſtitutione Gregor. incip. *Cum alias* dicuntur *Aſſaſſinii
rei.* Sic etiam dicuntur Aſſaſſini, & Immunitate carent
pro pecunia occidentes, ſeu mandantes occidi quemlibet
Infidelem V. G. vel Paganum in ditionibus Chriſtiano-
rum toleratum, ut tenent Decian. *tract. crim. lib. 6. cap.
28. num. 18.* Farinac. *in append. de Immun. lib. 1. c. 5. §.
4. n. 20. & ſeq.* Marius Italia *de Immun. lib. 1. cap. 5. §.
4. num. 20.* Peregr. *de Immun. cap. 7. num. 39.* Delbene
l. c. num. 2. Bonac. *tom 4. diſp. 3. q. 7 punct. 7. n. 9.* Pignat.
l. c. n. 13., & alii plurimi. Et ratio eſt, quia Fidelis, vel In-
fidelis ſe habet materialiter & per accidens ad crimen aſ-
ſaſſinii, cum malitia, & quidditas formalis hujus crimi-
nis in hoc conſiſtat, quod quis pretio temporali vitam
hominis perdat. Tum quia c. Conſt. Greg. XIV. incip.
Cum alias non diſtinguit inter illos Aſſaſſinos, qui occi-
dunt, vel occidi faciunt Fideles, vel infideles, adeoque
intelligenda eſt de omnibus Aſſaſſinis ad textum *in l. de
pretio, ff. de public. & l. Præſes, ff. de offic. Præſid.*

Aſſaſſinus tamen non dicitur, qui adverſarium, cum 16
quo inimicitias gerebat, ſociis pecunia conductis, occi-
dit, quia non occidit incautum. Farinac. *in append. de
Immun. cap. 8. n. 232.* Ambroſin. *de Immun. cap. 7. n. 10.*
Peregrin. *de Immun. cap. 7. num. 45.* & alii. Sic etiam
non eſt aſſaſſinus, qui occidit communem inimicum, e- 17
tiamſi pecuniam ob alterius hoc acceperit, quia non oc-
cidit incautum, & qui pecuniam dedit, potius dicitur
inſtigator, quam Aſſaſſinus. Covarruvias *lib. 2. var. reſol.
cap. 20. num. 9.* Farinac. *in append. de Immunit. quæſt. 8.
n. 132.* Ambroſin *dict. cap. 7 num. 10.* Delben. *loc. cit.
ſect. 2. num. 1. & 2.* Gratian. *conſ. 53. num. 45 ac ſeq.
lib. 2.* Gabr. *conſ. 170. num 13. lib. 1.* Bonacin. *loc. cit.
num. 18.* Pignatell. *loc. cit. num. 15.* Lezana, Diana, & 18
alii plurimi. Nec etiam dicitur aſſaſſinus, qui ſine pre-
tio, & ſine pretii promiſſione aliquem interficit, ut al-
teri rem gratam faciat. Maſcard. *de prob. tom. 1. concl.
138. num. 2.* Menoch. *de arbit. lib. 2. centuria 4. caſu 360.
num. 42* Farinac. *loc. citat. num. 130.* Ambroſin. *loc. cit.* 19
num. 8. & alii paſſim. Nec etiam eſt Aſſaſſinus, qui oc-
cidit aliquem ob ſolam ſpem obtinendi præmium, aut
ob ſolas preces, aut alios reſpectus, quia in aſſaſſinio o-
pus eſt, ut adſit pecunia, vel aliqua res pretio æſtima-
bilis data, vel promiſſa loco pecuniæ. Sic Nicol. *loc. cit.
num. 32. limit. 4* Diana *tom. 1. num. 3. reſol. 18. & tom.
4 tract. 1. reſol. 109.* Farinac. *loc. cit. numer. 129.* & alii
multi apud ipſum cum Bald. Ambroſin. Peregrin. Pigna- 20
tell. & aliis plurimis. Nec etiam eſt Aſſaſſinus, qui a-
lium occidit ſpe ſuccedendi in bonis occiſi, aut vincen-
dæ litis, quia non accepta pecunia, nec habita promiſ-
ſione pecuniæ, ac ſine mandato occidit, uti requiritur
ad verum aſſaſſinium, *ex cap. Pro humani 1. de homicid.
in 6.* & expreſſe tenent Ambroſin. *loc. cit.* Peregrin. *loc.
cit. num. 51.* & alii.

De primo ad ultimum ad hoc ut poſſit de facili co- 21
gnoſci, an quis dicatur, & ſit vere Aſſaſſinus, ac prive-
tur Immunitate Eccleſiaſtica, ſciendum eſt, quod qua-
tuor

tuor principaliter requiruntur. Primo requiritur, ut præ-
22 cedat mandatum ad occidendum, textu expreſſo *in cit. c.*
pro humani 1. de homicid. in 6., & ibi Doctores communi-
23 ter. Secundo requiritur, quod ad occidendum mandata-
rius conducatur pretio certo ſoluto vel certe promiſſo, nec
ſufficit vaga; ac jactatoria promiſſio, ut ſi mandans homi-
cidium dicat mandatario ſe nunquam defuturum ipſius ne-
ceſſitatibus. Burſat. *lib. 1. conſ. 20. n. 4.* Vulpell. *conſ.* 143.
Pignatell. cum multis aliis *loc. cit. n.* 32. & ſic *Sac. Cong.*
Immun. in Mediolan. 21. *Septemb.* 1633. *lib. 2. decr. Paul.*
pag. 171. ubi decrevit, *quod non probata conventione, aut*
ſolutione certi pretii, non probatur qualitas aſſaſſinii, ideo-
24 *que reus in Eccleſiam confugiens gaudet Immunitate.* Ter-
tio requiritur, ut promiſſio ſit expreſſe acceptata, alioquin
nullam ponit obligationem, ac proinde non eſt pretio æſti-
mabilis, nec æquivalet pecuniæ Bald. *conſil.* 183. Decian.
lib. 9. cap. 30. numer. 17. Gratian. *Diſceptat. forenſ. lib. 4. cap.*
619. *nu.* 6. *& ſeq.* Farinac. *qu.* 113. *n.* 147. Boſſ. *de ho-*
micid. num. 35. Gabriel. *de maleſic. lib. 7. concl.* 1. 39.
Pignatell. *loc. cit. num.* 37. cum aliis, & Grammat. *conſ.*
11. *num.* 19. qui ſubdit non ſufficere promiſſionem eſſe
poſtea executam, quia requiritur, ut interveniat con-
ventio, & contractus mutuæ voluntatis inter mandantem,
& mandatarium, ut colligitur ex *cit. cap. Pro humani 1. de*
homic. in 6. & ex *cit. decreto Sac. Cong. Immunit. in Me-*
25 *diolan.* & ex alio ejuſdem Congr. Decreto mox adducen-
do. Quarto requiritur, ut conventio, & pecunia data,
vel alterius rei æquivalentis promiſſio acceptata ſit pro
ipſa occiſione, non autem pro alia re, ut pro expenſis
itineris, vel pro occiſore a morte eripiendo, vel pro ſi-
mili; requiritur enim ad verum aſſaſſinium, & ad priva-
tionem Immunitatis, quod homicidium committatur cum
pretio ſanguinis convento; Bald. *conſ.* 170. *num.* 21. *&* 23.
Boſſ. *loc. cit. nu.* 34. Farinac. *d. q.* 113. *numer.* 158. *& in*
append. Immunitatis cap. 8. *n.* 127. Ambroſin. *loc. cit. cap.*
7. *n.* 9. Pignatell. *loc. cit. num.* 38. Lezana, Bonac. & alii
paſſim, & expreſſe decrevit *Sac. Cong. Immunitatis in Aſ-*
ſiſien. 26. *Maji* 1632. *lib. 2. decr. Paul. pag.* 25. his ver-
bis: *Committens Homicidium abſque pretio ſanguinis conven-*
to gaudet Immunitate.

26 Clerici diffidati Aſſaſſini excluduntur a privilegio Ca-
nonis contra percutientes eos, & ſunt ſpoliati omni pri-
vilegio Clericali, & ſine alia degradatione, cum ſint ipſo
jure degradati, poſſunt occidi, vel verberari ſine Excom-
municatione, vel alia pœna. Angelus *verb. Aſſaſſinus nu.* 3.
Sylveſter *verb. Aſſaſſini qu.* 3. *&* 4. Jul. Clar. *§. final. q.* 36. *n.*
30. Squilant. *de privileg. Cler. cap.* 6. *nu.* 12. Covarruvias *lib.*
2. *variar. cap.* 20. *num.* 10. & alii paſſim, & colligitur
27 aperte ex *cap. pro humani 1. de homicid. in 6.* Cognitio
tamen Aſſaſſinii commiſſi a Clericis non ſpectat ad Curiam
Laicalem *Sac. Cong. Immunit* 26. *Martii* 1629. *lib. 1. decr.*
28 *Paul. pag.* 131. Nec Judex Laicus ullam habet Juriſdictio-
nem in Clericos ſub prætextu hujus criminis ante ſenten-
tiam declaratoriam, quæ non a Sæculari, ſed ab Eccle-
ſiaſtico Judice fieri debet. Clemens VIII. Conſtit. 37. in-
cip. *Æqua, & circumſpecta*, edita pro Hieroſolymitanis
18. Decemb. 1595. & *Sac. Cong. Epiſcop. in Caparen.* 14. *Fe-*
29 *bruarii* 1601. Sic etiam cognitio criminis Aſſaſſinii confu-
gientium ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum. *Sac. Cong.*
Immunit. in Amalphitana 4. *Decembris* 1626. *lib. 2. Paul.*
pag. 16.

30 Aſſaſſini veri incurrunt varias pœnas; Primo incurrunt
Excommunicationem ipſo facto, quæ tamen non eſt reſer-
31 vata, ut notat Gloſſ. *in cap. 1. de homic. in 6.* Farinac. *q.* 123.
32 & alii. Et hæc Excommunicatio incurritur, quamvis in-
tendens occidere, ſolum vulneret, & mors non ſequatur,
textu expreſſo *in cit. cap. Pro humani 1. de homicid. in 6.*
ibi: *Quamquam mors ex hoc forſan non ſequatur*. Secun-
33 do incurrunt pœnam perduellionis, ſeu diffidationis per-
petuæ a toto populo Chriſtiano ipſo facto in perſonam,
& bona ſua, ut tamquam publici hoſtes habeantur, itaut
poſſint impune occidi, nedum per Judicem, ſed etiam
per quemcumque privatum, quia idem eſt bannire, &
diffidare, quod ſtatuere, & præcipere; & impune poſ-
34 ſint occidi, ut *not. C. de accuſ. l. Reos*. Requiritur ta-
men prius ſententia declaratoria aſſaſſinii probati; & dum
textus *in d. cap. Pro humani*, dicit non requiri aliam ſen-
tentiam, debet intelligi, quod non requiratur ſententia,
quæ det licentiam occidendi, & hujuſmodi, quia ſufficit
quod declarentur Aſſaſſini, vel fautores; Sic Tabiena *verb.*
35 *Aſſaſſinus numer.* 2. Angelus *eodem verb. num.* 4. Farinac.
35 & alii. Tertio incurrunt pœnam depoſitionis, ſeu priva-
tionis omnis Dignitatis, Honoris, & Officii, ac Bene-
ficii ipſo facto *ex dict. cap. Pro humani*. Et hæc pœna
36 reſpicit tam Laicos, quam Clericos, dummodo prius præ-
cedat Declaratoria aſſaſſinii commiſſi, ut docet Suarez
diſp. 23. *ſect.* 5. *num.* 47. *de Cenſur.* ac de communi teſtatur
37 Farinac. *q.* 123. *n.* 17. Immo tam mandans, quam manda-
tarius, & omnis cooperans, effectu ſecuto incurrunt Ir-
regularitatem. Reginald. *lib.* 30. *numer.* 123. Suarez *de*
Cenſur. diſp. 44. *ſect.* 3. *num.* 7. Adeo ut Epiſcopus non
poſſit rehabilitare talem Irregularem ad retinendum Bene-
ficium, quamvis ſimplex, & de Jurepatronatus ſuæ Fa-
miliæ, de quo ſervat. ſervand. ſi privatus propter ſimile
homicidium, ut cenſuit *Sac. Cong. Concil. in una Cata-*

cen. 23. *Auguſti* 1631. Quarto tam mandans, quam man-
datarius, & cooperantes privantur eo ipſo Immunitate 38
Eccleſiaſtica, ex Greg. XIV. Conſtitut. incip. *Cum alias*,
& Benedict. XIII. Conſtit. incip. *Ex quo*, effectu, tamen
ſecuto, quia Aſſaſſini propter intentata, & non ſecuta aſ-
ſaſſinia gaudent Immunitate, ex declarat. *Sac. Cong. Im-*
mun. in una Mediolanenſ. 21. *Septembris* 1632. *& in una*
Meliten. 21. *Novembris* 1690. Et hic nota, quod aliæ pœ-
næ indictæ *in cit. cap. Pro humani 1. de homicid. in 6.* incur- 39
runtur etiam effectu non ſecuto, ut expreſſe loquitur tex-
tus ibi: *Quamquam mors ex hoc forſan non ſequatur*, & pœ-
na privationis Immunitatis Eccleſiaſticæ indicta in cit.
Gregoriana *Cum alias*, non incurritur, niſi effectu ſecu-
to, ut expreſſe declaravit *Sac. Cong. in cit. Mediolan. &*
etiam in una Bononienſ. 10. *April.* 1628. *& in una Floren-*
tina 10. *Julii* 1636.

Novæ additiones ex aliena manu.

Aſſaſſinium de Jure civili incognitum eſt. Jus Cano- 1
nicum primo mentionem de eo habuit in *c. Pro hu-*
mani, de homicid. in 6.

De Aſſaſſinii natalibus & antiqua ratione, conſule *Bo-* 2
hemer. in Decretal. lib. 5. tit. 12. §. 26. & ſequent. Ad-
de & *StryKium juridic. diſſert. tom. 6. diſput. 26. ſect. 2.*
num. 19. & ſequent.

Ut Aſſaſſinium commiſſum dicatur, tria & quidem co-
pulative a Doctoribus requiruntur. 1. Mandatum ad occi- 3
cidendum. 2. Ut pecunia vel alia merces interveniat cer- 4
ta data aut promiſſa. 3. Ut hujus præmii dati intuitu aut 5
ejuſdem ſaltem certa ſpe Aſſaſſinus mandatum det execu-
tioni, aut ad minimum deveniatur ad actum effectui proxi-
mum, *Theodor. in Colleg. criminal. diſput. 2. th. 4. lit. B.*

Hinc ſequitur 1. Quod aſſaſſinium non ſit, ſi a Man- 6
dante Mandatario data vel promiſſa ſit pecunia ad percu-
tiendum, non ad occidendum. 2. Quod ad aſſaſſinium non
ſufficiat generalis promiſſio. 3. Quod aſſaſſinium non in- 7
ducat mutuum depoſitum commodatum; Confer *Farinac.*
lib. 1. conſil. 10. ſer. per tot. Maſcard. de probat. lib. 1. 8
concluſ. 138. num. 11.

At ſunt qui tenent, Aſſaſſinium committi, ſi Mandans 9
promiſerit bona, & mala ſua ei fore communia; tum ſi
dixerit: Domus mea erit domus tua: Domus mea tibi ſem-
per erit aperta: Liberabo te a morte: Vide *Sorg. juriſpr.*
Forenſ. tom. 9 cap. 5. nu. 133. & Auctores ab eo cumu-
lato.

Crimen hoc tam atrox eſt, ut criminilæſæ majeſtatis 10
comparetur, *Farinac. lib. 1. conſil. 4. num.* 7. item latro- 11
cinio. Multa quoque ſingularia habet, quæ aliis crimini-
bus non ſunt annexa. 1. Quod in probando crimine illo,
ſi agatur coram Judice Eccleſiaſtico, probabilia etiam ſuf- 12
ficiunt argumenta, quum tamen alias criminis probatio-
nes luce meridiana clariores requirantur; ſecus ſi coram 13
Sæculari. 2. Quod Judex ſine accuſatione procedere va-
leat; quando nimirum conſtat aliquo modo de qualitate
aſſaſſinii, nequaquam vero ſi dubitetur. 3. Quod reus con- 14
fugiendo ad Eccleſiam non gaudeat ejus immunitate; alia-
que plura de quibus omnino vide *Farinac. quæſt.* 123. *in-*
ſpect. 3.

De mandante aſſaſſinium an gaudeat immunitate, & 15
quid effectu non ſequuto, vide contrarias inter ſe opinio- 15
nes apud *Sorg. Juriſprud. forenſ. tom. 9. cap. 5. num.* 139.
& ſequent. ubi ait, quod ex concordia de anno 1741.
inita S. Sedem inter, & Regem utriuſque Siciliæ in Re-
gno Neapolitano Mandans non gaudet immunitate, etiam
non ſequuto effectu, *dummodo* (ſunt verba concordiæ)
deventum fuerit ad actum proximum, hoc eſt ad inſul-
tum, ita ut intervenerit vulnus.

De Clerico Aſſaſſino vide quæ copioſe habet *Sorg.*
Juriſprud. forenſ. tom. 9. cap. 34. num. 10. & plur.
ſeq.

ASSECURATIO, ASSECURATOR,

SUMMARIUM.

1 *Aſſecuratio eſt contractus, quo ſuſcipitur in ſe pericu-*
lum alicujus rei alienæ pro pretio, vel intereſſe ac-
cepto.

2 *Licet poſſit aliquis etiam gratis aſſecurare, & ſuſcipe-*
re in ſe periculum, quæ erit quaſi gratuita dona-
tio, communiter tamen fit pro pretio, ſicut emptio,
& venditio.

3 *Hic contractus aſſecurationis eſt licitus, & non uſura-*
rius, ſi juſtum intercedat pretium pro ratione pericu-
li cum aliis conditionibus requiſitis.

4 *Conditiones ad Juſtitiam hujus aſſecurationis contractus*
requiſitæ principaliter ſunt: Prima, ut ſit æqualitas
inter pretium, quod aſſecuranti datur, & obligatio-
nem quam in ſe ſuſcipit ſecundum varias circumſtan-
tias temporum, locorum, & perſonarum.

5 *Et hæc æqualitas conſideranda eſt ex quantitate periculi*
tempore contractus, non autem ex rei eventu, juxta

communem hominum æſtimationem, & praxim cujuſque Regionis, & Civitatis.

6 *Secunda conditio eſt, ut aſſecurator ab eo qui petit aſſecurationem, moneatur de veris periculis, quibus ſubjacet res aſſecuranda, ſi aliqua adſint penitus incognita aſſecuratori.*

7 *Tertia conditio eſt, ut merces, quæ aſſecurantur, revera exiſtant, alias invalidus eſt aſſecurationis contractus.*

8 *Quarta conditio eſt, ut merces aſſecuratæ ſubſint revera, & expoſitæ ſint periculo, alias ſi aſſecurator ſciret merces non amplius ſubeſſe periculo, non valeret contractus, & teneretur aſſecurator reſtituere omne pretium acceptum.*

9 *Reſolvitur hic, primo quod ſi is, qui aſſecurationem petit, ſciat merces jam periiſſe, vel eſſe in eo ſtatu, in quo certiſſime perire debeant, non poteſt pretio promiſſo ſecuritatem ab alio exigere, & ſi aliquid tali doloſo contractu exigit, debet integre reſtituere.*

10 *Si tamen tempore aſſecurationis notitia deprædationis, vel deperditionis mercium haberi non potuit, licet de facto merces fuiſſent jam deperditæ ante celebrationem contractus, in tali caſu aſſecurator remanet obligatus.*

11 *Secundo reſolvitur, quod ſi quis non habeat merces in mari, ſed fingat eas habere, non eſt valida aſſecuratio, & aſſecurans, qui per fraudem & dolum adductus eſt a Mercatore ad præſtandam aſſecurationem mercium non exiſtentium, poteſt ſibi retinere pretium acceptum a Mercatore.*

12 *Tertio reſolvitur, quod aſſecurans, qui fingit ſe habere bona, quæ revera non habet, agit contractum invalidum aſſecurationis, & tenetur reſtituere pretium totum acceptum pro aſſecuratione; immo & damna Mercatori inde provenientia.*

13 *Quarto reſolvitur, quod ſi aſſecurans ſciat, vel per litteras amicorum, vel alio modo merces jam eſſe in tuto, vel perveniſſe navim ad portum, licet hoc ab aliis communiter ignoretur: non poteſt pretium ſibi pro aſſecuratione paciſci, & ſi pretium receperit, tenetur illud integre reſtituere, immo & omnia damna Mercatori inde ſecuta ex ejus dolo reſarcire.*

14 *Si autem aſſecurator non ſciat certo merces jam eſſe in tuto, ſed ſolum ſciat pericula magna ex parte ceſſaſſe, tunc poteſt aliquid accipere, & retinere pro quantitate decrementi, vel incrementi periculorum ſecundum prudentis viri judicium.*

15 *Sic etiam aſſecurator, qui ex Aſtrologia, aut ex alio capite cognoſcit non futuram in mari tempeſtatem; aut ex litteris amicorum ſcit mare eſſe ſecurum, & liberum a latronibus, & piratis non poteſt tantum accipere quantum alter aſſecurator, qui hæc ignorat; ſed ſolum poteſt accipere tantum pretii, quantum adhuc reſtat dubium periculi ratione cognitionis Aſtrologicæ ſæpe ſæpius nimis fallacis.*

16 *Aſſecuratio facta a periculo maris non extenditur ad alia pericula, & ideo ſatis erit, ſi merces ſalvæ pervenerint ad locum ſtatutum, & conventum, quidquid poſtea de illis contingat; ſi vero non pervenerint, tunc tenetur aſſecurator.*

17 *Si vero in contractu aſſecurationis exceptio facta ſit de uno tantum caſu, tunc manifeſte declaret omnes alios caſus fuiſſe comprehenſos.*

18 *Si mercium aſſecuratio facta fuerit ſuper una, & certa determinata navi, & poſtea ſine nova conventione merces deferantur ſuper diverſam, ſi fuerint deprædatæ, vel naufragio deperditæ, contra aſſecurantem agi non poteſt.*

19 *Aſſecurans merces, vel pecunias per loca periculoſa vehendas, intelligitur in ſe ſuſcipere periculum ſolius fortunæ, non autem culpa vehentis, aut alterius.*

20 *Aſſecurans navim, vel merces de uno loco ad alium, mercibus deperditis, vel deterioratis, tenetur reſarcire damnum ſecundum æſtimationem loci, ad quem erant deferendæ, & non ſimpliciter loci, a quo fuerunt levatæ, & ſic habita etiam ratione lucri, quod aſſecuratus percepiſſet ſalvis rebus in loco ad quem deferebantur.*

21 *Aſſecuratio navium, ſi ſit facta in forma ampliſſima ſe obligando ad omne riſicum & periculum per quod poſſit impediri tranſportatio ad locum conventum, nullum caſum excludere videtur, adeoque aſſecurans non poterit ſe excuſare quod merces non ſint.*

22 *Aſſecurator non poteſt conſequi integrum pretium aſſecurationis, ſi naves tum iter non fecerint, ejuſque integrale periculum non ſubierint. Immo pretium aſſecurationis præventive ſolutum reſtitui debet, retento aliquo, ſi navis totum iter deſtinatum non fecerit, ſed modicum.*

23 *Aſſecurationis cauſa unice conſiſtit in periculo itineris, quo ceſſante ſine culpa partium, deficit aſſecuratio, ita ut pretium correſpectivum non habeatur, vel ſolutum reſtituatur, competit tamen retentio medii ſemiſſi pro quolibet centenario, tamquam pretium proportionatum pro modico periculo.*

ASſecuratio eſt contractus, quo ſuſcipitur in ſe pe- 1
riculum alicujus rei alienæ pro pretio, vel intereſſe
accepto; *Eſt communis*. Licet enim poſſit aliquis etiam
gratis aſſecurare, & ſuſcipere in ſe periculum, quæ erit 2
quaſi gratuita Donatio, communiter tamen fit pro pre-
tio, ſicut emptio, & venditio; qui enim pretio aſſecu-
rat, videtur vendere ſuam obligationem, qua ſe obligat
ad ſolvendum rei æſtimationem, dato quod perierit, &
alter hanc videtur emere. Sic Molina *diſp.* 507. *num.* 2.
Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. cap.* 28. *dubit.* 4. *numer.* 24. Lugo *de
juſtit. & jur. tom.* 2. *diſp.* 31. *ſect.* 7. *num.* 93. & alii paſ-
ſim, & Rota *part.* 2. *deciſ.* 688. *num.* 4. ubi dicit quod
*aſſecurare idem importat, ac ſe obligare, adeoque aſſecurans
ſtatim conveniri poſſit*, & expreſſe *part.* 19. *tom.* 2. *dec.* 447.
num. 7. Et hic contractus aſſecurationis eſt licitus, & non 3
uſurarius, ſi juſtum intercedat pretium pro ratione peri-
culi, cum aliis conditionibus numero ſequenti aſſignandis.
Rota *part.* 17. *deciſ.* 400. *num.* 1. & *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.*
369. *num.* 89. & Doctores communiter.

Conditiones ad juſtitiam hujus aſſecurationis contractus 4
requiſitæ principaliter ſunt: Prima, ut ſit æqualitas in-
ter pretium, quod aſſecuranti datur, & obligationem,
quam in ſe ſuſcipit ſecundum varias circumſtantias tem-
porum, locorum, & perſonarum; ſicut enim in contra-
ctu emptionis, & venditionis debet ſervari æqualitas in-
ter pretium, & rem venalem, ita in contractu aſſecu-
rationis inter pretium, & illam obligationem, quæ alte- 5
ri venditur. Et hæc æqualitas conſideranda eſt ex quan-
titate periculi tempore contractus, non autem ex rei even-
tu, juxta tamen communem hominum æſtimationem,
& praxim cujuſque Regionis, & Civitatis. Secunda con-
ditio eſt, ut aſſecurator ab eo, qui petit aſſecurationem,
moneatur de veris periculis, quibus ſubjacet res aſſecu-
randa, ſi aliqua adſint penitus incognita aſſecuratori; 6
ſicuti venditor tenetur manifeſtare vitium, & defectum
intrinſecum rei penitus incognitum emptori. Tertia con- 7
ditio eſt, ut merces, quæ aſſecurantur, revera exiſtant,
alias invalidus eſt aſſecurationis contractus, cum non poſ-
ſint aſſecurari merces, quæ non exiſtunt. Quarta con- 8
ditio eſt, ut merces aſſecuratæ ſubſint revera, & expo-
ſitæ ſint periculo, alias ſi aſſecurator ſciret, merces non
amplius ſubeſſe periculo, ex quo jam perveniſſent ad por-
tum, vel terminum, non valeret contractus, & teneretur
aſſecurator reſtituere omne pretium acceptum, cum pe-
riculum, pro quo datur pretium non adeſſet; unde iſtis
bene ponderatis,

Reſolvitur, primo quod ſi is, qui aſſecurationem petit, 9
ſciat merces jam periiſſe, vel eſſe in ſtatu, in quo cer-
tiſſime perire debeant, non poteſt pretio promiſſo ſecuri-
tatem ab alio exigere, & ſi aliquid tali doloſo contra-
ctu exegit, debet integre reſtituere. *Sic communiter Do-
ctores*, & Rota *part.* 2. *deciſ.* 88. *num.* 1. & *part.* 19. *tom.* 10
1. *deciſ.* 373. *num.* 31. Si tamen tempore aſſecurationis
notitia deprædationis, vel deperditionis mercium haberi
non potuit, licet de facto merces fuiſſent jam deperditæ
ante celebrationem contractus, in tali caſu aſſecurator
remanet obligatus, quia mens contrahentium juxta rece-
ptam praxim eſt, ut periculum intelligatur ſuſceptum etiam
quoad præteritum, ſi mercator ignorat, merces eſſe de-
perditas. Ita Rebell. *de obligat. juſtit. lib.* 16. *de contractu
aſſecurationis quæſt. unica num.* 7. & alii cum Rota *part.*
19. *tom.* 1. *dict. deciſ.* 373. *num* 33. & 34. & *part* 6. *deciſ.*
229. *num.* 17. In hac tamen ultima *deciſ. num.* 19. dicit
Rota, *quod dum dicitur, quod aſſecurationis contractus poteſt
fieri de re perempta, id intelligitur verum, quando adeſt pa-
ctum expreſſum, ut etiam jam perempta nave, aſſecurator te-
neatur de interitu*.

Secundo reſolvitur, quod ſi quis non habeat merces in 11
Mari, ſed fingat eas habere, non eſt valida aſſecuratio.
Doctores communiter, & Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 447.
num. 4. & aſſecurans, qui per fraudem, & dolum addu-
ctus eſt a Mercatore ad præſtandam aſſecurationem mer-
cium non exiſtentium, poteſt ſibi retinere pretium acce-
ptum a Mercatore, quia nihil retinet, invito Domino,
cum quo quantum in ſe fuit, voluit juſtum aſſecuratio-
nis contractum inire; Tum quia ſicut adductus per frau-
dem ad ludendum, poteſt lucrum in ludo acquiſitum re-
tinere, quamvis qui fraude utitur, non poſſit aliquid lu-
crari, ita etiam aſſecurator; Bonacina *de Contractib diſp.*
3. *part.* 9. *punct.* 3. *num.* 3. *verſ. Reſpondeo affirmative*, &
multi alii apud ipſum. Sabell. *ſumm. diverſ. tract.* §. *Aſſe-
curatio num.* 5. Sanctar. Luſitan. *tract. de aſſecurat. & Spon-
ſion. par.* 3. *num.* 10. & *ſeq.*

Tertio reſolvitur, quod aſſecurans, qui fingit ſe ha- 12
bere bona, quæ revera non habet, agit contractum inva-
lidum aſſecurationis, & tenetur reſtituere pretium totum
acceptum pro aſſecuratione, immo & damna Mercatori
inde provenientia, quia illorum eſt cauſa injuſta: Dolus
enim dedit cauſam contractui, nec Mercator contractum
aſſecurationis celebraſſet, nec aliquod ei pretium pro aſ-
ſecuratione dediſſet, ſi cognoviſſet, aſſecuratorem non
habere bona ad ſolvendum, mercibus pereuntibus. *Com-
munis Doctorum*.

Quarto reſolvitur, quod ſi aſſecurans ſciat, vel per lit- 13
teras Amicorum, vel alio modo merces jam eſſe in tuto,
vel

vel perveniſſe navim ad portum, licet hoc ab aliis communiter ignoretur, non poteſt pretium ſibi pro aſſecuratione paciſci; Cum periculum, pro quo datur pretium, non adſit, & per hoc ſi pretium receperit, tenetur illud integre reſtituere; immo & omnia damna Mercatori inde ſecuta ex ejus dolo reſarcire, ut *tenet Communis*.

14 Si autem aſſecurator non ſciat certo merces jam eſſe in tuto, ſed ſolum ſciat pericula magna ex parte ceſſaſſe, tunc poteſt aliquid accipere, & retinere pro quantitate decrementi, vel incrementi periculorum ſecundum prudentis viri judicium. Azorius *inſtit. Moral. part.* 2. *lib.* 11. *cap.* 18. *dub.* 5. *&* 9. Molina *deciſ.* 507. *num.* 3. Leſſius, Lugo & alii paſſim.

15 Sic etiam aſſecurator, qui ex aliquo capite cognoſcit non futuram in mari tempeſtatem, aut ex litteris Amicorum ſcit mare eſſe ſecurum, & liberum a latronibus, & piratis, non poteſt tantum accipere, quantum alter aſſecurator, qui hæc ignorat, ſed ſolum poteſt accipere tantum pretii, quantum adhuc reſtat dubium periculi ratione cognitionis ſæpe ſæpius nimis fallacis. Et ratio eſt, quia aſſecuratio eſt contractus ſortis, quo periculo perdendi, & lucrandi quis ſe exponit, unde qui ſcit nullum, aut minus fore periculum, nulli, aut minori periculo ſe exponit, adeoque non poteſt tantum accipere, quantum alter aſſecurator, qui hæc ignorat, cum ille talia ignorans, contractum ſortis cum Mercatore iniret cum æqualitate conditionis, quod eſt juſtum, & talia cognoſcens iniret cum conditionis inæqualitate, quod eſt injuſtum. Sic Azorius *loc. cit.* Salonius, Lugo, Valentia, Toletus, Bonacina, & alii paſſim.

16 Aſſecuratio facta a periculo maris non extenditur ad alia pericula, & ideo ſatis erit, ſi merces ſalvæ pervenerint ad locum ſtatutum, & conventum, quidquid poſtea de illis contingat; ſi vero non pervenerint, tunc tenetur aſſecurator; *l.* 1. *Cod. de nautis fœnorum.* Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 24. *n.* 6. *& part* 12. *deciſ.* 157. *num.* 26. *& ſeq.*

17 Si vero in contractu aſſecurationis, exceptio facta ſit de uno tantum caſu, tunc manifeſte declarat, omnes alios caſus fuiſſe comprehenſos. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 58. *num.* 9. Sic uti omne periculum in ſe aſſumentes uno tantum excepto, in reliquis omnibus undequaque tenentur: Rota *part.* 16. *deciſ.* 420. *num.* 5.

18 Si mercium aſſecuratio facta fuerit ſuper una, & certa determinata navi, & poſtea ſine nova conventione merces deferantur ſuper diverſam, ſi fuerint deprædatæ, vel naufragio deperditæ, contra aſſecurantem agi non poteſt. Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 54. *num.* 18.

19 Aſſecurans merces, vel pecunias per loca periculoſa vehendas, intelligitur in ſe ſuſcipere periculum ſolius fortunæ, non autem culpæ vehentis, aut alterius; *l. Cum proponas*, ubi Bart. Bald. Caſtor. & alii, & in *l. penult. Cod. de naut. fœner.* Leotin. *conſ.* 23. Paul. Chriſtin. *deciſ. Belg* 47 *num.* 5. *&* 6. *vol.* 3.

20 Aſſecurans navim, vel merces de uno loco ad alium, mercibus deperditis, vel deterioratis, tenetur reſarcire damnum ſecundum æſtimationem loci, ad quem erant deferendæ, & non ſimpliciter loci, a quo fuerunt levatæ, & ſic habita etiam ratione lucri, quod aſſecuratus percepiſſet, ſalvis rebus in loco, ad quem deferebantur. Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 218. *per tot. & part.* 7. *deciſ.* 47. *per totum.*

21 Aſſecuratio navium, ſi ſit facta in forma ampliſſima ſe obligando ad omne riſicum, & periculum, per quod poſſit impediri tranſportatio ad locum conventum, nullum caſum excludere videtur, adeoque aſſecurans non poterit ſe excuſare, quod merces non ſint deperditæ: ſed alibi ex facto Principis aſportatæ. Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 24. *per totam.*

22 Aſſecurator non poteſt conſequi integrum pretium aſſecurationis, ſi naves totum iter non fecerint, ejuſque integrale periculum non ſubierint. Rota *part.* 18. *tom.* 2 *deciſ.* 445. *num.* 5. Immo pretium aſſecurationis præventive ſolutum, reſtitui debet, retento aliquo, ſi navis totum iter deſtinatum non fecerit, ſed modicum. Rota *part.* 18. *tom.* 2 *deciſ.* 713. *num.* 1. *&* 9. Aſſecura-
23 tionis enim cauſa unice conſiſtit in periculo itineris, quo ceſſante ſine culpa partium, deficit aſſecuratio, itaut pretium correſpectivum non debeatur, vel ſolutum reſtituatur. *Rota ibi num.* 3 *&* 6. competit tamen retentio medii ſcuti pro quolibet centenario tamquam pretium proportionatum pro modico periculo. Rota *ib. num.* 9.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 VOx aſſecurationis non uno ſenſu accipitur; nam &
dotis reſtituendæ ſecuritatem ac indemnitatem *aſſecurationem* vocari tradit *Anton. Fab. in Cod. lib.* 5. *tit.* 7.
defin. & 3. Salvum Conductum eodem vocabulo de gaut
2 *de Franch. dec.* 717. *& ibi Revit. in Addit.* Quin voce ita
3 uſu recepta omnes ſecuritates ſeu cautiones veniunt.
4 Hic vero pro negotio illo accipitur, quo quis mercium
alio tranſvehendarum periculum ſuſcepit.
5 De definitione aſſecurationis non conveniunt inter ſe
Doctores. Non male ea definitur *a Kuricke in Diatrib. de*
Aſſecuratione in principio = *Conventio qua quis periculum tra-*
jiciendarum, vel alio terra marique vehendarum mercium, vel
etiam navis ipſiuſmet, & indemnitatis eo nomine præſtationem
in ſe pro certo periculi pretio, ſive præmio recipit. Alia enim 6
eſt aſſecuratio terreſtris, quæ fit ratione rerum & mercium, quæ per terram alio tranſvehuntur, licet rara; 7
alia maritima, quæ merces per mare venientes vel abeun- 8
tes concernit, eaque frequentiſſima. Vocabulum aſſecurationis Juriſconſultis incognitum fuiſſe inter omnes con- 9
venit. Sunt tamen qui autumant, plane ignotam haud
fuiſſe ſuſceptionem periculi vel damni ex certa conventione; Innituntur hi *Livio lib.* 3. *cap.* 49. tum & maxime
Suetonio in Claudio cap. 18.

Utrum aſſecuratio contractus ſit nominatus an inno- 10
minatus, magna quæſtio eſt; *Stypman. de Jur. marit. p.* 4.
cap 7. *a n.* 159. tenet, aſſecurationem eſſe contractum
nominatum. Contra aſſecurationem contractum eſſe innominatum volunt *Santern de Aſſecur. p.* 1. *num* 7. *Rutger.*
Roland de commiſſ. par. 2. *lib.* 3 *cap.* 15. *num.* 5.

Effectus hujus quæſtionis præcipue in eſſe ſecundum 11
mox allegatos alioſque Doctores conſiſtit, an aſſecuratio
admittat pœnitentiam nec ne, nam licita eſt in contractibus innominatis pœnitentia. Ceterum quum moribus ho-
diernis ex quovis deliberato inito pacto detur actio, ſupervaca- 12
nea eſt dicta quæſtio, & abſolute pronunciandum, in aſſecuratione locum non eſſe pœnitentiæ, ſive nominatus, ſive
innominatus contractus ea dijudicetur. Confer *Struv. S. J.*
C. ex 25 *th.* 48. *ibiq.* in addit. *Muller.* & omnium optime *Stryck juriſdic. differt tom.* 12. *diſp.* 16 *cap.* 3. *num.*
12. *& duob. ſequent.* Ex quo ſequitur, quod etiam non-
dum ſoluto pretio Aſſecurator teneatur de periculo, 13
Stryckius juridic. differt. tom 9. *diſput.* 7. *part.* 1. *cap* 4.
§. 7. Ad amputandas vero controverſias præſtat vel fa-
cultati pœnitendi expreſſe renunciare, vel præmium aſſe- 14
curanti mox dare.

Quid nomine periculi in hoc contractu veniat cum pri- 15
mis videndum. Periculum quo exiſtente committitur aſſecuratio eſt, ut recte ait *Henricus Cocceji ad Grot. de Jur.*
bell. & pac lib. 2. *cap.* 12. § 23. caſus fortuitus incertus, quo extrinſecus damnum mercibus accidit, quale eſt
quod a tempeſtatibus, piratis, incendiis, ſcopulis &c. me-
tuitur. Nec ſoliti tantum ſed & inſoliti omnino conti- 16
nentur, licet diſſentiat *Marquard. de Mercat. lib.* 2. *cap.* 13.
num 66 Hinc primo recte videtur ſentire *Savary* in ſuo
Perfecto Negotiatore judicio 60., quod etiamſi periculum ſu- 17
ſceptum ſit *ſans aucune exception & reſerve quelconque:* nihilo tamen ſecius *l'Aſſureur* (ſunt ejus verba) *n'eſt point*
tenu de la baratterie de Patron, ni obligé d'indemiſer l'aſſuré du vol qu'a fair le Maitre de Navire des Marchandiſes
aſſurées. La raiſon eſt, que baratterie de Patron ne peut paſſer pour cas fortuit qu'a l'egard du Bourgeois du Navire:
quidquid in contrarium moliatur *Kuricke* in allegata *diatriba de Aſſecuratione ſub initium.*

Secundo nec periculi nomine venit quod intrinſecus ex 18
ipſa mercium conditione naturæ vitio accidit. *Neque enim*
(opportune Henric. de Cocceji ubi ſupra) *damna ſunt quæ*
aliunde mercibus allata, ſed ex ipſis nata ſunt, nec pericula
itinerum, ſed vitia mercium. Quin hi caſus nec in ſe ſemper
incerti ſunt, ſed ſere a Peritis præſpici poſſunt, etſi alios latent; Immo cauſa horum caſuum in ipſis mercibus jam tum
& quaſi ab initio exiſtit: Quinimo *laudatus Auctor* tenet,
non valere pactum aſſecurationi adjectum, ut præſtentur 19
hi quoque caſus intrinſeci, idque quia contractus hic,
qui ratione tantum periculi illius incerti, & futurorum eventuum permittitur, hoc pacto uſurarius evaderet.

Tertio nec valet aſſecuratio, quæ concepta eſt in præ- 20
teritum vel præſens, puta ſi Navis in itinere perierit
dabo, quum periculum non amplius ſit rei jam præteritæ, nec caſus, aut eventus niſi in futurum: Confer *Maſtrill dec.* 284. *num.* 36. *& plur. ſequent.*

Idque ſive ignota, ſive & multo quidem magis nota 21
fuerit res illa præterita. Num autem hac ignorantia rei 22
præteritæ conventio hæc, ſi valere nequeat uti aſſecuratio, ſaltem valere poſſit uti ſponſio, vel alius contractus
innominatus, conſuetudine *Henric de Cocceji loco mox allegato.*

De periculo etiam illud diſcutiendum eſt, utrum du- 23
ret de portu in portum, an de litore in litus. Niſi autem contrarium expreſſe conventum ſit, vel moribus earum gentium obtineat, periculum de portu in portum
durat. Quo ſit, ut ſi forte vis maris aut Piratarum in
ipſum portum effundatur, damnumque dederit; tenebitur Aſſecurator, licet nauta nondum e portu ſolverit,
non item ſi merces quum immitti in navim deberent in
litore poſitæ ſunt, atque a mari hauſtæ vel a Piratis raptæ; Adi *Henricum de Cocceji ibidem.*

De præmio nihil certi definiri poteſt, ſed uti naviga- 25
tio longinqua vel brevis, & loca pluribus periculis obnoxia ſunt, ita hoc præmium extenditur vel remittitur,
Stypman. de jur. marit. part. 4. *cap.* 7. *num.* 354. *& plur.*
ſequent. Henric. de Cocceji loco toties citato, ubi & de conditionibus, quæ præmio adjici poſſunt, illudque vel augent vel minuunt differit.

In computando damno, cujus loci & temporis æſtima- 27
tio inſpicienda ſit, non incongrue hic quæritur. Juxta autem naturam contractus nullius certi loci, vel temporis æſti-

matio ſpectanda eſt, ſed quanti merces emptæ fuere. Id
enim ex natura aſſecurationis agitur, ut indemnis ſerve-
tur Aſſecuratus, nequaquam vero ut lucrum capiat, *Hen-
ricus de Cocceji in docta diſput. de Aſſecuratione* §. 49.
28 Aliud vero contrahentes convenire poſſunt, quod exem-
plis illuſtrat *Samuel de Cocceji ad Grotium de Jur. Belli,*
29 *& Pacis lib. 2. cap. 12. §. 23.* Omittendum vero haud eſt,
quod ſtatutum illud Genuenſe, ut medietate itineris pre-
tia diſtinguantur, & loci unde ſolvitur pretium ſpectetur,
ſi medium iter nondum emenſa navis fuerit, alias autem
ejus loci in quem iter dirigitur, communiter receptum
eſt, *Coren. rer. judicat. obſerv. 41. in not. ad n. 4.*
30 Formulas hujus contractus exhibent *Scaccia de commerc. §. 1. quæſt. 1. n. 141. Marquard. lib. 12. cap. 13. num. 68.* aliique.
31 De actione competente Aſſecurato ad obtinendum va-
lorem mercium, & Aſſecuratori ad habendum præmium,
tum de tempore quo ab utroque ſua actio inſtitui poteſt,
plene *Stypmann. de Jure marit. part. 4. cap. 7. a n. 426. ad*
32 *plur. ſequent.* Idem quoque Auctor eodem loco diſputat &
de exceptionibus, quæ utrique, tam Aſſecurato quam
Aſſecuranti competunt.
33 Quoniam in antiquis legibus circa materiam aſſecuratio-
nis nihil ſpeciatim diſpoſitum, quæri ſolet, ex quibus le-
gibus de ea judicandum, *Kuricke in diatriba de Aſſecu-
ratione, & Strykius juridic. diſſert. tom. 13. ſect. 3. cap. 5.
§. 30.* ajunt, recurri ut plurimum ad conſuetudines Burſæ
Antuerpienſis vel etiam Amſtelodamenſis, ordinationeſque
illas quas Philippus II. Hiſpaniarum Rex ſuis maritimis
Ordinationibus adnexuit, ut & Amſtelodamenſium ad hoc
condita plebiſcita, niſi quæ Civitas ſuas leges vel conſue-
34 tudines habeat. Quod ait Auctor *n. 15.* de Aſtrologia,
meræ nugæ ſunt, ideoque corruunt conſectaria propoſita.
35 Ceterum qui plenius inſtrui cupit de hoc aſſecurationis
contractu, legat quas de eo evulgarunt diſſertationes *Her-
tius, Kuricke,* & qui primo loco nominandus erat *Hen-
ricus de Cocceji,* tum adeat *Marquard. de Jure Mercatur.
tom. 2. litt. R. & S. Stypmann. de Jure maritim. part. 4. cap. 7. la Placette de Reſtitutione lib. 4. cap. 15.* aliiſque.

ASSISTENTIA, ASSISTERE.

SUMMARIUM.

1 *Aſſiſtentia Epiſcopo facienda eſt juxta Cæremoniale.*
2 *Aſſiſtentia cum Pluviali Epiſcopo celebranti facienda eſt a prima Dignitate, vel a primo Canonico in Ordine Presbyterali conſtituto, quocumque nomine appelletur.*
3 *Et quamvis prima Dignitas ſit unica, tenetur ad præſtandam hanc Epiſcopo aſſiſtentiam & recuſans poteſt cogi pœnis, & Cenſuris Eccleſiaſticis.*
4 *Et dum eſt in aſſiſtentia apud Epiſcopum, intelligitur præſens in Choro tam in Eccleſia Cathedrali, quam in alia Eccleſia.*
5 *Aſſiſtentia duorum Canonicorum ſemper convenit Epiſcopo, ſive celebret, ſive Divinis Officiis aſſiſtat.*
6 *Et hoc intelligitur de Epiſcopo loci Ordinario tantummodo.*
7 *Et hæc aſſiſtentia duorum Canonicorum hinc inde facienda eſt a Canonicis Præbendæ Diaconalis; illis deficientibus, a Canonicis Præbendæ Subdiaconalis, & etiam illis deficientibus, ab ultimis Canonicis Presbyteris.*
8 *Aſſiſtentia, quæ fit ad Miſſam, & Veſperas, facienda eſt cum Pluviali.*
9 *Aſſiſtentes Epiſcopo Diaconi, & Subdiaconi omnibus aliis præferuntur.*
10 *Unde aſſiſtentes licet minus Digni, ratione aſſiſtentiæ inter Dignitates thurificantur, & accipiunt pacem.*
11 *Immo Canonici parati aſſiſtentes Epiſcopo præcedunt Vicarium Generalem; & ſunt ante ipſum thurificandi.*
12 *Et ſic poſt Epiſcopum etiam ante Magiſtratum, quamvis ſit de majoribus.*
13 *Aſſiſtentes Canonici ſupervenientibus Dignitatibus, vel Canonicis Dignioribus, debent diſcedere, & locum aſſiſtentiæ Digniorem cedere Dignioribus ſecundum conſuetudinem & uſum Cappellæ Papalis.*
14 *Aſſiſtentes Dignitates, & Canonici, vel aliquo modo Epiſcopo ſolemniter celebranti inſervientes, nullo modo tenentur genuflectere.*
15 *Canonici duo aſſiſtentes Epiſcopo debent eligi ex numero Diaconorum, quando Præbendæ ſunt diſtinctæ.*
16 *Aſſiſtentes Presbyter, ſive Dignitas ſit, ſive Canonicus, & non Diaconus Evangelii, debet Epiſcopum thurificare.*
17 *Non convenit, ut Epiſcopus in Veſperis decantandis per aliquam ex Dignitatibus Cathedralibus ſtante penuria Sacerdotum, admittat pro aſſiſtentibus cum Pluvialibus Clericos in minoribus conſtitutos, etiam in ſolemnioribus Feſtivitatibus.*
18 *Aſſiſtere tenentur Epiſcopo celebranti Diaconus, ſeu prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum Miniſtros, qui cantant Evangelium, & Epiſtolam, & ſic aſſiſtere debent Digniores, & honoratiores.*
19 *Canonici tenentur Epiſcopo aſſiſtere non modo in Cathedrali, verum etiam in quibuſcumque Civitatibus Eccleſiis, ad quas ad publicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas Epiſcopum ire contigerit.*
20 *Dummodo tamen in Cathedrali numerus ſufficiens Canonicorum, & Miniſtrorum remaneat, ut officium, ac ſervitium Chori non deſeratur.*
21 *Secus ſi ad private celebrandum acceſſerit ad alias Eccleſias, quia tunc Canonici cogi non poterunt ei aſſiſtere.*
22 *Immo Epiſcopo Miſſam private celebranti neque in Cathedrali tenentur Canonici ei aſſiſtere; & quatenus Epiſcopo in his Miſſis privatis inſerviunt, non gaudent Diſtributionibus.*
23 *Niſi tamen ex conſuetudine Eccleſiæ aſſiſtere tenerentur, quia talis conſuetudo eſſet obſervanda, & Canonici aſſiſtentes non amitterent Diſtributiones quotidianas.*
24 *Ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, ſi adſint, pertinet aſſiſtere Epiſcopo Pontificaliter celebranti etiam in Eccleſia Collegiata, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium, etiamſi numerus alioquin ſufficiens ſit Presbyterorum. Id tamen videtur intelligendum ſolum quando Canonici Cathedralis interveniunt Capitulariter, non autem quando uti ſinguli.*
25 *Quod etiam procedit, quando Epiſcopus celebrat, aut Miſſæ ſeu Veſperis ſolemnibus quacumque ex cauſa intereſt in Eccleſiis exemptis, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis, intra fines tamen ſuæ Diœceſis exiſtentibus. Et id etiam eſt intelligendum ſolum de Canonicis Cathedralis intervenientibus Capitulariter, non autem ut ſinguli.*
26 *Canonici, qui aſſiſtunt Epiſcopo cum Cappa, non tenentur ei ponere & deponere birettum, ſicuti ei tenentur ponere, & deponere Mitram.*
27 *Canonici duo Diaconi aſſiſtentes, & non Presbyter aſſiſtens, debent elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat Altare.*
28 *Canonici aſſiſtere debent Epiſcopo, quando facit Ordinationes, tam ſi faciat cum Miſſa ſolemni, quam ſi faciat cum Miſſa privata.*
29 *Diaconi aſſiſtentes non tenentur, immo non debent inſervire Archiepiſcopo de Bugia, ſeu candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Cappellanum.*
30 *Et non poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Archiepiſcopo in Miſſis privatis præter conſuetudinem.*
31 *Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo, quando nomine proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exercet.*
32 *Eadem enim obſequia præſtanda ſunt Epiſcopo Delegato, quæ præſtari debent Deleganti.*
33 *Canonicorum duorum aſſiſtentiam habere non debet Epiſcopus Suffraganeus ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui ſunt cantaturi Evangelium, & Epiſtolam, ſicut haberet proprius Epiſcopus.*
34 *Niſi conſuetudo antiqua id permitteret.*
35 *Canonici, & Dignitates omnes non debent aſſiſtere parati, quando Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrat, ſed in habitu ordinario, ſicut & quando facit Ordinationes, Conſecrationes, vel alias ſimiles functiones pro Ordinario; quo caſu illi tantum debent accipere paramenta, qui ſunt neceſſarii in miniſterio.*
36 *De primo ad ultimum circa aſſiſtentiam faciendam Epiſcopo a Dignitatibus, & Canonicis ſervandum eſt Cæremoniale Romanum.*
37 *Prout etiam circa alia omnia ſervari debet.*
38 *Qui aſſiſtit in Choro Miſſæ conventuali, non poteſt portare pileolum per totum Canonem; in aliis vero Divinis Officiis uti poteſt.*
39 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris, ad n. 41.*

Aſſiſtentia Epiſcopo facienda eſt juxta Cæremoniale: 1
Sac. Congreg. Rit. in Legionen. 1. Junii 1601. Aſſiſten-
tia cum Pluviali Epiſcopo celebranti facienda eſt a prima 2
Dignitate, vel a primo Canonico in Ordine Presbyterali
conſtituto, quocumque nomine appelletur, ſive Archidia-
conus, ſive Archipresbyter, ſive Decanus; *Sac. Rit. Con-* 3
greg. in Reatina 10. Januarii 1609., *& in Vercellenſi 7.
Auguſti 1610.* Et quamvis prima Dignitas ſit unica, te-
netur ad præſtandam hanc Epiſcopo aſſiſtentiam, & re-
cuſans poteſt cogi pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, *Ead.
Sac. Congreg. in dict. Reatina 10. Januar. 1609.*, *& in Ca-
ſagurtiana 12. Decembr. 1620.* Et dum eſt in aſſiſtentia
apud Epiſcopum, intelligitur præſens in Choro, tam in 4
Eccleſia Cathedrali, quam in alia Eccleſia; *Ead. Sac.
Congreg. in Camerinenſi 15. Martii 1608.* Aſſiſtentia duo- 5
rum Canonicorum ſemper convenit Epiſcopo, ſive cele-
bret, ſive Divinis Officiis aſſiſtat; *Ead. Sac. Congreg. in
Granaten. 10. Maji 1608.* maxime quando eſt paratus, ut
in Saonen. 21. Auguſti 1704., *& in Æſina 30. Auguſti 1602.*
Et hoc intelligitur de Epiſcopo loci Ordinario tantummo-
do, ut in *Cæſaraugustana 9. Maji 1606.* Et hæc aſſiſtentia

duo-

duorum Canonicorum hinc inde facienda eſt a Canoni-
cis Præbendæ Diaconalis ; Illis deficientibus a Canonicis
7 Præbendæ Subdiaconalis , & etiam illis deficientibus , ab
ultimis Canonicis Presbyteris ; *Eadem Sac. Congreg. in*
8 *Saluen.* 17. *Julii* 1606. Aſſiſtentia , quæ fit ad Miſſam ,
& Veſperas , facienda eſt cum Pluviali . *Ead. Congregat.*
4. *Augusti* 1602.
9 Aſſiſtentes Epiſcopo Diaconi , & Subdiaconi omnibus
aliis præferuntur . *Sac. Cong. Rit. in Caput aquen.* 18. *Maji*
10 1608. Unde Aſſiſtentes licet minus digni ratione aſſiſten-
tiæ inter Dignitates thurificantur pacem . *Ead. Sacr.*
Cong. in Cremonſ. 18. *Septemb.* 1602. *& in Nolana* 43. *Maji*
11 1603. *& in Bracharen.* 19. *Junii* 1609 Immo Canonici
parati aſſiſtentes Epiſcopo præcedunt Vicarium Genera-
lem , & ſunt ante ipſum thurificandi . *Ead. Sac. Cong* 6.
12 *Martii* 1610. Et ſic poſt Epiſcopum , etiam ante Magi-
ſtratum , quamvis ſit de Majoribus . *Ead. Sac. Cong. in*
13 *Parav.* 12. *Martii* 1602. Aſſiſtentes Canonici ſupervenien-
tibus Dignitatibus, vel Canonicis dignioribus, debent di-
ſcedere , & locum aſſiſtentiæ digniorem cedere digniori-
bus , ſecundum conſuetudinem , & uſum Cappellæ Pa-
palis . *Ead. Sac. Cong. in Aſten.* 18. *Novembris* 1606. *& in*
14 *Ferrarien.* 20. *Junii* 1609. Aſſiſtentes Dignitates , & Ca-
nonici , vel aliquo modo Epiſcopo ſolemniter celebranti
intervientes , nullo modo tenentur genuflectere. *Ead Sac.*
15 *Cong. in Monopolitana* 15. *Decemb.* 1632. Canonici duo aſ-
ſiſtentes Epiſcopo debent eligi ex numero Diaconorum ,
16 quando Præbendæ ſunt diſtinctæ . *Ead. Sac. Congr. in No-*
lana 14. Maji 1603. Aſſiſtens Presbyter , ſive Dignitas
ſit , ſive Canonicus , & non Diaconus Evangelii debet
Epiſcopum thurificare . *Ead. Sac. Congreg. in Placentina*
17 19. *Maji* 1607. Non convenit , ut Epiſcopus in Ve-
ſperis decantandis per aliquam ex Dignitatibus Cathedra-
lis ſtante penuria Sacerdotum , admittat pro aſſiſtentibus
cum Pluvialibus Clericos in minoribus conſtitutos, etiam
in ſolemnioribus Feſtivitatibus . *Ead. Sac. Cong. in Caſer-*
tana 18. *Sept.* 1632.
18 Aſſiſtere tenetur Epiſcopo celebranti Decanus , ſeu pri-
ma Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præ-
ter Diaconum , & Subdiaconum Miniſtros , qui cantant
Evangelium , & Epiſtolam, & ſic aſſiſtere debent dignio-
res & honoratiores . *Sac. Cong. Rit. in Calaguritana* 1. *Ju-*
lii 1601. *& poſtea in Jatenſ.* 1609. *& in Rostina* 10 *Ja-*
nuarii 1604. *& in Vercellenſ.* 7. *Auguſti* 1610. Canonici
19 tenentur Epiſcopo aſſiſtere non modo in Cathedrali , ve-
rum etiam in quibuſcumque Civitatis Eccleſiis , ad quas
ad publicas , vel ſolemnes Epiſcopales functiones exer-
cendas Epiſcopum ire contigerit . *Ead. Sac. Cong. in Ty-*
phernaten. 5. *Julii* 1603. *in Salamantina* 19. *Januari* 1603.
20 *in Granaten.* 0. *Maji* 1606. *& in Elboren.* 7. *Julii* 1612.
Dummodo tamen in Cathedrali numerus ſufficiens Ca-
nonicorum, & Miniſtrorum remaneat , & officium , ac
ſervitium Chori non deſeratur . *Ead. Sac. Cong. in Lama-*
cen. 17. *Martii* 1607. *& in dict. Elboren.* 7. *Julii* 1612 Se-
21 cus ſi ad private celebrandum acceſſerit ad alias Eccle-
ſias, quia tunc Canonici cogi non poterunt ei aſſiſtere ,
Ead. Sac. Cong. in dict. Typhernat. 5. *Julii* 1603. Immo
22 Epiſcopo Miſſam private celebranti , neque in Cathedra-
li tenentur Canonici aſſiſtere , ut reſolutum ait Scipio
de Rubeis *verb. Aſſiſtentia n.* 3. & Machado *lib.* 4. *part.*
5. *tract.* 2. *n.* 3. *in fin.* & quatenus Epiſcopo in his Miſ-
ſis privatis inſerviant , non gaudent diſtributionibus , ut
ut cenſuit *Sac. Cong. Concilii* 17. *Martii* 1619. Niſi tamen
23 Ex conſuetudine Eccleſiæ aſſiſtere tenerentur , quia talis
conſuetudo eſſet obſervanda , & Canonici aſſiſtentes non
amitterent diſtributiones quotidianas , ut cenſuit *Sacr.*
Cong. Rituum in Lamacenſ. 25. *Aprilis* 1608. Ad Dignita-
24 tes & Canonicos Cathedralis, ſi adſint , pertinet aſſiſtere
Epiſcopo Pontificaliter celebranti, etiam in Eccleſia Col-
legiata, vel Parochiali , non autem ad Canonicos Colle-
giatæ , vel Presbyteros Parochialium , etiamſi numerus
alioquin ſufficiens ſit Presbyterorum. *Sacra Rituum Cong.*
in Calaguritana 1. *Julii* 1601. *& in Bononien.* 20. *Aprilis*
1602. *& in Brundusin.* 15. *Julii* 1617. *& in Iſernien.* 2.
25 *Auguſti* 1631. Quod etiam procedit , quando Epiſcopus
celebrat , aut Miſſæ , aut Veſperis ſolemnibus , quacum-
que ex cauſa intereſt in Eccleſiis exemptis , & Sedi Apo-
ſtolicæ immediate ſubjectis , intra fines tamen ſuæ Dicœ-
ceſis exiſtentibus *Sac. Rit. Cong in Alexandrina S. Petr.*
in Borgeglio 7. *Februar.* 1604. Secus autem reſpondit ea-
dem *Sac. Rit. Cong. in Cameria.* 3. *Auguſti* 1726. apud Pi-
tonium *p.* 4. *diſceptat.* 149. ubi ex multis probat talem
aſſiſtentiam præſtandam eſſe Epiſcopo a Canonicis Cathe-
dralis ſolum quando capitulariter interveniunt , non au-
tem quando ut ſinguli . Vide Pitonium *l. c.* ubi ex Ro-
ta , Pignatell. Card. de Luca , & pluribus aliis multa
habet ad rem.
26 Canonici , qui aſſiſtunt Epiſcopo cum Cappa , non te-
nentur ei ponere , & deponere Birretum , ſicut ei te-
nentur ponere , & deponere Mitram . *Sac. Rit. Cong. in*
Santuen. 21. *Auguſt.* 1604. *& in Laud.* 5. *April.* 1620. ubi
pro parte Capituli Cathedralis petitum fuit a S. Rit.
Cong. declarari , *An in Provincia Medi lanen. ſit laudabilis*
ea conſuetudo, ut Epiſcopo cum Cappa ſedenti ad ſedem ſuam
caput operiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis aſſiſten-
tibus , & eo caſu ad quem ſpectabit : Sacror. Rit. Cong. au-
dita relatione Eminentiſſimi Cardinalis Bellarmini , reſpondit ,
Birretum debere Epiſcopum ſibi de per ſe extrahere ; Et in
Theleſina ubi petitum fuit a Sacrorum Rituum Congre-
gatione reſponderi , *An Epiſcopo aſſiſtenti Divinis Officiis*
cum Cappa Canonici debeant deponere , & ponere Birretum in
capite Epiſcopi; & an iſto caſu debeatur aſſiſtentia Canonico-
rum? Ead. Sac. Congr. ſub die 22. *Decemb.* 1629. *reſpondit*
nihil deberi prædictis Epiſcopo; Et eadem S. Cong. in Iſernien.
21. *Auguſti* 1632. cenſuit *neque Dignitates , neque Canoni-*
cos aſſiſtentes Epiſcopo tegere , & detegere , quando aſſiſtit Di-
vinis cum Cappa , & Birreto . Canonici duo Diaconi aſ-
ſiſtentes, & non Presbyter aſſiſtens , debent elevare fim- 27
briam Pluvialis hinc inde cum Epiſcopus progreditur ,
& thurificat Altare. *Sac. Rit. Cong. in Placentina* 19. *Maji*
1607. *in reſponſ. ad* 7. Canonici aſſiſtere debent Epiſco-
po , quando facit Ordinationes , tam ſi faciat cum Miſſa
ſolemni , quam ſi faciat cum Miſſa privata . *Eadem Sac.* 28
Congr. in dict. Placentin. in reſponſ. ad 3 *dub.* Diaconi aſ-
ſiſtentes non tenentur , immo non debent inſervire Ar- 29
chiepiſcopo de Bugia , ſeu candela , ſed ea adminiſtran-
da eſt per Cappellanum . Et non poſſunt cogi Canonici
ad inſerviendum Archiepiſcopo in Miſſis privatis præter 30
conſuetudinem. *Sac. Cong. Rit. in Raguſina* 15. *Martii* 1638.
Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo quando nomine 31
proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exercet . *Sac. Cong.*
Rit in Bracharen. 21. *Feb.* 1584. Eadem enim obſequia 32
præſtanda ſunt Epiſcopo Delegato , quæ præſtari debent
Deleganti . *Ead. Sac. Congreg. in d. Bracharen.* 29. *Martii* 33
1604. Canonicorum duorum aſſiſtentiam habere non de-
bet Epiſcopus Suffraganeus ultra Diaconum , & Subdia-
conum , qui ſunt cantaturi Evangelium , & Epiſtolam,
ſicut haberet proprius Epiſcopus . *Sac. Rit. Cong. in Bra-*
charen. 1. *Septembris* 1667. Niſi conſuetudo antiqua id per-
mitteret , ut fuit conſideratum *in Taraconen.* 7. *Julii* 1612.
Canonici , & Dignitates omnes non debent aſſiſtere para-
ti , quando Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrat , 36
ſed in habitu ordinario, ſicut , & quando facit Ordina-
tiones , Conſecrationes , vel alias ſimiles functiones pro
Ordinario , quo caſu illi tantum debent accipere para-
menta , qui ſunt neceſſarii in Miniſterio. *Ead. Sac. Cong.*
in d. Bracharen. 1. *Septembris* 1607. De primo ad ultimum 36
circa aſſiſtentiam faciendam Epiſcopo a Dignitatibus, &
Canonicis ſervandum eſt Cæremoniale Romanum , ut ex-
preſſe monuit *Sac. Cong. Rit. in Viſen.* 31. *Junii* 1605. Pro- 37
ut etiam circa alia omnia ſervari debere cenſuit *Ead.*
Sac. Cong. in Alex. 15. *Martii* 1608. *& in Mexicana* 4.
April. 1620. Qui aſſiſtit in Choro Miſſæ Conventuali ,
non poteſt portare pileolum per totum Canonem : in aliis
vero Divinis Officiis uti poteſt . *Sac. Rit. Cong.* 5. *Nov.*
1602.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Aſſiſtentia Matrimoniis non temere deleg) Sacerdo- 39
tibus extraneis, qui non ſint contrahentium Parochi ,
Bened. XIV. tom. 1. Conſtit 85. incip. *Nimiam* §. 9. &
12. Talis delegandi facultas adimitur Nuncio Apoſtolico 40
in Polonia commoranti Idem. *ib.* §. 16. Aſſiſtentia Matri- 41
monio non inducit cognationem Spiritualem . Idem Con-
ſtit. 89. incip. *Inter* §. 17.

Nova additiones ex aliena manu.

De aſſiſtentia præſtanda primæ Dignitati poſt Pontifica-
lem ſolemniter in feſtivitatibus majoribus celebranti
nec verbum facit Auctor . *Paucis* tamen de ea diſſeren-
dum .

Ei aſſiſtere omnino debent duo Canonici , alter qua 1
Diaconus , alter qua Subdiaconus , ut ex *Cæremoniali Epi-*
ſcoporum lib. 2. *cap.* 17. firmavit *Rot. cor. Molin. deciſ.* 920.
n. 12. *& cor. Kaunitz. deciſ. n.* 4.

Dubitaſſe autem videtur idem *Sac. Tribunal in Telesti-* 2
na Præminentiarum 12. *Februarii* 1748. §. 8. *cor. Reveren-*
diſ. Buſſo , num id obtineat in Collegiatis non inſignibus , 3
Pro certo autem habuit , locum ſibi non vindicare in
Collegiatis etiam inſignibus , in quibus Canonici ex pecu-
liari lege onus haud habent aſcendendi ad ſacros Ordi-
nes, ut videre eſt *in d.* §. 8. *tum in* §. *ſequenti.* Quinim- 4
mo cenſuit , nec ſufficere , quod aliqui de Canonicis onus
hoc aſcendendi ad ſacros Ordines habeant ; *Hoc enim*
(ſunt verba §. 10. *interverteret opportunam æqualitatem ,*
quam in Eccleſia Dei ſummopere ſervari decet , dum Canonici
Presbyteri obnoxii continuo reperirentur oneri miniſtrandi quod
ceteri Canonici veluti præbenda dumtaxat proviſi nullo unquam
tempore ſubirent .

Aſtrologia vide Verb. *Divinatio* .

ATTENTIO.

SUMMARIUM.

1 *Attentio quid ſit, & per quid differat ab intentione?*
2 *Attentio eſt duplex interna, & externa.*
3 *Attentio interna quid ſit?*
4 *Attentio externa quid ſit?*
5 *Attentio interna, circa orationem eſt triplex, ſcilicet Superficialis, Litteralis, & Spiritualis.*
6 *Attentio Superficialis quæ ſit?*
7 *Attentio Litteralis quæ ſit?*
8 *Attentio Spiritualis quæ ſit?*
9 *Quælibet ex his tribus attentationibus adhuc eſt triplex; ſcilicet, actualis, virtualis, & habitualis.*
10 *Attentio Actualis quæ ſit?*
11 *Attentio virtualis quæ ſit?*
12 *Attentio habitualis quæ ſit?*
13 *Ad ſatisfaciendum præcepto de recitando Divino Officio, & de audienda, vel celebranda Miſſa, requiritur ſub culpa mortali, nedum attentio externa, ſed etiam interna.*
14 *Dantur ad id duo Gloſſæ verſiculi.*
15 *Aſſeruntur ad faciliorem captum alii duo verſiculi.*
16 *Adducitur clara ratio* ad n. 17.
18 *Aſſeruntur & ſolvuntur duæ objectiones*, ad n. 23.
24 *Ad peccatum mortale incurrendum ob defectum debitæ attentionis internæ, non eſt neceſſe ut mentis evagatio ſit deliberata, directeque volita, ſed ſufficit ſi ſit volita indirecte.*
25 *Si vero diſtractio non ſit plene voluntaria, vel inadvertenter aliud cogitet, aut faciat quouſque advertat ſe diſtrahi, ſemper reputatur ſufficienter attentus, & per conſequens ſatisfacit præcepto attente recitandi Officium, vel audiendi, ſeu celebrandi Miſſam.*
26 *Clerici Beneficiati, qui cum voluntariis diſtractionibus recitant Divinum Officium, licet mortaliter peccent, non tenentur tamen ad ullam fructuum reſtitutionem, dummodo tamen integre, & cum intentione orandi, & Deum colendi recitent.*
27 *Affertur efficaciſſima ratio* ad n.
29 *Ad ſatisfaciendum præcepto recitandi Divinum officium, vel audiendi, ſeu celebrandi Miſſam, ſufficit attentio tacita, vel implicita.*
30. *Qui officium incipit recitare, vel Miſſam audire cum intentione recitandi, vel audiendi debite, quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum Officium, vel Miſſam diſtractus, non peccat mortaliter. Et hoc Sanchez intelligit de omnibus.*
31 *Gobat tamen merito intelligit de ſolis ſcrupuloſis, & ſolitis recitare, & reſpective audire pie, & devote.*
32 *Qui accedit ad Eccleſiam de more ibi Officium recitaturus, vel Miſſam celebraturus, ſeu auditurus, ut adimpleat munus ſuum, ſufficientem habet attentionem, ac proinde ſatisfacit, quamvis poſtea recitet, audiat, vel celebret involuntarie diſtractus.*
33 *Dummodo quis adhibeat mediocrem diligentiam pro repellendis diſtractionibus ſe vexantibus, & non ſupina, & craſſa negligentia ſe evagari ſinat, ſatisfacit præcepto cum ſufficienti attentione.*
34 *Quinimmo abſque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum, vel cor.*
35 *Quandiu ſcrupuloſo evidenter non conſtet, quod mutaverit propoſitum recitandi attente, licet advertens, ſciens, volens inhæſerit cogitationibus plane alienis inter recitandum Officium, vel audiendum Sacrum, credere poteſt ſe ſatisfeciſſe ſuæ obligationi.*

1 ATtentio eſt actus intellectus, per quem homo conſide-
rat ea, quæ facit, & differt ab intentione, quia in-
tentio non eſt actus intellectus, ſed eſt actus voluntatis
circa finem; *Sic Doctores communiter*. Attentio eſt duplex,
2 interna, & externa. Attentio interna eſt animi adver-
3 tentia, & applicatio ad id, quod agit, ſeu recitat. At-
4 tentio externa eſt illa, per quam nihil externe fit incom-
patibile cum attentione interna, ut legere, ſcribere,
5 pingere &c. Attentio interna circa orationem vocalem
eſt triplex, ſcilicet *Superficialis*, *litteralis*, & *Spiritualis*.
6 Attentio *Superficialis* eſt illa, qua attenditur ad verba tan-
tum, ut ea recte, diſtincte, & reverenter proferantur,
7 & non confundantur. Attentio *litteralis* eſt illa, qua at-
tenditur ad ſenſum verborum, ut hæc percipiantur men-
8 te, & affectus applicetur ad hoc, quod verba ſignificant
Attentio *Spiritualis* eſt illa, qua attenditur ad Deum,
9 ut terminum noſtræ orationis, & ad rem, ſeu gratiam,
pro qua oratur. Quælibet ex his tribus attentionibus ad-
10 huc eſt triplex, ſcilicet, *actualis*, *virtualis*, & *habitua-
lis*. *Actualis* eſt illa, qua ſic actu mente attenditur ad
verba, ſenſum, & Deum, ſeu gratiam petitam, ut ſit
excluſa omnis alia cogitatio extranea, ideſt, in genere,
eſt illa, qua reipſa mens cogitat eodem momento, quo
actus producitur externus. *Virtualis* eſt illa, qua a prin-
11 cipio quidem mente attenditur ad verba, ſenſum, &
Deum, ſeu gratiam petitam; poſtea tamen orans invo-
luntarie diſtrahitur, & iſta durat tamdiu, quamdiu quis
involuntarie diſtrahitur, vel quamdiu dedita opera non
diſtrahitur, ideſt, in genere. Attentio virtualis eſt ani- 12
mi ad opus applicatio, non actu, ſed virtute remanens
ex actuali præhabita non revocata. *Habitualis* eſt illa,
qua ex frequentatione actuum redditur quis ſic diſpoſitus
ad attendendum ad verba, ſenſum, & Deum, ſeu gra-
tiam petitam, ut licet antea attentionem actualem non
habuerit, ex cujus vi ſequeretur vocalis oratio, tamen
ſi ei in mentem veniſſet; ipſam attentionem actualem
non omiſiſſet, ut ſi Clericus dormiens ex habitu aliquam
horam Canonicam recitaret, certe ſi de ea actu cogitaſ-
ſet, neceſſariam attentionem non omiſiſſet; ideſt in gene-
re. Attentio *habitualis* eſt propenſio ad attendendum orta
ex frequentatione Actuum, itaut ſi actu de ea cogitatum
fuiſſet, neceſſaria attentio non omiſſa eſſet.

Ad ſatisfaciendum præcepto de recitando Divino Of- 13
ficio, & de audienda, vel celebranda Miſſa requiritur ſub
culpa mortali, nedum attentio externa, ſed etiam inter-
na; Sic Divus Chryſoſtomus *homil.* 79. *ad populum Antio-
chenum*, Divus Thomas *in* 4. *diſt.* 15. *queſt.* 4. *artic.* 2. *quæ-
ſtiuncula* 4. *ad* 2. Major *in* 4. *diſt.* 12. *queſt.* 7. Cajetanus, So-
tus, Navarrus, Azorius, Leſſius, Suarez, Sa, Reginal-
dus, Aragonius, Filiuccius, Valentia, Vaſquez, Rodri-
quez, Malderus, Moneta, Macignus, Garzias, Paulus
Squillax, Bonacina, & alii plurimi. Et colligitur aper-
te *ex cap. Dolentes* 9. *de celebratione Miſſar.* ubi præcise ha-
betur: *Et ſi quando, dum hæc celebrantur interſint Chori ſi-
lentium fugientes intendunt exterius collocutionibus laicorum,
dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures inten-
tas non porrigunt ad Divina. Hæc igitur & ſimilia ſub pœna
ſuſpenſionis penitus inhibemus, diſtricte præcipientes in virtute
obedientiæ, ut Divinum Officium, nocturnum pariter, & diur-
num quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter, &
devote*. Ubi Gloſſa notat *Studioſe*, quantum ad Officium
oris, ideſt ſine Syncopa, & *Devote*, quantum ad Officium
cordis, juxta illud Apoſtoli *ad Epheſ.* 5. *Cantantes, &
pſallentes in cordibus veſtris Domino*, unde Gloſſa *in cap.
Cantantes diſt.* 92. hos verſiculos refert.

Non vox, ſed votum, non muſica chordula, ſed cor. 14
Non clamans, ſed amans cantat in aure Dei.

Et ad hoc faciunt etiam alii duo frequentes verſiculi 15
a Doctoribus pro faciliori captu adducti.

Et ratio eſt clara, quia Eccleſia præcipit Divinum Of- 16
ficium devote recitare in ſupra citat. *cap. Dolentes* ibi, *De-
vote*. Devotio autem eſt actus internus, adeoque ultra
attentionem externam requiritur etiam interna. Tum 17
quia præcipitur Officium prout eſt actus orationis Deo
gratus, ſed nulla oratio eſt Deo grata ſine attentione in-
terna, immo a Deo reprehenditur, *Matth.* 15. *Populus hic
labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me*; & juxta
id, quod ex Divo Gregorio refert, & approbat Divus
Thomas 2. 2. *q.* 84. *art.* 13 *illius orationem Deus non audit, cui
qui orat non attendit*; & per hoc aſſeveranter idem Divus
Thomas *in* 4. *diſt.* 15. *qu.* 4. *art.* 2. *quæſtiuncul.* 4. *ad* 2. ſic ait:
„ Si ad contrarium mens evagetur etiam culpa mortalis
„ erit, & *S. Chryſoſtomus* homil. 79. ad populum Antio-
„ chenum *in hæc præciſa verba prorumpit*: Quæ enim ex-
„ cuſatio, & venia dabitur nobis, ſi cum amico loquen-
„ te adſumus animo, mentemque adhibemus, cum Deo
„ vero colloquentes animo in rebus indignis peregrina-
„ mur; poſſetque tam fœda, & turpis eſſe peregrinatio
„ illa mentis, ut duplicis ſceleris, ſeu lethalis culpæ la-
„ bem haberet; unam, verbi cauſa cogitati, optatique
„ ſtupri, ſeu homicidii, alteram inſignis injuriæ, qua
„ Divinæ preces, Pſalmi, Sacræque Scripturæ verba
„ tunc afficiuntur.

Nec valet objicere, quod Eccleſia actus internos præ- 18
cipere non poteſt, cum ſuper illos poteſtatem non ha-
beat, nec de illis judicet. Nec etiam valet objicere, quod
difficillimum eſt talem attentionem internam habere, ac 19
proinde credibile non ſit, Eccleſiam voluiſſe tale jugum
imponere, cum ipſa ſit piiſſima Mater, & ejus jugum ſua-
ve ſit. Non valet, inquam, primum, quia licet Eccleſia 20
non poſſit per ſe, ac directe præcipere actum mere inter-
num, ac ſeorſim ſumptum, poteſt tamen Eccleſia ipſum
compræcipere, ſeu indirecte, & concomitanter præcipe-
re una cum actu externo, quando ad ejus rationem, ſeu
moralem ſubſtantiam actus internus requiritur; prout in
propoſito attentio interna requiritur ad rationem, & mo-
ralem ſubſtantiam orationis, cum hæc ſine ulla attentio-
ne interna potius eſſet ſimulatio orationis a Deo repre-
hendenda juxta illud *Matth.* 15. *Populus hic labiis me honorat,
cor autem eorum longe eſt a me*, adeoque attentio interna circa
recitationem Officii cadit ſub Eccleſiæ præcepto; & hac
præcipiendi poteſtate Eccleſia uſa eſt in tribus Œcume-
nicis Conciliis, in quibus Officii recitationem attentam
præcipit, videlicet in Concil. Lateranen. ſub Innocentio
III. *in cap. Dolentes* 9. *de celebratione Miſſar.* in Concil. Vien-
nen. ſub Clement. V. in Clementina *cap. Gravi* 1. *de celebra-
tione Miſſar.* & in Concil. Tridentino ſub Pio IV. *in ſeſſ.* 24.
de reformat. cap. 12. Nec pariter valet ſecundum, quod ſcili-
cet difficillimum ſit, talem attentionem internam habere pro
adimplendo tali præcepto, nam facillime adimpleri poteſt
præ-

præceptum cum attentione tantum virtuali, quam habere non eſt arduum, ut experientia patet in omnibus aliis negotiis. Tum quia facillima eſt attentio interna
22 ſuperficialis ad verba cum pia intentione orandi, & colendi Deum prolata, quæ attentio ſuperficialis ex communi Doctorum eſt ſufficiens pro adimplendo præcepto, quia attentio hæc ſuperficialis cum dicta pia intentione facit orationem perfectam quoad ſubſtantiam, Deoque pergratam, ut patet in Monialibus, aliiſque idiotis Horas Canonicas ignoto idiomate recitantibus, qui omnes ſine dubio præcepto ſatisfaciunt cum ſola illa attentione ſuperficiali ad verba animo laudandi, & colendi Deum
23 prolata; Immo tanta ſæpe eſt ſententiarum Divini Officii profunditas, ut eorum ſenſus, & Myſteria vix doctiſſimis pateant; Unde etiam docti eam attentionem licite omittant, & quia neceſſaria non eſt, & ut ne nimia illa attentio caput gravet, vel lædat; quamvis tamen omnium conſenſu Doctorum ſit conſulenda attentio litteralis, vel ſpiritualis, ſi ſine capitis offenſione haberi poſſit.

24 Ad peccatum mortale incurrendum ob defectum debitæ attentionis internæ, non eſt neceſſe, ut mentis evagatio ſit deliberata, directeque volita, ſed ſufficit, ſi ſit volita indirecte, ut cum quis advertit ſe non attendere, & per craſſam, & ſupinam negligentiam de hoc non curat; aut cum quis licet nolit eſſe diſtractus, tamen voluntarie occupat ſe in actionibus ſive interioribus, ſive exterioribus, quæ ſecum non patiuntur attentionem neceſſariam; Unde ſi quis advertat ſe per id quod cogitat, aut facit, eſſe diſtractum ab attentione requiſita ad recitationem Officii, ad auditionem, vel celebrationem Miſſæ, & per craſſam, & ſupinam negligentiam non curet ad id mentem colligere, ſed per totum Officium, & totam Miſſam, aut per notabilem partem perſeveret ſic craſſe, & ſupine diſtractus, non ſatisfacit præcepto. Si
25 vero diſtractio non ſit plene voluntaria, ſed inadvertenter aliud cogitet, aut faciat, quouſque advertat ſe diſtrahi, ſemper reputatur ſufficienter attentus, & per conſequens ſatisfacit præcepto attente recitandi Officium, ſeu Miſſam audiendi, vel celebrandi: quia licet pro tunc non habeat attentionem actualem, habet tamen virtualem, quæ ſicut in omni alio opere, ita etiam in recitatione Officii, & auditione, vel celebratione Miſſæ ſufficit; non enim requiritur attentio actualis ſemper durans, ut ſcilicet quis per totum Officium, ſeu Miſſam attendat actu ſemper ad omnia verba, vel Deum; Immo hæc attentio continua ob naturalem mobilitatem, & inſtabilitatem mentis humanæ naturaliter vix poſſibilis eſſet, ideoque ſub humano præcepto cadere non poteſt. *Sic Doctores communiter*.

26 Clerici beneficiati, qui cum voluntariis diſtractionibus recitant Divinum Officium, licet mortaliter peccent, non tenentur tamen ad ullam fructuum reſtitutionem, dummodo tamen integre, & cum intentione orandi, & Deum colendi recitent; Sic D. Antoninus, Hoſtienſis, Major, Gerſon, Corduba, Medina, Sotus, Toletus *lib.* 2. *cap.* 12. Navarrus *de Orat. cap.* 10. *n.* 31. Layman *lib.* 4. *tract.* 1. *cap.* 5. *n.* 10. Gobat *tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 1. *n.* 842. Sporer *tom.* 2. *cap.* 2. *ſect.* 2. § 5. *n.* 88. & alii multi contra Suarez, & Barboſam *in cap. Dolentes*, & alios multos
27 a ſe citatos; Et ratio efficaciſſima eſt, quia Leges odioſæ, & præſertim pœnales non ſunt extendendæ ultra proprietatem verborum, ſed potius intra eandem reſtringendæ quoad fieri poteſt, *cap. final. de Tranſact.* ibi: *In his, in quibus Jus non invenitur expreſſum, procedas* (æquitate ſervata) *in humaniorem partem declinando ſemper ſecundum quod perſonas, & cauſas, & loca, & tempora poſtulare videris*; & *cap. Ex litteris, de probat.* ibi: *Promptiora ſunt Jura ad abſolvendum, quam ad condemnandum*, & *l. Benignius* 18. *ff. de leg.* ibi: *Benignius leges interpretandæ ſunt, quo earum voluntas conſervetur*: *l. Semper in dubiis, ff. de regul. Jur.* ibi: *Semper in dubiis benigniora præferenda ſunt*; *l. Placuit, Cod. de Jud.* ibi: *Placuit in omnibus rebus præcipuam Juſtitiæ æquitatiſque, quam ſtricti Juris eſſe rationem*, & ſimiliter ſtatuitur *l. Arianus, ff. de obligat. & action. l. In ambiguis, ff. de regul. Jur.* Atqui Sacri Canones præcipientes attentionem non faciunt ullam prorſus mentionem reſtitutionis, ut patet *in cap. Dolentes* 9. *de celebr. Miſſar. Clement. Gravi, de celebrat. Miſſar. & Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12. & Leges Canonicæ præcipientes reſtitutionem fructuum ob neglectum penſum Canonicum expreſſe ſolum loquuntur *de non recitante, non dicente, omittente, vel intermittente*, ut patet *in ſeſſ.* 9. *§. Statuimus. Concil. Lateran.* celebrati ſub Leone X. & in Conſtitut. S. Pii V. incip. *Ex proximo*; Recitans autem Officium cum diſtractionibus voluntariis, non poteſt vere dici illud non recitaſſe, vel omiſiſſe, quomodo enim poſſet vere dici illud recitaſſe diſtracte, ſi nullimode recitaſſet, & penitus omiſiſſet; adeoque ſtat clarum, quod Beneficiati recitantes Officium cum voluntariis diſtractionibus, licet peccent mortaliter, non tenentur ad reſtitutionem fructuum, ſi illud integre, & cum intentione
orandi, & Deum colendi recitent. Tum quia obligatio 28
reſtitutionis non eſt imponenda maxime a Confeſſariis, niſi cogat indubitata veritas, ut recte poſt Graff. Polancum, & alios docet Gobat *loc. cit.* (*)

Ad ſatisfaciendum præcepto recitandi Divinum Offi- 29
cium, vel audiendi, ſeu celebrandi Miſſam, ſufficit attentio tacita, vel implicita, non enim requiritur propoſitum expreſſum attente recitandi, audiendi, vel celebrandi; Unde intendens in genere recitare Officium, audire, ſeu celebrare Miſſam, modo conſueto, vel intendens Deum laudare, & debito ſuo ſatisfacere, ſufficientem habet attentionem; Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib* 3. *cap.* 3. *num.* 6. & *lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 5. Leſſius, Bonacina, &
alii. Qui Officium incipit recitare, & Miſſam audire cum 30
intentione recitandi, vel audiendi debite, quoties dedita opera mentem non divertit, licet per totum Officium, vel Miſſam diſtractus, non peccat mortaliter. Ita Sanchez cum multis a ſe citatis *lib.* 7. *Conſil. Moral. cap* 2. *dub.* 28. *num.* 10. intelligens de omnibus. Gobat *loc. cit. num.* 845.
Merito intelligit de ſolis ſcrupuloſis, & ſolitis recitare, 31
& reſpective audire pie, & devote. Qui accedit ad Ec- 32
cleſiam de more ibi Officium recitaturus, vel Miſſam celebraturus, ſeu auditurus, ut adimpleat munus ſuum, ſufficientem habet attentionem, ac proinde ſatisfacit, quamvis poſtea recitet, audiat, vel celebret involuntarie diſtractus. Ratio eſt, quia in tali intentione includitur attentio, quæ quaſi neceſſario conſequitur intentionem orandi, & Deum colendi. Ita cum multis a ſe citatis Bonacina *tract. de Hor. Canon. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. §. 2.
num. 24. Dummodo quis adhibeat mediocrem diligentiam 33
pro repellendis diſtractionibus ſe vexantibus, & non ſupina, & craſſa negligentia ſe evagari ſinat, ſatisfacit præcepto cum ſufficienti attentione. Ita Sanchez cum mul-
tis aliis a ſe citatis *loco ſupra laudato num.* 25. Quinimmo 34
abſque culpa poterit admitti aliqua brevis mentis evagatio ad refocillandum cerebrum vel cor; Idem *ibid. n.* 10. poſt Gerſonem, & alios: Idemque cenſet Suarez *lib.* 4. *de Horis cap.* 24. *in fine*, ſi inter recitandum Officium, & conſequenter etiam inter audiendum Sacrum aliquid quis annotet, vel famulo mandet, quia nimirum advertit, ſe non poſſe aliter conſervare interiorem quietem, quam turbat cognitio identidem illum ſtimulans ad mandandum
chartæ, ne forte obliviſcatur. Quandiu ſcrupuloſo evi- 35
denter non conſtat quod mutaverit propoſitum recitandi attente, licet advertens, ſciens, volens inhæſerit cogitationibus plane alienis inter recitandum Officium, vel audiendum Sacrum, credere poteſt ſe ſatisfeciſſe ſuæ obligationi; cum hoc ſit privilegium ſcrupuloſorum, ut ex communi Doctorum docent Suarez *cit. lib.* 4. *cap.* 26. *n.* 20. & Gobat *loc. cit. n.* 844.

ATTRITIO. Vide verb. *Pœnitentia Sacramentum*.

A V A R I T I A.

S U M M A R I U M.

1 *Avaritia quid ſit?*
2 *Avaritia conſiſtit in tribus, ſcilicet in appetendo, in acquirendo, & in retinendo divitias inordinate.*
3 *Avaritia in avaro poteſt conſiderari, & circa Deum, & circa proximum, & circa ſeipſum.*
4 *Aſſignatur quomodo, & quando ſit circa Deum.*
5 *Aſſignatur quomodo, & quando ſit circa proximum.*
6 *Aſſignatur quomodo, & quando ſit circa ſeipſum.*
7 *Avaritia ſemper eſt lethalis, ubi opponitur Juſtitia in re gravi.*

8 *Ali-*

(*) Fructuum reſtitutioni obnoxium eſſe beneficiarium voluntaria animi evagatione Officii Breviarium perſolventem, hoc ratiocinio evidenter conſtare reor: Recitatio beneficiariis impoſita, qua deficiente, fructuum reſtitutioni ſubiiciuntur, eſt vera oratio. A vera autem oratione inſeparabilis eſt attentio ſaltem virtualis omnem voluntariam animi diſtractionem excludens. Itaque beneficiarius, qui voluntarie diſtractus Canonicas Horas percurrit, vere eas non recitat, adeoque fructuum reſtitutioni adſtringitur. Major certa eſt, niſi forte quis dicat officium ſub reſtitutionis vinculo beneficiariis impoſitum pſittacorum more pronunciandum eſſe. Confer *Cabaſſut. Jur. Can. Theor. & Pr. lib.* VI. *cap.* XIV. *numer.* 14., ubi hanc ſententiam ratione & auctoritate firmat, additque: *Quiſquis etiam ſic recitat Divinum Officium, ut notabilem ejus partem per nimium celeritatis affectum, aut per ſocordiam & negligentiam male proferendo intercipiat, tenetur quoque, ſi ea pars intercepta ſit notabilis, reſtituere de fructibus, ad ejus partis proportionem.*

8 *Aliquoties eſt etiam lethalis, licet non opponatur Juſtitiæ.*
9 *Avaritia, ubi opponitur ſoli Liberalitati, eſt peccatum ex genere ſuo veniale.*
10 *Avaritia opponitur duplici Virtuti, ſcilicet Juſtitiæ, & Liberalitati.*
11 *Juſtitia quid ſit?*
12 *Liberalitas quid ſit?*
13 *Prodigalitas quid ſit?*
14 *Prodigalitas licet ex genere ſuo ſit tantum peccatum veniale, poteſt tamen ab extrinſeco fieri mortale.*
15 *Avaritia ſeptem habet filias, quæ enumerantur, & declarantur.*
16 *Pro avaritia fugienda adducuntur ad rem varii Sacræ Scripturæ textus.*
17 *Notabile dictum Sancti Hieronymi de avaris.*

1 AVaritia eſt inordinatus appetitus divitiarum, erogationiſque illarum tenacitas. *Eſt in re communis*, &
colligitur ex *Eccleſiaſt.* 5. ibi: *Avarus non implebitur pecunia*, & ex Sancto Auguſtino *ſerm.* 107. *cap.* 5. ubi ſic
expreſſe dicit: *Non ſolum avarus eſt, qui rapit aliena,*
2 *ſed & ille avarus eſt, qui cupide ſervat ea.* Avaritia conſiſtit in tribus, ſcilicet in appetendo, in acquirendo, &
3 in retinendo divitias inordinate. *Communis.* Avaritia in
avaro poteſt conſiderari, & circa Deum, & circa pro-
4 ximum, & circa ſeipſum. Circa Deum fit peccatum
mortale, quando repugnat Charitati Dei, cum ſcilicet homo adeo inordinate, & immoderate appetit divitias, ut in eis ultimum finem conſtituat, paratus ob eas Legem Dei violare, atque adeo amicitiam Dei, curamque ſalutis omnino poſtponat, vel excludat, quod innuere voluit Chriſtus *Matth.* 6. ubi poſtquam dixiſſet: *Nemo poteſt duobus Dominis ſervire; aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet*, ſtatim ſubjunxit: *Non poteſtis Deo ſervire, & Mammonæ*, ita ſcilicet ut in divitiis totum affectum, curam, ſpem, aut velut ultimum finem conſtituatis, ſic enim Deo contempto, Mammonæ pro Deo ſervietis; unde Apoſtolus *ad Coloſſenſ.* 3. ſic ad rem ait: *Avaritia eſt ſimulacrorum ſervitus*, & jam Oſee *cap.* 12. dixerat: *Dives effectus ſum, inveni Idolum mihi*, & Iſaias *cap.* 2. *Repleta eſt terra argento, & auro, & repleta eſt terra Idolis*, ad quæ egregie alludens Innocentius III. *lib. de vilitate conditionis humanæ*, ſic ait: *Sicut Idololatra ſervit ſimulacro, ſic avarus ſervit theſauro; nam ille cultum Idololatriæ diligenter ampliat, & ille cumulum pecuniæ libenter augmentat, ille cum diligentia colit ſimulacrum, & iſte cum omni cura cuſtodit theſaurum, ille ſpem ponit in Idololatria, & Idolo, & iſte ſpem ponit in pecunia, & nummo, ille timet mutilare ſimulacrum, & iſte timet minuere theſaurum.* Et revera quod avarus Deum poſtponat divitiis obſervat S. Auguſt. *in pſalm.* 96. ubi avaro alloquens ſic ait: *Nam multa jubet Chriſtus, & non facis, jubet avaritia, & facis: jubet Chriſtus, ut veſtias pauperem, & non facis; jubet avaritia, ut fraudem facias, & hoc potius facis*; Et idem *lib.* 2. *de Civitate Dei cap.* 25. dicit, quod avari *frui volunt nummo, uti autem Deo; quoniam non nummum propter Deum impendunt, ſed Deum propter nummum colunt.*

5 Circa proximum fit avaritia peccatum mortale, quando repugnat graviter Charitati, vel Juſtitiæ erga proximum, verb. gr. immoderato habendi amore, aut injuſte auferendo, aut retinendo rem alienam, aut duriter non ſuccurrendo extremæ, vel gravi proximi neceſſitati. *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 118. *art.* 4. *in corp.* ubi explicans quomodo avaritia ſit peccatum mortale, utpote Juſtitiæ oppoſita in re gravi, dicit: *In quantum aliquis . . . acquirit pecuniam ultra debitum aliena ſurripiendo, vel retinendo*, & S. Euſebius ſuper illa verba *Matth* 25. *Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare &c.* ubi ſic ait:
Intelligamus quanta damnationis eſt ſpoliaſſe pauperem, quam
6 *ſummum crimen eſt non paviſſe.* Circa ſeipſum peccat avarus, cum ratione ſuæ avaritiæ, non tantum ſævit in alios, ſed etiam in ſuammet Perſonam, nec pro ſe utendo ſuis divitiis, vel facultatibus ad neceſſitatem, vel ſufficientiam; unde egregie S. Petrus Chryſologus *ſerm.* 19. dicit: *Avarus nullius erit, nec ſuus erit*; itaut ſibi negando etiam neceſſaria, reddat avarus ſuam vitam ſuum ſupplicium, ut obſervat Seneca *lib. de conſolatione ad Polit.* 8. ibi; *Ejus vita ſupplicium eſt.*

7 Avaritia ſemper eſt lethalis, ubi opponitur Juſtitiæ in
8 re gravi. *Communis* cum S. Thom. *loc. cit. ſupra num.* 5.
Aliquoties eſt etiam lethalis, licet non opponitur Juſtitiæ; S. Thom. 2. 2. *q.* 118. *art.* 4. *in corpor.* ubi ſic expreſſe dicit: *Si in tantum . . . . amor divitiarum creſcat, quod præferatur charitati, ut ſcilicet propter amorem divitiarum aliquis non vereatur facere contra amorem Dei, & proximi, ſic avaritia erit peccatum mortale.* Et ſic alii paſſim.
9 Avaritia ubi opponitur ſoli Liberalitati, eſt peccatum
ex genere ſuo veniale, quia ſic eſt mera liberalitas, ſeu affectus nimius divitiarum in hoc conſiſtens, quod licet quis ea ſuperflue quærat, amet, poſſideat &c. non tamen earum amorem amori Divino præferat, & ideo ſupponitur paratus potius velle omnium divitiarum jacturam facere, quam præceptum aliquod graviter obligans violare. *Communis.*

Hinc colligitur, quod avaritia opponitur duplici vir- 10
tuti, ſcilicet Juſtitiæ, & Liberalitati. Juſtitiæ, auferendo, vel retinendo quod alienum eſt inſito domino rationabiliter; Liberalitati propter nimium, & immoderatum
affectum ad res proprias. Juſtitia recte definitur cum Ul- 11
piano *l. Juſtitia, ff. de Juſtitia & Jure*, ſic: *Juſtitia eſt conſtans, & perpetua voluntas Jus ſuum unicuique tribuens*, ideſt Juſtitia eſt virtus inclinans, & firmans voluntatem ad perpetuo tribuendum Jus ſuum unicuique. *Eſt in re*
communis. Liberalitas eſt virtus inclinans voluntatem ad 12
diſpenſanda bona in uſus proprios, & alienos, juxta præ-
ſcriptum rationis. *Eſt in re communis.* Prodigalitas econ- 13
tra eſt vitium inclinans voluntatem ad dandum ultra men-
ſuram ratione præſcriptam. *Eſt in re Communis.* Unde, 14
ut vides, quanto eſt laudabilis liberalitas, tanto magis eſt damnabilis prodigalitas, quæ licet ex genere ſuo ſit tantum peccatum veniale, poteſt tamen ab extrinſeco fieri mortale, ſi nempe prodiga bonorum dilapidatio ſit in cauſa cur non poſſit prodigus debita ſolvere, familiam ſuſtentare, ſit inde aliis ſcandalo, aut gravi detrimento, & hujuſmodi. *Communis.*

Avaritia ſeptem habet filias, quæ recenſentur, & a S. 15
Gregorio *lib.* 31. *Moral. cap.* 31. & a Divo Thoma 2. 2. *q.* 118. *art. fin.* & ab aliis communiter. Prima eſt *Duritia cordis*, quæ eſt vitium a compaſſione pauperum avertens. Secunda eſt *Inquietudo mentis*, quæ eſt vitium ab ordinata quiete animum avertens. Tertia eſt *Violentia*, quæ eſt vitium animum inclinans ad inferendam vim pro rapiendo, vel injuſte retinendo aliena. Quarta eſt *Fallacia*, quæ eſt vitium inclinans ad decipiendum verbis. Quinta eſt *Perjurium*, quod eſt vitium inclinans ad decipiendum verbis juratis, ſeu cum falſo juramento. Sexta eſt *Fraus*, quæ eſt vitium inclinans ad decipiendum factis proximum noſtrum quoad res. Septima eſt *Proditio*, quæ eſt vitium inclinans ad decipiendum proximum noſtrum quoad perſonas.

Pro avaritia fugienda poſſunt conſiderari ſequentes Sa- 16
cræ Scripturæ textus *Eccleſ. cap.* 2. ſic ait Sapiens: *Deteſtatus ſum omnem induſtriam meam . . . . habiturus heredem poſt me, quem ignoro utrum ſapiens, an ſtultus futurus ſit, & dominabitur in laboribus meis, quibus deſudavi, & ſollicitus fui, & eſt quidquam tam vanum?* *Ad Timoth.* 6. dicitur; *Qui volunt divites fieri incidunt in tentationem, & in laqueum Diaboli, & deſideria multa inutilia & nociva, quæ mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix enim omnium malorum eſt cupiditas.* Et *Eccleſ.* 10. habetur: *Avaro nihil eſt ſceleſtius, nihil eſt iniquius, quam amare pecuniam, hic enim & animam ſuam venalem habet.* *Ad Epheſ.* 5. ſic ſcribit Apoſtolus: *Hoc enim ſcitote intelligentes, quod omnis avarus non habet hæreditatem in Regno Chriſti, & Dei* *Matth.* 19. ſic dicit ipſe Jeſus Chriſtus: *Amen dico vobis, quia dives difficile intrabit in Regnum Cœlorum; facilius eſt Camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in Regnum Cœlorum*, & de facto, ut dicitur *Lucæ* 16. *Mortuus eſt dives, & ſepultus eſt in Inferno*, & *Matth.* 25. ſententia finalis reproborum aſſignatur his verbis: *Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare, nudus fui, & non cooperuiſtis me &c.* Reflectant quæſo divites avari, quod *relinquent alienis divitias ſuas*, *Pſal.* 48. *num.* 11. & ſic, *Divitiæ ſi affluant, nolite* (nolite) *cor apponere*, *Pſal.* 61. *num.* 11. ſed juxta monitum Salvatoris noſtri *Matth.* 5. *Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, ubi ærugo, & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur: theſaurizate autem vobis theſauros in Cœlo, ubi nec ærugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur*, & ut alias innumeras hujuſmodi Scripturas omittam, ſit pro complemento grave, & ſerio reflectendum monitum D. Jacobi Apoſtoli in ſua Epiſtola *cap.* 5. *Agite nunc divites in miſeriis, quæ advenient vobis.*

Avarus eſt burſa Principum, caperius Latronum, rixa 17
Parentum, & ſibilus hominum; S. Hieronymus apud Urſaiam *in Miſcellaneo primo litt. A. n.* 305.

AUDITOR, AUDITORES.

SUMMARIUM.

1 *Auditores ut ſic qui ſint?*
2 *Auditores non poſſunt cauſam definire, niſi delegatam habeant facultatem.*
3 *Auditorum genera licet ſint multiplicia, hic tamen de duobus tantummodo principalioribus eſt ſermo, ſcilicet de Auditore Cameræ, & de Auditoribus Rotæ.*
4 *Auditor Cameræ habet Juriſdictionem ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat.*
5 *Auditor Cameræ eſt Judex Ordinarius appellationum a ſententiis per Ordinarios latis, etiam extra ſtatum Eccleſiaſticum.*

6 *Au-*

6 *Auditor Cameræ habet generalem facultatem procedendi contra Epiſcopos in quibuſcumque cauſis etiam gravioribus, eoſque puniendi abſque ſpeciali commiſſione, & ſignatura Papæ.*

7 Dummodo tamen monitoria contra Epiſcopos ad comparendum perſonaliter nonniſi prævia commiſſione manu Papæ ſignata decernat.

8 *Affertur, & ſolvitur inſtantia ad n. 9.*

10 *Affertur, & ſolvitur alia inſtantia ad n. 12.*

13 *Affertur, & ſolvitur adhuc alia inſtantia ex variis exemplis, in quibus Auditor Cameræ proceſſit contra Epiſcopos ex ſpeciali commiſſione Papæ, & etiam ex ſpeciali commiſſione Sacræ Congreg. ad n. 14.*

15 *Auditor Cameræ de facto proceſſit in variis cauſis contra Epiſcopos, & Archiepiſcopos ad n. 17.*

18 *Auditori Cameræ non eſt neceſſaria ſpecialis commiſſio in ſcriptis ad procedendum contra Epiſcopos, niſi in caſu tranſmiſſionis Monitorii ad perſonaliter comparendum.*

19 *Auditor Cameræ non poteſt cognoſcere de cauſis Eccleſiſticorum in prima inſtantia; nec Monitoria decernere ad extrahendas partes a ſuis domiciliis.*

20 Nec poteſt cognoſcere cauſas in Beneficialibus, etiam quo ad Judicium manutentionis inter Beneficiatos.

21 Nec poteſt dare abſolutionem a Cenſuris ex cauſa violatæ Immunitatis Eccleſiaſticæ ad n. 22.

23 Nec poteſt concedere inhibitiones, & abſolutiones a Cenſuris in cauſis prædictis, etiam cum reincidentia.

24 Et ideo Epiſcopi non debent attendere ejus inhibitiones, ſed debent procedere ad ulteriora.

25 Notarius *Auditoris Cameræ, qui abſque facultate Sacræ Congregationis per ſua acta expedierat abſolutionem cum reincidentia in cauſa violatæ Immunitatis, ſuſpenditur ab exercitio ſui muneris arbitrio Eminentiſſimi Præfecti.*

26 *Auditor Cameræ in cauſis pendentibus in ſuo Tribunali debet ſuperſedere, ſi partes recurrant ad Sacram Congregationem Immunitatis pro alicujus dubii declaratione, & illam exequi.*

27 Immo *Auditor Cameræ debet etiam ſuperſedere in cognitione cauſæ, donec ab Epiſcopo ſit confectus proceſſus, an confugitus gaudeat nec ne Immunitate.*

28 *Auditor Cameræ eſt legitimus Judex obligationum Cameralium; Unde poteſt judicare cauſas omnium Prælatorum, Cardinalium, Regum, & Imperatorum in proventibus, & aliis juribus Eccleſiarum.*

29 *poteſt procedere in omnibus cauſis Criminalibus, Civilibus, & Mixtis in Statu Eccleſiæ; & recipere cauſas appellationum omnium judicum (exceptis cauſis Vicarii Papæ, Senatoris, & Judicum Capitolii,) & omnium Epiſcoporum, etiam extra Statum Eccleſiæ.*

30 *Poteſt procedere in cauſis omnium Exemptorum, in cauſis Campſorum, & Mercatorum, ac penſionum, quamvis ſolutio alibi facienda eſſet.*

31 *Eſt executor omnium Litterarum; ubi quidem nullus alius eſt deputatus, ſolus, ac privative; ubi vero deputati ſunt alii, cumulative.*

32 *Remiſſorias, & Compulſorias dat; Monitoria ad partes decernit, Cenſuras promulgat, ac ſolus cognoſcit de cauſis & litibus ortis vigore obligationis Cameralis.*

33 *Et vigore ſuarum facultatum eſt executor obligationum Cameralium privative quo ad omnes.*

34 *Intellige tamen non poſſe Auditorem Cameræ avocare cauſas obligationis Cameralis extra Urbem ductas, ſed ſolum motas in eadem Urbe.*

35 *Auditor Cameræ poteſt etiam in pluribus caſibus procedere in cauſis Regularium.*

36 Primo *in cauſis Regularium Monaſteriorum Epiſcopis ſubjectorum.*

37 *Secundo in cauſis ordinariis, & Telam judiciariam requirentibus, quæ vertuntur inter diverſas Religiones.*

38 *Tertio cum lis, & cauſa vertitur inter Regulares, & Sæculares, ſive Clericos, ſive Laicos; ſi Regulares ſint, conveniendi ſunt coram ſuo Conſervatore, vel Ordinario; ſi vero ſint Actores, & agant contra Laicum, tenentur ſequi Forum Rei.*

39 *Si vero reus ſit Clericus, conveniendus erit coram Ordinario ſuo in prima inſtantia; & in ſecunda inſtantia appellari poterit, omiſſo medio ad Papam; & in utroque caſu appellationis ad Sedem Apoſtolicam interpoſitæ Auditor Cameræ eſt judex competens.*

40 *Quarto in cauſis Prælatorum Regularium, qui Regularibus Capitulis, aut Epiſcopis non ſubſunt; nec ſuos habent Ordinarios Viſitatores Regulares, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione exiſtunt.*

41 *Has enim cauſas in primæ inſtantia cognoſcere poſſunt tam Legati, & Nuncii Apoſtolici quam ipſe Auditor Cameræ tamquam Judex Ordinarius Exemptorum.*

42 *Et quamvis in hoc caſu facultatem habeat privative quo ad omnes; tamen in his procedunt etiam Legati, & Nuncii.*

43 *Si Legati, & Nuncii in cauſa prævenerint, ab eorum ſententiis appellabitur ad Sedem Apoſtolicam, & in ſecunda inſtantia Auditor Cameræ erit Judex competens.*

44 *Quinto cum agitur de debitis in Curia contractis, aut de ſalario, ſeu contractu in ipſa inito.*

45 *Sexto ubi agitur de executione Litterarum Apoſtolicarum, vel Decretorum, ſeu declarationum Congregationum.*

46 Non *poteſt autem Auditor Cameræ procedere in cauſis Regularium, in quibus agitur de diſciplina, & morum correctione.*

47 *In his enim Auditor Cameræ nequit ſe ingerere, nedum in prima inſtantia, ſed neque in gradu appellationis.*

48 *Et hoc idem dicendum eſt de Nunciis Apoſtolicis.*

49 Immo *Regulares ad ſe recurrentes remittere debent ſuis Superioribus.*

50 *Neque poteſt Auditor Cameræ ſe immiſcere in prima inſtantia in cauſis Regularium ejuſdem Ordinis.*

51 *In caſibus in quibus Auditor Cameræ poſt appellationes recipere a ſententiis, & gravaminibus Prælatorum Regularium, inhibitiones minime decernit, nec præfectus ſignaturæ Juſtitiæ dat commiſſiones, niſi prius citato Procuratore Ordinis.*

52 *Auditores Rotæ duodecim eſſe debent, ad iſtum numerum ſic redacti a Sixto IV.*

53 *Auditores Rotæ ex quibus nationibus eſſe debeant?*

54 *Auditores Rotæ in eorum origine erant Cappellani Summi Pontificis.*

55 *Excreſcentibus deinde cauſis decidendis, majoribus negotiis preſſi Summi Pontifices, unum Tribunal ipſorum Cappellanorum erexerunt pro deciſione talium cauſarum, & Sacri palatii Auditores ſunt appellati.*

56 *Et cum cauſæ per turnum coperint examinari ab iſtis in orbem ſedentibus ex figura conſeſſus orbicularis, Auditores Rotæ ſunt appellati.*

56 *Horum Auditorum ſeu Rotæ Romanæ Deciſiones ſunt tantæ exiſtimationis, quod prævalent communi opinioni.*

58 *Auditorum Rotæ Juriſdictio, auctoritas, Officium, & obligatio late ſtatuta eſt a pluribus Romanis Pontificibus, qui aſſignantur.*

59 *Eorum Locumtenentes non poſſunt manifeſtare vota ſua ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ.*

60 *Poſſunt vero aſſignare, vel ſignificare difficultates, motiva, & rationes ob quas dilata eſt reſolutio in aliqua cauſa; tacito tamen nomine eorum, qui illas adducunt.*

61 *Auditorum Rotæ adjutores, manuenſes, & alii, qui ſciunt tractatus, & cauſas, ſub eadem Cenſura tenentur celare, & nulli patefacere.*

62 *Auditores Rotæ accipientes aliquod munus a Notariis ratione Officii, incurrunt Excommunicationem, & tenentur ad reſtitutionem in duplo erogandam pauperibus.*

63 Immo *Auditores Rotæ nihil recipere poſſunt, neque per ſe, neque per alium a partibus litigantibus.*

64 *Solent tamen ab iſtis recipi munera quædam ſolita pro Feſtis Natalitiis & Kalend. Auguſti.*

65 *Auditores Rotæ nequeunt votum proferre in cauſis propriis ſuorum Conſanguineorum, uſque ad ſecundum gradum conſanguinitatis, Dominorum, Familiarum, & Eccleſiarum ſui Beneficii, & tunc debent exire.*

66 Immo *dictæ cauſæ modo prohibentur agitari in Rota.*

67 *Auditores Rotæ prohibentur dare conſilium, ſive publicum, ſive privatum in cauſis pendentibus, ſive introducendis in Rota, & ſi dederint, debent repelli a voto ferendo.*

68 *Sic etiam debent repelli a voto ferendo in cauſis, quas ut Advocati patrocinati ſunt antequam Auditores eligerentur.*

69 *Auditores Rotæ poſſunt anticipatis horis recitare Officium cum uno, vel pluribus Familiaribus.*

70 *Poſſunt uti Altari portatili, Miſſam ante lucem facere celebrare.*

71 *Tempore Interdicti eſſe præſentes Sacris cum ſex aliis perſonis, quæ non dederint cauſam Interdicto.*

72 *Interdicti tempore, ſi moriantur, poſſunt tradi ſepulturæ etiam cum pompa funerali.*

73 *Tempore Quadrageſimæ viſitando duas Eccleſias; & in Curia tempore audientiæ propriam Cappellam, Indulgentias ſtationum Urbis lucrantur.*

74 *In diebus prohibitis comedere caſeum & cætera Lacticinia, & in diebus, in quibus prohibentur carnes, & comeduntur ova, poſſunt comedere carnes.*

75 *Poſſunt habere plura Beneficia, etiamſi alterum ſit Curatum, & alia incompatibilia.*

76 *Non tenentur ad reſidentiam Beneficii, ſed per alios poſſunt illud regere abſque licentia Ordinarii.*

76 *Nominare poſſunt amicos, conſanguineos, &c. pro Beneficiis ſibi conceſſis.*

78 *Præferri debent aliis in his proviſionibus.*

79 *Bullæ pro quovis Beneficio ipſorum gratis expediendæ ſunt pro illis.*

80 *Sunt exempti a Juriſdictione Ordinariorum, Legatorum etiam de Latere, & aliorum, & Papæ immediatæ ſubduntur ipſi, & ipſorum bona.*

81 *Eximuntur a gabellis, taxis, & hujuſmodi.*

82 *Habent exemptionem pro 15. urgeis vini, ſive ex Ripa, ſive ex aliis partibus recipiatur.*

83 *Et alia multa habent privilegia ſibi conceſſa a variis Summis Pontificibus, qui aſſignantur.*

84 *Auditores Rotæ ubi olim congregarentur, & ubi congregentur nunc*

85 *Qua hora, & quo tempore congregentur?*

86 *Auditores Rotæ Miſſam ſemper audiunt collegialiter in Rota antequam ad cauſarum diſcuſſionem procedant.*

87 *Antequam novus Auditor in hanc Congregationem, ſeu Collegium admittatur, ultra publicum examen, debet etiam ſuſtinere examen privatum coram Eminentiſſimo Vicecancellario.*

88 *Rotæ Juriſdictio quo ad ſingulos quando ceſſet?* ad n. 89.

90 *Rotæ Auditores circa Perſonas, Loca, Feſta, cauſas, & alia omnia, quomodo regulari debeant?*

91 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 206.

1 AUditores, ut ſic, ſunt illi, quibus cura demandatur cauſam audiendi, & examinandi; *cap. Super Quæſtionum*
2 *art. 27. §. Intentionis, de Offic. & poteſt. Jud. Delegati*. Non tamen poſſunt cauſam definire, niſi delegatam habeant fa-
3 cultatem. *Clement. Auditor, cap. 3. de Reſcriptis*. Auditorum genera licet ſint multiplicia; Nos tamen hic de duobus tantummodo, quibus principaliores, & univerſaliores cauſæ competunt in Curia Romana, agemus, videlicet de Auditore Cameræ, & de Auditoribus Rotæ.

4 Auditor Cameræ habet Juriſdictionem ordinariam, quæ per obitum Papæ non expirat, Tenet Gloſſ. *in Clementina, Ne Romani cap. 2. §. Eo tamen proviſo verb. Expirare*, & expreſſe habetur in Coſtitut. Pii IV. incip. *Ad eximiæ* §. 5. ibi *Tua ordinaria auctoritate*; & in alia ſimili Pauli V. incip. *Eximiæ* §. 7. ubi repetuntur eadem verba; *Tua ordinaria auctoritate*; Et propterea, ut obſervat Fagnan. *in cap. Cum olim, de majorit. & Obed. n. 71.* in ſuis Litteris ſemper inſcribitur, *Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor, Romanæque Curiæ judex Ordinarius*. Unde
5 Auditor Cameræ eſt Judex Ordinarius appellationum a ſententiis per Ordinarios latis, extra Statum Eccleſiaſticum; Paul. V. in Conſtit. incip. *Eximiæ fidelitatis* §. 10. Poteſt procedere contra Epiſcopos non reſidentes uſque ad ſententiam definitivam excluſive. Pius IV. in Conſt. incip. *Cum tam Sacroſanctum*, & Urbanus VIII. in Conſt.
6 incip. *Sancta Synodus*. Immo Auditor Cameræ habet generalem facultatem procedendi contra Epiſcopos in quibuſcumque cauſis etiam gravioribus, eoſque puniendi abſque ſpeciali commiſſione, & Signatura Papæ. Colligitur aperte ex Conſt. Gregorii XIV. impreſſa poſt practicam Saluſtii Tiberii *in praxi* §. 12. & ex alia Pauli V. incip. *Eximiæ fidelitatis* §. 12. & 13. in quibus Auditor Cameræ declaratur Judex Ordinarius quorumcumque Prælatorum exemptorum, etiam Epiſcopali, Archiepiſcopali, Primatiali, vel Majori Dignitate Eccleſiaſtica præditorum, tam per accuſationem, quam denunciationem, inſtigationem, & inquiſitionem, in caſu omnium, & ſingulorum, ac quorumcumque, & quantumcumque enormium criminum, delictorum, & exceſſuum tam in Urbe, quam extra commiſſorum, nec non quoad pœnas contra culpa-
7 biles repertos juxta exceſſuum exigentiam devenire valeat. Dummodo tamen Monitoria contra Epiſcopos ad comparendum perſonaliter non niſi prævia commiſſione manu Papæ ſignata decernat, ut expreſſe cavetur in citatis Conſtitutionibus; & ſic ſtat datum, quod ſignatura Papæ non requiritur, niſi in caſu illo illo ſpeciali, cum Monitoria decernuntur ad perſonaliter comparendum, ut etiam ſtatuit Pius IV. Conſtit. incip. *De ſalute gregis* §. 2. nam illa exceptio firmat regulam in contrarium in aliis caſibus non exceptis. *Leg. Nam quod liquide §. fin. ff. de pæn. legat.*

8 Nec refert quod dictæ Conſtitutiones non derogent expreſſe Concilio Tridentino quod *ſeſſ. 24. cap. 5.* ſic præciſe ſtatuit; *Cauſſæ originales graviores contra Epiſcopos, etiam Hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, ab ipſo tantum Summo Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur. Quod ſi ejuſmodi ſit cauſſa, quæ neceſſario extra Romanam Curiam ſit committenda, nemini prorſus ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis a Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc vero commiſſio, & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata, nec umquam plus tribuat, quam ut ſolam facti inſtructionem ſumant, proceſſumque conficiant, quem ſtatim ad Romanum*
9 *Pontificem tranſmittant, reſervata eidem Sanctiſſimo Sententia Definitiva*. Non refert, inquam, quia nulla requiritur expreſſa derogatio Conc. Tridentini propter expreſſam præſervationem auctoritatis Sedis Apoſtolicæ *in cap. ultimo ſeſſ. 25. de reformat.* ſed ſufficit, quod Pontifex ſtatuat, prout ſtatuit in hoc caſu, contrarium ejus, quod Concilium diſponit, cum ſola clauſula generali: *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis*, ut declaravit S. Pius V. & ſæpius cenſuit *Sac. Congreg. ejuſdem Concilii interpres*, ut teſtatur & tenet Fagnan. *in cap. Nulla n. 86. de conceſſione Præbend.* Barboſa *in cap. Nulla num. 86. de conceſſione Præbend.* Barboſa *in Conc. Trident. cap. 21. ſeſſ. 25. de reformat.* Garzias *de Benef. part. 4. cap. 5. n. 36.* ubi refert hanc eſſe praxim Cancellariæ, & ſtylum Romanæ Curiæ, & expreſſe tenet Rota *par. 2. dec. 687. n. 24. & dec. 724. num. 6. & par. 6. dec. 71. num. 9. & par. 19. tom. 2. dec. 498. num. 27.*

Nec refert etiam, quod in dictis Conſtitutionibus Greg. 10
XIV. §. 26. & Paul. V. §. 38. addita ſit clauſula: *Per præſens tamen non intendimus Concilii Tridentini decretis in aliquo derogare, vel alias præjudicare, ſed illa ſalva eſſe, & in ſuo robore permanere, eaque omnia omnino, & inviolabiliter ſervari mandamus*. Non valet, inquam, quia 11
cum facultas procedendi contra Epiſcopos conceſſa Auditori Cameræ ex generali commiſſione abſque Signatura Papæ in cit. Conſtitutionibus obviet expreſſe Concilio Tridentino, talis clauſula præſervativa decretorum Concilii, ut evitetur contradictio, debet intelligi præter ea, quæ ibi ſtatuuntur expreſſe contraria eidem Concilio. Rota coram Cavaler. *dec. 601. num. 3. idem addit. ad Buratt. dec. 163. n. 5. & part. 7. recentior. coram Panzirolo dec. 185. n. 2.* Oldrad. *conſ. 320. in fine*, Creſcent. *deciſ. 7. in fin. de jurepatron*, Seraphin. *deciſ. 1445.* Fagn. *in cap. Pervenit, de teſtibus cogendis n. 30.* Petra *in Conſtitut. 2. Leonis IX. ſect. 1, num. 40.* Et quod vere Pontifices in citat. Conſti- 12
tutionibus voluerint expreſſe dare Auditori Cameræ facultatem procedendi ſine aliqua commiſſione manu Papæ ſignata a Concilio, patet aperte; quia utuntur his verbis: *Omnibus, & ſingulis, quibuſcumque criminibus, & quantumcumque enormibus delictis & exceſſibus*, quæ verba ſingula univerſalitatem caſuum important, & præſertim verificatur de verbo *Quibuſcumque*, ut non excludat aliquem, & ſit terminus infinitus, *l. A Procuratore, Cod. Mandati, cap. Solitæ 6. de majorit. & obed. Gloſſ. verb. Quicunque in cap. Quicumque de ſentent. Excomm. in 6.* Decian. *conſ. 41. num. 48. lib. 2. & conſ. 35. num. 23. lib. 3.* Gom. *in reg. de triem. q. 1. verſ. tamen iſti*; Fagn. *loc. cit. n. 29.* Petra *loc. cit. n. 42.* & alii paſſim.

Nec refert tandem adducere exempla, in quibus Audi- 13
tor Cameræ proceſſit contra Epiſcopos ex ſpeciali commiſſione Sacræ Congregationis Epiſcoporum, quod non potuiſſet evenire, ſi ipſe haberet Ordinariam Juriſdictionem in ipſos quo ad cauſas graviores abſque ſpeciali commiſſio- 14
ne, & Signatura Papæ; Non valet, inquam, quia per hoc non cenſetur controverſa ejus auctoritas, nam id evenit, quia directe fuerunt habiti recurſus ad Papam, vel ad dictam Sacram Congregationem, a quibus poſtmodum fuit commiſſa cauſa Auditori Cameræ ad excitandam potius ejus Juriſdictionem, quam ad novam concedendam; nam ſi illam non haberet, non potuiſſet procedere contra Epiſcopos in variis cauſis. Uti de facto proceſſit contra quemdam Archiepiſcopum in Regno Neapolitano, requiſitum de homicidio, ſtupro, adulterio, aliiſque exceſſibus, ipſum condemnando per ſententiam definitivam in pœ- 15
nam extraordinariam relegationis in Monaſterium Nurſiæ, Suſpenſione a Divinis, & ab exercitio Juriſdictionis per triennium, ac deinde ad beneplacitum Sanctiſſimi, quæ ſententia fuit judicata legitima a Congregatione pro reviſione ejuſdem deputata ab Innocentio X., & habita in ædibus Domini Fagnani *die 10. Julii* 1647. quæ Congregatio re accurate diſcuſſa, & Archiepiſcopo, ejuſque Procuratoribus, & Advocatis ſæpius auditis, unanimi conſenſu cenſuit bene fuiſſe judicatum per Auditorem Cameræ; & ita referendum Sanctiſſimo non obſtantibus oppoſitionibus pro parte Archiepiſcopi factis, quod non potuerat Auditor Cameræ ad dictam pœnam extraordina- 16
riam procedere. Sic refert Fagnan. *in cap. Pervenit, de teſtibus cogend. num. 30.* Sic pariformiter contra alios Archiepiſcopos, & Epiſcopos proceſſit pluries Auditor Cameræ, ut variis aliis conſtat exemplis. Anno enim 1642. cum ſolo Pontificis oraculo, & ſine Commiſſione proceſſit contra Archiepiſcopum Tranen. ad inſtantiam Fiſci, & Capituli dictæ Cathedralis; Anno 1647. contra Epiſcopum Guardiæ ad inſtantiam Fiſci & D. Joſephi della Rocca 17
pro cauſa graviſſima etiam ſive Pontificis oraculo: Anno 1661. contra Archiepiſcopum Beneventi: quæ & alia exempla, quæ poſſent conferri, fuerunt extracta ab Officiis dicti Auditoris Cameræ, & deducta a Fiſco in cauſa Sorana contra Reverendiſſimum Epiſcopum anno 1701. in cujus Soranæ cauſæ commiſſione facta Auditori Cameræ certo cognoſcitur ejus radicalis poteſtas procedendi contra Epiſcopos etiam ſine ſpeciali commiſſione, & ſignatura Pontificis ibi: *Et alias Tribunal R. P. A. C. ex facultatibus ſibi indultis omnimodam valeret exercere Juriſdictionem, tam contra præfatum R. P. Epiſcopum Soranum, quam contra ipſius qualitercumque complices; nihilominus ne in re adeo gravi ulla valeat excitari dubietas, & ullo opponi quovis tempore contra competentiam cavillatio &c.* ex quibus quidem verbis patet, commiſſionem potius ex abundanti, & ad removendas cavillationes fuiſſe impetratam, quam ex neceſſitate, excepta evocatione Epiſcopi extra Diœceſim ad perſonaliter comparendum flagrante inquiſitione, & quoties videretur pro Juſtitiæ implemento expedire, pro qua fuit neceſſaria ſignatura commiſſionis propter diſpoſitionem Concilii Tridentini in *ſeſſ. 13. cap. 6.* expreſſe inhibentis, ne Epiſcopi citentur ad perſonaliter comparendum, & reſervationem dictæ facultatis expreſſe factam in Juriſdictionibus conceſſis Auditori Cameræ a Gregorio XIV. & Paulo V. in citat. Conſtitutionibus, ibi: *Dummodo tamen Monitoria contra Epiſcopos ad comparendum perſonaliter nonniſi prævia commiſſione manu Papæ ſignata decernat*. Et ob dictam potiſſimam

diſpoſi-

diſpoſitionem, reſervationem, & finem fuit Auditori Ca-
meræ expedita ſpecialis commiſſio, ut recte obſervat Pe-
18 tra *in Conſtit. 2. Leonis IX. ſect. num. 62.* Cum Auditori Ca-
meræ non ſit neceſſaria ſpecialis commiſſio in ſcriptis ad pro-
cedendum contra Epiſcopos, niſi in caſu tranſmiſſionis Mo-
nitorii ad perſonaliter comparendum, ut conſtat ex cit.
Conſt. Greg. XIV. & Pauli V. & ex Conſtit. Pii IV.
incip. *De Salute gregis* §. 3. & S. Pii V. incip. *Inter mul-
tiplices*.
19 Auditor Cameræ non poteſt cognoſcere de cauſſis Ec-
cleſiaſticorum in prima inſtantia; nec Monitoria decerne-
re ad extrahendas partes a ſuis Domiciliis. Aloyſ. Ricc. *in
praxi aurea reſol.* 126. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.*
3. *allegat.* 81. *nu.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 5. *cap.*
837. *num.* 15. & alii paſſim ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de re-
form. cap.* 20. cujus Conciliaris Decreti præcipua cauſa, &
ratio fuit, ne partes extra ſuas Provincias, & Diœceſes
tot ſumptibus, & incommoditatibus degere, & litigare co-
gerentur, ut obſervant cit. Doctores; Et ſic expreſſe de-
crevit *Sac. Congr. Immunitatis in Taurinen.* 15. *Martii* 1650.
lib. 4. *decr. Paul. pag.* 101. his verbis: *Auditori Cameræ an-
nuente Sanctiſſimo injungitur, ut ſe abſtineat a conceſſione*
20 *Inhibitionum in prima inſtantia.* Nec poteſt cognoſcere cauſ-
ſas in Beneficialibus, etiam quoad Judicium manutentionis
inter Beneficiatos, quia nullam habet Juriſdictionem in
materia Beneficiali. Rota *part.* 9. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 222.
n. 24. *dec.* 264. *n.* 13. & *part.* 10. *dec.* 84. *nu.* 9. *dec.* 99.
21 *nu.* 20. & *part.* 17. *deciſ.* 228. *num.* 4. Nec poteſt dare
abſolutionem a Cenſuris ex cauſa violatæ Immunitatis
Eccleſiaſticæ. *Sac. Cong. Immunit. in Roman.* 4. 4. *Au-
guſti* 1626. Immo eadem Sac. Congregatio approbante San-
22 ctiſſimo, præcipit Auditori Cameræ, ut revocet abſolu-
tionem conceſſam cenſurato ex cauſa violatæ Immunita-
tis, libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, nec ſe inge-
rat in hujuſmodi cauſſis, *in Roſſanen.* 25. *Febr.* 1638. *lib.* 3.
decr. Paul. pag. 38. *in Nullius Canuſiæ* 4. *Junii* 1641. *dict. lib.*
pag. 146. *in Alatrina* 27. *Januarii* 1643. *dict. lib. pag.* 194. *in*
23 *Neocaſtren.* 1. *Febr.* 1688. *lib. decr. Mart. pag.* 417. Nec po-
teſt concedere inhibitiones, & abſolutiones a Cenſuris in
cauſis prædictis, etiam cum reincidentia; *In una Regni
Neapolitani* 27. *Maji* 1642. *lib.* 3. *decr. Pag.* 176. Et de-
ſuper datæ fuerunt Litteræ circulares omnibus Epiſcopis
Regni; *ibid. & Melphiten.* 22. *April.* 1673. *lib.* 1. *decr. Alt.
pag.* 792. *in Satrien.* 17. & 24. *April.* 1694. *lib.* 1. *decr.
Valleman. pag.* 117. *Ravellen.* 30. *Auguſti* 1698. *l.* 2. *de-
cret. Valleman.* 172. Et ideo Epiſcopi non debent attende-
24 re ejus inhibitiones, ſed debent procedere ad ulteriora,
ut ſæpius fuit reſolutum ab eadem Sacra Congregatione
& præcipue in præfatis Melphiten. Satrien. Ravellen. &
25 *in Neapolitana* 29. *Auguſti* 1671. Notarius Auditoris Ca-
meræ, qui abſque facultate Sacræ Congregationis per ſua
acta expedierat abſolutionem cum reincidentia in cauſa
violatæ Immunitatis, ſuſpenditur ab exercitio ſui mune-
ris arbitrio Eminentiſſimi Præfecti. *In una S. Agathæ Go-
thorum* 8. *Junii* 1700. *lib.* 2. *decret. Valleman. pag.* 294.
26 Auditor Cameræ in cauſſis pendentibus in ſuo Tribunali
debet ſuperſedere, ſi partes recurrant ad Sacram Congre-
gationem Immunitatis pro alicujus dubii declaratione, &
illam exequi ex Decreto emanato *die* 4. & 11. *Auguſti*
1626. approbato & confirmato ab Urbano VIII. *die* 5. *Se-
tembris* 1626. & iterum cum approbatione Innocentii X.
confirmato *in Congregatione habita* 27. *Aprilis* 1650. Im-
27 mo Auditor Cameræ debet etiam ſuperſedere in cognitio-
ne cauſſæ, donec ab Epiſcopo ſit confectus proceſſus, an
confugitus gaudeat nec ne Immunitate? *In Interamnen.* 4.
Aprilis 1656. *lib.* 5. *decr. Paul. pag.* 91.
28 Auditor Cameræ eſt legitimus Judex obligationum Ca-
meralium. Rota *part.* 3. *recent. decr.* 52. *num.* 1. Unde poteſt
judicare cauſſas omnium Prælatorum, Cardinalium, Re-
gum & Imperatorum, in proventibus, & aliis Juribus Eccle-
29 ſiarum. Poteſt procedere in omnibus cauſſis Criminalibus,
Civilibus, & Mixtis in Statu Eccleſiæ, & recipere cauſſas
appellationum omnium Judicum (exceptis cauſſis Vicarii
Papæ, Senatoris, & Judicum Capitolii) & omnium Epi-
30 ſcoporum, etiam extra Statum Eccleſiæ. Poteſt procede-
re in cauſſis omnium exemptorum, in cauſſis Camplo-
rum, & Mercatorum, ac Penſionum, quamvis ſolutio ali-
31 bi facienda eſſet. Eſt executor omnium Litterarum Apo-
ſtolicarum, ubi quidem nullus alius eſt deputatus, ſolus,
ac privative; ubi vero deputati ſunt alii, cumulative.
32 Remiſſorias, & compulſorias dat, Monitoria ad partes de-
cernit, Cenſuras promulgat, ac ſolus cognoſcit de cauſſis
& litibus ortis vigore obligationis Cameralis. Pius IV.
Conſt. 33. incip. *Ad Eximiæ*; *Sac. Congr. Epiſcop. & Re-
33 gul. in Piſtorien.* 18. *April.* 1595. Et vigore ſuarum fa-
cultatum eſt executor obligationum Cameralium privati-
ve quo ad omnes. Rota *part.* 10. *deciſ.* 21. *num.* 1. &
part. 13. *deciſ.* 242. *num.* 2. Intellige tamen non poſſe Au-
34 ditorem Cameræ avocare cauſſas obligationis Cameralis ex-
tra Urbem introductas, ſed ſolum motas in eadem Urbe;
in qua ſola eſt Judex privative quo ad alia Tribunalia,
non autem extra, ubi habet tantum cumulativam Ju-
riſdictionem. Rota *part.* 13. *deciſ.* 123. *num.* 8. quia
Bullæ dictam privativam concedunt ſolum in primo ca-
ſu, ut in Conſtitut. Pii IV. §. 5. & alibi, & ita dixerunt

Ridolph. *in praxi part.* 1. *c.* 1. *num.* 4. & 114. Scaccia *de
Jud. lib.* 1. *c.* 22. *num.* 29. Zacch. *de obligat. Camer. qu.*
7. *num.* 48. Panimol. *dec.* 12. *adnot.* 1. *num.* 9 Petra *in
Conſtit.* 2. *Leonis IX. ſect.* 5. *num.* 5. Rota *deciſ.* 462. *co-
ram Buratto*, ubi id firmatur ex verbis Bullæ & aliis.
Auditor Cameræ poteſt etiam in pluribus caſibus proce- 35
dere in cauſſis Regularium. Primo in cauſſis Regularium 36
Monaſteriorum Epiſcopis ſubjectorum, prout ſunt plures
Abbatiæ, & Monaſteria in Germania, Belgio, & Polo-
nia in Congregationem non redacta, quæ nulla potiuntur
prærogativa exemptionis, ſed Epiſcopis Diœceſanis ſunt
ſubjecta, quemadmodum erant Monaſteria, omnia de Jure
veteri. *Cap. Si quis Abbas*: & *cap. Abbates cauſ.* 18. *quæſt.*
2. *cap. Qui vero in fin. cauſ.* 16. *quæſt.* 1. & 2. & *cap.
cum Dilectus* 8. *de Religioſis Domibus*. Nam ſi in eo-
rum cauſſis Ordinarius Epiſcopus pronunciaverit, a tali
ſententia poteſt appellari, vel ad Metropolitanum, *cap.
Licet in corrigendis, de offic. Ordinarii*, vel ad Papam
omiſſo medio, *cap. ad Metropolitanum cauſ.* 2. *quæſt.* 7.
cap. Ad Romanam 1. & 2. & *c. Si quis cauſ.* 2. *quæſt.* 6.
& tunc poterit procedere & inhibitiones concedere Audi-
tor Cameræ, qui eſt Judex Ordinarius appellationum,
quæ a ſententiis per quoſcumque Ordinarios latis, etiam
extra Statum Eccleſiaſticum ad Sedem Apoſtolicam inter-
ponuntur; Paulus V. in Conſtit. incip. *Eximiæ fidelitatis* §.
19. Secundo in cauſſis ordinariis, & Telam Judiciariam 37
requirentibus, quæ vertuntur inter diverſas Religiones;
nam in prædictis cauſſis una Religio convenienda erit co-
ram ſuo Conſervatore, ſi illum habeat, alioquin coram
loci Ordinario ad præſcriptum Conſtitutionis Gregorii
XV. *De exemptorum privilegiis*; & Auditor Cameræ erit
Judex competens in cauſſa appellationis ad Sedem Apoſto-
licam interpoſitæ a Sententia per Conſervatorem, vel Ordi-
narium lata; Idem Paulus V. *loco citato*. Tertio cum lis,
& cauſſa vertitur inter Regulares, & Sæculares, ſive Cle- 38
ricos, ſive Laicos; Si Regulares ſint, conveniendi ſunt
coram ſuo Conſervatore, vel Ordinario, ut dictum eſt in
caſu præcedenti; Si vero ſint Actores; & agant contra
Laicum, tenentur ſequi Forum Rei; *cap. Si Clericus Lai-
cum, de Foro competenti*, & tunc extra Statum Eccleſia-
ſticum a Sententia Judicis Laici appellatur ad Superiores
Judices Laicos gradatim, *ut in l. Imperatores, ff. de ap-
pellat.* non autem ad Curiam, ſeu Auditorem Cameræ, ſed
in Statu Eccleſiaſtico poteſt appellari ad Sedem Apoſtoli-
cam, ex cit. Conſtit. *Eximiæ fidelitatis* §. 10. Si vero Reus
ſit Clericus, conveniendus erit coram Ordinario ſuo in 39
prima inſtantia, juxta Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. & in ſecun-
da inſtantia appellari poterit, omiſſo medio, ad Papam;
& in utroque caſu appellationis ad Sedem Apoſtolicam in-
terpoſitæ Auditor Cameræ eſt Judex competens; Paulus
V. *in eadem Conſtit.* §. 10. Quarto in cauſſis Prælatorum Re-
gularium, qui Generalibus Capitulis, aut Epiſcopis non 40
ſubſunt, nec ſuos habent Ordinarios Viſitatores Regulares,
ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione exiſtunt,
de quibus in Concilio Tridentino *c.* 8. *ſeſſ.* 25. *de Regu-
laribus*. Has enim cauſſas in prima inſtantia cognoſcere 41
poſſunt tam Legati, & Nuncii Apoſtolici, quam ipſe Au-
ditor Cameræ tamquam Judex Ordinarius Exemptorum,
ut dicta *Conſtit. Pauli V.* §. 12. Et quamvis in hoc caſu fa- 42
cultatem habeat privative quo ad omnes, ut ibi diſponi-
tur; tamen in his procedunt etiam Legati, & Nuncii ex ſpe-
ciali facultate, quam habent a Sede Apoſtolica; & ideo,
cum inter iſtos, & Auditorem Cameræ juriſdictio ſit cumu-
lativa, eſt locus præventioni, *arg. cap. Propoſuiſti, de Foro
Competent. cum concordant. de quibus ibi in Gloſſ.* 1. & *cap.
Cum ſit generale* 8. *cum ibi notatis per Abbatem, & Doctores
eodem Titul. de Foro competenti*; Et in Monaſteriis appo-
nenda eſt clauſula: *Quatenus lis non pendeat, alioquin præ-
ſentes Litteræ minime ſuffragentur*. Quod ſi Legati, &
Nuncii in cauſſa prævenerint, ab eorum ſententiis ap-
pellabitur ad Sedem Apoſtolicam, & in ſecunda inſtantia Au-
ditor Cameræ erit Judex competens juxta ſuas facultates
ei conceſſas ab Innocentio VIII. Conſtit. 7. incip. *Appri-
me*, & Pio IV. Conſtit. 33. incip. *Ad Eximiæ*; & ab eo-
dem Conſtit. 56. incip. *Inter Multiplices*; a S. Pio V. Conſtit.
213. incip. *Inter illa*; & a Paulo V. Conſtit. 28. incip. *Exi-
miæ fidelitatis*; & ab eodem Conſtitut. 71. incip. *Univerſi*,
titul. de Auditore Cameræ. Quinto, cum agitur de debitis
in Curia contractis, aut de ſalario, ſeu contractu in ipſa 44
inito, nam Auditor Cameræ poteſt citare, & monere ad
ſatisfaciendum Curiales Eccleſiaſticos Sæculares, vel Re-
gulares etiam ab ipſa Curia abſentes, pro quibuſvis re-
bus, & pecuniarum ſummis ad inſtantiam quorumvis
etiam abſentium, ut clare conſtat ex citat. Conſtitut. Pau-
li V. incip. *Eximiæ fidelitatis* §. 10. Sexto ubi agitur de 45
executione Litterarum Apoſtolicarum, vel Decretorum,
ſeu declarationum Congregationum, quia Auditor Ca-
meræ pro hujuſmodi executione dat Monitoria, etiam in
cauſſis, & negotiis Regularium ex cit. Conſtitut. Pauli V.
§. 14. & expedit, ut hæc facultas ei conſervetur, quia fa-
vorabilis eſt Religionibus, quæ hoc præſidio ſe tuentur ad-
verſus eos, qui eorum privilegia convellere, aut lædere
moliuntur.
Non poteſt autem Auditor Cameræ procedere in cauſſa Re- 46
gularium, in quibus agitur de diſciplina, & morum correctio-

ne. Hæc enim ſpectant ad Abbatem, etiamſi Monaſterium
eſſet Epiſcopo ſubjectum, *c. Corripiatur cauſ. 24. q. 3. &*
47 *cap. Reprehenſibilis 26. de Appellationibus*. In his enim
Auditor Cameræ nequit ſe ingerere, nedum in prima in-
ſtantia; ſed neque in gradu appellationis, quia in prædi-
ctis, niſi adſit gravis exceſſus (*ut in cap. De priore 31. de
appellat.*) non datur appellatio; cit. *cap. Reprehenbilis 26.
de appellationibus*; ubi ſic expreſſe habetur: *Ne ſubjecti
contra diſciplinam Eccleſiaſticam in vocem appellationis e-
rumpant .... Præcipue vero hæc in Religioſis volumus
obſervari, niſi Religioſi cum pro aliquo exceſſu fuerint cor-
rigendi, contra Regularem Prælati ſui, & Capituli diſci-
plinam appellare præſumant, ſed humiliter ac devote ſu-
ſcipiant, quod pro ſalute ſua fuerit eiſdem injunctum*, &
48 concordat *c. Ad noſtram 3. de appellationibus*. Et hoc idem
dicendum eſt de Nunciis Apoſtolicis, quia non poſſunt
amplius cognoſcere in prima inſtantia de cauſis ad Forum
49 Eccleſiaſticum pertinentibus ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25.
cap. 20.* Immo Regulares ad ſe recurrentes remittere de-
bent ſuis Superioribus; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in
Florentina 30. Martii 1594. in regeſto fol. 93. & in una
Venetiar. 4. Junii 1602. in regeſto fol. 74. & in una Do-
minicanorum 26. Januarii 1694. in regeſto fol. 9.* Neque
50 poteſt Auditor Cameræ ſe immiſcere in prima inſtantia in
cauſis Regularium ejuſdem Ordinis, ſive ſint inter ſubdi-
tos, ſive inter ſubditum, & Prælatum, ſive inter ſubdi-
tos & Capitulum, ſive inter Monaſterium, & Monaſte-
rium, ſive inter Provinciam, & Provinciam, vel alias
quomodolibet; ſic reſolutum fuit *die* 1650. in Sacra Con-
gregatione Cardinalium, & Prælatorum ſuper appellatio-
nibus, & inhibitionibus Tribunalis Auditorii Cameræ, &
aliorum Tribunalium Curiæ Romanæ a Sanct. mem. Ur-
bano VIII. deputata, & ab Innocentio X. renovata. Et
51 in caſibus, in quibus Auditor Cameræ poteſt appellatio-
nes recipere a ſententiis, gravaminibus Prælatorum Re-
gularium, fuit ab eadem Sacra Congregatione habita *die
29. Julii ejuſdem anni* 1650. decretum, ut inhibitiones mi-
nime decernat, nec Præfectus Signaturæ Juſtitiæ det com-
miſſiones, niſi prius citato Procuratore Ordinis. Hæc ex
Fagnano *in cap. de Priore 32. de appellationibus*. Qui de
Auditore Cameræ plura deſiderat, revolvat attente Con-
ſtitutionem ſeptimam Innocentii VIII. incip. *Apprime*, tri-
geſimam tertiam S. Pii IV. incip. *Ad Eximiæ*, quinqua-
geſimam ſextam ejuſdem incip. *Inter multiplices*, centeſi-
mam decimam tertiam S. Pii V. incip. *Inter illa*, vigeſi-
mam octavam Pauli V. incip. *Eximiæ fidelitatis*, & ſe-
ptuageſimam primam ejuſdem incip. *Univerſi, tit. de Au-
ditore Cameræ*, in quibus ſunt omnia ſtatuta, quæ ad
ipſum ſpectant.
52 Auditores Rotæ 12. eſſe debent, ad iſtum numerum ſic
53 redacti a Sixti IV. in Conſt. 2. inc. *Rom. Pontificis*. Et
ex iſtis unus debet eſſe German., unus Gallus, unus Hiſ-
pan. ex Corona Caſtel. unus Hiſpanus ex Corona Arago-
niæ, unus Venetus, unus Mediolanen., unus Bononien-
ſis, unus Ferrarienſis, unus Tuſcus, & tres Romani. Au-
54 ditores Rotæ in eorum origine erant Cappellani Summi Pon-
tificis, quibus etiam utebatur pro dandis reſponſis in variis
cauſis, & præſertim Beneficialibus ad Sedem Apoſtolicam
deductis, & ſunt plura ipſorum reſponſa in Decretalibus
55 regiſtratæ. Creſcentibus autem exinde cauſis decidendis ma-
joribus negotiis preſſi Summi Pontifices, unum Tribunal
ipſorum Cappellanorum erexerunt pro deciſione talium cau-
ſarum; & cum iſti nomine Papæ Jus dicerent, ac veluti
ejus vicegerentes cauſas in Palatio Apoſtolico definirent,
56 Auditores Sacri Palatii Apoſtolici ſunt appellati, Et cum
cauſæ per turnum cœperint examinari ab iſtis in orbem
ſedentibus, ex figura conſenſus orbicularis fuit ſuo Tribu-
nali, ſeu Auditorio nomen *Rotæ* additum, & ipſi exin-
de, ut impræſentiarum, Auditores Rotæ ſunt communiter
appellati. Veſtrius *in praxi Cur. Romanæ lib. 5. cap. 27.*
Petra *in Conſtit. 14. Joan. XXII. n.2.* & alii. Et horum
57 Auditorum, ſeu Rotæ Romanæ deciſiones ſunt tantæ exi-
ſtimationis, quod prævalent communi opinioni, ſecundum
Imolam *in c. 2. de Lit. conteſt.* & Fagnanum *in c. Cum
veniſſent, de Judiciis n. 32.*
58 Auditorum Rotæ Juriſdictio, Auctoritas, Officium, &
Obligatio late ſtatuitur a Joan. XXII. in Conſtitutione 14.
incip. *Ratio juris*, a Martino V. in Conſtitut. 3. incip.
Romani, a Sixto IV. in Conſtit. 2. incip. *Romani Pontifi-
cis*; ab Innocentio VIII. in Conſtit. 6. incip. *Circumſpe-
cta*, a Paulo V. in Conſtit. 71. incip. *Univerſi, tit. de
Auditore Rotæ*; ab Urbano VIII. in appendice Bullarii
Conſtitut. 57. alias 167. incip. *Exponi*, & ab Innocentio
59 XII. in Conſt. incip. *Auditores Rotæ*. Et eorum Locum-
tenentes non poſſunt manifeſtare vota ſua, vel ſuorum
Coadjutorum alicui, exceptis Locumtenentibus, & Coad-
jutoribus; nec pateſacere quinam ex ſociis votum dederit,
vel non, ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ, a
qua a nullo poſſunt abſolvi, neque a ſummo Pœnitentia-
rio, neque per ullum Jubileum, aut Bullam Cruciatæ, ne-
que in anno Sancto, ſed a ſolo Papa. Urban. VIII. in cit.
60 Conſtit. *Exponi*. Poſſunt vero aſſignare vel ſignificare dif-
ficultates, motiva & rationes, ob quas dilata eſt reſolutio
in aliqua cauſa, tacito tamen nomine eorum, qui illas ad-
61 ducunt; Urbanus VIII. *ibidem*. Auditorum Rotæ Adju-
tores, Manuenſes, & alii, qui ſciunt tractatus, & cauſas
ſub eadem Cenſura tenetur celare, & nulli pateſacere;
Urbanus VIII. *ibidem*. Auditores Rotæ, Locumtenentes,
Adjutores ſtudii &c. tenentur præſtare juramentum, & qua-
le? Urban. VIII. *ibidem*, & Joannes XXII. in cit. Conſtit.
Ratio juris.
Auditores Rotæ accipientes aliquod munus a Notariis 62
ratione Officii, ſcilicet quia utuntur ipſis, incurrunt Ex-
communicationem, & tenetur ad reſtitutionem in duplo
erogandam Pauperibus. Immo Auditores Rotæ nihil reci-
pere poſſunt neque per ſe, neque per alium a partibus li- 63
tigantibus, vel per Notarios, aut per alios pro iiſdem, nec
etiam pro ſigillo, aut rubricis, vel alio quæſito colore;
Joannes XXII. in cit. Conſt. *Ratio juris*, & Martin. V.
in cit. *In Apoſtolicæ*. Solent tamen ab iſtis recipi mune- 64
ra quædam ſolita pro Feſtis Natalitiis, & Kalend. Augu-
ſti, quæ mittuntur a Principibus, aliiſque nota dignis li-
tigantibus; munuſcula dicta ex quadam inveterata conſue-
tudine uniformi, invariabilique fere certa quantitate in
cereis, parvis panibus ſaccari, pullis, ſeu vino mitti ſoli-
ta, ut de ſtylo teſtatur *Card. de Luca diſc. 32. num. 30.
in relatione Romanæ Curiæ*, quæ munuſcula ſolent etiam
mitti Advocatis, & Procuratoribus per litigantes, quæque
uti conſueta debent bonificari Agenti cauſarum ut dixit
Rota in *Bononienſ. Expenſarum 18. April. 1704. coram D.
Omann.* Vid. *verb. Xenia*.
Auditores Rotæ nequeunt votum proferre in cauſis pro- 65
priis ſuorum Conſanguineorum uſque ad ſecundum gradum
Conſanguinitatis, Dominorum, Familiarum, & Eccleſiarum
ſui Beneficii, & tunc debent exire de Rota; Joan. XXII.
in cit. Conſt. *Ratio juris*. Immo dictæ cauſæ modo prohi- 66
bentur agitari in Rota. Pius IV. in Conſt. 44. incip. *In
Throno*, & Paul. V. in Conſt. 71. incip. *Univerſi*, ibi:
*Cauſa propria Auditorum, & eorum Familiarum, ac Con-
ſanguineorum, vel affinium uſque ad ſecundum gradum jux-
ta Jus Canonicum computandum, non cognoſcantur in Rota.* 67
Adjutores Rotæ prohibentur dare conſilium, ſive publi-
cum, ſive privatum in cauſis pendentibus, ſive introdu-
cendis in Rota, & ſi dederint debent repelli a voto fe-
rendo, Urban. VIII. in cit. Conſt. *Exponi*. Sic etiam de- 68
bent repelli a voto ferendo in cauſis, quas ut Advocati pa-
trocinati ſint antequam Auditores eligerentur; In jure enim
prohibitum eſt, Advocatum in cauſa, quam patrocina-
tus fuit, Judicis munus gerere, *cap. Poſtremo 36. de ap-
pell. & l. nemo ex his 13. Cod. de Aſſeſ.* & maxime qui-
dem ſuadente ratione, ne, ut ibi ait Imperator; *ne affe-
ctionis ſuæ, vel advocationis memor, incorrupi Judicis non
poſſit nomen perferre*.
Auditores Rotæ habent maxima privilegia; Poſſunt an- 69
ticipatis horis recitare Officium cum uno, vel pluribus Fa-
miliaribus. Poſſunt uti Altari portatili & Miſſam ante lu- 70
cem facere celebrare. Tempore Interdicti eſſe præſentes Sa- 71
cris cum ſex aliis Perſonis, quæ non dederint cauſam In-
terdicto. Interdicti tempore, ſi moriantur poſſunt tradi ſe- 72
pulturæ etiam cum pompa funerali. Tempore Quadrage- 73
ſimæ viſitando duas Eccleſias, & Curia tempore audientiæ
propriam Cappellam, Indulgentias Stationum Urbis lucran-
tur. In diebus prohibitis comedere caſeum, & cætera la- 74
cticinia; ſic etiam in diebus in quibus prohibentur carnes,
& comeduntur ova, poſſunt comedere carnes. Poſſunt ha- 75
bere plura Beneficia, etiamſi alterum ſit Curatum, & 76
alia incompatibilia. Non tenentur ad reſidentiam Benefi-
cii, ſed per alios poſſunt illud regere abſque licentia Or-
dinarii. Nominare poſſunt amicos, Conſanguineos &c. pro 77
Beneficiis ſibi conceſſis. Præferri debent aliis in his pro- 78
viſionibus. Bullæ pro quovis Beneficio ipſorum gratis ex- 79
pediendæ ſunt pro illis, Sunt exempti a Juriſdictione Or- 80
dinariorum, Legatorum &c. etiam de Latere & aliorum,
& Papæ immediate ſubduntur ipſi, & ipſorum bona. E- 81
ximuntur a gabellis, taxis &c. Clemens VII. in Conſt. 13. 82
incip. *Convenit*. Habent exemptionem pro 15. vegetis vi-
ni, ſive ex Ripa, ſive ex aliis partibus recipiantur; Paul. 83
III. in Conſtit. 12. incip. *Romani*. Et alia multa habent
Privilegia a variis Summis Pontificibus pluries conceſſa &
confirmata, ut ſignanter videri poſſunt in Conſt. 3. Leo-
nis X. incip. *Sedes*, in Conſt. 13. Clementis VII. incip.
Convenit, in Conſt. 12. Pauli III. incip. *Romani*, in Conſt.
Paul V. incip. *Univerſi*.
Auditores Rotæ licet olim congregarentur modo in Pa- 84
latio Vaticano modo in Eccleſia D. Mariæ Pacis Canoni-
corum Regularium in Palatio Vicecancellarii, ſeu in Can-
cellaria, a Pontificatu tamen Urbani VIII. cœperunt con-
gregari, ut nunc ſervatur, in Vaticano, ſeu Quirinali,
prout Papa ibi degit. Hora competens ſuæ Congregatio- 85
nis eſt de mane, ut duret per quatuor circiter horas, &
& pro ſigno attenditur pulſatio Campanæ Tribunalis A.C. 86
ab Innocentio XII. inſtituti. Auditores Rotæ Miſſam ſem-
per audiunt collegialiter in Rota antequam ad cauſarum
diſcuſſionem procedant. Antequam novus Auditor in hanc 87
Congregationem, ſeu Collegium admittatur, ultra pu-
blicum examen, quo in publicis Concluſionibus proba-
ri debet juxta depoſita a Martino V. in Conſ. incip. *In
Apoſtolicæ*, debet etiam ſuſtinere examen privatum coram
Eminentiſſimo Vicecancellario, prout ſtatuit Sixtus IV.
in Conſtit. 2. incip. *Romani Pontificis*. Rotæ Juriſdictio
quoad

quoad ſingulos, ceſſat ſtatim ac Papa moritur, & innote-
ſcit per ſonum Campanæ Capitolinæ, quæ juxta morem
89 pulſari ſolet, dum Papa expirat; quod evenit *die* 9. *De-
cembris* 1669., cum Rota jam erat congregata, & lectum
erat primum Memoriale, & tunc ceſſavit proceſſus ad ul-
teriorem diſcuſſionem cauſarum, ut teſtatur Emerix Ju-
nior *in deciſ.* 18. *in initio*; Sed poſtea repertum fuit, con-
trarium fuiſſe ſervatum *in obitu Leonis XI. apud Coccin.
in annot.* 48. *lib.* 1. *deciſ. & in obitu Urbani VIII. apud
Cardin. Cerrum*, ut teſtatur idem *Emerix ibidem*: nam
continuata fuit Rota uſque ad expeditionem cauſarum;
nam æquius videtur, ut ſic continuet Rota, quia actus
inceptus legitime debet proſequi, ut recte notat, & tenet
Petra *in Conſt.* 14. *Joannis XXII. n.* 18. De primo ad ul-
90 timum Rotæ Adjutores circa Perſonas, Loca, Feſta, Cau-
ſas, & alia omnia, regulari debent juxta diſpoſita a Joan-
ne XXII. in Conſtitut. 14. incip. *Ratio Juris*, a Mart. V.
in Conſtit. 3. incip. *In Apoſtolicæ*, a Sixto IV. in Conſt.
incip. *Romani Pontificis*, ab Innocentio VIII. in Conſt. 6.
incip. *Circumſpecta*, a Paulo V. in Conſt. 71. incip. *Uni-
verſi*, ab Urbano VIII. in Conſt. 57. incip. *Exponi*, & ab
Innoc. XII. in Conſt. 44. incip. *Circumſpecta*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

91 AUditor Generalis Cameræ Apoſtolicæ commiſſiones pro
cauſis criminalibus expedire poteſt expenſis accuſato-
ris, ſive adhærentis Fiſco, facto nimirum ab hoc congruo
depoſito pro viaticis, cibariis &c, & data fidejuſſione pro
reliquo. Sic Bened. XIV. tom. 2. Conſtit. 44. incip. *Re-
92 rum humanarum*. Deficiente autem accuſatore, ſeu adhæ-
rente, commiſſiones expedire nequit, ſed demandare de-
bet inquiſitiones Ordinariis Eccleſiaſticis locorum, ſeu aliis
93 ibi exiſtentibus in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis. Idem
ibid. Quod ſi expedire judicetur, commiſſiones ex Officio
ab Urbe mittere: vel eas injungere judicibus extra locum
delicti exiſtentibus, reportare tenetur Commiſſionem ſpe-
cialem manu Papæ ſignatam, & ab Auditore Sanctiſ-
ſimi ſubſcriptam, ſub pœna ſolvendi de proprio. Idem *ibid.*
94 Auditor Papæ executioni Legum a Pontifice ſtatutarum
pro Tribunali Viarum peculiariter invigilare jubetur. Idem
tom. 2. Conſt. 67. incip. *Dum omnibus*. Auditor Papæ tam-
quam Secretarius Congregationis Œconomicæ, examinare,
& approbare debet cauſas mittendi commiſſiones crimina-
les ex officio a Tribunalibus Cardin. Vicarii Urbis, & A.
C. Idem Conſt. 44. incip. *Rerum humanarum*.
95 Auditoribus Rotæ conceditur delatio Rocchetti per Ur-
bem. Idem tom. 1. Conſt. 84. incip. *Præclara*. Rotæ Audi-
96 res electi habitum Advocatorum Conſiſtorialium aſſume-
97 re nequeunt abſque licentia Collegii. Idem Conſtitut.
106. incip. *Inter* §. 12. A Rota Romana aſſumi conſuevit
Regens Pœnitentiariæ. Idem Conſt. 96. incip. *In Apoſtoli-
cæ* §. 12.
98 Auditores Rotæ in Subdiaconorum Officio Pontifici ſo-
lemniter celebranti miniſtrant. Idem tom. 2. Conſtit. 60.
99 Incip. *Rerum*. Eorum Decano traduntur Agni, ex quo-
rum velleribus ſacra Pallia conficiuntur. Idem *ibid.* Idcir-
co iidem deputantur ad deferenda eadem Pallia coram Pon-
tifice, cum ſolemnem eorum Benedictionem perficit. Idem
ibid.
100 Ad Rotæ Tribunal in ſecunda ſententia pertinent cau-
ſæ graviores, quæ in Urbe in prima inſtantia judicatæ
fuerint coram Cameræ Auditore, vel Cardinali Vicario.
Idem tom. 2. Conſt. 21. incip. *Juſtitiæ*. Item cauſæ gravio-
res in partibus judicatæ, & per appellationem ad Cu-
101 riam devolutæ, vel immediate, vel poſt alteram inſtan-
tiam coram A. C. aut coram Cardinali Vicario expletam
arbitrio appellantis. Idem *ibid.* In Rotæ Auditorio poſt 102
primam, aut ulteriorem cauſæ propoſitionem in Turno
ordinario, ſi ſuffragia æquentur, cauſa ipſa proponenda 103
erit *videntibus quinto, ſexto, & ſeptimo*. Idem *ibid.* In
iis vero cauſis, quæ *videntibus omnibus* proponuntur,
Auditor proponens ſuffragium ferre debebit, vel non, pro-
ut aliorum ſuffragantium par erit vel impar; Idem *ibid.* 104
Rotæ Auditorio committi nequeunt cauſæ Prælatitiæ, vel
ad Capitolii Curiam ſpectantes, niſi de omnium Partium 105
conſenſu; Idem *ibid.* Rotæ Auditorio tamquam Prælatis
committi nequeunt cauſæ de ſui natura Rotales, ne qui- 106
dem de Partium conſenſu; Idem *ibid.*

Novæ additiones ex aliena manu.

ANtiquitus inter duodecim Rotæ Auditores e diverſis 1
nationibus aſſumendos, locum obtinuiſſe Neapolita-
nos, refert *Marta de Tribunal. Urb. c.* 3. *n.* 19. Quomodo vero
ſuum poſtea locum amiſerint Neapolitani; in obſcuro eſt.
AUGURIUM. Vide verb. *Superſtitio n.* 28.
AUSPICIUM. Vide *ibid. n.* 29.

AURORA.

SUMMARIUM.

1 *Aurora unde dicta?*
2 *Aurora pro diverſitate Menſium diverſo tempore præ-
cedit ſolem; & aſſignatur pro ſingulis Menſibus.*
3 *Quomodo regulanda, & ſumenda aurora pro licita Miſ-
ſarum celebratione?*

AUrora eſt ſic dicta, quaſi avium hora. Hoſtienſ. *in* 1
cap. Dolentes 9. *de celebrat. Miſſarum n.* 5. *in fin. in
verb. ad Diurnum concentum*: Joannes Andreas *ibidem n.*
3. Cardin. *ibidem in princip.* Fagnan. *ibid. n.* 4. ubi nota-
tur reprehenſibile eſſe Prælatis, & Clericis e ſomno non
ſurgere ad diurnum concentum avium, ibi; *Vix ad diur-
num concentum avium excitantur*, ideſt in Aurora, nam,
ut ait Sanctus Auguſtinus, indecens eſt Chriſtiano, ſi ra-
dius ſolis ipſum in lecto dormientem inveniat; & facit
textus *in cap. Sunt qui arbitrantur, de pænit. diſt.* 1. *&
in cap. Clericus victum diſt.* 91.
Aurora pro diverſitate Menſium diverſo tempore præ- 2
cedit ſolem; In Martio enim circa æquinoctium præcedit
ſolem per horam cum quadrante. In Junio circa ſolſtitium
præcedit ſolem per duas circiter horas cum quadrante;
In Februario, & Septembri per horam, & mediam. In
aliis Menſibus, aliquando per duas horas, & mediam.
In aliis Menſibus, aliquando per duas horas, vel per
unam cum tribus quadrantibus, itaque excepto Martio
ſemper durat ſaltem per horam, & dimidiam; *Averſa
quæſt.* 11. *ſect.* 15. §. *quarto*, Quartus *in Rubr. Miſſal.
part.* 1. *tom.* 15. *D.* 2. notans, auroræ tempus ſumendum
eſſe non Mathematice, ſed moraliter, ideoque nihil pec-
care, qui ea hora celebrat, ut dici poſſit adhuc in auro- 3
ra celebraſſe, vel abſolviſſe cum aurora, itaut ſaltem fi-
nis Miſſæ attingat auroram; Suarez, Averſa, & alii. A
Sacra tamen Rituum Congregatione pro licita Miſſarum
celebratione fuit ſic decretum: *Ubi non eſt aurora phyſice
pro licita Miſſarum celebratione attendatur ea moraliter,
& politice, quando ſcilicet ibi terminari ſolet quies, & in-
choari labor juxta probatam Regionum conſuetudinem*, 28.
Septembris 1634. (Horarium ab Auctore allatum inſervit
noſtræ tantum Zonæ temperatæ.)

B

BACCHANALIA.

Additio ex Auctore, e II. Editione.

QUamvis bacchanalium honeſta remiſſio toleretur, duo
tamen graviores abuſus in eorum frequentatione in-
vecti ab Eccleſia reprobantur: nempe quod vigiliæ,
choreæ, & ludi ultima bacchanalium nocte uſque ad
diem Cinerum protrahantur, & multi ab iiſdem diſceden-
tes, iiſdem induti veſtibus, quibus perſonati quaquaver-
ſus proceſſerant, Eccleſiam ſubeant, Divinis Myſteriis
interſint, Sacros Cineres de more accipiant, domum de-
inde redeuntes dormiant plerumque totum mane primi
Quadrageſimalis diei. Et quod in aliquibus Civitatibus &
Oppidis perverſa hæc irrepſerit conſuetudo, ut Feſtis quo-
que diebus perſonati homines pervagentur; Circulatores,
& id generis blaterones majori ſpectatorum frequentia
diebus Feſtis, quam ferialibus populum ludificiant, iiſdem
demum diebus ſaltationes, & choreæ publice, & per ſummam
licentiam celebrentur; Ben. XIV. *t.* 2. *Conſt.* 45. inc. *Inter cætera.*
Hinc Sanctiſſimus Pontifex in tota ſua Eccleſiaſtica Di- 2
tione expreſſe vetat, ne perſonati homines incedant die-
bus Feſtis de præcepto, & Feriis ſextis juxta diſcipli-
nam in Urbe Roma vigentem. Item ne choreæ ultima 3
nocte ante Feriam quartam Cinerum, ultra mediam no- 4
ctem producantur. Item ne quis habitu bacchanalitio in-
dutus mane ipſius Feriæ quartæ incedat, multoque minus
Eccleſiam ingrediatur. Item ne Circulatores & ſcurræ Fe- 5
ſtis diebus in plateis, & publicis viis ſpectacula edant, &
potiſſimum matutinis horis, ac tempore Officium Veſpertino-
rum, & Doctrinæ Chriſtianæ. Et ſerio mandat Epiſcopis,
ut nullam operam, nullumque ſtudium prætermittant, ut
hæc morum perverſitas, ubi deeſt, perpetuo deſit, ubi
autem invaluit, penitus extirpetur, ac funditus evellatur,
illiuſque auctores, defenſoreſque nulla rerum humanarum
ratione habita acerrime puniantur; Idem *ibid.*

6 Inſuper monet omnes zelantiſſimus Pontifex, quod dum res deſuper enarratas vetat, interdicto non liberat cetera omnia, quæ ſacris Canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis, Conciliis, aut Provincialibus, aut Diœceſanis quoad bacchanaliorum ſolatia prohibentur, & præcipue quoad Eccleſiaſticos Viros, numquam oculos a Concilio Tridentino deflectens, quod *ſeſſ.* 22. *cap.* 1. poſtquam Sacrorum Canonum mentionem fecit, qui Eccleſiaſticis luxum, convivia, choreas, aleas ſevere prohibent, ſic Epiſcopos alloquitur: „ Si qua vero ex his in deſuetudinem abiiſſe comperint, ea quamprimum in uſum revocari, & ab omnibus accurate cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſolvant; " Idem *ibid.*

7 Ut facilius odio, & horrore concipiantur bacchanalitiæ pravitates, promptiuſque eradicentur, adductis ad id exemplis Ss. Caroli Borromæi, & Philippi Nerii, ac duabus Epiſtolis Clementis XI. ad plurimos eodem exemplo datis, altera die 11. Januarii 1719., altera 4. Januarii 1720. quæ in ejus Bullario pag. 533. undecima ſunt, & duodecima, adducit Bacchanalium fœditatem, & corruptelam, prout ipſam deſcribit claræ memoriæ Epiſcopus Gratianus in Synodo Amariæ habita 1595. pag. 10. ibi: „ Hinc factum (adeo nos prava pervertit conſuetudo) ut Septuageſimam inter & Quadrageſimam interjecti dies, quos Sancta Mater Eccleſia magno myſterio veluti lugubres funebreſque habet, prævalens laſciviæ riſus, hilaritatis amor non in lætitiam ſolam, inconditumque gaudium verterit, ſed pene communi cuidam inſaniæ dedicavit, eoque porrecta licentia ſit, ut ipſas quoque leges, ipſos Magiſtratus traxerit, & quod ne privato quidem cuiquam ulla pene morata Civitas concederet, id penitus jam publica auctoriate nitatur, & populi obliti nominis, quo feruntur, in ipſos profanarum gentium ritus, moreſque degenerarunt. " Refertque, quod illuſtris Gislenius Busbequius, qui medio ſæculo XVI. Ferdinandi I. Imperatoris ad Solimanum II. Orator fuit, ſcriptum reliquit, Turcarum Legatum poſtquam bacchanaliorum tempore in quadam Chriſtianorum regione moratus
8 eſſet, Conſtantinopolim reverſum retuliſſe, certo anni tempore Chriſtianos ſui impotes inſanire, tum cujuſdam pulveris arcana vi, quo corporum capita conſpergerebantur, redire ad bonam mentem, ac reſipiſcere conſueviſſe; *Ut non fruſtra creditum ſit, hominem Turcam, qui eo tempore ad nos publici negotii cauſa Legatus veniſſet, domum reverſum, retuliſſe Chriſtianos certis diebus bacchari, & furere, donec genere quodam cineris in Templo reſperſi, redirent ad ſe, & convaleſcerent*; Idem *ibid.*

9 Dictis bacchanalitiis pravitatibus opponit ſpecialia pietatis exercitia, enixe exhortando Epiſcopus, ut ceteris incitamento ſint ſuo exemplo, præſertim Divinis Officiis bacchanaliorum tempore quotidie intereſſe, ſacroſanctum Miſſæ Sacrificium coram populo celebrare, Eccleſias, & Xenodochia inviſere, & Eccleſiaſticos homines, laicoſque ſecum ad id muneris invitare. Curando inſuper, ut in
10 *una, aut in pluribus Eccleſiis Sanctiſſimum Euchariſtiæ* Sacramentum publico cultui exponatur, & quotidie populo ad veſperas benedicatur, in Septuageſimæ, aut Sexageſimæ hebdomadis, aut tribus omnibus, concedens ob id Indulgentiam plenariam per omnes Eccleſiaſticæ Ditionis Diœceſes acquirandam ab iis, qui Pœnitentia, & Sacra Synaxi rite muniti ſingulis diebus dictorum Triduorum SS. Sacramentum expoſitum viſitaverint, & Deum juxta mentem Eccleſiæ oraverint. Idem *ibid.*

B A C U L U S.

S U M M A A R I I U M.

1 *Baculus eſt duplex; alius communis. alius Paſtoralis.*
2 *Baculus Paſtoralis cur ſit acutus in fine, rectus in medio, & retortus in ſummo?*
3 *Baculo communi poſſunt uti omnes, etiamſi aureus, vel argenteus ſit.*
4 *Hoc tamen communi Baculo non poteſt uti Sacerdos in Altari Miſſam dicens, neque ad Altare cum eo accedere.*
5 *Baculo Paſtorali non poſſunt uti niſi Epiſcopi, & alii Privilegiati.*
6 *Papa non utitur Baculo Paſtorali, & affertur Hiſtoria, quare ipſo non utatur.*
7 *Papa cur utatur Baculo Paſtorali in ſola Diœceſi Trevirenſi, & non alibi?*
8 *Affertur myſtica ratio quare Papa non utatur baculo Paſtorali.* uſque ad num. 10.
11 *Qui utitur Baculo Paſtorali poteſt uti & Mitra.*
12 *Baculo Paſtorali non ſemper utitur Epiſcopus Suffraganeus.*
13 *Baculo, & Mitra in Proceſſionibus extra ſuum Monaſterium non poteſt uti Abbas; nec ante ſe deferri facere facultatem habet.*

BAculus eſt duplex, alius communis; quo homines præ- 1
ſertim infirmi, ac debiles uti ſolent ad ſuſtentandum corpus; alius eſt Paſtoralis, & eſt unum ex inſignibus, 2
ſeu ornamentis Epiſcopalibus; Et hic baculus Paſtoralis eſt acutus in fine, rectus in medio, & retortus in ſummo, ad deſignandum, quod Paſtor, ſeu Epiſcopus deberet pungere pigros, regere debiles ſui rectitudine, & colligere vagos, ut denotant ſequentes verſus relati a Gloſſa *in cap. unico de Sacra unctione.*

In baculi forma, Præſul, datur hæc tibi norma:
Attrahe per primum, medio rege, punge per imum,
Attrahe peccantes, rege juſtos, punge vagantes,
Attrahe, ſuſtenta, ſtimula, vaga, morbida, lenta.

Gloſſa *in cap. unico de Sacra unctione in fine, verb. propter hiſtoriam.* Sic Hieronymus Vienius *de Epiſcopis Titularibus part.* 2. *fol.* 13. Moſcon. *in tract. de Majeſt. Milit. Eccleſ. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *verſ. Item baculus*; Gavant. *in comment. Rub. Miſſal. & Breviar. t.* 1. *part.* 5. *tit.* 1. *num.* 7. *& part.* 5. *tit.* 3. Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 20. *q.* 1. *num.* 4. *& c.* 2. *in fin.* Durandus *in Rationali Divin. Off. l.* 3. *cap.* 15. *num.* 4. Barbol. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *n.* 13. Priori baculo, ſcilicet commu- 3
ni, poſſunt uti omnes, etiamſi aureus vel argenteus ſit, cum non ſit, proprium dignitatis; *Sacr. Cong. Rit. in No-* 4
varien. 19. *Maji* 1614. Hoc tamen communi baculo non poteſt uti Sacerdos in Altari Miſſam dicens; neque ad Altare cum eo accedere, *Conc. Roman. ſub Zacharia cap.*
13. Poſteriori baculo, ſcilicet Paſtorali non poſſunt uti, 5
niſi Epiſcopi, & alii privilegiati; Et iſto non utitur Papa, *cap. unico §. ultimo de Sacra unctione*, ibi: „ Licet Romanus Pontifex non utatur baculo Paſtorali, tum propter hiſtoriam, tum propter myſticam rationem, tamen ad ſimilitudinem aliorum Pontificum poterit eo uti. "

Hiſtoria autem quare Papa non utitur baculo Paſtorali 6
eſt, quoniam Beatus Petrus Apoſtolus Martialem Diſcipulum ſuum, quem Dominus inter diſcipulos conſtituit cum dixit, *Niſi efficiamini ſicut parvulus iſte, non intrabitis* &c. miſit cum quibuſdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad viginti dietas defuncto Fronto collega ejus rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc baculum, & tangens illum dic; *Surge in nomine Domini, & prædica*: ille vero in quadrageſima die a tempore mortis illius tetigit eum, & ſurrexit, & prædicavit; & ita Petrus baculum a ſe removit, & ſubditis
dedit, nec recuperavit. Innocentius vero Papa III. ſcri- 7
pſit in Eccleſiæ ſpeculo, quod Beatus Petrus miſit baculum ſuum Eucherio primo Trevirorum Epiſcopo, quem una cum Valerio, & Materno ad prædicandum Evangelium Genti Teutonicæ deſtinavit, cui ſucceſſit in Epiſcopatu Maternus, qui per baculum Petri de morte fuerat ſuſcitatus, quem baculum uſque hodie cum magna veneratione Eccleſia Trevirenſis ſervat; ideo Papa in Diœceſi utitur baculo, & non alibi. Hæc Durandus *in Rationali Divinorum lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 5. Alzedo *de præcellent. Epiſcop. dignit. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 70. Hieron. Venero *de exam. Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 21. Barbol. *de Off. & poteſt. Epiſcop. p.* 1. *tit.* 1. *num.* Tamburin. *de Jure Abbat. tom.* 2. *diſput.* 20. *quæſt.* 1. *num.* 4.

Myſtica ratio quare Papa non utitur baculo eſt. Primo, 8
quia baculus habet in ſummitate quamdam recurvationem quaſi ad trahendum, quod non eſt neceſſarium Romano Pontifici, quia *cum Eccleſia non poſſit eſſe nulla ex cap. Pudenda in fine cauſ.* 24. *q.* 1. non poteſt ab illo finaliter
divertere. Secundo, in ſignum, quod Romanus Pontifex 9
non habet coarctatam poteſtatem, id quod curvatio baculi ſignificat. Tertio, quia per baculum ſignificatur coer- 10
ctio, & ideo alii Pontifices recipiunt a ſuis Superioribus baculos, quia poteſtatem ab homine recipiunt; Romanus vero Pontifex non utitur baculo, quia poteſtatem recipit a ſolo Deo; *Gloſſ. in cap. unico de ſacra unctione §. Ungitur verſ. myſticam rationem*, S. Thomas *ſuppl. q.* 40. *art.* 7. *ad* 8.

Baculi, & Mitræ uſus ſunt correlativa, & cui unum 11
conceditur, alterum etiam concedendum videtur; *Sacra Cong. Rit. in Treviren.* 8. *Januarii* 1605. *& in Argentina* 7.
Octob. 1606. Baculo Paſtorali uti non debet Epiſcopus Suf- 12
fraganeus, ſeu Coadjutor, quando ſolemniter celebrat, ſicut utitur Epiſcopus proprius, niſi in Ordinationibus, & aliis ſimilibus neceſſariis; *Sac. Rit. Congr. in Bracaren.* 1. *Se-*
ptembris 1607. Baculo, & Mitra in Proceſſionibus extra 13
ſuum Monaſterium Abbas uti prohibetur, nec ante ſe deferri facere facultatem habet; *Sac. Cong. Rit. in Eugubina* 17. *Julii* 1604. *& in Cameracen.* 6. *Decemb.* 1631. & in decreto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum a Sac. Rit. Congregatione ordinaria habita coram Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro Papa VII. *die* 27. *Septemb.* 1569. *ſub num.* 8. ibi: „ Baculum Paſtoralem albo velo appenſo deferant, ab uſque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubjectas prorſus abſtineant, & neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, inſigniis prædictis utantur, vel penes ſe perferri faciant. " Et ſic iterum fuit ab eadem Congr. deciſum in Cremonenſi 14. Junii 1687. *Vide verb.* Abbas ſub num. 11.

Nova

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUidquid ſit de congeſtis ab Auctore uſque ad num. 10.,
quæ nolumus ad examen revocare, Baculus Paſtoralis
2 a Patribus, aliiſque Scriptoribus variam appellationem ac-
cepit; dum modo ferula paſtoralis; modo pedum paſtora-
le & cambuca, modo virga Epiſcopalis dictus fuit, ut ob-
ſervat *Strauch. in Amœnit. jur. canon. ſem. II. Eclog. cap.*
8. *Adde Schmidt. diſſert. de Bacul Paſtoral*, §. 8.
2 Pedum paſtorale uti & ſceptrum Regum videntur ini-
tio non fuiſſe niſi baculi; quibus greſſum firmarent, dum
3 longum ementiebantur iter. Lapſu vero temporis addita
iis opulentia evaſerunt utrorumque inſignia, *Thomaſſin. de
veter. & nov. Eccleſ. diſciplin. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 58. *num.* 2.
Abbatibus utrum ex veteri Monachorum conſuetudine
4 relictus, an ex ſimilitudine, & participatione quadam E-
piſcopalis ſollicitudinis auctoritatiſque ſit communicatus
Baculus paſtoralis, in medio relinquit *Van-Eſpen Jur. Ec-*
5 *cleſ. univerſ. part.* 1. *tit.* 31. *cap.* 6. *num.* 6. Illud tamen aſſe-
rit, Abbatibus competiiſſe baculum paſtoralem priuſquam
alia Pontificalia inſignia, ut ſunt mitra, annulus, ſanda-
lia, & ſimilia, iis fuerint communicata. Quinimmo notat,
6 eſſe Abbates etiamnum, & Abbatiſſas, quibus baculus pa-
ſtoralis competit, communicata vero haud ſunt alia Pon-
tificalia.
7 Quæ ſi vera ſunt, non ita facile pronunciari cum Au-
ctore *num.* 11. debet, quod cui uſus baculi paſtoralis con-
ceſſus eſt, ei & uſus mitræ conceſſus intelligi debet.
8 An Epiſcopus celebrans extra propriam Diœceſim uti
queat baculo paſtorali; Tum an idem obtineat, quoad E-
piſcopum celebrantem in locis exemptis ſuæ Diœceſis;
Vide *Paſqualig. de Sacrifſc. nov. Leg. tom.* 2. *quæſt.* 1231.
a num. 10.

BALDACHINUM.

SUMMARIUM.

1 *Baldichini uſus eſt conceſſus nedum Epiſcopis, ſed etiam pluribus Abbatibus, aliiſque Privilegiatis.*

2 *Cum hoc tamen quod Abbates, aliique Privilegiati Epiſcopis inferiores utantur ipſo Baldachino ſine auro, & pompa, & tribus tantum anni Feſtivitatibus.*

3 *Abbates, aliique Privilegiati Epiſcopis Inferiores nequeunt tenere Baldachinum, & ſedem Abbatialem fixam, permanentem & prope Altare; ut Sedes Epiſcopalis retineri ſolet, ſed poſſunt ſolum retinere iis tantum diebus, quibus eſt ipſis permiſſum ſolemniter celebrare, & Pontificalia agere.*

4 *Baldachino uti Pontificaliter nequeunt Abbates in Officiis, & Miſſis defunctorum, nec etiam quum ſolemni ritu in ſuis Eccleſiis celebrant exequias Nobilium virorum, & Principum*, ad num. 5.

6 *Regulares tenentur in propriis Eccleſiis erigere Baldachinum Epiſcopo volenti ibi Pontificales functiones exercere.*

7 *Moniales tamen Regularibus ſubjectæ non tenentur erigere Baldachinum Epiſcopo Clauſuram reſtare volenti.*

8 *Baldachinum a propriis perſonis, quibus de jure, conſuetudine, vel privilegio competit, non autem ab eorum ſubſtitutis deferendum eſt.*

9 *Baldachini Haſtæ in Eccleſia deferendæ ſunt, ut dicitur in libro Cæremonialis Epiſcoporum.*

10 *Baldachinum non eſt parandum pro benedictione ſponſi, & ſponſæ.*

11 *Baldachinum non poteſt erigi a Vicario Epiſcopi ipſo Epiſcopo abſente in Eccleſiis Monaſteriorum Caſſinenſ. invitis Monachis.*

12 *Baldachinum in Eccleſia, loci Dominus, ſeu Marchio, Comes, vel Baro erigere non poteſt.*

13 *Talia Baldachina ſi quæ a ſimilibus locorum Dominis ſint in Eccleſiis erecta, debent omnino removeri.*

14 *Et contra renuentes poſſunt Epiſcopi procedere Juris remediis uſque ad Cenſuras.*

15 *Pro his, & ſimilibus affertur Decretum Generale.*

16 *Submectuntur Supplementa Auctoris*; ad num. 17.

BAldachini uſus eſt conceſſus nedum Epiſcopis, ſed etiam
1 pluribus Abbatibus & aliis Privilegiatis: Urbanus enim
VIII. conceſſit illius uſum Abbatibus Olivetanis 4. *April.*
1629. in Conſt. 97. incip. *Exponi Nobis*; Abbatibus Caſſi-
nenſibus 11. *Julii* 1629. in Conſt. incip. etiam, *Exponi No-
bis*. Abbatibus Cœleſtinis 26. *Septemb.* 1629. in Conſtitut.
incip. pariter *Exponi Nobis*; Abbatibus Camaldulenſibus
15. *Septemb.* 1632. in Conſtitut. 126. incip. *Nuper*. *Et Sac.
Congr. Rit.* 15. *Januarii* 1633. expreſſe illius uſum conceſſit
Prælatis Congregationis Canonicorum Regularium Latera-
nenſium habentibus uſum Mitræ, & baculi. Et pluries aliis
Abbatibus, & Prælatis Epiſcopis inferioribus, & Pontifi-
2 calium uſu gaudentibus fuit conceſſum, ut Baldachino,
ſine auro tamen, & pompa uti liceat in tribus tantum an-
ni Feſtivitatibus ſolemniter celebrantibus, nec non aſſiſten-
tia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac alio-
rum ſex ad ſummum Canonicorum, vel Monachorum
ſacris veſtibus coloris ſolemnitati reſpective convenien-
tis indutorum, duorum nempe cum Pluvialibus, duo-
rum cum Planetis, & aliorum duorum cum Tunicel-
lis, ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui in Miſſa can-
taturi ſunt Evangelium, & Epiſtolam. Dummodo iidem
Abbates nullo modo teneant Sedem Abbatialem fixam, & 3
permanentem prope Altare, ut Sedes Epiſcopalis retineri
ſolet; Sed eorum ſedes retineatur in Eccleſia iis tantum
diebus, quibus ſolemniter, ut ſupra, celebrari debet, &
dicti ſex Monachi, ſeu Canonici, ut ſupra parati, non
in ſedibus Choralibus, ſed ſuper ſcabellis ſedeant in ſitu
congruo juxta Eccleſiarum convenientem ſitum; & ſic fe-
re eiſdem verbis loquuntur omnes citatæ Conſtitutiones,
& Decreta pro conceſſione uſus Baldachini, & denuo ſic
fuit reſolutum 27. *Septembris* 1659. *a Sac. Rituum Con-
gregatione* coram Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro
VII. in Decreto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo
inferioribus conceſſorum. Vide verb. *Abbas num.* 31. ubi
per extenſum affertur.
Baldachino uti Pontificaliter nequeunt Abbates in Of- 4
ficiis, & Miſſis defunctorum, & nec etiam cum ſolemni
ritu in ſuis Eccleſiis celebrant exequias Nobilium Viro-
rum, & Principum. Pignatelli, *tom.* 7. *conſult.* 44. *num.* 7. &
ſic decrevit citat. *Sac. Rit. Congreg.* 27. *Semptemb.* 1659. §. 5.
his verbis: *Dies verò, in quibus ſolemniter ipſis operari
conceditur, ſint de præcepto Feſtivi, vel alii, in quibus
ipſos Pontificaliter celebrare Feſtivitatis ratio exigat, nempe
Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis
Eccleſiæ. Abſtineant autem ab hujuſmodi Pontificalium uſu
in Officiis, & Miſſis Defunctorum quocumque die, etiam* 5
Feſtivo, & de Præcepto. Et iterum eadem *Sac. Congregat.
die* 12. *Jun.* 1660. in declatione præced. Decreti, his ver-
bis: *Ad §. quintum, quo tribus diebus tantum de præce-
pto &c. Pontificalis celebratio permittitur, exponentibus Mo-
nachis taxativam hujuſmodi non extendi ad uſum Pontifi-
calium ſine Baldachino, ac præterea ex indulto Alexandri
VII. ſibi competere Pontificalium uſum in exequiis Nobilium
Virorum: Sacra Congregatio cenſuit hujuſmodi privilegium
tantummodò ſuffragari Monaſterio Cavenſi, nec ad alia Mo-
naſteria extendi*, quæ Decreta Sanctiſſimus D. noſter A-
lexander VII. approbavit *die* 20. *Julii* 1660. *ſalva quavis
contraria verbaliter expreſſa diſpoſitione privilegiorum parti-
cularibus Monaſteriis Congregationis Caſſinenſium conceſſorum*.
Regulares tenentur in propriis Eccleſiis volenti Epiſco- 6
po Pontificales functiones exercere, Baldachinum erigere;
Sacr. Cong. Epiſcop. & Regular. 10. *Junii* 1603. expreſſo man-
dato Clementis VIII., & pœnis, & Cenſuris ad id, vel
ſaltem ne impediant, quin Epiſcopus ipſe illud attollere
faciat, compelli poſſint, ut apparet ex verbis Decreti,
quod eſt tenoris ſeq. „ Decet Epiſcopos pro eo, quo in Ec-
„ cleſia Dei excellunt dignitatis gradu in quocumque ſua-
„ rum Diœceſum loco quoties eos ibi Pontificalibus adeſ-
„ ſe, & aſſiſtere contingit, eam, quæ par eſt, reveren-
„ tiam, & honorem decoro cultu, & ornatu exhibere.
„ Quare non ſine animi dolore auditum eſt, nonnullos
„ Regulares vano quarundam immunitatum, & privilegio-
„ rum prætextu, Epiſcopis in eorum Eccleſiis in Pon-
„ tificalibus intereſſentibus, non modo in eis ſupra locum
„ Epiſcopalis ſolii Baldachinum erigere, verum id etiam
„ juſſu ipſorummet Epiſcoporum curantes, prohibere, &
„ arcere auſos fuiſſe. Atque ideo Sacra Congregatio San-
„ ctæ R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus E-
„ piſcorum, & Regularium præpoſita, facto verbo cum SS.
„ D. noſtro Papa Clemente VIII. ac de Sanctitatis ſuæ ſpe-
„ ciali, & expreſſo mandato, hoc præſenti decreto per-
„ petuis futuris temporibus valituro declarat, ſtatuit, de-
„ cernit, & mandat, ut de cetero Epiſcopi, ubi tam ex
„ conſuetudine, & privilegio, quam ex Sacrorum Cano-
„ num Conſtitutionibus, & Pontificalis Romani præſcri-
„ pto, aut alio Jure Pontificalia exercere, aut Pontifi-
„ calibus paramentis cum Mitra, vel etiam ſola Cappa
„ induti in quibuſvis Regularium, tam Mendicantium,
„ quam non Mendicantium Monachorum, etiam Caſſi-
„ nenſium, Clericorum, Presbyterorum, & cujuſvis alte-
„ rius Ordinis & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Con-
„ greg. Eccleſiis intereſſe poſſunt; Ipſi Regulares quoties
„ opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad ſolium
„ Epiſcopi conſtituendum opportuno, & congruo, Balda-
„ chinum attollere. Eis autem id facere negligentibus, aut
„ nolentibus, liceat ejuſdem Epiſcopis illud apportari, & in
„ quacumque eorumdem Regularium, aut alia quantumvis
„ exempta Eccleſia ut ſupra Epiſcopale ſolium, ſeu Pon-
„ tificale Baldiſtorium erigere facere, atque ſub eo ſede-
„ re, & ſtare, quemadmodum in propriis, & Cathedrali-
„ bus eorum Eccleſiis ſtare, & ſedere ſolent, eo tamen
„ duntaxat tempore, quo Pontificales hujuſmodi functio-
„ nes exercebunt, vel dum actus ipſe, cui in Pontifica-
„ libus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic
„ declarationi, ſtatuto, decreto, & mandato inobedientes,
„ & contumaces fuerint, ſciant ſe ab eiſdem Epiſcopis ad
„ id cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, hujus decreti vir-
„ tute cogi, & compelli poſſe, aliiſque pœnis tamen Spiri-
„ tuali-

„ tualibus, quam temporalibus arbitrio Summi Pontificis Ro-
„ mani ſubjacere, & obnoxios fore. Non obſtantibus qui-
„ buſcumque &c." Romæ 10. Junii 1603.
7 Moniales tamen Regularibus ſubjectæ, non tenentur
erigere Baldachinum Epiſcopo clauſuram viſitare volenti,
ſed ſufficit ſtratum præparare; *Sac. Cong. S. R. E. Cardinal.*
Concil. Trid. interpretum die 19. Januarii 1686. quæ interro-
gata, & conſulta ſuper variis dubiis a P. Franciſco de Mo-
nelia Procuratore Generali Minorum de Obſervantia, ad
quartum dubium, his terminis propoſitum: *An Epiſcopo*
Monaſteriorum clauſuram viſitare volenti, dictæ Moniales
teneantur erigere in Eccleſia exteriori, vel interiori Sedem
cum Baldachino, vel ſolummodo ſufficiat illi ſtratum præ-
parare in utraque Eccleſia? Reſpondit ad quartum, *ſuffi-*
cere præparationem ſtrati.
8 Baldachinum a propriis perſonis, quibus de jure, con-
ſuetudine, vel privilegio competit, non autem ab eorum
ſubſtitutis deferendum eſt. Unde Baro, ſive alius, qui de
conſuetudine ſolet deferre haſtam Baldachini, id per ſe-
ipſum, non autem per ſubſtitutum facere debet. *Sac. Cong.*
Rit. in Montis Pleuſi 5. Jul. 1603. Baldachini haſtæ in Ec-
9 cleſia deferendæ ſunt, ut dicitur in libro Cæremonialis
Epiſcoporum; *Sac. Cong. Rit. in Melphiten. 30. Aug.* 1602
10 Baldachinum non eſt parandum pro benedictione Sponſi,
& Sponſæ; *Sac. Cong. Rit. in Neritonen. 25. Febr.* 1606. Bal-
11 dachinum non poteſt erigi a Vicario Epiſcopi, ipſo
Epiſcopo abſente in Eccleſiis Monaſteriorum Caſſinenſ.
invitis Monachis; *S. C. Rit. in Caſſinen. 10. Julii 1621.*
12 Baldachinum in Eccleſia, loci Dominus, ſeu Marchio,
Comes, vel Baro erigere non poteſt, & Epiſcopus omnibus
Sacrorum Canonum remediis Baldachinum omnino remo-
veri facere debet. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Bojanen. 12.*
13 *Jan. 1628.* Unde Sac. Cong. Immunit. in cauſa Baldachino-
rum cenſuit eſſe ſcribendum Epiſcopis Converſani, &
Rubi, ut procedant ſervatis ſervandis ad Cenſuras con-
tra perſonas, quas conſtat repoſuiſſe Baldachina, & pro-
cedant etiam contra mandantes, & fautores, & ut præ-
fixo tempore, & termino ad removenda Baldachina, &
hoc elapſo, & non conſtito de remotione, procedant ad
Interdicta Civitatum, & Locorum, quæ poſſidentur a Ba-
ronibus in ipſis Diœceſibus, & eadem obſervanda eſſe in
aliis Locis, ſi apponatur Baldachinum auctoritate Laicali,
Secundo cenſuit ſcribendum etiam eſſe Epiſcopo Andrien. ut
14 ſtatim aſſignet terminum ad removendum Baldachinum,
& hoc elapſo, & non conſtito de remotione, procedat ad
Interdictum Eccleſiæ, & poſtea etiam ad Interdictum ipſius
Civitatis Andriæ, & omnium Locorum ſuæ Diœceſis ſub-
jectorum Domino Duci Andriæ. Et Sanctitas Sua appro-
bavit decretum in omnibus. *Sac. Congr. Immunitatis die*
27. Julii 1690. lib. decret. Martelli pag. 642.
15 Pro his, & ſimilibus juvat hic afferre decretum Gene-
rale Sacræ Rit. Congregationis, quod eſt tenoris ſequentis,
Cum pluries S. Rit. Cong. inhærendo Decretis alias editis, &
ſignanter in Lucerina die 22. Novembris 1664. 24. Septem-
bris 1675. & 13. Martii 1668. declaravit nullo modo dan-
dum eſſe Evangelium ad oſculandum ſæcularibus, etiam
Præſidi in celebratione Miſſarum, nec non prohibuerit uſum
Baldachini, & præſertim in Acernina 26. Junii 1666. in
Barenſi 5. Martii 1667. & 17. Junii 1684. in Marſicenſi,
Polignanenſi, & Miletenſi 5. Martii 1667. in Hieracenſi 2.
Octob. 1683. & Bituntenſi 23. Septembris 1684. ac inſuper
denegaverit aſſiſtentiam in Presbyterio, & ſpecialiter in Ma-
teranenſi 24. Januar. 1665. in Melphitana 15. Jun. 1667. &
in Barenſi 20. Novembris 1677. & 22. Februar. 1687. Emi-
nentiſſimi, & Reverendiſſimi DD. Cardinales eidem Sacræ
Congregationi præpoſiti mandarunt, ut prædicta Decreta pro-
hibentia perſonis ſæcularibus oſculum Evangelii, uſum Bal-
dachini, & aſſiſtentiam in Presbyterio renoventur, & co-
piæ illorum tranſmittantur Archiepiſcopis & Epiſcopis Re-
gni Neapolitani, eiſdemque injungendo, ut illa intimari fa-
ciant ſuperioribus Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, tam ſæculari-
bus, quam Regularibus, & in caſu tranſgreſſionis procedant
etiam contra Regulares auctoritate ejuſdem Sacræ Con-
greg. ad pœnam Interdicti. Et ita decreverunt, & in Ec-
cleſiis Regni Neapolitani omnino ſervari juſſerunt die 13.
Mart. 1688. Et aliud conſimile generale Decretum edi-
tum eſt die 22. ejuſdem Menſis, & anni 1690. Vide verb.
Eccleſ. art. 5. n. 30.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

16 Baldachinum in proceſſionibus Pontificiis deferri debet a
Referendariis utriuſque Signaturæ, & his deficienti-
bus, præſente Pontifice ab ipſius Cubiculariis ſecretis, vel
his etiam deficientibus, ab aliis ejuſdem Cubicularis ho-
noris nuncupatis. Eodem vero Pontifice abſente, ab Ad-
17 vocatis Conſiſtorialibus ſuppleri debet, Benedict. XIV.
tom. 1. Conſt. 106. incip.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 Prælatis Epiſcopo inferioribus nonniſi ex ſpeciali pri-
vilegio competere poteſt uſus Baldachini; Barboſ. *de*
de Offic. & Poteſt. Epiſcop. alleg. 80. n. 18. Tambur. *de*
Jur. Abbat. t. 2. diſp. 21. qu. 10. nu. 10.

Epiſcopo Pontificalia exercenti competit retentio Balda- 2
chini ſupra Sedem a latere Altaris majoris poſitam, dum-
modo non ſit pretioſum, nec auratum. Idque procedit 3
etiamſi Capitulum omitteret apponere Baldachinum ſuper
Altare majus, & ad illud apponendum poteſt Epiſcopus
Capitulum cogere: *Sac. Cong. Rituum in Terulen. 20. Au-*
guſti 1729. ad 5. & 6. dub.
Principi ſupremo debitum eſt Baldachinum in Eccleſia.
At collocari illud debet non ſolum extra Presbyterium, 4
ſed & a parte ſiniſtra Baldachini Epiſcopi, ſecluſa tamen 5
conſuetudine; *Card. de Luc. de Præemin. diſcurſ.* 26. *Scar-*
fanton. in Animadverſ. ad Ceccoper. lib. 2. tit. 2. nu. 13. Num
etiam debitum ſit Baldachinum Principi, qui aliquam ha-
bet ſubjectionem, pollet vero principalioribus juribus Im- 6
perii? Affirmat *Scarfanton. loc. cit. num.* 5 Quinimmo idem
ibidem hæc habet: „ Licet excludantur Duces, Barones, 7
„ vel Marchiones, qui non habent jura imperii, & proin-
„ de ſunt ſimplices Feudatarii, & ſolummodo abuſive,
„ & in ſimplici nuncupatione ſunt ac nominantur Prin-
„ cipes, ut relatis Sac. Cong. Rituum decretis advertit de
„ Luca &c. videtur tamen tolerandus uſus, ſi prædicti Ba-
„ rones in illius quaſi poſſeſſione reperiantur propter ratio-
„ nes ſolide ſuo more deductas a Cardinali de Luca *ubi ſupra.*

BANNITUS, BANNUM.

SUMMARIUM.

1 *Bannitus unde dicatur?*
2 *Proſcriptio quid ſit?*
3 *Bannitorum genus eſt duplex; unum eorum qui ſolum ſunt miſſi in exilium extra aliquam Civitatem, & aliud eorum, qui propter crimen capitale damnati ſunt ad mortem illis impune a quocumque infligendam.*
4 *Solum iſti ultimi dicuntur proprie banniti.*
5 *Capitaliter banniti poſſunt licite etiam in foro conſcientiæ occidi a quacumque etiam privata perſona, quæ non ſit Eccleſiaſtica.*
6 *Dummodo tamen interveniant quatuor conditiones*, uſque ad num. 10.
11 *Talibus conditionibus intervenientibus poſſunt banniti, etiam proditorie per inſidias, aut veneno occidi.*
12 *Immo ipſi Banniti, & proſcripti inter ſeipſos poſſunt eodem modo ſe ad invicem interficere.*
13 *Laudatur a pluribus Doctoribus uſus quorumdam Principum, qui proponunt præmia Bannitos occidentibus.*
14 *Attamen nonniſi ob graviſſimas cauſas ejuſmodi ſententiam, & facultatem contra Bannitos pronunciare, & concedere expedit, maxime, ne in culpa mortali exiſtentes, ut plurimum accidit, occidantur.*
15 *Aſſignatur ratio, cur a Republica fiat poteſtas occidendi bannitos ſine culpa, & e contra peccet Maritus occidendo adulterum, vel Uxorem.*
16 *Eccleſiaſtici licet occidendo Bannitos eſſent immunes a pœna temporali, graviter tamen peccarent.*
17 *Bannitum juſte damnatum ad mortem poſſe occidere ſuum aggreſſorem, tenent aliqui cum Claro. At reliqui communiſſime merito hoc negant*, uſque ad num. 20.
21 *Regulares prohibentur receptare, & retinere in Conventibus bannitos, fallitos, & ære alieno gravatos.*
22 *Adducitur Epiſtola de mandato Pauli V. tranſmiſſa ad hoc ad Nuncium Neapolitanum.*
23 *Banniti non poſſunt receptari, & retineri in ſtatu Eccleſiæ, neque a Baronibus, neque ab aliis, ſed fugari debent ſub graviſſimis pœnis.*
24 *Bannitos exiſtentes in aliquo loco non revelantes intra tres dies, ſimiles pœnas incurrunt.*
25 *Bannitos receptans in Statu Eccleſiæ, vel faciens cum eis treguam præter excommunicationem, incurrit crimen læſæ Majeſtatis.*
26 *Bannitos occultantes &c. vel impedientes alios, ne ipſos capiant &c. in Statu Eccleſiæ ſunt rei læſæ Majeſtatis, & privantur omni Eccleſiaſtico Beneficio, honore, & dignitate.*
27 *Banniti in Statu Eccleſiæ a nullo Principe, Duce, Marchione, Comite, vel alio habente mixtum Imperium poſſunt aggratiari, vel componi, ſed a ſolo Papa.*
28 *Banniti neque aggratiari poſſunt a Legatis Papæ.*
29 *Banniti neque alii exules Urbis Romæ minantes partibus offenſis, niſi pacem habeant cum eis, crimen læſæ Majeſtatis incurrunt.*
30 *Deferentes litteras, vel ambaſciatas de hac re ad partes offenſas idem incurrunt.*
31 *Bannitus occidens alium bannitum ad conſequendam gratiam non poteſt aggratiari, niſi ſeipſum perſonaliter præſentet.*
32 *Conceditur facultas Epiſcopo carcerandi in propriis carceribus Bannitos abutentes Eccleſia, ad quam confugerant.*
33 *Datur facultas Ordinariis extrahendi ab Eccleſia bannitos obſidentes vias publicas, & itinera frequentata.*
34 *Conceditur facultas ejiciendi e locis immunibus infra triduum bannitos committentes ibi atrocia, & publica furta.*

35 *Conceditur Epiſcopo mandante Sanctiſſimo, ut conſequi bannitum captum in Feudo menſæ Epiſcopalis.*
36 *Datur facultas Eminentiſſimo Urbis Vicario abſolvendi ſive per ſe, ſive per alium Cooperatores extractioni ab Eccleſia aliquorum delinquentium, qui fuerunt jugulati.*
37 *Bannitus Capitalis ab aliis bannitis violenter extractus a ſcalis Eccleſiæ gaudet immunitate.*
38 *Bannitus violenter a Laicis ab Eccleſia extractus, & in carceres laicales conjectus, non obſtante, quod poſt ejus fugam e carceribus, fuerit elapſis ſex menſibus captus in loco non immuni, gaudet immunitate.*
39 *Contra Dominos Laicos, Perſonas Eccleſiaſticas bannientes, relegantes &c. eſt indicta pœna excommunicationis ipſo facto, & eorum Oppida, & Communitates ſupponuntur Interdicto.*
40 *Immo contra bannientes Perſonas Eccleſiaſticas ultra prædictas Cenſuras, ſunt indictæ graviſſimæ pœnæ.*
42 *Quinimmo nedum Leges Canon. ſed etiam Leges Civiles, & Imperiales ſtatuerunt graviſſimas pœnas contra bannientes Perſonas Eccleſiaſticas.*
42 *Ultra prædicta omnia eſt lata Excommunicatio ſpecialis contra ejicientes Cardinales, Patriarchas &c.*
43 *Loca, & dominia bannientium Clericos ſupponuntur Interdicto.*
44 *Et hoc ut pœna, & clamoribus ſubditorum facilius expergiſcantur Domini.*
45 *Bannum a Communitate publicatum, ne quis accedat ad molendum in molendino pertinente ad menſam Archiepiſcopalem, eſt invalidum.*
46 *Banna Laicalia circa amotionem, ut dicitur* de' tavolati *a domibus ſeu Apothecis, non ligant bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum.*
47 *Banno Laicali inhibente, ne extra domos nocturno tempore quivis permaneat, non comprehenduntur perſonæ Eccleſiaſticæ.*
48 *Bannum inhibens emi vinum, & hujuſmodi a perſonis exemptis, eſt revocandum.*
49 *Bannum publicatum per Miniſtros Communitatis quo prohibentur manuteneri in exemptione Eccleſiaſticos a gabella vini, eſt omnino revocandum.*
50 *Curia ſecularis non poteſt prohibere, ut dicitur* o' peſcivendoli *ne vendant piſces Eccleſiaſticis, antequam ſint appretiati a Curia ſeculari.*
51 *Curia ſecularis non poteſt coarctare Eccleſiaſticos ad venditionem proprii frumenti juxta pretium impoſitum a Laicis.*
52 *Curia ſecularis non poteſt obligare Eccleſiaſticos ad accipiendam licentiam a Foro Laico pro extractione granorum.*
53 *Curia ſecularis non poteſt prohibere colonis Eccleſiaſticorum, ne amoveant, ut dicitur* le Covate del grano *abſque licentia Fori Laici.*
54 *Curia ſæcularis non poteſt extendere bannimenta pro conſignatione Meſſis, ad Eccleſiaſticos.*
55 *Bannum Curiæ Legationis inhibens, & ſibi reſervans venationem, non comprehendit, nec afficere poteſt Eccleſiaſticos.*
56 *Bannum Laicale ſuper aſſertis contractibus ſimulatis cum Eccleſiaſticis, eſt abolendum.*
47 *Bannum Laicale contra Eccleſiaſticos debet revocari, & aboleri ea forma, qua fuit publicatum.*
58 *Subnectuntur Supplementa Auctoris* ad n. 59.

1 BAnnitus dicitur a Banno, ideſt edicto publico juxta
Gloſſ. *in cap. Quod Clerici, de Foro competent.* & *ban-
nire*, quod eſt idem, quod proſcribere; & ſic *bannitus*
2 idem eſt ac proſcriptus de Civitate, vel Provincia. Pro-
ſcriptio autem eſt adverſus abſentem judicialis pronuntia-
tio, ut in poſterum procul agat, ideſt procul maneat ab
imperio a quo proſcribitur. *Silveſter in ſumma verb. Ban-*
3 *num num.* 1. & alii. Bannitorum genus eſt duplex, unum
eorum qui ſolum ſunt miſſi in exilium extra aliquam
Civitatem; & aliud eſt eorum, qui propter crimen ca-
pitale damnati ſunt ad mortem illis impune a quocum-
4 que infligendam. Et iſti ultimi ſunt proprie Banniti,
qui vocantur etiam proſcripti, ſeu capitaliter Banniti,
cum priores potius exules proprie loquendo appellari de-
beant.
5 Capitaliter banniti, ſeu damnati ad mortem poſſunt
licite etiam in Foro conſcientiæ occidi a quacumque e-
tiam privata perſona, quæ non ſit Eccleſiaſtica; dum-
modo tamen interveniant ſequentes quatuor conditiones.
6 Primo, ut ſententia banni per appellationem legitime in-
terpoſitam non ſit ſuſpenſa, quia appellatio legitima ha-
bet effectum ſuſpenſivum, & devolutivum, *cap. Si a Ju-
dice* 10. *de appellat. in* 6. *& cap. Dilectis filiis* 55. *& cap.*
7 *Ut debitus* 59 *de appell.* Secundo, ut occiſio præciſe fiat
ex zelo juſtitiæ, & ob bonum publicum, non vero ex o-
dio, aut paſſione privata, vel effectu vindictæ, aut turpis
8 lucri. Tertio, ut occiſio fiat intra territorium, ſeu domi-
nium Proſcribentis, & non extra, quia ſicuti ipſi Magi-
ſtratui, ita a fortiori privatis perſonis illicitum eſt, exe-
cutionem contra reum facere extra Territorium. Farinac.
in practic. crimin. part. 3. *q.* 103. *n.* 213. *Arg. l. fin. ff. de*
Juriſd. omn. Jud. Quarto, ut perſona bannita non ſit ſpe- 9
ciali Jure conjuncta perſonæ privatæ volenti occidere,
V. G. Pater, Filius, Conjux &c. hos enim occidere ſem-
per illicitum eſt, niſi aliter ab armis contra Patriam a-
verti non poſſint; *arg. l. Minime* 35. *ff. de Relig. ſum.* quia
in tali caſu prævalet bonum univerſale Patriæ, quæ eſt
communis omnium mater. Ita conditiones recenſitas me-
rito requiri docent Clarus §. *Homicid. n.* 54. Layman.
lib. 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Silveſter, Sà & alii
paſſim.
Iſtis autem intervenientibus conditionibus poſſunt lici- 10
te occidi, quia eo ipſo quod ſunt juſte (ut ſupponitur)
proſcripti, & damnati ad mortem illis a quocumque in-
fligendam, quilibet conſtituitur publica auctoritate velu-
ti miniſter, ſeu executor Juſtitiæ ad illorum occiſionem.
Azorius *tom.* 3. *lib.* 2. *cap.* 2. *q.* 2. Layman. *loc. cit.* Bo-
nacina *de contractib. diſp.* 2. *q. ult. ſect.* 1. *punct.* 2. & alii. 11
Unde etiam proditorie, & per inſidias, aut veneno oc-
cidi poſſunt propter eamdem rationem. Molina *de Juſti-
tia tom.* 4. *tract.* 3. *diſp.* 7. *num.* 1. Azorius *loc. cit. q.* 4.
Naldus *in ſumma verb. Bannitus num.* 5. Lezana *in ſum-
ma verb. Bannitus num.* 9. & alii. Immo ipſi proſcripti 12
& Banniti inter ſe ipſos poſſunt eodem modo ſe ad invi-
cem interficere, militat enim eadem ratio; Bonacina,
Lezana *loc. cit.* & alii. Propterea laudatur a pluribus Do-
ctoribus uſus quorundam Principum, qui proponunt præ- 13
mia occidenti illos, poſito enim, quod juſte damnati ſint
ad mortem, nulla illis fit injuria in hoc, immo aliquan-
do expedit pro bono communi. Azorius *loc. cit.* Diana
part. 5. *tract.* 4. *de homicid. reſolut.* 24. Lezana *loc. cit.* &
alii. Recte tamen monet ipſe Diana *loc. cit.* & Molina
tract. 7. *diſp.* 7. quod raro, & non niſi ob gravem cauſam 14
ejuſmodi ſententiam, & facultatem contra Bannitos pro-
nunciare, & concedere expedit propter multa incommoda,
& maxime propter grave periculum, quod ipſi Banniti,
nedum corpus, ſed & animam perdant, cum ordinarie ſic
Sacramentis deſtituti, in peccato mortali decedant. Cur
autem a Republica fiat poteſtas hos occidendi ſine pecca- 15
to, & e contra peccet V. G. maritus occidens adulterum,
vel uxorem, diſparitas eſt, quia Banniti ſunt Reipublicæ
hoſtes, qui nec capi, nec accuſari poſſunt, ideoque ob
bonum commune conceditur ea facultas; Adulteri autem
non ſunt Reipublicæ hoſtes, & poſſunt capi, atque accu-
ſari, & ſic a Judice puniri. Fuit autem dictum in con-
cluſione poſſe occidi a quacumque perſona privata, *quæ
non ſit Eccleſiaſtica*, quia eſto, quod Eccleſiaſtici, ſive
Regulares occidentes Bannitum immunes eſſent a pœna
temporali, revera tamen graviter peccarent, quia illis 16
non licet ſe immiſcere in cauſa ſanguinis, quamvis juſta;
cap. Sententiam 9. *Ne Clerici, vel Monachi.*
Bannitum juſte damnatum ad mortem poſſe occidere 17
ſuum aggreſſorem tenent aliqui cum Claro *lib.* 5. *ſentent.
verb. Homicid. num.* 71. quia utitur Jure naturali defen-
ſionis, quo per Judicis ſententiam ſpoliari non poſſe vi-
detur; Reliqui tamen communiſſime, & merito negant
cum Azorio *tom.* 3. *lib.* 1. *cap.* 1. *q.* 11. *Sà, verb. Banni-* 18
tus, & Layman, *lib.* 3. *tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 1. *num.* 3.
Lezana *verb. Bannitus num.* 13. quia Bannitus juſte con-
demnatus ad mortem per auctoritatem publicam privatur
jure defenſionis; *non enim eſt permiſſa defendendi facultas,
ubi offendendi eſt danda libertas*, ajunt DD. *in l.* 1. *Cod.
Quando liceat unicuique ſine Judice ſe vindicare.* Tum quia 19
alioquin rei, qui ad ſupplicium ducuntur, etiam poſſent
ſe defendere, & carnificem occidere vitæ propriæ ſalvan-
dæ cauſa: Tum etiam quia ſic dari poſſet bellum ex u- 20
traque parte formaliter juſtum, ſecluſa ignorantia, quod
omnes negant.
Regulares prohibentur receptare, & retinere in Con- 21
ventibus Bannitos, fallitos, & ære alieno gravatos ſub
pœna privationis officiorum, vociſque activæ, & paſſi-
væ. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* 17. *Aprilis* 1601. de man-
dato Clement. VIII. & conſtat expreſſe etiam ex ſequen-
ti Epiſtola de mandato Pauli V. tranſmiſſa ad Nuncium
Neapolitanum, his verbis:

Molto Illuſtre &c.

BEnchè noſtro Signore voglia, che ſia oſſervata l'Im- 22
munità Eccleſiaſtica, e la Conſtituzione di Grego-
rio XIV. di felice Memoria ſia eſeguita come ſta, non
gli piace però, che le Chieſe, nè gli altri luoghi Sa-
cri ſervano di aſilo, nè di ricettacolo a' triſti, onde mi
ha comandato di ſcrivere a V. S. che faccia proibire, ed
intimare per parte di ſua Beatitudine agli Superiori de
Monaſterj de' Regolari di tutti gli Ordini col mezzo degli
Ordinarj, o come meglio parerà a lei, che per l'avveni-
re non diano ricetto a ſorte alcuna di Condannati, Banditi,
Ladri, o altra gente di mal affare, nè a falliti, o debitori
ſotto pena della privazion dell' officio, e di voce attiva, e
paſſiva, ſe ſi avrà notizia del ricetto, anche che non ſiino
trovati queſti tali nelli Monaſterj, e ſotto altre pene an-
cor maggiori ad arbitrio della Santità ſua; e vuole in ol-
tre che ſia avvertito di punire quelli, che averanno ardito
di contravvenire a queſt' ordine. Potrà dunque V. S. far pub-
blicare nel modo ſuddetto la detta proibizione nelli luo-

ghi, dove ne ſarà maggior biſogno, e di mano per tut-
to, acciò non ſe ne poſſa pretendere ignoranza, ed il Si-
gnore li conſoli.

Roma li 13. Agoſto 1613.

Come Fratello affezionatiſſimo
Il Cardinal Savelli.

Sit in regeſto Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul. fol. 55.

23 Banniti non poſſunt recipi in Statu Eccleſiæ neque a Ba-
ronibus, neque ab aliis, ſed fugari debent ſub graviſſi-
mis pœnis. Julius II. *in Conſt.* 2. incip. *Quia nihil*, in
Conſt. 4. incip. *Romani*, in Conſtit. 6. incip. *Cum homi-*
nes; Julius III. in Conſtit. 25. incip. *Cum ſicut*; Sixtus
V. in Conſt. 6. incip. *Hoc noſtri*, ubi præſcribit, quomo-
24 do perſequendi ſint etiam a perſonis privatis, ſaltem ma-
nifeſtando. Bannitos exiſtentes in aliquo loco non rele-
vantes intra tres dies, ſimiles pœnas incurrunt. Julius
25 II. in Conſt. 6. incip. *Cum homines*. Bannitos receptans
in Statu Eccleſiæ, vel faciens cum eis treguam præter
excommunicationem, incurrit crimen læſæ Majeſtatis;
Leo X. in Conſt. 36. incip. *Omnes*; Clemens VII. in
Conſt. 20. incip. *In Sancta*, in qua Clemens præcipit,
quod Banniti a Communitatibus capiantur, & carceren-
26 tur. Eadem circa Bannitos, & eorum receptatores con-
firmat Julius III. in Conſt. 25. incip. *Cum ſicut*, & Pius
IV. in Conſt. 27. incip. *In eminenti*, & Gregorius XIII.
in Conſt. 65. incip. *Tanta*, in qua Gregorius etiam de-
cernit, quod Bannitos occultantes, vel impedientes alios
ne ipſos capiant in Statu Eccleſiæ, læſæ Majeſtatis rei
fiunt; privantur omni Eccleſiaſtico Beneficio, honore,
dignitate &c. & fiunt inhabiles ad ea, omneſque actus
legitimos, & eadem incurrunt eorum filii; Privantur
feudis, & ſubditi eorum abſolvuntur a juramento fideli-
tatis. Hæc, & alia in ipſa Conſt. incip. *Tanta*.
27 Banniti in Statu Eccleſiæ a nullo Principe, Duce, Mar-
chione, Comite, vel alio habente mixtum imperium poſ-
ſunt aggratiari, vel componi, ſed a ſolo Papa; Admit-
tentium pœnæ, & gratia eſt nulla; Julius III. in Conſt.
25. incip. *Cum ſicut*, & Clemens VIII. in Conſt. 15. in-
28 cip. *Inter cæteras* §. 7. Neque Banniti aggratiari poſſunt
29 a Legatis Papæ; Pius IV. in Conſt. 27. incip *In eminenti*
§. 6. Banniti, vel alii exules Urbis Romæ minantes par-
30 tibus offenſis, niſi pacem habeant cum eis, crimen læſæ
Majeſtatis incurrunt. Deferentes Litteras, vel ambaſcia-
31 tas de hac re ad partes offenſas, idem incurrunt; Innoc.
VIII. in Conſtit. 14. incip. *Licet*. Bannitus occidens a-
lium bannitum ad conſequendam liberationem a pœna
capitis, vel nominatus ab alio, qui habet talem gra-
tiam, juxta tenorem banni non poteſt aggratiari, niſi ſe-
ipſum perſonaliter præſentet, neque ſufficit, ſi compa-
reat per Procuratorem; Pius IV. in Conſt. 32. incip. *Ex-*
cuncta.
32 Contra Bannitos in magna quantitate confugitos ad Ec-
cleſias reducentes ipſas ob abuſus quaſi ſpeluncas latro-
num, conceditur Epiſcopo, ut carceret quotquot in pro-
priis carceribus poterit retinere. *S. C. Imm. in Lycienſ.*
29. Decemb. 1625. l. Scripturarum Veterum pag. 78. Injungi-
tur Nuncio ad ſupplicationem Proregis, ut deleget Or-
dinariis locorum, vel aliis perſonis Eccleſiaſticis faculta-
tem extrahendi ad formam Bullæ Bannitos obſidentes vias
publicas, & itinera frequentata. *Eadem Cong. in Neapo-*
34 *litana 4. Maji 1669. l. 2. decr. Altovits pag. 348.* Concedi-
tur facultas ejiciendi a locis immunibus infra triduum
Bannitos in magno numero ibi concurrentes, & commit-
tentes vaſta, & atrocia delicta, & publica furta; in ca-
ſu vero contraventionis extrahendi ad formam Bullæ ad
effectum transferendi ad alias Eccleſias Neapolim; *eadem*
Cong. in Salernitana 11. Novemb. 1679. lib. 2. decret. Altovit.
35 *pag. 1870.* Conceditur mandante Sanctiſſimo Epiſcopo, ut
conſignet Bannitum Capitalem captum in Feudo menſæ
Epiſcopalis, Tribunali Legationis, cum ſolita præſerva-
tione ab irregularitate. *Eadem Cong. in Imolen. ſeu Ferra-*
rien. 23. Novemb. 1697. lib. 2. decret. Vallem. pag. 221.
36 Conſulto, quod extracti ab Eccleſia fuiſſent banno Capi-
tali obnoxii, datur Eminentiſſimo Urbis Vicario facultas
abſolvendi Cooperatores extractioni eorumdem, qui fue-
runt juſſu Curiæ ſæcularis jugulati, cum facultate ſub-
delegandi, erogata eleemoſyna Eccleſiæ violatæ pro ejus
arbitrio, etiam non obtenta remiſſione partis; *ead. Cong.*
19. Decemb. 1690. lib. decr. Martell. pag. 688. Bannitus
Capitalis ab aliis Bannitis violenter extractus a ſcalis Ec-
cleſiæ, & conſignatus Curiæ Laicali, ut potiretur il-
37 lius præſentationis gaudere debet immunitate Eccleſia-
ſtica; *ead. Cong. in Peruſina 20. Martii 1662. lib. decr. Ric-*
38 *ci pag. 393.* Bannitus violenter per Laicos ab Eccleſia
extractus, ac in carceres laicales conjectus, non obſtan-
te quod poſt ejus fugam e carceribus fuerit elapſis ſex
menſibus captus in loco non immuni gaudet immunita-
te, adeoque eſt reſtituendus. *Ead. Cong. in Prænestina 17.*
Julii 1685. lib. 3. decr. Altovit. pag. 468.
39 Contra Laicos Officiales, ſeu juriſdictionem tempora-
lem obtinentes, Perſonas Eccleſiaſticas bannientes, rele-
gantes, aut proſcribentes, eſt indicta pœna excommuni-
cationis ipſo facto, & Communitates, & Oppida eorum
Interdicto Eccleſiaſtico ſupponuntur, non obſtantibus
privilegiis quibuſcumque; Urbanus VI. in Conſt. 3. in-
cip. *Quia ſicut.* Immo contra bannientes Perſonas Ec- 40
cleſiaſticas ultra prædictas Cenſuras ſunt indictæ graviſ-
ſimæ pœnæ a Clemente V. *in Clementina, de pœnis cap.*
primo. Quinimmo nedum Canones Eccleſiaſtici, ſed etiam 41
graviſſimas pœnas contra ipſos bannientes ſtatuerunt Im-
peratores Valentinianus, Theodoſius, ac Archadius in
Cod. Theodoſ. lib. 16. tit. de Epiſcop. aud. cap. ultim. &
Fridericus II. ac Carolus IV. Imperatores, de quibus Le-
gibus fit mentio in Conſt. 10. Innocent. III. incip. *Ad*
noſtram, & in Conſt. 1. Honorii III. incip. *Has Leges*, &
in Conſt. 4. Bonifacii IX. incip. *Juſtis*, ubi ita habetur
ex Leges Caroli ibi adnexa; *Item pronunciamus, & decla-*
ramus Imperiali auctoritate, quod quicumque Laicus cujuſ-
cumque ſtatus, & conditionis exiſtat, caſu ſacrilego, & pro-
priæ temeritatis audacia Sacerdotem, & Clericum ſecularem,
vel Religioſum diffidaverit, vel captivaverit, proſcripſerit,
ſpoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit;
aut hujuſmodi maleficia perpetrantes ſcienter receptaverit, vel
favorem in his eis præſtiterit, præter pœnas a Sacris, & Im-
perialibus, & Canonicis ſanctionibus eis inflictas ſint ipſo fa-
cto infames, & omni honore privati, nec ad placita, & con- 42
cilia Nobilium admitti quovis modo poſſint. Et ultra prædi-
cta omnia eſt lata excommunicatio contra ejicientes
Cardinales, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Se-
dis Apoſtolicæ Legatos, vel Nuncios a ſuis Diœceſi-
bus, Territoriis, Terris, ſeu dominiis, nec non id
mandantes, vel ratum habentes, ſeu præſtantes conſi-
lium, vel favorem. Nec non ſunt interdicta ipſo fa-
cto loca, & dominia bannientium Clericos; *Concil.*
Toletan. 22. cap. 24. Et juſte loca, & Dominia, quæ 43
ſupponuntur Interdicto per hoc Toletanum Conci-
lium, per citatam Conſtitutionem Urbani VI. & aliam
Clementis V. patiuntur dictam pœnam pro delicto ſui
Domini, prout alias a Sacris Canonibus id idem impoſi-
tum reperitur pro delictis Superiorum; *cap. Non eſt vo-*
bis, de Sponſalibus; cap. Sane 2. de offic. delegati; cap.
Ubi periculum §. Præterea in 6. cap. Si Sententia, de ſent.
excommun. in 6. Hac potiſſima ratione, quia ſubditorum
pœna redundat in dominum, & Rectorem, & ſubdito- 44
rum clamoribus facilius Domini expergiſcuntur. & vi-
demus plurimis exemplis in ſacra Scriptura id factum;
quia pro peccato Dividis interfectus fuit populus, &
alia multa ſimilia ſunt compilata *in cap. Eccleſia, cauſa*
prima q. 4.
Bannum a Communitate publicatum, ne quis accedat 45
ad molendum in molendino pertinente ad menſam Archie-
piſcopalem, eſt invalidum, & revocandum, prout Sac.
Congr. revocavit, & juſſit revocari, ac caſſari a Com-
munitate una cum aliis actis ſecutis, & hujuſmodi actum
revocationis tranſmitti ad *Sac. Congreg. Immun. in Firma-*
na 7. Septemb. 1638. lib. 3. decret. Paul. pag. 7. Banna Lai-
calia circa amotionem, ut dicitur *de' tavolati*, e domi- 46
bus, ſeu Apothecis non ligant bona Eccleſiarum, & Ec-
cleſiaſticorum; ſi autem adſit publica utilitas, provideri
poterit ab Epiſcopo; *Suſanen. 10. Maji 1630. lib. 3. decr.*
Paul. pag. 89. In Banno Laicali inhibente, ne extra Do-
mus nocturno tempore quis permaneat, non comprehen- 47
duntur perſonæ Eccleſiaſticæ, & quatenus iſtæ in Ban-
no exprimantur, omnino eſt revocandum; *Gravinen. 23.*
Julii 1649. lib. 4. decr. Paul. pag. 20. Bannum editum 48
de ordine Miniſtrorum Regiorum Neapolis ab Officiali-
bus Civitatis Aquilanæ ordinans carceribus mancipari
laicos donationes, vel contractus fraudulentos ineuntes
cum Eccleſiaſticis in præjudicium Civitatis, & non ex-
carcerandi, niſi ſoluta gabella; item inhibens emi vinum
a perſonis exemptis, & prohibens Miniſtris Civitatis con-
cedere Eccleſiaſticis majorem franchigiam illa, quæ fuit
taxata a Camera Regia tamquam læſivum Immunitatis,
& Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, eſt revocandum, & defa-
cto die 31. Octobris 1664. per dictos Officiales de ordine
Miniſtrorum Regiorum Neapolis fuit revocatum publice
ad ſonum Tubæ; *Aquilana 18. Novembris 1664. lib. decr.*
Ricci pag. 391.
Bannum publicatum per Miniſtros Communitatis, quo 49
prohibentur manuteneri in exemptione Eccleſiaſticos a
gabella vini, omnino revocari curet Epiſcopus; *Bisunti-*
na 6. Octob. 1671. lib. 1. decr. Alt. pag. 742. Quoad Ban-
na, Edicta, & Ordines Curiæ *Sæcularis* Fanen. *Sacr.*
Congregatio reſolvit ut infra. 1. Curia Sæcularis non po-
teſt prohibere, ut dicitur, *a' Peſcivendoli*, ne vendant pi- 50
ſces Eccleſiaſticis, antequam ſint appretiati a Curia Sæ-
culari, & conſequenter neque carcerare contravenientes,
nec declarare, quod Eccleſiaſtici debeant ſtare ad pretium 51
impoſitum piſcibus a Laicis. 2. Curia Sæcularis non po-
teſt coarctare Eccleſiaſticos ad venditionem proprii fru-
menti juxta taxam, & pretium impoſitum a Laicis, nec
moleſtare Laicos ementes ipſum frumentum ab Eccleſia-
ſticis. 3. Curia Sæcularis non poteſt obligare Eccleſiaſti-
cos ad accipiendam licentiam a foro Laico pro extractio- 52
ne granorum cum ſolutione unius julii, ſed ſi Eccleſia-
ſtici accipiant hanc licentiam, gratis eis dandam eſſe. 53
4. Curia Sæcularis non poteſt prohibere Colonis Eccleſia-
ſticorum, ne amoveant, ut dicitur, *le Covate del grano*
abſque licentia Fori Laici, concedenda cum ſolutione u-
nius

54 nius julii. 5. Curia Sæcularis non poteſt extendere Ban-
nimenta pro conſignatione meſſis ad Eccleſiaſticos, ſed
mens Sac. Congregationis eſt, quod debeat fieri in Cancel-
laria Epiſcopali; *Fanen.* 21. *Martii* 1673. *lib.* 1. *decr. Al-*
tovit. pag. 785. Bannum Curiæ Legationis inhibens, &
ſibi reſervans venationem, non comprehendit, nec affi-
cere poteſt Eccleſiaſticos; *Ravennaten.* 27. *Martii* 1696.
56 *lib.* 2. *decr. Vallem. pag.* 15. Bannum Laicale ſuper aſſertis
contractibus ſimulatis cum Eccleſiaſticis eſt abolendum per
57 Locumtenentem; *Ruben.* 11. *April.* 1690. *lib. decr. Martel-*
li pag. 599. Bannum Laicale revocetur, & aboleatur ea
forma, quia fuit publicatum, deinde abſolvi poterit in
forma Eccleſiæ Baroncellus, qui illud promulgavit, etiam
cum poteſtate ſubdelegandi; *Neocaſtren.* 21. *Auguſt.* 1694.
lib. 1. *decr. Valleman. pag.* 140.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

58 Bannitus propter homicidium non gaudet immunitate
Eccleſiaſtica in Statu Eccleſiæ ſive ſit Laicus, ſive Cleri-
cus; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 88. incip. *Alias*,
in qua id extendit ad loca Reipublicæ Lucanæ, confir-
59 mans Conſtitutionem Clementis XII. incip. *In ſupremo*.
Et quod laici rei talis præmeditati homicidii non gau-
deant immunitate Eccleſiaſtica ubique, jam ſtatuerat Be-
nedictus XIII. Conſtitutione incip. *Ex quo* §. 6. uti ad-
notatum reperies in verb. *Immunitas. artic.* 2. *num.* 130.
Vide *ibi*, ubi traduntur varia ad rem.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 B*Annitos*, (ait Antonius Matthæi in lib. 48. Digeſt. tit.
5. cap. 2. num. 2.) *ſi latine loqui voluerimus, ſacros,*
& proſcriptos nuncupabimus. Quanquam proſcriptorum quoque
2 *non unum genus. Proſcriptus enim in libris noſtris, nomina-*
tim tit. cod. de Bon. Proſcript. & ille dicitur, cujus bona ex-
preſſim confiſcabantur, damnatus cujus bona tacite. Sequeba-
3 *tur enim facile pœnam capitalem bonorum publicatio. Nunc*
vero occidi non potuiſſe, inde colligitur, quod civitatem qui-
dem amittat; retineat tamen ea, quæ ſunt juris naturæ,
& Gentium. arg. L. deportatus 15. *ff. de Interd. & Releg.*
4 *Eadem igitur fortuna utitur, qua Exules & deportati, quos*
occidi non potuiſſe, præterquam quod ex d. tit. de Interd. &
Releg. conſtat, etiam Lactantius lib. de orig. err. 2. *cap.* 20.
Exulibus, inquit, igne, & aqua interdici ſolebat. Adhuc
5 *enim videbatur nefas, quamvis malos, tamen homines capitis*
ſupplicio afficere. At ſacer homo dicebatur, cujus anima Diis
deſtinata erat. Et quia ad Deos pervenire non poterat, niſi
6 *ſoluta corpore, ideo hominem ſacrum occidere fas fuit, uti Ma-*
crobius docet. Ut Feſtus, homo ſacer is erat, quem Populus
judicaverat ob maleficium, neque fas erat eum immolari. Sed
qui occiderat, parricidii pœna non tenebatur, nam lege tribuni-
tia prima cautum erat: Si quis eum, qui ex pleibiſcito ſacer
ſit, occiderit, parricida ne ſit. Ea vero lege, qua Tribuni
ſacroſancti facti ſunt, teſte Dionyſio, ita ſancitum fuit: Ne
quis vi Tribunum quaſi privatum facere cogito, neve cædito,
neve cædi, occidive jubeto. Qui adverſus ea fecerit; ſacer
eſto, bonaque ejus Cereri ſacra ſunto, quique eum occiderit,
purus a cæde eſto. His autem hominibus Banniti ſimiliores vi-
dentur: præterquam enim, quod nemo tecto, nemo ope, con-
ſilio juvare eos poſſit, etiam injuriis & libidini omnino expo-
nuntur.
8 Monet *Sorg. Juriſprud. Forenſ. tom.* 9. *cap.* 65. *numer.* 6.
& plur. ſeq. nos, quos dicimus Bannitos jure communi
incognitos eſſe, idque quia eo jure, excepto crimine læ-
ſæ majeſtatis, mortis ſententia Reo abſenti decerni non
poterat.
9 De eo quæri ſolet, an qui occiderit Bannitum immunis
a pœna eſſe debeat, ſi bannum fuerit ipſo jure nullum?
Diſtinguunt Interpretes, ut excuſetur qui ignoravit, non
10 excuſetur, cui nullitas banni nota fuit. Cæterum, ſi
bannum fuerit iniquum, non tamen ipſo jure nullum,
tam ignoranti, quam ſcienti remittendam eſſe pœnam te-
net *Anton. Matthæi ubi ſupra num.* 5.
11 Bannitus quando dici queat tacite reſtitutus? Num
Bannitus hic tacite reſtitutus jus habeat ſucceſſionis? Et
quid in Bannito ſimpliciter tolerato? Vide *Segor. Juriſ-*
prud. Forenſ. tom. 9. *cap.* 65. *num.* 30.

B A P T I S M U S.

Articulus I.

Quo ad Baptiſmi inſtitutionem, diviſionem, & neceſſitatem.

S U M M A R I U M.

1 *Baptiſmus fuit a Chriſto inſtitutus ante ſuam paſſionem,*
& Mortem.
2 *Adducitur inſtantia.*
3 *Solvitur talis inſtantia.*
4 *Affertur ratio ex inſtitutione Euchariſtiæ, & Presbyteratus.*
5 *Affertur alia ratio.*
6 *Baptiſmus eſt triplex, ſcilicet Fluminis, Flaminis, &*
Sanguinis.
7 *Affertur definitio Baptiſmi Fluminis.*
8 *Affertur definitio Baptiſmi Flaminis.*
9 *Affertur definitio Baptiſmi Sanguinis.*
10 *Per hoc quod triplex ſit aſſignatus Baptiſmus, non ſequi-*
tur, quod tria ſint Baptiſmi Sacramenta.
11 *Solus enim Baptiſmus Fluminis eſt Sacramentum.*
12 *Baptiſmus autem Flaminis, & Sanguinis non ſunt Sa-*
cramenta.
13 *In defectu tamen Baptiſmi Fluminis ſufficit ad ſalutem*
Baptiſmus Flaminis, vel Sanguinis.
14 *Affertur fundamentum de ſufficientia Baptiſmi Flaminis.*
15 *Affertur fundamentum de ſufficientia Baptiſmi Sangui-*
nis.
16 *Baptiſmus extra caſum neceſſitatis eſt omnibus ad ſalu-*
tem neceſſarius neceſſitate medii.
17 *Parvulis eſt neceſſarius neceſſitate medii in re, Adultis*
vero in re, vel in voto.
18 *Quod adultis ſit neceſſarius neceſſitate medii in re, vel*
in voto, docet expreſſe Tridentinum.
19 *Baptiſmi fides non eſt ſimpliciter neceſſaria pro contrahen-*
do Matrimonio.

BAptiſmus fuit a Chriſto inſtitutus ante ſuam paſſio- 1
nem, & mortem, Scotus *in* 4. *d.* 2. *q.* 4. cum ſuis,
& recentioribus paſſim; Ratio eſt, quia *Joannis* 3. dici-
tur; *Poſt hæc venit Jeſus, & diſcipuli ejus in terram Ju-*
dæam, illic demorabatur cum eis, & baptizabat, ergo tunc
jam erat inſtitutus Baptiſmus, nam uſus Baptiſmi ſuppo-
nit, aut continet ejus inſtitutionem. Nec valet dicere,
quod Apoſtoli tunc baptizabant Baptiſmo Joannis; Non
valet, inquam, quia, ut ait Scotus *loc. cit.* cum S. Au- 2
guſtino *cap.* 118. videntes diſcipuli Joannis diſcipulos 3
Chriſti baptizantes, conqueſti ſunt apud Joannem, quod
auſi ſint baptizare, ut conſtat *ex Joannis* 3. Si autem ba-
ptizaſſent Baptiſmo Joannis, nullam habuiſſent cauſam
querelæ, quod Apoſtolis baptizaſſent, adeoque Apoſtoli
baptizabant Baptiſmo a Chriſto inſtituto, & non Baptiſ-
mo Joannis. Tum quia Chriſtus ante ſuam paſſionem in
ultima Cœna dedit Apoſtolis Euchariſtiam, *Luc.* 22. & 4
Ordinem Sacerdotii, ut expreſſe conſtat ex definitione
Concilii Tridentini *ſeſſ.* 22. *c.* 1. *& can.* 2. ubi ſic defi-
nit: 2. *Si quis dixerit, illis verbis; Hoc facite in meam com-*
memorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes,
aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus,
& Sanguinem ſuum, anathema ſit. Non eſt autem creden-
dum, hoc Chriſtum feciſſe ipſis Apoſtolis necdum bapti-
zatis, adeoque Baptiſmo necdum inſtituto, cum hic ſit
janua ad reliqua alia Sacramenta, & ſit primum novæ Le-
gis Sacramentorum primitate inſtitutionis, & neceſſitatis,
ut docet Concil. Florent. *in decreto unionis Latinor. & Ar-*
menor. his verbis: *Primum omnium Sacramentorum locum te-*
net Baptiſmus, quod vitæ Spiritualis janua eſt: per ipſum
enim membra Chriſti, & de Corpore efficimur Eccleſiæ, Et non
ſuſcepto ipſo, non ſuſcipiantur alia Sacramenta, *ex capit.*
Veniens 3. *de Presbytero non baptizato*: ibi: *Cum Baptiſmus*
ſit fundamentum omnium Sacramentorum, ante ſuſceptionem
Baptiſmi, non ſuſcipiatur aliud Sacramentum, quoniam ubi
fundamentum non eſt, ſuper ædificari non poteſt, & in ejus
Summario expreſſe dicitur: *Non baptizatus ordinari non*
poteſt, & ſi de facto ordinetur, non recipit Ordinis Characte-
rem, licet crederetur baptizatus: & in cap. 1. *ejuſdem titu-*
li ſic præciſe ſtatuitur: *Si quis Presbyter ordinatus depre-*
henderit, ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum or-
dinetur. Tum etiam quia eſt probabilis opinio, quod 5
Chriſtus propriis manibus baptizaverit ſuam Sanctiſſimam
Matrem, Sanctum Petrum, & alios Apoſtolos, ſeu ſal-
tem quod S. Petrus a Chriſto baptizatus Baptiſmo Chri-
ſti, alios poſtea Apoſtolos baptizaverit: Et quod Apoſto-
li omnes fuerint baptizati Baptiſmo Chriſti habetur in
cap. Quando ab Hieroſolymis, de conſecr. diſt. 4. ibi: *Quan-*
do ab Hieroſolymis exiit Jeſus cum Diſcipulis ſuis in Judæam
terram, & illic morabatur cum eis; baptizabat non per ſe
ipſum, ſed per diſcipulos ſuos, quos intelligimus jam fuiſſe
baptizatos, ſive Baptiſmo Joannis (ſicut nonnulli arbitran-
tur) ſive quod magis credibile eſt, Baptiſmo Chriſti. I-
tem reſpondit Dominus Petro, qui lotus eſt &c. ubi intelligi-
tur, quod jam Petrus baptizatus fuerat; & in *cap. Sicut*,
ead. diſt. 4. *de conſecr.* ubi ſic dicitur: *Sed ipſos, ideſt A-*
poſtolos, baptizatos eſſe per hoc nobis innoteſcere potuit, quan-
do B. Petro Apoſtolo Dominus ait, qui lotus eſt &c. adeoque
Baptiſmus fuit a Chriſto inſtitutus ante ſuam paſſionem,
& ante illud tempus, quo ipſe, & diſcipuli ejus bapti-
zabant, *Joann.* 3. 6
Baptiſmus eſt triplex, ſcilicet Fluminis, Flaminis, & 7
Sanguinis. Baptiſmus Fluminis eſt Sacramentum abſolu-
tionis Animæ a peccato, conſiſtens in ablutione hominis
aliqualiter conſentientis, facta in aqua ab alio abluente,
& in verbis certis ſimul ab eodem abluente cum debita
intentione prolatis, *Scotus in* 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 1. quæ de-
finitio eſt eadem cum illa, quæ communiter traditur,
quod Baptiſmus Fluminis ſit abſolutio corporis exterior

facta ſub præſcripta forma verborum, & de hoc Flumi-
nis Baptiſmo dicitur Joan. 3. *Venit Jeſus, & diſcipuli ejus*
8 *in terram Judeam, & illic demorabatur cum eis, & baptiza-*
bat. Baptiſmus Flaminis eſt contritio perfecta hominis cum
voto, ſeu propoſito recipiendi Baptiſmum Fluminis in re,
necdum receptum, & de iſto Baptiſmo legitur *Actorum*
1. *Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non poſt multos hos*
dies. Baptiſmus Sanguinis eſt Martyrium, ſeu perpeſſio
mortis, vel cruciatus lethalis pro Chriſti Fide, ſupplens
defectum Baptiſmi Fluminis; & de hoc Baptiſmo dicitur
Marci 10. *Poteſtis bibere Calicem, quem ego bibo, aut Baptiſ-*
mo, quo ego baptizor, baptizari?
10 Per hoc tamen quod triplex ſit aſſignatus Baptiſmus
non ſequitur, ut notat Gloſſa *in cap. Baptiſmi vicem de*
11 *conſec. diſt.* 4. tria eſſe Baptiſmi Sacramenta, quia Baptiſ-
mus Fluminis ſolum eſt Sacramentum, quia eſt unicus
in eſſentia, & ſpecie atoma, juxta illud Apoſtoli *ad E-*
pheſios 4. *unus Dominus, una Fides, unum Baptiſma*; quem
12 locum de unitate ſpecifica interpretatur ibi Joannes Chry-
ſoſtomus. Baptiſmus autem Flaminis, & Sanguinis non
ſunt Sacramenta, quia, ut dicit Gloſſa; *Non fiunt, acce-*
dente verbo ad elementum: ſed vicem tantum Sacramenti
ſupplendo per cordis contritionem, vel Sanguinis pro
Chriſti fide effuſionem, qua ſic inquit Gloſſa, mundatur
homo a peccatis per Pœnitentiam, vel Sanguinis effuſio-
nem, ſicuti per lavacrum Baptiſmi.
13 Et quod in defectu Baptiſmi Fluminis ſufficiat ad obti-
nendam juſtificationem, & ſalutem Baptiſmus Flaminis,
14 vel Sanguinis clare patet; De Baptiſmo enim Flaminis eſt
expreſſa deciſio Innocentii III. in *c. Apoſtolicam, de Pres-*
bytero non baptizato, & ideo Tridentinum, *ſeſſ.* 6. *c.* 4.
docet juſtificationem haberi, aut lavacro regenerationis,
aut ejus voto, & colligitur ex pluribus Sacræ Scriptu-
ræ textibus, in quibus hominibus Deum ſuper omnia a-
mantibus, aut vere pœnitentibus promittitur juſtifica-
tio, & remiſſio peccatorum *Proverb.* 10. *Univerſa delicta*
operit Charitas. Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quo-*
niam dilexit multum. Ezechiel. 18. *ſi egerit pœnitentiam*
impius, vita vivet, & non morietur; & de facto Centurio
ante ſuſceptum Baptiſmum Fluminis fuit juſtificatus Baptiſ-
15 mo Flaminis, ut patet *Actorum* 3. De Baptiſmo San-
guinis habetur *in c. Baptiſmi vicem de conſec. diſt.* 4. ubi
dicitur expreſſe; *Baptiſmi vicem aliquando implere paſſionem,*
de latrone illo cui non baptizato dictum eſt, hodie mecum eris
in Paradiſo, Beatus Cyprianus non leve documentum aſſum-
pſit, & in ejus Summario præciſe dicitur: *Effuſio ſangui-*
nis implet vicem Baptiſmi; & hoc deſumitur ex promiſ-
ſione Chriſti, qui voluit hoc ſpeciale privilegium conce-
dere iis, qui pro ejus Fide martyrium ſubeunt, ut non
minus in ſanguine, quam in aqua Baptiſmi dealbari poſ-
ſint. Nam ut notat S. Auguſtinus *l.* 13. *de Civitate Dei c.*
7. Qui dixit, *Niſi quis renatus fuerit ex aqua*, etiam di-
xit, *omnis qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confite-*
bor & ego eum coram Patre meo, & qui perdiderit animam
ſuam propter me, inveniet eam. S. Thomas *q.* 78. *art.* 1.
ad 2. ſic habet: *Paſſio pro Chriſto ſuſcepta obtinet vim Ba-*
ptiſmi, & ideo purgat ab omni culpa & veniali & mortali,
niſi actualiter voluntatem peccato invenerit inhærentem. Vide
verb. *Martyrium a num.* 26.
16 Baptiſmus extra caſum Martyrii eſt omnibus ad ſalu-
tem neceſſarius neceſſitate medii. Parvulus neceſſitate me-
17 dii in re; Adultis vel in voto. Habetur expreſſe ex ver-
bis Chriſti *Joann.* 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua &*
Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei. Et hoc
idem definivit Concilium Florentinum *in decreto de Arme-*
nis dicens: *Niſi ex aqua, & Spiritu, Sancto renaſcimur,*
non poſſumus (ut inquit Veritas) *in regnum Cœlorum in-*
troire; & idem de Fide habetur ex Concil. Trident. *ſeſſ.*
7. *can. de Baptiſmo* ſic definiente: *Si quis dixerit Baptiſ-*
mum liberum eſſe, hoc eſt non neceſſarium ad ſalutem, ana-
thema ſit. Idem habetur in *c. Quiſquis, de conſecr. diſt.* 4.
& in Clement. de Trinit. & Fide Catholica, c. unic. §. *final.*
Unde S. Auguſtinus *Epiſt.* 28. *ad Hieronymum* expreſſe
docet, Baptiſmum eſſe parvulis omnino neceſſarium ne-
ceſſitate medii in re, præciſis his verbis. *Quiſquis dixerit,*
quod in Chriſto vivificabuntur etiam parvuli, qui ſine Sacra-
menti ejus participatione de vita exeunt, hic profecto, & con-
tra Apoſtolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ec-
cleſiam, Ubi propterea cum baptizandis parvulis feſtinatur, &
curritur, quia ſine dubio creditur, aliter eos in Chriſto vivi-
ficari omnino non poſſe. Et quod Adultis ſit neceſſarius ne-
ceſſitate medii in re, vel in voto, expreſſe docet Triden-
tinum *ſeſſ.* 6. *de juſtificatione c.* 2. dicens: *Quæ quidem tranſ-*
latio (ab eo ſcilicet ſtatu, in quo homo naſcitur filius
primi Adæ in ſtatum gratiæ) *poſt Evangelium promulga-*
tum ſine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non po-
teſt, ſicut ſcriptum eſt: niſi quis renatus fuerit ex aqua, &
Spiritu Sancto, non poteſt intrare in regnum Dei.
19 Baptiſmi fides non eſt ſimpliciter neceſſaria pro contra-
hendo Matrimonio. *Sac. Congregat. Concil. in Nullius Or-*
tuelli 6. *Junii* 1662. *l.* 42. *Decr. fol.* 190. teſte Urſaya *in*
Miſcel. 1. *lit. B. n.* 4.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Baptiſmum non eſſe validum, niſi inſimul Chriſma, 22
& Euchariſtia baptizato infanti tribuantur, tamquam
hæreticum dogma damnavit Benedictus XII. inter enim
errores Armenorum ab ipſo damnatos quinquageſimus
octavus apud Raynaldum *ad annum* 1341. §. 66. recen-
ſetur ille, quo aſſerebant ad æternam puerorum ſalutem,
& Baptiſmi iis collati validitatem, præter Confirmatio-
nis Sacramentum Euchariſtiam etiam iiſdem eſſe admi-
niſtrandam; Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Allatæ*
ſunt §. 24.

ARTICULUS II.

Quoad Baptiſmi Materiam.

SUMMARIUM.

1 *Materia Baptiſmi eſt duplex, proxima, & remota;*
Materia eſt ablutio corporis.
2 *Talis ablutio fieri poteſt tripliciter, ſcilicet per immer-*
ſionem, per effuſionem, & per aſperſionem,
3 *Materia remota eſt aqua naturalis, & elementaris.*
4 *Quænam ſit materia Baptiſmi valida?* a n. uſque ad
num. 5.
6 *Quænam ſit materia Baptiſmi invalida?* a n. 6. uſque
ad n. 7.
8 *Quænam ſit materia dubia Baptiſmi?* uſque ad n. 12.
13 *Peccat mortaliter, qui in ſolemni Baptiſmo abſque ne-*
ceſſitate adhibet aquam aliam, quam benedictam in
Sacro Fonte.
14 *Non ſic autem in Baptiſmo privato.*
15 *Peccat mortaliter, qui cum poſſit habere materiam va-*
lidam, adhibet pro ſuo libito aliam.
16 *Peccat mortaliter adhibens in Baptiſmo aquam impu-*
ram, & turbidam abſque gravi neceſſitate.
17 *In neceſſitate quando non poteſt haberi materia certe*
valida, non ſolum licite poteſt, ſed etiam ſub mor-
tali tenetur quis adhibere aquam dubiam.
18 *In neceſſitate, quando non poteſt infundi aqua, ſeu*
fieri ablutio in capite, vel alia parte principali cor-
poris, poteſt, & debet ablui, ſeu baptizari infans
in quacumque minima parte corporis &c.
19 *Cum in caſu neceſſitatis defectu materiæ certæ adhi-*
beretur materia dubia, debet Baptiſmus conferri ſub
conditione.
20 *Sic etiam dum in caſu neceſſitatis confertur Baptiſmus*
in aliqua minima parte corporis, de qua dubitatur,
an ſit ſufficiens ad Baptiſmum, tunc Baptiſmus eſt
conferendus ſub conditione.
21 *Aſſignatur certa, & tuta adhibenda praxis in his,*
& ſimilibus caſibus.

MAteria Baptiſmi eſt duplex, proxima, & remota. 1
Proxima eſt ablutio corporis, quæ debet eſſe ſenſi-
bilis, ut aqua corpus phyſice tangat. Et hæc ablutio
poteſt fieri tripliciter; Primo per immerſionem alicujus
partis corporis baptizandi in aquam; Secundo per effuſio- 2
nem aquæ in corpus, ut communiter fit in Eccleſia la-
tina: Tertio per aſperſionem aquæ ſufficientis ad ablu-
tionem in corpus baptizandi; *Sic Doctores communiter*.
Materia remota eſt aqua naturalis, & elementaris. Eſt 3
de fide definitum in Conc. Lateranenſi *cap. Firmiter de*
ſumma Trinitate, in Conc. Florent. *In decreto unionis Ar-*
menor. & in Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *can.* 2. *de Baptiſmo*, ubi
ſic definivit: *Si quis dixerit aquam veram, & naturalem*
non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, Anathema ſit: & conſtat ex
pluribus Sacræ Scripturæ locis, ut ex illo *Joan.* 3. *niſi*
quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto: ex Au-
ctor. 8. *Ecce aqua, quis prohibet me baptizari; & ex cap.*
Non ut apponeres 3. *de Baptiſmo*.
Valida Baptiſmi materia eſt aqua elementaris, ſive ca- 4
lida, ſive frigida, ſive amara, ſive dulcis, ſive fluvialis,
ſive pluvialis, ſive ſit putei, ſive balnei, ſive maris, ſi-
ve ſit turbida, vel parum lutoſa, ſive ſulphurea. Item
aqua reſoluta ex nive, vel gelu, vel grandine, vel va-
poribus condenſatis, vel fluens ex lapidibus, aut parieti-
bus hyberno tempore, quia eſt liquor ex aere converſus
in veram aquam naturalem. Item aqua, quæ licet ha-
beat aliquid admixtum, eſt tamen potius denominanda 5
aqua, quam aliud, ut aqua expreſſa ex luto, vel alia,
quæ ex permixtis exprimitur purior, & ſubtilior ſub no-
mine veræ aquæ. Invalida Baptiſmi materia eſt oleum, 6
ſaliva, lacrimæ, ſudor, ſanguis, urina, vinum, lac,
item liquores, & ſucci expreſſi ex arboribus, pomis, py-
ris, ceraſis, radicibus, granis, & ſimilibus. Idem dicen-
dum de nive, glacie, grandine, & pruina, niſi prius 7
diſſolvitur, licet enim ſint aqua naturalis, non tamen
ſunt aqua uſualis, ſeu fluida, per quam poſſit fieri ab-
lutio requiſita ad valorem Baptiſmi. Materia Baptiſmi
dubia

dubia eſt omnis aqua ex floribus , & herbis per diſtilla-
8 tionem extracta , liquores naturaliter ex vitibus & arbo-
ribus emanantes , cereviſia valde tenuis , lixivium non
9 nimis craſſum , & coctum , aqua ex ſale reſoluta ; Quæ
tamen ſi ſit reſoluta ex ſale maris, ſecundum aliquos eſt
materia valida , quia eſt naturalis , quæ antea erat coa-
gulata , ſicut aqua ex nive ; Si vero ſit ex ſale petræ eſt
10 invalida , quia non eſt ſal ex aqua . De juſculo , in quo
decoctæ ſunt carnes , varie diſcurrunt doctores ; at vero
11 tenenda eſt ſententia Divi Thomæ 3. *part. ſumm. quæſt.*
66. *art.* 4. *in corpor.* & Scoti *in* 4. *diſt.* 3. *artic.* 4. & alio-
rum dicentium , quod juſculum eſt materia apta, quando
non eſt tale, ut ſpecies aquæ ſit ſoluta , ſeu deſtructa eſ-
12 ſentialiter , modo remaneat apta ad abluendum ; Et tunc
non eſſe materiam aptam, quando in tali juſculo eſt plus
de alia ſubſtantia , quam de aqua , cum ſic ſpecies aquæ
cenſeatur ſoluta , & eſſentialiter deſtructa ; Unde circa
iſta omnia pro praxi
13 Reſolvitur primo , quod peccat mortaliter , qui in ſo-
lemni Baptiſmo abſque neceſſitate adhibet aquam aliam ,
quam benedictam in Sacro Fonte. Palaus *part.* 4. *tract.* 19.
punct. 3. Bonac. *de Baptiſmo punct.* 7. Nugn. *in* 3. *par. quæſt.*
79. *artic.* 4. Sylveſter *verb baptizans* 2 *qu* 3. & alii, qui
dicunt peccare mortaliter , tum ob violatum morem uni-
verſalem Eccleſiæ , tum *ob Clementinam unic. de Baptiſmo*
incipient. *Præſenti prohibemus edicto* . Dixi *in Baptiſmo ſo-
lemni* , quia in privato per omnes uti licet aqua non be-
nedicta . Secundo reſolvitur quod peccat mortaliter , qui
14 cum poſſit habere materiam validam, ſeu aquam elemen-
tarem , adhibet pro ſuo libito aliam ; quia ſic abſque ur-
gente neceſſitate exponit ſalutem infantis ſupremo di-
15 ſcrimini. *Ita communis Doctorum*. Tertio reſolvitur , quod
mortale peccatum ſacrilegii committit adhibens in Ba-
ptiſmo aquam impuram , & turbidam abſque gravi neceſ-
ſitate , quia in re gravi agit contra reverentiam Sacra-
menti . Palaus *loc. cit.* Grobat. *tract.* 2. *ſect.* 1. *num.* 41.
Bonacina *de Baptiſmo punct.* 3. *num.* 7. & alii . Quarto
reſolvitur , quod in neceſſitate , quando non poteſt habe-
ri materia certo valida , non ſolum licite poteſt , ſed
etiam ſub peccato mortali tenetur quis adhibere aquam
dubiam , quia quilibet Jure naturali, Divino , & huma-
no tenetur alterius æternam perniciem impedire , ſaltem
quando poteſt ſine gravi damno , & peccato ; ſed deficien-
te materia certa Baptiſmi , poteſt quis per materiam du-
biam applicatam impedire æternam alterius perniciem ,
cum poſſit eſſe quod ſit materia valida , & quidem ſine
ſuo damno , ut patet , ac etiam ſine peccato , cum neceſ-
ſitas , & appoſitio conditionis evitet nullitatem , & irre-
verentiam Sacramenti , *quia non intervenit temeritas præ-
ſumptionis , ubi eſt diligentia pietatis* , *c. Si nulla de conſecr.
17 diſt.* 4. adeoque &c. *Eſt Communis* . Quinto reſolvitur quod
in neceſſitate quando non poteſt infundi aqua , ſeu fieri
ablutio in capite , vel alia parte principali corporis , poſ-
ſit , & debeat ablui , ſeu baptizari Infans in quacumque
tandem minima parte corporis , etiam in ſolis capillis ,
in unguibus , in ſecundinis vel umbilico , etiam totaliter
in utero matris exiſtens , ſi obſtetrix ſit adeo perita , ut
manu intra matris uterum ſuper infantis corpus poſſit
aquam perfundere , vel alio quovis modo poſſibili corpus
infantis mox perituri duabus guttis aquæ , vel etiam una
ſola gutta poſſit attingi , & ablui , quia periclitanti ani-
mæ infantis de ſalute æterna ſuccurrendum eſt omni poſ-
ſibili modo . Sic Dicaſtill *diſp.* 1. *de Baptiſmo num.* 29.
Bonacin. *q.* 2 *punct.* 3. *n.* 24. Tannerus *q.* 1. *n.* 56. cum
Victoria , Gabriel. Valent. Tolet. & alii , & expreſſe Ca-
pevilla , *de modo miniſtrandi Sacramenta tempore peſtis c.* 3.
q. 10. & alii paſſim.
18 Advertendum tamen eſt , quod cum in caſu neceſſitatis
defectu materiæ certæ adhibetur materia dubia , debet
Baptiſmus conferri non abſolute , ſed conditionaliter , di-
cendo v. g. voce , vel mente ſola : *Si hæc materia eſt va-
lida , Ego te baptizo in nomine Patris , & Filii , & Spiritus
Sancti . Amen* ; & deinde habita materia certo valida , de-
19 bet Baptiſmus reiterari ſub conditione dicendo v. g. *Si
non es baptizatus , Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Sic
etiam dum in caſu neceſſitatis Baptiſmus confertur in ali-
qua minima parte corporis , de qua dubitatur an ſit ſuf-
ficiens ad Baptiſmum , tunc Baptiſmus eſt conferendus
ſub conditione dicendo v. g. *Si es capax , Ego te baptizo
in nomine &c.* & ſublata neceſſitate Baptiſmus debet rei-
terari ſub conditione ; dicendo v. g. *Si non es baptizatus ,
Ego te baptizo in nomine &c.* quia ſic , & certo conſulitur
æternæ ſaluti proximi , & ſalvatur debita reverentia Sa-
cramento ; Colligitur aperte *ex cap. De quibus dubium* 2. *de
Baptiſmo , & ejus effectu* , ubi Innocentius III. ſic re-
ſpondet Arelatenſi Archiepiſcopo : *De quibus dubium eſt
an baptizati fuerint , baptizentur his verbis præmiſſis ; Si Ba-
ptizatus es , non te rebaptizo , ſed ſi nondum baptizatus , et
ego te baptizo &c.* Unde de primo ad ultimum in his &
ſimilibus hæc pro certa , & tuta adhibenda eſt praxis ;
*quando poſſibilitas adeſt via certa eligenda eſt : ſi non adeſt
poſſibilitas , via tutiſſima proxima tenenda eſt ; ceſſante impoſ-
ſibilitate , caute ſupplendum id quod impoſſibilitas prohibebat* .
Sic concludit Scotus *in* 4. *diſt.* 3. *quæſt.* 2.

ARTICULUS III.

Baptiſmus quoad ejus Formam.

S U M M A R I U M.

1 *Aſſignatur vera forma Baptiſmi pro Eccleſia Latina* .
2 *Forma Baptiſmi adhibita in Eccleſia Græca* .
3 *Eſt de Fide utroque modo formam eſſe validam*.
4 *Aſſignatur motivum , & ratio diverſitatis* .
5 *Tali motivo ceſſante retinetur in Eccleſia Latina con-
ſueta forma Baptiſmi* .
6 *Ad eſſentiam formæ Baptiſmi quatuor neceſſario re-
quiruntur* .
7 *Primo , debet exprimi Perſona , quæ baptizatur* .
8 *Secundo actio ipſius Miniſtri baptizantis* .
9 *Tertio , invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis* .
10 *Quarto requiritur , ut exprimatur non ſolum Trinitas
Perſonarum , ſed etiam Naturæ unitas* .
11 *Hoc totum colligitur ex forma Baptiſmi a Chriſto præ-
ſcripta , & ex aliis* .
12 *De aliis particulis in dicta forma Baptiſmi uſitatis ,
ſcilicet* Ego , In , Amen , *varii varia ſentiunt* uſque
ad n. 16.
17 *Aſſignantur in ſpecie variæ formæ validæ Baptiſmi*
uſque ad n. 22.
23 *Aſſignantur etiam in ſpecie variæ formæ invalidæ*
uſque ad n. 30.
31 *Adducitur inſtantia ex* Secundo Act. Apoſtol.
32 *Solvitur talis inſtantia uno modo* .
33 *Solvitur adhuc alio modo* uſque ad n. 35.
36 *Secunda ſolutio , ſeu reſponſio videtur magis conſona
veritati* .
37 *Adducitur alia inſtantia ex Canone* A quodam Judæo
24. de conſecr. diſt. 4.
38 *Solvitur talis inſtantia* uſque ad 43.
44 *Aſſignantur in ſpecie variæ formæ dubiæ* uſque ad
num. 51.

VEra & legitima forma Baptiſmi in Eccleſia Latina eſt 1
iſta : *Ego te baptizo in nomine Patris , & Filii , & Spi-
ritus Sancti* . Eſt de Fide , & deſumitur clare ex illis ver-
bis Chriſti *Matth. ult. Euntes docete omnes gentes , baptizan-
tes eos in nomine Patris , & Filii , & Spiritus Sancti* ; &
habetur definitum in Conciliis Lateranenſi , *cap. Firmiter ,
de ſumma Trinitate* . Florentino *in decreto unionis Armeno-
rum § Quinto Eccleſiaſticarum* , & Tridentino *ſeſſ.* 7. *can.*
4. *de Baptiſmo* , & *cap. Si quis puerum* 1. *de Baptiſmo* . In
Eccleſia vero Græca obſervatur hæc forma : *Baptizetur* , 2
vel ut vult Arcudius , *Baptizatur ſervus Chriſti in nomine
Patris , & Filii , & Spiritus Sancti* . Et eſt de Fide utro-
que modo formam eſſe validam , & legitimam , ut eſt ex- 3
preſſe definitum a Concilio Florentino *in cit. decreto unio-
nis Armenorum* , quamvis nobis Latinis non liceat uti for-
ma Græcorum , quia eſſet contra conſuetudinem Eccleſiæ
Latinæ , nec fieret ſine ſcandalo . Rationem autem hu- 4
jus diverſitatis deducit *in* 4. *diſt.* 2. *q.* 2. ex eo , quod re-
fert S. Paulus 1. *Corinth. c.* 1. ortum fuiſſe diſſidium in-
ter Chriſtianos ; gloriabatur enim unuſquiſque de ſuo Mi-
niſtro Baptiſmi ; Unde unus dicebat : *Ego quidem ſum Pau-
li* ; Alter : *Ego autem Apollo* : Alius : *Ego vero Cephæ* ; &
alter : *Ego autem Chriſti* ; & ſic videbantur adſcribere vir-
tutem Baptiſmi Miniſtro , ſive eſſet Paulus , ſive Apol-
lo , ſive Cephas , ſive Chriſtus , unde Apoſtolus eos re-
prehendit ſic : *Diviſus eſt Chriſtus ? Numquid Paulus crucifi-
xus eſt pro vobis ? aut in nomine Pauli baptizati eſtis ?* Ad
tollendum itaque hoc ſchiſma inter eos , ordinatum fuit , 5
ut Miniſter non exprimeretur in propria perſona , ne ha-
berent occaſionem gloriandi in Miniſtro , quo motivo ceſ-
ſante in Eccleſia Latina adhibetur conſueta Baptiſmi for-
ma : *Ego te baptizo in nomine Patris , & Filii , & Spiritus
Sancti* : quia verba hujus formæ conformantur inſtitutioni
Chriſti , & ſignificant Baptiſmum a Miniſtro procedere
tantum miniſtraliter , non vero principaliter .
Ad eſſentiam formæ Baptiſmi requiruntur quatuor ne- 6
ceſſario neceſſitate Sacramenti exprimenda , aliter nullum 7
erit Sacramentum . Primo debet exprimi perſona , quæ
baptizatur , quod fit per ly *Te* . Secundo actio ipſius Mi-
niſtri baptizantis , quod fit per ly *Baptizo* . Tertio invo- 8
catio Sanctiſſimæ Trinitatis , quod fit per ly *in nomine* 9
Patris , & Filii , & Spiritus Sancti . Quarto requiritur ,
ut exprimatur non ſolum Trinitas Perſonarum , ſed etiam 10
Natura Unitas , quod fit per ly *In nomine* non autem *in
nominibus* . Hoc totum colligitur ex forma Baptiſmi a 11
Chriſto præſcripta *cit. cap. ult Matthæi , Baptizantes eos
in nomine Patris , & Filii , & Spiritus Sancti* , & *ex cap. Si
quis puerum* 1. *de Baptiſmo* , ubi Alexander tertius ſic de-
finit : *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in nomine Pa-
tris , & Filii , & Spiritus Sancti , Amen , & non dixerit ;
Ego te baptizo in nomine Patris , & Filii , & Spiritus San-
cti , Amen , non eſt puer baptizatus* ; & quod de eſſentia for-
mæ debeat dici *In nomine* & non *in nominibus* , ex quo
iſta vox non eſſentiæ unitatem in tribus Perſonis ſignifi-
cet ,

cet, cujus tamen expreſſio ad validitatem Baptiſmi non minus eſt neceſſaria, quam expreſſio trium Perſonarum, ut habetur clare *in cap. Eodem modo* 81. *de conſecrat. diſt.* 4. ubi de mente Divi Hieronymi ſic præciſe dicitur: *Non baptizamur in nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſed in uno nomine, quo intelligitur Deus*. Et idem ſentit D. Auguſtinus *lib. 2. contra Maximum cap. 23. In nomine* inquit, *non in nominibus: Hi enim tres unum ſunt, & hi tres unus eſt Deus*, & ſic etiam Divus Thomas 3. *par ſumm. q. 66. art. 5. ad 6.* his verbis: *Et ſi ſint tria nomina perſonalia, trium Perſonarum, eſt tamen nomen unum eſſentiale. Virtus autem Divina, quæ operatur in Baptiſmo, ad eſſentiam pertinet, & ideo dicitur in nomine, & non in nomi-*
12 *nibus. Et eſt communis Doctorum.*

De aliis particulis in citata forma Baptiſmi uſitatis, varii varia ſentiunt Doctores. De pronomine *Ego* dicunt Dicaſtillo *tract. de Baptiſmo n.* 130. Bonacina *q. 2. punct.* 3. & alii non ſolum non eſſe de eſſentia formæ Baptiſmi, ſed etiam ejus omiſſionem eſſe ex ſe ſolum venialiter malam, cum pronomen *Ego* ſatis contineatur in verbo *Baptizo*. Aſt Gobat *tract. 2. de baptiſmo n.* 69. dicit non poſſe eorum reſponſionem eſſe veram, niſi in lingua Latina, nam dicit ipſe, ſi in lingua Germanica, vel Gallica omit-
13 tatur pronomen *Ego*, nullus efficietur ſenſus. De præpoſitione *In* negant Bonacina, & Dicaſtillo *loc. cit.* & alii eſſe de eſſentia formæ Baptiſmi; Aſt eſſe de eſſentia affirmant Scotus *in 4. diſt. 3. q. 2.* Toletus *lib. 2. cap.* 19. Reginaldus *lib. 23. cap. 1. num.* 30. & plures alii, & per
14 hoc recte ait Toletus peccatum eſſe mortale omittere præpoſitionem *In*: de conjunctione *Et* negant eſſe de eſſentia formæ Baptiſmi Comitolus *lib. 1. de reſponſ. moral. q.* 9. Toletus, Gobat. *l. c.* & alii, quia ſæpiſſime omittitur conjunctio *Et* in variis locutionibus permanente immutato ſenſu ipſorum. Affirmant tamen Conradus. Viraldus, Barthol. ab Angelo apud Dianam *part. 2. tract.* 16. Gabriel, Major, Reginaldus, Sylveſter, & alii; quia alias non exprimeretur diſtinctio Perſonarum. Quidquid ſit, in praxi debet forma conſueta plene pronunciari, nec poteſt ſine gravi peccato omitti conjunctio *Et* ob periculum nullitatis Baptiſmi. De verbo *Amen*, conveniunt com-
15 muniter Doctores, quod non ſit de eſſentia formæ Baptiſmi, cum ſine ipſo omnia ſignificata per formam ſal-
16 ventur. Immo volunt fere omnes poſſe etiam citra peccatum veniale omitti, cum in Rituali Romano non addatur, ſicut additur verbis abſolutionis, ut ipſum legenti patet; Unde ex iſtis faciliter cognoſcitur, quænam
17 ſint formæ validæ, quæ invalidæ, & quæ dubiæ.

Formæ validæ ſunt. Primo valida, & ſemper tenenda eſt forma conſueta in Eccleſia Latina: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen*, quæ valida, & licita eſt in quocumque idiomate proferatur, ſive latino, ſive vulgari; *Concil. Oxonien. c.* 16. & Gre-
18 gor. III *Epiſt.* 5. Secundo valida eſt, etſi venialiter illicita, hæc forma: *Ego te abluo in nomine &c. Ego te lavo &c. Ego baptizo Dominationem, vel Majeſtatem veſtram in nomine Patris &c.* Layman *lib. 5. tom. 2. c. 4. num.* 6. Bonacin. *lib. 5. tom. 2. punct. 4. n.* 9. Buſembaum, & la
19 Croix *lib. 6. part. 1. de Baptiſm. dub. 2. n.* 268. Tertio
20 valida eſt iſta: *Ego te baptizo in nomine Patris Omnipotentis &c.* Quarto valida eſt iſta: *Baptizo te Ego*, vel *te baptizo*
21 *ego in nomine &c.* vel *in nomine Patris & Filii. & Spiritus Sancti ego te baptizo*. Quinto valet iſta ex ignorantia latinitatis, & ſimplicitate ſic prolata. *Ego te baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta*. Habetur expreſſe ex deciſione Zachariæ Papæ *c. Retulerunt de conſecrat. diſt.* 4. præciſis verbis: *Retulerunt nuncii tui, quod fuerit in eadem Provincia Sacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, neſciens latine loqui, infrigens linguam diceret, Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta. Ac per hoc tua R. F. conſideravit eos rebaptizare, ſed ſanctiſſime Frater, ſi ille qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis, infringendo linguam, ut ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur*. Sic præciſe reſpondit Zacharias S. Bonifacio Archiepiſcopo Moguntino, a quo ſuper hac re fuerat conſultus. Sexto valet iſta: *Ego te baptizo in nomine Patris, & in nomine Filii, & in nomine Spiritus Sancti*. Sic declaravit *Sac. Cong. Conc. in una Polonia 4. Maji* 1641. *lib.* 16.
23 *pag.* 519 *apud C. Petram in Conſtit. Innocent. IV. n.* 32.

Formæ invalidæ ſunt. Primo ſi dicatur: *Ego te baptizo in nominibus Patris &c.* quia non exprimitur Unitas Eſſentiæ in tribus Perſonis, quæ expreſſio ad valorem Baptiſmi ita neceſſario requiritur, ſicut expreſſio trium Di-
24 vinarum Perſonarum; *c. Eodem modo* 81. *de conſ. diſt.* 4. Vide *ſupra n.* 2. Secundo, ſi dicatur: *Ego te baptizo cum*
25 *Patre, cum Filio, & cum Spiritu Sancto*, quia variatur ſignificatio, nam particula *Cum* ſignificat ſocietatem miniſterii. Tertio ſi dicatur: *Ego te baptizo ex parte Patris, ex parte Filii, & ex parte Spiritus Sancti*; quia etiam varia-
26 tur ſignificatio, nam baptizans exprimitur non tamquam Miniſter principalis, ſed tamquam Procurator. Quarto ſi dicatur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & gratia Spiritus Sancti. Ego te baptizo in nomine Patris, per Filium in Spiritu Sancto. Ego te baptizo in nomine Dei Unius, & Trini*; quia variatur ſignificatio, & non ſit expreſſio explicita trium Perſonarum, ut requiritur *ex Matthæi ultimo*, & ex Concil. Lateranenſi *c. Firmiter, de Summa Trinitate*, Florentino *in decreto unionis Armenorum*, & Tridentino *ſeſſ. 7. can. 4. de Baptiſmo*. Quinto ſi dicatur: 27
Ego te baptizo in nomine Paternitatis, & Filiationis, & Spirationis paſſivæ; Ego te baptizo in nomine Dei Sanctæ, & veræ Crucis. Ego te baptizo in nomine Matris &c. quia penitus variatur ſignificatio requiſita ex *cit. Evangelio, & Conciliis; & ex c. Si revera 30 de conſecration. diſt. 4. ex cap. Multi* 82. *de conſecr. ibidem*, & *ex cap. In Synod.* 83. *de conſecrat. ibidem*. Sexto ſi dicatur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ Mariæ* 28
Virginis, & omnium Sanctorum. Si intelligatur in nomine Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum baptizari, ſicut in nomine Trinitatis, eſt forma penitus invalida; valeret tamen, ſi per illam additionem peteretur tantum interceſſio Beatiſſimæ Virginis, & omnium Sanctorum; ſic in terminis reſolvit S. Thomas 3. *part. ſumm quæſt.* 66. *art. 8. in corpor. & in 4. diſt. 31. q. 2. art. 2. quæſtiuncula 3. in corpor.* Septimo ſi dicatur: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, prætermiſſis illis verbis: *Ego* 29
te baptizo, quia non exprimitur actio abluendi: habetur clare *in cap. Si quis puerum 1. de Baptiſmo*; Vide ſupra n. 2. & in propoſition. damnat. ab Alexandr. VIII. in ordine 27. his verbis: *Valuit aliquando Baptiſmus ſub hac forma collatus: In nomine Patris &c. prætermiſſis illis; Ego te baptizo*. Octavo ſi dicatur: *Ego te baptizo in nomine Chriſti* 30
Jeſu, Ego te baptizo in nomine Domini; *cap. Si revera* 30. *de conſ. diſt. 4. cap. Multi ſunt* 82. *de conſecr. ibidem*, & *cap. In Synodo* 83. *de conſecrat. diſt. 4. cap. Firmiter, de Summa Trinitate* & *cap. Si puerum 1. de Baptiſmo*.

Nec valet objicere, quod dicitur *Actor. 2. Baptizetur* 31
unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, & *cap. 8. In nomine Jeſu baptizabantur viri, ac mulieres*; & *cap. 10. Juſſit, eos baptizari in nomine Jeſu Chriſti*. Non valet, in- 32
quam, quia vel reſpondetur, fuiſſe pro tunc permiſſum ex ſpeciali diſpenſatione Divina ad glorificandum magis SS. Nomen Jeſu tempore primitivæ Eccleſiæ Judæis, atque Gentilibus ſumme exoſum: nobis tamen tunc permiſſum non eſſe, eo quod ceſſaverit cauſa baptizandi hoc modo, ut reſpondent S. Thomas *q. 66. art.* 6. S. Bonaventura *diſt. 3. q.* 2. Scotus *in 4. diſt. 3. q.* 2. Alenſis 4. *part. q. 8. memb. 3. art.* 3. Ricard. *diſt. 3. q. 3. art.* 3. & alii. Vel reſpondetur, ut reſpondent Bellarminus, 33
Suarez, Vaſquez, Coninch, Averſa, & alii recentiores, quod citati textus Actuum Apoſtolorum non debent intelligi, quod revera in primitiva Eccleſia fuerit Baptiſmus adminiſtratus in ſolo nomine Chriſti, ſed debent intelligi, quod Apoſtoli dederint, & adminiſtraverint Baptiſmum Chriſti, hoc eſt, inſtitutum a Chriſto, & cujus auctor fuit Chriſtus. Ex hoc enim, quod in illis texti- 34
bus fiat mentio expreſſa de ſolo nomine Jeſu Chriſti, non ſequitur, quod ſint excluſæ aliæ duæ Divinæ perſonæ, ut S. Cyprianus *Epiſtol.* 73. explicans illud dictum Divi Petri *Actor* 2. his verbis: *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Domini Jeſu*, ait, *Jeſu Chriſti mentionem facit Petrus, non quaſi Pater omitteretur, ſed ut Patri quoque Filius adjungeretur*. Et juxta hunc ſenſum videtur 35
procedere Divus Auguſtinus *lib. 2. contra Maximum cap.* 17., qui etiam paritate adducta ſic argumentatur ex alio Scripturæ loco ad rem præſentem: *Joan. primo* habetur: *Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil*; & tamen per hoc non tollitur, quin Pater, & Spiritus Sanctus ad omnia ejus opera, utpote, quæ fuerunt ab extra, concurrerint, ergo ex eo quod *Actor. 8.* dicatur: *In nomine Chriſti baptizantur viri*, & *mulieres*, & conſimiliter in aliis locis; non tollitur quin fuerint baptizati in nomine etiam Patris, & Spiritus Sancti. Et hæc ſe- 36
cunda reſponſio ad citatos textus Actuum Apoſtolorum videtur magis conſona veritati, quam prima dicens, quod Apoſtoli ex diſpenſatione Divina baptizarunt in ſolo nomine Chriſti, ut magis glorificaretur ejus nomen tunc omnibus exoſum; quia ob obtinendum hunc finem exaltationis, & glorificationis nominis Jeſu Chriſti non erat neceſſaria recentia aliarum duarum Perſonarum, cum ex conjunctione expreſſionis ejuſdem cum illis æque reſultaſſet glorificata ejus Divinitas, & exaltata ejus poteſtas, maxime ſi fuiſſet dictum; *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii ejus Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti*.

Nec valet objicere Canonem *A quodam Judæo* 24. *de con-* 37
ſecratione diſt. 4. ubi Nicolaus primus ſic ait ad Bulgaros: *A quodam Judæo, neſcitis utrum Chriſtiano, vel Pagano multos in Patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de iis ſit agendum conſultis. Hi profecto ſi in nomine Sanctæ Trinitatis, vel tantum in Chriſti nomine, ſicut in Actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt (unum quippe, idemque eſt, ut Sanctius exponit Ambroſius) conſtat eos non eſſe denuo baptizan-* 38
dos. Non valet, inquam, quia ut dicit Divus Thomas *q. 66. art 6. ad ultimum*, Nicolaus Papa, & Divus Ambroſius innitebantur allegatis textibus Actuum Apoſtolorum; & ideo juxta mox datam expoſitionem & reſponſionem ad ipſos textus, reſponderunt ad Canonem Nicolai Papæ, & auctoritatem Divi Ambroſii. Et ſi quis 39
pertinaciter dicat, quod Nicolaus Papa vult in citat. Ca-

none

nove eſſe validum Baptiſmum collatum in ſolo nomine
40 Chriſti, excluſis aliis duabus Perſonis; Tunc reſpondetur cum *Vega in Trident. cap.* 4. & aliis, Nicolaum loquutum fuiſſe ibi ut privatum Doctorem, non ut Pontificem Deciſorem; non enim ab eo requirebant Bulgari, an idem eſſet Baptiſma collatum in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, atque collatum ſolummodo in nomine Chriſti, ſed ſolum illum conſulebant, an validus eſſet Baptiſmus collatus a Judæo quodam, cujus incerta erat Religio. Proprio itaque ingenio reſpondit hic Papa iis, de quibus non interrogabatur, ac ſententiam ſuam ut privatus Doctor proponit de re non petita: quare quod addit de ſuo, non haberi poteſt, ut formulis deciſio, nec proinde æqualis poteſt eſſe auctoritatis, ac deciſionis expreſſæ contrariæ Papæ Pelagii *in cit. cap. Si revera* 30. *de conſecrat. diſt.* 4. ubi ſic præciſe definit; *Si revera hi de Hæreticis, qui in locis tuæ dilectioni vicinis commorari dicuntur, ſolummodo ſe in nomine Domini baptizatos fuiſſe forſitan confitentur, ſine cujuſdam dubitationis ambiguo, eos ad Catholicam Fidem venientes in Sanctæ Trinitatis nomine baptizabis*, & *in cit. cap. Multi ſunt* 82. *ibidem*, in quo improbat Baptiſmum collatum *in nomine ſolummodo Chriſti*. Et eum tantum verum admittit, qui confertur in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, juxta præceptum datum a
41 Chriſto ipſo Apoſtolicis *Matthæi ultimo*, & deciſ. Papæ Zachariæ *cit. cap. In Synodo* 83. *de conſecr. diſt.* 4. ubi Concilium Anglicanum, in quo ſoluta fuerat hujuſmodi ſolemnis quæſtio, refert, approbat, & confirmat, ibi: *In Synodo Anglorum decretum, firmiſſime præceptum, & diligenter demonſtratum eſſe dignoſcitur, quod quicumque ſine invocatione Trinitatis merſus fuiſſet, Sacramentum regenerationis non haberet, quod omnino verum eſt, quia ſi merſus in Fonte Baptiſmatis quis fuerit ſine invocatione Trinitatis, perfectus Chriſtianus non eſt, niſi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus. Hoc quoque obſervari in prædicta Synodo Sacerdotes voluerunt, ut qui vel unam de Trinitate Perſonam in Baptiſmo non nominaret, illud Baptiſma eſſe*
42 *verum non poſſet, quod pro certo verum non eſt*. Immo S. Cyprianus *Epiſtol.* 73. miratur quomodo quidam dicant valere Baptiſmum collatum in ſolo nomine Jeſu Chriſti; *Ubi poſt Reſurrectionem a Domino Apoſtoli ad gentes mittuntur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizari Gentiles jubentur. Quomodo ergo quidam dicunt foras extra Eccleſiam, immo contra Eccleſiam, modo in nomine Jeſu Chriſti ubicumque, & quomodocumque Gentilem baptizatum, remiſſionem peccatorum conſequi, quando ipſe Chriſtus Gentes baptizari jubeat in plena, & adunata Trinitate!* Idem do-
43 cent S. Baſilius *lib. de Spiritu Sancto cap.* 12. *in fin.* S. Damaſcenus *lib.* 4. *de Fide cap.* 10. Sanctus Athanaſius 3. *contra Arianos paulo poſt medium*. S. Chryſoſtomus *homil.* 16. *in Epiſt. ad Rom.* S. Fulgentius *lib. de Incarnat. cap.* 11. S. Leo *Epiſt. cap.* 3. S. Gregor. *lib.* 9. *Epiſt.* 61. S. Auguſtin. *lib.* 3. *de Baptiſm. cap.* 15. S. Hilarius, S. Iſidorus, & alii Sancti Patres.
44 Formæ dubiæ ſunt. Primo ſi dicatur *Ego te baptizo in*
45 *virtute Patris, & Filii, & Spiritu Sancti*. Secundo ſi dicatur: *Ego te baptizo in Patre, & Filio, & Spiritu San-*
46 *cto, vel in uno Deo Patre, Filio, & Spiritu Sancto*: Tertio ſi dicatur: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque*; vel *in nomine Ingeniti, Geniti, & Doni*; vel *in nomine Creatoris, Redemptoris, & Sanctificatoris*, vel *in nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni*, vel *in nomine primæ, ſecundæ, & tertiæ Perſonæ SS. Trinitatis*.
47 Quarto ſi dicatur: *Ego te baptizo in nomine Filii, Patris, & Spiritus Sancti*, vel *in nomine Spiritus Sancti, & Patris, & Filii*, vel *in nomine Filii & Spiritus Sancti, & Patris*.
48 Quinto ſi dicatur: *Ego Patris baptizo in nomine & Filii,*
49 *& Spiritus Sancti*. Sexto ſi dicatur; *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus*, omittendo *Sancti*. Septi-
50 mo ſi dicatur: *Ego te baptizo nomine Patris, & Filii, &*
51 *Spiritus Sancti*, omittendo *In*. Unde baptizati in iſtis, & ſimilibus formis dubiis, debent iterum rebaptizari ſub conditione, dicendo v. g. *Si non es Baptizatus: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti*, textu expreſſo c. *De quibus dubium* 2. *de Baptiſmo, & ejus effectu*.

ARTICULUS IV.

Baptiſmus quoad ejus Miniſtrum.

SUMMARIUM.

1 *Baptiſmi Miniſter ordinarius ex officio, & ſolemniter cum ſolitis Eccleſiæ ceremoniis eſt Papa in toto Orbe, Epiſcopus in ſua Diœceſi, & Parochus in ſua Parochia, vel alius Sacerdos ab ipſis delegatus.*
2 *Affertur ratio.*
3 *Diaconi, Subdiaconi, & alii Clerici inferiores non poſſunt ex vi ſui muneris Baptiſmum ſolemniter cum ſolitis Eccleſiæ Ceremoniis adminiſtrare.*
4 *Unde iſti ſi Baptiſmum ſolemniter miniſtrare audeant Irregularitatem incurrunt.*
5 *Diaconi, quamvis non poſſint ſolemniter baptizare ex vi ſuæ ordinationis.*
6 *Poſſunt tamen baptizare ſolemniter ex commiſſione Epiſcopi in defectu Sacerdotum.*
7 *Diaconus factus Parochus antequam ſit Sacerdos poteſt ſolemniter baptizare ſecundum aliquos.*
8 *At verius non poteſt, ſecundum alios* uſque ad n. 10.
11 *In caſu neceſſitatis validus, & licitus Miniſter Baptiſmi eſt quilibet homo uſum rationis habens cum debita intentione, ſive ſit Sacerdos, ſive Diaconus, ſive ſimplex Clericus, ſive Laicus, ſive vir, ſive fœmina, ſive Paganus, ſive Judæus, ſive Hæreticus, ſive excommunicatus.*
12 *Quinimmo etiam extra caſum neceſſitatis validus eſt Baptiſmus collatus a quocumque etiam Hæretico, & Pagano.*
13 *Inſuper validus eſt Baptiſmus etiam collatus ab Hæreticis, & ſignanter a Calviniſtis, qui negant ipſum eſſe Sacramentum.*
14 *Infideles ad Fidem converſi in locis ubi non adſunt nec Epiſcopi, nec Parochi, poſſunt licite baptizari etiam ſolemniter, & extra caſum neceſſitatis, a Miſſionariis.*
15 *At ſi ibi adſint Epiſcopi, vel Parochi, ipſis non licet ſolemniter & extra caſum neceſſitatis baptizare.*
16 *Et a fortiori non licet eis, nec aliis baptizare Infideles ad Fidem converſos in locis Chriſtianorum, cum hoc ſpectet ad Epiſcopum, & ipſo impedito, vel nolente, ad Parochum domicilii ipſius infideles baptizandi.*
17 *Nec in præjudicium Parochi domicilii poteſt id prætendi a Parocho Cathedralis.*
18 *Sacerdotes, ſive Parochi alienæ Parochiæ baptizantes alienum ſubditum ſine licentia proprii Parochi, vel Epiſcopi extra caſum neceſſitatis, peccant mortaliter, & poſſunt revera puniri.*
19 *Unde quamvis Epiſcopus alteri Sacerdoti, etiam Parocho invito, facultatem baptizandi, aliaque Sacramenta miniſtrandi delegare poſſit, id tamen raro, non niſi urgenti de cauſa facere debet.*
20 *Sacerdotes, ſive Parochi alienum ſubditum ſine licentia baptizantes non incurrunt aliquam Cenſuram, & Irregularitatem.*
21 *Irregularitatem tamen ultra peccatum mortale incurrunt Diaconi baptizantes ſolemniter ſine debita licentia.*
22 *Et hanc Irregularitatem incurrunt Diaconi baptizantes ſolemniter etiam in caſu neceſſitatis.*
23 *Subdiaconi, & alii Clerici inferiores, & a fortiori Laici ſolemniter baptizantes etiam in caſu neceſſitatis, contrahunt Irregularitatem, etiamſi baptizarent ex commiſſione Epiſcopi.*
24 *Affertur ratio* uſque ad n. 27.
28 *Clerici inferiores, & Laici, & etiam Sacerdotes Cenſura irretiti, baptizantes extra caſum neceſſitatis, etiam privatim, graviter peccant.*
29 *Iſti omnes mortaliter, vel venialiter peccant juxta gravitatem, vel levitatem injuriæ alteri majori præſenti irrogatæ, ſi in caſu neceſſitatis conferendi Baptiſmum non ſervent debitum ordinem, ut videlicet inferior in baptizando cedat ſuperiori, ſeu digniori præſenti.*
30 *Niſi tamen juſta cauſa in aliquo caſu aliud ſuadeat.*
31 *Inferiores aliquem baptizantes præſentibus Superioribus paratis, & diſpoſitis ad baptizandum, peccant mortaliter.*
32 *Unus ſolus Miniſter poteſt in caſu neceſſitatis plures ſimul per aſperſionem baptizare.*
33 *Extra tamen caſum neceſſitatis, eſt peccatum mortale ſimul plures baptizare.*
34 *In tali caſu eſſent plura Baptiſmata.*
35 *Plures Miniſtri ſimul valide baptizant, ſi quilibet abluat, & formam proferat independenter ab intentione alterius.*
36 *Si vero unus ex ipſis aquam effundat, & alter verba formæ baptiſmi proferat, invalide baptizant.*
37 *Si plures ſimul concurrant ad eumdem baptizandum ſub hac forma*: Nos baptizamus in nomine Patris &c. *nullum faciunt Baptiſmum.*
38 *Baptizatus a Chriſto, vel ab Angelo eſt valide baptizatus* uſque ad n. 40.
41 *In caſu neceſſitatis, ſi nullus alius exiſtat, poteſt baptizare Pater, vel Mater pueri ſine ſolutione conjugii, ſeu abſque debiti Matrimonialis præjudicio.*
42 *Nemo tamen, etiam in caſu neceſſitatis, poteſt baptizare ſeipſum.*
43 *Monachi, & Regulares nedum in caſu neceſſitatis, ſicuti omnes alii poſſunt valide, & licite baptizare, ſed etiam de licentia Ordinarii vel Parochi poſſunt licite baptizare extra caſum neceſſitatis.*

Miniſter Baptiſmi ordinarius ex officio, & ſolemniter adminiſtrandi cum ſolitis Eccleſiæ Cæremoniis eſt

eſt Papa in toto Orbe, Epiſcopus in ſua Diœceſi, & Pa-
rochus in ſua Parochia, vel alius Sacerdos ab ipſis dele-
gatus. *Clemens I. Epiſt. 3. Concil. Florentin in decreto Unio-
nis, Conc. Mediolan. I. part. 2. titul. de Baptiſmo. Conſtit.
M. lib. 3. cap. 11. cap. Conſtat. 19. de conſecrat. diſt.* 4. Et
2 ratio eſt, quia adminiſtratio Baptiſmi ex officio eſt actus
Paſtoris, & per conſequens requirit in adminiſtrante Ju-
riſdictionem ordinariam, vel delegatam, quam Juriſdi-
ctionem ordinariam habet Papa in totum Orbem, Epi-
ſcopus in ſuam Diœceſim, & Parochus in ſuam Paro-
chiam, & Juriſdictionem delegatam habent alii Sacerdo-
tes juxta amplitudinem ſuæ Commiſſionis, & delegatio-
3 nis. Diaconi autem, Subdiaconi, & alii Clerici inferio-
res non poſſunt ex vi ſui muneris, & conſecrationis Ba-
ptiſmum ſolemniter cum ſolitis Eccleſiæ Cæremoniis ad-
miniſtrare. Clem. Papa *lib. 3. Conſt.* 21. ibi: *Sed neque
reliquos Clericos baptizare permittimus, ſed ſolos Epiſcopos,
& Presbyteros miniſtrantibus illis Diaconis*; Conc. Eborac.
decr. 4. his verb. *Decrevimus etiam, ut non niſi ſumma, &
gravi urgente neceſſitate, Diaconus baptizet .... ut juxta pa-
ternorum tenorem Canonum huic Ordini Sacerdotali proprie con-
venire decrevit antiquitas*, & Concil. Londinenſ. I. *cap.* 3
his verbis; *Adjicimus etiam &c., & ut non liceat Diaconibus
baptizare .... niſi duplici neceſſitate; videlicet, quia Sacer-
dos non poteſt, vel abſens, vel ſtulte non vult, & mors im-
4 minet puero; & cap. Diaconus* 13. *diſt.* 93. Hinc cum illis
baptizandi munus non competat, ſi Baptiſmum miniſtra-
re audeant, Irregularitatem incurrunt; *cap. Si quis ba-
ptizaverit* 1. *de Clerico non ordinato miniſtrante*.

5 Quamvis Diaconus ex dictis non poſſit ex vi ſuæ or-
dinationis ſolemniter baptizare, ut clare etiam dicit Di-
vus Clemens Papa *lib.* 8. *Conſtit. c.* 46. his verbis: *Jus
non eſt Diacono, aut Sacrificium offerre, aut baptizare*; Po-
6 teſt tamen baptizare ſolemniter ex commiſſione Epiſcopi
in defectu Sacerdotum. Colligitur *ex c. Diaconus* 13 *diſt.*
93. ubi præcipitur, ne Diaconus abſque Epiſcopo, vel
Presbytero audeat baptizare: ibi: *Abſque Epiſcopo, vel
Presbytero baptizare non audeat*, ergo auctoritate ab Epi-
ſcopo, vel Parocho ſibi communicata poterit baptizare,
argument. a ſenſu contrario deducto, ut expreſſe Gloſſ. ibi
verb. *Neceſſitas* & *c. Conſtat Baptiſma* 10. *de conſecr. diſt.*
4. Difficultas major eſt, an Diaconus factus Parochus
7 antequam ſit Sacerdos, poſſit licite baptizare abſque alia
commiſſione, & auctoritate; Gobat *tract.* 2. *Baptiſmi n.*
138. tenet partem affirmativam, dicens hoc ipſo quod
Epiſcopus tali Diacono conferat Canonice Beneficium
Parochiale, conferre quoque, ut ſane poteſt, Jus tam
libere in ſua Parochia augendi numerum Chriſtianorum,
quam ſi eſſet jam Sacerdos. Ultraquam quod Doctores
tribuentes Parocho jus ordinarium baptizandi non addunt
hanc reſtrictivam: *Si ſit Sacerdos*. Tum quia, ut colligi-
tur ex Pontificali Romano tempore ordinationis Diaco-
norum, dicitur ipſis; *Diaconum oportet miniſtrare, baptiza-
re, & prædicare*, atqui poteſt talis Parochus ſine ulterio-
ri commiſſione prædicare; ergo, & baptizare, Sic *Gobat
cit.* quem videntur ſequi Stephanus *tract.* 5. *diſp.* 2. *dub.*
3. & la Croix *lib.* 6. *part.* 1. *de Baptiſmo num* 276. Emi-
8 nentiſſimo tamen Petra *in Conſt.* 1. *Gregorii XI num.* 26.
verius videtur, Parochum non Presbyterum, quamvis
Diaconum, Baptiſmum ſolemniter miniſtrare non poſſe,
quia, dicit ipſe, adminiſtratio Baptiſmi Diaconis celebra-
ri non valet, niſi deficientibus Presbyteris, proinde etſi
Parochus ex officio illud miniſtrare valeat, ſi Presbyter
ſit, (qui quemadmodum licite miniſtrat cum licentia
Epiſcopi, ita etiam ex officio uti Parochus:) Secus au-
tem dicendum erit de Diacono, cui ſicuti non licite de-
legatur baptizandi facultas extantibus Presbyteris, ita
ex titulo Parochi non alias ſolemniter baptizare poterit,
niſi ob defectum Presbyterorum; quod etiam ex Conci-
lio *Illiberit. canon.* 77. colligit Gonzal. *cap.* 1. *de Clerico
non ordinat. miniſtrat. n.* 15. *in fine*, ubi quod Diaconus
populum regens illicite Baptiſmum miniſtret; Et Sacra
Congregatio Concilii abſolutionem (idem diſpenſatio-
nem) ab Irregularitate ad cautelam conceſſit Parocho
Diacono, qui Baptiſmum bona fide miniſtraverat. *In Cre-
monen. abſolut.* 2. *Decemb.* 1679. Et huic potius videtur
9 adhærendum, quia ſi auctoritate Sacræ Congregationis
Concilii fuit ad cautelam abſolutus, ideſt diſpenſatus ab
Irregularitate Parochus Diaconus, qui Baptiſmum mini-
ſtraverat bona fide; a fortiori pro certo Irregularitatem
incurret, & conſequenter erit diſpenſandus Parochus
Diaconus, qui mala fide, *ſeu propter temeritatem*, ut lo-
quitur textus *c.* 1. *de Clerico non ordinato miniſtrante* ſo-
lemniter Baptiſmum adminiſtret. Eo vel maxime, quod
10 ſub nimis urgentibus verbis inhibeatur a Sacris Canoni-
bus adminiſtratio ſolemnis Baptiſmi ipſis Diaconis, ut
patet *n. antecedenti in cit. Concilio Eboracenſi decr.* 4. ibi
*Decrevimus etiam, ut non niſi ſumma, & gravi urgente ne-
ceſſitate Diaconus baptizet*, & in Concilio Londinenſ. 1.
c. 3. ibi *Adjicimus etiam, ut non liceat Diaconibus baptizare,
niſi duplici neceſſitate, videlicet quia Sacerdos non poteſt, vel
abſens, vel ſtulte non vult, & mors imminet puero*, &c. *Dia-
conus* 13. *diſt.* 93. ibi. *Abſque Epiſcopo, vel Presbytero bapti-
zare non audeat; & cap. Conſtat Baptiſma* 19. *de conſecr.* ibi:
*Conſtat Baptiſma ſolis Sacerdotibus eſſe tractandum, ejuſdem
miniſterium nec ipſi Diaconis explere eſt licitum, abſque Epiſco-
po, vel Presbytero, niſi his procul abſentibus ultima languoris
neceſſitas cogat*.

In caſu neceſſitatis, videlicet in probabili periculo, 11
quod quis poſſit mori ſine Baptiſmo, niſi ſtatim baptize-
tur, validus ſimul, & licitus Miniſter Baptiſmi eſt qui-
libet homo uſum rationis habens, debitam materiam, &
formam adhibens cum intentione faciendi id, quod Ec-
cleſia intendit ſive Sacerdos ſit, ſive Diaconus, ſive ſimplex
Clericus, ſive Laicus, ſive Vir, ſive Fœmina, ſive Paganus,
ſive Judæus, ſive Hæreticus, ſive excommunicatus. Eſt
definitum *in cap. Firmiter, de ſumma Trinitate, & c. Roma-
nus* 22. & cap. *A quodam Judeo* 24. *de conſecr. diſt.* 4.
& in *Concilio Florentino in Decreto unionis Armenor.* ibi: *Mi-
niſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit
baptizare; In caſu autem neceſſitatis, non ſolum Sacerdos,
vel Diaconus, ſed etiam Laicus, & Mulier, immo etiam Pa-
ganus, & Hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſer-
vet Eccleſia, & facere intendat, quod facit Eccleſia*. Qui-
nimmo etiam extra caſum neceſſitatis validus eſt Bapti- 12
mus collatus a quocumque etiam Hæretico, & Pagano,
ut communiter tenent Doctores, quia Nicolaus Papa *in
cit. cap. A quodam Judeo* ſtatuit, Baptiſmum a Judæo ſub
legitima forma collatum, eſſe validum, nulla facta men-
tione neceſſitatis, & ſic etiam nulla facta mentione ne-
ceſſitatis definivit Concilium Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 4. *de
Baptiſmo*. ibi *Si quis dixerit Baptiſmum, qui etiam datur
ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti,
cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, non eſſe verum
Baptiſmum, anathema ſit*. Et *in cap. Ventum eſt*. 18. *cauſ.*
1. & *c. Qui in quolibet* 10. *cauſ.* 1. *q.* 7. adultus, qui vo-
luntarie recipit Baptiſmum ab hæretico, declaratur qui-
dem irregularis, ſed non invalide baptizatus. Adde quod
valide ſunt baptizati, itaut neque ſub conditione ſint ite- 13
rum baptizandi, etiam qui ſunt baptizati ab Hæreticis,
& ſignanter a Calviniſtis, qui negant Baptiſmum Sacra-
mentum eſſe (*), conferre gratiam, juſtificare, & re-
mittere peccatum, ut cum pluribus Theologis conſultis,
& articulo pro rei gravitate mature diſcuſſo de mente
Sanctiſſimi declaravit *Sacr. Congr. Conc.* apud Fagnan. *I.*
1. *Decret. in c. Quoniam* 13. *de Conſtit. n* 24 & univerſim ſan-
xit Eccleſia Hæreticos ad Fidem Catholicam converſos
non eſſe baptizandos *c. Oſtenditur. c. H. de quibus* & *c.
Nullus autem & Sive Hæreticus, de conſecr. diſt.* 4 Quos o-
mnes ad Fidem converſos non eſſe rebaptizandos, niſi ad
ſit probabile dubium invaliditatis Baptiſmi, reſpondit
Sacr. Congr. Concil. in dubiis Baptiſmi 27. *Martii* 1685.

Infideles ad Fidem converſi in locis Infidelium, ubi non 14
adſunt, nec Epiſcopi, nec Parochi, poſſunt licite bapti-
zari, etiam ſolemniter, & extra caſum neceſſitatis, a
Miſſionariis, quibus ſpecialis ad hoc facultas concedi ſo-
let, ut ex conceſſione Pauli III. & Sancti Pii V pro Miſ-
ſionariis apud Indos tradit Vaſſeus *in ſumma verb. Ba-
ptiſmus* 3. *num.* 14. Verricelli *de Apoſt. Miſſionariis tit.* 6.
At ſi ibi adſint Epiſcopi, ſive Parochi, ipſis non licet
ſolemniter, & extra caſum neceſſitatis baptizare, ut in
terminis reſpondit *Sac. Concil in Manillen. Baptiſmi* 5.
Julii 1581. in qua fuit rejecta inſtantia cujuſdam Miſſio-
narii in Inſulis Philippinis petentis facultatem ſibi ſoli
concedi baptizandi Infideles inibi converſos, cum ibi &
extent Epiſcopi, & Parochi. Et a fortiori non licet eis, 16
nec aliis baptizare Infideles ad fidem converſos in locis
Chriſtianorum, cum hoc ſpectet ad Epiſcopum, & ipſo
impedito, vel nolente, ad Parochum domicilii ipſius In-
fidelis baptizandi; *Ritual. Roman. rubr. de Baptiſmo* §. 3.
his verbis; *Adultorum Baptiſmus, ſi commode fieri poteſt, ad
Epiſcopum deferatur, ut ſi placuerit ſolemnius ab eo conſera-
tur, alioquin Parochus ipſe baptizet ſtatuta Cæremonia*, &
ſpecifice in terminis Baptiſmi adultorum Infidelium te-
net Gloſſ. *in c. Nec numerus* 5. *cauſ.* 10. *q.* 3. *verb. Aut
in electu*, & ibi Archidiaconus *n.* 2 Turrecremat. *verb.
Ceterum*, Bellamer. *n.* 7. *verſ. in Gloſſa*. Petra *in Conſtit.*
2. *Gregorii XI. n.* 31. ubi rationem dant, quod ſcilicet In-
fideles, ex quo baptizari volunt, ratione propoſiti, in- 17
telliguntur jam eſſe de Foro illius, ubi habitant; Nec in
præjudicium Parochi domicilii poteſt id prætendi a Pa-
rocho Cathedralis, ut reſolvit *Sacr. Congr. Concilii in Nea-
politana juris baptizandi*, in qua prætendente Parocho,
ſeu Vicario-Curato Eccleſiæ Metropolitanæ ſibi compe-
tere jus baptizandi per ſe, vel per alios ab ipſo delegan-
dos. Infideles ad Fidem converſos privative quo ad Parochos
Parochiarum, intra quarum limites baptizandi degunt, ac
proinde propoſito dubio: *An Jus baptizandi dictos Infideles
com-*

(*) Numquam Calviniſtæ negarunt, baptiſmum Sacramentum eſſe; nihil enim apud ipſos ſolemnis quam duo duntaxat Sacramenta ſuſcipere baptiſmum videlicet & cœnam. Equidem Baptiſmum neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem eſſe inficiantur, ut patet ex Calv. L. 4. Inſtit. c. 15. n. 22. pag. 488.

competat Vicario Curato Eccleſiæ Metropolitanæ, *vel potius*
Parochis earum Parochiarum, *intra quarum limites bapti-*
zandi degunt; *ſub die* 27. *Septembris* 1687. reſponſum
fuit: *Spectare ad Parochos domicilii ſervata forma Ritua-*
lis Romani, & ſub *die* 21. *Februarii* 1688. perſtitum fuit
in deciſis.

18 Sacerdotes ſive Parochi alienæ Parochiæ baptizantes a-
lienum ſubditum ſine licentia proprii Parochi, vel Epiſcopi
extra caſum neceſſitatis peccant mortaliter, & puniri ſeve-
re poſſunt, quia in re gravi ſibi uſurpant Juriſdictionem
alienam contra diſpoſitionem Concil. Tridint. *ſeſſ*. 24. *c*. 13.
ubi præcipiens Epiſcopis diſtinctionem populi proprias,
certaſque Parochias ſic ait; *Unicuique ſuum perpetuum*,
peculiaremque Parochum aſſignent, *qui eos cognoſcere va-*
leat a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant; & contra Ca-
nonem *Eccleſias cauſ*. 13. *q*. 1. ubi Dionyſius Papa ad Se-
verum Epiſcopum ſic ſcribit: *Eccleſias ſingulis Presbyteris*
dedimus, *Parochias*, & *Cœmeteria eis diviſimus*, & *uni-*
cuique jus proprium habere ſtatuimus, *ita videlicet*, *ut nul-*
lus alterius Parochiæ terras, *terminos*, *aut jus invadat*,
ſed unuſquiſque ſuis terminis ſit contentus. Vide infra *n*. 46.
19 Ex quibus deducitur, ut quamvis Epiſcopus alteri Sacer-
doti, etiam Parocho invito, facultatem baptizandi, alia-
que Sacramenta miniſtrandi delegare poſſit, id tamen ra-
ro, & non niſi urgenti de cauſa faciendum eſt, ut decre-
vit *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Tranen*. 21. *Auguſti* 1582.
in Neapolitana 14. *Dec*. 1604. & *in Theleſin*. 12. *Januarii* 1618.
20 Non tamen tales Sacerdotes, ſeu Parochi alienum ſubdi-
tum ſine licentia baptizantes incurrunt aliquam cenſuram,
& Irregularitatem, cum nullibi reperiatur impoſita hæc
pœna Cenſurarum, vel Irregularitatis, ut tenet Barboſa
de offic. & poteſt. Paroch. part. 2. *c*. 18. *num*. 11. Suarez *tom*. 3.
in tertiam part. D. Thomæ diſp. 31. *ſect*. 4. *verſ. ſed quæres*;
21 Armilla *verb. Baptiſmus n*. 39. Valentia, Bonacina, & alii
paſſim. Irregularitatem tamen, ultra peccatum mortale,
incurrunt Diaconi miniſtrantes Baptiſmum ſolemniter ſi-
ne debita licentia, ut colligitur *ex c. Si quis baptizaverit*
1. *de Clerico non ordinat. miniſtrant*. quem textum intelli-
gunt de miniſtrante ſolemniter, etiam in caſu neceſſita-
tis; Gloſſ. *in dict. c*. 1. *de Clerico non ordinat. miniſtrant*. Navar.
in manual. c. 22. *n*. 7. & *c*. 27. *n*. 242. Divus Antonin. *tertia*
part. tit. 28. *c*. 1. & *alii*. Et ratio eſt, quia nulla neceſſitas
22 poteſt ab hac Irregularitate excuſare, cum nulla ſit ne-
ceſſitas, quæ cogat ad ſolemnem Baptiſmum conferendum,
cum egenti provideri poſſit per Baptiſmum ſine ſolemni-
tate, adeoque Diaconi miniſtrantes Baptiſmum ſolemniter
ſine debita licentia incurrunt Irregularitatem impoſitam in
dicto *c. Si quis baptizaverit*.
23 Subdiaconi, & alii Clerici inferiores, & a fortiori Laici
ſolemniter baptizantes, etiam in neceſſitate, contrahunt
Irregularitatem, etiamſi baptizarent cum facultate Epiſco-
14 pi. Et ratio eſt, quia Subdiaconi, & alii Clerici inferio-
res, & a fortiori Laici non habent aptitudinem, ut poſ-
ſint deputari ad hoc munus, cum hæc aptitudo ſolum
reſultet in Diacono ex vi ſuæ ordinationis privative quo-
ad omnes alios inferiores. Unde ipſi etiam eandem Irre-
25 gularitatem contraherent ſolemniter baptizando, quamvis
baptizarent ex commiſſione Epiſcopi, quia non ſunt apti
recipere talem commiſſionem. Et licet Laici ſecundum
26 aliquos videantur non incurrere hanc Irregularitatem, ex
quo *cit. c*. 1. *de Clerico &c*. ubi id imponitur, non loqui-
tur, niſi de Clericis non ordinatis baptizantibus; Tamen
27 bene perpenſis verbis, per quæ Irregularitas imponitur,
potius ex ipſis contrarium eruitur. Non enim ibi dicitur: *Si*
quis ordinatus baptizaverit; *ſed ſi quis baptizaverit non ordi-*
natus, æque autem non eſt ordinatus Laicus, ac Clericus, qui
non eſt Sacerdotio initiatus, & per hoc etiam Laicos in-
currere hanc Irregularitatem, tenent Paludanus *in* 4. *diſt*.
4. *quæſt. unica ad argument. contra ſecundam concluſ*. Di-
vus Anton. 3. *part. tit*. 28. *c*. 1. Scotus *in* 4. *diſt*. 25. *q*.
1. *art*. 3. & alii magis communiter. Clerici inferiores, &
28 Laici, & etiam Sacerdotes cenſura irretiti extra caſum
neceſſitatis baptizantes etiam privatim graviter peccant;
quia abutuntur in re gravi facultate, quæ ſolum eſt eis
conceſſa pro caſu neceſſitatis urgentis, ne defectu Mini-
ſtri quis imbaptizatus decedat, & Sacerdotes cenſura irre-
titi ratione cenſuræ inſuper ſpecialiter interdicuntur a
quacumque communicatione potiſſimum in divinis. Et iſti
omnes mortaliter, venialiter peccarent juxta gravitatem,
vel levitatem injuriæ alteri majori præſenti irrogatæ, ſi
in caſu neceſſitatis conferendi Baptiſmum non ſervarent
ordinem traditum a Divo Thoma 3. *p. q*. 2. *art*. 4. & com-
muniter receptum a Doctoribus, ut ſcilicet inferior in
baptizando cedat Superiori præſenti, adeout non Bapti-
zatus Baptizato, Excommunicatus non Excommunicato,
Mulier Viro, Laicus Clerico, Clericus Sacerdoti, Sacerdos
30 Parocho, Parochus Epiſcopo cedant; Niſi juſta cauſa aliud
ſuadeat, veluti ſi ob mortis periculum oporteat baptizari pue-
rum nondum plene ex materno utero editum, tunc enim
propter honeſtatem deceret fœminam miniſtrare, prætermiſ-
ſo etiam proprio Parocho, alioquin autem non licet hu-
juſmodi ordinem intervertere. Et inferiores baptizantes
31 præſentibus Superioribus paratis, & diſpoſitis ad baptizan-
dum, peccarent lethaliter, ut tenent Doctores apud Leand.
tom. 1. *de Sacrament. tract. de Baptiſmo diſp*. 4. *q*. 7. Diana *part*.
3. *tr*. 4. *reſolut*. 4. & alii paſſim; Et colligitur in *Concil. Me-*
diolan. 1. *part*. 2. *titul. de Baptiſmo*; ubi dicitur quod Mu-
lier poteſt baptizare in neceſſitate, ſi non adſit Sacerdos,
neque Clericus in Sacris, vel alii Clerici, neque alius
maſculus, & *Rit. Roman. tit. de Miniſtro Baptiſmi*.

Unus ſolus Miniſter poteſt in caſu neceſſitatis plures ſi- 32
mul per aſperſionem baptizare, utendo hac forma, *Ego*
vos baptizo &c. quia non mutatur nec forma, nec ſen-
ſus; nam ly *Vos* idem eſt ac *Te*, & *Te*: & patet a pa-
ri, quia poteſt unus eadem forma conſecrare plures Ho-
ſtias, & in periculo naufragii abſolvere plures Pœniten- 33
tes. Sic Scotus *in* 4. *diſt*. 6. *q*. 2. & alii *communiter*. Ex-
tra tamen caſum neceſſitatis eſt peccatum mortale ſimul
plures baptizare; quia eſt contra morem Eccleſiæ in re
gravi, ut recte advertit Scotus *loc. cit*. Coninch. 3. *part*.
q. 67. *art*. 6. *dub*. 2. Ghetius *in Theſauro animæ ſacerd. Baptiſ-*
mus c. 5. *de Miniſtro Baptiſmi num*. 13. Henricx *diſp*. 6. *de*
Baptiſm. quæſt. 2. *num*. 14. & alii plurimi, quidquid ex ad-
verſo dixerunt Sotus, Vivaldus, Reginaldus, & alii, &
colligitur ex Rituali Romano *tit. de baptizandis parvu-*
lis, ubi agens de forma *Ego vos baptizo &c*. ait; *quam*
tamen formam in iis ſolum, & *in aliis ſimilibus mortis pe-*
riculis ad plures ſimul baptizandos, & *ubi tempus non pa-* 34
titur, *ut ſinguli ſeparatim baptizentur*, *alias numquam li-*
cet adhibere, quod denotat gravem culpam juxta gravita-
tem rei, ut recte ait *Henricx loc. cit*. Et tali caſu eſſent
plura Baptiſmata formaliter, & quoad effectum diſtincta,
quia eſſent plures Baptizati, & quamvis una tantum vi- 35
deatur eſſe forma, & tamen virtualiter multiplex, eo quod
pronomen *Vos* includat in ſe ſingulare pluries geminatum,
cum ly *Vos* idem ſit ac *Te*, & *Te*. Scotus *loc. cit*. & alii
paſſim. Plures miniſtri ſimul valide baptizant, ſi quilibet
abluat, & formam proferat independenter ab intentione
alterius; patet a pari de pluribus Sacerdotibus noviter or-
dinatis, qui ſimul cum Epiſcopo omnes conſecrant, &
conficiunt Sacramentum, ſi ſimul cum illo proferant, & 36
finiant verba conſecrationis. Si vero unus ex ipſis aquam
effundat, & alter verba formæ Baptiſmalis proferat, in-
valide baptizant. Quia ultra quam quod hoc eſt contra
Chriſti inſtitutionem, ut patet ex praxi Eccleſiæ, & com-
muni ſenſu Doctorum; In tali caſu ſignificatio formæ eſ-
ſet falſa, nam alter dicendo: *Ego te baptizo*, cum non
ipſe, ſeu alius baptizaret, ſeu ablueret, falſum profer-
ret. Sic Divus Thom. *part*. 3. *q*. 67. *art*. 6. Scotus *in* 4. *diſt*.
6. *q*. 2. & alii paſſim, & colligitur *ex c. Detrahe* 54. *cauſ*. 1.
qu. 1. ubi ex verbis S. Auguſtini expreſſe dicitur: *De-*
trahe verbum, & *quid eſt aqua*, *niſi aqua*? *accedit ver-* 37
bum ad elementum, & *fit Sacramentum*. Si plures ſimul
concurrant ad eundem baptizandum ſub hac forma: *Nos*
te baptizamus in nomine Patris &c. nullum faciunt Baptiſ-
mum. Sic Divus Thomas 3. *p. q*. 67. *art*. 6. S. Bonaventu-
ra, Alenſis, Contenſonius, Toletus, Vaſquez, Coninch,
Caſpenſis, Bonacina, Maſtrius, Ledeſma, Centinus, &
alii paſſim. Et ratio eſt quia in hoc caſu mutaretur eſſen-
tialiter forma a Chriſto inſtituta, ſiquidem forma Baptiſ-
mi ex ſua ratione ſignificandi, ſignificat Baptiſmum ab
uno Miniſtro perfici, & ab illo adæquate, & totaliter
cauſari independenter ab alio, ut clare denotant ipſius
verba: *Ego te baptizo &c*. ſed hæc forma; *Nos te bapti-*
zamus &c. ſignificat, quod plures conveniant ad unum
Baptiſmum conferendum inadæquate, & tamquam con-
cauſæ ad invicem dependentes, & connexæ, non autem
adæquate, & abſolute, ergo hoc modo forma Baptiſmi
mutaretur eſſentialiter, quia ſic non repræſentaretur una
cauſa totalis, & principalis, quæ eſt Chriſtus Dominus,
ad quem finem Miniſter ita debet eſſe unus, ſicuti cauſa
principalis eſt una; propter quod Apoſtolus *ad Epheſ*. 4.
ait: *Unus Dominus*, *una Fides*, *unum Baptiſma*.

Baptizatus a Chriſto, vel ab Angelo, eſt valide bapti- 38
zatus, adeoque non eſt neceſſario rebaptizandus, ut col-
ligitur ex S. Thoma *q*. 64. *art*. 7. ubi ſic expreſſe ait: *Quia*
boni Angeli ſunt nuncii veritatis, *ſi aliquod Sacramentale*
miniſterium ab Angelis perficeretur, *eſſet ratum habendum*,
quia debet conſtare (ideſt certo credi) *hoc fieri voluntate*
Divina, & ex Scoto *in* 4. *diſt*. 6. *q*. 1. ubi dicit, quod ſi con-
ſtat aliquem eſſe baptizatum a bono Angelo, præſumen- 39
dum eſſet illum Baptiſmum collatum eſſe juſſu Dei, &
idcirco pro rato habendum; ergo a fortiori habendus erit
pro rato Baptiſmus collatus ab ipſo Chriſto juxta id quod
Actor. 10. Angelus dixit Petro: *Quod Deus purificavit*,
tu commune ne dixeris. Licet enim ſolus homo ſit ido-
neus Miniſter Sacramentorum ex vi præſentis inſtitutio-
nis; Nihilominus tamen conſtat per ſe Angelos miniſtraſ-
ſe hominibus Euchariſtiam, ut S. Bonaventuræ, S. Staniſ-
lao Koſtka, & aliis, & ipſos Angelos, & Chriſtum ipſum 40
confeciſſe aliqua Sacramenta; Sic S. Amphilochius fuit
ab Angelis conſecratus Epiſcopus, & ea conſecratio pro
rata habita a ceteris Epiſcopis ut refert Nic. *Calixtus lib*.
11. *hiſt. c*. 21. Sic S. Philemon Martyr jam conſtitutus in
loco Martyrii, cum ei objiceretur a Præſide Tyranno ni-
hil ei profuturam tormentorum perpeſſionem pro Chri-
ſto, ex quo non baptizatus, ad implendum ejus ardens
deſiderium repetita ſupplicatione de habendo Baptiſmo
expreſſum, a Chriſto ipſo ei in nube lucida apparen-
te inter medios Carnifices omnibus ſpectantibus bapti-

zatus eſt. Sic ex Meaphraſte referunt Aloyſius Lippomanus, Laurentius quoque Surius *in vita S. Thyrſi, & Sociorum ad 14. Decemb*, & Gobat, *Tract.* 2. *de Baptiſmo caſ.* 7. *n.* 22.

41 In caſu neceſſitatis ſi nullus alius exiſtat, poteſt baptizare Pater, vel Mater pueri ſine ſolutione conjugii, ſeu abſque debiti Matrimonialis præjudicio. Concil. Londin. I. *c.* 3. *& c. Ad limina* 7. *cauſ.* 30. *q.* 1. ubi Joannes VIII. Papa ſic ſcribit ad Anſelmum Lemovicenſem Epiſcopum, qui ſeparaverat a propria muliere *quoad torum* quemdam nomine Stephanum, ex quo in extrema neceſſitate filium ſuum baptizaſſet, ibi: „ Dicimus dimittendum eſſe, & in„ culpabile judicandum quod neceſſitas intulit. Nam hoc „ baptizandi opus Laicis Fidelibus juxta canonicam au„ ctoritatem, ſi neceſſe fuerit facere, libere conceditur. „ Unde ſi ſupradictus Genitor filium ſuum corpore morien„ tem aſpiciens, ne animam perpetua morte pereuntem „ dimitteret ſacri unda Baptiſmatis lavavit, ut eum de „ poteſtate auctoris mortis, & tenebrarum eriperet, & in „ regnum Chriſti jam regnaturum ſine dubitatione tranſ„ mitteret, benefeciſſe laudatur, & idcirco ſuæ uxori ſi„ bi legitime ſociatæ, impune, quandiu vixerit, judica„ mus manere conjunctum, nec ob hoc . . . . , aliquatenus
42 „ ſeparari debere." Nemo etiam in caſu neceſſitatis poteſt baptizare ſeipſum, textu clariſſimo *in c. Debitum* 4. *de Baptiſmo*, ubi Innoc. III. ſic ſcribit Metenti Epiſcopo. „ Sane intimaſti quidam Judæus in mortis articulo conſtitu„ tus, cum inter Judæos tantum exiſteret, in aquam ſe„ ipſum immerſit, dicendo, Ego Baptizo me in nomine „ Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Reſpondemus, quod inter baptizantem, & baptizatum debeat „ eſſe diſcretio, ſicut ex verbis Domini colligitur dicentis „ Apoſtolis; Ite, baptizate omnes gentes in nomine Pa„ tris, & Filii, & Spiritus Sancti, memoratus Judæus eſt „ denuo ab alio baptizandus, ut oſtendatur, quod alius „ eſt qui baptizatur, & alius qui baptizat; ad quod etiam „ deſignandum ipſe Chriſtus non a ſeipſo, ſed a Joanne
43 „ voluit baptizari." Monachi, & Regulares nedum in caſu neceſſitatis, ſicuti omnes alii poſſunt valide & licite baptizare, ſed etiam de licentia Ordinarii, vel Parochi poſſunt licite baptizare extra caſum neceſſitatis. Quamvis enim eis hoc fuerit interdictum *in cap. Placuit* 8. *cauſ.* 16. *q.* 1. his verbis: *Placuit communi noſtro Concilio, ut nullus Monachorum ... præſumat .. neque filium de Baptiſmo accipere, neque baptizare*, tamen fuit hoc eis conceſſum *in c. Doctos* 21, *eadem cauſ.* 16. *& q.* 1. his verbis: *Doctos, ac probos Monachos Presbyterii honore dicatos ..... baptizare .. moderata diſpenſatione commendamus*, & ſic hoc eis permiſſum de licentia Parochi, vel Ordinarii obſervat Eminentiſſimus Petra *in Conſtit.* 5. *Honorii III. ſect.* 2. *num.* 22. ubi dicit, quod conciliando Textus *in Canone Placuit* 8. *cauſ.* 16. *q.* 1. quo videtur vetitum, & in *Canone Doctos* 21. *eadem cauſ.* 16. *q.* 1. quo videtur permiſſum, declaratum fuit non licere, niſi cum licentia Ordinarii, vel Parochi. *Clementina* incipiens *Religioſi c.* 1. *de privileg. & exceſſibus privilegiatorum*, & ſic eis eſſe permiſſum docet etiam Gloſ. *in cap. Pervenit* 20. *cauſ.* 18. *q.* 2. allegans ad hoc textum *in cit. c. Doctos* 21. *cauſ. q.* 1.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

44 Baptiſmus a laicis, aut fœminis adminiſtrari nequit, niſi in neceſſitatis caſu. Et idem de Nutricibus in ſpecie, Bened. XIV. tom. 2. Conſtitut. 28. incip. *Poſtremo menſe*, §. 31.

45 Baptiſmus a Bigamo adminiſtrari non debet, etiam in neceſſitatis caſu, ſi alius adſit magis idoneus, *idem ibid. cit.* §. 31.

46 Relate ad ea, quæ tradita ſunt in hoc *ar.* ſub *n.* 18. juvat hic addure reſponſa *Sac. Cong. Concilii* ad ſequentia dubia propoſita in Fabrianen. *Fontis Baptiſmalis, & juris baptizandi*, nempe, an liceat Parocho Eccleſiæ Cathedralis S. Venantii in ea baptizare natos in alienis Parochiis, etiam Fontem baptiſmalem habentibus, ſeu potius ſpectet privative ad unumquemque Parochum habentem Fontem in ſua Eccleſia Baptiſmum conferre propriis parochianis in caſu &c. Sac. Congr. 21. Junii 1732. Reſpondit, *Servetur ſolitum*.

Sed poſtea die 14. Novembr. 1733. repropoſita cauſa, Reſpondit, Prævio receſſu a deciſis negative ad primam *partem, & affirmative ad ſecundam*. Viſum quippe fuit expedire, ut ſublata etiam contraria conſuetudine, quiſque Parochus habens fontem baptiſmalem, infantes in ſua Parochia natos aqua ſalutis reſpergat, adeo ut ſinguli Paſtores cognoſcant oves, quæ per primum Baptiſmi Sacramentum in Chriſti Domini gregem cooptentur, & in Eccleſiæ ſinum excipiantur; quemadmodum advertit Rota in *Romana Juris baptizandi* 12. *Januarii* 1733. *coram Sammuniat*. Id etiam ſuadente, tum ea ratione, quod Parochis propriis facilius compertum eſſe poteſt, quinam ex juſtis nuptiis procreati ſint, & tamquam tales in Parochialem librum referri debeant: tum & alia, quod ab eis vigilantia adhiberi major valet, ne a parentibus procraſtinetur delatio infantium ad Eccleſiam, in qua ſpiritualem regenerationem ſunt aſſecuturi.

Repropoſita tandem eadem cauſa ſub dubio, *an ſit ſtandum in deciſis die* 21. *Junii* 1732. *vel potius in deciſis die* 14. *Novemb.* 1733. *in caſu &c.*

Eadem Sac. Congr. die 20. Martii 5734. Reſcripſit: In ſecundo loco deciſis, & amplius. Sic apud Theſaurum Reſolut. Sacr. Congr. Concilii tom. 6. & apud Urſajam tom. 9. *part.* 1. *diſcept.* 32. *&* 33. ubi multa ad rem. Vide in noſtro Tom. X. Reſolutiones S. Congr. Concil. in Fabrianen. *Fontis Baptiſmalis*, & Savon. *Jurium parochialium*.

Supplementa Auctoris e III. Editione.

Baptizati ab hæreticis materiam, & formam debitam adhibentibus, nec ſub conditione iterato baptizari debent, 47
Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Jam inde* §. 3. *&* 5. Et concordant dicta ſub *n.* 11. *ad* 11.

Infantibus vero, de quibus dubium ſubeſt, an fuerint, 48
vel an rite fuerint baptizati, Baptiſmus miniſtrandus eſt ſub conditione; Idem *ibid.* §. 2.

* Baptiſmus cum conditione adjecta non confertur abſque lethalis culpæ crimine, niſi prudens dubitandi ratio ſuppetat, an antea validus Baptiſmus collatus ſit. Idem *de Synod. diœceſ. lib.* 7. *cap.* 6. §. 3.

Nihil officit validitati Baptiſmi error privatus baptizantis, dummodo in materia & forma nihil innovetur. *Ibid.* §. 9.

ARTICULUS V.

Baptiſmus quoad ejus Subjectum, & diſpoſitiones in Subjecto requiſitas.

SUMMARIUM.

1 *Subjectum capax Baptiſmi eſt omnis, & ſolus homo adhuc viator, Unde ſunt capaces etiam infantes vix nati.*

2 *Item capaces ſunt, & baptizari debent furioſi, & amentes a nativitate, qui nullis gaudent lucidis intervallis.*

3 *Sic etiam furioſi, & amentes, qui ex ſana mente in furorem, & amentiam inciderunt, ſi pro tempore ſanæ mentis Baptiſmum petierint, vel voluntatem illum recipiendi ſenſibiliter exhibuerint, ſunt baptizandi, licet in furore, & amentia contradicant.*

4 *Si vero non petierint, nec voluntatem exhibuerint illum recipiendi, non ſunt baptizandi.*

5 *Sic enim baptizari debent monſtra ex viro, & muliere genita, & ſi conſtet ex geminatis partibus principalibus corporis duas habere animas, bis ſunt baptizanda.*

6 *Si vero dubitetur, an duas habeant animas, bis Baptiſmus conferri debet, unus abſolute in illa parte, in qua perfectius apparet caput, & alius in alia parte ſub conditione.*

7 *Monſtrum genitum ex muliere, & bruto baptizari non debet.*

8 *Si vero monſtrum ſit genitum ex viro, & bruto femella baptizari debet ſub conditione.*

9 *In dubio autem, an ſit ex bruto maſculo, vel ex viro, baptizari debet ſub hac conditione*, ſi homo es &c.

10 *Si daretur caſus, quod infans non via ordinaria, & per ſeminalem generationem, ſed miraculoſe formatus ex humana carne prodigioſe naſceretur, eſſet baptizandus, non quidem ad delendum peccatum originale, quod non contraxiſſet, ſed ut Charactere Baptiſmali adſcriberetur Eccleſiæ Chriſti, & propter gloriam conſequendam.*

21 *Filii parvuli quorumcumque Infidelium ſive nunquam baptizatorum, ſive jam baptizatorum, poſſunt valide baptizari invitis parentibus.*

12 *Nec obſtat ſuorum parentum contradictio.*

13 *Filii parvuli Infidelium baptizatorum, ideſt Hæreticorum, ſeu Apoſtatarum a Fide, nedum valide, ſed etiam licite poſſunt baptizari invitis parentibus, ſi ita velint legitimi Superiores Eccleſiaſtici.*

34 *Filii infidelium nunquam baptizatorum ordinarie loquendo non poſſunt licite baptizari invitis parentibus, etiam degentibus in ditionibus Principum Chriſtianorum.*

14 *Immo Eccleſia hoc expreſſe prohibet.*

16 *Et qui id faceret, peccaret graviter, & eſſet ſevere puniendus.*

17 *Hoc tamen, ut fuit dictum* n. 14. *procedit ordinarie loquendo, quia dantur aliqui caſus in quibus parentibus invitis poſſunt eorum filii licite baptizari.*

18 *Primo poteſt licite baptizari infans, ſi unus parens ſive Mater, ſive Pater ſit converſus ad Fidem.*

19 *Et hoc etiam extenditur ad Avum paternum, qui in locum Patris defuncti ſucceſſit, & ad Fidem eſt converſus.*

20 *Secundo poteſt licite baptizari infans etiam utroque parente manente in infidelitate, quando unus conſentit in Baptiſmum Filii, & non alter.*

31 *Tertio licite baptizari poteſt talis infans in articulo mortis conſtitutus.*

22 Et

22 *Et hoc idem poteſt dici de Filiis Infidelium perpetuo amentibus.*
23 *Quarto ſi filii Infidelium pervenerint ad uſum rationis, & Baptiſmum petierint, poſſunt licite baptizari invitis parentibus.*
24 *In infantibus ante uſum rationis, & in perpetuo amentibus nulla requiritur moralis diſpoſitio, tam ad valide, quam ad fructuoſe recipiendum Baptiſmum.*
25 *In adultis tamen ad recipiendum Baptiſmum valide & fructuoſe ſimul, tres diſpoſitiones requiruntur. Prima eſt conſenſus voluntarius.*
26 *Secunda eſt Fides.*
27 *Tertia diſpoſitio neceſſaria in adultis, qui cum originali habent etiam aliquod peccatum mortale perſonale, eſt pœnitentia, ſeu dolor peccatorum commiſſorum.*
28 *Non requiritur tamen in ipſis adultis baptizandis exterior peccatorum confeſſio.*
29 *Ad recipiendum Baptiſmum valide, in adultis ratione utentibus requiritur ſolum prima diſpoſitio, ſcilicet conſenſus voluntarius. Hinc ratione habitæ voluntatis non retractatæ recipiendi Baptiſmum, poſſunt etiam valide baptizari amentes, dormientes, & ebrii.*
30 *Immo ſufficit ad valide recipiendum Baptiſmum quilibet conſenſus voluntarius, licet cum involuntario mixtus.*
31 *Aliæ duæ dictæ diſpoſitiones, ſcilicet Fides, & dolor de peccatis non requiruntur ad recipiendum Baptiſmum valide, ſed ſolum ad recipiendum fructuoſe, nempe cum effectu gratiæ.*
32 *Hinc ſi quis adultus ſine actu Fidei, & doloris de peccatis commiſſis Baptiſmum ſuſciperet, valide eum reciperet, non tamen fructuoſe.*
33 *Recedente vero fictione, ideſt poſito actu Fidei, & doloris de peccatis, tunc reciperet etiam fructuoſe abſque reiteratione ex vi præteriti Baptiſmi recepti ſine Fide, & dolore.*
34 *Et idem de Hæreticis, qui baptizati in Hæreſi recipiunt valide Baptiſmum, & recedente fictione, ideſt abnegata Hæreſi, recipiunt ſtatim gratiam.*
35 *Filii expoſiti quando, & quomodo debeant baptizari?* remiſſive.

1 SUbjectum capax Baptiſmi eſt omnis, & ſolus homo,
adhuc viator. *Eſt communis*. Unde nedum adulti, ſed
etiam infantes vix nati ſunt capaces Baptiſmi. Eſt de Fi-
de definitum in Concilio Trident. *ſeſſ. 7. can.* 12. *& 13.*
de Baptiſmo, & in *c. Firmiter*, *de ſumma Trinitate*, &
2 in *c. Majores 3. de Baptiſmo*. Item capaces ſunt, & ba-
ptizari debent furioſi & amentes a nativitate, qui nullis
gaudent lucidis intervallis, quia iſti cenſentur ejuſdem
conditionis cum infantibus. *Sic etiam* furioſi; & amen-
3 tes, qui ex ſana mente in furorem, & amentiam incide-
runt, ſi pro tempore ſanæ mentis Baptiſmum petierint,
vel voluntatem illum recipiendi ſenſibiliter exhibuerint,
4 ſunt baptizandi, licet in furore, & amentia contradi-
cant. Si vero non petierint, nec voluntatem exhibuerint
illum recipiendi, non ſunt baptizandi, ut colligitur *ex c.*
Majores 3. de Baptiſmo. Divus Thomas *tertia part. q. 68.*
art. 12. in corpore. Graſſius *p. 2. lib. 1. cap. 4. num. 45.* Sua-
5 rez, Henriquez, Bonacina, Layman, & alii paſſim. Sic
etiam baptizari debent monſtra ex viro, & muliere geni-
ta, &, ſi conſtet ex geminatis partibus principalibus cor-
6 poris, duas habere animas, bis ſunt baptizanda; Si vero
dubitetur, an duas habeant animas, ut v. gr. ſi aliquod
monſtrum habeat duo capita cum uno pectore, aut duo
pectora ſub eodem capite, bis Baptiſmus conferri debet,
unus abſolute in illa parte, in qua perfectius apparet ca-
put, alius in altera parte ſub hac conditione: *Si non es*
7 *baptizatus, vel ſi es capax, Ego te Baptizo &c.* Si autem
monſtrum ſit genitum ex muliere, & bruto, (quod eſt
impoſſibile) baptizari non debet, quia certum videtur quod
8 non ſit homo, cum ad generationem hominis per omnes
requiratur ſemen viri. Quod ſi monſtrum ſit genitum ex
viro, & bruto femella, (quod eſt etiam impoſſibile) ba-
8 ptizari debet ſub hac conditione: *Si es capax, Ego te ba-*
ptizo &c. quia probabiliter eſt homo, cum dubium ſit,
9 an ſemen fœminæ ad fœtum active concurrat. In dubio
vero an ſit ex bruto maſculo, vel viro, baptizari de-
bet ſub hac conditione: *Si homo es, Ego te bapti-*
10 *zo &c.* Si detur caſus, quod infans non via ordinaria,
& per ſeminalem generationem, ſed miraculoſe formatus
ex humana carne prodigioſe naſcatur, ut accidiſſet *anno*
1330. *in Pago de Ulaslao prope Dixmundam in Flandria*
pueriliter referunt Ludovicus Bertrandus Loth in reſolut.
Theol. num. 15. art. 1. & Franciſcus Boneſpei *cit.* a Patre
Columbano a Sancto Spiridione de monte Carmelo in quæ-
ſtione illa, *an miraculoſe formatus ex humana carne haberet*
neceſſitatem Baptiſmi, Henno *tom. 2. tract. de Baptiſmo*
diſp. 4. q. 1. conc. 1. reſol. 1. La Croix *lib. 6. part. 1. num. 295.*
narrantes, quod quidam Ludovicus Rouſſel videns dolores
uxoris ſuæ parturientis quaſi eos ſimularet, ex impreca-
tione uxoris, & ultione Divina per novem menſes ſenſit
dolorem maximum, & tumorem in femore dextro, quo
tempore completo, inde exceſſus fuit infans maſculus, qui
nomen Patris ſortitus eſt. Dato igitur caſu, talis infans
eſſet baptizandus, non quidem ad delendum peccatum o-
riginale, quod, ut habet communis cum S. Thoma *apud*
Dicaſt. diſt. 2. n. 114. non contraxiſſet, quia non deſcendiſſet
ab Adamo per ordinariam, & ſeminalem generationem,
ſed ut charactere Baptiſmali adſcriberetur Eccleſiæ Chri-
ſti, & propter gloriam conſequendam, juxta illud *Joann.*
3. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non
poteſt intrare in regnum Dei.
Filii parvuli quorumcumque infidelium ſive nunquam 11
baptizatorum, ſive jam baptizatorum poſſunt valide ba-
ptizari invitis parentibus; Et ratio eſt, quia ad valorem
Baptiſmi ex parte infantium non requiritur propria diſpo-
ſitio *c. Majores 3. de Baptiſmo*. Neque obſtat ſuorum pa- 12
rentum contradictio, quia infantes non baptizantur in Fi-
de ſuorum parentum, ſed in Fide totius Eccleſiæ, ac ſe-
cundum voluntatem Chriſti; S. Auguſt. *Epiſt. 23. ad Bo-*
nifac. S. Thomas *3. p. q. 69. art. 9.* & alii fere communiter. 13
Filii parvuli Infidelium jam baptizatorum, ideſt Hæreti-
corum, ſeu Apoſtatarum a Fide, nedum valide, ſed etiam
licite poſſunt baptizari invitis parentibus, ſi ita velint le-
gitimi Superiores Eccleſiaſtici; ut colligitur *ex Concilio IV.* 14
Toletano cap. 56. relato in cap. De Judæis 5. diſt. 45. & Lay-
man. *lib. 5. tract. 2. cap. 6. num. 11.* dicit hoc eſſe certum,
quia Hæretici Eccleſiæ Juriſdictioni ſubjecti ſunt, unde ſi-
cut Eccleſia poteſt ipſos parentes cogere pœnis ad ſervan-
dam Fidem, ita poteſt ab ipſis filios eripere, & baptiza-
re. Filii Infidelium nunquam baptizatorum ordinarie lo-
quendo non poſſunt licite baptizari invitis parentibus,
etiam degentibus in ditionibus Principum Chriſtianorum,
ut colligitur *ex cap. de Judæis 5 diſt. 45.* ex *Conc. Tolet.*
IV. c. 15. ubi *præcipit Sancta Synodus nemini deinceps ad*
credendum vim inferri, non enim tales inviti ſalvandi
ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma juſtitiæ; Item ex
Divo Gregorio *lib. 1. Epiſt. 15. & lib. 2. c. 91. Epiſt. 52.* 15
Et ratio eſt, quia filii Infidelium ante uſum rationis ſe-
cundum Jus naturale ſunt ſub cura parentum, & ideo con-
tra juſtitiam naturalem eſſet, ſi tales pueri invitis paren-
tibus baptizarentur; tum quia ut dicit Divus Thomas 2. 16
2. q. 10. art. 12. eſſet etiam periculoſum taliter filios Infide-
lium baptizare, quia de facili ad infidelitatem redirent
propter naturalem affectionem ad parentes, & ideo non
habet hoc Eccleſiæ conſuetudo, quod filii Infidelium invitis
parentibus baptizentur. Immo Eccleſia hoc expreſſe prohi-
bet, nam Julius III., teſte Pignatell. *tom. 4. conſul. 192.*
n. 51. impoſuit tali baptizanti pœnam Suſpenſionis, &
mulctam centum ducatorum. Hinc etiam *Sac. Cong. Con-*
cilii a Sinenſium Miſſionariis conſulta, decreto, quod ap-
probavit Innocentius X. ſtatuit, ne invitis parentibus ba-
ptizarentur pueri eorum; & quia Judæi cujuſdam puella
Avenione, ipſo inſcio, fuerat baptizata, omnibus Divini
verbi Præconibus juſſit, ut declararent eum, qui hoc fa-
cere temere præſumeret, præter peccatum mortale, quod
committeret, pœnæ pro Superioris arbitrio infligendæ fo-
re ſubjectum. Sic refert Lud. Bancelius *tom. 1. Moralis S.*
Thomæ verb. Infidelitas.
Fuit dictum, quod filii Infidelium non poſſunt licite ba- 71
ptizari invitis parentibus *ordinarie loquendo*, quia dantur
aliqui caſus, in quibus ipſis invitis poſſunt licite baptiza-
ri. Primo, poteſt licite baptizari infans, ſi unus parens, 18
ſive Mater, ſive Pater ſit converſus ad Fidem, quia me-
lior eſt conditio Fidelis, & innocentis, adeoque præferen-
da; Habetur expreſſe deciſum *in cap. Ex litteris 2. de con-*
verſione Infidelium, & *c. Judæi 10. cauſ. 28. q. 1.* Et hoc
etiam extenditur ad Avum paternum, quippe qui in lo-
cum patris defuncti ſucceſſit, unde ſi ipſe ſit converſus, & 91
velit infantem baptizari, poteſt licite baptizari infans e-
tiam Matre reluctante, ſicut teſtatur additio Navar. *conſul.*
4. de converſ. infidel. edit. 3. Layman. *lib. 5. tract. 2. q. 6. n. 10.* &
alii. Secundo, poteſt licite baptizari infans etiam utroque
parente manente in infidelitate, quando unus conſentit 20
in Baptiſmum filii, & non alter, quia præferenda eſt vo-
luntas juſta injuſtæ; juſtior autem eſt voluntas conſen-
tientis, utpote favorabilior, & Fidei Chriſtianæ, & ſalu-
ti infantis; Bartholomæus ab Angelo *de Baptiſmo §. 3.*
Paſſerinus *de Baptiſmo c. 6. n. 20.* Bonacina *de Baptiſmo diſp.*
2. q. 2. punct. 6. num. 2. verſ. reſpondeo 5. Roſignol. *de Baptiſ-* 21
mo q. 3. de ſubjecto art. 1. ſect. 1. num. 12. & alii. Tertio li-
cite baptizari poteſt infans in articulo mortis conſtitutus,
quia talis extrema neceſſitas videtur præponderare Juri,
quod habent parentes in filios, & tunc ceſſat periculum
ſubverſionis; dummodo tamen baptizetur occulte, & non
per manifeſtam violentiam ad evitandam occaſionem ſcan-
dalorum, & aliorum incommodorum. Suarez *tom. 3. in 3.*
p. D. Thomæ diſp. 25. ſect. 3. verſ. ex his autem, Sotus *in* 22
4. diſt. 5. q. unica art. 7. Filliucius *tract. 2. c. 6. q. 8. n. 144.*
Roſign. *l. c. n. 8.* & alii *communiter*. Et hoc idem poteſt dici de
filiis Infidelium perpetuo amentibus, alioquin ſpoliati eſſent
omni ſpirituali remedio, quando nulla ſpes eſt, quod ad
proprium rationis uſum poſſint pervenire; Layman. *loc.*
cit. num. 10. Anaclet. & alii. Quarto, ſi filii Infidelium 23
pervenerint ad uſum rationis, & Baptiſmum petierint,
poſſunt licite baptizari invitis parentibus, quia filii rationis
capaces in iis, quæ ſpectant ad ſalutem animæ, ſunt ſui Ju-
ris, & nullimode dependent a parentibus; *Sic Doctores com-*
muniter.
Quoad diſpoſitiones requiſitas in ſubjecto ad recipien- 24

dum Baptiſmum, dicimus; quod licet in infantibus ante
uſum rationi, & in perpetuo amentibus, nulla requiratur
moralis diſpoſitio, tam ad valide, quam ad fructuoſe re-
cipiendum Baptiſmum, cum Fidem, aliamque diſpoſitio-
nem in ipſis ob eorum incapacitatem ſuppleat Chriſtus, &
Eccleſia, ut colligitur ex *cap. Parvuli* 74. ex *cap. Nihil*
76. & *cap. Cum pro parvulis* 77. *cap. In Eccleſia* 140. & *cap.*
Mater Eccleſia 139. *de conſec. diſt.* 4. & eſt definitum *in cap.*
Majores 3. *de Baptiſmo*, & *Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *can.* 13. *de*
Baptiſmo. Tamen in adultis ad recipiendum Baptiſmum
valide, & fructuoſe ſimul requiruntur tres diſpoſitiones.
25 prima eſt conſenſus voluntarius, quia Deus neminem in-
vitum vult ſuæ familiæ adſcribi, juxta illud *Prov.* 23.
Filii præbe mihi cor tuum, & habetur *cap. Qui ſincera* 3.
& *cap. De Judæis* 5. *diſt.* 45. & *cap. Majores* 3. *de Ba-*
26 *ptiſmo*, & *cap. Sicut Judæi* 9. *de Judæis*, & *Saracenis*.
Secunda eſt Fides, quia *Marci ultimo* dicitur: *Qui cre-*
diderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit, qui vero non
crediderit condemnabitur. *Ad Hebræos* 11. ſcribit Paulus:
Sine Fide impoſſibile eſt placere Deo, credere enim oportet
accedentem ad Deum quia eſt, & inquirentibus ſe remu-
nerator ſit. Unde *Actor.* 8. Eunucho poſtulanti Baptiſmum
reſpondit Philippus: *Si credis ex toto corde, licet*; & idem
colligitur *ex Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 6. & 8. & ſufficit, quod
hæc Fides ſit actualis, non enim eſt neceſſaria habitua-
lis, nam ante juſtificationem in Baptiſmo receptam non
datur in recipiente Fides habitualis, cum ſimul dentur
27 in effectu Baptizatis tres virtutes Theologicæ. Tertia
diſpoſitio neceſſaria in adultis, qui cum originali habent
etiam aliquod peccatum mortale perſonale, eſt pœniten-
tia, ſeu dolor peccatorum commiſſorum. Eſt de Fide *ex*
Actor. 3. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque*
veſtrum in remiſſionem peccatorum, & *ex Concil. Trid. ſeſſ.*
6. *cap.* 6. & *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. ubi ſic habetur: " Fuit pœniten-
" tia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato
" inquinaſſent, quovis tempore ad gratiam, & juſtitiam
" aſſequendam neceſſaria, illis etjam, qui Baptiſmi Sa-
" cramento ablui petiviſſent; qui dolor peccatorum ſuffi-
cit, quod ſit attritio ſupernaturalis, ut docet *Scotus in* 4.
diſt. 4. *qu.* 5. & Doctores communiter, cum S. Thoma *qu.*
28 68. *art.* 4. & *qu.* 79. *art.* 3. *ad* 2. (*) Non requiritur tamen
in ipſis baptizandis exterior peccatorum confeſſio, ut do-
cet S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 16. *part.* 1. *art.* 2. *qu.* 2. & S.
Ambroſius *lib.* 3. *de Sacrament. c.* 2. his verbis: " Etiamſi
" non confiteatur (exterius) peccatum qui venit ad Ba-
" ptiſmum, tamen hoc ipſo implet confeſſionem omnium
" peccatorum quod baptizari petit, ut juſtificetur, hoc
" eſt, ut a culpa ad gratiam redeat. Et S. Thomas qu.
" 68. art. 6. duplex eſt peccatorum confeſſio; una interior,
" quæ fit Deo, & talis confeſſio peccatorum requiritur
" ante Baptiſmum, ut ſcilicet homo ſua peccata recogni-
" tans de eis doleat, non enim poteſt inchoare novam
" vitam, niſi pœniteat veteris vitæ. Alia eſt peccatorum
" confeſſio exterior, quæ fit Sacerdoti, & talis confeſſio non
" requiritur ante Baptiſmum, quia pertinet ad Sacramentum
" Pœnitentiæ.
29 Ad valide autem recipiendum Baptiſmum in adultis ratio-
ne utentibus, requiritur ſolummodo prima diſpoſitio, ſci-
licet conſenſus voluntarius, ſive ſit actualis, ſive virtua-
lis, ſive etiam habitualis, ideſt voluntas, ſeu intentio ha-
bita, & non retractata, unde ratione habitæ voluntatis,
ſeu intentionis non retractatæ recipiendi Baptiſmum, poſ-
ſunt etiam valide baptizari amentes, dormientes, & ebrii.
Habetur expreſſe definitum *in cap. Majores* 3. *de Baptiſ-*
mo §. *Item quæritur*, & *cap. De Judæis* 3. *diſt.* 45. Im-
30 mo ſufficit ad valide recipiendum Baptiſmum quilibet con-
ſenſus voluntarius, licet cum involuntario mixtus ſit,
videlicet vi, aut metu quocumque extortus, ſeu præſti-
tus ob perverſum finem V. G. propter flagitium patran-
dum, propter Principis favorem, vel lucrum temporale
conſequendum, *cit. cap. Majores*, ubi Innocent. III. ſic
præciſe definit: " Is qui terroribus, atque ſuppliciis vio-
" lenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptiſmi
" ſuſcipit Sacramentum, talis (ſicut & is qui ficte ad
" Baptiſmum accedit) characterem ſuſcipit Chriſtianitatis
" impreſſum; & ipſe tamquam conditionaliter volens, li-
" cet abſolute non velit, cogendus eſt ad obſervantiam
" Fidei Chriſtianæ, in quo caſu dicit Pontifex debet in-
telligi Decretum Conc. Toletani IV, *cap.* 56. *in Canone de Ju-*
dæis 5. *diſt.* 45. ubi ſic dicitur; " Qui autem ad Chriſtiani-
" tatem coacti ſunt venire... oportet, ut Fidem, quam
" etiam, vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogan-
" tur, ne nomen Domini blaſphemetur; & Fides, quam
" ſuſceperunt, vilis, & contemptabilis habeatur. Unde S.
" Thom. *in* 4. *diſt.* 6. *qu.* 1. *artic.* 2. *quæſtiunc.* 3. *in corpore*, ſic
concludit: *Si autem ſit coactio inducens ſicut minis, vel*
flagellis, ita quod baptizatus potius eligat Baptiſmum ſuſci-
pere, quam talia pati; tunc ſuſcipit Sacramentum, ſed non
rem Sacramenti.

Aliæ vero duæ diſpoſitiones, ſcilicet Fides, & dolor de 31
peccatis, non requiruntur ad recipiendum Baptiſmum va-
lide, ſed ſolum ad recipiendum fructuoſe, nempe cum
effectu Gratiæ; Unde ſi quis adultus ſine actu Fidei, & 32
doloris de peccatis commiſſis Baptiſmum ſuſciperet, vali-
de eum ſuſciperet, quia characterem reciperet, non ta-
men fructuoſe, quia non reciperet gratiam, & cæteros ef-
fectus ex illa pendentes; Habetur clare *in cap.* 151. *de con-*
ſecr. diſt. 4. §. 1. ex iſtis præciſis verbis S. Auguſtini: *Non*
intereſt cum de Sacramenti integritate, & ſanctitate tra-
ctatur, quid credat, & quali Fide imbutus ſit ille, qui
accipit Sacramentum; Intereſt quidem plurimum ad ſalutis
viam, ſed ad Sacramenti quæſtionem nihil intereſt. Item
manifeſtum eſt, fieri poſſe, ut Fide non integra integrum
quoque maneat Sacramentum Baptiſmi, & expreſſe habetur
ex *cit. cap. Majores* 3. *de Baptiſmo*, ibi: *Sicut & is, qui*
ficte ad Baptiſmum accedit, characterem ſuſcipit Chriſtiani-
tatis impreſſum. Recedente vero fictione, ideſt poſito actu 33
Fidei, & doloris, tum gratiam, & cæteros effectus reci-
peret abſque reiteratione Baptiſmi ex vi præteriti Ba-
ptiſmi recepti ſine Fide, & dolore de peccatis, quia Sa-
cramentum irreiterabile non debet carere ſuo fructu re-
cedente fictione recipientis, ideſt adveniente vera Fide,
& vero dolore de peccatis commiſſis. Habetur expreſſe
in cap. Tunc valere incipit 42. *de conſecr. diſt.* 4. ex iſtis
verbis S. Auguſt. *Tunc valere incipit ad ſalutem Ba-*
ptiſmus, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit, quæ
corde in malitia, vel ſacrilegio perſeverante, peccatorum
abolitionem non ſinebat fieri. Et idem de Hæreticis, qui 34
baptizati in Hæreſi recipiunt valide Baptiſmum, & rece-
dente fictione, ideſt abnegata Hæreſi per converſionem ad
veram Fidem recipiunt ſtatim gratiam, & virtutem Spi-
ritus Sancti, habetur clare *in cap. Quamvis*, *de conſec.*
diſt. 4. ibi: *Quamvis unum Baptiſma ſit & Hæreticorum,*
eorum ſcilicet, qui in nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Sancti baptizant, & Eccleſiæ Catholicæ, tamen qui foris
Eccleſiam baptizantur, non ſumunt Baptiſmum ad ſalutem,
ſed ad perniciem; habentes nimirum formam Sacramenti,
virtutem autem ejus abnegantes, & ideo eos Eccleſia non
rebaptizat, quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, &
ipſa eſt perfecta forma Sacramenti. Ideo cum reverſi fue-
rint, accipiunt virtutem Spiritus Sancti, quam qui foris
Eccleſiam baptizantur, nondum habent. Unde S. Thom.
in 4. *diſt.* 4. *qu.* 3. *art.* 2. *ad* 2. ſic ait: *Baptiſmus rece-*
dente fictione habet illum effectum, quem prius habuiſſet,
ſi fictio non fuiſſet; & ideo peccata præcedentia Baptiſmus
remittit, & quoad culpam, & quo ad pœnam; ſed pecca-
ta ſequentia remittuntur virtute contritionis, quæ fictio-
nem amovet, quantum ad culpam, ſed non quantum ad
pœnam totaliter. Sic etiam Scotus *in* 4. *diſt.* 4. *qu.* 5. &
alii communiter juxta *Trid. ſeſſ.* 6. *c.* 14. & *ſeſſ.* 7. *Can.* 10.
Filii expoſiti quando, & quomodo debeant baptizari? 35
Vide verb. *Expoſiti Filii*.

Supplementa Auctoris e II. Editione;

Baptiſmus conferri debet filiis mulierum Chriſtianarum ex 36
Turcarum contubernio genitis, quando eorum vitæ peri-
culum imminere videtur, admonitis tamen matribus ut ſi
convaluerint, ipſos in Chriſtiana Religione educare ſedu-
lo curent. Pro aliis autem extra tale periculum exiſten- 37
tibus hortantur Eccleſiæ Miniſtri, ut invocato cum ge-
mitibus lumine Spiritus Sancti, juxta illius ductum, &
prudentiæ ſuæ dictamina ſe gerant. Et ſi eos ad Baptiſmum
admitti poſſe crediderint, debent eorum matres ſerio mo-
nere de obligatione eos educandi in Religione Chriſtia-
na. Benedictus XIV. tom. 1. Conſt. 89. incip. *Inter omni-*
genas §. 8.

Infantes nati ex Patre, & Matre Græcis, ritu Græco, 39
niſi aliter parentes, accedente Ordinarii conſenſu, volue-
rint, baptizari debent. Nati vero ex Patre Latino, & 40
Matre Græca, latinis ſunt cæremoniis baptizandi; Si au- 41
tem Pater ſit Græcus & Mater Latina, liberum erit ei-
dem Patri, ut proles, vel ritu Græco baptizetur, vel
etiam ritu Latino, ſi uxor Latina prævaluerit, ideſt ſi in
gratiam uxoris Latinæ, conſenſerit Græcus Pater, ut
Latino ritu baptizetur. Idem Conſt. 67. incip. *Et ſi* §. 2. *n.*
8. 9. & 10. Baptiſmus Græcorum filiis collatus in caſu
neceſſitatis ritu latino, non imponit obligationem ſequen-
di ritum latinum. Idem Conſtit. 87. incip. *Demandatam* §. 18.

Baptiſmum infidelium filiis ſine conſenſu parentum con-
ferre, eſt contra juſtitiam, & contra Eccleſiæ conſuetudinem. 43
Idem tom. 2. Conſt. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 4. Limita ſi
in extremo mortis diſcrimine reperiantur. Idem *ib.* §. 8. 44
Item ſi a parentibus projecti, & deſtituti inveniatur.
Idem

(*) Diſpoſitiones adultorum, qui Sacro lavacro mergi exoptant traduntur a Trident. *ſeſſ.* 6. *de Juſtific. cap.* 6. ubi præter fidem & timorem, ſeu attritionem, qua utiliter concutiuntur, *ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo, in ſpem eriguntur*, inquit, *fidentes Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore; illumque, tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt: ac propterea moventur ad verſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam; quam ante Baptiſmum agi oportet: denique dum proponunt ſuſcipere Baptiſmum, inchoare novam vitam, & ſervare divina mandata*.

45 Idem *ib.* §. 9. Alterutro tamen parente conſentiente,
quantumvis patriæ poteſtatis jura matri non competant,
47 baptizari poſſunt. Idem *ib.* §. 13. & 16. Item ſi Avus
Nepotes ad Baptiſmum offerat, patre, & matre invitis.
Idem *ibid.* §. 17.
48 Baptiſmus conferri non debet infidelium filiis, quos Chri-
ſtiana educatione fraudandos fore, & infidelitatem paren-
49 tum ſequuturos eſſe dignoſcatur. Idem *ibid.* §. 23. Item
Baptiſmum conferri non debet infidelium filiis, qui a pa-
rentibus offeruntur, non ut originalis culpa ex eorum a-
nima deleatur, ſed ut a malignis ſpiritibus, vel morbo a-
50 liquo liberentur. Idem *ibid.* 19. Quod intellige ubi infans
in parentum infidelium poteſtatem rediturus in eorum in-
fidelitate educandus fore dignoſcatur, ſed ſi perverſionis
periculum abſit, tunc habita potius, ratione intentionis
Eccleſiæ ejuſque Miniſtri, quam voluntatis parentum infi-
delium, ex ſententia Sancti Auguſtini baptizandus eſt.
Idem *ib.* §. 24.
51 Baptiſmus infantibus collatus ſine conſenſu parentum,
quamvis illicitus, invalidus tamen cenſendus eſt ex ſen-
tentia S. Auguſtini, & Decret. *Congregationis S. Officii ſub
die 3. Martii* 1633. 30. *Martii* 1638. 23. *Dec.* 1698. & 8. *Mar-*
52 *tii* 1708. Idem *ib.* §. 26. & 27. Baptizans illicite & abſque con-
ſenſu parentum infidelium filios puniendus eſt. Idem *ib.* §. 31.
53 Baptiſmus adulto conferri non debet, niſi antea inſtru-
ctus fuerit Myſteriis Fidei, quæ ſunt neceſſaria neceſſita-
54 te medii. Idem *ib.* §. 41. Baptiſmus enim ſine baptizati a-
dulti voluntate collatus eſt invalidus; Ideoque in adultis
voluntas eſt inveſtiganda. Idem *ib.* §. 43. & 44. Baptiſmum
ſi quis neutra voluntate ſuſceperit, ideſt neque volens,
55 neque nolens, non erit valide baptizatus. Idem *ib.* §. 47. & 48.
56 Si Baptiſmus violenter, atque animo palam contrario
ſuſcipiatur, tunc adultus ſic baptizatus eſt caute, & ſe-
rio examinandus, nec facile credendus, ubi reſponderit
ſe baptizatum non libere, ſed invite, etiamſi cum jura-
mento deponat, niſi hoc idem comprobent adjuncta
plurima, & circumſtantiæ antecedentes, concomitantes,
& ſubſequentes: & eæ quidem monumenti ſint inelucta-
57 bilis, & inconcuſſi. Quod ſi ex dictis clariſſime conſtet
nullam prorſus habuiſſe voluntatem, aut intentionem re-
cipiendi Baptiſmum, tunc hortandus eſt, ut rite id faciat,
quod jam irrito fecit, & ſuſcipiat abſolute, ac libere Sa-
cramentum, & ſi adhuc obſtinate repugnet, eſt remitten-
58 dus. Si autem res in dubio ſit, nec intelligi poſſit, an de-
fuerit intentio, an ſufficiens fuerit necne, adultus tunc de-
59 tinendus baptizandusque ſub conditione. Item quoties de
Baptiſmi validitate, ſive in jure ſive in facto dubitetur,
adultus ſub conditione iterum baptizari debet. Idem *ibid.*
§. 48. 49. 50. 51. & 52.
60 Baptiſmus valide in febris ardore inſania, ſomno, vel fu-
rore, confertur iis, qui ante præmiſſa illum poſtularunt.
61 Idem *ib.* §. 46. Baptiſmus ab adulto ſuſceptus animo ſuſci-
piendi lavacrum tamquam Eccleſiæ Chriſtianæ proprium,
erit validus. Idem *ibid.* §. 45.
62 Baptiſmi collatio unius teſtimonio comprobatur, ſi ta-
63 men eum probatæ fidei eſſe conſtet. Idem *ib.* §. 31. Non cre-
ditur autem chartulæ anonymæ, cum qua infantes ali-
quando projecti reperiuntur tunc enim tales infantes ba-
64 ptizandi ſunt ſub conditione. Si autem ſchedula ha-
beat certitudinem, ex quo ejus ſcriptor ſit notus, ac fide
dignus, tunc infantes habendi ſunt ut baptizati, & nequi-
dem baptizandi ſunt ſub conditione. Idem *ibid. cit.* §. 32.
Vide verb. *Expoſiti Filii*, ubi ad id datur Decretum *Sac.
Cong. Conc.* 15. *Januar.* 1724.
65 Baptizandus non eſt infans in utero matris, ſi nulla ejus
pars acqua perfundi poſſit; & Baptiſmus ſic collatus non
prodeſt; Idem *de Syn. Diœc. l. 7. c. 5. n. 2.* Si infans in utero
66 poſſit in aliqua ſui parte immediate aliquo modo tingi, aut
aliqua ejus pars ex utero prodierit, poterit in periculo mortis
baptizari, rebaptizandus ſub conditione, niſi pars prodiens
fuerit caput, aut alia ex principalioribus; Idem *ibid. a
n. 2. ad* 10. plura ad rem ſcite & erudite ſuo more adducens.
67 Alia ad rem, vide verb. *Infantes*.

A R T I C U L U S VI.

Baptiſmus quo ad tempus, locum, & Cæremonias.

S U M M A R I U M.

1 *Baptiſmus eſt ab omnibus ſuſcipiendus quam primum.*
2 *Licet olim Baptiſmus differendus eſſet pro puero nato uſque
ad Paſcha, vel Pentecoſtem, ſi nullum adeſſet periculum.*
3 *Tamen nunc dari poteſt Baptiſmus parvulis ſtatim ac nati ſunt.*
4 *Et in Concilio Medicilanenſi ſtatuitur ſub pœna Excom-
municationis quod Baptiſmus conferatur ante nonum
diem poſt nativitatem pueri.*
5 *Aliquis tamen ſolemnior Baptiſmus apud Principes cum
gravi cauſa, quia V. G. expectari debet Patrinus, po-
teſt differri uſque ad ſeſquimenſem.*
6 *Adulti autem mortaliter peccant ſi abſque juſta cauſa diu
differant ſuſcipere Baptiſmum.*
7 *Baptiſmus extra caſum neceſſitatis eſt omnibus miniſtran-
dus in Eccleſiis, ubi ſunt Fontes, exceptis Filiis Re-
gum, & Principum.*
8 *Aliter facientibus a Concilio Mediolanenſi eſt impoſita
Excommunicatio, adeoque peccant mortaliter.*
9 *Nomine principum ſecundum Gloſſam in Clementina
unica de Baptiſmo, & varios Auctores intelliguntur
ſolum Principes Supremi.*
10 *Secundum alios vero Auctores intelliguntur etiam Ma-
gnates Hiſpaniæ, Galliæ, aliorumque Regnorum, Co-
mites, Barones, Legati Regum, & univerſim omnes
obtinentes Juriſdictionem temporalem, ad n.* 11.
12 *Illæ Cæremoniæ ſunt adhibendæ in Baptiſmo, quibus u-
titur Eccleſia Romana.*
13 *Per Filios Principum intelliguntur etiam Nepotes, & Pro-
nepotes.*
14 *Baptiſmi Ceremoniæ, quibus nunc utitur Eccleſia, fue-
runt tempore Apoſtolorum.*
15 *Hinc Baptiſmi Cæremoniæ, & aliorum Sacramentorum
ritus mutari, aut omitti non poſſunt, nec a privatis
perſonis, nec ab Epiſcopis.*
16 *Cæremoniæ omiſſæ in Baptiſmo privato ſuppleri debent
poſtea in Eccleſia.*
17 *Cæremonias omnes, aut etiam unam principaliorem omittere,
& negligere extra caſum neceſſitatis, eſt peccatum mortale.*
18 *Baptiſmus conferendus eſt a propriis reſpective Parochis,
in propria Parochiali Eccleſia, non obſtante contraria
conſuetudine.*

BAptiſmus eſt ab omnibus ſuſcipiendus quam primum. *Cle-* 1
mens I. Epiſt. 4. ibi: *omnibus ergo feſtinandum eſt, ſine mo-
ra renaſci Deo*. Unde licet olim Baptiſmus differendus eſ- 2
ſet pro puero nato uſque ad Paſcha, vel Pentecoſten, ſi nul-
lum adeſſet periculum, ex *Concil. Colon.* 3. *tit. Cenſuræ cap.*
14. *Concil. Antiſiodor. cap.* 18. *cap. Venerabilis, & cap. Duo
tempora, de conſecrat. diſt.* 4. Tamen nunc dari poteſt Baptiſ- 3
mus parvulis ſtatim, ac nati ſunt. *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *in de-
cret. de peccato Original. cap.* 4. Et in *Concil. Mediolanen. I.* 4
part. 2. *tit. de Baptiſmo*, ſtatuitur ſub pœna excommunica-
tionis, quod Baptiſmus conferatur ante nonum diem poſt na-
tivitatem pueri. Layman vero *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. 5
dicit quod, ſi ſolemnis Baptiſmus cum gravi cauſa differatur
v. g. apud Principes, quia expectari debet Patrinus, poſſit dif-
ferri uſque ad ſeſquimenſem. Adulti autem mortaliter pec- 6
cant, ſi abſque juſta cauſa diu differant ſuſcipere Baptiſ-
mum, & ideo in *cap. Quando quis, de conſec. diſt.* 4. gravi-
ter reprehenduntur, qui differunt ſuſceptionem ejuſdem uſque
ad exitum vitæ, ubi Divus Auguſtinus ad Bonifacium ait:
*Mihi credite, non terrens vos dico; quod dicturus ſum. Mul-
tos, novi, qui hoc paſſi ſunt, qui ſpe Baptiſmatis multa pec-
cabant, circa diem autem mortis diſceſſerunt vacui: Deus
enim propter hoc Baptiſma tribuit, ut ſolvat peccata, non
ut addat*. Immo contra dicentes Baptiſmum eſſe differen-
dum uſque ad mortem, vel uſque ad ætatem Chriſti, ſic
invehitur Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 12. *de Baptiſmo*: *Si quis di-
xerit neminem eſſe baptizandum niſi ea ætate, qua Chri-
ſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo, anathe-
ma ſit*.
Baptiſmus extra caſum neceſſitatis ſub pœna peccati 7
mortalis eſt omnibus miniſtrandus in Eccleſia, ubi ſunt
Fontes, exceptis Filiis Regum, & Principum, qui extra
Eccleſiam, & in domibus poſſunt baptizari, textu expreſ-
ſo *in Clementina unica de Baptiſmo*, ibi „ Præſenti pro-
„ hibemus edicto, ne quis de cætero in aulis, vel came-
„ ris, aut aliis privatis Domibus, ſed duntaxat in Eccle-
„ ſiis, in quibus ſunt ad hoc Fontes ſpecialiter deputati,
„ aliquos, (niſi Regum, vel Principum, quibus valeat in
„ hoc caſu deferri, liberi extiterint, aut talis neceſſitas e-
„ merſerit, propterquam nequeat ad Eccleſiam abſque peri-
„ culo propter hoc acceſſus haberi) audeat baptizare. Qui au-
„ tem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhi-
„ buerit, taliter per Epiſcopum ſuum caſtigetur, quod alii
„ attentare ſimilia non præſumant.“ Sic etiam habet Rituale
le Romanum juſſu Pauli V. editum: „ In privatis locis ne-
„ mo baptizari debet, niſi forte Regum, aut magnorum Prin-
„ cipum Filii id ipſis depoſcentibus, dummodo id fiat in eorum
„ Cappellis, ſeu Oratoriis, & in aqua Baptiſmali de more be- 8
„ nedicta; “ Et aliter facientibus a *Conc. Med.* 1. *part.* 2. *tit.
de Baptiſmo*, eſt impoſita Excommunicatio, adeoque tranſ-
greſſores peccant mortaliter; cum gravis pœna non imponа-
tur, niſi pro gravi culpa, & Excommunicatio ſit major pœ-
na, quam habeat Eccleſia, *cap. Corripiantur* 17. *cauſ.* 24. *qu.* 3.
ibi: *Qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*.
Nomine Principum, quamvis per Gloſſam dict. Clemen- 9
tinæ, & Vitalin. *ibi num.* 43. Ugolin. & varios alios Au-
ctores, intelligantur ſolummodo Principes Supremi nemi-
nem in ſua ditione Superiorem cognoſcentes, & non ii,
qui Principum titulo, & dignitate gaudent, ſed tamen
ſunt ſubditi Regis, aut alterius ſupremi Principis; Tamen 10
Riccius *deciſ.* 427. Quintanadven. *Singular. tom.* 1. *ſing.*
21. apud Gobat *tract.* 2. *de Baptiſ. num.* 492. intelligunt
etiam Magnates Hiſpaniæ, & aliorum Regnorum, Comites,
Barones, Legatos Regum, & univerſim omnes obtinen-
tes Juriſdictionem temporalem, Jord. *tom.* 1. *elucubr. lib.*
3. *tit.* 1. *num.* 15. Ideirco ſubjungit Gobat *loco citato* in 11
Diœceſi Conſtantienſi permittitur petentibus Nobilibus
præſertim Sueviæ, Hegoiæ, & Briſgoiæ, quorum ple-
rique vel habent Juriſdictionem, vel progeniti ſunt ex
ma-

majoribus vera Juriſdictione prædititis, ut eorum filii baptizentur extra Eccleſiam, ſed non niſi in Sacello, vel Oratorio, ut loquuntur Conſtitutiones *part. 1. tit. 6. n. 4.*
12 extra caſum neceſſitatis. Et per Filios, ſeu liberos Principum intelliguntur etiam Nepotes, & Pronepotes, *leg. Liberorum, ff. de verb. Significat.*, ibi: *Liberorum appellatione Nepotes, & Pronepotes, cæterique, qui ex his deſcendunt, continentur.* Dummodo deſcendant ex Filiis maſculis; Gloſſ. *in cit. Clement. verb. Liberi: Et quod dixi comprehendit Nepotes, intellige de deſcendentibus ex Filiis maſculis.*

13 Baptiſmi Cæremoniæ illæ ſunt adhibendæ, quibus utitur Eccleſia Romana; *Conc. Bracarenſ. I. cap. 23. Conc.*
14 *Mogunt. IV. cap. 14.* Baptiſmi Cæremoniæ, quibus nunc utitur Eccleſia, fuerunt ex tempore Apoſtolorum, *Conc.*
15 *Mogunt. IV. cap. 83.* Unde Baptiſmi Cæremoniæ, & aliorum Sacramentorum ritus mutari, aut omitti non poſſunt, nec a privatis perſonis, nec ab Epiſcopis. *Concil. Trid. ſeſſ. 7. de Sacram. canon. 13.* ibi: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe,*
16 *anathema ſit.* Cæremoniæ omiſſæ in Batiſmo privato, in Eccleſia poſtea ſuppleri debent, ut colligitur *ex cap. Hanc regulam cauſ. 1. quæſt. 1.* & ex *cap. Paſtoralis 1.* & cap. *Presbyter 3. de Sacramentis non iterandis*, & expreſſe ſtatuitur in *Concil. Mediolanen. I. part. 2. tit. de Baptiſmo*, ibi: „ Quod ſi Domi baptizatus, poſtea vixerit, omnino intra „ nonum diem, vel cum primum poſt valetudinem licuerit, eum in Eccleſia ſiſtant, ubi ſi rectam Baptiſmi formam ſervatam eſſe conſtiterit, ei tantum ritus ac Cæremoniæ Baptiſmi adhibeantur. *Et in Conc.* Moguntino „ IV. cap. 15. *ibi*: Cum autem circa Sacrum Baptiſma non „ raro evenire ſoleat, ut myſticæ illæ unctiones &c. omittantur; Nos Parochis noſtris hanc curam ſerio injungimus, eiſque diſtricte præcipiendo mandamus, ut de pueris ſic baptizatis diligenter inquirentes, ſi compererint „ alioquin debitam verborum formam obſervatam, Baptiſmum quidem ſic traditum approbent, eos vero, qui „ cum baptizarentur, unctiones non receperunt, ſerio „ exhortentur, & ſedulo inducere tentent, ut conſuetas „ unctiones cum Oleo Sancto in pectore, & ſcapulis, & „ in vertice cum Chriſmate (adjunctis ſolitis precationibus, quæ in Agendis habentur) aliaſque ritus omiſſos in ſeipſis per Catholicum Sacerdotem juxta vetuſtiſſimum Eccleſiæ morem, caute, & pie ſuppleri curent; „
17 Et hoc habetur etiam ex Rituali Romano. Cæremonias omnes, aut etiam unam principaliorem verb. gr. unctionem Chriſmatis omittere, & negligere extra caſum neceſſitatis, eſt peccatum mortale, quia antiquiſſimum præceptum, & toties repetitum de iis obſervandis, eſt de re valde gravi, Nugnius *in 4. p. q. 67. art. 5.* Gobat, *tr. 2. de Baptiſmo n. 469.* La Croix, & alii paſſim.
18 Baptiſmus conferendus eſt a propriis reſpective Parochis in propria Parochia, non obſtante contraria conſuetudine, *Sac. Cong. Concil. 6. Febr.* 1734. Rota *in Romana juris baptizandi 14 Januar.* 1733. *cor. Sanminiato* apud Urſayam *tom. 9. part. 1. diſcept. 32. ſub n. 157. 158.* Vide, *ibi*, ubi multa ad rem, & ſupra in *Supplementis ad art. 4. n. 46.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

19 Baptiſmi conferendi ritus, & cæremoniæ in Rituali præſcriptæ, ſine gravi cauſa non omittantur, vel cito ſuppleantur. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 89. incip. *Inter omnigenas* §. 19.
20 Baptiſmus extra caſum neceſſitatis conferri non debet aqua communi, vel ea, quæ pro luſtratione benedicitur, Idem *ibidem* §. 20.
21 In Baptiſmo conferendo omitti non debent ſacramenta-
22 lia, & ſignanter ſaliva, ſal, & inſufflatio; Idem Conſtit. 107. incip. *Omnium* §. 3. Clemens tamen XII. conceſſit Miſſionariis Regnorum Maduren. Mayſſur. & Carnaten., ut in caſu neceſſitatis, & ſalva Fide, ſalivam omittant, & inſufflationibus occulte utantur, ad decennium. *Idem*
23 *ibid.* §. 14. Quæ diſpenſatio prorogatur a Sanctiſſimo ad aliud decennium, abſque tamen ſpe ulterioris prorogationis, & cum conditionibus, & præceptis opportunis, nempe ut Epiſcopi, & Miſſionarii omni ſtudio & labore curent intra præfinitum decennii tempus ex illarum gentium animis, errorum tenebræ, maleſanæque opiniones, quibus obcæcantur, & miſerrime detinentur, penitus diſcuſſæ, ac radicitus evulſæ elimineneur; Idem *ibid.* §. 31. & 32.
24 Baptizatis imponenda non ſunt nomina idolorum, aut falſæ Religionis pœnitentium, ſed Sanctorum in Martyrologio Romano deſcriptorum. Idem *ib.* §. 14.
25 Baptiſmus infantibus protrahi non debet ultra præfixum
26 tempus ab Eccleſia. Idem *ib.* §. 3. Et a Baptiſmo excludi debent, qui de ſacramentalibus cæremoniis ab Eccleſia præſcriptis perperam ſentiunt. Idem *ib.* §. 32.
27 * Natis infantibus Baptiſmus conferri quam primum debet, peccantque graviter, qui diu illum differunt; tempus autem indefinitum eſt, ſtatoque edicto mandatum fuit Romæ An. 1723. ut infra triduum infans lavetur. Bened. XIV. *Inſtit. Eccl.* 98. §. 3.
Non licet abſque neceſſitate Baptiſmum conferri in pri- 28
vatis domibus, Ibid. §. 9.

ARTICULUS VII.

Baptiſmus, quo ad ejus effectus, & Patrinos.

SUMMARIUM.

1 *Effectus Baptiſmi ſunt tres: Primus eſt gratia Sanctificans.*
2 *Secundus effectus eſt remiſſio omnis pœnæ proprie dictæ pro peccatis debitæ.*
3 *Tertius effectus eſt impreſſio Characteris.*
4 *Patrinus ſaltem unus requiritur ſub peccato mortali in Baptiſmo ſolemni.*
5 *Eſt enim hoc de Jure Eccleſiaſtico ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine.*
6 *Unde Parochus baptizans ſolemniter ſine Patrino peccaret mortaliter.*
7 *Non peccatur autem, ſi ſine Patrino adminiſtretur Baptiſmus privatim.*
8 *Patrinus Baptiſmi unus, vel una eſſe debet.*
9 *Vel ad ſummum poſſunt eſſe duo, unus maſculus, & alia fœmina.*
10 *Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, ut duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant.*
11 *Unde qui plures Patrinos, vel Matrinas adhiberet, peccaret mortaliter.*
12 *Si tamen plures deſignati ſuſcipiant Baptizatum de Fonte, omnes contrahunt cognationem ſpiritualem cum ipſo Baptizato, & cum ejus parentibus.*
13 *Patrinos deſignare ſpectat ad parentes, non autem ad Parochum; unde ſi alii a Parocho, & alii a parentibus ſint deſignati, contrahunt cognationem ſolum deſignati a Parentibus.*
14 *Si vero parentes, aut habentes curam infantis nullum Patrinum deſignaverint, veri Patrini erunt, quos Parochus nominaverit.*
15 *Si autem nullus ſpecialiter eſſet deſignatus Patrinus ex negligentia, aut oblivione parentum, ſeu Parochi, & multi ſimul temendo tangerent baptizatum, aut de Fonte æque ſuſciperent, omnes contraherent cognationem ſpiritualem.*
16 *Si incertum ſit, quis ex pluribus, qui tetigerunt, fuerit deſignatus, aut quis primus tetigerit, omnes contraxiſſe decriſum eſt.*
17 *Levans de Fonte infantem tamquam Procurator nomine alterius, non contrahit cognationem, ſed ipſam contrahit mittens, ſeu mandans.*
18 *Ex duobus Patrinis deſignatis, quorum unus tangit infantem in Baptiſmo, & alter aſſiſtit, ſed non tangit, contrahit cognationem ſolum is qui tangit.*
19 *Licet ad munus Patrini non poſſint admitti duo ejuſdem ſexus, poſſunt tamen admitti, ſi unus teneat proprio nomine, & alter ut Procurator alterius perſonæ diverſi ſexus.*
20 *Quamvis ſuſcipientes puerum in Baptiſmo privatim adminiſtrato non contrahant cognationem, privatim tamen baptizans cognationem contrahit, etiamſi ſit Laicus, etiamſi baptizet in neceſſitate, unde baptizans filium Concubinæ morientem, non poteſt poſtea cum ea contrahere abſque diſpenſatione.*
21 *Si tamen Maritus in extrema neceſſitate baptizaret proprium Filium, non impediretur debitum petere.*
22 *Tenentes infantem dum in Eccleſia ſupplentur ſolemnes Cæremoniæ omiſſæ in Baptiſmo et privatim collato, non contrahunt cognationem.*
23 *Commater ſuſcipiens puerum de manibus compatris non contrahunt cognationem.*
24 *Patrinus, & Matrina non contrahunt inter ſe cognationem.*
25 *Unde Maritus, & Uxor non peccant, ſi ſimul ſuſcipiant, vel teneant alienum puerum in Baptiſmo, nec prohibentur ſibi debitum reddere.*
26 *Solo enim Jure antiquitus hoc erat eis vetitum propter cognationem ſpiritualem, quam tunc contrahebant.*
27 *Suſcipientes, & baptizantes Filium Infidelium, non contrahunt cognationem ſpiritualem cum ejus parentibus Infidelibus v. g. Paganis, & Judæis, ſicuti hæc cognatio ſpiritualis non contrahitur inter infidelem baptizantem, ſeu ſuſcipientem, & Fidelem baptizatum, ſeu ſuſceptum, & parentes ejus.*
28 *Affertur ratio.*
29 *Secundum multos ſi contingat Judæum vel Infidelem converti deinde, & baptizari, nihilominus ex tali actu geſto in infidelitate non incipiet habere locum cognatio ſpiritualis.*
30 *Affertur eorum ratio.*
31 *Dato tamen caſu quod tales Infideles ex poſt converſi,*
& ba-

& baptizati, vellent contrahere cum a ſe ſuſceptis vel baptizatis, vel cum iſtorum parentibus, pro tutiori eſſet recurrendum ad S. Sedem.

32 *Patrinus poteſt eſſe omnis Fidelis ad uſum perfectæ rationis perventus, etiamſi eſſet junior Filiaſtro adulto, & licet adhuc impubes contraheret cognationem ſpiritualem.*

33 *Hæc ſententia deciſa a Sacra Congregatione, fuit etiam confirmata a Gregorio Tertiodecimo.*

34 *Non poteſt autem eſſe Patrinus Infidelis, & qui non eſt baptizatus, ſicuti non poteſt eſſe Patrinus in Confirmatione, qui non eſt confirmatus.*

35 *Hæretici ſaltem licite Patrini eſſe non poſſunt.*

36 *Urgente tamen cauſa, vel neceſſitate, etiam Hæretici pro Patrinis admitti poſſunt.*

37 *Immo urgente gravi cauſa, vel metu poſſet etiam Catholicus eſſe Patrinus infantis Hæretici a Prædicante baptizandi.*

38 *Patrini licite eſſe non poſſunt excommunicati, nec facinoroſi, aut criminoſi, aut moribus infames.*

39 *Nec Patrini licite, & ordinarie poſſunt eſſe muti.*

40 *Nec poſſunt eſſe proprii parentes infantis baptizandi; & ſi admitterentur, non contraherent inter ſe cognationem ſpiritualem.*

41 *Monachi, & Regulares utriuſque ſexus nequeunt licite eſſe Patrini*, ad n. 42.

43 *Immo a Conciliis Provincialibus, & Synodis Diœceſanis, nedum hoc munus ſolet interdici Regularibus omnibus, ſed etiam aliis Eccleſiaſticis ſæcularibus*, uſque ad n. 47.

48 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 92.

1 Effectus principales Baptiſmi ſunt tres. Primus eſt
Gratia Sanctificans, cum qua ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7.
ſimul infunduntur habitus ſupernaturales Fidei, Spei, &
Charitatis, per quam Gratiam deletur peccatum originale,
una cum omnibus perſonalibus ante Baptiſmum commiſſis.
Habetur expreſſe definitum in Concilio Florentino
in decreto unionis præciſis his verbis: *Hujus Sacramenti
effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis*; &
in Concil. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *Per Baptiſmum Chriſtum
induentes, nova prorſus efficimur Creatura, plenam, &
integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes*, &
jam de peccato originali ſic definierat ipſum Trid. *ſeſſ.* 5.
in decreto de peccato originali, ibi: „ Si quis per Jeſu
„ Chriſti Domini noſtri Gratiam, quæ in Baptiſmate con-
„ fertur, reatum peccati originalis remitti negat, aut e-
„ tiam aſſerit non tolli totum id, quod veram, & pro-
„ priam rationem peccati habet, ſed illud dicit tantum
„ radi, aut non imputari, anathema ſit. Et quod ſit effe-
ctus Baptiſmi delere peccatum originale, & omnia alia
perſonalia ante ipſum commiſſa, habetur clare etiam *in
cap. Non poteſt, cap. A parvulo, & cap. Regenerante, de
conſec. diſt.* 4. & patet ex Scriptura. *Ad Titum* 3. *Salvos nos
fecit per lavacrum regenerationis. Ad Rom.* 8. *Nihil damnationis
eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu*: ſcilicet per Baptiſmum.
Actor. 2. *Baptizetur unuſquiſque in remiſſionem
2 peccatorum*. Secundus effectus eſt remiſſio omnis pœnæ
proprie dictæ pro peccatis debitæ; Habetur *in cap. Per
Baptiſmum; cap. Sine pœnitentia; cap.* 4. *Per aquam; c. Ut
oſtenderet, & cap. Regenerante, de conſec. diſt.* 4. & expreſſe
definitum in Concil. Florentino *loc. cit.* his verbis: „ Hujus
„ Sacramenti (*Baptiſmi*) effectus eſt remiſſio omnis culpæ
„ originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro
„ ipſa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro pec-
„ catis præteritis injungenda eſt ſatisfactio, ſed morientes,
„ antequam culpam aliquam admittant, ſtatim ad Regnum
„ Cœlorum, & Dei viſionem perveniunt, & *in Trident.
ſeſſ.* 5. *in Decreto de peccato originali canon.* 5. ubi de baptizatis
ſic ait *Innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo
dilecti effecti ſunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem
Chriſti, itaut nihil prorſus eos ab ingreſſu Cœli remoretur*.
Sine autem ullo dubio eos aliquid remoraretur, ſi adhuc
eſſet purganda pœna pro peccatis debita: Item *ſeſſ.* 6. *cap.*
14. ubi dicit, quod in Sacramento Pœnitentiæ non remittatur
tota pœna, ſicut remittitur in Baptiſmo, ibi; *Non
tota ſemper, ut in Baptiſmo fit, dimittitur illis*; adeoque
Tridentinum ſentit in Baptiſmo totam pœnam pro certo
3 remitti. Tertius effectus Baptiſmi eſt impreſſio Characteris,
ut habetur *in cap. Majores* 3. *de Baptiſmo, Conc. Flor. in
Lit. unionis, & Trident. ſeſſ.* 6. *cap.* 9. ubi: „ Si quis dixe-
„ rit in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirma-
„ tione, & Ordine non imprimi Characterem in anima
„ hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde
„ ea iterari non poſſunt, anathema ſit. (*)

Patrinus ſaltem unus requiritur ſub peccato mortali in 4
Baptiſmo ſolenni; ſic tenet communis Eccleſiæ praxis, ſe-
cundum quam nullus admittitur in Baptiſmum ſolemnem
ſine Patrino; & eruitur ex omnibus Ritualibus Eccleſiaſti-
cis, qui dirigunt omnia interrogata ad Patrinos, qui pro-
pterea in jure appellantur Fidejuſſores baptizatorum, &
ſponſores pro eiſdem, ut expreſſe habetur *ex cap. Vos ante*
105. *de conſecrat. diſt.* 4. his verbis: *Vos ante omnia
tam mulieres, quam viri, qui filios in Baptiſmo ſuſcepiſtis,
moneo, ut vos cognoſcatis Fidejuſſores apud Deum extitiſ-
ſe pro illis, quos viſi eſtis de ſacro Fonte ſuſcipere*. Et hoc 5
eſſe de Jure Eccleſiaſtico ſaltem non ſcripto conſtat ex
ipſa antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine, ut teſtantur S.
Dionyſius Areopagita *Eccleſiaſticæ Hierarchiæ cap.* 2. *part.* 2.
& cap. 7. Tertullian. 1. *de Baptiſmo cap.* 18., & S. Augu-
ſtin. *lib.* 1. *de Peccatorum meritis cap.* 34., & hanc obli-
gationem adſcribendi Patrinum ſupponit clariſſime Concil.
Trident. *ſeſſ. de reform. Matrimonii cap.* 2. Unde Parochus ba- 6
ptizan. ſolemniter ſine Patrino peccaret mortaliter, ut ex-
preſſe dicit Tannerus *tract. de Baptiſm. q.* 2. *num.* 23. Gobat.
tract. 2. *de Baptiſmo num.* 522. & alii; adhibitio enim Patri-
ni eſt una ex præcipuis cærimoniis, & celeberrimis in Ju-
re, ut patet *in cap. Pervenit*, 1. *in c. Si quis* 2. *in c. Noſte* 3.
in c. Dictum eſt 4. *in c. De eo* 5. *cauſ.* 30. *quæſt.* 3. & in Conc.
Trid. *ſeſſ. cit.* 24. *c.* 2. Non peccatur autem, ſi ſine Patrino 7
adminiſtretur Baptiſmus privatim, quia pro Baptiſmo pri-
vato ſuſceptores Eccleſia non inſtituit, ut declaravit *Sac.
Congreg. Concil.* teſte Nicolio *part.* 1. *lib.* 1. *tit.* 10. *de Nu-
ptiis num.* 37.

Patrinus Baptiſmi unus, vel una eſſe debet; *cap. In Ca- 8
techiſmo* 100. *& cap. Non plures* 101. *de conſecrat. diſt.* 4. *c.
Quamvis* 3. *de cognatione Spirituali in* 6. Vel ad ſummum 9
poſſunt eſſe duo, unus maſculus, & alia fœmina, ut ex- 10
preſſe ſtatuit Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 2. ibi;
*Sancta Synodus .... ſtatuit, ut, unus tantum ſive vir, ſi-
ve mulier juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum
unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant ....
Si Parochi culpa vel negligentia ſecus factum fuerit, arbi-
trio Ordinarii puniantur*. Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare,
ut duo viri, vel duæ fœminæ ſimul ſuſcipiant, cum ſuper
Conciliari conſtitutione diſpenſandi poteſtatem non habeat.
Ita deciſum referunt *Sac. Cong.* Zerol. *in praxi Epiſcopor.
part.* 1. *verb. Baptiſmus* §. 4. Armendariz *in addit. ad re-
copil. Legum Navarræ lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de Matrim. in
declarat. n.* 75. & alii. Unde qui plures Patrinos, vel Ma- 11
trinas adhiberet, peccaret mortaliter, quia præceptum Ec-
cleſiæ in re magni momenti violaret, ex cujus tranſgreſ-
ſione multiplicantur cognationes ſufficientes ad dirimendum
Matrimonium; Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong.* refert Armen-
dariz *loc. cit. n.* 84. & cum pluribus tenet Barboſa *de offic.
& poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 30. *n.* 44. *& de offic. & poteſt. Pa-
rochi par.* 2. *cap.* 18. *n.* 26. Si tamen plures deſignati ſuſci- 12
piant Baptizatum de Fonte, omnes contrahunt cognatio-
nem ſpiritualem cum ipſo baptizato, & cum ejus Paren-
tibus; ſic Barboſa *loc. cit.* cum pluribus aliis, & Bonacina
de Matrimonio q. 3. *pun.* 5. §. 2. *n.* 24. *verſ. quando vero
non omnes, & n.* 25. qui teſtatur de communi, & ſic de-
ciſum fuiſſe *a Sac. Congr.* refert Armendariz *loc. cit. n.* 82. Et
colligitur ex Trident. *loc. cit.* ubi licet prohibeat, non ta-
men irritat plurium admiſſionem ad munus Patrini; circa
hoc enim nihil innovavit, ſed reliquit in ſuo robore ca-
nones antiquos, ibi: *Juxta Sacrorum Canonum inſtituta*.
Sed per antiquos Canones, licet prohiberetur pluralitas ſu-
ſcipientium in Baptiſmo, non tamen irritabatur ipſa ſu-
ſceptio, nec effectus conſequens ex ipſa ſuſceptione, ſcili-
cet cognatio Spiritualis, ut expreſſe habetur *in c. Quamvis
3. de cognatione Spirituali in* 6. his verbis: „ Quamvis non
„ plures quam unus vir, vel una mulier accedere debeant
„ ad ſuſcipiendum de baptiſmo infantem juxta ſacrorum
„ Canonum inſtituta, ſi tamen plures acceſſerint, ſpiri-
„ tualis cognatio inde contrahitur, Matrimonia contra-
„ henda impediens, & etiam poſt contracta diſſolvens: „
adeoque aperte ſequitur, quod etiam poſt Tridentinum
illa cognatio a pluribus contrahatur, ſi a pluribus puer
vel etiam adultus ſuſcipiatur de Baptiſmo, cum Triden-
tinum loquatur *Juxta Sacrorum Canonum inſtituta*; nec
ullam ponat clauſulam irritantem.

Patrinos deſignare ſpectat ad Parentes, non autem ad 13
Parochum, unde ſi alii a Parocho, & ſi alii a Parentibus
ſint deſignati, contrahunt cognationem ſolum deſignati a
Parentibus; colligitur aperte ex Conc. Trid. *loc. cit.* his
verbis: „ Parochus antequam ad Baptiſmum conficiendum
„ accedat, diligenter ab his, ad quos ſpectabit, ſciſcite-
„ tur quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſa-
„ cro Fonte ſuſcipiant, & eum, vel eos tantum ad illum
„ ſuſci-

(*) Non abs re erit hic afferre S. Jo: Chriſoſtomi verba de Baptiſmi effectibus, *ex Hom. ad Neophytos* apud S. Auguſt. lib. 1. contr. Julian. cap. 6. n. 21. Tom. 10. operum col. 335. *Benedictus*, inquit: *Deus, qui fecit mirabilia, ſolus, qui fecit univerſa, & convertit univerſa. Ecce libertatis ſerenitate perfruuntur qui tenebantur paulo ante captivi, & cives Eccleſiæ ſunt qui fuerunt in peregrinationis errore, & juſtitiæ in ſorte verſantur, qui fuerunt in confuſione peccati. Non enim tantum ſunt liberi, ſed & Sancti; non tantum Sancti, ſed & juſti: Non ſolum filii, ſed & hæredes: non ſolum hæredes, ſed & fratres Chriſti: nec tantum fratres Chriſti, ſed & cohæredes; non ſolum cohæredes, ſed & membra, non tantum membra, ſed & templum: non tantum templum, ſed & organa ſpiritus. Vides quot ſunt baptiſmatis largitates.*

ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcri-
„ bat, ubi clare demonſtrat primo electionem Patrino-
„ rum non ad Parochum pertinere, dum ipſe debet inqui-
„ rere, quinam ſint electi; Secundo alios omnes ab electis
„ a Parentibus excludendos. “ Si vero Parentes, aut ha-
14 bentes curam infantis, nullum Patrinum deſignaverint,
veri Patrini erunt, quos Parochus nominaverit, cum ad
ipſum ſpectet providere, ut omnia circa Patrinos rite per-
agantur, ut patet ex verbis Tridentini. *ſeſs. 24. de reform.
Matr. cap. 2.* & cum communi tenet Sanchez *lib. 7. de*
15 *Matr. diſp. 57. num. 19.* Si autem nullus ſpecialiter eſſet
deſignatus Patrinus ex negligentia, aut oblivione Paren-
tum, ſeu Parochi, & multi ſimul tenendo tangerent ba-
ptizatum, aut de Fonte æque ſuſciperent, omnes contra-
herent cognationem ſpiritualem, quia attento, Jure *in
cit. cap. Quamvis 3. de cognatione Spirituali in 6.* omnes
contrahebant cognationem tangendo ſimul ibi: *Si tamen
plures acceſſerint, ſpiritualis cognatio inde contrahitur;*
cui Juris diſpoſitioni ſtandum eſt, quando aliud non de-
cernitur Jure novo Concilii Tridentini, ex text. *in leg.
Cod. de appellat.* Ita Barbol. *de offic. & poteſt. Epiſcop. al-
leg. 30. num. 47.* Navar. *in Manual. cap. 22. num. 20.* Ja-
cob. de Graffis *in dec. aureis part. 1. l. 2. cap. 85. n. 4.*
Coninch. *tom. 2. qu. 32. n. 37.* Henriquez, Vivald. Le-
deſma, & ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong.* referunt Rebell.
*de obligat. Juſtitiæ par. 2. l. 3. qu. 6. num. 5. in appendic.
ad lib. 4. num. 95.* Reginald. *lib. 31. num. 152. verſ. ſe-
cundum*, Bonacina *de Mat. qu. 5. p. 2. §. 2. n. 14.* Gal-
lemart. *ad ſeſſ. 24. cap. 2. Trident. de reform. Matrim.*
16 Et ſimiliter dicit Pignatell. *conſ. 7. conſul. 93. num. 6. & 7.*
Sacram Congregationem declaraſſe, ſi incertum ſit, quis
ex pluribus, qui tetigerunt, fuerit deſignatus, aut quis primus
tetigerit, omnes contraxiſſe; Sic refert, & tenet etiam Fa-
gnan. *in c. ex litteris 8. de cognatione Spirituali num. 5.*
17 Levans de Fonte infantem tamquam Procurator nomi-
ne alterius, non contrahit cognationem, ſed ipſam contra-
hit mittens, ſeu mandans, quia ſecundum Jura poteſt quis
medio Procuratore, quod per ſe ipſum *Reg. 77. de Reg. Juris in
6. Qui facit per alium, perinde eſt ac ſi faciat per ſe ipſum*, &
actio tangendi poteſt alteri committi, & ita Principes &
Magnates ſemper ſolent per Procuratorem levare infantes,
qui tamen judicio omnium ſunt, & appellantur veri Pa-
trini; Procurator autem, cum nonſit deſignatus, nec ha-
beat intentionem levandi ſuo nomine non eſt vere Patri-
nus; Sic declaravit *Sac. Cong. Conc. in Ver. 29. Martii* 1582.
& 15. *Martii* 1631. & *in Tridentina* 16. *Martii* 1630. ſic refe-
runt, & tenent Nic. *p. 1. lib. 1. tit. 10. de nuptiis n. 37.* Galle-
18 mart. ad *ſeſſ. 24. cap. 2. Trid. de ref. Matr.* & alii paſſim. Ex
duobus Patrinis deſignatis, quorum unus tangit infantem in
Baptiſmo, & alter aſſiſtit, ſed non tangit, contrahit cogna-
tionem ſolum is, qui tangit. Sic declaravit *Sac. Cong. Conc.
in una Cremonenſ.* teſte Fagnano *in c. Veniens 6. de cognat.
Spirituali n. 8.* & *Sac. Cong. Epiſc. in una S. Marci 13. Februar.*
1593. declaravit non contrahi cognationem ab eo, qui de-
fert infantem ad Baptiſmum, niſi etiam illum teneat, vel
ſuſcipiat, cum baptizatur, & contrariam conſuetudinem
eſſe abuſum, ut etiam declaravit *Sacra Congr. Conc.* ut re-
19 fert Nicol. *loc. cit.* Licet ad munus Patrini non poſſint
admitti duo ejuſdem ſexus, poſſunt tamen admitti, ſi
unus teneat proprio nomine, & alter ut Procurator alte-
rius perſonæ diverſi ſexus. Sic declaravit *Sacra Congreg.
Conc. in una Veronenſ. 29. Martii* 1582. Quamvis ſuſci-
pientes puerum in Baptiſmo privatim adminiſtrato, non
20 contrahant cognationem, ut declaravit *Sacra Cong. Conc.*;
privatim tamen baptizans, cognationem contrahit, etiamſi
ſit Laicus, etiamſi baptizet in neceſſitate, unde baptizans
filium concubinæ morientem, non poteſt poſtea cum ea
contrahere Matrimonium abſque diſpenſatione, *c. Perve-
nit 1. cauſ. 30. q. 1.* Et ſic declaravit *Sac. Cong. Conc.* teſte
21 *Nicolio loc. cit.* Si tamen Maritus in extrema neceſſitate
baptizaret proprium filium, non impediretur debitum pe-
tere, textu expreſſo *in c. Ad limina 7. cauſ. 30. qu. 1.*
22 Tenentes, infantem, dum in Eccleſia ſuppletur ſolem-
nes cæremoniæ omiſſæ in Baptiſmo ei privatim collato,
non contrahunt cognationem. Sic declaravit *Sacr. Congr.*
23 *Conc. 13. Jul.* 1624. Sic Commater ſuſcipiens puerum de
manibus Compatris, non contrahit cognationem, quia non
dicitur eum tenere, vel ſuſcipere de Sacro Fonte. *Sac.
Cong. Conc. 27. Septem.* 1601. Patrinus & Matrina non con-
24 trahunt inter ſe cognationem, quia non impediuntur in-
ter ſe conjungi; *Ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 2. de ref. Matr.*
& S. Pio V. in Conſtit. incip. *Cum illius vicem*. Unde
25 Maritus, & Uxor non peccant, ſi ſimul ſuſcipiant, vel
teneant alienum puerum in Baptiſmo, nec prohibentur
26 ſibi debitum reddere. Solo enim Jure antiquo hoc erat eis
vetitum propter cognationem ſpiritualem, quam tunc con-
trahebant, quæ cum modo ſublata ſit a Tridentino *loc. c.*
non video quo Jure prohibeantur tenere. Navarr. *in Ma-
nual. cap. 22. num. 39.* Sanchez *lib. 7. diſp. 57. num. 5.*
Barboſa *l. c. num. 57.* & alii paſſim. Suſcipientes, & ba- 27
ptizantes filium Infidelium non contrahunt cognationem
Spiritualem cum ejus parentibus infidelibus; Paganis v. g.
& Judeis, ſicuti hæc cognatio ſpiritualis nec contrahitur
inter Infidelem baptizantem, ſeu ſuſcipientem, & Fidelem
baptizatum, ſeu ſuſceptum, & parentes ejus. Et ratio 28
eſt quia Infideles, ſeu non baptizati, nullius cognationis
ſpiritualis ſunt capaces, quia unicum hujus principium eſt
Baptiſmus, quem non habent, ut expreſſe docet Divus
Thomas *in 4. diſt. 41. q. 2. art. 3. q. 1. ad 3.* his verbis: „ Qui
„ non eſt baptizatus, non poteſt aliquem levare de Sacro Fon-
„ te, cum non ſit membrum Eccleſiæ, cujus typum ge-
„ rit in Baptiſmo ſuſcipiens, quamvis poſſit baptizare,
„ quia eſt creatura Dei, cujus typum gerit baptizans, nec
„ tamen aliquam cognationem contrahere ſpiritualem, po-
„ teſt, quia eſt expers ſpiritualis vitæ, in quam homo
„ primo per Baptiſmum naſcitur; „ cum ergo cognatio
ſpiritualis ſit qualitas relativa, quæ nequit eſſe inter duo ex-
trema, ideſt nequit eſſe in ſuſcipiente, ſeu baptizante, ni-
ſi ſit etiam in ſuſcepto, ſeu baptizato, & parentibus ejus,
ſequitur aperte, quod ſi ipſam non contrahant Infideles, nec
etiam contrahant Fideles; & hanc ſententiam tuetur mor.
dicus Sotus *in 4. diſt. 42. qu. 1. ar. 3. concluſ. 2. §. poſtremo*
his verbis; Gloſſa *Canonis 1. cauſ. 30. q. 1. illud affirmat;
At vero Divus Thomas id meritiſſime negat, neque in du-
bium revocari debet, quoniam fundamentum cognationis ſpiri-
tualis eſt eſſe ſpirituale, quod per regenerationem Baptiſmi
ſuſcipimus & ideo ſicut non baptizatus baptizans nullam con-
trahit cognationem cum baptizato, ita ex adverſo neque ba-
ptizatus ullam contrahit cum non baptizato.* Sic tenet Bar-
boſa *de poteſt. Epiſcop. p. 2. allegat. 30. num. 34. & poteſt.
Parochi c. 18. n. 27. & Trid. ſeſſ. 24. de ref. Matr. c. 2. nu. 24.
& 25.* Fagnan. *in c. Nobis n. 9. & 10. de Jure patronatus, &
in c. Veniens de cognatione Spirituali n. 14.* Sanchez *Matrim.
lib. 7. diſp. 70.* Riciul. *de Jur. patr. extr. grem. Eccleſ. lib. 2.
cap. 4.* Raynald. *in praxi lib. 21. nu. 157.* Bonacina *de Matrim.
q. 5. par. 5. §. 2.* Gonzalez *in c. Ex litt. 8. de cognat. Spiritual.
n. 6.* Navarr. Valent. Nicolius, Ledeſma Rebuff. Pontius, Re-
ginald. Paſſerin. Roſignolus, La Croix. Henricus *in c. Ve-
niens, de cognatione Spirituali num. 1.* Alexander de Næ-
vo *in c. Contracto, de cognat. Spirit. nu. 13.* Petra *in Con-
ſtit. 5. Honorii III. n. 13.* & alii contra Gloſſ. verb. *Ex
lavacro in c. 1. cauſ. 30. q. 1.* Archidiac. *ibi n. 3.* S. An-
tonino, Roſel. Angel. Cajetan. Vivald. Palu. Tolet. Co-
nich. Averſam, Henriq. & alios.
Immo multi tenent, quod, & ſi contingat Judæum, vel 29
Infidelem deinde converti ad Fidem, & baptizari, nihi-
lominus ex actu geſto in infidelitate non incipiet habere
locum cognatio ſpiritualis, adeoque non impedietur con-
trahere Matrimonium cum baptizato, vel ejus parenti-
bus, & ſimiliter parentes Infideles, ſi convertantur, niſi
aliunde impediantur. Nicolius *lib. 1. Civil. tit. 10. de nu-
ptiis n. 37.* Anton. Ricciul. *loc. cit. n. 7.* Joan. Sanch. *in ſe-
lectis diſp. 40. n. 16.* Alexander de Nævo *in c. Contracto,
de cognat. Spirit. n. 13.* Sotus *in 4. diſt. 42. q. 1. art. 3.* Pe-
trus de Ledeſma *de Matrim. q. 56. art. 1.* Roſignol. *p. 6. de
Baptiſmo q. 6. art. 2. n. 6. & de Matrim. contract. 15. prænot.
10. ſect. 4. n. 38.* La Croix *lib. 6. part. 1. de Baptiſmo num.*
368. & 369. & varii alii. Et rationem ex eo deducunt,
quia quod ab initio invalidum fuit non poteſt tractu tem- 30
poris convaleſcere. *Reg. 18. Juris in 6.* & præcipue quia
nulla Lex invenitur de hoc, & de modo, quo poſtea re-
ſultaret, & convaleſceret cognatio ratione Baptiſmi præ-
teriti. Quidquid autem ſit, dato caſu, quod tales Infide- 31
les ex poſt converterentur, & baptizarentur, & vellent
contrahere cum a ſe ſuſceptis, vel baptizatis, vel cum
iſtorum parentibus, pro tutiori eos conſulerem ad Sanctam
Sedem pro deciſione, & proviſione recurrere, eo quia
contraria opinio defenditur a Gloſſa, Archidiacono, S.
Antonino, & aliis graviſſimis doctoribus *n. 28.* citatis; &
Eccleſia ſine diſtinctione, & limitatione ſtatuit cogna-
tionem inter omnes tales perſonas, ut patet *ex c. Ita di-
ligere 1, cauſ. 30. q. 3.* & *c. Veniens 6. de cognat. Spirit.*
& fere per totum titulum, & *ex c. Nedum 1. & c. Quam-
vis 3. de cognat. ſpirit. in 6. & ex Trid. ſeſſ. 24. de ref. Matr. c. 2.*
Patrinus poteſt eſſe omnis Fidelis ad uſum perfectæ ra- 32
tionis perventus (1), etiamſi eſſet junior filiaſtro adul-
to, & licet adhuc impuber contraheret cognationem ſpi-
ritualem, ut declaravit *Sac. Cong. Conc.* quæ conſulta,
an puella novem annorum levans de ſacro Fonte infan-
tem contrahat cum eo cognationem ſpiritualem? *Reſpon-
dit contractam eſſe cognitionem ſpiritualem non obſtante æ-
tate.* Et hæc ſententia fuit confirmata a Gregorio tertio 33
decimo; qui tamen noluit petitam diſpenſationem conce-
dere, ut refert Fagn. *in c. Ex litteris 8. de cognatione Spiritua-
li n. 16.* & in *c. Veniens eodem tit. n. 18.* aſſerit eamdem Con-
gregationem decreviſſe *eum, qui plena pubertate baptizatum
non præcedit, ſi ut Patrinus eum tetigerit, contrahere cogna-
tionem, quamvis ſecundum naturam illum generare non po-
tuiſſet.*

---

(1) Concilium Rothomagenſe ſtatuit Tit. *De Sacramentis n. 4.* Patrinos eſſe debere *ad minus quatuordecim anno-
rum, aut alterius competentis ætatis* Tom. 15. Concil. edit, Labbean, col, 827.

tuiſſet. Non poteſt autem eſſe Patrinus Infidelis, & qui
non eſt baptizatus, ſicuti non poteſt eſſe Patrinus in Con-
firmatione qui non eſt Confirmatus, textu expreſſo *in c.*
In Baptiſmate, 102. *de conſecrat. diſt.* 4. *in Baptiſmate*, *vel*
in Chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filium ipſe, qui
non eſt baptizatus, vel confirmatus (1). Hæretici ſaltem
licite Patrini eſſe non poſſunt, quia oves non ſunt tra-
35 dendæ lupis, a quibus nulla ſpes probæ educationis in
Fide ſperari poteſt, quæ tamden eſt finis Eccleſiæ in deſi-
gnandis Patrinis, ut patet *ex c. Vos ante* 195. *de conſecr. diſt.*
4. & *Conc. Arelat. VI. can.* 19. *Conc. Meguut' can.* 47. & *Conc.*
Rhemenſ. tit. de Baptiſm §. 3. & *Conc. Mediolan. I p.* 2. *tit. de*
Baptiſmo. Immo *Conc. Rhemenſ. tit. de Baptiſmo* §. 5. expreſſe
prohibet his verbis: *Multo autem minus Hæreticos, vel etiam*
de Hæreſi ſuſpectos ſinat (*Parochus*) *eſſe Fidei ſponſores*.

Patrini licite eſſe non poſſunt excommunicati, nec fa-
36 cinoroſi, aut criminoſi, aut moribus infames. *Ritual. Rom.*
tit. de Patrinis, *Conc. Mediolan. I. p.* 2. *de Baptiſmo*, *Conc.*
Pariſienſ. VI. lib. 1. *c.* 54. quia prohibitum eſt, cum excom-
municatis toleratis habere communionem, præſertim in
Sacris; & criminoſi, ſeu moribus infames plus promit-
tunt deſtructionis, quam inſtructionis in Fide, & pieta-
te, quæ tamen eſt finis Eccleſiæ in deſignandis Patrinis,
ex textibus, & Conciliis allegatis *numero antecedenti*.
Layman *de Baptiſmo c.* 9. *n.* 2. Gobat *tract.* 2. *de Bapt. n.* 555.
Nec Patrini licite, & ordinarie poſſunt eſſe muti, ut
37 ipſos excludunt Ancharan & Fernandez propter *caput Par-*
vuli, *de conſecr. diſt.* 4. ut refert Barboſ. *in Triden. ſeſſ.* 24.
de Reformat. Matrimon. cap. 2. *n.* 11. Nec poſſunt eſſe proprii
38 Parentes infantis baptizandi; *Ritual. Roman. tit. de Patri-*
nis, & conſtat *ex cap. Pervenit*, 1. *cap. Dictum eſt* 4 *cap. De eo*
5. *cauſ.* 30. *de conſecr.* & *ex c. Si vir* 2. *de cognat ſpiritual.* &
docet S. Thomas *q* 67. *art.* 8. *ad* 2. adeoque, ſi extra ne-
ceſſitatem, ac temere Parens propriam prolem ſuſcipiat,
cognationem ſpiritualem cum conjuge contrahat, ideo-
que debitum petere non poſſit, niſi ab Epiſcopo, ſeu ha-
bente facultatem prius diſpenſationem obtineat, ut di-
cunt Herinex *diſp.* 7. *de Baptiſmo q.* 4. *n.* 18. Layman *loc. cit.*
n. 3. Clericat. *c.* 116. *n.* 61. Felix Poteſtas *tom* 1. *p.* 4. *num.*
3005. & alii. Sanchez tamen *lib.* 9. *diſp.* 26. *n.* 7. fatetur
eſſe probabile, quod nequidem petere debitum prohibea-
tur Patrinus communis Filii; & Roſignolus *p.* 2. *de Baptiſ-*
mo q. 6. *de Patrinis art.* 2. *n.* 14. abſolute defendit, quod ſi
Pater, & Mater admitterentur ad ſuſcipiendum proprium
Filium non contraherent cognationem Spiritualem, recte
ſubdens ſic debere omnes tenere poſt Concil. Trid. *loc. cit.*
39 *ſupr. n.* 24. Vide *ibi*. Monachi, & Regulares utriuſque
ſexus nequeunt licite eſſe Patrini, *cap. Non liceat* 103. *de*
conſecrat. diſt. 4. ibi: „ Non licet Abbati, vel Monacho de
„ de Baptiſmo ſuſcipere filios, vel commatres habere:
„ cap. Monachi 104. de conſecrat. diſt. 4. *ibi*: Monachi
„ ſibi compatres, commatreſve non faciant, nec oſcu-
„ lentur fœminas; & c. Placuit 8. cauſ. 16. qu. 2. *ibi*: Pla-
„ cuit communi Concilio noſtro, ut nullus Monacho-
„ rum ... præſumat ... neque filium de Baptiſmo accipe-
„ re, neque aliis qualibuſcumque negotiis ſe implicare,
„ ſit clauſtro ſuo conventus, quia ſicut piſcis ſine aqua
„ caret vita, ita ſine Monaſterio Monachus; ſedeat ita-
„ que ſolitarius & taceat, quia mundo mortuus eſt, Deo
„ autem vivit “. Et *in c. Pervenit* 27. *cauſ.* 18. *q.* 2. ubi
Divus Gregorius ſic ſcribit Valentino Abbati: *Pervenit*
ad Nos, quod in Monaſterio tuo paſſim mulieres aſcendant,
& quod eſt gravius, Monachos tuos ſibi commatres facere; &
ex hoc incautam cum eis communionem habere; ne ergo hac oc-
caſione humani generis inimicus ſua eos (*quo abſit*) *calliditа-*
te decipiat; ideo hujus te præcepti ſerie monemus, ut neque
Mulieres in Monaſterio tuo permittas aſcendere, neque Mona-
chos tuos commatres ſibi facere. Et Concil. Colonienſ. III.
40 *tit. Cenſura c.* 16. ibi: „ Quamvis Religioſis omnibus in-
„ terdictum Sacris Canonibus ſit, ne parvulos in Baptiſ-
„ mo ſuſcipiant, aut nuptiarum conviviis interſint, paſ-
„ ſim tamen hi Canones negliguntur &c. Idcirco Abbati-
„ bus, Prioribus, & Religioſis quibuſcumque ſuſceptio-
„ nem parvulorum in Baptiſmo, & nuptiarum convivia
„ plane interdicimus, quantavis neceſſitate, vel parvu-
„ lis, vel deſponſatis jungantur. Contrarium facientes pro
„ tranſgreſſione, & ſcandalo dato, ſevera pœnitentia de-
„ cernimus caſtigandos. *Concil. Trevirenſ.* c. 11. Religio-
„ ſi ... neque pueros de ſacro Baptiſmi Fonte per ſe,
„ vel per ſuffectas Perſonas ſuſcipere præſumant; *Concil.*
„ *Remenſ.* tit. de Baptiſmo §. 7. *ibi*. Numquam vero Mo-
„ nachus Patrinus, vel Monialis Matrina eſſe queat “.
Et juxta hæc omnia fuit in Rituali Romano Pauli V.
juſſu edito, & publici Juris facto, ſic expreſſe ſtatutum:
Præterea ad hoc etiam munus admitti non debent Monachi,
vel Sanctimoniales, neque alii cujuſvis Ordinis Regulares a
ſæculo ſegregati, ex quibus verbis aperte patet compre-
hendi ſub hac prohibitione, non ſolum Monachos, ſed
quoſcumque alios Regulares, ut cenſet Layman *lib.* 5.

tract. 2. *c.* 9. *n.* 3. Roſignolus *p.* 2. *de Baptiſmo q.* 6. *art.* 2. *de*
Patrinis n. 18. Felix Poteſtas *tom.* 1. *p.* 4. *n.* 3007. & alii paſ-
ſim; Et idcirco hoc munus ſolet interdici omnibus Re-
gularibus in fere cunctis Conciliis Provincialibus, & Sy-
nodis Diœceſanis. Et expreſſe decrevit *Sac. Congr. Concil.*
in Mediolanen. 3 *Octobris* 1671. *ad* 3. *Dub. l.* 27. *Decret. fol.* 224.

Immo a Conciliis Provincialibus & Synodis Diœceſa- 40
nis, nedum hoc munus ſolet interdici Regularibus omni-
bus, ſed & etiam aliis Eccleſiaſticis ſæcularibus. In Con- 41
cilio Provinciali Aquenſi *tit. de Baptiſmi Sacramento*, ſic
præciſe ſtatuitur: *Compater ne adhibeatur Regularis aliquis*,
nec paſſim Clericus ſæcularis Sacris initiatus, aut Beneficium
Eccleſiaſticum obtinens. In Concil. Rhemenſ. *tit. de Baptiſ-* 43
mo §. 7. ſic habetur: *Parochus in ſua Parœcia, & initiatus*
Sacris Ordinibus in ſua reſidentia, vel Beneficii loco pueros de
Sacro Fonte non ſuſcipiant. In Concil. Provincial. Medio- 44
lanen. 11. *ſub Divo Carolo decret.* 17. *ut conſtat ex actis Ec-*
cleſ. Mediolanenſ. p. 4. *tit. Inſtructiones Baptiſmi de caremo-*
niis quæ peracto Baptiſmo ſervantur: ſic præcipitur: *Nec ve-*
ro Monachos Regulares, Clericoſve Sæculares Sacris initiatos
ad infantem de Baptiſmo ſuſcipiendum adhiberi ſinat (Paro-
chus.) Et ſic interdictum reperitur in plurimis aliis Pro- 45
vincialibus, & Diœceſanis Synodis, quæ brevitatis gra-
tia omittuntur, adducendo tantummodo duas ultimas Sy-
nodos in hac Alexandrina Diœceſi celebratas, in quarum
prima celebrata *anno* 1711. *tit.* 4. *de Sacramento Baptiſmi*
decreto 2. ſic præciſe habetur: *Occaſione Viſitationis hujus*
Alexandrina Diœceſis inſpeximus in libris Parochialibus Ba-
ptizatorum contra Ritualis Romani præſcriptum Sacerdotes, &
Clericos Sacris Ordinibus initiatos, fuiſſe interdum adſcriptos,
& admiſſos in Compatres, ſeu Patrinos, & aliquando per Pro-
curatorem etiam moniales in Commatres; Supramemoratos id-
circo non eſſe in hujuſmodi munere admittendos, neque in Sa-
cramento Baptiſmi, neque Confirmationis Parochis mandamus
ſine noſtra expreſſa licentia in ſcriptis ſub pœna aureorum de-
cem pro qualibet vice, & in ſecunda celebrata 1732. *tit.* 6.
de Baptiſmo ſic ſtatuitur: *Prohibeantur a ſuſcipiendo infante*
a Sacro Fonte pro ſponſore, ſeu Patrino, & Matrina Regula-
res Eccleſiaſtici, & Clerici etiam in minoribus conſtituti ſine
expreſſa noſtra licentia.

Novæ additiones ex aliena manu.

PLura de Baptiſmo in hiſce articulis congerit Auctor, 1
quæ non bene explicata, vel magis receptis opinio-
nibus contraria videri fortaſſis poſſunt. Nos brevitati
ſtudentes, quoad prima Lectorem amandamus ad eos, qui
uberes tractatus de Baptiſmo conſcripſere; quoad cetera
vero contenti fuimus pauca verba uncinulis concluſa ſuis
in locis addidiſſe. Reſtat, ut quod Anno Domini 1747. a
SS. Pontifice Benedicto XIV. ſuper Baptiſmi adminiſtra-
tione decretum eſt, hic copioſius ſubnectamus.

Auctor ſane in additionibus a n. 63. ad 86. de Judæo- 2
rum, ſive Infantium, ſive Adultorum Baptiſmo iis con-
tra voluntatem parentum collato locutus eſt juxta eam,
quam Benedictus XIV. anno ſupradicto die 28. Febr. de-
cretalem Epiſtolam Archiepiſcopo Tarſenſi direxit ſuper
hac re incip. *Poſtremo menſe*, in ejus Bullario *tom.* 2. *a*
pag. 186. *ad* 237. in qua hæc continentur:

Cum Antoninus quidam Vivianus domum Hebrææ in- 3
greſſus tres ejus filias, quorum major 12. annos non ex-
cedebat, baptizaſſet, conſultus Pontifex fuit a præfato
Archiepiſcopo, Romæ Vicegerente, de hoc Viviani fa-
cinore, & de baptizatarum puellarum educatione; *Bened.*
XIV. epiſt. Poſtremo menſe, *n.* 1.

Quoniam facta hujuſmodi frequenter audiuntur; *ibid. n.* 4
2. ideo illis proſpecturus materiam dividit Pontifex in
duas partes, in quarum prima diſcuſſurus ſit, an invitis
parentibus Hebræi infantes baptizari licite poſſint? Quan-
do id liceat? Cum non liceat, ſit ne ratus, an irritus
Baptiſmus impertitus? Quid in praxi obſervandum? Et
quomodo collatio Baptiſmi ſit probanda? In altera vero
Adultorum baptiſmate loquuturus; *ibid. n.* 3.

Quoad infantes Hebræorum, adductis DD. opinioni- 5
bus, negat, eos poſſe reluctantibus parentibus baptizari;
ibid. n. 4. 5. & 6. Ac varios excipit caſus 1. Si ii ſint 6
in mortis extremo diſcrimine conſtituti, 2. Si a parenti- 7
bus projecti diſtitutique inveniantur; *ibid. n.* 83. Si ex- 8
poſiti, etiam repetantur poſtea a genitoribus, qui eo ca- 9
ſu patriam amittunt poteſtatem; *ibid. n.* 9. Hic obiter,
& qui vere expoſiti dicantur; *ibid. n.* 10. & quam ſer-
vitutem Hebræi ſerviant, *ibid. n.* 11. & quare in ditione 10
Eccleſiaſtica habitare permittantur; *ibid. num.* 12. & 13. 11
Pontifex ſapientiſſime ſuo more explicat.

Tranſit deinde ad Tutores, quorum, deficientibus pa- 12
rentibus, conſenſum ad Infantium Baptiſmum requiri;
ib. n. 14. & ſi eorum Pater Chriſtianus fiat, Matris diſſen- 13
ſum non officere *ib. n.* 15. & viceverſa nec diſſenſum Pa- 14
tris attendendum, ſi Mater Chriſtiana conſentiat expo-

 nit,

(1) In Concil. Aquenſi ann. 1585. Tit. *De Baptiſmi Sacramento* hoc ſtatutum legitur: *In Baptiſmo Compater ne ſit*,
qui Sacro Chriſmate confirmatur non eſt. Idem docet S. Antonin. 3. p. tit 14. cap. 3. §. 1. his verbis: *ut debilis accedens*
baptizandus, ad hoc debet ſuſtentari ab alio, qui tamen ſit Chriſmatus. Et firmat Romanum Rituale.

nit, *ib. n* 16. immo nec diſſenſum Matris, ſi mortuo jam
Patre, avus paternus nepotem baptizari permittat; *ib. n.* 17.

16 Si Pater filios Chriſtianos fieri, velit, poſtmodum ve-
ro eum pœniteat, poterunt, ſi infantes, baptizari, ſi
adulti, catechizari, ut eorum voluntas exploretur;
ibid. n. 18.

17 Infidelium filii a parentibus ob ſuperſtitionem aliquam
ſacro Lavacro mundari permiſſi, non ut Chriſtiani fiant,
non ideo haud regenerantur; *ibid. n.* 19. quicquid ſenſe-
18 rit Synodus anno 1148. ſub Patriarcha Luca habita; *ibid.*
19 *n.* 20. In praxi vero non licet eos baptizare, ſi in pa-
rentum infidelium poteſtate ſint relinquendi, ſecluſo ta-
men imminentis articulo; *ibid. a n.* 21. *ad* 24.

20 Baptiſmus Hebræis infantibus impertitus licet illici-
te, ratus ille erit, non irritus, non obſtante ſingulari
Durandi opinione; *ibid. n.* 26. *&* 27.

21 Hebræorum infantes illicite baptizati, e manu paren-
tum ſunt recuperandi, & a Chriſtianis educandi; &, ſi
poſtea a Fide deſciverint, pœnis coercendi; *ibid. n.* 28.
29 *&* 29. Nec attendenda Calderini opinio, qui exiſtimavit,
eos parentibus ſub cautione reſtituendos; *ibid. n.* 29. *&* 30.

23 Qui illicite Hebræorum infantes baptizavit, quod id
fecerit, quod Eccleſia vetat, Judicis arbitrio erit pu-
niendus. Baptiſmi autem comprobando, unius ſufficit te-
24 ſtimonium, ſi teſti fides prudenter adhiberi poſſit, aut ſi
idem teſtetur, qui baptizavit; *ibid. n.* 31.

25 Hæc quoad infantes; quoad adultos vero, qui regula-
26 riter tales ſunt cenſendi ſeptennio expleto; *ibid. n.* 32.
his petentibus Baptiſmus non eſt denegandus, ſi de eo-
27 rum perfecto rationis uſu non dubitetur; alias Sacra-
mentum eſſet differendum, & petentes retinendi, & in-
28 ſtruendi; *ibid. n.* 33. 34. *&* 35. & parentum conſenſus non
29 attenditur; *ibid. n.* 36. *&* 37. Iis non obſtantibus, quæ a
Carolo Magno Imper., & a Siſebuto Hiſpaniæ Rege facta
ſunt, quorum is Saxones Idololatras, hic Hebræos vi ad
Baptiſmum recipiendum compulere; *ibid. n.* 38. *&* 39. Nam
30 ad hoc, qui Fidelis nunquam fuit, vi nunquam erit com-
31 pellendus: *ibid. n.* 40. Sed adultus tantum recipiendus,
qui petat, & idoneus inveniatur; *ibid. n.* 41.

42 Tandem inquirit Pontifex, quid dicendum de adultis,
quibus non petentibus Baptiſmum impertitus ſit? Eos
quidem retineri oportere ait, inquirere a quo, & quo-
33 modo fuerint baptizati, & inſtruere, *ibid. n.* 42. Si vero
diſſentiiſſe ex probationibus comperiantur, non obſtante
Gloſſa in *Canon. Soles*, *de Conſecr. diſt.* 4. invalidum de-
clarandum erit juxta S. Thomam baptiſma iis collatum;
34 *ibid. n.* 43. Quare debent interrogari, quo animo non po-
ſtulatum acceperint Sacramentum; *ibid. n.* 44. Si enim
35 voluntate lavacrum Eccleſiæ proprium accipiendi erit va-
36 lidum; *ibid. n.* 45. Idem dicendum ſi nulla præſenti vo-
luntate id faciendi, ſed antecedenti tantum, non retra-
37 ctata; *ibid. num.* 46. Si vero vultu compoſito, at mente
38 alieniſſima acceſſerint, ac ideo neutra voluntate invali-
dum erit; *ibid. n.* 47. *&* 48. Tandem ſi adultus ad Baptiſ-
39 mum vi adigatur, & licet vi adactus, tamen accedat,
valide baptizatur; Si ipſi reluctanti baptiſmus admini-
ſtretur, erit invalidus *ibid. n.* 49.

40 Ut autem probetur voluntas adulti, quæ fuerit, cum
Baptiſmum ſuſcepit, is primo eſt audiendus, non tamen
credendus, niſi ejus dicta comprobent circumſtantiæ; *ibid.*
n. 50. Ex quibus ſi evincatur, nullam ei fuiſſe volunta-
41 tem hortandus eſt, ut rite ſuſcipiat Sacramentum; ſi no-
42 lit, remittendus. In dubio vero, erit baptizandus ſub
conditione; juxta S. Thomam; *ibid. n.* 51. Et taliter baptiza-
43 tus tenebitur Chriſtianam Fidem obſervare; *ibid. n.* 52.

44 Hic Pontifex antequam Epiſtolæ finem imponat, alia du-
bia circa hanc materiam ſolvere opportunum exiſtimat.
ibid. n. 53.

45 Cum a vico ſit evocandus Hebræus, Chriſtianiſque tra-
dendus, qui nuncio haud dubio delatus eſt deſiderare Ba-
ptiſma, quandonam hæc denunciatio minime dubia erit
46 habenda; *ibid. n.* 54. Reſp. Licet unus teſtis regulariter
non ſufficiat, hoc tamen varias habet limitationes, reci-
pieturque in caſu noſtro teſtis ſive vir, ſive mulier, cla-
47 ris ſuffultus indiciis, & conjecturis; *ibid. n.* 55. Dummo-
48 mo ſit notæ probitatis & fide. Oportet deinde teſtem vel
teſtes examinare, & ſi duo in omnibus concordent; He-
49 bræus erit ad Catechumenorum domum evocandus: ſin
minus, Judex Hebræi voluntatem explorabit, ut vel ad
vicum remittat, vel ad Catechumenos amandet; *ibid. n.*
56. Hoc decretum eſt a Congregatione S. Officii an. 1727.
Bened. XIII. approbante: *ibid. n.* 57.

50 Altera quæſtio pertinet ad Sponſas, & Conjuges ab
51 eorum viris Fidei oblatis Chriſtianæ. Notandum autem
primo; ſtatim ac vir Sacros Lavacro inunctus ad ſecundas
nuptias tranſit primum ſolvi matrimonium cum Hebræa
non baptizata, licet de hac ab aliquibus dubitetur, an
52 ideo libera evadat; *ibid. n.* 58. 2. Notandum, apud He-
bræos Sponſum in Sponſam auctoritatem majorem habe-
53 re, quam apud Chriſtianos: *ibid. n* 50. Ideo Hebræorum
54 nulla querela eſt, ſi Sponſus aut vir, Sponſam, vel mu-
55 lierem ad fidem offerat; Et hæc oblatio non erit ab Ec-
cleſia rejicienda. *ibid. n.* 58. *&* 59. Conqueruntur autem
Hebræi, aliquando ficticia eſſe Sponſalia, ut poſſit quis
virginem apud nos ducere, quam apud eos nunquam for-
taſſe duxiſſet: *ibid. n.* 60. & per hoc dutam exiſtimant
virginis e vico extractionem, & in domo Catechumeno- 56
rum per quadraginta dies detentionem: *ibid.*

Hic Pontifex ſuam Eccleſiaſticam eruditionem oſtendit, 57
de Hebræorum Sponſalibus tam ex eorum Scriptoribus,
quam ex Rabbinorum dictis diſſerens: decernitque, ſi de
contractis Sponſalibus ea argumenta adſint, quæ apud
Chriſtifideles ſufficiant, virginem eſſe evocandam, & ex- 58
plorandam. Si vero probationes, etiam apud Hebræos
contracta ſponſalia evincant, tunc ſtatim domui Cate-
chumenorum Præpoſitis eſſe tradenda. Vide *ibid. a num.*
61. *ad* 70.

Suppoſitis tandem Hebræorum fradibus, qui Hebræum 59
Chriſtianam fidem amplecti cupientem alio mittunt, de-
ſponſatam virginem alteri matrimonio conjungunt, ſpon-
ſalium probationes occultant; vigilantem Eccleſiaſticum
Judicem eſſe oportere ac pœnis etiam Hebræos in Officio 60
ab eo continendos, ſedulo inculcat, *ibid. n.* 71.

Hæc ſunt, quæ ab hac Decretali Epiſtola extraxiſſe opus
fuerat, ut de Baptiſmo tractationi coronis imponeretur.

BARBITONSORES. Vide verb. *Feſta, Feſtivitates n.* 122.
BEATIFICATIO, BEATUS. Vide verb. *Veneratio Sanctorum.*

BELLUM.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt ejus eſſe, Diviſionem, & Juſtitiam.

SUMMARIUM.

1 *Bellum differt a ſeditione, rixa, & Duello: Bellum quid ſit?*
2 *Quid ſit ſeditio?*
3 *Quid ſit rixa?*
4 *Quid ſit Duellum.*
5 *Bellum aliud eſt juſtum, & aliud injuſtum.*
6 *Bellum juſtum quale ſit?*
7 *Bellum injuſtum quale ſit?*
8 *Bellum juſtum eſt duplex, unum defenſivum, & alterum offenſivum.*
9 *Bellum juſtum defenſivum quale ſit?*
10 *Bellum offenſivum ad hoc ut ſit juſtum tres potiſſimum conditiones requirit.*
11 *Prima conditio qualis ſit?*
12 *Qualis ſit ſecunda?*
13 *Et qualis ſit tertia?*
14 *Priuſquam bellum inſtituatur debet proponi, & indicari cauſa parti adverſæ, quæ ſi offerat convenientem ſatisfactionem, debet acceptari. nec poteſt juſte bellum inferri, niſi neganti ſatisfactionem uſque ad n.* 17.
18 *Aſſignantur præcipuæ juſtæ cauſæ in particulari propter quas poteſt bellum indici, & inferri uſque ad* 28.
29 *Bellum non poteſt eſſe ex utraque parte juſtum materialiter, & a parte rei.*
30 *Poteſt tamen ex utraque parte eſſe juſtum formaliter.*
31 *Licet ſufficiat opinio probabilis pro juſtitia belli, ſi tamen juſtitia manet æqualiter dubia, & alter ſit in poſſeſſione, non licet ei bellum indicere.*
32 *Subditi in dubio pro juſtitia belli pro Rege ad bellum eos vocante, poſſunt ei parere, & militare, dummodo certo non conſtet cauſam eſſe injuſtam.*

BEllum proprie dictum differt a ſeditione, rixa, & duel-
lo, quia bellum eſt pugna multitudinis contra mul-
titudinem extraneam. Seditio eſt pugna multitudinis con-
tra multitudinem ejuſdem Reipublicæ, ſeu Communita- 2
tis. Rixa eſt pugna paucorum contra paucos. Et Duel- 3
lum eſt pugna ſingularis unius contra unum. *Eſt in re* 4
communis. Bellum aliud eſt juſtum, & aliud injuſtum. 5
Bellum juſtum eſt publica armorum aſſumptio ſolo animo 6
Reipublicæ tuendæ, vel vindicandæ facta; Colligitur *ex c.*
Dominus noſter 2. *cauſ.* 23. *q.* 2. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic
præciſe dicitur: *Juſta autem bella definiri ſolent, quæ ulciſcun-*
tur injurias, ſi qua gens, vel Civitas, quæ bello petenda eſt, vel
vindicare neglexerit, quod a ſuis improbe factum eſt, vel reddere
quod per injuriam ablatum eſt. Bellum injuſtum eſt publica ar- 7
morum aſſumptio ſola nocendi cupiditate, ulciſcendi cru-
delitate, rebellandi feritate, aut dominandi libidine; vel
alio ſimili animo facta; Colligitur *ex c. Quid culpatur* 4.
cauſ. 23. *quæſt.* 1. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic habetur:
Nocendi cupiditas, ulciſcendi crudelitas, impacatus, atque im-
placabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & ſi
quæ ſimilia his ſunt, quæ in bellis jure culpantur.

Bellum juſtum eſt duplex; Unum defenſivum, & alte- 8
rum offenſivum. Bellum juſtum defenſivum eſt, quo vis 9
per injuriam illata vi repellitur; Et hoc non ſolum publica,
ſed etiam privata auctoritate cuilibet eſt omni Jure permiſ-
ſum, cum cuilibet liceat omni Jure vim vi repellere, & ſe,
ſua-

ſuaque, rueri ut habetur *in l. 3. de Juſtitia, & jure.*
10 Bellum offenſivum eſt, quo vis infertur injuriæ vindi-
candæ cauſa; & ad hoc, ut ſit juſtum tres potiſſimum
requiruntur conditiones, ex communi cum S. Thoma 2.
2. *q. 49. art. 1. in corpore*, ubi ſic habet; *Ad hoc quod
aliquod bellum ſit juſtum, tria requiruntur.* Prima conditio
11 requiſita eſt legitima Principis ſupremi auctoritas. *Primo
quidem*, dicit S. Doctor, *auctoritas Principis, cujus manda-
to bellum eſt gerendum; non enim pertinet ad perſonam pri-
vatam bellum movere, quia poteſt jus ſuum in Judicio Supe-
rioris proſequi.* Et hæc prima requiſita conditio colligitur
ex c. Quid culpatur 4. cauſ. 23. qu. 3. ubi verbis S. Au-
guſtini ſic habetur. *Ordo tamen ille naturalis mortalium
paci accommodatus hoc poſcit, ut ſuſcipiendi belli auctoritas,
atque conſilium penes Principes ſit.* Secunda conditio requi-
12 ſita eſt cauſa juſta; *Secundo*, dicit S. Doctor *requiritur ju-
ſta cauſa, ut ſcilicet illi, qui impugnantur propter aliquam
culpam impugnationem mereantur*; & hæc ſecunda requiſi-
ta conditio colligitur *ex c. Dominus noſter 2. cauſ. 23. q.
2.* ubi ex verbis S. Auguſtini ſic habetur: *Juſta autem
bella ſolent definiri, quæ ulciſcuntur injurias, ſi qua gens,
vel Civitas, quæ bello petenda eſt, vel vindicare neglexerit
quod a ſuis improbe factum eſt, vel reddere quod per inju-
riar ablatum eſt, &c. Juſtum eſt 1. cauſ. 23. qu. 2.* ubi ex
verbis S. Iſidori ſic habetur: *Juſtum eſt bellum, quod ex
edicto geritur de rebus repetendis, aut propulſandorum hoſtium
13 cauſa.* Tertio requiſita conditio eſt recta intentio; *Ter-
tio*, dicit S. Doctor, *requiritur; ut ſit intentio bellantium
recta, qua ſcilicet intenditur vel ut bonum promoveatur, vel
ut malum vitetur*; & hæc tertia requiſita conditio colligitur
ex cap. Apud veros 6. cauſ. 23. q. 1 ubi ex verbis S. Au-
guſtini ſic habetur; *Apud veros Dei cultores etiam ipſa
bella peccata ſunt, quæ non cupiditate, aut crudelitate, ſed
pacis ſtudio geruntur, ut mali coerceantur, & boni ſubleven-
tur.*
14 Illis tribus intervenientibus conditionibus poteſt juſte
bellum inſtitui; cum hoc tamen, quod priuſquam bellum
inſtituatur, debet proponi, & indicari cauſa parti ad-
15 verſæ, quæ ſi offerat convenientem ſatisfactionem, debet
acceptari, nec poteſt juſte bellum inferri, niſi negata ſa-
16 tisfactione; Bellum enim debet ſemper eſſe ultimum re-
medium injuriæ vindicandæ, vel Juris recuperandi, quia
bellare non voluntatis, ſed neceſſitatis eſt; *cap. Noli 3.
cauſ. 23. q. 1.* ubi ex verbis S. Auguſtini, ſic præciſe
habetur: *Pacem debet habere voluntas, bellum neceſſitas*,
propter ingentia mala, quæ ſecum affert bellum, cum
ſit perditio ſubſtantiæ corporis, & animæ, *ut in Authent.
de armis in princip.* & notat Gloſſ. 1. *in l. unic. Cod. pu-
blica lætitia lib. 12. & ex annotat. ad dec. 29. n. 9. p. 8. Ro-
tæ Roman. Bellum vere Bellua eſt, & omnia devorat.* Et per
hoc ſic præcipit Deus *Deuter. 20. n. 10. Si quando acceſ-
ſeris ad expugnandam Civitatem, offeres ei primum pacem.*
Et *Jud. 20. n. 12. Filii Iſrael miſerunt nuntios ad omnem
Tribum Beniamin, ut traderent viros de Gabaa ad ſatisfa-
17 ciendum injuria illata uxori Levitæ priuſquam bellum infer-
rent.* Et quod bellum antequam inſtituatur, debeat prius
indici, habetur *ex c. Juſtum eſt 1. cauſ. 23. q. 2.* ubi ex
verbis S. Iſidori ſic dicitur: *Juſtum eſt bellum, quod ex
edicto geritur*, & Gloſſ. ibi: *Edicto, in codicibus Iſidori, &
in manuſcriptis legitur ex prædictis, citat enim Ciceronem ex
libris de Rep. qui negat, juſtum eſſe bellum, niſi denuncia-
tum, niſi indictum.*
18 Ut autem ab omnibus præ oculis habeantur juſtæ cau-
ſæ in particulari, propter quas poteſt bellum indici, &
19 inferri, ſatius duxi hic præcipuas adducere. Primo, ut
recuperetur Civitas, vel Provincia ab hoſtibus capta,
texto claro *in c. Juſtum eſt 1. cauſ. 23. qu. 2.* ibi: *Juſtum
eſt bellum, quod ex edicto geritur de rebus repetendis, aut
propulſandorum hoſtium cauſa.* Secundo ut Subditi, & Va-
20 ſalli rebelles ad debitam obedientiam redigantur: *Qui
enim reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit; ad Roman. c.
13. n. 2.* & habetur exemplum *in 3. Reg. c. 20. num. 21.*
ubi fuit inſtitutum prælium contra Abelam Davidi re-
bellem, ibi; *Homo de Monte Ephrahim Seba, filius Bochri
cognomine, levavit manum ſuam contra Regem David: tra-
dite illum ſolum, & recedemus a Civitate.* Et expreſſe ha-
betur *in c. Noli 3. cauſ. 23. qu. 1.* his præciſis verbis San-
cti Auguſtini; *Rebellanti, & reſiſtenti violentia redditur*;
Et hæc ratio movendi bellum tamquam legitima iterum

comprobatur auctoritate ejuſdem Divi Auguſtini *c. Quod
culpatur 4. cauſ. 23. q. 1.* Tertio, ut obtineantur, quæ
Jure gentium permiſſa ſunt, & per injuriam denegan- 21
tur, ut eſt V.G. tranſitus ſine mora, & ſine nocumento
per unam Regionem in aliam, & ob hanc cauſam Iſrae-
litæ juſtum bellum moverant contra Amorrhæos; *Nu-
mer. c. 21. n. 21. & ſeq.* & pro juſto laudatur *in c. No-
tandum 3. cauſ. 13. qu. 2.* præciſis illis verbis S. Auguſti-
ni *Notandum eſt ſane quemadmodum juſta bella gerebantur a
filiis Iſrael contra Amorrhæos, innoxius enim tranſitus dene-
gabatur, qui Jure humanæ ſocietatis æquiſſime patere debebat.* 22
Quarto, ad vindicandam gravem contumeliam Principi,
vel Reipublicæ illatam, ut fecit David, *c. Regum c. 10.
n. 4. & ſeq.* contra Hanonem Regem Ammonitarum pro
illata injuria ſuis Legatis in radendo dimidiam partem
barbæ eorum, & præcidendo veſtes eorum medias uſque
ad nates. Quinto, ad ultionem ſumendam de Rege, vel 23
Republica, qui hoſti injuſtum bellum gerenti auxilium
præbet, ut fecit pariter David contra Syriam Damaſci
auxilium ferentem Adarezer Regi Soba, *2. Reg. c. 8. n.
5. Venit quoque Syria Damaſci, ut præſidium ferret Adare-
zer Regi Soba: & percuſſit David de Syria viginti duo mil-* 24
lia virorum. Sexto, ad vindictam ſumendam contra eos,
qui injuſte prohibent, ne puniantur rei, & nocentes,
quos puniri Reipublicæ multum intereſt, ut patet *Judic.
c. 20. num. 8. & ſeq.* de bello moto a reliquis Tribubus
Iſrael contra Tribum Beniamin, quia nolebat puniri ho-
mines de Gabaa, qui immane ſcelus commiſerant in uxo-
rem Levitæ: ibi: *Et poſſumus pugnare contra Gabaa Benia-
min, & reddere ei pro ſcelere, quod meretur.* Septimo, ad
vindicandos eos, qui cum Rege, vel Republica initum
fœdus violarunt gravi illius damno, & dedecore, ut pa-
tet *4. Reg. c. 3. n. 5. & ſeq.* ubi ut præciſe dicitur in
ejus Summario, *ob prævaricatum a Rege Moab fœdus, quod
cum Rege Iſrael Rex Juda, & Rex Edom.* Octavo, ut ſo-
ciis, & confœderatis auxilium juſtum feratur, ut fecit
Abram *Geneſis cap. 14. n. 14. & ſequent.* pro ſibi confœ- 25
ratis Regibus Sodomorum, & Gomorrhæ, & Lot filio
Fratris ſui, ibi: *Hi enim pepigerant fœdus, cum Abram.
Quod cum audiviſſet Abram, captum videlicet Lot fratrem
ſuum, numeravit expeditos vernaculos ſuos trecentos decem &
octo & perſecutus eſt eos uſque Dan, & diviſis ſociis irruit
ſuper eos nocte, percuſſitque eos.* Nono, licitum eſt bellum 27
contra Hæreticos, aut ſubditos lapſos in Hæreſim, &
alios ſecum trahentes, atque diſſenſiones, & rebelliones
in Regno, vel Provincia excitantes, ut colligitur ex *c.
Quid culpatur 4. cauſ. 23. q. 1.* Decimo, licet bellum in- 28
dicere Infidelibus, ſi prædicationem Evangelii impediant,
& Prædicatoribus Fidei tranſitum ad alias Provincias de-
negent, quia ſic faciunt contra Jus, quod a Chriſto ha-
bet Eccleſia evangelizandi ubique; *Marci 16. n. 15. Eun-
tes in mundum univerſum, prædicate Evangelium omni Crea-
turæ.* Bellum licet non poſſit eſſe ex utraque parte ju-
ſtum materialiter, & a parte rei, quia realiter, & a par- 29
te rei ſoli uni parti poteſt competere Jus; poteſt tamen
ex utraque parte eſſe juſtum formaliter, quatenus unus
certo judicat habere Jus certum ad rem, & revera ha- 30
beat; & alter certo judicat idem, ſed cum invincibili
ignorantia juris certi alterius; Cum enim ex utraque
parte facta diligenti diſcuſſione poſſint eſſe cauſæ, & ra-
tiones probabiles de jure, vel injuria, poteſt ab utraque
parte juſte bellum inſtitui, quia quilibet in praxi tuto
ſequitur opinionem ſibi vere probabilem, (*) *Sic* cum
praxi Doctores communiter. *Licet autem ſufficiat* opi- 31
nio probabilis pro juſtitia belli; ſi tamen juſtitia maneat
æqualiter dubia, & alter ſit in poſſeſſione, non licet ei
bellum indicere, cum melior ſit conditio poſſidentis:
Subditi autem in dubio de juſtitia belli pro Rege ab bel-
lum eos vocante præſumere, eique parere & militare poſ- 32
ſunt, dummodo certo non conſtet, cauſam eſſe injuſtam;
habetur expreſſe *in c. Quid culpatur 5. cauſ. 23. q. 1.* ubi
ex verbis S. Auguſt. ſic dicatur: *Vir Juſtus, ſi forte ſub
Rege homine etiam ſacrilego militet, recte poteſt illo jubente bella-
re, ſi vice pacis ordinem ſervans, quod ſibi jubetur, vel non eſſe
contra Dei præceptum, certum eſt, vel utrum ſit, certum non eſt;
ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocen-
tem oſtendat ordo ſerviendi*, & ratio eſt quia: ut dicit Gloſſa
hic: *In dubiis ſemper eſt obediendum .... quia licet Dominus
peccet præcipiendo, tamen ſubditus non peccat obediendo.*

(*) Non omnes fortaſſe Juriſconſulti, ne quid de Sacris verſque Theologis dicam, huic ſubſcribent Sententiæ, pone videlicet bellum inſtitui ab eo qui opinione duntaxat probabili pro ejus juſtitia ducitur. Sane Grotius Juriſperitorum facile princeps, contrarium ſtatuit, firmatque *l. 2. de Jur. Bell. & Pac. c. 23. §. 4.*, ubi poſteaquam ex Ariſtotile probabilia eſſe ait, *quæ omnibus videntur, aut pluribus, aut certe Sapientibus*, proſequitur: *Sicut in facti quæſtionibus id pro vero habetur, unde plures maximeque idonei ſtant teſtes, ita ſententiarum eas ſequendas, quæ plurimis præſtantiſſimiſque nitantur auctoribus.* Affert veterum Romanorum Chriſtianorumque exemplum: *Sic Romani veteres, nonniſi conſulto collegio Fecialium ad id inſtituto; Imperatores Chriſtiani vix niſi auditis Epiſcopis, bella ſuſcipiebant.* Tandem §. 5. regulam perhibet generalem; *Accidere autem*, inquit, *in multis controverſiis poteſt, ut ab utraque parte favorabilia ſe oſtendant argumenta, ſive intrinſeca, ſive ab aliorum auctoritate*, Quid tum facto opus eſt? Reſpondet Vir Clar. *Id cum accidit, ſi res mediocres ſunt, de quibus agitur, videtur vitio carere poſſe electio in utramvis partem ceciderit. At, ſi de re magni momenti .... præferenda eſt pars tutior.* Hoc dato principio: concludit §. 6. *Maximi momenti eſt bellum, ut, ex quo mala plurima etiam in innocentes ſequi ſoleant. Ideo inter Sententias alternantes vergendum ad pacem.*

Articulus II.

Quo ad ea quæ circa bellum debent, & juſte poſſunt, vel non poſſunt Reges, & Principes.

SUMMARIUM.

1 *Primo debent Reges antequam bellum incipiant ſe certificare cum Conſiliariis, Canonicis, & Theologis de ejus juſtitia, & gravi cauſa.*

2 *Secundo intellecta ab ipſis belli juſtitia, & a ſe coram Deo examinata, & pro tali cognita, debent Reges illam proponere parti adverſæ, quæ ſi offerat competentem ſatisfactionem pro injuria, non poſſunt bellum inſtituere.*

3 *Tertio Reges ad muniendam Civitatem, vel Fortalitium ædificantes in fundo alicujus particularis, tenentur huic compenſare pro rata.*

4 *Quarto tenentur Reges injuſtum bellum moventes, reſtituere univerſa, quæ ſurripiunt.*

5 *Quinto tenentur Reges injuſtum bellum moventes, abſolvere a juramento eos, quos fecerunt jurare.*

6 *Sexto tenentur Reges datam publicam fidem ſervare.*

7 *Poſſunt Reges primo licite repreſſalias concedere cum ſequentibus conditionibus.*

8 *Prima eſt ut certo conſtet incolas alterius Provinciæ, vel Regni feciſſe injuriam, vel damnum intuliſſe.*

9 *Secunda ut alter Rex, vel Reſpublica ad hoc moniti ſatisfacere culpabiliter recuſent, vel negligent.*

10 *Tertia ut non inferatur plus damni, quam juſta ſatisfactio requirit.*

11 *Quarta ut non concedantur in perſonas Eccleſiaſticas.*

12 *Secundo poſſunt Reges in bello juſto fœdera inire cum Infidelibus & Hæreticis, dummodo ſint in ſumma neceſſitate, & abſit ſcandalum, & periculum Fidei.*

13 *Tertio poſſunt Reges in bello juſto Civitates incendere, ſi aliter capi non poſſint, quamvis multi innocentes cum nocentibus occidantur.*

14 *Quarto poſſunt Reges in bello juſto repetere expenſas pro recuperatione factas, & hoſtibus victis poſſunt licite tributa imponere in compenſationem, & pœnam.*

15 *Quinto poſſunt Reges bellum inſtituere pro recuperatione bonorum, & rerum Eccleſiæ.*

16 *Non poſſunt Reges primo inſtituere bellum ſine gravi neceſſitate.*

17 *Secundo non poſſunt bellum indicere ex nocendi cupiditate, vel ulciſcendi crudelitate, vel dominandi libidine.*

18 *Tertio non poſſunt Reges in bello ab aliis juſte moto, & a ſe etiam pro juſto cognito, ſe armis defendere.*

19 *Quarto non poſſunt Reges Militibus juſta ſtipendia & neceſſaria denegare, ſeu culpabiliter retinere.*

20 *Hinc ſi defectu neceſſarii ſtipendii Milites in bello compellantur ad injuſtas rapinas, & alia damna innocentibus inferenda, tenentur ad omnium reſtitutionem.*

1 REges primo debent, antequam bellum incipiant omni
diligentia curare, ut certi ſint de ejus juſtitia, &
gravi cauſa, nam ante talem diligentem conſultationem,
& judicium de juſtitia, bellum aggredi nulla recta inten-
tione formali cohoneſtari poteſt, ſed moralis temeritas,
& injuſtitia eſt, adeoque pro hac cognoſcenda belli juſti-
tia præſtat habere non tantum peritos, ſed etiam probos
Conſiliarios, non ſolum Civiles, ſed etiam Canoniſtas,
& Theologos, a quibus omnibus curent juſtitiam belli ſe-
cundum Leges Canonicas, & Evangelicas examinari, &
libere pro conſcientia edici; Non, ut Achab, qui no-
lens, veridicum Micheam audire, ſed ſolum falſarios adu-
2 latores, in bello miſere petiit; 3. *Reg. cap.* 22. Secundo,
intellecta a Conſiliariis, Canoniſtis, & Theologis belli
juſtitia, & a ſe etiam coram Deo examinata, pro tali
cognita, debent Reges illam proponere, & indicare parti
adverſæ, quæ ſi offerat competentem ſatisfactionem pro
jure, vel pro injuria, non poſſunt bellum inſtituere, quia
ex cap. Noli 3. *cauſ.* 23. *qui* 1. *Pacem debet habere voluntas,*
bellum neceſſitas. Tertio Reges ad muniendam Civitatem,
3 vel Fortalitium ædificantes in fundo alicujus particula-
ris, tenentur huic compenſare pro rata, itaut omnes
æqualiter ferant damnum, quia licet privati teneantur
ſubvenire neceſſitati communi; tamen tantum tenentur
ſecundum juſtitiam diſtributivam & æqualiter ad alios.
Molina *de juſtitia t.* 9. *diſp.* 47. *circa med.* Card. de Lugo
4 *de juſtitia diſp.* 6. 61. & alii paſſim. Quarto tenentur Re-
ges injuſtum bellum moventes, reſtituere univerſa, quæ
occupant, & ſurripiunt; *cap. Sicut* 29. *de Jurejurando.*
Quinto tenentur Reges injuſtum bellum moventes, ab-
5 ſolvere a juramento eos, quos fecerunt jurare, *cit. cap.*
Sicut 29. *de Jurejurando §. Juramentum*, Sexto tenentur
6 Reges datam publicam Fidem ſervare hoſtibus ſuis etiam
in bello injuſto; *cit. cap. Noli*, ubi ex verbis S. Auguſti-
ni ſic præciſe habetur: *Fides quando promittitur, etiam ho-*
ſti ſervanda eſt, contra quem bellum geritur.
8 Poſſunt Reges primo licite repreſſalias concedere his
8 conditionibus: Prima eſt, ut certo conſtet incolas alte-
9 rius Provinciæ, vel Regni feciſſe injuriam, vel damnum
intuliſſe. Secunda, ut alter Rex, vel Reſpublica de hoc
moniti ſatisfacere culpabiliter recuſent, vel negligant.
Tertia, ut non inferatur plus damni, quam juſta ſatis-
factio requirit. Quarta, ut non concedantur in perſonas 10
Eccleſiaſticas, quia repreſſalia concedi, & extendi contra
Perſonas Eccleſiaſticas, vel eorum bona eſt Prohibitum
ſub pœna Excommunicationis ipſo Jure lata in perſonas
particulares, & Interdicti in Communitatem, niſi talis
præſumpta licentia intra menſem poſt diem conceſſionis
revocetur, *cap. unic. de injuriis in* 6.

Secundo poſſunt Reges in bello juſto fœdera inire cum 12
Infidelibus, & Hæreticis, dummodo ſint in ſumma neceſ-
ſitate, & abſit ſcandalum, & periculum Fidei, S. An-
toninus 3. *part. tit.* 4. *cap.* 2. §. 11. *Puto infideles pacificos,*
non habentes guerram active, nec paſſive nobiſcum, imminente
neceſſitate licite poſſe vocari: aliter non; Sic etiam ſentit Ni-
colaus de Lyra *in* 1. *n.* 1. *Reg.* 18. de Davide loquens his
verbis: *In tali bello* (ideſt Davidis contra Saul) *juſto pote-*
rat licite uti Philiſthinorum, qui erant infideles, conſortio, &
auxilio ... nec peccaſſet David, ſi habebat juſtum bellum con-
tra Saul, quod potuit eſſe ... poterant enim ipſi Filii Iſrael
cum Philiſtæis facere, etſi non fœdera perpetua, tamen tre-
guas ad tempus, & juramento firmare. Et eſt communior
Doctorum, quod hoc per ſe liceat, quamvis in praxi,
ratione circumſtantiarum vix unquam, ut cum multis
docet Diana *t.* 2. *poſt p.* 10. referens exemplum cujuſdam
Regis, qui moriens dicebat: *Perii, quia volui eſſe fœdera-*
tus ei, qui hoſtis eſt Chriſtiani nominis.

Tertio poſſunt Reges in bello juſto Civitates incendere, 13
ſi aliter capi non poſſint, quamvis multi innocentes cum
nocentibus occidantur; quia non directe occiduntur; con- 14
ſtat exemplo *Joſue* 8. *n.* 2. *& ſeq.* Quarto poſſunt in bello
juſto repetere expenſas pro recuperatione factas, & ho-
ſtibus victis poſſunt licite tributa imponere in compenſa-
tionem, aut pœnam. Quinto poſſunt Reges bellum inſti-
tuere pro recuperatione bonorum, & rerum Eccleſiæ; 15
Nicolaus I. *in decret. tit. de bellis cap.* 2. *& cap. Auctori-*
tatem 2. *cauſ.* 15. *qu.* 6.

Non poſſunt Reges primo ſine gravi neceſſitate bellum 16
inſtituere; *cap. Noli* 3. *cauſ.* 23. *q.* 1. *& cap. Si nulla urget ne-*
ceſſitas 15. *cauſ.* 15. *cauſ.* 23. *qu.* 8. Secundo non poſſunt 17
bellum indicere ex nocendi cupiditate, vel ulciſcendi cru-
delitate, vel animo implacabili, vel dominandi libidine,
textu expreſſo *in cap. Quod culpatur* 4. *cauſ.* 53. *q.* 1. Tertio 18
non poſſunt Reges in bello ab aliis juſte moto, & a ſe
etiam pro juſto cognito ſe armis defendere, quia circa
camdem rem non poſſunt duo habere Jura contraria, &
ſic ſe injuſte defendentes ſicuti alii injuſta bella moven-
tes, tenentur ad reſtitutionem omnium damnorum tam
proprii Regni, quam alienis ſubditis illatorum: *cap. Sicut* 19
29. *de Jurejurando.* Quarto non poſſunt Reges militibus
juſta ſtipendia, & neceſſaria negare, ſeu culpabiliter re-
tinere; Et ſi defectu neceſſarii ſtipendii milites in bello 20
compellantur ad injuſtas rapinas, & alia damna innocen-
tibus inferenda, tenentur ad reſtitutionem, tum ipſis mi-
litibus, tum aliis, qui ab ipſis militibus; tum aliis, qui
ab iis damnum acceperunt, ut communiter ſentiunt Do-
ctores, quia, (ut dicitur *in cit. cap. Quod culpatur,*) *pro-*
pter bella neceſſario militi ſtipendium præbetur.

Articulus III.

Quo ad ea, quæ licite poſſunt, vel non poſſunt Duces, ſeu Officiales, & Milites.

SUMMARIUM.

1 *Primo poſſunt Duces militum in bello juſto licite uti inſidiis.*

2 *Secundo poſſunt licite belli Duces in bello juſto ferro, & igne vaſtare terras hoſtiles, oppida, agros &c. & etiam totam Urbem deprædandam militibus tradere.*

3 *Debent tamen ſervare modum juſtitiæ vindicativæ, ut pœnæ non excedant quantitatem injuriæ.*

4 *Tertio quamvis innocentes per ſe, & directe occidere nunquam liceat;*

5 *Poſſunt tamen belli Duces indirecte, & per accidens eos licite occidere, quatenus victoria aliter obtineri non poſſit, quam V. G. per ſubverſionem Civitatis &c.*

6 *Hinc per accidens licitum eſt auferre naves, arma, pecunias, animalia, & devaſtare agros, etiam innocentum, & Eccleſiaſticorum &c. ſi probabilis timor ſit, quod injuſti hoſtes iis ad reſiſtendum uſuri ſint.*

7 *Tranſacto tamen bello, niſi ea bona fide abſumpta ſint, debent reſtitui talibus innocentibus propria Reipublicæ innocentis.*

8 *Si autem innocentes ſint pars Reipublicæ hoſtilis, & finis belli aliter obtineri non poſſit, poſſunt etiam per ſe ſpoliari ſine onere reſtitutionis.*

9 *Quarto poſſunt belli duces juſte bellantes ſine peccato devaſtare,*

ſtare agros, vineas &c. tributa imponere, & ſurripere pecunias etiam innocentibus ſubditis Regis hoſtilis.

10 *In tali tamen caſu Rex ille nocens, qui cauſam damni inferendi ſubditis dedit, ipſis ad omnium compenſationem in conſcientia obligatur.*

11 *Quinto licet per ſe non poſſint diripi, nec occupari bona Eccleſiaſtica;*

12 *Poſſunt tamen belli Duces ſurripere victualia, & alia bona intra Eccleſias depoſita ab hoſtibus, & per accidens aliquando comburere etiam Eccleſias, ſi hoſtes iis utantur tamquam Caſtris ad pugnandum.*

13 *Non poſſunt primo belli Duces, aliique Officiales ſine peccato ratione ſtipendii ſibi dimidiati, aut male antehac perſoluti, poſtea in luſtratione militum ficta nomina conſcribere, ut ſuppleatur ſtipendium.*

14 *Nec licet eis compenſatio ſi fieri debeat cum fallacia, & falſitate.*

15 *Et a fortiori nequeunt ficta militum nomina conſcribere Officiales, qui integrum ſuum ſtipendium recipiunt.*

16 *Secundo non poſſunt Officiales ſibi arrogare, & retinere ſtipendium debitum militibus defunctis; ſicuti nec Principes ſibi retinere ſtipendia debita Officialibus Defunctis.*

17 *Tertio peccant mortaliter belli Duces, ſi diſciplinam Militarem ſervare intermittant; ac milites ab injuſtis rapinis, prædis, ſtupris, aliiſque flagitiis condignis pœnis non coerceant.*

18 *Quarto peccant belli Duces, & tenentur ad reſtitutionem, ſi diſſimulent, qua via velint exercitum ducere, ut ſic a diverſis Oppidis tranſitum redimentibus pecunias accipiant.*

19 *Quinto ſimiliter peccant Commiſſarii, aliique Miniſtri, & tenentur ad reſtitutionem, ſi aliqua Oppida militibus, victuariis, aliiſque oneribus plus æquo onerent, ut ab aliis, qui ſe redimunt, pecunias accipiant. Vel ſi a privatis Dominis, aut domibus pecunias accipiant, ne eo milites imponant; aut ne Filios juſſe deſignatos pro militibus recipiant, unde alii incolæ plus æquo graventur; aut e contra uni militi plura dent Chyrographa ad diverſas Domos, aut plures ficte pro militibus prætendant, ut ſic a pluribus ſe redimentibus pecuniam recipiant.*

20 *Sexto peccant belli Duces, & ad reſtitutionem tenentur, ſi partem ſtipendii militibus debiti ſibi retineant, & exinde permittant militibus a ruſticis, quæ ſibi neceſſaria ſunt, extorquere injuſtis prædationibus, & vexationibus.*

21 *Septimo peccant belli Duces, Commiſſarii, aliique Miniſtri, ſi commeatum, vel victualia debita non adminiſtrent, aut negligendo curam victualium advehendorum, aut præbendo minori quantitate quam præſcriptum ſit, aut minori pretio, quam præſcribatur, aut victualia corrupta miniſtrando, unde morbi, vel alia pericula oriantur.*

22 *Octavo peccant Commiſſarii, qui Capitaneis rogantibus annotant plures milites, quam habeant, & tenentur ipſi ad reſtitutionem, ſi Capitanei deficiant.*

23 *Nono non poſſunt belli Duces moleſtare presbyteros, Monachos, Converſos, Peregrinos, Mercatores, Ruſticos euntes, & redeuntes, & in agricultura exiſtentes, & animalia, quibus arant &c.*

24 *Milites in bello juſto poſſunt primo auctoritate Principis, vel Ducis belli licite facere ea omnia, quæ ſunt neceſſaria ad conſequendum finem juſti belli, & ſic poſſunt licite procedere ad vaſtationes, ſpoliationes, prædationes, carcerationes, & cædes partis Hoſtilis.*

25 *Secundo milites ſubditi, & alii ante bellum jam conducti præcipiente Principe poſſunt licite militare, & ad ſupradicta omnia procedere etiamſi dubii ſint de juſtitia belli, dummodo eis certo non conſtet, cauſam eſſe injuſtam.*

26 *Milites tamen liberi, & extranei, quamvis ſecundum aliquos poſſint etiam ipſi licite militare in bello dubio, probabilior tamen, & communior ſententia eſt, quod tenentur prius inquirere de juſtitia belli.*

27 *Tertio Milites poſſunt licite uti pabulatione in terra Hoſtili; non autem in amica, ſi pabula ſufficientia advehantur, aut poſſint emi.*

28 *Si vero pabula ſufficientia non advehantur, & ob inopiam emi non poſſint, tunc pabula ſiunt communia ratione neceſſitatis; immo volunt varii, quod ex communi conſuetudine licita ſit talis pabulatio.*

29 *Alii tamen dicunt licitam eſſe tunc talem pabulationem ratione extremæ neceſſitatis, ſed cum onere, quod cum primum poterit, fiat compenſatio.*

30 *Quarto milites capti in bello, etiam ex parte capientium juſto, niſi adſit ſpecialis promiſſio, poſſunt licite fugere.*

31 *Capti vero in bello ex parte capientium injuſto, & fugere, & bona hoſtium ſecum auferre poſſunt.*

32 *Capti in bello juſto, ſi fugiant, non poſſunt Dominis inſequentibus vi reſiſtere.*

33 *Poſſunt tamen vi reſiſtere capti in bello injuſto.*

34 *Quinto poſſunt milites licite ſibi retinere bona mobilia ab hoſtibus accepta in bello juſto.*

35 *Eſſet tamen omnimodo obſervanda, ſi quæ alicubi vigeret Lex particularis, vel conſuetudo, ut ſpolia, & prædæ in communi reponantur, & ſingulis æqualiter dividantur.*

36 *Immobilia autem, quæ occupantur, quatenus juſtam damni compenſationem, vel pro injuria ſatisfactionem non excedant, ſpectant omnino ad Principem.*

37 *Milites non poſſunt primo militare ſola avaritia, atque cupiditate prædæ, & non motivo juſtitiæ.*

38 *Secundo non poſſunt licite milites, ſive ſubditi, ſive alieni ſcienter, & voluntarie militare in bello patenter injuſto.*

39 *Unde nequeunt abſolvi, niſi velint quam primum commode poterunt curare dimiſſionem, & interim procurent, quantum ſine periculo æquali poſſunt, abſtinere ab actibus hoſtilitatis.*

40 *Tertio non poſſunt milites ſine gravi peccato, & onere reſtitutionis gravare inſolitis, atque indebitis exactionibus homines innocentes, per quorum Terras non hoſtiles tranſeunt, vel apud quos hoſpitantur.*

41 *Quarto non poſſunt milites a juſto bello deficere, & mortaliter peccant, ſi in pugna non conſiſtant, & ſi, niſi palam deſperata victoria, fugiant.*

42 *Quinto non poſſunt milites ſine gravi peccato ſtationem deſerere, ſed debent ipſam ſervare, & arcem ſibi commiſſam defendere, etiam cum periculo certo vitæ, quandiu ſpes defendendi ſupereſt.*

43 *Sexto non poſſunt milites ſine gravi culpa tranſgredi ſeria mandata ſuorum Superiorum in iis, quæ ſpectant ad juſtum bellum; nec ſine eorum facultate poſſunt a Caſtris, vel exercitu diſcedere.*

POſſunt primo Duces militum in bello juſto licite uti inſidiis, textu expreſſo *in cap. Dominus 2. cauſ. 23. qu. 2.* ubi ex verbis S. Auguſtini ſic legitur: *Cui bellare fas eſt . . . . cum juſtum bellum ſuſceperit, utrum aperta pugna, utrum inſidiis vincat; nihil ad juſtitiam intereſt;* colligitur etiam *ex cap. Utilem 25. cauſ. 22. qu. 2.* & conſtat licitum eſſe ex *cap. 8. num. 2. & ſeq. Joſue*, ubi Deus imperat Joſue, ut Urbis Hai Habitatoribus Iſraelitarum hoſtibus ponat inſidias: ibi *Pone inſidias Urbi poſt eam. Surrexitque Joſue, & omnis exercitus bellatorum cum eo . . . præcepitque eis dicens; Ponite inſidias poſt Civitatem, nec longius recedatis . . . . Nobis ergo fugientibus, & illis perſequentibus conſurgetis de inſidiis & vaſtabitis Civitatem . . . Inſidiæ, quæ latebant, ſurrexerunt confeſtim: & pergentes ad Civitatem ceperunt, & ſuccenderunt eam.* 1

Secundo poſſunt licite belli Duces in bello juſto, ferro, & igne vaſtare terras hoſtiles, oppida, agros, occupare hoſtium bona immobilia, bonisque ſuis ſpoliare quoſvis nocentes, & etiam totam Urbem deprædandam militibus tradere, ut patet ex allato exemplo Joſue; & eſt communis Doctorum, qui tamen dicunt debere ſervare modum juſtitiæ vindicativæ, ut pœnæ non excedant quantitatem injuriæ, ut ſcilicet tantum occupent, vel vaſtent Duces juſte bellantes, quantum requiritur ad recuperationem juris, & poſſeſſionis ablatæ, refundendos ſumptus belli, æſtimatis etiam periculis, laboribus aliiſque incommodis, & pœna, vel vindicta debita pro qualitate, & proportione injuriæ. 2 3

Tertio quamvis innocentes per ſe, & directe occidere numquam liceat, quia eſt intrinſece malum, juxta illud *Exodi 23. num. 7. Inſontem, & juſtum non occides* Poſſunt tamen belli Duces indirecte, & per accidens eos licite occidere, quatenus victoria aliter obtineri non poſſit, quam V. G. per ſubverſionem Civitatis, aut ſubmerſionem navis, in qua innocentes cum nocentibus pereunt; conceſſo enim fine principali, conceduntur omnia ad illum finem obtinendum neceſſaria. Et hac ratione per accidens licitum eſt auferre naves, arma, pecunias, commeatum, equos, aliaque animalia, & devaſtare agros etiam Innocentum, & Eccleſiaſticorum, qui non ſunt partes Reipublicæ hoſtilis nocentes, ſi probabilis timor ſit, quod injuſti hoſtes iis ad reſiſtendum uſuri ſint. Tranſacto tamen bello, niſi ea bona fide in ipſum uſum juſti belli abſumpta ſint, omni Jure ablata illa reſtitui debent talibus innocentibus propriæ Reipublicæ innocentis. Si autem innocentes ſint pars Reipublicæ hoſtilis, & finis belli obtineri non poſſit, poſſunt etiam per ſe ſpoliari talibus bonis abſque onere reſtitutionis, quia cum ſint pars Reipublicæ poſſunt propter hujus delicta puniri in iis bonis, quæ ſubſunt Reipublicæ dominio. 4 5 6 7 8

Quarto poſſunt belli Duces juſte bellantes ſine peccato devaſtare agros vineas, &c. tributa imponere, & ſurripere pecunias, & alia bona etiam innocentibus ſubditis Regis hoſtilis, licet ipſe ſolus Rex deliquerit, vel injuriam intulerit, quia ſcilicet ſic opus eſt ad diminuendas vires partis adverſæ, cum alio modo juſta vindicta ſumi, & debita ſatisfactio obtineri non poteſt a Rege nocente, in cujus odium affliguntur ſubditi. In tali tamen caſu Rex ille nocens, qui cauſam damni inferendi ſubditis dedit, ipſis ad omnium compenſationem in conſcientia obligatur omni Jure: *Communis ſententia, ſed neque particularis praxis.* 9 10

Quinto licet per ſe non poſſint diripi, nec occupari bona Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum, *ex cap. Innova-* 11

novamus 2. de tregua, & pace. Poſſunt tamen belli Duces
12 ſurripere victualia, & bona intra Eccleſias depoſita ab
hoſtibus, & per accidens aliquando comburere etiam Ec-
cleſias, & hoſtes ab iis extrahere, in iis ſpoliare, &
occidere, ſi v. g. Eccleſia tamquam Caſtro ad pugnan-
dum utantur. Silveſter *verb. Bellum num.* 11. Mendo *in
epitom. n.* 7. Bonacina *de Contractibus D.* 2. *q. ult. ſect.* 1.
punct. ult. §. 3. & alii paſſim.

13 Belli Duces, aliique Officiales non poſſunt primo ſine
peccato ratione ſtipendii ſibi dimidiati aut male ante hac
perſoluti, poſtea in luſtratione militum ficta nomina con-
ſcribere, ut ſuppleatur ſtipendium, quia eſt contra re-
gulas compenſationis ob maximum, & evidens damnum
Reipublicæ, quæ inde periclitari poſſet. Nec licet com-
14 penſatio, ſi fieri debeat cum fallacia, & falſitate. Et a
15 fortiori nequeunt ficta militum nomina conſcribere Offi-
ciales, qui integrum ſuum ſtipendium recipiunt; ſi id
faciant, peccant mortaliter, & tenentur ad reſtitutio-
nem, niſi eos excuſet indulgentia, & conniventia Regis;
Arſdekin. *tom.* 2. *p.* 2. *tract. q.* 6. 1. Sporer *tract.* 5. *in præcept.
decal. c.* 2. *ſect.* 2. *n.* 125. Felix Poteſtas, la Croix, &
alii paſſim.

16 Secundo non poſſunt Officiales ſibi arrogare, & retine-
re ſtipendium debitum militibus defunctis, ſicuti nec
Principes ſibi retinere ſtipendia debita Officialibus de-
functis, quia Jus ad talia ſtipendia devolvitur ad hære-
des, ſicuti aliæ actiones, & credita defunctorum, nec
apparet unde Jus Officialibus, & reſpective Principibus
poſſit competere, niſi dantes nomen militiæ videantur
in hoc conſenſiſſe; quod tamen non eſt præſumendum.
Arſdekin *loc. cit. q.* 2. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *art.* 2. *num.*
879. & alii.

17 Tertio peccant mortaliter belli Duces, ſi diſciplinam
militarem ſervare intermittant, milites ab injuſtis rapi-
nis, prædis, ſtupris, aliiſque flagitiis condignis pœnis non
coerceant, & inde obligationem reſtitutionis contrahunt,
cum ex juſtitia obligati ſint ad ejuſmodi damna impe-
dienda in quantum poſſunt. *Communis*.

18 Quarto peccant belli Duces, & tenentur ad reſtitutio-
nem, ſi diſſimulent qua via velint exercitum ducere, ut
ſic a diverſis Oppidis tranſitum redimentibus pecunias
accipiant, quia uno tantum loco debetur eis tranſitus,
nec poſſunt ipſi illum venalem facere, aut prolibito hos
præ illis gravare, neque Princeps ipſe hoc concedere po-
teſt cum tanto Reipublicæ detrimento. Molina, Bo-
nacina, Dicaſtill. Coninch; Arſdekin. *loc. cit. quæſt.* 3. &
alii paſſim.

19 Quinto ſimiliter peccant Commiſſarii, aliique Miniſtri,
& tenentur ad reſtitutionem, ſi aliqua oppida militibus,
victuariis, aliiſque oneribus plus æquo onerent, aut ab
aliis, qui ſe redimunt, pecuniam accipiant, ne eo mili-
tes imponant, aut ne filios juſte deſignato pro militibus
recipiant, unde alii incolæ plus graventur, quam neceſ-
ſe ſit, aut e contra uni militi plura dent Chirographa ad
diverſas domos, aut plures ficte pro militibus prætendant,
ut ſic a pluribus ſe redimentibus, pecuniam recipiant.
Arſdekin *loc. cit. quæſt.* 6. Molina *tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.*
117. Petr. Navarr. *lib.* 2. *cap* 3 *n.* 285. Diana, & alii
paſſim, quia tenentur juſtitiam diſtributivam ſervare, ut
æque quantum fieri poteſt, loca, & Familiæ graventur,
tunc autem ob pecuniam ab aliis receptam, magis reli-
qua loca gravarentur, quod ut omnibus patet, eſt inju-
ſtum, niſi pecuniam illam in gravatorum levamen impen-
dant.

20 Sexto peccant belli Duces, & ad reſtitutionem tenen-
tur, ſi partem ſtipendii militibus debiti ſibi retineant,
& exinde permittant militibus a ruſticis, quæ ſibi ne-
ceſſaria ſunt, extorquere injuſtis prædationibus & vexa-
tionibus. *Communis*.

21 Septimo peccant belli Duces, Commiſſarii, aliique Mini-
ſtri, ſi commeatum, vel victualia debita non adminiſtrent,
aut negligendo curam victualium advehendorum, & hu-
juſmodi, aut præſtando minori quantitate quam neceſſe
vel præſcriptum ſit, aut minori pretio, quam præſcri-
batur, aut victualia corrupta miniſtrando, unde morbi,
vel alia pericula oriantur. *Doctores communiter*.

22 Octavo peccant Commiſſarii, qui Capitaneis rogantibus
annotant plures milites quam habeant, & tenentur ipſi
ad reſtitutionem, ſi Capitanei deficiant; cooperantur enim
ad grave damnum Reipublicæ, quæ defectu neceſſariorum
militum, pro quibus ſtipendia ſolvit, poſſet, ut dictum
eſt, periclitari. La Croix *loc. cit.* 2. 876. Arſedekin, &
alii.

23 Nono non poſſunt belli Duces moleſtare Presbyteros,
Monachos, Converſos, Peregrinos, Mercatores, Ruſti-
cos, euntes, & redeuntes, in agricultura exiſtentes,
& animalia, quibus arant, & ſemina portant ad agrum,
textu expreſſo *in c. Innovamus*, 2. *de tregua & pace*, his
præciſis verbis: *Innovamus, ut Presbyteri, Monachi, Con-
verſi, Peregrini, Mercatores, Ruſtici, euntes, & redeuntes,
& in agricultura exiſtentes, & animalia, quibus arant, &
ſemina portant ad agrum, congrua ſecuritate lætentur*; Ve-
rum hic Canon, ſicuti alius *cap. Treguas* 2. *h. tit.* ubi
bellare prohibetur *a quarta feria poſt occaſum ſolis uſque
ad ſecundam feriam in ortu ſolis, ab Adventu Domini
uſque ad octavam Epiphaniæ, & a Septuageſima uſque ad o-
ctavam Paſchæ*, non videtur uſu receptus, ut notant Gloſſ.
Panormit. Engel & alii *ibidem*; quis enim hoſti, nec Pon-
tificia, nec Cæſarea ſtatuta curanti Legem præfigat? quan-
do inter arma ſilere Leges ſatis experientia teſtatur? *.

Milites in bello juſto poſſunt primo auctoritate Prin- 24
cipis, vel Ducis belli licite facere ea omnia, quæ ſunt
neceſſaria, vel utilia ad conſequendum finem juſti belli,
puta ad conſequendam juſtam victoriam, & recuperatio-
nem rei injuſte ablatæ, vel ad juſte vindicandam injuriam
Principi, vel Reipublicæ indebite illatam; & ſic ex man-
dato, & expreſſa, vel tacita voluntate Principis, vel
Ducis belli poſſunt licite procedere ad vaſtationes, ſpo-
liationes, prædationes, carcerationes, & cædes partis ho-
ſtilis. *Communis*.

Secundo, Milites ſubditi, & alii ante bellum jam con- 25
ducti præcipiente Principe poſſunt licite militare, & ad
ſupradicta omnia procedere, etiamſi dubii ſint de juſtitia
belli. Dummodo eis certo non conſtet, cauſam eſſe in-
juſtam; textu expreſſo *in cit. cap. Quid culpatur*. 4. *cauſ.*
23. *q.* 1. Milites tamen liberi, & extranei quamvis ſe- 26
cundum aliquos poſſunt etiam ipſi licite militare in bel-
lo dubio, probabilior tamen, & communior ſententia eſt,
quod teneantur prius inquirere de juſtitia belli, cui ſpon-
te ſe dare volunt, & poſtea ſaltem probabile formare ju-
dicium, bellum eſſe juſtum, quia tales milites nulla co-
gente, & excuſante neceſſitate obediendi, omnino volun-
tariæ ſe exponunt periculo graviſſimæ injuriæ cum maxi-
mo damno inferendæ; adeoque mortaliter peccant; &
colligitur *ex cit. c. Quidquid culpatur*, quia tota ratio excu-
ſans a peccato in bello dubio militem ſubditum, ſeu jam
conductum, eſt ejus obligatio obediendi, & poteſtas in
Principes imperandi, ibi: *Recte poteſt ille jubente bellare....
ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, in-
nocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi*, quod non ve-
rificatur in milite libero, & extraneo. Sic Cajetan. *verb.
Bellum*. Gabriel. *concluſ.* 4. Major. §. *iſtis notatis*, Silve-
ſter *verb. Bellum* 1. *q.* 9. Molina *diſp.* 144. Lugo *diſp.* 18.
de juſtit. ſect. 1. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 12. *num* 8.
Vaſquez, Sanchez, Azorius, Malder. & alii plurimi.

Tertio Milites poſſunt licite uti pabulatione in terra 27
hoſtili; non autem in amica, ſi pabula ſufficientia adve-
hantur, aut poſſint emi, quia nec Jus naturæ, nec Prin-
cipis auctoritas hic ſuffragatur; nec plus Juris habet mi-
les ad aliena paſcua, quam ad alienum panem, Leſſius
verb. Bellum caſ. 4. Arſdekin, La Croix, Felix, & alii.
Si vero pabula ſufficientia non advehantur, & ob inopiam 28
emi non poſſint, tunc pabula fiunt communi ratione ne-
ceſſitatis; immo non deſunt Doctores exiſtimantes ex com-
muni conſuetudine, quando pro utilitate Provinciæ bel-
lum geritur licitam eſſe pabulationem, in quantum hoc
onus ſit commune, & compenſetur emolumentis perce-
ptis, & percipiendis, ut refert Arſdekim *tom.* 2. *part.* 2.
tract. 6. *quæſt.* 7. & probabiliter tenet la Croix *lib.* 3. *part.*
1. *art.* 3. *n.* 883. Ipſe tamen Arſdekin cum aliis dicit,
tunc eſſe licitam pabulationem ratione extremæ neceſſi-
tatis, quia omnia fiunt communia, ſed cum onere, quod
cum primum poterit, fiat compenſatio illi, qui enorme
damnum eſt paſſus; ſed quando hæc erunt?

Quarto, Milites capti in bello etiam ex parte capien- 30
tium juſto, niſi adſit ſpecialis promiſſio, poſſunt licite fu-
gere, nam Jure gentium introductum eſſe videtur, ut ca-
pti juſte ab hoſtibus, ſi fugiendo ad ſuos perveniant, li-
bertatem conſequantur: *Id enim jus poſtliminii eſt*; *l. In
bello*, *ſ. Nihil intereſt*, *ff. de captivis*, & §. *Item ea*, *quæ ex
hoſtibus*, *Inſtit. de rerum diviſione*. Capti vero in bello ex 31
parte capientium injuſto (ſecluſa ſpeciali permanendi pro-
miſſione juramento firmata) & fugere, & bona Hoſtium
ſecum auferre poſſunt; Molina *tract.* 2. *tom.* 3. *poſter. diſp.*
692. *concluſ.* 1. Layman. *loc. cit. num.* 16. & alii paſſim.
Eſt tamen advertendum, quod capti in bello juſto, ſi fu- 32
giant, non poſſunt Dominis inſequentibus vi reſiſtere.
E contra vero capti in bello injuſto poſſunt vi reſiſtere 33
inſequentibus; *Doctores communiter*.

Quinto, Milites poſſunt licite ſibi retinere bona mo- 34
bilia ab hoſtibus accepta in bello juſto, quia mobilia ab
hoſtibus capta Jure gentium fiunt militum capientium;
l. Si quid bello ff. de captivis, & §. *Item ea*, *Inſtitut. de re-
rum diviſione*, ubi ſic præciſe habetur: *Quæ ab hoſtibus ca-
pimus, Jure gentium ſtatim noſtra fiunt*. Eſſet tamen omni- 35
mode obſervanda, ſi quæ alicubi vigeret Lex particula-
ris, vel conſuetudo, ut ſpolia omnia, & prædæ in com-
muni reponantur, & ſingulis æqualiter dividantur, juxta
illud Davidis Regis Edictum 1. *Reg. cap.* 30. *num.* 24.
*Æqua pars erit deſcendentis ad prælium, & remanentis ad
ſarci-*

* Fuit hoc in uſu, & ſub pœna etiam excommunicationis cautum, ſæculis barbaricis. Vide Murator. *Ann. Ital.* ac *in Antiq. Ital.* & alios Hiſtoricos.

ſarcinas, & ſimiliter dividant, vel pro cujuſque meritis,
ac dignitate diſtribuantur juxta *cap. Jus militare eſt* 10.
diſt. 1. ibi: *Jus militare eſt . . . . prædæ deciſio, & pro per-*
36 *ſonarum qualitatibus, & laboribus juſta diviſio.* Immobilia
autem, quæ occupantur, quatenus juſtam damni compen-
ſationem, vel pro injuria ſatisfactionem non excedunt,
ſpectant omnino ad Principem; *l. Si captivus §. 1. ff. de
captivis.*

37 Milites non poſſunt primo militare ſola avaritia, atque
cupiditate prædæ, & non motivo juſtitiæ, & ſic facien-
tes peccant mortaliter, *cap. Militare 5. cauſ. 23. q. 1.*,
ubi ex verbis S. Auguſtini ſic dicitur: *Militare non eſt de-
lictum, ſed propter prædam militare peccatum eſt.*

38 Secundo, non poſſunt licite milites ſive ſubditi, ſive
alieni, ſcienter & voluntarie militare in bello patenter
39 injuſto, cum non liceat cooperari malo cognito, & mani-
feſto. Adeoque nequeunt abſolvi, niſi velint, quamprimum
commode poterunt, curare dimiſſionem; & interim quan-
diu ex bello ſine gravi incommodo, & periculo recedere
nequeunt, aut a Principe ſubditi in bello manifeſte inju-
ſto coguntur bellare, procurent, quantum ſine periculo
æquali poſſunt, abſtinere ab actibus hoſtilitatis, uti præ-
da, cæde, & ſimilibus; *Communis.*

40 Tertio, non poſſunt Milites ſine gravi peccato, & o-
nere reſtitutionis homines innocentes, per quorum ter-
ras non hoſtiles tranſeunt, vel apud quos hoſpitantur,
inſolitis atque indebitis exactionibus gravare, neque ali-
quid ab iis extorquere præter ea, quæ ex conſtitutione
Principis ipſis debent ſubminiſtrare; tenentur enim ipſi
eſſe contenti ſtipendiis ſuis, juxta illud S. Joannis Bapti-
ſtæ *Lucæ 3. num. 14. & cit. cap. Militare 5. cauſ. 23. quæſt.*
1. ibi *Item interrogaverunt Joannem milites dicentes, quid fa-
ciemus & nos? ait illis: Neminem concutiatis, neque calu-
mniam faciatis, ſed eſtote contenti ſtipendiis veſtris.*

41 Quarto, non poſſunt milites a juſto bello deficere, &
mortaliter peccant, ſi in pugna non conſiſtant, & ſi, niſi
palam deſperata victoria, fugiant, aliiſque timorem in-
cutiant; *l. Omne delictum ff. de re militari, & ſecundum
Canones*, ut notat Gloſſa in *cap. Jus militare* 10. *diſt.* 1.
*verb. Deſeratur, Qui fugit in bello publico, infamis eſt, ut
cap. Infames 6. q. 1.*

42 Quinto, non poſſunt Milites ſine gravi peccato ſtatio-
nem deſerere, ſed debent ipſam ſervare, & arcem ſibi
commiſſam defendere, etiam cum periculo certo vitæ,
quandiu ſpes defendendi ſupereſt, alioquin capite plectun-
tur; *l. 3. ff. ad Leg. Juliam Majeſt.* & quod hæc deſertio
ſit enorme flagitium, habetur expreſſe in cit. *cap. Jus
militare* 10. *diſt.* 1. ibi: *Jus militare eſt .... Item flagitii
Militaris, ſi locus deſeratur.*

43 Sexto, non poſſunt milites ſine gravi culpa tranſgredi
ſeria mandata ſuorum Superiorum in iis, quæ ſpectant
ad juſtum bellum, & rem militarem, nec ſine ipſorum
conſenſu, aut facultate poſſunt a Caſtris, vel exercitu
diſcedere, quia tali pacto a belli Ducibus, & Præfectis
conducti cenſentur milites, ut ipſis in omnibus iis, quæ
licite ad Regis placitum faciunt, obediant, & inſerviant
pro toto convento tempore ſine ulla libertate diſcedendi;
taliter quod ſi a re militari aufugiant, hujuſmodi fugæ,
ſeu diſertionis delicto, ſit merito capitalis ſententia de-
creta *l. Omne delictum §. Qui in acie, ff. de re militari, &
l. 3. ff. ad Leg. Juliam Majeſtatis.*

ARTICULUS IV.

Bellum quoad Clericos omnes, ſive Sæculares, ſive Regulares.

SUMMARIUM.

1 *Clericis omnibus, ſive Sæcularibus, ſive Regularibus eſt Jure Eccleſiaſtico prohibitum propria manu pugnare.*
2 *Poteſt tamen Pontifex concedere Clericis facultatem manu propria pugnandi in bello juſto, maxime contra infideles.*
3 *Qua licentia expreſſe conceſſa, omne etiam irregularitatis incurrendæ periculum tollitur.*
4 *Clerici poſſunt in bello juſto cum legitima ſui Superioris facultate aſſiſtere tamquam Cappellani, ut Militibus Sacramenta miniſtrent.*
5 *Quinimmo poſſunt Clerici aliis juſtum bellum ſuadere.*
6 *Inſuper poſſunt Clerici invocare Principes Sæculares in ſubſidium ad bellandum contra infideles, & Hæreticos in defenſionem Eccleſiæ.*
7 *Clerici habentes Juriſdictionem temporalem, nedum poſſunt pro tuendis Juribus ſuæ Eccleſiæ vocare in auxilium Principes ſæculares, ſed etiam poſſunt bellum legitima cum auctoritate indicere, exercitum conſcribere, & arma ad pugnandum militibus præbere.*
8 *Non debent tamen eſſe ipſi perſonaliter Præfecti, aut Ductores exercitus.*
9 *Clerici, & Religioſi, qui non pugnandi, ſed ſpiritualiter adjuvandi cauſa bello juſto interſunt, ſpolia hoſtium non minus, quam alii milites accipere, & retinere poſſunt, niſi de contraria Principis, aut ſupremi Ducis voluntate conſtet.*
10 *Clerici omnes, & Religioſi urgente magna neceſſitate defendendi Urbem, licet non poſſint propria manu pugnare, poſſunt tamen mœnia, & portas Urbis cuſtodire.*
11 *Immo ad id in repentino bello tenentur.*

CLericis omnibus ſive Sæcularibus, ſive Regularibus 1
eſt Jure Eccleſiaſtico prohibitum propria manu pu-
gnare, habetur expreſſe ex Concil. *Apoſtolorum cap.* 82.
ubi ſic præciſe dicitur: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Dia-
conus, qui militiæ vacaverit, & ſimul utrumque retinere vo-
luerit, tam officium Romanum, quam functionem Sacerdotalem,
deponatur. Quæ enim Cæſaris ſunt, Cæſari, & quæ Dei, Deo;*
& deſumitur *ex cap. Clericum 5. & cap. De his Clericis* 36.
*diſt. 10. cap. Eis qui 3. cauſ. 20 q. 3. cap. Quicumque Cle-
ricus 4. cap. Clerici qui 5 & cap. Quicumque ex Clero 6.
cauſ. 33. quæſt. 8. cap. Ex multa 9. de voto §. De Clericis,
& cap. Quod in dubiis 5. de pœnis.* Indecens enim eſt, ut
qui Spirituali militiæ ſe tradiderunt, arma, ſeu negotia
ſæcularia pertractent, juxta illud Apoſtoli *Epiſt. 2. ad
Timoth. cap. 2. num 4. Nemo militans Deo, implicat ſe ne-* 2
gotiis ſæcularibus. Signanter dicitur eſſe eis prohibitum
pugnare *Jure Eccleſiaſtico*, & non naturali, ut intelliga-
tur, poſſe Summum Pontificem ſuper hoc diſpenſare, &
concedere Clerico facultatem manu propria pugnandi in
bello juſto, ut patet in tot Cruciatis, & bellis ſacris;
Gonzalez *in cap. Petitio num 7. in fine, de homicidio.* Diana
part 10. *tract. 2. reſolut.* 3. Theophil. *de Religioſo loricato
Apud.* 10. §. 3. Bonacina *de cenſuris diſp. 7. quæſt. 4. punct.*
4. *num.* 12. Petra *in Conſtit. unica Gregor. VIII. ſect.* 1. *n.*
14. Qua licentia expreſſe conceſſa, omne etiam irregu- 3
laritatis incurrendæ periculum a tali Clerico auferre
præſumitur, ut docet Silv. *verb. Homicidium 3. cap.* 5.
Covarr. *in Clement. Si furioſus part. 2. §. 3. num.* 2. Bo-
nacina *loc. cit. punct.* 4. Molina *diſp.* 108. Avila *quæſt.* 7.
de Cenſuris diſp. 6. ſect. 3. dub. 2. concluſ 2. Layman *lib.* 2.
tract. 3. cap. 12. num. 16. Petra *loc. cit. num.* 15 & alii
paſſim. Signanter etiam dicitur *propria manu*, ut intelli- 4
gatur, quod licet non poſſint propria manu pugnare, poſ-
ſunt tamen in bello juſto cum legitima ſui Superioris
facultate aſſiſtere tamquam Cappellani, ut militibus Sa-
cramenta miniſtrent, eiſque in morte aſſiſtant; *cap.
Ex multa 9. de voto §. De Clericis*; & poſſunt generatim
milites hortari ad ſtrenue pugnandum; *cap. Igitur. 7. cap.
Omni tempore 9. cap. Hortatu 10. cap. ut pridem 17. cauſ.
23. quæſt.* 8. & Gratian. *in cap. Quicumque ex Clero 6. cit.
cauſ. 23. quæſt. 8. verb. Caſus*, ubi ſic præciſe ait: *Clerici
ſua manu non valent arma recipere, ſed alios poſſunt hortari
pro tuitione oppreſſorum, & pro oppugnatione inimicorum Dei*,
& Gloſſ. *in cap. Quod in dubiis 5. de pœnis*, ubi monet,
cum ibi Innocentius III. ſub pœna depoſitionis Sacer-
dotibus prohibet, ne alios ad pugnandum incitent, intel-
ligendum eſſe *in bello injuſto*, ibi: *incitant in bello injuſto,
ſecus ſi eſſet juſtum, quia tunc licitum eſt hortari.*

Quinimmo poſſunt Clerici aliis juſtum bellum ſuadere; 5
deſumitur *ex cap. Omni tempore 9. & cap. Hortatu 10. &
cap. Ut pridem 17. cauſ. 23. quæſt.* 8. Inſuper poſſunt Cle- 6
rici invocare Principes Sæculares in ſubſidium ad bellan-
dum contra Infideles, & Hæreticos in defenſionem Eccle-
ſiæ; *cap. Maximianus 2. cauſ. 22. quæſt.* 3. ubi ex *Epiſto-
la* 50. S. Auguſtini ad Bonifacium oſtenditur, quod Ec-
cleſia recte poteſt poſtulare auxilium a Principibus Sæcu-
laribus, ut injuria repellatur; & hoc ibi probatur duo-
bus exemplis, ſcilicet Maximiani Epiſcopi Vagienſis, 7
& Apoſtoli Pauli. Et ſi Clerici Juriſdictionem ha-
beant temporalem, ut plures ſunt Epiſcopi, & Abba-
tes præcipue in Germania, nedum poſſint pro tuendis
Juribus ſuæ Eccleſiæ vocare in auxilium Principes Sæ-
culares, ſed etiam poſſunt bellum legitima cum aucto-
ritate indicere, exercitum conſcribere, Ducem belli præ-
ficere, & arma ad pugnandum militibus præbere; Deſu-
mitur *ex cap. Epiſcopus 3. Ne Clerici, vel Monachi in* 6. 8
Quamvis exercitus Præfecti, aut Ductores ipſi perſonali-
ter eſſe non debeant, *ex cap. Sententiam 9. Ne Clerici, vel
Monachi*, ibi: *Nullus quoque Clericus ruptuariis, vel bali-
ſtariis, aut hujuſmodi viris ſanguinum præponatur.*

Clerici, & Religioſi; qui non pugnandi, ſed ſpiritua- 9
liter adjuvandi cauſa bello juſto interſunt, ſpolia hoſtium
non minus, quam alii milites accipere, & retinere poſ-
ſunt, niſi de contraria Principis, aut ſupremi Ducis bel-
li voluntate conſtet; & ratio eſt, quia tales Clerici, &
Religioſi ſunt exercitui ſatis utiles, immo & ſunt pars
ejuſdem exercitus, ac patiuntur pericula, & incommo-
da cum aliis, adeoque æquum eſt, ut etiam cum aliis
participent commoda & utilitates; Molina *diſp.* 108 *pro-
pe finem*, Layman. *lib 2. tract. 3. cap. 12. numer.* 20. Di-
caſtil. *num.* 490. La Croix *lib. 3. part. 1. num.* 884 &
alii. Clerici omnes, & Religioſi urgente magna neceſſi- 10
tate defendendi Urbem, licet non poſſint, ut ſupra di-
ctum eſt, propria manu pugnare, poſſunt tamen mœnia,
& portas Urbis cuſtodire. Immo ad id in repentino bel- 11
lo tenentur; Felix Poteſtas *tom. 1. part. 2. n.* 2323. & deſu-
mitur *ex cap. Pervenit 2. de Immunit. Eccleſ.* ubi ſic præciſe
dici-

dicitur: *Fraternitas tua nullum per noſtra vel Eccleſiæ ſua nomen, aut alio modo excuſari a murorum vigiliis patiatur, ſed omnes ad hoc generaliter compellantur. Quatenus cunctis vigilantibus melius valeat Civitatis cuſtodia procurari.*

Articulus V.

Quoad Irregularitatem, quæ ratione belli incurritur, vel non.

Summarium.

1 *In bello aliquem occidentes, vel mutilantes ſive ſint Clerici, ſive Laici, incurrunt Irregularitatem.*

2 *Etiamſi bellum eſſet Defenſivum contra quoſcumque, Clerici, & Laici aliquem occidentes, vel mutilantes, fiunt Irregulares.*

3 *Et etiamſi bellum eſſet contra Infideles, & Hæreticos pro defenſione Patriæ.*

4 *Et de facto fuit conceſſa facultas a Pontifice Nuncio Portugalliæ, ut diſpenſaret cum Eccleſiaſticis, qui in caſu inevitabilis neceſſitatis Infideles, ſeu Hæreticos defendendo Patriam occiderunt vel mutilarunt.*

5 *Et tanto magis evadunt Irregulares Clerici, & Laici aliquem occidentes, ſeu mutilantes in bello aggreſſivo, quantumvis juſto.*

6 *Et per hoc Pius II. diſpenſavit in Irregularitate contracta a Religioſis, & Presbyteris in Africa bellum gerentibus contra Mauros.*

7 *Et ſic etiam fuit reſponſum, & diſpenſatum in caſu cujuſdam Canonici.*

8 *In bello manifeſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo, licet pauci mutilentur, ſeu occidantur, vel etiam unus ſolus, evadunt Irregulares omnes militantes, licet non omnes ſuis manibus mutilent, ſeu occidant.*

9 *E contra vero in bello manifeſte juſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo evadunt Irregulares ſolum occidentes, vel mutilantes propriis manibus.*

10 *Solummodo vulnerantes, vel percutientes, & non occidentes, nec mutilantes, non fiunt Irregulares.*

11 *Clerici, ſive Laici pugnantes in bello juſto, & occidentes, vel mutilantes inimicos, fiunt Irregulares non ex delicto, ſicut pugnantes in bello injuſto, ſed ſolum ex defectu lenitatis.*

12 *Et hanc Irregularitatem ex defectu lenitatis incurrunt etiam Equites Hieroſolymitani, & alii omnes approbati a Sede Apoſtolica, ſi in bello etiam contra infideles aliquem necaverint, vel mutilaverint.*

13 *Et de facto in contingentia ſimilium caſuum fuit data diſpenſatio ab Irregularitate.*

1 IN bello aliquem occidentes, vel mutilantes, ſive ſint
Clerici, ſive Laici, incurrunt Irregularitatem; *cap.
Si quis per induſtriam* 1. *& cap. Petitio* 24. *de homicid.*, *Clementin.
unic. de homicidio cap. Miror* 4. *& cap. Clericum* 5.
& cap. Si quis viduam 7. *diſt.* 10 *cap. Aliquantos* 1. *diſt.*
51. *& cap. Deſignata ſunt* 2 *ead. diſt.* ubi de Laicis ſpecialiter
dicitur ſic: *Deſignata ſunt genera Laicorum, de quibus
ad Clericatum pervenire non poſſunt, ſi quis fidelis militaverit
&c.* Etiamſi bellum eſſet defenſivum contra quoſcum-
2 que, Clerici, & Laici aliquem occidentes, vel mutilantes,
fiunt Irregulares; *cit. cap. Petitio* 24. *de homicid. cap.
De his* 36. *diſt.* 50. Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 3. *num.* 5.
3 Et etiamſi bellum eſſet contra Infideles & Hæreticos pro
defenſione Patriæ; *cap. Clericum qui Paganum* 5. *diſt.* 50.
cap. Petitio 24. *de homicid.* & ut refert Fagnanus *in diſt.
cap. Petitio num.* 15. & Petra *in Conſtitut. unica Gregorii
VIII. ſect.* 1. *num.* 12. De facto fuit conceſſa facultas Pon-
4 tificio Nuncio Portugalliæ, ut diſpenſaret cum Eccleſiaſticis,
qui in caſu inevitabilis neceſſitatis Infideles, ſeu
Hæreticos defendendo Patriam occiderunt, vel mutila-
5 runt. Et tanto magis evadunt Irregulares Clerici & Laici
aliquem occidentes, ſeu mutilantes in bello aggreſſivo,
quantumvis juſto; *cit. cap. Petitio tua* 24. *de homicid.
& cap. Aliquantos* 1. *cap. Deſignata ſunt*, *& cap. Si quis* 4.
6 *diſt.* 51. Et per hoc Pius II. diſpenſavit in Irregularitate
contracta Religioſis & *Presbyteris* in Africa bellum
gerentibus contra Mauros, ut refert Raynald. *n.*
82. *anno* 1459. relat. a Thomaſſ. *de Beneſic. part.* 2. *lib.* 1.
7 *cap.* 75. *n.* 11. Et in caſu cujuſdam Canonici Zagabrienſis
Eccleſiæ, qui ductor quorundam militum, quos juxta
ſolitum, & legem Regni Capitulum Zagabriense mittere
ſolet pro Patriæ, & Fidei defenſione, Vexilliferum Turcam
necavit, dum æqua velocitate ductus a reliquo exercitu
Croatico ſejunctus opprimi credebat, propoſitis dubiis
infraſcriptis *in Sacra Cong. Concil.* 17. *Novemb* 1685.
in Zagabrienſ. Primo, *An dictus Canonicus ex cauſa præfata
factus fuerit Irregularis?* Secundo, *An cum eo ſit diſpenſandum?*
Et tertio, *An prædicta diſpenſandi facultas Epiſcopo
ſit concedenda in caſibus futuris?* Reſpondit ad primum
& ſecundum *Affirmative*, ad tertium *Negative*.
8 In bello manifeſte injuſto, ſive offenſivo, ſive defenſivo,
licet pauci mutilentur, ſeu occidantur, vel etiam
unus ſolus occidatur, vel mutiletur, evadunt Irregulares
omnes militantes, quamvis non omnes ſuis manibus mutilent,
ſeu occidant, quia omnes ad homicidium cooperantur,
& conſtituunt unam cauſam totalem ad eam internecionem,
cum omnes ad invicem ſe excitant ad illam;
arg. cap. Sicut dignum 6. *§. final. de homicid. cap. Quod in
dubiis* 5. *de pœnis*, & *ibi Gloſſ. verſ. Incitant*. Et contra
vero in bello manifeſte Juſto, ſive offenſivo, ſive defenſi- 9
vo evadunt Irregulares ſolum occidentes, vel mutilantes,
propriis manibus; pugnantes autem, & neminem occidentes,
nec mutilantes, non fiunt Irregulares, licet ab
aliis multi occidantur, vel mutilentur; *cit. cap. Petitio tua*
24. *de homicid. & cap. Si quis* 4. *diſt.* 51. & Doctores communiter.
Solummodo autem vulnerantes, vel percutientes, & 10
non occidentes, nec mutilantes, non fiunt Irregulares *ex
dict. cap Petitio tua*; ubi non declaratur Irregularis Pelagius
Presbyter, qui pugnando aliquos percuſſit, & vulneravit,
ſed ſolum reſpondet ei Honorius III. abſtinendum
eſſe a miniſterio Altaris, ſi de interfectione alicujus
illum conſcientia remordeat, ibi: *Unde cum pro eo
quod aliquos percuſſiſti Irregularitatem metuas incurriſſe, mandamus,
quatenus ſi de interfectione cujuſquam in illo conſilio
tua conſcientia te remordet, a miniſterio Altaris abſtineas
reverenter*. Ob vulnerationem enim & percuſſionem non
reperitur in jure impoſita ulla Irregularitas, adeoque non
contrahitur, cum iſta non contrahatur, niſi ſit in jure
expreſſa; *cap. Is qui* 18. *de ſententia excommun. in* 6.
Clerici, ſeu Laici pugnantes in bello juſto, & occiden- 11
tes, vel mutilantes inimicos, fiunt Irregulares, non ex
delicto, ſicuti pugnantes in bello injuſto, ſed tantum ex
defectu lenitatis, quia ſicuti, qui juſte contra aliquem
profert ſententiam ſanguinis, ſecuto effectu, Irregularitatem
incurrit, *arg. cap. Aliquantos* 1. *diſt.* 51. *cap. Sæpe*
29. *& cap. His* 30. *cauſ.* 23. *q.* 8. *cap. Ex litteris* 10. *de
exceſſib. Prælator. cap. Clericis* 5. *& cap. Sententiam* 9. *Ne
Clerici, vel Monachi*, ita qui militat in bello juſto, ſi occidat,
vel mutilet; *cap. Si quis viduam* 8. *diſt.* 50. *cap.
Aliquantos* 1. *diſt.* 51. *& cap. Petitio tua* 24. *de homicidio*.
Et hanc Irregularitatem ex defectu lenitatis incurrunt 12
etiam Equites Hieroſolymitani, & alii quicumque approbati
a Sede Apoſtolica, ſi in bello etiam contra Infideles
aliquem necaverint, aut mutilaverint; Si enim hæc
Irregularitas incurratur a Judicibus juſte condemnantibus
reos ad mortem, ex adductis Canonibus, eo magis incurretur
a militibus Hieroſolymitanis, & aliis conſimilibus,
licet juſte & ſine culpa ratione juſti belli Infideles occidant,
ut præciſe docet Thomaſſin. *de beneſic. part.* 2. *lib.* 1.
cap. 75. *num.* 11. & Petra *in Conſt. unica Gregorii VIII. ſect.* 1.
num. 22. adeoque debent habere, vel præventivam, vel
ſubſequentem Apoſtolicam diſpenſationem; Ut de facto
Pius II. diſpenſavit in Irregularitate contracta a Religioſis,
& *Presbyteris* in Africa bellum gerentibus
contra Mauros, & Sac. Cong. Concil. decr. fuit eſſe diſpenſandum
ab Irregularitate Canonicum Zagabrienſem, qui
necaverat Vexilliferum Turcam, ut patet ex adductis ſupra
num. 6. & 7. Vide verb. *Irregul. art.* 1. *§. In bello
ſub num.* 11.

Novæ additiones ex aliena manu.

IRregularitas an & quando contrahatur in bello ſive ju- 1
ſto, ſive injuſto, tum a Laicis, tum a Clericis, vide
Giballin. de Irregul. cap. 4. *conſectar.* 7. *a* 1. *ad* 7. *difficult.* 2
Illud vero hic non omittendum, quod laudatus *Auctor
difficul.* 2. & 3. improbat opinionem *Auctoris noſtri num.*
8. quod ſcilicet in bello injuſto vel defenſivo, vel offenſivo,
licet pauci mutilentur, ſeu occidantur, aut etiam
unus mutiletur vel occidatur, evadant irregulares omnes
milites, quamvis non omnes mutilent vel occidant.
Multa diſputari ſolent a nuperis præſertim Scriptoribus 3
cum Catholicis, tum Proteſtantibus de hoc argumento,
liceat ne Chriſtiano Viro militiæ nomen dare. Exiſtimant
enim e Proteſtantium genere nonnulli nefas eſſe homini,
qui Chriſto adhæſerit, militare. Horum autem quam a
vero diſcrepans ſententia ſit, multis oſtendere non vacat;
ſatis ſit animadvertere, probatam militiam Evangeliſtis
fuiſſe, ut conſtat ex iis, quæ apud Lucam *cap.*
3. *v.* 14. leguntur, ubi Joannes militibus ipſum interrogantibus,
quid facere ipſi deberent, reſpondit: *Neminem
concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti eſtote ſtipendiis
veſtris*: quis autem in animum inducat, ut credat,
voluiſſe Evangeliſtam Joannis Baptiſtæ dictum laudare,
ſi militiam divina lege vetitam exiſtimaſſet? *Actorum
cap.* 10. *verſ.* 1. *& ſequentibus* laudat S. Lucas Centurionem,
ac juſtum, timentemque Deum illum appellat;
non ergo cenſuit militiam cum pietate pugnare. Deinde
certa atque explorata res eſt, primis Eccleſiæ ſæculis
magnam fuiſſe Chriſtianorum militum copiam, quos tamen
Epiſcopi, quibus & Religio, & diſciplina curæ erat
quam maxime, ab Eccleſiæ ſinu minime arcebant. Celeberrimum
ſane fuit prodigium illud, quo Chriſtiani milites
Marci Aurelii tempore Marcomannico bello detenti orando,
obſecrandoque Deum non modo impetrarunt, ut plue-

ret,

ret, cum nullum haberet exercitum aquandi modum, manifeſtumque eſſet periculum, ne legiones univerſæ perirent, ſed etiam ut hoſtes icti fulminibus partim interirent, partim diſſipati, venirent tandem in poteſtatem Populi Romani. Atque ea Chriſtianorum militum legio, quorum precibus pluvia impetrata fuit, *fulminatrix* propterea dicta eſt. Hæc porro luculenter oſtendunt, militiæ nomen dare vetitum Chriſtianis non eſſe viris, neque primorum Eccleſiæ Sæculorum Chriſtianis eam probatam fuiſſe ſententiam, quæ ſtatuit, minime id licere religionis Chriſtianæ cultoribus. Pleniſſime de hoc argumento diſſerit Hugo Grotius *lib. 1. de Jure belli, & pacis cap. 2.* Heineccius in prælectionibus in eumdem Grotium *lib. 1.*; copioſe vero, atque eruditiſſime more ſuo P. Thomas Maria Mamachius Ordinis Prædicatorum Caſanatenſis Theologus *tom. 1. Originum & Antiquitatum Chriſtianarum pag. 362., & ſeqq. & tom. 3. pag. 303.* Apud illos Scriptores argumenta omnia ſententiæ negantis militiam cum Chriſtiana pietate pugnare eleganter producta, affirmantis, vero uberrime, ac nervoſe refutata adinvenies.

BENEDICERE, BENEDICTIO.

ARTICULUS I.

Quo ad Benedictionis eſſe, diviſionem, & Miniſtrum.

SUMMARIUM.

1 *Benedicere poteſt contingere tripliciter, ſcilicet enunciative, optative, & imperative.*
2 *Enunciative benedicere quid ſit?*
3 *Optative benedicere quid ſit?*
4 *Imperative benedicere quid ſit?*
5 *Benedictio imperative, de qua hic erit hic ſermo, eſt propter meritum Sanctitatis, & alia quæ datur a Sacerdote propter meritum Chriſti alicui inſtrumentaliter applicatum. Et hæc ſecunda adhuc eſt duplex, una ſcilicet Perſonarum, & alia rerum*, uſque ad n. 7.
8 *Benedictio Perſonarum alia eſt ſolemnis, quam in Divinis Officiis dant Epiſcopi &c.*
9 *Hanc ſolemnem benedictionem in Miſſis, Veſperis, & Matutinis pontificaliter celebratis poſſunt dare etiam Abbates, & alii Prælati ad id privilegium habentes.*
10 *Minor tamen ex iſtis in præſentia Superioris, & Majoris nequit benedicere niſi de licentia Superioris.*
11 *Conveniens tamen eſt, ut Major, ſeu Superior rogatus pro benedictione a minori, ſeu inferiori ipſi dandam committat.*
12 *Et alia eſt benedictio Perſonarum ſimplex, ut illa quæ datur a Sacerdote in fine Miſſæ, quæ etiam dari nequit a Sacerdote præſente Epiſcopo ſine permiſſione ipſius.*
13 *Benedictio rerum, ſeu locorum eſt multiplex V. G. aquæ, Cinerum, agrorum, vinearum &c.*
14 *Harum benedictionum, quæ fiunt cum ſale, & exorciſmo ad benedicendas res, & loca, & ad homines aſpergendos, ac fugandos Dæmones, atque venialia delicta abluenda ſolus Sacerdos eſt adæquatus Miniſter.*
15 *Hinc ſi Diaconus quamvis jubente Sacerdote aquam benediceret, irrita eſſet benedictio.*
16 *Datur autem alia aquæ benedictio, quæ fit a ſolo Epiſcopo cum vino, & cinere ad reconciliandam conſecratam Eccleſiam.*
17 *Paramenta Eccleſiaſtica, & ornamenta omnia tam Miniſtrorum, quam Altaris ſunt per Epiſcopum benedicenda.*
18 *Hæc facultas benedicendi paramenta, & Eccleſiaſtica ornamenta, & vaſa, in quibus non adhibetur Sacra unctio, fuit conceſſa diverſis Archidiaconis, Decanis, Archipresbyteris, aliiſque Perſonis Eccleſiaſticis.*
19 *Hanc facultatem habent omnes Prælati Regulares, ſcilicet Generales, Abbates Provinciales, Priores, Guardiani, aliique omnes Superiores locales quocumque nomine nuncupati.*
20 *Cum hac tamen limitatione, ut non poſſint benedicere paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, niſi pro uſu tantummodo ſuarum Eccleſiarum.*
21 *Similiter etiam Abbates, aliique Prælati habentes privilegium benedicendi Calices, Patenas, Campanas, & ſimilia, in quibus adhibetur Sacra unctio poſſunt ſolum hæc facere pro uſu ſuarum Eccleſiarum.*
22 *Alia ad rem remiſſive.*

1 Benedicere ſecundum S. Thomam, ut notat Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 3. nu. 56.* poteſt contingere tripli-
2 citer, ſcilicet enunciative, optative, & imperative. E-
nunciative benedicere, quod fit laudando, eſt benedictio,
quam Deo tribuimus, cum toties eum benedicimus, & lau-
damus, juxta illud Pſalm. 33. *Benedicam Dominum in omni*
tempore, ſemper laus ejus in ore meo. Optative benedicere,
3 quod fit aliquod bonum benedicto optando, & precando,
juxta illud Pſ. 127. *Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas*
bona Jeruſalem omnibus diebus vitæ tuæ, & videas filios filio-
rum tuorum pacem ſuper Iſrael, eſt benedictio, quam homo
homini dare ſolet, non laudando ſolum, ſed etiam ali-
quod bonum adprecando. Imperative benedicere, quod fit 4
imperando, & operando effectus intentos, eſt benedictio,
quam dat ſolus Deus per ſe, vel per Miniſtros ſuos, &
operatur prædictos effectus, & hanc quandoque Deus de-
dit per ſeipſum, ut *Geneſ. 1. num. 28. Benedixitque illis Deus,*
& ait, Creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſub-
jicite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus Cæ-
li, & univerſis animantibus, quæ moventur ſuper terram;
quandoque vero per ſuos ſervos, ut Joſue 24. *num.* 10.
Per illum benedixi vobis, & liberavi vos: & ſic pluries be-
nedixiſſe patet in Sacris Litteris; & hodie in Eccleſia
Fidelibus benedicit per Pontifices, & Sacerdotes, & Re-
ligioſos viros; & de hac tertia benedictione erit ſermo in 5
præſenti. Quæ large ſumpta, eſt duplex, una ſcilicet,
quæ datur a puro homine propter meritum Sanctitatis,
in quo Chriſtus per gratiam inhabitat, ſicuti eſt illa,
quæ a Sanctis viris peti conſuevit; & alia eſt, quæ da- 6
tur propter meritum Chriſti alicui inſtrumentaliter ap-
plicatum, & in hac danda requiritur Ordo Sacer, non
autem Sanctitas neceſſario; Et hæc benedictio adhuc eſt
duplex, una ſcilicet Perſonarum, V. G. Abbatum, Vir-
ginum, Sponſorum, Militum, & etiam populi; & alia
rerum, ſeu locorum, v. g. Aquæ, Vini, Olei, Ceræ,
Cinerum, Palmarum, Veſtium, Vaſorum, Altarium, Ec-
cleſiarum, Domorum, Agrorum, & hujuſmodi.

Benedictio Perſonarum alia eſt ſolemnis, quam in divi- 8
nis Officiis dat ſolus Epiſcopus in ſua Diœceſi, Archie-
piſcopus, Patriarcha in tota ſua Provincia, etiam extra
viſitationem, & Legati Apoſtolicæ Sedis in locis ſuæ Le-
gationis, & Romanus Pontifex ubique terrarum, ut no-
tatur *in cap. Antiqua 23. de privileg.* & habetur *in Cle-*
mentina cap. Archiepiſcopo 2. de privileg. & exceſſibus privi-
legiator. Ugolin. *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. cap. 21. §. 2.*
num. 1. Barboſ. *de Jur. Eccleſ. lib. 3. cap. 3. num. 58.* Et
hanc ſolemnem benedictionem in Miſſis, Veſperis, & Ma-
tutinis pontificaliter celebratis poſſunt dare etiam Abba-
tes, & alii Prælati ad id privilegium habentes; *cap. Ab-*
bates 3. de privilegiis in 6. & Sac. Rit. Congr. 27. Septem-
bris 1659. Eſt tamen circa hoc obſervandum, quod mi- 10
nor ex illis in præſentia Majoris, & Superioris nequeat
benedicere, niſi de licentia Superioris; opus enim eſt ex-
preſſa conceſſione, ut contra regulam juris minor etiam
benedicendo poſſit extendere manum ſuper majorem, ut
colligitur *ex cap. Denique 6. diſt. 21. cap. Miniſtrare 3. cauſ.*
26. quæſt. 6. & cap. Cum ad celebrandas 65. *diſt. 1. de conſecra-*
tione, & ex Apoſtolo *ab Hebræos cap. 7. num. 7.* ubi ex-
preſſe dicit: *Sine ulla contradictione quod minus eſt a melio-*
re benedicitur; & ſic expreſſe ſtatuit pluries *Sacra Rit.*
Congr. ut de Archiepiſcopo in præſentia Nuncii 9 *Martii*
1593. & in præſentia Legati 2 *Octobris* 1601. & de Epiſcopo
in præſentia Metropolitani 10. *Januar.* 1609. & 13 *Octobr.* 11
1618. & de Abbatibus in præſentia Epiſcopi, ſeu Ordinarii
27. *Septembris* 1659. §. 14. & 20. *Julii* 1660. *in declaratione,*
& reſponſione ad ipſum §. 14. Conveniens tamen eſt, ut Ma-
jor, ſeu Superior rogatus pro benedictione a minori ſeu
inferiori, ipſi dandam remittat, ut populus cognoſcat di-
gnitatem Apoſtolicam, ut decrevit *Sacr. Rit. Congr. in Tau-*
rin. 9. Martii 1593. *Archiepiſcopus debet rogare Nuncium, ut*
populo benedicat qui hoc deinde mittat Archiepiſcopo, ut popu-
lus cognoſcat dignitatem Apoſtolicam. Et alia eſt benedictio 12
Perſonarum ſimplex, ut illa quæ fit a Sacerdote in fine
Miſſæ, quæ etiam a Sacerdote dari nequit præſente E-
piſcopo ſine permiſſione ipſius; ex allato textu Apoſtoli *ad*
Hebræos 7. n. 7. & citat. Canonibus: *cap. Denique 6. diſt.*
21. cap. Miniſtrare 3. cauſ. 26. q. 6. & c. Cum. ad cele-
brandas 65. diſt. 1. de conſecrat.

Benedictio rerum, ſeu locorum eſt multiplex, Verb. 13
Grat. Aquæ, Cinerum, Candelarum, Palmarum, & Oli-
varum, Paramentorum, & utenſilium Eccleſiæ, cibo-
rum, veſtimentorum, & ornamentorum hominum, annu-
li, coronæ, enſis, pilei, vexilli, & aliarum hujuſmodi
rerum, ſicut etiam locorum, ut Domorum, Eccleſiarum,
vinearum, agrorum, & ſimilium. Et harum benedictio-
num, quæ fiunt cum ſale, & exorciſmo ad benedicendas
res, & loca, & ad homines aſpergendos, ac fugandos 14
Dæmones, atque venialia delicta abluenda, *cap. Aquam*
16. de conſecrat. diſt. 3. c. Aqua 9. de conſecr. Eccleſia, ſolus
Sacerdos ex poteſtate ſui ordinis eſt adæquatus Miniſter;
cap. Perlectis 1. diſt. 25. ubi dicitur, *ad Presbyterum pertinet*
benedicere Dona Dei: c. Ecce ego, verb. benedicere 6. diſt. 95.
& cap. Officium 3. de Officio Archipresbyteri. Unde ſi Dia- 15
conus, quamvis jubente Sacerdote, aquam V. G. bene-
diceret, irrita eſſet benedictio, quia non facta ab haben-
te auctoritatem, & ideo merito *in c. 28. lib. 8. Conſtitut.*
Apoſtol. dicitur: *Diaconus non benedicit, neque benedictionem*
dat, accipit vero ab Epiſcopo, & Presbytero. Datur autem 16
alia aquæ benedictio, quæ fit a ſolo Epiſcopo cum vino,
& cinere ad reconciliandam conſecratam Eccleſiam, quæ
fuerit violata, ac polluta; *cap. Propoſuiſti 4. & c. Aqua*
9. de conſecrat. Eccleſia.

Paramenta Eccleſiaſtica, & ornamenta omnia, tam mi- 17
niſtrorum quam Altaris ſunt per Epiſcopum benedicen-
da; *cap. Veſtimenta 42. de conſecrat. diſt. 1.* itaut ſimplices
Sacerdotes illa benedicere non poſſunt, neque ex delega-

tione, & permiſſione Epiſcopi, niſi ad hoc habeatur ſpe-
ciale privilegium Sedis Apoſtolicæ, a qua interdum con-
ceditur Perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis,
dummodo in eis non ſit adhibenda Sacra Unctio, vel
Oleum Sanctum, quæ ab ipſo tantum Epiſcopo ordina-
to, & conſecrato benedicenda, inungenda & conſecran-
da ſunt, ut cenſuit *Sac. Cong. Rit. in Brixienſ.* 11. *&* 14.
Maji 1616. *in Taurinenſ. Piſtorienſ.* 9. *Octob.* 1610. *in Imolen.*
14. *Novembr.* 1615. *in Januenſ.* 12. *&* 14 *Maji* 1616. *in*
Saonenſ. 3. *Dec.* 1616. *in Taurinenſ. Piſtorien. & Tarviſina*
2. *Maji* 1619. *in Novarienſ.* 21. *Martii* 1620. *in Tridentina*
7. *Auguſti* 1621. *& in Cap. Utraquenſ.* 20. *Julii* 1630. Et
18 de facto hæc facultas benedicendi paramenta, & Eccle-
ſiaſtica ornamenta, & vaſa, in quibus non adhibetur Sa-
cra Unctio, fuit conceſſa diverſis Archidiaconis, Deca-
nis, Archipresbyteris, aliiſque Perſonis Eccleſiaſticis *a*
Sacr. Rit. Congr. & ſignanter *in Aquilejenſ.* 20. *April.* 1599.
in Elven. 17. *Maji* 1600. *in Lugdunen.* 29. *Januarii* 1605.
in Zamoren. 15. *Novemb.* 1603. *in Metenſ* 18. *Novembr.* 1606.
in Ruthen. 9. *Maji* 1609. *in Auguſtina* 12. *April.* 1614. *&*
in Gneſnenſ. 4. *Septemb.* 1625.
19 Et hanc facultatem habent omnes Prælati Regulares,
ſcilicet Generales, Provinciales, Guardiani, Priores,
aliique omnes Superiores locales quocumque nomine nun-
cupentur ex ampliſſimo privilegio *Leonis X.* in Conſtitut.
incip. *Religionis ſuadet*, conceſſo Minoribus de Obſervan-
tia, & ex aliis a variis ſummis Pontificibus conceſſis aliis
Regularibus, ut a Joanne XII. Sixto IV. Innocentio VIII.
Eugenio IV. Julio II. Paulo III. Gregorio XIII. & aliis.
20 Cum hac tamen limitatione, ut non poſſint benedicere
paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, niſi pro uſu tan-
tummodo ſuarum Eccleſiarum ut expreſſe dicit Leo X.
in cit. Conſtit. ibi: „ Pro veſtro uſu tantum: *& pluries*
„ *declaravit* Sacr. Congr. *& ſignanter* 24. Auguſti 1605.
„ 18. Auguſti 1629. & 14. Martii 1642. *his verbis*: Ab-
„ bates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Præla-
„ ti, etiam ex Societate Jeſu, habentes privilegia bene-
„ dicendi veſtes Sacras, Cæmeteria, & ſimilia, dicto
„ privilegio uti non poſſunt, niſi in iis rebus, in qui-
„ bus Unctio non adhibetur, & pro ſervitio duntaxat
„ Monaſteriorum, & Eccleſiarum propriarum " & in de-
creto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo infe-
rioribus conceſſorum a Sac. Cong. ordinaria habita coram
Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro *Papa VII. emanato die*
27. *Septemb.* 1659. §. 18. his verbis; „ Eccleſiaſticam Su-
„ pellectilem pro ſervitio duntaxat ſuarum Eccleſiarum,
21 „ vel Monaſteriorum benedicant ". *Sic* etiam Abbates,
aliique Prælati habentes privilegium benedicendi Cali-
ces, Patenas, Campanas, & ſimilia, in quibus adhibetur
Sacra Unctio, poſſunt tantummodo hæc facere pro uſu
ſuarum Eccleſiarum ex mox citato Decreto circa uſum
Pontificalium *n.* 10. his verbis, „ Reliqua Pontificalia
„ extra loca ipſis Abbatibus ſubjecta, vel pro ſervitio alie-
„ næ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, etiam de
„ licentia Ordinariorum exercere non valeant, puta Cam-
„ panarum benedictiones, Calicum, & ſimilium, in qui-
„ bus ſacra adhibetur Unctio, nec non Minorum Ordi-
„ num collationes.
Alia ad rem vide verb. *Vaſa Sacra*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

1 BEnedictio antiquitus pro ordinatione accipi ſolebat;
Vide *Gonzal. in cap.* 7. *n.* 12. *de Sacramen. non ordi-*
2 *nand.* qui ita accepta voce hac recte explicat plures Con-
ciliorum Canones.
3 De re benedicta & ſpeciatim campana an pro uſu pro-
fano inſervire poſſit, vide *Frances de Eccleſ. Cathedral.*
cap. 24. *n.* 98. 101. 168. *& ſequent.*

BENEDICTIO EPISCOPALIS IN VIA

ARTICULUS II.

Quoad eos, qui poſſunt, vel non, illam impertiri in via, ſeu itinerando.

SUMMARIUM.

1 *Benedictionem in via, ſeu itinerando, dare poteſt Epiſco-
pus in ſua Diœceſi, Archiepiſcopus, Primas, ſeu Pa-
triarcha in tota ſua Provincia, etiam extra viſitatio-
nem, Legatus, & Nuncius Apoſtolicæ Sedis in locis ſuæ
Legationis, & Romanus Pontifex ubique terrarum.*
2 *Cum hoc tamen, quod minor ex iſtis in præſentia Majo-
ris, & Superioris, nequeat benedicere, niſi de licentia
Superioris.*
3 *Archiepiſcopus, Primas, ſeu Patriarcha poteſt etiam po-
pulo benedicere in locis exemptis intra ejus Provinciam
exiſtentibus, etiam extra viſitationem.*
4 *Sic etiam poteſt Epiſcopus populo benedicere in locis exem-
ptis intra ſuam Diœceſim exiſtentibus.*
5 *Coadjutor Epiſcopi poteſt populo benedicere, dum per
Civitatem incedit, de licentia tamen Epiſcopi Coa-
djuti.*
6 *Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha, Nuncius, &
Legatus, extra ſuam Provinciam ſine ſpeciali privile-
gio, neque ſolemniter, neque privatim per viam, &
itinerando poſſunt populo benedicere.*
7 *Nec Epiſcopus extra ſuam Diœceſim.*
8 *Legato præſente in Civitate Epiſcopus non poteſt benedice-
re populo, ſed intra Eccleſiam eo abſente, vel annuen-
te, poteſt benedicere.*
9 *Benedicere per vias Abbati non conceditur.*
10 *Immo Abbates, neque poſſunt per Eccleſiam incedentes be-
nedicere populis, quamvis pleno Jure ſubjectis.*
11 *Non niſi Epiſcopus poteſt benedicere populo extra actum ce-
lebrationis.*

BEnedictionem in via, ſeu itinerando dare poteſt Epi- 1
ſcopus in ſua Diœceſi, Archiepiſcopus, Primas, ſeu
Patriarcha in tota ſua Provincia, etiam extra viſitatio-
nem, & Legatus Apoſtolicæ Sedis in locis ſuæ Legatio-
nis, & Romanus Pontifex ubique terrarum, ut notatur
in cit. cap. Antiqua 23. *de Privileg.* & habetur *in Clemen-
tin. cap. Archiepiſcopo* 2. *de Privileg. & exceſſibus privilegia-
torum.* Cum hoc tamen quod minor ex iſtis, in præſen- 2
tia Majoris, & Superioris, nequeat benedicere, niſi de
licentia Superioris, ut colligitur *ex cap. Denique* 6. *diſt.*
21. & aliis Sacris Canonibus, & Decretis Sacræ Con-
gregationis adductis *ſupra art.* 1. *n.* 10. & expreſſe ſta-
tuit Nicolaus primus *in decret. tit. de conſuetud. c.* 3. Ar-
chiepiſcop. Primas, ſeu Patriarcha poteſt etiam populo 3
benedicere in locis exemptis intra ejus Provinciam exi-
ſtentibus etiam extra viſitationem *ex cit. Clementina c. Ar-
chiepiſcopo* 2. *de Privileg. & exceſſib. privilegiator.* & Gloſſ.
ibid. *verb. Collige*, & decrevit *Sacr. Congreg. Rit.* 13. *Julii*
1613., & Rota *in Nullius, ſeu Urbinatenſ. Juriſdictionis*,
coram Buratto 7. *Maji* 1618. Sic etiam poteſt Epiſcopus 4
populo benedicere in locis exemptis intra ſuam Diœce-
ſim exiſtentibus *ex eadem Clementina c. Archiepiſcopo, &*
Gloſſ. ibidem. Coadjutor Epiſcopi poteſt populo benedice- 5
re, dum per Civitatem incedit, de licentia tamen Epi-
ſcopi Coadjuti; *Sac. Rit. Cong.* 31. *Januarii* 1591.
Archiepiſcopus, Primas, & Patriarcha, Nuncius, & 6
Legatus extra ſuam Provinciam ſine ſpeciali privilegio,
neque ſolemniter, neque privatim per viam, & itine-
rando poſſunt populo benedicere, *arg. cit. Clementin. cap.*
Archiepiſcopo 2. *de privileg. & exceſſibus privilegiator.* Nec 7
Epiſcopus extra ſuam Diœceſim ex *Sacr. Congreg. Concil.*
26. *Aprilis* 1602. Legato præſente in Civitate, Epiſcopus
non poteſt benedicere populo, ſed intra Eccleſiam eo ab- 8
ſente, vel annuente, poteſt benedicere, *Sac. Rit. Congr.*
2. *Octobris* 1601. Benedicere per vias Abbati non conce-
ditur: *Sac. Congreg. Rit. in Nullius Provincia Burgenſ.* 24.
Auguſti 1609. Immo Abbates neque poſſunt per Eccleſiam 10
incedentes benedicere populis, quamvis pleno Jure ſu-
bjectis, ex *Sacr. Rit. Cong. in Decreto* circa uſum Ponti-
ficalium Prælatis Epiſcopo inferioribus conceſſorum co-
ram Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro Septimo edito
27 Septembris 1659. §. 13. his verbis „ Pontificales Be-
„ nedictiones cum trina Crucis productione in Miſſis tan-
„ tum Pontificalibus, nec non Veſperis, & Matutinis
„ Pontificaliter itidem celebratis licere ſibi tantum me-
„ minerint. Privatim vero populis quamvis pleno Jure
„ ſubjectis, niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit, etiam
„ Pontificalibus induti per Eccleſiam incedentes benedi-
„ cere non præſumant, *& deinde* 10. Julii 1660. *in decla-*
„ *rationem ejuſdem Decreti* his verbis: Ad §. decimum ter-
„ tium, quo diſponitur, ne Abbates extra Pontificalia,
„ Pontificali more ac trina Crucis productione, nec non
„ privatim occurrenti populo, tum Pontificaliter indu-
„ ti, etiam per Eccleſiam incedentes benedicant, aſſe-
„ rentibus Monachis, Abbates in Miſſis privatis hacte-
„ nus Epiſcopali more benedixiſſe, & Pontificalibus præ-
„ ſertim indutos per Eccleſiam tranſeuntes occurrenti
„ populo benedictionem elargiri conſueviſſe; Sac. Rit.
„ Congreg. cenſuit ſervandum eſſe Decretum. " *Non niſi* 11
Epiſcopus poteſt benedicere populo extra actum celebrationis;
Sac. Rit. Congreg. 25. Maji 1624.

Novæ additiones ex aliena manu.

A Quo tempore Abbates impetraverint poteſtatem im- 1
pertiendi ſolemnem benedictionem populo, Vide apud
Van-Eſpen Jur. Eccleſ. univerſ. part. 1. *tit.* 31. *cap.* 6.
num. 9.
Decretum S. Congregationis Rituum *ab Auctore* allatum 2
num. 10. quo Abbatibus per Eccleſias incedentibus inter-
dicitur benedictionem ſolemnem populo impertiri, ſuum
habet fundamentum *in cap.* 3. *de Privileg. in* 6.
Tametſi Abbates ſolemnem benedictionem impertiri po- 3
pulo poſſint in Eccleſiis ſibi *pleno jure* ſubjectis tamen
in iis præſente Epiſcopo nequeunt eam impertiri.
Ratio-

Rationem autem cum *Tamburino de Jur. Abbat. tom. 1. diſp. 21. q. 9.* aſſignat *Van-Eſpen Jur. Eccleſiaſt. univerſ. part. 1. tit. 31. c. 6. nu. 27. Quia minor non debet majorem benedicere.*

Articulus III.

Benedictio Epiſcopi reſpectu Abbatum, Abbatiſſarum, & Monialium.

Summarium.

1 *Epiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Moniales.*
2 *Abbates, qui petunt benedici, debent recipere benedictionem ab Epiſcopo, non autem ab aliis Abbatibus alias benedictis.*
3 *Abbates ſemel benedicti cum uſu birreti, ſi transferantur ad aliam Abbatiam cum uſu Mitræ, non indigent alia benedictione.*
4 *Hæc benedictio dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri poſſunt.*
5 *Et ſine aliquo examine eſt danda.*
6 *Iſta autem benedictio non eſt ad eſſentia, nec ſimpliciter neceſſaria ad hoc, ut Abbates ea, quæ ſunt Ordinis, & ſui Officii exerceri poſſint, ſed potius videtur eſſe de ſolemnitate.*
7 *Abbates Regulares de Jure conferre poſſunt Ordines minores ſuis ſubditis, licet non ſint benedicti*, ad n. 8.
9 *Abbatiſſæ, quæ in Monaſteriis, ubi eſt conſuetudo, ab Epiſcopo benedicuntur, minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, eligi, & benedici in Abbatiſſas prohibentur.*
10 *Et anni quadraginta debent eſſe completi.*
11 *Abbatiſſæ temporales, quæ non niſi ad triennium eliguntur, non ſunt jure benedicendæ.*
12 *Conſuetudo benedicendi, & conſecrandi Virgines, ſeu Moniales non amplius eſt in uſu. At ſi alicubi vigeat, eſt ſervanda. Et Benedictus XIII. conceſſit Indulgentiam plenariam quibuſcumque Monialibus Velum ſacrum, benedictionem, & conſecrationem recipientibus.*
13 *Secundum Canones non ſunt benedicendæ, ſeu conſecrandæ, niſi attingant vigeſimum quintum annum.*
14 *Pro ipſarum benedictione, ſeu conſecratione non poteſt Epiſcopus ingredi Clauſuram Monialium.*

1 EPiſcopus benedicit Abbates, Abbatiſſas, & Moniales,
ut colligitur ex *c. Devotis 11. cauſ. 20. qu. 1. & ex cap.*
2 *Statuimus 1. de ſupplend. negligent. Prælatorum*. Abbates
enim, qui petunt benedici, debent recipere benedictionem ab Epiſcopo, non autem ab aliis Abbatibus, alias
benedictis; *Sacra Rit. Congreg. in una Camaracenſi 10. Decembris* 1631. Et Abbates ſemel benedicti cum uſu birre-
3 ti, ſi transferantur ad aliam Abbatiam cum uſu Mitræ,
non indigent alia benedictione; *Eadem Sac. Congr. in una Bituntina 25. Februarii 1606.* Et hæc benedictio dari de-
4 bet illis diebus, quibus Ordin. minores conferri poſſunt;
Gloſſ. *mox cit. verb. Benedici*, & ſic Dominico die & intra Miſſarum ſolemnia, ut de Virginum benedictione agentes reſolvunt Salzed. *ad Bernard. cap. 26. verſ. Virginum*,
Piſcara *in praxi Cærem. lib. 2. cap. 7. num. 1.* Tamburin. *de*
5 *jure Abbatiſſ. diſp. 27. q. 6. verſ. Piſcara*. Et ſine aliquo
examine eſt danda, ut reſolvit Innocent. *in cap. Statuimus 1. de ſupplend. negligent. Prælator.* & Barboſa *de officio & poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat. 27. num. 13.* Iſta
6 autem benedictio non eſt de eſſentia, nec ſimpliciter neceſſaria ad hoc, ut Abbates ea quæ ſunt ordinis, & ſui Officii, exercere poſſint, ſed potius videtur eſſe de ſolemnitate, cum etiam Abbates Regulares non benedicti poſſint libere, & licite facere, & exercere omnia, quæ poſſunt Abbates benedicti, ut colligitur *ex cap. Statuimus 1. de ſupplend. negligent. Prælator.*, ubi ſtatuitur, quod ſi Epiſcopus tertio requiſitus benedicere ſine cauſa renuerit, poſſit ipſe Abbas non expectata benedictione, officium adminiſtrare, & Ordines conferre; & conſtat ex pluribus aliis conſimilibus Pontificiis conceſſionibus, & præcipue Eugenii IV. Pii V. Pauli III. Gregorii XIII. & Pauli V. Et
7 expreſſe declaravit *Sacra Congreg. Concilii 16. Febr.* 1619.
quod Abbates Regulares de Jure conferre poſſint Ordines Minores ſuis ſubditis licet non ſint benedicti; quod etiam confirmavit *eadem Congregatio in una Panormitana die 16. Martii 1647.* Vid. *verb. Abbas num.* 4. Et circa hoc obſervandum, quod ſignanter fuit ſtatutum *a Sacra Rituum Congregatione in cit. Decreto circa uſum Pontificalium* edi-
8 to coram Sanctiſſimo Alexandro VII. die 27. Septembris
1659. in cujus §. 10. ſic dicitur; *Invitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valeant, nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti, in propriis Eccleſiis uti poſſint privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis, indulto*. Vide ipſum Decretum per extenſum adductum *verb. Abbas num.* 30. & noviſſimam Conſtitutionem Bened. XIII. adductam *ibid. ſub n.* 18.
9 Abbatiſſæ, quæ in Monaſteriis, ubi eſt conſuetudo, ab
Epiſcopo benedicuntur juxta *Clementinam cap. Attendentes 2. de ſtatu Monachorum*, minores annis quadraginta, & quæ per octo ante profeſſæ non fuerint, eligi & benedici in Abbatiſſas prohibentur. *Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 7. de Regularibus, & Monialibus*. Et anni quadraginta debent eſſe completi ex *Sacra Congr. Concil. in una Neapolitana die 24. Septembris* 1678. Abbatiſſæ tamen temporales, 10
illæ ſcilicet, quæ nonniſi ad triennium eliguntur, ex ordinatione Gregorii XIII. *de anno* 1583. *die 1. Januarii* non 11
ſunt Jure benedicendæ, niſi Sancta Sedes Apoſtolica aliud ſtatuat expreſſe, vel ſervet conſuetudo contraria; Quaranta *in ſumma Bullarii verb. Abbatiſſa in fine*, Piaſecus *in praxi Epiſcop. part. 1. cap. 2. 3.* Miranda *in Manuali Prælator. in fine tom. 2. tract. 2. de Sacris Monialibus qu. 7. art. 7.*
concluſ. unica. Conſuetudo benedicendi Virgines, ſeu Mo- 12
niales non amplius eſt in uſu, at eam ſervandam eſſe, ſi alicubi adhuc vigeret, reſpondit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. Patriarchæ Venet. 5. Decemb.* 1597. Et Benedictus XIII. conceſſit Indulgentiam plenariam omnibus, & quibuſcumque Monialibus, Velum ſacrum, Benedictionem, & Conſecrationem recipientibus; *Sic in Conſtitutione* incipiente: *In ſupremo edita 6. Aprilis* 1728. Et ſecundum
Canones non ſunt benedicendæ, ſeu conſecrandæ, niſi at- 13
tigerint vigeſimum quintum annum, *cap. Placuit 14. &*
cap. Virgines 15. cauſ. 20. quæſt. 1. Nec pro ipſarum be- 14
nedictione, ſeu conſecratione poteſt Epiſcopus ingredi Clauſuram Monialium, ut colligitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. de Regularibus & Monial. cap. 5. verſ. Ingredi autem*, ubi rigoroſiſſime præcipitur, ut nullus Monialium Monaſteria ingrediatur, niſi in caſibus meræ neceſſitatis, & hic caſus non eſt neceſſarius pro ingreſſu, cum poſſit Epiſcopus Moniales benedicere, ſeu conſecrare in Eccleſia exteriori per feneſtram deputatam ad imponendum eiſdem velum, ut expreſſe decrevit *Sac. Congr. Conc. in Hieracenſ. 27. Junii 1627.*

Novæ additiones ex aliena manu.

BEnedictio Abbatiſſæ ſolet dici ordinatio & conſecra- 1
tio; *Gonzal. in cap. 13. n. 3. de Accuſation.*

De ea vero conſule, ſi vacat, *Tamburin. de jur. Abbatiſſ. diſput. 29. per tot. Cellotium de Eccleſ. Hierarchia c. 11. in fin.*

Articulus IV.

Benedictio quo ad Sponſos.

Summarium.

1 *Sponſus, & Sponſa cum nubunt temporibus pro ſolemnitate nuptiarum non vetitis, ſunt in Eccleſia benedicendi.*
2 *Tales ſponſorum benedictiones, ſicuti & prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus damnantes, anathematizantur.*
3 *Talis benedictionis omiſſio, licet cum ſit ſine ſcandalo, & contemptu, non ſit peccatum mortale, eſt tamen ſaltem peccatum veniale.*
4 *Talem benedictionem debent Sponſi recipere ante conſummationem Matrimonii.*
5 *Tamen cum Concilium Tridentinum hoc non præcipiat, ſed ſolum hortetur, liberam relinquit voluntatem. & non obligat.*
6 *Hinc ſublato ſcandalo, & contemptu Legis Eccleſiaſticæ non eſt peccatum mortale conſummare Matrimonium ante talem benedictionem.*
7 *Et nec etiam veniale peccatum eſſet differre hanc benedictionem poſt conſummationem, ſi adeſſet aliqua juſta, & rationabilis cauſa.*
8 *Conjuges non benedicuntur, ſi ambo, vel alter fuerit benedictus.*
9 *Hoc autem eſt intelligendum, quando ſecundæ nuptiæ ſunt ſecundæ ex parte viri, & ex parte fœminæ, vel ſaltem ſunt ſecundæ ex parte fœminæ.*
10 *Si vero virgo contrahat cum viro, qui jam habuerat aliam uxorem, nihilominus nuptiæ benedicuntur.*
11 *Conſuetudo enim generaliter recepta obtinuit, quod ſi fœmina ſolum nondum fuerit benedicta, poſſit tunc benedictio ſolemniter fieri.*
12 *Benedicendi ſunt Conjuges in ſecundis nuptiis, ſi neuter ex ipſis fuerit benedictus in primis nuptiis.*
13 *Et ſic benedicendi ſunt Sponſus, & Sponſa, ſi contractis Sponſalibus per verba de futuro, antequam coram Parocho, & teſtibus Matrimonium contraxerint, invicem ſe cognoverint.*
14 *Benedictio nubentium fieri debet a proprio Parocho, non autem ab alio Sacerdote, niſi de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia.*
15 *Hæc Nuptialis benedictio de Jure poteſt dari a Parocho utriuslibet Sponſi.*
16 *Conſuetudo tamen fere ubique obtinuit, ut talis benedictio*

detur a Parocho Sponſæ, & ubi adeſt talis conſue-
tudo eſt obſervanda.
17 *Si vero Sponſus, & Sponſa ſtatim a Parochia, ubi*
contraxerunt, abirent ad aliam, deberent ab hoc ul-
timo Parocho benedici; Sicuti etiam ſi Mulier ſtatim
poſt contractum Matrimonium traducatur ad domum
Viri in alia parochia habitantis.
18 *Parochi alieni, & alii Sacerdotes, ſive Sæculares, ſi-*
ve Regulares benedicentes in nuptiis alienos ſponſos
ſine Licentia proprii Parochi, vel Ordinarii, incur-
runt Suſpenſionem.
19 *Et hæc ſuſpenſio eſt ab Officio, & Beneficio.*
20 *Hæc pœna Suſpenſionis eſt impoſita ſoli benedicenti,*
non autem deputanti alium, qui benedicat per ſe.
21 *Ad hanc pœnam incurrendam requiritur plena ſcientia.*

1 SPonſus, & Sponſa cum nubunt temporibus pro ſolemni-
tate nuptiarum non vetitis, ſunt in Eccleſia benedicen-
di; *cap. Sponſus, & Sponſa 33. diſt. 23. c. Aliter 1. c. Nul-*
2 *lus Fidelis 2. cap. Noſtrates 3. & cap. Sponſus 5. cauſ. 30. qu.*
5. Et tales Sponſorum benedictiones, ſicuti & prohibitio-
nem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus dam-
nantes, anathematizantur a Concilio Trident. *ſeſſ. 24. Ca-*
none 11. ibi: *Si quis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nu-*
ptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam
ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut benedictiones, &
alias Cæremonias, quibus Eccleſia in illis utitur, dam-
3 *naverit, anathema ſit*. Talis benedictionis omiſſio, li-
cet, cum ſit ſine ſcandalo, & contemptu, non ſit pec-
catum mortale, eſt tamen ſecundum communem Docto-
rum ſaltem peccatum veniale; Sanchez *lib. 7. de Matrimo-*
nio diſp. 28. Bonacina *qu. 4. p. 6. num.* 2. Sa, Filiuccius,
Henriq. la Croix, & alii communiter.
4 Et talem benedictionem debent Sponſi recipere ante
conſummationem Matrimonii, prout hortatur Conc. Trid.
ſeſſ. 24. de reformat. Matrimonii cap. 1. ibi: *Præterea eadem*
Sancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem
5 *Sacerdotalem in Templo ſuſcipiendam in eadem Domo non*
cohabitent. Unde cum Concilium hoc non præcipiat, ſed
ſolum hortetur, liberam voluntatem relinquit, & non
obligat; *cap. ultim. in fin. diſt. 4.* Gloſſ. *verb. ſtatuta in cap. 1.*
de conſtitut. ibiq. Abbas *num.* 9. & Felin. *num.* 20. Quare
6 peccatum mortale non eſſe ante Eccleſiæ benedictionem
Matrimonium conſummare, ſublato ſcandalo, & con-
temptu Legis Eccleſiaſticæ, maxime ſi probabile adſit in-
continentiæ periculum, reſolvunt Navarr. *in Manual. cap.*
22. *n.* 83. Covarruv. *de Sponſalib. part. 2. cap. 7. n.* 2. Sanchez
de Matrim. lib. 3. diſp. 12. Bonacina *q. 4. p. 6. n. 1. in fine, &*
n. 4. verſ. rogabis 4. & alii plurimi cum Barboſa *de Offic. &*
7 *poteſt. Epiſcop. allegat.* 32. *n.* 181. Et nec etiam veniale pec-
catum eſſet differre hanc benedictionem poſt conſumma-
tionem, ſi adeſſet aliqua juſta, & rationabilis cauſa, uti
eſſet, ſi aliquis initio Adventus, vel Quadrageſimæ con-
traheret, quia nimis durum eſſet, & grave periculum in-
continentiæ differre conſummationem uſque ad benedi-
ctionem poſt Epiphaniam, vel poſt octavam Paſchæ fa-
ciendam; cum intra talia tempora, licet non prohibeatur
contractus Matrimonii, aut ejus conſummatio, prohiben-
tur tamen nuptiarum ſolemnitates, ut eſt benedictio Spon-
ſorum, ſolemnis ſponſæ in domum Sponſi traductio, &
hujuſmodi; *Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 10. de reformat. Ma-*
trimon.
8 Conjuges, *ex cap. Vir autem. 3. de ſecundis nuptiis*, non
benedicuntur, ſi ambo, vel alter fuerit benedictus: ibi;
Vir autem, vel mulier ad bigamiam tranſiens, non debet
a Presbytero benedici, quia cum alia vice benedicti ſint,
eorum benedictio iterari non debet, & rationem dant Do-
ctores ex S. Thoma *in 4. diſt. 42. qu. 3. art. 2. ad ſecundum*,
quia ſecundum Matrimonium quamvis in ſe conſideratum
ſit perfectum Sacramentum, tamen in ordine ad primum
conſideratum habet aliquid de defectu Sacramenti, quia
non habet plenam ſignificationem, cum non ſit una unius,
ſicut eſt in Matrimonio Chriſti, & Eccleſiæ, & ratione
9 hujus defectus a ſecundis nuptiis ſubtrahitur. Subdit tamen
S. Thomas *loc. cit.* hoc eſſe intelligendum, quando ſecundæ
nuptiæ ſunt ſecundæ ex parte viri, & ex parte fœminæ,
10 vel ſaltem ſunt ſecundæ ex parte fœminæ. Si vero Virgo
contrahat cum viro, qui jam habuerit aliam uxorem, ni-
hilominus nuptiæ benedicuntur; ſalvatur enim aliquo mo-
do ſignificatio etiam in ordine ad primas nuptias, ut dif-
11 fuſe per eum, *ibi*: „ Hinc conſuetudo generaliter recepta
obtinuit, quod ſi fœmina ſolum nondum fuerit benedicta,
poſſit tunc benedictio ſolemniter fieri, quia ad illam præ-
cipue ex forma benedictionis pro fœcunditate dirigitur ipſa
benedictio, & nihil in viro intelligitur iterari, S. Thomas,
S. Bonaventura, Covarruvias *de ſponſalib. part. 2. cap.* 8.
§. 11. *n.* 2. Gregor. *lib. 2. t. 11. part.* 4. Saldez, Genuenſ.
Riccius, & alii cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop.*
12 *part. 2. alleg.* 32. *n.* 184. Benedicendi ſunt Conjuges in
ſecundis nuptiis, ſi neuter ex ipſis fuerit benedictus in
primis nuptiis, *arg. cit. cap. Vir. autem 3. de ſecundis nu-*
ptiis, ubi ſolum prohibentur benedici, ſi alia vice fuerint
benedicti. Et ſic benedicendi ſunt a Parocho, ſponſus, &
13 ſponſa, ſi contractis ſponſalibus per verba de futuro, an-
tequam coram Parocho, & teſtibus Matrimonium con-
traxerint, invicem ſe cognoverint. *Sac. Congr. Concil. die*
Octobris 1593. ut refert Aldan. *d. tit. 3. num.* 23.
Benedictio nubentium fieri debet a proprio Parocho, 14
non autem ab alio Sacerdote, niſi de ipſius Parochi, vel
Ordinarii licentia, non obſtante immemorabili, vel privi-
legio, ut colligitur *ex cit. cap. Vir autem 3. de ſecundis nu-*
ptiis, ibi; *A Presbytero benedici*; ideſt Presbytero Paro-
chiali duntaxat, ut expreſſe cautum eſt decreto Concil.
Trid. *ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. Matrimon.* his præciſis verbis:
Statuitque benedictionem, a proprio Parocho fieri, neque
a quoquam, niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licen-
tiam ad prædictam benedictionem faciendam alii Sacerdoti
concedi poſſe, quacumque conſuetudine, etiam immemorabi-
li, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio non
obſtante, Unde Parochus proprius debet recipere eleemo-
ſynam ratione benedictionis, & non alius. *Sac. Congr.*
Rit. in Acheruntin. 25. Januarii 1602. Et hæc nuptialis be-
nedictio de Jure poteſt dari a Parocho utriuslibet Sponſi; 15
uterque enim eſt proprius, & eodem tenore; & eadem
clauſula præcipitur a Tridentino *ſeſſ. 24. de reform. Ma-*
trim. cap. 1. ut proprius Parochus interſit Matrimonio, &
ut benedictionem conferat; unde cum ex communi ad il-
lud ſufficiat Parochus utriuslibet contrahentis, ſufficiet
etiam ad hanc benedictionem conferendam; Cened. *De-*
cretal. collect. 31. *n.* 8. Sanchez *lib. 7. diſp.* 82. *n.* 4. Guttierez
de Matrim. cap. 106. *n. 8. & 9.* Bonac. *qu. 4. p. 6. num.* 3. Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 2. allegat.* 32. *num.*
185. Armendariz, Gobat, & alii fere communiter contra
paucos, qui dicunt hanc benedictionem fieri deberi a Pa-
rocho Sponſæ; quæ vere conſuetudo ubi legitima, & paci-
fica adſit, eſt obſervanda, ut de facto fere ubique obſer-
vatur. Si vero ſtatim a Parochia, ubi contraxerunt, abi-
rent ad aliam, deberent ab hoc ultimo Parocho benedici,
quia hic ſolus jam eſt proprius, ſicuti etiam ſi mulier ſta-
tim poſt contractum Matrimonium traducatur ad domum
viri in alia Parochia habitantis, quia mulier ad domum
viri traducta efficitur de ejus Foro, *l. Cum quædam puel-*
la, ubi *DD. ff. de Juriſdict. omn. Jud. l. Mulieres Cod. de*
incol. lib. 10. l. final. §. Idem reſcripſerunt ff. ad municip. de
incol. Et ſicut per talem traductionem conſtituitur Paro-
chiana ejuſdem Eccleſiæ, cujus eſt maritus, ut per Ho-
ſtienſ. *in ſumma tit. de Parochis §. quis intelligatur, verſ.*
ſed & uxor; Joann. de Anan. *in cap. final. nu. 13. eod. ti.*
ita definit eſſe Parochiana illius Parochi, in cujus Paro-
chia ante traductionem morabatur, quia translatio Domi-
cilii ſubtrahit eam illius juriſdictioni, ex quo ſequitur, ut
Parochus mulieris non ſit amplius proprius ipſius Parochus,
Gloſſ. *in cap. final. in verb. Habitatores*; per illum text. ubi
DD. de Paroch. Fagnan. *lib. 4. decret. cap. Vir autem 3. de ſe-*
cundis nuptiis nu. 13. Tales autem benedictiones conjugales
non poſſunt niſi inter Miſſarum ſolemnia fieri; *Sac. Congr.*
Concil. in Piſaurienſ. 13. Julii 1638.
Parochi alieni, & alii Sacerdotes, ſive Sæculares, ſive
Regulares benedicentes in nuptiis alienos ſponſos ſine li- 18
centia proprii eorundem Parochi, vel Ordinarii, incur-
runt Suſpenſionem; Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reformat.*
Matrimon. c. 1. ibi: *Quod ſi quis Parochus, vel alius Sa-*
cerdos, ſive Regularis, ſive Sæcularis, etiamſi id ſibi ex
privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat,
alterius parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia, Ma-
trimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure
tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Paro-
chi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedi-
ctio ſuſcipienda erat, abſolvatur. Et hanc Suſpenſionem
eſſe ab Officio & Beneficio reſolvunt Franc. Molina *de ri-* 19
tu nuptiarum l. 2. differ. 14. num. 9. Averſa *qu. 6. ſect. 8. §.*
ult. & varii alii; quia dum non reſtringitur ad alterutram
partem, intelligitur de utraque; cum non ſit ratio cur
potius intelligatur de una, quam de altera; & in gravibus
id regulare eſt, *ex Gloſſ. in Clement. Cupientes de pœnis, &*
cap. Latores, de Clerico excommunicat. miniſtr. & Gloſſ. final.
in cap. Paſtoralis, de appellat. Covarr. *de ſponſ. part. 2. cap.*
6. in princip. n. 13. Perez *in l. prima, verſic. Eſt etiam alia*
pœna tit. 1. lib. 5. ordinat. Et hæc pœna eſt impoſita ſoli 20
benedicenti, non autem deputanti alium, qui benedicat per
ſe; regulariter enim pœnæ illatæ contra exercentes non
extenduntur ad mandantes, & conſulentes, niſi expri-
matur; & hic a Concilio exprimitur ſolum *benedicens*,
ibi: *benedicere auſus fuerit*; Averſa *qu. 20. ſect. 3. Roſignol.*
contract. 15. de Matrimon. prænot. 38. nu. 18. & alii. Et ad
hanc pœnam incurrendam requiritur plena ſcientia, quia 21
Concilium dicit *auſus fuerit*; audacia autem importat in-
gentem temeritatem, quæ non poteſt eſſe cum ignorantia,
licet craſſa; unde quæcumque ignorantia excuſare poteſt
ab incurſu illius; Marius Alterius *de cenſur. tom. 2. diſp.*
11. cap. 5. verſ. Hoc autem quod dixi, Bonacin. *tom. 3. de ſu-*
ſpenſ. diſp. 3. q. 3. p. 5. nu. 1. Roſignol. *loc. cit.* &
alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

BEnedictio nuptialis unde originem ſumpſerit? Quinam 1
ſint ritus in Eccleſia recepti benedictionis nuptialis?
Et quare in ſecundis nuptiis non adhibeatur benedictio
nu-

nuptialis, tum alia ad idem argumentum pertinentia, Vi-
3 de apud *Gonzal. in cap. 1. per tot. de ſecund. nupt.* An
impendenda matrimoniis Catholicorum cum Hæreticis,
conſule Bened. XIV. *de Synod. lib. 6. cap. 5. n. 5.*

Articulus V.

Benedictiones variæ a quibus poſſint, & debeant fieri?

Summaarium.

1 *Benedictio & diſtributio Candelarum, & Cinerum, & palmarum regulariter poteſt fieri in omnibus Eccleſiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus.*

2 *Benedictio, & diſtributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis, abſente, vel impedito Epiſcopo, debent fieri ab eo, qui cantaturus eſt Miſſam.*

3 *Et in Eccleſiis Regularium, in quibus exerceri conſuevit Cura animarum, benedicere Cineres, illoſque Fidelibus diſtribuere pertinet ad Regulares, & non ad Parochum.*

4 *Ille idem, qui benedicit Cineres, Candelas, vel Palmas, debet etiam cantare Miſſam ſequentem.*

5 *Benedicere Eccleſiam novam, vel Oratorium, & Eccleſiam reconciliare non poteſt ſimplex Sacerdos ſine licentia Sedis Apoſtolicæ.*

6 *Benedictio autem ſimplex Cœmeterii, & Eccleſiæ non conſecratæ poteſt committi presbytero in dignitate Eccleſiaſtica conſtituto.*

7 *Regulares Superiores, vel alii Sacerdotes in Capitulis Generalibus deputati, poſſunt benedicere, & reconciliare ſuas Eccleſias, Cœmeteria, & Oratoria.*

8 *Hoc privilegium extenditur etiam ad uſum Monialium exiſtentium ſub regimine Regularium.*

9 *Aqua neceſſaria pro reconciliatione Eccleſiæ continet aquam cum Sale, Cinere, & Vino.*

10 *Qualibet Dieta continet viginti miliaria.*

11 *Jeſuitis fuit etiam conceſſum a Paulo III. ut poſſunt benedicere Calices, & Altaria in locis, in quibus non adeſſet Epiſcopus, qui poſſet ea benedicere.*

12 *Regulares non poſſunt Domos benedicere in hebdomada Sancta.*

13 *An autem poſſint Regulares benedicere mulieres poſt partum, & ad purificationem admittere in propria Eccleſia?* ad n. 16.

17 *Regulares nequeunt in ſuis Eccleſiis, niſi de licentia Ordinarii, & cauſa publica ab eodem probata, exponere cum ſolemnitate Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & cum ipſo populum benedicere.*

18 *Pro perſonis vero particularibus exponitur in Oſtiolo tabernaculi, aut in Pixide velata cum luminibus, & aſſiſtentia.*

19 *Et hoc procedit etiam in omnibus aliis Eccleſiis quocumque modo exemptis, & non habentibus Juriſdictionem in populo.*

20 *Benedictionem agrorum, & frugum fieri non poſſunt a Regularibus cum ſtola ſine Parochi licentia.*

21 *Benedictiones animalium in die Feſto S. Antonii Abbatis dare, & oblationes recipere ab aliis Cappellanis, & Rectoribus aliarum Eccleſiarum intra fines Parochiæ exiſtentium, nec prohibere, nec impedire poteſt Parochus.*

22 *Sic etiam benedictiones ignis, ſeminis, ovorum, & ſimilium poſſunt fieri a quocumque Sacerdote, ſive Sæculari, ſive Regulari.*

23 *Benedictio Crucium, Altarium, & Proceſſionum, poteſt fieri private a quolibet ſimplici Sacerdote.*

24 *Benedicere Pixides poſſunt ſinguli, quibus eſt conceſſum poſſe benedicere paramenta, & ornamenta Eccleſiaſtica.*

25 *Ad benedicenda Monialium Monaſteria, & Cellas die Sabbathi Sancti & quolibet alio tempore eſt omnibus prohibitus in clauſuram ingreſſus.*

26 *Benedictio menſæ pertinet ad Sacerdotem, & eo præſente, non poteſt eam benedicere Diaconus, niſi ſit Diaconus Cardinalis.*

27 *Mulier quoque benedicere non poteſt, niſi eodem modo, quo poteſt quilibet bonus Chriſtianus.*

28 *An Clerici peccent non benedicendo menſam ante prandium, & cœnam, & non agendo gratias poſt?* ad n. 29.

30 *Quædam obſervanda pro mutatione verſuum, & Pſalmorum in benedictione menſæ quæ fit in Vigilia Nativitatis Domini, & Vigilia Pentecoſtes, & in feria quarta, & quinta, & Sabbato Majoris Hebdomadæ.*

31 *Benedictio aquæ in Sabbatho Sancto etiam ſine infuſione Olei Sancti, non poteſt fieri Eccleſiis non habentibus Fontem baptiſmalem, non obſtante contraria conſuetudine.*

32 *Subnectuntur Supplementa Auctoris* ad n. 51.

1 BEnedictio, & diſtributio Candelarum, Cinerum, &
Palmarum regulariter poteſt fieri in omnibus Eccle-
ſiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæculari-
bus, quam Regularibus; *Sac. Cong. Rit. in Oſtien. 28. April.* 2
1607. Benedictio, & diſtributio Candelarum, Cinerum,
Palmarum, & Fontis, abſente, vel impedito Epiſcopo,
fiat ab eo, qui cantaturus eſt Miſſam; *Sac. Rit. Congr. 12.* 3
Junii 1627. Et in Eccleſiis Regularium, in quibus exerce-
ri conſuevit Cura animarum, benedicere Cineres, illoſ-
que Fidelibus diſtribuere, pertinet ad Regulares, non ad
Parochum; *Sacr. Congregat. Epiſcopor. & Regular. in* 4
Firmana 3. *Julii* 1615. Ille idem, qui benedicit Ci-
neres prima die Quadrageſimæ, vel Candelas in Feſto Pu-
rificationis, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet e-
tiam cantare Miſſam ſequentem; *Sac. Rit. Cong. 12. Apr.* 5
1640. Benedicere Eccleſiam novam; vel Oratorium, &
Eccleſiam reconciliare non poteſt ſimplex Sacerdos ſine li-
centia Sedis Apoſtolicæ; *Sac. Rit. Cong. in Placentina 19.* 6
Maji 1607. in reſponſ. ad 10. *dubium*. Benedictio autem
ſimplex Cœmeterii, & Eccleſiæ non conſecratæ poteſt
committi Presbytero in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituto;
Sac. Rit. Cong. in Cameracenſ. 9. Februarii 1608.

Regulares Superiores, vel alii Sacerdotes in Capitulis 7
Generalibus deputati, poſſunt benedicere, & reconciliare
ſuas Eccleſias, Cœmeteria, & Oratoria ex variis Summo-
rum Pontificum privilegiis, & ſignanter ex privilegio con-
ceſſo Minoribus de Obſervantia a Leone X. in Conſtitut.
incip. *Religionis ſuadet* his præciſis verbis: „ Nos igi-
„ tur, qui Religioſarum Perſonarum vota, per quæ eo-
„ rum diſpendiis obviatur; ac commodis, & profectibus
„ providetur, ſtudio charitatis libenter proſequimur, hu-
„ juſmodi ſupplicationibus inclinati &c. ac veſtri Ordinis
„ Generalibus, Priovincialibus, Vicariis; & Cuſtodibus, ac
„ Guardianis pro tempore exiſtentibus præfatis, ut o-
„ mnia, & ſingula ejuſdem Ordinis de Obſerv. Eccleſias,
„ Cœmeteria, & Capitula, & Oratoria ubicumque exi-
„ ſtentia receptas, & recepta, recipiendas, ſeu recipien-
„ da, ac Paramenta, & ornamenta, ac alia quæcumque
„ ad Divinum cultum, & uſum veſtrum neceſſaria, in
„ quibus Chriſma non intervenit, pro veſtro uſu tantum,
„ ſolemni benedictione; ac etiam per Vicarium, ſeu Guar-
„ dianos, aut alios ad hoc a vobis in veſtris Capitulis
„ Generalibus provide deputandos, benedicere, ac illos,
„ ſeu illa, & eorum qualibet Sanguinis, ſeu ſeminis ef-
„ fuſione, ſeu alias quomodolibet pollutas, ſeu polluta,
„ quoties opus fuerit, aqua per vos (præſertim in locis,
„ ubi Epiſcopum aquam benedicentem per duas Dietas a-
„ dire non poteris) benedicta reconciliare libere, & lici-
„ te valeatis, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium
„ concedimus, non obſtant. &c. “ Novarr. *in Sum. Bull.*
2. *part. tit. de conſecr. Eccleſ. Regul. num.* 9. *Ventriglia*
tom. 2. *annot.* 17. §. 2. *num.* 32. & alii paſſim. Et hoc pri- 8
vilegium extenditur etiam ad uſum Monialium exiſten-
tium ſub regimine Regularium, ut docet Miranda *tom.* 3.
cap. 40. *art.* 1. *concluſ.* 2. & alii. Hic nota, quod aqua
neceſſaria pro reconciliatione Eccleſiæ ex Pontificali Ro- 9
mano juſſu Clementis VIII. edito continet aquam cum ſa-
le, cinere, & vino. Et qualibet Dieta ex Henriquez apud
Mirandam *tom.* 3. *q.* 39. *art.* 8. *concl.* 3. & Reiffenſtuel *lib.* 3. 10
Decret. tit. 40. *num.* 27. *argum. l.* 3. *de Verbor. ſignificat.*
continet viginti milliaria. Jeſuitis eſt etiam conceſſum, ut
poſſint benedicere Calices, & Altaria in locis, in quibus 11
non adeſſet Epiſcopus, qui poſſet ea benedicere, Paul. III.
Conſtit. incip. *Licet debitum*.

Regulares non poſſunt domos benedicere in hebdomada 12
Sancta; *Sacr. Congreg. Concil. in una Bononienſ.* 2. *Julii* 1620.
in reſponſion. ad 14. *dubium*. An autem poſſint Regulares
benedicere Mulieres poſt partum, & ad purificationem ad- 13
mittere in propria Eccleſia? Lis non parva eſt inter Do-
ctores. Pro affirmativa ſtat decretum *Sacræ Congr. Concil.*
in dict. Bononien. 2. *Julii* 1620. *in reſponſione ad* 9. his præ- 14
ciſis verbis: *Ad 9. Regulares non prohiberi in eorum Ec-*
cleſiis Mulieres poſt partum ad Purificationem admittere.
Nihilominus Pignatel. *tom.* 5. *conſult.* 67. *num.* 17., dicit,
quod a dicto Decreto, quod innitebatur Concordiæ, & 15
conſuetudini præſcriptæ, fuit ab eadem Sacra Congrega-
tione receſſum *in Antuerpienſ.* 19. *Novembris* 1662. & huic
reſolutioni famulatur alia noviſſima *Sacr. Congregationis*
Apoſtolicæ in Romana Jurium Parochialium 15. *Septembris*
1695., & 23. *Januarii* 1698. in qua, ut refert Monacell.
tom. 1. *tit. X. formul.* 18. *nu.* 12. articulo partibus informan-
tibus plene diſcuſſo, deciſum fuit, proponente Eminentiſ-
ſimo Cardinali Bichio, Benedictionem Puerperarum ſpe-
ctare privative ad Parochum S. Nicolai in Carcere ad ex-
cluſionem Eccleſiæ, & Miniſtrorum Hoſpitalis B.M. Con-
ſolationis, & *Sacr. Congregat. Rit. die* 10. *Decemb.* 1703.
in reſponſion. ad ſextum dubium his verbis conceptum:
„ 6. An benedictiones Mulierum poſt partum, Fontis
„ Baptiſmalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & ſimilium,
„ ſint de Juribus mere Parochialibus; Ad ſextum, Nega-
„ tive, ſed benedictiones Mulierum, & Fontis Baptiſma-
„ lis fieri debere a Parochis. “ Et iterum poſſe Regulares
in propriis Eccleſiis Mulieres poſt partum benedicere, &
ad purificationem admittere, declaravit *Sacr. Congregat.*
Rit. in Urbis, & Orbis Jurium Parochialium 12. *Januarii*
1704. Attamen *Sacr. Congregat. Concilii*, ad quam potiſ- 16
ſimum ſpectat hæc cognitio, in decreto ſuper dubiis pro-
poſitis

poſitis *in cauſa Aquen. Jurium Parochialium* inter Patres
Carmelitas & Præpoſitum loci Inciſæ ad 10. dubium con-
ceptum his præciſis verbis: *X. An poſſint in propria Ec-
cleſia Mulieres poſt partum benedicere, & ad Purificatio-
nem admittere? diebus 19. Maji & 9. Junii 1708. Ad deci-
mum affirmative*. Sic præciſe habetur in Bullario Clemen-
tis XI. Decreto tertio inter Decreta Sacræ Congregationis
Concilii *fol.* 542. & 543. impreſſionis Romanæ. Unde cum
talia decreta ſupponantur fundata in conſuetudine legitime
introducta, & præſcripta, ubi talis reperitur eſt obſervan-
da; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*, & *cap Cum Dile-
ctus* 8. *ac cap. Cum conſuetudinis* 9. *eod. titul.* Et poſſe
Mulieres poſt partum accedere ad quamcumque Eccleſiam
ſibi beneviſam pro recipienda benedictione, *ſtatuit Sacr.
Congreg. Concil. in Derthonenſ.* 3. *Decemb.* 1718. & 7. *De-
cemb.* 1720.
17 Regulares nequeunt in ſuis Eccleſiis, niſi de licentia
Ordinarii, & ex cauſa publica ab eodem probata exponere
ſolemniter Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, & cum
ipſo populum benedicere; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in
Cajetana* 25. *Octob.* 1602. & *in Derthonenſ.* 27. *Maji* 1603.
18 & *Sacr. Cong. Rit.* 16. *Februarii* 1628. Pro Perſonis vero
particularibus exponitur in oſtiolo Tabernaculi, aut in
Pixide velata cum luminibus, & aſſiſtentia; *Sacr. Congr.
Epiſcop. & Regul.* 7. *Septembris* 1598. Et ſic etiam decrevit
10. *Decembris* 1602. præciſis his verbis: „ Non liceat Re-
„ gularibus etiam in eorum propriis Eccleſiis Sanctiſſimum
„ Euchariſtiæ Sacramentum publice adorandum expone-
„ re, niſi ex cauſa publica, quæ probata ſit ab Ordina-
„ rio. Ex cauſa autem privata poſſint, dummodo Sanctiſ-
„ ſimum Sacramentum a Tabernaculo non extrahatur, &
„ velatum remaneat, ita ut Hoſtia videri non poſſit; “
Et *Sacra Congr. Conc. in Neapolitana* 17. *Auguſti* 1630. Et
19 iterum *Sac. Cong. Rit. in Firmana* 22. *Januarii* 1901. Et hoc
procedit etiam in omnibus aliis Eccleſiis quocumque mo-
do exemptis, & non habentibus Juriſdictionem in popu-
lum, ut declaravit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Floren-
tina Juriſdictionis in Archiepiſcopum, & Epiſcopum Feſu-
lanum* 18. *Maji* 1696. *referente Eminentiſſimo Cardinali*
20 *Pamphilio*. Benedictiones agrorum, & frugum fieri non
poſſunt a Regularibus cum ſtola ſine Parochi licentia; Sup-
plicante enim in Sacra Congregatione Concilii Procurato-
re Generali Cappucinorum declarari; „ Primo, An Regu-
„ lares dicti Ordinis requiſiti ab agrorum Dominis, poſ-
„ ſint abſque licentia Parochi benedicere agros, & male-
„ dicere locuſtas & brugos, & ceteros hujuſmodi vermes,
„ & quatenus affirmative. Secundo, an in hujuſmodi fun-
„ ctionibus peragendis uti poſſint ſtola abſque licentia Pa-
„ rochi? Sacr. Congreg. die 28. Auguſti 1688. reſpondit ad
„ utrumque Negative.
21 Benedictiones Animalium in die feſto S. Antonii Abba-
tis dare, & oblationes recipere ab aliis Cappellanis & Re-
ctoribus aliarum Eccleſiarum intra fines Parochiæ exiſten-
tium, nec prohibere, nec impedire valet Parochus, quia
inter functiones Parochiales iſta benedictio non connume-
ratur; *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Fulginaten.* 25.
Maji 1685. & *in Tudertina* 18. *Novembris* 1605. & *Sac. Cong.
Concil. in Ravennaten.* 12. *Novembris* 1695. quæ concluſio
vera eſt etiam quoad Religioſos S. Antonii Viennen. qui
nullum Jus privativum id prohibendi habent; *Eadem Sac.*
22 *Congr. Epiſcop. & Regular. in Tudertina* 18. *Novembris* 1695.
Sic etiam Benedictiones ignis, ſeminis, ovorum, & ſimi-
lium poſſunt fieri a quocumque Sacerdote, ſive Sæculari,
ſive Regulari, quia nec iſtæ connumerantur inter functio-
nes mere Parochiales, ut colligitur ex Decreto *Sacr. Cong.
Rit.* edito 10. *Decembris* 1703. ubi ad ſextum dubium his
terminis conceptum: Sexto: „ An benedictiones Mulie-
„ rum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, ignis, ſeminis,
„ ovorum, & ſimilium ſint de Juribus mere Parochialibus,
ſic reſpondit: „ Ad 6. negative, ſed Benedictiones Mulie-
„ rum, & Fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis. “
Ubi vides, quod Sacra Congregatio negat omnes tales Be-
nedictiones eſſe de Juribus mere Parochialibus, & inter
benedictiones faciendas a ſolis Parochis non enumerat il-
las ignis, ſeminis, ovorum, & ſimilium. Benedictio Cru-
23 cium Altarium, & Proceſſionum, poteſt fieri privatæ a
quolibet ſimplici Sacerdote; Patre enim Joſepho Maria a
Turribus Ordinis Cappucinorum ſupplicante demiſſe a Sac.
Rit. Congreg. declarari: „ Primo: An Cruces Altarium,
„ ſeu Proceſſionum ſint benedicendæ de præcepto: & ſe-
„ cundo: An ſi non ſint de præcepto, poſſit ſimplex Sa-
„ cerdos eas benedicere privatæ, & non ſolemniter? Sa-
„ cra Rituum Congreg. cenſuit reſpondendum ad primum
„ Negative. Ad ſecundum Affirmative, “ & ita declara-
24 vit *die* 22. *Julii* 1704. Benedicere Pixides poſſunt ſingu-
li, quibus eſt conceſſum poſſe benedicere paramenta, &
ornamenta Eccleſiæ, quia in eorumdem benedictione ſa-
crum Chriſma non exigitur; *Rubr. Pontifical. Roman. de
bened. Vaſcul. pro conſervat. Ss. Euchariſt.* & a Leone X.
in cit. Conſtitutione incip. *Religionis ſuadet*, eſt conceſ-
ſum Minoribus de Obſervantia, & conſequenter aliis Re-
25 gularibus poſſe benedicere ea, *in quibus Chriſma non in-
tervenit*. Ad benedicenda Monialium Monaſteria, & Cel-
las die Sabbathi Sancti, & quolibet alio tempore eſt omni-
bus prohibitus in Clauſuram ingreſſus; *Sacra Cong. Concil.*
13. *Septemb.* 1583. & *ac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Aretina*
3. *Septemb.* 1596.
Benedictio menſæ pertinet ad Sacerdotem, & eo præ- 26
ſente non poteſt eam benedicere Diaconus, niſi ſit Diaco-
nus Cardinalis; Colligitur *ex c. Legimus* 24. *diſt.* 93. Mu-
lier quoque benedicere non poteſt, niſi eodem modo, quo
poteſt quilibet bonus Chriſtianus; *C. Nova* 10. *de pœni- 27
tent. & remiſſion.*, quia ea, quæ ſunt ordinis, non cadunt
in mulierem; *Silveſter in Summa verb. Benedictio num.* 9.
Lezana *verb. Benedictio, & benedicere nu.* 19. Licet Cle-
ricis, & Religioſis non ſit de jure communi impoſita ali- 28
qua gravis obligatio benedicendi menſam ante prandium
aut cœnam, & poſt eas gratias agere, ex quo *in c. Non
liceat* 12. *diſt.* 44. quod adduci ſolet, non ſit aliquod ver-
bum includens præceptum, ut obſervant & tenent Sua-
rez *tom.* 2. *de Religioſ. libr.* 3. *de orat. voc.* 7. & Le-
zana *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 28. peccare tamen ſaltem venia-
liter eos, qui hoc non faciunt, tenet Navarrus *in Manual.* 30
cap. 25. *n.* 110. & hoc recte, quia ex cit. Canone *Non li-
cet* non opportet Clericos comedere ſine anteriori benedi-
ctione, & poſteriori gratiarum actione; ibi: *Nec oportet
aliquando Clericos, niſi hymno dicto comedere panem, &
poſt cibos gratiam auctori Deo referre*. Hic juvat adduce-
re, quæ notat Bauldry in Manuali *Sacrarum* Cæremo-
niarum *p.* 2. *cap.* 21. *de benedictione Menſæ num.* 6. his
verbis: Regulariter mutationes verſuum. & Pſalmorum
debent fieri mane in Vigilia Nativitatis Domini, Sabbatho
Sancto, & Vigilia Pentecoſtes, quia veſpere fit tantum
jentaculum, ſeu collatio, quam ſic vocamus. Si tamen
Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, mutatio
tantum fit poſt Veſperas. Idem ad Epiphania dicendum,
ſi in Vigilia ſit jejunium, ut apud multas Congregatio-
nes. Idem etiam videtur dicendum Feria 5. in Cœna Do-
mini; Ideo Feria quarta præcedenti a Superiore dicitur
verſus *Chriſtus factus eſt pro nobis &c.* & *Pater noſter* ad
benedictionem, cum benedicit cibos nihil dicens. Non di-
citur *Jube Domine*. Nec *Tu autem*. In fine Menſæ repeti-
tur *Chriſtus factus eſt &c.* & ſtatim poſt *Pater noſter* ſe-
creto dicitur Pſalm. *Miſerere mei Deus*, quo dicto ſine
Gloria Patri &c. celebrans dicit genibus flexis cum om-
nibus abſolute orationem: *Reſpice quæſumus*, eo modo,
quo in Breviario. Si agantur gratiæ in Cœnaculo, con-
venit tunc, ut hoc triduo omnes genuflectant, etiam ad
Pſalmum *Miſerere mei Deus &c.*
Benedictio aquæ in Sabbatho Sancto etiam ſine infuſio- 31
ne Olei Sancti fieri non poteſt in Eccleſiis non habenti-
bus Fontem Baptiſmalem, non obſtante contraria conſue-
tudine; *Sac. Cong. in Januen.* 13. *Julii* 1697.

*Supplementa Auctoris e II. Editione, aucta, & in
meliorem ordinem diſpoſita.*

Benedictiones, præter eas, quæ in Eccleſia receptæ ſunt 32
in ſacris ritibus non admittantur. Benedict. XIV. tom. 1.
Bull. Conſt. 89. incip. *Inter omnigenas* §. 18.
Advertendum eſt, quod quamvis Tonell. in *Sac. Enchirid.* 33
lib. 3. *cap.* 5. §. 4. ſub *num.* 7. dicat, non debere dari be-
nedictionem cum Sanctiſſima Cruce, ſeu cum Reliquiis
Sanctorum, & ſacris Imaginibus præciſis his verbis: *Hic
adverte, quod in fine aliarum Proceſſionum, quæ fiunt ſive
cum Sanctiſſima Cruce, ſive cum Reliquiis Sanctorum, &
Sacris Imaginibus non debet dari Benedictio; quum nulli-
bi talis Benedictio præſcribatur, niſi cum Sanctiſſimo Sacra-
mento*; eruditiſſimus tamen Cardin. Lambert. Benedictus
XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 47. §. 3. *num.* 24. & *ſeq.* pluribus
oſtendit recte dari poſſe talem benedictionem, & de facto 34
ſolere dari nedum in Archidiœceſi Bononien. & alibi,
Sed Romæ Sacrorum rituum magiſtræ, ut ſuis propriis
oculis ipſe perſpexit dari a Clemente XI. in Baſilica S.
Petri cum Reliquiis Sanctiſſimæ Crucis, Veronicæ, &
Lanceæ, ut & ipſemet dedit ibidem, dum eſſet Canoni-
cus ejuſdem Baſilicæ. Et revera dari poſſe dictam bene- 35
dictionem, conſtat ex pluribus Decretis Sacræ Rit. Con-
gregationis, & ſignanter *in Collen.* 3. *Julii* 1698. & *in Bri-
xien.* 18. *Septembr.* 1736. præciſis his verbi: *Poſt expoſitio-
nem Reliquiæ Sanctiſſimæ Crucis, vel poſt ejus delationem
in proceſſione, benedicendus eſt populus cum ipſa*. Vide in
tom. 8. Decreta *S. R. C. ſub num.* 704. & 1037.
Benedictio poſt communionem danda eſt fidelibus poſt- 36
quam Sacerdos repoſuit Pixidem, clauſitque in taberna-
culo; ſic expreſſe Cæremoniale Monaſtic. *lib.* 3. *part.* 13. §.
3. *nu.* 5. Cæremoniale Ord. Min. de Obſervant. *part.* 1. *c.*
6. *num.* 2. 2. & varia alia, Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 2. *tit.*
10. *Rubr.* 7. *n.* 34. cum pluribus aliis ibi citatis. Monialibus
non eſt danda cum Pixide ex feneſtrella, ſed dari eis de- 37
bet benedictio conſueta, manu tantum dextra, etiamſi Sa-
cramentum ſit præſens. Sic expreſſe cum aliis Merati *loc.
cit. nu.* 3. *in fin.* Et nota ad rem, quod in communione 38
Monialium habentium feneſtrellam ex parte Evangelii,
Sacerdos debet deſcendere, & reverti per gradus anterio-
res, & non per laterales Altaris; Sac. Rit. Congreg. *in
Toletana* 15. *Septemb.* 1736. Vide in tom. 8. decreta *S. R.
C. num.* 1036.
Benedictio ſuper populum, actus ſolemnis eſt Romano 39
Pontifici competens in quacumque Orbis terræ parte;
Epiſco-

Epiſcopis in eorum Diœceſibus & locis earum exem-
ptis, Archiepiſcopis in ſuis Provinciis. Benedict. XIV.
tom. 2. Conſtit. 88. incip. *Exemplis*. Benedictionem impar-
40 tiri olim non licebat ſimplicibus Sacerdotibus; nunc au-
tem ipſis permittitur in fine Miſſæ: cui ſi interſit Epiſco-
41 pus, & in ſua ſit Diœceſi, debet Sacerdos ad eum prius
ſe convertere, eique caput inclinare, veluti facultatem po-
42 ſtulans populo benedicendi. Quod ab eodem Sacerdote
prætermittitur; ſi Epiſcopus Miſſæ interſit, ſed extra ſuam
Diœceſim verſetur; prout deſumitur ex Rubricis Miſſal.
tit. de Benedictione in fine Miſſæ, & Evangelio S. Joan.
Idem *ib.*

43 Ante benedictionem, quæ datur in fine Miſſæ, ab Eccle-ſia diſcedens, Concilii Agathenſis judicio habetur ac ſi Miſſæ non interfuiſſet. *ib.*

44 Benedictio authoritate Pontificis *cum Indulg. plenaria*, a Regularibus, quibus privilegia conceſſa ſunt, dari debet ſequenti ritu. Admonito nempe populo de Indulgentia a Sede Apoſtolica conceſſa, de præceptis operibus pro ea lucrifacienda, de die quo viſitanda eſt Eccleſia, de hora denique, qua datur Pontificia Benedictio (quæ admonitio fieri poteſt, quatenus opus ſit, etiam ſchedis impreſſis, & conſuetis locis palam affixis) poſtquam ſtatutis die & hora populus ad Eccleſiam convenerit, alta voce legantur Litteræ Apoſtolicæ ad id obtentæ, & vulgari idiomate explicentur, populum ad ſuorum ſcelerum deteſtationem pio brevique ſermone excitando: deinde Sacerdos nullis circumſtantibus miniſtris, ſtola & ſuperpelliceo indutus (ut in Rituali Romano præſcribitur, cum agitur de Benedictionibus, quæ extra Miſſam permittuntur) ante Altare genuflexus, ſequentibus verbis Dei opem imploret.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit Cœlum, & terram.
℣. Salvum fac populum tuum Domine.
℟. Et benedic hæreditati tuæ.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

Deinde, ſtans ſequentem recitat Orationem.

OREMUS.

Omnipotens & miſericors Deus da nobis auxilium de ſancto, & vota populi hujus in humilitate cordis veniam peccatorum poſcentis, tuamque benedictionem præſtolantis & gratiam, clementer exaudi; dexteram tuam ſuper eum benignus extende, ac plenitudinem divinæ benedictionis effunde, qua bonis omnibus cumulatus, felicitatem & vitam conſequatur æternam. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Poſt quam ad cornu Epiſtolæ accedat, (ut in Actis Eccleſiæ Mediolan. *part.* 4. *Benedicet in Eccleſia ad Altare, ſtans in cornu Epiſtolæ*) & ſtans in cornu Epiſtolæ, non trina, hoc eſt triplici ſigno Crucis ✠, ſed una Benedictione, unico videlicet ſigno Crucis benedicat, proferens alta voce hæc verba;

Benedicat vos Omnipotens Deus ✠ Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus.
℣. Amen.

Trina ſiquidem Benedictio Epiſcopo competit, non Sa-
45 cerdoti. *Sic* ad litteram in cit. Conſtit. *Exemplis dat. die* 19. *Martii* 1748.

Vide tamen infra ſub *n.* 63. noviſſimam Conſtitutionem Ss. D. N. Clementis XIII. in qua, inter cætera merito ibi attendenda, alius ritus præſcribitur adhibendus a Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis pro impertienda præfata Benedictione cum plenaria Indulgentia.

46 Facultatem benedicendi morituros cum plenaria Indul-
gentia, quam Antiſtites Eccleſiarum cum Epiſtolis in for-
ma Brevis ad triennium obtinuerunt, ad totum illud tem-
pus, quo in ea Diœceſi perſeverabunt, prorogat Bene-
dictus XIV. *in Encyclic.* ad omnes Antiſtites, quæ incip.
Pia Mater (*tom.* 2. *Bullar. n.* 34.) ac impoſterum ita eſ-
ſe expediendas facultates illas denunciat, eaſque pariter
47 communes eſſe vult Prælatis inferioribus territorium ſe-
paratum habentibus cum qualitate nullius, & activa in po-
pulum & Clerum juriſdictione. His omnibus dat etiam
facultatem ſubdelegandi, ob quodcumque impedimentum
etiam diurno tempore, ut ex eadem Encyclica, quæ af-
fertur a nobis in tom. 7. verb. *Moribundus num.* 38. vi-
de *ibid.*

48 Benedictio ſacrarum Veſtium utrum ab Epiſcopo ſimplici Sacerdoti committi poſſit, quæſtio eſt anceps inter ſcriptores. Inſignes tamen Epiſcopi quidam facultatem hanc plerumque a Sacr. Congregat. petierunt, & obtinuerunt. Benedict. XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 21. *num.* 9. & 10.

49 Utrum benedicendum ſit Cingulum, Pluviale, & ſacra Pixidis, quæſtio eſt inter doctores. Probabilior tamen cenſetur opinio, quæ benedictionem exigit, cum pro Pixide ſit peculiaris benedictio in Rituali: *ibid. n.* 12.

50 Si ex veteri ſacro veſtimento novus alius diverſæ formæ conficiatur, ut ſi ex ſtola manipulus &c. benedictio iteranda eſt; *ib. n.* 12.

Epiſcopi titulares jus nullum habent conſecrandi ſacro 51
chriſmate vaſa ſacra, quia cum in his adhibendus ſit uſus
Pontificalium, non datur illis hiſce uti in aliena diœceſi;
ib. n. 15.

Abbates Regulares benedicere Campanas, & Calices pro 52
uſu aliquarum Eccleſiarum (poſſunt enim pro ſuis) negavit Alexander VII. in *ſuo Decreto* die 27. *Septemb.* 1659. Conſulta enim S. Congreg. num potuerint indumenta ſacra benedicere pro alienis Eccleſiis, quia obtinuerint Indultum Apoſtolicum; reſponſum fuit exhiberi illud Indultum authenticum ex Archivio Apoſtolico deſumptum, ac interim abſtinerent; *ib. n.* 19.

Benedictiones & unctiones Campanarum, quum Capitu- 53
laribus Caroli M. indicentur, antiquiſſimæ ſunt. *Inſt. Eccleſ.* 47. *n.* 30. eiſque nomen alicujus Sancti imponi conſueviſſe ex Alcuino diſcimus; *ib. n.* 26.

Benedictiones campanarum ad nimbos depellendos ap- 54
probantur, neque id tribui poſſe impreſſioni aeris a campana impulſæ aſſeritur, *ib. n.* 37.

Solus Epiſcopus jus habet campanas benedicendi, cum 55
ſacra unctio adhibenda ſit, nec poteſt facultatem alteri ſubdelegare; *ib. n.* 38.

Ex præcepto Pontificalis Romani campanæ Eccleſiarum 56
benedici debent; *ib.*

Poteſt Epiſcopus ſuſpendere ſonum campanarum, quæ 57
ab Epiſcopo benedictæ non fuerint, ut ex Decretis Sacræ Congr. *ib.*

Tres benedictiones impertiunt Abbates Regulares ex de- 58
creto Alexandri VII. in Miſſis, Veſperis, & Matutinis ſolemnibus. In Miſſis privatis nihil ſupra reliquos Sacerdotes illis conceſſum eſt. Ex iiſdem decretis *Inſtit. Eccl.* 34. *n.* 19.

Quoad benedictionem Animalium in feſto S. Antonii 59
Abbatis, de qua ſupra *n.* 21. juvat hic adducere formulam, quæ præſcribitur pro ea peragenda, *Inſtit. Eccleſ.* 47. *n.* 12. & eſt tenoris ſequentis.

Benedictio Equorum & Animalium.

℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiſcum.
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

Deus refugium noſtrum, & virtus, adeſto piis Eccleſiæ tuæ precibus, auctor ipſe pietatis, & præſta, ut, quod fideliter petimus, efficaciter conſequamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.

OREMUS.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſum Beatum Antonium variis tentationibus probatum inter mundi hujus turbines illæſum abire feciſti, concede famulis tuis, ut & præclaro ipſius proficiamus exemplo, & a præſentis vitæ periculis ejus meritis & interceſſione liberemur. Per Chriſtum Dominum &c.

OREMUS.

Benedictionem tuam, Domine, hæc animalia accipiant, qua corpore ſalventur, & ab omni malo per interceſſionem Beati Antonii liberentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.
℟. Amen.

Deinde aſpergat aqua benedicta.

De ſignificatione ſymbolorum, quibus pingi ſolet Imago S. Antonii Abbatis, vide verb. *Imagines n.* 79.

Hic etiam juvat ſubnectere formulam Benedictionis, qua uti expedit, quaque utebatur contra mures, locuſtas, bruchos, & Vermes noxios Benedictus XIII. ut extat in cit. *Inſt. Eccl.* 47. *n.* 20.

Benedictio contra Mures, Locuſtas, Bruchos, & vermes noxios.

Antiph. Exurge, Domine, adjuva nos, & libera nos propter nomen tuum.

Pſalm. Deus auribus noſtris audivimus, patres noſtri annunciaverunt nobis.

℣. Gloria Patri &c. *& repetitur Antiphon.*
℣. Adjutorium noſtrum in nomine Domini.
℟. Qui fecit cœlum, & terram.
℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℟. Dominus vobiſcum.
℣. Et cum ſpiritu tuo.

ORE-

OREMUS.

PReces noſtras quæſumus Domine, clementer exaudi, ut, qui juſte pro peccatis noſtris affligimur, & hanc murium (vel *Locuſtarum*, vel *vermium*) perſecutionem patimur, pro tui nominis gloria ab ea miſericorditer liberemur, ut tua potentia procul expulſi (vel *expulſæ*) nulli noceant, & campos, agroſque noſtros in tranquillitate, ac quiete dimittant, quatenus ex eis ſurgentia, & orta tuæ Majeſtati deſerviant, & noſtræ neceſſitati ſubveniant, Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

OREMUS.

OMnipotens ſempiterne Deus omnium bonorum remunerator, & peccatorum maximus miſerator, & in cujus nomine omnia genufleCtuntur, cæleſtia, terreſtria, & infernalia; tua potentia nobis peccatoribus omnipotenter concede, ut, quod de tua miſericordia confiſi agimus, per tuam gratiam efficacem conſequamur effectum, quatenus hos peſtiferos mures (vel *locuſtas*, vel *vermes*) per nos ſervos tuos maledicendo maledicas ſegregando ſegreges, exterminando extermines, ut, per tuam clementiam ab hac peſte liberati, gratiarum actiones Majeſtati tuæ libere referamus. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

℟. Amen.

Exorcizo vos peſtiferos mures (vel *locuſtas*, vel *vermes*) per Deum Patrem Omnipotentem ✠, & Jeſum Chriſtum Filium ejus ✠, & Spiritum Sanctum ab utroque procedentem ✠, ut confeſtim recedatis a campis, & agris noſtris, nec amplius in eis habitetis, ſed ad ea loca tranſeatis, in quibus nemini nocere poſſitis, pro parte Omnipotentis Dei, & totius Curiæ cœleſtis, & Eccleſiæ Sanctæ Dei vos maledicens, ut, quocumque iveritis, ſitis maledicti (vel *maledictæ*) deficientes de die in diem in vos ipſos (vel *ipſas*) & decreſcentes, quatenus reliquiæ de vobis nullo in loco inveniantur, niſi neceſſariæ ad ſalutem, & uſum humanum. Quod præſtare dignetur, qui venturus eſt judicare vivos, & mortuos, & ſæculum per ignem.

℟. Amen.

Poſtremo aqua benedicta aſpergantur loca infecta.

62 Quo autem ad varias alias benedictiones, uti expedit formulis in Rituali Romano præſcriptis, ac in aliis probatis formulariis recenſitis.

63 Quoad Papalem Benedictionem attendenda eſt Noviſſima Clementis XIII. fel. record. Conſtitutio, per quam Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, nec non aliquibus inferioribus *Prælatis*, *Benedicendi Populo nomine Sanctitatis* ſuæ facultatem poſtulantibus, concedendam eſſe ſtatuitur, Ritusque ſervandus præſcribitur.

CLEMENS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

INexhauſtum Indulgentiarum theſaurum a Jeſu Chriſto Domino Noſtro Eccleſiæ relictum, Chriſtiano Populo maxime ſalutarem, & ſummopere in pretio habendum eſſe Catholicæ Eccleſiæ authoritas, & Summorum Pontificum Prædeceſſorum Noſtrorum geſta facillime ſuadent. Cumque per divinæ gratiæ abundantiam, nullis ſuffragantibus meritis in ſuprema Beati Petri Cathedra conſtituti, modo ad paſtoralem ſollicitudinem noſtram pertineat, per univerſum Domini gregem vigili cura providere, ut omnia in ea honeſte, & ſecundum ordinem fiant; veterem, & probatam Eccleſiæ conſuetudinem circa Indulgentiarum diſpenſationem, quantum fieri poteſt reſtituere, & ſervare, ſimulque Chriſtifidelium utilitati occurrere ſtudemus.

Inter cætera ſiquidem ſpiritualium gratiarum dona, quibus Summorum Pontificum liberalitate Chriſtifideles cumulantur potiſſimum locum habet Plenaria peccatorum Indulgentia, & remiſſio, quæ ſtatis anni diebus conceditur, dum Romanus Pontifex ſolemni cæremonia Populo coram ipſo congregato benedicit, & non raro ipſius Summi Pontificis nomine effundendæ Apoſtolicæ benedictionis ſuper Principes Viros abſentes delegata fuit facultas: ſed inde invaluit præter modum uſus, etiam Verbi Dei Præconibus indulgendi, ut ſimiliter cum Plenaria Indulgentia Apoſtolicam Benedictionem, non ſingulari alicui Perſonæ, vel familiæ ſed univerſo ad Eccleſiam confluenti Populo impertiri valerent; Nonnullos pariter, non ſine aliquo Eccleſiaſticæ diſciplinæ diſcrimine, circa harum facultatum exercitium, irrepſiſſe abuſus deprehendimus.

Ut autem ſpiritualium gratiarum dona, pie, ſancte, atque incorrupte adminiſtrentur, quodque adeo ſalubriter inſtitutum eſt in perniciem non cedat abutentium: Præmiſſa omnia Congregationi Venerabil. Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſitæ examinanda commiſimus, quæ exquiſitis etiam Conſultoribus, votum ſuum Nobis aperiret. Poſtquam igitur, quod eadem Congregatio, auditis Conſultoribus hac in re ſentiret, percepimus; omnibus mature perpenſis, juſtam rationem, congruoſque limites in his præſcribere volentes, de ipſius Congregationis conſilio Motu proprio & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnia, & ſingula particularia indulta, & privilegia effundendi ſupra Populum Apoſtolicam Benedictionem, per Romanos Pontifices Prædeceſſores Noſtros, ac per Nos etiam, quibuſvis particularibus Perſonis, ſive Eccleſiaſticis ſæcularibus, ſive cujuvis Ordinis, & inſtituti Regularibus ad certum tempus, ſeu ad eorum vitam, non tamen illa per Prædeceſſores prædictos aliquibus Ordinibus Regularibus attributa, quæ modo infraſcripto ſalva eſſe volumus, reſpective conceſſa, & elargita, etiamſi eædem particulares Perſonæ ex quavis cauſa illa impetrarint, & in poſſeſſione Indultorum ac priviegiorum hujuſmodi reperiantur; harum ſerie revocamus, ac de medio tollimus, & abolemus.

Porro ad ſubmovendos quoſvis abuſus, qui in hac re, vel ſuborti deprehenduntur, vel quandoque ſuboriri poſſent, & augendam erga Paſtores eminenti Epiſcopatus dignitate pollentes Populorum devotionem, ſimulque Chriſtifidelium utilitati, de immenſo & ineſtimabili theſauro Eccleſiæ tradito conſulere volentes, ipſarum tenore præſentium ſtatuimus, quod deinceps Venerabilibus fratribus Noſtris Patriarchis, Primatibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, necnon dilectis filiis Prælatis inferioribus, Mitræ, & Pontificalium uſum, Territoriumque ſeparatum cum vera qualitate nullius Diœceſis habentibus, & activa in Clerum & Populum juriſdictione gaudentibus, nunc & pro tempore exiſtentibus; Patriarchis, videlicet, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, duabus anni ſolemnitatibus, nimirum Paſchate Reſurrectionis Domini, aliique die feſto ſolemni eorum reſpective arbitrio deſignando; Prælatis vero, præmiſſis qualitatibus præditis, & in propriis Territoriis degentibus ſemel in anno, in uno ex diebus quibus eorum ſingulis Pontificalium uſus ab Apoſtolica Sede permittitur, Populo in Eccleſia congregato Apoſtolica Summi Romani Pontificis pro tempore exiſtentis auctoritate, illiuſque Nomine, facultas ſolemniter benedicendi, cum elargitione Plenariæ Indulgentiæ, juxta ritum & formulam inferius tradendam, concedi poſſit, & ipſorum unicuique, quamdiu illi ſuis reſpective Eccleſiis præfuerint, gratiamque & Communionem cum Apoſtolica Sede habuerint, per Litteras Apoſtolicas in forma Brevis, gratis, ut in ſimilibus mos eſt, concedatur. Ad quorum effectum ipſos Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ac ſupramemoratos Prælatos, nunc, & pro tempore exiſtentes, in Domino hortamur, ut pro Dignitatum eorum ſplendoris argumento, & fidelium Populorum ipſis creditorum, congrua erga Divinam juſtitiam ſatisfactione, a nobis, & Succeſſoribus Noſtris Romanis Pontificibus pro tempore exiſtentibus, facultatem hujuſmodi pro ipſis oblatam poſtulent, & impetrare non prætermittant.

Quoniam vero eas facultates, impertiendi Romani Pontificis nomine Apoſtolicam benedictionem, aliquibus Regularibus Ordinibus conceſſas præſervare intendimus; harum ſerie declaramus, illa juxta conceſſiones Apoſtolica Auctoritate factas, ſalvas & illæſas eſſe debere. Diſtricte tamen dilectis filiis eorumdem Ordinum Superioribus, & Profeſſoribus etiam ſpeciali mentione dignis, facultate, & indulto hujuſmodi gaudentibus, & in poſterum gaudebunt, harum quoque ſerie præcipimus & mandamus, quod in illius exercitio, in omnibus ritum, & formam fel. rec. Benedicti PP. XIV. per ejus Epiſtolam Encyclicam ſub die XIX. Martii Anni Domini MDCCXLVIII. Pontificatus Sui Anno octavo editam, præſcriptam, ſervare: & inſuper dictis duabus ſolemnitatibus, quatenus Epiſcopi in illis facultate hujuſmodi utantur, ab effundenda benedictione penitus abſtinere reſpective debeant. Ac itidem, ad ſubmovendam quamcumque dubii cauſam, declaramus etiam, per Benedictionem Apoſtolicam Auctoritate, ſive per ipſos Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, ſive per Regulares quoslibet, ut præfertur, impendendam, nullum prorſus a cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis ſcienter, vel ignoranter incurſis, abſolutionem concedi, neque ab illis abſolutio prætextu Benedictionis hujuſmodi ſuſceptæ petendi poſſit.

„ Ritus vero & formula Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, & Epiſcopis pro impertienda Benedictione, una, cum Plenaria Indulgentia poſt Miſſarum ſolemnia, triplici ſigno Crucis emiſſo, & in Epiſcopali Trono, cum Mitra cæteriſque ſacris paramentis indutis, circumſtantibus Miniſtris, adhibendus, quod congrue de Prælatis inferioribus intelligatur, talis eſſe debet.

Expleta in utraque ſolemnitate Miſſæ Solemnis celebratione, in primis alta voce, per Miniſtrum Superpelliceo indutum, legantur Litteræ Apoſtolicæ, quibus Indulgentia Plenaria conceditur, una cum poteſtate Benedictionem Apoſtolicam ſuper Populum effundendi, ut de delegatione adſtantibus conſtet, & conceſſio ex Latino ſermone in vulgarem ad Populi intelligentiam, tranſlata recitetur. Poſtea Epiſcopus ſurgens, juxta Ritum *in* Cæremoniali Epiſcoporum expreſſum, dicit: *Precibus & meritis Beatæ Mariæ ſemper Virginis, Beati Michaelis Archangeli,*

Beati

Beati Joannis Baptiſtæ, & Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli & omnium Sanctorum;

Miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimiſſis omnibus peccatis veſtris, perducat vos Jeſus Chriſtus ad vitam æternam.

Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem omnium peccatorum veſtrorum, ſpatium veræ, & fructuoſæ pœnitentiæ, cor ſemper pœnitens, & emendationem vitæ, perſeverantiam in bonis operibus, tribuat vobis Omnipotens, & miſericors Dominus. ℟. Amen.

Et Benedictio Dei Omnipotentis PA ✠ TRIS, *&* FI ✠ LII, *&* SPIRITUS ✠ SANCTI *deſcendat ſuper vos, & maneat ſemper.* ℟. Amen.

Demum, poſt impertitam benedictionem, publicabitur latino, & vernaculo idiomate conceſſio Plenariæ Indulgentiæ ſequenti formula.

Attentis facultatibus a SS. in Chriſto Patre, & D. N. Domino CLEMENTE, *divina providentia,* PAPA XIII., *in enunciatis Apoſtolicis Litteris expreſſis, datis Reverendiſſimo D. Domino* N. *Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia, hujus Sanctæ* N. *Eccleſiæ Antiſtiti; eadem Dominatio ſua Reverendiſſima, Summi Pontificis Nomine, dat & concedit omnibus hic præſentibus Indulgentiam Plenariam in forma Eccleſiæ conſueta: Rogate igitur Deum pro felici ſtatu SS. D. N.* PAPÆ, *Dominationis ſuæ Reverendiſſ., & S. Matris Eccleſiæ.*

Nulli ergo omnino hominum, &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo ſexageſimo ſecundo, Tertio Nonas Septembris, Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 BEnedictionem Candelarum, de qua *Auctor num.* 1. fieri haud poſſe in Oratorio Confraternitatis, tradit *Frances de Eccleſ. Cathedr. cap.* 25. *num.* 301. 304. *&* 391. Fieri tamen pro Sodalibus poſſe monet Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 105. *num.* 115.

2 De benedictione Fontis Baptiſmalis quibus diebus fieri, tum a quo fieri debeat, idem Frances *in eod. tract. cap.* 19. *num.* 61. 128. *& ſequent.*

3 De benedictione Campanæ plane idem *Scriptor de tract. cap.* 24. *num.* 71. *& plur. ſequent.* Confer etiam Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 17. *a num.* 30.

4 Benedictione diverſarum rerum, veluti aquæ, ignis &c. quare utatur Eccleſia, vide apud *eumdem* Frances *ibidem c.* 24. *num.* 83.

5 Benedictio Fulminis & grandinum eſt approbata ab Eccleſia, dummodo fiat exorciſmis approbatis ab Eccleſia, & Miniſtris neceſſariis, *Remaguėr ad Synod. Cerund. lib.* 1. *tit.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. *& ſeqq.*

6 Decretum Sac. Congr. Rituum ab *Auctore num.* 22. relatum, quo dictum fuit benedictiones ignis, ſeminis, ovorum &c. non eſſe de juribus Parochialibus, adeoque fieri poſſe a quibuſcumque Sacerdotibus illuſtrat Rot. *coram Anſald. deciſ.* 527. *num.* 3. *& plur. ſequent.* vide quoque Bened. XVI. *Inſt. Eccleſ.* 105. *ſparſim pluribus locis.*

BENEFICIUM, BENEFICIA.

ARTICULUS I.

Quoad Beneficii eſſe, & diviſionem.

SUMMARIUM.

1 *Beneficium ut ſic, ſeu generice captum quid ſit?*
2 *Beneficium generice captum dividitur in Beneficium proprie, & ſtricte ſumptum, in Privilegium, & in Reſcriptum.*
3 *Beneficium proprie, & ſtricte ſumptum quid ſit?*
4 *Privilegium quid ſit?*
5 *Reſcriptum quid ſit?*
6 *Beneficium Eccleſiaſticum quid ſit?*
7 *Ad verum Beneficium Eccleſiaſticum ſex potiſſimum requiruntur.*
8 *Primum requiſitum eſt quod Beneficium Eccleſiaſticum ſit erectum auctoritate Epiſcopi.*
9 *Hinc ſi quis in aliqua Eccleſia certas Miſſas, vel etiam Anniverſaria ſub competenti ſtipendio in perpetuum fundaverit, aut etiam Cappellaniam, niſi approbatio Epiſcopi acceſſerit, non erit Beneficium Eccleſiaſticum.*
10 *Secundum requiſitum eſt, quod habeat aliquid ſpiritualitatis annexum, ſcilicet quod detur propter divinum officium.*
11 *Tertium requiſitum eſt, quod conferatur a Perſona Eccleſiaſtica ſcilicet a Papa, vel Ordinario.*
22 *Quartum requiſitum eſt, quod conferatur Clerico, ideſt Perſona ſaltem prima Tonſura initiata.*
13 *Quintum requiſitum eſt, quod ſit perpetuum.*
24 *Sextum requiſitum eſt, quod ſibi non poſſit retineri, ſed neceſſario ſit conferendum alteri.*

15 *Beneficia Eccleſiaſtica varie dividuntur. Primo ratione diverſi ſtatus hominum, quibus conferenda ſunt, dividuntur in Beneficia Regularia, & in Beneficia Sæcularia.*
16 *Beneficia Regularia quæ ſint?*
17 *Beneficia Sæcularia quæ ſint?*
18 *Beneficia Sæcularia nequeunt conferri Clerico Regulari, nec Beneficia Regularia Clerico Sæculari.*
19 *Secundo ratione annexæ curæ animarum, adminiſtrationi, & aliorum Jurium dividuntur in Beneficia Curata, & non Curata.*
20 *Beneficia Curata quæ ſint?*
21 *Beneficia non Curata quæ ſint?*
22 *Beneficia Curata ſunt duplicis generis, ſcilicet alia, quæ habent Curam animarum in Foro externo, ſeu contentioſo; & iſta quæ ſint?*
23 *Et alia, quæ habent Curam animarum in Foro interno, ſeu animæ, & iſta quæ ſint?*
24 *Rurſus Beneficia Eccleſiaſtica, alia ſunt duplicia, & alia ſimplicia; Beneficia duplicia quæ ſint?*
25 *Quædam Beneficia non Curata, ut ſunt Dignitates, Perſonatus, & Officia, licet ſæpe ſæpius appellentur ſim*plicia, *rigoroſe tamen loquendo non ſunt talia.*
26 *Dignitas quid ſit?*
27 *Perſonatus quid ſit?*
28 *Officium quid ſit?*
29 *Plerumque neque Canonicatus veniunt nomine Beneficiorum ſimplicium.*
30 *Beneficia ſimplicia quæ ſint?*
31 *Beneficia Eccleſiaſtica adhuc dividuntur in Electiva, in Patronatus, & in Collativa.*
32 *Beneficia electiva quæ ſint?*
33 *Beneficia Patronata quæ ſint?*
34 *Beneficia Collativa quæ ſint?*
35 *Inſuper Beneficia alia ſunt manualia, & alia non manualia.*
36 *Beneficia manualia quæ ſint?*
37 *Beneficia non manualia, ſeu titularia quæ ſint?*
38 *Ulterius Beneficium aliud vocatur Canonicatus, & quid ſit?*
39 *Aliquod vocatur Vicaria perpetua, & quid ſit?*
40 *Aliud vocatur Commenda, & quid ſit?*
41 *Aliud vocatur Præſtimonium, & quid ſit?*
42 *Aliud vocatur interdum Penſio, & quid ſit?*

BEneficium ut ſic, ſeu generice captum, eſt benevo- 1
la actio tribuens gaudium capientibus, ut defini-
tur *in lib.* 2. *de Feudis titul.* 23. *verſ. Beneficium.* Et Be- 2
neficium ſic generice captum dividitur in Beneficium pro-
prie, & ſtricte ſumptum, in Privilegium, & in Reſcri- 3
ptum. *Beneficium* proprie, ſeu ſtricte ſumptum eſt bene-
vola actio, ſive liberalitas quædam conceſſa ſine alterius
præjudicio Jus commune; colligitur *ex cap. Cum dilecti* 6. *de
donation.* ubi donatio dicitur beneficium, & tenent Joann.
Andreas *in cap. Ad aures* 10. *de pœnis*, Fagnan. *in cap. Olim* 19.
de verbor. ſignification. Privilegium eſt benevola actio conceſſa
contra Jus commune; *cap. Privilegium* 3. *diſt.* 3. *cap. Abbate*
25. *de verbor. ſignific.* Unde cum Princeps aliquem eximit a
Jure communi, dicitur proprie privilegium, & ita ſumi-
tur *toto titul. de privileg.* ideoque dici ſolet, quod Jure com-
muni competit, fruſtra per privilegium impetratur; *L.* 1.
Cod. de Theſaur. lib. 10. *Reſcriptum* eſt benevola actio conceſ- 5
ſa ſecundum Jus commune; ſic delumitur *ex tit. de Re-
ſcriptis, & cap. De diverſ. reſcript. in rub. & nigr.* Impetratur
enim Reſcriptum ad Juris obſervantiam, ut impetranti
fiat juſtitia: & hinc Reſcripta contra Jus elicita non va-
lent; *cap. Reſcripta* 15. *cauſ.* 25. *quæſt.* 2.

Beneficium Eccleſiaſticum, de quo hic eſt ſermo, eſt 6
Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccleſiaſticis
ratione ſpiritualis Officii Perſonæ Eccleſiaſticæ auctorita-
te Eccleſiæ conſtitutum; colligitur *ex cap. Cum ſecundum
Apoſtolum* 16. *de Præbend. & ex cap. Si quis amodo* 16. *diſt.* 7
18. Unde ad verum Beneficium Eccleſiaſticum ſex potiſ-
ſimum requiruntur ex communi Canoniſtarum. Primum
requiſitum eſt, quod Beneficium Eccleſiaſticum Epiſcopi 8
auctoritate ſit erectum; requirit enim Canonicam erectio-
nem, alias non eſt Beneficium; *cap. Nemo* 9. *de conſecrat.
diſt.* 1. *cap. Omnes* 1. *diſt.* 22. Et per hoc ſi quis in aliqua 9
Eccleſia certas Miſſas, vel etiam Anniverſario ſuo com-
petenti ſtipendio in perpetuum fundaverit, aut etiam
Cappellaniam, niſi approbatio Epiſcopi acceſſerit, non
erit Beneficium Eccleſiaſticum, ſed ſolummodo pium Le-
gatum; & quia talis Cappellania, ſeu tale Legatum ca-
ret erectione, ſeu inſtitutione Ordinarii, erit quid Lai-
cale, & temporale, ut decidit Rota *in una Monopolitana
Hebdomadar. Vener.* 14. *Decembris* 1612. *coram Manzanedo*;
quia nullus privatus ſine Ordinarii auctoritate poteſt lo-
cum Sacrum, vel rem ſpiritualem conſtituere, *arg. capit.
Ad hoc* 4. *de Religioſ. domib.* Secundum requiſitum eſt, 10
quod habeat aliquid ſpiritualitatis annexum, ſcilicet,
quod detur propter Divinum Officium, V. G. celebran-
di Miſſas, recitandi Horas, & deſerviendi in Officiis
ſpiritualibus alicui Eccleſiæ, ſecus ſi pars redituum Ec-
cleſiaſticorum daretur propter miniſterium mere tempo-
rale, Verb. Grat. Muſicis, Æditui, & hujuſmodi pro la-
boribus eorum laicalibus; *capit. ultim. de Reſcriptis in* 6.
ubi dicitur; *propter Officium datur Beneficium Eccleſiaſticum.* 11
Tertium requiſitum eſt, quod conferatur a Perſona

Eccleſiaſtica, ſcilicet a Papa, vel Ordinario; non vero
a Laico, nam Laici non poſſunt conferre Beneficia Ec-
cleſiaſtica (non obſtante, quod Juſpatronatus eiſdem com-
petat, ſicque idoneum Clericum ad Beneficium vacans
præſentare valeant), ſed ea conferunt talis Eccleſiæ Præ-
lati, eorumque Officiales; *cap. Ex frequentibus 3. de con-
ſtitut. cap. Si quis deinceps 12. cap. Si quis Clericus 16. & cap.
Nullus Laicorum 18. cauſ. 16. q. 7.* Quartum requiſitum
12 eſt, quod conferatur Clerico, ideſt Perſonæ ſaltem Pri-
ma Tonſura initiatæ, taliter quod non ſufficiat poſt il-
lum jam acquiſitum tonſurari; *arg. cap. Ex litteris 6. de
tranſact.* & notat Gloſſ. final. & Abbas *ibidem* iſtud limi-
tans, niſi forſan Papa cum aliquo Laico inſigni, & emi-
nenti diſpenſaverit, ut poſſit Beneficium recipere, & po-
ſtea quam primum tonſurari; aliter collatio Beneficii fa-
cta in Perſonam Laici, ſeu necdum prima Tonſura ini-
tiati, eſt ipſo Jure nulla, & invalida, nam Laicus eſt in-
capax omnis Juris Eccleſiaſtici: *cap. Cauſam 7. de Reſcri-
ptis*; & colligitur etiam *ex cap. Cum adeo 17. juncta Gloſſ.
verb. Nec Clericus de Reſcriptis, & cap. In Eccleſia 2. de Inſtitu-
tionib.* Quintum requiſitum eſt, quod ſit perpetuum; *cap.
13 Præcepta 12. diſt. 55. cap. Sanctorum 2. diſt. 70. cap. Ve-
niens 5. de Filiis Presbyteror. cap. Ex parte 5. de Clerico æ-
grotant.* & notatur *in cap. Si gratioſe 5. de Reſcriptis in 6.*
14 Sextum requiſitum eſt, quod ſibi non poſſit retineri, ſed
neceſſario ſit conferendum alteri; *cap. Cum ad noſtram 7.
de Inſtitutionib.* ibi: *Quia cum ratione Abbatiæ ad ipſum
pertineat donatio tam Cuſtodiæ, quam aliarum dignitatum,
ac etiam Præbendarum in Eccleſia Patranen. Cuſtodiam ipſam
recipere non potuit a ſe ipſo, cum inter donantem, & acci-
pientem debeat eſſe diſtinctio Perſonalis*; Et in ejus ſumma-
rio præciſe dicitur: *Is, ad quem ſpectat collatio dignitatum,
ſeipſum inſtituere non poteſt.*
15 Beneficia Eccleſiaſtica ſunt multiplicia, & varie divi-
duntur. Primo, ratione diverſi ſtatus hominum, quibus
conferenda ſunt, dividuntur in Beneficia Regularia, &
16 in Beneficia Sæcularia. Beneficia Regularia, ſunt, quæ
17 ex ſui fundatione, ſeu conſuetudine legitime præſcripta
competunt ſolis Regularibus, & Beneficia Sæcularia e
contra ſunt illa, quæ ex ſui fundatione, ſeu ex conſue-
tudine legitime præſcripta competunt ſolis Clericis Sæ-
18 cularibus. Unde nec Beneficia Sæcularia poſſunt conferri
Clerico Regulari, nec Beneficia Regularia Clerico Sæcu-
lari; *cap. Cum de Beneficio 5. de Præbend. in 6. cap. Cum ad
noſtram 36. & cap. Officii tui 38. de election.* Concil. Trident.
*ſeſſ. 14. cap. 10. de reformat. & ſeſſ. 25. cap. 21. de Re-
19 gularib.* Secundo, ratione annexæ Curæ animarum, ad-
miniſtrationis, & aliorum Jurium, dividuntur in Bene-
20 ficia Curata, & non Curata. Beneficia Curata ſunt,
21 quæ habent annexam Curam animarum; Et Beneficia
22 non Curata ſunt illa, quibus nulla animarum Cura eſt
annexa. Beneficia Curata ſunt duplici generis, ſcilicet
alia, quæ habent Curam animarum in Foro externo, ſeu
contentioſo, quatenus habent Juriſdictionem ſpiritualem
viſitandi, corrigendi, excommunicandi, & alia hujuſmo-
di præſtandi, juxta notabilem textum *in cap. Dudum 54.
§. Sed cum Jure, de Electionib.* & hæc ſolum large, & im-
proprie dicuntur Beneficia Curata, ſeu hebentia Curam
animarum, cum etiam non Sacerdotibus, puta Archidia-
conis convenire poſſint, ut patet *ex cap. Mandamus 6.
23 & capit. Ad hæc 7. de Offic. Archidiac.* Et alia, quæ ha-
bent Curam animarum in Foro interno, ſeu animæ, qua-
tenus habent poteſtatem ligandi, & ſolvendi in Foro pœ-
nitentiali, ſimulque ſubditis ſuis adminiſtrandi Eccleſia-
ſtica Sacramenta in Foro interno, & externo, qualia ha-
bent omnes Parochi quocumque nomine nuncupentur, &
talia dicuntur ſtricte, & proprie Beneficia Curata; *Rota
in una Conchenſ. Archipresbyteratus 29. Januarii 1594. cor.
R. D. Penna.*
24 Rurſus Beneficia Eccleſiaſtica alia ſunt duplicia, & alia
ſimplicia. Beneficia duplicia ſunt illa, quæ vel curam
animarum habent annexam, vel quandam Juriſdictionem,
præcedentiam, ſive adminiſtrationem adjunctam continent,
uti ſunt Dignitates, Perſonatus, & Officia. Licet enim
25 Beneficia non Curata ſæpe ſæpius appellentur *ſimplicia*,
tamen rigoroſe loquendo, & indiſtincte, id non recte di-
citur, neque ſubſiſtit, niſi benigne interpretetur; Cum
de facto dignitas V. G. Perſonatus, & Officium curam
animarum non habeant annexam, nec tamen vere lo-
quendo ſint Beneficia ſimplicia, ſed duplicia, propter
26 adjunctam eis adminiſtrationem, vel præeminentiam; Di-
gnitas enim *eſt præcedentia cum Juriſdictione*, ut ſunt V.
G. Abbatia, Archidiaconatus, Decanatus, & hujuſmo-
di; & licet alicubi de conſuetudine iſtæ dignitates non
habeant Juriſdictionem, adhuc tamen dignitates cenſeri
debent ex praxi, quamvis de Jure ſine ulla Juriſdictio-
27 ne non ſint tales. Perſonatus *eſt præcedentia ſine Juriſdi-
ctione*, & talem Perſonatum habere dicuntur, qui in
28 Eccleſia, in Capitulo, & aliis honoribus præcedunt Ca-
nonicos. Officium vero *eſt adminiſtratio rerum Eccleſiaſti-
carum ſine alia ſpeciali præcedentia, & Juriſdictione*, ut
ſunt Theſaurarius, Cuſtos, Sacriſta, & hujuſmodi. Sic
29 Gloſſa in *cap. Conſuetudinem 1. in 6.* Unde patet, quod
rigoroſe loquendo iſta non ſunt proprie Beneficia ſimpli-
cia. Immo ut obſervat Engel *lib. 3. tit. 5. de Præbend. &
dignitat. num. 5.* plerumque neque Canonicatus veniunt
nomine Beneficiorum ſimplicium; Canonici enim tenen-
tur ad perſonalem reſidentiam ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12.
de reformat.* & majorem præ cæteris Clericis præcedentiam
habent; *cap. Statutum 22. de election. in 6.* & ideo vi pro-
viſionis Apoſtolicæ de conferendo Beneficio ſimplici ali-
cui, non poteſt ei conferri Canonicatus, *arg. cap. Quam-
vis pleniſſima 4. & cap. Cui 27. in Præbend. in 6.* Beneficia 30
ſimplcia ſunt illa, quæ, neque Curam animarum, ne-
que Dignitatem, neque Perſonatum, neque Officium ad-
junctum habent, ſed tantum ſunt inſtituta ad preces Deo
perſolvendas, & de talibus Beneficiis ſolummodo ſunt
intelligenda Reſcripta Pontificia, quæ mandant aliquem
de Beneficio ſimplici eſſe providendum: nam Beneficium
habens aliquid prædictorum annexum, non eſt ſimplex,
adeoque non poteſt ipſi conferri in vim talis Reſcripti,
*arg. cap. Quamvis pleniſſima 4. cap. Cum in illis 16. & cap.
Cui 27. de Præbend. in 6.*
Beneficia Eccleſiaſtica adhuc dividuntur in Electiva, 31
in Patronata, & in Collativa. Beneficia Electiva ſunt il- 32
la, quæ conferuntur per electionem legitime celebratam,
atque a Superiore confirmatam. Patronata ſunt illa, quæ 33
ad Patroni præviam præſentationem, & ſubſecutam in-
ſtitutionem a Prælato factam conferuntur. Collativa, ſeu 34
liberæ collationis ſunt illa, quæ per liberam Superioris
collationem ſine prævia Capitulari electione, vel alterius 35
præſentatione conferuntur. Inſuper Beneficia alia ſunt
Manualia, ſeu ad nutum revocabilia & alia non *Manua-
lia*, ſeu Titularia, quæ in Titulum perpetuum conferun- 36
tur. Manualia ſunt illa, quæ ad nutum alterius poſſunt
auferri, ideoque dicuntur manualia, quia in alterius
manu, & diſpoſitione ſtat illa relinquere, vel auferre, &
hæc rigoroſe loquendo non ſunt proprie Beneficia, cum
de natura Beneficii proprie dicti ſit, ut inſtitutum per-
petuo duret, *cap. Sanctorum 2. diſt. 70.* Non Manualia, 37
ſeu Titularia ſunt illa, quæ conferuntur in perpetuum. 38
Ulterius Beneficium aliud vocatur *Canonicatus*, & eſt Jus
ſpirituale proveniens ex electione, ſeu receptione alicu-
jus in Canonicum, & eſt verum Beneficium, ſi habeat
ſuam Præbendam, ut convenit *ex cap. Relatum 9. de Præ-
bend.* ibi: *Quia non eſt congruum, ut Præbenda careat, qui* 39
in Canonicum noſcitur eſſe receptus. Aliud vocatur *Vicaria
perpetua*, & eſt, quæ confertur cum canonica inſtitutione,
ſeu inveſtitura perpetua, ac erectione Tituli Vicariæ,
unde Vicarii in eiſdem inſtituti dicuntur perpetui cum
vero Titulo; *cap. Ad hæc 3. de Officio Vicarii*, & dicun-
tur habere verum Beneficium, *cap. Poſtulaſti 27. de Re-
ſcriptis* ibi: *Non enim Beneficio carere debet dici, cui compe-
tenter de perpetua Vicaria proventibus eſt proviſum.* Aliud vo- 40
catur *Commenda*, & eſt cuſtodia Eccleſiæ alicui commiſ-
ſa, unde Commendatarius dicitur ille, qui accipit Eccle-
ſiam in Commendam, ſeu Cuſtodiam ejuſmodi; & ſi Com-
menda conferatur in perpetuum, ut de facto modernæ
Commendæ a Papa Perſonis qualificatis ſolent in perpe-
tuum conferri, æquiparatur Beneficiis proprie dictis, ex
Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 17. de reformat. ubi prohibetur
quis habere *plura Beneficia etiam commendata*. Aliud vo-
catur *Præſtimonium*, & eſt ſtipendium, quod ab Eccleſia- 41
ſticis redditibus abſtractum, dari ſolet Canonicis, vel
aliis Clericis in vitæ ſubſidium; quod ſi ſit perpetuum
eſt Beneficium proprie dictum; *cap. Quoniam 8. de conceſ-
ſione Præbend. in 6.* ubi Præſtimonia aperte connumeran-
tur inter Beneficia, ibi: *Conceſſiones ſuper Canonicatibus,
Dignitatibus, Præſtimoniis, & aliis quibuſcumque Beneficiis* 42
Eccleſiaſticis. Aliud vocatur interdum *Penſio*, quæ eſt jus
percipiendi partem fructuum ex alieno Beneficio; & ſi
conferatur alicui in Titulum perpetuum, eſt verum Be-
neficium Eccleſiaſticum, *cap. Conquerente 6. de Clericis
non reſident.* ubi talis Penſio, viginti ſcilicet ſolidorum,
ſæpius appellatur Beneficium, & ut tale ibidem cenſe-
tur; & appellatione Beneficii venire Penſionem, maxi-
me in materia favorabili gaudendi privilegio Fori Eccle-
ſiaſtici, declaravit Gregorius XIII. ad conſultationem
Sacræ Congregationis 18. *Decemb.* 1576. & 8. *Auguſti*
1577.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE origine Eccleſiaſticorum Beneficiorum, vide ſi lu- 1
bet, *Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 5. 6. §. 2. ad plur.
ſequent. Hericourt. in differtat. hiſtor. de Beneſic. origin. præ-
miſſ. part. 2. Leg. Eccleſiaſt. ſuo ordin. reſtitut. & Rouſſeaud
de la Combe in ſua Juriſprud. Canon. verb. Beneſic. ſect.
1.* tum *Gagliard. de Beneſic. cap. 1 per tot.*
Definit *Auctor num.* 6. Beneficium cum Canoniſtis. 2
Theologi vero definiunt Beneficium: *Jus perpetuum in Ec-
cleſia miniſtrandi auctoritate Epiſcopi conſtitutum cum adne-
xo, atque inſeparabili jure percipiendi fructus Eccleſiaſticos.* 3
Secundum igitur Canoniſtas Beneficium conſiſtit princi-
paliter in jure percipiendi reditus, & acceſſorie in ju-
re miniſtrandi, ſeu officium obeundi. At juxta Theolo-
gos in jure miniſtrandi principaliter, acceſſorie vero in
jure percipiendi reditus. Definitionem a Canoniſtis tra-
ditam tuetur *Gagliard. de Beneſ. num. 2. & duob. ſe-
quent.*

Agit

4 Agit *Auctor a n. 7. ad n. 14* de iis, quæ eſſentiam Be-
5 neficii conſtituunt. Utile autem, immo neceſſarium eſt hæc noſſe, nam conditio eſſentiæ beneficii, contraria, ne in limine quidem fundationis admitti ab Epiſcopo poteſt, & admiſſa non ſuſtinetur; *Piton. de controverſ. Patron. alleg. 24. numer. 10. Rot. in Caſertan. Beneficii 28. Junii 1745. §. 6. cor. clar. mem. Molin.* Recte autem *Auctor num.* 12. in-
6 ter alia eſſentialia Beneficii affert, quod Clerico, non item Laico ſit illud conferendum. Verum nota, eſſentiæ
7 Beneficii minime repugnare, quod Laicus percipere per aliquod tempus poſſit fructus Beneficii, interim per alium impletis oneribus ejuſdem, quum eos percipere dicatur non ex jure & titulo Beneficii, ſed ex jure & titulo Sæcularis adminiſtrationis, donec veniat qui capax ſit; Vid. *Corrad. in prax. diſpenſat. Apoſtol. lib. 4. cap. 1. numer. 27. Loter. de Re Benefic. lib. 1. quæſt. 32. num. 35. Garz. de Benefic. part. 1. cap. 2. num. 30* tum Reſolutiones *S. Congregationis Concilii interpretis in Derthonen. 15. Auguſti 1730. & in Senogallien. Cappellaniæ 6. Junii 1750.*
8 Aſſert *Auctor num.* 13. inter Beneficii eſſentialia & hoc, quod ſit illud perpetuum. At num perpetuitas pertineat ad eſſentiam Beneficii in medio reliquit Rot. *in d. Caſertana Beneficii 28. Junii 1745. d. §. 6. & 24. Januarii 1746. §. 13. coram R. P. D. Elephantut.*
9 Beneficia *inſpecto officio* dividi queunt in majora & minora. Majora dicuntur, quæ dignitatem, aliamque prærogativam, honoriſve Eccleſiaſtici gradum habent; Minora vero, quæ in ſimplici officio ſine tali præeminen-
10 tia ſubſiſtunt. Majora rurſus diverſimode dicuntur ratione dignitatis. Dignitates Eccleſiaſticæ primariæ hæ ſunt. Primum locum occupat Pontificatus. Secundum Cardinalatus. Tertium Patriarchatus, vel hodie Primatus. Quartum Archiepiſcopatus. Quintum locum Epiſcopatus. Sextum Abbatia, & Præpoſitura in primis exempta, & Epiſcopalibus Infulis decorata; *Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 5. a §. 9. ad §. 62.*
11 In Capitulis quoque dantur dignitates, quibus annexa beneficia ad majora referuntur. Huc pertinent Præpoſitura, Decanatus, Archipresbyteratus, Archidiaconatus, Primiceriatus &c. At ſtandum conſuetudini. Vide eumdem *Bohemer. loc. cit. a §. 64. ad §. 71.*
12 Canonici quoque in Cathedralibus Eccleſiis in adeo ſublimem locum evecti ſunt, & ut in oppoſitione ad reliquos Clericos non Canonicos dignitatem quamdam habere videantur. Canonicatum Cathedralis Eccleſiæ aſſerit *Barboſ. de Canon. c. 19. num. 1.* poſſet dici dignitatem
13 non in ſtricto, ſed in lato ſignificatu. Duplex autem eſt effectus hujus obſervationis. 1. Quod Pontifex ſoleat etiam Canonicos delegatos Judices dare, quum alioquin has vices tantum his, qui in dignitate conſtituti ſunt, concedere ſoleat; *cap. 11. de Reſcript. in 6.* 2. Quatenus conſiderantur collective ſumpti in Capitulo præaliis Prælatis locum tenent. Singuli autem iis cedunt, qui dignitate Eccleſiaſtica ſtricte dicta inſtructi ſunt; *Schilter. Inſtit. Jur. Canon. lib. 1. tit. 7. §. 19. Barboſ. d. tract. de Canon. cap. 18. num. 44. & ſequens. & num. 16.*
14 *Inſpecto officio*, Beneficia itidem dividuntur in curata, &
15 ſine cura, puta animarum. Rurſus in reſidentialia cum
16 onere reſidendi, & ſimplicia ſine reſidendi onere. Demum in compatibilia, quæ ſimul ab uno retineri poſſunt, & incompatibilia, quorum ſcilicet ſimultanea retentio uni eſt prohibita. De ſingulis ſuo loco agetur.
17 Dividuntur etiam Beneficia, *inſpectis Perſonis conferentibus*, primum in reſervata, vel affecta, quæ nimirum pertinent ad collationem Pontificiam, & non reſervata,
18 nec affecta. Secunda alia ſunt electiva, quæ ad alicujus electionem conferuntur; alia de jure patronatus, quæ ad Patronorum præſentationem; & collativa alia, quæ ad liberam Ordinarii, vel alterius collationem pertinent.
19 Quod attinet ad Beneficia electiva, notandum eſt, ea proprie dici electiva, in quibus intervenire neceſſario debet confirmatio Superioris. Cæterum quæ conferuntur electione communibus ſuffragiis facta, confirmationem vero Superioris minime requitur, ea nonniſi improprie electiva dicuntur, ut poſt *Gloſſ. in Clementin. 2. Ut autem, verb. Electionem de Religioſ. domib.* tradunt *Van-Eſpen Jur. Eccleſ. univerſ. part. 1. tit. 21. cap. 3. num. 4. & ſequent. Gonzal. in Commentar. ad Regul. 8. hodie 9. Cancellar. Gloſſ. 19 num. 10. & ſequent. Garz. de Benefic. part. 1. cap. 6. num. 14. & ſequent. Murg. eod. tractat. q. 3. artic. 2. n. 114. & plur. ſequent. Rot. in nuperrimis deciſ. 27. num. 11. tom. 5. part. 1.* ubi quod in beneficiis proprie electivis ſervanda eſt forma, *cap. Quia propter de elect.* & per obitum Beneficiatorum viduatæ remanent Eccleſiæ, *& in Colonien. Decanatus 28. Januar. 1721. §. Ex quibus cor. bon. mem. Gamach. in Uladiſlavien. Archidiaconatus ſuper Coadjutoria 14. Januarii 1757. §. 7. cor. R. P. D. Parracianc.*
20 Utilis autem eſt hæc obſervatio; nam expreſſio, quæ de jure facienda eſt in collationibus Beneficiorum, electivæ qualitatis ipſorum, obtinet quoad beneficia proprie electiva; *Lotter. de re Benefic. lib. 2. q. 18. num. 14. & plur. ſeq. Tondunt. q. Benefic. part. 1. cap. 40. num 9. & ſeq. Rot. in nuperrimis d. deciſ. 37. d. num. 11 tom 5. part. 1. & in d. Colonien. Decanatus 28. Januarii 1724. §. 12. cor. bon. mem. Gamach. & in d. Uladiſlavien. Archidiaconatus ſuper Coadjutoria 14. Januarii 1757. d. §. 9. cor. R. P. Paracciano.*

Denique Beneficia, *inſpectis Perſonis, quibus conferuntur*, 21
dividuntur in Regularia, quæ nonniſi Regularibus, vel Sæcularia, quæ ſæcularibus tantum Clericis conferri poſſunt. De Beneficiis autem, quando regularia, & quando ſæcularia dici queant, conſule Rot. *in Colonien. Paſtoratus 3. Julii 1744. cor. Illuſtriſſ. Molin. & 2. Maji 1746. cor. bon. mem. Vicecom. in Argentina Parochialium 31. Aprilis 1745. cor. clar. mem. Milin. in. Colonien. Parochialis 7. Februarii 1746. & 27. Junii ejuſdem anni cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſio Decano, & 22. Aprilis 1749. cor. Illuſtriſſ. Caprar. Almæ Urbis Gubernatore.*

ARTICULUS II.

Beneficia quomodo erigenda?

SUMMARIUM.

1 *Beneficia Eccleſiaſtica debent erigi cum auctoritate expreſſa Epiſcopi.*
2 *Erecta ſine auctoritate Epiſcopi non ſunt Beneficia, nec per ipſa advenit aliquod Juſpatronatus Fundatori.*
3 *Talia Beneficia ante approbationem Epiſcopi poſſunt concedi per Laicum per modum ſimplicis deputationis Sacerdoti.*
4 *Cappellaniæ cum onere celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine auctoritate Epiſcopi cenſentur Laicales, & poſſunt ad eas mere Laici præſentari.*
5 *Neque ad Canonicam erectionem Beneficii Eccleſiaſtici ſufficit auctoritas Prælati inferioris.*
6 *Beneficia Eccleſiaſtica erigi debent in Eccleſia ad certum Altare, ſub invocatione alicujus Sancti, ſub onere præſtandi ibi aliquod Officium ſpirituale.*
7 *Nec poſſunt erigi ſine congrua Dote.*
8 *Hinc ad Epiſcopum pertinet in limine fundationis diligenter examinare de dotis congruentia juxta qualitatem Beneficii, loci, ac perſonarum.*
9 *Dotem debet Fundator Beneficii, ad hoc, ut habeat legitimum Juſpatronatum, aſſignare de propriis bonis liberis.*
10 *Si quis Adminiſtrator, & Executor, vel Protector loci pii, ex illius reditibus, aut aliis piorum Fidelium contributionibus, largitionibus, & eleemoſynis annuis erigeret, non poſſet Epiſcopus illi Juſpatronatum reſervare.*
11 *Hinc ſi Hæres, vel ſucceſſor in Cappellania manuali non coativa ab aliquo teſtatore relicta, cum onere celebrationis Miſſarum, vellet illam in Beneficium perpetuum collativum erigere cum reſervatione Juſpatronatus, non poteſt Epiſcopus, neque cum conſenſu talis Hæredis hoc facere.*
12 *Beneficii Fundator poteſt in limine fundationis adjicere quaſcumque qualitates, leges, & conditiones ſibi beneviſas etiam Juri communi contrarias.*
13 *Et tales qualitates, leges, & conditiones in limine fundationis adjectæ debent omnimode integre obſervari.*
14 *Hinc ſi fundator ſtatuit, ut vacante Beneficio iſtud debeat conferri uni ex conſanguineis deſcendentibus ex ſua cognatione, talis diſpoſitio eſt omnino obſervanda.*
13 *Si in fundatione Beneficii ſit cautum, quod poſſit conferri etiam non habentibus ætatem a Jure communi præſcriptam, talis diſpoſitio eſt obſervanda* uſque ad n. 16.
17 *Patronus hæres, ſive Fundatoris ſucceſſor, non poteſt neque cum conſenſu Epiſcopi alterare, ſeu mutare leges, conditiones, ſeu qualitates in limine fundationis a Fundatore appoſitas, licet Juri communi contrarias* uſque ad n. 18.
19 *Immo neque ipſe Fundator, & etiam de conſenſu Epiſcopi, poteſt mutare leges, & conditiones a ſe in fundatione poſitas, & ab Ordinario acceptatas, ſi talis mutatio eſſet in præjudicium Eccleſiæ, vel Tertii.*
20 *Epiſcopus neque de conſenſu, & poſitiva voluntate Hæredis, ſeu Patroni poteſt in erectione Cappellaniæ, ſeu Beneficii ſimplicis injungere onus reſidentiæ, quod Teſtator non injunxit, nec addere quod Beneficiatus, ſive Cappellanus pro tempore per ſe ipſum Miſſas celebret.*
21 *Et neque alio modo Teſtatoris voluntatem immutare.*
22 *Nec Epiſcopus, etiam de conſenſu Patroni, poteſt reducere, & moderari Miſſas in limine fundationis Beneficii impoſitas, quamvis reditus ipſius Beneficii ob temporum injuriam ſunt diminuti.*
23 *Epiſcopus nequit ullimode onera, & Miſſas reducere, ac moderari, niſi ſit ei conceſſum in ipſa Beneficii erectione.*

BEneficia Eccleſiaſtica debent erigi cum auctoritate ex- 1
preſſa Epiſcopi; *Gloſſ. in Clement. cap. 1. de Decimis verb. ſi beneficiorum in fine*, & cum communi Barboſa *Juris Eccleſiaſt. lib. 3. cap. 4. num. 15.* & Rota *deciſ. 1. n. 24. coram Burat.* Requirunt enim Canonicam erectionem, alias non ſunt vera Beneficia Eccleſiaſtica, *cap. Nemo 9. de conſecrat. diſt. 1. c. Omnes 1. diſt. 22.* quia, ut dictum eſt, nullus privatus ſine Ordinarii auctoritate poteſt locum ſacrum, vel rem ſpiritualem conſtituere; *arg. cap. Ad hæc 4.*
de Religioſis domib. Si enim Epiſcopi auctoritas, & aſſen- 2
ſus in erectione deficeret, non dicerentur Beneficia proprie

dicta, nec aliquod Juſpatronatus quæreretur Fundatori,
Felin. *in cap. ex part.* 12. *de Reſcriptis num.* 2. Barboſa,
loc. cit. num. 16. allegans Rotam cum aliis; Lotter. *de Re*
Benefic. lib. 1. *quæſt.* 5. *num.* 55. diceretur que ſimpliciter
pia donatio, ac pium Legatum, ſi forte pro Miſſis cele-
brandis, vel pro Anniverſario, vel etiam in perpetuum
quidpiam relictum eſſet; Rebuff. *in praxi tit. Quare inſti-*
tuta ſunt Beneficia num. 10 Barboſa *loc. cit. num.* 17. Lot-
3 ter. *cit. quæſt.* 5. *num.* 56. *ubi num.* 57. ſubdit, quod Be-
neficium ante approbationem Epiſcopi poteſt concedi per
Laicum, per modum tamen ſimplicis deputationis Sacer-
4 dotis; & *num.* 59. & 60 quod Cappellaniæ cum onere
celebrationis Miſſarum conſtitutæ ſine auctoritate Epiſcopi,
cenſentur Laicales, poſſuntque ad eas mere Laici præſen-
tari. Barboſa *de Jur. Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 18. Ne-
5 que ad Canonicam erectionem Beneficii Eccleſiaſtici ſuf-
ficit auctoritas Prælati inferioris, qui Jura Epiſcopi non
habet, quamvis ſit exemptus, & nullius, Gloſſa *in Cle-*
ment. de Decimis cap. 2. *in fin.* Abbas *conſ.* 59. *num.* 3. *part.* 2.
Lotter. *de Re Beneficiar. lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 40. & 46.
Vivian. *de Jure patronatus lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 28.

6 Beneficia Eccleſiaſtica erigi debent in Eccleſia ad cer-
tum Altare ſub invocatione alicujus Sancti ſub onere præ-
ſtandi ibi aliquod officium ſpirituale ſive Eccleſiaſticum,
7 Beneficium enim datur propter officium, *cap. Quia* 15.
de Reſcrip. in 6. Nec poſſunt erigi ſine congrua dote; *cap.*
8 *Nemo* 9. *de conſecrat. diſt.* 1. Unde ad Epiſcopum pertinet
in limine fundationis diligenter examinare de Dotis con-
gruentia juxta qualitatem Beneficii, loci, ac perſonarum,
aliarumque circumſtantiarum, ut cognoſcat, an Clericus
inde honeſte ſuſtentari poſſit, nam ut Chriſtus ipſe dicit
Matth. c. 10. *num.* 20. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*, & ſe-
cundum Apoſtolum 1. *ad Corint. cap.* 9. *n.* 13.; Qui in
„ Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt; &
„ qui Altari deſerviunt, cum Altari participant," &
ſic expreſſe ſtatuitur *in cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16.
de Præbend. his verbis: „ Cum ſecundum Apoſtolum, qui
„ Altari ſervit, vivere debeat de Altari, & qui ad o-
„ nus eligitur, repelli non debeat a mercede, patet a
„ ſimili, ut Clerici vivere debeant de patrimonio Jeſu
„ Chriſti, cujus obſequio deputantur; „ & infra: „ Di-
„ gnum eſt, ut Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtententur, in qua,
„ & per quam Divinis obſequiis aſcribuntur, „ Et hanc
9 dotem debet Fundator Beneficii, ad hoc, ut habeat le-
gitimum Juſpatronatum, aſſignare de propriis bonis li-
beris, ut decidit Rota *coram Celſo deciſ.* 239. *n.* 6. &
10 *coram Cerro deciſ.* 126. *n.* 6 Si quis enim Adminiſtrator,
Executor, vel Protector loci pii ex illius reditibus, aut
ex aliis piorum Fidelium contributionibus, largitionibus,
& eleemoſynis annuis erigeret, non poſſet Epiſcopus il-
11 li Juſpatronatum reſervare, Rota *deciſ.* 383. & *deciſ.* 413.
coram Peutinger. Unde infertur quod ſi Hæres, vel Suc-
ceſſor in Cappellania manuali non collativa ab aliquo Te-
ſtatore relicta cum onere celebrationis Miſſarum, vellet
illam in Beneficium perpetuum collativum erigere cum
reſervatione Juriſpatronatus, non poſſet Epiſcopus, ne-
que cum conſenſu talis Hæredis, hoc facere, quia nihil
Hæres confert de ſuo, nec poteſt mutare legem a Teſta-
tore præſcriptam; Pax. Jord. *lucubr. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6.
poſt num. 91. & Fagnan. *in cap. Conquerente num.* 24. *de*
Clericis non reſident. aſſerens Sacram Congregationem cen-
ſuiſſe, quod hodie *ex decret. Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap. de re-*
form. non ſit in facultate Ordinarii derogare qualitatibus in
fundatione appoſitis, etiam de conſenſu Patronorum.

12 Beneficii Erector, ſeu Fundator poteſt in limine ere-
ctionis, ſeu fundationis adjicere quaſcumque qualitates,
leges, & conditiones ſibi beneviſas, etiam Juri commu-
ni contrarias, dummodo non ſint turpes, impoſſibiles,
& contra naturam Juriſpatronatus, & ab Epiſcopo ſint
concordatæ, & admiſſæ; *cap. Significatum* 11. *de Præbend.*
cap. Præterea 23. *de Jure patronat.* & *cap. Quanto* 16. *de*
cenſib. & *eſt communis* DD. cum Rota *deciſ. de Præbend. in*
novis, & *deciſ.* 2. *de teſtament. in antiquis*. Et tales qua-
13 litates, leges, & conditiones in limine fundationis adje-
ctæ debent omnimode integre obſervari: *Clementin. Quia con-*
tingit, cap. 2. 2. *de Religioſis domibus*, ubi dicitur: *Cum tamen*
ea, quæ ad certum uſum largitione ſunt deſtinata Fidelium;
ad illum debeant, non ad alium (ſalva quidem Sedis Apoſto-
licæ auctoritate) converti; & concordat textus *in l. Nulli*
licere Cod. de Epiſcop. & *Cler.* & *cap. Nos quidem* 3. *de te-*
ſtament. & expreſſe Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. præciſis
his verbis: *Ratio poſtulat ut illis, quæ bene conſtituta ſunt,*
contrariis ordinationibus non detrahatur; quando igitur ex
Beneficiorum quorumcumque erectione, ſeu fundatione, aut
aliis conſtitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa
illis onera ſunt injuncta, in Beneficiorum collatione, ſeu in
quacumque alia diſpoſitione eis non derogetur, & in fine:
Aliter facta proviſio ſubreptitia cenſeatur. Unde ſi Funda-
14 tor in limine fundationis ſtatuit, ut vacante Beneficio
a ſe erecto, illud debeat conferri uni ex conſanguineis
deſcendentibus ex ſua cognatione, hæc diſpoſitio, &
conditio eſt omnino obſervanda, ut cenſuit Rota *in una*
Cæſaraugustana Cappellaniæ 16. *Martii* 1587. *coram Sera-*
phino.

15 Juremerito fuit dictum, poſſe Fundatorem Beneficii in
limine fundationis ipſius adjicere conditiones ſibi benevi-
ſas, etiam Juri Communi contrarias; quia etiamſi ipſæ
conditiones ſint Juri communi contrariæ, dummodo ſint
honeſtæ, & poſſibiles, adhuc debent omnimode obſerva-
vari, ut tenet Gloſſa communiter recepta *in c. Cum Di-*
lectus 8. *de conſuetudine, verb. Conſtitutum in fine*. *Card. de*
Luca de Beneficiis diſc. 95. *num.* 10. Fagnan. *in c. Cum in*
cunctis 7. *de electione n.* 72. & 73. ubi refert ſic tenuiſſe
Sacram Congregationem, quam ſecuta fuit Rota *p.* 2. *dec.*
194. *n.* 1. *in Granaten. Cappellaniæ* 12. *Januar.* 1606. ubi
fuit deciſum, quod in Beneficio ſimplici Juriſpatronatus
non habet locum diſpoſitio Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6.
de reformat. volens, quod obtinens ſit major 14 annis,
quando in fundatione dicti Juriſpatronatus fuit diſpoſitum, 16
quod etiam minores poſſunt illud habere. Et Fagnan.
loc. cit. n. 73. dicit *Sacram Congregationem reſpondiſſe Epi-*
ſcopo Nepeſino, quod Canonicatus Cathedralis poteſt confer-
ri ante ætatem a Jure Communi, vel Concilio Triden-
tino præſcriptam, ſi ita diſpoſitum fuerit a Fundatore in
limine ipſius fundationis, & talem conditionem in ere-
ctione, & fundatione Beneficii poſſe etiam Epiſcopum
admittere. Unde infertur, quod Patronus hæres, ſive Fun- 17
datoris ſucceſſor, non poteſt neque cum conſenſu Epiſco-
pi alterare ſeu mutare leges, conditiones, ſeu qualitates
in limine fundationis a Fundatore appoſitas, quamvis Ju-
ri communi contrarias. Sic conformiter Concilio Triden-
tino *ſeſſ.* 25. *de reformat.* Card. de Luca *de Beneficiis diſc.*
96. *n.* 6. & 7. citans Rotam *in Alexandrina Decanatus* 12.
Junii 1598. *coram Orano*, & etiam Rotam *p.* 1. *Recentior.*
dec. 296. *n.* 9. Pirrhus Corradus *in praxi Beneficiorum lib.*
2. *c.* 10. *num.* 155. & *ſeq.* ubi *ſub num.* 152. refert declaratio-
nem Sacræ Congr. Concil. quæ cum inter alia interro- 18
garetur: Quarto, *An de conſenſu Patroni poſſit diſpenſari*
cum minori viginti quinque annorum ad Cappellaniam ſimpli-
cem obtinendam, ad quam ex fundatione eſt præſentandus Sa-
cerdos; Reſpondit: *Ad quartum, hanc diſpenſandi faculta-*
tem Epiſcopis poſt Concilium non competere. Sic tenet, & re-
fert etiam Fagnan. *in c. Conquerente* 6. *de Clericis non reſi-*
dentib. n. 24. ubi dicit, Sacram Congregationem cenſuiſ-
ſe, quod hodie ex Decreto Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *c.*
5. *de reformat.* non ſit in facultate Ordinarii derogare qua-
litatibus in fundatione appoſitis etiam de conſenſu Patro-
norum, ut etiam dixit Rota *in d. Alexandrina Decanatus*
12. *Junii* 1598. *coram Orano*, Immo neque ipſe Fundator
etiam de conſenſu Epiſcopi poteſt mutare leges, & con-
ditiones a ſe in fundatione poſitas, & ab Ordinario ac- 19
ceptatas, ſi talis mutatio eſſet in præjudicium Eccleſiæ,
vel Tertii, quia Tridentinum, & declarationes cit. Sac.
Congr. non diſtinguunt inter Patronum viventem, & de-
functum. Sic Pirrhus Corrad. Cardinal. de Luca, & Ro-
ta *p.* 7. *recentior. dec.* 37. *n.* 1. & *ſeq.*

Unde Epiſcopus, neque de conſenſu, & poſitiva volun- 20
tate Hæredis, ſeu Patroni poteſt in erectione Cappella-
niæ, ſeu Beneficii eis injungere onus reſidentiæ, quod
Teſtator non injunxit; Nec addere, quod beneficiatus,
ſive Cappellanus pro tempore per ſeipſum Miſſas celebret.
Sac. Cong. Conc. in Viterb. 31. *Januarii* 1698. & *in Aſſiſi*
14. *Februarii* 1699. & *in Mexicana* 16. *Maji ejuſdem anni*
1699. Et neque alio modo Teſtatoris voluntatem immu- 21
tare; *ead. Sac. Congr. Conc. in Derthonenſ.* 4. *Junii* 1701.
Nec Epiſcopus, etiam de conſenſu Patroni poteſt redu- 22
cere, & moderari Miſſas in limine fundationis Beneficii
impoſitas, quamvis reditus ipſius Beneficii ob temporum
injuriam ſint diminuti, ex Decreto de celebratione Miſ-
ſarum a *Sac. Cong. Conc. de Mandato Urbani VIII. edito* 2.
Junii 1625. & *confirmat. ab Innocent. VII.* 23. *Decemb.* 1697.
in cujus Decreti §. 1. ſic præciſe habetur: „ Diſtricte pro-
„ hibet, atque interdicit, ne Epiſcopi in Diœceſana Sy-
„ nodo, aut Generales in Capituli Generalibus, vel alias
„ quoquomodo reducant onera ulla Miſſarum celebranda-
„ darum, aut poſt idem Concilium impoſita, aut in li-
„ mine fundationis, ſed pro his omnibus reducendis, aut
„ moderandis, vel commutandis ad Apoſtolicam Sedem
„ recurratur, quæ re diligenter perſpecta id ſtatuet, quod
„ magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin redu-
„ ctiones, moderationes, & commutationes hujuſmodi, ſi
„ quas contra hujus prohibitionis formam fieri continge-
„ rit, omnino nullas atque inanes decernit, „ & clariſ-
ſime habetur in declarationibus Sacræ Congregationis Con-
cilii eidem Decreto ſubjunctis, quod Sedes Apoſtolica ſit
omnino adeunda pro hujuſmodi Miſſarum reductionibus, ſeu
moderationibus, ut patet in reſponſione ad hoc primum du-
bium: *Quæritur quid ſi Legatum ſit ita tenue, ut non ſit qui*
velit onus illi injunctum ſubire, & ſi recurrendum ſit ad Sedem
Apoſtolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum in-
ſumendum ſit pro expenſis ad id neceſſariis? Ad primum reſpon-
dit: *Et ſi Legatum ſit adeo tenue, nihilominus pro reductione one-*
ris, ut ſupra impoſiti ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apoſto-
licam eſſe adeundam, quæ abſque ulla impenſa id ſtatuet, quod
magis in Domino expedire judicaverit. Et ſic ſtat clarum: quod 23
Epiſcopus nequit ultimo de onere, & Miſſa reducere ac
moderari, niſi ſit ei conceſſum in ipſa Beneficii erectio-
ne, ex citata reſponſione Sacræ Congregationis ad pri-
mum dubium, ubi ſic præciſe ſubjungit: *Veruntamen ſi*
in ipſa Beneficii erectione expreſſe cautum fuerit, ut liceat

Epi-

Epiſcopo injunctum onus reducere, ac moderari, legem hanc fundationis, quam Decreta hac de re edita non ſuſtulerunt, eſſe validam, & obſervandam.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

34 Beneficia Eccleſiaſtica ſimplicia de jurepatronatus laicorum, erigi poſſunt in Commendas Militiæ SS Mauritii & Lazari Bened. XIV. Conſtit. 104. incip. *Fructuoſa*, in qua tradit modum, & formam pro tali erectione facienda.

35 * Beneficium ſi quis fundaverit de ſuis bonis cum pacto, ut ipſe tamquam beneficiatus illis fruatur, tam poſt obitum ſuum juſpatronatus tranſeat ad hæredes, quamquam ſimoniacum id audiat apud multos, attamen ab ea labe immune cenſeri poteſt; neque enim ſatis eſſe diſcriminis apparet inter eum, qui fundat beneficium cum pacto, ut conferatur filio ſuo &c. & illum, qui vult ſibi conferri; utrinque enim pactum adeſt; ita ex Pitonio: Bened. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 95. §. 7.

36 Si quis vero offerat bona in augmentum Beneficii jam erecti, nec tamen juſpatronatus ejus acquirit, tunc paciſci non poteſt, ut ſibi Beneficium illud conferatur, ut ex cap. *Tua nos, de Simonia. Ibid.* §. 12.

37 Si quis jam obtineat Beneficium, & injuſte vexetur ab alio; poteſt pecunia injuſtam vexationem redimere, ut ex Canoniſtis omnibus firmatur. *Inſtit. Eccleſ.* 93. §. 4.

38 Si vero quis habeat jus ad Beneficium, & ab alio lis moveatur, non poteſt dare litiganti pecuniam, ut acquieſcat, neque etiam titulo ſolvendi expenſas in lite hucuſque factas, nam tunc pararet ſibi viam ad Beneficium per pecuniam *Ibid.* §. 7.

39 Beneficium obtinens jure certo, & manifeſto, ut nullus ſit quæſtioni locus, permittitur redimere injuſtam vexationem, ut ex *c. dilectus* 17. de Simonia; idque fieri poteſt nulla interpoſita Epiſcopi auctoritate. Fas eſt tamen Epiſcopo præcipere in Synodo, ne id fiat abſque ſuo aſſenſu, ob periculum Simoniæ. Item *de Synod. Diœceſ. l.* 7. *c.* 69. §. 8.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 QUod ait *Auctor n.* 1. Beneficia Eccleſiaſtica erigi debere auctoritate expreſſa Epiſcopi, id non eſt abſolute verum, quum auctoritas Epiſcopi tacite ex intervallo accedere queat: *Garz. de Beneſic. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 113., *Lotter. de re Beneſic. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 63., *Rot. cor. Anſald. dec.* 585. *n.* 5. *&* 6., *& in Anconitana Beneſic.* 21. *Martii*
2 1746. §. 9. *cor. bon. mem. de Vais.* Ut autem auctoritas Epiſcopi tacite ex intervallo acceſſiſſe dici queat, neceſſario requiritur, ut Beneficium, de quo controverſia eſt, proviſum fuerit, vel per collationem ſi fuerit liberum, vel per inſtitutionem ſi juri patronatus obnoxium fuerit; Rota *in Firmana Cappellania* 6. *Junii* 1746. §. 5. *cor. bon. mem. Viscom., & in Tarraconen. Cappellania* 11. *Martii* 1748. §. 11. *cor. Cerrad.*

3 Nec indiſtincte accipi poteſt, quod aſſerit *Auctor n.* 11. Cappellanum Laicalem erigi in Beneficium Eccleſiaſticum nec de conſenſu Hæredis Fundatoris poſſe. Diſtinguendum enim ita eſt: Cappellaniæ laicales fundatæ in actu inter vivos, & Fundatore vivo effectum ſortitæ nequeunt
4 erigi in Beneficia Eccleſiaſtica, ut tradit *Auctor d. n.* 11. At res aliter ſe habet quoad Cappellanias laicales vel fundatas in actu inter vivos, ſed effectum ſortituras poſt mortem Fundatoris, vel fundatas in ultima voluntate; quia poſſunt id genus Cappellaniæ erigi in Beneficia Eccleſiaſtica ad inſtantiam Hæredis, vel executoris teſtamentarii, ut tradunt *Garz. de Beneſic. Eccleſ. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 198., *& ſeq.* Leuren. *For. Beneſ. par.* 1. *cap.* 3. §. 1. *q.* 89. *per tot.* Solumque limita, ſi voluntas Fundato-
5 ris reſiſtat, vel expreſſe, vel etiam tacite; ut firmavit *Rot. in Civitatis Caſtelli Cappellania* 15. *Januar.* 1744. §. 11., *&* 29. *April. ejuſdem anni* 1744. §. 12. *cor. bon. mem. Lana. In Praneſtina Legati Pii* 21. *April.* 1749. §. 9. *cor. eod. Lana, in Anagnina Cappellania* 16. *Jun. ejuſd. anni* 1749. §. 13., *&* 30. *Januar.* 1750 §. 6. *coram Eminentiſſ. Matthæjo.*

6 Quod ſi reſiſtente voluntate Fundatoris Cappellania erecta ſit in Beneficium Eccleſiaſticum, donec in ſuo congruo judicio talis erectio irrita per tres ſententias conformes declaretur, ſtandum ei eſt in judicio poſſeſſorio; Vide *Rot. in Tridentina Promiſſoria ſuper manutentione* 11. *Jan.* 1745, *cor. bo. me: Lana, &* 17. *Junii* 1646. *cor. clar. me: Millin.*

7 Conditiones juri contrariæ in limine fundationis Beneficiorum appoſitæ, de quibus agit *Auctor n.* 12. *& ſeq.* ut ſuſtineantur, requiritur omnino expreſſa, & ſpecialis approbatio Ordinarii. Quo fit, ut ſub generali decreto erectionis approbatæ non cenſeantur conditiones hæ juri contrariæ, juxta originalem doctrinam *Philippi Saraceni*, quam laudat & ſequitur *Lambertin. de Jurepatron. lib.* 1. *par.* 1.
8 *qu. principal.* 9. *n.* 50. *ib fine.* Quando autem dictæ conditiones juri contrariæ dicantur ab Ordinario approbatæ, nec ne, conſule Rotam in *Caſertana Beneſic.* 28. *Junii* 1745. §. 7., *& plur. ſequent. cor. clar. mem. Millin., &* 24. *Jan.* 1746. §. 13., *& duob. ſequent., coram R. P. D Elephantut.*

Num Fundator adjicere ex intervallo poſſit conditiones 9
juri contrarias, non incongrue hic diſcutitur. Sequenti autem diſtinctione eſt procedendum; Vel enim Fundator in ipſo fundationis limine approbante Ordinario facultatem ſibi reſervavit addendi, vel mutandi, vel non reſer- 10
vavit. Si reſervavit, quidquid contradicat *Add. ad Pamphil. deciſ.* 54. *n.* 8., communis eſt ſententia, poſſe Fundatorem etiam ex intervallo adjicere conditiones juri contrarias, quippe quæ vigore dictæ reſervationis cenſentur appoſitæ in ipſo limine fundationis; *Piton. de controverſ. Patron. alleg.* 82. *n.* 8. *in fin. & diſcept. Eccleſiaſt.* 25. *n.* 9. *in fin., Cerrad. in prax. Beneſic. lib.* 2, *cap.* 10. *n.* 151., *Monet. de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *quæſt.* 5. *n.* 203., *Gagliard. de Jurepatron. cap.* 6. *n.* 6. *in fin.* Quod ſi non re- 11
ſervavit, non eſt in Fundatoris poteſtate adjicere amplius conditionem aliquam juri contrariam; Vide *mox citatos Auctores ubi ſupra.*

An autem Fundator vel ejus Hæres adjicere ex inter- 12
vallo queant conditiones, quæ non ſint juri contrariæ; adi *Vivian. de Jurepatron. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 10., *& Gagliard. de Beneſic. c.* 3. *n.* 14.

ARTICULUS III.

Beneficia quomodo, & quando conferenda?

SUMMARIUM.

1 *Beneficia Eccleſiaſtica tribus potiſſimum modis conferuntur.*
2 *Primo per electionem V. G. Canonicorum, ſeu Capitularium.*
3 *Secundo per praviam præſentationem factam a Primo.*
4 *Tertio per liberam collationem.*
5 *Quamvis dentur alii modi, quibus Beneficia Eccleſiaſtica poſſunt conferri, ſcilicet per Poſtulationem, per Nominationem, per Reſignationem, per Permutationem, & per Translationem, tamen omnes iſti reducuntur ad aliquem ex illis tribus aſſignatis.*
6 *Tribus etiam potiſſimum modis Summus Pontifex Beneficia Eccleſiaſtica conferre ſolet,*
7 *Primo Jure præventionis.*
8 *Secundo Jure Concurſus.*
9 *Quamvis enim Papa poteſtatem conferendi Beneficia dederit Ordinariis, ſibi tamen majorem reſervavit.*
10 *Quapropter inter Papam, & reliquos Inferiores Ordinarios, datur locus præventioni.*
11 *Tertio. Jure devolutionis* uſque ad n. 12.
13 *Beneficia Eccleſiaſtica debent conferri, ſeu provideri Canonice, ſcilicet juxta præſcriptum Sacrorum Canonum.*
14 *Unde in quacumque collatione, ſeu proviſione Beneficiorum debet neceſſario obſervari forma à Jure communi, vel legitima conſuetudine, aut particulari ſtatuto, vel fundatione præſcripta.*
15 *Primo igitur, ut valida ſit collatio, ſeu proviſio, debet fieri gratis ſine ullo pretio, aut mercede temporali.*
16 *Secundo debet fieri pure, ideſt ſine ullo pacto, conditione, ac modo privata partium conventione adjecto.*
17 *Tertio requiritur, ut Collatio Beneficii non ſit obtenta ſubreptitie, vel obreptitie.*
18 *Quarto collatio debet eſſe libera abſque omni vi, & metu.*
19 *Quinto debent conferri Beneficia ſine minutione fructuum.*
20 *Sexto ad collationem omnes vocari debent, ad quos ſpectat collatio.*
21 *Beneficia Curata debent neceſſario conferri ad præſcriptum Conc. Trid.*
22 *Unde pro eorum collatione debet indici examen per concurſum coram Epiſcopo, vel ejus Vicario, & ſaltem tribus Examinatoribus Synodalibus habendum.*
23 *Tales Examinatores, qui non poſſunt eſſe minores, quam tres, debent eſſe electi in ultima Synodo, vel ſi in aliis electi, ſaltem in ultima confirmati, aliter concurſus erit nullus.*
24 *Sic etiam nullus eſt concurſus, in quo cum examinatoribus Synodalibus intervenit alter, qui non ſit Examinator Synodalis.*
25 *Nullus etiam eſt concurſus factus cum Examinatoribus Synodalibus, qui non præſtiterunt requiſitum juramentum.*
26 *Non licet Epiſcopo auctoritate ordinaria ſibi aſſumere Examinatores non Synodales, qui ſuppleant etiam in caſu non exiſtentium Examinatorum Synodalium numero ſufficientium ad concurſus faciendos.*
27 *Nec poteſt Epiſcopus in locum demortuorum Examinatorum alios ſubrogare uſque ad novam Synodum.*
28 *Proviſi tamen de Parochialibus non ſervata forma Concilii ex eo quod ob varias difficultates non potuiſſet cogi Synodus, nec deputari Examinatores Synodales, non ſunt removendi &c.*
29 *Beneficia Curata debent conferri per viam concurſus, etiamſi Cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur.*
30 *Per viam concurſus debent conferri Beneficia Curata, etiamſi ſint Juriſpatronatus Eccleſiaſtici.*
31 *Et ad hunc concurſum admitti debent, tam nominati a Patronis, quam alii.*

32 Di-

32 Diſpoſitio Conc. Trid. de habendo concurſum, procedit nedum in Rectoriis de Jurepatronatu Eccleſiaſtico, verum etiam in Vicariis Perpetuis.

33 Intellige tamen concurſum requiri in Vicaria perpetua, quando in Vicarium eſt tranſlata totalis Cura, ſecus vero quando eſt tranſlatum ſolum exercitium.

34 Dicitur autem totalis Cura in Vicarium tranſlata, quando certa portio, ſeu congrua aſſignatur Rectori Eccleſiæ, ceteris fructibus remanentibus penes Vicarium, & e contra, ubi certa portio, ſeu congrua aſſignatur Vicario, dicitur in ipſum tranſlatum ſolum exercituim.

35 Etiam Beneficium Parochiale Juriſpatronatus Laicalis confertur per concurſum inter plures præſentatos, ſi ipſi præſentati habent æquales voces.

36 Immo etiam Beneficia Parochialia Juriſpratonatus Laicorum, quæ ab Epiſcopo ob præſentationem in tempore debito non ſecutam Jure devoluto conferuntur, debent conferri per concurſum.

37 Cum concurſu conferri debet Præbenda Theologalis, & Canonici Pœnitentiarii.

38 Sine concurſu conferuntur: Primo Vicariæ perpetuæ Parochialium unitarum ſeu incorporatarum aliis Eccleſiis, Monaſteriis, Beneficiis, Collegiis, vel locis piis, in quibus non proprie Parochus, ſed Vicarius ponendus eſt, uſque ad n. 39.

40 Secundo ſine concurſu pariter confertur Parochialis unita, ſeu annexa dignitati, ſeu Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis, ſeu Collegiatæ.

41 Tertio ſine concurſu confertur Cura animarum, quæ in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos, vel Hebdomadarias.

42 Quarto ſine concurſu confertur Beneficium Curatum, quod vere eſt dignitas.

43 Quinto ſine concurſu confertur Parochialis Eccleſia, quando eſt ſubjecta Monaſterio, aut annexa, vel de ejus menſa.

44 Sexto ſine concurſu conferuntur Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueverunt.

45 Septimo ſine concurſu confertur dignitas Abbatiæ, quamvis ſit ei unita Parochialis Eccleſia.

46 Octavo ſine concurſu confertur Parochialis, quam quis acquirit per regreſſum, & prius poſſedit.

47 Nono ſine concurſu confertur Parochialis reſignata ad favorem alicujus in manibus Papæ.

48 Decimo non requiritur concurſus in permutationibus Eccleſiarum Parochialium.

49 Undecimo, quando nullus comparuit, aut certe nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopus aſſignare debet aliud tempus ſive Edictum, & ſi adhuc nemo comparet, tunc poteſt conferre Parochiam abſque concurſu.

50 Duodecimo ſine concurſu conferuntur Beneficia ſimplicia.

51 Tertiodecimo ſine concurſu conferuntur Parochiales, quæ ſunt de Jurepatronatu Laicorum.

52 Quartodecimo ſine concurſu conferuntur Parochiales Juriſpatronatus, quod ab origine erat totum Laicale, ſed pro duabus tertiis partibus ex donatione Laicorum effectum eſt poſtea Eccleſiaſticum.

53 Quintodecimo ſine concurſu conferuntur Parochiales Juriſpatronatus mixti.

54 Sextodecimo ſine concurſu conferuntur Beneficia Regularia Curata, licet Clericis Sæcularibus commendari ſolita.

55 Beneficia quæcumque Eccleſiaſtica conferri ſolum poſſunt ab inferioribus Papa, quando ſunt vere vacantia; & ſi conferantur, vel promittantur ante vacationem etiam a Patronis, earum collatio, ſeu promiſſio eſt nulla.

56 Immo Beneficium non vacans obtinens ſcienter eſt deponendus.

47 Licet Beneficia ſolum quando ſunt vacantia, poſſint conferri ab inferioribus Papa; tamen Papa ipſe ratione ſuæ plenariæ poteſtatis poteſt Jus tribuere etiam in Beneficiis vacaturis.

58 Et de facto hoc fit paſſim in Coadjutoriis.

59 Immo nedum Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, ſed etiam ſimplices expectativæ a Papa concedi poſſunt, & conceduntur.

60 Nec ad hoc requiritur ſpecialis, & expreſſa derogatio Concilii Tridentini.

61 Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Eccleſiis ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda intra ſex menſes, quibus elapſis de Epiſcopo ad Capitulum, & e converſo, & demum ad proximum Superiorem collatio devolvitur.

62 Sic etiam Parochialium proviſio intra ſex menſes facienda eſt, quando earum collatio ad illum ſpectat.

63 Inter quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat.

64 Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere non a die vacationis Beneficii, ſed a die ſcientiæ.

65 Sic etiam tempus quatuor menſium conceſſum Ordinariis ad proviſionem faciendam de Parochialibus ad Papæ collationem ſpectantibus, non currit niſi a die notitiæ vacationis habitæ.

66 Et hæc notitia, ſeu ſcientia vacationis præſumenda eſt in Ordinario.

67 Et ita prædicti ſex menſes, & ſic reſpective quatuor incipiunt currere ab eo tempore quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus.

68 Et iſti ſex vel quatuor menſes debent computari juxta Kalendarium ſecundum quod occurrunt, & jacent per totum circulum anni.

69 Præſentatio ad Beneficium Juriſpatronatus Laicorum fieri debet intra quatuor menſes.

70 Quo quadrimeſtris tempore elapſo, Patroni auctoritas expirat.

71 Non præjudicat tamen dictum quadrimeſtre Pupillo, quin eidem ob non petitam in tempore diſpenſationem competat reſtitutio in integrum.

72 Patronus Eccleſiaſticus de Jure habet ſemeſtre ad præſentandum.

73 Sic etiam idem ſemeſtre ad præſentandum habet locus pius.

74 Nihilominus ſi Patronus Eccleſiaſticus prima die V. G. ſemeſtris aliquem præſentet, non poteſt deinde ſemeſtri adhuc durante alium præſentare.

75 Et tanto minus ſuffragatur præſentatio per eum facta poſt dictum ſemeſtre.

76 Si agatur de Jurepatronatu mixto Laicorum, & Eccleſiaſticorum, tunc præſentatio fieri poteſt ab omnibus Patronis intra ſemeſtre.

77 Tale enim Juſpatronatus mixtum gaudet privilegio Eccleſiaſtici ad effectum præſentandi intra ſemeſtre.

78 Etiamſi minor pars ſit Clericorum.

79 Ita tamen, ut Patroni uti Laici intra quadimeſtre ad præſentandum ante Epiſcopi inſtitutionem poſſint variare.

80 Quin amittant tamquam Clerici ſemeſtre ad præſentandum.

81 In Jurepatronatu mixto attenditur qualitas favorabilior Patronis.

82 Tempus ad præſentandum non currit Patronis, niſi a die ſcientiæ vacationis.

83 Non autem a die ipſius vacationis, uſque ad n. 84.

85 Niſi ignorantia vacationis ſit inveriſimilis, præſumitur autem ignorantia potius, quam ſcientia &c.

86 Si intra tempus ſex, vel quatuor reſpective menſium Beneficia non conferantur, vel præſententur, collatio devolvitur gradatim ad ſuperiorem.

87 Et quilibet eorum habet ſex menſes ad conferendum a tempore ſcientiæ.

88 Quamvis devolutio eſſet facta a Laico Patrono, qui tantum habet quadrimeſtre.

89 Metropolitanus conferre non poteſt Jure devoluto, niſi omnes inferiores collatores ultra ſex menſes conferre neglexerint.

90 Sed Papa lapſo primo ſemeſtri, ſtatim poteſt providere.

91 Si Papa Beneficia vacantia in Curia non conferat infra Menſem a die vacationis, illi, ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre, ac ſi nulla umquam reſervatio extitiſſet.

92 In ceteris autem Beneficiis præter vacantia apud Sedem Apoſtolicam nullum eſt Papæ præfinitum tempus ad conferendum.

93 In exemptis immediate Papæ ſubjectis, devolutio fit immediate ad Papam, vel Legatum de Latere.

94 In Beneficiis, quorum collatio Jure proprio pertinet ad Epiſcopum, eo negligente conferre intra tempus debitum, poteſtas conferendi devolvitur ad Capitulum Cathedrale, & e contra.

95 Si tamen ambo neglexerint, tunc poteſtas conferendi devolvitur ad Metropolitanum.

96 Quod ſi autem collatio Beneficii non pertinet ad Epiſcopum Jure proprio, ſed Jure ſpeciali, V. G. ex delegatione, privilegio, aut devolutione; tunc Epiſcopo negligente, Jus conferendi, non ad Capitulum, ſed immediate ad Metropolitanum devolvitur.

97 Et ſi Epiſcopus ſit exemptus, tale Jus devolvitur immediate ad Papam.

98 Devolutio ad immediate Superiorem fit etiam in Epiſcopatibus, Archiepiſcopatibus, & Abbatiis, ſeu Prælaturis Regularibus, ſi illi, ad quos ſpectat electio, negligunt eligere intra tres menſes.

99 Talis autem pœna devolutionis locum ſolum habet, quando ii, ad quos ſpectat electio, ſeu collatio, diſtulerint eligere, vel conferre per negligentiam.

100 Secus autem ſi per impotentiam Juris vel facti, etiam culpa contigentem.

101 Juſte impeditus non poteſt dici negligens, & ideo tempus ei non currit.

102 Juſto impedimento ceſſante omnis electio, ſeu collatio, quæ fit poſt lapſum tempus a Jure præſcriptum, eſt nulla, niſi de patientia, ſeu miſericordia toleretur, uſque ad n. 103.

104 Poteſt Superior, elapſo tempore maxime in Beneficiis patronatis gratiam facere Patronis, & tempus ad præſentandum prorogare.

105 Dummodo tamen Superior non proroget tempus ultra menſes.

106 In Parochialibus Eccleſiis de Jurepatronatus, tenetur Epiſcopus infra duos menſes inſtituere illos, qui ad eas promoti fuerunt.

107 Evenıente vacatione alicujus Parochialis poteſt Epiſcopus intra quatuor, vel ſex menſes reſpective a die vacationis apponere Edictum pro concurſu Parochialis.

108 Quod Edictum non poteſt apponi cum majori termino viginti dierum,

109 *Tempus dečtum, vel viginti dierum ab nominandum idoneos
*Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixus, non
currit a die habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſed po-
teſt ab Epiſcopo quandocumque aſſignari.*

110 *Debet tamen Epiſcopus ſtatim, ac occurrerit alicujus Paro-
chialis Eccleſiæ vacatio, deputare ſi opus fuerit pro ejus
regimine aliquem idoneum Vicarium, ſeu Œconomum.*

1 BEneficia Eccleſiaſtica tribus potiſſimum modis confe-
runtur, ut ſignanter notat Abbas *in c. Auctoritate* 4.
n. 7. *de Inſtit.* & alii Canoniſtæ. Primo, per electionem,
2 V.G. Canonicorum, ſeu Capitularium, quam deinde Su-
perior confirmat, ſi electus idoneus ſit, & nullum ha-
beat Canonicum obicem, & hac ratione Eccleſiarum Præ-
lati inſtitui ſolent; *cap. Bonæ memoriæ* 3. §. *fin. de poſtulat.
Prælator.* ibi: *Quatenus per electionem ..... Canonicam in
perſonam idoneam convenire curetis.*

3 Secundo, per præviam præſentationem factam a Patro-
no, ob quam Eccleſiaſticus Prælatus cogitur inſtituere
præſentatum, ſi idoneus ſit; *c. Ex inſinuatione* 14. *&* *c.
Nobis* 15. *de Jurepatronatus*, *&* *c. Decernimus* 32. *cauſ.* 16.
qu. 7.

4 Tertio, per collationem liberam, quando videlicet Be-
neficium ſolo Jure Prælati libere, ſeu abſque prævia
Capitulari electione, vel ulterius præſentatione alicui
idoneo Clerico confertur; *c. Relatum* 4. *de conceſſion. Præ-
bendæ*, & per hoc juxta hunc triplicem modum, quo
communiter conferri ſolent Beneficia, dictum fuit *n.* 31.
art. 1. ipſa eſſe triplicis generis, ſcilicet *Electiva*, *Pa-
tronata*, *&* *Collativa*, ſeu liberæ collationis. Quamvis au-
5 tem ultra tres iſtos aſſignatos communiores, & præcipue
uſitatos modos dentur alii, quibus Beneficia Eccleſiaſtica
poſſunt conferri, & obtineri, ſcilicet per poſtulationem,
per Nominationem, per Reſignationem, per Permutatio-
nem, & per Translationem, tamen omnes iſti modi, ut
clare patet, reducuntur ad aliquem ex tribus illis aſ-
ſignatis, & tamquam communioribus præcipue uſitatis.

6 Tribus etiam potiſſimum modis Summus Pontifex Be-
neficia Eccleſiaſtica conferre ſolet, ut notat Rebuff. *in
7 prax. tit. de devolution.* §. 46. Primo, *Jure præventionis*,
cum alicui confert gratiam expectativam ad Beneficium
primo vacaturum *c. Licet* 2. *de Præbend. in* 6. ubi dicitur
quod Papa *non ſolum ipſa* (Beneficia) *cum vacant poteſt de
jure conferri*; *verum etiam Jus in ipſis tribuere vacaturis*;
& hoc factum eſſe patet *in c. Dudum* 14. *de Præbend. in*
6. quod ſpeciale eſt privilegium Papæ ob plenitudinem
ſuæ poteſtatis, neque cuiquam alteri conceſſum, Benefi-
cium nondum vacans certæ perſonæ promittere, & ad
illud Jus dare, ſicuti conſtat *ex cap. Dilectus* 19. *de Præ-
bend. cap. Relatum* 3. *&* *cap. Ex tenore* 13. *de conceſſion. Præ-
bend.* *&* *cap. Deteſtandi* 2. *de conceſſion. Præbend. in.* 6. *&*
Conc. Trid. ſeſſ. 24. *c.* 19. *de reformat.*

8 Secundo, *Jure concurſus*, quia Papa concurrit cum quo-
libet Ordinario in poteſtate, & juriſdictione conferendi
Beneficia etiamſi nulla interveniat negligentia inferioris
Collatoris Ordinarii; *cap. Cuncta per mundum* 17. *cauſ.* 9.
q. 3. *c. Licet* 20. *de Foro competent. cap. Licet* 1. *de Præbend.
in* 6. *Clement. unic.* §. *fin. ut lite pendente*. Quamvis enim
9 Papa poteſtatem conferendi Beneficia dederit Ordinariis,
ſibi tamen majorem reſervavit; *c. Dudum* 14. §. *Nos igi-
tur*, *de Præbend. in* 6. ubi ſic præciſe ſe explicat ipſemet
Pontifex: *Et ſi memorato Epiſcopo prædictam conceſſimus pote-
ſtatem, penes Nos tamen nihilominus remanſit major*. Qua-
10 propter inter Papam, & reliquos inferiores Ordinarios
datur locus præventioni, ita ut qui prior tempore con-
tulit, ejus collatio rata ſit; Si vero idem Beneficium ea-
dem die ſit a Papa collatum, uni, & ab Ordinario col-
latum alteri, nec ſciatur, quæ collatio prius facta fue-
rit, potior erit conditio poſſidentis; ſi autem neuter ad-
huc poſſideat, erit præferendus is, cui Papa, vel ejus
Legatus Beneficium contulit, propter conferentis amplio-
rem, & excellentiorem prærogativam; textu expreſſo *in
c. Si a Sede Apoſtolica* 31. *de Præbend. in* 6. ibi: „ Si a Se-
„ de Apoſtolica, vel Legato ipſius uni, & ab Ordinario
„ alteri eodem die idem Beneficium conferatur, nec ap-
„ pareat quæ collatio fuerit prius facta, erit potior con-
„ ditio poſſidentis. Si vero neuter poſſideat, is cui Sedes
„ ipſa contulit, vel Legatus (propter conferentis amplio-
„ rem prærogativam erit alteri præferendus.

11 Tertio, *Jure devolutionis*, quando propter negligentiam
Collatorum inferiorum intra debitum tempus Beneficium
vacans non conferentium, talis poteſtas ab inferioribus
devolvitur ad Papam; *cap. Cum acceſſiſſet* 8. §. 1. *de Con-
ſtitut.* ubi Papa ſic ait: *Cum Canonici noſtris auribus inti-
maſſent, quod Primiceriatus in Tullenſi Eccleſia tanto tempo-
re vacaviſſet, quod ad manus noſtras illius Perſonatus eſſet de-
mum devoluta*. Vel quando Canonici Eccleſiæ Cathedralis
12 ſcienter eligunt indignum in Epiſcopum, ſeu eorum ele-
ctio per ſententiam infirmatur ob canonicam electionis
formam non ſervatam; tunc enim novi Epiſcopi electio
non ad Metropolitanum, ſed immediate ad Romanum
Pontificem devolvitur, textu expreſſo *in cap. Quamquam*
18. *de election. in* 6. ibi „ Non ad dictum Superiorem,
„ ſed ad Romanum Pontificem poteſtas eadem devolve-
„ tur.

Beneficia Eccleſiaſtica debent conferri, ſeu provideri 13
Canonice; ſcilicet juxta præſcriptum Sacrorum Canonum,
hoc eſt ſine vitio conferentis, recipientis, & formæ: *Sic
communis Canoniſtarum* juxta regulam 1. *Juris in* 6. ibi:
„ Beneficium Eccleſiaſticum non poteſt licite ſine inſti-
„ tutione Canonica obtineri. *&* *Regul.* 64. pariter Juris
„ in 6. *ibi*: Quæ contra Jus fiunt utique pro infectis ha- 14
„ beri". Unde in quacumque collatione, ſeu proviſione
Beneficiorum debet neceſſario obſervari forma a Jure com-
muni, vel legitima conſuetudine, aut particulari ſtatuto,
vel fundatione præſcripta, aliter collatio, ſeu proviſio
nulla erit, quia forma dat eſſe rei; *Leg. Julianus* §. *Si
quis rem*, *ff. Ad exhibendum*, & forma non ſervata cor-
ruit actus *cap. Quia propter* 42. §. *aliter*, *de election. cap. Cum
Dilect.* 22. *de Reſcriptis*, *&* *Epiſt. Leonis Papæ ad Epiſcopos
Siciliæ relat. in c. Sine exception.* 52. *cauſ.* 12. *qu.* 2.

Primo igitur, ut valida ſit collatio, ſeu proviſio, de- 15
bet fieri gratis ſine ullo pretio, aut mercede temporali;
c. Si quis datur 8. *c. Si quis Epiſcopus* 3. *cap. Quæſitum* 4.
c. Si quis objecerit 7. *cap. Salvator* 8. *cap. Si quis Præbendas*
15. *cauſ.* 1. *qu.* 3. aliter contraheretur Simonia, quæ col-
latio, ſeu proviſio Beneficii vitiatur, & ipſo Jure evadit
invalida ejus acquiſitio: *c. Ea quæ* 5. *cauſa prima qu.* 3. *&*
Extrav. Cum deteſtabile 2. *de Simon. inter commun.*

Secundo, ut collatio, & quævis Beneficii Eccleſiaſtici 16
proviſio ſit valida, & Canonica, debet fieri pure; ideſt
ſine ullo pacto, conditione, ac modo privata partium
conventione adjecto, aliter eſſet pariter Simoniaca, &
nulla; *cap. Super eo* 7. *de Tranſactionibus c. Cum pridem* 4.
c. Cum Clerici 6. *&* *c. Pactiones* 8. *de pactis*; ubi ſic præ-
ciſe habetur: „ Pactiones factæ a vobis (ut audivimus)
„ pro quibuſdam ſpiritualibus obtinendis, cum in hu-
„ juſmodi omnis pactio omniſque conventio debeat omni-
„ no ceſſare, nullius penitus ſunt momenti, & c. Quæ-
„ ſitam 5. de rerum permutat. *ubi ſic expreſſe dicitur*: De
„ Jure fieri non poſſunt præſertim cum pactione præmiſ-
„ ſa, quæ circa ſpiritualia, vel connexa ſpiritualibus la-
„ bem continet ſemper Simoniæ.

* At hoc loco (inquit Joſephus Maraviglia Epiſcop.
Novarien. in ſuis *Legibus Prudentiæ Epiſcopalis*, anno 1678.
Innocentio XI. dicatis, *Lege* 145.) ea tantum difficultas
enodanda eſt, qua vertitur in dubium, an poſſint collato-
res beneficiorum aliquid exigere a beneficiatis applican-
dum, vel locis piis, vel pauperibus, vel fabricæ Eccle-
ſiæ, vel Sacriſtiæ, cum adſit quædam Conſtitutio Ale-
xandri II. *in cap. ex multis* §. conſtituimus, quæ videtur
expreſſe prohibere ejuſmodi exactiones etiam piiſſimas pro
collatione beneficiorum, quam conſtitutionem videtur
confirmaſſe etiam Rotam coram Puteo *deciſ.* 396. *n.* 2. *l.* 3.
ubi decernitur, omnem beneficiorum collationem eſſe nul-
lam, ſi fiat cum onere, ut aliquid detur pro fabrica, do-
nariis &c. Vera tamen allati textus intelligentia ea eſt,
quod ſolum prohibeatur collatio beneficiorum tamquam
ſimoniaca, ſi pro obtinendo beneficio, aut in eum præci-
ſe finem, ut obtineatur, aliquid promittatur, vel confe-
ratur fabricæ, aut aliis locis piis; illa enim particula
pro importat cauſam finalem, ut tradunt multi Juriſtæ,
& Canoniſtæ; unde qui ex eo fine conferret, aut reci-
peret beneficium, & pactum iniret tribuendi aliquid, eſ-
ſet vere damnandus ab Epiſcopis tamquam Simoniacus
ex illa Conſtit. Alexanderi II. Quotieſcumque enim tem-
porale ordinatur ab obtinendum ſpirituale, licet bene di-
ſpenſetur, ſemper male accipitur, ut conſtat ex verbis
Summi Pontif. in illa Conſt. In hoc igitur tantum caſu
poſſunt, & debent Epiſcopi maxime invigilare, ne quid
Simoniacum, & prohibitum perpetretur juxta talem Con-
ſtitutionem; Hæc piiſſimus, & doctiſſimus Auctor, qui
in titulo Legis citatæ hæc habet: *Collatores beneficiorum
exigentes aliquid a beneficiatis, non ſemper damnandi ab Epi-
ſcopis tamquam Simoniaci.*

Videri etiam poſſunt Azor. *lib.* 12. *cap.* 12. Diana
coordin. *tom.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 20. *&* 21. La Croix *lib.* 3.
part. 1. *n.* 100. *&* 101. & Viva *in Prop.* 45. & 46. Innoc.
XI. *num.* 11. *

Tertio, inſupèr requiritur, ut collatio beneficii non ſit 17
obtenta ſubreptitie, aut obreptitie, hoc eſt per expreſ-
ſionem falſitatis, aut ſuppreſſionem veritatis de Jure ex-
primendæ, aliter ipſa collatio non teneret, & nullius
eſſet momenti; *c. Cum adeo* 17. *c. Conſtitutus* 19. *&* *c. ad
audientiam* 31. *de Reſcriptis cap. Si is* 2. *de Filiis Presbyte-
ror. in* 6. ubi ſic habetur: *Talis diſpenſatio veluti per ſub-
reptionem obtenta, nullius penitus eſt momenti*, *&* *Clement. c.
Si dignitatem* 1. *de Præbend.* ubi loquendo de Reſcriptis
gratioſis ſuper dignitate obtentis, non habita mentione
neceſſario exprimendorum, ſic præciſe dicitur: *Gratia
hujuſmodi, velut ſubreptitia nullius penitus eſt momenti*. 18
Quarto Collatio debet eſſe libera abſque omni vi, & me-
tu, & debet fieri palam; *cap. Unic. Ut Eccleſiaſtica Benefi-* 19
cia. Quinto debent conferri Beneficia ſine diminutione
fructuum, *cit. cap. Unic. Ut Eccleſiaſtica Beneficia*. Sexto ad 20
Collationem omnes vocari debent, ad quos ſpectat colla-
tio, etiam abſentes; *cap. Cum in Eccleſiis* 33. *de Præ-
bend. in* 6.

Beneficia curata, ſed curam animarum habentia debent 21
neceſſario conferri ad præſcriptum *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *c.*
18. &

18. & Conſtit. S. Pii V. quæ incipit : *In conferendis Be-
neficiis* . Unde pro eorum collatione debet indici examen
per concurſum coram Epiſcopo , vel ejus Vicario , &
ſaltem tribus Examinatoribus Synodalibus habendum. *Conc.
Trid. cit. ſeſſ. 24. cap. 18. de reformat.* Et tales Examina-
tores, qui ex Concilio non poſſunt eſſe pauciores, quam
23 tres , ibi : *Examinatoribus non paucioribus , quam tribus* ,
debent eſſe electi in ultima Synodo , vel ſi in aliis electi,
ſaltem in ultima confirmati , aliter concurſus erit nul-
lus ; *Sacr. Congr. Concilii in Metropolitana die 13. Julii 1630.*
cenſuit , *Concurſus , in quibus fuerunt adhibiti Examinatores
deputati in Synodis præcedentibus , fuiſſe nullos , quatenus ta-
men prædicti Examinatores in Synodo poſteriori non fuerint con-
firmati* . Sic etiam nullus eſt concurſus, in quo cum Exa-
24 minatoribus Synodalibus intervenit alter , qui non ſit
Examinator Synodalis ; *Sacra Congreg. Concil. in una Meſ-
ſanenſ. 15. Decembris 1625.* & cenſuit Rota *in Baſſanenſ.
Parochialis 18. Februar. 1628. coram Cardinal. Virili , & in
Nicien. Parochialis 25. Junii 1629. coram eodem* . Nullus
25 etiam eſt concurſus factus cum Examinatoribus Synodali-
bus , qui non præſtiterunt juramentum ad præſcriptum
Trident. *c. 18. ſeſſ. 24. de reform. Sac. Cong. Concil. in Al-
ben. 2. Decembris 1628. & Rota coram Buratt. dec. 362. n.*
26. 8. Non licet Epiſcopo auctoritate ordinaria ſibi aſſume-
re Examinatores non Synodales , qui ſuppleant etiam in
caſu non exiſtentium Examinatorum Synodalium numero
ſufficientium ad concurſus faciendos , eo quia ob penu-
riam virorum habentium qualitates Doctoratus , & ſimi-
liter non potuerint in Synodo Diœceſana eligi ; *Sac. Cong.
Concil. in Vaſionenſi 13. Novembris* 1627. Non poteſt Epi-
27 ſcopus in locum demortuorum Examinatorum alios ſub-
rogare uſque ad novam Synodum : *Eadem Sac. Cong. Conc.
in dict. Vaſion. 13. Novembris 1627.* Proviſi tamen de Pa-
28 rochialibus non ſervata forma Concilii ex eo quod ob
varias difficultates non potuiſſet agi Synodus ; nec depu-
tari Examinatores Synodales , non ſunt removendi ; At
danda eſt facultas Epiſcopo deputanti Examinatores extra
Synodum , illeque monendus , & hortandus , ut quanto
citius convocet Synodum eo meliori modo , quo poteſt ,
Sac. Congr. Concil. in Treviren. 26. Junii 1627.
29 Beneficia Curata debent conferri per viam concurſus ,
„ *etiamſi* , ut expreſſe dicit Concilium *loco cit.* Cura Ec-
„ cleſiæ vel Epiſcopo incumbere dicatur , & per unum ,
„ vel plures adminiſtretur , etiam in Eccleſiis patrimo-
„ nialibus , ſeu receptivis nuncupatis , in quibus conſue-
„ vit Epiſcopus uni , vel pluribus Curam animarum da-
„ re , quos omnes ad infraſcriptum examen teneri man-
„ dat per obitum , vel reſignationem etiam in Curia ,
„ ſeu aliter quomodocumque contigerit , etiamſi ipſa Pa-
„ rochialis Eccleſia reſervata , vel affecta fuerit genera-
„ liter , vel ſpecialiter , etiam vigore indulti , ſeu privi-
„ legii in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardina-
30 „ lium , ſeu Abbatum , vel Capitulorum „ Per viam igi-
tur concurſus debent ex Concilio conferri Beneficia
Curata , etiamſi ſint Juriſpatronatus Eccleſiaſtici ; Immo
ſi Beneficium Curatum Juriſpatronatus Eccleſiaſtici in
menſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis vacaverit , Epiſcopus
ipſe Ordinarius nulla habita ratione Patronorum debet
Edicta concurſus proponere , & idoneum eligere , ac Ro-
mam mittere cum fide Ordinarii a Summo Pontifice in-
ſtituendum , ſicut fit in aliis Curatis , quæ non ſunt de
Jurepatronatus ; ſic referunt fuiſſe a *Sac. Congreg. Concil.*
deciſum Piatec. *in praxi nova Epiſcopor. c. 5. n. 17. in fine.*
Gonzalez *Gloſſ. 7. n. 126.* Aloyſius Riccius *reſolut. 351.
verſ. amplia* 6. Et addit ad hunc concurſum admitti de-
31 bere , tam nominatos a Patronis , quam alios , ut cen-
ſuit *Sac. Congreg. in una Florentina Paroch. de anno 1599.*
quam declarationem ſecuta fuit Rota *in dicta Florent. de
eodem anno 28. Maji coram Juſto* , eadem Rota *deciſ. 458.
n. 1. part. 3. recentior. coram Sacrato 10. Decemb.* 1612. In
qua deciſione dicitur , quod diſpoſitio Concilii de haben-
do concurſum procedit , nedum in Rectoriis de Jurepa-
tronatus Eccleſiaſtico ; verum etiam in Vicariis perpe-
tuis , ut fuit per eamdem Sacram Congregationem reſo-
lutum , ut in copia reſolutionis data : Hæc Rota *ibi* .
32 Intellige tamen concurſum requiri in Vicaria perpetua ,
quando in Vicarium eſt tranſlata totalis Cura ; ſecus ve-
ro quando eſt tranſlatum ſolum exercitium Curæ ; Rota
*part. 2. recentior. deciſ. 579. n. 1. & dec. 710. n. 1. & p. 4. r. 1.
dec. 352. num. 6.* Dicitur autem totalis Cura in Vicarium
33 tranſlata , quando certa portio , ſeu congrua aſſignatur
Rectori Eccleſiæ , ceteris fructibus remanentibus penes
Vicarium ; & econtra , ubi certa portio , ſeu congrua aſ-
ſignatur Vicario , Cura Beneficii uniti dicitur tranſlata
in Rectorem Eccleſiæ , cui fit unio , & ſolum nudum
exercitium remanet penes Vicarium . Rota *in Dertuſen.
Vicaria 8. Novembris 1616. coram Ubaldo , & in Barchinonen.
Vicaria 17. Maji 1624. coram Molino , & p. 2. recentior. de-
ciſ. 579. n. 3. in Ulyſbonen. Concurſus coram Coccino Deca-
no , & deciſ. 719. n. 3. in Ulyſbonen. Concurſus cor. Rembal-*
35 *do* . Etiam Beneficium Parochiale Juriſpatronatus Laica-
lis confertur per concurſum inter plures præſentatos , ſi
ipſi præſentati habeant æquales voces , & tunc ex ipſis
ſolum præſentatis , qui facto examine idonei ab Exami-
natoribus renuntiati fuerint , Epiſcopus eum eligit , quem
ceteris magis idoneum judicaverit , atque illum , & non
alium debebit inſtituere . Rota *in Pampilonen. Parochialis
27. Januarii 1614. coram Coccino Decano , & in Ilerden. por-
tionis de Pertuſa 11. Decembris 1613. coram Buratto* . Immo
etiam Beneficia Parochialia Juriſpatronatus Laicorum ,
quæ ab Epiſcopo ob præſentationem in tempore debito
non ſecutam Jure devoluto conferuntur , debent confer-
ri per concurſum , *Sac. Congr. Concil. 29. Novembr.* 1600.
Præbenda Theologalis , & Canonici Pœnitentiarii in Ca- 37
thedralibus , debet conferri per viam concurſus ex noviſ-
ſima diſpoſitione Benedicti XIII. Conſt. incip. *Paſtoralis* ,
edita 1725. decimoquarto Kalendas Julii . * Nuper citatus
Joſeph Maria Maraviglia , in *Lege* 165. ſuæ *Prudentia Epi-
ſcopalis* hæc habet : Cum examen præcipiatur a Concilio
tantum ad ſcientiæ ſufficientiam indagandam , quæ ſane
unum eſt ex requiſitis pro juſta & recta beneficiorum
collatione , cum tamen ipſa non ſit omne requiſitum , po-
terunt Epiſcopi aliis in aliquo concurrentibus requiſitis ,
illum poſtponere , qui in concurſu perfectior in ſcientia
fuerit inventus ; & ideo ab ipſis non erit ſemper atten-
dendus examinis rigor , cum poſſit contingere , aliquem
virum ſapientiorem , eſſe moribus , & vita improbiorem ,
in quo caſu vitæ probitas eſt ſemper præferenda , ut res
magis intrinſeca ſtatui Eccleſiaſtico . Ubi vero in con-
currentibus inveniantur cætera paria , ſane rigor exami-
nis attendendus , ne fiat perſonarum acceptio , aut Juſti-
tiæ diſtributivæ culpabilis læſio . Vide infra *art. 5. num.
56. , & ſegg.* *

Sine concurſu conferuntur : Primo Vicariæ Perpetuæ 38
Parochialium unitarum , ſeu incorporatarum aliis Eccle-
ſiis , Monaſteriis , Beneficiis , Collegiis , vel locis piis , in
quibus non proprie Parochus , ſed Vicarius ponendus eſt.
Hujuſmodi enim Vicariæ , in quibus Vicarius habet ſo-
lum exercitium Curæ , non conferuntur per concurſum ,
ſed ſolum ad nominationem , ſeu præſentationem illorum ,
quorum Dignitati , Eccleſiæ , Monaſterio , Collegio , vel
loco pio Parochialis unita eſt , Vicarii prævio Ordinarii
examine ſunt inſtituendi . Sic expreſſe ſtatuit S. Pius V.
in Conſtit. 47. incip. *Ad exequendum* ubi §. 4. ſic ait :
*Volumus inſuper , & ita mandamus , quod dicti Vicarii perpe-
tui non ad liberam Ordinariorum electionem , ſed ad nomina-
tionem illorum , in quorum Eccleſiis unitis ponuntur , cum ipſo-
rum Ordinariorum , ſeu eorum Vicariorum prævio examine , &
approbatione deputentur* . Nec immerito , nam propter unio-
nem perpetuo factam , Eccleſia parochialis cenſetur ac-
ceſſoria alteri Eccleſiæ , Collegio , Monaſterio , loco pio
&c. *cap. Extirpanda 30. §. qui vero , de Præbendis* , atque
per ſe numquam cenſetur vacare juxta *Clementinam unic.
de exceſſibus §. quidam etiam Eccleſias* , ſed aſſumit natu-
ram , conſuetudines , & privilegia principalis , cui eſt an-
nexa , *Gloſſ. c. unic. Ne Sede vacante verb. nocendo* , ſimul-
que in ea tantum attenditur qualitas , & natura Benefi-
cii principalis , non autem acceſſorii , *arg. Clement. Per
litteras cap. 3. de Præbendis* , juncta *Regula 42. Juris in 6.*
ibi : *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis* . Unde
Tridentinum requirens concurſum in collatione Eccleſia- 39
rum Parochialium non habet locum in Vicariis , ſeu Ec-
cleſiis perpetuo , & acceſſorie unitis aliis Eccleſiis , Mo-
naſteriis , Collegiis , aliiſve locis piis , ubi Vicarii , ſeu Pa-
rochi habent ſolum exercitium Curæ ; Rota *part. 2. re-
cent. deciſ. 579. num. 1. & deciſ. 710. n. 1. & part. 4. t.
deciſ. 352. numer.* 6. & in Dertuſen. *Vicaria 8. Novemb.
1616. cor. Ubaldi , & in Barchinonen. Vicaria 17. Maji*
1634.

Secundo , ſine concurſu pariter confertur Parochialis 40
unita , ſeu annexa Dignitati , ſeu Canonicatui Eccleſiæ
Cathedralis , ſeu Collegiatæ ; Rota *part. 2. recent. deciſ.*
332. *numer.* 8. ubi dicit , ſic cenſuiſſe etiam Sacram
Congregationem , *& part. 12 deciſ.* 152. *n.* 54. , *& part.
18. tom. 1. deciſ.* 32. *n.* 13. & ſic ſenſiſſe Sacram Concilii
Congregationem , hujuſce ſententiam fuiſſe a Sanctiſſimo
approbatam refert Fagnan. *lib. 1. Decretal. in cap. cum ſit
ars num. 19. & 22. ac ſequent.* Sufficit enim ſolum exa-
men , & approbatio Epiſcopi , Rota *cit. part. 12. dec. 152.
num. 55.*

Tertio , ſine concurſu confertur Cura animarum , quæ 41
in Eccleſia Collegiata exercetur per Canonicos , vel Heb-
domadarios , juxta tantum *c. Statutum 22. de elect. in 6.* ,
quia in iſto caſu Cura dicitur eſſe penes Collegium , &
non penes ſingulos , aut quemcumque Canonicum per ſe ,
itaut Canonicus dicatur Curatus ; ſic deciſum fuiſſe *a
Sacr. Congreg. Concil.* referunt Gonzalez *gloſſ. 6. numer.*
158. Flamin. *de reſignat. lib. 8. qu. 9. numer. 94.* & alii
cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 60. nu-
mer.* 29.

Quarto , ſine concurſu confertur Beneficium Curatum , 42
quod vere eſt dignitas. Sic deciſum fuiſſe ab *eadem Sac.
Congreg.* refert Galez. *in Margarita caſuum conſcientiæ verb.
Beneficium pag. 24. & verb. Canonicus ultim.*

Quinto , ſine concurſu confertur Parochialis Eccleſia , 43
quando eſt ſubjecta Monaſterio , aut annexa , vel de ejus
menſa ; tunc enim Monaſterium nominat Rectorem , &
Epiſcopus confirmat , Rota *in una Tiraſonen. Juris præſentandi*
23. Maji

23. *Majі.* 1588. *coram Bubalo*, & *parte prima recent. deciſ.* 102. *num.* 1. *in una Ulixbonen. Juris conferendi coram Lita.* Quando autem dicatur Parochialis de Menſa Monaſterii, habetur diffuſe *in part.* 2. *recent. deciſ.* 204. *per tot.* ubi plura adducuntur ad probandum Eccleſiam eſſe de Menſa Monaſterii.

44 Sexto, ſine concurſu conferuntur Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri conſueverunt: ſic deciſum fuiſſe a *S. Cong. Conc.* referunt Piaſecius *in praxi nova Epiſc. c.* 5. *n.* 18. *verſ. Hoc decretum*: Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *n.* 162. Garzias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 297. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 88. *nu.* 8. & *dec.* 120. *nu.* 5. ubi dicit ſic declaraſſe *Sac. Cong. Conc.*

45 Septimo, ſine concurſu confertur Dignitas Abbatiæ, quamvis ſit ei unita Parochialis Eccleſia, dummodo hæc unio auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ac perpetuo, & acceſſorie facta ſit; ſic decrevit *Sac. Cong. Concil.* teſte Nicolao Garzia *cit. cap.* 2. *nu.* 193. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 6. *nu.* 13. & *gloſſ.* 6. *nu.* 192.

46 Octavo, ſine concurſu confertur Parochialis, quam quis acquirit per regreſſum, & prius poſſedit. Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Concil.* refert Nicol. Garzia *d. c.* 2. *n.* 168.

47 Nono ſine concurſu confertur Parochialis reſignata ad favorem alicujus in manibus Papæ. Sic deciſum fuiſſe referunt Gonzal. *d. gloſſ.* 6. *nu.* 121. & *ſeq.* Flamin. *de reſignat. lib.* 1. *qu. nu.* 7.

48 Decimo, in permutationibus Eccleſiarum Parochialium non requiritur concurſus, immo neque aliquod examen. Sic deciſum fuiſſe a *Sacr. Congr. Concil.* refert Garzias *p.* 9. *cap.* 2. *n.* 165. Si vero adſit magna inæqualitas Parochianorum, aut permutantes non fuerint examinati eo tempore, quo Parochiales adepti ſunt; aut permutationes ſint de Beneficio ſimplici, & Curato, tunc licet neceſſarius non ſit concurſus, eſt tamen neceſſarium examen ex citata deciſione S. C. C. relata a Nicol. Garz. *d. p.* 9. *c.* 2. *n.* 165.

49 Undecimo, quando nullus comparuit, aut certe nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopum aſſignare debere aliud tempus ſive edictum, & ſi adhuc nemo compareat, tunc poſſe Parochiam abſque concurſu conferri, deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Concil.* referunt Nicol. Garzias *d. part.* 9. *c.* 2. *nu.* 218. Maſſobr. *in d. praxi requiſ.* 3. *dub.* 9. Barboſ. *cit. alleg.* 60. *n.* 39.

50 Duodecimo ſine concurſu conferuntur Beneficia ſimplicia. Rota *in una Calaguritana Reductionis Motus proprii* 29. *Martii* 1592. *cor. Seraphino inter ejus impreſſas dec.* 942. *nu.* 6. & 7. *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 389. *nu.* 6.

51 Tertiodecimo, ſine concurſu conferuntur Parochiales, quæ ſunt de Jurepatronatus Laicorum; ſufficit enim pro iis, quod deputatus a Patronis examinetur ab Examinatoribus Synodalibus, & ab ipſis idoneus judicetur. Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de reform.* ibi: *Quod ſi Juſpatronatus Laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præſentatus erit, ab eiſdem deputatis, ut ſupra, examinari, & non niſi idoneus repertus fuerit, admitti*, & ſic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Concil.* referunt Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. part.* 2. *c.* 5. *nu.* 18. Garzias *de Benefic. part.* 9. *c.* 2. *nu.* 255. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 6. *n.* 134. & ſtatuit Rota *part.* 2. *deciſ.* 579. *num.* 4. & *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 192. *nu.* 11. & *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 136. *n.* 42.

52 Quartodecimo, ſine concurſu conferuntur Parochiales Juriſpatronatus, quod ab origine erat totum Laicale, ſed pro duabus tertiis partibus ex donatione Laicorum effectum eſt poſtea Eccleſiaſticum. *S. Cong. Conc.* 17. *Junii* 1617.

53 Quintodecimo, ſine concurſu conferuntur Parochiales Juriſpatronatus mixti, ideſt partim Eccleſiaſtici, & partim Laicalis. *Sac. Cong. Conc. in una Bracharen. quam refert de verbo ad verbum* Modern. Luſitan. *de manu Regia p.* 1. *c.* 7. *n.* 36. & *in Piſana* 5. *Feb.* 1628.

54 Sextodecimo, ſine concurſu conferuntur Beneficia Regularia Curata, licet Clericis Sæcularibus commendari ſolita. *Sac. Cong. Concil.* 3. *Auguſti* 1760.

55 Beneficia quæcumque Eccleſiaſtica conferri ſolum poſſunt ab inferioribus Papa, quando ſunt vere vacantia: & ſi conferantur, vel promittantur ante vacationem, etiam a Patronis, eorum collatio, ſeu promiſſio eſt nulla; *cap. Nulla, de conceſſion. Præbendæ*, ubi ſi expreſſe habetur: „ Nulla Eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam Beneficia, vel Eccleſiæ tribuantur alicui, ſeu promittantur, „ antequam vacent, ne deſiderare quis mortem proximi „ videatur, in cujus locum, & Beneficium ſe crediderit „ ſucceſſurum. Cum enim in ipſis etiam Legibus Gentilium inveniatur inhibitum, turpe eſt, & Divini plenum animadverſione judicii, ſi locum in Eccleſia Dei „ futuræ ſucceſſionis expectatio habeat, quam ipſi etiam „ Gentiles condemnare curarunt. „ Idem ſtatuitur in c. Cum dilecta 16. de conceſs. Præb. „ his verbis „ Cum dilecta &c. fecerit promiſſiones de non vacantibus Beneficiis Eccleſiarum, in quibus Jus obtinet Patronatus, & „ donationes eorum in manibus poſuerit alienis, mandamus quatenus id irritum decernentes, inhibeatis eidem ne ſimilia de cetero attentare præſumat. „ Idem ſancitum fuit in Concil. Sabinenſ. cap. 15. præciſis his verbis: „ Ambitionis improbæ, & cupiditatis perverſæ ſtudium, per quod ad Beneficia nondum vacantia via „ damnabiliter aperitur, reſecare, & præcludere affectantes, ſtatuimus, ut nulli Eccleſiarum Patroni ad Eccleſias, in quibus Juſpatronatus obtinent, antequam vacent, cuiquam Litteras præſentationis concedant, quas ſi „ forte conceſſerint, eo ipſo irritæ ſint penitus, & inanes. Clerici vero, qui hujuſmodi Litteras præſentationis „ impetrant, vel pro quibus ipſis ſcientibus, vel conſuetudinibus, ab alio impetrantur ad Eccleſias ipſas obtinendas in ipſa vacatione reddantur inhabiles ipſo facto. „ Sic etiam habetur *in cap. Relatum* 3. & *cap. Ex tenore* 13. *de conceſſ. Præbend.* & *cap. Deteſtandæ* 2. *de conceſſ. præbend. in* 6. & expreſſe *in Concil. Tridentino ſeſſ.* 24. *c.* 19. *de reform.* ubi expectativæ, ſeu conceſſiones ad Beneficia vacatura prohibentur, & in Conſtitut. 28. Pauli III. incip. *Sanctiſſimus, edita* 11. *Decembris* 1541. in qua Beneficia viventis impetrari vetuit, & ſic tenet Rota *p.* 3. *recent. Deciſ.* 726. *nu.* 2. & *part.* 4. *tom.* 3. 609. *n.* 2. & *part.* 8. *deciſ.* 159. *nu.* 3. & *part.* 9. *tom.* 2. *dec.* 374. *n.* 9. Immo Beneficium non vacans obtinens ſcienter, eſt deponen- 56
dus; *cap. Qui vivorum Sacerdotum loco ponuntur, hoc ipſo ſunt ab Eccleſiaſtica communione pellendi, quo ſe paſſi ſunt ſucceſſores vivis Sacerdotibus adhiberi.*

Notanter fuit dictum Beneficia Eccleſiaſtica ſolum quan- 57
do ſunt vacantia poſſe conferri ab inferioribus Papæ, quia Papa ipſa ratione ſuæ Plenariæ poteſtatis poteſt Jus tribuere etiam in Beneficiis vacaturis, ut expreſſe habetur *in c. Licet* 2. *de Præbend. in* 6. ubi dicitur, quod Papa *non ſolum ipſa* (Beneficia) *cum vacant, poteſt de Jure conferre, verum etiam Jus in ipſis tribuere vacaturis.* Et hoc factum eſſe patet *in c. Dudum* 14. *de Præbend. in* 6. Et paſſim fieri videmus in Coadjutoriis, quæ de conſenſu 58
Coadjuti dantur a Papa in Canonicatibus, & aliis Beneficiis in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis, & hoc quia Papa eſt ſupra jus, ut ipſemet dicit *in c. Propoſuit* 4. *de conceſſ. Præbend.* præciſis his verbis: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare.* Et hoc adeo verum eſt, ut non ſolum Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione a Papa ex ſpeciali gratia conceſ- 59
ſæ, ſed etiam ſimplices expectativæ, quod procul dubio ſunt contra Concilium Trident. *ſeſſ.* 24 *c.* 19. ut dixit Rota *p.* 1. *recent. dec.* 276. *nu.* 3. ſuſtineantur; licet Tridentino derogatum non fuerit, quia illi nec ſolet, nec oportet ſpecialiter derogare propter expreſſam præſervationem auctoritatis Apoſtolicæ Sedis, quæ habetur *in cap. ultimo ſeſſ.* 25. *de reformat.* ſed ſatis eſt ut Papa diſponat contrarium ejus, quod Concilium diſpoſuit, dummodo ſupplicatio manu Papæ ſignata fuerit, ut expreſſe declaravit S. Pius V. in ſuo motu proprio ad litteram relato a Nicolao Garzia *de Beneficiis p.* 4. *c.* 5. *num.* 32. & 33. ſæpius cenſuit Sac. Congreg. ejuſdem Concilii interpres, & fuit declaratum a Cancellaria Apoſtolica per Abbreviatores, ut atteſtatur idem Garzias *cit. cap.* 5. *n.* 34. & 35. & decidit Rota *in una Penſionis S. Angeli* 16. *Decemb.* 1594. *coram Cardin. Pamphilio.* Non autem requiritur ſpecialis ipſius Tridenti expreſ-
ſa derogatio, ſed ſufficit, quod Papa contra Concilium 60
diſponat. Rota *p.* 1. *recentior. deciſ.* 714. *nu.* 6. & *p.* 6. *deciſ.* 71. *n.* 9. & *part.* 19. *tom.* 2. *dec.* 498. *nu.* 27. Hinc ſatis videtur eidem Concilio derogatum ex clauſula. *Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis.* Rota *part.* 2. *recentior. deciſ.* 687. *nu.* 24.

Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathe- 61
dralibus, & aliis Eccleſiis ab Epiſcopo, ad quem collatio ſpectat, ſunt conferenda intra ſex menſes, quibus elapſis, 62
de Epiſcopo ad Capitulum, & e converſo, & demum ad proximum Superiorem collatio devolvitur. Ita expreſſe habetur *in cap. Nulla* 2. *de* 2. *de conceſſion. Præbend.* & concordant *c. Quia diverſitatem* 5. *titul. eodem c. Licet* 3. *de ſupplenda negligentia Prælatorum*, & *Clementina in tit. eodem.* Sic etiam Parochialium proviſio intra ſex 63
menſes facienda eſt, quando earum collatio ad illum ſpectat. Intra quatuor vero menſes, quando ad Papam ſpectat, S. Pius V. Conſtit. incipient. *In conferendis Beneficiis Eccleſiaſticis, & præſertim Parochialibus, edita* 15. *Kalendas Aprilis* 1566. Menſes ſex dati ad conferendum incipiunt currere non a die vacationis Beneficii, ſed a die ſcien- 64
tiæ vacationis; *c. Quia diverſitatem* 5. *de conceſſion. Præbend.* ibi: *Semeſtre autem tempus non a tempore vacationis Præbendarum, ſed notitiæ ipſius potius volumus computari*: & concordat *c. Licet* 3. *de ſupplend. negligentia Prælator.* ibi: *Tempore ſemeſtri .... non a vacatione ſed a notitia computato*; & Rota *p.* 2. *recent. deciſ.* 186. *nu.* 1. Et eadem Rota *in una Placentina Parochialis de Malpartida* 28. *Junii* 1585. *coram Seraphino dec.* 702. inter impreſſas, tenuit tempus ſex menſium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationes ſpectantes per dictam Bullam S. Pii V. quæ dicit a die vacationis notæ, quamvis Epiſcopus nondum accepiſſet poſſeſſionem Epiſcopatus, cum per ipſum ſtetiſſet, refert Nicol. Garzias *de Benefic. part.* 10. *cap.* 2. *n.* 22. & 23. Sic etiam tempus quatuor menſium conceſ- 65
ſum Ordinariis ad proviſionem faciendam de Parochialibus ad Papæ collationem ſpectantibus non currit, niſi a die notitiæ vacationis habitæ ut tenuit Rota *in una Toletana Beneficii* 88. *Novembris* 1578. *coram Seraphino dec.* 380. inter impreſſas.

Et hæc notitia, ſeu ſcientia vacationis præſumenda eſt in 66
Ordinario, cum præſumatur habere certam notitiam

Beneficiorum vacantium in ſua Diœceſi, quam tenetur
viſitare ſingulis annis ex Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 3.* & de
Beneficiis inquirere *ex c. Ordinarii locorum 3. de offic. Or-
dinar. in 6.* conſiderata per Judicem Beneficii qualitate,
vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac di-
ſtantia locorum; Rota *deciſ. 6. de Jurepatronat. in novis*, &
in dict. *Toletana Beneficii coram Seraphino deciſ.* 380. *nu.*
67 4. Et ita prædicti ſex menſes incipiunt currere ab eo
tempore, quo ſcire potuit, vel debuit Epiſcopus, ut te-
nuit Rota *p. 2. recent. dec. 323. n. 2.* 14. *Januarii* 1611. *in*
68 *Vicent. Parochialis Caſtri Tertiali coram Manzanedo*. Et iſti
ſex menſes debent computari juxta Kalendarium, ſecundum
quod occurrunt; & jacent per totum circulum anni, & quod
deficit de primo menſe, accipiendum eſt de ultimo. *Ita cum
communi Gloſ. in c. Quam ſit 6. de elect. in 6. verb. Men-
ſem*.

69 Præſentatio ad Beneficium Juriſpatronatus Laicorum
fieri debet inter quatuor menſes: *cap. Quoniam 3. & cap.
Cum propter. 27. de Jurepatronatus in 6. §. verum*, ubi
ſic præciſe dicitur: *Verum licet Patronatus Laicus ad præ-
ſentandum, tempus habeat quadrimeſtre duntaxat*; & ejus
Summario: *Laicus quadrimeſtre tempus habet ad præſentan-
dum*. Rota *part. 9. tom. 1. deciſ. 19. nu. 13. & eadem
part. 9. tom. 2. deciſ. 446. nu. 16. part. 12. deciſ. 25. n. 4. deciſ.
39. n. 6. deciſ. 146. n. 9. deciſ. 250. n. 3. deciſ. 394. nu. 2. part.
13. deciſ. 529. n. 5. part. 14. deciſ. 262. n. 8. part. 15. dec. 176.*
70 *n. 5.* Quo quidem quadrimeſtri tempore elapſo, Patroni au-
ctoritas expirat, itaut poſt illud non poſſint amplius præ-
71 ſentare. Rota *part. 2. recentior. dec. 30. n. 7.* Non præjudicat
tamen dictum quadrimeſtre Pupillo, quin eidem ob non pe-
titam in tempore diſpenſationem competat reſtitutio in in-
72 tegrum. Rota *part. 13. recentior. deciſ. 290. num.* 14. Patro-
nus autem Eccleſiaſticus de Jure habet ſemeſtre ad præ-
ſentandum; *c. Eam te decet 22. de Jurepatronatus in 6.* ubi
ſic dicitur: *Eccleſia tamen* (*vel Monaſterium, cui facta eſt
a Laico Juris collatio patronatus*) *tempus habet Semeſtre*; Et
in ejus Summario ſic: *Eccleſia vero* (habet) *ſemeſtre licet
a Laico acquiſiverit Juſpatronatus*. Rota *part. 3. recentior.*
73 *dec. 377. nu. 2.* Sic etiam idem ſemeſtre ad præſentandum
habet Locus pius. Rota *part. 14. deciſ. 250. num.* 5. Nihilo-
74 minus ſi Patronus Eccleſiaſticus prima die v. g. ſemeſtris
aliquem præſentet, non poteſt deinde, ſemeſtri adhuc du-
rante alium præſentare. Rota *part. 13. recent. deciſ. 14.*
75 *n. 18.* Et tanto minus ſuffragatur præſentatio per eum fa-
76 cta poſt dictum ſemeſtre. Rota *part. 3. recent. deciſ. 377. n.*
2. Quod ſi agatur de Jurepatronatus mixto Laicorum, &
Eccleſiaſticorum, tunc præſentatio fieri poteſt ab omnibus
Patronis intra ſemeſtre, Rota *part. 19. tom. 2. deciſ. 129. n.*
77 *3. & deciſ. 298. n. 1. 4. & ſeq.* Tale enim Juſpatronatus mix-
tum gaudet privilegio Eccleſiaſtici ad effectum præſentan-
78 tandi intra ſemeſtre. Rota *part. 12. deciſ. 252. nu. 15. & p.
13. deciſ. 376. nu. 4. & 6.* Etiamſi minor pars ſit Clerico-
79 rum, Rota *part. 12. dec. 250. n. 13. & 14.* Ita tamen, ut Pa-
troni uti Laici intra quadrimeſtre ad præſentandum ante E-
80 piſcopi inſtitutionem poſſint variare; *ibid. n. 19.* Quin ami-
81 tant tamquam Clerici ſemeſtre ad præſentandum, *ibid. n.
20. & 21.* Quia in Jurepatronatus mixto ſemper attenditur
qualitas favorabilior Patronis, *ibid. n. 22. & 23.*

82 Tempus ad præſentandum non currit Patronis, niſi a die
ſcientiæ, ſeu habitæ notitiæ vacationis. Rota *part. 2. recent.
dec. 10. n. 7. deciſ. 173. n. 1. & deciſ. 406. n. 2. part. 3. deciſ.*
83 *377. n. 3. p. 7. deciſ. 221. n. 9. part. 19. tom. 2. deciſ. 678. num.*
12. Non autem a die Vacationis. Rota *part. 3. deciſ. 377.
n. 4.* Et quidem dictum tempus currit ſolum a die ſcientiæ
84 veræ. Rota *part. 5. t. 1. deciſ. 25. num. 12.* Ita ut probatio
ſcientiæ debeat eſſe vera, & concludens, nec præſumpti-
va ſufficiat. Rota *part. 2. deciſ. 173. n. 1.* Niſi ignorantia va-
cationis ſit inveriſimilis, quo caſu tempus currit a die
85 ipſius vacationis. Rota *part. 3. deciſ. 377. n. 3.* Præſumitur
autem ignorantia potius, quam ſcientia, ſi Beneficiatus
deceſſerit extra locum Beneficii, & habitationis Patrono-
86 rum. Rota *part. 3. deciſ. 1. n. 21.* Si intra tempus ſex, vel
quatuor reſpective menſium Beneficia non conferantur, vel
præſententur, collatio devolvitur gradatim ad Superiorem,
ideſt de Capitulo ad Epiſcopum, de Epiſcopo ad Metropo-
litanum, de Metropolitano ad Nuncium, & de Nuncio ad
Papam *c. licet 3. de ſupplend. neglig. Prælator. & c. Nulla 2.
de conceſſion. Præbend.* & Rota *p. 2. recent. deciſ. 181. num.*
87 *1. & part. 18. t. 1. deciſ. 180. nu. 3.* Et quilibet eorum
habet ſex menſes ad conferendum a tempore ſcientiæ,
Rota *in Spoletana Beneficiorum* 31. *Jan.* 1594. *coram Man-
tica inter ejus impreſſas deciſ. 260. & p. 18. tom. 1. re-*
88 *cent. deciſ. 108. num.* 3. Quamvis devolutio eſſet facta a
Laico Patrono, qui tantum habet quadrimeſtre Garzias *de
Benefic. part. 10. cap. 3. n. 9.* Rota *deciſ. de Jurepatronatus in
novis, & in Sabinenſ. Benefic.* 11. *Maji* 1684. *coram Gyptio*,
89 *& in Salmantina Portionis* 13. *Junii* 1586. *coram Ubaldo*.
Metropolitanus autem conferre non poteſt Jure devoluto,
niſi omnes inferiores Collatores ultra ſex menſes conferre
90 neglexerint. *cap. Nulla 2. de conceſſion. Præbend. cap. Po-
ſtulaſtis 15. tit. eod.* Sed Papa lapſo primo ſemeſtri, ſta-
tim poteſt providere. Gonzal. *ad Regul. 8. Cancell. §. 3.
proœm. num. 5.* Barboſ. *part. 3. de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg. 58. num. 12.* Fagnan. *in cap. Nulla, de conceſſion. Præ-
bend. n. 36.* ubi dicit quod Papæ negligentiam nemo ſup-
plet, cum Superiorem non habeat: ſalvo tamen eo, quod
habetur *in cap. Statutum 3. de Præbend. in 6.* Ubi ſtatui-
tur, quod ſi Papa Beneficia vacantia in Curia non con- 91
ferat infra menſem a die vacationis, illi, ad quos colla-
tio pertinebat, poterunt illa conferre, ac ſi nulla unquam
reſervatio extitiſſet.

In ceteris autem Beneficiis, præter vacantia apud Se-
dem Apoſtolicam, nullum eſt Papæ præfinitum tempus ad 92
conferendum. Sic *cum communi* Barboſa *lib. 3. Juris Ec-
cleſiaſtici c. 13. num.* 34. Reiffenſtuel *lib. 3. decret. tit. 6. a
num. 439. ad 447.* ubi multa ad rem.

In exemptis immediate Papæ ſubjectis, devolutio fit im-
mediate ad Papam, vel Legatum de Latere, *cap. Sicut 2.* 93
& cap. Licet 3. de ſupplenda negligentia Prælatorum. In
Beneficiis quorum collatio Jure proprio pertinet ad Epiſco- 94
pum, eo negligente conferre intra tempus debitum, po-
teſtas conferendi devolvitur ad Capitulum Cathedralis; ac
viciſſim, ſi collatio Jure proprio ſpectet ad Capitulum,
eo negligente conferre intra tempus debitum, dicta pote-
ſtas devolvitur ad Epiſcopum; *cap. Nulla 2. de conceſſion.
Præbend.* præciſis his verbis: *Si autem Epiſcopus, ubi ad
eum ſpectat conferre, diſtulerit, per Capitulum ordinetur;
quod ſi ad Capitulum pertinuerit, & infra præſcriptum ter-
minum hoc non fecerit, Epiſcopus ſecundum Deum hoc cum
Religioſorum virorum conſilio exequatur*. Et hoc ibi ſta-
tuitur ob magnam communionem, quæ inter Epiſcopum,
& Capitulum tamquam caput, & membra ejuſdem cor-
poris myſtici intercedit, ut merito unius defectus per al-
terum ſuppleatur. Si tamen ambo neglexerint, tunc po- 95
teſtas conferendi devolvitur ad Metropolitanum, ut ſub-
jungitur *cit. cap. Nulla*, ibi: *Vel ſi omnes forte neglexe-
rint, Metropolitanus de ipſis ſecundum Deum abſque illo-
rum contradictione diſponat*. Quod ſi autem collatio Be- 96
neficii non pertineat ad Epiſcopum Jure proprio, ſed ex
Jure ſpeciali, v. g. ex delegatione, privilegio, & devolu-
tione ob negligentiam inferioris Collatoris, tunc Epiſco-
po negligente, Jus conferendi, non ad Capitulum, ſed im-
mediate ad Metropolitanum devolvitur. Et ſi Epiſcopus ſit
exemptus, tale Jus devolvitur immediate ad Papam;
Quia quoad ſimilia Beneficia ceſſat dicta communio inter 97
Epiſcopum, & Capitulum; Abbas Panormitan. *in d. cap.
Nulla 2. de conceſſion. Præbend. nu. 6.* Rebuff. *tit. de devolu-
tionibus nu. 21.* Barboſa *part. 3. de offic. & poteſt. Epiſcop. al-
legat. 126. n. 78.* Felinus, & alii paſſim.

Devolutio ad immediate Superiorem fit etiam in Epiſco- 98
patibus, Archiepiſcopatibus, & Abbatiis, ſeu Prælaturis
Regularibus, ſi illi ad quos ſpectat electio, negligunt eli-
gere intra tres menſes; *cap. Ne pro defectu 41. de ele-
ctione* præciſis his verbis: *Ne pro defectu Paſtoris gre-
gem Dominicum lupus rapax invadat, aut in facul-
tatibus ſuis Eccleſia viduata grave diſpendium patiatur,
volentes in hoc etiam occurrere periculis animarum, & Ec-
cleſiarum indemnitatibus providere, ſtatimus, ut ultra tres
menſes Cathedralis Eccleſia, vel Regularis Prælato non
vacet, infra quos* (*juſto impedimento ceſſante*) *ſi electio ce-
lebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſta-
te careant ea vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum, qui
proximo, præeſſe dignoſcitur, devolvatur*, & hic minus
tempus devolutioni præſcribitur, ideſt duntaxat trium
menſium, quia mora in talibus eſt periculoſa: ibi: *Volen-
tes in hoc occurrere periculis animarum, & Eccleſiarum
indemnitatibus providere*. *Communis* cum Gloſſa *in cap.
Quamquam 18. de electione in 6. Innocent. in cap. Nulla 2. de
conceſſ. præbend. circca fin. verſ. & licet olim* Hoſtienſ. *ibid.
n. 3. verſ. quarto* Fagnan. *ibid. n. 31.* Notandum eſt tamen, 99
quod pœna devolutionis locum ſolum habet, quando ii,
ad quos ſpectat electio, ſeu collatio, diſtulerint eligere,
vel conferre per negligentiam, Secus autem ſi per impo-
tentiam Juris, vel facti, etiam culpa contingentem, *cap.* 100
Quia diverſitatem 5. de conceſſion. Præbend. De impedimento
Juris exemplificat textus, ibi: *Tempus etiam quoad Apoſto-
licam Sedem acceſſit, & apud illam permanſit, vel receſſit ab
illa, infra ſex menſes nullatenus computetur*; *Cum*, ut
rationem reddens, dicit hic textus, *Cum illa Lateranenſis
Concilii Conſtitutio contra negligentes tantum fuerit promul-
gata*, ut patet in ipſo *cit. cap. Nulla 2. de conceſſion. Præ-
bend*: ibi: *Si omnes forte neglexerint*. Juſte autem impe-
ditus non poteſt dici negligens, & ideo tempus ei non cur-
rit, ut ſtatuitur in hoc *cit. Cap. Quia diverſitatem 5. de con-* 101
ceſſ. Præbend. & in cit. cap. Ne pro defectu 41. de electione,
ibi: *Juſto impedimento ceſſante, & l. 1. §. ult. C. de ann.
except. & in l. In rebus, C. de jure Dot.*

Juſto autem impedimento ceſſante, omnis electio, ſeu 102
collatio, quæ fit poſt elapſum tempus a Jure præſcri-
ptum, eſt nulla, niſi de patientia, ſeu miſericordia tole-
retur; *cap. Licet 3. cap. Litteras 4. & cap. Dilecto Filio 5. de
ſupplend. negligentia Prælator*, ac tradit Gloſſ. *in cap. Nulla 2.
de conceſſ. Præbend.* præciſis his verbis: *Niſi de patien-
tia toleretur*, & in Summar. cit. cap. Litteras 4. *de ſup-
plend. neglig. Prælator.* expreſſe dicitur, *Si is ad quem ſpe-
ctat Beneficii collatio, lapſo tempore Lateranenſis Concilii
conferat, non valet collatio, niſi de miſericordia toleretur*.
Et ratio eſt, quia poſt lapſum temporis a Jure præfixi,
Collatores ſunt privati poteſtate conferendi, & hæc ipſo
Jure devoluta eſt ad Superiorem, adeoque ſi poſtea confe-
rant, licet ſtatim prima die poſt elapſum præfixum tem-

pus,

collatio eſt invalida, ut cum communi docet Rebuff. *in praxi Beneſic. tit. de devolutionibus n.* 17. quia, ut expreſſe dicitur *in c. Quod autem* 4. *de Jurepatronatus: Pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non poteſt de Jure donare*. 103 Fuit autem notanter dictum: *Niſi de patientia, ſeu miſericordia toleratur*, quia ſi collatio Beneficii poſt lapſum præfixi temporis per inferiorem facta, toleretur per Superiorem, ad quem Jus conferendi devolutum eſt, tunc electus, & inſtitutus tutus eſt in conſcientia illud retinendo, *arg. c. Litteras* 4. *de ſupplend. neglig. Prælat.*, & tenent *ibi communiter Doctores*, *Cum*, ut expreſſe dicitur *c. Cum jam dudum* 18. *de Præbend. Cum multa per patientiam tolerentur, quæ ſi deducta fuerint in Juſtitiam non debeant tolerari*. Licet enim Superior non poſſit ratificare, ſeu convalidare dictam collationem Beneficii, utpote ipſo Jure nullam, & invalidam, ut *c. Auditis* 29. *de electione*, poteſt tamen illud conferre de novo, eo quod ad ipſum propter negligentiam inferioris Jus conferendi ſit devolutum, ut recte Abbas *in cit. cap. Litteras* 4. *de ſupplend. negligent. Prælat. n.* 2. & Ancharan. *ibidem etiam n.* 2. Et quia nova hæc collatio videtur tacite fieri, dum Superior inſtitutum de patientia, ſeu miſericordia tolerat, ideo Gloſſa *in cit. c. Litteras* rectiſſime dicit præciſis his verbis: „ Quod ſola patientia dat hoc Jus talibus inſtitu„ tis, non ex illa inſtitutione ex tunc, ſed ex nunc ex „ tali patientia, “ utpote quæ vim novæ collationis obtinet. Immo poteſt Superior elapſo tempore, maxime in 104 Beneficiis Patronatis, gratiam facere Patronis, & tempus ad præſentandum prorogare; *arg. c. Sicut de ſupplend. neglig. Prælat.* ubi Doctores ponderando ly verbum *Liceat*, notant, quod textus ponit cauſam in voluntate illius, cui 105 licet. Rota *p.* 17. *deciſ.* 13. *n.* 2. Dummodo tamen Superior non proroget tempus ultra ſex menſes, *arg. c. Nulla, de conceſſion. Præbend.* quia ut recte cenſuit Rot. *loc. cit. num.* 2. & 4. hoc ſolum facere poteſt in præjudicium ſui ipſius, non autem in præjudicium alterius Superioris.

106 In Parochialibus Eccleſiis de Jurepatronatus tenetur Epiſcopus infra duos menſes inſtituere illas, qui juxta formam Concilii Tridentini ad eas promoti fuerunt, alioquin Patroni poſſint pro hujuſmodi inſtitutione obtinenda, habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſtolicam, prout ſtatuit S. Pius V. in Conſtitutione quæ incipit: *In conferendis Beneficiis*. præciſis his verbis: „ Data tamen in Parochiali„ bus Juriſpatronatus optione ipſis Patronis; ut ſi inſti„ tutio ad Ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere „ negligentibus, & ultra dictos duos menſes differentibus, „ poſſint pro hujuſmodi inſtitutione obtinenda, habere re„ curſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordina„ rium, aut ad Sedem Apoſtolicam. “ 107 Eveniente tamen vacatione alicujus Eccleſiæ Parochialis, poteſt Epiſcopus ultra quatuor vel ſex menſes reſpective a die vacationis apponere Edictum pro concurſu Parochialis; ut decrevit 108 *Sac. Cong. Conc. in Tiburt.* 28. *Ap.* 1629. Quod edictum non poteſt apponi cum majori termino viginti dierum; quidquid enim ultra viginti dies apponitur, nullum eſt propter decretum irritans in cit. Conſtit. S. Pii V. incip. *In conferendis*, ibi: „ Prohibentes etiam eiſdem Ordinariis, ut tempus „ decem dierum eiſdem Ordinariis, & Patronis ab eodem „ Concilio Tridentino ad nominandum idoneos Clericos „ coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios „ decem dies prorogare audeant, vel præſumant; “ & ſic etiam ex mente Sacræ Congregationis Concilii ſæpiſſime fuiſſe reſponſum in Rota, refert Lotter. *De Re Beneſic. lib.* 2. *q.* 31. *n.* 41. Barbol. *de Off. & poteſt. Epiſc.* 3. *alleg.* 60. *n.* 46.

109 Terminus autem decem, vel viginti dierum ad nominandum idoneos Clericos coram Deputatis Examinatoribus præfixus non currit a die habitæ notitiæ vacationis Eccleſiæ, ſed poteſt ab Epiſcopo quandocumque aſſignari infra tempus electioni magis idonei præſcriptum. Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Conc.* refert Aldan. *in compend. Canon. reſol. lib.* 3. *tit.* 9. *n.* 21. Barbol. *in Trident. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *n.* 57. Debet tamen Epiſcopus ſtatim, ac occurrerit alicujus Parochialis Eccleſiæ vacatio, deputare, ſi opus fuerit, pro ejus 110 regimine aliquem idoneum Vicarium, ſeu Œconomum, prout expreſſe ſtatuit *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform.* ibi: Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Ec„ cleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum „ congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione „ conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec „ ei de Rectore provideatur. “ Ubi nota quod ly *Si opus fuerit* additum fuit ad excludendum caſum, quo in eadem Eccleſia adeſſent alii Miniſtri Sacramentorum, qui interea Curam, quæ ad defunctum ſpectabat, exercerent; ſic declaratum fuiſſe *a Sac. Cong. Concil.* refert Garzias *p.* 9. *de Beneficiis cap.* 2. *n.* 13.

Novæ additiones ex aliena manu.

LAte hic agit *Auctor* de concurſu, tum de devolutione. Multa ſane addenda eſſent, eaque magni momenti; ſed ne primum hoc volumen nimium excreſcat, congruum duximus alibi, & fortaſſis locis opportunioribus, utrumque argumentum illuſtrare.

1 Hic vero addendum eſt, quod forma collationis dupliciter concipi ſoleat, vel *motu proprio Collatoris*, vel *ad petitionem Beneficiarii ſupplicantis*. 2 Ordinariorum collationes ſemper ex inveterata Eccleſiæ diſciplina *motu proprio* factæ ſunt, quum nullam faciant mentionem de petitionibus præviis ad reprobandum ambitum ſacris Canonibus & Legibus odioſum, *Gagliard. de Beneſic. cap.* 19. *n.* 5.

3 Contra a Summo Pontifice Beneficia conferri ſolent ad petitionem Beneficiarii, & quidem vel *in forma gratioſa*, vel *in forma dignum*, ſeu *in forma Commiſſaria*. 4 Collatio *in forma gratioſa* nihil amplius ad ſui perfectionem deſiderat, adeoque jus plenum in Beneficium tribuit; & fieri ſolet quoties Imperator cum atteſtationibus ut plurimum Ordinarii idoneum ſe oſtendit quod mores, & doctrinam ad Beneficia obtinenda. 5 Collatio vero in *forma dignum*, ſeu *commiſſaria*, aliud in ſubſtantia non eſt, quam mandatum Ordinario Loci, vel alio Executori Apoſtolico, ut ſi dignum atque habilem repererit impetrantem, ei beneficium conferat, ipſumque in poſſeſſionem immittat, & tunc fit, quum dee mox dicta probatio idoneitatis Impetrantis. Idem *Auctor ubi ſupra n.* 7. *& plur. ſequent.*

6 Hinc ſequitur, quod ſola collatio in forma gratioſa conſumat præcedentem vacationem, ita ut ſi decedat Proviſus poſſeſſione nondum capta, vacet Beneficium per ejus obitum, non autem ut prius, ut ex text. in *cap. Si abſenti de Præbend.* in 6. reſpondit Rot. *in Roſſanen. Canonicatus* 23. *Junii* 1741. §. 18. *cor. Illuſtriſ. Molin. in Mojoriten. Beneficii* 15. *Februarii* 1745. §. *cor. clar. mem. Millin. & in Palentina Canonicatus* 11. *Martii* 1757. §. 4. *cor. R. P. D. Camilliac.*

7 Quando collatio facta dici debeat *in forma gratioſa*, & quando *in forma dignum*, ſeu *in forma commiſſaria*, facile ex modo deductis dignoſcere. Vide nihilominus *Amyden. de ſtyl. datar. lib.* 1. *cap.* 5. *q.* 1. *num.* 6. *Roſſan. de execut. Litterar. Apoſtolic. par.* 1. *cap.* 2. *n.* 1. *in ſin. & n.* 71. *Calcagnin. in prax. utr. Signat. poſt prim. part. obſerv. practic. legal. cap.* 5. *num.* 59. *Rot. in Corduben. Præſtimonii* 21. *Januarii* 1324. §. *Neque cor. clar. mem. Corio, & in Viterbien. Canonicatus ſuper Litteris Apoſtolicis* 18. *Junii* 1743. § *Præterquam, cor. Illuſtr. de Thunn.*

8 Solet præterea Summus Pontifex largiri Bullas *novæ proviſionis* ad convalidandam, vel confirmandam priorem collationem vel a ſe ipſo, vel ab Ordinario factam, ut ſuppleantur defectus, & tollantur nullitates anterioris collationis. Conſule de Bullis hiſce novæ proviſionis, earumque variis ſpeciebus, tum effectibus variis, *Gagliard. cit. tract. de Beneſic. d. cap.* 10. *a n.* 10. *ad plur. ſeq.*

ARTICULUS IV.

Beneficia, a quibus conferenda, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Summus Pontifex habet plenariam poteſtatem conferendi omnia Beneficia Eccleſiaſtica totius Mundi.*

2 *Primitus omnia Beneficia ſolus Papa conferebat, & poſtea dilatata Eccleſia, dedit Epiſcopis facultatem conferendi Beneficia ſuarum Diœceſum, reſervata ſibi tamen majori, & ſuperiori poteſtate.*

3 *Unde indulta, & privilegia conferendi Beneficia, numquam impediunt, quin Papa valeat cum Ordinario Collatore concurrere.*

4 *Neque Ordinarius tamquam inferior poteſt præjudicare Papæ, quin eum prævenire, & cum eo concurrere poſſit ſuper collatione Beneficiorum.*

5 *Immo Papa concurrendo cum aliis Collatoribus, poteſt conferre Beneficia in omnibus menſibus, ejuſque proviſio in dubio ſemper eſt præferenda, ubi non conſtat de anteriore proviſione Ordinarii.*

6 *Ita ut proviſio, ſeu Collatio per Papam facta, uti amplioris prærogativæ, præferenda ſit in concurſu collationis factæ per inferiorem eodem tempore.*

7 *Taliter quod ſi non ſuſtineatur Jure devoluto, valeat tamen ratione & Jure concurſus.*

8 *Immo facta in menſe reſervato cum derogatione, & ſuſpenſione indulti Ordinario conceſſi in menſibus reſervatis, valet ſaltem per modum præventionis.*

9 *Quinimmo ratione ſuæ ampliſſimæ poteſtatis, valet etiam collatio ab ipſo facta per modum præventionis abſque ulla derogatione.*

10 *Legatus a Latere poteſt conferre Beneficia, quæ in ſua Provincia vacant tempore ſuæ Legationis.*

11 *Etiam, quæ pertinent ad præſentationem Patroni Eccleſiaſtici.*

12 *Immo ſpectato Jure communi Legatus a Latere concurrit cum quolibet Ordinario ſuæ Provinciæ in collatione Beneficiorum, ita ut inter ipſos ſimul, & Papam locus ſit præventioni.*

13 *Inſuper poteſt Legatus a Latere reſervare ſuæ collationi Beneficia vacatura, quæ cæteroquin poteſt conferre vacantia.*

14 *Cum hoc tamen, ut Legatione finita, expirent reſervationes ejuſmodi; ſimulque una pendente reſervatione, Legatus aliam in eadem Eccleſia, vel reſpectu ejuſdem collatoris aliquatenus non faciat.*
15 *Quinimmo poteſt etiam Legatus a Latere conferre Beneficia ad Sedem Apoſtolicam devoluta.*
16 *Et a fortiori poteſt Legatus a Latere conferre Beneficia ad Epiſcopum devoluta, dummodo præveniat.*
17 *Dato, quod idem Beneficium ſit collatum a Legato a Latere, & ab Epiſcopo, & neſciatur, quæ collatio prius facta fuerit; ſi neuter adhuc poſſideat, erit præferendus proviſus a Legato.*
18 *Legatus poteſt conferre Beneficia ſuæ Provinciæ cuique etiam exiſtenti extra Provinciam.*
19 *Cardinales Titulares habent Jus conferendi Beneficia in Eccleſia ſui Tituli.*
20 *Nuncius Apoſtolicus vigore ſuarum facultatum poteſt conferre quæcumque Beneficia etiam reſervata, dummodo non excedant valorem Ducatorum 24.* ad n. 26.
27 *De Jure autem communi Nuncii Apoſtolici, etiam cum poteſtate Legati a Latere miſſi, non poſſunt conferre Beneficia in ſua Provincia, ſicuti poſſunt Legati a Latere Cardinales.*
28 *Unde ad hoc debent Nuncii attendere facultates ſpecialiter ſibi conceſſas.*
29 *Et proinde nequeunt concurrere cum Ordinario.*
30 *Inter Ordinarios Beneficiorum Collatores Papa, ejuſque Legato inferiores, primus eſt Epiſcopus, cujus nomine veniunt Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ, aliique Prælati exempti ſpeciale Territorium, & Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes.*
31 *Epiſcopus in propria Diœceſi confert etiam Beneficia ibi fundata ab Epiſcopo alterius Diœceſis.*
32 *Epiſcopo ædificatori competit ſolum Juspatronatus reſpectu Eccleſiæ a ſe ædificatæ.*
33 *Epiſcopus loci de Jure communi habet fundatam intentionem ſuper collatione omnium Beneficiorum ſuæ Diœceſis.*
34 *Epiſcopus poteſt cuilibet facere collationem de Beneficio permutato, quando ad eum ſpectat collatio ejuſdem Beneficii.*
35 *Epiſcopus poteſt conferre Beneficia vacantia menſibus reſervatis tempore vacantis Sedis Apoſtolicæ.*
36 *Epiſcopus poteſt conferre etiam Beneficia vacantia in Curia, ſi Papa ipſa non conferat infra menſem a die vacationis.*
37 *Capitulum Cathedralis, Epiſcopo negligente poteſt conferre Beneficia ad hujus collationem ſpectantia.*
38 *Quando collatio Beneficii communiter pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, mortuo Epiſcopo, vel effecto inhabili, poteſt illud conferre Capitulum.*
39 *Sic etiam Capitulo effecto inhabili ad conferendum, tunc ſolus Epiſcopus poterit illud conferre.*
40 *Capitulum Sede Epiſcopali vacante, poteſt confirmare electiones ad Beneficia celebratas, vel eas, juſta exigente cauſa, infirmare.*
41 *Poteſt etiam Sede vacante Præſentatos a Patronis ad Beneficia inſtituere.*
42 *Item poteſt Sede vacante reſignationes Beneficiorum recipere, quando fiunt non ex cauſa libera, ſed neceſſaria.*
43 *Et ſic etiam Sede vacante poteſt recipere, atque auctorizare reſignationes Beneficiorum, quando horum collatio ſpectat ad ſolum Capitulum, vel ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul.*
44 *Vicarius Generalis, ſeu Officialis Epiſcopi per commiſſionem Officii ſibi generaliter factam, poteſt præſentatos a Patronis inſtituere in Beneficiis.*
45 *In generali tamen Vicariatus commiſſione non venit poteſtas conferendi Beneficia, niſi Vicario Generali Beneficiorum collatio ſit ſpecialiter commiſſa.*
46 *Data Vicario Generali ſpeciali facultate conferendi Beneficia poterit Vicarius Generalis conferre etiam ea Beneficia, quæ Jure devoluto ad Epiſcopum pertinent.*
47 *Vicarius Generalis, cui data eſt facultas conferendi Beneficia, poteſt conferre etiam Curata.*
48 *Beneficia conferre non poſſunt Laici.*
49 *Licet ex ſpeciali privilegio Imperatori Regibus aliiſque Laicis Principibus hæc poteſtas conceſſa reperiatur, tamen talis collatio non reputatur Imperialis, Regalis, aut alterius Principis, ſed mere, & abſolute Apoſtolica*, uſque ad n. 50.
51 *Legati a Latere varia Beneficia conferre non poſſunt; Primo conferre non poſſunt Eccleſias Cathedrales, vel Regulares, aut Collegiatas.*
52 *Secundo Legati conferre non poſſunt Beneficia per Papam ſuæ collationi ſpecialiter, vel generaliter reſervata*, uſque ad n. 53.
54 *Tertio Legati non poſſunt conferre Beneficia, quæ ad Epiſcopi collationem ſpectant Jure ſpeciali, ſeu delegato.*
55 *Quarto Legati non poſſunt conferre Beneficia Juriſpatronatus Laicalis*, ad n. 56.
57 *Immo neque expedit, ut Papa ipſe libere diſponat de Beneficiis Juriſpatronatus Laicorum*, uſque ad n. 58.
59 *Quinto Legati non poſſunt conferre Beneficia litigioſa.*
60 *Sexto Legati non poſſunt admittere reſignationem Beneficii ad favorem certæ Perſonæ.*
61 *Epiſcopi conferre non poſſunt; Primo Beneficia Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum electiva.*
62 *Idem dicendum de Abbatiis.*
63 *Secundo Epiſcopi non poſſunt conferre Beneficia Juriſpatronatus ſine conſenſu Patroni.*
64 *Tertio durante lite inter Epiſcopos, & Patronos, non poſſunt Epiſcopi conferre Beneficium.*
65 *Quarto poſſunt Epiſcopi Beneficia conferre lite pendente inter patronum, & præſentatum, vel inter ipſos Præſentatos.*
66 *Quinto non poſſunt Epiſcopi Beneficium conferre collitiganti.*
67 *Sexto non poſſunt Epiſcopi conferre Beneficia vacantia ob non factam publicationem reſignationis.*
68 *Septimo non poſſunt Epiſcopi Beneficia conferre, quando collatio eſt devoluta per lapſum ſex menſium.*
69 *Octavo non poſſunt Epiſcopi conferre Beneficia, quæ ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ.*
70 *Nono poſſunt ſoli conferre Beneficia quæ ſunt ſimultaneæ collationis cum Capitulo.*
71 *Decimo non poſſunt Epiſcopi admittere reſignationem Beneficii ad favorem certæ Perſonæ.*
72 *Capitulum Sede Epiſcopali vacante, Primo non poteſt conferre Beneficia libera, quorum collatio ad ſolum Epiſcopum pertinet.*
72 *Secundo non poteſt Capitulum Sede vacante præſentare ad Beneficia, quando Jus præſentandi pertinet ad ſolum Epiſcopum dum vivit.*
74 *Tertio non poteſt Capitulum libere, ac ſimpliciter loquendo in favorem reſignantis recipere reſignationem Beneficiorum ſpectantium ad collationem ſolius Epiſcopi*, uſque ad n. 74.
77 *Vicarius Generalis Epiſcopi, Primo non poteſt vigore ſui officii ſibi generaliter conceſſi conferre Beneficia, quorum collatio pertinet ad Epiſcopum.*
78 *Secundo Vicarius Generalis ſine ſpeciali commiſſione Epiſcopi ſaltem in Litteris Vicariatus expreſſa, non poteſt recipere reſignationes Beneficiorum*, uſque ad n. 79.
80 *Beneficia conferri non poſſunt a Schiſmaticis.*
81 *Neque conferri poſſunt ab Excommunicatis non toleratis.*
82 *Neque conferri poſſunt a ſuſpenſis.*
83 *Etiamſi ſuſpenſi eſſent occulti.*

SUmmus Pontifex habet plenariam poteſtatem conferen- 1
di omnia Beneficia Eccleſiaſtica totius mundi; *c. Licet*
2. de Præbend. in 6. c. Si Papa 10. §. Si autem de privileg. in
6. Clement. unica §. final. Ut lite pendente; Rota *part. 4. recent.*
tom. 1. deciſ. 215. num. 1. part. 4. tom. 2. deciſ. 59. n. 8. part. 4. 2
tom. 3. deciſ. 630. num. 23. part. 5. tom. 1. deciſ. 206. num. 1.
part. 8. deciſ. 44. n. 21. Papa enim eſt Ordinarius Ordina-
riorum habens concurrentem poteſtatem cum omnibus
Eccleſiæ Prælatis; *c. Cuncta per mundum 17. cauſ. 9. q. 3.* 3
c. Licet 20. de Foro competent. Atque ab ipſo omnis Benefi-
ciorum diviſio, & collatio originem habet; *c. Eccleſias ſin-*
gulas unic. cauſ. 13. q. 1. Et primitus omnia Beneficia ſecun-
dum quoſdam conferebat; & poſtea dilatata Eccleſia, in 4
partem ſollicitudinis vocaverit Epiſcopus, iiſque poteſtatem
conferendi Beneficia ſuarum Diœceſium communicaverit, ſi-
bi tamen reſervavit, ut ſemper penes ſe major, & ſuperior
poteſtas remaneret; *c. Dudum 14. §. Nos igitur, de Præbend. in*
Et ſi memorato Epiſcopo prædictam conceſſimus poteſtatem, 5
6. ibi: penes nos autem nihilominus remanſit major. Unde indul-
ta, & privilegia conferendi Beneficia nunquam impediunt,
quin Papa valeat cum Ordinario Collatore concurrere.
Rota *part. 16. recent. deciſ. 200. n. 7. & 8.* Ipſe enim omnia 6
Beneficia ad Ordinariorum collationem pertinentia confer-
re poteſt vel Jure præventionis, vel Jure concurſus, vel
Jure volutionis, ut dictum fuit *ſupra art. 3. num. 2. vid.*
ibi: Neque Ordinarius tamquam inferior inferior præjudi- 7
care Papæ, quin eum prævenire, & cum eo concurrere
poſſit ſuper collatione Beneficiorum. Rota *part. 17. recent.*
deciſ. 13. n. 5. Immo Papa concurrendo cum aliis Collato-
ribus poteſt conferre Beneficia in omnibus menſibus, ejuſ-
que proviſio in dubio ſemper eſt præferenda, ubi non 8
conſtet de anteriori proviſione Ordinarii; Rota *part. 2.*
recent. deciſ. 372. n. 1. Ita ut Proviſio, ſeu collatio per Pa-
pam facta uti amplioris prærogativæ preferenda ſit in con-
curſu collationis factæ per inferiorem eodem tempore; *c.*
Si a Sede Apoſtolica 31. de Præbend. in 6. Rota *part. 10. rec.*
dec. 25. n. 18. p. 14. dec. 304. n. 1. & p. 18. tom. dec. 18. n. 10. Taliter 9
quod ſi non ſuſtineatur Jure devoluto, valeat tamen ra-
tione, & jure concurſus. Rota *p. 18. t. 1. dec. 180. n. 7.* Immo
facta in menſe reſervato cum derogatione, vel ſuſpenſio-
ne indulti Ordinario conceſſi in menſibus reſervatis, valet
ſaltem per modum præventionis. Rota *p. 4. t. 3. deciſ. 520. n.*
14. & 20. Quinimmo ratione ſuæ ampliſſimæ poteſtatis valet
etiam collatio ab ipſo facta per modum præventionis abſ-
que ulla derogatione, Rota *part. 17. deciſ. 157. num. 16. &*
cap. Dudum 14. verſ. Conſiderantes quoque, de Præbend.
in 6.

Legatus a Latere poteſt conferre Beneficia, quæ in ſua 10
Provincia vacant tempore ſuæ Legationis; *cap. Dilectus 6.*
de Offic. Legati, cap. Officii noſtri 1. de Offic. Legati in 6. &
cap. Præſenti 3. eodem titul. in 6. Etiam quæ pertinent ad
præſentationem Patroni Eccleſiaſtici; *cap. Dilectus 6. de* 11
Offic.

Offic. Legati, *cap. cum dilectus* 28. *de jurepatronatus*, *cap.*
Si a Sede 31. *de Præbend. in* 6. Immo ſpectato Jure com-
muni Legatus a Latere concurrit cum quolibet Ordinario
ſuæ Provinciæ in collatione Beneficiorum, itaut inter
ipſos ſimul, & Papam locus ſit præventioni: *cap. Si a*
Sede 31. *de Præbend. in* 6. Rota *in una Aſſiſienſ. Beneficii*
9. *Martii* 1587. *coram Orano*. *Gloſſ. communiter recepta in*
cap. Officii noſtri 1. *de Offic. Legati in* 6. *verb. Ampliori*.
13 Inſuper poteſt Legatus a Latere reſervare ſuæ collationi
Beneficia vacatura, quæ cæteroquin poteſt conferre va-
14 cantia; *cap. Præſenti* 3. *de Offic. Legati in* 6. §. 1. Cum
hoc tamen, ut Legatione finita expirent reſervationes
ejuſmodi, quando ad talium Beneficiorum collationem non-
dum eſt proceſſum; ſimulque una pendente reſervatione,
Legatus aliam in eadem Eccleſia, vel reſpectu ejuſdem
Collatoris, aliquatenus non faciat, ut expreſſe habetur pro-
hibitum *in cit. cap. Præſenti* 3. *de Offic. Legat. in* 6. præ-
ciſis his verbis: *Cæterum reſervationes hujuſmodi* (*per quas*
interdum Prælati, *& Eccleſiæ nimium onerantur*) *reſtrin-*
gere cupientes; *prohibemus ne poſtquam Legatus in aliqua*
Cathedrali, *vel Collegiata Eccleſia reſervationem aliquam*
duxerit faciendam, *aliam* (*illa pendente*) *faciat aliquate-*
nus in eadem. Nec etiam poſtquam alibi reſervaverit ali-
quod Beneficium ad collationem pertinens cujuſque aliud
quod ad illius collationem pertineat (*quamdiu reſervatio*
15 *pendet alterius*) *ſibi quoquomodo reſervat*. Quinimmo po-
teſt etiam Legatus a Latere conferre Beneficia ad Sedem A-
poſtolicam devoluta, ſive ex negligentia ſive ex delicto
inferiorum *cap. Venerabilis* 37. *de Præbend.* Gloſſ. *in cap.*
Offic. noſtri 1. *de Officio Legati in* 6. *verb. Ampliori*, &
16 cum multis Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 5. *num.* 32.
Et a fortiori poteſt Legatus a Latere conferre Beneficia
17 ad Epiſcopum devoluta, dummodo præveniat; Et dato quod
idem Beneficium ſit collatum a Legato, & ab Epiſcopo,
& neſciatur, quæ collatio prius facta fuerit, & neuter
adhuc poſſideat, erit præferendus is, cui Legatus Beneficium
contulit propter conferentis ampliorem prærogativam, tex-
tu expreſſo *in cap. Si a Sede* 31. *de præbend. in* 6. Et
18 Beneficia ſuæ Provinciæ poteſt Legatus conferre cuique,
etiam exiſtenti extra Provinciam ex quo collatio eſt volunta-
riæ Juriſdictionis. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *recent. dec.* 69. *n.* 2.
& Annot. ad deciſ. 14. *num.* 3. *part.* 3. Cardinales Titu-
19 lares de Jure communi habent Jus conferendi Beneficia
in Eccleſia ſui Tituli; *cap. His quæ* 11. *de Majorit. & O-*
bedient. Abbas ibid. num. 1. Rota *part.* 2. *recent. deciſ.*
432. *num.* 3.

20 Nuncius Apoſtolicus vigore ſuarum facultatum poteſt
conferre quæcumque Beneficia, etiam reſervata, dummo-
do non excedant valorem Ducatorum 24. Rota *part.* 14.
21 *recent. dec.* 259. *num.* 3. Sic etiam Nuncius Hiſpaniarum
poteſt ſolum conferre Beneficia non excedentia valorem
Ducatorum 24. auri de Camera. Rota *part.* 3. *dec.* 548.
num. 1. *part.* 12. *deciſ.* 75. *num.* 4. *part.* 14. *dec.* 392. *n.* 1.
part. 16. *dec.* 355. *num.* 14. *part.* 17. *dec.* 90. *num.* 11. *&*
dec. 298. *num.* 17. *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 78. *num.* 2. *&*
ſeq. & dec. 189. *num.* 10. Et in tali ſumma computantur
etiam incerta, & diſtributiones quotidianæ, exceptis Me-
tropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis. Rota *part.* 12.
dec. 75. *num. n.* 4. *part.* 14. *dec.* 292. *num.* 9. *part.* 17. *dec.*
23 298. *num.* 17. Et propterea debet prius ei conſtare, Be-
neficia non excedere talem ſummam, & debet ſe de ea in-
formare ex teſtibus fide dignis, antequam provideat.
Rota *part.* 3. *dec.* 448. *num.* 1. *part.* 12. *dec.* 238. *num.* 9.
part. 16. *dec.* 296. *num.* 22. *dec.* 355. *n.* 14. *part.* 18. *tom.*
24 1. *dec.* 232. *num.* 7. Aliter nulliter providet, nec tri-
buit titulum neque coloratum. Rota *part.* 3. *dec.* 548. *n.* 1.
part. 16. *dec.* 296. *num.* 22. *part.* 17. *dec.* 289. *num.* 10.
25 Et hoc deſumitur ex clauſulis, & decreto irritante appo-
ſitis ejus facultatibus. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 189. Et
26 ſufficit quod Beneficium excedat ſummam prædictam in
uno Regali, vel Julio pro excludenda proviſione Nuncii.
Rota *part.* 16. *dec.* 296. *num.* 14. *part.* 17. *dec.* 298. *n.* 6.
Et talis ſumma 24. Ducatorum eſt intelligenda non dedu-
ctis oneribus, immo eis comprehenſis. Rota *part.* 16. *dec.*
27 296. *num.* 19. De jure autem communi Nuncii Apoſtoli-
ci, etiam cum poteſtate Legati a Latere miſſi, non poſ-
ſunt conferre Beneficia in ſua Provincia, ſicuti poſſunt Le-
gati a Latere Cardinales, textu expreſſo *in cap. Officii no-*
ſtri 1. *de Officio Legati in* 6. ibi: *Proinde præſenti decreto*
ſtatuimus, *ut Eccleſiæ Romanæ Legati quantumcumque ple-*
nam legationem obtineant, *ſive a Nobis miſſi fuerint*, *ſi-*
ve ſuarum prætextu Eccleſiarum Legationis ſibi vindicent
dignitatem, *ex ipſius Legationis munere conferendi Be-*
neficia nullam habeant poteſtatem, *niſi hoc alicui ſpeciali-*
ter duxerimus indulgendum, *quod in Fratribus noſtris Le-*
gatione fungentibus volumus obſervari, *quia ſicuti hono-*
ris prærogativa lætantur, *ſic eos auctoritate fungi volumus*
28 *ampliori*. Unde quo ad hoc debent Nuncii attendere fa-
cultates ſpecialiter ſibi conceſſas, cum non Jure ordina-
rio, ſed ſpeciali, & delegato Papæ vigore Indulti tan-
tum Beneficia conferre poſſint, ut de Nuncio Hiſpaniarum
29 cenſuit Rota *part.* 17. *rec. dec.* 298. *num.* 24. Et proinde
nequeunt concurrere cum Ordinario. Petra *to.* 5. *in Con-*
ſtitut. 1. *Nicol. V. num.* 40. *citans* Rotam in Compoſtella-
na Beneficii 1705. *coram Cardinal. Caprara*.

Inter Ordinarios Beneficiorum Collatores Summo Pon- 30
tifice, ejuſque Legato inferiores, primus eſt Epiſcopus, cu-
jus nomine veniunt Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ,
aliique Prælati exempti ſpeciale Territorium, & Juriſdi-
ctionem quaſi Epiſcopalem habentes, vel ad hoc ſpeciali
privilegio gaudentes; *cap. Regenda* 4. *cauſ.* 10. *quæſt.* 1.
cap. Omnes Baſilicæ 10. *& cap. Nullus omnino* 11. *cauſ.*
16. 6. 7. *Accedens* 14. *& cap. Poſtulaſtis* 15. *de conceſſion.*
præbend. cap. In Eccleſiis 1. *de Cappellis Monachor. Cum ex*
injuncto 12. *de Hæreticis* §. *final. cap. Cum & plantare* 3.
de privilegiis Epiſcopus in propria Diœceſi confert etiam 31
Beneficia ibi fundata ab Epiſcopo alterius Diœceſis; *cap.*
Si quis Epiſcoporum 2. *cauſ.* 16. *q.* 4. ibi: *Omnis Eccleſiæ*
ipſius generatio ad eum (*Epiſcopum*) *in cujus Civitatis ter-*
ritorio Eccleſia ſurrexit, *pertinebit* Epiſcopo autem ædifi- 32
catori competit ſolum Juſpatronatus reſpectu Eccleſiæ a
ſe ædificatæ, nempe facultas præſentandi idoneum Cleri-
cum ad ipſam, ſicut iſtud competit unicuique Patrono
privato. Abbas *in cap. Cum Eccleſia Vulterana* 13. *de ele-*
ction. num. 8. Epiſcopus enim loci de Jure communi ha- 33
bet fundatam intentionem, ac Juris aſſiſtentiam ſuper col-
lationem omnium Beneficiorum ſuæ Diœceſis, ut patet
per allegata Jura, & per Rotam *part.* 2. *dec.* 16. *num.* 1.
& dec. 608. *num.* 1. *part.* 6. *dec.* 43. *nu.* 1. *part.* 7. *dec.*
247. *num.* 1. *& ſeq. part.* 8. *dec.* 15. *n.* 1. *part.* 11. *dec.*
128. *num.* 3. *part.* 12. *dec.* 300. *num.* 33. *part.* 13. *deciſ.*
70. *num.* 5. *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 476. *num.* 1. *part.* 19. 34
tom. 1. *dec.* 60. *num.* 5. Epiſcopus poteſt cuilibet facere
collationem de Beneficio permutato, quando ad eum ſpe-
ctat collatio ejuſdem Beneficii. Rota *part.* 9. *tom.* 1. *dec.*
230. *num.* 15. Poteſt conferre Beneficia vacantia menſi- 35
bus reſervatis de tempore vacantis Sedis Apoſtolicæ; Se-
de enim Apoſtolica vacante, omnes menſes ſunt Ordina-
riorum, niſi aliam reſervationem habeant; *cap. Si Apoſto-*
lica 35. *de Præbend. in* 6. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 121.
num. 11. Epiſcopus poteſt conferre etiam Beneficia vacan- 36
tia in Curia, ſi Papa ipſa non conferat infra menſem a
die vacationis, textu expreſſo *in cap. Statutum* 3. *de Præ-*
bend. in 6.

Capitulum Cathedralis, Epiſcopo negligente, poteſt con- 37
ferre Beneficia ad hujus collationem ſpectantia; habetur ex-
preſſe *in c. Nulla* 3. *de conceſſion. Præbend.* ibi: „ Si autem
„ Epiſcopus, ubi ad eum ſpectat, conferre diſtulerit, per
„ Capitulum ordinetur." Quando collatio Beneficii com- 38
muniter pertinet ad Epiſcopum, & Capitulum, mortuo E-
piſcopo, vel effecto inhabili, poteſt illud conferre Capitulum,
cap. Unic. Ne Sede vacante in 6. ibi: „ Si ad Epiſcopum, &
„ Capitulum communiter pertineat collatio Præbendarum,
„ mortuo Epiſcopo, vel a Beneficiorum collatione ſuſpenſo,
„ poterit Capitulum vacantes conferre Præbendas, etiamſi
„ Epiſcopus intereſſe habeat in collatione hujuſmodi, ut
„ Prælatus." Et ſic etiam Capitulo effecto ad conferen- 39
dum inabili, puta, vel quia eſt ſuſpenſum a collatione,
vel quia ſingulariter omnes de Capitulo ſunt excommuni-
cati, tunc ſolus Epiſcopus poterit illud conferre; *ex cit. c.*
Unic. Ne ſede vacante in 6. Et ratio eſt, quia Capitulum,
& Epiſcopus cenſentur unum corpus, quoad ea, quæ eis
conveniunt communiter facienda; *cap. Novit* 4. *de his*, *quæ*
fiunt a Prælatis, ac proinde uno ipſorum effecto inhabili,
ſuccedit alterum; nam Jura corporis myſtici, ſeu Univer-
ſitatis conſervantur in uno; *leg. Sicut* §. *fin. ff. Quod cujuſque*
univerſitat. nomin. Capitulum, Sede Epiſcopali vacante, 40
poteſt confirmare electiones ad Beneficia celebratas, vel
eas juſta exigente cauſa infirmare; *c. Cum olim* 14. *de Ma-*
jorität., *& Obedient.* Poteſt etiam, Sede vacante, præſen-
tatos a Patronis ad Beneneficia inſtituere, *c. Et ſi Capitu-* 41
lum 1. *de Inſtitut. in* 6. ibi: „ Et ſi Capitulum Sede vacante
„ beneficia, quæ ad collationem Epiſcopi pertinent, con-
„ ferre non poſſit, præſentatos tamen a Patronis poteſt
„ admittere, ſi ſint idonei, & eos inſtituere in beneficiis
„ ad quæ fuerint præſentati; Licet ad Epiſcopum (ſi ſuper 42
„ eſſet) admiſſio, vel inſtitutio hujuſmodi pertineret." Item
poteſt Capitulum Sede vacante reſignationes beneficiorum
recipere, quando fiunt non ex cauſa libera, ſed neceſſaria
V. G. reſignationes ex juſta cauſa permutationis factas, vi
cujus beneficia reſignata neceſſario ſunt conferenda Cle-
ricis reſignantibus poſt admiſſam ipſorum reſignationem,
Clement. unic. de rerum permutat. Jura enim vacante Se-
de indulgent Capitulo Epiſcopalem Juriſdictionem cauſa
neceſſitatis, ne ex defectu Superioris periculum generetur,
ut recte notat Gloſſ. *in cap. His*, *quæ* 11. *de Majorit. & O-*
bedient. verb. pro bono Patre. Et ſic etiam recipere poteſt
Capitulum Sede vacante, atque auctorizare reſignationes
beneficiorum, quando horum collatio ſpectat ad ſolum Ca-
pitulum, vel ad Epiſcopum, & Capitulum ſimul; tunc e-
nim nihil obſtat, quin talium beneficiorum reſignationem
quaſi Jure quodam accreſcendi recipere poſſit, cum Jus
ea conferendi Sede vacante pertineat ad ipſum Capitulum;
cap. unic. Ne Sede vacante in 6. c Gloſſ. *in Clement. unic.*
de rerum permutat. verb. Conferatur; & cum multis
Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 19.
num. 8.

Vicarius Generalis, ſeu Officialis Epiſcopi per com- 44
miſſionem officii ſibi generaliter factam poteſt præſenta-
tos a Patronis inſtituere in beneficiis; *cap. Ex frequentibus*

3. *de Inſtitutionibus*, ibi : *Ex frequentibus querelis didi-
cimus in partibus veſtris conſuetudinem pravam a multis re-
tro temporibus invaluiſſe, quod Clerici Eccleſiaſtica beneficia
ſine conſenſu Epiſcopi Diœceſani, vel Officialium ſuorum,
(qui hoc de jure poſſunt) recipiunt &c.* & Gloſſ. ibi, *verb.
Officialium*; & ſummarium, in quo ſic præciſe dicitur :
Inſtitutio beneficiorum ſpectat ad Epiſcopos, vel eorum Of-
45 *ficiales*. In generali tamen Vicariatus commiſſione non
venit poteſtas conferendi beneficia, niſi ipſi Vicario Ge-
nerali beneficiorum collatio ſit ſpecialiter commiſſa, textu
expreſſo *in cap. Cum in generali conceſſione* 3. *de Officio Vi-
carii in* 6. ibi : *Cum in generali conceſſione nequaquam il-
la veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie con-
ceſſurus, nec regulariter donare valeat is, cui bonorum
adminiſtratio etiam libera eſt conceſſa; Officialis, aut Vica-
rius generalis Epiſcopi beneficia conferre non poſſunt*. Data
46 autem Vicario Generali ſpeciali facultate conferendi be-
neficia, poterit Vicarius Generalis conferre etiam ea be-
neficia, quæ Jure devoluto ad Epiſcopum pertinent ob
negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat Jus
conferendi, niſi beneficia ſint devoluta ad Epiſcopum
tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatum, puta ob negligen-
tiam Regularium, *Clement.* 1. *de ſupplend. negligent. Præ-
lat.* ſic Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Beneficia* §.
3. & cum aliis Barboſa *de off. & poteſtat. Epiſcopor.
part.* 3. *allegat.* 14. *numer.* 62. Vicarius Generalis,
47 cui data ex facultas conferendi beneficia, poteſt confer-
re etiam Curata. Sic cum multis a ſe citatis Fagnan. *in
cap. Mandato* 46. *de Simonia*, & Rota *dec.* 7. *de Off. Vi-
car. alias* 437. *in antiq. & dec.* 3. *eodem tit. in antiquior.*
48 Beneficia conferre non poſſunt Laici, *cap. Si quis de-
inceps* 12. *cap. Nullus Laicorum* 18. *cap. Per Laicos* 20.
cap. Laicis 24. *cap. Laici* 27. *cauſ.* 26. *q.* 7. quia colla-
tio beneficii Eccleſiaſtici eſt juris ſpiritualis, quod Laici
poſſidere, nec præſcribere poſſunt, *c. Cauſam* 7. *de Præ-*
49 *ſcriptionibus*. Et licet ex ſpeciali privilegio Imperatori,
Regibus, aliiſque Laicis Principibus hæc poteſtas conceſſa
reperiatur cujus veſtigium habetur *in cap. Dilectus* 34. *de
Præbendis*, & expreſſe in ſpecialibus Concordatis, Ger-
50 maniæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, Portugalliæ, Sabau-
diæ, aliorumque Regnorum, & Principatuum; tamen quan-
do Imperator, ſive aliquis Rex, vel alius Princeps Lai-
cus confert aliquod beneficium in vim privilegii Apoſto-
lici, non dicitur ipſe Imperator, ſive Rex, aut Princeps
Laicus conferre, ſed confert ipſe Papa mediante miniſterio
talis Perſonæ, & ideo collatio non reputatur Imperialis,
Regalis, aut alterius Principis, ſed mere & abſolute A-
poſtolica ad *l. Et ſi Prætor. ff. de Off. ejus, cui eſt man-
dat. Juriſd. l. Solet, ff. de Juriſdict. omn. Jud.* Rota
dec. 15. *num.* 2. *verſ. Quia Imperat. ff., de Præbend. in
antiquis, & in Annotat. ad dec.* 15. *part.* 3. *rec. nu.* 16.
& 17.
51 Legati a Latere varia beneficia conferre non poſſunt.
Primo, non poſſunt conferre *Eccleſias Cathedrales*, vel
Regulares, aut Collegiatas, ſcilicet Epiſcopatus, Abba-
tias, Prioratus, & his ſimilia, & dignitates poſt Epiſco-
patum majores in Eccleſiis Cathedralibus, quæ ſint electi-
væ, textu expreſſo *in cap. Deliberatione* 4. *de Off. Le-
gati in* 6. & Gloſſa ibid. verb. *Eccleſias*.
52 Secundo. Legati a Latere conferre non poſſunt benefi-
cia per Papam ſuæ collationi ſpiritualiter, vel generali-
ter reſervata. Gloſſa final. *in cap. Off. noſtri* 1. *de off. Le-
gati in* 6. Garzias *benef. part.* 5. *cap.* 3. *num.* 53. *poſt Ro-
tam in Regienſ. Canonicatus* 17. *Novemb.* 1595. & cum plu-
rimis Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 5. *num.* 42. In re-
ſervatis enim ſummo Pontifici Legati non poſſunt ſe in-
53 tromittere abſque ejus ſpeciali mandato, *cap. Quod tranſ-
lationem* 4. *de Off. Legati*. Immo licet Legati haberent ſpe-
cialem facultatem conferendi beneficia reſervata, non id-
circo poſſent conferre beneficia vacantia in Curia, niſi
hoc ipſum ſpecialiter, & expreſſe eidem fuerit conceſſum;
cap. Licet 1. *de Præbend. in* 6. ubi ſic expreſſe ſtatuitur;
*Eadem auctoritate ſtatuimus, ut Eccleſias Dignitates, Per-
ſonatus & beneficia, quæ apud Sedem ipſam deinceps va-
care contigerit, aliquis præter Romanum Pontificem qua-
cumque ſuper hoc ſit auctoritate munitus, ſive jure ordina-
riæ poteſtatis, ipſorum electio, proviſio ſeu collatio ad eum
pertineat, ſive Litteras ſuper aliquorum proviſiones genera-
les, vel etiam ſpeciales ſub quacumque forma verborum
receperit (niſi et ſit ſuper conferendis eidem Curia Romana
vacantibus ſpecialis, & expreſſa ab ipſo Pontifice ſummo
auctoritas attributa) conferre alicui, ſeu aliquibus non præ-
ſumat*.
54 Tertio. Legati a Latere non poſſunt conferre beneficia,
quæ ad Epiſcopi collationem ſpectant Jure ſpeciali, ſeu
delegato; Barboſa *loc. cit. n.* 47. & Eraſmus a Cochier
de Juriſdiction. Ordin. in exempt. part. 2. *num.* 22. per
caput ſuduiſti 2. *de Off. Legati*, ubi ſic præciſe habetur :
*Reſpondemus quod cum mandatum ſpeciale deroget gene-
rali, Legatus commiſſionem alii factam ſpecialiter impedi-
re non poteſt*. Et in ejus ſummario ſic : *De cauſa ſpe-
cialiter delegata a Papa Legatus ſe intromittere non poteſt.*
55 Quarto, non poſſunt conferre beneficia Juriſpatronatus
Laicalis, *arg. c. Dilectus* 6. *de Off. Legati, & c. cum
Dilectus* 28. *de Jurepatronatus*, & ibi *Abbas n.* 2. Barboſ.
n. 1. & Gloſſa *verb. Præſentare*, & alia Gloſſa *in Cle-
mentin. per Litteras, de Præbend. verb. Apoſtolicis*, &
DD. communiter; idque etiam procedit in beneficiis Ju-
riſpatronatus mixti, quia nec etiam ipſa Legati conferre
poſſunt. Et hoc fit, ne Patroni ex ſuis bonis patrimonia- 56
libus fundantes, aut dotantes Eccleſiam, facile priventur
Jure ſuo; ſicque tum ipſi, tum alii retrahantur a funda-
tione, & dotatione aliarum Eccleſiarum. Cardin. Tuſchus
litt. L. concluſ. 172. *n.* 10. Garzias *loc. cit. n.* 67. & cum plu-
rimis Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 5. *num.* 45. Immo 57
neque expedit, ut Papa ipſe libere diſponat de beneficiis
Juriſpatronatus Laicorum, ne Laici a fundationibus re-
trahantur, ſecundum Hoſtienſ. in *c. de Jurepatronatus
num.* 5. Joan. Andr. *num.* 2. & Fagnan. ibid. *n.* 10. Unde
fit, ut quamvis Papa, ſi velit, poſſit libere conferre be-
neficia Juriſpatronatus Laicorum, etiam invitis patronis,
ut notatur in *c. Cum Dilectus* 28. *de Jurepatron.* & Gloſſa
verb. præſentare, & in c. Dilectus 6. *de Offic. Legati*, &
Gloſſa *verb. conceſſione*, quæ dicit hanc poteſtatem ſoli
Principi competere, non autem Legato, non tamen cen-
ſeatur velle Patronatui Laicorum derogare, niſi hoc ex-
primat, ſecundum Gloſſam *in Clementin.* 2. *de præbend.
verb. Apoſtolicis* Felin. *in tract. Quando litt. Apoſtol. præ-
jud. patron. in princip.* Fagnan. *loc. cit. n.* 11. Immo Ho- 58
ſtienſ. *in d. cap. Dilectus de Offic. Legati ſub num.* 5. teſta-
tur, ſe vidiſſe Litteras per Papam ſcriptas Prælatis An-
gliæ continentes hanc ſuam proteſtationem, quod quando
ſcribit pro aliquo beneficiando, non eſt intentionis ſuæ,
ut conferatur ei Eccleſia aliqua, in qua Laicus obtineat
Juſpatronatus.
Quinto, Legati non poſſunt conferre beneficia litigioſa; 59
generaliter enim lite pendente nihil eſt innovandum, ne
inde colitiganti quoquomodo præjudicium generetur, *cap.
Diſpendiis* 1. & *cap. Si hi contra quos* 2. *ut lite pendente
in* 6.
Sexto, non poſſunt Legati admittere reſignationem be- 60
neficii ad favorem certæ perſonæ. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *re-
centior. deciſ.* 508. *num.* 2. Reſignatio enim ad favorem
certæ perſonæ, non poteſt fieri aliter, quam in manibus
Papæ. Rota *part.* 11. *deciſ.* 177. *n.* 16. *recent. cap. Plerique*
5. *cauſ.* 8. *qu.* 1., & S. Pius V. in Conſtit. incip. *Quanta
Eccleſiæ*.
Epiſcopi conferre non poſſunt: Primo, beneficia Eccle- 61
ſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quæ ſpectato Ju-
re communi ſunt electiva, ſicque non per collationem,
aut aliam proviſionem Epiſcoporum, ſed duntaxat per
canonicam electionem obtineri poſſunt, ut *cap. Nullus* 1.
& *cap. Quia propter* 42. *de elect.* Idem dicendum eſt de
Abbatiis juxta *cap. Ne pro defectu* 31. *de election. & cap.
Congregato* 2. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7.
Secundo, non poſſunt conferre beneficia Juriſpatronatus 62
ſine conſenſu Patroni; *cap. Ex inſinuatione* 14. *de Jure-
patronatus, cap. Nobis* 25. *eod. tit. & cap. Decernimus* 32.
cauſ. 16. *qu.* 7. ubi ſic præciſe habetur: *Quod ſi ſpretis eiſ-
dem Fundatoribus, Rectores ibidem præſumpſerit Epiſcopus
ordinare, & ordinationem ſuam irritam noverit eſſe, &
ad verecundiam ſuam alios in eorum loco, quos iidem ipſi
Fundatores condignos elegerint, ordinari*.
Tertio durante lite inter Epiſcopos, & patronos, non 64
poſſunt Epiſcopi conferre beneficium, ſed debent inſtitue-
re Œconomum, ut legitur, & notatur in *cap. Cum vos*
4. *de Offic. Ordinar.* & tenet Hoſtienſ. *in cap. Quoniam* 3.
de Jurepatronatus num. 7. Abbas *ibid. num.* 7. Fagnan. *ibid.
n.* 18. Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.*
72. *num.* 141. cum Rota *deciſ.* 411. *n.* 3. *part.* 1. *diverſ.*
Quarto, non poſſunt Epiſcopi conferre beneficia lite 65
pendente inter Patronum, & Præſentatum, vel inter ipſos
præſentatos *cap. Si hi contra quos* 2., *ut lite pendente in*
6. Rota *part.* 3. *dec.* 162. *n.* 1. *par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 469. *n.*
21. Textus in *c. Quoniam* 3. *de Jurepatronatus* concedens
Ordinario Jus conferendi beneficia tempore litis, loquitur
tantum de caſu, quo lis eſt inter ipſos patronos, adeoque
tamquam exorbitans, & odioſus non eſt extendendus ad
litem inter ipſos præſentatos, vel inter patronum, & præ-
ſentatum, ut tenuit Rota apud Farin. *deciſ.* 186. *num.* 7.
in collect. noviſſim. Barboſ. *loc. cit.* Fagnan. *cit. n.* 19. Abbas
loc. cit. num. 7.
Quinto, non poſſunt Epiſcopi beneficium conferre col- 66
litiganti, etſi alter dimiſerit, cum adhuc lis non dicatur
terminata. Rota *in Hiſpalenſ. beneficii de Zeres* 20. *Fe-
bruar.* 1604. *coram Litta, & part.* 13. *recentior. dec.* 170.
num. 8.
Sexto, non poſſunt Epiſcopi conferre beneficia vacantia 67
ob non factam publicationem reſignationis. Rota *part.* 8.
recentior. deciſ. 252. *n.* 17.
Septimo, non poſſunt Epiſcopi beneficia conferre, quan- 68
do collatio beneficiorum eſt devoluta per lapſum ſex men-
ſium, quia tunc amplius non poſſunt ipſi conferre, etiamſi
a Papa beneficia nondum ſint collata. Rota *part.* 2. *re-
centior. deciſ.* 309. *n.* 4.
Octavo, non poſſunt Epiſcopi beneficia conferre, quæ 69
ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ; & ſi conferant, collatio
eſt nulla. Rota *part.* 7. *recentior. deciſ.* 226. *n.* 13.
Nono, Epiſcopi non poſſunt ſoli conferre beneficia, 70
quæ ſunt ſimultaneæ collationis cum Capitulo. Rota
part.

part. 4. tom. 1. deciſ. 366. num. 2. Adeoque ſi Epiſcopi tan-
tum provideant, proviſio erit nulla. Rota *part. 5. rec.*
tom. 2. deciſ. 585. num. 41. p. 11. deciſ. 74. n. 2.

Decimo, Epiſcopi non poſſunt admittere reſignationem
71 beneficii ad favorem certæ perſonæ. Rota *part. 5. tom. 1.*
dec. 190. num. 4. Talis enim reſignatio non poteſt fieri,
niſi in manibus Papæ. Rota *part. 11. deciſ. 177. num. 16.*
cap. Plerique 5. cauſ. 8. S. Pius V. in Conſtitut. incip. *Quan-*
ta Eccleſiæ, ubi facta in manibus alterius quam Papæ an-
nullantur. Rota *part. 4. tom. 1. deciſ. 120. n. 2.* * Cum Be-
neficium reſignatum fuerit in manu Epiſcopi, vel Colla-
toris, non poſſunt iſti providere de eiſdem Beneficiis con-
ſanguineos, affines, vel familiares ſuos, ut ex cit. Bulla
S. Pii V. Quin neque affines, conſanguinei, & familiares
reſignantis admitti debent, etiam cum Beneficium confe-
rendum eſt in Concurſu; primo, quia citata Bulla S. Pii
V. quæ legit *admittentium conſanguineis*, mendoſe excuſa
eſt, cum legendum fuerit *dimittentium conſanguineis*, ut
monet Fagnanus in cap. *Non ſine de Arbitris*. Secundo,
quia Sacra Congregatio diſpoſuit, ut in eo caſu neque
familiares Epiſcopi, neque conſanguinei reſignantis admit-
terentur. Hæc ex Benedicto XIV. *Inſtitut. Eccleſ. 91. §. 9.*
& 11. Et *de Synodo Diœceſana lib. 13. c. 24. §. 3. nov. edit.*
Bene tamen omnes iſti admitti ad Beneficium poſſunt,
quando illud cecidit in manus Epiſcopi per obitum prio-
ris beneficiati; neque enim tantum mali timeri poteſt ex
obitu beneficiati, quantum ſubeſſe poteſt cum dandum eſt
ex reſignatione prioris beneficiati. Ita *de Synodo Diœceſ.*
ibid. §. 6. ex decr. S. Congreg. *

72 Capitulum Sede vacante Epiſcopali: Primo, non poteſt
conferre beneficia libera, quorum collatio ad Epiſcopum
pertinet, textu expreſſo in *cap. Illa 2. Ne Sede vacante*,
ubi declaratur irrita collatio beneficii facta per Capitulum
Sede Epiſcopali vacante, hac addita ratione ibi: *Cum nuſ-*
quam inveniatur cautum in Jure, quod Capitulum, vacan-
te Sede, fungatur vice Epiſcopi in collationibus Præbenda-
rum, *& cap. Et ſi Capitulum 1. de inſtitutionib. in 6.* præ-
ciſis his verbis: *Et ſi Capitulum Sede vacante beneficia*,
quæ ad collationem Epiſcopi pertinent, conferre non poſſit.

73 Secundo, Capitulum Sede vacante non poteſt præſen-
tare ad beneficia, quando Jus præſentandi pertinet ad
ſolum Epiſcopum, dum vivit. Gloſſ. *in Clement. unic.*
verſ. Conferantur, de rerum permut. Joan. Andreas *in cap.*
unic. n. 2. de Majorit. & Obedient. in 6. Rebuffus *in praxi*
beneſic. tit. de devolutionib. n. 70. Garzias *part. 5. de be-*
neficiis cap. 7. n. 52.

74 Tertio, Capitulum Sede vacante non poteſt libere, ac
ſimpliciter loquendo, & in gratiam, ſeu favorem reſi-
gnantis recipere reſignationem beneficiorum ſpectantium
ad collationem ſolius Epiſcopi. Gloſſ. *in Clement. unic.*
verb. Conferantur, de rerum permut. Flamin. Pariſius *lib.*
9. de reſignat. Beneficiorum qu. 29. num. 37. & 38. cum Rota
deciſ. 6. n. 2. de rerum permut. in novis; & alia Rota *in*
una Illerden. die 6. Novemb. 1545. Pirhing. *de Majorit.*
75 *& Obedient. n. 57.* Reſignationes enim beneficiorum ad
collationem ſolius Epiſcopi ſpectantium recipere, nullibi
reperitur in Jure conceſſum Capitulo Sede vacante, adeo-
que ſubintrat regula negativa, quæ habetur *cap. Illa 2. Ne*
76 *Sede vacante*. Immo hoc ipſum videtur Capitulo expreſſe
denegatum; *cap. Si ad Epiſcopum unic. Ne Sede vacante*
in 6. §. Cum vero, ubi ſic præciſe ſtatuitur: *Cum vero*
ad ſolum Epiſcopum Præbendarum ſpectat collatio.... De-
functo Epiſcopo.... Capitulum ſe non poteſt intromittere de
eiſdem. Capitulum vero de eiſdem ſe intromitteret, ſi ta-
lium præbendarum, ſeu beneficiorum reciperet reſignatio-
nem, adeoque, ut ſalvetur diſpoſitio textus, dicendum eſt,
Capitulum non poſſe Sede vacante reſignationem talium
beneficiorum recipere.

77 Vicarius Generalis Epiſcopi vigore ſui Officii ſibi gene-
raliter conceſſi: Primo, non poteſt conferre beneficia quo-
rum collatio pertinet ad Epiſcopum, niſi eorum collatio
fuerit ipſi ſpecialiter, & expreſſe conceſſa; *c. Cum in ge-*
nerali conceſſione 3. de Offic. Vicarii in 6. præciſis his ver-
bis: *Cum in generali conceſſione nequaquam illa veniant*,
quæ non eſſet quis veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, nec
regulariter donare valeat is, cui bonorum adminiſtratio
etiam libera eſt conceſſa: Officialis, aut Vicarius Generalis
Epiſcopi beneficia conferre non poſſunt.

78 Secundo, Vicarius Generalis ſine ſpeciali mandato, ſeu
commiſſione Epiſcopi ſaltem in Litteris Vicariatus expreſ-
ſa, non poteſt recipere reſignationes Beneficiorum. Gar-
zias *p. 11. de Beneficiis cap. 3. n. 255.* Flamin. Pariſius 7.
de reſignat. beneficior. qu. 24. n. 1. & ſeq. Rebuffus *in praxi*
beneficior. forma Vicariatus Archiepiſcop. n. 104. Aloyſius
Riccius *p. 2. Prax. Eccleſiaſt. Fori reſolut. 471. n. 1.* cum
Rota *deciſ. 13. de renunciat. in antiq.* & alii paſſim. Et
hoc colligitur *ex cap. Dudum 14. §. 1. de Præbend. in 6.*
ubi poteſtas recipiendi reſignationes beneficiorum, & iſta
79 conferendi æquiparantur; Cum autem *ex cit. cap. Cum in*
generali conceſſione 3. de Officio Vicar. in 6. Vicarius Ge-
neralis Epiſcopi nequeat beneficia conferre, niſi horum
collatio ſibi Specialiter & expreſſe commiſſa fuerit, ſe-
quitur, quod neque poſſit ſine ſpeciali, & expreſſa com-
miſſione Epiſcopi beneficiorum reſignationem recipere;
Immo Pignatelli *tom. 9. conſultat. 77. num. 33.* dicit, quod
Vicarius Epiſcopi habens facultatem conferendi beneficia non
poteſt recipere reſignationes.

Beneficia conferri non poſſunt a ſchiſmaticis, & colla- 80
tiones beneficiorum a ſchiſmaticis factæ ſunt ipſo Jure nul-
læ *c. Quod a prædeceſſore 1. de Schiſmaticis*, ibi: „ Adji-
„ cientes, ut qui Dignitates Eccleſiaſticas, ſeu beneficia
„ per dictos ſchiſmaticos acceperunt, careant impetratis „.
Sic etiam beneficia conferri non poſſunt ab Excommuni-
catis non toleratis, & ab iſtis factæ collationes ſunt ipſo
Jure nullæ; *cap. Si ad Epiſcopum unic. Ne ſede vacante*
in 6. ubi id notant Gloſſ. *verb. Majoris*, Geminian. &
Ancharan. *n. 2.* Franc. itidem *n. 2.* ubi rationem reddit,
quia parificatur Prælatus naturaliter mortuus, & excom-
municatus; & de excommunicato non tolerato, qualis eſt
notorius, aut etiam publicus, declarant Imol. *in c. Verita-*
tis n. 10. de dol. & contum. Abbas *in c. Si vero n. 9. de ſen-*
tentia excommunic. & Rota *part. 1. recent. deciſ. 534. n. 3.*
Sic nec etiam conferri poſſunt beneficia a ſuſpenſis, *cap.* 82
Si ad Epiſcopum unic. Ne Sede vacante in 6. & Gloſſ. ibi
„ verb. Majoris *his verbis*: Suſpenſi autem, vel majori
„ excommunicatione ligati non eligunt. *Rota* in una Aſ-
„ ſiſien. Canonicatus 25. Januarii 1599. „ Etiamſi ſuſpenſi 83
eſſent occulti, quia ſuſpenſus etiam occultus cenſetur
prohibitus ab exercitio Juriſdictionis. Rota *part. 1. recent.*
deciſ. 534. n. 5. & conſequenter collationis beneficiorum,
quæ eſt Juriſdictionis, *cap. Noſti 9. & cap. Tranſmiſſum*
15. de electi̇on.

Novæ additiones ex aliena manu.

EXtincto ſchiſmate laicalium Inveſtiturarum, quod 1
per quatuor ſæcula ante Alexandrum III. Eccleſiam
vexavit, compertum eſt ab Eccleſiaſticis Prælatis, Bene-
ficia Eccleſiaſtica privative conferri poſſe triplici jure, *ple-*
nario, ſcilicet, *delegato*, & *ordinario*.

Plenario jure Summus Pontifex omnia prorſus Beneficia 2
conferre poteſt; *cap. 2. de Præbend. in 6.* & quidem ſe-
cluſis etiam reſervationibus, quum concurrere queat cum 3
quolibet Ordinario collatore, eumque prævenire intra ſex
menſes a Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. conceſ-
ſos Ordinariis ad conferendum *cap. 2. de conceſſ. Præbend.*

Ipſa *Synodus Baſilienſis* abrogando expectativas ad futu- 4
ra Beneficia, jus præventionis nominatim Papæ reſerva-
vit. *Tridentinum Concilium* pariter *ſeſſ. 24. cap. 19. de re-* 5
form. expectativas omnino abrogari decrevit; at declara-
vit in omnibus ſuis decretis ſalvam ſemper haberi ſupre-
mam auctoritatem Sedis Apoſtolicæ *ſeſſ. 7. de reform. in*
princip.

Ad dignoſcendum autem, an Papa contulerit nec ne 6
Beneficium non reſervatum jure præventionis, hæc tra-
ditur Regula. Si expreſſus in ſupplicatione fuit menſis
quo Beneficium vacavit, & tametſi is reſervatus non fue-
rit, Papa contulit, dicendum eſt, Papam contuliſſe jure
præventionis. Secus e contra; *Gonzal. in comment. ad*
Regul. 8. hodie 9. Cancellar. §. 5. proœm. num. 70. Cardin.
petr. in comment. ad Conſtit. Apoſtol. Conſtit. 1. Nicolai V.
n. 38. & ſequent. Corrad. in Prax. Beneſic. lib. 5. cap. 1.
n. 62. Rot. in nuperrim. deciſ. 34. n. 7. & deciſ. 74. num. 1.
tom. 1. cor. Molin. deciſ. 922. num. 3. & 7. cor. Criſp. deciſ.
24. num. 7.

Et, quod hic notandum eſt, Papa retinet poteſtatem 7
conferendi Beneficia jure præventionis in Locis etiam in
quibus vigent Concordata, ut præter allegatos firmant *Ni-*
colaus ad Concordat. German. n. 1. dub. 2. §. 3. Branden.
ad ead. Concordat. quæſt. 6. n. 5. & notab. 1. n. 2. Chokier.
ad Regul. 8. Cancellar. §. 3. n. 163. Rot. in recent. deciſ. 2.
per tot. part. 3. ibique *Rubeus in adnotat. num. 28.*

In concurſu collationis Papæ factæ jure præventionis, 8
& collationis Ordinarii, prior in tempore præferendus.
Quod ſi eadem die dictæ collationes contingerint, tenet 9
Gagliard. de Beneſic. cap. 6. num. 3., quod neglecta tam-
quam frivola anterioritate horarum præferri primo debeat
poſſeſſor, deinde ſi nullus in poſſeſſione ſit, Proviſus A-
poſtolicus. Notat vero *Rigant. in Commentar. ad Regul.* 10
17. Cancell. num. 50., quod Proviſo ab Ordinario antece-
denter jus ſit quæſitum in Beneficium, ei debetur præla-
tio ſupra Proviſum a Papa eodemmet die; Vide exemplum
apud eumdem Auctorem. Notat quoque *Rigant. ubi ſupra* 11
ſequent. numero, quod litteræ Proviſionum de Beneficiis,
quas explent Ordinarii, etiam ab ipſis ſubſcriptæ, non at-
tenduntur ob antidatæ ſuſpicionem in concurſu Proviſio-
num Apoſtolicarum, niſi ſint in forma publica inſtrumen-
ti, Teſtibus, & juris ſolemnitatibus munitæ. Præſertim 12
ſi concurrat veriſimilis aliqua cauſa, ob quam Ordinarius
induci valuerit ad ſimulandam præventivam collationem.
Ceterum ſi concurrant circumſtantiæ excludentes antida- 13
tæ ſuſpicionem, attenduntur, ut firmavit *Rot. cor. Criſp.*
deciſ. 205. ſer. per tot. & quidem recedendo a *deciſ. 24. 98.*
& 122.

Indultario jure conferunt Cardinales, & ut placet *Ga-* 14
gliard. de Beneſic. cap. 7. num. 5. Legati, ac Nuncii. At
ſuo loco agendum de hoc indultario jure. Illud vero hic 15
non omittendum, quod Sancta Sedes indultum hoc con-
cedere etiam conſuevit Regibus; Vide de hoc indulto
conceſſo a Sancta Sede Regi utriuſque Siciliæ, *Fagliard.*
dict.

dict. tractat. cap. 6, num. 6. , & Auctores ab eo allegatos.

16 Jure demum *Ordinario* conferunt Epiſcopi Beneficia omnia ſuarum Diœceſium. *Can. Omnes Baſilicæ* 10. *cauſ.* 18, *quæſt.* 7. cui conſonant *Can. Obitum dict.* 61. *Can. decretum* *tum cum ſequent.* 10. *quæſt.* 1. & *cap. Ex frequent.* 3. *de*
17 *inſtitut.* Idque procedit etiam quoad ea Beneficia, quæ exiſtant in diſtrictu Prælati inferioris non habentis territorium ſeparatum; Vide Rot. *in Legionen. Benefic.* 11. *Januarii* 1743. *cor. de Thunn.*

18 Notandum vero eſt, quod de Jure Canonicatus, & dignitates Eccleſiæ Cathedralis Epiſcopus tamquam caput illius ſimul cum Capitulo conferre tenetur; *cap. Paſtoralis*, & *cap. Ea noſcitur, de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſ. Capit.*

19 At ex conſuetudine in Italia præſertim recepta non concurrit amplius Capitulum cum Epiſcopo in collatione dictorum Beneficiorum; *Gagliard. de Benef. cap.* 8, *num.* 1.
20 Ubi vero viget antiqua diſciplina, non eſt neceſſe, quod concurſus Epiſcopi, & Canonicorum collegialiter fiat, ſed diverſis loco, & tempore jus alterutrius explicari poteſt, dummodo in unam, eamdemque Perſonam conveniant.
21 Quod ſi diſſentiant, dubitari ſolet, de quota votorum. At deciſio hujus quæſtionis pendet a capitularibus Statutis, vel conſuetudinibus, quæ alibi votum duplex, alibi unicum & ſimplex Epiſcopo tribuunt, ſingulis Canonicis coæquale. Deficientibus vero ſtatutis, & conſuetudinibus, *Probabiliter*, (inquit, *Gagliard. ubi ſupra n.* 4.) *ſententia Doctorum conſtituebant olim in ſolo Epiſcopo tantam vocem, quantam in toto Capitulo, quæ Capituli vox a majori parte quum concluderetur, poſthabita minore, huic minori nec adhærens Epiſcopus eamdem compleret. Quod ſi conſtanter Votum Capituli ab Epiſcopo diſſonaſſet, neutrum efficax ad perficiendam collationem habebatur, ideoque per lapſum ſemeſtris dabatur locus devolutioni.*

ARTICULUS V.

Beneficia Eccleſiaſtica quibus conferenda, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Beneficia Eccleſiaſtica conferenda ſunt habentibus qualitates a Jure, & a Tridentino requiſitas, quæ præcipue ſunt;*
2 *Primo ut promovendus ad Prælaturas, & beneficia Eccleſiaſtica ſit ex legitimo Matrimonio procreatus.*
3 *Secundo ut eligendus ſit Clericus, ideſt ſaltem prima Tonſura initiatus.*
4 *Laicus enim eſt incapax ad quodlibet Beneficium, nec ſufficit poſt illud jam acquiſitum, tonſurari.*
5 *Niſi Papa diſpenſaret cum aliquo Laico, ut poſſit eligi, & poſtea quam primum tonſurari.*
6 *Aut niſi ejuſmodi electio fiat ex inſtinctu Spiritus Sancti.*
7 *Tertio ut eligendus ſit legitimæ ætatis a ſacris Canonibus præſcriptæ*, uſque ad n. 8.
9 *Quarto ut promovendus ſit in ſtatu cælibatus.*
10 *Clericus in minoribus Ordinibus conſtitutus habens Beneficium, ſi poſtea contrahat Matrimonium, illud ipſo jure perdit.*
11 *Quinto ut eligendus, ſeu promovendus habeat ſaltem tantam ſcientiam, & peritiam, quanta ſufficit pro exequendo officio, ad quod eligitur.*
12 *Multæ aliæ ſunt qualitates in promovendis requiſitæ, quæ magis patebunt* a num. 65. uſque ad 90.
13 *Beneficia Eccleſiaſtica non niſi dignis, & idoneis ſunt conferenda.*
14 *Hinc, qui promovet indignum ad quodcumque Beneficium Eccleſiaſticum, peccat mortaliter.*
15 *Et tenetur ad reſtitutionem.*
16 *Ad hanc reſtitutionem tenentur ante omnes indigni illi, qui procurarunt ſibi beneficia; poſt indignos, illi, qui injuſte talia beneficia ipſis indignis contulerunt; denique cooperatores.*
17 *Immo peccant etiam mortaliter eligentes, ſeu promoventes ad Beneficia Eccleſiaſtica minus dignum relicto digniore.*
18 *Electores enim Patroni, & Collatores beneficiorum præſertim Curatorum, quantum in ipſis eſt, tenentur in conſcientia ad præferendum inter dignos digniorem*, uſque ad n. 22.
23 *Afferuntur rationes*, uſque ad n. 27.
28 *Conferre Perſonis dignis, omiſſis dignioribus, beneficia ſimplicia, & non Curata, non eſt peccatum mortale*, uſque ad n. 30.
31 *Ad beneficia patrimonialia, ſeu de Jurepatronatus poſſunt eligi illi, qui ſunt vocati, dummodo ſint idonei, quamvis alii meliores, ſed extranei, reperiantur.*
32 *Cum Patronus Laicus præſentat Clericum dignum ad beneficium, etiam Curatum, tenetur Epiſcopus eum inſtituere, licet judicet aliquem alium fore digniorem.*
33 *Immo præferendus eſt præſentatus a pluribus in diſcordia Patronorum, dummodo ſit idoneus, & dignus, licet alius Præſentatus ſit dignior.*
34 *Patronus Laicus non tenetur præſentare ad Parochialem ſui Juriſpatronatus ſemper digniorem, ſed ſufficit, quod præſentet dignum, ſeu idoneum*, uſque ad n. 35.
36 *Eligendus non ſemper debet eſſe ſimpliciter melior, ſed melior quo ad regimen Eccleſiæ*, uſque ad n. 39.
40 *Pro beneficiis aſſequendis quis cenſeatur indignus, & dignior?* uſque ad n. 42.
43 *Adducuntur præcipuæ qualitates, propter quas poteſt aliquis, ceteris paribus, cenſeri dignior, ut alteri præferatur.*
44 *Primo qui eſt de gremio Eccleſiæ præfertur alteri non de gremio; & indigena, ſeu oriundus alienigenæ; eſt Eccleſia.*
46 *Tertio inſerviens Eccleſiæ, & benemeritus ejuſdem præfertur non inſervienti*, uſque ad n. 48.
49 *Quarto Doctor, ſeu graduatus præfertur non Doctori, & non graduato.*
50 *Niſi gradus Doctoratus fuerit aſſecutus lite pendente*, uſque ad n. 51.
52 *Quinto approbatus ad curam animarum præfertur non approbato*, uſque ad n. 53.
54 *ſexto Confeſſarius approbatus ad audiendas confeſſiones præfertur non approbato.*
55 *Septimo non beneficiatus præfertur beneficiato.*
56 *Præſertim ubi non beneficiatus ſit pauper in concurſu beneficiati, & divitis.*
57 *Octavo, ſenior præfertur juniori.*
58 *Nono præſens in curia præfertur abſenti.*
59 *Decimo Nobilis præfertur minus nobili.*
60 *Undecimo, Sacerdos præfertur non Sacerdoti.*
61 *Etiamſi Beneficium non ſit Sacerdotale.*
62 *Quandoque tamen præfertur Clericus, ſi ceteris doctior, & habilior ab examinatoribus reputetur.*
63 *Duodecimo, Sacerdos antiquior præfertur Sacerdoti juniori.*
64 *Niſi agatur de beneficio, in quo ſolum requiritur, quod ſit presbyter, & idoneus.*
65 *Inhabiles, & incapaces ad beneficia Eccleſiaſtica ſunt: Primo Hæretici, eorumque fautores, receptatores, nec non filii eorum uſque ad ſecundam generationem.*
66 *Sic etiam Schiſmatici*, ad n. 68.
69 *Secundo, incapaces ſunt ad Beneficia qui illa obtinent ad preces Hæreticorum, & ipſo facto privati ſunt, ſi obtineant, & inhabiles ſiunt ad alia.*
70 *Tertio, inhabiles, & incapaces ſunt Excommunicati excommunicatione majori, Suſpenſi, & interdicti*, ad n. 71.
72 *Quarto, inhabiles, & incapaces ſunt Irregulares.*
73 *Quinto, inhabiles, & incapaces ſunt infames.*
74 *Sexto, inhabiles, & incapaces ſunt furioſi, & mentecapti.*
75 *Septimo, inhabiles, & incapaces ſunt Simoniaci, Sodomitæ, omneſque indigni, inhoneſti, & hujuſmodi*, ad n. 78.
79 *Octavo, incapaces ſunt beneficiorum Clerici uxorati.*
80 *Nono, quilibet Clericus ex Tridentino eſt incapax beneficii ante annum* 14.
81 *Et Beneficii curati eſt incapax qui non habet annos* 25.
82 *Inſuper beneficii Curati eſt incapax, qui neſcit loqui in idiomate illius nationis, in qua habere vult Curam.*
83 *Decimo, Filii illegitimi Clericorum in Eccleſiis, ubi eorum parentes habent beneficia, vel ante habuerunt, nullum beneficium obtinere poſſunt.*
84 *Hæc prohibitio procedit non ſolum de Filiis illegitimis Presbyterorum in Sacerdotio genitis; ſed etiam de naturalibus procreatis ante Clericatum parentum.*
85 *Undecimo, Filii etiam legitimi Clericorum nequeunt immediate ſuccedere in beneficiis Paternis.*
86 *Non prohibetur tamen Filius legitimus habere in eadem Eccleſia, in qua Pater miniſtrat, aliud beneficium diſſimile.*
87 *Immo poteſt Filius legitimus præeſſe Eccleſiæ, in qua Pater ſine Titulo quandoque miniſtravit.*
88 *Alias autem ſolus Papa poteſt diſpenſare, ut filius etiam legitimus in Eccleſia paterna, ſeu beneficio a Patre præhabito immediate ſuccedat.*
89 *Immo hac Pontificia diſpenſatione indiget Filius legitimus ad ſuccedendum Patri etiam in beneficio de Jurepatronatus, ad quod in fundatione vocati ſunt proximiores de genere.*
90 *Duodecimo, Filii, ac Nepotes oſtendentium Cardinales, efficiuntur inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia obtinenda.*

Beneficia Eccleſiaſtica conferenda ſunt habentibus qualitates a Jure & Concilio Tridentino requiſitas, quæ præ- 1
cipue ſunt ſequentes. Primo ut promovendus ad Præ- 2
laturas & Beneficia Eccleſiaſtica ſit ex legitimo Matrimonio procreatus; Illegitimus enim eſt incapax omnis Beneficii; niſi cum eo diſpenſetur; *cap. Cum in Cunctis* 7. *de electon.* & *electi poteſt.* & Gloſſ. *ibi verb. Matrim.*

Secun-

Secundo, ut eligendus ſit Clericus, hoc eſt, ut ſaltem
3 quis prima Tonſura initiatus ſit, nam licet quilibet Chri-
ſtianus de Jure communi ſit capax Beneficii, ut docuit
Rota *part. 4. t. 1. recent. deciſ.* 307. *n.* 1. Hodie tamen qui-
libet Laicus non inſignitus Clericali charactere, ſeu ſal-
4 tem non tonſuratus ad quodlibet Beneficium inhabilis exi-
ſtit, & nullum aſſequi poteſt, adeo quidem ut non ſufficiat
poſt illud jam acquiſitum tonſurari; *cap. Ex litteris* 6. *de
Tranſact.* & notat Gloſſ. *final.* & Abbas ibi *n.* 3. & tenet
Rota *par.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 40 *n.* 4. Niſi tamen Papa di-
ſpenſaverit cum Laico, ut poſſit eligi, ac poſtea quam
primum tonſurari, prout aliquoties contigiſſe cum ma-
5 gnorum Principum Filiis, præſertim in Germania refert
Sanig. *cap.* 2. *n.* 2. *de electione*. Aut niſi ejuſmodi electio
6 fiat ex ſpeciali inſtinctu Spiritus Sancti; prout S. Nico-
laus, S. Severus, & S. Ambroſius ex Laicis fuerunt ele-
cti in Epiſcopos, ut habetur *in cap. Statuimus* §. §. *Econ-
tra diſt.* 61.

Tertio, ut eligendus ſit maturæ, ſeu legitimæ ætatis
7 a Sacris Canonibus præſcriptæ, qua non ſervata electio
eſt nulla, ſcienter eligentes incurrunt pœnas in Jure ſta-
tutas, ut patet ex *c. Cum in cunctis* 7. *de elect.* & *c. Inde-
corum* 3. *de ætate, & qualitat. præficiender.* ubi de hoc ſe-
quens ratio aſſignatur, *quia Indecorum eſt, ut hi debeant
Eccleſias regere, qui non noverunt gubernare ſeipſos, cum ad
Eccleſiarum regimen tales Perſonæ ſint admittendæ, quæ di-
ſcretione præemineant, & morum fulgeant honeſtate*. Quæ-
8 nam autem ætas ſpecifice requiratur pro quocumque Be-
neficio Eccleſiaſtico. *Vide verb. Ætas n.* 10. 11. 12. 13. & *c.*
ubi pro omnibus Beneficiis ætas requiſita aſſignatur.

Quarto, ut promovendus ſit in ſtatu cælibatus, hoc
9 eſt ut non ſit Matrimonio ligatus; ſiquidem collatio fa-
cta ei, qui Matrimonio junctus eſt, invalida exiſtit; *cap.
Sane* 2. *de Clericis conjugatis*. Immo ſi Clericus in mino-
10 ribus Ordinibus conſtitutus habeat Beneficium, & poſtea
contrahat matrimonium, illud ipſo Jure perdit; *cap. Si
quis Clericorum* 1. *c. Quod a te* 3. *de Clericis conjugatis*.

11 Quinto, ut eligendus, ſeu promovendus habeat ſaltem
tantam ſcientiam, ſeu rerum agendarum notitiam; quan-
ta eſt neceſſaria, & ſufficiens ad rite exequendum of-
ficium, ad quod eligitur ſeu promovetur, ut colligitur
ex cap. Cum in cunctis 7. *de election.* & *cap. Præcipimus* 10.
diſt. 34. & *cap. Non confidat* 59. *diſt.* 50. Rota *p.* 17. *recent.*
12 *dec.* 217. *n.* 6. Multæ aliæ ſunt qualitates in promoven-
dis ad Beneficia Eccleſiaſtica requiſitæ, quæ magis pate-
bunt *a n.* 65. *uſque ad* 90. ubi enumerabuntur omnes in-
habiles ad illa aſſequenda.

13 Beneficia Eccleſiaſtica nonniſi dignis, & idoneis ſunt con-
ferenda, Sic *Doctores communiter*; Rectæ enim rationi ad-
verſatur aſſumere Perſonam non idoneam, & indignam
ad officium ſpirituale, & conſequenter ad Beneficium
Eccleſiaſticum, quod datur propter Officium *ex c. Quia
per ambitioſam* 15. *de reſcriptis in* 6. Unde *in cap. Graveni-
mis* 29. *de Præbend.* graviter arguitur contraria quorum-
dam praxis, præciſis his verbis: „ Grave nimis eſt, &
„ abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prælati, cum poſ-
„ ſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica Beneficia promove-
„ re, aſſumere non verentur indignos, quibus nec mo-
„ rum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur, car-
„ nalitatis ſequentes affectum, non judicium rationis;
„ Unde quanta Eccleſiis damna proveniant, nemo ſanæ
„ mentis ignorat; Et expreſſe Concilium Tridentinum
„ *ſeſſ.* 7. *c.* 3. his verbis: Inferiora Beneficia Eccleſiaſtica
„ præſertim curam animarum habentia perſonis dignis,
„ & habilibus, & quæ in loco reſidere, ac per ſeipſos
„ curam ipſam exercere valeant, juxta Conſtitutionem
„ Alexandri III. in Lateranenſi, quæ incipit: Quia non-
„ nulli, & aliam Gregorii X. in Generali Lugdunen-
„ ſi Concilio, quæ incipit, *Licet Canon*, editam con-
„ feratur, aliter autem facta collatio, ſive proviſio omni-
„ no irritatur, & ordinarius collator pœnas Conſtitutio-
„ nis Concilii generalis, quæ incipit: Gravenimis, ſe
„ noverit incurſurum ". Hinc qui promovet indignum
14 ad quodcumque Beneficium Eccleſiaſticum, peccat mor-
taliter, cum ut patet, cit. Conc. Trident. Lateranenſe,
& Lugdunen. ſevere præcipiant, ut beneficia conferantur
dignis, alioquin promovens indignum incurrat pœnas in-
dictas a Concilio Generali in cit. *c. Grave nimis*. Tum
quia talis indignorum promotio cadit in grave damnum
Eccleſiarum, ut ex verbis cit. *c. Grave nimis* ibi: „ Unde
„ quanta Eccleſiis damna proveniant, nemo ſanæ mentis
15 „ ignorat ". Quibus Eccleſiis debetur reſtitutio, uti ha-
bet *communis* cum Garzia *p.* 7. *c.* 16. *n.* 47. Filliucio *tract.*
41. *n.* 183. Caſtropal. *tract.* 13. *dec.* 2. *pag.* 11. §. 4. *n.* 1. Ac
16 tenentur damna illa compenſare ante omnes indigni, qui
procurarunt ſibi beneficia; poſt indignos, illi, qui inju-
ſte talia beneficia ipſis indignis contulerunt; denique coo-
peratores.

17 Immo peccant mortaliter eligentes, ſeu promoventes
18 ad Beneficia Eccleſiaſtica minus dignum prætermiſſo di-
gniore. Electores enim, Patroni, & collatores Beneficio-
rum, præſertim curatorum, quantum in ipſis eſt, ſive
in ipſorum libera diſpoſitione, tenentur in conſcientia ad
præferendum inter dignos digniorem, ſeu quem magis
Eccleſiæ utilem ipſi judicaverint. Colligitur *ex c. Metro-
politano.* 19. *diſt.* 63. ibi: „ Optimus ordinetur. *Concordat*

„ *c. Licet* 15. *cauſ.* 8. *q.* 1. *ibi*: Qui præſtantior eſt ex omni
„ populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtu-
„ te eminentior, ille eligatur ad Sacerdotium. " Unde
Innocentius tertius *in c. Unico, Ut Eccleſiaſtica Beneficia*, 19
§. *omnibus*, arguit ut culpabilem Archiepiſcopum Medio-
lanenſem ex quo non contulerit, ut debebat, beneficium
magis idoneo. Ibi: „ Te in tribus comperimus fuiſſe cul-
„ pabilem ... quia non ex affectu carnali, ſed diſcreto
„ judicio debuiſti Eccleſiaſticum Officium, & Beneficium
„ in Perſona magis idonea diſpenſare ". Et Tridentinum
Concilium *ſeſſ.* 24. *c.* 1. *de reformat.* loquens de iis, quibus
competit Jus electionis „ Monet, ut in primis memine- 20
„ rint nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem
„ utilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccle-
„ ſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant; eoſque
„ alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, ni-
„ ſi quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judica-
„ verint, non quidem precibus vel humano affectu, aut
„ ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus me-
„ ritis præfici diligenter curaverint ". Et *c.* 18. *ejuſdem
ſeſſ.* 24. *de reform.* expreſſe decernit, ut in delectu Parocho-
rum Epiſcopus digniorem præ cæteris etiam dignis eli-
gat „ Peracto deinde examine renuncientur quotquot ab
„ his idonei judicati fuerint, ætate, moribus, doctrina,
„ prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gu-
„ bernandam opportunis. Ex hiſce Epiſcopus eum eli-
„ gat, quem ceteris magis idoneum judicaverit. Atque
„ illi, & non alteri collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem
„ ſpectabit eam conferre ". Inſuper addens etiam Pa- 21
tronus teneri ad præſentandum Epiſcopo pro Beneficiis
curatis, quem digniorem judicaverint: „ Si vero Juriſpa-
„ tronatus Eccleſiaſtici erit, ac inſtitutio ad Epiſcopum,
„ & non alium pertineat, is, quem Patronus digniorem
„ inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo
„ præſentari teneatur, ut ab eo inſtituatur; Cum vero
„ inſtituto ab alio, quam ab Epiſcopo erit facienda, tunc
„ Epiſcopus ſolus ex dignis eligit digniorem, quem Pa-
„ tronus ei preſentet, ad quem inſtitutio ſpectat ".
Hinc S. Pius V. in Conſtit. incip. *In conferendis Beneficiis* 22
Jus appellationis ad Metropolitanum, Sedemve Apoſtoli-
cam concedit illi, qui ſe Epiſcopi judicio, & electione
læſum exiſtimabit, ut cognita injuſtitia, electio minus di-
gni annulletur in favorem dignioris. „ Ut autem non ſo-
„ lum dignis, ſed magis idoneis repertis juxta ejuſdem
„ Concilii Decretum ... Parochiales Eccleſiæ conferan-
„ tur, volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod
„ ſi Epiſcopus minus habilem, poſtpoſitis magis idoneis,
„ elegerit, poſſint ii, qui rejecti fuerint, a mala ele-
„ ctione hujuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eli-
„ gens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad vicinio-
„ rem Ordinarium, uti noſtrum, & Sedis hujuſmodi de-
„ legatum, aut alias ad ipſam Sedem Apoſtolicam appel-
„ lare, ac prælectum ad novum examen coram ipſo ap-
„ pellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare,
„ & conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eo-
„ que revocato, Parochialis magis idoneo per eumdem
„ Judicem appellationis auctoritate noſtra .... confera- 23
„ tur ". Ad hoc potiſſimum etiam facit propoſitio 47. in-
ter damnatas *ab Innocentio XI. die* 2. *Martii* 1679. his ver-
bis: „ Cum dixit Concilium Tridentinum eos alienis pec-
„ catis communicantes mortaliter peccare, qui niſi quos
„ digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint,
„ ad Eccleſias promovent, Concilium, vel primo vide-
„ tur per hoc digniores non aliud ſignificare velle, niſi
„ dignitatem eligendorum ſumpto comparativo pro poſitivo;
„ vel ſecundo locutione minus propria ponit digniores, ut
„ excludat indignos, non vero dignos, vel tandem loqui-
„ tur tertio, quando fit concurſus.

Accedit ratio, quia cum in collatione Beneficiorum 24
præfertur minus dignus digniori, fit acceptio Perſona-
rum in re gravi, ut docet *S. Thomas* 2. 2. *q.* 63. *art.* 2. *ad* 3.
præferendo enim Perſonam dignam digniori pro motivo
præferendi acceptatur aliquid velut cauſa non eſt, & cir-
cumſtantia nihil conferens ad cauſam ſubſtituitur pro cir-
cumſtantia conferente ad cauſſam; & per hoc D. Tho-
mas 2. 2. *q.* 185. *art.* 3. adducit hæc verba S. Hieronymi:
„ Quidam non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere,
„ quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos ipſi
„ amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel deditis,
„ vel pro quibus majorum quiſpiam rogaverit, & (ut de-
„ teriora taceam) qui ut Clerici fierent, muneribus im-
„ petrarunt; hoc autem pertinet ad acceptionem Perſo-
„ narum, quæ in talibus eſt grave peccatum ". Unde 25
qui in conferendis Beneficiis, præſertim Curatis, per ac-
ceptionem Perſonarum, aut alio ſimili motivo digniori-
bus minus dignos anteponunt, non minus rei ſint, ac ſi
ea pretio venderent. Hinc a Sanctis Patribus idipſum
ſemper fuit damnatum, ut patet per laudata verba S. Hie- 26
ronymi adducta a S. Thoma, & per ſequentia verba S.
Auguſtini *Epiſt.* 167. *alias* 29. *n.* 18. ubi exponens hæc ver-
ba S. Jacobi Apoſtoli *c.* 2. *n.* 1 *ſua Catholica*: „ Nolite in
„ Perſonarum acceptione habere fidem Domini Jeſu Chri-
„ ſti gloriæ, ſic ait; Nec ſane quantum arbitror putan-
„ dum eſt leve eſſe peccatum in Perſonarum acceptione
„ habere fidem Domini noſtri Jeſu Chriſti; ſi illam diſtan-
„ tiam ſedendi ac ſtandi ad honores Eccleſiaſticos confera-

„ mus; Quis enim ferat eligi divitem ad ſedem honoris „ Eccleſiæ, contempto paupere inſtructiore, atque ſan-
27 „ ctiore “? Tum quia habentes Jus eligendi, non ſunt Domini Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſed tantum *diſpenſatores Myſteriorum Dei*, ſeu Jurium ſpiritualium; juxta Divum Paulum 1. *ad Corinth.* 4. ſicque tenentur Jure naturali, atque vi officii diſpenſationis conſulere bono communi, ſive Eccleſiæ omni meliori modo; eo vel maxime, quod diſpenſationes ſpiritualium principalius ordinantur ad utilitatem communem, juxta eumdem Divum Paulum 1. *ad Corinth.* 12. *Unicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem*; Atqui hoc non præſtant, quando ad Eccleſiam & regimen animarum ſcienter eligunt minus dignum, prætermiſſo digniori, & magis idoneo, adeoque &c.

* Non audeo tamen aſſerere (ſubdit hic Joſephus Maria Maravi lia *Lege* 165. *Prudentia Epiſcopalis*) Non audeo tamen aſſerere, quod affirmant Cajet. Salon Molin Guttierez, Vaſquez Fernandez, & alii apud Dianam *tract.* 4. *miſcell. reſolut.* 210. *fol.* 150. Epiſcopos illos, qui ſpectatis omnibus requiſitis etiam per examen nonconferunt beneficia dignioribus, teneri ſingulis annis ad reſtitutionem eorum fructuum, quibus fruuntur minus digni, cum cenſeantur dignioribus ſurrepti, quia jam per concurſum jus adquiſierant, ſuppono enim jus ad beneficia obtinenda eſſe æquale in omnibus concurrentibus dignis, licet fortaſſe non dicatur æquale in comparatione digniorum, qui videntur jus amplius habere, quam ſoli digni, cui tamen juri ſupplere poteſt vis, & liberum arbitrium, quod a pleriſque conceditur Epiſcopis eligendi dignos etiam in comparatione digniorum, quæ electio, ſi fiat, cum ſit ſecundum juſtitiam, non imponit Epiſcopis aliquam reſtituendi obligationem. Additur quod ſecundum Doctrinam obligantem Epiſcopos ad reſtitutionem, ſi in beneficiis curatis omittant digniores, non imponitur eadem obligatio in aliis beneficiis, & tamen digniores ſemper retinent ad illa jus intrinſecum majus, ratione majoris dignitatis; nec videtur diſparatio ratione juris, & Juſtitiæ; unde colligitur, quod ſi non eſt obligatio reſtitutionis in Epiſcopis pro aliis beneficiis, neque ſit pro curatis, & ad ſummum poſſet dici cum aliquibus Epiſcopos peccare contra debitum fidelitatis, ratione malæ adminiſtrationis ex officio, ſi dignis poſtponerent digniores, quod tamen neque ita facile admittendum eſt. In foro tamen externo collatio beneficii Curati digno facta prætermiſſo digniori, hoc conquerente, & probante ſolet revocari, & affert Diana *l. c.* declarationes Sacræ Rotæ *in una Tudenſi* 18. Aprilis 1603. coram Sacrato, *& in una Vertunenſi* 18. Decembris 1581. coram Gypſio, & alias ejuſmodi Doctorum obſervationes ad *Decret.* Gregorii XV. quæ omnia indicant collationes ejuſmodi non probari, quod teſtatur etiam Jo: Valerius *in differen. utriuſque fori* Hæc Auctor ſupra laudatus.

28 Notanter tamen ſub *n.* 18. fuit dictum *Beneficiorum præſertim Curatorum*; quia loquendo de Beneficiis ſimplicibus, & nullam Curam animarum habentibus non eſſe peccatum mortale ipſa conferre Perſonis dignis omiſſis dignioribus, tenent permulti Doctores, ut Garzias *p.* 7. *de Beneficiis c.* 17. *n.* 16. Navarrus *lib. de reſtitut. c.* 2. *n.* 172. *&* 182. Guttier. *Canon. q. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 12. *col* 2. Lugo *diſput.* 35. *de juſtit. & jur. ſect.* 2. *n.* 20. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jur. c.* 34. *dubit.* 14. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *c.* 15 *n.* 8. Molina *de primogenit. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 55. Felix Poteſt *tom* 1. *p.* 0. *n.* 1358. Diana *p.* 2. *tract.* 7. *Miſcellan. reſolut.* Sanchez & alii cum Barboſa *p.* 3. *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 60. *n.* 103. Et ra-
29 tio eſt, quia neque Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *c.* 1. *&* 18. nec S. Pius V. *in cit. Conſtit.* incip. *In conferendis* nec dicta propoſitio damnata ab Innocentio XI. *die* 2. *Martii*
30 1679. loquitur de Beneficiis ſimplicibus, ſed ſolum de Curatis; Inſuper periculum tanti mali inde non imminet; neque ex iis adeo pendet bonum Eccleſiæ, ſicuti ſit in Curatis: ac proinde facilius poteſt excuſari Elector, qui ſemel, atque iterum digniorem prætermittit, dummodo alter ſit vere dignus, & idoneus; Et ſic abſolute tenet Rota *part.* 10. *recent. dec.* 262. *n.* 1. dicens præciſe, quod dignus in Beneficiis ſimplicibus eligi poteſt omiſſo digniori, ex quo antiqua Jura admodum ſunt dubia propter conſuetudinem introductam a Papa præferendi in hujuſmodi Beneficiis dignos dignioribus, qua videtur abrogata diſpoſitio contraria Innocent. III. loquens de Beneficiis non Curatis *in c.* 1. *§. Circa*, *ut Beneficia ſine diminution. conferant.* De Jure autem Divino, & naturali, ſeciuſa ordinatione Eccleſiæ Beneficia non videntur eſſe bona communia, & præmia meritorum; nec eſt præceptum, ut dentur dignioribus, quod ſi aliud diceremus, omnes fere Prælati eſſent in ſtatu damnationis providentes Beneficia ſimplicia dignis, prætermiſſis dignioribus, quæ acerbiſſima profecto eſſet ſententia; Hactenus Rota *cit. deciſ. num.* 1. *&* 2. quæ tamen *ibidem ſub. num.* 8. dicit, quod tutius eſt etiam Beneficia ſimplicia adjudicare dignioribus.

31 Notanter etiam ſub *eodem n.* 18. fuit dictum, *quantum in ipſis eſt*. Nam in Beneficiis patrimonialibus, ſive quæ ex primæva fundatione, ſtatuto, vel conſuetudine, certo Perſonarum generi v. g. talis Familiæ, Civitatis, ſeu loci conferenda ſunt, id obſervari debet, dummodo adſint idonei, qui ex tali genere inſtitui poſſint, non obſtante quod alii meliores, ſed extranei, reperiantur; cum diſpoſitioni Sacrorum Canonum non repugnet, quod ex aliqua vocata familia, & natione idonei, & habiles præferantur extraneis. Rota *p.* 11. *recent. deciſ.* 120. *n.* 10. *deciſ.* 122. *n.* 11. *&* 12. *deciſ.* 130. *n.* 7. Deinde quando Patro- 32
nus Laicus præſentat Clericum dignum ad Beneficium etiam Curatum, tenetur enim Epiſcopus inſtituere, non obſtante, quod judicat aliquem alium fore digniorem, *arg. cap. Cum nobis §. His igitur & cap. Cum dilectus* 32. *de electION* & Communis Doctorum. Immo præferendus eſt præſentatus a pluribus in diſcordia Patronorum, dummodo 33
ſit idoneus, & dignus, licet alius præſentatus ſit dignior. Rota *p.* 9. *tom* 1. *dec.* 235. *n.* 7. *& part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 298. *n.* 8. *&* 9. Et Patronum Laicum ad Parochialem ſui Juriſpa- 34
tronatus non teneri præſentare digniorem, ſed ſufficere dignum, ſeu idoneum, reſolvunt Lambertin. *de Jurepatron. p.* 1. *l.* 2. *q.* 10 *art.* 3. *n.* 17. Petr. Navar. *de reſtit. l.* 2. *c.* 2. *n.* 150 Bann. 2. 2. *q.* 63. *dub.* 4. Pet. de Ledeſma *in ſumm. p.* 2. *tract.* 7. *c.* 2 *concl.* 7. *differen* 9. Garzias *de Benefic. p.* 7. *c.* 16. *n.* 19. Aloyſ. Riccius *in deciſ. Cur. Archiepiſc. Neap. p.* 3. *deciſ.* 306. *n.* 4. Joan. Valer. *de differ. inter utrumque Forum, verb. electio differ.* 2. Barboſ. *in c.* 18. *ſeſſ.* 24. *Concil. Trident. n.* 132. Felix Poteſt. *tom.* 1 *p.* 2. *cap.* 4. *n.* 1359. Et Gloſſa in *c. Quoniam* 3. *de Jurepatronatus*, *verb Qui majoribus*, & ibi, *Hoſtienſ. n.* 5. *verb. Eligitur*, & ibidem Fagnan. *n.* 16. Et hanc partem non obſcure approbavit *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reform.* Nam ut recte ait Fagnanus *in cit. cap.* 35
Quoniam n. 15. etſi in Parochialibus liberæ collationis, & Juriſpatronatus Eccleſiaſtici juſſerit digniorem eſſe eligendum: tamen in Eccleſiis Juriſpatronatus Laicorum voluit ſatis eſſe, ut Præſentatus ab Examinatoribus Synodalibus examinetur, & idoneus repertus, admittatur, *ibi*: „ Quod ſi Juriſpatronatus Laicorum fuerit, debeat „ qui a Patrono præſentatus erit ab ejuſdem deputatis, „ ut ſupra, examinari, & non niſi idoneus repertus fue- „ rit, admitti, *ſunt præciſa verba Concilii*.

Notanter pariter ſub *eod. n.* 18. fuit dictum, *ſeu quem* 36
magis Eccleſiæ utilem judicaverint, quia non tenetur quis aſſumere ſimpliciter meliorem, ſed meliorem quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit Eccleſiam & inſtituere, & defendere, & pacifice gubernare, prout dixit D. Thomas 2. 2. *qu.* 63. *art.* 2. *& qu.* 185. *art.* 3. & expreſſe *quodlibet* 6. *art.* 9. *in corpore* his verbis: „ Non ergo Epi- „ ſcopus tenetur ſemper dare meliori ſimpliciter, ſed „ tenetur dare quoad hoc, *quia, ut dicit ibidem ipſe S.* „ *Doctor*, contingit quandoque, aliquem eſſe meliorem „ ſimpliciter, qui tamen non eſt melior quantum ad hoc, „ quod Beneficium percipiat, quia alius forte poteſt Ec- „ cleſiam magis juvare, vel per conſilium Sapientiæ, „ vel per auxilium potentiæ, vel quia ſervivit Eccle- 37
„ ſiæ “ Unde & Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 1. *de reformat.* notanter monet eos a Promotoribus eſſe promovendos ad Eccleſias, *quos digniores & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint*. Nam major hæc dignitas eſt deſumenda per comparationem ad bonum commune. *Contingit enim*, dicit S. 38
Thomas 2. 2. *qu.* 63. *art.* 2. *in corpore*. *Contingit enim quandoque, quod ille, qui eſt minus Sanctus, & minus ſciens poteſt magis conferre ad bonum commune propter potentiam vel induſtriam ſæcularem, vel propter aliquid hujuſmodi*. Et ſic 39
quamvis aliquis quoad aliqua ſit minus dignus, tamen poteſt cenſeri eſſe dignior, v. g. ſi ſit ex Patria, ſi ſit gratior Populo, Feudatario, & hujuſmodi. Unde adver- 40
tendum eſt pro dictorum intelligentia, quod reſpectu Beneficii Eccleſiaſtici obtinendi ille dicitur *indignus*, cui deeſt aliqua ex qualitatibus ad miniſterium Beneficiale requiſitis, ſeu qui non poteſt ſatiſfacere tali numeri. *Dignus* dicitur qui habet ſufficientiam, omneſque qualitates ad miniſterium Beneficiale requiſitas. Dignior tantum dicitur qui comparatione aliorum, majorem ſufficientiam, aptitudinemque ad adminiſtrandum habere dignoſcitur, quique conſideratis omnibus dotibus animæ, & corporis, aliiſque circumſtantiis futurus Eccleſiæ utilior creditur.

Unde hic juvat adducere præcipuas conſiderabiles qua- 43
litates propter quas poteſt aliquis, ceteris paribus, cenſeri dignior, ut alteri præferatur in collatione Benefi- 44
cii. Primo, qui eſt de gremio Eccleſiæ præfertur alteri, qui non ſit de eodem gremio; & indigena ſeu oriundus alienigenæ & forenſis: *cap. Nullus* 13. *diſt.* 61. *ibi*: „ Tunc „ autem alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de Civita- „ tis ipſius Clero nullus (quod evenire non credimus) „ dignus poterit reperiri; *c. Obitum* 16. *eadem diſt.* 61. „ *ibi*: Commonemus etiam Fraternitatem tuam, ut nul- „ lum de alia eligi permittas Eccleſia, niſi forte inter „ Clericos ipſius Civitatis ... nullus dignus (quod eve- „ nire non credimus) poterit inveniri, *cap. Hortamur* 8. „ *diſt.* 71. *ibi*: Hortamur Chriſtianitatem veſtram juxta „ ſanctorum Canonum inſtituta, ut in Eccleſiis a vo- „ bis fundatis, aliunde veniens Presbyter non ſuſci- „ piatur; *cap. Ne pro defectu* 41. *de electio. ibi*: De „ Perſona idonea ipſius quidem Eccleſiæ, vel alte- „ rius, ſi digna non reperiatur in illa canonice or- „ dinetur; *cap. Bonæ memoriæ* 4. *de poſtulatione Præ-*

lat.

„ *lat.*, *ibi* : Nec vellemus ei præficere alienum. *Et*
„ *Regul. Cancellariæ* 17. *de concurrentibus in data ibi* : „
„ Et ſimiliter ceteris paribus, oriundus non oriundo, &
„ Diœceſanus non Diœceſano præferantur, *& Rota p.* 3.
„ *deciſ.* 61. *n.* 1. *p.* 4. *tom.* 2. *dec.* 337. *n.* 2. *p.* 12. *dec.*
160. *nu.* 6. *part.* 17. *deciſ.* 393. *nu.* 18. & S. Thomas 2.
2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *ad* 4. *in fine*, ubi ad hoc propoſitum
adducit illud *Deuteronomii* 17. *Non poteris alterius gentis*
hominem facere Regem, qui non ſit Frater tuus; præſumi-
tur enim indigenam, & patritium propriam Civitatem,
& Eccleſiam magis diligere, & a populo plus amari, ut
dicit S. Thomas *loc. cit.* his verbis: „ Ille, qui de gremio
„ Eccleſiæ aſſumitur, ut in pluribus conſuevit eſſe uti-
„ lior, quantum ad bonum commune, quia magis diligit
„ Eccleſiam, in qua eſt nutritus „.
Secundo, præfertur ille, de cujus bonis fundata eſt Ec-
45 „ cleſia; *cap. Hortamur* 7. *diſt.* 71. ibi: „ Hortamur Chri-
„ ſtianitatem veſtram juxta Sanctorum Canonum inſtitu-
„ tuta, ut in Eccleſiis a vobis fundatis, aliunde veniens
„ Presbyter non ſuſcipiatur; „ & Gloſſ. *in cap. Neminem*
1. *diſt.* 70. *verb. ſive poſſeſſionis*, ibi: „ Quia potius ſunt
„ illi Clerici inſtituendi, de quorum bonis fundata eſt Ec-
cleſia „. *arg. cap. Cum adeo* 17. *de Reſcriptis*; & *cap. Cum*
in officiis 7. *de Teſtament.* Rota *part.* 3. *deciſ.* 232.
num. 13.
46 Tertio, inſerviens Eccleſiæ, & benemeritis ejuſdem
præfertur non inſervienti. Rota *p.* 10. *dec.* 171. *nu.* 5. *&*
6. *part.* 17. *deciſ.* 152. *nu.* 14. ſervitium enim Eccleſiæ
47 valde attenditur. Rota *p.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 584. *num.* 3.
Eo vel maxime, quia debet talis Perſona quæri, quæ poſ-
ſit reſidere in loco, & curam Eccleſiæ per ſeipſam valeat
exercere; *cap. Quia nonnulli* 3. & *cap. Relatum* 4. *de Cle-*
ricis non reſidentibus; ſicuti præſumitur de benemeritis
Eccleſiæ, & ei ſolitis inſervire; Immo ſi ſtatutum Ec-
48 cleſiæ mandet, ut ejus Beneficia debeantur eidem inſer-
vientibus, tunc collatio prædictis debetur. Rota *part.* 4.
tom. 2. *deciſ.* 33. *num.* 1.
49 Quarto, Doctor, ſeu graduatus præfertur non Doctori,
& non graduato. Rota *p.* 3. *dec.* 61. *n.* 3. *p.* 10. *dec.* 171. *n.*
15. *p.* 12. *dec.* 62. *n.* 9. Regul. *Cancel.* 17. *de concurrentibus in*
data, ibi: *Alias graduati non graduatis, aut inter gradua-*
tos magis graduati, ac inter æqualiter graduatos prius gra-
50 *duati, Beneficiorum aſſecutione præferantur*: Niſi gradus
Doctoratus fuerit aſſecutus lite pendente. Rota *part.* 10.
deciſ. 171. *num.* 19. Nota tamen gradum in Theologia non
51 facere quem eſſe præferendum Sacerdoti. Rota *ibid. num.*
18. Quinimmo gradus Bacalaureatus obtentus ab habenti-
bus facultatem conferendi, ſi ſtudiis laureatus non in-
cubuerit, non juvat ad prælationem. Rota *part.* 11. *dec.*
140. *n.* 4.
52 Quinto, approbatus ad curam animarum, præfertur non
approbato. Rota *part.* 11. *deciſ.* 232. *num.* 11. *part.* 12.
53 *dec.* 62. *num.* 8. Exercitium enim Curæ animarum, &
adminiſtrationis Sacramentorum valde attenditur ad effe-
ctum prælationis. Rota *part.* 11. *deciſ.* 25. *num.* 2. *dec.*
295. *num.* 7. & præcipue in beneficiis Curatis Rota *part.*
12. *dec.* 160. *num.* 7.
54 Sexto, Confeſſarius approbatus ad audiendas Confeſſio-
nes præfertur non approbato, neque habenti facultatem
illas audiendi. Rota *part.* 11. *deciſ.* 295. *nu.* 7
55 Septimo, non beneficiatus præfertur beneficiato. Rota
p. 3. *dec.* 61. *n.* 4. *p.* 11. *dec.* 210. *n.* 22. *& dec.* 295. *n.*
8. *p.* 12. *dec.* 160. *n.* 3. *& dec.* 177. *n.* 2., *& dec.* 301. *n.*
9. *p.* 17. *dec.* 393. *n.* 19. Regul. Cancellariæ 17. de con-
56 currentibus in data, ibi: *Non beneficiati Beneficiatis bene-*
ficiorum aſſecutione præferantur. Præſertim ubi non bene-
ficiatus ſit pauper in concurſu Beneficiati. Rota *p.* 10.
deciſ. 356. *n.* 8. Fortius vero ſi beneficia plura, & magni
valoris poſſideat. Rota *p.* 12. *dec.* 120. *nu.* 5. *&* 9. Pau-
per enim præfertur in concurſu divitis. Rota *p.* 12. *dec.*
160. *num.* 3. *dec.* 177. *n.* 3. *par.* 17. *dec.* 393. *nu.* 19. *par.*
18. *tom.* 2. *dec.* 584. *num.* 2. juxta text. *in cap. Is cui*
19. *de præb. in* 6. not. Gloſſ. *in cap. Dudum* 14. *de ele-*
ction. Verb. Intitulatam.
57 Octavo, Senior præfertur juniori; Rota *p.* 3. *dec.* 61.
nu. 1. *p.* 10. *deciſ.* 171. *nu.* 4. *part.* 11. *deciſ.* 225. *nu.* 2.
& deciſ. 232. *n.* 10. *part.* 12. *deciſ.* 160. *n.* 4. Major enim
ætas majorem arguit prudentiam, experientiam, & ma-
turitatem; Rota *part.* 12. *deciſ.* 62. *n.* 3. & ideo in Be-
neficiis obtinet prælationem. Rota *part.* 11. *deciſ.* 295. *n.*
3. *& dec.* 296. *ſub num.* 4.
58 Nono, præſens in Curia præfertur abſenti. *Regula Can-*
cellariæ 17. *de concurrentibus in data*, ibi: *Ac inter Per-*
ſonas alias in Curia præſentes abſentibus ab ea.... benefi-
ciorum aſſecutione præferuntur. Rota *part.* 3. *dec.* 219. *n.* 5.
part. 16. *dec.* 238. *n.* 9. *part.* 17. *dec.* 252. *n.* 17. *& dec.* 393.
num. 20. *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 461. *n.* 2. *& ſequent.*
59 Decimo, Nobilis præfertur minus nobili. Rota *part.* 3.
deciſ. 61. *n.* 7. *& dec.* 219. *num.* 5. *part.* 18. *tom.* 2. *dec.*
461. *n.* 2. *& ſeq. & deciſ.* 584. *n.* 2.
60 Undecimo, Sacerdos præfertur non Sacerdoti. Rota *p.*
61 3. *dec.* 61. *n.* 4. *p.* 12. *dec.* 62. *n.* 4. *& dec.* 160. *nu.* 4.
Etiamſi Beneficium non ſit Sacerdotale. Rota *p.* 12. *dec.*
62. *n.* 5. *& dec.* 240. *n.* 5. Sacerdos etiam repertus habi-
62 lis ſemper præfertur ſimplici Clerico. Rota *part.* 16. *dec.*
203. *n.* 5. Quandoque tamen præfertur Clericus etiam fa- 63
ctus immediate ante examen, ſi ceteris doctior, & habi-
lior ab Examinatoribus reputetur, quando Conſtitutio Sy-
nodalis diſponit, ut beneficium habere debeat, qui alios
ſcientia excellit. Rota *p.* 19. *tom.* 1. *dec.* 115. *numer.* 11.
Duodecimo, Sacerdos antiquior præfertur Sacerdoti junio- 64
ri. Rota *p.* 11. *dec.* 225. *n.* 2. *& dec.* 296. *ſub n.* 4. *p.* 12. *d.* 62.
n. 6. niſi agatur de Beneficio, in quo ſolum requiratur, quod
quis ſit Preſbyter & idoneus; Rota *p.* 2. *dec.* 481. *nu.* 1.
Inhabiles, & incapaces ad Beneficia Eccleſiaſtica aſſe- 65
quenda; ſunt: Primo, Hæretici, eorumque fautores, re-
ceptores, defenſores, necnon Filii eorum uſque ad ſecun-
dam generationem; *cap. Quicumque* 2. *de Hæreticis in* 6.
„ 6. §. *Hæretici autem*, ibi: Hæretici autem credentes,
„ receptores, defenſores, fautores, & eorum, ipſorum-
„ que Filii uſque ad ſecundam generationem ad nullum
„ Eccleſiaſticum, ſeu Officium publicum admittantur; Quod
„ ſi ſecus actum fuerit, decernimus irritum, & inane „;
Sic etiam Schiſmatici, *arg. cap. Quia diligentia* 5. *de ele-* 66
ction. ubi electio Schiſmatici ad unionem Eccleſiæ re-
deuntis diſpenſatione ſolum permittitur confirmari, ac no-
tat Abbas *ibidem nu.* 1., & Barboſa *nu.* 2., & alii. Pau-
lus Quartus *in Conſtitut.* incipient. *Cum ex Apoſtolatus*
edita 15. *Kalendas Martii* 1559. præciſe ſtatuit, ut Hæ-
retici, & ſchiſmatici ultra ſententias, & pœnas variis
Pontificibus inflictas ſint ipſo jure privati omnibus Eccle-
ſiis, etiam Cathedralibus, Metropolitanis, Parochialibus,
ac quibuſcumque dignitatibus, & beneficiis Eccleſiaſti-
cis. S. Pius V. in Conſtitut. etiam incipient. *Cum ex*
Apoſtolatus. edita 6. *Kalend. Februarii* 1567. reſervavit
Sedi Apoſtolicæ Beneficia propter Hæreſim vacantia, de-
claravitque, illa non comprehendi in impetrationibus, in
quibus modus vacationis propter crimen Hæreſis non ſit
expreſſus. Gregorius XIII. in Conſtitut. incipient *In Ec-*
cleſiis edita Idibus Novembris 1580. decrevit, diſpoſitio-
nes Beneficiorum factas Apoſtolica, vel ordinaria autho-
ritate in Perſona Hæreticorum, aut ab eis deſcenden-
tium, vim, & effectum non habere, & beneficia hujuſmo-
di uti prius vacare. Unde licet Concilium Conſtantienſe 67
habilitaſſet Schiſmaticos ad beneficia conferenda, vel obti-
nenda, & illius diſpoſitio ſublata non eſſet ex Concilio La-
teranenſi; Tamen cum in hoc contrarium decernat Pau- 68
lus IV., S. Pius V., & Gregorius XIII. *in citat. Conſtitutio-*
nibus, ſtandum erit illorum Extravagantibus tamquam po-
ſterioribus. Ad hoc enim, ut Conſtitutio poſterior tollat
priorem Conciliarem, non eſt opus, ut ſpecialiter dero-
get Concilio Generali, quia hæc derogatio requiritur tan-
tum in Privilegiis, & Litteris gratiæ, juxta textum in *c.*
Ex parte 3. *de Capell. Monachor.* Et *cap. Eam te* 4. *de æta-*
te, & qualitate, Non autem in Conſtitutionibus, quæ
fiunt per modum legis univerſalis, ut eſt caſus in *cap.*
Licet 1. *de Conſtitutionibus*, & *ibi* Gloſſ. Archidiaconus,
& omnes notant *communiter*.
Secundo, incapaces ſunt ad beneficia, qui illa obtinent 69
ad preces Hæreticorum, & ipſo facto privati ſunt, ſi ob-
tinent, & inhabiles fiunt ad alia, *cit. cap. Quicumque* 2.
de Hæreticis in 6. §. *Ad hæc*, ibi: „ Ad hæc quoſcumque
„ Viros Eccleſiaſticos, qui ad preces hujuſmodi peſtilen-
„ tium Perſonarum, dignitates, Perſonatus, & quæcum-
„ que alia Eccleſiaſtica Beneficia ſunt adepti, ex tunc
„ privamus taliter acquiſitis, volentes, quod tales, & ha-
„ bitis careant perpetuo, & ſi receperunt illa ſcienter,
„ ad alia, vel ſimilia nequaquam in poſterum admittan-
„ tur.
Tertio, inhabiles, & incapaces ad beneficia ſunt Ex- 70
communicati excommunicatione majori, Suſpenſi, & In-
terdicti, & collatio beneficii; ſicuti & electio ad illud,
nulla eſt, ipſoque Jure irrita, ſi fiat Excommunicato ex-
communicatione majori, vel Suſpenſo, aut Interdicto,
prout patet *ex cap. Cum Dilectus* 8. *de conſuetudin. cap. Ad*
hæc 1. *de Poſtulatione Prælator.*, & *cap. Poſtulaſti* 7. *de*
Cleric. excommunicat. Dicitur notanter: *Excommunicato* 71
Excommunicatione majori, quia ſi beneficium conferatur
Excommunicato Excommunicatione minori, vel hic ad illud
eligatur, collatio, aut electio non eſt ipſo Jure irrita,
ſed ſolum irritanda per ſententiam Judicis, ut colligitur
ex cap. Si celebrat. 10. *de Clerico excommun. miniſtrant.*
Ubi de Excommunicato Excommunicatione minori dici-
tur; *ſi tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt*
irritanda; & conſequenter non eſt ipſo Jure irrita, cum
hoc nuſpiam alibi ſit expreſſum, ſimulque hæc materia
veluti odioſa, & pœnalis ſit reſtringenda. Barboſ. *in cit.*
cap. ſi celebrat. n. 3. Pirhing. *De Clerico excommunic. mi-*
niſtrant. n. 47. Paſſerinus *c.* 25. *de election n.* 475. Suarez
diſp. 24. *de Cenſuris ſection.* 2. *n.* 2. Leſſius, & alii.
Quarto, Irregulares ſunt inhabiles, & incapaces; *cap.* 72
Henricus 2. *de Cleric. pugnantibus in duell. cap. ſi celebrat.*
10. *de Clerico excommunic. miniſtrant.* Et *cap. Ex litteris*
2. *de Clerico non ordinat. miniſtrat.*, & colligitur *ex cap.*
Præcipimus 10. *diſt.* 34. & *cap. Non confidat.* 59. *diſt.* 50.,
ubi irregulares etiam a ſuſceptione ordinum repelluntur.
Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 602. *num.* 15. *part.* 12. *deciſ.*
210. *n.* 11. Immo neque poſſunt beneficia optare. Rota *p.*
5. *tom.* 2. *deciſ.* 602. *num.* 16. Et collatio ipſi facta eſt
jure nulla. Rota *part.* 4. *deciſ.* 291. *n.* 6.

73 Quinto Inhabiles, & incapaces ſunt infames; ex Regu-
la 87. *Juris in 6.* ibi: *Infamibus portæ non poteant dignita-
tum*. Rota *p. 12. dec.* 303. *n.* 6.
74 Sexto, Inhabiles, & incapaces ſunt furioſi, ſeu mente-
capti. Rota *p. 2. deciſ.* 190. *n.* 3. Laborantes morbo caduco.
Rota *part. 2. deciſ.* 236. *num.* 2. Spurii. Rota *part. 16. deciſ.* 43.
num. 2.
75 Septimo, Inhabiles, & incapaces ſunt Simoniaci, *c. Si
alicujus 59 de electiom. c. Nobis fuit 27. de Simonia Extrav.
Cum deteſtabile, de ſimonia inter communes*. S. Pius V. in
Conſtit. incip. *Cum primum*. Et in alia incip. *Intolerabi-*
76 *lis*. Rota *p. 12. deciſ.* 305. *n.* 2. *& deciſ.* 396. *n.* 5. Sodomi-
tæ. S. Pius V. in Coſtitut. incip. *Horrendum*. Stupratores.
77 Rota *p. 16. deciſ.* 323. *num.* 20. Omneſque indigni, Inhone-
ſti, & hujuſmodi. *Concil. Lateranenſ. IV. c.* 30. Concil. Co-
78 lonienſ. *IV. p. 1. c.* 4. Concil. Senonienſ. *in decretis morum
c. 8. cap. Grave nimis 29. de Præbend.* Concil. Trid. *ſeſs.* 22.
cap. 4. de reformat.
79 Octavo, incapaces ſunt beneficiorum Clerici uxorati.
*Conc. Lateran. III. in append. cap. Si qui Clericorum. 1. cap Sane
2. cap. Quod a te 3. Clericis conjugatis*.
80 Nono, pueri ante decennium incapaces ſunt beneficiorum.
*Conc. Lateranenſ. III. in append. tit. Quibus, & quando cap. 1.
Concil. Senonenſ. in decretis morum cap. 8. & 9. Conc. Lateran.
IV. cap. 30. Conc. Ravenat. II. ſub Clemen. V. cap. 16. c. Super
inordinata 35. de Præbendis*. Sed ex Concil. Trid. *ſeſs.* 23.
cap. 6. de reformat. quilibet Clericus eſt incapax Beneficii *an-*
81 *te annum* 14. Et Beneficii Curati eſt incapax, qui non ha-
bet annos 25. Idem Tridentinum *ſeſs. 24. cap. 12. de reform.
Vid. verb. Ætas n. 10. 11. 12. & ſeq.* ubi aſſignatur Ætas
82 pro quolibet beneficio requiſita. Inſuper beneficii curati eſt
incapax, qui neſcit loqui de idiomate illius nationis, in
qua habere vult curam. Urbanus VIII. Conſtit. 6. incip.
Sanctiſſimus cap. 20.
83 Decimo, Filii illegitimi Clericorum in Eccleſiis, ubi eo-
rum parentes habent beneficia, vel ante habuerunt, quod-
cumque beneficium obtinere non poſſunt; ſic expreſſe Con-
cilium Trid. *ſeſs. 25. de reform. cap.* 5. ibi: „ Ut paternæ in-
„ continentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos ma-
„ xime puritas, ſanctitaſque decet, longiſſime arceatur,
„ non liceat Filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati
„ ſunt Matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum Patres Bene-
„ ficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt,
„ quodcumque etiam diſſimile Beneficium obtinere, nec
„ in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare, nec penſiones
„ ſuper fructibus Beneficiorum, quæ parentes eorum ob-
„ tinent, vel alias habuerunt, habere, “ & colliitur ex
84 *cap. Ad præſentiam 2. cap. Cum decorem 15. & cap. ad abo-
lendam 16. de Filiis Presbyter.* Et hæc prohibitio proce-
dit non ſolum de Filiis illegitimis Presbyterorum in Sa-
cerdotio genitis, ſed etiam de naturalibus procreatis ante
Clericatum parentum, prout a Sacra Congregatione Con-
cilii fuiſſe deciſum refert Garzias *par. 2. de Beneficiis cap. 3.
n. 15.* & ſequitur Barboſa *de off. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg.
45. n. 6.* cum aliis.
85 Undecimo, Filii etiam Legitimi Clericorum nequeunt
immediate ſuccedere in Beneficiis paternis, *cap. Quoniam
10. Ad extirpandas 11. cap. Michael 13. de Filiis Presbyteror.*
Rota *p. 4. tom. 1. deciſ. 12. ſub n. 1.* dicitur tamen notanter *im-
mediate ſuccedere*, quia Filius legitimus non prohibetur Pa-
tri mediate ſuccedere, ſi videlicet poſt patrem interceſſe-
rit alia Perſona media cui beneficium illud collatum fuit;
cap. Ex tranſmiſſa 7. de Filiis Presbyter. tunc enim ceſſat
ſpecies ſucceſſionis Hæreditariæ, quæ eſt motivum prohi-
bitionis, cum tales Hæreditariæ ſucceſſiones fuerint ſem-
per reputatæ iniquæ, deteſtabiles, ac ſacris Canonibus
inimicæ, ut *c. Apoſtolica 7. cauſ. 8. q. 1. c. Ad extirpandas
11. de Filiis Presbyteror. & c. Accepimus 2. de pactis*. Et
86 dicitur etiam notanter *ſuccedere*, quia aliud Beneficium
diſſimile non prohibetur Filius legitimus habere in eadem
Eccleſia, in qua Pater miniſtrat, *texto clar. c. Ad hæc 12.
de Filiis Presbyteror.* Immo poteſt Filius legitimus præeſſe
Eccleſiæ, in qua Pater ſine Titulo quandoque miniſtravit,
textu expreſſo *c. Conſtitutus 8. de Filiis Presbyteror.* Alias
87 autem ſolus Papa poteſt diſpenſare, ut Filius etiam legitimus
in Eccleſia paterna, ſeu Beneficio a Patre poſthabito im-
88 mediate ſuccedat; *textu evident. c. Dilectus 17. de Filiis
Presbyter.* Immo hac Pontificia diſpenſatione indiget Filius
89 legitimus ad ſuccedendum immediate Patri etiam in Bene-
ficio de Jurepatronatus, ad quod in fundatione ſunt voca-
ti proximiores de genere; *Sacr. Congregat. Concil.* 23.
Aug. 1631.
90 Duodecimo, Filii, ac Nepotes offendentium Cardinales
efficiuntur inhabiles ad Eccleſiaſtica beneficia obtinenda,
textu expreſſo *c. Felicis verſ. Quod ſi quis prædictorum,
de pœnis in 6.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

91 Beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia conferri nequeunt Ca-
nonicis Regularibus Lateranenſibus, aut SS. Salvatoris,
abſque indulto Apoſtolico. Bened. XIV. tom. 1. Bull. Conſt.
135. incip. *Quod inſcrutabili*. Vide verb. *Concurſus ar. 1. a n.*
92 38. *ad* 56. Beneficia Curata, aut reſidentialia conferri ne-
queunt Presbyteris, aut Clericis Congregationis Miſſionis.
Idem Conſt. 69. incip. *Quo magis* §. 4.
* Beneficiorum Parochialium, & Vicariarum tam ſæ- 93
cularium, quam Regularium capaces eſſe Canonicos Re-
gulares Præmonſtratenſes, etiam non intercedente Apoſto-
lica diſpenſatione definit idem Pontifex in *Bulla* 33. *Tom.*
3. incip. *Onéroſo*.
De filiis illegitimis Clericorum circa beneficia parentum 94
in eadem Eccleſia &c. vide verb. *Irregularitas*.
Filius legitimus conſequi prohibetur beneficium a Patre 95
præhabitum, eſſet enim ſpecies hæreditariæ ſucceſſionis. 96
Nihil tamen vetat quominus Pater poſſit obtinere benefi-
cium a filio præhabitum. Quod verum eſt etiam de Patre
reſpectu beneficii a filio illegitimo obtenti, ut ex reſpon-
ſione Sac. Congregationis. *De Synod. Diœceſ. lib.* 13. *c.* 24. §.
15. *nov. edit.*
Illegitimi autem filii quoad hoc etiam illi cenſentur, 97
qui poſtmodum legitimati ſunt, non vero illi, qui poſt
ſubſequens matrimonium legitimati habentur, ut partim
ex decretis Sacr. Congreg. partim ex Fagnano; *ib.* §. 16.
Num vero filio obtinere beneficium fas ſit, quod Pater 98
quidem habuit, ſed ab eo tranſivit in tertium, & iſto in
eundem filium; reſpondetur, filio legitimo id quidem non
prohiberi, *ex c. Ad extirpandas, de fil. Presb.* illegitimis ve- 99
ro non licet, ut ex Bulla Clementis VII., & reſponſis Sac.
Cong. *ib.* §. 18.
Nepos vero legitimus ex patre illegitimo natus obtinere 100
avi beneficium non vetatur, ipſo licet avo vivente, ut
ex reſponſis S. Congr. & Rotali deciſione; *ib.* §. 19.

Novæ additiones ex aliena manu.

Agit *Auctor a n. 1. ad n.* 42. de qualitatibus de jure 1
requiſitis in iis, quibus Beneficia ſunt conferenda, & pri-
mo loco recenſet legitimitatem. Primis vero Eccleſiæ ſæ-
culis non ſolum nulla erat ſanctio, quæ illegitimos arce-
ret ab ordinibus, & miniſteriis Eccleſiaſticis; ſed expreſ-
ſo jure cautum erat, illegitimos admitti debere ad Ordi-
dines, ac dignitates Eccleſiaſticas, dummodo moribus, ac
virtute commendarentur, quia creditum fuit, non pater-
nam, ſed propriam culpam quemcumque condemnare de-
bere. Confer. *Chriſtian. Lup tom. 3. ſcholior.* Sæculo de-
cimo primo Urbanus II. in Eccleſia ſtatuit, ut Filii Pres- 2
byterorum ſacris Ordinibus non initiarentur, niſi aut in
cœnobiis, aut in Canonica Regulari religioſe fuerint con-
verſati, ut ex *ejus canone apud Gratian. diſtinct.* 57. *can.*
1. appoſite notant *Hericourt in Leg. Eccleſ. ſuo ordin. reſt.
part. 3. cap. 4. art. 2. in princ. & Van-Eſpen. Jur. Eccleſ.
univ. part. 2. tit. 10. cap. 3. n.* 4. Deinde Patres Conci- 3
lii Pictavienſis ſub Paſchali II, ſucceſſore Urbani II. hanc
prohibitionem protraxerunt ad quoſcumque illegitimos, ſi-
ve ex Presbyteris, ſive ex Laicis procreatos, ut ex *can.
dict. Concil. relat. in cap. 1. decretal. de Fil. Presbyt.* præ-
ter allegatos monet *Gonzal. in comment. ad d. cap. 1. de
Fil. Presbyt.* idque non ex rationibus illis, quæ vulgo af-
feruntur, ſed ut obviam irent, potentiæ Comitum, & Ba-
ronum, qui filios ſuos illegitimos Eccleſiis obtrudebant,
quod grande præbebat ſcandalum, ut obſervat *Bohemer. in
animadverſ. ad Fleur. Inſtit. Jur. Eccleſ. part. 1. cap.* 11.
§. 8. *lit.* 2. Vide etiam de his omnibus *Rot. in Hildeſinen.
Manutentionis* 17. *Martii* 1749. §. 13. *coram R. P. D. E-
lephant.*
Poſſunt vero illegitimi minores Ordines, tum Beneficia, 4
quibus non imminet cura animarum, ex Epiſcopi diſpoſi-
tione obtinere, *cap. 18. de Filiis Presbyt.* dummodo non
agatur de Beneficiis in Eccleſiis, in quibus Patres habeant,
aut habuerint Beneficia; *cap. 2. & ſeq. eod.*
Requiſitum Clericatus *Auctor* affert ſecundo loco. Cano- 5
nes tam antiqui, quam recent. a *Beneficiis veris*, & rebus
Eccleſiæ poſſidendis, & adminiſtrandis ſemper Laicos a- 6
moverunt. Per id temporis, quo Ordines a Beneficiis mi-
nime fuerunt ſejuncti, Epiſcopi Laicis probatæ vitæ con-
ferebant Ordinem Eccleſiaſticum ſimul & Beneficium, eos
in ordinatione ipſa deſcribendo inter matricularios Cleri-
cos de proventibus certæ Eccleſiæ viventes. At ex quo
introducta fuit ſeparatio Beneficiorum ab Ordinibus, non-
niſi Clericis prima ſaltem tonſura initiatis, *mera Benefi-
cia Eccleſiaſtica* donarunt. Laicis pauperibus diſtribuebant
Beneficia *non mera* ob portionem redituum communium
eis debitam, ſcilicet bona Beneficiorum temporalia ſine a-
liquo ſpirituali jure vel miniſterio, ut erant prædia Ec-
cleſiaſtica beneficiario, vel precario nomine conceſſa; *Ga-
gliard. de Benefic. cap. 9. a n. 3. ad n.* 11.
In Beneficiis de Jurepatronatus licet Patronis præ- 8
ſentare Laico, ſub conditione: *dummodo Clericatus intra
tempus datum ad præſentandum ſuperveniat*. An vero 9
valida ſit collatio Beneficii facta cum clauſula: *ſi quam
primum ad Clericatum fuerit aſſumptus*, tum an valida
ſit collatio Beneficii facta eo die, quo quis ordinatus 10
fuit, necnon de aliis id genus quæſtionibus conſule *Ven-
trigl. in prax. tom. 2. adnot. 7. a numer. 8. ad plur.
ſequent.*
De requiſito ætatis diſſerit Auctor tertio loco. Nihil 11
vero antiqui Canones de ætate ſtatuiſſe videntur. Sed
eam prudenti Epiſcoporum arbitrio reliquerunt, quum
Apo-

12 Apoſtolus 1. ad Timotheum cap. 4. ſcripſerit : *Nemo ado-*
leſcentiam tuam contemnat . Quo factum eſt , ut primis
ſæculis Eccleſiæ Summi Pontifices , & cum primis Siri-
cius *in can. Quicumque* , Zoſimus *in Can. ſingulis diſt.* 77.,
Pueros ab infantia in Eccleſiaſticis Miniſteriis , ante pu-
bertatem inter Lectores etiam , & Exorciſtas adſcriptos
13 probaverint . Ex quo vero tempore certa ætas præfinita
in Eccleſia fuit ad Beneficia, tum de varia in hoc ætatis
requiſito diſciplina , Conſule *Gagliard. de Benefic. d. c.* 9.
a num. 17. *ad num.* 20. Conferenda etiam ſunt , quæ di-
ximus in addit. ad verbum : *Ætas* .
14 De cælibatu quarto loco , & de litteris quinto loco ,
verba facit Auctor . At ne nimii ſimus, tum de his , tum
de eo an Beneficia conferri poſſint dignis , omiſſis di-
15 gnioribus adi *Gagliard. d. tract. d. cap.* 9. *a num.* 26. *ad*
plur. ſequent. Solent quandoque a Fundatoribus nonnullæ
etiam Beneficiis præſcribi qualitates , *Doctoratus* , *Sacer-*
dotium, & aliæ idgenus . Sed de qualitatibus hiſce plures ,
eaſque utiles quæſtiones alibi diſcutiemus.

De Prælatione in Beneficiis tractat Auctor *a num.*44. *ad*
*num.*64. , & quidem plene . At nihilominus ſequentia ad-
denda cenſuimus.

16 Qualitas Filii ex Patronis , quæ in concurſu extranei
prælationem tribuit , eumdem effectum haud operatur con-
currente altero , qui ſit de ſanguine Fundatoris , & in pa-
17 ri gradu ipſi Fundatori . Quod dicitur , in diſcordia Pa-
tronorum præferendum eſſe Præſentatum a Maſculo Præ-
ſentato a Fœmina , id procedit , quando præſentatio fa-
cienda eſt a Maſculo , & Fœmina unitim per modum
Collegii , non item quando Patroni uti ſinguli præſentant ,
ut ſi patronatus pro una parte pertineat ad Maſculum ,
& pro altera parte ad Fœminam; Rot. *in Colonien. Per-*
ſonatus 19. *Januarii* 1748. §. 7. *& ſequent. cor. Illuſtriſſi-*
mo Molin.

18 Prærogativa ſanguinis , & qualitatis patronalis prælatio-
nem neutiquam tribuit , ſi concurrat alter conſanguineus ,
qui non ſi actu , habitu ſit Patronus , ut in patronatu gentili-
tio eſt filius , qui poſt mortem Parentis in illud eſt ſuc-
ceſſurus ; *Rot. in Brunduſina Beneficii* 20. *Martii* 1747. §. 9.,
& in confirmatoria 19. *Junii ejuſdem anni* §. 12. *coram*
Reverendiſſimo P. D. Buſſio Decano .

19 Si fuerit dictum , ut in Jurepatronatus ſemper magis con-
junctus , & magis idoneus præferatur , is eſt præferen-
dus , qui prærogativa ſenii , virtutum , & Sacerdotii alte-
rum vincit . Major idoneitas utrum attendenda ſit reſpe-
20 ctu Beneficii ? Qualitas originis , aut domicilii , aut pau-
pertatis , an attendatur ad effectum prælationis ? Adi Ro-
tam *in Rom. Benef.* 26. *Junii* 1744. *cor. bon. mem. Pe-*
ralta .

21 Denique Auctor *a num.* 65. *ad finem* de iis diſſerit ,
quia inhabiles ſunt ad Beneficia aſſequenda . De filiis il-
legitimis Clericorum , qui in Eccleſiis , in quibus Patres
habent , vel habuerunt Beneficia , prohibentur habere
quodcumque Beneficium , tum de Filiis etiam legitimis
Clericorum , qui nequeunt immediate ſuccedere in pa-
terna Beneficia , conſule *Murg. de Benefic. quæſt.* 2. *a*
num. 911. *ad plur. ſequent.* late de utroque hoc argu-
mento diſſerentem.

22 Illud hic non eſt omittendum , quod probata qualitate
ſororia inter duas Eccleſias , illegitimus aſſequi haud poteſt
Beneficium in una Eccleſia ſororia, ſi ejus Pater Beneficium
habeat in altera Eccleſia ſororia; Rot. *in Cæſarauguſtana*
Canonicatus 2. *Julii* 1742. *cor. Rev. P. D. Buſſio Decano* .

ARTICULUS VI.

Beneficia quoad pluralitatem, & incompatibilitatem.

SUMMARIUM.

1 *Pluralitas beneficiorum eſt prohibita eidem Perſonæ cu-*
juſvis dignitatis , etiamſi Cardinalatus honore ful-
geat , uſque ad num. 3.

4 *Pluralitas beneficiorum ab eodem ſimul retentorum red-*
ditur incompatibilis generatim loquendo ex duplici
capite , uſque ad num. 6.

7 *Retinens ſine juſta diſpenſatione plura beneficia , quo-*
rum unum ſufficiat ad ſui honeſtam ſuſtentationem ,
peccat mortaliter , & eſt in ſtatu damnationis æter-
næ , uſque ad num. 9.

10 *Non valet quod ſe excuſent ſub fragili prætextu , quod*
illa plura beneficia impetraverint a Papa , uſque ad
num. 13.

14 *Nec valet dicere Papam ſuper tali retentione tacite diſ-*
penſaſſe , uſque ad num. 15.

16 *Nec valet etiam pro excuſatione adducere pene univer-*
ſalem conſuetudinem , uſque ad num. 20.

21 *Quodnam beneficium in ſpecie debeat cenſeri ſufficiens*
pro honeſta beneficiati ſuſtentatione , uſque ad n. 27.

28 *In defectum Judicis prudenter arbitrantis pro ſufficien-*
tia ad congruam beneficiati ſuſtentationem , relinqui-
tur ipſius beneficiati conſcientiæ.

29 *In judicanda beneficii ſufficientia non debet haberi ra-*
tio bonorum patrimonialium Clerici beneficiati .

30 *Beneficiatus poteſt vivere de beneficio , & Patrimo-*
nium ſuum , fructuſque ejus ſibi reſervare .

31 *Cum juſta rationabili , & legitima Papæ diſpenſatione*
poſſunt licet retineri ſimul plura beneficia etiam ſub
eodem tecto , & de ſe incompatibilia , uſque ad
num. 35.

36 *Ad hoc , ut licite plura beneficia ſimul incompatibilia*
cum diſpenſatione Papæ licite retineantur , requiritur
juſta , rationabilis , & legitima cauſa diſpenſandi ,
uſque ad n. 38.

39 *Si non appareat juſta cauſa in Pontificia diſpenſatione ,*
dicendum eſt , aut fuiſſe Papam precum importunà in-
ſtantia victum , aut a ſupplicante obreptitie , aut ſub-
reptitie fuiſſe diſpenſatione obtentam : Retinens plu-
ra beneficia incompatibilia , ex tali diſpenſatione non
eſſet tutus in conſcientia , uſque ad n. 41.

42 *Quando Papa non ad inſtantiam partis , ſed motu pro-*
prio cum aliquo diſpenſat , ut poſſit ſimul retinere plu-
ra beneficia incompatibilia , tunc præſumendum eſt ſe
moveri ex juſta cauſa ad diſpenſandum , uſque ad
n. 44.

45 *Cauſa juſta , & legitima diſpenſandi in pluralitate be-*
neficiorum triplex recenſeri ſolet , ſcilicet neceſſitas Ec-
cleſiæ , utilitas Eccleſiæ , & evidens prærogativa me-
ritorum , uſque ad n. 48.

49 *Diſpenſatio Apoſtolica , ut cum juſta cauſa poſſint ſi-*
mul ab uno plura beneficia licite retineri , requiritur :
Primo in omnibus beneficiis incompatibilibus .

50 *Secundo diſpenſatio Apoſtolica requiritur in beneficiis e-*
tiam de ſe incompatibilibus , quando unum eſt ſufficiens
ad congruam beneficiati ſuſtentationem.

51 *Tertio requiritur diſpenſatio Apoſtolica , ut quis poſſit*
retinere tertium beneficium ſimplex , etiamſi duo prio-
ra ſint ad obtinentis ſuſtentationem inſufficientia ,

52 *Immo tertium beneficium ſimplex etiamſi ſit de Jurepa-*
tronatus non poteſt retineri cum duabus aliis abſque
Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione .

53 *Quarto requiritur diſpenſatio Apoſtolica , ut quis obti-*
neat , & retineat duo Beneficia uniformia , etiam ſim-
plicia ſub eodem tecto .

54 *Quænam ſint beneficia ſub eodem tecto ?*

55 *Beneficia ſub eodem tecto alia dicuntur uniformia , ſed*
ſimilia , & alia difformia , ſeu diſſimilia , & quæ
ſint ? uſque ad n. 57.

58 *Licet ſine Apoſtolica diſpenſatione non poſſint ab eodem*
obtineri ; & retineri ſimul duo beneficia uniformia ſub
eodem tecto , poſſunt tamen ſine tali diſpenſatione ob-
tineri , & retineri ſimul ab eodem duo beneficia dif-
formia ſub eodem tecto , quando unum non eſt ſuffi-
ciens ad honeſtam Clerici ſuſtentationem , uſque ad
num. 59.

60 *Immo plures volunt nulla hodie opus eſſe diſpenſatione*
etiam Epiſcopali ad talia beneficia difformia ſub eo-
dem tecto ſimul obtinenda , & retinenda , uſque ad
num. 62.

63 *Epiſcopus poteſt diſpenſare : Primo ut quis obtinere poſ-*
ſit duo beneficia ſimplicia difformia ſub eodem tecto ,
dummodo quodlibet non ſit per ſe ſufficiens ad ſuſten-
tationem proviſi .

64 *Secundo poteſt Epiſcopus conferre ſecundum beneficium*
obtinenti primum ſufficiens juxta ſuum verum valo-
rem , ſed inſufficiens ob id quod penſione eſt gravia-
tum , dummodo proviſus poſt collationem ſibi factam ,
non conſenſerit penſioni .

65 *Tertio poteſt Epiſcopus diſpenſare , ut habens beneficium*
inſufficiens , ſive Curatum , ſive ſimplex , poſſit etiam
aliud ſimplex per ſe ſufficiens obtinere , & dummodo
utrumque perſonalem reſidentiam non requirat .

66 *Adducitur , & ſolvitur inſtantia* , uſque ad n. 68.

69 *Non poteſt Epiſcopus diſpenſare , ut habens duo beneficia*
etiam ſimplicia , & ad honeſtam Clerici ſuſtentatio-
nem non ſufficientia , poſſit obtinere , & retinere ter-
tium beneficium , etiamſi omnia ſimul ad beneficiati
ſuſtentationem non ſufficiant , uſque ad n. 70.

71 *Immo neque poteſt Epiſcopus diſpenſare , ut quis retineat*
tertium beneficium ſimplex , etiamſi eſſet de Jurepa-
tronatus .

PLuralitas Beneficiorum eſt prohibita eidem Perſonæ cu- 1
juſvis dignitatis, etiamſi Cardinalatus honore fulgeat :
Concil. Trid. ſeſſ. 24. *cap.* 17. *de reform.* ibi : „ Cum Eccleſia-
„ ſticus Ordo pervertatur , quando unus plurium Officia
„ occupat Clericorum , ſancte Sacris Canonibus cautum
„ fuit , neminem oportere in duobus Eccleſiis conſcribi .
„ Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu ſeipſos,
„ non Deum decipientes , ea quæ bene conſtituta ſunt ,
„ variis artibus eludere , & plura ſimul beneficia obtine-
„ re non erubeſcunt , ſancta Synodus debitam regendis Ec-
„ cleſiis diſciplinam reſtituere cupiens , præſenti decreto ,
„ quod in quibuſcumque Perſonis quocumque titulo , etiam-
„ ſi Cardinalatus honore fulgeant , mandat obſervari , ſta-
„ tuit , ut in poſterum unum tantum beneficium Eccleſia-
„ ſticum ſingulis conferatur . “ Et colligitur *ex Conc. Later.* 2
III.

III. in appendice tit. Uni plura cap. 2. & cap. Sanctorum 2. diſt. 70. & cap. Singula 1 diſt. 89. c. Presbyteros 38. cauſ. 16. q. 1. c. Clericus 1. c. Clericum 2. cauſ. 21. q. 1. & c. Quia in tantum 5. de Præbend. ubi Alexander III. dicit, quod *multitudo Præbendarum Canonibus inimica diſſolutionis materiam, & evagationis inducit, certumque continet periculum anima-*
3 *rum*. Et *extravag. Execrabilis de Præbendis*, ubi Joannes XII. ſic declamat contra pluralitatem beneficiorum obtinentes, ibi: „ Unde inter cætera inconvenientia ſubſcripta ſequuntur, quod videlicet interdum unus, qui unum quamvis modicum vix Officium implere ſufficeret, plurimorum ſibi vindicet ſtipendia, quæ multis litteratis viris vitæ puritate ac teſtimonio bonæ famæ pollentibus, qui mendicant, poſſent abunde ſufficere, æqua diſtributione collata. Habentibus ipſa paratur vagandi materia, divinus cultus minuitur, Hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſervatur. Et dum non ſunt ſui in unaquaque regione Rectores, Eccleſiarum detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defenſorum auxilio in Juribus ſuis, & libertatibus, multipliciter collabuntur, & ruinis patent ædificia novitia, quæ magnificentia extruxerat deceſſorum. Et (quod amarius eſt dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum ſentibus fomentum periculoſe præbetur."

4 Pluralitas beneficiorum ab eodem ſimul retentorum redditur incompatibilis generatim loquendo ex duplici capite, ſcilicet vel quia ipſa beneficiorum inſtitutio non permittit, ut plura ab eodem adminiſtrentur, vel quia unum eorum ad honeſtam beneficiati ſuſtentationem ſufficit, nam tunc plura beneficia licet cæteroquin compatibilia ſimul
5 retineri nequeunt. Quod incompatibilitas plurium beneficiorum ab eodem ſimul retentorum, oriatur primo ex ipſa beneficiorum inſtitutione, talem pluralitatem in eodem non permittente; patet aperte in beneficiis, quæ vel Jure communi, vel ex conſuetudine, ſtatuto, ſeu fundatione, continuam reſidentiam perſonalem poſtulant, ut ſunt duo Epiſcopatus, duæ Parochiæ, duæ Dignitates, duo Canonicatus, aut duo hujuſmodi officia Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum perſonalem reſidentiam requirentia, juxta Concilium Tridentin *ſeſſ. 24. de reform. juncto c. Quia nonnulli 3.* & *c. Inter quatuor 10. de Cleric. non reſidentib.* Quia enim nullus in duobus locis ſimul exiſtere, atque perſonaliter reſidere poteſt, ſequitur evidenter, quod ſint incompatibilia, ac proinde ſimul ab eodem retineri non poſſint beneficia illa, quorum quodlibet requirit continuam reſidentiam perſonalem; *arg. c. Ad hæc 13. cap. Præterea 14. cap. Cum non ignores 15.* & *cap. De multa 27. de Præbend.* & expreſſe Rota *part. 1. deciſ. 124. & part. 7. deciſ. 703. num. 3.* Et quod incompatibilitas beneficiorum oriatur etiam ex ſecundo capite, ſcilicet ex
6 eo quod unum ipſorum ad honeſtam beneficiati ſuſtentationem ſufficiat, licet cæteroquin de ſe ſint compatibilia in eodem, habetur clare ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 17. de reformatione*, ubi præmiſſa illa generali ratione, quod „ Eccleſiaſticus Ordo pervertatur, quando unus plurium Officia occupat Clericorum .... ſtatuit, ut in poſterum unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur, quod quidem ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri;" & colligitur *ex cap. Conquerente 6. de Clericis non reſidentib. & c. Cum teneamur 6. de Præbend.* in quorum ultimo habetur etiam, ad mandatum Papæ non eſſe providendum illi de beneficio, *qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode ſuſtentari, niſi forte in Litteris ipſi de hoc mentio habeatur*; & expreſſe Rota *part. 19. tom. 1. deciſ. 281. n. 18. & Annotat. ad deciſ. 254. nu. 66. 67. 68. part. 9. tom. 1.*

7 Unde retinens ſine juſta diſpenſatione plura Beneficia, quorum unum ſufficiat ad ſui honeſtam ſuſtentationem, peccat mortaliter, & eſt in ſtatu damnationis æternæ; Sic expreſſe Gloſſa communiter recepta *in cap. Dudum 54. de electione, verb. Retinere*, ibi: *Nota, quod qui habet plura Beneficia, quorum alterum per ſe ſufficeret, non poteſt ſine mortali peccato retinere aliud*, & colligitur *ex c. Quia in tantum 5. de Præbendis*, ubi Alexander III. dicit, quod *multitudo Præbendarum Canonibus inimica ... certum continet periculum animarum*: & ex Concil. Trident. *ſeſſ. 2. c. 17.* ubi præmiſſa plurium Beneficiorum retentionis prohibitione, dicit, quod qui improbæ cupiditatis affectu plura Beneficia ſimul obtinere non erubeſcunt, non Deum, ſed ſeipſos decipiunt, ibi: *Seipſos, non Deum decipientes*. Cujus diſpoſitioni, dicit Barboſa *de off. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 62. n. 2. Cujus diſpoſitioni ſi quis contrafacere intenderit, mortifere peccabit, & vivet in ſtatu damnationis*; & ſic tenet S. Bernardus *Epiſtol. 271. ad Comitem Theobaldum: & lib. 3. de conſiderat. ad Eugenium Papam cap. 6.* Abbas *in cit. cap. Dudum de electione. n. 36.* Navarrus *cap. 25. Manual. 125.* Azorius *p. 2. lib. 6. cap. 10. q. 2. & 7.* aſſerens pluralitatem Beneficiorum, quorum unum honeſtæ Clerici ſuſtentationi ſufficiat, Jure etiam naturali damnatam eſſe; Silveſter *verb. Beneficium cap. 5. quæſt. 1. in fin.* Piaſecius *in praxi Epiſcop. part. 2. cap. 5. art. 3. n. 82.* Layman. Pariſius, Sannig, aliique fere communiter cum Reiffen. *li. 3. tit. 5. de Præbend. num. 214.* & Fagnan. *in c. Quia in tantum 4. de Præbend. num. 16.* Unde concludendum eſt 8
cum Divo Bernardo relato a Divo Thoma *quodlibet. 9. art. 15. Qui non unus, ſed plures eſt in Beneficiis, non unus ſed plures erit in ſuppliciis*. Et de facto multa habentur 9
horribilia exempla eorum, qui propter pluralitatem Beneficiorum æternaliter damnati ſunt, ut referunt Joannes Geli *in navi fatuorum turb. 28.* Villadiego, & alii citat. *in annotat. ad deciſ. 90. numer. 29. & in annotat. ad deciſion. 254. numer. 68. part. 9. tom. 1. Rotæ Romanæ.*

Nec valet, quod ſe excuſent illi, qui inſatiabili ſiti de- 10
glutiunt plura Beneficia Eccleſiaſtica, ſub fragili prætextu, quod illa impetraverint a Papa, deque a tali pluralitate a Jure, & a Tridentino prohibita, dicantur diſpenſati, & quæcunque in contrarium facientia ſublata; ma- 11
xime ſtante in Litteris Apoſtolicis clauſula, *non obſtantibus &c. vel motu proprio*. Non valet, inquam, quia ut ſolide cavetur *in annotat. ad deciſ. 90. num. 69. & ſequent. p. 9. tom. 1. Rotæ Romanæ recent.* reſpondetur, ad prædictum effectum imaginarium tale clypeum hoc pro nihilo deſervire, quia Jura, & Concilium Tridentinum nullatenus prohibent collationem, ut advertit Rota coram Cardinal. *Seraphin. deciſ. 774. ſub n. 3. verſ. Non facere &c.* ubi etiam teſtatur, id jam fuiſſe reſolutum per Eminent. DD. Cardinales *Sac. Congregat. Concil.* & ſic in Rota in aliis cauſis receptum, & deinde ita etiam fuit dictum coram Buratto *deciſ. 248. num. 2. verſ. Quia vero ad Beneficium ſimplex*. Addo etiam deciſionem in cauſa *Aſſiſien. Beneficiorum 9. Martii 1587. coram Orano §. 1. verſ. Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 17. de reform. prohibet retentionem, non autem aſſecutionem plurium Beneficiorum*. Quod enim Clericus diſpenſatus ad plura Beneficia recipienda non cenſeatur diſpenſatus ad illa retinenda, reſpondit Rota coram *Clement. VIII. deciſ. 233. num. 26. verſ. Diſpenſatus* 12
ad obtinendum, non eſt diſpenſatus ad retinendum &c. p. 2. diverſ. & melius fuit reſolutum coram Innocentio X. *deciſ. 628. a num. 1*, ibi: *Licet illius vigore potuiſſet ſucceſſive recipere plura Beneficia, illa tamen ſimul retinere non poterat*. Idem quoque fuit ponderatum coram Ubaldo *deciſion. 369. numer. ſecund. verſ. Quia erat diſpenſatus ad obtinendum, non autem ad retinendum &c.* quas deciſiones deinde Rota ſecuta eſt coram Coccino *deciſ. 302. num. 26. part. 4. recent. tom. 2.* ibi: *Fuit diſpenſatus ut plura reciperet Beneficia, quo caſu datur quidem acquiſitio, ſed non retentio &c.* quia vere aliud eſt retinere, & aliud acquirere; idque fortius eſt dicendum in materia ſtrictæ interpretationis, prout eſt derogatio, unde non deſcendendum a propria ſignificatione verborum. Eo vel maxime quod ex *c. Quamvis 4. de Præbend. in 6. Quamvis pleniſſima ſit alias in Beneficiis interpretatio facienda; Litteræ tamen ſuper obtinendis Beneficiis impetratæ, debent (cum ſint ambitioſæ) reſtringi*.

Nec juvat dicere, Papam ſuper dicta retentione tacite 14
diſpenſaſſe, dum in ultima, ſeu in ultimis proviſionibus Apoſtolicis fuerint narrata omnia Beneficia prius obtenta. Nam contra hanc opinionem eſt textus rotundus *in cap. Non poteſt. 21. §. final. de Præbend. in 6.* ibi: *Cum vero tibi (non obſtante quod aliud Beneficium obtinere noſcaris) a Sede prædicta de aliquo Beneficio provideri contigit, per hoc tecum, ut primum Beneficium cum ſecundo retinere valeat, non intelligitur diſpenſatum; Hoc enim non ſolum operatur præfata expreſſio, quod facta tibi gratia nequeat ſubreptitia judicari*. Per quem textum adeo clarum, 15
& alias rationes, quas adducit, ita firmiter tenet Nav. *in ſuo tract. de oratione cap. 22. Miſcell. 16. num. 65. &* 65. ubi ſubdit, in hoc decipi plures credentes ex tali narrativa diſpenſatos remanere, & quod ſi ſua Sanctitas plura obtinenti Beneficia, alia de novo concedit, non ideo intentionem habet diſpenſandi contra dictum Decretum, ſed quia credit, quod omnia Beneficia ad congruam ſupplicantis ſuſtentationem neceſſaria ſint, & quod aliter Confeſſarii non abſolvent eos, niſi prius talia Beneficia non neceſſaria ad ſui congruam ſuſtentationem dimiſerint, vel firmo animo dimittere propoſuerint; Videatur Jacob. de Graff. *in ſuis aureis deciſionibus caſ. conſ. lib. 2. dec. 67. numer. 34.* ibi: *Non debet Confeſſarius abſolvere habentem plura Beneficia, quorum unum ſufficiat &c.* & inſuper ſequitur Nav. *in prædicto loco*. Et eamdem opinionem ſequitur Ignat. de Salç. *in addit. ad prax. Bernard. cap. 42. in Gloſſ.* ibi: *quamvis ſimplicia*. Emanuel. Rodriq. *in ſumma cap. 31. num. 2.* Alphonſ. Hojed. *in tract. de incompatibilitat. Benef. part. 2. cap. ult. num. 72. verſ. Expreſſio facta de Beneficio obtento, cenſetur facta ad evitandum ſubreptionem &c.* ubi etiam inquit id probare textum *in cap. Gratia, de Reſcriptis in 6.* & in alios DD. per eum allegatos; de Rebuff. *in prax. titul. de diſpenſat. ad plura Beneficia quæſt. 9. numer. 18. de reſignat. lib. 4. quæſt. 9. num. 34.*

Nec valet etiam pro excuſatione adducere pene uni- 16
verſalem conſuetudinem, quia, ut paſſim fatentur Doctores, conſuetudo in contrarium, etiam immemorabilis, non excuſat coram Deo retinentes plura Beneficia, quorum unum ad honeſtam eorum ſuſtentationem ſufficit, Ta- 17
lis enim conſuetudo eſſet irrationabilis, utpote contraria

Juri

Juri naturæ, eſſetque nutritiva peccati, cum inducat va-
gationis, ambitionis, & avaritiæ materiam, & nimis di-
minuat divinum cultum per excluſionem plurium perſo-
narum, quæ pluries legerent Miſſas, pluries horas Ca-
nonicas recitarent, & pluries Choro, ſeu Eccleſiæ aſſi-
ſterent, ubi unus ſolus pluribus cumulatus Beneficiis non
niſi ſemel in die horas Canonicas recitat, Miſſam legit
&c. Inſuper eſſet talis conſuetudo everſiva intentionis Fun-
datorum, qui quia voluerunt eſſe plures in Eccleſia Mi-
niſtros, plura fundarunt Beneficia, & plurima alia ab-
ſurda, & inconvenientia induceret una cum tantis in-
commodis, D damnis Eccleſiarum ad longum enumera-
tis *in Extravaganti Joann. XXII. incip. Execrabilis, de Præ-
bend. relat. etiam inter communes eodem tit.* Unde de ſimili
19 conſuetudine ſic merito ſtatuitur *in c. Conſuetudinem 1. de
conſuetudine in 6. Conſuetudinem, quam in veſtra Eccleſia
ſervatam aſſeritis tanto tempore, quod in contrarium memoria
non exiſtit . . . corruptelam (cum ſacris ſit inimica Canoni-
bus, & de ambitionis radice proceſſerit) merito reputantes,
eam auctoritate Apoſtolica reprobamus*; & ſic cum potius ſit
corruptela, & ſit cauſa tantorum malorum, nullo un-
quam tempore induci poterit; cap. *Cum venerabilis 7. cap.
Cum ex parte 10. & cap. Cum tanto 11. de conſuetudine.*
Ita expreſſe tenet Abbas *in cap Quia in tantum 5. de Præ-
bend. n. 2.* & fuſius *in c. Extirpandæ conſuetudinis 30. §.*
20 *Qui vero de Præbend. n. 36.* Ubi optimis rationibus con-
cludit, conſuetudinem obtinendi plura Beneficia ſimpli-
cia, etiam perſonalem reſidentiam non requirentia, ſi
unum ſit ſufficiens ad honeſtam Beneficiati ſuſtentatio-
nem, eſſe corruptelam irrationabilem, & ideo imper-
ſcriptibilem. Et videtur ex mente *S. Thomæ quodlibet. 9.
artic. 15.* dum dicit, Jura antiqua prohibentia pluralita-
tem Præbendarum continere Jus naturale, & ideo non
poſſe per contrariam conſuetudinem abrogari. Idemque
tenet Fagnan *in cap. Quia in tantum 5. de Præbend. num.
17. & 18.* Alphonſ. Hojeda *Tractatuum tom. 15. part. 1.
tract. de incompatibilitat. Beneſic. cap. 19. num. 9.* Pariſius
lib. 5. de reſignat. Beneſic. q. 6. num. 215. & ſeq. Piaſecius
in praxi Epiſcopal. part. 2. cap. 5. art. 3. num 83. Barbo-
ſa *part. 3. de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 62. num. 9* aſ-
ſerens cum multis, quod oppoſita conſuetudo ſit contra-
ria Juri naturali, neque excuſet a peccato mortali, pœ-
niſque æternis, licet excuſare poſſit a pœnis temporali-
bus; Divus Antoninus *2. part. titul. 3. cap. 1.* Tiraquel
de pœnis temp. cap. 42. num. 4. & ſequent. Pirhing. *lib. 3.
titul. 5. de Præbend. num. 127.* Reiffenſtuel. *eodem lib. &
titul. num. 216.* Sannig. *eodem lib. & titul. cap. 2. num. 1.*
Garcias *de beneficiis part. 11. cap. 5. num. 270.* Bertach.
verb. Beneficiorum ſufficientia, Boſſius *in ſuis moralibus tom.
1. de Beneficiis tit. 7. §. 1. num. 31.* ubi dicit, quod reti-
nere plura Beneficia, cum unum eſt ſufficiens ad commo-
dam ſuſtentationem, repugnat rationi naturali, & ra-
tioni naturali ſimpliciter non poteſt derogari per conſue-
tudinem. Et ſic plurimi alii cum *annotat. ad deciſ.
254. num. 420. & ſequent. part. 9. tom. 1. Rotæ Romanæ.*
21 Quodnam autem Beneficium in ſpecie debeat cenſeri
ſufficiens pro honeſta Beneficiati ſuſtentatione, nullibi in
Jure reperitur definitum. Unde cum ob diverſitatem ca-
22 ſuum una certa regula ſtatui non poſſit, illud relinqui-
tur prudenti Judicis arbitrio paulo plus, vel minus æ-
ſtimandum, conſiderata qualitate Perſonarum, conditio-
ne locorum, temporumque diverſitate, aliiſque ſimilibus
circumſtantiis, ex allegatis *a Rota coram Burratto deciſ. 248.*
23 *num. 4. arg. cap. Sciendum 1. cap. Regula 2. & cap. Neceſ-
ſe 3. diſt. 29.* Et in effectu hanc tradit normam Navarr.
in Miſcellan. orat. cap. 62. num. 146. & affertur in anno-
tat. *ad deciſ. 254. num. 357. & ſeq. part. 9. tom. 1. Rotæ*
24 *Romanæ.* Primo, Beneficium dicitur ſufficiens ſimplici Cle-
rico, & ſano, ſi ad minus ſufficiant reditus ad alen-
dum mediocriter ſe, & unum miniſtrum, & unum co-
25 quum focarium, & ad conducendam habitationem ſibi
neceſſariam. *Secundo*, Beneficium dicitur ſufficiens No-
bili etiam inferioris gradus, & Magiſtro Theologiæ, ſeu
Doctori Legum mediocris litteraturæ, ſi ſufficiant re-
ditus ad alendum ſe, & duos miniſtros, & unam equi-
taturam, & unum coquum focarium, & ad conducen-
dam habitationem digniorem ea, qua eget Clericus. Ter-
26 tio, Beneficium dicitur ſufficiens Nobili mediocris ordi-
nis, puta Filio, vel Fratri Baronum, vel Vicecomitum
&c. vel Magiſtro, & Doctori excellenti, ut ſufficiant
reditus ad alendum ſe, quatuor miniſtros, unum coqu-
um, & unam equitaturam, & ad conducendam habita-
tionem digniorem, qua egent ſupradicti (1). Quarto,
27 dicitur Beneficium ſufficiens Nobili, puta Filio, vel Fra-
tri Ducis, Marchionis, vel Comitis &c. ut fructus ſuffi-
ciant ad alendum ſe, octo miniſtros, duas equitaturas,
& unum coquum, & habitationem ſplendidiorem prædi-
ctorum. Cæteris autem paribus, plus pro congrua &
honeſta ſuſtentatione competit Epiſcopo, quam Archi-
diacono, Archipresbytero, Decano, vel Præpoſito; plus
iſtis, quam Canonico ſimplici; plus Canonico Cathedra-
lis, quam Eccleſiæ Collegiatæ; plus Parocho, quam ſim-
plici Beneficiato non Canonico, prout recte advertunt
Doctores communiter; *arg. cap. Clerici omnes 1. cauſ. 1.
quæſt. 2. cap. Vulterrana 25. cauſ. 12. q. 2. cap. De multa
28. de Præbend. & cap. Conſuluit 9. diſt. 74.* in quorum
ultimo ſpecialiter plus aſſignatur Presbytero, quam Dia-
cono Beneficiato; quod idem docet Gloſſa *in cit. cap. Cle-
rici omnes 10. cauſ. 1. quæſt. 2. verſ. Meritum.*
In defectum autem Judicis prudenter arbitrantis pro 28
ſufficientia ad congruam Beneficiati ſuſtentationem, re-
linquitur ipſius Beneficiati conſcientiæ, ut Deum præ
oculis habendo, judicet, an ipſi unum Beneficium ſuffi-
ciat, recto corde advertens, quod Deum omnia inſpi-
cientem fallere non poſſit; Gonzalez *ad regul. 8. Cancel-
lar. gloſſ. 15. num. 39.* Rota *part. 19. num. 2. deciſ. 521.
num. 2 & 27.* In ipſa tamen judicanda Beneficii ſuffi- 29
cientia, non debet haberi ratio bonorum Patrimonialium
Clerici Beneficiati; quia poteſt Clericus habens Benefi-
cium, & Patrimonium vivere de reditibus Beneficii, jux-
ta illud Apoſtoli *1. ad Corinth. c. 9. Neſcitis, quoniam qui
in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt, & qui
Altari deſerviunt, cum Altari participant*, & juxta illud
Matthæi *cap. 10. num. 10. Ita & Dominus ordinavit iis,
qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivere*; hoc eſt,
ut Eccleſiæ Miniſtri victum, & veſtitum ſuum ab Ec-
cleſia recipiant, temporalem laborum ſuorum mercedem
accipiendo, non ut actum miſericordiæ ibi eſſe factum, ſed
ut Jus eis a natura, Deoque ipſo conceſſum, ſive divi-
tiis affluant, ſive non, de iis indiſcriminatim, ut pa-
tet, loquentibus Chriſto, & ejus Apoſtolis; & etiam Ca-
none, *Cum ſecundum 16. de Præbend.* his verbis: „Cum ſe-
„ cundum Apoſtolum, qui Altari ſervit, vivere debeat
„ de Altari, & qui ad onus eligitur, non debeat repel-
„ li a mercede: patet a ſimili, ut Clerici vivere debeant
„ de Patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputan-
„ tur. „ Unde poteſt Beneficiatus vivere de Beneficio, 30
Patrimonium ſuum, fructuſque ejus ſibi reſervare, nam,
ut inquit Apoſtolus *cit. 1. ad Corinth. cap 9. Quis mili-
tat ſtipendiis ſuis unquam*? Et ſic tenent Doctores paſſim
cum Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 62. n.
11* Covarr. *cap 1. de teſtamentis n. 2. & ſequent.* & Piaſec.
part. 2. praxis Epiſcopalis c. 5. a 3. n. 36 ubi dicit hanc
communem ſententiam (2).
Cum juſta, rationabili, & legitima Papæ diſpenſatio- 31
ne poſſunt licite retineri ſimul plura beneficia etiam ſub
eodem tecto, & de ſe incompatibilia; *c. De multa 28. §.
final. de Præbend.* ibi: „ Circa ſublimes tamen, & litte-
„ ratas Perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis honoran-
„ dæ, cum ratio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam
„ poterit diſpenſari „ Papa enim in quibuſcumque Be- 32
neficiis pleniſſimam habet poteſtatem, plenariamque diſ-
poſitionem; *cap. Licet 2. de Præbend.* ibi: *Licet Eccleſia-
rum, Perſonarum, dignitatum, aliorumque Beneficiorum Ec-
cleſiaſticorum plenaria diſpoſitio ad Romanum noſcatur Ponti-
ficem pertinere &c.* Et *Clementin. Unic. Ut lite pendente cap.
1. final.* ibi: *Salva tamen in præmiſſis omnibus Romani Pon-
tificis poteſtate, ad quem Eccleſiarum, Perſonatuum, di-
gnitatum, aliorumque Beneficiorum Eccleſiaſticorum plena, &
libera diſpoſitio ex ſuæ poteſtatis plenitudine noſcitur pertinere.*
Et hoc quia Beneficia de Jure poſitivo Eccleſiaſtico ſunt
introducta, & ſingulæ Eccleſiæ ſingulis Presbyteris di- 33
viſæ; *cap. Eccleſias unic. q. 1. cauſ. 13.* ibi: *Eccleſias ſin-
gulas ſingulis Presbyteris dedimus &c.* Unde cum Papa ſe-
cundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſit ſupra Jus 34
diſpenſare; *cap. Propoſuit 4. de conceſſion. Præbend.* ibi: „ Qui
„ ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſu-
„ pra Jus diſpenſare; „ ſtat clarum quod Papa ex ratio-
nabili, & juſta cauſa poſſit ſuper pluralitate quorumcum-
que Beneficiorum diſpenſare. Rota *part. 4. tom. 1 deciſ.
337. num. 1. & p. 14. deciſ. 298. num 5.* Ipſa enim Pon-
tificia diſpenſatione attenta, Beneficia inter ſe incompa- 35
tibilia cenſentur compatibilia, & eorum incompatibilita-
ti derogatum. Rota *part. 5. tom. 1. deciſ. 56. n. 1.*
Dicitur notanter, *cum juſta, rationabili, & legitima Pa- 36
pæ diſpenſatione*, quia licet Papa in iis, quæ ſunt Juris
poſitivi humani, poſſit valide diſpenſare, etiam ſine cauſ-
ſa, cum ipſe ſit ſupra tale Jus *ex cap. Propoſuit 4. de con-
ceſſion. Præbend.* ac proinde ſola ejus voluntas ſtet pro ra-
tione, cum de factis ejus judicare non liceat; *cap. Ne-
mini 30. cauſ. 17. q. 4.* Quia tamen diſpenſatio facta ſine 37
cauſſa non meretur dici diſpenſatio, ſed potius diſſipatio,
ut inquit S. Bernard. *lib. 3. de Conſider. ad Eugenium Pa-
pam* præciſis his verbis, „ Non prohibeo diſpenſare, ſed
„ diſſi-

---

(1) Quæ hic de congrua beneficiarii ſubſtentatione ex familiæ nobilitate deſumpta Auctor interſerit, haud optime congruunt iis, quæ ſæpe a Sacris Canonibus hac de re ſancita ſunt. Conſul. Conc. I. Mediolanen. ſub S. Carolo.

(2) Tutam hanc ſententiam eſſe nemo inficiabitur, communem autem, dixerit nemo. Confer. Clar. Thomaſſin. *Vet. & nov. Eccl. p. III. L. III. C. 3. & ſeq.*

„ diſſipare, & non ſum tam rudis, ut ignorem vos po-
„ ſitos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in de-
„ ſtructionem, ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpen-
„ ſatio, utilitas dico communis, non propria, nam cum
„ nihil horum eſt, non fidelis diſpenſatio, ſed crudelis
„ diſſipatio eſt.

38 Hinc non poſſunt licite retineri plura Beneficia ſimul
incompatibilia cum diſpenſatione Papæ ſine rationabili
cauſa conceſſa præſertim ad inſtantiam partis, ut colli-
gitur *ex cap. De multa 28. de Præbend.* ubi dicitur poſſe
Pontificem diſpenſare ſuper pluralitate Beneficiorum in-
compatibilium, non ſine juſta ratione, ſed cum rationa-
bili cauſſa, ibi; *Cum ratio poſtulaverit per Sedem Apoſtolicam*
39 *poterit diſpenſari*. Unde quatenus Papa diſpenſet ſine ju-
ſta cauſſa dicendum eſt, aut fuiſſe precum importuna in-
ſtantia victum, juxta *cap. Deteſtanda 2. de conceſſ. Præbend.
in 6.* ibi: *Quæ per importunitatem nimiam, per quam non con-
cedenda multoties conceduntur, & per ambitionem improbam,
ut plurimum extorquentur*, aut per falſas narrationes fuiſſe
deceptum: ac proinde non ſubſiſtente cauſſa rationabili
per ſupplicantem allegata, nec ſubſiſteret diſpenſatio Pon-
tificia, veluti ſubreptitie, vel obreptitie obtenta: *cap.*
40 *Sede 15. & cap. Super litteris 10. de Reſcriptis*. Et quod
plura retinens Beneficia incompatibilia non tutus in con-
ſcientia ſit, & apud Deum, ſi retineat ex diſpenſatione
a Papa conceſſa ſine cauſſa, & ad favorem tantum be-
neficiati, late, & ſolide confirmatur pluribus Sanctorum
Patrum oraculis, Theologorum, & Canoniſtarum aucto-
ritatibus plena manu congeſtis in *annot. ad deciſ. 254. a
num. 145. uſque ad n. 191. part. 9. tom. 1. Rota Romana*,
ubi omnes una voce conclamant, quod cum ſit contra
Jus divinum naturale, ut unus habeat plura Beneficia, niſi
juſta cauſſa id excuſet, & Pontifex non poſſit ſaltem li-
cite diſpenſare in iis, quæ ſunt Juris divini naturalis, niſi
ex juſta cauſſa, quæ deformitatem, ſeu inordinationem
41 tollat, ut patet in votis, & juramentis; Per hoc tenea-
tur retinens pluria Beneficia reſignare ea, quæ ſecundum
42 ſtatum ſuum ei non ſunt neceſſaria, vel in quibus juſta
cauſſa non intervenit. Quando autem Papa non ad
inſtantiam partis, ſed motu proprio cum aliquo diſ-
penſat, ut poſſint ſimul retinere plura Beneficia incom-
patibilia, tunc præſumendum eſt ex juſta cauſſa ſe moveri
ad diſpenſandum, & quod juſte ex legitima cauſſa diſpen-
ſaverit, etiam de ipſa non conſtet, cum ſemper ſit veroſi-
mile, Summum Pontificem Jus obſervare, nam ipſe eſt Ju-
ſtitia loquens, & Lex animata, ideoque præſumendum eſt
regulariter pro facto Papæ, quod ex juſta cauſſa moveatur in
ſuis actionibus; *cap. Propoſuit 4. de conceſſion. Præbend. cap.
In præſentia 6. de renuntiation. cap. ſi Papa 6. diſt. 40. Gloſſa
in cap. Ad aures, de tempor. ordinand. & in cap. 2. de ma-
jorit. & obedient.* Geminian. *in Canon. Lege Imperatorum, diſt.
10. col. 4. in princ. verſ. Dicit tamen*, Abbas *in cap. In cauſis
num. 2. de ſententia, & re judicata.* Felinus aliique plurimi
*citati in annotation. deciſ 254 num. 272. & ſequent. part 9.
tom. 1. Rota Romana*; & ſic pluries Rota Romana, & præ-
ſertim *in cauſſa Gerunden. ſemi'ania 21. Maji 1638., coram
Merlino, inter impreſſas dec. 278. num. 24.* ibi: *Et cauſa ſem-
per præſumitur in geſtis per Summum Pontificem.* Hinc ratio-
cinata eſt Rota *in cauſa Foroſempronienſ. & Eugubina, ſeu nul-
litas Emphyteuſis, 16. Junii 1636. coram Coccino, §. Hinc*
43 *inferendo*, ut quod ſit a Papa ab ore Dei videatur pro-
cedere. Tum quia regulariter præſumendum etiam venit
pro ſententia, vel decreto cujuſcumque Judicis, quod ſit
interpoſitum ex juſtis, & rationabilibus cauſis, ut proba-
tur *in l. Herennius 63. §. 1. ff. de evict. & in leg. Ab ea
part. 5. §. 1. ff. de probat. & in l. Manumiſſio 34. de manumiſſis
vindicta.* Baldus *in l. Juris gentium quod fere col. 1. in fin. in
verſ. ſed num qui in Judicis, ff. de pactis.* Gratian. *diſcept. fo-
renſ. cap. 648. num. 19. verſ. pro decreti validitate præſu-
mitur, tom. 4.* cum plurimis aliis paſſim, & ita ſæpiſſi-
me arbitrata eſt Rota, & potiſſimum *part. 5. recentior.
deciſ. 75. num. 3. verſ. pro decreto præſumitur. part. 6. dec. 76.
n. 14. verſ. ſemper enim præſumitur pro decreto Judicis.* Unde
44 ſi pro decreto a quovis Judice interpoſito ſtat præſum-
ptio, a fortiori debet præſumi pro Romano Pontifice,
ut ex juſta, & rationabili cauſſa moveatur cum ipſe ſit
omnium Judicum totius orbis ſupremus Judex, & Arbi-
ter, & cujus atteſtationi plena fides eſt adhibenda, ſi
ipſe dixerit, ex juſtis cauſſis præfatam diſpenſationem
proceſſiſſe; per textum *in Clement. Litteris unic. de proba-
tionibus*, adeoque hoc caſu contrarium probari non poſſit,
ut inquit textus in dicta *Clement. Litteris*, & Gloſſ. *ibi:
in verb. feciſſe narramus*; Et *ibid.* paſſim Doctores (*).
45 Cauſſa vero juſta, & legitima diſpenſandi in pluralita-
te beneficiorum triplex a Doctoribus recenſeri ſolet, ſci-
licet neceſſitas Eccleſiæ; utilitas Eccleſiæ, & evidens præ-
rogativa meritorum. Ita Abbas *in c. De multa 27. de Præ-
bend. n. 7. & c. Extirpanda 30. §. Qui vero num. 34. eodem titul.*
Pirhing *lib. 3. tit. 5. ſect. 5. de Præbend. num. 191.* Azorius,
Layman, & alii paſſim; & colligitur *ex cap. Tali 17. cauſ.
1. q. 1.* ibi: *Niſi forte eos, aut maxima Eccleſiæ utilitas,
vel neceſſitas poſtulet, vel evidens meritorum prærogativa com-*
46 *mendet*. Et quidem ob neceſſitatem Eccleſiæ poſſunt quan-
doque alicui plura Beneficia ſupra neceſſariam, & con-
gruam vitæ ſuſtentationem conferri, ſi deſint idonei Mi-
niſtri v. g. in locis Hæreticorum, in quibus eſt defectus
47 Clericorum. Ob utilitatem vero Eccleſiæ id accidere po-
teſt, quando unus ſolus magis putatur Reipublicæ Chri-
ſtianæ bono atque Eccleſiarum commodis profuturus ſua
auctoritate, potentia, doctrina, & prudentia, quam alius
præſens, vel plures alii; qua de cauſſa Filiis Principum
conferuntur interdum plures Epiſcopatus, ut Eccleſiæ
48 contra Hæreticos potentius defendantur. Tandem etiam
ob meritorum prærogativam conferuntur uni plura Bene-
ficia, textu claro in *cap. De multa 27. de Præbend.* ibi:
*Nullus plures Dignitates, aut Perſonatus habere præſumat,
etiamſi curam non habeant animarum; Circa ſublimes ta-
men, & litteratas Perſonas, quæ majoribus ſunt beneficiis ho-
noranda, cum ratio poſtulaverit, per Sedem Apoſtolicam pote-
rit diſpenſari; Item Extravagant. Joann. XXII.* incip. *Exe-
crabilis*, ubi cum ſanxiſſet, ne quis poſſet accipere plu-
res dignitates, Perſonatus, Officia, Prioratus, & Bene-
ficia, quibus ineſt cura animarum, excipit Cardinales, &
Filios Regum, ibi; *Cardinalibus tamen Sanctæ Romanæ Ec-
cleſiæ, qui circa Nos univerſali-Eccleſiæ ſerviendo ſingula-
rum Eccleſiarum commoditatibus ſe impendunt, ac Regum
Filiis, qui propter ſublimitatem eorum, ac generis claritatem,
ſunt potioris prærogativa gratiæ attollendi, duntaxat exce-
ptis.*
49 Diſpenſatio Apoſtolica, ut cum juſta cauſſa poſſint ſi-
mul ab uno plura Beneficia licite retineri requiritur; Pri-
mo in omnibus Beneficiis de ſe incompatibilibus, ut ſunt
illa, quæ vel ex Jure naturali, Divino, aut Eccleſiaſti-
co, vel ſaltem ex conſuetudine, ſtatuto, ſeu fundatione
continuam, & incompatibilem reſidentiam perſonalem
requirunt, v. g. duo Epiſcopatus, duo Beneficia Curata,
duæ Dignitates, duo Perſonatus, duo Canonicatus, & alia
hujuſmodi, quæ ex quo requirant perpetuam perſonalem
reſidentiam, ſunt incompatibilia; *c. Ad hæc 13. c. Præ-
terea 14. c. Cum non ignores 15. & c. De multa 28. de Præ-
bend. & Conc. Trid. ſeſſ. 24. c. 12. de reform.* Secundo diſpenſatio
50 Apoſtolica requiritur in Beneficiis etiam de ſe compatibili-
bus, quando unum eſt ſufficiens ad congruam Beneficiati
ſuſtentationem; *cap. Conquerente, de Cleric. non reſident. &
cap. Cum teneamur 6. de Præbend.* ubi habetur etiam ad man-
datum Papæ non eſſe providendum illi de beneficio, qui
aliud beneficium habet, de quo valeat commode ſuſtentari, niſi
hoc ipſum fuerit expreſſum, & *Concil. Trident. ſeſſ. 24. c.
17. de reform.* ubi ſtatuitur, *ut impoſterum unum tantum be-
neficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur*, permittit ſecun-
dum in eo ſolum caſu, in quo primum eſt inſufficiens;
& hanc eſſe mentem Sacri Concilii Tridentini pluries
declaravit *Sacr. Congr. ejuſdem Concic.* ut refert Fagnan. *in
cap. Cum jam dudum 18. de Præbend. num. 71.* & Garzias
part. 11. de Beneficiis cap. 5. n. 310. & ſequent. Tertio
51 requiritur diſpenſatio Apoſtolica, ut quis poſſit retine-
re tertium Beneficium ſimplex, etiamſi duo priora ſint ad
obtinentis ſuſtentationem inſufficientia. *Sac. Cong. Concil.
in Anagn. 15. Aprilis 1628.* Immo Beneficium tertium
52 ſimplex, etiamſi ſit de Jurepatronatus, non poteſt reti-
neri cum duobus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſa-
tione. *Sac. Congr. Conc. in Bovien. 13 Novembris 1627.* Quar-
to requiritur diſpenſatio Apoſtolica, ut quis obtineat, &
53 retineat duo beneficia uniformia, etiam ſimplicia ſub eo-
dem tecto, ſeu in eadem Eccleſia: *cap. De multa 28. §.
Hoc idem, de Præbend.* ibi: *Hoc idem in Perſonatibus eſſe de-
cernimus obſervandum, addentes, ut in eadem Eccleſia nul-
lus plures dignitates, aut Perſonatus habere præſumat, etiamſi
Curam non habeant animarum.* Concordat *cap. Litteras 9.
de conceſſion. Præbend.* ubi rejicitur allegata conſuetudo ge-
neralis, quod unus in eadem Eccleſia plures habet Præ-
bendas, atque per aſſecutionem ſecundæ Præbendæ, prior
ipſo Jure vacare dignoſcitur, prout amplius declarant
Gloſſa & Doctores communiter *ibidem*, & clare patet *in
Clement. Si juxta c. 6. de Præbend.* ubi ſtatuitur; quod Præ-
benda prima vacet ſtatim ac quis in eadem Eccleſia fue-
rit pacifice aliam Præbendam conſecutus, ibi: *Primaque
Præbenda hoc ipſo vacabit, cum ſecundam cum Archidiacona-
tu prædicto pacifice fuerit aſſecutus.*
54 Ad pleniorem illorum intelligentiam ſciendum eſt,
quod illa dicitur *Beneficia ſub eodem tecto*, quæ exiſtunt
intra eamdem Eccleſiam, hoc eſt, vel in ipſa Eccleſia,
atque intra parietes ipſius ſunt, vel ſaltem intra Clau-
ſtrum, aut Cœmeterium contiguum ipſius continentur.
Beneficia autem exiſtentia in Cappella, vel Cœmeterio
non contiguo principali Eccleſiæ, ſed extra, non cen-
ſentur eſſe ſub eodem tecto Eccleſiæ Principalis *arg. c. unic.
de conſecr. Eccleſ. in 6.* ubi: polluta Eccleſia polluitur
Cœmeterium illi contiguum, ſed non remotum. Sic Bar-
boſa *p. 3. de offic., & poteſt. Epiſcop. allegat. 62. num. 15.*
Garzias

(*) Vid. *Nat. ab Alex Theol. Dogm. & mor. De Benef. Eccleſ. Regul. XXX.*, ubi contrarium firmiſſimis ſtatuitur argumentis.

Garzias *p.* 11. *de Benef. c.* 5. *n.* 259. Pirhing *l.* 3. *tit.* 5.
de Prabend. n. 124. Reiffenſt. *ibid. n.* 233. Beneficia ſub
eodem tecto alia dicuntur uniformia, ſeu ſimilia, alia
55 dicuntur difformia, ſeu diſſimilia. *Beneficia uniformia*,
ſeu ſimilia ſub eodem tecto ſunt illa, quæ in eadem Ec-
cleſia ſunt inſtituta ad eumdem finem; adeo ut habeant
idem prorſus onus, & officium eodem tempore peragen-
dum. Ita Piaſecius, *p.* 2. *praxis Episc. c.* 5. *art.* 3. *n.* 73.
56 Pirhing *loc. cit. n.* 124. Talia ſunt duo Canonicatus, duo
Perſonatus, duo Præſtimonia, & duo Cappellaniæ, quæ
tamen Cappellaniæ ſint ejuſdem prorſus rationis, & obla-
tionis perſonalis, alias ſi eſſent diverſæ rationis, & di-
ſtincti oneris, non eſſent beneficia uniformia ſub eodem
tecto, nec proinde incompatibilia, ſi una Cappellania non
ſit ſufficiens, & per hoc duæ Cappellaniæ in duobus
Altaribus ejuſdem Eccleſiæ fundatæ cum onere, ut in
uno Altari bis v. g. in hebdomada celebretur, & in al-
terotro aliis diſtinctis diebus, licet eodem nomine gene-
rali *Cappellania* appellentur, reipſa tamen non ſunt bene-
ficia uniformia ſub eodem tecto, ſed difformia, adeoque
compatibilia, cum habeant diſtincta onera, ſeu officia in
diverſis Altaribus pro diſtinctis diebus peragenda. Sic
Navarrus *Conſ.* 16. *de Prabend.* Garzias *p.* 11. *de Benefic.*
c. 5. *n.* 225. *&* 229. Paraſius *l.* 3. *de reſign. Benefic. quaſt.*
1. *n.* 120. Layman *l.* 4. *tract.* 2. *c.* 8. *n.* 7. Gonzalez *ad*
Regul. 8. *Cancellar. gloſſ.* 10. *n.* 33. *&* 35. *allegans plures*
57 *alios, ac multiplices deciſiones Rota*. Beneficia *difformia*,
ſeu diſſimilia ſub eodem tecto ſunt illa, quæ ſunt quidem
in eadem Eccleſia inſtituta, ſed non ad eumdem finem,
ſive officium eodem tempore peragendum, immo ad di-
verſum; Talia ſunt v. g. unus Canonicatus, & Portio;
una Dignitas, & Canonicatus: unus Perſonatus, & Be-
neficium Curatum, & hujuſmodi. Azorius *p.* 2. *l.* 6. *c.*
11. *quaſt.* 1. Reiffenſtuel *l.* 3. *tit.* 5. *de Prabend. numero.*
237.

58 Unde licet ex dictis *n.* 49. ſine diſpenſatione Apoſtoli-
ca non poſſint ab eodem obtineri, & retineri ſimul duo
Beneficia uniformia ſub eodem tecto, ſeu in eadem Ec-
59 cleſia. Poſſunt tamen ſine tali Apoſtolica diſpenſatione
obtineri, & retineri ſimul ab eodem duo Beneficia diffor-
mia ſub eodem tecto, quando unum non eſt ſufficiens ad
honeſtam Clerici ſuſtentationem, ut colligitur *ex c. Eam*
te 7. *de Reſcriptis*, ubi abſolute dicitur, quod aliquis fue-
rit *Archidiaconus, & Canonicus ejuſdem Eccleſia* nulla facta
mentione diſpenſationis Apoſtolicæ, & hoc fortius pro-
batur *ex c. Conſuetudinem* 1. *de conſuetudin. in* 6. ubi cir-
ca finem decernitur quod: *Nulli liceat de cetero, niſi unum*
Perſonatum, vel Dignitatem, aut Prapoſituram, ſive admi-
niſtrationem, vel Officium perpetuum, quocumque nomine cen-
ſeantur cum Prabenda inſimul abſque diſpenſatione Sedis Apo-
ſtolica in eadem Eccleſia obtinere, vel jam obtenta retinere,
ponderando enim ly *Niſi unum*, quia exceptio firmat re-
gulam in oppoſitum, *l. Quaſitum*, *§. denique*. *ff. de fundo*
inſtructo, inferre licet, quod una cum Præbenda, ſive
Canonicatu poſſit in eadem Eccleſia, etiam abſque alia
diſpenſatione Apoſtolica ſimul obtineri unus Perſonatus,
Dignitas, aut Præpoſitura &c. maxime ſi accedat Epi-
ſcopi diſpenſatio. Gloſſ. *in cit. c. Conſuetudinem verb. niſi*
unicum ibi: *Ergo videtur quod de diſpenſatione inferioris a*
Papa unicum Perſonatum, vel Officium cum Canonicatu, &
Prabenda poſſit habere. Barboſa *ibid. n.* 4. & Francus *n.* 7.
60 Pirhing *tit. de Conſuetudine n.* 97. Immo plures volunt,
nulla hodie opus eſſe diſpenſatione etiam Epiſcopali ad
talia Beneficia difformia ſub eodem tecto ſimul obtinen-
da, & retinenda, cum Jus ipſum iſtud concedat, dum-
modo Beneficiarius ſpectato ſtatu ſuo eidem vere indi-
geat pro ſua honeſta ſuſtentatione; Rebuffus *tit. de diſpen-*
ſatione ad plura Beneficia n. 29. Layman *l.* 4. *Theolog. moral.*
61 *tract.* 2. *c.* 2. *n.* 9. Garzias *p.* 11. *de Beneficiis c.* 5. *n.* 239. ubi
poſt Abbatem *conſil.* 96. *p.* 2. Navarrum *conſil.* 23. *de Prabend.*
pluresque alios cum Rota *in Ceſenaten. Canonicatus* 19. *Febr.*
1590. *coram Hypſio*, concludit Beneficia hujuſmodi de Ju-
re communi eſſe compatibilia, niſi alias ſint ibi repugnan-
tia ratione reſidentiæ, ſeu ſervitii, & *n.* 246. *&* 247.
aſſerit quod *Sac. Congr. in una Valentina* 1593. cenſuerit
92 conſuetudini permittenti, quod in eadem Eccleſia Digni-
tates cum Præbendis Canonicalibus teneantur, non eſſe
derogatum a Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 17. *de refor-*
mat.

63 Epiſcopus poteſt diſpenſare, Primo, ut quis obtinere
poſſit duo Beneficia ſimplicia difformia ſub eodem tecto,
dummodo quodlibet non ſit per ſe ſufficiens ad ſuſtenta-
tionem proviſi. Colligitur ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *c.*
17. *de reformat.* ibi: *Quod quidem ſi ad vitam ejus, cui con-*
fertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, liceat nihilominus
aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumque perſonalem reſi-
dentiam non requirat, eidem conferri; & ſic expreſſe decla-
ravit *Sac. Cong. ejuſdem Concilii*, ut referunt Garzias *p.* 11.
de Beneficiis 2. 5. *n.* 377. Arnald. *tit.* 7. *de Benefic. incompa-*
tibilitat. n. 7. Franc. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici part.*
2. *c.* 8. *n.* 55.

64 Secundo etiam poteſt Epiſcopus, ſeu Ordinarius con-
ferre ſecundum Beneficium obtinenti primum ſufficiens
juxta ſuum verum valorem, ſed inſufficiens ob id, quod
penſione eſt gravatum, dummodo proviſus poſt collatio-
nem ſibi factam non conſenſerit penſioni. Sic deciſum fuiſſe
a *Sac. Congr. Concil.* referunt Garzias *cit. p.* 11. *de Bene-*
ficiis c. 4. *n.* 310. *dub.* 4. Arnald *cit. titul.* 7. *de Beneficior.*
incompatib. num. 37. *in* 4. *reſponſ.* Barboſa *de offic. & poteſt.*
Epiſcop. part. 3. *allegat.* 62. *num* 7. *& in Trid. ſeſſ.* 24. *c.*
17. *de reform. n.* 5.

Tertio poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut habens Benefi- 65
cium inſufficiens ſive Curatum, ſive ſimplex, poſſit etiam
aliud ſimplex per ſe ſufficiens obtinere, & retinere, dum-
modo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, ut
colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 17. *de reformat.* ibi:
„ Liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo
„ utrumque perſonalem reſidentiam non requirat, eidem
„ conferri " per quæ verba non diſpoſuit Concilium ſim-
pliciter, ut habenti unum Beneficium inſufficiens ad ho-
neſtam ſuſtentationem, poſſit conferri aliud, ſed ut poſ-
ſit aliud ſufficiens. Nec addidit, *ſufficiens una cum primo*,
ſed ſolum dixit, *ſufficiens*, & ſic videtur intellexiſſe de
alio, quod per ſe ſufficiat, ut optime explicat, & ſoli-
de probat Fagnan. *in c. Cum jam dudum* 18. *de Prabend.*
n. 57. *&* 59. Nec valet dicere quod ſicuti habens unum 66
Beneficium ſufficiens, non poteſt ex ipſo Concilio *loc. cit.*
ſine diſpenſatione Apoſtolica obtinere, & retinere aliud
etiam inſufficiens, ſic nec etiam habens Beneficium inſuf-
ficiens, poterit ipſum retinere cum alio per ſe ſufficien- 67
te. Non valet, inquam, quia inter utrumque caſum ma-
gna intervenit ratio diſparitatis; nam qui habet primum
ſufficiens, cum jam habeat congruam ſuſtentationem, vi-
detur moveri ad impetrandum ſecundum Beneficium ex
avaritia, & ambitione, quæ ſunt præcipuæ cauſæ, ob
quas prohibetur pluralitas Beneficiorum; „ *c. Cum jam*
„ *dudum* 18. *de Prabend.* ibi: Multitudo videlicet tam
„ Dignitatum, quam etiam Præbandarum, ambitionis,
„ & avaritiæ vitium ", & notat ibi Innoc. *n.* 3. & Fa-
gnan. *n.* 58. & Pirhing. *l.* 3. *tit.* 5. *ſect.* 5. *de Prabend. n.*
186. At qui habet primum non ſufficiens, juſte petit ſe- 68
cundum ad ſui honeſtam ſuſtentationem; & quamvis ex
accidenti contingat, ut ſecundum per ſe ſufficiat, ta-
men petendo illud non peccat, cum hoc faciat Concilii
auctoritate; *cap. Qui peccat* 40. *cauſ.* 23. *q.* 4. ibi: „ Qui
„ peccat, non peccat legis auctoritate, ſed contra legis
„ auctoritatem: " nec recipiendo ſecundum ſufficiens de-
bet incidere in pœnam privationis primi inſufficientis,
quia cum lex hoc permittat, *quod legitime factum eſt nul-*
lam pœnam meretur, ut dicit *text. in leg. Gracchus*, *C. ad*
L. Jul. de adult. Gloſſ. 1. *in c.* 2. *de Conſtit. & Gloſſ. in c.*
Nihil in verb. Ætatis, *de elect.* & ſic expreſſe tenent Fa-
gnan. *in citta c. Cum jam dudum n.* 57. *&* 58. Pirhing. *loc.*
cit. & Reiffenſtuel *l.* 3. *tit.* 5. *n.* 266. & alii,

Non poteſt tamen Epiſcopus diſpenſare, ut habens duo 69
Beneficia, etiam ſimplicia, & ad honeſtam Clerici ſu-
ſtentationem non ſufficientia, poſſit obtinere, & retine-
re tertium Beneficium, etiamſi omnia ſimul ad Beneficia-
ti ſuſtentationem non ſufficiant. Sic fuit pluries decla-
ratum *a Sac. Cong. Concilii*, & ſignanter *die* 10. *Maji* 1907.
& die 15. *Aprilis* 1628. *in una Anagn.* „ Sic Beneficium
„ tertium ſimplex retineri non poteſt abſque proviſione
„ Sedis Apoſtolicæ, quamvis duo priora ſint ad obtinen-
„ tis ſuſtentationem inſufficientia ". Et hanc eſſe veram 70
mentem Sacri Concilii Tridentini, quod non poſſint Epi-
ſcopus diſpenſare, ut ultra duo Beneficia, etiam inſuf-
ficientia ad honeſtam ſuſtentationem, alia obtineantur,
& retineantur, teſtatur Fagnan. *in c. Cum jam dudum*
18. *de Prabend. num.* 71. de mente ipſius Sacræ Congre-
gationis Concilii, quæ, ut dicit ipſe, ſæpius in caſibus
contingentibus reſpondit „ Epiſcopum habenti unum ſim-
„ plex Beneficium, quod non ſufficiat ad ejus ſuſtenta-
„ tionem, poſſe aliud ſimile conferre, ſed non poſſe ul-
„ tra duo abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ etiamſi
„ omnia ſimul ad illius ſuſtentationem non ſufficiant ". 71
Immo neque poteſt Epiſcopus diſpenſare, ut quis reti-
neat tertium Beneficium ſimplex, etiamſi eſſet de Jure-
patronatus, ut decrevit *Sac. Cong. Concilii in una Bovien.*
13. *Novembris* 1629. in qua cum dubitatum fuiſſet, an
habens duo Beneficia ſimplicia, tertium de Jurepatrona-
tus ad præſentationem Patronorum auctoritate ordinaria
aſſequi, & retinere poſſit abſque diſpenſatione Apoſtoli-
ca? „ Sacr. Congregationis cenſuit, tertium Beneficium
„ ſimplex etiamſi de Jurepatronatus, non poſſe retine-
„ ri cum duobus aliis abſque Sedis Apoſtolicæ diſpen-
„ ſatione " & ſic etiam cenſuit *in Bitetten.* 6. *Decemb.*
„ 1721.

* Traditis in hoc *art.* omnino conſonant quæ habet 72
Cardin. Lambert. Benedictus XIV. in Epiſtola ad Canon.
Johan. Bapt. Scarſelli, quæ eſt *Inſtit. Eccleſ.* 91. *edit. lat.*
merito conſulenda & obſervanda.

Nova additiones ex aliena manu.

INcompatibilitas in Beneficiis triplici ex capite oriri 1
poteſt Primo ex cura & reſidentia uniuſcujuſque Bene- 2
ficii. Secundo ex pluralitate Beneficiorum, quorum unum-
quodque ſufficiat ad congruam ſuſtentationem Beneficiarii,

3 & quidem ſecluſa cura & reſidentia. Tertio demum ab
exiſtentia Beneficiorum ſub eodem recto. Longum autem
eſſet de ſingulis hiſce incompatibilitatis ſpeciebus agere,
& ea ſupplere, quæ ab Auctore ſunt omiſſa; Conſule
ubi res poſtulat, qui materiam hanc egregie pro more
tractavit, *Rigant. in Commentar. ad Regul. 1. Cancellariæ §.*
4 *per tot.* ubi & de diſpenſatione ſuper retentione incom-
patibilium beneficiorum cujuſvis generis late diſſerit.
Aliqua vero de præſumpta diſpenſatione ſuper retentio-
ne plurium Beneficiorum incomputabilium ratione curæ,
& reſidentiæ non incongrue hic adduntur; eo vel ma-
xime, qould Auctor ne verbum quidem de ea facit.
5 Triennalis poſſeſſio minime ſufficit ad hanc diſpoſitio-
6 nem præſumendam. Sufficit vero poſſeſſio decennalis; *Ri-
gant. in Comment. ad Regul. 36. Cancellar. n. 156. Piton. di-
ſcept. Eccleſ. 120. n. 11. & ſequent.* Rot. *cor. Falconer. de-
ciſ. 9. num. 14. in Hipporegien. Beneficii 11. Febr. 1704. §.
Omcilio cor. bon. mem. Mut. in Aurien. Parochialis 21. Junii
1751. §. 12. & in Confirmatoria 24. Januarii 1752. §. 13.
coram Illuſtriſſimo Figueroa.*
7 Quæſtionis vero eſt, an hæc, quæ ex decennali poſſeſ-
ſione præſumitur diſpenſatio, ſuffragatur, ſi Officiales
Datariæ teſtimonium dicant, eam non reperiri in Rege-
ſtis ipſius Datariæ. Negativam ſententiam videtur tenuiſ-
8 ſe Rota *in Cracovien. Canonicatus 11. Maji 1705. §. Quod
autem; cor. bon. mem. Oman. in Leodien. Canonicatus 10.
Maji 1743. §. 10. cor. bon. mem. Lan. & 6. Martii 1744.
§. 10. cor. bon. mem. Perals. & in Gneſnen. Canonicatus 26.*
9 *Junii ejuſdem anni 1744. §. 6. cor. bon. mem. Nunez.* Affir-
mativæ autem ſententiæ recentius idem ſacrum Tribunal
adhæſit in *d. Aurien. Parochialis 24. Januarii 1752. §. 12.
cor. Illuſtriſſ. Figueroa, & in Uladiſlavien. Archidiaconatus
ſuper Coadjutoria 14. Januar. 1757. cor. R. P. D. Parraci-*
10 *no.* Hic tamen non omittendum, quod in Deciſionibus,
in quibus negativa ſententia a Rota fuit amplexa, arti-
culus ille præter cauſæ neceſſitatem fuit examinatus,
cum in earum caſibus non decennalis, ſed triennalis poſ-
ſeſſio concurreret.

ARTICULUS VII.

Beneficia quoad eorum vacationem ipſo Jure.

SUMMARIUM.

1 *Beneficia Eccleſiaſtica pluribus modis vacare poſſunt, quorum quælibet, vacatione ſecuta, alteri conferri libere poſſunt.*

2 *Primo vacat de Jure, & de facto Beneficium per mortem naturalem Beneficiati.*

3 *Secundo vacat ipſo Jure per mortem civilem, veluti per ingreſſum Religionis Profeſſione ſecuta.*

4 *Secus autem Profeſſione nondum ſecuta.*

5 *Tertio vacat per renunciationem.*

6 *Quarto vacat per aſſecutionem pacificam alterius Beneficii incompatibilis.*

7 *Quinto vacat per contractum Matrimonii per verba de præſenti; etiam non ſecuta copula*, uſque ad n. 9.

10 *Sexto vacat ipſo Jure Beneficium per militiam Sæcularem a Clerico Minoriſta aſſumptam*, uſque ad n. 11.

12 *Septimo per promotionem ad Epiſcopatum poſt obtentam poſſeſſionem ipſius, & ſecutam conſecrationem, vel ſaltem poſt lapſum temporis ad petendam confirmationem præfixi, vacant ipſo Jure prohibita Beneficia.*

13 *Octavo per tranſlationem Epiſcopi ad aliam Eccleſiam illico vacat prior Epiſcopatus a die qua ipſe in Curia, ſeu Conſiſtorio Papæ abſolvitur a vinculo prioris Eccleſiæ, atque auctoritate Pontificia transfertur ad alium etiam ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum &c.*

14 *Nono vacat Beneficium ob invaliditatem electionis, vel collationis.*

15 *Decimo vacat ipſo Jure Beneficium per electionis ceſſationem.*

16 *Undecimo vacat per poſtulationis repulſionem.*

17 *Duodecimo ſi electus intra menſem a tempore electionis ei præſentatæ, vel a tempore ſibi præſtituto non conſenſerit electioni, vacat prælatura.*

18 *Tertiodecimo ſi electus intra tres menſes poſt conſenſum electioni præſtitutum non petierit confirmationem.*

19 *Quartodecimo, quando electus, vel præſentatus ante confirmationem, vel inſtitutionem per ſe, vel per alium in ipſum ſe ingeſſerit, vel adminiſtraverit.*

20 *Quintodecimo per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem Beneficii perdit quis eo ipſo Jus, quod ad illud habet, & vacat ipſo Jure.*

21 *Sextodecimo per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitivæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali.*

22 *Decimoſeptimo vacat ipſo Jure Beneficium per alienationem rerum immobilium, aut pretioſarum Eccleſiæ, ſeu ipſius Beneficii, factam ſine debitis ſolemnitatibus Juris.*

23 *Decimoctavo vacat Beneficium, ſi habeatur pro derelicto per decem annos.*

24 *Decimonono vacat ipſo Jure Beneficium per non oſtenſionem Tituli, ſeu diſpoſitionis coram Ordinario, poſtquam Beneficiatus fuerit monitus.*

25 *Vigeſimo vacat ipſo Jure Beneficium per depoſitionem, & privationem.*

26 *Vigeſimoprimo vacat ipſo Jure Beneficium, immo, & penſio Clerici, Tonſuram, & Habitum Clericalem non deferentis.*

27 *Vigeſimoſecundo, vacat ipſo Jure Beneficium per apprehenſionem poſſeſſionis Beneficio collato a Papa ante Litterarum expeditionem.*

28 *Vigeſimotertio vacat Beneficium ipſo Jure ſive per obitum, quando illud reſignans non ſupervixerit per viginti dies.*

29 *Vigeſimoquarto vacat ipſo Jure Beneficium ab non publicationem reſignationis.*

20 *Vigeſimoquinto vacat ipſo Jure Beneficium Curatum per concurſum conferendum quando in ejus collatione non fuit ſervata forma præſcripta.*

31 *Vigeſimo ſexto vacant ipſo Jure omnia beneficia illorum, qui pro obtinendis pro aliis Beneficiis, ſeipſos fraudulenter pro illis examini ſupponunt, aut Beneficia impetrant pro aliis, ut ab iis aliquid conſequantur, vel quando pro ſe ipſi impetrant Beneficia cum intentione illa reſignandi reſervata ſibi penſione, vel ad favorem aliorum.*

32 *Vigeſimoſeptimo vacant ipſo Jure Beneficia per ſimoniam confidentialem obtenta.*

33 *Vigeſimo octavo, vacant ipſo Jure Beneficia retinentium indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, illaſque non reſtituentium, nec non ſcientium, & non revelantium.*

34 *Vigeſimonono vacat ipſo Jure Beneficium propter crimen Hæreſis.*

35 *Trigeſimo vacant ipſo Jure Beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces Hæreticorum.*

36 *Trigeſimo primo vacant ipſo Jure Beneficia falſificantium litteras Apoſtolicas.*

37 *Trigeſimo ſecundo vacat ipſo Jure Beneficium ob crimen ſimoniæ realis in ejuſdem conſecutione commiſſum.*

38 *Trigeſimo tertio, vacant ipſo Jure Beneficia committentium nefandum crimen ſodomiæ.*

39 *Trigeſimo quarto vacant ipſo Jure Beneficia Clerici ob crimen aſſaſſinii per ipſum procurati, vel mandati.*

40 *Trigeſimo quinto vacant ipſo Jure Beneficia percutientis, capientis &c. Cardinales S. R. E.*

41 *Trigeſimo ſexto vacant ipſo Jure Beneficia occidentis, vel percutientis Epiſcopum illius Eccleſiæ, in qua eſt beneficiatus.*

42 *Trigeſimo ſeptimo vacant ipſo Jure Beneficia occidentis Rectorem, aut alium Clericum ſuæ Eccleſiæ.*

43 *Trigeſimo octavo vacant ipſo Jure Beneficia Clericorum inferiorum, qui carcerant, captumque tenent Clericum, donec reſignaverit ſuum beneficium.*

44 *Trigeſimonono vacant ipſo Jure Beneficia offendentium litigantes in Romana Curia, eorumque Judices, Advocatos, Procuratores, Notarios, Teſtes, & alios.*

45 *Quadrageſimo vacant ipſo Jure Beneficia per collationem factam conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus Collatoris, vel Reſignantis, de beneficiis reſignatis in manibus Ordinarii.*

BEneficia Eccleſiaſtica pluribus modis vacare poſſunt; 1
quorum quibuslibet vacatione ſecuta, ea alteri con-
ferri libere poſſunt. Primo igitur vacat de jure, & de
facto Beneficium per mortem naturalem Beneficiati: *cap.* 2
Suſceptum 6. de Reſcriptis in 6. Rota *part. 4. tom. 1. deciſ.
482. n. 14.*
Secundo, vacat ipſo Jure per mortem civilem, veluti 3
per ingreſſum Religionis, profeſſione ſecuta; *c. Beneficium
4. de Regularibus in 6.* Rota *p. 2. dec. 343. n. 4. & p. 4.
r. 1. dec. 246. ſub n. 2.* Beneficia enim Religioſi profeſſi va-
cant prout illa naturaliter mortui, cum in hoc mors ci-
vilis æquiparetur naturali; Rota *p. 2. dec. 531. ſub. n. 1.* 4
Secus autem Beneficium inter annum probationis Benefi-
ciati Religionem ingreſſi, quia illud interim non vacat,
ne egrediens de Religione privetur; *cit. c. Beneficium 3. de
Regularib. in 6.* ibi: „ Beneficium illius, qui Religionem
„ ingreditur, non eſt infra probationis annum alicui con-
„ ferendum.
Tertio, vacat per renunciationem; *c. Suſceptum 6. de* 5
Reſcriptis in 6. ubi quod per renunciationem inducatur va-
catio Beneficii non minus, ac per mortem, ſæpius repe-
ritur, ut ibi: „ Cum non per renunciationem, ſed per
„ mortem vacaverit. *Et infra*: Cum Beneficium ceſſione,
„ non morte vacaverit; " & patet ex *c. Ex tranſmiſſa 3.
& cap. Quidam 12. cum aliis de Renunciatione*; Rota *p. 5.
r. 1. dec. 190. n. 3.*
Quarto, vacat per aſſecutionem pacificam alterius Be- 6
neficii incompatibilis; *c. De multa 28. de Præbend. c. Quia
nonnulli 3 de Clericis non reſident. Extravagant. Execrabi-
lis, §. Qui vero, de Præbend.* Concil. Trident. *ſeſſ. 7. c. 4.
de reformat.* Rota *p. 18. r. 2. dec. 658. n. 1.*
Quinto, vacat per contractum Matrimonii per verba 7

de

de præſenti, etiam non ſecuta copula, non vero per ſponſalia; *Cap. Si quis Clericorum* 1. *cap. Quod a te de Clericis conjugatis*, Rota *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 15. *n.* 3. & *dec.* 201. *num.* 27. Et quidem Beneficium hoc caſu vacat ipſo
8 Jure a die contracti ipſius Matrimonii; Rota *p.* 19. *tom.* 2. *dec.* 522. *n.* 1. Etiamſi Matrimonium ſit nullum; Ro-
9 ta *p.* 7. *dec.* 250. *n.* 21. Ad effectum enim vacationis propter Matrimonium attenditur ſolum factum, non autem facti validitas, adeoque probato Matrimonio, etiam invalido, vacat Beneficium ipſo Jure; Rota *p.* 19. *tom.* 2. *dec.* 468. *n.* 5. & 6.

10 Sexto, vacat ipſo Jure beneficium per militiam ſæcularem a Clerico Minoriſta aſſumptam; Clericus enim eo ipſo quod ſæcularem militiam aſſumat, videtur Clericali militiæ renunciaſſe; quia non poteſt ſimul Deo, & ſæculo ſervire; *c. Quicumque ex Clero* 6. *cauſ.* 23. *qu.* 8. & *cap. Ex multa* 9. §. *final. de voto*. Atque ideo extin-
11 guitur penſio Eccleſiaſtica ad aſſumptionem militiæ ſæcularis, utpote incompatibilis cum Clericatu; Cardin. de Luca *de Penſion. diſcurſ.* 47. *n.* 3. Simulque Clericus, qui effectus eſt miles ſæcularis, tacite, ſeu ipſo facto renunciare videtur Beneficio Eccleſiaſtico, quod obtinet; Gloſſ. *in cap. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentib. verb. Redierint*, Pariſius *de reſignat. Beneficii r. l.* 1. *q.* 1 *n.* 22. Farinacius *frag.* 1. *Fragment. Crim. litt.* C. *n.* 184. Gonzalez *ad regul.* 8 *Cancellar gloſſ.* 14. *n.* 63. Adeout ipſo Jure vacet Beneficium per militiam ſæcularem; nam eo ipſo quod Beneficiarius ſit miles, habetur Eccleſia pro derelicta, itaut Ordinarius Jure poſſit illam alteri concedere; Gloſſ. *in cit. c. Clericos verb. Redierint*: „ Si habet eam pro dere„ licta, puta quia contraxit Matrimonium, vel factuseſt „ miles, cum de hoc conſtiterit Epiſcopus ſtatim poteſt „ Eccleſiam illius alii conferre “. Barboſa *p.* 3. *de offic.* & *poteſt. Epiſcop. allegat.* 57. *n.* 216. Reiffenſtuel *l.* 3. *tit.* 5. *de Prabend. n.* 343. Azorius *Inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 17. *c.* 15. & alii paſſim.

12 Septimo, per promotionem ad Epiſcopatum poſt obtentam poſſeſſionem ipſius, & ſecutam conſecrationem, vel ſaltem poſt lapſum temporis ad petendam confirmationem præfixi vacant ipſo Jure præhabita Beneficia; *c. Cum in cunctis* 7. *de electios.* §. *Cum vero*. Rota *p.* 12. *dec.* 246. *n.* 2. Niſi præventive conceſſa fuerit a Papa facultas ea retinendi. Rota *dict. p.* 14. *dec.* 246. *n.* 3. & *par.* 18. *tom.* 3. *deciſ.* 590. *n.* 10. & 12.

13 Octavo, per translationem Epiſcopi ad aliam Eccleſiam illico vacat prior Epiſcopatus a die, qua ipſe in Curia, ſeu in Conſiſtorio Papæ abſolvitur a vinculo prioris Eccleſiæ, atque auctoritate Pontificia transfertur ad aliam, etiam ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ, & poſteaquam hujus abſolutionis notitiam Epiſcopus habuerit etiam ex teſtimonio, ſeu documento Secretarii Sacri Collegii, tenetur ſtatim abſtinere ab exercitio ordinariæ Juriſdictionis. Sic præciſe decrevit *Sac. Cong. Epiſcop.* ut refert Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. c.* 14. *n.* 25. & *in Collectaneis ad c.* 1. *n* 5. *de translat. Epiſcop.* ubi decretum adducit conceptum præciſis his verbis: „ Die 14. De„ cembris 1624. Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Car„ dinalium negotiis Epiſcoporum præpoſita S. D. N. ap„ probante, cenſuit Eccleſiam, a qua volens transfertur, „ ſeu quam dimittit Epiſcopus, vacare ab eo tempore, „ quo idem Epiſcopus ab illius vinculo abſolvitur in Con„ ſiſtorio Sanctitatis ſuæ, etiam ante expeditionem Lit„ terarum Apoſtolicarum, vel adeptam poſſeſſionem ſe„ cundæ Eccleſiæ. Et poſtquam hujuſmodi abſolutionis „ notitiam habuerit Epiſcopus etiam ex teſtimonio, ſeu „ documento Secretarii Collegii, illico teneri eum abſti„ nere ab exercitio ordinariæ Juriſdictionis, eamque tran„ ſire in Capitulum tamquam Sede vacante; & ita poſ„ ſe, & debere Capitulum ſtatim ea Juriſdictione uti, „ ac Vicarium juxta Tridentini Concilii præſcriptum „ eligere, ſedemque vacantem publicare “. Et ſic colligitur *ex c. in apibus* 41. §. *Ecce in quibus caſibus, cauſ.* 7. *qu.* 1. *c. Si quis jam translatus* 3. *cauſ.* 21. *qu.* 2. & Rota *p.* 1. *dec.* 475. *n.* 6. & *ſequent.* *ubi ſub n.* 16. oſtendit opinionem illorum, qui dixerunt non induci vacationem Epiſcopatus, niſi poſt adeptam poſſeſſionem ſecundi, eſſe erroneam, veluti innixam auctoritati Gloſſ. *in c. Si quis translatus*; quæ loquitur de translatione abuſiva.

14 Nono, vacat Beneficium ob invaliditatem electionis, vel collationis factæ; *c. Cumana* 50. *c. In Geneſi* 53. *cap. Eccleſia veſtra* 57 *de election.* Rota *p.* 12. *dec.* 292. *n.* 6, & *deciſ.* 304. *n.* 2.

15 Decimo, vacat ipſo Jure Beneficium per electionis ceſſationem; *c. Conſideravimus* 10. *c. Super eo* 12. *de election.*

16 Undecimo, vacat per poſtulationis repulſionem; *c. Gratum* 2. *c. Bona memoria* 3. *de poſtulation. Prælator. Extravagant. Ex debito*, §. *hujuſmodi de election.*

17 Duodecimo, ſi electus intra menſem a tempore electionis ei præſentatæ, vel a tempore ſibi præſtituto, non conſenſerit electioni, nam tunc vacat Prælatura; *cap. Quam ſit*, §. *electus vero* 6 *de elect. in* 6. *Extrav. Si Religioſus eod. inter communes*.

Tertiodecimo, ſi electus intra tres menſes poſt conſen- 18
ſum electioni præſtitum, non petierit confirmationem, nam ipſo facto privatur Jure ſibi per electionem quæſito; *cit. c. Quam ſit*, §. *Ceterum* 6. *de election. in* 6.

Quartodecimo, quando electus, vel præſentatus ante 19
confirmationem vel inſtitutionem per ſe vel per alium in ipſum ſe ingeſſerit, vel adminiſtraverit, nam eo ipſo privatur Jure ſibi quæſito, & Beneficium vacat ut prius; *c. Avaritiæ cæteris* 5. *de election. in* 6.

Quintodecimo, per violentam ingreſſionem in poſſeſſio- 20
nem beneficii perdit quis eo ipſo jus, quod ad illud habet, & vacat ipſo Jure *c. Eum qui* 18. *de prabend. in* 6.

Sextodecimo, per violationem ſequeſtri impoſiti vigo- 21
re ſententiæ definitivæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali; *Clement. unic. de ſequeſtration. poſſeſſionis*, & *proprietatis*.

Decimoſeptimo, vacat ipſo Jure beneficium per alie- 22
nationem rerum immobilium, aut pretioſarum Eccleſiæ, ſeu ipſius Beneficii factam ſine debitis ſolemnitatibus Juris; *Extravagan. Ambitioſæ* §. *Inferiores vero*, *de rebus Eccleſiaſtic. non alienand. inter communes*.

Decimo octavo, vacat beneficium ſi habetur pro dere- 23
licto per decem annos; *c. Ex p.* 8. *de Clericis non reſident.* & Gloſſa ibi: *Per decem annorum ſpatium*.

Decimonono, vacat ipſo Jure Beneficium per non oſten- 24
ſionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario, poſtquam Beneficiatus fuerit monitus; *cap. Ordinarii* 3. *de Offic. Ordinar.* §. *Quod ſi forte in* 6. & ibi Gloſſ. *verb. eo ipſo*, & *Conc. Trid. ſeſſ.* 7. *c.* 5.

Vigeſimo, vacat ipſo Jure Beneficium per depoſitio- 25
nem, & privationem; *c. Ex litteris* 10. & *c. Grave* 25. *de exceſſibus Prælator.*

Vigeſimoprimo, vacat ipſo Jure beneficium, immo & 26
Penſio Clerici Tonſuram, & habitum Clericalem non deferentis, Sixtus V. in Conſtitut. incip. *Cum Sacroſanctum*.

Vigeſimo ſecundo, vacat, ipſo Jure Beneficium per ap- 27
prehenſionem poſſeſſionis de Beneficio collato a Papa ante Litterarum expeditionem. Julius III. in Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*.

Vigeſimotertio, vacat beneficium Eccleſiaſticum ipſo 28
Jure, ſive per obitum, quando illud reſignans non ſupervixit per viginti dies, juxta regulam 19. Cancellariæ, quæ inſcribitur, *Regula de viginti*, niſi fuerit dictæ regulæ derogatum. Flamin. *l.* 12. *qu.* 14. *n.* 2.

Vigeſimoquarto, vacat ipſo Jure Beneficium ob non 29
publicationem reſignationis juxta formam Conſtitutionis Gregorii XIII. de publicandis reſignationibus, incip. *Humano vix judicio*.

Vigeſimoquinto, vacat ipſo Jure Beneficium Curatum 30
per concurſum conferendum juxta Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de reformat.* quando in ejus collatione non fuit ſervata forma præſcripta in Conſtitut. S. Pii V. incip. *In conferendis*.

Vigeſimoſexto vacant ipſo Jure omnia Beneficia illo- 31
rum, qui pro obtinendis aliis Beneficiis, ſeipſos fraudulenter pro illis examini ſupponunt, aut Beneficia impetrant pro aliis, ut ab iis aliquod conſequantur, vel quando pro ſe ipſis impetrant Beneficia cum intentione illa reſignandi, reſervata ſibi penſione, vel ad favorem aliorum. Paul. IV. in Conſtit. incipien. *Inter ceteras*.

Vigeſimoſeptimo, vacant ipſo Jure Beneficia per con- 32
fidentiam, ſeu ſimoniam confidentialem, qua quis verb. grat. alicui beneficium Eccleſiaſticum procurat, eligendo, præſentando, reſignando, confirmando, aut alia ratione, ſub certa confidentia, ſeu pacto expreſſo, aut tacito, ut is qui beneficium accepturus eſt, illud ipſum ſibi procuranti, aut alteri ſibi beneviſo, verb. grat. Fratri, Nepoti, Amico, cum fructibus, ſive aliquam ipſorum portionem ſuo tempore cedat; Omnia enim Beneficia per hujuſmodi ſimoniam confidentialem quoquo modo recepta, aut impoſterum recipienda ipſo Jure a die receptionis vacare decrevit Pius IV. in Conſtitut. incip. *Romanum Pontificum*, & S. Pius V. in Conſtitut. incip. *Intolerabilis*.

Vigeſimoctavo, vacant ipſo Jure Beneficia retinentium 33
indebite ſcripturas ſpectantes ad Cameram Apoſtolicam, illaſque non reſtituentium; necnon ſcientium, & non revelantium; Sixtus V. in Conſtitut. incipient. *Non ſine maxime*.

Vigeſimonono, vacat ipſo Jure Beneficium propter 34
crimen Hæreſis, *c.* 1. *Ad abolendam* 9. *de Hæreticis*, ibi: „ Totius Eccleſiaſtici Ordinis prærogativa nudetur, & „ ſic omni Officio, & Beneficio ſpoliatus, &c. *cap. Ut commiſſi* 12. *de Hæreticis in* 6. §. *Privandi*, ibi: Privan„ di præterea, vel privatos nunciandi dignitatibus, ac „ aliis Beneficiis Eccleſiaſticis, & *S. Pius V. in Conſtitut.* „ Cum ex Apoſtolatus.

Trigeſimo, vacant ipſo Jure Beneficia, quæ fuerunt 35
obtenta per preces Hæreticorum. *cap. Quicumque* 2. *de Hæreticis in* 6. §. *Ad hæc*.

Trigeſimoprimo, vacant ipſo Jure Beneficia falſario- 36
rum falſificantium Litteras Apoſtolicas; *c. Ad falſariorum* 6. *de Crimine falſi*.

37 Trigeſimoſecundo, vacat ipſo Jure Beneficium ob cri-
men ſimoniæ realis in ejuſdem conſecutione commiſſum;
Extravagant. Cum deteſtabile, de Simonia inter communes,
& S. Pius V. in Conſtitut. incip. *Cum primum*, ibi:
„ Qui Beneficium, aut Officium Eccleſiaſticum Simonia-
„ ce adeptus fuerit, ille ſimiliter ſit ipſo Jure privatus. “
38 Trigeſimotertio, vacant ipſo Jure Beneficia commit-
tentium nefandum crimen Sodomiæ; S. Pius V. in Con-
ſtitut. incipient. *Horrendum illud*.
39 Trigeſimoquarto, vacant ipſo Jure Beneficia Clerici
crimen Aſſaſſinii per ipſum procurati, vel mandati; *cap.
Pro humani redemptione 1. de homicid. in 6.*
40 Trigeſimoquinto, vacant ipſo Jure Beneficia percutien-
tis, capientis &c. Cardinalem S. R. E. *cap. Felicis 5. de
pœnis §. Si quis vero in 6.*
41 Trigeſimoſexto, vacant ipſo Jure Beneficia occidentis,
vel percutientis Epiſcopum, intellige tamen de Benefi-
ciis obtentis in Eccleſia, cui talis Epiſcopus præeſt; *ci-
tat. c. Felicis, & Clement. 1. de pœnis.*
42 Trigeſimo ſeptimo, vacant ipſo Jure Beneficia, occi-
dentis, Rectorem, aut alium Clericum ſuæ Eccleſiæ:
intellige tamen de Beneficiis obtentis in Eccleſia, ubi
deliquit; *cap. In quibuſdam 12. 12. de pœnis §. Sacri*, ibi:
„ Sacri nihilominus Concilii approbatione ſtatuimus,
„ quatenus ſi Beneficiati alicujus Eccleſiæ per ſe, vel
„ per alios occidere, vel mutilare auſu nefando præſum-
pſerint ... Beneficium prorſus amittant.
43 Trigeſimoctavo, vacant ipſo Jure Beneficia Clericorum
inferiorum, qui carcerant, captumque tenent Clericum,
donec reſignaverit ſuum Beneficium; *Clement. Multorum
§. Quod inferiores, de pœnis*.
44 Trigeſimonono, vacant ipſo Jure Beneficia offenden-
tium litigantes in Romana Curia, eorumque Judices,
Advocatos, Procuratores, Notarios, Teſtes, & alios;
Alexander VII. in Conſtitut. incipient. *In Eminenti*.
45 Quadrigeſimo, vacant ipſo Jure Beneficia per collatio-
nem factam conſanguineis, aut affinibus, vel familiaribus
collatoris, vel reſignantis, de Beneficiis reſignatis in ma-
nibus Ordinarii; *Gregor. XIII.* in Conſtitut. incipient.
Humano vix judicio.
Beneficia, quoad Renunciationem, vel Reſignationem. Vide
verb. RESIGNATIO.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

46 BEneficiorum vacatio inducitur per ſolemnem Profeſ-
ſionis emiſſionem. Bened. XIV. *tom. 2. Bull.* Conſtit.
25. incip. *Ex quo*. Vide ſupra *n. 3.*
47 Beneficiorum reſignatione cum reſervatione penſionis,
& pacto eam caſſandi, prohibentur & annullantur; adje-
cta pœna privationis Beneficii, inhabilitationis ad alia
aſſequenda, reſtitutionis pecuniæ &c. & irritantur caſ-
ſationes, & extinctiones penſionum intra ſex menſes a
capta poſſeſſione Beneficii obtentæ. Idem Tom. 1. Conſt.
30. incip. *In ſublimi*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 VAcationes Beneficiorum *ipſo jure*, de quibus unice
agit *Auctor*, ad quinque genera referri poſſunt: ad
deſertionem vel mutationem ſtatus Clericalis, ad negle-
ctam ſuſceptionem Ordinum annexorum, ad incompatibi-
litatem, ad impetrationem defectivam, ſeu irritam, &
demum ad excepta quædam crimina.
2 Deſertione ſtatus Clericalis multipliciter vacare poſſunt
ipſo jure Beneficia. I. Matrimonio, licet nullo, præter-
quam tamen ex defectu conſenſus, *Rot. in Leodien. Matri-
monii 25. Febr. 1733. §. Ita quidem, cor. clar. mem. Cerio.*
3 II. Militia; Vide *Card. de Luc. in adnot. ad Concil. Tri-*
4 *den. diſcur. 12. num. 8.*, ubi limitat, ſi militia eſſet pro
ſervitio Papæ, Sediſque Apoſtolicæ, vel pro defendenda
patria obſeſſa, & Rot. *in Tarraconen. Beneficii 3. Julii 1724.
cor. clar. mem. Calcagnin.* quæ materiam plenius diſcutit.
5 III. Dimiſſione habitus & tonſuræ Clericalis, ſi ſtan-
dum ſit Conſtitutioni: *Cum Sacroſanctam*: Sixti V. de
qua poſt alios agit *Leuren. For. Benefic. p. 3. ſect. 1. c. 3.
§. 2. q. 187. per tot.* Sunt tamen qui tenent, mox dictam
6 Conſtitutionem Sixti V. revocatam fuiſſe a Clemente VIII.
Vide, *De Curt. diverſor. Jur. Feudal. p. 2. c. 2. n. 91. De
Marin. reſolut. Jur. lib. 1. c. 56. per tot. Auctor. Notar. in
Concordat. inter S. Sedem & Sereniſſimum utriuſque Siciliæ
Regem c. 3. art. 1. n. 6. & ſequent.* Cæterum quidquid hu-
7 jus ſit, Benedictus XIII. in Bulla *Catholica*: juſſit: „ quod
„ Ordinarii locorum, ubi ſita ſunt beneficia ejuſmodi,
„ Clericorum veſtes laicales deferentium impudentiam
„ Canonicis remediis omnino coerceant, & hunc in fi-
„ nem modo poſſint, ſed etiam debeant contra ipſos pro-
„ cedere per citationes, dimiſſa domi copia, quatenus
„ domicilium habeant in eorum reſpective Diœceſibus,
„ ſin minus per citationes ad valvas; juriſque ordine
„ cæteroquin ſervato, ſententiam declaratoriam priva-
„ tionis obtentorum Beneficiorum in ipſos ferre & pro-
„ nunciare, ita tamen ut eadem beneficia juxta Conſti-
„ tutionem felic. record. Sixti V. Prædeceſſoris noſtri in-
„ cipientem: *Cum Sacroſanctam*: noſtræ, ac Romani Pon-
„ tificis pro tempore exiſtentis proviſioni, ac omnimodæ
„ proviſioni reſerventur, & reſervata cenſeantur. “ Ad- 8
didit, quod hi Clerici Beneficiati habitum, & tonſuram
Clericalem dimittentes, fructus ante ſententiam declara-
toriam, immo ante quemlibet monitionem, vel citatio-
nem amittant. Hinc autem perſpicuum eſt, quod vacant
etiamnum *ipſo jure* Beneficia dimiſſione habitus & tonſu-
ræ Clericalis, nam alias non ſententia declaratoria, ſed
privatoria locum haberet, nec locus eſſe poſſet amiſſioni 9
fructuum ante ſententiam declaratoriam; tum ante quam-
libet monitionem, vel citationem.
10 Difficultas tamen adhuc ſupereſt circa probationem di-
miſſionis habitus, & tonſuræ Clericalis, tum tempus ejuſ-
dem dimiſſionis; Conſule pro re nata *Rot. in S. Severini
Canonicatus 4. Martii 1746. cor. clar. mem. Millini.*
Mutatione ſtatus Clericalis vacant *ipſo jure* Beneficia, 11
ſi Clericus Beneficia obtinens ſolemnem profeſſionem emit-
tat in aliquo Ordine approbato Regularium; *cap. Benefi-
cium de Regul. in 6.* Illuſtrat hoc argumentum *Rigant. in
comment. ad Regul. 46. Cancellar. per tot.* Tenet *Gagliard. de
Benefic. cap. ultim. num. 8.* Jeſuitas per ſola vota ſimplicia 12
emiſſa completo biennio probationis, non amittere Be-
neficia, quæ antea obtinuerant; At *Rigant. loc. citat. num.* 13
32. hæc verba: „ Verum tamen eſt, quod ex præſcripto
„ Societatis in Congregatione generali 5. c. 59. completo
„ probationis biennio priuſquam vota ſimplicia præfata
„ emittant, tenentur illius Alumni Beneficia, quæ prius
„ habebant, reſignare. Unde vacant ex vi ſupradictæ re-
„ ſignationis, & non aliunde.
Ex neglecta ſuſceptione Ordinum annexorum quando 14
vacent Beneficia ipſo jure, tradit *Leuren. For. Benefic. p.
3. ſect. 1. cap. 2. quæſt. 185. per tot.* Vide quoque Rot.
*in Monaſterien. Decanatus 23. Jan. 1739. cor. bon. mem. Vi-
cecom.*
Vacationem *ipſo Jure* producit etiam, ut dictum eſt, 15
incompatibilitatis. De vacatione vero *ipſo jure* Beneficio-
rum promoti ad Epiſcopatum adi *Leuren. For. Beneficial.
part. 3. ſect. 1. cap. 2. §. 4. per tot.* ubi & de vacatione
prioris Eccleſiæ per tranſlationem Epiſcopi ad alteram
Eccleſiam.
Quod vero ad Beneficia inferiora incompatibilia ſpe- 16
ctat, per aſſecutionem ſecundi Beneficii vacat primum.
Ceterum ambo, vacant ſi ambo retineantur. Per aſſecu- 17
tionem vero ſecundi incompatibilis non inducitur vaca-
tio primi niſi *ſubſequuta poſſeſſione*; Simplex enim colla- 18
tio, ut tribuat acceptandi jus irrevocabile quoad colla-
torem, non tamen producit jus in re ita validum, ut
operetur vacationem primi; Vide *Rot. in Burgen. Cano-
nicatus 10. Maji 1745. coram clar. mem. Millin. & 6. De-
cemb. ejuſdem anni 1746. cor. R. P. D. Elephant. & 27. Ju-
nii 1747. b. m. Vals.*
Quinimmo requiritur *pacifica poſſeſſio* ſecundi Beneficii in- 19
compatibilis *per duos Menſes*, tam de *facto*, quam de *ju-
re*, ita ut ſolæ moleſtiæ judiciales, vel extrajudiciales
ſufficiant ad impediendum hanc vacationem; Rot. *in
Aſten. Canonicatus 4. Junii 1745. coram bon. mem. Vicecomi-
te*, ubi quod ſaltem per Beneficiatum non ſteterit, quo-
minus apprehenderit poſſeſſionem beneficii.
Et, quod ſummopere notandum eſt, requirit inſuper 20
Rot. *in Compoſtellana Parochialium 26. Junii 1748. coram
R. P. D. Canilliac, & 23. Febr. 1750. coram Illuſtriſſimo
Migazzi ultra pacificam poſſeſſionem per duos menſes* ſecundi
beneficii incompatibilis, *perceptionem emolumentorum* tum
primi, tum ſecundi beneficii.
Gravis quæſtio eſt, an ad vacationem primi beneficii 21
ſufficiat ſimplex collatio ſine poſſeſſione, ubi non agitur
de præjudicio ejus, cui fuit collatum ſecundum benefi-
cium incompatibile, ſed res eſt de duobus impetratori-
bus ejuſdem primi beneficii, ſe invicem excludere ſata-
gentibus. Negativam ſententiam tenuit Rota, & quidem
ex profeſſo *in Monaſterien. Canonicatus 9. Decembris 1743.
cor. clar. mem. Aldrovand. 9.
Junii 1713. cor. clar. mem. Scott. & 12 Januarii 1714.
coram bo. me. Cerr.*
At affirmativam ſententiam ſequutum eſt idem ſacrum 22
Tribunal *in Colonien. Parochialis 27. Junii 1731. §. 11. &
ſequent. cor. clar. mem. Cinciæ*, & recentius *in Uladisla-
vien. Canonicatus 21. Junii 1748. §. 22. & dub. ſequent.
coram Illuſtriſs. Cortad.* Hic vero non eſt emittendum,
quod hæc *ultima deciſio* fuit revocata die 24. Martii 1749. 23
coram eodem, aliis tamen ex motivis. Quoad vero præ-
ſentem quæſtionem hæc habentur §. *finali* dictæ deciſio-
nis: Inutile hinc viſum fuit diſquirere, an dici poſſit
ſequuta Canonicatus vacatio in menſe Martio reſervato
per ſimplicem tunc factam collationem alterius incompa-
tibilis, licet Proviſus eo menſe poſſeſſionem non appre-
henderit, veluti ſentit mea *deciſio §. 22. cum dub. ſequent.*
firmando induci ex ipſo proviſionis actu vacationem, qua-
tenus agatur non cum Proviſo ſecundo, ſed inter alios;
quæ ceteroquin ſic admiſſa concluſio impugnabatur pro-
ponendo *Monaſterien. Canonicatus &c.*
Nota demum, quod per aſſecutionem ſecundi Bene- 24
ficii incompatibilis vacat etiam Coadjutoria; Rota *in
d. Aſten. Canonicatus 4. Junii 1745. coram bon. mem. Vi-
cecom.*

De

25 De vacatione Beneficiorum *ipſo jure ob impetrationem defectivam, ſeu irritam*, conſule *Gagliard. de Beneſic. cap. ultim. a num. 19. ad plur. ſequent.* tum Rotam *in Cracovien. Canonicatus 18. Martii 1746. coram Illuſtriſs. Caprara Am. Urbis Gubernator.*

26 Crimina quoque, propter quæ vacant *ipſo jure* Beneficia, ad numerum uſque quatuordecimum recenſet idem *Gagliard. ubi ſupra a num. 26. ad num. 39.* De iis agere non patiuntur præfixi nobis limites additionis.

Articulus VIII.

Beneficia quoad eorum reſervationem, ſeu affectionem.

Summarium.

1 *Quid ſit Beneficii reſervatio?*
2 *Solus Papa poteſt in toto orbe Beneficia reſervare.*
3 *Legatus autem a Latere in ſola ſibi demandata Provincia poteſt reſervare ſuæ collationi beneficia vacatura, quæ cæteroquin poteſt conferre vacantia.*
4 *Cum hoc tamen, ut Legatione finita expirent reſervationes hujuſmodi.*
5 *Et ſimul una pendente reſervatione, Legatus aliam in eadem Eccleſia, vel reſpectu ejuſdem Collatoris aliquatenus non faciat.*
6 *Quid ſit Beneficii affectio?*
7 *Papa apponendo manum, ſeu ſemel intromittendo ſe diſpoſitioni alicujus Beneficii, cenſetur ipſo facto collationem pro ea vice ad ſe revocare.*
8 *Poſtquam Papa manum appoſuit confirmando Jura cujuſpiam, nequit Judex inferior de iiſdem cognoſcere.*
9 *Papa manum apponente, puta, reſervante ſibi electionem, vel ſaltem inhibente, ne Electores ad electionem procedant, omnia carere effectu cenſentur, ſi quæ poſtmodum ſubſequantur.*
10 *Reſervatio, & affectio Beneficiorum differunt inter ſe ea differentia, quæ intercedit inter cauſam, & cauſatum, inter tacitum, & expreſſum.*
11 *Si Papa per Conſtitutionem, aut per verbum expreſſum dicat, Reſervamus tale Beneficium; tunc Beneficium dicitur reſervatum.*
12 *Si vero ſine conſtitutione, aut ſine expreſſo verbo, facto ipſo mentem demonſtret, puta per appoſitionem manus ſuper diſpoſitione alicujus Beneficii, tunc Beneficium dicitur affectum.*
13 *Beneficia affecta differunt a reſervatis. Primo quia reſervatio actum expreſſum verbalem, ſeu ſcriptum; Affectio e contra reſpicit actum realem, & factum aliquod.*
14 *Secundo differunt Beneficia affecta a reſervatis, quia Beneficium reſervatum nunquam amplius poteſt conferri ab inferiore; Beneficium vero affectum prohibetur ſolum conferri ab inferiore pro ea vice, quia Papa manum appoſuit ſuper ejus proviſione.*
15 *Tertio differunt Beneficia affecta a reſervatis, quia affectio Beneficiorum, ſeu appoſitio manus Papæ eſt majoris efficaciæ, ac potentiæ quam ſimplex generalis reſervatio.*
16 *Beneficia plurimis modis redduntur affecta per appoſitionem manus Papæ. Primo ex mandato Papæ conceſſo de providendo aliquem de certo Beneficio.*
17 *Etiamſi mandatum ſit ſubreptitium ex defectu perſonæ proviſæ.*
18 *Secundo ex reſignatione facta in manibus Pontificis etiam in menſe Ordinarii.*
19 *Tertio ex mandato Papæ facto Electoribus, ne procedant ad electionem.*
20 *Quarto ex gratia præventiva.*
21 *Quinto ex Decreto Papæ facto alicui de dimittendo Beneficio in manibus ejus.*
22 *Sexto ex commenda, quando ſcilicet Papa dat alicui Beneficium in Commendam, vel in eo ponit Adminiſtratorem.*
23 *Septimo ex Decreto facto a Papa, quando mandat ſuo Beneficio aliquem privari, licet non ſecuta privatione.*
24 *Octavo ex ſola ſignatura ſupplicationis.*
25 *Nono ex Coadjutoria.*
36 *Aſſignatur regula generalis pro cognoſcendo, an Beneficia reddantur, & dicantur affecta per appoſitionem manus Papæ*, uſque ad n. 30.
31 *Beneficia Papæ reſervata ſunt ſequentia. Primo quæcumque Beneficia vacatura per obitum S. R. E. Cardinalium, ſive poſt, ſive ante Cardinalatum aſſecuta.*
32 *Secundo Beneficia vacatura per obitum Officialium Sedis Apoſtolicæ.*
33 *Horum tamen reſervatio ſolum intrat, ubi dicti Officiales moriantur in Curia, vel intra duas dietas.*
34 *Niſi agatur de Legatis, Nunciis, Rectoribus, & Theſaurariis, quorum Beneficia reſervantur ubicumque eos mori contingat.*
35 *Tertio Beneficia Conclaviſtarum quocumque tempore obtenta ſemper ſunt reſervata Pontifici.*
36 *Quarto Beneficia quorumcumque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequendo decedere contigerit in quovis loco.*
27 *Quinto reſervata ſunt Beneficia venientium ad Curiam, ac in ea decedentium.*
38 *Sive recedentium ab ea, ac decedentium intra duas dietas.*
39 *Quæ reſervatio procedit, ſive ſint Curiales, ſive non, ac nulla habita ratione negotiorum pro quibus accedant, vel recedant.*
40 *Conſideratur enim ſolus obitus in Curia, & locus ipſius, in quo contigat Beneficiarum decedere.*
41 *Sexto Beneficia quorumcumque Collectorum, & ſubcollectorum, puta decimarum, fructuum, & proventuum Cameræ Apoſtolicæ.*
42 *Et reſpectu Collectoris, ſeu ſubcollectoris decimarum procedit, ſive decimæ ſint Papales, ſive impoſitæ pro ſubventione Imperatoris, ſeu pro ſubſidio adverſus Infideles, vel ob aliam cauſam publicam.*
43 *Quorum Beneficia ſemel reſervata, ſemper remanent reſervata, etiamſi ceſſet officium*, uſque ad nu. 47.
43 *Septimo Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum Apoſtolicorum*, uſque ad n. 53.
54 *Octavo Beneficia Referendariorum utriuſque Signaturæ, & Auditorum Rotæ remanent reſervata, etiam poſt dimiſſa officia.*
55 *Nono Beneficia omnia Cubiculariorum etiam honoris nuncupatorum, ac Curſorum Papæ.*
56 *Decimo Beneficia familiarium Papæ*, uſque ad nu. 57.
58 *Sic etiam Beneficia Familiarium, & continuorum Commenſalium S. R. E. Cardinalium.*
59 *Undecimo Beneficia quæcumque vacantia, & vacatura per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, & Monaſteriorum regimina, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
60 *Duodecimo, ſunt reſervata Beneficia vacantia, vel inpoſterum vacatura per depoſitionem, vel privationem ſeu translationem, aut muneris conſecrationis ſuſpenſionem auctoritate Papæ factam, vel faciendam.*
61 *Tertiodecimo Beneficia vacantia, & vacatura per aſſecutionem pacificam quorumque Prioratuum, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, & Præbendarum, aliorumque Beneficiorum per Papam collatorum ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata.*
62 *Quartodecimo omnes Eccleſiæ Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales, & quæcumque alia Beneficia vacantia, ſeu vacatura in Curia, ſeu apud Sedem Apoſtolicam, ſunt collationi Papæ reſervata.*
63 *Quintodecimo omnes dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus; Nec non principales in Collegiatis Eccleſiis.*
64 *Sic Beneficia ſpectantia ad aliquam Dignitatem, & vacantia per vacationem ejuſdem Dignitatis, ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ, quando Dignitas eſt reſervata.*
65 *Sextodecimo Beneficia vacatura, Sede Patriarchali, Primatiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut Abbatiali, vel alterius Collatoris, ſeu Collatricis vacante, per obitum, aut dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel privationem, uſque ad promotionem ſucceſſorum, & pacificam illorum poſſeſſionem adeptam, ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ.*
66 *Decimoſeptimo Beneficia quæcumque, de quibus Ordinarii, aut alii Collatores diſpoſuerunt contra Decreta Concilii Tridentini, & formam ab ipſo præſcriptam.*
67 *Sic etiam Beneficia ab Ordinariis contra diſpoſitionem Tridentini unita, ipſo Jure cenſentur reſervata.*
68 *Decimo octavo quæcumque Beneficia vacantia propter crimen Hæreſis.*
69 *Decimo nono quæcumque Beneficia vacantia propter Simoniam.*
70 *Vigeſimo Beneficia quæcumque recepta per Simoniam confidentialem.*
71 *Vigeſimoprimo Beneficia vacantia ob non factam publicationem reſignationis.*
72 *Vigeſimoſecundo Beneficia vacantia propter delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Judices, Advocatos, Notarios, Teſtes &c.*
73 *Vigeſimotertio Beneficia illorum, qui ſeipſos pro aliis examini ſupponunt, vel annuas penſiones offerunt pro conſequendis Beneficiis, aut Beneficia impetrant pro aliis, ut aliquid conſequantur, vel quando pro ſeipſis impetrant Beneficia, cum intentione illa reſignandi.*
74 *Vigeſimoquarto Beneficia omnia cum Cura, & ſine Curia, ſæcularia, & quorumvis Ordinum Regularium qualitercumque qualificata, & ubicumque exiſtentia in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maji, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris menſibus extra Romanam Curiam, tam per obitum, quam per reſignationem quocumque modo vacatura.*
75 *Vigeſimoquinto Beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, veluti deſcendentibus ex ſanguine infecto, aut ex genere, ſeu ſtirpe de Hæreſi condemnata, aut ratione alicujus particularis ſtatuti a Sede Apoſtolica confirmati.*
76 *Vigeſimoſexto Beneficia Titulorum Cardinalitium ſive in Urbe, ſive extra, ſi vacant quando ipſi ſunt abſentes, Papæ reſervantur.*
77 *Sunt & alii varii caſus, in quibus collatio quorumdam Beneficiorum eſt reſervata Papæ; ſed cum adducti ſint*

ceteris

cæteris notabiliores, relinquuntur alii brevitatis gratia videndi apud Gonzalez.

78 *Circa hæc tamen obſervandum, quod Beneficia vacantia, Sede Apoſtolica vacante, non ſunt reſervata, niſi ſint primæ Dignitates.*

79 *Vacante enim Sede Apoſtolica, ceſſant reſervationes, & dicuntur ſublatæ omnes Regulæ Cancellariæ.*

80 *Hic tamen non procedit in Beneficiis Germaniæ vigore Concordatorum, ubi reſervationes ut ſupra perpetuo durant.*

81 *Beneficia pariter vacantia in Curia, Sede Romana vacante, conferuntur ab Epiſcopo, vel ab aliis, ad quos ſpectat.*

82 *At ſi ſunt reſervata Papæ ex alio capite, non poſſunt conferri, niſi à Papa futuro.*

83 *Sic etiam Beneficia, quæ vacaverunt in Curia ante mortem Papæ, ſi non fuerunt proviſa, conferuntur ab eis, ad quos ſpectat.*

84 *Immo etiam Beneficia vacantia in Curia vivente Papa ſi ipſe Papa ea non conferat infra menſem à die vacationis, illi, ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre.*

1 REServatio Beneficii nihil aliud eſt, quam alicujus Eccleſiaſtici Beneficii vacaturi per habentem ad iſtud poteſtatem ad ſe facta avocatio; Ita cum communi Rota *part. 8. deciſ. 204. ſub num.* 1. Notanter autem dicitur
2 *per habentem ad iſtud poteſtatem*, ut intelligatur, quod ſolus Papa in toto orbe poſſit Beneficia ſibi reſervare, utpote ſolus ipſe plenariam circa omnia Beneficia Eccleſiaſtica totius mundi diſpoſitionem habens; *cap. Licet 2. de Præbend. in 6. cap. Si Papa 10. §. Si autem de Privileg. in 6. Clementin. unica §. final. Ut lite pendente.* Et licet Papa communicaverit Epiſcopis facultatem conferendi Beneficia ſuarum Diœceſium, ſibi tamen reſervavit, ut ſemper penes ſe major, & ſuperior poteſtas remaneret; *cap.*
3 *Dudum 14. §. Nos igitur, de Præbend. in 6.* Et Legatus à latere in ſola ſibi demandata Provincia poteſt reſervare ſuæ collationi Beneficia vacatura, quæ ceteroquin po-
4 teſt conferre vacantia; *cap. Præſenti 3. de offic. Legati in 6. §. 1.* Cum hoc tamen, ut Legatione finita expirent reſervationes ejuſmodi, quando ad talium Beneficiorum collationem nondum eſt proceſſum; Simulque una penden-
5 te reſervatione, Legatus aliam in eadem Eccleſia, vel reſpectu ejuſdem collatoris aliquatenus non faciat, ut expreſſe cavetur *in citat. cap. Præſenti*, præciſis his verbis:
,, Ceterum reſervationes hujuſmodi (per quas interdum
,, Prælati & Eccleſiæ nimium onerantur) reſtringere cu-
,, pientes, prohibemus, ne poſtquam Legatus in aliqua
,, Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia reſervationem ali-
,, quam duxerit faciendam, aliam (illa pendente) faciat
,, aliquatenus in eadem. Nec etiam poſtquam alibi re-
,, ſervaverit aliquod Beneficium ad collationem pertinens
,, cujuſcumque, aliud, quod ad illius collationem perti-
,, neat quandiu reſervatio pendet alterius, ſibi quoquo-
,, modo reſervet.

6 Affectio Beneficii quantum ad præſens ſpectat, nihil aliud eſt, quam quædam tacita reſervatio facta per appoſitionem manus Papæ ſuper diſpoſitione alicujus Beneficii, ratione cujus impeditur Ordinarius Collator, ne pro ea vice tale Beneficium conferre poſſit; *Eſt in re communis* cum Rota *part. 7. deciſ. 51. num. 8. & part. 19. tom. 2. dec. 523. num.* 39. Papa enim apponendo manum,
7 ſeu ſemel intromittendo ſe diſpoſitioni alicujus Beneficii, cenſetur tacite, atque ipſo facto ſua ſuprema poteſtate ejus collationem pro ea vice ad ſe revocare, ſicque ſub nullitate actus ligantur manus inferioris Collatoris, ut nullatenus pro ea vice poſſit ejus collationi ſe immiſcere, *arg. cap. Ut noſtrum 55. de Appell.* Concordat *cap. Si quis 1. & cap. De confirmationibus autem 2. de confirmat. utili, & inutili.* Ubi poſt quam Pa-
8 pa manum appoſuit, confirmando jura cujuſpiam, nequit Judex inferior de iiſdem cognoſcere; *& cap. Si eo*
9 *tempore 45. de elect. in 6.* Ubi Papa manum apponente, puta reſervante ſibi electionem, vel ſaltem inhibente, ne Electores ad electionem procedant, omnia carere cenſentur effectu, ſi quæ poſtmodum ſubſequuntur; & expreſſe habetur capit. *Ad Romani Pontificis providentiam 14. de Præbend. inter Extravag. communes* præciſis his verbis:
,, Romani quoque Pontificis manus appoſitionem prædi-
,, ctam tantæ efficaciæ, tantæque virtutis exiſtere, ut
,, etſi Litteræ Apoſtolicæ ſuper proviſionibus Beneficio-
,, rum, aut de providendo mandatis, in quibus Decre-
,, tum, & reſervatio hujuſmodi apponuntur, ex aliqua
,, cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum, faculta-
,, tem tamen providendi de Beneficiis taliter reſervatis,
,, quibuſcumque aliis fuiſſe ademptam hujus perpetuæ,
,, & irrefragabilis Conſtitutionis edicto de venerabilium
,, Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardina-
,, lium conſilio, omnia, & ſingula Beneficia Eccleſiaſti-
,, ca .... per hujuſmodi reſervationem, & Decretum
,, remanſiſſe, & remanere ſemper affecta, nullumque de
,, illis (cum primum vacare contigerit) præter eundem
,, Romanum Pontificem ea vice quovis modo diſponere
,, potuiſſe, ſive poſſe, harum ſerie decernimus, & pari-
,, ter declaramus .... Decernentes ex nunc irritum,
,, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctori-
,, tate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.
,, Et ſic pluries cenſuit Rota, & ſignanter *part. 1. deciſ. 570. num. 2. part. 2. deciſ. 187. num. 3 part. 5. tom. 1. deciſ. 344. num. 9. part. 6. dec. 45. n. 3. par. 8. deciſ. 113. num. 3. & part. 10. dec. 68. num.* 14.

Hinc deducitur, quod reſervatio, & affectio Benefi- 10
ciorum differunt inter ſe ea differentia, quæ intercedit inter cauſam, & cauſatum, inter tacitum, & expreſſum; *Annotat. ad deciſ. 154. num. 1. & 2. part. 19. tom.* 1. Si enim Papa per Conſtitutionem, aut per verbum expreſſum 11
dicat, *Reſervamus tale Beneficium*, tunc Beneficium dicitur reſervatum, *ibidem num.* 4. Si vero ſine Conſtitutione, 12
aut ſine expreſſo verbo, facto ipſo mentem demonſtret, puta per appoſitionem manus ſuper diſpoſitione alicujus Beneficii, tunc Beneficium dicitur affectum, *ibidem num.* 5. Unde Beneficia affecta differunt a reſervatis. Primo, quia reſervatio reſpicit actum expreſſum verbalem, ſeu ſcriptum, ut ſi Papa per Conſtitutionem, aut etiam ſolo expreſſo verbo dicat ut ſupra: *Reſervamus Nobis tale Beneficium*. E contra vero affectio reſpicit actum realem, & factum aliquod, ex quo Papa demonſtrat, ſe velle pro illa vice providere de tali Beneficio, ſicque ex facto ipſo oritur tacita talis Beneficii reſervatio; Sic accidit, quando Papa appoſuit manum ſuper collatione alicujus Beneficii, tunc enim non obſtante, quod collatio illa ob aliquod impedimentum non fuerit valida, nec ſortita ſuum effectum, adhuc Beneficium dicitur affectum, adeout pro ea vice nequeat conferri per inferiorem Collatorem; *citat. Extravag. Ad Romani Pontificis providentiam 14. de Præbend. inter communes*; Rota *part. 7. deciſ. 313. num. 1. & 23. part. 10. deciſ. 14. num. 45. & part. 12. deciſ. 92. num.* 13. Nec enim diſpoſitio Beneficii, cui Papa manum appoſuit, revertitur ad inferiorem; Rota *part. 16. deciſ. 333. num.* 11. Secundo, differunt Beneficia affecta a re- 14
ſervatis, quia Beneficium *reſervatum* nunquam amplius poteſt conferri ab inferiore; reſervatio enim adimit inferiori poteſtatem conferendi in perpetuum, niſi revocetur. Beneficium vero *affectum* prohibetur ſolum conferri ab inferiore pro ea vice, qua Papa manum appoſuit ſuper ejus proviſione, & poſtquam Papa ſemel de illo diſpoſuit, poteſt ſemper libere conferri ab inferiori; quia affectio non adimit inferiori poteſtatem conferendi in perpetuum, ſed ſolum pro una vice; *cap. Ut noſtrum 55. de appellat. cap. Si quis 1. de confirmat. utili, & Extravagant. Ad Romani Pontificis providentiam 14. de Præbend. inter communes*; Rota *part. 5. tom. 1. deciſ. 196. num.* 14. Tertio, 15
differunt Beneficia affecta a reſervatis, quia affectio Beneficiorum, ſeu appoſitio manus Papæ eſt majoris efficaciæ, ac potentiæ, quam ſimplex generalis reſervatio; Rota *part. 2. deciſ. 501. num.* 2. Affectio enim afficit etiam ignorantes, textu expreſſo *in cit. Extravagant. Ad Romani Pontificis providentiam*, ibi: *Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari*. Non vero ſimplex generalis reſervatio abſque decreto irritante; unde Collator ordinarius valide confert Beneficium ſine appoſito decreto irritante reſervatum, ſi revera factam reſervationem ignoravit; Ignorantibus enim venia non negatur; *cap. Propoſuiſti 2. diſt.* 82. Rota *part. 2. deciſ. 190. num.* 7. Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. gloſſ. 52. num.* 9. Rebuff. *in praxi Benefic. titul. de reſervat. num.* 34. Garzias *de Benefic. cap. 1. part. 5. num. 408. & ſeq.* Pirhing *lib. 3. tit. 5. de Præbend. num.* 320.

Beneficia pluribus modis redduntur affecta per oppo- 16
ſitionem manus Papæ. Primo, ex mandato Papæ conceſſo de providendo aliquem de certo Beneficio. *Extravagant. Ad Romani Pontificis providentiam 14. de Præbend. inter communes*; Rota *part. 9. tom. 1. dec. 254. num.* 17
19. & 20. Etiamſi mandatum ſit ſubreptitium ex defectu perſonæ proviſæ; Rota *ibidem num.* 21. Secundo, ex reſignatione facta in manibus Pontificis, etiam 18
in menſe Ordinarii, tunc enim beneficium ita remanet affectum, ut nullus inferior poſſit de illo providere, quamvis a Papa nondum fuerit collatum; Rota *part. 5. tom. 1. deciſ. 34. num. 2 part. 6. deciſ. 63. num. 1. & 2. part. 15. deciſ. 22. numer.* 2. Tertio, ex mandato Papæ facto Electoribus, ne procedant ad electionem, 19
cap. Si eo tempore 45. de electionib. in 6. Quarto, ex gratia præventiva, cum videlicet Papa jure præventio- 20
nis contulit alicubi beneficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impetrantis, vel alias ſit inutilis, quia amplius non poterit Ordinarius ſe intromittere in poſitione illius vacationis quamvis contigerit in ſuo menſe ordinario: Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 12. num. 14. 15. & ſequent.* & Rota *part. 2. deciſ. 401. num. 1. & 2.* Quinto, ex Decreto Papæ facto alicui de dimittendo beneficio in manibus ejus: Barboſ. *lib. 3. Juris Eccleſiaſt. cap. 13. num.* 90. Gonzalez *dict. gloſſ. 52. num.* 14. cum Rota *deciſ. 14. de rerum permut. in antiquis*, idque intellige etiamſi alter non dimitteret beneficium; quia adhuc ſolus Papa poſſet conferre pro ea vice. Sexto 21
ex Commenda, quando ſcilicet Papa dat alicui beneficium in Commendam, vel in eo ponit Adminiſtratorem; tunc enim ex appoſitione manus Papæ adeo beneficium remaneat affectum, ut ceſſante Commenda, vel admini-

ſtra-

ſtratione, nequeat conferri per alium Papa inferiorem,
donec de eo Papa plene, & perfecte diſponat, & provi-
deat in titulum; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 70. *ſub num.*
1. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 623. *n.* 42. *&* 44. & annotat.
23 *ad deciſ.* 254. *num.* 51. 52. *&* 53. *part.* 9. *tom.* 1. Septi-
mo, ex Decreto facto a Papa, quando mandat aliquem
privari ſuo beneficio, nam ſecuta privatione, utpote juſ-
ſu, & auctoritate Papæ facta, beneficium remanet affe-
ctum, atque collationi Papæ reſervatum: *Extravagant.*
Ad regimen 13. *de Prœbend. inter communes*. Octava, ex ſo-
24 la ſignatura ſupplicationis; Rota *part.* 11. *deciſ.* 313. *nu.*
28. *&* *part.* 16. *deciſ.* 112 *num* 38. *&* 39. Nono, ex
Coadjutoria; Rota *part.* 16 *deciſ.* 112. *num.* 5. *&* 29.
25 Alii varii ſunt caſus, in quibus beneficia ex appoſitione
manus Papæ remanent affecta, adeout nullus inferior de
ipſis diſponere poſſit, ſed quia ex adductis, de facili co-
gnoſci poſſunt, breviatis gratia relinquuntur videnda,
cum placuerit apud Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.*
52 *num.* 14. 15. *& ſequent.*

26 Pro regula tamen generali ad dignoſcendum, an bene-
cia reddantur, & dicantur affecta per appoſitionem ma-
nus Papæ, advertendum eſt, quod beneficium non dici-
tur affectum ex qualibet appoſitione manus Papæ, ſed ita
ſolum quando Papa non moveatur ex falſa cauſa; Rota
part. 2. *deciſ.* 187. *n.* 5. Si enim Papa moveatur ex falſa
27 cauſa ad apponendam manum ſuper collatione beneficii,
ut ſi V. G. ſibi narretur beneficium eſſe reſervatum, &
revera non ſit reſervatum, tunc ſi proviſio facta fuerit
ex dicta falſa cauſa, nulla reſultat affectio, ut expreſſe
cenſuit Rota *part.* 1. *deciſ.* 570. *num.* 8. *& part.* 10. *de-*
ciſ. 25. *n* 31. *&* 32. dependet enim affectio beneficii a vali-
ditate gratiæ, & juſtificatione cauſæ, qua motus fuit Pa-
pa ad concedendum. Rota *part.* 7. *deciſ.* 237. *num.* 2. *& p.* 16.
28 *deciſ.* 112. *num.* 6. Sic nulla affectio reſultat ex gratia,
quæ ob non adimplementum conditionis non potuit ef-
fectum ſortiri. Rota *part* 2. *deciſ.* 180. *num.* 8. Sic pari-
29 ter nulla affectio reſultat, quando Papa appoſuit manum
ad alium effectum, & finem, quam conferendi Benefi-
cium; nam appoſitio manus non operatur ultra intentio-
nem Papæ juxta illud: *Actus agentium non operantur ultra*
intentionem eorum, *l. Non omnis ff. Si certum petatur*, *l. In*
agris, *ff. de acquir. rerum dominio*; Barboſa *Axiomat.* 12.
30 *num.* 7. cum pluribus ibi citatis. Unde, cum Papa verb.
grat. ſuper Beneficio aliquo reſervet penſionem ad favo-
rem reſignantis, non propterea Collator Ordinarius impe-
ditur, quo minus Beneficium illud, dum vacat, poſſit
conferre; quia manus appoſitio quoad unum effectum v.
g. reſervatæ Penſionis, non operatur quoad alium verb.
grat. reſervatæ Collationis contra intentionem agentis;
cap. Quia intentionis 29. *de privileg.* Rota *deciſ.* 14. *nu.* 3.
& deciſ. 13. *numer.* 2. *de conceſſ. Prœbend. in novis & part.*
2. *recentior. deciſ.* 190. *num.* 7.

31 Beneficia reſervata Summo Pontifici ſunt ſequentia.
Primo, quæcumque Beneficia vacatura per obitum S. R.
E. Cardinalium, ſive poſt, ſive ante Cardinalatum acquiſi-
ta; *Extravagant. Ad regimen* 15. *de Prœbend. inter commu-*
nes innovata *per Regul. primam Cancellariæ*; Rota *part.* 17.
deciſ. 382. *num.* 9.

32 Secundo, Beneficia vacatura per obitum Officialium,
Sedis Apoſtolicæ, videlicet Camerarii, Vicecancellarii,
Notariorum, Auditorum Litterarum Contradictarum, &
Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Correctorum,
& Scriptorum Litterarum Apoſtolicarum, ac Pœniten-
tiarii præfatæ Sedis, ac Abbreviatorum, nec non Com-
menſalium, & aliorum quorumcumque Cappellanorum
Sedis ejuſdem, & etiam quorumcumque Legatorum, ſive
Nunciorum, ac in terris Eccleſiæ Romanæ Rectorum,
& Theſaurariorum per Romanos Pontifices ſpecialiter
deputatorum, ſeu miſſorum, aut deputandorum, ubi-
cumque dictos Legatos, vel Nuncios, ſeu Rectores, aut
Theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint,
ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis; ſic
expreſſe *in dict. Extravag. Ad regimen*, *innovata in Regul.*
33 1. *Cancellariæ*. Horum tamen Beneficiorum reſervatio
ſolum intrat, ubi dicti Officiales moriantur in Curia,
vel intra duas dietas; *Dicta Extravag. Ad regimen*; Rota
part. 14. *deciſ.* 266. *num.* 15. Niſi agatur de Legatis,
Nunciis, Rectoribus, & Theſaurariis, quorum Beneficia
reſervantur ubicumque eos mori contingat; Rota *ibid.*
num. 16.

34 Tertio, Beneficia Conclaviſtarum quocumque tempore
obtenta ſemper ſunt reſervata Pontifici; Rota *part.* 17.
deciſ. 303 *num.* 2. *& deciſ.* 382. *num.* 1. 6. *&* 7. ubi af-
feruntur Conſtitutiones Urbani VIII. aliorumque Ponti-
ficum ſuper hujuſmodi reſervatione. Quæ quidem reſer-
35 vatio, utpote non adhærens Officio, neque perſonæ, du-
rat etiam poſt mortem ipſius Papæ; Rota *part.* 17. *deciſ.*
303. *n.* 22. *& part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 476. *num.* 20.

36 Quarto, Beneficia quorumcumque Curialium, quos dum
Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſe-
quendo decedere contigerit in quovis loco, quantumcun-
que etiam a dicta Curia remoto, *ut in Regula* 6. *Cancel-*
lariæ; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 429. *num.* 5. *& part.* 17.
deciſ. 382. *num.* 11.

37 Quinto, reſervata ſunt Beneficia venientium ad Cu-
riam, ac in ea decedentium; Rota *part.* 6. *deciſ.* 28. *n.* 5. 38
Sive recedentium ab ea, ac decedentium intra duas die-
tas; *Dict. Extravagants Ad regimen.* Rota *part.* 6. *deciſ.* 150.
num. 1. *&* 12. Quæ quidem reſervatio procedit, ſive ſint 39
Curiales, ſive non, ac nulla habita negotiorum ratione,
pro quibus accedant, vel recedant; Rota *part.* 6 *deciſ.*
28. *num.* 5. 10. 13. *&* 18. *& deciſ.* 150. *n.* 3. 4. 5. 11. *&* 40
12. Conſideratur enim obitus in Curia, & locus ipſius,
in quo contingat Beneficiatum decedere; Rota *dict. part.*
6. *& deciſ.* 28. *num.* 6. & ſic utroque caſu Benefi-
cium indiſtincte vacare dicitur apud Sedem; *ibid. num.* 7.
& 8.

Sexto, Beneficia quorumcumque Collectorum, & Sub- 41
collectorum, puta decimarum, fructuum, & proventuum
Cameræ Apoſtolicæ; *Regul.* 5. *Cancellariæ*; Rota *part.* 5.
tom 1. *deciſ*, 261. *num.* 1. *deciſ.* 315. *num.* 1. 9. *&* 14.
deciſ. 385. *num.* 1. *part.* 8. *deciſ.* 113. *n.* 2. *part* 11. *deciſ.*
155. *n.* 9. *part.* 18. *deciſ.* 249. *n.* 3. Et reſpectu Collecto- 42
ris, ſeu Subcollectoris decimarum procedit, ſive decimæ
ſint Papales, ſive impoſitæ pro ſubventione Imperato-
ris, ſeu pro ſubſidio adverſus Infideles, vel ob aliam
cauſam publicam; Rota *part* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 255. *num.*
8. *& ſequent.* Quorum Beneficia ſemel reſervata, ſem- 43
per remanent reſervata, etiamſi ceſſet Officium; Rota
part. 9. *tom.* 1. *deciſ.* 259. *num.* 9. *&* 10. Sufficit enim, 44
quod Beneficia fuerint obtenta, vel ante Officium, vel
durante Officio, etiamſi de tempore obitus defunctus non
eſſet ſubcollector; Rota *part.* 7. *deciſ.* 225. *num.* 13. *&*
part. 9. *tom.* 1. *deciſ* 259. *num.* 9. *& ſequent.* Sive Sub- 45
collector Officium ſuum exercuerit, ſive non exercuerit;
Rota *part.* 11. *deciſ.* 178. *num.* 5. *&* 8. quia ſufficit ſola
ejus deputatio cum Juriſdictione; Rota *part.* 11. *deciſ.*
155. *num.* 9. *& deciſ.* 178. *num.* 3. nec requiritur exer-
citium actuale, ſed ſufficit potentia; Rota *part.* 5. *tom.*
1. *deciſ.* 345. *num.* 18. Verum ad effectum inducendi re- 46
ſervationem ut ſupra, requiritur, quod Subcollector ſit
unicus in loco, in quo exercere debet ſuam Collectoriam;
Rota *part.* 1. *deciſ.* 715. *num.* 4. *&* 5. *part.* 7. *deciſ.* 225.
num. 6. *part.* 11. *deciſ.* 115. *num.* 10 Sufficit tamen, 47
quod aliquando fuerit unicus; Rota *part.* 8. *deciſ.* 88. *n.*
13. *& deciſ.* 113. *n.* 4. Nempe aliquo tempore, ſeu aliqua
temporis parte; Rota *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 255. *num.* 6.
& part. 11. *deciſ.* 155. *num.* 13.

Septimo, Beneficia vacantia per obitum Protonotario- 48
rum Apoſtolicorum; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 530. *nu.*
10. *part.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 119. *num.* 10. *part.* 15. *deciſ.* 30.
num. 3. Et hoc vigore *citat. Extravagant. Ad regimen*,
ſuper qua fundatur regula prima Cancellar.; Rota *part.*
5. *tom.* 2. *dec.* 608. *num.* 5. Dicta reſervatio comprehen- 49
dit beneficia Protonotariorum Apoſtolicorum quandocum-
que illi effecti fuerint tales; Rota *part.* 16. *dec.* 14. *num.*
2. Sive dicti Protonotarii ſint participantes, ſive non;
Rota *part.* 1. *deciſ.* 407. *num.* 1. *parte* 3. *deciſ.* 706. *num.*
3. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 398. *num.* 2. *parte* 9. *tom.* 2. *deciſ.*
350. *numer.* 3. *&* 4. *& part.* 15. *deciſ.* 262. *num.* 1. Sive
creati fuerint a Papa, ſive a Legato; Rota *parte* 4. *tom.* 50
2. *deciſ.* 572. *num.* 15. *& ſequent.* Sive creati fuerint an-
te dict. Extravagant. ſive poſt; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *de-*
ciſ. 572. *num.* 17. Sive fuerint creati ratione officii, ſive 51
principaliter, *ibidem. num.* 24. *& ſequent.* Etiam poſt di- 52
miſſum officium, cui accedit Protonotariatus, *ibid. num.*
27. *& ſequent.* Et hæc procedunt vigore *Conſtitut.* 78. 53
& 79. *Pauli III.* ubi tales Protonotarii declarantur vere,
& indubitate familiares, etiam ad effectum reſervatio-
nis ut ſupra; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 398. *num.* 2. &
extenditur reſervatio contenta *in dict. Extravagant.* ad o-
mnes Protonotarios etiam non participantes, prout Ro-
ta declaravit attenta generalitate verborum ejuſdem *Ex-*
travagant. & Regulæ Cancellariæ poſtea emanatæ, &
ſucceſſive innovatæ a Papis; Rota *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.*
172. *num.* 5. *& ſequent.*

Octavo, Beneficia Referendariorum utriuſque Signatu- 54
ræ, & Auditorum Rotæ remanent reſervata etiam poſt
dimiſſa Officia; Rota *part.* 19 *tom.* 2. *deciſ.* 523 *num.* 47.

Nono, Beneficia omnia Cubiculariorum, etiam hono- 55
ris nuncupatorum, ac Curſorum Papæ, ut expreſſe *in Re-*
gula 7. *Cancellar.*

Decimo, Beneficia Familiarium Papæ ſunt reſervata 56
vigore *Regula* 4. *&* 7. *Cancellariæ*; Rota *part.* 5. *tom.* 1.
deciſ. 196. *num.* 2. *& eadem part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 429. *n.* 57
18. Et ad effectum reſervationis ut ſupra familiaritatis
Papæ non attenditur de tempore vacationis, ſed de tem-
pore reſervationis, quæ durat etiam mortuo Papa, licet
non duret familiaritas, cujus effectus nihilominus durat
jam perfectus, & conſummatus; Rota *part.* 5 *tom.* 1. *de-* 58
ciſ. 196. *num.* 21. *& ſequent.* Sic etiam Beneficia Fami-
liarium, & continuorum Commenſalium S. R. E. Cardi-
nalium, quæ obtinuerint, & obtinebunt, eorum fami-
liaritate durante, etiamſi ab ipſa familiaritate per obitum
dictorum Cardinalium, vel alias receſſerint, ſunt reſer-
vata vigore Regulæ 4. Cancellariæ, Rota *part.* 3. *deciſ.*
156. *num.* 1. *part.* 12. *deciſ.* 257. *num.* 6. *&* 7. *part.* 17.
deciſ. 382. *numer.* 10.

Undecimo, Beneficia quæcumque vacantia, & vaca- 59
tura per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſco-
patum,

patum, vel Monaſteriorum regimina, ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata, *cit. Extravagant. Ad regim.* & Regul. 1. Cancellariæ, & Rota *p.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 128. *n.* 1. & *deciſ.* 523. *n.* 48.

60 Duodecimo, ſunt reſervata Beneficia vacantia, vel in poſterum vacatura per depoſitionem, vel privationem, ſeu translationem, aut muneris conſecrationis ſuſpenſionem auctoritate Papæ factam, vel faciendam; Necnon ſi forſan aliqui electi, vel poſtulati fuerint, vel in poſterum eligantur, vel poſtulentur in concordia, vel diſcordia, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renunciatio, & per Papam admiſſa fuerit, *cit. Extravagant. Ad Regim.* Rota *p.* 18. *tom.* 2. *deciſ.* 599. *num.* 4. & 5.

61 Tertiodecimò, Dignitatum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, & Præbendarum, aliorumque Beneficiorum per Papam collatorum ſunt Sedi Apoſtolicæ reſervata, *cit. Extravagant. Ad Regimen,* Rota *part.* 13. *deciſ.* 127. *n.* 2. & *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 523. *num.* 43.

62 Quartodecimo, omnes Eccleſiæ Patriarchales, Archiepiſcopales, & quæcumque alia beneficia vacantia, ſeu vacatura in Curia, ſeu apud Sedem Apoſtolicam, ſunt collationi Papæ reſervata; *dict. Extravagan. Ad Regimen,* Rota *part.* 1. *deciſ.* 700. *num.* 4. *part.* 2. *dec.* 740. *n.* 1. *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 573. *n.* 3. *part.* 5. *tom.* 1 *dec.* 66. *nu.* 2. & *deciſ.* 385. *num.* 11. & *part.* 11. *dec.* 163. *num.* 2.

63 Quintodecimo, omnes dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, nec non valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes; nec non principales in Collegiatis Eccleſiis. *Regul.* 4. *Cancellariæ.* Rota *p.* 9. *tom.* 2. *dec.* 433. *n.* 18. Sic Beneficia etiam ſpectantia ad aliquam Dignitatem, & vacantia poſt vacationem ejuſdem Dignitatis ex Regula tertia Cancellariæ ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ, quando Dignitas eſt reſervata. Rota *part.* 10. *deciſ.* 25. *num.* 15.

64 Sextodecimo, Beneficia vacatura, Sede Patriarchali, Primatiali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, aut Abbatiali, vel alterius Collatoris, ſeu Collatricis vacante per obitum, aut dimiſſionem, ſeu amiſſionem vel privationem, uſque ad promotionem, vel proviſionem ſucceſſorum, & pacificam illorum poſſeſſionem adeptam, quando collatio, ſeu diſpoſitio ad quemlibet illorum, vel illarum pertinet, dummodo non ſit ſimultanea cum alio, vel aliis, ut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem non pertineat, ſunt reſervata Sedi Apoſtolicæ. S. Pius V. in Conſtit. incip. *Sanctiſſimus Regul.* 2. *Cancellariæ,* & Rota *p.* 1. *dec.* 475. *n.* 2. *p.* 8. *dec.* 44. *num.* 7. & 8. *part.* 12. *deciſ.* 89. *num.* 15. *deciſ.* 257. *n.* 15. & *deciſ.* 365. *n.* 6. & *part.* 13. *dec.* 354. *n.* 6.

65 Decimoſeptimo, Beneficia quæcumque, de quibus Ordinarii, aut alii Collatores diſpoſuerint contra decreta Concilii Tridentini, & formam ab ipſo præſcriptam, reſervantur diſpoſitioni Summi Pontificis, *Regul.* 1. *Cancellariæ,* & Conſtitutio S. Pii V. incip. *In conferendis* ſignanter reſervans Beneficia Curata collata, non ſervata forma *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 18. Sic etiam Bene-

67 ficia ab Ordinariis contra diſpoſitionem Concilii Tridentini unita ipſo jure cenſentur reſervata. *p.* 7. *dec.* 207. *n.* 21.

68 Decimo octavo, quæcumque Beneficia vacantia propter crimen Hæreſis. S. Pius V. Conſtitut. incip. *Cum ex Apoſtolatus.*

69 Decimo nono, quæcumque Beneficia vacantia per ſimoniam, quia æquiparatur Hæreſi, ſeu læſæ Majeſtatis crimini; *cap. Mediatores* 1. *de teſtibus in* 6. & Gloſſa *ibi verb. Aſſecuti.*

70 Vigeſimo, Beneficia quæcumque recepta in confidentiam, hoc eſt per ſimoniam confidentialem. Pius IV. Conſt. Incip. *Romanum Pontificem.* Et S. Pius V. Conſtitut. incip. *Intolerabilis.*

71 Vigeſimo primo. Beneficia vacantia ob non factam publicationem reſignationis. Gregorius XIII. Conſtitut. incip. *Humano vix Judicio.*

72 Vigeſimo ſecundo, Beneficia vacantia propter delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Judices, Advocatos, & Procuratores, Teſtes, & Notarios, alioſque hujuſmodi. Alexander VI. Conſtit. incip. *In eminenti.*

73 Vigeſimo tertio, Beneficia illorum, qui ſeipſos pro aliis examini ſupponunt, vel annuas Penſiones offerunt pro conſequendis Beneficiis, aut Beneficia impetrant pro aliis, ut aliquid conſequantur, vel quando pro ſe ipſis impetrant Beneficia cum intentione illa reſignandi. Paul. IV. Conſtit. incip. *Inter ceteras.*

74 Vigeſimo quarto, Beneficia omnia Eccleſiaſtica cum Cura, & ſine Cura, ſæcularia, & quorumvis Ordinum Regularium qualitercumque qualificata, & ubicumque exiſtentia in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maii, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris menſibus extra Romanam Curiam, tam per obitum, quam per reſignationem quocumque modo vacatura *Reg.* 8. *alias* 9. *Cancellariæ.* Rota *part.* 1. *dec.* 88. *n.* 1. *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 70. *ſub. n.* 1. *part.* 12. *dec.* 89. *n.* 14. *part.* 13. *dec.* 127. *n.* 1. *part.* 14. *dec.* 152. *n.* 1. *part.* 15. *dec.* 5. *n.* 1.

75 Vigeſimo quinto, Beneficia Collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, veluti deſcendentibus ex ſanguine infecto, aut ex genere, ſeu ſtirpe de Hæreſi condemnata, aut ratione alicujus particularis ſtatuti a Sede Apoſtolica confirmati, conceſſionis, aut privilegii Gregor. XIII. Conſtitut. incipien. *In Eccleſiis.*

Vigeſimo ſexto, Beneficia Titulorum Cardinalium, ſive 76
in Urbe, ſive extra, ſi vacent, quando ipſi ſunt abſentes, Papæ reſervantur. Urban. VIII. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus. Cap.* 8. & *Regul.* 7. *Cancellariæ.* Sunt, & alii
varii caſus, in quibus collatio quorumdam Beneficiorum 77
eſt reſervata Papæ; ſed cum adducti ſint ceteris notabiliores, relinquuntur alii brevitatis gratia, videndi cui placuerit *apud Gonzal. ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 51.

Circa hæc tamen notandum eſt, quod Beneficia vacan- 78
tia Sede Apoſtolica vacante, non ſunt reſervata, niſi ſint primæ Dignitates. Rota *part.* 14. *dec.* 33. *n.* 3. & 4. Quia vacante Sede Apoſtolica ceſſant reſervationes, & dicun-
tur ſublatæ omnes Regulæ Cancellariæ. Rota *ibidem n.* 79
2. & *part.* 17. *dec.* 185. *n.* 3. & *dec.* 215. *n.* 2. & *part.* 18. *tom.* 2. *dec.* 635. *n.* 10. Sed hoc

Intellige non procedere in Beneficiis Germaniæ vigo- 80
re Concordatorum, ubi reſervationes, ut ſupra, perpetuo durant. Rota *part.* 17. *cit. dec.* 185. *num.* 4. & *ſequent.* & *dec.* 215. *numer.* 4. & *ſeq.* Beneficia pariter va-
cantia in Curia, Sede Romana vacante, conferuntur ab 81
Epiſcopo, vel ab aliis, ad quos ſpectat; *cap. Si Apoſtolica*
35. *de Præbend. in* 6. Sed ſi ſunt reſervata Papæ ex alio 82
capite, non poſſunt conferri, ſed conferenda ſunt a Papa futuro. Urban. VIII. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus.* Sic
etiam Beneficia, quæ vacaverunt in Curia ante mortem 83
Papæ, ſi non fuerunt proviſa, conferuntur ab eis, ad quos ſpectat; *cit. cap. Si Apoſtolica* 35. *de Præbend. in* 6. ibi: *Si Apoſtolica Sede vacante, aliquas Parochiales Eccleſias vacare de cetero contingerit apud ipſam; ſtatuimus, ut de eis (ne ipſarum vacatio diutina periculum valeat animabus af-
ferre) per eos, ad quos pertinent, poſſit libere ordinari; Con-* 84
*ſtitutione felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri de beneficiis apud Sedem ipſam vacantibus per alium, quam per Romanum Pontificem minime conferendis, vel alia quavis contraria ſuper hoc edita non obſtante. Item volumus & de illis, quæ ibidem ipſo Romano Pontifice vivente vacabunt, ſi ipſis per eum ante ipſius obitum non fuerit ordina-
tum.* Immo etiam Beneficia vacantia in Curia vivente 85
Papa, ſi ipſe Papa ea non conferat infra menſem a die vacationis, illi, ad quos collatio pertinebat, poterunt illa conferre; *c. Statutum* 3. *de Præbend. in* 6. ibi: *Statutum felicis recordationis Clementis Papæ prædeceſſoris noſtri Dignitatibus, & Beneficiis in Curia Romana vacantibus nequaquam per alium quam per Romanum Pontificem conferendis, decernimus taliter moderandum; ut hi, ad quos eorumdem Beneficiorum, & Dignitatum ſpectat collatio (Statuto non obſtante prædicto) demum poſt menſem a die quo Dignitates, ſeu Beneficia ipſa vacaverint numerandum, ea conferre valeant, tantummodo per ſeipſos, vel (ipſis agentibus in remotis) per ſuos Vicarios Generales in eorum Diœceſibus exiſtentes, quibus id Canonice ſit commiſſum.*

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Reſervationum origine non eſt una Scriptorum 1
ſententia; Adiſis *Gagliard. de Benefic. cap.* 5. *per tot.* qui tametſi paucis, dilucide tamen de ea agit.

Reſervationes aliæ clauſæ ſunt in corpore Juris, aliæ 2
non ſunt clauſæ in corpore Juris. Prioris generis ſunt, 3
quæ continentur in 6. libro Decretalium, ut *in cap.* 2. *ut lit. pendent. in cap. Ibidem* 2. *de Præbend. dict.* 6. *lib. decre-
tal.* Poſterioris vero generis ſunt cæteræ, quas habemus, 4
reſervationes extra dictum 6. librum Decretalium.

Reſervationes igitur contentæ in *Extravagantibus*, clau- 5
ſæ dici nequeunt in corpore Juris; *Rigant. in comment. ad Regul.* 1. *Cancellar.* §. 1. *num.* 42. *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univ. part.* 2. *tit.* 23 *cap.* 4 *n.* 1. *Rot. cor. Orbelon. dec.* 197. *num.* 22. & *ſequen.* & *in Uladiſlavien. Archidiaconatus* 14. *Januarii* 1757. §. 6. *cor. R. P. D. Paracian.*

Neque obſtat, quod *Extravagantes communes*, & *Joan-* 6
nis XXII. juſſu *Gregorii XII.* corpori Juris Canonici inſertæ fuerint, & Sextum, Clementinas, & Extravagantes appellet ipſe Corpus Juris Canonici. Quum enim *nonniſi*, (ut recte ait *Rigant.* loc. cit. num. 45. & ſequent.) *ſub eodem nomine Extravagantium in Corpore Juris Canonici ſint inſerta, priſtinam utique naturam retinere videntur; nec reſervationes in eis contenta dicuntur clauſæ in Corpore Juris.*

Suos autem effectus in Jure habet hæc diviſio. Reſer- 7
vationes enim, ut de primo effectu diſſeramus, clauſæ in Corpore Juris ſunt perpetuæ, adeoque morte Pontificis
non expirant. Quæ vero reſervationes non ſunt clauſæ 8
in corpore Juris, ut ſunt, quæ in Regulis Cancellariæ continentur, eæ cum ipſis Regulis Cancellariæ ceſſant
morte uniuſcujuſque Pontificis. Regulæ enim Cancella- 9
riæ eduntur ab unoquoque Pontifice craſtino ſuæ aſſumptionis die ad vitam ſuam duraturæ. Quo fit, ut Epiſcopi conferre valeant Beneficia obnoxia reſervationibus

con-

contentis in Regulis Cancellariæ, dummodo ea vivente Pontifice non vacaverint, & durante vacatione collatio fiat; *Cardin. de Luc. de Beneſic. diſcurſ. 31. n. 4. & ſeq. Gagliard. eod. tract. cap. 1. n. 34.* Intellige tamen de Beneficiis
10 obnoxiis reſervationibus, quæ ſunt *accidentales*, ſeu *diſcontinuæ* ratione *menſis* vel *loci*, non vero *reales*, vel *perſonales*, quas *continuas* vocant; Idem *Gagliard. ubi ſupra n. 38.* At vide materiam plenius tractantem Rotam in *Moguntina Canonicatus 28. Januarii 1728. cor. clar. mem. Calcagnin.*

11 Alter effectus eſt, quod titulus coloratus, quem requirit *Regula* 36. Cancellariæ, licet proveniat ab eo qui poſſet originaria facultate conferendi, talis non judicatur, cum Beneficium fuerit obnoxium reſervationi clauſæ in Corpore Juris: talis vero judicatur ubi beneficium ſit obnoxium reſervationi non clauſæ in Corpore Juris; *Cokier in d. Regul. 36. Cancellar. n. 86. Rigant. ibid. n. 428. & ſeq.*

12 In poteſtate Fundatorum Beneficiorum eſt excludere in limine fundationis reſervationes; idque ex ſacrorum Ca-
13 nonum indulgentia. Quando vero a Fundatore excluſæ dici queant reſervationes, vide apud *Rot. in Gerunden. Eleemoſynæ Panis ſuper reſervatis 26. Junii 1713. cor. cl. mem. Scot. & 14. Martii 1718. cor. bon. mem. Cerr. in Tropien. Beneficii 1. Martii 1720. coram bon. mem. Cerr. & in VVormatien. Beneficii 5. Decembris 1735. coram Eminentiſ. Creſcentio.* Et quando non cenſeantur excluſæ, tradit idem Supre-
14 mum Tribunal *in Conſentina Canonicatus 29. Januarii 1742. coram R. P. D. Buſſio Decano, in Lauretana Beneficii 10. Maji 1745. coram R. P. D. Canilliac, & 24. Januarii 1746. cor. bon. mem. Vicecom. in Majoricen. Beneficii 29. Novemb. 1745. coram clar. mem. Millin, & 20. Junii 1746. coram R. P. D. Elephant.*

ARTICULUS IX.

Beneficia quoad reſervationes, & diſpoſitiones in Regulis Cancellariæ contentas.

SUMMARIUM.

1 *Quid ſint Regulæ Cancellariæ?*
2 *Quis Pontifex primas Regulas Cancellariæ condiderit?*
3 *Regulæ Cancellariæ ſucceſſu temporis in pluribus fuerunt mutatæ, atque augmentatæ, vel magis declaratæ.*
4 *Regulæ Cancellariæ habent vim legis, & Conſtitutionis.*
5 *Incipiunt obligare ſtatim ab eo tempore, quo a novo Papa reaſſumuntur, licet nondum fuerint publicatæ.*
6 *Regulæ Cancellariæ durant tantum vivente Papa eas faciente, eoque moriente expirant, & durante vacatione Sedis Apoſtolicæ dicuntur non eſſe in rerum natura.*
7 *Hinc Sede Papali vacante, poteſt Collator Ordinarius conferre Beneficia reſervata ſolum per Regulas Cancellariæ, ut puta vacantia, in menſibus Pontificiis.*
8 *Dummodo tamen id fiat antequam Papa noviter creatus alias Regulas conſtituat, vel a Prædeceſſoribus ſuis factas renovet.*
9 *Licet Collator Ordinarius, Sede Apoſtolica vacante, poſſit conferre Beneficia reſervata per Regulas Cancellariæ, non poteſt tamen conferre illa Beneficia, quæ ſunt reſervata Papæ ex alio capite, ſed ipſa ſunt a Papa futuro.*
10 *Ad omnium promptius commodum dantur hic ad litteram ipſæmet Cancellariæ Regulæ.*

1 REgulæ Cancellariæ ſunt quædam Apoſtolicæ Conſtitutiones, quas omnes Pontifices initio ſui Pontificatus circa cauſas Beneficiales, & Judiciales facere, vel a Prædeceſſoribus ſuis jam factas juxta occurrentium cauſarum varietatem, renovare, augere, vel minuere conſueverunt. Primus omnium, qui Regulas Cancellariæ, ſive
2 Leges ad Cancellariam, tulit, eaſque in ſcripta redegit, eſt Joannes XXII. Rota *part. 9. tom. 1. deciſ. 285. num.* 15. qui fuit natione Gallus antea dictus Jacobus de Oſſa Cadurgenſis Patre Sutone natus, & ratione ſummæ prudentiæ, ac litterarum peritiæ Roberti Siciliæ Regis Cancellarius, deinde Forojulienſis, ac poſtmodum Avenionenſis Epiſcopus, ac Cardinalis inſtitutus; tandem *die 7. Auguſti* 1316. Lugduni in Conclavi apud Patres Prædicatores parato Summus Pontifex fuit electus; *Petra in Commentar.*
3 *ad Conſtit. 1. Joanni XXII. n. 1.* Ipſæ autem Regulæ Cancellariæ ſucceſſu temporis in pluribus fuerunt mutatæ, atque augmentatæ, vel magis declaratæ, prout patet conferenti vetuſtiores Regulas Cancellariæ repertas in libris cum modernis infra adducendis, uſque ad ſeptuaginta duas redactis. Regulæ Cancellariæ habent vim Legis, & Conſtitutionis; Rota *part. 9. tom. 2. deciſ. 199. n. 6. & deciſ.*
4 *200. n. 7.* Et incipiunt obligare ſtatim ab eo tempore, quo a novo electo Papa reaſſumuntur, licet nondum fuerint publicatæ, ut patet expreſſe ex ipſarum præfatione nunc uſitata, & ſic præciſe loquente: *Quas etiam ex tunc, licet nondum publicatas, & ſuo tempore duraturas obſervari voluit.* Et iſtæ Regulæ durant tantum vivente Papa
6 eas faciente, eoque moriente expirant, & durante vacatione Sedis Apoſtolicæ, dicuntur non eſſe in rerum natura; & patet aperte ex verbis citatis, & uſitatis in earumdem Regularum præfatione: *Et ſuo tempore duraturas*; Rota *part. 4. tom. 3. deciſ. 654. num. 73. part. 13. deciſ. 33. n. 2. part. 17. deciſ. 185. num. 4. part. 19. tom. 1. deciſ. 121. num. 8. & 9.*

7 Unde Sede Papali vacante poteſt Collator Ordinarius conferre Beneficia reſervata *ſolum* per Regulas ipſius Cancellariæ, ut puta vacantia in menſibus Pontificiis; Sede enim Apoſtolica vacante omnes menſes ſunt Ordinariorum, adeoque poſſunt providere de Beneficiis vacantibus in quolibet menſe, cum pro tunc ceſſent reſervationes Beneficiorum ab ipſis Regulis inductæ, ex quo ipſæ Regulæ pro tunc ſint extinctæ, & dicantur non eſſe in rerum natura ex Rota *part. 4. tom. 3. deciſ. 654. n. 74. part. 14. dec. 33. n. 2. & part. 17. dec. 185. n. 4.* Dummodo tamen id
8 fiat, antequam Papa noviter creatus alias Regulas conſtituat, vel a Prædeceſſoribus ſuis jam factas renovet, nam noviter electus Papa ſub nullitate actus in contrarium geſti expreſſe reſervat ſuæ proviſioni, ac diſpoſitioni ea Beneficia, quæ Sede Papali vacante in menſe Pontificio vacaverant, & per Ordinarium Collatorem antea collata non
9 fuerant, ut patet *in Regula* 68. integraliter infra videnda. Notanter autem fuit dictum poſſe Collatorem Ordinarium Sede Apoſtolica vacante conferre Beneficia *reſervata ſolum per Regulas ipſius Cancellariæ*; Nam Beneficia, quæ ſunt reſervata Papæ ex alio capite, non poſſunt Sede Apoſtolica vacante conferri ab Ordinariis Collatoribus, ſed conferenda ſunt a Papa futuro; Urban. VIII. in Conſtit. incip. *Sanctiſſimæ.*

10 Ut autem ab omnibus in promptu ſemper, & præ oculis haberi poſſint reſervationes, & diſpoſitiones in Regulis Cancellariæ contentæ, ſubnectuntur hic ad litteram ipſæmet Cancellariæ Regulæ auctoritate SS. in Chriſto Patris, ac Domino N. D. Benedicti Divina providentia Papæ XIV. publicatæ juxta exemplar Romæ in Typographia Rever. Cameræ Apoſtol. impreſſum.

REGULÆ.

Ordinationes, & Conſtitutiones Cancellariæ Apoſtolicæ SS. D. N. D. BENEDICTI Divina Providentia Papæ XIV.

„ SAnctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter, D. Benedict. Divina Providentia PP. XIV. ſuorum Prædeceſſorum veſtigiis inhærendo, normam, & ordinem rebus gerendis dare volens in craſtinum ſuæ Aſſumptionis ad Summi Apoſtolatus apicem, videlicet die decima octava menſis Auguſti Anno ab Incarnatione Domini milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo, Reſervationes, Conſtitutiones, & Regulas infraſcriptas fecit, quas etiam ex tunc, licet nondum publicatas, & ſuo tempore duraturas obſervari voluit, ac quas Nos Thomas Epiſcopus Oſtienſis, & Veliternenſis, Cardinalis Rufus, S. R. E. Cardinalis, S. Collegii Decanus, & Eccleſiæ S. Laurentii in Damaſo perpetuus Commendatarius, die XXXI. menſis Auguſti in Cancellaria Apoſtolica publicari fecimus.

Reſervationes generales, & ſpeciales.

1. „ In primis fecit eaſdem reſervationes, quæ in Conſtitutione fel. rec. Benedicti Papæ XII. quæ incipit, *Ad regimen*, continentur, & iſtas innovavit, ac locum habere voluit, etiamſi Officiales in eadem Conſtitutione expreſſi Apoſtolicæ Sedis Officiales ante obitum eorum eſſe deberent, quoad Beneficia, quæ tempore, quo Officiales erant, obtinebant; declarans nihilominus, Beneficia, quæ dictæ Sedis Officiales, qui ratione Officiorum ſuorum hujuſmodi ejuſdem Sedis Notarii erant, etiam dimiſſis ipſis Officiis, & quandocumque aſſecuti fuerint, ſub hujuſmodi reſervationibus comprehendi; ac reſervavit Beneficia, quæ per Conſtitutionem piæ mem. Joan. PP. XXII. inc. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerint; quam Conſtitutionem, & reſervationem S. S. tam ad Beneficia obtenta, quam alia quæcumque, de quibus Ordinarii, & alii Collatores contra Conc. Trid. Decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, extendit, & ampliavit, & ea etiam Beneficia omnia diſpoſitioni ſuæ reſervavit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios Collatores contra ejuſdem Concilii Decretorum formam diſpoſitum fuerit, decernens irritum &c.

Reſervatio Cathedralium Eccleſiarum, & Monaſteriorum, ac de tempore vacationis Epiſcopatuum vacaturorum Beneficiorum.

2. „ Item reſervavit generaliter omnes Eccleſias Patriarchales, Primitiales, Archiepiſcopales, Epiſcopales, necnon omnia Monaſteria Virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſtimatione exce-

dentia, nunc quomodocumque vacantia, & in poſterum vacatura. Et voluit, quod exceſſus & hujuſmodi in Litteris exprimatur. Ac etiam reſervavit Dignitates, & Beneficia omnia ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcumque aliam diſpoſitionem, Patriarcharum, Primatum, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, necnon Abbatum, ac aliorum quorumque & Collatorum, & Collatricium Sæcularium, & Regularium quomodolibet (non tamen ad Collationem cum alio, vel aliis, aut etiam ad alterius præſentationem, vel electionem pertinentia) quæ poſt illorum obitum, aut Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum, vel aliarum Dignitatum ſuarum dimiſſionem, ſeu amiſſionem, vel privationem, ſeu translationem, vel alias quomodocumque vacaverit, uſque ad proviſionem Succeſſorum ad eaſdem Eccleſias, aut Monaſteria, vel Dignitates Apoſtolica Auctoritate faciendam, & adeptam ab eiſdem Succeſſoribus pacificam illorum poſſeſſionem quomodocumque vacaverint, & vacabunt in futurum; decernens irritum &c.

Extenſio reſervationis Beneficiorum per aſſecurationem pacificam vacatorum.

2. ,, Item, ſi qui de Beneficiis Eccleſiaſticis præſertim curam animarum habentibus, ſeu alias perſonalem reſidentiam requirentibus, dum pro tempore vacant Apoſtolica auctoritate proviſi, ſeu providendi, ante illorum aſſecutionem alia cum eiſdem incompatibilia Beneficia Eccleſiaſtica per eos tunc obtenta in fraudem reſervationis ſuæ, reſignarent, ſeu dimitterent, voluit, decrevit, & declaravit, quod ſi in poſterum quibuſvis perſonis de aliquibus Beneficiis Eccleſiaſticis, tunc vacantibus, ſeu vacaturis, per Sanctitatem Suam, aut ejus auctoritate provideri, ipſoſque providendos intra vacationis, & proviſionis, ſeu aſſecutionis eorumdem Beneficiorum, tempora, quæcumque alia cum aliis incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica Sæcularia, vel quorumvis Ordinum, ac etiam Hoſpitalium, & Regularia per eos tunc obtenta, nulla ſpeciali, & expreſſa de eiſdem in proviſionibus prædictis facta mentione; ſimpliciter, vel cauſa permutationis, ac alias quomodolibet, ſive in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, aut Legatorum, aut Nunciorum, dictæ Sedis, ſive Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quorumcumque manibus reſignare, ſeu dimittere, aut Juribus ſuis in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & ſingulæ conceſſiones, collationes, proviſiones, & quævis aliæ diſpoſitiones de Beneficiis, ſeu Juribus ſic reſignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde ſecutis quibuſcumque, caſſæ & irritæ, nulliuſque roboris, vel momenti exiſtant, nec cuiquam ſuffragentur, ſed Beneficia, & Jura, ut præfertur, reſignata, & dimiſſa, & ceſſa, eo ipſo vacent, ac ſub reſervatione prædicta, quam Sanctitas Sua etiam quoad hoc extendit, & ampliavit, comprehenſa cenſeatur. Ita quod de illis per alium, quam per eamdem Sanctitatem Suam, vel pro tempore exiſtentem Romanum Pontificem, nullatenus diſponi poſſit, in omnibus, & per omnia perinde, ac ſi per pacificam aſſecutionem Beneficiorum aliorum hujuſmodi vere, ac realiter vacaviſſent; ac ulterius voluit Beneficium, de quo reſignans fuerit auctoritate Apoſtolicæ proviſus, ac per cujus aſſecutionem Beneficia vacare debebant, ut prius vacare, perinde, ac ſi collatio favore reſignatis facta non fuiſſet; ſalvis tamen quibuſcumque Juribus competentibus alteri parti, ad cujus favorem facta eſſet reſignatio, etiam ex cauſa permutationis, ſummarie, ſimpliciter, & appellatione remota exercendis; decernens irritum &c. attentari.

Reſervatio Dignitatum, necnon ſuorum, S. R. E. Cardinalium Familiarium, Beneficiorum.

4. ,, Item reſervavit generaliter diſpoſitioni ſuæ omnes Dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi æſtimatione excedentes, principales in Collegiatis Eccleſiis. Reſervavit etiam Prioratus, Præpoſituras, Præpoſitatus, ac alias Dignitates Conventuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcumque (ſed non Militarium) ac quæcumque Beneficia, quæ ſui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore exiſtentes, ac S. R. E. viventium nunc, & qui erunt pro tempore, Cardinalatus familiares continui Commenſales obtinent, & in poſterum obtinebunt eorum familiaritate durante, ac quibus, ſeu ad quæ Jus eis competit, aut competierit, etiamſi ab ipſa familiaritate per obitum Cardinalium eorumdem, vel alias receſſerit. Declarans, quæ in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, poſt Pontificales non majores exiſtunt, & quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præſcripta vel alias quovis modo in quibuſcumque Collegiatis Eccleſiis principalem præeminentiam habere noſcuntur, ſub reſervatione prædicta comprehendi debere; decernens irritum &c.

Reſervatio Beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

5. ,, Item reſervavit generaliter omnia, & ſingula Beneficia Eccleſiaſtica quorumcumque Collectorum, & Subcollectorum in quacumque Civitate, vel Diœceſi, qui ſuo tempore Officia exercuerint, quorumcumque fructuum, proventuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum, illa videlicet Beneficia duntaxat, quæ durante eorum Officio obtinebunt, & in quibus, ſeu ad quæ eis jus competebat, decernens irritum &c.

Reſervatio Beneficiorum Cardinalium, dum Curia transfertur.

6. ,, Item reſervavit omnia, & ſingula Beneficia Eccleſiaſtica quorumcumque Curialium, quos dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam ſequendo decedere contigerit in quovis loco quantumcumque etiam a dicta Curia remoto; decernens irritum &c.

Reſervatio Beneficiorum Cubiculariorum, & Curſorum.

7. Item reſervavit generaliter idem D.N. PP. diſpoſitioni ſuæ omnia Beneficia Cubiculariorum, etiam honoris nuncupatorum, ac Curſorum ſuorum; declarans in Prædeceſſorum ſuorum Romanorum Pontificum Conſtitutionibus, & Regulis reſervatoriis Beneficiorum Cubiculariorum, etiam Cubicularios honoris nuncupatos, etiam a die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi, ac comprehenſos fuiſſe, & eſſe. Irritumque &c. attentari decernens.

Reſervatio Beneficiorum Eccleſiarum S. Joannis Lateranenſis, & S. Petri, ac S. Mariæ Majoris de Urbe, & Beneficiorum Titulorum Cardinalium a Curia abſentium.

8. ,, Item reſervavit diſpoſitioni ſuæ generaliter quoſcumque Canonicatus, & Præbendas, ac Dignitates, Perſonatus, & Officia in S. Joannis Lateranenſis, & Principis Apoſtolorum, ac S. Mariæ Majoris de Urbe Eccleſiis, necnon ad collationem, proviſionem, & præſentationem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem S.R.E. Cardinalium Romana Curia abſentium ratione ſuorum Epiſcopatuum Cardinalatus, ac ipſorum Cardinalium Titulorum, & Diaconiarum ſpectantia, quamdiu abſentia hujuſmodi duraverit, Canonicatus, & Præbendas, Dignitates, Perſonatus, Adminiſtrationes, & Officia, ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura vacantia, ac in antea vacatura, tam in eadem Urbe, quam in Eccleſiis, Civitatibus, ac Diœceſibus dictorum Epiſcopatuum conſiſtentia; ac decrevit irritum &c.

Reſervatio menſium Apoſtolicorum, & Alternativa pro Epiſcopis reſidentibus.

9. ,, Item cupiens SS. D.N. pauperibus Clericis, & aliis benemeritis Perſonis providere omnia Beneficia Eccleſiaſtica cum cura, & ſine cura, Sæcularia, & quorumvis Ordinum Regularia qualitercumque qualificata, & ubicumque exiſtentia in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maji, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris menſibus, uſque ad ſuæ voluntatis beneplacitum extra R.C. alias, quam per reſignationem quocumque modo vacatura, ad collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, & quamvis aliam diſpoſitionem quorumcumque Collatorum, & Collatricium Sæcularium, & quorumvis Ordinum Regularium (non autem S.R.E. Cardinalium, aut aliorum ſub Concordatis inter S. Apoſtolicam & quoſcumque alios initis, & per eo, qui illa acceptare, & obſervare debuerant acceptatis, & obſervatis, quæ lædere non intendit, comprehenſorum) quomodolibet pertinentia diſpoſitioni ſuæ generaliter reſervavit. Volens, in ſupplicationibus, ſeu conceſſionibus gratiarum, quæ de dictis Beneficiis tunc vacantibus, etiam motu proprio, fient, de menſe, in quo vacaverint, diſpoſitive mentionem fieri: alioquin gratias nullas eſſe; Ac conſuetudines etiam immemorabiles optandi majores, & pinguiores Præbendas, necnon privilegia, etiam in limine erectionis conceſſa, & indulta Apoſtolica circa eas, ac etiam diſponendi de hujuſmodi Beneficiis, aut quod illa ſub hujuſmodi reſervationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribus, & inſolitis clauſulis, necnon irritantibus, & aliis Decretis, quorum tenores pro expreſſis haberi, & latiſſime extendi voluit quibuſvis Perſonis, & Collegiis cujuſcumque Dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, conditionis exiſtentibus quomodolibet conceſſa adverſus reſervationem hujuſmodi minime ſuffragari. Inſuper Sanctitas Sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis intenta, ipſis quamdiu apud Eccleſias, ac Diœceſes ſuas vere, & perſonaliter reſederint duntaxat, de omnibus, & quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis cum cura, & ſine cura Sæcularibus, & Regularibus (ad liberam ipſorum duntaxat, non autem aliorum cum diſpoſitionem, ſeu præſentationem, vel electionem, nec etiam cum conſilio; vel conſenſu, ſeu interventu Ca-

,, piſu-

„ pitulorum, vel aliorum, aut alias pertinentibus,) quæ antea in menſibus Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris, & Decembris extra Curiam ipſam vacare contigerit (dummodo alia diſpoſitioni Apoſtolicæ reſervata, vel affecta non fuerint) libere diſponendi facultatem tempore ſui Pontificatus tantum duraturam conceſſit. Ac etiam voluit, ut ſi ipſi in collatione, aut alia diſpoſitione Beneficiorum in aliis ſex menſibus, videlicet Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris, & Novembris vacaturorum (quæ etiam diſpoſitioni ſuæ, ut præfertur, reſervavit) ſeu etiam aliorum diſpoſitioni ſuæ, & dictæ Sedis alias quomodolibet reſervatorum, vel affectorum ſe intromiſerint, aut quominus proviſiones, & gratiæ Sanctitatis ſuæ de illis debitum effectum conſequantur, impedimentum quoquomodo præſtiterint, uſu, & beneficio prædictæ facultatis eo ipſo privati exiſtant, ac collationes, & aliæ diſpoſitiones de Beneficiis illius prætextu deinceps faciendæ nullius ſint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternativæ prædictæ acceptare voluerint, acceptationem hujuſmodi per patentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſuoque Sigillo munitas, & in ſua quiſque Civitate, vel Diœceſi datas declarare, & Litteras ipſas huc ad Datarium Sanctitatis Suæ tranſmittere teneantur; quibus ab eo receptis, & recognitis, ac libro ad id deputato regiſtratis, tunc demum, & non antea uti incipiant gratia ſupradicta. Inſuper declaravit, quod ſi idem Epiſcopus pluribus Eccleſiis quomodocumque unitis ex Apoſtolica conceſſione, & diſpenſatione quomodocumque præſit, teneatur hujuſmodi alternativæ gratiam, quatenus ea potiri velit, utriuſque Eccleſiæ nomine explicite acceptare, alias illi non ſuffragetur. Et poſt factam acceptationem, & admiſſionem in Dataria, neutri parti liceat, niſi concordi conſenſu ab ea recedere. Declarans præterea, exceptionem poſitam in Regula favore S. R. E. Cardinalium, & Indultum conferendi Beneficia reſervata conceſſum Cardinali Epiſcopo non ſuffragari Capitulo ratione communionis, & conſorti juxta declarationem fel. record. Urbani Papæ VIII. Prædeceſſoris ſui editam die decima Septembris anno milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſexto, quam Sanctitas ſua in omnibus, & per omnia approbat; decernens ſic in præmiſſis omnibus per quoſcumque &c. judicari debere, ac irritum &c.

De litteris in forma, Rationi congruit, expeditandis.

10. „ Item voluit idem D. N. Papa, quod conceſſa per fel. record. Clementem XII. Prædeceſſorem ſuum, & de ejus mandato expediantur in forma *Rationi congruit &c.* ſub die Coronationis ſuæ, ut moris eſt; & idem quoad conceſſa per piæ mem. Benedictum XIII. etiam Prædeceſſorem ſuum ad ſex menſes duntaxat, ab ipſo die Coronationis incipiendo obſervari voluit.

Declaratio reſervationis Eccleſiarum, & Beneficiorum per Prædeceſſores reſervatorum.

11. „ Item declaravit omnium, & ſingularum Eccleſiarum Cathedralium, & Monaſteriorum proviſiones, quos prædicti Prædeceſſores ſui, ordinationi, & diſpoſitioni eorum, nec non omnia, & ſingula Beneficia Eccleſiaſtica, quæ dicti Prædeceſſores, etiam prædictæ diſpoſitioni cum interpoſitione decreti reſervaverant (quæ quidem Eccleſiæ, Monaſteria, necnon ſic reſervata Beneficia tempore obitus eorum Prædeceſſorum vacabant, aut Eccleſiæ ipſæ, vel Monaſteria hujuſmodi, ſi commendata, vel eis adminiſtratores deputati non fuiſſent, etiam tunc vacaſſent) remanſiſſe, & remanere per hujuſmodi reſervationem, & decretum affecta, nullumque de illis præter Romanum Pontificem ea vice ſe intromittere, vel diſponere potuiſſe, ſive poſſe quoquomodo; decernens irritum, & inane, ſi ſecus ſuper illis attentatum forſan erat tunc, vel in poſterum contingeret attentari.

Revalidatio Litterarum Prædeceſſoris Gratiæ, vel Juſtitiæ infra annum conceſſarum.

12. „ Item prædictus D. N. omnes, & ſingulas a Clemente XII. Romano Pontifice Prædeceſſore ſuo infra annum ante diem ejus obitus conceſſas Gratiæ, vel Juſtitiæ Litteras temporibus debitis earum Executoribus, ſeu Judicibus non præſentatas omnino revalidavit, & in ſtatum priſtinum, in quo videlicet antea fuerant, vel pro quibus erant obtentæ, quoad hoc plenarie reſtituit, ac decrevit per Executores, ſeu Judices prædictos, vel ab eis ſubdelegandos ad expeditionem negotiorum in eis contentorum procedi poſſe, & debere juxta illarum formam.

Revocatio Unionum.

13. „ Item rationabilibus ſuadentibus cauſis ipſæ D. N. omnes uniones, annexiones, incorporationes, ſuppreſſiones, extinctiones, applicationes, & diſmembrationes, etiam perpetuas de quibuſvis Cathedralibus, necnon aliis Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, & Beneficiis Eccleſiaſticis, eorumve domibus, & prædiis, & locis per ceſſum, vel deceſſum, aut aliam quamvis dimiſſionem, vel amiſſionem qualiacumque fuerint invicem, vel aliis Eccleſiis, Monaſteriis, & Menſis etiam Capitularibus, Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, Beneficiis, ac Piis, & aliis Locis, Univerſitatibus etiam ſtudiorum generalium, & Collegiis, etiam in favorem S. R. E. Cardinalium, ſeu Eccleſiis, Monaſteriis, & Beneficiis per eos obtentis quomodolibet Apoſtolica, vel alia quavis (non tamen Concilii Tridentini) auctoritate (necnon pro fundatione, ſeu dotatione, augumento, vel conſervatione Collegiorum, & aliorum Piorum, & Religioſorum Locorum ad Fidei Catholicæ defenſionem, & propagationem, bonarumque artium cultum inſtitutorum) factas, quæ ſuum non ſunt ſortitæ effectum: ac qualcumque conceſſiones, & mandata ſuper unionibus, annexionibus, incorporationibus, & aliis præmiſſis taliter faciendis, revocavit, caſſavit, & irritavit, nulliuſque decrevit exiſtere firmitatis. Nec alicui qualcumque clauſulas, vel adjectiones, aut decreta, quæ Sanctitas ſua pro expreſſis haberi voluit in quibuſvis Apoſtolicis, etiam quæ motu proprio, aut ex certa ſcientia, & conſiſtorialiter proceſſerunt, & emanarunt Litteris etiamſi in eis decretum eſſet illas ex tunc effectum ſortitas eſſe, aut Jus quæſitum fore quomodolibet contenta adverſus revocationem, & irritationem hujuſmodi voluit aliquatenus ſuffragari, decernens irritum &c.

Revocatio facultatum quibuſvis conceſſarum.

14. „ Item revocavit quaſcumque facultates conceſſas quibuſvis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis Prælatis, & Perſonis; necnon Apoſtolicæ Sedis Nunciis, ac fructuum, & proventuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum Collectoribus, de diſpenſando cum quibuſvis perſonis ſuper Matrimonio contracto, vel contrahendo in gradu prohibito, ac natalium, & ætatis defectibus, & de incompatibilibus Beneficiis Eccleſiaſticis inſimul retinendis, necnon de Notariis publicis creandis, ac de diſponendo quomodolibet de quibuſvis Beneficiis Eccleſiaſticis, & alias a præmiſſis Officia ipſorum Nunciorum, & Collectorum directe non concernentes, etiamſi Litteris deſuper confectis ſint Clauſulæ reſtitutoriæ, & derogatoriarum derogatoriæ, & aliæ efficaciores; quas pro expreſſis haberi voluit quoad omnia, in quibus facultates ipſæ non ſunt ſortitæ effectum, etiamſi Nunciis eiſdem dictæ Sedis Legatis de Latere competens ſit conceſſa poteſtas: decernens irritum &c.

Revocatio facultatum conferendi Beneficia reſervata.

14. „ Item revocavit quaſcumque facultates, & Litteras deſuper confectas, per quas quicumque ſui Prædeceſſores Romani Pontifices quibuſvis Perſonis ordinariam Collationem, ſeu aliam diſpoſitionem Beneficiorum Eccleſiaſticorum de Jure, vel conſuetudine habentibus, & quavis etiam Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, vel alia dignitate, non tamen Cardinalatus honore fulgentibus, quavis conſideratione, vel intuitu etiam motu proprio, & ex certa ſciencia, ac de Apoſtolica poteſtatis plenitudine cum quibuſvis Clauſulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ac irritantibus, & aliis Decretis, quorum tenores habere voluit pro expreſſis, conceſſerant, aut quamdiu viverent, vel ſuis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis præeſſent, aut ad aliud tempus de Beneficiis Eccleſiaſticis generaliter reſervatis, ſeu affectis ad eorum collationem, proviſionem, præſentationem, electionem, & quamvis aliam diſpoſitionem communiter, vel diviſim ſpectantibus, diſponere libere, & licite valerent, aut etiam ad id per eoſdem Prædeceſſores Vicarii Perpetui vel ad tempus conſtituti forent, decernentes irritum, & inane &c.

De Dictionibus numerabilibus.

16. „ Item in Apoſtolicis Litteris committendi crimen falſi peramplius tollatur occaſio, voluit, & ordinavit, quod dictiones numerales, quæ in dictis Litteris ante Nonas, Idus, & Kalendas, immediate poni conſueverunt, per Litteras, ac ſyllabas extenſæ deſcribantur, & illæ prædictis Litteris, in quibus hujuſmodi dictiones aliter ſcriptæ fuerint, ad Bullariam nullatenus mittantur.

De concurrentibus in Data.

17. „ Item voluit, quod de concurrentibus in Data ejuſdem diei, ſuper vacantibus, ſeu certo modo vacaturis Beneficiis, illi, quibus gratiæ motu proprio conceduntur, ceteris ſimili modo gratias non habentibus, alias graduatis, aut inter gaudatos magis graduati, ac inter æqualiter graduatos prius graduati, necnon colorato titulo poſſeſſores non poſſeſſoribus, ac inter perſonas alias in Curia præſentes abſentibus ab ea, ac inter præſentes non Beneficiati Beneficiatis, & ſimiliter inter abſentes, ceteris paribus, oriundus non oriundo, & Diœceſanus non Diœceſano: in reliquis vero ſinguli, qui prius Apoſtolicas deſuper Litteras eorum Executoribus præſentaverint, aliis in ipſorum, de quibus agi contigerit, Beneficiorum aſſecutione præferantur.

De non tollendo Jus quæſitum.

18. „ Item ne per varias, quæ pro commiſſionibus ſeu mandatis, & declarationibus habendis in cauſis plerumque fiunt ſuggeſtiones, Juſtitia poſtponatur; Idem D. N. decrevit, & declaravit, ſuæ intentionis fore, quod deinceps per quamcumque ſignaturam, ſeu conceſſionem, aut gratiam, vel Litteras Apoſtolicas pro commiſſionibus, ſeu mandatis, aut declarationibus hujuſmodi, etiamſi motu proprio, & ex certa ſcientia, ac etiam ante motam litem a Sanctitate ſua emanaverint, vel de ejus mandato faciendas nulli Jus ſibi quæſitum quomodolibet tollatur.

Regula de viginti.

19. „ Item voluit, quod ſi quis in infirmitate conſtitutus reſignaverit, ſive in Romana Curia, ſive extra illam, aliquod Beneficium, ſive ſimpliciter, ſive cauſa permutationis, vel alias dimiſerit, aut illius Commendæ ceſſerit, ſeu ipſius Beneficiis unionis diſſolutioni conſenſerit, etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſignatæ, & poſtea infra viginti dies a die per ipſum reſignantem præſtandi conſenſus computandos, de ipſa infirmitate deceſſerit, & ipſum Beneficium quavis auctoritate conferatur per reſignationem ſic factam, collatio hujuſmodi ſit nulla, ipſumque Beneficium nihilominus per obitum cenſeatur vacare.

De Idiomate.

20. „ Item voluit, quod ſi contingat, tam in Curia, quam extra, alicui Perſonæ de Parochiali Eccleſia, vel quovis alio Beneficio exercitium Curæ animarum Parochianorum quomodolibet habent, provideri, niſi ipſa Perſona intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, ubi Eccleſia, vel Beneficium hujuſmodi conſiſtit, proviſio, ſeu mandatum, & gratia deſuper quoad Parochialem Eccleſiam, vel Beneficium hujuſmodi nullius ſint roboris, vel momenti, decernens irritum &c.

De non impetrando Beneficium per obitum viventis.

21. „ Item ſi quis ſupplicaverit ſibi de Beneficio quocumque tamquam per obitum alicujus, licet tunc viventis, vacante provideri, & poſtea per obitum ejus vacet, proviſio, & quævis diſpoſitio, etiam vigore alterius novæ ſupplicationis, vel gratiæ dicto ſupplicanti per obitum hujuſmodi denuo faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti.

De unionibus, & unionum confirmatione.

22. „ Item voluit, quod petentes Beneficia Eccleſiaſtica aliis uniri, teneantur exprimere verum annuum valorem ſecundum communem æſtimationem, tam Beneficii uniendi, quam illius, cui uniri petitur, aliquin unio non valeat, & ſemper in unionibus commiſſio fiat ad partes, vocatis quorum intereſt. Et idem voluit obſervari in quibuſvis ſuppreſſionibus perpetuis, conceſſionibus, diſmembrationibus, & applicationibus, etiam de quibuſcumque fructibus, & bonis Eccleſiaſticis, ac etiam in confirmationibus unionum, ſingularumque diſpoſitionum hujuſmodi.

De Mendicantibus transferendis.

23. „ Item de Mendicantibus transferendis, qui ad alios Ordines tranſierint pro tempore, voluit Conſtitutionem fel. record. Martini Papæ V. Prædeceſſoris ſui deſuper factam, & in libro Cancellariæ Apoſtolicæ deſcriptam, quæ incipit *Viam ambitioſæ cupiditatis &c.* firmiter obſervari.

De male promotis.

24. „ Item de Clericis extra tempora a Jure ſtatuta, ſive ante ætatem legitimam, aut abſque dimiſſoriis Litteris ad Sacros Ordines ſe promoveri facientibus pro tempore, etiam voluit Conſtitutionem piæ mem. Pii II. ſimiliter Prædeceſſoris ſui deſuper editam, & in dict. Cancell. Apoſt. libro deſcriptam, quæ incipit. *Cum ex ſacrorum Ordinum &c.* pari modo obſervari.

De Moneta.

25. „ Item declaravit idem D. N. quod libra Turonenſium parvorum, & Florenus auri de Camera pro æquali valore in concernentibus Litteras, & Cameram Apoſt. computari, & affirmari debeant.

De Beneficiis vacaturis per promotionem ad Eccleſias, & Monaſteria.

26. „ Item prædictus D. N. Papa voluit, decrevit, & ordinavit, quod quæcumque conceſſiones, gratiæ, & mandata, etiam motu proprio, & cum derogatione hujus Conſtitutionis, quæ ab eo pro quibuſvis Perſonis emanaverint, de providendo eis de quibuſvis Beneficiis vacaturis per promotionem quorumcumque ad Eccleſiarum, & Monaſteriorum regimina, ſi hujuſmodi conceſſiones, & mandata diem promotionis promovendorum ipſorum præceſſerint, necnon quæcumque collationes, proviſiones, & diſpoſitiones pro tempore faciendæ de præmiſſis, & quibuſvis aliis Beneficiis Eccleſiaſticis Sæcularibus, & Regularibus, quæ per promovendos ad quaſcumque Prælaturas inter illarum vacationis, & hujuſmodi promotionis, vel aſſumptionis tempora ſimpliciter, vel ex cauſa permutationis unicuique reſignari, vel alias admitti contigerit, cum inde ſequutis pro tempore, ſint caſſæ, & irritæ, nulliuſque roboris, vel momenti.

De non judicando juxta formam Supplicationum, ſeu Litterarum expeditarum.

27. „ Item cum ante confectionem Litterarum gratia Apoſtolica ſit informis, voluit, ſtatuit, & ordinavit idem D. N. quod Judices in Romana Curia, & extra eam pro tempore exiſtentes, etiamſi ſint S. R. E. Cardinales, Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, vel quicumque alii, non juxta formam Supplicationum ſignatarum ſuper quibuſvis impetrationibus (niſi in dicta Curia dumtaxat ſint commiſſiones juſtitiam concernentes per *Placet*, vel per S. R. E. Vicecancellarium juxta facultatem ſuper hoc ſibi conceſſam ſignatæ) ſed juxta Litterarum ſuper eiſdem impetrationibus, & conceſſionibus confectarum tenores, & formas judicare debeant: Decernens irritum &c. Et ſi Litteræ ipſæ per præoccupationem, vel alias minus bene expeditæ reperiantur, ad illorum, quorum intereſt, inſtantiam, ad Apoſtolicam Cancellariam remitti poterunt per ejus Officiales, quibus hujuſmodi tenores, & formas reſtringere convenit, ad formas debitas reducendæ.

De Regulis Cancellariæ producendis.

28. „ Item attendens D. N. Papa, quod ſuper habendis de Cancellaria Apoſtolica Regulis, & Conſtitutionibus inibi deſcriptis faciliter per eos, qui in Romana Curia indiguerint, ad ipſam Cancellariam recurſus dirigi poteſt, nec conſultum foret, quod ſuper earumdem Regularum, & Conſtitutionum (quæ juxta varietatem concurrentium cauſarum, & negotiorum aliquoties immutari convenit) probando tenore, vel effectu teſtium plerumque tenacem deſuper memoriam non habentium, depoſitionibus ſtari deberet, voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod deinceps quilibet ex Auditoribus cauſarum Palatii Apoſtolici, & aliis (etiamſi S. R. E. ſint Cardinales) in ipſa Curia pro tempore deputatis auctoritate Apoſtolica Judicibus, etiam in cauſis actu pendentibus, ſuper hujuſmodi tenore, vel effectu probando duntaxat ſtet, fidemque adhibeat ſchedulæ, ſeu ſcripturæ deſuper a duobus majoris Præſidentiæ: quod danda ſit, a tergo ſignatæ, & etiam a duobus aliis Litterarum Apoſtolicarum Abbreviatoribus in ipſa Cancellaria auſcultatæ, & Vicecancellarii, ſeu dictam Cancellariam Regentis manu ſubſcriptæ, ut moris eſt; quidquid autem ſecus fieri contigerit, nullius ſit roboris, vel momenti.

De ſubrogandis Collitigantibus.

29. „ Item D. N. cupiens litium ſuccidere anfractus, & ne novi colligitantibus adverſarii dentur, providere, voluit, ſtatuit, & ordinavit, quoties deinceps aliquem ſuper quovis Beneficio Eccleſiaſtico collitigantem in Jure, vel ad Jus, ſi quod forſan ejus adverſario in dicto Beneficio competierit, ſubrogari contigerit (dummodo prædictus collitigans in dicto Beneficio intruſus non fuerit, nec ſuper eo contra dictum adverſarium, poſtquam illud per triennium pacifice poſſederit, lis

tunc

tunc mota fuerit) aliorum quorumlibet de præmiſſo Jure, ſive tunc vacet, vel cum vacaverit, impetrationes, etiam motu proprio infra menſem, ante conceſſionem hujuſmodi factæ, nullius ſint roboris, vel momenti. Et nihilominus cupiens eorum fraudibus obviare, qui viventium Beneficia illorum præſertim, quibus aut propter ſenium, aut propter infirmitatem immineret vitæ periculum, impetrant, ut illis decedentibus tamquam collitigantes in eorum juribus facilius ſubrogentur; Voluit, ut deinceps nullus in Jure, vel ad Jus in Beneficio defuncti, quod illo vivente in caſibus præmiſſis, vel ſimilibus impetraverit, aliquo modo ſubrogetur, ac ſubrogatio, vel gratia, ſi neutri, ſi nulli, ſeu novæ proviſionis, aut perinde valere, taliter impetranti nullatenus ſuffragetur, quod etiam ſtrictiſſime obſervari mandavit in impetrationibus Beneficiorum per privationem, & amotionem ex quibuſvis criminibus, & exceſſibus forſan perpetratis, etiamſi uſque ad definitivam ſententiam, quæ tamen in rem non tranſiverit judicatam, proceſſum foret.

De veriſimili Notitia.

30. ,, Item voluit, & ordinavit, quod omnes gratiæ quas de quibuſvis Beneficiis Eccleſiaſticis cum Cura, vel Regularibus per obitum quarumcumque Perſonarum vacantibus in antea fecerit, nullius roboris, vel momenti ſit, niſi poſt obitum, & ante Datam gratiarum hujuſmodi tantum tempus effluxerit, quod interim vacationes ipſæ de locis, in quibus Perſonæ prædictæ deceſſerint, ad notitiam ejuſdem SS. D. N. veriſimiliter potuerint perveniſſe.

Non valeant Commiſſiones Cauſarum, niſi Litteris expeditis.

31. ,, Item quod omnes, & ſingulæ commiſſiones cauſarum, quas in antea fieri contigerit, obtentæ, vel occaſione conceſſionum duntaxat Apoſtolicarum de Beneficiis Eccleſiaſticis gratiarum, ſuper quibus Litteræ Apoſtolicæ confectæ non fuerint, ac proceſſus deſuper habendi, nullius ſint, roboris, vel momenti.

De impetrantibus Beneficia per obitum Familiarium Cardinalium.

32. ,, Item voluit, quod impetrans Beneficium vacans per obitum Familiaris alicujus Cardinalis, teneatur exprimere nomen, & Titulum ipſius Cardinalis, ut ſi ille in Curia fuerit, ipſius ad id accedat aſſenſus, alias deſuper gratia ſit nulla; & idem ſervari voluit, ſi Cardinales quomodolibet ab ipſa Curia abſentes, & ubilibet etiam in locis infra duas dietas vicinis decedentes, familiamque, & lares in in eadem Curia retinentes, ab ipſa Curia receſſerint ad eamdem illico reverſuri, & infra decem, vel ad ſummum quindecim dies vere, & perſonaliter reverſi fuerint. Ita quod Cardinalibus alias quam, ut præfertur, ex quacumque cauſa quantumlibet neceſſaria, & hic neceſſario exprimenda abſentibus, facultas præſtandi conſenſum hujuſmodi non competat, ſed Beneficia hujuſmodi ad liberam Sanctitatis ſuæ, & Sedis Apoſtolicæ proviſionem, & diſpoſitionem pertineant, Declarans, Regulas, & Conſtitutiones ſuorum Prædeceſſorum etiam a die earum editionis, & publicationis ſuper aſſenſu hujuſmodi præſtando ſic intellectas, & intelligendas fuiſſe, Irritumque &c. attentari decernens. Quodque ſi prædicti Familiares eorumdem Cardinalium Familiares deſierint, ſeu ad aliorum Cardinalium familiaritatem ſimilem tranſierint, quoad Beneficia, quæ familiaritate durante obtinuerint, & in quibus, vel ad quæ priori ipſa familiaritate durante jus eis competierit, Cardinales, quorum prius Familiares fuerint, ſuum debeant adhibere conſenſum. Declarans præſertim, Conſtitutionem locum non habere in illis Beneficiis, quæ Familiares ipſi, tempore obitus eorum in dicta Curia, vel extra eam, obtinerent, aut antea obtinuiſſent, & ratione Officiorum per eos obtentorum dictæ diſpoſitioni generaliter reſervata, vel affecta fuiſſe apparerent, Necnon illos quoad effectum dictæ Conſtitutionis Familiares eorumdem Cardinalium cenſeri, qui ipſorum Cardinalium Familiares continui commenſales ad minus per quatuor menſes, computato etiam tempore ante promotionem ad Cardinalatum, fuiſſe probarentur; decernens irritum &c.

Super eadem Familiaritate.

33. ,, Idem D. N. ad evitandas lites, & contentiones, quæ ex præcedenti ſua Conſtitutione exoriri poſſent, veſtigiis Prædeceſſorum ſuorum inhærendo, voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod ſi Beneficia, quæ per obitum Familiarium continuorum commenſalium eorumdem Cardinalium in futurum vacabunt, ceſſantibus Apoſtolicis reſervationibus ad alterius Cardinalis collationem, vel aliam diſpoſitionem pertinere deberent, in dicta præcedenti Conſtitutione non comprehendantur quoad hoc, ut in proviſionibus talium Beneficiorum ſuper expeditione Litterarum illius Cardinalis, cujus Familiaris defunctus ille extitit, conſenſus requiri debet. Sed Beneficia hujuſmodi ad Collationem, ſeu quamvis diſpoſitionem Cardinalis Ordinarii Collatoris, ut præfertur, libere ſpectare cenſeantur; Et ſi apud Sedem Apoſtolicam Beneficia hujuſmodi per obitum dictorum Familiarium vacaverint, tunc in proviſione talium Beneficiorum, ſuper expeditione Litterarum, illius Cardinalis exigatur conſenſus, ſi in Romana Curia præſens fuerit, ad quem eorumdem collatio, & diſpoſitio, ut præfertur, pertinere deberet; Itaut Cardinalis Ordinarius Collator in concurſu cum Cardinali Patrono ſemper præferri debeat, ſalvis tamen ſemper indultis conceſſis, & concedendis eiſdem S. R. E. Cardinalibus, decernens irritum &c.

Signatura per Fiat præferatur alteri per Conceſſum.

34. ,, Item voluit idem D. N. quod concurrentibus eadem die ſuper quocumque Beneficio per Fiat, & Conceſſum Signaturis, ex eis per Fiat etiam ut petitur habens, alteri per Conceſſum etiamſi in illa per Conceſſum prægnantiores, & quantumlibet privilegiavæ eſſent clauſulæ.

De Annali Poſſeſſore.

35. ,, Item SS. D. N. ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod quicumque Beneficium Eccleſiaſticum, tunc per annum immediate præcedentem pacifice poſſeſſum, & quod certo modo vacare prætenditur, deinceps impetraverit, nomen, gradum, & nobilitatem poſſeſſoris ejuſdem, & quot annis ipſe illud poſſederit, ac pacificam, & determinatam, ex qua clare poterit conſtare, quod nullum ipſi poſſeſſori in dicto Beneficio Jus competat, cauſam in hujuſmodi impetratione exprimere, & infra ſex menſes ipſum poſſeſſorem ad judicium evocari facere, cauſamque ex tunc deſuper infra annum uſque ad ſententiam definitivam incluſive proſequi debeat, & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcumque inde ſequuta nullius exiſtant firmitatis. Et idem impetrans de damnis, & intereſſe poſſeſſorem prædictum contingentibus ei ſatisfacere, & ſi poſſeſſorem ipſum injuſte, frivole. & indebite moleſtare repertus extiterit, quinquaginta florenos auri perſolvere Cameræ Apoſtolicæ ſit adſtrictus, nec alius quam præmiſſæ vacationis modus etiam per Litteras ſi neutri, aut ſubrogationis, aut alias ſibi quoad hoc, ut Beneficium hujuſmodi ea vice conſequi, aut obtinere valeat, quomodolibet ſuffragetur, illudque nullatenus in antea litigioſum propterea cenſeatur. Quod etiam extendi voluit ad impetrantes Beneficia Eccleſiaſtica cujuſcumque qualitatis per privationem, & amotionem, vel alias propter commiſſa, exceſſus, & crimina vacantia, vacatura, & ſimiliter ad impetrantes Beneficia tamquam vacantia per devolutionem.

De Triennali.

36. ,, Item ſtatuit, & ordinavit idem D. N., quod ſi quis quæcumque Beneficia Eccleſiaſtica qualiacumque ſint abſque Simoniaco ingreſſu, ex quovis titulo, Apoſtolica, vel Ordinaria collatione, aut electionis hujuſmodi confirmatione, ſeu præſentatione, & inſtitutione illorum, ad quos Beneficiorum hujuſmodi collatio, proviſio, electio, & præſentatio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinet, per triennium pacifice poſſederit (dummodo in Beneficiis hujuſmodi, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex reſervatione generali in corpore Juris clauſa reſervata fuerint, ſe non intruſerit) ſuper eiſdem Beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeat, necnon Impetrationes quaslibet Beneficiis ipſius ſic poſſeſſis factas, & irritas & inanes cenſeri debere decrevit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguendo.

De non appellando ante ſententiam definitivam.

37. ,, Item idem D. N. ut finis litibus celerius imponatur, & litigantium parcatur ſumptibus, & expenſis, ſuorum Prædeceſſorum Conſtitutionibus, & Statutis inhærendo, ſtatuit, & ordinavit, quod in cauſſis pendentibus, & quas in poſterum contigerit agitari, nulli ante definitivam ſententiam liceat appellari, nec appellatio, ſi fuerit emiſſa, debeat admitti, niſi ab interlocutoria, quæ vim habeat definitivæ, vel a gravamine minime concernente negotium principale, quod non poſſit per appellationem a definitiva ſententia reparari;

,, Nul-

Nullæque cauſæ appellationum committantur, niſi in commiſſione exprimatur, quod interlocutoria vim definitivæ habeat, vel gravamen ſit tale, quod in appellatione a definitiva non valeat reparari; Alioquin appellationes, & commiſſiones in poſterum, & quidquid inde ſequutum fuerit, nullius ſint roboris, vel momenti, commiſſionibus appellationum jam Judicibus præſentatis, & exhibitis in ſuo robore permanſuris, in quibus latis ſuper eiſdem ſententiis ſecundo, vel ulterius, ab eis non liceat appellare, Appellantes vero, & appellationes etiam ab Interlocutoriis, & gravaminibus hujuſmodi ſuo, vel alterius nomine proſequentes, ſi ſuccubuerint, ultra expenſas, & damna, ad quæ reſicienda de Jure condemnatus compellitur, viginti florenorum auri pœna mulctentur.

Non fiatur Commiſſioni poſt concluſionem.

38. „ Item ſtatuit, & ordinavit, quod in Commiſſionibus de juſtitia, ſeu mandatis etiam Conſiſtorialibus per eum, ſeu de ejus mandato, vel auctoritate in cauſis, in quibus concluſum exiſtat, in poſterum concedendis, etiamſi in eis de concluſione hujuſmodi implicite, vel explicite mentio facta fuerit, nihil cenſeatur eſſe conceſſum, niſi per conceſſionem hujuſmodi commiſſioni eidem concluſioni, ac præſenti Regulæ derogetur expreſſe.

De Litteris Religioſorum expediendis.

39. „ Item voluit, & ordinavit, quod ſi aliqui Religioſi petunt aliquod Beneficium ad nutum amovibile cum clauſula, quod exinde pro ſolo nutu Abbatis, vel Superioris, amoveri non poſſint, Litteræ quoad ipſam clauſulam nullatenus expediantur, niſi idem D. N. ponat in ſignatura, quod non poſſint amoveri, vel ad partem ipſam concedat.

De clauſula ponenda in Litteris permutationis Beneficiorum.

40. „ Item ſi committatur alicui Beneficii reſignationis receptio, ponatur clauſula, *Attente quoque providens &c.* &, ſi ex cauſa permutationis reſignationes fiant, ponatur clauſula, *Quod neuter permutantium Jus acquirat*: niſi quilibet ipſorum Jus habuerit in Beneficio per ipſum reſignato.

De ſupplendis Defectibus.

41. „ Voluit, quod ſi petatur ſuppleri defectus in genere, nullatenus Litteræ deſuper concedantur, niſi in petitione deſuper hujuſmodi defectus exprimantur, vel per *Fiat ut petitur*, ſupplicatio ſignata fuerit.

De Derogatione Juriſpatronatus.

42. „ Item voluit, quod ſuper quovis Beneficio Eccleſiaſtico de Jurepatronatus Laicorum non expediantur Litteræ, niſi ponatur expreſſe, quod tale Beneficium tanto tempore vacavit, quod ejus collatio ad Sedem Apoſtolicam legitime eſt devoluta, vel quia tempus Patronis Laicis ad præſentandum a Jure præfixum lapſum exiſtat, aut ad id Patronorum ipſorum accedat aſſenſus; & ſi per ipſum Juriſpatronatus hujuſmodi mentio diſpoſitive, ac ſpecifice, & determinate, non autem conditionaliter fiat, ſi illud ad aliquem Regem, Ducem, Marchionem, aut alium Principem pertineat. Et ſi de hoc in Litteris proviſionis, vel Mandato de providendo de dicto Beneficio, ſimilis mentio facta non fuerit, non cenſeatur quomodolibet derogatum.

De Commendis.

43. „ Item voluit, quod nulli Sæculari de Regulari, nec Religioſo de Sæculari Beneficiis Commenda detur, niſi in ſignatura, vel per clauſulam ad partem ſuper petitione Commendæ hujuſmodi, de Commenda ipſa mentio fiat.

De Reformationibus.

44. „ Item voluit, ſtatuit, & ordinavit, quod ſuper quibuſcumque Reformationibus ſignatis ſuper impetrationibus quorumcumque Beneficiorum vacantium, vel certo modo vacatorum, in quibus petitur, quod Litteræ ſuper prima Data expediri poſſit, ſi ex hujuſmodi expeditione ſub tali Data cuipiam videatur poſſe fieri præjudicium, Litteræ hujuſmodi ſub ipſa prima Data nullatenus expediantur, niſi reformationes hujuſmodi per *Fiat ſub prima Data* ſignatæ fuerint.

De Conſenſu in Reſignationibus, & Penſionibus.

45. „ Item voluit, & ordinavit, quod ſuper reſignatione cujuſcumque Beneficii Eccleſiaſtici, ſeu ceſſione juris in eo, quam in manibus ſuis, vel in Cancellaria Apoſtolica fieri contigerit, Apoſtolicæ litteræ nullatenus expediantur, niſi reſignans, vel cedens, ſi præſens in Romana Curia fuerit, perſonaliter, alioquin per Procuratorem ſuum ad hoc ab ea ſpecialiter conſtitutum, expeditioni hujuſmodi in eadem Cancellaria expreſſe conſenſerit, & juraverit, ut moris eſt. Et ſi ipſum reſignantem, ſeu cedentem pluries ſuper uno, & eodem Beneficio in favorem diverſarum Perſonarum ſucceſſive conſentire contigerit, voluit Sanctitas Sua, quod primus conſenſus tenere debeat, & alii poſteriores conſenſus, ac Litteræ eorum prætextu etiam ſub priori Data expeditæ pro tempore nullius ſint roboris, vel momenti, nec Litteræ reſervationis, vel aſſignationis etiam motu proprio cujuſvis penſionis annuæ ſuper alicujus Beneficii fructibus expediri poſſint, niſi de conſenſu illius, qui penſionem perſolvere tunc debebit.

In Ingreſſu Religionis.

46. „ Item non dentur Litteræ ſuper Beneficiis vacaturis per ingreſſum Religionis, niſi Profeſſio præceſſerit Datam deſuper petitionis.

Non valeat impetratio facta per modum in Cancellaria exprimendum.

47. „ Item voluit, quod ſi petatur aliquod Beneficium vacans per modum in Cancellaria Apoſtolica exprimendum, talis impetratio non valeat, nec Litteræ deſuper expediantur.

De executione facienda.

48. „ Item voluit, & ſtatuit, & ordinavit, quod quotieſcumque per ſignaturam ſuam, vel de ejus mandato factam ſuper exequendis aliquibus, cum adjectione proprii nominis, vel dignitatis cujuſvis Judex datur, Litteræ deſuper expediantur cum expreſſione, quod idem Judex executionem faciat ſeipſum.

De Diſpenſationibus in gradibus Conſanguinitatis.

49. „ Voluit, quod in Litteris diſpenſationum ſuper aliquo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ad alias prohibito, ponatur clauſula, *Si mulier rapta non fuerit*. Et ſi ſcienter, ponatur clauſula, *addita in quaterno*.

Super Defectu Natalium.

50. „ Voluit, quod in diſpenſationibus ſuper defectum Natalium, quod poſſint ſuccedere in bonis temporalibus, ponatur clauſula, *Quod non præjudicetur illis, ad quos ſucceſſio bonorum ab inteſtato pertinere debeat.*

Super Diſpenſationibus.

51. „ Item quod per quamcumque ſignaturam in quavis gratia, nullatenus diſpenſatio veniat, niſi ſpecialiter exprimatur, vel dicta gratia totaliter effectum hujuſmodi diſpenſationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur.

Nullius ſuffragatur diſpenſatio, niſi Litteris confectis.

52. „ Item cum conceſſiones ſuper gratiis diſpenſationum quarumcumque, quibuſvis per ipſum D. N. conceſſarum, vel concedendarum per Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ ſint provide limitatæ, licet aliquando in petitionibus ſuper hujuſmodi conceſſionibus oblatis, multa ſint petita, ne quis talium conceſſionum prætextu id diſpenſative tenere, aut facere præſumat, ad quod conceſſiones hujuſmodi ſe non extendant, voluit eidem D. N. quod nulla talis diſpenſatio cuipiam in Judicio, vel extra ſuffragetur, antequam ſuper ea Litteræ Apoſtolicæ ſint confectæ.

De Clauſulis ponendis in Litteris Indulgentiarum.

53. „ Item voluit, quod in Litteris Indulgentiarum ponatur, quod ſi Eccleſiæ, vel Cappellæ, aut alias aliqua Indulgentia fuerit conceſſa, de qua inibi ſpecialis mentio facta non ſit, hujuſmodi Litteræ ſint nullæ.

De Indulgentiis conceſſis ad inſtar.

54. „ Item voluit D. N. quod Litteræ ſuper Indulgentiis non expediantur *ad inſtar*, niſi ſpecificentur.

De

De exprimendo valore Beneficiorum in impetrationibus.

55. „ Item voluit, quod in gratiis, quas quibuſvis Perſonis de Beneficiis vacantibus, ſeu certo modo vacaturis fieri contigerit, illorum, & aliorum quorumcumque Beneficiorum, quæ dictæ Perſonæ tunc obtinuerint, ſeu de quibus ei fuerit proviſum, vel conceſſum, aut mandatum provideri, verus annuus valor per marchas argenti, aut ſterlingorum, vel libras Turonen. parvorum, ſeu florenos auri, aut ducatos, vel uncias auri, ſeu aliam monetam, ſecundum communem æſtimationem exprimatur, niſi Perſonæ prædictæ Beneficia, quæ tunc obtinuerint, aut in quibus, vel ad quæ Jus eis competit, juxta ipſarum oblationes, aut alias dimittere teneantur, alioquin gratiæ prædictæ ſint nullæ. Et idem ſervetur in gratiis, quas a Sanctitate Sua motu proprio emanare contigerit; quoad Beneficia tamen, de quibus per Sanctitatem Suam pro tempore, providetur, ſeu provideri mandatur, aut alias diſponitur, ac Litteris, per quas pro tempore ad Eccleſiarum Patriarchalium, & Cathedralium, ac Monaſteri orum regimina promotis, conceditur, ut Monaſteria, & alia Beneficia Eccleſiaſtica Sæcularia, & Regularia per eos obtenta, & in quibus, & ad quæ Jus ei competit, retinere poſſint.

De Clauſulis in Beneficiis vacantibus ponendis.

56. „ Voluit, & ordinavit, quod quando providet, ſeu mandat provideri alicui de Beneficio Eccleſiaſtico vacante, tunc dari poterunt Clauſulæ, ſi petantur, *etiamſi illud quovis modo &c. ſeu per Conſtitutionem* Execrabilis *vacet; & ſpecialiter reſervatum inter aliquos litigioſum ſit, & ejus collatio devoluta fuerit, & ſi pro Collitigante, vel per ſubrogationem, aut ſi neutri, vel ſi nulli &c.* petente, ſi tunc lis ſpecifice exprimatur, nec detur aliqua generalis reſervatio diſpoſitive, niſi deſuper in conceſſione ſpeciali, & expreſſa, ac pure, & non ſub conditione mentio fiat, & nunc reliquæ reſervationes ibi contentæ veniant. Si vero tempore expeditionis inde Litterarum generalis reſervatio hujuſmodi probari non poſſit, aut in novis proviſionibus, ſeu pro Collitigantibus; *Si neutri*, vel *Si nulli &c.* ſit expreſſum, quod ab aliquibus aſſeritur, illum, cujus Beneficium conceditur, Collectorem, vel unicum Subcollectorem, Abbreviatorem, vel Familiarem, Notarium, aut dictæ Sedis Officialem fuiſſe clauſula ponatur, *etiamſi dictum Beneficium ex eo quod talis Collector, vel unicus Subcollector, Abbreviator, vel Familiares, Notarius, aut dictæ Sedis Officialis fuit, diſpoſitioni Apoſtolicæ generaliter reſervatum exiſtat, dummodo non ſit in eo alicui ſpecialiter Jus quæſitum.* In reliquis vero nulla clauſula detur, unde reſervatio generalis elici poſſit, niſi deſuper ſignatura per duplex *Fiat*, ſignata ſit, aut reſervatio, vel alias ſpecialiter habeatur.

De Expreſſione qualitatum Beneficiorum in impetrationibus.

57. „ Item voluit, quod ſuper Beneficiis Eccleſiaſticis de qualitatibus illorum, videlicet an Dignitates, Perſonatus, vel Officia ſint, eiſque immineat cura animarum, & qui ad illa conſueverint per electionem aſſumi, mentio fiat, alias gratiæ deſuper factæ ſint nullæ. Et ſi qualitates hujuſmodi affirmative, vel conditionaliter non exprimantur, negativa expreſſe deſuper fiat in Beneficiis, quæ tales qualitates, vel ex eis aliquas conſueverint habere.

De beneficiis vacantibus per contractum Matrimonii.

58. „ Item ſi reſervetur Beneficium per contractum Matrimonii non dentur alii modi vacationum de futuro, nec cenſeatur Beneficium reſervatum ſpecialiter, vel affectum, niſi ſequatur Matrimonium; ſed in Beneficiis per promotionem, aut ingreſſum Religionis, vel aſſecutionem vacaturis ponatur clauſula, etiamſi non petatur, *cum Beneficia hujuſmodi præmiſſo, vel alias quovis modo &c.* præterquam per obitum obtinentis vacare contigerit, etiamſi vacent, decernens irritum &c.

De Clauſulis ponendis in Litteris Religioſorum.

59. „ Item voluit, quod ſi petatur, aliquem in Religionem recipi, & ſibi de quovis Beneficio Eccleſiaſtico provideri per ſimplicem ſignaturam *Fiat*, receptio hujuſmodi duntaxat detur, adjecto, *ſi petens idoneus ſit, aut aliud Canonicum impedimentum non obſiſtat*, & exprimatur, ſi certus numerus Regularium ſit ibidem, cui etiam non derogetur, niſi expreſſe concedatur, & ſi numerus iſte non exiſtat, ponatur, *dummodo receptionis locus hujuſmodi nimium propterea non gravetur*. Poſſintque Executores proviſionis hujuſmodi ad receptionem emiſſionis Profeſſionis, non expectato probationis anno, procedere.

De Tranſlatione Religioſorum.

60. „ Item ſi Regularis petat ſibi de Beneficio ab aliquo Monaſterio, vel alio Regulari loco dependente provideri, & appareat ex petitione hujuſmodi, quod alterius Monaſterii, vel loci religioſi ſit, licet ibi tranſlatio non petatur, nihilominus illa veniat.

De Clauſulis, Si eſt ita.

61. „ Item, quod in Litteris ſuper Beneficiis per Conſtitutionem, *Execrabilis*, vacantibus ponatur clauſula, *Si eſt ita*, ſimiliter de quibuſcumque narratis informationem facti requirentibus.

Petenti provideri de vacaturo, dentur Litteræ de vacanti.

62. „ Item petenti ſibi provideri de vacaturo dentur Litteræ de vacanti, prout expedierit impetranti.

Revocatio Decimarum, & aliarum impoſitionum.

63. „ Item revocavit quaſcumque decimarum, necnon ſubſidiorum, vigeſimæ, & aliorum onerum impoſitiones ex quavis cauſa emanatas (non tamen decimarum, ſubſidiorum, & onerum impoſitorum ex quavis cauſa, & occaſione expeditionis contra Turcas, & Ortodoxæ Fidei hoſtes) & quaſcumque facultates ſuper Decimarum, vigeſimæ, & onerum hujuſmodi exactione quibuſvis fructuum & proventuum Cameræ Apoſtolicæ debitorum, Collectoribus, & Apoſtolicæ Sedis Nunciis ab eiſdem Prædeceſſoribus conceſſas. Suſpendit quoque ad Suæ Sanctitatis, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum, quaſcumque plenarias Indulgentias ab eiſdem Prædeceſſoribus ex quavis cauſa, etiam expeditionis hujuſmodi, ſi quæ per Nuncios, vel Quæſtores deferebantur, conceſſas, necnon deputandi, & eligendi Confeſſores, qui plenarie abſolvant, & alia faciant ad earumdem Indulgentiarum ſuſpenſarum effectum, reliquaſque facultates, ipſas Indulgentias quomodolibet concernentes, præterquam quoad ea, in quibus Indulgentiæ, & facultates in aliqua ſui parte ſint ſortitæ effectum; Itaut illis, qui implentes injuncta eis in Litteris Indulgentiarum hujuſmodi jam conſequuti ſunt facultatem eligendi Confeſſores, qui abſolvant eos plenarie in mortis articulo, per hujuſmodi ſuſpenſionem non præjudicetur, quin facultate ipſa uti poſſint in futurum; decrevit quoque irritum, & inane quidquid facultatum revocatarum earumdem prætextu in poſterum contigerit attentari.

Revocatio facultatum percipiendi pretium Officiorum.

64. „ Item revocavit, caſſavit, & annullavit, ac irritas declaravit quaſcumque facultates percipiendi pretium Officiorum Romanæ Curiæ pro tempore vacantium in toto, vel in parte, quaſvis conceſſiones & collationes, aliaſque diſpoſitiones per felic. recor. Clement. XII. alioſque Prædeceſſores de dictis Officiis, etiam ex die collationum, conceſſionum, & diſpoſitionum earumdem in antea vacaturis, in favorem quarumcumque Perſonarum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, piorum locorum, Collegiorum, ſeu eorum Menſarum, etiam perpetuo, etiam in vim contractus, & ex titulo oneroſo, & ſub quavis alia verborum forma, quam & præmiſſorum tenore pro expreſſis haberi voluit, conceſſas & factas, quoad Officia, quæ poſt obitum dictorum Prædeceſſorum vacarunt, & in poſterum quomodolibet vacabunt. Item revocavit quoque, ceſſavit, & annullavit, ac irritas declaravit, quaſcumque Infeudationes, Inveſtituras, Gratias, Conceſſiones quoquomodo etiam in Emphyteuſim ad tempus, ſeu in perpetuum, etiam motu proprio; & de plenitudine poteſtatis, ac cum quibuſvis derogatoriarum derogatoriis (extra tamen Conſiſtorium, & ſine S. R. E. Cardinalium conſilio, & conſenſu a die Conſtitutionis fel. rec. Pii V. PP. Prædeceſſoris ſui ſuper prohibitione alienandi, & infeudandi Civitates, & Loca S. R. E. ſub datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſexto, quarto Kal. Aprilis, Pontificatus ſui anno ſecundo, uſque in præſentem diem, per quoſcumque Romanos Pontifices ſuos Prædeceſſores, aut mandato, vel auctoritate eorum quomodocumque, & qualitercumque, & quovis colore factas, & conceſſas de Civitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, Arcibus, & Locis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & Sanctæ Sedi Apoſtolicæ tam mediate, quam immediate ſubjectis, tunc videlicet de tempore dictarum infeudationum, inveſtiturarum, gratiarum, & conceſſionum nondum devolutis,

nec

,, nec non quaſcumque prorogationes, & extenſiones quarumcumque infeudationum, inveſtiturarum, gratiarum, & conceſſionum de dictis Civitatibus, Terris, Oppidis, Caſtris, Arcibus, & Locis, tunc videlicet de tempore dictarum prorogationum, & extenſionum nondum finitarum quibuſvis Perſonis cujuſcumque gradus, ſtatus, conditionis, & præeminentiæ, etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, aut alia quavis præfulgeant Dignitate, etiam in vim contractus, & ex quocumque titulo, etiam oneroſo, & per quaſcumque tam ſub plumbo, quam in forma Brevis ſub annulo Piſcatoris, aut etiam alias quomodocumque, & qualitercumque, expeditas Litteras, ac ſub quavis verborum forma, quam & præmiſſorum omnium tenores, S. S. pro expreſſis haberi voluit, latiſſime extendendos.

Quod fructus in tertia parte augeri poſſint vigore Clauſulæ.

65. ,, Item cum nonnulli in impetrationibus Beneficiorum Eccleſiaſticorum pro tempore vacantium, & certo modo vacaturorum, aſſerendo illorum fructus &c. certum per eos expreſſum annuum valorem non excedere, nonnunquam obtineant a Sanctitate Sua, ut hujuſmodi valorem annuum augere poſſint, ut verius poſſit in confectione Litterarum ſuper hujuſmodi impetrationibus, ſumma, aut valor annuus exprimi, aliter deſuper non ſpecificato, ne de veritate hujuſmodi conceſſionis impoſterum hæſitari contingat; Declaravit, prætextu conceſſionis hujuſmodi, valorem ipſum uſque ad tertiam partem valoris expreſſi, & in prima quæ deſuper fiet Litterarum expeditione duntaxat augeri poſſe, & eas, quas Litteris jam expeditis cum expreſſione valoris ſpecificati, aut non integro augmento prædicto, denuo deſuper expediri contigerit, Litteris, cum aliquo augmento valoris hujuſmodi, nullius eſſe roboris, vel momenti, etiamſi motu proprio beneficiales gratiæ, & diſpoſitiones quæcumque a Sanctitate Sua emanaverint.

De Inſordeſcentibus.

66. ,, Item ne Perſonis, pro quibus Litteræ Suæ Sanctitatis emanabunt, ob generalem abſolutionem a Cenſuris Eccleſiaſticis, quibus ligati forent, ad eorum effectum indifferenter concedi, & in Litteris Apoſtolicis apponi ſolitam, præſtetur occaſio cenſuras ipſas vilipendendi, & inſordeſcendi in illis, ſtatuit, & ordinavit, hujuſmodi abſolutionem, & clauſulam in Litteris, quas in futurum cum illa concedi continget, non ſuffragari non parentibus rei judicatæ, Incendiariis, violatoribus Eccleſiarum, falſificatoribus, & falſificari procurantibus Litteras, & ſupplicationes Apoſtolicas, & illis utentibus, receptatoribus, & fautoribus eorum, ac res vetitas ad infideles deferentibus, violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis, via facti auſu temerario Apoſtolicis mandatis non obtemperantibus, & Nuncios, vel Executores Apoſtolicæ Sedis, & ejus Officialium, ejus commiſſa exequentes impedientibus, qui propter præmiſſa, vel aliquod eorum excommunicati a Jure, vel ab homine per quatuor menſes ſcienter Excommunicationis ſententiam hujuſmodi ſuſtinuerint; Et generaliter quibuſcumque aliis, qui Cenſuris aliquibus, etiam alias, quam ut præfertur, quomodolibet ligati, in illis per annum continuum inſorduerint.

Officiales nihil exigant ultra debitum.

67. ,, Item idem Dominus Noſter exactionibus, quas Sanctitas Sua non ſine diſplicentia plerumque fieri intellexit per Officiales Romanæ Curiæ, qui conſtitutis ſibi emolumentis pro exercitio Officiorum, quæ obtinent, non contenti, ultra a proſequentibus negotiorum quorumdam expeditionem in eadem Curia exigere non verentur, obviare volens, diſtricte præcipiendo inhibuit omnibus, & ſingulis, quævis Officia in eadem Curia obtinentibus, ne de cetero quidquam prætextu Officiorum, quæ obtinent, quovis colore, etiam celerioris expeditionis, ultra emolumenta hujuſmodi exigere, ſeu ad hunc effectum expeditionem eorum, quæ ei incumbunt, malitioſe differre, ſub Excomunicationis, & præter illam ſuſpenſionis a perceptione emolumentorum hujuſmodi pro prima ad ſemeſtre, & pro ſecunda ad annum, & pro tertia vicibus, quibus ſic excederent, privationis officiorum per eos obtentorum, in quibus ſic exceſſerint, pœnis; ac voluit, quod Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vicecancellarius, & Camerarius, excedentes ipſos reſpective, prout eis ſubſunt, per ſubtractionem emolumentorum eorumdem, ac alias, ut præfertur, compellant ab hujuſmodi illicitis ex actionibus abſtinere, ac contra eos per prædictas pœnas, & alias prout melius expedire viderint, procedant.

Reſervatio Beneficiorum vacantium Sede Apoſtolica vacante.

68. ,, Item Sanctiſſimus D. N. provide conſiderans conſueviſſe quandoque Romanos Pontifices Prædeceſſores ſuos Beneficia, quæ vacante Sede Apoſtolica vacare contigerant diſpoſitioni ſuæ reſervare, intendens de Beneficiis hujuſmodi, tam conclaviſtis, quam pauperibus Clericis, & aliis benemeritis Perſonis providere, omnia & ſingula Beneficia per Regulas Cancellariæ Apoſtolicæ, aut quaslibet alias Apoſtolicas Conſtitutiones temporales Romani Pontificis pro tempore exiſtentis diſpoſitioni quomodolibet, & ex quavis cauſa reſervari ſolita quæ a die obitus fel. rec. Clementis XII. Prædeceſſoris ſui, uſque ad diem ſeptimam decimam Auguſti currentis vacaverunt, & de quibus per quoſcumque Ordinarios Collatores, tunc diſpoſitum non fuerat, ſuæ proviſioni, ac diſpoſitioni reſervavit; decernens irritum &c.

Revocatio Indultorum Supervivantiæ.

69. ,, Item quia ad importunam nonnullorum ſuggeſtionem, quandoque contigit, Prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices pro tempore exiſtentes, ſub contractorum debitorum, vel diverſis aliis prætextibus conceſſiſſe, & indulſiſſe Beneficiatis, ut fructus ſuorum Beneficiorum aut partem eorum anticipatis ſolutionibus ad tempus elocare, vel erga creditores, aut quaſcumque alias perſonas obligare, vel hypothecare, in ſolutum dare, aut alias quomodolibet de eis diſponere liceret, ad tempus minime reſtrictum, ad vitam ſupplicantium cum gravi ſucceſſorum præjudicio, & Eccleſiarum detrimento. Ideo indemnitati Eccleſiarum, & Succeſſorum in Beneficiis hujuſmodi ſalubriter conſulere volens, revocavit, caſſavit, & annullavit omnia, & ſingula Indulta, & facultates in ea parte, qua necdum vere, & realiter ſuum ſortita ſunt effectum, per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores ſuos hactenus, ad favorem quarumcumque Perſonarum conceſſas, quibus eis, vel eorum ſingulis, ullo modo, & ex quavis cauſa, vel prætextu permittitur fructus certos, vel incertos, jura, obventiones, & emolumenta quæcumque quorumlibet Beneficiorum per eos obtentorum anticipatis ſolutionibus ultra unicum annum elocare, arrendare, ad firmam, vel reſponſionem concedere, vel eos ad favorem quarumcumque Perſonarum quomodolibet obligare, vel hypothecare, in ſolutum dare, aut de eis quomodolibet, & ex quavis cauſa diſponere pro tempore, ad vitam Beneficiatorum, & tempus, quo Beneficia hujuſmodi obtinuerint, minime reſtricto, & coarctato, illorum tenores &c. decernens irritum &c.

Quod Cardinales non comprehendantur ſub Regulis faciendis.

70. ,, Item cum S. R. E. Cardinales SS. D. N. aſſiſtant, ac propterea debeant ſpecialibus prærogativis, & privilegiis gaudere, idem D. N. ſtatuit, ordinavit, decrevit, & declaravit quod in quibuſcumque Conſtitutionibus & Regulis per Sanctitatem Suam edendis non comprehendantur neque comprehenſi cenſeantur ipſi Cardinales, niſi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel Conſtitutiones edendæ de eorumdem Cardinalium, vel majoris partis eorum conſilio editæ fuerint, ſeu eiſdem Regulis, & Conſtitutionibus facta fuerit ipſorum Cardinalium expreſſa mentio.

Quod Regulæ Cancellariæ non comprehendantur ſub generalibus derogationibus.

71. ,, Item Sanctitas Sua ſtatuit, & declaravit, quod præmiſſis, & quibuſvis aliis Regulis Cancellariæ ſuo tempore edendis, ac publicandis, nunquam cenſeatur derogatum in quibuſcumque Conſtitutionibus, Litteris, Brevibus. Indultis, & aliis ordinationibus Apoſtolicis, etiam motu proprio & ex certa ſcientia emanatis, per quæcumque verba, & decreta derogatoria, irritentia, univerſalia, & ampliſſima, & Clauſulas quantumcumque efficaciſſimas, etiam derogatorias, atque ſpecialis, & individuæ expreſſionis vim habentes, & habentia, niſi facta fuerint de illis expreſſa mentio, & non aliter, nec alio modo,

De poteſtate Reverendiſſimi Domini Vicecancellarii, & Cancellariam Regentis.

72. ,, Primo, quod poſſit committere abſolutionem illorum, qui ignoranter in ſupplicationibus, vel in Litteris Apoſtolicis aliquid ſcriberent, corrigerent, vel delerent.

,, Item, quod poſſit corrigere nomina, & cognomina Perſonarum, non tamen eorum, quibus gratiæ, & conceſſiones fiunt, ac Beneficiorum, dum tamen de corpore conſtet.

,, Item,

„ Item, quod poſſit omnes cauſas Beneficiales, etiam non devolutas, committere in Curia cum poteſtate citandi ad partes.

„ Item quod proceſſus Apoſtolica auctoritate decretos aggravare poſſit cum invocatione brachii Sæcularis; & ſententias executioni demandari facere contra intruſos, & intrudendos, per Litteras Apoſtolicas deſuper conficiendas, & non alias.

„ Item, quod poſſit ſignare ſupplicationes manibus duorum Referendariorum ſignatas de Beneficiis Eccleſiaſticis Sæcularibus, & Regularibus diſpoſitione Apoſt. generaliter non reſervatis, quorum cujuslibet valor centum florenorum auri de Camera, vel totidem librarum Turonen. parvorum, ſeu totidem in alia moneta juxta communem æſtimationem valorem annuum non excedat.

„ Item, quod poſſit ſignare ſupplicationes etiam duorum Referendariorum manibus ſignatas de novis proviſionibus, ſi neutri, & ſubrogationibus pro Collitigantibus, in quibus non detur clauſula generalem reſervationem importans.

„ Item, quod poſſit ad Ordines ſuſcipiendos arctatis prorogare terminos de dictis ſuſcipiendis Ordinibus, uſque ad proxima tunc a Jure ſtatuta tempora, in quibus ſic arctati ſucceſſive ad ipſos Ordines promoveantur.

Placet, Publicentur, & Deſcribantur P.

„ Lectæ, & Publicatæ fuerunt ſupraſcriptæ Regulæ, Ordinationes, & Conſtitutiones in Cancellaria Apoſtolica ab uno ex RR. PP. DD. Majoris Præſidentiæ Abbreviatoribus Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo, die vero XXXI. menſis Auguſti Pontificatus prælibati Sanctiſſimi Domini Noſtri Benedicti XIV. Anno primo.

Angelus Ferdinandus Minicotius Procuſtos.

ARTICULUS X.

Quo ad quaſdam obſervationes circa ipſas Cancellariæ Regulas.

SUMMARIUM.

1 *Regula prima Cancellariæ continet reſervationes ſimiles illis, quæ habentur in Extravaganti,* Ad Regimen, *& reſervat Beneficia eorum, qui promoventur ad Epiſcopatum ſive tunc vacantia, ſive in futurum vacatura.*

2 *Per hanc Regulam ſublata remanet diſpoſitio Juris communis in* cap. Cum in Cunctis 7. de election.

3 *Regula ſecunda Cancellariæ reſervat omnia Monaſteria virorum valorem annuum 200. florenorum auri communi æſtimatione excedentia.*

4 *Et procedit etiam dicta Regula, etiamſi Monaſteria non ſint in dicta ſumma deſcripta in libris Cameræ, dummodo tamen valorem 200. florenorum excedant.*

5 *Non tamen habet locum hæc Regula, niſi in Monaſteriis ſolitis commendari; neque procedit in Beneficiis manualibus.*

6 *Similiter hæc Regula non procedit in Germania vigore Concordatorum.*

7 *Prout etiam non habet locum, ubi adſit aliquod privilegium in contrarium.*

8 *Regula hodie tertia, olim ſecunda Cancellariæ, reſervat Pontifici Beneficia vacantia Sede Epiſc. vacante.*

9 *Et reſervat Beneficia vacantia poſt translationem Epiſcopi uſque ad proviſionem Succeſſoris, & adeptam ab eo pacificam poſſeſſionem, etiamſi ab immemorabili collatio talium Beneficiorum ad aliquem ſpectaret.*

10 *Item reſervat Beneficia vacantia de tempore obitus Abbatis, vel cujuſcumque alterius Dignitatis ad quos ſpectabat proviſio dictorum Beneficiorum.*

11 *Hæc tamen Regula ſolum locum habet in Beneficiis, quorum collatio ſpectat ad alia Beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata, puta ad Abbatem, vel ad primam Dignitatem poſt Pontificalem in Eccleſia Cathedrali,* ad n. 12.

13 *Regula quarta, olim tertia Cancellariæ reſervat Summo Pontifici Dignitates majores poſt Pontificalem in Cathedralibus, & Dignitates principales excedentes valorem decem florenorum auri.*

14 *Hæc Regula reſervat in Eccleſia Cathedrali primam Dignitatem poſt Pontificalem, licet non excedat valorem decem florenorum.*

15 *Taxatio enim prædicta* 10. *florenorum reſpicit ſolum Dignitates principales Eccleſiæ Collegiatæ, ſed non Cathedralis.*

16 *Prædicta regula reſervat unam Dignitatem tantum ſcilicet majorem, vel duas ſi ſunt æque majores.*

17 *Prædicta Regula reſervat Pontifici primam dignitatem in Eccleſia Collegiata, quamvis in ea unica tantum adſit.*

18 *Prædicta Regula comprehendit ſub reſervatione etiam Parochialem in dignitatem erectam.*

19 *Quando ſunt plures Dignitates, ſi primæ non poſſunt cadere ſub reſervatione Regulæ, eſt reſervata prima aliarum ſequentium.*

20 *Prædicta Regula habet ſolum locum in Eccleſiis Collegiatis actu, & non habitu.*

21 *Dignitas principalis in Collegiata eſt ſolum reſervata, ubi Eccleſia Collegiata eſt diſtincta a Cathedrali.*

22 *Unde ſi Collegium, cui talis eſt caput, ſit in ipſa Eccleſia Cathedrali, tunc hæc Dignitas non venit ſub reſervationem.*

23 *Regula quinta, alias quarta, reſervat omnia Beneficia Eccleſiaſtica quorumcumque Collectorum, & Subcollectorum fructuum, & proventuum Cameræ Apoſtolicæ.*

24 *Regula ſexta reſervat Beneficia Curialium, & habet locum etiam in Curialibus ad honorem, ſicuti in Cubiculariis ad honorem. Patetque in Regula* 7. *&* 8. *quæ de ſe clare conſtant abſque alia obſervatione.*

25 *Regula nona, alias octava, cujus auctor fuit Nicolaus V. reſervat Papæ omnia Beneficia qualitercumque qualificata in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maji, Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris menſibus qualitercumque extra Curiam vacantia.*

26 *Hæc Regula intelligenda eſt de menſibus integralibus computandis a media nocte menſis præcedentis ad mediam noctem ſequentis.*

27 *Hinc quando nullimode ſciri poteſt, an Beneficiarius obierit ante, vel poſt mediam noctem ultimi diei Menſis, & ſic neſcitur, an obierit in Menſe Papæ, vel Ordinarii, tunc nemine adhuc in poſſeſſione exiſtente, præſumendum eſt pro Menſe Epiſcopali.*

28 *Hæc Regula revocat quæcumque privilegia, & indulta conceſſa quibuſcumque perſonis diſponendi de Beneficiis vacaturis in dictis menſibus.*

29 *Unde derogat etiam quibuſcumque privilegiis, cum quibuſcumque clauſulis etiam inſolitis, & cum derogatoriis derogatoriarum,* ad n. 31.

32 *Hæc Regula tollit quaſcumque conſuetudines dictæ Regulæ contrarias.*

33 *Et derogat expreſſe optandi conſuetudini, quamvis immemorabili in Beneficiis.*

34 *Hæc regula reſervatoria Menſium comprehendit etiam Beneficia de Jurepatronatus Eccleſiaſtici, & ex privilegio,* ad n. 35.

36 *Hæc Regula comprehendit ſub reſervatione etiam Beneficia Religionis Hieroſolimitanæ,* ad n. 37.

38 *Hæc nona Regula exceptuat expreſſe: Primo Beneficia ſpectantia ad collationem, præſentationem, electionem, & quamcumque aliam diſpoſitionem Cardinalium,* ad num. 42.

43 *Hæc tamen exceptuatio non intelligitur de Cardinalibus Legatis.*

44 *Nec intelligitur prædicta exceptio de Capitulis Cathedralium, quibus S. R. E. Cardinales præſunt.*

45 *Secundo exceptuat expreſſe Beneficia, & perſonas, quarum favore adſunt Concordata.*

46 *Tertio ſpecialiter exceptuat Beneficia vacantia in menſibus, in quibus adeſt alternativa cum Epiſcopo.*

47 *Quarto expreſſe exceptuat vacationem Beneficiorum per reſignationem in dictis menſibus vacantium, dummodo reſignatio valida fuerit, & vere Jus competierit reſignanti.*

48 *Quinto exceptuat, & non comprehendit Beneficia unita.*

49 *Nec comprehendit Beneficia manualia.*

50 *Et ſic non comprehendit Vicarias temporales.*

51 *Immo nec comprehendit Vicarias Perpetuas.*

52 *Nec comprehendit Cappellanias.*

53 *Sexto dicta Regula non comprehendit Beneficia de Jurepatronatus.*

54 *Ratione hujus nonæ Regulæ Epiſcopus, vel alius Collator inferior non amittit Jus conferendi Beneficium in ſuo menſe vacans, etiamſi illud eodem menſe non contulerit, & ſic vacatio ejus duraverit in menſem Apoſtolicum, neque prohibetur idem collator inferior ejuſmodi Beneficium conferre currente ipſomet menſe Apoſtolico,* ad num. 55.

56 *Regula decima nulla indiget ſpeciali obſervatione; Regula undecima generaliter, & indefinite comprehendit reſervationem omnium, & ſingulorum Beneficiorum reſervatorum per prædeceſſores Pontifices.*

57 *Hæc tamen non poteſt dici, quod comprehendat etiam Parochiales.*

58 *Regula duodecima de ſe patet. Regula tertiadecima expreſſe derogat unionibus effectum non ſortitis.*

59 *Hæc Regula non comprehendit uniones factas ex cauſa minus neceſſaria.*

60 *Et ſic comprehendit unionem factam pro neceſſitate Eccleſiæ, ſed pro commodiori ſuſtentatione Beneficiatorum.*

61 *Sola tamen neceſſitas Eccleſiæ non ſufficit, ſed etiam requiritur, quod propter tenuitatem redituum, non reperiantur qui velint Beneficia acceptare.*

62 *Hæc Regula derogat etiam unionibus non effectuatis, etiamſi in eis adeſſet decretum illas ex tunc fuiſſe effectum ſortitas? ad n. 63.*

64 *Hæc Regula plures habet limitationes. Primo non habet locum in unionibus, quæ effectum ſortitæ ſint.*

65 *Secundo excipiuntur uniones factæ auctorite Sacri Concilii Tridentini.*

66 *Tertio huic Regulæ non ſubjacet unio facta per augmenta cultus Divini, ad n. 67.*

68 *Quarto non comprehendit reſervationes factas ex cauſa dotis, vel augmenti dotis.*

69 *Quinto ſub hac Regula non cedit unio, ſi ſit facta ex titulo oneroſo permutationis.*

70 *Sexto non procedit, quando unus ordo in totum ſupprimitur & ejus Beneficia alteri uniuntur.*

71 *Regula quintadecima, alias quartadecima, licet non legatur inter Regulas Innocentii VIII, attamen a ceteris ab eo Pontificatibus ad noſtra uſque tempora approbata, & inter Regulas ſemper inſerta reperitur.*

72 *Hæc Regula revocat facultatem conferendi Beneficia reſervata, ſeu affecta.*

73 *Et revocat quæcumque Indulta huic Regulæ contraria quibuſcumque Perſonis, quibuſcumque clauſulis, & de quibuſcumque Beneficiis conceſſa. ad n. 74.*

75 *Immo revocat non ſolum privilegia activa eligentium, & Collatorum, ſed etiam paſſiva eligendorum, & providendorum, niſi quando Jus paſſivum competit ex fundatione. ad n. 76.*

77 *Regula ſextadecima, decima ſeptima, & decima octava de ſe patent. Regula decima nona, quæ inſcribitur de viginti, ſeu de infirmis reſignantibus, annullat quamcumque reſignationem factam ab infirmo, qui ex ea infirmitate decedat, vel etiam facta a ſano, qui intra viginti dies a die præſtiti conſenſus, decedat, ad num. 80.*

81 *Regula 20. 21. 22. 23. 24. & 25. de ſe patent. Regula viginſimaſexta, quæ apud antiquiores eſt 24. apud alios 25. annullat reſignationes Beneficiorum factas ab eo, qui eſt promotus ad prælaturam.*

82 *Hæc tamen Regula ſolum habet locum in Beneficiis reſignandis poſt vacationem Prælaturæ, non autem in reſignatis ante ejus vacationem.*

84 *Regula vigeſima ſeptima diſponit, quod non judicetur juxta formam ſupplicationis, ſed juxta tenorem Litterarum.*

85 *Per hanc Regulam adimitur facultas ferendi judicium ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum ad effectum audientiæ, & diſputationis.*

85 *Regula vigeſima octava de ſe eſt clara; Regula vigeſimanona, quæ de ſubrogandis collitigantibus inſcribitur, diſponit, quod ſi duo ſuper Beneficio litigent, & alter moriatur, vel alio quovis modo recedat, ſuperſtes poſſit petere per ſubrogationem gratioſam ſubſtitui in Jure, vel ad Jus, & poſſeſſione, quæ adverſario competebant.*

86 *Hæc tamen Regula non habet locum ad favorem intruſi*, uſque ad n. 89.

90 *Regula trigeſima, quæ de veriſimili notitia appellatur, annullat conceſſionem Beneficii obtenti, quando inter vacationem, & datam gratiæ, tantum temporis non interceſſerit, quo veriſimiliter Pontifex notitiam habere potuerit vacationis.* uſque ad n. 92.

92 *Regula trigeſima prima adimit omnem Juriſdictionem Executori quo ad omnia acta, Litteris non expeditis.*

94 *Itaut ante Litterarum Apoſtolicarum expeditionem nulla Juriſdictio data cenſeatur.*

95 *Hæc tamen Regula non habet locum, ubi fuerint expeditæ Litteræ gratiæ principalis.*

96 *Regula trigeſima ſecunda diſponit, quod in collatione Beneficiorum Familiarium Cardinalium reſervatorum per regulam quartam, præſtari debeat conſenſus per Cardinalem Patronum*, ad n. 100.

101 *Regula trigeſima tertia diſponit, quod Beneficia vacantia per obitum Familiarium Cardinalium, conferantur per Cardinalem Ordinarium Collatorem non autem per Cardinalem Patronum.* ad n. 105.

106 *Regula 33. non aderat de tempore Sixti IV. & Innocentii VIII.*

107 *Et fuit inducta ad tollendas liter, quæ ex præcedenti Regula oriri poſſent inter Cardinalem Ordinarium Collatorem, & Cardinalem Patronum ſuper proviſione Beneficiorum vacantium per obitum Familiaris Cardinalis.*

108 *Nec tamen Regula hæc tollit reſervationem Regulæ quartæ.*

109 *Regula trigeſima quarta de ſe eſt clara. Regula trigeſima quinta de annali poſſeſſore diſponit, quod impetrans Beneficium Eccleſiaſticum ab alio poſſeſſum, quod certo modo de Jure vacare, & injuſte ab alio poſſideri prætenditur, exprimere debeat qualitates poſſeſſoris, & nullitates poſſeſſionis, & intra ſex menſes poſſeſſorem in judicium vacare debet, & infra annum ſententiam obtinere, alias gratia impetrata corruit.*

110 *Hæc Regula introducta fuit in odium impetrantium aliena Beneficia, & in favorem poſſidentis. Hinc ad excludendum impetrantem non attendit poſſeſſorem, neque requirit Titulum, ſed ſolum meram detentionem, dummodo ſit actualis, bona, & pacifica*, uſque ad n. 115

116 *Regula trigeſima ſexta appellata de triennali poſſeſſore defendit quemcumque poſſeſſorem Beneficii ex quovis titulo poſſeſſi, ſi per triennium in ejuſdem poſſeſſione pacifice permanſerit, ita ut non poſſit a quocumque alio moleſtari*

117 *Hæc regula procedit tam in collatione facta a Papa, quam ab Ordinario.*

118 *Hæc Regula ſuffragatur triennali poſſeſſori adverſus quaſcumque moleſtias, tam in poſſeſſorio, quam in petitorio illatas?* uſque ad n. 122.

123 *Ab hac tamen Regula excipitur poſſeſſor, qui in Beneficio per ſimoniam ingreſſus.*

124 *Ab hac Regula excipiuntur reſervationes in corpore Juris clauſæ.*

125 *Hæc triennalis poſſeſſio debet eſſe pacifica, alias non ſuffragatur; Ita ut ad eam excludendam ſufficiant etiam controverſiæ extrajudiciales.*

126 *Hæc regula de triennalli ad effectum, ut habeat locum, præter pacificam triennalem poſſeſſionem requirit ſaltem Titulum coloratum. Hinc Regula non ſuffragatur, ubi ceſſet Titulus, vel Titulus ſit diſcoloratus. Prout etiam non ſuffragatur ſtante nullitate, & invaliditate Tituli exhibiti.*

127 *Reliquæ Cancellariæ Regulæ ſatis de ſe patent.*

OBſervandum, quod Regula prima Cancellariæ continet 1
reſervationes ſimiles illis quæ habentur *in Extravag.*
Ad Regimen 13. de Præbend. inter communes; Rota *part.*
19. *n.* 1. *deciſ.* 385. *num.* 3. Et reſervat Beneficia eorum, qui
promoventur ad Epiſcopatum, ſive tunc vacantia, ſive in
futurum vacatura; Rota *ibidem num.* 4. & *part.* 14. *dec.*
246. *num.* 6. Per hanc Regulam ſublata remanet diſpoſitio 2
Juris communis in *c. Cum in cunctis* 7. §. *Cum vero, de*
election. cujus vigore licebat cuicumque Epiſcopo, in cujus
Diœceſi erant Beneficia promoti ad Epiſcopatum, illa
libere conferre; Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 385. *num.* 3
5. Regula ſecunda Cancellariæ reſervat omnia Monaſteria
Virorum valorem annuum 200. florenorum auri communi
æſtimatione excedentia; Rota *part.* 3. *deciſ.* 791. *ſub n.* 3.
Qui quidem valor exprimi debet juxta Regulam de valore;
Rota *ibidem*. Et procedit etiam dicta Regula, etiamſi 4
Monaſteria non ſit in dicta ſumma deſcripta in libris Cameræ,
dummodo tamen valorem 200. florenorum excedant;
Rota *ibidem*. Non tamen locum habet hæc Regula, 5
niſi in Monaſteriis Solitis commendari; Rota *ibidem n.* 4.
Neque procedit in Beneficiis manualibus, Rota *ibidem*. 6
Similiter hæc Regula non procedit in Germania vigore
Concordatorum; Rota *part.* 7. *deciſ.* 250. *num.* 5. Prout
etiam non habet locum, ubi adſit aliquod privilegium in 7
contrarium; Rota *ibidem nu.* 6. Regula hodie tertia, olim 8
ſecunda Cancellariæ, reſervat Pontifici Beneficia vacantia
Sede Epiſcopali vacante; Rota *part.* 13. *deciſ.* 267. *n.* 15.
Et reſervant Beneficia vacantia poſt translationem Epiſcopi 9
uſque ad proviſionem ſucceſſoris, & adeptam ab eo pacificam
poſſeſſionem, etiamſi ex immemorabili collatio
talium Beneficiorum ad aliquem ſpectaret; Rota *part.* 2.
deciſ. 614. *ſub num.* 2. Item reſervat Beneficia vacantia de 10
tempore obitus Abbatis, vel cujuſcumque alterius Dignitatis,
ad quos ſpectabat proviſio dictorum Beneficiorum;
Rota *p.* 5. *tom.* 2. *dec.* 536. *n.* 8. *p.* 10. *deciſ.* 25. *ſub n.* 9. & *p.* 10. *dec.*
115. *n.* 23. Hæc tamen Regula ſolum locum habet in Beneficia,
quorum collatio ſpectat ad alia Beneficia Sedi Apoſtolicæ
reſervata puta ad Abbatem, vel ad primam Dignitatem
poſt Pontificalem in Eccleſia Cathedrali; Rota *p.* 25.
n. 12. Unde Regula non habet locum in Dignitatibus non 12
reſervatis, ita quod Beneficia ad proviſionem obtinentium
aliquam Dignitatem pertinentia, quæ poſt illius vacationem
vacant, non ſint reſervata per hanc Regulam, ſi talis Dignitas
non ſit Papæ reſervata; *ibid. num.* 13. & *ſequent.*

Regula quarta, olim tertia Cancellariæ, reſervat ſummo 13
Pontifici Dignitates majoris poſt Pontificales in Cathedralibus,
& Dignitates principales in Collegiatis Eccleſiis excedentes
valorem decem florenorum auri. Rota *p.* 7. *deciſ.*
256. *num.* 11. *part.* 10. *deciſ* 99. *num.* 4. *part.* 17. 297. *num.*
5. Obſervandum eſt tamen primo hanc Regulam reſervare 14
in Eccleſia Cathedrali primam Dignitatem poſt Pontificalem,
non obſtante quod non excedat florenos 10. valoris;
& hoc intuitu majoris præeminentiæ Dignitatum in Cathedrali.
Rota *part.* 7. *deciſ.* 259. *num.* 11. & *ſequent.* Ta- 15
xatio enim prædicta 10. florenorum reſpicit ſolum Dignitates
principales Eccleſiæ Collegiatæ, ſed non Cathedralis,
Rota *ibidem*. Et hoc potiſſimum comprobante obſervantia
Cancellariæ Apoſtolicæ. Rota *ibidem num.* 16.
Obſervandum ſecundo, prædictam Regulam reſervare
unam dignitatem tantum, ſcilicet majorem, vel duas ſi 16
ſunt æque majores. Rota *part.* 10. *deciſ.* 99. *num.* 4. Unde
ad hoc, ut Dignitas cadat ſub hac Regula, concludenter
probandum eſt, quod ſit major, vel æque major. Rota 17
ibid. num. 5. Obſervandum tertio, Regulam prædictam

reſervare Pontifici primas Dignitates in Eccleſia Colle-
giata, quamvis in ea unica tantum adſit. Rota *part.* 18.
18 *tom.* 1. *deciſ.* 165. *num.* 9. Obſervandum quarto, Regulam
iſtam comprehendere ſub reſervatione etiam Parochiales
in Dignitatem erectas. Rota *part.* 17. *deciſ.* 4. *num.* 4.
Obſervandum quinto, quando ſunt plures Dignitates, ſi
primæ non poſſunt cadere ſub reſervatione Regulæ, primam
19 ſequentium eſſe reſervatam. Rota *part.* 10. *deciſ.* 99. *nu.*
24. Obſervandum ſexto, hanc Regulam habere ſolum lo-
cum in Eccleſiis Collegiatis actu, & non habitu. Obſer-
vandum ſeptimo, Dignitatem principalem in Collegiata
20 ſolum eſſe reſervatam quatenus Eccleſia Collegiata ſit di-
ſtincta a Cathedrali Rota *part.* 10. *deciſ.* 99. *num.* 26. Unde
ſi Collegium, cui talis eſt caput, ſit in ipſa Eccleſia Ca-
21 thedrali; tunc hæc Dignitas non venit ſub reſervatione.
Rota *ibidem*. Papa enim cenſetur per dictam Regulam
22 ſpoliare voluiſſe in eadem Eccleſia uno tantum lumine
Ordinarios Collatores. Rota *ibid. num.* 27. Regola quin-
ta, alias quarta reſervat omnia Beneficia Eccleſiaſtica
quorumcumque Collectorum, & ſubcollectorum fructuum,
& proventuum Cameræ Apoſtolicæ, quæ, durante eorum
23 Officio, obtinuerit, ac in quibus, ſeu ad quæ Jus eis
competierit. Rota *part.* 1. *deciſ.* 715. *num.* 4. *part.* 8. *dec.*
88. *num.* 5. *part.* 19. *deciſ.* 167. *num.* 4. Vide circa iſtos
24 ſupra *art.* 8. *num.* 41. & *ſequentib.* Regula ſexta reſervat
Beneficia Curialium, & habet locum etiam in curialibus
ad honorem, ſicuti in Cubiculariis ad honorem. Rota
art. 4. *tom.* 1. *deciſ.* 573. *num.* 3. expreſſe habetur in Re-
gula VII. quæ, & octava de ſe clare patent abſque alia
obſervatione.

25 Regula nona, alias octava, cujus auctor fuit Nicolaus V.
reſervat Summo Pontifici omnia Beneficia qualitercumque
qualificata in ſingulis Januarii, Februarii, Aprilis, Maji,
Julii, Auguſti, Octobris, & Novembris menſibus quali-
26 tercumque extra Curiam vacantia. Rota *part.* 2. *deciſ.*
428. *num.* 1. & *deciſ.* 590. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.*
530. *num.* 9. & *deciſ.* 531. *num.* 4. *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.*
329. *num.* 1. *deciſ.* 366. *num.* 1. & *deciſ.* 389. *num.* 6.
Hæc Regula, cum proprio nomine menſes deſignat, in-
telligenda eſt de menſibus integralibus computandis a me-
dia nocte menſis præcedentis ad mediam noctem ſubſe-
27 quentis. Rota *part.* 2. *deciſ.* 141. *num.* 2. & 3. *part.* 10.
deciſ. 49. *num.* 34. *l. More, ff. de feriis, & Conſuluit* 24.
de Offic. Delegati. Unde quando nullimode ſciri poteſt,
an Beneficiatus obierit ante, vel poſt mediam noctem
ultimi diei menſis, & ſic, an in menſe Pontificis, vel
Ordinarii obierit, tunc nemine adhuc in poſſeſſione Be-
neficii exiſtente, pro menſe Epiſcopali, atque pro favo-
re Collatoris Ordinarii præſumendum videtur. Garzias *de
Beneficiis part.* 5. *cap.* 1. *num.* 328. Caſtropal. *tract.* 13. *de
Benefic. diſp.* 2. *punct.* 21. §. 2. *num.* 3. Engel *de Præbend.
lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 26. & Pirhing. *eodem tit.* 3. *num.* 354.
cum aliis paſſim. Et ratio eſt quia Epiſcopus habet inten-
tionem fundatam in Jure, quod collatio omnium Benefi-
ciorum ſuæ Diœceſis ad ipſum ſpectat; *cap. Ex frequen-
tibus, de Inſtitutionib.* Niſi probetur ſpectare ad collatio-
nem alterius, puta quia probantur eſſe reſervata; cum
autem ſtante illo dubio non conſtet de reſervatione, ſe-
28 quitur &c. Circa hanc Regulam obſervandum eſt primo,
quod revocat quæcumque privilegia, & indulta conceſſa
quibuſcumque Perſonis diſponendi de Beneficiis vacaturis
in dictis menſibus. Rota *part.* 1. *deciſ.* 58. *n.* 7. & *deciſ.*
288. *num.* 5. & *ſequent. part.* 11. *deciſ.* 249. *num.* 9. Regu-
29 la enim loquitur de Beneficiis ad quoſcumque collatores
quomodlibet pertinentibus, Rota *part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 266.
num. 9. Unde derogat etiam quibuſcumque privilegiis cum
quibuſcumque clauſulis, etiam inſolitis, & cum deroga-
toriarum derogatoriis. Rota *ibidem n.*5. Et derogat Indultis,
etiamſi conceſſa ſint cum clauſula, ut numquam continean-
tur ſub reſervationibus Apoſtolicis. Rota *part.* 9. *tom.* 1.
deciſ. 200. *num.* 10. Nec non tollit Indulta emanata motu
30 proprio, & per viam Legis univerſalis. Rota *part.* 16. *dec.*
31 343. *num.* 9. Et potiſſimum cum dicta Regula emanave-
rit per viam Legis, unde per eam cenſetur derogatum e-
tiam Juri communi. Rota *part.* 13. *deciſ.* 249. *num.* 10.
32 Obſervandum ſecundo prædictam Regulam tollere quaſcum-
que conſuetudines dictæ Regulæ contrarias. Rota *part.* 4.
33 *tom.* 1. *deciſ.* 336. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 247. *num.*
12. *part.* 18. *deciſ.* 10. *num.* 4. Et derogare expreſſe optan-
di conſuetudini, quamvis immemorabili in Beneficiis.
Rota *part.* 8. *deciſ.* 10. *num.* 4. & *ſequent.* & *deciſ.* 138.
num. 1. *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 265. *num.* 15. Obſervandum
tertio, hanc Regulam reſervatoriam menſium comprehen-
dere etiam Beneficia de Jurepatronatus Eccleſiaſtici, & ex
privilegio. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 336. *num.* 1. & *deciſ.*
568. *num.* 1. *part.* 11. *deciſ.* 305. *num.* 17. *part.* 15. *deciſ.* 30. *n.*
35 4. Quod procedit etiamſi dictum fuerit, quod numquam
ſub Apoſtolicis reſervationibus comprehendatur. Rota *p.* 4.
dec. 568. *n.* 1. Et non obſtante quaſi poſſeſſione præſentan-
di, cum propter decretum irritans contentum in Regula,
tollatur omnis Titulus, & poſſeſſio, & quæcumque poſ-
ſent impedire reſervationem. Rota *p.* 4. *t.* 1. *deciſ.* 336. *ſub*
36 *n.* 3. & *deciſ.* 568. *n.* 6. Obſervandum quarto, hanc Regulam
comprehendere ſub reſervatione etiam Beneficia Religio-
nis Hieroſolymitanæ. Rot. *p.* 2. *deciſ.* 569. *n.* 1., *n.* 2. *p.* 3. *dec.*

568. *n.* 5. & *dec.* 597. *n.* 1. *p.* 10. *deciſ. n.* 32. Dicta enim Re-
gula non comprehenditur ſub Indultis Religionis Hieroſo-
lymitanæ, & propterea illis derogat. Rota *part.* 3. *deciſ.*
568. *num.* 5. *part.* 10. *deciſ.* 57. *n.* 2. Iſta enim Regula tan-
quam Lex generalis comprehenit per verba univerſalia 37
etiam ea, quæ indigent ſpecialis mentione. Rota *p.* 9. *t.* 2.
dec. 377. *n.* 3. & 4.

Hæc tamen non Regula exceptuat exſpeciali, Primo Be- 38
neficia ſpectantia ad collationem, præſentationem, electio-
nem, & quamcumque aliam diſpoſitionem Cardinalium.
Rota *part.* 3. *deciſ.* 635. *num.* 6. *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 531. *num.*
5. & *deciſ.* 588. *num.* 15. *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 440. *num.* 1. *dec.*
444. *num.* 9. *part.* 7. *deciſ.* 108. *num.* 2. *part.* 8. *deciſ.* 10. *num* 39
6. Adeo ut quoad Cardinales habeatur pro non emanata,
& pro non ſcripta. Rota *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 472. *num.* 72.
& 73. Et procedit etiam quoad beneficia Eccleſiarum, 40
quarum Cardinales non ſunt Titulares. Rota *part.* 9. *tom.*
2. *deciſ.* 366. *num.* 19. Et intelligitur etiam de Cardinalibus, 41
qui ſint inferiores Ordinarii Collatores. Rota *ibid. num.* 20. 42
Prædicta enim Regula excipiens Cardinales non ſolum in-
telligitur de illis, qui ſint majores Collatores, ut Epiſco-
pi, verum etiam de iis, qui ſunt inferiores Collatores, ut
Abbates, & ſimiles, Rota *part* 3. *deciſ.* 635. *n.* 5. Quam- 43
vis non intelligatur de Cardinalibus Legatis, quia Papæ
intentio eſt, ut ſolum Cardinales non patiantur detrimen-
tum in ſua ordinaria collatione, qualis non eſt collatio
Cardinalis Legati, qui habet collationem quaſi extraordi-
nariam, & accidentalem, & ſuperinductam. Gloſſ. *penult.
in Clement. fin. de offic. ordinar.* alia enim Regula in Pro-
vinciis Papæ eſſet quaſi ſuperflua, cum fere in omnibus
adſint Legati. Rota *part.* 3 *deciſ.* 635. *num.* 6. Nec intel- 44
ligitur prædicta excepto de Capitulis Cathedralium, qui-
bus S. R. E. Cardinales præſunt, ipſa enim Capitula
ex indultis conferendi beneficia Eccleſiaſtica reſervata, vel
affecta eiſdem Cardinalibus conceſſis, nullum jus præten-
dere valent, ut expreſſe declaravit, & ſtatuit Urbanus
VIII. 10. *Septembris* 1626. Conſtit. incip. *Accepto*; *Annot.
ad deciſ.* 530. *num.* 62. & *ſeq. part.* 4. *tom.* 3. & *deciſ.* 45
366. *numer.* 6. *part.* 9. *tom.* 2. Secundo exceptuat ex-
preſſe beneficia, & Perſonas, quarum favore adſunt Con-
cordata. Rota *part.* 9. *tom.* 2. *dec.* 366. *num.* 9. Tertio ſpe- 46
cialiter exceptuat beneficia vacantia in menſibus, in qui-
bus adeſt alternativa cum Epiſcopo. Rota *part.* 11. *deciſ.*
108. *num.* 12. Quarto expreſſe exceptuat vacationem be-
neficiorum per reſignationem in dictis menſibus vacantium, 47
dummodo reſignatio valida fuerit, & vere Jus competie-
rit reſignanti. Rota *part.* 3. *deciſ.* 379. *num.* 4. Quinto
Regula hæc excipit, & non comprehendit beneficia unita. 48
Rota *part.* 14. *deciſ.* 101. *num.* 1. Nec comprehendit bene- 49
ficia manualia. Rota *part.* 3. *deciſ.* 340. *num.* 2. Et ſic non 50
comprehendit Vicarias Temporales, quia loquitur de be-
neficiariis. Rota *part.* 2. *deciſ.* 705. *num.* 1. & 2. Immo 51
neque comprehendit Vicarias perpetuas ſtante Conſtitut.
S. Pii V. *edita Kal. Novemb.* 1567. quæ tribuit faculta-
tem nominandi Rectoribus Eccleſiarum unitarum Vicarias
perpetuas, etiamſi *Vicariæ* vacent in menſibus reſervatis. 52
Rota *part.* 2. *deciſ.* 704. *num.* 3. Nec comprehendit Cap-
pellanias. Rota *part.* 15. *deciſ.* 327. *num.* 8. Et præſer-
tim ſub hac Regula non cadunt Cappellaniæ quæ fundan-
tur in Hiſpania ad celebrandas Miſſas, cum non ſint Ti-
tuli Beneficiales. Rota *part.* 9. *deciſ.* 13. *num.* 8. Niſi pro- 53
betur ſuiſſe erectas in Beneficia. Rota *ibid. num.* 8. Sex-
to dicta Regula non comprehendit beneficia de Jurepatro-
natus. Rota *part.* 10. *deciſ.* 168. *num.* 44. Quare non pro-
cedit contra eum, qui eſt in poſſeſſione præſentandi. Ro-
ta *part.* 4. *deciſ.* 588. *num.* Et quamvis concluſio non pro-
cedat, ubi clare conſtat beneficium eſſe de Jurepatronatus
ex privilegio, Rota *ibid. num.* 6. Attamen ad hunc effe-
ctum requiritur, quod probationes ſint, vel per rem ju-
dicatam, vel per confeſſionem partis, vel ſaltem per inſtru-
mentum. Rota *ib. n.* 7.

Ratione hujus nonæ Regulæ Epiſcopus, vel alius Col- 54
lator inferior, non amittit jus conferendi beneficium, in
quo menſe vacavit, etiamſi illud eodem menſe non con-
tulerit, & ſic vacatio ejus duraverit in menſem Apoſto-
licum, neque prohibetur idem Collator inferior ejuſmodi
beneficium conferre currente ipſomet menſe Apoſtolico;
Ratio eſt clara, quia ad inducendam, vel non inducen-
dam reſervationem beneficii, attenditur ſolummodo ini-
tium vacationis, non autem tempus, quo duravit, atque
continuata fuit vacatio beneficii, juxta Rotam *deciſion.*
774. *numer.* 3. & 10. *l.* 3. *part.* 3. *diverſ.* quam refert
Gonzalez ad *Reg.* 8. *Cancellar. Gloſſ.* 11. *n.* 66. Adeoque
non obſtante hac Regula nona poteſt Ordinarius Collator
conferre, etiam in menſe Apoſtolico beneficium, quod
vacavit in menſe Ordinarii, ſeu collationem protrahere e-
tiam uſque ad alium ſuum menſem Ordinarium; tum quia 55
Collator habet ſex menſes ad conferendum; *c. Nulla* 2. *de
conceſſionib. Præbend.* & concordant *c. Quia diverſitatem*
5. *eodem titul. c. Licet* 3. *de ſupplenda negligentia Prælat.*
& *Clement.* 2. *tit. eodem*, & Conſtitut. S. Pii V. incip.
In conferendis Beneficiis. Sed hoc non ſubſiſteret, ſi
Beneficium in menſe Ordinarii vacans, amplius confer-
re non poſſet in menſe Papæ ſequente; Immo talis fa-
cultas conferendi foret propemodum inutilis, præſertim

quando ultima die, vel hora menſis per obitum prioris
poſſeſſoris inciperet vacatura beneficii, adeoque Beneficia
vacantia in menſe Ordinarii poſſunt conferri etiam in
menſe Papæ ſequente, vel etiam in alio ipſius Or-
dinarii poſt elapſum menſem Papæ; ſic cum com-
muni Gonzal. *ad Regul. 8. Cancell. Gloſſ.* 11. *a num.*
47. *uſque ad num.* 78. & Garzias *part.* 5. *de Beneficiis c.*
1. *n.* 537.

59 Regula decima, ut de ſe clara, nulla indiget ſpeciali
obſervatione. Regula undecima Cancellariæ generaliter,
& indefinite comprehendit reſervationem omnium, & ſin-
gulorum beneficiorum reſervatorum per prædeceſſores
57 Pontifices. Rota *part.* 19. *tom.* 2. *dec.* 556. *num.* 3. Hæc
tamen non poteſt dici, quod comprehendat etiam Paro-
chiales, cum de iis nulla ſpecifica mentio in dicta Regu-
la fiat, nec dicitur derogare Decretali *Bonifacii VIII. in*
cap. Si Apoſtolica 35. *de Præbend. in* 6. Rota *ibid. nu.* 4.
Prout dictum *caput Si Apoſtolica* non poteſt dici correctum
58 per Extravagant. Pauli II. incip. *Ad Romani Pontificis pro-*
videntiam 13. *de Præbend. inter communes*. Rota *ibid. n.*
1. *& ſeq.* Regula duodecima de ſe patet. Regula tertia-
decima expreſſe derogat unionibus effectum non ſortitis,
Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 446. *n.* 27. *part.* 10. *dec.* 174.
n. 1. *par.* 11. *dec.* 305. *n.* 7. Hæc Regula tribuitur Hadria-
no VI. & Urbano VIII. Rota *part.* 10. *dec.* 174. *n.* 1. *par.*
59 11. *dec.* 305. *n.* 7. Facta fuit, ne per unionem diminueretur
60 cultus Divinus, & facultas conferendi. Rota *par.* 4. *tom.*
3. *dec.* 614. *n.* 65. *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 91. *n.* 19. Hæc Re-
gula comprehendit uniones factas ex cauſa minus neceſ-
61 ſaria, Rota *par.* 10. *dec.* 174. *nu.* 2. Et ſic comprehendit
unionem factam non pro neceſſitate Eccleſiæ, ſed pro
commodiori ſuſtentatione beneficiatorum. Rota *part.* 11.
dec. 53. *n.* 11. Hic tamen nota, ſolam neceſſitatem Ec-
62 cleſiæ non ſufficere, ſed etiam requiri, quod propter tenui-
tatem redituum non reperiantur, qui velint beneficia ac-
ceptare, Rota *p.* 11. *dec.* 52. *n.* 1. Hæc regula derogat etiam
unionibus non effectuatis etiamſi in eis adeſſet decretum
illas ex tunc fuiſſe effectum ſortitas: Rota *part.* 4. *tom.*
63 2. *dec.* 446. *n.* 27. Quæ derogatio non aderat in Regulis
antiquis. Rota *ibid. n.* 28. *&* 29. Hæc tamen Regula plu-
res habet limitationes; Primo non habet locum in unio-
nibus, quæ effectum ſortitæ ſint, Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.*
64 90. *n.* 7. *p.* 11. *dec.* 274. *n.* 5. *par.* 17. *dec.* 145. *numer.* 12. Ad
quem effectum ſufficit unionem fuiſſe in parte effectua-
tam. Rota *part.* 4. *tom.* 2. *dec.* 394. *n.* 11. *part.* 10. *dec.*
65 361. *n.* 4. Secundo excipiuntur uniones factæ auctoritate
66 Sacri Concilii Tridentini. Rota *part.* 9. *dec.* 337. *nu.* 4.
Tertio huic Regulæ non ſubjacet unio facta pro augu-
67 mento cultus divini. Rota *part.* 6. *dec.* 7. *num.* 7. Intel-
lige tamen procedere, data valida, & non revocata ere-
ctione; ſecus autem, quando erectio Beneficiorum non fuit
valida, utpote quia erectio deficiat. Rota *ibidem*. Et ſic
intelligi debet *Concil. Trident. ſeſſ.* 21. *c.* 5. nempe quod
loquatur de erectione valida, non autem nulla, & inva-
68 lida. Rota *ibidem*. Quarto non comprehendit reſervatio-
nes factas ex cauſa dotis, vel augmenti dotis. Rota *par.*
9. *dec.* 109. *n.* 14. *&* 20. Quinto ſub hac Regula non ca-
69 dit unio, ſi ſit facta ex titulo oneroſo permutationis. Ro-
70 ta *par.* 6. *dec.* 30. *n.* 12. Sexto non procedit quando unus
ordo in totum ſupprimitur, & ejus Beneficia alteri uniun-
tur. Rota *par.* 17. *dec.* 99. *nu.* 22. Regula quartadecima
de ſe patet.

71 Regula quintadecima, alias quartadecima, licet non le-
gatur inter Regulas Innocentii VIII. attamen a ceteris ab eo
Pontificibus ad noſtra uſque tempora approbata, & inter
72 Regulas ſemper inſerta reperitur. Rota *par.* 7. *dec.* 250.
num. 32. Revocat hæc Regula facultates conferendi Bene-
ficia reſervata, ſeu affectata. Rota *part.* 7. *dec.* 250. *nu.*
31. *&* 34. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 285. *num.* 25. *& ſeq. par.*
73 16. *dec.* 383. *nu.* 8. Et revocat quæcumque indulta huic
Regulæ contraria quibuſcumque Perſonis, quibuſcumque
74 clauſulis, & de quibuſcumque Beneficiis conceſſa. Rota
par. 9. *tom.* 1. *dec.* 285. *nu.* 28. *&* 29. & comprehendit
75 etiam opinionem, & facultatem optandi. Rota *ibidem n.*
25. *&* 27. Immo revocat non ſolum privilegia activa eli-
gentium, & Collectorum, ſed etiam paſſiva eligendorum,
& providendorum, niſi quando jus paſſivum competit ex
76 fundatione. Rota *part.* 6. *dec.* 243. *nu.* 12. Hæc Regula
alias comprehendebat etiam Eminentiſſ. Cardinales; ho-
die autem eos non comprehendit. Rota *part.* 3. *dec.* 375.
77 *num.* 4. *& dec.* 635. *ſub num.* 4. Regula ſextadecima,
decima ſeptima, & decima octava de ſe patent. Regula
decima nona, quæ inſcribitur de viginti, ſeu de infir-
mis reſignantibus, annullat quamcumque reſignationem
Beneficiorum factam ab infirmo, qui ex ea infirmitate de-
cedat, vel etiam factam a ſano, qui intra viginti dies a
die præſtiti conſenſus decedat. Rota *par.* 5. *tom.* 1. *dec.*
344. *n.* 2. *par.* 9. *tom.* 2. *dec.* 253. *nu.* 13. *part.* 10. *dec.* 184. *n.*
78 24. *& dec.* 307. *nu.* 12. Hæc Regula comprehendit tam in-
79 firmitates leves, quam graves. Rota *par.* 3. *dec.* 440. *nu.* 3.
Et ut intret hæc Regula, ſufficit probare reſignantem obiiſ-
ſe intra 20. dies, quamvis ille tempore reſignationis fuerit
ſanus. Rota *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 253. *nu.* 13. ubi aſſerit ſic ex-
preſſe declaraſſe Clem. VII. ſub illis verbis Regulæ de vi-
ginti, *Etiam vigore ſupplicationis, dum eſſet ſanus, ſigna-*
tæ. Et hoc tempus viginti dierum videtur computandum 80
de momento in momentum, itaut dies reſignationis, ſeu
conſenſus computetur in terminis viginti dierum, & ſic
valida erit reſignatio, qua quis V. G. reſignavit Bene-
ficium die prima Maji hora quintadecima, ſi moriatur die
vigeſima ejuſdem Maji hora ſextadecima, quia revera in-
terceſſiſſent viginti dies naturales, ſcilicet viginti qua-
tuor horarum, & de momento in momentum completi:
arg. l. More Romano ff. de feriis, & cap. Conſuluit 24.
de offic. Delegati. Et ſic expreſſe tenent Gloſſ. hujus Re-
gulæ, Nandoſius *quæſt.* 18. *num.* 3. Joan. de Selva *tract.*
tom. 15. *tract. de Beneficiis part.* 3. *cap.* 46. *nu.* 11. Azo-
rius *part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 28. *quæſt.* 7. *& alii*. Regula
vigeſima, vigeſima prima, vigeſima ſecunda, vige-
ſima tertia, vigeſima quarta, vigeſima quinta, de ſe
patent.

Regula vigeſima ſexta, quæ apud antiquiores eſt 24. & 81
apud alios 25. annullat reſignationes Beneficiorum factas
ab eo, qui eſt promotus ad Prælaturam. Rota *part.* 3.
dec. 328. *numer.* 1. Hæc tamen Regula ſolum habet lo- 82
cum in Beneficiis reſignandis poſt vacationem Prælatu-
ræ, non autem in reſignatis ante ejus vacationem. Rota
ibidem. Et ratio eſt, quia ille, qui reſignat poſtquam va-
cavit Prælatura, eſt magis certus de ſua promotione,
cum illa dependeat a ſola voluntate Summi Pontificis;
ille autem, qui reſignat ante vacationem Prælaturæ,
quam ſibi ſperat reſignari, non eſt ita certus, cum hæc
dependeat a voluntate duorum, nempe ab ea reſignare
debentis, & ab illa Summi Pontificis reſignationem ad-
mittere volentis. Rota *ibid. nu.* 2. Regula vigeſima ſepti- 83
ma diſponit, quod non judicetur juxta formam ſupplica-
tionis, ſed juxta tenorem Litterarum. Rota *p.* 2. *dec.* 656.
ſub n. 5. Per hanc Regulam adimitur facultas ferendi ju-
dicium ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum ad 84
effectum audientiæ, & diſputationis, Rota *part.* 16. *deciſ.*
184. *num.* 6. *&* 7. Attamen ſolum procedit hæc diſpoſitio
ubi Litteræ ſint expeditæ, & diſcordent a ſupplicatione.
Rota *part.* 2. *deciſ.* 465. *num.* 5. Non autem procedit ubi
incidenter tantum, & non eſſentialiter agitur de verifi-
catione gratiæ. Rota *part.* 17. *deciſ.* 212. *num.* 11. Item
non procedit in poſſeſſorio *Retinendæ*, licet ſecus ſit in
alio poſſeſſorio, in quo requiritur titulus coloratus, ne
detur vitioſus regreſſus. Rota *part.* 2. *dec.* 392. *num.* 2.

Regula vigeſima octava eſt de ſe clara. Regula vigeſi- 85
ma nona, quæ de ſubrogandis collitigantibus inſcribitur,
diſponit, quod ſi duo ſuper Beneficio litigent, & alter
moriatur, vel alio quovis modo recedat, ſuperſtes poſſit
petere per ſubrogationem gratioſam ſubſtitui in Jure, vel
ad Jus, & poſſeſſionem, quæ adverſariis competebant;
Rota *p.* 4. *tom.* 1. *dec.* 226. *num.* 4. Hæc tamen Regula non 86
habet locum ad favorem intruſi; Rota *part.* 1. *dec.* 306.
num. 3. *&* 4. *part.* 3. *dec.* 336. *numer.* 4. Intruſus autem
generatim loquendo dicitur ille, qui obtinent Beneficium
Eccleſiaſticum ſine auctoritate illius, ad quem de Jure
ſpectat collatio; Ita Abbas *in cap. Quia diverſitatem nu.*
2. *de conceſſion. præbend.* Gomez, Rebuffus, & alii *com-*
muniter. Unde non habetur pro intruſore, qui abſque in- 88
timatione Executorialium poſſeſſionem apprehendit; nam
licet poſſeſſio ſit attentata, tamen ad effectum ſubrogatio-
nis gratioſæ poſſeſſor non habetur pro intruſo; Rota *part.*
11. *dec.* 124. *num.* 23. *& ſequent.* Et hæc Regula damnat
ſolum intruſionem exiſtentem de tempore petitæ ſubroga-
tionis, itaut futura excludatur: Rota *ibid. n.* 36. *&* 44.
Et inducit ſolum obligationem juſtificandi cauſam de tem-
pore ſignatæ ſupplicationis, *cap. Cum in* 7. *de Reſcri-*
ptis, ubi Felin. *num.* 18. Franc. *in cap. Cum illis ſub n.*
8. *de præbend. in* 6. Alex. *conſ.* 42. *num.* 8. *lib.* 4. Ro-
ta *dec.* 443. *num.* 4. *part.* 2. *recent.* non attento quid ac-
ciderit medio tempore inter ſupplicationem ſignatam, &
Litterarum deſuper expeditionem; Rota *in Nuſcana Ca-*
nonicatus 11. *Martii* 1647. *§. quia Breve, & §. ſeq. co-*
ram bo. memor. Arguelles, & in puncto ſubrogationis dec.
472. *num.* 4. *par.* 3. *diverſ.* ubi adducitur ratio, quia ef-
fectus ſubrogationis incipit a die Datæ, & ſemper viget
in perſona ſubrogati; Rota *part.* 22. *dec.* 124. *numer.* 45.
& ſeq.

Regula Trigeſima, quæ de veriſimili notitia appellatur, 90
annullat conceſſionem Beneficii per mortem Beneficiati
obtenti, quando inter vacationem, & Datam gratiæ, tan-
tum temporis non interceſſerit, quo veriſimiliter Ponti-
fex notitiam habere potuerit vacationis; Rota *p.* 17. *dec.* 74.
n. 4. Hic tamen advertendum eſt, Regulam ſolum requirere
tempus, quo notitia vacationis potuerit pervenire ad Pa-
pam, non autem requirere, quod revera pervenit; Rota
ibid. Conſiderat enim Regula non quod eſt, ſed quod
potuit eſſe; Rota *ibid.* Hinc ad excludendam Regulam
prædictam, ſufficit, quod notitia etiam expeditione, &
maxima ſollicitudine venire potuerit; Rota *part.* 18. *tom.*
1. *dec.* 285. *n.* 2. Atque in hac materia ſtatur atteſta-
tioni Curſorum, an notitia deferri potuerit, nec ne: Ro-
ta *par.* 16. *dec.* 74. *n.* 5. Regula trigeſima prima adimit om- 93
nem Juriſdictionem Executori quoad omnia acta: Litteris
non expeditis; Rota *par.* 4. *tom.* 3. *dec.* 553. *n.* 9. Itaut 94
ante Litterarum Apoſtolicarum expeditionem, nulla Juriſdi-
ctio data cenſeatur; Rota *part.* 17. *deciſ.* 205. *numer.* 95
30. *&*

50. *& ſequent.* Hæc tamen Regula non habet locum, ubi
96 fuerint expeditæ Litteræ gratiæ principalis; Rota *par.*
2. *dec.* 81. *num.* 5. Regula trigeſima ſecunda diſponit,
quod in collatione Beneficiorum Familiarium Cardina-
lium reſervatorum per Regulam quartam per Cardinalem
Patronum præſtari debeat conſenſus: Rota *p.* 4. *t.* 3. *dec.*
654. *nu.* 24. *p.* 6. *dec.* 53. *n.* 12. *p.* 17. *dec.* 303. *n.* 26.
97 Intellige tamen ſolum procedere, quando Cardinalis Pa-
tronus eſt præſens in Curia; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.*
654. *num.* 24. *part.* 6. *deciſ.* 53. *num.* 12. Quare hoc pri-
98 vilegium neque opitulatur Cardinali Patrono abſenti a
Curia, licet reſideat in ſuo Epiſcopatu; Rota *part.* 6.
deciſ. 53. *num.* 13. Dum nec etiam gaudet hoc privilegio
99 Legatus Sedis Apoſtolicæ; Rota *ibidem numer.* 14. Nec
100 huic Regulæ eſt derogatum per ſequentem Regulam tri-
geſimam tertiam; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *numer.*
101 24. *part.* 17. *dec.* 303. *num.* 27. Regula trigeſima tertia
diſponit, quod Beneficia vacantia per obitum Familiarium
Cardinalium conferantur per Cardinalem Ordinarium Col-
latorem, non autem per Cardinalem Patronum; Rota *p.*
102 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *numer.* 2. *part.* 6. 53. *num.* 8. *part.*
17. *dec.* 303. *ſub num* 26. Hoc tamen ſolum procedit,
quando Cardinalis Ordinarius Collator habet Indultum
conferendi talia Beneficia; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.*
654. *num.* 25. *& ſequent. part.* 6. *deciſ.* 53. *num.* 8. Se-
cus ubi Cardinalis Collator Indultum non habeat; Rota
dict. part. 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *num.* 20. *&* 26. *& part.*
103 6. *dec.* 53. *num.* 11. Ubi enim non adeſt tale Indultum,
hæc Beneficia per Regulam quartam, & ex Conſtitutio-
ne moderatoria Indultorum Gregor. XIV. & Pauli V. re-
ſervantur Summo Pontifici, non ob ante, quod collatio
ſpectet a Cardinalem; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *nu.*
104 8. *& ſequent. & num.* 63. *& ſequent.* Quare hæc Regu-
la Indulto ſolum inſervit, & famulatur, & operatur tan-
tum, quando Cardinalis Ordinarius Collator habet Indul-
tum; ſecus e contra; Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *nu.*
105 25. *& ſequent.* Et ſane Regula ipſa expreſſe loquitur, ubi
Cardinalis Collator habet Indultum, & diſponit, quod in
concurſu Cardinalis Patroni præferatur Cardinalis Ordina-
rius Collator habens indultum Rota *par.* 6. *dec.* 53. *num.*
106 10. Hæc Regula trigeſima tertia non aderat de tempore
Sixti IV, & Innocentii VIII. Rota *part.* 4. *tom.* 3. *deciſ.*
107 654. *numer.* 47. *&* 52. Et fuit inducta ad tollendas li-
tes, quæ ex præcedenti Regula oriri poſſent inter
Cardinalem Ordinarium Collatorem, & Cardinalem Pa-
tronum ſuper proviſione Beneficiorum vacantium per
obitum Familiaris Cardinalis; Rota *part.* 17. *deciſ.* 3 3.
ſub num. 26. *& deciſ.* 654. *num.* 31. *& ſequent.* Nec ta-
108 men hæc regula tollit reſervationem Regulæ quartæ: ne-
que in hac Regula ulla mentio fit de dicta Regula quar-
ta: Rota *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 654. *num.* 20. *&* 22. Re-
gula trigeſima quarta de ſe eſt clara.
109 Regula trigeſima quinta de annali poſſeſſore diſponit,
quod impetrans Beneficium Eccleſiaſticum ab alio pacifi-
ce poſſeſſum, quod certo modo de Jure vacare, & inju-
ſte ab alio poſſideri prætenditur, exprimere debeat quali-
tates poſſeſſionis, & nullitates poſſeſſionis, & intra ſex men-
ſes poſſeſſorem in judicium vocare debeat, & intra annum
ſententiam obtinere, alias gratia impetrata corruit; Rota
part. 12. *dec.* 152. *n.* 56. *&* 57. *par.* 13. *dec.* 402. *num.* 1. *&* 2.
part. 15. *dec.* 51. *num.* 8. *& dec.* 329. *num.* 2. Regula hæc
110 introducta fuit in odium impetrantium aliena Beneficia,
& in favorem poſſidentis; Rota *part.* 15. *dec.* 51. *nu.* 11.
& dec. 329. *n.* 13. *par.* 17. *dec.* 345. *n.* 7. *par.* 18. *tom.* 1.
dec. 148. *nu.* 14. *& ſequent.* Hinc hæc Regula ad exclu-
dendum impetrantem non attendit poſſeſſorem, neque re-
quirit Titulum, ſed ſolum meram detentionem facti, dum-
modo tamen ſit actualis, bona, & pacifica; Rota *part.*
4. *tom.* 3. *dec.* 599. *num.* 42. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 289. *n.* 28. *p.*
13. *dec.* 402. *num.* 13. *& ſeq.* Tuetur enim poſſeſſorem etiam
111 ſine Titulo; Rota *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 289. *n.* 28. *par.* 13.
112 *dec.* 402. *nu.* 13. Ipſa enim Regula non conſiderat Perſo-
nam, ſed ſolum factum impetrantis: Rota *par.* 13. *deciſ.*
113 402. *nu.* 16. Unde ſufficit oſtendere proviſionem Beneficii
ante annum, ut dicatur de poſſeſſione conſtare. Rota *p.*
9. *tom.* 1. *dec.* 289. *n.* 32. *part.* 17. *dec.* 205. *num.* 22. Quæ poſ-
114 ſeſſio non excluditur per Decretum irritans: Rota *p.* 15.
115 *dec.* 329. *nu.* 10 Nec interrumpitur per monitorium præ-
ſentatum poſſeſſori; Rota *par.* 19. *tom.* 2. *dec.* 663. *n.* 10.
& ſequent. Regula trigeſima ſexta appellata de triennali
116 poſſeſſore defendit quemcumque poſſeſſorem Beneficii ex
quovis titulo poſſeſſi, ſi per triennium in ejuſdem poſſeſ-
ſione pacifice permanſerit, itaut non poſſit a quocumque
117 alio moleſtari: Rota *par.* 19. *tom.* 2. *dec.* 423. *nu.* 17. *&* 41.
Unde obſervandum eſt primo, hanc Regulam procedere,
tam in collatione a facta a Papa, quam ab Ordinario;
Rota *part.* 17. *deciſ.* 268. *num.* 22. Obſervandum ſecun-
118 do, hanc Regulam ſuffragari triennali poſſeſſori adverſus
qualcumque moleſtias, tam in poſſeſſorio, quam in peti-
torio illatas; Rota *part.* 3. *dec.* 783. *nu.* 4. *part.* 9. *tom.*
119 1. *dec.* 264. *num.* 2. *part.* 14. *dec.* 518. *num.* 15. Obſervan-
dum tertio, hanc Regulam defendere poſſeſſorem triennа-
lem, etiam contra proviſum Apoſtolicum; Rota *part.* 19.
tom. 2. *dec.* 423. *num.* 21. Obſervandum quarto, hanc Regu-
lam de triennio juvare etiam contra petentem executio- 120
nem Brevis de capienda poſſeſſione nomine Cameræ: Ro-
ta *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 264. *n.* 8. Obſervandum quinto, hanc
Regulam impedire litis ingreſſum contra poſſeſſorem etiam
titulo optionis nullæ: Rota *part.* 19. *tom.* 2. *dec.* 608. *n.*
16. Optans enim ſe tueri poteſt per hanc Regulam in poſ-
ſeſſione Beneficii per optionem obtenti: Rota *par.* 16. *tom.*
2. *dec.* 663. *num.* 6. Quæ quidem Regula non interrum- 122
pitur per monitorium non præſentatum poſſeſſori: Rota
ibidem n. 10. *& ſequent.* Advertendum tamen eſt primo, 123
ab hac Regula excipi poſſeſſorem, qui in Beneficio per
Simoniam ingreſſus eſt; Rota *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 264. *n.* 5.
part. 19. *tom.* 7. *dec.* 423. *num.* 19. Advertendum ſecun- 124
do, ab hac Regula excipi reſervationes in corpore Juris
clauſas: Rota *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 264. *num.* 2. *&* 7. *p.*
17. *dec.* 345. *num.* 12. *part.* 12. *tom.* 2. *dec.* 423. *num.*
19. Advertendum tertio, hanc ipſam triennalem poſſeſſio-
nem debere eſſe pacificam, alias non ſuffragari; Rota *p.*
3. *dec.* 783. *num.* 4. *part.* 9. *tom.* 1. *dec.* 264. *num.* 4. *part.* 11.
dec. 255. *num.* 1. Itaut ad eam excludendam ſufficiant
etiam controverſiæ extrajudiciales: Rota *part.* 15. *deciſ.*
51. *nu.* 27. Et ſi ante triennium fuit mota lis Juris, vel
Facti ſuper re poſſeſſa in judicio, vel extra: Rota *part.*
12. *deciſ.* 64. *num.* 9. Hinc monitorium executum contra poſ-
ſeſſorem interrumpit effectum Regulæ de triennali: Rota
par. 19. *tom.* 2. *dec.* 663. *num.* 10. Advertendum quarto ad
effectum, ut habeat locum hæc Regula de triennali præ-
ter pacificam triennalem poſſeſſionem, requiri ſaltem Ti- 126
tulum coloratum: Rota *par.* 4. *tom.* 3. *dec.* 599. *nu.* 36.
part. 5. *tom.* 2. *dec.* 551. *nu.* 16. *par.* 9. *tom.* 1. *dec.* 264.
n. 4. *p.* 11. *dec.* 178. *nu.* 11. *&* 12. Hinc Regula non ſuffra-
gatur, ubi ceſſet Titulus, vel Titulus ſit diſcoloratus: Ro-
ta *par.* 4. *tom.* 3. *dec.* 599. *nu.* 37. *par.* 17. *deciſ.* 298. *num.* 23.
part. 18. *tom.* 1. *dec.* 204. *n.* 11. *& ſequent.* Prout etiam non
ſuffragatur ſtante nullitate, ac invaliditate Tituli exhibi-
ti: Rota *part.* 18. *tom.* 1. *dec.* 232. *num.* 9.

Reliquæ Cancellariæ Regulæ ſatis de ſe patent, & qui
circa ipſas, & alias, particulares Auctorum gloſſas ſcire
deſiderat, de facili comperiet apud Gonzalez *ad Reg.* 8.
Cancellariæ, Joan. Cokier *in Regulas Cancellariæ Apo-
ſtolicæ*; Ludovicum Gomezium *In Judiciales Cancella-
riæ*, & apud Garziam, Lotter., & alios. Hinc adduxiſ-
ſe ſufficiat præcipuas obſervationes, & notationes a Sa-
cra Romana Rota congeſtas, & ad promptius omnium
commodum noviſſime a vere ſapientiſſimis Athenæis Me-
diolanenſibus in compendium redactas.

Novæ additiones ex aliena manu,

DE ſingulis Cancellariæ Regulis diſſerere, eaque ſup-
plere, quæ ab *Auctore* omiſſa ſunt, longum eſſet,
immo, ſi dicendum quod res eſt, inutile poſtquam *clariſſ.
Rigantius*. Commentarios ad eas edidit, numeris omnibus
abſolutos. Pauca tantummodo afferemus, quæ ipſas Re-
gulas Cancellariæ in genere concernunt.

De origine Regularum Cancellariæ plene agit *Rigant.
in* 1. *Commentar. in Proœmium ipſar. num.* 4. *& plural.
ſequent.*

Habent Regulæ Cancellariæ vim Legis. Quinimmo ſub 2
nomine *Juris communis* eas venire dixit *Rot. in Tiraſo-
nen. Cappellaniæ* 9. *Decembris* 1743. *coram Illuſtriſſimo
Molin.*

Rubricas vero ipſarum vim Legis non habere, nec ſu- 4
mi ab iis poſſe argumentum pro declarando nigro, firma.
Rigant. in comment. ad Rubric. Regul. 1. §. 1. *numer.*
67. ex ſolida ea ratione, quod Rubricæ non a Condito-
ribus, ſed ab Impreſſoribus, vel ſimilibus fieri conſue-
verunt.

Eæ expirant morte Pontificis, ſed a Succeſſore inno- 5
vantur. Atque hinc factum eſt, ut quæ Beneficia vacant 6
Sede Pontificia vacante, ea non ſubjaceant, ut in ſupe-
riori additione dictum eſt, *Regulis Cancellariæ*: idque in
favorem non ſolum Collatorum, ſed & Patronorum Ec-
cleſiaſticorum; *Noguerir. quæſt. ſingular. diſput.* 4. *quæſt.* 7
18. *per tot.* At nota, non ceſſare per mortem Pontificis
Regulas illas Cancellariæ, ſuper quibus emanatæ fue-
rint Pontificiæ Conſtitutiones; *Parij. conſil.* 49. *num.* 8.
lib. 4. Rocc. *ſelect. jur. diſput. cap.* 80. *num.* 16. Alter
Parij. de reſignat. lib. 11. *quæſt.* 2. *num.* 31. *Rot. cor. Pu-
teo dec.* 92. *numer.* 3. *lib.* 2.

Ligant Regulæ Cancellariæ a craſtina die poſt aſſum- 8
ptionem ad Pontificatum, licet nondum publicatæ; idque
quia in eorum proœmio ſuo Urbano VIII. expreſſe ſanciri
cœpit *Ex tunc licet nondum publicatas &c. obſervari vo-
luit*. Ex quo ſequitur, quod Beneficium vacans ea die
Regulis Cancellariæ obnoxium remaneat.

De locis, in quibus vim habent Regulæ Cancellariæ, 10
fuſe diſſerit *Rigant. in comment. ad Proœm. ipſar. a num.*
52. Confer. etiam *Rouſſeaud de la Combe in ſua Ju-
riſprudentia Canon. verb. Regulæ Cancellariæ ſection.* 1.
per tot.

Regulis Cancellariæ tametſi non ſubjaceant Benefi- 11
cia Juriſpatronatus Laicalis, ſubjacent tamen Benefi-

cia Juriſpatronatus Eccleſiaſtici ; *Rotam in Barchinonen. Beneficii 13. Junii 1721. coram bonæ memor. Cerr. & in Tarraconen. Beneficii 8. Martii 1723. coram clariſſim. memor. Corio.*

12 De Cardinalibus quæri ſolet, an comprehendantur ſub Regulis Cancellariæ ; *Adiſis Rigant. in comment. ad Regul. 70. an. 1. ad plurim. ſequent.*

13 Quod attinet ad interpretationem Regularum Cancellariæ, eæ, ut interpretari ſolent aliæ Leges, interpretandæ ſunt ex ipſarum origine, ex verbis quibus conceptæ ſunt, tum ex rationibus quibus innituntur ; niſi uſus & conſuetudo ipſas declaverit, ut ſervavit *Rota cor. Molin. deciſ. 777. per tot.*

15 Peculiare vero eſt, quod Regulæ Cancellariæ ſuapte natura ſunt ſtricti juris; eæque propterea nec ex identitate, nec ex ipſa majoritate rationis extenduntur de caſu ad caſum ; *Rot. coram Puteo deciſ. 246. num. 2. lib. 1. & in Monaſterien. Canonicatus 5. Jun. 1716. §. Sed Domini, cor. bon. mem. Gamach.*

16 Derogari poteſt Regulis Cancellariæ. At Regula 71. diſpoſuit, quod ipſis citra ſpecialem mentionem per qualcumque clauſulas non cenſeatur derogatum.

17 Ordinariis, cæteriſque Collatoribus fas haud eſt peculiaribus pactionibus formam & efficaciam Regularum Cancellariæ immutare, & juribus S. Sedis ejuſque Datariæ officere per menſium confuſionem, & promiſcuam inferiorum Collatorum admiſſionem ad jus conferendi in menſibus reſervatis; Rot. *in Salamantina Beneficii 21. Novembris 1746. cor. Illuſtriſſimo Molino.*

18 Centenaria an, & quando vim habere poſſit contra Regulas Cancellariæ, vide apud Rot. *in Tridentina Archipresbyteratus 3. Decemb. 1723. & 26. Junii 1724. coram bon. mem. Gamach. in Urbevetana Parochialis 13. Martii 1733. cor. clar. mem. Aldrovand. in Urbanien. Beneficii 2. Julii 1737. coram bon. memor. Vats, & in Cæſaraugustana Beneficii ſuper Compulſoria 28. Junii 1645. coram Illuſtriſſimo Molin.*

Articulus XI.

Beneficia quoad Concordata.

SUMMARIUM.

1 *Per Concordata quid intelligatur?*

2 *Pro cujuſcumque nationis Concordatorum notitia adducuntur exemplariter Concordata Germaniæ.*

3 *Concordata Germaniæ fuerunt inita inter Papam Nicolaum V. ex una parte, & Imperatorem Fridericum III. & Principes Germaniæ Eccleſiaſticos; & Sæculares ex altera.*

4 *Adducitur Conſtitutio ad litteram.*

5 *Per hæc Concordata non ſunt ſublatæ omnes reſervationes Papales.*

6 *Per Concordata Germaniæ remanent adhuc Papæ reſervata ſequentia Beneficia. Primo omnia Beneficia, quæ collationi Papæ ſunt reſervata per Extravagant.* Execrabilis.

7 *Secundo Prima Dignitas poſt Pontificalem in Eccleſiis Cathedralibus, & Dignitas principalis in Collegiatis.*

8 *Tertio Beneficia vacantia in Menſibus Januarii, Martii, Maji, Julii, Septembris, & Novembris.*

9 *Neque per Concordata Germaniæ ſublatæ, & irritæ cenſeri poſſunt Regulæ omnes Cancellariæ.*

10 *Concordata Germaniæ derogant Regulis Cancellariæ ſolummodo quo ad ea, quæ circa reſervationem Beneficiorum ſibi propria continent, ſeu ſpecialiter diſponunt.*

11 *Per Concordata Germaniæ ſublatæ ſunt reſervationes Papales ſequentium Beneficiorum. Primo in Metropolitanis, & Cathedralibus etiam immediate non ſubjectis Eccleſiis, & Monaſteriis immediate ſubjectis Sedi Apoſtolicæ, quando extra Curiam vacaverint, permittuntur fieri electiones Canonicæ.*

12 *Et ſic tollitur reſervatio, quæ circa iſtas Eccleſias, & Beneficia eſt inducta per regulam ſecundam Cancellariæ.*

13 *Secundo Concordata Germaniæ tollunt quamcumque reſervationem, & gratiam expectativam a Papa factam, vel faciendam ſuper Dignitates ceteras & quæcumque Beneficia ſæcularia & Regularia, quæ vacabunt de Menſibus Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris, & Decembris, & ea vacantia in alternativa talium Menſium poſſunt libere diſponi per illos, ad quos eorum proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinebat.*

14 *Excipiuntur tamen Beneficia omnia, ſive majora, ſive minora, quæ vacant apud Sedem Apoſtolicam, ſeu in Curia & quæ vacant per promotionem auctoritate Apoſtolica factam ad Epiſcopatus, vel Monaſteriorum regimina.*

15 *Tertio Concordata Germaniæ tollunt reſervationem Beneficiorum vacantium etiam in Menſibus Pontificiis, quoties de ipſis non provideatur per Papam intra tres Menſes a die notæ vacationis in loco Beneficii, quibus tribus Menſibus integre elapſis, poterit Ordinarius Collator de illis libere diſponere.*

16 *Iſti tres menſes debent eſſe elapſi integre, ideſt debent eſſe completi de momento in momentum.*

17 *In hac alternativa menſium Concordatorum Germaniæ non comprehenduntur omnia Beneficia, ſed ſunt aliqua etiam in titulum conceſſa, quæ ſemper, & in quocumque Menſe vacaverint, per Collatores Ordinarios conferri poſſunt.*

18 *Sic primo non comprehenduntur ſub tali alternativa Beneficia Juriſpatronatus Laicorum ex fundatione, ædificatione, aut dotatione acquiſiti.*

19 *Idem currit de Beneficiis Juriſpatronatus mixti, ideſt partim Laicalis, & partim Eccleſiaſtici.*

20 *Secus vero eſt dicendum de Beneficiis Juriſpatronatus mere Eccleſiaſtici.*

21 *Secundo ſub tali reſervatione non comprehenduntur Beneficia, quæ vacant per reſignationem*, uſque ad num. 22.

23 *Tertio Beneficia perpetuo, & acceſſorie unita altero, Verb. Gr. Vicariæ perpetuæ non cadunt ſub Concordatis Germaniæ ſeu horum Menſium alternativa; immo nec ſub reſervationibus Regularum Cancellariæ.*

24 *Beneficia vacantia in menſibus Papalibus, Sede Papali vacante, non poſſunt conferri ab Ordinariis Germaniæ.*

25 *Contrarium tamen defenditur ab aliquibus.*

26 *Quamvis Papa poſſit ob juſtam, & gravem cauſam derogare Concordatis; tamen non ſolet derogare, niſi in caſibus valde neceſſariis ob cauſas graves, & extraordinarias concernentes commune bonum Eccleſiæ,* uſque ad n. 34.

35 *Concordata Germaniæ, quia habent vim pacti, ſunt ab omnibus obſervanda.*

36 *Nec valet opponi præſcriptio, ſeu exceptio ac non uſus ipſorum Concordatorum.*

37 *Summi Pontifices ſemper declararunt, & Rota ſæpius judicavit omnes, & quaſcumque proviſiones ab Ordinariis contra Concordata attentatas, fuiſſe nullas, & irritas.*

38 *Hinc ſi quis obtinuiſſet Beneficium Eccleſiaſticum contra Concordata Germaniæ, etiamſi id recepiſſet bona fide, & ignorantia Concordatorum, nihilominus cognito ſuo errore, teneretur Romam adire pro nova proviſione, atque reformanda priori Collatione utpote nulliter facta.*

39 *Ipſe enim cenſeretur vere intruſus, & careret omni titulo; eſſet habendus poſſeſſor malæ fidei, nec poſſet facere ſuos fructus talis Beneficii, & ad eorum reſtitutionem teneretur in utroque Foro.*

PEr Concordata hic intelliguntur illa, quæ potiſſimum 1
ſuper proviſione Beneficiorum Eccleſiaſticorum in
ditionibus variorum Supremorum Principum vacantium,
inter Sedem Apoſtolicam ex una, & ipſos ſupremos
Principes ex altera, partibus, pro firmiori unione,
& pace, & tranquillitate ſervanda, hinc inde concluſa,
approbata, & acceptata fuerunt. Et hujuſmodi
Concordata potiſſimum fuerunt inita ad tollendas lites,
& controverſias nonnumquam oriri ſolitas, ex eo 2
quod Papa jure præventionis (ſcilicet per gratias expectativas)
vel etiam jure concurſus uni, & Collator
Ordinarius proviſionis Apoſtolicæ ignarus alteri idem
Beneficium Eccleſiaſticum contuliſſet; ſicque inter ipſoſmet
Proviſos, vel etiam ipſorum Familias variæ contentiones,
& diſcordiæ ſubortæ fuiſſent. *Additionibus
ad deciſion. ſecund. numer. 229. ſequentib. part. tert. Rotæ
Romanæ*; Hic autem, ne nimis in longum tra- 3
hatur diſcurſus, adducendo ſingillatim ſpecialia uniuſcujuſque
nationis Concordata, ſufficiet adducere pro omnium
notitia Concordata nationis Germanicæ, ex quorum
dilucidatione poterit de facili ſervandis, & ceteris
paribus deveniri ad cognitionem, & intelligentiam
pro praxi etiam omnium aliorum. Inter Papam
Nicolaum V. igitur ex una parte, & Imperatorem Fridericum
III. & Principes Germaniæ Eccleſiaſticos, ac
Sæculares ex altera *anno* 1447. *Kalendis Aprilis* fuerunt
inita Concordata tenoris ſequentis.

Pontificiæ Conſtitutiones.

NICOLAUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Ad Perpetuam rei memoriam.

AD ſacram Petri Sedem Divina diſpoſitione ſublimati, ſingulis, quæ pro univerſalis Eccleſiæ unione, ac pace, & tranquillitate profutura fore conſpicimus, Apoſtolicæ Providentiæ ſollicitudine libenter intendimus; Et ad felicem illorum proſecutionem, & conſumationem opem, & operam impendimus efficaces.

§. 1. Nuper ſiquidem Chariſſimus in Chriſto Filius noſter Fridericus Romanorum Rex illuſtris, & nonnulli alii Dilecti Filii, Eccleſiaſtici, & Sæculares Principes inclitæ Nationis Germanicæ ex una, ac Dilectus Filius noſter, & Joannes Sancti Angeli Diaconus Cardin. in partibus illis Apoſtolicæ Sedis de Latere Legatus per nos ad dictas partes miſſus, ſufficienti deſuper a Nobis, & Sede Apoſtolica auctoritate ſuffultus, ex alia partibus, Romanæ Eccleſiæ, & dictæ Nationis hominibus pro ipſius Eccleſiæ unione, pace, & tranquillitate inter Eccleſiam & Nationem prædictam, perpetuo ſolidandis, & conſervandis, diverſa rationabilia, & utilia, ordinationes, & ſtatuta, a partibus ipſis hinc inde approbata, laudata, concluſa, acceptata, & concordata, fecerunt, & ediderunt, Nobiſque humiliter ſupplicari fecerunt, ut illis pro firmiori eorum ſubſiſtentia robur Apoſtolicæ firmitatis adjicere, nec non auctoritatem potiorem, & Decretum interponere dignaremur.

§. 2. Nos itaque, qui ſtatuta, ordinationes, & concordata prædicta, per nonnullos ex Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus magnarum maturitatis, auctoritatis, & litteraturæ viros diligenter examinari, & diſcuti fecimus; eaque rationabilia, & ſalubria, tam Eccleſiæ, quam Nationi præfatæ fore comperimus, de dictorum, & aliorum Venerabilium Fratrum noſtrorum prædictæ Eccleſiæ Cardinalium, conſilio, & aſſenſu, Apoſtolica auctoritate, & ex certa ſcientia approbamus, ratificamus, laudamus, & acceptamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, juxtam modum, & formam ſubſequentes. Placet nobis ſuper proviſione Eccleſiarum, & Beneficiorum Eccleſiaſticorum quorumcumque proviſionibus, juris ſcripti reſervationibus, & *Execrabilis*, ac *Ad regimen* Conſtitutionibus modificatis, ut ſequitur. Ad regimen Eccleſiæ generalis quamquam immeriti, ſuperna diſpoſitione vocatis gerimus in noſtris deſideriis, ut debemus, quod per noſtræ diligentiæ ſtudium, ad quarumlibet Eccleſiarum, & Monaſteriorum regimina, & alia Beneficia Eccleſiaſtica, juxta divinum beneplacitum, & noſtræ intentionis effectum Viri aſſumantur idonei, qui præſint, & proſint committendis eis Eccleſiis, Monaſteriis, & beneficiis prælibatis. Præmiſſorum itaque conſideratione inducti, & ſuadentibus Nobis aliis rationabilibus cauſſis, nonnullorum Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, omnes Patriarchales, Archiepiſcopales, & Epiſcopales Eccleſias, & etiam Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, & Officia, nec non Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, ceteraque Beneficia Eccleſiaſtica cum cura, vel ſine cura Sæcularia, & Regularia quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa Perſonæ conſueverint, ſeu debuerint, per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, nunc apud Sedem Apoſtolicam quocumque modo vacantia, & in poſterum vacatura, nec non per depoſitionem, vel privationem, ſeu translationem per Nos, ſeu auctoritate noſtra factas, & in antea faciendas ubilibet: nec non ad quæ aliqui in concordia, vel diſcordia electi, ſive poſtulati fuerint, quorum electio caſſata, ſeu poſtulatio repulſa, vel per eos facta renunciatio, admiſſa auctoritate noſtra extiterit, ſeu quorum electorum, vel poſtulatorum, & in antea eligendorum, ſeu poſtulandorum electionem caſſari, ſeu poſtulationem repelli, aut renunciationem admitti per Nos, aut auctoritate noſtra continget apud Sedem prædictam, vel alibi, ubicumque, & etiam per obitum Cardinalium ejuſdem Eccleſiæ Romanæ, aut officialium dictæ Sedis, quamdiu Officia actualiter tenebunt (videlicet Vicecancellarii, Camerarii, ſeptem Notariorum, Auditoris Litterarum contradictarum, & Apoſtolici Palatii cauſarum Auditorum, Correctorum, centum, & unius Scriptorum Litterarum Apoſtolicarum, & viginti quatuor Pœnitentiariæ præfatæ Sedis, & viginti quinque Abbreviatorum, nec non Virorum Commenſalium noſtrorum, & aliorum viginti quatuor Cappellanorum Sedis ejuſdem in epitaphio deſcriptorum) & etiam quorumcumque Legatorum, ſeu Collectorum, ac in terris Romanæ Eccleſiæ Rectorum, ac Theſaurariorum deputatorum, ſeu miſſorum hactenus, vel deputandorum, aut mittendorum in poſterum, nunc vacantia, & in antea vacatura, ubicumque dictos Legatos, vel Collectores, ſeu Rectores, & Theſaurarios, antequam ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis, nec non quorumlibet pro quibuſcumque negotiis ad Romanam Curiam venientium, ſeu etiam recedentium ab eadem, ſi in locis a dicta Curia ultra duas Dietas legales non diſtantibus jam forſan obierint, vel eos in antea ab hac luce tranſire contigerit; Et etiam ſimili modo quorumcumque Curialium peregrinationis, infirmitatis, ſeu recreationis, vel alia quacumque cauſa ad quævis loca recedentium, ſi eos antequam ad dictam Curiam redierint, in locis ultra duas Dietas ab eadem Curia, ut præmittitur non remotis (dummodo eorum proprium domicilium non exiſtat ibidem) jam forſan deceſſerint, vel in poſterum eos contigerit de medio ſubmoveri, etiam nunc per obitum hujuſmodi vacantia, vel in poſterum vacatura, Rurſus Monaſteria, Prioratus, Dignitates, Perſonatus, Decanatus, Adminiſtrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Eccleſias, ceteraque beneficia Eccleſiaſtica Sæcularia, & Regularia cum Cura, vel ſine Cura quæcumque, & qualiacumque fuerint, etiamſi ad illa Perſonæ conſueverint, ſeu debuerit per electionem, ſeu quemvis alium modum aſſumi, quæ promoti per Nos, ſeu auctoritate noſtra ad Patriarchalium, Archiepiſcopalium, & Epiſcopalium Eccleſiarum, nec non Monaſteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipſis factarum, nunc quocumque modo vacantia aut in poſterum vacatura, nec non etiam per aſſecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Perſonatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, Eccleſiarum, aut Beneficiorum aliorum, per Nos, ſeu auctoritate noſtrarum Litterarum immediate collatorum, ſeu conferendorum in poſterum, præterquam ſi virtute gratiæ expectativæ aſſecutio fiet, nunc vacantia, & in ante vacatura, plena ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis cum Fratribus noſtris collatione præhabita, & matura deliberatione ſecuta, ordinationi diſpoſitioni, ac proviſioni noſtræ, de ipſorum Fratrum conſilio, auctoritate Apoſtolica reſervamus. Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, & quolibet eorum, per quoſcumque, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 3. Item placet Nobis, quod in Metropolitanis, & Cathedralibus etiam immediate non ſubjectis Eccleſiis, & Monaſteriis immediate ſubjectis Sedi Apoſtolicæ, fiant electiones Canonicæ, quæ ad dictam Sedem deferantur, quas etiam ad tempus Conſtitut. felic. recordation. Nicolai Papæ III. quæ incipit, *Cupientes*, expectabimus; & elapſo dicto tempore, ſi non præſentatæ, vel ſi præſentatæ, minus Canonicæ fuerint, providebimus, & ſi Canonicæ fuerint, eas confirmabimus, niſi ex rationabili, & evidenti cauſſa de dictorum Fratrum conſilio, de digniori, & utiliori Perſona duxerimus providendum, proviſo quod confirmati prædicti, & per eos proviſi, Metropolitanis ſuis, & aliis præſtent debita juramenta, & alia ad quæ de jure tenentur. Et in Monaſteriis dictæ Sedi immediate non ſubjectis, & aliis Regularibus Beneficiis, ſuper quibus pro confirmatione, vel proviſione ad dictam Sedem non conſuevit haberi recurſus, electi, ſeu illi quibus providendum eſt pro confirmatione, & proviſione hujuſmodi ad Curiam Romanam venire non tenebuntur, ipſaque Regularia Beneficia ſub expectativis gratiis non cadant; ubi autem pro Monaſteriis ad dictam Curiam venire, ſeu mittere conſueverint, non aliter confirmabimus, vel providebimus, quam ſuperius de Cathedralibus Eccleſiis eſt expreſſum; Et de Monaſteriis Monialium non diſponemus, niſi ſint exempta, & tunc per commiſſionem ad partes. De ceteris vero Dignitatibus, & Beneficiis quibuſcumque ſæcularibus, & Regularibus vacaturis, ultra reſervationes prædictas (majoribus Dignitatibus poſt Pontificales in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis Eccleſiis exceptis) de quibus jure ordinario providetur, per illos inferiores, ad quos alias pertinet.

§. 4. Placet etiam Nobis, quod per quamcumque aliam reſervationem, gratiam expectativam aut quamvis aliam diſpoſitionem, ſub quacumque verborum forma per Nos, vel auctoritate noſtra factam, vel faciendam, non impediemus Nos, quo minus de illis, cum vacabunt de Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris, & Decembris menſibus, libere diſponatur per illos, ad quos eorum collatio, proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpoſitio pertinebat, reſervatione, aliave quavis diſpoſitione auctoritate noſtra factis, vel faciendis, non obſtantibus quibuſcumque. Quoties vero aliquo vacante beneficio in Januarii, Martii, Julii, Septembris, & Novembris menſibus ſpecialiter diſpoſitioni dictæ Sedis reſervatis, non apparuerit intra tres menſes a die notæ vacationis in loco beneficii, quod alicui de illo Apoſtolica auctoritate proviſum fuerit, ex tunc, & non antea Ordinarius, vel alius, ad quem illius diſpoſitio pertinet, de illo libere diſponere poterit. Et ad finem, ut hæc ordinatio collationum Beneficiorum non reſervatorum per alternos menſes poſſit per dictam nationem publicari, & omnes, qui ea gaudere voluerint, tempus congruum habeant eam acceptandi, tunc quoad dictam Sedem a Kalendis Junii proxime futuris ipſa currere incipiet, & durabit deinceps, niſi in futuro Concilio de conſenſu dictæ Nationis aliter fuerit ordinatum.

§. 5. Placet ſimiliter Nobis, quod, circa proviſionem dictæ Sedis ordinandam, modus Annatarum hoc modo cur-

currat Eccleſiis Cathedralibus, omnibus, & Monaſteriis
virorum duntaxat vacantibus, & vacaturis, ſolvantur de
fructibus primi anni a die vacationis ſummæ pecuniarum
in libris Cam. Apoſt. taxatæ, quæ communia ſervitia
nuncupantur, & ſi quæ exceſſive taxatæ ſint, retaxen-
tur, & quod provideatur ſpecialiter in gravatis Regioni-
bus ſecundum qualitatem rerum, temporum, & Regio-
num, ne nimium prægraventur, ad quod petentibus da-
bimus Commiſsarios in partibus, qui diligenter inquirant,
& retaxent. Taxæ autem prædictæ pro media parte in-
fra annum a die habitæ poſseſſionis pacificæ totius, vel
majoris partis ſolvantur, & pro alia media parte infra
annum ſequentem. Et ſi infra annum bis, vel pluries va-
caverint, ſemel tantum ſolvantur, nec debitum hujuſmo-
di in ſucceſsorem in Eccleſia, vel Monaſterio tranſeat.
De ceteris vero Dignitatibus, Perſonatibus, Officiis, &
& Beneficiis Sæcularibus, ac Regularibus quibuſcumque,
quæ auctoritate dictæ Sedis conferuntur, vel de quibus
providebitur (præterquam vigore gratiarum expectativa-
rum, aut cauſsa permutationis) ſolvantur annatæ, ſeu
medii fructus juxta taxam ſolitam a tempore poſseſſionis
intra annum, & debitum hujuſmodi ſimiliter in ſucceſso-
rem in Beneficio non tranſeat; ſed de Beneficiis, quæ va-
lorem viginti quatuor florenorum auri de Camera non
excedunt, nihil ſolvatur, duretque hæc obſervantia de-
inceps, niſi eam ſimiliter in futuro Concilio de ipſius
Nationis conſenſu contingat immutari.

§. 6. In aliis autem, quæ per fel. rec. Eugenium Pa-
pam quartum, etiam prædeceſsorem noſtrum pro dicta
Natione uſque ad tempus futuri Generalis Concilii per-
miſsa, conceſsa, indulta, & decreta, ac per Nos confir-
mata fuerunt, in quantum illa concordiæ præſenti non
obvient, iſta vice nihil volumus eſse immutatum, & per
hoc quod in Concordatis hujuſmodi, ſive quibuſvis aliis
eorum occaſione conficiendis litteris propter compendio-
ſiorem deſcriptionem, Alemania ſpecialiter appellatur.
Natio ipſa cenſeri non debet a Germanica natione diſtin-
cta, ſeu quomodolibet ſeparata.

§. 7. Et præterea, quia difficile foret præſentes Litte-
ras ad ſingula, in quibus de eis forſitan fides facienda
fuerit, loca deferri, eadem Apoſtolica auctoritate decer-
nimus, quod ipſorum tranſumpto Metropolitanorum dictæ
Nationis ſigillo munito, tamquam præſentibus ſi exhibe-
rentur Litteris plena fides adhibeatur; & proinde ſtetur,
ac ſi dictæ præſentes Litteræ forent exhibitæ, vel oſten-
ſæ, & inſuper quoque irritum, & inane, ſi ſecus ſuper
his a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel igno-
ranter contigerit attentari.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum, &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnatio-
nis Dominicæ MCDXLVII. 15. Kalendas Aprilis (*hoc eſt
die* 18. *Martii* 1448.) Pontificatus noſtri Anno Secundo.

5 Ex hac Concordatorum adducta Pontificia Conſtitutio-
ne clare patet non omnes Beneficiorum reſervationes Pa-
pales ſublatas eſse, ſed eas tantum, quibus Concordata
ſpecialiter, & *expreſse derogant*, ceteris ſalvis, & in ſuo
robore permanentibus. Unde per Concordata Germaniæ
remanent adhuc reſervata Summo Pontifici ſequentia Be-
6 neficia. Primo omnia Beneficia, quæ collationi Summi
Pontificis ſunt reſervata *per Extravagant. Execrabilis
Joan. XXII. & per Extravagant. Ad regimen Benedict.
XII. de præbend. inter communes*. Et iſta omnia ſpecia-
7 tim ad longum recenſentur §. 2. mox adductæ Conſtitu-
tionis *Ad Sacram Petri Sedem*. Secundo, prima Digni-
tas poſt Pontificalem in Eccleſiis Cathedralibus, & Digni-
tas principalis in Eccleſiis Collegiatis; ut expreſſe cavetur
8 §. 3. dictæ Conſtitutionis Concordatorum. Tertio Benefi-
cia vacantia in menſibus Januarii, Martii, Maji, Julii,
Septembris, & Novembris; ſic expreſſe in §. 4. dictorum
9 Concordatorum. Neque per Concordata Germaniæ ſubla-
tæ, & irritæ cenſeri poſſunt Regulæ omnes Cancellariæ,
nam indubitatum eſt etiam in Germania non obſtantibus
Concordatis locum habere circa Pontificia Regulas *De
viginti, de male promotis, de veriſimili notitia, de an-
nali poſſeſſore, de Triennali, & hujuſmodi*. Solummodo
10 enim Concordata Germaniæ derogant Regulis Cancel-
lariæ quoad ea, quæ circa reſervationem Beneficiorum
ſibi propria continent, ſeu ſpecialiter diſponunt, quoad
alia autem non ſpecialiter diſpoſita in ipſis Concordatis,
Regulæ Cancellariæ remanent plene in ſuo vigore reſer-
vationum, ut obſervat Gregor. Brandenus ſuper *eiſdem
Concordatis qu.* 8. *nu.* 8. & alii.

11 Sublatæ tamen ſunt per Concordata Germaniæ reſerva-
tiones Papales ſequentium Beneficiorum. Primo in Me-
tropolitanis, & Cathedralibus etiam immediate non ſub-
jectis Sedi Apoſtolicæ, quando extra Curiam vacaverint,
permittuntur fieri electiones Canonicæ, cum hoc tamen
quod hæc poſtea ad Sedem Apoſtolicam deferantur pro
confirmatione, ut expreſſe habetur in eiſdem Concorda-
12 tis §. 3. Et ſic tollitur reſervatio, quæ circa iſtas Eccle-
ſias, & Beneficia eſt inducta per Regulam ſecundam Can-
cellariæ per hæc præciſa verba: *Item reſervavit generali-
ter omnes Eccleſias Patriarchales, Primatiales, Archiepiſco-
pales, Epiſcopales, necnon omnia Monaſteria Virorum va-
lorem annuum ducentorum florenorum auri communi æſti-
matione excedentia, nunc quomodocumque vacantia, & in
poſterum vacatura*. Secundo Concordata Germaniæ tollunt
quamcumque reſervationem, & gratiam expectativam a
Papa factam, vel faciendam ſuper Dignitates ceteras, &
quæcumque Beneficia Sæcularia, & Regularia, quæ va-
cabunt de Februarii, Aprilis, Junii, Auguſti, Octobris,
& Decembris menſibus, & ea vacantia in alternativa ta-
lium menſium poſſunt libere diſponi per illos, ad quos eo-
rum proviſio, præſentatio, electio, ſeu quævis alia diſpo-
ſitio pertinebat, ut expreſſe cavetur per ipſa Concordata,
§. 4. Hic tamen adverte, quod excipiuntur Beneficia omnia,
ſive majora, ſive minora, quæ vacant apud Sedem Apoſto-
licam, ſeu in Curia, & quæ vacant per promotionem au-
ctoritate Apoſtolica factam ad Epiſcopatus, vel Monaſterio-
rum regimina, quia talia Beneficia collationi Pontificiæ
ſemper remanent reſervata in quocumque menſe va-
cent, ut diſponitur in ipſis Concordatis §. 2. ubi ad lon-
gum recenſentur Beneficia varia, quæ ſemper remanent
reſervata Pontifici. Tertio Concordata Germaniæ tollunt
reſervationem Beneficiorum vacantium etiam in menſibus 15
Pontificiis, quoties de ipſis non provideatur per Papam in-
tra tres menſes a die notæ vacationis in loco Beneficii,
quibus tribus menſibus integre elapſis poterit Ordinarius
Collator de illis libere diſponere: habetur expreſſe in ipſis
Concordatis § 4. Rota *p.* 19. *t.* 2. *dec.* 468. *n.* 18. Notanter au-
tem dicitur *integre elapſis* quia hi tres menſes, debent eſ-
ſe completi de momento in momentum, ut ex Rota *in una
Auguſtana Canonicatus*, 12. *Januarii* 1703. ubi reſolvit col-
lationem Canonicatus, qui vacaverat die 6. *Julii* 1700. fa-
ctam ab Ordinario loci *die* 6. *Octobris* ejuſdem anni eſſe
nullam, eo quod non fuiſſet elapſum integrum trimeſtre.

In hac alternativa menſium Concordatorum Germaniæ 17
non comprehenduntur omnia Beneficia, ſed ſunt aliqua
etiam in Titulum conceſſa, quæ ſemper, & in quocum-
que menſe vacaverint, per Collatores ordinarios conferri
poſſunt; *Eſt communis*. Sic primo non comprehenduntur 18
ſub tali alternativa Beneficia Juriſpatronatus Laicorum ex
fundatione, ædificatione, aut dotatione acquiſiti; adeo-
que poſſunt Patroni Laici præſentare ad ea Clericum ido-
neum quocumque menſe vacaverint, Gloſſ. *in c. Licet* 3.
de præbend. in 6. Barboſa *p.* 2. *de offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg.* 57. *num.* 25. *&* 26. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cacellar. gloſſ.*
18. *num.* 2. *& ſeq.* allegans multiplicem deciſionem Rotæ,
Et idem currit de Beneficiis Juriſpatronatus mixti, ideſt
partim Laicalis, & partim Eccleſiaſtici, quia ad effectum
excluſionis reſervationis cenſetur mere Laicale. Barboſa
ib. Garzias, Gonzalez, & alii ab ipſo ibi citati, & ex-
preſſe Rota *p.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 13. *num.* 16, *&* 17. *part.* 13.
dec. 503. *n.* 3. Secus vero eſt dicendum de Beneficiis Juriſpa- 20
tronatus mere Eccleſiaſtici; nam Juripatronatui Eccleſia-
ſtico, utpote ex bonis Eccleſiaſticis originem trahenti, fa-
cile derogatur. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 18. *n.* 6.
Nicolars *tit.* 1. *Concordat. German. dub.* 5. §. 8. *& ſeqq.*
& alii paſſim. Secundo ſub tali alternativa non compre-
henduntur Beneficia, quæ vacant per reſignationem, adeo- 21
que poſſunt Epiſcopi in quocumque menſe reſignationes
Beneficiorum admittere, & ea ſic reſignata libere confer-
re non obſtantibus Concordatis Germaniæ, dummodo illa
ſint talia, quæ ipſi alias in menſibus non reſervatis per
obitum vacantia conferre potuiſſent; Et ratio eſt, quia
per reſervationes horum Concordatorum non videtur,
quod Pontifex voluerit conditionem Ordinariorum Ger-
maniæ facere duriorem; illiſve plus detrahere, quam 22
Pontifices conſueverunt per Regulas Cancellariæ detrahere
aliarum Provinciarum Epiſcopis; alias incongrue dixiſſet
Pontifex in principio ipſius Bullæ Concordatorum, quod
eadem Concordata non tantum Sedi Apoſtolicæ; *ſed ipſi Na-
tioni Germanicæ ſint utilia, & ſalubria*. Sed per Regulas
Cancellariæ, quibus ligantur ceteri Collatores ordinarii,
excipitur modus vacationis per reſignationem, neque hic
comprehenditur ſub alternativa menſium, juxta Regulam
6. præciſe his verbis: *alias, quam per reſignationem quo-
cumque modo vacatura*, ſicque poſſunt Collatores ordina-
rii aliarum Nationum Beneficia reſignata in quolibet men-
ſe conferre, ergo hoc ipſum poterunt Collatores ordina-
rii Germanicæ Nationis non obſtantibus Concordatis, ho-
rumque alternativa menſium; ne concordata, & conceſſa
menſium alternatio in favorem Ordinariorum introducta
in eorum odium retorqueatur, contra *Regulam* 61. *Juris
in* 6. ibi; *Quod ob gratiam alicujus conceditur non eſt in
ejus diſpendium retorquendum*: Sic Brandenus *ſuper Con-
cordat. Germ. qu.* 12. *n.* 13. Cochier *ad Regul.* 8. *Cancellar.
gloſſ.* 11. *num.* 92. Nicolars *tit.* 1. *Concordat. German. dub.* 9.
§. 9. & alii. Tertio Beneficia perpetuo, & acceſſorie uni-
ta alteri, V. G. Vicariæ perpetuæ, non cadunt ſub Con-
cordatis Germaniæ, ſeu horum alternativa menſium, im-
mo nec ſub reſervationibus Regularum Cancellariæ, Bar-
boſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. univ. cap.* 6. *nu.* 45. Garzias *c.* 9.
de Benefic. c. 2. *nu.* 304. *&* 308. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel.
gloſſ.* 5. §. 3. *num.* 49. *& ſeq.* cum Rota *in una Tiraſonenſi Vi-
cariæ* 13. *Octobris* 1593. *cor. Litta*. Et colligitur aperte ex
Conſt. S. Pii V. incip. *Ad exequendum*.

Beneficia vacantia in menſibus Papalibus, Sede Papali 24
vacante, non poſſunt conferri ab Ordinariis Germaniæ:
Ratio eſt, quia ex quo Concordata vim pacti, & con-
tra-

gradus habent, ut inita inter S. Sedem, & inclitam Na-
tionem Germanicam, ex Rota *p* 2 *deciſ.* 580. *n.* 1. *part.* 3.
deciſ. 266. *n.* 1. *part.* 17 *deciſ.* 185. *n.* 5. *& deciſ.*
deciſ. 2. *n.* 3. *&* 215 *n.* 5. *&* 6. ſicut Apoſtolica Sedes numquam moritur; ita
in vacatione ejuſdem S. Sedis, Concordata non evane-
ſcunt, ſed perpetuo durare debent, juxta eorum naturam,
& diſpoſitionem, ut notat Barboſa *de Offic. & poteſt. E-
piſcop. part.* 3. *allegat.* 47. *num.* 63. *in princip.* ac firmat
Nicolarts *tom.* 1. *dub.* 8. §. 4. *prax. Benefic. ex Concordat.
German.* Cochier. *in Comment. Regul. Cancell. in proemial.*
num. 21. Petra *tom.* 5. *comment. ad Conſtit.* 1. *Nicol. V. n.*
20. & expreſſe Rota *part.* 17. *recent. deciſ.* 185. *num.* 3.
& ſeq. & dec. 215. *num.* 4. *& ſeq.* Contrarium tamen te-
25 net Engel *lib.* 3. *tit.* 5. *de Prabend. n.* 49. hac ratione,
quod per Concordata Summus Pontifex non voluerit con-
ditionem Ordinariorum Germaniæ facere duriorem, illiſ-
ve plus detrahere, quam Pontifices conſueverunt per Re-
gulas Cancellariæ detrahere aliarum Provinciarum Epi-
ſcopis quam rationem late ibi proſequitur reſpondendo
etiam objectionibus contrariis.

Quamvis Papa poſſit ob juſtam, & gravem cauſam de-
26 rogare Concordatis, quia habet ita plenam a Chriſto po-
teſtatem, ut hanc a ſe omnino abdicare non poſſit, &
ratione ſuæ ſupremæ, & abſolutæ poteſtatis pro meliori
Eccleſiæ gubernio juſta interveniente cauſa de Jure po-
teſt ſupra Jus diſpenſare; *cap. Proposuit* 4. *de concession.*
Prabend. ibid: *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure
poſſumus ſupra Jus diſpenſare*; Et hoc ipſum declarant ver-
ba Concordatorum Germaniæ §. 3. ibi: *Et ſi canonica
fuerint (electiones) eas confirmabimus, niſi ex rationabili, &
evidenti cauſa de dictorum Fratrum conſilio, de digniori, &
utiliori Perſona duxerimus providendum*; & ſic Rota *part.* 3.
27 *deciſ.* 266. *num.* 1. Tamen Papæ non ſolent derogare Con-
cordatis, niſi in caſibus valde neceſſariis ob cauſas gra-
ves, & extraordinarias concernentes commune bonum
Eccleſiæ; Nicolarts *tit.* 3. *ſuper Concordat. German. dub.*
3. §. 2. *& ſequent.* Ac licet quandoque egerint contra
28 Concordata, poſtea declararunt, non fuiſſe mentem ſuam,
ſed ſubreptitie, vel obreptitie fuiſſe informatos. Et ita
29 Julius tertius apud ipſum Nicol. *l. cit. dub.* 1. §. 2. di-
cit: *Nos attendentes Concordata prædicta vim pacti intra par-
tes habere; & qua ex pacto conſtant abſque partium conſenſu
abrogari non conſuevisse, neque debere . . . ſtatuimus, & or-
dinamus, atque decernimus, quod de cætero perpetuis futuris
temporibus iidem Ordinarii . . . juxta ipſorum Concordatorum
continentiam, & tenorem diſponere libere, & licite poſſint . . .
ac irritum, & inane exiſtat, ſi ſecus a quoquam ſuper his
quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit atten-
30 tari, non obſtantibus &c.* Similiter Clemens VIII. apud
ipſum Nicol. §. 6. commendat Rodulpho Secundo Impe-
ratori, ut Concordata Germaniæ tanto pondere ſancita,
31 nullo modo violari, aut imminui patiatur. Sic etiam
Paulus V. apud Cochier. *Ad preces primarias ſect.* 5. §. 2.
numer. 15. & Nicol. §. *ult.* declaravit nec Clementis VIII.
prædeceſſoris, nec ſuam unquam mentem fuiſſe derogare
32 Concordatis. Simili modo ſcripſit Urbanus VIII., ſuo Le-
gato apud Ferdinandum Secundum, ut refert Nicol. §. 6.
Nec refert quod in proviſione Concordatis contraria, fiat
generalis derogatio, quia Concordata ſemper cenſentur
excepta, nec per clauſulas quantumcumque generales, &
prægnantes eis derogatur, cum non præſumatur Papam
voluiſſe eiſdem derogare per generalem derogationem, niſi
fuerit ſpecialis derogatio. Rota *part.* 3. *deciſ.* 226. *n.* 1. &
Doctores paſſim cum Lott. *lib.* 2. *quæſt.* 28. *n.* 65. Unde ad
33 hoc optime faciunt, quæ dixit S. Leo Magnus relatus *in
cap. Quæ ad perpetuam* 3. *cauſ.* 25. *quæſt.* 1. ibi: *Quæ ad per-
petuam generaliter ordinata ſunt utilitatem, nulla commuta-
tione varientur, nec ad privatum trahantur commodum, quæ
ad bonum ſunt commune præfixa*, & quæ dicit S. Gregorius
Magnus relatus *in cap. Juſtitiæ* 15. *ead. cauſ.* 25. *& quæſt.*
1. ibi: *Juſtitia, ac rationis ordo ſuadet, ut qui a ſucceſſori-
bus ſua mandata ſervari deſiderat, prædeceſſoris ſui procul
dubio voluntatem, & ſtatuta cuſtodiat*, & quæ dixit S. Leo
IV. relatus *in cap. Ideo* 16 *ead. cauſ.* 25. *& quæſt.* 1. ibi;
*Ideo permittente Domino Paſtores hominum ſumus effecti, ut
quod Patres noſtri, ſive in Sanctis Canonibus, ſive in Mun-
danis affixere Legibus, excedere minime debeamus; contra eo-
rum quippe ſaluberrima agimus inſtituta, ſi quod ipſi divino
ſtatuerunt conſulto, intactum non conſervamus.* Quæ omnia
34 maxime tenent quando a prædeceſſoribus ſtatuta, & or-
dinata habent rationem pacti, & contractus, ut in pro-
poſito ſunt Concordata Germaniæ, quæ inter Pontifi-
cem, & Nationem Germanicam ſortiuntur naturam pa-
cti, & contractus: Rota *part.* 2. *deciſ.* 580. *num.* 1. *part.*
3. *deciſ.* 2. *num.* 3. *& deciſ.* 266. *num.* 1. *part.* 17. *deciſ.*
185. *num.* 5. *& deciſ.* 215. *num.* 5. Et a fortiori tenent
quando ejuſmodi pacta, non tam nomine prædeceſſoris,
quam dignitatis, & officii concepta ſunt, ut in propoſi-
to Concordata Germaniæ, quæ ſortiuntur naturam pa-
cti, & contractus, non ſolum inter Pontificem, ſed æque
principaliter inter ipſam Sanctam Sedem, & Nationem
Germanicam; Rota *part.* 17. *deciſ.* 215. *num.* 6. Et conſe-
quenter ſunt ſervanda; Rota *part.* 2. *deciſ.* 580.
num. 1.

35 Unde quia Concordata Germaniæ habent vim pacti ſunt
ab omnibus obſervanda: Rota *part.* 2. *cit. deciſ.* 580. *nu.*
1. cum pacti obligatio ſit de Jure naturali, & gentium;
cap. Antigonus 1. *& cap. Qualiter* 3. *de pactis, & l.* 1. *ff.
eod.* cum ſimilibus. Nec valet opponi præſcriptio, ſeu
exceptio de non uſu ipſorum Concordatorum, quia præ- 36
ſcriptio non habet locum, ubi deeſt titulus, & bona fides
cum poſſeſſione; ii autem, qui opponere prætendunt præ-
ſcriptionem contra Concordata, nec titulum, nec poſſeſ-
ſionem, nec bonam fidem habere poſſunt, ut patet ex De-
creto irritante adjecto Concordatis Germaniæ, ubi in fine
Bullæ dicitur: *Decernentes irritum, & inane, ſi ſecus ſu-
per his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoran-
ter contigerit attentari.* Decretum vero irritans inficit ipſum
titulum, & poſſeſſionem, & obligat etiam ignorantes. Fla-
minius Pariſius *de reſignat. Benefic. lib.* 6. *quæſt.* 5. *n.* 5.
Gonzal *ad reg.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 67. *num.* 29. *& ſeq.*
Barboſa *tract. de Clauſulis clauſ.* 40. *num.* 25. Pirhing.
lib. 3. *tit.* 5. *de Prabend. num.* 363. Reiffenſtuel *ibid. num.*
514. Et ideo Summi Pontifices ſemper declararunt, & 37
Rota ſæpius judicavit omnes, & quaſcumque proviſiones
ab Ordinariis contra Concordata attentatas, fuiſſe nul-
las, & irritas, ut refert Branden. *quæſt.* 4. *n.* 45 *ſub Concordat.*
German. Proinde infertur, quod ſi quis obtinuiſſet Benefi- 38
cium Eccleſiaſticum contra Concordata Germaniæ, etiamſi
id recepiſſet bona fide, & ignorantia Concordatorum, ni-
hilominus cognito ſuo errore, teneretur Romam adire
pro nova proviſione, atque reformanda priori collatione,
utpote nulliter facta. Ipſe enim cenſeretur vere intru- 39
ſus, & careret omni titulo, & colore tituli; eſſetque ha-
bendus pro malæ fidei poſſeſſore, nec fructus ex tali Be-
neficio perceptos, vel in poſterum percipiendos, ullo tem-
pore faceret ſuos, ſed ad eorumdem reſtitutionem in u-
troque Foro efficaciter obligatus exiſteret, ut expreſſe ca-
vetur a Clemente VII. in Conſtitutione declaratoria ſuper
Concordata Germaniæ edita anno 1534. Kalendis Julii,
quæ incipit: *Admonet Nos*, ibi ſub §. 2. *Declaramus præ-
tenſas collationes, & alias diſpoſitiones de quibuſcumque Be-
neficiis Eccleſiaſticis cum Cura, & ſine Cura Nobis, & dictæ
Sedi, ut præfertur, reſervatis . . . contra tenorem, & formam
dictorum Concordatorum quomodolibet factas, vel in poſterum
faciendas, Perſonis, quibus, aut in quorum favorem factæ
ſunt, aut in poſterum fient, niſi ſint per Nos, aut noſtra,
vel dictæ Sedis auctoritate approbata, nullum Titulum, vel
colorem ipſa Beneficia poſſidendi tribuiſſe, aut in futurum tri-
buere, ſed illos pro malæ fidei poſſeſſoribus, & mere intruſis
ab omnibus haberi, vel cenſeri, ac fructus per eos ex Bene-
ficiis hujuſmodi, perceptos, & percipiendos, nullo unquam tem-
pore ſuos facere, ſed ad illorum reſtitutionem in utroque Foro
efficaciter obligatos eſſe, & ad illorum requiſitionem, quorum
intereſt, ſeu etiam Fiſci noſtri in ſententiam omnibus viis Juris,
& facti remediis compelli poſſe, & debere, & eos nullo un-
quam tempore Beneficio Regularium de Annali, & Trienna-
li pacifico poſſeſſore gaudere potuiſſe, ac poſſe*; & ſic Branden.
ſuper Concord. Germ. q. 5. *n.* 9. *& ſeq. &* 31 & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

De ſingulis Concordatis agere longum itidem eſſet, &
inutile; nam & peculiaribus commentariis illuſtrata
ipſa fuere a præclaris Auctoribus. Pauca quoque affere-
mus, quæ Concordata in genere reſpiciunt.

Concordata utpote habentia vim pacti religioſiſſime eſſe 1
ſervanda, nemo eſt qui ignoret; Confer ſi lubet *Rot. in
Cæſaraugustana Beneficii* 27. *Junii* 1745. *cor. R. P. D. Ele-
phantuz.*

Ut autem locum ſibi vindicare queant Concordata, ſa- 2
tis eſt, quod concurrat alterutra qualitas in eis expreſ-
ſa, ſcilicet vel localitas, vel perſonalitas; Vide *Rot. in
recent. deciſ.* 291. *numer.* 13. *& plur. ſequent. part.* 15. ubi
& de interpretatione Concordatorum agitur.

De facultate Summo Pontifici competente derogandi 3
Concordatis, nemo dubitat. Quæſtionis vero eſt, quando
Concordatis derogatum dici queat. In Rota invaluit opi- 4
nio, ut Concordatis non aliter derogatum, dici queat,
quam ſi vel expreſſe derogatum Concordatis ſit, vel ſal-
tem mentio Concordatorum habita ſit eo in actu, qui ſe-
cum neceſſario fert derogationem Concordatorum; Ita di-
ctum Tribunal reſpondit *in Colonien. Canonicatus* 1. *Julii*
1726. *cor. bon. mem. Nunez*, necnon *in Seguntina Archidia-
conatus* 4. *Februarii* 1729. *cor. clar. mem Aldrovand.*, *&* 9.
Junii 1742. *coram Eminentiſſimo Rezzonic.*, *& in Compoſtel-
lana Parochialis* 4. *Februarii* 1746. *cor. Reverendiſſimo P. D.
Buſſis Decano.*

Contrarium uſum vim habere haud poſſe adverſus Con- 5
cordata, firmavit *Rot. in Tridentina Archipresbyteratus* 4. *Ju-
nii* 723. *cor. bon. mem. Gamaches*, *&* 3. *Februarii* 1727. *cor.
clar. mem. Calcagnin.*

Diverſum autem eſſet, ſi Concordata acceptata, & ob- 6
ſervata haud fuiſſent; *Rigant. in Comment. ad Regul.* 9. *Can-* 7
cellar. part. 1. §. 3. *num.* 291. Qua de ratione vim non
habere Concordata Poloniæ dixit noviſſime *Rot. in Vla-
diſlavien. Archidiaconatus ſuper Coadjutoria* 14. *Januarii*
1757. *coram R. P. D. Parracciano.*

Articulus XII.

Beneficia quoad primas preces Imperatoris.

SUMMARIUM.

1 *Per primas preces Imperatoris quid intelligatur?*

2 *Nominationes ab Imperatore Ordinariis Collatoribus præſentatæ, quare vocantur primæ preces?*

3 *Hoc privilegium primarum precum Imperatoris eſt antiquiſſimum*, uſque ad n. 4.

5 *Refertur ſumma hujus privilegii juxta tenorem conceſſionis a Paulo V. factæ Imperatori Ferdinando II.* uſque ad num. 7.

8 *Ex hujus privilegii, ſeu Indulti tenore colligitur Primo: poſſe Imperatorem primas preces porrigere ſolum in Eccleſiis infra fines Sacri Romani Imperii, prout nunc eſt, exiſtentibus, non autem in Eccleſiis, & Provinciis ad ipſum Imperium pertinentibus, ſed hactenus ab eodem avulſis.*

9 *Quamvis Collator, vel Collatrix V. G. Epiſcopus, Abbas, vel Abbatiſſa habitet extra fines Sacri Romani Imperii, ſed intra iſtud Beneficia ſaltem quatuor habeat ad ſui collationem ſpectantia, tenentur ad recipiendas primas preces Imperatoris ratione dictorum Beneficiorum.*

10 *Secus vero eſt dicendum quando Collator habitat quidem in Imperio, ſed Beneficia conferenda conſiſtunt extra illud.*

11 *Colligitur ſecundo: poſſe Imperatorem concedere primas preces ad Beneficia vacantia, etiam in menſibus Ordinariorum.*

12 *Et ſic de facto continua praxi ſemper ſolent Imperatores primarias preces concedere, etiam in menſibus Ordinariorum.*

13 *Colligitur tertio: poſſe Imperatorem preces primarias concedere ad quævis Beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata.*

14 *Excipiuntur tamen ea Beneficia, quæ Papa reſervata ſunt in Extravaganti* Ad Regimen; *ut ſunt Beneficia Cardinalium, & Officialium Curiæ Romanæ, ubicumque decedant.*

15 *Item excipiuntur Beneficia eorum, qui aliunde cujuſvis negotii causa ad Curiam veniunt, ſi in Curia, vel in acceſſu, & reditu intra duas dietas a Curia diſtantes moriantur.*

16 *Item excipiuntur Beneficia, quæ vacant per privationem, depoſitionem, translationem, promotionem, aſſecutionem alterius Beneficii incompatibilis, ſi tales privatio, depoſitio, translatio, promotio ſeu collatio Beneficii per Sedem Apoſtolicam facta ſint*, uſque ad n. 17.

18 *Colligitur quarto: poſſe Imperatorem per primas preces nominare eamdem Perſonam ad plura Beneficia, cum hoc tamen, quod quam primum talis Perſona de aliquo dictorum Beneficiorum proviſa fuerit, ceſſet nominatio ipſius quoad alia Beneficia*, uſque ad n. 19.

20 *Colligitur quinto: Nominatum per preces Cæſareas ad Beneficium, debere intra menſem per ſe, vel per Procuratorem illud ipſum Beneficium acceptare, ſiſque ante elapſum menſem Collatori Ordinario, V. G. Epiſcopo, vel ejus Vicario inſinuare Reſcriptum precum Cæſarearum.*

21 *Aliter ſi poſt lapſum menſem nulla ſit facta inſinuatio primarum Cæſareorum precum Collator Ordinarius poterit Beneficium vacans conferre alteri.*

22 *Et iſte menſis eſt computandus a tempore vacationis publice notæ in loco, vel Eccleſia Beneficii vacantis non obſtante, quod Preciſta talem vacationem ignoraverit.*

23 *Colligitur ſexto: Preciſtam poſt acceptum ſemel beneficium non poſſe variare.*

24 *Colligitur ſeptimo: Neque poſſe Preciſtam, qui negligens fuit in acceptando primum Beneficium vacans petere poſtea ſecundum vacans nulli adhuc debitum.*

25 *Colligitur octavo: Non poſſe Imperatorem per primas preces nominare ad Dignitates Pontificales, nec ad Dignitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, nec ad principales in Collegiatis.*

26 *Colligitur nono: Non poſſe Imperatorem per primas preces nominare ad Beneficia Juriſpatronatus Laicalis.*

27 *Secus tamen eſt dicendum de Beneficiis Juriſpatronatus Eccleſiaſtici.*

28 *Colligitur decimo: Non poſſe Imperatorem per primas preces gravare eumdem collatorem pluſquam ſemel.*

29 *Solum autem tunc cenſetur Imperator gravaſſe ſemel Collatorem, quando preces ad effectum pervenerunt, & Preciſta aliu ſibi Beneficium præſentatum obtinuit; ſi vero Preciſta ante Beneficium obtentum mortuus ſit, vel quacumque ex alia cauſa ipſum Beneficium non obtinuerit, poterit Imperator pro alio novas preces ad eumdem Collatorem porrigere.*

30 *Colligitur undecimo: Non poſſe Imperatorem primas preces porrigere, niſi illis Collatoribus, qui habent ſaltem quatuor Beneficia ſuæ liberæ collationis*, uſque ad n. 31.

32 *Colligitur duodecimo: quod licet conceſſio primarum precum pertineat ad gratias expectativas, non tamen prohibetur a Concilio Tridentino* ſeſſ. 24. cap. 19. de reformat. uſque ad n. 33.

34 *Et dato quod ab ipſo Concilii decreto videretur prohibita conceſſio primarum precum, adhuc ſubſiſteret, & valeret Indultum ipſarum, utpote conceſſum a Papa, qui de jure poteſt ſupra Jus, & Concilium diſpenſare*, uſque ad n. 35.

36 *Immo Papa in Indulto primarum precum expreſſe derogat etiam Concordatis Germaniæ.*

37 *Quinimmo graviſſimi Auctores volunt ita vigere tale Indultum, ut Imperator ſtatim ac eſt electus poſſit eo uti, & primas preces concedere ante confirmationem a Papa obtentam.*

38 *Colligitur ultimo: quod ut Indultum hoc primarum precum Imperatoris ſuum omnino ſortiatur effectum, concedit Papa eidem Imperatori Executores, qui per ſe, vel per alios etiam per Cenſuras Eccleſiaſticas poſſint compellere Ordinarios Collatores ad Beneficia conferenda Preciſtis.*

39 *Iſti Executores, & alii ſubexecutores ab ipſis deputati, debent eſſe in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, vel Perſonatum obtinere, aut Cathedralium Canonicos eſſe.*

40 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris ad Articulos ſuperius expoſitos.*

PER *primas preces Imperatoris* hic intelligitur privilegium 1
quoddam ex antiquiſſima conſuetudine a Sede Apoſtolica
concedi ſolitum Imperatori Romanorum recens electo,
ut in qualibet Eccleſia intra Romanum Imperium ſemel
Perſonam ſibi beneviſam, & idoneam Collatori Ordinario
nominare poſſit, cui Beneficium vacans, vel proxime
vacaturum conferre teneatur. Et hujuſmodi Nomina- 2
tiones ab Imperatore Ordinariis Collatoribus præſentatæ,
vocantur *Primariæ*, ſeu *primæ preces*, quia præferuntur
cujuſcumque Juri conferendi, præſentandi, vel nominandi,
vel quia ſunt prima Imperatoris electi petitio; Pirhing.
lib. 3. *tit.* 5. *ſect.* 9. §. 6. *n.* 367. *de Præbend.* Et hoc 3
Imperatoris privilegium eſt ſic antiquæ conſuetudinis, ut
Nauclerus in ſua *Cosmographia* teſtetur, Rodulphum primum,
qui anno 1273. electus eſt, jam uſum fuiſſe hoc
privilegio ſub nomine *Primariarum Precum* ex antiqua, &
approbata ab Anteceſſoribus perducta conſuetudine: ſicque
hanc conſuetudinem dudum jam ante tempora Rodulphi
primi viguiſſe appareat. Et revera de hoc *Primariarum
Precum* privilegio non ſolum mentionem faciunt 4
recentiores Auctores, ſed & mentionem fecerunt antiqui
Canoniſtæ, inter quos Joan. Andr. *in cap. Is cui* 19.
de Præbend. in 6. & Speculator *tit. de Præbend.* §. *Reſtat* n.
2. ubi ſic aſſerit: *Imperator habet privilegium, quod ergo vidi
Bullatum, quod in qualibet Eccleſia Alemanniæ poſſit facere
unum recipi*. Et Joan. a Cokier. illud exacte refert,
& variis quæſtionibus elucidat in ſuo tractatu, quem inſcripſit:
Scholia in primarias Preces Imperatoris, cujus Indulti,
ſeu privilegii ſummam juxta tenorem conceſſionis
a Paulo V. factæ Imperatori Ferdinando II. *pridie Nonas
Junii* 1620. hic ad omnium notitiam juvat referre.

„ In hoc igitur Indulto „ §. Hinc eſt, „ conceditur in 5
„ primis ſuæ Cæſareæ Majeſtati facultas preces primarias
„ offerendi, ſeu Perſonas idoneas nominandi quibuſvis Collatoribus,
„ ſeu Collatricibus quacumque illi illæve Dignitate
„ præfulgeant, ad quæcumque Beneficia per S. Romanum
„ Imperium ubilibet conſtituta in Cathedralibus,
„ etiam Metropolitanis, Collegiatis, vel quibuſvis aliis
„ Eccleſiis, ſive ſint cum Cura, ſive ſine Cura, ſive Sæcularia,
„ ſive Regularia, etiamſi Beneficia hujuſmodi Canonicatus,
„ Præbendæ, Dignitates, Perſonatus, Adminiſtrationes,
„ vel Officia, etiam majora, & electiva fuerint,
„ eaſque Perſonas ſic nominatas ad hujuſmodi Beneficia,
„ poſtquam ipſis Canonice de illis proviſum fuerit,
„ prædicti Collatores, vel Collatrices recipere, &
„ admittere teneantur, ſive ad eorumdem Collatorum,
„ & Collatricum collationem, proviſionem, præſentationem,
„ electionem, ſeu quamvis aliam diſpoſitionem communiter,
„ vel diviſim pertineant. Hæc tamen facultas
„ reſtringitur primo; dummodo in Cathedralibus, & Metropolitanis
„ poſt Pontificales majores, aut in Collegiatis
„ principales non exiſtant. Secundo, dummodo ſingulæ
„ collationes, & ſingulæ Eccleſiæ ex hoc ultra,
„ quam in uno Beneficio, non graventur. Tertio, dummodo
„ & ipſi Collatores, aut Collatrices ſaltem quatuor
„ Beneficia conferendi facultatem habeant. „ Additur in
eodem Indulto §. *Ita*, quod „ tametſi Cæſar unam, &
„ eamdem Perſonam ſupradictis Collatoribus, & Collatricibus
„ ſimul, vel ſucceſſive nominare poſſit; ita tamen,
„ ut quam primum Perſona ſic nominata de aliquo
„ Beneficio proviſa fuerit, ejus nominatio, quoad alios
„ Collatores, vel Collatrices, ipſo jure expiret, & quoad
„ eaſdem preces, Canonicatum, & Præbendam, ac Dignitatem,
„ ſeu Perſonatum, Adminiſtrationem, vel Officium in
„ Eccleſia pro unico duntaxat Beneficio computari debere.
Præterea concedit Pontifex in §. „ *Quodque quicumque*, 6
„ ut in quibuſvis Dignitatibus conſtituti, & Eccleſiarum Cathedralium
„ Canonici, quos pro ſingulis Perſonis precum,

„ & no-

„ & nominationum hujuſmodi Cæſar Executores conſtituerit per ſe, vel per alium, ſive alios, poſſint eiſdem Perſonis prædicta Beneficia cum omnibus juribus, & pertinentiis conferre, & aſſignare, in quibuſvis etiam Ordinariis Collatoribus per Litteras alternativas, aliaque privilegia conceſſis, aut concedendis menſibus, vacaverint „ſi intra menſem, poſtquam vacatio ejuſmodi Beneficiorum ipſis innotuerit, duxerint acceptanda. Idque extenditur primo, etiamſi ipſa Beneficia diſpoſitioni Apoſtolicæ alias, quam per Extravagantem Ad regimen „ generaliter fuerint reſervata. Tertio, etſi Perſonæ nominatæ tempore aſſecutionis Beneficii, ad quod nominatæ ſunt, aliud Beneficium in eadem Eccleſia jam ante obtineant. Quarto, etſi ſecundum ſtatuta, & conſuetudines Eccleſiarum, in quibus Beneficia hujuſmodi conſtituta fuerint, eorum capaces non fuerint ob defectum legitimæ ætatis, aut legitimorum natalium, dummodo quoad ejuſmodi qualitates requiſitas, cum illis ſit diſpenſatum, & Beneficia in eadem Eccleſia obtinenda talia ſint, quæ ſine diſpenſatione Papæ ſimul obtineri poſſint, ac conſueverint; nec dictorum Beneficiorum collatio ad Sedem Apoſtolicam legitime fuerit devoluta; neque ſuper illis inter aliquos lis pendeat indeciſa. Quinto, etſi Perſonæ ejuſmodi duo, vel tria, vel plura cujuſcumque qualitatis, & annui valoris Beneficia (in diverſa Eccleſia) obtineant, aut expectent.

„ Denique ſuper his, ut Preces, ſeu nominationes Cæſareæ effectum habeant, datur a Papa Executoribus plena, & libera, etiam per Cenſuram Eccleſiaſticam exequendi poteſtas: ipſis vero nominatis conceditur, ut una cum primariis precibus, aliis quoque expectativis, ac nominationibus, ſeu gratiis ſpecialium reſervationum, de quibuſvis Beneficiis, aut mandatis de providendo, ſi ipſis conceſſæ ſunt, uti poſſint, nec aliqua gratiarum hujus extincta, reliquæ caſſæ, vel irritæ cenſeantur.

7 Poſtremo *in d. Indulto Pontificio precum Cæſarearum §. Non obſtantibus* ſubjunguntur clauſulæ derogatoriæ eorum, quæ eidem obſtare poſſent. Et in primis derogat Pontifex Conſtitutionibus Apoſtolicis de non utendo gratiis expectativis, item de diligentiis faciendis in favorem Ordinariorum Collatorum, de quibus ſupra. Secundo, Litteris expectativis conceſſis in forma pauperum juxta *cap. Si pauper 30. de Præbend. in 6* ſive mandatis de providendo pauperibus Clericis, non habentibus Beneficium; item Litteris de providendo Perſonis illuſtribus, & graduatis; omnes enim hujuſmodi Litteræ non obſtant precibus Cæſareis, ſi contingat illas concedi ſuper talibus Beneficiis, quominus dictæ preces iis conferantur. Tertio, derogat Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ quandocumque publicatis, & publicandis, quibus expreſſe, & ſpeciatim derogari debuit; quia per clauſulam derogatoriam generalem, *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis*, non cenletur derogatum, niſi Conſtitutionibus ordinariis, non vero extraordinariis, quales ſunt Extravagantes, & Regulæ Cancellariæ; *Cochier. cit. loc. ſect. 5 §. 1. verſ. Publicatis & publicandis fol.* 90. Quarto, derogat ſtatutis, & conſuetudinibus aliarum Eccleſiarum, etiam juramento, & confirmatione Sedis Apoſtolicæ roboratis; quia ſimiliter per clauſulam generalem derogatoriam, non tolluntur ſtatuta jurata, vel per Principem confirmata; *Cochier. cit. loc. verb. Juramento, & Confirmatione Apoſtolica fol.* 91. Cui etiam Indulto non vult derogari Pontifex per quaſcumque Litteras Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam de verbo ad verbum de eodem mentionem. Quinto, derogat etiam ipſis Concordatis Germaniæ, eorumque confirmationi quatenus huic Indulto adverſantur. Sexto denique derogat quibuſvis aliis Privilegiis, Indultis, & Litteris Apoſtolicis Indulto huic quocumque modo adverſantibus, etiam motu proprio Papæ, & ex certa, ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam cum clauſulis derogatoriarum derogatoriis, & aliis inſolitis conceſſis, & decernitur quidquid contra quacumque auctoritate attentatum fuerit, irritum, & inane.

8 Ex hujus Privilegii, ſeu Indulti tenore colligitur. Primo, poſſe Imperatorem primas preces porrigere ſolum in Eccleſiis inter fines Sacri Romani Imperii, prout nunc eſt exiſtentibus, non autem in Eccleſiis, & Provinciis ad ipſum Imperium pertinentibus, ſed hactenus ab eodem avulſis; in quidem in iſtis nullam amplius Juriſdictionem habet Imperator. Cochier. *loc. cit. Scholia in primarias preces Imperatoris fol.* 32. ſub verbis præciſis ipſius Indulti: *Per Sacrum Romanum Imperium videlicet conſtituterum*. Quamvis tamen Collator, vel Collatrix V. G. Epiſcopus, Abbas, vel Abbatiſſa habitet extra fines Sacri Romani Imperii, ſed intra illud Beneficia ſaltem quatuor habeat ad ſui collationem ſpectantia, tenetur ad recipiendas primas preces Imperatoris ratione dictorum Beneficiorum, utpote conſiſtentium intra fines Imperii, quia Pontifex concedens Indultum non reſpexit ad domicilium Collatorum, ſed ad locum, in quo Beneficia conſiſtunt, uti patet ex citatis verbis Indulti: *Per Sacrum Romanum Imperium videlicet conſtitutorum*. Secus vero eſt dicendum, quando
9
10 Collator habitat quidem in Imperio, ſed Beneficia conferenda conſiſtunt extra illud, quia Indultum ad ea non extenditur, cum ſit limitatum ad Beneficia exiſtentia in Imperio; Ibi: *Per Sacrum Romanum Imperium*, limitata autem cauſſa limitatum producit effectum; *l. in agris, ff. de acquir. rerum Dominio, l. Cancellaverat, ff. de iis, quæ in teſtament. delentur*, cum ſimilibus, neque privilegium egreditur ſuos terminos. Cochier. *in prec. primar. ſect. 2. §. Quod ſi per te, in Scholiis fol.* 32. & alii paſſim. Colligitur ſecundo, poſſe Imperatorem concedere preces primarias ad Beneficia vacantia, etiam in menſibus Ordinariorum; Habetur in ipſo indulto Pontificio primarum precum Cæſarearum *cit §. Quodque quicumque*, & in Rota Romana *an.* 1618. 4. *Maji* expreſſe deciſum fuit quod Indultum precum Cæſarearum comprehendit etiam Beneficia vacantia in menſibus Ordinariorum, non obſtantibus Concordatis Germaniæ, cum illis nominatim, & expreſſe, prout requiritur, fuerit, derogatum in eodem Indulto poſterioribus temporibus conceſſo; quam deciſionem refert Cochier. *l. cit. fol.* 53. Et ſic de facto continua praxi ſemper ſolent Imperatores primarias preces concedere, etiam in menſibus Ordinariorum, alioquin nimis anguſta foret hæc gratia, ſi ad ſolos menſes Pontificios reſtringeretur; *Cochier. loc. cit. fol. 62. & 63.* 12

Colligitur tertio, poſſe Imperatores preces primarias 13 concedere ad quævis Beneficia Sedis Apoſtolicæ reſerva- 14 ta. Excipiuntur tamen ea Beneficia, quæ Papæ reſervata ſunt *in Extravagant. Ad regimen cap. 13. de Præbend. inter communes*, ut ſunt Beneficia Cardinalium, & Officialium Curiæ Romanæ ubicumque decedant. Item Be- 15 neficia eorum, qui aliunde cujuſvis negotii cauſa ad Curiam veniunt, ſi in Curia, vel in acceſſu, & reditu intra duas dietas a Curia diſtantes, moriantur. Item Beneficia, quæ vacant per privationem, depoſitionem, tranſ- 16 lationem, promotionem, vel aſſecutionem alterius Beneficii incompatibilis, ſi talis privatio, depoſitio, translatio, promotio, ſeu collatio Beneficii per Sedem Apoſtolicam facta ſit 17 &c. Hæc enim Beneficia non comprehenduntur ſub primariis precibus; alia vero omnia, etſi reſervata Papæ, ſub iis continentur, exceptio enim aliquorum caſuum firmat regulam in contrarium quoad caſus non exceptos; *Auth. Ut autem Lex, & ibi Gloſſ. verb. in auxilio, junct. Gloſſ. margin. de non alienand. &c.* Cochier. *loc. cit. ſect. 4. verb. Alias quam per Conſtitut. Ad regimen fol.* 63. 18 Colligitur quarto, poſſe Imperatorem per primas preces nominare eandem Perſonam ad plura Beneficia, ita tamen ut quam primum ejuſmodi Perſona de aliquo dictorum Beneficiorum proviſa fuerit, ceſſet nominatio ipſius quoad alia Beneficia; ut habetur ex ipſo Indulto *verſ. Ita quod Celſitudo*; & hanc nominationem ejuſdem Perſonæ ad plura Beneficia poteſt ad libitum facere, vel ſimul ſcilicet per idem diploma, atque ſub unico contextu verborum aliquem nominando ad diverſas Eccleſias, ſeu Canonicatus, vel *ſucceſſive*, ſcilicet hodie nominando Preciſtam ad Canonicatum, V. G. Viennenſem proxime vacaturum, & cras per aliud diploma nominando ipſum ad Canonicatum Pragenſem, vel Colonienſem pariter proxime vacaturum; & hoc in ſpecialem favorem Preciſtæ, ut citius poſſit conſequi Beneficium, nam citius ſolet contingere vacatio quædam in pluri- 19 bus, quam in una ſolummodo Eccleſia. Una tamen vacatione eveniente, & vacantis Beneficii collatione ſubſecuta, omnes aliæ nominationes ad alia Beneficia mediantibus primis precibus factæ, illico ceſſant, textu expreſſo in ipſo Indulto primarum precum, ibi: *Ita tamen, quod quam primum Perſona ſic nominata de aliquo Beneficio proviſa fuerit, ejus nominatio, quoad alios Collatores, vel Collatrices facta, ipſo Jure expiret*. Ne videlicet præter intentionem concedentis quis plura Beneficia incompatibilia conſequatur, & retineat contra expreſſam prohibitionem *cap. Quia in tantum 5. cap. Cum teneamur 6. & cap. Si de multa 28. de Præbend. & cap. Si Clericus 11. de Præbend. in 6. & cap. Sanctorum 2. diſt. 70. cap. Singula 1. diſt. 89. cap. Presbyteri 38. cauſ. 16. quæſt. 1. cap. Clericus 1. & cap. Clericum 2. cauſ. 21. quæſt. 1. & Extravagant. Execrabilis Joan. XXII. de Præbend. & Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 17. de reformat.*

Colligitur quinto, nominatum per preces Cæſareas ad 20 Beneficium, debere illud intra menſem numerandum a tempore, quo ipſi talis Beneficii vacatio innotuit, per ſe, vel per procuratorem ad id ſpeciale mandatum habentem ipſum Beneficium acceptare, ſicque ante elapſum menſem Collatori Ordinario, V. G. Epiſcopo, vel ejus Vicario, vel Capitulo capitulariter congregato, ſi collatio ad illud ſpectet, inſinuare Reſcriptum precum Cæſarearum; ut habetur expreſſe in ipſo Indulto primarum precum, ibi: *Et quæ Perſona, pro quibus preces, ſeu nominationes ad illa ſe extendunt, infra menſem poſtquam ipſis* 21 *vacatio hujuſmodi Beneficiorum innotuerit, duxerit acceptanda*. Aliter ſi poſt lapſum menſem, nulla ſit facta inſinuatio primarum Cæſarearum precum, Collator Ordinarius poterit Beneficium vacans conferre alteri; Cochier. *loc. cit. verſ. Poſt menſem*. Pirhing. *lib. 3. tit. 5. de Præbend. num.* 577. Reiffenſtuel, & alii. Idque merito fuit ſtatutum, quia diutina Eccleſiarum vacatio ſolet ipſis eſſe diſpendioſa, & præjudicialis; *cap. Quam ſit Eccleſiæ 6. de election. in* 6. Et iſte menſis eſt computandus a tempore 22 vacationis publice notæ in loco, vel Eccleſia Beneficii vacantis, non obſtante quod Preciſta talem vacationem igno-

innoraverit; *arg. Clement. unic. de conceſſion. Prabend §.*
Ceterum, ubi ſic præciſe ſtatuitur: „ Ceterum (ut tam
„ diuturnis vacationibus, quam fraudibus, & litibus oc-
„ curratur) prædictæ vacationis notitiam impetrantem
„ interpretamur habere, ex quo ipſa vacatio in loco, vel
„ Eccleſia hujuſmodi Beneficii publice nota erit. Impu-
„ tet quidem ſibi, ſi hæc caſu, quo de ipſius commodo
„ agitur, id quod per ſe, vel per alium ſcire potuerit, igno-
23 „ ravit. „ Colligitur ſexto, Preciſtam poſt acceptum ſemel
Beneficium non poſſe variare; *arg. cap. Perpetuo prohibemus*,
unic. de poſtulatione Prælator. in 6. ibi: *Redeundi ad aliam*, ſci-
licet Eccleſiam, (*poſtquam unam elegeris*) *ſit licentia penitus*
interdicta, & Regul. 21 *Juris in 6.* ib: *Quod ſemel placuit*,
amplius diſplicere non poteſt. Colligitur ſeptimo: Neque poſſe
24 Preciſtam, qui negligens fuit in acceptando primum Bene-
ficium vacans, petere poſtea ſecundum vacans nulli adhuc
debitum; *arg. c. Gratia 7. de Reſcripſ. in 5 cum Gloſſ. ibi*
verb Eligas, & c. Si Clericus 11. de Præb. in 6. ubi ſic præciſe
ſtatuitur: „ Si Clericus pro quo a Sede Apoſtolica rece-
„ piſti mandatum, ut ei de Præbenda proxime vacatura
„ in certa Eccleſia provideres . . . . præbendam ibi de-
„ bitam quando vacat, petere negligenter omittat; aliam
„ poſtmodum in ipſa Eccleſia vacaturam nequibit præ-
„ textu dicti mandati petere, nec tu de ipſa ſibi poteris
„ providere: Cum facta, & gratia per ipſius negligentiam
„ ſint extincta. „ Cochier. *loc. cit. ſect. 4 verb. intra menſem.*
Pirhing. *loc. cit. n* 379. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 594.
25 Colligitur octavo: Non poſſe Imperatorem per primas
preces nominare ad Dignitates Pontificales, nec ad Di-
gnitates majores poſt Pontificales in Cathedralibus, nec
ad principales in Collegiatis, ut expreſſe cavetur in ipſo
Indulto, ibi: „ Dummodo dignitates ipſæ in Cathedrali-
„ bus, & Metropolitanis poſt Pontificales majores, aut
26 „ Collegiatis hujuſmodi principales non exiſtant. „ Colli-
gitur nono, Non poſſe Imperatorem per primas preces
nominare ad Beneficia Juriſpatronatus Laicalis quia li-
cet poſſit Papa ex plenitudine poteſtatis derogare etiam
Juripatronatui Laicorum, ut fatentur omnes *arg. cap. Licet*
1. de Prabend. in 6. tamen id facere non intendit, niſi ex-
primat, ne Laici retrahantur a fundandis, extruendis, &
dotandis Eccleſiis, ut communiter notant Doctores poſt
Gloſſ. *in cap. Cum Dilectus 28. verſ. Quempiam præſentare*
in fin. de Jurepatronat. & aliam Gloſſ. communiter receptam
in Clementin. 2. de Prabend. verb. Apoſtolicis. Et quia *Pa-*
tronorum Jura tollere, piaſque fidelium voluntates in earum
inſtitutione violare æquum non eſt: ut dicit Concil. Trid.
27 *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* Secus tamen eſt dicendum de
Beneficiis Juriſpatronatus Eccleſiaſtici, utpote in quibus
ceſſat allata ratio, & quia iſtis, ut trahentibus originem
ex bonis Eccleſiaſticis, facile per Clauſulas generales de-
rogatur. Cochier. *loc. cit. ſect. 2. verb. Præſentationem*,
28 Reiffenſtuel *lib. 3. de Prabend. num.* 182. Colligitur deci-
mo, Non poſſe Imperatorem per primas preces gravare
eumdem Collatorem pluſquam ſemel: habetur expreſſe
ex ipſo Indulto, ibi: „ Salvo quod ſingulæ collationes,
„ & ſingulæ Eccleſiæ ex hoc ultra quam in uno Benefi-
29 „ cio non graventur. „ Hinc autem eſt advertendum,
quod ſolum tunc cenſetur Imperator gravaſſe ſemel Col-
latorem, quando preces ad effectum pervenerunt, & Pre-
ciſta actu ſibi Beneficium præſentatum obtinuit: Si vero
Preciſta ante Beneficium obtentum mortuus ſit, vel qua-
cumque ex alia cauſſa ipſum Beneficium non obtinuerit,
poterit Imperator pro alio novas preces ad eumdem Col-
30 latorem porrigere. Colligitur undecimo. Non poſſe Im-
paratorem primas preces porrigere, niſi illis Collatoribus,
qui habent ſaltem quatuor Beneficia ſuæ liberæ collatio-
nis: textu claro in ipſo indulto: *Salvo quod . . . ipſi Col-*
latores, vel Collatrices ſaltem quatuor Beneficia Eccleſia con-
ferre habeant. Et hoc ne forte quis toto vitæ ſuæ tem-
31 pore impediatur ab uſu Juris ſuæ liberæ collationis,
quod facile contingere poſſet, ſi intra breve tempus plu-
res Imperatores morerentur, & novi ſuccederent, cum
quilibet de novo electus habeat Jus nominandi ad Bene-
ficia aliquam Perſonam idoneam. Cochier. *loc. cit. ſect. 2.*
verſ. ſaltem quatuor Beneficia. Pirhing. *loc. cit.* 370. Engel
lib. 3. num. 71. de Prabend. Reiffenſt. *lib. 3. de Prabend.*
num. 584. *& alii paſſim.*
32 Colligitur duodecimo, quod licet conceſſio primarum
precum pertineat ad gratias expectativas, cum Imperator
Jus habeat nominandi ad Beneficia proxime vacatura,
non tamen prohibetur a Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap.*
19. de reformat. quia in dicto Decreto Concilii non com-
prehenduntur primariæ preces Imperatoris, ut conſuit
ex ſententia Congregationis Concilii Gregorius XIII. in
Litteris Apoſtolicis *editis* 25. *Januarii* 1575. *prout habetur*
in declarationibus Cardinalium ejuſdem Decreti apud Joann.
Gallemart. *ibid. num.* & apud Cochier. *in proœmio precum*
33 *primariarum fol. 2. & 3.* De facto enim in illo Concilii
decreto non nominatur Imperator, qui cum ſit ſpeciali
nota dignus, nominatus fuiſſet, ſi Concilium voluiſſet il-
lum comprehendere, ſicut nominavit Cardinales, qui &
ipſi ſunt ſpeciali nota, ſeu expreſſione digni; Et ipſe
Gregorius XIII. dicit apud Fagnan. *in cap. Nulla, de con-*
ceſſ. Prabend num. 12. quod meminit tempore Concilii,
quando formabatur *d. cap.* 19. aliquos noluiſſe addi: *Et*
primarias preces Imperatori conceſſas, ſed communiorem ſen-
tentiam Patrum fuiſſe, ut tolleretur earum mentio. Sic-
que non comprehenduntur primariæ preces *in d. cap.* 19.
Et dato quod in ipſo Decreto comprehenderetur etiam
Imperator, ſicuti omnes alii comprehenduntur *ibi, & in* 34
cap. Nulla 2. cap. Conſtitutus 21. conceſſion. Prabend. in 6.
Adhuc ſubſiſteret, & valeret Indultum primarum pre-
cum, utpote conceſſum Imperatori a Papa, qui de Jure
poteſt ſupra Jus diſpenſare, textu expreſſo *in cap. Propo-* 35
ſuit 4. de conceſſion. Prabend. ibi: „ Qui ſecundum pleni-
„ tudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpen-
„ ſare. „ Immo Papa in ipſo Indulto primarum precum
expreſſe derogat etiam Concordatis Germaniæ, ibi: „ Non 36
„ obſtantibus . . . . Concordatis Nationis Germanicæ, ac
„ eorumdem Concordatorum confirmatione. „ Quinimmo 37
Engel *lib. 3. de Prabend. §. 7. de primis precibus num. 1.*
in fine. Pirhing. *eodem lib. num.* 571. Reiffenſtuel. *eodem*
lib. numer. 574. Vagnereck *in Comment. Exegetico Sacrorum*
Canonum cap. Is cui de Prabend. in 6. volunt, ita vigere
Indultum primarum precum, ut Imperator poſſit eo uti
ante confirmationem a Papa acceptam, & ſtatim ac con-
corditer eſt electus, poſſit primas preces ad Beneficia va-
catura interponere vigore memorati Indulti a quolibet
Pontifice concedi ſoliti; idque ob cognitam benignitatem
Summorum Pontificum, qui dictum Indultum Litteris etſi
poſterius datis, indubitanter ſunt conceſſuri, ſicque ra-
tihabituri nominationes ad Beneficia auctoritate ipſorum
jam antea factas, nam *ex Regula 10. Juris in 6. Ratiha-*
bitationem retrotrahi, & mandato non eſt dubium compa-
rari.
Colligitur ultimo, quod ut Indultum hoc primarum 38
precum Imperatoris omnino ſuum ſortiatur effectum, con-
cedit Pontifex eidem Imperatori Executores, qui per ſe,
vel per alios, in caſu, quo Ordinarii Collatores detrecta-
rent parere primis precibus Imperatoris, ipſos ad paren-
dum, & ad Beneficia conferenda Preciſtis, compellant e-
tiam per Cenſuras Eccleſiaſticas, & habeant auctoritate
Apoſtolica liberam facultatem præſtandi ea omnia, quæ
ad dictarum precum, ſeu nominationum Cæſarearum ef-
fectus conſequendos opportuna fuerint; ut habetur ex-
preſſe in ipſo Indulto *ſect.* 4. & eſt ad tenorem *cap Cum*
noſtris 6. de conceſſion. Prabend. & cap. Conſtitutus 19 de
Reſcriptis, ubi pariter pro executione Litterarum Apo-
ſtolicarum ad Beneficia deputantur certi Executores. Et 39
iſti Executores, & alii Subexecutores ab ipſis deputati,
debent eſſe in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, vel Per-
ſonatum obtinere, aut Cathedralium Eccleſiarum Cano-
nicos exiſtere, uti pro Delegatis Apoſtolicis ſtatuitur *cap.*
Statutum 11. de Reſcriptis in 6. Et ita expreſſe tenet Co-
chier. *loc. cit. ſect. 4. verſ. Quodque quicumque, & verb.*
Pro ſe, vel alium, ubi citat Rotam *dec. 99. in Antiq.*
Advertendum eſt, quod preces primariæ, quæ ſacro 40
Romano Imperio vacante, fuerunt hucuſque expeditæ,
vel in poſterum expedientur a Vicariis, & Proviſoribus
Imperialibus, nullæ declarantur Clemente XI. Conſt.
45 incip. *Cum ſicut accepimus*; prout etiam Collationes,
& Proviſiones Beneficiorum, earum intuitu factæ, &
faciendæ.

Additio ex Auctore ab hiſce XII. Articulos.

Beneficia Eccleſiaſtica ſæcularia conferri nequeunt Ca- 1
nonicis Regularibus Lateranenſibus, aut Sanctiſſimi Sal-
vatoris, abſque Indulto Apoſtolico, Benedictus XIV. tom.
1. Conſtitut. 135. incip *Quod inſcrutabili*. Vid. verb *Con-*
curſus artic. 1. num. 38. ad 56. Beneficia curata, aut re- 2
ſidentialia conferri nequeunt Presbyteris, aut Clericis
Congregationis Miſſionis; Idem Conſtitut. 69. incip. *Quo*
magis §. 4.
Beneficia Eccleſiaſtica ſimplicia de jurepatronatus Lai- 3
corum erigi poſſunt in Commendas Militiæ SS. Mauri-
tii, & Lazari; Idem Conſtitut. 104. incip. *Fructuoſa*, in
qua tradit modum, & formam pro tali erectione facien-
da; Vide *ibi*, ubi multa ſcitu digniſſima.
Beneficiorum reſignationes cum reſervatione penſionis, 4
& pacto eam caſſandi, prohibentur & annullantur, adje-
cta pœna privationis Beneficii, inhabilitationis ad alia
aſſequenda, reſtitutionis pecuniæ &c. & irritantur caſ-
ſationes, & extinctiones penſionum intra ſex menſes a ca-
pta poſſeſſione beneficii obtentæ; Idem Conſtitut. 30. in-
cip. *In ſublimi*.
Ad Beneficia, & Officia Urbis Doctoratum requirentia 5
non ſuffragantur gradus in extera Univerſitate in poſte-
rum adepti; Idem Conſtitut. 106. incip. *Inter conſpicuos*
§. 29.
Beneficiorum vacatio inducitur per ſolemnem Profeſſio- 6
nis emiſſionem; Idem tom. 2. Conſtitut. 45. incip. *Ex quo*.
Vide verb. *Beneficia art. 7. n. 3.*
Beneficiorum fructus honeſtæ Beneficiati ſuſtentationi 7
ſuperflui, in pauperes, piosque uſus, erogandi ſunt; in
profanos inſumi nequeunt ſine gravi peccato: Idem *de*
Synodo Diœceſana lib. 7. cap. 2. a n. 3. Num vero Clerici,
Beneficia poſſidentes, ſint vere fructuum domini, an 8

ſolum

ſolum adminiſtratores, adeoque, ex juſtitia teneantur ad
erogandos fructus ſuper ſuperfluos in pios uſos, aliter ad
reſtitutionem obligentur, quæſtio gravis eſt adhuc inde-
ciſa. Idem *ibid. a n. 5. ad 14.* ubi multa ſcitu digniſſima
affert ad rem. Vide *ibi*, & allata a me hoc Tomo 1. *vo-
ce ſeq. Beneficiatus art. 1. n. 35. ad 62.*
Poſtremo præter ea, quæ ſub verb. *Beneficia* Artic. 12.
9 in primo Tomo tradita ſunt, advertendum eſt, quod pre-
ces primariæ, quæ Sacro Romano Imperio vacante, fue-
runt hucuſque expeditæ, vel in poſterum expedientur a
Vicariis, & Proviſoribus Imperialibus, nullæ declaran-
tur a Clemente XI. Conſtitut. 45. incip *Cum ſicut acce-
pimus*. Prout etiam Collationes, & Proviſiones Beneficio-
rum earum intuitu factæ, & faciendæ, Idem *ibid.* §. 1.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 UNde jus hoc primariarum precum Imperatori ortum
ſit, mire inter ſe variant Scriptores; Conſule *Brand.
de Jure Cæſar. primar. prec.* qui *cap. 4. per tot.* relatis va-
riis variorum opinionibus, tandem concludit: *hoc jus pri-
mariarum precum quoad ſubſtantiam antiquæ conſuetudini,
quoad modum vero qualificatum quo exercetur, Indulto Ponti-
ficio deberi.*
2 Quod attinet ad Beneficia primariis precibus ſubjecta,
ea in primis ſunt ſita intra fines Imperii Romani, dum-
modo in Eccleſiis exiſtant, ad quas conſueverint prima-
riæ preces dirigi; *Brand. d. tract. cap. 5. §. 3.* Ex his
3 vero excipi debent Beneficia Regularia; *VViestner ad titul.
Decretal. de Prabend. num. 16.*, *Schmier. Jurisprud. Canon.
civil. lib. 3. tract. 1. part. 2 cap. 3. num. 221.* licet *Bohe-
mer. in decretal. lib. 3. tit. 5. §. 113.* nihil definiendum
cenſeat. *quum non adeo certum ſit, praxim omnem hic de-
fuiſſe, ſaltem minus probabile eſt Cæſarem ad Canonicatus Re-
gulares & Prælaturas numquam præſentaſſe, quum vel di-
ploma VVenceslai contrarium evincat*. Error autem *Bohemer.*
inde provenit, quod is ad conſuetudinem unice referat
jus primariarum precum.
4 Hæc omnia Beneficia Sæcularia ſubjecta ſunt primariis
precibus. Excipe I. reſervata *Extravagant. Ad regimen* II.
Dignitates Pontificales, ſive Epiſcopales. III. Dignitates
Pontificalibus proximas in Eccleſiis Metropolitanis, &
Cathedralibus, & Dignitates primas in Collegiatis. IV.
Beneficia ad Sedem Apoſtolicam legitime devoluta. V,
Beneficia litigioſa. VI. Beneficia Monocularia. VII. Be-
neficia juriſpatronatus ſaltem Laici, & mixti. VIII. Be-
neficia manualia ad nutum revocabilia, item miniſtera-
lia quibus annexum eſt onus canendi vel dirigendi ca-
nentes in choro. IX. Beneficia in manibus Papæ libere
dimiſſa, vel ex cauſa permutationis reſignata, Confer
*Rigant. in Commentar. ad Regul. Canc. 26. a num. 115. ad
plur. ſequent. Brand. d. tract. cap. 5. §. 4. & 5.* ubi quod
conſtantiſſima praxis ſemper excepit Beneficia curata.
5 Quæ qualitates de jure, vel ex fundatione requirun-
6 tur in Beneficiariis, eæ omnes concurrere debent in Pre-
ciſtis. Quæſtionis vero eſt, an Preciſtæ pollere itidem
debeant qualitatibus a ſtatuto, vel conſuetudine requiſi-
tis? Negant *Pirhing. ad tit. Decretal. de Prabend. num. 382.
VViestner ibidem num. 170.* aliique relati a *Rigant. in Com-
mentar. ad Regul. Canc. 26 n. 95.* Ad affirmant *Bohemer.
in decretal. lib. 3. tit. 5. §. 375.* nominatim *VViestnerum*
confutat *Stockmans de primar. precib. Imperat. quæſt. 9. num.
16. Fritſch eodem tract. cap. 5. num. 1. Reinarthius de Po-
teſtat. Preciſt. §. 2.* & aliis relatis noviſſime, *Brand. ubi
ſupra cap. 6. §. 3.*
7 An ſicuti preces non afficiunt niſi Beneficia intra fines
Imperii ſita, ita preces obtinere ſolummodo poſſint Ger-
mani, & Indigenæ? Affirmare videntur *Ayerus Commen-
tar. de Jur. primar. prec. cap. 6. §. 5. Hofmann. diſſert. de
Jurib. Indigenar. German. §. 20.*
8 Præciſta ut effectum primariarum precum conſequatur,
ante omnia tenetur infra menſem poſtquam vacatio Bene-
ficii in Eccleſiis per preces primarias expreſſa innotue-
rit, vel per ſe, vel per procuratorem ad id ſpeciale
mandatum habentem Beneficium vacans acceptare, pri-
mis precibus Collatori Ordinario Epiſcopo vel Capitulo
capitulariter congregato antea inſinuatis; *Rot. in Colo-
nien. Canonicatus 30. Junii 1749. cor. R.P. D. Elephant.* At
9 a quo tempore incipiat currere ille menſis ad acceptan-
10 dum datus? An is currat contra minorem 25. annis, vel
11 alium legitime impeditum? Si poſt elapſum menſem ab
Ordinario Collatore Beneficium non ſit collatum, an Pre-
ciſta re adhuc integra poſt menſem Beneficium illud ac-
ceptare poſſit, & hac ratione Collatorem impedire? Tum
aliis affines quæſtiones vide apud *Brand. pluries citat. tra-
ctat. cap. 6. a §. 6. ad plur. ſequent.* Confer etiam Rotam
*in Paderbonen. Canonicat. 14. Maji 1725. cor. cl. me. Aldro-
vand. & in d. Colonien. Canonicat. 30. Junii 1749. cor. R.
P. D. Elephant.*
12 Jus ex primariis precibus alicui quæſitum morte Im-
peratoris haud expirat, *Schroeter. de Jur. primariar. prec.
cap. 1. §. ultim. Correjus obſerv. ad Concordat. cap. 2. num.*
13 *93. & ſequent.* Num autem Imperatori fas ſit revoca-
re primarias preces, adi *Brand. pluries citato tract. cap.
6. §. 2.*

Morte Preciſtæ Jus precum executioni nondum datum 14
ceſſat. Idem eſt, ſi Preciſta, vel expreſſe, vel tacite re- 15
nunciet; Exempla tacitæ renunciationis affert *Brand. d.
tract. cap. 7. §. 4. & plur. ſequent.* Quocirca liberum eſt
Collatori Beneficium illud conferre. Verum ſi poſt mor- 16
tem, vel renunciationem primi Preciſtæ alius compa-
reat, qui ab Imperatore preces impetravit, eaſque legi-
time intra tempus præfixum ante collationem inſinua-
vit, impedit Collatori ejus Beneficii collationem, quum
novæ preces, prioribus executioni haud datis, locum ha-
bere debeant, *Stockm. diſt. tractat. theſ. 72. Ayrer. cit.
comment. cap. 6. §. 13.*
Preciſta an jus primariarum precum poſſit in alterum 17
transferre, Agit, & quidem fuſe hac de quæſtione *Brand.
d. tract. cap. 7. a §. 7. ad fin.* Tum ipſum *cap. 8. per tot.* 18
conſule de Executoribus primariarum precum.

BENEFICIATUS.

ARTICULUS I.

Beneficiatus ad quid teneatur?

SUMMARIUM.

1 *Beneficiatus tenetur primo ad recitationem Divini Of-
ficii; Et quando incipiat dicta ejus obligatio?*
2 *Immo tenetur Beneficiatus ad recitationem Divini Of-
ficii, etiamſi ſuum Beneficium ſit tenue, ſi ſcienter
illud acceptavit.*
3 *Arctior eſt obligatio recitandi Divinum Officium, quam
reſidendi.*
4 *Varii alii docent Beneficiatum ad recitationem divini
Officii non teneri, cujus Beneficii fructus non attin-
gunt tertiam mediocris ſuſtentationis partem.*
5 *Secundo tenetur Beneficiatus (ſi poſt ſex menſes ab ob-
tento Beneficio, Divinum Officium non dixerit ſine
legitimo impedimento) fructus Beneficii, tamquam
injuſte perceptos in fabricam Beneficii, vel pauperum
eleemoſynas erogare.*
6 *Beneficiatus tenetur in conſcientia ad hanc faciendam
reſtitutionem ante omnem ſententiam, & declaratio-
nem Judicis.*
7 *Neque hanc reſtitutionem compenſare poteſt Beneficia-
tus per eleemoſynas ante neglectam recitationem da-
tas ex fructibus Beneficii, ob quod tenetur ad Ho-
ras.*
8 *Pro reſtitutione tamen ob neglectas Horas, ſatis eſt poſt
illud tempus, a quo Beneficiatus omiſit, dare ele-
emoſynam, etiamſi non cogitet de debito, neque inten-
dat dare in exſolutionem ſuæ obligationis.*
9 *Tertio tenetur Beneficiatus Curatus profeſſionem Fidei
emittere coram Epiſcopo, vel eo impedito coram ejus
Vicario Generali intra duos menſes a die acceptæ
poſſeſſionis Beneficii.*
10 *Et promoti ad Dignitates, & Canonicatus in Eccleſiis
Cathedralibus tenentur intra idem tempus profeſſio-
nem Fidei emittere, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu
ejus Vicario Generali, ſed etiam coram Capitulo;
alias fructus non faciunt ſuos; nec illis poſſeſſio ſuf-
fragatur.*
11 *Hanc Fidei profeſſionem per ſe ipſos, & non per Pro-
curatorem tenentur emittere proviſi de Parochiali-
bus, & de Canonicatibus in Cathedralibus.*
12 *Et hanc Fidei profeſſionem tenentur denuo emittere il-
li, qui in adeptione alterius Beneficii ſimilis, eam
jam emiſerunt.*
13 *Fidei profeſſionem intra duos menſes non facientes, te-
nentur reſtituere fructus perceptos poſt elapſos ipſos
duos menſes, niſi ipſa ſacra Congregatio eos remiſe-
rit, ſeu condonaverit.*
14 *Tales autem omittentes Fidei profeſſionem, licet non
faciant fructus ſuos, diſtributiones tamen acquirunt,
& faciunt ſuas.*
15 *Nec ipſa profeſſionis Fidei omiſſio privat Canonicum
aliis effectibus poſſeſſionis.*
16 *Ceteri autem Beneficiati, licet non teneantur profeſſio-
nem Fidei emittere vigore Concilii Tridentini, &
Conſtitutionis Pii IV. tamen tenentur ipſam emitte-
re vigore Legum Diœceſanarum.*
17 *Quarto tenetur Beneficiatus ad reparationem fabricæ
Eccleſiæ ſui Beneficii, ad quam reparationem tenen-
tur etiam Cardinales.*
18 *Hinc Epiſcopus, in cujus Diœceſi reperiuntur Beneficia
erecta, & reparatione indigentia, poteſt ſequeſtrare
fructus eorumdem Beneficiorum.*
19 *Adducuntur ad id Decreta Sacræ Congregationis, ad
n. 20.*
21 *Quinto tenetur Beneficiatus infra annum recipere Or-
dines requiſitos a ſuo Beneficio, aliter juſto impedi-
mento ceſſante, caret voce in Capitulo, donec illos
ſuſcipiat, & perdit dimidiam partem diſtributionum.*

22 *Sex-*

22 *Sexto tenetur Beneficiatus de Jure communi ad reſidentiam perſonalem in loco Beneficii.*

23 *Et hæc reſidentia de Jure communi requiritur etiam in Beneficiis ſimplicibus.*

24 *Ex generali tamen conſuetudine totius Eccleſiæ Beneficia ſimplicia reſidentiam perſonalem non requirunt, adeoque poteſt quis per ſubſtitutum eiſdem deſervire, niſi oppoſitum habeatur ex fundatione, ſeu ex ſtatuto, & legitima particularis alicujus Eccleſiæ conſuetudine*, ad n. 25.

26 *Septimo tenetur Beneficiatus in prima ſynodo, quæ ſit, recipere Decreta illius, & Tridentini Concilii.*

27 *Octavo tenetur exercere hoſpitalitatem.*

28 *Nono tenetur habere exempla, ſcripturas, & inſtrumenta de bonis, ac redditibus Beneficii, & debent eſſe duplicata, ita quod unum ſit apud eum, & aliud in Archivio Cathedralis.*

29 *Decimo tenetur uti ſupellectili modeſta, & frugali menſa.*

30 *Undecimò tenetur jurare in manu Epiſcopi, quod Simoniam non commiſit in adeptione Beneficii, & quod a Patrono habuit ſine dono facto, promiſſo &c.*

31 *Duodecimo tenetur reſtaurare Eccleſiam, Domos, poſſeſſiones, & fundos dotales Beneficii.*

32 *Tertiodecimo tenetur contribuere pro Procuratione Epiſcopi Viſitantis.*

33 *Quartodecimo tenetur accedere ad Proceſſiones, ad quas Beneficiatus non accedendo poteſt cogi.*

34 *Quintodecimo tenetur ſub mortali ſolvere Penſionem impoſitam Beneficio.*

35 *Sextodecimo tenetur ſub peccato mortali reditus Beneficii ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluos erogare in cauſas pias.*

36 *Unde Beneficiati bona ſuperflua Beneficii expendentes in cauſas profanas, graviſſime peccant, non obſtante, quod dicant ſe adhærere ſententiæ docentium Beneficiatos bonorum ſuperfluorum Dominos eſſe*, ad n. 37.

38 *An autem Beneficiati reditus ſuperfluos ſuorum Beneficiorum in pauperes, & cauſas pias non erogantes, ſed in cauſas profanas expendentes ultra peccatum mortale, quod committunt, teneantur inſuper ad reſtitutionem, controverſia maxima eſt inter Doctores*

39 *Alii enim dicunt Beneficiatos non teneri ad reſtitutionem, ex quo prætendant ipſos habere verum Dominium, etiam bonorum ſuperfluorum ſuorum Beneficiorum.*

40 *Alii vero volunt Beneficiatos teneri ad reſtitutionem bonorum ſuperfluorum, ſive ipſorum Dominium habeant, ſive non.*

41 *Hæc ſecunda opinio, utpote ſecurior, & Juſtitiæ conformior, amplectenda eſt,*

42 *Affertur efficax, & fundamentalis ratio pro hac ſecunda opinione*, ad n. 46.

47 *Adducitur, & ſolvitur objectio*. ad n. 48.

49 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, ad n. 50.

51 *Adducitur, & ſolvitur adhuc alia inſtantia*, uſque ad n. 57.

58 *Affertur alia ſolida ratio noſtræ concluſionis*, ad numer. 61.

62 *Aſſignantur innumeri Doctores, ultra ſanctos Patres tenentes hanc noſtram concluſionem.*

1 Beneficiatus tenetur primo ad recitationem Divini Officii: *Beneficium enim datur propter Officium; cap. Quia* 15. *de Reſcriptis in* 6. & ut ait Concilium Conſtant. *Seſſ.* 4. *Decreto de diſpenſationibus, Beneficia propter Officia conceduntur*; & habetur *ex cap. Dolentes* 9. *de Celebrat. Miſſarum*, & ex Conſtit. ſeptima Leonis V. incip. *Supernæ diſpoſitionis*, & ex Conſtit. 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi expreſſe dicitur: *Item ille, qui primis ſex menſibus Officium non dixerit, niſi legitimum impedimentum ipſum excuſaverit, grave peccatum intelligat admiſiſſe*. Quando autem incipiat dicta ejus obligatio, Vide verb. *Officium divinum artic.* 1. *n.* 26. Immo tenetur Beneficiatus ad re-

2 citationem Divini Officii etiamſi ſuum Beneficium ſit tenue, ſi ſcienter illud acceptavit; Et ratio eſt; quia ſicuti Beneficiatus non excuſatur a reſidentia, ex eo quod ex Beneficio vitæ neceſſaria non percipiat, ut ſecundum omnes habetur *ex cap. Conquerentes* 5. *de Clericis non reſidentibus*, ita nec excuſatur a recitatione Divini Officii, nam ut formaliter inquit Cardinal. *in Clement.* 1. *num* 9. *de Celebration. Miſſarum*, imputet ſibi, ſi Beneficium non ſit competens, quia nihilominus tenebitur ad Horas, ex quo fecit ſe ad hoc intitulari; Idem Goffred. *in cap. Clericus victum diſt.* 91, & ſequitur Sylveſter *in verb. Hora n.* 3. *verſ. Non poſſunt ſe excuſare exiguitatis*, & Tabiena *in*

3 *eodem verb. n.* 1. *in fin.* Tum quia arctior eſt obligatio recitandi Divinum Officium, quam reſidendi, quia multa ſunt Beneficia, quæ nullum omnino ſervitium requirunt, ut Præſtimonia, & Præſtimoniales portiones, & tamen illa obtinentes obligantur ad dicendas Horas Canonicas, ut expreſſe ſtatuitur in Extravagant. S. Pii V. incip. *Ex proximo verſ. Declarantes, Præſtimonia, Præſtimoniales portiones, qualiacumque Beneficia, etiam nullum omnino ſervitium obtinentes, cum prædictis pariter convenire*; adeoque ſi exiguitas Beneficii non excuſat a reſidentia, multo minus a recitatione Divini Officii; *arg. cap. Ex part.* 27. *de Decimis*. Eo vel maxime quod citat. Conſtitutio S. Pii V. utitur verbis illis univerſalibus: *Et qualiacumque Beneficia*, quæ comprehendunt etiam minima, ex his, quæ ſcripſerunt Aym. *conſ.* 294. *verb. Tranſadlienis, col. antepenultima verſ. Secundo, & verſ. Tertio, & conſ.* 227. Goffredus *n.* 12. *verſ. Octavo conſidero*, & Fagn. *in cap Conquerente* 6. *de Clericis non reſiden. num.* 8. & 9. Et ultra prædictos hanc communiorem ſententiam tenent Navarr. *de Horis Canonicis cap.* 7. *num.* 27. ubi dicit, ita ſemper conſuluiſſe, & tenuiſſe, quod contrafaciens mortaliter peccet; Graſſius *deciſ. aurear. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 50. *n.* 28. Garzias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 395 Bonacina *de Horis Canon. diſp.* 1. *quæſt.* 2. *punct.* 4. *num.* 17. Barboſa *in cap. Dolentes num.* 4. *de celebrat. Miſſar.* Gavant. *in rubr. Miſſal. par.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 4. *n.* 3. Corrad. *prax. Benefic. l.* 4. *cap.* 6. *num.* 14. Monacell. *part.* 2. *tit.* 15. *form.* 1. *num* 25. & *ſequent.* Suarez, Reginald. Caſtropal. aliique 4

plurimi contra varios alios, qui probabiliter docent, Beneficiatum ad recitationem Divini Officii non teneri, cujus Beneficii fructus non attingunt tertiam mediocris ſuſtentationis partem.

Secundo tenetur beneficiatus (ſi poſt ſex menſes ab ob- 5

tento Beneficio Divinum Officium non dixerit ſine legitimo impedimento) fructus Beneficii tamquam injuſte perceptos in fabricam Beneficii, vel Pauperum eleemoſynas erogare: Habetur expreſſe in Conſt. 7. Leonis X. emanata in Concil. Lateran. *ſeſſ.* 9. & incip. *Supernæ Diſpoſitionis*, ubi §. 38. ſic præciſe dicitur: „ Statuimus quoque, „ & ordinamus, ut quilibet habens Beneficium cum Cu„ra, vel ſine Cura, ſi poſt ſex menſes ab obtento Be„neficio Divinum Officium non dixerit, legitimo impe„dimento ceſſante, Beneficiorum ſuorum fructus ſuos non „faciat pro rata omiſſionis recitationis Officii, & tem„poris. ſed eos tamquam injuſte perceptos in fabricam „Beneficiorum, vel Pauperum eleemoſynas erogare te„neatur ". Et expreſſe habetur ex cit. Conſtit. 135. S. Pii V. incip. *Ex proximo*, ubi poſt expreſſam confirmationem dictæ Bullæ Leonis V. emanatæ in Concil. Lateranenſ. *ſeſſ.* 9. declarat, quantitatem fructuum amittendorum ab iis, qui recitationem Divini Officii omittunt, ibi: „ Qui Horas Canonicas, uno, aut pluribus diebus „ intermiſerit, omnes Beneficiorum ſuorum fructus, qui „ illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie divide„rentur, qui vero Matutinum tantum, dimidiam, qui „ cæteras Horas alteram dimidium, qui harum ſingulas, „ ſextam partem fructuum ejus diei amittant ". Et Be- 6

neficiatus tenetur in conſcientia ad hanc faciendam reſtitutionem ante omnem ſententiam, & declarationem Judicis, ut aperte conſtat ex Decreto edito ab Alexand. VII. 21. *Septembris* 1665. damnante ſequentem propoſitionem vigeſimam in ordine, ibi: *Reſtitutio a S. Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus, non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna*.

Neque hanc reſtitutionem compenſare poteſt Beneficiatus 7

per eleemoſynas ante neglectam recitationem datas ex fructibus Beneficii, ob quod tenetur ad Horas, ut etiam aperte conſtat ex poſteriori Decreto edito ab eodem Alexand. VII. 18. *Martii* 1666. damnante ſequentem propoſitionem trigeſimam tertiam in ordine, ibi: *Reſtitutio fructuum ob omiſſionem Horarum, ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas ante Beneficiarius de fructibus ſui Beneficii fecerit*. Pro reſtitutione tamen ob neglectas Horas ſatis 8

eſt, poſt illud tempus, a quo Beneficiarius omiſit, dare eleemoſynam, etiamſi non cogitet de debito, neque intendat dare in exſolutionem ſuæ obligationis, quia ſi eleemoſyna datur poſt omiſſionem, ponitur opus, quod in pœnam eſt præceptum, adeoque ſatisfit præcepto, cum virtualis intentio cantis eleemoſynam ſit, ut per illam ſatisfaciat omni ſuæ obligationi; Layman. *lib.* 3. *tract.* 2. *cap.* 14. *numer.* 9. Sanch. *in Conſ. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 121. Diana *par.* 3. *t.* 6. *R.* 57. & *par.* 7. *tit.* 10. *R.* 24. Lugo *de Juſtit. diſp.* 4 *num.* 46. Gobat. *n.* 192. Du Bois *ad propoſit.* 33. *ab Alexand. VII. damnatam*, La Croix *lib.* 4. *n.* 1215. Viva ad propoſit. 33. ex damnatis ab Alexand. VIII. *num.* 9. * Illud tamen adnotandum ex Joſepho Maria Maraviglia, Epiſcopos omittentes Horas Canonicas non teneri ad fructuum Epiſcopatus reſtitutionem, præſertim quia ex Conſtitutionibus Leonis X. & Pii V. ſupra relatis colligitur teneri ad reſtitutionem fructuum illos tantum Beneficiatos, quibus datur Beneficium propter officium, quorum nomine non veniunt Epiſcopi, qui propter dignitatis culmen ſunt ſpeciali nota digni, & eſſent ſpecialiter nominandi. Accedit quod fructus Epiſcopatus, & jus ad ipſos non conferuntur Epiſcopo propter officium, ſed ad exercendum, & ſuſtinendum munus Paſtorale, quod includit plures alias obligationes. Hæc ille in ſuis *Legibus Prudentiæ Epiſcopalis, leg.* 307. & 309. Ab Epiſcopis autem non recitantibus Horas Canonicas reſtituendos eſſe utique fructus aliorum beneficiorum, ſi quæ alia beneficia poſſideant, præter Epiſcopatum, aſſerit idem au-

ctor, neque ſupponendam eſſe talem deobligationem in
hoc caſu, late probat, *leg.* 308. *&* 310. *ibidem*. *
9 Tertio tenetur Beneficiatus Curatus profeſſionem Fi-
dei emittere coram ejus Vicario Generali intra duos men-
ſes a die adeptæ poſſeſſionis Beneficii. Et promoti ad
10 Dignitates, & Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus,
tenentur intra idem tempus poſſeſſionem Fidei emittere,
non ſolum coram Epiſcopo, ſeu ejus Vicario Generali,
ſed etiam coram Capitulo; alias fructus non faciunt ſuos,
nec illis poſſeſſio ſuffragatur, textu expreſſo *in Concil.
Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* ibi: „ Proviſi etiam de
„ Beneficiis quibuſcumque Curam animarum habentibus,
„ teneantur a die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos
„ menſes in manibus ipſius Epiſcopi, & eo impedito co-
„ ram Generali ejus Vicario, ſeu Officiali Orthodoxæ
„ ſuæ Fidei publicam facere profeſſionem, & in Roma-
„ næ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondeant, ac
„ jurent. Proviſi autem de Canonicatibus, & Dignitati-
„ bus in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epi-
„ ſcopo, ſeu ejus Vicario, ſed etiam in Capitulo idem
„ facere teneantur: alioquin prædicti omnes proviſi, ut
„ ſupra, fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuf-
„ fragetur ". Et Pius IV. in Conſtit. incip. *Injunctum*,
ubi tradit etiam formam in tali Fidei profeſſione obſer-
11 vandam. Hanc profeſſionem Fidei per ſe ipſos, & non
per Procuratorem tenentur emittere proviſi de Parochia-
libus, & de Canonicatibus in Cathedralibus. *Sacr. Congr.
Concil. in Seguntina* 18. *April.* 1590. & iterum in alia cau-
ſa *die* 12. *Septembris* 1620. ut referunt Nicol. Garzias *de
Benefic. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 54. *declarat.* 1. & Scortia *in
ſelectar Summar. Pontif. Conſtit. Epit.* 84. *Theorem.* 207. *verſ.
quid ſi Beneficiarius*, Barboſa *in Summ. Apoſtol. decif. verb.
Profeſſio Fidei num.* 5. & iterum *ead. Cong. in Galagurita-
na* 22. *Septemb.* 1696. apud Monacell. *tom* 1. *formul.* 13.
12 *num.* 4. Et hanc Fidei profeſſionem tenentur denuo emit-
tere illi, qui in adeptione alterius Beneficii ſimilis eam
jam emiſerunt. Sic declaraſſe *Sacram Congreg. Concil.* te-
ſtatur Nicol. Garzias *de Benefic. part.* 4. *cap.* 3. *n.* 17. *&*
18. & tenent Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part.* 3.
allegat. 61. *numer.* 8. & alii plurimi apud ipſum. Fi-
13 dei profeſſionem intra duos menſes non facientes, te-
nentur reſtituere fructus perceptos poſt elapſos duos men-
ſes. *Sacra Concil. in Seguntina* 18. *April.* 1590. niſi *ea-
dem Sacr. Congreg. Concil.* eos condonaverit & remiſerit,
ut ipſamet cenſuit, & benigne condonavit *in Tuſcanen.*
5. *Martii* 1614. Angelo Conſtantino ejuſdem Tuſcanenſis
Cathedralis Primicerio, teſte Barboſ. *cap.* 17. *de Canonic.*
14 *& Dignitatibus numer.* 23. Tales autem omittentes Fidei
poſſeſſionem, licet non faciant fructus ſuos, diſtributio-
nes tamen acquirunt, & faciunt ſuas. *Sac. Congr. Concil.*
relata a Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *Proœm. n.* 169.
15 Nec ipſa profeſſionis Fidei omiſſio privat Canonicum aliis
effectibus poſſeſſionis, ſed ipſum, & vocem in Capitulo,
& præcedentiam habere a die adeptæ poſſeſſionis, niſi
aliud obſtet, declaravit *Sacr. Cong.* ut refert Quaranta *in
ſumma Bullar. verb. Beneficiorum poſſeſſio in addit. litt. B
16 verb. refertur*. Ceteri autem Beneficiati, licet non tene-
antur profeſſionem Fidei emittere vigore Concilii Triden-
tini, & cit. Conſtitutionis Pii IV. cum ibi ſit ſermo ſo-
lum de obtinentibus Canonicatus, & Dignitates Cathe-
dralium, & de Beneficia Curata habentibus, tamen te-
nentur ipſam emittere vigore Legum Diœceſanarum, in
quibus fere omnibus reperitur ſtatutum, ut omnes Bene-
ficiati etiam in Collegiatis, & quicumque etiam ſimpli-
cia Beneficia obtinentes, teneantur intra duos menſes
profeſſionem Fidei emittere coram Epiſcopo, vel ejus Ge-
neral Vicario, ut expreſſe fuit ſancitum in Synodo Ale-
xandrina habita 1. 2. 3. *Maji* 1732. *tit.* 1. *de Fidei profeſ-
ſione*.

17 Quarto tenetur Beneficiatus ad reparationem Fabricæ
Eccleſiæ ſui Beneficii, ad quam reparationem tenentur
etiam Cardinales ex vi citat. Bullæ 7 Leonis X. incip.
18 *Superna Diſpenſationis* §. 22. Et hinc Epiſcopus, in cujus
Diœceſi Beneficia erecta, & reparatione indigentia repe-
riuntur, poteſt ſequeſtrare fructus eorumdem Beneficio-
rum, etiamſi ſint Militum Hieroſolymitanorum, ut re-
ſpondit *Sacr. Cong. Concil. in Hieranacenſ.* 38. *Maji* 1690.
lib. 7. *Litterar. pag.* 165. *&* in *Narnien.* 24. *Maji* 1657. in
qua Epiſcopus expoſuit Congregationi plures Eccleſias in
ſua Diœceſi reperiri fere collapſas, in quibus reperiaban-
tur plura Beneficia erecta, & petiit reſponderi ad infra-
ſcripta dubia:

1 *An poſſet in Actu Viſitationis eorum Titulos ad Eccleſiam
viciniorem transferre?*
2 *An poſſet eorumdem Beneficiorum poſſeſſores quacumque Di-
gnitate fulgentes cogere ad reſarciendam Eccleſiam, in
qua transferantur Tituli, quatenus reſtauratione indi-
geret, & erigendum Altare in dicta Eccleſia?*
3 *An eoſdem cogere ad celebrandum, ſeu celebrari facien-
dum in die Feſtivitatis illius Sancti, ſub cujus invo-
catione erectum eſt Beneficium?*
4 *An ad effectum prædictum, & pro conficiendis ſupellecti-
libus ſacris poſſit ſequeſtrari facere fructus eorumdem
Beneficiorum?*

Et ſub dicta die 24. Maji 1657. prodiit reſolutio ut 19
infra.
Ad Primum. *Si Eccleſia, ut ſupponitur, ſunt fere diru-* 20
*ta, & collapſa, Epiſcopum, auditis quorum intereſt,
poſſe uti Sedis Apoſtolicæ Delegatum transferre Benefi-
cia ſimplicia ad Eccleſias viciniores.*
Ad Secundum. *Reſpondit dictos Rectores Beneficiorum, etiam
in quacumque Dignitate conſtitutos teneri poſt transla-
tionem ſecutam ad futuram reſtaurationem Eccleſiarum,
ad quas Beneficia fuerint tranſlata.*
Ad Tertium. *Reſpondit eoſdem Beneficiatos cogi poſſe ab
Epiſcopo ad celebrandum, ſeu celebrari faciendum in
die Feſtivitatis illius Sancti, ſub cujus invocatione Be-
neficium eſt erectum, niſi aliud conſtet in erectione, ſeu
fundatione.*
Ad Quartum. *Reſpondit poſſe ad effectum prædicta reſtau-
rationis, nec non pro conficiendis Sacris ſupellectilibus,
reditus eorumdem Beneficiorum ſequeſtrare.*

Quinto tenetur Beneficiatus infra annum recipere Or- 21
dines requiſitos a ſuo Beneficio, aliter, juſto impedimento
ceſſante, caret voce in Capitulo, donec illos ſuſcipiat,
& perdit dimidiam partem diſtributionum, *Clement. de
ætat. & qualit. & Ordin. præficiend. cap. Ut hi; & Conc.
Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de reform.* Beneficiatus enim tene-
tur per ſeipſum immediate exercere ſuum munus, & Of-
ficium, ſcilicet canere Miſſam, Evangelium &c. ſub iiſ-
dem, & aliis etiam gravioribus pœnis ab Ordinario in-
fligendis. *Cit. Concil. Trident. ibidem.*
Sexto tenetur Beneficiatus de Jure communi ad reſi- 22
dentiam perſonalem in loco Beneficii: *c. Ex p.* 8. *&c. In-
ter quatuor* 10. *de Clericis non reſidentib.* ubi Clerici, qui
Eccleſiis, vel Præbendas ſibi conceſſas ſine juſta cauſa
deſerunt, ſicque in ipſis non reſident, privatione eorum-
dem puniuntur. Concordant *c. Ex geſtis* 2. *& cap. Cleri-
cus* 17 *de Clericis non reſident. & cap. Ad hæc* 13. *de Præ-
bend.* ubi dicitur, *quod ſingula Officia in Eccleſiis aſſiduita-* 23
tem exigant Perſonarum. Et hæc reſidentia de Jure com-
muni requiritur etiam in Beneficiis ſimplicibus, ut col-
ligitur *ex c. Eleutherius* 1. *&c. Clericus* 4. *diſt.* 91. *c. Si
quis Preſbyter* 9. *diſt.* 92. *&c. Si quis in Clerico* 28. *cauſ.*
7. *q.* 1 *&c. Conquerente* 6. *de Clericis non reſident.* in cu-
jus Summario ſic præciſe habetur: *Qui non reſidet in Be-
neficio etiam modicæ æſtimationis, illo privatur*. Ex quo pa-
tet, quod ſpectato Jure communi habentes Beneficium ſim-
plex, quantumvis modicum, reſidere teneantur. Additur 24
tamen notanter, *ſpectato Jure communi*; nam ex generali
conſuetudine totius Eccleſiæ Beneficia ſimplicia reſiden-
tiam perſonalem non requirunt, adeoque poteſt quis per
ſubſtitutum eidem deſervire, niſi oppoſitum habeatur ex
fundatione, ſeu ex ſtatuto, & legitima particularis ali-
cujus Eccleſiæ conſuetudine. Abbas *in cap. Cum omnes* 6.
de Conſtitutionibus num. 1. & Fagnanus *ibidem num.* 5. *&
ſeq.* citans Rotam apud Cardinal. Seraphinum *dec.* 639. *n.*
4. & alios, Vallenſis *de Clericis non reſidentib. n.* 3 *&* 4.
Garzias *de Beneficiis par.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. *&* 11. *ac ſeq.*
Zerola *par.* 1. *Praxis Epiſcopalis, verſ. Beneficiorum*, §. *ad
ſeptimum, verſ. Octava concluſio* allegans Declarationem Sa-
cræ Congregationis in hæc verba: „ Obtinens Benefi-
„ cium, quod ſit ſimplex, & ſine Cura animarum, &
„ extra Eccleſiam Collegiatam, nec perſonalem reſiden-
„ tiam ob aliam cauſam requirens, non tenetur in eo
„ reſidere, ſed ad inſerviendum illi per alium, qui pro-
„ batus ſit ab Ordinario ". In quo decreto nota particu-
lam illam: *Nec perſonalem reſidentiam ob aliam cauſam re-
quirens*; nam ſi ob aliam cauſam, nempe ſi Fundator ex-
preſſe obligarit Beneficiarium ad reſidentiam perſonalem, 25
vel ſi ſtatuto, aut legitima conſuetudine alicujus parti- 25
cularis Eccleſiæ talis obligatio inducta fuerit, procul du-
bio tenebitur Beneficiatus reſidere in loco Beneficii ſim-
plicis, atque per ſemetipſum injuncta ſervitia Eccleſia-
ſtica præſtare, prout refert Garzias *par.* 2. *de Beneficiis
c.* 2. *numer.* 11. *&* 12. fuiſſe reſolutum a Sacra Rota *in
una Calagurritana Beneficii de Navarrete* 10. *Junii* 1588. *co-
ram D. Pamphilio, & in una Cæſaraugustana Fructuum* 4.
Junii 1600. *coram D. Corduba.* De reſidentia autem Cano-
nicorum ſic habetur ſtatutum a Conc. Trident. *ſeſſ.* 24.
de reform. ibi *Præterea obtinentibus in eiſdem Cathedralibus,
aut Collegiatis, Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Por-
tiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis
ultra tres menſes ab eiſdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe, ſal-
vis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ lon-
gius ſervitii tempus requirunt*. Et concordat *cap. Conque-
rente* 6. *& cap. Cum ad hæc* 19. *de Clericis non reſidentibus
& c. Extirpanda* 30. §. *Qui vero, de Præbend.* ubi ſatis in-
dicatur, Canonicos eſſe adſtrictos ad perſonalem reſiden-
tiam. Vide *verb. Reſidentia*. 26
Septimo tenetur Beneficiatus in prima Synodo, quæ
ſit, recipere decreta illius, & Trid. Concil. *Idem ſeſſ.* 27
25. *c.* 2. *de reform.* Octavo tenetur exercere hoſpitalita-
tem. *Concil. Mediolanen. I. par.* 2. *tit. Quæ pertinent ad bo-
norum &c. Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap. de reformat.* Nono te-
netur habere exempla, Scripturas, & Inſtrumenta de bo- 28
nis, ac reditibus Beneficii, & debent eſſe duplicata, ita
quod unum ſit apud eum, aliud in Archivio Cathedra-
lis.

ſis. *Concil. Mediolan. 1. par. 2. tit. Quæ pertinent ad bono-*
rum, & Jurium &c. Decimo tenetur uti ſupellectili mo-
29 deſta, & frugali menſa. *Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 1. de*
reform. Undecimo tenetur jurare in manu Epiſcopi, quod
30 Simoniam non commiſit in adeptione Beneficii, & quod
a Patrono habuit ſine dono, pacto, promiſſo &c. *Conc.*
Mogunt. IV. cap. 68 & 91. Duodecimo tenetur Beneficia-
tus reſtaurare Eccleſiam, Domos, Poſſeſſiones, & Fun-
31 dos Dotales Beneficii. *In reformat. Cler. German. cap. 11.*
& colligitur *ex c. Conceſſo 26. c. Quatuor 27. & cap. de*
reditibus 28. cauſ. 12. q. 2. & Conſt. Leonis X. incip.
Supremo. Tertiodecimo tenetur contribuere pro Procura-
32 tione Epiſcopi Viſitantis. *Sac. Cong. Concil.* apud Criſpin.
de Viſitation. par. 1. §. 16. n. 10. & Sac. Cong. Epiſcop. in
Civitatis Caſtellanæ 28. *Nov.* 1687. & alibi ſæpe. Quarto-
33 decimo tenetur accedere ad Proceſſiones, ad quas Bene-
ficiatus non accedendo, poteſt cogi, ut reſpondit *Sac. Con-*
greg. Epiſcop. & Regul. 3. Julii 1693. & Sac. Cong. Concil.
in Surrentina 6. Auguſt. 1673. Quintodecimo tenetur ſub
34 mortali ſolvere Penſionem impoſitam Beneficio, quia Be-
neficiatus acceptando Beneficium penſione gravatum, cen-
ſetur quaſi contraxiſſe cum Penſionario, & ſe obligaſſe
ad Penſionis ſolutionem. *Eſt communis* cum Rota *par. 2.*
dec. 176. num. 1. & par. 3. dec. 110. num. 1.

35 Sextodecimo tenetur Beneficiatus ſub peccato mortali
reditus Beneficii ſuæ honeſtæ ſuſtentationi ſuperfluos ero-
gare in cauſas pias, V. G. in pauperes & Eccleſias. *Eſt*
communiſſ. opinio omnium Doctorum, etiam eorum, qui di-
cunt, Beneficiatos eſſe vere Dominos fructuum ſuorum
Beneficiorum, quia etiam hujus ſententiæ Doctores di-
cunt, Dominium talium bonorum eſſe Beneficiatis con-
ceſſum cum præciſo onere erogandi ſuperflua in cauſas
pias: Fideles enim dantes, & offerentes bona ſua Eccle-
ſiis, & piis Locis hac intentione, & fine, hocque taci-
to, vel expreſſo pacto, ac onere dant, ut non niſi ad
Dei gloriam, & honorem, cultumque Divinum in ſub-
ſidium pauperum, & cauſas pias convertantur; *arg. cap.*
Apoſtolicos 13. cauſ. 12. q. 2. & c. Pontifices 3. cauſ. 12 q.
3. & hanc intentionem aperte oſtendit celebris Capitu-
larium Caroli Magni formula *in cap. Carol. Magni lib. 7.*
cap. 18. præciſis his verbis concepta: „ Offero Deo, at-
„ que dedico omnes res, quæ in hac cartula tenentur
„ inſertæ pro remiſſione peccatorum meorum, ac Peren-
„ tum, ac Filiorum ad ſerviendum ex his Deo in Sacri-
„ ficiis, Miſſarumque ſolemniis, Orationibus, Lumina-
„ riis, Pauperum, ac Clericorum alimoniis, & cæteris
„ Divinis cultibus, atque illius Eccleſiæ utilitatis. Si
„ quis autem eas inde (quod fieri nullatenus credo) ab-
„ ſtulerit, ſub pœna ſacrilegii ex hoc Domino Deo, cui
„ eas offero, atque dedico, diſtrictiſſimas reddat ratio
„ nes ". Unde Beneficiati bona ſuperflua Beneficii ex-
36 pendentes in cauſas profanas, graviſſime peccant, non
obſtante, quod dicant ſe adhærere ſententiæ docentium,
Beneficiatos bonorum ſuperfluorum Dominos eſſe. Et iſta
ſententia eſt ita indubitata, ut proinde probatione non
indigeat: *Cum eam*, ut præciſis his verbis dicit Eminen-
tiſſimus Cardinalis Sfondrati „ omnes Patres, omnes Ca-
„ nones, omnes Leges Divinæ, & Humanæ, ac denique
„ omnes Theologi uno ore profiteantur, adeout hæc Do-
„ ctrina non pertineat ad illas ſententias, quæ proble-
„ maticæ ſunt, & in utramque partem diſputantur, ſed
„ ad eas, quæ Dogmaticæ ſunt, nullumque ambigendi
„ locum relinquunt, & in quam omnes Doctores nullo
„ excepto conveniunt ". Et quidem quoad Sanctos Pa-
tres: „ nihil firmius ab eis creditum, nihilque ſæpius,
„ ac innixius inculcatum, quam quæ viris Eccleſiaſticis
„ de fructibus Beneficiorum ſuperſunt, non poſſe in cau-
„ ſas profanas, ditandoſve conſanguineos, ſed in ſolos
„ pauperum uſus, cauſaſque pias impendi ". Si ſpecte-
mus Sacros Canones, „ ii nihil frequentius, nihilque
„ clarius, quam hoc ipſum inculcant, adeout fateri
„ oporteat, aut nihil Sacros Canones probare, aut nihil
„ magis probare, quam concluſionis tenorem ". Eamdem
Doctrinam ſemper tenuere Concilia, ut *Hiſpalenſe*, *Car-*
thaginenſe, *Toletanum*, *Lateranenſe*, *Tridentinum &c.* Sic
Cardinalis Sfondratus undequaque Eminentiſſimus. Et re-
vera Concilium Tridentinum, aliis brevitatis gratia omiſ-
ſis, *ſeſſ. 25. c. 1. de reform.* ſic præciſe ait: „ Omnino
„ vero eis (ſcilicet Epiſcopis) interdicit, ne ex redi-
„ tibus Eccleſiæ Conſanguineos, familiareſve ſuos auge-
„ re ſtudeant, cum & Apoſtolorum Canones prohibeant,
„ ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis do-
„ nent, ſed ſi pauperes ſint, ut pauperibus diſtribuant,
„ eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cau-
„ ſa ... Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt, eadem non
„ ſolum in quibuſcumque Beneficia Eccleſiaſtica, tam
„ Sæcularia, quam Regularia obtinentibus pro gradus ſui
„ conditione obſervari, ſed & ad Sanctæ Romanæ Eccle-
„ ſiæ Cardinales pertinere decernit; " Quod Decretum,
cum ſit præceptivum cum dictione abſoluta *Omnino*, in-
ducit præciſam neceſſitatem, & obligat ad mortale, nec
ullam interpretationem contrariam admittit. *deciſ.* 81. *n.*
84. *&* 85. *& deciſ.* 181. *num.* 33. Monacell. *part. 2. titul.*
36. *formul.* 1, *num.* 14. & alii.

An autem Beneficiati reditus ſuperfluos Suorum Be- 38
neficiorum in pauperes, & cauſas pias non erogantes,
ſed in cauſas profanas expendentes, ultra peccatum mor-
tale, quod committunt, teneantur inſuper ad reſtitutio-
nem? Controverſia maxima eſt inter Doctores. Alii enim
dicunt, Beneficiatos non teneri ad reſtitutionem, ex quo
prætendant ipſos habere verum Dominium, etiam bono-
rum ſuperfluorum Beneficiorum, adeoque non peccare
contra Juſtitiam, ſi ipſa bona ſuperflua expendant in
cauſas profanas. Alii vero volunt Beneficiatos teneri ad 39
reſtitutionem bonorum ſuperfluorum, ſive ipſorum Do- 40
minium habeant, ſive non, ex quo ipſa bona ſuperflua
expendendo in cauſas profanas, peccent ſemper contra
Juſtitiam, cum Beneficia ſint inſtituta, & fundata, ut
eorum fructus ad cultum Divinum, pauperum ſubleva-
men, aliaſque cauſas pias expendantur. Unde huic ſecun- 41
dæ opinioni, utpote ſecuriori, & Juſtitiæ conformiori
adhærendo, dicendum eſt, Beneficiatos reditus ſuperfluos
notabili quantitate in cauſas profanas expendendo ultra
peccatum mortale, quod committunt, teneri ad reſtitu-
tionem. Et ratio eſt, quia quotieſcumque alicui, ſive 42
cum, ſive ſine translatione Dominii aliquid datur, vel
donatur ſub certa conditione, ac fine, tenetur Donata-
rius ex Juſtitia, vel conditionem, ac intentionem ſub
qua datum accepit, adimplere, vel reſtitutionem facere;
ſed fideles dando, & offerendo bona temporalia Eccleſiis,
vel piis locis, aut Beneficia fundando, ſemper hac inten-
tione, conditione, ac pacto tacito, vel expreſſo dant,
aut Beneficia fundant, ut eorum fructus non niſi ad Dei
cultum, ſubſidium pauperum, aliaſque pias cauſas appli-
centur, ergo Beneficiati tenentur ex Juſtitia ſuperfluos
fructus ad dictas cauſas pias applicare, & conſequenter ali-
ter applicantes tenentur ad reſtitutionem. Major patet, &
conceditur ab ipſiſmet adverſariis, quia ſi quis v. g. do-
net alicui centum aureos ad peregrinationem inſtituen-
dam hac conditione, ac fine, & tacito, vel expreſſo pa-
cto, ut quod ſupereſt poſt talem peregrinationem, pau-
peribus eroget, tenetur Donatarius ex Juſtitia, ut vel
conditionem, ac intentionem a donante præſcriptam adim-
pleat, reſiduumque illud pauperibus eroget, vel aliter
impendens reſtitutionem faciat: *arg. l. 1. & 2. Cod. de Do-*
nat. quæ ſub modo, vel conditione.

Minor, in qua ſtat difficultas, quod ſcilicet Fideles 43
donando bona temporalia Eccleſiis, ſeu piis locis, ac Be-
neficia fundando, ſemper id faciant hac intentione, con-
ditione, & pacto tacito, vel expreſſo, quod eorum fru-
ctus, & reditus nonniſi ad Dei cultum, ſubſidium pau-
perum, aliaſque pias cauſas applicentur, probatur mul-
tipliciter. Et primo probatur ex ſacris Canonibus; *Cap.*
Pontifices 3. cauſ. 12. quæſt. 3. ſic præciſe dicitur: „ Ille
„ qui donat pro redemptione animæ ſuæ, non pro com-
„ modo Sacerdotis offerre probatur; cap. Quia juxta 59.
„ cauſ. 16. quæſt. 2. ſic habetur: Quia juxta Sanctorum
„ Patrum traditionem novimus, res Eccleſiæ vota Fide-
„ lium eſſe, pretia peccatorum, & patrimonium paupe-
„ rum; cap. Apoſtolicos 13. cauſ. 12. quæſt. 2. ibi; Ac
„ per hoc Eccleſiaſticos reditus lædere, quos ad propriam
„ utilitatem, & ob eſcam pauperum, & peregrinorum
„ ſuſtentationem eſſe decernimus. Quiſquis autem poſt
„ hanc definitionem noſtram contrariam quid huic San-
„ ctæ Sedi, ac univerſali Synodo agere tentaverit, de-
„ ponatur ut prævaricator Divinarum Legum, & præ-
„ ceptorum; capit. Res Eccleſiæ 26. cauſ. 12. q. 1. ibi:
„ Res Eccleſiæ non quaſi propriæ, ſed ut communes, &
„ Domino oblatæ, cum ſummo timore, non in alios,
„ quam in præfatos uſus, ſunt fideliter diſpenſandæ; c.
„ Si privatum 26. eadem cauſ. 12. q. 1. ibi: Non illa
„ noſtra ſunt, ſed pauperum; cap Quoniam 68. cauſ. 16.
„ qu. 1. ibi: Quidquid habent Clerici, pauperum eſt ".
Id etiam expreſſe habetur ex verbis S. Urbani Papæ re-
latis in Breviario Romano 25. Maji ibi: „ Ipſæ res fide-
„ lium, quæ Domino offeruntur, non debent in alios
„ uſus, quam Eccleſiaſticos, & Chriſtianorum fratrum,
„ vel indigentium converti; quia vota ſunt fidelium, &
„ pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum ". Et ſi-
militer habetur *cap. Quia 8. cauſ. 12. qu. 1. cap. Quiſquis*
19. cauſ. 12. qu. 2. cap. Fraternitatem 2. de donationibus;
cap. Cum eo 34. de Electiom. & Electi poteſt. in 6. Similiter
habetur in variis Conciliis, ut *Aſquiſgranenſ. cap.* 116.
Agathenſ. cap. 16. *Carthaginenſ. cap.* 46. & in pluribus
aliis, ex quibus conſtat bona Eccleſiaſtica ſuperflua *eſſe*
Dei, & Eccleſiæ, vota Fidelium, pretia peccatorum, patri-
monium Chriſti, & pauperum, adeoque dicendum eſt Fide-
les conferendo bona temporalia Eccleſiis, vel fundando
Beneficia Eccleſiaſtica voluiſſe, ut in pias cauſas (inter
quas etiam honeſta Clericorum ſuſtentatio) converteren-
tur, aliter defectu veri, & juſti finis, nullum meritum
pro remedio, & pretio peccatorum, vel ſalute, & re-
quie animarum ſuarum habuiſſent. Quis autem ſanæ men-
tis poteſt dicere, quod Fideles ſine ullo merito, & lu- 45
cro ſuo ſpirituali, immo cum demerito, & jactura volue-
rint bona ſua temporalia conferre Eccleſiis, & Beneficia
Eccleſiaſtica erigere, ut præfata bona, ſeu fructus ad ſu-
perfluam pompam, ad exceſſiva convivia, vel ædificia,

ad

ad ditandos conſanguineos, ad ludos, ad Theatra, vel alios ſimiles malos, aut indifferentes uſus a Beneficiatis applicari poſſent? Nemo ſane.

46 Probatur ſecundo eadem minor principalis auctoritate Sanctorum Patrum. S. Hieronymus *Epiſt. ad Damaſum c. 9.* dicit: *Quidquid habent Clerici, pauperum eſt.* S. Auguſtinus *Epiſt. 185. ad Bonifacium alias 50. num. 55.* ait: *Non illa noſtra ſunt, ſed pauperum.* S. Bernardus *ſerm. 55. in Cantic. poſt med.* inquit: *Timeant Clerici, timeant Miniſtri Eccleſiæ, qui in terris Sanctorum, quas poſſident, tam iniqua gerunt, ut ſtipendiis, quæ ſufficere debeant minime contenti, ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impie, ſacrilegeque ſibi retineant, & in uſus ſuæ ſuperbiæ, atque luxuriæ victum pauperum conſumere non vereantur, duplici profecto iniquitate peccantes, quod & aliena diripiunt, & ſacris in ſuis vanitatibus, & turpidinibus abutantur.* Idem S. Bernardus *Epiſt. 42. Clamant veſtro nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt noſtrum eſt, quod effunditis. Nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis ..... vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias, noſtris neceſſitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus veſtris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando peritis, & nos ſpoliando perimitis.* S. Fulgentius *Sermone de Vilico: Nobis*, inquit, *credita eſt diſpenſatio facultatum Domini noſtri, vel ad utendum eis ſufficienter, vel ad diſtribuendum conſervis, ideo non licet nobis eas in expenſas uſurpare ſuperfluas, cum ſit erogationis ratio Domino venienti reddenda.* S. Raymundus *in Summ. lib. 1. tit. 5. de raptoribus & prædonibus §. 6.* ſic habet: *Quid de Prælatis Eccleſiarum, & aliis Clericis, qui bona Eccleſiaſtica, pauperibus debita conſumunt in uſus illicitos, videlicet in meretricibus, hiſtrionibus, conſanguineis potentibus, & divitibus, & ſimilibus, & de his etiam faciunt aliqui Teſtamentum, numquid tales ſunt judicandi raptores?* hoc modo reſpondet: *Videtur quod ſic, quia contrectant rem alienam invito Domino; ait enim Hieronymus, quidquid habent Clerici, pauperum eſt .... Item Auguſtinus, ſi privatim, quæ nobis ſufficiant, poſſidemus, non ſunt illa noſtra, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus ....* Et paulo poſt *ibidem §. 8.* ſic proſequitur idem S. Raymundus: *De meretricibus autem, & hiſtrionibus, de quibus quæſitum eſt dico, prælatos, & Clericos, qui res Eccleſiæ talibus, vel ſimilibus turpibus Perſonis conferunt, vel etiam conſanguineis non propter naturam ſuſtentandam, ſed ut faciant eos divites de patrimonio Crucifixi ..... tales inquam Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona Eccleſiaſtica pauperibus debita; dico eſſe raptores, & per conſequens teneri ad reſtitutionem omnium.* Sanctus Thomas *in ſuo Commentario in Epiſt. 2. Apoſt. ad Corin. 12. l. 5.* ubi propoſita ſibi objectione illa: *Videtur quod male fecerint Principes, & alii dando divitias Prælatis*, reſpondet: *Non dederunt Prælatis propter ſe, ſed propter pauperes, & ideo non dederunt eis, ſed pauperibus .... Prælatis autem dantur tamquam Pauperum diſpenſatoribus*, & in hac ſententia permanſit Sanctus Doctor uſque ad mortem, ut patet in ultimo ejus, ac præcipuo opere *2. 2. qu. 185. art. 7. in corpor. & ad 3.* ubi clare, & abſque ambiguo eamdem Doctrinam propugnat. Sanctus Antoninus *3. part. Summæ Th. titul. 15. cap. 1. §. 19.* ſic effatur „ De bonis, ſeu fructibus „ Beneficiorum quæ dant Clerici conſanguineis, vel Per„ſonis turpibus, utrum in dando peccent, & teneantur „ ad reſtitutionem? Super hoc dicit Raymundus, quod „ Clerici qui conſanguineis potentibus .... bona Eccle„ſiaſtica pauperibus debita tribuunt, raptores ſunt, quia „ quidquid Clerici habent, pauperum eſt, dicit Hierony„mus 16. q. 1. c. fin. nam pauperibus debentur, unde ad „ reſtitutionem tenentur pauperibus, vel in utilitatem „ Eccleſiæ ...., & peccant mortaliter.

47 Nec valet dicere, ut prætendunt adverſarii, ſupracitatos, & ſimiles Sacror. Conciliorum, Canonum, & Patrum textus loqui, & intelligendos eſſe de ſuperfluis illis bonis Eccleſiaſticis, quæ Epiſcopi ac Clerici habuerunt ante diviſionem bonorum Eccleſiaſticorum factam circa annum 470. a Simplicio, & Gelaſio Summis Pontificibus; non vero de bonis acquiſitis poſt illam diviſionem mediante qua dicti Pontifices bona Eccleſiaſtica in quatuor partes diviſerunt, unam Eccleſiæ, alteram Epiſcopis, tertiam Clericis, & quartam pauperibus tribuentes, ut conſtat *ex cap. Conceſſio 26. c. Quatuor 27. & c. De redditibus 28. cauſ. 12. q. 2.* per hanc enim diviſionem Beneficiati acquiſiverunt verum dominium bonorum ſibi aſſignatorum, adeoque licet eorum ſuperfluos fructus in cauſas profanas expendentes peccent mortaliter, non tamen tenentur ad reſtitutionem, cum non peccent contra Juſtitiam. Sic DD. contrariæ ſententiæ; ſed

48 Non valet, inquam, hoc dicere, quia de facto extant ſimiles Sacror. Conciliorum, Canonum, & Patrum textus, qui etiam poſt dictam bonorum diviſionem, idem de bonis Eccleſiaſticis dicunt, quod antiqui ante diviſionem dixerunt, ut patet „ c. Inquirendum 4. de peculio Clericor. „ *ibi*: Inquirendum eſt, ſi quis Presbyterorum de redi„tibus Eccleſiæ, vel oblationibus, vel votis fidelium „ alieno nomine res comparavit, quia ſicut nec ſuo, ita „ nec alieno nomine Presbyter fraudem facere de facul„tatibus Eccleſiaſticis debet, quoniam hoc Sacrilegium „ eſt, & par crimini Judæ furis & cap. Fraternitatem 1. „ de donationibus, *ubi dicitur*: Quod Epiſcopus, & qui„libet Prælatus Eccleſiarum ſit Procurator, non Domi„nus. *Et expreſſe S. Thomas* quodlibet 6. art. 12. in corpor. „ *ſic dicit*: Bonorum vero Eccleſiaſticorum Clerici non „ ſunt vere Domini, ſed diſpenſatores, ſecundum illud „ 1. ad Corinth. 7. Diſpenſatio autem mihi credita eſt „. Unde cum iſti Canones fuerint editi, & Divus Thomas, ſicuti citati Sancti Patres Bernardus, Raymundus, & Antonius, & alii ſcripſerint poſt dictam bonorum Eccleſiaſticorum diviſionem, non ſubſiſtit communis Adverſariorum data reſponſio.

Nec valet inſtare, quod tales Canones, & Patres ſic loquentes poſt diviſionem bonorum Eccleſiaſticorum, loquantur ſolum de bonis, quæ ad Eccleſiam ipſam immediate ſpectant, & a bonis Beneficiatorum ſeparata exiſtunt, quorum Clerici ſunt meri adminiſtratores, non autem de bonis Eccleſiaſticis, quæ ſeparata ab Eccleſia immediate Beneficiatis obveniunt ratione ſuorum Beneficiorum ſibi aſſignatorum, quorum Beneficiati ſunt Domini. 49

Non valet, inquam, quia etiam textus Juris novi loquentes de bonis immediate ſpectantibus ad Beneficiatos expreſſe indicant, ipſos talium bonorum nullum habere Dominium, ut patet *Cap. Cum in Officiis 7. de Teſtamentis*, ibi: *Quidam Clerici cum ab Eccleſiis ſuis multa Beneficia perceperint, bona per eos acquiſita in alios transferre præſumunt. Hoc igitur quia antiquis Canonibus conſtat inhibitum, nos indemnitati Eccleſiarum providere volentes, ſive inteſtati deceſſerint, ſive aliis conferre voluerint, penes Eccleſias eadem bona præcipimus remanere; cap. Si quis ſane 5. de peculio Clericorum*, ibi: *Si quis ſane Clericorum agellos, vel vineolas in terra Eccleſiæ ſibi feciſſe probabitur, ſuſtentandæ vitæ cauſa uſque ad ad diem obitus ſui poſſideat, nec Teſtamentario, aut ſucceſſorio Jure cuiquam hæredum, pro hæredumque relinquat; & cap. Ut unuſquiſque 3. eodem titul.* præciſe ſtatuitur, *Ut unuſquiſque Presbyter res, quas poſt dies conſecrationis acquiſierit, propriæ Eccleſiæ relinquat.* Ex quibus novis Canonibus, & aliis conſimilibus clare patet, Beneficiatos: neque in bona ab Eccleſiæ bonis diſtincta, & ſibi acquiſita aliquod habere Dominium, cum nec de iis teſtari poſſint, nec in eis hæredes ab inteſtato ſuccedere valeant. 50

Nec juvat adducere, praxim, & conſuetudinem communem obtinuiſſe, quod Beneficiati de bonis Eccleſiaſticis, etiam ſuperfluis, ad cauſam profanam pro libitu teſtentur, & hæredes, vel Legatorii profani Hæreditatem relictam abſque omni ſcrupulo accipiant, & retineant, Pontifice, & Superioribus Eccleſiaſticis, non tantum ſcientibus, & tolerantibus, ſed inſuper hujuſmodi teſtamenta Beneficiatorum ad cauſas profanas poſitive exequentibus, adeoque pro validis, & licitis approbantibus; aliter non tantum Beneficiati ita teſtantes, ſed Hæredes relicta accipientes, imm Pontifex, aliique Superiores Eccleſiaſtici idem tolerantes, ac poſitiva executione foventes, graviter peccarent, ac in periculo æternæ damnationis exiſterent, quod ſane de tot, tantiſque viris abſque temeritatis nota vix dici poteſt. 51

Non juvat quidem hæc adducere, quia licet Pontifices, aliique Superiores Eccleſiaſtici Beneficiatorum contractus, teſtamenta ad cauſas profanas ſciant, & tolerent, non tamen pro validis, & licitis approbant: *Cum multa per patientiam tolerentur, quæ ſi deducta fuerint in Judicium, exigente Juſtitia, non debeant tolerari; cap. Cum jam dudum 18. de præbend.* & ut dicit Divus Thomas 2. 2. *qu. 78. art. 1. ad 3. Leges humanæ dimittunt aliqua peccata impunita propter conditiones hominum imperfectorum, in quibus multæ utilitates impedirentur, ſi omnia peccata prohiberentur diſtricte pœnis adhibitis.* Sed ideo Pontifices, 52 aliique Superiores Eccleſiaſtici ſimiles Beneficiatorum contractus, & Teſtamenta tolerant, & non reſcindunt, quia 53 difficillimum, litiumque continuarum occaſio foret, velle ſemper examinare, an hic, vel ille contractus, an hoc, vel illud Teſtamentum de bonis mere Eccleſiaſticis ſuperfluis, 54 an vero de neceſſariis, aut patrimonialibus induſtrialibus, vel parſimonialibus, & conſequenter valide, & licite, vel invalide, & illicite factum ſit. Nec ex hac noſtra ſententia ſequitur, tot, tantoſque viros in periculo æternæ damnationis verſari; Non Beneficiatos ipſos 55 contrahentes, ſeu teſtantes ad cauſas profanas, quia nulli, vel certe pauci de bonis mere Eccleſiaſticis ad cauſas profanas teſtantur, cum fere omnes habeant bona patrimonialia, induſtrialia, vel parſimonialia. Non Superiores tolerantes, vel etiam exequentes; quia examinare, & judicare, num Teſtamentum ad cauſam profanam de mere Eccleſiaſticis; an vero de bonis propriis Beneficiati factum ſit, ſine continuis litibus non poſſunt, & conſequenter ad majora evitanda mala juſte tolerant & conſcientiæ Hæredum relinquunt. Tum quia illud de bonis propriis ipſius Beneficiati conditum eſſe ordinarie merito præſumunt, & per conſequens juſte exequuntur; *arg. l. In obſcuris 114. ff. de reg. jur.* ibi

In obſcuris inſpici ſolet quod eſt veriſimilius, & *Reg.* 56.
ff. eod. ibi Semper in dubiis benigniora ſunt præferenda;
57 Non denique ipſos Hæredes profanos, utpote qui ordina-
rie pariter merito præſumere poſſunt Beneficiatum Teſta-
torem non de bonis mere Eccleſiaſticis, ſed de propriis
patrimonialibus, induſtrialibus, & parſimonialibus, &
conſequenter valide, & licite Teſtamentum condidiſſe;
eo vel maxime, quod Beneficiatus, ut infra dicetur,
poteſt vivere de reditibus Beneficii, & reſervare alia
ſua bona patrimonialia, induſtrialia, & parſimonialia, ut
de illis pro libitu teſtetur, & diſponat etiam ad cauſas
profanas; *cap. Epiſcopi* 19. & *cap. Sint manifeſtæ* 21. *cauſ.*
12. *quæſt.* 1. & *cap. Quia nos* 9. *de Teſtament.*
58 Probatur iterum principale aſſertum, quod ſcilicet Be-
neficiati expendentes in cauſſas profanas reditus ſuper-
fluos ſuorum Beneficiorum, ultra peccatum mortale, te-
neantur ad reſtitutionem. Per omnes Doctores, etiam ad-
59 verſarios, Beneficiati expendentes in cauſſas profanas re-
ditus ſuperfluos, peccant mortaliter, ſed hoc ſolide pro-
bare non poſſunt, niſi dicant tales Beneficiatos peccare
etiam contra Juſtitiam, & conſequenter teneri ad reſti-
tutionem, ergo &c. Major eſt certiſſima apud omnes;
60 probatur minor: Non poteſt dici, quod peccent mortali-
ter contra ſolam Virtutem Charitatis, & Miſericordiæ,
ut cum aliis vult Fagnanus *in c. Si quis ſane* 5. *de pecu-
lio Clericorum num.* 1. quia Lex Charitatis, & Miſeri-
cordiæ erga pauperes obligat ſolum ſub mortali, quando
pauperes ſunt in extrema, vel gravi neceſſitate conſtitu-
ti, & non eſt eis unde aliunde provideatur, juxta cer-
tiſſimam, & communiſſimam Theologorum ſententiam;
ſed poteſt dari, quod in aliquibus locis nulli reperiantur
pauperes in extrema, vel gravi neceſſitate conſtituti, vel
ſi qui tales reperiantur, quod eis aliunde ſufficienter
provideatur, ergo in tali caſu dici non poteſt, quod Be-
neficiati ſub mortali teneantur ex Charitate, & Miſeri-
cordia erogare reditus ſuperfluos pauperibus; & tamen
adhuc mortaliter peccant, ſi quid notabile ex ipſis ſuper-
fluis reditibus in cauſſas profanas expendunt; adeoque
dicendum eſt non peccare mortaliter contra ſolam virtu-
tem Charitatis, & Miſericordiæ, ſed etiam contra Juſti-
tiam, & conſequenter teneri ad reſtitutionem. Nec poteſt
61 dici eos peccare ſolummodo contra Virtutem Religionis,
ut cum aliis vult *Card. de Lugo diſp.* 4. *de juſtit.* & *jur.
ſect.* 2. *num.* 16. & *ſeq.* quia licet tales Beneficiati redi-
tus ſuperfluos expendentes in cauſſas profanas peccent
contra Virtutem Religionis, ex quo bona Eccleſiaſtica
juxta Sacros Canones, & Conc. Trid. *Res Dei ſunt*, quas
in profanos uſus expendere ſacrilegum eſt, quia tamen
bona Eccleſiaſtica dicuntur *Res Dei*, ex quo a Fidelibus,
hac intentione, conditione, & Pacto tacito, vel expreſſo
data ſunt, ut ad cultum divinum, ſubſidium pauperum,
aliaſque cauſſas pias impendantur, ut fatentur etiam Ad-
verſarii, ſequitur evidenter Beneficiatos aliter expenden-
tes bona Eccleſiaſtica ſuperflua, peccare etiam contra Ju-
ſtitiam, & teneri ad reſtitutionem, cum contrafaciant
Legi, & fini fundationum Beneficiorum; *arg. l.* 1. & 2.
Codic. de donat. quæ ſub modo, vel conditione.
62 Et hanc ſententiam tenent, ultra ſupra citatos ſanctos
Patres, Abbas *in cap. Cum ſecundum* 16. *num.* 4. *de Præ-
bend.* Archidiac. *in cap. Statutum* §. *Aſſeſſorum*, *de Re-
ſcript. in* 6. Innocentius *in cap. Indecorum*, *de ætate
& qualitate*, Felinus *in c. Poſtulaſti*, *de Reſcriptis in* 6.
Navarrus *de Reditibus Eccleſiaſt. qu.* 1. *monit.* 21. & *qu.*
2. *monit.* 7. Pelagius *de planctu Eccleſ. cap.* 28. Angelus
verb. Clericis 3. *nu.* 1. & 3. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *c.* 3.
Reiffenſtuel *lib.* 3. *tit.* 25. *de pecul. Clericor. num.* 54.
Pirhing. *ibid. nu.* 6. & 7. Ricard. Sylveſter, Armilla,
Alenſis, Petrus Sotus, Decius Roſella, Dionyſius Carthuſ.
Piſanus, Joan. Lignan, & fere omnes Canoniſtæ, &
Theologi antiqui, ut fatentur etiam ipſimet Adverſarii:
& de facto Major dicit „ Ante ipſius ætatem nullum te-
„ nuiſſe contrarium; *Paulus Comitolus dicit*: Contrariam
„ opinionem eſſe novam, ac periculoſam poſt mille, &
„ quingentos annos in Chriſti Eccleſiam invectam, *Ar-
„ chidiaconus Canoniſta celeberrimus* in cap. Statutum §.
Aſſeſſorum, de Reſcriptis in 6. *dicere non dubitavit*,
Contrariam opinionem eſſe Juris hæreſim; *Petrus Sotus* in
tractatu de vita Sacerdotum in principio *dicit*: Contra-
rium credimus errorem graviſſimum, ſaltem contra bo-
nos mores, & Juſtitiam, quidni etiam contra Scriptu-
ram; *Eminentiſſimus Sfondrati ſic ait*: „ Veritas hujus
„ concluſionis, ſi ex Sacris Canonibus, ſententiaque om-
„ nium Patrum, hoc eſt ex principio veræ Theologiæ
„ petenda eſt; & certiſſima erit, nullumque dubium ad-
„ mittet; ſed hodierna die alia docendi ratio invaluit,
„ cum enim aut pigeat Patres, Canoneſque evolvere,
„ quod otioſis, delicatiſque ſcriptoribus moleſtum eſt, aut
„ non lubeat eorum ſententias amplecti quippe plerum-
„ que cupiditati adverſas, & ad ſecuritatem Evangeli-
„ cam compoſitas; ideo alia Theologiæ methodus inven-
„ ta eſt.
63 Denique ſententiam noſtram roborat & confirmat præ
omnibus maximi faciendus Benedict. XIV. qui in aureo
Tract. *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 2. *a.* 3. *ad* 5. docet,
Beneficiorum fructus honeſtæ Beneficiati ſuſtentationi ſu-
perfluos, in pauperes, pioſque uſus erogandos eſſe, neque
in profano inſumi poſſe abſque gravi peccato. Ibidemque 64
ſubjungit *num.* 6. *ad* 14. gravem eſſe & adhuc indeciſam
quæſtionem, num Clerici Beneficia poſſidentes, ſint vere
fructuum domini, an ſolum adminiſtratores, adeoque ex
juſtitia teneantur ad erogandos fructus ſuperfluos in pios
uſus, aliter ad reſtitutionem obligentur. Vide ibi.

Novæ additiones ex aliena manu.

Agit Auctor *a num.* 9. *ad plural. ſequent.* de obligatio-
ne, qua tenetur obtinens Beneficia curata, tum Di-
gnitates, & Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus, emit-
tendi profeſſionem Fidei intra duos menſes a die appre-
henſæ illorum poſſeſſionis. At plura, eaque ſcitu digna
addi poſſunt.
Profeſſio hæc Fidei emitti poteſt coram Vicario Gene- 1
rali, Epiſcopo nedum impedito, verum etiam non im-
pedito, de ipſius tamen licentia; *Romaguer. ad Synod. Ge-
rand. lib.* 1. *de Summ. Trin.* & *Fid. Cathol. n.* 55. *Bar-
boſ. de Canon. cap.* 17. *num.* 3.
Magna autem eſt quæſtio, an profeſſio hæc Fidei fie- 2
ri poſſit per Procuratorem ſpeciale habentem mandatum?
Doctores tum *affirmantes* tum *negantes* referuntur a *Roma-
guer. loc. cit. num.* 45. & *ſeqq.* qui affirmativam ſenten-
tiam tunc amplecti poſſe concludit, quum vult is, coram
quo Fidei profeſſio eſt emittenda.
Quæri etiam ſolet, an requiratur ſententia declaratoria, 3
ut qui Fidei profeſſionem non emittunt, fructus amittant?
Refert etiam *Romaguer. ibidem num.* 81. diſſidenter inter
ſe Doctores, & pro negativa pugnat.
De eo etiam diſputatur, an hi, qui intra duos menſes 4
profeſſionem Fidei haud emiſerunt, fructus perceptos in-
tra ipſos duos menſes amittant? Negant communiter *Bar-
boſ. de Canon. cap.* 17. *n.* 23. *Antonell. de Regim. Eccleſ.
lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 7. *Roſ. de Executor. Lit. Apoſt. cap.* 13. *n.*
49. aliique. At *Romaguer. ubi ſupra numer.* 84. *cum Le-
„ deſma*: „ Non eſt contemnenda (*ait*) opinio contraria,
„ & rationi conformem eam cenſeo. Nam ſi ab initio
„ nec poſſeſſio, nec titulus Proviſis officit, quomodo po-
„ terit ſic infecta poſſeſſio, ac cauſa eos acquirendi ope-
„ rari licitam eorum retentionem, ac evadere privatio-
„ nem ſtabilitam a Concilio Tridentino? Quomodove eſt
„ conciliandum, poſſeſſionem ob emiſſam Fidei profeſſio-
„ nem nullius effectus eſſe quoad fructus acquirendos, ef-
„ ficique ſane nunquam acquiri, ut textualiter legitur,
„ dicereque contrarium nullus ſomniavit, & velle inde
„ capacitatem retentionis naſci? Ego ſane cum Ledeſma
„ tenerem, &c.
Diſtributiones, & anniverſaria non amittuntur ab his, 6
qui profeſſionem Fidei non emittunt. At ſi fructus Be-
neficii conſiſtant ſolum in diſtributionibus, aliiſque emo-
lumentis percipiendis propter intereſſentiam, ac miniſte-
rium perſonale, etiam ipſa amittuntur; *Romaguer. loco
toties citato num.* 75.
Profeſſio Fidei facta poſt elapſum terminum dictorum 8
duorum menſium non prodeſt ad recuperandos fructus
præteritos, ſed ſolum ad acquirendos futuros; *Barboſ. de
Canon. cap.* 17. *num.* 23.
9 Et nota, quoad fructus præteritos nec ſuffragari poſ- 9
ſeſſionem, tametſi triennalem, vel longiorem; *Navar.
in Summ. Bullar. par.* 1. *comment.* 59. *num.* 9. *Theſaur. de
Pœnis Eccleſ. cap.* 1. §. 3.
De aliis Beneficiatorum obligationibus, de quibus agit 10
Auctor, & præſertim de obligatione reparandi, ſuis lo-
cis opportunius diſſeremus.

Articulus II.

Beneficiatus quid de fructibus Beneficii facere poſſit?

SUMMARIUM.

1 *Beneficiatus poteſt primo vivere de fructibus ſui Be-
neficii, licet habeat pingue Patrimonium;* & *Pa-
trimonium cum fructibus poteſt ſervare quibus vo-
luerit.*
2 *Et ſi ex bonis Patrimonialibus vixit, poteſt uti com-
penſatione,* & *tantundem ex reditibus Beneficii acci-
pere,* & *detrahere.*
3 *Et hoc habetur etiam ex Sacra Scriptura.*
4 *Adducuntur in contrarium varii Sacri Canones,* &
ſolvuntur, ad num. 9.
10 *Secundo Beneficiatus poteſt licite diſtribuere ſuperfluos re-
ditus ſui Beneficii in eos, qui quamvis habeant neceſſa-
ria ad victum, non tamen habent ſufficientia ad decen-
tiam ſtatus,* & *pro conditione,* & *qualitate Perſonæ.*

11 Et

11 *Et ſic poteſt uſque ad ſtatus decentiam donare conſanguineis, & familiaribus.*

12 *Adducitur, & ſolvitur objectio.*

13 *Tertio Beneficiatus poteſt ex proventibus Beneficii alere Liberos, non tantum legitimos, ſed etiam illegitimos, & ſpurios, & poteſt etiam dare dotem Filiæ etiam ſpuriæ, ſorori, vel alteri conſanguineæ.*

14 *Quarto Beneficiatus, etiamſi bona patrimonialia habeat, poteſt ex bonis Eccleſiaſticis Filium ſuum alere, vel etiam Fratrem ſuum, aut alium conſanguineum, etiam Pater ipſius poſſet illi ſumptus ad ſtudendum ſubminiſtrare.*

15 *Quinto Beneficiatus poteſt nepotem, vel conſanguineum promovere ad Doctoratum ex fructibus ſui Beneficii, ſi ad hoc Nepos, vel conſanguineus ſit indigens.*

16 *Sexto Beneficiatus poteſt ex reditibus Beneficii donare conſanguineis, non ſolum, quod neceſſe habent pro tempore præſenti ad ſublevandas ſuas præſentes neceſſitates, ſed quod in futurum deſerviat, fundando reditus perpetuos, quibus ipſi, & eorum poſteri decenter vivere poſſint; dummodo moderatum ſit, & non ob familiæ memoriam principaliter fiat, ſed ex pietate ad poſteriorum indigentiam ſublevandam,* ad num. 17.

18 *Septimo Beneficiatus, qui ex humili familia ad Epiſcopatum pinguem, vel ad Cardinalatum aſſumitur, poteſt ſuos Fratres, & propinquos, & a fortiori Parentes, ex fructibus ſui Beneficii moderate elevare ad altiorem ſtatum.*

19 *Adducitur inſtantia ex Concilio Tridentino, & ſolvitur,* ad num. 20.

21 *Cavere tamen debent tales Beneficiati non eſſe attendendum affectum carnis, & ſanguinis, ſed Chriſtianam prudentiam, ac modeſtiam.*

22 *Afferuntur ad id præclara exempla; & in primis Benedicti XI.*

23 *Secundum Nicolai IV.*

24 *Tertium Clementis IV.*

25 *Quartum S. Pii V.* ad num. 26.

27 *Reprehenduntur aliter facientes*, ad num. 28.

29 *Octavo Beneficiatus poteſt ex reditibus ſuperfluis aliquando reſervare aliquam mediocrem quantitatem ad proprias neceſſitates probabiliter eventuras.*

30 *Nono Beneficiatus poteſt de reditibus Eccleſiaſticis remunerare accepta ſervitia.*

31 *Quinimmo facere etiam quaſdam donationes non remuneratorias cum moderatione debita.*

32 *Decimo Beneficiatus poteſt de reditibus Eccleſiaſticis exercere etiam honeſtam Hoſpitalitatem, non ſolum illam, quæ fit erga pauperes peregrinos, ſed etiam hoſpitalitatem urbanam cum moderatione debita juxta ſtatum, & qualitatem Beneficii.*

33 *Immo poteſt Beneficiatus de fructibus Beneficii aliquoties moderata convivia amicis parare, ipſis ad honeſtam recreationem invitare, cum debita tamen moderatione.*

34 *Aliter notabiliter excedendo peccaret mortaliter.*

35 *Undecimo Beneficiatus poteſt ex reditibus Eccleſiaſticis ſolvere debita contracta pro ſui ſuſtentatione, vel ob cauſam piam, licet habeat ex bonis propriis, unde ea ſolvat.*

36 *Dummodo tamen debita ſint contracta poſt habitum Beneficium.*

37 *Si vero debita contracta fuerint ex cauſa profana, & Beneficiatus habeat ex bonis propriis, unde ea ſolvat, tenetur ſolvere ex bonis propriis, & non ex Eccleſiaſticis.*

38 *Si autem Beneficiatus non habet aliunde ex bonis propriis, unde ea debita contracta ex cauſa profana ſolvat, poteſt ſolvere ex reditibus Beneficii.*

39 *Duodecimo Beneficiatus poteſt diſtributiones pro ſua voluntate diſponere, & expendere.*

40 *Tertiodecimo Beneficiatus poteſt pro ſuo arbitrio diſponere, expendere, & teſtari de his, quæ ſibi obveniunt ratione ſtipendii Perſonalis.*

1 BEneficiatus poteſt primo vivere de fructibus ſui Bene-
ficii; licet habeat pingue Patrimonium, & Patrimo-
2 nium cum fructibus poteſt ſervare quibus voluerit. Et ſi
ex bonis Patrimonialibus vixit, poteſt uti compenſatione,
& tantundem ex reditibus Beneficii accipere, & detra-
here; quia hæc eſt quædam compenſatio. Molina *diſp.*
145. *colum.* 1. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 37. Fagnan. *in cap. Si*
quis ſane 5. *de pecul. Clericor.* Barboſ. *lib.* 3. *Jur. Eccleſ.*
cap. 17. *n.* 26. Piringh. *lib.* 3. *tit.* 25. *n.* 15. & alii communi-
ter; Nemo enim tenetur propriis ſtipendiis militare, etiam
ſi dives ſit, & pingue Patrimonium habeat; *cap. Clerici*
10. *cauſ.* 1. *qu.* 2. ibi: *Clerici etiam omnes ſtipendia ſanctis*
laboribus debita ſecundum ſervitii ſui meritum per ordina-
tionem Canonum a Sacerdotibus (id eſt Epiſcopis) *conſequan-*
tur. Ubi ſecundum Abbatem ponderandum eſt verbum
illud *omnes*, quod includit tam pauperes, quam divites,
ut ibi etiam notant DD. Alias quid dixiſſet *Omnes?* Item
ponderanda ſunt illa verba: *Stipendia ſanctis laboribus de-*
bita ſecundum ſervitii ſui meritum, quæ innuunt danda

eſſe ſtipendia Clericis non propter indigentiam, ſed pro-
pter labores, & ſervitia, *cap. Epiſcopi* 19. *cauſ.* 12. *qu.* 1.
ibi: *Epiſcopi de rebus propriis, vel acquiſitis, vel quidquid*
de proprio habent, hæredibus ſuis, ſi voluerint, derelin-
quant, *cap. Sint manifeſtæ* 21. *cauſ.* 12. *qu.* 1. ibi: *Eſt enim*
juſtum, & apud Deum, & apud homines acceptum, ut Epi-
ſcopus propria, quibus velit, derelinquat; *cap. Charitatem*
45. *cauſ.* 12. *qu.* 2. ibi: *Juſtum namque eſt, ut illi conſequan-*
tur ſtipendium, qui pro tempore ſuum commodare reperiun-
tur obſequium; *cap. Eccleſiaſticis* 67. *ead. cauſ.* 12. & *q.* 2.
ibi: *Eccleſiaſticis utilitatibus deſudantes Eccleſiaſtica dignum*
eſt remuneratione gaudere; *cap. Cum ſecundum* 16. *de Præ-*
bend. ibi; *Cum ſecundum Apoſtolum, qui Altari ſervit,*
vivere debeat de Altari, & qui ad onus eligitur, non de-
beat repelli a mercede, patet a ſimili ut Clerici vivere de-
beant de Patrimonio Jeſu Chriſti, cujus obſequio deputantur.
Et de hoc facto habetur ex ipſo Apoſtolo 1. *ad Corinth. c.* 9. 3
n. 7. ibi: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat*
vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem,
& de lacte gregis non manducat? & ibidem *n.* 13. ſubſequi-
tur ſic: *Neſcitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de*
ſacrario ſunt, edunt, & qui Altari deſerviunt cum Altari
participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium
annuntiant, de Evangelio vivere. Et ſimiliter habetur Matth.
10. *n.* 10. ibi: *Dignus enim eſt operarius cibo ſuo* Luc. 10. *n.* 7.
ibi: *Dignus eſt enim operarius mercede ſua*; Deuteronomii
25. *n.* 4. ibi: *Non ligabis os bovis terentis in area fruges tuas*,
& hæc omnia allegantur ab Apoſtolo 1. *ad Timoth. cap.* 5.
n. 18. ibi: *Dicit enim ſcriptura: Non alligabis os bovi tri-*
turanti. Et dignus eſt operarius mercede ſua.
Contra tamen hanc noſtram concluſionem objiciuntur 4
varii Sacri Canones, & præcipue *c. Clericos* 6. *cauſ.* 1. *q.* 2.
ubi S. Hieronymus ſic ſcribit ad S. Damaſum Papam: *Cle-*
ricos autem illos convenit Eccleſiæ ſtipendiis ſuſtentari, qui-
bus parentum, & propinquorum nulla ſuffragantur bona.
Qui autem bonis parentum, & opibus ſuis ſuſtentari poſ-
ſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto
committunt, & per abuſionem talium judicium ſibi mandu-
cant, & bibunt; *cap. Paſtor* 7. *ead. cauſ. qu.* 2. ubi refert
quod S. Proſper *lib.* 2. *c.* 10. *de vita contemplativa* ſic di-
cit: *Nec illi qui ſua poſſidentes dari ſibi aliquid volunt,*
ſine grandi peccato ſuo, unde pauper victurus erat, acci-
piunt. De Clericis quidem dicit per Prophetam Spiritus San-
ctus, peccata populi mei comedunt: ſed ſicut nihil haben-
tes proprium, non peccata, ſed alimenta, quibus indigere
videntur, accipiunt, ita poſſeſſores, non alimenta quibus
abundant, ſed aliena peccata ſuſcipiunt: *c. Si privatum* 28.
cauſ. 12. *qu.* 1. ubi refertur quod S. Auguſtinus *Epiſt.* 185.
n. 35. *alias Epiſt.* 10. *c.* 8. ſic ad Bonifacium Comitem ſcri-
bit; *Si privatum poſſidemus, quod nobis ſufficiat, non illa*
noſtra ſunt, ſed pauperum, quorum procurationem quodam-
modo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damna-
bili vindicamus.
Ad prædictos Canones ex SS. Hieronymo, Auguſtino, 5
& Proſpero dantur variæ reſponſiones, & ſolutiones a
Gloſſ. & Doctoribus, quas brevitatis gratia relinquo vi-
dendas apud Fagnanum *in cap. Si quis ſane, de peculio Cle-*
ricorum num. 10. & *ſeq.* ubi eas fuſe adducit, & hic ſuf-
ficiet adducere illam ſolummodo, quam *ibid. num.* 13.
affert ex Ulrico in ſumma ſua, relato a Præpoſito *in cit.*
cap. Clericos 6. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2. *verſ. Quinto*. Quod ſci-
licet dicta Jura ſint intelligenda, cum extrema neceſſitas 6
pauperum hoc requirit, ut etiam ſua eis quiſque pro ſua
facultate communicet. Et eſt ex mente S. Th. 2. 2. *qu.* 7
185. *art.* 7. *ad* 3. ubi ad prædictam auctoritatem Hiero-
nymi ſic reſpondit: *Dicendum quod non omnia bona Ec-*
cleſiarum ſunt pauperibus largienda, niſi forte in articulo
neceſſitatis, in quo etiam pro redemptione captivorum, &
aliis neceſſitatibus pauperum, vaſa cultui divino dicata di-
ſtrahuntur, ut Ambroſius dicit cap. Aurum 70. *cauſ.* 12.
q. 2., & *in tali neceſſitate peccaret Clericus, ſi vellet de*
rebus Eccleſiæ vivere, dummodo haberet patrimonialia bo-
na, de quibus vivere poſſet: & *qu.* 18. *art.* 4. *in reſponſ.*
ad primum ſimiliter dicit eaſdem auctoritates Hieronymi
&c. eſſe intelligendas tempore neceſſitatis, quando ſcili-
cet non poſſet aliter pauperibus ſubveniri; tunc enim
Clerici tenerentur non ſolum ab eleemoſynis recipiendis
deſiſtere, ſed etiam ſua, ſi quæ haberent, largiri ad pau- 8
perum ſuſtentationem; Et hic intellectus ſecundum Præ-
poſitum *loco ſupracitato* probatur ex illis verbis textus,
quod pauperum eſt. Nam certe ſunt pauperum in extrema
neceſſitate, & non aliter, ut idem adnotavit *in cap. Sicut*
diſt. 47. alias enim ſunt prius ipſius Miniſtri pro ſervitio,
ut *in cap. Placuit* 1. *quæſt.* 2. cui ſolutioni ſecundum eum
multum etiam congruit Littera *in cit. cap. Paſtor.* 7. *cauſ.*
12. *quæſt.* 2. ibi: *Unde pauper victurus erat*. Vel reſpon- 9
dendum eſt, quod dictæ auctoritates, & ſimiles Canones
debent intelligi de quarta parte bonorum Eccleſiaſticorum
pauperibus debita *ex cap. Vulteranæ* 25. *cap. Conceſſo* 26.
cap. Quatuor 27. & *cap. de Reditibus* 28. *cauſ.* 12. *qu.* 2.
ut explicat Gloſſ. *in cap. Clericos* 6. *cauſ.* 1. *qu.* 2. ibi: *Vel*
dic de quarta pauperibus debita, quæ dari prohibetur abun-
dantibus.
Secundo Beneficiatus poteſt licite diſtribuere ſuperfluos 10
reditus ſui Beneficii in eos, qui quamvis habeant ne-

ceſſaria ad victum, non tamen habent ſufficientia ad de-
centiam ſtatus, & pro conditione, ac qualitate Perſonæ.
11 Et ſic poteſt uſque ad ſtatus decentiam donare conſangui-
neis, & familiaribus ſuis; *cap. Studeat* 39. *diſt.* 50. ibi:
*Præcipimus, ut tale Beneficium ſibi, & Eccleſiæ ſuæ com-
medatur, quo & ipſi, & ſui ſufficienter poſſint habere ſuæ
ſuſtentationis ſolatium*. Et tenet S. Thomas 2. 2. *qu.* 185.
art. 3. *ad* 2. ubi facta ſibi objectione iſta: *Dicit Gloſſ. Hie-
ronymi in Iſaiæ tertio, quod bona Eccleſiaſtica ſunt paupe-
rum, ſed quicumque id, quod eſt alterius ſibi reſervat, aut
aliis dat, peccat mortaliter, & tenetur ad reſtitutionem,
ergo Epiſcopi ſi bona Eccleſiaſtica, quæ iis ſuperfluunt, ſibi
detineant, vel conſanguineis, vel amicis largiantur, vi-
detur quod teneatur ad reſtitutionem*; his verbis reſpon-
12 det S. Doctor: *Bona Eccleſiæ non ſunt ſolum expendenda
in uſus pauperum, ſed etiam in alios uſus..... & ideo ſi
de eo, quod uſui Epiſcopi, vel alicujus Clerici eſt deputa-
tum, velit aliquis ſibi ſubtrahere, & conſanguineis, vel
aliis dare, non peccat, dummodo illud faciat moderate,
ideſt ut non indigeant, non autem ditiores inde fiant*. Et
ſic Fagnan. *in cap. Si quis Sane* 5. *de peculio Clericorum*
n. 18. & 19. Navarr. *tract. de redit. Eccleſ. qu.* 1. *monito*
27. Molina *tract.* 2. *diſt.* 146. *num.* 5. & alii paſſim cum
Gemin. 3. *diſt. cap. Pervenit*. Abbat. *in* 2. *notabil. de Ar-
bitr.* Felin. *in cap. Poſtulaſti n.* 6. *verſ. Et hoc quod liceat*,
de Reſcript.

13 Tertio Beneficiatus poteſt ex proventibus Beneficii ale-
re Liberos, non tantum legitimos, ſed etiam illegitimos,
& ſpurios, & poteſt etiam dare dotem Filiæ etiam ſpu-
riæ, Sorori, vel alteri conſanguineæ, quia dos ſuccedit
in locum alimentorum, ſi aliunde non habeat unde eos
alat, nec Liberi propria bona ſufficientia habeant; tunc
enim eſt opus pietatis, & miſericordiæ, ut colligitur *ex
cap. Eſt probanda* 16. *diſt.* 86. ubi ex verbis S. Ambroſ. *lib.* 1.
de offic. cap. 3. ſic habetur: *Eſt probanda illa liberalitas,
ut proximos tui ſeminis ne deſpicias, ſi egere cognoſcas:
melius eſt enim, ut ipſe ſubvenias tuis, quibus pudor eſt
ab aliis ſumptum depoſcere, aut alicui poſtulare ſubſidium
neceſſitatis. Non tamen, ut illi ditiores fieri velint ex eo,
quod tu poſſes conferre inopibus*. Barboſa *lib.* 3. *Juris Ec-
cleſiaſt. cap.* 17. *num.* 35. & 39. Molina *de juſtit. tract.* 2.
diſp. 146. *num. ult.* Azor. *part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. Navarr. *de
ſpol. Clericor.* §. 19. *num.* 10. *cum ſeq.* Layman. *lib.* 4. *tract.*
2. *cap.* 3. *num.* 4. Pirhing. *lib.* 3. *tit.* 25. *de pecul. Clericor.*
n. 15. & alii paſſim.

14 Quarto Beneficiatus, etiamſi bona Patrimonialia habeat,
poteſt ex bonis Eccleſiaſticis Filium ſuum alere, vel e-
tiam Fratrem ſuum, aut alium conſanguineum, etſi Pa-
ter ipſius poſſet illi ſumptus ad ſtudendum ſubminiſtrare,
cum enim ad id non teneatur Pater, Filius eſt vere
egens, cum propria bona non habeat. Navarr. *lib.* 3.
conſil. 2. *de vita, & honeſtat. Clericor. edit.* 2. Layman.
loc. cit. num. 3. Pirhing. *loc. cit. n.* 15. Lugo *tom.* 1. *diſp.*
4. *ſect.* 4. *n.* 68. Sanch. *lib.* 2. *conſil. cap.* 2. *dub.* 32. *n.* 18.
& alii.

15 Quinto Beneficiatus poteſt Nepotem, vel conſanguineum
promovere ad Doctoratum ex fructibus ſui Beneficii, ſi
ad hoc Nepos, vel conſanguineus ſit indigens, quia id
etiam in bonum Eccleſiæ redundat. Sanchez *lib.* 2. *conſil.*
cap. 2. *dub.* 38. *n.* 18. Navarr. *lib.* 2. *conſil.* 2. *de vita, &
honeſtat. Clericor.* Bonac. *diſp.* 4. *punct.* 2. *n.* 13. Lugo *tom.*
1. *diſp.* 4. *ſect.* 4. *n.* 68. & alii.

16 Sexto Beneficiatus poteſt ex reditibus Beneficii donare
conſanguineis, non ſolum quod neceſſe habeant pro tem-
pore præſenti, ad ſublevandas ſuas præſentes neceſſitates,
ſed quod in futurum deſerviat, fundando reditus perpe-
tuos, quibus ipſi, & eorum poſteri decenter vivere poſ-
ſint, dummodo moderatum ſit, & non ob Familiæ me-
moriam principaliter fiat, ſed ex pietate ad poſterorum
indigentiam ſublevandam. Molina *lib.* 2. *de primogenitis*
c. 10. Sanchez *cit. cap.* 2. *dub.* 28. *n.* 10. Lugo *loc. cit. nu.*
71. & alii. Et ratio eſt, quia non ſolum pie expenditur,
quod datur indigenti, ut hoc menſe, vel anno vivat, ſed
quod datur ei, ut in poſterum decenter vivat; immo
non debet ſolum in vita dari, itaut poſt mortem debeat
reſtituere, ſed poteſt abſolute dari abſque onere reſtituen-
di, & cum facultate transferendi ad poſteros, ut conſtat
in dote, quæ pie datur virgini nubili, de cujus fructi-
bus, & ipſa poteſt vivere, & etiam frui ejus Filii; cur
ergo non poterit Prælatus nepoti indigenti donare abſo-
lute Domum, & vineam V. G. quibus decenter juxta ſuum
17 ſtatum vivat, & quam poſteris poſſit relinquere) Poterit
ergo fructus, & reditus illos pro ejus etiam poſteris in
perpetuum aſſignare; ſicut etiam poſſet fundare Eccleſiam,
Cappellam, vel Hoſpitale, & pro Cura Cappellæ, vel Hoſ-
pitalis, & Jurepatronatus aliquid annuum moderatum con-
ſanguineis in perpetuum relinquere; Hoc enim principa-
liter reducitur ad opus pium, cujus fundatio ex congrui-
tate quadam affert ſecum illos ſumptus, pro eo, qui ejus
curam, & Patronatus habere debet, ut cum aliis expreſſe
docet Lugo *loc. cit.*

Septimo poteſt Beneficiatus V. G. qui ex humili Fami- 18
lia ad Epiſcopatum pinguem, vel ad Cardinalatum aſſu-
mitur, ejus Fratres, & propinquos, & a fortiori Paren-
tes ex fructibus ſui Beneficii moderate elevare ad altiorem
ſtatum; unde qui antea pauperes non erant, quia habe-
bant neceſſaria ad ſuum ſtatum, occaſione promotionis
illius incipiunt eſſe pauperes non habentes neceſſaria ad
novum illum ſtatum ſuſtinendum, & eo titulo dari illis
poterit moderate quantum ad id neceſſe fuerit. Ita Navarr.
qu. 1. *de reditibus Eccleſ. monito* 27. *num.* 4. & 5. Molina
citat. diſp. 146. §. *Dubium eſt*, Sanchez *loc. cit. n.* 8. Lugo
loco cit. num. 70. Nec obſtat *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 1. 19
de reformat. ubi prohibet Epiſcopis, Cardinalibus, & qui-
buſcumque Beneficia Eccleſiaſtica obtinentibus, ne ex bo-
nis Eccleſiaſticis conſanguineos ditent, & augeant, ibi:
*Omnino vero eis interdicit, ne ex reditibus Eccleſiæ Con-
ſanguineos, familiareſque ſuos augere ſtudeant &c.* In hoc 20
enim caſu non ditantur, ſed ſublevantur, ut juxta ſuum
ſtatum non indigeant; Quod etiam ipſi Beneficiato neceſ-
ſarium videtur, cui turpe, & indecorum eſſet, ſi ejus Pa-
rentes, & Fratres in abjecta, & ſordida conditione per-
manerent. Quid enim abſurdius, quam Parentem, vel
Fratrem Cardinalis, vel Epiſcopi videre adhuc ligna per
Urbem vendere, vel calceos in publica Platea reſarcire?

Cavere tamen debent tales Beneficiati non eſſe atten- 21
dendum affectum carnis & ſanguinis, ſed Chriſtianam pru-
dentiam, ac modeſtiam. Ad quod Barboſa *de offic. & po-* 22
teſtat. Epiſcop. part. 1. *titul.* 2. *gloſſ.* 9. *num.* 32. & 33. af-
fert præclara exempla, & in primis Benedicti XI. qui nul-
lum ex ſuis propinquis ad aliquod Eccleſiæ munus accer-
ſivit; dicere namque ſolebat Pontificem propinquos non
habere, & Matrem ſuam ad ſe venientem in habitu hu-
mili recepit, quam primum videre noluit in altiori. Se- 23
cundo, Nicolai IV. qui in Cognatos, & affines ita ſem-
per alienus fuit, ut illis nihilo plus debere ſe diceret,
quam cuivis bono; itaque hoc quaſi domeſtico vinculo
expeditus, eo facilius omnes ſuas curas in communibus
Eccleſiæ commodis curandis defigebat. Tertio, Clementis 24
IV. qui cum ante Pontificatum duas Filias legitime ſuſce-
piſſet, uni in Monaſterio collocatæ triginta tantum libras
dedit, alteri, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, tre-
centas libras dotis nomine numeravit, & hac conditione,
ne quid amplius peteret; Habuit & Nepotem Clericum,
quem ex tribus Præbendis, quas habebat, unam ut elige-
ret, & reliquas dimitteret, coegit. Inſtantibus amicis, ut
potius Nepoti majora tribueret, reſpondit, ſe Deo, non
autem carni acquiſiturum, Pontificibus Romanis Filios
non eſſe, nec eis licere, quod ſuum non eſſet, propin-
quis dare. Quarto, S. Pii V. qui, cum multi Magnates, 25
& Principes aliquando ei ſubjicerent dotes, & alia propin-
quis data ſubſidia tenujora videri, quam Pontificis, & 26
Cardinalis Alexandrini Parentes deceret, poſſeque largiori
manu cum illis agi, Reſpondit; Quin etiam de his modi-
cis, an ſalva conſcientia dederimus, ſæpe nobis venit in
mentem dubitare; Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ, in ejus
tantum ſacros uſus, non ad luxum, aut ad ditandos pro-
pinquos a ſanctis legibus deſtinata; Se ad Summum Pon-
tificatum a Deo vocatum fuiſſe, ut Eccleſiæ ſuæ, non
ut conſanguineorum, aut commodis inſerviret, aut cupi-
ditati (*). Aſt proh dolor! Hæc ſancta digne, & juſte 27
ab omnibus imitanda exempla, paucos habent in dies imi-
tatores, ſed verificatur, quod dixit Petrus Bleſenſis *Epiſt.*
50. *Hodie pro Filiis, quos abſtulit Prælatis Eccleſiæ Deus,
habent Nepotes in diſſipationem Patrimonii Chriſti, & in
ſuæ ſalutis diſpendium permittuntur*. Et ut habet velus 28
Diſtichon apud Ludulph. *Carth. de vita Chriſti part.* 1.
cap. 68.

Cum Factor rerum privarit ſemine Clerum:
Ad Satanæ votum ſucceſſit turba Nepotum.

Octavo, Beneficiatus poteſt ex reditibus ſuperfluis ali- 29
quando reſervare aliquam mediocrem quantitatem ad pro-
prias neceſſitates probabiliter eventuras, v. g. egritudinis,
ſterilitatis, litis, & ſimilium, non tamen ad ea, quæ
remote imminent, ut reſervare aliquam portionem ad do-
tandas nepotes nondum natas, ad vivendum in ætate de-
crepita, cum nunc ſit adoleſcens; Navarr. quem refert,
& ſequitur Sanchez *loc. citat. dub.* 38. *num.* 13. Lugo *loc.
cit. num.* 74.

Nono, Beneficiatus poteſt de reditibus Eccleſiaſticis 30
remunerare accepta ſervitia; quia hæc remuneratio cen-
ſetur rei debitæ perſolutio; alias incurreret vitium ingra-
titudinis, ſi nullatenus remuneraret; immo poteſt talis
remuneratio eſſe major ſervitio, & beneficio accepto; Ut
enim dicit Seneca *lib.* 2. *de benefic. cap.* 18. *Diligentius quæ-
rendus eſt beneficii, quam pecuniæ creditor; huic enim
reddendum eſt quantum accepi, & ſi reddidi, ſolutus
ſum ac liber; at illi plus ſolvendum eſt, & nihilominus
relata gratia cohæremus*. Navarr. *loc. cit. quæſt.* 1. *monito*
36. *num.* 1. *verſ. Cæterum nos in ea ſententia ſumus*, Fa-
gnan. *loc. cit. num.* 21. Pirhing. *loc. cit. num.* 15. Sanchez *loc.
cit. dub.* 41. *num.* 6. Molina *diſp.* 146. §. *De remuneratoris*.

Qui-

(*) Poteſt nunc & exemplum afferri Bened. XIV. Immortalis memoriæ Pontificis.

31 Quinimmo facere etiam quaſdam donationes non remunera-
torias cum moderatione debita, quia ſpectat ad honeſtam
ſuſtentationem habere amicos, quibus numera aliqua mit-
tat, ſicuti etiam famulis aliqua præter debitam merce-
dem aliquando donantur. Virtus enim liberalitatis pro
qualitate, & conditione ſtatus requiritur in honeſto, &
ingenuo Viro ad politicam vitam, ſervata tamen mo-
deratione Chriſtiana, & Eccleſiaſtica; Molina *diſput.* 145.
§. Eodem modo, Sanchez *loc. cit. dub.* 41. *n* 3. Lugo *loc.
cit. num.* 73.

32 Decimo, Beneficiatus poteſt de reditibus Eccleſiaſticis
exercere etiam honeſtam Hoſpitalitatem, non ſolum il-
lam, quæ fit erga pauperes peregrinos, quæ inter potiſ-
ſima opera pietatis numeratur, & maxime Clericis a
Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* commendatur, ſed
etiam hoſpitalitatem urbanam cum moderatione debita
juxta ſtatum, & qualitatem Beneficii. Bonacina *diſp.* 4.
de obligat. in ſum. fruct. Benef. punct. 2. *num.* 11. Molina
diſp. 145. *§. Tertium eſt*, Sanchez *loc. cit. cap.* 2. *dub.* 41.
num. 2. & alii. Et hoc maxime, quando aliquis Cardi-
nalis, Epiſcopus, Princeps, vel aliquis Nobilis venit ad
locum, ubi non reperiatur Domus, quam decenter habi-
tare poſſit, niſi Domus Beneficiati; qui non male tunc
cenſetur inſumere, quod cum eo Hoſpite moderate ex-
33 pendit. Immo poteſt Beneficiatus de fructibus Beneficii
aliquoties moderata convivia amicis parare, ipſos ad ho-
neſtam recreationem invitare; cum hæc etiam faciant,
qui ſe moderate ſuſtentant, ut cum Abulenſi, Navarro,
Corduba, & Molina docet Sanchez *loc. cit. cap.* 1. *dub.*
41. *num.* 2. & expreſſe tenet S. Thomas *quodlibet.* 6. *art.*
12. *ad quartum*, ibi: *Si autem aliquis in talibus (ſcilicet
conviviis) non multum excedat, poteſt bona fide fieri ab ali-
quo, qui vult ſecundum decentiam ſui ſtatus morem gerere his,
quibus convivit.* In iis ergo ſervanda eſt modeſtia Eccle-
ſiaſtica, ne videatur Beneficiatus affectare faſtum, & lu-
xum more ſæcularium contra præceptum *Concilii Cartha-
ginenſ. IV. can.* 15. ubi præcipit: *Ut Epiſcopus vilem ſupel-
lectilem, & menſam, ac victum pauperem habeat, & digni-
tatis ſuæ auctoritatem fide, & vitæ meritis quærat;* Et con-
tra Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 1. ibi: *Sancta Sy-
nodus jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac
frugali victu contenti ſint.* Aliter notabiliter excedendo
34 peccaret mortaliter, ut expreſſe dicit S. Thomas *quodli-
bet* 6. *art.* 12. *in corpor. ad quartum*, ibi: *Neque moderatus
uſus divitiarum, neque bona fides diſpenſatorum ſalvari vi-
detur in eo, qui ſcienter ſuperfluas expenſas facit in volu-
ptuoſis conviviis, & aliis hujuſmodi ſuperfluitatibus, & ſic
non eſt dubium, quod in talibus peccat mortaliter.*

35 Undecimo, Beneficiatus poteſt ex reditibus Eccleſiaſti-
cis ſolvere debita contracta pro ſui ſuſtentatione, vel ob
cauſam piam, licet habeat ex bonis propriis, unde ea
ſolvat; Dummodo tamen debita ſint contracta poſt habi-
tum Beneficium; Nam opera pia, vel ſuſtentatio Clerici
36 pro tempore antecedenti ad Beneficium, non debent ex
Beneficio deſumi, cum non teneatur Eccleſia alere ſuum
Miniſtrum, pro eo tempore, quo nondum erat ſuus Mi-
niſter, nec opera illa pia fieri potuerint ex bonis Eccle-
ſiæ, quæ tunc non habebat Clericus; aliter poſſet Bene-
ficiatus compenſare ſibi ex reditibus Beneficii omnia, quæ
per totam vitam pie expendit: quod nemo audebit dice-
37 re. Si vero debita contracta fuerint ex cauſa profana,
& Beneficiatus habet ex bonis propriis, unde ea ſolvat,
tenetur ſolvere ex bonis propriis, & non ex Eccleſiaſti-
cis, quia hoc eſſet expendere reditus Beneficii in uſus
profanos, ut dicit Navarrus, & Avendann. quos refert,
& ſequitur Sanchez *loc. cit. cap.* 2. *dub.* 42. *num.* 6. Si
38 autem Beneficiatus non habeat aliunde ex bonis propriis,
unde ea debita contracta ex cauſa profana ſolvat, poteſt
ſolvere ex reditibus Beneficii; immo tenetur, ut tenent
S. Antonin. Hadrianus, Speculator, Hoſtienſis, Sotus,
Navarr. & alii, quos affert, & ſequitur idem Sanchez
ibi num. 4. & colligitur *ex cap. Pervenit* 2. *de Fidejuſſori-
bus, & ex cap. Gravis* 11. *& cap. Olim* 12. *de reſtitut. ſpo-
liatorum;* Et ratio eſt, quia, qui debitis premitur, nec
habet, unde ſolvat, jam quoad ea indigens, & pauper
cenſetur: quare poteſt ex fructibus Beneficii ſolvere ſua
debita, ſicuti poſſet ex eis fructibus alios ære alieno op-
preſſos ſublevare; Unde & tenetur, quia debitor ſolve-
re debet, quoties poteſt. Et de facto praxis ita habet,
ut cum aliis teſtatur Azorius *part.* 1. *lib.* 7. *cap.* 9. *quæ-
ſtion* 6.

Duodecimo, Beneficiatus poteſt diſtributiones pro ſua 39
voluntate diſponere, & expendere, quia diſtributiones
traduntur ob Miniſterium Perſonale tamquam merces ope-
ris, & tamquam ſtipendium laboris, & conſequenter ſunt
bona quaſi patrimonialia, quorum Beneficiatus abſolutus
eſt Dominus. Et de facto mancipatos Divinis Officiis do-
minium diſtributionum acquirere, ſi Choro interſint, ha-
betur *ex cap. unic. de Clericis non reſidentib. in* 6. Sic te-
net cum plurimis Barboſa *lib.* 3. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 17.
num. 31. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar. §.* 7. *proœm. n.*
168. Fagnan. *lib.* 3. *cap. Si quis ſane* 5. *de pecul. Clericor.
num.* 23.

Tertiodecimo, Beneficiatus poteſt ex eadem ratione pro 40
ſuo arbitrio diſponere, expendere, & teſtari de his, quæ
ſibi obveniunt ratione ſtipendii perſonalis, ut quia erat
Doctor, aut bonus Scriptor, ſeu etiam de his, quæ acqui-
ſivit ex Officiis Defunctorum, ex Anniverſariis, ex Sa-
crificio Miſſæ, aut occaſione audiendarum Confeſſionum,
aut pro Concionibus, & ſimilibus, ſicut de Patrimoniali-
bus, quia hæc non ſunt bona Beneficii, ſed ſtipendium
propriæ induſtriæ, & laboris, quorum Beneficiatus abſo-
lutus eſt Dominus. Navarr. *de ſpol. Clericor. §.* 1. *num.* 2.
in fin. & de reditibus Eccleſ. quæſt. 1. *monito* 19. Fagnan.
loc. cit. & cum aliis Barboſa *loc. cit. num.* 32. *

Articulus III.

Beneficiatus quid de fructibus Beneficii facere non poſſit?

Summarium.

1 *Primo Beneficiatus non poteſt de fructibus Beneficii nec ad cauſam piam ullum de Jure facere Teſtamentum.*

2 *De legitima tamen conſuetudine poteſt introduci, ut Clerici ſæculares de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis ad cauſas pias valide, & licite teſtari valeant.*

3 *Secundo Beneficiatus non poteſt vi conſuetudinis teſtari de bonis Eccleſiaſticis in notabili quantitate ad cauſas profanas.*

4 *Alii tamen ſentiunt contrarium.*

5 *At vero horum ſententia fere paſſim rejicitur.*

6 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, ad n. 7.

8 *Beneficiati autem incolæ, & Cives Urbis Romanæ, qui in ea, vel ejus diſtrictu deceſſerint, poſſunt libere, & licite tam inter vivos, quam mortis cauſa de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis diſponere, etiam ad cauſas profanas*, ad n. 9.

10 *Tertio Beneficiatus non poteſt ſine peccato ex bonis Eccleſiaſticis conſanguineos, familiareſve ditare, vel ad majorem ſtatum exaltare, aut plus quam ad conditionem, & decentiam ſtatus neceſſariam habent, eis conferre*, ad n. 13.

14 *Quarto Beneficiatus non poteſt ſine peccato reditus ſuperfluos ſui Beneficii expendere in exceſſivis, & voluptuoſis conviviis, in Ludis, Theatris, & amplis, & ſumptuoſis Palatiis.*

PRimo Beneficiatus non poteſt de fructibus Beneficii nec 1
ad cauſam piam ullum de jure facere Teſtamentum;
Eſt communis ob clariſſima Jura in Titulo de Teſtamentis,
& ſignanter *cap. Ad hæc* 8. *de Teſtament.* ubi licet conce-
datur, quod Beneficiati in vivis exiſtentes de bonis Ec-
cleſiaſticis eleemoſynam dare queant, tamen etiam eleemo-
ſynæ cauſa, conſequenter ad piam cauſam, teſtari prohi-
bentur, ibi: *Præſentibus innoteſcat, quod Clerici de mobili-
bus, quæ per Eccleſiam ſunt adepti, de Jure teſtari non poſ-
ſunt, viventes tamen, & ſui compotes moderate valent aliquid
de bonis ipſis, non ratione Teſtamenti, ſed eleemoſynæ intuitu
erogare in ægritudine conſtituti. Cap. Quia nos* 9. *eod. tit. de
Teſta-*

* Quod Auctor Articulo I. optime molitus eſt, ſtrenue aſſerendo Beneficiatorum onus ſuperflua in pauperes, vel 2
Eccleſias erogandi, ne in profanos uſus ea expendentes peccent contra Religionem, Miſericordiam, ac etiam Juſti-
tiam; id limitationibus aliquot ſic extenuavit in hoc Articulo II., ut pene inutile evadat, quod in primo, lauda- 2
bili zelo, prædicaverat. Nobis ſufficiat hoc levi calamo Beneficiatos monuiſſe, ut ſic conſcientiæ conſulentes, non-
niſi de proborum Virorum conſilio bona Eccleſiaſtica inſumant, de quorum diſpenſatione ſupremo Judici diſtrictam 3
ſunt reddituri rationem.

De obligatione igitur, qua tenentur Beneficiati fructus Beneficiorum erogare in uſus illos, qui conformes ſunt vo- 4
luntati Fundatorum, nihil addo, quum noſtri inſtituti ſit ab Auctore prætermiſſa delibare. Meminiſſe tamen ipſos
oportet eorum, quæ ait Divus Bernardus Epiſt. 2. *ad Fulcon. Surgis* (inquit) *ad vigilias, vadis ad Miſſas, horis cho- 5
rum nocturnum diurnumque frequentas; bene facis. Sic Eccleſiæ præbendam gratis non accipis. Dignum eſt, ut qui Altari
deſervit, de Altari vivat. Conceditur ergo tibi, ut ſi Altari deſervis, de Altari vivas, non autem ut de Altari luxurie-
ris, ut de Altari ſuperbias, ut inde compares tibi fræna aurea, ſellas depictas, calcaria deargentata, varia, griſeaque pel-
licea a collo & manibus ornatu purpureo diverſificata. Denique quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum, de
Altari retinens, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.*

Teſtament. expreſſe dicitur: *De iis tamen, quæ conſideratione Eccleſiæ perceperunt, nullum de Jure poſſunt facere Teſtamentum.* Cap. *Relatum* 12. *eod. tit.* præciſe habetur: *Mobilia per Eccleſiam acquiſita de Jure in alio pro morientis arbitrio transferri non poſſunt.* Ratio autem, ob quam Eccleſia, etiam ad pias cauſas de bonis Eccleſiaſticis teſtari prohibuit Beneficiatus, ut notant Navarr. *quæſt.* 3. *Apol. monit.* 1. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *numer.* 6. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 19. *de teſtament. num.* 41. & alii, videtur, quod fuerit iſta, ſcilicet, ut Beneficiati videntes, nullam ſibi ſupereſſe facultatem de iis bonis mortis cauſa diſponendi, a turpi illa, ac nociva erogandi cura, & ſollicitudine liberi, bona ſuperflua adhuc in vivis in pios
2 uſus libentius erogarent. Notanter autem dicitur, Beneficiatum de bonis Eccleſiaſticis, nec ad cauſam piam teſtari poſſe *de Jure*, quia de conſuetudine legitima poteſt introduci, ut Clerici ſæculares de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis ad cauſas pias valide, & licite teſtari valeant; *cap. Relatum* Iv. *de Teſtament.* ibi: *Licet autem mobilia per Eccleſiam acquiſita de Jure in alios pro morientis arbitrio transferri non poſſint, conſuetudinis tamen non eſt improbanda, ut de his pauperibus, & religioſis locis, & illis, qui viventi ſervierant, ſive ſint conſanguinei, ſive alii, aliqua juxta ſervitii meritum conferantur.* Et ratio eſt, quia teſtari ad cauſas pias eſt Clericis prohibitum ſolo jure humano; contra Jus autem humanum valide, & licite introduci poteſt conſuetudo; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine;* adeoque ex legitima conſuetudine poteſt Beneficiatus teſtari de bonis Eccleſiaſticis ad cauſas pias; Abbas *in cap. Cum in Officiis* 7. *de teſtament. num.* 5. Molina *diſp.* 147. *num.* 25. Pirhing. *lib.* 3. *tit.* 26. *de teſtament. numer.* 40. Reiffenſtuel *ibid. num.* 330. Layman, Navarr. & alii communiter.

3 Secundo, Beneficiatus non poteſt neque vi conſuetudinis teſtari de bonis Eccleſiaſticis in notabili quantitate ad cauſas profanas; Navarr. *diſp.* 247. *num.* 31. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 43. & 44. Abbas *in cap. Cum eſſes* 10. *num.* 29. & 30. *de Teſtament.* Covarruv. *in cap. Cum in Officiis* 7. *de Teſtament. num.* 27. Zoeſius *de Teſtament. numer.* 27. Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Pirhing. *lib.* 2. *tit.* 27. *num.* 42. Reiffenſtuel *ibid. n.* 336 & *ſequent.* Engel *ibid. num.* 3. & *in Manuali Parochorum parte* 4. *cap.* 4. *n.* 26. Tanner *tom.* 3. *diſp.* 40. *quæſt.* 6. *dub.* 8. *num.* 249. Silveſter *verſ. Clericus* 4. Molina *diſp.* 147. *num.* 31. Caniſius *in cap.* 1. *de Teſtament. num.* 18. Sporer *tom.* 3. *tract.* 6. *cap.* 1. *ſect.* 2. *num.* 43. Archidiaconus, Angel. Alva-
4 rus Palag. & communior Doctorum contra Barboſam *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 17. *num.* 67. & 68. *in cap. Cum in Officiis* 7. *de Teſtament. num.* 6. & 7. Garziam *de Benefic. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. & *ſequent.* Azorium *part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 9. *quæſt.* 1. & nonnullos alios volentes, poſſe Beneficiatos ratione conſuetudinis licite teſtari de bonis Eccleſiaſticis etiam ad cauſas profanas; quorum tamen ſententia hodie fere paſſim rejicitur. Et ratio noſtræ
5 concluſionis eſt, quia Beneficiati majorem facultatem habent a Jure ſibi conceſſam diſponendi inter vivos ex reditibus Eccleſiaſticis, quam de illis mortis cauſa diſponendi, & teſtandi, textu expreſſo *in cap. Ad hæc* 8. *de Teſtamentis*, ibi: *Ad hæc præſentibus innoteſcat, quod Clerici de mobilibus, quæ per Eccleſiam ſunt adepti, de Jure teſtari non poſſunt, viventes tamen, & ſui compotes moderate valent aliquid de bonis ipſis non ratione Teſtamenti, ſed eleemoſynæ intuitu erogare in ægritudine conſtituti;* Atqui per omnes Doctores Beneficiati non obſtante quacumque conſuetudine mortaliter peccant, ſi quid notabile de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis ad cauſas profanas in vivis diſponunt; Ergo ſimiliter, immo magis mortaliter peccabunt, non obſtante quacumque conſuetudine, ſi de iiſdem bonis mortis cauſa ad cauſas profanas diſponant: Nulla enim ſolida ratio, vel fundamentum aſſignari poteſt, ob quam Beneficiati vi conſuetudinis per diſpoſitionem mortis cauſa poſſint bona Eccleſiaſtica ſuperflua ad cauſas profanas applicare, & non per diſpoſitionem inter vivos: Undecum talis conſuetudo univerſaliter tribuens omnibus Beneficiatis poteſtatem de omnibus reditibus Eccleſiaſticis arbitratu ſuo teſtandi ad quaſcumque cauſas, etiam profanas; ſit contra Jus naturalis Juſtitiæ, & ſit peccaminoſa, Eccleſiis ſit noxia, & Sacris Canonibus adverſetur; ſequitur illam per nullam præſcriptionem, etiam temporis immemorabilis, induci poſſe; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*, ibi: *Nemo ſanæ mentis intelligit naturali Juri (cujus transgreſſio periculum ſalutis inducit) quacumque conſuetudine (quæ dicenda eſt verius in hac parte corruptela) poſſe aliquatenus derogari;* & colligitur etiam ex *cap. Quæ contra* 2. & *cap. Mala autem conſuetudo* 3. *diſt.* 8.

6 Nec valet dicere, quod praxis, & conſuetudo in univerſo pene orbe obtinuit, & habet, quod Beneficiati de bonis omnibus, etiam Eccleſiaſticis ſuperfluis, ad cauſas profanas pro libitu ſuo teſtentur, Hæredeſque, vel Legatarii profani Hæreditatem relictam abſque omni ſcrupulo accipiant, & retineant, Papa, aliiſque Superioribus Eccleſiaſticis non tantum ſcientibus, & tolerantibus, ſed inſuper hujuſmodi teſtamenta Beneficiatorum ad cauſas profanas poſitive exequentibus, adeoque clare ſtat, quod hæc conſuetudo licita, & valida ſit, aliter non tantum Beneficiati ita teſtantes, ſed hæredes relicta accipientes, & retinentes, immo Papa, aliique Superiores Eccleſiaſtici id tolerantes, ac poſitiva executione foventes graviter peccarent, & in periculo æternæ damnationis exiſterent, quod ſane de tot, tantiſque viris abſque temeritatis nota vix dici poteſt. Non valet inquam hoc dicere, quia licet Pontifices, aliique Superiores Eccleſiaſtici Beneficiatorum Teſtamenta ad cauſas profanas ſciant, 7
& tolerent, non tamen pro validis, & licitis approbant, *Cum multa per patientiam tolerentur &c.* Vide *ſupra artic.* 1. *numer.* 51. & *ſequentibus*, ubi ad longum affertur reſponſio.

Hoc tamen eſt advertendum, quod Beneficiati incolæ, 8
& Cives Urbis Romanæ, qui in ea, vel ejus diſtrictu deceſſerint, poſſunt libere, & licite tam inter vivos, quam mortis cauſa, de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis diſponere, etiam ad cauſas profanas, prout eis conceſſit Julius III. in ſua Conſtitutione incipient. *Cupientes, ut Alma Urbs noſtra*, edita 6. Idus Martii 1549. quæ eſt tenoris, ut ſequitur: „ Motu proprio &c. Statuimus, & ordinamus,
„ quod de cætero perpetuis futuris temporibus omnes,
„ & ſinguli Urbis incolæ cujuſcumque Dignitatis, Sta-
„ tus, Gradus, Præeminentiæ, vel conditionis exiſtant,
„ etſi Cardinalatus honore, aut Patriarchali, Archiepiſco-
„ pali &c. vel quavis Dignitate Eccleſiaſtica, vel mun-
„ dana præfulgeant &c. de omnibus, & ſingulis eorum
„ immobilibus, & ſemoventibus bonis, juribus, actioni-
„ bus, & rebus aliis in dicta Urbe, & ejus diſtrictu pro
„ tempore exiſtentibus, & per eos etiam ex fructibus,
„ reditibus, & proventibus Eccleſiarum, & Beneficiorum
„ Eccleſiaſticorum, &c. acquiſitis cujuſcumque quanti-
„ tatis, qualitatis, ſummæ, valoris, & pretii, ſeu con-
„ ditionis exiſtant, tam donatione quam quavis alia ul-
„ tima voluntate, in favorem conſanguineorum, & af-
„ finium, & quarumvis aliarum perſonarum diſponere li-
„ cite valeant &c. Quodque ſi ab inteſtato deceſſerint,
„ eorum bona, & hujuſmodi ad ipſorum pro tempore
„ proximos agnatos, & alios &c. qui eis (niſi eſſent Be-
„ neficiati) de Jure ſuccedere deberent, alias juxta Juris
„ diſpoſitionem libere devolvantur „. Quam Conſtitu-
tionem pro Urbe, & ejus diſtrictu ad decem milliaria, 9
denuo confirmavit Paulus V. in ſua Conſtitutione incipient. *In eminenti*, edita 18. *April.* 1608.

Tertio, Beneficiatus non poteſt ſine peccato bonis Ec- 10
cleſiaſticis Conſanguineos, Familiareſque ditare, vel ad majorem ſtatum exaltare, aut pluſquam ad conditionem, & decentiam ſtatus neceſſarium habent, eis conferre. Habetur in primis *ex Canone* 37. *Apoſtolorum*, ibi: *Omnium rerum Eccleſiaſticarum curam Epiſcopus gerito, & eas diſpenſato, quaſi inſpectante Deo. Non licitum autem ei eſto quidpiam ex iis ſibi tamquam proprium aſſumere, aut cognatis ſuis elargiri, quæ Deo dicata ſunt. Quod ſi pauperes illi ſint, ut pauperibus ſubminiſtrato. Non tamen horum prætextu res Eccleſiæ venundato.* Concordat *cap. Quiſquis* 19. *cauſ.* 12. *qu.* 2. ibi: *Omnium Eccleſiaſticarum rerum Epiſcopus habeat ſollicitudinem, & diſpenſet eas tamquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare, quæ Dei ſunt. Quod ſi pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur, ſed non ſub horum occaſione, quæ ſunt Eccleſiæ defraudentur;* *cap. Eſt probanda* 1. *diſt.* 86. ubi con- 11
ceditur quidem, ut pauperibus conſanguineis de bonis Eccleſiaſticis ſuccurratur: „ Non tamen ut illi ditiores
„ eo fieri velint, quod tu poſſes conferre inopibus . . . . .
„ Neque enim propterea te Domino dicaſti, ut tuos di-
„ vites facias . . . . . Putant ſe parum poſcere, pretium
„ tuum quærunt. vitæ tuæ fructum adimere contendunt,
„ & accuſant. quod eos divites non feceris, cum te illi
„ velint æternæ vitæ fraudare mercede. “ Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 1. ibi: „ Omnino vero eis
„ interdicit, ne ex reditibus Eccleſiaſticis Conſanguineos,
„ Familiareſve ſuos augere ſtudeant, cum & Apoſtolorum
„ Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei
„ ſunt, Conſanguineis donent, ſed ſi pauperes ſint, eis
„ ut pauperibus diſtribuant, eas autem non diſtrahant,
„ nec diſſipent eorum cauſſa. Immo quam maxime poteſt
„ eos Sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc
„ erga Fratres, Nepotes, Propinquoſque carniſaffectum,
„ unde multorum malorum in Eccleſia Seminarium ex-
„ tat, penitus deponant. “ Et quam grave ſit ſcelus de 12
reditibus Eccleſiaſticis conſanguineos ditare, & ad majorem ſtatum exaltare, aut pluſquam ad conditionem, & decentiam ſtatus neceſſarium habent, eis conferre, conſtat ex verbis Gregorii VII. *in cap. Pervenit* 3. *cauſ.* 16. *quæſt.* 7. ibi: *Pervenit ad nos fama ſiniſtra, quod quidam Epiſcoporum non Sacerdotibus propriæ Diœceſis decimas, atque Chriſtianorum oblationes conferunt, ſed potius Laicalibus Perſonis, Militum videlicet, ſive ſervitorum, vel (quod gravius eſt) etiam conſanguineis. Unde ſi quis amodo Epiſcopus inventus fuerit hujus præcepti Divini transgreſſor, inter maximos Hæreticos, & Antichriſtos non minus habeatur. Et ſicut Nicæna Synodus de Simoniacis cenſuit, & qui recipiunt ab eo Laici, & qui dat Epiſcopus ſive pretio, ſive Beneficio æterni incendii ignibus deputantur.* Qui Canon procedit etiam in fructibus ſecundum intellectum Hugonis, & Archidiaconi, & Fagnani *in cap. Si quis ſane* 5. *de peculio Clericorum num.* 20.

Et

13 Et ſic ſentiunt fere omnes Sancti Patres, ut Ambroſius relatus *in c. Eſt probanda 16. diſt. 86.* S. Auguſtin. relatus *in c. Si privatum 28. cauſ. 12. quæſt. 1.* S. Hieronymus relatus *in cap. Quoniam 68. cauſ. 16. qu. 1.* S. Bernardus ſuper illis verbis Evangelii; *Ecce nos reliquimus omnia.* S. Thomas 2. 2. q. 185. *art. 7. ad 2.* S. Raymund. *in Summ. lib. 2. tit. 5. de raptoribus, & Prædonibus* §. 6. ubi propoſita ſibi iſta quæſtione: „Quid de Prælatis Eccleſiarum, & aliis Clericis, qui bona Eccleſiaſtica pauperibus debita conſumunt in uſus illicitos, videlicet in Meretricibus, conſanguineis potentibus, & divitibus, & ſimilibus, & de his etiam faciunt aliqui Teſtamentum, nunquid tales ſunt judicandi raptores?“ hoc modo reſpondet: „Videtur quod ſic, quia contractant rem alienam invito Domino, ait enim Hieronymus, Quidquid habent Clerici pauperum eſt.“ Et paulo poſt *ibid.* §. 8. ſubjungit: „Dico, Prælatos, & Clericos, qui res Eccleſiæ talibus, vel ſimilibus turpibus Perſonis conferunt, vel etiam conſanguineis non propter naturam ſuſtentandam, ſed ut faciant eos divites de Patrimonio Crucifixi.... tales inquam Prælatos, & Clericos, qui talibus conferunt bona Eccleſiaſtica pauperibus debita, dico eſſe raptores, & per conſequens teneri ad reſtitutionem omnium.“ S. Antoninus 3. *part. Summ. Theolog. tit. 15. c. 1.* §. 19. ſic præciſe dicit: „De bonis, ſeu fructibus Beneficiorum, quæ dant Clerici conſanguineis, vel Perſonis turpibus, utrum in dando, peccent, & teneantur ad reſtitutionem? Super hoc dicit Raymundus, quod Clerici, qui conſanguineis potentibus.... bona Eccleſiaſtica pauperibus debita, tribuunt, raptores ſunt, quia Quidquid Clerici habent pauperum eſt, dicit Hieronymus 16. q. 1. cap. finali, nam pauperibus debentur, Unde ad reſtitutionem tenentur pauperibus, vel in utilitatem Eccleſiæ... & peccant mortaliter.“ Et ad hoc optime facit jam adductus Petrus Bleſenſis *Epiſtol. 51.* ubi ſic habet: „Hodie pro Filiis, quos abſtulit Prælatis Eccleſiæ Deus, habent Nepotes in diſſipationem Patrimonii Chriſti, & in ſuæ ſalutis diſpendium permittuntur.“ Et ut habet vetus Diſtichon apud Ludulph. Carth. *de vita Chriſti part. 1. c. 68.*

Cum factor rerum privarit ſemine Clerum;
Ad Satanæ votum ſucceſſit turba Nepotum.

64 Quarto, Beneficiatus non poteſt ſine peccato reditus ſuperfluos ſui Beneficii expendere in exceſſivis, & voluptuoſis conviviis, in Ludis, Theatris, & amplis, & ſumptuoſis Palatiis, & ſimilibus. Colligitur *ex cap. Apoſtolicos 13. cauſ. 12. quæſt.* 2. ubi declaratur, *reditus Eccleſiaſticos ad Miniſtrorum propriam utilitatem* (honeſtam ſcilicet ſuſtentationem) *& ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſtentationem eſſe;* Et Clericus aliter bona expendens deponi jubetur, *tanquam prævaricator divinarum Legum, & præceptorum;* & *cap. Pontifices 3. cauſ. 12. q. 3.* ubi dicitur: *Ille, qui donat pro redemptione animæ ſuæ non pro commodo Sacerdotis offerre probatur;* & *cap. Quia juxta 59. cauſ. 16. quæſt.* 1. ubi habetur; *Quia juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus res Eccleſiæ vota Fidelium eſſe, pretia peccatorum, & patrimonium pauperum;* Et eſt communis Sanctorum Patrum, aliorumque Doctorum ſententia. Sanctus enim Bernardus in declaratione ſuper illis verbis Evangelii: *Ecce nos reliquimus omnia,* ſic ait: „Vivat de Altari, ut juxta eumdem Apoſtolum, alimenta, & quibus tegatur habens, his contentus ſit. De Altari, inquit, vivat, non ſuperbiat, non luxurietur, denique non ditetur, non ſibi de bonis Eccleſiæ ampla palatia fabricet, mutans quadrata rotundis, nec loculos inde congreget, aut ſuperfluitione diſpergat.“ Et idem S. Bernardus *ſerm. 25. in Cantic. poſt med.* ait: „Timeant Clerici, timeant Miniſtri Eccleſiæ, qui in terris Sanctorum, quas poſſident, tam iniqua gerunt, ut ſtipendiis, quæ ſufficere debeant, minime contenti, ſuperflua, quibus egeni ſuſtentandi forent, impie, ſacrilegeque ſibi retineant, & in uſus ſuæ ſuperbiæ, atque luxuriæ victum pauperum conſumere non vereantur; duplici profecto iniquitate peccantes, quod & aliena diripiunt, & Sacris in ſuis vanitatibus, & turpitudinibus abutantur.“ Et idem *Epiſt. 42. litt. M.* dicit: „Clamant vero nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt, noſtrum eſt quod effunditis, nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis.... vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias; noſtris neceſſitatibus detrahitur, quidquid accedit vanitatibus veſtris. Duo denique mala de una prodeunt radice cupiditatis, dum & vos vanitando peritis, & nos ſpoliando perimitis.“ S. Hieronymus *in c. 5. Mich.* ſic ait: „Tibi o Sacerdos de Altari vivere, ut vult S. Paulus, non luxuriari permittitur.“ S. Thomas *quodlib. 6. art. 12. in corp. ad 4.* innuit: „Neque moderatus uſus divitiarum, neque bona fides diſpenſatorum ſalvari debetur in eo, qui ſcienter ſuperfluas expenſas facit in voluptuoſis conviviis, & aliis hujuſmodi ſuperfluitatibus, & ſic non eſt dubium, quod in talibus peccat mortaliter.“ Conc. Carthagin. IV. c. 15. præcipuo inſtinctu & ſuaſu S. Auguſtini ſic ſtatuit: „Epiſcopus vilem ſupellectilem, & menſam, & victum pauperem habeat, & dignitatis ſuæ auctoritatem Fide, & vitæ meritis quærat.“ Et concordat Tridentinum *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 1.* ibi: „Sancta Synodus... non ſolum jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus Domo caveant ne quid appareat, quod a Sancto hoc inſtituto ſit alienum, quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, aut vanitatum contemptum præferat. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt eadem etiam in quibuſcumque Beneficia Eccleſiaſtica tam regularia, quam ſecularia obtinentibus, pro gradus ſui conditione obſervari decernit.“ Conc. Rhemenſ. *tit. 18. de Clericis in genere n. 6.* ſic decernit: „Quod ſi cum injuria Ordinis Eccleſiaſtici deinceps quiſquam Eccleſiæ bona, quibus pauperes ali oportuit, in hujuſmodi luſus profudiſſe convictus ſit & qui quæſtum fecit, rem pauperum male partam reſtituere; & qui jacturam paſſus eſt, tamquam Sacri patrimonii dilapidator, graves pœnas exſolvere cogatur.“

* Vetitum eſt Beneficiatis ſub pœna excommunicationis 16
ipſo facto incurrendæ, & nullitatis actus, vendere, ac diſtrahere reditus ſuorum Beneficiorum ad vitam, vel in longum tempus, recepta ab emptore per unam, vel per plures ſolutiones pecuniarum quantitate, quam ipſi Beneficiati per ſpatium ejuſdem temporis, vel totius vitæ probabiliter conſequi potuiſſent. Bened. XIV. Conſtit. 29. *Tom. 1. Bullar.* incip. *Univerſalis Eccleſiæ.*

Conſuetudo Eccleſiarum reſervandi hæredibus beneficia- 19
ti jam defuncti fructus primi anni obtenti beneficii valet; nihil enim derogat juri illius, qui in beneficium recens invictus eſt; cum & ipſe poſt mortem jure iſto potiatur. Quare in favorem hujus conſuetudinis ſæpius a Sac. Cong. deciſum eſt. Bened. XIV. *de Synodo Diœceſ. lib. 7. cap. 70.* §. 3.

Beneficiato interdictum eſt ex Conſt. S. Pii V. incip. *Quæ* 17
ordini, ne quid in teſtamento relinquat filiis ſuis illegitimis, eorumque filiis, ac deſcendentibus, conſanguineis, & affinibus, ſive ex reditibus ex bonis Eccleſiaſticis, ſive ex patrimonialibus comparatis, etiamſi filii illi ante teſtatorem obierint. Attamen ſanctio illa non excludit quominus alimenta filiis illegitimis debeantur etiam ex reditibus Eccleſiaſticis. Cum vero vetatur legatum in favorem conſanguineorum ejuſdem filii hoc tantum valet in caſu, quo relicta ejus conſanguineis per quemdam circuitum cedant in commodum ejuſdem filii illegitimi. Idem *ib. lib. 13. cap. 24.* §. 21. *nov. edit.*

Novæ additiones ex aliena manu.

Eccleſiæ diſciplinam, qua veterem, qua novam circa 1
factionem teſtamenti Clericis prohibitam de fructibus beneficiorum, exponit *Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 25. per tot.* qui tamen non ſine cautione eſt legendus. Confer etiam *Louvrex diſſert. Canon. 21. per tot.* de præſenti diſciplina.

Illud tamen non eſt omittendum, quod diſtributiones 2
quotidianæ, tametſi nonniſi a Beneficiatis percipiantur, minime tamen cadunt ſub prohibita Clericis factione teſtamenti de fructibus beneficiorum, idque quia dantur pro actuali miniſterio, & ſervitio perſonali; *Covarr. de Teſtam. part. 1. cap. 7. n. 9. & ſequent. Barboſ. de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 114. num. 10. Redoan. de Spoliis cap. 6. num. Monet. de diſtribut. quotidian. part. 3. quæſt. 2. & 3. utrobique per tot. Louvrex dict. diſſert. Canonic. 21. num. 3. & Auctor noſter art. 2. n. 39.*

De hac vero opinione poſt *Sarment. de Redit. Eccleſ.* 3
part. 4. cap. 10. num. 1. dubitat *Gonzal. in cap. ultim.*
de Pecul. Clericor. ea de ratione, quod titulo beneficii
Eccleſiaſtici percipiantur, quodque ad acquirendos cete-
ros Præbendæ fructus etiam ſervitium aliquod perſonale,
nempe reſidentia, requiratur: *Sed hanc*, ideſt reſiden-
tiam, (inquit Louvrex citat. diſſert. 21. num. 3.) *ab in-* 4
tereſſentia, quæ ad lucrandas diſtributiones quotidianas
requiritur, multum diſtingui certum eſt, ut videre eſt
apud Monet. part. 2. quæſt. 5. numer. 17., qui inſuper
part. 1. quæſtione 6. & 7. oſtendit, diſtributions non eſ-
ſe proprie de corpore Beneficii, nec proprie comprehen-
di ſub nomine fructuum, & proventuum illius, a-
deoque nec immediate deberi ratione beneficii, ſed la-
boris.

Longe minus ſub hac, de qua diſſerimus, prohibita 5
Clericis factione teſtandi de fructibus Beneficiorum, ve-
niunt res acquiſitæ Clericis ratione miniſterii alicujus 6
Eccleſiaſtici; *Louvrex dict. diſſert. 21. num.* 3. ubi quod
nec veniunt, quæ a Clericis ratione Dignitatis, vel Or-
dinis ſui Clericalis extra beneficiorum fructus acquirun-
tur ratione alicujus laboris perſonalis, etiamſi ad id ad-
ſtringantur.

BENEPLACITUM APOSTOLICUM. Vide verb. *Alienatio tot. & ſignanter art. 4.*

Nova

Novæ additiones ex aliena manu.

1 BOna Eccleſiæ relicta nequeunt ſine Apoſtolico Bene-
placito alienari, tametſi Teſtator dixerit, quod alie-
nari ea poſſint nullo interveniente Apoſtolico Beneplaci-
to, idque quia hominis diſpoſitio nequit immutare ſan-
2 ctiones ſacrorum Canonum, ut tradit Auctor verb. *Bona*
art. 1. Declarat tamen, id procedere, ſi agatur de bonis
directe Eccleſiæ relictis, ita ut dominium eorum jam na-
7 cta ſit. Cæterum ſi bona jure legati a Teſtatore directe
relicta ſint Executori Teſtamentario, eaque nondum ad
Eccleſiam pervenerint, poſſunt abſque Beneplacito Apo-
ſtolico alienari; Vide Rotam *in Melevitana Transactionis*
20. *April.* 1747. *cor. Illuſtriſſimo Caprara Almæ Urbis Gu-*
bernatore, ubi & illud, ex quibus Beneplacitum Apoſto-
licum haberi debeat pro impetrato.

4 Beneplacitum Apoſtolicum reſervatum per verba impor-
tantia neceſſitatem non impetratum irritat actum, etiam-
ſi de Jure non requirebatur. Quando vero reſervatum
5 nec ne dici per verba importantia neceſſitatem debeat,
conſule Rot. *in Hiſpalen Primitiarum* 19. *Aprilis* 1720.
& 21. *Januarii* 1721. *coram bon. mem. Foſcar. in Romana*
ſeu Alban. Manutentionis 11. *Januarii* 1725. *cor. bon. memor.*
Foſcaro, & *in Pennen. Juriſpatronatus* 3. *Julii* 1744. & 8.
Martii 1745. *coram cl. mem. Millin.*

9 Quoties Contrahentes adjiciunt aliquam pactionem, vel
conditionem, reſervato Beneplacito Apoſtolico, ſi poſtea
Summus Pontifex illam rejiciat, vel moderetur, Partes
cenſentur etiam conſenſiſſe illi rejectioni, vel moderatio-
ni; *Rota in Compoſtellana Beneficii* 7. *Maji* 1736. *cor. bon.*
mem. Harrac.

7 De nullitate actus ex defectu Beneplaciti Apoſtolici po-
teſt agere quicumque, cujus intereſt; *Rot. in Rom. Pecu-*
niaria 4. *Junii* 1723. *cor. bon. mem. Foſcaro.*

8 Quod dicitur, Beneplacitum Apoſtolicum poſt lapſum
Centenarium præſumendum eſſe in alienatione rei Eccle-
ſiæ, id locum ſibi vindicat, ſi conformis ſubſecuta ſit ob-
ſervantia, ſecus e contra; *Rota in Colon. Decim.* 29. *April.*
1733. *cor. Eminent. Creſcentio.*

BESTIALITAS. Vide verb. *Luxuria a n.* 64.
BIBLIA SACRA. Vide verb. *Scriptura Sacra*, *per tot.*

BIGAMIA, BIGAMUS.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplex ſit, & quando incurritur Bigamia, & quis ſit Bigamus, vel non?

SUMMARIUM.

1 *Bigamia eſt reiteratio ſucceſſiva Matrimonii conſumati, ſeu diviſio carnis in duas ſucceſſive uxores.*

2 *Ad differentiam Poligamiæ, quæ non eſt ſucceſſiva, ſed ſimultanea pluralitas uxorum, qualis olim ex Divina revelatione, atque diſpenſatione Patriarchis, & aliis antiquæ Legis permiſſa fuerat.*

3 *At in Lege Evangelica fuit a Chriſto Domino penitus reprobata, & ſublata.*

4 *Bigamia eſt triplex, ſcilicet vera, interpretativa, & ſimilitudinaria.*

5 *Bigamia vera quæ ſit? & quis ſit vere, & proprie Bigamus?*

6 *Qui tres ſucceſſive habuit uxores dicitur* Trigamus, *qui quinque* Quintogamus, *qui Octo* Octogamus. *Et ſic loquendo de aliis.*

7 *Bigamia interpretativa quæ ſit?*

8 *Bigamia ſimilitudinaria quæ ſit?*

9 *Bigamia vera incurritur, ſeu contrahitur, quando quis vere duas uxores ſucceſſive legitime duxit, eaſque carnali copula cognovit, quamvis utramque, vel alteram habuerit ante ſuſceptum Baptiſmum.*

10 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, ad n. 12.

13 *Bigamia vera non incurritur ab eo, qui duas uxores legitime, & valide duxit, ſed cum altera, ſive priore, ſive poſteriore matrimonium non conſummavit.*

14 *Unde infertur, quod multiplicitas Matrimonii rati, & non conſummati non inducit Bigamiam.*

15 *Sic nec multiplicitas Sponſaliorum cum pluribus initorum inducit Bigamiam, etiamſi ſubſecuta ſit copula.*

36 *Bigamia vera non incurritur ab eo qui cum Meretrice ſæpius fornicatus eſt, vel plures Concubinas habuit ſive ante Matrimonium contractum cum una Virgine, ſive coſtante, ſive poſt illud.*

37 *Neque tales conjunctiones fornicariæ, ſive præcedant, ſive ſequantur, ſive fiant ſtante Matrimonio cum una Virgine, impediunt quominus tale. Matrimonium adhuc habeat perfectam ſignificationem Sacramenti.*

38 *Bigamia interpretativa quatuor præcipue modis a Doctoribus cenſetur incurri. Et primus modus eſt quando quis ducit viduam, vel ab alio per fornicationem corruptam, ſeu qualitercumque carnaliter cognitam, & cum ea Matrimonium conſumans ſit una caro cum illa.*

19 *Hanc interpretativam Bigamiam incurrit ducens viduam, vel corruptam, etiamſi ignoraverit eſſe viduam, vel corruptam.*

20 *Immo ducens corruptam incurrit Bigamiæ Irregularitatem, etiamſi mulier per vim fuerit cognita ab alio.*

1
2 *Hanc tamen Bigamiam interpretativam non incurrit ducens Virginem, & exiſtimans illam eſſe corruptam.*

22 *Nec etiam hanc interpretativam Bigamiam incurrit qui ducit viduam, ſeu a priore Marito incognitam.*

23 *Nec tandem hanc interpretativam Bigamiam incurrit, qui ducit mulierem, non ab alio, ſed a ſeipſo ſolo corruptam.*

24 *Adducitur inſtantia ex duobus Sacris Canonibus, qui ſolvuntur*, ad n. 25.

26 *Secundus modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando quis ducit Virginem, & poſtquam adulterata eſt, illam adhuc carnaliter cognoſcit.*

27 *Et hæc Bigamia interpretativa incurritur, etiamſi vir adulterium uxoris ignoraverit, & ipſa uxor non volens, ſed per vim cognita ſit ab adultero.*

28 *Quinimmo eam incurrit etiamſi uxori compellatur ab Eccleſia denuo conjungi, & copulari, quæ ipſo pro mortuo habito, præcedente Judicio Eccleſiæ, alteri nupſerat, & Matrimonium conſummaverat.*

29 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, ad n. 30.

31 *Tertius modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando quis init duo Matrimonia, unum validum, & alterum invalidum, & utrumque conſummat.*

32 *Et hoc currit non ſolum in Clericis in ſacris conſtitutis, ſed etiam in Clericis in Minoribus Ordinibus conſtitutis, & in omnibus Laicis.*

83 *Hanc Bigamiæ interpretativæ Irregularitatem incurrit etiam, qui bona fide contraxit unum Matrimonium, illudque conſummavit, & poſtea cognita nullitate ejuſdem, ad aliud tranſivit, illudque conſummavit.*

34 *Sic etiam hanc Bigamiæ Irregularitatem incurrit, qui diſſoluto priori Matrimonio legitimo, ignorans impedimentum, aliud contrahit.*

35 *Quartus modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando quis etiamſi ſit Clericus in Minoribus, vel Laicus, init duo Matrimonia, ſed utraque invalida, & utraque conſummat.*

36 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, ad n. 37.

38 *Hanc Bigamiæ interpretativæ Irregularitatem incurrit omnis, qui unum Matrimonium invalidum propter aliquod impedimentum dirimens contraxit, & conſummavit cum vidua, vel corrupta.*

39 *Adducitur ad id optima regula generalis.*

40 *Et hanc ſententiam tenent Domini de Rota, & alii paſſim.*

41 *Bigamia ſimilitudinaria incurritur quando quis in Sacris conſtitutus, vel in aliqua Religione Profeſſus, Matrimonium contrahit cum aliqua, eamque carnaliter cognoſcit.*

42 *Adducuntur Sacri Canones, ex quibus id deſumitur de Clerico in Sacris conſtitutus.*

43 *Adducuntur Sacri Canones ex quibus id deſumitur de Profeſſo in aliqua Religione.*

44 *Affertur ad id ſolida ratio.*

BIgamia eſt reiteratio ſucceſſiva Matrimonii conſumma- 1
ti, ſeu diviſio carnis in duas ſucceſſive uxores; Ap-
ditur *ſucceſſiva*, vel *ſucceſſive* ad differentiam *Polygamiæ*,
quæ non eſt ſucceſſiva, ſed ſimultanea pluralitas uxo- 2
rum, qualis olim ex Divina revelatione, atque diſpenſa-
tione Patriarchis, & aliis antiquæ Legis permiſſa fuerat;
cap. Gaudemus 8. *de Divortiis*. At in Lege Evangelica 3
fuit a Chriſto Domino penitus reprobata, & ſublata,
Matth. 19. *Marc.* 10. *Luc.* 16. & *cit. cap. Gaudemus* 8. *de*
Divortiis, & expreſſe noviter condemnata a Tridentino
ſeſ. 24. *Can.* 2. ibi: „ Si quis dixerit licere Chriſtianis plu-
„ res ſimul habere uxores, & hoc nulla lege Divina eſſe
„ prohibitum anathema ſit.

Bigamia eſt triplex, ſcilicet vera, interpretativa, & ſi- 4
militudinaria; ſic Fagnanus *In cap. Nuper* 4. *de Bigamis non*
ordinandis num. 2. Navarr. *in Manual. cap.* 28. *num.* 19. Spe-
culator *in tit. de Diſpenſ.* §. *juxta num.* 6. & fere communi-
ter omnes moderni Canoniſtæ & Theologi, quamvis duo
membra tantum, videlicet Bigamiam veram, & interpre-
tativam conſtituat Gloſſ. *in cap. Super eo* 2. *Bigamis verb.*
In Bigamis; Hoſtienſ. *in ſumm. eod. tit.* §. *quot ſunt ſpe-*
cies; Joan. Andreas, & nonnulli alii antiquiores. Biga- 5
mia vera eſt, cum quis diverſis temporibus ſucceſſive va-
lide contraxit Matrimonium cum duabus, illudque con-
ſummavit; Unde *Bigamus* proprie, & vere vocatur ille,
qui diverſis temporibus, & ſucceſſive duas legitimas ha-
buit uxores, & cum utraque Matrimonium conſumma-
vit, nam ex ſolo Matrimonio rato cum ſecunda inito non
conſurgit Bigamia, niſi illud ſit conſummatum, ut patet
ex *cap. Valentino* 20. *diſt.* 34. & *cap. Debitum* 5. *de Bi-*
gamis, & dicitur *Bigamus*, quaſi homo bini conjugii,

ſeu binæ mulieris maritus, ſicuti *Monogamus* dicitur unius
uxoris vir; *cap. Unius uxoris* 1. *diſt.* 26. a *Monos* quod eſt
unum, & *Gamos* quod eſt conjugium, vel mulier, ut ex-
6 plicat *Gloſſ. ibidem*. Hinc qui tres ſucceſſive habuit uxo-
res dicitur *Trigamus*, qui quinque *Quintogamus*, qui
Octo, *Octogamus*, & ſic loquendo de aliis, textu expreſſo
7 *in cap. Aperiant* 11. *cauſ.* 42. *qu.* 1. Bigamia interpretativa
eſt, cum quis quadam Juriſdictione, ſeu interpretatione
cenſetur habuiſſe duas uxores; licet vere illas non habu-
erit, ut cum quis contraxit cum vidua, vel ab alio cor-
rupta; *cap. Maritum* 2. *diſt.* 33. *cap. Si quis Viduam* 13. *diſt.*
34. *cap. de Bigamis* 3. *cap. Debitum* 5. *de Bigamis non ordi-*
8 *nandis*. Bigamia ſimilitudinaria eſt, cum quis Sacro Ordi-
ne inſignitus, vel ſolemniter profeſſus Matrimonium con-
trahit, & conſummat, etiam cum unica, & Virgine; hic
cenſetur ſimilis iterato contrahenti, adeoque incurrit B-
gamiam ſimilitudinariam, *cap. Quotquot* 24. *& cap. Mona-*
cho 32. *cauſ.* 27. *q.* 1.

9 Bigamia vera incurritur, ſeu contrahitur, quando quis
vere duas uxores ſucceſſive legitime duxit, eaſque carna-
li copula cognovit, quamvis utramque, vel alteram ha-
buerit ante ſuſceptum Baptiſmum; *c. Acutius* 2. *& cap.*
Deinde 3. *cap. una* 4. *diſt.* 26. *& cap. Si quis Viduam* 13. *diſt.*
34. Et ratio eſt, quia hoc impedimentum non eſt indu-
ctum ab Eccleſia in pœnam alicujus delicti, quæ per Ba-
ptiſmum una cum delicto remittatur, ſed quia tale Ma-
trimonium non eſt aptum ad ſignificandam conjunctionem
Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius viri cum una Spon-
ſa, eaque ab alio non aſſumpta; qui defectus perfectæ ſi-
gnificationis æque reperitur in Matrimonio contracto ante
Baptiſmum, quam poſt illum. Et hæc ſententia eſt Di-
vi Aug. in Epiſtola *ad Titum*, *& de bono conjugii c.* 18.
& refertur *in cit. cap. Acutius* 2. *diſt.* 26. & S. Ambroſii *l.*
1. *de Offic. cap. ult.* & refertur *in c. Una* 4. *ead. diſt.* 26. &
fuit poſtea approbata per Innocentium Papam *in cap. De-*
inde 3. *diſt.* 26. *& in cap. Si quis Viduam* 13. *diſt.* 34. Et ſic
tenet communis Doctorum cum Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 83. *num.*
9. Suarez *diſp.* 39. *de Cenſuris ſect.* 6. *n.* 10. *& ſeq.* Barboſa
de Offic. & Poteſt. Epiſc. allegat. 49. *n.* 2. Fagnan. *in c.*
Nuper 4. *de Bigamis n.* 3. Pirhing. *lib.* 1. *tit.* 21. *nu.* 6.
Reiffenſtuel *ib. num.* 9. & aliis plurimis.

10 Nec valet objicere, quod ſicuti propter homicidium an-
te Baptiſmum juſte, vel injuſte patratum, non incurri-
tur Irregularitas, ita neque propter Matrimonium duplex
initum ante Baptiſma, incurritur Irregularitas Bigamiæ.
Non valet, inquam, nec currit paritas, quia prior Irre-
gularitas eſt impoſita a Jure homicidio patrato ſolum poſt
Baptiſmum: *c. Si quis Viduam* 8. *diſt.* 50. *c. Si quis poſt ac-*
ceptum Baptiſmum 4. *diſt.* 31. Poſterior vero Irregularitas
11 Bigamiæ veræ a Jure eſt impoſita ei, qui duplex Matri-
monium legitimum quandocumque contraxit, & conſum-
mavit, ſive ante, ſive poſt Baptiſmum; *cap. Acutius* 2.
diſt. 26. in cujus Summario expreſſe dicitur: *Qui ante*
Baptiſmum habuerit unam, & poſt Baptiſmum aliam, or-
dinandus non eſt, *& cap. Una* 4. *diſt.* 26. in cujus ſum-
mario ſic etiam præciſe habetur: *Bigamus reputatur, qui*
ante Baptiſmum habuerit unam, & poſt Baptiſmum aliam.
12 Et ratio diſparitatis eſt, quia per Baptiſmum ſicuti cri-
mina plene dimittuntur, ſic etiam purgatur prava, & im-
mitis voluntas, qua illa fuerunt commiſſa; Secus autem
eſt de Bigamia, neque enim in Baptiſmo tollitur acceptæ
uxoris conſortium, nec reintegratur diviſio carnis, ut
ceſſare valeat defectus Sacramenti per Apoſtolum *cap.* 5.
ad Epheſios explicati, & hoc clare habetur *ex c. Una* 4.
diſt. 26. ibi: „ Quod pleriſque mirum videtur, cur etiam
„ ante Baptiſmum iterata conjugia electioni muneris, &
„ prærogativæ Ordinationis impedimenta generent, cum
„ etiam delicta obeſſe non ſoleant, ſi Lavacri remiſſa fue-
„ rint Sacramento; ſed intelligere debemus, quia in Ba-
„ ptiſmo culpa dimitti poteſt, Lex aboleri non poteſt;
„ in conjugio non culpa, ſed Lex eſt. Quod culpæ eſt
„ igitur, in Baptiſmo relaxatur, quod Legis eſt, con-
„ jugio non ſolvitur. Et ex c. Si quis Viduam 13. diſt.
„ 34. *ibi*: In Baptiſmate enim crimina dimittuntur, non
„ acceptæ uxoris conjugium relaxatur.

13 Bigamia vera non incurritur ab eo, qui duas uxores
legitime, & valide duxit, ſed cum altera, ſive prio-
re, ſive poſteriore Matrimonium non conſummavit,
quia ex ſolo Matrimonio rato cum altera inito non
conſurgit Bigamia, niſi illud etiam ſit conſummatum, ut
patet *ex c. Valentino* 20. *diſt.* 34. *& c. Debitum* 5. *de Biga-*
mis, ubi is, qui mulierem ab alio viro deſponſatam per
verba de præſenti, ſed ab illo non cognitam duxit uxo-
rem, Bigamus non cenſetur, nec impeditur promoveri
ad Sacerdotium, *quia* (inquit Papa Innoc. III.) *nec illa*, *nec*
ipſe carnem ſuam diviſit in plures; ſicque non intervenit de-
fectus Sacramenti ſignificantis conjunctionem Chriſti cum Ec-
cleſia per carnis aſſumptionem; ex quo defectu velut fun-
damento oritur Irregularitas Bigamiæ *cit. cap. Debitum* 5.
de Bigamis, *ibi*: „ Cum ergo propter Sacramenti defectum,
„ inhibitum ſit, ne Bigamus, aut Maritus Viduæ præ-
„ ſumat ad Sacros Ordines promoveri quoniam nec illa eſt
„ unica unici, nec ille unus unius, profecto ubi deficit
„ inter hujuſmodi *conjuges commixtio corporum*, *non deeſt*
hujuſmodi ſignaculum Sacramenti. Unde ex hoc infertur,

quod multiplicitas Matrimonii rati, & non conſummati 14
inducit Bigamiam, cum deficiat diviſio carnis in plures.
Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 49. *num.* 13. *Et*
communis. Sic nec multiplicitas ſponſaliorum cum pluri- 15
bus initorum inducit Bigamiam, etiamſi ſubſecuta ſit co-
pula, quia ſine Matrimonio vero, vel attentato, non
contrahitur Bigamia; duo namque neceſſaria ſunt, ut Bi-
gamia vera contrahatur, Matrimonium ſcilicet præce-
dens, & uſus venereus ſubſequens cum pluribus. Barboſa
loc. mox citato, Pirhing. *lib.* 1. *tit.* 21. *num.* 5. Sanchez
lib. 7. *diſp.* 83. *num.* 5. *&* 6. & alii paſſim.

Bigamia vera non incurritur ab eo, qui cum Meretrice 16
ſæpius fornicatus eſt, vel plures Concubinas habuit, ſi-
ve ante Matrimonium contractum cum una Virgine, ſive
eo ſtante, ſive poſt illud; ut colligitur *ex cap. Fraterni-*
tatis 7. *diſt.* 34. *& cap. Quia circa* 6. *de Bigamis*, ubi ſic
præciſe habetur; *Sane poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edo-*
ceri, ſi Preſbyteri plures Concubinas habentes Bigami cen-
ſeantur. Ad quod duximus reſpondendum, quod cum Ir-
regularitatem non incurrerint Bigamiæ, cum eis tamquam
ſimplici fornicatione notatis, quoad executionem Sacerdota-
lis Officii poteris diſpenſare; Et ratio eſt, quia, ut dixi-
mus, ad hoc ut Bigamia vera contrahatur, duo perne-
ceſſaria requiruntur, Matrimonium ſcilicet præcedens, &
uſus venereus ſubſequens cum pluribus; per ſimplicem
enim conjunctionem fornicariam non ſignificatur conjun-
ctio Chriſti cum Eccleſia per aſſumptionem carnis, ſicuti
ſignificatur per Matrimonium cum pluribus; & ſic non
poteſt in conjunctione fornicaria habere locum defectus
Sacramenti ſignificantis talem conjunctionem Chriſti cum
Eccleſia per carnis aſſumptionem, ex quo defectu velut
fundamento oritur Irregularitas Bigamiæ; *cit. c. Debitum*
5. *de Bigamis*. Neque tales conjunctiones fornicariæ, ſi-
ve præcedant, ſive ſequantur, ſive fiant ſtante Matrimo-
nio cum una Virgine, impediunt, quominus tale Matri-
monium adhuc habeat perfectam ſignificationem Sacra-
menti, cum ſit maritalis conjunctio unius viri cum uni-
ca ab alio non aſſumpta, adeoque non patiatur defectum
Sacramenti, qui eſt fundamentum Bigamiæ per *cit. cap.*
Debitum 5. *de Bigamis*, Sanchez *l.* 7. *de Matrim. diſp.* 83.
num. 3. Pirhing. *l. c. num.* 4. & alii.

Bigamia interpretativa quatuor præcipue modis a Do- 18
ctoribus cenſetur incurri. Primus modus eſt, quando quis
ducit Viduam a priori viro carnaliter cognitam, vel ab
alio per fornicationem corruptam, & cum ea Matrimo-
nium conſummat; Hunc modum inducere Bigamiæ Irre-
gularitatem, habetur *in cap. Maritum* 2. *diſt.* 33. *cap. Cu-*
randum 6. *c. Præcipimus* 10. *c. Si quis Viduam* 13. *& c.*
Si quis Viduam 15. *diſt.* 34. *cap. Si quis Viduam* 8. *diſt.*
50. *c. Qui* 5. *diſt.* 51. *cap. Quiſquis* 5. *diſt.* 84. *c. Ut Bi-*
gami 1. *c. de Bigamis* 3. *& cap. Debitum* 5. *de Bigamis*
non ordinandis. Et ratio eſt, quia ducens Viduam, vel
ab alio per fornicationem corruptam, ſeu qualitercumque
carnaliter cognitam, & cum ea Matrimonium conſum-
mans, fit una caro cum illa, per conſequens ſicut ipſa
uxor vere carnem ſuam diviſit in plures, ita etiam vir
ejus, qui per copulam carnalem factus eſt una caro cum
ipſa, ex Juris interpretatione cenſetur carnem ſuam di-
viſiſſe in plures; Unde deficit tale Matrimonium a per-
fecta ſignificatione Matrimonii Chriſti cum Eccleſia, cum
hoc ſit unius cum una Virgine Eccleſia, non ab alio aſ-
ſumpta, & penitus intacta, & illud eſſet unius cum una
non amplius Virgine, cum jam ab alio aſſumpta, ſeu cor-
rupta, & ſic diviſa in plures carnes. *Sic Doctores com-* 19
muniter. Hanc interpretativam Bigamiam incurrit ducens
Viduam, vel corruptam, etiamſi penitus ignoraverit eſſe
Viduam, vel corruptam; Et ratio eſt, quia hic non agitur
de Irregularitate proveniente ex delicto, ſeu propria culpa,
ſed de ea, quæ provenit ex defectu Sacramenti, qualem po-
teſt incurrere, & de facto incurrit in dictis caſibus etiam igno-
rans; quia licet ignorantia violationis poſſet eximere eum-
dem a culpa, ſi quæ eſſet, non tamen a diſpoſitis a Ju-
re quoad Irregularitatem; nam revera verificatur, quod
illa fuerit corrupta, & diviſa in plures carnes. Sic tra-
dunt communiter Doctores cum Barboſa *de Offic. & Po-*
teſtat. Epiſcop. allegat. 49. *num.* 6. Fagnan. *in c. Nuper* 4. *de*
Bigamis num. 5. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. diſp.* 84. *n.* 15.
Sylveſter *in Summa verb. Bigamia.* 4. Immo volunt Do-
ctores, quod ducens corruptam incurrat Bigamiæ Irregu-
laritatem, etiamſi mulier per vim fuerit cognita ab alio;
quia vis illata excuſat quidem Fœminam a culpa, at non
efficit Matrimonium illud eſſe aptum ad ſignificandam
conjunctionem Chriſti cum Eccleſia una, eaque Virgine;
cum talis mulier per vim cognita, adhuc revera eſſet
corrupta, & diviſa in plures carnes. Pirhing. *lib.* 1. *tit.*
21. *n.* 10. Reiffenſtuel *ibid. n.* 13. Sanchez *l. c.* & alii.

Hanc tamen Bigamiam interpretativam non incurrit du- 21
cens Virginem, & exiſtimans illam eſſe corruptam; quia
ad Irregularitates, & Cenſuras incurrendas non ſufficit
ſola intentio, ſed requiritur, ut factum reipſa ſequatur.
Barboſa *loc. cit.* Sanchez *loc. cit.* Et revera Irregularis non
eſt occidens feram credens eſſe hominem, nec eſt excom-
municatus percutiens Laicum licet credat eſſe Clericum.
Pirhing. *cit. lib.* 1. *t.* 21. *nu.* 10. & aliorum communis. Nec
etiam hanc interpretativam Bigamiam incurrit, qui ducit

Viduam ſed à priore Marito incognitam; *c. Debitum 5. de
Bigamis non ordinandis*, ubi Innocentius III. Summus
Pontifex expreſſe declarat eum, qui mulierem ab alio vi-
ro deſponſatam per verba de præſenti, ſed ab illo non
cognitam, duxit uxorem, Bigamum non cenſeri, nec im-
pediri promoveri ad Sacerdotium; *Quia* (inquit Pon-
tifex) *nec illa, nec ipſe carnem ſuam diviſit in plures*.
Sicque non intervenit defectus Sacramenti ſignificandi con-
junctionem Chriſti cum una Eccleſia Virgine per carnis
23 aſſumptionem. Nec tandem hanc interpretativam Biga-
miam incurrit, qui ducit mulierem non ab alio, ſed a ſe
ipſo ſolo corruptam: Et ratio eſt, quia per illam præce-
dentem violationem factam ab eodem reſpectu neutrius fa-
cta eſt diviſio carnis, ſicque illud Matrimonium aptum
eſt ſignificare illam unionem Chriſti cum Eccleſia. Gloſ.
in communiter recepta *in cap. Debitum 5. de Bigamis verb.
divit.* S. Thomas *in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1. quæſtiuncula 3. ad 2.*
S. Antonin. 3. *part tit. 28. cap. 3.* Sanchez, & alii commu-
24 niter. Nec contra hoc ultimum aſſertum obſtat textus *in
cap. Qualis 4. cauſa 30. quæſt. 5.* ubi præſcribitur, quod ad
hoc ut vir non contrahat Irregularitatem Bigamiæ, de-
beat eſſe contractus cum Virgine caſta & deſponſata in
Virginitate. Nec pariter obſtat textus *in cap. Unico, de
Clericis conjugatis in 6.* ubi ſtatuitur quod ſolummodo pro-
movendi ſint ad Sacros Ordines, qui cum unicis, & Vir-
25 ginibus contraxerint. Non obſtant, inquam, citati textus,
quia facillime ſolvuntur dicendo; Virginitatem in tantum
requiri, in quantum uxor non poteſt eſſe diviſa, unde
ſufficit, ut non ſit ab alio corrupta. Gloſ. *in cap. Debi-
tum 5. de Bigamis, verb. diviſit, in fine*; Sanchez *loc. cit.*
Pirhing. *loc. cit. num. 11.* & alii paſſim.

26 Secundus modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando
quis ducit Virginem, & poſtquam adulterata eſt, illam ad-
huc carnaliter cognoſcit; *cap. Si cujus 11. & cap. Si Lai-
ci 12. diſt. 34.* Et hæc Bigamia interpretativa incurritur,
27 etiamſi vir adulterium uxoris ignoraverit, & ipſa uxor non
volens, ſed per vim cognita ſit ab adultero; Barboſa *loc.
cit. nu. 8. & 9.* Sanchez *loc. cit. diſt. 84. num. 15.* Pirhing.
loc. cit. num. 14. & alii communiter; Et ratio eſt, quia,
ut diximus ſupra in primo modo, hic non agitur de Irre-
gularitate proveniente ex delicto, ſeu propria culpa, ſed
de ea, quæ provenit ex defectu Sacramenti adhuc adeſ-
ſet, licet vir ignoraverit adulterium uxoris, & uxor non
volens, ſed coacta fuerit ab adultero cognita, quia revera
adhuc ipſa eſset corrupta, & diviſa in plures carnes, &
ſic tale Matrimonium non eſset aptum ad ſignificandam
conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, una, eaque Virgine,
& intacta. Immo hanc Bigamiæ Irregularitatem incurrit
vir, etiamſi debitum reddiderit uxori adulteræ a Superiore
compulſus, ex eo quod adulterium non fuerit plene pro-
28 batum. Quinimmo eam incurrit etiamſi compellatur ab Ec-
cleſia denuo conjungi, & copulari uxori, quæ ipſo in lon-
ginquis agente, vel in exercitu bellante, ut in mare na-
vigante, & pro mortuo habito præcedente Judicio Eccle-
ſiæ alteri nupſerat, & Matrimonium conſummaverat. Sic
cum multis Barboſa *loc. cit. n. 10.* & colligitur ex *D. Th.
in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1. quæſtiunc. 3. ad quartum*, S. Anto-
nin. 3. *part. tit. 28. c. 3.* Abulenſ. *cap. 19. in Matth. p. 27. ad
quartum*, Roſella *verb. Bigamia num. 6.* Henric. *cap. 1. nu-
mer. 18. de Bigamis* Sot. *in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1.* & alii paſ-
ſim; Et ratio eſt, quia ſtante tali diviſione carnis ſem-
per verificatur, quod non valeat ſignificare illam unio-
nem Chriſti cum unica Eccleſia Virgine, & intacta. Nec
29 valet objicere contra ultima aſſerta, quod iis ſtantibus ſe-
queretur manifeſta contradictio, nempe quod idem vir ex
eodem actu mereretur, & demereretur; mereretur, quia
adimpleret præceptum Eccleſiæ: demereretur, quia incur-
30 reret hanc Irregularitatem. Non valet, inquam, quia iſte
nullimode demereretur, & quod incurreret Irregularita-
tem, non eſset ex delicto, & ſua propria culpa, ſed ſo-
lum ex defectu Sacramenti, ſicuti ex communi Doctorum
contrahuntur abſque propria culpa omnes irregularitates
ex defectu.

31 Tertius modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando quis
init duo Matrimonia, unum validum, & alterum invali-
dum, & utrumque conſummat; colligitur *ex cap. Nuper 4.
de Bigamis non ordinandis*, ubi ſtatuitur, quod cum ſi-
milibus, *tamquam cum Bigamis non liceat diſpenſare .... non
propter Sacramenti defectum* (cum enim nullum fuerit
unum Matrimonium, adeoque nec fuerit Sacramentum)
ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto. Quia
nimirum quantum in ipſis erat, voluntarie aliud Matri-
monium cum alia contraxerunt, & conſummarunt. Et
quamvis *in cit. cap. Nuper* ſolum expreſſe ſit ſermo de
Clericis in Sacris conſtitutis, communiter tamen loca Do-
ctoribus extenditur etiam ad Clericos Minoribus Ordini-
bus conſtitutos, & ad omnes Laicos, quia etiam in Cle-
ricis Minorum Ordinum, & in Laicis, qui contraxerunt
duo Matrimonia, unum validum, & alterum invalidum
propter dirimens impedimentum, ideſt affectum intentio-
nis ad alterum Matrimonium cum opere ſubſecuto carna-
lis copulæ, & ſic in Clericis inferioribus, & Laicis ha-
betur eadem ipſiſſima ratio, ob quam in *dict. cap. Nuper*
ſtatuitur Clericos in Sacris conſtitutos, etſi non ſint ve-
re Bigami, tamen pœnam, ſeu impedimentum Bigamiæ
incurrere: *Non propter Sacramenti defectum, ſed propter
affectum intentionis cum opere ſubſecuto*; Adeoque ex quo-
cumque capite proveniat impedimentum dirimens, ſive in
Clerico, ſive in Laico, procedit illa deciſio ſecundum
omnes. Fagnan. *in cit. cap. Nuper n. 44.* Layman. *lib. 1.
tr. 5. par. 5. cap. 6. n. 5.* Sanchez *loc. cit. diſp. 84. n. 3.*
Pirhing *loc. cit. num. 16.* alii paſſim. Hanc Bigamiæ in- 33
terpretativæ Irregularitatem incurrit etiam, qui bona fide
contraxit unum Matrimonium, illudque conſummavit, &
poſtea cognita nullitate ejuſdem ad aliud tranſivit illudque
conſummavit. Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 84. num. 5.*
& alii paſſim, quia non obſtante bona fide, quantum eſt
ex parte contrahentis per propriam voluntatem duplex
Matrimonium contraxit, & in duobus per conſumma-
tionem carnem diviſit, quod officit ſignificationi Sacra-
menti denotantis conjunctionem unius cum una, nempe
Chriſti cum unica Eccleſia. Sic etiam hanc Bigamiæ ir-
regularitatem incurrit, qui diſſoluto priori Matrimonio le-
gitimo, ignorans impedimentum, aliud contrahit, quia e-
tiam in hac hypotheſi non obſtante ignorantia, interve-
niant omnia, quæ requiruntur ad inducendam hanc Irre-
gularitatem, nempe diviſio carnis in plures, & affectus ta-
lis diviſionis in contrahente, & quamvis talis diviſio non
ſit culpabilis, in hoc tamen non deſideratur culpa,
cum Jura non reſpiciant affectum delinquendi, ſed dupli-
cis Matrimonii contracti, & conſummati, ut patet *in cit.
cap. Nuper*, ibi: *Sed propter affectum intentionis cum ope-
re ſubſecuto*. Joann. Andreas *in cap. Unico n. 1. ſuper gloſſ.
3. de Bigamis n. 6.* & ibi S. Antoninus *cap. Nuper n. 8.
de Bigamis*. Angelus *verb. Bigamia num. 9.* Sylveſter *eod.
verb. Bigamia qu. 7.* & alii paſſim.

Quartus modus Bigamiæ interpretativæ eſt, quando 35
quis, etiamſi ſit Clericus in Minoribus, vel Laicus init duo
Matrimonia, ſed utraque invalida, & utarque conſummat;
colligitur *ex cit. cap. Nuper 4. de Bigamis non ordinandis*
per jam adducta verba: *Non propter Sacramenti defectum,
ſed propter affectum intentionis cum opere ſubſecuto*.
Tunc enim incurritur Irregularitas Bigamiæ non ob Sacra-
menti veri defectum, non detur aliquod Sacramentum Ma-
trimonii veri, cui deficiat ſignificatio Sacramenti, ſed
talis ſit Irregularis, & quaſi, ſive interpretative Bigamus
propter affectum intentionis ad duo Matrimonia ineunda
cum ſubſecuto opere carnalis copulæ; quantum enim eſt
ex ſe contraxit duo Matrimonia, & utraque conſumman-
do carnem ſuam diviſit in eas, cum quibus conſummavit,
& ſic quantum eſt ex parte ipſius contrahentis ſignifica-
tio Sacramenti deficit: Et ſic tenent Gloſs. *in cap. 2. de
Bigamis verb. in Bigamis*, Speculator *tit. de diſpenſ. 5. Jux-
ta n. 5. verſ. Et ſcias*. Goffred. *in ſumma tit. de Bigamis
n. 1.* Archidiac. *cap. Unico n. 1. de Bigamis n. 6.* Navarr.
in Manual. cap. 27. n. 295. S. Thomas in 4. *diſt. 27. q. 3.
art. 1. quæſtiunc. prima in corp.* S. Antoninus 3. *par. tit. 28.
cap. 3.* Barboſ. *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. allegat. 49. nu.
11.* Pirhing *lib. 1. tit. 21. num. 17.* Reiffenſt. *ib. n. 12.*
Sanchez, Suarez, & alii. Nec valet dicere, quod matri-
monia nulla perinde ſint, ac ſi non eſſent Matrimonia, 36
adeoque ſicuti non contrahit irregularitatem, qui plures
fornicationes committit extra Matrimonium, ita nec eam-
dem contrahit, qui in duobus Matrimoniis nullis cum
duabus carnaliter commiſcetur. Non valet, inquam, quia 37
in pluribus illis fornicationibus extra Matrimonium non eſt
aliquid, quod vel ex natura ſua, vel ex voluntate forni-
cationis ordinetur ad repræſentandam illam Conjunctio-
nem Chriſti cum Eccleſia; In duobus illis autem Matri-
moniis contractis, & conſummatis, quantumvis nullis,
adeſt, quod illa repræſentatio ordinetur, non ex na-
tura ſua, ſed ex affectu ipſam contrahentis; *arg. cit. cap.
Nuper 4. & cap. A Nobis 7. de Bigamis*, ibi: *Non pro-
pter Sacramenti defectum* (cum ſupponatur utrumque Ma-
trimonium invalidum) *ſed propter affectum intentionis cum
opere ſubſecuto*.

Hanc Bigamiæ interpretativæ Irregularitatem incurrit 38
omnis, qui unum Matrimonium invalidum propter ali-
quod impedimentum dirimens contraxit, & conſummavit
cum Vidua, vel corrupta *arg. c. A nobis 7. de Bigamis*;
Et ratio eſt, quia contrahens cum duabus ſucceſſive, &
ſemel contrahens cum corrupta, in omnibus æquiparan-
tur, ubi Matrimonium eſt validum; *cap. de Bigamis 3. de
Bigamis non ordinandis*, ibi: „ De Bigamis Presbyteris,
„ & Viduarum maritis idem ſancimus omnino „ ergo eo-
dem modo æquiparantur, cum Matrimonium eſt nullum;
ut idem operetur oppoſitum eſt in oppoſito, quod propo-
ſitum in propoſito, ut *l. Si ex toto ff. de Legat. 1. leg. 3.
§. fin. l. 8. & l. Legata in fin. ff. de adimen. legat.* &
contrariorum eadem ſit diſciplina, *ut leg. 1. ff. de his,
qui ſunt ſui, vel alien. Jur.* cum ſimilibus; ſed contra-
hens ſimiliter, & de facto cum duabus, incurrit pœnam
Bigamiæ, etiamſi ſit Clericus Ordinum Minorum, aut
Laicus, ut ſupra dictum eſt, ergo eamdem pœnam incur-
rit omnis, etiamſi ſit Clericus in Minoribus, vel Laicus
contrahens nulliter cum Vidua, vel corrupta. Et ad hoc
optime facit regula generalis Joan. Andr. *in cit. c. Nuper
num. 5.* his verbis: „ Quomodocumque non teneat Ma-
„ trimonium conſanguinitate, affinitate, voto, vel alia
„ quacumque de cauſa, ſi de Jure contractum induceret
„ Bi-

„ Bigamiam, contractum de facto copula ſubſecuta in-
„ ducit pœnam Bigamiæ; *& infra*, ſatis eſt enim, quod
„ habuerit affectum conjugii, & iſte affectus hic atten-
„ ditur, ut dixit ſupra poſt Innocent. Sicuti ergo publi-
„ ca honeſtas inducitur ex Matrimonio, quod non tenet,
„ dummodo teneat ex conſenſu de Sponſal. cap. unic. lib.
„ 6. ſic ex tali Matrimonio inducitur Bigamia. „ Et
eamdem regulam ante ipſum poſuit *ibidem* Hoſtienſ. *n.* 4.
verb. Clericis, & eam ſequuntur Collector *n.* 3. Butr. *n.*
8. *Cardinal. in* 6. *notab.* Ancharan. *in* 3. *notab.* & Joan.
de Anan. *num.* 2. Sed Matrimonium de Jure contractum
cum Vidua, vel corrupta inducit Bigamiam etiam in Cle-
ricis Minorum Ordinum, & in Laicis, ut *in cap. Mari-
tum* 2. *diſt.* 33. *cap. Curandum* 9. *cap. Præcipimus* 10. *cap. Si quis
Viduam* 13. *& cap. Si quis Viduam* 15. *diſtinct.* 34. *capitul. Si quis
Viduam* 8. *diſtinct.* 50. *cap. Qui* 5. *diſt.* 51. *cap. Quiſquis*
5. *diſt.* 84. *cap. Ut Bigami* 1. *cap.* de *Bigamis* 3. *& c. De-
bitum* 5. *de Bigamis non ordinandis*, ergo etiam Matrimo-
nium contractum de facto, ſeu nullum in talibus inducit
pœnam Bigami. Et hanc ſententiam tenent Auditores
40 Rotæ *dec.* 1. *de Bigamis in novis*; ubi articulo de manda-
to Papæ mature diſcuſſo unanimiter reſolvuntur, Clericum
Minorum Ordinum, qui de facto contraxit cum Vidua,
eſſe Bigamum interpretative, & egere diſpenſatione Apo-
ſtolica; ſubeſſe tamen juſtam cauſam diſpenſandi, quia
ille Clericus ignoravit impedimentum, & poſtea matri-
monio divortiato, bona fide intravit Religionem, & pro-
motus fuit ad omnes Sacros Ordines, & ita Urbanus VIII.
diſpenſavit propter talem deciſionem, ut ibi infertur, te-
ſte Fagnano *in cap. Nuper* 5. *de Bigamis n.* 5. Et hanc ſen-
tentiam tenet Goffred. Hoſtienſ. *in ſumma hujus tit. n.* 3.
§. quot ſunt ſpecies, verſ. quarto. Alber. *in dictionar. litt.
B. in verb. Bigamia in fin.* Aſtenſ. *in Summa part. lib.* 6.
tit. 7. *art. unic. q.* 2. Montaign *de Bigamis q.* 6. *n.* 2. *verſ.*
4. Suarez *diſ.* 49. *de Cenſuris ſect.* 3. *n.* 3. *& ſeq.* & alii
plurimi cum Covarruv. qui *in Clementin. Si furioſus p.* 1.
§. 2. *n.* 2. *verſ. ſecundo, & tertio, de homicid.* teſtatur eſſe
communem ſententiam.

41 Bigamia ſimilitudinaria incurritur, quando quis in Sa-
cris conſtitutus, vel in aliqua Religione Profeſſus Matri-
42 monium contrahit cum aliqua, eamque carnaliter cogno-
ſcit. De Clerico in Sacris conſtituto deſumitur *ex cap. de
Diacono* 1. *& c. Ex litterarum tuarum tenore* 2. *Qui Clerici,
vel voventes, & ex c. Sane* 4. *de Cleric. conjug.* De pro-
43 feſſo in aliqua Religione deſumitur *ex c. Quotquot* 24.
cauſ. 27. *q.* 1. ibi: „ Quotquot Virginitatem pollicitam
„ prævaricatæ ſunt Profeſſione contempta, inter Biga-
„ mos, ideſt, qui ad ſecundas nuptias tranſierunt, ha-
„ beri debebunt „. Et quamvis hic textus loqui videa-
tur de ſolis Virginibus Deo conſecratis, tamen idem pro-
cedit etiam in Viris; cum communis Doctorum ſenten-
tia, & praxis, ac traditio Eccleſiæ teſtetur, Religioſos
propter Matrimonium illegitime contractum, & conſum-
matum, Irregularitatem incurrere; Et ſic aperte colligi-
tur ex Summario ipſiuſmet citati textus, ubi indiſcrimi-
natim de omnibus ſic præciſe dicitur: *Inter Bigamos repu-
tantur, qui virginitatem pollicitam prævaricantur.* Et ratio
44 eſt, quia ratione voti caſtitatis annexi tam Sacris Ordini-
bus, quam Profeſſioni Regulari, uterque, ſcilicet tam
Clericus in Sacris, quam Profeſſus Regularis cenſetur ſpi-
rituali quodam Matrimonio conjunctus cum Chriſto, &
Eccleſia, & deinde volens carnaliter cum alia conjungi
per Matrimonium, cenſetur celebrare duo Matrimonia;
Et quamvis ſecundum ſcilicet carnale invalidum ſit per im-
pedimentum procedens à voto ſolemni, vel Sacro Ordine;
quia tamen adeſt affectus intentionis cum opere ſubſecu-
to, judicatur Bigamus ſimilitudinarie propter ſimilitudi-
nem ad vere Bigamum. *Speculator tit. de diſpenſat. §. jux-
ta n.* 6. *verſ. Et ſcias* Navarr. *in Manual c.* 17. *n.* 195. *verſ.
Similitudinaria*; *& conſil.* 1. *n.* 3. *verſ. Ex quibus, de Bigamis,*
Covarruv *in Clement. Si furioſus, de homicidio* 1. *part. §.* 2. *n.*
2. *verſ.* 3. Suarez *de Cenſuris tom.* 5. *diſp.* 46. *ſect* 6. Sanchez
liber. 7. *de Matrimon. diſp.* 85. *n.* 11. Garzias *de Benefic. p.* 7. *c* 6.
n. 15. cum pluribus aliis; Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop.
p.* 2. *alleg.* 49. *n.* 15. & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 ANtiquitus cognitæ duntaxat erant Bigamia vera, &
Bigamia interpretativa: Prorſus vero incognita erat
Bigamia ſimilitudinaria *Van-Eſpen Jur. Eccleſ. univerſ. p.* 2.
tit. 10. *cap.* 2. *num.* 31. *Rouſſeaud de La Combe in ſua ju-*
2 *riſprudent. Canon. verb. Irregularitas ſect.* 3. *art.* 2. *num.* 3.
ubi quod etiamnum nonnulli Canoniſtæ hanc Bigamiæ
ſpeciem non agnoſcunt.
3 Monetque *Rouſſeaud de la Combe loc. cit. n.* 2. deductam
fuiſſe ſpeciem hanc Bigamiæ ſimilitudinariæ *ex Canon.* 24.
cauſ. 27. *q.* 1., qui eſt *Canon.* 18. *Synod. Ancyran.* juxta
4 pravam verſionem *Iſidori*. Ceterum ſi ſtetur verſioni *Her-
veti*, id unum, aut laudatus Auctor, Patres dicti Conci-
lii ſtatuerunt, quod qui ita violant ſolemnia vota, eam-
dem ſubire debeant pœnitentiam ac Bigami.
5 Fundamentum irregularitatis orientis ex Bigamia vera
6 a Patribus Græcis repoſitum eſt in ſuſpicione incontinen-
tiæ. Contra vero Patres Latini illud repoſuerunt in de-
fectu Sacramenti. Utraque opinio ſuas habet difficultates;
Vide *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univerſ. p.* 2. *tit.* 10. *c.* 2. *num.*
31. qui tamen Patribus Græcis adſtipulatur. Mirum ve- 7
ro, quod Auctor hic cum Patribus Græcis rationem irre-
gularitatis deſcendentis ex irregularitate interpretativa de-
ſumendam quoque teneat ex ſuſpicione incontinentiæ, ni-
mirum ipſius Mulieris nuptias iterantis, quam per Mu-
lierem in Maritum aliquo modo redundare ſupponit.

Biblioth. Ferrar. Tom. I.

ARTICULUS II.

Bigamia quoad ejus effectus, & pœnas.

SUMMARIUM.

1 *Bigamiæ effectus in primis eſt Irregularitatem inducere; ac proinde Bigami prohibentur Ordines ſuſcipere, & in ſuſceptis miniſtrare.*
2 *Immo Bigami prohibentur ſuſcipere Tonſuram.*
3 *Et hujuſmodi Irregularitas ex Bigamia proveniens, deſcendit ex antiquiſſima traditione Apoſtolica.*
4 *Et hæc Irregularitas Bigamiæ non oritur ex Delicto, ſed ex Defectu Sacramenti.*
5 *Inſuper Bigamiæ effectus eſt privare Bigamos omni privilegio Clericali, ac eos ſubjicere Juriſdictioni Fori Sæcularis.*
6 *Unde Bigamus remanet merus Laicus.*
7 *Et ſic non poteſt deferre habitum Clericalem, nec Tonſuram.*
8 *Nec eſt capax alicujus Eccleſiaſtici Beneficii.*
9 *Immo Bigamus non eſt capax Penſionum.*
10 *Poteſt tamen harum Eccleſiaſticarum Penſionum fieri capax per Apoſtolicam Diſpenſationem.*
11 *Et diſpenſatus ad obtinendas, & retinendas Penſiones, non obſtante Bigamia, cenſetur etiam diſpenſatus ad retinendum privilegium, ſeu exercitium Characteris Clericatus ad dictum effectum.*
12 *Licet Bigamus ratione Bigamiæ ordinari non debeat, tamen ſi ſecus fieret, characterem reciperet.*
13 *Et quamvis Bigamus ratione Bigamiæ amittat exercitium, & privilegium Clericale, tamen ratione Characteris non deſtituitur Clericatu, tamquam ſigno indelebili.*
14 *Pœna privationis omnis privilegii Clericalis una cum prohibitione deferendi Tonſuram, & habitum Clericalem impoſita Bigamis habet locum ſolummodo in Clericis conſtitutis in ſolis Ordinibus Minoribus.*
15 *Secus autem eſt dicendum de Clericis jam conſtitutis in Sacris Ordinibus.*
16 *Aſſignatur ratio diſparitatis*, ad n. 17.
18 *Similiter non privantur privilegio Clericali Bigami Profeſſi in aliqua Religione approbata.*
19 *Unde Profeſſi in Religione approbata, licet Bigamiam contraxerint, adhuc gaudent privilegiis Clericorum, & qui tales percuteret, eſſet excommunicatus.*
20 *Non ſolum in Sacris Canonibus incurrunt ſuam pœnam Bigami Ordinati, ut videlicet nequeant in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad altiores aſcendere, & ſic evadant Irregulares;*
21 *Sed etiam ſuam ſpecialem pœnam incurrunt Epiſcopi tales Bigamos ordinantes, & promoventes.*
21 *Unde Epiſcopus ordinans ſcienter Bigamum, incurrit Suſpenſionem annalem ipſo Jure a Collatione ejuſdem Ordinis, quem contulit Bigamo, nec non a celebratione Miſſæ.*
23 *Nec obſtat littera textus* in c. Super eo 2. de Bigamis.
24 *Et quamvis Sacra Congregatio Concilii videatur ſenſiſſe Epiſcopum ſic ordinantem in nullam pœnam incidere ipſo Jure; tamen contrarium probavit Sixtus V.*
25 *Sententia tamen tenens Epiſcopis Ordinantibus Bigamos nullam pœnam impoſitam eſſe ipſo Jure, ſeu lata ſententia, ſed ſolum pœnam ſententiæ ferendæ, eſt ſuffulta ſolidis fundamentis, & graviſſimis Doctoribus*, ad n. 26.
27 *Ultraquamquod Sacra Congregatio Concilii cenſuit Epiſcopum ordinantem Bigamos non incurrere aliquam certam pœnam ipſo Jure, ſeu lata ſententia.*
28 *Et Conſtitutio Sixti V. incipiens*, Sanctum *ſtatuens Epiſcopos male promoventes a collatione Ordinum eo ipſo ſuſpenſos eſſe, eſt jam redacta ad terminos Juris communis, & Tridentini per Conſtitutionem Clementis VIII. incipient.* Romanum Pontificem.

BIgamiæ effectus in primis eſt Irregularitatem induce- 1
re, ac proinde Bigami prohibentur Ordines ſuſcipere,
& in ſuſceptis miniſtrare; *cap. Acutius* 2. *& cap. Denique*
3. *diſt.* 26. *c. Si quis* 1. & *c. Maritum* 2. *diſt.* 33. *c. Curan-
dum* 9. *cap. Præcipimus* 10. *cap. Si quis Viduam* 13. *c. Co-
gnoſcamus* 14. & *cap. Si quis Viduam* 15. *diſt.* 34. *c. Ut Bi-
gami* 1. *c. Super eo* 2. *cap. De Bigamis non ordinandis*. Et
cap. unic. de Bigamis in 6. Immo Bigami prohibentur ſuſcipere 2
Tonſuram; *cap. Si quis Viduam* 8. *diſt.* 32. Et hujuſmodi

3 Irregularitas ex Bigamia proveniens, deſcendit ex anti-
quiſſima traditione Apoſtolica, juxta illud Apoſtoli 1. ad
Timoth. cap. 3. numer. 2. Oportet Epiſcopum irreprehenſibilem
eſſe, unius uxoris virum. Et infra num. 12. Diaconi ſint
unius uxoris viri. Et hæc Irregularitas Bigamiæ non ori-
4 tur ex delicto, ſed ex defectu Sacramenti, ut notatur
in c. Acutius 2. diſt. 26. & cap. Debitum 5. de Bigamis
non ordinandis. Matrimonium enim conſummatum ſigni-
ficat conjunctionem Chriſti cum Eccleſia per carnis aſ-
ſumptionem, juxta illud Apoſtoli ad Epheſ. 5. Sacramen-
tum hoc magnum eſt, ego autem dico, in Chriſto, & Eccleſia;
Hæc autem ſignificatio deficit in Matrimonio cum ſecun-
da Uxore, vel cum Vidua, aut corrupta, contracto, &
conſummato, quia non eſt conjunctio unius cum una, ea-
que Virgine, ſicuti Dei Filius per carnis aſſumptionem
copulavit ſibi Eccleſiam unam, Virginem, & ab alio non
aſſumptam; Unde S. Thomas in 4. diſt. 27. q. 3. art. 1.
qu. 1. ſic præciſe dicit: „ Bigamia Irregularitatem in-
„ ducit, quia habens aliis miniſtrare Sacramenta, ut ha-
„ bens Sacramentum Ordinis, nullum debet in Sacramen-
„ tis defectum pati; Defectus autem in Sacramento eſt,
„ quando Sacramenti ſignificatio integra non invenitur;
„ Sacramentum autem Matrimonii ſignificat conjunctio-
„ nem Chriſti ad Eccleſiam, quæ eſt unius ad unum, un-
„ de ad perfectam ſignificationem Sacramenti pertinet,
„ ut vir, & uxor tantum unius uxor, & conſequenter
„ Bigamia, quæ hoc tollit, Irregularitatem inducit.
5 Inſuper Bigamiæ effectus eſt privare Bigamos omni pri-
vilegio Clericali, ac eos ſubjicere juriſdictioni Fori ſæcu-
laris: cap. Quiſquis 5. diſt. 85. cap. unic. de Bigamis in 6.
ubi ex verbis deſumptis a Concilio Generali Lugdunenſi
ſic præciſe dicitur: Bigamos omni privilegio Clericali decla-
ramus eſſe nudatos, coercitioni Fori Sæcularis addictos conſue-
tudine contraria non obſtante. Ipſis quoque ſub anathemate
prohibemus deferre Tonſuram, vel habitum Clericalem; Et ſic
Rota part. 1. dec. 352. n. 4. part 5. tom 1. dec. 50. n. 4.
part. 5. tom. 2. dec. 450 n. 9. & 27. Unde Bigamus re-
6 manet merus Laicus, Rota p. 5. tom. 1. dec. 7. n. 2. par.
5. tom. 2. deciſ. 450. n. 31. p. 19. tom. 1. dec. 253. n. 2.
7 Et ſic non poteſt deferre habitum Clericalem, nec Ton-
ſuram; Rota p. 5. dec. 450. num. 15. & dict. cap. unico
8 De Bigamis n. 6. Nec eſt capax alicujus Eccleſiaſtici Be-
neficii, utpote Irregularis; cap. Si celebrat. 10. De Clerico
Excommunicato miniſtrante, cap. Ex litteris 2. de Clerico non
ordinato miniſtrant. cap. Præcipimus 10. diſt. 34. c. Non con-
9 fidat 59. diſt. 50. Immo Bigamus nec eſt capax Penſio-
num Eccleſiaſticarum; Rota part. 5. tom. 2. dec. 450. nu.
10 30. par. 19. t. 1. dec. 253. num. 1. Poteſt tamen horum
Penſionum fieri capax per Apoſtolicam diſpenſationem;
Rota par. 5. tom 1. dec. 12. n. 28. & 29. p. 13. dec. 247. n. 24.
Et diſpenſatus ad obtinendas, & retinendas Penſiones non
11 obſtante Bigamia, cenſetur etiam diſpenſatus ad retinen-
dum privilegium, ſeu exercitium Characteris Clericatus ad
dictum effectum Rota p. 5. tom 2. dec. 450 n. 19. & 21.
12 Hic tamen eſt advertendum primo, quod licet ex di-
ctis Bigamus ratione Bigamiæ ordinari non debeat, ta-
men ſi ſecus fieret, Characterem reciperet. ut clare con-
ſtat ex cap. Super eo 2. de Bigamis non ordinandis, ibi: Su-
per eo, quod tua Fraternitas de Bigamis requiſivit; Reſpon-
demus, quod Ordinatores eorum poteſtate, & Officio ordinandi,
& Ordinati, ſi ad Sacros Ordines fuerint promoti, eis ideo
ſunt privandi; quia in Bigamis contra Apoſtolum diſpenſare
non licet, ut debeant ad Sacros Ordines promoveri; vel in eis
ſi promoti fuerint, remanere; ubi ponderanda ſunt illa ver-
ba, ſunt privandi, & remanere; nam quando privari, &
remanere poſſent, ſi Ordines non recepiſſent? Idipſum
patet in cap. Quicumque pœnitens, quicumque Bigamus 56.
diſt. 50. ibi: In hoc, quo invenitur Ordine, perpetua ſtabili-
tate permaneat; Et tenent Gloſſ. magna in fin. ſuper cit.
cap. Super eo, & ibi Innocent. num. 1. in verb. diſpenſare;
Butr. num. 3. & 7. Ancharan. num. 2. Fagnan. num. 1.
& ceteri Canoniſtæ. S. Thomas in 4. diſt. 26. q. 3. ar. 3.
Rota deciſ. 1. de Bigamis in novis, & dec. 7. num. 3. &
13 plenius deciſ. 50 num. 6. part. 5. recentior. Et quamvis
Bigamus ratione Bigamiæ emittat exercitium, & privi-
legium Clericale, tamen ratione Characteris non deſtitui-
tur Clericatu, tamquam ſigno indelebili. Rota part. 1.
dec. 352. n. 4. in fine p. 4. tom. 3. dec. 648. num. 5. & p.
5. t. 1. dec. 50. num 6. & ſeq. & ſæpe alias in pluribus
deciſionibus.
14 Advertendum ſecundo, quod pœna privationis omnis
privilegii Clericalis una cum prohibitione deferendi Ton-
ſuram, & habitum Clericalem impoſita Bigamis in cit.
cap. Unico de Bigamis in 6. habet locum ſolummodo in
Clericis Minoriſtis, ſeu conſtitutis in ſolis Ordinibus Mi-
noribus, qui privantur omni privilegio Clericali, etiam
quoad immunitatem Perſonæ; itaut qui illos percuſſerit,
non incidat in Canonem Si quis ſuadente Diabolo; Gloſſa
in cit. cap. Unic. de Bigamis in 6. verb. Omni privilegio,
Suarez diſ. 49. de Cenſuris ſect. 5. num. 7. Pirhing. lib. 1.
tit. 21. num. 24. Secus autem eſt dicendum de Clericis,
15 qui jam conſtituti ſunt in Sacris Ordinibus. Sic Gloſſ.
communiter recepta in cit. c. Unico de Bigamis in 6. verb.
Bigamos; Clerici enim in Sacris Ordinibus conſtituti non
niſi per degradationem privantur habitu, & Tonſura, o-
mnique privilegio Clericali, ut cap. Degradatio 2. de pœnis
in 6. adeoque licet ſimilitudinariam Bigamiam incurrant
contrahendo de facto ſolum, ſeu invalide Matrimonium,
illudque conſummando, adhuc ob reverentiam Sacrorum
Ordinum retinent privilegium Fori, & Canonis, arg. c.
Nuper 4. & cap. A nobis 7. de Bigamis non ordinandis. Ra- 16
tio autem diverſitatis inter Clericos in Minoribus, & Cle-
ricos in Sacris, eſt, quia Clericus exiſtens in Minoribus
factus Bigamus, quia duas uxores duxit, vel unam Vi-
duam, vel corruptam ab alio, fit Laicus, & non rema-
net Perſona Eccleſiaſtica. Rota part. 5. tom. 1. deciſ. 7.
num. 2. part. 5. tom. 2 deciſ. 450. num. 31. & part. 19.
tom. 1 deciſ. 253. num. 2. Clericus vero in Sacris non po-
teſt redire ad ſæculum propter Ordinem Sacrum, nec de- 17
ſinit eſſe Perſona Eccleſiaſtica, adeoque etſi privatus ſit
uſu, & executione Ordinum, non tamen privilegio Cle-
ricali Fori, & Canonis, Gloſſ. in cit. cap. Unico de Biga-
mis in 6. verb. Bigamos, & alia Gloſſ. in c. Tua 3. de Apo-
ſtatis verb. Tolerandi, Geminian. in dict. c. Unico, Suarez
diſp. 46. de Cenſuris. ſect. 5. num. 7. Sylveſter verb. Bi-
gamia num. 8. Pirhing. lib. 1. tit. 21. num. 24. Reiffen-
ſtuel ibid. n. 27. & alii paſſim cum Fagnano in c. Nuper
4. de Bigamis n. 23 & 39. ubi dicit, ſi etiam reſolutum
fuiſſe a Sacr. Congr. Concil. ſimiliter non privantur privi- 18
legio Clericali Bigami Profeſſi in aliqua Religione appro-
bata, quia per Bigamiam ſimilitudinariam non amittun-
tur privilegia Clericalia, ſed ſolum per veram, & inter-
pretativam. Gloſſ. cit. in dict. c. Unico verb. Bigamus, Sua-
rez, & Pirhing. loc. cit. & textus in c. Unico. Reſtringi-
tur ad ſolos Clericos ſæculares, qui ſunt in Minoribus, &
non comprehendit Clericos ſæculares in Sacris, nec quoſ-
cumque in aliqua Religione Profeſſos. Unde Profeſſi in
Religione approbata, licet Bigamiam contraxerint, adhuc 19
gaudent privilegiis Clericorum, & qui tales percuteret,
eſſet excommunicatus. Sylveſter verſ. Bigamia, Suarez dict.
diſp. 49. ſect. 5. num. 7. Pirhing. loc. cit. & Gloſſ. in cit.
cap. Tua 3. de Apoſtatis verb. Tolerandi, ibi: Intellige quod
hic dicitur de eo qui . . . eſt in Ordine Sacro, vel in aliqua
Profeſſione, cui non licet ultra ad ſæculum redire; unde tole-
randi non ſunt in habitu ſæculari.
Advertendum tertio, quod non ſolum in Sacris Cano- 20
nibus incurrunt ſuam pœnam Bigami ordinati, ut videli-
cet nequeant in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare, & ad al-
tiores aſcendere, & ſic evadant Irregulares; cap. Nuper 4.
& cap. Debitum 5. de Bigamis; Sed etiam ſuam ſpecialem 21
pœnam incurrunt Epiſcopi tales Bigamos ordinantes; &
promoventes; Texto expreſſo in cit. c. Super eo 2. de Bi-
gamis, ibi: Super eo quod Fraternitas tua de Bigamis requi
ſivit, Reſpondemus, quod Ordinatores eorum poteſtate, & Of
ficio ordinandi, & Ordinati, ſi ad Sacros Ordines fuerint pro-
moti, eis ideo ſunt privandi; quia in Bigami contra Apoſto-
lum diſpenſare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines pro-
moveri, vel in eis, ſi promoti fuerint remanere. In Ordinato-
re autem poteſt diſpenſatio adhiberi, ut ordinandi poteſtate, &
officio non privetur. Unde Epiſcopus, qui ſcienter Bigamum 22
ordinat, incurrit ſuſpenſionem annualem ipſo Jure a col-
latione ejuſdem Ordinis, quem contulit Bigamo, nec non
a celebratione Miſſæ, ut docet Navarr. Conſil. 3. num. 2.
ſub titul. de Bigamis, quia deponi inſuper poteſt a Pote-
ſtate, & Officio ordinandi, juxta cit. cap. Super eo 2. de
Bigamis, & Gloſſ. in c. Nullus pœnitentem, Nullus Biga-
mum 2. diſt. 55. verb. Severiorem. Nec obſtat littera tex-
tus mox adducti c. Super eo, ibi: ſunt privandi, quia ex- 23
ponitur, ideſt deponendi, ſecundum Hoſtienſ. in princ. in
verb. Officio, Joann. And. num. 2. Bellam. & Card. in
princip. in eodem verb. & notat Archidiacon. in d. c. Nul-
lus num. 2. in prima Gloſſ. qui hoc allegat, c. Aliquan-
to 1. diſt. 51. & cap. Nullus in Epiſcopum 3. diſt. 62. Et
hoc ſentit Anton. de Butrio in dict. c. Super eo num. 2.
& Fagnan. ibidem num. 2. 44. & 46. Et quamvis Sacr.
Congreg. Concil. videatur ſenſiſſe, Epiſcopum ſic ordinan-
tem in nullam pœnam incidere ipſo Jure, tamen con-
trarium probavit Sixtus V. in caſu contingenti de Epi-
ſcopo, qui primam Tonſuram, & Beneficium ſimplex ſuo
ſubdito vero Bigamo ordinaria auctoritate contulerat,
quem licet dicta Sac. Cong. Concil. cenſeret eſſe excuſan-
dum, nihilominus dictus Pontifex in Conſiſtorio reſpondit
ſignificandum Epiſcopo ipſum eſſe ſuſpenſum a collatione
Ordinum, & promotum incidiſſe in pœnas ſuperius pro-
poſitas; ſubjunxit tamen ſe benigne actum cum utroque,
ubi abſolutionem, & diſpenſationem peterent. Hæc fi-
deliter ex Fagnano loc. cit. n. 46. in fine.
Fateor tamen eſſe ſuffultam ſolidis fundamentis, & gra- 25
viſſimis Doctoribus contrariam ſententiam tenentem Epi-
ſcopis ordinantibus Bigamos nullam pœnam impoſitam eſ-
ſe ipſo Jure, ſeu latæ ſententiæ, ſed ſolum pœnam ſen-
tentiæ ferendæ. Et quidem de dicta pœna ſuſpenſionis 26
a collatione Ordinis, quem Epiſcopus contulit Bigamo,
videtur dicendum eſſe ſolum ſententiæ ferendæ, ex ipſo-
met textu c. Super eo 2. de Bigamis ibi: ſunt privandi. Nec
ullus eſt Canon in contrarium aſſerens, nam c. Eos 2. &
c. Nullus Epiſcopus 4. de Temporibus ordinationum, ubi
Epiſcopis ratione indebitæ, & illegitimæ factæ Ordinatio-
nis imponitur ſuſpenſio per annum a collatione Ordinum,
non loquuntur de Ordinatione Bigami, ut ibi clare pa-
tet,

tet, & pœnæ non ſunt extendendæ in alium caſum, juxta vulgaria Juris. Et quamvis *in cit. Nullus pænitentem, Nullus Bigamum 2. diſt. 55.* videatur imponi pœna ſuſpenſionis a celebratione Miſſæ per Annum, tamen ex quo antequam incurratur, requiritur factum Judicis, coram quo delictum, ſeu tranſgreſſio probetur, ut patet ex illis verbis ipſiuſmet textus: *Ab ea die, qua potuerit ei hoc approbari*: forte illa pœna non eſt dicenda Canonis latæ ſententiæ, ſed ferendæ ſecund. Abbat. *in c. Si diligenti 12. de Foro competent. n. 19.* qui poſt Hugon. & Archidiac. notat eſſe pœnam ſententiæ ferendæ. Ultraquamquod *Sac. Cong. Concil.* ut cavetur in addit. *ad Conſil. Navarr. ſub titulo de Bigamis*, cenſuit Epiſcopum Ordinantem Bigamos non incurrere aliquam certam pœnam ipſo Jure, ſeu latæ ſententiæ. Ita Garzias *p. 7. de Benefic. c. 6. n. 8. & ſeq.* ubi *num. 11.* admonet, quod, quamvis ex Conſtitutione 61 Sixti V. incip. *Sanctum*, Epiſcopi male promoventes a collatione Ordinum eo ipſo ſuſpendi exiſterent, illa eſt jam redacta ad terminos Juris communis, & Tridentini per aliam Clementis VIII. incip. *Romanum Pontificem*, & quadrageſimam in ordine, prout obſervat ipſe Garzias *part. 2. c. 5. num. 70.* Borboſa *de offic. & Poteſt. Epiſcop. par. 2. alleg. 49. num. 19.* Pirhing. *lib. 1. tit. 21. num. 26.*

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 PRincipio Bigami etiam *veri* nonniſi a ſacris Ordinibus excluſi erant; idque quia Apoſtolus verbis illis: *unius uxoris vir*, loquebatur de Epiſcopis, ſub quibus & Presbyteri comprehendebantur, & Diaconi. Accedit quod in Canone 3. *Concilii Toletani 1. relato apud Gratiam. diſtinct. 34. Can. 18.* habetur: *Lector ſi viduam alterius uxorem acceperit, in Lectoratu permaneat, aut ſi forte neceſſitas fuerit, Subdiaconus fiat; nihil autem ſupra. Similiter & ſi Bigamus fuerit*: Tunc autem Subdiaconatus nondum erat ordo Sacer.

2 Concilium vero *Lugdunenſe ſub Gregorio X.* edidit Decretum relatum *in cap. unic. de Bigam. in 6.* quo declaravit: *Bigamos omni privilegio Clericali eſſe nudatos, & coercitioni fori Sæcularis addictos, conſuetudine contraria non obſtante*: Additque: *Ipſis quoque ſub anathemate prohibemus deferre tonſuram, vel habitum Clericalem*; Vide *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univ. p. 2. tit. 10. cap. 2. n. 22. & ſequent. Reuſſeaud. de la Comb. in ſua Juriſprudent. Canonic. verb. Irregularitas ſect. 3. art. 1. n. 5.*

Articulus I.

Bigamia quoad ejus Diſpenſationem.

SUMMARIUM.

1 *Papa diſpenſare poteſt in omni Bigamia, & quo ad omnes Ordines, & dignitates*, ad n. 3.

4 *Epiſcopus diſpenſare nequit in Bigamia vera, & interpretativa notoria non ſolum quo ad Ordines ſacros, ſeu Majores.*

5 *Sed nequidem quo ad Ordines Minores, aut primam Tonſuram, vel Beneficium ſimplex.*

6 *Et ſic declaravit Sacra Congr. Conc. approbante Sixto V.*

7 *Veritas hujus noſtræ ſententiæ oſtenditur aliis ſolidiſſimis fundamentis*, ad n. 8.

9 *Adducuntur varia contra noſtram ſententiam, & ſolvuntur*, ad n. 17.

18 *Licet autem Epiſcopus nequeat diſpenſare in Bigamia notoria, poteſt tamen diſpenſare in Bigamia interpretativa occulta, & contracta inde Irregularitate, quoties ea provenit ex delicto occulto.*

19 *Epiſcopus enim ex Tridentino habet poteſtatem diſpenſandi in omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta illa, quæ provenit ex homicidio voluntario.*

20 *In Bigamia ſimilitudinaria, quæ pure ſit talis, nec Bigamiam interpretativam admixtam habeat, Epiſcopus diſpenſare poteſt etiam ad altiores Sacros Ordines ſuſcipiendos, vel adminiſtrandum in ſuſceptis, dummodo Clericus in Sacris, vel Profeſſus in Religione, qui de facto cum una virgine contraxit, & conſummare præſumpſit, pœnitentia correctus laudabilem vitam duxerit.*

21 *Non poteſt autem diſpenſare in Bigamia ſimilitudinaria, quæ habet admixtam interpretativam* ad numer. 22.

23 *Prælati Regulares, quicumque ſint ſpectato Jure communi, & ſecluſis ſpecialibus privilegiis, diſpenſare non poſſunt cum ſuis ſubditis Regularibus, nequidem quo ad Ordines Minores.*

24 *Quantum autem ad ſpecialia Regularium privilegia plures Doctores tenent Religioſos diſpenſari poſſe in Bigamia præfata, nedum a Superioribus, ſed etiam a quocumque Confeſſario Ordinis.*

25 *Et ad id adducitur ampliſſimum privilegium S. Pii V. ultra aliud jam prius conceſſum a Sixto IV.*

26 *Nec hoc privilegium videtur revocatum pro Concilium Tridentinum, cum fuerit conceſſum poſt idem Concilium.*

27 *His tamen non obſtantibus contrarium ſuſtinent plurimi alii.*

28 *Et pro horum ſententia affertur ſolida ratio*, ad numer. 29.

30 *Unde concludendum eſt, quod, cum hoc pertineat ad quæſtionem facti, ſint attendenda, & caute conſideranda Indulta a S. Sede ſupra id Regularibus conceſſa.*

31 *In Bigamia ſimilitudinaria poſſunt Prælati Regulares cum Novitiis, ac Profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus, quibus poſſunt Epiſcopi.*

32 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris*, ad n. 34.

PApa diſpenſare poteſt in omni Bigamia, & quoad omnes 1
Ordines, & Dignitates; ſic *communis Doctorum ſententia* cum Gloſſ. *in c. Lector 18. diſt. 34. verb. Fiat*, ubi refert Lucium Papam, cum Archidiacono Panormitano Bigamo diſpenſaſſe; Et ratio eſt, quia Irregularitas Bigamiæ non eſt introducta Juri naturali, aut Divino, ſed ſolum Jure humano, & poſitivo Eccleſiaſtico; immo ut dicit Innocentius *in c. Cum pridem 10. de renuntiat. n. 9.* & Abbas *in c. Super eo 2. de Bigamis in 6.* omnis Irregularitas eſt a Jure poſitivo Eccleſiaſtico; Atqui Papa poteſt diſpenſare in omni Jure poſitivo Eccleſiaſtico; *c. Propoſuit 4. de Conceſſion. Præbend.* ibi: *Secundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare*, ergo &c. Major, in qua ſtat difficultas, oſtenditur, quia, licet
Apoſtolus 1. *ad Timoth. 3. n. 2* dicat, *oportet Epiſcopum* 2
eſſe unius uxoris virum; & infra *n. 12 Diaconi ſint unius uxoris viri*: & Lucius Papa III. *in c. Super eo 2. de Bigamis* aſſerat: *Quia in Bigamis contra Apoſtolum diſpenſare non licet, ut debeant ad Sacros Ordines promoveri*; Tamen Divus Paulus id ſtatuit non auctoritate Divina tamquam Apoſtolus promulgans Jus Divinum, ſed tamquam Epiſcopus, & Paſtor Eccleſiæ condendo Leges Eccleſiaſticas, adeoque quod dicitur de Bigamo non promovendo, non eſt Juris
naturalis, & Divini, ſed inſtitutio auctoritatis humanæ 3
divinitus homini conceſſæ. Sic S. Thomas *quodlib. 4. art. 13. ad 1.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 85. n. 9.* Fagn. *in cit. c. Super eo n. 15.* & alii communiter. Tum quia in eadem Epiſtola dicit Apoſtolus Epiſcopum oportere eſſe etiam *Non percuſſorem*, & tamen Papa nedum cum Percuſſore, ſed & cum homicida diſpenſat, ut patet *in c. Sicut Dignum 6. §. Clericos 6. de Homic. cap. Henricus 2. de Clericis pugnant. in Duell. c. Præſentium lator 3. & c. Continentia Litterarum 4. de Clerico percuſſor.* adeoque poteſt Papa eodem modo diſpenſare cum Bigamo, licet Paulus prohibeat ipſum ordinari; Et per hoc patet reſponſio ad textum adductum *ex c. Super eo*, quia *ly contra Apoſtolum diſpenſare non licet*, non importat impoſſibilitatem diſpenſandi, ſed ſolum difficultatem, ideſt non niſi ex juſta, & gravi cauſa, ut deſumitur *ex c. Presbyter. 5. diſt. 82.* ubi in ſimili caſu Papam ex rationabili cauſa contra Canones Apoſtolorum diſpenſare poſſe perhibetur; & hoc ipſum factum fuiſſe cum Bigamis habetur ex *c. Si Subdiaconus 17. & c. Lector 18. diſp. 34. & c. Quicumque pænitens; Quicumque Bigamus 16. diſt. 50.*

Epiſcopus diſpenſare nequit in Bigamia vera, & inter- 4
pretativa notoria, non ſolum quoad Ordines Sacros, ſeu Majores, ut *ex c. Super eo 2. de Bigamis*, & Gloſſ. ibi *Verb. diſpenſare*, cum communi; Sed nequidem quoad Ordines
Minores, aut primam Tonſuram, vel Beneficium ſimplex; 5
c. Si quis Viduam 8. diſt. 50. ubi ſic expreſſe ſtatuitur; *Si quis Viduam, ut ab alio dimiſſam duxerit, non admittatur ad Clericatum; quod ſi irrepſerit, dejiciatur.* Gloſſ. *fin. in cap. Virginem 12. cauſ. 27. qu. 1.* Innoc. *in c. Super eo 2. de Bigamis n. 1. & ibid.* Joann. Andr. Ancharan. Cardin. & Abbas. Idem tenet Franciſcus Gloſſator relatus a Joan. Andrea *in c. 1. Gloſſ. 2. de Bigamis in 6.* & ibid. Geminian. *poſt num. 5.* Ancharan. *n. 6.* & Franc. *num. 4.* expreſſe tenentes Epiſcopum non diſpenſare cum Bigamo, nec quoad minores Ordines; Et hanc ſententiam eſſe communem teſtatur Præpoſit. *in c. Lector 18. diſt. 34.* Covarr. *in Clement. 1. de Homicid. part. 1. §. 2. n. 4.* Majol. *de Irregul. lib. 1. cap. 33. n. 4.* Joann. Montaig. *de Bigamis qu. ultim. poſt n. 13. verſ. Secunda autem pars*, & expreſſe tenent Navarr. *cap. 27. n. 197. verſ. ſexto dico*, Suarez *cit. diſ. 49. ſect. 6. n. 4.* Fagnan. *in cap. Super eo 2. de Bigamis n. 29. & ſequent.* Garzias *part. 7. de Benefic. cap. 6. n.*
3. & ſequent. ubi refert, ſic declaraſſe *Sac. Cong. Conc.* 6
die 40. Jan. 1589. Et talem declarationem fuiſſe approbatam a Sixto V. tenet Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part. 12. allegat. 49.* ubi refert ſic iterum declaraſſe *eamdem Sacram Conc. Congregationem in Feretrana 13. April.* 1530, in qua fuit expreſſe reſolutum quod *Bigamus affectus Bigamia interpretativa, etiamſi ante conſtitutus eſſet in Ordine Oſtiariatus, non poteſt mortua uxore diſpenſari per Epiſcopum*, ut in Ordine ſuſcepto miniſtret; ſic etiam refert in

colla-

colleƈtan. deciſ. Apoſtolicar. verb. Bigamus ; Piaſec. *in praxi part.* 1. *cap.* 1. *artic.* 10. *n.* 11. Layman. *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *c.* 6. *n.* 7. Valenſis *de Bigamis n.* 5. Pirhing. *lib.* 1. *tit.* 21. *de Bigamis n.* 29. Reiffenſtuel. *ibidem n.* 32. & alii plurimi apud Barboſ. & Fagn. *loc. cit.*

7 Et veritas hujus noſtræ ſententiæ oſtenditur aliis ſolidiſſimis fundamentis ; *c. Cognoſcamus* 14. *diſt.* 34. ſic habetur expreſſe ; *Cognoſcamus non ſolum hoc de Epiſcopo , & Presbytero Apoſtolum ſtatuiſſe , ſed etiam Patres in Concilii Nicani tractatu addidiſſe , neque Clericum quemquam debere eſſe , qui ſecunda Conjugia ſortitus ſit* ; *c. Non confidat* 59. *diſt.* 50. ſic præciſe dicitur . *Non confidat quiſquam Pontificum fas eſſe Bigamos . . . Divinis ſervitutes applicare miniſteriis* . Concordant *c. Super eo c.* 2. *Nuper* 4. *& c. A nobis* 7. *de Bigamis non ordinandis* , ubi ſimpliciter aſſeritur , quod cum Bigamis diſpenſare non licet . Et clariſſime deducitur ex Concil. Generali Lugdunenſi relato *in c. Unico de Bigamis in* 6. ibi ; „ Bigamos omni privilegio Clericali declaramus eſſe nudatos , & coercitioni Fori ſæcularis addictos , conſuetudine contraria non obſtanti-
8 bus; ipſos quoque ſub anathemate prohibemus deferre Tonſuram, vel habitum Clericalem " . Cum igitur ex hac Decretali privilegio nudentur Bigami , & ſub anathemate prohibeantur deferre Tonſuram, & habitum Clericalem, ſtat clariſſime , quod cum eis nequeat diſpenſare Epiſcopus , neque quoad primam Tonſuram , aut Ordines Minores , vel ad Beneficium ſimplex , quia in hoc caſu neceſſe eſſet , ut Tonſuram , habitumque Clericalem deferrent , non ſolum contra Summi Pontificis Gregorii X. prohibitionem in Concilio Generali Lugdunenſi editam , ſupra quam Jus diſpenſandi Epiſcopo non competit , ſed etiam contra Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 17. ubi in caſu , quo in Miniſteriis quatuor Minorum Ordinum exercendis deficiant Clerici cælibes , permittit quidem Clericis conjugatis , ut illorum Ordinum , quos receperunt , functiones exerceant , & dummodo Tonſuram , & habitum Clericalem in Eccleſia geſtent , & non ſint Bigami , ibi : „ Quod ſi in Miniſteriis quatuor Minorum exercendis Clerici cælibes non erunt , ſuffici poſſunt etiam conjugati vitæ probatæ , dummodo non Bigami , ad ea munia obeunda idonei , & qui Tonſuram , & habitum Clericalem in Eccleſia geſtent .

9 Contra hanc tamen noſtram ſententiam varia objiciunt Adverſarii , inter quos eſt D. Thomas *in* 4. *diſt.* 27. *qu.* 3. Bonacina *de Cenſuris diſp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *n.* 15. Azorius , & alii relati a Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegar.* 49. *num.* 24. & a Fagnan. *in cap Super eo* 2. *de Bigamis num.* 21. *& ſequent.* Primo adducunt Canonem *in*
10 *cap. Lector* 18. *diſt.* 34. ibi : „ *Lector* ſi Viduam alterius uxorem acceperit in Lectoratu permaneat ; aut ſi neceſſitas fuerit , Subdiaconus fiat , nihil autem ſupra , ſimiliter ſi Bigamus fuerit " , ex quo , dicunt ipſi , colligitur , quod Epiſcopus poſſit diſpenſare cum Bigamo uſque ad Subdiaconatum incluſive exigente neceſſitate , quia quando in Canone dicitur ſimiliter poſſe diſpenſari , nec Papa ſibi , aut alteri perſonæ reſervat diſpenſationem , tunc cenſetur Epiſcopo data facultas diſpenſandi , quamvis hoc ipſi expreſſe non fuerit conceſſum , ut recte docet Gloſſ. *in cap. Quiſquis verb. Fiat , de electiom.* & Gloſſ. final. *in cap. in quibuſdam* , & ibi Abbas *num.* 5. *de pœnis* , & rurſus Abbas *in cap. Etſi unanimiter num.* 10. *de Poſtulatione Prælator.* dicens , quod Epiſcopi ſemper diſpenſant , ubicumque a Jure permittitur diſpenſatio in genere , licet ſpecifice non permittatur Epiſcopis , & cum multis Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegar.* 33. *n.* 2. ubi dicit , quod tunc , quia fruſtra diſpenſatio conceditur Summo Pontifici , qui de Jure poteſtatem diſpenſandi habet ; *c. Propoſuit* 4. *de conceſſion. Præbend.* cenſetur illa facultas data , Prælatis Inferioribus , & Epiſcopis , prout in ſpecie accidit , *cap. Poſtulaſtis* 7. *de Clerico excomm. miniſtrant.* ubi textus dicit , excommunicatos non poſſe retinere Beneficia , ſubdens , *niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum* , ubi Gloſſ. *verb. Diſpenſatum* ſic præciſe ait : *Non dicit a quo , ergo videtur relicta poteſtas*
11 *diſpenſandi Epiſcopis* . Reſpondetur autem citatum Canonem *in cap. Lector* 18. *diſt.* 34. parum , aut nihil urgere , quia Suarez *de Cenſuris diſp.* 49. *ſect.* 6. *num.* 4. & Layman. *cap. Super eo , de Bigamis num.* 2. aſſerunt non eſſe Martini Papæ , ut a Gratiano inſcribitur , ſed Martini Bracharenſis Archiepiſcopi , qui diverſos Canones collegit . Et dato quod ille Canon eſſet Martini Papæ , & tunc per ipſum facultas diſpenſandi fuiſſet conceſſa Epiſcopis , eadem tamen poſtmodum foret revocata per poſteriores Canones , ut ex *c. Super eo* 2. *c. Nuper* 4. *cap. A nobis* 7. *de Bigamis non ordinandis* ; & clarius , & clariſſime mox *cit. c. Unico , de Bigamis in* 6. deſumpto ex Concilio Generali Lugdunenſi , quo Bigamis ſub excommunicationis pœna prohibetur , ne Tonſuram , & habitum Clericalem deferant , ſpolianturque omni privilegio Clericali , & tamquam mere Laici decernuntur Judicibus ſæcularibus ſubeſſe; & noviſſime ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 17. ubi in caſu , quo non adſint Clerici cælibes , permittit quidem Clericis conjugatis , ut illorum quatuor Minorum Ordinum , quos receperunt , functiones exerceant , ſed cum expreſſa reſervatione quod non ſint Bigamini , ibi: *Dummodo non Bigami* , Unde cum contra Conciliorum Generalium præſcriptum nequeat Epiſcopus diſpenſare , ut expreſſe cavetur in *Extravag. Unica Joann. XXII. de Religioſis Domibus §. Quidam autem* , ſtat clarum , quod neque virtute illius Canonis *in cit. cap. Lector* poſſit Epiſcopus cum Bigamis veris , & interpretativis ullimode diſpenſare .

Secundo adducunt Canonem *in cap. Is qui defectum* 1. 12
de Filiis Presbyterorum in 6. ubi habetur quod Epiſcopus poteſt diſpenſare cum illegitimis , quoad Ordines Minores , & Beneficium ſine Cura : ergo a pari poterit diſpenſare etiam cum Bigamis . Reſpondetur ad hunc Ca- 13
nonem negando paritatem ; & diſparitas eſt , quia illegitimi prohibentur inter Clericos aſſumi , quia timetur , ne ſint imitatores paternæ incontinentiæ ; quæ præſumptio ceſſat , ſi laudabiliter , & continenter vivant : Secus eſt in Bigamia , quæ eſt inducta ob defectum Sacramenti , quia propter carnis diviſionem numquam poteſt repræſentare unitatem Chriſti cum Eccleſia ſibi copulat ; *c. Debitum* 5. *de Bigamis non ordinandis* . Tertio adducunt Cano- 14
nem *in c. At ſi Clerici* 4. *de Judiciis §. de Adulteriis* , ubi habetur , quod Epiſcopus poteſt diſpenſare ab aliis Irregularitatibus cum criminoſis , ut patet de Adulteris , & aliis inferioribus delictis , ergo etiam ab Irregularitate Bigamiæ, quæ eſt ſine delicto. Reſpondetur ad hunc Ca- 15
nonem negando conſequentiam , & paritatem ; & diſparitas eſt , quia delicti per Pœnitentiam delentur , ideoque facilius in iis diſpenſatur , quam in Bigamia , quæ oritur ex defectu Sacramenti , qui defectus non tollitur per Pœnitentiam , nec per Baptiſmum , ſed poſtea etiam durat ; *c. Acutius* 2. *cap. Deinde* 3. *cap. Una diſt.* 26. *c. Si quis Viduam* 13. *diſt.* 34. & expreſſe Gloſſ. *in c. Super eo* 2. *de Bigamis verb. Diſpenſare* . Tum quia ideo in dictis delictis Epiſcopus diſpenſat , quia in illis Jura concedunt ei facultatem diſpenſandi ; Secus vero in Bigamia , pro cujus diſpenſatione nedum in Jure nulla reperitur Epiſcopo conceſſa facultas , ſed immo reperitur expreſſe prohibita, ut patet in *cit. cap. Cognoſcamus* 14. *diſt.* 34. *In cap. Si quis Viduam* 8. *diſt.* 50. *c. Non confidat* 59. *ead. diſt.* 50. *c. Super eo* 2. *cap. Nuper* 4. *cap. A nobis* 7. *de Bigamis non ordinandis*; *cap. Unico de Bigamis in* 6. Quarto adducunt Ca- 16
nonem *in c. De Diacono* 1. *Qui Clerici vel voventes* , ubi habetur , quod Epiſcopus diſpenſat cum Diacono , qui Ma- 17
trimonium contraxit ; Sed ad hunc Canonem ſtatim reſpondetur non loqui de Bigamia vera , aut interpretativa , ſed ſolum de ſimilitudinaria , a qua & nos fatemur poſſe Epiſcopum diſpenſare , ut infra patebit .

Licet autem Epiſcopus nequeat diſpenſare in Bigamia 18
notoria , poteſt tamen diſpenſare in Bigamia interpretativa occulta , & contracta inde Irregularitate quoties ea provenit ex delicto , qualis eſt illa , quæ oritur ex duplici Matrimonio invalido. vel uno valido , & altero invalido, dummodo delictum ſit occultum ; Tunc enim nedum diſpenſare poſſet in Ordinibus ſuſceptis , ſed etiam in omnibus Ordinibus ſuſcipiendis , etiam ſacris . Epiſcopus enim 19
ex Tridentino habet poteſtatem diſpenſandi in omnibus Irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta illa , quæ provenit ex Homicidio voluntario. Sic expreſſe *cit. Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ibi : „ Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus , & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus (excepta ea , quæ oritur ex Homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad Forum contentioſum) diſpenſare . " Sic Fagnan. *in c. Nuper* 4. *de Bigamis non ordinandis n.* 9. *&* 10. Barboſa *de Offic. & Poteſt. Epiſcop. par.* 2. *allegat.* 49. *n.* 25. Sanchez *cit. diſp.* 86. *num.* 13. Reiffenſtuel *lib.* 1. *tit.* 21. *de Bigamis n.* 31. Pontas *verb. Diſpenſatio Irregularitatis caſ.* 34. *in fine* , Henriquez & alii .

In Bigamia ſimilitudinaria , quæ pure ſit talis , nec 20
Bigamiam interpretativam admixtam habeat , Epiſcopus diſpenſare poteſt etiam ad altiores Sacros Ordines ſuſcipiendos , vel miniſtrandum in ſuſceptis , dummodo Clericus in Sacris , vel Profeſſus in Religione , qui de facto cum una virgine Matrimonium contrahere , & conſummare præſumpſit , pœnitentia correctus laudabilem vitam duxerit , *cap. Sane* 4. *de Clericis conjugati* , & ibi Gloſſ. *verb. Ex indulgentia* , *cap. De Diacono* 1. *Qui Clerici vel voventes* , ubi Alexander III. in ſua Decretali ad Archiepiſcopum Rhemenſem ſcripta ſic præciſe definivit : „ De Diacono qui . . . . . uxorem accepit , hoc tuæ prudentiæ reſpondemus , quod ſi contrito , & humiliato corde ad Eccleſiam redire voluerit , dimiſſa illa quam accepit in uxorem , & abſolutione obtenta , injuncta ſibi pœnitentia . . . . . poſt eam peractam , diſpenſative poteris ei Diaconatus Officium reddere , & ſi perfectæ vitæ , & conſervationis fuerit , eum in Presbyterum ordinare , & *Gloſſ.* ibi : *verb. Diſpenſative* , ſic expreſſe ait : Et ita Epiſcopi poſſunt etiam diſpenſare cum Clericis conſtitutis in Sacris Ordinibus , ſi contra- 21
hant de facto . " Notanter autem additur ly *quæ pure ſit talis , nec Bigamiam interpretativam admixtam habeat* ; quia , cum Bigamia ſimilitudinaria habet admixtam interpretativam , V. G. ſi Clericus in Sacris , vel Profeſſus in Religione approbata præſumat de facto cum Vidua , vel corrupta ab alio Matrimonium

con-

contrahere, illudque conſummare, nequit amplius Epiſcopus cum eo diſpenſare, cum talis propter admixtam Bigamiam interpretativam incurrat Irregularitatem indiſpenſabilem: textu expreſſo *in c. A nobis 7. de Bigamis*, ibi: „ Ille autem qui in Subdiaconatus Ordine conſtitutus de „ facto tantum (quia de Jure non potuit) duxit Viduam „ in uxorem, profecto Bigamus non exiſtit, ſed nec Vi„ duæ poteſt in veritate dici Maritus, cum inter ipſum, „ & illam non fuerit vinculum maritale contractum: cum „ eo tamen contra doctrinam Apoſtoli tamquam cum „ Marito Viduæ diſpenſare non licet, non propter Sa„ cramenti defectum, ſed affectum intentionis cum opere „ ſubſecuto." Et licet textus loquatur explicite tantum de Clerico in Sacris, intelligitur tamen implicite etiam 22 de Profeſſo in Religione approbata, quia Clericus in Sacris, & Profeſſus in Religione; quantum ad hanc Irregularitatem, a Doctoribus æquiparantur. Suarez *de Cenſuris diſp.* 49. *ſect.* 6. *num.* 7. Sanchez *cit. diſp.* 86. *num.* 22. Layman *lib.* 1. *tract.* 5. *part.* 5. *c.* 6. Pirhing. *lib.* 1. *titul.* 21. *de Bigamis num.* 31. *arg. cap. Quotquot* 24. *cauſ.* 27. *qu.* 1.

23 Prælati Regulares quicumque ſint ſpectato Jure communi & ſecluſis ſpecialibus privilegiis, diſpenſare non poſſunt cum ſuis ſubditis Regularibus, nequidem quoad Ordines Minores; Nam ſicut Epiſcopi non habent hanc facultatem, ut ſupra oſtendimus, ita nec ea gaudent Prælati Regulares, nullibi enim in Jure Canonico reperitur talis facultas conceſſa Prælatis Regularibus.

24 Quantum autem ad ſpecialia Regularium privilegia, Avila *de Cenſuris part.* 7. *diſp.* 8. *dub.* 4. *concluſ.* 7. Henriquez *in Summa lib.* 12. *cap.* 6. §. 12. *in commento litt.* Z. Reiffenſtuel *lib.* 5. *decretal. tit.* 37. *de pœnis num.* 97. dicunt, Religioſos diſpenſari poſſe in Bigamia præfata, nedum a Superioribus, ſed etiam a quocumque Confeſſario Ordinis ex ampliſſima conceſſione Sixti IV. facta Minoribus de Obſervantia, quæ habetur *in compendio privilegiorum; verb. abſolutio extraordinaria quoad Fratres n.* 5. ubi ſic habetur ad Litteram: „ Sixtus IV. conceſſit o„ mnibus Fratribus Minoribus de Obſervantia præſenti„ bus, & futuris, tam Profeſſis, quam Novitiis (qui ta„ men habent propoſitum profitendi) nec non ſororibus „ S. Claræ, & Tertiariis utriuſque ſexus, & famulis, & „ ſervitoribus prædictorum omnium, ut quilibet eorum „ poſſit ſemel eligere Confeſſorem de hujuſmodi Obſer„ vantia, qui audita ejus Confeſſione, pœnitentiam ſalu„ tarem injungendo, abſolvat eos ab omnibus crimini„ bus, exceſſibus, & Cenſuris Eccleſiaſticis, & diſpenſet „ cum eis in omnibus Irregularitatibus, ſi quas forte con„ traxerint (homicidio voluntario, & mutilatione mem„ bri ſemper exceptis) & ei remiſſionem generalem, & „ plenariam omnium peccatorum impartiri valeat;" ergo infert idem Avila ubi ſupra, cum in hoc privilegio excipiatur ſolummodo homicidium voluntarium, quæ Irregularitas eſt omnium graviſſima, & non excipiatur alia, quæ ſit facilioris diſpenſationis, ut Bigamia, ſequitur ſuper illam vigore memorati privilegii diſpenſari poſſe; Et ultra iſtud ampliſſimum privilegium conceſſum a 25 Sixto IV. Minoribus de Obſervantia, adeſt aliud ampliſſimum conceſſum a S. Pio V. Caſſinenſibus, Idibus Julii 1571. Conſtit. 129. incip. *Dum ad Congregationem Caſſinenſem*, in qua conceſſit Abbatibus, & Prælatis ejuſdem Congregationis (cum qua communicant alii Regulares) ut ſuos ſubditos etiam Novitios in Religione perſeverantes ab omnibus caſibus, & Cenſuris, etiam in Bulla Cœnæ contentis, abſolvere poſſint, & cum eiſdem diſpenſare in omnibus Irregularitatibus quomodocumque contracta ex homicidio voluntario, dummodo non ſit commiſſum poſt ingreſſum in Religionem, & eos habilitare, ut poſſint ad quaſcumque Prælaturas ſuæ Congregationis eligi, & aſſumi, & eas libere, & licite retinere, quæcumque Ordinis Officia exercere, etiamſi Irregularitatem contraxerint ante eorum promotionem. Nec hoc privilegium videtur revocatum per Concilium Tridentinum, cum 26 fuerit conceſſum poſt idem Concilium cum clauſula derogatoria quorumcumque Conciliorum.

27 His tamen non obſtantibus contrarium ſuſtinent Collector privilegior. Mendicantium *in compendio loc. ſupra cit.* Navarr. *conſ.* 84. *num.* 1. *de Regular. in novis*. Frater Emanuel *in Summ. tom.* 1. *cap.* 158. *concluſ.* 7. Frater Barthol. de Vechiis *in praxi obſervanda in admittendis ad Religionis ſtatum Novit. diſp.* 9. *dub.* 15. *num.* 2. *in fine*. Hieronym. Roderic. *in compend.* 99. *Regular. reſol.* 16. *num.* Portel. *in addit. ad dub. Reg. verb. diſpenſare n.* 4. Laurentius de Peyrinis *de Religioſo Prælato tom.* 2. *q.* 2. *cap.* 5. §. 8. *num.* 99. Alcan. Tamburin. *in tract. de Ju-* 28 *re Abbatum tom.* 2. *diſp.* 17. *qu.* 3. *num.* 2. Sigiſmund. a Bononia *de election. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *reſolut.* 63. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 49. *part.* 2. *num.* 29. & 30. & alii. Et ratio eſt, quia ex regula Juris 92. *in* 6. *in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*; ſed in ſpecie facultas diſpenſandi generaliter ſuper Irregularitatibus, non extenditur ad Bigamiam, & & homicidium voluntarium, ut tradunt Navarr. *ſub tit. de homicid. conſ.* 38. *in novis*, Vivald. *in Candelabro aureo tit. de Irregul. num.* 312. Frater Emanuel *qu. Regul. tom.* 1. *qu.* 24. *art.* 15. & *tom.* 2. *quæſt.* 105. *art.* 1. *in fine*, Miranda *in Manuali Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 8. *art.* 14. *concluſ.* 5. Homobon. *De caſibus reſervatis part.* 1. *tom.* 5. §. *quinto obſervandum fol.* 100. Barboſa *loc. cit. num.* 30. Suarez 4. *tom.* 1. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 2. Lezana *Summa tom.* 1. *cap.* 18 *num.* 52. & alii: ergo non obſtantibus privilegiis conceſſis Prælatis Regularibus, ut poſſint diſpenſare generaliter ſuper omnibus Irregularitatibus, adhuc non cenſetur includi in ipſis facultas diſpenſandi ab Irregularitate Bigamiæ veræ, & interpretativæ. Immo Reginaldus *in praxi Fori Pœnit. lib.* 39. *tr.* 2. *cap.* 28. *n.* 89. dicit, quod *id alienum eſt a communi Eccleſiæ praxi, quia Summus Pontifex plerumque Generalibus Religionem concedens facultatem cum ſuis diſpenſandi in Irregularitate, ſolet excipere eam, quæ eſt ex Bigamia*. Et de facto idem Sixtus IV. in alia conceſſione facta Mino- 29 ribus in Bulla Maris Magni incipient. *Regimini*, expreſſe excepit Irregularitatem, quæ eſt ex Bigamia, homicidio voluntario, & mutilatione membrorum, ibi: „ Nec non „ cum his, qui ex quavis cauſa, præterquam homicidii „ voluntarii, Bigamiæ, & mutilationis membrorum, Ir„ regulares forent. Et ita ſub eiſdem fere terminis legitur reſpective in Mari Magno aliorum Mendicantium. 30 Unde de primo ad ultimum concludendum eſt, quod cum hoc pertineat ad quæſtionem facti, oſtendendum eſt, ut recte Suarez *de Cenſuris diſp.* 46. *ſect.* 6. *n.* 17. Pirhing. *lib.* 1. *tit.* 21. *num.* 32. & inſpicienda ſunt caute Indulta a Sancta Sede Religionibus conceſſa, & attente conſiderandum, an uni conceſſa, extendantur ad ceteras? an verba conceſſionis facultatem reſtringant? an ſint certis conditionibus qualificata, ut eas obſervare pro valida diſpenſatione ſit neceſſarium? & an per ipſoſmet Pontifices concedentes, aut per ſucceſſores; conceſſiones ex integro, aut in parte revocentur per clauſulam derogatoriam privilegiorum. *Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis*; ut docte notat Lezana Summ. *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 41.

In Bigamia ſimilitudinaria poſſunt Prælati Regulares 31 cum Novitiis, ac Profeſſis ſibi ſubditis diſpenſare in illis caſibus, quibus id Epiſcopis licitum eſſe ſupra concluſimus *num.* 7. Suarez *cit. diſp.* 49. *de Cenſuris ſect.* 6. *nu.* 16. & *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 11. Sigiſmund. a Bonon. *de elect.* 71. *num.* 2. Pirhing. *loc. cit.* & cum aliis Barboſa *loc. cit. num.* 31. Et ratio eſt, quia Prælati Regulares, licet a Tridentino non habeant facultatem diſpenſandi conceſſam Epiſcopis, eamdem tamen habent in ſuos ſubditos per conceſſionem variorum Pontificum, & præcipue S. Pii V. qui Conſtit. incip. *Romani Pontificis*, indulſit Prælatis Ordinis Prædicatorum, (cum quibus communicant alii Regulares, ut ſequitur: „ Et inſuper, quia Œcumenicum Generale Tridentin. „ Concil. conceſſit Epiſcopis, ut abſolvere poſſint in Fo„ ro animæ, ſeu conſcientiæ ab omnibus peccatis, & di„ ſpenſare in Irregularitatibus prout ſeſſ. 24. cap. 6. habe„ tur: Ne Prior Conventualis, aut Superiores Prælati „ dicti totius Ordinis, tam in dicta Provincia, quam ex„ tra eam ubilibet, deterioris conditionis, quam Clerici, „ aut ſæculares exiſtant, eiſdem Priori Conventuali, & „ Superioribus Prælatis, ut ipſi per ſeipſos idem omnino „ poſſint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis ſibi ſub„ ditos, quod poſſunt Epiſcopi in Clericos, & Laicos ſi„ bi ſubditos, tam quoad abſolvendi, & diſpenſandi, „ quam alias qualeſcumque facultates eiſdem auctori„ tate, & tenore perpetuo concedimus, & indulge„ mus.

Additio II. ex Auctore.

Bigamia tam *propria*, quam *ſimilitudinaria* prohibetur 32 Diaconis Eccleſiæ Orientalis; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 31. & 32. Bigamus, ideoque irregularis recte cenſetur is etiam, qui unam uxorem ante Baptiſmum, & aliam poſt Baptiſmum 33 habuit; Idem tom. 2. Conſtitut. 54. incip. *Poſtquam intelleximus* §. 71. ubi oſtendit, id contra opinionem S. Hieronymi definitum fuiſſe, non quidem a Sancto Siricio, ſed a Sancto Innocentio I. Vid. ſupra *art.* 1. *a num.* 9. *ad* 12. Bigamus abſtinere debet ab adminiſtrando Sacramento Baptiſmi, etiam in caſu neceſſitatis, ſi alius adſit ab hac nota immunis, & aliunde idoneus; Idem tom. 2. Conſtitut. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 31.

Novæ additiones ex aliena manu.

Facultas diſpenſandi ſuper Irregularitate proceden- 1 ti ex Bigamia inde dependet, utrum irregularitas hæc ſit Juris Divini, an Juris Eccleſiaſtici. Quidquid autem cum paucis quibuſdam contradicat Franciſcus *Tur-* 2 *rian. lib.* 1. *cap.* 1. *adverſ. Magdeburgen.* conſtantiſſima ſententia Theologorum & Canoniſtarum eſt, dictam irregularitatem Juris eſſe Eccleſiaſtici; Vide *Hericourt. in Leg. Eccleſiaſt. ſuo ordin. reſtitut. part.* 3. *cap.* 4. *artic.* 2. §. 16. & *Giballin. de Irregularitat. cap.* 3. *quæſt.* 4. *n.* 6.

Quo-

Quocirca jure Summus Pontifex diſpenſat ſuper dicta irregularitate.

B I R R E T U M.

S U M M A R I U M.

1 *Birreti, ſeu Berretini, aut Pileoli uſus in Miſſa, etiam extra Canonem, concedi non poteſt ab Epiſcopo, ſed ſolum a Papa.*

2 *Unde nullus etiam Epiſcopus eo uti poteſt ſine Sedis Apoſtolicæ licentia.*

3 *Birretum debet Epiſcopus cum Cappa ſedens ad Sedem ſuam de per ſe ſibi extrahere, & reponere.*

4 *Non poteſt Epiſcopus Decretum facere, quod ſui Clerici teneantur ſemper deferre Birretum.*

5 *Canonici in Proceſſione intra Eccleſiam debent incedere capite detecto, & extra eam cum Birreto in capite.*

6 *Clerici in Choro uti debent Birreto, & non Pileo.*

7 *Birretum rubeum omnibus Cardinalibus, exceptis Regularibus, conceſſit Paulus Secundus.*

8 *Poſtea vero Birretum rubeum geſtare etiam Cardinales ex Ordinibus Regularibus aſſumptos ſtatuit Gregorius quartuſdecimus.*

9 *Habitu tamen Religionis, in qua dicti Cardinales Regulares fuerant profeſſi, in ceteris nihil immutato.*

1 Birreti, ſeu Berretini, aut Pileoli uſus in Miſſa, e-
tiam extra Canonem concedi non poteſt ab Epiſcopo,
ſed ſolum a Papa; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 2. *Ja-
nuarii* 1590. *& die* 17. *Junii* 1595. Idem cenſuit etiam
Sacr. Congreg. Concil. 16. *Februarii* 1619. Unde nullus e-
2 tiam Epiſcopus eo uti poteſt ſine Sedis Apoſtolicæ licen-
tia; *Sacra Rituum Congreg.* 31. *Januarii & 24. Aprilis*
1616. quia *cap. Nullus* 56. *de conſecrat. diſt.* 1. etiam E-
piſcopo prohibet velato capite celebrare.

3 Birretum debet Epiſcopus cum Cappa ſedens ad Sedem ſuam de per ſe ſibi extrahere, & reponere; Sic pluries cenſuit *Sacr. Rituum Congregat.* ut patet in ſequentibus deciſionibus. Pro parte Capituli Cathedralis Laudenſis petitum fuit *a Sacr. Rituum Congregat.* declarari: „ An „ in Provincia Mediolanenſi ſit laudabilis ea conſuetudo, „ ut Epiſcopo cum Cappa ſedenti ad Sedem ſuam caput „ aperiatur, & cooperiatur ab altero Diaconis aſſiſtenti„ bus, in eo caſu ad quem ſpectabit?" *Et Sacr. Rituum Congregat. audita relatione Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dom. Cardinalis Bellarmini reſpondit: Birretum debere Epiſcopum ſibi de per ſe extrahere, die* 4. *Aprilis* 1620. Capitulum, & Canonici Collegiatæ Eccleſiæ S. Martini Terræ Cerreti Theleſinæ Diœceſis petierunt ab eadem *Sac. Rituum Congregatione* reſponderi: „ An Epiſcopo aſſiſtenti „ Divinis Officiis cum Cappa, Canonici debeant deponere, „ & ponere Birretum in capite Epiſcopi? Et an iſto „ caſu debeatur aſſiſtentia Canonicorum?" *Et eadem Sacra Congregat. ſub die* 22. *Dec.* 1629. *reſpondit: Nihil deberi de prædictis Epiſcopo.* Et poſtea *eadem Sac. Congreg. in Iſernien.* 21. *Auguſti* 1633. *cenſuit, neque Dignitates, neque Canonicos aſſiſtentes Epiſcopo teneri caput Epiſcopo tegere, & detegere, quando aſſiſtit divinis cum Cappa, & Birreto.*

4 Non poteſt Epiſcopus Decretum facere, quod ſui Cle-
rici teneantur ſemper deferre Birretum; *Sacra Congreg.
Epiſcopor. & Regul.* 13. *Maji* 1616. Canonici in Proceſ-
5 ſione intra Eccleſiam debent incedere capite detecto, &
extra eam, cum Birreto in capite; *Sacra Rituum Con-
gregatio* 30. *Martii* 1633. Clerici in Choro uti debent
Birreto, & non Pileo; *Concil. Mediolanenſ.* I. *part.* 2.
tit. Quomodo verſandum in Choro, ibi: „ In Choro etiam
6 „ in Matutino Officio Clerici Birreto, non Pileo utantur,
„ alioquin moneantur a Præſidente Chori, vel ab eo, qui
„ proximo loco ſedet, & niſi paruerint, pro abſentibus
„ habeantur.

7 Birretum rubeum omnibus Cardinalibus, exceptis Regularibus, conceſſit Paulus II., ut refert *Platina in ejus vita*; Azorius *Inſtitut. Moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *qu.* 18. Barboſa *Juris Eccleſiaſt. univerſ. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Poſtea vero Birretum rubeum geſtare etiam Cardinales ex Ordinibus Regularibus aſſumptos ſtatuit Gregorius XIV. Conſtitut. 9. incip. *Sanctiſſimus*. Cum enim Cardinales Regulares prius de antiquo more portaſſent Birretum ejuſdem coloris, cujus erat habitus Religionis, in qua fuerant profeſſi, dictus Summus Pontifex Gregorius XIV. de voto aliorum Cardinalium conceſſit Cardinalibus Regularibus uſum Birreti rubei, habitu in ceteris nihil immutato, patet ex citat. Conſtitutione incip. *Sanctiſſimus*.

Novæ additiones ex aliena manu.

Birretum tegumentum eſt capitis, Clericis olim pro- 1
prium, *Ducang. in Gloſſ. ad Scriptor. med. & infim. Latinit. verb. Birretum*. Pluribus enim in Concilijs imperatus eſt Clericis uſus Birretorum tanquam conveniens Ordini ipſorum, quo a Laicis diſtinguerentur. In Salisburgenſi Concilio anno 1386. cap. 6. interdicitur Clericis, *ne ſine caputio capitis, birreto, cappello, vel pileo cooperto præſumant in Eccleſia ſeu in publico incedere, quum hoc honeſtatem non deceat Clericalem*. In Concilio Turonenſi anno 1583. c. 14. jubentur Clerici *uti birretis, non vero galeris, præſertim in Eccleſia*. In Concilio Bituricenſi anno 1584. tit. 12. cap. 10. de Canonicis edicunt Patres: *Horas Canonicas dicturi cum tunica talari, ſuperpelliceis mundis, almutiis, pileis quadratis ..... utantur*. In Concilio Toloſano anno 1590. forma deſcribitur birretorum, ſimulque edicitur, *ut nunquam aut in Eccleſia, aut per urbem abſque quadrato birreto Clerici conſpiciantur*. Eſt igitur birretum tegumentum ſpeciale Clericorum, & ideo in inveſtituris Canonicorum adhiberi ſolitum, quem morem adhuc hodie ſervant Eccleſiæ Cathedrales.

Communicatum & Birretum fuit Magiſtris artium, & 2
Doctoribus utpote Canonicis non abſimilibus, qui itidem in ſolemnibus promotionibus jam olim de dignitate hac ſcholaſtica per birreti impoſitionem inveſtiti ſunt; *Leibnitius tom.* 2. *Scriptor. Brunſvic.* ubi in introductione ex relatione *Joannis Buſchii* affert, *Erfordiæ Doctori juris canonici birretum brunum, Doctori Juris civilis vero rubrum impoſitum fuiſſe*: Confer etiam *Ducange ubi ſupra*.

Blaſphemia, *vide* Verb. Peccatum Blaſphemiæ.

B O N A.

Articulus I.

Bona Eccleſiaſtica quo ad alienationem, locationem, occupationem, ſeu uſurpationem.

S U M M A R I U M.

1 *Bona Eccleſiaſtica ſine juſta cauſa, & debita ſolemnitate alienari non poſſunt.*

2 *Quæ autem veniant nomine bonorum Eccleſiaſticorum; quæ ſint juſtæ cauſæ alienandi, & quæ requirantur ſolemnitates?* remiſſive.

3 *Bona Eccleſiaſtica jam incorporata alienari non poſſunt ſine requiſitis ſolemnitatibus, quamvis ſint Eccleſiæ ita relicta, ut poſſint pro libito ſine ſolemnitatibus alienari.*

4 *Bona tamen nondum incorporata relicta Eccleſiæ ſub expreſſa conditione, ut vendantur ad aliquem determinatum effectum, tunc ante incorporationem poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus, ut ſic adimpleatur mens Teſtatoris.*

5 *Et a fortiori exiſtente præcepto Teſtatoris, ut bona certa, & determinata vendantur, & ſolvantur debita, non requiritur Beneplacitum Apoſtolicum.*

6 *Poſt incorporationem, & non exiſtente dicto præcepto Teſtatoris, ſeu etiam exiſtente, ſed ſolum generaliter, ut bona vendantur, & non ſpecialiter, ut certa, & determinata bona vendantur, requiritur Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione certorum, & determinatorum bonorum.*

7 *Hinc Eccleſia Hæres debitoris in ſcutis tot, nequit aſſignare pro credito certum, & determinatum fundum ſine Beneplacito Apoſtolico, non exiſtente præcepto Teſtatoris de tali certo, & determinato fundo aſſignando.*

8 *Sine Beneplacito Apoſtolico alienari poſſunt bona immobilia relicta Monaſterio, ſeu Eccleſiæ incapaci ea retinendi. Vide tamen verb.* Syndicus Apoſtolicus *num.* 9.

9 *Bona Eccleſiaſtica ſine Beneplacito Apoſtolico poſſunt locari ſolummodo ad triennium.*

10 *Hoc triennium debet intelligi de tribus annis fructiferis.*

11 *Locatio autem rei fructificantis ſingulis annis ad ſexennium V. G. aut ad novennium ſimpliciter, & indiviſibiliter eſt nulla, & invalida etiam pro primo triennio.*

12 *Si vero locatio fiat ad ſexennium, aut novennium diviſibiliter ad primum, & ſecundum, aut tertium triennium, ut uno triennio elapſo, ſemper liberi remaneant contrahentes, tunc valet, & tenet locatio pro primo triennio.*

13 *Bona Eccleſiaſtica occupantes, ſeu uſurpantes quicumque ſint incurrunt Excommunicationem ipſo facto Papæ reſervatam*, ad n. 15.

16 *Excommunicationem latam contra uſurpantes bona Eccleſia-*

cleſiaſtica incurrunt, primo omnes Juriſdictionem Eccleſiaſticam ſibi tamquam propriam uſurpantes.

17 *Secundo omnes ſequeſtrantes, vel uſurpantes inique fructus alicujus Beneficii.*

18 *Tertio omnes ſequeſtrantes, vel uſurpantes quotidianas diſtributiones.*

19 *Quarto omnes uſurpantes fructus, reditus, vel proventus Eccleſiæ, ſeu Beneficii vacantis, & Papatus Sede vacante.*

20 *Quinto omnes uſurpantes glandes, oleas, ſylvas, fænum, triticum, uvas, Penſiones Domorum, vel prædiorum, Cenſus, Decimas, & alia ad Eccleſiaſticas Perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, vel Beneficiorum pertinentia.*

21 *Sexto omnes vi, aut clam arbores alieni Beneficii cædentes, & uſurpantes.*

22 *Septimo omnes impedientes, quominus recipiantur ab iis, ad quos pertinent proventus Eccleſiarum, vel piorum locorum.*

23 *Octavo omnes Excommunicationem incurrunt ſive publica, ſive privata auctoritate bona, ſeu Jura Eccleſiaſtica uſurpantes.*

24 *Nono omnes etiam Eccleſiaſtici bona, ſeu Jura Eccleſiaſtica uſurpantes.*

25 *Immo Clerici ultra Excommunicationem, privantur Beneficiis obtentis, ſunt inhabiles ad alia conſequenda, & ſunt ſuſpendendi a ſuorum Ordinum executione.*

26 *Decimo omnes Eccleſiaſtici conſentientes occupationi, vel uſurpationi bonorum Eccleſiaſticorum, incidunt in Excommunicationem Concilii Tridentini.*

27 *Undecimo omnes ſupradicti incurrunt Excommunicationem latam in Concilio Tridentino, contra uſurpantes bona, ſeu Jura Eccleſiaſtica, ſolummodo quando ſciunt prædicta bona uſurpata, ſeu occupata eſſe Eccleſiaſtica.*

27 *Excommunicationem latam contra uſurpantes bona, & Jura Eccleſiaſtica non incurrunt, primo uſurpantes fructus, quos Sacerdos percipere ſolet ex bonis patrimonialibus, & ad quorum Titulum promotus eſt ad Sacros Ordines.*

29 *Secundo hanc Excommunicationem non incurrunt ii, qui Clerico tantum ex fructibus Beneficii ſubtrahit, quantum reſpondet ſuo credito, dummodo ſummam ſui crediti non excedat.*

30 *Tertio probabiliter credentes bona Eccleſiæ ad ſe pertinere, ſi illa occupent, non incidunt in Excommunicationem Concilii Trid.*

31 *Quarto Fures, Milites, & hujuſmodi ſurripientes bona Eccleſiæ non incurrunt Excommunicationem Concilii.*

32 *Furtum autem committentes intra Eccleſiam ſunt ipſo Jure excommunicati excommunicatione lata* in cap. Conquelli 22. de ſentent. Excommunicat.

33 *Quinto Excommunicationem latam contra uſurpantes bona Eccleſiaſtica non incurrunt ipſa alienantes.*

1 BOna Eccleſiaſtica ſine juſta cauſa, & debita ſolemnita-
te alienari non poſſunt, cap. Apoſtolicos 13. cap. Sine
exceptione 52. cauſ. 12. q. 2. cap. Cum Laicis 12. de rebus Ec-
cleſiaſt. non alienand. Clement. 1. eod. tit. Extravag. Ambi-
2 tioſæ eod. tit. inter Communes, Trid. ſeſſ. 25. cap. 11. de re-
format. Quæ autem veniant nomine Bonorum Eccleſiaſ-
ticorum, quæ ſint juſtæ cauſæ alienandi, & quæ requi-
rantur ſolemnitates; Vide verb. Alienare, ubi late per tot.
3 Bona Eccleſiaſtica jam incorporata alienari non poſſunt
ſine requiſitis ſolemnitatibus, quamvis Eccleſiæ ita reli-
cta, & donata, ut poſſint pro libito ſine ſolemnitatibus
alienari, quia cum res legata Eccleſiæ, ſtatim Teſtatore
defuncto, efficiatur Eccleſiaſtica miniſterio Legis, diſpoſi-
tio hominis non poteſt Conſtitutionem Canonum immu-
tare. Gloſſ. in cap. Tua nobis verb. Interdici, de Teſtam.
Corrad. prax. Diſpenſ. lib. 9. cap. 7. num. 15. ubi ſic præciſe
habet: „ Avertendum eſt tamen, quod ſub Pontificatu
„ Urbani VIII. magna deſuper orta fuit controverſia,
„ nam ita ferente caſu poſt multa hinc inde deducta co-
„ ram bonæ memoriæ Ægidio Urſino Datario, a pluri-
„ bus Advocatis informantibus, re etiam ad ipſum Ur-
„ banum delata, fuit reſolutum negative, nempe prohi-
„ bitionem alienationis rerum Eccleſiæ locum ſibi vindi-
„ care etiam in caſu, quo res ita donatur, vel legatur
„ Eccleſiæ; ut poſſit alienari ſine ſolemnitatibus, quia
„ nihilominus illæ requiruntur, non obſtante dicta vo-
„ luntate, quæ tamquam illicita, ſervanda non eſt. “
Et ſic tenent Quaranta, Barboſa, Donat. Paſſerin. Dia-
na, Monacell. & alii jam citati ſub verb. Alienare art.
5. per tot. Vid. ibi, & Cardin. Petram tom. 1. Comment. ad
Conſt. 1. Divi Leonis Magni ſect. 4. a num. 45. & tom. 5. com-
ment. ad Conſt. 5. Pauli II. ſect. 2. per tot. ubi ſuo more egre-
gie multa habet ad rem.
4 Bona tamen nondum incorporata relicta Eccleſiæ ſub
expreſſa conditione, ut vendantur ad aliquem determina-
tum effectum, V. G. ut ex illorum pretio emantur Ca-
lices, Candelabra Argentea, vel Lampades, aut alia ad
Dei cultum, vel ut dotentur Virgines, & ſimilia, tunc
ante incorporationem poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus,
ut ſic adimpleatur mens Teſtatoris. Et a fortiori exiſten-
te præcepto Teſtatoris, ut Bona certa, & determinata
vendantur, & ſolvantur debita, non requiritur beneplaci- 5
tum Apoſtolicum, quia non fiunt Eccleſiaſtica, niſi dedu-
cto ære alieno, & fuerunt acquiſita dicta Lege. Eſt com-
munis, & ſic declaravit Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in
Imolenſ. 5. Februarii 1602. Bona Eccleſiæ non incorporata poſ-
ſunt alienari ſine ſolemnitate ad ſolvendum æs alienum Te- 9
ſtatoris. Poſt incorporationem autem, & non exiſtente di-
cto præcepto Teſtatoris, ſeu etiam exiſtente, ſed ſolum
generaliter, ut Bona vendantur, & non ſpecialiter, ut
certa, & determinata Bona vendantur, requiritur bene-
placitum Apoſtolicum pro alienatione certorum, & de-
terminatorum bonorum; Et ratio eſt, quia Eccleſia poteſt
lædi in venditione horum potius, quam aliorum Bono-
rum, propter quam rationem non poteſt a pari Tutor a-
lienare Bona Pupilli Hæredis pro ſolvendis debitis Teſta-
toris ſine ſolemnitatibus, licet ipſe Teſtator mandaverit
debita ſolvi, ut bene Surd. deciſ. 77. num. 2. Gratian. deciſ.
Marchiæ 131. n. 4. quia intelligi debet, ut fiat ſervatis ſer-
vandis, ut ex verbis textus l. 1. ff. de rebus eorum, Gra-
tian. loc. cit. num. 5. & ut non requirantur ſolemnitates,
neceſſe eſt, ut Teſtator mandaverit alienari certam, &
determinatam rem pro debitis ſolvendis, nam ſi facultas
fuerit generalis, & indeterminata, requiruntur ſolemni-
tates, quia potius in una, quam altera re vendenda, po-
teſt dari læſio, ut bene Gratian. loc. cit. num. 7 & 8. Surd.
conſ. 151. num. 18. verſ. Ex his, & deciſ. num. 2. & ſeq. Pe-
tra loc. cit. num. 58. & Rota part. 12. recent. deciſ. 335. & part.
19. tom. 2. deciſ. 579. num. 27. & 28. Hinc Eccleſia hæres de-
bitoris in ſcutis tot, nequit aſſignare pro credito certum, 7
& determinatum fundum ſine Beneplacito Apoſtolico, non
exiſtente præcepto Teſtatoris de tali certo, & determina-
to fundo aſſignando, quia poteſt Eccleſia lædi, vel in aſ-
ſignatione, vel circa pretium, unde in ſimili caſu Sacr.
Congreg. Concil. in una; Policaſtren. 5. Julii 1881. ad dubium:
„ An Eccleſia, ſeu Cappella poſſit ſine Beneplacito Apo-
„ ſtolico ad hujuſmodi aſſignationationem devenire? re-
„ ſpondit negative, ſeu Epiſcopus abſolvat, & convalidet
„ contractum, quia aderat utilitas.
Sine Beneplacito Apoſtolico alienari poſſunt Bona im- 8
mobilia relicta Monaſterio, ſeu Eccleſiæ incapaci ea re-
tinendi, ut ſunt Monaſteria Ordinis Minorum de Obſer-
vantia S. P. Franciſci, Reformatorum, Capuccinorum,
Regularium, ſeu Theatinorum; & Domus Profeſſæ So-
cietatis Jeſu. Et ratio eſt, quia talia Bona immobilia non
ſunt Monaſterio incorporata ob incapacitatem ejuſdem.
Ex Clement. Exivi, de verb. ſignification. & ex c. Exit
qui ſeminat § Ad hæc quia, de verb. ſignificat. pro Mi-
noribus, & ex ſpeciali etiam Decreto Sacræ Congregatio-
nis, quæ 12. April. 1725. cenſuit Fratres Minores de Ob-
ſervantia non comprehendi ſub prohibitione alienandi Im-
mobilia, Cenſus, & Annuos reditus, & ex Decreto Sac.
Congreg. Concil. pro Theatinis, ut refert Donatus tom. 1. part.
2. tract. 14. q. 67. his verbis: Sacra Congr. Cardinalium Concil.
Trident. Interpretum cenſuit, Religionem Clericorum Regu-
larium Theatinorum quandiu Inſtitutum ſuperius propoſitum
retineat, quoad Bona immobilia non comprehendi in pro-
hibitione nuper edita de rebus Eccleſiæ non alienandis. Illi
enim omnes, cum neque in communi Bona immobilia,
ut agros, vineas, & ſimilia poſſint poſſidere, ſi quæ ta-
lia eis legentur, poſſunt ea vendere ſine Juris ſolemnita-
te, & pretium expendere in neceſſitatem, ac utilitatem
Eccleſiæ, vel Monaſterii, ut conceſſit noſtro Ordini de
Obſervantia Clemens VII. 23. Novembris 1526. in Conſt.
incipient. Nuper. Vide tamen verb. Syndicus num. 19. & 9
tene, ut ibi. Bona Eccleſiaſtica ſine Beneplacito Apo-
ſtolico poſſunt locari ſolummodo ad triennium citat. Ex-
travag. Ambitioſæ, de rebus Eccleſiaſticis non alienandis
inter communes.
Hoc triennium debet intelligi de tribus annis fructiſe- 10
ris; ita ut ſi alicubi prædia locata fructificent ſolum
ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſex annos; & ſi fru-
ctificent ſolum ſingulo triennio, poſſint locari ad no-
vem annos, ut ſic conductores tres poſſint percipere fru-
ctus, cum Conſtitutio Ambitioſæ reſpiciat fructus trien-
nales, non autem temporis ſpatium ſine fructu; tunc e-
nim unum biennium, ſeu triennium ſemel tantum fru-
ctiferum unico æquivalet anno, ut decidit Rota Ro-
mana 19. Junii 1684. in una Tiburtina affectus, part.
20. deciſion 219. num. 7. Gloſſ. final. in leg. Item quæ-
ritur §. Qui impleto, prope finem verſ. Item quod ſi in
ruſticis, & ſic Bartolom. Bald. Donatus, & alii paſ-
ſim. Locatio autem rei fructificantis ſingulis annis fa-
cta ad ſexennium verb. gr. aut ad novennium ſimplici-
ter, & indiviſibiliter, eſt nulla, & invalida etiam pro 11
primo triennio; ſic decidit Rota Romana 1. Junii 1612.
in Aretina Bonorum part. 3. deciſion. 435. num. 3. plu-
res allegans Doctores; Nec refert, dicit Rota, quod quam-
plures teneant contrariam ſententiam, quia non vide-
tur recedendum a prædicta opinione, quam Rota uti ve-
riorem pluries approbavit, ut in cauſa Romana devolu-
tionis Domus 4. Februarii 1583. coram D. de Rubeis, &

12 *in alia Placentina decimarum 2. Junii 1586. & in alia Bri-*
xien. Locationis 5. Decemb. 1586. Si vero locatio fiat ad
ſexcennium, aut novennium diviſibiliter ad primum, &
ſecundum, aut tertium triennium, & uno triennio elapſo
ſemper liberi remaneant contrahentes, tunc valet, & te-
net locatio pro primo triennio, quia talis locatio non cen-
ſetur facta in fraudem legis, ſed ſolummodo ad evitan-
da incommoda, & expenſas in reiteratis contractibus,
& ſcripturis; & ſic tenet Barboſa *de Offic. & poteſt. E-*
piſcop. part. 3. *allegat.* 95. *num.* 10. *& ſeq.* Gutierez,
Engel, & alii paſſim, & ſic decidit Rota 27. *Februarii*
1640 *dec.* 826. *coram Merlino.*
13 Bona Eccleſiaſtica occupantes, ſeu uſurpantes quicum-
que ſint, incurrunt Excommunicationem ipſo facto Papæ
reſervatam *cap. Conqueſtus 16, de Foro Competenti*, ibi:
„ Cum autem valde ſit iniquum, ut ea, quæ collata ſunt
„ pro remedio peccatorum Venerabilibus Eccleſiis vel re-
„ licta, aut eis juſtis modis alias acquiſita, aliis uſibus
„ applicari, propter quod merito invaſores ipſarum re-
„ rum, tamquam ſacrilegi, ſunt anathemati uſque ad ſa-
„ tisfactionem congruam ſupponendi„. Et licet ex hoc
14 canone Excommunicatio ſit tantum ferendæ ſententiæ, ut
clare conſtat ex textu ibi: „ Mandamus quatenus ſi ti-
„ bi conſtiterit de præmiſſis, monitione præmiſſa per
„ cenſuras Eccleſiaſticas ceſſare ipſos ab hujuſmodi, & ſa-
„ tisfacere de præteritis damnis, & injuriis, appellatione
„ remota compellas „ & tenent communiter Doctores
cum Gonzalez *ad cit. cap. Conqueſtus n.* 2. Pirhing. *lib.* 5.
decret. tit. 39. *de ſententia Excommunicat. ſect.* 3. §. 6.
n. 99. & Suarez *de Cenſur. diſp.* 22. *num.* 4. Tamen Ex-
15 communicationem latæ ſententiæ, & Papæ reſervatam
incurrunt ex Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reformat.* ibi:
„ Si quem Clericorum, vel Laicorum quacumque is di-
„ gnitate etiamſi Imperiali, aut Regali præfulgeat, in
„ tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit,
„ ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujuſvis ſæcularis, vel Regu-
„ laris Beneficii, Montium pietatis aliorumque piorum
„ locorum Juriſdictiones, Bona, Cenſus, ac Jura etiam
„ Feudalia, & Emphyteutica, fructus, emolumenta, ſeu
„ quaſcumque obventiones, quæ in Miniſtrorum, & Pau-
„ perum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios,
„ vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas Per-
„ ſonas Clericorum, aut Laicorum, ſeu quacumque ar-
„ te, quocumque quæſito colore in proprios uſus conver-
„ tere, illoſque uſurpare præſumpſerit, ſeu impedire, ne
„ ab iis, ad quos Jure pertinent, percipiantur, in ana-
„ thematis tamdiu ſubjaceat, quamdiu juriſdictiones,
„ Bona, Res, & Jura, Fructus, & Reditus, quos oc-
„ cupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex
„ donatione ſuppoſitæ Perſonæ pervenerint, Eccleſiæ,
„ ejuſque Adminiſtratori, ſive Beneficiato integre reſti-
„ tuerit, ac deinde a Romano Pontifice abſolutionem
„ obtinuerit." Et ſimiliter eam incurrerent ex tex-
tu: „ Quive Juriſdictione, ſeu Fructus, Reditus,
„ & Proventus ad Nos, Sedem Apoſtolicam, & quaſ-
„ cumque Eccleſiaſticas Perſonas ratione Eccleſiarum,
„ Monaſteriorum, & aliorum Beneficiorum Eccleſiaſtico-
„ rum pertinentes uſurpant, vel etiam quavis occaſione,
„ vel cauſa ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id
„ legitimam facultatem habentium, expreſſa licentia ſe-
„ queſtrant." Sed hoc eſt propoſitum.
16 Excommunicationem latam contra uſurpantes Bona Ec-
cleſiaſtica incurrunt; Primo omnes Juriſdictionem Eccle-
ſiaſticam ſibi tamquam propriam uſurpantes. Suarez *t.* 5.
de Cenſuris diſput. 21. *ſect.* 2. *n.* 95. Duard. *lib.* 2. *in*
Canon. 17. *q.* 3. *n.* 13. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 8. *qu.* 10.
17 *n.* 219. Barboſa *in Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *n.* 3. & alii
communiter. Secundo, omnes ſequeſtrantes, vel ſurripien-
tes inique fructus alicujus Beneficii. Suarez *loc. cit. n.* 98.
Duard. *loc. cit. q.* 2. *n.* 5. *verſ.* 1. & 6. Bonacina *de*
Cenſuris qu. 18. *punct.* 4. *n.* 9. Barboſa *loc. cit. n.* 4. & alii
18 paſſim, Tertio, omnes ſequeſtrantes, vel uſurpantes quo-
tidianas diſtributiones. Duard. *cit. Can.* 17. *quæſt.* 4. *nu.*
12. *& ſeq.* Bonac. *loc. cit. qu.* 18. *punct.* 4. *num.* 8. *&*
de Horis Canonicis diſp. 2. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 2. Bar-
19 boſa *loc. cit. num.* 5. & alii. Quarto, omnes uſurpantes
Fructus, Reditus, Proventus Eccleſiæ, ſeu Beneficii va-
cantis, & Papatus Sede vacante, Petra *tom.* 1. *Comment.*
ad Conſtitut. 1. *Leonis IX. ſect.* 1. *num.* 9. Suarez *loc. cit.*
ſect. 2. *n.* 97. Valer. Reginald. *in praxi for. Pœnitent. lib.*
9. *cap.* 25. *num.* 352. Duard. *loc. cit. qu.* 12. Barboſa *l. c.*
20 *num.* 8. & alii paſſim, Quinto, omnes uſurpantes glan-
des, Oleas, Silvas, Fœnum, Triticum, Uvas, Penſiones
Domorum, Prædiorum, Cenſus, Decimas, & alia ad Ec-
cleſiaſticas Perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum,
vel Beneficiorum pertinentia. Bonacina *loc. cit. quæſt.* 18.
21 *punct.* 2. *n.* 8. Duard. Ugolin. & Barboſa *loc. cit. n.* 6.
& alii. Sexto omnes vi, aut clam arbores alieni Beneficii
cædentes, & uſurpantes; Bonacina *loc. cit. quæſt.* 18.
punct. 4. *num.* 4. Barboſa *loc. cit. num.* 10. & alii cum
Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 11. *n.* 5. ubi dicit ſic declaraſſe
Sacr. Cong. Concil. in Feretrana his verbis: „ Hoc de-
„ cretum non habet locum, quando Dominus Beneficii
„ cædit arbores fructiferas, & illas ad commodum pro-
„ prium convertit; ſed procedit in cædentes arbores ani-
„ mo furandi. „ Septimo, omnes impedientes quo mi- 22
nus recipiantur ab iis, ad quos pertinent, proventus Ec-
cleſiarum vel piorum locorum. Del bene *to.* 1. *c.* 3. *dub.* 4.
ſect. 2. Petra *loc. cit. n.* 29. ubi ſic refert ſic declaraſſe *Sa-*
cram. Congreg. his verbis: „ Uſurpantes Bona, vel pro-
„ ventus Eccleſiarum, vel piorum locorum, vel occupan-
„ tes, vel impedientes, quo minus recipiantur vel ab iis
„ ad quos pertinent. Et Eccleſiaſtici conſentientes, inci-
„ dunt in pœnas Concilii Tridentini ſeſſ. 22. cap. 11.
Octavo, Excommunicationem incurrunt omnes ſive pu- 23
blica ſive privata auctoritate bona, ſeu Jura Eccleſiaſtica
uſurpantes; Duard. *libr.* 2. *citat. Canon.* 17. *quæſt.* 2.
num. 1. Ugolinus *part.* 3. *cap.* 18. §. 1. Filliuc. *tract.* 16. *num.*
212. Petra *loc. cit. num.* 21. & 28. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 11.
num. 9. & alii plurimi. Nono, omnes etiam Eccleſiaſtici 24
Bona, ſeu jura Eccleſiaſtica uſurpantes, Pignatell. *loc.*
citat. Petra *loc. cit. num.* 19. Ugolin. *loc. cit.* Duard. *loc.*
cita. & alii, & colligitur *in citat.* §. 7. ubi dicitur:
Quive, ideſt *Quicumque* & habetur expreſſe ex Triden-
tino *loc. cit.* ibi: *Si quem Clericorum*, Immo ex Triden- 25
tino Clerici ultra Excommunicationem privantur Benefi-
ciis obtentis, fiunt inhabiles ad alia conſequenda, & ſunt
ſuſpendendi a ſuorum Ordinum executione, ibi in fine:
„ Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & uſurpationis hu-
„ juſmodi Fabricator, ſeu conſenſus fuerit, eiſdem pœ-
„ nis ſubjaceat, nec non quibuſcumque Beneficiis priva-
„ tus ſit, & ad quæcumque alia Beneficia inhabilis effi-
„ ciatur, & a ſuorum Ordinum executione etiam poſt in-
„ tegram ſatisfactionem, & abſolutionem ſui Ordinarii ar-
„ bitrio ſuſpendatur „. Petra *loco citat. numer.* 17. Bar-
boſa *loc. citat. numer.* 15. cum multis ab ipſis citatis. De-
cimo, omnes Eccleſiaſtici conſentientes occupationi, vel 26
uſurpationi bonorum Eccleſiaſticorum, incidunt Excom-
municationem Concilii Tridentini. Del bene *tom.* 1. *cap.* 3.
dub. 4. *ſect.* 2. Petra *loc. cit. num.* 29. Barboſa *loc. citat.*
numer. 14. & Sacr. Congregat. ſupra adducta *ſnum.* 22.
ibi: *Et Eccleſiaſtici conſentientes, incidunt in pœnas*
Concilii Tridentini, ſeſſione 12. *cap.* 11. Undecimo, o-
mnes ſupradicti incurrunt Excommunicationem latam in 27
Concilio Tridentino, contra uſurpantes Bona, ſeu Jura
Eccleſiaſtica, ſolummodo quando ſciunt prædicta Bona
uſurpata eſſe eccleſiaſtica. Alter, *tom.* 1. *diſput.* 18. *de*
Excommunicat. cap. 1. Barboſa *loc. citat. num.* 13. Navar.
in Manual. cap. 27. *num.* 9. *&* 76. Sperell. *deciſion.* 105.
numer. 19. *& ſequentib. & deciſion.* 129. *numer.* 8. *ſe-*
quent. & late Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 11. *per totam*,
& tom. 9. *conſult.* 11. *numer.* 1. & plurimi alii penes
ipſos, & colligitur ex Conc. Trid. *loc. cit. verb. uſurpa-*
re præſumpſerit, ex quo probatur non intrare ejus diſpo-
ſitionem ſine dolo. Dec. *conſ.* 37. *num.* 8. Menoch. *conſ.*
767. *num.* 10. Alter. *de Cenſuris lib.* 5. *diſp.* 22. *quæſt.* 2.
verſ. quantum ſpectat; ideoque quilibet ignorans excuſa-
tur, cum præſumptio dolum importet. Idem Alter. *t.* 2.
de ſuſpenſ. diſp. 11. *cap.* 5. *col.* 6. & uſurpatio aliud non
ſignificat niſi ſcienter rem alienam ſibi adſcribere; Alter.
tom. 1. *diſp.* 18. *de Excommunic. c.* 1. *col.* 4. Pignatell. *cit.*
tom. 7. *conſ.* 11. *n.* 2.
Excommunicationem latam contra uſurpantes Bona, & 28
Jura Eccleſiaſtica non incurrunt: Primo, uſurpantes fru-
ctus, quos Sacerdos percipere ſolet ex bonis patrimo-
nialibus, ad quorum Titulum promotus eſt ad Sacros
Ordines, quia illi fructus non competunt illi ratione Eccle-
ſiarum, vel Beneficiorum Eccleſiaſticorum. Navarr. *in Ma-*
nual. cap. 27. *nu.* 71. Sayr. *de Cenſuris lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 4.
Anton. de Souſa *in relect. cap.* 18. *diſputat.* 86. *num.* 3. Fil-
liuc. *tract.* 16. *cap.* 9. *num.* 218. *quæſt.* 9. Bonacina *de Cenſur.*
q. 28. *punct.* 2. *n.* 23. Barboſa *loc. cit. n.* 7. & alii. Secundo 29
hanc Excommunicationem non incurrunt ii, qui Clerico
tantum ex fructibus Beneficii ſubtrahit, quantum reſpon-
det ſuo credito, modo ſummam ſui crediti non excedat.
Navarr. *conſ.* 31. *de ſentent. Excommunic.* Alter. *lib.* 5.
diſput. 18. *cap.* 1. *col.* 4. Filliuc. *tractat.* 16. *cap.* 8. *qu.* 11.
num. 227. Bonacina *loc. cit. quæſt.* 18. *punct.* 3. *num.* 6.
Barboſa *loc. cit. num.* 9. & alii. Tertio, probabiliter cre-
dentes Bona Eccleſiæ ad ſe pertinere, ſi illa occu-
pent, non incidunt in Excommunicationem Concilii Tri-
dentini quia ad hanc incurrendam requiritur certa ſcien-
tia, quod res occupata ſit Eccleſiæ, unde eam non in-
currunt occupantes, qui Bona Eccleſiæ pretendunt eſſe
ſua aliquo Jure, quia tunc nec direptio, nec uſurpatio ca-
dit in rem, uti Eccleſiaſticam, & ſic ceſſat Cenſura, tam
Concilii, quam Bullarum, ad quam incurrendam requiri-
tur dolus ex propoſito. Alter. *tom.* 1. *diſp.* 18. *de Ex-*
communicat. cap. 1. *col.* 4. Sperell. *deciſ.* 105. *num.* 19.
& ſequent. & deciſ. 129. *num.* 8. *& ſeq.* Navarr. *in Ma-*
nual. c. 27. *num.* 9. *&* 76. & late Pignatell. *tom.* 7. *con-*
ſult. 11. *per totam*, *& tom.* 9. *conſult.* 11. *num.* 1. cum
multis ibi a ſe citatis. Ex ea ratione præſertim, quia Con-
cilium *loc. cit.* loquitur cum verbo præſumere ibi, *præ-*
ſumpſerit, quod importat indigentem temeritatem, quæ
non reperitur in eo, qui non eſt in dolo, & neſcit Bo-
na eſſe Eccleſiæ, vel habet titulum ea occupandi. Rayn.
obſerv. crim. in ſupplet. ad cap. 7. *ſupplet.* 9. *num.* 5. & uſur-
patio nihil aliud ſignificat, niſi ſcienter rem alienam ſibi
adtribere. Alter, *tom.* 1. *diſputat.* 18. *de Excommunicat.*

cap.

cap. 1. *col.* 4. Pignatell. *tom.* 7. *conſultat.* 12. *numer.*
31 2. Quarto, Fures, Milites, & hujuſmodi ſurripien-
tes Bona Eccleſiæ non incurrunt Excommunicationem
Concilii; Ipſi enim non advertunt, an Bona ſint Ec-
cleſiæ principaliter, ſed tantum agunt, ut ſibi conſulant,
nec cum armis, aut vi agunt. Ita Petra *loc. cit. num.* 14.
& Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 11. *num.* 9. ubi ait eſſe commu-
nem Doctorum ſententiam, & dicit ſic cenſuiſſe *Sacram
Congregationem Concilii in Sorana* 27. *Februarii* 1596. his
verbis: *Fures ſurripientes res Eccleſiæ, vel locorum pio-
rum non incurrere Excommunicationem Concilii, neque
qui debita non ſolvunt, licet poſſint, ut in Cajetana* 15.
Novembris 1659. Furtum autem committentes intra Ec-
32 cleſiam ſunt ipſo Jure Excommunicati Excommunica-
tione lata *in cap. Conqueſti* 22. *de Sententia Excom-
munication.* dummodo ſimul concurrat januæ, aut mu-
rorum effractio, itaut unum ſine altero non ſufficiat,
ſed debet intervenire & furtum, & fractura, ut recte ob-
ſervant Gonzalez *in ipſo c. Conqueſti n.* 2. *& in cap. Ex
litteris, de Furtis*, Azorius *inſtitut. moral. part.* 1. *lib.* 9.
cap. 27. *quæſt.* 10. Farinac. *quæſt.* 72. Navarr. *in Bullar.
comment.* 115. *num.* 16. Petra *loc. cit n.* 5. & alii. Quin-
33 to, Excommunicationem latam contra uſurpantes Bona
Eccleſiaſtica non incurrunt ipſa alienantes ſine ſolemnita-
te, quia iſti non dicuntur fures, & latrones, nec uſur-
patores, ſed potius mali adminiſtratores, contra quos ad-
ſunt ſpecialia jura eos mulctantia; *c. Cum Laicis* 12. *de
rebus Eccleſiaſticis non alienandis, Clementin.* 1. *eod. Tit.
Extravagant. Ambitioſæ, eod. Titul. inter communes*. Pe-
tra *loc. cit.* Pignatell. & alii. Reliqua de Bonis Eccleſiaſticis
vid. verb. *Alienare*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

34 LEges obſervandæ in concedendis locationibus bonorum
Cameræ Apoſtolicæ fuſe traduntur a Benedicto XIV.
tom. 1. Conſtitut. 63. incip. *Effendo*. Vide ibi per tot. ubi
35 multa ad rem. Bona de directo Dominio Eccleſiæ caden-
tia ſub concurſu pendente. in Curia Laicali contra Laicum
debitorem, quomodo executari, ſubhaſtari, & deliberari
debeant, aſſignatur ab eodem Summo Pontifice Conſtitut.
115. incip. *Romanæ Curiæ* §. 26. Vide *ibi*, ubi multa ſci-
tu digna.
36 Bona Cameræ Apoſtolicæ devoluta, in emphiteuſim,
aut Feudum iterum concedi nequeunt ab ullo, præter-
quam a ſolo Romano Pontifice. Idem tom. 2. Conſtitut.
50. incip. *Concreditum*. Neque reſtitutiones in integrum ad-
verſus caducitates incurſas, nec purgatio moræ, nec
condonationes, aut compoſitiones ſuper reſponſionibus
37 non ſolutis, ab aliis concedi poſſunt, & ſignanter a Car-
dinalibus Provinciarum Legatis. Idem *ib.*
38 Si tamen inveſtituræ ea lege conceſſæ ſint, ut renoventur
poſt certum tempus, Legati, & Provinciarum Præſides de-
veniente termino, valent renovationes concedere. Idem *ib.*
39 Item ſi poſſeſſoribus indultum reperitur, ut ea bona alie-
nare poſſint de conſenſu Cameræ, iiſdem conceditur, ut
conſenſum, nomine Cameræ præſtare poſſint. Idem *ib.* In
40 caſibus autem dubiis, deciſio Romani Pontificis expectan-
da eſt. Idem *ib.*
41 Bona reorum, ſtatim ab initio inquiſitionis, ſi indicia
graviora ſuppetant, deſcribi debeant, eaque deſcriptio in
proceſſu inſeri debet, & Commiſſario Cameræ intimari,
ut Camera Apoſtolica, poſt eorum condemnationem, via-
tica, aliaſque expenſas repetere poſſit. Idem Conſtitut. 44.
42 incip. *Rerum humanarum*, Et ſi id in Commiſſionibus
Tribunalis Cardinalis Vicarii, & A. C. neglectum fuerit,
Judices, & Notarii nihil pro viaticis, & cibariis a Came-
ra Apoſtolica repetere poterunt. Idem *ib.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 REferri ad bona Eccleſiaſtica debet omne illud, quod
eſt in Eccleſiæ patrimonio jure quocumque, & ex
quo reditus Eccleſiæ augentur; *Bohemer. in jure Paroch.
ſect.* 5. §. 7.
2 Sunt autem bona Eccleſiæ in duplici differentia, vel
communia, vel *menſalia*, ut explicui in additione ad
verb. *Alienatio* art. 1. Uſus autem hujus diviſionis, obti-
3 net tum in materia alienationis, ut inibi monui, tum in
materia præſcriptionis, ut ſuo loco dicitur; Vide interim
Bohemer. in decretal. lib. 2. *tit.* 27. §. 25. *& ſequent.*
4 Initio tertii ſæculi ſub Urbano I. Eccleſiam bona ſtabi-
lia poſſidere cœpiſſe autumat *Petrus Muller. diſput. de bn.
Parochial. cap.* 2. *theſ.* 1. innixus epiſtolæ ejuſdem Pontificis
relatæ a *Gratiano in c. Attendendum cap.* 16. *q.* 4. epiſto-
la hæc tanquam apocrypha rejicitur a *Zieglero de dote
Eccleſ. cap.* 3. §. 7. tum a *Schockio de bon. Eccleſ. ſect.* 1. *cap.* 2.
5 Rectius meo judicio *Linch. de orig. Templ. cap.* 12. *num.* 113.
„ Hiſce tribus ſæculis (*inquit*) potiſſimum ex bonis mo-
„ bilibus Eccleſia ſuſtentata eſt. Neutiquam enim duran-
„ te perſecutionum æſtu temporum illorum conditio Ec-
„ cleſiæ, ut prædia, & fundos poſſideret, permiſit. Ideo-
„ que ante tempora Conſtantini Magni bona Eccleſiaſtica
„ in mobilibus ferme conſtiterant, ut de poſſeſſione rerum
„ immobilium vix certi aliquid eſſe poſſit.

Modi, quibus Eccleſia bona acquirit, varii ſunt. Ali- 6
quos hic tangemus. Inter vivos acquirit bona Eccleſia do- 7
natione; & duplici quidem modo, vel quatenus Eccleſia
adhuc eſt extruenda, vel quatenus jam extructa eſt. Prior
modus in ſpecie dicitur *dotatio*, poſterior vero *donatio*,
quatenus fit ab alio, quam ab ipſo Patrono, ex libera vo-
luntate nullo jure cogente.
Circa donationem olim hoc ſingulare obtinebat, quod 8
quam aliæ donationes ſine inſinuatione uſque ad ducentos
ſolidos tantummodo valerent, *L.* 34. *cod. de donat.* hæc cum
aliis in pias cauſas factis etiam non munita inſinuatione
ad quingentos uſque ſolidos valeret *cit. L.* §. 1. *L. Illud quoque
C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Sed poſtea in *L.* 36. *cod. de donat.* hoc
omnibus donationibus in genere tributum eſt, ut poſſint
abſque inſinuatione fieri uſque ad quingentos ſolidos. Hinc 9
non immerito quæſitum eſt, an donatio facta Eccle- 10
ſiæ poſt *hanc legem* privilegium ſuum amiſerit, nihilque
amplius ſingulare retineat. Vide contrarias inter ſe opi-
niones apud *Harpreſt. in addit. ad Clar.* §. *donatio qu.* 17.
verb. Hodie tenendum eſt, tum apud *Bohemer. in jure Paro-
chial. ſect.* 5. *cap.* 1. §. 12.
Plura alia ſingularia locum habent in donatione facta 11
Eccleſiæ. I. Quod acceptationem non deſideret a parte 12
Eccleſiæ. II. Quod dominium rerum donatarum ſola do- 13
natione abſque traditione in Eccleſiam tranſeat. III. Quod
fieri Eccleſiæ poſſit donatio bonorum omnium præſentium,
& futurorum; *Bohemer. d. loc.* §. 13.
Quod vero concernit dotationem, ad eam tenetur, qui 14
Eccleſiam extruit, ita ut Epiſcopus conſentire nequeat in
extructionem Eccleſiæ; niſi prius conſtet de dote, eaque
ad conſervationem ipſius ſufficiente, *Gonzal. in cap.* 8. *n.*
1. *de Conſecr. Eccleſ. Ziegler. de dot. Eccleſ. cap.* 6. §. 3. Quod
ſi Epiſcopus extructionem Eccleſiæ permiſerit ſine congrua 15
dote, nec extruens eum præſtare poſſit, ad ipſum tene-
tur ipſe Epiſcopus; *Stryk. ad jus Eccleſ. Brunemann. lib.*
2. *cap.* 8. §. 7. *Bohemer. dict. tract.* §. 15. Dos vero Eccleſiæ 16
quanta eſſe debeat, tum in quibus rebus conſiſtere alibi
tradetur; Confer *Bohemer. dict. tract.* §. 15. Dos vero
Eccleſiæ quanta eſſe debeat, tum in quibus rebus conſi-
ſtere alibi tradetur; Confer *Bohemer. ubi ſupra* §. 16. *&
ſequent.*
Per ultimam voluntatem etiam acquiratur varie Eccle- 17
ſiis bona, & potiſſimum per teſtamentum, quod vocatur
ad *pias cauſas*, plura habens privilegia. De eo itidem alibi
erit agendi locus; Conſule, ſi lubet eumdem *Bohemer. plu-
ries cit. loco a* §. 18. *ad plur. ſequent.*
Bona Eccleſiæ, niſi de alio titulo doceatur, titulo dotis 18
acquiſita cenſentur; *Rota in Ferrar. Decimarum* 16. *Apri-
lis* 1728. *cor. clar. mem. Millin.* ubi & de uſu hujus ob-
ſervationis.
Bona Eccleſiæ invaſa ab hoſtibus, & a Catholico Rege 19
iterum recuperata, an poſſint ab eodem donari alteri,
quam antiquo domino, maxime quando de tempore recu-
perationis & donationis, idem antiquus Dominus a Fide
Orthodoxa diſceſſerat? Itemque an poſſint applicari Re- 20
gio Fiſco, & quatenus negative, an ſufficiat illa donare
alicui Religioni? Vide Rot. *in Polocen. bonorum* 21. *Ja-
nuar.* 1726. *&* 4. *Decemb. ejuſd. anni coram bon. memor.
Cornelio*.

ARTICULUS II.

De bonis Laicalibus; & præcipue de bonis Conjugum, & Filiorum Familias, quoad ſuum eſſe, proprietatem, & uſumfructum.

SUMMARIUM.

1 *Bona Conjugum alia ſunt Dotalia, alia Parapherna-
lia, alia Antiphernalia, alia propria, alia Com-
munia.*
2 *Bona Dotalia ſunt ea, quæ ab uxore, vel ab alio no-
mine ipſius dantur Marito ad onera Matrimonii ſu-
ſtinenda; & horum bonorum Dotalium uſusfructus
pertinet totaliter ad Maritum, quandiu Matrimo-
nium conſiſtit.*
3 *Proprietas autem bonorum Dotalium pertinet ad Uxo-
rem; Immo bonorum Dotalium proprietas ita ſpectat
ad Uxorem, ut pro eis ſint ipſi tacite hypothecata
omnia bona Mariti, donec ſibi talia bona Dotalia re-
ſtituantur.*
4 *Quare ſoluto Matrimonio per mortem Viri, præfertur
Uxor in repetenda Dote omnibus aliis creditoribus,
etiam tempore prioribus, & hypothecam habentibus.*
5 *Quinimmo etiam durante Matrimonio, ſi Maritus ad
inopiam vergat, itaut periculum ſit, ne Dotem ag-
grediatur, & abſumat, fas eſt Uxori eam repetere.*
6 *Dantur tamen duo præcipui caſus, in quibus proprie-
tas, ſeu Dominium Dotis plene tranſit ad Maritum,
ſed cum obligatione tantundem ſoluto Matrimonio re-
ſtituendi; & iſti duo caſus aſſignantur.*
7 *In his duobus caſibus bonorum Dotalium periculum ſpe-
ctat ad Maritum.*

8 Bona Parephenalia, ſeu extradotalia ſunt omnia alia bona Uxoris extra Dotem; ſunt enim ſic dicta a vocabulo Græco Para ideſt extra, & pherna ideſt Dotem.

9 Horum bonorum Paraphernalium, ſeu extradotalium habet Uxor plenam proprietatem, adminiſtrationem, & uſumfructum; itaut Maritus ſine ejus conſenſu nequaquam hujuſmodi bonis ſe immiſcere poſſit.

10 Et in caſu, quo adminiſtratio bonorum Paraphernalium ſit commiſſa Marito, tunc Uxor pro his quoque bonis habet tacitam hypothecam in bonis Mariti.

11 Hæc tamen hypotheca pro bonis Paraphernalibus non eſt ita privilegiata, ſicuti hypotheca Legalis pro Dote.

12 Bona Antiphernalia, ſeu contradotalia ſunt ea, quæ Maritus aſſignat Uxori in compenſationem reciprocam Dotis; & horum Dominium etiam quo ad uſumfructum, eſt penes Maritum.

13 Bona propria Mariti ſunt omnia, quæ is poſſidet, excepta Dote. Bona propria Uxoris quo ad Jus ſunt Bona Dotalia; quo ad Jus, & uſum ſunt Bona Paraphernalia.

14 Bona Communia ſunt illa, quæ durante Matrimonio accedunt ex Communibus bonis, dicunturque ſuperlucrata, quorum medietas quo ad Jus ad Maritum, & medietas ad Uxorem ſpectat. Quo ad uſum autem, & adminiſtrationem omnia ſpectant ad Maritum tantum.

15 Et hoc intellige pro illis provinciis, & Regnis, ubi Legibus, & inſtitutis receptum eſt, ut Bona Mariti ſint Communia item & Uxoris.

16 Ex dictis infertur primo Maritum graviter peccare conſumendo, ac dilapidando Bona Paraphernalia Uxoris ſine ejus licentia, adeoque teneri ad reſtitutionem.

17 Quinimmo etiamſi ſit ab Uxore commiſſa Marito adminiſtratio bonorum Paraphernalium, adhuc tamen is gravem committit injuſtitiam, ſi prædicta Bona in Bacchum, Venerem, aliaſque prodigas, aut turpes alienationes expendat.

18 Inſuper in locis, ubi Bona Mariti, & Uxoris ſunt Communia, peccat mortaliter contra Juſtitiam Maritus, teneturque ad reſtitutionem, ſi invita Uxore quid notabile diſſipet in exceſſivis comeſſationibus, & potationibus, in largis donationibus, & hujuſmodi.

19 Infertur ſecundo etiam Uxorem graviter peccare conſumendo, ac dilapidando, ſeu ſurripendo ſummam notabilem ex bonis Mariti eo rationabiliter invito, adeoque ad reſtitutionem teneri.

20 Inſuper in Provinciis, & locis, ubi lucra, tam Uxoris, quam Mariti ſunt Communia, Uxor peccat graviter contra Juſtitiam, & tenetur ad reſtitutionem, ſi invito rationabiliter Marito, ipſa bona Communia alienet diſſipando, vel ſurripiendo.

21 Immo in ipſis locis graviter peccat, & tenetur ad reſtitutionem, etiamſi alienet diſſipando ea bona, quæ ipſa ſua induſtria acquiſivit.

22 Si vero Uxor abſumat ea in bonum Familiæ, in quod Maritus ipſe erat abſumpturus, non obligatur ad quidquam reſtituendum.

23 Infertur tertio Uxorem obligatam in ſupradictis caſibus ad reſtitutionem, teneri ſaltem reſtituere de bonis propriis Paraphernalibus, ſi habeat, aut ex ipſis ſuis bonis omnino propriis tantum inſumere in ſuam, aut Familiæ neceſſariam ſuſtentationem, quantum eſt id in quo læſit injuſte Maritum.

24 Si vero Uxor bona Paraphernalia, & omnino propria non habeat, tenetur abſtinere uſu quorumdam, quæ a Marito exigendi Jus habet.

25 Si autem hæc non ſufficiant pro integra, & debita reſtitutione, tenebitur poſt mortem Mariti reſtituere Hæredibus ex Dote, vel aliunde acquiſitis.

26 Intellige tamen hæc de Uxore, quæ non habuerit Maritum ſimiliter prodigum, vel dilapidatorem.

27 Dato autem, quod Mulier prodiga, vel dilapidatrix non habuerit Maritum ſimiliter prodigum, vel dilapidatorem, & nullum habeat ex ſupradictis modis reſtituendi, & compenſandi, tunc excuſabit omnimoda impotentia.

28 Infertur quarto poſſe Uxorem ſine peccato, & onere reſtitutionis de bonis Communibus, ſeu propriis Mariti diſponere in variis caſibus; Primo cum ipſa Uxor bona adminiſtrat, & Familiam gubernat, vel conſentiente Viro, ut ſæpe fit, vel Viro abſente, ægroto, aliave cauſa impedito, tunc poteſt facere honeſtas donationes, eleemoſynas, & ſimiles rationabiles expenſas, quas ipſe Maritus gubernans faceret, vel ſecundum regulas prudentis adminiſtrationis facere deberet; Non autem exceſſivas, & notabiliter majores.

29 Secundo poteſt Uxor, etiam cum Familiam gubernat Maritus, ſine peccato, & onere reſtitutionis, ex bonis Communibus & Mariti, facere eleemoſynas, & donationes ſecundum conſuetudinem aliarum Mulierum ſuæ conditionis.

30 Affertur, & ſolvitur inſtantia.

31 Tertio, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutionis in ſuas, Filiorum, totiuſque Familiæ neceſſitates accipere, & convertere tantum, quantum teneretur Maritus, poſito quod hic præ avaritia, vel ignorantia non ſubminiſtret talia neceſſaria.

32 Quarto, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutionis eas expenſas, donationes, & eleemoſynas facere, quas neceſſarias rationabiliter judicat ad avertendum a Marito grave damnum, ſive ſpirituale, ſive temporale.

33 Quinto, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutionis de bonis Communibus, aut Mariti, accipere ea, quæ Maritus certe, & facile concederet, ſi rogaretur.

34 Sexto, quando Maritus ita dilapidat Bona Communia, ut periculum ſit, ne Familia egeat, tunc poteſt Uxor licite ſurripere clam ea, quæ judicat fore in poſterum neceſſaria ſibi, & Familiæ.

35 Immo in tali caſu, eo quod Maritus dilapidando Bona Communia, faciat injuriam Uxori, poterit Uxor uti occulta compenſatione.

36 Septimo, quando Pater, vel Mater Uxoris, vel ejus ex priore Matrimonio Filii ſunt ita pauperes, ut juxta ſuum ſtatum valde miſere vivant, tunc poteſt Uxor, ſi non habet bona propria, eis ſuccurrere ex bonis Mariti.

37 Immo poteſt uxor ex bonis Communibus, vel Mariti, ſi non habet propria, ſuccurrere etiam Fratribus, & Sororibus, ſimili miſeria, & paupertate afflictis.

38 Bona Filiorum Familias alia ſunt Caſtrenſia, alia quaſi Caſtrenſia, alia Adventitia, & alia Profectitia.

39 Bona Caſtrenſia quæ ſint?

40 Bonorum Caſtrenſium proprietas, Dominium, & uſusfructus, ſeu adminiſtratio ſpectat pleno Jure ad ipſum Filium independenter a Parente.

41 Bona quaſi Caſtrenſia quæ ſint?

42 Et horum bonorum proprietas, Dominium, & uſusfructus, ſeu adminiſtratio ſpectat etiam pleno Jure ad ipſum Filium independenter a Parente.

43 Bona Adventitia quæ ſint?

44 Et horum bonorum Dominium directum, ſeu proprietatem; habet Filius, adeoque mortuo Patre, illi ſoli competunt Dominium vero utile, uſumfructum, & adminiſtrationem habet Pater, dum vivit.

45 Quandoque tamen etiam uſumfructum, & adminiſtrationem habet Filius, & aſſignatur quando.

46 Si Bona Adventitia Filii ſint uſu conſumptibilia, ut pecunia, vinum, frumentum, & ſimilia, tunc conceditur Patri uſusfructus minus proprie dictus cum obligatione reſtituendi Filio, tamquam proprietario, in æquivalenti.

47 Bona Profectitia quæ ſint?

48 Et horum bonorum Dominium totale, & uſusfructus ſpectat ad ſolum Patrem.

49 Unde de hujuſmodi bonis Profectitiis nihil poteſt Filius alienare ſine conſenſu Patris.

50 Quod ſi donentur, vel relinquantur talia Bona, occaſione quidem aliqua Patris, attamen principaliter ex affectu, & amicitia erga Filium ipſum, ſunt Adventitia.

51 Quæ autem ab ipſis Parentibus dantur Filio in Patrimonium, ut ſuſcipiat Sacros Ordines, vel Filiæ in Dotem, aut Filio ad nuptias, ad ſtudia &c. non ſunt Profectitia, niſi quo ad hunc effectum, quod debeant poſtea in partitionem hæreditatis cum aliis Fratribus afferri, dominium tamen eorum, & fructus percipiendi ad Filium, vel Filiam pertinent.

52 Ex dictis infertur primo poſſe Filium de bonis Caſtrenſibus, ac quaſi Caſtrenſibus libere ad ſuum arbitrium independenter a Patre diſponere, non ſecus, ac ſi eſſet Paterfamilias, per donationes, & contractus. Immo poteſt de ipſis diſponere etiam per Teſtamentum ſi ſit pubes.

53 Infertur ſecundo Filium peccare graviter, & teneri ad reſtitutionem ſi rationabiliter invito Patre, notabilem quantitatem ſurripiat de bonis Paternis, quorum ſcilicet Dominium, vel ſaltem adminiſtratio, & uſusfructus ad Patrem ſpectat.

54 Infertur tertio Patrem graviter peccare peccato injuſtitiæ, ſi Filio rationabiliter invito, auferat bona Caſtrenſia in notabili quantitate.

55 Infertur quarto Patrem graviter peccare, ſi bona Adventitia Filii quo ad proprietatem auferat, vel enormiter per malam adminiſtrationem, aut aliomodo lædat.

56 Infertur quinto Patrem non graviter peccare; libere diſponendo, auferendo, enormiter lædendo bona Profectitia Filiorum, ſicuti non peccat diſponendo de bonis propriis.

57 Affertur, & ſolvitur inſtantia.

58 Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad n. 66.

BOna Conjugum alia ſunt Dotalia, alia Paraphernalia, 1
alia Antiphernalia, alia Propria, alia Communia. Bo- 2
na *Dotalia* ſunt ea, quæ ab Uxore, vel ab alio nomine ipſius dantur Marito ad onera Matrimonii ſuſtinenda, puta ad alendam Uxorem, Liberos, & Familiam. Hæc enim cura Marito incumbit; adeoque horum bonorum dotalium uſusfructus pertinet totaliter ad Maritum, quamdiu Matrimonium conſiſtit. Textu expreſſo *in l. 7. ff.*
de Jure Dotium, ibi; *Dotis fructum ad Maritum pertinere* 3
debe-

debere , æquitas ſuggerit ; cum enim ipſe onera Matrimonii
3 *ſubeat , æquum eſt etiam fructus percipere* . Proprietas au-
tem horum bonorum pertinet ad Uxorem ; *L. In rebus* 30.
Cod. de Jure dotium ; *l. Quamvis* 75. *ff. eodem* . Immo bo-
norum dotalium proprietas ita ſpectat ad Uxorem, ut pro
eis ſint ipſi tacite hypothecata omnia bona Mariti , donec
ſibi talia bona Dotalia reſtituantur ; *Text. clar. l. in rebus*
4 30. *Cod. de Jure Dotium* . Quare ſoluto Matrimonio per
mortem Viri , præfertur Uxor in repetenda Dote omni-
bus aliis creditoribus , etiam tempore prioribus , & hypo-
thecam habentibus ; *l. Aſſiduis* 12. *Cod. qui pot. in pign. hab.*
ubi ſic expreſſe habetur : *ſancimus ex ſtipulatu actionem* ,
quam Mulieribus jam pro Dote reſtituenda dedimus , cuique
etiam tacitam donavimus ineſſe hypothecam , potiora Jura
contra omnes habere Mariti creditores , licet anterioris ſint
5 *temporis privilegio vallati* . Quin etiam durante Matri-
monio , ſi Maritus ad inopiam vergat , ita ut periculum
ſit , ne dotem aggrediatur , & abſumat , fas eſt Uxori eam
repetere ; *L. Si conſtante , in princip.* 24. *ff. ſolut. Matrim.*
l. Ubi adhuc 29. *Cod. de Jure Dot. & Authent. Quod lo-*
6 *cum , C. de Collat.* Dantur tamen duo præcipui caſus , in
quibus proprietas , ſeu dominium dotis plene tranſit ad
Maritum ; ſed cum obligatione tantundem ſoluto Matri-
monio reſtituendi . Primus caſus eſt , ſi Dos conſiſtat in
numerata pecunia , vel aliis rebus uſu conſumptibilibus ;
Tunc enim quaſi Mutui contractus intervenit , adeoque
Maritus plenum dominium recipit ipſius pecuniæ cum ſo-
la obligatione reſtituendi tantundem ejuſdem generis , &
qualitatis ſoluto Matrimonio ; *arg. l. Res in Dotem* 42. *ff.*
de Jure Dotium ; Secundus caſus eſt , ſi Res Dotales uſu
non conſumptibiles , ut puta domus , prædium &c. Mari-
to æſtimatæ tradantur , non quidem eo ſolo animo , ut
ſciatur earum valor , ſi forte deperditæ , vel diminutæ
fuerint culpa Mariti , ſed ita æſtimatæ , ut æſtimatio fa-
ciat venditionem , & emptionem ; nam tunc Maritus ac-
quirit dominium ipſarum , & ſummæ pecuniæ taxatæ ve-
luti pretii debitor efficitur , ac ſoluto Matrimonio poteſt
7 retinere rem , & offerre , ſeu reſtituere pecuniam taxa-
tam , *textu claro l. Quoties* 5. *Cod. de Jure Dotium* . Et in
his duobus caſibus bonorum dotalium periculum ſpectat
ad Maritum , *arg. l. Res in dotem* 42. *ff. de Jure dot.* quod
alioquin ad Uxorem tanquam dominam bonorum dotalium
pertineret ſi ſine dolo , aut culpa Mariti deteriorarent ,
vel omnino perirent , ut colligitur *ex l. Plerumque* 10. *ff.*
de Jur. Dot. juncta l. pen. & ultim. ff. ſoluto Matrimonio ,
quemadmodum dos petatur , & l. ultim. Cod. de pactis con-
ventis ; Gloſſ. verb. Dolum .

8 Bona *Paraphernalia* , ſeu extradotalia ſunt omnia alia
bona Uxoris extra dotem , ſic dicta a vocabulo Græco
Para , ideſt extra , & *pherna* , ideſt Dotem ; *text. & DD.*
9 *in l. Hac lege* 8. *Cod. de pactis conventis* . Horum bono-
rum *Paraphernalium* , ſeu extradotalium habet Uxor ple-
nam proprietatem , adminiſtrationem , & uſumfructum ,
itaut Maritus ſine ejus conſenſu nequaquam hujuſmodi
bonis ſe immiſcere poſſit ; *l. Hac lege* 8. *Cod. de pactis con-*
ventis , quamvis bonorum , atque conſultum ſit *Mulieri* ,
quæ ſeipſam Marito committit , res etiam ejuſdem pari ar-
bitrio gubernari , ut expreſſe habetur *in cit. l. Hac Lege* 8.
10 *Cod. de pactis conventis* . Et in caſu , quo adminiſtratio
bonorum *Paraphernalium* ſit commiſſa Marito , tunc Uxor
pro his quoque bonis habet tacitam hypothecam in bonis
mariti , ut expreſſe colligitur ex *l. fin. C. de pactis conventis* ,
ubi ſic legitur : *ſin autem hoc ſcriptum minime invenitur ,*
ex præſenti noſtra Lege habeat hypothecam contra res Ma-
11 *riti* . Hæc tamen hipotheca pro bonis *Paraphernalibus* non
eſt ita privilegiata , ſicuti hypotheca Legalis pro dote ,
cum ipſi non competat privilegium prælationis conceſſum
pro dote ; *in l. Aſſiduis* 12. *Cod. qui pot. in pign. hab.* ad-
ducta ſupra *num.* 4. Ita Gloſſ. *in l. Si ego §. Dotis , ff. de*
Jure Dot. Salicet. *in l. Aſſiduis* , *num.* 13. *C. qui pot. in pig.*
hab. Merlinus *de pignor. part.* 3. *quæſt.* 54. *num. ult.* Card.
de Luca *de Dot. diſcurſ.* 120. *num.* 2. *& diſc.* 168. *num.* 20.
& alii paſſim . Et ratio eſt , quia de hoc privilegio non
eſt cautum in Jure , & ſic ſubingreditur regula , quod
12 non ſint extendenda privilegia ultra expreſſa . Bona *An-*
tiphernalia ; ſeu contradotalia ſunt ea , quæ Maritus aſ-
ſignat Uxori in compenſationem reciprocam dotis ; Et ho-
rum dominium , etiam quoad uſumfructum , eſt penes Ma-
ritum . Claudius la Croix *lib.* 3. *part.* 1. *dub.* 4. *de Furto*
13 *num.* 1019. Bona *Propria* Mariti ſunt omnia , quæ is poſ-
ſidet , excepta dote . Bona *Propria* Uxoris quoad Jus ſunt
14 bona *Dotalia* : quoad Jus , & uſum ſunt bona *Parapher-*
nalia . Bona *Communia* ſunt illa , quæ durante Matrimo-
nio accedunt ex communibus bonis , dicunturque *ſuperlu-*
crata , quorum medietas , quoad Jus ad Maritum , & me-
dietas ad Uxorem ſpectat ; quo ad uſum autem , & ad-
15 miniſtrationem omnia ſpectant ad Maritum tantum . Et
hoc intellige pro illis Provinciis , & Regnis , ubi Legibus ,
& Inſtitutis receptum eſt , ut bona Mariti ſint *Commu-*
nia , item & Uxoris ; uti Jure Hiſpanico *Communia* ſunt
tum ea , quæ communi induſtria , tum ea quæ proprio
ſinguli Conjuges labore , emptione , venditione &c. lu-
crantur ; tum fructus Patrimonii bonorum Caſtrenſium ,
& quarumcumque donationum , quæ quidem ita ſunt com-
munia , ut dimidium illorum ſit Mariti , & dimidium U-
xoris , ut teſtatur Petrus Navarra *de reſtitut. lib.* 3. *cap.* 1.
n. 93. 97. 100. 122. conſentiente Molina *tract.* 2. *diſp.* 272. Id
ipſum in tota fere Gallia practicari docet Caſſan , *in conſue-*
tudine Burgundiæ rubr. 4. §. 2. Unde circa hæc attendendæ
ſunt ſpeciales cujuſque Provinciæ Leges , & legitimæ con-
ſuetudines .

Ex dictis infertur primo , Maritum graviter peccare con- 16
ſumendo , ac dilapidando bona *Paraphernalia* Uxoris ſine
ejus licentia , adeoque teneri ad reſtitutionem ; Et ratio
eſt , quia revera uſurpat rem alienam , ſcilicet ad Uxorem
Jure dominii , & adminiſtrationis ſpectantem juſte invito
domino , & expreſſe contra *Leg. Hac Lege , Cod. de pactis*
conventis , ubi ſic ſtatuitur : *Hac Lege decernimus , ut Vir*
in his rebus , quas extra dotem Mulier habet , nullam
Uxore prohibente habeat communionem , nec aliquam ei
neceſſitatem imponat . Quinimmo etiamſi ſit ab Uxore com- 17
miſſa Marito adminiſtratio bonorum *paraphernalium* , ad-
huc tamen is gravem committit injuſtitiam , ſi prædicta
bona in Bacchum , Venerem , aliaſque prodigas , aut tur-
pes alienationes expendat , juxta Legem *Quidquid Tuto-*
ris , Cod. arbit. tutelæ . Inſuper in locis , ubi bona Mari-
ti , & Uxoris ſunt *Communia* , & conſequenter medietas 18
ipſorum ſpectat ad Uxorem , peccat mortaliter contra Ju-
ſtitiam Maritus , teneturque ad reſtitutionem , ſi invita
uxore , quid notabile diſſipet in exceſſivis comeſſationibus ,
& potationibus , in largis donationibus , & hujuſmodi .
Layman *lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 4. *cap.* 12. *num.* 6. Petr. Na-
varr. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 114. Leſſius *l.* 2. *cap.* 12. *dub.* 14.
num. 87. Molina *diſp.* 274. §. *Media tamen* . Et ratio eſt ,
quia vera injuria , injuſtoque damno afficit tunc Uxorem ,
utpote quæ in prædictis locis habet cum Marito contra-
ctum ſocietatis , ut refert communis opinio Jureconſulto-
rum apud Navarrum *loc. cit. num.* 108.

Infertur ſecundo , etiam Uxorem graviter peccare con- 19
ſumendo , ac dilapidando , ſeu ſurripiendo ſummam nota-
bilem ex bonis Mariti , eo rationabiliter invito , adeoque ,
ad reſtitutionem teneri ; Et ratio eadem eſt , quia ipſa
revera uſurpat rem alienam , ſcilicet ad Maritum Jure
dominii & adminiſtrationis ſpectantem , juſte , & rationa-
biliter invito domino . *Eſt Communis* . Inſuper in Pro- 20
vinciis & Locis , ubi lucra tam Uxoris , quam Mariti
ſunt communia . Uxor peccat graviter contra Juſtitiam ,
& tenetur ad reſtitutionem , ſi invito rationabiliter Ma-
rito ipſa bona *Communia* alienet , diſſipando , vel ſurri-
piendo ; *arg. Regul.* 19. *Juris in* 6. ibi : *Non eſt ſine culpa ,*
qui rei , quæ ad ipſum non pertinet , ſe immiſcet ; Et ra-
tio eadem eſt , quia vera injuria , injuſtoque damno affi-
cit tunc Maritum , utpote qui in prædictis locis habet
cum Uxore contractum ſocietatis , & quo ad omnia ple-
num adminiſtrationem , & uſum . Immo in ipſis locis gra- 21
viter peccat , & tenetur ad reſtitutionem , etiamſi alienet
diſſipando ea bona , quæ ipſa induſtria acquiſivit ; Et ra-
tio eſt , quia in ejuſmodi locis tum adminiſtratio , tum
etiam ſaltem media ex parte uſuſfructus ipſi Marito com-
petit . Petrus Navarr. *lib.* 3. *de reſtitut. cap.* 1. *num.* 90.
poſt Cordubam , Gobat. *tract.* 5. *Quinarii cap.* 14. *ſect.* 2.
num. 28. & alii . Si vero uxor abſumat ea in bonum Fa- 22
miliæ , in quod Maritus ipſe erat abſumpturus ; non ob-
ligatur ad quidquam reſtituendum , quia nullo damno reali
afficit hoc modo Maritum , eſto afficiat injuria uſurpando
ſibi ipſius officium , ejuſque adminiſtrationem bonorum *Com-*
munium ; Reſtitutio enim proprie non debetur . Molina
tom. 3. *diſp.* 715. Card. de Lugo *t.* 1. *de Juſtitia diſp.* 6. *n.* 56.
Gobat *loc. cit.*

Infertur tertio , Uxorem obligatam in ſupradictis caſibus 23
ad reſtitutionem teneri , ſaltem reſtituere de bonis pro-
priis *Paraphernalibus* , ſi habeat , ſeu ex ipſis bonis omni-
no propriis tantum inſumere in ſuam , aut Familiæ ne-
ceſſariam ſuſtentationem , quantum eſt id , in quo læſit
injuſte Maritum . Si vero Uxor bona Paraphernalia , & 24
omnino *propria* non habeat , tenetur abſtinere uſu quo-
rumdam , quæ a Marito exigendi Jus habet . Si autem 25
hæc non ſufficiant pro integra , & debita reſtitutione , te-
nebitur poſt mortem Mariti reſtituere Hæredibus ex Do-
te , vel aliunde acquiſitis . Intellige tamen hæc de Uxo- 26
re , quæ non habuerit Maritum ſimiliter prodigum , vel
dilapidatorem , quia ſi Maritus prodigat , vel dilapidet bo-
na *Communia* , vel *Pharaphernalia* , tunc erit locus com-
penſationi . Dato autem quod Mulier prodiga , vel dilapi-
datrix non habuerit Maritum ſimiliter prodigum vel dila-
pidatorem , & nullum habeat ex ſupradictis modis reſti-
tuendis , & compenſandi , tunc excuſabit omnimoda im-
potentia , juxta communem Doctrinam in materia de re-
ſtitutione .

Infertur quarto , poſſe Uxorem ſine peccato , & onere 28
reſtitutionis de bonis *communibus* , ſeu *propriis* Mariti di-
ſponere in variis caſibus . Primo cum ipſa Uxor bono ad-
miniſtrat , & Familiam gubernat , vel conſentiente Viro ,
ut ſæpe fit , vel Viro abſente , ægroto , aliave cauſa im-
pedito , tunc poteſt facere honeſtas donationes , eleemo-
ſynas , & ſimiles rationabiles expenſas , quas ipſe Maritus
gubernans faceret , vel ſecundum regulas prudentis admi-
niſtrationis facere deberet : non autem exceſſivas , & no-
tabiliter majores , ut notat Navarr. *cap.* 173. *n.* 3. Sporer.
t. 2. *tract.* 5. *ſect.* 2. *n.* 53. & alii .

Secun-

29 Secundo, poteſt Uxor, etiam, cum Familiam gubernat
Maritus, ſine peccato, & onere reſtitutionis, ex bonis
communibus, & Mariti facere eleemoſynas, & donatio-
nes ſecundum conſuetudinem aliarum Mulierum ſuæ con-
30 ditionis. Nec obſtat Canon *cap. Quod Deo* 2. *cauſ.* 33. *q.* 5.
ubi ex verbis S. Auguſtini ſic dicitur: *Nihil de tua ve-
ſte, nihil de tuo auro, vel argento, vel quacumque pecu-
nia, vel de rebus terrenis tuis ſine ejus* (ideſt Mariti)
arbitrio facere debuiſti. Non obſtat, inquam, quia, ut
conſtat ex contextu, S. Auguſtinus loquitur de nimis pro-
fuſa eleemoſyna cujuſdam nobilis Matronæ nomine Eodi-
tiæ, quæ omnia fere bona, quæ domi habebat, duobus
Monachis, uti pauperibus, inſcio Marito, erogaverat,
ibi: *Omnia, vel pene omnia, quæ habebas, neſcio quibus
duobus tranſeuntibus Monachis tamquam pauperibus ero-
ganda donaveris*; Maritus enim quando eleemoſynas, &
donationes vetat, videtur vetare ſolum exceſſivas, alio-
quin foret irrationabiliter contrarius, ſeu invitus: ſiqui-
dem Uxor non eſt mancipium Viri, ſed ſocia habens etiam
quamdam auctoritatem adminiſtrationis, etſi vero ſubje-
ctam, ne quid inordinate fiat; Unde nequit Maritus om-
nes eleemoſynas, & donationes etiam moderatas, & ra-
tionabiles ſecundum conſuetudinem aliarum Mulierum ſuæ
conditionis Uxori prohibere.

31 Tertio, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutionis
in ſuas, Filiorum, totiuſque Familiæ neceſſitates, atque
adeo in victum, veſtitum, medicinas, & hujuſmodi ac-
cipere, & convertere tantum, quantum teneretur Mari-
tus, poſito, quod hic præ avaritia, vel ignorantia non
ſubminiſtret talia neceſſaria; Maritus enim tenetur præ-
ſtare Uxori tamquam Matrifamilias victum, & ſuſtenta-
tionem competentem, ut per text. in *l. Et cætera* 44. *ff.
de Verbor. ſignif.* ibi: *Victus appellatione ea ſignificantur,
quibus curandi tuendique corporis noſtri gratia utimur*.

32 Quarto, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutio-
nis eas expenſas, donationes, & eleemoſynas facere, quas
neceſſarias rationabiliter judicat ad avertendum a Marito
grave damnum, ſive ſpirituale, largiendo V. G. eleemo-
ſynas, ne Deus ipſum ob flagitia puniat; ſive temporale
V. G. morbum, mortem, carcerem, ſi præ avaritia, vel
ignorantia id negligat Maritus; ſicut feciſſe Abigail ad
perpetuam ejus laudem legitur 1. *Reg. cap.* 25. *num.* 18.
& 19. Quæ cum Nabali viro ſuo iratum Davidem noviſ-
ſet, eo quod cibaria recuſaſſet, Regem hunc donis maxi-
mis, quæ non indicavit Marito ſuo, placavit, ibi: *Fe-
ſtinavit igitur Abigail, & tulit ducentos panes, & duos
utres vini, & quinque arietes coctos, & quinque ſata po-
lentæ, & centum ligaturas uvæ paſſæ, & ducentas maſſas
caricarum .... Viro autem ſuo Nabal non indicavit*. Sic
enim Uxor gerit utiliſſime negotium Mariti, cujus damnum
etiam redundaret in ipſammet Uxorem, ac proinde nequit
rationabiliter eſſe invitus.

33 Quinto, poteſt Uxor ſine peccato, & onere reſtitutio-
nis de bonis *communibus*, aut Mariti, accipere ea, quæ
Maritus certe, & facile concederet, ſi rogaretur; Com-
muniter enim eſt juſta cauſa non petendi, ne ſe velut
ancillam oſtendat. Leſſius, Luto, Dicaſtillo, Bonacina,
& alii cum Gobat, *loc. cit. n.* 46. & hoc confirmari poteſt
per Doctrinam Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 8. *cap.* 11. *n.* 10.
& cap. 15. *n.* 2. Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *n.* 16. Lu-
gonis *de pœnit. diſp.* 19. *ſect.* 2. *n.* 22. Raymund. *in morali
diſciplina diſt.* 24. *n.* 50. generatim negantium a Petro V. G.
committi furtum, ſi Paulo inſcio rem ipſius ſurripiat,
prudenter credens Paulum, ſi eam peteret, donaturum
eſſe. Quod quidem licet videatur aperte decidi *l. Inter
omnes ff. de furt.* nunquam erit in praxi ſequendum.

34 Sexto, quando Maritus ita dilapidat bona *communia*,
ut periculum ſit, ne Familia egeat, tunc poteſt Uxor li-
cite ſurripere clam ea, quæ judicat fore in poſterum ne-
35 ceſſaria ſibi, & Familiæ. Immo in tali caſu, eo quod Ma-
ritus dilapidando bona *communia* faciat injuriam Uxori,
poterit Uxor uti occulta compenſatione, aliquid de bonis
propriis ipſius Mariti ſubtrahendo; Dummodo caveat, ne
ſoluto Matrimonio propter ignorantiam factæ occultæ com-
penſationis, reſtitutio Dotis ipſi denuo fiat. *Communis*.

36 Septimo; Quando Pater, vel Mater Uxoris, vel ejus ex
priore Matrimonio Filii ſunt ita pauperes, ut juxta ſuum
ſtatum valde miſere vivant, tunc poteſt Uxor, ſi non ha-
beat bona *propria*, eis ſuccurrere ex bonis Mariti; Ratio
eſt, quia Jure naturæ tenetur iſtis ſuccurrere ſi poteſt, &
iſti Jus habent alimenta ab ea petendi, unde Maritus non
poteſt Jure id inique prohibere, cum Jus, quod habet Uxor
ad honeſtam ſuſtentationem extendat ſe ad illas largitio-
nes, ad quas naturæ Lex obligat; Hoc tamen caſu ex
Jure communi ſoluto Matrimonio debebit ipſa, quæ dedit,
reſtituere ex ſua Dote hæredibus Mariti, ut docet com-
munis, niſi ab ipſo Marito vivente, vel ab ejus Hæredi-
37 bus fuerint condonata. Immo poteſt Uxor ex bonis *com-
munibus*, vel Mariti, ſi non habet *propria*, ſuccurrere
etiam ſuis Fratribus, & Sororibus ſimili miſeria, & pau-
pertate afflictis; Et ratio eſt, quia cum Maritus Jure com-
muni teneatur Fratribus, & Sororibus ſuis gravi neceſſita-
te preſſis ſubvenire, ut tradunt communiter Doctores;
cum Gloſſ. *in leg. Qui Filium* 4. *ff. Ubi pupillus educari
debeat*; ſic pari ratione tenebitur Uxor reſpectu ſuorum,
ut etiam innuitur *l. Mutus* 73. §. 1. *ff. de Jure Dotium*,
ibi: *Manente Matrimonio, non perituræ Uxori, ob has
cauſas dos reddi poteſt, ut ſe, ſuoſque alat, ut fundum
idoneum emat, ut in illum, vel inſulam relegato Pa-
renti præſtet alimenta, ut egentem Virum, fratrem, ſoro-
remve ſuſtineat*.

Bona Filiorumfamilias alia ſunt Caſtrenſia, alia quaſi 38
Caſtrenſia, alia Adventitia, & alia Profectitia. Bona Ca- 39
ſtrenſia ſunt ea, quæ Filius-familias acquirit ratione Mi-
litiæ, ſive mobilia ſint, ſive immobilia, ut ſtipendia Mi-
litum, prædæ ex hoſtibus, donationes Ducum, data a Pa-
rentibus Filio eunti ad bellum; & omnia lucra, quæ ex
talibus bonis mediante fructu, vel contractu proveniunt;
Et horum bonorum proprietas, dominium, & uſusfructus, 40
ſeu adminiſtratio ſpectat pleno Jure ad ipſum Filium in-
dependenter a Parente, adeoque poteſt de ipſis ſuo arbi-
trio diſponere, donando, contrahendo &c. *l. Caſtrenſe* 11.
ff. de Caſtrenſi peculio. Bona *quaſi Caſtrenſia* ſunt ea, quæ 41
licet ratione Militiæ acquiſita non ſint, gaudent tamen
privilegio Caſtrenſium, eo quod acquiruntur medio etiam
ordinato ad bonum commune Reipublicæ, ut ſunt ea,
quæ Filius acquirit ex Artium Liberalium profeſſione,
ex publico Officio Miniſtri, Advocati, Medici, Judicis,
Conſiliarii, Prætoris, & hujuſmodi, & ea quæ Filius
Clericus ex Beneficio, vel Officio Eccleſiaſtico. *Eſt Com-
munis*; & colligitur *ex l.* 2. *Cum multa* 7. *Cod. de bonis,
quæ liberis*. Et horum bonorum proprietas, dominium, 42
& uſusfructus, ſeu adminiſtratio ſpectat etiam pleno Jure
ad ipſum Filium independenter a Parente cum ſua omni-
moda libertate diſponendi de ipſis, ut ſibi placuerit, *cit.
l. Caſtrenſe* 11. *ff. de Caſtrenſi peculio*; Et ratio eſt, quia
ita expedit bono communi Reipublicæ, ut Filiusfamilias
in bonis acquiſitis ex Officio aliquo publico, ſicuti in bo-
nis acquiſitis ex bello ſit ſui Juris, & independens a Pa-
rentibus, ne alias ab obſequio boni communis retraha-
tur. Bona *Adventitia* ſunt ea, quæ nec ſunt Caſtrenſia, 43
nec quaſi Caſtrenſia, ita tamen acquiſita a Filio adhuc
ſub patria poteſtate conſtituto, ut nec a Patre pro-
veniant, nec Patris intuitu, aut cauſa, principaliter ſint
data, ſed omnino aliunde, uti ſunt bona, quæ Filius ac-
quirit arte mechanica, induſtria, caſu, fortuna, inven-
tione, Legato, donatione aliorum, & ea quæ Jure hæ-
reditario a Matre, Avis maternis, aliiſque propinquis in
linea materna acquirit. Et horum bonorum *Adventitio-* 44
rum dominium directum, ſeu proprietatem habet Filius,
adeoque mortuo Patre illi ſoli competunt; Dominium
vero utile, uſumfructum, & adminiſtrationem habet Pa-
ter, dum vivit, *l. Cum oportet* 6. *Cod. de bonis, quæ li-
beris*.

Quandoque tamen etiam uſumfructum, & adminiſtra- 45
tionem habet Filius, ut ſi Pater ipſi concedat, vel ſaltem
tacite conſentiat; Item ſi ab aliis ipſe uſusfructus ſit ex-
preſſe relictus, vel conceſſus Filio, tunc enim Pater ni-
hil poteſt habere, cum ſuper uſumfructum non poſſit ſta-
tui alius uſusfructus; Item ſi Filius accipiat Dotem Pa-
tre non conſentiente, nec ſe obligante. Item quando
Pater noluit conſentire Filio adeunti aliquam hæredita-
tem; tunc enim non habebit ejus uſumfructum: In his,
& ſimilibus caſibus ex communi Doctorum pro certo eſt;
teſte Lugone *tom.* 1. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *n.* 23. etiam uſumfru-
ctum, & adminiſtrationem bonorum *Adventitiorum* ſpe-
ctare ad Filium. Quod ſi bona *Adventitia* Filii ſint uſu 46
conſumptibilia, ut pecunia, vinum, frumentum, & ſimilia,
cum ſuper his non poſſit dari uſusfructus proprie dictus,
tunc conceditur Patri uſusfructus minus proprius, cum ob-
ligatione reſtituendi Filio tamquam proprietario, in æqui-
valenti, ideſt, bona *Adventitia* uſu conſumptibilia debent
pro uſufructu conſignari Patri æſtimata cum obligatione
reddendi æſtimationem tranſacto tempore uſusfructus; *l.* 1.
ff. de uſufructu earum rerum, quæ uſu conſumuntur. Bona 47
Profectitia ſunt ea, quæ proficiſcuntur, & proveniunt ex
rebus Patris, & Filius in ipſis negotiando lucratur, vel
intuitu Patris donantur Filio adhuc ſub patria poteſtate
conſtituto; *l.* 6. *Cod. de bonis, quæ liberis*. Et horum bono- 48
rum *Profectitiorum* dominium totale, & uſusfructus ſpectat
ad ſolum Patrem; §. *Sancitum, inſtit. Per quas Perſonas
cuique acquir.* Unde de hujuſmodi *Bonis Profectitiis* (immo 49
nec de Adventitiis, cum eorum fructus ad Patrem ſpe-
ctet) nihil poteſt Filius alienare ſine conſenſu Patris; *leg.
fin.* §. *Filio Cod. de bonis, quæ liberis*. Quod ſi donentur, 50
vel relinquantur talia bona occaſione quidem aliqua Pa-
tris, attamen principaliter ex affectu, & amicitia erga Fi-
lium ipſum, ſunt *Adventitia*; *l.* 6. *Cod. de bonis, quæ li-
beris*. Quæ autem ab ipſis Parentibus dantur Filio in Pa- 51
trimonium, ut ſuſcipiat Sacros Ordines, vel Filiæ in Do-
tem, aut Filio ad nuptias, ad ſtudia &c. non ſunt *Pro-
fectitia*, niſi quoad hunc effectum, quod debeant poſtea in
partitionem hæreditatis cum aliis Fratribus afferri; Domi-
nium tamen eorum, & fructus percipiendi ad Filium, vel
Filiam pertinet; neque ii fructus afferri debent in parti-
tionem. Molina *diſp.* 223. §. *Hujuſmodi autem*. Lugo *loc.
cit. n.* 37. *in fine*. Sporer *c.* 2. *tr.* 6. *in complem. ſeptim. Præ-
cep. cap.* 1. *ſect.* 2. *n.* 51. & alii paſſim.

Ex dictis infertur primo, poſſe Filium de bonis *Caſtren-* 52
ſibus, ac *quaſi Caſtrenſibus* libere ad ſuum arbitrium indepen-
denter

denter a Patre diſponere, non ſecus, ac ſi eſſet Paterfamilias, per donationes, ac contractus: *l. Caſtrenſe* 11. *ff. de Caſtrenſ. peculio*. Immo poteſt de ipſis libere diſponere etiam per Teſtamentum, & ultimam voluntatem, ſi tamen ſit pubes, ideſt ſi expleverit annum 14. ante enim hoc tempus teſtari nequit; *l. A qua ætate* 5. *ff. qui Teſt. fac. poſſ. Et eſt communis*.

53 Infertur ſecundo, Filium peccare graviter, & teneri ad reſtitutionem, ſi rationabiliter invito Patre, notabilem quantitatem ſurripiat de bonis paternis, quorum ſcilicet dominium, vel ſaltem adminiſtratio, & uſusfructus ad Patrem ſpectat, ut ſunt ipſa etiam bona Filii *Adventitia*, & *Profectitia*. *Eſt communis* DD. ex illo *Proverb.* 28. *n.* 25. *Qui ſubtrahit aliquid a Patre ſuo, & a Matre, & dicit hoc non eſſe peccatum, particeps homicidæ eſt*.

54 Infertur tertio, Patrem graviter peccare peccato injuſtitiæ, ſi Filio rationabiliter invito auferat bona *Caſtrenſia*, vel *quaſi Caſtrenſia* in notabili quantitate, *arg. Qui abſtulerit* 6. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *& l. fin. Cod. de inoff. Teſtam. l.* 1. *§. fin. Cod. ad Macedon. l. Caſtrenſe* 11. *ff. de Peculio Caſtrenſi*, ubi expreſſe ſtatuitur, hujuſmodi bona pleno jure, tam quoad dominium, quam uſumfructum pertinere ad Filium, & in eis Patrem nihil habere.

55 Infertur quarto, Patrem graviter peccare, ſi Bona *Adventitia* Filii quoad proprietatem auferat, vel enormiter per malam adminiſtrationem, aut alio modo, lædat; colligitur ex *l. Non ſolum, & l. Cum oportet, Cod. de bonis, quæ liberis*, ubi dicitur quod proprietas hujuſmodi bonorum nullo Jure pertinent ad Patrem, adeoque Pater proprietatem hujuſmodi bonorum, vel eripiendo, vel enormiter malam adminiſtrationem, aut alio modo lædendo mortifere peccat; cum de facto aliena ſibi uſurpet, aut lædat invito rationabiliter Domino.

56 Infertur quinto, Patrem non graviter peccare libere diſponendo, auferendo, enormiter lædendo Bona *Profectitia* Filiorum, ſicuti non peccat diſponendo de bonis propriis; colligitur *ex cit. §. Sancitum, Inſtitut. Per quas Perſonas nobis acquir*. Ubi dicitur, quod in hujuſmodi bonis tam proprietas, quam uſusfructus pertinent ad ipſum Patrem, & nullo modo ad Filios, adeoque Pater de illis ad ſuum libitum diſponendo, non peccat, cum utatur re
57 ſua, cujus pleno gaudet Jure. Neque ex his poteſt inferri; ergo bona *Profectitia* Filiorum nil amplius habent, ac ſi eſſent bona Patrimonialia; & *propria* Patris. Non inquam, hoc poteſt inferri, quia Bona *Profectitia* hoc amplius habent ſupra bona Patrimonialia Patris, ut ſi bona Patris publicentur ex aliquo delicto, ſub illa publicatione non veniant bona illa *Profectitia* Filii, prout probat Sylveſter *verb. Peculium quæſt.* 3. *per textum in l. Si finita, §. Si de vectigalibus, ff. de damno infecto*.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE bonis Conjugum, tam Filiorumfamilias hic *Auctor* differit, at parce præ vaſtitate materiæ; Latius igitur differendum.

1 De jure communi nullam inter Conjuges eſſe communionem, vel ſocietatem propriam, receptiſſima DD. opinio eſt; *Bugnynon, de Leg. abrog. lib.* 6. *cent.* 16. *Schilter, prax. For. Roman. exercit.* 36. §. 97. *Kobl. de Pact. dotal. ad*
2 *Conſt. March. quæſt.* 2. At ſtatutis plurium gentium hæc communio inducta eſt; Immo laudant hæc ſtatuta *Cruſius ad Jus ſtatut. Mindenſ. lib.* 1. *tit.* 13. *deciſ.* 3. *Mev. ad Jus Lubec. lib.* 1. *artic.* 5. *tit.* 5. *num.* 9. *& ſequent.*

3 Spectato itaque Jure communi, bona uxoris vel ſunt do-
4 talia, vel paraphernalia, vel receptitia. Bona dotalia ſunt res quævis datæ marito propter nuptias ad ferenda onera
5 Matrimonii. Bona paraphernalia ſtricte dicta ſunt, quæ
6 uxor marito præter dotem tradit. Bona receptitia ſunt, quæ uxor marito non tradidit; *Strykius juridic. differt.* t. 5. *diſput.* 17. *cap.* 3. *num.* 17. *& plur. ſequent.* ubi & illud an data bona dotalia potius, quam paraphernalia præſumenda ſint.

7 De bonis dotalibus agemus *in verbo Dos*. Ad bona paraphernalia quod attinet, ea conſtitui poſſunt voluntate uxoris, vel *expreſſa*, vel *tacita*; *DD. in l.* 9. §. 3. *de Jur. Dot.*

8 Nomine autem paraphernorum tradi poſſunt bona omnia,
9 quæ ſunt in uxoris dominio. Et quidem dari poſſunt multo facilius nomine paraphernorum, quam dotis, idque quia dotis conſtitutio transfert jus in re, non idem vero
10 in conſtitutione paraphernorum. Quo fit, ut feuda nomine paraphernorum transferri queant; *Roſenthal. de Feud. cap.* 9. *concluſ.* 9. *num.* 12.

11 Jus autem mariti in paraphernis competens, potiſſimum
12 eſt *adminiſtratio*. Et in dubio, ſi *adminiſtratio* ab uxore ſimpliciter credita, maritus eſt generalis, ſeu univerſalis *adminiſtrator* paraphernorum; *Strykius juridic. differt. tom.* 5. *diſp.* 17. *cap.* 3. *num.* 8.

13 Maritus nomine uxoris agens an mandato opus habeat in paraphernis? Affirmant poſt alios *Giphan. ad l.* 21. *C. de Procurat. & Hilliger in ſuo Donello enucleato lib.* 18. *cap.* 12. *lit. L.* Negat vero, & quidem nominatim refutatis mox laudatis Auctoribus, aliiſque, *Strykius juridic. differt. tom.* 5. *diſp.* 17. *cap.* 3. *num.* 9. *& ſequent.*

Extra judicium fas haud eſt merito juramentum deferre 14
in paraphernis. In judicio vero licere marito in parapher- 15
nis deferre juramentum, modo cauſa ſit dubia, tenet idem *Strykius loco citato num.* 12.

Reſtitutionem in integrum nomine uxoris petere in pa- 16
raphernis prohibetur, *l.* 21. §. 1. *ff. de Minor.*

Alienatio in paraphernis eſt interdicta marito, ſi exci- 17
pias fructus, & res, quæ ſervando ſervari nequeunt, & alia id genus, de quibus *Strykius allegat. diſp. num.* 14.
& plur. ſequent. ubi quod nec conſentiente uxore poſſit 18
maritus alienare bona paraphernalia, quod tamen difficultate non caret.

Solvere etiam poteſt maritus ex paraphernis Creditori- 19
bus uxoris. Quinimmo cogi ab illis poteſt ad ſolvendum; *Strykius ibidem num.* 15. *& ſequent.*

Tenetur maritus circa parapherna præſtare tantummo- 21
do dolum & diligentiam illam, quam circa ſuas res habere invenitur, *l. fin. Cod. de Pact. convent.* Majorem vero exigit diligentiam *laudatus Auctor dicto loco nu.* 19. ſi maritus fructus lucretur.

Ad quos fructus reſtituendos teneatur maritus? An fru- 22
ctus conſumptos uxor repetere queat a marito? Quid ſi maritus illos in communem utilitatem, ſed invita uxore, conſumpſit? Hæc & alia de fructibus excutit *Strykius d. loco a num.* 20. *ad plur. ſequent.* Confer etiam *Rot. in Piſaurien. Pecuniaria ſuper fructibus bonorum extradotalium* 13. *Junii* 1742. *coram R. P. D. Canilliac.*

Tacita hypotheca, quæ ut ait Auctor *num.* 10. ſine prælatione competit uxori contra maritum pro paraphernis, non a die nuptiarum, ſed a tempore commiſſionis, illationis computanda; *Carpzov. part.* 1. *conſtit.* 28. *defin.* 87. *& ſequent.*

De bonis receptitiis ut differamus, quod marito in ea 24
competit jus, in hoc conſiſtit, quod cautione rati præſtita, admittatur ad agendum; *Strykius cit. diſput. c.* 4. *n.* 2.

Hactenus de bonis uxoris *Jure communi* attento; At ſpe- 25
ctata *conſuetudine generali* tribuente marito adminiſtrationem bonorum omnium uxoris, dubitari poteſt, an amplius dentur bona hæc receptitia uxoris; Vide *Rot. in d. Piſaurien. Pecuniaria ſuper fructibus bonorum extradotalium* 15. *Junii* 1742. *coram R. P. D. Canilliac.*

Bona Filiorumfamilias vocabulo *Peculii* deſignari ſo- 26
lent. Dividitur autem peculium in militare, & paganum. Militare vel eſt Caſtrenſe, vel quaſi Caſtrenſe; Paganum vel adventitium, vel profectitium. Caſtrenſe peculium
eſt, *quod Filiofamilias, vel in ipſa militia vel occaſione* 27
illius, & inſtructior ad illam redderetur, obvenit, l. 11.
ff. de Caſtr. pecul. Ut igitur peculium dici queat Caſtrenſe, 28
non ſufficit a milite illud eſſe acquiſitum, ſed ut in militia vel occaſione illius quis illud acquiſiverit, præciſe requiritur. Hinc facile eſt dignoſcere, ad peculium Caſtrenſe referenda eſſe, I. quæ in militiam eunti donata
etiam ab amicis ſunt, modo bona ſint mobilia. II. Res, 29
quas Filius ſecum tulit. III. In Militia acquiſita. Hæ- 30
reditates Commilitonis extranei etiam agnati, item fra- 31
tris, non etiam matris. IV. Quæ ex peculio Caſtrenſi
empta ſunt. Conſule, ubi res poſtulat, *Strykium juridi-* 32
car. differt. tom. 8. *diſput.* 26. *cap.* 2. *a §.* 5. *ad* 8.

Eſt autem hoc peculium Caſtrenſe in totum a bonis pa- 33
ternis ſeparatum, nam & proprietas, & uſusfructus, & libera ejus adminiſtratio filio competit, *princ. Inſtit. Qui-*
bus non eſt permiſſ. facer. teſtam, L. 16. *§. final. Cod. de uſufr.* 34
& habit. Quocirca intuitu ejus omnes contractus filius celebrat, Libere de illo diſponit, ut paterfamilias: Mutuum
etiam accipit, & ceſſat exceptio Senatuſconſulti Mace- 35
doniani. Conventus tamen vel ex mutuo, vel ex alio contractu, gaudet beneficio, quod dicitur *competentiæ*; *Strykius dict. diſp.* 26. *dict. cap.* 2. *a §.* 9. *ad* 11.

Erratque *Michalor. de Fratrib. part.* 1. *cap.* 2. *nu.* 18. 36
ajendo, non omnes fructus ex peculio Caſtrenſi provenientes Caſtrenſium jure cenſeri, ſed illos tantum, qui mediate ex eo proveniunt, quos vero opera & induſtria humana producit, eos pro dimidia parte peculio adventitio cedere; Vide eum refutantem *Strykium d. diſp.* 26. *d. cap.* 2. §. 12.

Cedit vero peculium Caſtrenſe patri, ſi ob delictum fi- 37
lii bona ipſius confiſcentur; *L.* 3. *Cod. de Bon. proſcript. Farinacc. quæſt.* 24. *num.* 13. *in fine*, licet alii diſſentiant, quos citat *numer.* 12. Confer *Bruneman. in comment. ad L.* 1. *&* 3.
utrobique per tot. d. titul Quod ſi ob crimen læſæ majeſta- 38
tis bona filii occupet Fiſcus, pater hoc peculium præcipuum non habebit, ut præter allegatos firmat *Michalor.*
de fratrib. part. 1. *cap.* 1. *numer.* 9. *& cap.* 3. *num.* 16. 39
in fin. Mortuo vero filio, quid obtineat quoad ſucceſſionem in peculium Caſtrenſe, expendit *Strykius d. differt.* 26. *cap.* 2. §. 13.

Peculium quaſi Caſtrenſe deſcribitur: *Subſtantia rerum a* 40
filiofamilias occaſione muneris alicujus publici, & ex litterarum ſtudiis honeſte acquiſitarum. Pertinent I. ad pe-
culium quaſi Caſtrenſe, quæ filius occaſione alicujus mu- 41
neris publici honeſte quæſivit, *L.* 4. *Cod. de Advoc. div.*
Jud. Sunt tamen, qui tenent, ad peculium quaſi Caſtrenſe 42
referenda duntaxat eſſe, quæ Miniſtris aliiſque perſonis in

pu-

publico officio conſtitutis ex publico ſolvuntur, non item
quæ hiſce perſonis a privatis intuitu officii, quod ge-
43 runt, afferuntur. Qua ratione Advocati hodie peculium
Caſtrenſe haud haberent, ob defectum publici ſalarii. Sed
pro Advocatis, tum etiam pro Procuratoribus cauſam dicit
44 *Strykius d. diſſert. 26. cap. 2. §. 15. & 16.* Pertinent
II. donata a patre, vel alio intuitu dignitatis, etiam libri
45 licet ſtudioſo donati. III. Artibus liberalibus quæſita. IV.
45 Donata a Principe, vel Auguſto. V. Hæreditates, quæ
46 filio occaſione militiæ rogatæ obvenerunt, item ea, quæ
47 ex quaſi Caſtrenſi peculio empta ſunt; Confer *Strykium
cit. diſput. 26. c. 2. §. 16. & ſequent.*

48 De quaſi Caſtrenſi peculio, non ſecus ac de Caſtrenſi,
libere diſponit filiusfamilias, & valide ſe obligat; agere
49 & conveniri poteſt; *Idem Auctor loco mox citato*, ubi an
filius de libris diſponere queat, tum an intuitu hujus peculii
quaſi Caſtrenſi gaudeat filius beneficio competentiæ?

50 Peculium adventitium vel eſt regulare, vel irregulare.
Regulare dicitur: *ſubſtantia rerum, quæ filio familias non
ex re patris vel ejus intuitu, ſed aliunde, extra militiæ
51 tamen caſum, obvenerunt*: Ad regulare hoc peculium ad-
ventitium referuntur, quæ proſpera fortuna, labor, in-
duſtria, favor amicorum &c. filiosfamilias, citra tamen
reſpectum patris, & extra militiæ cauſam adjecerunt;
Vide exempla apud *Strykium d. diſſert. 26. cap. 3. a §. 3. ad
52 plur. ſequent.* ubi quid obtineat de quæſitis partim induſtria
filii, partim ex re patris.

53 Jure Juſtinianæo peculii adventitii regularis proprieta-
tem habet filius, pater vero uſumfructum, & adminiſtra-
tionem, *L. 6. Cod. de Bon. quæ liber*. Ratione vero admini-
54 ſtrationis patri competentis, valde eſt reſtricta diſpoſitio
filii reſpectu etiam proprietatis. Ut itaque actus inter vi-
55 vos celebrare poſſit filius, conſenſu patris opus habet; *L.
final. §. 1. Cod. de Bon. quæ liber.* Cæterum ſi contraxerit ſi-
56 ne conſenſu patris, valide obligatur, ſed differenda eſt
executio donec vel moriatur pater, vel ipſe filius conſe-
quatur uſumfructum cum adminiſtratione v. gr. ſi patris
bona ob delictum læſæ majeſtatis exceptæ, confiſcentur;
Cavalcan. de uſufr. mulier. relict. num. 235.

57 Agere quoque, & conveniri, nonniſi conſenſu patris,
58 filius de hoc peculio valet, *d. L. final. §. 1. l. d. t.* Teſta-
mentum vero de hoc peculio, ne conſentiente quidem pa-
tre, condere valet, *L. 3. Cod. Qui teſtam. facer. poſſ.* An ve-
59 ro de conſenſu patris mortis cauſa donare poſſit? Affir-
mat *Strykius d. diſp. 26. cap. 3 §. 11.*

60 Pater non tenetur cavere de rato, *L. final. §. 4. Cod.
de bon. quæ liber.* nec conficere inventarium, nec reddere
rationem de adminiſtratione ſua, licet ad ſecundas tran-
61 ſeat nuptias, *L. 6. §. 2. L. final. §. 4. d. t.* Non tamen effre-
62 nata patri datur licentia liberis ſine juſta cauſa præjudi-
candi, Indiſtincte alienare hæc bona pater nequit; Vide
tamen limitationes apud *Strykium d. diſput. 26. cap. 3. §.*
63 15. ubi an & quando agere in judicio valeat, & tranſi-
64 gere. Proſpectum etiam eſt filio hypotheca tacita in omni-
bus bonis patris, *L. 8. §. fin. Cod. de ſecund. nupt.* nec ra-
tione ſolum bonorum maternorum, lucrorumque nuptia-
rum tantum, ſed omnium bonorum adventitiorum, quo-
rum pater habet uſumfructum & adminiſtrationem; *Stry-
kius eodem loc. §. 12.*

65 Irregulare peculium adventitium eſt, quod non quoad
proprietatem tantum, ſed etiam quoad uſumfructum &
adminiſtrationem a bonis & rationibus paternis ſeparatum
66 eſt, itaut pater nil juris in illud prætendere queat. Ad
67 irregulare hoc peculium adventitium ſpectant. I. Quæ diſ-
68 ſentiente patre acquiſita. II. Quæ ſub conditione relicta,
69 ne patri uſusfructus acquiratur. III. Portio hæreditatis fra-
70 ternæ. IV. Quod ob divortium parentum acquiſitum. V.
71 Bona adventicia, quorum uſumfructum pater remiſit.
72 VI. Quæ pater ex peculio adventitio alienavit, & filius
73 recuperavit. VII. Fructus dotis. VIII. Quæ pater gravatus
eſt reſtituere; Confer *Lauterbach. diſſert. de Pecul. Advent.
irregul. theſ. 10. & ſequent. & de uſufr. patern. theſ. 22.
num. 5. & theſ. ſequent. & Stryk. dict. diſp. 26. cap. 3. §. 18.
& plur. ſequent.*

74 Filius in hoc peculio adventitio irregulari idem juris
habet, quod in quaſi Caſtrenſi ipſi competit, excepta ſo-
lummodo factione teſtamenti; *Strykius d. diſp. 26. c. 3. §.
30. & ſequent.* ubi quod etiam mutuum contrahere poteſt.

75 Peculium profectitium eſt *Subſtantia rerum, quas filius
vel ex re patris, vel ejus occaſione & intuitu, acquiſivit,
citra tamen militiæ cauſam.* Referuntur ad peculium pro-
76 fectitium, I. Bona ex re patris profecta. II. Quæ intuitu
77 patris filio ſunt donata. In dubio vero præſumptio eſt,
78 quod filio facta ſit donatio. III. Fructus ex rebus filio in
peculio a patre conceſſis obvenientes, ſive induſtriales,
ſive civiles; Modo illos ſciente & patiente patre filius ad-
miniſtrare incipiat; *Strykius dict. diſp. 26. cap. 4. §. 2.*

79 De pecunia ludrica quæritur quorſum ſit referenda?
Vide *Strykium d. diſput. 26. cap. 3. §. 21. & plur. ſequent. tum
Rotam in Ferrarien. Jocalium 4. Februarii & 17. Junii 1746.
cor. clar. mem. Millin.*

80 Hujus peculii pater nedum proprietatem, ſed & uſum-
fructum habet. Quocirca nec directe, nec indirecte in hoc
81 peculio præjudicare filius patri poteſt. Quæ vero pater
præſumptive faceret, vel facere deberet, ſi bona admi-
niſtraret, facere filius poteſt. Hinc deſcendit, quod filius 82
contrahere poteſt de hoc peculio, & quidem obligando ipſum
patrem peculio tenus; *Stryk. d. diſp. 26. c. 4. §. 4. & §. 5.*
ubi quid patria poteſtate ſublata de hoc peculio obtineat. 83

BREVE, BULLA.

Quid ſint? Unde dicantur? & in quibus differant, & conveniant?

SUMMARIUM.

1 *Nomine Brevis Apoſtolici veniunt illæ Litteræ Ponti-
ficiæ, quæ in membranis ſubtilibus, & candidis cha-
ractere latino, nitido, eleganti, ac intelligibili ſunt
deſcriptæ, & non ſigillo plumbeo, ſed cera rubea
chordulis lineis incluſa, annulo Piſcatoris ſunt ſigna-
tæ, ac manu Secretarii ſubſcriptæ.*

2 *Tales Litteræ Pontificiæ, ſeu Brevia Apoſtolica ſignan-
tur annulo Piſcatoris ſic dicto ab inſculpta Immagine
S. Petri eo modo, quo a navicula in mari piſcabatur.*

3 *Hæc Brevia ſubſcribuntur tantum a Secretario Brevium,
qui ſolet eſſe aliquis magnus Prælatus, vel Cardina-
lis maximæ Doctrinæ, & apprime verſatus in Sacris
Canonibus, & in variis ſtylis ſedis Apoſtolicæ pro
concedendis Gratiis, & expediendis Litteris Pontificis.*

4 *Quare dicantur Brevia?* ad n. 5.

6 *Nomine Bullæ veniunt illæ Litteræ Pontificiæ, quæ
expediuntur ſub plumbo, ſive ſigillo plumbeo pendente
ex chordulis, conſcriptæ in membrana magis nigra,
& rudi, atque antiquo charactere Gallico.*

7 *Bullæ ſcribuntur in membranis rudibus cum characte-
re Gallico, licet latino, ducto tali uſu ab eo tempo-
re, quo Sedes Apoſtolica reſidebat in Civitate Ave-
nionenſi.*

8 *Bullare idem eſt, ac ſigillare, & Litteræ bullatæ, ſi-
gillatæ ſignificantur.*

9 *Brevia, & Bullæ inter ſe multipliciter differunt.
Primo, quia Brevia a Curia Romana expediuntur
per Secretarium Apoſtolicum ſub annulo piſcatoris,
Bullæ vero expediuntur per Cancellariam Apoſtoli-
cam ſub ſigillo plumbeo habente hiſce temporibus ex
una parte imaginem SS. Petri, & Pauli, & ex al-
tera nomen Papæ regnantis impreſſum.*

10 *Secundo, quia Brevia inſcribuntur in membranis ſubti-
libus, & albis; Bullæ vero in membranis magis ni-
gris, & groſſis, ſeu rudibus.*

11 *Tertio, quia Brevia ſcribuntur charactere latino jux-
ta noſtrum uſum intelligibili, nitido, & eleganti;
Bullæ vero ſcribuntur charactere antiquo Gallico,
licet latino, nulla linea, nec puncto adhibito, nec
ſervata ortographia, ſicut in Brevibus obſervatur.*

12 *Quarto, quia in Brevibus data ſit incipiendo annum a
die Nativitatis, in Bullis vero a die Incarnationis.*

13 *Quinto, quia in Brevibus ponitur data temporis bre-
vior, in Bullis vero data temporis longior.*

14 *Sexto, quia Brevia incipiunt cum his verbis ad for-
mam tituli,* Clemens Papa XII. *Bullæ vero inci-
piunt cum verbis:* Clemens Epiſcopus Servus Ser-
vorum Dei, *non in medio, & in forma tituli ſed
a capite verſiculi.*

15 *Septimo, quia Brevia expediuntur etiam ante Papæ
coronationem, Bullæ vero regulariter ſolum poſt Pa-
pæ coronationem; & dato quod ratione dilatæ coro-
nationis expediatur ante ipſam aliqua Bulla, tunc
inſcribitur Pontificatus, ut infra;* Datum ſuſcepti a
Nobis Apoſtolatus Officii anno &c. *ubi poſt coro-
nationem inſcribitur Pontificatus abſolute ut infra.*
Datum Pontificatus noſtri anno &c. *incipiendo tan-
tum annos Pontificatus a die coronationis.*

16 *Et quo ad ſupradictas, & alias differentias inter Bre-
via, & Bullas, Vide Corradum, Roſam, Cardin.
Petram, Car. de Luca, Ameyden, Reiffenſtuel &c.*

17 *Non obſtantibus autem ſupradictis, & aliis differentiis
inter Brevia, & Bullas, & non obſtante, quod
major fides ſoleat adhiberi Bullis, quam Brevibus;
Tamen in hoc conveniunt, quod Brevia Apoſtolica
rite confecta tantam vim habeant in illis materiis,
in quibus conficiuntur, quantam habent Bullæ in cæ-
teris materiis, ac proinde Brevia rite confecta pari-
ficantur, & conveniunt in effectu cum Bullis*, ad n. 18.

19 *Sicque non ſolum ille incidit in crimen falſi, hujuſque
pœnis tenetur, qui corrumpit Bullas Romani Ponti-
ficis, ſed etiam, qui falſificat, & corrumpit Brevia
Apoſtolica.*

20 *Unde etiam Brevia Apoſtolica habent vim Legis.*

21 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 22.

NOmine Brevis Apoſtolici veniunt illæ Litteræ Pontifi- 1
ciæ, quæ in membranis ſubtilibus, & candidis cha-
ractere latino, nitido, eleganti, ac intelligibili ſunt deſcri-
ptæ, & non ſigillo plumbeo, ſed cera rubea chordulis li-
neis incluſa, annulo Piſcatoris ſunt ſignatæ, ac manu Secre-

tarii

tarii ſubſcriptæ. Rota *de Brev. Litt. Apoſt. cap.* 2. *n.* 30.
Amayden. *de ſtylo Dataria c.* 28. *n.* 2. Reiffenſt. *lib.* 1. *de-
cret. tit.* 2. *n.* 16. Petra *tom.* 2. *ad Conſtit. Apoſtol.* §. 2.
2 *Proœmial. n.* 1. Tales Litteræ Pontificiæ, ſeu Brevia Apo-
ſtolica ſignantur annulo Piſcatoris, ſic dicto ab inſculpta
Imagine S. Petri eo modo, quo a navicula in mari
piſcabatur, quo annulo ſimpliciter uſum fuiſſe Divum Pe-
trum traditur; Petra *loc. cit. n.* 2. & caute ſervatur apud
intimum Familiarem Papæ, poſt cujus mortem ſtatim
3 frangitur per Cardinalem Camerarium. Hæc Brevia ſub-
ſcribuntur tantum a Secretario Brevium, qui ſolet eſſe
aliquis magnus Prælatus, vel Cardinalis maximæ Doctri-
næ, & apprime verſatus in Sacris Canonibus, & in va-
riis ſtylis Sedis Apoſtolicæ pro concedendis Gratiis, &
expediendis Litteris Pontificiis. Dicuntur autem Brevia,
4 quia res in ipſis contentæ conſcribuntur ſummatim, &
in brevioribus verbis, quam in Bullis, in quibus magis
Pontificia dignitas longiori ſermone explicatur. Rebuffus
in praxi Benefic. n. 6. *&* 7. Cherubin. *ad Bullarium lib.*
2. *fol* 86. *ad Bullam* 18. *Gregorii XIII.* Gonzal. *ad Reg.* 8.
Cancellar. Gloſſ. 60. *n.* 19. Petra *loc. cit. n.* 2. Vel cum in-
5 terdum prolixitate ſua non correſpondeant hujus nominis
etymologiæ, dicuntur *Brevia* ex eo quia in brevibus ma-
teriis, ſeu breve negotium concernentibus, concedi ſo-
lent nam in arduis negotiis communius Bullæ expediun-
tur. Rebuff *in addit. ad Regul. Cancellar.* 34. §. *Breve.*
Card. de Luca *tom.* 3. *de relatione Curiæ diſcurſ.* 7. *n.* 9.
6 Nomine Bullæ veniunt illæ Litteræ Pontificiæ, quæ
expediuntur ſub plumbo, ſive ſigillo plumbeo pendente
ex chordulis, conſcriptæ in membrana magis nigra, &
rudi, atque antiquo charactere Gothico. Card. de Luca
tom. 3. *de relat. Curiæ diſcurſ.* 7. *n.* 9. Reiffenſt. *loc. cit.*
Rebuff. *ad dict. Regul. Cancellar. circa finem*, ubi addit,
ſicuti praxis habet, quod ſi Bulla expediatur in materia
Gratiæ, ſigillum plumbeum pendeat ex chorda ſerica, ſi
vero fuerit Bulla Juſtitiæ, ſeu data in materia conten-
tioſa, illud pendeat ex chorda de canaba, uti jam antea
obſervavit Felinus *in c. Poſtulaſti n.* 1. §. *Dum declarat, de
Reſcriptis*, & hoc ſigillum cuſtoditur in Prælatio Vatica-
no per Præſidem Plumbi, & ſtatim rumpitur poſt obitum
Pontificis, ſicut Piſcatoris. Bullæ ſcribuntur in membra-
nis rudibus cum charactere Gothico, licet latino, ducto
tali uſu ab eo tempore, quo Sedes Apoſtolica reſidebat
in Civitate Avenionenſi. Card. de Luca *loc. cit. n.* 12.
7 Petra *loc. cit. n.* 18. Bulla vocatura *Boule*, quo nuncupa-
batur ornamenta quædam orbicularia. Carolus Dufreſne
in Gloſſario. verb. Bulla, Petra *loc. cit.* §. 1. *Proœmial. n.* 2.
& ex hoc exiſtimatur morem invaluiſſe, ut ſigilla quo-
que propter formam orbicularem nuncuparentur Bullæ.
Petra *ibidem*; Bulla enim proprie erat Imperatoris ſigil-
lum, quod apponi conſueverat in Litteris ardua conti-
nentibus; *c. Licet, de crimine falſi*, & quia ſigillum erat
aureum, dicebantur hujuſmodi Imperiales Litteræ Bullæ
8 aureæ, juxta Gloſſ. *verb. Aurea Bulla in Clement.* 1. *de
Jurejurando*. Sicque bullare idem eſt, ac ſigillare & Litte-
ræ bullatæ, ſigillatæ ſignificantur. Arnoldus *Hiſtor. Scla-
vor. lib.* 7. *c.* 14. ibi: *Et Rex vade, ait, & poſt modicum
revertere, & intuebis Litteras bullatas*. Opingh. *de Jure ſi-
gilli c.* 7. Petra *loc. cit. n.* 9.
9 Brevia, & Bullæ inter ſe multipliciter differunt. Pri-
mo, quia Brevia a Curia Romana expediuntur per Secre-
tariam Apoſtolicam ſub Annulo Piſcatoris; Bullæ vero
expediuntur per Cancellariam Apoſtolicam ſub ſigillo
plumbeo habente hiſce temporibus ex una parte imaginem
SS. Petri, & Pauli, & ex altera nomen Papæ Regnantis
impreſſum, quod ſigillum eſt ſuum ultimum comple-
mentum, adeout ipſæ Bullæ ante illius appenſionem,
nec dum expeditæ cenſeantur; *c. Licet* 5. *de crimine falſi*.
10 Rota *p.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 560. *n.* 4. Secundo, quia Brevia
ſcribuntur in membranis ſubtilibus, & albis; Bullæ vero
in membranis magis nigris, & groſſis, ſeu rudibus. Ter-
11 tio, quia Brevia ſcribuntur charactere latino, juxta no-
ſtrum uſum intelligibili, nitido, eleganti; Bullæ vero
ſcribuntur charactere antiquo Gothico, licet, latino,
nulla linea, nec puncto adhibito, nec ſervata ortogra-
phia, ſicut in Brevibus obſervatur. Quarto, quia in Bre-
12 vibus *data* ſit incipiendo annum a die Nativitatis: In
Bullis vero a die Incarnationis. Quinto, quia in Brevi-
13 bus ponitur *data* temporis brevior; In Bullis vero *data*
temporis longior. Sexto, quia Brevia incipiunt cum his
14 verbis ad formam tituli: *Clemens Papa XII.* Bullæ vero
incipiunt cum verbis: *Clemens Epiſcopus Servus Servorum
Dei*, non in medio, & forma tituli, ſed a capite verſi-
culi. Septimo, quia Brevia expediuntur etiam ante Papæ
15 coronationem; Bullæ vero regulariter ſolum poſt Papæ
coronationem; & dato quod ratione dilatæ coronationis
expediatur ante ipſam aliqua Bulla, * quæ etiam media
ſeu dimidia Bulla ideo appellatur, quia Pontifices tunc
temporis non bullant Bulla integra, ſed mediam tantum
Bullam ponunt, ſeu ſigillum plumbeum, habens ex uno
latere capita SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli inſculpata,
& ex alio latere, quo ponitur nomen, Bulla eſt ſine no-
mine. Vide Fagnan. *in c. Licet de electione n* 9. * tunc in-
ſcribitur Pontificatus, ut infra: *Datum ſuſcepti a Nobis
Apoſtolatus Officii anno &c.* ubi poſt coronationem inſcri-
bitur Pontificatus abſolute, ut infra: *Datum Pontificatus
noſtri anno &c.* incipiendo tantum annos Pontificatus a
die coronationis, ut obſervavit Fagnan. *lib.* 1. *decret. in c.
Licet* 6. *de elect. n.* 9. *&* 10. Petra *l. c.* §. *Tertio proœmial.* 16
n. 7. Et quo ad ſupradictas, & alias differentias inter
Brevia, & Bullas, Vide Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 2.
c. 7. *n.* 29. Roſam *de Execution. Litterar. Apoſtolicar. c.* 2.
n. 67. Petram *l. c. n.* 6. *&* 7. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Can-
cellariæ*. Cardinal. de Luca *in relation. Romanæ Curiæ diſcurſ.*
7. Amayden. *De ſtylo Datariæ*, Reiffenſtuel. *lib.* 1. *decretal.
tit.* 2. §. 1. *num.* 19. *&* 20. & alios Canoniſtas paſſim.

Non obſtantibus autem ſupradictis, & aliis differentiis 17
inter Brevia, & Bullas, & non obſtante, quod major fi-
des ſoleat adhiberi Bullis, quam Brevibus, ex quo Bullæ
ſint ſolemniori ritu conſcriptæ omnibus patenti, ut obſer-
vavit Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 59. *n.* 6. & Pe-
tra *l. c.* §. 2. *proœmial. n.* 14. Tamen in hoc conveniunt,
quod Brevia Apoſtolica rite confecta, tantam vim habeant 18
in illis materiis, in quibus conficiuntur, quantam ha-
bent Bullæ in cæteris materiis; ac proinde Brevia rite
confecta parificantur, & conveniunt in effectu cum Bul-
lis; Sicque non ſolum ille incidit in crimen falſi, hu-
juſque pœnis tenetur, qui corrumpit Bullas Romani Pon- 19
tificis; ſed etiam qui falſificat, & corrumpit Brevia Apo-
ſtolica; *argum. c. Ad falſariorum* 7. *de crimine falſi*, & no-
tat Rebuffus *in addit. ad Regul.* 34. *Cancellariæ* §. *Breve*,
Reiffenſtuel. *l. c. n.* 18. Gonzal. *l. c. n.* 15. Petra *l. c. n.*
14 Unde etiam Brevia Apoſtolica habent vim Legis: *l. fin.* 20
C. de Legibus. Rota *p.* 10. *recent. deciſ.* 79. *n.* 9. * Non
eſſe tamen cenſendos ab Epiſcopo excommunicatos qui
mutant verba in litteris Apoſtolicis rei veritatem non in-
ficientia, ſolidis rationibus defendit Miraviglia *in Lege Pru-
dentia Epiſcopalis* contra nonnullos *ibid.* citatos. *

Supplementa Auctoris e II. Editione.

GRatiarum genera per Secretariam Brevium ſecreto- 21
rum privative expendenda ſub pœna nullitatis, aſ-
ſignantur a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 145. incip.
Graviſſimum §. 5. nempe Altaria portatilia, Altaria pri-
vilegiata, conceſſiones habitus Militiæ Domini noſtri Je-
ſu Chriſti, aut alterius Militiæ ſimilis, Advocationes cau-
ſarum, & extinctiones litium, Abbreviatoriæ Nuntiatu-
rarum, & plurima alia, quæ ibi enumerantur, & brevi-
tatis gratia ibi videnda relinquuntur. Et quæ promiſcue
per eamdem, & Datariam Apoſtolicam expediri poſſunt, 22
Aſſignantur *ibid.* §. 6. nempe Confirmationes contractuum,
Statutorum, Privilegiorum, Ordinationum, Concordia-
rum, & Tranſactionum, tam in forma communi, quam
in forma ſpecifica: Abſolutiones cum diſpenſationibus ad
Ordines ſuper Irregularitate proveniente ex defectu cor-
poris, vel ex delicto, non tamen homicidii in Statu Ec-
cleſiaſtico commiſſi; Confirmationes decreti Judicis, &
alia multa ibi videnda, una cum illis, quæ Datariæ
Apoſtolicæ privative quoad Secretariam prædictam reſer-
vatur.

Novæ Additiones ex aliena manu.

SÆpe in Foro de eo quæſtio eſt, utrum Bullæ veræ 1
ſint, an falſæ. Longum autem eſſet cunctas Regulas
tradere, quibus veræ a falſis Bullis ſint ſecernendæ;
Conſule pro re nata Rotam *in Ratisbonen. Vicariæ* 1. *Apri-
lis* 1743. *coram bon. mem. Vals*, *&* 4. *Martii* 1746. *coram
clar. mem. Millin. in Nullius ſeu Tarracinen. Præcedentiæ* 13.
Maji 1746. *cor. mox memorato clar. me. Millin.* 20. *Februa-
rii*, *&* 19. *Junii* 1747. *cor. R. P. D. Elephantut.*

BULLA CRUCIATÆ.

SUMMARIUM.

1 *Bulla Cruciata unde ſit dicta?*
2 *Bulla Cruciata quid ſit?*
3 *Ad obtinendam valide hanc Bullam debet quis conſiſtere in Regnis, vel Provinciis, ſeu Territoriis Regi Hiſpaniarum ſubjectis, vel ad illa accedere.*
4 *Poſſunt tamen extranei valide recipere Bullam, ſi perſonaliter ad locum Bullæ accedant, etiamſi ſolum tranſeunter per unum diem, aut etiam per unam horam quacumque de cauſa.*
5 *Pro Bulla Cruciata obtinenda quid requiratur?*
6 *Aſſignatur eleemoſyna taxata pro Bulla obtinenda.*
7 *Pecunia eroganda pro Bulla debet eſſe propria illius qui vult Bullam obtinere.*
8 *Regulares nihil habentes proprium quomodo poſſint Bullam obtinere?*
9 *Pauperes etiam debent eleemoſynam erogare pro obtinenda Bulla.*

10 *Tales autem pauperes impotentes ad præſtandam taxatam eleemoſynam proobtinenda Bulla, licet non poſſint acquirere Indulgentias a Bulla conceſſas, lucrari tamen poſſunt alias Indulgentias extra Bullam quamvis a Commiſſario ſuſpenſas.*

11 *Bulla durat per annum integrum, qui annus incipit a die promulgationis Bullæ in quovis reſpectivo loco.*

12 *Bullæ valor durat per totum annum, etiamſi intra ipſum moriatur Pontifex, vel Commiſſarius Bullæ.*

13 *Bulla communis, ut proſit, debet neceſſario & recipi, & acceptari & ſimul retineri impreſſa, aut ſcripta, ac ſigillo, & nomine Commiſſarii, ſeu ejus Delegati firmata, & conſultius etiam cum inſcriptione nominis illam accipientis.*

14 *Ut Bulla proſit, non eſt neceſſe, ut eam quis ſecum ferat, vel manu tangat; quando vult aliquo ejus privilegio uti, ſed ſatis eſt eam domi retinere, quamvis in alia Civitate, immo etiam apud abſentem. Non poteſt tamen relinqui apud Diſtributorem, ſeu Theſaurarium.*

15 *Si Bulla amittatur inculpabiliter, poteſt adhuc amittens ejus privilegiis uti; Secus ſi conſulto amittatur, projiciatur, aut laceretur.*

16 *Poteſt Bulla ſumi pro Petro a Paulo exiſtente in eadem Civitate Regni, ſeu Provinciæ Bullæ, ſi Paulus illam ferat ad Petrum, vel Petrum de acceptione moneat, & ipſe Petrus acceptat.*

17 *Immo valet dicta Bulla ſumpta pro Petro a Paulo exiſtente in diverſa Civitate, ſeu Provincia, ſed tamen ejuſdem Regni Bullæ, ſi Petrus admonitus de Bullæ receptione pro ſe facta, eam acceptavit, & Paulus pro Petro eleemoſynam dedit, & Petri nomen in illa inſcripſit, & pro Petro ſervat.*

18 *Non poteſt autem valide recipi Bulla pro Petro exiſtente in Regno, vel Provincia, ubi non promulgatur Bulla a Paulo exiſtente pariter extra Regnum, vel Provinciam promulgationis Bullæ, quamvis alteruter, vel uterque eſſet nativus illius Regni, ſeu Provinciæ, ubi Bulla promulgatur.*

19 *Bulla non prodeſt Petro, antequam ſit admonitus de acceptione Bullæ pro ſe facta a Paulo, ſive in eadem, ſive in diverſa Civitate ejuſdem Regni Bullæ Petrus, & Paulus exiſtant, etiamſi Petrus acceptionem Bullæ Paulo commiſerit, & ipſe Petrus ſciat Paulum eſſe diligentiſſimum in exequendis ejus negotiis, ſeu quolibet anno ſolitum eſſe eodem die pro ſe Bullam accipere.*

20 *Bulla communis poteſt eodem anno bis ſumi, data utraque vice eleemoſyna taxata. Et ſecunda Bulla prodeſt, ut eam accipiens poſſit iterum Indulgentiam plenariam in vita, & in morte acquirere, licet per primam Bullam eam acquiſierit. Inſuper ut iterum poſſit a reſervatis abſolvi. Et ratio poterit iterum, ſeu bis accipere eodem anno Bullam pro defunctis.*

21 *Per communionem Bullam Cruciatæ varia conceduntur privilegia.*

22 Primo *conceditur ampliſſimum privilegium varia complectens circa tempus Interdicti.*

23 *Nomine Eccleſiarum, in quibus conceditur habenti Bullam, ut tempore Interdicti poſſint coram eo, & ſuis familiaribus, ac conſanguineis celebrari & audiri Miſſæ, & Divina Officia, intelliguntur quæcumque Eccleſiæ, & Oratoria, in quibus fuerint alias ſupradicta permiſſa. Et Oratoria privata ſupponuntur jam rite ab Ordinario approbata.*

24 *In Oratoriis privatis ratione Bullæ Cruciatæ majora permittuntur quam ratione Indulti ordinarii a Pontifice ſoliti concedi Nobilibus.*

25 *An in dictis Oratoriis prohibeatur in die Paſchatis receptio Euchariſtiæ etiam ex devotione?*

26 *Habens dictam Bullam an teneatur audire Miſſam diebus Feſtis tempore Interdicti?*

27 *Qui Bullam recipiunt, niſi excommunicati decedant, poſſunt tempore Interdicti cum moderata pompa ſepeliri, & quæ ſit moderata pompa?*

28 *Qui privato Oratorio ad ſupradictos effectus uti voluerint, debeant ad ſuum arbitrium orare mentaliter, vel vocaliter pro unione Principum contra Infideles &c. & ſufficit qualibet Brevis Oratio.*

29 Secundo *conceditur privilegium veſcendi Ovis, lacticiniis, & carnibus diebus jejuniorum durante Bulla.*

30 *Quid veniat nomine utriuſque Medici, de cujus conſilio habens Bullam poteſt carnibus veſci.*

31 *Pro uſu carnium diebus jejuniorum requiruntur cauſa, & conſilium utriuſque Medici, ſi neceſſitas non ſit patienti certa. Pro uſu autem ovorum, & lacticiniorum ſufficit ſolum Bullæ privilegium.*

32 *Ratione Bullæ Cruciatæ poſſunt omnes non excepti etiam ſine conſilio utriuſque Medici veſci ovis, & lacticiniis cunctis diebus jejuniorum etiam Quadrageſimalium. Et aſſignantur excepti per Bullam Communem quoad jejunia Quadrageſimalia.*

33 *Et prædictis exceptis per Bullam communem variis per aliam Bullam vocari ſolitam* Bullam lacticiniorum, *poſſunt veſci ovis, & lacticiniis etiam in Quadrageſima, excepta hebdomada Sancta, quæ incipit a Dominica Palmarum incluſive.*

34 *Aſſignatur taxa pro hac Bulla lacticiniorum.*

35 *Regulares utriuſque ſexus non poſſunt uti Bulla lacticiniorum quoad jejunia Quadrageſimalia, exceptis Epiſcopis non aſſumptis ex Ordine Minimorum.*

36 *Cardinales Regulares an poſſint uti dicta Bulla lacticiniorum.*

37 *Cardinales ſæculares non Presbyteri per ſolam Bullam communem Cruciatæ veſci poſſunt ovis, & lacticiniis per totam Quadrageſimam, etiam in majori hebdomada, uti ceteri ſæculares.*

38 *Sic etiam Novitii, & Novitiæ cujuſcumque Religionis.*

39 *Sic etiam Religioſi Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hieroſolymitani.*

40 *Omnes ſexagenarii, ſive Epiſcopi, ſive Regulares, ſive Presbyteri ſæculares, & quicumque alii habentes Bullam poſſunt etiam in jejuniis Quadrageſimalibus veſci ovis, & lacticiniis, & annus ſexagenarius ſufficit inceptus.*

41 Tertio *conceditur privilegium quoad varias Indulgentias, & participatione bonorum operum.*

42 *Quid intelligatur per ipſos quindecim annos, & Quadragenas, & quid per participationem bonorum operum?* remiſſive.

43 Quarto *conceditur privilegium lucrandi Indulgentias ſtationum Almæ Urbis.*

44 *Quænam autem, & quot ſint & quomodo acquirantur Indulgentiæ Stationum Urbis?* remiſſive.

45 *Regulares utriuſque Sexus licet ſine Bulla nequeant lucrari Indulgentias ipſius Bullæ, poſſunt tamen lucrari omnes alias ſibi aliunde conceſſas.*

46 *Ad lucrandas Indulgentias Jubilei non eſt neceſſaria Bulla Cruciatæ.*

47 Quinto *conceditur maximum privilegium circa abſolutionem a reſervatis, & acquiſitionem indulgentiæ plenariæ ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis.*

48 *Confeſſarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ debet eſſe approbatus ab Ordinario loci, ubi ſit, & recipitur Confeſſio, nec ſufficit, quod fuerit approbatus in aliis Diœceſibus.*

49 *Ad quæ ſe extendat facultas dicti Confeſſarii?*

50 *Bulla Cruciatæ quo ad caſus reſervatos non ſuffragatur niſi pro Foro interno.*

51 *Regulares, & Moniales non poſſunt vi Bullæ Cruciatæ eligere ſibi Confeſſarium quo ad caſus reſervatos.*

52 *Cruciatæ vigore, & facultatis in ea conceſſæ, non poſſunt Moniales eligere alios Confeſſarios, quam approbatos ab Ordinario ad audiendas earum Confeſſiones.*

53 Sexto *conceditur privilegium quoad commutationem votorum.*

54 *Ad quæ vota commutanda ſe extendat poteſtas electi Confeſſarii?* ad n. 55.

56 *Dicta Votorum commutatio poteſt fieri extra Confeſſionem.*

57 *In commutatione Votorum imponenda eſt a Confeſſario perſonæ voventi aliqua eleemoſyna, & quæ?*

58 Septimo *conceditur Commiſſario Generali Cruciatæ facultas ſuſpendendi Indulgentias.*

59 *Virtute dictæ facultatis Commiſſarius Generalis ſuſpendit pro toto anno cunctas Indulgentias, & Gratias in locis Bullæ (exceptis illis conceſſis Regularibus Mendicantibus) & poſtea illas revalidas pro ſumentibus Bullam.*

60 *Unde non poteſt d. Commiſſarius ſuſpendere Indulgentias, & Gratias conceſſas Regularibus utriuſque.*

61 *An per promulgationem Bullæ ſuſpendantur certæ peculiares facultates conceſſæ Regularibus?*

62 *Indulgentiæ, & Gratiæ Jubilei poſſunt a quibuſcumque conſequi etiam ſine Bulla, non obſtante ſuſpenſione facta a Commiſſario Cruciatæ.*

63 *Pro ſolemniori promulgatione Bullæ Commiſſarius Generalis ſuſpendit Interdictum locale a quocumque Judice poſitum per octo dies ante, & octo poſt promulgationem, & ſic probabiliter per dies 17.*

64 *Non ſuſpenditur autem a d. Commiſſario Interdictum perſonalem particulare.*

65 Octavo *conceditur Commiſſario Generali facultas faciendi compoſitionem ſuper bonis male habitis, illicite retentis, aut uſurpatis, quando eorum Dominus omnino ignoratur.*

66 *Compoſitio generaliter loquendo fieri poteſt in omnibus caſibus, in quibus certum eſt faciendam eſſe reſtitutionem, ſive ratione rei male acceptæ, ſive ratione injuſtæ acceptionis, & retentionis, ſive ratione damni illati, ſive ratione contractus, concurrentibus tamen duabus conditionibus, quæ aſſignantur.*

67 *Si jam facta legitima compoſitione debitor inveniat Creditorem, an teneatur reſtituere debitum?*

68 *Compoſitio poteſt etiam fieri ſuper Legatis, & quomodo?*

69 *Item compoſitio fieri poteſt ſuper fructibus Beneficiorum, & aliorum redituum Eccleſiaſticorum male perceptis, & reſtitutioni obnoxiis ratione omiſſionis Divini Officii, & quomodo?*

70 *Non poteſt tamen fieri compoſitio ſuper diſtributionibus injuſte perceptis.*

71 *Nec poteſt fieri compoſitio ſuper Miſſis celebrandis pro eleemoſynis acceptis, quamvis debitor non recordetur a quibus acceperit, & nec pro quibus debent applicare.*

72 *Compoſitio fieri poteſt ſolum uſque ad determinatam ſummam, quæ aſſignatur.*

73 Si

73 *Si Debitum excedat d. ſummam, quid agendum?*
74 *Qui habet debitum excedens d. Summam, non poteſt differre compenſationem, aut reſtitutionem ad ſequentem annum, ut componat exceſſum ſumma per novas Bullas.*
75 *Quot ſunt debitores, tot debent accipi Bulla, nec ſufficit una Bulla pro pluribus, quamvis totum eorum debitum ſimul non excedat ſummam componibilem per unicam Bullam.*
76 *Aſſignatur taxa pro una Bulla compoſitionis ſolvenda a qualibet perſona, ſive privata, ſive inſigni.*
77 *Qui vult hanc Bullam compoſitionis obtinere, debet exiſtere in Regno, ubi Bulla promulgatur, vel ad illud perſonaliter declinare.*
78 *In Bulla compoſitionis debet inſcribi nomen eam accipientis, & ſcribi, ſeu imprimi nomen Commiſſarii cum appoſitione ſigilli ejuſdem. Non eſt tamen neceſſe, ut hac Bulla compoſitionis conſervetur ſicut Bulla communis.*
79 *Bulla compoſitionis prodeſſe poteſt etiam defuncto, qui pro exoneranda conſcientia injunxit haredi, aut alteri, ut neceſſarias ad id Bullas pro ſe acciperet.*
80 Nono *conceditur etiam Bulla pro defunctis.*
81 *Hac Bulla pro defunctis elargitur Pontifex Indulgentiam plenariam per modum ſuffragii applicandam ab ipſo Bullam ſumente cuicumque Anima ſibi beneviſa.*
82 *Quamvis non ſit neceſſe, ut in hac Bulla inſcribatur nomen defuncti, pro cujus anima accipitur, & nomen illam accipientis, tamen uſus invaluit, ut in illa inſcribatur nomen utriuſque.*
83 *Taxa hujus Bulla eſt quod erogentur duo Reales a quibuſvis perſonis, ſive privatis, ſive inſignibus.*
84 *Una Bulla non poteſt applicari pro pluribus animabus, ſed ſolum pro una Anima.*
85 *Poſſunt tamen pro eadem Anima ſumi ſingulis annis dua Bulla, & valde utile eſt ut alia aliis annis pro eadem Anima ſumantur.*
86 *Et hoc non obſtante quod teneatur Indulgentiam hujus Bulla ſicuti quamcumque aliam Indulgentiam plenariam rite conceſſam, & acquiſitam certo & infallibiliter prodeſſe Anima illi, cui applicatur.*
87 *Qui Bullam pro defuncto accipit, & illi applicat, non eſt neceſſe quod ſit in Gratia.*
88 *Vivus exiſtens in Regno, ubi promulgatur Bulla, poteſt ipſam ſumere, & applicare Anima defuncti etiam extra ipſum Regnum, ſeu locum Bulla.*
89 *Anima quando liberetur per Indulgentiam hujus Bulla?*
90 *Semel facta applicatione pro tali Anima non poteſt amplius variari, & fieri applicatio pro alia.*

1 BUlla Cruciatæ ſic dicitur, quia olim hæc Bulla concedebatur militibus, qui rubeo ſigno Sanctæ Crucis inſigniti ad bellum contra Turcas proficiſcebantur ſub Urbano II., & in Concilio Lateranenſi ſub Julio II., & tunc concedi ſolet cunctis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus in Regnis, ac Provinciis omnibus Hiſpaniarum Regi ſubjectis certam opem, ſeu operam in ſubſidium belli contra infideles, & hæreticos conferentibus.

2 Unde Bulla Cruciatæ recte deſcribitur quod ſit *Diploma, ſeu Breve Pontificium continens gratias multas conceſſas Chriſtifidelibus, ſive per pugnam, ſive per pia opera, ſive per eleemoſynam ad bellum contra infideles, & hæreticos concurrentibus; Eſt in re communis.*

3 Ad obtinendam valide hanc Bullam debet quis conſiſtere in Regnis, vel provinciis, ſeu Territoriis Regi Hiſpaniarum ſubjectis, vel ad illa accedere, ut patet ex verbis Bullæ, ibi: *Conſiſtentibus, & ad illa declinantibus*. Hinc non valet Bulla in Regnis, Inſulis, aut Locis, quæ ab obedientia, & Dominio Regis Hiſpaniarum receſſerunt, & obedientiæ, ac dominio alterius Principis ſe cum juramento ſubmiſerint. Niſi Summus Pontifex Bullam in favorem talis Regni, Inſulæ, aut Loci denuo conceſſerit. La Croix *l. 8. tract. de Sancta Cruciata Bulla dub. 2. verſ. infertur ſecundo*, & alii paſſim. Unde etiamſi alicui exiſtenti extra Regna, & Provincias Bullæ, ab alio accipiatur, & remittatur Bulla, non poterit gaudere Bullæ privilegiis, quia Bulla requirit, ut qui ejus privilegiis, gaudere voluerit, eo tempore quo Bulla accipitur, ſit in eo ipſo Loco, cui Bulla conceditur. La Croix *loc. cit. verſ. Deducitur quinto*. Felix Poteſt. *t. 1. p. 4. c. 10. n.* 341. & alii.

4 Poſſunt tamen extranei valide recipere Bullam, ſi perſonaliter ad locum Bullæ accedant, etiamſi ſolum tranſeunter per unum diem, immo per unam horam quacumque cauſſa, etiam ſolo animo ſumendi Bullam, & ſtatim diſcedendi, quia Bulla conceditur non ſolum illis, qui in Regnis, & Inſulis Regi Hiſpaniarum ſubjectis fixe commorantur, ſed etiam iis, qui ad illam ditionem declinant, ſeu adveniunt, ut patet ex adductis Bullæ verbis: *Conſiſtentibus, & ad illa declinantibus*; Et idem dicendum eſt etiamſi ſolum ad illius Loci, ſeu Civitatis marinum portum perveniat, & inde mittant amicos, qui ipſis Bullam accipiant, ipſis in Civitatem, immo in littus non deſcendentibus, quia portus abſolute, & ſimpliciter pars eſt Civitatis, ſeu Regni. Tamburin. *tract. de Bulla Cruciata c. 3. n. 1. & 2.* La Croix *loc. cit. verſ. habetur ſeptimo*, & alii. Ipſi autem extranei, ſi de loco acceptæ Bullæ tranſeant ad locum, ubi Bulla non valet, poſſunt adhuc ibi gaudere privilegiis ejuſdem Bullæ, exceptis privilegiis, quo ad lacticinia, & carnes, quia iſta ſola privilegia extra Provincias Regi Hiſpaniarum ſubjectas expreſſe in Bulla excipiuntur, minime vero alia: Exceptio autem firmat regulam in contrarium in caſibus non exceptis, *l. Quaſitum 12. §. 43. ff. de inſtructo, & inſtrumento legato, c. Dominus 6. cauſ. 32. q. 7. c. Quoniam 2. de conjugio leproſorum* cum ſimilibus. Mendo *diſp. 3. n. 6.* Suarez *l. 8. de legibus c. 26. num. 4.* Felix Poteſtas *l. cit. num* 3840. La Croix *loc. cit. verſ. infertur quarto*, cum aliis ibi allegatis.

5 Pro Bulla Cruciatæ obtinenda, ejuſque privilegiis fruendis debet quis, vel propriis expenſis militare perſonaliter in exercitu ab Hiſpaniarum Rege contra Turcas, aut Infideles miſſo, aut aliam perſonalem operam per totum annum præſtare. Vel ſi nequiverit, ſeu noluerit id perſonaliter præſtare, debet alium ad talem exercitum mittere, ut ſupradicta ſuo nomine præſtet. Vel tandem ſi nec per ſe, nec per alium id præſtiterit, debet taxatam a Commiſſario Bullæ eleemoſynam erogare, cum a Summo Pontifice non ſit ipſa taxata, ſed taxanda a Commiſſario Bullæ relicta, ut patet ex verbis Bullæ Gregorii XIII. a ſubſequentibus Pontificibus confirmatæ: *Item conceditur facultas Commiſſario, ut dictam ſubventionis quantitatem a Fidelibus, ut praedicitur, pro vivis, & defunctis juxta perſonarum qualitatem, & bonorum quantitatem arbitrari poſſit.*

6 Eleemoſyna autem a Commiſſario Bullæ taxata eſt ſequens, diverſa pro diverſitate perſonarum; Cardinales enim, Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates habentes juriſdictionem Epiſcopalem, Inquiſitores, & Dignitates Cathedralium, Duces, Marchiones, Comites, Commendatores, Majores, Proreges, Generales, & alii Officiales Curiæ ſuæ Majeſtatis, ac Domini Vaſſallorum, eorumque uxores ſuis viris viventibus debent pro communi Bulla vivorum præſtare octo Reales, ſeu octo Argenteos Caſtellanos. Viduæ vero, ſi nullo proprio titulo ex dictis gaudeant duos ſolum Reales, aut Argenteos Caſtellanos erogare debent. Reliquæ perſonæ cujuſcumque ſtatus, & conditionis exiſtant, duos item ſolum Reales, aut Argenteos Caſtellanos erogare tenentur.

7 Pecunia eroganda pro Bulla debet eſſe propria illius, qui vult Bullam obtinere, cum Pontifex in Bulla expreſſe dicat: *Ex bonis ſibi a Deo collatis.* Unde non poteſt obtineri Bulla cum pecunia in individuo furtiva, cum ipſa non ſit propria, ſed aliena. Poteſt tamen obtineri Bulla cum tali pecunia furtiva, ſi jam fuerit ita immixta cum alia propria furis, ut diſcerni non poſſit, quia in tali caſu illa per dictam immixtionem jam tranſit in dominium furis, & poteſt illam utiliter in eleemoſynam dare, licet ipſi furi remaneat onus reſtituendi tantundem, ut patet ex dictis ſub verb. *Dominium art. 3. n. 82.* Unde ſi ex illa poteſt fur facere valide eleemoſynam, poterit etiam valide cum illa Bulla obtinere, & ejus privilegiis gaudere. Sic etiam Meretrix cum pecunia ex meretricio acquiſita poteſt valide Bullam accipere, quia licet illa peccaverit, dum eam medio peccato acquiſivit, tamen pecunia eſt ſub pleno ejus dominio, & omnino ſuo, ut patet ex dictis ſub verb. *Meretrix*. Sic Doctores communiter.

8 Regulares quamvis nihil proprium habere poſſint, cum quidquid acquirit Monachus acquirat Monaſterio, *c. Statutum 1. cauſ. 18. qu. 1. c. Abbates 16. cauſ. 18. qu. 2. c. Quia ingredientibus 7. cauſ. 18. qu. 3. c. In praſentia 8. de Probat.* cum ſimilibus, tamen ex pecuniis ſibi ab amicis, ſeu parentibus donatis; aut ſuis licitis Officiis acquiſitis, præſtando præſertim de licentia ſuorum Superiorum debitam eleemoſynam valide Bullam poſſunt obtinere, & privilegiis ſibi ex ipſa competentibus gaudere, quia cum Pontifex facultatem obtinendi Bullam concedat etiam Regularibus, cenſetur tali defectui ſatis ſuperque ſupplere, ut recte docet Tamburin. *loc. cit. c. 3. §. 6. n. 3.*

9 Pauperes etiam debent eleemoſynam erogare pro obtinenda Bulla. Tambur. *loc. cit. §. 1. n. 12.* & alii contra Henriq. *lib. 7. c. 20.* Et ratio eſt, quia Bulla tamquam opus acceſſorium requirit generaliter ab omnibus pro conſecutione ejus privilegiorum eleemoſynam; Verba autem generalia generaliter ſunt intelligenda; *c. Quia circa 22. de privilegiis*, & qui dicit omnes, neminem excipit; *c. Solita 6. §. Nobis. de majorit. & obedient. c. Si Romanorum 1. diſt. 19. l. Praſes 3. ff. de Offic. Praſidis, l. A Procuratore 13. Cod. Mandati.* Si enim voluiſſet Pontifex excipere pauperes ab hac obligatione præſtandi eleemoſynam, expreſſiſſet, cum quod voluit expreſſerit; *arg. c. Inter corporalia 2. §. Sed neque iſtud, de translat. Epiſcop. c. Ad audientiam 12. de Decimis* cum ſimilibus.

10 Tales autem pauperes impotentes ad præſtandam taxatam eleemoſynam pro obtinenda Bulla, licet non poſſunt acquirere Indulgentias a Bulla conceſſas, lucrari tamen poſſunt alias Indulgentias extra Bullam quamvis a Commiſſario ſuſpenſas durante anno promulgationis. Bardi *p. 2. tr. 1. cap. 1. ſect. 6.* Quintanadvenas *in appendic. ad ſingul. de Pœnit. tr. 3. dub. 12. n. 3. & 6.* cum Ludovico a Cruce ibi citato contra Mendo, & Tambur. *l. c. numer. 13.*

Et ratio eſt, quia non poteſt præſumi ex pietate Pontificis, quod velit privare ordinariis Indulgentiis ſimiles impotentes pauperes, qui ſine culpa Bullam habere non poſſunt; Cum rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conveniat *c. Cognoſcentes 2. de Conſtit. l. Gracchus 4. Cod. Ad Leg. Jul. de adulteriis*. Nec ſit addenda afflictio afflictis; *c. Ex part. 5. de Cleric. ægrotante, c. cum percuſſio 7. q. 1.*

11 Bulla durat per annum integrum, qui annus incipit a die promulgationis Bullæ in quovis reſpectivo loco. Habetur expreſſe in ipſa Bulla. An autem hic annus debeat numerari naturalis de die in diem, nempe a die promulgationis uſque ad finem duodecim menſium; Vel Eccleſiaſticus ab una promulgatione ad aliam, nempe a Dominica Septuageſimæ hujus anni ad Dominicam Septuageſimæ ſequentis anni? Variant Doctores. Debere numerare annum naturalem tenent Rodriq. *in Bulla* §. 5. *n.* 2. Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 15, nu. 17. in med.* Mendo *d. 2. 1. & in Append. d. 1. c. 14.* Et e contra debere numerari annum Eccleſiaſticum docent Ludovic. a Cruce *d.* 1. *c.* 10. *dub.* 2. Trullench. *l.* 1. §. 1. *d.* 11. *nu.* 3. Joann. Sanch. *d.* 55. Gallegus *in Bulla c. 4. dub.* 14. Utraque opinio eſt probabilis, La Croix *l. c. c. 1. dub. 3. verſ. Hæc tertia*, Tambur. *l. c. c.* 4. §. 2. *num.* 3. At ſecunda videtur probabilior. Et ratio eſt, quia hæc eſt res Eccleſiaſtica; Eccleſia autem in praxi ſolet uti anno Eccleſiaſtico, ut patet de Communione pro obligatione, & ſatisfactione præcepti annui, de Interſtitiis pro Ordinibus ſuſcipiendis, & hujuſmodi, adeoque &c.

12 Bullæ valor durat per totum annum, etiamſi intra dictum annum moriatur Pontifex, vel Commiſſarius Bullæ, quia gratia conceſſa non expirat morte Concedentis, textu expreſſo *in c. Si ſuper gratia 9. de Offic. Delegati in 6. c. Si cui 36. de præbend. in 6.* ſic DD. communiter.

13 Bulla communis ut proſit, debet neceſſario & recipi, & acceptari, & ſimul retineri impreſſa, aut ſcripta, ac ſigillo, & nomine Commiſſarii Generalis, ſeu ejus Delegati firmata. Sic clare habetur ex Bulla, & ex ejus Summario, quod a Commiſſario Cruciatæ fidelibus ſolet diſtribui, & tradit Tambur. *loc. cit. c.* 15. §. 1. *nu.* 1. *qui ibid.* §. 2. *ſub n.* 3. ſubjungit cum Gallego *clauſ.* 14. *d.* 119. eſſe etiam in dicta Bulla inſcribendum nomen illam accipientis, ut ſecurius in re tanti momenti procedatur, quamvis Bulla id expreſſe non requirat, ut patet ex ejus verbis ab ipſo relatis *loc. cit. clauſ.* 14. *cap.* 15. ibi: *Item mandatur a Summo Pontifice, ut Summarium Bullæ (ſane in vulgari ſermone impreſſum, & ſigillo Commiſſarii, vel ejus delegati munitum) per omnes Chriſtifideles ad prædictum bellum contribuentes, qui hujuſmodi gratiarum participes eſſe voluerint, recipiatur, & retineatur*, & ex aliis verbis Summarii vulgaris ſoliti diſtribui, & ab ipſo relatis ibid. *cap.* 15. §. 1. *num.* 1. ibi: *Dichiariamo, che quelli, che la piglieranno, abbiano da ricevere, e conſervarſi queſto Summario, e Bolla, che è ſtampata, ſigillata, e firmata di noſtro nome e ſigillo, perchè d'altra maniera nonguadagnano detta Bolla, nè le grazie di quella.* Adducit autem ad id *ib.* §. 2. *num.* 2. verba Summarii, quod in ſuo Regno Siciliæ Fidelibus diſtribuitur, ibi: *E perchè voi Titio de Amatis avete dati due Reali, & avete ricevuta queſta Bolla eſſendoſi in eſſa ſcritto il voſtro nome, dichiariamo, che avete conſeguito, e vi ſi concedono le dette Indulgenze, Grazie &c.*

14 Ut Bulla proſit, non eſt neceſſe, ut eam quis ſecum ferat, vel manu tangat, quando vult aliquo ejus privilegio uti, ſed ſatis eſt eam domi ſuæ retinere, quamvis in alia Civitate, immo apud etiam abſentem. Tamburin. *loc. cit. c.* 15. §. 4. *n.* 2. & alii. Non poteſt tamen relinqui apud Diſtributorem, ſeu Theſaurarium, quia, ne inde ſubrepent aliquæ fraudes, id prohibetur a Commiſſario Generali ſub pœna Excommunicationis, ut patet §. *ultimo ſuæ Inſtructionis* editæ pro iis, qui de Bullæ privilegiis conciones ad populum habituri ſunt. Tambur. *loc. cit. c.* 3. *nu.* 4. Sebaſt. Acoſt. *in explicat. Bullæ quæſt.* 12., & alii.

15 Si Bulla amittatur inculpabiliter, poteſt adhuc qui amiſit ejus privilegiis uti, ſecus ſi conſulto amittatur, projiciatur, vel laceretur. Sic enim colligitur ex verbis Summarii Bullæ traditi a Commiſſario, & tenent Gallegus *clauſ.* 14. *dub.* 18. Diana *part.* 10. *tract.* 2. *reſol.* 4. Tambur. *loc. cit.* §. 4. *num.* 3. & 4. & alii.

16 Poteſt Bulla ſumi pro Petro a Paulo exiſtente in eadem Civitate Regni, ſeu Provinciæ Bullæ, ſi Paulus illam ferat ad Petrum, vel Petrum de acceptione moneat, & ipſe Petrus acceptet. *Communis*. Id enim docet quotidiana praxis, qua non pauci ſervi, amicique utuntur ad recipiendam Bullam.

18 Immo valet dicta Bulla ſumpta pro Petro a Paulo exiſtente in diverſa Civitate, ſeu Provincia, ſed tamen ejuſdem ditionis Regis Hiſpaniarum, ubi promulgatur Bulla, ſi Petrus admonitus de Bullæ receptione pro ſe facta eam acceptavit, & Paulus pro Petro eleemoſynam dedit, & Petri nomen in illa inſcripſit, & pro Petro ſervat; uterque enim eſt in loco apto ad ſumptionem Bullæ, ut requirit Summus Pontifex, & ubi actio perſonalis non requiritur, *qui per alium facit, eſt perinde ac ſi faciat per ſe ipſum*, textu expreſſo in *Reg. 72. Juris in 6.* cui conſonat *l. Quod juſſu alterius* 180. *ff. eod.* ex qua deſumpta eſt talis Canonica Regula juxta Gloſſ. *ibid. verſ. Qui facit*, Tamaur. *loc. cit.* §. 3. *num.* 8. & Gallegus *loc. cit. clauſ.* 1. *dub.* 170. cum Suarez, Henriq. Villalobos, & Trullench. ibi allegatis.

18 Non poteſt autem valide recipi Bulla Petro exiſtente in Regno, vel Provincia, ubi non promulgatur Bulla, a Paulo exiſtente pariter extra Regnum, ſeu Provinciam promulgationis Bullæ, quamvis alteruter, vel uterque eſſet nativus illius Regni, vel Provinciæ, ubi promulgatur Bulla. *Communis* per clarum textum Bullæ, in qua Pontifex ſtatuit quod ſolum exiſtentibus, vel declinantibus ad Regna, ſeu Provincias Regi Hiſpaniarum ſubjectas concedatur Bulla, ibi: *Conſiſtentibus, & ad illa declinantibus*.

19 Bulla non prodeſt Petro, antequam ſit admonitus de acceptione Bullæ pro ſe facta a Paulo, ſive in eadem, ſive in diverſa Civitate ejuſdem Regni, ſeu Provinciæ Bullæ Petrus, & Paulus exiſtant, etiamſi Petrus acceptionem Bullæ Paulo commiſerit, & ipſe Petrus ſciat Paulum eſſe diligentiſſimum in exequendis ejuſdem negotiis, ſeu quolibet anno ſolitum eſſe eodem die pro ſe Bullam accipere; Gallegus *l. c. clauſ.* 14. *dub.* 180. citans Vegam, & Rodriq. Tambur. *loc. cit.* §. 3. *nu.* 11. & alii. Et ratio eſt, quia privilegium Bullæ, & abſolutio a reſervatis, & ſimilia, cum ſint maximi momenti, requirunt certam poteſtatem, vel ſaltem vere probabilem, quæ vera probabilitas non adeſt in noſtro caſu, ſed res potius remanet valde dubia: Petrus enim poteſt certo moraliter ſcire fuiſſe tali die pro ſe acceptam Bullam a Paulo, qui a multis caſibus, & periculis, potuit præpediri, ut a morte, infirmitate, oblivione, abſentia a loco promulgationis, multitudine negotiorum, & hujuſmodi. Unde non adeſt hic certitudo moralis prætenſa a Diana, Henriquez, & Villalobos apud Gallegum *loc. cit.* adeoque &c.

20 Bulla communis poteſt eodem anno bis ſumi, data utraque vice eleemoſyna taxata, & ſecunda Bulla inſerviet, ut qui eam accipit, poſſit iterum Indulgentiam plenariam in vita, & iterum in morte acquirere, licet per primam Bullam eam acquiſierit. Item ut iterum abſolvatur ab iis reſervatis, a quibus ſemel forte abſolutus fuit per primam Bullam. Et inſuper poterit iterum, ſeu bis accipere eodem anno Bullam pro defunctis, atque adeo bis applicare pro ipſis plenariam Indulgentiam. Sic expreſſe Tamburin. *loc. cit. cap.* 16. §. *unic. num.* 2., & colligitur clare ex verbis Bullæ Cruciatæ Gregorii XIII. ubi ſic expreſſe habetur: *Ac etiam ut omnes Chriſtifideles non tantum ſemel, ſed bis ſingulo quoque anno ſervatis tenore, & forma prædictis, quibus eodem anno idem ſummarium ſumpſerint, tam pro ſe, quam per modum ſuffragii pro Animabus in Purgatorio detentis Indultis, conceſſionibus, & Gratiis, & Indulgentiis prædictis uti, & potiri, & gaudere, ac dictorum bonorum ſpiritualium participes fieri valeant, in Domino miſericorditer concedimus, & indulgemus.*

21 Per communem Cruciatæ Bullam varia conceduntur privilegia taxatam eleemoſynam ad ipſam obtinendam erogantibus, ut patet ex ipſius Bullæ ſummario relato a Ludovico a Cruce *in expoſitione ipſius Bullæ in principio libri*, & a Mendo *in elucidatione ejuſdem Bullæ Cruciatæ diſp.* 1. & ab aliis. Unde omiſſis brevitatis gratia, & ut minus ad nos hodie ſpectantibus Indulgentiis, & privilegiis conceſſis perſonaliter ad pugnandum contra Infideles ſe conferentibus, ſeu ad tale bellum alios mittentibus; & Clericis, ac Regularibus exercitum comitantibus, ut milites in ſpiritualibus adjuvent, traduntur, & explanantur breviter privilegia conceſſa d. taxatam eleemoſynam pro ipſa Bulla habenda largientibus.

22 *Primo* igitur conceditur ampliſſimum privilegium varia complectens circa tempus Interdicti, ut patet a clauſula quinta ad ſeptimam dicti ſummarii, ibi: *Conceditur, ut poſſint in Eccleſiis, in quibus alia divina Officia (Interdicto durante) quomodolibet celebrare permiſſum fuerit, vel in privato Oratorio ad Divinum cultum tantum deputato ab Ordinario viſitando, & deſignando etiam tempore Interdicti, cui ipſi cauſam non dederint, vel per eos non ſteterit, quominus amoveatur, & qui facultatem ad id a Commiſſario Generali habuerint, etiam per horam, antequam eluceſcat dies, & per horam poſt meridiem in ſua, ac familiarium, ac conſanguineorum ſuorum præſentia Miſſas, & alia Divina Officia per ſe ipſos, ſi Presbyteri fuerint, vel per alium celebrare facere; & tempore Interdicti Divinis intereſſe; eis tamen, qui privato Oratorio ad præmiſſa uti voluerint, ut quoties id fecerint, aliquas preces pro unione Principum Chriſtianorum contra Infideles eorumque contra eoſdem victoria fundere teneantur, imponitur. Item conceditur tempore Interdicti, ideſt Interdicti Generalis, Euchariſtiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paſchatis, poſſe recipere. Item conceditur mortuorum corpora (niſi forte vinculo Excommunicationis innodati deceſſerint) cum moderata funerali pompa ſepeliri.*

23 Nomine Eccleſiarum, in quibus conceditur habenti Bullam Cruciatæ, ut tempore Interdicti poſſint coram eo, & ſuis familiaribus, ac conſanguineis celebrari, & audiri Miſſæ, & Divina Officia, intelliguntur quæcumque Eccleſiæ, & Oratoria, in quibus fuerint alias ſupradicta permiſſa. Et Oratoria privata ſupponuntur jam rite approbata ab Ordinario, cum Bulla non det facultatem ad ipſa erigenda, ſed jam ſupponat erecta, ſicuti cum concedit, ut tem-

tempore Interdicti poſſit audiri Miſſa in Eccleſia, ſupponit jam Eccleſiam erectam, non autem concedit, ut de novo erigantur; Diana *p. 9. tract. 1. reſolut.* 23. Tambur. *loc. cit. c. 5. §. 4. n. 2. & 3.* Mendo *diſp. 6. c. 1. n. 6.* Trullench. *de Bulla l. 1. §. 3. dub.* 4. Gallegus *loc. cit. c. 4. dub.* 31. Felix Poteſt. *loc. cit. n.* 3865. La Croix *loc. cit. c. 1. dub.* 12. & alii plures contra paucos alios.

24 In Oratoriis privatis ratione Bullæ Cruciatæ majora permittuntur, quam ratione ordinarii indulti Pontificis lociti concedi Nobilibus; Indultum enim ordinarium non concedit, niſi celebrationem unius Miſſæ; Item non concedit ipſam in ſolemnioribus Feſtivitatibus; Et non concedit ipſam niſi in præſentia Domini, ejuſque familiæ, ac hoſpitum Nobilium, excluſis familiaribus actu non neceſſariis. Privilegium vero Cruciatæ concedit, ut poſſint celebrari quot Miſſæ voluerit Dominus eodem die; Item concedit, ut poſſint ibi celebrari Miſſæ, & alia Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ recipi, etiam in ſolemnioribus Feſtivitatibus, præterquam in die Paſchatis, de quo numero ſequenti; Et inſuper concedit, ut poſſint prædictis gratiis gaudere etiam familiares non neceſſarii, & conſanguinei non Commenſales Domini habentis Bullam. Sic patet ex ipſa Bulla, & Indulto.

25 Num autem per illam particulam *Præterquam in die Paſchatis* prohibeatur ſolum receptio Euchariſtiæ, quæ ad ſatisfaciendum præcepto Paſchali præſtari debet in propria Parochia, an etiam receptio Euchariſtiæ ex devotione? La Croix *loc. cit. c. 1. dub.* 12. *§. Reſpondeo ſecundo*, Felix Poteſt. *loc. cit. n.* 3866. Tambur. *loc. cit. c. 9. n.* 3. & alii tenent, non prohiberi receptionem Euchariſtiæ ex devotione, ſed ſolum ad ſatisfaciendum præcepto, quia dicunt, Bulla per illam exceptionem nihil aliud intendit, niſi quod communio annua ex præcepto fiat in propria Parochia, ut Paſtor ovium ſuarum faciem agnoſcere poſſit, & receptionem Euchariſtiæ ex devotione in die Paſchatis licere ex conſuetudine in Eccleſia qualibet; adeoque etiam in Oratorio privato. Quia tamen Sac. Cong. Concil. plaries decrevit, non poſſe Regulares in die Paſchatis adminiſtrare ſæcularibus Euchariſtiam, etiamſi tales perſonæ ſæculares alia die ſatisfecerint præcepto, ut in *Burdigalen. 9. Junii* 1644. *in Senonen. 11. Junii* 1650. *& in Mechlinen. 31. Januarii* 1682. videtur id non licere, niſi vere adſit talis conſuetudo in locis, ubi promulgatur Bulla Cruciatæ, quia in tali caſu cum conſuetudo ſit optima Legum interpres, *l. Si de interpretation.* 37. *ff. de Legibus*, *cap. Cum dilectus* 8. *de Conſuetudine*, ipſa conſuetudo, niſi de mente Pontificis, ſeu Sacræ Congr. aliud conſtet, poſſe obſervari; *leg. De quibus* 32. *ff. de Legibus*, *cap. Cum tanto de Conſuetudine*.

26 Habens Bullam an teneatur audire Miſſam diebus Feſtis tempore Interdicti? Variant DD. Negativam ſententiam tenent Coninch., aliique apud Tambur. *loc. cit. c. 5. §. 2. n.* 6. quia dicunt ipſi, nemo cogitur uti ſuo privilegio, adeoque obtinens cum Bulla privilegium aſſiſtendi Miſſæ tempore Interdicti, poteſt hoc privilegio nolle uti, alias non eſſet privilegium, & honor, ſed onus. Affirmativam autem defendunt Ludovicus a Cruce, Villalobos, Joann. Sanch. Trullench. *loc. cit. n.* 7. Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 3881. Mendo *diſp. 25. n.* 19. & alii. Et ratio eſt, quia quando inſtat præceptum, & quis poteſt illud adimplere, tenetur ad impletionem. In diebus autem Feſtis inſtat præceptum audiendi Miſſam, & qui habet Bullam Cruciatæ, poteſt illud adimplere audiendo Miſſam, adeoque tenetur audire. Quæ opinio affirmativa eſt probabilior, & ſecurior, ut tenet etiam La Croix *loc. cit. dub. 11. art. 5. verſ. Reſpondetur*, quamvis negativa ſit etiam probabilis, ut dicit ipſe *loc. cit.* & Tambur. *loc. cit. n.* 7. & alii.

27 Qui Bullam recipiunt, niſi excommunicati decedant, poſſunt tempore Interdicti cum moderata pompa ſepeliri, quæ moderata pompa ex Corduba apud Ludovicum a Cruce *loc. cit. d. 7. n.* 2. eſt, ut cum cantu, & tribus campanarum clamoribus cadaver deferatur, & ſepeliatur apertis januis Eccleſiæ, ſed ſine Miſſa, ſeu eſt medietas pompæ, & ſolemnitatis, quæ juxta qualitatem defuncti fieret extra tempus Interdicti. At vero Ludovicus a Cruce *loc. cit.* Rodriquez, Villalobos, & Trullench. citati a Mendo *loc. cit. num.* 47. dicunt, illam eſſe moderatam pompam, quæ juxta conſuetudinem locorum fuerit ab Epiſcopo, aut ejus Vicario, vel a Parocho, in eorum abſentia, prudenter determinata.

28 Qui privato Oratorio ad ſupradictos effectus uti voluerunt, debent ad ſuum arbitrium orare mentaliter, ſeu vocaliter pro unione Principum Chriſtianorum contra Infideles, eorumque contra dictos Infideles victoria. Et ſufficit quælibet brevis devota oratio etiamſi unius Pater, & Ave, & ejus omiſſio non eſſet regulariter niſi venialis, cum præceptum Pontificis ſit in materia levi; Tambur. *loc. cit. c. 7. n.* Henriquez, Avila, Trullench., Diana, & alii citati, & ſecuti a La Croix *loc. cit. dub. 11. art. 1. n.* 9.

29 *Secundo* conceditur privilegium veſcendi ovis, lacticiniis, & carnibus, diebus jejuniorum durante anno Bullæ: *Item ut durante dicto anno intra ipſa Regis Hiſpaniæ Regna* (intellige ubi promulgatur Bulla,) *& non extra, carnibus de conſilio utriuſque Medici temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadrageſimalium veſci, ac pro eorum libitu ovis, & lacticiniis. Itaque qui carnes comederint, ſervata in cæteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur. Excipiuntur ab Indulto veſcendi ovis, & lacticiniis quoad Quadrageſimalia jejunia tantum Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Superiores, vel inferiores Prælati, quælibet perſona Regularis, & ex Sæcularibus illi, qui in Presbyteratus Ordine conſtituti ſunt, niſi fuerint ſexagenari.*

30 Nomine utriuſque Medici, de cujus conſilio poteſt habens Bullam carnibus veſci, intelligitur Medicus ſpiritualis, & Medicus corporalis. Pro Medico ſpirituali venit non ſolum Parochus, ſed etiam Confeſſarius quilibet, etiamſi non ſit proprius, cum in foro conſcientiæ omnes Confeſſarii reputentur, ut unum quid, nec requiratur, quod conſilium detur in Confeſſione, ſeu ſufficiat, quod detur extra Confeſſionem, ex quo Bulla Confeſſionem actualem non requirat. Tambur. *loc. cit. c. 8. §. 1. n.* 3. Gallegus *loc. cit. c. 6. dub.* 45. La Croix *loc. cit. dub.* 15. *art. 1. verſ. Quod ad minus*. Per Medico corporali venit non ſolum doctrinali laurea inſignitus, ſed etiam ubi non eſt talis Medicus, nec ad illum facilis eſt recurſus, ut in parvis locis, quælibet perſona perita, & experta aliquam in infirmitatibus, aut languoribus cognitionem habens; Tambur *loc. cit. n.* 4. Henriq. *l. 6. c.* 23. La Croix *loc. cit. n.* 4. ubi addit, quod qui pollet ſcientia, & conſcientia ad noſcendum dubium, poteſt carnibus veſci abſque alicujus Medici declaratione, ſeu conſilio, quia ideo conſilium utriuſque Medici requiritur; ex quo in propria cauſa non ſoleat quis eſſe ita integer Judex.

31 Pro uſu carnium diebus jejuniorum requiritur cauſa, ſcilicet neceſſitas, & conſilium utriuſque Medici, ſi neceſſitas non ſint patienti certa, & manifeſta. Pro uſu autem ovorum, & lacticiniorum non requiritur cauſa, ſed ſufficit Bullæ privilegium. Nec poteſt dici, quod privilegium veſcendi carnibus de conſilio utriuſque Medici ſit ſuperfluum, cum etiam ſine Bulla, quando neceſſitas eſt patienti dubia, poſſit quis de conſilio utriuſque Medici carnibus veſci: Non poteſt, inquam, id dici, quia ratione privilegii Bullæ quamvis de conſilio utriuſque Medici veſcatur carnibus, is ſatisfacit præcepto, & ex diſpenſatione Theſauri Eccleſiæ per Pontificiam Bullam ei facta habet meritum jejunii, ac ſi carnibus non veſceretur. Tambur. *loc. cit. §. 1. n.* 2. Felix Poteſt. *loc. cit. numer.* 3876.

32 Ratione Bullæ Cruciatæ poſſunt omnes non excepti etiam ſine conſilio utriuſque Medici ovis, & lacticiniis cunctis diebus jejuniorum etiam Quadrageſimalium. Excepti autem quoad jejunia Quadrageſimalia per Bullam communem ſunt Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii ſuperiores, vel inferiores Prælati & quælibet perſona Regularis, & ex ſæcularibus illi, qui in Presbyteratus Ordine ſunt conſtituti, qui tamen omnes poſſunt illis veſci, ſi fuerint ſexagenarii, ut patet expreſſe ex verbis Bullæ adductis *ſupr. n.* 29.

33 Notanter autem dicitur: *Excepti per Bullam communem*, quia ex prædictis exceptis per Bullam communem varii per aliam Bullam Urbani VIII. quæ vocari ſolet *Bulla parva*, *ſeu Bulla lacticiniorum*, poſſunt veſci ovis, & lacticiniis, etiam in Quadrageſima, excepta hebdomada Sancta, quæ incipit a Dominica Palmarum incluſive, cum hebdomada conſtet ex ſeptem diebus, & tales privilegiati per dictam Urbani VIII. *Bullam lacticiniorum* ſunt expreſſi in ſequentibus Bullæ verbis: *Venerabilibus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis inferioribus Prælatis, nec non Presbyteris ſæcularibus dumtaxat, ut Quadrageſimali tempore (hebdomada tamen majori excepta) ovis ſimiliter, ac lacticiniis pro eorum libitu uti, & veſci indulgemus, data eleemoſyna per Commiſſarium Generalem taxanda.*

34 Taxa pro hac lacticiniorum Bulla obtinenda eſt ſequens: Pro Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis etiam Titularibus, & Abbatibus juriſdictione gaudentibus ſunt viginti quatuor Reales, ſeu Argentei Caſtellani. Pro Dignitatibus Canonicalibus Eccleſiarum Cathedralium, vel Collegiatarum Reales, ſeu Argentei Caſtellani octo. Pro illis, qui gaudent portionibus, & pro Beneficiariis curam habentibus animarum, vel non habentibus, & quorum reditus annuus aſcendit ad ſcuta trecenta, Reales, ſeu Argentei Caſtellani ſex. Pro habentibus Beneficia, Cappellanias, Portiones, & quoſvis reditus Eccleſiaſticos aſcendentes ad ſcuta ducenta, Reales, ſeu Argentei Caſtellani quatuor. Pro cæteris Clericis, & Presbyteris ſæcularibus, Reales, ſeu Argentei Caſtellani duo.

35 Regulares utriuſque ſexus non poſſunt uti *Bulla lacticiniorum* quoad jejunia Quadrageſimalia, cum ipſi ſint quoad talia jejunia expreſſe excepti *in Bulla communi*, ut patet ex verbis adductis *ſupra n.* 29. Nec eſt eis tale privilegium conceſſum in *parva Bulla lacticiniorum*, ut conſtat ex verbis adductis *ſupra ſub n.* 33. Nec poſſunt uti Epiſcopi ex Ordine Minimorum, quia Epiſcopi aſſumpti ex hoc Ordine, niſi ſpecialiter diſpenſentur, tenentur adhuc ad vitam Quadrageſimalem. Perin. *tom. 3. cap. 14. num.*

3. referens tres Summos Pontifices, nempe Paulum V. Gregorium XV. & Urbano VIII. cum tribus Epiſcopis dicti Ordinis Minimorum diſpenſaſſe, & ipſum Urbanum VIII. in examine Patris Franciſci Caſtellani pro Epiſcopatu Caprulenſi, qui ad interrogationem: An factus Epiſcopus teneretur ad votum vitæ Quadrageſimalis, reſpondit, non teneri, dixiſſe, *Erraſti, teneris enim* & parum defuiſſe, ut excluderetur, nec voluiſſe cum ipſo diſpenſare. Sic Felix Poteſt. *tom.* 2. *p.* 2. *n.* 1686. *& ſequent.* cum Mantoya, Ledeſ. & Vaſquez, & *t.* 1. *p.* 4. *n.* 3873. recte addens, quod tali Bulla de lacticiniis, & ovis in Quadrageſima uti poſſunt alii Epiſcopi Regulares, quia in ipſis prævalet qualitas Epiſcopatus, cum dignius debeat ad ſe trahere minus dignum. Sic etiam Tambur. *loc. cit. c.* 8. §. 5. *n.* 10. Trullen. *loc. cit. num.* 9. & alii.

36 Cardinales Regulares niſi ſunt Epiſcopi, non poſſunt uti dicta *Bulla parva lacticiniorum*, quia in dicta Bulla non fit talis conceſſio Regularibus, nec meræ Dignitati Cardinalatus; ut patet ex iiſdem verbis adductis ſupra *ſub n.* 33. Tambur. *loc. cit.* §. 5. *n.* 11. Felix Poteſt. *loc. cit. n.* 3873. Quamvis tamen non ſit improbabilis contraria ſententia, quod lacticiniis, & ovis veſci poſſunt etiam Cardinales Regulares non Epiſcopi, quia in tantum non includuntur expreſſe in conceſſione *parva Bulla*, in quantum non ſunt expreſſe excluſi a conceſſione *Bulla communis*, ut patet ex verbis utriuſque Bullæ. Unde ſicuti Regulares Epiſcopi poſſunt veſci ovis, & lacticiniis in Quadrageſima, quia in ipſis prævalet qualitas Epiſcopatus, ita etiam Regulares Cardinales, quia ipſis prævalet qualitas Cardinalatus per regulam: *Si id, de quo minus videtur ineſſe, ineſt; igitur, & de quo magis; Authent. Multo magis, Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*, & illa verba Bullæ communis, *Et qualibet perſona Regularis*, poſſunt intelligi de quacumque perſona Regulari adhuc in Religione exiſtenti, & non de aſſumptis extra Religionem ad Cardinalatum &c. Hæc etiam ſententia eſt valde carni indulgens.

37 Cardinales ſæculares non Presbyteri per ſolam Bullam communem Cruciatæ veſci poſſunt ovis, & lacticiniis per totam Quadrageſimam, etiam in majori hebdomada, ſicuti cæteri ſæculares, ut colligitur ex verbis ipſius Bullæ, & tenent Gallegus *clauſ.* 7. *d.* 54. Tambur. *loc. cit.* §. 4. *n.* 7. Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 3873. La Croix *loc. cit. dub.* 13. *art.* 2. *n.* 6. & alii.

38 Novitii, & Novitiæ cujuſcumque Religionis uti poſſunt privilegio Bullæ quoad uſum ovorum, & lacticiniorum in tota Quadrageſima, quia non comprehenduntur in odioſis nomine Regularium, cum nondum Profeſſionem emiſerint. Trullen. *l.* 1. §. 4. *dub.* 5. Tambur. *loc. cit. n.* 8. La Croix *loc. cit. n.* 7. & alii paſſim.

39 Religioſi Ordinum Militarium etiam S. Joannis Hieroſolymitani, ſi Bullam legitime ſumant, hoc privilegium veſcendi ovis, & lacticiniis participant, ut patet in Summario Bullæ vulgaris, quod fidelibus diſtribuitur. Tambur. *loc. cit. n.* 9. *&* 11. ubi ſubjungit, quod hoc privilegium conceſſum Religionibus Ordinum Militarium intelligitur conceſſum non ſolum equitibus, ſed etiam Regularibus utriuſque ſexus earumdem Religionum, quia Pontifex includit in hoc privilegio omnes, qui ſunt Ordinis Militaris. Sic etiam Menoo *d.* 18. *n.* 16. *&* 17. afferens Baſilium, & Alfonſum teſtante talem eſſe praxim. La Croix *loc. cit. n.* 14. Gallegus *clauſ.* 6. *dub.* 8. ubi dicit hanc doctrinam practicari in Conventu Sanctæ Mariæ de Monte Ordinis Militaris Sancti Joannis in Diœceſi Toletana.

40 Omnes ſexagenarii, ſive Epiſcopi, ſive Regulares, ſive Presbyteri ſæculares, & quicumque alii habentes Bullam Cruciatæ poſſunt etiam in jejuniis Quadrageſimalibus veſci ovis, & lacticiniis; & annus ſexageſimus ſufficit, quod ſit inceptus, quia in favorabilibus annus inceptus valet pro completo, cum favores ſint ampliandi; *c. Odia* 15. *de Regul. Jur. in* 6. La Croix *loc. cit. n.* 10. Tambur. *loc. cit* §. 4. *n.* 19. Uterque Sanchez, & multi alii apud Leandr. *de præcept. Eccleſ. tract.* 5. *d.* 8. *quæſt.* 17.

41 *Tertio*, conceditur privilegium quoad varias Indulgentias, & participationem bonorum operum: *Item prædicti Bullam ſumentes, qui diebus jejunio non ſuppoſitis ad implorandum Divinum auxilium pro unione, & victoria prædictis voluntarium jejunium, vel ſi jejunare impediti legitime fuerint, aliud opus pium arbitrio eorum Confeſſarii, vel Parochi aſſumpſerint, & ſimul pro unione, & victoria prædictis preces funderint, quoties id fecerint, dicto anno durante, quindecim anni, & totidem quadragena de injunctis eis, quomodolibet debitis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxentur, & inſuper omnium precum, eleemoſynarum, peregrinationum, etiam Hieroſolyma, & aliorum bonorum, quæ in univerſali militante Eccleſia, & ſingulis ejus membris fiunt, participes reddantur.*

Dictum privilegium clare patet ex ipſius verbis; ſi autem
42 quæras, quid intelligatur per ipſos quindecim annos; & Quadragenas &c. Vide verb. *Indulgentia art.* 1. Et ſi inſuper ſcire deſideres, quid intelligatur per participationem bonorum operum. Vide verb. *Suffragia*.

44 *Quarto* conceditur privilegium lucrandi indulgentias ſtationum Almæ Urbis: „ Item qui dicto anno durante „ in ſingulis diebus ſtationum Almæ Urbis quinque Eccleſias, ſeu Altaria, ſeu in illorum defectu quinquies „ unum Altare devote viſitaverint, preceſque ad Deum „ pro unione, & victoria prædictis ſuderint, omnes, & „ ſingulas Indulgentias ſtationum intra, & extra muros „ prædictæ Urbis tam pro ſe, quam per modum ſuffragii „ pro defunctis, pro quibus viſitaverint, conſequentur“.

Quænam autem, & quot ſint, & quomodo acquirantur Indulgentiæ ſtationum Urbis? Vide verb. *Indulgentia art.* 4. *a n.* 27. *ad* 19. *& art.* 6 *ſub n.* 23. 44

Regulares utriuſque ſexus, licet ſine Bulla nequeant lucrari Indulgentias ſpeciales a Bulla Pontificia conceſſas, poſſunt tamen ſine dicta Bulla lucrari alias omnes ſibi aliunde conceſſas; Habetur ex ipſa Bulla: *Exceptis tamen iis, quæ conceſſa ſunt Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres*. Et ex declaratione Sacræ Congreg. Concil. quam refert Turanus *pag.* 215. *n.* 5. his verbis: *Ad inſtantiam Fratrum Minorum in Regno Siciliæ exiſtentium Sacra Cong. Concil. die* 24. *Martii* 1640. *reſpondit, Oratores gaudere Indulgentiis a Sede Apoſtolica conceſſis, etiamſi Cruciatam non acceperint*. Habetur in Archivo Procurat. Reform. S. Franciſci Transtyberim fol 78. & refert Felix Poteſt. *loc. cit n.* 3833. 45

Cruciatæ hujus Bullam ante, vel poſt ſuſcipere non eſt neceſſarium ad conſequendas in Regnis Hiſpaniarum Indulgentias Jubilei, quæ a Summis Pontificibus concedi conſueverunt. *Sac. Congr. S. R. E. Cardinalium negotiis Indulgentiarum præfecta, approbante Urbano VIII. ſub die* 8. *Febr.* 1631. apud Barboſam *in Summ. Apoſtolicarum deciſion. verb. Cruciata Sancta n.* 5. 46

Quinto, conceditur maximum privilegium circa abſolutionem a reſervatis, & acquiſitionem Indulgentiæ plenariæ ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis: „ Item „ quo omnes, & ſinguli prædicti purius ad Deum effundere, & efficacius Divinum auxilium implorare poſſint, conceditur, ut poſſint eligere quemcumque Presbyterum, Sæcularem, vel Regularem ex approbatis ab „ Ordinario, & ab eo quorumcumque peccatorum, etiam „ Cenſurarum, etiam Sedi Apoſtolicæ, reſervatorum, & „ reſervatarum plenariam Indulgentiam, & remiſſionem „ ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis. Aliorum „ vero Sedi Apoſtolicæ non reſervatorum, aut reſervatarum toties quoties confitebuntur, abſolutionem, & remiſſionem mediante ſalutari pœnitentia ſecundum culparum indigentiam obtinere; Dummodo, ubi neceſſaria „ erit, per ipſos, vel dato impedimento per hæredes, „ aut alios ſatisfactio fiat. 47

Confeſſarius eligendus virtute Bullæ Cruciatæ debet eſſe approbatus ab Ordinario loci, ubi fit; & excipitur Confeſſio, nec ſufficit, quod fuerit approbatus in aliis Diœceſibus. Sic pluries declaravit *Sac. Cong. Conc.* & ſignanter *in Valentina* relata a Rodriquez *in Bulla Cruciata* §. 9. *n.* 5. *& in Hiſpalenſi* confirmata a Paulo V. *die* 11. *Octobris* 1611. *& in alia Hiſpalenſi* 16. *Febr.* 1675. & expreſſe declaravit Innoc. XII. die 19. April. 1700. Conſtit. incip. *Cum ſicut*, ibi: „ Adeo ut Confeſſarii, tam ſæculares, quam Regulares quicumque illi ſint in vim dictæ Bullæ Cruciatæ a Pœnitentibus ad audiendas eorum Sacramentales Confeſſiones electi, nullatenus Confeſſiones hujuſmodi audire valeant ſine approbatione Ordinarii, & Epiſcopi Diœceſani loci, in quo ipſi Pœnitentes degunt, & Confeſſarios eligunt, vel ad excipiendas Confeſſiones requirunt. Nec ad hoc ſuffragari „ approbationem ſemel, vel pluries ab aliis Ordinariis „ aliorum locorum, & Diœceſum obtentam, etiam Pœnitentes illorum Ordinariorum, qui Confeſſarios electos „ approbaſſent, ſubditi forent. 48

Confeſſarius electus ab habente Bullam Cruciatæ poteſt anno Bullæ durante ipſum abſolvere pro Foro interno ab omnibus caſibus, & Cenſuris reſervatis, tam Epiſcopo, quam Summo Pontifici, excepta hæreſi formali, & externa, etiam occulta. Cum hac tamen intelligentia, quod pars læſa, ſi detur, ſit ſatisfacta, vel per ſe ab ipſo Pœnitente, vel dato impedimento per ſuos hæredes, aut alios, & quod ipſe Pœnitens a caſibus reſervatis Epiſcopo abſolvi poſſit toties quoties, ſicuti etiam toties quoties a caſibus reſervatis Pontifici ſi ſint occulti, quia evadunt Epiſcopales, cum abſolvi poſſint ab Epiſcopo; a caſibus autem reſervatis Pontifici ſi ſint publici, & a caſibus in Bullis contentis ſive ſint publici, ſive occulti, poteſt abſolvi ſemel tantum in vita, & ſemel in articulo mortis per primam Bullam, & iterum ſecundo, ſi ſecundam, ſeu aliam Bullam accipiant. Non vero tertio, ſi tertiam Bullam ſumeret, cum pro ſe non poſſit Bulla Cruciatæ accipi, niſi bis ſingulo quoque anno, ut patet ex dictis *ſupra n.* 20. 49

Cruciata Sancta Laicis, & Clericis ſæcularibus cujuſcumque ſtatus, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam ſpeciali nota digna, quoad caſus reſervatos hæreſi excepta, contentos nonniſi in Foro conſcientiæ, non autem in Foro externo ſuffragatur. Urban. VIII. Conſt. 105. incip. *In ſpecula*, ut in *numer. ſeq.* * Hinc etiam facultas conceſſa in eadem Bulla Cruciatæ de abſolutione a cenſuris obtinenda, valet tantummodo 50

pro

pro foro interno, ut patet ex cit. Urbani VIII. Conſt. mox afferenda; quare conſtitutiones Hiſpanicæ aliter ſtatuentes rejiciendæ ſunt; Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. l. 7. c. 65. §. 7.*

51 Regulares, & Moniales non poſſunt vi Bullæ Cruciatæ elinere ſibi Confeſſarium quoad caſus reſervatos. Sic expreſſe declararunt plures Summi Pontifices, & ſignanter S. Pius V. Conſt. 132. incip. *Exponi nobis*, Clemens VIII. Conſt. 60. incip. *Romani Pontificis*, & Urbanus VIII. Conſt. 105. incip. *In ſpecula*, ibi: *In &c. Nos &c.* „ Motu proprio &c. Conceſſionem S. Cruciatæ, quæ reſpectu facultatis hujuſmodi etiam Laicis, & Clericis ſæcularibus cujuſcumque ſtatus, gradus, & conditionis, etiam ſpeciali nota dignæ, quoad caſus reſervatos, (hæreſi excepta), contentos nonniſi in Foro conſcientiæ, non autem in Foro externo ſuffragatur, aliorumque Indultorum hujuſmodi quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſolvendi prædictos a caſibus reſervatis, in Bullis contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, & aliorum quorumcumque Ordinum &c. locum minime habuiſſe, neque habere, neque illis ullo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe &c. ſed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quod iidem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, &c. ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum; & Sedis Apoſtolicæ quoad ſibi reſervata ſubjecti ſint earumdem tenore præſentium perpetuo declaramus &c. ac irritum, & inane ſi ſecus &c. Dat. Romæ &c. 16. Junii 1630.

52 Cruciatæ vigore, & facultatis in ea conceſſæ non poſſunt Moniales, alioſque Confeſſarios præter eos, qui ad audiendas ipſarum Monialium Confeſſiones ab Ordinario approbati fuerint, eligere. *Sac. Congreg. Concil.* apud F. Eman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ §. 9. num. 24.* ubi ejus addit. *ſect. 2. num. 30.* & Barboſa *in Summ. Apoſt. deciſ. verb. Cruciata ſancta.* Vide verb. *Approbatio art. 3. a nu. 5. ad 12.*

53 *Sexto*, conceditur privilegium quoad commutationem Votorum. „ Item ſumentibus Bullam conceditur Vota omnia, ultramarino, Caſtitatis, & Religionis exceptis, in aliquod ſubſidium hujus expeditionis per eumdem Confeſſarium commutari.

54 Ex quibus verbis clare patet, quod Confeſſarius electus ab habente Bullam poteſt ei commutare (non autem diſpenſare) omnia vota etiam jurata, exceptis tribus, nempe Caſtitatis perpetuæ, ac perfectæ, voti ſimplicis Religionis, & peregrinationis Jeruſalem devotionis cauſa.

55 Hinc talis poteſtas ſe extendit etiam ad vota jurata. Item ad vota in favorem tertii facta, & nondum acceptata; Secus ſi eſſent acceptata. Item ad promiſſiones factas Sanctis. Item ad votum de non petenda commutatione, & diſpenſatione votorum. Item ad vota Caſtitatis, & Religionis, quando ſunt pœnalia, quando ſunt conditionata, & quando emiſſa ſunt ex metu, & alia hujuſmodi. Vide verb. *Jubileum art. 2. a n. 35. ad 49.* & diſcurre ut ibi ſalva proportione.

56 Dicta Votorum commutatio poteſt fieri etiam extra Confeſſionem, nec ad eam requiritur alia cauſa præter aliquod ſubſidium præſtandum pro belli expeditione contra infideles. La Croix *loc. cit. dub. 16. art. 1. qu. 2. & 3.* cum aliis ibi allegatis. Felix Poteſt. *loc. cit. n. 3861.* & alii. Vide verb. *Jubileum art. 2. a n. 64. ad 67.* & verb. *Votum art. 3. n. 128.*

57 In commutatione votorum imponenda eſt a Confeſſario perſonæ voventi aliqua eleemoſyna in ſubſidium Sanctæ Cruciatæ, quæ eleemoſyna, ſi votum non habeat annexam aliquam expenſam in ipſius adimpletione faciendam, debet a Confeſſario taxari juxta qualitatem, & commoditatem voventis. Si autem habeat annexam expenſam, eleemoſyna debet eſſe tanta, quanta eſſet expenſa facienda pro adimpletione voti, & regulanda eſt juxta dicta ſub verb. *Votum artic. 3. a num. 42.* Vide *ibi*.

58 *Septimo*, conceditur Commiſſario Cruciatæ facultas ſuſpendendi Indulgentias: „ Item prædicto Commiſſario datur facultas, ut ſuſpendere poſſit, dicto anno durante, omnes ſimiles, aut diſſimiles Indulgentias, & facultates ab eiſdem, & a Sede Apoſtolica, vel ejus auctoritate conceſſas quibuſvis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, Piis locis, Univerſitatibus, & ſingularibus perſonis in Regnis, Inſulis, Terris, Locis, & Dominiis præfatis, „ &c. Et paulo poſt: „ Ita ut interim neque publicari, neque prædicari poſſint, neque publicatæ cuivis hominum communiter, vel diviſim ſuffragentur. Exceptis tamen conceſſis Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres. Item dicto Commiſſario conceditur etiam facultas, ut ipſe per ſe, vel per alium, vel alios (quantum, & quoties ſibi videbitur) Indulgentias, & alias Gratias per eum ſuſpenſas in favorem illorum, qui præſentium Gratiarum in hanc cauſam pro Religionis defenſione conceſſarum, participes effecti fuerint, revalidare abſque alio præmio poſſit.

Virtute dictæ facultatis ſibi a Papa conceſſæ Com- 59
miſſarius Generalis Sanctæ Cruciatæ ſuſpendit pro toto anno publicationis Bullæ cunctas Indulgentias, & Gratias in locis omnibus, ubi fit Bullæ promulgatio, exceptis illis conceſſis Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Religioſos. Et poſtea ad animandos fideles ad erogandam eleemoſynam in Sanctæ Cruciatæ ſubſidium revalidat cunctas ante ſuſpenſas Indulgentias, & gratias pro accipientibus Bullam, media erogatione taxatæ eleemoſynæ.

Non poteſt tamen dictus Commiſſarius ſuſpendere In- 60
dulgentias, & Gratias, conceſſas Regularibus utriuſque ſexus, ut conſtat ex allatis Bullæ verbis: *Exceptis tamen conceſſis Ordinum Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres*, ut patet ex dictis *ſupra num. 45.*

An autem per promulgationem Bullæ Cruciatæ ſuſpen- 61
dantur facultates aliquæ conceſſæ Regularibus, v. g. facultas, quam habent abſolvendi a caſibus reſervatis, commutandi vota, diſpenſandi in quibuſdam rebus, & aliæ ſimiles facultates? Variant Doctores: Suſpendi enim tenent Navarrus, Lopez, Acoſta, & Trullench apud La Croix *loc. cit. dub. 13. art. 3. n. 13.* Non ſuſpendi autem docent pluſquam decem & octo Auctores, quos citat, & ſequitur Mendo *diſp. 29. n. 63.* & La Croix *loc. cit.* ubi ex ipſo Mendo addit S. Pium V. conſultum reſpondiſſe, mentem ſuam non eſſe revocare per Bullam hæc privilegia, & expreſſit anno 1571. in privilegiis Ordinis Prædicatorum, & putandum eſt hunc fuiſſe, & eſſe animum reliquorum Pontificum. Et de facto teſte Tamburino *loc. citat. cap. 14. n. 7.* talis eſt praxis timoratorum Religioſorum, qui ſuis prædictis privilegiis utuntur ſine ſcrupulo, etiam in ordine ad ſæculares non habentes Bullam, quæ continuata praxis potuit certo legitimam introducere conſuetudinem, quæ eſt optima Legum interpres: *l. Si de interpretratione 37. ff. de Legibus, cap. Cum dilectus 8. de conſuetudine.*

Indulgentiæ, & Gratiæ Jubilei poſſunt a quibuſcum- 62
que conſequi etiam ſine Bulla non obſtante ſuſpenſione Indulgentiarum &c. facta a Commiſſario Generali Cruciatæ. Vide *ſupra nu. 46.* Decretum Sacræ Congreg. Indulgentiarum, & approbationem ad id factam ab Urbano VIII.

Ut ſolemnius fiat Bullæ Cruciatæ promulgatio, Com- 63
miſſarius Generalis ex facultate ſibi a Papa conceſſa ſuſpendit Interdictum locale a quocumque Judice poſitum per octo dies ante, & per octo poſt promulgationem; Unde probabile eſt, dictam Interdicti ſuſpenſionem extendi uſque ad 17. dies, cum dies promulgationis, ex quo favorabilis non videatur includi in illis 16. ſed excludi ab illis, & ampliari ad 17. *arg. c. Odia 15. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, Mendo *loc. cit. diſp. 39. n. 2.* La Croix *loc. cit. dub. 17. art. 4. num. 1.* & alii. Non ſuſpenditur autem a d. Commiſſario Interdictum perſonale particulare, quia hoc Interdictum non obſtat ſolemnitati promulgationis Bullæ, qui eſt finis intentus in ſuſpenſione Interdicti; Mendo *loc. cit. n. 12.* La Croix *loc. cit. num. 5.* & alii.

Octavo, conceditur Commiſſario Generali facultas fa- 64
ciendi compoſitionem ſuper bonis male habitis, illicite retentis, aut uſurpatis, quando eorum Dominus omnino ignoratur. Hæc ſunt verba Pontificis in Bulla compoſitionis: „ Ut poſſit Commiſſarius componere ſuper illicite habitis, nec non ſuper medietate Legatorum omnium, quæ propter male ablata facta ſunt, ſi Legatarii per annum in exactione negligentes fuerint, ac ſuper illis, quæ facta erunt (hoc eſt quæ invenientur jam eſſe facta,) & quæ dicto anno durante fient, ſi Legatarii inveniri non potuerunt; necnon ſuper male ablatis, & per uſurariam pravitatem, aut aliter male acquiſitis, ſi in omnibus præmiſſis caſibus (præterquam dictæ annualis negligentiæ) perſonæ, quibus reſtitutio, ſeu ſolutio facienda eſt (præſtito per reſtitutorem juramento de diligentia per eum facta pro inveniendo Legatario, ſeu Creditore, & minime, invento) non reperiantur, poſſit, inquam, Commiſſarius componere, & ita debitores liberari. „ Et paulo poſt: „ Ita etiam datur facultas eidem Commiſſario componendi cum eis, qui ad reſtitutionem fructuum ex omiſſione Horarum Canonicarum tenentur, itaut quantitas compoſitionis pro medietate Eccleſiis, vel aliis locis, quarum, vel quorum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate in ſubventionem hujus negotii detur.

Compoſitio igitur generaliter loquendo fieri poteſt in 66
omnibus caſibus, in quibus certum eſt faciendam eſſe reſtitutionem, ſive ratione rei malæ acceptæ, ſive ratione injuſtæ acceptionis, & retentionis, ſive ratione damni illati, ſive ratione contractus, concurrentibus tamen duabus conditionibus, nempe quod facta debita diligentia dominus certus, aut ejus hæres non inveniatur, & quod bona reſtituenda, non fuerint ablata, & retenta ex confidentia hujus Bullæ *Communis*.

Si jam facta legitima compoſitione debitor in notitiam 67
certam veniat Creditoris, tenetur reſtituere totum id,

in

in quo factus eſt ditior, quia Papa per Bullam compoſitionis non intendit juri alieno præjudicare; Unde illam dando concedit ſub conditione, ſi, ſeu donec Dominus non inveniatur. Sic Rodriquez, Villalobos, Ludovicus a Cruce apud Trullench. *lib.* 3. *d. numer.* 5. Felix Poteſtas *loc. citat. numer.* 3898. & alii contra Henriq. Bannez, Trullen. La Croix, & alios volentes talem Debitorem ad nihil amplius obligari in Foro conſcientiæ. Si autem Debitor bona fide jam omnia talia bona conſumpſit, ad nihil tenetur in Foro interno conſcientiæ, ut tenent Doctores utriuſquæ ſententiæ. At pro Foro externo (quamvis etiam in hoc Foro ad nihil amplius teneretur, cum compoſitio ſit facta auctoritate Papæ potentis liberare, atque ſine ulla conditione, & reſtrictione abſolute liberantis debitorem) poſſet ipſe debitor a Judice cogi ad reſtituenda talia bona Creditori comparenti, cum in Foro externo debeat conſtare eam compoſitionem fuiſſe legitime expeditam, & hoc ſit valde difficile, ex quo poſſet Creditor dicere compoſitionem non fuiſſe factam ſuper ſuo Credito, non fuiſſe præmiſſam debitam diligentiam, & hujuſmodi: ideo poſſunt ad id a Judice cogi, & conſequenter quamvis talis compoſitio poſſit prodeſſe in utroque Foro propter adductam rationem, regulariter non prodeſt niſi in foro interno. Sic Tambur. *loc. cit. n.* 11. 12. *&* 13. cum Trullench. Barb. & aliis ibi allegatis. Felix Poteſt. *loc. cit. verſ. Hoc autem.* La Croix *loc. cit. cap.* 2. *art.* 2. *quæſt.* 1. & alii.

68 Item compoſitio fieri poteſt ſuper Legatis, cum hac tamen advertentia, quod ſi Legata fuerint facta pro exoneranda conſcientia a bonis male habitis, ſeu ablatis, & Legatarii conſcii, ſeu moniti de talibus Legatis negligentes fuerint per annum integrum in exigendis ipſis Legatis, tunc hæredes poſſunt ſe componere ſuper medietate totius ſummæ legatæ. Si autem Legata facta fuerint non pro exoneranda conſcientia, ſed pro alia pia cauſſa, tunc ſi hæredes Legantis facta debita diligentia invenire, ſeu ſcire non poſſint Legatarios, poſſunt ſe componere quoad totam ſummam legatam accipiendo tot, Bullas, quod requiruntur ad ratam quantitatis ſummæ legatæ. *Communis.*

69 Item compoſitio fieri poteſt ſuper fructibus Beneficiorum, & aliorum redituum Eccleſiaſticorum male perceptis, & reſtitutioni obnoxiis ratione omiſſionis Horarum Canonicarum, ſeu ratione non recitati Officii Divini cum erogatione tamen eleemoſynæ taxatæ; ut infra dicetur ſub *n.* 76. Vide *ibi*.

70 Non poteſt tamen fieri compoſitio ſuper diſtributionibus injuſte perceptis, quia iſtæ habent certos Dominos, quibus debeant reſtitui, nempe Choro intereſſentes, ſeu aſſiſtentes. *Communis.*

71 Nec poteſt fieri compoſitio ſuper Miſſis celebrandis pro eleemoſynis acceptis, quamvis debitor non recordetur, a quibus acceperit, & nec pro quibus debeat applicare, quia hic ſatisfaciet offerendo Sacrificia pro illis, qui eleemoſynas erogaverunt, ſeu pro quibus debet. *Communis.*

72 Compoſitio fieri poteſt ſolum uſque ad determinatam ſummam, nempe uſque ad ſummam tercentorum ſcutorum Hiſpaniæ, ſeu tercentorum ſcutorum, & viginti unius cum tarenis octo, & granis novem monetæ ſiculæ, aut aliter juxta illius, quod vocant *Cambio* diverſitatem, aut duorum millium nongentorum quadraginta, & unius Argentorum, ſeu Realium, & ſex Maravediſiorum, cum quinquaginta tamen Bullis compoſitionis acceptis, quia per unam Bullam non poteſt componi, niſi ſumma quinquaginta Realium, ſeu Argenteorum, & viginti, & octo Maravediſorum. Unde pro componenda tota ſumma dictorum duorum millium nongentorum quadraginta, & unius Argentorum, ſeu Realium, & ſex maravediſiorum, quinquaginta debent ſumi Bullæ compoſitionis, quæ ſingulis annis omnes accipi poſſunt, ſive ſimul, ſive ſeoſim; At in uno anno non poſſunt accipi plures quam quinquaginta; *Communis.*

73 Si debitum excedat dictam ſummam, quæ cum quinquaginta Bullis componi poteſt, debet recurri ad Commiſſarium, qui per Compoſitionem particularem ſolet exigere decimam partem ſummæ componendæ, ſeu decem pro ſingulis centenariis in ſubſidium Cruciatæ; *Communis.*

74 Nec qui habet tale debitum excedens ſummam per quinquaginta Bullas componendam poteſt differre compoſitionem, aut reſtitutionem ad ſequentem annum, ut componat exceſſum ſummæ per novas Bullas. ſed ſtatim debet reſtituere, aut componere cum Commiſſario etiam illum exceſſum ſummæ, alias graviter peccat; *Communis.*

75 Quot ſunt debitores, tot debent accipi Bullæ, nec ſufficit una Bulla pro pluribus, quamvis totum eorum debitum ſimul non excedat ſummam componibilem per unicam Bullam. Praxis enim eſt, quod unaquæque Bulla uni ſoli concedatur, & quolibet pro ſua Bulla taxatam eleemoſynam ſolvat.

76 Taxata eleemoſyna pro una Bulla eſt, quod erogentur duo Argentei Caſtellani, ſeu duo Reales a qualibet perſona, tam privata, quam inſigni, & illi multiplicentur ad multiplicationem Bullarum, quæ accipiuntur uſque ad quinquaginta, pro quibus quinquaginta Bullis debentur centum Argentei, ſeu Reales. Si autem compoſitio facienda ſit de bonis, ſeu fructibus Eccleſiaſticis debitis, ſeu reſtituendis pro omiſſione Divini Officii, ſeu Horarum Canonicarum, debent erogari quatuor argentei Caſtellani, ſeu Reales, duo in ſubſidium Cruciatæ, & alii duo in ſubſidium illius Eccleſiæ, in qua habet Beneficium, ſeu reditus, qui Officium divinum omiſit, & ſi ſumma a Beneficiario male percepta excedat ſummam componibilem per quinquaginta dictas Bullas, ut ſupra *in num.* 72. ita ut pro exceſſu dictæ ſummæ debeat fieri particularis compoſitio immediate cum Commiſſario, tunc ſumma hujus particularis compoſitionis pro medietate debetur in ſubſidium Cruciatæ, & pro altera medietate pari modo in ſubſidium Eccleſiæ, ubi habet Beneficium, ſeu reditus, Horas Canonicas culpabiliter omiſit. Sic colligitur ex verbis ſummarii vulgaris, quod pro hac compoſitione ſolet diſtribui, teſte Tamburino *loc. cit. cap. cap.* 18. §. 4. *num.* 2. ibi „ Che abbi da dare altri due „ Reali alla fabbrica della Chieſa del Beneficio &c. e „ volendoſi comporre di più, ſi oſſervi l'ordine dichiarato di ſopra „.

77 Qui vult hanc Bullam compoſitionis obtinere, debet exiſtere in Regno, ubi Bulla promulgatur, vel ad illud perſonaliter declinare, uti etiam dictum eſt de Bulla communi *ſupra num.* 8. *Communis.*

78 In Bulla compoſitionis debet inſcribi nomen eam accipientis, & ſcribi, ſeu imprimi nomen Commiſſarii cum appoſitione ſigilli ejuſdem, ut patet ex verbis Summarii vulgaris: quod ut teſtatur Tamburin. *loc. cit. num.* 16. §. 5. ſolet diſtribui conceptum his verbis: „ Ed ordiniamo preciſamente, che riceviate in Voi queſta Santa „ Bolla eſſendovi in eſſa ſcritto il voſtro nome, perchè „ così vuole, e comanda ſua Santità, o che altrimente „ non godiate della compoſizione, che per eſſa vi ſi con„ cede. La qual Bolla ordiniamo, che ſia ſtampata col „ noſtro nome, ſigillata col noſtro ſigillo „. Non eſt tamen neceſſe; ut hæc Bulla compoſitionis conſervetur, ſicut Bulla communis, ut contra Mendo tradunt Tamburin. *loc. cit. cap.* 15. §. 5. *per tot. & cap.* 18. §. 7. *num.* 2. Bardi *part.* 3. *tract.* 5. *cap. ſect.* 2. *num.* 20. Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 3894. *verſ. In Bulla*, & alii. Et ratio diverſitatis eſt, quia Pontifex per ſuum Commiſſarium mandat conſervationem Bullæ communis, & non conſervationem Bullæ compoſitionis; nec ſine ratione, ut obſervant Bardi, & Tamburin. *locis citatis*, quia in Bulla Communi multa adſunt privilegia, quæ habent tractum ſucceſſivum pro toto anno, unde congruum fuit mandare, ut ea conſervaretur, ne ſcilicet erraret Privilegiatus, quando uti ejus privilegiis voluerit; At in Bulla compoſitionis unica eſt Gratia: qua ſcilicet Bullam hanc recipiens liberatur a reſtitutione incertorum, qua Gratia ſemel habita, nihil refert Bullam conſervare. Hactenus Tamburinus.

79 Bulla Compoſitionis prodeſſe poteſt etiam defuncto, qui pro exoneranda conſcientia injunxit hæredi, aut alteri, ut neceſſarias ad id Bullas compoſitionis pro ſe acciperet. La Croix *loc. cit. cap.* 2. *dub.* 1. *artic.* 2. *quæſt.* 2. Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 3894. *verſ. Hac Bulla*, & alii paſſim.

80 *Nono*, conceditur etiam Bulla pro defunctis: „ Item „ eadem Indulgentia (utique plenaria) ſuffragabitur per „ modum ſuffragii etiam Animabus defunctorum, pro „ quibus in hujuſmodi ſubſidium (nempe belli contra in„ fideles) proficiſci, vel milites mitti contigerit, aut pro „ quibus non euntes, nec mittentes, tamen eleemoſynam „ de bonis ſuis juxta taxam per Commiſſarium, perſona„ rum qualitate inſpecta, faciendam, pro Religionis de„ fenſione contulerit.

81 Hac Bulla pro defunctis elargitur Pontifex liberationem unius Animæ a pœnis Purgatorii, ſeu Indulgentiam plenariam per modum ſuffragii applicandam ab ipſo ſumente Bullam cuicumque Animæ ſibi beneviſæ, & hæc Indulgentia eſt diſtincta ab Indulgentiis Bullæ communis, quæ etiam amplicari poſſunt in ſuffragium, ſeu liberationem cujuſcumque Animæ ſibi beneviſæ, ut patet ex dictis *ſupra num.* 20. 54. *&* 44.

82 Quamvis non ſit neceſſe, ut in hac Bulla inſcribatur nomen defuncti, & ipſam accipientis, tamen praxis invaluit, ut in ipſa inſcribatur, & nomen defuncti pro cujus anima accipitur, & nomen ejus, qui illam accipit, ut teſtatur Tamburinus *loc. cit. cap.* 17. §. 2. *num.* 3. afferens verba ipſius Bullæ ſolita diſtribui in ſuo Regno Siciliæ, ibi: „ Per quanto voi Pietro Romano daſſivo „ due Reali di Pieta, cioè d'argento, che è quello, che „ ſta taſſato, e dichiarato per Noi il Dott. D. Pietro „ Paceco Commiſſario Generale della Santa Cruciata a „ beneficio dell'Anima di Bernardo Amodeo, e riceveſ„ ſivo in voi queſta ſanta Bolla, gli è conceſſa l'Indul„ henza ſopradetta &c.

83 Ubi, ut vides, pro hac obtinenda Bulla erogantur duo Reales, ſeu duo Argentei Caſtellani ab omnibus perſonis,

ſonis, ſive privatis, ſive inſignibus. Quamvis enim pro Bulla vivorum Commiſſarius diſtinctam taxam ſtatuerit pro diverſitate perſonarum, ut patet ex dictis *ſupra num.* 6. Non ſic tamen pro defunctis: cum ex pietate voluerit illis ſanctis Animabus favere liberalius, ut recte obſervat Tamburin. *loc. cit. num.* 8.

84 Una Bulla non poteſt applicari pro pluribus Animabus, ſed ſolum pro una Anima, quia in Bulla, quæ diſtribuitur, expreſſe ponitur *pro Anima talis Perſonæ*, ut patet *ſupra num.* 82. Sic Tamburin. *loc. cit. num.* 6. Felix Poteſt. *loc. cit. n.* 3888. & alii contra Mendo *diſp.* 36. *n.* 2. & la Croix *loc. cit. cap.* 3. *dub.* 1. *qu.* 5. volentes unam Bullam poſſe applicari pro pluribus, & tunc fructus Indulgentiæ dividi inter illas plures Animas pro rata, quæ opinio non caret ſua probabilitate.

85 Poſſunt tamen pro eadem Anima ſumi ſingulis annis duæ Bullæ, & valde utile eſt, ut aliæ aliis annis ſumantur, ſicuti pro eadem Anima utiliter plures applicantur Indulgentiæ, & Miſſæ. Tamburin. *loc. cit. num.* 10. & 11. La Croix *loc. cit. quæſt.* 3. Felix Poteſtas *loc. cit. num.* 3883. & alii paſſim.

86 Et hoc non obſtante quod teneantur Indulgentiam hujus Bullæ, ſicuti quamcumque aliam plenariam rite conceſſam, & acquiſitam certo, & infallibiliter prodeſſe Animæ illi, cui applicatur. Vide verb. *Indulgentia art.* 3. *a n.* 16. *ad* 20.

87 Qui Bullam pro defuncto accipit, & alii applicat, non eſt neceſſe, ut ſit in gratia, aſſerunt minus probabiliter. La Croix *loc. cit. cap.* 3. *dub.* 2. *quæſt.* 1. *nu.* 1. & 3. Tamburin. *loc. cit. cap.* 17. *n.* 5. & alii. Vide dict. verb. *Indulgentia art.* 3. *n.* 22.

88 Vivus exiſtens in Regno, ubi promulgatur Bulla poteſt ipſam ſumere, & applicare Animæ defuncti, etiam extra dictum Regnum, aut locum Bullæ. Tamburin. *loc. cit. num.* 9. allegans ad id Ludovicum a Cruce; Bulla enim pro defunctis non exprimit eſſe neceſſarium ad obtinendam hanc Indulgentiam, quod quis obierit in loco promulgationis Bullæ, ſicuti eſſe hoc neceſſe exprimit Bulla communis pro vivis; Unde ſicuti hic quod voluit, expreſſit, ita illic ſi id voluiſſet, expreſſiſſet, *arg. capit. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop. §. Sed neque iſtud*, *capit. Ad audientiam* 12. *de decimis*, & *capit. Quia circa* 22. *de privileg.* Eo vel maxime quod in ſuffragium Animarum defunctorum privilegia ampliari debent, quantum poſſunt.

89 Anima per Indulgentiam hujus Bullæ liberatur, quando accipiens Bullam applicat illi ſuffragium. Si autem prius accipiat Bullam, & inde ad tempus applicat, liberatur quando applicat, quia ultimum requiſitum eſt applicatio. Tamburin. *loc. cit. n.* 7. *verſ. At quandonam:* La Croix *loc. cit. quæſt.* 2. & alii. Unde etiamſi Bulla accipiatur credito, ſuum effectum habet ſtatim facta applicatione, abſque eo quod expectetur tempus ſolutionis. Felix Poteſt. *loc. citat. num.* 3890. & alii.

90 Semel facta applicatione pro tali Anima non poteſt amplius variari, & fieri applicatio pro alia, quia Indulgentia Bullæ per primam applicationem jam habuit totum ſuum adæquatum effectum. Tamburin. *loc. cit. numer.* 7. *verſ. Nota*, Felix Poteſtas *loc. citat. numer.* 3889. & alii.

1 * Cruciatarum originem alii deducunt ab Urbano II. alii vero a Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. habito; Vide Mendo *de Bulla Cruciatæ diſp.* 1. *cap.* 4. *num.* 18, qui contra Emman. Rodriguez aſſerit Urbanum II. primum earum Inſtitutorem. Auctor noſter tam Urbano II. quam Innocentio III. (quem male Julium III. *nu.* 1. appellat) adjudicat hanc inſtitutionem.

2 Dicitur autem hæc *Bulla Cruciatæ*, a Cruce, qua proficiſcentes ad expeditiones Terræ Sanctæ, vel contra alios Infideles, aut Hæreticos, donabantur cum multis indulgentiis, & privilegiis; Quæ per hanc Bullam extenduntur etiam ad eos, qui eleemoſynas ad earum expeditorium
3 ſumptus faciendos erogant. Primus Terram Sanctam e manibus Infidelium eruere conatus eſt Urbanus II. in Conci-
4 lio Claramontano 1095. habito, Epiſcopos, & Prælatos ad eam expeditionem cohortatus, data pro militari teſſera ad hoc bellum Cruce ſuper ſcapulam dexteram ex purpureo panno geſtanda; ac propterea is verus Cruciatarum Inſtitutor eſt appellandus. Varii deinde Pontifices
5 Cruciatam indixerunt aliquibus Principibus juxta temporum indigentiam; Vide Mendo *diſput.* 1. *capit.* 4. *per totum*.

6 Quoad Hiſpanos vero, ut Gelaſium II. prætereamus, de quo vide Baronium *ad an.* 1127., iis ſpeciatim Cruciatam conceſſit Julius II. anno 1509. juxta Alph. Perez apud Mendo *l. c. num.* 21. Deinde Leo X. anno 1519. Clemens VII. anno 1529. Paulus III. annis 1535, & 1537, Julius III. anno 1555, Paulus IV. anno 1559. Pius IV. anni 1562.,
7 & 1563, & S. Pius V. anno 1572. Qui & conceſſionem ampliavit ad ſexennium, itaut binis quoque annis publicaretur; quæ ampliatio in ejus conceſſione hodie viget, quandocumque ſcilicet Pontifices Maximi illam concedunt, ſive renovant, eam ad ſexennium valere indulgent. Po-
8 ſtea conceſſit Gregorius XIII. annis 1573. & 1576, Sixtus V. anno 1585, Gregorius XIV. anno 1591, Clemens VIII. annis 1592., 1600, & 1603. Paulus V. anno 1605, cum prorogatione pro Hiſpaniis uſque ad annum 1625. & pro Indiis 1663. Ceteri Pontifices, excepto Gregorio XV. cu- 9
jus tempore ampliatio Pauli V. perdurabat, ſingulis ſexenniis illam prorogarunt; nunquam enim in perpetuum illam conceſſerunt; Vide Mendo *ubi ſupra nu.* 21. & 22.

Nota tamen Gregorium XIII. in prima ejus conceſſio- 10
ne anno 1563. decreviſſe, ut Bulla Cruciatæ in Hiſpaniis ſingulis annis, in Indiis vero ſingulis bieniis publicaretur; Mendo *ibid. nu.* 22. Et Bulla ab hoc Pontifice conceſſa 11
omnium præcedentium eſt ampliſſima, & favorabiliſſima, tam quoad privilegia, quam quoad perſonas. Bullæ vero a ſubſequentibus Pontificibus uſque in hodiernam diem ad ejus normam efformantur.

Ut autem, quæ Auctor pro explanatione, & interpre- 12
tatione hujus Bullæ ampliſſime affert, plenius intelligantur, placuit hic illius exemplar apponere, non quidem ad verbum, qualem Pontifex aliquis ex his, qui Cruciatam indixerunt, expedierit, ſed ex omnibus, quas Pontifices indulſerunt: & ampliarunt, compactam a Commiſſario Generali Cruciatæ, qui fideliter gratias, privilegia, & facultates extraxit. Is igitur, loquens de variis Pontificibus, ſic ait poſt proœmialia verba, apud ſæpe citatum Mendo *in diſp.* 1. *cap.* 1. *num.* 1.

„ PRimo concedunt prædicto Ferdinando Regi huic de-
„ fenſioni, & expeditioni contra Turcas, & Infide-
„ les aſſidua cura, & diligentia incumbenti; necnon omni-
„ bus, & ſingulis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, in Hiſ-
„ paniarum Regnis, & Inſulis illis adjacentibus, ac etiam
„ Sardiniæ, necnon Siciliæ ultra Pharum; ſimiliter Re-
„ gnis, locis, terris, oppidis, & dominiis Terræ fir-
„ mæ, & Maris Oceani, ſeu alias nuncupatis, eidem
„ Ferdinando Regi, tam mediate, quam immediate, &
„ alias quomodocumque, & qualitercumque ſubjectis,
„ conſiſtentibus, & ad illa declinantibus, qui intra an-
„ num a die publicationis præſentium in ſingulis locis
„ prædictis faciendæ inchoandum, fidei zelo moti, ad
„ exercitum prædicti Sereniſſimi Regis Hiſpaniarum con-
„ tra Turcas, & alios Infideles, in illos pugnaturi, aut
„ aliud genus ſervitii gratis facturi acceſſerint, & ibidem
„ uſque in finem expeditionis ejuſdem anni permanſerint,
„ plenam omnium ſuorum peccatorum: (ſi de illis corde
„ contriti, & ore confeſſi fuerint; aut non valentes con-
„ fiteri, id corde deſideraverint) indulgentiam, & re-
„ miſſionem, quæ proficiſcentibus ad recuperationem Ter-
„ ræ Sanctæ, quæque in anno Jubilei concedi conſuevit.
„ Item declarant, quod eandem indulgentiam aſſequantur,
„ qui ante finem expeditionis, aut in itinere ad exerci-
„ tum, aut in eodem exercitu obierint; & illi, qui
„ propter infirmitatem, ſeu aliam ſupervenientem neceſ-
„ ſitatem inde receſſerint. Item, qui alios ſuis expenſis
„ miſerint, dummodo ſi mittens fuerit Sanctæ Romanæ
„ Eccleſiæ Cardinalis, Primas, Patriarcha, aut Epiſco-
„ pus, Regis filius, Princeps, Dux, Marchio, aut
„ Comes, mittat quot homines, uſque ad decem incluſi-
„ ve, commode poterit, nec mittat pauciores qua-
„ tuor, ſi plures non poterit. Alius vero, cujuſcum-
„ que ſit conditionis, ſive Laicus, ſive Clericus ſæcu-
„ laris, unum mittere teneatur. Quod ſi tenues adeo
„ fuerint facultates, ut id præſtare non poſſit, eo ca-
„ ſu, duo, vel tres, aut quatuor ſtipendium uni per-
„ ſolvant, pro rata facultatum inter eos diſtribuendum.
„ Item Capitula Eccleſiarum, Monaſteria, & loca etiam
„ Regularium, & Mendicantium, tam fœminarum,
„ quam maſculorum, ſi pro decem perſonis eorumdem
„ Capitulorum, & locorum, præcedente Capitulari,
„ ſeu Conventuali deliberatione, unum miſerint. Item
„ eamdem indulgentiam aſſequantur etiam omnes, qui
„ mittentur, ſi pauperes fuerint. Item Clerici ſæcu-
„ lares, qui ab Ordinariis, & Regulares a ſuis Supe-
„ rioribus habita licentia, Verbum Dei in eodem exer-
„ citu prædicaverint, Confeſſionis audierint, ſeu Miſ-
„ ſas celebraverint, vel alia Eccleſiaſtica, & pia mini-
„ ſteria exercuerint. Quibus etiam conceditur, ut be-
„ neficiis tam Sæcularibus, quam Regularibus per ido-
„ neos Vicarios deſervire poſſint, exceptis beneficia
„ curam animarum habentia obtinentibus. Item eadem
„ indulgentia ſuffragabitur per modum ſuffragii etiam
„ animabus defunctorum, pro quibus in hujuſmodi ſub-
„ ſidium proficiſci, vel milites mitti contigerit, aut pro
„ quibus non euntes, ne mittentes, de bonis ſuis, jux-
„ ta taxam per Commiſſarium, perſonarum qualitate in-
„ ſpecta, faciendam, pro religionis defenſione contule-
„ rint. Item milites in bello occupati a jejuniis votivis,
„ vel Eccleſiæ, excuſantur; & quod in die feſto belli
„ negotiis vacare poſſint, declaratur. Item conceditur
„ omnibus prædictis, necnon iis, qui nec mittent, ſi ta-
„ men infra dictum annum ex bonis ſibi a Deo colla-
„ tis, in hanc expeditionem, pro religionis defen-
„ ſione liberaliter contulerint, ut dicto anno durante,
„ poſſint in Eccleſiis, in quibus alias Divina Officia, inter-
„ dicto durante, poſſint in Eccleſiis, in quibus alias Divina,
„ interdicto durante, quomodolibet celebrare permiſſum

„ fue-

fuerit, vel in privato Oratorio ad divinum cultum tantum deputato, ab Ordinario viſitando & deſignando, etiam tempore Interdicti, cui ipſi cauſam non dederint, vel per eos non ſteterit, quo minus amoveatur; & qui facultatem ad id a Commiſſario generali habuerint, etiam per horam, antequam illuceſcat dies, & per horam poſt meridiem, in ſua, ac familiarum, & domeſticorum, ac conſanguineorum ſuorum præſentia, Miſſas, & alia Divina Officia, per ſe ipſos, ſi Presbyteri fuerint, vel per alium celebrare facere, & tempore Interdicti divinis intereſſe, eis tamen, qui privato Oratorio ad præmiſſa uti voluerint, ut quoties id fecerint aliquas preces Deo pro unione Principum Chriſtianorum contra infideles, eorumque contra eoſdem victoria, fundere teneantur, imponitur. Item Euchariſtiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paſchatis, recipere. Item mortuorum corpora (niſi forte vinculo excommunicationis innodati deceſſerint) cum modera a funerali pompa ſepeliri. Item, ut dicto anno durante, in omnibus, & ſingulis Regnis, Inſulis, locis, terris, oppidis, & dominiis prædictis (& non extra illa) carnibus, de conſilio utriuſque Medici, temporibus jejuniorum totius anni, etiam Quadrageſimalibus, veſci; ac pro eorum libitu ovis, & lacticiniis; ita quod, qui carnes non comederint, ſervata in ceteris jejunii Eccleſiaſtici forma, dicto jejunio ſatisfeciſſe cenſeantur. Et ſub hoc indulto veſcendi carnibus. ovis & lacticiniis, comprehenduntur omnes cujuſvis militiæ Regulares. Patriarchis vero, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque inferioribus Prælatis, necnon aliis perſonis Regularibus, & qui in ordine Presbyteratus fuerint, ſæcularibus, id minime conceditur, niſi ſexagenarii fuerint: Item erogantes prædicti, qui, diebus jejunio non ſuppoſitis, ad implorandum divinum auxilium pro unione, & victoria prædictis, voluntarium jejunium, vel ſi jejunare legitime impediti fuerint, aliud opus pium, arbitrio eorum Confeſſoris, vel Parochi, aſſumpſerint, & ſimul preces ad Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, toties quoties id fecerint, dicto anno durante, quindecim annos, & totidem quadragenas, de injunctis eis, & quomodolibet debitis pœnitentiis miſericorditer in Domino relaxantur; & inſuper omnem precum, eleemoſynarum, peregrinationum, etiam Hieroſolymitanæ, & aliorum bonorum operum, quæ in univerſali militanti Eccleſia, & ſingulis ejus membris fiunt, participes redduntur. Item, qui dicto anno durante, in ſingulis diebus Stationum almæ Urbis, quinque Eccleſias, ſeu altaria, ſeu in illorum defectum, quinquies unum altare devote viſitaverint, preceſque a Deum pro unione, & victoria prædictis fuderint, omnes, & ſingulas indulgentias Stationum intra, & extra muros prædictæ urbis, tam per ſe, quam per modum ſuffragii, pro defunctis, pro quibus viſitaverint, conſequantur. Item manditur, ut ſummarium hoc per omnes Chriſtifideles ad prædictum bellum contribuentes, qui hujuſmodi gratiarum participes eſſe voluerint, recipiatur, & retineatur; ne circa ſibi conceſſas gratias errare, neve alii illas ſibi uſurpare poſſint, & unuſquiſque, qua facultate eiſdem gratiis, & facultatibus utatur, docere valeat. Item quo omnes, & ſinguli prædicti purius ad Deum preces fundere, & efficacius divinum auxilium implorare poſſint, conceditur, ut poſſint eligere confeſſorem ſæcularem, vel cujuſcumque etiam Mendicantium Ordinum Regularem, ex his, qui ab Ordinario, & quoad Regulares, qui ſemel tantum approbati fuerint, & ab eo quorumcumque peccatorum, & cenſurarum (etiam Sedi Apoſtolicæ, & reſervatorum, & reſervatarum) (plenariam indulgentiam, & remiſſionem ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo; aliorum vero Sedi Apoſtolicæ non reſervatorum, ac reſervatorum toties, quoties confitebuntur, abſolutionem, & remiſſionem mediante ſalutari pœnitentia, ſecundum culparum indigentiam obtinere, modo in caſibus, in quibus neceſſaria erit, per ipſos, vel dato impedimento, per hæredes, aut alios ſatisfactio fiat. Et illis vota omnia (Ultramarino, Caſtitatis, & Religionis exceptis) in aliquod ſubſidium hujus expeditionis per eumdem confeſſorem commutari. Item, ſi dicto anno durante, contingat vel ob repentinam mortem, vel Confeſſorum abſentiam, ſine confeſſione decedere, modo contriti deceſſerint, & prius ſtatuto tempore confeſſi fuerint, & neque hujus conceſſionis fiducia negligentiores fuerint, plenariam, ut ſupra, remiſſionem conſequantur. Ac uti item omnes Chriſti fideles non tantum ſemel, ſed bis ſingulo quoque anno, quo idem ſummarium ſumpſerint, tam per ſe quam per modum ſuffragii, pro animabus in Purgatorio detentis, indulgentias, conceſſiones, gratias, & indulta prædicta conſequi, eiſque infra eumdem annum, bis, (ut præfertur) uti, & potiri, gaudere, ac dictorum bonorum ſpiritualium participes fieri valeant, in Domino miſericorditer concedimus, & elargimur. Item prædicto Commiſſario, & Receptori generali datur facultas, ut ſuſpendere poſſit, dicto anno durante, omnes ſimiles, vel diſſimiles indulgentias, & facultates, ab eiſdem, & Sede Apoſtolica, vel ejus auctoritate, quibusvis Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, piis locis, Univerſitatibus, Confraternitatibus, & ſingularibus perſonis, in Regnis, Inſulis, terris, locis, & dominiis præfatis (etiam in favorem fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, vel alterius ſimilis Cruciatæ, ſi quæ in Regnis, Inſulis, terris, locis, & dominiis præfatis receptæ adhuc durent) conceſſas hujuſmodi, etiamſi clauſulas aliquas contra ſuſpenſionem facientes continerent; ita ut interim neque publicari poſſint; neque publicatæ cuivis hominum communiter vel diviſim ſuffragentur; exceptis tamen conceſſis Ordinum Mendicantium ſuperioribus, quoad eorum Fratres tantum. Item dicto Commiſſario etiam conceditur facultas, ut ipſe per ſe, vel alium, ſeu alios, quando, & quoties ſibi videbitur, indulgentias & alias gratias per eum ſuſpenſas in favorem illorum, qui præſentium gratiarum in hanc cauſam pro Religionis defenſione conceſſarum, participes effecti fuerint, revalidare abſque præmio poſſit.

,, Item omnes Ordinarii, Epiſcopi, & Archiepiſcopi dictorum Regnorum, Inſolarum, Terrarum, Oppidorum, & Dominiorum prædictorum enixe rogantur, & in virtute ſanctæ obedientiæ eis præcipitur, ut omnes pœnas pecuniarias, etiam loco corporalium, durante dicto anno, imponendas, ſeu exigendas, huic tam pio operi velint applicare; eæque pœnæ omnes, de quarum tamen quantitate, aſſertioni Ordinariorum, quorum conſcientiæ onerantur, ſtandum eſſe decernitur, theſauro ejuſdem expeditionis contra Turcas, & alios Infideles, ex nunc, prout ex tunc, applicantur, & appropriantur, una cum pœnis eorum, qui aliquid in hujus expeditionis præjudicium vel ad eam euntium patraverint. Item N. Commiſſario, & Receptori generali hujus expeditionis deputaro, & conſtituto, ut ſupra Ordinariorum hujuſmodi pœnis inquirere, & contra eos, qui in præjudicium hujus expeditionis; & ad eam euntium aliquid patraverint, procedere. Item eidem Commiſſario datur etiam facultas ad ſingulas Provincias Commiſſarios deputandi, & eligendi, per Ordinarios locorum, prævia matura deliberatione (onerando eorum conſcientiis) approbandos, cum ſimili facultate, etiam pro collectione pecuniarum. Item eidem Commiſſario conceditur facultas deputandi notarios, quorum opera utendum erit, ab Ordinariis tamen locorum, in quibus illi deputandi ſunt, ſimiliter approbandos. Necnon cogendi tabelliones, & quemlibet alium ad exhibitionem quarumcumque ſcripturarum, vel inſtrumentorum huic negotio pertinentium, & deinde inhibendi, quibus inhibendum erit. Neque poſſit Commiſſarius generalis prædictus coram alio, quam nobis; neque ab eo deputandi poſſint coram alio, quam ipſo Commiſſario pro re ad hoc munus pertinente, quandiu iſtis negotiis vacaverint, in judicium trahi. Poſſint tamen a locorum Ordinariis, ſi ibi deliquerint, coerceri, & puniri. Item quod ſi in loco, ubi erit facienda publicatio, fuerit interdictum, poſſit hujuſmodi interdictum pro octo dies antea, & poſt ſuſpendere. Item, quod monere poſſit habentes pecunias & bona in hoc opus deſtinata, ſeu inſtrumenta, aut ſcripturas hoc negotium principaliter, vel ſecundario concernentes, ut ſtatim, cum copiam Commiſſarii, aut ab eo deputati habuerint, propalare teneantur ſub pœnis pecuniariis in ſubſidium, quoad Epiſcopos, & alios majores Prælatos, ſuſpenſionis a divinis, & interdicti in Eccleſiam ingreſſus; quoad alios, excommunicationis latæ ſententiæ, a qua, nonniſi a Sede Apoſtolica abſolvi poſſint; & qui ſcienter aliquod prædictorum retinuerit, nullo modo poſſit harum litterarum, & gratiarum in eis contentarum beneficio frui. Item declarant, quod expirante anno omnes ſupradictæ facultates, & gratiæ, & indulta expirent, tantumque poterunt cauſæ pendentes ad finem perduci. Item ſimiliter conceditur facultas dicto Commiſſario diſpenſandi, & componendi ſuper irregularitate cum his, qui quibuſvis Eccleſiaſticis cenſuris ligati Miſſas, & alia Divina Officia (non tamen in contemptum clavium) celebraverint, ſeu alias ſe immiſcuerint, & ſuper alia illis qualibet irregularitate, præterquam homicidii voluntarii, aut ſimoniæ, vel apoſtaſiæ a fide, aut hæreſis, vel propter malam ordinum ſuſceptionem, contracta, cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiæ, ac inhabilitatis exinde provenientis, abolitione & executione ordinum non malo ſuſceptorum. Ac nullis datis litteris, ſeu per Confeſſores laceratis, cum his, qui primo, & ſecundo affinitatis ex fornicatione contractæ, gradibus conjuncti matrimonium contraxerunt; dummodo, ſi poſt Concilium Tridentinum illius formam ſervaverint, ac impedimenta hujuſmodi penitus occulta ſint; & alter contrahentium tempore contracti matrimonii impedimenti ignarus extiterit, ut altero, itaut prædicitur, impedimentum ignorante, de nullitate prioris conſenſus prius certificato, ta-

„ citaque, ſi videbitur, cauſa nullitatis, matrimonium inter ſe etiam ſecrete de novo contrahere, in foro conſcientiæ duntaxat, ſi ad evitanda gravia ſcandala diſpenſandum judicaverit, diſpenſare, prolemque ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernere; necnon etiam in ſuperveniente ſimili affinitatis impedimento, ſimiliter diſpenſare, ut debitum petere poſſint. Item etiam conceditur facultas dicto Commiſſario, quod perſonis nobilibus, & quæ juxta ipſius Commiſſarii arbitrium qualificatæ fuerint, ut Miſſas per horam ante lucem, & poſt meridiem audire, & celebrare facere valeant, indulgere poſſit. Ac ſuper illicite habitis, necnon ſuper medietate legatorum omnium, quæ propter male ablata facta ſunt, ſi legatarii per annum in exactione negligentes fuerint; ac ſuper illis, quæ facta erunt, & quæ dicto anno durante, fient, ſi legatarii inveniri non potuerunt: necnon ſuper male ablatis, & per uſurariam pravitatem, aut aliter male acquiſitis, ſi in omnibus præmiſſis caſibus (præterquam dictæ annualis negligentiæ) perſonæ, quibus reſtitutio, ſeu ſolutio facienda eſt, præſtito per reſtitutorem juramento de diligentia per eum facta pro inveniendo legatario, ſeu creditore, & minime invento, non reperiantur, componere, & ita debitores liberari poſſint. Item etiam datur facultas eidem Commiſſario componendi cum eis, qui ad reſtitutionem fructuum ex omiſſione Horarum Canonicarum tenentur, itaut quantitas compoſitionis, pro medietate Eccleſiis, vel aliis locis, quorum, vel quarum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate in ſubventionem hujus negotii detur. Ceterum, ut omnibus pateſiat hoc præſens Summarium, de latino idiomate in vulgari lingua juxta ritus Provinciarum, ubi publicatio facienda erit, non mutata illius ſubſtantia, ac præmiſſo aliquo convenienti, ac pro præſentium temporum conditione idoneo proœmio, converti, illudque de ejuſdem Commiſſarii mandato ſimul, vel ad partem, additis, etiam nominatim pro ſingulorum notitia diebus ſtationum totius anni intra, & extra muros hujus Almæ Urbis, ipſorum Commiſſarii, & deputandorum arbitrio imprimi.

FINIS TOMI PRIMI.